



HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVÎSİ

[BAĞLAMSAK DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Tuncay ÖZTÜRK

(Doktora Tezi)

Eskişehir, 2020

HAMDULLAH HAMDÎ’NİN LEYLÂ VÜ MECNÛN
MESNEVÎSİ
[BAĞLAMSAK DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Tuncay ÖZTÜRK

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

DOKTORA TEZİ

Eskişehir

2020

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tuncay ÖZTÜRK tarafından hazırlanan **Hamdullah Hamdî'nin LEYLÂ VÜ MECNÛN Mesnevisi [Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük]** başlıklı bu çalışma 22/06/2020 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Melike GÖKCAN

Üye.....

Dr. Öğr. Üyesi Tuba Onat ÇAKIROĞLU

(Danışman)

Üye

Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

Üye.....

Dr. Öğr. Üyesi Sibel KOCAER

Üye.....

Dr. Öğr. Üyesi Halit BİLTEKİN

ONAY

...../...../2020

(İmza)

Prof. Dr. Mesut ERŞAN

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Tuncay ÖZTÜRK

ÖZET

HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

ÖZTÜRK, Tuncay

Doktora-2020

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tuba Onat ÇAKIROĞLU

Hamdullah Hamdî, 15. yüzyılda yaşamış klasik Türk edebiyatı şairlerindendir. Onun Leylâ vü Mecnûn mesnevisi 905/1499-1500 tarihinde yazılmıştır ve Türk edebiyatında müstakil olarak yazılmış ikinci Leylâ vü Mecnûn mesnevisidir. Eser, mefâilün mefâilün feûlün vezniyle yazılmıştır. Hamdullah Hamdî'nin bu eseri, tasavvufî bir aşk mesnevisidir. Bu çalışma Hamdullah Hamdî'nin hayatını, eserlerini ve daha önce müstakil olarak ele alınmamış olan Leylâ vü Mecnûn mesevisindeki dil ve üslup özelliklerini, mesnevinin bağlamlı dizinini ve işlevsel sözlüğünü içermektedir. Bu çalışmayla Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin söz varlığı ortaya konmuş, elde edilen veriler ışığında Hamdullah Hamdî'nin eserinin iç ve dış yapısına dair çıkarımlara ulaşılmıştır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hamdullah Hamdî'nin hayatı ve eserlerinden bahsedilmiştir. İkinci bölüm, Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin tarihçesinden ve Hamdullah Hamdî'nin eserinin dış ve iç yapı incelemesinden oluşmuştur. Bu bölümde Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin özeti, mesnevide kullanılan vezinler ve edebi sanatlar, mesnevide yer alan kahramanlar, mekan unsurları, tamlamalar, dini, tasavvûfî, kültürel ve arkaik unsurlar ile eserin Nizâmî ve Hatîfî'nin mesnevisi ile mukayesesini almaktadır. Son kısımda yer alan Ekler bölümünde TEBDİZ sözlüğü yer almaktadır.

HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ VÜ MECNÛN MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK] isimli bu tezle hem bir sözlük çalışması ortaya konmuş, hem de eserden hareketle şairin üslubuna dair bazı tespitlerde bulunulmuştur. Tezin sözlük bölümü alfabetik madde başlıkları altında toplanmıştır. Çalışmada 42.511 adet sözcük tespit edilmiş ve anlamlandırılmıştır. Anlamlandırma aşamasında kullanılan kaynaklar referans olarak gösterilmiştir. Böylece eserdeki söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma, ileride Hamdullah Hamdî üzerine yapılacak herhangi bir çalışma için de bir kaynak teşkil edecektir.

Anahtar Kelimeler: Hamdullah Hamdî, Leylâ vü Mecnûn, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük, Üslup.

ABSTRACT
THE LEYLA VÜ MECNUN MASNAVİ OF HAMDULLAH HAMDİ
[CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSORY]

ÖZTÜRK, Tuncay

Postgraduate – 2020

Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Tuba Onat Çakıroğlu

Hamdullah Hamdi is one of the classical Turkish literature poets who lived in the 15th century. His Leyla vü Mecnun mesnevi was written on 905 / 1499-1500 and is the second Leyla and Mecnun mesnevi written in Turkish literature. The work was written with the permission of mefaâlun mefâilün feûlun. This work of Hamdullah Hamdi is a mystical love mesnevi. This study includes the life and works of Hamdullah Hamdi and the language and style features of Leyla vü Mecnun mesnevi, the contextual index and functional dictionary of the mesnevi. With this study, the vocabulary of Leylâ vü Mecnûn mesnevi was revealed, and in the light of the data obtained, inferences about the internal and external structure of Hamdullah Hamdi's work were reached.

The study consists of two parts. In the first chapter, the life and works of Hamdullah Hamdi are mentioned. The second part consists of the history of Leyla and Mecnun ven story and the external and internal structure analysis of Hamdullah Hamdi's work. In this part, Hamdullah Hamdi's summary of Leyla vü Mecnnn mesnevi, viziers and literary arts used in the mesnevi, heroes in the mesnevi, place elements, completions, religious, sufistic, cultural and archaic elements, and the comparison of the work with the mesnevi of Nizami and Hatifi. TEBDİZ dictionary is available in the Appendix section in the last section.

With this thesis, HAMDULLAH HAMDİ'S LEYLA VÜ MECNUN MESNEVİ'S [CONTEXTED INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY] has been put forward, and some determinations have been made on the style of the poet based on the work. Dictionary section of the thesis has been gathered under alphabetical item titles. In the study, 42,511 words were identified and made sense. The sources used in the process of making sense are shown as a reference. Thus, the vocabulary in the work was revealed. This work will be a resource for any work on Hamdullah Hamdi in the future.

Keywords: Hamdullah Hamdi, Leyla vü Mecnun, Contextual Directory, Functional Dictionary, Style.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
SÖZLÜK KULLANIMI	3

1. BÖLÜM HAMDULLAH HAMDÎ

1.1. Hamdullah Hamdî'nin Yetiştği Muhit Olarak Göynük/Bolu	5
1.2. Bolu'da Yetişen Önemli Klasik Türk Edebiyatı Şairleri	5
1.3. Hamdullah Hamdî'nin Hayatı	6
1.4. HAMDULLAH HAMDÎ'NİN ESERLERİ	8
1.4.1. Divan.....	8
1.4.2. Yûsuf u Züleyhâ.....	8
1.4.3. Leylâ vü Mecnûn.....	9
1.4.4. Ahmedîyye	9
1.4.5. Tuhfetü'l-Uşşâk.....	10
1.4.6. Kıyâfetnâme	11
1.4.7. Diğer Eserleri	11

2. BÖLÜM LEYLÂ VÜ MECNÛN HİKÂYESİ VE HAMDULLAH HAMDÎ'NİN MESNEVİSİ

2.1. Mesnevi Nazım Şekli ve Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi.....	12
2.2. Arap Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi	12
2.3. Fars Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi	14
2.4. Türk Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi	14
2.5. MESNEVÎNİN DIŞ YAPI İNCELEMESİ	16
2.5.1. Vezinler	16
2.5.2. Edat, Bağlaç ve Ünlemler	18
2.5.2.1. Edatlar	18
2.5.2.2. Bağlaçlar	22
2.5.2.3. Ünlemler.....	25
2.5.3. İkilemeler	27
2.5.4. Yinelemeler – Söz Tekrarları	31
2.5.5. Aliterasyon	36
2.5.6. Kalıplaşmış İfadeler	37
2.5.6.1. Atasözleri	39
2.5.6.2. Özlü Sözler	48
2.5.6.3. Deyimler.....	50
2.5.6.4. Kalıp İfadeler.....	61
2.5.6.5. Arkaik Unsurlar	75
2.5.7. Tamlamalar	83
2.5.8. Orijinal Terkipler	85
2.5.9. Alışılmamış Bağdaştırmalar.....	86
2.5.10. EDEBÎ SANATLAR.....	88
2.5.10.1. Beyân	89

2.5.10.1.1. Teşbih.....	89
2.5.10.1.2. İstiare.....	90
2.5.10.1.3. Teşhis ve İntak	94
2.5.10.2. Bedî	95
2.5.10.2.1. Mana ile İlgili Sanatlar.....	95
2.5.10.2.1.1. Tenâsüp	95
2.5.10.2.1.2. İhâm-ı Tenâsüp.....	97
2.5.10.2.1.3. Tezat.....	99
2.5.10.2.1.4. İhâm-ı Tezat	100
2.5.10.2.1.5. Tevriye	101
2.5.10.2.1.6. Mübalağa.....	103
2.5.10.2.1.7. Hüsn-i Talil	104
2.5.10.2.1.8. Leff ü Neşr	105
2.5.10.2.1.9. Rücu'	105
2.5.10.3. Lafız İle İlgili Sanatlar	106
2.5.10.3.1. Cinas.....	106
2.5.10.3.2. Akis	109
2.5.10.3.3. İade	109
2.5.10.3.4. İştikak.....	110
2.5.10.4. Müşterek Malzemeyi Kullanmaya Dayalı Sanatlar	111
2.5.10.4.1. Telmih	111
2.5.10.4.2. İrsâl-i Mesel	112
2.6. MESNEVİNİN İÇ YAPI İNCELEMESİ.....	112
2.6.1. Genel Bilgiler	112
2.6.2. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisinin Özeti	114
2.6.3. Ara Hikâyeler	118
2.6.4. Aşıkların Dilinden Gazeller	126
2.6.5. Hikâyede Yer Alan Kahramanlar.....	135
2.6.5.1. Asıl Kahramanlar veya Birinci Derecedeki Kahramanlar	136
2.6.5.2. Hasım veya Karşı Güç	140
2.6.5.3. Arzu Edilen Varlık/Kişi	142
2.6.5.4. Yönlendirici.....	145
2.6.5.5. Alıcı.....	146
2.6.5.6. Yardımcı Kahraman.....	147
2.6.5.7. Dekoratif Unsur Konumundaki Kahramanlar.....	150
2.6.6. Mekân Unsurları.....	152
2.6.7. Dinî Unsurlar.....	154
2.6.8. Tasavvuf Unsurları.....	158
2.6.8.1. Aşk	160
2.6.8.2. Seyr ü Sülûk	168
2.6.8.3. Âyine	169
2.6.8.4. Bekâ – Fenâ.....	170
2.6.8.5. Ben-Benlik	171
2.6.8.6. Fakr	171
2.6.8.7. Gurbet – Uzlet – Kanâat.....	172
2.6.8.8. İlim	173
2.6.8.9. İnsân-ı Kâmil.....	173
2.6.8.10. Ölmeden Evvel Ölmek.....	174
2.6.8.11. Vuslat	175
2.6.8.12. Mecâz ve Hakikat.....	175

2.6.8.13. Vahdet-i Vücûd	176
2.6.9. LEYLÂ İLE MECNÛN HİKÂYESİNİN EPİZOT TAHLİLİ VE MOTİF YAPISI.....	177
2.6.9.1. Epizot Tahlili.....	177
2.6.9.1.1. Kahramanın Ailesi ve Doğumu.....	177
2.6.9.1.2. Kahramanın Yetiştirilmesi ve Tahsili	178
2.6.9.1.3. Kahramanın Sevgili ile Karşılaşması ve Âşık Olması	178
2.6.9.1.4. Kahramanın Gurbete Çıkması.....	179
2.6.9.1.5. Sevgilinin Bir Başkası ile Evlendirilmek İstenmesi ve Kahramanın Bunlardan Haberdar Olması.....	179
2.6.9.2. Motif Yapısı	180
2.6.9.2.1. Olağanüstülük İçeren Motifler	180
2.6.9.2.2. Çocuğu Olmayan Padişah Motifi	184
2.6.9.2.3. Dağ Motifi.....	184
2.6.9.2.4. Yabanî Hayvanlarla Arkadaşlık Kurma Motifi.....	185
2.6.9.2.5. Kılık Değiştirme Motifi	185
2.6.9.2.6. Ölüm ve Yas Motifi	186
2.6.9.2.7. Rüya Motifi	192
2.6.9.2.8. Kız İsteme Motifi	195
2.6.9.2.9. Düğün Motifi.....	195
2.6.9.2.10. Karga Motifi.....	198
2.6.10. SOSYAL ve KÜLTÜREL UNSURLAR.....	199
2.6.10.1. Yemek ve Ziyafet Unsurları.....	199
2.6.10.2. Kadının Toplumdaki Yerine Dair	200
2.7. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisinin Nizâmî ve Hâtifi'nin Eserleri ile Karşılaştırılması	202
2.7.1. Nizâmî-i Gencevî'nin Eseri ile Karşılaştırma.....	203
2.7.2. Hâtifi'nin Eseri ile Karşılaştırma	221
SONUÇ	226
KAYNAKÇA.....	229
EKLER.....	236
EK 1: Kelime Sayıları Raporu	236
EK 2. Kelime Grupları Sayıları Raporu	240
EK 3. HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ İLE MECNÛN MESNEVİSİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK].....	257

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Eserde Kullanılan Vezinlerin Sıklık Tablosu

Tablo 2. Eserde Kullanılan Ünlem, Edat ve Bağlaçlar ile Bunların Sayısı.

Tablo 3. Mesnevideki Türkçe İkilemeler.

Tablo 4. Mesnevideki Arapça İkilemeler.

Tablo 5. Mesnevideki Farsça İkilemeler.

Tablo 6. Mesnevideki Söz Tekrarları.

Tablo 7. Tekrar Eden Beyitler.

Tablo 8. Mesnevideki Deyim, Kalıp İfade, Atasözü, Âyet, Hadis Kullanım Sıklığı.

Tablo 9. Eserde Yer Alan Deyimler.

Tablo 10. Eserde Yer Alan Kalıp İfadeler.

Tablo 11. Eserdeki Arkaik Kelimelerin Anlamları ve Beyit Numaraları.

Tablo 12. Leylâ ve Mecnûn Hakkında Kullanılan Benzetme Sözcükleri.

Tablo 13. Eserdeki Gazellerin Başlıkları, Yerleri, Vezinleri.

Tablo 14. Hikâyede Sadece İsmen Geçen Kişiler.

Tablo 15. Eserde Bulunan Ayetlerin Yeri ve Sayısı.

Tablo 16. Eserde Bulunan Hadislerin Yeri ve Sayısı.

Tablo 17. Eserde Bulunan Dua İfadelerinin Yeri ve Sayısı.

Tablo 18. Nizamî ile Hamdullah Hamdî'nin Eserlerinde Olay Bölümüne Kadar Olan Başlıklar ve Beyit Sayıları.

Tablo 19. Hamdullah Hamdî ile Nizâmî'nin Birbirine Benzeyen Beyitleri.

Tablo 20. Kelime Sayıları Raporu.

Tablo 21. Kelime Grupları Sayıları Raporu.

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kelime Sayıları Raporu

EK 2: Kelime Grupları Sayıları Raporu

EK 3: Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]



KISALTMALAR LİSTESİ

Bak.:	Bakanlığı
bk. :	bakınız
C.:	Cilt
Çev.:	Çeviren
d. :	Doğum Tarihi
Hamdî:	Hamdullah Hamdî
haz.:	Hazırlayan
M. :	Milâdî
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
nr. :	Numara
ö. :	Ölüm Tarihi
S. :	Sayı
s.s. :	Sayfa Sayısı
[tas.] :	sözlük kısmında, sözcüğün tasavvufî anlamı.
TDK:	Türk Dil Kurumu
TDVİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TEBDİZ:	Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
vb.:	ve benzerleri
vd. :	ve diğerleri
Yay. :	Yayın/Yayınları/Yayınevi
yy. :	Yüzyıl

ÖN SÖZ

15. yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı şairi Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, şairin meşhur mesnevisi Yûsuf u Züleyhâ'nın gölgesinde kalmış ve bu eserin dil ve üslûbu hakkında müstakil bir çalışma şimdiye kadar yapılmamıştır. Hamdullah Hamdî, Akşemseddin'in oğlu olması ve döneminde hamse sahibi bir şair olarak anılması sebebiyle Klasik Türk Edebiyatı tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Zülfü Güler tarafından tenkitli ve transkripsiyonlu olarak yayımlanan Leylâ ve Mecnûn metnini esas aldığımız çalışmada, Hamdullah Hamdî'nin bu mesnevisi için bağlamli dizin ve işlevsel bir sözlük hazırlanmıştır. Bunun yanında eserin dış ve iç yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Böylelikle şairin eserdeki üslûbu ortaya konmuştur. Çalışmamız, Türk dilinin tarihsel gelişimine dair yapılacak araştırmalar için 15. yüzyıl eserleri içerisinde bir kaynak olacaktır. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü ile 15. yüzyılda kullanılan ve bugün arkaikleşmiş sözcüklerin tespiti, tarihsel sözlük çalışmaları için de bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca 15. yüzyıl Osmanlı kültürü ile ilgili olarak ulaşılan folklorik ürünler, sosyal hayat unsurları da alana bir katkı olarak düşünülebilir.

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanırken ulaşılan deyimler, kalıp ifadeler, atasözleri ve özlü sözler de Türk dilinin tarihine ışık tutacaktır. Ayrıca, Leylâ ve Mecnûn mesnevisini ilk olarak kaleme alan Nizâmî ve eserini yazarken onu örnek alan Hamdullah Hamdî'nin mesnevilerinin mukayesesi, ileride yapılacak kapsamlı bir araştırmaya da katkı sağlayabilir.

Çalışmamın başlangıç aşamasında bana destek olan Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'a, tez izleme komitesinde bulunan ve elde ettiğim verileri değerlendirmemde bana yardımcı olan Prof. Dr. Ahmet Kartal'a, Dr. Öğr. Üyesi Sibel Kocaer'e, çalışmam süresince önerileri ve telkinleriyle bana sürekli yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Tuba Onat Çakıroğlu'na, çalışmamın manevi yükünü benimle paylaşan eşim Emine Öztürk'e ve çocuklarım Aybige ve İlilge Öztürk'e teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Klasik Türk şiirini anlama ve anlamlandırma hususunda teknolojinin gelişmesiyle birlikte yeni yöntemler ortaya çıkmıştır. Çalışmamız da bu tarz bir yöntemin mahsulüdür. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ ve Mecnûn mesnevisinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü ile amacımız, eserdeki kelimeleri metin içindeki kullanımlarına göre anlamlandırmak ve böylece eserin özel bir sözlüğünü ortaya çıkarmaktır.

Berke Vardar, bağlamlı dizin kavramını şöyle tanımlar: “bağlamlı dizin (Alm. konkordanz, Fr. concordance, İng. concordance). Sözlükbilgisinde, bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelge. Bağlamlı dizinler, öğelerin işlevlerini belirleme olanağı verdiğinden araştırmacılara büyük kolaylık sağlayan araçlardır.” (Vardar, 1998: 35) Bağlamlı sözlüklerde her bir kelimenin metnin tümünde kaç defa geçtiği, hangi manalarda kullanıldığı, nerede kullanıldığı gibi pek çok bilgiye ulaşılabilmektedir. Böylelikle hem eserin kelime varlığı ortaya çıkarılmış olmakta hem de ileride yapılacak herhangi bir izah veya tahlil çalışması için bir kaynak oluşmaktadır.

Bağlamsal dizin çalışmalarının günümüze uzanan süreci hakkında Furkan Öztürk şunları dile getirir: “Batı’da ilkin kutsal kitapların bağlamlı dizinleri üzerinde çalışılmış, sonraları Shakespeare’den Proust’a değin büyük şair ve yazarların yapıtlarından oluşan külliyatlarının bağlamlı dizinleri ortaya çıkarılmıştır. Batı’da bu çalışmaların gözle görülür derecede bu kadar artmasının bir sebebi de hiç şüphesiz bilgisayar teknolojisindeki büyük gelişme ve bunun sosyal bilimler alanına yansısıdır. Bunun yanında Doğu Edebiyatlarında bağlamlı dizini çıkartılarak işlenmiş çalışma olarak yalnız Hafız Divanı tespit edilebilmiştir.” (Öztürk, 2007: 4) Türkiye’de bu alanda yapılan ilk çalışma ise Furkan Öztürk’ün Baki Divanı Sözlüğü¹’dür.

Bağlamlı dizin, metni derinlemesine anlama ihtiyacından doğmuştur. Özellikle edebi eserlerde ifadeler, kullanıldıkları yerlerde, bir bütün halinde değerlendirilmeye muhtaçtır. “Batı’da bu arayış ve anlayışla oluşturulan concordance tipi sözlükler, sözcüğün metinde kullanıldığı yerde ne ifade ettiğini anlamak için, onu diğer kullanımlarla mukayese imkânı sunmaktadır. Klasik Türk şiiri metinlerinde de okuyucunun metinde geçen sözcüklerin hangi anlama geldiğini bilmemesi, önemli bir problem teşkil etmektedir. Üstelik sözcüklerin hangi bağlamlarda kullanıldığının bilinmemesi de ayrı bir sorun olarak kendini

¹Furkan Öztürk, Baki Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara, 2007.

göstermekte, yapılan göndermenin tam olarak anlaşılabilmesini güçleştirmektedir.” (Şenödeyici, 2011: 2)

Bağlamlı dizinler, kelimelerin geçtiği bağlamları bütün olarak verdiğiinden ve bunları belirleme kolaylığından dolayı araştırmacılar için büyük bir önem taşımaktadır. Araştırmacı, bir metin içinde geçen kelimenin geçtiği yeri ve bağlamları, fazla zaman harcamadan kolaylıkla görebilme olanağına kavuşmaktadır.

Klasik Türk şiirinde şair, şiir içine yerleştireceği her bir kelimeyi büyük özenle seçer ve bu kelimelerin birden çok anlamda kullanılabilmesi, sanat oluşturabilmesi, vezne uyması gibi pek çok unsuru taşımasına dikkat ederdi. Bu nedenle kelimelerin belli sözlük anlamlarının dışında şairin zihninde oluşturduğu farklı anlamları veya bağlam içinde oluşturduğu anlamları mevcut olabilmektedir. Örneğin “sor-” fiili birbirine çok yakın iki beyitte -üstelik benzer kelimelerle kurulmuş beyitlerde- bağlam içinde farklı anlamlara gelmektedir:

Şormak‘aceb degül **tudağ**uñ la‘l-i kân mıdur (3467)

Mercân **leb**üñe **şordum** idi hâste göñlüme (3469)

Sor- kelimesinin iki farklı anlamı bulunur: 1. *Soru sormak*. 2. *Emmek*. Her iki dizede de sanatlı olarak kelimenin her iki anlamı da kastedilir ve bağlamdan hareketle ilk dizedeki kelimeye “emmek” diğer dizedekine ise “soru sormak” ilk anlamı verilebilmektedir. Dolayısıyla kelimelerin bağlam içinde kullanımlarının bilinmesiyle Klasik Türk şiiri çok daha kolay anlaşılabilir olmaktadır. Ele aldığımız eserde şair, pek çok kelimeye böyle kullanımlara gitmiştir. Bu durum da eserin böyle bir sözlüğe ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada metin içindeki kelimelerin anlamlandırmaları yapılırken çeşitli sözlüklerden, tezlerden, ansiklopedi ve kitaplardan yararlanılmıştır. Elde bulunan kaynakların yeterli olmadığı durumlarda, beyite ait müstakil anlamlandırmalar beyitteki kullanıma göre tarafımızca yapılmıştır. Bu nedenle bazı kelimelerin anlamlarında az da olsa hata payının bulunabileceği göz ardı edilmemelidir.

SÖZLÜK KULLANIMI

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesevisinin bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü şu biçimde oluşturulmuştur: Çalışmada, Zülfü Güler'in 1982 yılında hazırladığı doktora tezindeki metin esas alınmıştır.² Buna ilaveten Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin üç nüshası³ temin edilmiş ve bu üç nüshadan metin kontrol edilerek metnin transkripsiyonu Word'de oluşturulmuştur. Bu nüshalar şunlardır:

- 1-Süleymaniye Nüshası (Ayasofya, nr. 3901/2),
- 2-İstanbul Üniversitesi Nüshası (TY, nr. 800),
- 3-Millet Kütüphanesi Nüshası (Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 1164, 1165)

Metinler sisteme yüklenirken Arapça ve Farsça dize veya ibareler de Latin harflerine çevrilerek eklenmiş ve bunlar da anlamlandırılmıştır. Ayrıca eserdeki deyimler, atasözleri, kalıp ifadeler, tamlamalar ve alıntılar da ortaya çıkarılmış ve bunlar bir bütün halinde anlamlandırılmıştır. Örneğin bir tamlama olan bâb-ı aşk ifadesi sözlük içinde şöyle yer almaktadır:

bâb-ı aşk: *Aşk kapısı.*

1. Gelüp kapuña tutdum halkasın uş
Kılup kıddümi halka bâb-ı aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 63*). [*bâb-ı aşk, -a*]

Burada ifade tamlama içinde bütün halde anlamlandırılmıştır. Tamlamanın anlamı yan tarafta verilmiş, geçtiği dize veya beyit de altta numaralandırılmıştır. Sistem bunu otomatik olarak yapmaktadır. Beyitin yanındaki parantez içindeki bölüm şunları ifade etmektedir: 'Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin Mesnevi nazım şeklinde yazılmış 21. bölümündeki 63. mısra.' Kelimelerin tamamının anlamları kök halleriyle verilmeye çalışılmıştır. Köşeli parantezde ise kelimenin beyit içinde ekli olarak kullanımı ve ekleri gösterilmektedir. Burada bâb-ı aşk kelimesi metin içinde sadece bir kere kullanıldığı için başka bir madde numarası olmamıştır. Aynı anlamda birden fazla kullanım bulunduğu sistem şöyle sıralamaktadır:

bir: *Bir, belgisiz sıfat.*

1. Bir ölmüş kavmüm adın iylerem yād
Görem çün yaşlu birkaç dil-figârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72*). [*bir,]*

²Zülfü Güler, Hamdullah Hamdî: Leylâ ve Mecnûn (İnceleme-Metin), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, basılmamış doktora tezi, Erzurum, 1982.

³1-Süleymaniye (Ayasofya, nr. 3901/2), 2-İstanbul Üniversitesi (TY, nr. 800), 3-Millet (Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 1164, 1165) Kütüphanesi.

2. Hôş olsa **bir** demi bin yıl gibidür
Zemân-ı 'ömr kim **bir** hôş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 119*). [*bir,]*
3. Beden hâke kavuşdı ğūra kondı
Uçup cân **bir** cihândan **bir** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [*bir,]*
4. ...

Gerçek anlamı ile değil de bağlam içerisinde kazandığı farklı bir anlam ile kullanılan kelimeler (yan, mecaz vb.) anlamlandırılırken önce kelimenin gerçek anlamı verilmiş, daha sonra araya “II” işareti konularak bağlam içindeki anlamı verilmiştir:

bağır pâresi: *Ciğer parçası. II Evlat.*

1. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy bağrum pâresi kana boyandıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 5*). [*bağır pâresi,]*

Bu şekilde metin içindeki her bir sözcük ve sözcük grubu alfabetik olarak sıralanmıştır.

1. BÖLÜM

HAMDULLAH HAMDÎ

1.1. Hamdullah Hamdî'nin Yetiştirdiği Muhit Olarak Göynük/Bolu⁴

Bolu, Kuzey Anadolu'nun batı bölümünde yer alan bir yerleşim yeridir. Tarihi oldukça eskilere dayanan Bolu, Bithynion denilen bir ilk çağ beldesinin yerine kuruludur. Roma devrinden önce bu yerin pek bir ehemmiyeti bulunmamakla birlikte şehrin bugünkü adının Claudiopolis isminin “belde” manasına gelen son parçasından çıkmış olduğu tahmin edilir. Bolu'nun tam olarak Osmanlı Devletine ne zaman katıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Osman Gazi devrinin sonlarında burada hâkimiyetin Osmanlılarda olduğu bilinmektedir. Orhan Gazi devrinde Bolu'ya gelen İbn-i Batuta, burada yalnız Türkmenlerin ikamet ettiğini dile getirmiştir.

Osmanlı idaresi altında Bolu, uzun müddet Anadolu, daha sonra Kastamonu eyaletinin bir sancağı olmuş ve 17. asırdan sonra bir müddet de kaza şeklinde idare edilmiş, 1867'den itibaren Kastamonu vilayetinin sancağı olarak teşkilatlandırılmış, meşrutiyetten sonra müstakil sancak ve cumhuriyet devrinde vilayet haline gelmiştir.

1.2. Bolu'da Yetişen Önemli Klasik Türk Edebiyatı Şairleri⁵

Bolu, Osmanlı döneminde önemli bir kültür merkezi olmuştur. Bu bölgenin kültürel kimliğini kazanmasında Hacı Bayrâm Velî etkin olmuştur. Onun, Akşemseddin aracılığı ile Göynük'te ortaya çıkmasına vesile olduğu tasavvufi hareket, beraberinde şiiri de içine alan bir kültür ortamının oluşmasını sağlamıştır. Akşemseddin ile birlikte kurulmaya başlanan şiir geleneği, bu bölgede pek çok divan şairinin yetişmesine vesile olmuştur.

Bolu'nun yetiştirdiği en büyük şair Hamdullah Hamdî'dir. Diğer şairler Hamdullah Hamdî'nin ulaştığı şöhrete ulaşamamışlardır.

Hamdullah Hamdî ile çağdaş olan Zarîfî de Göynük'te doğmuştur. II. Bâyezid devrinde ölen şairin şiirlerinde kuruluş devri özellikleri görülür.

⁴ Bu bölüm şu eserden özetlenerek verilmiştir: Orhonlu, Cengiz (1979). “Bolu Mad.” *İslam Ansiklopedisi*, 2.cilt, s.s. 708. İstanbul.

⁵ Geniş bilgi için bk.: İsen, Mustafa (1990). “*Bolu'nun Kültür Tarihimizdeki Yeri ve Bolulu Divan Şairleri*”, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları, Ankara. ; Nermin, Kılıç; Kayapınar, Ayşe; Kaya, Bilge; Kılıç, Fahri; Kayapınar, Levent (2008). *Bolu Livası 1921-1925 Senesi Sâlnâmesi (Giriş-Metin-Tıpkıbasım-Dizin)* Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve İnceleme Merkezi Yayınları: I,Bolu. ; Yiğit, Bilge Kaya (2013). *Bolulu Divan ve Tasavvuf Şairleri*, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Güz 2013, Cilt:13, Sayı:2, Bolu.

Abdullah Efendi (d. 1572-73, ö. 1599-1600), âlim ve şâir bir zât olup divanı, Leylâ vü Mecnûn mesnevisi ve Sâkînâmesi vardır.

Himmet, Bolu'nun yetiştirdiği mutasavvıf şairlerden biri olup aynı zamanda âlim ve bestekârdır. Hece ve aruzla yazdığı şiirlerinde Yunus Emre etkisi görülür. Divanının yanında Tarikat-nâme, Zübdetü'l-Hakâyık ve Manzûme-i Mi'râc isimli eserleri vardır. 1710 tarihinde vefat etmiştir.

Bu isimlerin yanında Bolulu diğer önemli divan şairleri alfabetik olarak şöyle sıralanabilir:

Abdurrahim Tırsî (ö. 1520), Abdüssamed (ö. 1737), Abdüşşekûr Efendi (ö. 1766), Bolulu Mustafa (ö. 1684), Dâvûd-ı Halvetî (ö. 1507-08), Dürrî Mehmed Efendi (ö. 1687), Feyzullah Feyzî Efendi (ö. 1611-12), Fuâdî (ö. 1857), Ganî (ö. 1587), Ganîzâde Mehmed Nâdirî (ö. 1626), Hanîf Mehmed Efendi (ö. 1809), Hayrî Mehmed Efendi (ö. 1789), Sükûnî (ö. 1691-92), Şemsî Ahmed Paşa (ö. 1580), Şeyh Abdülkadir Efendi (ö. 1529-30), Velvele Ömer Efendi (ö. 1870-75?).

1.3. Hamdullah Hamdî'nin Hayatı⁶

Sehî Tezkiresi'nde şairin doğum yeri ve tarihi hakkında bir bilgi bulunmamakla birlikte onun Şeyh Akşemseddin'in oğlu olduğundan bahsedilir. Latîfî'de ise onun yine Şeyh Akşemseddin'in oğlu olduğu ve Bursa livâsına tâbi Göynük isimli kasabadan olduğu bilgisi vardır.

Asıl adı **Muhammed Hamdullah** olan Hamdullah Hamdî Çelebi 1449-50 yılında bugün Bolu sınırları içinde kalan Göynük'te doğmuştur. Babası, Fatih Sultan Mehmed'in hocalarından ve Hacı Bayram Veli'nin halifelerinden ünlü mutasavvıf Akşemseddin'dir. Yedi erkek kardeşin en küçüğü olan Hamdullah Hamdî'nin büyükten küçüğe diğer kardeşleri: Muhammed Sadullah, Muhammed Fazlullah, Muhammed Nûrullah, Muhammed Emrullah, Muhammed Nasrullah ve Muhammed

⁶ Bu bölüm oluşturulurken şu eserlerden yararlanılmıştır: İsen, Mustafa (1998). *Sehi Tezkiresi*, Akçağ, Ankara. ; Canım, Rıdvan (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-Nuzamâ*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara. ; Yurd, Ali İhsan ve Kaçalın, Mustafa (1994). *Emîr Hüseyin Enîsî, Menâkıb-ı Akşemseddin: Hayatı ve Eserleri*, İstanbul. ; Özyıldırım, Ali Emre (1999). *Hamdullah Hamdî ve Divanı*, Kültür Bak. Yay., Ankara. ; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (1997). "Hamdullah Hamdi mad.", 15. Cild, ss 452-454., 1997, İstanbul. ; Çelebioğlu, Amil (1991). *Akşemseddinzade Hamdullah Çelebi ve Pendnâme'si*, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

Nûrülhüdâ'dır. Hamdullah Hamdî, ilk eğitimini çocukluğunda babasından almış, Arapça ve Farsçayı da yine küçük yaşta öğrenmiştir. Babasının etkisiyle tasavvufî hayat tarzı ile tanışmış ve bu hayat tarzı bütün ömrü boyunca şair üzerinde etkili olmuştur.

Hamdullah Hamdî on iki yaşında babasını kaybetmiştir. Meşhur mesnevisi Yûsuf u Züleyhâ'nın "sebeb-i te'lîf" bölümünde ağabeylerinden himaye görmediğini, çok eziyet çektiğini, bu yüzden Hz. Yûsuf'un sıkıntılarını daha iyi anladığını ve kendisini birçok yönden ona benzettiğini söyler.

Hamdullah Hamdî, Yûsuf u Züleyhâ mesnevisini II. Bayezid'e sunmuş, fakat beklediği iltifatı görememiştir. Bu sebeple mesneviden padişahı övdüğü kısmı çıkararak yerine kötü talihinden şikâyet eden yeni bir bölüm koymuştur. Hamdullah Hamdî, Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin baş tarafı ile Kıyâfetnâme'sinin sonunda da sanatkâra ve sanat eserlerine pek değer verilmediğini belirterek yaşadığı devirden şikâyetle bulunmuş, Nizâmî-i Gencevî Hamse'sini, Firdevsî Şâhnâme'sini bu dönemde yazmış olsaydı, bunlara bile itibar edilmeyeceğini söylemekten kendini alamamıştır. Kınalızâde, Hamdullah Hamdî'nin hiçbir gelirinin olmadığını ve zaman zaman Yûsuf u Züleyhâ'sını yazıp satmak suretiyle geçimini sağladığını nakleder. Bütün bunlardan hayatının maddî sıkıntılar içinde geçtiği anlaşılmaktadır. Hamdullah Hamdî'nin Mehmed ve Zeynüddin adlarında iki oğlu olduğu ve babaları gibi mütevacı bir hayat yaşadıkları bilinmektedir.

Enîsî, onun Bursa'da Çelebi Sultan Mehmed Medresesi'nde müderrislik yaptığını, devrin tanınmış âlimlerinden Molla Hayâlî ile ilmî tartışmalarda bulunduğunu belirtir. Ayrıca rüyasında babasının, zâhirî ilimlerden vazgeçmesini ve halifelerinden İbrâhim Tennûrî'den mânen faydalanmasını tavsiye etmesi üzerine Kayseri'ye gidip İbrâhim Tennûrî'ye intisap ettiğini ve hilâfet aldıktan sonra Göynük'e döndüğünü bildirir.

Hamdullah Hamdî memleketine döndükten sonra ölümüne kadar burada adeta bir inziva hayatı yaşamış, bu esnada çeşitli eserler yazmıştır. Şair, 1503 yılında memleketi Göynük'te vefat etmiş ve burada babası Akşemseddin'in yattığı türbeye defnedilmiştir.

1.4. HAMDULLAH HAMDÎ'NİN ESERLERİ

15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Hamdullah Hamdî, özellikle hamse sahibi olmasıyla meşhurdur. Eserlerinin çoğu manzumdur. M.Fuad Köprülü şairin eserleri hakkında şu değerlendirmede bulunur: “Hamdullah Hamdî’yi 15. asır Osmanlı şairleri arasında en velûd olanlardan biri saymak icap eder. Evliya Çelebi’nin ona yüz yetmiş pare eser atfetmesi, müthiş bir mübalağa mahsulü olmakla beraber, bazı tezkirecilerin onu hamse yani beş mesnevi sahibi saymaları yanlış değildir. Bu mesnevilerinin ve divanının dışında, Mecâlisü’t-Tefâsir adlı tefsire müteallık iki cildlik eseri ile, tasavvufa ve fıkha ait diğer iki eserinden bahsedilse de (Enîsî menakibinde), bunların daha o zaman bile şöhet kazanamadığı anlaşılıyor. Bu bakımdan Hamdullah Hamdî’nin şöhetini temin eden bilhassa manzum eserleridir.” (Köprülü, İA: 1997: 184)

Hamse sahibi olan Hamdullah Hamdullah Hamdî’nin asıl ünü mesnevilerinden gelse de şairin mürettep bir divanı da vardır. Hamdullah Hamdî’nin eserleri şunlardır:

1.4.1. Divan

Hamdullah Hamdî’nin mesnevileri dışında mürettep bir divanı da bulunmaktadır. Amil Çelebioğlu, bu divanın en eski tarihli nüshasının Göynük’te, Akşemseddin Camii vâizi Hüseyin bin Seyyid Muhammed tarafından 999/1590 tarihinde istinsah edilmiş olduğunu belirtir. (Çelebioğlu, 1991: 192) M. Fuat Köprülü, divan hakkında şunları söylemektedir: “16. asır tezkirecilerinin Hamdullah Hamdî’nin mürettep bir divanı olduğundan sarahat ile bahsetmemelerini göz önüne alan Gibb ve ona istinat eden Th. Menzel, onun sair birçok şairler gibi, divan tertip etmediğini ve yalnız bir gazeliyat mecmuası vücuda getirdiğini söylerler. Halbuki Enîsî menakibinde kaside ve gazellerinin hurûf üzre tedvin edildiğinden, yani mürettep divanı olduğundan bahsolunur. Hakikaten Süleymaniye Kütüphanesinde, Esad Efendi kitapları arasında 2626 numarada Hamdullah Hamdî divanının bir nüshasına tesadüf olunmaktadır. 2 münâcât, 6 na’t, bazıları Farsça 182 gazel, 18 kıta, 1 tarih ve 3 beyit ihtiva eden bu nüsha 990’da istinsah edilmiştir.” (Fuat Köprülü, 1997: 185) Divanda devlet ricâli için herhangi bir kasîde bulunmaması dikkat çekicidir. Bu durum Hamdullah Hamdî’nin meşrebi ile örtüşmektedir. Divanı Ali Emre Özyıldırım tarafından yayınlanmıştır.

1.4.2. Yûsuf u Züleyhâ

Hamdullah Hamdî’nin asıl edebi şöhetini sağlayan bu eseridir. Çoğunlukla Câmî’nin aynı adlı mesnevisinden ilham alınarak yazılmıştır. Hamdullah Hamdî, yaşadığı çileli hayat münâsebetiyle kendisini Hz. Yûsuf’a benzetir. Eserini Sultan II. Bâyezid’e sunduğu, fakat padişah tarafından beklediği alakayı göremeyince, eser içindeki medhiye bölümünü çıkardığı rivayet edilir. (Çelebioğlu, 1991: 182)

Tezkireler, bu mesneviyi Hamdullah Hamdî'nin en başarılı eseri olarak kabul etmenin yanında, edebiyatımızdaki Yusuf u Züleyha mesnevilerinin en mükemmeli olarak kabul etmektedir. Bu eser, edebiyatımızda Hamdullah Hamdî'nin adıyla özleşmiştir. Fakat bu eser edebiyatımızda yazılan ilk Yûsuf u Züleyhâ değildir. Eser 1492 yılında tamamlanmıştır. 6241 beyitten oluşan mesnevi “fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf u Züleyhâ mesnevisinin o zamana kadar bu konuda yazılmış en güzel mesnevi olduğu fikrinde bütün tezkireciler hemfikirdir. Riyâzî, Kemalpaşazâde'nin, “Hamdullah Hamdî'nin mesnevisini evvelce görmüş olsaydım bu mevzuya el sürmezdim” dediğini nakletmektedir. (Öztürk, 1997: 453) Fakat bu ifade M.Fuad Köprülüye göre şüphelidir: “Aşık Çelebi ve Hasan Çelebi tezkirelerinde Kemalpaşazade'nin bu eseri her vesile ile tenkit ettiği ve bunda tasavvur olunan ahenk ve selaseti sadece fâilâtün/fâilâtün mefâilün feilün/fa'lün vezni ile yazılmasına isnat eylediği zikrolunur. Hasan Çelebi'nin “insafsızca verilmiş bir hüküm” telakki ettiği bu mütealanın basit bir rekabet hissine dayandığı meydandadır. Buna göre Riyâzî'deki ifadenin doğru addedilemeyeceği kendiliğinden meydana çıkmaktadır.” (Köprülü, 1997: 184)

Kur'ân-ı Kerîm'de Yûsuf Sûresi'nde 3. âyette geçen ve “ahsenü'l-kasas” (kıssaların en güzeli) olarak bilinen bu hikâyeyi Hamdullah Hamdî'den sonra da nazma çekenler olmuş fakat hiçbiri onun kadar başarılı olamamıştır. Eserin yüz civarında yazma nüshasının bulunması ne kadar sevildiğini ve benimsendiğini göstermektedir. Mesnevide Hz. Yûsuf'un doğumundan itibaren başından geçen türlü talihsiz olaylar ve Züleyhâ ile olan aşkları anlatılmaktadır.

Hamdullah Hamdî, mesnevisinde meşhur aşk hikâyesini işleme gayesinin yanında “pend, nükte, rivayet, hikâyet-i münâsiplere” de yer vermiş, sosyal ve ahlaki mesajlar vererek öğretici bir görev de üstlenmiştir. Ayrıca yaşadığı devrin sosyal hayatını, fikir ve kültür hayatını da bu mesneviden öğrenebilmek mümkündür. Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi Naci Onur tarafından yayınlanmıştır.

1.4.3. Leylâ vü Mecnûn

Bu eser hakkında 2. bölümde bilgi verilmiştir.

1.4.4. Ahmediyye

Eserin asıl ismi Risâletü'l-Ahmediyye fî vilâdeti Muhammediyye'dir. Mevlid türünde olan bu manzume 900/1495-96 tarihinde tamamlanmıştır. Eserde kendinden önce yazılan Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n Necât'ının (telifi: 812/1409-10) ve

Yazıcıoğlu Mehmed'in Muhammediyye'sinin (telifi: 853/1449) izleri görülür. (Çelebioğlu, 1991: 179) M. Fuad Köprülü, bu eserin Yazıcıoğlu'nun meşhur Muhammediyye'sine nazîre olarak yazıldığını belirtir. (Köprülü, 1997: 185) Eserin adı Şakâik Tercümesi ile Keşfü'z-ẓunûn'da Muhammediyye olarak geçmektedir.

Manzume fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır ve 1337 beyitten oluşur. Mevlid türünde olan eser Hz. Muhammed'in doğumundan, mucizelerinden, peygamberliğinden, hicretinden, miracından ve vefatından bahsetmektedir. Eser bazı kaynaklarda "Muhammediye" bazı kaynaklarda da "Mevlid-i Hamdî" adıyla geçmektedir.

1.4.5. Tuhfetü'l-Uşşâk

Hamdullah Hamdî'nin diğerlerinden daha hacimsiz olan bu mesnevisinin telif tarihi tam olarak bilinmemektedir. Mefâilün Mefâilün Fe'ûlün vezniyle yazılmış olan mesnevi 950 beyitten oluşur.

Eser, işlediği konu itibarıyla Hamdullah Hamdî'nin en orijinal eseri kabul edilir. (Köprülü, 1997: 185) Mesnevinin konusu şöyledir: "Şeyh Evhâdüddin zamanında Kayseri'de zengin bir tüccarın güzel ve genç bir oğlu vardı. On yaşına gelen çocuk ticaret için seyahate çıkmak isteyince ve bunda ısrar edince anne ve babasının karşı koymaları bir fayda sağlamaz. Ticari emtiası ve hizmetkârlarıyla İstanbul'a gelen bu genç bir handa kalır. Gencin güzelliği Tekfur'un bir vezirinin kulağına kadar gider. Vezir birtakım tertiplerle genci kızına aşık eder. Kızı dahi gence aşık olmuştur. Müslüman genç, aşkının şiddetinden kendinden geçmiş, adamlarının her türlü nasihat ve ikazlarını dinlemez olmuştur. Evlenmek isteyince vezir, krallara bile vermeyi reddettiği kızını ona, ancak dinini değiştirmek şartıyla verebileceğini söyler. Teklifi kabul eden delikanlı kızla evlenir. Bir gün karısıyla Ayasofya'ya giderler. Din değiştirdiği sırada Ayasofya'da gizlediği Kur'ân-ı Kerim'i karısı görür. Ne olduğunu sorunca genç, Allah kelâmı olduğunu söyler ve o kadar medh ü senâda bulunur ki karısı tefe'ül etmek ister. Tefe'ül edince "İman edenlere, vakti gelmedi mi ki kalpleri Allah'ın zikrine ve inen Kur'ân'a saygı ile yumuşasın ve bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun zaman geçip de kalpleri katılaşmış ve çoğu fiska dalmış bulunanlar gibi olmasınlar. (El-Hadîd Sûresi, 16. Âyet) âyetiyle karşılaşsınlar. Duruma şahit olan vezir de kızıyla birlikte müslüman olur. Oğlan da tekrar hidayete erer. Gizlice hep beraber Kayseri'ye gelip selâmet ve saadet içinde yaşarlar." (Çelebioğlu, 1991: 189)

Eserde işlenen konu hakkında A. Emre Özyıldırım şu tespitte bulunur: "Eser işlenen konu itibarıyla her ne kadar tercüme değil telif bir eser görünümündeyse de Attar'ın Mantiku't-tayrındaki Şeyh San'an hikâyesinden izler taşımaktadır. Şair, eserinin sonunda kahramanların bazı soyut kavramları karşıladığını söyleyerek sembolik bir anlatım kullandığını ifade etmiştir." (Özyıldırım, 1999: 8) Eser Doç. Dr. Mustafa Güneş tarafından yayınlanmıştır.

1.4.6. Kıyâfetnâme

Hamdullah Hamdî'nin bu mesnevisi 150 beyit civarındadır ve telif tarihi bilinmemektedir. Bu eseri bilim dünyasına ilk duyuran kişi Amil Çelebioğlu'dur.⁷ Mesnevi aruzun “fâilâtün mefâilün fa'lün” kalıbıyla yazılmıştır. Kâtib Çelebi, Hamdullah Hamdî'nin bu eseri İmam Şâfiî'den tercüme ettiğini söylemektedir. Kaynaklar bu mesnevinin kıyâfet-nâme türündeki eserlerin ilki olduğundan, fakat edebi yönünün çok zayıf olduğundan bahsetmektedir. (Köprülü, 1197: 185; Çelebioğlu, 1991: 190)

Eserin içeriği hakkında A. Çelebioğlu şunları belirtmektedir: “Hamdele, salvele ve na't mahiyetindeki beyitlerden sonra sebep-i te'lif diyebileceğimiz kısımda şairimiz, bu manzumesini, Mevlânâ'nın emrine uyararak yazdığını ifade eder. İnsanların sîrette (iç görünüşte) bir, sûrette farklı yaratıldıklarına, sûretin sîrete nişan olduğuna işaretini müteakip asıl konuya geçilmiştir. Yirmi altı başlık altında renk, yanak, boy, et, hareket, saç, baş, alın, kulak, kaş, göz, burun, ağız, ses, gülmek, dudak, boyun, omuz, çene, sakal, bilek, parmak, el, sırt, karın, baldır, ayak ve ökçe ile ilgili kıyâfet ilmi itibarıyla menfî ve müsbet hususlar kısaca zikrolunmuştur. Beyân-ı muâraza kısmında zıt hususiyetler mevcut olduğu takdirde müsbet olanın tercih edileceğinden, Beyân-ı tasfiye bölümünde ise nefis-i emmâre, nefis-i levvâme ve nefis-i mutmainden bahsedilmiştir.” (Çelebioğlu, 1991: 190)

Eserde insanların uzuvları ile karakter özellikleri arasındaki paralellikler üzerinde durulur. Konunun Türkçe'de bilinen ilk örneği olan eser halk arasında büyük ilgi görmüştür. Fakat sanat değeri bakımından bütün bu cins eserler gibi hiçbir ehemmiyeti haiz değildir. (Yıldırım, 1999: 9)

1.4.7. Diğer Eserleri

Hamdullah Hamdî'nin yukarıda sayılan eserleri dışında *Mecalisü't-tefasir* adlı iki ciltlik bir tefsiri bulunmaktadır. Ayrıca Hamdullah Hamdî'nin çeşitli tasavvufi risaleler kaleme aldığı da kaynaklarda belirtilmektedir. Bunların dışında şaire atfedilen Muhammediye ve Pend-name adlı eserlerin ona ait olmadığı kesindir. (Yıldırım, 1999: 9)

Sonuç itibarıyla Hamdullah Hamdî, Klasik şiirimizin başlangıç evrelerinde, mesnevileriyle dikkati çeken, kendisini tasavvufî anlamda yetiştirmiş, hamse ve divan sahibi bir şairdir. Kıyâfet-nâme ve Tuhfetü'l-Uşşâk isimli eserleri edebi değer yönünden zayıf olsa da Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi, edebiyatımızda bu alanda yazılan en meşhur eser olarak kabul görmektedir.

⁷ Amil Çelebioğlu'nun Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde yayınlanan “Kıyâfet İlmi ve Hamdullah Hamdî ile Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kıyâfetnâmeleri” adlı çalışması bu konuda önemli bir başvuru kaynağıdır.

2. BÖLÜM

LEYLÂ İLE MECNÛN HİKÂYESİ VE HAMDULLAH HAMDÎ'NİN MESNEVİSİ

2.1. Mesnevi Nazım Şekli ve Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi

Mesnevi, klasik edebiyatımızda uzun olay anlatılarında sıklıkla kullanılmış bir nazım şeklidir. Leylâ vü Mecnûn hikayesi aşk mesnevileri arasında en çok tercih edilenidir. “Leylâ vü Mecnûn hikayesi, Yusuf u Züleyha, Husrev ü Şirin, Süheyl ü Nevbahar, Vamık u Azra gibi, eski edebiyatın çift aşk kahramanlı hikayelerinden biri, Yusuf u Züleyha’dan sonra en yaygın olanıdır. Leylâ ve Mecnûn hikayesini öteki hikayelerden ayıran başlıca özellikler, bunda kahramanlarını birbirine kavuşturmadan ölüme götüren, ıstıraplarla dolu umutsuz bir aşkın tasvir edilmiş olmasıdır.” (Levend, 1959: 1)

Gönül Alpay Tekin, Leylâ vü Mecnûn mesnevilerinin çıkış noktasının Arap coğrafyası olduğunu, İslam fütuhâtı ile Arap dili ve kültürlerinin büyük önem kazanması sonucunda diğer İslam ülkelerinde de sevilen ve benimsenen bir hikâye haline geldiğini dile getirir. (Tekin, 2018: 17)

Hikâyenin yüzyıllar boyunca bu denli sevilmesinin nedeni Agâh Sırrı Levend’e göre işlenen aşkın son derece saf ve acıklı olmasıdır: “Leylâ vü Mecnûn’da olay hicretin 1. yüzyılında (M. VII. yüzyıl) Arabistan’da geçer. Her iki kahramanın ailesi ve kabilesi Necd’de çadır hayatı yaşarlar. Kays, Leylâ’ya olan aşkı yüzünden deli olup çöllere düşer. Babası ile anası oğullarını kurtarmak için her çareye başvururlar. Nihayet umutlarını keserek dertlerinden ölürler. Leylâ’nın babası, adını çıkardığı için kızını Mecnûn’a vermemekte inat eder. Leylâ’yı başka bir gençle evlendirir. İki sevgilinin ıstırapı son dereceyi bulur. Bunlar her engele göğüs gererler; her cefaya katlanırlar. Hatta Mecnûn, belanın daha da artmasını diler. O kadar içine kapanır, o derece kendinden geçer ki sonunda yanına gelen Leylâ’yı bile tanımak istemez. O, artık aradığı Leylâ’yı bulmuş, maksadına ermiştir. Nihayet Leylâ hastalanıp ölür. Mecnûn da sevgilisinin kabri üzerine kapanarak can verir. Hiçbir hikâye bunun kadar saf ve acıklı değildir. Hikâyeye sonradan katılan masal öğeleri, hikâyenin aslındaki saflığı bozamamıştır. Böylece Kur’an’da “ahsenü’l-kasas” diye geçen Yusuf kıssası, bir yandan Yusuf’un eşsiz güzelliği, öte yandan Züleyha’nın kendini iftiralara kadar sürükleyen yenilmez ihtirasıyla nasıl ki şairleri ve tefsircileri kendine çekmişse, Mecnûn’u Leylâ’dan Mevla’ya götüren bu acıklı aşk hikâyesi de, gerçek aşkın, içten bağlılığın sembolü olarak dillere destan olmuştur.” (Levend, 1959: 1)

2.2. Arap Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi

Leylâ vü Mecnûn hikâyesi, Müslüman toplumların edebiyatında sıklıkla işlenmiştir. Köken itibariyle Araplara ait bir hikâye olmasına rağmen, Fars ve Türk edebiyatlarında daha fazla işlenmiştir. Hikâyenin ne zaman doğduğu ise kesin olarak bilinmemektedir. Asıl adı Kays olan Mecnûn, Emevîler döneminde Abdülmelik b.

Mervân'ın hilâfeti zamanında yaşamıştır. (Yavuz, 2005: 59) Agâh Sırrı Levend, hikâyenin menşeinin Arap edebiyatı olduğunu, sonradan Mecnûn lakabını alan Kays'ın, sevgilisi Leylâ için söylediği şiirlerle bu şiirleri açıklamak üzere yazılan yorumlardan ve bunlara eklenen söylentilerden meydana geldiğini söyler. Ayrıca hikâyenin esas kişinin Kays olduğunu ve olayların Necd çöllerinde geçtiğini belirtir. (Levend, 1959: 2) Hikâyenin geçtiği coğrafya ile ilgili Kemal Yavuz ise: "Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin geçtiği yer, coğrafi olarak Ürdün'ün doğusuna, oradan da İran körfezi kıyılarına kadar uzanır." demektedir.

Aşkları ile Arap, Fars ve Türk edebiyatlarını etkileyen Kays ve Leylâ'nın hayatları hakkında çeşitli söylentiler bulunmaktadır. Agâh Sırrı Levend, Kays hakkında iki türlü rivayetten söz etmektedir. İlkinde, Kays'ın Arap kaynaklarına göre yaşamış bir şair olarak değerlendirilmediğini, ona atfedilen şiirlerin Emevî veya Mervan soyundan bir gence ait olabileceğini belirtir. Bu genç amcasının kızını sevdiğinden ötürü kendisini gizleme ihtiyacı duyarak söylediği şiirleri Mecnûn'a atfetmiştir. Diğer bir rivayete göre de Kays gerçekte yaşamış ve H.70=M.689 yahut H.80=M.699 da ölmüş bir şairdir. Kays'ın babasının adı Mülevvah, Leylâ'nın babasının adı da Sa'd'dır. Her ikisi de Âmirîlerdendir. (Levend, 1959: 2)

Kemal Yavuz, hikâyenin ortaya çıkışı ve Arap edebiyatında ilk kimler tarafından kullanıldığı hakkında şunları bildirmektedir: "Bilindiği kadarıyla bu hikâye ve kahramanlara ait şiirler, özellikle Mecnûn'a atfedilenler, sözlü kaynaktan gelirken daha sonraları yazıya geçirilmiştir. Bu ilk verimler, İbn Davud el-İsfahanî'nin (öl. 255/870) Kitâbü'z-Zehrâ adlı eseri ile Müslüm b. Kuteybe'nin (öl. 176/890) Kitâbü's-Şi'r ve's-Şuarâ adlı eserleridir. Bunların hemen arkasından Ebûbekir el-Vâlibî gelmiştir. O, Mecnûn u Leylâ adlı eserini herkes tarafından bilinen, güvenilir râvîlerden aldığı bilgilere dayandırmıştır. Mecnûn'un hayatına yer vermesi ve şiirlerini ilk defa derlemesi, hikâyenin ortaya çıkmasında etkili olduğu gibi daha sonra yazılacak eserlere de kaynaklık etmiştir." (Yavuz, 2005: 58)

Kays b. Mülevvah'ın şiirleri, Arap edebiyatında daha sonraları da açıklamalarıyla birlikte toplanmıştır: "İbnü'l-Müberred Cemâlû'd-din Yûsufü'bnü Hasani'l Makdîsiyyi'l-Hanbelî'nin (ÖL. 909/1503) Nüzhetü'l-Müsâmir fî Ahbâri Mecnûn-ı Benî Âmir adı altında topladığı divan bunlardan birisidir. Şair İbrahim Sadık Fevzi tarafından toplanıp yayınlanan Dîvânü Mecnûnı Leylâ ise bunların elimize geçen son şeklidir." (Levend, 1959: 6)

Arap coğrafyasında doğmuş olan bu acılı aşk ve ıstırap serüveni, Arap edebiyatından daha ziyade İran ve Türk edebiyatlarında karşılık bulmuştur. (Doğan, 1996: 1)

2.3. Fars Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi

Leylâ vü Mecnûn hikâyesi'ni ilk kez müstakil bir eser olarak Genceli Nizâmî (d.1150 - ö.1214) yazmıştır. Ahistan b. Minûçehr, hikâyenin Genceli Nizâmî tarafından yazılmasını istemiştir. Agâh Sırrı Levend, hikâyenin Fars edebiyatına girişi hakkında şunları dile getirir: “Leylâ ve Mecnûn efsanesi İran’da Deylemîlerin egemenliği zamanında 10. yüzyılın sonlarında Kitâbü’l-Aganî ile yayılmış, Kays ile Leylâ’nın eserde yer bulan şiirleri halk arasında büyük ilgi uyandırdığı gibi hikâye kahramanları da gerçek aşkın temsilcileri olarak edebiyata geçmiştir. Daha sonra Gaznelilerle Selçuklular zamanında yazılmış olan şiirlerde de, Leylâ vü Mecnûn’un bu efsaneleşmiş aşkı birer mazmun halinde yer alır. Arap edebiyatındaki bu basit kıssayı ilk defa planlı bir hikâye şekline koyan Genceli Nizâmî’dir.” (Levend, 1959: 11)

Nizâmî’den sonra bu hikâyeyi yazan Fars ve Türk şairlerin pek çoğu, Nizâmî’nin eserini örnek almıştır. (Yavuz, 2005: 59) Fars edebiyatında önemli Leylâ vü Mecnûn mesnevilerinin şairleri ve eserlerin yazılış tarihleri sırasıyla şöyledir:

- 1- Genceli Nizâmî (1188)
- 2- Emîr Husrev (1299)
- 3- Câmî (1484/1485)
- 4- Mektebî (1489)
- 5- Hâtîfî (1492’den önce)

2.4. Türk Edebiyatında Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi

Türk edebiyatında Leylâ vü Mecnûn hikâyesi, Klasik Türk Edebiyatının kuruluş yıllarından itibaren karşımıza çıkmaktadır. Gönül Alpay Tekin, Türk edebiyatında Leylâ vü Mecnûn hikâyesinden ilk defa Anadolu’da Gülşehrî’nin *Mantıku’t-Tayr*’ında (yazılış tarihi 717/1317) ve Aşık Paşa’nın *Garîb-nâme*’sinde (yazılış tarihi 730/1330) çok kısa bir şekilde bahsettiğini ifade etmektedir. Fakat başlı başına bir mesnevi olarak ilk defa Şâhidî tarafından 883/1478 tarihinde yazıldığını; onu Hamdullah Hamdî (öl. 1503) ve diğerlerinin takip ettiğini belirtmektedir. (Tekin, 2018: 18) Kemal Yavuz ise, Mevlânâ’nın, *Mesnevî*’sinde küçük de olsa bu hikâyeye temas ettiğini söylemektedir. (Yavuz, 2005: 60) Orta Asya Türk edebiyatında ise ilk defa Ali Şîr Nevâî (öl. 1501) hamsesinin üçüncü mesnevisi olarak 1484 yılında Leylâ vü Mecnûn mesnevisini kaleme almıştır.

Türk edebiyatında Leylâ vü Mecnûn mesnevisi yazarlar arasında ismi tespit edilen şairler ve eserlerin yazılış tarihleri şöyledir:

- 1- Şâhidî (1478/1479)
- 2- Ali Şîr Nevâî (1484)
- 3- Hamdullah Hamdî (1499/1500)
- 4- Ahmed Rıdvân (1500'den biraz önce yazıldığı tahmin edilir.)
- 5- Bihiştî Ahmet Sinan Çelebi (ö. 1511-12)
- 6- Celîlî (1512)
- 7- Sevdâî (1514)
- 8- Hakîrî (1524)
- 9- Fuzûlî (1535-1536)
- 10- Lârendeli Hamdî (1542'den sonra)
- 11- Celalzâde Sâlih (1554/1555)
- 12- Halîfe (1572'den önce)
- 13- Atâyî (Azeri bir şair. 16. yy.)
- 14- Fâ'izî (Eser tamamlanamamıştır. Kesin olmamakla birlikte 1623/1624)
- 15- Rıfatî Abdülhay (ö. 1669)
- 16- Örfî (18. yy.)
- 17- Andelîb (1711-1771 yılları arasında)
- 18- Nâkâm (19. yy.)

Bunların haricinde kaynaklarda Leylâ vü Mecnûn mesnevisi yazdığı söylenen fakat eserleri henüz bulunamamış şairler şunlardır: Ahmed Paşa, Hayâtî, Necâtî, Çâkerî, Hayâlî, Ârif, Kadîmî, Halîlî, Sinan Çelebi, Mahvî, Muhyî, Zamîrî, Rif'atî. (Levend, 1959: 13)

Edebiyatımızda en meşhur Leylâ vü Mecnûn mesnevisi Fuzûlî'ye aittir. Genel anlamda Leylâ vü Mecnûn hikâyesi, ikili aşk hikâyeleri içinde Türk halkı tarafından en çok sevilen ve okunan hikâyedir, diyebiliriz. Bunda Fuzûlî'nin eserinin başarısı oldukça etkili olmuştur.

2.5. MESNEVİNİN DIŞ YAPI İNCELEMESİ

2.5.1. Vezinler

Akşemseddin-zâde Hamdullah Hamdî tarafından 15. yy.'da ele alınan **Leylâ ve Mecnûn** adlı eserde;

- 86 Mesnevi
- 16 Gazel
- 1 Kaside

nazım şekli ile yazılmış bölüm bulunmaktadır.

Bu eserde toplamda **12** vezin kullanılmıştır. Söz konusu vezinlerden **Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün** vezni **%81.55** oran ile **84** kez kullanılmış en fazla vezindir.

Vezinler, hangi şiirlerde olduğu, kaç defa geçtiği ve tüm vezinler içindeki oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Eserde Kullanılan Vezinlerin Sıklık Tablosu

Vezin Adı	Kullanım Sayısı	Eserde Oranı	Geçtiği Yerler
Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün	84	81.55	G8, K1, M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M34, M35, M36, M37, M38, M39, M40, M41, M42, M43, M44, M45, M46, M47, M50, M51, M52, M53, M54, M56, M57, M58, M59, M60, M61, M62, M63, M64, M65, M66, M67, M68, M69, M70, M71, M72, M73, M74, M75, M76, M77, M78, M79, M80, M81, M82, M83, M84, M85, M86
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	3	2.91	G1, G2, G14
Mefâ'îlün Fe'ilâtün Mefâ'îlün	3	2.91	G3, G4, G9

Fe' ilün			
Mef' ülü mefā' ilün fe' ülün	3	2.91	G6, M33, M49
Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün	2	1.94	G10, G15
Mef' ülü Mefā' ilün Fe' ülün	2	1.94	M48, M55
Mef' ülü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün	1	0.97	G7
Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün	1	0.97	G5
Mef' ülü mefā' ilün mef' ülü mefā' ilün	1	0.97	G11
Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün	1	0.97	G12
Mef' ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün	1	0.97	G13

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün	1	0.97	G16

Bilindiği üzere mesneviler genellikle tek bir vezin ile oluşturulan şiirlerdir. Fakat şair anlatımı ahenkli kılmak, okuyucunun sıkılmasını engellemek ve eserinin sanat değerini artırmak adına eserine farklı nazım şekilleri ile yazılmış bölümler ekleyebilir. Hamdullah Hamdî de eserine 1 kaside ve 16 gazel eklemiş ve bunların çoğunda farklı vezinler kullanmıştır. Böylelikle bir mesnevi içerisinde 12 farklı vezin kullanımı ortaya çıkmıştır.

2.5.2. Edat, Bağlaç ve Ünlemler

2.5.2.1. Edatlar

Arapça bir kelime olan edat “âlet” ve “vasıta” demektir. Terim olarak da “tek başlarına anlamı olmayan, cümle içinde diğer kelimelerle birliktelik kurarak anlam kazanan kelime” şeklinde tanımlanabilir. Edat, çekime gelmeyen kalıplaşmış sözdür. Bu bakımdan denilebilir ki Türkçede edatlar isim çekim eklerinin gördüğü işlerin de bir kısmını yüklenmiştir. Bu durum Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca ve Almanca için geçerli değildir. Çünkü onlarda bu kelimeler aynı zamanda çekim eki göreviyle kullanılır. Türkçede ise hem hal ekleri hem de edatlar bulunur. Edatı diğer kelime türlerinden ayıran iki temel unsur bulunur: 1. Tek başlarına anlam taşımamaları; 2. Çekime girmemeleri. (Hacıeminoğlu, 1992: 6) Hamdullah Hamdî, beyitler içerisinde kelimelerin bağlantılarını sağlamak amacıyla farklı türden edatlara yer vermiştir. Eser içerisinde yer alan bazı edatlar şunlardır:

ile: -il fiilinin zarf-fiil şeklidir. Eski Türkçedeki *birle*, *bile* yerine kullanılmıştır. (Hacıeminoğlu, 1992: 45) Kelimeler arasında araç, durum, neden gibi bağlantılar kurar:

Didi pîr atañam ben hâste vü zâr

Senüñ ğavġân **ile** rüsvây-ı bâzâr (485)

Beni қо âh u zâr **ile** öleyin

Belâ-yı derd-i yâr ile öleyin (570)

gibi: Eski Türkçedeki kip (kalıp, misal, örnek) sözüne –i iyelik eki gelerek oluşmuştur. (Hacıeminoğlu, 1992: 55) Benzetme edatı olarak veya cümlelerin zarfı durumunda kullanılır. Hamdullah Hamdî, benzetme sanatını kullandığı pek çok yerde bu edattan faydalanmıştır:

Fürûğı ol fürû‘un tıoldı ‘âlem
Güneş **gibi** münevver oldu ‘âlem (120)

Göñülden besler idi cānı gibi
Şakınup şinede imānı **gibi** (250)

Gice yılduz **gibi** yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (424)

-vâr: *gibi* manasıyla eserde sıklıkla kullanılır. –vâr, Farsça son ektir.

Çü meclis germ olup kalmadı huşyâr
Aradan gâ‘ib oldu ol peri-vâr (1272)

Elif gibi iki toğru vefâ-dâr
Tolaşdı birbirine lām-elif-vâr (3609)

-veş: Farsça son ek olan bu ifade, *gibi* manasıyla eserde yer alır:

Çomaz beni yürüyem dâ‘irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre rakı̄b (648)

Gerek kim küh-veş sengin olasın
Temekkün iyleyüp temkîn bulasın (1058)

misâl: Aslen Arapça bir kelimedir. Eser içerisinde *gibi* göreviyle benzetme amacıyla kullanılan bir edattır:

O dil kim ‘aşk odından ola hâlî
Har-ı bi-‘akl u dānişdür **mişâli** (199)

Ol iş kim kār-ı ğamdan ola hālî

Hemān bārid demür döğmek **mişāli** (872)

-e/a karşı (karşı): Bu söz çekim edatı olarak Kaşgarlı'dan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Eski Türkçede *utru* kelimesine denk gelir. (Hacıeminoğlu, 1992: 52) Osmanlı Türkçesinde *nazaran*, *kıyasen*, *mukabil*, *bedel*, *binaen* gibi anlamlarda kullanılır. Mesnevi içerisinde de bu manalarda kullanılmıştır:

Hayāl-i yāre tolu cām içeydi

Güle **karşı** nebîz-i hām içeydi (1252)

Yarım gün yatdılar ol iki bî-hüş

Yol üzre birbirine **karşı** medhüş (3589)

Kılup mihrāb-ı yāra **karşı** secde

Semā' u vecd ile 'azm itdi Necd'e (1939)

için (içün, uçun, üçün): *hakkında, hususunda, dolayısıyla, sebebiyle* gibi anlamlara gelen bir edattır. Eski Anadolu Türkçesinde *içün* şeklinde kullanılır. (Hacıeminoğlu, 1992: 98) Mesnevi içerisinde de bu anlamlarda ve *içün* biçiminde yer almaktadır:

Çekildi çekmek **içün** ferş-i zîbā

Kaṭār ile deve çulları dîbā (1985)

Ḳanı ol diz-be-diz olup oturmak

Vefā-yı 'ahd **içün** el ele urmak (2151)

değil (degül): Cümleye olumsuz anlam katması dolayısıyla kullanılan bir edattır:

Niçün ey şubḥ-dem hurrem **degül**sin

Benüm gibi esîr-i ğam **degül**sin (2339)

Peder çün gördi kim Mecnûn-ı bîmâr

Degüldür kâbil-i işlâh u tîmâr (2499)

mi (mı, mu, mü): Eski Türkçe devrinden beri kullanılan bu edat aslında bir ektir ve soru anlamı taşır. Bu edat uzun süre uyum dışı kalarak mu/mü halinde kullanılsa da Batı Türkçesinin ilk devirlerinde mı/mi şeklinde düzleşir. (Hacıeminoğlu, 1992: 275) Mesnevi içerisinde soru göreviyle kullanılır:

Țurup mesken düzersin bu vaġanda

‘Aceb cān kōrkusı yok **mı** ki sende (2527)

Sege seg olup ādem yidüren beg

‘Aceb **mi** kâfiye olsa aña seg (2678)

çü/çün/çünkü/çünki/çûnki/çûnkim: Cümle başında veya içinde kullanılan Farsça bir edattır. *madem ki, zira, ne zaman ki, -dığı zaman* gibi anlamlarda kullanılır. Eser içerisinde çokça kullanılan edatlardandır:

Țapuñdan rahmet umarsam sezādur

Şefî‘üm **çün** ġabîbüñ Muşafā’dur (85)

İşitdi **çünki** Mecnûn nām-ı Leylî

Teselli virdi ümmîd-i tecellî (490)

Peder **çûnkim** işitdi bu kelāmı

Țatı heybet olup virdi selāmı (1021)

(e/a) göre: Batı Türkçesinde sık kullanılan, zarf-fiil menşeli bir edattır. (Hacıeminoğlu, 1992: 42) *nazaran, nisbetle, bakarak* anlamlarında eser içerisinde yer alır:

Didi söz bitüren bostān-ı cānda

Biter devlete **göre** bûstān da (1067)

Ki görüp hâşılun yārın içini

Ekine **göre** biçersin biçini (2444)

kanı (hani): *nerede* anlamında bir soru edatıdır ve eser içerisinde bu anlamıyla kullanılmıştır:

Ḳanı Mecnūn gibi ‘aşk ile fānı

Ḳanı derd ü belāda aña şānı (3279)

2.5.2.2. Bağlaçlar

Bağlaçlar, söz içinde kelimeleri veya kelime gruplarını birbirine bağlayarak aralarında anlamsal ilgi kuran kelimelerdir. (Korkmaz, 2003: 32) Türkçede *ve*, *da/de*, *ile*, *ki* en sık kullanılan bağlaçlardır. Hamdullah Hamdî’nin eserinde de bu bağlaçların sayısı diğerlerinden fazladır. Bunun yanında aynı kelimenin tekrarıyla oluşan *ne...ne...*, *geh...geh...*, *hem... hem...*, *ya...ya...* gibi bağlaçlar da kullanılmıştır. Böyle bağlaçlar şairin duygu ve düşüncelerini anlam yönünden desteklediği gibi eserin ritmine de katkı sağlamaktadır:

u, ü, vü: Aynı cinsten kelimeleri, kelime gruplarını veya cümleleri birbirine bağlar. Türkiye Türkçesinde ve biçiminde sıklıkla kullanılan bağlaçlardandır. Klasik şiirde kendinden önceki kelimenin durumuna göre *u*, *ü*, *vü* şekillerinde kullanılır. Hamdullah Hamdî’nin eserinde de sıklıkla görülen bu bağlaç, kalıp ifadelerde, deyimlerde, atasözlerinde veya eş anlam ve görevli kelimeleri sıralamada kullanılır:

Maḳām oldı aña ol gün ser-i kūh

Sibā ‘ **u** vahş eṭrāfında enbūh (2732)

Ruḥında zūlf **ü** ḥālī cīm-i mevzūn

Elif toğru boyı egri ḳaşı nūn (2756)

Adum Leylī **vü** rüz-ı ṭālī ‘üm leyl

Hemān Mecnūn’a iyer ḥātırum meyl (2771)

Bazı beyitlerde bu bağlacın tekrarlanarak kullanıldığını görmekteyiz. Özünlü, dilbilimde bağlaç yinelemesi (polysyndeton) olarak ifade edilen bu hususun, bilinçli olarak yapıldığını ve bunda amacın bazen ritim vermek bazen de aradaki anlam ayrımını pekiştirmek olduğunu belirtir. (Özünlü, 1987: 45) Ayrıca şairler memduhlarını tasvir ve tavsif ederken de onlardaki üstün vasıflara dikkat çekmek için bu tekrarlardan faydalanırlar. (Selçuk, 2014: 3) Aşağıdaki örnekte Hamdullah Hamdî, Leylâ'yı överken, anlamı pekiştirmek ve söze ahenk katmak amacıyla tekrardan faydalanır:

Melek rûy u melek bûy u melek hûy
Ser-i 'âşık saçı çevgânına gûy (287)

ya (veya, ya da): Seçeneği, tercihi veya çeşitliliği belirten bir bağlaçtır. Mesnevi içerisinde 10 defa kullanılmıştır:

Ki ey cân-ı peder ne oldı hâlün
Düşün midür bu mihnet **ya** hayâlün (478)

Kanı bir şâ'ika **ya** şarşar-ı saht
Yıka yağa komaya hâne vü râht (790)

ne...ne...: Cümledeki öğeleri veya cümleleri birbirine bağlayan ve olumsuzluk anlamı veren bu bağlaç *hem... hem...* bağlacının anlamca zıddı olarak kullanılır. Mesnevi içinde de bu göreviyle kullanılmıştır:

Ne harf öğrendi **ne** nokta **ne** mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü hâl-i maḥbûb (317)

Kılurdu perdede ney gibi zârî
Ne yârı var **ne** şabrı **ne** qarârı (380)

hem...hem...: Birden fazla özne, tümleç veya fiili birlikte kabul etmek için bu kelimelerin başına getirilen ve *ne...ne...* bağlacının anlamca zıddı olan bu bağlaç, eserde 20 yerde karşımıza çıkmaktadır:

Taş ursa gündüzün pehlûma ağyâr

Olursın baña **hem** pehlū vū **hem** yār (720)

Tutup **hem** luṭf ile ferzendi destin

Silüp **hem** ğam neminden çeşm-i mestin (848)

ya...yâ(hut)...: Cümlede eş görevli kelimeler arasında ya...ya..., ya... veya..., ya...yahut biçiminde tekrarlanarak kullanılan bir bağlaçtır. Farsça kökenli bu bağlaç Hamdî'nin eserinde sıkça kullanılmıştır:

Baňa kim müjde idersin vişâli

Yâ düş midür görürdüm **ya** hayâli (493)

Yâ düş misün ki düşüme gelürsin

Yâ baňa tavşan uykusın virürsin (494)

geh(gâh)...geh(gâh)...: İki veya daha fazla durumun mukayesesinde kullanılan bir bağlaçtır. bazen... bazen (de) anlamı ile eser içinde vezin gereği farklı varyantlarıyla sıkça kullanılır:

Görüp ferzendini bî-çâre mâder

Dögindi ağladı **geh** sîne **geh** ser (499)

Geh aglar **gâh** iderdi âteşin âh

Geçerdi âb u âteş içre her gâh (1185)

ile: Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya; cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir bağlaçtır. Mesnevi içerisinde çoğunlukla ve anlamıyla kullanılmıştır:

Yöresinden geçerken hâş eger 'âm

Oğurdı aña eş 'âr **ile** peygâm (1196)

'Irâk **ile** Hicâz'a bu terâne

Pür olup ırladı eṭfāl-ı ḥāne (1210)

de/da: *dahi* anlamındaki bu bağlaç, eserde ve (u, ü, vü) bağlacından sonra en çok kullanılan bağlaç olarak karşımıza çıkmaktadır:

İkimüz de egerçi ādemî-zād

Velî ben ḥār u ḥas ol serv-i āzād (1400)

Kızum da ben de uş düşdük yoluña

Virürseñ rāzîyem kemter kuluña (1659)

2.5.2.3. Ünlemler

Coşkunun söze dönüşmesiyle; yani sevinç, korku, üzüntü, acı, şaşma gibi duyguları anlatmaya yarayan sözcüklere ünlem denir. (Gencan: 2007: 533) Köken ve yapı bakımından ya doğadaki seslerin taklidi ya da duyguların yorumlanarak ses biçiminde ifadesiyle meydana gelmişlerdir. (Hacıeminoğlu, 1992: 293) Bunlar da edatlar gibi çoğunlukla tek başlarına bir anlam taşımazlar. Bazı ünlemler klasik edebiyatımızda nida sanatı olarak da kullanılır. Şairler şiire coşkunluk, içtenlik, etkileyicilik katmak gibi amaçlarla ünlemlerden faydalanırlar. Hamdullah Hamdî'nin mesnevisi içinde dikkat çeken ünlemler şunlardır:

ey: Seslenme ünlemidir. Aşağıdaki beyitte mesnevinin tevhid bölümünde yer alan ve Allah'a seslenilen bölümde bu ünlem karşımıza çıkar:

Zemîne dön diseñ **ey** şāh-ı kâhhār

Döne dönmeye emründen felek-vār (16)

Aşıklar birbirine seslenirken de çoğunlukla bu ünlem kullanılır:

Ki **ey** lāle-‘izār u şîb-ğabğab

Baňa sensüz cehennem oldu mekteb (395)

Şiirdeki ikinci gazel, Mecnûn dilinden söylenir ve “ey sabâ” rediflidir. Mecnûn burada sabah yeline seslenir:

Āhumı gūş iyleyüp cūş iylesen āh şabā

Çîn-i zūlf-i Leylî'ye varsañ seher-gāh **ey** şabā (600)

Altıncı gazel de “ey dōst” rediflidir ve Mecnûn, Leylâ'yı kastederek ona seslenir:

Cānum düşeli belanā **ey** dōst

Raḥat ҡomaz oldı baña **ey** dōst (1141)

Bu ünlemin *eyâ* şeklindeki kullanımı mesnevide yer almaz fakat *yâ* şeklinde kullanımı bulunmaktadır:

Ne merdüm-ḥvârdur **yâ** Rab zemāne

Amānı yoҡ ne pīre ne civāne (3000)

hey: Seslenme ünlemi olarak iki yerde karşımıza çıkmaktadır:

Başup kâfir raḳıḳı tutduñ anı

Hey ĵmānsuz niçūn virdūñ emānı (1707)

Kanı da ‘vā-yı ‘aşḳuñ **hey** yalancı

Yalancılarda n’iylar ‘aşḳ genci (2153)

âh: Üzüntü ve acıma duygusunu ifade eden bir ünlemdir. Eserde sayısı fazla değildir:

Nitedür ḥāl-i ḥāl-i müşk-dāne

Nicedür **âh** o çeşm-i āhuvāne (3805)

vah vah: Üzüntü ve pişmanlık birdiren bu ünlem eserde bir defa kullanılmıştır:

Eger olsañ ‘adūlar gibi bed-ḥvāh

Dimezdūñ şefḳāt idüp baña **vāh vāh** (715)

âferîn: Beğenme, takdir ifade eden bir ünlemdir ve bu anlamda eserde bir defa kullanılmıştır:

Ne yirde kim okurdı bir ҡaşıde

İderdi **âferîn** her āferīde (3249)

Tablo 2. Eserde Kullanılan Ünlem, Edat ve Bağlaçlar ile Bunların Sayısı

ÜNLEMLER ve SAYISI		EDATLAR ve SAYISI		BAĞLAÇLAR ve SAYISI	
âh	60	değil	41	de/da	117

ey	209	gibi	280	ile	20
hey	2	için	51	gah(geh)...gah...	36
vah vah	1	ile	305	hem...hem...	20
yâ	6	mı/mi	36	u/ü/vü	679
âferîn	1	çü/çünkü	263	ya (veya)	10
		göre	9	ya...ya...	30
		hani (kanı)	38		

Şiir içerisinde edat, bağlaç ve ünlem gibi unsurları kullanmak, anlamın daha açık ve kuvvetli aktarılmasına olanak sağlar. Hamdullah Hamdî'nin kullandığı bu kelimeler içerisinde yalnız kendine veya yöresine mahsus bir unsur bulunmamaktadır. Klasik şiir içerisinde yer alan ve diğer şairlerce de kullanılan bu unsurlar arasında *e doğru*, *berü*, *rağmen* gibi sık kullanılan edatlara; *hayf*, *hele* gibi ünlemlere Hamdullah Hamdî'nin eserinde rastlanmaz. Pek çoğu Arapça veya Farsça kökenli bu ifadelere Hamdullah Hamdî'nin eserinde sıklıkla yer verilmesi, şairin eserde kullanılan üslûbunun sıradan olmadığına dair de birer delildir.

2.5.3. İkilemeler

İkilemeler, anlamın güçlenmesi amacıyla birbiriyle aynı, yakın veya karşıt anlamlı kelimelerin yan yana kullanılmasıyla oluşur. Şiirde anlamı pekiştirmenin yanında şiire ahenk de katar. (Macit, 2005: 36) Ayrıca ikilemeler, anlam açısından da beyitin kelime kadrosunu belirler. İkilemeler, günlük konuşma dilinde de sıklıkla kullanılan kalıp ifadelerdir. Hamdullah Hamdî, eserinde Türkçe, Farsça ve Arapça kökenli ikilemelere sıklıkla yer vermiştir. Bunlar arasında Türkçe ikilemeler, diğerlerine oranla daha fazla kullanılmıştır:

Tablo 3. Mesnevideki Türkçe İkilemeler

<u>İkileme</u>	<u>Bulunduğu Beyit</u>
biñ biñ	Cihān kim iki yüzlü bir varağdur Anuñ her şafhası biñ biñ sabağdur (3408)
bir bir	Tapuñdan bildüğüm aḥvāli bir bir Didüm anuñ katında evvel āḥir (2789)
çok çok	İde bülbüllere ḥālīn ḥikāyet Dikenden güllere çok çok şikāyet (1259)
delük delük	Taşı kuru deri içi kemükdür O daḥi ney gibi delük delük dür (2406)
döne döne	Saṇa kim döne döne cevri ider devr Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb ṭavr (2534)
ive iver	Gicede beñzeyüp dīvāne dīve Ġırīv idüp gezerdi ive iver (1838) Ḥaber virdi çağırdı ive iver Müşābih na‘rada dīvāne dīve (2094) Yarağ itdi şavaşa ive iver Buyurdi yüz yavuz dīvāne dīve (1484)
kat kat	Daḥi baḥtım kilīmīn görmedüm ağ Egerçi yundi kat kat nitekim zāğ (1404) Ḳaṭār ile ḳatır üştür güzel at İpek bezler ağır altūnlu kat kat (1328)
ögürü ögürü	Bu gice bunı bulmazsa ögürü İlenür saṇa ögürü ögürü (1804)
Sürünü sürünü	Sürünü sürünü yüz üzre çün mār İrüp ḳucdı mezārı nitekim yār (3784)
	Didi bunı vü itdi ‘azm-ı ḥāne Yoluma ben de gitdüm yane yane (2805)

yane yane / yana yana	Egerçi oldı ol ‘aşka nişāne Ben oldum bî-nişān uş yane yane (2775) Sen alup başuñı gitdüñ yabana Yürürsün ‘aşk odına yana yana (1056) Varup Mecnūn o şayda yana yana Şan oğlu katına şefkatlu ana (1813)
yap yap	Varup yanına yap yap rikkat ile Başın yüzün şıgadı şefkat ile (2413)
yile yile	Gider ol mest ü bî-ḥūd yile yile Bile yanınca etfāl-ı kabîle (2357) Gezer efgān ile ol yile yile Uluşur vahşler yanınca bile (3778)

Tablo 4. Mesnevideki Arapça İkilemeler

<u>İkileme</u>	<u>Bulunduğu Beyit</u>
lebbeyk lebbeyk	Ṭavāf-ı kūy-ı yāre gitdi şan peyk Şafāsından diyüp lebbeyk lebbeyk (623)
Leylî Leylî	Ol anda kaldı yok ağıyāra meyli Hemān fikri vü zikri Leylî Leylî (1944)
şaf şaf	Yürise bu emîrāne mükellef Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf (2622)

Tablo 5. Mesnevideki Farsça İkilemeler

<u>İkileme</u>	<u>Bulunduğu Beyit</u>
dāne dāne	Akar yāriyçün eşki dāne dāne

	Erinüñ öldügi ammā bahāne (3451)
endek endek	Eger şabr idesin şabr ile bî-şek Gelür devlet başuña endek endek (1070)
halka halka	Yatur ol halkada şan halka-i mār Yaḥūd şan halka halka zülf-i dil-dār (3160)
hāne hāne	‘Arab kavmi içinde bu fesāne Yayılup söylenürdi hāne hāne (3601) Dil-i nārı pür ider hāne hāne Dem-i dil kaçresiyle dāne dāne (3665) Yidüp gezdürdi anı hāne hāne Ol ilden ğalle dirdi bu bahāne (1903)
kāse kāse	Dökerdi āb-ı çeşmi kāse kāse Söyünmezdi yürekden tāb-ı tase (1186) Yiter mūr-ı za‘ife darb-ı yek-dem Ne hācet kāse kāse nüş ide sem (3769)
pāre pāre	Dilin ol zaḥme pāre pāre itdi Ḳodı ğayrı ḥiṭābı yāre itdi Ki ol ilden çıkup āvāre olmuş Dili derdüñle pāre pāre olmuş (3796)
peymāne peymāne	Ki ey peymāne peymāne içen kan Ḳanı imān kanı ey mān u peymān (1706)
rīze rīze	Beyābān gördiler pür tığ u nīze Nice başlar ayakda rīze rīze (1622) Şu ‘āşık kim olupdur rīze rīze ‘Aceb mi baş açarsa tığ-ı tīze (1123)
	Gice çün yaḳa bir rüşen çerāğı

tāze tāze	Urur bağına tāze tāze dāğı (3003) Nice def'a yudılar tāze tāze Libāsum lāyık olmadı nemāze (3826)
zār u zār	Acıyup zār u zār ağladı ğāyet Kimi ağlatmaz ol resme muşibet (3747) Öpüp kucup bu hāki ol vefā-dār Cigerden zār zār ağlardı tekrār (3834)

Eser içerisinde Türkçe ve Farsça kökenli sözcüklerden oluşan ikilemelerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Özellikle günümüzde arkaikleşmiş bazı Türkçe kelimelerle oluşturulan ikilemelerin varlığı, eserin mahalli unsurları barındırması hususuna birer göstergedir.

2.5.4. Yinelemeler – Söz Tekrarları

Mesnevi, beyit sayısının sınırsız olduğu bir nazım şeklidir. Bu uzun anlatılarda okuyucunun sıkılmasına mani olmak adına şairler çeşitli yollara başvururlar. Söz sanatları ve mazmunları kullanmanın yanında şiir içinde yinelemelere başvurmak da bu maksatla yapılmaktadır. Klasik Türk şiirinde hâkim olan, söylenilen şeyden ziyâde onun söyleniş tarzıdır. (Tanpınar, 1977: 180) Doğan Aksan şiirde yineleme kullanımına dair şunları dile getirmektedir: “Şiir dilinde belli seslerdeki yinelemelerin yanı sıra bir takım ses öbeklerinin oluşturduğu biçimbirimlerin, sözcük ve sözcük öbeklerinin ve kimi kez bütün bir dize ya da dizelerin de yinelenmesi görülür. Özellikle sözcük ve öbeklerin, bütün bir dizenin yinelenmesi ses açısından bir etkileme sağlamakta, bir uyum, bir ritim oluşturmakta, tıpkı müzik yapıtlarında zaman zaman ana melodinin yinelenmesi ya da çeşitlemelerle anımsatılmasında olduğu gibi, dinleyende uyanan ses imgesini pekiştirmektedir. Öte yandan bu yinelemelerle bellir bir kavram ya da önermenin dinleyen/okuyanın zihninde yer etmesi, pekiştirilmesi de sağlanmaktadır.” (Aksan, 2006: 218)

Mesnevide okuyucunun dikkatini diri tutmak için kullanılan yöntemlerden biri de mesnevi içinde gazel söylemektir. Hamdullah Hamdî de eserinde 16 tane gazel söylemiş ve okuyucuya yeni heyecanlar vermeye, söyleyişine akıcılık katmaya çalışmıştır. Bu gazellerin haricinde de birbirini takip eden sıralı beyitlerde sık sık kelime tekrarlarıyla metnin akıcılığını artırmayı denemiş olduğunu görüyoruz. Klasik Türk şiirinde kelime ve kelime gruplarının tekrarına dayalı bir anlatım tekniğinden

bahsedilebilir. Bu tekrarlar şiirde bir ahenk meydana getirir. (Macit, 2005: 12) Eser içerisinde bu yinelemelerden dikkat çekenleri şunlardır:

Tablo 6. Mesnevideki Söz Tekrarları

<u>Ruh-ı Leyli - Dil-i Mecnûn</u>	<u>Halk – Halka</u>
Ruh-ı Leyli götürmüş perde-dârı Dil-i Mecnûn yile virmiş kararî (630)	Oğul ser-vaḳti gelmişdür niyâzun Yapuş ser- halka sına çäre-sâzun (850)
Ruh-ı Leyli çü ‘arz itdi çerâğın Dil-i Mecnûn eritdi bağır yağın (631)	Ḳapuda halka gibi var sücûd it Ṭutup halka su’al-i faẓl u cûd it (851)
Ruh-ı Leyli yile virmiş hicâbın Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbın (632)	Yirinden atılup çün halka -i mâr El urdı halka yaya şan zülf-i dil-dâr (854)
Ruh-ı Leyli gül-i gül-zâra dönmiş Dil-i Mecnûn tutuşmış nâra dönmiş (633)	Didi yâ Rab bu bende halka der-güş Gelüp ḳapuña tutdum halkasın uş (855)
Ruh-ı Leyli güzellenmiş ziyâde Dil-i Mecnûn yavuz gözden du’âda (634)	Ḳılup ḳaddümi halka bâb-ı ‘aşḳa Beni ser- halka kıl aşḳâb-ı ‘aşḳa (856)
Ruh-ı Leyli müşerref aya beñzer Dil-i Mecnûn mücevvef nâya beñzer (635)	O halka içre dâ’im geçe çağum Yir olsun halk -ı yâra ḳulağum (857)
Ruh-ı Leyli bezenmiş bâğa beñzer Dil-i Mecnûn göyinmiş dâğa beñzer (636)	
Ruh-ı Leyli gül-i nevreste olmuş Dil-i Mecnûn dikenden ḥaste olmuş (637)	
Ruh-ı Leyli çerâğ-ı ‘âlem-efrûz Dil-i Mecnûn aña pervâne pür-sûz (638)	

Ruḥ-ı Leylî ‘ayān itmiş ‘ızārı Dil-i Mecnūn anuñ āyīne-dārı (639) Ruḥ-ı Leylî tarāvetde gül olmuş Dil-i Mecnūn anuñ-çün bülbul olmuş (640)	
<u>Dil-i Mecnūn – Niçün Leylî</u>	<u>Kan</u>
Dil-i Mecnūn ki deryā oldu ḳandan Niçün Leylî ḥazer itmeye andan (1285) Dil-i Mecnūn ider āh-ı seḥer-gāh Niçün Leylî degül āhından āgāh (1286) Dil-i Mecnūn yaḳar dāğ üzre dāğı Niçün Leylî teferrüc ide bāğı (1287) Dil-i Mecnūn çeker cev̄ ü cefāyı Niçün Leylî sürer zevḳ u şafāyı (1288) Dil-i Mecnūn’a gelmez ḡayr-ı Leylî Niçün Leylî kıılır aḡyara meyli (1289) Dil-i Mecnūn oda yaḳmış kebābı Niçün Leylî sürer zevḳ-ı şarābı (1290) Dil-i Mecnūn melāle menzil oldu Niçün Leylî neşāta maḥfil oldu (1291)	Şu deñlü saçdı ḳanı ol diyāra Ki döndi murḡ-zārı lāle-zāra (1564) O şahrā kūha döndi küştelerden Taşup ḳan mevcı aşdı püştelerden (1565) Temevvüc iyledükce ḳan biḥārı Bulut olup göge aḡdı buḥārı (1566) Buḥār-ı ḥūn içinde tiḡ-ı bürrān Bulutlar içre güyā berk-i raḥşān (1567) Buḥaruñ ebri kim göge aḡardı Yire yağmur yerine ḳan yağardı (1569) Yatur cāndan ten ü tenhā bedenler Ḳanup ḳandan yorıldı tiḡ-zenler (1570) O gün ḳan yağdı tā aḥşam olunca Şafaḳ dāmenlerine ḳan tōlınca (1571)
<u>Ne</u>	<u>Dün – Bugün</u>
Ne sen benden ne ben senden ḥaber-dār Tapuñ bî-derd ben derde giriftār (1826) Ne nāme var ḳatumda ne ḥamāme	Ḥatā ile eger çekdümse tîri Bu gün uş oldum ol cürmüñ esîri (1917)

Ki şalam tapuna geh geh selāme (1827) Ne per var kim uça bu kuşca cānum Ne yüz var yüzüne bakmağa hānum (1828) İşigünden ne yıl kim almaya toz Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz (1829) Ne yıl kim senden almaz yādigārı Gerekmez virse bŷy-i nev-bahārı (1830)	El uzatdumsa dŷn urmağa nŷze Bu gŷn boyun uzatdum tŷğ-ı tŷze (1918) Eger dŷn cān alup dŷkdŷm ise ƙan Bu gŷn uş cān virŷrem virmege cān (1919) Elŷmle dŷn gŷnāh itdŷmse yāre Bu gŷn uş geldŷm ayağumla dāra (1920) Eger dŷn çekdŷm ise ğayre şeş-per Bu gŷn nālemle tŷldı heft kişver (1921)
<u>Esen Kal Sen</u>	<u>Seg</u>
Esen ƙal sen ki ben kuş gibi uçdum İlŷmden ğurbet iƙlŷmine ğŷçdŷm (2509) Esen ƙal sen ki ben ğitdŷm uzağa Ya zŷbā bāğa ya mŷşkil duzāğa (2510) Esen ƙal sen ki ben hep rahtı dirdŷm Nice dirmek tağŷtdum yile virdŷm (2511) Esen ƙal sen beni şayd iyledi mevt Ben işŷmden işŷm benden olup fevt (2512) Esenleyŷp anı ol pŷr-i maħzŷn Eve ğitdi yabānda ƙaldı Mecnŷn (2513)	Mŷvekkil ğŷnderŷp ol bŷ-gŷnāha İletdi ƙalb-i segden şadr-ı şāha (2670) Civāna i‘tizār idŷp didi şāh Seni segden ne hoş ƙurtarmış Allah (2671) Uş on yıldur ki sana ƙulluğ itdŷm Seg oldum ƙapuña bu hāle yitdŷm (2674) İte atduñ etŷmle ŷstŷhŷānum Ƙanı nān u nemek ƙatunda hānum (2675) Bilŷr seg dŷst ƙadrin bilmedŷñ sen Ƙılur seg Hāƙƙ’a ħizmet ƙılmađñ sen (2676) Segŷñ şulhı olur bir ŷstŷhŷāna Vefāsuz ādemŷnŷñ ƙaşdı cāna (2677) Sege seg olup ādem yidŷren beg

	‘Aceb mi kâfiye olsa aña seg (2678) Budur seg kıssasından kâsd-ı râvî Ki ihsân ile olur iylik avı (2679)
<u>Hüner</u>	<u>Aşk - Nice</u>
Zihî Kays-ı hüner-ver merd-i kâmil Ki ol yârûn sözine oldu kâ’ il (3502) Hüner ehli hüner-perver gerekdür Cevâhir ehliñe cevher gerekdür (3504) Hüner ehli hüner-perver hatâ-püş Hüner medhinde gûyâ zemde hāmûş (3505) Şu nâķış kim hasûd u bî-vefâdur Hünerde manzârı hâbt u hatâdur (3506) Hünerden şimdi ‘âlem oldu hâlî Hemân zenbûr kaldı gitdi balı (3509) Hünerden yudılar yüzün cihānuñ Yüzi şuyı dañı qalmadı anuñ (3510)	Bu ‘aşk ile şahîh olur sakâmet Nice egriye virdi istikâmet (3992) Şu kim ‘aşk âtaşıyle cân eridür Hüner vaktinde ol meydân eridür (3993) Nice zehre girüp tiryâk ider ‘aşk Nice nâ-pâke irüp pâk ider ‘aşk (3994) Nice acılara lezzet virür ‘aşk Nice ‘âcizlere kudret virür ‘aşk (3995)

Bu beyitlerin haricinde de eserde yine yinelemeler bulunmaktadır fakat bunlar sıralı 3-4 beyit içerisinde bulunduğundan daha fazla beyitte yapılanları vermekle yetiniyoruz.

Eser içinde farklı bölümlerde aynen tekrar eden bazı beyitler de bulunmaktadır:

Tablo 7. Tekrar Eden Beyitler

<u>Barid demür dögmek</u>	<u>Görüp görmevicek hâletde anı</u>

Nice bir dögesin bârid demüri Söyündürseñ nolur yanmış kömüri (567) Ol iş kim kâr-ı ğamdan ola hâlî Hemân bârid demür döğmek mişâli (872)	Görüp görmeyicek hâletde anı Acıyup her birinüñ yandı cânı (1941) Görüp görmeyicek hâletde anı Yüregi oynadı vü yandı cânı (2404)

2.5.5. Aliterasyon

Aliterasyon sözlükte “Şiir ve nesirde uyum sağlamak için söz başlarında ve ortalarında aynı ünsüzün ve aynı hecelerin tekrarlanması” (Türkçe Sözlük, 2005: 76) olarak tanımlanmaktadır. Bir nevi yineleme olan aliterasyonun şiirde kullanım amacına dair Doğan Aksan, şunları belirtmektedir: “Ses yinelemelerinin şiir içinde kullanılması, sözleri ve metinleri hatırd tutabilme, kalıcılık olanağı sağlama ve oluşturduğu melodi nedeniyle insana zevk verme gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır.” (Aksan, 2006: 205) Aynı şekilde dizelerde kullanılan aliterasyon da bu görevi üstlenir. Burada ses tekrarlarının her zaman anlamla örtüştüğünü söylemek mümkün değildir. Şairler bazen bu tekrarları yalnızca şiirin musikî değerini artırmak için kullanırlar. (Macit, 2005: 66) Hamdullah Hamdî de eserine bir ritim katmak, okuyucuya estetik zevk vermek amacıyla aliterasyondan faydalanmıştır. Mesnevi içinde dikkati çeken aliterasyon örnekleri şöyledir:

Gezüp āhu gibi āvāre miskīn

Göñül göz ğuşşadan ğam-ğīn ü nem-ğīn (458)

Seni zıkr itmeyen dil ebkem olsun

Seni her kim ki kem sevdi kem olsun (47)

Kıla döndüm egerçi hasretinden

Kıl eksilmeye farķ-ı devletinden (863)

O farķuñ bir kılin farķ eylese bād

Kıla cismüm kılı biñ dürlü feryād (864)

Odumdan dōstlar pür-dūd olupdur

Odumdan düşmenüm hoşnūd olupdur (793)

Çeküp tiz tığ-ı tizi virdi tābı

Didi ol hastenüñ budur cevābı (966)

Ki bu türvende verde gerd irişdi

Ya dil germinden āh-ı serd irişdi (1335)

Virür bāle belāsı bal u yağı

Vebāl olur olursam bāle yağı (1554)

Didi bu kıışsanuñ rāvīsi üstād

Revānın revh-ı rahmet iylesün şād (3456)

O dūrlerden ki dūrce derci derdi

Açup dūrce yirinde harc iderdi (3637)

Cihān ‘uṣṣāka bî-dîdār-ı dil-dār

Olur her nūrı nār u her güli hār (3838)

2.5.6. Kalıplaşmış İfadeler

Edebiyatın malzemesi dildir. Türkçe, mecazi söyleyişler bakımından oldukça zengin bir dildir. Türkçe bu özelliği sebebiyle pek çok deyim ve atasözüne sahiptir. “XIII. yüzyılda bir yazı ve edebiyat dili olarak Orta Asya Türk yazı ve edebiyat dilinden ayrılan Oğuzca, Azerbaycan ve Anadolu’da yeni bir yazı ve edebiyat dili olarak gelişmiştir. Anadolu’da Türkçe’nin bir edebî dil olması XVI. yüzyıl tezkirecilerinin değerlendirmelerine göre iki yüz yıllık bir süreç içinde gerçekleşmiştir. Anadolu’daki edebî dilin oluşumunda etkili olan şairler Türkçe’nin

imkânlarını kullanırlarken özellikle şiir dilinde yoğun bir şekilde deyim ve atasözlerinden yararlanmışlardır.” (M. Aksoy, 2007: 141)

Şiirde, atasözü, deyim veya veciz bir ifade kullanmak, söylenen düşünceyi ispat etmek, ve pekiştirmek amacıyla yapılır. Bu aynı zamanda bir sanattır. Ahmet Tanyıldız, şiirde atasözü ve deyimlerin kullanılmasının amaçlarını şöyle ifade eder:

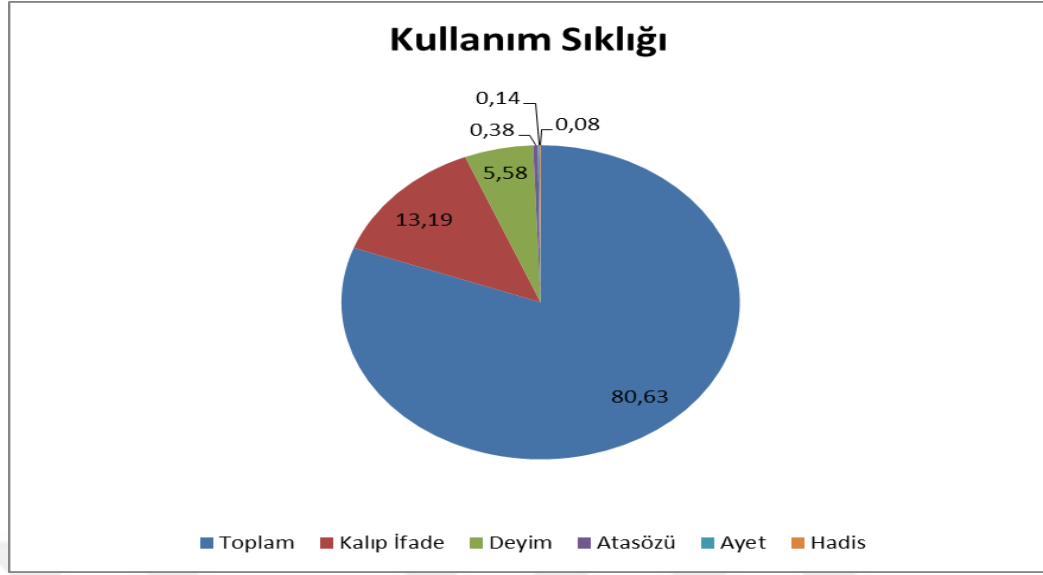
- “Şiiri süsleyerek anlatımı güzelleştirmek. Bu hususu edebi sanatlardan irsal-i mesel/irad-i mesel ile bağlantılamak mümkündür.
- Geniş bir muhatap kitlesine hitap etmek.
- Düşüncelerini daha net biçimde ortaya koymak için bir olay veya durumla kıyaslayarak ifade etmek.” (Tanyıldız, 101-102)

15. yüzyıl denildiğinde mahallî ifadeleri kullanmadaki ünüyle akla ilk olarak Necâtî gelse de Hamdullah Hamdî’nin Leylâ ve Mecnûn mesnevisinin de yine bu alanda oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğunu söyleyebiliriz. Latifî tezkiresinde, Hamdullah Hamdî’nin dili için şöyle bir değerlendirme yer alır: “Oğuzâne ve kûhiyâne elfâz u edâları çokdur.” Latifî, bu değerlendirmesinde doğrudur; Hamdullah Hamdî, Leylâ ve Mecnûn mesnevisinde oldukça fazla atasözü, deyim ve özlü söze yer vermiştir. Eserde toplamda:

- 537 tane Kalıp İfade
- 328 tane Deyim
- 24 tane Atasözü

bulunmaktadır.

Tablo 8. Mesnevideki Deyim, Kalıp İfade, Atasözü, Âyet, Hadis Kullanım Sıklığı



2.5.6.1. Atasözleri

Ö. Asım Aksoy atasözü kavramını şöyle tanımlar: “Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler.” (Aksoy, 1994: 37) E. Kemal Eyüboğlu da atasözü için şöyle bir tanımda bulunur: “Mesel veya atasözü bir fikri savunmada, bir olayı, bir davranışı yorumlamada, yermeye kullanılan etken bir dil aracıdır; ya tam ya da öznesi veya tümleci eksik bir önermedir.” (Eyüboğlu, 1973: 20)

Atasözleri şiir içerisinde anlamı kuvvetlendirmek maksadıyla ve söylenen düşünceye delil oluşturma ihtiyacı nedeniyle kullanılır. Atasözleri milletin benliğinin aynasıdır. Ulusun düşünceleri ve kültürü bunlarda en güzel ifadesini bulur. Atasözleri, ulusların zekâlarındaki keskinliği, hayallerindeki genişliği, duygularındaki inceliği belirten en değerli örneklerdir. Bu sözler derin felsefelerden başka güzel buluşlarla, parlak nüktelerle, ince alaylarla, sert taşlamalarla doludur. (Aksoy, 1994: 27)

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn isimli mesnevisinde bizim tespit ettiğimiz 24 adet atasözü bulunmaktadır. Bu atasözlerinin anlamları ve mesnevi içinde kullanımları şöyledir:⁸

⁸ Bu bölüm hazırlanırken atasözlerinin tespiti ve anlamları için şu eserlerden yararlanılmıştır: Kınırdari, Enver (1192). *Açıklamalı Türk Atasözleri*, Çözüm Yay., İstanbul ; Duymaz, Recep (2005). *Ahmet Vefik Paşa Atalar Sözü Müntehabât-ı Durûb-ı Emsâl*, Gökkuşbu Yay., İstanbul. ; Aksungur, M. Aslan (2011). *Atasözleri ve Atasözü Nitelikli Deyimler*, Alka Matbaası, Ankara.

- **boynuz umarken kulağdan çıkmak:**

Elüm şundum saña düşdüm ayakdan

Umarken boynuzı çıkıdum kulağdan (1606)

Mecnûn'un Nevfel'in sözünü tutmaması nedeniyle ona söylediği bu söz *Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak*, atasözü ile benzer anlamı taşır. Nevfel, Leylâ'nın kabilesinin askerlerinin fazlalığını görünce onlar ile sulh etmiş, Mecnûn da Leylâ'ya kavuşmayı umarken artık ondan selam bile alamaz olmuştur. Bu söz Şeyhî'nin meşhur eseri Har-nâme'de de geçmektedir. Öküzlerin boynuzunu gören ve onlara özenen eşek, tarlaya girer ve orayı talan eder; işin sonunda tarlanın sahibi de onun kuyruğunu ve kulağını keser. Böylelikle eşek boynuz umarken kulaktan olur:

Bâtıl isteyü haktan ayrıldum

Boynuz umarken kulaktan ayrıldum

- **çağal dağı dimiş oğlum güzeldür:**

Oğul kız sevgüsü hükmi-e ezeldür

Çağal dağı dimiş oğlum güzeldür (464)

Babası Mecnûn'un âşık olduğunu öğrendiğinde Hamdullah Hamdî, duruma uygun olarak bu atasözünü kullanır. Evlat, bir babanın en kıymetli hazinesidir. Kişi kendi çocuğunu güzel, kendi eserini kusursuz görür. Başkalarına göre ne denli çirkin ve kusurlu olurlarsa olsunlar bu böyledir. Günümüzde bu atasözü *Kuzguna yavrusu anka/şahin/güzel görünür*. biçiminde yaşamaktadır.

- **devlet olmayınca başda rastuğ tırmaz kaçda:**

Meşeldür devlet olmayınca başda

Tutup tırmaz imiş rastuğı kaçda (1066)

Huy güzelliği, yüz güzelliği ve akıl olmayınca başta, kendini süsleyip beğendirmeye çalışmışmanın bir değeri olmaz. İnsanın talihi de kendisine yardım etmezse, umduğuna ulaşamayabilir. Babası Mecnûn'u bu sevdadan vazgeçirmek

istemektedir. Hatta bunun için yalanlar dahi söylemektedir. Leylâ'nın kendisini sevmediğini ona söyler. Belki de kendi talihinde Leyla'nın yeri olmadığını ona söyleyip onu çaresizce bu sevdadan döndürmek istemektedir.

- **ekine göre biçersin biçini**

Ne ekersen onu biçersin, şeklinde kullandığımız atasözü, benzer anlamda şiir içinde kullanılmıştır:

Ki görüp hâşılûñ yārın içini

Ekine göre biçersin biçini (2444)

- **eski yāreye yiñi tuz ek:**

Yiñi tuz ekdi eski yāresine

Diler çāre ide bî-çāresine (3549)

Leylâ, kocası İbnüsselâm'ın ölümüne bir süre yas tuttuktan sonra aklına yeniden Mecnûn gelir ve ona kavuşmanın yollarını arar. Üzerinden bir miktar zaman geçtikten sonra tekrardan akla gelen veya getirilen dert ve sıkıntılı durum karşısında kullanılan bu atasözü, Leylâ'nın tek ve en eski derdi olan Mecnûn'u aklına getirmesinden dolayı kullanılmıştır.

- **gendü düşen ağlamaz:**

Niçûn bu giryeme ʔa'ne kılursın

Çü gendü düşen ağlamaz bilürsin (556)

Kendi zararına kendi sebep olanın yakınmaya hakkı olmaz. Felaket başına gelmişse sonucuna da katlanır. Babası Mecnûn'a Leylâ'yı bırakması için nasihatler ederken ona cevaben Mecnûn, kolaysa gir gönlümden onun hayalini sök al, şeklinde cevap verir. Mecnûn kendi isteğiyle âşık olmamıştır, aşk onun gönlüne doğmuştur. Bu yüzden, ağladığına kınanmamalıdır.

- **it ağzını üstüh^vān tutar:**

Kişiye luṭf u iḥsān pāsbandur

Ki it ağzını tutan üstüh^vāndur (2645)

Kötü niyetli kimse küçük bir pay karşılığında suskun hale gelir. Bu söz Mecnûn'un çölde hayvanlarla yaptığı arkadaşlığın anlatıldığı bölümün en sonunda geçer. Mecnûn, çölde tüm vahşi hayvanlarla arkadaş olmuştur. Kendisine gelen yiyecekleri dahi onlara verir. Burada Hamdullah Hamdî, hem Mecnûn'un bu hayvanları nasıl ehlileştirdiğini anlattığını hem de insanoğlunun söz konusu çıkarları olduğunda ne denli güvenilmez olabileceğini de ifade ettiğini görüyoruz.

- **iylik iyle deñize şal:**

Meşeldür iylik iyle deñize şal

Dem ola kim deminde ire fi'l-ḥāl (2541)

Günümüzde, *İyilik et denize at balık bilmezse Hâlik bilir*, şeklinde kullanılan atasözünde, iyilik ederken karşılık beklenmemesi gerektiği anlatılır. Sırası gelince aynı iyilik insanın karşısına çıkabilir. Babası Mecnûn'u evine dönmeye ikna etmeye çalışırken bu iyiliği aslında ikisi için de yapması gerektiğini söyler. Aciz bir babayı mutlu etmenin karşılığını ileride muhakkak göreceğini ona belirtir. Mecnûn'un olumsuz cevabından sonra babası kabilesine döner ve vefat eder.

- **iyü iylik görür yavuz yavuzluk:**

Dimiş ol kim dilinde vardur uzluḡ

İyü iylik görür yavuz yavuzluk (3507)

İyilik edeni herkes sever ve sırası gelince kendisi de iyilik görür. Zeyd, Zeyneb isminde birini sevmektedir fakat bu ikisinin durumu Mecnûn ile Leylâ'nın durumu gibidir. Zeyneb'i kendisine vermeyip başkasıyla evlendirdikleri zaman Zeyd de Mecnûn gibi çöllere düşüp derbeder olmuştur. Leylâ bu kişinin haberini alınca ara sıra onun hal ve hatırını sorup ona yardımlarda bulunur. Zeyd, bu iyiliklere karşılık Mecnûn ile Leylâ arasında mektup taşıyarak onların haberleşmelerine yardım eder. Leylâ'nın kocası İbnüsselam ölünce de bu haberi hemen Mecnûn'a verir. Hamdullah

Hamdî buradan yola çıkarak okuyucuya iyilik yapmanın kıymetini anlatmak istemiştir.

- **kime kısmet yimek kime emekdür:**

İşi bî-çārenüñ şabr iylemekdür

Kime kısmet yimek kime emekdür (1340)

İbnüsselam Leylâ'yı istetmek için yüklü hediyelerle elçiler gönderir. Leylâ'nın ailesi bu evliliğe onay verir fakat Leylâ'nın Mecnûn'a olan sevdasından ötürü bu işi biraz ertelemek isterler. Elçiler İbnüsselam'a biraz sabretmesi gerektiği haberini getirince Hamdullah Hamdî, *çaresiz kişinin işi sabretmektir; kiminin kismeti yemek kiminin ise emektir*, atasözü ile durumu özetler.

- **kişi didügiñ işidür:**

Bu günbed kim görürsin 'adl işidür

Anuñ-çün kişi didügiñ işidür (2543)

Babasının Mecnûn'u evine dönmeye ikna etmeye çalıştığı bölümde yer alan bu atasözü de yine babasının Mecnûn'dan bir iyilik beklemesi ile ilgilidir. İnsan işi ile anılır ve hayırlı iş işleyenler hayırla anılır. Bu söz Ziya Paşa'nın meşhur sözünü de akla getirmektedir: *Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz / Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde*.

- **konuk umduğın yimez bitüdüğün yir:**

Meşel iden konuk hakkında hûş dir

Ki umduğın yimez bitüdüğün yir (2238)

Misafir, ev sahibinin kendisine çok şeyler ikram etmesini bekleyebilir. Ama ev sahibi ona ancak evinde bulunanları ikram eder. Yani misafir umduğunu değil bulduğunu yer. Mecnûn, Leylâ'nın evlendirildiğini öğrenince ona sitem dolu bir mektup yazar. Çünkü Mecnûn'a bu haberi ulaştıran kişi, Leylâ'nın evliliğinin gerçek olmadığını ona söylemez, tam tersi şekilde anlatır. Leylâ, Mecnûn'un mektubunu alınca ona yazdığı cevapta, evliliğinin gerçek bir evlilik olmadığını, İbnüsselam'a her

şeyi anlattığını ve kendisinin rızası olmadan kendisine el sürmeyeceğine söz verdiğini yazar. İbnüsselam, Leylâ'nın evinin bir nevi konuğudur ve umduğunu bulamayacaktır.

- **meyvenüñ iyüsin toñuz yir:**

Meşel bustānınuñ ehli ne hōş dir

İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir (3341)

Güzel şeyler çoğu kez onu hak etmeyen ve ona layık olmayan kimselere nasip olur. Günümüzde, *armutun iyisini ayılar yer*, biçiminde kullanılan bu söz, eserde Zeyneb'in Zeyd yerine başka biriyle evlendirilmesi hususunda söylenmiştir.

- **naşib olmayıcağ iş başup olmaz:**

Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz

Naşib olmayıcağ iş başup olmaz (1681)

Zorla güzellik olmaz, ifadesiyle aynı manada olan bu söz mesnevi içinde Nevfel'in Leylâ'nın kabilesiyle yaptığı ve galip geldiği ikinci savaştan sonra dile getirilir. Nevfel savaşı kazanmıştır fakat kızı ailesinin onayı olmadan almaktan yana değildir. Nevfel'in yanındaki arkadaşları da Leylâ'nın babasıyla hemfikir olup Mecnûn'un aklının yerinde olmadığına Nevfel'i ikna ederler. Ardından Nevfel Leylâ'yı almadan oradan ayrılır.

- **şabr ile қorukdan ҳelvā yimek:**

Bu bāğ içre o kim şabr iylemişdür

Қorukdan şabr ile ҳelvā yimişdür (3411)

Sabırla koruk helva olur. Sabretmesini bilen kişi olmayacakmış gibi görünen işlerde bile başarı sağlar. Sabredilirse ekşi koruk, tatlı üzüm olur. Üzümün pekmezinden de helva yapılır. Leylâ, İbnüsselam ile evlendirilmiş fakat onunla hiç birlikte olmamıştır. Çok uzun müddet sabretmiş ve İbnüsselam'ın ölümünün ardından Mecnûn ile arasındaki engellerden biri ortadan kalkmıştır. Leylâ, sabrının karşılığını böylece almıştır.

- **şakınduk göze çöp düşer:**

Şular kim tu‘me-i hikmet yimişler

Şakınduk göze çöp düşer dimişler (1036)

Uzun yıllar evlat hasreti çekmiş, bir oğlu olması için dualar etmiş olan babası Mecnûn’un üzerine titremektedir. Onu her kötülükten korumak için mücadele etmiştir. Fakat o sakındıkça Mecnûn aşk hastalığına bir o kadar daha müptela olur. Atasözünde anlatılmak istenen, üzerine çok düşülen şeylerin, aksine kazaya veya zarara daha çok uğradığıdır. Mecnûn’un babası da oğlunu sakındıkça Mecnûn aşk denizinin diplerine doğru yol almıştır. Hiçbir nasihati de fayda vermemiştir.

- **süñü çuvâle sığmaz:**

Bularuñ hâli tıldı kıyl u kâle

Süñü sığmadı cehd ile çuvâle (333)

Günümüzde, *mızrak çuvala girmez/sığmaz*, şeklinde karşımıza çıkan bu sözde anlatılmak istenen, herkesin gözü önünde duran gerçeklerin birtakım oyunlarla örtbas edilemeyeceğidir. Hikâyenin başlarında, Mecnûn ve Leylâ her ne kadar aşklarını gizlemeye çalışsalar da bu durumun herkes tarafından farkedildiğini ortaya koymak adına söylenmiştir. Nitekim Leylâ’nın ailesi bu durumu farkedince Leylâ’yı okuldan alır.

- **tabl üni ırakdan hışdur:**

Yire ur şöhretüñ tabılın kucağdan

Dimişler tabl üni hışdur ırakdan (3887)

Davulun sesi uzaktan hoş gelir, biçiminde günümüzde de kullanılan bu atasözü, işin içinde olmayanın o işi kolay ve kârlı sandığından bahseder. Mecnûn’un Leylâ’nın mezarı üstünde can vermesinin ardından Hamdullah Hamdî, okuyucuya nasihatlerde bulunur. Büyükleme, kibir, şöhret gibi boş dünya heveslerinden el çekip toprak gibi kanaatkâr ve mütevazı olmanın öneminden bahseder.

- **taş yirinde ağır olur:**

Şular kim ni‘met-i hikmet yimişler

Yirinde ağır olur taş dimişler (2431)

Babasının Mecnûn’u evine dönmeye ikna etmeye çalıştığı bölümde babası tarafından Mecnûn’a söylenir. Kişinin değeri kendi muhitinde daha iyi bilinir, hatırı daha çok kendi çevresinde sayılır. Babası da Mecnûn’un gerçek yerinin kabilesi olduğunu, çöllerde başıboş gezmemesi gerektiğini söylese de Mecnûn babasının bu isteğini reddeder.

- **tok aç hâlin bilmez:**

Kişi tok olsa bilmez aç hâlin

Ğanî fehm iylemez muhtâc hâlin (3354)

Varlıklı veya iyi durumda olanlar, yoksulların ve kötü durumda olanların halinden anlamazlar. Zeyd, hikâyenin içinde yardımcı karakter olarak bulunur ve Mecnûn ile Leylâ arasındaki haberleşmeyi sağlar. Zeyd’in bu yardımları yapmasının sebebi ise Mecnûn’u kendisi gibi görmesidir. Mecnûn ile benzer kaderi yaşayan bir âşıktır. Nasıl ki dertlinin halinden dertli, hastalığın eziyetinden hasta olanlar anlarsa, Mecnûn’un halinden de ancak aynı şeyleri yaşamış olan Zeyd anlayabilir.

- **tok ağırlamak güç olur:**

Olar kim hıvân-ı hikmetden yidiler

Güç olur tok ağırlamak didiler (992)

Karnı tok olanlara yemek beğendirmek kolay değildir. Mecnûn’un gözü ise ne yemekte ne içmektedir. Karnı yalnız Leylâ’nın sevdası ile doludur. Onun helvası gam, azığı ise mihnettir. Kendisine getirilen yemekleri de etrafındaki hayvanlara dağıtır.

- **uyar yılanuñ kuyruğın başmak:**

Çū başduñ kuyruğın uyar yılanuñ

Emîn olma şaķın zehrinden anuñ (1043)

Uyuyan yılanın kuyruğuna basılmaz, biçimindeki atasözüyle, ilişilmedikçe zararı dokunmayacak kimseleri kızdırıp saldırgan duruma getirmenin doğru olmadığı anlatılmak istenmektedir. Mecnûn çöllere düşüp Leyla uğruna şiirler yazmaya başlayıp bu aşkın şöhreti etrafa yayılınca, Leylâ'nın kabilesindekiler, kendi şan ve şerefleinin de ayaklar altında olduğunu Leylâ'nın babasına bildirirler. Kabileden bir kişi Mecnûn'u öldürmek üzere yola çıkar. Babası bu haberi alınca doğru Mecnûn'un yanına gider ve onu bu kişiden korumak üzere evine çağırır. Uyuyan yılanı uyandırdığını ve artık kendisini koruması gerektiğini Mecnûn'a söyler. Fakat Mecnûn, babasının isteğini geri çevirir.

- **yorganuña göre küsül:**

Meşel düzen ne hoş şeker yimişdür

Küsül yorganuña göre dimişdür (3227)

Ayağını yorganına göre uzat, biçiminde günümüzde kullanılan bu atasözü, kişinin geliri kadar harcama yapmasını salık veren bir söz olsa da mesnevi içinde bu anlamıyla kullanılmamıştır. Selâm-ı Bağdâdî isimli Araplarda meşhur bir kişi, Mecnûn'un şiirlerinden çok etkilenir ve onu görmeye çöle gider. Mecnûn'u bulur ve kendisinin de aşk derdinden muztarip olduğunu, kendisini de yanına almasını arzu ettiğini söyler. Fakat Mecnûn, kendi derdinin hiç kimsenin derdiyle mukayese edilemeyeceğini, şiddetini herkesin göğüsleyemeyeceğini söyler ve herkesin yorganına göre uzanmasını söyleyip Selâm-ı Bağdâdî'yi geri çevirir.

- **yuvarlanan kayada yoşun bitmez:**

Ne bitürdün yilüp tağda ovada

Yoşun bitmez yuvalansa kayada (2430)

Yuvarlanan taş yosun tutmaz, şekliyle günümüzde kullanılan atasözünde, durmadan yer yurt değiştiren kişinin mal mülk sahibi olamayacağı, kişinin ancak bir yerde veya işte sebat ederek başarıya ulaşabileceği anlatılmak istenir. Babası Mecnûn'un yanına ölmeden evvel son gidişinde onun artık evine dönüp kabilenin

başına geçmesi gerektiğini, böyle avare gezmekle bir yere varamayacağını oğluna söyler. Fakat Mecnûn babasının tüm çağrılarına olumsuz yanıt verir.

- **zehr-i zenbûruñ belâsın çekenler âkıbet baluñ şafâsın sürerler:**

Çekenler zehr-i zenbûruñ belâsın

Sürerler âkıbet baluñ şafâsın (3412)

Arının belasını çekmeyen bal yiyemez, biçimiyle günümüzde yaşayan atasözünde, bir işin zorluğuna katlanıp, gerekli çaba gösterilmeden umulan faydaya ulaşamayacağı anlatılır. Bu atasözü mesnevide İbnüsselam'ın ölümü dolayısıyla kullanılır. Leylâ, uzun süre sabretmiş ve İbnüsselam vefat edince Mecnûn ile arasındaki engellerden biri ortadan kalkmıştır.

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, içerdiği atasözleri itibariyle de milli benliğimizi yansıtmaktadır. Yüzyıl içindeki eserlerin bazılarında atasözleri “mesel”, darb-ı mesel” sözcükleri kullanılarak vurgulanmıştır. Bunda temel amaç ifadeye inandırıcılık kazandırmaktır. Çünkü atasözleri toplum tarafından doğruluğu kabullenilmiş yargılardır. Şair hitap ettiği toplum tarafından doğruluğu kabullenilmiş yargıları şiirine alarak daha etkileyici ve inandırıcı bir anlam oluşturmaya çalışmaktadır. (Aksoy, 1994: 155) Hamdullah Hamdî de eserinde atasözü örneği vereceği zaman çoğu beyitte “mesel” diyerek okuyucuya bunun vurgusunu yapmıştır:

Meşel iden konuk hakkında hûş dir

Ki umduğın yimez bitüdüğün yir (2238)

Meşel bustânınuñ ehli ne hûş dir

İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir (3341)

2.5.6.2. Özlü Sözler

Atasözü, deyim ve kalıp ifadeler dışında kalan, atasözü ve deyime anlamca yakın olan, fakat bunların kalıplaşmış yapısı dışında kalmış, yani kimi sözcükleri değişmiş veya tam olarak söylenmemiş, veciz bir anlama sahip olan bazı sözler bu bölüme dahil edildi. Bu sözler aynı zamanda anlamsal derinliği sebebiyle de izaha

muhtaç sözler olabildiğinden, sözlükte verilen anlamlarla paralel açıklamalar verilmesi uygun görüldü. Mesnevide dikkati çeken özlü sözler şöyledir:

- *Senin ayağına taş değse benim canım yanar*, şeklinde günümüzde de kullandığımız ifade aşağıdaki beyitte *evladın ayağına diken batsa babanın canına hançer saplanır*, biçiminde kullanılmış:

Ciger-güşe ayağına batan hār

Ata cānına olur hançeri kār (463)

- *Kuzguna yavrsu şahin/anka/güzel görünür*, biçiminde olan söz beyitte benzer anlamı kastedilerek *çakala oğlu güzel görünür* şeklinde kullanılmış:

Oğul kız sevgüsü hükmi-i ezeldür

Çakal daği dimiş oğlum güzeldür (464)

- Yapılan işin boş, anlamsız ve aynı zamanda zor olduğunu belirtmek için *soğuk demiri dövmek* gibi benzetmesi yapılmıştır:

Ol iş kim kār-ı gāmdan ola hālī

Hemān bārid demür döğmek mişāli (872)

- Günümüzde her sıkıntının ardından bir ferahlık olacağı, ümidin kaybedilmemesi gerektiğini ifade etmek için kullandığımız *her karanlık gecenin bir sabahı vardır* ifadesi, Hamdullah Hamdî tarafından aynı mana ve biçimde kullanılmıştır:

Nice nevmîd irer āhîr ümîde

Siyeh şeb nîtekim şubh-ı sepîde (1061)

- Kişi bir işte maharetli değilse, o işin nasıl yapılacağını bilmiyorsa o işe asla el atmamalıdır:

Kişi olmayıcağ bir işde mālîr

El urmağ olmaz aña evvel āhîr (1599)

- Ziya Paşa'nın meşhur "*Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz/Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde*." beytinde var olan anlam, aşağıdaki beyitte de karşımıza *kişi dediğin işidir* ifadesinde çıkmaktadır:

Bu günbed kim görürsin ‘adl işidür

Anuñ-çün kişi didügiñ işidür (2543)

- Kişi, çevresindekilerle iyi geçinebilmek için bazen onlara uymak zorunda kalabilir. Bu mana *vardığın yer körse sen de gözünü kapat* şeklinde aşağıdaki beyitte verilmiştir:

Meşeldür varduğuñ yir çün ola kör

Siñerek gözüñi sen de kapagör (3275)

- Dünya hayatının geçiciliğini vurgulamak için şair *dünya konup göçmek için yapılmış iki kapılı bir tekkedir* demektedir:

Cihân bir tekyedür iki kapısı

Konup göçmege yapılmış yapısı (3384)

- *Yaraya tuz basmak* deyiimi, benzer şekilde, üzerinden zaman geçmiş, unutulmaya yüz tutmuş bir acıyı tekrar hatırlatmak, onu yeniden yaşatmak manasında beyitte *eski yaraya yeni tuz ekmek* biçiminde kullanılmıştır:

Yiñi tuz ekdi eski yâresine

Diler çâre ide bî-çâresine (3549)

- Kişinin sevdiği birine yardım veya hizmet etmesi ona güç gelmez. Bu manada *İnsanın sevdiğine hizmet etmesi ona zahmet olmaz*, ifadesi aşağıdaki beyitte karşımıza çıkmaktadır:

Kişi maḥbûbına çok hizmet iyler

Muḥibbe şanma hizmet zaḥmet iyler (4007)

2.5.6.3. Deyimler

Şiirde deyim kullanımı da atasözleri gibi aynı amaca hizmet etmektedir:

Söylenen sözü inandırıcı ve etkili kılmak. Deyim, “Bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.” (Aksoy, 1994: 54) olarak tanımlanabilir. Şair, beyit içerisinde bu ifadeleri kullanarak okuyucunun zihninde olayın etkililiğini artırmayı amaçlar. “Millet dehasının uzun asırların birikimiyle ortaya çıkardığı ve Divan şairlerinin de türlü söz oyunları ile işleyerek malzeme olarak değerlendirdikleri atasözleri, deyimler, deyim dışı kimi tabirler, ikilemeler vs. söz kalıplarının zenginliği, dilin zenginliği ile de doğrudan

ilişkilidir. Çünkü başta deyimler olmak üzere kalıplaşmış sözler veya söz kalıpları, lisanların ikinci dili, ikinci gözüdür; dilin fikre dönüştüğü saha, farklı iklimlere açılan imkânlar kapısıdır. Sözü yeni manalara bürüten deyimler, kelimelerin emaneten aldıkları anlamlarını en güzel teşbih, mecaz ve istiarelerle süslerler. Bu manada deyimler bir dilin ruhu, ifade kabiliyetinin can damarıdır.” (Köksal, 2003: 332)

Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, bu yönden oldukça zengindir. Hamdullah Hamdî'nin özellikle **baş, can, dil, el, kan** ve **yüz** kelimelerini içeren deyimleri sıklıkla kullanması dikkati çekmektedir. Ayrıca Türkçe kelimelerle Farsça kelimeleri birlikte kullanarak oluşturduğu deyimler de Hamdullah Hamdî'nin üslûbuna ait bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır: Ayağına *hâr* batmak, bağı *hûna* dönmek, *râh* göstermek, yüz suyun *hâk* eylemek...

Eserdeki deyimler ve sözlükte bulundukları yerler şöyledir:

Tablo 9. Eserde Yer Alan Deyimler

ağız var dili yok	M54/64
alup başını git	M26/31
amân vir	M47/55
ana neler toğurmuş	M13/16
âteş ur	M13/15
ayağa düş	G4/23
ayağa şal	M36/44
ayağına düş	M50/58, M18/21
ayağına hâr bat-	M13/15
bâda vir	M50/58
bağı hûna dön-	M18/21
bağı tağlu	M17/20
bağruna taş baş	M50/58
bahâ biçmek	M18/21, M18/21

baş aç	M22/26, M24/28, M27/32, M28/33, M36/44, M39/47, M39/47, M51/60
baş çıkar	M54/64
baş eg	M30/36, M68/78, M3/3, M13/16
baş geç	M25/30
baş vir	M39/47, M36/44
baş yol	M48/56
başa kara yazu ol-	M14/17
başdan aş	M56/66
başı ortaya ko	M24/28, M39/47
başı taş döğ	M50/58
başın al	M39/47
başın ele al	M39/47
başına tãc it	M23/27
başına taş	M8/11
başına üş	M37/45
başta tãc ol	M23/27
başı hõş ol	M14/17
bel bağla	M73/85
beni benden al	M27/32, M51/60
bıcağ süñüğe ir	M48/56
bil bağla	M38/46
bilin bük	M31/37
bir pula alma	M82/98

bir pula degme	M57/67
bön düş	M41/49
borca vir	M74/86
börkin tozut	M24/28
boyun tut	M27/32, M48/56
boyun uzat	M47/55
çāh kaz	M55/65
cān al	M47/55
cān at	M24/28, M26/31, M56/66, M59/69, M68/78, M76/89, M86/103
cān çekiş	M39/47
cān karışmak	M18/21
cān şat	M51/60
cān vir	M47/55, M51/60
cān yak	M13/15
cāna geç	M27/32
cāndan şovut	M23/27
cānı dehāne gel	M86/103
cānı yan	M47/55, M56/66
cebīnü küşāde ol	M26/31
çeşmi yollara tut	M29/35
cihāna gel	M13/16
dāmenüñi çek	M51/60
defterini dür	M56/66, M83/99

dehān şulan	M33/39
dem ağla	M14/17
dem ur	M3/3, M55/65
derde düş	M39/47
derdin dök	M45/53
dest çek	M30/36
dest tut	M20/24
dest ü pādan düş	M36/44
dest ur	M68/78
dest yu	M33/39
dil dök	M63/73
dil şat	M51/60
dil üşür	M54/64
dil uzat	M36/44, M43/51, M51/60, M70/81, M80/94, M84/100
dile düş	M8/11
dile gel	M83/99
diş bile	G5/29, M48/56
diz üzre gel	M18/21
dört göz ile bak	M18/21
dünyādan geç	M41/49
el bir it	M39/47
el çek	M41/49, M61/71
el götür	M62/72

el şun	M74/86
el tut	M63/73
el ur	M73/85, M38/46
el üstünde tut	M20/24
el uyu	M86/103
el uzat	M47/55, M49/57
el yu	M23/27, M23/27, M28/33, M28/33, M14/17
elde ol	M27/32
elden düş	M35/42
elden git	M30/36, M30/36, M58/68
elden ile düş	M45/53
elden tut	M39/47
elinden gel	M28/33
eline düş	M26/31
eline su koy	M13/16
esip şavur	M39/47
etmegi yağa ban	M33/39
fitne uyan	M26/31
ğam yi	M50/58, M51/60, M80/94
gendü elümle düşme	M14/17
gögsin döğ	M28/33
gönül çek	M41/49
gönül gözü	M11/14

göñül vir	M84/100, M6/6
göñüle gir	M14/17
göz aç	M86/103
göz çık	M45/53
gözden şaķın	M26/31
göze görün	M24/28
gözi ıştır	M8/11
gözi tol	M9/12
gözi yollara dut	M24/28
gün gör	M30/36
gün göster	M55/65
güş tut	M29/35
güşa gir	M24/28
güşı süfte ol	M24/28
haste olsa şu virür buln	M20/24
hâtır yık	M88/105
herze yi	M18/21
iki yüzlü	M74/86
İki yüzlü ol	M54/64
ile bakmağa yüz olmamak	M26/31
iş aş	M38/46, M73/85
işi bit	M40/48
itden artuķ ol	M17/20

itlik it	M61/71
kan ağla	M83/99
kan dök	M22/26, M43/51, M47/55
kan gövdeyi götür	M36/44
kan iç	M18/21, G5/29
kan it	M26/31
kan karışmak	M18/21
kan ol	M54/64
kana boyan	M26/31, M58/68
kana gir	M69/80, M35/42
kanı kayna	M13/15
kanı kuru	M54/64
kanın dökmek	M41/49
kapu kapu gez	M11/14
kapu yap	M18/21
kara yaş	M10/13
kelāma gel	M35/42
kendüzini yitür	M55/65
kıla dön	M22/26
kıyāmet kop	M26/31
kol şal	M76/89
kulağ tut	M22/26
kuşlar kondur	M18/21

mülk-i cihān gözine teng	M29/35
mūmla ara	M56/66
od düş	M84/100
od ur	M86/103
oda şal	M80/94
oda yan	M58/68, M86/103, M4/4, M26/31
pāya düş	M63/73, M63/73
rāh göster	M18/21
rüsvāy-ı hāş u ‘ām	M14/17
selāmı kes	G4/23
semā‘ tūt	M58/68
seng at	M20/24
serden aş	M51/60
şine pāre pāre it	M10/13
söze kuş kondur	M63/73, M18/21
şu başdan aş	M24/28, M36/44
tağa düş	M47/55
taş taşta toğun	M26/31
taş çal	M80/94
toprak it	M56/66
tuz ek	M53/63
tuzlu söz	M18/21
ümmıdı kes	M24/28

yabāna at	M20/24, M43/51
yād itmez	M2/2
yağmurdan kaçup �oluya u�ra	M38/46
ya�a t�t	M49/57
ya�a yırt	M25/30, M54/64, M13/15
ya�aya �al	M54/64
yara üstine t�z ekme	M53/63
yara üzre t�z �a�	M63/73
yarı yolda koy	M33/39
yavuz yıl es	M83/99
yay ya�	M47/55, M56/66
yıl gibi geç	M24/28, M67/77
yıl ol	M67/77
yile var	M51/60, M86/103
yile vir	M26/31, M45/53, M51/60, M51/60, M58/68, G2/16, M15/18
yire so�	M28/33
yire ur	M86/103
yiri �p	M39/47
yol bul	M33/39
yola d��	M47/55
yoldan az	M18/21
yolına c�n u ser �o	M73/85
yolu�a ba� koy	M20/24

yoluña düş	M39/47
yükiyle gemisi ğark olmış	M45/53
yüregi oyna	M56/66, M39/47
yüz bul	M72/83
yüz çevür	M62/72
yüz döndir	M39/47, M62/72, M39/47
yüz dut	M7/8
yüz kıarası	M59/69
yüz sür	M23/27, M25/30, M56/66, M61/71, M80/94
yüz şuyı	M76/89
yüz şuyın hâk iyle	M18/21
yüz tut	M39/47, M45/53, M62/72, M77/91, M85/102
yüz ur	M31/37, M39/47, M49/57, M59/69, M62/72, M62/72, G2/16
yüz vir	M39/47, M43/51, M70/81
yüzi ağ ol	G12/84, M10/13
yüzi var	M23/27
yüzi yire düş	M26/31
yüzin dür	M31/37
yüzin yu	M76/89
yüzine ur	M83/99
yüzü ağ ol	M86/103
yüzü gül	M55/65
yüzü olmamak	M51/60

yüzüñ ağ it	M38/46
yüzüne bakmağa yüz olmamak	M43/51
yüzüp kuyrığına ir	M39/47
zebāne düş	M24/28
‘aql u hûş başına gel	M68/78
‘aqlı gel	M50/58
‘ilâc ol	M14/17

Mesnevi içerisinde deyimlerin bu denli çok kullanılması, şairin anlatıma akıcılık ve estetik kazandırma amacıyla açıklanabilir. Ayrıca burada Farsça-Türkçe kelimelerle oluşturduğu *hûş başına gelmek*, *yoluna ser koymak* gibi ifadeler, şairin üslubu için dikkat çekici örneklerdir.

2.5.6.4. Kalıp İfadeler

Hamdullah Hamdî’nin, mesnevîde ayak, can, dil kelimelerini barındıran kalıp sözlere fazla yer vermesi dikkati çekmektedir. Yine bu kalıp ifadeler meydana getirilirken Türkçe-Türkçe, Türkçe-Farsça, Türkçe-Arapça kökenli kelimeler birlikte kullanılmıştır. Kalıp ifadelerin sözlükte bulundukları yerler şöyledir:

Tablo 10. Eserde Yer Alan Kalıp İfadeler

āb u reng	M68/78	āgyār yār	M26/31
āb-ı Kevşer	M87/104	āh ü enin	M11/14
ad u şan	M18/21	āh u figān	M18/21
ādem oğlu	M56/66	āhir-i kār	M67/77, M86/103
ādem-zāde seyli	M18/21	al ol	M24/28
adım at	M68/78	Allah şaklasın	M74/86
āferin bād	M76/89	and iç	M51/60

and vir	M70/81
anuñ boynına	M39/47
anuñ ne kārıdur	M39/47
ara yir	M29/35
aradan götür	M37/45
araya al	M61/71
arż u semā	M21/25
āsāna kaç	M48/56
aşl u neseb	M13/16, M18/21
at oynadı	M4/4
at oynat	M63/73
ata ana	M20/24
āteş-i tız	M17/20
ayağ izi	M43/51
ayağ üstine gel	M30/36
ayağı toziyle	M36/44
ayağumla gel	M47/55
ayağun tozi	M4/4, M51/60
ayağ deri	M68/78
āyın ü ādāt	M7/8
ayru düş	G17/101, M55/65

Ayuñ on dördi	M7/8
bād-ı hazān	M83/99
bād-ı hazānı	M84/100
bād-ı hevā	M70/81
bād-ı şabā	G4/23, M73/85
bād-ı seher-gāh	M7/8
bāğ u bustān	M30/36
bāğ-ı cennet	M65/75
bağır pāresi	M58/68, M59/69
bağrı delük	M79/93
bağrı yağın erit	M17/20
bahtı kara	M42/50
bāl u per	M82/98, M55/65
bal u yağ	M65/75
barmağ ile göster	M29/35
barmağ hisābı	M38/46
baş açuk	M13/15
baş açup du'āya el götür	M79/93
baş koy	M39/47

baş şal	M76/89
baş ucu	M50/58
baş yazusu	M22/26
başa ağ	M82/98
başa üş	M54/64
başdan ayağa	M47/55, M51/60, M72/83
başına üş	M13/15, M86/103
başuñ sağ ol	M38/46
bāzārı germ it	M18/21
bedr-i tamām	M15/18, M68/78
bedre bedre	M7/8
belādan āzād ol	M18/21
belek düz	M18/21
bend ü kayd	M47/55
bend ü zencir	M20/24, M47/55
berk-i gül	M83/99
berk-i rahşān	M36/44
bezm ehli	M7/8
bî-şabr u ārām	M18/21

bile uydur	M56/66
bili bük	M59/69
bili ham	M23/27
biñ biñ	M29/35
biñde biri	M70/81
bir avuç	M57/67
bir içim şu	M47/55
bir iki gün	M28/33, M70/81
bir loğma	M66/76
bir nefes	M54/64
bir nefesde	M86/103
bir ol	M70/81, M72/83
bir pul	M70/81, M72/83
bir pula al	M8/11
bir pula geçmez	M39/47
bir zemān	M59/69
birkaç gün	M70/81
bu vech ile	M23/27
bülbül-i güyende	G11/79
büy-ı yār	M50/58
cām-ı bāde	M68/78
cām-ı şabūh	M69/80

cān al	M55/65	
cān cāna	M50/58	
cān gözi	M29/35, M84/100	
cān korkusu	M58/68	
cān tenden git	M83/99	
cān u cihān	M23/27, M76/89	
cān u dil	M8/11, M73/85	M70/81,
cān u ten	M84/100	
cān vir	M51/60, M83/99	M63/73,
cāna kaşd it	M14/17	
cāndan uşan	M59/69	
cānum fedā olsun	M68/78	
çarḥ-ı ğaddār	M51/60, M63/73	M53/63,
çarḥ-ı ‘ālem	M83/99	
ceng cidāl	ü M37/45	
çeşm buñarı	M18/21	
çeşm-i mest	M58/68	
çeşm-i siyeh	M41/49	

çeşme-i ḥayvān	M51/60, M86/103	M51/60,
cevr ü cefā çek	M50/58	
cıbe şal	M68/78	
ciğerden āh iyle	M18/21	
cihān ālāyişi	M23/27	
cihān terki	M23/27	
cihāna gelme	M26/31	
cism ü cān	M63/73	
cübbe vü destār	M76/89	
çüş u ḥurūş	M36/44	
cüş u ḥurūşa gel	M36/44	
cüst ü çālāk	M70/81	
dāmen-i gül	M76/89	
dāmen-i kūh	M54/64, M54/64	
delil ü rehnümā	M68/78	
delü dīvāne	M18/21	
dem ola	G4/23	
dem-i uḥrā	M3/3	
dem-i ‘İşī	M64/74	

derd odı	M53/63
derd ü belā	G9/59, M72/83
derd ü ğam	M6/6, M49/57
derd-i firķat	G17/101
derd-i ‘aşķ	M6/6
derde düş	M8/11
dest ü pāy	M43/51
deste düş	M56/66
destine dest ur	M23/27
destūnde firşat ol	M13/16
destūr vir	M63/73
devāsuz rence düş	M22/26
devlet hümāsi	M26/31, M33/39
devlet ķapūsi	M39/47
devlet külāhı	M73/85
devr-i felek	G4/23
devr-i Zuħal	M76/89
dil teng it	M56/66
dil tolaşdur	M55/65
dil ü cān	M20/24, M51/60, M86/103

dil yāresi	M18/21
dil-i diyāne	M67/77
dil-i ‘aşık	M62/72
dile düş	M56/66
dili tūtul	M84/100
dīnār u dīrem	M7/8, M67/77
diyār-ı yār	M55/65, M60/70
döne döne	M23/27
dü hefte māh	M7/8
dü ‘ālem	M13/16, M47/55, M57/67, M86/103, M88/105
dü-bādām	M10/13
dūd-ı āh	M45/53, M53/63
dūr düş	M59/69
dūr-i nā-süfte	M7/8
dürr-i şehvār	M48/56
dürr-i yetīm	M63/73
dūzaķ ‘azābı	M56/66
du ‘āya aç	M86/103
du ‘āya el götür	M23/27

ecel uğrā	M24/28
ehl-i beyt	M59/69, M59/69
ehl-i dil	M26/31, M70/81
ehl-i hāl	M63/73, M76/89
el götür	M55/65
el ir	M84/100, M84/100
ele al	M48/56
eli irdügi yir	M36/44
elif kıadd	M4/4, M13/16, M20/24
elinden ihtiyārı git	M49/57
em ol	M56/66
emān vir	M39/47
emri yirine götür	M83/99
erre-i sijn	M13/16
Eşe şanduk başa gelür	M40/48
esen kal	M58/68, M63/73, M76/89
eşer it	M7/8
esrār-ı aşk	M8/11, M8/11
eşrāt-ı sâ'at	M79/93
evvel āhir	M63/73
Fahr-ı ālem	K1/5, M3/3

faqr sevādu'l-vech fi'd-dāreyn	G12/84
faşl-ı bahār	M54/64
felekten şikāyet it	M10/13
figān nāle u	M84/100
fikre tal	M62/72
firāk odı	M55/65
firāk zehri	G4/23
fırkat şarābı	M18/21
fırşat bul	M39/47
fülān yir	M63/73
ğafletten uyan	M6/6
ğam degül	M13/16, M57/67
ğam yi	M29/35, M30/36, M33/39, M57/67
ğam-ı fırkat	M10/13
ğazab āteşi	M18/21
gendüm-nümā vü cev-fürüş	M63/73
gice gündüz	M57/67
göge ağ	M36/44

göge degdür	M30/36
gögüs döğ	M83/99
ğonce-i ter	M54/64
gözden nihān	M63/73, M84/100
göze çek	M83/99
göze görün	M64/74
gözinden yaş yerine kan dök	M13/15
gözine cihān tar	M41/49
gözüm göñlüm	M20/24
gül yüz	G15/95, M54/64, M55/65
gül yüzlü	M73/85, M68/78, M80/94
gül-i gül- zār	M64/74
gül-i nesrīn	M8/11
gül-i nev- reste	M73/85, M17/20
güliñden ayru düşmiş ‘andelīb	M45/53
gün gibi	M8/11, M26/31
gün gibi peydā ol-	M20/24
gün yüzlü	M48/56

ğurbete düş	M70/81
ğuşşa yi	M48/56, M76/89
hācet degül	M53/63
hāk söz	M70/81
hāk-i pāy	G10/61, M83/99
hāke düş	M84/100
hāke yüz sür	M59/69
hāl şor	M70/81, M75/87, M47/55
hālī meydānda	M36/44
hālīni yokla	M29/35
hamd ü sipās	M64/74
hammāma gir	M33/39
hār u has	M33/39, M51/60
hār u hāşāk	M73/85, M83/99
Harām olsun	M74/86
hāş u ‘ām	M65/75
haţ çek	M70/81
hātīrdan git	M57/67
hayr iş	M18/21
hecā vü	M7/8

ḥarf	
heft kişver	M47/55
Ḥelāl etmeklü	M66/76
hevā-yı nefis	M8/11
hiç şorma	M63/73
ḥinnā yak	M54/64
ḥôş gör	M68/78
ḥôş-bū	M48/56
Ḥudā şaklaya	M43/51
hümā-yı devlet	M33/39
ḥūn ağla	M50/58
ḥūr ile ḡilmān	M87/104
ḥvāb-ı ḥargūş	M61/71
iki üç	M39/47
iki ‘ālem	M22/26, M48/56
ikilik gidüp bir ol	M14/17
ikrāra gel	M55/65
il katı	M26/31
incü diş	M39/47
ins ü cinn	M63/73
ins ü melek	M86/103

ir giç	M49/57
irāk düş	M48/56, M51/60
istiḡfāra gel	M55/65
istikbāl ü ikrām it	M18/21
it ḥālūme gül	G6/34
it öñine at	M39/47
ite at	M39/47
ive iver	M36/44, M50/58
ḳadd-i ḥurāmān	M54/64
ḳadd-i Ṭubā	M87/104
ḳadem baş	M4/4
ḳalbine şekk düş	M9/12
ḳana ḡarḳ ol	M20/24
ḳana ḳana iç	M7/8
ḳanlu yaş	M84/100
ḳapu ḳapu geşt idüp dilen	M11/14
ḳapudan sür	M18/21
kār it	M39/47
kār u bār	M76/89

ķara baħt	M13/16, M32/38, M45/53, M62/72, M79/93	M30/36, M39/47, M53/63, M66/76,
ķara giy	M83/99	
ķara g�n	M13/16, M51/60	
ķara ĥaber	M59/69	
ķara ŗopraq	M73/85	
ķara yazu	M53/63, M64/74	
ķara yir	M26/31, M86/103	
ķar�rı git	M84/100	
Ķaşı n�n	M7/8	
ķatre-i n�s�n	M7/8	
Ka‘be-i k�y	M80/94	
ken�re �ek	M54/64	
ķiŗ uyĥusu	M62/72	
ķiy�ma gel	M48/56	
Ķiy�met g�ni	M55/65	
ķiy�met ŗop	M30/36	
ķiyasa ŗıĥma	M18/21	
ķıyl u ķ�l	M8/11	
ķıyma baķıŗ	M60/70	

ķız vir	M39/47	
ķoyun s�risi	M60/70	
k�h-ı Ķ�f	M58/68	
ķum gibi	M21/25	
ķuru ĥavĥa	M73/85	
k�y-ı y�r	M11/14, M14/17	
l�f u g�z�f	M38/46	
leb-i y�r	M54/64	
levĥ-ı dil	M70/81	
levĥ-ı ezel	M53/63	
leyl � neh�r	M9/12, M33/39	M11/14,
luŗf u iĥs�n	M60/70	
m�h u s�l	M56/66, M73/85	
m�h-ı nev	M20/24	
maķ�m-ı c�vid�n	M4/4	
m�l � m�lk	M49/57	
m�l u raĥt	M24/28	
mecn�na d�n	M18/21	
medĥ � zemm	M20/24	
mekr � ĥ�le	G3/21	
merhem ol	M53/63	

mesken tüt	M54/64
mest ü medhüş	M18/21
mevsim-i hac	M21/25
mihr ile mäh	M7/8, M31/37
mihr ile vefā	M7/8
mihr ü mäh	M53/63, M55/65, M84/100
mihr ü meh	M18/21
mihr ü vefā	M6/6, M67/77
mihr-i münevver	M63/73
milh-i evvel	M3/3
min'el-mehd	M67/77
mizāne ur	M56/66
muḥabbet çeşmesi	M22/26
Muḥabbet ehli	M88/105
muḥabbet hāli	M8/11
muḥabbet mesti	M18/21
muḥabbet odı	M13/15
müje tıǵı	M13/16

mülk-i cihān	G10/61
murğ-ı seher-hız	M79/93
müşk-i Hıṭā	M41/49
müşk-i Hoten	M13/16
naķş nigār	u M49/57
nām neng	u M20/24, M32/38, M48/56
nām nişān	u M39/47, M56/66
nān nemek	u M61/71
nān ni' met	u M74/86
nār-ı aşķ	M6/6, M8/11
nāz ü ğunc	M8/11
nāz u niyāz	M29/35
nāz yüklen	M18/21
na'ra ur	M82/98
ne aşşı iyleye	M45/53
ne ğam	K1/5
ne ğuşsa	M26/31
ne işi var	M48/56
ne nisbet	M68/78
ne var	M66/76

ne yir ne içer	M63/73
nefh-i Mesîhî	M48/56
nemâz kıl	M70/81
nevâ nağme	vü M11/14
ney şeker	M63/73
nice müddet	M50/58
nigâr nağş	u M4/4
nîk nâm	M30/36
nokta hâl	M73/85
nûr u fer vir	M18/21
nûr-ı dîde	M67/77
od saç	M55/65
oda at	M47/55
ol sebebden	M51/60
ölmedin öl	M56/66
ölüm döşegi	M14/17
oñulmaz yâre	M21/25, M38/46
oñulmaz yâre	M21/25, M38/46
oturup hây hây ağla	M20/24

özge hâlüne bak	M70/81
özin dir	M56/66
pâre ol	pâre G3/21
pây-i taht	G10/61
pâya düş	M47/55, M56/66
pend tut	M57/67
pir ü civân	M21/25
puşt penâh	u M76/89
rahmet kapısı	M58/68
rağşa gir	M73/85
râz-ı nihân	M83/99
reng ü rûy	M7/8, M24/28
ruhşat vir	M63/73
rûz u leyl	M83/99
rûz u şeb	M20/24, M74/86
rûz-ı kıyâmet	M79/93
rûz-ı şiddet	M3/3
şad pâre	M35/42
şaf bağla	M39/47
şafâ sür	M54/64, M65/75
şafâ sürmek	M51/60

sağ u selāme ol	M31/37
şag u şol	M23/27
şām u şabāh	M50/58
şām seher	G14/90, M29/35 G17/101,
şarāb-ı lāle-gün	M53/63
şarāb-ı nāb	M54/64
şatun al	M43/51
şeb kūrı	M69/80
şeb u rüz	M18/21, M45/53, M61/71, M66/76, M70/81, M73/85
şeb-i firķat	M55/65
secde-i sehv	M70/81
şehd şeker	ü G11/79, M7/8
şeker ez	M63/73
selām vir	M66/76
şemşir-i bürrān	M8/11
şemşir-i üryān	M55/65
şem'-i şeb-efrüz	M55/65, M83/99
sen ben	M57/67, M64/74
senden özge	M20/24

ser-i engüşt	M48/56
ser-i kūh	M54/64, M63/73
şerha şerha ol	G1/11
serhōş ol	M68/78
şes cihet	M62/72
sevdā-yı meknūn	M50/58
şevķ odı	M27/32
seyr ü sefer	M63/73
şikeste beste	M70/81
siyeh rū	M47/55
siyeh tālī'	M55/65
şoħbet-i gül	M76/89
şu gibi şinesi pāk ol	M4/4
şu resme	M51/60
şu şaç	M18/21
şūh u şeng	M30/36
sulţān-ı kevneyn	M3/3
şūret degiş	M65/75
tāc-ı ser	M70/81
taht u tāt	M18/21
Takdir'e	M25/30

havāle iyle	
ṭatlu dil	M70/81
ṭavr-ı kadīm	M76/89
ṭavşan uyķusu	M13/15, M63/73
teb-i hicrān	M9/12
temāşā it	M6/6
ter gül	M54/64
ter ü tāze	M13/15, M34/41, M34/41
tesbiḥ oķu	M30/36
teselli bul	M53/63
ṭıfl-ı Ḥabeş	M7/8
tiğ çal	M33/39
tiğ-ı bürrān	M36/44
tiğ-ı tiz	M56/66
tir ur	M63/73
tir-i firāk	G1/11
tiz ḥançer	M13/16
ṭoprağa var	M73/85
ṭuş ol	M33/39, M50/58
ṭut ki	M57/67
ṭuz etmek	M66/76, M66/76, M66/76, M70/81

ṭuzlu söz	M18/21
ümmidi kes	M54/64, M56/66, M58/68
vaḥdet şarābı	M4/4
vālih deng	ü M20/24
vaşl-ı yār	M11/14, M80/94, M86/103
vaṭan ṭut	M58/68, M83/99
vāy ḥālūme	M59/69
vebāli benüm boynuma	M55/65
vücūda gel	K1/5
yabāna at	M50/58, M51/60
yād it	M10/13
yādına gel	M56/66
yādına getür	M30/36
yaluñuz kal	M54/64
yār-ı ğār	M18/21
yāra kul ol	M24/28
yaş ṭut	M63/73
yavuz göz	M17/20, M75/87
yay yas	M38/46
yaz yağmuru	M33/39

yerlü yirine	M63/73
yil al	M57/67
yil gibi es	M24/28
yile vir	M17/20
yile yile	M55/65
yimek içmek	M70/81
yiñi ay	M20/24
yir tut	M67/77
yirde gögde	M8/11
yirinden tur	M43/51, M47/55
yoğ iken hest it	M20/24
yolların gözle	M29/35
yurd yuva	M21/25
yüri var	M18/21
yüz karası	M8/11
yüz kâth gül	M50/58
yüz şuyı	M22/26, M23/27, M26/31, M27/32, M72/83, M73/85
yüz yirde baş elde	M39/47
yüzi kara	G3/21, M53/63

zahm-ı lisân	M53/63
zâr u giryân	M67/77
zâr u zâr	M84/100
zâr zâr ağla	M77/91, M85/102
zât-ı şerif	M56/66, M63/73
zebân-ı hâl	M62/72, M62/72, M86/103
zemân-ı ömr	M56/66,
zemîne baş kıo	M68/78
zewk u şafâ	M6/6, M58/68
zir ü zeber	M69/80
zulf-i dil-dâr	M70/81
zür-ı bazû	M33/39
‘afv iyle	M50/58
‘âlem-i fahr	K1/5
‘âlî neseb	M13/16
‘arz-ı hâl	G1/11, M7/8, M63/73
‘aşk odı	M26/31, M36/44, M57/67, M68/78, M70/81, M80/94
‘aşk u meşk	M8/11
‘aşkun nârı	M27/32

‘ayn-ı haṭā M57/67	‘ilm-i edeb M7/8
‘ayş u M33/39 ‘işret	‘izz ü M87/104 devlet
‘azāb-ı M24/28 ḳabr	‘ömr ḥāşılı M84/100
‘ibret al M67/77	‘ömr-i bāḳi M7/8, M69/80, M70/81
‘ibret gözi M56/66	‘ömrüñ M23/27 temāma ir
‘ilac ol M53/63	‘özü dile M50/58
‘ilm ü M7/8 kitābet	‘Amr vāvı M80/94

Mesneviler, dili ve işlediği konuların genelliği açısından değerlendirildiğinde halka, divan edebiyatının gazel ve kaside gibi türlerinden daha yakındır denilebilir. Hamdullah Hamdî de eserinin hitap ettiği genel okur kitlesini göz önünde bulundurarak Leylâ ve Mecnûn mesnevisinde atasözü, deyim ve özlü sözlerle fazlaca yer vermiştir. Bunun yanında bu ifadelerin güçlü ve derin anlam kabiliyetlerini de kullanarak eserin sanat yönünü artırmayı amaçlamış olması da muhtemeldir.

2.5.6.5. Arkaik Unsurlar

Hamdullah Hamdî’nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi 905/1499-1500 yılında yazıldığından ötürü Türk dilinin tarihi gelişimi göz önünde bulundurulduğunda Eski Anadolu Türkçesi devrinin sonlarına denk gelir. “Eski Anadolu Türkçesi Batı Türkçesinin ilk devresidir.13. – 15. asırları içine alır.” (Ergin, 2001: 60)

Oğuz Türkçesi XIII, XIV ve XV. yüzyıllarda kullanılmıştır ve siyasi olarak Anadolu Selçuklularının son dönemini, beylikler devrini, Karakoyunlu ve Akkoyunlu devletlerini; Osmanlıların ilk asrını içine alır. (Ercilasun, 2009: 457) “XIII. yüzyıldan itibaren halkın konuşma diline dayalı yeni bir yazı dili olarak filizlenen Oğuz Türkçesi, XIV. yüzyıldan itibaren kendi karakteristik özelliğini koymaya başlamıştır. Böylelikle Oğuzca söyleyişe dayalı bir yazı dili teşekkül etmiştir. XIV. yüzyılda beyliklerin başında bulunan yöneticilerin de katkısıyla bir önceki yüzyıla göre Oğuz Türkçesi sadece halkın işine yarayacak eserlerin yazımında değil; her türlü konuda kullanılabilecek bir yazı dili olgunluğuna erişmiştir.” (Üstün, 2014: 1)

XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle İstanbul'un fethiyle birlikte Oğuz Türkçesinin gelişimi farklılık gösterir. Bir önceki yüzyılda Arap ve Fars diline karşı başarılı bir şekilde mücadele eden Oğuz Türkçesi, bu tarihten itibaren Arapça ve Farsça sözcük ve gramer kurallarının etkisine girmeye başlamıştır. Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş niteliği taşıyan bu dönemde açık, net, anlaşılır olan ve halkın dilinden beslenen yazı dili, yerini yavaş yavaş ağır, süslü ve sanatlı bir yazı diline bırakmıştır. (Üstün, 2014: 2) "Geçiş dönemi diye adlandırılan XV. yüzyılın ikinci yarısında şiirde Necâtî, Ahmet Paşa, Mihrî Hâtun, Mesihî, Hamdullah Hamdî gibi şairlerle, nesirde Sinan Paşa ile klasik devre adım atılmıştır." (Ercilasun, 2009: 446)

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi bu geçiş dönemine ait bir eser olması hasebiyle içerisinde farklı unsurları bir arada barındırır. Mesnevide Arapça ve Farsça uzun sayılabilecek tamlamalar bulunduğu gibi atasözü, deyim ve arkaik kelimeler gibi mahalli unsurların fazlalığı da dikkati çekmektedir. Mesnevinin içinde bulunan arkaik unsurlar şunlardır⁹

Tablo 11: Eserdeki Arkaik Kelimelerin Anlamları ve Beyit Numaraları

<u>Arkaik Kelime</u>	<u>Kelimenin Beyitteki Anlamı</u>	<u>Beyit Numarası</u>
ağ-	Çıkmak, yükselmek.	(1523)
ağu	Zehir.	(1510)
assı	Yarar, çıkar, kazanç, kâr.	(1600)
barınak	Parmak.	(1767)
baş	Yara.	(4012)
biçin	Ekin biçin, hasat.	(2444)
biliş	Bildik, tanıdık, dost, aşına.	(1656)
biş-	Pişmek.	(1181)

⁹Kelimelerin anlamları için "Türk Dil Kurumu (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara" eserinden faydalanılmıştır. Birden fazla anlamı olan kelimeler için kelimenin sadece beyitte kullanılan anlamları tercih edilmiştir.

biti	Yazılmış şey, mektup.	(2179)
boğmak	Gerdanlık, kolye.	(2027)
bön düş-	Budalalık etmek.	(1775)
börk	Başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler.	(973)
çal-	Kesmek üzere vurmak.	(1408)
çav	Şöhret, nam.	(2640)
çeri	Asker.	(1614)
çukal	Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.	(1480)
dep-	Hücum etmek, saldırmak.	(1020)
depret-	Kımıldatmak, sarsmak, harekete getirmek.	(2737)
devşür-	Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.	(3815)
dilkülen-	Yaltaklanmak, dalkavukluk etmek.	(2743)
dil üşür-	Bir çok kimse bir sözü aynı biçimde bir ağızdan söylemek.	(2292)
dir-	Yemlenme.	(1522)
dirgür-	Diriltmek, ihya etmek.	(1991)
dirlik	Yaşayış, hayat, sağlık, geçim.	(1936)
döy-	Katlanmak, dayanmak.	(2435)

dürüş-	Çalışmak, çabalamak, sebat etmek.	(2117)
egin	Sırt, arka.	(1572)
em	İlaç, çare, deva.	(2427)
esen	Sağ salim, rahat, sağlığı yerinde.	(1611)
esenle-	Esenlik dilemek, veda etmek, vedalaşmak.	(2513)
esil-	Eksilmek.	(2137)
etmek	Ekmek.	(1396)
gedil-	Eksilmek.	(1629)
geyicek	Geyik.	(2631)
giñ	Geniş.	(3588)
gönel-	Yönelmek, yüzünü döndürmek.	(2463)
gönen-	Nimete, refaha kavuşmak, yararlanmak, sevinmek.	(2178)
gönile-	Kıskanmak.	(2172)
görümlü	Bakmaya mecbur.	(2343)
göynüklü	Bağrı yanık.	(1863)
göyün-	Yanmak.	(923)
ımızgan-	Uyuklamak, azıcık uyumak.	(2721)
ırla-	Şarkı söylemek, terennüm etmek.	(1435)
ilçi	Elçi, haberci.	(1488)

ilen-	Beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek.	(886)
ilgü	Engel, mania.	(3574)
iñende	Bir daha asla, sakın.	(2064)
irgür-	Eriştirmek, ulaştırmak.	(1466)
işig	Huzur, makam, kat.	(1829)
kagan	Kızmış, kükremiş, çok öfkeli (aslan, kaplan).	(964)
kalkıt-	Sıçratmak, hoplatmak.	(3389)
kars-	El çırpma.	(1624)
kayır	Kum, kalın kum, çakıl.	(1987)
kayu	Kaygı, tasa, endişe.	(2081)
kayur-	Sakınmak, çekinmek.	(1782)
kığır-	Çağırma, davet etmek, seslenmek.	(3551)
kılınç eyle-	Çok tevazu göstermek, yaltaklanmak.	(1549)
kıyma göz	Çekik, koyu ela göz.	(2634)
kiçi	Küçük.	(3233)
konuk	Misafir.	(1754)
kuc-	Kucaklamak.	(1319)
kullukçu	Hizmetçi, köle, bekçi.	(899)
kuskun	Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve hayvanın kuyruğu	(1685)

	altından geçirileren kuşak.	
od	Ateş.	(1179)
ohşa-	Benzemek.	(2636)
okı-	Çağırarak, davet etmek.	(1612)
oñ-	İyileşmek, şifa bulmak.	(1605)
ögür	Eş, birbirine alışmış olan.	(1804)
savul-	Savmak, defetmek, uzaklaştırmak.	(1955)
sayru	Hasta.	(1092)
seme	Şaşkın, sersemlemiş, sersem, ahmak.	(1685)
sı-	Kırmak, öldürmek, yenmek.	(1640)
sığa-	Okşamak.	(2413)
sır-	Şır şır akmak.	(1746)
sındı	Makas.	(1518)
sınuk	Kırık.	(2911)
sor-	Emmek.	(3467)
söğ-	Küfretmek, sövmek.	(1132)
söyken-	Yaslanmak, güvenmek.	(1702)
söyün-	Sönmek.	(1053)
suvar-	Su vermek, sulamak.	(1471)
subaşı	Zabit, zabıta memuru, komutan.	(973)

süñü	Süngü, kargı, mızrak.	(1510)
süñüg	Kemik.	(2038)
tabanca	Tokat, şamar, sille.	(2556)
tamag	Damak.	(1395)
tamzur	Damlatmak.	(3851)
tan-	Danışmak, bir hususta akıl almak.	(2573)
tap	Yeter, kafi.	(1602)
tapa	Çekiştirilen, başına kakılan, nefret edilen.	(1602)
tapu	Huzur, kat, makam.	(1827)
tapucu	Memur, hizmetçi.	(1602)
tartıl-	Çekilmek, sıyrılmak.	(1998)
tay	Hayvanın yükünün bir misali, denk, eş, benzer.	(2209)
tayak	Baston, dayanak.	(1672)
tın-	Söz söylemek, ses çıkarmak.	(1945)
turkur-	Kaldırmak, ayakta tutmak.	(3551)
turul-	Durulaşmak, duru hale gelmek.	(1450)
tuş ol-	Karşılaşmak.	(1360)
tuş gel-	Rast gelmek, karşılaşmak.	(2086)
tümen	On bin, pek çok.	(1983)

tütüz	Tütsü.	(1092)
ugun-	Bayılacak hale gelmek, bayılmak, aklı başından gitmek.	(2057)
uğru	Hırsız.	(3880)
ulak	Haberci.	(1613)
umu	Ümit, emel, istek, arzu.	(2002)
uş	İşte, şimdi.	(1489)
uvat-	Ufaltmak, ufalamak, kırmak.	(2901)
uzluk	Ustalık, maharet, hüner.	(3507)
üğü	Baykuş türünden bir kuş, puhukuşu.	(2115)
ün	Ses, yüksek ses, nida, avaz	(2925)
ür-	Havlamak.	(1211)
üş-	Topluca gelmek, toplanmak.	(1362)
ütül-	Kesilmiş, yolunmuş.	(2138)
üzül-	Kopmak, koparılmak, sökülmek.	(2492)
yagı	Düşman.	(1554)
yahñ	Alev.	(1794=
yap yap	Yavaş yavaş.	(2413)
yarag it-	Hazırlık yapmak, levazım düzmek.	(1484)
yarak	Silah.	(1998)
yas-	Yayın kirişini gevşetmek.	(1593)

yavu kıl-	Kaybetmek, yitirmek.	(965)
yavuz	Sert, azgın.	(1756)
yavuz göz	Kötü göz, nazar.	(634)
yazı	Ova, sahra, ıssız kır.	(2408)
yeg	İyi, daha iyi.	(1669)
yerindir-	Tasalandırmak, üzme, yoksun bırakmak.	(1118)
yid-	Çekmek, yedekte götürmek.	(1892)
yil-	Koşmak, acele yürümek, esmek.	(922)
yu-	Yıkamak.	(1541)
yügür-	Koşmak, hızlı gitmek.	(2634)

15. yüzyıl Arapça ve Farsça unsurların çok yoğun olmadığı ama yabancı terkiplerin de kullanıldığı bir devirdir. Bunun yanında Oğuzcaya mahsus öz Türkçe kelimeler de eserlerde görülür. Hamdullah Hamdî, eserinde devrin dil özelliklerini, bilhassa mahalli unsurların kullanımı noktasında kuvvetli biçimde yansıtmıştır. “Bu eser, Fuzûlî’nin eseri gibi sanat yönünden güçlü bir eser olmamakla birlikte, her şeyden önce Türk dilinin gelişmekte olduğu bir devri yansıtmaları bakımından önemlidir. Çünkü Hamdullah Hamdî, yabancı kelimelere eserinde çok yer vermiş olmasına rağmen, on beşinci yüzyılda günlük konuşmalarda geçen pek çok öz Türkçe kelimeyi de kullanmıştır.” (TEKİN, 2018: 27)

2.5.7. Tamlamalar

Hamdullah Hamdî’nin mesnevisi her ne kadar Türkçenin klasik devrinden önce yazılmış olsa da içerisinde Arapça ve Farsça tamlamaların sayıca çok az olmadığı göze çarpmaktadır. Mesnevilerin genel manada olay ağırlıklı şiirler olması durumu da göz önünde tutulduğunda, eserdeki tamlamaların dikkati çektiği söylenebilir. Üstelik bu tamlamalar arasında 3 kelimedenden fazla olanlar, unsurları hem Arapça hem Farsça kökenli kelimelerden oluşanlar gibi çeşitli türde olanlarına rastlanır. Şairin, bu tamlamaları çoğunlukla kişi tariflerinde benzetmeler kurmak

amacıyla yaptığı görülmektedir. Leylâ'nın güzelliğinin anlatıldığı şu beyitlerdeki tamlamalar dikkati çekmektedir:

1. Kitâb-ı hüsn ü 2. fihrist-i leṭâfet

3. Çerâğ-efrûz-ı mışbâḥ-ı feṣâḥat (1146)

(1. Güzellik kitabı. 2. Güzelliğin fihristi. 3. Güzel konuşma mumunun ışıltı saçan aydınlığı.)

1.Şeh-i ḥüban-ı heft-iklîm-i 'âlem

2. Dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem (1147)

(1. Cihanın, yedi iklimin güzellerinin şahı. 2. İnsan neslinin kutusundaki en büyük inci.)

1. Şehir-i şehir-i hüsn iklim-i behcet

2. Gül-i gülzâr u 3. gül-geşt-i tarâvet(1148)

(1. Güzellik şehrinin en şöhretlisi. 2. Gül bahçesinin gülü. 3. Tazelik gül bahçesinin seyri. (gibi olan sevgili))

1.Hümâ-yı 'işve vü 2. ṭāvus-ı ceylân

3. Tezerv-i şîve vü 4. kebg-i ḥırâmân (1149)

(1. İşveli bir hüma kuşu (gibi olan sevgili).2. İşveli sülün. 3. Ceylanların en gösterişlisi. 4. Salınan keklik.)

Eser içinde üç kelimedenden veya tamlama unsurları arasında Arapça ve Farsça kökenli kelimeler bulunan tamlamalardan dikkati çekenler arasında şu beyitler de gösterilebilir:

1. Zebân-ı hâtif-i ḡayb-ı ḥikâyet

Bu vech ile beyân iyle rivâyet (887)

(1. Hikâyenin bilinmeyenlerini anlatanın dili.)

1.Ki ey maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen

2.Eşir ü mübtelâ-yı dām-ı düşmen (1825)

(1.Düşmanın arzu hapsinin hapishanesi. 2.Düşmanın tuzağına müptela ve esir olan.)

Bu 1. bûy-ı ḥôş-nesîm-i rûḥ-perver

Tenine virdi anuñ reng-i ‘anber (2087)

(1. Ruhu besleyen hoş rüzgârın kokusu.)

Ki şāyed 1. hıřm-ı řāh-ı āřinā-sūz

Yaķa kendüyi de bu cevre añsuz (2649)

(1. Ateşle dost olan şahın öfkesi.)

İy 1. defter-dār-ı dīvān-ı sa‘ādet

2. Kilid-i ķufl-ı bāb-ı fetḥ u nuşret (2707)

(1. Mutluluk meclisinin defterdarı. 2. Zafer ve fetih kapılarının kilidi.)

Anı hem ķana boya kim şehidem

1. Kātıl-i ḥançer-i ‘aşķ-ı şedidem (3688)

(1. Şiddetli aşķın hançerinin maktülü.)

Didi ey Ḥālķ-ı her-āferide

1.Be-ḥaķķ-ı cümle-ervāḥ-ı güzide (3854)

(1. tüm seçkin ruhların hakkı için.)

2.5.8. Orijinal Terkipler

Eserde şairin, klasik şiirimizde çok fazla kullanılmamış, ilgi çekici tamlamalar kurduğu da görölmektedir. Bu durum eserin sanat yönünün zayıf olmadığını göstermektedir. şu beyitte gün doğumu esnasında güneşin ufukta gözlenen ışıkları *gün doğusundan atılan oklar* olarak nitelendirilir:

Seḥer-geh ķünkü **tır-endāz-ı ḥāver**

Gice zāğın uçurdı tır atup ter (1883)

Başka bir beyitte de, borçlunun borcunu ödemediği takdirde *alacaklının yan bakışlarını çiviye benzetilmesi* ve bu çivilerin borçlunun bedenine saplanacağının belirtilmesi dikkati çekmektedir:

Virilmezse emānetle eger vām

Olur **mismār-ı dide mih-ı endām** (3439)

Leylâ'nın güzelliğinden bahsedildiği şu beyitte de *Leylâ'nın yüzü surete tapanların tapınağı, sarhoşların arzuladığı mihrabın putu* gibi terkiplerle ifade edilir:

Cemâli ka'be-i şüret-perestân

Büt-i mihrâb-ı hâcet-gâh-ı mestân

Son olarak aşağıdaki beyitte de insanın ömrünün hızla geçmesi, *gece ve gündüzlerin insanın ömrünü yiyen bir fareye* benzetilmesi yoluyla verilmesi ilgi çekicidir:

Nice demdür bu iki mûş-ı küstâh

Kılurlar 'ömrüñ anbârını sürâh (3445)

2.5.9. Alışılmamış Bağdaştırmalar

Sözcükler, şiir içerisinde temel anlamlarının dışında kullanılarak yeni anlamlar kazanabilirler. Söz sanatlarının pek çoğunun temelinde kelimenin temel anlamının dışında bir anlamı işaret etmesi yatmaktadır. Alışılmamış bağdaştırma kavramı da kelimenin alışılmış anlam ve bağlamının dışında kullanılmasıdır. Burada kelimenin başka bir kelimeyle öbek halinde olması söz konusudur. Doğan Aksan, alışılmamış bağdaştırma için şöyle bir tarif yapmaktadır: “Dildeki göstergeler genel olarak tek başlarına kullanılmazlar; tamlamalar oluşturarak, birleşimler kurarak, tümceler içinde yer alarak belli düşünce ve duyguları açıklarlar. Bozuk yol, savaş gemisi, evlerimizin mutfakları, mermer eşik gibi değişik nitelikteki tamlamalar kullanıldığında dinleyence çözümlenir, yadırganmayan ve hemen anlaşılan tamlamalar olarak algılanır. Bunlara dilde *alışılmış bağdaştırma* denir. Buna karşılık sarı ilgi, yeşil çalışkanlık, kahraman felsefe gibi yadırgatıcı, dilde kullanılmamış ve mantığa aykırı birleştirmelerde anlamsal özellikler ve ayırıcılar arasında uyum sağlanamadığı için bunlara alışılmamış bağdaştırma denir.” (Aksan, 2006: 149-151)

Şiirde alışılmamış bağdaştırma kullanımı şairin bilerek veya bilmeden alışılmışın dışına çıkma durumudur. Dilin kullanımında meydana gelebilecek bu çeşit sapmalar Porzig'e göre başta yanlış kabul edilir: “Baştan itibaren şunu açıkça kabul etmeliyiz ki, dil kullanımında her değişiklik, yani mutata konuşma tarzından her sapma, önce bir yanlıştır. Ve bu, yerleşinceye, yani kabul edilinceye kadar böyle kalır.” (Porzig, 1986: 109) Şairin karşıdaki etkileme maksadıyla başvurduğu bu ifade tarzı, edebi eser için kabul edilir bir durumdur.

Klasik Türk Edebiyatında alışılmamış bağdaştırma olarak adlandırdığımız bu ifadeler çoğunlukla sebk-i hindî şairlerinde görülse de her dönem şairinde belli

oranlarda bulunabilir. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn'unda bu tarz ifadeler az sayıda da olsa yer almaktadır. *ğavğā-yı pend* (nasihat kavgası), *h^vān-ı kı̇kmet* (Hikmet sofrası) ve *gūş-ı feraḥ* (mutluluk kulağı) tamlamalarında soyut kavramlar olan nasihat, hikmet ve mutluluk ile somut kavramlar olan kavg, sofr, ve kulak kelimelerinin bir arada verilmesi; *baḥr-ı āteş* (ateş denizi) tamlamasında da zıt iki unsur olan su ve ateşin birlikteliğı bu duruma örnek oluşturur:

Eve varsa dūřer **ğavğā-yı pende**

Melāmet yağar üstine çemende (892)

Egerçi āḥ idüp iñlerdi geh gāḥ

Velī **gūş-ı feraḥ** çıñlardı geh gāḥ (2731)

Ki uş irdüm yanumca **baḥr-ı āteş**

Ne āteş katı yilden tünd ü ser-keş (2489)

Olar kim **h^vān-ı kı̇kmetden** yidiler

Güç olur toḳ ağırlamak didiler (992)

Alışılmamış bağdaştırma ile şair, okuyucunun zihninde daha önce oluşmamış bir şeyi canlandırmayı, birçok yeni tasarımların meydana gelmesini, eserin ve dolayısıyla da kendisinin etkisinin artmasını hedefler. Bu tarz bir anlatıma başvurmak, şiir dilinin önemli bir özelliğıdir. Mesnevinin içinde yer alan 9. gazelde, redifi oluşturan “cefa” kelimesinde Hamdullah Hamdî, soyut-somut birlikteliğı ile farklı ve alışılmamış benzetmeler meydana getirmiştir:

řarāb-ı cefā (eziyet şarabı) (2141)

kebāb-ı cefā (eziyet kebabı) (2141)

seḥāb-ı cefā (eziyet bulutu) (2142)

serāb-ı cefā (eziyet hayali) (2143)

ğurāb-ı cefā (eziyet kargası) (2144)

Bazı alışılmamış bağdaştırmalar, özellikle tasavvufi muhtevaya sahip olanlar, itibarî bir ilgiyle kurulur. (Babacan, 2010: 6) Hamdullah Hamdî'nin bu mesnevisinde tasavvufî hava, eserin her yerinde hissedilir. Tasavvufi kavramların pek çoğu, temel anlam üzerine değil, mecaz veya yan anlam üzerine kuruludur. Örneğin perde, "tasavvufta Allah ile insan arasına konmuş çeşitli engel ve merhaleleri temsil eder. Bu perdelerden bir kısmı zulmanî, bir kısmı nuranîdir. Mal, mülk, menfaat, dünya sevgisi, şehvet zulmanî; Allah'a ait tecelliler ise nuranî perdedir." (Cebecioğlu, 1997: 577)

Çü **sen ben perdesi** gitdi aradan

Belâsı düşmenüñ yitdi aradan (2880)

Beyite baktığımızda perde kelimesi zulmanî perde olarak beyitlerde kurduğu birlikteliklerle alışılmamış bağdaştırma özelliği taşır.

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin dili için sanatkarânedir, denilemese de bir mesnevi için, içinde bu ölçüde orijinal terkinin ve alışılmamış bağdaştırmanın bulunması önemlidir. Bu durum şairin ve eserin okuru etkileme gücünü artırmaktadır.

2.5.10. EDEBİ SANATLAR

Klasik Türk şiirinde şair, bir sözü kuvvetli söylemek, anlamı etkili kılabilmek için edebi sanatlardan faydalanmıştır. Dil, düşünce ve hayal gibi öğeleri sanatında etkin kılmak isteyen şair, bu alanda marifetini gösterme arzusunda olmuştur. Özellikle İslâm medeniyeti tesiri altında gelişmeye başlayan bu dönemin başlangıcında şairlerimiz Arap ve İran edebiyatlarını örnek almışlardır. Bu ilk dönem şairleri, olgunluk derecesine ulaşmış olan bu edebiyatlara ulaşmaya ve sonra da bunları geçmeye çalışmışlardır. (Külekçi, 1999: 11) Hamdullah Hamdî'nin eseri her ne kadar Osmanlı şiirinin klasik devrine rastlamasa da eser içinde farklı türden pek çok sanatın kullanılması (aks, iade, hüsn-i talil, iham-ı tezat, iham-ı tenasüp vb.) eserin bu yönden başarılı sayılabileceğini bize göstermektedir. Kişilerin ve olayların tasvirinde benzetme sanatının sıklıkla kullanıldığı da dikkati çekmektedir.

Bu bölümde, eser içinde her bir sanat için bulunan tüm örnekleri almak yerine uygun görülen ve dikkati çeken örneklerle yetinildi. İlk bakışta beyitte farkedilen ve anlaşılan, söze ve sözcüğe dayalı sanatları içeren bazı beyitler için ayrıntıya girilmeden kısa açıklamalar verildi. Anlama dayalı sanatları içeren beyitler günümüz

Türkçesine çevrilerek beyitteki sanat daha açık gösterilmeye çalışıldı. Mesnevide kullanılan edebi sanatlar şunlardır:

2.5.10.1. Beyân¹⁰

Beyânın konusunu sözcük ile anlamı arasındaki ilginin açıklık derecesi oluşturur. “Lafzın manaya delaletinde vuzuha kavuşabilmek için gereken melekeyi kazandıran ve bununla ilgili kaidelerin bütününe içine alan bir ilim” (Külekçi, 1999: 10) olarak tanımlanır. Mecaz, kinaye, teşhis gibi sanatlar bu ilim içerisine girmektedir.

2.5.10.1.1. Teşbih

Aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan şeyler arasında benzerlik kurma sanatıdır. (Külekçi, 1999: 28) Teşbihte müşebbeh (benzeyen) ve müşebbehün bih (kendisine benzetilen) olmak üzere iki taraf bulunur. (SARAÇ, 2014: 129). Klasik Türk Edebiyatında en çok kullanılan sanatlardan biri olan teşbih, bu mesnevide de fazlaca kullanılmıştır. Örneklerden bazıları şunlardır:

Aşağıdaki beyitte “gamdan, aşkın gamından uzak olan iş, soğuk demiri dövmek gibi boş ve faydasızdır”, denilerek teşbih sanatı yapılmıştır:

- Ol iş kim kâr-ı gamdan ola hâlî
Hemân bārid demür döğmek mişâli (872)

Leylâ’nın kabilesi Mecnûn’a öfkeli ve oranın komutanının sinirini tarifen yapılan benzetmede komutan yavrusunu kaybeden aslana benzetilir:

- Kılı tîre dili şemşîre döndi
Enügin yavu kılmış şîre döndi (965)

Nevfel için yapılan bir tarifte de onun cesareti, yiğitliği ve çevikliği “ok ve kılıç” kavramlarına benzetilmiştir:

- Şavaş içinde bulsa düşmene yol

¹⁰Sanatları tasnif ederken “Saraç, M. A. Yekta (2014). *Klasik Edebiyat Bigisi Belagat*, Gökkube Yay., İstanbul.” isimli kitapta bulunan tasnif şeklini örnek aldık. Edebiyatımızda bu hususta farklı tasnifler yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Külekçi, Numan (1999). *Açıklama ve Örneklerle Edebi Sanatlar*, Akçağ Yay., Ankara ; Kocakaplan, İsa (1992). *Açıklamalı Edebi Sanatlar*, MEB Yay., İstanbul.

Atılmış ok çekilmiş tığ idi ol (1357)

Pek çok yerde gözyaşının fazlalığı anlatılmak istenirken ifadenin yağmura benzetildiği görülür:

- Kaçan ol cānibūñ ebrin görürdi

Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi (1193)

Şu beyitte de gönül, kapısız ve penceresiz bir eve benzetilir:

- Gönül bir hānedür bî-bāb u revzen

Şı dîvār u derin kim ola rûşen (2912)

Aşağıdaki örnekte cihan, ikiyüzlü bir varak olarak nitelendirilir. Burada *ikiyüzlü* ifadesi ile ayrıca tevriyeli bir kullanım yapılmıştır:

- Cihān kim *iki yüzlü bir varak*dur

Anuñ her şafhası biñ biñ sabağdur (3408)

Yine şu beyitlerde de yapılan teşbihler dikkat çekicidir:

- Ecel bir *murğ*dur minkārı pülād

Deler bağrın ne servî dir ne şimşād (3446)

- Oñuruñ her biri bir *nūra* beñzer

Şacı ‘anberteni *kāfūra* beñzer (3953)

2.5.10.1.2. İstiare

Kelimenin sözlük anlamı ‘*ödünç alma, birinden iğreti bir şey alma*’dır. Edebi sanat olarak “bir şeyi gerçek anlamı dışında, çeşitli yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anmaktır.” (Külekçi, 1999: 46) İstiare, genellikle kısaltılmış teşbih olarak tanımlanır. (Saraç, 2014: 118)

“Bir sözün istiare olabilmesi için şu üç özelliği taşıması gerekir:

1. Söz gerçek anlamı dışında kullanılmalıdır.

2. Sözün gerçek anlamda kullanılması imkânsız olmalıdır. Bunu sağlamak için de sözün gerçek manasının anlaşılmasına engel (karîne-i mânia) bulunmalıdır.
3. Benzetme amacı olmalıdır.” (Külekçi, 1999: 46)

En fazla kullanılan istiare çeşitleri *açık istiare* ve *kapalı istiare*dir. İstiare, zayıf bir varlığı daha kuvvetli göstermek için yapılır. Teşbihten farkı sadece tek öge ile yapılmasıdır. Açık istiare **benzetilen** ile yapılırken, kapalı istiare **benzeyen** unsurla yapılır. (Kocakaplan, 1992: 63-68)

Eserde çoğunlukla benzeyen söylenmeden yapılan istiare ile, yani açık istiare ile karşılaşılır:

- İki *sünbül* iki *nergis* iki *tāk*

Belâda her biri âşüb-ı âfâk (3324) (sünbül-saç / nergis-göz / tāk-kaş)

Eserde başkahramanlar Leylâ ve Mecnûn hakkında birçok benzetme yapılmıştır. Bunların pek çoğu yine açık istiare yoluyla yapılan benzetmelerdir. Bunlardan bazılarını şöylece verebiliriz:

Tablo 12. Leylâ ve Mecnûn Hakkında Kullanılan Benzetme Sözcükleri

<u>Mecnûn'un Benzetildikleri</u>	<u>Leylâ'nın Benzetildikleri</u>
ayun on dördi	türvende verd
haste	yiñi ay
harâb	şekker
bülbül-i mest	tâze gül
tab ^c -ı nâ-mevzûn	serv-i âzâd
delü	pâre-i sîm
dîv	bal
gurâb	şerbet

miyān-ı mūr	göl
söyünmiş şem‘	ķand
ķuru mıl	cölāb
ķıl	melek
ney	serv-i hōş-nāz
mār	māh
hār	şem‘-i şeb-efrūz
dürr-i meknūn	burc-ı cemālūñ āfītābı
āhū	serv-i hōş-būy
hazıne-dār-ı genc-i āşināyi	tūtı-suhān
ķerāğ-efrūz-ı bezm-i rūşenāyi	āhū
bedr-i tamāma	ğonce-i reyhān-nefes
ter-ğonca	şeh-i hūbān-ı ‘ālem
şehr-i belā iķlīm-i miķnet	boyı naķl
hamāme	perı-veş
toğru tır	perı-peyker
āhū-yı müşķın	perı-zād
serv-i zıbā	tūtı-yi şırın-leb
pervāne	‘arūs-ı ‘ālem-i hūsn
būlbūl	ķerāğ

nergis	bāğ
ķuru ķānun	genc-i ħūsn
ķem´	ķem´-i tābān
ħalka-i mār	ter-gül
mūy-ı miyān-ı mūr	gül
ķurı tanbūr	ķeftālū
genc	genc-i maħzūn
sāye	zūlf-i dırāz
	serv-i nāz
	kitāb-ı ħūsn
	fihrist-i leṭāfet
	ķerāğ-efrūz-ı mısbāħ-ı feṣāħat
	ķeh-i ħūban-ı heft-iķlīm-i ´ālem
	dūr-i ķehvār-ı dūrc-i ķulb-ı ādem
	ķehīr-i ķehr-i ħūsn
	gül-i gülzār
	gül-geķt-i ķarāvet
	ħumā-yı ´iķve
	ķāvus-ı ceylān
	tezerv-i ķiķve

	kebg-i hırāmān
	ka‘be-i şūret-perestān
	būt-i mihrāb-ı hācet-gāh-ı mestān
	gül-şeker

2.5.10.1.3. Teşhis ve İntak

Teşhis, *kişileştirmek*; intak ise *konuşturmak* anlamlarına gelir. Bu sanatlar dolayısıyla birbirleriyle yakın ilişkilidir. “Teşhis, insan dışındaki canlı ve cansız varlıkları, düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek, kişileştirmektir. Bu sanat yapılırken teşbih, istiare gibi öteki mecaz sanatlarından da yararlanılır. İnsan kişiliğinde canlandırılan bu varlıkları konuşturmaya da intak denir.” (Dilçin, 1983a: 419) İntak yapılabilmesi için teşhisin olması şarttır. Yani intak varsa teşhis de vardır. Fakat teşhis sanatının olduğu her yerde intak bulunmak zorunda değildir. (Külekcı, 1999: 114)

Mecnûn çoğu zaman çölde olduğu ve çöldeki hayvanlarla içiçe olduğundan ötürü mesnevîde de bol miktarda kişileştirme ve konuşturma sanatına rastlamak mümkündür:

- O vecd ile ser-âgâz itse Mecnûn

Ana âheng iderdi kûh u hāmûn (1351)

(Mecnûn vecd ile inlemeye başlasa, dağ ve çöl ona eşlik ederdi.)

Mecnûn’un habercisi, kapıcısı ve askeri çöldeki hayvan arkadaşlarıdır:

- Tayansa girde-bâliş yavşan idi

Yürüse peyk önince **tavşan** idi (2625)

- Perî-i tã’ir otursa sâye-bânı

Kapucı **kaplan aşlan** pāsbānı (2626)

- Yürüse **şir** olur çavuş yolına

Yatursa yaşdanur āhū kōlīna (2623)

Aşağıdaki beyitte teşhis ve intak sanatına birlikte rastlarız:

- Du‘āya el götürse ol şeh-i dīn

Dil olup t̄aylasānı diye āmīn (902)

(O dinin şahı dua etmek için ellerini havaya kaldırsa t̄aylasānı -sarığın ucundan sarkan kısım- dile gelip “amin” der.)

Mecnûn, çölde yürürken bir ağacın üstünde karga görür, onunla konuşur. Karga da kendisi gibi siyahlar giymiş, matemde gibidir. Halvetîler gibi siyahlar giymesi ve oturması yönünden beyitte benzetmeye ve kişileştirmeye rastlarız:

- Çeküp baş hırkaya h̄alvetde h̄āmūş
Oturmuş h̄alvetî gibi siyeh-pūş (1856)

(-Karga için- Halvetîler gibi hırkasını çekmiş, siyahları giymiş, oturuyor.)

Soyut bir kavram olan “aşk”, aşağıdaki beyitte tövbeyi işitebilen bir insan gibi somutlaştırılmış:

- İrişüp itdi ‘aşk-ı lā’ubālī

Anuñ ol tevbesine gūş-mālī (2472)

(Laubali aşk, anuñ tövbesini işitince... İfadesinde aşk kişileştirilir.)

2.5.10.2. Bedî

Bir ilim olarak bedî “mana ve lafızla ilgili sanatlar vasıtasıyla sözün süslenmesini öğreten ilim” (Külekçi, 1999: 10) olarak tanımlanır. Belâgat terimi olarak ise sözü güzelleştirme sanatı olarak izah edilebilir.

2.5.10.2.1. Mana ile İlgili Sanatlar

2.5.10.2.1.1. Tenâsüp

Kelime anlamı *uygunluk* olan tenâsüp, edebi bir terim olarak aralarında anlam bakımından bir ilişki bulunan iki veya daha fazla kelimeyi bir ibarede toplama sanatı olarak tanımlanır. Bu ilişki tezaadın dışında bir ilişki olmalıdır. (Saraç, 2014: 160) Tenasüpte en az iki kelime bulunmalı ve bunlar belirli bir düzen içerisinde sıralanmalıdır. Rastgele dizilmiş ifadeler tenâsüp oluşturamaz. (Kocakaplan, 1992: 151) Şiir, başlı başına kelimeler arası ilgi ve alaka işi olduğu için de bu sanat hem

Klasik Türk Edebiyatında, dolayısıyla da eserimizde bolca karşımıza çıkar. Eserden seçtiğimiz ve aralarında tenasüp bulunan ifadeler koyu harfle gösterilmiştir:

- Nevāya **ney** gibi itsem ser-āgāz
Benümle **rāst** olursın hem-āvāz (719)
- Alınmaz **yüksüzüñ tamğası bāc**
Çü yir vîrān ola olmaz **harāc**ı (2537)
- Aña virdi **qalem kāğd mürekkeb**
Kitābet emri esbābın **müretteb** (2853)
- Ki bu nāme ki **pür-tāb** u şererdür
Dil-i **pervāneden şem**‘e haberdür (2864)
- Şuḥan **şarrāfı şāhib-lafz çün zer**
Söze bu resme dizdi **dürr** ü **gevher** (2915)
- Nigāra baş egüp ol pîr çün **çeng**
Nevālar **māyesine itdi āheng** (3085)
- Kaçan hem-rāh ola **baykuşa şebbāz**
Ki buña tu‘me **serçedür aña kāz** (3245)
- Eger bir **turş-rūdan** göresin cūş
Gözüñ yum iyle anuñ **sirkesin nūş** (3897)

2.5.10.2.1.2. İhâm-ı Tenâsüp

Tenâsüp sanatında birbiriyle ilgili unsurlar mecaz yoluyla bir araya gelirler. İhâm-ı tenâsüpte ise kelimenin ikinci manası ile zorlama bir uygunluk söz konusu olur. Kelimenin ikinci manası benzetme içerisinde yer alır. (Kocakaplan, 1992: 53) “İbarede bulunan kelimelerden birisinin veya birden fazlasının tenasüp ilişkisine kastedilmeyen anlamıyla katılması sonucu oluşur. Diğer bir ifadeyle iki anlamı bulunan bir kelimenin cümlede kastedilmeyen anlamı ile başka kelimelerin anlamları arasında tezat dışında bir ilişki bulunmasıdır.” (Saraç, 2014: 160) Eserde dikkatimizi çeken ihâm-ı tenasüp örnekleri şunlardır:

- Ne **gül-gün** bir belâ-keş bār-gîrem

Yüküm küh-ı mu ‘azzam ben hâķîrem (1095)

Bu za‘file yolında iylesem hîz

İrişmez tozuma rahş olsa **Şebdiz** (1096)

Şebdiz, Husrev-i Perviz'in atının adıdır. Şirin'in **Gülgün** adlı atı ile aynı kısıraktan doğmuştur. Gül-gün ise beyitte ilk akla gelen anlamı olan “gül renkli” anlamı ile kullanılmıştır. Bu nedenle şebdiz ile gülgün kelimesinin ikinci anlamı arasında ihâm-ı tenasüp bulunur.

- Gicenüñ çün kara **yılanı** kaçdı

Seher **Dahhaki** güldi yüzün açdı (1574)

“Dahhak, İran’ın Pişdâdiyan sülalesinden biridir. İki omuzu üstünde kendisine acı veren iki yılan oturmuş. Bu yılanlara her gün çocuk beyni yedirilirmiş.” (Pala, 2005: 104) **Yılan** ile **Dahhak** arasında ihâm-ı tenasüp vardır. Ayrıca dahhak kelimesinin sözlükteki anlamı “çok gülen” dir. Bu sebeple başka bir yönden bakıldığında da beyitteki **gül** kelimesi ile ihâm-ı tenasüp bulunabilir.

- **Ayağ** elde vü el başda ciger **hün**

Müferrih nüş iderken kalbi mahzûn (1977)

Burada **ayag** kelimesi ile akla gelen ilk anlam, yanındaki el kelimesinden ötürü, yürüme organı olan ayaktır. Fakat kelimenin ikinci bir anlamı daha vardır:

kadeh. Beyitteki **hûn** kelimesi renginden ötürü şarap için de kullanılır. Bu açıdan düşünüldüğünde *ayag* kelimesi ile *hûn* arasında ihâm-ı tenâsüp bulunur.

- Saçın meşşâta çün **müşkin** iderdi

Haṭâ diyü bu kaşın **çin** iderdi (2025)

Hatâ kelimesi iki anlama gelir. 1. Hata, yanlışlık. 2. Müşkün çıktığı Hita ve Çin ülkesi. Şair iki anlamı olan kelimenin ilk anlamını kastediyor. Bu tevriyeli kullanımdan ötürü **Çin** kelimesi ile aralarında ihâm-ı tenâsüp ortaya çıkar.

- Çü puşt-ı **pîle** çıkdı taht-ı şâhî

Felek **naṭ**‘ında **mât** iyledi mâhı (2051)

Ḳamer ruhlı nice ferzâne-zâde

O pîl önince yürürdü piyâde (2052)

Naṭ‘ sözcüğü satranç demektir. **Fil**, satranç oyununda bir taş, ferzane satranç oyunundaki vezir, piyade ise satranç oyunundaki piyondur. Yani burada tüm bu kelimelerin iki anlamı vardır. Fakat kastedilen anlamlar akla gelen ilk anlamlarıdır. Yani fil ile gerçekten fil kastedilir, piyade ile yaya hal/yürümek kastedilir. Kelimelerin bu anlamları arasında ihâm-ı tenâsüp bulunur.

- ‘**Irāk**’a irişüp şavt u şadâsı

Muḥayyer itdi ‘**uṣṣākı** **nevâsı** (3150)

Burada **irak**, **muḥayyer**, **uṣṣāk** ve **nevâ** kelimelerinin hepsi ilk anlamları ile kullanılmış. Hepsinin ikinci anlamı bir musiki makamına karşılık gelmeleridir. Dolayısıyla bunların ikinci anlamları arasında ihâm-ı tenâsüp vardır.

- Egerçi iñledi geh **zîr** ü geh **bam**

Velî **ḳānūnı** bildi oldı epsem (880)

Burada **zîr** ü **bam** kelimelerinin akla gelen ilk anlamı yer ve göktür. Uzak anlamları ise *telli sazların ince ve kalın teli* anlamıdır. **Kanun** kelimesi de hem kural hem de çalgı aleti anlamına sahiptir. Babası Mecnûn’un Kâbe’de ettiği duayı duyar

ve bu aşk kanununu bildiğini ve sessiz kalması gerektiğini söyler. Kelimelerin ikinci anlamları arasında ise ihâm-ı tenâsüp bulunur.

2.5.10.2.1.3. Tezat

Tezat, anlam bakımından birbirine zıt ifadeleri bir ibarede yazma sanatıdır. Bu ortak yanı bulunan kelimelerin biri gerçek diğeri mecaz anlamlı olmalıdır. Böylelikle yapılan çağrışım ifadeye anlam genişliği kazandırır. (Kocakaplan, 1992: 185) Yani gece-gündüz, uzun-kısa, kalın-ince, kuvvetli-zayıf gibi birbirine zıt iki sözcüğün bir arada bulunması her zaman tezat sanatını oluşturmaz. Zıt kavramların aralarında bir ilgi bulunması, bir konuda birleşmeleri gerekir. Birleşilen konularda zıt kavramların birisi hakikat olursa diğeri mecaz anlamı ifade etmelidir. (Külekçi, 1999: 71)

Tezatin şiirde kullanılma amacı, bir fikri zıddı ile vermenin yaratacağı tesirdir. Birbiriyle hiç benzerliği ve yakınlığı olmayan iki rengin yan yana getirilmesi nasıl dikkati çekerse, bir ifade içerisinde de zıt iki fikrin yan yana getirilmesi aynı neticeyi doğurur. (Külekçi, 1999: 71) Mesnevi içinde oldukça fazla yer alan bu sanat için bazı örnekler şöyle verilebilir:

- ‘Adûlar ‘**âkile mecnûn** dimişler

Velî hâşâ ‘aceb herze yimişler (731)

Yukarıdaki beyitte ‘**âkil** ile **mecnûn** kelimeleri arasında tezat sanatı bulunur. Mecnûn kelimesinden kasıt hem *deli* hem de *Mecnûn*’dur.

Aşağıdaki beyitte deyim içerisinde mecazi anlamlarıyla kullanılan gir-çık kelimeleri arasında da tezat bulunur:

- Ne hâşıl cân-ı Kays’a bu haberden

Girürse gûşına **çık**dukda serden (972)

Şu beyitte ise bülbülün içli içli ötmesi, ağlamak olarak ifade edilmiş ve gülme eylemi ile tezat oluşturulmuştur:

- Cemâl-i gül **gülüp ağladı** bülbül

Cihân tıldı şadâ-yı şavt-ı gülğul (1214)

Aşağıdaki beyitte de **od** kelimesi “ateşe atmak” deyimini şeklinde mecaz ifadeli olarak kullanılarak **su** kelimesi ile tezat oluşturmuştur:

- Dilerseñ **şuya** at isterseñ **oda**

Öñüñde hâzırız uş ben de o da (1660)

Şu beyitte de sevgilinin gözü harâmî/*kan dökücü* olarak tasvir edilip ardından helal kelimesi ile de tezat sanatından yararlanılmıştır:

- **Harâmî**dür gözüñ kim gören anı

Helâl iyeler aña itdügi kanı (2200)

Aşağıdaki beyitte sulh ve ceng kavramları kendi anlamları dışında *iyi olmak, iyi geçinmek / Kavga, dövüş etmek* anlamlarında kullanılmıştır:

- Baña sen **şulh** olurdun ben saña **ceng**

Baña sen ter gül idün ben saña seng (2580)

Son olarak da aşağıdaki beyitte **leyl** ile **rûz** kelimeleri arasındaki tezatlık durumunu örneklendireceğiz. Leyl, mecazi anlamda *kara baht* olarak kullanılır ve rûz (gündüz, gün) kelimesi ile tezat oluşturur:

- Adum Leylî vü **rûz**-ı tâlî‘üm **leyl**

Hemân Mecnûn’a iyeler hâtırım meyl (2771)

2.5.10.2.1.4. İhâm-ı Tezat

İhâm-ı tenâsüpte bulunan ilişkinin tezata uygulanması sonucu meydana gelir. Burada bir benzerlik değil zıtlık söz konusudur. (Kocakaplan, 1992: 54) “İki anlamı bulunan bir kelimenin cümlede kastedilmeyen uzak anlamı ile bir başka kelime arasında karşıtlık olmasıdır.” (Saraç, 2014: 164) Eser içinde az kullanılan sanatlardandır:

- Esirge **köhne pîri nev-civânsın**

Acıtma cânını helvâ-yı cânsın (1045)

Burada acıtma kelimesi ilk anlamı ile yani canını acıtma, üzme anlamıyla kullanılmıştır. Kelimenin uzak anlamı ise acılık vermektir. Beyitteki helva ise bir tatlıdır. Böylelikle ihâm-ı tezat oluşmuştur.

- Hemişe bendüñ olsun zülf-i Leylî

Çoyup sevdâyı **Mecnûn** ‘âkil olma (1477)

Burada Mecnûn kelimesi hem özel isim hem deli anlamına sahip olmakla birlikte kastedilen anlam Mecnûn özel ismidir. Deli anlamı uzak anlamıdır ve onunla âkil arasında ihâm-ı tezat sanatı bulunur.

2.5.10.2.1.5. Tevriye

Kelimenin sözlük anlamı ‘*bir şeyi arkaya atmak, örtmek*’ demektir. (Külekçi, 1999: 80) Edebi bir terim olarak, “şiiir ve düz yazıda yakın ve uzak iki anlamı bulunan bir lafzın hemen akla gelen yakın anlamını değil uzak anlamını kastetmek” olarak tanımlanır. (Saraç, 2014: 207) Söze muhatap olan, ilk anda sözü yakın anlamıyla anlar. Bu sanatı ihâm sanatı ile aynı görenler olduğu gibi (Külekçi, 1999: 80) farklı kabul edenler de bulunur. (Kocakaplan, 1992: 181) Mesnevi içinde şair bu sanattan şöyle yararlanmıştır:

- Çû başduñ kıuyruğın uyar yılanuñ

Emîn olma **şakın** zehrinden anuñ (1043)

Beyitteki sakın kelimesinin iki anlamı vardır: 1.Asla, Sakın ha! 2. Sakınmak, korunmak. Başta ilk anlamı akla gelse de kastedilen kelimenin uzak anlamıdır.

- Gezüp rakş ile Mecnûn lâ’ubālî

Bu vaşf olan gibi meydānda **hālî** (1558)

Burada hem Mecnûn’un *meydanda hali* ifadesi ilk anda akla hali meydanda/aşıkâr/ortada anlamını getirse de kelimenin uzak anlamı olan *boş, perişan, kimsesiz* kastedilir.

- Gözi tuş oldu şāh üstinde zāğa
Ki beñzer çeşmi **şebde** şeb-çerāğa (1853)

Burada Mecnûn'un rüyasında gördüğü karga söz konusudur. Şeb kelimesi hem çimenlik hem gece manasına gelir. İfadenin akla ilk gelen anlamı, şeb-çerağ kelimesinin verilmiş olmasından, *gecedir*. Fakat ortam gündüz vakti olduğundan ve çimenlik olduğundan aslında kastedilen *çimenlik* anlamıdır.

- Utañmazsañ eger ehl-i vefādan
Cefā itme utan **bārī** Hudā'dan (2187)

Bari sözcüğü akla ilk olarak *hem de, hiç olmazsa* anlamını getirir de kastedilen, kelimenin ikinci anlamı olan “*Allah*”tır.

- **Şormak** ‘aceb degül tudağūñ la‘l-i kân mıdur
Al iden anı zūlm ile itdūgi kân mıdur
- Şeker-lebden **şorup** hāl-i ğarībi
Göñül derdin dimişsin ey t̄abībi (2872)

Bu iki beyitte kullanılan *sormak* kelimesinin iki anlamı vardır. Beyitte şeker-leb kelimesi verilerek akla ilk olarak *emmek* anlamı getirilmek istenir. Fakat şair aslında *sual etmek* i kastedir.

- Didi bunı vü kōdı dest-ber-dest
Dönüp rakşıla necde gitdi ser-mest (3822)

Dönmek kelimesi hem dans etmek, hem de dönüp gitmek anlamına sahiptir. Şair raks kelimesinin beyit içinde kullanarak akla ilk anlamın gelmesini arzu etmişse de kastedilen diğer anlamdır.

- Bu key Keyhusrev’ūñ kaddin kılur dāl
Bu miñnetdür iden Rüstem’leri **zāl** (3867)

Zal kelimesinin iki anlamı bulunur. Yine aynı şekilde şair Rüstem ismini vererek *Zal* ile Meşhur Rüstem'in babası *Zal*'ı akla getirmek istese de kastedilen kelimenin uzak anlamı olan *yaşlı, ihtiyar* anlamıdır.

2.5.10.2.1.6. Mübalağa

Sanatçıyı heyecanlandıran bir durumun sanatçı tarafından büyütülmesi veya küçültülmesi durumudur. “Mübalağa bir niteliğin, fiilin veya durumun gerçekleşmesi zor hatta mümkün olmayan dereceye çıkarılarak, abartılarak ifade edilmesidir. Diğer bir ifade ile bir durumu – olumlu veya olumsuz- nitelemede aşırılığa kaçmaktır.” (Saraç, 2014: 219) Sanatçı heyecanını iki şekilde ifade eder. Ya doğrudan onu büyütür veya küçültür ya da ona uygun bir benzetme oluşturur. Dolayısıyla bu sanat çoğunlukla teşbih ve istiare sanatları ile birlikte kullanılır. (Külekçi, 1999: 124) Eser içinden bu sanata örnek olarak şu beyitler verilebilir:

- İşitdi çün bu pendî haste Mecnûn

Sözi Kevşer ağıtdı gözi Ceyhûn (1084)

Gözyaşı, çokluğu sebebiyle Ceyhun'a benzetilirken mübalağa yapılmıştır.

Aşağıdaki beyitte Nevfel'in, Leylâ'nın kabilesiyle savaşıırken çok kişinin öldüğünü belirtmek için kellelerin dolu gibi gökten yağdığı söylenirken mübalağaya başvurulmuştur:

- Ayakdan toz belürdi göge ağdı

Tolu mânendi başlar yire yağdı (1523)

Aynı şekilde ölen kişilerin çokluğunu belirtirken söylenen *çöl, cesetlerden dağa dönmüş* ifadesinde mübalağa bulunur:

- Saḥrâ kūha döndi küştelerden

Ṭaşup ḳan mevci aşdı püştelerden (1565)

Aşağıdaki iki beyitte de çekilen ıstırabı anlatmak için kullanılan *âh ateşinin güneşi ve ayı yakması, cihanın tamamını yakması* ifadesinde mübalağa yapılmıştır:

- Diyüp bunı şu resme itdi âhı

Ki yakdı āhı odı mihr ü māhı (2352)

- Eger cūş iylese āhum tütünü

Cihānuñ yana qalmaya bütünü (3184)

Şu beyitte de coşkunluk hali anlatılırken mübalağa yapılır. O kadar coşkunluk yaşanmış ki yeryüzü titremiş, Necd dağı yıkılmıştır:

- Şafādan eyle itdi cūş vecdi

Ki yıkdı zelzeleden kūh-ı Necd’i (2809)

2.5.10.2.1.7. Hüsn-i Talil

İnsanlar, olayları o anda içinde bulundukları ruh halleriyle algırlar ve öyle değerlendirirler. Bu da olaylara şahsi yorum getirmelerine neden olur. Hüsn-i talil sanatının oluşma sebebi budur. (Külekçi, 1999: 119) “Bir hadiseye veya bir duruma, ifadeye güzellik katacak tarzda kendi sebebi dışında bir sebep gösterme sanatıdır.” (Saraç, 2014: 231) Bu sanatın temelinde, olayın gerçek nedenini inkâr edip bunun yerine hayali bir neden uydurmak yer alır. Burada şairin sanat kabiliyetini göstermesi gerekir. (Kocakaplan, 1992: 41) Eser içinde bu sanata dair birkaç örnek şöyle verilebilir:

Meger kim hāste olmuştur şehirde (1223)

Nergis çiçeğinin ortası göze benzer ve siyahtır. Şair bunu şehirde hasta olmasına bağlayarak hüsn-i talil yapmaktadır.

- Çü sūsen bî-vefā gördi cihānı

Cihāne tığ-ı tiz itdi zebānı (1231)

Sūsenin yani susam çiçeğinin yaprakları şeklen kılıca benzer. Şair, bunu dünyanın vefasızlığından ötürü sūsenin kılıç kuşanma ihtiyacına bağlamıştır.

- Eger bülbülleri kılmasa hāste

Gülün evrākı olmazdı şikeste (2188)

Şaire göre yaprakları normalde de kat kat, parçalı halde olan gülün böyle olmasının sebebi, bülbülü kendine âşık ettiği, onları hasta ettiği içindir.

- Kırudur berk-i hüsnin büstānuñ

Anuñ-çün kanı kırur ergüvānuñ (3658)

Erguvanin rengi normalde mordur. Şair, sonbahar sebebiyle kanının kuruduğunu söyler. Kanı kuruyan kişi de morarır. Bu yolla hüsn-i talil yapılmış.

- Olur mātem-gede her kûşe-i bāğ

Kara tonlar giyüp feryād ider zāğ (3660)

Karga malum olduğu üzere siyah renklidir. Şaire göre karga sonbahar geldiği için siyahlar giymiştir, bu yüzden yas tutmaktadır. Bundan dolayı siyah görünür. Acı ötüşünün, feryadının sebebi de sonbaharın gelişi içindir.

2.5.10.2.1.8. Leff ü Neşr

Leff kelimesinin sözlük anlamı ‘toplama’, neşr kelimesinin ise ‘yayma’dır. Edebi bir terim olarak ise “iki veya daha fazla kelime veya hükmün zikredilmesinden sonra bunlarla aralarında ilişki olan kelime veya hükümlerin sıralanması” (Saraç, 2014: 179) olarak tanımlanır. Diğer bir ifade ile bir beyitin ilk dizesinde bahsedilen kavramlarla ilgili sözleri ikinci dizede kullanma sanatıdır. (Külekçi, 1999: 202) Mesnevi içinde pek fazla karşılaşmadığımız bir sanat olmakla birlikte bu sanat için şu örneği verebiliriz:

Aşağıdaki örnekte la’l (dudak) ile rengi dolayısıyla ahker (ateş kuru) arasında, lû’lû-yı zîver (süslü inci) ile de gözyaşı arasında anlamsal bağ kurulmuş:

- Yüzinde la’l ile lû’lû-yi ziyyer

Biri göz yaşı oldı biri ahker (1177)

2.5.10.2.1.9. Rücu’

Kelimenin sözlük anlamı ‘geriye dönmek’tir. Edebi bir terim olarak “söylenen bir sözü geri çevirip, onun yerine daha güçlü bir düşünceyi söylemek” (Dilçin, 1983a: 457) olarak tanımlanır. Ancak önceki sözü geri çevirmek, ondan vazgeçmek değildir. Tersine daha önceki sözün anlamını ve gücünü pekiştirerek vermektir. Şair ilk söylediği sözden döndüğünü “yok yok”, “yok öyle değil”, “galat ettim” gibi sözler

kullanarak ifade eder. (Külekçi, 1999: 144) Bu sanat, şiirde şairin heyecanlandığı yerlerde kendisini gösterir. Bu heyecan şairin ruhunda bir dalgalanma başlatır, her bir dalga bir öncekini bastırır. Yani rücu sanatında son söylenenler ilk söylenenlerden daha etkilidir. (Kocakaplan, 1992: 116) Eser içinde fazla örneği bulunmayan bir sanattır. Şu örnekte Mecnûn'un kabilesindeki yiğitlerden bahsedilirken ilk söylenen anlamı kuvvetlendirmek için rücu' sanatına başvurulmuştur:

- Bu yārān cümle A' rābun levendi

Ġalaṭ didüm muḥabbet derd-mendi

2.5.10.3. Lafız İle İlgili Sanatlar

2.5.10.3.1. Cinas

Kelimenin sözlük anlamı “iki veya daha fazla şeyin birbirine benzemesi” (Saraç, 2014: 245) dir. Edebi bir terim olarak şekil ve söyleniş bakımından aynı veya birbirine çok yakın fakat anlamları farklı iki kelimeyi bir ibarede kullanmak (Kocakaplan, 1992: 20) olarak tanımlanır. Eserde çok sayıda cinas örneği bulunmakla birlikte bunlardan bazılarını şöyle verebiliriz:

- Elüñ güldür ne boyarsın **kınaya**

Dimezsın göre bir ḥasid **kınaya** (368)

(1. Boya olan kına. 2. Kınamak fiili.)

- Elestde diyeli cānum **belāy**

El üstünde tutar gönüm **belāy** (807)

(1. Evet. 2. Dert, sıkıntı.)

- Muşāḥib oldı çün ol **nāzenīne**

Mübeddel oldı 'ayş u **nāz enīne** (302)

(1. Cilveli, nazlı. 2. İşve; inleme.)

- Otururđ gönül teng ü nefes **teng**

Şanasın ḥaste bülbüldür kafes **teng** (1303)

(1. İç darlığı. 2. Geniş olmayan, dar.)

- Yüce pāye büyük sāye uzun **boy**

Kabîle çok bahādır kavm ulu **boy** (1312)

(1. Boy, pos. 2. Bir aşiretin her bir kolu.)

- Her at kim cūşı yiri **şarşar** idi

Deminde şanki bād-ı **şarşar** idi (1521)

(1. Sarsmak. 2. Fırtına.)

- Kefen boynında **yüz yirde baş elde**

Yimişdür zahmı **yüz yirde baş elde** (1643)

(1. Üzgün biçimde el pençe huzurda durmak. 2. (Yüz yerinden darbe yemiş ve) başı elinde yüzü yerde.)

- Ciger-dār olanuñ cünbişde **kalbi**

Ki düşmen şaflarından boza **kalbı** (1526)

(1. Gönül. 2. Kalıp, düzen.)

- Baña dirsın ki **kara yazı** öğren

Başuma **kara yazı** olmışam ben (558)

(1. Yazı yazmak, yazı öğrenmek. 2. Alın yazısı, kötü kader.)

- Kaçup yağmurdan uğradum **toluya**

Beni yıkmağa tutmuşsın **tolu ya** (1607)

(1. Dolu yağışı. 2. Bir sürü yay-ok aleti manasında.)

- Okuñ nizeñ çü **geçeli** şinelerden

Nola sen de **geçerseñ** kınelerden (1648)

(1. Geçmek, delmek. 2. Vazgeçmek.)

- Çıkarma gözlerin kim **sürmelüdür**

O göz çıksun ki ilden **sürmelüdür** (1761)

(1. Göze çekilen boya. 2. Sürgün etmek, uzaklaştırmak.)

- Dili kaynar harāretten çü şişe

Nigār endişesi **pişinde pişe** (1783)

(1. Ön, huzur. 2. Pişmek.)

- Dir idi çekse ger meşşāta **sürme**

Ṭonuma sür bunu çeşmüme **sürme** (2021)

(1. Göze çekilen boya. 2. Değmek, sürtmek.)

- demde boynına cevherlü **boğmak**

Ṭakılmağdan yeg idi anı **boğmak** (2027)

(1. Gerdanlık, kolye. 2. Boğmak fiili.)

- Bilegi şimine altünlu **yāre**

Belā vü zaḥmet idi şanki **yāre** (2028)

(1. Bilezik. 2. Dost.)

- Gözi Leylî gözine **ohşar** idi

Öpüp gözin anuñ-çün **ohşar** idi (2636)

(1. Benzemek. 2. Okşamak fiili.)

- İrişdi taze cismün rūh iken renc

Gömüldüñ **genc** iken topraga ey **genc** (3808)

(1.Yaşı küçük. 2. Hazine.)

2.5.10.3.2. Akis

Bir mısranın tersinden okunuşu ile aynı anlamı veren yeni bir mısra meydana getirmek sanatı olarak tanımlanan akis, zihinde cinas ile aynı etkiyi yapar. (Kocakaplan, 1992: 14) Bir mısrayı veya cümleyi veya bunlar içindeki bir ibareyi aynen kullanmak suretiyle oluşturulur. İbarenin sonunu başa, başını sona alarak yeni bir ibare ve tamlama meydana getirmektir. (Saraç, 2014: 267) Metinde az görülen sanatlardandır:

- Ey ‘ālem-i fahr u fahr-ı ‘ālem
Ve ey ādem-i faẓl u faẓl-ı ādem (162)

2.5.10.3.3. İâde

İâde, beyitte kullanılan son kelimenin diğer beyitin ilk beyti olarak kullanılması sanatıdır. (Külekçi, 1999:244) Eser içinde şu örnekler bulunmaktadır:

- O ğonce arturduğca nâz ü ğuncı
Şarardı çehre-i Kays’uñ **turuncı** (322)

Turuncı ğabğabın gördükçe anuñ

Turunca döndi Kays ol civānuñ (323)

- Hemān biz görmedük bu derdi cānda
Nice ma‘şūk u ‘āşık var **cihānda** (2183)

Cihānda çarh-ı ğaddār ideli devr

Nice luṭf u vefā oldı nice cevır (2184)

2.5.10.3.4. İştikak

Kelimenin sözlük anlamı ‘türeme’dir. (Külekçi, 1999:215) İştikak sanatı, bir kök ile o kökten türemiş bir veya daha fazla kelimeyi bir arada kullanma sanatıdır. (Saraç, 2014: 254) Aliterasyon ve asonans gibi âhenk unsurlarıyla da yakındır. (Kocakaplan, 1992: 80) Eserde çok fazla yer almayan sanatlardan olan iştikak için şu örnekleri verebiliriz:

- Kılıç kār itdi **farḳ**-ı her-**farīḳa**

Çemen döndi Yemen gibi ‘aḳıḳa (1628)

(**Farḳ**: İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

Farīḳa: Bir şeyi ayırt etmeye yarayan özellik, ayırıcı alâmet.)

- Yürür şahrāda yok **ünsi enīsi**

Hemān āh u dirīḡ idi celīsi (2085)

(**Üns**: Alışkanlık, alışma, yakınlık, ülfet, ünsiyet.

Enīs: Dost, arkadaş, yâr, hemdem.)

- **Ḥarīf** anuñ çü bildi **ḥırfeti** ne

Revān ḥaṭ çekdi ḥarf-i cür’etine (3231)

(**Ḥarīf**: Sanat arkadaşı, meslektaş.

Ḥırfet: Esnaf kollarından her birinin yaptığı iş, meslek, zanaat, esnafın mesleği.)

- Yüzine bensiñ ey ādem cihānuñ

Ne var **maḥbūs** iseñ **ḥabs**ında anuñ (3916)

(**Maḥbus**: Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.

Ḥabs: ııarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma.)

2.5.10.4. Müşterek Malzemeyi Kullanmaya Dayalı Sanatlar

2.5.10.4.1. Telmih

Sözlük anlamı ‘bir şeye kısaca, göz ucuyla bakmak’ olan kelimenin edebi sanat olarak tanımı, *söz arasında herkesçe bilinen bir olaya işaret etmektir.* (Kocakaplan, 1992: 148) Bir sözde, bir ibarede kıssaya, efsaneye, tarihi bir hâdiseye veya bir ayete, hadise, meşhur bir darb-ı mesele, bir inanışa işaret etmek suretiyle meydana getirilir. (Saraç, 2014: 282) Okuyan kişi, o olaya veya duruma vâkıf olmadığında sanat başarısız olur. Sanatçı telmih yaparken teşbihe de başvurur. Hatta teşbihin unsurlarından biri söylenmediği için açık istiare ile çok yakındır. Telmihte, söylenmeyen şey bir hadise veya haldir. (Külekçi, 1999: 165) Eser içinde atasözleri ve dini unsurlar ayrı bir bölüm olarak ele alındığından burada bunlar dışında kalan bazı örnekler verilecektir.

Aşağıdaki ilk örnekte Şeddâd’tan bahsedilir. “Şeddâd, Hûd peygamber zamanında yaşamış olup Yemen’deki Âd kavminin hükümdarı idi. Zamanında birçok yapılar ve bentler inşa ettirmiş ve kendisine kibir gelip tanrılık iddiasında bulunmuştur. Bunu ispat için Bağ-ı İrem denilen bir bahçe ve içine saray yaptırmıştır. Bu bahçe ve saray o derece güzel ve kıymetli taşlarla yapılmış ki Şeddâd halkına, buranın Cennet’ten daha güzel bir yer olduğunu söylemiş. Bahçenin yapımı bitince Şeddâd ordusuyla oraya giderken yolda helâk olmuştur. Rivayete göre önce Şeddâd ölmüş, sonra ordusu ve yaptırdığı Bağ-ı İrem yok olmuştur.” (Pala, 2005: 423)

- İremdirken İrem kaşrına Şeddâd

Yıkıldı kaşrı kabri oldu âbâd (3011)

Şu beyitte de Hz. İsa’nın nefesiyle ölüyü diriltmesi mucizesine değinilmekte:

- Ölü iş dirgürür kavlı-i faşîhi

Nitekim mürdeyi nefh-i Mesîhî (1991)

Bir diğer örnekte ise Ebucehl’den bahsedilmektedir. “Adı Abdülkerim Amr b. Hişâm b. Muğîre’dır. Kureyş’in reislerinden olup Peygamberimizin en büyük düşmanıdır. Hicretin ikinci yılında Bedr gazasında 70 yaşındayken öldürülür. Peygamberimiz onun kellesini görünce şükretti ve “Bu ümmetin Firavun’u işte budur.” buyurdu. Peygamberimiz aleyhinde girişilen her harekette onun büyük rolü olmuştur. Ebu Cehl (Cehaletin babası) ismi ona Peygamberimiz tarafından takılmıştır.” (Pala, 2005: 132) Beyitte Hz. Muhammed (s.a.v.) için “mecnûn” demesi hadisesine telmih yapılmıştır:

- Ebūcehl'ün çün oldı cehli bî-ḥad

Anuñ-çün didi mecnūndur Muḥammed (3276)

Klasik şiirimizde elest meclisi/bezmi çeşitli vesilelerle sıklıkla kullanılan bir kavramdır. “Elest bezmi: Allah, ruhlar âlemini yarattığı zaman bütün ruhlara hitaben “Elestü bi Rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)” buyurunca ruhlar “Kalû: Belâ (Evet, Sen bizim rabbimizsin) dediler.” Bu olay Kur’ân’da anlatılır.” (Ârâf/171-172) Aşağıdaki beyitte bu olaya telmih vardır:

- *Elestde diyeli cānum belāyı*

El üstünde tutar gönlüm belāyı (807)

2.5.10.4.2. İrsâl-i Mesel

Şiir içerisinde atasözü veya veciz bir ifade kullanmak ile ortaya çıkan bu sanatta amaç bir fikri ispat etmek veya ona bir delil ortaya koymaktır. (Saraç, 2014: 277) İrsâl-i meselde bir düşünce ve bunun pekiştiricisi olan bir veciz ifade bulunur. İkinci taraf, birinciye temsil yoluyla onaylar. Bu bakımdan birleşik teşbih görünümündedir. (Külekçi, 1999: 41) Bununla ilgili örneklerle çalışmamızın atasözleri, özlü sözler bölümünde yer verileceğinden burada yalnızca bir örneği göstermekle yetiniyoruz:

- Niçün bu giryeme ta‘ne kılırsın

Çü gendü düşen ağlamaz bilürsın (556)

Mesnevi içerisinde 18 farklı sanatın bulunması, eserin bu yönden oldukça zengin olduğunu bize göstermektedir. Eserde teşbih, istiare, tenasüp gibi klasik şiirimizde sık kullanılan sanatlara örnekler olmasının yanında leff ü neşr, rüçû, akis, iade, iham-ı tezat gibi nispeten az kullanılan sanatlara ait örnekler de bulunmaktadır. Bu durum eserin anlam dünyasına ve sanat değerine olumlu bir katkı yapmaktadır.

2.6. MESNEVİNİN İÇ YAPI İNCELEMESİ

2.6.1. Genel Bilgiler

Türk edebiyatında müstakil olarak yazılmış ikinci Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, Hamdullah Hamdî tarafından **905/1499-1500** tarihinde yazılmıştır. Şair eserin yazılış tarihini son beyitte şöyle vermektedir:

Ṭokuz yüz bişde bu nazm-ı cevāḥir

Be-ḥamdillāh i Ḥamdî oldı āḥir (4019)

Eser **mefâîlün mefâîlün feûlün** vezniyle yazılmıştır. Eserin az sayıdaki nüshalarının en iyileri Süleymaniye (Ayasofya, nr. 3901/2), İstanbul Üniversitesi (TY, nr. 800) ve Millet (Ali Emîrî Efendi, Manzum, nr. 1164, 1165) kütüphanelerinde bulunmaktadır. Eser 4080 beyittir. Eserde mesnevi nazım biçiminin haricinde **16 tane gazel** ve **bir tane de kaside** nazım biçimiyle yazılmış.

Latîfî tezkiresinde de şairin genellikle Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi övülse de Hamdullah Hamdî'nin hamsesi olduğundan bahsedilmiştir. Latîfî, Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin varlığından söz etse de burada sadece şairin dönemin şiir anlayışını eleştirdiğinden, zamandan şikâyetlerinden bahsettiğini birkaç örnekle açıklamış, bunun haricinde eserle ilgili başka bir değerlendirme yapmamıştır. (Canım, 2000: 236)

Kınalızade Hasan Çelebi'nin tezkiresinde şairin Yûsuf u Züleyhâ mesnevisi övüldükten sonra Leylâ vü Mecnûn eserinin yalnız adından bahsedilir. (Sungurhan, 2017: 311) Aşık Çelebi tezkiresinde de Hamdullah Hamdî'nin gazellerinin makbul olmadığı, ama mesnevide Yûsuf u Züleyhâ'sı ve Leylâ vü Mecnûn'u olduğundan ve bunların içinde de Yûsuf u Züleyhâ'nın hepsinden güzel olduğundan bahsedilir. Leylâ vü Mecnûn mesnevisindeki “seg kıssası”nın meşhur olduğunu söylemesi dışında eseri hakkında başkaca bir değerlendirmede bulunmamıştır. (Kılıç, 2010: 632) Tezkirelerdeki değerlendirmeler ışığında ortaya çıkan husus, Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinin her yönden Yûsuf u Züleyha mesnevisinin gerisinde kaldığıdır. Fakat buna rağmen bu eser de Fuzûlî'nin eseri yazılana kadar severek okunmuştur.

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi temelinde tasavvuf olan bir aşk hikâyesidir. Gönül Alpay Tekin, eserin bu yönünü şöyle izah eder: “Sünnî İslam anlayışına uygun bir felsefî görüş ile Osmanlı toplumunun ahlak anlayışı, gelenek ve inanışları ile beslenmiş bazı prensipler, Leylâ ve Mecnûn mesnevisini yazarken, Hamdullah Hamdî'nin bu hikâyeyi yorumlamasında ve hikâyenin çatısını kurmasında başlıca hareket noktaları olmuştur. Onun bu yorumunu şöyle özetleyebiliriz:

- a. İnsan kaderi önceden çizilmiştir ve bu değiştirilemez.
- b. İnsanlar tek başlarına değil, bir toplum içerisinde yaşarlar. Bir toplum içinde yaşamak için de bazı koşullara uymak zorunluluğu vardır. Aksi halde toplum onları kendi dışına atar.

- C. Sevgi insana verilmiş en köklü duygudur. Eski Türk Edebiyatında mecazi aşk diye adlandırılan bu sevgi, daha büyük ve yüce olan ilahî aşka ulaşabilmek için bir köprüdür.” (Tekin, 2018: 19)

2.6.2. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisinin Özeti

Eserine klasik mesnevi formunda başlayan Hamdullah Hamdî, sırasıyla **tevhîd, münâcat, na't, mi'râc** bölümlerine yer verir. Devamında kasîde biçiminde yazılmış yine bir **na't**ın ardından 218. beyitten itibaren “**DÂSÎTÂN-I LEYLÎ VÜ MECNÛN**” başlığıyla hikâyeye giriş yapar.

Leylâ vü Mecnûn Hikâyesi

Arabistan'da Beni Amir adında, malda Karun gibi zengin, güçlü ve akıllı insanlardan oluşan bir kabile vardır. Uzun zamandır çocuk hasretini çeken kabile reisi, kendisine bir erkek evlat vermesi için Allah'a devamlı dualar eder, insanlara paralar dağıtıp hayırlar işler. Bir süre sonra Allah dualarını kabul eder ve bir erkek çocukları dünyaya gelir. Bu çocuk ay gibi güzel yüzlü ve doğuştan aşka meyilli bir çocuktur. Babası ona Kays ismini koyar. 10 yaşına geldiğinde güzelliği tüm Arabistan'da meşhur olur. Babası onun için bir sünnet merasimi hazırlar. Sünnetin ardından Kays'ı ilim tahsil etmesi için okula gönderir. Kays okulda güzeller içinden Leylâ'yı farkederek ve ona vurulur. Çok geçmeden Leylâ da Kays'a gönlünü kaptırır. Artık ikisinin de aklında fikrinde ders değil sevda dolandır.

Mecnûn'un Aşkının Âyân Olup Leylâ'yı Ondan Gizlemeleri

Birbirlerine olan bu sevdaları aşikâr olunca Leylâ'nın ailesi Leylâ'yı okuldan alır. Kays'ı ona layık görmemektedirler. Kays için ise artık okul cehenneme dönmüştür. Geceleri gizlice sevdiğinin köyüne gider, sabah kimse uyanmadan evinin eşliğini öper.

Bir gün Mecnûn, kör bir dilenci kılığına girerek Leylâ'nın köyüne gider. Leylâ onu uzaktan görür ve tanır. Mecnûn takılır ve yere düşer. Leylâ da hemen yanına gider ve ellerinden tutar. Çadırının önüne getirir ve bir miktar sohbet ederler. Mecnûn, bu hileyi birkaç defa daha kullanarak Leylâ ile görüşür. Fakat yalanı ortaya çıkınca tekrardan Leylâ'dan ayrılmak zorunda kalır.

Mecnûn'un Leylâ'nın Ayrılığı ile İnleyip Çöllere Düşmesi

Artık Kays ağlayarak, inleyerek etrafta dolanmaya başlar. Onu görenler ise “mecnûn” diye taşlarlar. Babası oğlunun bu durumunu öğrenir ve atına binip onu aramaya koyulur. Mecnûn’u perişan vaziyette bulur. Mecnûn başta babasını tanımaz. Onun için bu dünyada yalnız Leylâsı vardır.

Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr

Cihân Leylî’dür andan gayrı kim vār (486)

Babası da onu Leylâ’nın beklediği yalanını söyler ve Mecnûn’u yanısıra getirir. Mecnûn, kabilesine döndüğünde hepsi başına toplanır ve ona nasihat etmeye başlarlar. Annesi ve babası ona, ilim tahsiliyle uğraşması gerektiğini, böyle yaparak kendisini rezil etmemesi gerektiğini tenbih ederler. Fakat Mecnûn söz dinleyecek halde değildir. Leylâ, der başka bir şey demez. Tekrardan kendini çöllere atar, derbeder gezer. Leylâ’nın aşkıyla inlerken takati biter, bayılır. Onu görenler tutup babasının yanına getirirler.

Mecnûn’un Babasının Benî Âmir’in Ulu Kişileri ile Leylâ’yı İstemeye Gitmeleri ve Ümitsizce Dönmeleri

Babası Mecnûn’un durumunu görünce Leylâ’yı babasından istemekten başka çaresinin kalmadığını anlar ve kabilesinin ileri gelenleri ile onu istemeye gider. Fakat Leylâ’nın babası kızını “mecnûn” lakaplı birine vermeyeceğini, akıllı insanın deliye yar olamayacağını söyler. Babası oğlunun sevda yüzünden böyle olduğunu ve aslında deli olmadığını ispat için yanına çağırdığında ise Mecnûn, Leylâ’nın köpeğini görür ve ona “Leylâ” diyerek sarılır. Bu durumdan sonra artık Mecnûn’un babasının yapacağı bir şey kalmaz ve çaresizce geri döner. Mecnûn, yakasını yırtarak tekrardan kendisini çöllere atar. Şiirler okuyup daima ağlar. Günlerce böyle divane dolaşırken perişan düşer ve bayılır. Onu bulanlar tekrardan ailesinin yanına getirirler.

Mecnûn’un Babasının Aştan Kurtulması İçin Mecnûn’u Kâbe’ye Götürmesi

Kabiledekiler, bu işin tek çaresinin Kâbe’ye gidip dua etmek olduğunu söylerler. Mecnûn, babasının isteğinin tam tersine hareket eder ve Kâbe’ye vardıklarında Allah’tan aşkını artırmasını niyaz eder:

İki ‘âlemde ‘aşk olsun baña dîn

Emîn olsun belâdan diyen âmîn (878)

Babası Mecnûn'un sözlerini duyunca çok üzülür. Kâbe'den döndüklerinde birisi, bir şeyhin olduğundan ve bu şeyhin Mecnûn'u bu dertten kurtaracağından söz eder. Babası bunu duyunca çok sevinir. O şeyhi aramak için Lübnan Dağı'na giderken orada Mecnûn'la karşılaşır. Onu da alıp şeyhin huzuruna varırlar. Mecnûn içeri girer, babası dışarıda kalır. Mecnûn burada da aynı şeyi, yani aşkının artmasını diler; şeyhten bu yönde dua ister. Babası kapıdan bu sözleri duyar ve artık Mecnûn'dan ümidini keser.

Leylâ'nın Kabîlesinin Mecnûn'u Öldürmeyi İstemesi

Mecnûn'un bu vaziyeti artık herkesin dilindedir. Leylâ'nın kabilesinden bazı gammazlar bu durumu Leylâ'nın babasına şikâyet ederler. Mecnûn'un kendi kabilelerinin şerefini iki paralık ettiğini söylerler. Leylâ'nın babası Mecnûn'a öfkelenip onu öldüreceğini söylediği sırada bu konuşulanları Beni Âmir kabilesinden biri duyar ve haberi Mecnûn'un babasına yetiştirir. Mecnûn'un kabilesi Leylâ'nın kabilesinin komutanı Mecnûn'u bulmadan onu bulmak için aramaya başlar fakat bulamazlar. Onu çölde gören bir kişi babasına haber verir ve babası tekrardan Mecnûn'un yanına gider. Babasının geldiğini gören Mecnûn, kendisini geri götürmemesi, orada bırakması gerektiğini söyler. Babası yine de Mecnûn'u ikna etmeye çalışır. Leylâ'nın gerçekten kendisini sevmediğini, peşinde onu öldürmeye gelen biri olduğunu belirtir. Mecnûn gelmeyeceğini, çünkü aşk işinin kişinin elinde olmadığını ifade eder. Kendisini öldürmeye kastetmiş komutandan korkmadığını söyler. Üzgün, perişan haliyle kendisini bırakmasını ister babasından.

Degül çün ihtiyârî kârı 'aşkuñ

Ûo bârî câna geçsün nârı 'aşkun (1107)

Leylâ'nın Durumu

Leylâ da büyüdükçe güzelleşmiş, ilde güzelliği meşhur olmuştu. Ama onun da aklında yalnız Mecnûn bulunmaktadır. İki âşık birbirleriyle mektuplaşarak bir süre haberleşirler.

Leylâ'nın Baharın Gelişiyle Gülbahçesinde Gezintiye Çıkması

Leylâ, derdini bülbüllere anlatmak amacıyla yanında güzellerle birlikte bir çimenliğe gezintiye çıkar. Burada dolanırken Mecnûn'un dilinden gazeller okuyan birinin sesini duyar ve aşktan kendinden geçer. Leylâ'nın bu aşk dolu halini gören

yanındakilerden bir kız, bu durumu Leylâ'nın annesine anlatır. Annesinin merhamet etmesini, âşıklara engel olmamasını ister. Annesi kızının bu hallerini işitince, kızının da “mecnûn” olmasından korkar ve bu aşka engel olmaktan el çekmeye karar verir.

Didi ger mâni^c olmakdan çekem dest

Mecnûn oldu olur bu daî mest (1299)

İbnüsselâm'ın Leylâ'yı Babasından İstemesi

Ardından Leylâ'yı Esed kavminden İbnüsselam görür ve beğenir. Leylâ'yı istediğini bildirmesi için yüklü hediyelerle birilerini Leylâ'nın kabilesine gönderir. Leylâ'nın ailesi teklife olumlu cevap verir lakin kızının durumunu izah edip bu işi biraz ertelemesi gerektiğini İbnüsselam'a söyler. Bu esnada Mecnûn çöllerde başıboş dolanmaktadır ve hayvanlar onun tek sırdaşıdır.

Mecnûn'un Nevfel'le Tanışması

Avcı bir bey olan Nevfel, o civarda avlanmaktadır ve onu görür. Nevfel Mecnûn'un durumunu merak eder, yanındakilere sorar. Onun bir kıza âşık olduğunu, o yüzden bu hale geldiğini öğrenir. Mecnûn'un hikâyesini işitince ona çok üzülür ve destek olmak ister. Onun Leylâ'ya kavuşması için elinden geleni yapacaktır. Böylelikle ikisi arkadaş olmuşlardır.

Mecnûn'un Nevfel'e Israrı

İki arkadaş günlerini zevk ü sefa ile geçirirken Mecnûn artık Leylâ için bir şeyler yapılmasını ister. Nevfel'in bu konuda hiçbir şey yapmamasına öfkelenir. Onun sözünden döndüğünü ifade eder. Nevfel Mecnûn'un bu sözlerini işitince öfkelenir ve coşar. Leylâ'nın kabilesine elçi gönderir ve Leylâ'yı kendilerine vermelerini ister, aksi halde kendileriyle savaşarak onu alacağını ifade eder. Leylâ'nın kabilesi Leylâyı bir deliye vermeyeceklerini, gerekirse savaşmaya hazır olduklarını söyler.

Nevfel'in Leylâ'nın Kabilesi ile Savaşması

Nevfel cevap karşısında deliye döner ve saldırır. Leylâ'nın kabilesi de karşılık verir ve iki kabile çok şiddetli çarpışır, çok kan dökülür. Nevfel kendisi için savaşırken Mecnûn'un tek derdi Leylâ'dır ve Nevfel'in ordusunda savaşırken savaşı Leylâ'nın kabilesinin kazanmasını dilemektedir. Kavminden birisi ona niçin böyle davrandığını sorar. Mecnûn şöyle cevap verir:

Dilüm cānum nigārum ol yañadur

Haķıķat cümle varum ol yañadur (1555)

Çün ol cānibdedür dīdār-ı Leylī

Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli (1556)

Nevfel Leylâ'nın kabilesinin sayıca fazlalığını anlayınca kaybedeceğini farkeder ve barışmak için bir arabulucu gönderir. Leylâ'nın kabilesi barış teklifini kabul eder.

Nevfel'in İkince Defa Leylâ'nın Kabilesi ile Savaşması ve Galibiyeti

Mecnûn, Leylâ'nın elde edilememesine çok sinirlenir ve Nevfel'e öfkesini ifade eder. Nevfel ise askerinin az olduğunu ve savaşı kaybetme ihtimaline karşı barış teklif ettiğini söyler. Ardından büyük bir ordu toplar ve tekrar Leylâ'nın kabilesi ile savaşa gider. Nevfel bu sefer kabileyi mağlub eder. Leylâ'nın babası Nevfel'e yalvarır, kızını Mecnûn'a vermemesini ister. Aksi halde kızını öldüreceğini söyler. Nevfel de bu durum karşısında zorla güzellik olmayacağını, eğer gönlü yoksa kızını almayacağını söyler:

Eger kız virmeziseñ sen bilürsin

Anı zulm ile alman ben bilürsin (1680)

Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz

Naşib olmayıcaķ iş başup olmaz (1681)

Nevfel Leylâ'yı almadan memleketine geri döner. Mecnûn bu duruma çok kızar ve Nevfel'e veryansın eder. Nevfel yaptığı hatayı anlar ve kendini affettirmek için Mecnûn'a kendi kabilesinden bir kız vermeyi teklif eder. Mecnûn bu sözü duyar duymaz oradan gider ve Nevfel ne kadar uğraşsa da ondan bir iz bulamaz.

Mecnûn'un Avcının Elinden Ceylanları Kurtarması

Mecnûn her şeyden ve herkesten uzak çölde dolanırken tuzağa yakalanmış ceylanları görür ve başında da bir avcı vardır. Mecnûn ceylanların haline çok üzülür

ve onları salması için avcıya yalvarır. Karşılığında atını verir ve ceylanları avcının elinden alır. Mecnûn Leylâ'yı anarak sanki Leylâ'yı gibi ceylanların gözlerinden öpmeye başlar:

Añup bi-çâre Mecnûn çeşm-i yârı

Öpüp âhû gözin iylerdi zârî (1776)

Daha sonra yolu üstünde bir tuzak daha görür. Burada da tuzağa yakalanmış bir öküz vardır. Bunun da haline acır ve silahını, giysilerini, elinde ne var ne yoksa hepsini avcıya verip satın alır. Mecnûn o hayvanı da özgür bıraktıktan sonra tekrardan çölde avare gezmeye başlar.

Mecnûn'un Bir Ağacın Gölgesine Varması ve Burada Kara Karga'ya Seslenmesi

Çimenlik, sulak bir yere denk gelir. Burada bir dal üstünde karga görür. Karga da kendisi gibi karalar bağlamış, dertlidir. Kargayı halde kendisine benzetir. Daha sonra kargadan kendi durumunu Leylâ'ya ulaştırmasını arzu eder. Fakat karga onu dinlemez ve yanından uçup gider.

Mecnûn'un Boynunda İple Çekilen Birini Görmesi ve Kendisinin O İpi Boynuna Takıp Leylâ'nın Kabilesine Gitmesi

Mecnûn Leylâ'nın diyarına doğru yol alır. Sevgilinin memleketine yaklaştığında karşıdan gelen iki kişi görür. Bunlardan biri yaşlı bir kadındır ve yanı sıra boynuna ip bağlanmış biri vardır. Arkadaşı onun aslında özgür bir kişi olduğunu, ama dilenmek için hile ile boynuna ip taktıklarını söyler. Mecnûn ise o kişinin ayaklarına kapanır ve o ipi kendi boynuna geçirmesini, hem böylelikle hile de yapmamış olacaklarını söyler. Çünkü kendisi kendi fikrinde bu ipi hakeden bir delidir. Bu söz kadının hoşuna gider ve ipi onun boynuna geçirir. Böylece kapı kapı dilenirler. Sonunda Leylâ'nın kapısına ulaşır. Geçmişte yaptığı tüm hatalardan dolayı sevgilisinden özür diler. Onun kabilesi ile savaşmasından ötürü Leylâ'nın kendisine kızgın olduğunu düşünür ve kendisini affetmesini ister. Ardından tekrar Necd'e dönmeye koyulur.

Bu arada babası Leylâ'ya gelir ve Mecnûn'a bir oyun ettiğini, onun Nevfel'le arasını bozduğunu söyler. Leylâ bunu duyunca derin bir üzüntüye kapılır. Babası Leylâ'yı eve hapseder.

Leylâ'nın İbnüsselam ile Evlendirilmesi

Leylâ'nın güzelliği dilden dile yayılmakta ve her vilayetin şöhretli ve zengin kişileri Leylâ'yı istemeye gitmektedir. Bunları öğrenen İbnüsselam da kendisine verilen sözün tutulma zamanının geldiğini söyler. Leylâ'nın halkına pek çok ihsanda bulunur, altınlar saçar. Bir elçiyi yüklü hediyelerle birlikte Leylâ'nın kabilesine gönderir ve kızı ister. Babası her ne kadar bahane aramaya çalışsa da bu laf cambazına boyun eğer ve razı olur. Büyük eğlence ve ziyafet tertib edilerek nikâhları kıyılır. Kabileden biri Leylâ'nın annesine durumu anlatır. Leylâ'nın bu evlilikte hiç gönlü olmadığını söyler. Annesi de Leylâ'nın yanına varıp onunla konuşur. Eğer sen rıza göstermezsen, bizim kabilemiz zarar görür, der. Leylâ ise annesini tersleyip yanından gönderir. Fakat İbnüsselam ile istemeden de olsa evlenmek zorunda kalır.

İbnüsselam bir gece Leylâ'ya el sürmek ister. Leylâ ise ona tokat atar ve kendisine asla el süremeyeceğini, aksi halde ya onun ya da kendinin canına kıyacağını söyler:

Tabanca urdı Leylî eyle muhkem

Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem (2058)

Didi ya bu 'amelden iyle perhîz

Ya seni öldürürem yâ beni tîz (2059)

Leylâ başkasını sevdiğini ima eder. İbnüsselam da özür dileyip o istemediği sürece ona el uzatmayacağını ifade eder. Çünkü ona âşık olmuştur ve onu kaybetmek istememektedir. Leylâ ise her gün yollara düşüp Mecnûn'dan haber almaya çalışmakta, böylece aşkı aşikâr olmaktadır.

Mecnûn'un Leylâ'nın Evlendiğini Öğrenmesi

Mecnûn ise avare bir şekilde çölde dolaşmaktadır. Uzaktan bir atlının geldiğini görür ve olanların hepsini, Leylâ'nın evlendiğini Mecnûn'a anlatır. Hatta işin aslını, yani Leylâ'nın İbnüsselam ile eş olmayıp Mecnûn'u sevdiğini söylediğini Mecnûn'a söylemeyip bunun tam tersini söyler:

Nikâh itdiler anı bir civâna

El urdı merd-i bigâne o kâna (2101)

Girüp döşekde 'üryān cān cāna

Seni gönlün gibi atdı yabāna (2104)

Mecnûn bunları duyunca perişan olur, kendini yerden yere atar. Mecnûn'un bu halini görünce adam pişman olup yalan söylediğini dile getirir.

Mecnûn'un Leylâ'nın Evlenmesinden Ötürü Ona bir Şikâyet-nâme Yazması

Mecnûn ise Leylâ'nın her ne halde olursa olsun evlenmesine çok üzülür ve sevdiğine sitem dolu bir mektup yazar. Mektup Leylâ'ya ulaşır ve o da cevaben bir mektup kaleme alır. Leylâ mektubunda Mecnûn için, sen benim ezelden kaderimsin, senden başkasına yar olmadım, olmam, mealinde cümleler yazar. Nikâhın kendi rızası dışında olduğunu söyler. Leylâ aynı zamanda Mecnûn'a da yakınır. Onun kendisine haksızlık ettiğini, yarasına tuz ektiğini söyler. Leylâ'nın mektubu Mecnûn'a ulaşır, Mecnûn Leylâ'nın zorla nikâhlatıldığını ve İbnüsselam ile aralarında bir şey olmadığını öğrenir. Böylelikle biraz sakinleşir.

Mecnûn'un Arkadaşlarının Bahâr Mevsiminde Mecnûn'u Aramaya Çıkmaları

Daha sonra bahar mevsimi gelir. Mecnûn'un dostları, artık Mecnûn'un bu dertten kurtulma zamanının geldiğine inanırlar. Onu aramaya Necd'e giderler. Onu bulduklarında Mecnûn yabani hayvanlarla arkadaş olmuştur. Onunla biraz sohbet ederler. Ağız birliği edip onu bu sevdadan vazgeçirmeye çalışırlar. Mecnûn ise Leylâ olmadan bir hiç olduğunu söyler. Tekrardan Leylâ'nın yurduna doğru yol alır. Leylâ ile karşılaşırlar. Leylâ, Mecnûn'un perişan halini görür, kahrolur. Olanların sorumlusu olarak kendisini görür. Mecnûn, Leylâ'nın yüzünü görür ve kendini kaybedip yerlere düşer. Tenha bir yerde sohbet etmeye başlarlar. Fakat rakip – muhtemelen İbnüsselam- onları görür ve kılıcını çıkarıp Mecnûn'a saldırmaya yönelir. O anda inanılmaz bir şey olur ve rakibin elleri taş kesilir:

İrişdi çala ol şûrîde mesti

Kurudı ol kılıç tutduğu desti (2368)

Alup hem sağ ele tığı yüridi

Hemân ol kuruyası da kurudı (2369)

Rakip, Mecnûn'un ayaklarına kapanıp af diler. Mecnûn nasihat eder, affeder ve rakibin eli normale döner. Mecnûn tekrardan Necd'e yol alır.

Mecnûn'un Babasının Mecnûn'a Gitmesi

Mecnûn'un babası artık Mecnûn'dan ümidini kesmiş, bir kenara çekilmiş ve dertleriyle başbaşa kalmıştır. Fakat artık iyice yaşlandığı için ölüm korkusu onu sarmıştır. Mecnûn'u bulmak, evi barkı ona emanet etmek ister. Çöle doğru yol alır. Mecnûn'u bulur ama Mecnûn o denli kendinden geçmiştir ki başta babasını tanımaz. Daha sonra babası kendini tanıtınca sarılıp ağlaşırlar. Babası Mecnûn'a eve dönmesi için yalvarır. Fakat Mecnûn bunu reddeder. Çünkü onda artık aşk dışında her şey yanıp kül olmuştur:

Bilürem sen pedersin ben gulâmın

Velîkin hâtırumdan gitdi nâmuñ (2484)

Gidersen hâtırumdan gam degül sen

Ki bende 'aşk odına yandı sen ben (2485)

Babası Mecnûn'a Veda Etmesi ve Evine Döndükten Sonra Vefat Etmesi

Babası Mecnûn'a artık ölmeye yaklaştığını söylese de Mecnûn ikna olmaz. Çaresiz baba, vedalaşıp evine döner. Mecnûn çölde kalır. Bir süre sonra babası ölür. Mecnûn babasının ölüm haberini alınca mezarı başında sabaha kadar ağlar. Yaptıklarından pişman olur. Fakat ah ve inlemelerinin sebebi aslında Leylâ'dır. Babasının ölümü ise ona bahanedir:

İşi Leylâ için âh u gam idi

Ara yirde bahâne mâtem idi (2601)

Mecnûn'un Çölde Vahşi Hayvanlarla Arkadaşlık Etmesi

Mecnûn tekrardan Necd'e döner. Çölde vahşi hayvanlarla arkadaşlık etmeye devam eder. O hayvanlar içerisinde bir ceylan vardır ki o ceylanı Leylâ yerine koyar,

onu öpüp koklar. Mecnûn çölde kimi zaman yıldızlarla, gece ile konuşur onlardan dua ve yardım talep eder; kimi zaman sabah yelinden medet umar.

Mecnûn'a Leylâ'dan Haber Gelmesi

Bir gün çölde kendisine doğru gelen bir atlı kişi görür. Bu kişi Leylâ'dan haber getirmiştir. Leylâ, Mecnûn'un aşkı yüzünden perişan olduğunu, aslında sadece onu sevdiğini, kocasıyla yalnızca korkusundan bir arada kaldığını anlatır. O kişi Leylâ'dan Mecnûn'a bir mektup getirmiştir.

Mecnûn'un Leylâ'ya Cevabı

Mecnûn bu habere çok sevinir ve cevaben Leylâ'ya bir mektup yazar. Mektubunda, aşktan mest olduğunu, artık visali değil sadece aşkı arzuladığını söyler. Yani Mecnûn kendini tamamen aşкта yitirmiştir:

Baňa ma'nî yiter şûret gerekmez

Baňa vahdet gerek vuşlat gerekmez (2879)

Leylâ bunları okuyunca derin bir üzüntüye kapılır ve ağlar.

Leylâ'nın Ziyafet Düzenlemesi ve Mecnûn'un Çanağını Kırması

Leylâ bir gün bir ziyafet düzenler. Bu ziyafette her türlü yiyecek içecek vardır. Mecnûn bunu haber alınca kılık değiştirerek ziyafete katılır. Leylâ herkese son derece iyi davranıp ihsanlar sunarken Mecnûn'u farkederek ve onun tabağını kırar. Mecnûn ise bu duruma çok sevinir. Çünkü onu herkes gibi, el gibi görmemiştir:

Didi kim baňa yitmez mi tesellî

Beni çün il gibi görmedi Leylî (2905)

Mecnûn'un Dayısı Selîm-i Âmirî'nin Mecnûn'u Görmeye Çöle Gitmesi ve Yanında Mecnûn'un Annesini de Götürmesi

Selim-i Amirî diye kabilenin önde gelenlerinden bir kişi vardır. Mecnûn'un dayısıdır ve onu korur kollar. Ona devamlı maddi manevi yardımlarda bulunur. Yine bir gün çöle, onu ziyarete gitmiştir. Yanında pek çok yiyecek de götürmüştür. Fakat ne kadar ısrar etse de Mecnûn yemekleri yemez. Hepsini yanında bulunan hayvanlara ikram eder. Çünkü o artık nefse ait her şeyden elini çekmiştir. Sadece ayda bir defa yemek yer, o da ottur. Amirî Mecnûn'un bu haline çok üzülür. Onu ikna etmesi için annesini getirir. Fakat Mecnûn ikna olmaz. Tekrardan dağa döner. Annesi ise evine

döner. Mecnûn'un derdinden daha fazla yaşayamaz, ölür. Mecnûn bu haberi işitince üzülür ve feleğe şikâyetlerini sıralar.

Mecnûn'un Leylâ'nın Huzurunda Gazel Okuması

Leylâ'yı ise kocası evde hapsedmektedir ve başına bir bekçi dikmiştir. Bir gece Leylâ bir fırsatını bulur ve kaçar. Uzak bir yerde, bir yol üstünde oturup Mecnûn'dan haber almayı ümit eder. Yanına bir ihtiyar gelir. Leylâ ona Mecnûn'un halini sorar. O da Mecnûn'un daima Leylâ'sını anarak dolaştığını, kalbinde başka bir şey olmadığını söyler. Leylâ üzerinde bulunan değerli birkaç cevheri bu kişiye verir ve ondan kendisini Mecnûn'la buluşturmasını ister. İhtiyar yola düşer ve bir süre sonra Mecnûn'u bulur. Ona Leylâ'nın durumunu anlatır ve Leylâ'nın kendisiyle görüşmek istediğini söyler. Mecnûn, ihtiyarla birlikte yola çıkar. Leylâ'nın olduğu yere ulaşırlar. Mecnûn burada Leylâ için gazel söyler. Daha sonra Mecnûn Leylâ'ya olan aşkını anlatır. Tutsak kaldığı hisardan kaçıp kendisi gibi mağarada yaşamasını arzu eder. Daha sonra Mecnûn, tekrardan çöle döner.

Selâm-ı Bağdâdî'nin Mecnûn'u Görmeye Gitmesi

Mecnûn'un içli şiirleri meşhur olmuştur. Dört bir yanda okunup söylenmektedir. Bağdat'ın meşhurlarından olan Selam-ı Bağdadî de onun ününü duymuş ve onu görmeye çöle gitmiştir. Selam da aşktan muzdarip biridir. Mecnûn'un yanında kalmak, ona yoldaş olmak ister. Mecnûn ise buna razı olmaz. Çünkü onun çektiği derdi çekmeye kimsenin gücü yetmez. Selam-ı Bağdadî, Mecnûn'u bu aşktan vazgeçirmeye çalışır. Fakat Mecnûn artık aşkla bir olduğunu ve ayrılmanın mümkün olmadığını ifade eder:

Vücûdum 'aşk olupdur pây-tâ-farğ

Kimi kimden idersin ayırup farğ (3222)

Böylece Selam, oradan ayrılır ve Bağdat'a döner. Mecnûn yine tek başına çölde yatmaktadır. Bir zaman geçer ve yanına Leylâ gelir. Fakat Mecnûn, o derece kendini kaybetmiştir ki Leylâ'yı tanımaz. Mecnûn artık vahdet aşkıyla yanıp tutuştuğunu, birliğin içinde ise başkasına yer olmadığını söyler. Leylâ, Mecnûn'a ne kadar dil dökse de fayda etmez. Çaresiz, otağına geri döner.

Zeyd ve Zeyneb Hikâyesi ve Zeyd'in Mecnûn'a Vefası

Leylâ'nın kabilesinde yine aşk derdiyle Mecnûn'a hem-hal olan Zeyd adında biri vardır. Amcasının kızını sevmiş fakat amcası paraya tamah eden biri olduğu için kızını ona vermemiştir. O da derdinden çöle düşer. Orada Mecnûn'la karşılaşır. Zeyd, Leylâ'dan Mecnûn'a mektuplar getirir. Zeyd'in Leylâ'dan getirdiği mektuba cevaben Mecnûn, artık kendisinin harabat ehli olduğunu ve nefse ait her şeyden vazgeçtiğini söyler. Zeyd bunu Leylâ'ya iletmek için yola koyulur.

İbnüsselam'ın Ölümü

Bu esnada İbnüsselam ölmüştür. Leylâ ise zahiren yas tutar, dövünür fakat içten içe Mecnûn'u anıp mutlu olmaktadır. Arap adeti gereği, bir kadının kocası ölürse iki yıl evine çekilip kimse ile görüşmezmiş, Leylâ da bunu bahane ederek evine çekilir.

Zeyd'in İbnüsselam'ın Öldüğü Haberini Mecnûn'a İletmesi

Mecnûn'un arkadaşı Zeyd ise bu haberi hemen Mecnûn'a ulaştırır. Mecnûn ise haberi alınca sevinir fakat hakiki aşk ehlinin aşkı teklikte araması gerektiğini söyler ve tekrardan Necd çölüne döner.

Mecnûn ve Leylâ'nın Görüşüp Sohbet Etmeleri

Bu arada Leylâ ise Mecnûn'a kavuşmak için dua eder. Leylâ odasında tek başına oturup Mecnûn'u düşünürken Zeyd'i yanına çağırır. Ona bir gömlek verir ve bunu Mecnûn'a vermesini ister. Zeyd Mecnûn'un yanına gider ve bu giysiyi sunar. Mecnûn zevkten havalara uçar. Zeyd ile birlikte Leylâ'nın otağına giderler. Leylâ vü Mecnûn karşılaşır. Birbirlerine karşı yatarlarken vahşi hayvanlar da etraflarını çevirip yanlarına kimsenin girmesine müsaade etmezler. İki aşık birbirleriyle sabaha kadar karşılıklı yatarlar. Leylâ, Mecnûn'un niçin sustuğunu, hiç konuşmadığını sorar. Mecnûn ise şöyle cevap verir:

Esrar-ı 'aşka vâkıf olan bî-zebân gerek

Genc-i nihâna mahzen olan bî-nişân gerek (3625)

Hazân Mevsimi ve Leylâ'nın Ölümü

Mecnûn, sabahına tekrar çöle döner. Leylâ artık aşkın neden olduğu bu acılara dayanamaz ve hastalanır. Ölmek üzeredir. Annesini yanına çağırır ve ona, kendisi öldükten sonra Mecnûn'un ayağının toprağını gözlerine sürme yapıp, kendisini öylelikle mezara koymasını vasiyet eder. Yine Mecnûn'un saçlarından bir

tutam da mezarına ister. Ayrıca gömüldüğünde yönünün Mecnûn'a dönük olmasını ister, çünkü Leylâ'nın kiblesi Mecnûn'dur. Mecnûn'dan istediği ise, Allah'ın lutfundan başka bir şeye gönlünü açmaması, ondan başka yar aramamasıdır. Leylâ annesine bu sözleri söyler ve vefat eder. Bütün Arap kavmi Leylâ'nın ölümüne yas tutar.

Mecnûn'un Leylâ'nın Ölümünü İşitip Ağlayıp İnlemesi

Zeyd, Leylâ'nın ölüm haberini alınca Mecnûn'u aramaya gider ve onu bulur. Leylâ'nın öldüğünü haber verir. Mecnûn artık kaderine, feleğe isyan eder. Sevdiği olmadan alacağı her nefesin ona zehir olacağını, artık ölmenin tam zamanı olduğunu söyler.

Mecnûn'un Leylâ'nın Türbesinde Vefat Etmesi

Mecnûn, ağlaya inleye Leylâ'nın mezarına gider. Göğsünü döve döve, şiirler okuya okuya Allah'a canını alması için yalvarır ve Leylâ'nın mezarına sarılarak orada bir yıl yatar ve nihayetinde orada can verir. Etrafını vahşi hayvanlar çevirir ve kimsenin oraya yaklaşmasına izin vermezler. Halk ikisini de aynı yere gömer. Gelen geçen âşık ve hastalar orada dua edip şifa bulurlar.

Zeyd'in Rüyasında Mecnûn ve Leylâ'yı Görmesi

Bir gün Zeyd, Leylâ ve Mecnûn'un durumunu merak eder. Uykusunda hurilerle dolu bir cennet görür. Orada Leylâ ve Mecnûn'u birbirleriyle eğlenirken, mutlu biçimde görür. Hurilerin başı olan pîre bu hali sorunca “Öteki dünyada eziyet çeken bu dünyada sefasını sürer” cevabını alır. Zeyd de Leylâ ve Mecnûn kıssasını böylece herkese anlatır, bu kıssa dilden dile yayılır.

2.6.3. Ara Hikâyeler

Mesneviler, modern öykü ve romanın Tanzimat öncesi dönemde yerini tutan uzun anlatılardır. “Diğer geleneksel tahkiye türlerinde (masal, halk hikâyeleri, meddah hikâyeleri vb.) olduğu gibi mesnevilerin de ortaya çıktıkları dönemde toplumun anlatı ihtiyacını karşıladıkları kabul gören bir görüştür.” (Kekeç, 2017: 2) Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, tek bir ana olaya sahip bir aşk mesnevisidir. Tek bir konu üzerinden yazılan binlerce beyitin, okurun dikkatinin dağılmasına, sıkılmasına sebep olabileceği düşüncesiyle şair zaman zaman bu ana olay etrafında gelişen farklı

olaylardan veya duruma uygun kısa hikâyelerden bahsederek okuyucunun dikkatinin diri kalmasına ve eserin sanat gücünün artmasına gayret etmiştir.

Hamdullah Hamdî, mesnevi içerisinde, anlattığı olaylarla ilgili benzer hikâyeler ve anekdotlar paylaşmıştır. Bu hikâyeler çoğunlukla anlatımını desteklemek ve güçlendirmek içindir. Bu anlatıların çoğu ayrı bir başlık altında verilmiştir ve başlıklar birbirine benzerdir: “HİKÂYET-İ MÜNÂSİB”, “HİKÂYET-İ MÜNÂSİB-İ HÂL” vb.

Bu küçük anlatılardan ilki 200. beyitle başlar ve 204. beyitte son bulur. **MESEL-İ MÜNÂSİB-İ HÂL** başlığı ile ayrılan bu bölümde eşeğini kaybetmiş birinden bahsedilir. Bu adam vaize eşeğini görüp görmediğini sorar. Vaiz de halk içinde vaaz verirken “İçinizde hiç aşık olmamış biri var mıdır?” der ve topluluğun içinden birisi el kaldırır. Vaiz de, işte eşek buradadır, mealinde cevap verir. Yani kişi aşk derdinden yoksunsa eşekten farkı yoktur:

İşit ol Һar yitürmiş Türk erini
Meger bir vâ‘ize şormış Һarını (200)

Dimüş vâ‘iz da Һâzır Һalka ol dem
‘Aceb var mı içüñüzde bir Âdem (201)

Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı tuş
Turup bir kimse dimiş ol benem uş (202)

Dimiş vâ‘iz Һar uşda ipi Һanı
O Һar soran ere gösterüñ anı (203)

O cân kim derd ü Һamdan bî-Һaberdür
Ne var insân ise ma‘nide Һardur (204)

Şair böylelikle okura, aşkın ne denli önemli olduğunu hissettirir ve bu aşk hikâyesini o gözle okuması gerektiğini hatırlatır.

Bir diğerk küçük hikâye ise 1113. beyitte **MESEL** başlığı altında yer alır. Mecnûn, Leylâ'nın hasretiyle durmadan ağlamakta, inlemektedir. Onu görenler niçin hiç gülmediğini sorarlar ve Mecnûn da, eğer ağzımı açarsam korkarım bu “şevk odı” yani aşk ateşi ağzımdan kaçır, der. Bununla ilgili de şöyle bir kısa hikâye anlatılır:

Şu keklik gibi kim kaçdı itdi kana

Ki bir mûrı tutup şokdı dehâna (1113)

Karınca kâhkâha itdi bu işe

Ki ey keklik saña kandan bu pîşe (1114)

Bu tırfa kâhkâha çün irdi kebge

Cibillî kâhkahasın virdi kebge (1115)

Açıldı burnı kana girmiş iken

Avı çıkıldı dehâna girmiş iken (1116)

Şu gülmek kim alır elden şikârı

Yig andan girye vü efgân u zârî (1117)

Küçük hikâyeye göre bir keklik, karıncayı avlamış, ağzında tutmaktaymış. Karınca durmadan gülüyor ve kekliğe “sen kâhkâha atamazsın” diyormuş. Keklik de gülmek için ağzını açınca karınca kuşun ağzından çıkmış ve kurtulmuş. Mecnûn, kendisini bu keklik ile bir tutuyor ve içindeki sevda ateşini kaçırmamak için gülmediğini bu yolla ifade ediyor.

Bir başka hikâye de “seg kıssası” yani köpek hikâyesidir. Mecnûn çölde yırtıcı hayvanları beslemiş, onlara şefkat göstermiş ve böylece o tehlikeli hayvanlar onun dostu olmuştur. Mecnûn'u her tehlikeye karşı koruyan bir zırh gibi olmuşlardır. Hamdullah Hamdî, olay akışına bu durumla ilgili bir hikâye ilişirir. **HİKÂYET-İ MÜNÂSİB** başlığı ile verilen bu hikâyede Merv şehrinin hükümdarının yırtıcı ve son

derece vahşi köpekleri olduğundan ve kime sinirlense bu köpeklerin önüne atıp parçalatmasından bahsedilir:

Hikāyetdür ki Merve hüküm iden beg
Katında besledürdi bir nice seg (2646)

Kime hışm itse cellāda dir idi
Atardı itlere itler yir idi (2647)

Padişahın nedîmi, bu durumu görür ve kendisine de bir gün sinirleneceğini, sonra bu köpeklerin önüne atacağını düşünerek önceden köpeklerle dost olmak ister. Her gün onlara kendi eliyle yiyecek götürür, onları besler. Düşündüğü gibi olur ve padişah bir gün kendisine de kızıp köpeklerin önüne atar. Fakat köpekler kendisini besleyen bu kişiye saldırmak yerine bütün gece onu herkesten korurlar:

Şu denlû iyledi in‘âm u ihsân
Ki ol müşkil iş oldu aña âsân (2652)

Meger bir gün o sultân-ı gâzab-nāk
Diledi ol nedîmi ide ihlāk (2653)

Buyurdı bir iki it yüzlü zebânî
İte atdılar itlik idüp anı (2654)

Aña segler hücüm itdiler evvel
Bilicek anı andan çekdiler el (2655)

Padişah, sabah olunca yaptığından pişman olur ve köpeklerin nedîmini parçaladığından emin olduğundan derin bir üzüntü yaşar. Orada bulunan köpeklerin bakıcısı ise o kişinin insan değil melek olduğunu, çünkü köpeklerin ona hiçbir şey yapmadığını söyler. Padişah da sevinip nedîmini tekrar yanına çağırır. Adamdan özür diler ve bu işin nasıl olduğunu sorar. O da yıllarca köpekleri beslediğini, onların

da kendilerine yemek veren eli ısırmadıklarını söyler. Padişaha da “On yıldır sana kulluk ettim, kapında köpek oldum ama sen benim kemiklerimi köpeklere attın. Senin katında tuz ekmek hakkı da mı yoktur? Köpek bile kadir kıymet bilirken sen bilmedin. Köpeğe insan yediren kişi köpek değildir de nedir?” şeklinde cevabını verir. Bu kıssadan alınacak hisseyi de şair şöyle verir: İnsan, iyiliğe iyilikle karşılık verendir:

Budur seg kışşasından kasd-ı rāvî

Ki ihsân ile olur iylik avı (2679)

İsâ’et idene iylerse ihsân

Yaraşur ger saña dirlerse insân (2680)

Şairin bu hikâyeyi anlatma amacı da Mecnûn’un çöldeki hayvanları sabah akşam beslemesi ve böylelikle o vahşi hayvanların kendisi ile arkadaş olmalarından ötürü halkın kendisini ayıplaması dolayısıyladır. Hamdullah Hamdî’nin, yapılan her iyiliğin bir gün beklenmedik bir zamanda mükâfatının alınabileceğini bu hikâyeyle izah etmesi güzeldir. Nitekim hikâyede Mecnûn ile Leylâ buluştuklarında onları halkın bakışlarından ve müdahalesinden bu vahşi hayvanlar korumuştur.

Mecnûn’un dayısı Selîm-i Âmirî, çöle Mecnûn’u ziyarete gider. Yanında bir takım yiyecekler götürüp ona verir. Fakat Mecnûn yiyeceklerin hiçbirini yemez, yanındaki hayvanlara verir. Selîm-i Âmirî bu hale şaşırır. Mecnûn, kendisinin tek yiyeceğinin bir dirhem ot olduğunu, onu da ayda bir kez yediğini söyler. Şair bunun ardından Mecnûn’un durumuyla mütenasip bir dervişin hikâyesinden bahseder. **HİKÂYET-İ MÜNÂSİB** başlığı altında verilen ve 2949. beyitle başlayan bu küçük hikâyede derviş, uzlete çekilmiş ve sadece ot ile beslenen biridir. Bir gün padişah oradan geçerken o derviş görür ve bu hali sorar. Derviş de yediğinin kendisine ot değil gül-şeker gibi geldiğini belirtir. Ona göre kanaat bir hazinedir, kanaatkâr kişi de bu hazineye sahip gerçek padişahdır:

Meger bir pâdişah seyrân içinde

Görüp bir zâhidi vîrân içinde (2949)

Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dānā
Nice tutmuş harābe içre me’vā (2950)

Muḳarreb beglerinden itdi teftiş
Ki bu vîrānede n’iyler bu dervîş (2951)

Ne yir içer ne yirdendür ma‘āş
Od ocaḳ yok ne yirde bişer aş (2952)

Didiler merd-i zāhiddür bu meşhūr
Yiri virāndur ammā ḳalbi ma‘mūr (2953)

Ḳarışmaz ḥalḳa dā’im ‘uzlet iyeler
Bu ḥalvetde ‘ibādet t̤ā‘at iyeler (2954)

Şeh anuñ şoḥbetine oldı t̤ālib
Anı da‘vet ḳılup gönderdi ḥācib (2955)

Aña gösterdi zāhid bir pāre ot
Ki budur günde bir kez cismüme ḳūt (2957)

Eger ḥizmet ḳılayduñ pādişāha
Esîr olmazdı cānuñ bu giyāha (2960)

Didi zāhid ki ‘aḳluñ bî-ḥeberdür
Bunı sen ot şanursın gül-şekerdür (2961)

Eger  oysa  bunu  sen lezzetinden

 al   olur idün   h  izmetinden (2962)

 an  at genc   k ni  p di   dur

Bulan bu genci b -renc    an dur (2963)

Bu hik yedeki zahit ile Mecn n, karakter olarak benze mektedir. Mecn n, en son Leyl  ya yazd   mektubunda vuslatı değil vahdeti arzulad  ını söylemişti. Bunun ardından da böyle bir hik ye ile Mecn n un artık dervi li e adım att  ı okuyucuya hissettiriliyor.

Hamdullah Hamd , Mecn n un a kının beşeri olmadığını hak k  a k olduğunu, tasavvuf  boyutunun olduğunu eserin sonlarına doğru sık sık okuyucuya hissettirir. İnsanların onu anlamad  ını, bu denli yetenekli ve akıllı kimseye “mecn n” sıfatını yakı tırmakla çok büyük bir hata yaptıklarını belirtir. Ardından bu durumla alakalı da bir hik ye anlatır. Eserdeki son ara hik ye olan ve **H K YET-  M N S B** ba lı ı altında 3265. beyitle ba layan bu hik yede falan yerde ya an yağmurdan i ildi inde kişinin aklını yitirdi inden bahsedilir. Herkes bu yağmurdan i mi , bir tek vezir ile sultan i memi . Herkes delirmi  ama bu deliler asıl delinin sultan ile vezir olduğunu ve onları öldürmeleri gerektiğini söylemişler. Vezir ve sultan da çaresiz o yağmur suyundan kendileri de içip delirmi ler ki böylece canlarını kurtarabilsinler:

N c m ehli meger geçmiş zam nda

Dimiş yağmur ya ar r z-ı fal nda (3265)

O yağmurdan içen d v ne ola

Bin s   aklınu  v r ne ola (3266)

 l i mi ler ya up ol günde b r n

 ak nmı lar veziri ile sult n (3267)

Sefîh itmiş re‘āyā ‘aqlun ol nûş
Vezîr ü şâhda kalmış hemân hûş (3268)

Dimiş halkuñ şağîri vü kebîri
Delürdi öldürüñ şâh u vezîri (3269)

Ol il kim hâkimi dîvâne ola
Gerek kim ‘âkıbet vîrâne ola (3270)

Harâb idince bunca şehr ü dîhi
Nola öldürsenüz iki sefîhi (3271)

Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh
Dimiş biz de içelüm şudan ey şâh (3272)

İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı
Sefâhet ceyşi açmadın puşûyı (3273)

Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler
Çü mecnûn olmayavuz öldürürler (3274)

Hikâyenin sonunda da “kıssadan hisse” dile getirilir:
Meşeldür varduğuñ yir çün ola kör
Siñerek gözüñi sen de kapagör (3275)

Hamdullah Hamdî, kıssadan hissede söylediği atasözüyle, insanların seni anlamasının imkansız olduğu durumlarda sen de çaresizce kapat gözlerini ve onlara uy, diyerek okuyucuya öğüt verir. Buna mukabil de gerçek aşktan bî-haber insanların Mecnûn'daki aşkı anlamadıklarını ve ona “deli” lakabını taktıklarını belirtir.

Eserde yer alan, olay içinde olay anlatma esasına dayalı ve kendine ait farklı kişi, yer ve zaman öğelerine sahip bu beş küçük hikâye, eserin sanat değerini yükseltmesinin yanında mesnevi-roman ilişkisi açısından da dikkat çekici bir durumdur.¹¹ Hamdullah Hamdî, modern/postmodern romanlarda da kullanılan bu hikaye içinde hikaye anlatma tekniği ile eserine çekicilik ve estetik katmıştır. Bunun yanında eserin okur gözünde inandırıcılığını artırmış ve onu hikâyeye sıkı sıkıya bağlamıştır.

2.6.4. Aşıkların Dilinden Gazeller

Tek bir ana olay üzerinde yazılan mesnevilerde, hikâyeye taze bir soluk katmak, anlatımdaki tek düzelikli ortadan kaldırmak amacıyla, özellikle lirik gazeller söylemek geleneği, Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde de karşımıza çıkmaktadır. Robert Dankoff'a ve Ahmet Ateş'e göre, aşk mesnevileri içerisinde gazel söyleme geleneği 11. asırda Fars şair Ayyûkî ile başlamış, bunu Türk edebiyatında ilk olarak Yûsuf-ı Meddâh, Varka ve Gülşâh isimli eserinde kullanmıştır. (Dankoff, 2009:184; Ateş, 1969:132) Fakat dinî konulu mesneviler söz konusu olduğunda, mesnevisinde gazele yer veren ilk şair olarak Ahmed Fakîh gösterilmektedir. Onun Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi's-Şerîfe adlı mesnevisinde gazel formunda iki manzume bulunmaktadır. (Mazıoğlu, 1974: 23-26)

Mesnevilerde yalnız gazel değil, kasîde, rübâî, kıt'a gibi pek çok nazım şekli kullanılmıştır. İsmail Ünver, mesnevide farklı nazım şekillerinin kullanılmasının amacını şöyle izâh etmektedir:

“1. Bunlar genellikle kahramanların ağzından söylenir. Bu şiirler bazen âşğın sevgilisine gönderdiği aşk mektubudur ya da aşk mektubunda yer alır. İki âşğın karşılıklı olarak şiir söyledikleri de olur. Bazen de asıl kahramanların yanında bulunan olayın geri

¹¹Mesnevi-roman ilişkisine dair ayrıntılı bilgi için bk.: İsmail Kekeç, Tür Edebiyatında Mesnevi ve Roman İlişkisine Dair Görüşler Üzerine Bir Değerlendirme, Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı, ss. 186-194, 2017.; Şerif Aktaş, Roman Olarak Hüsn ü Aşk, Edebiyat ve Edebi Metinler Üzerine Yazılar, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, ss. 368-382.; Mehmet Kahraman, Leylâ ve Mecnûn Romanı, Akçağ Yay., Ankara, 2011.

plândaki kahramanları, efendilerinin duygularını dile getirmek üzere şiir söylerler. Mesnevilerde doğrudan doğruya şairin ağzından söylenmiş şiirler de görülebilir.

2. Şair, mesneviden bu tür şiirlere geçmeden önce, son beyitte bunu haber verir. Böylece mesnevi ile araya giren şiir arasında bağlantı kurar.

3. Bu şiirlerden pek azında şairin mahlası ile karşılaşırız. Sonunda kahramanın adı bulunan ya da hiçbir ad bulunmayan şiirler çoğunluktadır. İçinde bulunduğu mesnevi ile aynı vezinde yazılmış nazım şekilleri vardır; ancak değişik vezinle yazılanlar daha çoktur.

4. Mesnevi içinde değişik nazım şekillerinin yer alması, özellikle gazel yazılması İran edebiyatında başlamıştır. Fakat Türk şairlerinin mesnevilerindeki gazeller, hem sayıca çok olmaları, hem de nazım tekniği yönünden gazelin bütün özelliklerini taşımaları bakımından dikkat çekicidir. Hatta, bazı şairlerin mesnevilerdeki gazelleri, divanlarındaki gazeller arasında da görebiliriz.” (Ünver, 1986: 432)

Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde 16 tane gazel bulunmaktadır. Bu gazellerin başlıkları ve gazelerde kullanılan beyit sayıları ile vezinler aşağıda tablo halinde verilmiştir:

Tablo 13. Eserdeki Gazellerin Başlıkları, Yerleri, Vezinleri

<u>Gazelin Adı</u>	<u>Bulunduğu Beyitler</u>	<u>Kullanılan Vezin</u>
GAZEL-İ HÂL-İ MÜNÂSİB	(415-420)	Fâilâtün /Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün
GAZEL	(600-604)	Fâilâtün /Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün
GAZEL	(646-650)	Mefâilün/ Feilâtün/Mefâilün/ Feilün
GAZEL	(763-768)	Mefâilün/Feilâtün /Mefâilün /Feilün
GAZEL	(1016-1020)	Mefâilün/Feilâtün /Mefâilün /Feilün
GAZEL	(1141-1145)	Mef'ülü / Mefâ'ilün / Fe'ülün
GAZEL	(1438-1442)	Mef'ülü/Mefa'îlü/Mefa'îlü/Fe'ülün
GAZEL	(1473-1477)	Mefa'îlün/Mefa'îlün/Fe'ülün

GAZEL	(2141-2145)	Mefâilün/ Feilâtün/ Mefâilün/ Feilün
GAZEL	(2214-2220)	Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'ilün
MECNÛN HUZÛR-I LEYLÂ'DA GAZEL OKUDUGIDUR	(3099-3103)	Mef'ûlü/Mefa'îlün/Mef'ûlü/Mefa'îlün
GAZEL-İ MÛNÂSİB VE MUVÂFIK	(3302-3308)	Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün/Mefâilün
GAZEL	(3467-3471)	Mef'ûlü/Fâilâtü/Mefâîlü/Fâilün
GAZEL	(3619-3623)	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün
GAZEL	(3625-3629)	Mef'ûlü/Fâilâtü/Mefâîlü/Fâilün
GAZEL	(3824-3828)	Mef'ûlü/Fâilâtü/Mefâîlü/Fâilün

Mesnevideki **ilk gazel** 415. beyitle başlar. “firâk” redifli bu gazelde Mecnûn’un Leylâ’dan ayrılığına duyduğu üzüntü dile getirilir. Mecnûn ile Leylâ’nın aşkları herkes tarafından duyulunca ailesi Leylâ’yı okuldan alır ve Mecnûn ilk ayrılığını böylece yaşamış olur:

İrdi çün kıavs-ı felekden cânuma tîr-i firâk

Kalmadı ölmekten özge daîhi tedbîr-i firâk (415)

matla’ı ile başlayan gazel, Mecnûn’un dilinden söylenir. Mecnûn, bu ayrılığın tek çaresinin ölüm olduğunu söyledikten sonra, gazelin 4. beyitinde âşıkların gönlünün iki derdi olduğunu, bunların birinin hasret belası diğerrinin de ayrılık olduğunu dile getirir:

Derd-i dil ser-mâyesidür iki nesne ‘âşıka

Birisi anuñ belâ-yı hasret ü biri firâk (418)

Mecnûn’un bu ilk ayrılığın ardından ağlayarak, çaresiz ve kimsesiz bir şekilde avare olur, dağlara düşer:

Şerha şerha oldu şefkatden şanavber şinesi

Tağa düşüp itdi Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (420)

Bu ilk gazelde ve diğer gazellerde Hamdullah Hamdî, kendi mahlasını kullanmaz. Şiir kimin dilinden söyleniyorsa, o kişinin mahlası kullanılır, ya da hiç mahlas kullanılmaz. Mecnûn, hikâyede zaten usta bir şair olarak tarif edildiği için mahlas olarak Mecnûn kullanılmıştır.

Mesnevideki **ikinci gazel** de Mecnûn tarafından Leylâ için söylenmiştir. “sabâ” redifli bu gazelde Mecnûn, sabâ yeline seslenir. Çölde başıboş dolanırken Leylâ aklına düşer ve Necd dağına, Leylâ’nın kabilesinin yaşadığı yere gider. Burada vecd halindedir ve sabâ yelinden, ahını Leylâ’ya ulaştırması ister:

Âhumı gûş iyleyüp cûş iylesen âh şabâ

Çîn-i zûlf-i Leylî’ye varsañ seher-gâh ey şabâ (600)

Sabâ yeli, burada mazmunlaşmış haliyle kullanılmaktadır. Aşğın ağzından çıkan ve bütün cihanı dağlayan âh ateşini, maşuka götürmek, sevgilinin kokusunu aşğa getirmek veya âşıklar arasında haberleşmeyi sağlamak amacıyla sabâ yeli klasik şiirimizin önemli mazmunlarından. Hamdullah Hamdî beş beyitten oluşan bu gazelde herhangi bir mahlas kullanmamıştır.

Mesnevideki **üçüncü gazel** de Mecnûn’un dilinden söylenmiştir ve mahlassızdır. Mecnûn, Leylâ’yı görmek için onun kabilesinin olduğu yere gider ve iki âşık birbirleriyle şevk içinde görüşürler. Fakat kabilede bu görüşmeden haberdar olan kötü niyetli kimseler vardır. “rakîb” redifli bu gazelde Mecnûn, kendisini Leylâ’dan ayıran herkesi rakîb olarak nitelendirir:

İrâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakîb

Çatuñda sâye gibi kaldı yüzi kara rākîb (646)

Ahmet Talat Onay, klasik şiirimizde kullanılan rakîb mazmûnu hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: “Başkalarının menfaatine engel olarak kendi menfaatine çalışan kimsedir. Edebiyatımızda engel, düşman, ağyâr, hasûd, yabancı gibi manalarda kullanılmıştır.” (Onay, 1993: 339) Hamdullah Hamdî de rakîb için “yüzü kara” ifadesini kullanmaktadır. Kabiledekiler, Mecnûn’un Leylâ’yı görmesine engel olmaktadır. Bu nedenle Mecnûn, gizli bir şekilde Leylâ’nın yanına gelir. Fakat bu durumdan

rahatsızdır. Çünkü sevdiğinin yanına göğsünü gere gere gelmek istemekte, fakat rakîb nedeniyle köşe bucak saklanarak gelmektedir:

Çomaz beni yürüyem dâ'irene ser-gerdân

Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre rakîb (448)

Mesnevideki **dördüncü gazel**, “ümîd” rediflidir. Bu gazelde de herhangi bir mahlas kullanılmamıştır ve Mecnûn'un dilinden söylenmiştir. Mecnûn'un perîşan halini gören babası daha fazla dayanamaz ve Leylâ'yı ailesinden istemeye gider. Fakat Leylâ'nın babası, Mecnûn'un bir deli olduğunu ve kızını bir deliye vermeyeceğini söylemesi üzerine, Leylâ'yı alamadan dönerler. Mecnûn'un babası, oğluna bu sevdadan vazgeçmesini öğütse de Mecnûn, içindeki yâre kavuşma ateşini söndüremez:

Ne deñlü ayğa düşsem koman ümîd eteğin

Recâ elin götürüp iylerem du'â-yı ümîd (768)

Mecnûn'un bu ayrılığa tahammülünü artıran, Leylâ'nın da kendisini seviyor olmasıdır. Ailesi onu zorla kendisinden uzaklaştırmaktadır ve Leylâ'nın gönlü kendisindedir. Aksi olsaydı, Mecnûn, bu haberi sabâ yelinin kendisine getireceğini söylemektedir:

Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr

Gelürdi bād-ı şabâ ile merhabâ-yı ümîd (764)

Mesnevideki **beşinci gazel** “yîter” rediflidir ve Mecnûn'un dilindendir. Mecnûn'un serkeş hali, tüm Arap halkları tarafından duyulunca, Leylâ'nın babası, kendi şereflerini lekelediğini düşünerek Mecnûn'u öldürtmek ister ve bu iş için birini görevlendirir. Mecnûn'un babası bu durumu duyar ve hemen oğluna haber gönderir. Fakat Mecnûn, düşmanın kılıcından korkmamaktadır; Leylâ'nın gamzesinin hayâlinin kendisini koruyacağını söyler:

Havâle iylemesün baña tığı düşmen kim

Hayâl-i gamzesi yâruñ baña havâle yiter (1018)

Mesnevideki **altıncı gazel** “ey dôt” rediflidir. Hamdullah Hamdî, bu gazelde Mecnûn mahlasını kullanmıştır. Mecnûn, aşk yolunda tamamen kaybolmuş ve bu

uğurda ailesini de karşısına almıştır. Necd dağında, her fırsatta Leylâ'yı öven, ona aşkını anlatan gazeller söylemeye başlar. Burada, olaydan ayrı bir şekilde, lirizmin kuvvetlenmesi adına söylenmiş bir gazelle karşılaşmaktayız:

Cānum düşeli belanā ey dōst

Raḥat kıomaz oldı baña ey dōst (1141)

Mesnevide **yedinci gazel**, kelime halinde bir redife sahip değildir. Mecnûn'un dilinden söylenen bu gazelde mahlas kullanılmamıştır. Mecnûn, çöle avlanmaya gelen bir bey olan Nevfel'le karşılaşır. Mecnûn'un hikâyesini öğrenen Nevfel, onunla dost olmak, ona yardım etmek ister ve onu iline çağırır. Nevfel, Mecnûn şerefine bir meclis toplar. Mecnûn orada Leylâ'ya olan aşkını anlatan bir gazel okur. Bahtsızlığından yakınan Mecnûn, sevgiliden ayrı olmanın kendisine eziyet olduğunu, fakat âşık kişinin sevdiğinin yüzünü her yerde gönül gözüyle görebileceğini, mesafelerin sevgilinin yüzünün hayaline engel olamayacağını dile getirir:

Her yerde görür cān gözi dıdārını yāruñ

Hā'il olımaz bu^cd-ı mekân rü'yet-i cāne (1442)

Mesnevideki **sekizinci gazel**, “olma” rediflidir ve yine Mecnûn'un dilinden söylenmektedir. Mecnûn mahlasıyla yazılan bu gazelde Mecnûn, kendisine Leylâ'yı getirme sözü veren, fakat bu sözünü unutan Nevfel'e dert yanmaktadır. Nevfel'i vefasızlıkla, Mecnûn'un derdini unutmakla suçlamaktadır:

Şakın ey bî-vefâ sengin-dil olma

Odından derd-mendüñ ğāfil olma (1472)

Bu gazelin ardından Hamdullah Hamdî, mesnevide olay anlatımını ön plana alır ve bir sonraki gazeli yaklaşık 700 beyitten sonra söyler. Mesnevideki **dokuzuncu gazel**, Mecnûn'un dilindendir ve mahlas kullanılmamıştır. Leylâ'nın İbnüsselam ile evlendirildiğini öğrenen Mecnûn, “cefâ” redifli bir şiir söyler. Bu şiirde Leylâ'ya, kaderine, devrâna, feleğe, cihana sitem etmektedir. Cihan, öyle bir vadidir ki orada sevgi ve vefâ şarabı, eziyet serabıdır. Felek, devamlı eziyet kargaları doğuran bir dönektir:

Cihān ḥarābesi bir vādīdür ki anda dile

Şarāb-ı mihr ü vefā görünür serāb-ı cefā (2143)

Felek didükleri bir beyzā-yı müdevverdür

Ki toğar anuñ içinden nice ğurāb-ı cefā (2144)

Mesnevideki **onuncu gazel**, “beni” rediflidir ve Mecnûn’un dilinden söylenir. Fakat bu gazelde ilk defa şair, kendi mahlasını, yani Hamdî’yi kullanır. Leylâ’nın evlendiğini öğrenen Mecnûn, Leylâ’ya sitem dolu bir mektup yazar. Bu mektubu “nesîm”in Leylâ’ya ulaştırması temennisiyle tamamladıktan sonra bir gazel söyler. Başlı başına lirik ifadelerle dolu olan bu gazelde Mecnûn, Leylâ’yı ilk gördüğü gün zaten öldüğünü, daha ne diye kendisini bir daha öldürüp düşmanları ağlattığını Leylâ’ya sorar:

Öldüm seni görüp beni n’iylersin öldürüp

Her biri ḥasûdî güldürüp ağlatma hâ beni (2216)

Mecnûn, Leylâ’ya bağlandıktan beri gözünün hiçbir şey görmediğini, tüm cihana padişah etseler de istemediğini söyler:

Cânāna bende olalı meyl itmezem eger

Mülk-i cihāna iyleyeler pādīşā beni (2219)

Bu gazelin son beyitinde Hamdî kendisine seslenir ve hikâyesinin sevgilinin zülûfleri gibi uzun olduğunu, sonunda bu belanın kendisini ne hale getireceğini bilmediğini ifade eder:

Ey Ḥamdî zülf-i yār ile kışşam dırāzdur

Bilmem ki ‘ākıbet n’idisiz bu belā beni (2220)

Mesnevideki **on birinci gazel**, onuncu gazelden yaklaşık 800 beyit sonradır. Olayların akışı içerisinde, aradaki bu beyitlerde Mecnûn’un hem annesi hem de babası vefat eder. Mecnûn, oldukça üzücü bu iki olay için herhangi bir gazel söylememiştir. Mecnûn, tekrardan Leylâ’nın yanına gider ve ona bir gazel okur. Kelime halinde bir redife sahip olmayan bu gazelde Mecnûn mahlası kullanılmıştır. Âşıkane tarzda yazılmış bu gazelde Mecnûn, Leylâ’yı övmektedir. Leylâ’nın la’l

renkli dudakları kadar tatlı bir bal veya şeker olamaz. Güneş ve ay, onun yüzü kadar parlak değildir:

Ne şehd ü şeker vardır la‘lün gibi rûh-efzâ

Ne gün ne kamer vardır yüzün gibi tâbende (3102)

Mesnevideki **on ikinci gazel**, ve Hamdî mahlası kullanılarak söylenmiştir. Mecnûn’un aşkının ilahî boyuta yükseldiğini anlatan bu gazel, aynı zamanda Hamdullah Hamdî’nin ağzından söylenen ilk gazeldir. Leylâ, Mecnûn’u aramaya çöle gider, onu bulur ama Mecnûn, Leylâ’yı tanımaz. Aşk o raddeye ulaşmıştır ki artık vücudu yok olmuş, kendisi baştanbaşa aşk olmuştur. Hamdullah Hamdî de bu durumu tarifen:

Zihî Mecnûn ki nâ-pervâ şafâ-yı vaşl-ı Leylâ’dan

Zihî ‘âşık ki müstağnî temâşâ-yı tecellâdan (3302)

beytini söyler. Mecnûn, artık Leylâ’ya ulaşmayı arzu etmemektedir. Gerçek aşkın tecellisini her an gören âşık, beşerî aşktan zevk alamaz:

Cemâl-i ‘âşkı her lahza teferrüc iyleyen ‘âşık

‘Aceb mi olmasa hazzı eger ma‘şûk-ı zîbâdan (3303)

Mesnevideki **on üçüncü gazel**, Zeyd’in dilinden söylenmiştir ve şiirde Zeyd mahlası kullanılmıştır. Zeyd, Mecnûn ile Leylâ arasında haber götüren bir habercidir. O da Mecnûn gibi aşk derdinden muztaribdir. Amcasının kızı Zeyneb’e âşıktır ama amcası kızını Zeyd’e vermemiştir. Onlar da Leylâ vü Mecnûn gibi, gizli gizli buluşup meşk etmektedirler. Yine böyle bir buluşmada Zeyd, Zeyneb’e gazel okur ve kendilerine mani olan rakîbden yakınır:

Küyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîğ

Ammâ ki bilimen aña yarar üstühân mıdur (3470)

Mesnevideki **on dördüncü gazel**, Leylâ’nın dilinden söylenmiştir ve mahlas kullanılmamıştır. “olur” redifli bu gazel, **Leylâ’nın dilinden söylenen ilk ve tek gazeldir**. İki âşık yine buluşmuşlardır. Artık aralarındaki engellerden bir olan İbnüsselam da yoktur. Fakat Mecnûn suskundur. Leylâ, sevdiğine kavuşan âşık neden susar, bahar geldiğinde gül ve susam dil ve kulak olur, diyerek Mecnûn’un suskunluğunun sebebini sorar:

Vaşl-ı yâre irişen ‘âşık niçün hāmûş olur

Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u gûş olur (3619)

Mecnûn, Leylâ’nın bu sorusuna yine gazelle cevap verir. Mesnevideki **on beşinci gazel** olan bu gazel, aynı zamanda **diyalog halinde** yazılmış tek gazeldir. “gerek” redifli bu gazelde Mecnûn, aşkın sırlarına vakıf olan kişinin dilsiz olması gerektiğini, çünkü gizli hazinenin bulunduğu yerinin işaretsiz olmasının lazım geldiğini söyler:

Esrâr-ı ‘aşka vâkıf olan bî-zebân gerek

Genc-i nihâna maḥzen olan bî-nişân gerek (3625)

Aşk, Mecnûn’u harap etmiştir. Onda dil de ağız da bırakmamıştır. Goncaya ciğer kanının nedenini sormanın manasız olduğunu, çünkü derdi söylemek için ağız gerekli olduğunu dile getirir:

Hûn-ı ciğer hikâyetini şorma gonceden

Kim söylemege ḥâlini evvel dehân gerek (3627)

Mesnevideki **son gazel**, “firâk” rediflidir ve Mecnûn’un ağızından Leylâ’nın ölümü için söylenmiştir. Mesnevideki **ilk ve son gazelin “firâk” redifli olması** dikkat çekicidir. Burada kelimenin tasavvufî olarak değerlendirilmesi gerekmektedir: “Sözlükte “ayırarak, ayırt etmek; ayırt edici nitelik” anlamlarına gelen fark, furkân, firkat ve firâk kelimeleri tasavvufta çeşitli mânalarda kullanılmıştır. Varlıkların Hak ile kul arasında perde oluşturması ve madde âleminin tesiri altında kalan kulun Allah’tan ayrı kalmasına fark-ı evvel, kulun, kendisini Hak’la hissetme haline (cem‘) ulaştıktan sonra yaratıkların Hak ile var olduklarını kavramasına ve birbirini perdelemeksizin çoklukta birliği, birlikte çokluğu görmesine fark-ı sâni denilir. Buna göre sâlikin tasavvufa intisap etmeden önceki hali fark-ı evveldir. “Maddenin etkisi altında bulunma” anlamına gelen bu hal içindeki insan Hak’tan uzaktır. Hakk’a iman etmekle beraber daha çok maddî şeyler ve dürtülerin tesiri altındadır. Ebû’l-Hüseyin en-Nûrî, “Hak’la olmak mâsivâdan ayrı olmaktır; mâsivâ ile olmak Hak’tan ayrı kalmaktır”; Cüneyd-i Bağdâdî, “Vecde gelip Hakk’a yaklaşma hali cem‘, beşerî ve maddî varlıkta kalma hali farktır”; Ebû Bekir el-Vâsıtî, “Kulun rabbine bakması cem‘, nefesine bakması farktır” şeklindeki tarifleriyle bu hale işaret etmişlerdir. (Uludağ, 1995: 171-172) Mecnûn, daha önceden de firâk derdini gördüğünü, fakat bu ayrılığın kendisini bu defa öldürdüğünü dile getirir:

Bir nice def‘a görmüş idüm derd-i firâkati

Öldüriser bu kere beni gâlibâ firâk

Mecnûn'daki bu ilk ayrılık daha çok maddenin etkisi altındaki ayrılıktır. Nitekim eserin başında bu bir beşerî aşk hikâyesi gibi verilir ve Mecnûn, Leylâ'dan cismen ayrılmıştır. "Tasavvufa intisap etmenin gayesi fark haline son vermektir. Daha sonra sâlik cem' haline ulaşır. Bu halde iken kesreti vahdette görür. Eşyanın varlığının farkedilmediği bu hal çok önemli olmakla beraber en yüce hal değildir. Bu hal geçtikten sonra sâlik yine bir fark haline döner ve bu ikinci hale fark-ı sâni denir. Bu halde sâlik varlıkları Hak'la kâim olarak görür. Hakkı görmesi varlıkları görmesine, varlıkları görmesi Hakk'ı görmesine engel olmaz. (Kuşeyrî, 1978: 209). Mecnûn'un aşkı zaman içerisinde ilahî aşka dönüşür ve bu ayrılığın bir vakit gelip kendisini vuslata ulaştırabileceğini dile getirir:

Dehrûn vişâl u firkatine kalma ey gönül

Vaqt ola bula vaşl gibi intihâ firāk

Sonuç olarak mesnevi içerisinde gazel kullanımı Fars edebiyatında doğmuş olsa da zaman içerisinde terkedilmiş, buna karşın Türk edebiyatında bir geleneğe dönüşmüş ve sıklıkla kullanılmıştır. Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde bulunan 16 gazelin, hikâye içerisinde farklı ve kritik yerlere yerleştirilmesi, kurgudaki etkiyi artırdığı gibi hikâyenin lirizmine de büyük katkısı olmuştur. Bu gazellerden biri Hamdullah Hamdî, biri Zeyd ve biri de Leylâ'nın ağzından söylenmiş; diğer tüm gazeller, hikâyede şair olarak da tanıtılan Mecnûn'un ağzından söylenmiştir. Bu gazellerden 12 tanesinde kelime halinde redif kullanılmıştır. Eserdeki gazellerde 11 değişik aruz kalıbının kullanılması, şairin kendi sanatın kabiliyetini de gösterme arzusunda olduğunu hissettirmektedir.

2.6.5. Hikâyede Yer Alan Kahramanlar

Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, günümüz anlatı türleri düşünüldüğünde, anlatmaya bağlı edebi metinlerden öyküye, hatta olay öyküsüne denk gelir. Dolayısıyla bu metinlerde bir şahıs kadrosu bulunmakta ve olaylar bu şahıslar vasıtasıyla okuyucuya verilmektedir. Anlatma esasına bağlı edebî metinlerde şahıs kadrosunun tahlil ve tasnifi farklı şekillerde yapılabilmektedir. Biz Şerif Aktaş'ın yapmış olduğu tasnifi esas aldık. Bu tasnif şu başlıkları ihtiva eder¹²:

1- Asıl kahramanlar veya Birinci Derecedeki Kahramanlar

2- Hasım veya Karşı güç (Antagoniste)

¹² Bu bölümünün yazımında ve çerçevesinin oluşturulmasında: Aktaş, Şerif (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yay., Ankara. isimli eser örnek alınmıştır.

3- Arzu Edilen ve Korku Duyulan Nesne¹³

4- Yönlendirici (destinateur)

5- Alıcı

6- Yardımcı Kahraman (Adjuvant)

7- Dekoratif Unsur Durumundaki Kahramanlar

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde asıl kahramanlar, mesneviye adını veren kahramanlardır. Leylâ, başkahraman olmasının yanında mesnevi içerisinde Mecnûn tarafından arzu duyulan nesne olarak bulunmaktadır. Bu ikisi dışındaki tüm kahramanlar olayın gelişimine katkıda bulunmak amacıyla bulunur ve merkezde değillerdir. Dolayısıyla bu kahramanların detaylı bir tasviri de eser içinde yapılmamıştır. Çoğunlukla kalıplaşmış ifadelerle tarif edilirler.

2.6.5.1. Asıl Kahramanlar veya Birinci Derecedeki Kahramanlar

Mesnevide ana karakterler Mecnûn ve Leylâ'dır. Bunlara dair tasvirler ayrıntılı verilir. Esas kahraman, olayların merkezindedir ve okuyucunun en çok ilgilendiği kişidir. Eserdeki tüm kahramanlar, olaya dahil oldukları bölümlerde ve bölüm başlarında tarif edilir. Mesnevide ilk olarak tarifi yapılan kişi, Mecnûn'dur:

2.6.5.1.1. Mecnûn

Eserin erkek kahramanıdır. Çoğunlukla psikolojik durumu tasvir edilmiştir. Mehmet Kaplan, Mecnûn'u bir erkeğe yaraşan irade gücüne sahip olmayan, iyileşmek istemeyen bir ruh hastası olarak tanımlamaktadır. (Kaplan, 2011: 141) Mecnûn'un hamuru aşk ile yoğrulduğundan doğuştan güzellere meyilliymiş. Bebek iken bile güzel bir kız görse ağlamayı keser gözlerini açıp ona gülermiş. Güzel bir kız görmediği zaman ise devamlı feryat figan halde ağlarmış. Güzel kızlar onu kucağına aldığı anda susar, yere bıraktıklarında ise tekrardan ağlamaya başlarmış:

Meger 'aşk ile gelmişti ezelden

Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (253)

Hemişe ağlamağ ile geçerci

Güzel görse gülüp gözin açardı (254)

¹³ Eserde Leylâ'nın işleniş bu kategori ismine tam olarak uymadığından bölüm adı farklı verilmiştir. Eserde seyr-i sülûk ve bunun mertebeleri anlatıldığından Leylâ, bir menzil, varılmak istenen bir ruhi durumdur.

Görüp hayrân olurdu reng ü rûyı
Güzel görmese efgân idi hûyı (255)

Yire kosa güzel düşündan anı
İrerdı göge ağlayup figâni (258)

Mecnûn, okulda Leylâ'yı görür ve her ikisi birbirlerine âşık olurlar. Aşkları herkes tarafından duyulunca Leylâ okuldan alınır ve Mecnûn, Leylâ'nın hasretinden çöllere düşer. Mehmet Kaplan'a göre bu durum, yani Mecnûn'un evini barkını bırakarak çöle gitmesinde ve hayvanlarla beraber tek başına yaşamayı tercih etmesinin temelinde, ferdî saadetine engel olan topluma karşı bir isyan duygusu vardır (Kaplan, 2011:129):

Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî
Enisi Leylî'nin hayli hayâli (457)

Gezüp âhu gibi âvâre miskin

Göñül göz guşşadan gam-gîn ü nem-gîn (458)

Hikâyenin bundan sonrasında Mecnûn'un mekânı çöldür. Annesi ve babasının nasihatlerine rağmen Mecnûn'un eve dönmeyi reddetmesi, Mecnûn'daki başkaldırının örneklerindendir. Birol Emil, Mecnûn'un bu özelliği hakkında şunları dile getirir: "Mecnûn'da modern psikolojinin şahsiyet tasnifinde içe dönük tipin özelliklerini görülür. Aile ve çevresine isyanın temelinde hürriyet ile zaruret arasındaki çatışmanın ve sosyolojik bir zıtlığın (şehir ve çöl) varolduğuna inanır. Mecnûn'un ilâhî aşkla ilişkilendirilmesini aileden, toplumdan, insanlardan kaçan ferdin, tabiata veya Tanrı'ya sığınmasıyla açıklamak mümkündür." (Emil, 2004: 475-476):

Meger ol pîr-i hôş-rây u hîred-mend
Didi pîrâne itdi oğlına pend (503)

Ki ey nûr-ı dü-dîde ko bu kârı
'Arab ta'niyle tap vir bize 'ârı (504)

...

Beni o h u zr ile leyin

Bel-y derd-i yr ile leyin (570)

Mecnn'un ak eserinde balarında beşeri bir aşk gibi algılansa da zaman içinde değişime uğrar. Hamdullah Hamd, Mecnn'un zanpara, kadın dkn biri olmadığını, onun hakiki aşka aık, alim bir kişi olduğunu eserinde sonlarına doğru okuyucuya belirtir. Mehmet Kaplan, din grun gazi tipine ekil verdiği gibi açık tipine de kuvvetle tesir ettiğini belirtir. (Kaplan, 2011: 129)

Dil zann itme kim Mecnn- pr-derd

Ola zen-pre v n-pk u n-merd (3250)

Zarf  'rif-i devr idi belki

Her ide manzar- gvr idi belki (3252)

Cihn-dde zemne-zmde

Keml-i 'ilm  hlm ile stde (3253)

Mecnn, usta bir airdir. Gönlü hakikat ak ile doludur. Bu yolda nefsinin ldrm ve gönlünü ilahi ak ile doldurmuştur:

Sözi zb idi n sikke-i zer

Latf e 'r gy l'l-y ter (3254)

Mecz telerinden pute olmq

Hkkat hkmetiyle gönli olmq (3256)

Meger lmezden evvel lmi idi

Be zevkn fenda bulmq idi (3258)

Mecnn, tasavvufi yolculuğa km biridir. Onu anlamayan cahiller onun gibi akıllı birine mecnn sıfatını yakıtırmılardır:

Beden efsürde olmuşdı fenādan

Anuñ-çün yoğ idi derdi belādan (3259)

Sözin fehmi itmeyüp her cāhil ü dūn

Didi anuñ gibi uşluya mecnūn (3262)

Adı “divāne, mecnūn” olsa da kendisi son derece akıllı biridir. Hakikat aşkından bî-haber olan kişiler, onun içindeki bu cevheri anlasalardı, kendilerinden utanırlardı:

O hōd cümle hünerde kāmīl idi

Adı dīvāne kendü ‘ākīl idi (3263)

Anı her bî-ḥāber mecnūn şanurdı

Eger ḥālin bileydi utanurdı (3264)

Mecnūn, eserin başında genç, yetenekli, zengin ve güçlü kuvvetli biri olarak tasvir edilmişse de aşk derdiyle zaman içinde mum gibi eriyip sonunda yok olur. “Mecnūn’un mesnevideki rolü asıl onun psikolojik görünümüyle değer kazanmakta ve ön plana çıkmaktadır. Leylā vü Mecnūn mesnevisinin değeri de daha çok onun bu psikolojik görünümünden kaynaklanmaktadır. Eserde sevdiği kıza kavuşamayan Mecnūn çektiği ızdıraplar sonucunda dünyadan el etek çekip ruhi arınmayla ilahi aşka erişmiştir.” (Aygün, 1999: 82) Nitekim hikâyenin sonunda Mecnūn, gönlündeki ilahi aşka kavuşmayı, vuslatı ölümden görmüş ve böylece sevdiğine kavuşmuştur.

Bu miḥnetden beni āzād iyle

İrişdür vaşl-ı yāre şād iyle (3855)

Dehānından çıkınca bu du‘āsı

Bile çıkdı anuñla cān hümāsı (3856)

Ḳuçup ol bir nefesde dōst ḥākin

Diyüp ey dōst virdi cān-ı pākin (3857)

Mehmet Kaplan, bu durumun tasavvûfî anlayışa ters olduğunu savunmaktadır: “Leylâ öldükten sonra dünya ile ilgisini kesen Mecnûn, şair tarafından fenâfillah mertebesine ulaştırılır. Bunda hikâyenin mantığına uymayan bir taraf vardır. Leylâ’ya karşı duyduğu büyük aşkın, onu sevgilisine doğru götürmesi gerekirdi. Tasavvuf, felsefî bir doktrindir. Bir insanın dinî bakımdan olgunlaşması ve Tanrı’ya ulaşması apayrı bir disipline bağlıdır. Eski Türk toplumunda bunun yolu çok sıkı kâide ve merasimleri olan bir tarikate intisap etmektir. Mecnûn’u beşeri yapan aşkı ve aşk yüzünden çektiği ızdıraptır.” (Kaplan, 2011: 141-142) Kaplan, şairin, hikâyenin sonunda Mecnûn’u ilahî aşka ulaştırma çabasının, o dönemde beşeri aşkın doğurduğu psikolojik problemleri halletmek amacıyla olduğunu düşünmektedir.

Mecnûn, şair tarafından idealize edilmiş bir kahramandır ve pek çok üstün vasfa sahiptir. Güzeldir, yetenekli bir şairdir, aşka meyillidir, tahammül gücü üst seviyede, sabırlı, dirayetli ve sadık biridir. Bu özellikleri itibariyle eserde bulunan diğer kahramanlarla karşılaştırılır ve onlardan üstünlüğü ifade edilir.

2.6.5.2. Hasım veya Karşı Güç

Mesnevide çatışmanın ortaya çıkması ve olayın gelişmesi için bulunan ve asıl kahramanın arzu edilen objeye ulaşmasını engelleyen kişilerdir.

2.6.5.2.1. Leylâ’nın Babası

Leylâ’nın babası da Mecnûn’un babası gibi bir kabile reisidir. Güçlü, sözü geçen biridir:

Atası seyyid-i kavm u kabîle
Kim ola hüsnini şerh idebile (284)

Leylâ’nın babası geleneği temsil eden bir tiptir. Karakterinin sınırları bellidir. Eserde özel olarak ismi bulunmaz. Genellikle kız isteme ve bu sebeple ortaya çıkan savaş vb. olaylarda hikâyenin içine girer. Kızının Mecnûn ile evlenmesini istemez ve bunun için elinden geleni yapar. Bunun haricinde belirgin bir fizyolojik ve psikolojik tasviri bulunmamaktadır.

2.6.5.2.2. İbnü’s-Selâm

Esed kavminden oldukça hünerli, Araplar içinde eşi benzeri olmayan, uzun boylu güçlü kevvetli bir yiğittir. Leylâ’nın güzelliği meşhur olunca onu babasından ister. İlk seferinde olmasa da ikinci seferinde Leylâ’yı verirler. Fakat Leylâ hiçbir zaman kendisini sevmez, kendisiyle birlikte olmaz. İbnüsselam onu tamamen kaybetmemek için Leylâ’nın üzerine bu konuda fazla gitmez. Eserde Leylâ’nın

kocas1 olmas1 dolayısıyla Mecnûn'un rakibi olarak yer alır. Uzun boylu ve güçlü olmasının dışında dış görünüşüne fazla değinilmemiştir:

Meger bir nev-civân kavm-i Esed'den

O cânı gördi nûrânî cesedden (1309)

Hünerde bî-naẓîr idi 'Arab'da

Ki ehl-i dil dilîr idi 'Arab'da (1310)

Anuñ a lâ idi her yirde kadri

Bülend idi kamu mahfilde şadri (1311)

Yüce pâye büyük sâye uzun boy

Kabîle çok bahâdır kavm ulu boy (1312)

Cemâl ü mâl ile meşhûr-ı âlem

Kemâl ü hâl ile nakbûl-ı âdem (1313)

‘Azîz olduğı-çün ilde selâmı

Anuñ İbnü's-selâm olmışdı nâmı (1314)

İbnüsselam savaşma kabiliyeti ile Araplar içinde meşhurdur. Savaşa hazırlansa kınından çıkmış kılıç gibidir, savaşlardan yüzünün akıyla çıkar:

Yücedür kaddi gibi nâm u nengi

'Arabda mu'teberdür şulh u cengi (1997)

Şavaşa varsa tartılmış yarağdur

Kılıç gibi şavaşda yüzi ağdur (1998)

Bu yeteneğinin haricinde cömert ve irfan sahibi bir kişidir:

Mürüvvet-kāna ihsān menba'ıdır

Kemāl u faẓl u 'irfān mecma'ıdır (2001)

Eserde Mecnûn'un rakibi olarak bulunur ve Mecnûn, Leylâ ile sohbet ederken Mecnûn'u öldürmek için üzerine yürür. Bu esnada olağanüstü bir hadise gerçekleşir ve elleri taş kesilir. Mecnûn'un duasıyla eli normale döner. İbnüsselam'ın ölümü ile Leylâ vü Mecnûn arasındaki engellerden biri ortadan kalkmış olur.

2.6.5.3. Arzu Edilen Varlık/Kişi

Asıl kahramanın ulaşmak istediği varlık/kişidir. İki kahramanlı aşk hikâyelerinde bu kişi genellikle kadın olur.

2.6.5.3.1. Leylâ

Eserde elde edilmek istenen varlıktır. Eserin kadın kahramanıdır. Yine Mecnûn'la birlikte detaylı olarak tarif edilmiş biridir. “Leylâ'nın mesnevideki konumunu belirleyen temel özelliği güzel ve vefalı bir insan oluşudur. Mesnevinin büyük bir bölümünde dışarıdan bir bakışla, yalnızca dış görünüşüyle ele alınan Leylâ zaman zaman psikolojik özellikleriyle de tasvir edilir.” (Aygün, 1999: 86) Leylâ doğumundan itibaren değil okulda Mecnûn'la karşılaşmalarından itibaren hikâyede bulunur. Mecnûn onu ilk defa okulda görür. Hamdî, Mecnûn'un çoğunlukla ruhî durumunu tasvir ederken, Leylâ'nın güzelliğinin tasvir edildiği bölümlerde fizikî unsurlardan genişçe bahsedildiği dikkati çekmektedir.

Leylâ, güzellik tasviri açısından divan şiirinin klasik tariflerine uyar. “Kadın ve erkeğin, tabiat ve eşyanın güzelliği eski Türk edebiyatında çok önemli bir yer tutar. O devirde hayatta da güzelliğe ön planda yer verilir. Bunu mimârîde, minyatürde, hat sanatında, musikîde, kılık ve kıyafette, dilin kullanılışında da görürüz. Bilindiği üzere eskiler, güzellik ile Tanrı arasında bağlantı kurarlar. Varlık baştanbaşa Tanrı'nın güzelliğinin aynasıdır.” (Kaplan, 2011: 132). Hamdullah Hamdî, Leylâ'nın portresini bu sebeplerden özene bezene çizer. Leylâ, baştan sona ay gibi parlak ve güzeldir. O kadar güzeldir ki onun güzelliğini tasvir edebilmek çok zordur:

Anuñ ser-tâ-ka-dem ay idi cismi

Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (283)

Atası seyyid-i kavm u kabîle

Kim ola hüsnini şerh idebile (284)

Servi boylu, melek yüzlü ve melek huyludur:

Boyı serv-i sehî gibi nazar-gâh
Hevâsında yiler bād-ı seher-gâh (286)

Melek rûy u melek bûy u melek hûy
Ser-i 'âşık saçı çevgânına gûy (287)

Kara gözleri cihanı birbirine düşürecek kadar güzeldir. Saçları tavus gibi süslüdür:

Ƙara gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihāna fitne vü şûr u şağabdur (288)

Şacı tāvûs-ı cevlandı meşelde
'Ukâb-ı âfet-i cāndur 'amelde (289)

Ağzı bir şeker kutusu gibidir ve her bir sözü bu yüzden şeker gibi tatlıdır. Onun güzelliğine denk bir şeyi Mânî bile çizemez:

Sözi şekker dehānı şekker-engiz
Hayādan gül yüzi dā'im 'arağ-riz (294)

Zihî dîdār-ı dil-ber hûsn-i dil-bend
Ki nakşına yazamaz Mânî mānend (297)

Leylâ büyüdükçe güzelliği artar, ilde meşhur olur. O, güzellik kitabıdır, güzel konuşma mumunun ışık saçan aydınlığıdır:

Kitāb-ı hûsn ü fihrist-i leṭāfet
Çerāğ-efrûz-ı mışbâh-ı feşāhat (1146)

Yedi iklimin güzellerinin şahıdır, insanoğlunun en büyük incisidir:

Şeh-i hūban-ı heft-iklîm-i 'âlem
Dür-i şehvār-ı dürc-i şulb-ı âdem (1147)

Yan bakışı bütün âlemi büyüler ve tüm akıllıların aklını alıp onları mecnûn eder:

Cihāna ğamzesi efsūn iderdi

Cihānuñ ‘ākılın mecnūn iderdi (1156)

Leylâ’nın güzelliği o kadar meşhur olmuştur ki tüm âşıklar onun için şiirler yazmaktadır. Aynı zamanda Leylâ, fesahatte de mahir bir kişi olup çok parlak şiirler yazabilen biridir:

Melâhatde ki Leylî kâmil idi

Feşâhatde daği key ‘ākıl idi (1197)

Ġazel nazm itse ğarrâ fikr iderdi

Özi gibi sözün de bîkr iderdi (1198)

Leylâ, hikâyede aynı zamanda pek çok talihsizliklere de maruz kalan biridir. Ailesi tarafından okuldan alınması, Mecnûn’la evlenmesine ailesinin razı olmayıp kendisini, istemediği biriyle zorla evlendirmesi bu talihsizliklerin başında gelmektedir. Fakat Leyla, Mecnûn kadar âsî olamamaktadır. Bunda devrin genel anlayışı etkilidir. Leylâ bu olanlar karşısında isteksiz olsa da olayların önüne geçemez, bunları engelleyemez. Başına gelen tüm bu olumsuzluklar, Leylâ’yı üzgün, kendi halinde biri haline getirir:

Dehānı ğonce-veş dem-beste idi

Dili pür-ğün u cānı ğaste idi (1175)

Göñül teng ü dehān teng ü mekân teng

Belādan gözine mülk-i cihān teng (1176)

Leylâ, her daim aşkına sadık biridir. Annesi onu okuldan aldığı anda da, İbnüsselam ile zorla evlendirildiğinde de, her aşamada Mecnûn’a bağlıdır ve ondan başkasına gönül vermez. Leylâ, tasavvufi manada, kulun âşık olduğu Hakk’ı temsil eder. Mecnûn nasıl ki Leylâ’ya âşık olduğunda perişan olursa Leylâ da güzelliğini yitirir, hasta olur. “Mecnûn gibi Leylâ da aşk acılarıyla maddi varlığını kaybederek eser ilerledikçe ruhi arınmayla ilahi aşka yönelir. Ancak Leylâ’nın günden güne sararıp solması, maddi varlığından arınması Mecnûn’da görülen ilahi aşka yönelme gerekçesiyle açıklanamaz. Leylâ’nın yavaş yavaş

ölüme yaklaşması temelde, Mecnûn'a duymuş olduğu mecazi aşktan ve çevre baskısı sonucunda sevdiğine kavuşamamış olmasındandır.” (Aygün, 1999: 89) Leylâ, Mecnûn'dan ümidini kesince hastalanır ve yatağa düşer. Annesine vasiyetinden de anlaşılacağı üzere Leylâ, Mecnûn'un hasretinden ölmektedir. Yine de ölüm döşğinde istediği şeylerin tamamı Mecnûn ile ilgilidir. Bu durum Leylâ'nın aşkının sâfiyetini göstermektedir:

Dilegüm bu durur ey ana senden

Ki ol lahza ki cânım gide tenden (3684)

Nigârün hâk-ı pâyi tütüyâsın

Çeküp gözlerüme andan yumasın (3685)

Kefen kıl zülf-i yârûñ dâmeninden

Gele cân bûyî kabrüm gülşeninden (3687)

Yönüm döndür lahidde ol habîbe

Ki dâ'im kıble oldur ben gariibe (3689)

Eserde Leylâ'nın psikolojik tasvirleri Mecnûn kadar yoğun bulunmaz. Leylâ, Mecnûn'a göre daha dingin bir ruha sahiptir. Bu noktada eser Mecnûn'dan hareketle ilerler.

2.6.5.4. Yönlendirici

Çatışmanın gerçekleştiği dramatik vaziyet, bir yönlendiricinin müdahalesi sayesinde vücut bulabilir, gelişebilir ve çözümlenebilir. Bu, metnin sonunda vakanın istikametini gösteren ibarenin bir tarafa meyiletmesini temin eder. (Aktaş, 1998: 154) Mesnevi içinde bu görevi Nevfel yerine getirir.

2.6.5.4.1. Nevfel

Hikâyede Mecnûn'un arkadaşı olarak yer alır. Mecnûn'u çölde görür, onun hikâyesini dinleyince onunla arkadaş olur ve ona yardım etmek ister. Mecnûn için Leylâ'nın kabilesi ile savaşı. Nevfel de yine İbnüsselam gibi tarif edilmiş, Araplar içinde benzeri olmayan yiğit biridir:

Meger Nevfel emîr idi ‘Arab’da

Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da (1354)

Dosta mum gibi yumuşak, düşmana demir gibi serttir.

Şadîka mûm idi â‘dāya âhen

Yanar od idi rezme bezme gülşen (1355)

Nevfel, savaş meydanında yüz başlı bir ejderhadır, azgın ve kendini kaybetmiş bir fil gibidir:

Çukalı âhenin ü kalbi sengin

Şanur gören tenin yüz başlu tinnin (1481)

Hurûş u çûş ile çûn pîl-i ser-mest

Ayağa şaldı kime urdîsa dest (1560)

Nevfel, Leylâ’nın kabilesi ile girdiği ikinci savaşı kazanmasına rağmen Leylâ’yı almadan dönmesi olayın akışına etki eder. Bu durum Mecnûn’un aşkını daha da alevlendirir. Tüm bu olanların ardından Mecnûn’un hâlâ Leylâ’yı elde etme arzusu, onun ilahi aşk yolunda tüm engelleri aşan Allah yolcusu olarak da değerlendirilmesine vesile olur.

2.6.5.5. Alıcı

Mesnevîde olayların yönlendiricisi olmayıp olaylardan bir şekilde etkilenen kahramanlar da bulunmaktadır. “Hadiselerin sonucundan her zaman, asıl kahraman kârlı çıkmaz veya endişe duymaz. Tesadüfen de olsa bu sonuç başkalarının işine yarar, sebep olan arzulanen veya endişe duyulan nesneden başkaları da müteessir olur.” (Aktaş, 1998: 154) Mesnevîde kendileri dışında gelişen olaylardan en çok etkilenenler Mecnûn’un annesi ve babasıdır.

2.6.5.5.1. Mecnûn’un Babası

Düz bir karakterdir ve eserde ismiyle anılmaz. Mesnevîde Mecnûn’un ailesinden yalnız babası hakkında bir şeyler söylenmektedir. Annesi de olay içinde ölümü vesilesiyle anılır ama bunun haricinde onun hakkında bir tarif yapılmamıştır.

Mecnûn’un babası Araplarda önemli bir kabile olan Benî Âmir kabilesinin reisidir. Eserde bu yönünden ziyade genellikle oğlu için üzülen, onu bu aşktan vazgeçirmeye ve evine döndürmeye çabalayan çaresiz bir baba figürü ile bulunur:

alup bir gūşede ol **pīr-i hāste**

Ciger-kūşe **ġamından dil-şikeste** (2389)

Dilin teng itdi fikr-i hāne-i teng

Nefes teng iñler ammā nitekim **çeng** (2392)

Oğlunun hasretinden beli bükülmüş, gönlü bu acıdan delinmiş ney gibi olmuştur:

Bilin egmiş belālar yāya dönmiş

Dilin delmiş cefālar nāya dönmiş (2393)

Mecnûn’un babası, mesnevide olaylara kısmen etkide bulunur. Mecnûn’un doğmasındaki bekleyişi ve dualar neticesinde Mecnûn’a kavuşması, Leylâ’nın istenmesi, oğlunu Kâbe’ye götürmesi, Mecnûn’u bu aşktan vazgeçirmek ve evine dödürmek için defalarca onun ayağına gitmesi ve sonunda oğluna hasret bir şekilde can vermesi, eserin trajik noktalarındandır.

2.6.5.5.2. Mecnûn’un Annesi

Hikâyede geri plandadır. Evladını seven tipik bir anne rolüyle karşımıza çıkmaktadır. “PEDER VE MĀDER MECNŪN’A NAŞİHAT VE ŞEFKAT İTDÜKLERİDÜR” isimli bölümde Mecnûn’u Leylâ’nın sevdasından vazgeçirip eve dönmeye ikna etmek için onun yanına eşiyle birlikte giderler. Fakar burada yer alan beyitlerin tamamı Mecnûn’un babasının ağzından verilmiştir. Dolayısıyla Mecnûn’un annesi, eserin trajik kahramanlarından biri olarak olayların dışında yer almaktadır.

2.6.5.6. Yardımcı Kahraman

Olay içerisinde asıl kahramana, arzu edilen kişiye ve yönlendiricilere yardım eden kahramanlardır.

2.6.5.6.1. Leylâ’nın Annesi

Mesnevide “korumacı” rolüyle ön plana çıkar. Kays ile Leylâ’nın aşkı ayan olduğunda Leylâ’yı okuldan aldırır ve iki aşığı ayırır. Leylâ’nın annesi, burada iki aşığın iradesinin arasına giren sosyal baskı unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Kızının Kays’a layık olmadığını düşünmektedir. Ayrıca kızına bu vesileyle akıl verir.

Vaktinden önce gülün açılmaması gerektiğini, böyle olursa gülün güzelliğinin ortaya çıkamayacağını söyler, anne olarak kızını korumak istemektedir:

Kaçan bî-vaqt iken açılsa gonca

Bulınmaz reng ü bûy umuldığınca (349)

Kendisini ve ailesini dillere düşürmemesi için ona öğütlerde bulunur. Fakat Leylâ, Mecnûn'a kendini kaptırmıştır ve bu öğütler onda işe yaramaz.

Kadının o dönemde toplum içindeki yerini de Leylâ'nın annesinden, yani yine bir kadının ağzından öğrenmiş oluyoruz. Kız çocuğu annesinin fikrine göre okumamalı, eline asla kalem dahi almamalı, namusunu canı gibi korumalıdır. Aksi halde kınanmayı, taşlanmayı, hatta başının kesilmesini dahi hak eder:

Saňa ta'lim-i haţ yüz karasıdur

Kalem şemşir-i ta'ne yarasıdur (357)

Didi bir kâtibe kız gördi Lokmân

Kime tîz oldu bu şemşir-i bürrân (358)

Kıza 'âr ehli olursa uzun yaş

Eger bî- 'âr olursa başına taş (360)

Kaşî ol duhterüñ kim vesmelüdü

Başup göz göre başın kesmelüdü (362)

Annesi ve babasının tüm gayretlerine, öğütlerine ve engellemelerine rağmen Leylâ, aşkından vazgeçmez. Hatta Leylâ'yı evlendirmeleri de onu aşkından ayıramaz. Hikâyenin tamamında arka planda yer almasının yanında hikâyenin sonuna kadar olayın içinde bulunur. Leylâ'nın vefatının anlatıldığı sahnede, Leylâ'nın vasiyetlerini yerine getirmek görevi ona verilir.

2.6.5.6.2. Selîm-i Âmirî

Mecnûn'un dayısıdır. Ara sıra çöle gider, ona devamlı maddi manevi yardımlarda bulunur. Çeşitli vesilelerle kabilesinden Mecnûn'a haber getirir:

Didi ba‘zî ruvât-ı hâl-i Mecnûn

Selîm-i ‘Âmirî’dür hâl-i Mecnûn (2916)

Helâl etmeklü devletlü er idi

*Benî-‘Âmir içinde server idi (2917)

Selîm olduğu-çün kalb-i halîmi

Ana nâm itdiler ism-i Selîm’i (2918)

İyi kalpliliği ile bilinen, Mecnûn’la birlikte herkese iyiliği dokunmuş biridir:

İrerdi ‘âleme hayr u şehâsı

Huşûşâ hakk-ı Mecnûn’a vefâsı (2919)

Annesinin ölüm haberini de Mecnûn’a Selîm-i Âmirî getirir.

2.6.5.6.3. Zeyd

Mecnûn ile Leylâ arasında haber götüren bir habercidir. O da Mecnûn gibi aşk derdinden muztaribdir. Amcasının kızı Zeyneb’e âşıktır ve amcası mala mülke değer veren biri olduğu için kızını Zeyd’e vermemiştir. O da kendisini Mecnûn’a yakın görür ve bu nedenle Mecnûn’dan aldığı haberleri Leylâ’ya götürür:

Severdi ‘emmüsinûn duhterin ol

Çomışdı yolına cân u serin ol (3314)

Dilinde kûh-ı enbûh idi endûh

Yiri endûhdan Mecnûn gibi kûh (3317)

Hikâyede Leylâ vü Mecnûn arasındaki mektup alışverişini sağlayan kişidir. Mecnûn’a İbnüsselâm’ın öldüğünü haber veren de Zeyd’dir.

İki âşığın ölümlerinden sonraki durumları hakkında yine Zeyd’den haber alırız. Bir gün rüyasında iki âşığın cennet bahçelerinden birinde mutlu bir şekilde yaşadıklarını görür. Uyandığı zaman rüyasında gördüklerini halka anlatır.

2.6.5.6.4. Selâm-ı Bağdâdî

Adından da anlaşılacağı üzere Bağdatlı biridir. Mecnûn'un şiirleri meşhur olunca onun beyitlerini dinlemek maksadıyla onu görmeye çöle gider. Çünkü kendisi de aşk derdinden muztaribdir. Ömür boyu Mecnûn'un yanında kalmak ve ona hizmet etmek, onun şiirlerini ezberlemek istemektedir. Fakat Mecnûn, bu işin onun boyunu aşacağını, çünkü kendisinininki gibi derdi kimsenin çekemeyeceğini söyleyerek onun bu isteğini reddeder. O da birkaç gün kalıp açlığa dayanamayınca evine geri döner. Hikâye içinde yan karakter olup şairin Mecnûn'un aşkının tasavvufî boyuta evrildiğini ifade edebilmesi için kullandığı bir kişidir:

Zarâfet ehli 'âşık-meşreb idi

Şafâ fenninde şâhib-mezheb idi (3143)

Belâlar seyline olmuşdı hâşâk

Cefâlar sillesinden şînesi çâk (3144)

Selîm idi çü kalb-i hõş-nihâdı

Selâm idi anuñ-çün anuñ adı (3146)

Aşk yolunda çevik biri, şiire hevesli biridir:

Tarîk-ı 'aşk içinde cüst ü çâlâk

Kemâl ü şi'r ü inşâya heves-nâk (3147)

Selâm-ı Bağdâdî'nin hikâyede yer almasının sebebi, dünyada kimsenin aşkının Mecnûn'un aşkıyla boy ölçüşemeyeceği fikrini okuyucuya vermek içindir.

2.6.5.7. Dekoratif Unsur Konumundaki Kahramanlar

Bu kişilerin olay içerisinde herhangi bir etkileri veya rolleri yoktur. Çoğunun herhangi bir şeklî veya ruhî tasviri yapılmamıştır. İsmen bulunmanın ötesine geçmezler.

2.6.5.7.1. Zeyneb

Dekoratif karakterler içerisinde tarifi yapılan tek karakterdir. Zeyd'in sevdiği kız, yani amcasının kızıdır. O da aşk derdinden Leylâ gibi muzdarip olduğundan Leylâ'nın yanında durur ve Mecnûn'a Leylâ'dan haber getirip götürür:

Bu ter duhter ki ahter şüret idi

Adı Zeyneb cemāli ziynet idi (3320)

Yeni açılmış bir gül gibidir, gönül süsleyen bir güzelliği vardır:

Gül-i nev-reste gibi nāzük-endām

Dil-āşüb u dil-ārā vü dil-ārām (3321)

Hikâye’de sadece isimleri geçen kişiler aşağıda tablo halinde verilmiştir:

Tablo 14. Hikâyede Sadece İsmen Geçen Kişiler

<u>İSİM</u>	<u>BULUNDUĞU BEYİT</u>
Hız.Muhammed	Temām olsa bulur bu söz kabūli Hudā birdür Muhammed Hax resūli (106)
Daḥḥāk	Omuzda tıǵı gūyā mār-ı Daḥḥāk Ecelden ğayri yok zehrine tiryāk (1483)
Ebücehl	Ebücehl ’ün çün oldı cehli bî-ḥad Anuñ-çün didi mecnūndur Muhammed (3276)
Nizāmî	Nizāmî şimdi düzse penc-gencin Kimesne bir pula almazdı pencin (3641)
Tūsî	Eger Şeh-nāme düzse şimdi Tūsî Aña virmezdi kimse fülûsi (3642)
Cāmî	Eger evvel zamānda gelse Cāmî Olurdı cümle şā’irler imāmı (3643)
Loḡmān	Bu derdüñ şiddetinden öldi Loḡmān Bu āteşden yile vardı Süleymān (3863)
Sikender	Sikender çeşme-i ḥayvānı n’itdi Hemān zulmet belāsın çekdi gitdi (3865)

Keyhusrev	Bu key Keyhusrev 'ün addın ılur dāl Bu minetdür iden Rüstem 'leri zāl (3867)
Rüstem	Bu key Keyhusrev 'ün addın ılur dāl Bu minetdür iden Rüstem 'leri zāl (3867)
Dāra	Nice a'i bu zār iylemiřdūr Nice Dāra 'yı bu dār iylemiřdūr (3868)
Efrāsyāb	oyup āhe nice Efrāsyāb 'ı Yürütdi bařı ūzre āsiyābı (3869)
İmām (Gazālī)	İmām İyā kitābında dimiřdūr Aña ramet ne oř řekker yimiřdūr (3996)
Semnūn	uřūřā 'ař-ı Mecnūn ürmetiyūn Muibler řeyi Semnūn ürmetiyūn (4014)

2.6.6. Mekān Unsurları

Anlatma esasına bağlı metinlerde mekān, ana olaya ve bu olaya bağlı diğer olaylara sahne olan yerdir. “Geleneksel anlatı türlerinde (destan, masal, mesnevi) mekān, tecrit esasına bağlı olarak eserde yer alırdı. Mekān ve onu tamamlayan varlık ve hādiseleler, harici ālemde görüldükleri gibi değil, bunların insan üzerinde bıraktıkları intibalar, sebep oldukları haller ifade edilerek tanıtılır.” (Aktař, 1983: 100) Hamdullah Hamdī'nin eserinde de böyle bir mekān anlayışı bulunur. Mekānlar, gerçek halleriyle değil zihinde bıraktıkları izlenimleriyle tasvir edilir. Leylā vū Mecnūn hikāyesi bilindiği gibi Arabistan'da geçmektedir. Hamdī, eserinin başında hikāyenin Arabistan'da Benī Āmir isimli bir kabilede geçtiğini ifade eder:

‘Arabda bir ulu var idū meřhūr

Benī ‘Āmir ili anula ma‘mūr (219)

Ḳabā'ilde şehir idi **Arab**'da
Nesebde eşref ü a'lā ḥasebde (221)

Geniş bir coğrafyayı kapsayan Arap yarımadasında olayın tam olarak geçtiği yer belirtilmez, okuyucunun hayaline bırakılır. Zaman zaman mekânla, hadiselerin mahiyeti ve karakterlerin şahsiyeti arasında bir paralellik kurulmaya da çalışılır. Örneğin, Necd Dağı'yla Mecnûn arasında tesis edilmeye çalışılan ilgi böyledir: Mecnûn aşk derdiyle vatanından ayrı kalmış, yalnızlığı tercih etmiş, benzerine az rastlanır biridir. Necd Dağı da kimsenin mekânı olamayacak kadar vahşi, yalnız ama asil bir yerdir. Hatta başındaki dumanlar onun Mecnûn gibi aşk derdine müptela olduğunun delili olarak gösterilir. Sonuç olarak Mecnûn gibi sıradışı birine ancak Necd gibi bir dağ mekân olabilir.

Mesnevide tespit ettiğimiz mekân unsurları şunlardır:

Kays'ın Evi Eserde bazı mekânlar ayrıntılı tasvir edilirken, bazı mekânların sadece adı anılır. Kays'ın evi de ayrıntılı tasvir edilmeyen mekânlardan biridir. Hikâyede yeri geldikçe saray, gam kulübesi gibi isimlerle de anılır.

Leylâ'nın Evi: Eserde sık sık adı geçen Necd Dağı, Leyla'nın kabilesinin bulunduğu yer olarak belirtilir:

Meger ol kūh kim Necd idi nāmı

Ol idi ḳavm-i Leylānuñ maḳāmı (593)

Mecnûn, Leylâ'yı görmek için tekrardan yola çıktığında bu sefer Fırat nehri kıyılarına doğru gider. Leylâ'nın evinin bu civarda olduğu belirtilir.

Olup teşne revān oldı Furāta

Sikender gitdi san āb-ı ḥayāta (3069)

Leylâ'nın Kapatıldığı Kale: Kızının Kays'la olan alakasını duyan babanın Leylâ'yı saray içinde kapattığı yerdir.

Necd Dağı: Mecnûn'un her şeyden ve herkesten kaçıp sığındığı yerdir. Burası vahşi hayvanların bulunduğu ıssız bir yerdir. Kays'ın Mecnûn olmasıyla beraber hikâyenin ana mekânı haline gelir.

Kâbe: Mecnûn'u aşk illetinden kurtarmak isteyen babası onu Kâbe'ye duaya götürür. Baba oğlunu Kâbe'ye götürdüğü zaman ona, burada edilen duaların kabul

edileceğini, bu yüzden aşk derdinden kurtulmayı istemesini söyler. Ancak Mecnûn aşkının artması için dua eder.

Bahçe: Leyla, yanına kendi gibi güzelleri alarak bir bahçeye gezintiye çıkar. Bu bahçe öyle bir bahçedir ki her çeşit hayvan ve güzel çiçek burada bulunur. O bahçeye İrem dense layıktır, güzel kokulu ceylanların yaşadığı Çîn diyarına benzemektedir:

İrem ol ravzaya dinse hağ ola
Ki mişli âyet-i lem-yuhlak ola (1265)

Nesim-i büyü ol etrâfa tıldı
Diyâr-ı Çîn'e döndi nâfe tıldı (1270)

Lübnan Dağı: Babası Mecnûn'u bu aşk derdinden kurtaracak yollar ararken, meşhur bir şeyh olduğunu öğrenir ve onu aramaya gider. O şeyhi Lübnan Dağı isimli bir yerde bulur:

Mekân idi o küh ehl-i belâya
Nitekim küh-ı Lübnan evliyâyâ (916)

Bunların haricinde tasviri yapılmayıp yalnızca ismen geçen mekânlar şunlardır: **Nevfel'in Diyarı, Merv, Leylâ vü Mecnûn'un Türbeleri, Ceng Meydânı, Sahra, Hicâz, Irak.**

2.6.7. Dinî Unsurlar

Hamdullah Hamdî'nin eseri tasavvufî yönü olan bir aşk hikâyesidir. Dolayısıyla bazen telmihler yoluyla bazen de direkt olarak verilen çeşitli dini unsurlara rastlamaktayız. Eser gelenek itibarıyla bir aşk hikâyesi olduğundan dini unsurların sayısının da –her ne kadar eserin tasavvufî bir tarafı olsa da- fazla olmadığını söyleyebiliriz.

Türk Edebiyatında klasik mesnevi tertibinde eserlerin giriş kısımlarında şu bölümler bulunur:

1. Besmele	3. Münâcât
2. Tevhîd	4. Na't

5. Mi'râc	8. Padişah için övgü
6. Mu'cizât	9. Devlet büyüğüne övgü
7. Medh-i Çehâr-yâr-ı Güzîn	10. Sebeb-i Te'lîf

Hamdullah Hamdî'nin eseri de klasik mesnevi düzeninde başlar. Eserin başında 47 beyitten oluşan ve mesnevi nazım şekli ile yazılmış bir **tevîd** bölümü vardır. Burada Allah'ın birliğine övgü vardır. Ardından **MÜNÂCÂT-I KÂZİÜ'L-HÂCÂT** başlıklı 37 beyitlik bir **münâcât** kısmı gelmektedir. Klasik münâcât formunda olan bu bölümün ardından **NA'T-I SEYYÎDÜ'L-MÜRSELÎN VE RESÛLU RABBÛ'L-ÂLEMÎN** başlıklı bir **na't** bölümü başlar. 86. Beyitten başlayan bu bölüm 123. beyitle son bulur. Burada aynı zamanda dört halife övgüsü de (**medh-i çehâr-yâr-ı güzîn**) yer almaktadır. 124. Beyitle birlikte **mi'râciyye** bölümü başlar. **SIFAT-I MÎ'RÂC-I RESÛL ALEYHİSSELÂM** başlığıyla ele alınan bu bölüm 161. beyitle son bulur. Ardından **MEDH-İ SEYYÎDÜ'L-ENBİYÂ-İ 'ALEYHİ'S-SALAVATU'S-SELÂM** başlığıyla tekrardan Peygamber efendimizin övgüsüne geçilir. Bu kısım **kasîde** nazım biçimi ile yazılmıştır ve 29 beyitten oluşur. Bu bölümlerin ardından **218. beyitle birlikte hikâyeye giriş yapılır**. Yani daha önce de belirtildiği gibi, herhangi bir padişaha, bir devlet büyüğüne övgü bulunmadığı gibi eserin yazılış amacını klasik manada belirten bir ifadeye, **sebeb-i telif bölümüne de şair tarafından yer verilmemiştir**.

Mesnevide bulunan ayet-hadis-dua ifadeleri ve sayıları şöyledir:

Tablo 15. Eserde Bulunan Ayetlerin Yeri ve Sayısı

<u>Metinde Kullanımı</u>	<u>Adet</u>	<u>Bulunduğu Ayet ve Sure</u>	<u>TEBDÎZ Sözlüğü İçindeki Yeri</u>
âyet-i lem-yuhlak	1	Fecr Suresi 8. Ayet	M30/36
âyet-i ve'l-teffeti's-sâk	1	Kıyâme Suresi 29. Ayet	M74/86
ğıybetde etûñ yir	1	Hucûrât Suresi 12. Ayet	M54/64
Ğâbe Kavseyn	1	Necm Suresi 9. Ayet	M64/74
kîle men râk	1	Kıyâme Suresi 27. Ayet	M74/86
lâ takrabu mâle'l-yetîmî	1	İsrâ Suresi 34. Ayet	M86/103

minnet-i menn	1	Bakara Suresi 61. Ayet	G12/84
nûrun ‘alâ-nûr	1	Nûr Suresi 35. Ayet	M4/4, M30/36
ve zeyyennâ es-semâe	1	Saffât Suresi 6. Ayet	M62/72

Tablo 16. Eserde Bulunan Hadislerin Yeri ve Sayısı

Levlâke lemâ ħalaqtu’l-eflāk	1	K1/5
nâkıřātu’l- ‘aql ve’ d-dîn	1	M50/58
nişân-ı mâ- ‘arafnâ	1	G12/84
ölmezden evvel öl	1	M71/82
el-mü’minüne lâ-yemûtüne	1	M56/66

Tablo 17. Eserde Bulunan Dua İfadelerinin Yeri ve Sayısı

lâmeyn-i v’el-leyl	1	M3/3

Eser tasavvufi bir aşk mesnevi olsa da şair bu durumu semboller vasıtasıyla anlatmış ve olay anlatımında ayet-hadis-dua gibi dini hususlara fazla yer vermemiştir. Beyitlerde geçen diğer dini unsurlar şunlardır:

Senüñ gibisini kim bildi ey pāk

Ki **el aczü ani’l idrākun idrāk** (44)

(“Onu idrak etmek nedir, biliyor musunuz? Onu idrak edemeyeceğinizi idrak etmektir.”) Hz. Ebubekir’e ait olduğu söylenen bir söz.

Düşicek vecde sa’y iyerdi Necd’e

Diyüp **lebbeyk** hâcı gibi Hâc’da (1350)

(Hac sırasında Cenâbıhakk’a hitâben söylenen, “Senin emrini yerine getirmeye hazırım, maksadım daima sensin Allah’ım” manasına gelen ifade.)

Aşağıdaki örnekte de oğlunun hasretiyle yanıp tutuşan Mecnûn'un babası Hz. Yûsuf kıssasından telmihle Hz. Yakûb'a, Mecnûn da dolayısıyla Hz. Yûsuf'a benzetiliyor:

Ki Mecnûn'ın atası pîr-i miskîn

Ğam-ı **Yûsuf**'da şan **Ya'kûb**-ı ğam-ğın (2384)

Mecnûn'a Leylâ'dan haber getiren güvercin Hz. Muhammed gibi sözleri mucizeli, Hz. İsa gibi can diriltici nefesli olarak ifade ediliyor:

Anuñ **Ahmed** gibi mu'ciz beyânı

Dem-i '**İsî** gibi dîrgürdi cânı (2871)

Şu beyitte de "Cennet annelerin ayaklarının altındadır." hadis-i şerîfine telmih vardır:

Senûñ zātuñdan oldı kâr-ı kiştüm

Senûñ ayağûñ altıdur behiştüm (2990)

Yine aşağıdaki beyitte Bakara Suresi 61. ayete telmih yapılmaktadır:

Ne bilsün **tîh**-ı ğafletde kalanlar minnet-i **menni**

Piyâz ehli olan 'âmî ne hazz iyleye selvâdan (3307)

(Tih sahrâsında Allah tarafından, "menn" adlı kudret helvası ile birlikte İsrâiloğulları'na indirildiği bildirilen bıldırcına benzer kuş. [Men kelimesiyle birlikte menn ü selvâ şeklinde kullanılmıştır.])

Mecnûn, Leylâ'nın öldüğünü öğrenince onun için şöyle bir duada bulunur:

Gözüme nûr inüp ey ğayret-i hûr

Yirüñ olsun hemişe **beyt-i ma'mûr** (3817)

(Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.)

Eserin sonunda mesnevinin klasik dua bölümü bulunuyor. Bu bölümde şair Allah'tan "hakiki aşkı" nasip etmesini diliyor:

Îlâhî cümle 'âşıklar hâkı-çün

Muhabbet ehli şâdıklar hâkı-çün (4011)

Seherde gözden akan yaşlar için

Cigerde her oñulmaz başlar için (4012)

Belāya şabr iden şābirler için

Belālar yıķduđı hātırlar için (4013)

Huşūşā ‘aşķ-ı Mecnūn hürmetiyçün

Muhibler şeyhi Semnūn hürmetiyçün (4014)

Habībūn Muşţafā hāķķı İlāhi

Cemī‘-i enbiyā hāķķı İlāhi (4015)

Bize ol ‘aşķuñı iyle müyesser

Dürüst ola ‘ayārı nitekim zer (4016)

2.6.8. Tasavvuf Unsurları

Tasavvufun günümüze kadar pek çok tarifi yapılmıştır. Ömür Ceylan, tasavvufu bir hal ilmi olarak değerlendirir. (Ceylan, 2000: 167) Tasavvuf, İslam dünyasının en uzun düşünce hareketlerindendir ve her dönem kültürümüzde önemli bir yeri olmuştur. “İlahi kaynaklı bir hikmetin bu düşünce sistemine katılmış olanlar tarafından yeni gelenlere onu aktarma geleneğidir. Böylece hem zaman içinde sürüp gitme, hem de sonsuz kaynağı ile ilişkisi nedeniyle ardı arkası kesilmeden devam eden bir yenilenmedir. (Altıntaş, 1986: 1)

Tasavvuf’un ortaya çıkıma sebebi ile ilgili Mahir İz şu değerlendirmede bulunur: Otuz seneyi dolduran hilafet müddeti ve Emevi Devleti’nin teessüsünden sonra İslamın yer yer gelişmesi, tedricen servet ve refahın artması, halkın saltanat ve dünya menfaatleri etrafında toplanmasına neden olmuştur. Bu suretle Sadr-ı İslâm’daki safvet, sadelik ve tabiilik kaybolmaya başlamıştır. Abbasî Devletinin kanlı ihtilallerle kuruluşundan sonradır ki, bu münzevî zühd erbabı arasında hal ehli zevat yetişmeye başlamış ve bunların etrafında toplanan kimselerle dergahlar kurulmuştur. Bu sûretle İslamın henüz i’tilâ devrinin başlangıcında tasavvufun temelleri atılmıştır.

(İz, 1981: 27-28) Necip Fazıl Kısakürek, Abdülhakîm Arvasî'den yaptığı özetle de benzer bir durumdan bahseder. Peygamber'in vefatının ardından insanlar arasında ihtilafların başladığını, dini mertebelerde bozulmalar meydana geldiğini, müminler arasında seçkin olan kimselere zühhâd ve ubbâd gibi isimler verilmesi suretiyle bir takım ayrılıklar çıktığını ve böylelikle sûfî denilen bir grubun oluştuğunu dile getirir. (Kısakürek, 1996: 15)

Tasavvuf kelimesinin menşei ile ilgili de farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar kelimenin Arapça “sof/sûf” tan geldiğini savunmaktadır: “Tasavvuf, Arapça yün anlamına gelen “sûf”tan türeyen bir kelime olup “yün elbise giymek” demektir. Yün giymek mutasavvıfların tevazu ve ahlakını ifade eden sembolik bir giyim tarzıdır. Gerçekte tasavvuf, bir düşünce ve yaşama şeklinin adıdır, bir hâldir. Tasavvufî bilgi, kâinatın ve Allah'ın hakikatini kalben keşfetmeye dayalı olup ancak nefsin terbiye eden kişilerce elde edilebilir. Elde edilen bu bilgiye “marifetullah”; marifetullaha ulaşan kişiye de “ârif” denilmiştir. Marifet nazariyesi, İslam dininin esası olan Allah'ın birliği (tevhid) ve vücut birliği (vahdet-i vücud) görüşünü temel alıp açıklar. Buna göre mutasavvıflar, görünen ve görünmeyen bütün varlıklar özde “tek”tir, tekten varolmuştur, tek vücuda sahiptirler, derler. Sûfiler de âlemdeki bu yaratılış kanunu anlayıp, fânî âlemde bâkî olan mutlak varlığa sefer eden kişilerdir.” (Tatçı, 1997: 9-10) Kuşeyrî ise bu görüşün yanlış olduğunu, kelimenin Yunanca ‘sofya’ (hikmet) kelimesinden alındığını ve feylesof kelimesindeki ‘sof’la aynı anlama geldiğini söyler. Sofos kelimesinin kısaltılarak ve Arapça tefe’ül bâbıyla söylenerek tasavvuf şekline getirildiğini belirtir. (Kuşeyrî, 1978: 13)

Tasavvufun felsefî bir kavram mı yoksa dini bir yol mu olduğu da tartışma konusudur. “Tasavvuf bir din yolu mudur, yoksa bir felsefe midir? İslâm tasavvufunun benzerine Hristiyan mistisizminde rastladığımız gibi, daha önceki dinlerde / inanışlarda da benzer mistik davranışlar görüyoruz. Hint'in Brahma dininde yogilik vardır. Bunda vücuda ait duygular hazlanma ve üzüntülerden kurtulma egzersizleri yapılır. Budizm'de ise kâinatın ruhu ile birleşme değil, Nirvâna denen yokluğa kavuşmak esastır. Esas itibarıyla tasavvuf da bu önceki mistisizmlerden farksızdır. Dinin özü, manevî yaşayış olduğuna göre, mistisizmin de dinin temeli olması gerekir. Ancak burada mistik hayatın aynı zamanda bir teoriye bağlandığını görüyoruz.” (Kuşeyrî, 1978: 17)

Tasavvuf, insanı dünyadan yüz çevirmeye, geçici zevklerden uzaklaşmaya ve Hakka yönelmeye teşvik eder. Amacı, nefsin arzularından sıyrılmak, güzel ahlak sahibi olamk ve böylelikle Hakk'ın rızasını kazanmaktır.

Tasavvuf, İslam'ın yaşandığı tüm coğrafyalarda, özellikle kurduğu tarikatler ile sosyal hayatta bir takım izler bırakmış, insanların hayatlarını etkilemiştir. Bu vesileyle edebiyatın da çeşitli alanlarına nüfûz edebilmiştir. Zamanla bu nüfûz o

raddeye ulaşmıştır ki, edebiyat tasavvufun bir ifade vasıtası haline gelmiştir. (Ceylan, 2000: 168)

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ ve Mecnûn mesnevisinde de böyle bir sefer, bir yolculuk söz konusudur. Kays ile başlayan görünüşte beşeri aşk, zamanla Mecnûn üzerinden ilahî aşka evrilmiştir. Mecnûn, mecazî aşktan sonsuz aşka yönelmiş ve sonunda vuslata ermiştir.

Hamdullah Hamdî, eserinin tasavvufî manada anlaşılması gerektiğini eser içindeki çeşitli beyitlerle okuyucuya belirtirken, tasavvufun insanlar tarafından yanlış anlaşıldığını da dile getirir. Hamdullah Hamdî, kendisine sûfî diyen bir kısım yeni yetmenin tasavvufu gösteriş için, şöhret kazanmak için kullandığını; bunların şeklen sûfî görünse de samimi sûfî olmadıklarını ifade eder:

Taşavvuf hûd taşallut oldu şimdi

Taşannu'la tekellûf oldu şimdi (3513)

Adın şôfî komış bir türfe fırka

Kemâli şekl ü şöhret tâc u hırka (3514)

Hamdullah Hamdî, bu kişilerin şiirlerinin de gerçek manada şiir sayılamayacağını, makbul görülecek derecede şiirlerinin çok nadir olduğunu söyler ve bu kişileri ite benzetir:

Eger eş'âr ise maqbûl nâdir

Egerçi çokdur itden şimdi şâ'ir (3515)

Mesnevi içerisinde pek çok tasavvufî kavram yer almaktadır. Eser içindeki tasavvufî kavramlar şunlardır:

2.6.8.1. Aşk

Arapça “ışk” kökünden gelen bu kelime sözlükte ‘aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevdâ’ şeklinde anlamlandırılır. İslamî kaynaklarda ise aşk genellikle ‘ilahî’ ve ‘beşerî aşk’ olmak üzere iki farklı anlamda kullanılmıştır. Burada ilahî aşk için ‘hakikî aşk’, beşerî aşk için de ‘meczâî aşk’ tabirleri karşımıza çıkmaktadır.

İbnü'l-Arabî ise sevginin üç türünün olduğunu söyler ve bunları ilâhî, ruhanî ve tabîî sevgi şeklinde adlandırır:

“1. İlâhî sevgi: Allah’ın bize duyduğu sevgidir. Ayrıca bizim Allah’a duyduğumuz sevginin de ilâhî sevgi olduğu kabul edilir.

2. Ruhanî sevgi: Sevenin sevgilisini razı ve hoşnut etmeye çalıştığı sevgidir. Sevgilisine karşıt olabilecek hiçbir şey kalmaz onda; ne garaz ne de irâde. Dahası, seven, bütünüyle sevgilisinin iradesine bağlı kalır.

3. Tabîî sevgi: Tamamen, bütün arzularını tatmin etme yolunu arayanların sevgisidir. Onun bu çabası, sevgilisinin hoşuna gitsin ya da gitmesin hiç önemli değildir.” (İbn Arabî, 2005: 38)

İbnü’l-Arabî, Kays’ın sevgisini iki kişi arasında olan ilgi sebebiyle ruhânî sevgiye, tek bir akideye bağlanma olgusu nedeniyle de ilâhî sevgiye bezetir. (İbn Arabî, 2005: 68) Nitekim Mecnûn’un aşk duygusu eserin başında ve sonunda farklıdır.

Mecnûn’un aşkı zaman içerisinde değişim gösterir ve beşerîlikten ilâhî boyuta evrilir. En sonunda da Mecnûn baştanbaşa aşk içinde yok olur. “Tasavvufta aşk, sevenin sevgilisinde kendisini yok etmesi, aşkın yok sadece maşukun var olması, her şeyin ondan ibaret olması hali, olarak tanımlanabilir. Sevgi ile aşk arasındaki fark şudur: İnsan kalbindeki sevgiye hâkim olur, kalbindeki aşk ise onu hâkimiyeti altına alır, kişinin iradesi elden gider. Tasavvufta aşk, yakıcı özelliği itibarıyla ateşe, sarhoş edici özelliği ile şaraba, çıldırtıcı özelliği itibarıyla deliliğe benzetilir.” (Uludağ, 2001: 50)

Leylâ vü Mecnûn, klasik edebiyatımızın en çok işlenen aşk hikâyesidir. Burada kimi şairler bu aşkı tasavvufî maksatla işlerken kimi şairler de beşerî boyutta ele amışlardır. Hamdullah Hamdî, hikâyeye geçmeden önce ve hikâyenin sonunda aşk ile ilgili fikirlerini okuyucuya aktarır. Hamdullah Hamdî’ye göre özünde aşk olan kişinin başında mutluluk tacı vardır, gönlünde aşk ateşi yanmayan kişi akılsız bir eşek gibidir:

Anuñ kim ‘aşkı vardır cevherinde
Sa‘âdet tâcî konmuşdur serinde (198)

O dil kim ‘aşk odından ola hâlî
Har-ı bi-‘aql u dânişdür mişâli (199)

Hamdullah Hamdî, burada kastettiği aşkın ilahi aşk olduğunu, Allah tarafından makbul olan aşkın da hakikat aşkı olduğunu dile getirir:

Belî ‘aşk ile pürdür cümle eşyâ

Hakîkat ‘aşkıdur makbûl-i Mevlâ (205)

Hamdullah Hamdî, aşk hakkındaki görüşlerini eserin sonunda tekrardan dile getirir ve aşkı ateşe benzetir. Bunun öncesinde okuyuculara tasavvufî aşkın kastedildiğini hissettirecek beyitler verildikten sonra aşk ve âşık hakkında izahlar sunar. Aşk ateşinde canını eriten kişi hünerlidir, yığittir:

Şu kim ‘aşk âteşiyle cân eridür

Hüner vaktinde ol meydân eridür (3993)

Aşk, her zehrin panzehiridir; pis olan şeyler onunla temizlenir. Acı tatları lezzetlendiren, acizlere güç kuvvet veren yine aşktır:

Nice zehre girüp tiryâk ider ‘aşk

Nice nâ-pâke irüp pâk ider ‘aşk (3994)

Nice acılara lezzet virür ‘aşk

Nice ‘âcizlere kudret virür ‘aşk (3995)

Hamdullah Hamdî’ye göre gerçek âşık, hakikat aşkıyla yanıp tutuşan kişidir. Nerede bir bela görse, onu ayakta karşılar. Kendisine ayıplama taşı atanlara yüzünü çevirmez, bilakis başını oraya uzatır. Zaten tasavvufî anlamda âşık, maşukuna ulaşmak için her türlü eziyete katlanan ve bunlara severek göğüs geren kişidir:

Hakîkat ‘aşkını da ‘vâ idenler

Semâ’ı germ idüp gavgâ idenler (4000)

Belâya olsalar bir kez giriftâr

Olurlar ‘aşkıdan biñ kerre bizâr (4001)

Odur ‘aşık ki görse bir belâyı

Varsa karşı ide biñ merhabâyı (4002)

Eger atılsa yüz biñ ta‘ne taş

Yüzin döndürmeye vü tuta başı (4003)

Eserde Mecnûn, bir yönüyle melâmî sayılabilir. Sözlükte, ‘kınamak, kötülemek, ayıplamak’ gibi anlamlara gelen melâmet kelimesinin tasavvuf literatüründe kazandığı anlam, ‘ibâdeti gizleme, hâli halkın kınamasına yol açacak şekilde davranışlarla örtmektir.” (Kürkçüoğlu, 1996: 103) Kuşeyrî’ye göre melâmetin üç şekli bulunur: İstikamet, kasd ve terk. Kasd şeklindeki melamet, halk arasında büyük ve tanınan bir kimsenin –ki Mecnûn kabile resinin tek oğludur- makam ve itibara yüz çevirebilmek için halkın kendisinden nefret etmesine sebep olabilecek, dinen sakıncalı olmayan işler yapmaktır. Halka takındığı bu tavır nedeniyle de kötülenir. (Kuşeyrî, 1978: 383) Kays’ın, Leylâ’dan ayrıldıktan sonraki hareketleri bu kavramla bir yönden örtüşmektedir.

Hamdullah Hamdî, Mecnûn’u bir melâmî gibi yansıtır. O gerçek bir âşıktır. Çünkü Mecnûn da halkın kötüleme ve yermelerine aldırılmaz. Hamdullah Hamdî’ye göre gerçek âşıklar melâmetten kurtulmaya çalışmazlar. “Melâmet neşvesini benimseyen Melâmîler’in özellikleri şunlardır: “İhlâs, samimiyet, riyâdan kaçınmak, iyi işleri halktan gizlemek, kötülükleri açığa vurmak, Hakk’ın makbûlü olmak için halkın merdûdu olmaktan çekinmemek, halkın kınamasına değer vermemek, örf ve âdete önem vermemek.” (Kelâbâzî, 1979: 127) Gerçek âşık olmayan kişiler melâmetten kurtulmak için uğraşırlar. Onlar riya aşkını Allah aşkı sandıkları için de başlarına bela geldiğinde usanırlar. Gerçek âşık böyle olamaz:

Şu kim ister melâmetden selâmet

Anuñ başında yokdur bu kıyâmet (4004)

Riyâ ‘aşkın Hudâ ‘aşkı şanurlar

Belâ gelse anuñ-çün uşanurlar (4005)

Hikâye içinde aşk, ilk olarak Kays’ta kendisini gösterir. Aşkî yüreğinde ilk hisseden Kays’tır. Önce Kays, Leylâ’yı fark eder ve ona vurulur:

Gözi sihriyle meftûn itdi Kays’ı

Şaşı bendiyle mecnûn itdi Kays’ı (299)

Aradan çok zaman geçmeden Leylâ da Mecnûn’a gönül verir:

Olup Leylî de Kays’un mübtelâsı

Tolaşdı boynına zülfi belâsı (303)

Hamdullah Hamdî, eserin başında, kastettiği aşkın ilahi aşk olduğunu belirtse de hikâyenin ortalarına kadar bu aşk okuyucuda beşeri aşk duygusu uyandırır. Nitekim olayların gelişimi bu şekilde verilmiştir. Annesi Leylâ'yı okuldan alınca Mecnûn aşkından çöle düşer, Leylâ'nın güzelliği günden güne artınca İbnüsselam onu ister ve nihayetinde Leylâ'nın gönlü olmasa da bu evlilik gerçekleşir. Mecnûn, Leylâ'nın İbnüsselam ile evlendiğini öğrenince ona sitem dolu bir mektup yazar. Bu mektupta hem ona sitem eder hem de Leylâ'ya olan aşkını dile getirir. Burada artık okuyucuya aradaki aşkın tasavvufî boyutuna dair bir şeyler hissettirilir. Mecnûn, benlik heveslerinden sıyrılmış, kendini aşka teslim etmiştir:

Beni benden şu resme aldı 'aşkuñ

Ki ben yitdüm yirümde qaldı 'aşkuñ (2194)

Çü bende qalmadı **benlik hevâsı**

Kime izâ ide cevruñ belâsı (2195)

Mecnûn, Leylâ ile mektuplaşırken Leylâ'nın yazdığı mektuba cevabında artık aşkının ilahi aşka evrildiğini, sen ben kavramının ortadan kalktığını, vuslat yerine vahdeti arzuladığını belirtir:

Baňa ma'nı yiter şüret gerekmez

Baňa **vahdet** gerek vuşlat gerekmez (2879)

Çü sen ben perdesi gitdi aradan

Belâsı düşmenüñ yitdi aradan (2880)

Çü sen ben perdesi ortaya girmez

Seni benden daħi kimse ayırmaz (2881)

Hikâyenin devamında Mecnûn'un dayısı Selîm-i Âmirî çöle, Mecnûn'u ziyarete gider. Yanında bir takım yiyecekler götürüp ona verir. Fakat Mecnûn yiyeceklerin hiçbirini yemez, yanındaki hayvanlara verir. Selîm-i Âmirî bu hale şaşırır. Mecnûn, kendisinin tek yiyeceğinin bir dirhem ot olduğunu, onu da ayda bir

kez yediğini söyler. Bu durum da bize tasavvufi anlayıştaki “**killet-i taam**” (az yemek) kavramını hatırlatır. “Açlık sûflerin vasıflarında bir vasıf, mücâhedenin erkânından bir rûkûn olmuştur. Şüphe yok ki sülûk erbâbı yemeyi bir yana bırakmış ve hikmetin menbalarını açlıkta bulmuşlardır. (Kuşeyrî, 1978: 280)

Budur loğma baña yâhûd yirem ot

Yiter bir ayda bir kez nefsüme kıt (2943)

Şair bunun ardından Mecnûn’un durumuyla mütenasip bir dervişin hikâyesinden bahseder. Derviş de uzlete çekilmiş ve sadece ot ile beslenen biridir. Bir gün padişah oradan geçerken o derviş görür ve bu hali sorar. Derviş de yediğinin kendisine ot değil gül-şeker gibi geldiğini belirtir. Ona göre kanaat bir hazinedir, kanaatkâr kişi de bu hazineye sahip gerçek padişahdır. Bu hikâyedeki zahit ile Mecnûn, karakter olarak benzeşmektedir. Mecnûn, en son Leylâ’ya yazdığı mektubunda vuslatı değil vahdeti arzuladığını söylemişti. Bunun ardından da böyle bir hikâye ile Mecnûn’un **artık dervişliğe adım attığı** okuyucuya hissettirilir. Ardından Mecnûn, Selam-ı Bağdadî ile konuşurken kendi aşkının nefsanî bir aşk olmadığını, ezeli bir aşk olduğunu anlatır. ‘Beni surete tapan veya şehvet içkisiyle sarhoş olmuş biri sanmayın; ben ezeli aşkın sultanıyım’, diyerek aşkının ilahi aşk olduğunu vurgular:

Didi şanma beni şüret-perestem

Ya şehvet bâdesi nûşiyle mestem (3215)

Beni ‘aşk-ı ezel sultân idüpdür

Hevâmı hükmüme fermân idüpdür (3216)

Beni şanma ki nefsüm bendesiyem

Yahûd bād-ı hevâ efgendesiyem (3218)

Aşk ateşi vücudunu mum gibi eritmiş ve tüm nefsanî heveslerden kendisini arıtmıştır:

Ol âteş kim vücûdum mûm idüpdür

Hevâdan kırtarup ma‘şûm idüpdür (3219)

Mecnûn'un özü baştan başa aşk ile dolmuştur ve aşk, aşık ve sevgili özünde birleşmiş, ayırt edilemez hale dönmüştür:

Bir oldı cümle 'aşk u 'aşık u dōst
Ne var ayru görinse kâleb ü pōst (3221)

Vücūdum 'aşk olupdur pāy-tā-fark
Kimi kimden idersin ayırup fark (3222)

Hamdullah Hamdî, eserin son bölümlerine doğru Mecnûn'un aşkının samimiyetini anlamayan cahillerin Kays gibi akıllı bir kişiye “mecnûn” sıfatını yakıştırdığını, hâlbuki onun gerçek Hak aşığı olduğunu okuyucuya bildirir. Bu beyitlerde yine tasavvufi kavramlara yer verilmiştir:

Anı şanma hemân Leylâ'yı sevdi
O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi (3280)

O başdan ayağa derd oldı muṭlak
Delü şandı anı dīvâne aḥmak (3281)

...

Meger ölmezden evvel ölmüş idi
Beḳā zevkîn **fenâda** bulmuş idi (3258)

Beden efsürde olmuşdı **fenâdan**
Anuñ-çün yoğ idi derdi belâdan (3259)

Hatta Leylâ ile karşılaştıklarında bu durum iyiden iyiye ortaya koyulur. Leylâ, Mecnûn'u çöle ziyarete gelir fakat Mecnûn'un aşktan sarhoşluğu öyle bir boyuta ulaşmıştır ki artık hiçbir kimseyi gözü görmemektedir. Nitekim Leylâ'yı da başta tanımaz. Mecnûn, Allah aşkı ile olduğunu ve bu saatten sonra Leylâ'nın araya girmemesi gerektiğini Leylâ'ya söyler:

Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden

Didi Leylā'ya istignā yüzinden (3287)

Mecnûn artık baştan başa aşk olmuş, benliğini unutmuştur:

Didi Mecnûn beni 'aşkuñ alupdur

Vücūdüm **maḥv** idüp kendü ƙalupdur (3295)

Leylâ, Mecnûn'un bu durumunu görünce çaresizce geri döner. Hamdullah Hamdî, Mecnûn'un aşkının evrimini ayrıntısıyla okuyucuya vermek istemektedir.

Bu **vaḥdet** şöḥbetine sığmaz ağyar

Giren olma yûri bu bezme zinhâr (3299)

Mevlânâ Celâleddin-i Rumî, gerçek aşğın, aşkı yolunda canını vermesi gerektiğini, böylece edebî hayata ulaşabileceğini dile getirir: “Âşıkların hayâtı (dostun yolunda) ölmektir; gönlü gönül vermekten başka bir şeyle elde edemezsin!” (Rıfâî, 2000: 238/beyit no: 1776) “Nitekim âşkın cânânına verebileceği en büyük servet, hazine canıdır ve feda edilen can ekmeğinin karşılığı Hızır'a da nasip olan 'ebedî hayat' mükâfatıdır.” (Rıfâî, 2000: 246) Mecnûn'un aşkı artık son raddesine ulaşır ve âşık ile maşuk bir olmuştur. Eserin son kısmında zaten Mecnûn, can vererek maşukuna manevi olarak ulaşmıştır.

Biñ oldı bir iken Leylî'ye meyli

Gidüp Mecnûn yirine ƙoldı Leylî (3634)

O dem Mecnûn niyâz itdi Hüdâ'ya

Gözin yumdı elin açdı du'âya (3853)

Didi ey Hâlık-ı her-âferîde

Be-ḥaḳḳ-ı cümle-ervāḥ-ı güzîde (3854)

Bu miḥnetden beni âzâd iyle

İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle (3855)

Hamdullah Hamdî, Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin bu denli tesirli olmasının sebebi olarak bu hikâyenin nefsânî aşktan değil hakîki aşktan bahsetmesi olduğunu söyler:

Ki bu ‘aşk-ı hakîkî bî-ğaraştır

Bunı şanmañ ki şehvânî marâştır (3598)

Degüldür bu hevâ-yı nefs-i fâcir

Anuñ-çün oldı bu resme mü’ eñşir (3600)

Mesnevi içinde aşk duygusu Mecnûn üzerinden okuyucuya aktarılır. Leylâ da Mecnûn’a âşıktır fakat bu hikâyenin anlatımında daha geri planda kalır. İbnüsselâm’ın Leylâ’ya aşkı, Zeyd’in Zeyneb’e aşkı ise tasavvufî boyutta ele alınmamış, ana hikâyeye destek olması açısından olaylar arasına konulmuştur. Mecnûn’un aşkı elem ve ızdırab doludur. Hallâc-ı Mansûr’un aşk tanımı Mecnûn’un durumunu özetlemektedir: “Pervânenin mum ışığını görmesi “ilme’l-yakîn”, ona yaklaşip hararetini hissetmesi “ayne’l-yakîn”, ateşin içinde yanıp kül olması ‘hakke’l-yakîn’ dir. Aşkın en son gayesi yana yakıla yok olmaktır.” (Uludağ, 2005: 12)

2.6.8.2. Seyr ü Sülûk

Seyr kelimesinin sözlük anlamı “gezmek”, sülûkın ise “yürümek ve gitmek”tir. “Tasavvuf ıstılahında ise seyr, cehaletten ilme, kötü ve çirkin huylardan güzel ahlâka, kendi vücûdundan Hakk’ın vücûduna doğru hareket, demektir. Sülûk da tasavvuf yoluna girmiş kişiyi Hakk’a vuslata hazırlayan ahlâkî eğitimidir.” (Yılmaz, 2004: 185)

Seyr ve sülûk kavramları çoğunlukla birbirleri ile eş anlamlı olarak kullanılır. “Seyr ü sülûk, genel mânâda tasavvuf ve tarîkata giren kimsenin mânevî makamlarını tamamlayınca kadar geçirdiği safhalara verilen isimdir. “Seyrin evveli sülûk, nihâyeti ise vüsûldür. Seyr ve sülûk birbirinin ayrılmaz parçaları sayılmıştır.” (Yılmaz, 2004: 185) Sülûkun tasavvufta çeşitli mertebeleri bulunmaktadır:

“1. Seyr ilâllah: Kendi vücûdundan, hakîki vücûda, yani ufk-ı mübîne (ulûhiyet makamına) seyr demektir.

2. Seyr fillah: İlmî bir harekettir ki, itibarî olan esmâ ve sıfatın ilimden çıkıp tabir ve tesmiyesi mümkün olmayan bir ilme ulaşmaktır. Tarikat uluları buna bekâbillah der.

3. Seyr maallah: Sâlikin her vâsıl olduğu mertebede Allah ile olan seyridir. Bu mertebede ikilik kalkar, yani sâlik hüviyetini kaybeder, hazret-i ehâdiyyete, huzûr-ı Hakk’a vâsıl olur.

Bu makama ‘makâm-ı kabe kavseyn’ denir. Bu makam, velâyet mertebesinin sonudur.” (İz, 1981: 204)

Hamdullah Hamdî, eserin başında, âşık ile maşûkun vahdetinde ikiliğin ortadan kalkacağını, damar ile deri gibi tek parça haline geleceklerini söyler:

Çü zevk-ı vahdete ire iki döst

Bir olur ikilik gidüp reg ü pöst (582)

Seyr ü sulûktan anlaşılması gerek, mâsivâdan yüz çevirerek Hakk’a yönelmektir. Hikâyede mecaz örtüsünün altında seyr ü sülûk’a çıkmış bir müridin yolculuğu anlatılır. Mecâzî aşkın ilâhî aşka evrilmesi, bu uğurda çekilen türlü zahmetler dile getirilir. Bu hikâyede mürid Kays, Leylâ mutlak güzellik, Necd dağı eziyetlerin çekildiği yer, Kays’ın ve Leylâ’nın ailesi de müridi engellemeye çalışan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu yolculuk sonunda Kays ve Leylâ’nın ebedî alemde buluşması ile, yani vuslat ile son bulur.

Sefer kavramı da seyr ü sülûk ile birlikte değerlendirilebilir. Tasavvufi bir kavram olarak sefer, “yolculuk, mesafe kat etmek, ilmî hareket ve inkişaf, kötü huyları terk ederek iyi huylar edinmek için harekete geçmek, nefis menziline Hak ve hakikat hedefine doğru yolculuk yapmak, kalbin Hakk’a teveccühü, yönelmesi” (Kelâbâzî, 1979: 297) şeklinde tanımlanır. Kuşeyrî’ye göre sûfîlerin en büyük hususiyeti sefere çıkmalarıdır. Çoğu sûfî, sülûklarının başlangıcında sefere çıkmışlardır. Sonra bir köşeye çekilip oturmuşlardır. Mecnûn, Leylâ’yı kendinden ayırdıklarından sonra bilmediği pek çok yere gitmiş, serserice etrafta, çöllerde dolanmış ve sonunda Necd Dağı’nı kendine mesken tutmuştur. Burada bir mağara içinde uzlete çekilmiştir.

2.6.8.3. Âyine

Tasavvufî manada insân-ı kâmilin saf ve temiz gönlü olarak kabul edilir. (Cebecioğlu, 2005: 22)

Nider âyine elvân-ı libâsı

Yiter âyineye hil’at cilâsı (3396)

Gönül, Allah’ın tecelli ettiği bir aynadır:

Dilûn âyine-i vech-i Hudâ’dur

Muḥabbet cāmı cānuña ğidādur (3918)

2.6.8.4. Bekâ – Fenâ

Fenâ, sözlükte “geçici olmak, yok olmak, ölmek”, (Eraydın, 2004: 196) bekâ ise “var olma, varlığın devamı” (Kuşeyrî, 1978: 196) olarak tanımlanır. Tasavvufi ıstılahta fenâ kavramı “Sâlikin noksanının zevâlî” (İz, 1981: 188), bekâ kavramı da “Sâlikin kemâlinin kıyâmı” (İz, 1981: 188), şeklinde geçmektedir. “Sûfiler fenâ sözü ile insandaki kötü sıfatların yok olmasına işaret ettikleri gibi, bekâ sözü ile de insanın güzel vasıflar edinerek bunda devam etmesine işaret ederler.” (Kuşeyrî, 1978: 196)

Mecnûn’un aşkı son mertebesine ulaştığında baştanbaşa tüm varlığı aşk olur. “Bir kimseyi hakikat sultanı ve Hakk’ın tecellisi istila eder de başka olan şeylerden hiçbir şeyi, ne maddî bir varlığı ne de onun eserini, ne bir şekli ne de onun gölgesini müşâhede edemezse; o, ‘halktan fânî oldu, Hakk ile bâkî oldu’ denir.” (Kuşeyrî, 1978: 197) İbnü’l-Arabî ise, fenâ kelimesine yedi ayrı anlam verir: “Fenâ, kulu Allah’a ulaştırır. Bu durumda kul, bütün nefsi arzularını terk eder ve kendini Allah’ın irâdesine teslim eder. Fenâ hâli, kulun benliğinin kaybolması ile tevhîdin gerçekleşmesi demektir. Bu hâl, tevhîdin en yüksek derecesidir. Buna fenâ fi’t-tevhîd denilir.” (Cebecioğlu, 2005: 209)

Mecnûn’un tasavvuf yolculuğunun son noktası ise fenâfillah mertebesine ulaşmaktır. “Nefsinden fânî olan, Hak’la bâkî olduğu gibi Allah’ta fânî olan da Allah’la bâkî olur. Allah’ta bâkî olma fikrine bekâbillah, Allah’ta fani olma haline ise fenâfillah denir.” (Uludağ, 2002: 71) “Fenâfillah, kulun beşeri vasıflardan ve aşağı arzulardan sıyrılıp ilahi vasıflarla donanmasıdır.” (Uludağ, 2002: 134) Tasavvufta aşkın amacı da ölmeden önce nefsini öldürmek, Allah aşkıyla bir olmaktır. Mecnûn’un aşkıta vardığı son radde burası olmuştur:

Meger ölmezden evvel ölmüş idi

Bekâ zevkîn **fenâda** bulmuş idi (3258)

Beden efsürde olmuşdı **fenâdan**

Anuñ-çün yoğ idi derdi belâdan (3259)

Tasavvufî anlayışta kulun Hakk ile rûhen buluşmasının yolu nefsi öldürmekten geçer. Mecnûn da nefsin tüm arzularından sıyrılarak eserin sonunda bekâ makâmına ulaşır.

2.6.8.5. Ben-Benlik

Hakîkî aşka yönelen kişi benliğini bu yolda yok etmelidir. Çünkü nefis, kul ile Allah arasındaki en büyük perdedir. (Kuşeyrî, 1978: 239) Bu perde aradan kalkmadan kul, Allah’a hakiki manada ulaşamaz. “Ben demek şeytan işidir.” veya “Ben diyeni irşat mümkün değildir.” gibi sözler tasavvufun bu konudaki yaklaşımını yansıtır.” (Uludağ, 2002: 72) Mecnûn, benliğin arzusu olan beşerî aşktan öylesine uzaklaşmıştır ki Leylâ’yı tanımaz. Bu durum Mecnûn’un benlik kavramından tamamen uzaklaştığını gösterir:

Çü ben **benlik** bütün **kıldum şikeste**

Yüri var uymazam her büt-pereste (3390)

2.6.8.6. Fakr

Fakr kelimesinin anlamı sözlükte ihtiyaç, mahrumiyet, züğürtlük, yokluk kavramları ile eş anlamlı olarak verilir. Tasavvufi manada “kişinin her bakımdan kendini Allah’a muhtaç hissetmesi” (Kuşeyrî, 1978: 440) “Dervişlik, sâlikin hiçbir şeye mâlik ve sahip olmadığının şuurunda olması, her şeyin gerçek mâlik ve sahibinin Allah olduğunu idrak etmesi. İnsan Allah’ın kulu olduğundan; insan da, ona nispet edilen diğer şeyler de hakikatte onun mevlası olan Allah’ındır. Diğer bir ifadeyle sâlikin kendisini daima Allah’a muhtaç bilmesi, Allah’ın hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını kavraması.” (Uludağ, 2002: 131) Fakir, iki cihanda da siyah yüzlüdür. Bundan anladığımız siyah yüz Cenab-ı Hakk’ın nurundan başka rengi kabul etmez, demektir. Zira Cemal-i İlahî’nin güzelliği renklerden arınmış kalplerde ziyadesiyle tecelli eder. Kurbet ehli Cemal-i İlahî’ye baktıktan sonra, artık gözleri O’nun cemalinden başkasını görmez olur ve bu suretle Cemal-i İlahî’den başkasına da bakmazlar, bakamazlar. O’nun muhabbetinden, rızasından, vuslatından başka bir şey istemez olurlar. Çünkü Cenab-ı Hakk insanı Zat-ı ilahîsini tanıması için yaratmıştır. İnsan da ne maksadla yaratıldı ise ona göre hareket etmesi vacibtir. Bu kavram çoğunlukla **fenâ** kavramıyla eş anlamlı olarak da kullanılır:

Fenâ fakrıdur ey Hamdî sevâdu’l-vech fi’ d-dâreyn

Yüzi ağ olsun anuñ kim başında var bu sevdâdan (3308)

Çü şehler ‘âciz olur bu zemânda

Nice rāḥat ola **fakr ehli** bunda (3645)

Fakr hasletine sahip insanlar Allah'ın kulları arasından seçtiği insanlardır ve bunlara fukarâ denir. Hakk, halkı bu kişiler vasıtasıyla korur ve bunların hürmetine insanların rızkını bollaştırır. Sabırlı fakirler kıyamet günü Allah Teâlâ ile bulunacaklardır. (Kuşeyrî, 1978: 440) Tasavvufta dünya malına ait her şeyden vazgeçmek, varlık olarak yalnız Allah'ın rızasına kail olmak esastır. Hikâyede Kays bir fakr ehlidir. Çünkü babası zengin bir kabile reisi olmasına rağmen Kays hikâyenin hiçbir yerinde mala mülke, paraya önem veren biri olarak karşımıza çıkmaz. Bütün varlığına rağmen bir dağda yarı aç yarı tok bir hayat sürer. Avcının elinden hayvanları kurtarmak için yanında bulunan tüm parasını, hatta kıyafetlerini dahi o avcıya verebilecek kadar geniş gönüllü biridir. Babasının tüm ısrarlarına rağmen evine dönüp kabilesinin başına geçmemesi de onun dünyada makam ve mevki gibi heveslerinin bulunmadığına da bir işarettir.

2.6.8.7. Gurbet – Uzlet – Kanâat

Uzlet, halktan ayrılarak tek başına, ıssız bir yerde bütün alışkanlıklardan feragat ederek yaşamaktır. “Mutasavvıfların uzletten maksatları ihtiyaçtan fazla toplumda kalmamak, ibadet ve tefekkürle zamanı değerlendirmektir.” (Uludağ, 2002: 358) “Uzleti tercih eden bir kimse için hak olan şey, halktan ayrı yaşamaktan maksadın insanların şerrinden selamette olmak değil, insanların kendi şerrinden selâmette bulunmalarına inanmasıdır” (Kuşeyrî, 1978: 240) Mecnûn, Leylâ'dan ayrıldıktan sonra kendisini Necd Dağı'na hapsedmiş ve bir nevi uzlete çekilmiştir. Halkın arasına karışmaz, vaktini ibadet ile geçirir. “Şöyle ki yolun başında olan sâlike, başlangıç halinde uzlet ve işin sonunda da Hak ile ünsiyette olabilmek için halvet, istikâmet yolunun gereklerindendir”: (Kısakürek, 1996: 69)

Karışmaz halka dâ'im 'uzlet iyler

Bu halvetde 'ibâdet tât'at iyler (2954)

Mecnûn, ailesinden ayrılarak gurbete çıktığı, uzlete çekildiği Necd Dağı'nda iken yalnızca hayvanlarla sohbet eder ve yanına gelen birkaç dostu veya anne babası ile konuşur. Gurbetteki yolculuğun amacı ise sevgiliye varmaktır. “Sûfilere göre insanın aslî vatani ruhlar âlemidir. İnsan buraya geçici olarak, misafir olarak gelmiştir. O bu âlemde gariptir, ruh dâima aslî vatani olan melekût ve ruhaniler âlemini özlemektedir.” (Uludağ, 2002: 148) Mecnûn, bu dağ içinde bir mağaraya sığınır ve yalnızca aşkını düşünür:

Nice 'uzlet idersin gâr içinde

Nice gül-reng olursın hâr içinde (2984)

Uzlet ve kanaat birbirleriyle yakın anlamlıdır. Kanaat eline geçenle yetinmektir. “Tutumlu, gönlü zengin ve tok gözlü olma, hırslı ve açgözlü olmamadır.” (Uludağ, 2002: 204) “Çalışıp bütün gücünü sarfettikten sonra ele geçene şükredip, ihtirasa kapılmamak ve takdire rıza ile boyun eğmektir.” (İz, 1981: 201) “Allah Teâlâ ‘Erkek veya kadın müminlerden sâlih amel işleyenleri hoş bir hayata kavuştururuz.’ (Nahl, 16/97) buyurmuştur. Birçok tefsir âlimi bu âyette geçen ‘hoş hayat’ tabiri ile dünyada kanaatkâr olmanın kastedildiği görüşündedirler.” (Kuşeyrî, 1978: 299) Hamdullah Hamdî, dünyada rahat etmek için bu üç haslete sahip olmak gerektiğini ifade etmektedir:

Dilerseñ olasın bu demde rāḥat

Gerekdür ğurbet ü ‘uzlet ḳanā‘at (3646)

2.6.8.8. İlim

Tasavvûfî manada ilim, “kendini bilmek, sâlikin kendini bilmesi” (Uludağ, 2002: 182) olarak tanımlanmaktadır. Kays, sünnet olduktan sonra babası tarafından ilm tahsil etmesi maksadıyla mektebe gönderilir. Mektep ilmi, yani akli temsil eder. Kays ve Leylâ’nın ise bununla işi yoktur. Eserde aşıkların terbiye edileceği yer mektep değil, aşk okuludur. Fakat mektep ile, âşığın bu yola, yani ilâhî aşka varmaya ilimle başlaması gerektiği vurgulanmaktadır. Mecnûn, Leylâ’yı ilk olarak mektepte görür ve ona orada aşık olur. Mekteptekiler edep ilmini tahsil ederken bu ikisi fitne ve heves peşindedir:

Oḳurlar ğayrılar ‘ilm-i edebden

Bularuñ dersi şevḳ ile şağabdan (313)

Hamdullah Hamdî, devrinde bu kavramın içinin boşaltıldığını söylemektedir:

Eger ‘ilm ise olmuştur izāfet

Gidüp ma‘nāsı ḥālî ḳaldı şüret (3511)

2.6.8.9. İnsân-ı Kâmil

Sâlikin, sülûk yolunun sonunda ulaşmak istediği özellikleri kendisinde barındıran insan tipidir. Kâmil insan, “Allah’ın yeryüzündeki halifesi olması itibarıyla onun bütün isim ve sıfatlarına mazhar olan ve beş hazreti, yani varlığın esas mertebelerini tümüyle kendisinde toplayan insan” olarak tanımlanır.(Uludağ, 2002: 186) Eserde de kâmil insanın nitelikleri belirtilirken onun Allah’ı tanıyan ve Hakk ehli olan kişileri hayırla anan biri olduğu dile getirilir:

Odur kâmil ki olsa Ḥaḳ’dan āḡāh

Hemân dir ehl-i Hakk’a bârek-Allah (3503)

Kâmil insan, velî kimsedir. “Velî’nin en son haddine varıncaya kadar ve en mükemmel şekilde Allah Teâlâ’nın hukukuna riâyet etmesi, Allah Teâlâ’nın ise gerek emniyette ve gerek sıkıntıda velisini devamlı olarak muhafaza etmesi lazım gelir.” (Kuşeyrî, 1978: 426) Mecnûn, aşk ile ibadet ettikçe eser içinde bir velîye döner. Velîlerin manevi bir tesir gücü, bir kerâmeti bulunur. Nitekim Mecnûn’da da kerâmete dair unsurlara rastlarız. Onun hayvanlarla konuşması veya kendisine saldıracakken İbnüsselâm’ın elinin taş kesilmesi, böyle hadiselerdendir.

2.6.8.10. Ölmeden Evvel Ölmek

Sâlik, yolun en başında nefisini öldürerek bu yola koyulur. Mâsivâdan yüz çevirerek, Hakk ile alakalı olmayan işlerden, dünyaya ait gailelerden el çeker. Mutasavvıflar “ölmeden evvel ölünüz” hadîs-i şerîfî doğrultusunda kulun nefisini öldürmesi gerektiğine inanırlar. Dünyaya ait her şeyden el çekip yönünü Allah’a çevirmek ve gönülde ondan başka hiçbir şeye yer vermemek, bu fikrin özüdür. “Tasavvuf düşüncesine göre varlık, bir düzen içinde ve tedricen yaratılmıştır. Bu yaratılma bir defaya mahsus olmayıp her an gerçekleşmektedir. Yaratılış tertibine göre önce maddeler, sonra bitkiler daha sonra da hayvanlar âlemi ortaya çıkmıştır. Bu zuhûr sonsuzdur. İnsan bu varlık kademelerinin en üstündedir. İnsan kendisine verilen akıl ve irade gibi iki üstün vasıtayı iyi kullanabilirse, tekrar geldiği yere dönecek, küllî vücud olan Allah’a ulaşacaktır. Sûfilere göre bu kavuşma, zorunlu olan (ihtiyârî) ölümle değil, isteyerek yaşanan (irâdî) ölümle gerçekleşir. Sûfiler bu ölümü “ölmeden önce ölünüz” hadisiyle tanımlarlar ki, esas itibarıyla nefsin terbiyesi ve terkidir. Yûnus bir mısrasında “zinde iken ölmek gerek varup anda ölmez ola” derken, ölmeden önce ölümün gerçekleştirilmesi gerektiğini söyler.” (Tatcı, 1997: 10)

Hikâyede Mecnûn’un babası yaşlanmış ve artık oğlunun bu boş heveslerden vazgeçip kabilesine dönmesi gerektiğini düşünmektedir. Onu çölde bulur ve dönmek için ikna etmeye çalışır. Ona verdiği öğüt de ölmeden kendini öldürmesi, yani derdini kalbine gömmesidir:

Şu cân kim **ölmedin dünyâda öldi**

İçüp âb-ı hayâtı bākî oldı (2448)

Mecnûn, zaten bu dünyada sûretten geçmiş ve hakiki manaya ulaşmış biridir. Hikâyenin sonunda kendi nefisini yok etmiş ve bekâbillah mertebesine ulaşmıştır:

Geçüp âlâyiş-i şüret-peresti

Me’ânî cāmınıñ olmışdı mesti (3257)

Meger ölmezden evvel ölmüş idi

Beḳā zevkın fenāda bulmuş idi (3258)

2.6.8.11. Vuslat

Sözlük anlamı ulaşma, kavuşma olan vuslat; tasavvufta yüce sevgiliye, yani Allah'a kavuşma olarak tanımlanır. "Allah'a kavuşma (vuslat), ruhun ölümsüzlük şuuruyla şuurlanması, ilahî bir hayat bulmasıdır. İşte tasavvufun karakteristik yapısı budur. İnsanı ayırdığı bütün olan aslî hüviyetine, yani Allah'a ulaştırmak!" (Tatcı, 1997: 10) Yani vahdet hakikatidir. Eserin sonunda Leylâ'nın ölümünün ardından Mecnûn'un onun mezarına uzanıp aslolan sevgiliye ulaşmak için ölümü dilemesi, tasavvufta vuslatın ancak öbür dünyada olabileceğini okuyucuya hissettirir:

Gerek ben de kıoyam dünyâ ḫarâbın

Varup anda içem vaşluñ şarâbın (3816)

2.6.8.12. Mecâz ve Hakikat

Tasavvufi anlamda hakikat "zâhirin ardındaki örtülü ve gizli mânâ, dinî hayatın en yüksek seviyede yaşanarak ilâhî sırlara âşinâ olunması" (Demirci, 1997: 178) olarak tanımlanabilir. Mecaz ise bunun tersi durumdur. Mecaz, hakikatin zıddıdır. Hamdullah Hamdî, eserin baş tarafında aşk hakkındaki düşüncelerini okuyuculara aktarırken, mecaz ve beşeriyetten sıyrılıp hakikate yönelmiş aşkın makbul olduğunu, gerçek aşğın gönlü hakikat hikmetleri ile dolu olan kişi olduğunu belirtir:

Mecâzîsi ki 'aşkuñ kanṭaradur

Hakîkî olsa â'lâ manzaradur (195)

Tasavvufta hakikat kavramı, şeriat ile birlikte anılır. "Şeriat halkın mükellefiyetini, hakikat de halkın tasarrufunu belirtir. Şeriat O'na ibadet, hakikat O'na müşahededir. Şeriat emr ile kâim, Hakikat kaza ve kaderi gösterici, her şeyden gizli ve her şeyden açıktır." (Kısakürek, 1996: 63) "Şeriat, emir ile kâim ibadet; hakikat Sırr-ı Ma'bûd'u müşahededir." (İz, 1981: 189) Her ikisi birbiriyle birliktedir ve bir arifte bulunması gerekir. "Âbide, ibadet ve amel hali galip olduğu için şeriat sahibi; ârife ma'bûd ve onu müşahede hali galip olduğu için hakikat sahibi adı verilmiştir. Aslında ibadet ve ma'bûd gibi âbid ile ârifi de yekdiğerinden ayrı düşünmek kabil değildir." (Kuşeyrî, 1978: 217) Mecnûn'da bu iki haslet de bulunur. Onun aşkı

mecazlardan kurtulmuş ve mutlak gerçeği, hakîkati bulmuştur. Mecâzî aşk şehvetin ürünü iken hakîkî aşk kalbe aittir:

Mecâz âteşlerinden puhte olmuş

Hakîkat hikmetiyle gönli tölmiş (3256)

Ki bu ‘aşk-ı hakîkî bî-garaздur

Bunı şanmañ ki şehvânî maraздur (3598)

2.6.8.13. Vahdet-i Vücûd

Hamdullah Hamdî’nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisi, tasavvuftaki vahdet-i vücûd kavramı üzerine kuruludur. İnsanoğlu varolduğundan beri kendini, evreni, varlığı zihninde sorgulamış ve bir cevap bulmaya çalışmıştır. “Vahdet-i vücûd düşüncesinde, temelde, varlıkta mutlak birlik bulunur. Varlık, Allah’ın sıfatlarının tezahürü ile meydana geldiğinden yaratanla yaratılanın bir olduğu düşüncesi savunulur. Allah tarafından yaratılan her şey O’nunla aynı nitelikten olur, yaratılan yaratanın görüş alanından çıkar, yaratılış Allah’ın özünden fışkırır ve bu yüzden Allah’ın eseri olan evren O’nun için eksiklik sayılabilecek hiçbir nitelik içermez. O halde tek ve mutlak olan varlık Allah’tır ve bütün varlıkların aslıdır.” (Bolay, 1987: 293)

Vahdet-i vücûd kavramı, tasavvufta iki farklı şekilde tecelli eder. Birinci görüş, Kâinata varlık olarak ne varsa hep O’nun kendisidir, görüşü; ikincisi ise, hepsi O’ndandır, düşüncesidir. Yani her şey O’nun yarattığıdır manasına gelmektedir. (İz, 1981: 163-165) Sâlik, bu yolda ilk olarak yaratıcıya ulaşmak adına, ona ait delilleri bulmaya gayret gösterir. Bunlar vasıtasıyla mertebeleri yükselir ve ilahî yaratıcıya ulaşır. Bu mertebeler tevâcud, vecd ve vücûd’dur. “Vecd; aşk ve muhabbettir. Tevâcud ise vecdde yani sevgi ve muhabbette kemâle ermemiş kimsenin, bir nevi kendi iradesiyle vecdi arzulaması, ona talip olmasıdır. Vücûd, vecdin üstünde olarak, onu geçtikten sonra hâsıl olur. Sâlik, Hakk’ın vücûdunda topyekûn beşerî sıfatlardan tamamen sıyrıldıktan sonra ona ulaşır. Yani vücûd, Hakk’ın vücûdunda bitip tükenişi belirtir.” (Kısakürek, 1996: 41-44)

Vahdet-i vücûdun dayandığı tevhîd inancı, insanların tek ve mutlak varlık olan Allah’ı tanıyıp ona ibadet etmelerini kolaylaştırır. (Ünver: 2009: 539) “Mütefekkirlerin akılları tevhîd bahsinde son hadde ulaştı mı, hayret ve dehşet mertebesine erişmiş olur” (Kuşeyrî, 1978: 415) Mecnûn da hikâyenin sonunda beşerî aşktan sıyrılıp ilahî aşk mertebesine ulaşır. Nitekim kendisini ziyarette gelen Leylâ’yı tanımayıp onu bir yabancı gibi görmesi, artık vahdete yaklaştığını gösterir. Burada beşeriyeti temsil

eden Leylâ da dâhil her şey hakîkati gölgeleyen birer perdedir ve bu perde aradan kalkmadıkça âşık, ilahî nûra erişemez:

Bu vahdet şöhbetine sığmaz âgyar

Giren olma yûri bu bezme zinhâr (3299)

Mecnûn'un tek isteği vahdete ermektir. Yani Allah'a ulaşmaktır:

Baňa ma'ni yiter şûret gerekmez

Baňa vahdet gerek vuşlat gerekmez (2879)

Nitekim eserin sonunda Mecnûn, tüm yolculuğunun mutlak varış noktasına ulaşır. Tüm ikiliklerden, mâsivâdan, ilahî nûru görmesine engel perdelerden, yani kesretten kurtulur. Rûhu, vahdete erer, ilahî aşkla buluşur.

2.6.9. LEYLÂ İLE MECNÛN HİKÂYESİNİN EPİZOT TAHLİLİ VE MOTİF YAPISI

2.6.9.1. Epizot Tahlili

Leylâ vü Mecnûn konusu, edebiyatımızda çoğunlukla mesnevi nazım şekli ile yazılmış olsa da neticede olay anlatan bir hikâyedir. Hikâyeyi inceleme metotlarından biri de hikâyede bulunan epizotların ve motiflerin incelenmesidir. Burada Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin tahlili yapılırken Ali Berat Alptekin'in bir halk hikâyesi olan Kirmanşah Hikâyesi'ni tahlil ederken kullandığı epizot tahlili metodu kullanılmıştır. (Alptekin, 1999: 53-68)

2.6.9.1.1. Kahramanın Ailesi ve Doğumu

Hikâyenin başkahramanı Mecnûn'dur. Mecnûn, Araplar arasında meşhur, büyük bir kabîle olan Benî Âmir kabilesindedir:

‘Arabda bir ulu var idü meşhûr

Benî ‘Âmir ili anuñla ma‘mûr

Mesnevi içerisinde kahramanın ailesinin geniş bir tasviri bulunmamaktadır. Mecnûn'un anne ve babası hikâye boyunca oğullarını bu sevdadan kurtarıp eve döndürmeye ikna etmeye çalışır, fakat bunda başarısız olurlar. Bu cihetle daima kederli bir haldedirler.

Mecnûn'un babası kudretli ve zengin bir kabile reisidir. Tek eksiği bir erkek evladının olmamasıdır. Bunun devamında Klasik şark masallarında rastlanan şekilde bir erkek çocuğa sahip olur. Kays, yani Mecnûn, babasının Tanrıdan bir çocuk

dilemesi sonucu dünyaya gelir. Adını Kays koyarlar. Bu bölüm mesnevi içerisinde fazla uzun tutulmamıştır, tüm bunlar birkaç beyitte anlatılır:

Du‘ā tūri eşer itdi hedefde
Dür oldı kıatre-i nışān şadefde (239)

Doğuz ay çün tamām oldı vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden perde açdı (240)

Cihāna bî-kıyās in‘āmı itdi
Gözi nūrına Kays’ı nāmı itdi (248)

Doğar doğmaz Kays’ın geleceği haber verilir, o ezelden aşk ile birlikte dünyaya gelmiştir:

Meger ‘aşk ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (253)

Eserde Leylâ’nın doğumundan ise hiç söz edilmez. Leylâ ile Kays ilk olarak okulda karşılaşırlar.

2.6.9.1.2. Kahramanın Yetişmesi ve Tahsili

Eserde Kays’ın tahsiline dair geniş bir ayrıntı bulunmamaktadır. Babası, Mecnûn’u sünnet ettirdikten sonra çeşitli ilimleri öğrenmesi için onu okula gönderir:

Çü sünnet emrin irgürdi kemāle
Ol ayı mektebe itdi havāle (278)

Ki tahşîl iyleye ‘ilm ü kitābet
Hecā vü harf u tecvîd ü kırā’at (279)

Bu okulda çok güzel kızlar bulunmaktadır ve Kays, Leylâ ile burada karşılaşır. Tahsile dair başka bir anlatı yer almaz.

2.6.9.1.3. Kahramanın Sevgili ile Karşılaşması ve Âşık Olması

Eserde Kays, Leylâ ile okulda karşılaşır ve görür görmez ona âşık olur:

Gözi sihriyle meftûn itdi Kays'ı
Şaşı bendiyle mecnûn itdi Kays'ı (299)

Leylâ'nın güzelliğine vurulan Kays, artık ondan başka bir şey düşünmemektedir. Okul ve derslerle bir ilgisi kalmaz:

Açup Kays'a ğam u sevdâ kıpusın
Kımadı ders ile fetvâ kıpusın

Kays'un Leylâ'ya âşık olduğunun söylenmesinden birkaç beyit sonra Leylâ'nın da ona gönül verdiği şair tarafından söylenir. Bu ilk görüşte aşk, her iki kahraman için de geçerlidir ve eserin başında, yani Kays Mecnûn olana kadar geçen bölümde, beşerî bir hüviyettir.

2.6.9.1.4. Kahramanın Gurbete Çıkması

Mesnevi içerisinde kahramanın ilk kez yurdundan ayrılmasına sebep olan hadise, Leylâ'nın ailesi tarafından okuldan alınmasıdır. Kays, Leylâ'yı göremeyince derdinden serseri bir şekilde dolanmaya başlar. Onun bu halini görenler artık onu Mecnûn diye çağırmaya başlarlar.

Otur şimden girü şermende hāmūş
Kıo mekteb dersini iyle ferāmūş (366)

Mecnûn'un burada başlayan gurbet yolculuğu, eserin sonuna kadar devam eder. Bir daha annesinin ve babasının çeşitli ısrarlarına rağmen evine dönmez. Mecnûn, hikâyenin sonunda gönlündeki evde, Leylâ'nın mezarının başında can verir. Pek çok aşk hikâyesinde görülen, ailelerin ilişkiyi onaylamama durumu, hikâyelerin temel çıkış noktası olmaktadır.

2.6.9.1.5. Sevgilinin Bir Başkası ile Evlendirilmek İstenmesi ve Kahramanın Bunlardan Haberdar Olması

Mecnûn, ailesini göndertip Leylâ'yı istetse de ailesi bir deliye kız vermeyeceklerini belirtip onları geri çevirir. Leylâ'nın güzelliği meşhur olunca İbnüsselam isimli güçlü bir bey, pek çok hediye ve ihsanla beraber Leylâ'yı ailesinden ister. İlkinde Leylâ'nın babası biraz beklemesi gerektiğini belirtse de ikinci kez istediğinde kızını verir. Leylâ istemediği biriyle zorla evlendirilmiş olur. Fakat Leylâ, kendisinin Mecnûn'u sevdiğini söyler ve kendisine dokunmamasını, aksi halde tamamen kendisini elinden yitireceğini söyler. İbnüsselam da mecburen bu isteği kabul eder:

İñende meyveye el şunma küstāh

Ki ğayruñ mülkidür bu meyve-i şāh (2064)

Mecnûn, Leylâ'nın haberini çölde rastgele oradan geçen bir adamdan öğrenir. Fakat adam, Leylâ'nın gerçekten İbnüsselam'a yar olduğunu ve kendisini tamamen unuttuğunu söyler:

‘Adū oldı saña ol bî-vefâ yār

Saña yād oldı ğayre āşinā yār (2099)

Bunları duyan Mecnûn'un gözünden kanlı yaşlar gelir ve yere düşer. Haberi veren kişi onun öldüğünü zanneder ve yalan söylediği için utanır. Mecnûn'un ayağına kapanıp özür diler ve gerçekleri söyler. Fakat Mecnûn, bu kişinin riyâkâr tavırları karşısında ona güvenini yitirir ve Leylâ'ya sitem dolu bir mektup yazar.

Ali Berat Alptekin'in tahlilinde bulunan “kahramanın eve dönüşü” epizodu, bu hikâyede bulunmamaktadır. Mecnûn, evinden ayrıldıktan sonra bir daha memleketine dönmez ve Leylâ'nın mezarında can verir.

2.6.9.2. Motif Yapısı

Edebi bir terim olarak motif “edebiyat ve sahne eserlerinde, içinde ya da yanındakilerden biçim, yapı ve anlam gibi özelliklerinden biriyle, bir başkalık gösteren, renk, çizgi, ses, söz ve benzeri bağımsız bir kavram ya da varlık.” (Akalın, 1996: 106) şeklinde tanımlanır. Stith Thompson'a göre ise masalın dikkati çeken, müstesna özellikleri olan en küçük unsurudur. (Thompson, 1999: 75) Burada masal için yapılan tanım, olay anlatımı odaklı Leylâ vü Mecnûn mesnevisi için de kullanılabilir. Nitekim motiflerin temel kullanım amacı, okuyucu ve dinleyiciyi olaya hazırlamak, onu olaya adapte etmektir.

Hamdullah Hamdî'nin mesnevisinde gerek olağanüstü gerekse klasik edebiyatımızda sıkça işlenen motifler yer almaktadır.

2.6.9.2.1. Olağanüstülük İçeren Motifler

Hamdullah Hamdî'nin Leylâ ve Mecnûn mesnevisinde, çoğu teşhis sanatıyla birlikte örülmüş olağanüstü durumları ifade eden beyitler bulunur. Kuşkusuz teşhis sanatı kendi içinde kısmî olağanüstülük taşır; fakat Hamdullah Hamdî bu beyitlerin

bazılarında okuyucunun gerçekten öyle bir durumun yaşandığını hissetmesini istediği de görülür. Mesnevide yer alan olağanüstülük barındıran motifler şunlardır:

a) Keramet Motifi: Mecnûn çölde hayvanlarla birlikteyken kendisine bir keramet bahşedilir ve vahşi hayvanlar ona hizmet ederler. Bu bölümde de yine teşhis sanatıyla örülmüş bir olağanüstülük hâkimdir:

O ‘aşık çün cihāndan vahşet itdi

Kerāmet buldı vahşi hizmet itdi (2630)

Yürüse **şir** olur çavuş yolına

Yatursa yaşdanur **ahū** kolına (2623)

Çü bir yir bezm-gāh-ı şāh olurdı

Aña cārüb-zen **rübāh** olurdı (2624)

Ṭayansa girde-bāliš yavşan idi

Yürüse peyk önince **ṭavşan** idi (2625)

Peri-i ṭā’ir otursa sāye-bānı

Ḳapucı **ḳaplan aşılan** pāsbānı (2626)

Burada adı geçen hayvanlardaki durum, teşhis sanatına birer örnek olmakla birlikte, bu hayvanların hikâyede Mecnûn’a daima arkadaşlık etmeleri, Leylâ vü Mecnûn buluştuklarında onların etrafını çevreleyip “ağyar” ve “rakîb” e müsaade etmemeleri, hikâyenin içinde yaşanan olaylar olarak verilir.

Benzer bir durum da Mecnûn ile babası arasında yaşanan bir sohbet esnasında görülür. Mecnûn’un babası artık yaşlanmıştır ve oğlunun eve dönmesi gerektiğini düşünür. Mecnûn’u çölde bulur ve ona durumunu anlatır. Mecnûn bir an aşktan tövbe edip atasıyla eve dönmeyi düşünür. Tam bu esnada “aşk” bunları işitir ve onu bu fikrinden vazgeçirir. Burada aşkın kişileştirilmesinin yanında, soyut bir kavramın

bir insanla konuşup onu fikrinden caydırması olağanüstü bir durumdur. Nitekim bu durum da hikâyede yaşanmış bir olay olarak okuyucuya verilir:

İrişüp itdi ‘aşk-ı lā’ubālî

Anuñ ol tevbesine gūş-mālî (2472)

Ki tevbe ‘āşıkā ‘ayn-ı haṭādur

Anuñ-çün gūş-māl itmek revādur (2473)

Barışmaz tevbe ile ‘aşk-ı ser-keş

Nitekim penbe-i huşk ile âteş (2474)

Yakup tevbe hicābın çāk ider ol

Yıkup cümle bināsın hāk ider ol (2475)

b) Taş Kesilme Motifi: Teşhis sanatıyla örülü bu olağanüstülüklerin haricinde Türk halk kültüründe önemli bir yeri olan “elin taş kesilmesi” motifinin yer aldığı bir olağanüstü olay mesnevinin içinde geçmektedir. Leylâ, İbnüsselam’la nikahlandıktan sonra Mecnûn, Leylâ’nın yurduna gider. Leylâ ile karşılaşırlar. Leylâ, Mecnûn’un perişan halini görür, kahrolur. Olanların sorumlusu olarak kendisini görür. Mecnûn, Leylâ’nın yüzünü görür ve kendini kaybedip yerlere düşer. Tenha bir yerde sohbet etmeye başlarlar. Fakat rakip –muhtemelen İbnüsselam- onları görür ve kılıcını çıkarıp Mecnûn’a saldırmaya yönelir. O anda inanılmaz bir şey olur ve rakibin **elleri taş kesilir**:

Alup def’î ele şemşir-i ‘üryān

İrüp Mecnûn’a kaşd itdi ala cān (2367)

İrişdi çala ol şūrîde mesti

Kurudı ol kılıç tutduğı desti (2368)

Alup hem sağ ele tığı yüridi

Hemân ol kuruyası da kurudı (2369)

Taş kesilme motifi, diğer anlatı türlerinde de karşımıza çıkmaktadır. “Şekil değiştirme motifi içinde değerlendirilebilecek bir motif olarak “taş kesilme”, insanın, hayvanın veya herhangi bir nesnenin taşa dönüşmesidir. Taş kesilme her şeyden evvel bir şekil değiştirme, dönüşme olup sözlü gelenekte masal ve efsane türü içinde sık rastlanan bir motiftir.” (Feyzioğlu, 2011: 121) Taş kesilme motifinin Türk halk kültüründe önemli bir yeri bulunur. Bu motif Dede Korkut’ta da görülür. “Dede Korkut, hikâyelerde de gördüğümüz gibi töreleri çok iyi bilen, her konuda bilgili, ozan yanı olan, yol gösterici, yaşlı, bilge bir kişidir. Belki bu özelliklerinden dolayı halk ona olağanüstü nitelikler vermiştir. ‘Kam Büre Bey-oğlu Bamsı Beyrek’ hikâyesinde Dede Korkut’un bir kerametiyle karşılaşırız: Baniçiçek’i Bamsı Beyrek’e istemeye giden Dede Korkut’u kızın kardeşi Deli Karçar atla kovalar. Yakaladığında, kolunu yukarı kaldırıp kılıç vurmak ister. Bunu gören Dede Korkut, ‘İsm-i ‘âzam’ duasını okur ve ‘Çalarsan elin kurusun’ der. Deli Karçar’ın eli havada asılı kalır. Bunun üzerine Deli Karçar aman diler. Günahlarına tövbe edip, kızkardeşini Beyrek’e vermeğe razı olur. O zaman Dede Korkut, tekrar dua eder ve Deli Karçar’ın eli eski durumuna döner. Bu olaydan da anlaşılacağı üzere Dede Korkut, Tanrı’ya yakın, ermiş bir kişi özelliği göstermektedir.” (Derdiyok, 1993: 6) Bu motif, **Hamdullah Hamdî’nin eserini yazarken örnek aldığı Nizâmî’nin eserinde bulunmaz.** Bu taş kesilme hadisesinin devamı da içinde olağanüstülük barındırır. Rakip, Mecnûn’un ayaklarına kapanıp af diler. Mecnûn nasihat eder, affeder ve İbnüsselam’ın eli normale döner:

Du‘âsın Hâk kabûl itdi ğarîbüñ

Kurumış desti hûş oldı rakîbüñ (2379)

c) Dua ile Ölme: Son olarak Mecnûn’un ölümünde de olağanüstü bir durumun mevcut olduğu dikkati çeker. Mecnûn, çektiği tüm eziyetlerin ancak ölümle sonlanacağını, bu vesileyle sevdiğine kavuşacağını düşünür. Leylâ’nın mezarına uzanır ve canını alması için Allah’a dua eder, duası anında kabul olur ve can verir. Mecnûn’un Allah’a yalvararak ölmesi durumu da olağanüstüdür:

Bu miñnetden beni âzâd iyle

İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle (3855)

Dehânından çıkınca bu du‘âsı

Bile çıkdı anuñla cān hümāsı (3856)

ƘuƘup ol bir nefesde dōst hākin

Diyüp ey dōst virdi cān-ı pākin (3857)

Halkın anlatı ihtiyacını karşılayan destan, efsane, masal gibi Halk Edebiyatına ait ürünlerde sık gördüğümüz olağanüstü durumlara, motiflere, bir divan edebiyatı nazım şekli olan mesnevide rastlamak; bu türün de diğer türler gibi bir anlatı türü olması ile açıklanabileceği gibi, mesnevinin diğer divan edebiyatı nazım şekillerine göre daha geniş bir halk kitlesine hitap etme anlayışıyla yazılması gerçeğiyle de açıklanabilir. Hamdî'nin eserinde bulunan olağanüstü bu durumlar, okuyucunun hayal dünyasına hitap eden, onları esere çeken ve eserin de sanatsal yönünü artıran unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.6.9.2.2. Çocuğu Olmayan Padişah Motifi

Çocuğu olmayan padişah/hükümdar/hakan motifi, destan devri Türk edebiyatından itibaren edebiyatımızda sıklıkla kullanılmıştır. Dede Korkut'ta Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi (Ergin, 1964: 4) ve Bey Böyrek Hikâyesi (Alptekin, 1999: 102) gibi halk edebiyatımızın ilk ürünlerinde karşımıza çıkan bu motif divan edebiyatında Mihr ü Mâh (Külekçi (2), 1999: 106), Mihr ü Müşterî (Külekçi (2), 1999: 94), Şem ü Pervâne (Külekçi (2), 1999: 81) gibi mesnevilerde de kullanılır. Hamdullah Hamdî'nin mesnevisinde de Benî Âmir kabilesinin liderinin bir erkek çocuğu olmamaktadır. Allah'a ettiği dualer neticesinde bir erkek evlada sahip olur.

2.6.9.2.3. Dağ Motifi

Hikâye ve masallarda sık kullanılan motiflerden biri de dağdır. Mecnûn, Leylâ'dan ayrılınca kendisini çöllere vurur. Burada Necd dağına yerleşir. Burası Leylâ'nın kabilesinin yaşadığı yere yakındır.

Meger ol küh kim Necd idi nāmı

Ol idi Ƙavm-i Leylānuñ maƘāmı (593)

Mecnûn, tüm acılarını, ruhi olgunlaşmasını burada yaşar. Burada hayvanları kendisine arkadaş eder. Dolayısıyla Mecnûn'un ruhî durumuna en uygun yer bu dağdır. Kendisini ailesinden, insanların kınamasından burası korur.

2.6.9.2.4. Yabanî Hayvanlarla Arkadaşlık Kurma Motifi

Ailesi Leylâ'yı okuldan aldıktan sonra Mecnûn çaresizce etrafta başıboş dolandır. Halk tarafından bu hali nedeniyle kendisiyle alay edilir, kınanır. Mecnûn tüm bunlardan kurtulmak ve aşkıyla başbaşa kalmak amacıyla Necd Dağı'na sığınır. İnsanlardan uzaklaşır, burada yaşayan yabanî hayvanlarla arkadaşlık eder. “Bu yabanî hayvanlar yalnızca insanlarla değil, birbirleriyle de bir arada yaşaması mümkün olmayan hayvanlardır: aslanla ceylan, kurtla kuzu Mecnûn'un yanında ahenk içinde yaşarlar. Olayların akışı içerisinde bu yabanî hayvanların Mecnûn'un etrafından hiç ayrılmadıkları ve Mecnûn'u sürekli koruyup kolladıklarına tanık oluruz. Mecnûn eser boyunca farklı zamanlarda ceylanları avcılarının elinden kurtarır. Mecnûn'un bu şekilde yabanî hayvanlarla kurmuş olduğu yakınlık, kendisine ermiş bir çehre izafe etme çabasıyla ilgilidir. Doğumu, eğitimi ve aşkı benzerlerine göre farklı ve olağanüstü olan bir kahraman eşya ve hâdiselerle diyalogunun da farklı olması icap eder. Bu motifle temiz ve saf bir aşkın insana bahşettiği bazı üstünlüklere atıfta bulunulmuştur. Hz. Süleyman ve Hz. Muhammed'in mucizelerinden biri de hayvanlarla konuşmalarıdır.” (Levend, 1984: 137) Mecnûn ile bu yabanî hayvanlar arasındaki ilişki karşılıklıdır. Yeri geldiğinde Mecnûn yemeğini onlara verir, onlar da Leylâ ile buluşmalarında aralarına rakîbin girmesine mani olur.

2.6.9.2.5. Kılık Değiştirme Motifi

Mecnûn, sevdiğine kavuşmak maksadıyla, Leylâ'nın kabilesinden gizlenmek için kılık değiştirerek onun yanına gelir. Bunlardan birinde Mecnûn Leylâ'nın diyarına doğru yol alırken karşıdan boynuna ip bağlı bir şekilde gelen birini görür. Mecnûn bu ipi çeken kişiye o ipi kendi boynuna geçirmesi için yalvarır. Böylece kapı kapı dilenen bir dilenci kılığına girmiş olur.

Uyup Mecnûn yiler boynında urğan

Kimi halkuñ gülüşür kimi giryân (1904)

Sonunda Leylâ'nın kapısına ulaşır. Geçmişte yaptığı tüm hatalardan dolayı sevgilisinden özür diler.

Bir diğer kılık değiştirme de Mecnûn'un Leylâ'nın ziyafetine katılmasında görülür. Leylâ bir gün bir ziyafet düzenler. Mecnûn bunu haber alınca kılık değiştirerek ziyafete katılır. Leylâ herkese son derece iyi davranıp ihsanlar sunarken Mecnûn'u farkeder ve onun tabağını kırar. Mecnûn ise bu duruma çok sevinir. Çünkü onu herkes gibi görmemiştir.

2.6.9.2.6. Ölüm ve Yas Motifi

Ölüm, hayatın bir gerçeğidir ve “Her nefis ölümü tadacaktır” (Al-i İmran, 3/185, Enbiyâ 21/35, Ankebût 29/57) ayeti bunun bir delilidir. İslamiyette ölüm bir son değildir. “Biz Allah’a aidiz ve yine O’na döneceğiz.” (Bakara 2/156) ifadesi, insanın aslî hayatının ölüm ile birlikte başladığını gösterir. “Bu sebeple mutasavvıf şairler ölüme kara gözlüklerle bakmazlar. Onlar için ölüm, dünyada iken gurbette olan insanın asıl vatanına dönüşü veya sevgiliye kavuşulan bir şeb-i arûstur.” (Yeniterzi, 1990: 1) Mutasavvıf şairlerce ölüm bir bayramdır. (Uludağ, 2002: 363)

Benzer fikir Yunus Emre’nin şu dizelerinde de görülür:

Ten fânîdür cân ölmez çün gitdi girü gelmez

Ölür ise ten ölür cânlar ölesi degül (Tatçı, 1990: 167)

Ölüm, insanoğlunun değiştiremeyeceği bir yazgıdır. Bütün insanlar için alinyazısı olan ölüm, edebiyatı da meşgul etmiş ve bu konuyu ele alan bazı edebi türler ortaya çıkmıştır. İslamiyet öncesi dönemde sagu, islami dönemde ağıt ve mersiye bu türlerdendir. Fakat diğer türlerde de bu konu işlenebilmiştir. Divan şairlerinin ölüm konusuna bakışları İslam kültürü ve tasavvufun etkisindedir. Ölüm, kabullenilmesi gereken bir gerçektir. (Savran, 2009: 171)

Hamdullah Hamdî’nin Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde, ölüm önemli bir tema olarak ortaya çıkar. Tasavvufta ölüm sayesinde âşık ile maşukun buluştuğu fikri nedeniyle, özellikle Leylâ’nın ve Mecnûn’un ölümleri, eserde ayrıntılı olarak tasvir edilir. Diğer karakterlerin ölümleri üzerine ise pek fazla beyit yazılmamıştır.

2.6.9.2.6.1. Mecnûn’un Babasının Ölümü

Mecnûn’un babası oğlunun dönüşünü yıllarca bekler, artık yaşlanmıştır ve Mecnûn’un yanına gidip ona artık kendi ölümünün yaklaştığını söyler. Eve dönüp babasını mutlu etmesini ister. Mecnûn ise bu isteği reddeder. Babası ise oğlunun ayrılığının acısıyla çölden, Mecnûn’un yanından döndükten birkaç gün sonra ölür:

Ecel nâ-geh hücûm itdi kemînden

Halâş itdi belâ-yı ân u înden (2516)

Mekânın kodı murğ-ı lâ-mekânî

Cihetden taşra tutdı âşiyânı (2517)

Refîk-ı pâke uçdı cân-ı pâki

Kenâr-ı hâke düşdi cism-i hâki (2518)

Uçup cân murğı sūr-ı Şūr'a kondı

Beden hâke kavuşdı gūra kondı (2519)

Uçup cân bir cihāndan bir cihāna

Fenādan göçdi kondı cāvidāna (2520)

Mecnûn'un, babasının ölümünden sonra vicdan azabının da etkisiyle üzüntüsü artar. Derin bir pişmanlık yaşar. Fakat Mecnûn'un bu üzüntüsünde samimi olmadığını şair, bu bölümün son dizesinde belirtir. Aslında onun üzüldüğü yine Leylâ'dır. Babası bu işe bahane olmuştur:

İşi Leylâ için âh u gam idi

Ara yirde bahāne mâtem idi (2601)

2.6.9.2.6.2. Mecnûn'un Annesinin Ölümü

Selim-i Âmirî diye kabilenin önde gelenlerinden bir kişi vardır. Mecnûn'un dayısıdır ve onu korur kollar. Ona devamlı maddi manevi yardımlarda bulunur. Yine bir gün çöle onu ziyarete gitmiştir. Yanında pek çok yiyecek de götürmüştür. Fakat ne kadar ısrar etse de Mecnûn yemekleri yemez. Hepsini yanında bulunan hayvanlara ikram eder. Çünkü o artık nefse ait her şeyden elini çekmiştir. Sadece ayda bir defa yemek yer, o da ottur. Amiri Mecnûn'un bu haline çok üzülür. Onu ikna etmesi için annesini yanına getirir. Fakat Mecnûn ikna olmaz. Tekrardan dağa döner. Annesi ise evine döner. Mecnûn'un derdinden daha fazla yaşayamaz, ölür. Hamdullah Hamdî, bu kısmı çok kısa vermiş, birkaç beyitte Mecnûn'un üzüldüğünden bahsettikten sonra Mecnûn'un felekten şikâyet eden sözlerine yer vermiştir:

Evine gitdi mâder zâr u giryân

Anuñ derdinde virdi ol dañi cân (2998)

İşidüp anı Mecnûn tutdı mâtem
Ėamın anuñ da çekdi bir nice dem (2999)

Ne merdüm-ñvârdur yâ Rab zemâne
Amānı yoğ ne pîre ne civâne (3000)

2.6.9.2.6.3. İbnüsselam'ın Ölümü

Mecnûn'un eserdeki rakibi konumunda olan İbnüsselam, diğere bazı Leylâ Mecnûn'lardan farklı olarak, Hamdullah Hamdî'nin eserinde vefat eder. Yani aradaki engellerden bir tanesi ölüm yoluyla ortadan kalkar:

Selâmet terk idüp İbnü's-Selâm'ı
Seğâmet şerbetinden içdi cāmı (3426)

Ecel destinden irdi çün bu tiryāk
Emel zehrinden itdi cānını pāk (3435)

Vücūdı nağdin ol da borca virdi
Bedenden gitdi bākı burca irdi (3436)

İbnüsselam'ın ölümünün ardından Leylâ, Arap geleneğere gereğere –her ne kadar içten, gönülden olmasa da- iki yıl yas tutar. Bu durum Arap geleneğinde eşere ölen kadının yerine getirmesere gereken bir gelenektir:

'Arabda âdet idi bu ezelden
Er ölse oturırdı iki yıl zen (3453)

Bir evde oturırdı terk idüp seyr
Ne ol Ėayrı görürdi ne anı Ėayr (3454)

Hamdullah Hamdî, her ölüm olayının ardından kendi bakış açısından okuyucuya öğütler verir:

Dilâ her borcî virmekde emîn ol

Düriş maḥbûb-ı Rabbü'l-‘âlemîn ol (3438)

2.6.9.2.6.4. Leylâ'nın Ölümü

Eserde en uzun anlatılan ölüm, Leylâ'nın ölümüdür. Hamdullah Hamdî, okuyucuyu bu ölüme hazırlamak için mevsimin hazan mevsimi olduğundan ve tabiatın her noktasının bir nevi solup öldüğünden, cihanın kan dökücülüğünden bahseder. Bunları daha sonra Leylâ'nın ölümüyle birleştirir. Leylâ'nın da ömrünün hazan mevsimi gelmiş, ömrü tükenmiş ve kötü ecel yeli onun için de esmiştir:

Ki serv-i nâz-perver a'nî Leylî

Dükendi 'ömrinüñ çün rûz u leyli (3668)

Meger yavuz yil esdi ol çerâğa

Yahûd nergis gözi degdi o bâğa (3669)

Teni tâb üzre düşmiş mûya döndi

Sihir zaḥmın yimiş âhûya döndi (3673)

Bu derde mübtelâ oldı çün ol mâh

Ecel yili anıñ-çün iyledi âh (3676)

Leylâ, ölümünün yaklaştığını anlayınca annesine Mecnûn'un ayağının toprağını gözlerine sürme yapıp gözlerini öyle kapatmasını, ölüsünü gözyaşlarıyla yıkamasını, kefenini Mecnûn'un saçlarından yapmasını, aşk şehidi olduğu için onu da kanla boyamasını ve yönünü kible yerine Mecnûn'a döndürmesini vasiyet eder:

Vaşıyyet kıldı aña açdı râzı

Didi ol serv-i nâz itdi niyâzı (3679)

Nigârun ḥâk-ı pâyi tütîyâsın

Çeküp gözlerüme andan yumasın (3685)

Beni yumağa şuyum eşk-i ter kıl

Buğür-ı ıtrımı bûy-ı ciger kıl (3686)

Kefen kıl zülf-i yârûñ dāmeninden

Gele cān bûyı kabrüm gülşeninden (3687)

Anı hem kana boya kim şehidem

Katıl-i hançer-i aşk-ı şedidem (3688)

Yönüm döndür lahidde ol habibe

Ki dā'im kıble oldur ben garibe (3689)

Bu isteklerin ardından Mecnûn'un aşkından biraz daha yakını ve can verir. Hamdullah Hamdî Leylâ'nın ölümüyle ilgili tüm bu kısımları okuyucuda hüznün duygusunun hissedilmesi için biraz uzun tutmuş olmalıdır:

Didi bunu vü ağladı o miskin

Virüp emr-i Hudâ'ya cān-ı şırın (3709)

Felek anuñ da dürdi defterini

Söyündürdi anuñ da ahterini (3718)

Cihān anuñ dañi yazdı berātın

Tamām iyleyüp anuñ da hayātın (3719)

Kaçan Leylî nüzül itdi zemîne

Göçüp kondı hisār-ı āhenjine (3739)

Arap adetlerine göre ölen kimsenin ardından yakınları baştanbaşa siyah elbise giyerlermiş. Leylâ'nın ölümü için de tüm kabile **karalar giyinmiştir**:

‘Arab kavmi tolup anuñ ğamından

Qara giydi qamusı mâteminden (3740)

Ol iqlîmuñ kamu ‘âmu vü hâşı

Vefât-ı Leylî içün tıtdı yaşı (3741)

2.6.9.2.6.5. Mecnûn’un Ölümü

Mecnûn’un ölümü metinde Leylâ’ya oranla kısa tutulmuştur. Mecnûn, Leylâ’nın ölümünden sonra Leylâ’nın mezarına gidip ona kavuşmayı dilemesi ve artık ölmekten başka çaresinin kalmadığını belirtmesi ile kendini ölüme hazırlar. Aslında Mecnûn, Leylâ öldükten sonra ruhen zaten ölmüştü. Bedenen ölümü Leylâ’nın mezarı başında olmuştur. Fakat Mecnûn’un Allah’a yalvararak ölmesi olağanüstüdür:

Bu miñnetden beni âzâd iyle

İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle (3855)

Dehânından çıkınca bu du‘âsı

Bile çıkdı anuñla cân hümâsı (3856)

Kuçup ol bir nefesde döst hâkin

Diyüp ey döst virdi cân-ı pâkin (3857)

Hamdullah Hamdî, Mecnûn’un ölümünden sonra da yine felekten şikâyet eder, bu derdin devasının olmadığını; olsaydı Lokman’ın, Süleyman’ın, İskender’in Keyhusrev’in, Dahhâk’in, Dârâ’nın, Rüstem’in, Efrâsiyâb’ın, Sâmân’ın bu hikmete erişeceğini söyler.

Hamdullah Hamdî, eserini yazdıktan üç yıl sonra vefat etmiştir. Şair, artık kendi ölümünün de yaklaştığını hissetmiş olacak ki Mecnûn’un vefatının ardından şu beyiti söyler:

O gitdi biz daği gitsek gerekdür

Ƙara yire nüzül itsek gerekdür (3859)

Mutasavvıf şairler, “ölümü soğuk ve tatsız bir olay olarak değı, aşğın sevgili uğrunda canını fedâ etmesi şeklindeki şairane tablolarla ele alır. Çünkü can verilmeden sevgiliye kavuşma ihtimali yoktur ve zaten âşıklara göre can sevgiliye aittir, sahibine verilmesi gerekir.” (Yeniterzi, 1990: 3) Mecnûn da canını gerçek sahibi olan Leylâ’sına feda etmiştir.

2.6.9.2.7. Rüya Motifi

Masal, destan ve hilkayelerde sıklıkla kullanılan motiflerden biri de rüya motifidir. O devirde rüyaların, birtakım olayların olacağına bir işaret oldukları kabul edilirdi. (Tekin, 2018: 25) Eserde yer alan rüyalardan biri Mecnûn’a diğeri de Zeyd’e aittir.

a) Mecnûn’un Rüyası:

Mecnûn, babasının ölümünün ardından tekrar Necd’e dönmüş ve hayvanlarla başbaşa kalmıştır. Burada artık sevda hasretine çare olması için bazen yıldızlarla konuşur bazen geceden medet umar. Bu haldeyken yorgunluktan uykuya dalar ve bir rüya görür. Rüyasında kökü yerde olan, sonu göklere kadar giden bir ağaç vardır. Bu ağacın dalları arasından bir kuş gelir, Mecnûn’un başından mücevherler saçar. Mecnûn rüyadan uyanır ve ne zaman bu rüyayı düşünse mutlu olurdu:

Dil-i Mecnûn’a düş gösterdi bahtı

Ki gördi evce irmiş bir dırahtı (2722)

Uçar bir şu‘besinden murğ-ı hōş-per

Gelür farkında Ƙor tâbende gevher (2723)

Seher gibi şafâdan tâze rûyı

Ʀaşup aşmış başından mihr cûyı (2725)

Ƙış uyhusında Ƙuş düşün Ƙılup yâd

Olurdi Ƙuşca cānı hurrem ü şād (2726)

Bu rüyadan kısa bir süre sonra da Leylâ'nın mektubu Mecnûn'a ulaşır.

b) Zeyd'in Rüyası

Eserin son kısmında Zeyd'in gördüğü bir rüyadan bahsedilir. Zeyd, Mecnûn ve Leylâ'nın ölümünün üzerinden bir zaman geçtikten sonra, onların öbür dünyadaki hallerini merak eder ve bunu düşünerek uykuya dalar. Rüyasında cennetten bir köşe görür. Her türlü güzelliklerin, hurilerin olduğu bir yerdir. Leylâ vü Mecnûn burada zevk içinde aşklarını yaşamaktadırlar:

Meger kim hâtırından geçdi bir gün

Ki nice oldı hâl-i Leylî Mecnûn (3948)

Firâk idi olaruñ bunda hâli

O yirde buldılar mı ki vişâli (3949)

Aña hûş hûvâb gösterdi ferîşte

Ki varmış ravza-i bâğ-ı behîşte (3951)

O ferş üstinde var iki ferîşte

İkisi de leṭâfetden sirişte (3964)

Teni her birinüñ ser-tâ-ḳadem nûr

Libâsı sebz ü sündüs nitekim hûr (3965)

Elinde mül öniñde gül-cemâli

İderler birbiriyle hûş-maḳâli (3966)

Leb-i cûy leb-i cām u leb-i yâr

Onlara hâşıl olmuş zevḳ-ı tekrâr (3977)

Çekerler geh şarāb-ı hōş-güvārı

Sürerler geh şafā-yi la‘l-i yārı (3979)

Bir pîr de bunların hizmetini görür. Zeyd, onlardaki bu zevki görünce bunun sebebini o pîre sorar. Pîr de “Bunların birisi âşık, diğeri maşuktur. Dünyada aşk yüzünden çok eziyet çekmişlerdi, bu yüzden şimdi burada ödüllendiriliyorlar. Dünyada eziyet çeken, ahirette sefasını sürer.” şeklinde cevap verir. Tabii burada âşıktan kastedilen kul, maşuktan kastedilen Allah’tır. Kul dünyada ibadet ettikçe ahirette onu ödüller beklemektedir:

Țurur hizmetde bir pîr-i müşekkel

Cemāli nūr u ferr ile mükemmel (3970)

Çü Zeyd anlarda bu hōş zevkı gördi

Nihānî pîrden anları şordı (3972)

Didi Zeyd’e dönüp ol pîr-i şādık

Biri ma‘şūkadur ol biri ‘âşık (3975)

Biri Leylî biri Mecnūn laķabdur

Bu zevķa bunların ‘âşķı sebebdür (3977)

Çekerlerdi bular anda cefāyı

Sürerler bunda anuñ şefāyı (3978)

O ‘ālemde o kim çekdi belāyı

Bu ‘ālemde sürer beyle şafāyı (3980)

Şu dil kim ol cihānda olmadı şād

Bu ‘ālemde olur her ğamdan āzād (3981)

2.6.9.2.8. Kız İsteme Motifi

Ailesi, Mecnûn’u birçok defa sevdasından vazgeçirmeye çalışsa da bunda başarılı olamazlar ve çaresiz bir şekilde Leylâ’yı babasından istemeye ikna olurlar. Mecnûn’un babası Leylâ’yı istemeye gittiklerinde, kız isteme merasimine başlarken diz çöker:

Diz üzre geldi Mecnûn’un atası

Feşāhatdan kılop söze libāsı (679)

Ayrıca kız istemeye giderken hesapsız denecek kadar çok miktarda mal da hediye götürmüşlerdir:

Getürdim kim bite kâtuñda bu kār

Hazîne bî-hisāb u zer bihār-vār (692)

Leylâ’yi ailesinden isteyen diğer bir kişi de İbnüsselam’dır. O devirde de günümüzde olduğu gibi bir evden kız isteme çok önemlidir. İbnüsselam da Leylâ’yı istemek için gönderdiği kişilerle birlikte yüklüce hediyeler gönderir:

Kaṭār ile katır üştür güzel at

İpek bezler ağır altūnlu kat kat (1328)

Şeker tenginden oldu hāneler teng

Güller çekmekden oldu māyeler leng (1329)

2.6.9.2.9. Düğün Motifi

Hikâyede Kays’ın babası uzun yıllar evlat bekleyen, bunun için dualar eden biri olarak tarif edilir. Nihayet kendisinin bir oğlu olur ve vakti geldiğinde oğluna kendi şanına yaraşır bir sünnet düğünü tertip eder:

Ataya terbiyet çün vācīb oldu

Pes oğlu sünnetine rāğıp oldu (264)

Bu düğüne Kûfe’den, Bağdat’tan tanınmış kişiler çağırılır:

Diyār-ı Kûfe'den tâ hadd-i Bağdād
İl okudı düğüne itdi bünyād (265)

Okeyup il ü şehri şöhet itdi
‘Arab seyyidlerini da‘vet itdi (266)

Düğüne gelen Arapların seçkin kimseleri, yanlarında pek çok kıymetli hediyeler getirirler:

Bölük bölük gelüp sādāt-ı A‘rāb
Getürdiler saçular māl u esbāb (267)

Zarîfî tāzîler turfa hecînler
Urûşî bâz u pervāzî şahînler (268)

‘Ubeyd-i zengî vü rûmî civārî
Münakkaş hülleler altûnlu-vārî (269)

Her türlü âdetin yerine getirildiği, ziyafetin sınırsız olduğu görkemli bir düğün tasvir edilir:

Konuklandı ve lîme oldı sādāt
Yirine geldi her âyîn ü âdāt (270)

Olup envā‘-ı ‘işretler müheyyā
Muheyyā iyledi ervāhı ihyā (271)

Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğannîler nevāda şanki bülbül (273)

Öter ney nitekim minķār-ı kaķnūs
Odından şîneler olmış çū fānūs (274)

Şu resme germ idi ol meclis-i hâş
Şarāb ile kebāb olmuşdı rakḳāş (276)

Hikâyedeki ikinci düğün Leylâ'nındır. Leylâ ile İbnüsselam'ın evlilik merasimlerinde, dönemin düğün geleneği hakkında ipuçlarını görürüz. Her yerden ulu kişilerin katıldığı, **yiyecek ve içeceğin her çeşidinin** bulunduğu, güzel kızların içkiler dağıttığı bir düğün merasimi hazırlanmıştır. Ayrıca adet gereği de nikâhtan sonra bir **hutbe okunmuş** ve hutbeyi okuyan kişinin üzerinden altınlar, paralar saçılmıştır. Bununla birlikte **takı takma** âdetine de rastlıyoruz. Düğüne davet edilen kimseler Leylâ'nın yanına giderek para saçmaktadır:

'Arab mihterleri ḍarb urdı kūsa
Şarāb-ı Tāi' fī ṭoldı kū'ūsa (2008)

Bişer bir yañada elvān-ı ni'met
Olur bir kūşede envā'-ı 'işret (2010)

Oturup Leylî atasıyla sādāt
Yirine geldi cümle resm ü 'ādāt (2012)

O meclisde ki ulular okundı
Nikāh u 'aḳd olup ḥuṭbe okundı (2013)

Ḥatīb-i ḥuṭbe kim kürsiye aḡdı
Başı üzre direm ṭūfānı yaḡdı (2014)

Varup dergāh-ı Leylî'ye her ādem
Nişār iylerdi dīnār ile dirhem (2015)

Leylâ, gelin süsleyicisi kadın tarafından süslenir ve ertesi sabah İbnüsselam onu babasının evinden almaya gelir:

Çeküp pîl-i sepîde-i Mengelûsi

Aña yükletdiler taht-ı ‘arûsı (2050)

Çü puşt-ı pîle çıkdı taht-ı şâhı

Felek na‘ında mât iyledi mâhı (2051)

Ƙamer ruhlı nice ferzâne-zâde

O pîl önince yürürdü piyâde (2052)

2.6.9.2.10. Karga Motifi

Kültürümüzde karganın gerek tuhaf sesi, gerek dış görünüşüne ait özellikleri, gerekse kendisine yüklenen bazı olumsuz anlamlardan dolayı özel bir yeri vardır.

Kargaya ait edebiyatın tarihi Hz. Âdem’in hayatına kadar gider. Hâbil ve Kâbil kıssasında, ilkinin ölümü sonrası defin sırasında diğerine yardım eden kargadır. Karga, insanların zihninde genellikle olumsuz anılan bir figürdür. Sahip olduğu pek çok fiziksel özelliği ya da ona yüklenen bir takım sembolik anlamlar nedeniyle karga pek çok isimle anılmıştır. (Kavak, 2013: 118)

Eser içerisinde bulunan karga “kara karga”dır. Yani simsiyah renklidir, gözleri de siyahtır:

Gözi tuş oldu şâh üstinde zâga

Ki beñzer çeşmi şebde şeb-çerâga (1853)

Per-i şeb-rengi ‘Abbâsî ‘alemdür

Ƙızıl minķârı bir pâre beķamdur (1854)

Çeküp baş hırķaya ĥalvetde ĥâmûş

Oturmuş ĥalvetî gibi siyeh-pûş (1856)

Mecnûn, çölde avcının elinden hayvanları tek tek kurtardıktan sonra yolu sulak bir yere düşer. Bir ağacın altında serinlerken dalda duran kargayı görür. Karganın siyahlığından ötürü, kendisi gibi dertli ve yas içinde olduğunu düşünür ve

kargayı kendisine halde eş görür. Kendi derdinden ancak onun anlayacağını düşünür ve gidip halini Leylâ'ya bildirmesini ister:

İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz
İriş ol yāre ‘arz it bir nice rāz (1868)

Fakat karga onu dinlemez ve uçarak yanından uzaklaşır. Kendine hem-hal gördüğü bu canlının da kendisini terketmesi üzerine Mecnûn'un derdi bir kat daha artar:

Bu derdin dökdi hem-derdin şanup zāğ
Uçup zāğ urdı cānına yiñi dāğ (1878)

Karga, mesnevi içerisinde de genel algıya paralel olarak geçmektedir. Türk insanının zihninde olumsuz bir yeri olan bu hayvan, eser içerisinde de siyahlığı ve uğursuzluğu ile yer almaktadır.

2.6.10. SOSYAL ve KÜLTÜREL UNSURLAR

2.6.10.1. Yemek ve Ziyafet Unsurları

Yiyecek isimleri, toplum kültürünün önemli unsurlarındandır. Leyla'nın hazırladığı ve Mecnûn'un da kılık değiştirerek gizliden katıldığı ziyafet sofrasında o döneme ait çeşitli yemek isimleri yer alır:

Bu ezhār içre **zerde** şan gül-i zerd
Şekerden hülle giymiş nāz-perverd (2891)

Pilāvuñ vaşfi şābit olduğunca
Şanasın tāze ak gül oldı gonca (2892)

Müzehheb çiniler şimjın sinjiler
İçinde sükkerjiler **rūgāniler** (2894)

Alup anı çü **helvā** vü **kaṭā'if**
Huzūr-ı Leylī'ye iltürdi tuḥfe (3359)

2.6.10.2. Kadının Toplumdaki Yerine Dair

Kadının o dönemde toplum içindeki yerini yine bir kadının ağzından, Leylâ'nın annesinden öğrenmiş oluyoruz. Annesi Leylâ'ya öğütler verirken dönemin kadına bakışına dair genel algıyı da çözümlemiş oluyoruz. Kız çocukları okumamalı, eline asla kalem dahi almamalı, namusunu canı gibi korumalıdır. Aksi halde kınanmayı, taşlanmayı, hatta başının kesilmesini dahi hak eder:

Saña ta'lim-i haṭ yüz karasıdur

Ḳalem şemşîr-i ta'ne yarasıdur (357)

Didi bir kâtibe kız gördi Loḳmân

Kime tîz oldu bu şemşîr-i bürrân (358)

Ḳalem şemşîr olur cellâd duḡter

'Uṭârid de olursa ol bed-aḡter (359)

Kıza 'âr ehli olursa uzun yaş

Eger bî-'âr olursa başına taş (360)

Yiter insâna neng ü 'âr-ı duḡter

Ḥuşûşâ kim ola duḡter bed aḡter (361)

Ḳaşî ol duḡterüñ kim vesmelüdü

Başup göz göre başın kesmelüdü (362)

Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı

Yire yüz suyu şu gibi saçıldı (363)

Leylâ'nın İbnüsselam ile nikâhlandığını çölde bir atlıdan öğrenen Mecnûn, o kişinin kadınlar için sözlerini de dinler. Çünkü o kişi olayı yanlış anlatmıştır. Leylâ

evlendikten sonra İbnüselam ile hiç birlikte olmamıştır fakat bu kişi bunun tam tersini söyler. Sonra kendi sözlerine inandırmak için olsa gerek zihnindeki kadın kavramına dair olumsuz ifadeleri bir bir sıralar. Bu durum o dönemde kadına hangi nazarla bakıldığına dair de bir işarettir. Kadın vefasız, her işi hastalıklı, hileci, eziyet etmeyi seven, akıllı ve dini kısa, şeytan tabiatlı, büyücü, karga gibi, bir işi yap desen tam tersini yapan, sen mutsuz olunca o çok mutlu olan bir cinstir:

Zenûn teftiş olınsa şad-hezârı

Bulunmaz bir vefâda üstüvârı (2108)

Yazıldukda vefâ-yı ‘ahd-nâme

Zen adında şikeste oldu hâme (2109)

Hemân çam gölgesidür zen vefâsı

Sığınma aña kim yokdur beķāsın (2110)

Zenûn kim sağ işi yok pür-maraǵdur

Vefâsı hiledür işi ğaraǵdur (2111)

Zenûn çok çekdiler cevr ü cefâsın

Ġaraǵsuz görmediler hiç vefâsın (2112)

Nisâ hakkında Sultānu’n-nebiyyin

Dimişdürnākışātu’l-‘aql ve’d-dın (2113)

‘Ömer kim zenlere şeytān dimişdür

Zihî Fārūk kim fark iylemişdür (2114)

Nice zen var ise işi bğüdür

Günüzün zâğ olur gice ügüdür (2115)

‘Adâvet kılsa âfetdür cihâna

Şadâkatda yiter ol fitne câna (2116)

Bir işi it diseñ itmez urışur

Eger itme diseñ durmaz dürişür (2117)

Eger sen gam yiseñ zen hurrem olur

Eger şād olasin ol gamdan ölür (2118)

Eserde kadına bakış, genellikle olumsuzdur. Bu durumun eser özelindeki nedenleri arasında, toplumda çeşitli sebeplerle meydana gelmiş yanlış bir algı olduğu söylenebilir. Eski Türk toplumlarında kadın, erkek ile eşit değere sahipken İslam inancının kadın hakkındaki korumacı hükümlerinin insanlar tarafından bilerek veya bilmeden yanlış anlaşılması, maalesef böyle hatalı algılara ve olumsuz fikirlere sebebiyet vermiş olabilir.

2.7. Hamdullah Hamdî’nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisinin Nizâmî ve Hâtifî’nin Eserleri ile Karşılaştırılması

Hamdullah Hamdî, eserini H. 905’te (1499-1500) yazmıştır. Bu nedenle kendinden önce gelen Nizâmî, Husrev, Nevâ’î, Câmî ve Hâtifî’nin belki de Şâhidî’nin eserlerini görmüş olabilir. Yine kendinden önce yazılması dolayısıyla Nevâ’î’nin de eserini görmüş olma ihtimali olsa da eserinde onun bir etkisi yoktur. Husrev ile Câmî’nin izleri ise çok azdır. Hamdullah Hamdî, Nizâmî’nin eserini örnek olarak almış ve Hâtifî’den çok faydalanmıştır. (Levend, 1959: 188) Bu bölümde Hamdullah Hamdî’nin eserleri ile kendinden önce yazılmış eserleri karşılaştırıp benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmeye çalışacağız. Bu karşılaştırmada Hamdullah Hamdî’nin eserini yazarken örnek aldığı Nizâmî’ye ve onun eserine, bununla birlikte Hâtifî’nin eserine biraz daha fazla yer verilmiş, diğer şairlerin eserleriyle fazla bir

ilişki söz konusu olmadığından o eserlerle ilgili yalnızca farklar belirtilmekle yetinilmiştir.

2.7.1. Nizâmî-i Gencevî'nin Eseri ile Karşılaştırma

Leylâ ve Mecnûn mesnevisi ilk defa Nizâmî tarafından manzum büyük bir hikâye haline getirilmiştir. (Kartal, 2014: 63) Nizâmî, hamsesinin üçüncü mesnevisi olan Leylâ ve Mecnûn'u 1188'de yazmıştır. Eser (kesin olmamakla beraber) toplam 3654 beyittir.

Türk edebiyatında yazılan Leylâ vü Mecnûn'larda en çok Nizâmî'nin etkisi görülür. "Nizâmî, "penc-genc/hamse" ismi altında toplanan beş mesnevisinde mesnevi nazım şekli ile anlatılan her çeşit konularda, gerek bütün halinde, gerek ayrı ayrı İran ve Türk edebiyatlarında son devirlere kadar tetkik ve taklit edilen örnekler vermiştir." (Ateş, 1969: 130)

Nizâmî, eserinde hikâyeye 804. beyitle başlamaktadır.¹⁴ Hamdullah Hamdî ise 217. beyitle birlikte hikâyeye giriş yapar. Nizâmî ve Hamdullah Hamdî'nin eserlerinde, hikâyenin başlangıcına kadar olan bölümde şu başlıklar bulunur:

Tablo 18. Nizâmî ile Hamdullah Hamdî'nin Eserlerinde Olay Bölümüne Kadar Olan Başlıklar ve Beyit Sayıları

<u><i>Nizâmî'nin Eseri</i></u>	<u><i>Hamdullah Hamdî'nin Eseri</i></u>
1- Tevhîd ve Münâcât (105 beyit)	1- Hazâ Kitâb-ı Leylâ ve Mecnûn (47 beyit)
2- Na't-ı Peygamber-i Ekrem (44 beyit)	2- Münâcât-ı Kâzıu'l-Hâcât (39 beyit)
3- Peygamber'in Mi'râc-ı (66 beyit)	3- Na't-ı Seyyîdü'l-Mürselîn ve Resûlü Rabbü'l-âlemîn (38 beyit)
4- Yaratılış Hadisesinin Kesin Delili (10 beyit)	4- Sıfat-ı Mi'râc-ı Resûl Aleyhisselam (38 beyit)

¹⁴ Burada Nizâmî'den vereceğimiz tüm beyit örnekleri Tokmak, Naci (2013). *Nizâmî-yi Gencevî, Leylâ ile Mecnûn*, Say Yay., İstanbul. isimli eserden alınmıştır.

5- Delîlin Başlangıcı (90 beyit)	5- Medh-i Seyyidül-Enbiyâ-yı Aleyhi's-Salavatu's-Selâm (29 beyit)
6- Kitabı Yazma Sebebi (95 beyit)	6- Hasb-i Hâl ü Duhûl-i Kıssa-i Mecnûnu Leylâ (9 beyit)
7- Şâhlarşâhı Ahsitan bin Menûçehr'in Övgüsü (85 beyit)	7- Mesel-i Münâsib-i Hâl (18 beyit)
8- Şâh'a Saygı İçin Yer Öpme (39 beyit)	
9- Nizâmî'nin oğlunu Şirvanşâh'ın Oğluna Teslim Etmesi (32 beyit)	
10- Kıskançlar ve İnkârcılardan Şikâyet Hakkında (54 beyit)	
11- Şikâyet'in Özü (12 beyit)	
12- Oğlu Muhammed Nizâmî'ye Nasihatı Hakkında (27 beyit)	
13- Az Konuşmanın Yararları (9 beyit)	
14- Geçmişlerinden Bazılarını Anma Hakkında (8 beyit)	
15- Babayı hatırlama (6 beyit)	
16- Kürt Asıllı Annem Reîse'yi Hatırlama (7 beyit)	
17- Dayım Hâce Ömer'i Hatırlama (5 beyit)	
18- Geçen Can Dostlarını ve Yeni Can Dostlarını Anma (11 beyit)	

19- Maddî Vücûdu Unutma (7 beyit)	
20- Yücelmeyi Unutma (9 beyit)	
21- Ömrü Unutma (9 beyit)	
22- Alçakgönüllü Davranma ve Kendini Hakir Görme Hakkında (3 beyit)	
23- Temsîl (9 beyit)	
24- Zulme Katlanmamak Gerek (10 beyit)	
25- Padişah Hizmetinden Çekilmek (7 beyit)	
26- Kimsenin Rızkına ve İşine Karışmamak Gerek (8 beyit)	
27- Mutluluk ve Kanaat (12 beyit)	
28- Halka Neşe içinde Hizmet Etmek (8 beyit)	
29- Yücelmek İçin Mütevâzı Ol (9 beyit)	
30- Yalnızken Şiir Yazmak (7 beyit)	

Görüldüğü üzere, Nizâmî hikâyeye başlamadan önce eserine kısa kısa pek çok bölüm eklemiştir. Hikâyeye girinceye kadarlık bu bölümler Nizâmî’de 803 beyit tutarken Hamdullah Hamdî’de 218 beyit tutmaktadır. Nizâmî’deki bölümlerin çoğu şahsi hayatıyla ilgili ve tanıdıklarına olan vefasını göstermek amacıyla ya da bazı konularda fikir beyan etmek maksadıyla yazılmıştır. Bu anlamdaki bölüm başlıklarına Hamdullah Hamdî’nin eserinde rastlanmaz.

Nizâmî’nin eseri Mefûlû Mefâilün Feûlün vezniyle, Hamdullah Hamdî’nin eseri ise Mefâilün Mefâilün Feûlün vezniyle yazılmıştır.

Her iki eserde de ilk olarak âşık olan Kays'dır. Hamdullah Hamdî'nin eserinde, Kays ile Leylâ'nın aşkı herkes tarafından bilinince Leylâ'yı ailesi okuldan alır. Nizâmî'nin eserinde sadece ayrılıklarından bahseder, kimin ayırdığından söz edilmez. Bu ilk ayrılıklarında Mecnûn, Hamdullah Hamdî'nin eserinde kör bir dilenci kılığına girip tek başına Leylâ'nın köyüne gider. Leylâ onu bu haldeyken tanır ve yanına gider. Halktan gizli görüşmüş olurlar. **Nizâmî'de de Kays'ın ziyaretinden bahsedilir fakat böyle bir kılık değiştirmeden bahsedilmez** ve Kays birkaç arkadaşıyla birlikte buraya gider. Kays –ki her iki eserde de artık mecnûn olmuştur- âşktan sarhoş bir vaziyette Leylâ'nın çadırına girer ve orada görüşürler.

Mecnûn, kendisini Leylâ'dan ayırdıklarında çöle düşer. Bu ilk çölde bulunuşunda Hamdullah Hamdî'nin eserine göre **babası Mecnûn'u bulur ve onu köyüne dönmeye ikna eder.** Onu Leylâ'dan ayırmaya çalışırlar, dersleriyle ilgilenmesi gerektiği yönünde nasihat ederler fakat başarılı olamazlar. **Nizâmî'nin eserinde bunların hiçbiri bulunmaz.** (Ki bu bölüm Hamdullah Hamdî'de 80 beyit tutarındadır.) Ayrıca Hamdullah Hamdî'nin eserinde bunun haricinde Mecnûn birkaç defa daha Leylâ'yı görmeye gider.

Mecnûn'un babası, oğlunun perişan haline dayanamaz ve kabilenin büyükleriyle Leylâ'yı istemeye gider. Yanlarında sayısız hediye ve altın götürürler. Fakat Leylâ'nın babası, Mecnûn'un deli olduğunu ve böylece halk içinde itibarsız bir kişi olduğunu söyleyerek reddeder. Babası ise oğlunun deli olmadığını, âşık olduğunu söyler. Mecnûn'u içeri çağırırlarken kapıdaki köpeği görür ve “Leylâ!” diyerek ona sarılır. Bunu gören Leylâ'nın babası, artık kızını verme fikrini tamamen hatırandan silmiştir. Mecnûn da kendisine edilen nasihatlerle birlikte üzgün bir şekilde kabilesine döner. Nizâmî'nin eseriyle bu kısım oldukça birbirine benzer. **Yalnız Nizâmî'nin eserinde köpek ve onu Leylâ zannetme hadisesi bulunmaz.**

Babasının Mecnûn'u Kâbe'ye götürdüğü bölümde her iki eserde de anlatılanlar birbirine çok benzemektedir. Hatta olayların yanında beyitlerin de bazıları birbirine oldukça benzerdir:

Hamdî: Kıla döndüm eğerçi hasretinden

Kıl eksilmeye fark-ı devletinden (863)

(Hasretinden kıl (gibi zayıf) oldum; ama başından bir tek kıl eksilsin istemem.)

Nizâmî: Gerçe şodeem ço mûyeş ez ğem

Yek mûy nexâhem ez sereş kem (1193)

(Gamından oldum sanki saçından bir kıl; Ama istemem eksilsin başından tek bir kıl)

Ardından babasının Mecnûn'a öğüt verdiği bölümde de birbiriyle neredeyse aynı beyitlere rastlanır:

Hamdî: Ol iş kim kâr-ı ğamdan ola hâlî

Hemân bârid demür döğmek mişâli (872)

(Gamdan (aşk derdinden) uzak olan her iş, soğuk bir demiri dövmeye benzer.)

Nizâmî: Benşîn o zel del rehâ kon in derd

An beh ke nekûbî âhen-e serd (1287)

(Otur, düşün, kurtar bu dertten kendini; soğuk demir döverek yorma kendini.)

Hamdullah Hamdî'nin eserinde babası Mecnûn'u aşk derdinden kurtulması için bir şeyhe duaya götürür. Mecnûn burada da Kâbe'de yaptığı gibi aşkının artması için dua eder. **Bu epizot Nizâmî'nin eserinde hiç yer almaz.**

Bu bölümlerin ardından her iki eserde de sırayla Mecnûn'un tekrar çöle gitmesi, dönmesi için babasının onu ikna etmeye çalışması, Mecnûn'un ona olumsuz cevabı ve Leylâ'nın aşkının ve güzelliğinin tarif edildiği kısımlar yer alır. Yine devamında her iki eserde de Leylâ'nın bahçede gezintisi, İbnüselam'ın Leylâ'yı ailesinden istemesi ve Mecnûn'un Nevfel'le tanışıp arkadaş olmaları sırayla gelmektedir. Ardından Nevfel'in Leylâ'nın kabilesi ile savaşıması, barışmaya karar vermesi, sonra ikinci kez tekrar savaşıması ve sonunda galip gelmesi her iki eserde de birbirini izler. Devamında da Nevfel'in Leylâ'yı almaktan vazgeçmesi anlatılır. **Yalnız Nizâmî'nin eserinde babası bu olayı Leylâ'ya aktarırken yalan söyler, Mecnûn'un kendisinden, aşkından vazgeçtiğini ve kendisini almadan gittiğini anlatır.** Hamdullah Hamdî'nin eserinde babası Nevfel'i ikna etmiştir ve onlar konuşurken ortamda Mecnûn bulunmaz.

Eserlerin devamında Mecnûn'un Nevfel'e kızıp tekrardan çöle gitmesi, çölde bir avcının elinden ceylanları kurtarması birbirini izler. Burada Mecnûn çölde gezerken ikinci bir avcı daha görür. Hamdullah Hamdî'nin eserinde avcının avladığı ve Mecnûn'un kurtardığı hayvan bir öküz (yaban sığırı) iken, Nizâmî'nin eserinde bu hayvan geyiktir.

Mecnûn, Leylâ'nın evlendiğini öğrenince ona bir şikâyet mektubu yazar ve Leylâ da bu mektuba cevap verir. Onunla rızası olmadan evlendirildiğini, yalnız kendisini sevdiğini ve İbnüsselam'ın kendisine el sürmesine izin vermediğini Mecnûn'a bildirir. Nizâmî'de Mecnûn, Leylâ'ya hayalinde şikâyetinde bulunur ve doğal olarak **Leylâ'nın da cevabını içeren bir bölüm yer almaz.**

Daha sonra Hamdullah Hamdî'nin eserinde bir bahar tasviri bölümü bulunur. Bahar mevsiminin ölüyü bile dirilttiği söylenir, bu nedenle Mecnûn'un dostları da artık Mecnûn'un bu dertten kurtulma zamanı geldiğine inanırlar. Onu aramaya Necd'e giderler. Onu bulduklarında Mecnûn yabani hayvanlarla arkadaş olmuştur. Onunla biraz sohbet ederler. Ağız birliği edip onu bu sevdadan vazgeçirmeye çalışırlar. Mecnûn ise Leylâ olmadan bir hiç olduğunu söyler. Arkadaşları ümitsiz bir halde geri gidince, Mecnûn tekrardan yalnız başına kalır. Bahar mevsimi onun aşkını iyice artırmıştır. Bunun ardından MECNÛN-I HAYVÂN İMTİDÂD ŞEB-İ HİCRÂNDAN NÂLÂN OLDUĞIDUR başlıklı bir bölüm gelir. Burada Mecnûn'un Leylâ'dan ayrılığının Mecnûn'a verdiği hüznün tarif edilir. Mecnûn, bahar gelince tekrardan Leylâ'nın yurduna doğru yol alır. Burada Leylâ ile görüşürler. Leylâ, evliliğinin gerçek bir evlilik sayılmayacağını, hala kendisini sevdiğini Mecnûn'a yüz yüze anlatır. Bu arada kendilerini “rakip” –muhtemelen İbnüsselam- görür ve eline kılıcını aldığı gibi Mecnûn'un üstüne yürür. Tam vuracağı anda eli taş kesilir. Ardından kılıcını diğer eline alır, o da taş kesilir. Mecnûn, adama acır ve dua eder. Böylelikle adamın elleri çözülür ve adam Mecnûn'un ayaklarına kapanır, ondan af diler. Ardından ise Mecnûn'un babasının Mecnûn'u görmeye gittiği bölüm gelir. **Bu bölümlerin hiçbirisi ve taş kesilme hadisesi Nizâmî'nin eserinde bulunmaz.** Yukarıda bahsedilen bölümden –Mecnûn'un Leylâ'ya sitem ettiği bölüm- sonra Mecnûn'un babasının Mecnûn'u görmeye gittiği bölüme geçilir.

Bunun ardından gelen olaylar ve olayların sırası her iki eserde de benzerdir. Sadece hadiselerin işlenişinde anlatım farkı vardır. Olayların devamında Leylâ vü Mecnûn karşılıklı mektuplaşırlar. Leylâ İbnüsselam ile gönül rızası olmadan

evlendiğini, aslında sadece Mecnûn'u sevdiğini söyler. Mecnûn bu mektuba sevinse de Leylâ'ya cevaben yazdığı mektupta artık vuslatı değil vahdeti arzuladığını söyler. Leylâ buna sinirlenir. Bunun devamında Hamdullah Hamdî'nin eserinde Leylâ'nın bir ziyafet düzenlediği bölüm gelir. SIFAT BUDUR Kİ LEYLÂ TA'ÂM PİŞÜRÜP MECNÛN'UN ÇANAĞIN UVATDUĞIDUR başlıklı bu bölümde Leylâ büyük bir ziyafet tertip eder ve buna herkes davetlidir. Her çeşitten yiyecek içecek bulunur. Mecnûn bu ziyafeti haber alınca kılık değiştirerek buraya gelir. Leylâ ise Mecnûn'u tanır ve onun önündeki tabağı kırar. Mecnûn bu duruma çok sevinir. Çünkü kendisini herkes gibi görmediğini, el gibi görmediğini anlamıştır. **Bu ziyafet bölümü de Nizâmî'nin eserinde bulunmaz.**

Hamdullah Hamdî'nin eserinde Mecnûn'un annesinin ölmesi olayı ayrı bir başlık halinde verilmez ve Mecnûn'un annesinin ölümünü kimden işittiğine dair bir bilgi bulunmaz. Ayrıca Mecnûn'un üzüntüsü de sadece iki beyitte verilir ve sonra felekten şikâyet edilen beyitler sıralanır. Burada derin bir yas duygusu okuyucu tarafından hissedilmemektedir. Fakat Nizâmî'nin eserinde ÂGÂHÎ-YE MECNÛN EZ VEFÂT-E MÂDER isimli ayrı bir bölüm bulunur ve Mecnûn'un bu haberi dayısı Selîm-i Âmirî'den öğrendiği belirtilir. Burada Mecnûn'un derin bir yas içinde olduğu, çok üzüldüğü izlenimi vardır. Hatta Mecnûn'un anne ve babasının mezarlarına gidip topraklarına yüzünü sürdüğünden, ağlayıp inlediğinden bahsedilir. Ağlayışını, feryatlarını kabilesindekiler duyup Mecnûn'un yanına gelirler, Mecnûn'u baygın halde bulurlar. Onu kucaklayıp öpmüşler ve evine dönmesi için yalvarmışlar. Fakat Mecnûn yine dağın yolunu tutar. **Bu epizotların hiçbiri Hamdullah Hamdî'nin eserinde yer almaz.**

Hikâyenin devamında Selâm-ı Bağdâdî isimli bir kişi Mecnûn'un şöhretini duyup yanına gider ve onun gibi kendisinin de aşk derdinden muztarip olduğunu ve kendisiyle birlikte çölde yaşamak istediğini söyler. Birkaç gün kaldıktan sonra da açlığa dayanamaz ve tekrar evine döner. Bu bölümler ve olaylar her iki eserde de ortaktır. Fakat bu bölümün ardından Hamdullah Hamdî'nin eserinde TA'RİF-İ MECNÛN isimli bir bölüm gelir ki bu bölüm Mecnûn'un aşkının tasavvufi boyuta evrildiğinin anlatıldığı önemli bir bölümdür. Hamdullah Hamdî, Mecnûn'un aşkının beşeri bir sevda olmayıp Allah aşkı olduğunu okuyucuya alenen bildirir. **Fakat Nizâmî'nin eserinde böyle bir bildirme ve böyle bir bölüm bulunmaz.** Hamdullah Hamdî'nin eserinde bu bölümün ardından HİKÂYET-İ MÛNÂSİB başlığıyla

Mecnûn'un durumu ile ilgili bir hikâye araya serpiştirilir. Bu hikâyede, falan yerde yağın yağmurdan içildiğinde kişinin aklını yitirdiğinden bahsedilir. Herkes bu yağmurdan içmiş, bir tek vezir ile sultan içmemiştir. Herkes delirmiş ama bu deliler asıl delinin sultan ile vezir olduğunu ve onları öldürmeleri gerektiğini söylemiş. Vezir ve sultan da çaresiz o yağmur suyundan kendileri de içip delirmişler ki böylece canlarını kurtarabilsinler. **Böyle bir hikâye Nizâmî'de bulunmamaktadır.** Bunun akabinde Hamdullah Hamdî'nin eserinde Leylâ, Mecnûn'u çöle ziyarete gelir fakat Mecnûn'un aşktan sarhoşluğu öyle bir boyuta ulaşmıştır ki artık hiçbir kimseyi gözü görmemektedir. Nitekim Leylâ'yı da başta tanımaz:

Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden

Didi Leylâ'ya istignâ yüzinden (3287)

Mecnûn artık baştan başa aşk olmuş, benliğini unutmuştur:

Didi Mecnûn beni 'aşkuñ alupdur

Vücüdüm mañv idüp kendü çalupdur (3295)

Leylâ, Mecnûn'un bu durumunu görünce çaresizce geri döner. Hamdullah Hamdî, Mecnûn'un aşkının evrimini ayrıntısıyla okuyucuya vermek istemektedir. **Fakat bu bölüm de, veya bu olay da Nizâmî'nin eserinde bulunmaz.**

Leylâ'nın kocası İbnüsselam'ın öldüğü bölümden önce Hamdullah Hamdî'nin eserinde bir başka bölüm daha bulunur. DĀSĪTĀN-I ZEYD Ü ZEYNEB Ü ZEYDÜN MECNŪN HAĖKĖINDA VEFĀSĪ ĖĀLĪDŪR başlıklı bu hikâyede Zeyd ve Zeyneb'in hikâyesinden bahsedilir. Bu kişiler birbirine âşıktır. Zeyd amcasının kızını ister fakat amcası paraya tamah eden biri olduğundan kızını Zeyd'e vermez. Yani her ikisi de Leylâ ve Mecnûn gibi aşk derdini taşımaktadırlar. Bu nedenle Zeyd Mecnûn'un yanında durur ve Leylâ'ya haber götürür; Zeyneb de Leylâ'nın yanında durup ondan Mecnûn'a haberler götürür. Zaten Mecnûn da İbnüsselam'ın öldüğünü Zeyd'den öğrenir. (Sonraki bölümlerde Leylâ'nın öldüğünü de Mecnûn Zeyd'den öğrenir.) **Ama bu kişiler ve bu aşk hikâyesi Nizâmî'nin eserinde yer almamaktadır.** Yani Mecnûn'un Selâm-ı Bağdâdî ile olan durumunun ardından Nizâmî'de hemen İbnüsselam'ın öldüğü bölüme geçilir. Nizâmî'nin eserinde bu ölüm haberlerini Mecnûn'un nasıl öğrendiğine dair bir detay yoktur.

Nizâmî'nin eserinde İbnüsselam'ın ölümünün ardından hemen Leylâ'nın öldüğü bölüm gelir. Fakat Hamdullah Hamdî'nin eserinde önce HAK TE'ALÂ'YA LEYLÂNÜN NİYÂZİ HİKÂYETİ VE GİCEDEN ŞİKÂYETİDÜR isimli bölümde Leylâ'nın Allah'a yakardığı ve onu Mecnûn'a eriştirmesi için dua ettiği bölüm yer alır. Ardından MECNÛN VE LEYLÂ BE-ŞART-I 'İŞMET MÛLÂKÂT VE MUŞÂHABET İTDÜGİDÜR isimli bölüm gelir. Bu bölümde şunlar anlatılır: Leylâ odasında tek başına oturup Mecnûn'u düşünürken Zeyd'i yanına çağırır. Ona bir gömlek verir ve bunu Mecnûn'a vermesini ister. Zeyd Mecnûn'un yanına gider ve bu giysiyi sunar. Mecnûn zevkten havalara uçar. Zeyd ile birlikte Leylâ'nın otağına giderler. Leylâ vü Mecnûn karşılaşırlar. Birbirlerine karşı yatarlarken vahşi hayvanlar da etraflarını çevirip yanlarına kimsenin girmesine müsaade etmezler. İki âşık birbiriyle sabaha kadar karşılıklı yatarlar. Bunun ardından Leylâ, Mecnûn'a bir gazel okur. Ona niçin suskun olduğunu sorar. Mecnûn da cevabını bir gazelle verir. **Bunlar da Nizâmî'nin eserinde yer almayan olaylardır.**

Hamdullah Hamdî'nin eserinin son kısmında yine **Nizâmî'de hiç bulunmayan Zeyd karakteri** devreye girer. Zeyd'in gördüğü bir rüyadan bahsedilir. Zeyd, Mecnûn ve Leylâ'nın ölümünün üzerinden bir zaman geçtikten sonra, onların öbür dünyadaki hallerini merak eder ve bunu düşünerek uykuya dalar. Rüyasında cennetten bir köşe görür. Her türlü güzelliklerin, hurilerin olduğu bir yerdir. Leylâ vü Mecnûn burada zevk içinde aşklarını yaşamaktadırlar. Bir pîr de bunların hizmetini görür. Zeyd, onlardaki bu zevki görünce bunun sebebini o pîre sorar. Pîr de “Bunların birisi âşık, diğeri maşuktur. Dünyada aşk yüzünden çok eziyet çekmişlerdi, bu yüzden şimdi burada ödüllendiriliyorlar. Dünyada eziyet çeken, ahirette sefasını sürer.” şeklinde cevap verir. **Bu rüya motifi Nizâmî'nin eserinde yer almaz.**

Son olarak, eserlerin “hâtime” bölümleri birbirlerinden tamamen farklıdır. **Nizâmî, eserini sunduğu padişah Şirvanşah için dua eder. Hamdullah Hamdî ise eserde herhangi bir padişah isminden bahsetmez.** Allah'tan gerçek âşıkların aşkını kendilerine nasip etmesini niyaz eder ve eserin **yazılış tarihini son beyitte verir. Nizâmî, eserinin yazdığı tarihi bu bölümde belirtmemiştir.**

Olay örgüsünde bulunan bu farklılıkların haricinde **Hamdullah Hamdî'nin bazı beyitleri Nizâmî'nin beyitlerine çok benzemektedir.** Şairin Nizâmî'yi örnek aldığı malumdur fakat bu beyitlerde bir **tercüme havası da sezilmektedir.** Birbirine çok benzeyen beyitleri şöyle verebiliriz:

Tablo 19. Hamdullah Hamdî ile Nizâmî'nin Birbirine Benzeyen Beyitleri

<u>Hamdullah Hamdî</u>	<u>Nizâmî</u>
Sözi fikri Һarîrinden alurdı	Nâ softe durî yo durr hemî soft
Delüksüz dürr iken dürler delerdi (1199)	Çon xod heme beyt-e bikr mî goft (1427) (Kendisi bakireymiş ama inci delermiş; Kendisi gibi bâkir şiirler söylemiş.)
Bular bir yıl esîr olup bu Һâle	Bûdend ber in tarîq sâlî
Һayâle kâni^c vü beñzer Һayâle (1212)	Qânî be xıyal o çon xiyâli (1443) (Böylece âşıklar bir yılı böyle geçirmişler, Sadece birbirinin hayaliyle yetinmişler.
Ne şudan yudısa ol gül-^cızârı	Ber her çemeni ke dest mî şost
Bitürdi lâleler güller kenârı (1269)	Şemşâd demîd o serv mî rost (1488) (Çimende elini yıkadığı yerde ağaç bitermiş; Bir yerde şimşir, başka yerde servi bitermiş.
İ serv-i nev-civân yâr-ı civân-merd	Ey serv-e cevâne-ye cevânmerd
Belâlardan dili germ ü demi serd (1276)	V'ey bâ del-e germ o bâ den-e serd (1495) (Ey civanmert, servi fidanı sevgilim; Ey yüreği aşk ve ahla dolu sevgilim.)
Degül aña ki biñ yilse yil ile	Âgeh ne eger çe genc bâzed
Çerâğuñ başı Һoş olmaz yil ile (1317)	Bâ bâd çerâğ der nesâzed (1533) (Haberı yokmuş, hazîne harcasa da

	alamaz; Çünkü çerağ, esen rüzgârla bağdaşamaz.)
Kelâm-ı nerm ile germ itdi anı	Mî goft fesânehâ-ye germeş
Işınmış mûm-veş nerm itdi anı (1380)	Çendan ke ço mûm kerd nermeş (1585) (Mecnûn'a tatlı tatlı hikâyeler anlatmış; Mecnûn'u sanki mum gibi yumuşatmış.)
Vire mi atası ammâ rızâyı	Û râ suy-e mâ kocâ tavâf est
Delüye virmege ol yîni ayı (1397)	Dîvâne vo mâh-e nov gezâf est (1604) (Leylâ bu taraflara nasıl gelecek ki; Deli Yeni ay ile nasıl bağdaşacak ki?)
Budur havfum ki â' dāya uyasın	Endîşe konem ke vaqt-e yârî
Yarım yolda beni tenhâ koyasın (1406)	Der nâme rehem furû gozârî (1608) (Yardım ederken vazgeçmenden korkarım; Beni yarı yolda terk etmenden korkarım.)
Şusuzlıktan ölen hem bula âbı	Hem koşte-ye teşne âb yâbed
İre hem sâkî rûhına şevâbı (1492)	Hem âb resân sevâb yâbed (1666) (Hem susuzluktan ölen suya kavuşacak; Hem de su götüren sevaba nâil olacak.)
Gicenûn çün kara yılanı kaçdı	Çon mâr-e siyâh mohre ber çîd
Seher Dahhâki güldi yüzün açdı (1574)	Zehhâk sepîde dem bexandîd (1723) (Karayılan çöreklenip susunca; Sabah olup Dehhâk gülünce.)
Medîne'den hemân tâ hadd-i Bağdâd	V'angeh ze Medine tâ Beğdâd
Çeri dirdi ulaqlar şaldı çün bād (1616)	Der cem'-e sipâh kes ferestâd (1756) (Deyip Medine'den Bağdat'a her taraftan; Adam göndermiş asker celbi

	için her taraftan.)
Kesilmiş başın anuñ ay gibi İt önüne ataram pây gibi (1677)	Borrem ser-e an ‘erûs-e çon mâh Der pîş-e seg efkenem der in râh (1790) (Dünya güzeli biricik kızımı boğazlarım; Sokaklardaki köpeklerin önüne atarım.)
Seher-geh çünki çarh-ı laciverdi Zer-efşân itdi yine verd-i zerdi (1841)	Şebgîr ke çerx-e lâciverdî Ârâst kebûdî be zerdî (1952) (Gece lacivert renkli olan gökyüzü; Sabah maviden sarıya dönmüş gökyüzü.)
Menem mâtemde ammâ sen siyeh-pûş Menem od üzre n’iylar sende bu cûş (1861)	Ber âteş-e ğem menem tu cûş Men sûk-zede siyeh to pûiş (1971) (Gam ateşinde yanan benim, sen coşuyorsun; Belaya uğrayan benim, sen kara giyiyorsun.)
Qızıyıcûn qapa gürk-i beyâbân Ne aşşı iyleye feryâd-ı çübân (1873)	Çon gorg bere ze mîş berubûd Feryâd-e şeban kocâ koned sûd (1982) (Kurt kuzuyu kaptıktan sonra anasından; Yarar sağlanır mı çobanın bağırmasından.)
Bu Leylî dise her düşmen atar taş Bu raqş idüp döner dönmez tutar baş (1910)	Leylî goftîy yo seng xerdî Der xorden-e seng raqs kerdî (2020) (Leylâ Leylâ dedikçe taşlanıyormuş; Taşları yedikçe de dans ediyormuş.)
Aña her kim ki ğayri söz açardı Ya tınmaz ya uyurdu yâ kaçardı(1945)	Her kes ke bedû çoz in soxen goft Yâ ten zed yâ gorîxt yâ xoft (2056) (Bir kimse çıkıp da söz etmezse Leylâ’dan; Ya susar, ya uyurmuş, ya

	kaçarmış oradan.)
Peder āhîr boyun tûtip rîzâya Mehî virdî dehân-ı ejdehâya (2006)	Ber kerden-e an ‘amel rezâ dâd Meh râ be dehân-e ejdehâ dâd (2105) (İstemeden o işin olmasına göstermiş rıza; Ay yüzlü Leylâ’yı atmış ejderhanın ağzına.)
Senî yıllar gezer ol iylemez yâd İñende Leylî diyü itme feryâd (2107)	Çon nâverdet be sâlâ yâd Z’û yâd mekon çe kâret oftâd (2179) (O anmadı bile seneler senesi senin adını; Ne olacak sanki sen de anma onun adını.)
Bir işi it diseñ itmez urışur Eger itme diseñ durmaz dürişür (2117)	Gûyi ke bokon nemî niyûşed Gûyi ke mekon do merde kûşed (2190) (Yap deyince bir şeyi duymazdan gelir; Yapma deyince de işe dört elle girişir.)
Şu resme sevdüñ ol yiñi nedîmî Ki gelmez gönîlûne yâr-ı qadîm (2164)	Bâ yâr-e nov ançonan şodî şâd K’ez yâr-e qadîm nâverî yâd (2231) (Yeni sevgilinle herhalde çok mutlusun; Ki eski sevgilini aklına getirmiyorsun.)
Suñan-gûy u fasîh ü pârsî-zâd ‘Arab hâlin bu resme iyledi yâd (2383)	Dehqân-e fasîh-e pârsî-zâd Ez hâl-e ‘arab çenîn koned yâd (2275) (Fars kökenli halk bilgisi anlattı; Arapların durumunu şöyle anlattı.)
Ki Mecnûn’uñ atası pîr-i miskîn Ġam-ı Yûsuf’da şan Ya’qûb-ı ġam-gîn (2384)	K’an pîr-en peser be bâd dâde Ya’qûb-e ze Yûsuf ûftâde (2276) (Oğlunu yitirmiş o perîşân, yaşlı baba; Yusuf’tan ayrılan Yakup gibi olan baba.)

Şu cān kim ölmedin dünyāda öldi İçüp āb-ı hayātı bākī oldı (2448)	Ez pence-ye merg can kesî bord K'û pîş ze merg-e xîşten mord (2345) (Bilir misin ölümün elinden kim kurtuldu?; Ölüm gelmeden önce ölen kimse kurtuldu.)
Egerçi saña bu sözler girāndur Velikin haq budur Haqq'a 'ayāndur (2459)	Ger ber to ez in soxen gerānîst În hem ze qezâ-ye âsımânîst (2357) (Eğer bu sözler ağır geliyorsa sana; Bu Allah'ın takdiridir, ibrettir sana.)
Bilürem sen pedersin ben gulāmıñ Velikin hâtırumdan gitdi nāmuñ (2484)	Dānem pederî to men gōlāmet V'âgâh niyem ke çîst nāmet (2383) (Ben kölenim sen babamsın biliyorum; Ama senin adını bile hatırlamıyorum.)
Çü sözüñ sūzına tutdum semā'ı Saña baña hemān itdüm veda'ı (2502)	Novmîdî-ye to semā' kerdem Xod râ vo torâ vedâ' kerdem (2405) (Ümitsiz olduğunu söyledin ben de dinledim; Çaresiz sana da kendime de elveda dedim.)
Alınmaz yüksüzüñ tamğası bâcı Çü yir vîrān ola olmaz harâcı (2537)	Çon bâret nîst bâc nebved Ber vîrânî xerâc nebved (2440) (Yükü olmayandan gümrük alınmaz; Viran olan yerlerin de vergisi olmaz.)
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn Ser-i tâc üzre gūyâ dürr-i meknûn (2545)	Ber Necd nîşeste bûd Mecnûn Çon ber ser-e tâc durr-e meknûn (2451) (Necid Dağı'nda oturuyormuş Mecnûn; Tac üstündeki inci gibiymiş Mecnûn.)

Ṭakarduñ gūşıma sen ḥalka-i zer	To gūş-e merâ ço halqe-ye zer
Saña ben dūr idüm çün ḥalka-i der (2576)	Men dūr ze to ço halqe-ye der (2486) (Sen kulağımdaki altın küpeydin sanki Ben kapı halkası gibi uzağındaydım sanki.)
Meger bir şeb ki gūyâ rûz-ı rûşen	Raxşende şebî ço rûz-e rûşen
Müzeyyen âsmân çün sebz-i gülşen (2681)	Rû tâze felek ço sebz-e gülşen (2613) (Gündüz gibi parıl parıl bir geceymiş; Felek ter ü taze bir gül bahçesiymiş.)
Didi ey Müşteri Zühre gulâmuñ	Ey zohre vo müşteri ğolâmet
Her iş ser-nâmesidür pāk nâmuñ (2712)	Sernâme-ye nâm-e cumle nâmet (2690) (Zührenin de Müşteri'nin de efendisi Tanrı'm; Adı bütün adların üstünde olan Tanrı'm.)
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçaq	Ey şeş cihet ez bulend o pestî
Elüñ altında memlûküñdür el-ḥaḥ (2716)	Memlûk torâ be zîr destî (2696) (Ey yükseği ve çukuruyla altı yönün sahibi; Herkes elinin altında, ey her şeyin sahibi.)
Ki gördüm dün fülân yirde seḥer-gâh	Dey ber gozer-e fulan vetengâh
Oturmuş bir şanem râh üzre çün mâh (2752)	Dîdem sanemî nişeste çon mâh (2737) (Dün falanca yerden geçiyordum; Ay parçası gibi bir güzel gördüm.)
Hey-â-hey ağladı vü itdi feryâd	Begrîst be hâyhây o feryâd
Atañ derdini itdi nevḥa da yâd (2799)	Kerd ez pederet be novhe der yâd (2790) (Hüngür hüngür ağladı, dövündü, feryad etti; Ağıtlar yakarak babanın ruhunu şâd

	etti.)
Bu bî-keslikden efgân ne revâdur	Feryâd ze bî kesî ne rây est
Kesi bî-keslerüñ luṭf-ı Hudâ'dur (2848)	K'axer kes-e bî-kesân Xodây est (2857) (Kimsem yok diye feryad etmek akıl karı değildir; Sonuç olarak ulu Tanrı kimsesizlerin kimsesidir.)
Didi bende ne kâğıd var ne ḥāme	Goftâ ke ne kâğez o ne xāme
Cevâb olmağ içün yazmağa nāme (2851)	Çon râst konem cevâb-e nāme (2864) (Demiş ne kağıt var ne kalem bende; Söyle nasıl cevap yazayım sevgilime.)
Şuḥan şarrâfı şāhib-lafz çün zer	Serrâf-e soxen be lefz-e çon zer
Söze bu resme dizdi dürr ü gevher (2915)	Der rişte çenin keşîd govher (2953) (Sözün sarrafı altın değerindeki sözlerini; İpe şöyle dizmiş inci tanesi gibi sözlerini.)
Beni 'afv itsün erçi pür-günāhem	Bâ in ke ez û siyâh-rûyem
Ki ḳapusında Hindû-yi siyāhem (2966)	Hem Hinduk-e siyâh-e ûyem (3017) (Ona karşı mahcubum yüzüm kara; Ben onun Hintli kölesiyim yüzü kara.)
Atañ gitdi cihāndan pür-şikāyet	Bogzeşt peder şikāyet-âlûd
Anañ da öldü tüt pür-derd ü miḥnet (2980)	Men nîz gozeşte gîr hem zûd (3031) (Baban şikāyet ederek göçtü bu dünyadan; Benim de göçmemi yakın bil bu dünyadan.)
Ki ol vahşî-nişîn ü vahşet-āmîz	An vahş-neşîn-e vahşet-âmîz
Kimüñ zıkrin ider ola güher-rîz	Ber yâd-e ke mî koned zebân tîz (3127) (İnsandan kaçıp vahşilerle yaşayan

(3035)	Mecnûn; Kimin adını anarak şiir okuyor artık hergün.)
Görem anı ne âb u rengi vardur	Bînem ke çe âb o reng dâred
Vefâ vezninde nice sengi vardur	Der vezn-e vefâ çe seng dâred (3144)
(3051)	(Bakayım rengi ruhsarı neye dönmüş; Vefâ terazisinde ne kadar çekiyormuş.)
Revân tağdan tağa sa'y ile çün bād	Şod kûh be kûh tîz çon bād
Gezûp gâhî harâbe gâh âbâd (3055)	Gâhî be xerâb o geh be âbâd (3148)
	(Dağdan dağa yel gibi koşup onu aramış; Kah harabede kah mamur yerde aramış.)
Bağup meyl iyledi Mecnûn o pîre	Mecnûn ço ze dûr dîd der pîr
Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre (3059)	Çon tıfl numûd meyl ber şîr (3152)
	(Mecnûn uzaktan görür görmez ihtiyarı; Süt isteyen bebek gibi karşılamış ihtiyarı.)
Selâm andan çü gördi bu kıyâmı	Çon yâft Selâm ez û qiyâmî
Zebân-ı luğf ile virdi selâmı (3159)	Dâdeş ze miyân-e cân selâmî (3272)
	(Kays'ın ayağa Kaltığını görünce Selâm; Can u gönülden Mecnûn'a vermiş selam.)
Aña kuvvet olur nân ile helvâ	Nîrû-ye kesî be nân o helvâst
Vücûdundan ola cânunda pervâ	K'ûra be vücûd-e xîş pervâst (3311)
(3201)	(Ekmekle helvadan güç alıyorsa bir kişi; Kendinden başkasını düşünmez o kişi.)
Dem ola kim olasın sen de hāmûş	Fercâm şevî to nîz xāmûş
İdüp bu miñnet ü derdi ferāmûş	V'in vâqı2e râ konî ferāmûş (3323)
	(Gün gelir bu dertten kurtulursun; Olup

(3211)	bitenlerin hepsini unutursun.)
Ꞑamu kār ehline Perverdigārī	Her nukte ke ber nişân-e kârîst
Żarûretden düzüpdür ihtiyârı (3406)	Der vey be zarûret ixtiyârist. (3352) (Yapılan her işin bir hikmeti vardır; O işin yapılmasında bir zarûret vardır.)
Anuñ bir yüzi tedbîrûñ hisâbı	Z'in sûy-e varaq şomâr-e tedbîr
Biri ebvâb taqdîrûñ kitâbı (3409)	Z'ansûy-e diger hesâb-e taqdîr (3355) (Kağıdın bir yüzünü sayarsan tedbîr; Öteki yüzünde de yazılı durur takdîr.)
Bular dünyâda olmışlardı yek 'ahd	Bûdend der in cihan be yek 'ehd
Anuñ-çün oldılar âhirde yek mehd (3937)	Xoftend der an cihan be yek mehd (3604) (Hayattayken birbirlerine hep sadık kalmışlar; Mematta da birlikte aynı kabirde yatacaklar.)

Bu iki eser arasında bulunan **benzer beyitlerin çoğunluğu bölüm başlıklarının altındaki ilk birkaç beyit ve bölüm sonlarında bulunan beyitlerdir.** Tabi olay akışı içinde de benzer beyitler hatırı sayılır miktarda bulunmaktadır. Bu benzerlikler tespit edilirken sadece beyit olarak birbirine çok benzeyenler, tercüme izlenimi verenler teze alındı. Bunun haricinde dize olarak benzeyen onlarca unsur, bu bölüme dâhil edilmedi.

Son olarak da **Hamdullah Hamdî'nin eserinde 16 adet gazel bulunurken Nizâmî'nin eserinde hiç gazel bulunmamaktadır.** Mesnevi içerisinde gazel söyleme geleneği ilk olarak Fars edebiyatında görüldüğü halde daha sonra bu edebiyatta yavaş yavaş sönmüş ve Türk edebiyatında daha yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Bu durum için, yani mesnevide gazel kullanımının amacı hakkında Lokman Turan ve Rıfat Kütük şunları söylemektedir: “Acaba mesnevilerde gazel formunu kullanma ilk başlarda tercüme yoluyla tanıştığımız mesneviyi kendimize mâl etmenin bir yolu

muydu? Kimi mesnevilerin Farsça asıllarında hiç gazel bulunmamasına rağmen, Türk şairlerinin hikâyesinin belli noktalarında gazel söylemeleri, esere telif eser görüntüsü vermek niyetiyle de yapılmış olabilir mi? Şüphesiz bu sorulara cevap vermek oldukça zordur. Bununla birlikte divan şairlerinin mesnevi sahasında üstat kabul ettikleri Nizâmî'nin mesnevilerinde bugünkü anlamda gazele yer vermemiş olmasına karşın, onun Husrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, Heft-peyker ve İskender-nâme gibi eserlerine nazireler söyleyen Türk şairlerin eserlerinde ziyadesiyle gazel formuna yer vermeleri başka teknik sebepler yanında elbette bu türü, hedef kitle olan Türk okuyucusuna mâl etmek ve esere telif eser hüviyeti kazandırmak anlamına da geliyordu.” (Turan ve Kütük, 2009: 647) Her iki eserde belirttiğimiz ortak noktalar sebebiyle, Hamdullah Hamdî'nin eserinde de böyle bir amacın varlığından söz edilebilir.

2.7.2. Hâtîfî'nin Eseri ile Karşılaştırma¹⁵

Câmî'nin kız kardeşinin oğlu olan Hâtîfî'nin (Ö.H. 9180=M.1512), eserini hangi tarihte yazdığı belli değilse de, eserin sonundaki beyitlerden Câmî'nin o sırada hayatta olduğu anlaşılacağına göre, 898'den önce yazmış olduğu bilinebilir. “Timurluların son döneminde Safevîlerin ilk yıllarında yaşayan Hâtîfî, Nizâmî'nin “penc-genc/hamse” sini örnek alarak bir hamse oluşturmak istemiş, ancak bunun Timur-nâme'nin gösterdiği sıraya göre Leylî vü Mecnûn, Şîrîn ü Hüsrev, Heft Manzar ve Timur-nâme adlı dördünü tamamlayabilmiştir.” (Kartal, 2013, 77)

Hâtîfî, kendinden önce gelenlerin eserlerini göz önünde tutmakla birlikte, hikâyeyi çok değiştirmiş, ona birçok yeni motifler katmıştır. Meselâ babasının Mecnûn'u dervişe götürmesi motifi değişik şekilde Mektebî'de vardır. Hâtîfî'nin eseri kendinden önce gelenlerin eserinden daha kısadır. İçinde yeni motifler bulunmakla birlikte, daha derli topludur. Türk şairleri Hâtîfî'den çok faydalanmışlar, hatta bazıları onu tercüme etmişlerdir.

Hâtîfî'nin esere eklediği motifler şunlardır:

- a) Kays, daha küçükken güzellere düşkündür.
- b) Mecnûn kör dilenci kılığında Leylâ'yı görmeye gider.
- c) Hekimler bazı tavsiyelerde bulunur.
- d) Mecnûn'un babası Leylâ'yı istediği sırada Mecnûn, Leylâ'nın köpeğini görünce ayaklarına kapanır.
- e) Leylâ meşşatanın yüzünü bezemek için yaptığı süsleri yolar.

¹⁵ Bu bölüm oluşturulurken Levend, Agâh Sırrı (1959). *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ile Mecnûn*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara. isimli eser esas alınmıştır.

- f) İbn-i Selâm Leylâ'yı boşar.
- g) Leylâ, Mecnûn'a "Beni babamdan iste" der.
- h) Kılıçla Mecnûn'a hücum eden rakibin elleri havada kalır, Mecnûn'un duası ile iyi olur.
- i) Nevfel savaştan sonra Leylâ'ya âşık olur, Mecnûn'u zehirlemek isterken kendi zehirlenir.
- j) Mecnûn servi ağacını bahçivandan satın alarak kesilmekten kurtarır.
- k) Leylâ kervanla giderken uyuyakalır, devesi kervandan ayrılır.
- l) Leylâ annesine vasiyet ettikten sonra ölür. Leylâ'nın annesi Mecnûn'u bulur: "Gel birlikte ağlayalım." der.

Nizâmî'nin eseri ile yapılan mukayesede belirtilen farklılıkların pek çoğu Nizâmî'de olmayıp Hâtîfî'de olan bu motifler üzerinedir. Hamdullah Hamdî, her iki eserden de çeşitli vesilelerle faydanmıştır. Zira bahsedilen motiflerin neredeyse tamamı Hamdullah Hamdî'nin eserinde de bulunmaktadır.

Hamdullah Hamdî, Nevfel'in Mecnûn'u zehirleyip Leylâ'ya kavuşmayı arzuladığı bölümü Hâtîfî'den aldığını eserinde belirtir. Hâtîfî'de Nevfel hadisesinin Nizâmî'ninkinden farklı gelişir. NEVFEL MECNÛN'A SEMÂN SUNUP BAŞINA UĞRADUĞIDUR başlığı altında Leylâ'nın kabilesi savaşta kaybedince Leylâ, Mecnûn'a esir düşer. Bu suretle Nevfel Leylâ'yı görür ve ona âşık olur. Leylâ'yı Mecnûn'un elinden almak için bir plan hazırlar. Sâkîsine bir zehir hazırlamasını ve bunu Mecnûn'a içirmesini ister. Zehri yanlışlıkla Nevfel içer ve ölür. Babası da Leylâ'yı kurtarır ve Mecnûn yine Leylâ'sız kalır:

Kitâb-ı Hâtîfî'de bu hikâyet

Bu üslûb üzre olundı rivâyet (1722)

Ki mağlûb oldu çün kim Leylîhayli

Esîr oldu meger Mecnûn'a Leylî (1723)

Görüp Leylâ'yı Nevfel oldu 'âşık

Didi bunuñ vişâli baña lâyıķ (1724)

Eger Mecnûn’a virürsem bu ayı

O vaşl olur çekerem ben belâyı (1725)

Ben alursam eger virmeyüp aña

Cefâ vü ğadr ile ʔa’n ola baña (1726)

Hemân budur bu işde fikr-i kâbil

Ki Mecnûn’a içürem zehr-i kâtil (1727)

Buyurdi sâķisine ol cefâkâr

Ki zehr-âlûde bâde kıldı ıhżâr (1728)

Yañılup bezm içinde sâķi-i mest

O zehri Nevfel’e şundı sebük-dest (1729)

İçüp Nevfel anı cân virdi derhâl

Yine cânına geldi itdügi âl (1730)

Ağu içüp çü Nevfel işi bitdi

Atası Leylî’yi kırtardı gitdi (1741)

Kays’ın küçükten güzellere tutkun olması, kör dilenci kılığına girerek Leylâ’yı görmeye gitmesi, Leylâ’nın köpeğini görünce ayaklarına kapanması, babasının Mecnûn’u Kabe’den başka Şeyh’e de götürmesi, Leylâ’nın kendini süsleyen “meşşata”nın yüzübe sürdüğü düzgünü yolması, rakibin kılıçla Mecnûn’a hücum ederken ellerinin kırılması motiflerini, Hamdullah Hamdî,

Hâtîfî'den almıştır. Hatta Nevfel'in savaştan sonraki durumunu anlatırken, Nizâmî ile Hâtîfî'deki motiflerin her ikisini birlikte anlatır.

Hamdullah Hamdî, Hâtîfî'nin eserinde yer alan **hekimlerin tavsiyesi, İbn-i Selâm'ın Leylâ'yı boşaması, Leylâ'nın Mecnûn'a "Beni babamdan iste" demesi, Mecnûn'un bir ağacı kesilmekten kurtarması, Leylâ'nın kervanla giderken uyuyakalması ve Mecnûn'a rastlayarak görüşmesi, Leylâ'nın annesinin Mecnûn'a "Gel birlikte ağlayalım." demesi motiflerini ise eserine almamıştır.** (Levend, 1959: 173)

Hamdullah Hamdî temelde Nizâmî'nin eserini örnek alıp Hâtîfî'nin eserinden kısmen yararlanmışsa da Fars edebiyatında yazılmış diğer eserleri de görmüştür. "Leylâ'nın arkadaşlarıyla "çemen-zar" a giderek orada Mecnûn'un gazelini okuyan adama rast gelmesi motifi ile arkadaşlarının Mecnûn'u ziyareti motifi de ilk defa Husrev'de geçer. Husrev'de Mecnûn Leylâ'yı görmek ümidiyle arkadaşlarına uyarak "çemen-zar"a gider. Hamdullah Hamdî'de Mecnûn arkadaşlarının gezme teklifini kabul etmez. İnsanların vefasızlığından şikâyet eder. (Bundan sonraki eserlerde bu motif hep bu şekilde tesbit edilmiştir.)

Hamdullah Hamdî, Câmi'den de "Leylâ'nın fakirlere yemek dağıttığını duyan Mecnûn'un kâse ile Leylâ'ya gelmesi" motifini almıştır.

Hamdullah Hamdî bu hikayeye bazı küçük eklemeler de yapmıştır:

- a) Mecnûn devesine binip Leylâ'yı görmeye gider. Necd'de Leylâ'nın çadırlarını görünce düşer. Deve dönüp gider.
- b) Mecnûn arkadaşlarıyla birlikte Leylâ'ya gider. Çadırının önünde Leylâ ile konuşur. Rakip rahat bırakmaz, Mecnûn'un yolunu kapatır.

Hamdullah Hamdî'de şu motif de vardır: Babası Mecnûn'u eve getirerek nasihat eder. Mecnûn cevap verdiği sırada yeniden kan akmaya başlar. Babası merak eder. Mecnûn:

Meğer nîş urdı kancı dest-i yâra

Bu kan andan irür bî-zahm yara

diye cevap verir. **Bu motif Türk edebiyatında ilk defa Hamdullah Hamdî'nin eserinde görülür.**

Sonuç olarak Hamdullah Hamdî, eserini yazarken Nizâmî'nin eserini temel almıştır. Hatta Hamdullah Hamdî'nin eserinde bulunan hatırı sayılır sayıda beyit, Nizâmî'nin eserinden tercümedir. Nizâmî'nin eserinde olmayıp Hâtifi'nin eserinde bulunan motiflerin tamamına yakını da Hamdullah Hamdî'nin eserinde yer almaktadır. Bunun haricinde Hamdullah Hamdî, Farsçada yazılan önemli Leylâ ve Mecnûn mesnevilerini de görmüş; Husrev'in, Câmî'nin eserlerinden motif eklemiştir. Mecnûn'un babasının nasihatlerine cevap verirken yeninden kan akması motifi ise Türk edebiyatında ilk defa Hamdullah Hamdî'nin eserinde rastladığımız bir motif olmuştur.



SONUÇ

Bu tezle, XV. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Hamdullah Hamdî'nin Leylâ vü Mecnûn isimli mesnevisinin söz varlığı ortaya konmuş, bunlar eser bağlamında anlamlandırılarak bir sözlük meydana getirilmiştir. Mesnevide önce kelimeler ve kelime grupları tespit edilip, bunlar internet tabanlı TEBDİZ sistemine kaydedilmiştir. Bu kelime ve kelime grupları tek tek anlamlandırılmış ve son olarak alfabetik bir sıraya konmuştur. Kelime ve kelime gruplarının adlandırılmasında ilk olarak bunların bağlam içindeki anlamları dikkate alınmıştır. Sözcüğe anlam vermede sistemde yer alan karşılıklardan ve çeşitli sözlüklerden yararlanılmıştır. Hazırladığımız çalışma, temelde bağlamı esas aldığı için, sözlüklerde bulunamayan anlamlar için öznel yorumlar eklendiği de olmuştur. Bu manalar da internet tabanlı sisteme kaydedilerek, diğer kullanıcıların erişimine sunulmuş ve sistemin geliştirilmesine katkıda bulunulmuştur. Bu şekilde hazırlanan sözlük, tezin ana mahiyetini oluşturmuştur.

Tez, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Hamdullah Hamdî'nin hayatı ve eserlerinden bahsedilmiştir. İkinci bölüm Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin tarihçesinden ve Hamdullah Hamdî'nin eserinin dış ve iç yapı incelemesinden oluşmaktadır. Hamdullah Hamdî, Yûsuf u Züleyhâ mesnevisiyle meşhur olmuş ve bu mesnevisi üzerine çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fakat Leylâ vü Mecnûn mesnevisine dair eserin dış ve iç yapı incelemesini içeren herhangi bir çalışma literatürde karşımıza çıkmamıştır. Tezin ikinci bölümünü oluşturan bu bölümde mesnevi nazım şekli hakkında genel bilgiler verildikten sonra eserin Arap, Fars ve Türk edebiyatlarındaki yerine değinilmiştir. Ardından eserin dış yapı incelemesine geçilmiş ve burada eserde kullanılan edat, bağlaç ve ünlemlere, ikilemelere, yinelemelere, tamlamalara, orijinal terkiplere, alışılmamış bağdaştırmalara, edebi sanatlara, yineleme ve söz tekrarlarına, arkaik unsurlara, atasözleri ve deyimlere değinilmiştir. Mesnevinin iç yapı incelemesini içeren kısımda ise eserin özetine, eserdeki ara hikâyelere, gazellere, eserde kullanılan vezinlere, hikâyede yer alan kahramanlara, dini ve tasavvufî unsurlara, sosyal ve kültürel unsurlara, hikâyedeki epizotlara ve hikayenin motif yapısına değinilmiştir. Hamdullah Hamdî, eserini yazarken Nizâmî ve Hâtifi'nin eserlerinden de faydalanmıştır. Bu nedenle eserin Nizâmî ve Hatifi'nin mesnevisiyle mukayesesini de yapılmıştır. Tezin sonunda TEBDİZ sözlüğünün yer aldığı EKLER bölümü bulunmaktadır.

Eserin müellifi, Fatih Sultan Mehmed'in meşhur hocası Akşemseddin'in oğlu Hamdullah Hamdî'dir. Babasının şöhretinden ötürü tarihi kaynaklarda Akşemseddinzâde Hamdî Çelebi olarak da anılır. Hamdullah Hamdî'nin bir divanı ve hamsesi bulunmaktadır. Eserleri içinde en meşhur olan Yûsuf u Züleyhâ mesnevisidir. Onun Leylâ vü Mecnûn mesnevisi 905/1499-1500 tarihinde yazılmıştır ve Türk edebiyatında müstakil olarak yazılmış ikinci Leylâ vü Mecnûn mesnevisidir. Eser, mefâîlün mefâîlün feûlün vezniyle yazılmıştır. Mesnevide sade bir üslup hâkimdir. Fakat yer yer sanatlı söyleyişlere, Arapça ve Farsça tamlamalara da rastanır. Yazıldığı dönem itibariyle de bugün arkaikleşmiş pek çok Türkçe kelime bulunmaktadır. Eser, tasavvufî bir aşk mesnevisidir. Bu nedenle eserin içinde bulunan tasavvufî unsurlara geniş yer ayırmaya çalışılmıştır. Fakat eserin tasavvufî yapısının tam olarak izahı için bu konuda müstakil bir çalışmaya ihtiyaç vardır.

Klasik Türk edebiyatında mesnevilerin temel amacı -aralarında farklılıklar olmakla birlikte- olay anlatmaktır. Hamdullah Hamdî'nin eserinde de temel amaç hikâyeyi okuyucuya aktarmaktır. Fakat buna rağmen eserin dilinin sanattan uzak olduğunu söyleyemeyiz. Özellikle tevhid, münâcat ve na't bölümlerinde dil, hikâyenin anlatıldığı bölüme göre daha ağırdır. Hikâyenin anlatıldığı bölümlerde de pek çok edebi sanatın kullanıldığı görülmektedir. Burada teşbîh, istiare, tevriye, cinas, tenasüp gibi klasik şiirimizde sık kullanılan sanatların yanında aks, rücû, ihâm-ı tezd ve îade gibi az kullanılan sanatların da eser içerisinde varlığı, eserin sanat değerini yükselten unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Leylâ vü Mecnûn hikâyesini bir mesnevi formunda ilk kez ele alan Genceli Nizâmî'dir. Hamdullah Hamdî, eserini yazarken Nizâmî'nin eserini esas almış ve yine bir başka Fars şairi Hatîfî'nin eserinden faydalanmıştır. Fakat babasının Mecnûn'a nasihat ettiği sırada Mecnûn'un yeninden kan akması motifi sadece Hamdullah Hamdî'nin eserinde görülür. Ayrıca Nizâmî'nin eserinde hiç gazel bulunmazken Hamdullah Hamdî'nin eserinde 16 adet gazel bulunmaktadır.

Bir sözlük hazırlama projesi olan TEBDİZ bünyesinde hazırlanan bu çalışma, özel amaçların yanında bazı genel amaçlara da hizmet etmeyi hedeflemiştir. Osmanlı şiiri sahasında çalışan ve XV. yüzyıl Türk edebiyatı tarihi ile ilgilenen araştırmacılar için alfabetik olmasıyla, sözcüklerin kullanım sıklığını vermesiyle çeşitli faydalar sağlamaktadır. Ayrıca ferdî üslûba yönelik çalışmalarda, mukayeseli bir yol izlenebilmesini kolaylaştırmaktadır. HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ İLE

MECNÛN MESNEVİSİ [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] isimli bu tezle hem bir sözlük çalışması ortaya konmuş, hem de eserden hareketle şairin üslubuna dair bazı çıkarımlara ulaşılmıştır. Çalışmada 42.511 adet sözcük tespit edilmiş ve anlamlandırılmıştır. Bu sözcüklerden 537 tanesi kalıp ifade, 328 tanesi deyim ve 24 tanesi atasözüdür. Böylece eserdeki söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma, ileride Hamdullah Hamdî üzerine yapılacak herhangi bir çalışma için de bir kaynak teşkil edecektir.

Bilgiye ulaşmanın hızının öneminin arttığı günümüzde İnternet tabanlı TEBDİZ projesi ile, günümüz okurlarının ve araştırmacılarının bilgiye hızlı ve kolay ulaşmaları hedeflenmektedir. Buradan hareketle 15. yüzyılda yazılmış olan bir mesneviye ve onun içinde geçen kelimelerin bağlamdaki anlamlarına erişimin hızlı ve kolay olması, ayrıca sistemdeki tüm anlamlara aynı anda ulaşılması, alanda çalışacak araştırmacıların mukayese yapmasına da olanak tanımaktadır. Böylelikle klasik edebiyat çalışmalarında üslûp ve içerik çalışmaları ivme kazanacaktır.

KAYNAKÇA

- Akalın, L. Sami (1996). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Varlık Yay. İstanbul.
- Aksan, Doğan (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Kitabevi, Ankara.
- Aksoy, Mustafa (2007). “XVI. Yüzyıl Şuarâ Tezkireleri ile Necâtî’nin Şiirlerine Göre Anadolu Türk Edebî Dilinin Gelişiminde Deyim ve Atasözü Kullanımı”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* Aralık, Sayı:16, ss. 141-162.
- Aksoy, Ömer Asım (1994). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İnkılap Kitabevi, Ankara.
- Aksungur, M. Aslan (2011). *Atasözleri ve Atasözü Nitelikli Deyimler*, Alka Matbaası, Ankara.
- Aktaş, Şerif (1983). *Roman Olarak Hüsn ü Aşk, Türk Dünyası Araştırmaları*, Aralık 1983.
- Aktaş, Şerif (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yay., Ankara
- Aktunç, Hulki (1998). *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*, YKY Yay., İstanbul.
- Alptekin, Ali Berat (1999). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Akçağ Yay., Ankara.
- Altıntaş, Hayrani (1986). *Tasavvuf Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara.
- Ateş, Ahmed (1969). “Mesnevi” mad., *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, s.127-32.
- Aygün, Zeynel Abidin (1999). “Bihîştî’nin Leylâ ve Mecnûn Mesnevisi (İnceleme-Metin)”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Adana.
- Babacan, İsrâfil (2017). “Hüsn ü Aşk’ta Sebk-i Hindî Tesiri”, *Türkbilig*, 2010/19: 1-24.
- Bolay, S. Hayri (1987). *Felsefi Terimler Sözlüğü*, Akçağ Yay. Ankara.
- Canım, Rıdvan (2000). *Latîfî Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratu’n-Nuzamâ*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara.
- Cebecioğlu, Ethem (1997). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Rehber Yay., Ankara.
- Ceylan, Ömür (2000). *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, Kitabevi Yay. İstanbul.

Çelebioğlu, Amil (1991). *Akşemseddinzade Hamdullah Çelebi ve Pendnâme'si*, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Ankara.

Çelebioğlu, Amil (1998). *Kıyâfet İlmi ve Akşemseddinzâde Hamdullah Hamdî ile Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kıyâfetnâmeleri*, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.

Dankoff, Robert (2014). “Aşk Hikâyelerinde Lirizm: Farsça ve Türkçe Mesnevilerde Gazelin Kullanımı”, *UHİVE*, Güz Dönemi Cilt 2, Sayı 5.

Demirci, Mehmet (1997). “Hakikat”, *DİA*, C.15, İstanbul.

Derdiyok, İbrahim Çetin (1993). “Dede Korkut Hikâyelerindeki Olağanüstü Motifler ve Kaynakları”, *İçel Kültürü-Mersin Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü Yayın Organı*, Yıl: 7, Sayı 27, Mersin.

Develi, Hayati (2009). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I-II*, Kesit Yayınları, İstanbul.

Devellioğlu, Ferit (2005). *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*, Aydın Yayınları, Ankara.

Dilçin, Cem (1983a). *Örnekleriyle Türk Şiir Bilgisi*, Sevinç Basımevi, Ankara.

Dilçin, Cem (1983b). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Dilçin, Dehri (2000). *Edebiyatımızda Atasözleri*, TDK Yayınları, Ankara.

Doğan, Muhammed Nur (1996). *Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn*, İstanbul Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Duymaz, Recep (2005). *Ahmet Vefik Paşa Atalar Sözü Müntehabât-ı Durûb-ı Emsâl*, Gökkuşbu Yay., İstanbul.

Emil, Birol (2004). *Türk Kültür ve Edebiyatından Şahsiyetler*, Akçağ Yay., Ankara.

Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, 7. Baskı, MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay., İstanbul 2004.

Ercilasun, Ahmet Bican (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay. Ankara.

Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara.

Ergin, Muharrem (1964). *Dede Korkut Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Ens. Yay., Ankara.

Ergin, Muharrem (2001). *Üniversiteler İçin Türk Dili*, Bayrak Yayınevi, İstanbul.

Eyüboğlu, E. Kemal (1973). *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, Doğan Kardeşler Matbaacılık, İstanbul.

Feyzioğlu, Nesrin (2011). “Gelin Kayası Efsaneleri ve Taş Kesilme Motifi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, cilt 1, sayı 9, ss. 115 – 133.

Gabain, A. Von (2007). *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), TDK Yay. Ankara.

Gencan, Tahir Nejat (2007). *Dilbilgisi*, Tek Ağaç Yay., Ankara.

Güler, Zülfü (1982). “Hamdullah Hamdi: Leylâ ve Mecnûn (İnceleme-Metin)”, Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Ed. Fak., Erzurum.

Gülsevin, Gürer, (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları Ankara.

Hacıeminoğlu, Necmettin (1992). *Türk Dilinde Edatlar*, MEB Yay., İstanbul.

İbn Arabî (2005). *İlâhî Aşk*, Mahmut Kanık (çev.), İnsan Yay., İstanbul.

İsen, Mustafa (1990). “Bolu’nun Kültür Tarihimizdeki Yeri ve Bolulu Divan Şairleri”, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları, Ankara.

İsen, Mustafa (1998). *Sehi Tezkiresi*, Akçağ Yay., Ankara.

İz, Mahir (1981). *Tasavvuf, Mahiyeti, Büyükleri ve Tarikatler*, Med Yay., İstanbul.

Kaplan, Mehmet (2011). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-3 Tip Tahlilleri*, Dergah Yay., İstanbul.

Kartal, Ahmet (2014). *Doğu’nun Uzun Hikâyesi*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul.

Kartal, Ahmet (2007). “Eski Türk Edebiyatında Mesnevi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.5, Sayı 10, s.353-432.

Kavak, Fadime (2013). “Klasik Arap Edebiyatı Kaynaklarında Karga Motifi”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 22 Sayı: 1.

Kekeç, İsmail (2017). “Türk Edebiyatında Mesnevi ve Roman İlişkisine Dair Görüşler Üzerine Bir Değerlendirme”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı*, ss. 186-194.

Kelâbâzî (1979). *Doğuş Devrinde Tasavvuf Ta’arruf*, Süleyman Uludağ (hızl.), Dergah Yay., İstanbul.

Kılıç, Filiz (2010). *Âşık Çelebi Meşâirü’ş-Şu’arâ İnceleme-Metin*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç, Nermin; Kayapınar, Ayşe; Kaya, Bilge; Kılıç, Fahri; Kayapınar, Levent (2008). *Bolu Livası 1921-1925 Senesi Sâlnâmesi (Giriş-Metin-Tıpkıbasım-Dizin)* Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve İnceleme Merkezi Yayınları: I,Bolu.

Kımıldari, Enver (1192). *Açıklamalı Türk Atasözleri*, Çözüm Yay., İstanbul

Kısakürek, Necip Fazıl (1996). *Tasavvuf Bahçeleri (Abdülhakîm Arvasî'den Özet)*, b.d. Yay., İstanbul.

Kocakaplan, İsa (1992). *Açıklamalı Edebi Sanatlar*, MEB Yay., İstanbul.

Korkmaz, Zeynep (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, (Genişletilmiş İkinci Baskı), TDK Yay., Ankara.

Kocakaplan, İsa (1992). *Açıklamalı Edebi Sanatlar*, MEB Yay., İstanbul.

Kocatürk, Vasfi Mahir (1970). *Türk Edebiyat Tarihi*, Ankara.

Köksal, M. Fatih (2003). “Edebiyatımızda Kalıp Sözler ve Divan Şiirinden Dört Örnek”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt 30 , Sayı 0 , Ocak 2003, ss. 331 – 348.

Köprülü, M. Fuad (1997). “Hamdullah Hamdi mad.” *İslam Ansiklopedisi*, 5/1 cild, MEB Yayınları, Ankara.

Kuşeyrî, Abdülkerim (1978). *Tasavvuf İlmine Dair Kuşeyrî Risâlesi*, Dergah Yay., İstanbul.

Kürkçüoğlu, Kemâl Edib (1996). *Osman Şems Efendi Dîvânı'ndan Seçmeler*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.

Külekçi, Numan (1999). (1) *Açıklamalar ve Örneklerle Edebi Sanatlar*, Akçağ Yay., Ankara.

Külekçi, Numan (1999). (2) *XI-XX, Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi*, C. 2, Aktif Yayınevi, Erzurum.

Levend, Agâh Sırrı (1959). *Arap-Fars-Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn Hikâyesi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Levend, Agâh Sırrı (1984). *Divân Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Macit, Muhsin (2005). *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Kapı Yay., İstanbul.

Mutçalı, Serdar (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yay., İstanbul.

Onay, Ahmet Talât (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar ve İzahı*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Onay, Ahmet Talât (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Haz. Cemal Kurnaz, Birleşik Yayınevi, Ankara.

Orhonlu, Cengiz (1979). “Bolu Mad.” *İslam Ansiklopedisi*, 2.cilt, s.s. 708. İstanbul.

Öztürk, Furkan (2007). “Baki Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]”, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.

Öztürk, Zehra (1997). “Hamdullah Hamdi mad.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 15. Cild, ss 452-454., 1997, İstanbul.

Özünü, Ünsal (1987). “Dilbilim ve Edebiyat Konusu Olarak Yinelemeler”, 1. *Dilbilim Sempozyumu*, Hacettepe Üniversitesi Yay., ss. 44-51., Ankara.

Özyıldırım, Ali Emre (1999). *Hamdullah Hamdî ve Divanı*, Kültür Bak. Yay., Ankara.

Pakalın, Zeki Mehmed (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul.

Pala, İskender (2005). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yay., İstanbul.

Porzig, Walter, (1986). *Dil Denen Mucize II*, (Çeviren: Vural Ülkü), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Rifâî, Ken'an , *Şerhli Mesnevî-i Şerif*, II. Baskı, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 2000.

Sami, Şemseddin (2005). *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Saraç, M. A. Yekta (2014). *Klasik Edebiyat Bigisi Belagat*, Gökkube Yay., İstanbul.

Savran, Ömer (2009). “Klasik Şiirimizde Ölüm Teması ve Ölümle İlgili Bazı Adetler”, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 2.

Selçuk, Bahir (1987). “Divan Şiirinde Ritmik Bir Unsur: Atıf Terkipleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c: 24, Sayı: 1.

Sungurhan, Aysun (2017). *Kınalızade Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şuarâ*, Kültür Turizm Bak. e-kitap, Ankara.

Şenödeyici, Özer (2011). “Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (1977), *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergah Yay., İstanbul.

Tanyeri, M. Ali (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Tanyıldız, Ahmet (2007). “Klasik Dönem Türk Şiirinde Atasözü ve Deyim Kullanımı Bir Akımın Göstergesi midir?” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, Sayı 6, Oca 2007, ss. 93 – 105.

Tatcı, Mustafa (1997). *Edebiyattan İçeri, Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar*, Akçağ Yay., Ankara.

Tatcı, Mustafa (1990). *Yûnus Emre Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. C.2, Ankara.

Tekin, Arslan (2010). *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul.

Tekin, Gönül Alpay (2018) *Leylâ ve Mecnûn Makaleler*, Yeditepe Yay., İstanbul.

Thomson, Stith (1999). *The Folktale*, New York 1951, naklen, Saim Sakaoğlu, *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yay., Ankara.

Tokmak, A. Naci (2013). *Nizâmî-yi Gencevî Leylâ ile Mecnûn*, Say Yayınları, Ankara.

Turan, Lokman ve Kütük, Rıfat (2009). “Türk Mesnevi Geleneğinde Gazelin Kullanımı”, *Turkish Studies*, Volume 4/7, Fall.

Türk Dil Kurumu (1993). *Derleme Sözlüğü*, 12 Cilt, Ankara.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara.

Türk Dil Kurumu (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara.

Uludağ, Süleyman (1995). “fırak mad.”, *TDVİA*, 12. Cilt. İstanbul.

Uludağ, Süleyman (2002). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul.

Ünver, İsmail (1986). “Mesnevi”, *Türk Dili Dergisi*, *Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, s.s.415-417.

Ünver, İsmail (2008). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/6 Fall 2008, İstanbul.

Ünver, İsmail (2009). “Nesîmî ve Vahdet-i Vücûd”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 39, Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı, Erzurum.

Üstün, Mehmet Cihat (2014). “Hamdullah Hamdi’nin Yûsuf u Zelîhâ Mesnevisi (Gramer-Metin-Dizin)”, *Basılmamış Doktora Tezi*, Atarük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Vardar, Berke (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, ABC Kitabevi, İstanbul.

Yavuz, Kemal (2005). “Leylâ ile Mecnûn Hikâyesinin Edebiyattaki Yeri”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, C.2, Sayı 4., Ankara.

Yeniterzi, Emine (1990). “Divan Şiirinde Ölüme Dair Bazı Hususlar”, *SÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:4, ss. 87-103.

Yılmaz, H.Kâmil (2004). *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, 10. Baskı, Ensar Neşriyat, İstanbul.

Yiğit, Bilge Kaya (2013). “Bolulu Divan ve Tasavvuf Şairleri”, *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz 2013, Cilt:13, Sayı:2, Bolu.

Yurd, Ali İhsan ve Kaçalın, Mustafa (1994). *Emîr Hüseyin Enîsî, Menâkıb-ı Akşemseddin: Hayatı ve Eserleri*, M.Ü.İ.F. Yay., İstanbul.

EKLER

EK 1: Kelime Sayıları Raporu

Tablo 20. Kelime Sayıları Raporu

Eser Adı	Tipi	Eser Sıra Numarası	Eserde Bulunan Kelime Sayısı
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	1	82
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	2	73
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	3	65
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	4	76
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	5	69
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	6	55
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	7	63
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	8	47
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	9	65
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	10	88
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	11	71
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	102
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	13	66
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	14	64
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	15	73
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	16	58
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	17	67
Leylâ vü Mecnûn	Kaside	1	256
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	1	467
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	2	389
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	3	368
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	4	373
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	5	97

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	6	187
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	7	1007
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	8	557
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	9	203
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	10	252
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	11	393
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	13	971
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	14	343
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	15	292
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	17	269
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	18	1472
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	19	141
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	20	597
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	21	362
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	22	269
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	23	647
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	24	701
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	25	103
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	26	540
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	27	287
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	28	301
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	29	672
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	30	940
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	31	379
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	32	136
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	33	876
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	34	128
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	35	167

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	36	979
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	37	167
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	38	264
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	39	1112
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	40	227
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	41	441
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	42	67
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	43	440
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	44	69
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	45	402
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	46	42
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	47	680
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	48	1043
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	49	373
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	50	600
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	51	685
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	52	40
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	53	474
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	54	618
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	55	567
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	906
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	57	319
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	58	488
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	59	639
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	60	431
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	61	376
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	62	462
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	63	1337

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	64	305
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	65	295
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	66	352
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	67	737
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	68	859
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	69	394
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	70	1137
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	71	149
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	72	384
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	73	1006
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	505
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	75	106
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	76	524
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	77	95
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	78	21
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	79	196
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	80	838
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	81	9
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	82	183
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	83	1005
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	84	845
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	85	110
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	1092
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	87	552
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	88	238
Toplam Kelime Sayısı			42511

EK 2. Kelime Grupları Sayıları Raporu

Tablo 21. Kelime Grupları Sayıları Raporu

Eser Adı	Tipi	Eser Sıra Numarası	Grup Tipi	Sayısı
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	1	-	15
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	1	Kalıp İfade	3
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	2	-	17
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	2	Deyim	2
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	3	-	10
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	3	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	4	-	19
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	4	Deyim	2
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	4	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	5	-	10
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	5	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	6	-	4
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	6	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	7	-	12
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	7	Kalıp İfade	1

Leylâ vü Mecnûn	Gazel	8	-	4
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	9	-	11
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	9	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	10	-	9
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	10	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	11	-	9
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	11	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	-	14
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	Hadis	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	12	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	13	-	8
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	14	-	6
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	14	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	15	-	8
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	15	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	16	-	8
Leylâ vü	Gazel	17	-	6

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Gazel	17	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Kaside	1	-	43
Leylâ vü Mecnûn	Kaside	1	Hadis	1
Leylâ vü Mecnûn	Kaside	1	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	1	-	42
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	2	-	27
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	2	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	3	-	40
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	3	Deyim	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	3	Dua İfadesi	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	3	Kalıp İfade	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	4	-	47
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	4	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	4	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	4	Kalıp İfade	14
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	5	-	10
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	5	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	6	-	25

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	6	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	6	Kalıp İfade	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	7	-	123
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	7	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	7	Kalıp İfade	25
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	8	-	79
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	8	Atasözü	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	8	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	8	Kalıp İfade	18
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	9	-	32
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	9	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	9	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	9	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	10	-	34
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	10	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	10	Kalıp İfade	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	11	-	63
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	11	Deyim	3
Leylâ vü	Mesnevi	11	Kalıp	8

Mecnûn			İfade	
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	13	-	157
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	13	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	13	Deyim	9
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	13	Kalıp İfade	25
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	14	-	46
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	14	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	14	Deyim	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	14	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	15	-	48
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	15	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	15	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	17	-	55
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	17	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	17	Kalıp İfade	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	18	-	197
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	18	Deyim	20
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	18	Kalıp İfade	39
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	19	-	29

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	20	-	75
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	20	Deyim	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	20	Kalıp İfade	21
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	21	-	52
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	21	Kalıp İfade	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	22	-	34
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	22	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	22	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	22	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	23	-	99
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	23	Deyim	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	23	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	24	-	88
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	24	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	24	Deyim	16
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	24	Kalıp İfade	9
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	25	-	14
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	25	Deyim	3
Leylâ vü	Mesnevi	25	Kalıp	2

Mecnûn			İfade	
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	26	-	68
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	26	Atasözü	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	26	Deyim	16
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	26	Kalıp İfade	11
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	27	-	31
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	27	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	27	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	28	-	38
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	28	Deyim	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	28	Kalıp İfade	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	29	-	86
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	29	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	29	Kalıp İfade	11
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	30	-	136
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	30	Ayet	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	30	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	30	Kalıp İfade	12
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	31	-	48

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	31	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	31	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	31	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	32	-	20
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	32	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	32	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	33	-	107
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	33	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	33	Kalıp İfade	12
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	34	-	21
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	34	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	35	-	21
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	35	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	35	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	36	-	137
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	36	Deyim	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	36	Kalıp İfade	11
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	37	-	15
Leylâ vü	Mesnevi	37	Deyim	1

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	37	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	38	-	25
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	38	Atasözü	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	38	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	38	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	39	-	100
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	39	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	39	Deyim	22
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	39	Kalıp İfade	19
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	40	-	31
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	40	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	40	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	40	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	41	-	57
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	41	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	41	Kalıp İfade	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	42	-	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	42	Kalıp İfade	1

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	43	-	52
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	43	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	43	Kalıp İfade	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	44	-	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	45	-	44
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	45	Deyim	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	45	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	46	-	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	47	-	83
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	47	Deyim	10
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	47	Kalıp İfade	12
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	48	-	119
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	48	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	48	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	48	Kalıp İfade	13
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	49	-	63
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	49	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	49	Kalıp İfade	5
Leylâ vü	Mesnevi	50	-	51

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	50	Deyim	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	50	Hadis	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	50	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	51	-	74
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	51	Deyim	16
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	51	Kalıp İfade	19
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	52	-	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	53	-	55
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	53	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	53	Deyim	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	53	Kalıp İfade	16
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	54	-	85
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	54	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	54	Deyim	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	54	Kalıp İfade	22
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	55	-	64
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	55	Deyim	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	55	Kalıp İfade	24

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	-	69
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	Atasözü	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	Ayet	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	Deyim	9
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	56	Kalıp İfade	24
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	57	-	38
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	57	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	57	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	58	-	52
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	58	Atasözü	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	58	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	58	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	59	-	69
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	59	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	59	Kalıp İfade	10
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	60	-	34
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	60	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	60	Kalıp İfade	5
Leylâ vü	Mesnevi	61	-	47

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	61	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	61	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	62	-	57
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	62	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	62	Deyim	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	62	Kalıp İfade	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	63	-	122
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	63	Deyim	8
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	63	Kalıp İfade	36
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	64	-	38
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	64	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	64	Kalıp İfade	7
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	65	-	35
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	65	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	66	-	36
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	66	Kalıp İfade	11
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	67	-	72
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	67	Deyim	2

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	67	Kalıp İfade	11
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	68	-	83
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	68	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	68	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	69	-	46
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	69	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	69	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	70	-	114
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	70	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	70	Deyim	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	70	Kalıp İfade	29
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	71	-	14
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	71	Hadis	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	71	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	72	-	31
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	72	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	72	Kalıp İfade	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	73	-	100
Leylâ vü	Mesnevi	73	Atasözü	2

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	73	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	73	Kalıp İfade	14
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	-	64
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	Atasözü	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	Ayet	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	Deyim	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	74	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	75	-	14
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	75	Kalıp İfade	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	76	-	68
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	76	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	76	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	76	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	77	-	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	77	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	77	Kalıp İfade	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	78	-	2
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	78	Kalıp İfade	1

Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	79	-	29
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	79	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	79	Kalıp İfade	10
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	80	-	106
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	80	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	80	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	80	Kalıp İfade	6
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	81	-	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	82	-	13
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	82	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	82	Kalıp İfade	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	83	-	95
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	83	Deyim	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	83	Kalıp İfade	21
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	84	-	89
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	84	Deyim	4
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	84	Kalıp İfade	15
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	85	-	15
Leylâ vü	Mesnevi	85	Deyim	1

Mecnûn				
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	85	Kalıp İfade	3
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	-	96
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	Atasözü	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	Ayet	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	Deyim	10
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	86	Kalıp İfade	13
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	87	-	63
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	87	Kalıp İfade	5
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	88	-	26
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	88	Deyim	1
Leylâ vü Mecnûn	Mesnevi	88	Kalıp İfade	2
Toplam Kelime Grupları Sayısı				6253

HAMDULLAH HAMDÎ'NİN LEYLÂ İLE MECNÛN MESNEVİSİ [BAĞLAMSAL DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

A

a: *O II Allah.*

1. Müsebbih **aña** her şey'ün zebânı
Zihî rahmet zihî ni'met kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 172*). [*aña, -ña*]
2. Zihî sultân ki 'âlem **aña** fermân
Nihân 'ilmi katında günden izhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2*). [*aña, -ña*]
3. Şifâ **andan** bulurlar derd-mendân
Yazup ser-nâmede hâmd ü sipâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 14*). [*andan, -n, -dan*]
4. Nehâra leylî vü leyle nehârî
Gül-i gül-zâr **anuñ** lutfıyla hândân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 13*). [*anuñ, -nuñ*]

a: *O, 3. tekil şahıs zamiri.*

1. Kaldı gören **anı** tañe ey döst
Sen şahid için şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6*). [*anı, -nı*]
2. Yüzi ağ olsun **anuñ** kim başında var bu sevdâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [*anuñ, -nuñ*]
3. Cihân kim bir muhabbet kışşasıdır
Belâ 'uşşâka **andan** hışşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 52*). [*andan, -(n)dan*]
4. Bu biş vâkt ol kapuda nevbetündür
Aña kim bâb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 13*). [*aña, -ña*]
5. Ki çarhuñ çekmediyidi kaçârı
Cibâlün hem cemâlî 'âciz **andan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 25*). [*andan, -(n)dan*]
6. Odur maķşûd **aña** 'âlem tufeylî
'Urûc-ı 'arş-ı ev-ednâ anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 74*). [*aña, -ña*]
7. Anuñ tevķî'idur hâtmü'n-nebiyyîn
Fesâhatde **aña** nükte iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 13*). [*aña, -ña*]
8. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem'ün kim degül **andan** ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [*andan, -(n)dan*]
9. Anı meydân-ı 'arşa hâzır itdi
O meydân anuñ atı oynadıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 58*). [*anı, -nı*]
10. Dimiş vâ'ız hâr uşda ipi kanı
O hâr soran ere gösterüñ **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8*). [*anı, -n, -ı*]
11. Çiçek gerçi dırahta zib ü ferdür
Velî maķşûd olan **andan** şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 24*). [*andan,]*
12. Velîkin ol veled kim nâ-halefdür
Anuñ taķşilinün sa'yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 28*). [*anuñ, -nuñ*]
13. Anuñ ser-tâ-ķadem ay idi cismi
Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 133*). [*anuñ, -(n)uñ*]
14. Anuñ ser-tâ-ķadem ay idi cismi
Yaraşur Leylî olsa **anuñ** ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 134*). [*anuñ, -nuñ*]
15. Zihî tãvûs-ı gülzâr-ı cinânî
Ki Firdevs olmuş **anuñ** âşîyanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 148*). [*anuñ, -nuñ*]
16. 'Arabda bir ulu var idü meşhûr
Benî 'Âmir ili **anuñla** ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 4*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
17. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler hem sen **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [*anı, -nı*]

18. Felek çün itdi yârından **anı** ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 19*). [*anı, -nı*]
19. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî'dür **andan** gayrı kim vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54*). [*andan, -(n)dan*]
20. Peder bu hâlet ile görüp **anı**
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [*anı, -nı*]
21. Perî kim çok seversin anı cândan
Şaķın 'ifrît-i pür-âfetdür **andan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 50*). [*andan, -(n)dan*]
22. Perî kim çok seversin **anı** cândan
Şaķın 'ifrît-i pür-âfetdür andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 49*). [*anı, -nı*]
23. Sen **anı** istemekde eşk-rizân
O senden göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 79*). [*anı, -nı*]
24. Bulunca tâ ki bir 'âlî-nijâdı
İdelüm **anı** saña nâm-zâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 96*). [*anı, -nı*]
25. Sen **anuñ** guşşasından zâr u dil-teng
O saña döst olmaķdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [*anuñ, -nuñ*]
26. Gönül çek ańma hergiz nâm-ı Leylî
Ki **anuñ** saña yok ķalbinde meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [*anuñ, -nuñ*]
27. Anuñ gibi firâz kızlar bulunur
Kimi dilerseñ istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 97*). [*anuñ, -nuñ*]
28. Meger niş urdı ķancı dest-i yâre
Bu ķan **andan** aķar bî-zaķm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 60*). [*andan, -(n)dan*]
29. Çü gönüm yitdi **anı** bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın **anı** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17*). [*anı, -nı*]
30. Çü gönüm yitdi **anı** bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın **anı** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 18*). [*anı, -nı*]
31. Bilürsün gitdi gönüm kûy-ı yâre
Bulursın şâyed **anı** anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 20*). [*anı, -nı*]
32. Anı isteyü varsan kûy-ı yâre
Bulunaydı ya dil ya derde çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 21*). [*anı, -nı*]
33. Peder biçäre çün gördi bu ķanı
Tevehhüm mużtarib iyledi **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 56*). [*anı, -nı*]
34. Dilerseñ sevmeyen Leylî cemâlin
Çıkar gir gönlüme **anuñ** hayâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 16*). [*anuñ, -nuñ*]
35. Şıgardı a'nî fi-semmi'l-hıyâtı
Nizâr idüp **anı** firķat ribâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 26*). [*anı, -nı*]
36. Anuñ küçek ğamından yok ķararı
Nice şabr idem ańup ben nigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 17*). [*anuñ, -nuñ*]
37. Ruķ-ı Leylî 'ayân itmiş 'ızârı
Dil-i Mecnûn **anuñ** âyîne-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 42*). [*anuñ, -nuñ*]
38. Muķabbet mestidir dîvâne şanma
Bu sũ-i zann ile **andan** uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [*andan, -(n)dan*]
39. Belâdan olmaz ise servüñ âzâd
Anı var bu çemende iyleme yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 150*). [*anı, -nı*]
40. O servüñ kim hevâsı bed-hevâdur
Bu bustâna **anı** dikmek ğaţâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 152*). [*anı, -nı*]
41. Unut Leylâ'yı kim leyli siyehdür
Anuñ mihrinde yan kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 190*). [*anuñ, -nuñ*]
42. Cihân ğalkı ķamu ğayrânı **anuñ**
Ne nâmûs u ne nâm u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 4*). [*anuñ, -nuñ*]
43. Ölürsen istemez **andan** ğalâşı
Değül 'aşķ ol ki cismânî ğarażdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 2*). [*andan, -(n)dan*]

44. Silüp hem gam neminden çeşm-i mestin
Getürüp **anı** Ka'be sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 49*). [*anı, -nı*]
45. Şebâb ehline şehvânî marâzdur
Anuñ kim hüsnî hâdiş dil-berîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 5*). [*anuñ, -nuñ*]
46. Anuñ 'aşkı hayâl-i serserîdür
Maḥabbet oldur ola cāvidānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 6*). [*anuñ, -nuñ*]
47. 'Îlâca sa'y idüp **anuñla** bile
Ki çäre ideler bî-çâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 20*). [*anuñla, -(n)uñ, -la*]
48. Beni anuñ niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme güş itdüm **andan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 47*). [*andan, -(n)dan*]
49. Velî kânûnı bildi oldı epsem
Anı bildi devâsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 41*). [*anı, -nı*]
50. Anı bilmez ki bâkî gence düşmiş
Dönüp ḥacdan göricek akrabâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [*anı, -nı*]
51. Beni **anuñ** niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme güş itdüm **andan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 46*). [*anuñ, -nuñ*]
52. Bulursa bulur **andan** ol necâtı
Ola kim himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 34*). [*andan, -(n)dan*]
53. Döne döne ḥikâyet itdi anı
Didi yüz şuyı ile **andan** el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 115*). [*andan, -(n)dan*]
54. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl **andan** kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 117*). [*andan, -(n)dan*]
55. Anı cāndan şovutdı âh-ı serdi
Dü dide pür-sirîş ü dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 8*). [*anı, -nı*]
56. Ḥaḥ itmiş **anı** vaḥşiler ṭurağı
Yılı çün âh-ı serd-i mest-mendân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 50*). [*anı, -nı*]
57. Gözine zâḥir oldı küh-ı endüh
Anı gördi kesilmiş nîk ü bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 63*). [*anı, -nı*]
58. Yüzi şuyından el yumış **anı** koñ
İl **andan** kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 116*). [*anı, -nı*]
59. Velâyetden kerâmetden eli var
Du'â miftâḥıdur **anuñ** zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 19*). [*anuñ, -nuñ*]
60. İde ol ḥasteyi bî-zaḥmet ü derd
O mecrûḥ irse ger pîşine **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [*anuñ, -nuñ*]
61. Anı gamz itdi aña bir iki nâşî
Ḳatı ḥûn-rîzdür şemşîr gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 44*). [*anı, -nı*]
62. Ki senden dūr ola derd-i dil-ârām
Kim **andan** bâri âḥîr gâḥ gâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [*andan, -(n)dan*]
63. Yürirsın 'aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u temkîn ola raḥtî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [*anuñ, -nuñ*]
64. Sa'âdetden kaçanlar oldı maḥrûm
Anuñ kim hem-demi bî-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 65*). [*anuñ, -nuñ*]
65. Elinden gelmez anuñ cān dirîğı
Ne baş kim gelmez **andan** tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [*andan, -(n)dan*]
66. Kimin ḥâṭır kimin ḥâme yazardı
Giderdi tuḥfe **andan** her maḳâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 55*). [*andan, -(n)dan*]
67. Kes **anı** kim olasın merd-i gâzî
Şu 'aşık kim ola ḳurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 26*). [*anı, -nı*]
68. Elinden gelmez **anuñ** cān dirîğı
Ne baş kim gelmez **andan** tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 24*). [*anuñ, -nuñ*]
69. Niçün Leylî ḥâzer itmeye **andan**
Dil-i Mecnûn ider âh-ı şehir-gâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 146*). [*andan, -(n)dan*]
70. Biri Nevfel'dür işit vaşfın **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 26*). [*anuñ, -nuñ*]

71. Kılur mı yār ile ol kārı zārī
Anı kim yāy idüp dūr yār derdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141). [anı, -nı]
72. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 16). [anuñ, -n, -uñ]
73. Siper olur hadeng ü tığa dilber
Anuñ kim her dem ola kārı zārī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139). [anuñ, -nuñ]
74. Naşib olmağdan ol dīvāne dīve
Çü gördi Nevfel anı böyle ‘aciz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125). [anı, -nı]
75. İt önine ataram pāy gibi
Baña anuñ nice bed-nām u nengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121). [anuñ, -nuñ]
76. Anuñ-çün ağlayup saçdı aña hāk
O demde boynına cevherlü boğmak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 162). [aña, -n, -a]
77. Ki andan alalar zevk-ı vişālī
Yürür dellāle biñ biñ der-miyāne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 48). [andan, -(n)dan]
78. Nitekim mürdeyi nefh-i Mesīhī
Anuñla piş-keş koşdı leṭā’if (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 93). [anuñla, -nuñ, -la]
79. Aña yükletdiler taht-ı ‘arūsı
Çü puşt-ı pile çıkdı taht-ı şāhī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 8). [aña, -ñ, -a]
80. Anuñla zindegānī iyledi hōş
Görüp anı muhabbet itmiş idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 42). [anuñla, -nuñ, -la]
81. Daḥi boynına kol şalmış degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 109). [anı, -nı]
82. Gönilerdi seni andan da hānum
Siyeh hālūn ki gözümde güm oldu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 56). [andan, -(n)dan]
83. Anuñ zülfi gibi ben bahtı kara
Kulāğına egilüp söylerem rāz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 68). [anuñ, -nuñ]
84. Çü yir vīrān ola olmaz ḥarācı
Anuñ kim bārı yok çün serv-i şimşād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79). [anuñ, -nuñ]
85. Ki ol müşkil iş oldu aña āsān
Meger bir gün o sultān-ı ğazab-nāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14). [aña, -n, -a]
86. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücum itdiler evvel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 19). [aña, -n, -a]
87. ‘Aceb mi kāfiye olsa aña seg
Budur seg kışşasından kasd-ı rāvī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 66). [aña, -n, -a]
88. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her seg ṭolandı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 20). [andan, -n, -dan]
89. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücum itdiler evvel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 18). [anı, -nı]
90. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her seg ṭolandı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 20). [anı, -nı]
91. Kimi ḥavlısı kimi pāsbānı
Anı ḥıfz itdiler çün yār-ı dil-sūz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 27). [anı, -nı]
92. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her seg ṭolandı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21). [anuñ, -nuñ]
93. Düşer her murğ u māhī cevri dāma
Aña kim tu‘me bir loğma giyehdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 67). [aña, -n, -a]
94. Ne yirsin bu ḥarābe ğār içinde
Aña gösterdi zāhid bir pāre ot (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 19). [aña, -n, -a]
95. Aña hem māderinüñ şordı hālīn
Didi hālī nedür ol derd-mendūn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 32). [aña, -n, -a]
96. Aña bir dem gibi geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa eger ‘ömrün bināsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 116). [aña, -n, -a]
97. Bil andan ādemilik selb olupdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 138). [andan, -n, -dan]

98. Anı da'vet kılup gönderdi hâcib
Didi hâcib varup zâhid katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 14*). [anı, -nı]
99. Bu hâlvette 'ibâdet tâtat iyeler
Şeh **anuñ** şöhetine oldı tâtib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 13*). [anuñ, -nuñ]
100. Eger görseñ dañi artardı zevkuñ
Didi Mecnûn **ana** ey fitne-sâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 157*). [ana, -ñ, -a]
101. Dehânın açdı keşf-i râz itdi
Ki **andan** şordı hâl-i derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 33*). [andan, -n, -dan]
102. İdüp 'azm-i diyâr-ı put-perestân
Anuñla hõş müdârâ iyeler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 15*). [anuñla, -nuñ, -la]
103. Gıdâ h'ân-ı tenümden yidüm evvel
Aña kuvvet olur nân ile helvâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 119*). [aña, -n, -a]
104. Tecelli itmez **andan** rûy-ı cânân
Benüm bādâma dönmişdür mişâlim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 178*). [andan, -n, -dan]
105. Ol **anı** rıfık ile iylardi te'dib
Didi Zeyd'e ki germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 132*). [anı, -nı]
106. Olup nâcâr nûş-ı zehr iderdi
Aña dek kim sipihr-i bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 39*). [aña, -n, -a]
107. Anı mecnûn şanur her ehl-i tedbîr
Çerağ-ı hûsn iken dîdar-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 16*). [anı, -(n)ı]
108. Ne ol gayrı görürdi ne **anı** gayr
Bahâne oldı Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [anı, -nı]
109. Dil-i bîmâra hõş virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârı ehl-i hâl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 59*). [anuñ, -nuñ]
110. Anasın hem katına da'vet itdi
Vaşiiyet kıldı **aña** açdı râzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 65*). [aña, -n, -a]
111. Kamu ağlaşdular **anuñla** bile
Getürüp emrini cümle yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 138*). [anuñla, -nuñ, -la]
112. Gözüñ yum iyle **anuñ** sirkeseñ nûş
Gıdâ itme haramı câna zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 118*). [anuñ, -nuñ]
113. Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
Riyâ 'aşkın Hüdâ 'aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 18*). [anuñ, -nuñ]

a: "O" işaret zamiri.

1. Derd-i dil ser-mâyesidür iki nesne 'âşıkâ
Birisi **anuñ** belâ-yı hasret ü biri firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8*). [anuñ, -nuñ]
2. Şakın **anuñ** söziyle 'âmil olma
Hemişe bendüñ olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 8*). [anuñ, -nuñ]
3. Ki toğar **anuñ** içinden nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8*). [anuñ, -nuñ]
4. Ki toğar **anuñ** içinden nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [anuñ, -nuñ]
5. Ben nice irem **ana** ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardur la'lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [ana, -ña]
6. Ammâ ki bilimen **aña** yarar üstühân mıdur
Ey Zeyd 'Amr vâvı gibi yârdan raqib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [aña, -ña]
7. Al iden **anı** zulm ile itdügi kıan mıdur
Oldum hayâl-i hûsnüne müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [anı, -n, -ı]
8. Mühr gibi her sözüñ irse **aña** mengüş olur
Dil firâkuñda lebüñ nûşına irdi nâ-gehân (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [aña, -ña]

9. Ümmîd odur **aña** varduğunu dem
Meddâhına diye hayr-ı maqdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [*aña, -ña*]
10. İlâhî başladum nâmuñla nâme
İrişdür hayr ile **anı** tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 6*). [*anı, -n, -ı*]
11. Bu kışsa hâşılı hubb-ı ezeldür
Anuñ maqbûbı hüsn-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 54*). [*anuñ, -nuñ*]
12. Cemâl-ı lütfunuñ hem ‘âşıkıdur
Ben itdüm **anı** kim baña sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [*anı, -n, -ı*]
13. Ter iyle âb-ı zikrünüñle dehânum
O târik ev ki ismidür **anuñ** kabr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [*anuñ, -nuñ*]
14. Der ü divârını pür-genc idüpdür
Hem ihlâş **aña** sakf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 55*). [*aña, -ña*]
15. Dil ehli almadı bir pula **anı**
Ne şem‘ün kim degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 48*). [*anı, -n, -ı*]
16. İki zülfi **anun** lâmeyn-i v‘el-leyl
Şehenşâh-ı Kureyş-i kâbe-kavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 6*). [*anun, -nuñ*]
17. Anuñ tevki‘idur hâtmü’n-nebiyyin
Fesâhatde aña nükte iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 12*). [*anuñ, -nuñ*]
18. Baş eğmezse **anuñ** gibi faşîha
Zihî dürr-i yetim-i bañr-ı mevâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 16*). [*anuñ, -nuñ*]
19. Cemâlün Ka‘bedür **anı** harem kıl
Muhammed çün ‘urûca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 38*). [*anı, -n, -ı*]
20. Anuñ kim ‘aşkı vardur cevherinde
Sa‘âdet tâcı konmuşdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 15*). [*anuñ, -nuñ*]
21. Yire kosa güzel düşünan **anı**
İrerdî göge ağlayup figânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 83*). [*anı, -n, -ı*]
22. Yâhûd cennet hümâsı sâye şalmış
Zihî sâye ki **anı** aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [*anı, -n, -ı*]
23. Kimün ferzendi kâlsa yâdigârı
Cihânda geçmez **anuñ** rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 22*). [*anuñ, -nuñ*]
24. Tolaşurdu kucup aķ boynıñ **anuñ**
Görenler tañlaşurdu oynın **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 81*). [*anuñ, -nuñ*]
25. Tolaşurdu kucup aķ boynıñ **anuñ**
Görenler tañlaşurdu oynın **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 82*). [*anuñ, -nuñ*]
26. Bu **anuñ** şöhetinden mest ü hayrân
Bu **anuñ** ol vuşlatından şâd u handân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [*anuñ, -nuñ*]
27. Bu **anuñ** şöhetinden mest ü hayrân
Bu **anuñ** ol vuşlatından şâd u handân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [*anuñ, -nuñ*]
28. Bu **anuñ** kâni‘ olmuş şöhetine
Bunuñ ol ‘âşık olmuş şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 187*). [*anuñ, -nuñ*]
29. Hayâl itdi **anı** ebrü-yı Leylî
Hayâl itdi anuñ-çün Leylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 17*). [*anı, -n, -ı*]
30. Turıncı ğabğabın gördükçe **anuñ**
Turunca döndi Kays ol civânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 11*). [*anuñ, -nuñ*]
31. Görüp **anı** ırâqdan bildi Leylî
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 27*). [*anı, -n, -ı*]
32. Anı ğar-ğâh öñine da‘vet itdi
Dil olup ğamze bir dem şöhet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 39*). [*anı, -n, -ı*]
33. Peder yüzin görüp kaydı kânı
Velî bilmedi bi-hüdlıkdan **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 48*). [*anı, -n, -ı*]
34. Bu ğün ‘ömrün bahârı müddetidür
Kemâle şarf it **anı** fırsatıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 32*). [*anı, -n, -ı*]

35. Vefâ umma bitürmez **anı** zenler
Nitekim şura yirde yâsemenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 47*). [*anı, -n, -ı*]
36. Şağın şanma **anı** kân-ı melâhât
Olur âhir sana bin dürlü âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 57*). [*anı, -n, -ı*]
37. Seni dil-teng ider dil-ber dehâni
Nazar kıl gonce-i mîme ko **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 76*). [*anı, -n, -ı*]
38. O göz kim kör olmışdur kazâdan
Ne hâşıl **aña** kuhl-ı tütüyâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 28*). [*aña, -ña*]
39. O derd-i dil ki virdi dilber **anı**
Gidermez şerbet-i nîlüfer **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25*). [*anı, -n, -ı*]
40. O derd-i dil ki virdi dilber **anı**
Gidermez şerbet-i nîlüfer **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 26*). [*anı, -n, -ı*]
41. Görüp ol nâkayı yârân-ı Mecnûn
Bulurlardı **anı** üftâde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 10*). [*anı, -n, -ı*]
42. Çeker ol **anı** ben Leylî cefâsın
Bilür her kimse çekdügi belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 19*). [*anı, -n, -ı*]
43. Bu gelmekden bize dek noldu hâcet
Aña sa'y idelüm olduça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*aña, -ña*]
44. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen **aña** biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [*aña, -ña*]
45. Bu gelmekden bize dek noldu hâcet
Aña sa'y idelüm olduça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*aña, -ña*]
46. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen **aña** biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 102*). [*aña, -ña*]
47. Zülâl oldur şusızlar içe **anı**
Du'âdan aña sakķā revānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [*anı, -n, -ı*]
48. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*anı, -n, -ı*]
49. Zülâl oldur şusızlar içe **anı**
Du'âdan aña sakķā revānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [*anı, -n, -ı*]
50. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 101*). [*anı, -n, -ı*]
51. Peder-i Leylî bakup bu dâsitâne
Gülüp gösterdi **anı** dōstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 142*). [*anı, -n, -ı*]
52. Anuñ 'özin diler lutf-ı 'ızāruñ
Çanı kandesin ey rûh-ı revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 94*). [*anuñ, -nuñ*]
53. Çün ölem yine **anuñ** mürdesi kıl
İki 'âlemde 'aşķ olsun baña dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [*anuñ, -nuñ*]
54. Döne döne hikâyet itdi **anı**
Didi yüz şuyı ile andan el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 114*). [*anı, -n, -ı*]
55. Ne izhâr ide **anı** sa'y-ı merdüm
Göze gözlük ki virür tîz-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 122*). [*anı, -n, -ı*]
56. 'îlac iylerdi her rîşine **anuñ**
Peder-i Mecnûn sevindi bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 38*). [*anuñ, -nuñ*]
57. Serin açmayan **ana** serserîdür
Ne nân u nüşı var ne setr-i püşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 72*). [*ana, -ña*]
58. Anuñ tâbiyle tölmiş ol hārābe
O şerbet kim **aña** düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [*aña, -ña*]
59. Belâ bendine muhkem rîsmāndur
Kime bend ursa mecnûn iyler **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 105*). [*anı, -n, -ı*]
60. Anuñ tâbiyle tölmiş ol hārābe
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 78*). [*anuñ, -nuñ*]

61. Emîn olma şaķın zehrinden **anuñ**
İnen depme vakārum ķara yire (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 26*). [*anuñ, -nuñ*]
62. Gören **anı** şanur kim ĥande iyler
Baña dırler niçün yok sende ĥande (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 52*). [*anı, -n, -ı*]
63. Ʒılurdı **aña** yüz yüz merĥabâyı
Ʒaçan ol cānibûn ebrin görürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 94*). [*aña, -ña*]
64. Bulanlar okıyup düşerdi vecde
Virürdi irişüp Mecnûn'a **anı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 117*). [*anı, -n, -ı*]
65. Ʒılurdı fitne ol meftûna **anı**
Revān ol da bedihî naẓm iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 118*). [*anı, -n, -ı*]
66. O rengin beyti **anuñla** yazardı
O mektûbı atardı rāh-ı Necd'e (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 114*). [*anuñla, -n, -uñ, -la, -ı*]
67. Aña bülbül du 'ā efsûn okurdi
Meger sünbül ser-i nāfe açardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 16*). [*aña, -ña*]
68. Ki meftûn ola **andan** nice miskîn
Çeküp nergislerine sürme-i nāẓ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 64*). [*andan, -n, -dan*]
69. O naĥlistāna vardılar ĥırāmān
Şafā bulup çemende gülden **anlar** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 109*). [*anlar, -n, -lar*]
70. Gül anlardan Ʒızardı mülden **anlar**
Ne servûn sāyesine varsa Leyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 110*). [*anlar, -n, -lar*]
71. Ki ya'ni ĥurfedür aĥvāl-ı devrān
Yaĥûd ol Ʒahķaha itdügi **anuñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 45*). [*anuñ, -nuñ*]
72. Ne güşı var **anuñ** cānında ne hüş
Başında hüdhüdün pırāne efser (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [*anuñ, -nuñ*]
73. Güli bî-ĥaşr u ĥadd bustānı maĥşûr
Bulınmaz bâdiye **anuñ** mişâli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 103*). [*anuñ, -nuñ*]
74. Anı nüş iyledi bir nice eyyām
İşi bî-çārenûn şabr ilemekdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 70*). [*anı, -n, -ı*]
75. Virür lezzet eger dönmezse laĥa
Bu bal söz kim dehān **andan** şulandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [*andan, -n, -dan*]
76. Pür-āteş berķ olup Ʒarşular **anı**
Sözi ẓikri 'izār u zülf-i yārî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 34*). [*anı, -n, -ı*]
77. Anı güş iylemez ger maĥz u ger pōst
Ne sözi kim Ʒatında yād iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [*anı, -n, -ı*]
78. Meger ol söz ki ola ẓkr-i Leyli
Ne söz kim maĥzı **anuñ** olmaya dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57*). [*anuñ, -nuñ*]
79. Aña demren olurdi bulsa dermān
O cānibden eger toĥrulsa yelmān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 114*). [*aña, -ña*]
80. 'Ivaz Ʒılsam yaraşur **aña** cānı
Çün ata dōst desti 'āşıķa Ʒaş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 150*). [*aña, -ña*]
81. Ne cānı var ki **andan** Ʒaçura baş
Virür bāle belāsı bal u yaĥı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [*andan, -n, -dan*]
82. Anı yurdi aķıdup dideden āb
Eger aşĥābı kuvvet bulsa desti (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 128*). [*anı, -n, -ı*]
83. İçürmeñ bārî zehr-ālûde nüşı
Ĥôş itmezsiz çün ol nüş ile **anı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [*anı, -n, -ı*]
84. Baña aşşın budur **andan** kesildüm
Gelürdi dōstuñ geh geh selāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 24*). [*andan, -n, -dan*]
85. Anı da kesdi vü küsdi tamāmî
Ȧpucılar baña oldu Ȧpacı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [*anı, -n, -ı*]
86. Ola **anda** ĥalel sende ĥacālet
Çü biz da'vā-yı nām u neng idevüz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 160*). [*anda, -n, -da*]

87. Kānı imān kani eyman u peymān
Başup kāfir rakibi tutduñ **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 185*). [*anı, -n, -ı*]
88. Olur **anuñla** muhkem her ‘alâka
Ne deñlü kıl za‘îf olursa katı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 48*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
89. Aña âhir od urur âh-ı bülbül
Sitemden mülk-i devlet olmaz âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 30*). [*aña, -ña*]
90. O zehri Nevfel’e şundi sebük-dest
İçüp Nevfel **anı** cân virdi derhâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 17*). [*anı, -n, -ı*]
91. Urur mısın **anı** püşt-i zemîne
Bu türfe sözden ol avcı tutup dağk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 48*). [*anı, -n, -ı*]
92. Anı bön düşdi şanur ehl-i bâzâr
Añup bî-çäre Mecnûn çeşm-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 66*). [*anı, -n, -ı*]
93. Anuñ kes boynını kim bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin kim sürmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 36*). [*anuñ, -nuñ*]
94. Anuñ kanın yire dökmek haţâdur
Yük urılmaz o püşt-i nâzenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 46*). [*anuñ, -nuñ*]
95. Dir idi **aña** rıf u rıkkat ile
Ki ey bencileyin âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [*aña, -ña*]
96. Seni şayyâd idüpdür **anı** nañcır
Görüp şayyâd o ta‘n-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 34*). [*anı, -n, -ı*]
97. O Şayyâd ola sen **añun** şikârı
Hudâ’ya şükr ü minnet kıl ki tağdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32*). [*añun, -nuñ*]
98. Olup ser-geşte gâfil her haberden
Yürür **anuñ** gibi Mecnûn-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 5*). [*anuñ, -nuñ*]
99. O kim ‘âridür **andan** yâri n’iyler
Çü karşı geldi bü-yı kü-yı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [*andan, -n, -dan*]
100. Yürür şan kim delürmiş tağa düşmiş
Yider ‘avret **anı** boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*anı, -n, -ı*]
101. Anı kısmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi’l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 30*). [*anı, -n, -ı*]
102. Semâ‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp **anı** göre vardı her h’îş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 115*). [*anı, -n, -ı*]
103. Baña tak bağı boynından **anuñ** al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*anuñ, -nuñ*]
104. İdüp **anı** hazine-dâra teslim
Tırup soñra kilid-i hoş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 96*). [*anı, -n, -ı*]
105. Şâdef katında **anuñ** ne işi var
Bu tiri iyleyüp pertâb o pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 200*). [*anuñ, -nuñ*]
106. Yüzüm levhı bulur **anuñla** şüret
Senüñle de ane yok şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 196*). [*anuñla, -n, -uñ, -la, -*]
107. Aña irişmeye ağıyâr desti
Çün irmez bağbâna meyve-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 32*). [*aña, -ña*]
108. Aña dañı rızâ virürseñ ey mäh
Ecel yaşam tutınca ir eger giç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 52*). [*aña, -ña*]
109. Niçün yir râyegâni **anı** her zâğ
İñende meyveye el şunma küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34*). [*anı, -n, -ı*]
110. Şığınma **aña** kim yokdur beğâsı
Zenüñ kim sağ işi yok pür-maraşdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 58*). [*aña, -ña*]
111. Helâl iyer **aña** itdügi kanı
Ne sihr iyer ‘aceb gamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 110*). [*aña, -ña*]
112. Aña simin serir olmak ne hoşdur
Kamer kim beyle nürânî cebindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 118*). [*aña, -ña*]

113. 'İzāruñ luṭfı iyler i'tizārı
Harāmīdür gözüñ kim gören **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 109*). [*anı, -n, -ı*]
114. Helâl iyler aña itdüğü kanı
Ne sihr iyler 'aceb ğamzeñ kim **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111*). [*anı, -n, -ı*]
115. Şımazdı kimse **anuñ** şişesine
Nice gülsün tapuñdan dil çerāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 88*). [*anuñ, -nuñ*]
116. Bu nūr içredür **anuñ** yiri zülmet
Tenüñ ol resme nāzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [*anuñ, -nuñ*]
117. Anuñla dil-berine nāme yazdı
Ki ey sevgülü cüftüñ ğam-güsārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 8*). [*anuñla, -n, -uñ, -la, -*]
118. Alup peyk **anı** uçdı şan hamāme
Çü Leyli gördi yāruñ nāmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [*anı, -n, -ı*]
119. Ki **aña** ta'n eliyle tuz ekersin
Senüñ pāyuña degse hār u hāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 40*). [*aña, -ña*]
120. Anı yakma urup bārı odını
Eger olmazsañ üftāde ṭayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 80*). [*anı, -n, -ı*]
121. Ulaşdurdı **anı** Mecnûn'a kâşıd
Açup gül gibi yāruñ ruḳ'asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 88*). [*anı, -n, -ı*]
122. Qarardur rüzumı **anuñ** siyāhı
Umaram ben olasin derde çāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 46*). [*anuñ, -nuñ*]
123. 'Aşā-yı sebz **aña** ammā ne lāyık
Meger bīmār idüpdür bağırı dāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 8*). [*aña, -ña*]
124. Gül ağzın açdı kaldı **aña** hayrān
Virür elhāmı her eṭrāfa revnāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 56*). [*aña, -ña*]
125. Virür her za'ferān **aña** acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64*). [*aña, -ña*]
126. Ana kanı kurudı ergüvānuñ
İşit bu pendı sen de ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 66*). [*ana, -ña*]
127. Olur zindān **aña** eṭrāf-ı gülşen
Çü rüy-ı yār ile olmaya dil hōş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 84*). [*aña, -ña*]
128. Aña düzaḥ olur gülşen gül āteş
Baña nergis gözi bī-dide-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 86*). [*aña, -ña*]
129. Kenāre çekmiş **anı** lāle küstāḥ
Olup güyende-i meclis 'anādil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 18*). [*anı, -n, -ı*]
130. Şuvārur **anı** cüy-ı āb-ı hayvān
Şu resme dāstān h'ān oldı dostān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 54*). [*anı, -n, -ı*]
131. İnanmazsañ göre dendānın **anuñ**
Gelincik gibi al giymiş şakāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 6*). [*anuñ, -nuñ*]
132. Olur gonce **anuñ** bağına peykān
Olur olmasa ol ḳadd-i hırāmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 92*). [*anuñ, -nuñ*]
133. O düşmez sen düşersin **aña** nā-gāh
İli incitmegi idinme pīşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [*aña, -ña*]
134. Şoḳarken öldürürler **anı** ekşer
Bu resme pend idüp luṭf ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 98*). [*anı, -n, -ı*]
135. Ki ey cān-ı peder terk iyle ḡaflet
O yol kim **aña** miḥnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [*aña, -ña*]
136. Mūsāfir olmaz **ana** merd-i 'āḳıl
Niçün itmezsin ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 84*). [*ana, -ña*]
137. Nice olur **ana** cānun nişāne
O ḥançer kim em olmaz yāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 88*). [*ana, -ña*]
138. Velî toprak şaçup yañmadı **anı**
Ḳalup bir güşede ol pır-ı ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 12*). [*anı, -n, -ı*]

139. ‘Ayāndur kim **anı** sevmek ziyāndur
Kaçarsın ādemiden ādem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 112*). [*anı, -n, -ı*]
140. Ki mizāne ururlar **anı** yārın
Şu cān kim ölmedin dünyāda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 130*). [*anı, -n, -ı*]
141. Göbekden dize dek **anın** da varı
Cihān içinde yārı dilde yek dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [*anın, -nıñ*]
142. Bitüp ser-sebz olur **anunı** nebātı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 104*). [*anunı, -nıñ*]
143. İçüp āb-ı hayātı bākī oldı
Bu nüş **anunı** ki olmadı şafāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133*). [*anunı, -nıñ*]
144. Anı güş itmemek ‘ayn-ı haṭādur
Velī bend ehli bilmez kadr-i pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 18*). [*anı, -n, -ı*]
145. Ben itdüm **anı** kim güldi saña il
Yimezdün büstānum hışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [*anı, -n, -ı*]
146. Helāl itmezseñ **anı** hālūme vāy
Benüm korkum bu yarın tuta kâzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 84*). [*anı, -n, -ı*]
147. Bu **aña** müşfik ol buña mülâ’im
İl anuñ tañlar idi bu hisābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [*aña, -ña*]
148. Dizinden **anı** indürmezdi her bār
Gidermezdi katından **anı** dā’im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 73*). [*anı, -n, -ı*]
149. Huşuşā cins-i āhūlardan **anı**
Gözi Leylī gözine oḡşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 68*). [*anı, -n, -ı*]
150. Dizinden **anı** indürmezdi her bār
Gidermezdi katından **anı** dā’im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 72*). [*anı, -n, -ı*]
151. Öpüp gözin anuñ-çün oḡşar idi
Görüp çeşmin **anunı** āyine-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 71*). [*anunı, -nıñ*]
152. Nice yimişdür **anı** kelb-i hūn-h’ār
Çü segbān bu haberden oldı āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 34*). [*anı, -n, -ı*]
153. Niyāz itdi **aña** Mecnûn-ı şeydā
Didi ey Müşterī ey tālī’-i sa’d (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 50*). [*aña, -ña*]
154. Burūca pāsbān olmış melekler
Zihī kal’a zihī şeh yapmış **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [*anı, -n, -ı*]
155. Anuñ öñinde varı pış-keşdür
Karīb olsa ‘aceb mi ol nedime (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 22*). [*anunı, -nıñ*]
156. Anun şaḥfı zemāne defteridür
Temāşā iyleyüp Mecnûn bu bezmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 36*). [*añun, -nıñ*]
157. Anı ey dōst hergiz kılma maḡbūl
O guşsa kim kılur düşmenlerüñ şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 234*). [*anı, -n, -ı*]
158. Ko **anı** kim olasın ğamdan āzād
Bu gün saña bitüren guşsa hārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 236*). [*anı, -n, -ı*]
159. Ki zülmetde geçer **anunı** zemānı
Ne hāsıl aḡsa āb-ı zinde-gānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 192*). [*anunı, -nıñ*]
160. Vücūduñ āb-ı cāndur ten **ana** pōst
Çü ma’nī kurbı ola Kābe Kavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*ana, -ña*]
161. Raḡīb **aña** ne deñlü ola hā’il
Beni mest ideli hūsnüñ hayālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 40*). [*aña, -ña*]
162. Gelüp virdi bu vaḡşī cāna ünsi
Anunı Aḡmed gibi mu’ciz beyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*anunı, -nıñ*]
163. Ki **aña** hādım ola şāh-ı hūbān
Buyurdi fāhr-i ‘ālem seyyidü’l-ḡavm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 22*). [*aña, -ña*]
164. Hudā göñlünde **anunı** hāzır olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 58*). [*anunı, -nıñ*]
165. Anuñ derdinde virdi ol daḡı cān
İşidüp **anı** Mecnûn tutdı mātem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 101*). [*anı, -n, -ı*]

166. Ne nevreste civāna şefkati var
Meger yokdur **anufi** mihr ü vefası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 107*). [*anufi, -nuñ*]
167. Anufi üstinde kimse tutmadı yir
O kim gayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 136*). [*anufi, -nuñ*]
168. atuma gel bahāne itme **anı**
Ne h  şdur ger d  şerse ittifaı (*Leylâ vü Mecn  n, Mesnevi 69, Mısra 22*). [*anı, -n, -ı*]
169. Ki ejderh  dur **anufi** m  r u m  rı
Diy  r-ı g  ra g  ç ol h  rrem    ş  d (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 69, Mısra 48*). [*anufi, -nuñ*]
170. Hev  mı h  km  me ferm  n id  pd  r
Maabbet n  rdur ben **ana** ‘  dem (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 151*). [*ana, -  a*]
171. Ki bu  a t  ‘me ser  ed  r **a  a** k  z
D  kendi şofrada    nkim nev  le (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 208*). [*a  a, -  a*]
172. Ben **anı** c  n u dilden iyleyem y  d
Ha  t   kılsam eger ‘afv u ‘at   kıl (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 54*). [*anı, -n, -ı*]
173. Dileyem secde-i seh   mde **anı**
Niy  zında ş   de  l   itdi cehdi (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 108*). [*anı, -n, -ı*]
174. Kimesne bir pula almazdı **anı**
Kı  adur    n zeb  nı za‘fer  nu   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 188*). [*anı, -n, -ı*]
175. Anı k  st  h   ekemez merd-i h    -ba  t
Ki n  -geh sa  t olursa z  -h  c  let (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 192*). [*anı, -n, -ı*]
176. Alurlar dirhemini a    e **anufi**
Eger ola kem  n s  st    eger sa  t (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 190*). [*anufi, -nuñ*]
177. La  if e    r   g  y   l  ‘l  -yi ter
Bil  r ‘  kil ki **a  laru  ** gibi d  r (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 71, Mısra 11*). [*a  laru  , -  , -lar, -u  *]
178. Ni   n fehm itmeye b  y  ndan **anı**
Didi Mecn  n beni ‘a    n   alupdur (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 72, Mısra 60*). [*anı, -n, -ı*]
179. Anufi gayr  n nice fehm ide h     m
Didi Leyli benem ma  l  bu   ey d  st (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 72, Mısra 50*). [*anufi, -nuñ*]
180. Semen-b   l  le-r   serv-i rev  n-  d
‘Ab  r-i Mekkid  r b  y   ki **anı** (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 29*). [*anı, -n, -ı*]
181. Alup **anı**     helv   v     t  ‘if
H  z  r-ı Leyli‘ye ilt  rdi tuh  fe (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 102*). [*anı, -n, -ı*]
182. Lib  s  n **anufi** iylerdi edebden
Hem  n ilt  p g  t  rmek oldu k  rı (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 190*). [*anufi, -nuñ*]
183. Vir  r    ir ed  -y   borca **anı**
Dil   her borcu virmekde em  n ol (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 74, Mısra 64*). [*anı, -n, -ı*]
184. Anufi her ş  f  s   bi   bi   saba  dur
Anufi bir y  zi tedb  r  n   h  s  b   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 74, Mısra 6*). [*anufi, -nuñ*]
185. Anufi her ş  f  s   bi   bi   saba  dur
Anufi bir y  zi tedb  r  n   h  s  b   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 74, Mısra 7*). [*anufi, -nuñ*]
186. Anufi bir h  rfi amm   key   t   dur
Did  n   ldi fal  n   d   cih  n   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 76, Mısra 36*). [*anufi, -nuñ*]
187. Y  zi ş  y   da  ı   lmadı **anufi**
Eger ‘ilm ise olmu  şdur iz    fet (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 76, Mısra 78*). [*anufi, -nuñ*]
188. Meger   t   itdi boyn  n   ar  -ı h  n-r  z
Eger   t   iyleye bu h  n   **anı** (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 77, Mısra 21*). [*anı, -n, -ı*]
189. Teh   diller niye ş   larlar **anı**
Bu dem ba  rı del  kler kim ider c    ş (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 77, Mısra 26*). [*anı, -n, -ı*]
190. Alup Zeyd **anı** u  dı    n h  m  me
  ri   p burc-ı g  r-ı y  re   nd   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 78, Mısra 44*). [*anı, -n, -ı*]
191.   pard   kehr  b   gibi **anı** Zeyd
O d  rlerden ki d  rce derci derdi (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 80, Mısra 14*). [*anı, -n, -ı*]

192. Yazardı Zeyd **anı** turup kafâda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 12*). [*anı, -n, -ı*]
193. Dil-i Mecnûn gibi pür-hûn ider ol
Aşar âvenge **anı** hânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 35*). [*anı, -n, -ı*]
194. Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
Anı hem kana boya kim şehidem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [*anı, -n, -ı*]
195. Ki âhîr sürmedi **anı** kenâre
Bu yir bitürmedi bir tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 162*). [*anı, -n, -ı*]
196. Ki **anı** itmedi âhîrde toprak
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 164*). [*anı, -n, -ı*]
197. Bu gönlüm bağı gibi yakdı **anı**
Gülîstânımda bir gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 96*). [*anı, -n, -ı*]
198. Anuñ kufî el irmekden emîndür
El irmezdi saña ey genc-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 130*). [*anuñ, -nuñ*]
199. Aña tap kim yoğ olmaz pāk zâtı
Cemâl-i ḥâke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [*aña, -ña*]
200. Anı menzil idinme kim ḥaṭâdur
Ki ejderhâ gibi cûş itse deryâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 72*). [*anı, -n, -ı*]
201. Her üstünü **anuñ** bir ejdehâdur
Müdevver kehrübâdandur bu ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 86*). [*anuñ, -nuñ*]
202. Virisersin ḥisâbın âhîr **anuñ**
Ne deñlü cem‘ iderseñ mâl u dînâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 122*). [*anuñ, -nuñ*]
203. Ne var maḥbûs iseñ ḥabsında **anuñ**
Yanar kerrübî bezminde çerâğuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 156*). [*anuñ, -nuñ*]
204. Bile çıkdı **anuñla** cân hümâsı
Ḳuçup ol bir nefesde döst ḥâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 36*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
205. Sürerler bunda **anuñ** şafâyı
Bir iki gün cefâ oldı bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 72*). [*anuñ, -nuñ*]
206. Şafâ-yı la‘l-i Leylî nûş-ı şîrîn
Zihî lezzet ki yok yok **anuñ** fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [*anuñ, -nuñ*]
207. Olur deryâ dibinde dürr-i şehvâr
Eger **anuñla** yâr olursa ef‘î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 147*). [*anuñla, -nuñ, -la*]

a: O II Hz. Muhammed (sav).

- Ḥalîfe oldı **ana** çâryârı
Bular kim her biri bî-şek velidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 58*). [*ana, -na*]
- Anı zîkr itmeyen olmaz müselmân
Temâm olsa bulur bu söz ḳabûlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 40*). [*anı, -(n)ı*]
- Ki oldur enbiyâya dürrütü’t-tâc
Anuñ zikri du‘âsıdur Ḥalîl’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 19*). [*anuñ, -nuñ*]
- Anuñ bağ-ı cemâli hûşe-çîni
O bağın gülleri lutf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 36*). [*anuñ, -(n)uñ*]
- Mu‘allâ serv-ḳaddi Muştafâ’dur
Mübârek ismi **anuñ** mühr-i imân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 39*). [*anuñ, -(n)uñ*]
- Güneş gibi münevver oldı ‘âlem
Anuñ iksiri virdi ḥâke levni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 71*). [*anuñ, -nuñ*]
- Riyâz u merta‘ı bağ-ı cinândur
Leb-i kevserden oldı **aña** meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 49*). [*aña, -na*]
- Muḥâmmed işiginde ḥâk olasin
Oda yansun **aña** ḥâk olmayan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 73*). [*aña, -(n)a*]

9. Anı meydân-ı ‘arşa hâzır itdi
O meydân **anuñ** atı oynadıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 59*). [*anuñ, -(n)uñ*]
10. Mübeşşirdür **aña** rûhı Celil’üñ
Muķırr-ı keşti-i Nûh oldu cûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 20*). [*aña, -a*]
11.
a: "A-nda: o-nda". Üçüncü teklik şahıs zamirinin bulunma hâl eki almış biçimi.
1. Cihânda sârîdür esrâr-ı ‘aşķuñ
Ne dil var kim yoğ **anda** nâr-ı ‘aşķuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48*). [*anda, -(n)da*]
2. Anunçün cûdına nisbet vücûdı
O dem kim ‘âciz ola **anda** Loķmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [*anda, -(n)da*]
3. Nice dermânde **anda** bula dermân
O dem dem-beste ķala İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 24*). [*anda, -(n)da*]

a: O. II Mecnun'un babası.

1. Şaķın bir gün añarsın sonra **anı**
Urup el-ķışsa Mecnûn destine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 80*). [*anı, -nı*]
2. Anı fehmi itmeyüp kaçdı kenâre
O kim yâdına gelmez kendü câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 68*). [*anı, -nı*]
3. Bu **anı** ol bunı itdi der-âgûş
Buluşup iki müştâķ iki ķasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 74*). [*anı, -nı*]
4. Fenâdan göçdi ķondı câvidâna
Cihân **anuñ** dahı işin kayırdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 45*). [*anuñ, -nuñ*]
5. Ki **añsuz** ben ğarîbi öksüz itdün
Baña miķnet deminde yâr idün sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 46*). [*añsuz, -ñ, -suz*]

a: O. II Leyla.

1. Düşüp ikisi de şevķ ile vecde
Bu **aña** ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 20*). [*aña, -ña*]
2. Buña **andan** nihâyetsüz mevâni‘
Bu **andan** dem-be-dem bir bûya ķâni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 45*). [*andan, -ndan*]
3. Buña **andan** nihâyetsüz mevâni‘
Bu **andan** dem-be-dem bir bûya ķâni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 46*). [*andan, -ndan*]
4. Bu **anı** gördi beñzi lâle oldu
Bunı ol gördi hâli nâle oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 21*). [*anı, -nı*]
5. Anuñ taş baĝrı baĝruñda senün taş
O senden fâriğ ü sen **aña** meşĝül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [*aña, -ña*]
6. Anuñ taş baĝrı baĝruñda senün taş
O senden fâriğ ü sen aña meşĝül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 88*). [*anuñ, -nuñ*]
7. Anuñ derdinden aĝlarsın güler ol
Bu yol kim sen yürürsün pür-ķaķardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 90*). [*anuñ, -nuñ*]
8. Oķırdı **aña** eş‘âr ile peyĝâm
Melâķhatde ki Leyli kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 102*). [*aña, -ña*]
9. Söyünmezdi yürekden tâb-ı tase
Yir idi **anı** ĝam ol ĝam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 83*). [*anı, -nı*]
10. Anuñ medķinde şi‘r oķırdı ‘uşşâķ
Bir oĝlan ırlasa bâzâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 98*). [*anuñ, -nuñ*]

11. Anuñ meftûlına olmışdı meftûn
O gonca bunca ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 46*). [anuñ, -nuñ]
12. Aña dürler nişâr iyeler gâzelden
Görüp ol yañadan ebr-i girânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 32*). [aña, -ña]
13. Virem anı bulup bir **aña** lâyıq
Şusuzlıqdan ölen hem bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [aña, -ña]
14. Raķibiyle çekişse tañ mı **anı**
Sipâh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 42*). [anı, -nı]
15. Anı zulm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [anı, -nı]
16. Kıluram Leylî'yi vallâh maqtûl
Kesilmiş başın **anuñ** ay gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 119*). [anuñ, -nuñ]
17. Nişâr-ı dirhemi derhem şayardı
Aña her kim gül-âb-ı ter şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 143*). [aña, -ña]
18. Cemâlin medh iderdi her kabîle
İşidüp **anı** halkûn nâm-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 45*). [anı, -nı]
19. Taķılmaķdan yeg idi **anı** boğmaķ
Bilegi simine altûnlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 164*). [anı, -nı]
20. Dibinden def'î kesmek oldu def'î
Dögün oldu düğün cânına **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 173*). [anuñ, -nuñ]
21. Anuñla şöhbete germ oldu varı
Vilâyet uluları virdi mâlı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 46*). [anuñla, -nuñ, -la]
22. İletdi 'alî kaşra 'izzet ile
Aña teslim idüp her mülk ü mâlı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 15*). [aña, -ña]
23. Kana'at iyledi geh geh kelâma
Anı bildi ki meyl itmez bu cem'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [anı, -nı]
24. Anuñla zindegânî iyledi hûş
Görüp **anı** muhabbet itmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 43*). [anı, -nı]
25. Anuñ hükminde oldu cümle hâli
Şu deñlü iyledi ihsânı vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 16*). [anuñ, -nuñ]
26. Ki pervâne olupdur gayrı şem'e
Bu da **anuñ** gibi olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 41*). [anuñ, -nuñ]
27. Aduñ yâd iylemez yâr oldu yâda
Nikâh itdiler **anı** bir civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 39*). [anı, -nı]
28. Sen **anuñ** gibi yârı yoğa şay var
Kanı ol döst kim zehrîn yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32*). [anuñ, -nuñ]
29. Seni göñlün gibi atdı yabâna
Anuñla sine-ber-sine bir evbâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 47*). [anuñla, -nuñ, -la]
30. Olur boynuma sünbül rişte-i dâm
Çü hâlî ola hâlınden **anuñ** bāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 97*). [anuñ, -nuñ]
31. Kōdi 'ırzı cemâlin iyledi 'arz
Görüp Mecnûn **anuñ** zibâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 67*). [anuñ, -nuñ]
32. Dilinden atdı aña bir nice tîr
Ki ey fâriğ unuttuñ **anı** haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 7*). [anı, -nı]
33. Ney olmuş kaddi ammâ ney şekerdür
Aña virmiş maķabbet bir 'aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [aña, -ña]
34. Şanasın ay ile ülker konuşdı
Göyündi **aña** özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 83*). [aña, -ña]
35. Anuñ 'ıtrı cihân u câna besdür
Çınâr-ı kâmetin 'arz itse bāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [anuñ, -nuñ]
36. Ki zevcinden dilin itmiş **anuñ** ferd
Ümîd-i yâre göñliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 76*). [anuñ, -nuñ]

37. Didüm **anufi** katında evvel āhir
Ki ol ilden çıkup āvāre olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 124*). [*anufi, -nuñ*]
38. Saña **andan** şafâ vü şādî vardur
Bu va'de iyledi Mecnûn'ı dil-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [*andan, -ndan*]
39. Ki mihmân oldı **anufi** gibi müya
Şınayup 'aşıkı pîr-i hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148*). [*anufi, -nuñ*]
40. Ki uyan üstüne gün geldi ey yâr
Anı fehmi itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 45*). [*anı, -nı*]
41. Kâtı müşkil olur şaklasın Allah
Felek **aña** bu resme kahr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 37*). [*aña, -ña*]
42. Ki cāmı Leylî'ye ibnû's-selâm'uñ
Cihân oldur **aña** biñ cân gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [*aña, -ña*]
43. Benüm cānum **aña** kurbân gerekdür
O var iken katumda aña cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 42*). [*aña, -ña*]
44. Nice itsün ol idi **anufi** da varı
Çün āhir iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [*anufi, -nuñ*]
45. Hemân 'aşkuñ idi varı vü kârı
Esüp bād-ı eccl çün aldı **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 101*). [*anı, -nı*]
46. Yidi bir dāne tut gibi **anı** hāk
Felek anufi da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*anı, -nı*]
47. 'Aşābe şardı derdinden serine
Behî bedri hilāle döndi **anufi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 49*). [*anufi, -nuñ*]
48. Sehî servi hilāle döndi **anufi**
İrüp şimşāde zahm-ı dest-i nireng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 50*). [*anufi, -nuñ*]
49. Olupdur bûy-ı zülfüñ yādigāri
Şu süsen kim biter hākinden **anufi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 115*). [*anufi, -nuñ*]
50. Yidi bir dāne tut gibi anı hāk
Felek **anufi** da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 143*). [*anufi, -nuñ*]
51. Söyündürdi **anufi** da ahterini
Cihân **anufi** dañı yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 144*). [*anufi, -nuñ*]
52. Söyündürdi **anufi** da ahterini
Cihân **anufi** dañı yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 145*). [*anufi, -nuñ*]
53. Tamām iyleyüp **anufi** da hayātın
Ne evvel var cihānda olmaz āhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 146*). [*anufi, -nuñ*]
54. Göçüp kōndi hişār-ı āhenine
'Arab kavmi tolu **anufi** ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 187*). [*anufi, -nuñ*]
55. Ecel gürki aradan kōpdı **anı**
Yıkıldı ravza-i hüsnüñ nihālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 34*). [*anı, -nı*]
56. Kānı Leylî kani **anufi** cemālî
Kānı ol hüsnü-i hüsn ü büt-i çin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 36*). [*anufi, -nuñ*]
57. Kılām **anı** senüñle hem-terāzū
Eger keklik olup iylerse pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 74*). [*anı,]*
58. Demür olup çıkaram taşdan **anı**
Saña me'nūs olınca ol ğazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 78*). [*anı,]*
59. Virem **anı** bulup bir aña lāyık
Şusuzlıktan ölen hem bula ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [*anı,]*

a: O. II İbnü'sselam.

1. Anufi İbnü's-selâm olmışdı nāmı
Göründi çün **aña** ol şem'-i tātān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 21*). [*aña, -ña*]

2. Ki tã cem‘ iyleye ŧem‘ ile bãdı
Degül **aña** ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [*aña, -ña*]
3. Ki sa‘y ile kuculmaz mihr ile mäh
Anı da kıldı mecnûn ‘aşk-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 31*). [*anı, -nı*]
4. Ki ehl-i dil dilîr idi ‘Arab’da
Anuñ a‘lâ idi her yirde kãdri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 13*). [*anuñ, -nuñ*]
5. Anuñ İbnü’s-selâm olmışdı nāmı
Göründi çün aña ol ŧem‘-i tãbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 20*). [*anuñ, -nuñ*]
6. Emek baña yimek **aña** bitidi
Vişâle yoğ imiş sa‘y ile çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 68*). [*aña, -ña*]
7. Re‘is-i ehl-i hâl ü vecd tevbe
Görüp **anı** tarahhum itdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 87*). [*anı, -nı*]
8. Senüñ-çün hâlî kãldı ŧoĥbet-i gül
Ecel cãmın içürdi **aña** sãķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 21*). [*aña, -ña*]

a: O. II Mecnun.

1. Yatur Mecnûn düşüp bir yana ‘uryân
Yine **anı** iletđi hãnesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 37*). [*anı, -nı*]
2. Ana âheng iderdi küh u hãmûn
Zihî bülbül ki güş iden nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 22*). [*ana, -na*]
3. Vay **aña** kim yiledür i‘timãdı
Buña yil bũ getürse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 30*). [*aña, -ña*]
4. Ri‘âyet iyledi olduķca ŧãkat
Kelâm-ı nerm ile germ itdi **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 53*). [*anı, -nı*]
5. Işınmış mûm-veş nerm itdi **anı**
Anı gördi ki yoğ bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 54*). [*anı, -nı*]
6. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yoğ bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [*anı, -nı*]
7. Añup Leyla’yı **anı** şãd iderdi
Kaçan zıkr itse bir efsâne-i nağz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 60*). [*anı, -nı*]
8. Bedihî şî‘r ü nãzük ter-terâne
Yir içerdi **anuñla** hoş geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 67*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
9. Velî ‘âşıklara küh-i girândur
Anı yüz nãz ile beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [*anı, -nı*]
10. Muĥayyel şî‘r okurlardı müselsel
Ele almazdı **ansuz** bãde cãmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 21*). [*ansuz, -n, -suz*]
11. Yimezdi **ansuz** olursa ŧa‘ãmın
Elinden cãm-ı saĥbã nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 22*). [*ansuz, -n, -suz*]
12. Şuvar **anı** deminde girme kana
Baña bend iylemezseñ zülf-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 32*). [*anı, -nı*]
13. İder tekbîr-i fetĥi dilde tekrâr
Didi bir yâr **aña** kim niçün ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [*aña, -na*]
14. Ĥadeng-i dilber **aña** armağândur
Çü dilber göndere ol armağânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 148*). [*aña, -na*]
15. Kesilmekden yoğ **anda** baş dirîĥı
Dil-âzâr olmamaĥa dilberine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 106*). [*anda, -nda*]
16. Aña yitmez mi ol bend-i ‘ãzãbı
Melek n’itsün per ŧutmuş delüyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 98*). [*aña, -na*]
17. Hemân ŧavşına ger ger kelbe beñzer
Aña daĥı ne kuskun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [*aña, -na*]

18. Kõdi nevmĩd **anı** yine sitāre
Şular kim bĩ-vefādan ‘ahd umarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 170*). [*anı, -nı*]
19. Perĩ gibi aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlũ kim aratdı Nevfel **anı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 213*). [*anı, -nı*]
20. Seme serseme uymaz ol ki serdũr
Anuñla cũft olup giren dõsege (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 143*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
21. O vaşl olur çekerem ben belāyı
Ben alursam eger virmeyũp **aña** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 9*). [*aña, -na*]
22. Ki hālin ağlamaya **aña** tekrār
Giderken iyleyũp efgān u āh o (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 12*). [*aña, -na*]
23. Ki **aña** yatduğı yir āteş idi
Anuñ-çũn nāle olup yār-ı ğārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 10*). [*aña, -na*]
24. Kaçup **andan** muhātab itdi perhĩz
Bu derdin dõkdi hem-derdin şanup zāğ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 74*). [*andan, -ndan*]
25. Hemān fikri vü zikri Leylĩ Leylĩ
Aña her kim ki ğayrı sõz açardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 125*). [*aña, -na*]
26. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yidũp gezdũrdi **anı** hāne hāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 41*). [*anı, -nı*]
27. Peder māder bile dil-haste dil-rĩş
Gõrũp görmeyicek hāletde **anı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 117*). [*anı, -nı*]
28. Gũc idũp **aña** ben āsāna kaçdum
Anı aũdum işũmi ben bitũrdũm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 12*). [*aña, -na*]
29. Gũc idũp aña ben āsāna kaçdum
Anı aũdum işũmi ben bitũrdũm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 13*). [*anı, -nı*]
30. Bulup maķşũdũmı **anı** yitũrdũm
İrişsũn Nevfel’e Hāķ’dan murādı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 14*). [*anı, -nı*]
31. Aña yũz katlı gũlden hõş gelũrdi
Bu bũy-ı hõş-nesĩm-i rũh-perver (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 10*). [*aña, -na*]
32. Dõgũnmekden ten oldu pāre pāre
O bed-baht **anı** gõrũp õldi şandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [*anı, -nı*]
33. Oķuyup yakdı āhı buķ’asını
Çũ ma’lũm oldu **aña** hāl-i Leylĩ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 91*). [*aña, -na*]
34. Añup **anı** didiler cũmle maķzũn
Ki ol ũftāde vü mehcũr u nā-şād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 22*). [*anı, -nı*]
35. Tũrup ‘azm iylediler Necd’e yārān
Ararken buldılar **anı** pũr-endũh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 27*). [*anı, -nı*]
36. O da vaşl-ı ğazāle ķānĩ’ oldu
Yākaya şaldı **anı** çũnki endũh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 37*). [*anı, -nı*]
37. Dilinde oldu her endũhı eفزũn
Anuñla anda şõhbet iylediler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 43*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
38. Bile yanınca eفزāl-ı ķābile
Ķafāsından atarlar **aña** sengi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 59*). [*aña, -na*]
39. İrişdi cilde-ĝāh-ı yāre derhāl
Didi Leylĩ gõrũp **anda** bu hālĩ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [*anda, -nda*]
40. Aķıtdı gũl yũzine eşk-i gũl-gũn
Anı tenhā huzũra da’vet itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 71*). [*anı, -nı*]
41. Anuñla hem nihānĩ şõhbet itdi
Gehĩ nāz ile ‘arz itdi ‘ızārın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 72*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
42. Ter ince pĩrehen tāze ‘imāme
Hem itdi **aña** pĩrāne naşĩhat (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 81*). [*aña, -na*]
43. Bulup ide **anı** ķā’im-maķāmı
Budur hāvfi ki õle nā-gehānĩ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 26*). [*anı, -nı*]

44. Bile uydurdu bir nice civānı
Aradı **anı** her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 31*). [*anı, -nı*]
45. Didi gördüm fülân vâdide **anı**
Adı vâdidür ammâ gûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 36*). [*anı, -nı*]
46. Anı beyle iden vire cevābın
Çü Mecnûn'un maḳāmı oldı ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 40*). [*anı, -nı*]
47. Hemān cān atdı irdi pîr-i maẓlûm
Görüp görmeyicek hâletde **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 43*). [*anı, -nı*]
48. O daḫi ney gibi delük delükdür
Ḥayāl itmiş **anı** yârûn ḥayālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 49*). [*anı, -nı*]
49. Didi ağlayup **aña** şefkatinden
İy bağrum pâresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 4*). [*aña, -na*]
50. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp **anı** ol pîr-i maḫzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 29*). [*anı, -nı*]
51. Dilinden atdı **aña** bir nice tîr
Ki ey fâriğ unuttuñ anı ḥaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 6*). [*aña, -na*]
52. Gürûh-ı vaḫşuñ **aña** intisābın
İşidüp çāvını her ehl-i idrāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 76*). [*aña, -na*]
53. Aña ḥizmetde olmışlar şitābān
Ḳamu olmışlar aña bende-fermān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 32*). [*aña, -na*]
54. Aña ḥizmetde olmışlar şitābān
Ḳamu olmışlar **aña** bende-fermān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 33*). [*aña, -na*]
55. Aña cārûb-zen rûbāh olurdu
Ṭayansa girde-bāliş yavşan idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 46*). [*aña, -na*]
56. Gelürdi görmege **anı** heves-nāk
Ḳatından eksük olmazdı müsāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 78*). [*anı, -nı*]
57. Tırāş itdi refiḳı kendü ḳaldı
Didi **anı** gören kim bu ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [*anı, -nı*]
58. Velî güş-ı feraḫ çıñlardı geh gāh
Maḳām oldı **aña** ol gün ser-i kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 9*). [*aña, -na*]
59. Vekîl-ḫarcı gibi def'îdür inci
Aña virdi ḳalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 251*). [*aña, -na*]
60. Velî **andan** beter bu derd-i mestûr
Egerçi oldı ol 'aşḳa nişāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 94*). [*andan, -ndan*]
61. Kimüñle seyr ider ḳanda mekāmı
Ḥaber var ise **andan** sende zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [*andan, -ndan*]
62. Ki yıḳdı zelzeleden kūh-ı Necd'i
Anı mest itdi eyle şevḳ-ı nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 165*). [*anı, -nı*]
63. Ḥuşuşā ḫaḳḳ-ı Mecnûn'a vefāsı
Her ay **aña** libāsı vü ṭa'āmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 11*). [*aña, -na*]
64. Vücüdün her libāsın iyleye çāk
Selîm **aña** o deñlü itdi ibrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 35*). [*aña, -na*]
65. Bu bir loḳma yimedi hep yidi vaḫş
Selîm **aña** didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [*aña, -na*]
66. Aradı buldı **anı** iyleyüp geşt
Yatur bir kūh içinde zār u ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 16*). [*anı, -nı*]
67. Yanına aldı gāyet ḥürmet itdi
Selîm **anı** çü 'üryān gördi gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [*anı, -nı*]
68. Urur baḡrına tāze tāze dāḡı
Çün ola şubḫ-dem urur **aña** dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 111*). [*aña, -na*]
69. Aña göstermez illā rüy-ı serdi
Serāy-ı Leylî bir şeb ol 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 18*). [*aña, -na*]

70. Ki mihr ile naẓar idem ol aya
Baña da‘vet idicek **anı** hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 63*). [*anı, -nı*]
71. Naẓar iyleyem ol bedr-i tamâma
Görem **anı** ne âb u rengi vardır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 67*). [*anı, -nı*]
72. Bulınmadı ne nâmı ne nişânı
Anı buldı ol âhîr iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 79*). [*anı, -nı*]
73. Nevâlar mâyesine itdi âheng
Anı gördi ki yatur bî-dil ü hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 137*). [*anı, -nı*]
74. Selâm itmege **aña** sürdi nâka
Beriyye içre gitdi nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 22*). [*aña, -na*]
75. Eşer itmedi **aña** seng-i küdek
Didi şanma beni şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 146*). [*aña, -na*]
76. Selâm’a olmayalar tâ ki hâ’ıl
Selâm **andan** çü gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35*). [*andan, -ndan*]
77. Aradı seyr idüp geh kûh u geh seng
Bir arada **anı** buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 25*). [*anı, -nı*]
78. Kuşatmışlar **anı** şan hâlka-i tavk
Yatur ol hâlka şan hâlka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 28*). [*anı, -nı*]
79. Anuñ-çün yoğ idi derdi belâdan
Anı Hağ hâlka hüccet iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 21*). [*anı, -nı*]
80. Adı divâne kendü ‘âkıl idi
Anı her bî-hâber mecnûn şanurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 29*). [*anı, -nı*]
81. Qanı derd ü belâda **aña** sâni
Anı şanma hemân Leylâ’yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 30*). [*aña, -na*]
82. Qanı derd ü belâda **aña** sâni
Anı şanma hemân Leylâ’yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*anı, -nı*]
83. Delü şandı **anı** divâne ahmağ
Rivâyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*anı, -nı*]
84. Cihânuñ bir pula almaz zerin ol
Mağabbet eyle bî-hûş itmiş **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 41*). [*anı, -nı*]
85. Harîf oldu **aña** ğam hırfetinde
Çün oldu Zeyd Mecnûn’uñ celîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 98*). [*aña, -na*]
86. Edebden taşra girmezdi cevâbı
Mağabbetde **anı** kim kılsa tekzîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 131*). [*anı, -nı*]
87. Anuñla yanışurdu bulsa hālî
Biri nây olup eġānda biri çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 82*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
88. Aña ħarc iyledi sa’y-ı vefâyı
Vefâlar itdi kim olınsa ger yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 4*). [*aña, -na*]
89. Oturup baş şalar geh ‘ibretinden
Aña bir vech ile hûş geldi ol kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 29*). [*aña, -na*]
90. Sürem **anuñla** bâkî rüzgârı
O gice bu du‘âyı tâ seher-ġâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 36*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
91. Bu ‘aşkum müşkin **aña** âşikâr it
Getür serv-i hilâfı bî-hilâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34*). [*aña, -na*]
92. Şafâdan döst destine urup dest
İletdi ħayme-i ħâsa hem **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 109*). [*anı, -nı*]
93. Gönül mihmânını hûş gördi ħaylî
Müşerref itdi **anı** vuşlat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 131*). [*anı, -nı*]
94. Şakın ħôr añlama ol yâri zinhâr
İdesin hem **aña** benden selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 93*). [*aña, -na*]
95. O süsen ‘ukdesinden gel ħaber al
Didi hem **aña** di benden bu pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [*aña, -na*]

96. Oturup **aña** karşı kıldı zāri
Döğüp ağlayu ağlayu başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 16*). [*aña, -na*]
97. Aña âb ile âteş içre menzil
Bu hâletde olup âvâre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74*). [*aña, -na*]
98. Boyamış reng-i nîle **anı** mâtem
Hem itmiş seyl-i eşk ü şu'le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 72*). [*anı, -nı*]
99. Ki âh odından **anda** yok şerâre
Göñülde gâlib olsa Leylî'ye meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 6*). [*anda, -nda*]
100. Sibâ' anı korurlar şan 'asesler
İrakdan her ki **aña** olsa nâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 179*). [*aña, -na*]
101. Sibâ' **anı** korurlar şan 'asesler
İrakdan her ki aña olsa nâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 178*). [*anı, -nı*]
102. Anı beklerdi nice üstüñ'ân-h'âr
Görün ol üstüñ'ân- h'ârûn vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 182*). [*anı, -nı*]
103. Tağıldılar siba'lar tıyıldılar il
O yirde hâzır olan gördi **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 187*). [*anı, -nı*]
104. Anuñ-çün itdiler efgân vü feryâd
Akıdup göz yaşın **anı** yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 193*). [*anı, -nı*]
105. Hudâ **aña** ne itdügin şorıldı
Didi Mecnûn baña Hâk rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 4*). [*aña, -na*]
106. Anı gördi yatur ser-mest ü medhûş
Harâb olmuş yatur yiri harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [*anı, -ı*]
107. Koyup **anı** geçüp yil gibi esdi
Varup 'Âmir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 110*). [*anı, -ı*]
108. Yaşum geçsün kuru endişem ile
Görüp Nevfel katı bî-çâre **anı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 119*). [*anı, -ı*]
109. Hemân âh oldı Mecnûn'un cevâbı
Sözinden çün **anuñ** ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 109*). [*anuñ,]*
110. Olurlar güş idenler mest ü medhûş
İle şordı **anuñ** hüyın hışâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 21*). [*anuñ,]*
111. Anuñ sa'yı der-i Leylî tavâfi
Şavaşda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 102*). [*anuñ,]*
112. Kılınç iyler kılıca oğa dir oğ
Anuñ kim oldı bağır pür-cerâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 145*). [*anuñ,]*
113. Bulur dilber okından anca râhat
Anuñ kim hicr elinden bağır kandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [*anuñ,]*
114. Yeg andan kim kıla 'âlemde nenge
Virürseñ destine **anuñ** zimâmum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 113*). [*anuñ,]*
115. O düşmen fetihine iylerdi tekbîr
Biz **anuñ** yolına olduk fedâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 153*). [*anuñ,]*
116. O bulsa nîzesin ururdı bize
Degül ef'âlî **anuñ** 'âkılâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 157*). [*anuñ,]*
117. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-'âr
Anuñ kim derdi vardur 'ârî n'iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9*). [*anuñ,]*
118. Tenine virdi **anuñ** reng-i 'anber
Bu 'anberden müfferih düzdi ma'cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 12*). [*anuñ,]*
119. İtüñ hûd bârî ağzı var dili yok
Çü yârân gördiler **anuñ** hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 113*). [*anuñ,]*
120. Benüm boynumadur bunun vebâli
Anuñ rızası bildi kendüye farz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 65*). [*anuñ,]*
121. Anuñ derdi gamından çekdi renci
Talebde yil gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 6*). [*anuñ,]*

122. Anuñ ol tevbesine güş-mālī
Ki tevbe ‘āşıkā ‘ayn-ı hāṭādūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 8*). [anuñ,]
123. Degüldür kâbil-i işlâh u tīmār
Ümîdin kesdi **anuñ** şoḥbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 3*). [anuñ,]
124. Ȳatına varamazdı kimse **anuñ**
İcâzetsüz o yire gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 52*). [anuñ,]
125. Bu aña müşfik ol buña mülâ’im
İl **anuñ** tañlar idi bu hisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [anuñ,]
126. Ki Mecnûn’dan daḥi Mecnûnraḥdur
Anuñ derdinden artuḫ oldı derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 91*). [anuñ,]
127. Benüm kuşça cānum çıkmaz kafesden
Anuñ hem-rāhı bir kaç cānverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 101*). [anuñ,]
128. Benüm hem-şoḥbetüm āh-ı seḥerdür
Anuñ hem-şoḥbeti gürk ü ğazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 103*). [anuñ,]
129. Anuñ hiç şorma öldüm ğuşşasından
Okur geh mersiye ol mâtem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 134*). [anuñ,]
130. Ser-i sevdāsına ḥüsnüñ müferriḥ
Ḥıṭabuñ depredür zencirin **anuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 23*). [anuñ,]
131. ‘İtābuñ āteş iyler yirin **anuñ**
Yiri od olmasun mı ol ğaribüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 24*). [anuñ,]
132. Gücüm yitse varurdum ḥizmetine
Selīm **anuñ** bakup bu ḥasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 39*). [anuñ,]
133. Getürdi māderin **anuñ** katına
Buluşdı gördi māder nūr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 40*). [anuñ,]
134. Anuñ derdinde virdi ol daḥi cān
İşidüp anı Mecnûn tūtıdı mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 100*). [anuñ,]
135. Didi ben ḥasteyem **anuñ** refîkı
Ĝam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 48*). [anuñ,]
136. Anuñ hem-sāzı ben ol baña hem-süz
İkimüz de belâ deryāsına ğarḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [anuñ,]
137. Aramuzda bu deñlîdür hemān fark
Ki **anuñ** sūzı ocağı beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 55*). [anuñ,]
138. Kim ola iyleye ḥaḫ sözi tekzîb
Ḥarîf **anuñ** çü bildi ḥırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179*). [anuñ,]
139. Didi **anuñ** gibi uşluya mecnûn
O ḥöd cümle hünerde kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 26*). [anuñ,]
140. Gemürmezdi varup **anuñ** kafâsın
Bu ḥâlet üzre çünkim geçdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 184*). [anuñ,]
141. Tağılmış cismi ḫalmış üstüḥ’ānı
Felek **anuñ** da bozmış hey’etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 189*). [anuñ,]

a: O. II Nevfel.

- İderdi **aña** Leylî kışşasın mağz
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel’e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 62*). [aña, -ña]
- İşi **anuñla** ‘ayş u ‘işret oldı
Ĝazeller idüp ırlardı terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 162*). [anuñla, -nuñ, -la]

a: O. II Selim-i Amiri.

1. Ana nām itdiler ism-i Selīm'i
İrerdi 'āleme ḥayr u seḥāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 8*). [ana, -na]
2. Kāra baḥtum yüzünden iyledi dūr
Çü bildi **anı** Mecnûn da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 27*). [anı, -nı]
3. İraḳdan virdi Mecnûn'a selāmı
Anuñ güş iyleyüp Mecnûn selāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 21*). [anuñ, -nuñ]

a: O. II Mecnun'un annesi.

1. Ki ḳapusunda Hindū-yi siyāhem
Ḳatı müştākem **anuñ** şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 37*). [anuñ, -nuñ]
2. Ğamın **anuñ** da çekdi bir nice dem
Ne merdüm-ḥ'ārdur yā Rab zemāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [anuñ, -nuñ]

a: O. II Şeddad.

1. Şeh iken **aña** ḳullar derhem itdi
Anı kim bu şıfat ḥ'ār iylemiştir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [aña, -ña]
2. Hemān zıkr olunur cevri ile cem'i
Ṭama' **anı** ki 'abdu'd-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 129*). [anı, -nı]
3. Şeh iken aña ḳullar derhem itdi
Anı kim bu şıfat ḥ'ār iylemiştir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131*). [anı, -nı]

a: O. II Selam-ı Bağdadî.

1. Anı görmege itdi iştiyāḳı
Düşüp cān-ı Selām ol iştiyāḳa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 20*). [anı, -nı]
2. Selām idi anuñ-çün **anuñ** adı
Ṭarīḳ-ı 'aşḳ içinde cüst ü çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 10*). [anuñ, -nuñ]
3. Ḳomadı şabr-ı cū' **anuñ** mecālın
Ḳaçan hem-rāḥ ola bayḳuşa şehbāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 206*). [anuñ, -nuñ]
4. Anuñlaydı selāmı vü kelāmı
Ḳaçan bir beyt okısa ol cihān-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 200*). [anuñlaydı, -nuñ, -la, -ydı]

a: "O", üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hali.

1. Şoñ ucu kâḥ gibi ḳapdı **anı**
Ululanmaḳ ḳuşûrından nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 90*). [anı, -(n)ı]
2. Anı vaşf itmez illā 'ālimü'l-ğayb
O ḥûruñ her biri bir nūra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 20*). [anı, -(n)ı]

a: O. II Zeyd (Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.).

1. Rı'āyetler ḳılup sultānı gibi
Bu **aña** ol buña mā'sūḳ u 'āşıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [aña, -ña]
2. Ḳızın da virmedi **aña** ucuz hem
Budur 'ādet ezelden ehl-i māle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [aña, -ña]

3. Komişdı yolına cân u serin ol
Anı ol da severdi cânı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [*anı, -nı*]
4. Gün iken bağladı şekl-i hilâli
Olup Leylî **anuñ** hâlinde ağâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 79*). [*anuñ, -nuñ*]
5. Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
Çün oldı Leylî ve Mecnûn'a hem-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 86*). [*anuñla, -nuñ, -la*]
6. Buluşurdi nihânî **aña** geh gâh
Birinüñ şöhetine ol perî-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 12*). [*aña, -ña*]
7. Ki **anı** görenüñ gitdi karârı
Hemân ol ravzadan çün bād-ı püyân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 12*). [*anı, -nı*]
8. Akıtdı dîdeden kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn **anuñ** bu âb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 19*). [*anuñ, -nuñ*]
9. Cemâl-i 'âlem üzre müşk saçdı
Aña hoş h'âb gösterdi ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*aña, -ña*]
10. Anuñ hıfzı kamu hażm iylemişdür
O dürden güş-i cân bulsa takardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 6*). [*anuñ, -nuñ*]
11. Anuñ lafzından oldı âşikârâ
Meger kim hâtırından geçdi bir gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 10*). [*anuñ, -nuñ*]

a: O. II İmam Gazali.

1. Aña rahmet ne hoş şeker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 2*). [*aña, -na*]

âb: Yağmur, su.

1. Ğarîbüñ ağızına tamzurdı **âbı**
Hemân yârânı ra'd u berķ u bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 26*). [*âbı, -ı*]

âb: Su.

1. Virür almag için ervâh-ı aḥbâb
Müje tiğına zehr-i kâhrdan **âb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 64*). [*âb,]*
2. Güle luḥf-ı semenden **âb** viridi
Gümân-ı fitneye toz itdi müşkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 62*). [*âb,]*
3. Gülinden lâleye feyz ide **âbı**
Boyî nâz ögrede gülşende serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 82*). [*âbı, -ı*]
4. Virem anı bulup bir aña lâyıķ
Şusuzlıktan ölen hem bula **âbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 29*). [*âbı, -ı*]
5. Belüñden gelmedi ya katre **âbuñ**
Kazup bir gürî ağla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 50*). [*âbuñ, -uñ*]
6. Girem ol âb-ı rûy ile türâba
Vücüdüm çün ola **âb** ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*âb,]*
7. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki tâ gûsl-ı kefen idüp ol **âba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [*âba, -a*]
8. O tozdan yüz çevüren başına ḥāk
Vücüdüm ḥāk-i ğamdan döndi **âba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 75*). [*âba, -a*]
9. Deñizden **âb** u âteşden gide nür
Çü bulduñ şöhetüme fırşat u rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [*âb,]*

10. Çehinden tamlamış bir kaatre **ābı**
Ol ābuñ kaatresinden kudret-i Haḳ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 38). [ābı, -ı]
11. Çehinden tamlamış bir kaatre ābı
Ol **ābuñ** kaatresinden kudret-i Haḳ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 39). [ābuñ, -un]
12. Ya iki şehd eriyüp oldu bir **āb**
Bular bir cān idi evvel iki cism (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144). [āb,]
13. Bunuñ ḥāki siyehdür **ābı** tîre
Bu bahruñ nef'inüñ yokdur şümārı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 178). [ābı, -ı]
14. Aña **āb** ile āteş içre menzil
Bu ḥāletde olup āvāre gitdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74). [āb,]

āb: Gözyaşı.

1. Benefşe kāküline tāb virdüñ
Güle gülşende reng ü **āb** virdüñ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62). [āb,]
2. Geçerdi **āb** u āteş içre her gāh
Dökerdi āb-ı çeşmi kāse kāse (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80). [āb,]
3. Anı yurdi aḳıdup dīdeden **āb**
Eger aşḥābı kuvvet bulsa deste (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 128). [āb,]
4. Güle göz şişesinden saçdı **ābı**
Görüp ya'ni bu ḥālin rıḳkat itdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 62). [ābı, -ı]

āb: Su II akarsu, nehir, göl.

1. Mesih-i rūḥ-perver gibi ḥôş-dem
Çemen üzre ḥırāmān olmağa **āb** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 3). [āb,]

āb u hevādan: Su ve hava.

1. İçüm ser-tā-ḳadem memlū hevādur
Geçür ben ḳalmış **āb u hevādan** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 43). [āb u hevādan, -dan]

āb u reng: Suret, şekil.

1. Nazar iyleyem ol bedr-i tamāma
Görem anı ne āb u rengi vardır (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 67). [āb u reng, -i]

‘abā: Yünden mamul kaba kumaş.

1. Ne peşmīne ‘**abāsı** var ne peşmi
Yatur ‘üryan u biryān dil pür-āzer (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42). [‘abāsı, -s, -ı]

ābād: Bakımlı, bayındır.

1. Gezüp gāhī ḥarābe gāh **ābād**
Bir iki gün aradı her mekānı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 76). [ābād,]

ābād it: Şenlendirmek.

1. Nevāsi meclisi ābād iderdi
Gazelde nakşını taʿrîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 166*). [*ābād it, -er, -di*]

ābād it: Bayındır duruma getirmek II yüzünü güldürmek, mesut etmek; artırmak, fazlaştırmak.

1. Kāmu vîrānesin ābād ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 172*). [*ābād it, -er*]

ābād it: Bayındır hale getirmek.

1. Dilerseñ ger hîşār itmeyin ābād
Beni öldürme nāz idüp ırakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 50*). [*ābād it, -me, -yin*]

ābād iyle: Mamur, bayındır etmek.

1. Yiter söyünmege başda hevāsi
Sarāy-ı dîni ābād iyleyen ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 51*). [*ābād iyle,*]

ābād ol: Bayındır hale gelmek, imar olmak.

1. Aña āhîr od urur āh-ı bülbül
Sitemden mülk-i devlet olmaz ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 31*). [*ābād ol, -maz*]
2. Yıkıldı kaşrı kabri oldu ābād
Ne cemʿi kaldı ʿālemde ne şemʿi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 126*). [*ābād ol, -dı*]

ābād ol: Şenlenmek, bayındır olmak.

1. Hārāb olmasam ābād olmazam ben
Beni benden şu resme aldı ʿaşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 96*). [*ābād ol, -maz, -am*]

ābād-ı hestî: Mevcudiyetî, varlığı mamur kılmak, zenginleştirmek.

1. Zihî kudret urup bünyād-ı hestî
Dü harf ile kılur ābād-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 12*). [*ābād-ı hestî,*]

ābanūs: Bir çeşit ağaç.

1. Beķam aşlandı gūyā ābanūsa
Çeküp baş hırķaya halvetde hāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 30*). [*ābanūsa, -a*]

ʿabbāsi ʿalem: Abbasilere özgü bayrak. II Abbasilerin bayrağı siyah renkli olduğundan siyah renk manasında kullanılır.

1. Ki beñzer çeşmi şebde şeb-çerāğa
Per-i şeb-rengi ‘Abbāsī ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 27*). [*‘abbāsī ‘alem, -dür*]

abdāl: *Gezgin derviş.*

1. Oturmuş halveti gibi siyeh-püş
O zāğı çün bu ‘aşk **abdāl** gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [*abdāl, -ı*]

abdāl: *Derviş II perişan âşık.*

1. İder ol tâli‘-i şüm ile cengi
Bu ahvâl ile ol ser-mest ü **abdāl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [*abdāl,*]

‘abdu’d-dirhem: *Paranın kölesi.*

1. Hemân zıkr olunur cevri ile cem‘i
Tama‘ anı ki **‘abdu’d-dirhem** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 129*). [*‘abdu’d-dirhem,*]

âb-efşân: *Su saçan.*

1. Bulutlar gibi **âb-efşân** hurüşân
Şu deñlü nevha itdi kıldı zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 10*). [*âb-efşân,*]

‘abes: *Boş, anlamsız, gereksiz.*

1. ‘Abeş isrâf destin urma pende
‘İlâc olmaz devâsuz derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 33*). [*‘abes,*]

âb-ı cân: *Can suyu.*

1. Vücûduñ âb-ı cândur ten ana pöst
Çü ma‘nî kurbı ola Kâbe Kavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*âb-ı cân, -dur*]

âb-ı çeşm: *Gözyaşı.*

1. Geçerdi âb u âteş içre her gâh
Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 81*). [*âb-ı çeşm, -ı*]
2. Aşkardı âb-ı çeşmi eşme gibi
Umarıdı şarf-ı yârinden peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 88*). [*âb-ı çeşm, -ı*]

âb-ı dîde: *Göz yaşı.*

1. Gıdâsı guşşa **âb-ı dîde** nüşı
Hemân cirm-i güneşdür kırş-ı hûş-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 74*). [*âb-ı dîde,*]

āb-ı eşk: Gözyaşı.

1. Añup yârin ğamın yir âşikârâ
Gözinde **āb-ı eşk** ü dilde âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 11*). [*āb-ı eşk,]*

āb-ı ğarîk: Suyu batmış.

1. Ki **āb-ı ğarîk** itdi âfitâbı
Gözinden kaçreler kim yüze düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 80*). [*āb-ı ğarîk,]*

āb-ı hayât: İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.

1. İçüp āb-ı hayâtı bâkî oldı
Bu nüş anuñ ki olmadı şafâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 132*). [*āb-ı hayât, -ı]*
2. Sikender gitdi san āb-ı hayâta
O gice Hızr gibi pîr-i zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 104*). [*āb-ı hayât, -a]*

āb-ı hayvân: İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

1. Didi ey pîr-i zinde Hızr-girdâr
Sözinde **āb-ı hayvân** çeşmesi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 64*). [*āb-ı hayvân,]*

āb-ı hıızr: İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevî su, āb-ı hayat.

1. Sen āb-ı Hızra irem mi ‘aceb ben
Taþuñ mihr-i münevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 208*). [*āb-ı hıızr, -a]*

āb-ı ‘ineb: Üzüm suyu. // Şarap.

1. Cihânı kıldı mest āb-ı ‘inebden
Cihâna ğamzesi efsûn iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 20*). [*āb-ı ‘ineb, -den]*

āb-ı kevser: Cennette bulunduğuna ve içenin bir daha susuzluk çekmeyeceğine inanılan kutsal su.

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 35*). [*āb-ı kevser,]*

āb-ı kevser: Cennette bulunan kutsal havuzun suyu. II Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su.

1. Fiğân u nâle iyler bülbül-i mest
Münevver havza tölmiş **āb-ı Kevser** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 35*). [*āb-ı kevser,]*

āb-ı mu‘allak: Asılı kalmış su damlası II sevgilinin çene altı, gedanı.

1. Yaratmış ğabğabın **āb-ı mu‘allaḳ**
Lebi şekker-şiken sözi şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 40*). [*āb-ı mu‘allaḳ,]*

āb-ı rûy: Şeref, haysiyet.

1. Saña anuñ-çün itdüm ârzûyı
Bulam ḥâk-i ‘Arab’da āb-ı rûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 6*). [*āb-ı rûy, -ı]*
2. Girem ol **āb-ı rûy** ile türâba
Vücüdüm çün ola āb ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 14*). [*āb-ı rûy,]*

āb-ı rûy: Göz yaşı.

1. Ulular cem‘ olup araya düşdi
Şaķındı āb-ı rûyı rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*āb-ı rûy, -ı]*
2. Ulular cem‘ olup araya düşdi
Şaķındı āb-ı rûyı rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*āb-ı rûy, -ı]*

āb-ı tîḡ: Özellikle düşman hakkında geliştiri-len alaycı ifadelerde "āb-ı tîḡ" yıkayıp temizleyen bir suya benzetilir. II kılıç suyu bkz. ŞENTÜRK, A. A: Osmanlı Şiir Kılavuzu, ab-ı tîḡ mad.

1. Aña şerbet vireyin āb-ı tîḡi
Bunu bir ‘Āmiri çünkim iştidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 38*). [*āb-ı tîḡ, -ı]*

āb-ı vuzû‘: Abdest suyu.

1. İder **āb-ı vuzû‘** ile zirā‘at
Du‘āya el götürse ol şeh-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 30*). [*āb-ı vuzû‘,]*

āb-ı zeheb: Altın suyu.

1. Toli **āb-ı zeheb** itdü devâtın
Hem almış sâzını Zühre kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 24*). [*āb-ı zeheb,]*

āb-ı zikrûñle: Zikrin suyu (Allah'ın adını anmanın tazeliḡi, ferahlıḡı anlamında).

1. Ter iyle **āb-ı zikrûñle** dehānum
O târik ev ki ismidür anuñ ḳabr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 62*). [*āb-ı zikrûñle, -üñ, -le]*

āb-ı zindeḡāñi: Hayat veren su II ab-ı hayat.

1. Benüm rûzum bu ḥabs-i teng içinde
Mişalüñdür ol **āb-ı zindeḡāñi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 191*). [*āb-ı zindeḡāñi,]*
2. Ki zülmetde geçer anuñ zemānı
Ne ḥāsıl aḡsa **āb-ı zinde-ḡāñi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 193*). [*āb-ı zinde-ḡāñi,]*

‘abîr: (Ar.) Ak sandal kökü, sümbül kökü, kırmızı gül, turunc ve iğde çiçekleri, ve misk karıştırılarak yapılan güzel koku.

1. Şarulup ğark idem müşk ü **‘abîre**
Çıkartdı mefreşinden hazz-ı dibâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 40). [‘abîre, -e]

‘abîr-i mekkî: Mekke miski.

1. Semen-bû lâle-rû serv-i revân-kaç
‘Abîr-i Mekkidür büyü ki anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 29). [‘abîr-i mekkî, -dür]

âb-reng: Su rengi, gözyaşı rengi.

1. Akıtdı dideden kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ bu **âb-rengin** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 19). [âb-rengin, -in]

aç: Örtüsünü veya kapağını kaldırmak.

1. Serin **açmayan** ana serserîdür
Ne nân u nüşî var ne setr-i püşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 72). [açmayan, -ma, -(y)an]

aç: Kapalı şeyi açık hâle getirmek.

1. Eger **açmasa** tevfiķuñ cemâli
Açılmaz sa‘y ile ‘aķluñ ‘ıķâlî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 83). [açmasa, -ma, -sa]
2. Hemîşe ağlamağ ile geçerdi
Güzel görse gülüp gözin **açardı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 76). [açardı, -ar, -dı]
3. Ezelden baña kısmet âh enîndür
Kimesne pendile **açmaz** bu bendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 15). [açmaz, -maz]
4. Beni nakż itdi ‘ahd-i nâ-tamâmuñ
Açamazsın el urma bu kapuya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 31). [açamazsın, -a, -maz, -sın]
5. Şafâ vü mihr ile mührin götürdi
Okıdı **açup** ol mektûb-ı yâri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 169). [açup, -up]

aç: Açmak, göstermek.

1. Töküz ay çün tamâm oldu vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden perde **açdı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 46). [açdı, -dı]

aç: Söylemek, açıklamak.

1. Selâm ortaya kodi hōş ta‘âmı
Didi kim tuzlu söze tatlu dil **aç** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113). [aç,]

aç: Aç / Tok karşıtı.

1. apuda bir ged v pdih
ilh müflis  **ac** u gedyem (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [*ac,]*
2. uz etmek yi benümle yürüme **a**
Egerçi ‘a- ‘a uvvet-i cndur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 70, Mısra 114*). [*a,]*

a: Açmak.

1. arılup undaa ol once-i ter
Açup dye dehnn undi şekker (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 7, Mısra 52*). [*açup, -up]*
2. Açup ays’a am u sevd apusn
omadı ders ile fetv ayusn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 7, Mısra 169*). [*açup, -up]*
3. Muabbet defa defa undi cm
Açup ry götürdü hy- hm (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 7, Mısra 182*). [*açup, -up]*
4. Nine göz yaıdur derd-mende
Budur hvfum ki hnde azum **aa** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [*aa, -a]*
5. omadı gide Mecnn’ atndan
Açup ofra inde od n‘met (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 33, Mısra 51*). [*açup, -up]*
6. Saa devlet apsn **aa** ml
Bu sözü kim didi ol merd-i addr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 208*). [*aa, -a]*
7. Ulaıdurd an Mecnn’a aıd
Açup gl gibi yru ru‘asm (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 53, Mısra 89*). [*açup, -up]*
8. Didi **açup** zebn- te-engz
Ki siz de am gibi başuma ume (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 78*). [*açup, -up]*
9. Açup ‘ibret gözün bu hlme bk
Beni d‘im du‘dan yd idesn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 168*). [*açup, -up]*
10. Eger oprak gerekse gel tenüm **a**
Baa drsn du‘dan an revnum (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [*a,]*
11. Açup ıa yüzünden perde-i rz
Ki ol ahr-bist u kh-bln (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 60, Mısra 2*). [*açup, -up]*
12. Dönüp didi getür ortaya ne var
aber ehli aber yükün n **ad** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [*ad, -d]*
13. Met‘u **ama** kim yokdur ardr
Bu nükte irdi n ol rst-rya (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 36*). [*ama, -ma]*
14. Gzn **a** cihnu hline bk
Vuun hem uyru var mekn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 67, Mısra 66*). [*a,]*
15. Açup Mecnn ceride-ber-ceride (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 69, Mısra 1*). [*açup, -up]*
16. Sefhet ceys **amadn** puy
Bu mecnnlar bizi mecnn grrlar (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 72, Mısra 18*). [*amadn, -madn]*
17. Varam opra bu oprak maalden
Bu resme nice dürc-i ikmet **ad** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 73, Mısra 185*). [*ad, -d]*
18. Hemn **ad** zebn- te-ld
Ki eyvh n’ideyn b-re aldum (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 82, Mısra 86*). [*ad, -d]*
19. Cger-gues üzre çeşm-i terden
Açup Mecnn gözün dirdi özünü (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 65*). [*açup, -up]*

a: Açık tutmak, uyanık olmak.

1. emende oa tarr  tarr
Gzn **a** sen da ey ehli- ikmet (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [*a,]*

aç: (Ağzı) Açmak.

1. Gül ağzın **açdı** kaldı aña hayrân
Virür elhânı her eṭrâfa revnâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 56*). [açdı, -dı]
2. Dehânın **açdı** keşf-i râz itdi
Ki andan şordı ḡâl-i derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 32*). [açdı, -dı]
3. Anasın hem katına da‘vet itdi
Vaşıyyet kıldı aña **açdı** râzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 65*). [açdı, -dı]
4. O yirde buldılar mı ki vişâli
Gice çün kim dehân-ı nâfe **açdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 15*). [açdı, -dı]

aç: (Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca hâinden çıkmak; kendine getirmek, ferahlık vermek.

1. ‘Urûḡ-ı erguvânuñ kanı geldi
Çün **açdı** yâsemen simâ-yı simîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 33*). [açdı, -dı]
2. Velî aḡ güller **açıldı** hezârân
Görüp anları Mecnûn itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 4*). [açıldı, -ıl, -dı]

aç-: Açmak, göstermek.

1. Kime dāmân-ı ümmîdüm **açayın**
Ġazab rahşın geṇer luṭfuñ semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 52*). [açayın, -ayın]

aç-: (Bir şeyi) Kapalı, örtülü durumdan çıkarmak, görünür hale getirmek.

1. Hevâ adın götür ‘aşḡ-ı ezelden
Hiḡabı **aç** cemâl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 16*). [aç,]
2. Bunuñ keḡlikleri kim ḡan içerler
Ġarîbe ḡahḡaha nâzın **açarlar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 188*). [açarlar, -ar, -lar]
3. Çanaḡın pür-zer itdi her dilenci
ḡayurmayup seḡâ hemyânın **açdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 45*). [açdı, -dı]
4. Şafâ vü Merve vü Rûḡn ü Maḡâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 43*). [açup, -up]
5. Ayaḡına düşer zülfi dirâzı
Baş egdi ḡonce **açup** perde-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 13*). [açup, -up]
6. Aña bülbül du ‘â efsûn okurdu
Meger sünbül ser-i nâfe **açardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 17*). [açardı, -ar, -dı]
7. Demürden ḡapı **açmak** benden olsun
Hemişe hem-dem ol ‘aḡıller ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 142*). [açmak, -maḡ]
8. Açar ḡan içmeḡe yâḡütî minḡâr
Boyamışdur dehânı ḡan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 68*). [açar, -ar]
9. Ḳo nefsi cāna rahmet ḡapusın **aç**
Alınmaz yûḡsüzüñ tamḡası bâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 76*). [aç,]
10. Ben oldum bî-nişân uş yane yane
Açar ol ḡöñlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 97*). [açar, -ar]
11. Adın teftiş idüp ḡâlîni şordum
Şeker tengini **açup** ol şeker-bâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 85*). [açup, -up]

12. Gözüñ **aç** 'ibret al kasr-ı İremden
İrem dirken İrem kasrına Şeddād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 124*). [*aç,]*
13. Kimüñ zıkrın ider ola güher-rîz
Didi mihr ile mühr **açup** ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [*açup, -up]*
14. Açup dürci yirinde harc iderdi
Eger gevher-şinâsa düşse gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 16*). [*açup, -up]*
15. Fiğân itdi başına saçdı âzer
Açup aķ pürçeğinden mi'cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 129*). [*açup, -up]*

ac ol: *Aç olmak II Acıkmak.*

1. 'Ayālüm çok ta'amumdur hemân bu
'Ayâli çok olup ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 55*). [*ac ol, -sa]*

'acâ'ib: *Tuhaf, İlginç, şaşırtıcı.*

1. 'Acâ'ib hōş kaşâ'id iyleyüp yâd
Ne yirde kim okurdi bir kaşide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 214*). [*'acâ'ib,]*

'aceb: *Acaba.*

1. Nevâ vü ni'met olur mı **'aceb** bu hâle yiter
Raķîb havfı ile zâ'il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*'aceb,]*
2. Dimüş vâ'iz da hâzır halka ol dem
'Aceb var mı içüñüzde bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 4*). [*'aceb,]*
3. Helâl iyle aña itdüğü kanı
Ne sihr iyle **'aceb** ğamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111*). [*'aceb,]*
4. 'Aceb cân korkusı yok mı ki sende
Zihî ahmaķ ol âdem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58*). [*'aceb,]*
5. Sen âb-ı Hızra irem mi **'aceb** ben
Tapuñ mihr-i münevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 208*). [*'aceb,]*
6. Şeker ağzuñ ya kanda tenge girdi
'Aceb ol kand-ı şirîn kanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 119*). [*'aceb,]*
7. Yataķdan nefret itdürmiş nefiri
'Acebdür uydı âdemden kaçanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 75*). [*'acebdür, -dür]*
8. Kāmūsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî Mecnûn melâmetde **'acebdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [*'acebdür, -dür]*
9. 'Aceb 'aşķa düşürdi ol civânı
Düşüp bu her iyü yavuz zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 4*). [*'aceb,]*

'aceb: *Garip, acayip, tuhaf, şaşırtıcı.*

1. Kemâle irmedin ol serv-i tâze
'Acebdür töldi 'uşşâķı Hicâz'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 164*). [*'acebdür, -dür]*
2. Meh-i nev artururdi her cününü
'Acebdür firķati arturdi bunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 64*). [*'acebdür, -dür]*
3. 'Adûlar 'âķile mecnûn dimişler
Velî hâşâ **'aceb** herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 162*). [*'aceb,]*

4. Kamûsı gerçi rüsvâ-yı ‘Arab’dur
Velî Mecnûn melâmetde **‘acebdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [*‘acebdür, -dür*]
5. ‘Acebdür kim aña ol merd-i ‘âşık
Bu resme görünürdi nâ-muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 157*). [*‘acebdür, -dür*]
6. Dir idi hâlin añup iyleyüp âh
‘Aceb âvâre düşdüm hânümândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 21*). [*‘aceb,]*
7. ‘Aceb hem hûş-gazeldür hem hûş-âvâz
Urur âhı odı Leylâ’ya dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 24*). [*‘aceb,]*
8. ‘Aceb gavgâ odı yandı başuña
Raķibe ta’ne yâra cân atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 20*). [*‘aceb,]*
9. Uşanmazsın sen andan bu **‘aceb** tavr
Ger aşlun tâzî ise ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72*). [*‘aceb,]*
10. Kılına degmemişler bu **‘aceb** sır
Civân hâkķın bilüp segbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 42*). [*‘aceb,]*
11. Ney olmuş kaddi ammâ ney şekerdür
Aña virmiş maķabbet bir **‘aceb** derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [*‘aceb,]*
12. ‘Acebdür şüretâ olduğı hāmûş
Meger maķmûrdur nevbet-zen-i şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 28*). [*‘acebdür, -dür*]
13. Kafa döndürdüğidir hâlķa her dem
‘Aceb yildür bu devr-i rüzgârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 159*). [*‘aceb,]*
14. Kâra yire nüzûl itsek gerekdür
Ecel yolu **‘aceb** yoldur ki cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [*‘aceb,]*

‘aceb degül: Şaşılmaz, Garip değil.

1. Şormaķ **‘aceb degül** tudağun la’l-i kân midur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 1*). [*‘aceb degül,]*

‘aceb mi: Şaşılır mı, tuhaf mı.

1. ‘Aceb mi olmasa hazzı eger ma’şûķ-ı zîbâdan
O kim pertâb ider himmet okın meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 4*). [*‘aceb mi,]*
2. Kola y itse **‘aceb mi** kâr-ı saķtı
Niķün nevmîd olursın çäre iste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [*‘aceb mi,]*
3. ‘Aceb mi baş açarsa tiğ-ı tîze
Tutarsan ‘âşıkun başıña tiğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 22*). [*‘aceb mi,]*
4. ‘Aceb mi çıksa etmek kuru taşdan
Zafer bulur el uran ittifâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 46*). [*‘aceb mi,]*
5. Niķün göynüklüden beyle kaçarsın
‘Aceb mi zengî ķul gibi kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 47*). [*‘aceb mi,]*
6. ‘Aceb midür muķî‘ itse sibâ‘ı
Süpürdürdi sibâ‘a buyruğ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 32*). [*‘aceb midür,]*
7. ‘Aceb mi ķâfiye olsa aña seg
Budur seg ķışasından kasd-ı râvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 66*). [*‘aceb mi,]*
8. Anuñ öñinde varı pîş-keşdür
Ķarîb olsa **‘aceb mi** ol nedîme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 23*). [*‘aceb mi,]*
9. ‘Aceb mi ma‘reke olursa bâzâr
Bu harf ile harîfi itdi te’dîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 176*). [*‘aceb mi,]*
10. ‘Aceb midür iderse sa‘y-ı timâr
Kişi toķ olsa bilmez aç hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 90*). [*‘aceb mi, -dür*]

acı: Elem, sıkıntı.

1. Yüzün dürdi bilin bükdi çü nāme
Acı şabr ağusından töldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 69*). [acı,]
2. Çün acıdur baña mihrüñ tıp acı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [acı,]
3. Çün **acıdur** baña mihrüñ tıp acı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [acıdur, -dur]
4. Şeker-lebden tuz ekme sen de zinhār
Meger zaḥm **acısından** bî-ḥabersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 39*). [acısından, -sı, -ndan]
5. Unutdı **acıdan** tatlu giyāhı
Enis olmuş beyābānuñ vuḥūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 68*). [acıdan, -dan]
6. Nice nā-pāke irüp pāk ider ‘aşk
Nice **acılara** lezzet virür ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 105*). [acılara, -lar, -a]

acı: Başkasının durumuna üzülmek, şefkat göstermek, merhamet etmek.

1. Belā-yı ḥüsni ol ḡonce dehānun
Görüp **acıdı** içi za‘ferānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 22*). [acıdı, -dı]
2. Acıyup her birinüñ yandı cāmı
Ol anlardan ferāḡat ‘āleminde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 118*). [acıyup, -yup]
3. Acıdı tınmadı ammā ḥāzerden
Belürdüke tıtuşmış perdeden āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 22*). [acıdı, -dı]
4. Ki meyden serḥōş olmuş itmedin nūş
Görüp **acıdı** ol mest ü ḥarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139*). [acıdı, -dı]
5. Ḥusūf irdüḡine ol māha nā-gāh
Acıyup zār u zār aḡladı ḡāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 5*). [acıyup, -yup]

acı: Tadı aḡızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan.

1. Acıdur za‘ferān gibi zebānuñ
Olur merhem cerāḡāt-ı sināna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 54*). [acıdur, -dur]
2. Virür her za‘ferān aña **acı** dil
Görüp bu cünbişin serv-i revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64*). [acı,]

açıl: Ferahlamak, rahatlamak.

1. Ala yār-ı ḡarībinden nişānı
Ya bārī ḡalbi bir dem **açılaydı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 97*). [açılaydı, -aydı]

açıl: Açık hale gelmek, açılmak.

1. Eger açmasa tevfiḡuñ cemāli
Açılmaz sa‘y ile ‘aḡluñ ‘ıḡālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 84*). [açılmaz, -maz]

2. Bu biş vakt ol kapuda nevbetüñdür
Aña kim bāb-ı tevfiķun **açıldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 13*). [*açıldı, -dı*]
3. Dil olur kufl her sırr-ı nihāna
Bu dilsüz **açılan** genc-i nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 47*). [*açılan, -an*]
4. Çü gül yüzlü kızun yüzi **açıldı**
Yire yüz şuyu şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 91*). [*açıldı, -dı*]
5. Cibillî kâhkahasın virdi kebbe
Açıldı burnı kana girmiş iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 7*). [*açıldı, -dı*]
6. Açılmaz çün elünden genç bābı
Bu mıdur sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [*açılmaz, -ma, -z*]
7. Gice zāğın uçurdu tîr atup ter
Açıldı her gözüñ uyhusı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 3*). [*açıldı, -dı*]
8. Gözine toz görindi tütîyâ-reng
Açıldı bürka'ı çün ol ğubāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 13*). [*açıldı, -dı*]
9. Dürülmüş yüzi **açıldı** çü nāme
Şafādan eyle itdi cûş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 162*). [*açıldı, -dı*]
10. İyü iylik görür yavuz yavuzlık
Kime **açılsa** bād-ı hikmet-i ğayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 73*). [*açılma, -sa*]
11. Müzeyyen şan cemāl-i 'ıyd-ı nevrüz
Meger kim mühr-i dürc-i mihr **açıldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 5*). [*açıldı, -dı*]
12. Açılma ey dehen rāh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şād itme zātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 62*). [*açılma, -ma*]

açıl: (Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

1. Kaçan bî-vakt iken **açılma** gonca
Bulınmaz reng ü bûy umuldıgınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 63*). [*açılma, -sa*]
2. Gül-i türvende **açıldı** çemende
Gülüp güller gülistān ħurrem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 10*). [*açıldı, -dı*]

açıl-: (Çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

1. Öter farkında her servüñ tezervi
Açılmış taze güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 33*). [*açılmış, -mış*]

acıt: Incitmek.

1. Acıtma cānını ħelvā-yı cānsın
Şavurduñ ħırmıñ-i kadrüm yabaña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 30*). [*acıtma, -ma*]

'āciz: Yetersiz, zayıf.

1. Senüñ **'acizliğıña** rahmet ide
Dilüñ ħāk it ki āħir olısar ħāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 94*). [*'acizliğıña, -lğı, -ı, -ña*]

'āciz: Güçsüz, zayıf, beceriksiz.

1. Kapuñda ‘**aciz** ü efgende gayruñ
Senüñ gayruña şehlik taht u taci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 8*). [‘*aciz,]*
2. Ki çarhuñ çekmediyidi kaçarı
Cibâlûñ hem cemâli ‘**aciz** andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 25*). [‘*aciz,]*
3. Anunçün cüdına nisbet vücûdı
O dem kim ‘**aciz** ola anda Loqmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [‘*aciz,]*
4. Naşib olmağdan ol divâne dîve
Çü gördi Nevfel anı böyle ‘**aciz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125*). [‘*aciz,]*
5. Nazar kıl luṭfuñ ile bu ḥarâba
Ḳuluñam ‘**aciz** itme ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 77*). [‘*aciz,]*
6. Nice ‘**acizlere** ḳudret virür ‘aşḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 106*). [‘*acizlere, -ler, -e]*

‘aciz kal: *Aciz kalmak, gücü yetmemek, çaresiz duruma düşmek.*

1. Ki mâla meyl ider bakmaz kemâle
Çü ‘aciz ḳaldı ol miskîn ḥaridâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 59*). [‘*aciz ḳal, -dı]*

‘aciz ol: *Aciz kalmak.*

1. Cevâbindan sözünüñ oldu ‘aciz
O yüzüz dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 126*). [‘*aciz ol, -dı]*
2. Ne ḥayr umar kişi âḥir zemândan
Çü şehirler ‘aciz olur bu zemânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 31*). [‘*aciz ol, -ur]*

‘acz: *Acizlik, iktidarsızlık, el yetmeme, zayıf ve kuvvetsiz olma.*

1. O ṭalib kim kapuñda mu‘tekifdür
Seni bilmekte ‘**acze** mu‘terifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 86*). [‘*acze, -e]*

ad: *İsim, nam.*

1. Şaḳın aṣl u neseble olma mağrûr
Ki âdemlikden **aduñ** olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 38*). [*aduñ, -u, -ñ]*
2. Kişi gendüzini bed-nâm ider mi
Adın rüsvây-ı ḥaş u ‘âm ider mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 12*). [*adın, -ın]*
3. Cemâl-i ‘âleme beñdür sevâduñ
Cihânda zıkr olunur yahşi **aduñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 6*). [*aduñ, -u, -ñ]*
4. İlüm ma‘mûr u ‘Âmirdür ḥazînem
Adum meşhûr añılır mihr ü kînem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*adum, -um]*
5. İlüm ma‘mûr u ‘âmirdür ḥazînem
Adum meşhûr añılır mihr ü kînem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*adum, -um]*
6. Ki şındı cām-ı nâm u şişe-i neng
Ḳamu dillerde Mecnûn oldu **adum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 27*). [*adum, -um]*
7. Ḳamu illerde maṭ‘ûn oldu **adum**
Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 28*). [*adum, -um]*
8. Belâ-yı ‘aşḳ-ı Leylî’den ḥalâş it
Çü ‘aşḳuñ **adını** Mecnûn işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 57*). [*adını, -ı, -nı]*

9. Geçer yıllar dilinden geçmez **aduñ**
O pinhân sen anuñ-çün ‘âleme fâş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 86). [aduñ, -u, -ñ]
10. Bilürsin ‘âşık-ı bî-ihtiyârem
Adum Mecnûn u bendüm âhenindür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 13). [adum, -um]
11. Delüye uyma şıgmaz **ad** u şane
Zihî müşkil fazâhat zî-melâlet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158). [ad,]
12. Ki **adın** duñterümüñ iylemez yâd
Kişi bed-nâm olınca ölse yegdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 108). [adın, -ın]
13. Esîr ü nâ-tüvân u pîr ü hâste
Adum bed-nâm u rüsvây-ı ‘Arab’dur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 79). [adum, -um]
14. Çeker Mecnûn-ı mest âvâzesini
Gazelde Leylî **adın** yâd iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 53). [adın, -(ı)n]
15. Ki dâd idüp kazandı yahşî **adı**
Ki dest-i hırşî senden ol da kesdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16). [adı, -ı]
16. Zen **adında** şikeste oldu hâme
Hemân çam gölgesidür zen vefâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 56). [adında, -ın, -da]
17. Aduñ yâd iylemez yâr oldu yâda
Nikâh itdiler anı bir civâna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 38). [aduñ, -(u)ñ]
18. Bir ölmüş kavmüm **adın** iylere yâd
Görem çün yaşlı birkaç dil-figârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72). [adın, -ın]
19. Yavuz **ad** ile geçse şadı yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi yil gibidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116). [ad,]
20. Didi gördüm fülân vâdide anı
Adı vâdidür ammâ gûra beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 37). [adı, -ı]
21. Hemân Mecnûn’a iyeler hâtırım meyl
O mecnûn **adı** bu Leylâ’ya hâkdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89). [adı, -ı]
22. Adın teftiş idüp hâlîni şordum
Şeker tengini açup ol şeker-bâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 84). [adın, -ın]
23. Didi ey yaram üzre tuz şağan yâr
Adum Leylî vü rûz-ı tâli‘üm leyl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 87). [adum, -um]
24. Selâm idi anuñ-çün anuñ **adı**
Târîk-ı ‘aşk içinde cüst ü çâlâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 10). [adı, -ı]
25. Adı dîvâne kendü ‘âkil idi
Anı her bî-hâber mecnûn şanurdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 28). [adı, -ı]
26. Aduñ söyle seni fehîm itmen ünden
Tolupdur ‘aşk ile bu çeşm ü güşum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 48). [aduñ, -uñ]
27. Kaşâ’id nazm iderdi nitekim dür
Adı Zeyd ille çâpük ‘Amr’e beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7). [adı, -ı]
28. Adı Zeyneb cemâli ziyet idi
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 24). [adı, -ı]
29. Adın Zeyneb dinürken ziyet itdi
Nühüfte mür çeşminden dehânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 34). [adın, -ın]
30. Pür olur kûbbe-i eflâke çün dūd
Bu iki dem ki **adı** rûz u şebdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75). [adı, -ı]
31. Taşannu‘la tekellûf oldu şimdi
Adın şofî kômış bir türfe fırka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 85). [adın, -ı, -n]
32. Olur ol ‘âkil iken **adı** mecnûn
Didi bumı vü ağıladı o miskîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 124). [adı, -ı]

ad u şan: Ad ve ün, şöhet.

1. Bu dīvāne bizüm dīvāna sıgmaz
Bunuñ aḥvāli ad u şana sıgmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 146*). [*ad u şan, -a*]

a‘dā: *Düşman, hasım.*

1. Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da
Şadîka mûm idi **a‘dāya** âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 3*). [*a‘dāya, -y, -a*]
2. Zihî kuvvetlü dest ü kutlu himmet
Budur ḥavfum ki **a‘dāya** uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 105*). [*a‘dāya, -y, -a*]
3. Tehî ḳalbün ola **a‘dāya** mâ’il
Bu ‘ahd üzre eger ṭurursañ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 112*). [*a‘dāya, -y, -a*]
4. Bu mıdur atduḡuñ ḥimmet kemendi
Bu resme mi olur **a‘dā** ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 17*). [*a‘dā,*]
5. Şıdı kırdı bulup **a‘dāya** fırşat
Kimi başın alup ḳaçdı yabāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 52*). [*a‘dāya, -y, -a*]

‘adāvet: *Düşmanlık.*

1. Degül ‘arîflere maḥfî bu ḥâlet
Ezeldendür **‘adāvet** hem şadāḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 160*). [*‘adāvet,*]
2. ‘Adāvet ḥālî olsa dilde ḡalib
Meşālib görinür cümle menākib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 163*). [*‘adāvet,*]
3. Günüzin zāḡ olur gice üḡüdür
‘Adāvet ḳılsa âfetdür cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 69*). [*‘adāvet,*]

‘aded: *Sayı, tane.*

1. Dirîḡ itme **‘aded** naḳdîn aḥadden
Şaḥna bed iylemez her kim bed iylar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 82*). [*‘aded,*]

‘adem: *Yokluk.*

1. Deler baḡrın ne servî dir ne şımşād
Bu seyrün kim ser-encāmı **‘ademdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 83*). [*‘ademdür, -dür*]

âdem: *İnsan, adam.*

1. Dimüş vā‘iz da ḥāzır ḥalka ol dem
‘Aceb var mı içünüzde bir **Âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 4*). [*âdem,*]
2. Egerçi **âdem** olmaz ‘aşıḳ olmaz
Velî Mecnûn mişālî şadîḳ olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 31*). [*âdem,*]
3. Şafâ vü şevḳ ile endāmı ṭoldı
Muḥabbet şan mücessem **âdem** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 88*). [*âdem,*]
4. Esirger cān o kim imānı vardur
Yavuz ḳurd olma ey **âdem** ki **âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [*âdem,*]
5. Esirger cān o kim imānı vardur
Yavuz ḳurd olma ey **âdem** ki **âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [*âdem,*]

6. Başı üzre direm tûfânı yağdı
Varup dergâh-ı Leylî'ye her **âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 139*). [*âdem,]*
7. Yeg andan ma'nide kelb-i muvâfık
Nice **âdem** ki nân u ni'metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [*âdem,]*
8. Bulınmadı ne nâm u ne nişâne
Bir **âdem** 'âkıbet virdi nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 35*). [*âdem,]*
9. Bir **âdem** gördi oğşar kendüzini
Peder didârına itdi nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 66*). [*âdem,]*
10. 'Ayândur kim anı sevmek ziyândur
Kaçarsın âdemiden **âdem** iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 113*). [*âdem,]*
11. İtüñ var dirligi ammâ senün yok
Çü **âdem** oğlın **âdem** gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 141*). [*âdem,]*
12. 'Aceb cân korqusı yok mı ki sende
Zihî ahmaq ol **âdem** ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [*âdem,]*
13. Güzel **âdem** gibi nâzûk tarab-nâk
Kara gözler ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 60*). [*âdem,]*
14. Varup dergâh-ı şâha didi ey şâh
Bu şahş **âdem** degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37*). [*âdem,]*
15. Vefâsuz âdemîñün kaçdı câna
Sege seg olup **âdem** yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*âdem,]*
16. Sen **âdemsin** maķâmuñ kanda kanı
Nice bir ilden olursın nühuftê (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 68*). [*âdemsin, -sin]*
17. Gidüp ârâmı kendü itdi ârâm
Buyurdi pîre kim ey hōş-dem **âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [*âdem,]*
18. Degül **âdem** kaçar benden perî de
Helâk esbâbı bende müctemî'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [*âdem,]*
19. Gerekdür **âdem** olan kişide şerm
Ola çün ehli bâzâruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 174*). [*âdem,]*
20. Melek-sîret mubaşşır **âdem** idi
İşitse bî-edeblerden 'itâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 128*). [*âdem,]*
21. Gören bu hâlî düşdi ihtiyâta
Nice **âdem** gelüp ol ictimâ'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 97*). [*âdem,]*
22. Yatakdan nefret itdürmiş nefîri
'Acebdür uydı **âdemden** kaçanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 75*). [*âdemden, -den]*
23. Gözedür muhlîşi kaçmağa kâbil
Yüzine bensiñ ey **âdem** cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 155*). [*âdem,]*

âdem: Hz. Adem Peygamber.

1. Meyl iyledi gendüm-i behişte
Yüzünde çü gördi hâlûñ **Âdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 30*). [*âdem,]*
2. Yirün 'âlemeddür 'âlem gibi ol
Çü **Âdem** aşıldur zât-ı şerîfüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 143*). [*âdem,]*

âdem oğlı: İnsanoğlu.

1. Yimişi âdem oğlunuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz sepeddür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 25*). [*âdem oğlı, -nuñ]*
2. İtüñ var dirligi ammâ senün yok
Çü âdem oğlın âdem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 141*). [*âdem oğlı, -sın]*

âdemî: *İnsanoğlu.*

1. Meger ol **âdemî** kim ola bîmār
Teraḥḥum iyleyüp hem-sâline ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 126*). [*âdemî,]*
2. Dilüme ğudde-i t̤ā‘ûn olur sib
Çü görmen **âdemîlerden** vefâ ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 103*). [*âdemîlerden, -ler, -den]*
3. ‘Ayândur kim anı sevmek ziyândur
Kaçarsın **âdemîden** âdem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 113*). [*âdemîden, -den]*
4. Vefâsuz **âdemînüñ** kaşdı câna
Sege seg olup âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 64*). [*âdemînüñ, -nüñ]*
5. Müdārâ iyle ol kim **âdemîdür**
Şu taş kim ayağundan düşüre nâ‘l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 114*). [*âdemîdür, -dür]*

âdem-i fazl: *Olgunluğun insanı.*

1. Ve ey **âdem-i fazl** u fazl-ı âdem
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kasîde 1, Mısra 2*). [*âdem-i fazl,]*

âdemîlik: *İnsanlık.*

1. Bil andan **âdemîlik** selb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 138*). [*âdemîlik,]*

âdemî-zâd: *İnsanoğlu.*

1. Nitekim tâze gül saçmak türâba
İkimüz de egerçi **âdemî-zâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 93*). [*âdemî-zâd,]*
2. Kuru toprak döşek yaşduk kara taş
Vaşiyet kıлмаğa yok **âdemî-zâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 23*). [*âdemî-zâd,]*

âdemlik: *İnsanlık (insanca davranma durumu).*

1. Şaқın aşl u neseble olma mağrūr
Ki **âdemlikden** aduñ olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 38*). [*âdemlikden, -den]*

âdem-zâde: *İnsanoğlu.*

1. Benî ‘Âmir’den **âdem-zâde** seyli
Temevvüc iyledi tâ ḥayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 47*). [*âdem-zâde,]*
2. Anuñ-çün vaḥşe oldum âşinâ ben
Ol **âdem-zâde** kim ola münâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 105*). [*âdem-zâde,]*
3. İki yüzlü kılıç olur kaḫâda
Ol **âdem-zâdeden** it yeg durur çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111*). [*âdem-zâdeden, -den]*

âdem-zâde seyli: *İnsan seli, çok fazla insanın olması.*

1. Benî ‘Âmir’den **âdem-zâde** seyli
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 47*). [*âdem-zâde seyli,]*

âdet: Alışkanlık haline getirilen davranış.

1. Hemîşe **âdeti** lût-ı let ola
Meşeldür devlet olmayınca başda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 66*). [*âdeti, -i]*

âdet: Toplum içinde yapıla yapıla alışılmış olan; usul; kaide; anane; gelenek; görenek; ört; teamül; töre; yapılageliş.

1. Yolarken hasret-i yâr ile müyi
‘Arabda **âdet** idi bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 95*). [*âdet,]*
2. Ne ol gayrı görürdi ne anı gayr
Bahâne oldı Leylâ’ya bu **âdet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 99*). [*âdet,]*

‘âdet: Alışılmış şey, gelenek.

1. Kızın da virmedi aña ucuz hem
Budur **‘âdet** ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 57*). [*‘âdet,]*

‘âdet: Adet etmek. Alışılmış bir davranış haline getirmek.Huy, tabiat.

1. Yakîn gelmez budur ‘ayyâra **‘âdet**
Yakîn olmaduğı cismüme cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 18*). [*‘âdet,]*

adım: Adım, kadem.

1. Biñ **adım** da olursa bir kademdür
Bu dâruñ kim binâsı hâr u hasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84*). [*adım,]*
2. Bir **adımda** iderdı iki secde
İki secde iderse n’ola sâcid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 60*). [*adımda, -da]*

adım at: Adım atmak II çok az da olsa meyletmek, o tarafa yönelmek.

1. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur gâfil o çüftüm gerçi hufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 118*). [*adım at, -am]*

adın: Adını, ismini.

1. Hevâ **adın** götür ‘aşk-ı ezelden
Hiçbâbı aç cemâl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 15*). [*adın,]*

adını koy-: Adını vermek (nam vermek).

1. O kızlardan iderseñ kime meyl
Alalum koyalum adını Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 102*). [*adını koy-, -a, -lum*]

‘adl: *Adalet, doğruluk, hakkaniyet.*

1. Şadâ-yı günbed-i devrân-ı ‘âlem
Bu günbed kim görürsin ‘adl işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 89*). [*‘adl,*]

‘adû: *Düşman.*

1. Eger olsañ ‘adûlar gibi bed-ı’âh
Dimezdüñ şefkât idüp baña vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 129*). [*‘adûlar, -lar*]
2. ‘Adû kahrına karşı gitdi mağbûn
‘Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 58*). [*‘adû,*]
3. ‘Adû kahrına karşı gitdi mağbûn
‘Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 59*). [*‘adûlar, -lar*]
4. Nihân itdi adû sen yiñi ayı
Demidür olasın gün gibi peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 106*). [*adû,*]
5. ‘Adû mekrine akreb dōstdan dūr
Miyân-ı âdemiden vahşî düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*‘adû,*]
6. ‘Adûya tığ tarta dōsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 134*). [*‘adûya, -y, -a*]
7. Kılursın sen ‘adû hayline meyl
Didi çün ‘aşîka hâşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 136*). [*‘adû,*]
8. Ururdu gendünün puştınañ muştı
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 125*). [*‘adûsı, -sı*]
9. İderdi ol ‘adûya dest-bûsı
Eger öldürse Leylî haylin aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 126*). [*‘adûya, -y, -a*]
10. Yüzün ağ itdi ceng ile sipâhuñ
‘Adûlar üstine ya’ni iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 9*). [*‘adûlar, -lar*]
11. ‘Adûlar gibi ammâ bî-amânsın
Egerçi pistedür şîrîn dehânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 52*). [*‘adûlar, -lar*]
12. Ki ben baña ‘adûyam sen saña dōst
Benüm tâc-ı serüm hâk-i melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [*‘adûyam, -yam*]

‘adû: *Düşman II Rakip.*

1. ‘Adûlar ‘âkile mecnûn dimişler
Velî hâşâ ‘aceb herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 161*). [*‘adûlar, -lar*]
2. Diken de döşenürse rahât oldı
O girye kim ‘adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [*‘adûlar, -lar*]

‘adû ol: *Düşman olmak.*

1. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adû oldı saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 35*). [*‘adû ol, -dı*]

āfāk: *Ufuklar, her taraf.*

1. Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi
Tolup vaşf-ı cemāl-i Leylī **āfāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 97*). [*āfāk,]*
2. Gazeller idilüp olındı ta'rif
Cemālī medh olup **āfāka** taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*āfāka, -a]*
3. Mu'athtar hem münnevver oldı **āfāk**
Okur yıldız zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 16*). [*āfāk,]*

āferide: *Yaratılmış, mahlûk, yaratık.*

1. İderdi āferin her **āferide** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 216*). [*āferide,]*

āferin bād: *Aferin olsun, tebrik olsun.*

1. Diridi gūş idenler **āferin bād**
Senün de hūb ise ey dil hışālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 6*). [*āferin bād,]*

āferin it: *Beğenilmek, alkışlanmak.*

1. İderdi āferin her āferide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 216*). [*āferin it, -er, -di]*

āferin-bād it: *Takdir etmek, övmek.*

1. Nigāruñ kara gözinden eşerdür
İdüp her bir gazāle āferin-bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 71*). [*āferin-bād it, -üp]*

āfet: *Bela, musibet, felaket.*

1. Nazar fitne göz **āfet** gamze gammāz
Dil-i 'āşık ne deñlü şaklaya rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41*). [*āfet,]*
2. Şakın şanma anı kân-ı melāhat
Olur āhır sana bin dürlü **āfet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 58*). [*āfet,]*
3. Beni öldürmege aña şefi'em
Kanı **āfet** ki irse nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 41*). [*āfet,]*
4. Demişlerdür fi't-te'hîr **āfet**
Urursañ puştum üzre darb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 86*). [*āfet,]*
5. Biri oldı selāsil biri aglāl
Belā vü **āfet** olsa cāna tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 169*). [*āfet,]*
6. Günüzin zāğ olur gice ügüdür
'Adāvet kılsa **āfetdür** cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 69*). [*āfetdür, -dür]*

āfitāb: *Güneş.*

1. Ki āb-ı ğarīķ itdi **āfitābı**
Gözinden kaçtreler kim yüze düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 80*). [*āfitābı, -ı*]

āftāb: Güneş.

1. Bularuñ arasında nice duĥter
Kimisi **āftāb** u kimi aĥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 130*). [*āftāb, ,*]

‘afv: Af, bağışlama.

1. Saña lâyiķ olan **‘afv** u aţādur
Egerçi ayaĥa düşdüm ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [*‘afv, ,*]
2. Olara **‘afvı** ile minnet itdi
Buyurdi kim getürüñ ĥanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 70*). [*‘afvı, -ı*]
3. Ben anı cān u dilden iyleyem yād
Ĥaţā kılsam eger **‘afv** u ‘atā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [*‘afv, ,*]

‘afv it: Affetmek.

1. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm ĥalkā rüsvāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 82*). [*‘afv it, -me, -ye*]
2. O bî-ĥāre za‘ıf ü müstemendüñ
Beni ‘afv itsün erçi pür-günāhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 35*). [*‘afv it, -sün*]

‘afv iyle: Affetmek.

1. Beni **‘afv iyle** kim luţf ehlin sen
Saña gerĥek ĥaber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [*‘afv iyle, ,*]

‘afveyle: Affet.

1. Bizi **‘afveyle** el-ecr-i ‘aliyullah
Oĥuñ irdi nişāna yayuñı yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 64*). [*‘afveyle, ,*]

aĥ: Ak, aklık, beyaz.

1. Libāsım lâyiķ olmadı nemāze
Daĥı baĥtım kilimin görmedüm **aĥ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 101*). [*aĥ, ,*]
2. Niĥün cāmeñ siyāh ey nāmesi **aĥ**
Niĥün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [*aĥ, ,*]
3. Bu gendüyi döĥüp başın yoldı
Ne beñ kim ĥonsa yüzi **aĥı** üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [*aĥı, -ı*]

aĥ: Yükselmek, çıkmak.

1. Nikāh u ‘aḳd olup ḥuṭbe oḳundı
Ḥaṭīb-i ḥuṭbe kim kürsiye **aḡdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 137*). [*aḡdı, -dı*]
2. Çü tahta **aḡdı** şubḥuñ şehriyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*aḡdı, -dı*]

aḡ: Ağ.

1. Cihân şan kara **aḡ** ile büründi
Felek yıldızları döndi çerāḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 2*). [*aḡ,]*
2. Ya kara **aḡ** içinde çeşm-i zāḡa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerāḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 4*). [*aḡ,]*

aḡ şakal: Ak sakal, yaşlılık alameti.

1. Şakal aḡına baḡ cevri itme pîre
Esirge köhne pîri nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 28*). [*aḡ şakal,]*

āḡāh: Haberi olan, haberdar.

1. Niçün Leyl î degül āhından **āḡāh**
Dil-i Mecnûn yaḡar dāḡ üzre dāḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 148*). [*āḡāh,]*
2. Vişāline o māhuñ ṭāmi‘ oldı
Degül bu nükteden bi-çāre **āḡāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 29*). [*āḡāh,]*
3. Bu kim mālın virüp ala ‘arūsı
Oḳudı çün bu efsûnı ol **āḡāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [*āḡāh,]*

āḡāh it: Haberdar etmek, bildirmek.

1. Ten ü tenhā ḡatından vaḡşlar dūr
Varup Leylâ’yı āḡāh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 111*). [*āḡāh it, -icek*]

āḡāh ol: Haberdar olmak.

1. Kim ola olmaya bu ḡamdan āḡāh
Eger elde olaydı ḡuşşa şādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 34*). [*āḡāh ol, -ma, -ya*]
2. Ola aḡvāline Mecnûn’un āḡāh
O yola nā-gehān uğradı bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 26*). [*āḡāh ol, -a*]
3. Bu resme itdi ol mātemde nevḡa
Ki çün Zeyd-i vefā-dār oldı āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 3*). [*āḡāh ol, -dı*]
4. Gelüp şihḡat bulurdı anda rencūr
Bu ḡāle çünki ḡalḡ āḡāh oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 201*). [*āḡāh ol, -dı*]
5. Raḡīb-i serd o ḡāle oldı āḡāh
Alup def‘i ele şemşir-i ‘üryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 76*). [*āḡāh ol, -dı*]
6. Nice yimişdür anı kelb-i ḡün-ḡ‘ār
Çü seḡbān bu ḡaberden oldı āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 35*). [*āḡāh ol, -dı*]
7. Nola öldürsenüz iki sefihi
Vezir ol mācerādan olup āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 15*). [*āḡāh ol, -up*]

8. Ki ol yāruñ sözine oldu kâ'il
Odur kâmil ki olsa Hâk'dan āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 63*). [āgāh ol, -sa]
9. Gün iken bağladı şekl-i hilâli
Olup Leylî anuñ hâlinde āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 79*). [āgāh ol, -up]
10. 'Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-i Leylî şemmesinden olsañ āgāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 8*). [āgāh ol-, -sañ]
11. Peder-i Mecnûn bu müşkil hâle nâ-gāh
İşidüp il dilinden oldu āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 4*). [āgāh ol-, -dı]
12. O pîr āgāh olıcağ bu haberden
Tırup ile haber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 11*). [āgāh ol-, -ıcak]
13. Çün āgāh oldılar kavm-i dil-ārām
İdüp anlara istiğbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [āgāh ol-, -dı, -lar]
14. Çün āgāh oldılar kavm-i dil-ārām
İdüp anlara istiğbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [āgāh ol-, -dı, -lar]

ag̃ar: Ağarmak, Aklaşmak.

1. Ağarmaz olmasam 'uryān cemālim
Benüm yüzüm şuyıdır kara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 180*). [ağarmaz, -maz]

ag̃ır: Ağır, fazla.

1. İpek bezler ag̃ır altünlu kat kat
Şeker tenginden oldu hāneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 48*). [ağır,]

ag̃ız: Ağız.

1. Nişāne göz yaşıdır derd-mende
Budur havfım ki hānde ag̃zum açā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [ağzum, -um]
2. Bir ag̃ız gelmedi gonceñ kelāma
İrişdi sineme şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 18*). [ağız,]
3. Tırudı diñleyüp ag̃zında barınağ
Didi ger fakr u fakım olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 50*). [ağzında, -ı, -nda]
4. Olur dendān gibi ag̃zında zāhır
Bu resme germ iken bād-ı hāzāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 40*). [ağzında, -ı, -nda]

ag̃ız: Ağız. II Gülün yaprakları.

1. Gül ag̃zın açdı kaldı aña hayrān
Virür elhāmı her etrāfa revnāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 56*). [ağzın, -ın]

ag̃(ı)z: İnsan ve hayvanlarda yemek yemeye ve konuşmaya mahsus uzuv.

1. Ki olmışdur kerāmetden sirişte
Ol āhū segler ag̃zında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 39*). [ağzında, -ı, -n, -da]

ağla: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

1. Düşmen olup ilden beni ıtarh itdi yabâne
Ağlamağa da ıomadı gülmek degül ancağ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7*). [ağlamağa, -mağ, -a]
2. Yire ıosa güzel düşından anı
İrerdi göge **ağlayup** fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 84*). [ağlayup, -yup]
3. Dögindi **ağladı** geh sine geh ser
Kucup öpdı biraz boynın ıızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [ağladı, -dı]
4. Girüp gam-hâneye **ağlardı** halvet
Gürüh-i Leylî'den bir nice gammâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 8*). [ağlardı, -r, -dı]
5. Anuñ derdinden **ağlarsın** güler ol
Bu yol kim sen yürürsin pür-haıardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 90*). [ağlarsın, -r, -sın]
6. Gören **ağlardı** ol âşufta hâli
Tırup ıāk itdi bir gün perde vü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 42*). [ağlardı, -r, -dı]
7. O şem' **ağlardı** hānde şüretinden
Güler şem'ı feraħ nûrı söyünmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 66*). [ağlardı, -r, -dı]
8. Yoğ idi sâyesinden ıogrı yarı
Gice **ağlasa** hâlin sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 77*). [ağlasa, -sa]
9. Hezâruñ hāste gönlin derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp **ağladı** bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 3*). [ağladı, -dı]
10. Ki hâlin **ağlamaya** aña tekrār
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 12*). [ağlamaya, -ma, -ya]
11. Dönüp **ağlayu** itdi azm-i har-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 74*). [ağlayu, -y, -u]
12. Ziyāde oldu Zeyd'ün derd ü renci
Okıyup **ağlar** idi şı'r-i dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 69*). [ağlar, -r]
13. Ğamāme döndi **ağlar** ol ğam için
İrişüp ravza-i Leylî'ye cüşān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [ağlar, -r]
14. Ayağ üzre ıurup maħrûm u mağmûm
Yanup odlara **ağlar** nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 12*). [ağlar, -r]
15. Ol âhû ıeşm için **ağlar** iken ben
Benüm-çün gülmedün itler gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131*). [ağlar, -r]
16. Bu resme şı'r okıyup **ağlar** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 1*). [ağlar, -r]
17. Fiğānum halkı bizār itdi benden
Ne **ağlar** bulunur şönumda ölse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 53*). [ağlar, -r]
18. Gözi **ağlar** il yüzine şuyı ııkmaz
Şu resme iyledi pinhān özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 72*). [ağlar, -r]
19. ıomazdı uyıuyı hem-sâyesine
Geh **ağlar** gāh iderdi āteşin āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 79*). [ağlar, -r]
20. Hayāl-i yāri yādına getürdi
Hııāb itdi nigārā **ağlayup** zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 123*). [ağlayup, -y, -up]
21. İdüp **ağladı** buldukça mecālī
Kesüp ol gāv-ı deştinün ıuzağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 82*). [ağladı, -dı]
22. Yire sürüp yüzün **ağladı** Mecnûn
Didi yāre ki ey Bağdād-ı ihsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 60*). [ağladı, -dı]
23. Kime **ağlayayın** ben bu cefāyı
Senün deşneñ şuyına teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 94*). [ağlayayın, -ya, -yın]
24. Anuñ-çün **ağlayup** şaçdı aña hāk
O demde boynına cevherlü boğmağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 162*). [ağlayup, -y, -up]
25. Ğamuñdan **ağlaram** olur behāne
Bu deñlü miħnet ile ey cefā-kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 76*). [ağlaram, -r, -am]
26. Belünden gelmedi ya ıatre ābuñ
Kızup bir gürı **ağla** üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 51*). [ağla,]

27. Saña baña hemân itdüm veda'ı
Peder bî-çäre elden gitdi **ağla** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 9*). [*ağla,]*
28. Ecel geldi 'amelden gitdi **ağla**
Hâmâ'il iyle gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 10*). [*ağla,]*
29. Didi **ağlayup** aña şefkatinden
İy bağrum pãresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 4*). [*ağlayup, -y, -up]*
30. Güliken şüreti toprağa döndi
Hey-â-hey **ağladı** vü itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 143*). [*ağladı, -dı]*
31. Dögindi **ağladı** cüş itdi muhkem
Biraz kim **ağladı** vü itdi zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 146*). [*ağladı, -dı]*
32. Dögindi **ağladı** cüş itdi muhkem
Biraz kim **ağladı** vü itdi zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 147*). [*ağladı, -dı]*
33. Tıtuşmış sineden çāk iyledi pöst
Resül öninde **ağlayup** hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 245*). [*ağlayup, -y, -up]*
34. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyāde
Senüñ gibi nice çoğ **ağladum** ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123*). [*ağladum, -du, -m]*
35. Oturup yāriyçün **ağladı** hālvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 100*). [*ağladı, -dı]*
36. Hem **ağlayup** yanışdı şem'a ile
Düzüp pervāne gibi tīb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*ağlayup, -y, -up]*
37. Olur ol 'ākıl iken adı mecnûn
Didi bunı vü **ağladı** o miskīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [*ağladı, -dı]*
38. Hüsūf irdüğine ol māha nā-gāh
Acıyup zār u zār **ağladı** gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 5*). [*ağladı, -dı]*
39. İrişüp sāye-vār oldu fütāde
Kuçup **ağladı** ol hāk-i mezārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 17*). [*ağladı, -dı]*

ağlāl: Kelepçe.

1. Biri oldu selāsıl bīri **ağlāl**
Belā vü āfet olsa cāna tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 168*). [*ağlāl,]*

ağlamağ: Ağlamak.

1. Hemīşe **ağlamağ** ile geçerdi
Güz el görse gülüp gözün açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 75*). [*ağlamağ,]*

ağlaş: Hep birlikte gözyaşı dökmek.

1. Kāmu **ağlaşdular** anuñla bile
Getürüp emrini cümle yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 138*). [*ağlaşdular, -du, -lar]*
2. Kāmu **ağlaşdılar** pīr ile bile
Velī Mecnūn pūr-sevdā vü pūr-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 62*). [*ağlaşdılar, -dı, -lar]*

ağlat: Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzmet, kederlendirmek.

1. Her biri hāsūdī güldürüp **ağlatma** hā beni
Sultān-ı 'aşkuñuñ ezeli pāy-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6*). [*ağlatma, -ma]*

2. Nice bir **ağladursız** koñ avinsun
Didi Leylî atası zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 74*). [*ağladursız, -ur, -sız*]
3. Vire **ağlatduğı** mîkdârı hânde
Belâdan ben dañi dil-haste idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 134*). [*ağlatduğı, -duğı*]
4. Kimi **ağlatmaz** ol resme muşîbet
Siyeh-puş oldı ol da mâtem için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 6*). [*ağlatmaz, -ma, -z*]

ağlayu: Ağlaya ağlaya.

1. Kılurdi **ağlayu** ‘azm-i güzer-gâh
Gezüp yollarda çün kebk-i hırāmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 62*). [*ağlayu,]*
2. Oturup aña karşı kıldı zâri
Dögüp **ağlayu ağlayu** başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 17*). [*ağlayu ağlayu,]*

ağu: Zehir.

1. Peder Leylî işitdi bu hîṭābı
Şeker alup **ağu** virdi cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 96*). [*ağu,]*
2. Yüzün dürdi bilin bükdi çü nāme
Acı şabr **ağusından** taldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 69*). [*ağusından, -sı, -ndan*]
3. Ağü nüş itdürüp nîş-i cevāba
Ki Leylî şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 34*). [*ağu,]*
4. Şan **ağu** şîşesinden şehd umarlar
Şarāb isteyü ‘azm iden serāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 172*). [*ağu,]*
5. Hemān zıkr olunur ol kışşa-i dūn
Ağu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 39*). [*ağu,]*
6. Ağü da içsem ol ‘aşka olur nüş
Zihî ‘işret ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66*). [*ağu,]*

ağu saç-: Zehir saçmak.

1. Katında oturup hışm ile māder
Yüzinden ağü saçdı sözden āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 56*). [*ağu saç-, -dı*]

ağula: Zehirlemek.

1. Ağular her kimi şokarsa defî
Ķanatlu kuş gibi tiz-reftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 66*). [*ağular, -r*]

ağyār: Başkaları; yabancılar.

1. Yakup şabrı yile virdi qarārı
Yürür āvare yok **ağyāra** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 17*). [*ağyāra, -a*]
2. Velî bî-hād idi bağrında qanı
Yir içer ol da **ağyāra** müdārā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [*ağyāra, -a*]
3. Qanı Mecnûn ki ide meyl-i Leylî
Bu vahdet şöhetine sıgmaz **ağyar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 69*). [*ağyar,]*

ağyār: Rakip, yabancı // Sevgilinin aşık dışında dost edindiği kimseler.

1. Niçün Leylî kılur **ağyara** meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 154*). [*ağyara, -a*]

ağyār: Başkaları, gayrılar II Rakip.

1. Taş ursa gündüzün pehlûma **ağyār**
Olursın baña hem pehlû vü hem yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 139*). [*ağyār,]*
2. Vara **ağyāra** ‘aşık kıla nāçār
Baña kalmadı bundan özge hile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 132*). [*ağyāra, -a*]

ağyār: Yabancılar, başkaları.

1. Ğarīb ü bî-nevâ vü müstemendi
Ol anda kaldı yok **ağyāra** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123*). [*ağyāra, -a*]
2. Aña irişmeye **ağyār** desti
Çün irmez bağbāna meyve-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 32*). [*ağyār,]*
3. Varurdu sır ile şuymazdı **ağyar**
Niyāz ile varup ol dil-nüvāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 14*). [*ağyar,]*

ağyār: Sevgili dışında herkes.

1. Kıl olmuş yāra **ağyārından** āzād
Zihî gam kim aña virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 90*). [*ağyārından, -ı, -ndan*]

ağyār yār: Dost düşman.

1. Düşürdün ta‘n eline dāmenümi
İle bakmağa ağyār u eger yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 35*). [*ağyār yār,]*

ağyār-ı bed-h‘āh: Kötü huylu düşman II kötü mizaçlı rakip.

1. Seher olsa idüp āh-ı seher-gāh
Uyanmadun daği **ağyār-ı bed-h‘āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 14*). [*ağyār-ı bed-h‘āh,]*
2. Şorarken hālın ol gül ‘andelibūn
İşitmesün diyü **ağyār-ı bed-h‘āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 57*). [*ağyār-ı bed-h‘āh,]*

ağzı: Ağız.

1. Şokdı dü-hayretten kalem barmağın **ağzına** devāt
Yāra ‘arz-ı hāl için itdüm çü tahrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 9*). [*ağzına, -ı, -n, -a*]
2. Rākîb olur ğarîbe itden artuğ
İtün hōd **ağzı** var ise dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52*). [*ağzı, -ı*]

3. Şeker **ağzuñ** ya kanda tenge girdi
‘Aceb ol kând-ı şîrîn kanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [*ağzuñ, -u, -ñ*]
4. Ğarîbüñ **ağzına** tamzurdı âbı
Hemân yârânı ra‘d u berķ u bârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 26*). [*ağzına, -ına*]

ağzı var dili yok: Ağzı var dili yok 1) □pek sessiz, kendi hâlinde□ anlamında kullanılan bir söz. 2) □konuşamayan, derdini anlatamayan□ anlamında kullanılan bir söz.

1. İtüñ hûd bârî **ağzı var dili yok**
Çü yârân gördiler anuñ hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 112*). [*ağzı var dili yok,]*

âh: Ah etme, inleme.

1. Āhumı güş iyleyüp cüş iylesen **âh** şabâ
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 1*). [*âh,]*
2. Āhumı güş iyleyüp cüş iylesen âh şabâ
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 1*). [*âhumı, -um, -ı*]
3. Öldürse bu kerre meni ġalibâ firāk
Her yaña **âhum** odları oķ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*âhum, -ım*]
4. Öldüriser bu kere beni ġalibâ firāk
Her yaña **âhum** odları oķ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [*âhum, -um*]
5. Gice gündüz işi **âh** oldu ġamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ġamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [*âh,]*
6. Gice gündüz işi **âh** oldu ġamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ġamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [*âh,]*
7. Ne cürmüm var ki artar her gün **âhum**
Seni sevmek ġünâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [*âhum, -um*]
8. Rebâb-ı süz u zârî nây-ı nâliš
Enîn ü **âha** çeng eġâna kânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 5*). [*âha, -a*]
9. Hemân **âhından** artuķ hem-demi yok
Ğarîb ü derd-mend ü zâr u miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 66*). [*âhından, -ı, -(n)dan*]
10. Hemân **âh** oldu Mecnûn'un cevâbı
Sözinden çün anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 108*). [*âh,]*
11. Ezelden baña kısmet **âh** enîndür
Kimesne pendile açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 14*). [*âh,]*
12. Kılurdu nîm-şebde hufyeten **âh**
Dehâni ġonce-veş dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 58*). [*âh,]*
13. İde ol derd-mend âvâre **âhı**
İde bülbüllere hâlin hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 92*). [*âhı, -ı*]
14. Niçün Leyl î degül **âhından** âġâh
Dil-i Mecnûn yaķar dâġ üzre dâġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 148*). [*âhından, -ı, -(n)dan*]
15. Ki hâlin aġlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp eġân u **âh** o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [*âh,]*
16. Gezerdi **âh** ile deşt ü beyâbân
Silâh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [*âh,]*
17. Tarîķında refîķi nâle vü **âh**
Giderken irdi nâ-geh bir maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 12*). [*âh,]*
18. Şaķın kâr ider **âhı** dert-mendüñ
Şaķın irüp kıyâmet rüzġârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 30*). [*âhı, -ı*]

19. Acıdı tınmadı ammā hāzerden
Belürdükce tutuşmış perdeden **āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 23*). [*āh,]*
20. Didi āh iyleyüp ey miskîn āne
Size **āhum** irişmez irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 185*). [*āhum, -um]*
21. Getüre armağān kuhl-i ğubārı
Çıkup hār-gāhdan **āh** ile her gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 61*). [*āh,]*
22. Hemān **āh** u dirîğ idi celisi
Ne dem kim bûy-ı yāre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [*āh,]*
23. Tutuşup ‘aşkuña **āhı** tütündür
Vişāli bağına yād irmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 104*). [*āhı, -ı]*
24. Çeküp çāk itdi ğamdan cāmesini
Düzüp **āhı** duĥānından midādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 5*). [*āhı, -ı]*
25. Okuyup yakdı **āhı** bu‘asını
Çü ma‘lûm oldu aña hāl-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 90*). [*āhı, -ı]*
26. Yanarsın yok dilünde **āh** u āvāz
Keserler başuñı **āh** iylemezsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 38*). [*āh,]*
27. Ki yakdı āhı odı mihr ü māhı
Ol **āhuñ** sūzişi cāna boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 49*). [*āhuñ, -uñ]*
28. Velî hiç bilmedüm kadrüñ ben aĥmak
Bu eksüklük suçın **āh** ey peder **āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [*āh,]*
29. Velî hiç bilmedüm kadrüñ ben aĥmak
Bu eksüklük suçın **āh** ey peder **āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [*āh,]*
30. Yoğ idi bende hiç ümmîd-vārî
Bu resme kıldı Mecnûn **āh** u sūzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93*). [*āh,]*
31. Cān atdı kulle-i Necd üzre ğam-nāk
İşi Leylâ için **āh** u ğam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*āh,]*
32. Firāk u derd elinden **āha** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [*āha, -a]*
33. Benüm şaĥsum demür döymez kömürdür
Eger cûş iylese **āhum** tütüni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 85*). [*āhum, -um]*
34. Yüzünü zerd ü **āhuñ** serd idüpdür
Yanarken āteş-i şekvā yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [*āhuñ, -uñ]*
35. Yaĥûd **āhum** irişdi oda yandı
Niçün ötmez aceb murğ-ı seĥer-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*āhum, -um]*
36. Nicedür **āh** o çeşm-i āhuvāne
Gül endāmuñ ter idi yāsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 122*). [*āh,]*
37. Ki **āhuñ** dūdesi olmış pür-āzer
Niçün yırtup yüzüñ iylersin āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 22*). [*āhuñ, -uñ]*
38. Olur ol bād-ı ğavġā-yı kıyāmet
Hacālet añup itsen bir nefes **āh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 171*). [*āh,]*

āh çek-: Āh etmek, hasret çekmek, inlemek.

1. Çekerdi geh nühüfte sineden āh
Ki düşmen hāline olmaya āġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 35*). [*āh çek-, -er, -di]*

āh it: Āh etmek, inlemek, feryat etmek; yanmak.

1. omazdı uykuyı hem-sāyesine
Geh aglar gāh iderdi āteşin āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 79*). [āh it, -er, -di]
2. Dilin sūsen gibi hāmūş iderdi
aan kim yārin aņup āh iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 29*). [āh it, -er, -di]
3. (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 113*). [ah it,]
4. atı hıfz itdi aşdan şīşe-i nām
Nühüfte perdeden ūn āh iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 57*). [āh it, -er, -di]
5. Meger kim zehr-i ahruñdan aarlar
Diyüp bunı şı resme itdi āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 47*). [āh it, -di]
6. Kesüp ümmīdi āh itdi cigerden
Dönicek avmine ol pīr-i fānī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 112*). [āh it, -di]
7. Anuñ-ūn hāste Mecnūn hurrem idi
Egerçi āh idüp inlerdi geh gāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 7*). [āh it, -üp]
8. Vuñuşı küh-ı Necd'ūñ vecde düşdi
Nice āhū-yı miskīn itdi āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 67*). [āh it, -di]
9. Dönüp raqs ile Necd'e gitdi ser-mest
Giderken āh idüp göğsin ourdu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 157*). [āh it, -üp]

āh iyle: *Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.*

1. Didi āh iyleyüp ey miskīn āne
Size āhum irişmez irdi göge (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 184*). [āh iyle, -(y)üp]
2. Yanarsın yok dilünde āh u āvāz
Keserler başuñı āh iylemezsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 39*). [āh iyle, -mez, -sın]
3. asā'id nazm iderdi iyleyüp āh
Yine ūn hātifi şubhuñ dem urdu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 106*). [āh iyle, -yüp]
4. Serine mağz-ı 'aşkuñ pōst olma
Didi bunı vü geçdi iyleyüp āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 25*). [āh iyle, -yüp]
5. Görüp āh iyledi bī-çāre māder
Yudi geh gözleri yaşıyla rüyın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 44*). [āh iyle, -di]
6. Dilinde vird idindi iyledi āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 38*). [āh iyle, -di]
7. Ecel yili anıñ-ūn iyledi āh
Turunca döndi ūn sīb-i gül-ābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 60*). [āh iyle, -di]
8. Ki āhuñ dūdesi olmış pūr-āzer
Niūn yırtup yüzüñ iylerdin āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 23*). [āh iyle, -r, -sın]
9. Dir idi hālın aņup iyleyüp āh
'Aceb āvāre düşdüm hānümāndan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 20*). [āh iyle-, -(y)üp]

āh odi: *Ah ateşi.*

1. Vücüdi sengini āhir kül ider āhum odi
Eger girürse demürden daı hışāra raīb (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 7*). [āh odi,]
2. 'Aceb hem hōş-gazeldür hem hōş-āvāz
Urur āhı odi Leylā'ya daı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 25*). [āh odi,]
3. Ki yağdı āhı odi mihr ü māhı
Ol āhuñ sūzişi cāna boyandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 48*). [āh odi,]
4. Ki āh odından anda yok şerāre
Gönülde gālīb olsa Leylā'ye meyl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 6*). [āh odi, -ndan]

āh ü enîn: *Ah edip inleme.*

1. Görüp birbirini bir dem iki yâr
Enîn ü āh ile olundı bāzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 56*). [*āh ü enîn,]*

āh u figân: *Ağlayıp inlemek.*

1. Senüñ āh u figânüñ her seher-gâh
Nice yoldan azana gösterür rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 125*). [*āh u figân, -uñ]*

āh u zâr: *Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.*

1. Beni қо **āh u zâr** ile öleyin
Belâ-yı derd-i yâr ile öleyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 37*). [*āh u zâr,]*

ahad: *Kişiler, şahıslar.*

1. Dirîğ itme ‘aded nakdın **ahadden**
Şaňa bed iylemez her kim bed iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 82*). [*ahadden, -den]*

‘ahd: *Söz, yemin.*

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup elümi nice vefâ **‘ahdin** iden döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [*‘ahdin, -i, -n]*
2. Tehî kalbün ola a‘dâya mâ’il
Bu **‘ahd** üzre eger tûrursañ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [*‘ahd,]*
3. Zihî aşşı zihî haqqıyle bāzâr
Serâb olursa ger **‘ahdüñ** şarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 115*). [*‘ahdüñ, -üñ]*
4. İdersin tatlu dilden dil-firibi
Çoğ idi **‘ahde** süsünden zebânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 15*). [*‘ahde, -e]*
5. Niçün gonca gibi tûtduñ dehânüñ
İrişdi müddeti **‘ahdüñ** tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 17*). [*‘ahdüñ, -üñ]*
6. Kõdı nevmid anı yine sitâre
Şular kim bî-vefâdan **‘ahd** umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 171*). [*‘ahd,]*
7. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Sõze uyup çü Nevfel kõi **‘ahdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [*‘ahdi, -i]*
8. Yalancılarda n’iyle ‘aşk genci
Çü terk itdüñ geçen **‘ahd** u karârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17*). [*‘ahd,]*
9. İrişmez defteri **‘ahdüñ** tamâme
Beni sen mümkün olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 92*). [*‘ahdüñ, -üñ]*
10. Saňa ‘arz iylem diñle sözümi
O **‘ahdi** kim senüñle itdüm ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [*‘ahdi, -i]*
11. Benümle kıldı hem **‘ahd** ü karârı
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148*). [*‘ahd,]*
12. Ki cânun bula bî-endâze aşşı
Şınuğ olsa göñül **‘ahdi** bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 51*). [*‘ahdi, -i]*

13. Ki tã Mecnûn kabûl itdi o ‘ahdi
Çü maqbûl iyledi Mecnûn Selâm’ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 110). [‘ahdi, -i]
14. Ki bir yirde olalar mest ü sâkî
Bular dünyâda olmışlardı yek ‘ahd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 197). [‘ahd,]

‘ahd it: Söz vermek, yemin etmek.

1. Ya dilde döstlik da‘vâsı kanı
Vefâya çün benümle ‘ahd idersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 21). [‘ahd it, -er, -sin]
2. Be-şûret ol şevâba cehd iderdi
Be-ma‘nî yine yiñi ‘ahd iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 36). [‘ahd it-, -er, -di]

‘ahde vefâ: Sözünü tutmak.

1. Televvün ehli bed-ğūya inanma
Kişi itmeyicek ‘ahde vefâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 177). [‘ahde vefâ, -yı]

‘ahd-i muhkem: Sağlam söz, güvenilir yemin.

1. Yapuşdı döstunuñ destine ol dem
Yine tecdid olundu ‘ahd-i muhkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 34). [‘ahd-i muhkem,]

‘ahd-i mühmel: Tutulmamış söz, yerine getirilmemiş yemin.

1. Hemân zıkr olunur ol ‘ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel katına geldi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 180). [‘ahd-i mühmel,]

‘ahd-i nâ-tamām: Yarım kalmış, yerine getirilmemiş söz.

1. Beni nakz itdi ‘ahd-i nâ-tamāmuñ
Açamazsın el urma bu kapuya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 36). [‘ahd-i nâ-tamām, -uñ]

‘ahd-i nihân: Gizli sözleşme.

1. Selâmiñdan iñen unutmı bārī
Unutduñ şutalum ‘ahd-i nihânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 19). [‘ahd-i nihân, -ı]

āhen: Demir.

1. İrişdi Necd’e gūyâ bedr-i ser-mest
Elinde seng ü āhen ayağında (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 47). [āhen,]
2. Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da
Şadîka mûm idi ādāya āhen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 3). [āhen,]
3. Ne taş döyer belāsına ne āhen
Bu yolda ne serûn kaldı ne cânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 106). [āhen,]

āheng: Kulağa hoş gelen ses uygunluğu, hoş seda, ezgi, nağme.

1. Ara yirde oda yaqdı cihānı
Ol iki sâz u yek söz u dü **āheng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [*āheng,]*

āheng it: Şakımak, birlikte şarkı söylemek.

1. Ana āheng iderdi kūh u hāmūn
Zihî bülbül ki gūş iden nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 22*). [*āheng it, -er, -di]*
2. Nevālar māyesine itdi āheng
Anı gördi ki yatur bî-dil ü hūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 136*). [*āheng it, -di]*

āheng it-: Karşılık vermek II Sesin yankılanması.

1. Çıkup kūha ser-āgāz itse Mecnûn
Aña āheng iderdi kūh u hāmūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 26*). [*āheng it-, -er, -di]*

āheng iyle: Toplanmak, birlikte olmak.

1. Hemān cümle ğanisi vü gedāsi
Dirilüp cenge āheng iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 9*). [*āheng iyle, -di, -ler]*

āheng tut: Aynı âhenge katılmak, âhenge iştirak etmek, refâkat etmek.

1. Birbirine tutarlardı āheng
Kaçan Mecnûn'a irsal itse peygām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 84*). [*āheng tut, -ar, -lar, -dı]*

āhen-i serd: Soğuk bir demir.

1. Şovut gönlünü döğme **āhen-i serd**
Tutalum yok dilünde şabr u ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 46*). [*āhen-i serd,]*

āhenîn: Demirden.

1. Bilürsin 'āşık-ı bî-ihtiyārem
Adum Mecnûn u bendüm **āhenîndür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 13*). [*āhenîndür, -dür]*
2. At üstüne atıldı şanki efî
Çukalı **āhenîn** ü kâlbi sengîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 7*). [*āhenîn,]*
3. Ne yârı var ki diye kışşasını
Kapu bağı ayakda **āhenîn** bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 39*). [*āhenîn,]*

āh-ı 'āşık: Aşığın ahı.

1. atı yağmurı eşk-i derd-mendān
Meger kim āh-ı ‘āřıkdur umanı (*Leylā vü Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 53*). [*āh-ı ‘āřık, -dur*]

āh-ı b  b  l: *B  lb  l  n ahu.*

1. A  a āhir od urur **āh-ı b  b  l**
Sitemden m  lk-i devlet olmaz āb  d (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 40, Mısra 30*). [*āh-ı b  lb  l,]*

āh-ı seher: *Seher vakti feryadı.*

1. Ben  m hem-ş  hbet  m āh-ı seherd  r
Anu  n hem-ş  hbeti g  rk    g  z  le (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 63, Mısra 102*). [*āh-ı seher, -d  r*]
2. Si  rd  r key şak  n āh-ı seherden
Z  ‘ife hayfı o avf iyle Rab’dan (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 40, Mısra 24*). [*āh-ı seher, -den*]
3. D  z  p āh-ı seher-g  h   nev  ya
  t  b iylendi bu resme şab  ya (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 15, Mısra 31*). [*āh-ı seher-g  h, -ı*]
4. Seher olsa id  p **āh-ı seher-g  h**
Uyanmadun da  ı ağy  r-ı bed-  ‘  h (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 11, Mısra 13*). [*āh-ı seher-g  h,]*
5. Ni   n Leyli   zer itmeye andan
Dil-i Mecn  n ider **āh-ı seher-g  h** (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 30, Mısra 147*). [*āh-ı seher-g  h,]*

āh-ı serd: *Soğuk feryat II insanın i  ini   rperten inilti.*

1. Anı c  ndan şovutdı āh-ı serdi
D   dide p  r-sirişk    dil p  r-  zer (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 23, Mısra 8*). [*āh-ı serd, -i*]
2. Ya dil germinden **āh-ı serd** irişdi
Eger bu ‘u  deden bula fel  h   (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 31, Mısra 62*). [*āh-ı serd,]*

āh-ı serd-i mest-mend  n: *Kendinden ge  mişlere   zg   soğuk ah.*

1. a  k itmiş anı vahşiler urağı
Yili   n **āh-ı serd-i mest-mend  n** (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 23, Mısra 51*). [*āh-ı serd-i mest-mend  n,]*

  hir: *  teki d  nya, ahiret.*

1. Vel   bilmem n’olur **  hirde**   li
Ben  m boynuma y  kletd  n o b  rı (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 2, Mısra 22*). [*  hirde, -de*]
2. Anu  n-  n oldılar **  hirde** yek mehd
Hem ol mehd-i m  b  rek oldu meş  r (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 198*). [*  hirde, -de*]

  hir: *Nihayet, son olarak.*

1. V  c  d   sengini **  hir** k  l ider āhum od  
Eger gir  rse dem  rden da  ı iş  ra rak  b (*Leyl   v   Mecn  n, Gazel 3, Mısra 7*). [*  hir,]*
2. Cih  n evvel şekker şunar deh  na
   r  r zehri **  hir** ana ana (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 7, Mısra 56*). [*  hir,]*

3. Dilendi kapu kapu gezdi vâfir
Der-i Һar gâh-ı yâra geldi **âhîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 24*). [*âhîr,]*
4. Perî şanup seven dîv-i sepîdi
Olur **âhîr** o ‘aşkun nâ-bedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 52*). [*âhîr,]*
5. Şaķın şanma anı kân-ı melâhât
Olur **âhîr** sana bin dürlü âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 58*). [*âhîr,]*
6. Bulup merhem oñulmaz yâresine
Olındı ittifâķ **âhîr** bu rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 23*). [*âhîr,]*
7. Bu bād öldürür **âhîr** ol çerāķı
Hicāb-ı ‘ırzumuz çāk itdi şî‘ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26*). [*âhîr,]*
8. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bāri **âhîr** gāh gāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [*âhîr,]*
9. Her arada ümîdüñ ara iste
Nice nevmîd irer **âhîr** ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [*âhîr,]*
10. El urmak olmaz aña evvel **âhîr**
Ulaşdum saña cānāndan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 22*). [*âhîr,]*
11. Aña **âhîr** od urur āh-ı bülbül
Sitemden mülk-i devlet olmaz ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 30*). [*âhîr,]*
12. Çün irdi dōst Һapusına **âhîr**
Revān zencîr ü bend ile çü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 58*). [*âhîr,]*
13. Getürdi tūtop ikrāri miyāne
Peder **âhîr** boyun tūtop rızāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 121*). [*âhîr,]*
14. Yir **âhîr** sille-i merki kafası
Nübüvvet mülkine şāh-ı hümāyūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 134*). [*âhîr,]*
15. Nedür saña ğidā **âhîr** şeb ü rüz
Didi olmaz ğidā olmasa hayvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 44*). [*âhîr,]*
16. Girüp Һopraĝa **âhîr** yilden indi
Cihānda ‘ömr-ı ādem olmasa yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 114*). [*âhîr,]*
17. Bulınmadı ne nāmı ne nişānı
Anı buldı ol **âhîr** ileyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 79*). [*âhîr,]*
18. Kime ĝuşşā virür kim **âhîr** olmaz
Felek kim yok şebāt üzre bināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 130*). [*âhîr,]*
19. Belüm **âhîrde** şabra bağladum ben
Belā pirine ol tıfl-ı Һarīķat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 124*). [*âhîrde, -de]*
20. Virür **âhîr** edā-yı borca anı
Dilā her borcu virmekde emîn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 64*). [*âhîr,]*
21. O da yüz tūtdı **âhîr** irtiĝāle
Cihān-ı ‘uşşāķa dîzār-ı dildār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [*âhîr,]*
22. Tamām ileyüp anuñ da Һayātın
Ne evvel var cihānda olmaz **âhîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147*). [*âhîr,]*
23. Ne bey‘ ola kim **âhîr** fāsîd olmaz
Cihān ‘ayyārdur dā’im işi rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [*âhîr,]*
24. Ki **âhîr** sürmedi anı kenāre
Bu yir bitürmedi bir tāze yapraķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 162*). [*âhîr,]*
25. Ki **âhîr** olmadı ol taĝta-i der
Nice ĝiysū-yi zîbā zülf-i dil-ĝir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 166*). [*âhîr,]*
26. Ki anı itmedi **âhîrde** Һopraķ
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 164*). [*âhîrde, -de]*
27. Varup **âhîr** mezār-ı yāre ĝitdi
Irāķdan ĝörüp ol ĝāķi bu mehcūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 76*). [*âhîr,]*
28. O da yüz tūtdı **âhîr** irtiĝāle
Cihān ‘uşşāķa bî-dîdār-ı dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 18*). [*âhîr,]*

29. Ne cân vardur ki **âhîr** göçmez andan
O gitdi biz daği gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [*âhîr,]*
30. Senüñ ‘acizlığıña rahmet ide
Dilüñ hâk it ki **âhîr** olısar hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [*âhîr,]*
31. Virisersin hisâbın **âhîr** anuñ
Ne deñlü cem‘ iderseñ māl u dînâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 122*). [*âhîr,]*
32. Nitekim kışşa-i Mecnûn u Ferhâd
Olur **âhîr** deminde aña ta‘yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 85*). [*âhîr,]*

âhîr iyle: Sonlandırmak.

1. Nice itsün ol idi anuñ da varı
Çün âhîr iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 19*). [*âhîr iyle, -di]*

âhîr ol: Bitmek, sona ermek.

1. Didi bu kışşa böyle oldu âhîr
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [*âhîr ol, -dı]*
2. Didi bu kışşa böyle oldu âhîr
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*âhîr ol, -dı]*
3. Be-ğamdillâh i Ĥamdî oldu âhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 48*). [*âhîr ol, -dı]*
4. Bu bed-bahtum bilürem âhîr olmaz
Senüñ müjdeñ hayâlî zâhîr olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 71*). [*âhîr ol-, -maz]*

âhîr zemân: Yaşanılan dünya, hayatın son demleri olmak.

1. Ne hayr umar kişi âhîr zemândan
Çü şehler ‘aciz olur bu zemânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 30*). [*âhîr zemân, -dan]*

âhîr-i kâr: İşin sonu, sonunda, nihayetinde.

1. Kõnup göçmege yapılmış yapısı
Ümîdüm var olıcağ **âhîr-i kâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 153*). [*âhîr-i kâr,]*
2. Geçer yil sen düşersin **âhîr-i kâr**
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 120*). [*âhîr-i kâr,]*
3. Dilüñe dâğ olısar **âhîr-i kâr**
Eger cevır ile cem‘ itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 124*). [*âhîr-i kâr,]*

aħker: Ateş koru.

1. Biri göz yaşı oldu biri **aħker**
Raķibün dehşet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 64*). [*aħker,]*
2. Yakîn olmazdı görñli kâr u bâra
Başına la‘l-i efsar **aħker** oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 147*). [*aħker,]*

3. Beni odlara yakdı **aḥker** oldı
Düşüp ben pîrehan gibi kenâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 60*). [*aḥker,]*

aḥmak: Budala, akılsız, şaşkın.

1. ‘Aceb cân korkusu yok mı ki sende
Zihî **aḥmak** ol âdem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [*aḥmak,]*
2. Velî hiç bilmedüm kadrüñ ben **aḥmak**
Bu eksüklük suçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80*). [*aḥmak,]*
3. Müdebbirler maḳâmın tuta **aḥmak**
Ḳanı Mecnûn gibi ‘aşḳ ile fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*aḥmak,]*
4. Delü şandı anı dîvâne **aḥmak**
Rivâyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*aḥmak,]*

Aḥmed: Çok övülmüş kimse; Hz. Muhammed.

1. Gelüp virdi bu vahşî cāna ünsi
Anuñ **Aḥmed** gibi mu‘ciz beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*aḥmed,]*

aḥşam: Akşam.

1. Ḳanup ḳandan yorıldı tîğ-zenler
O gün ḳan yağdı tā **aḥşam** olunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187*). [*aḥşam,]*

aḥsent: Aferin, güzel yaptın!.

1. Tırup çekdi hemân Zeyd’i kenâra
Didi **aḥsent** zihî ḥôş-rây u ḥôş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55*). [*aḥsent,]*

aḥsente: Aferin, güzel yaptın!.

1. Urup dil nîzesin ḥiddetler itdi
Didi **aḥsente** zî-ümmid-vārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 5*). [*aḥsente,]*

aḥter: Yıldız, kevkeb.

1. Bularuñ arasında nice duḥter
Kimisi âftâb u kimi **aḥter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 130*). [*aḥter,]*
2. Güzel ḡilmân u ter-duḥter cevārî
Ziyâda ay ile **aḥterce** varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*aḥterce, -ce]*
3. Güzel ḡilmân u ter-duḥter cevārî
Ziyâda ay ile **aḥterce** varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*aḥterce, -ce]*
4. Ḳiyâmet ḳopdı şan ṡarf-ı ‘Arab’dan
Bu **aḥterlerde** Leylî meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 75*). [*aḥterlerde, -ler, -de]*
5. Felekde **aḥterüñ** tâbende olsun
Cihândan ben gönildüm sen esen ḳal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 160*). [*aḥterüñ, -üñ]*

6. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter duhter ki **ahter** şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [*ahter,]*

ahter: Yıldız II talih, baht.

1. Felek urdı zemîne **ahterümi**
Küşâde defterün pâyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 158*). [*ahterümi, -üm, -i]*
2. Söyündürdi anuñ da **ahterini**
Cihân anuñ dañı yazdı berâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 144*). [*ahterini, -i, -ni]*

âhû: Ceylan.

1. Gezüp **âhu** gibi âvâre miskîn
Gönül göz guşsadan ğam-ğın ü nem-ğın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 75*). [*âhu,]*
2. Bürehne cismi ince mûya dönmiş
Tenin mû kaplamış **âhûya** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 30*). [*âhûya, -y, -a]*
3. Olur hem nâfe hem **âhû** şikârı
Müselsel zülfi olsa vaqt-i naħcîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 30*). [*âhû,]*
4. Irakdan gördi birkaç miskîn **âhû**
Dil-i ‘aşık gibi düşmiş tızağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 14*). [*âhû,]*
5. Döke **âhû** kanın niteki cellâd
Şefâ‘at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 18*). [*âhû,]*
6. İnüp virdi atın Mecnûn-ı ser-mest
Binüp şıçratdı **âhû** gibi şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 61*). [*âhû,]*
7. Bu aldı bir kaç **âhû** ol da hürde
Geçüp dünyâdan ucuz satsa bizâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [*âhû,]*
8. Öpüp **âhû** gözin iylerdi zârı
Ki bu çeşm-i siyeh kim hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 68*). [*âhû,]*
9. Öpüp iki gözinden itdi âzâd
Yilüp **âhûlar** ardınca şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 73*). [*âhûlar, -lar]*
10. İdüp **âhûları** hırşından âzâd
O kaçdı ya‘ni geçdi buña hürde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 62*). [*âhûları, -lar, -ı]*
11. Ser-i tâc üzre gûyâ dürr-i meknûn
Ol **âhûyı** görüp bu tünd çün şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5*). [*âhûyı, -y, -ı]*
12. Siba‘dan yırtıcı hûyın giderdi
Ėatında şîr ile **âhû** barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 37*). [*âhû,]*
13. Yatursa yaşdanur **âhû** koline
Çü bir yir bezm-gâh-ı şâh olurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 44*). [*âhû,]*
14. Ki olmuşdur kerâmetden sirişte
Ol **âhû** segler ağzında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 39*). [*âhû,]*
15. Yakından göricek bildi yalandı
Ol **âhûyı** alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 23*). [*âhûyı, -y, -ı]*
16. Birine kullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh **âhûyı** gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33*). [*âhûyı, -y, -ı]*
17. Anuñ-çün cân gibi gözden nihânem
Güzel **âhûya** beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 61*). [*âhûya, -y, -a]*
18. Anuñ-çün hem-demüm **âhû** idüpdür
Boyı gerçi kemân olmuş esîrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 142*). [*âhû,]*
19. Siħir zaħmın yimiş **âhûya** döndi
Zeneħdâmı tenür-ı âteş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 54*). [*âhûya, -y, -a]*

āhū: *Ceylan II güzel sevgili.*

1. Gönendi kıltabān kazandı kıltak
Raķīb **āhūy**ı avladı itidi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 67*). [*āhūy*, -y, -ı]
2. Ki ol **āhūy**ı nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 48*). [*āhūy*, -y, -ı]

āhū çeşm: *Ceylan gözlü.*

1. Ol **āhū çeşm** için ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedün itler gibi sen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131*). [*āhū çeşm*,]

āhuvān: *Ceylanlar.*

1. Yürür yiler çemende yile beñzer
Severdi haste Mecnûn **āhuvān**ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 67*). [*āhuvān*, -ı]
2. İşi gam eşi vahş u **āhuvāndur**
Senün yükün çekerken ol giriftār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 128*). [*āhuvāndur*, -dur]

āhū-yı çeşm-i nāfe-dār: *Güzel kokan göze sahip ahu. II Sevgili.*

1. Kemendinden hālāş olmazdı şaydı
Gör ol āhū-yı çeşm-i nāfe-dārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 29*). [*āhū-yı çeşm-i nāfe-dār*, -ı]

āhū-yı miskîn: *Misk ahusu, ceylanı.*

1. Vuḥūşı kūh-ı Necd'ün vecde düşdi
Nice **āhū-yı miskîn** itdi āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 67*). [*āhū-yı miskîn*,]

āhū-yı müşkîn: *Misk kokulu ceylan. II Sevgili.*

1. Mükedder gönlini luṭf ile şāf it
Var ol āhū-yı müşkînı şikār it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 33*). [*āhū-yı müşkîn*, -ı]

āhū-yı zebûn: *Güçsüz, zayıf ceylan.*

1. Nitekim şîr āhū-yı zebûnı
Diler ol bî-günehden dōke kanı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 18*). [*āhū-yı zebûn*, -ı]

ahvāl: *"hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime.*

1. Oḡurlar ḡayrılar esmā vü ef'āl
Bularuñ dersi 'aşḡ u derd ü **ahvāl** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [*ahvāl*,]

2. Bu divâne bizüm divâna sığmaz
Bunuñ **aḥvâli** ad u şana sığmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 146*). [*aḥvâli, -i*]
3. İnanmazsañ kıgır **aḥvâlini** şor
Eger divâne ise kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*aḥvâlini, -ini*]
4. Bu ğamdan özge **aḥvâli** gerekmez
Siyehdür didiler Leylî cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 70*). [*aḥvâli, -i*]
5. Ebed **aḥvâlin** itdi anda taḥrîr
O levḥe yazılan kara yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 6*). [*aḥvâlin, -i, -n*]
6. İder ol tâlî-i şüm ile cengi
Bu **aḥvâl** ile ol ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [*aḥvâl, -i*]
7. Mürüvvet görmedüm olmağı ḥâmûş
Ṭapuñdan bildüğüm **aḥvâli** bir bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 123*). [*aḥvâli, -i*]
8. Buluşmayınca geçme ben ḥakîre
Yazam **aḥvâli** bağrum pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 153*). [*aḥvâli, -i*]
9. Kılarum ‘arz-ı ḥâli ben şikeste
Nedür **aḥvâlûñ** ey yâr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 183*). [*aḥvâlûñ, -ün*]
10. Dönüp **aḥvâlin** itdi ‘arz u tekrîr
Ki ey iklîm-i ‘aşkuñ pâdişahı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 88*). [*aḥvâlin, -in*]
11. Ola **aḥvâline** Mecnûn’un âgâh
O yola nâ-gehân uğradı bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 26*). [*aḥvâline, -i, -n, -e*]
12. Didi **aḥvâli** ol esbâbı şundi
Semâ’ itdi çün ol peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 46*). [*aḥvâli, -i*]

aḥvâl-ı devrân: *Feleğin halleri.*

1. Ki ya’ni ṭurfedür **aḥvâl-ı devrân**
Yahûd ol ḳahḳaha itdügi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 44*). [*aḥvâl-ı devrân, -i*]

aḥvâl-i mecnûn: *Mecnûn’un halleri.*

1. Dilâ ta’lîm-i ‘aşḳ iyle cihâne
Ḳılup aḥvâl-i Mecnûn’ı behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 26*). [*aḥvâl-i mecnûn, -i*]

aḥvâl-i sūziş-i ciger: *Yanık ciğerin hali, aşğın yanık gönlünün hali.*

1. Pervâne-vâr ‘âşık olan bî-fiğân gerek
Aḥvâl-i sūziş-i cigeri şorma şem‘adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 9*). [*aḥvâl-i sūziş-i ciger, -i*]

ak-: *Akmak, coşmak.*

1. İzinden yola dirhemler döşerdi
Aḳardı seyl-i üştür mevc-der-mevc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 39*). [*aḳardı, -ar, -dı*]

ak-: *(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek,.*

1. İrişdi şabr olunmaz bir muşibet
Ḳara yirden ḳara şu çıkdı **aḳdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 27*). [*aḳdı, -dı*]

ak-: Akmak, dökülmek, yayılmak.

1. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker **ağdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*ağdı, -dı*]
2. Meger niş urdı kaçıcı dest-i yâre
Bu kan andan **ağar** bî-zahm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 60*). [*ağar, -ar*]

ak: Akmak II dökülmek.

1. O feyz ile çün **ağdı** ‘ayn a‘yân
Vücûda geldi bahır-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [*ağdı, -dı*]
2. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker **ağdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*ağdı, -dı*]
3. Çekildi üstüñüze tîğ-i tîzüm
Ağup üstüñüze kan bahri irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 47*). [*ağup, -up*]
4. Ki zulmetde geçer anuñ zemânı
Ne hâsıl **ağsa** âb-ı zinde-gânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 193*). [*ağsa, -sa*]

ak: Akmak // Göz yaşı dökmek.

1. Kaçan kim Leylî'den dūr oldu Mecnûn
İki çeşminden **ağdı** Nil ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [*ağdı, -dı*]
2. İçinden dōst derdin yād iderdi
Ağar yarıyçün eşki dāne dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 91*). [*ağar, -ar*]
3. Ağardı âb-ı çeşmi eşme gibi
Umardı taraf-ı yārinden peyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 88*). [*ağardı, -ar, -dı*]
4. Anı yurdu **ağıdup** dīdeden âb
Eger aşhâbı kuvvet bulsa deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 128*). [*ağıdup, -ıd, -up*]
5. Ağup yaşı gözinden pāya düşdi
Yürürken deşt içinde rāh u bî-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 10*). [*ağup, -up*]
6. Yaşı nergislerini itdi gül-gün
Deñizler **ağıdup** ol eşk-bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 27*). [*ağıdup, -ıd, -up*]
7. Ağıtdı gözlerinden hūn-ı şāfi
Te'essüf ğamları başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 78*). [*ağıtdı, -ıt, -dı*]
8. Ağıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
Anı tenhā huzūra da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 70*). [*ağıtdı, -ıt, -dı*]
9. Muhabbet ehli şādıklar hākı-çün
Seherde gözden **ağan** yaşlar için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 33*). [*ağan, -an*]

ak: Beyaz.

1. Tolaşurdu kucup **ağ** boynıñ anuñ
Görenler tañlaşurdu oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 81*). [*ağ,*]
2. Şanasın taze **ağ** gül oldu gonca
Şurāhî beñzemiş ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*ağ,*]
3. Didi giysün bunu ol serv-i zībā
Semenden gönlek **ağ** gülden ‘imāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 43*). [*ağ,*]

4. Fiğân itdi başına saçdı âzer
Açup **ak** pürçeginden mi‘cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 129*). [*ak,]*

ak gül: Beyaz gül.

1. Velî ak güller açıldı hezârân
Görüp anları Mecnûn itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 4*). [*ak gül, -ler]*

ak gül: Beyaz gül. II Sevgilinin beyaz teni.

1. Meğer Leylâ’nuñ itdi ak gülin yâd
Didi eyvah dirigâ kim ğarîbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 6*). [*ak gül, -in]*

ak yüz: Beyaz yüz.

1. Meşelde **ak yüz** üzre zülf-i pür-çîn
Tağup ol mâh-rûlar hâlka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 42*). [*ak yüz,]*

‘akâr: Mal mülk, gelir getiren ev.

1. Üşe başuña zenbûrı vebâlı
Eger ğaşb idesin ‘arz u **‘akârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 135*). [*‘akârı, -ı]*

akçe: Para, gümüş para.

1. Karı illerden **akçe** pul dilerdi
Tağup boynına urğan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 48*). [*akçe,]*
2. Alurlar dirhemîn **akçeye** anuñ
Eger ola kemân süst ü eger saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 190*). [*akçeye, -y, -e]*

‘akd: 1.söz, yemin 2. bağlama, düğümleme.

1. Ne var ğayra olundiysa nikâhı
Nice müddetdür olup ğayra **‘akdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 101*). [*‘akdi,]*

‘akd: Nikah, sözlenme.

1. Ki maṭlûbın dileye ṭalibine
Nikâh u **‘akd** içün ħarc iyledi nağd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35*). [*‘akd,]*
2. Ki ħarc-ı nağd ile hâll olunur **‘akd**
Vefâ vü mihr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 36*). [*‘akd,]*
3. Olur şükrânesi **‘akd** u nikâhı
Şu demde kim ola sağ u selâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 64*). [*‘akd,]*

4. Nikāh u ‘akd olup hūṭbe okundu
Ḥaṭīb-i hūṭbe kim kürsiye ağdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 136). [‘akd,]

‘akıbet: İşin sonu, neticede, sonuçta.

1. Bilmem ki ‘akıbet n’idiser bu belâ beni (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14). [‘akıbet,]
2. Şavuldu ‘akıbet elḥamdülillah
Bunı Leylî işitdi çün pederden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 20). [‘akıbet,]
3. Du‘â kıldı götürüp ‘akıbet el
Du‘âsın Hâk kabûl itdi ğaribüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 100). [‘akıbet,]
4. Bulınmadı ne nām u ne nişāne
Bir âdem ‘akıbet virdi nişāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 35). [‘akıbet,]
5. Gerek kim ‘akıbet vîrāne ola
Ḥarāb idince bunca şeh̄r ü dîhi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 12). [‘akıbet,]
6. Olurlar ‘akıbet cāna veremler
Eger zer ğaşbına olursa zūruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 126). [‘akıbet,]

akıd: Akıtmak, akmasını sağlamak. // Gözyaşı dökmek.

1. Anuñ-çün itdiler efgān vü feryād
Akıdup göz yaşın anı yudılar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 193). [akıdup, -up]

‘akık: Değerli kırmızı taş.

1. Çemen döndi Yemen gibi ‘akıka
Kılıç dendānı kesmekden gedildi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 28). [‘akıka, -a]
2. Ḥayādan beñzedür yüzüm ‘akıka
Eger bu ṭālî‘ olmasa Süheylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 86). [‘akıka, -a]
3. Nihālî nāleden beñzerdi nāle
Şaçup sîm üzre nāsüfte ‘akıki (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 47). [‘akıki, -ı]

‘akıl: Akıllı kimse, arif, irfan sahibi, olgun insan.

1. Koyup sevdâyı Mecnûn ‘akıl olma (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 10). [‘akıl,]
2. Velî yār olımaṣ mecnûna ‘akıl
Ḥuşûşā olmaya işlāḥa kâbil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117). [‘akıl,]
3. Velî yār olımaṣ mecnûna ‘akıl
Ḥuşûşā olmaya işlāḥa kâbil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107). [‘akıl,]
4. ‘Adûlar ‘akıle mecnûn dimişler
Velî ḥāşā ‘aceb herze yimişler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 161). [‘akıle, -e]
5. Muḥāle sa‘y iden ‘akıl degüldür
Seni görmek ödinden oda düşdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 12). [‘akıl,]
6. İder ‘akıl şalāḥ-ı dil-nüvāzı
Didi sizden murādum vuşlat idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 20). [‘akıl,]
7. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey ‘akıl i‘tibār it bu haberden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 23). [‘akıl,]
8. Ḥôş itsün kışşasın ‘ālemde ‘akıl
Ne Nevfel kaldı ‘ālemde ne Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 36). [‘akıl,]

9. Giyer kürki zemāna göre **‘ākıl**
Çü gördük dest-i ‘ālemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 228*). [**‘ākıl**,]
10. Laţîf eş‘ârî güyâ lü’lû-yi ter
Bilür **‘ākıl** ki añlaruñ gibi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 11*). [**‘ākıl**,]
11. Adı divāne kendü **‘ākıl** idi
Anı her bî-hāber mecnûn şanurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 28*). [**‘ākıl**,]
12. Yüri var uymazam her büt-pereste
Çeker **‘ākıl** olan cām-ı muğāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 165*). [**‘ākıl**,]
13. Sürerler ākıbet baluñ şafāsın
İder **‘ākıl** özin teslīm-i Takdīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 15*). [**‘ākıl**,]
14. Kaçup mecnûn didi **‘ākıl** geçenler
Haber itdi irişdi Leylî’ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 76*). [**‘ākıl**,]
15. Olur ol **‘ākıl** iken adı mecnûn
Didi bunu vü ağladı o miskīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 124*). [**‘ākıl**,]
16. Feşāhatde dañi key **‘ākıl** idi
Gazel naẓm itse ġarrā fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 104*). [**‘ākıl**,]
17. Cihānuñ **‘ākılın** mecnûn iderdi
Kemend-i zülfi cāna fitne oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 22*). [**‘ākılın**, -in]
18. Demürden kapu açmak benden olsun
Hemişe hem-dem ol **‘ākıller** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 143*). [**‘ākıller**, -ler]

‘ākılāne: Akıllıca, mantıklı.

1. O bulsa nīzesin ururdı bize
Degül ef‘ālî anuñ **‘ākılāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 157*). [**‘ākılāne**,]

‘ākıl-merd: Akıllı kimse.

1. İderler girye **‘ākıl-merd** olanlar
O zincire boyun ŗutup yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 46*). [**‘ākıl-merd**,]

akıŗ: Akıtmak, dökme.

1. Yügürse yıl yürise ŗu **akıŗlu**
Çemende oynanın çāpük ŗarab-sāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 62*). [**akıŗlu**, -lu]

akıt: Akıtmak, dökme.

1. Sözi Kevşer **akıtdı** gözi Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 104*). [**akıtdı**, -dı]
2. Gözinden **akıdur** şahrāya deryā
Hārāretnden nefes ŗokurdu geh ġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 16*). [**akıdur**, -ur]
3. Dilinden **akıdup** ŗaŗŗ-ı hikāyet
Didi ol māh-ı nevden ayru Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 2*). [**akıdup**, -up]
4. Kara bağı gibi itdi der-āġūŗ
ŗaçup dökerci **akıdup** yaŗını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 33*). [**akıdup**, -up]
5. Kefen gibi yaŗamı iyledüm çāk
İki gözden **akıtdum** iki rüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 215*). [**akıtdum**, -dum]

6. Akıtdı dîdeden kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ bu âb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 18*). [*akıtdı, -dı*]

akıt-: Akıtmak, dökmek.

1. Akıtdı dilden âteş dîdeden hûn
Ki ey peymâne peymâne içen kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 182*). [*akıtdı, -dı*]
2. Başın yüzün şıgadı şefkat ile
Akıtdı hem ciger kanın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 63*). [*akıtdı, -dı*]

‘akl: Akıl, düşünme, anlama ve kavrama gücü.

1. ‘İkâl-ı pay u ‘**akl** u dîde târik
Yol eyle ince güya müy-i bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [*‘akl,]*
2. O yol sâliklerinin nola hâli
Ki ‘**aklı** ola pâyinün ‘ikâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 80*). [*‘aklı, -ı*]
3. Eger açmasa tevfiķuñ cemâli
Açılmaz sa’y ile ‘**akluñ** ‘ikâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 84*). [*‘akluñ, -uñ*]
4. Dağıtma ‘**akluñı** âşüfte olma
Uyan devlet demidür hufte olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 29*). [*‘akluñı, -uñ, -ı*]
5. Tağıldı fikri pîrûñ ‘**aklı** şaşdı
Egerçi toprak itdi hânümânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*‘aklı, -ı*]
6. Senûñ ayağûñ altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur ‘**akl** u hüşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [*‘akl,]*
7. Esîr olmazdı cânûñ bu giyâha
Didi zâhid ki ‘**akluñ** bi-heberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 25*). [*‘akluñ, -uñ*]
8. Binâsı ‘**aklınuñ** vîrâne ola
İl içmişler yağup ol günde bârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 4*). [*‘aklınuñ, -ı, -nuñ*]
9. Şakınmışlar vezîri ile sultân
Sefih itmiş re‘âyâ ‘**aklun** ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7*). [*‘aklun, -uñ*]

‘akl u hüş başına gel: Ayrılmak, kendine gelmek.

1. Yüzine dîdeden şaçdı gül-âbı
Başına çün ki ‘akl u hüş geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 141*). [*‘akl u hüş başına gel, -dı*]

‘aklı gel: Şuurun gelmesi, akli başına gelmek.

1. Yine ‘aklı gelüp tûrınca Mecnûn
Yalanından ol utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 88*). [*‘aklı gel, -üp*]

akrabâ: Aralarında soy yakınlığı olanlar.

1. Odumdan düşmenüm hoşnûd olupdur
Uşandı **akrabâ** ‘âr itdi benden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 51*). [*akrabâ,]*
2. Anı bilmez ki bâķi gence düşmiş
Dönüp hacdan göricek **akrabâsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 43*). [*akrabâsın, -sın*]

akrân: *Mevki, rütbe ve durumları birbirine uygun olanlar, emsal.*

1. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur **akrân**um hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*akrân*um, -um]
2. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur **akrân**um hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*akrân*um, -um]

akreb: *Daha yakın, daha karîb.*

1. Zihî bed-ţâlî‘ ü bed-hâl ü bed-baht
Raķîbüñ zehri saña **akreb** oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 15*). [*akreb*,]
2. ‘Âdû mekrîne **akreb** dôstdan dūr
Miyân-ı âdemîden vahşî düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*akreb*,]
3. Şusuz cân virmege **akreb** şudan dūr
Ciger kaniyle teşne nice kıana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 30*). [*akreb*,]
4. Ğama **akreb** şafâ vü şâdiden dūr
Nice bir mübtelâsın hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [*akreb*,]

‘akreb: *Burçlardan birisi.*

1. Meger burc-ı sitâreñ **‘akreb** oldu
Şovumazsın eser bād-ı melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 16*). [*‘akreb*,]

al: *Almak.*

1. Alup virmekde başı bî-dirîğuz
Dönüp bu tiz haberle ilçî çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 40*). [*alup*, -up]
2. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger var ise bu râyuñ şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 24*). [*alup*, -up]
3. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki **alam** bu diyârımdan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201*). [*alam*, -am]
4. O vaşl olur çerkerem ben belâyı
Ben **alursam** eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 9*). [*alursam*, -ur, -sam]
5. Ne yüz var yüzüne bakmağa hânım
İşigüñden ne yıl kim **almaya** toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [*almaya*, -ma, -, -a]
6. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim senden **almaz** yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [*almaz*, -maz]
7. Baña habbe gerekmez cümlesin **al**
Görüp şâd oldu ol ‘avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 38*). [*al*,]
8. Buña urdı **alup** ol bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 40*). [*alup*, -up]
9. Çü bu sihr-âferîñüñ sözün **aldı**
Ne deñlü kaçdisa idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 118*). [*aldı*, -dı]
10. Alup peyk anı uçdı şan hamâme
Çü Leylî gördi yâruñ nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [*alup*, -up]
11. Dirin baña virürseñ söze destür
Eger ruşşat virürseñ söze haber **al** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 43*). [*al*,]

12. Öpüp pîr önine kodı sebük-dest
Ki **al** bu dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 59*). [*al,]*
13. Benüm nâlem bucağı ka‘r-ı zindân
Alup birkaç güher güşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [*alup, -up]*
14. Hemân ‘aşkuñ idi varı vü kârı
Esüp bād-ı ecel çün **aldı** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 101*). [*aldı, -dı]*

al: *Hile, düzen, aldatma.*

1. Çü Mecnûn’ı bu hîle iyledi şād
Yine bir dürlü **āle** itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 44*). [*āle, -e]*

al: *Kırmızı.*

1. Al iden anı zulm ile itdügi kan mıdur
Oldum hayāl-i hüsnüñe müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*al,]*

al: *Ele geçirmek, fethetmek, zaptetmek.*

1. Niçün fehm itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn beni ‘aşkuñ **alupdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 61*). [*alupdur, -up, -dur]*

al: *Satın almak.*

1. Dil ehli **almadı** bir pula anı
Ne şem‘ün kim degül andan ziyāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 48*). [*almadı, -madı]*
2. Bu **aldı** bir kaç āhū ol da ħurde
Geçüp dünyādan ucuz satsa bîzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [*aldı, -dı]*
3. Kimesne bir pula **almazdı** anı
Kışadur çün zebānı za‘ferānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 188*). [*almazdı, -maz, -dı]*
4. Alurlar dirhem in akçeye anuñ
Eger ola kemān süst ü eger saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 190*). [*alurlar, -urlar]*
5. Cihānuñ bir pula **almaz** zer in ol
Maḥabbet eyle bî-hüş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 40*). [*almaz, -maz]*

al: *Almak, tutmak.*

1. Düşe bî-gāne destine mekāmı
Ele **alup** ‘aşā-yı nā-tüvānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 29*). [*alup, -up]*
2. Kadeḥ **almağa** yokdur kudret-i dest
Elüñden nüş idem deryāyı sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 62*). [*almağa, -mağ, -a]*

al: *Almak.*

1. Dil-i Ferhād’tan **almaz** hayāl in
Bu vîrāndan ṭapuñ devşürdi raḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 140*). [*almaz, -maz]*

al: *Almak II Kapmak.*

1. Beni **alsun** yitürsün Nîle meyli
Ulaşdur ‘ömrüm ol zülf-i dırāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 2*). [*alsun, -sun*]
2. Anuñ-çün kanı kurur erguvānuñ
Alur tesbîhini elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 25*). [*alur, -ur*]

al: *Ar. Nümayiş, hile, düzen.*

1. Melek şüretde ammā ma’nide div
Cihān ‘ayyārınun **āl** itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 155*). [*āl,]*

al: *Far. Açık kırmızı, al.*

1. İnanmazsañ göre dendānın anuñ
Gelincik gibi **al** giymiş şakāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 7*). [*al,]*

al: *(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.*

1. Kim isteye devā dil yāresine
Ala meh-pāresin cān-pāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [*ala, -a*]
2. Ala yār-ı garibinden nişānı
Ya bārī kalbi bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 96*). [*ala, -a*]

al: *Almak II Fethetmek.*

1. Raḫat kımaz oldu baña ey dōst
Çün hāṭıruñ oldu gönliüm **alduñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 3*). [*alduñ, -dun*]

al: *Kabul etmek.*

1. Yanına **aldı** gāyet ḫürmet itdi
Selīm anı çü ‘üryān gördi gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 28*). [*aldı, -dı*]

al: *Almak II duymak.*

1. Çü **aldı** bu cevābı pîr-i maḫzûn
Didi ‘āşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109*). [*aldı, -dı*]
2. Ya yolından gidüñ ya ğarḫa virdi
Yine Nevfel çün **aldı** bed cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49*). [*aldı, -dı*]

al: *Almak, tutmak.*

1. Alup Zeyd anı uçdı çün hamāme
İrişüp burc-ı gār-ı yāre kōndı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 44*). [alup, -up]

al: Almak, elde etmek, ele geçirmek, tutmak.

1. Kim **aldı** varumu daḥi kōmaz baña beni
Cānāna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [aldı, -dı]
2. Hezâr nâz-ı na‘îmle **aldı** dāye
Kılup şehd ü şekkerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 53*). [aldı, -dı]
3. Virür **almaq** içün ervāḥ-ı aḥbāb
Müje tiğına zehr-i kâhrdan āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 63*). [almaq, -maq]
4. O derd-i dil ki **aldı** ben gārîbi
‘Îlâcından uşandırdı tabîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [aldı, -dı]
5. Kim isteye devā dil yāresine
Ala meh-pāresin cān-pāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [ala, -a]
6. Çü **aldı** bu cevābı pîr-i maḥzûn
Didi ‘âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [aldı, -dı]
7. Benî ‘Âmir çün **aldılar** cevābı
Hemân dönmekde gördiler şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 165*). [aldılar, -dılar]
8. Gül-i bostân-ı ‘ömre gitdi çün bād
Ki **ala** şolmadın ḥoryād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 55*). [ala, -a]
9. Özi gibi sözün de bîkr iderdi
Sözi fikri ḥarîrinden **alurdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 107*). [alurdi, -ur, -dı]
10. Şalınmak göstere kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem ḥarâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 85*). [ala, -a]
11. Hemân yilden **alur** bûy-ı niğârı
Naşîbi yârdan geh geh kōkudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 26*). [alur, -ur]
12. Degül kuru gülîçe kûrş-ı mehdür
Seg **almaz** ürmek ile kûrs-ı mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 37*). [almaz, -maz]
13. Çeri dirdi ulaqlar şaldı çün bād
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 51*). [alup, -up]
14. Ki dūr ṭâlibleri **ala** hıżâne
Kim el açar **ala** ol mâh-ı mehdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 50*). [ala, -a]
15. Ki dūr ṭâlibleri **ala** hıżâne
Kim el açar **ala** ol mâh-ı mehdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 51*). [ala, -a]
16. Bu kim mâlın virüp **ala** ‘arûsı
Oқudı çün bu efsûnı ol āgāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [ala, -a]
17. Ki andan **alalar** zevk-ı vişâli
Yürür dellâle biñ biñ der-miyâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 48*). [alalar, -a, -lar]
18. Ki yaza nâme-i şerḥ-i vidâdi
Ele barmağı gibi **aldı** ḥāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 7*). [aldı, -dı]
19. Oқı levḥ-i çemende ḥaṭṭ-ı ‘ibret
Bu mevsimde bu üçden lezzet **al** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [al,]
20. Ne resme üns **ala** insân yüzümden
O kim ola enis-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 36*). [ala, -a]
21. Kō nefsi cāna rahmet kâpusın aç
Alınmaz yüksüzün tamğası bâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 77*). [alınmaz, -ın, -maz]
22. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı **aldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 11*). [aldı, -dı]
23. Ṭa‘ām umup **alurdi** mâl u genci
Meger Mecnûn o gün şüret degişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 26*). [alurdi, -ur, -dı]

24. Gerilmiş ‘ırķ u pey zāhir çün evtār
Alup māder diz üzre mālīş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 49*). [*alup, -up*]
25. Alam geh bûşe nuķl iķün gehi mey
Bu zībā māl-hūlyā vü güzel rāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*alam, -am*]
26. İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Kačan kim ejdehā **aldı** o genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 67*). [*aldı, -dı*]
27. Dikenden **almağa** ol tāze verdi
Zebûn idi veli bu yolda hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 50*). [*almağa, -mağa*]
28. Anuñla muķkem olur ten hişārı
Hişārı **aldı** çün ceşş-i seķāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 51*). [*aldı, -dı*]
29. O süsen ‘uķdesinden gel ĥaber **al**
Didi hem aña di benden bu pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [*al,]*
30. Uçar pervane gözinde ĥayālün
Bu gülşenden seni ey gül kim **aldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [*aldı, -dı*]
31. Onlara ĥāşıl olmış zevķ-i tekrār
Alurlar birbirinden zevķ-i būsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 51*). [*alurlar, -ur, -lar*]
32. Peder Leylî işitdi bu ĥiķābı
Şeker **alup** aķu virdi cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 96*). [*alup, -up*]

al: (Eline) almak.

1. Tozuñ kuķlin **alur** çeşmine ģālib
Turur bām-ı sipihr üstinde Keyvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 32*). [*alur, -ur*]

al: Almak, aktarmak, nakletmek.

1. Toli āb-ı zeheb itdü devātın
Hem **almış** sāzını Zühre kenāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 25*). [*almış, -mış*]

al: Kabul etmek.

1. Selāmın **aldılar** İbnü’s-Selām’uñ
Didiler yok ķabûle bizde taķşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 58*). [*aldılar, -dı, -lar*]

al: Çıkarmak.

1. Baña ĥak baķı boynından anuñ **al**
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*al,]*

al-: Bürümek, sarmak, kaplamak.

1. Imızģandı gözini uyķu **aldı**
Dil-i Mecnûn’a düş gösterdi baķtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 82*). [*aldı, -dı*]

al-: Bir şeyi veya kimseyi bulunduķu yerden ayırmak.

1. Bize bu harf-i ʔa'ne hoş şabağdur
Seni mektebdan **almak** bil ki hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 78*). [*almak, -mak*]

al-: (ele bir şey) almak.

1. Rakîb-i serd o hâle oldu âgâh
Alup def'i ele şemşir-i 'üryan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 77*). [*alup, -(u)p*]
2. Qurudı ol kılıç tutduğı desti
Alup hem sağ ele tığı yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 81*). [*alup, -(u)p*]

al-: Almak, elde etmek, ele geçirmek, tutmak.

1. Bunuñ da cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'ün nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 93*). [*alup, -up*]
2. Anı zulm ile **alman** ben bilürsin
Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [*alman, -man*]
3. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 44*). [*alup, -up*]
4. Biraz nerm oldu tã kim seng-i hâtır
Ruṭab **almağ** içün bir gice küstâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 19*). [*almağ, -mağ*]
5. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuğ el almasın **almış** degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 107*). [*almış, -mış*]
6. Ki virem cânımı yoluñda yile
Nesim-i küyüñ **alup** bu nişarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 135*). [*alup, -up*]
7. Ki rakş itdi şafâdan şan hamâme
Birazdan nâmeyi **aldı** oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 167*). [*aldı, -dı*]
8. Varup sa'y it vişâl-i dil-ber içün
Baña **al** gel varup olduğı cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*al, -*]
9. Alup anı çü helvâ vü kaṭā'if
Huṣūr-ı Leylî'ye iltürdi tuḥfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 102*). [*alup, -up*]

al-: Eş, zevce olarak almak.

1. O kızlardan iderseñ kime meyli
Alalum koyalum adını Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 102*). [*alalum, -a, -lum*]

al-: Almak. II Kız almak.

1. Anuñ gibi firâz kızlar bulınur
Kimi dilersen istenür **alınur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 98*). [*alınur, -ın, -ur*]

āl it: Hile yapmak.

1. Yine cânına geldi itdüğü āl
Şular kim meyve-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 18*). [*āl it, -düğü, -*]

al ol: Kızarmak. II Kan olmak.

1. Teni al olmadın her yād elinden
Egerçi gezdiler çok tağ u şahrā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 56). [al ol, -madın]

a'lā: Daha güzel, daha üstün.

1. Mecāzisi ki 'aşkuñ kañtaradur
Haķikī olsa ā'lā manzaradur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 10). [ā'lā,]

a'lā: (Daha, en, pek) yüksek.

1. Kabā'ilde şehīr idi Arab'da
Nesebde eşref ü a'lā hasebde (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 8). [a'lā,]

a'lā: Çok şerefli, pek yüce, aziz.

1. Ki ehl-i dil dilīr idi 'Arab'da
Anuñ a'lā idi her yirde kadri (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 13). [a'lā,]

'alāka: İlgi.

1. Olur anuñla muhkem her 'alāka
Ne deñlü kıl za'if olursa katı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 48). ['alāka,]

'alāme: Belirti, işaret.

1. Bunuñ tütisine oldur 'alāme
Ki kuşlar kondurur şāh-ı kelāme (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 185). ['alāme,]

ālāt: Aletler, aygıtlar.

1. Getürürlerdi lüt ālātı vāfir
Yir idi kendü bir zerre nevāle (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 80). [ālātı, -ı]

ālāyış-i şüret-perest: Surete tapmanın gösterişi, dış güzelliğe önem vermenin debdebesi.

1. Haķikat hikmetiyle gönli tölmiş
Geçüp ālāyış-i şüret-peresti (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 15). [ālāyış-i şüret-perest, -i]

alçak: Yere yakın.

1. Ȧpuñ mevlâ vü ğayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger **alçağ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71*). [*alçağ,]*

aldan: *aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.*

1. Eger olsa ħamâkatdan nişândur
Şaķın **aldanma** kallaş-ı zamâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 83*). [*aldanma, -ma]*

‘âlem: *Sancak, bayrak.*

1. ‘Alemler dikdi ‘âlemde dü rengi
Ȧolup berk ü nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 6*). [*‘alemler, -ler]*
2. Siyâdet burcına ‘âli **‘alemdür**
Yücedür kaddi gibi nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 102*). [*‘alemdür, -dür]*
3. Ki ‘âlemde **‘alem** oldu cemâle
Cemâlin cân göziyle görmeli oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 14*). [*‘alem,]*

‘âlem: *Bayrak, sancak II Nişan.*

1. Muĥabbet cāmına Mecnûn ki Cem’dür
Kemâl-i ‘aşķı ‘âlemde **‘alemdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 34*). [*‘alemdür, -dür]*

‘âlem: *Evren, kainat II dünya.*

1. Yirün **‘âlemdedür** ‘âlem gibi ol
Çü Âdem aşlıdur zât-ı şerîfün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 142*). [*‘âlemdedür, -de, -dür]*

‘âlem: *Âlem, ortam.*

1. Tahayyür **‘âleminde** rikķat ile
Gönül taĥtı gibi baĥtı yķıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 166*). [*‘âleminde, -i, -n, -de]*
2. Yine kaçdı tekellüf **‘âleminden**
Gezerken bir gün ol eṯrâf-ı deṯti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 6*). [*‘âleminden, -i, -n, -den]*
3. Demidür göçesin ey yâr ğâra
Tekellüf **‘âleminden** taşradur ğâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 39*). [*‘âleminden, -i, -n, -den]*
4. Yigitlik âteşinden bir eşerdür
Yigitlik **‘âleminden** çün geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 143*). [*‘âleminden, -i, -n, -den]*
5. Dil ü cân **‘âleminde** kurdı taĥtı
Yatup ol ĥâlet üzre kıldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 174*). [*‘âleminde, -i, -n, -de]*

‘âlem: *İçinde bulunulan yaşam dairesi, ortam.*

1. Acıyup her birinün yandı cânı
Ol anlardan ferâġat **‘âleminde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 119*). [*‘âleminde, -i, -n, -de]*

‘âlem: Dünya, cihan, kainat.

1. Âvâre gibi bencileyin yâr-ı nihâne
‘Arz itmek için sūzışını **‘âleme** hürşid (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 3). [‘âleme, -e]
2. Gün **‘âlemi** geşt iyledügi hâne-be-hâne (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 1). [‘âlemi, -i]
3. ‘Âlem yüzini münevver itdün
Ey çeşm-i çerâğ-ı her-dü-‘âlem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 25). [‘âlem,]
4. Ümmî didiler tapuna ammâ
‘Âlemde olur mı senden a‘lem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 44). [‘âlemde, -de]
5. Nefâz-ı emrüne **‘âlem** musahhar
Hevâ üstinde hükümüne muqarrer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 19). [‘âlem,]
6. Kâmu sîrâb-ı âb-ı ihtidâdur
Fürûği ol fürû‘un taldı **‘âlem** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 69). [‘âlem,]
7. Güneş gibi münevver oldu **‘âlem**
Anuñ iksîri virdi hâke levni (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 70). [‘âlem,]
8. Odur maqşûd aña **‘âlem** tufeyli
‘Urûc-ı ‘arş-ı ev-ednâ anuñdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 74). [‘âlem,]
9. Muhabbet cāmına Mecnûn ki Cem’dür
Kemâl-i ‘aşkı **‘âlemde** ‘alemdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 34). [‘âlemde, -de]
10. Şa‘kın yüz virme âyine yüzine
Mişâlün gösterür **‘âlem** gözine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 104). [‘âlem,]
11. Qadem başma işükden taşra ey nûr
Olursun gün gibi **‘âlemde** meşhûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 106). [‘âlemde, -de]
12. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc **‘âleminden** çeşmi bend it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 100). [‘âleminden, -i, -nden]
13. Tutulmaz kılsa **‘âlem** fikr ü râyı
Hevâ bend ile pend ile havâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25). [‘âlem,]
14. Tutulmaz kılsa **‘âlem** fikr ü râyı
Hevâ bend ile pend ile havâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25). [‘âlem,]
15. Ğam-ı Leylî ola **‘âlemde** kârum
Cihân âlâyişinden çün olam pāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 102). [‘âlemde, -de]
16. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhân sen anuñ-çün **‘âleme** fâş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87). [‘âleme, -e]
17. Ki **‘âlemde** ‘alem oldu cemâle
Cemâlin cân göziyle görmeli oldu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 14). [‘âlemde, -de]
18. ‘Alemler dikdi **‘âlemde** dü rengi
Tolup berk ü nevâdan bağ u bustân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 6). [‘âlemde, -de]
19. Arada haste Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ idi **‘âlemde** cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 41). [‘âlemde, -de]
20. Yeg andan kim kıla **‘âlemde** nenge
Virürseñ destine anuñ zimāmum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 112). [‘âlemde, -de]
21. Hûş itsün kışşasın **‘âlemde** ‘âkil
Ne Nevfel kaldı **‘âlemde** ne Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 36). [‘âlemde, -de]
22. Hûş itsün kışşasın **‘âlemde** ‘âkil
Ne Nevfel kaldı **‘âlemde** ne Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37). [‘âlemde, -de]
23. Nazarlar gördiler **‘âlem** içini
Hayâl âyine-dârı a‘ni Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 4). [‘âlem,]
24. Hemân menzil ferâgat **‘âlemidür**
Velî bu kuşça cân itdükde pervâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 18). [‘âlemidür, -i, -dür]
25. Zihî sultân ki **‘âlem** aña fermân
Nihân ‘ilmi katında günden izhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2). [‘âlem,]

26. Ana nām itdiler ism-i Selīm'i
İrerdi 'āleme hayr u seḥāsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 9). [‘āleme, -e]
27. Yıkıldı kaşrı kabri oldu ābād
Ne cem'î kaldı 'ālemde ne şem'î (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127). [‘ālemde, -de]
28. Bu bendüñ bendesi 'ālemde şehdür
Eger çehden bulam dirseñ necâtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 160). [‘ālemde, -de]
29. Görüp gaybı Hudâ'dur diye bî-‘ayb
Hünerden şimdi 'ālem oldu ḥālî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 75). [‘ālem,]
30. Ki 'ālem üstine rahmet saçıldı
Dil-i Leylî güşâde çün şehir-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 6). [‘ālem,]
31. Bu yıl üzre tutar 'ālem kararı
Toğurmadı bu gerdün bir sitâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 160). [‘ālem,]
32. Boyanur 'ālemüñ sîmâsı kana
Cihân kim hünîdür yokdur amânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 2). [‘ālemüñ, -üñ]
33. Yüzünü yırtana māl u ni‘am vir
Müdārâ kıl müdārâ 'ālemidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 113). [‘ālemidür, -i, -dür]
34. Biri ma'sûqadur ol biri 'āşık
Biri 'ālemde 'āşıklar şehidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 67). [‘ālemde, -de]
35. İrişdiler şafâ-yı cavidâne
O 'ālemde o kim çekdi belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75). [‘ālemde, -de]
36. Bu 'ālemde sürer beyle şafâyı
Şu dil kim ol cihânda olmadı şād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 76). [‘ālemde, -de]
37. Bu 'ālemde olur her gamdan āzād
Çü rüşen oldu şubḥ-ı 'ālem-efrüz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 78). [‘ālemde, -de]
38. Bekâ 'ālemlerinde hest olalum
Dü 'ālemde bizi mest it müdāmî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 44). [‘ālemlerinde, -ler, -, -nde]

'ālem: Alâmet, nişan, işaret; sancak, bayrak.

1. 'Alem dikdi çü şubḥ-ı 'ālem-efrüz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 1). [‘ālem,]

'ālem: Dünya, cihan; halk, insanlar.

1. İde 'ālem senüñ de zikrünüñ hayr
Şu dem kim gayra çala kâr u bâruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 10). [‘ālem,]

'ālem: Âlem, dünya II Herkes.

1. Yirün 'ālemeddür 'ālem gibi ol
Çü Âdem aşıldır zât-ı şerîfüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 142). [‘ālem,]

a'lem: Alim, bilge.

1. Ümmî didiler tapuna ammā
'Ālemde olur mı senden a'lem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 44). [a'lem,]

'ālem-efrüz: Cihani, dünyayı aydınlatan.

1. Meger bir gün nice gün ‘**âlem-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 1*). [*‘âlem-efrûz,]*

‘âlem-i bâlâ: *Yücelerin bayrağı.*

1. Ben hûd senüñem ammâ kimüñsin ola sen de
Kaddün ‘**âlem-i bâlâ** mânend-i kad-i tûbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 5*). [*‘âlem-i bâlâ,]*

‘âlem-i fahr: *Âlemin, kâinâtın iftihar kaynağı, övünme sebebi olan Hz. Muhammed.*

1. Ey ‘**âlem-i fahr** u fahr-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 1*). [*‘âlem-i fahr,]*

‘âlem-i gayb: *Gayb âlemi, görünmeyen, bilinmeyen âlem.*

1. Kamu mülk-i şehâdet ‘**âlem-i gayb**
Senüñ şun‘ınla mevcûd oldu lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 21*). [*‘âlem-i gayb,]*

‘âlem-i hâkî: *Toprak âlemi. II Yeryüzü.*

1. Zihî ni‘met ki olmaz intihâsı
Çal ey dil ‘âlem-i hâkide pâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 89*). [*‘âlem-i hâkî, -de]*

‘âlem-i hüccet-i ilâhî: *İlahi deliller âlemi.*

1. Ey ‘**âlem-i hüccet-i ilâhî**
Şer‘in yoludur tarîk-ı eslem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 10*). [*‘âlem-i hüccet-i ilâhî,]*

‘âlem-i râz: *Sırlar âlemi.*

1. Olur yurdı yuvası ‘**âlem-i râz**
Bu derdi derdi olmayan şanur ‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 12*). [*‘âlem-i râz,]*

‘âlem-perestî: *Dünyaya tapmak, dünya malına tamah.*

1. Ne lâyıkdur sana ‘**âlem-perestî**
Cihâna tapma kim yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 164*). [*‘âlem-perestî,]*

âlet: *Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine, aygıt.*

1. Saña ger erre-i sîn ola **âlet**
Kesersin komayup ‘ırk-ı cehâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 21*). [*âlet,]*
2. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâh u **âleti** bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 75*). [*âleti, -i]*

âlet: Âlet, araç, makine.

1. Geçer ğam çekmedin tutar kenâre
Bu hâlet ki **âleti** ‘aşk u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [*âleti, -i*]

‘alî: Hz. ‘Alî.

1. Ebûbekr ü ‘Ömer ‘Osmân **‘Alîdür**
Şer‘at bunların mezhebleridir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 60*). [*‘alîdür, -dür*]

‘alî: Yüce, ulu, yüksek.

1. Siyâdet burcına **‘alî** ‘alemdür
Yücedür kıddi gibi nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 102*). [*‘alî,]*
2. İletdi **‘alî** kâşra ‘izzet ile
Aña teslim idüp her mülk ü mâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 14*). [*‘alî,]*

‘alî neseb: Soylu aile.

1. Ne duhterler bulunur bu ‘Arab’da
Kamu ‘alî nesebde hem hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 88*). [*‘alî neseb, -de*]

‘âlim: Âlim, bilgin.

1. Biri ebvâb taqdîrûn kitâbı
Nice **‘âlim** olan ‘ilm ü hesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [*‘âlim,]*

‘âlimü’l-ğayb: Gaybı bilen; Allah.

1. Bu sırrı bilmez illâ **‘âlimü’l-ğayb**
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 14*). [*‘âlimü’l-ğayb,]*
2. Anı vaşf itmez illâ **‘âlimü’l-ğayb**
O hûruñ her biri bir nûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 20*). [*‘âlimü’l-ğayb,]*

alın: Alma eylemi.

1. Alınmaz püştinüñ bir kez palânı
Çü biñ biñ ölmişem ğam darbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 18*). [*alınmaz, -maz*]

‘alî-nijâd: Yüksek yaratılışlı, asil.

1. Bulunca tâ ki bir **‘alî-nijâd**
İdelüm anı saña nâm-zâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 95*). [*‘alî-nijâd, -ı*]

‘aliyullah: *Yüce Allah.*

1. Hâk ecrüñ vire Allah **‘aliyullah**
Didi buñ atıldı nitekim tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 110*). [*‘aliyullah,]*

alkış it-: *Dua etmek.*

1. Gören ol hüsñ ü hulk-ı meh-liqâyı
İderdi alkış oğurdu du‘âyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 94*). [*alkış it-, -er, -di]*

allâh: *Allâh, Hüdâ.*

1. Egerçi gâmzeden dil vire **Allah**
Kaşıyle ‘âşıkun hâlini yoklar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 38*). [*allah,]*
2. Hâk ecrüñ vire **Allah** ‘aliyullah
Didi buñ atıldı nitekim tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 110*). [*allah,]*
3. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye **Allah**
Seni incitdüm itdüm halka rüsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 82*). [*allah,]*
4. Seni segden ne hoş kırtarmış **Allah**
Didi kim uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 52*). [*allah,]*

allah şaklasın: *Allah esirgesin, Allah korusun.*

1. Katı müşkil olur şaklasın Allah
Felek aña bu resme kahr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 36*). [*allah şaklasın,]*

Allahu ekber: *Allah büyüktür.*

1. Zihî ‘ıyd-ı hilâl **Allahu ekber**
Hüdâ kim bezm-i ‘aşıkun cem‘ idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 100*). [*allahu ekber,]*

alma: *Elma.*

1. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuğ el **almasın** almış degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 107*). [*almasın, -sın]*

almak: *Elde etmek.*

1. Olup tahşil-i vaşla itikâdı
İrişdi **almağa** mihr ile mâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 73*). [*almağa, -a]*

aln: *Alın.*

1. Alnuñ güneşi ki ve'ḍ-ḍuhādur
Mihrāb-ı zemīn ü āsman hem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 23*). [*alnuñ, -uñ*]

alt: *Alt, alt kısmı.*

1. İrer andan benüm cismüme yāre
Ḳabarsa ayağūñ **altında** her pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 43*). [*altında, -da, -n, -ı*]
2. Elüñ **altında** memlûküñdür el-ḥaḳ
Yoluñda toz olan zî-gevher-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 72*). [*altında, -da, -n, -ı*]
3. Müşerref ola senden gülşen ü bāğ
Ayağ **altında** ḥāk ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111*). [*altında, -ın, -da*]
4. Senüñ ayağūñ **altıdur** behiştüm
Bilürsin bende yoḳdur ‘aḳl u ḥüşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 84*). [*altıdur, -du*]

altun: *Altın.*

1. Gümüş kūh üzre **altundan** kemer-vār
Ḳaṭār ile ḳatır üştür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 46*). [*altundan, -dan*]
2. İpek bezler ağır **altünlu** ḳat ḳat
Şeker tenginden oldı ḥāneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 48*). [*altünlu, -lu*]
3. Ṭaḳılmaḳdan yeg idi anı boğmaḳ
Bilegi sîmine **altünlu** yāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 165*). [*altünlu, -lu*]
4. Belâ vü zaḥmet idi şanki yāre
Muraşsa‘ heykel ü **altünlu** ḥalḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 167*). [*altünlu, -lu*]
5. Yaḥūd nergis gözi degdi o bāğa
Götürüp **altün** üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 47*). [*altün,]*

altun başlu: *Altın taç.*

1. Cihāz u ḥürmet ile dürr-i nā-süft
Gümüş gövdelü **altun başlu** duḫter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 203*). [*altun başlu,]*

altünlu-vārī: *Altın işlemeli.*

1. ‘Ubeyd-i zengī vü rümī cevārī
Münaḳḳaş ḥülleler **altünlu-vārī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 106*). [*altünlu-vārī,]*

ālūde-i ḥūn: *Kan karışmış.*

1. Dür-i şāḥī şadefden oldı birün
Gül-i taze gibi **ālūde-i ḥūn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 48*). [*ālūde-i ḥūn,]*

alup başunu git: *Çekip gitmek.*

1. Gelüp ben ḥasteye itseñ nigāhı
Sen alup başunu gıtdün yabāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 51*). [*alup başunu git, -dü, -n*]

2. (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53). [alup başuñı gît,]

‘ām: *Umum, genel, halk.*

1. Ögerdi Leylî'yi eş‘ār içinde
Yöresinden geçerken hâş eger **‘ām** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 101). [‘ām,]
2. Kâra giydi kâmusı mâteminden
Ol iklîmuñ kâmu **‘āmu** vü hâşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189). [‘āmu, -û]

a‘mā: *Kör, gözleri görmeyen.*

1. Tutar **a‘mā** gibi elde tayağı
Düşüp kaş ile tayanı ayağı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 25). [a‘mā,]
2. Ki şol üftâde **a‘mā** düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam çarîre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 29). [ā‘mā,]

ama: *Fakat, lakin.*

1. Belâ naķşından **ama** bî-ħabersin
Baña sen gerçi dîvâne didüñ nām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 136). [ama,]

amān: *Yardım istenildiğini anlatan söz, imdat.*

1. Amānı yok ne pîre ne civâne
Ne bir dil-ħaste pîre hürmeti var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104). [amānı, -ı]
2. Boyanur ‘ālemüñ sîmâsı kâna
Cihân kim hünîdür yokdur **amānı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 3). [amānı, -ı]

amān vir: *Canını bağışlamak, öldürmemek, merhamet etmek.*

1. Dilüñe iyilemez mi nâle te’sîr
Amān virseñ n’ola bu derd-mende (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 25). [amān vir, -se, -ñ]
2. Amān virdi ķodı elden şikārı
Didi rây ile ķurtarduñ bu cāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 36). [amān vir, -dı]
3. Amān virme başın ķat‘ iyle şem‘ün
Baña hûşdur öñüñde mürde yatam (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 104). [amān vir, -me]

amān vir: *Rahat vermek, serbest bırakmak.*

1. Amān vir ey ecel müsta‘cil olma
Temâyül yaraşur sen serve ammā (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 4). [amān vir,]

‘amel: *İş, davranış, eylem.*

1. Şaçı tāvüs-ı cevlandıır meşelde
‘Uķāb-ı âfet-i cāndur **‘amelde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 146). [‘amelde, -de]

2. İrişmez merhemi bir pâre senden
Dükendi ṯakaṯum ḵalḏum **‘amelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 21*). [*‘amelden, -den*]
3. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya bu **‘amelden** iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 25*). [*‘amelden, -den*]
4. Eger şandal eger ‘anber eger ‘üd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 129*). [*‘amel,*]
5. Hevâ ile geçerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkānī **‘ameldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 121*). [*‘ameldür, -dür*]
6. Ecel geldi **‘amelden** gitdi ağla
Ĥamā’il iyle gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 10*). [*‘amelden, -den*]
7. Saña lâyıķ olan ‘afv u aţāḏur
Egerçi ayaĝa düşdüm **‘amelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 59*). [*‘amelden, -den*]

‘āmī: *Umum, genel, halk.*

1. Eger Mecnûn diyü çağıṟsa **‘āmī**
Uyuvirürdi kesmezdi kelāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 49*). [*‘āmī,*]

‘āmī: *Avamca, ileri gelenlerden olmayan, cahil, avama ait.*

1. Piyāz ehli olan **‘āmī** ne ĥazz iyleye selvādan
Fenā faķrıdır ey Ĥamdī sevādu’l-vech fi’d-dāreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [*‘āmī,*]

‘āmīl: *Amel eden; bildiklerini uygulayan, ibadet ve diĝer kulluk görevlerini eksiksiz yerine getiren.*

1. Şakın anuñ söziyle **‘āmīl** olma
Hemîşe bendün olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 8*). [*‘āmīl,*]

āmīn: *"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

1. Emīn olsun belādan diyen **āmīn**
Ėulaķ ṯutup bu kavle pīr-i maĥzūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 36*). [*āmīn,*]
2. Ėariķ-ı rahmet olsun diyen **āmīn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 208*). [*āmīn,*]

āmīn di: *"Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.*

1. Dil olup ṯaylasānı diye āmīn
Du‘āsı ĥall ider her müşķilātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 32*). [*āmīn di, -ye*]

‘āmīr: *Beni Amir kabilesi.*

1. İlüm ma‘mūr u **‘Āmirdür** ĥazīnem
Adum meşĥūr añılur mihr ü kīnem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*‘āmirdür, -dür*]
2. İlüm ma‘mūr u **‘āmirdür** ĥazīnem
Adum meşĥūr añılur mihr ü kīnem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*‘āmirdür, -dür*]

‘āmir ilī: *Beni Amir kabilesinin yaşadığı yer.*

1. Koyup anı geçüp yıl gibi esdi
Varup ‘Amir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 111*). [*‘āmir ilī, -ne*]

‘āmīrī: *Beni Amir kabilesindekiler.*

1. ‘Arabda ‘**Āmirī** olan güzelden
Güzel olmaz muḳarrerdür ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 183*). [*‘āmīrī,]*
2. Bilürsin her şanem kim ‘**āmīrīdür**
‘Arabda ḥüsn ü ḥulḳuñ sāḥiridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 179*). [*‘āmīrīdür, -dür*]
3. Ḳodılar ‘**āmīrīler** taḥt u tācı
O yola kim olur Mecnûn ‘ilācı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 171*). [*‘āmīrīler, -ler*]
4. Aña şerbet vireyin āb-ı tīḡi
Bunı bir ‘**Āmirī** çünkim iştıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 39*). [*‘āmīrī,]*
5. Bu ḡavḡâyı ḥikāyet iylediler
Ki ol mecnûn fetā kim ‘**Āmirī’dür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [*‘āmīrī’dür, -dür*]

ammā: *Ama, ancak, fakat.*

1. Amān vir ey ecel müsta‘cil olma
Temāyül yaraşur sen serve **ammā** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 5*). [*ammā,]*
2. Ben ḥöd senüñem **ammā** kimürsin ola sen de
Ḳaddün ‘alem-i bālā mānend-i ḳad-i ṭübā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 4*). [*ammā,]*
3. Ammā ki bilimen aña yarar üstühān mıdur
Ey Zeyd ‘Amr vāvı gibi yārdan raḳīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [*ammā,]*
4. Ümmī didiler ṭapuna **ammā**
‘Ālemde olur mı senden a‘lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 43*). [*ammā,]*
5. Egerçi nār-ı ‘aşḳuñ külḥanıdur
Riyāz-ı cānuñ **amma** gülşenidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 24*). [*amma,]*
6. Ḥalīfe-vār egerçi nāmı meşhūr
Ḥalefsuzlḳda **ammā** şem‘-i bī-nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 14*). [*ammā,]*
7. Olur gerçi dehānı nāfenüñ ḥuşk
Nihān olınmaz **ammā** nefḥa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 26*). [*ammā,]*
8. İdüp bir yüzden **ammā** ihtiyātı
Yüzine bağladı bāb-ı neşātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 11*). [*ammā,]*
9. Dü ḡamze oldılar remz ile ḡammāz
Raḳībe ḡā‘ib **ammā** şüret-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 42*). [*ammā,]*
10. Kelāmın meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ḡayret odı **ammā** ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*ammā,]*
11. Kelāmın meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ḡayret odı **ammā** ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 100*). [*ammā,]*
12. İdüñ **ammā** biraz bu ḡayrı te‘ḥīr
Ki bu türvende verde gerd iriştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 60*). [*ammā,]*
13. Olursa etmegümi yaḡa bandı
Vire mi atası **ammā** rızāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 87*). [*ammā,]*
14. Yabāna gitmez **ammā** rāyegānı
Hemān vech-i ma‘āşum budur ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 38*). [*ammā,]*

15. Niçün olduñ siyeh bāl u siyeh hāl
Menem mâtemde **ammā** sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 41*). [*ammā,]*
16. Senüñ катуңda **ammā** ol ھاٹädur
Ümidüm var ki kaçdun ola cāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 90*). [*ammā,]*
17. Acıdı tınmadı **ammā** ھاzerden
Belürdüke tıtuşmış perdeden āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 22*). [*ammā,]*
18. Oturur derd-mend ol yār-ı dil-bend
Nesīm-i şavtı **ammā** tāzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 41*). [*ammā,]*
19. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken kōndı **ammā** per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 113*). [*ammā,]*
20. ‘Adūlar gibi **ammā** bī-amānsın
Egerçi pistedür şīrīn dehānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 52*). [*ammā,]*
21. ‘Aşā-yı sebz aña **ammā** ne lāyık
Meger bīmār idüpdür bağırı dāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 8*). [*ammā,]*
22. Ciger-küşe ğamından dil-şikeste
Tağıtdı mālı **ammā** dirdi hūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 15*). [*ammā,]*
23. Nefes teng iñler **ammā** nitekim çeng
Bilin egmiş belālar yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [*ammā,]*
24. Didi gördüm fülān vādide anı
Adı vādīdür **ammā** gūra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 37*). [*ammā,]*
25. İtüñ var dirligi **ammā** senün yok
Çü ādem oğlın ādem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140*). [*ammā,]*
26. Melek şüretde **ammā** ma’nāda dīv
Be-şüret Yūsuf-ı dil-dāra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 48*). [*ammā,]*
27. Ney olmuş kaddı **ammā** ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 74*). [*ammā,]*
28. Yiri virāndur **ammā** kalbi ma’mūr
Karışmaz ḥalkā dā’im ‘uzlet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*ammā,]*
29. Erinüñ öldüğü **ammā** bahāne
Añar şivende ol pür-şive şüyü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 92*). [*ammā,]*
30. Anuñ bir ḥarfi **ammā** key ھاٹädur
Didüñ öldi falān kōdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 36*). [*ammā,]*
31. Yirinde sen esen ḳal saña cānı
Diseñ **ammā** şaḥiḥ idi kemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 39*). [*ammā,]*
32. Yayılup söylenürdi ḥāne ḥāne
Gül-i gülzār u ḥavlı pürdür **ammā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 127*). [*ammā,]*
33. Melek şüretde **ammā** ma’nīde dīv
Cihān ‘ayyārınūñ āl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 154*). [*ammā,]*
34. Necāt isterseñ **ammā** tūt kenārı
Bu deryā pür-neheng ü ejdeḥādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 180*). [*ammā,]*
35. Degül ḥüsnüñden **ammā** cān gözi dūr
Ḳazındı şüretün naḳşı cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 136*). [*ammā,]*
36. Ḳazınmaz ‘aşkun **ammā** levḥ-i cāndan
Bozar taşdan zemān şīrīn mişālīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 138*). [*ammā,]*

‘amr: *Amr bin Hişam veya Müslümanlarca bilinen adıyla Ebû Cehil.*

1. Kimi ‘Anter kimisi **‘Amr** u Ma’di
Buḥaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [*‘amr,]*
2. Ḳaşā’id nazm iderdi nitekim dūr
Adı Zeyd ille çāpük **‘Amr’e** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*‘amr’e,]*

‘amr vāvı: ‘Amr ismi yazılırken ismin sonunda bir vav harfi bulunur. □□□□ şeklinde yazılır.

1. Mülâzım ‘**Amr vāvı** gibi dā’im
Sibā’ anları kaplayup çü hālka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 112*). [‘amr vāvı,]
2. Ammā ki bilimen aña yarar üstühân mıdur
Ey Zeyd ‘**Amr vāvı** gibi yârdan raķib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9*). [‘amr vāvı, -ı]

‘amūd: Ar. is. Direk, sütun.

1. ‘Amūdı derd ü ğam u ğuşşadur tınāb-ı cefā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 10*). [‘amūdı, -ı]

añ: Dile getirmek, söylemek, hatırlatmak, yad etmek.

1. Mecnûn’ı da bir gün **aña** ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10*). [aña, -a]
2. Añub rahmetden iyle cānumı şād
Tapuñdan rahmet umarsam sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 74*). [añub, -ub]
3. Göñül çek **añma** hergiz nām-ı Leylî
Ki anuñ saña yok kalbinde meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 81*). [añma, -ma]
4. Anuñ küçek ğamından yok qarārı
Nice şabr idem **añup** ben nigārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 18*). [añup, -up]
5. İlüm ma‘mūr u ‘āmirdür ħazinem
Adum meşhūr **añulur** mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [añulur, -ıl, -ur]
6. Ğazel okur **añar** yār-ı ğazālî
Ne şi‘ri kim getürürdi zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 24*). [añar, -ar]
7. Buĥārı iyledi ya‘ni biĥāre
Añdukça derünün derd-i yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 7*). [añdukça, -dukça]
8. Şaķın bir gün **añarsın** sonra anı
Urup el-ķışşa Mecnûn destine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 80*). [añarsın, -ar, -sın]
9. Añup Leyla’yı anı şād iderdi
Kačan zıkr itse bir efsāne-i naĝz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 60*). [añup, -up]
10. Güc idüp aña ben āsāna kaçdum
Anı **añdum** işümi ben bitürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 13*). [añdum, -dum]
11. Ya seni öldürürem yā beni tîz
Yemin itdi **añup** ol Kirdġār’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 27*). [añup, -up]
12. Añup anı didiler cümle maĥzûn
Ki ol üftāde vü mehcūr u nā-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 22*). [añup, -up]
13. Eger toprak gerekse gel tenüm aç
Baña dırsın du‘ādan **an** revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 57*). [an,]
14. Kim andan bārī **añup** dökmedüñ yaş
Şaĝ iken itmedüñ ol pîre yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 18*). [añup, -up]
15. Belādan başına ğavġālar üşmez
Ev **añma** baña kim cāna kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [añma, -ma]
16. Ne ĥōş **añduñ** vefādan ben gedāyı
Benem bî-rāĥat u bî-yār u bî-‘ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 4*). [añduñ, -duñ]
17. Erinüñ öldügi ammā bahāne
Añar şîvende ol pür-şîve şüyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 93*). [añar, -ar]
18. Dilin süsen gibi ĥāmüş iderdi
Kačan kim yārın **añup** āh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 29*). [añup, -up]

19. Benüm cânım aña kurbân gerekdür
O var iken katumda **añma** cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43*). [*añma, -ma*]
20. Añup yârin ğamın yir aşikârâ
Gözinde âb-ı eşk ü dilde âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 10*). [*añup, -up*]
21. Hırâmân şanki Firdevsün tezervi
Añup mâziyi şükr-i hâle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 85*). [*añup, -up*]
22. Añup ol gevherün hüsünin ögerdi
O nevha kim kan ağladurdı sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 132*). [*añup, -up*]
23. Añup itdi o la'li lâle-rengi
Ol efgân kim delerdi taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 134*). [*añup, -up*]
24. Yirün **añduñ** revân olduñ cinâne
Güzel tûbâ idi kadd-i hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 150*). [*añduñ, -duñ*]
25. Olur ol bād-ı ğavġā-yı kıyâmet
Hacâlet **añup** itsen bir nefes âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 171*). [*añup, -up*]
26. Düşüp qalurdı ol şûride vü süst
Dönerdi nâka **añup** küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 8*). [*añup, -up*]
27. Ki düşsem ġarķ olup ben iştiyâka
Döner **añup** küçegin def'i nâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 14*). [*añup, -up*]
28. Dir idi hâlin **añup** iyleyüp âh
‘Aceb âvâre düşdüm hânümândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 20*). [*añup, -up*]
29. Anı bön düşdi şanur ehl-i bâzâr
Añup bî-çâre Mecnûn çeşm-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 67*). [*añup, -up*]
30. Çerâġın **andı** şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre râst çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 6*). [*andı, -dı*]
31. Atañ derdini itdi nevha da yâd
Senün bu ġurbetün hâlün **añup** hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [*añup, -up*]

ana: "A-na: o-na". Üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme hâl eki almış biçimi.

1. Yüz urup diseñ **aña** kim yile virdüğün göñül
Hûy idindi yilmegi büyuñla her ġâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [*aña,]*
2. Ola mı müyesser **aña** ey döst
Düşmenlerüm ile döst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 8*). [*aña,]*
3. Aña bindi çü kevineynün imâmı
Yidi meydânını çarhuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 56*). [*aña,]*
4. Hezâr nâz-ı na'imle aldı dâye
Kılup şehd ü şekkerler **aña** mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 54*). [*aña,]*
5. Peder çün gördi ferzendi cemâlin
Aña şükrâne virdi bunca mâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 58*). [*aña,]*
6. Güzellendükçe günden güne Leylî
Ziyâde oldı Qays'ın **aña** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 6*). [*aña,]*
7. Didi tutup elin tûr ey hevâ-dâr
Seni Leylî taleb iyle **aña** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 60*). [*aña,]*
8. Nasîhat iylediler **aña** muhkem
Dimişlerdür yevminden ya bir oġuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 86*). [*aña,]*
9. Benüm gibi çü yârın olasın pîr
Geçer fırsat bulınmaz **aña** tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 34*). [*aña,]*
10. Çü Ken'ân ola ġarķ-ı mevc-i hâ'il
Aña Nüh'ün gemisinden ne hâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 44*). [*aña,]*
11. Qarîn oldı **aña** bir nice ġam-ġîn
Belâda gendü gibi vâkı'a-bîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 11*). [*aña,]*

12. Yile virse kararın bād-ı endüh
Muķırr olmazdı **aña** illa ol kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 24*). [*aña,]*
13. Çıkup kūha ser-âgâz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi kūh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 26*). [*aña,]*
14. Aña kūçek kayusu Qays'a Leylî
Olur her hâtıruñ bir yâre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 15*). [*aña,]*
15. Ruḥ-ı Leylî çerâğ-ı 'âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn **aña** pervâne pür-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 40*). [*aña,]*
16. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şeker aķdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*aña,]*
17. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şeker aķdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*aña,]*
18. 'Acebdür kim **aña** ol merd-i 'âşık
Bu resme görünürdi nâ-muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 157*). [*aña,]*
19. Beni öldürmege **aña** şefî'em
Qanı âfet ki irse nâ-gehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 40*). [*aña,]*
20. Du'â itdi **aña** gendüye ilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 52*). [*aña,]*
21. Aña şerbet vireyin âb-ı tîği
Bunu bir 'Âmirî çünkim iştidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 38*). [*aña,]*
22. Anı ğamz itdi **aña** bir iki nâşî
Qatı hûn-rîzdür şemşîr gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 44*). [*aña,]*
23. Ne pervâ-yı şarâb u ne ğam-ı nân
Meger **aña** ğıdâ rûhâni idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 83*). [*aña,]*
24. Qul olmuş yâra ağyârından âzâd
Zihî ğam kim **aña** virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 91*). [*aña,]*
25. Yoğ ise uşda tîğ uş lâ'ubâli
İdem **aña** nevâziş baña lâyiķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 27*). [*aña,]*
26. El urmak olmaz **aña** evvel âhîr
Ulaşdum saña cānāndan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 22*). [*aña,]*
27. Aña da qatı yiller oldı buyruk
Anuñ-çün biz kıılırduķ dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [*aña,]*
28. Aña itmeye Nevfel' den şikâyet
Beyâbānda ne hâre qaldı ne hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 10*). [*aña,]*
29. Dil uzatdı **aña** çün niş-i faşşād
Ki ey zālîm seği gibi zebûn-ĝir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 22*). [*aña,]*
30. Ne hâşıl olur **aña** tütüyādan
Quzuyıçün qapa ĝürk-i beyâbān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 64*). [*aña,]*
31. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger evvel zamānda gelse Cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 26*). [*aña,]*
32. Nitekim qışsa-i Mecnûn u Ferhād
Olur âhîr deminde **aña** ta'yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 85*). [*aña,]*

ana: Anne.

1. Ben o miḥnet zādeyem kim dāye-i devrān beni
Besler **anamdan** toğaldan emzürüp şîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 4*). [*anamdan, -m, -dan]*
2. Resm ile tecāhül itdi Leylî
O miskîn **anaya** virdi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 8*). [*anaya, -y, -a]*
3. Görüp anı ırāqdan bildi Leylî
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 28*). [*anasına, -sı, -n, -a]*

4. Varup Leylî **anasına** didi tîz
Ki tâ şefkat ide cān pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 168*). [*anasına, -sı, -n, -a*]
5. Yüz urup istedi soñra ‘arûsı
Atası **anası** ol hoş-ñırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 57*). [*anası, -sı*]
6. Şan oğlı katına şefkatlu **ana**
Sürüp yüzine destin döstāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 46*). [*ana,*]
7. Çü vaşlı müşkil oldı yār-ı cānuñ
Anasına didi bir kimse Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 175*). [*anasına, -sına*]
8. Yiter saña cihānda meyl-i Leylî
Ne atañı **anañı** yād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 9*). [*anañı, -nı*]
9. Ayağından çeküp geh nevk-i hārın
Oğula **ana** miskîn şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 55*). [*ana,*]
10. Anañ da öldü tüt pür-derd ü miñnet
Evüñe gel atañ ocağını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [*anañ, -ñ*]
11. Qabûl iyle sehl iş gibi tütma
Dilegüm bu durur ey **ana** senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 75*). [*ana,*]
12. Anasın hem katına da‘vet itdi
Vaşıyyet kıldı aña açdı rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 64*). [*anasın, -sın*]

aña göre: *Ona göre.*

1. Nitekim şu‘m-ı şerbet bala göre
Ne tüterseñ **ana göre** koğar düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 127*). [*ana göre,*]
2. Hārîr **aña göre** gūyā dikendür
Cihānda tâbda üç nūra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 126*). [*aña göre,*]

ana neler toğurmuş: *Analar neler doğurmuş, ne güzeller ne yiğitler doğurmuş. Aşırı beğenme ifade eden bir deyim.*

1. Bu dünyādur neler toğurmuş ana
Hemān Leylâ mı gelmiş bu cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 91*). [*ana neler toğurmuş, -mış*]

‘anādîl: *Bülbüller.*

1. Kenāre çekmiş anı lāle küstāh
Olup gūyende-i meclis **‘anādîl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 19*). [*‘anādîl,*]

anahtar: *Kilit açacak alet.*

1. Sa‘adet bâbı kuflına **anahtar**
Baña iyle vefā ile nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 56*). [*anahtar,*]

anbār: *Ambar; genellikle tahıl saklanan yer.*

1. Kılurlar ‘ömrüñ **anbārını** sürāh
Ecel bir murğdur minķarı pülād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 80*). [*anbārını, -ı, -nı*]

‘anber: *Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde, güzel koku.*

1. Şaçı ‘**anber** teni kâfûra beñzer
Cemâli cân gülinden tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 22*). [*‘anber,]*
2. Tenine virdi anuñ reng-i ‘anber
Bu ‘**anberden** müferrih düzdi ma‘cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 13*). [*‘anberden, -den]*
3. Şaçı ‘**anber** қоһусı ‘anber-âmîz
İderse bir ağız ol gönca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 42*). [*‘anber,]*
4. Eger şandal eger ‘**anber** eger ‘ûd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [*‘anber,]*

‘anber-âmîz: *Amberlenmiş, amber sürülmüş (saç).*

1. Şaçı ‘anber қоһусı ‘**anber-âmîz**
İderse bir ağız ol gönca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 42*). [*‘anber-âmîz,]*

‘anber-âmîz: *Amber kokusu saçan.*

1. Benefşe tâze bitdi ‘**anber-âmîz**
Şabâ yiliyle sünbül itse bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 10*). [*‘anber-âmîz,]*

anca: *Ancak, yalnızca, sadece.*

1. Bulur dilber oқından **anca** râhat
Anuñ kim hicr elinden bağırı қандur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 146*). [*anca,]*
2. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel idüp **anca** mürâ ‘ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 199*). [*anca,]*
3. Tehî dilden figân iyledi **anca**
Қoyup şabr u қарарı zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 26*). [*anca,]*

ancak: *Ancak, yalnızca, sadece.*

1. Düşmen olup ilden beni тарһ itdi yabâne
Ağlamağa da қomadı gülmek degül **ancak** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7*). [*ancak,]*
2. Yoğ idi ҳarca **ancak** genc ü mâlı
Bu derviş idi ‘emmüsi tüvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [*ancak,]*

and iç: *Yemin etmek.*

1. Belâ-yı guşşada hem-һâline ol
Revân gam yimeyüp and içdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 129*). [*and iç, -di]*
2. Şon uci қahr idüp mağbûn düşürdüñ
Elüm тутup şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 35*). [*and iç, -dü, -ñ]*

and vir: *Söz vermek.*

1. Virüp andı didi ol arzū-mend
Hudā için ki yaratdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 102*). [and vir, -üp]

anda: O anda, o sırada.

1. Dürüş taqvāya oldur **anda** zāduñ
Bu dünyā kim işüñi gevher iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 144*). [anda,]

anda: Onda / Orada // O, işaret zamiri.

1. Zihî ‘aşk u kerāmet Bārek-Allāh
Koyup Leylâ’yı **anda** haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 105*). [anda,]
2. Saña **anda** ne menzil qor ne me’vā
Sefer ehli iseñ tür yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74*). [anda,]
3. Zerüñ **anda** şına ref’iyle şekki
Riyā gışşından olursañ selāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 28*). [anda,]

anda: Orada, o yerde.

1. Başuma yağduralı yağmurın şehāb-ı cefā
Cihān hārābesi bir vādidür ki **anda** dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [anda,]
2. Bilürsin gitdi göñlüm küy-ı yāre
Bulursın şāyed anı **anda** ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 20*). [anda,]
3. Şusuzlar nüş idüp nice qanardı
Yatur Mecnûn-ı ‘üryān **anda** bir yān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 81*). [anda,]
4. Derülüp güş iderlerdi güzeller
Hālāyık her tarafdan **anda** enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 51*). [anda,]
5. İderken **anda** cüst ü cū-yı naḥcır
Tuş oldu kühda Mecnûn’a nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 12*). [anda,]
6. Haber gönderdi gendü **anda** kaldı
Ki uş irdüm yanumca baḥr-ı āteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 22*). [anda,]
7. Du‘ā tozin veli **anda** şaçardı
O cānibden atılsa tır-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 112*). [anda,]
8. Ğarīb ü bī-nevā vü müstemendi
Ol **anda** kaldı yoḡ aḡyāra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123*). [anda,]
9. Ebed aḥvālin itdi **anda** taḥrīr
O levḥe yazılan kara yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 6*). [anda,]
10. Dilinde oldu her endühi efzün
Anuñla **anda** şöḡbet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 43*). [anda,]
11. Maḥabbet gösterüp iḥsān kılışdı
İledüp günde **anda** bir koyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 11*). [anda,]
12. Ne şerm-i yār var ne ḥavf-ı aḡyār
Eger **anda** tūrasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 41*). [anda,]
13. Varup iyerler idi **anda** zārī
Behişt-i dōstān oldu o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 194*). [anda,]
14. Varam **anda** içem vaşluñ şarābın
Gözüme nūr idüñ ey ḡayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 144*). [anda,]
15. Gelüp şihḡat bulurdi **anda** rencūr
Bu ḥāle çünki ḡalḡ āḡāh oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 200*). [anda,]

16. Şanasın her biri lû'lû'-yi menşûr
Sebîl itmiş Hâk **anda** selsebîlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 27*). [anda,]
17. Bu zevka bunların 'aşkı sebebdür
Çekerlerdi bular **anda** cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 71*). [anda,]

anda / onda / o: Ondan, oradan.

1. Anuñ-çün hâşıl olmaz **anda** dâne
Ola çün dânenün yirde şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 102*). [anda,]
2. Velî 'aşkum yolında toğru tirem
Ol ok kim **anda** yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [anda,]
3. Ne deñlü ola **anda** revnağ u nûr
Ço harf-i ta'nı kim devr-i Zuḥaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90*). [anda,]
4. Ne bâl u per kâdur **anda** ne pervâz
Hüner 'arız iylemek şimdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [anda,]

andan / ondan / o: Ondan, oradan.

1. İrer **andan** benüm cismüme yâre
Çabarsa ayağın altında her pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 42*). [andan, -dan]
2. Müşerref oldı **andan** güş-ı zanbağ
Zemîn-i sebz güyâ âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 58*). [andan, -dan]
3. Yeg **andan** ma'nide kelb-i muvâfık
Nice âdem ki nân u ni'metün yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 106*). [andan, -dan]
4. Uşanmazsın sen **andan** bu 'aceb tavır
Ger aşlun tâzî ise ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72*). [andan, -dan]
5. Kim **andan** bârî añup dökmedün yaş
Şağ iken itmedün ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 18*). [andan, -dan]
6. Niçün ol gitdi sen kâlduñ nişânı
Didi ğayret degül mi **andan** ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [andan, -dan]
7. Sunup **andan** yimedi bir nevâle
Tûrup ol h'ânı vahşe iyledi baḥş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 40*). [andan, -dan]
8. Uvat kim gelmez **andan** kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 146*). [andan, -dan]
9. Şunuñ kârüresin hem serd ider ol
Şikest olur semen simâsı **andan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 17*). [andan, -dan]
10. Gider ol revnağ-ı zîbâsı **andan**
Gezer reh-zen gibi küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 18*). [andan, -dan]
11. Çeküp gözlerüme **andan** yumasın
Beni yumağa şuyum eşk-i ter kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 78*). [andan, -dan]
12. Diler çıkmâğa **andan** bir behâne
Zebân-ı hâlden tûydu işâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 12*). [andan, -dan]
13. Ne cân vardur ki âḥîr göçmez **andan**
O gitdi biz daḥî gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [andan, -dan]
14. Ki **andandur** ümîd-i feth-i bâbum
Odur sultân-ı şer' ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 10*). [andandur, -dur]
15. Şeker ağzında şükr-i şehd-i Ḳuddûs
Geçüp **andan** 'urûc-ı sermediye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 63*). [andan,]

16. Revân zemzem gibi cûş itdüm **andan**
O merdüm ‘arz idüp ihlâş-ı hâşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 48). [andan,]
17. Dönüp **andan** eve ‘azm iylediler
O râzî şaklamadı ol güzel kız (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 166). [andan,]
18. Ya **andan** uçdı bir âvâre bülbül
Kazındı tüt ki bir hârfi kitâbuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 48). [andan,]

andan yeg: Ondan (daha) iyi.

1. Yeg andan kim ide benden kenâre
Yüz urup öpdi pây-ı serv-i nâzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 48). [andan yeg,]

andan yig: Geriye kalan.

1. Yig andan girye vü efgân u zârî
Kaçan kim hânde olmaya yirinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10). [andan yig,]

‘andel: Bülbül.

1. Kuru gavğa çeker bî-çare **‘andel**
Meşel bustânınuñ ehli ne hûş dir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 64). [‘andel,]

‘andelîb: Bülbül II Aşık.

1. Şorarken hâlin ol gül **‘andelîbüñ**
İşitmesün diyü ağıâr-ı bed-h’âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 56). [‘andelîbüñ, -üñ]
2. Güünden ayru düşmiş **‘andelîbem**
Şeb-i firâkât uzun çün zülf-i dil-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 8). [‘andelîbem, -em]

‘andelîb: Bülbül.

1. Kim söylemege hâlini evvel dehân gerek
Da‘vâ-yı aşk itme ço gavğâyı **‘andelîb** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 7). [‘andelîb,]

ane: Anne.

1. Didi âh iyleyüp ey miskîn **âne**
Size âhum irişmez irdi göge (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 184). [âne,]
2. Yüzüm levhı bulur anuñla şûret
Senüñle de **ane** yok şimdi kârüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197). [ane,]

a’nî: Arapça’da “demek istiyorum ki” anlamındaki kelime, eski metinlerde ya’nî yerine ve a’nî bihî (Bununla şunu kastediyorum) şeklinde nâdirenen kullanılmıştır.

1. amusı bir şudan ser-sebz ü t ze
Bular **a'n ** f r -ı Muştaf 'dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 67*). [*a'n ,*]
2. Cih n n fitnesiyle y re meft n
Es r-i zülf-i Leyli **a'n ** Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 15, Mısra 10*). [*a'n ,*]
3. Şıgardı **a'n ** fi-semmi'l-hıy tı
Niz r idüp anı firat rib tı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 16, Mısra 25*). [*a'n ,*]
4. Es r-i 'aşı-ı Leyli **a'n ** Mecn n
Ziy de oldu günden güne derdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 6*). [*a'n ,*]
5. B t-i mihr b-ı h cet-g h-ı mest n
ab b-i derd-i Mecn n **a'n ** Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 11*). [*a'n ,*]
6. Nazarlar g rdiler ' lem i ini
Hay l  yine-d rı **a'n ** Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 43, Mısra 5*). [*a'n ,*]
7. Şeh-i h b n-ı ' lem **a'n ** Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 68, Mısra 1*). [*a'n ,*]
8. Zer   d rr ile zeyn itdi m retteb
'Ar s-ı ' lem-i h sn **a'n ** Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 3*). [*a'n ,*]
9. H r b itdi n zar bir g lsit n 
Ki serv-i n z-perver **a'n ** Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 43*). [*a'n ,*]

a ul: Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.

1. Z l l oldur şusızlar i e anı
Du' dan **a ıla** sa k  rev n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*a ıla, -a*]
2. Z l l oldur şusızlar i e anı
Du' dan **a ıla** sa k  rev n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*a ıla, -a*]
3. Ölüm ma'm r u ' mird r h zinem
Adum meş r **a ıllur** mihr   k nem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*a ıllur, -ur, -*]

a ul: Hatırlanmak; bahsedilmek II hissedilmek.

1. a an  ıybetde **a ılsa ı** et  n yir
ılın  iyl r y z  ne merh b da (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 54, Mısra 108*). [*a ılsa ı, -sa, - *]

anu -  n: Bu sebepten dolayı, bu nedenle.

1. Ecel yili **anu -  n** iyledi  h
Turunca döndi   n s b-i gül- b  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 60*). [*anu -  n,*]

a ıla: Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

1.  ninden **a ılamayup** şord  n m n
Didi kim ben Selim-i 'Amir 'yem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 66, Mısra 22*). [*a ılamayup, -mayup*]

a ıla: Sanmak, zannetmek.

1. Anu -  n didi mecn ndur Mu ammed
M selm n  sefi  **a ıllar** m n f  k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 25*). [*a ıllar, -r*]

2. Velî divâne oldur ola hûd-kām
Beni div **añlama** kim div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 139*). [*añlama, -ma*]
3. Şaķın hûr **añlama** ol yâri zinhâr
İdesin hem aña benden selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 92*). [*añlama, -ma*]

añla: Zannetmek // düşünmek.

1. Uyan ğafletten ey ğāfil hevāyî
Hevā mı **añladuñ** ‘aşķ-ı Hudā’yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 14*). [*añladuñ, -du, -ñ*]

añla: Onla.

1. İlā ey der-mend-i lā’ubālî
İrüşdüñ qadre **añla** qadr-i hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 2*). [*añla,*]

anlar: Onlar, 3. çoğul şahıs zamiri.

1. Biri Leylā’ya **anlaruñ** baş egmez
Eline Leylî su koymağa degmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 89*). [*anlaruñ, -uñ*]
2. Çün āġāh oldılar qavm-i dil-ārām
İdüp **anlara** istikbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 50*). [*anlara, -a*]
3. Acıyup her birinüñ yandı cāmı
Ol **anlardan** ferāġat ‘aleminde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 119*). [*anlardan, -dan*]
4. Anuñ-çün oldı **anlaruñ** muṭā’î
Kişiye luṭf u ihsân pāsbandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 86*). [*anlaruñ, -uñ*]
5. Ara yirde uçardı şan hamāme
Virürdi **anlara** şevķi bu gūyā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 107*). [*anlara, -a*]
6. Getürdi cūşa deryā-yı vuḥuşı
Vuḥuş itdiler **anları** ihāṭa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 95*). [*anları, -ı*]
7. Mülâzım ‘Amr vāvı gibi dā’im
Sibā’ **anları** qaplayup çü ḥalkā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 113*). [*anları, -ı*]
8. Nişār iyler ol iki serv-i nāze
Çü Zeyd **anlarda** bu hûş zevķi gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [*anlarda, -da*]
9. Nihānî pîrden **anları** şordı
Ki bunlar kim sürerler zevķ-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 60*). [*anları, -ı*]
10. Çün āġāh oldılar qavm-i dil-ārām
İdüp **anlara** istikbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 50*). [*anlara, -a*]

anlar: Onlar, işaret zamiri.

1. Gül **anlardan** kızardı müliden anlar
Ne servüñ sāyesine varsa Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 110*). [*anlardan, -dan*]
2. Görüp Mecnûn bu şahşı kaldı ḥayrân
Revân **anlara** qarşu vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 21*). [*anlara, -a*]
3. Velî aķ güller açıldı hezārân
Görüp **anları** Mecnûn itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 5*). [*anları, -ı*]
4. Ol **anlara** musallaṭ çün Süleymân
Gürûh-ı vahşe eyle ḥukm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 34*). [*anlara, -a, -lar*]

5. Tuz etmek bulsam **anlara** virürem
Yimek hırşından oldu çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 62*). [*anlara, -a, -lar*]

ansuz: O'nsuz // Sevgili olmadan.

1. Ğaminsuz olmasun cānum cihānda
Belādūr cānuma **ansuz** cihān da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 42*). [*ansuz,*]
2. Ben **ansuz** oluram bî-çāre bî-kes
Musallaṭ iyleyen baña hevāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 96*). [*ansuz,*]

ansuz: Ansızın, birden bire.

1. Yağa kendüyi de bu cevre **añsuz**
Varup segbān-ı şāh ile bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8*). [*añsuz,*]

‘anter: Muallaka şairlerinden olup asıl adı Antere b. Şeddād b. Amr el-Absî (ö. m. 614 [?]) olan Arap şairidir.

1. Kimi **‘Anter** kimisi ‘Amr u Ma‘dī
Buḥaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [*‘anter,*]

anuñ: Onundur. (Hz. Muhammed'in).

1. Odur maḳşūd aña ‘ālem tufeylī
‘Urūc-ı ‘arş-ı ev-ednā **anuñdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 75*). [*anuñdur, -dur*]
2. Hürūc-ı ‘ālem-i ‘alā **anuñdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 76*). [*anuñdur, -dur*]

anuñ / onun / o: İşaret zamiri.

1. Eteğüñe daḫi el urmayam hiç
Geçüp **anuñla** bunca rüzgārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 55*). [*anuñla, -la, -nun*]
2. Felek **anuñla** gūyā tāze gülşen
O gıce çeşm-i Mecnûn-ı şādef-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 102*). [*anuñla, -la, -nun*]
3. Anuñla muḫkem olur ten ḫiṣārı
Ḫiṣārı aldı çün ceşş-i seḫāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 50*). [*anuñla, -la, -nun*]

anuñ boynına: Onun yüzünden, günahı onun boynuna.

1. Bu olan kanlar anuñ boynınadır
Meded bu baḫt-ı bî-bünyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 82*). [*anuñ boynına, -dur*]

anuñ daḫi: Onun da.

1. Hemān kara saçı ḫalmış libāsı
Anuñ daḫi perişān her pelāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 32*). [*anuñ daḫi,*]

anuñ ne kārīdur: *Onun karı mıdır, onun haddine mi?*

1. Ne kārīdur anuñ bu kethudāyī
Varı üç iki kanat biri kuyruk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 146*). [anuñ ne kārīdur,]

anuñ-çün: *Onun için, o sebeple.*

1. Anuñ-çün itdi Hālîk mülk kevnî
Odur sultân cihânda hâlk-ı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 72*). [anuñ-çün,]
2. Añuñ-çün mâlî harc itdü firāvân
Faķîre çok ‘atâlar itdi ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 61*). [añuñ-çün,]
3. Meger ‘aşk ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 74*). [anuñ-çün,]
4. Kaşı nûnı dilinde oldı meknûn
Anuñ-çün didiler Mecnûn'a mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 168*). [anuñ-çün,]
5. Hayâl itdi anı ebrû-yı Leylî
Hayâl itdi **anuñ-çün** Leylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 18*). [anuñ-çün,]
6. Saña **anuñ-çün** itdüm ârzûyî
Bulam hâk-i ‘Arab’da âb-ı rûyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 5*). [anuñ-çün,]
7. Hayâtumdur benüm yar için ölmek
Benüm fahrumdur **anuñ-çün** döğölmek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 40*). [anuñ-çün,]
8. Başum hûş olduğı gözümle her dem
Anuñ-çündür ki ağılar yâr için dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 50*). [anuñ-çündür, -dür]
9. Ruḥ-ı Leylî tarâvetde gül olmış
Dil-i Mecnûn **anuñ-çün** bülbül olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 44*). [anuñ-çün,]
10. Bu sırrı bilmez illâ ‘âlimü’l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 15*). [anuñ-çün,]
11. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhân sen **anuñ-çün** ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87*). [anuñ-çün,]
12. Meger kim haste olmuşdur seherden
Anuñ-çün yire başmağa ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 23*). [anuñ-çün,]
13. Anuñ-çün minber-i ağşâna çıktı
Elḥâna ki zanbak gûş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 28*). [anuñ-çün,]
14. İderdi aña Leylî kıssasın mağz
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel’e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 63*). [anuñ-çün,]
15. Anuñ-çün iyledüm şulḥ ile ḥile
Gelüp çün sağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 44*). [anuñ-çün,]
16. Aña da katı yiller oldı buyruk
Anuñ-çün biz kılırduḡ dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 149*). [anuñ-çün,]
17. O düşmen fetḥine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 151*). [anuñ-çün,]
18. Kılur ol kavm-i Leylâ’ya du‘ayî
Biz **anuñ-çün** ururuz tîḡ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155*). [anuñ-çün,]
19. Ki aña yatduğı yir âteş idi
Anuñ-çün nâle olup yâr-ı ğarî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 11*). [anuñ-çün,]
20. Felek Mecnûnı düşdi yîni derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 3*). [anuñ-çün,]
21. Anuñ-çün gözleri bîmâra döndi
Dir idi çekse ger meşşâta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 150*). [anuñ-çün,]

22. Anuñ-çün ağlayup şaçdı aña hāk
O demde boynına cevherlü boğmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 162*). [anuñ-çün,]
23. Sen **anuñ-çün** başarsın bağıruna taş
İrağ oldı saña ol nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 48*). [anuñ-çün,]
24. Anuñ-çün kimse katında yüzüm yok
Hemân biz görmedük bu derdi cānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 74*). [anuñ-çün,]
25. Ğam u derd ü belâ-yı intizāre
Sen **anuñ-çün** dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 49*). [anuñ-çün,]
26. Anuñ-çün vahşe oldum āşinā ben
Ol ādem-zāde kim ola münāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 104*). [anuñ-çün,]
27. Biter hāşıl **anuñ-çün** her birinden
Gider uyup şamān yile yabāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 100*). [anuñ-çün,]
28. Anuñ-çün hāşıl olmaz anda dāne
Ola çün dānenün yirde şebātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 102*). [anuñ-çün,]
29. Anuñ-çün gūş-māl itmek revādur
Barışmaz tevbe ile ‘aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 10*). [anuñ-çün,]
30. Anuñ-çün kişi didügiñ işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 90*). [anuñ-çün,]
31. Öpüp gözin **anuñ-çün** ohşar idi
Görüp çeşmin anuñ āyine-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 70*). [anuñ-çün,]
32. Anuñ-çün oldı anlaruñ muṭā‘ı
Kişiye luṭf u iḥsān pāsbāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 86*). [anuñ-çün,]
33. Anuñ-çün hāste Mecnûn hürrem idi
Egerçi āh idüp inlerdi geh gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 6*). [anuñ-çün,]
34. Anuñ-çün cān gibi gözden nihānem
Güzel āhūya beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 60*). [anuñ-çün,]
35. Anuñ-çün beñzedi nesrine verdüm
Egerçi ‘aşk ile ol oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 92*). [anuñ-çün,]
36. Tuz etmek yimez oldum ben daḥi uş
Anuñ-çün vahş ile dā‘im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 61*). [anuñ-çün,]
37. Anuñ-çün şaşt şāha lāyık oldı
Dil-i dil-ber ki ‘āşıkdur tamāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 128*). [anuñ-çün,]
38. Selām idi **anuñ-çün** anuñ adı
Ṭarık-ı ‘aşk içinde cüst ü çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 10*). [anuñ-çün,]
39. Anuñ-çün yog idi derdi belādan
Anı Hāk ḥalka hüccet iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 20*). [anuñ-çün,]
40. Anuñ-çün didi mecnūndur Muḥammed
Müselmānı sefh ānlar münāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 24*). [anuñ-çün,]
41. Anuñ-çün virmez idi Zeyd’e duḥter
O māl istedi virdi ‘emmüsi ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 54*). [anuñ-çün,]
42. Anuñ-çün hem-demüm āhū idüpdür
Boygı gerçi kemān olmuş esirem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 142*). [anuñ-çün,]
43. Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
Çün āvāz-ı raḥil ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 182*). [anuñ-çün,]
44. Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür
Meger eşrāt-ı sâ‘at gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [anuñ-çün,]
45. Anuñ-çün ḥaddi yok bi-intihādur
Kara baḥtum midur kim ğāyeti yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [anuñ-çün,]
46. Anuñ-çün oldı bu resme mü’essir
‘Arab kavmi içinde bu fesāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 124*). [anuñ-çün,]
47. Anuñ-çün kanı kurur erġuvānuñ
Alur tesbīhini elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 24*). [anuñ-çün,]
48. Anuñ-çün itdiler efgān vü feryād
Akıdup göz yaşın anı yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 192*). [anuñ-çün,]

49. Anuñ-çün oldılar āhirde yek mehd
Hem ol mehd-i mübārek oldı meşhūr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 198). [anuñ-çün,]
50. Belâ gelse **anuñ-çün** uşanurlar
Olur hizmet Muḥabbet olsa maḥdûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 20). [anuñ-çün,]
51. Ḥaber vir cānun için ey ḥaber-dār
Anuñ çün bu niyāzın iyledüm gūş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 121). [anuñ çün,]
52. Anuñ çün dīve beñzer cümle ḥūyi
Ne lâyiḳdur gurāba tu‘me-i bāz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 100). [anuñ çün,]
53. O da vahş ile tüttdi dāmen-i kūh
Ser-i kūhuñ **anuñ çün** tācı oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 39). [anuñ çün,]
54. Neñ öldi kim giyersin bu siyāhı
Didi **anuñ için** kim döndi devlet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 25). [anuñ için,]
55. Anunçün cūdına nisbet vücūdı
O dem kim ‘āciz ola anda Loḳmān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 22). [anunçün,]
56. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafāsı
Ṭur ey ḡāfil yile söygenme zinhār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 118). [anuñçün,]

‘ār: Utanç duygusu, utanma, çekinme.

1. Ciger-güşem ḳanı **‘ār** ile ḡayret
Saña lâyiḳ degüldür bu fazihet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 59). [‘ār,]
2. Ḡam-ı yāra düşen gözler mi **‘ārı**
Meger yārı ḡamından olan ‘ārī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 47). [‘ārı, -ı]
3. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Ḳanı ‘ırz u ḳanı ḡayret ḳanı **‘ār** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37). [‘ār,]
4. Belâ odında sen ben **‘ār** içinde
Otur dilden söyünsün āteş-i derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 44). [‘ār,]
5. Ḳara baḥtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dārı var ne yārı var ne **‘ārı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13). [‘ārı, -ı]
6. Ḳanı **‘ār** u ḳanı nām u ḳanı neng
Çün iyer rāyuña rāyet ḥilāfı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18). [‘ār,]
7. Revān oldı diyār-ı yāre bī-‘ār
Anuñ kim derdi vardur **‘ārı** n’iyler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9). [‘ārı, -ı]
8. Ne bir gün ehl-i beytūñ şād idersin
Ne nāmūsūñ ne **‘ārūñ** ḡayretūñ var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11). [‘ārūñ, -uñ]
9. Velī olmaz tekebbūr **‘ār** ehli
Ḥişāra varma ey yār-ı ḥişārī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 46). [‘ār,]

‘ār ehli: Ar namusa önem verenler, zahidler.

1. Kıza **‘ār ehli** olursa uzun yaş
Eger bī-‘ār olursa başına ṭaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 85). [‘ār ehli,]

‘ār it-: Utanmak.

1. Odumdan düşmenüm ḥoşnūd olupdur
Uşandı aḳrabā **‘ār itdi** benden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 51). [‘ār it-, -di]

‘ār iyle-: *Utanmak.*

1. O hōd ‘ār iylemezdi ol laḳabdan
Eger gūş itse biñ bī-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 45*). [*‘ār iyle-, -mez, -di*]

ara: *Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.*

1. Binüp sürdi revân biri bād-pāyı
Arayup Ḳays’ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 22*). [*arayup, -y, -up*]
2. Bilürsin gitdi göñlüm kūy-ı yāre
Bulursın şāyed anı anda **ara** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 20*). [*ara,]*
3. Araduğı remide nūr-ı dīde
Arayup seyr iderken şağ u şolı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 46*). [*araduğı, -duk, -ı*]
4. Nitekim kūh-ı Lübnan evliyāya
Ararken pīr-i maḥzûn seyr idüp kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 61*). [*ararken, -r, -ken*]
5. Her arada ümīdūñ **ara** iste
Nice nevmīd irer āḥir ümīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 56*). [*ara,]*
6. Eger **aransa** şahrā vü cibālī
İrem ol ravzaya dinse ḥaḳ ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 104*). [*aransa, -n, -sa*]
7. Ṭurup ‘azm iylediler Necd’e yārān
Ararken buldılar anı pūr-endūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 27*). [*ararken, -r, -ken*]
8. Bile uydurdi bir nice civānı
Aradı anı her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 31*). [*aradı, -dı*]
9. İki gören biri eḥvel kişidür
Odur ‘āşık ki ger **aransa** varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 17*). [*aransa, -n, -sa*]
10. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir kūh içinde zār u ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 16*). [*aradı, -dı*]
11. Arayu gitdi ol merd-i Ḥudā’yı
Segirdüp bād-pāyı deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 14*). [*arayu, -y, -u*]
12. Gezüp gāhī ḥarābe gāh ābād
Bir iki gün **aradı** her mekānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 77*). [*aradı, -dı*]
13. Aradı seyr idüp geh kūh u geh seng
Bir arada anı buldı yalıncaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [*aradı, -dı*]
14. Meger Mecnûn’a müştāk oldı ḥaylī
Aradı buldı Mecnûn’ı fütāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 37*). [*aradı, -dı*]

ara: *-da/-de, içinde.*

1. Bularuñ **arasında** nice duḥter
Kimisi āftāb u kimi aḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 129*). [*arasında, -sı, -n, -da*]
2. Ki gül-gün itdi cümle ṭağ u ṭaşı
Yatur seng **arasında** şanki ḥāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 83*). [*arasında, -sı, -n, -da*]
3. Nice vahşī **arasında** geçersin
Nice cevvin çekersin ṭaş u ṭağūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 74*). [*arasında, -sı, -n, -da*]

ara: *Ara, orta.*

1. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne **arada** Leylî vü Şîrîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 50*). [*arada, -da*]
2. Gidüp benlik bir oldum yâr ile bil
Ko kâli kim şığışmaz **araya** kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 64*). [*araya, -ya*]
3. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rûşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [*arada, -da*]
4. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak **arada** kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [*arada, -da*]
5. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rûşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [*arada, -da*]
6. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak **arada** kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 106*). [*arada, -da*]
7. Miyâncı buldı şulh **araya** düşdi
Kaçan ire fesâda tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 18*). [*araya, -ya*]
8. Döner **arada** câm-ı tiğ u hançer
Kılıç kâr itdi fark-ı her ferîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 26*). [*arada, -da*]
9. Arada haste Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ idi ‘âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 40*). [*arada, -da*]
10. Arada ihtilâf olmak ne müşkil
Senüñ ben mihrüñe cândan harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 26*). [*arada, -da*]
11. Arada var velî havf-ı münâfîk
Tenüm ma‘zûr tût ger olsa mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 218*). [*arada, -da*]
12. Diyâr-ı ‘âşîka peygâm-ı yârı
Gül ile bülbül **arasında** bî-kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 193*). [*arasında, -sında*]

ara: Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak; araştırmak, yoklamak.

1. Aradı gendünün divânesini
Gezerken deşti çün bād-ı şehîr-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 126*). [*aradı, -dı*]

ara: Ara, orta, iç ll dünya.

1. Ecel gürki **aradan** kapdı anı
Yıkıldı ravza-i hüsnün nihâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 34*). [*aradan, -dan*]

ara: Yer, mevki, mahal.

1. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol **araya**
Bu şöhrî irdi çün İbnü’s-Selâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 68*). [*araya, -(y)a*]
2. Aradı seyr idüp geh kûh u geh seng
Bir **arada** anı buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 25*). [*arada, -da*]

ara: İki kişi arasındaki ilişki, ilgi, alaka.

1. Aramızda bu deñlödür hemân fark
Ki anuñ süzi ocağı beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 54*). [*aramuzda, -muz, -da*]

ara-: Bazen, vakit vakit, ara sıra.

1. Belâ-yı nâgehâni atdı düşmen
Yitürdiler beni **arama** ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 63*). [*arama, -ma*]

ara-: Bulmaya çalışmak.

1. Felek kim cünbişi devri **aradı**
Sücûdı dâ'im itmekdür murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 33*). [*aradı, -dı*]

ara-: Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

1. Aradığı remide nûr-ı dide
Arayup seyr iderken sağ u solı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 47*). [*arayup, -y, -up*]

ara yir: Ara yerde; arada.

1. Ara yerde rakîb itden çoğ idi
Ol iki 'âşîka râhat yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 49*). [*ara yir, -de*]
2. Vücûdı ara yerde hürd u haşhâş
Yehûd şan lâledür bağrında dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 12*). [*ara yir, -de*]
3. Ara yerde oda yakdı cihâni
Ol iki sâz u yek söz u dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 124*). [*ara yir, -de*]

ara yirde: Ara yerde; arada.

1. Ara yerde bahâne mâtem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 116*). [*ara yirde,]*
2. Ara yerde ne Leylî var ne Mecnûn
Hemân kendüyedür 'aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [*ara yirde,]*
3. Ara yerde uçardı şan hamâme
Virürdi anlara şevkı bu güyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 106*). [*ara yirde,]*

arab: Arabistan.

1. Kâbâ'ilde şehîr idi **Arab'da**
Nesebde eşref ü a'lâ hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 7*). [*arab'da, -da*]
2. Oğuyup il ü şehri şöhrat itdi
'**Arab** seyyidlerini da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 100*). [*'arab,]*
3. 'Arabda bir ulu var idü meşhûr
Benî 'Âmir ili anuñla ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 3*). [*'arabda, -da*]
4. Meger Nevfel emîr idi '**Arab'da** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 1*). [*'arab'da, -da*]
5. Hünerde bî-naẓîr idi '**Arab'da**
Şadîka mûm idi â'dāya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 2*). [*'arab'da, -da*]
6. Beni de gendüyi de kıldı bed-nâm
'**Arab** hâkinde tâ ki kâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 107*). [*'arab,]*

7. Ele gül gibi aldı cām-ı gül-gün
‘Arab mihterleri darb urdı kûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 125*). [*‘arab,]*
8. ‘Arabda mu‘teberdür şulh u cengi
Şavaşa varsa tartışmış yarağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 104*). [*‘arabda, -da]*
9. Göçüp kondı hışâr-ı âhenine
‘Arab kavmi tolup anuñ ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 187*). [*‘arab,]*

‘arab: Arap kavminin genel adı.

1. Bizi rüsvây-i hâş u ‘âm idersin
‘Arab ta‘nı ile bed-nâm idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 76*). [*‘arab,]*
2. Ki ey nûr-ı dü-dide қо bu kârı
‘Arab ta‘niyle tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 4*). [*‘arab,]*
3. ‘Arab tavrı şarındı ter ‘imâme
Hemîşe Nevfel’e hem-şoĥbet oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 160*). [*‘arab,]*
4. Şavaş ĥadden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab seyyidlerî çün şîr-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 95*). [*‘arab,]*
5. Bulutlar içre güyâ berk-i raĥşân
Ol ebrin her ‘Arab aşlânı ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181*). [*‘arab,]*
6. Işığdan şu‘le çıkdı güllenden kıan
‘Arablar sînesin şemşîr-i Hindî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 81*). [*‘arablar, -lar]*
7. Ne duĥterler bulunur bu ‘Arab’da
Ėamu ‘âlî nesebde hem ĥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 87*). [*‘arab’da, -da]*
8. Yañılsam bu ĥaĥâyâ itsem içdâm
‘Arab iyeler beni ta‘niyle bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 154*). [*‘arab,]*
9. Bilürsin her şanem kim ‘âmirîdür
‘Arabda ĥüsn ü ĥulkuñ sâĥirîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 180*). [*‘arabda, -da]*
10. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzolmaz muĥarrerdür ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 183*). [*‘arabda, -da]*
11. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aĥrânüm ĥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*‘arab’da, -da]*
12. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aĥrânüm ĥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*‘arab’da, -da]*
13. Çerâğ-ı aĥter-i burc-ı sa‘âdet
‘Arab sâdâtınuñ ser-defterisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 3*). [*‘arab,]*
14. Ki ehl-i dil dilîr idi ‘Arab’da
Anuñ a‘lâ idi her yirde ĥadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 12*). [*‘arab’da, -da]*
15. O cānı gördi nûrānî cesedden
Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 11*). [*‘arab’da, -da]*
16. ‘Arab ĥālîn bu resme iyledi yād
Ki Mecnûn’uñ atası pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 2*). [*‘arab,]*
17. Yolarken ĥasret-i yâr ile müyî
‘Arabda âdet idi bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 95*). [*‘arabda, -da]*
18. Anuñ-çün oldı bu resme mü’essîr
‘Arab kavmi içinde bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 125*). [*‘arab,]*
19. Ėara gözi ki yağmacı ‘Arabdur
Cihāna fitne vü şûr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 143*). [*‘arabdur, -dur]*

a‘rāb: Arap kimse II siyah tenli Arap ırkına mensup kimse.

1. Bu kıışa düşdi iller dillerine
Perîşân oldu **A'râb** illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 30*). [*a'râb,]*

a'râb: *Arap halkı.*

1. Naşihat bu ki **A'râb** içre meşhûr
Benî Âmir ili hüsnîyle ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [*a'râb,]*
2. Bu yârân cümle **A'râbun** levendi
Ğalağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*a'râbun, -un]*
3. Bu yârân cümle **â'râbun** levendi
Ğalağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*â'râbun, -un]*
4. Ki **A'râb** ili yandı hâne hâne
Büt-i Yûsuf-cemâlûñ hüsnî kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 32*). [*a'râb,]*

'arab tavrınca otur-: *Yere bağdaş kurarak oturmak.*

1. Oturmuşdı 'Arab tavrınca ol mäh
Götürmüşdi hicâb-ı bâb-ı har-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 15*). [*'arab tavrınca otur-, -mış, -dı]*

arada: *Arada.*

1. Getüren şuyı od ile giderdi
Bu resme **arada** odlu haberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 121*). [*arada,]*
2. Arada pârelendi şulh câmı
Didiler kavm-i Leylî bu hitâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 32*). [*arada,]*

aradan: *Bulunulan yerden, ortalıktan.*

1. Aradan ğâ'ib oldı ol perî-vâr
Varup tenhâ bir arada oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 120*). [*aradan,]*

aradan: *Oradan.*

1. Perî gibi **aradan** yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 212*). [*aradan,]*

aradan git: *Oradan kaybolmak, yok olmak, bitmek.*

1. Baña vahdet gerek vuşlat gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 49*). [*aradan git, -di]*

aradan götür: *Oradan kaldırmak.*

1. Götürdi aradan ceng ü cidâli
Çekildi tîr-i kîne sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 32*). [*aradan götür, -di]*

aradan yit: Ortadan kaybolmak, yok olmak.

1. Belâsı düşmenüñ yitdi aradan
Çü sen ben perdesi ortaya girmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 50*). [*aradan yit, -di*]

‘arak-rîz: Terleyen, ter döken.

1. Sözi şekker dehâni şekker-engîz
Hâyâdan gül yüzi dâ’im ‘arak-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 156*). [*‘arak-rîz,]*

ārām: Durma, dinlenme, rahat, huzur.

1. Mecālüm kalmadı ārāma ey dōst
İñen üftāde oldı cān-ı mestüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 64*). [*ārāma, -a*]
2. Şovut göñlüñi dōgme āhen-i serd
Tutalum yok dilüñde şabr u ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 47*). [*ārām,]*
3. Ki ‘ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nāmlar bezminde ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 105*). [*ārām,]*
4. Enis ü rām u ārām u za‘îf ol
Bir iki gün ki mihmānam cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [*ārām,]*
5. Gidüp ārāmı kendü itdi ārām
Buyurdi pîre kim ey hōş-dem ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 116*). [*ārāmı, -ı*]

ārām: Issız yer.

1. Revān oldı remîde āramîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 86*). [*āramîde,]*

ārām it: Dinlenmek, istirahat etmek.

1. Gidüp ārāmı kendü itdi ārām
Buyurdi pîre kim ey hōş-dem ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 116*). [*ārām it, -di*]

ārām it: Durmak, dinlenmek; rahat etmek; karar kılmak.

1. Çerā-gāhuñ olıcağ gülşen-i dōst
O gülşende biraz ārām idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 67*). [*ārām it, -e, -sin*]

ārām kıl: Durgunlaşmak, sakin olmak.

1. İrişmez tozuma rahş olsa Şebdiz
Ne kılām n’ileyem kılma dil ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 25*). [*ārām kıl, -maz*]

arat-: Bir şeyi bulma işini başkasına yaptırmak, başkası eliyle buldurmaya çalışmak.

1. Perî gibi aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim **aratdı** Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 213*). [*aratdı, -dı*]

araya al: Kuşatmak, etrafını sarmak.

1. Yakından göricek bildi yalandı
Ol âhüyı alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 23*). [*araya al, -up*]

araya düş-: Fikir ayrılığı.

1. Ulular cem' olup araya düşdi
Şakındı âb-ı rüyı rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*araya düş-, -di*]
2. Ulular cem' olup araya düşdi
Şakındı âb-ı rüyı rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*araya düş-, -di*]

ārāyış: Zinet, süs.

1. Yüzün **ārāyışidür** heft bağun
Dilün āyine-i vech-i Hudā'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 158*). [*ārāyışidür, -i, -dür*]

ard: Art, geri, arka.

1. Sen de baña tolaşmañ ey **ardıma** firāk
Zülf ü ruħından ayru düşelden ħabībün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*ardıma, -ım, -a*]

ardınca: Arkasından, arkası sıra, peşinden.

1. Uyup **ardınca** bir kaç vahşî üşmiş
Neşîd okur o ħôş-āvāz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 18*). [*ardınca,]*
2. Öpüp iki gözinden itdi āzād
Yilüp āhûlar **ardınca** şitābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 73*). [*ardınca,]*

‘ārı: Arınmış.

1. O kim **‘āridür** andan yāri n'iyler
Çü qarşu geldi büy-ı küy-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [*‘āridür, -dür*]

‘ārı: (Bir şeyden) Kurtulmuş, soyunmuş olan, (o şeyi) üzerinden atmış bulunan.

1. Cihān pervālarından cānı **‘ārı**
Yanınca mūnis olmış vahş-ı şahrā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 14*). [*‘ārı,]*

‘ārı: Utanma, çekinme.

1. Ki ey nūr-ı dū-dide o bu kārı
‘Arab a‘niyle ap vir bize **‘ārı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 4*). [**‘ārı**,]

‘ārī ol-: Temizlenmek, uzak olmak, kurtulmak.

1. am-ı yāra düşen gözler mi ‘ārı
Meger yārı amından olan ‘ārī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 48*). [**‘ārī ol-**, -an]

‘ārif: Ârif, bilge kişi.

1. Degül **‘āriflere** maħfı bu ħālet
Ezeldendür ‘adāvet hem şadāķat (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 159*). [**‘āriflere**, -ler, -e]

‘ārif-i devr: Zamanın bilgini.

1. Hevāyī vü zaġal maġlûb-ı şehvet
Zarîf ü **‘ārif-i devr** idi belki (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 5*). [**‘ārif-i devr**,]

arın: Arınmak, temizlenmek.

1. Kerāmetle kılor ma‘şûķı ‘āşık
Arınsa ‘aşķ eger ġıll u hevādan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [**arınsa**, -sa]

arıt-: Yıkamak, temizlemek.

1. Hem ildi dikdi hem yudı **arıtdı**
Naşîķat itdi kim ey nūr-ı dide (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [**arıtdı**, -dı]

arka: Sirt, arka.

1. Öperdi çeşm-i mestin ‘āşıkāne
Hem **arķasın** ķaşurdı şefķat ile (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 49*). [**arķasın**, -sı, -n]

armagan: Armaġan, hediye.

1. Ĥadeng-i dilber aña **armaġāndur**
Çü dilber göndere ol armaġānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 148*). [**armaġāndur**, -dur]
2. Ĥadeng-i dilber aña armaġāndur
Çü dilber göndere ol **armaġānı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 149*). [**armaġānı**, -ı]
3. Ķabîle ħalkına ilk **armaġānı**
Çekildi çekmek içün ferş-i zibā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 78*). [**armaġānı**, -ı]
4. Getüre **armaġān** kuĥl-i ġubārı
Çıkup ħar-ġāĥdan āĥ ile her ġāĥ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 60*). [**armaġān**,]
5. Ayaġuñ tozı tāze **armaġāndur**
apuñ ĥaġrā-dimen ey Ĥızr-dāmen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 206*). [**armaġāndur**, -dur]

6. Kılur bad-ı şābā Çin **armağānı**
İki sünbül iki nergis iki tāk (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 30). [armağānı, -ı]

‘arş: Gökyüzü.

1. Zemîn ferşi bisāt-ı hikmetüñdür
Semā ‘arşı binā-yı kudretüñdür (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 24). [‘arşı, -ı]
2. Zihî ‘arş-ı mu‘allā ferş-i menkûş
İder ‘arşı şebāt ile mu‘ayyen (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 9). [‘arşı, -ı]

‘arşa: Yer, zemin, toprak.

1. Haşr u neşrûñ ‘arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sinemden bu te’sir-i firāk (Leylā vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 5). [‘arşasın, -sı, -n]

‘arş-ı mu‘allā: Yüce arş (İslām inancına göre göğün en yüksek katı)’ın kubbesi.

1. Zihî ‘arş-ı mu‘allā ferş-i menkûş
İder ‘arşı şebāt ile mu‘ayyen (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 8). [‘arş-ı mu‘allā,]

arşlān: Aslan.

1. Olup pençe-be-pençe dest-ber-dest
Bu mest **arşlānlaruñ** şavt-ı şedidi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 97). [arşlānlaruñ, -lar, -uñ]
2. Şanasın mest **arşlān** gezdürürdi
Gezer ‘avret ilüñ dervāzesini (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 50). [arşlān,]

art: Fazlalaşmak, çoğalmak.

1. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behāsın biñ biñ **artur** müşteriyüz (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80). [artur, -u, -r]
2. Beni ol cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim ziyāsı **arta** cem‘ün (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 103). [arta, -a]
3. Ğam u ğuşşa dilinde oldı tāze
Göñül sevdāsı **artup** aşdı serden (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 5). [artup, -up]
4. Hem **artar** od gibi ‘aşk-ı nihānum
Bu odı kim ne taş örter ne toprak (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 110). [artar, -ar]
5. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behāsın biñ biñ **artur** müşteriyüz (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80). [artur, -ur]
6. Ne cürmüm var ki **artar** her gün āhum
Seni sevmek günāh olursa şāhum (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72). [artar, -ar]
7. Eger görseñ dañi **artardı** zevkuñ
Didi Mecnûn ana ey fitne-sāzī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 156). [artardı, -ar, -dı]

artık: Bundan böyle, nihayet, artık.

1. Kamu t̄alibde Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un **artık** kalbi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*artık,]*
2. Kamu t̄alibde Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un **artık** kalbi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*artık,]*
3. Yanaram bir adım ger **artık** atam
Yatur gâfil o çüftüm gerçi hufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 118*). [*artık,]*

artuk: Başka.

1. Esîre yaraşur zencîr ü zindân
Seni sevmekden **artuk** yok günâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 71*). [*artuk,]*
2. Hemân âhından **artuk** hem-demi yok
Ġarîb ü derd-mend ü zâr u miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 66*). [*artuk,]*

artuk: Fazla.

1. Bir **artuk** oldu t̄ut катунда vahşî
Kul idinmek benüm gibi civânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58*). [*artuk,]*
2. İşinden artuk oldu sözi şad-bâr
Bulut gibi kararup gitdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 210*). [*artuk ol, -dı]*
3. Ki Mecnûn'dan daġi Mecnûnrağdur
Anuñ derdinden artuk oldu derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 91*). [*artuk ol, -dı]*

artur: Arttırmak, çoğaltmak, ziyadeleştirmek.

1. Meh-i nev artururdu her cününü
‘Acebdür fırkati **arturdu** bunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 64*). [*arturdu, -dı]*
2. Meh-i nev **artururdu** her cününü
‘Acebdür fırkati arturdu bunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 63*). [*artururdu, -urdu]*
3. O ‘aşkı **artur** itdükce beni hest
Diri oldukça ġam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32*). [*artur,]*
4. Dilümde ‘aşkuñ **arturdu** harâret
Baña ma‘nî yiter şûret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 46*). [*arturdu, -dı]*
5. O ġonce **arturduğca** nâz ü ġuncı
Şarardı çehre-i Kays’uñ turuncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 9*). [*arturduğca, -duğ, -ca]*

aru: Arı hayvanı.

1. Ki incinmeyesin ilden hemîşe
Aru kim götürür şokmağâ neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 97*). [*aru,]*

‘arûs: Süslenmiş gelin.

1. Düzen kışşa ‘ arûsınuñ cemâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 1*). [*‘arûs, -ı, -nuñ]*

‘arūs: *Gelin.*

1. Ne fer vire **‘arūsa** hūsn-i mäder
Çün ola zıst-şüret ey birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 39*). [*‘arūsa, -a*]
2. Bu zîverden ufuk döndi **‘arūsa**
Hicāb aşdı gice vech-i ‘abūsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 3*). [*‘arūsa, -a*]
3. Yüz urup istedi soñra **‘arūsı**
Atası anası ol hōş-hırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 56*). [*‘arūsı, -ı*]
4. Bu kim mālın virüp ala **‘arūsı**
Okudı çün bu efsūnı ol āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [*‘arūsı, -ı*]
5. Götüren söz **‘arūsından** niķābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 1*). [*‘arūsından, -ın, -dan*]
6. Revān seyr itdi hūrşidūñ **‘arūsı**
Tırup İbnü’s-Selām āsūde hōş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 4*). [*‘arūsı, -ı*]
7. ‘Arūsıyçün müzeyyen kıldı maħmil
Çeküp pıl-i sepīde-i Mengelūsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 6*). [*‘arūsıyçün, -ı, -(y)çün*]
8. Yüzine jāleden lü’lū taķınmış
‘Arūsa beñzemış gülşende ol şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 17*). [*‘arūsa, -a*]
9. Mü’ezzin yā kenār itdi **‘arūsı**
Niçün dem-beste ola taḫl-ı şāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 24*). [*‘arūsı, -ı*]
10. Biri Rıḫvān biri cennet **‘arūsı**
Çekerler geh şarāb-ı hōş-güvārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 52*). [*‘arūsı, -ı*]

‘arūs-ı ‘ālem-i hūsn: *Güzellik aleminin gelini.*

1. Zer ü dürr ile zeyn itdi müretteb
‘Arūs-ı ‘ālem-i hūsn a’nī Leylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 3*). [*‘arūs-ı ‘ālem-i hūsn,*]

‘arūs-ı çerḫ: *Felek gelini.*

1. ‘Arūs-ı çerḫı çün meşşāta-i şeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [*‘arūs-ı çerḫ, -ı*]

‘arūs-ı mihr-i gerdūn: *Dünya güneşinin gelini.*

1. Mehi virdi dehān-ı ejdehāya
Seher-geh çün **‘arūs-ı mihr-i gerdūn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 123*). [*‘arūs-ı mihr-i gerdūn,*]

‘arż: (□□□) *i. (Ar. arż) 1. Yeryüzü, dünya.*

1. Üşe başuñna zenbūrı vebālı
Eger ğaşb idesin **‘arż** u ‘aķārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 135*). [*‘arż,*]

‘arż it: *Arz etmek, sunmak.*

1. Revān zemzem gibi cūş itdüm andan
O merdüm ‘arż idüp ihlāş-ı hāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 49*). [*‘arż it, -üp*]

2. İriş ol yāre ‘arż it bir nice rāz
Ki şorarsan eger hāl-i ğarībi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [‘arż it,]
3. Dilüm yok ‘arż ide hālümü saña
Tutalum başdan ayağa cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 102*). [‘arż it, -e]
4. Anuñ ‘ıtrı cihân u cāna besdür
Çınār-ı kâmetin ‘arż itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 65*). [‘arż it, -se]
5. Dönüp aḥvâlin itdi ‘arż u tekrîr
Ki ey iklîm-i ‘aşkuñ pâdişâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 88*). [‘arż it, -di]
6. Ki künc-i gencüñi ṭolu zer iyeler
Ḥabîşedür ki ‘arż itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 147*). [‘arż it, -se]
7. Rûh-ı Leylî çü ‘arż itdi çerâğın
Dil-i Mecnûn eritdi bağı yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 25*). [‘arż it-, -di]

‘arż it: Göstermek, sunmak.

1. Anuñla hem nihānî şoḥbet itdi
Gehî nāz ile ‘arż itdi ‘ızārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 73*). [‘arż it, -di]
2. Āvāre gibi bencileyin yār-ı nihāne
‘Arż itmek içün süzişini ‘āleme ḥurşid (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 3*). [‘arż itmek,]

‘arż iyle: Sunmak. II Açmak.

1. Ḳodı ‘ırzı cemâlin iyledi ‘arż
Görüp Mecnûn anuñ zibâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 66*). [‘arż iyle, -di]

‘arż iylemek: Sunmak, ifade etmek.

1. Ne bāl u per ḳalur anda ne pervāz
Hüner ‘arż iylemek şimdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 21*). [‘arż iylemek, -mek]
2. Ne bāl u per ḳalur anda ne pervāz
Hüner ‘arż iylemek şimdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 21*). [‘arż iylemek, -mek]
3. Saña ‘arż iyelerem diñle sözümi
O ‘ahdi kim senüñle itdüm ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 8*). [‘arż iyle, -r, -em]

arż u semā: Yer ve gök.

1. Du‘ā miḥrābıdır arż u semāya
Ḳaçan kim mevsim-i ḥac irdi ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 26*). [arż u semā, -(y)a]

‘arż-ı hāl: Hâlini arz etmek. Gönlünün dileğini söylemek, içini açmak.

1. Şokdı dü-ḥayretten ḳalem barmağın ağzına devāt
Yāra ‘arż-ı hāl içün itdüm çü taḥrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 10*). [‘arż-ı hāl,]
2. Nigāra ‘arż-ı hāl içün pey-â-pey
Dehân olmış öter ser-tā-ḳadem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 119*). [‘arż-ı hāl,]
3. Gerekmez virse bûy-i nev-bahārı
Bu resme nice biñ biñ ‘arż-ı hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 81*). [‘arż-ı hāl, -i]

4. Kılarum ‘arz-ı hâli ben şikeste
Nedür aḥvâlûñ ey yâr-ı qadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 182*). [*‘arz-ı hâl, -i*]

arz-ı mefrûş: Döşenmiş yeryüzü.

1. Şifasında ne ḥâcet ḥaste nabzı
Bisât-ı başıdır bu **arz-ı mefrûş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 7*). [*arz-ı mefrûş,]*

ârzû: Ar. İstek, gönül meyli.

1. Odından derd-mendûñ ğâfil olma
Baña didâr-ı dilber **ârzûdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 3*). [*ârzûdur, -dur*]

ârzû it-: İstemek, arzu etmek, meyletmek.

1. Saña anuñ-çün itdüm ârzûyı
Bulam ḥâk-i ‘Arab’da âb-ı rûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 5*). [*ârzû it-, -düm*]
2. İderler ârzû ol gül-şekerden
Şaçı la’lin umana pāk ider rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 36*). [*ârzû it, -er, -ler*]

ârzû-mend: Arzulu, hevesli, istekli.

1. Virüp andı didi ol **ârzû-mend**
Ḥudâ için ki yaratdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 102*). [*ârzû-mend,]*

aş-: Asmak, bir yere tutturmak.

1. Gice Leylâsı çünkim **aşdı** perde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 1*). [*aşdı, -dı*]
2. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ baş dilerseñ dāruña **aş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 67*). [*aş,]*
3. Atarsañ tîrûñi ḥāzır ciger de
Aşarsañ dāra bārî zülfüne **aş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 83*). [*aş,]*
4. Olur pür-derd nice nāz-perverd
Aşar ayvāyı müşkîn perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 31*). [*aşar, -ar*]
5. Dil-i Mecnûn gibi pür-ḥûn ider ol
Aşar âvenge anı ḥānelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 35*). [*aşar, -ar*]
6. Seḥer-geh çünki şarḡ-ı kırmızı-püş
Müzehheb güş-vārî **aşdı** der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 2*). [*aşdı, -dı*]
7. Bu zîverden ufuk döndi ‘arûsa
Ḥicāb **aşdı** gice vech-i ‘abûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 4*). [*aşdı, -dı*]

aş-: -den Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.

1. Taşup kan mevci **aşdı** püştelerden
Temevvüc iyledükce kan biḥārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 176*). [*aşdı, -dı*]

as: Yemek, aş.

1. Od ocağ yok ne yirde bişer **aşı**
Didiler merd-i zāhiddür bu meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8*). [*aşı, -ı*]
2. Velî ten kuvvetiniñ aşı nāndur
Didi ‘aşğ **aşına** ben şunıcağ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 117*). [*aşına, -ı, -n, -a*]

as: Bir kimseyi boğazına ip geçirip ayaklarını yerden keserek sallandırmak suretiyle öldürmek, idam etmek.

1. Atarsañ tirüñi hāzır ciğer de
Aşarsañ dāra bārî zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 83*). [*aşarsañ, -ar, -sa, -n*]

as: Haddinden fazla olmak, belirlenen sınırı, yada yeri geçmek.

1. Taşup **aşmış** başından mihr cüyü
Kış uyhusında kuş düşin kılup yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 90*). [*aşmış, -mış*]

‘asā: Uzun çomak, el değneği.

1. ‘Aşāsıdur sütün-ı dîn ü millet
Kaşı cān kıblesine tāk-ı mihrāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 30*). [*‘aşāsıdur, -sı, -dur*]
2. Elif başuma kaddüñsüz **‘aşādur**
Elemeler başı pāyān-ı belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 13*). [*‘aşādur, -dur*]
3. Elif hārfin bu güç yolda **‘aşā** kıl
Dehende Mūsā gibi ejdehā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [*‘aşā,]*
4. ‘Aşā olmasa durmazdı ayağı
Çiçekden baş çıkarmış gönce-i ter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 10*). [*‘aşā,]*

‘aşābe: Bir çeşit baş sarığı.

1. ‘Aşābe şardı derdinden serine
Behî bedri hilāle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 48*). [*‘aşābe,]*

āsān: Kolay, kolayca, zahmetsiz.

1. Ne var **āsān** okursañ zāhirin sen
Benümle yār olan bî-hād gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 70*). [*āsān,]*

āsān iyle: Kolaylaştırmak.

1. Ki āsān iyledüñ düşvār kārı
Başuñ şağ ola yüceldi külāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*āsān iyle, -dü, -ñ*]

āsān ol: Kolay, zahmetsiz olmak.

1. Ki ol müşkil iş oldı aña āsān
Meger bir gün o sultān-ı gāzab-nāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14*). [*āsān ol, -dı*]

āsāna kaç: Kolaya kaçmak, kolayı seçmek.

1. Güc idüp aña ben āsāna kaçdum
Anı aındum işümi ben bitürdüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 12*). [*āsāna kaç, -dum*]

‘aşā-yı nā-tüvān: Gücsüz asa, dayanıksız değnek.

1. Düşe bī-gāne destine mekānı
Ele alup ‘aşā-yı nā-tüvāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 29*). [*‘aşā-yı nā-tüvān, -ı*]

‘aşā-yı sebz: Çimenliğin asası.

1. ‘Aşā-yı sebz aña ammā ne lāyık
Meger bīmār idüpdür bağırı dāğı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 8*). [*‘aşā-yı sebz,]*

‘ases: Gece bekçisi.

1. Ben oldum mübtelā-yı habs-ı perde
O fāriğ pāsbān ile ‘asesden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 99*). [*‘asesden, -den*]
2. Aña göstermez illā rüy-ı serdi
Serāy-ı Leylī bir şeb ol ‘asesden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 19*). [*‘asesden, -den*]
3. Sibā‘ anı korurlar şan ‘asesler
İrağdan her ki aña olsa nāzır (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 178*). [*‘asesler, -ler*]

aşhāb: Dost.

1. İderdi ol ‘adūya dest-būsı
Eger öldürse Leylī haylin aşhāb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 127*). [*aşhāb,]*
2. Anı yurdu akıdup dīdeden āb
Eger aşhābı kuvvet bulsa deste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 129*). [*aşhābı, -ı*]

aşhāb: Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar.

1. Şadā-yı na‘ra tıldı āsumāna
Öz aşhābiyle sālār-ı kabīle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 13*). [*aşhābiyle, -i, -(y)le*]

aşhāb-ı ‘aşk: Aşıklar.

1. Beni ser-halkā kıl aşhāb-ı ‘aşka
O halkā içre dā‘im geçe çağum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 64*). [*aşhāb-ı ‘aşk, -a*]

ashāb-ı nevfel: *Nevfel'in kişileri. II Nevfel'in ordusu.*

1. Şalup **aşhāb-ı Nevfel** üzre tâzi
Mübârizler hürüş u cûşa geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 58*). [*aşhāb-ı nevfel,]*

‘āşî: *Allah'ın emirlerine uymayan, günahkâr (kimse).*

1. Ne geldi bilmezem benden cevâbı
Bu dem kim **‘āşî** nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [*‘āşî,]*

‘āşî: *İsyan eden, itaat etmeyen.*

1. Şefâ‘atden dem ura Fahr-ı ‘âlem
Zâ‘îf ümmetlerinden cümle **‘āşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 27*). [*‘āşî,]*

āsib: *Belâ, âfet, musibet, kötülük, felâket, zarar.*

1. Kân olsun lezzet alursam ruṭabdan
Firâk-ı gâbgâbindan görsem **āsib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 101*). [*āsib,]*
2. Ne şu virür bulunur hâste olsun
Beni öldürse bir hûn-h‘âr **‘āşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 55*). [*‘āşî,]*

‘āşık: *Âşık, seven kişi.*

1. Derd-i dil ser-mâyesidür iki nesne **‘āşıkā**
Birisi anuñ belâ-yı hasret ü biri firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 7*). [*‘āşıkā, -a]*
2. Zihî **‘āşık** ki müstağnî temâşâ-yı tecellâdan
Cemâl-i ‘aşkı her lahza teferrüc iyleyen **‘āşık** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 2*). [*‘āşık,]*
3. Zihî **‘āşık** ki müstağnî temâşâ-yı tecellâdan
Cemâl-i ‘aşkı her lahza teferrüc iyleyen **‘āşık** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 3*). [*‘āşık,]*
4. Vaşl-ı yâre irişen **‘āşık** niçün hāmûş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*‘āşık,]*
5. Pervâne-vâr **‘āşık** olan bî-fiğân gerek
Aḥvâl-i sūziş-i cigeri şorma şem‘adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 8*). [*‘āşık,]*
6. Kâmu **‘āşık** irer maḥbûba senden
Ṭaleb kuldân ‘inâyet ḥâzretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 4*). [*‘āşık,]*
7. Cemâl-ı lûṭfunuñ hem **‘āşıkıdur**
Ben itdüm anı kim baña sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 56*). [*‘āşıkıdur, -ı, -dur]*
8. Günüñ ‘ıyd u giceñ kâdr oldı **‘āşık**
Eger qalbüñ ola çün şubḥ-ı şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [*‘āşık,]*
9. Egerçi âdem olmaz **‘āşık** olmaz
Velî Mecnûn mişâli şâdık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 31*). [*‘āşık,]*
10. Kâpuñda tûtalım biñ ola **‘āşık**
Ṭapuña nâm-ı ma‘şûka ne lâyıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 73*). [*‘āşık,]*
11. Didi bilmem daḥi ben Tañrı ṭanıq
Nedür ma‘şûka n‘olur ‘aşk u **‘āşık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [*‘āşık,]*
12. Görüb birbirini ol iki **‘āşık**
İki yâr-ı muvâfiq iki sâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 17*). [*‘āşık,]*

13. Ara yirde rakib itden çoğ idi
Ol iki **'aşıka** rahat yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 50*). [**'aşıka**, -a]
14. Kalendar-meşreb ü lâubâli **'aşıķ**
Belâdan pür şafâdan hâli **'aşıķ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [**'aşıķ**,]
15. Kalendar-meşreb ü lâubâli **'aşıķ**
Belâdan pür şafâdan hâli **'aşıķ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [**'aşıķ**,]
16. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice **'aşıķ** yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [**'aşıķ**,]
17. Kalendar-meşreb ü levbâli **'aşıķ**
Belâdan pür şafâdan hâli **'aşıķ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [**'aşıķ**,]
18. Kalendar-meşreb ü levbâli **'aşıķ**
Belâdan pür şafâdan hâli **'aşıķ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [**'aşıķ**,]
19. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice **'aşıķ** yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [**'aşıķ**,]
20. Çü aldı bu cevâbı pîr-i mahzûn
Didi **'aşıķdur** oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [**'aşıķdur**, -dur]
21. Çü aldı bu cevâbı pîr-i mahzûn
Didi **'aşıķdur** oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [**'aşıķdur**, -dur]
22. Zihî **'aşıķ** ki bulup 'aşk-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 1*). [**'aşıķ**,]
23. Vücüdumdan hevâsın neşr ide Hâķ
Belâdur **'aşıķa** her zindeġânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 107*). [**'aşıķa**, -a]
24. Baş açup karşı varur gerd-i yâra
Ki ol toz **'aşıķun** tâc-ı serîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 71*). [**'aşıķun**, -uñ]
25. Ne derdüm var rakibüñ harbesinden
Şu **'aşıķ** kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 21*). [**'aşıķ**,]
26. Kes anı kim olasın merd-i ġazî
Şu **'aşıķ** kim ola kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 27*). [**'aşıķ**,]
27. 'Aceb mi baş açarsa tiġ-ı tîze
Tutarsan **'aşıķuñ** başına tiġi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 23*). [**'aşıķuñ**, -uñ]
28. Egerçi **'aşıķa** efsûs iderdi
Zenaġdânı ki mihmâna kuyudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 42*). [**'aşıķa**, -a]
29. Egerçi ġamzeden dil vire Allah
Kaşıyle **'aşıķuñ** hâlini yoklar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 39*). [**'aşıķuñ**, -uñ]
30. Kimin nây itdi 'uşşâķuñ kimin çeng
Ol iki **'aşıķuñ** nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 127*). [**'aşıķuñ**, -uñ]
31. 'İmâret iylar idi ol ġarâbı
Ki ey âvâre **'aşıķ** itme ta'cîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 71*). [**'aşıķ**,]
32. Velî **'aşıķlara** kûh-i girândur
Anı yüz nâz ile beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 18*). [**'aşıķlara**, -lar, -a]
33. Kılursın sen 'adü ġayline meyli
Didi çün **'aşıķa** ġaşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 137*). [**'aşıķa**, -a]
34. 'İvâz kılsam yaraşur aña cânı
Çün ata döst desti **'aşıķa** taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151*). [**'aşıķa**, -a]
35. Nice ma'sûķ u **'aşıķ** var cihânda
Cihânda çarġ-ı ġaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [**'aşıķ**,]
36. Vara aġyâra **'aşıķ** kâla nâçâr
Baña kalmadı bundan özge ġile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 132*). [**'aşıķ**,]
37. Olur **'aşıķlara** pür-ġûn piyâle
Deġân-ı yârdan çün dür ola cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 90*). [**'aşıķlara**, -lar, -a]
38. Gömüldi tût ki bu **'aşıķ** giriftâr
Baña dîrsin iriş vaķt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 52*). [**'aşıķ**,]
39. Anuñ ol tevbesine ġuş-mâlî
Ki tevbe **'aşıķa** 'ayn-ı ġaġâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 9*). [**'aşıķa**, -a]

40. Kõmadı ‘**âşık**ı tevbe naşûhı
Sürüp hâke yüzün ol ‘âşık-ı pāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 112). [‘âşıkı, -a]
41. Yetim ü ‘**âşık** u Mecnûn-ı miskın
Çü fâriğ oldı pîrûn mâteminden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 4). [‘âşık,]
42. İki gören biri ehvel kişidür
Odur ‘**âşık** ki ger aransa varı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 17). [‘âşık,]
43. Ki ‘**âşık** mağz olup ma‘şûk ola pōst
Baña hōşdur niķāb-ı dōst olmak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22). [‘âşık,]
44. İderlerdi olarda merhābāyı
O ‘**âşık** çün cihāndan vahşet itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57). [‘âşık,]
45. Eger virmezseñ uş gitdüm esen kal
Haberden ‘**âşık** oldı çün haber-dār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 45). [‘âşık,]
46. Yaşın tutmağ için giydüm kebūdı
Saña ben ‘**âşıkam** şādık muvāfık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 217). [‘âşıkam, -am]
47. Vişāle hā’ıl olmaz şüret-i beyn
Çü ‘**âşık** tuta Ev-ednāda menzil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 39). [‘âşık,]
48. Seni benden daḥi kimse ayırmaz
Olup ma‘şûk u ‘**âşık** ‘aşk ile bir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53). [‘âşık,]
49. Baña hil’at yiter sevdā-yı dūdum
Şafāsı ‘**âşıkun** ol dem olur pāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 33). [‘âşıkun, -uñ]
50. Olur bi-çāre ‘uşşākuñ nevāsı
Seherde ‘**âşıkun** dil-ḥaste rūhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 49). [‘âşıkun, -uñ]
51. Anuñ-çün şaşt şāha lāyık oldı
Dil-i dil-ber ki ‘**âşıkdur** tamāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 129). [‘âşıkdur, -dur]
52. Ki mihmān oldı anuñ gibi mūya
Şınayup ‘**âşıkı** pîr-i hevāyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 149). [‘âşıkı, -ı]
53. Vücūdum ḥānesinde kalmadı raḥt
Bir oldı cümle ‘aşk u ‘**âşık** u dōst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159). [‘âşık,]
54. O ‘**âşık** itmedi Leyli’ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yārından ol māh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 72). [‘âşık,]
55. O ‘aşr içre meğer bir tāze ‘**âşık** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1). [‘âşık,]
56. Ri‘āyetler kılup sultānı gibi
Bu aña ol buña mā‘şûk u ‘**âşık** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15). [‘âşık,]
57. Kerāmetle kılur ma‘şûkı ‘**âşık**
Arınsa ‘aşk eger gill u hevādan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 20). [‘âşık,]
58. Şudan od yağdurur ol la’l-i dūr-bār
İşidüp ‘**âşık** ol āvāz-ı nāzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 45). [‘âşık,]
59. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp ‘**âşık** u ma‘şûka nāme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 105). [‘âşık,]
60. Biri ma‘şûkadur ol biri ‘**âşık**
Biri ‘ālemde ‘âşıklar şehidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 66). [‘âşık,]
61. Biri ma‘şûkadur ol biri ‘âşık
Biri ‘ālemde ‘**âşıklar** şehidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 67). [‘âşıklar, -lar]
62. Olurlar ‘aşkdan biñ kerre bizār
Odur ‘**âşık** ki görse bir belāyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13). [‘âşık,]
63. Beni ‘**âşıklar** üzre ḥüccet itdi
Severken ya’nı Mecnûn ḥüsn-i şüret (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 6). [‘âşıklar, -lar]
64. Bu yolda yok saña ṭa’n u melāmet
İlāhı cümle ‘**âşıklar** ḥaķı-çün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 31). [‘âşıklar, -lar]

‘âşık ol: Sevmek, tutulmak.

1. Esir oldu meger Mecnûn'a Leylî
Görüp Leylâ'yı Nevfel oldu 'âşık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 5). [‘âşık ol, -dı]
2. Bu anuñ kâni‘ olmuş şöhetine
Bunuñ ol ‘âşık olmuş şüretine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 188). [‘âşık ol-, -mış]

‘âşıkâne: Âşığa yaraşır şekilde II konusu aşk olan.

1. Bir iki beyt okıdı ‘âşıkâne
Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 4). [‘âşıkâne,]

‘âşıkâne: Aşık gibi, kendinden geçmişçesine.

1. Öperdi çeşm-i mestin ‘âşıkâne
Hem arkasın kaşurdi şefkat ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 48). [‘âşıkâne,]

âşikâr: Aşıkarca, alenen, açıkça.

1. Bu ‘aşkum müşkin aña âşikâr it
Getür serv-i hilâfı bî-hilâf it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34). [âşikâr,]
2. Şafâ-yı bâtın ile âşikâr ol
Yüceldüğüñce meylüñ zîre olsun (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 106). [âşikâr,]
3. Muhabbet âşikârâ iyler idi
Velî Leylî dilinde yâr-ı derdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 16). [âşikârâ,]
4. Bu cünbişden de döndi âşikâra
Selâmet terk idüp İbnü’s- Selâm’ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 40). [âşikâra,]
5. Añup yârin gamın yir âşikârâ
Gözinde âb-ı eşk ü dilde âzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 10). [âşikârâ,]
6. Anuñ lafzından oldu âşikârâ
Meger kim hâtırından geçdi bir gün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 10). [âşikârâ,]

‘âşık-ı bî-ihtiyâr: İhtiyarı, aklı başından gitmiş aşık.

1. Bilürsin ‘âşık-ı bî-ihtiyârem
Adum Mecnûn u bendüm âhenindür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 12). [‘âşık-ı bî-ihtiyâr, -em]

‘âşık-ı miskîn: Âciz, zavallı âşık.

1. Nevâle ‘âşık-ı miskîne hâl-i nâle yiter (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 1). [‘âşık-ı miskîn, -e]

‘âşık-ı pāk: Saf aşık.

1. Komadı ‘âşıka tevbe naşûhı
Sürüp hâke yüzün ol ‘âşık-ı pāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 113). [‘âşık-ı pāk,]

‘âşık-meşreb: Aşık yaratılışlı.

1. Var idi bir fetā ferzend-i Bağdād
Zarāfet ehli ‘aşık-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 3*). [*‘aşık-meşreb,]*

as(ı): *Asıl, esas, temel.*

1. Velî ten kuvvetiniñ **aşlı** nândur
Didi ‘aşk aşına ben şuncıak el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 116*). [*aşlı,]*

âşinâ: *Bildik, tanıdık, dost.*

1. Belâsuz olımaş ‘aşk **âşinâsı**
Ezelden ben ğaribüñ kütü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 16*). [*âşinâsı, -sı]*
2. Saña yâd oldı ğayre **âşinâ** yâr
Gülü gibi seni de virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 36*). [*âşinâ,]*
3. Üşüp yırtarlar idi şanki cellâd
Bu da‘vet etse görüp **âşinâyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 55*). [*âşinâyı, -y, -ı]*
4. Ğaribem lutfuñ ile **âşinâ** kıl
Neşidüñden baña lutf iyle bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 56*). [*âşinâ,]*
5. Senüñle ol sebebdan **âşinâyem**
Gülüp şem‘a gibi Mecnûn yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 62*). [*âşinâyem, -yem]*

âşinâ ol: *Dost olmak, tanıdık olmak, anlamak.*

1. Anuñ-çün vahşe oldum âşinâ ben
Ol âdem-zâde kim ola münâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 104*). [*âşinâ ol, -dum]*
2. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice çün yağa bir rüşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 108*). [*âşinâsı ol, -maz]*

âşinâyî: *Bildik, tanıdık, dost.*

1. Didi sizden murâdım **âşinâyî**
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*âşinâyî,]*
2. Didi sizden murâdım **âşinâyî**
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*âşinâyî,]*

âsitân: *Tekke, dergah.*

1. İlüñ hâcet-gehidür **âsitânı**
Cihân terkin başına tâc idinmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 20*). [*âsitânı, -ı]*

âsiyâb: *Değirmen, su değirmeni.*

1. Yürütdi başı üzre **âsiyâbı**
Nice Sāmān’ı bî-sāmān idüptür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 62*). [*âsiyâbı, -ı]*

āşiyān: Yuva, ev, mesken.

1. Der-i lütfuñda tutsun **āşiyāne**
Eger lütf idesin halka eger kahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 32*). [*āşiyāne, -e*]
2. Zihî tāvūs-ı gülzâr-ı cinânî
Ki Firdevs olmuş anuñ **āşiyânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 148*). [*āşiyânı, -ı*]
3. Cihetden taşra tıttı **āşiyâmı**
Refîk-ı pâke uçdı cân-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 38*). [*āşiyâmı, -ı*]

‘aşk: Aşk, candan sevme, muhabbet.

1. Genc-i nihâna mahzen olan bî-nişân gerek
Dil bende n’iylesün beni **‘aşk** iledi harâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 3*). [*‘aşk,]*
2. O dil kim **‘aşk** odından ola hâlî
Har-ı bî- ‘aql u dânişdür mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17*). [*‘aşk,]*
3. Gel ey tâlib ne şanursın bu **‘aşkı**
Olur mı gön demür gibi dimişki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [*‘aşkı, -ı*]
4. Anuñ kim **‘aşkı** vardur cevherinde
Sa’âdet tâci konmuşdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 15*). [*‘aşkı, -ı*]
5. Mecâzîsi ki **‘aşkuñ** kañtaradur
Hakîkî olsa âlâ manzaradur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 9*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
6. Belî **‘aşk** ile pürdür cümle eşyâ
Hakîkat ‘aşkıdur maqbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [*‘aşk,]*
7. Dilerseñ olasın **‘aşk** ile şeydâ
Okı efsâne-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 19*). [*‘aşk,]*
8. Cihânda gerçi **‘aşka** kışsa çokdur
Gam-ı Mecnûn’a benzer guşsa yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 29*). [*‘aşka, -a*]
9. Belî ‘aşk ile pürdür cümle eşyâ
Hakîkat **‘aşkıdur** maqbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 12*). [*‘aşkıdur, -ı, -dur*]
10. İden didârını **‘aşkuñ** temâşâ
Cemâl-i gayra gönliñ vire hâşâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 17*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
11. Meger **‘aşk** ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 73*). [*‘aşk,]*
12. Okurlar gayrılar esmâ vü ef’âl
Bularuñ dersi **‘aşk** u derd ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [*‘aşk,]*
13. Deberdüldükçe bu **‘aşkuñ** peyâmı
Pür itdi müşk gibi her meşâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 33*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
14. Didi bilmem dañi ben Tañrı tanığ
Nedür ma’sûka n’olur **‘aşk** u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [*‘aşk,]*
15. Baña hiç **‘aşk** ile töhmet dinür mi
Dañi ben bilmezem ‘aşkı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*‘aşk,]*
16. Baña hiç ‘aşk ile töhmet dinür mi
Dañi ben bilmezem **‘aşkı** yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*‘aşkı, -ı*]
17. Kõdum nağs-ı hürûfî sâde oldum
Çü **‘aşkun** derdine üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 38*). [*‘aşkun, -uñ*]
18. Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hak’dan
Kazı **‘aşk** u hevâ harfin sabağdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [*‘aşk,]*
19. Perî şanup seven dîv-i sepîdi
Olur âhir o **‘aşkun** nâ-bedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 52*). [*‘aşkun, -uñ*]

20. Belānuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Ğam ile ğuşşa şehrinüñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 5*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
21. Bular birbirinüñ ‘aşkında hayrân
Raķîb ortada fitne şankî şeytân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 47*). [*‘aşkında, -ı, -n, -da*]
22. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp ol ‘aşk u ğam divānesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 111*). [*‘aşk,]*
23. El üstünde tutar gönlüm belâyı
Vücüdüm ‘aşkınuñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 79*). [*‘aşkınuñ, -ı, -nuñ*]
24. Ölürsen istemez andan ħalâşı
Değül ‘aşk ol ki cismânî ğaraždur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 3*). [*‘aşk,]*
25. Anuñ ‘aşkı hayâl-i serseridür
Maĥabbet oldur ola câvidânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 6*). [*‘aşkı, -ı*]
26. Belâ-yı ‘aşk-ı Leylî’den ħalâş it
Çü ‘aşkuñ adını Mecnûn işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 57*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
27. Belâsuz olımaz ‘aşk âşinâsı
Ezelden ben ğaribüñ kütî ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 16*). [*‘aşk,]*
28. Beni ħandur o nûrûn eşmesinden
Nitekim iyledün ‘aşk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 31*). [*‘aşk,]*
29. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘âlemde ‘aşk olsun baña dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 35*). [*‘aşk,]*
30. O ‘aşkı artur itdükce beni hest
Diri oldukça ğam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32*). [*‘aşkı, -ı*]
31. Dileye ‘aşk-ı Leylî’den ħalâşı
O ĥôd başın açup ‘aşkın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 51*). [*‘aşkın, -ın*]
32. Yitem ben ħala ‘aşkum bi’s-selâma
Ziyâ feyz it muĥabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 28*). [*‘aşkum, -um*]
33. Ķulına luţf idici pâdişâhî
Beni ‘aşkumda irgür ol maĥâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 27*). [*‘aşkumda, -um, -da*]
34. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler ki geç ‘aşk u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [*‘aşk,]*
35. Ne ĥôş ol kim belâda ola dil-ĥôş
Degül çün ihtiyârî kârî ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 45*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
36. Oturmuş ĥalveti gibi siyeh-püş
O zâġî çün bu ‘aşk abdâlî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [*‘aşk,]*
37. Müşâbih na’rada divâne dîve
Ki ey büt ‘aşkınuñ divâne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [*‘aşkınuñ, -ı, -nuñ*]
38. Tıtuşup ‘aşkıña âhî tütündür
Vişâlî bağına yâd irmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 104*). [*‘aşkıña, -uñ, -a*]
39. Yalancılarda n’iyler ‘aşk genci
Çü terk itdün geçen ‘ahd u ħarârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 16*). [*‘aşk,]*
40. Belâ-yı ğamdan âzâd itmedün hiç
Senüñ ‘aşkuñ yolında geçdi çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 43*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
41. Ĥarâb olmasam âbâd olmazam ben
Beni benden şu resme aldı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 97*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
42. Ki ben yitdüm yirümde ħaldı ‘aşkuñ
Çü bende ħalmadı benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [*‘aşkuñ, -uñ*]
43. Zihî ‘aşk u kerâmet Bârek-Allâh
Ķoyup Leylâ’yı anda ĥaste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 104*). [*‘aşk,]*
44. Olur vahşî ħabî’at ehl-i nefret
Beni ser-tâ-ħadem ‘aşk âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 39*). [*‘aşk,]*
45. Ciger-ġüşen muĥîm-i ġüşe-i nâr
Eger ‘aşk itmeseydi itizârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 91*). [*‘aşk,]*

46. Ki iyler cevherinden toprağı zer
Seher-gehden irüp **‘aşkuñ** şabūhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 111*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
47. Tırâş olup ol şüret bu kıla bir
Didi bu **‘aşk** işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 15*). [**‘aşk**,]
48. Anuñ-çün beñzedi nesrine verdüm
Egerçi **‘aşk** ile ol oldı meşhür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 93*). [**‘aşk**,]
49. İlet luţf it o **‘aşk** âvâresine
Didi bunı vü itdi ‘azm-ı hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 154*). [**‘aşk**,]
50. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerçi oldı ol **‘aşka** nişâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 95*). [**‘aşka**, -a]
51. Atası mâtemi de oldı ser-bâr
Senün **‘aşkundan** olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 131*). [**‘aşkundan**, -un, -dan]
52. Seni benden dağı kimse ayırmaz
Olu ma‘şûk u ‘âşık **‘aşk** ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53*). [**‘aşk**,]
53. Dilümde **‘aşkuñ** arturdu harâret
Baña ma‘nî yiter şüret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 46*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
54. Tâpunuñ **‘aşk** içinde nâşırıyem
Egerçi hâluñam ben haste rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 24*). [**‘aşk**,]
55. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun gibi belâ vü **‘aşk** u zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87*). [**‘aşk**,]
56. Senüñ **‘aşkuñda** pür-şevk u şegâbdur
Senüñle şöhbete mî‘âdı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 98*). [**‘aşkuñda**, -uñ, -da]
57. Ağı da içsem ol **‘aşka** olur nüş
Zihî ‘işret ki câmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66*). [**‘aşka**, -a]
58. Kodayam nîm cür‘a kıla bâkî
Mey olmaz **‘aşkuna** nüş iyilesem hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 65*). [**‘aşkuna**, -uñ, -a]
59. Velî ten kuvvetiniñ aşlı nândur
Didi **‘aşk** aşına ben şunıcak el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 117*). [**‘aşk**,]
60. Vücüdüm hânesinde kalmadı raht
Bir oldı cümle **‘aşk** u ‘âşık u döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [**‘aşk**,]
61. Ne var ayru görinse kâleb ü pöst
Vücüdüm **‘aşk** olupdur pây-tâ-fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 161*). [**‘aşk**,]
62. Müdebbirler makâmın tuta ahmak
Kanı Mecnûn gibi **‘aşk** ile fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 29*). [**‘aşk**,]
63. Aduñ söyle seni fehmi itmen ünden
Tolupdur **‘aşk** ile bu çeşm ü güşüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [**‘aşk**,]
64. Muhibbümsin benim maḥbûbuñ ey döst
Benüm **‘aşkum** seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 53*). [**‘aşkum**, -um]
65. Niçün fehmi itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn beni **‘aşkuñ** alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 61*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
66. Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
Hemân kendüyedür **‘aşkuñ** çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 67*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
67. Olur ‘aşkuñ şafası bî-‘inâyet
Mücerredür bu kim **‘aşk** olsa şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [**‘aşk**,]
68. Kerâmetle kılar ma‘şûkî ‘âşık
Arınsa **‘aşk** eger gill u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [**‘aşk**,]
69. Geçer gâḥ çekmedin tutar kenâre
Bu hâlet ki âleti **‘aşk** u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [**‘aşk**,]
70. Velî **‘aşkum** yolında toğru tîrem
Ol ok kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 144*). [**‘aşkum**, -um]
71. Olur **‘aşkuñ** şafası bî-‘inâyet
Mücerredür bu kim **‘aşk** olsa şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 18*). [**‘aşkuñ**, -uñ]

72. Didüñ kim **‘aşk** her çüfti kılar tek
Gözetdüm ben de ol ıavr-ı qadımı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [**‘aşk**,]
73. Bu **‘aşkum** müşkin aña âşikâr it
Getür serv-i hilâfı bî-hilâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34*). [**‘aşkum**, -um]
74. Hemân **‘aşkuñ** idi varı vü kârı
Esüp bād-ı ecel çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 100*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
75. Senüñ **‘aşkuña** virdi cān-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ ol ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 96*). [**‘aşkuña**, -uñ, -a]
76. Sebük-pāy iyledi ‘azm-i beyābān
O **‘aşk** āvāresini buldı yāri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 15*). [**‘aşk**,]
77. Qazınmaz **‘aşkun** ammā levh-i cāndan
Bozar taşdan zemān şîrîn mişālîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 138*). [**‘aşkun**, -uñ]
78. Hikāyet kıldı halka ol haber-dār
Ki dünyāda olan **‘aşk** ile nā-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [**‘aşk**,]
79. Olur şāyeste şast-ı şehriyāra
Bu **‘aşk** ile şahîh olur saķāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [**‘aşk**,]
80. Nice egriye virdi istiķāmet
Şu kim **‘aşk** āteşiyle cān eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [**‘aşk**,]
81. Hüner vaktinde ol meydān eridür
Nice zehre girüp tiryāk ider **‘aşk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 103*). [**‘aşk**,]
82. Nice nā-pāke irüp pāk ider **‘aşk**
Nice acılara lezzet virür **‘aşk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [**‘aşk**,]
83. Nice nā-pāke irüp pāk ider **‘aşk**
Nice acılara lezzet virür **‘aşk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 105*). [**‘aşk**,]
84. Nice ‘ācizlere kıdret virür **‘aşk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 106*). [**‘aşk**,]
85. Bu zevķa bunlaruñ **‘aşkı** sebebdür
Çekerlerdi bular anda cefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 70*). [**‘aşkı**, -ı]
86. Olurlar **‘aşkdan** biñ kerre bizār
Odur ‘aşık ki görse bir belāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 12*). [**‘aşkdan**, -dan]
87. Anuñ başında yokdur bu kıyāmet
Riyā ‘aşkın Hüdā **‘aşkı** şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 19*). [**‘aşkı**, -ı]
88. Anuñ başında yokdur bu kıyāmet
Riyā **‘aşkın** Hüdā ‘aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 19*). [**‘aşkın**, -ıñ]
89. Yolında şābit oldı çekdi zaķmet
Hāķikat **‘aşkı** da‘vā idenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 9*). [**‘aşkı**, -ı, -ıñ]
90. Gel inşāf it hāzirdur haber-dār
Melāmet sengidür **‘aşkuñ** mihengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 27*). [**‘aşkuñ**, -uñ]
91. Cemī‘-i enbiyā hāķķı ilāhī
Bize ol **‘aşkuñı** iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 41*). [**‘aşkuñı**, -uñı]

‘aşk odı: *Aşk ateşi.*

1. Yürirsın ‘aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u temķin ola raķtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 52*). [**‘aşk odı**, -na]
2. Atar mı yārına tîr-i neberdi
O cān kim oldı ‘aşk odiyle maţbūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 143*). [**‘aşk odı**, -(y)le]
3. Ki bende ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem çün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 34*). [**‘aşk odı**, -na]
4. Gül-i gülzār ile tōlsa kenāruñ
Eritdi **‘aşk odı** kıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 153*). [**‘aşk odı**,]

5. Vücūdundan ola cānunda pervā
Yakup **‘aşk odı** idelden beni hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 121*). [*‘aşk odı,*]
6. Şorardı yārini kimi görürdi
Dilin **‘aşk odı** eyle iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 15*). [*‘aşk odı,*]

‘aşk u meşk: *Aşk ve meşk.*

1. Fünûn-i derd-i ‘aşkuñ nükte-dānı
Dimiş kim **‘aşk u meşk** olmaz nihānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 2*). [*‘aşk u meşk,*]

‘aşka düş: *Âşık olmak, sevdalanmak.*

1. ‘Aceb ‘aşka düşürdi ol civānı
Düşüp bu her iyü yavuz zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 4*). [*‘aşka düş, -ür, -di*]

‘aşka düş-: *Âşık olmak.*

1. Hemān zikri dilinde Leylî Leylî
Düşüp ‘aşka melāmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 19*). [*‘aşka düş-, -üp*]

āşkār: *Gizli değil, belli, meydanda, zahir.*

1. Behāsın vir şatun al **āşkäre**
Çü virdi bu cevābı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 58*). [*āşkäre, -a*]

āşkārā: *Açığa vurmak, gizlenmeden yapmak.*

1. Çeker pinhānī sāğar **āşkārā**
Ayağ elde vü el başda ciger hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 62*). [*āşkārā,*]

‘aşk-bāz: *Aşk oyunu, aşkla uğraşmak.*

1. Hûş öğretti cihāna **‘aşk-bāzī**
‘Irāk ile Hicāz’a bu terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 128*). [*‘aşk-bāzī, -ı*]
2. Bu yazıdır degüldür **‘aşk-bāzī**
Uzatmadın ecel cellādı desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 60*). [*‘aşk-bāzī,*]

‘aşk-ı ‘āşık: *Aşığın aşkı.*

1. Güneşdür **‘aşk-ı ‘āşık** cān u dilden
Kaçan mestūr ola bir pāre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 3*). [*‘aşk-ı ‘āşık,*]
2. Tuz etmek yi benümle yürüme aç
Egerçi **‘aşk-ı ‘āşık** kuvvet-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 115*). [*‘aşk-ı ‘āşık,*]

‘aşk-ı ezel: Başlangıcı olmayan aşk.

1. Hevâ adın götür ‘aşk-ı ezelden
Hicâbı aç cemâl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 15*). [*‘aşk-ı ezel, -den*]
2. Ya şehvet bâdesi nûşiyle mestem
Beni **‘aşk-ı ezel** sultân idüpüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 149*). [*‘aşk-ı ezel,*]

‘aşk-ı hakîkî: Gerçek aşk.

1. Görendir tañlayup lâ-ğavle kavli
Ki bu **‘aşk-ı hakîkî** bî-ğarazdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 119*). [*‘aşk-ı hakîkî,*]

‘aşk-ı hâs: Gerçek aşk, saf aşk.

1. Zihî ‘âşık ki bulup ‘aşk-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 1*). [*‘aşk-ı hâş, -ı*]

‘aşk-ı hudâ: Allah aşkı.

1. Uyan gafletten ey gâfil hevâyî
Hevâ mı anladuñ ‘aşk-ı Hudâ’yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 14*). [*‘aşk-ı hudâ, -yı*]

‘aşk-ı lâ’ubâlî: Ciddiyetsiz aşk. Ciddi olmayan sevgi.

1. Ata dede yolınca toğru gide
İrişüp itdi **‘aşk-ı lâ’ubâlî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 7*). [*‘aşk-ı lâ’ubâlî,*]

‘aşk-ı leyli: Leyla'nın aşkı. Leyla'ya duyulan aşk.

1. Çalış ‘ilm ü kemâle bu kemâli
Düşer mi şânüña **‘aşk-ı Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 16*). [*‘aşk-ı leyli,*]
2. Dileye ‘aşk-ı Leylî’den halâşî
O hûd başın açup ‘aşkın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 50*). [*‘aşk-ı leyli, -den*]
3. Ki sa’y ile kuculmaz mihr ile mâh
Anı da kıldı mecnûn **‘aşk-ı Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 31*). [*‘aşk-ı leyli,*]

‘aşk-ı mecnûn: Mecnun'un aşkı.

1. Belâlar yıkdığı hâtırlar için
Huşûşâ **‘aşk-ı Mecnûn** hürmetiyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 37*). [*‘aşk-ı mecnûn,*]
2. Belâlar yıkdığı hâtırlar için
Huşûşâ **‘aşk-ı Mecnûn** hürmetiyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 37*). [*‘aşk-ı mecnûn,*]

‘aşk-ı nihân: Gizli aşk.

1. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihānum
Bu odi kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 110*). [*‘aşk-ı nihān, -um*]

‘aşk-ı şāfi: *Saf, temiz, halis aşk.*

1. Gül ile yāsemīni hem-liḥāf it
Ġalaṭ didüm o resme ‘aşk-ı şāfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 37*). [*‘aşk-ı şāfi,]*

‘aşk-ı ser-keş: *İnatçı aşk.*

1. Anuñ-çün gūş-māl itmek revādur
Barışmaz tevbe ile ‘aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 11*). [*‘aşk-ı ser-keş,]*

‘aşk-ı tamām: *Bütün aşk, tam aşk. II Gerçek aşk.*

1. Bunı şanmañ ki şehvānī marāzdur
O kim taḥşil ide ‘aşk-ı tamāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 121*). [*‘aşk-ı tamām, -ı*]

‘aşkun nārı: *Aşk ateşi.*

1. Ȳo bārī cāna geçsün nārı ‘aşkun
Boyun ṭutdum belāya başum açdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 46*). [*‘aşkun nārı,]*

aşl: *Asıl, temel, esas, hakiki, başlangıç.*

1. Yirün ‘ālemeddür ‘ālem gibi ol
Çü Ādem aşıldur zāt-ı şerifün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 143*). [*aşıldur, -ı, -dur*]

aşl: *Soy, nesep.*

1. Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb ṭavr
Ger aşıun tāzī ise ey yegāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [*aşıun, -uñ*]

aşl u neseb: *Soy sop.*

1. Şaķın aşl u neseble olma mağrūr
Ki ādemlikden aduñ olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 37*). [*aşl u neseb, -le*]
2. Bilürsin küfvüñem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aķrānum ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*aşl u neseb, -de*]
3. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aķrānum ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*aşl u neseb, -de*]

aşla: *Asla, hiç bir zaman.*

1. Firāk u vaşla **aşlā** kalmadı yir
Gül-i hüsnuñ hemîşe hānde itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54*). [*aşlā,]*

aşla: Ağaç aşlamak.

1. Bekam **aşlandı** güyā ābanūsa
Çeküp baş hırkaya hālvette hāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 30*). [*aşlandı, -n, -dı]*

aşlān: Aslan.

1. Bulutlar içre güyā berk-i rahşān
Ol ebrin her ‘Arab **aşlānı** ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181*). [*aşlānı, -ı]*
2. Kıpucu kaplan **aşlan** pāsbānı
Hücümü heybetinden pāsbānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 50*). [*aşlan,]*

aşlan-: Bitki aşlaması.

1. N’ola ger naḥluña **aşlansa** servüm
Serāyuñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*aşlansa, -sa]*
2. N’ola ger naḥluña **aşlansa** servüm
Serāyuñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*aşlansa, -sa]*

āsmān: Gök, sema.

1. Yiri taht-ı du‘ānuñ **āsmāndur**
Bitürse bitdüğü gözden nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 39*). [*āsmāndur, -dur]*
2. Müşerref oldı andan güş-ı zanbaḳ
Zemīn-i sebz güyā **āsmāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 59*). [*āsmāndur, -dur]*
3. Müzeyyen **āsmān** çün sebz-i gülşen
Kevākib çün kevā‘ib zer-ḥamā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 2*). [*āsmān,]*

āşnāyī: Dostluk.

1. Olup gün gün ziyāde **āşnāyī**
Göñülde ṭoldı şevḳ-ı rüşenāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 183*). [*āşnāyī,]*

‘aşr: Devr, zaman, çağ.

1. O **‘aşr** içre meḡer bir tāze ‘āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1*). [*‘aşr,]*

aşşı: Fayda, yarar.

1. Zihī **aşşı** zihī ḥaḳḳıyle bāzār
Serāb olursa ger ‘ahdüñ şarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 114*). [*aşşı,]*

2. Baña **aşşırî** budur andan kesildüm
Gelürdi dôstuñ geh geh selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 24*). [*aşşırî, -î*]
3. Ki cânun bula bî-endâze **aşşı**
Şınuğ olsa göñül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 50*). [*aşşı,]*

astar: *Elbisenin altına kaplanan bez.*

1. Gidüp ma’nâsı hâlî kaldı şüret
Bu zıba hüllenüñ **astârı** kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 81*). [*astârı, -ı*]

âşüb-ı âfâk: *Her yeri karıştıran, etrafta kargaşa çıkaran.*

1. Belâda her biri **âşüb-ı âfâk**
Çü nokta hâlî zeyn-i şüret itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 32*). [*âşüb-ı âfâk,]*

âsûde: *Mutlu, rahat, sıkıntı ve üzüntülerden uzak.*

1. Qabûl itmekdedür bildi şavâbı
Giderdi vahşetin **âsûde** kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 151*). [*âsûde,]*
2. Revân seyr itdi hürşîdün ‘arûsı
Tırup İbnü’s-Selâm **âsûde** hûş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 5*). [*âsûde,]*
3. Beyâbânda ne **âsûde** ne hufte
Nice ‘uzlet idersin gâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 70*). [*âsûde,]*

âşüfte: *Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, sevdalı kimse, meftun.*

1. Tarahhüm iyleyüp divânesine
Söger **âşufte** Mecnûn şûr-ı bahta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 39*). [*âşufte,]*
2. Küşâde oldı sen de olma maḥzûn
Ol **âşufte** olup bu nükteden tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [*âşufte,]*
3. Niçün sen süfte-dil **âşüfte** ola
Gider başdan gam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 114*). [*âşüfte,]*

âşüfte ol-: *Aşık olmak, meftun olmak, perişan olmak.*

1. Dağıtma ‘aqluñı âşüfte olma
Uyan devlet demidür hufte olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 29*). [*âşüfte ol-, -ma*]

âşufte-hâl: *Perişan hal. II Mecnun.*

1. Gören ağlardı ol âşufte hâlî
Tırup çāk itdi bir gün perde vü pôt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 42*). [*âşufte-hâl, -i*]

âsumân: *Gökyüzü.*

1. Ki bilmez **āsumāndan** rīsmānı
Şorup hālın o şahş itdi hīṭābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 106*). [*āsumāndan, -dan*]
2. Şadā-yı na'ra ṭoldı **āsumāna**
Öz aşhābiyle sālār-ı kabīle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 12*). [*āsumāna, -a*]
3. Ki bilmez **āsumāndan** rīsmānı
Varup çağırđı ol yār-ı vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 42*). [*āsumāndan, -dan*]

at: Binek, yük ve koşu amacıyla yetiştirilen ve beslenen evcil hayvan.

1. Binüp sürdi revān Zeyd ol gün **atı**
Cān atup cānib-i Mecnûn'a hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14*). [*atı, -ı*]

at: Atmak, fırlatmak.

1. Öldüriser bu kere beni gālībā firāk
Her yaña āhum odları ok gibi **atılır** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [*atılır, -ıl, -ur*]
2. Rücüm-ı kahr ile şeyṭān **atarsın**
Çū ṭa'nuñ ṭaşı kallāşa ṭokundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 22*). [*atarsın, -a, -r, -sın*]
3. O rengin beyti anuñla yazardı
O mektūbı **atardı** rāh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 115*). [*atardı, -ar, -dı*]
4. Atılmış ok çekilmiş tiğ idi ol
Kavı olduğı-çün kalb ü silāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*atılmış, -ıl, -mış*]
5. 'İvaz kılsam yaraşur aña cānı
Çün **ata** dōst destı 'āşıka ṭaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151*). [*ata, -a*]
6. Du'ā ṭozın veli anda şaçardı
O cānibden **atılsa** tır-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 113*). [*atılsa, -ıl, -sa*]
7. Ok **atmadın** daḥi yayuñı yasduñ
Zer zūri ki böyle ḥarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 10*). [*atmadın, -madın*]
8. Virürseñ rāziyem kemter kuluña
Dilerseñ şuya **at** isterseñ oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 91*). [*at,]*
9. Ne ḥāşıl yağsa yağmur yirine dūr
Bu **atduḳca** suḥan tırini küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 71*). [*atduḳca, -duḳ, -ça*]
10. Başarsañ nār-ı dāğı cānuma baş
Atarsañ oda te'hir iyleme **at** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 85*). [*at,]*
11. Atarsañ tırüñi ḥāzır ciger de
Aşarsañ dāra bāri zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 82*). [*atarsañ, -a, -r, -sa, -ñ*]
12. Bile yanınca eṭfāl-ı kabīle
Kafāsından **atarlar** aña sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 59*). [*atarlar, -ar, -lar*]
13. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim bir civān şāhuñ nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 4*). [*atardı, -ar, -dı*]
14. Seg oldum kapuña bu hāle yitdüm
İte **atduñ** etümle üstüñ 'ānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 59*). [*atduñ, -duñ*]
15. Şihāb ile **atarlar** ḍarb-zenler
Atıduḳca rücüm-ı tiz ü hā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 10*). [*atarlar, -ar, -lar*]
16. Hemān **atmaḳ** gibidür külleye ḳoz
Dil uzadur çü süsen bāga küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 184*). [*atmaḳ, -maḳ*]
17. Cevāḥir **atmaḳa** beñzer yabāna
Nizāmī şimdi düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 22*). [*atmaḳa, -ma, -ga*]
18. Varsa karşı ide biñ merḥabāyı
Eger **atılsa** yüz biñ ṭa'ne ṭaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 15*). [*atılsa, -ıl, -sa*]

19. Belā-yı nāgehānī **atdı** düşmen
Yitürdiler beni arama ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 62*). [*atdı, -dı*]
20. Bu mıdur **atduğunu** himmet kemendi
Bu resme mi olur â'dâ ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 16*). [*atduğunu, -duğ, -(u)ñ*]
21. Uçardı zāğ ürküp şāh-be-şāh
Bu peykān-ı hıttābı **atdı** çün tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 73*). [*atdı, -dı*]
22. Dilinden **atdı** aña bir nice tır
Ki ey fāriğ unuttuñ anı haylı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 6*). [*atdı, -dı*]
23. İte **atdılar** itlik idüp anı
Aña segler hücüm itdiler evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 18*). [*atdılar, -dı, -lar*]

at: At, binek hayvanı.

1. Teni **at** vü yüzi insāna beñzer
Cemāli dil-ber ü zülfi dil-āviz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42*). [*at,*]
2. Külāh-ı baht ol **atuñ** toynağıdur
Sözinde tūti cevlanında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 60*). [*atuñ, -uñ*]
3. Gümüş küh üzre altundan kemer-vār
Kaṭār ile kaṭır üstür güzel **at** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47*). [*at,*]
4. Zihī tālī' ki sımurğ oldu şaydum
Atıldı yire cüst indi **atından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 49*). [*atından, -ı, -n, -dan*]
5. Ayağa şaldı kime urdısı dest
Süleymān gibi yilden bindüğü **at** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 167*). [*at,*]
6. At üstüne atıldı şanki efī
Çuḳalı āhenin ü ḳalbi sengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 6*). [*at,*]
7. Giderdi nice fersaḥ yire ḥayli
Her **at** kim cūşı yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [*at,*]
8. Nice ḥ'āce esir oldu gedāya
İrenler na'rası **atlar** süheylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 85*). [*atlar, -lar*]
9. Geçemezsin **atuñı** depme şuya
O merdüm-zādeyi bī-çāre itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 32*). [*atuñı, -uñ, -ı*]
10. Dürilse nice kaṭı bağlar **atı**
Çün irdi Nevfel'e fāl-ı sa'ādet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 50*). [*atı, -ı*]
11. Yürekler oynadur tenlerde maḥsūs
Atuñ oynadığı yir şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 19*). [*atuñ, -uñ*]
12. İnüp virdi **atın** Mecnûn-ı ser-mest
Binüp şıçratdı āhū gibi şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 60*). [*atın, -ın*]
13. O pıl öñince yürürdü piyāde
O şāhī **at** u fıl ü ziynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [*at,*]
14. İraḳdan oldu **atından** piyāde
Göricek bildi Mecnûn ol ḥarīfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 16*). [*atından, -ı, -n, -dan*]
15. Cihān ḥandaḳlarından ḳalkıd **atı**
Çü ben benlik bütin ḳıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 162*). [*atı, -ı*]

at: (Ok için) Atmak, fırlatmak.

1. Atar mı yārına tır-i neberdi
O cān kim oldu 'aşḳ odiyle maṭbūḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 142*). [*atar, -ar*]
2. Atardı gendü ḳalḳanına tiri
Eli irdüğü yirde olsa puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 122*). [*atardı, -a, -r, -dı*]

3. Çatup tedbîr iderler başlarını
Budur tedbîr **atup** tîr-i kaçâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 77*). [*atup, -up*]

at oynadı: At oynatılan yer.

1. Anı meydân-ı ‘arşa hâzır itdi
O meydân anuñ atı oynadıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 59*). [*at oynadı, -dur*]

at oynat: At koşturmak, at sürmek.

1. Göründi meh yüzi bir şeh-süvâruñ
At oynadu gelüp ol şâh-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 15*). [*at oynat, -u*]

at sür: Atla ilerlemek, atla ileri doğru hamle yapmak.

1. Döke âhû kıanın niteki cellâd
Şefâ‘at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 19*). [*at sür, -di*]

‘atâ: Bağış, ihsan.

1. Añuñ-çün mâli harc itdü firâvân
Faķire çok **‘atâlar** itdi ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 62*). [*‘atâlar, -lar*]
2. Ben anı cân u dilden iyleyem yâd
Haķâ kılsam eger ‘afv u **‘atâ** kııl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [*‘atâ,]*

ata: Baba.

1. Atası seyyid-i kıavm u kıabile
Kim ola hüşnini şerh idebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 135*). [*atası, -sı*]
2. Veled çünkim ola bed-hulk şiret
Ataya renc olur gendüye miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 30*). [*ataya, -y, -a*]
3. Ataya terbiyet çün vâcib oldı
Pes oğlı sünnetine râğıp oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 95*). [*ataya, -(y)a*]
4. Ciger-güşe ayağına batan hâr
Ata cânına olur hançeri kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 8*). [*ata,]*
5. Yitürdüm ben beni ne **ata** meyli
Çıkaldan hâtrımdan ğayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55*). [*ata,]*
6. Didi pîr **atañam** ben haste vü zâr
Senüñ ğavġân ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [*atañam, -ñ, -am*]
7. Uyup **atasına** oldı revâne
İnandurmadı gerçi bu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 75*). [*atasına, -sı, -na*]
8. Beyân-ı hâl iderken haste Mecnûn
Atasınuñ kıatında dide pür-hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 52*). [*atasınuñ, -sınun*]
9. Diz üzre geldi Mecnûn’un **atası**
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [*atası, -sı*]
10. Diz üzre geldi Mecnûn’un **atası**
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [*atası, -sı*]

11. İletdiler **atası** hānesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 112*). [*atası, -sı*]
12. Bu sırrı bilmez illâ ‘âlimü’l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn **atası** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 15*). [*atası, -sı*]
13. Atasına didiler ittifākī
Fülân gâr içre bir zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 16*). [*atasına, -sı, -na*]
14. İrüp börkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi güş idicek miskîn **ata** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 51*). [*ata,]*
15. Diledi hâşıl-ı ‘ömre cân **ata**
Bile uydurdu bir kaç yâr-ı hem-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 52*). [*ata,]*
16. Atası bağrının yandı kebâbı
Peder bir küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 34*). [*atası, -sı*]
17. Yüz urup istedi soñra ‘arûsı
Atası anası ol hûş-ı hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 57*). [*atası, -sı*]
18. Olursa etmegümi yağa bandı
Vire mi **atası** ammâ rızâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 87*). [*atası, -sı*]
19. Nice bir ağıladursız koñ avınsun
Didi Leylî **atası** zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [*atası, -sı*]
20. İdüp Leylâ’nun **atasına** yârı
Ki bu Mecnûn ki Leylâ’ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 136*). [*atasına, -sı, -na*]
21. Atası Leylî’yi kurtardı gitdi
Selâmet kaldı Mecnûn ille mañrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 40*). [*atası, -sı*]
22. İrişdi ya’nî yâra gitdi hârı
Atası geldi pür-şür u şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 7*). [*atası, -sı*]
23. Kimisi diş biler yiye o şehdi
Atası illâ gâyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 53*). [*atası, -sı*]
24. İşidenler didiler bârek-Allah
Atası Leylî’nün dermânde kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 117*). [*atası, -sı*]
25. Şafâ tıldı yemîn ile şimâle
Oturup Leylî **atasıyla** sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 133*). [*atasıyla, -sı, -yle*]
26. Kõmadı **ata** havfı er kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 70*). [*ata,]*
27. ‘Arab hâlin bu resme iyledi yâd
Ki Mecnûn’un **atası** pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 3*). [*atası, -sı*]
28. Revânum kabır içinde şâd idesin
Oğul oldur **atasın** yâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 171*). [*atasın, -sın*]
29. Ata dede yolınca toğru gide
İrişüp itdi ‘aşk-ı lâ’ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 6*). [*ata,]*
30. Didi **atasına** Mecnûn-ı hâste
Senüñ pendüñ ki baña cân-fezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 16*). [*atasına, -sı, -na*]
31. Dir idi hem dögüp seng ile sîne
Ki ey şefkatlu **ata** kânde gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45*). [*ata,]*
32. Ki soñında senüñ gibi hâlefdür
Atañdan sağ iken kim dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 15*). [*atañdan, -ñ, -dan*]
33. Yiter saña cihânda meyl-i Leylî
Ne **atañı** anañı yâd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 9*). [*atañı, -ñı*]
34. Ne ehl-i beytün üzre şefkatün var
Ol **atanuñ** kamu sa’yı telefür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 13*). [*atanuñ, -nuñ*]
35. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasuzlığı ben sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 51*). [*atasuzlığı, -suz, -lığı, -ı*]
36. Atañ derdini itdi nevha da yâd
Senüñ bu gurbetün hâlün añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 144*). [*atañ, -ñ*]
37. Atası mâtemi de oldı ser-bâr
Senün ‘aşkıñdan olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 130*). [*atası, -sı*]

38. Uyar sekr-i hevādan cān-ı mesti
Atañ gitdi cihāndan pür-şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 63*). [*atañ, -ñ*]
39. Anañ da öldü tüt pür-derd ü miñnet
Evüne gel **ata**ñ ocağını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 65*). [*atañ, -ñ*]

ata: 1. Cömertçe verme, ihsan, bağış.

2. Bağışlama, af.

1. Saña lâyıķ olan ‘afv u **aṭādur**
Egerçi ayağa düşdüm ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [*aṭādur, -dur*]

ata ana: Baba, anne.

1. Atam anam taleb kılmaz kışāşı
Esen ḳalun siz ey yārān ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 56*). [*ata ana, -m*]

‘atā iyle-: Hediye etmek, bağışlamak.

1. İderdi bu ṭama‘da çok keremler
‘Aṭā iylardi dīnār u diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 32*). [*‘aṭā iyle-, -r, -di*]

āteş: 1. Ateş. 2. Hiddetli, şiddetli.

1. Şu gibi şāfi-dil ol **āteş** olma
Güli göznlük idinmiş nergis-i pīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [*āteş,]*

āteş: Ateş.

1. Ne **āteş** ḳatı yilden tünd ü ser-keş
Virüñ Leylâ’yı ḳon ceng ü cidālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [*āteş,]*
2. Dilinden cūşa geldi hışm tābı
Ol **āteş** leşkeriyle çekdi şemşīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 51*). [*āteş,]*
3. Görüp Mecnûn bu şulḫu **āteş** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [*āteş,]*
4. Aḳıtdı dilden **āteş** dīdeden ḥūn
Ki ey peymāne peymāne iḳen ḳan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 182*). [*āteş,]*
5. Ki aña yatduğı yir **āteş** idi
Anuñ-ḳün nāle olup yār-ı ḡārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 10*). [*āteş,]*
6. Aña düzaḫ olur gülşen gül **āteş**
Baña nergis gözi bī-dīde-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 86*). [*āteş,]*
7. Nitekim penbe-i ḥuşḳ ile **āteş**
Yaḳup tevbe ḥicābın ḳāk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 12*). [*āteş,]*
8. Olur vaḥşī ṭabī‘at ehl-i nefret
Beni ser-tā-ḳadem ‘aşḳ **āteş** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 39*). [*āteş,]*
9. Çıḳardı heybesinden virdi ḥil‘at
Didi **āteş** ṭabī‘atdur vüḳūdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 31*). [*āteş,]*
10. Yaraşmaz sen oturasın türābe
Senüñ ter-penbedür cismüñ ben **āteş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 79*). [*āteş,]*

11. Yaḥūd bād-ı hevā efgendesiyem
Ol **āteş** kim vücūdum mūm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [*āteş,]*
12. Deñizden āb u **āteşden** gide nūr
Çü bulduñ şoḥbetüme fırşat u rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [*āteşden, -den]*
13. Yigitlik **āteşinden** bir eşerdür
Yigitlik ‘āleminden çün geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 142*). [*āteşinden, -i, -n, -den]*
14. Melāmet **āteşine** sen de tap yak
Sözün miqdārına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168*). [*āteşine, -i, -n, -e]*
15. Düzilmez söze bî-‘aql u tefekkür
Mecāz **āteşlerinden** puḥte olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 13*). [*āteşlerinden, -ler, -i, -nden]*
16. Aña āb ile **āteş** içre menzil
Bu ḥāletde olup āvāre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74*). [*āteş,]*
17. Nice **āteş** olasın ey ḡazab-nāk
Yire ur şöretüñ ṭabln kucakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 96*). [*āteş,]*
18. Nice egriye virdi istikāmet
Şu kim ‘aşk **āteşyle** cān eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [*āteşyle, -i, -yle]*

āteş: Ateş, gönül ateşi.

1. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi **āteş** ü düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*āteş,]*
2. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi **āteş** ü düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*āteş,]*
3. ‘Itābuñ **āteş** iyer yirin anuñ
Yiri od olmasun mı ol ḡarībüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 24*). [*āteş,]*
4. *Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.*
5. Geçerdi āb u **āteş** içre her ḡāh
Dökerdi āb-ı çeşmi kāse kāse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80*). [*āteş,]*
6. Bu **āteşden** yile vardı Süleymān
Ki ḥük m ü ḥikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 50*). [*āteşden, -den]*

āteş pāresi: Ateş parçası; Çok güzel.

1. Miyān-ı mehde girdi māh-pāre
Nice meh-pāre āteş pāresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 33*). [*āteş pāresi, -dür]*

āteş ur-: Ateş vurmak. Yakmak, ateşe vermek II keder, sıkıntı vermek.

1. Übüvvet mihri urdı cāna āteş
Ki oldu dil-figār u dil-müşevveş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 5*). [*āteş ur-, -dı]*

āteş ur: Ateşlemek, ateşe vermek.

1. Cihānuñ ḥırmenine urur āteş
Görürsin her gice bu zıll-ı memdūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 72*). [*āteş ur, -ur]*

ateş-āvāz: Ateş sesli.

1. Ney-i dil-sûza beñzer **ateş-âvâz**
Dür-i fazl ile dürc-i sînesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 4*). [*ateş-âvâz,]*

âteş-engîz: Ateş veren.

1. Bedîhî didi bir şî'r **âteş-engîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 160*). [*âteş-engîz,]*
2. Zebânî çün zebâna **âteş-engîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 2*). [*âteş-engîz,]*

âteş-gede: Ateşhane.

1. Kimi sevdûn kime sevdâ-zedesin
Muhabbet odına **âteş-gedesin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 40*). [*âteş-gedesin, -sin]*
2. Hemân **âteş-gededür** dūd-ı bî-māy
Nice demdür bu iki mûş-ı küstāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 78*). [*âteş-gededür, -dür]*

âteş-i derd: (aşk) derdinin ateşi.

1. Belâ odında sen ben 'âr içinde
Otur dilden söyünsün **âteş-i derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 45*). [*âteş-i derd,]*

âteş-i ruhsâr: (Sevgilinin) yanağının ateşi.

1. Sözinüñ şîrîn cülâbı haste cāna nûş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsârûna karşı göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*âteş-i ruhsâr, -uñ, -a]*

âteş-i rûz: Gündüzün sıcaklığı.

1. Yakup şeb hırmenini **âteş-i rûz**
Tırup Zeyd uyhusundan oldu bîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 80*). [*âteş-i rûz,]*

âteş-i şekvâ: Şikayet ateşi.

1. Yüzünü zerd ü âhuñ serd idüpdür
Yanarken **âteş-i şekvâ** yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 55*). [*âteş-i şekvâ,]*

âteş-i sūz: Yakıcı ateş.

1. Yürekde sâkin olsa **âteş-i sūz**
Mecâl olmaz ise bârî vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 132*). [*âteş-i sūz,]*

âteş-i tîz: Keskin ateş.

1. Tırup pür-şevk Mecnûn-ı seher-hîz
O birkaç yâr ile çün **âteş-i tîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [*âteş-i tîz,]*

āteşin: Ateşli, yakıcı.

1. Kõmazdı uykuyı hem-sāyesine
Geh aglar gāh iderdi **āteşin** āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 79*). [*āteşin,]*

atıl-: Atılamak.

1. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu encüm kim **atılup** od şaçarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 45*). [*atılup, -up]*

atıl-: Bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak.

1. Gülerken şem‘ gibi girye itdi
Yirinden **atılup** çün halka-i mār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 59*). [*atılup, -up]*
2. At üstüne **atıldı** şanki ef‘i
Çukalı āhenin ü kālbi sengin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 6*). [*atıldı, -dı]*
3. Hāk ecrüñ vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı **atıldı** nitekim tır (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 111*). [*atıldı, -dı]*

atıl: Atılmak (top), ateşlenmek.

1. Şihāb ile atarlar darb-zenler
Atıldukça rücüm-ı tiz ü hā‘il (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 11*). [*atıldukça, -dukça]*

atıl: Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmak; saçılmak, serpilmek.

1. Öldürse bu kerre meni gālibā firāk
Her yaña āhım odları ok gibi **atılur** (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*atılur, -ur]*

atlas: İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, dâima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.

1. Hārif iseñ eger bismillah ey yār
Ben **aṭlas** çāk idici hırka-püşem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 7*). [*aṭlas,]*
2. Cemālün görmege biñ biñ gözi var
Felek **aṭlas** döşendi başasın pāy (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 21*). [*aṭlas,]*
3. Ki olmuş pāsbān-ı kāsır-ı sulṭān
Ol **aṭlas** üzre var seyrān senüñdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 35*). [*aṭlas,]*

av: Av, şikar.

1. Avı çıkdı dehāna girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden şikārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 8*). [*avı, -ı]*
2. Ki ihsān ile olur iylük **avı**
İsā‘et idene iylersen ihsān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [*avı, -ı]*

a'vām: Halk, herkes; eğitimsiz, ayaktakımından kişiler.

1. Tecessüs iyerüz eṭrāf u eknāf
Ḳabā'ilden gerek **a'vām** u eṣnāf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 94*). [*a'vām,]*

āvāre: Perişan, derbeder, zavallı // Aşık.

1. Āvāre gibi bencileyin yār-ı nihāne
‘Arz itmek için sūzişini ‘āleme ḥurşid (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 2*). [*āvāre,]*
2. O kim ol cünbişüñ seyyāresidür
Cemālün şevkünüñ **āvāresidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 38*). [*āvāresidür, -si, -dür]*
3. Ḥabāb-ı baḥr-ı cürmem pür-hevāyem
O baḥr üze işüm **āvāreliḳdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 39*). [*āvāreliḳdur, -liḳ, -dur]*
4. Bu resme zār olup **āvāre** Mecnûn
Yürürdi bî-kes ü bî-çāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 1*). [*āvāre,]*
5. Gezüp **āvāre** bâzārı be-zārı
Dilinde nāleler gönlinde yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 67*). [*āvāre,]*
6. Gezüp āhu gibi **āvāre** miskîn
Gönül göz ḡuşşadan ḡam-gîn ü nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 75*). [*āvāre,]*
7. İçüp firḳat şarābın nüş-ber-nüş
Yürür **āvāre** Mecnûn mest ü medhüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [*āvāre,]*
8. İçüp firḳat şarābın nüş-ber-nüş
Yürür **āvāre** Mecnûn mest ü medhüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [*āvāre,]*
9. Yakup şabrı yile virdi ḳarārı
Yürür **āvāre** yok aḡyāra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 17*). [*āvāre,]*
10. Cemāl-i Leylî'nün **āvāresidür**
Gönüldi ḥācılar sa'y-ı şafāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 34*). [*āvāresidür, -si, -dür]*
11. Tolaşmış mārā dönmiş seng içinde
Ḡarib ü bî-kes ü **āvāre** rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 115*). [*āvāre,]*
12. Vaṭandan iyledi **āvāre** piri
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn sebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 122*). [*āvāre,]*
13. İde ol derd-mend **āvāre** āhı
İde bülbüllere ḥālin ḥikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 92*). [*āvāre,]*
14. Delü gönüm gibi **āvāre** yārum
İ serv-i nev-civān yār-ı civān-merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 126*). [*āvāre,]*
15. ‘İmāret iyer idi ol ḥarābı
Ki ey **āvāre** ‘āşık itme ta'cıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 71*). [*āvāre,]*
16. Bu **āvāre** daḡı **āvāre** oldı
Getürüp bu diyāra ben ḡaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 12*). [*āvāre,]*
17. Bu **āvāre** daḡı **āvāre** oldı
Getürüp bu diyāra ben ḡaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 12*). [*āvāre,]*
18. Yaraşur mı ḥarāba serv-i ḡoş-nāz
N'ider gül-geşti ol **āvāre** deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 103*). [*āvāre,]*
19. Cihān ḡalvet ḳalup il girdi dāra
Beyābānda yürür **āvāre** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 3*). [*āvāre,]*
20. Dir idi añā rıḳ u rıḳkat ile
Ki ey bencileyin **āvāre** rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 51*). [*āvāre,]*
21. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol **āvāre** tuş oldı bir süvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 21*). [*āvāre,]*

22. Belâlu bülbülü **âvâre** düşdi
Girüp 'üryan döşekde ol kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 42*). [*âvâre,]*
23. Ya andan uçdı bir **âvâre** bülbül
Kazındı tüt ki bir harfi kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 48*). [*âvâre,]*
24. Yüzin döndirdi ol **âvârelerden**
Kodı dāmānın elden hoşkâbazuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 60*). [*âvârelerden, -ler, -den]*
25. Kesildi h'âb u hür-veşden şeb ü rüz
Olup Mecnûn-şifat **âvâre** ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 71*). [*âvâre,]*
26. Ki dâ'im kıble oldur ben ğarîbe
İşidüp çün gele **âvâre** yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 87*). [*âvâre,]*
27. Aña âb ile âteş içre menzil
Bu hâletde olup **âvâre** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 75*). [*âvâre,]*
28. Ne yire varayın **âvâre** kaldum
Yile vardı dirîgâ şem'-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 88*). [*âvâre,]*
29. Kody pervānesin **âvâre** hayrân
Dirîgâ hâke düşdi tâze ter-gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 90*). [*âvâre,]*
30. Ki hâste bülbülüñ **âvâre** kaldı
Nice bâğa revāne oldı servüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 114*). [*âvâre,]*
31. Sebük-pây iyledi 'azm-i beyâbân
O 'aşk **âvâresini** buldı yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 15*). [*âvâresini, -si, -ni]*
32. Vuḥûş ile gehî **âvâre** oldı
Düşüp bir nice gün bu resme hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 16*). [*âvâre,]*
33. İlet luṭf it o 'aşk **âvâresine**
Didi bunı vü itdi 'azm-ı hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 154*). [*âvâresine, -(s)i, -(n)e]*

âvâre düş: *Perişan, şaşkın olmak, başıboş ve kararsız hale gelmek.*

1. Belâ-keş bülbülüñ âvâre düşdi
Çü düşdüñ ey şeker çeng-i ğurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 48*). [*âvâre düş, -di]*
2. Dir idi hâlin añup iyleyüp âh
'Aceb âvâre düşdüm hânümāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 21*). [*âvâre düş-, -dü, -m]*

âvâre ol: *Başı boş gezer olmak II perişan hale gelmek.*

1. Ne görse söylemez iylar ferâmüş
Olur âvâre gerçi ğâr ehli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 45*). [*âvâre ol, -ur]*
2. Vuḥûşile gehi âvâre oldı
Düşüp bir niçe gün bu resme hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [*âvâre ol, -dı]*

âvâre ol: *Dağınık, perişan, derbeder hale gelmek.*

1. Didüm anuñ katında evvel âḥir
Ki ol ilden çıkup âvâre olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 125*). [*âvâre ol, -mış]*

âvâz: *Ses, feryat, bağırma.*

1. İrüp gül gülşenine bülbül-i râz
Gedâyâne bülend iyledi **âvâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 50*). [*âvâz,]*

2. İşidüp Leylî **âvâzın** o zâruñ
Didi dervîşsin saña Hâk vire yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 51*). [*âvâzın, -ın*]
3. Oķur tesbîh **âvâzın** idüp tîz
Hevâda tâc u řavķ ile şamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 40*). [*âvâzın, -ın*]
4. Budur şavfum işi de nâşî **âvâz**
Senûñ-çün iylesem zârî vü feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 70*). [*âvâz,]*
5. Yanarsın yok dilüñde âh u **âvâz**
Keserler başuñî âh iylemezsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 38*). [*âvâz,]*
6. Ol **âvâzı** işidüp ben fütâde
O süfte dürleri cîbe şalup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 72*). [*âvâzı, -ı*]
7. Çeker Mecnûn-ı mest **âvâzesini**
8. Ėazelde Leylî adın yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 52*). [*âvâzesini, -si, -ni*] Nefâ vezninde nice
sengi vardur
Ola kim germ idüp **âvâzesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 69*). [*âvâzesini, -si, -ni*]

âvâzelen: Duyulmak, işitilmek.

1. Ne deñlü kim şaber **âvâzelendi**
O deñlü derdi Ėays'uñ tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 35*). [*âvâzelendi, -di*]
2. Cemâli şöhreti **âvâzelendi**
Bu řôş bû yayılaldan ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 42*). [*âvâzelendi, -di*]

âvâz-ı nâz: İşveli ses.

1. Şudan od yağdurur ol la'l-i dür-bâr
İşidüp 'âşık ol âvâz-ı nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 45*). [*âvâz-ı nâz, -ı*]

âvâz-ı raķıl: Göç sesi, ölüm çıķlıķı.

1. Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
Çün **âvâz-ı raķıl** ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 183*). [*âvâz-ı raķıl,]*

avcı: Avcı.

1. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu şurfe sözden ol **avcı** şutup daķķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [*avcı,]*
2. Tozuña irmesün **avcı** semendi
AyaĖuñ izine gerd irmesün hîç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 60*). [*avcı,]*
3. Ol **avcıdan** şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldu bu esbâbı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 42*). [*avcıdan, -dan*]
4. Görür Necd'e çıķup bir **avcı** nâ-gâh
Oturmuş ķulle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2*). [*avcı,]*

âveng: Heveng, asılıp aşığı sarkan şey, çamaşır ipi.

1. Dil-i Mecnûn gibi pür-ķün ider ol
Aşar **âveng** anı Ėânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 35*). [*âvenge, -e*]

avin: *Avunma.*

1. Nice bir ağladursız koñ **avinsun**
Didi Leylî atası zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 74*). [*avinsun, -sun*]
2. Gözi giryân iken göñli **avındı**
Şınup kâse egerçi oldı hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 34*). [*avındı, -dı*]

avla: *Avlamak, ele geçirmek.*

1. Ne cân cümle cihâne fitne oldı
Geh **avlar** gamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 25*). [*avlar, -r*]
2. Gönendi kıltabân kazandı kıltak
Raķīb âhüyı **avladı** itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 67*). [*avladı, -dı*]

‘avn iste-: *Yardım istemek.*

1. Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hâķ’ dan
Kazı ‘aşķ u hevâ harfin sabaķdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 67*). [*‘avn iste-,*]

‘avret: *Kadın.*

1. Ölüye şan hayât-ı tâze virdi
Meger gördi gelür bir pîre **‘avret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [*‘avret,]*
2. Yürür şan kim delürmiş tağa düşmiş
Yider **‘avret** anı boynında urģan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*‘avret,]*
3. Baña habbe gerekmez cümlesin al
Görüp şâd oldı ol **‘avret** bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [*‘avret,]*
4. Şanasın mest arşlân gezdürürdi
Gezer **‘avret** ilüñ dervâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 51*). [*‘avret,]*
5. Kõ yıklısun ki ma’nide kafesdür
Helâli öldüğün isterse **‘avret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 87*). [*‘avret,]*

avuc: *Avuç, elin iç kısmı.*

1. Ki yil kıldı **avuçda** gözde toprak
Dile dâğ urma dînâr u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122*). [*avuçda, -da*]

avut: *Sıkıntısını, acısını unutturmak, yatıştırmak, teselli ve teskin etmek.*

1. Avutdılar dil-i âvâresini
Ki buldı şöhetine Zeyneb’üñ râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 10*). [*avutdılar, -dı, -lar*]

ay-: *Söylemek.*

1. Belâ-yı firkat olsa cāna gālib
Gazel **aydurdı** hālîne münāsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 48*). [*aydurdı, -dur, -dı*]

ay: Yakalaşık otuz günlük zaman dilimi.

1. Yiter bir **ayda** bir kez nefsüme kıt
Çün olmadum tuz etmek gözlere tuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*ayda, -da*]

ay: Ay. II Sevgili. (Sevgiliyi aya benzetme bağlamında).

1. Anuñ ser-tâ-ka-dem **ay** idi cismi
Yaraşur Leyli olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 133*). [*ay,]*
2. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda **ay** ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*ay,]*
3. Kıluram Leyli'yi vallâh maqtûl
Kesilmiş başın anuñ **ay** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 119*). [*ay,]*
4. Didi bunuñ vişâli baña lâyıķ
Eger Mecnûn'a virürsem bu **ayı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 7*). [*ayı, -ı*]
5. Taşı hândân içi pür-girye vü süz
Mulâzım müşterilerden ol **aya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 67*). [*aya, -a*]
6. Ki mihr ile nazar idem ol **aya**
Baña da'vet idicek anı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [*aya, -a*]

ay: Ay, kamer.

1. Cemâlûñ **ayı** ser-gerdân idüpdür
Gözün her yıldızuñ hayrân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 39*). [*ayı, -ı*]
2. Tapaña girde-bâliš oldu hem **ay**
‘Uṭârid yazmağa hüsün şifâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 22*). [*ay,]*
3. Yâhûd cennet hümâsı sâye şalmış
Zihî sâye ki anı **aya** şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [*aya, -a*]
4. Çü sünnet emrin irgürdi kemâle
Ol **ayı** mektebe itdi havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 124*). [*ayı, -ı*]
5. Ziyâsı her ne deñlü olsa vâfir
İrişmez **aya** yıldız ferri zâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 72*). [*aya, -a*]
6. Ruḥ-ı Leyli müşerref **aya** beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef nâya beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 33*). [*aya, -a*]
7. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda **ay** ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*ay,]*
8. Velî şabr iylemekde yimedi ğam
Bucaķda perde aşup Leyli **aye** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 179*). [*aye, -e*]
9. Ve ger ne çi kara taş u çi kardaş
Ne şu'le vire **aya** dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 193*). [*aya, -a*]
10. Biri Leyli biri Gün birisi **Ay**
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [*ay,]*
11. Şanasın **ay** ile ülker konuşı
Göyündi aña özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 82*). [*ay,]*
12. Sen âb-ı Hızra irem mi ‘aceb ben
Tapañ mihr-i münevverdür ben **ayem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 209*). [*ayem, -em*]

13. Didi Leylā'ya istignā yüzinden
Ferāğum var benüm **ay** ile günden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [*ay,]*
14. Güne gitmedin **aya** döndi evvel
Şarındı şemsi dülbendin çün ol şāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 50*). [*aya, -a]*
15. Görüp hem-hālin istikbāle geldi
Gözi göñli gibi çün **aya** düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87*). [*aya, -a]*

aya: *Avuç içi.*

1. Bu lu'be-senc **ayasın** karşı idi
Sipāhiler şavaşda şaf düzüp düz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 20*). [*ayasın, -sı, -n]*

ayağ: *Ayak.*

1. Hevālar başda vü taşda **ayağı**
Taş içinde yatur toprak gibi zār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 14*). [*ayağı, -ı]*
2. İrişdi Necd'e gūyā bedr-i ser-mest
Elinde seng ü āhen **ayağında** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 47*). [*ayağında, -ın, -da]*
3. Niçün şalduñ **ayağa** irdise el
Gice kim yār idüñ yanumca çālāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 190*). [*ayağa, -a]*
4. Serüñe sağ olup derd irmesün hiç
Göze kim toğrıdur sımın **ayağın** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 63*). [*ayağın, -uñ]*
5. Gözüm yaşı kapuñda Dicle-i kıan
Elüm boynum **ayağum** bende bağlu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 63*). [*ayağum, -um]*
6. Döşerdi darb-ı desti servi **ayağa**
Velī ol māha düşmiş ğam nişānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 66*). [*ayağa, -a]*
7. Ayağın tozu tāze armağandır
Tapuñ hādrā-dimen ey Hızr-dāmen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 206*). [*ayağın, -uñ]*
8. Ayağından çeküp geh nevk-i hārın
Oğula ana miskīn şefkat itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 54*). [*ayağından, -ı, -n, -dan]*
9. Döşegüñde uzat bir dem **ayağın**
Degül taşdan demürden baş cānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 76*). [*ayağın, -uñ]*
10. Senüñ **ayağın** altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur 'aql u hüşyār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 84*). [*ayağın, -uñ]*
11. Müşerref ola senden gülşen ü bağ
Ayağ altında hāk ol nitekim yir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111*). [*ayağ,]*
12. Müdārā iyler ol kim ādemidür
Şu taş kim **ayağından** düşüre nā'l (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 115*). [*ayağından, -uñ, -dan]*
13. Gözinden öpdı kırtardı **ayağın**
Çün ürküp kaçdı vahş-ı dām-dide (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 84*). [*ayağın, -ı, -n]*
14. Elüm tuta didüm tıtduñ **ayağum**
Düşürdüñ eyle kıalmadı tayağum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 7*). [*ayağum, -um]*

ayağ: *Kadeh.*

1. Zer **ayağ** ile sımın-sāk sākī
Virür rāh ile rūha 'ömr-i bākī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 111*). [*ayağ,]*
2. Çeker pinhānī sāğar āşkārā
Ayağ elde vü el başda ciger hūn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*ayağ,]*

ayağ: *Ayak II ağaç kökü.*

1. Ayağına düşer zülf-i dırâzı
Baş egdi gonce açup perde-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 12*). [*ayağına, -ı, -n, -a*]

ayağ: *(sevgilinin) ayağı.*

1. İrer andan benüm cismüme yâre
Kaşarsa **ayağ** altında her pôt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 43*). [*ayağ, -(u)ñ*]

ayağ: *Hayvanların yürüme organı.*

1. Ayağın dâma tutmuş tığa püşti
O miskîni başup şayyâd-ı hûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 16*). [*ayağın, -ın*]

ayağ izi: *Ayak izi.*

1. Tozuña ırmesün avcı semendi
Ayağın izine gerd ırmesün hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 61*). [*ayağ izi, -i, -n, -e-ne*]

ayağ üstüne gel: *Ayak üstüne gelmek, ayağa kalkmak.*

1. Göge degdürdi zerrîn tâci nesrîn
Ayağ üstüne geldi serv-i ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 35*). [*ayağ üstüne gel, -di*]

ayağ üzre tur-: *Ayakta durmak.*

1. Ayağ üzre turup maḥrûm u mağmûm
Yanup odlara ağlar nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 11*). [*ayağ üzre tur-, -up*]

ayağa düş: *Ayağa kapanmak.*

1. Düşüp ayağına yüz sürdi Mecnûn
Didi katuñda pür-cürm ü günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 4*). [*ayağa düş, -üp*]
2. Ayağa düşdi istiğfâra geldi
Ki ey küşe-nişîn-i Necd tevbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 84*). [*ayağa düş, -di*]
3. Kerem kıl sen daḥi geç bu hevesden
Bunı böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 97*). [*ayağa düş, -di*]

ayağa düş-: *Acz içinde kalmak, kuvvetten düşmek, kıymetini kaybetmek, hakir olmak.*

1. Fezâ-yı dilde ḥarâb olmaya binâ-yı ümîd
Ne deñlü ayağa düşsem koman ümîd eteğin (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 11*). [*ayağa düş-, -se, -m*]

ayağa düşdüm: Değerini ve önemini kaybetmiş II Muhtaçlık içindeki kimse.

1. Saña lâıyık olan ‘afv u a‘âdur
Egerçi **ayağa düşdüm** ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 59*). [*ayağa düşdüm, -dü, -m*]

ayağa şal: Ayak altına almak, değersiz kılmak.

1. Ayağa şaldı kime urdisa dest
Süleymân gibi yilden bindüğü at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 166*). [*ayağa şal, -dı*]

ayağı taya-: Ayağını dayamak.

1. Tutar a‘mâ gibi elde tayağı
Düşüp kaşd ile tayıandı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 26*). [*ayağı taya-, -n, -dı*]

ayağı toziyle: Gelir gelmez.

1. Yine gönderdi **ayağı toziyle**
Ki ey gâfil qabile irdi hîzüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 44*). [*ayağı toziyle,]*

ayağına düş: Çok yalvarmak (ADS).

1. Düşüp ayağına ‘özin dilendi
Didi saña la‘îfe iyledüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 90*). [*ayağına düş-, -üp*]
2. Yirinden tırdı çün serv-i hırâmân
O kelbün ayağına düşdi giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*ayağına düş-, -di*]

ayağına hâr bat-: Başına sıkıntı, dert gelmesi.

1. Ciger-güşe ayağına batan hâr
Ata cânına olur hançeri kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 7*). [*ayağına hâr bat-, -an*]

ayagu etege çek: Oturmak.

1. Gerek şüridelikden yuyasın dest
Etege çek ayaguñ tağ gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 139*). [*ayagu etege çek,]*

ayağumla gel: Kendi isteğiyle gelmek.

1. Bu gün uş geldüm ayağumla dâra
Eger dün çekdüm ise gayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 76*). [*ayağumla gel, -dü, -m*]

ayağun tozi: Sevgilinin ayağının tozu.

1. Ayağın tozına iletse bârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 136). [ayağın tozu, -na]

ayağın tozu: Ayağının tozu. (Hz. Muhammed'in).

1. Ayağın tozına hep muntazırdur
Felek kim nice rûşen yıldızı var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 18). [ayağın tozu, -na]

ayak: Ayak.

1. Civân iken daği pîrâne kıldı
Ne **ayak** bulunur yarar ne ser var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91). [ayak,]
2. Meger kim hâste olmuşdur seherden
Anuñ-çün yire başmağa **ayağı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 23). [ayağı, -ı]
3. Baş vü cânı târû gibi dirdi
Ayakdan toz belürdi göge ağdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 91). [ayakdan, -dan]
4. Nice başlar **ayakda** rîze rîze
Nefir ü bâng u taḥl u na'ra-i kûs (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 16). [ayakda, -da]
5. Ne yârı var ki diye kıssasını
Kapu bağı **ayakda** âhenin bend (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 39). [ayakda, -da]
6. Sebeb olma ṭayanmağa **ayağı**
Gücüm yitdükce itdüm ḥâli i'ḫlâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 82). [ayağı, -ı]
7. 'Aşâ olmasa durmazdı **ayağı**
Çiçekden baş çıkarmış gönce-i ter (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 10). [ayağı, -ı]
8. Elüm tüt oldum üftâde **ayakdan**
Irakdan baña çeşme gösterürsin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 52). [ayakdan, -dan]

ayak deri: Ayak teri, bir işin yapılması karşılığında verilen emeğe binaen.

1. Öpüp pîr önine ḳodı sebük-dest
Ki al bu dürleri ayak deri-çün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 59). [ayak deri, -çün]

ayakda: Ayaklar altında.

1. Hemîşe ilde rüsvây ola nâmun
Elüm tüt ḳaldum üftâde **ayakda** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 115). [ayakda,]

ayakda kal-: Ayaklar altında ezilmek, hor ve hakir olmak, perişan olmak.

1. Hırāmân servi itse cerr zeyli
Ayakda ḳala zeyli gibi Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 182). [ayakda ḳal-, -a]

ayakdan düş: İktidarını kaybetmek, takatsız kalmak, elden ayaktan düşmek.

1. Oñulmaz yâreyi şad-pâre itdün
Elüm şundum saña düşdüm ayakdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 41). [ayakdan düş-, -dü, -m]

‘ayāl: Ar. is. Bir evde sakin ve iâşeleri bir adama münhasır olan insanların mecmuu, aile, zevce ve çocuklar.

1. ‘Ayālüm çok ta‘amumdur hemân bu
‘**Ayâli** çok olup ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 55*). [‘ayâli, -i]
2. ‘Ayālüm çok ta‘amumdur hemân bu
‘Ayâli çok olup ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 54*). [‘ayâlüm, -üm]

‘ayân: Açık, aşikar, gözle görülür, belli.

1. Xanı ol manzaradan çeşm-i nâzır
‘**Ayân** didâr-ı Hakk’ı göre hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 12*). [‘ayân,]
2. Muhabbet hâlini vehm iylediler
Ne vehm itmek ‘**ayân** fehmi iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 20*). [‘ayân,]
3. ‘Ayândur kim anı sevmek ziyândur
Kaçarsın âdemiden âdem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 112*). [‘ayândur, -dur]
4. Velikin hak budur Hakk’a ‘**ayândur**
Yakın oldu cihândan irtihâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 154*). [‘ayândur, -dur]

a‘yân: Bir yerin önde gelenleri II Eşraf.

1. İder **a‘yâna** her dem feyz-i aqdes
‘Aziz ismüñ te‘âlî vü taqaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 13*). [a‘yâna, -a]

a‘yân: Hakikat.

1. O feyz ile çün aqdı ‘ayn **a‘yân**
Vücûda geldi baħr-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [a‘yân,]

‘ayân it-: Göstermek, açıklamak.

1. Ruħ-ı Leylî ‘ayân itmiş ‘ızârı
Dil-i Mecnûn anuñ âyîne-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 41*). [‘ayân it-, -miş]

‘ayâr: Ölçü, değer.

1. Eger şandal eger ‘anber eger ‘üd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘**ayârın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 129*). [‘ayârın, -ın]
2. Dürüst ola ‘**ayârı** nitekim zer
İçür cām-ı maħabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 42*). [‘ayârı, -ı]

âyât: Ayetler.

1. Kelâmu’llah’un **âyâtı** hakıyçün
Ki itmeye dirîğ ü çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 132*). [âyâtı, -ı]

‘ayb: Ayıp, kusur, utanılacak şey.

1. Olur yurdu yuvası ‘âlem-i rāz
Bu derdi derdi olmayan şanur **‘ayb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [*‘ayb,]*

‘ayb-nāk: Ayıplı, günahkar.

1. Diyānet mezhebinde **‘ayb-nākem**
Giderseñ toğrı yola egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 124*). [*‘ayb-nākem, -em]*

āyende: Gelici, gelen.

1. Revende ‘ömrini **āyende** şanma
Çağan Leylî nüzûl itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 184*). [*āyende,]*

āyet: Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri, ayetler.

1. Ve zeyyennâ es-semâe **āyetinden**
Kimi seyyâredür kimi şevābit (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 18*). [*āyetinden, -i, -nden]*

āyet-i lem-yuhlak: Fecr Suresi 8. ayet: Elletî lem yuhlak misluhâ fîl bilâd(bilâdi). Mealen: Öyle bir kavim ki, memleketler içinde (boy ve kuvvetçe), onun gibisi yaratılmamıştı.

1. Ki mişli **āyet-i lem-yuhlak** ola
Yanınca Leylînüñ ol cem‘-i hûbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 106*). [*āyet-i lem-yuhlak,]*

āyet-i ve’l-teffeti’s-sāk: Kiyame suresi 29. ayet: "Ve ayakları birbirine dolaşmıştır."

1. Okundu **āyet-i ve’l-teffeti’s-sāk**
Taḫīb el şunmaz oldu ḫabz-ı nabza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 54*). [*āyet-i ve’l-teffeti’s-sāk,]*

ayıl: Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.

1. Hemân manend-i naḫş-ı Mânî ḫāmūş
Birazdan kim **ayıldı** ol büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [*ayıldı, -dı]*

āyîn ü ādāt: Örf adet.

1. Konuqlandı ve lime oldu sādāt
Yirine geldi her **āyîn ü ādāt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 108*). [*āyîn ü ādāt,]*

āyîne: Ayna.

1. Şağın yüz virme **âyine** yüzine
Mişâlûñ gösterür ‘âlem gözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 103*). [*âyine,]*
2. Meger **âyine** görürdi yüzini
O servûñ olmağ içün râzdârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 74*). [*âyine,]*
3. Hôş **âyine** velî jeng iylemiş hûn
Yirinden tûrdı gûyâ dūd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 6*). [*âyine,]*
4. Meger **âyine** ol dañi mişâlûm
Yüzüñden ğayriye itmen nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 18*). [*âyine,]*

âyine: *Ayna II Tasavvufî manada insan-ı kamilin saf ve temiz gönlü.*

1. Degüldür ille envâ‘-ı libâsum
Nider **âyine** elvân-ı libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 175*). [*âyine,]*
2. Yiter âyineye hil‘at cilâsı
Eger kim olmaya **âyine** ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 177*). [*âyine,]*
3. Yiter **âyineye** hil‘at cilâsı
Eger kim olmaya âyine ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 176*). [*âyineye, -y, -e]*

âyine-dâr: *Ayna tutucu, tutan.*

1. Ruḥ-ı Leylî ‘ayân itmiş ‘ızârı
Dil-i Mecnûn anuñ **âyine-dârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 42*). [*âyine-dârı, -ı]*
2. Nazarlar gördiler ‘âlem içini
Ḥayâl **âyine-dârı** a‘ni Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 5*). [*âyine-dârı, -ı]*

âyine-i ceşm-i ḥumâr: *Mahmur gözün aynası.*

1. Gözüñ âyine-i ceşm-i ḥumârı
Ḥalâş olup tûzağdan dest ü pâyûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 56*). [*âyine-i ceşm-i ḥumâr, -ı]*

âyine-i çîn: *Tunçtan mamul Çin aynası.*

1. Kesildi gitdi kurbumdan qarâbât
Ben ol âyine-i Çinem ki pâsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 173*). [*âyine-i çîn, -em]*

âyine-i vech-i ḥudâ: *Hakkın tecelli aynası.(Gönül Allah'ın tecellisi olarak düşünölmüş).*

1. Yüzüñ ârâyışidür heft bağûñ
Dilüñ âyine-i vech-i Ḥudâ’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 159*). [*âyine-i vech-i ḥudâ, -dur]*

âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî: *Yüce kişiliğî tertemiz ayna gibi.*

1. Ve ey âdem-i faẓl u faẓl-ı âdem
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 3*). [*âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî,]*

āyīne-i yār: *Dost aynası.*

1. Öpüp gözin anuñ-çün oğşar idi
Görüp çeşmin anuñ **āyīne-i yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 71*). [*āyīne-i yār,]*

ayır-: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, fîrak.*

1. Şikâyet nice itmeyen felekten
Ki **ayırdı** senüñ gibi melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 40*). [*ayırdı, -dı]*
2. Kūçegin nâkasından **ayırurdu**
Binüp Leylî diyârına yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 3*). [*ayırurdu, -ur, -dı]*
3. Yiter ‘uşşâka vaşl-ı ‘âlem-i dil
Beni senden **ayırdı** çarh-ı ğaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 223*). [*ayırdı, -dı]*
4. Kimi kimden idersin **ayırup** fark
Ben ol dem oluram bu ğuşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 162*). [*ayırup, -up]*
5. Zülâlünden **ayırma** teşne cânı
Kerem iyle kı bu ehl-i niyâzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 104*). [*ayırma, -ma]*

ayır: *Ayrımak.*

1. Dilinden yârinüñ zikrin **ayırma**
Dili kaynar hârâretten çü şişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 80*). [*ayırma, -maz]*
2. Seni benden dağı kimse **ayırma**
Olup ma‘şûk u ‘âşık ‘aşk ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 52*). [*ayırma, -maz]*

‘ayn: *Bir şeyin aslı, kendisi, zâtı.*

1. O feyz ile çün ağıdı **‘ayn** a‘yân
Vücûda geldi bağır-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [*‘ayn,]*

‘ayn-ı ‘adû: *Düşman gözü.*

1. Olur **‘ayn-ı ‘adû** gibi dil-âzâr
Nigârün gül yüzi olmasa lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 88*). [*‘ayn-ı ‘adû,]*

‘ayn-ı cân: *Canın gözü; canın tıpkısı.*

1. Elif toğru boyı egri kaşı nûn
Ki ya‘nî nağşum ile ‘ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 59*). [*‘ayn-ı cân, -em]*

‘ayn-ı haṭâ: *Yanlıştan ta kendisi.*

1. Anuñ ol tevbesine ğuş-mālî
Ki tevbe ‘âşıkâ ‘ayn-ı haṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 9*). [*‘ayn-ı haṭâ, -dur]*

2. Anı gūş itmemek ‘ayn-ı haṭādur
Velī bend ehli bilmez ḳadr-i pendī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 18*). [‘ayn-ı haṭā, -dur]

‘ayn-ı şavāb: *Sevabın tıpkısı, tıpkı sevab.*

1. Zihī nefis-i nefis ḥôş-zāt u ḥôş-büy
Ḥaṭādan fark idüp ‘ayn-ı şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 57*). [‘ayn-ı şavāb, -ı]

‘ayn-ı sebeb: *Sebepe kaynağı, sebebi yaratan.*

1. Ḳara gözi ki yağmacı ‘Arab’dur
Bu ḳara baḥtuña ‘ayn-ı sebebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 62*). [‘ayn-ı sebeb, -dür]

‘ayn-ı vefā: *Vefa gözü/kaynağı.*

1. Ola rıfḳ u vefā ḍarb-ı düürüstī
Elüñ degmek baña ‘ayn-ı vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 89*). [‘ayn-ı vefā, -dur]

‘ayn-ı zarar: *Zararın kendisi.*

1. Çık ey göz kim baña ‘ayn-ı zārarsın
Ṭutul ey dil ki ḡavḡā-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [‘ayn-ı zarar, -sın]

ayrıl: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firak.*

1. Bilmem ṭapuñdan **ayrılalı** çok zemān mıdur
Mercān lebüñe şordum idi ḥaste göñlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4*). [ayrılalı, -alı]
2. Ayrılmaz oldu saña bu ḥal ziyān mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [ayrılmaz, -maz]

ayrılığ: *Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firak.*

1. Dirigā vü dirigā vü dirigā
Ki pāyān olmaz imiş **ayrılığa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 28*). [ayrılığa, -a]

ayru: *(Sevgiliden) ayrı, uzak.*

1. Cānum daḥi uşda saña ey dōst
İt ḥālūme güldi senden **ayru** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 5*). [ayru,]
2. Dilinden aḳıdup şaṭṭ-ı ḥikāyet
Didi ol māḥ-ı nevden **ayru** Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 3*). [ayru,]
3. Ne var **ayru** görinse ḳāleb ü pōst
Vücūdum ‘aşḳ olupdur pāy-tā-farḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 160*). [ayru,]

ayru düş: *Ayrı kalmak, uzak düşmek, ayrılmak.*

1. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehâ firāk
Zülf ü ruḥından ayru düşelden ḥabībümün̄ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 3*). [*ayru düş, -el, -den*]
2. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf ü ruḥından ayru düşelden ḥabībün̄ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*ayru düş, -el, -den*]
3. Gülınden ayru düşmiş ‘andelibem
Şeb-i firķat uzun çün zülf-i dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 8*). [*ayru düş, -miş*]

ayru ol: *Uzak kalmak, ayrı düşmek.*

1. Ğam-ı cānāndan ayru olsa cānı
Du‘ā it kim ziyāde ola her rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 108*). [*ayru ol, -sa*]

‘ays: *Eğlence, zevk, safâ.*

1. Muşāḥib oldı çün ol nāzenīne
Mübeddel oldı ‘ays u nāz enīne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 172*). [*‘ays,*]
2. Kızardı ‘ays ile perverde verdi
Çü rāḥat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 2*). [*‘ays,*]

‘ays it: *Yemek içmek.*

1. Zihī ol ḳavme kim ‘ays itdi ol yevm
Çanağın kim şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [*‘ays it, -di*]
2. Bulursın ejdehâ farkında cāyuñ
Yılan farkında ‘ays itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 81*). [*‘ays itmek,*]

‘ays u ‘işret: *Eğlenme ve yeme içme (zevk u sefa).*

1. İşi anuñla ‘ays u ‘işret oldı
Ğazeller idüp ırlardı terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 162*). [*‘ays u ‘işret,*]

ayt: *Söylemek.*

1. Ğidā-yı rüḥı bî-kāse yimişdür
Yaḥūd aydur ki göñlün kāseseñ şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49*). [*aydur, -ur*]

ayuñ on dördi: *Ayın on dördü. Kamerin en dolgun olduğu dolunay zamanı.*

1. Toḳuz ay çün tamām oldı vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden perde açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 46*). [*ayuñ on dördi,*]

ayur-: *Ayırmak, ayrı düşürmek.*

1. İşinden ḳodı eşinden ayurdı
Cihān kim ḥālī her dem ḥile vü rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 46*). [*ayurdı, -dı*]

ayvā: Sonbaharın habercisi, iri, sarı ve sulu bir meyve.

1. Olur pür-derd nice nâz-perverd
Aşar **ayvāy**ı müşkîn perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 31*). [*ayvāy*, -yı]

‘ayyār: Hilekâr, dolandırıcı.

1. Kâra gözi gibi uğrı vü **‘ayyār**
Nedür bu şîve gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 14*). [*‘ayyār*,]
2. Yakîn gelmez budur **‘ayyāra** ‘âdet
Yakîn olmadığı cismüme cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 18*). [*‘ayyāra*, -a]
3. Ne bey‘ ola kim âhîr fâsid olmaz
Cihân **‘ayyârdur** dâ‘im işi rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 153*). [*‘ayyârdur*, -dur]
4. Melek şüretde ammâ ma‘nide dîv
Cihân **‘ayyârınun** âl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 155*). [*‘ayyârınun*, -ı, -nun]

az: Az, azıcık.

1. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da **azdur** akrânüm hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*azdur*, -dur]
2. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da **azdur** akrânüm hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*azdur*, -dur]
3. Cefâsı çok vefâ vü şefkati **az**
Îl ıssına şikâyet ilediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10*). [*az*,]
4. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki **azdur** leşkerüm yanumca bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [*azdur*, -dur]
5. Dirîgâ yol uzağ u azığum **az**
Esen kal sen ki ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [*az*,]
6. Vefâsı **az** cefâ vü mihneti çok
Meger kim mihver-i gerdün uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [*az*,]

‘azâ: Ar. yas.

1. Senün derdünle virdi cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn bu **‘azây**ı iledi güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 39*). [*‘azây*, -yı]

‘azâb-ı kabr: Kabir azabı II Büyük sıkıntı.

1. ‘Azâb-ı kabre uğramış ölüdür
Bu söz bî-şabr idüp bî-çäre pîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 120*). [*‘azâb-ı kabr*, -e]

âzâd: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

1. Kul olmuş yâra ağıyarından **âzâd**
Zihî gam kim aña vormüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 90*). [*âzâd*,]

2. Tūl oldum bencileyin bu ḥakīre
Rızāsıyle esīr olup bu **āzād** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 25*). [*āzād,]*
3. Ḥarīdār-ı belā vü cān-fürüşem
Zemāne ḳulluğından cānum **āzād** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 9*). [*āzād,]*

āzād it: Serbest kalmak, hürriyetine kavuşmak.

1. Şikār āzād idüp ḳalır mı bī-zād
Eğer şefkat idersen bu şikāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 56*). [*āzād it, -üp]*
2. Öpüp iki gözinden itdi āzād
Yilüp āhūlar ardınca şitābān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 72*). [*āzād it, -di]*
3. Belā-yı ḡamdan āzād itmedüñ hīç
Senüñ ‘aşḳuñ yolında geçdi çağum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 42*). [*āzād it, -me, -dū, -ñ]*

āzād it: Kurtarmak.

1. İdüp āhūları hırşından āzād
O ḳaçdı ya‘nı geçdi buña ḥurde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 62*). [*āzād it, -üp]*

āzād iyle: Kurtarmak, özgür bırakmak.

1. Be-ḥaḳḳ-ı cümle ervāḥ-ı güzīde
Bu miḥnetden beni **āzād iyle** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 33*). [*āzād iyle,]*

āzād ol: Kurtulmuş olmak, uzak olmak.

1. Demidür ola bu dem ḡamdan āzād
Zemān-ı ḥurrem ü faşl-ı bahārān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 24*). [*āzād ol, -a]*
2. Seri seng-i zemāndan olur āzād
Ḳıl iylük iyleme endīşe bedden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 80*). [*āzād ol, -ur]*
3. Bu ‘ālemde olur her ḡamdan āzād
Çü rüşen oldı şubḥ-ı ‘ālem-efrüz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 78*). [*āzād ol, -ur]*
4. Ḳo anı kim olasın ḡamdan āzād
Bu gün saña bitüren ḡuşşa ḥārın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 236*). [*āzād ol, -a, -sın]*

āzāde: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

1. Boyın barmağ ile göstermeli oldı
Nice **āzāde** servi bende ḳıldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 17*). [*āzāde,]*
2. Olursa ümm-i ḡıylān ola māder
Yürür **āzāde** fāriḡ cān u başdan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [*āzāde,]*
3. Cefālar sillesinden sinesi çāk
Eğerçi ḡam-zede **āzāde** idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 7*). [*āzāde,]*

āzāde-i ḡam ol: Gamdan kurtulmuş bir şekilde olmak. Gamsızlık hali.

1. Bu meşelli yola gitme hayā it
Otur āzāde-i ğam ol şafā it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 14*). [*āzāde-i ğam ol-,*]

ā'zam: En büyük.

1. Olmadı cihānda senden eşref
Gelmedi vücūda senden **ā'zam** (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 42*). [*ā'zam,*]

āzer: Ateş.

1. Katında oturup hışm ile māder
Yüzinden aġu saçdı sözden **āzer** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 56*). [*āzer,*]
2. İde çāre dil-i āvāresine
Dil-i māder tūtuşdı **āzer** oldu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 171*). [*āzer,*]
3. Yakardı şanasın **āzer** saçardı
İrağ düşdüġi-çün sevgülü yāra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 144*). [*āzer,*]
4. Şanasın nāy içine düşdi **āzer**
Didi ey gevherümüñ pāk dūrci (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 80*). [*āzer,*]
5. Añup yārin ğamın yir āşikārā
Gözinde āb-ı eşk ü dilde **āzer** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 11*). [*āzer,*]
6. Fiġān itdi başına saçdı **āzer**
Açup aq pürçeginden mi'cerini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 128*). [*āzer,*]

āzer: Ateş; aşk ateşi.

1. Çıkup ġuşşa gibi Mecnûn serine
Şu saçmak istediler **āzerine** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 176*). [*āzerine, -i, -ne*]

azıġ: Azık, yiyecek.

1. Dirigā yol uzaġ u **azıġum** az
Esen ħal sen ki ben ħuş gibi uçdum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [*azıġum, -um*]

‘aziz: (Ar.) Değerli.

1. Ri'āyet idesin ol yādigāri
‘**Aziz** idi baña cānumdan ol yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [*‘aziz,*]

‘aziz: 1. Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez. 2. Saygı duyulan, hürmet edilen, sevgili, dost.

1. İder a'yanā her dem feyz-i aqdes
‘**Aziz** ismüñ te'ālī vü taqaddes (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 14*). [*‘aziz,*]
2. Kemāl ü ħāl ile maqbūl-i ādem
‘**Aziz** olduġı-çün ilde selāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 19*). [*‘aziz,*]

‘azm: Kasıt, niyet, karar.

1. Kula ‘**azm** u hidāyet ḥazretüñden
Sen ol şehsin ki saña bende gayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 6*). [‘azm,]
2. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse sultân
Türür hem Müşteri ‘**azmuña** râğıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 31*). [‘azmuña, -uñ, -a]
3. Henüz ‘**azminde** muhkemdür ‘inānuñ
Nişānuñ kalmadı çün yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 108*). [‘azminde, -in, -de]
4. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehi ‘**azmi** mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [‘azmi, -i]
5. Güneşden yaña ‘**azmi** düd gibi
Gazel-güyân u mest ü lâ‘ubālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 56*). [‘azmi, -i]
6. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehi ‘**azmi** mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 15*). [‘azmi, -i]
7. Bu yol ‘**azminde** olurlar berâber
Cihānda her kaçır vahşî uçır kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 46*). [‘azminde, -i, -n, -de]

‘azm it: Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.

1. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse sultân
Türür hem Müşteri ‘azmuña râğıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 30*). [‘azm it, -se]
2. Şan ağı şişesinden şehd umarlar
Şarâb isteyü ‘azm iden serâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 173*). [‘azm it, -en]
3. Semâ‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her ḥ‘ış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [‘azm it, -di]
4. Revân ‘azm itdi dilden kim tütüp pend
Ri‘āyet iyleye koyup hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 2*). [‘azm it, -di]
5. Peder gürına dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol ḥâki beñzi oldı toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 28*). [‘azm it, -di]
6. Niyâz ile du‘āya itdi ‘azmi
Cemâl-i Zühreye yüz tütü evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 38*). [‘azm it, -di]
7. ‘Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-i Leylî şemmesinden olsañ āgâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 7*). [‘azm it-, -er, -dün]

‘azm iyle: Yönelmek, gitmek.

1. Dönüp andan eve ‘azm iylediler
O râzi şaklamadı ol güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 166*). [‘azm iyle, -di, -ler]
2. Türüp ‘azm iylediler Necd’e yārân
Ararken buldılar anı pür-endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 26*). [‘azm iyle, -di, -ler]
3. Tür imdi çäre iyle vaşl-ı yāra
Şanavber isteyü ‘**azm iyle** tağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 29*). [‘azm iyle,]

‘azm-i bağdād it: Bağdat’a gitmek, yönelmek.

1. O gitdi kaldı Mecnûn’a sibā‘ı
Koyup Mecnûn’ı itdi ‘azm-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 213*). [‘azm-i bağdād it, -di]

‘azm-i beyābān: Çöle doğru yol almak.

1. Sebük-pāy iyledi **‘azm-i beyābān**
O ‘aşk āvāresini buldı yāri (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 14*). [*‘azm-i beyābān,]*

‘azm-i diyār-ı put-perestān it: Puta tapanların ülkesine gitmek.

1. İdüp ‘azm-i diyār-ı put-perestān
Anuñla hōş müdürā iyer idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 14*). [*‘azm-i diyār-ı put-perestān it, -üp]*

‘azm-i güzer-gāh: Yolda yürümek.

1. Kılurdi ağlayu **‘azm-i güzer-gāh**
Gezüp yollarda çün kebk-i hırāmān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 62*). [*‘azm-i güzer-gāh,]*

‘azm-ı hāne: Eve gitmek.

1. İlet luṭf it o ‘aşk āvāresine
Didi bumı vü itdi **‘azm-ı hāne** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 155*). [*‘azm-ı hāne,]*

‘azm-i ḥar-gāh: Otağın yoluna yönelmek.

1. Dönüp ağlayu itdi **‘azm-i ḥar-gāh** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 74*). [*‘azm-i ḥar-gāh,]*

‘azm-ı leyli: Leyla'ya doğru gitmek.

1. Şivān itdi biraz çırpındı ḥaylī
İdüp ol ṭasa ile **‘azm-ı Leylī** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 54*). [*‘azm-ı leyli,]*

‘azm-i mī‘ād: Söz verilen şeye yönelme, gitme.

1. Uyup ol pīre itdi **‘azm-i mī‘ād**
Olup teşne revān oldı Furāta (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 102*). [*‘azm-i mī‘ād,]*

‘azm-i sarāy-ı ümmühānī: Ümmühan'ın sarayına yönelmek, oraya gitmek.

1. İdüp **‘azm-i sarāy-ı Ümmühānī**
Resülüllāha virdi Ḥāk selāmın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 10*). [*‘azm-i sarāy-ı ümmühānī,]*

‘azrā’ıl: Azrail; can alıcı melek.

1. Ecel şemşir ü **‘Azrā’ıl** cellād
O dem penbe olup rahmet seḥābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 24*). [*‘azrā’ıl,]*

B

bā: *Be harfinin ismidir.*

1. Belālar başı olur üstüme **bā**
İki tāy olur iki nokṭa-i tā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 15*). [*bā,]*

bāb: *Kapı.*

1. Bisât-ı ‘izzetin bālāya şaldı
Sa‘adet **bābınuñ** miftāhını Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 73*). [*bābınuñ, -ı, -nun]*
2. Açılmaz çün elünden genç **bābı**
Bu mıdır sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [*bābı, -ı]*
3. Sa‘adet **bābı** kuflına anahtar
Baña iyle vefā ile nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 56*). [*bābı, -ı]*

bāb-ı ‘aşk: *Aşk kapısı.*

1. Gelüp kapuña tutdum halkasın uş
Kılup kaddümi halka bāb-ı ‘aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 63*). [*bāb-ı ‘aşk, -a]*

bāb-ı kasr-ı kürbetüñdür: *Sana (Allah'a) yakınlık sarayının kapısı.*

1. Şeh olmak gibidür satranç ağacı
Şerī‘at **bāb-ı kasr-ı kürbetüñdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 11*). [*bāb-ı kasr-ı kürbetüñdür, -üñ, -dür]*

bāb-ı kerem: *Cömertlik kapısı.*

1. Bāb-ı keremüñi buldı meftūh
Her kim ola ümmetüñe munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 36*). [*bāb-ı kerem, -üñ, -ı]*

bāb-ı neşāt: *Sevinç kapısı.*

1. İdüp bir yüzden ammā ihtiyātı
Yüzine bağladı bāb-ı neşātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 12*). [*bāb-ı neşāt, -ı]*

bāb-ı tevfiķun: *Yardım kapısı.*

1. Bu biş vakt ol kapuda nevbetüñdür
Aña kim **bāb-ı tevfiķun** açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 13*). [*bāb-ı tevfiķun, -un]*

bābūna: *Papatya.*

1. Döşedi ter-benefşe ferş-i sincāb
Güler **bābūna** rîşine cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 5*). [*bābūna,]*

bāc: Vergi.

1. Vire hem nāfesinden gönce **bācı**
Kılup servi gül üzre naḥl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 86*). [*bācı, -ı]*
2. Qo nefsi cāna rahmet ḳapusın aç
Alınmaz yüksüzüñ tamḡası **bācı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 77*). [*bācı, -ı]*

bād: Yel, Rüzgar.

1. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ bir kılın fark eylese **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7*). [*bād,]*
2. Gül-i bostān-ı ‘ömre gitdi çün **bād**
Ki ala şolmadın ḥoryād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 54*). [*bād,]*
3. Ki tā cem‘ iyleye şem‘ ile **bādı**
Degül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24*). [*bādı, -ı]*
4. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızā ile güli kim vire **bāde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 89*). [*bāde, -e]*
5. O da yilden gelür bir şemme būdur
Gice gündüz ümüd idindi **bādı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 29*). [*bādı, -ı]*
6. Çeri dirdi ulaḳlar şaldı çün **bād**
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*bād,]*
7. Beni de gendüyi de kıldı bed-nām
‘Arab ḥākinde tā ki ḳalmadı **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 107*). [*bād,]*
8. Binā bünyādı olmaz nitekim **bād**
Cihāna ḥükm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 32*). [*bād,]*
9. Alup yolına gitdi nitekim **bād**
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 44*). [*bād,]*
10. Ḳatımda bir pula degmez dü ‘ālem
Hevā-yı yār idelden varlıḡum **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 25*). [*bād,]*
11. İrişdi cānib-i Leylā’ya çün **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 256*). [*bād,]*
12. İçer şubḥuñ nesiminden şabūḥı
Getürse zülf-i yāruñ büyüñ **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 51*). [*bād,]*
13. Dür-i nā-süfte içün kıldı tedbîr
Revān ṭaḡdan ṭaḡa sa’y ile çün **bād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [*bād,]*
14. Be-ma’nî reng ü şüretten girizān
Ḳaçar ḥāḳ olmaḡa bir **bāda** döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7*). [*bāda, -a]*

bād: Rüzgar. II Aşıḡın ahından kinayedir.

1. Bu **bād** öldürür āḫir ol çerāḡı
Ḥicāb-ı ‘ırzumuz çāk itdi şî’ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26*). [*bād,]*

bāda vir: Rüzgara vermek, uçurmak II bozmak; boşa harcamak, ziyan etmek.

1. Beni hıřmuñ odı da virse bāda
Felek ger toprağumdan düze destı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 30*). [*bāda vir, -se*]
2. Saña yād oldı ğayre āşınā yār
Güli gibi seni de virdi bāda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 37*). [*bāda vir, -di*]

bādām: *Badem.*

1. Tecelli itmez andan rüy-ı cānān
Benüm **bādāma** dönmişdür mişālīm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 179*). [*bādāma, -a*]

bāde: *Şarap.*

1. Muḥayyel şı‘r okurlardı müselsel
Ele almazdı ansuz **bāde** cāmın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 21*). [*bāde,]*
2. Ki zehr-ālūde **bāde** kıldı ıhżār
Yañılup bezm içinde sākī-i mest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 14*). [*bāde,]*
3. Vücūdum cev cev oldı hem-çü ḥālün
Elüñden **bāde** şun ey yār-ı sākī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 57*). [*bāde,]*
4. Ya şehvet **bādesi** nüşile mestem
Beni ‘aşk-ı ezel sulṭān idüpdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 148*). [*bādesi, -si*]

bāde-i firdevs-i ā‘lā: *Yüce Firdevs'in içeceğı.*

1. Nitekim **bāde-i Firdevs-i ā‘lā**
Büyüñ birle ki eyle olmuşam mest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 60*). [*bāde-i firdevs-i ā‘lā,]*

bād-ı beyābān: *Çöl rüzgarı.*

1. Ki irmez tozına **bād-ı beyābān**
Gözi yaşı yüzinden şırlar idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 6*). [*bād-ı beyābān,]*

bād-ı ecel: *Ecel rüzgârı.*

1. Hemān ‘aşkuñ idi varı vü kārı
Esüp **bād-ı ecel** çün aldı anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 101*). [*bād-ı ecel,]*

bād-ı endüh: *Gam rüzgarı.*

1. Yile virse qarārın **bād-ı endüh**
Muḥırr olmazdı aña illa ol küh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 23*). [*bād-ı endüh,]*

bād-ı ğār: *Mağara esintisi.*

1. Tıtarđı rāh-ı yāre çeşm-i rüşen
Ki irüp bād-ı ğārı yār-ı ğārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 59*). [*bād-ı ğār, -ı*]

bād-ı gavgā-yı kıyāmet: Kıyamet kavgasının rüzgarı.

1. Olur ol **bād-ı gavgā-yı kıyāmet**
Hacālet añup itsen bir nefes āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 170*). [*bād-ı gavgā-yı kıyāmet,]*

bād-ı gürür: Kibir rüzgarı.

1. Virüp bād-ı gürūra ben gubārı
Benüm derdüm niçün yād iylemezsin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 6*). [*bād-ı gürür, -a]*

bād-ı hazān: Sonbahar rüzgarı.

1. İver eyle ki birbirine göymez
Esüp bād-ı hazānı gāh gāhī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 9*). [*bād-ı hazān, -ı]*
2. Olur dendān gibi ağzında zāhır
Bu resme germ iken bād-ı hazānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 41*). [*bād-ı hazān, -ı]*
3. Göñül virdüm görüp bir serve ben de
İrüp **bād-ı hazānī** nā-gehānī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 95*). [*bād-ı hazānī,]*

bād-ı hevā: Heves rüzgarı.

1. Yahūd **bād-ı hevā** efgendesiyem
Ol āteş kim vücūdum mūm idüpdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 154*). [*bād-ı hevā,]*

bād-ı hikmet-i gayb: Bilinmezliğin hikmetli yeli.

1. İyü iylik görür yavuz yavuzlık
Kime açılsa **bād-ı hikmet-i gayb** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 73*). [*bād-ı hikmet-i gayb,]*

bād-ı lā'ubālī: Kayıtsız rüzgar, nereden estiği belli olmayan rüzgar.

1. Revān irdi çü **bād-ı lā'ubālī**
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan zāğ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 16*). [*bād-ı lā'ubālī,]*

bād-ı melāmet: Kınama rüzgarı.

1. Meger burc-ı sitāreñ 'akreb oldı
Şovumazsın eser **bād-ı melāmet** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 17*). [*bād-ı melāmet,]*

bād-ı meş'üm: Uğursuz rüzgar.

1. Cemālī hōş kemāle yitmiş idi
Baña bī-dād idüp bir **bād-ı meş'üm** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 99*). [*bād-ı meş'üm,]*

bād-ı muḥālīf: Uygun olmayan rüzgar, ters esen rüzgar.

1. Kıpılur nice ser-sebzün külahı
Esicek rāstı **bād-ı muḥālīf** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 11*). [*bād-ı muḥālīf,]*

bād-ı necdî: Necd rüzgarı.

1. Müheyyâ ıleyüp biñ biñ selâmı
Ne dem kim cüş ideydi **bād-ı Necdî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 91*). [*bād-ı necdî,]*

bād-ı pūyân: Hızlı koşan rüzgar (gibi).

1. Ki anı görenün gitdi kararı
Hemân ol ravzadan çün **bād-ı pūyân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 13*). [*bād-ı pūyân,]*

bād-ı şabâ: Sabah rüzgarı.

1. Gelürdi **bād-ı şabâ** ile merḥabâ-yı ümîd
Fırâk zehri beni pâre pâre ıleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 4*). [*bād-ı şabâ,]*
2. Kılur **bād-ı şabâ** Çîn armağânı
İki sünbül iki nerğis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 30*). [*bād-ı şabâ,]*

bād-ı şarşar: Şiddetli rüzgar.

1. Deminde şanki **bād-ı şarşar** idi
Ne yire kim ecel minḳârı irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 88*). [*bād-ı şarşar,]*

bād-ı seher-gāh: Seher yeli.

1. Boyı serv-i sehî gibi nazar-gāh
Hevâsında yiler **bād-ı seher-gāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 140*). [*bād-ı seher-gāh,]*
2. Aradı gendünün dīvânesini
Gezerken deşti çün **bād-ı seher-gāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 127*). [*bād-ı seher-gāh,]*

bād-ı semûm: Samyeli rüzgarı.

1. Hem oldu cân dürinden katre gabgab
Ne disün berk-i gül bād-ı semûma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 57*). [*bād-ı semûm, -a]*

bādiye: Ar. is. Çöl, ova, kır, sahra.

1. Güli bî-ḥaşr u ḥadd bustânı maḥşûr
Bulınmaz **bādiye** anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 103*). [*bādiye,]*

bād-pāy: *Suratlı ve çevik at.*

1. Binüp sürdi revân biri **bād-pāy**
Arayup Qays'ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 21*). [*bād-pāy*, -ı]
2. Ne yirde olsa iltürdi tamāmī
Binüp bir gün sürüp bir **bād-pāy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 13*). [*bād-pāy*, -ı]
3. Arayu gitdi ol merd-i Hudâ'yı
Segirdüp **bād-pāy** deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 15*). [*bād-pāy*, -ı]

bāğ: *Bağlamak, kapanmak.*

1. Kapısı **bağlu** yârı kârı gibi
Be-şûret gevher idi genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 6*). [*bağlu*, -lu]

bāğ: *Bağ, ip.*

1. Tutulmuş pāyi muhkem bend ü **bağa**
Bıçak almış ele hırş ile şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 16*). [*bağa*, -a]
2. Bile bir şahş var divâne hey'et
Teni başdan ayağa **bağa** düşmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 17*). [*bağa*, -a]
3. Gice zâğın uçurdu tîr atup ter
Açıldı her gözüñ uyhusı **bağı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 3*). [*bağı*, -ı]
4. Baña tak **bağı** boynından anuñ al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*bağı*, -ı]

bāğ: *Bahçe, sebze ve meyve ekilip dikilen ve üretilen yer II sevgilinin bulunduğu yer.*

1. Revân irdi çü bād-ı lâ'ubālī
Didi Mecnûn'a uçdı **bāğdan** zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 17*). [*bāğdan*, -dan]
2. Yağûd nergis gözi degdi o **bāğa**
Götürüp altun üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [*bāğa*, -a]

bāğ: *Bağ, bahçe II âlem.*

1. Anuñ bāğ-ı cemâli hûşe-çini
O **bāğın** gülleri luţf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [*bāğın*, -ı, -n]
2. Hesaşbın uydurımaz ol kitâba
Bu **bāğ** içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [*bāğ*,]

bāğ: *Bağ, bahçe.*

1. Zihî kuhl u zihî nergis zihî **bāğ**
Behişt-i heşt-Rıdvânun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [*bāğ*,]
2. Nübüvvet çeşmesi meşrebleridür
Diyânet **bāğ** u bunlar bāğbanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 63*). [*bāğ*,]

3. Di ne glzre varam ya ne **bga**
‘lc olmağa ‘ıtrı bu dimga (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [*bga, -a*]
4. Ruĥ-ı Leyli bezenmiş **bga** beñzer
Dil-i Mecnn göyinmiş dga beñzer (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 17, Mısra 35*). [*bga, -a*]
5. Bellardan dili germ  demi serd
N’olaydı seyr idegelseñ bu **bga** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 129*). [*bga, -a*]
6. Niçün Leyli teferrüc ide **bgi**
Dil-i Mecnn eker cevri  cefyı (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 150*). [*bgi, -ı*]
7. Ėararmıř göñlinüñ hem-ĥli gördi
Didi ĥlñ ferg u menziln **bg** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 45, Mısra 35*). [*bg,]*
8. Geçerken rz-ı ni‘metde şeb  rz
Uçarken **bg** iinde friğu’l-bl (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 45, Mısra 39*). [*bg,]*
9. Ttuřup ‘ařkuña hı tütündür
Vişli **bgina** yd irmemişdr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 105*). [*bgina, -ı, -n, -a*]
10. Olur boynuma sünbül rişte-i dm
Ç ĥli ola ĥlinden anuñ **bg** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 97*). [*bg,]*
11. Cihnuñ **bgi** pr-berk  nevdur
Bu dem Hızra dönüp ĥdra-yı bustn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 52*). [*bgi, -ı*]
12. Ya zib **bga** ya müşkil duzga
Esen şal sen ki ben hep raĥtı dirdüm (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 58, Mısra 24*). [*bga, -a*]
13. Anuñ ‘ıtrı cihn u cna besdür
Çınr-ı kmetin ‘arz itse **bga** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 65*). [*bga, -a*]
14. Olayduñ ey hm hem-řiynum
Naşibi tire zĖuñ **bga** düşdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 203*). [*bga, -a*]
15. Hev-yı yr ile pr-cş geldi
Didi ne nev-beĥr irdi bu **bga** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [*bga, -a*]
16. Hemn atmak Ėibidr şulleye ķoz
Dil uzadur ç süsen **bga** kstĥ (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 70, Mısra 185*). [*bga, -a*]
17. Yanınca şir  vaĥř ol şir-i merdn
Yiñi cinnet yiñi sevd yiñi **bg** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [*bg,]*
18. İdüp yd iyledi ol tze **bgi**
Olup mtem-zede ķavm u ķbile (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 136*). [*bgi, -ı*]
19. Ne cn şoydı saña ne sen cihna
Dil-r **bg** idüñ olduñ ĥrbe (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 82, Mısra 107*). [*bg,]*
20. Ki ĥaste bülbülüñ vre şaldı
Nice **bga** revne oldu servñ (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 82, Mısra 115*). [*bga, -a*]
21. Bu göñlüm **bgi** gibi yaĥdı anı
Glistnumda bir gl bitmiş idi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 82, Mısra 96*). [*bgi, -ı*]
22. Müşerref ola senden glşen  **bg**
Ayağ altında ĥk ol nitekim yir (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 84, Mısra 110*). [*bg,]*
23. Yüzüñ ryiřidr heft **bguñ**
Dilñ yine-i vech-i Ĥud’dur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 84, Mısra 158*). [*bguñ, -uñ*]

bg: Bahe. II Aşığın gönlü.

1. Hev odında yile vardı **bgm**
Naşib ĥr u ĥasdur dmen-i gül (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 51, Mısra 44*). [*bgm, -um*]

bg: Bahe. II Sevgili.

1. Kemer çekdi miyānuñi kenāre
Çekerken bāgbān **bāguñ** belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 63*). [*bāguñ, -uñ*]

bāg u bustān: *Bağ ve bahçe.*

1. ‘Alemler dikdi ‘ālemde dü rengi
Tolup berk ü nevādan **bāg u bustān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 7*). [*bāg u bustān,]*

bāgbān: *Bağcı, bahçıvan.*

1. Nübüvvet çeşmesi meşreblridür
Diyānet bāg u bunlar **bāgbānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 63*). [*bāgbānı, -ı*]
2. Aña irişmeye ağıyār desti
Çün irmez **bāgbāna** meyve-i bāg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 33*). [*bāgbāna, -a*]

bāgbān: *Bahçıvan, âşık.*

1. Kemer çekdi miyānuñi kenāre
Çekerken **bāgbān** bāguñ belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 63*). [*bāgbān,]*

bağdād-ı ihsān: *Lütuf Bağdadı, ihsan başkenti.*

1. Yire sürüp yüzün ağıladı Mecnûn
Didi yāre ki ey **Bağdād-ı ihsān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 61*). [*bağdād-ı ihsān,]*

bāg-ı cemāl: *Güzellik bağı.*

1. Anuñ bāg-ı cemālî hūşe-çini
O bāgıñ gülleri lūtf u vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 36*). [*bāg-ı cemāl, -i*]

bāg-ı cennet: *Cennet bahçesi.*

1. Bişürdi dürlü ni‘metler mükellef
Müzeyyen bezm gūyā **bāg-ı cennet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 9*). [*bāg-ı cennet,]*

bāg-ı cinān: *Cennet bahçesi.*

1. Riyāz u merta‘ı bāg-ı cināndur
Leb-i kevşerden oldı aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 48*). [*bāg-ı cinān, -dur*]

bāg-ı leyli: *Leyla'nın bağı. II Leyla'ya duyulan aşktan ötürü onun aşkının zinciri, bağı.*

1. Dil-i Mecnûn'ı tıtdı **bāg-ı Leylî**
Leb-i şirini bağrum hūn idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 18*). [*bāg-ı leyli,]*

bāğ-ı ziyet: Sūs bahçesi, güzellik bağı.

1. Nazardan gayrı hiç olmadı kârı
Velî ol **bāğ-ı ziyet** şem‘i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 57*). [*bāğ-ı ziyet,]*

bağır: Göğüs, sine.

1. Vücûdî ara yirde hürd u haşhâş
Yehûd şan lâledür **bağırında** dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 13*). [*bağırında, -ın, -da]*
2. Mu‘î‘em döke **bağrum** yâre kanum
Başumdan gitmesün Leylî belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 14*). [*bağrum, -um]*
3. Atası **bağırnuñ** yandı kebâbı
Peder bir küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 34*). [*bağırnuñ, -ı, -nuñ, -]*
4. Başından od yanar **bağrı** göyinmiş
Yakar ser-tâ-ka-dem nâr-ı cüdâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 68*). [*bağrı, -ı]*
5. Ne düd-ı sîne var ne rüşenâyî
Bişer **bağrı** kebâbı bûyî çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 71*). [*bağrı, -ı]*
6. Kılınç iyler kılıca oğa dir oğ
Anuñ kim oldı **bağrı** pür-cerâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 145*). [*bağrı, -ı]*
7. Bulur dilber okından anca râhat
Anuñ kim hicr elinden **bağrı** kandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [*bağrı, -ı]*
8. Yanardı nitekim **bağırında** yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 14*). [*bağırında, -ı, -n, -da]*
9. Erür her dem oduñdan **bağrı** yağı
Dürildi ‘ömrüm eyyâmı çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 90*). [*bağrı, -ı]*
10. Kara **bağrı** gibi itdi der-âgûş
Şaçup dökerdi akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 32*). [*bağrı, -ı]*
11. Yarın hışmuñdan urma **bağruma** tîr
Dileme ola ey merd-i ciger-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 88*). [*bağruma, -um, -a]*
12. Buluşmayınca geçme ben hâkîre
Yazam ahlvâli **bağrum** pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 153*). [*bağrum, -um]*
13. Yanardı **bağrı** her dem nâr-ı dâğa
Nice râhat bula bülbül kafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 20*). [*bağrı, -ı]*
14. Deler **bağrın** ne servî dir ne şimşâd
Bu seyrüñ kim ser-encâmı ‘ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [*bağrın, -ı, -n]*
15. Olur gonce anuñ **bağırına** peykân
Olur olmasa ol kadd-i hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 92*). [*bağırına, -ına]*

bağır pâresi: Ciğer parçası. II Evlat.

1. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy bağrum pâresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 5*). [*bağır pâresi,]*
2. Tapuñ çün bendeden olmaya râzî
Bu gün bağrum pâresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [*bağır pâresi,]*
3. Tapuñ çün bendeden olmaya râzî
Bu gün bağrum pâresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [*bağır pâresi,]*

bağla-: Sarmak, kuşatmak, kaplamak.

1. Şafā-yı sa'ya mahmil **bağladı** il
Peder-i Mecnûn müzeyyen kıldı mahmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 28*). [*bağladı, -dı*]

bağla: Bağlamak.

1. Ne cān cümle cihāne fitne oldı
Geh avlar ğamzesi **bağlardı** zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 25*). [*bağlardı, -r, -dı*]
2. Güller çekmekden oldı mâyeler leng
Miyāncı **bağlayup** muhkem miyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 51*). [*bağlayup, -y, -up*]
3. Dürilse nice katı **bağlar** atı
Çün irdi Nevfel'e fāl-ı sa'âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 50*). [*bağlar, -r*]
4. Gün iken **bağladı** şekl-i hilālî
Olup Leylî anuñ hālinden āġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 78*). [*bağladı, -dı*]
5. İdüp bir yüzden ammā ihtiyātı
Yüzine **bağladı** bāb-ı neşātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 12*). [*bağladı, -dı*]

bağla: Bağlamak, düğümlemek.

1. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yāre gönliñ **bağlamış** pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 77*). [*bağlamış, -mış*]

bağlan: Bağlanmak.

1. Od oldı perdesinde nāy u çengüñ
Uşulî nakşına **bağlandı** taşnif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 5*). [*bağlandı, -dı*]

bağlu: Bağlı, bağlanmış durumda.

1. Varup ħar-gāh-ı yāre bağırı tağlu
Başı elde eli gögsinde **bağlu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 14*). [*bağlu,]*
2. Gözüüm yaşı kapuñda Dicle-i kıan
Elüm boynum ayağum bende **bağlu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 63*). [*bağlu,]*
3. Ne yarı var ki diye kışşasını
Kapu **bağlu** ayakda āhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 39*). [*bağlu,]*

bağr: Göğüs, sine.

1. Oqurlar ġayrılar levh-i seyyāre
Bularuñ ġamzeden **bağrı** se-pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 194*). [*bağrı, -ı*]
2. Çıkar her bir delükden bir nevā tiz
İder 'uşşāk **bağrın** rize ney-riz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 118*). [*bağrın, -ı, -n*]
3. Peder miskîn ki **bağrı** ħûna döndi
Ġām-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*bağrı, -ı*]
4. Anuñ taş bağı **bağruñda** senün taş
O senden fāriğ ü sen aña meşğül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 88*). [*bağruñda, -uñda*]
5. Dil-i Mecnûn'ı tıtdı bağı Leylî
Leb-i şirini **bağrum** ħûn idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 19*). [*bağrum, -(u)m*]

6. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her ok kim yay **bağrından** çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71*). [*bağrından, -ın, -dan*]
7. Velî bî-ḥad idi **bağrında** kanı
Yir içir ol da ağyâra müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 60*). [*bağrında, -ın, -da*]
8. ‘Aşâ-yı sebz aña ammâ ne lâyiḳ
Meger bîmâr idüpdür **bağrı** dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 9*). [*bağrı, -ı*]
9. Urur **bağrına** tâze tâze dâğı
Çün ola şubḥ-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 110*). [*bağrına, -ı, -n, -a*]
10. Ki beñzer saña bu **bağrumdaki** dağ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [*bağrumdaki, -(u)m, -da, -ki*]

bağrı delük: *Bağrı yanık, dertli.*

1. Tehî diller niye şaklarlar anı
Bu dem bağrı delükler kim ider cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 27*). [*bağrı delük, -ler*]

bağrı ḥûna dön-: *Dertten, sıkıntıdan içi kan ağlamak.*

1. Peder miskîn ki bağrı ḥûna döndi
Ġâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*bağrı ḥûna dön-, -di*]

bağrı tağlu: *Bağrı yanık, çok dertli.*

1. Varup ḥar-gâh-ı yâre **bağrı tağlu**
Başı elde eli gögsinde tağlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 13*). [*bağrı tağlu,]*

bağrı taş: *Taş bağırlı, taş kalpli, merhametsiz // sevgili.*

1. Anuñ taş bağrı bağruñda senün taş
O senden fâriğ ü sen aña meşğul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 88*). [*bağrı taş,]*

bağrı yağın erit-: *Çok üzülmek, içinin yağları erimek.*

1. Rûh-ı Leylî çü ‘arz itdi çerâğın
Dil-i Mecnûn eritdi bağrı yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 26*). [*bağrı yağın erit-, -di-n*]

bağrum pâresi: *Gönül parçası. II Evlat.*

1. Cefâdan gül gibi dâmen deride
İy **bağrum pâresi** kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 3*). [*bağrum pâresi,]*

bağruna taş bas: *Sesini çıkarmaksızın her türlü acıya katlanmak.*

1. Sen anuñ-çün başarsın bağruna taş
İrağ oldı saña ol nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 48*). [*bağruna taş bas, -ar, -sın*]

bahā biçmek: Değer vermek, fiyat biçmek.

1. İde çün müşteri bāzārını germ
Bahā biçmekle bāyî' iylemez şerm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82). [bahā biçmek, -le]
2. İde çün müşteri bāzārını germ
Bahā biçmekle bāyî' iylemez şerm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82). [bahā biçmek, -le]

bahâdır: Yiğit, cesur, kahraman.

1. Kabîle çok bahâdır kavm ulu boy
Cemâl ü māl ile meşhûr-ı âlem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 16). [bahâdır,]

bahâne: Bahane, sebep.

1. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî vü Şîrîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 50). [bahâne,]
2. Uyup atasına oldu revâne
İnandurmadi gerçi bu bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 76). [bahâne,]
3. Yiñinden tâze kan oldu revâne
Ne nişter darbı var ne bir bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54). [bahâne,]
4. Şalınmağa bahâr oldu bahâne
Kıyâma geldiler şevk u şağabdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 72). [bahâne,]
5. Ol ilden gâlle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42). [bahâne,]
6. Ara yirde bahâne mâtem idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 116). [bahâne,]
7. Erinüñ öldüğü ammâ bahâne
Añar şivende ol pür-şive şuyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 92). [bahâne,]

bahâne bul-: Bir işi yapmak veya yapmamak için sözde sebep göstermek.

1. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 98). [bahâne bul-, -ur]
2. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 102). [bahâne bul-, -ur]

bahâne it: Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek.

1. Katuma gel bahâne itme anı
Ne hoşdur ger düşerse ittifakî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 22). [bahâne it, -me]
2. Çü bu sihr-âferinüñ sözün aldı
Ne deñlü kaçdisa idüp bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 119). [bahâne it, -üp]

bahâne iyle-: Bahane etmek.

1. Bahâne iyleyüp ol gül seherden
Dir idi kim ter olmuş gice terden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 27). [bahâne iyle-, -(y)üp]

2. Bahâne iyleyüp Mecnûn-ı rencûr
Gözin bağladı bir gün nitekim kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 17*). [*bahâne iyle-, -(y)üp*]

bahâne kıl-: Gerçekte mazeret olmayan bir şeyi mazeret olarak ileri sürmek.

1. Kılup her günde yüz dürlü bahâne
İderdi Leylî'yi maḥbûs-ı ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 13*). [*bahâne kıl-, -up*]

bahâne ol: Bahanesi olmak, sebebi olmak.

1. Sürerler bunda anuñ şafâyı
Bir iki gün cefâ oldu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 73*). [*bahâne ol, -dı*]
2. Ne ol gayrı görürdi ne anı gayr
Bahâne oldu Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 99*). [*bahâne ol, -dı*]
3. Çü bu resme bahâne oldu bisyâr
Raḳîb ol ḥileden oldu ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 57*). [*bahâne ol-, -dı*]

bahâne ol: Araç, vasıta olmak.

1. Elüñ degmege olurdu bahâne
Yañılıp iylemezsen ol ḥaṭâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 92*). [*bahâne ol, -ur, -dı*].

bahār: Bahar mevsimi.

1. Şalınmağa **bahār** oldu bahâne
Ḳıyâma geldiler şevḳ u şaḡabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 72*). [*bahār,]*
2. Mu'atṭar büyü bü-yı nev-bahâra
Ri'âyet iyleyüp yâr u **bahârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 33*). [*bahârı, -ı*]
3. Nice toprak ser-i şeh-zâde idi
Nice sebze ki ḥüsnidür **bahāruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 171*). [*bahāruñ, -uñ*]

bahār: Bahar mevsimi II eğlence ve kavuşma zamanı.

1. Bu gün 'ömrüñ **bahârı** müddetidir
Kemâle şarf it anı fırsatıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 31*). [*bahârı, -ı*]

bahār: Bahar II güzellik.

1. İşidüp Leylî ḥurrem oldu ḡâyet
Gülerdi gül gibi ḥüsn ü **bahârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5*). [*bahârı, -ı*]

bahār: Bahar mevsimi II iyi ve huzurlu günler.

1. Senün ḥüsnün mehi irsün kemâle
Benüm irdi ḥazânüm sen **bahār** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 165*). [*bahār,]*

bahār-ı büstān: Bahar bahçesi.

1. Bahār-ı büstān oldu o ravza (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 196). [bahār-ı büstān,]

baħr: Deniz, derya.

1. Hābāb-ı baħr-ı cürmem pür-hevāyem
O **baħr** üzre işüm āvārelikdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 39). [baħr,]
2. İrişdi baħr-ı sırr-ı Aħmedî'ye
O **baħra** ġarķ idüp imkân-ı şükri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 65). [baħra, -a]
3. Çekildi üstüñüze tığ-i tizüm
Aķup üstüñüze ķan **baħri** irdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 47). [baħri, -i]
4. Bunuñ ħāki siyehdür ābı tîre
Bu **baħruñ** nef'inüñ yokdur şümārı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 179). [baħruñ, -uñ]

baħr-i 'ālem-i cān: Can aleminin denizi.

1. O feyz ile çün aķdı 'ayn a'yān
Vücūda geldi **baħr-i 'ālem-i cān** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 16). [baħr-i 'ālem-i cān,]

baħr-ı āteş: Ateş denizi.

1. Hāber gönderdi gendü anda ķaldı
Ki uş irdüm yanumca **baħr-ı āteş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 23). [baħr-ı āteş,]

baħr-ı sırr-ı aħmedî: Hz. Muhammed'in sır denizi.

1. İrişdi baħr-ı sırr-ı Aħmedî'ye
O baħra ġarķ idüp imkân-ı şükri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 64). [baħr-ı sırr-ı aħmedî, -ye]

baħş: Verme, baġış, ihsan, hîbe.

1. Ġarîbem luţfuñ ile āşinā ķıl
Neşidüñden baña luţf iyle **baħşı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 57). [baħşı, -ı]

baħş it: Baġışlamak, ihsan etmek.

1. Varup dervişler içre ķarışdı
Ta'āmin baħş iderken Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 29). [baħş it, -er, -ken]

baħş iyle: Baġışlamak.

1. Sunup andan yimedi bir nevāle
Ţurup ol ħ'ānı vahşe iyledi baħş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 41). [baħş iyle, -di]

baht: Kısmet, talih, şans, mutluluk.

1. Bu hasretde ki nâ-geh ire **bahtı**
Bitüre şâh-ı ser-sebzi dırahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [*bahtı, -ı*]
2. Ki **bahtum** gibi rahtum olsa fânî
Kanı bir şâ'ika ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 42*). [*bahtum, -um*]
3. Tutuşmuş cân u ten tâb-ı serâba
Karışmış reng ü rüyı **bahtı** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 99*). [*bahtı, -ı*]
4. Şakınuğ göze çöp düşer dimişler
Cihâna gelmedi **bahtuñ** gibi saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 13*). [*bahtuñ, -uñ*]
5. Libâsum lâyıķ olmadı nemâze
Dağı **bahtum** kilimin görmedüm ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 101*). [*bahtum, -ım*]
6. Tahayyür 'âleminde rıkkat ile
Göñül tahtı gibi **bahtı** yıkıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 167*). [*bahtı, -ı*]
7. Imızgandı gözini uyhu aldı
Dil-i Mecnûn'a düş gösterdi **bahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 83*). [*bahtı, -ı*]
8. Yanınca leşkeri vahşî dirende
Sa'âdet reh-nümâ vü **baht** münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 107*). [*baht,]*
9. Sütünü 'izz ü devlet tahtası **baht**
O taht üze döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 40*). [*baht,]*

baht-ı bî-bünyâd: Esası olmayan talih.

1. Bu olan kanlar anuñ boynınadur
Meded bu **baht-ı bî-bünyâd** elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 83*). [*baht-ı bî-bünyâd,]*

bahtı kara: Talihsiz, bahtsız, kötü talihli.

1. Gicesi gibi **bahtı kara** Mecnûn
Miyân-ı mür gibi cismi bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 4*). [*bahtı kara,]*

baht-ı müsâ'id: (Kişiyi işlerinin iyi gîtmesi için) yardımcı olan talih.

1. Zihî tâlî' zihî **baht-ı müsâ'id**
Kolından boynına takdı hamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 134*). [*baht-ı müsâ'id,]*

baht-ı pîrüz: Uğurlu baht. Kutlu talih.

1. İy şem'-cem' ü bezm ü **baht-ı pîrüz**
İy mihrî-bâb-ı kaşr-ı tâc-dârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42*). [*baht-ı pîrüz,]*

bâ'is-i cân: Canları yaratan.

1. İy vehhâb-ı 'uķûl u **bâ'is-i cân**
Senûñ hükümüñe var yok cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 71*). [*bâ'is-i cân,]*

bak-: Bakmak, görmek.

1. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Bakup Mecnûn bu mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 161*). [*bakup, -up*]
2. Gücüm yitse varurdum hizmetine
Selim anuñ **bakup** bu hasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 39*). [*bakup, -up*]
3. Felek devrinde **bakup** kıldı nâle
Turup haykırdı ol resme şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 24*). [*bakup, -up*]
4. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya **bağdı**
Aña tuzlu sözinden şeker ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [*bağdı, -dı*]
5. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya **bağdı**
Aña tuzlu sözinden şeker ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [*bağdı, -dı*]
6. Peder-i Leyli **bakup** bu dâsitâne
Gülüp gösterdi anı döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 141*). [*bakup, -up*]
7. Nazar-gâha çıkup **bağdılar** ile
Beyâbân gördiler pür tığ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 14*). [*bağdılar, -dı, -lar*]
8. Didüm bu demde bu harf-i 'azîmi
Bakup Mecnûn bu kavlı-i üstüvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 53*). [*bakup, -up*]
9. Muğarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun o kim **bakmaz** cihâna nûr-ı Hakk ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [*bakmaz, -maz*]
10. Şağal ağına **bağ** cevritme pîre
Esirge köhne pîri nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 28*). [*bağ,]*
11. Açup 'ibret gözün bu hâlûme **bağ**
Beni dâ'im du'âdan yâd idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 168*). [*bağ,]*
12. Ben ocağam yanaram hâlûme **bağ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 60*). [*bağ,]*
13. Gözüñi aç cihânuñ hâline **bağ**
Vuhuşuñ hem tıyûruñ var mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 66*). [*bağ,]*
14. Yiñi miñnetde eski töresinde
Bakup meyl iyledi Mecnûn o pîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 83*). [*bakup, -up*]

bak: Aldırış etmek, ciddiye almak.

1. Ki mâla meyl ider **bakmaz** kemâle
Çü 'âciz kaldı ol miskîn harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 58*). [*bakmaz, -maz*]

bâki: Kalan, diğer.

1. İderdi **bâkisin** vahşe havâle
Bu hâletde geçerdî yaz u kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 82*). [*bâkisin, -sin*]

bâki: Dâimî, kalıcı.

1. Anı bilmez ki **bâki** gence düşmiş
Dönüp hacdan göricek akrabâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [*bâki,]*
2. Kõmayam nîm cür'a kâla **bâki**
Mey olmaz 'aşkuna nûş iyilesem hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 64*). [*bâki,]*
3. Bedenden gitdi **bâki** burca irdi
Cihân borca içre çün câm-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 62*). [*bâki,]*

4. Sürem anuñla **bākī** rüzgārı
O gice bu du‘āyı tā seher-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 36*). [*bākī,]*
5. Şafâ cāmıyle şun **bākī** müdāmı
Toğuz yüz bişde bu nazm-ı cevāhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 46*). [*bākī,]*

bākī ol: *Daimi, devamlı, sonsuz olmak.*

1. İçüp āb-ı hayātı bākī oldı
Bu nüş anuñ ki olmadı şafāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 132*). [*bākī ol, -dı]*
2. Saña cānı sen ol yirinde bākī
Çü Mecnûn’a irişdi bu nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 22*). [*bākī ol,]*

bal: *Bal, arının yaptığı tatlı madde.*

1. Ne cānı var ki andan kaçura baş
Virür bāle belāsı **bal** u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 153*). [*bal,]*
2. Nitekim tu‘m-ı şerbet **bala** göre
Ne tüterseñ ana göre қоқар dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 126*). [*bala, -a]*
3. Hemān şormağa hālın kānı‘ idi
Revān idüp şekerden tatlu **balı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 21*). [*balı, -ı]*
4. Hemān zenbūr qaldı gitdi **balı**
Hünerden yudılar yüzün cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 76*). [*balı, -ı]*
5. Getür sa‘y it qarışdur **balı** yağa
Niğāruñ Ka‘be-i kūyın tavāf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 30*). [*balı, -ı]*
6. Cefā yağı ile şem‘ oldı yandı
Eger cem‘ iyleseñ cevır ile **balı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 133*). [*balı, -ı]*

bal: *Kalp, gönül, yürek.*

1. Ne cānı var ki andan kaçura baş
Virür **bāle** belāsı bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 153*). [*bāle, -e]*

bal: *Kanat.*

1. Niçün olduñ siyeh **bāl** u siyeh hāl
Menem mātemde ammā sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [*bāl,]*

bal: *Tatlı, hoş giden, memnuniyet veren.*

1. Virür lezzet eger dönmezse lağa
Bu **bal** söz kim dehān andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [*bal,]*

bal: *Bal. II Sevgili.*

1. Vebāl olur olursam **bāle** yağı
Dilüm cānum niğārum ol yañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 154*). [*bāle, -e]*

bāl u per: *Kol ve kanat.*

1. Ne **bāl u per** kalur anda ne pervāz
Hüner ‘arz iylemek şimdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [*bāl u per,]*

bāl u perr: *Kanatlar.*

1. Eger ötmez isen bu demde birkaç
Başuña tiğ olsun bāl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 19*). [*bāl u perr, -üñ]*

bal u yağ: *Bal ve yağ.*

1. Kılup şive tegāfûl itdi Leylî
İle in‘ām iderken bal u yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 31*). [*bal u yağ, -ın]*

bālā: *Yüksek, yüce gök; göğün en yüksek katı.*

1. Bisāṭ-ı ‘izzetin **bālāya** şaldı
Sa‘ādet bābınuñ miftāhını Hāḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 72*). [*bālāya, -(y)a]*

bālîş: *Yastık.*

1. Bu vech ile beyān iyler rivāyet
Ki ol ḥākî bisāṭ u seng **bālîş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 3*). [*bālîş,]*

bām: *Çatı, dam, kubbe.*

1. Ki maḥzûn idi ol meftûnı içün
Çıḳup **bām** üzre maḥfî ol dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [*bām,]*

bām: *Gökyüzü. II Telli sazlarda en kalın tel.*

1. Ciğerden inledi çün çeng ü kânûn
Egerçi inledi geh zîr ü geh **bām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39*). [*bām,]*

bām-ı sipihr: *Gökyüzünün çatısı, kubbesi.*

1. Tozuñ kuḥlin alur çeşmine gâlib
Turur **bām-ı sipihr** üstinde Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 33*). [*bām-ı sipihr,]*

ban: *Batırmak bulaşmak.*

1. O yağ ile yanasın nitekim şem'
Şu kim cânı şafâ yağına **bandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [*bandı, -dı*]

baña yit-: Bana ... olarak bu yeter. Bana bu kafi gelir.

1. Ölüm döşegine düşsem eger zâr
Baña yaşadık yiter seng-i der-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 36*). [*baña yit-, -er*]

bāng: Ses, seda, haykırma.

1. Nice başlar ayakda rîze rîze
Nefir ü **bāng** u taḥl u na'ra-i kûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*bāng,]*

bānū-yı hayy: Diri kadın. II Genç, taze kadın.

1. Kâra yazı ile ol **bānū-yı hayy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 60*). [*bānū-yı hayy,]*

bānū-yı hişārī: Tutsak sevgili.

1. Bu hâl ile o **bānū-yı hişārī**
Geçerdi ḥabs ile leyl ü nehārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 37*). [*bānū-yı hişārī,]*

bānū-yı sarāy-ı kām-kārī: Muradına erenler sarayının güzel kadını.

1. İy **bānū-yı sarāy-ı kām-kārī**
Baña luṭf iyle kim luṭfuñ demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 44*). [*bānū-yı sarāy-ı kām-kārī,]*

bār: Yük (Meyve).

1. Dilenüp cem' iderüz kût-ı yevmi
Ne ḥāşıl olsa bu yâr ile **bārī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [*bārī, -ı*]
2. Çü yir virân ola olmaz ḥarâcı
Anuñ kim **bārī** yok çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79*). [*bārī, -ı*]
3. Benî-nev'ün taleb kıl cinse **bār** ol
Ṭotalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 82*). [*bār,]*

bār: Vakit, zaman.

1. Dizinden anı indürmezdi her **bār**
Gidermezdi katından anı dâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 72*). [*bār,]*

bār: Yük, zahmet, eziyet, sıkıntı.

1. omadı bende alka meyl ü cüşı
Senüñ de ile ise **bāruñ** ey yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [*bāruñ, -uñ*]
2. Bu **bārı** çekse nāam olsa şābir
Cehennemden çıkardı cümle kāfir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 23*). [*bārı, -ı*]
3. Velı bilmem n'olur āırde ālı
Benüm boynuma yükletdün o **bārı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 23*). [*bārı, -ı*]
4. Götürmek bu za'ıf ol yüki andan
Götürmege o sengın **bārı** bārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 27*). [*bārı, -ı*]
5. Nedür bu mübtelāya yine bu cevır
Ki yükletdün za'ıfe bunca **bārı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 47*). [*bārı, -ı*]

bārān: Yağmur.

1. Bināsı 'aqlınuñ vırāne ola
İl içmişler yağup ol günde **bārān** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 5*). [*bārān,]*
2. Ğarībün ağzına amzurdı ābı
Hemān yārānı ra'ıd u ber u **bārān** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [*bārān,]*

bār-bīn: Görmeye yük olan, görmeyi zorlaştıran.

1. Olur bı-çeşm olana **bār-bīni** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 124*). [*bār-bīni, -ı*]

bārekallāh: Beğeni ve övgüyü dile getirmek için 'Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah' anlamında bir dua sözü.

1. Zihı mülk ü zihı hüküm ü zihı şāh
Zihı tertīb-i kāmıl **bārekallah** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 70*). [*bārekallah,]*
2. İşidenler didiler **bārek-Allah**
Atası Leylı'nün dermānde aldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 116*). [*bārek-allah,]*
3. Zihı 'aş u kerāmet **Bārek-Allāh**
oyup Leylā'yı anda aste Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 104*). [*bārek-allāh,]*
4. Hemān dir ehl-i a'a **bārek-Allah**
Hüner ehli hüner-perver gerekdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 64*). [*bārek-allah,]*

bār-gır: Beygir, yük hayvanı.

1. Beni ol hün ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir belā-keş **bār-gırem** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 21*). [*bār-gırem, -em*]

bārı: Bari, ı olmazsa.

1. Götürmek bu za'ıf ol yüki andan
Götürmege o sengın bārı **bārı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 27*). [*bārı,]*
2. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan **bārı** āır gāh gāhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [*bārı,]*
3. o **bārı** cāna geçsün nārı 'aşun
Boyun ıtdum belāya başum açdum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 46*). [*bārı,]*

4. Ala yâr-ı garîbinden nişanı
Ya **bârî** kalbi bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 97*). [*bârî,]*
5. Yürekde sâkin olsa âteş-i süz
Mecâl olmaz ise **bârî** vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 133*). [*bârî,]*
6. Yine âşüfte olayın ko **bârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 34*). [*bârî,]*
7. İçürmeñ **bârî** zehr-âlûde nûşı
Hûş itmezsi çün ol nûş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 28*). [*bârî,]*
8. Ko itme **bârî** bu lâf u güzâfı
Kişi olmayıcağ bir işde mâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 20*). [*bârî,]*
9. Garîbe itmesün **bârî** cefâyı
Ne Mecnûn kaldı dünyâda ne Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 178*). [*bârî,]*
10. Atarsañ tîrûñi hâzır ciger de
Aşarsañ dâra **bârî** zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 83*). [*bârî,]*
11. Selâmından inen unutm **bârî**
Unutduñ tûtalum ‘ahd-i nihâñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 18*). [*bârî,]*
12. Ayağun tozına iletse **bârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 136*). [*bârî,]*
13. Anı yakma urup **bârî** odını
Eger olmazsañ üftâde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 80*). [*bârî,]*
14. İtün hûd **bârî** ağzı var dili yok
Çü yârân gördiler anuñ hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 112*). [*bârî,]*
15. Kıyâmet günine kaldı meger şubh
Uyan sen **bârî** ey şem‘-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 29*). [*bârî,]*
16. Kim andan **bârî** añup dökmedüñ yaş
Şağ iken itmedüñ ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 18*). [*bârî,]*
17. Var ölüsin ziyâret iyle **bârî**
Gerekdür kim mezârına varasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 20*). [*bârî,]*
18. Kem itme **bârî** kâdr ü hürmetini
Nedim idindi çün Mecnûn Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198*). [*bârî,]*

bârî: Allah.

1. Kıl ey lûtf ehli **Bârî** bana yârî
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [*bârî,]*
2. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol kûdret ü ‘ilm issi **Bârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [*bârî,]*

bârî: Hiç olmazsa II Tanrı.

1. Cefâ itme utan **bârî** Hüdâ’dan
Eger bûlbûlleri kılmasa hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 84*). [*bârî,]*

bâr-ı firâk: Ayrılık yükü.

1. Nice şabr iyleyem bâr-ı firâka
Ki döymez ol yüki çekmeğe nâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 21*). [*bâr-ı firâk, -a]*

bârid: Soğuk, tatsız, nahoş.

1. Şafâ feyziyle cenb-i Kibriyâdan
Şafâsuz şûfi gibi **bârid** itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 45*). [*bârid,]*
2. Nice bir dögesin **bârid** demüri
Söyündürseñ n olur yanmış kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 31*). [*bârid,]*
3. Gözetmez hâlin ol göz kim kavîdür
Zamân çün göstere **bârid** şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 227*). [*bârid,]*

bârid demür döğmek misâli: Soğuk demir dövmek gibi boş, faydasız.

1. Hemân **bârid demür döğmek mişâli**
İlâhî haqlığun Hakk'ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 24*). [*bârid demür döğmek mişâli,]*

bârik: Ince.

1. Gicesi gibi bahtı kara Mecnûn
Miyân-ı mür gibi cismi **bârik** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 5*). [*bârik,]*

barınak: Parmak.

1. Tıururdu diñleyüp ağzında **barınak**
Didi ger faqr u fâqum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 50*). [*barınak,]*

barış: Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

1. Olur bildi **barışmasa** ziyânı
Çü gördi kim cihân başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 16*). [*barışmasa, -ma, -sa]*
2. Anuñ-çün güş-mâl itmek revâdur
Barışmaz tevbe ile 'aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 11*). [*barışmaz, -maz]*
3. Siba'dan yırtıcı hüyün giderdi
Kâtında şîr ile âhü **barışdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 37*). [*barışdı, -dı]*

barmağ: Parmak.

1. Şokdı dü-hayretten kalem **barmağın** ağzına devât
Yâra 'arz-ı hâl içün itdüm çü tahtır-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 9*). [*barmağın, -ın]*
2. Ki yaza nâme-i şerh-i vidâdı
Ele **barmağı** gibi aldı hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 7*). [*barmağı, -ı]*

barmağ ile göster-: İşaret etme, kıymet verme.

1. Boyın barmağ ile göstermeli oldu
Nice âzâde servi bende kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 16*). [*barmağ ile göster-, -meli]*

barmak hisâbı: Alacaklı borçluya müracaat ettiği zaman alacaklının "zamanında sana şunu verdim, bunu verdim" şeklinde parmaklarıyla sayarak alacaklıyı kendine borçlu hale getirmesi. T.

1. Ne mümkün genci dürce derc idesin
Benümle iyleme **barmak hisâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19*). [*barmak hisâbı,]*

bârû: Kale duvarı, hisar burcu, sur.

1. Gül it nârin Halilüñ haqqı câne
Beden müşkine **bârû** çek lahdiden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 67*). [*bârû,]*

baş: Baş, kafa.

1. Meded yitürmez ise cānuma devā-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yapıd laqlağ-ı fırkat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 7*). [*başumda, -um, -da]*
2. Od ile penbenüñ olmaz **başı** hōş
Beni қо vahşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 80*). [*başı, -ı]*

baş: Yere basmak.

1. Hızân vakti kâdem **başsa** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 1*). [*başsa, -şa]*

baş: Ayakla çiğnemek, ayak altına almak.

1. Bizi **başduñ** gâzab nefsin dañı baş
Okuñ nizeñ çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66*). [*başduñ, -duñ]*

baş: Kişinin kendi şahsı, zâtı.

1. Yüzi ağ olsun anuñ kim **başında** var bu sevdâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [*başında, -ı, -nda]*
2. Muñi'em dōke bağrum yâre kıanum
Başumdan gitmesün Leylî belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 15*). [*başumdan, -um, -dan]*
3. Kıyâm it **başuñıa** kıpdi kıyâmet
Uyursın fitne uyandı **başuñıa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 18*). [*başuñıa, -u, -ñ, -a]*
4. Kıyâm it **başuñıa** kıpdi kıyâmet
Uyursın fitne uyandı **başuñıa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 19*). [*başuñıa, -u, -ñ, -a]*
5. 'Aceb gavgâ odı yandı **başuñıa**
Raķıbe ta'ne yâra cān atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 20*). [*başuñıa, -u, -ñ, -a]*
6. Siyâdet sikkesini ebter itdüñ
Başuñıa çün belâ çaķmağı çaķduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 41*). [*başuñıa, -u, -ñ, -a]*
7. Gelür devlet **başuñıa** endek endek
Dirüldi kaķreden deryâ-yı enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 76*). [*başuñıa, -u, -ñ, -a]*
8. Beni de **başuñı** da oda yaķduñ
Yanaruz ikimiz de nâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 42*). [*başuñı, -u, -ñ]*
9. Başından gitmedi sevdâ-yı meknün
Otursa sāyebânı ümm-i ğıylān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 14*). [*başından, -ından]*
10. Belâdan **başına** gavğalar üşmez
Ev aña baña kim cāna kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 92*). [*başına, -ı, -n, -a]*
11. Yir idi illâ Mecnûn ğıdasını
Koyup kendü **başındağı** belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 3*). [*başındağı, -ın, -da, -ğı]*

baş: Yara.

1. Cigerde her oñulmaz **başlar** için
Belāya şabr iden şābirler için (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 34*). [*başlar, -lar*]

baş: Basmak.

1. Zihî luṭf u vefā vü mihr-i bî-ḥad
Kenār itdi **başup** pehlûye küstāḥ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 139*). [*başup, -up*]
2. Bizi başduñ ğazab nefsin daḥi **baş**
Okuñ nîzeñ çü geçeli sinelerden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66*). [*baş, -*]

baş: Baş. // Beden.

1. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse ittifākî cān u **başdan** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 45*). [*başdan, -dan*]
2. İdüp her yara üzre bir iki nāle
Başından gāḥ silkerdi ğubārın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 53*). [*başından, -ı, -n, -dan*]

baş: Akıl, sevdā.

1. Ne **başdan** taş seçer ne başı taşdan
Ol āvāre ṭuş oldı bir süvāra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [*başdan, -dan*]

baş: Bir işin başı.

1. Elif başuma ḳaddüñsüz ‘aşādur
Elemler **baş**ı pāyān-ı belādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 14*). [*baş, -ı*]

baş: Baskın yapmak, yakalamak.

1. Ayağın dāma ṭutmuş tîga püşti
O miskini **başup** şayyād-ı ḥünî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 17*). [*başup, -up*]

baş: Baş; başına. İnsanın şahsına.

1. O tozdan yüz çevüren **başına** ḥāk
Vücūdum ḥāk-i ğamdan döndi āba (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 74*). [*başına, -ıñ, -a*]

baş: Baş II üzeri.

1. Başından od yanar bağı göyinmiş
Yaḳar ser-tā-ḳadem nār-ı cüdāyi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 68*). [*başından, -ından*]

baş: Kişinin kendi şahsı, zatı.

1. Yıkma cefâ ile **başı** için şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8*). [*başı, -uñ*]
2. Şu dem kim olmaya destüñde fırsat
Ne işşı **başuna** hâk-i nedâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 36*). [*başuna, -uñ, -a*]
3. Eger ötmez isen bu demde birkaç
Başuña tiğ olsun bâl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 19*). [*başuña, -uñ, -a*]

baş: Baş, kafa.

1. Yiter söyünmege **başda** hevâsı
Sarây-ı dîni âbâd iyleyen ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 50*). [*başda, -da*]
2. Elif **başuma** kaddüñsüz ‘aşâdur
Elemeler başı pâyân-ı belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 13*). [*başuma, -um, -a*]
3. Hevâlar **başda** vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 14*). [*başda, -da*]
4. Girürse güşına çıķduķda serden
Meded kıl var iken börkinde **başı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 49*). [*başı, -ı*]
5. Başuñ şakla ki taş taşta toķundi
Çü başduñ kuyruğın uyar yılanuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 24*). [*başı, -uñ*]
6. Gider elden ya **başı** ya külâhuñ
Süvâr ol rahş-ı râya devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 96*). [*başı, -uñ*]
7. Elinden gelmez anuñ cân dirîği
Ne **baş** kim gelmez andan tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [*baş,]*
8. ‘Aceb mi baş açarsa tiğ-ı tîze
Tutarısan ‘âşıķuñ **başuña** tiği (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 23*). [*başuña, -ın, -a*]
9. Ne güşı var anuñ cânında ne hüş
Başında hüdhüdüñ pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 51*). [*başında, -ı, -n, -da*]
10. Muķayyed olmayasın bend ü kayda
Çalup düşmen **başına** tiğ çün berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 109*). [*başına, -ın, -a*]
11. Kesilmekden yoğ anda **baş** dirîği
Dil-âzâr olmamağa dilberine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 106*). [*baş,]*
12. Ne cânı var ki andan kaçura **baş**
Virür bâle belâsı bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [*baş,]*
13. Baş vü cânı târû gibi dirdi
Ayakdan toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [*başı, -ı*]
14. Tolu mânendi **başlar** yire yağdı
Götürdü gövdeyi kan seyli taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 92*). [*başlar, -lar*]
15. Çatup tedbir iderler **başlarını**
Budur tedbir atup tîr-i kazâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 76*). [*başlarını, -lar, -ı, -nı*]
16. Gedâ giymek ne lâyıķ tâc-ı şâhî
Gözüne nâvek ü **başuña** tiğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 39*). [*başuña, -uñ, -a*]
17. Yimişdür zahmı yüz yirde **baş** elde
Bile yanınca pîrân-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [*baş,]*
18. Kıluram Leylî’yi vallâh maķtûl
Kesilmiş **başın** anuñ ay gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 119*). [*başın, -nı*]
19. Nice **başlar** ayakda rîze rîze
Nefîr ü bâng u taḫl u na’ra-i kūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 16*). [*başlar, -lar*]

20. Refîkûn sâyesinde ola cāyuñ
Başıñdan dūr olup şehler kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 59*). [*başıñdan, -u, -n, -dan*]
21. Bekam aşlandı güyâ âbanûsa
Çeküp **baş** hırkaya hâlvette hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 31*). [*baş,]*
22. Amān virme **başın** kat‘ iyle şem‘ün
Baña hōşdur öñüñde mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 104*). [*başın, -ın*]
23. Çeker pinhānī sāgar āşkārā
Ayağ elde vü el **başda** ciger hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*başda, -da*]
24. Yakın olmazdı gönli kâr u bâra
Başına la‘l-i efser aḥker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 147*). [*başına, -ın, -a*]
25. Ne başdan taş seçer ne **başı** taşdan
Ol âvāre şuş oldı bir süvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [*başı, -ı*]
26. Teheccüd ehlin uyarsun fiğānuñ
Olupe erre **başuñı** kessün ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 17*). [*başuñı, -uñ, -ı*]
27. Yanarsın yok dilüñde âh u âvāz
Keserler **başuñı** âh iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 39*). [*başuñı, -uñ, -ı*]
28. Başın yüzün şıgadı şefkat ile
Akıtdı hem ciger kanın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 62*). [*başın, -ın*]
29. Başına hāki vü hāke başını
Esîr-i ‘aşk iken bî-çāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 34*). [*başına, -ın, -a*]
30. Başına hāki vü hāke **başını**
Esîr-i ‘aşk iken bî-çāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 34*). [*başını, -ın, -ı*]
31. Taşup aşmış **başından** mihr cūyı
Kış uyhusında kuş düşin kılup yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 90*). [*başından, -ı, -n, -dan*]
32. Döşegüñde uzat bir dem ayağūñ
Degül taşdan demürden **baş** cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 77*). [*baş,]*
33. Senüñ **başuñda** efser tâc-ı devlet
Senüñ cismüñde nāzük pîrehen var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 94*). [*başuñda, -(u)ñ, -da*]
34. Başından tutdı dil-dārı ğamını
Yiñi şuz ekdi eski yāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 20*). [*başından, -ın, -dan*]
35. Fiğān itdi **başına** şaçdı āzer
Açup ak pürçeginden mi‘cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 128*). [*başına, -ın, -a*]
36. Oturup aña karşı kıldı zāri
Döğüp ağlayu ağlayu **başın** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 17*). [*başın, -ıñ*]
37. Yüzün döndürmeye vü şuta **başı**
Şu kim ister melāmetden selāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 16*). [*başı, -ı*]

baş: Baş, ön, uç.

1. Çerāğūñ **başı** hōş olmaz yil ile
Seferden çün iline rāci‘ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26*). [*başı, -ı*]

baş: Baş, düşünce, fikir, zihin.

1. Başında od yaķar kaḥruñ hevānuñ
Yüregin şu ider kūh-ı girānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 65*). [*başında, -ı, -n, -da*]
2. Başumda rüz u şeb ğavġa-yı Leylî
Beni ol kim yoġ iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 30*). [*başumda, -um, -da*]
3. Olursa ümm-i ğıylān ola māder
Yürür āzāde fāriġ cān u **başdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [*başdan, -dan*]

4. Niçün sen süfte-dil âşüfte ola
Gider **başdan** gam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 115*). [*başdan, -dan*]

baş: *Baş, kafa II Kader, alınyazısı.*

1. Anuñ **başında** yokdur bu kıyâmet
Riyâ ‘aşkın Hüdâ ‘aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 18*). [*başında, -ı, -n, -da*]

baş: 1. Ayağı, üzerine vücûdun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemîne yâhut herhangi bir yere koymak 2. Ayak altına almak, çiğnemek.

1. Cemâlün görmege biñ biñ gözi var
Felek atlas döşendi **başasın** pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 21*). [*başasın, -a, -sın*]

baş: *Alt etmek, yenmek.*

1. Xanı îmân xanı eyman u peymân
Başup kâfir rakîbi tütduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 185*). [*başup, -up*]

baş: *Yara.*

1. Taşı **baş** toprağı yanmış cigerdür
Der ü der-bendi muhkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 92*). [*baş,]*

baş: *En önde gelen.*

1. Belâlar **başı** olur üstüme bâ
İki tây olur iki nokta-i tâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 15*). [*başı, -ı*]

baş: *Baş II Kişinin kendi bedeni.*

1. Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ
Cihân harâbesi bir vâdidür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 4*). [*başuma, -um, -a*]
2. Geçer hâbs ile her dem rûzgârüm
Havâle **başuma** gavgâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 63*). [*başuma, -um, -a*]

baş: *Basmak, dağlamak.*

1. Başarsañ nâr-ı dâğı cânuma **baş**
Atarsañ oda te’hîr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 84*). [*baş,]*

baş: *(Ayak) basmak.*

1. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ **baş** dilerseñ dāruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 67*). [*baş,]*

baş: Tepe.

1. Refîkından ğarîb ü yârdan dūr
Yüce taşlar **başidur** cilde-ğāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 53*). [*başidur, -i, -dur]*

baş: Yaralamak. Ateş basmak.

1. Başarsañ nār-ı dāğı cānuma baş
Atarsañ oda te'hîr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 84*). [*başarsañ, -ar, -sañ]*

baş: Ayakla çiğne, ayak altına al.

1. Perî sevmekden uşan dîvünü **baş**
Perî kim şüreti gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 110*). [*baş,]*

baş aç: Pervasız, korkusuz.

1. Dileye ‘aşk-ı Leylî’den hālâş
O hûd başın açup ‘aşkın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 51*). [*baş aç, -up]*
2. Kō bārî cāna geçsün nārî ‘aşkun
Boyun tıtdum belāya başum açdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 47*). [*baş aç, -du, -m]*
3. Şaçı göñli gibi olmuş perîşān
Baş açuk nitekim gül-i beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 16*). [*baş açuk,]*

baş aç: Başını açmak (İnsanların dua ederken samimiyetlerini ifade etmek için başlarındaki serpuşu çıkarmaları bağlamında).

1. Baş açup iylemek vuşlat du‘āsın
Kanî da‘vā-yı ‘aşkuñ hey yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 14*). [*baş aç, -up]*

baş aç: Bir işi yapmaya büyük bir istekle koşmak.

1. ‘Aceb mi baş açarsa tiğ-ı tîze
Tutarsan ‘aşkuñ başına tiğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 22*). [*baş aç, -ar, -sa]*
2. Gürûh-ı Leylî’ye nuşret dilerdi
Du‘āya bu tarafda baş açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 111*). [*baş aç, -ar, -dı]*
3. Tazarru‘ bāşın açup dirler idi
Ne hāşıl şānumuzdan saña ey şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 62*). [*bāş aç, -up]*
4. O düşmen fetihine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 150*). [*baş aç, -ar, -dı]*
5. Baş açup karşı varur gerd-i yāra
Ki ol toz ‘aşkun tāt-ı serîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 70*). [*baş aç, -up]*

baş aç-: *Korkusuz, pervasız abdal.*

1. Belā-yı ‘aşka açdı öyle başı
İren mecnûn diyü atardı taşu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 69*). [*baş aç-, -dı*]

baş açup du‘āya el götür: *Dua etmek amaçlı ellerini açmak, baştaki takke vb. çıkarmak.*

1. Ya istiğfāra gelmişdür seher-gāh
Baş açup el götürdi hem du‘āya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 31*). [*baş açup du‘āya el götür, -di*]

baş çıkar: *Baş çıkarmak: Belirmek, ortaya çıkarmak.*

1. ‘Aşā olmasa durmazdı ayağı
Çiçekden baş çıkarmış gence-i ter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 11*). [*baş çıkar, -mı*]

baş dön: *Başı dönmek.*

1. Bu rakş idüp döner dönmez tutar baş
Cefā vü cevri düşmen çekdi vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 56*). [*baş dön, -mez*]

baş eg: *Boyun eğmek, boyun bükmek.*

1. Ayağına düşer zülf-i dırāzı
Baş egdi gence açup perde-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 13*). [*baş eg, -di*]
2. O cām-ı bāde şuna ben kılam nüş
Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [*baş eg, -üp*]

baş eğ-: *Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek.*

1. Baş eğmezse anuñ gibi faşihā
Zihî dürr-i yetim-i baħr-ı mevvāc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 16*). [*baş eğ-,]*

baş eğ-: *Boyun eğmez. II Güzellikte aşāğı kalmaz.*

1. Biri Leylā’ya anlaruñ baş egmez
Eline Leylî su koymağa degmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 89*). [*baş eg-, -mez*]

baş geç: *Basıp geçmek, yok saymak.*

1. Beni götürme **baş geç** pāye gibi
Götürmek sāyeyi kâbil degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 10*). [*baş geç,]*

baş kes: *Baş kesmek; öldürmek.*

1. Ururdi gendünñ puştınañ muştı
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 125*). [*baş kes, -se*]
2. Du‘â-yı şulhı ol tekrâr iderdi
Şalar baş kesmege her kişı tığı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 105*). [*baş kesmeg, -e*]

baş ko-: *Secde etmek.*

1. Öpüp yârı işigin kordı başı
Kuçardı şöyle kim tuymazdı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 15*). [*baş ko-, -r, -dı*]

baş koy: *Hürmet etmek, saygı göstermek.*

1. Yüz urup baş koyup hâk-i sebîle
İdüp feryâd dâd isterler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 60*). [*baş koy, -up*]

baş sal: *Baş eğmek, baş koymak.*

1. Oturup baş şalar geh ‘ibretinden
Aña bir vech ile hûş geldi ol kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 28*). [*baş sal, -ar*]

baş ucu: *Baş ucu. Yatılan bir yerin baş konulan yönü veya yakını.*

1. O herze sözlerinden hem utandı
Varup başı ucında ağladı hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 87*). [*baş ucu, -nda*]

baş vir: *Kendini feda etmek, bir amaç uğruna ölmek.*

1. Kimi baş virdi tığ-ı bî-amâna
Alup başın ele kavmuñ emîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 54*). [*baş vir, -di*]

baş virmek: *Ölmek.*

1. Alup virmekde başı bî-dirîguz
Dönüp bu tîz haberle ilçî çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 40*). [*baş virmek, -de*]

baş yazısı: *Alın yazısı, kader.*

1. Başumuñ yazısı yüzüm şuyıdur
Egerçi guşşadan pür-derd ü süzem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 20*). [*baş yazısı,]*

baş yol: *Saçını başını yolmak, çok üzölmek.*

1. Bu gendüyi döğüp başın yolardı
Ne beñ kim kónsa yüzü ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 156*). [*baş yol, -ar, -dı*]

başa ağ: Başına çıkmak, yükseğe çıkmak.

1. Od olup başa ağdı sine düdü
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 2*). [*başa ağ, -dı*]

başa kara yazı ol-: Alına kara yazı olmak, bedbaht, talihsiz olmak.

1. Baña dirsın ki kara yazı öğren
Başuma kara yazı olmuşam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 14*). [*başa kara yazı ol-, -mış, -am*]

başa üş: Başına toplanmak, üşüşmek.

1. Didi açup zebân-ı âteş-engîz
Ki siz de gam gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79*). [*başa üş, -me, -ñ*]

başdan aş: Baştan aşmak, kendinden geçmek.

1. Çü gördi çäre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhûn gibi Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 9*). [*başdan aş, -dı*]

başdan ayağa: Bütünüyle, tamamıyla.

1. Bile bir şahş var dîvâne hey'et
Teni **başdan ayağa** bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 17*). [*başdan ayağa,]*
2. Dilüm yok 'arz ide hâlûmi saña
Tutalum **başdan ayağa** cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 103*). [*başdan ayağa,]*
3. O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi
O **başdan ayağa** derd oldu mutlak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 33*). [*başdan ayağa,]*

başı elde eli göğsinde: Ah vah etmek, dövünmek, çok üzölmek.

1. Varup har-gâh-ı yâre bağıı tağılu
Başı elde eli göğsinde bağılu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 14*). [*başı elde eli göğsinde,]*

başı ortaya ko: Başını ortaya koymak, canını feda etmeyi göze almak.

1. Yüzümüz şuyını hâk itdi şi'ri
Kodı ortaya ol bu yolda başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 29*). [*başı ortaya ko, -dı*]
2. Komiş Mecnûn için ortaya başı
Düşüp ol derd için gavgâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 34*). [*başı ortaya ko, -mış*]

başı taş döğ: Başını taşlara vurmak; çok üzgün olmak.

1. Hemân maşru‘a döndi yire düşdi
Şu deñlü döğdi ğamdan taş a başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 81*). [*başı taş a döğ, -di*]

başı üzre: *Başı üstüne, başı üzerine.*

1. Başı üzre direm tûfânı yağdı
Varup dergâh-ı Leylî'ye her âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 138*). [*başı üzre,*]
2. Yürüttdi **başı üzre** âsiyâbı
Nice Sâman'ı bî-sâmân idüptür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 62*). [*başı üzre,*]

başın aç-: *Kafası kazınmış; başına bir şey takılı olmayan; baş açık yalın ayak perişan bir hâlde olmak.*

1. Hemân zikri dilinde Leylî Leylî
Düşüp ‘aşka melâmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 19*). [*başın aç-, -dı*]

başın al: *İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.*

1. Şıdı kırdı bulup â‘dâya fırsat
Kimi başın alup kaçdı yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 53*). [*başın al, -up*]

başın ele al: *Başını ellerinin arasına almak, düşünmek.*

1. Kimi baş virdi tîğ-ı bî-amâna
Alup başın ele kavmuñ emîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 55*). [*başın ele al, -üp*]

başın kes-: *Başını keserek öldürmek.*

1. Kaşı ol duhterüñ kim vesmelüdür
Başup göz göre başın kesmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 90*). [*başın kes-, -melü, -dür*]
2. Kaşı ol duhterüñ kim vesmelüdür
Başup göz göre başın kesmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 90*). [*başup, -melü, -dür*]

başına tãc it: *Çok değer vermek, ilgi göstermek.*

1. İlüñ hãcet-gehidür âsitânı
Cihân terkin başına tãc idinmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 21*). [*başına tãc it, -in, -miş*]

başına taş: *Başına taş vurmak; Değersiz görmek, aşağılamak.*

1. Kıza ‘âr ehli olursa uzun yaş
Eger bî-‘âr olursa **başına taş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 86*). [*başına taş,*]

başına üş-: *Başına üşüşmek, başına toplanmak.*

1. Yuyup cismi ğubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 85*). [*başına üş-, -üp*]
2. Olur bildi barışmasa ziyânı
Çü gördi kim cihân başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 17*). [*başına üş-, -di*]
3. Akıtdı gözlerinden hûn-ı şâfi
Te'essüf ğamları başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 79*). [*başına üş-, -di*]

başla: *Başlamak.*

1. Ğazel **başladı** yolda bir hûş-âvâz
Hûş-âyende nitekim dürr-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 138*). [*başladı, -dı*]

başla: *Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şürû etmek.*

1. İlâhî **başladum** nâmuñla nâme
İrişdür hayr ile anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 5*). [*başladum, -du, -m*]

başma: *Basmak, "ayak basmak bağlamında."*

1. Revân haţ çekdi harf-i cür'etine
Şaķın **başma** edebden taşra pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 181*). [*başma, -ma*]

başmağ: *Ayağ, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak.*

1. Meger kim haste olmuşdur seherden
Anuñ-çün yire **başmağa** ayağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 23*). [*başmağa, -a*]

başta tâc ol: *Çok sevmek ve saymak, el üstünde tutmak.*

1. Bu sevdâ tâc ola başumda her-gâh
Geçince devr-i 'ömr-i rûzigârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 100*). [*başta tâc ol, -a*]

başu hûş ol: *İyi anlaşmak.*

1. Başum hûş olduğı gözümle her dem
Anuñ-çündür ki ağlar yâr için dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 49*). [*başu hûş ol-, -duğı*]

başuñ sağ ol: *Sen sağ ol, sen var ol.*

1. Ki âsân iyledün düşvâr kârı
Başuñ sağ ola yüceldi külâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 13*). [*başuñ sağ ol, -a*]

başuña üş: *Başına toplanmak, başına üşüşmek.*

1. Üşe başuñna zenbûrı vebâlı
Eger gaşb idesin ‘arz u ‘akârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 134*). [*başuñna üş, -e*]

bay: Zengin, paralı, mal mülk sahibi, varlıklı kimse.

1. O yola gitmemeye yoktur imkân
Kamu **bay** u fâkır ü şâh u çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [*bay,]*

bayâğı: Eskisi gibi.

1. Yarındası yine şüret **bayâğı**
Nemed-püş u gedâ elde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 45*). [*bayâğı,]*

bâyî: Satan, satıcı.

1. İde çün müşterî bâzârını germ
Bahâ biçmekle **bâyî** iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82*). [*bâyî,]*
2. İde çün müşterî bâzârını germ
Bahâ biçmekle **bâyî** iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82*). [*bâyî,]*

baykuş: Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel adı; baykuş.

1. Ölürse kimseye hâlin dimezdi
Yatup vîrandâ ol keklık çü **bayküş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [*bayküş,]*
2. Muṭavvaḫ şüfiler gibi kebüter
Bu efser ṭavḫ ile **baykuşa** haḫdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [*baykuşa, -a*]
3. Kõmadı şabr-ı cûc anuñ mecâlin
Kaḫan hem-râh ola **baykuşa** şehbâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 207*). [*baykuşa, -a*]

bâz: "Doğan" denilen yırtıcı kuş.

1. Zârîfî tâziler ṭurfa hecînler
Urûsî **bâz** u pervâzî şahînler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 104*). [*bâz,]*
2. Vücûdına şafâ revḫânî idi
Kaḫan pervâ-yı ṭuṣme kılmasa **bâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 85*). [*bâz,]*

bâzâr-: Pazar, çarşı, alışveriş yeri.

1. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola çün ehli **bâzârûñ** dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 175*). [*bâzârûñ, -(u)ñ*]
2. Gezer dil-dâde dil-ḫaste dil-efgâr
Gehî şahrâ vü kûh u gâh **bâzâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [*bâzâr,]*
3. Gezüp âvâre **bâzârı** be-zârî
Dilinde nâleler gönlinde yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 67*). [*bâzârı, -ı*]
4. İde çün müşterî **bâzârını** germ
Bahâ biçmekle bayî iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*bâzârını, -ı, -(n)ı*]

5. Anuñ medhinde şî'r okurdı 'uşşāk
Bir oğlan ırılasa **bāzār** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 99*). [*bāzār,]*
6. Zihî aşşı zihî hâkķıyle **bāzār**
Serāb olursa ger 'ahdüñ şarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 114*). [*bāzār,]*
7. Yılan gibi şokar **bāzār** içinde
Yılāndur ol degüldür merd-i çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 62*). [*bāzār,]*
8. 'Aceb mi ma'reke olursa **bāzār**
Bu hârf ile hârfi itdi te'dīb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 176*). [*bāzār,]*
9. Ne kāmēt ola kim görmez kıyāmet
Ne **bāzār** ola kim ol kāsīd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [*bāzār,]*

bāzār it: Alışveriş etmek.

1. Güli hār ile itdi 'emmi bāzār
Çü çeng-i zāğa düşdi dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 60*). [*bāzār it, -di]*

bāzār it: Söz alışverişinde bulunmak, sohbet etmek.

1. Nazardan ğayri itmezlerdi bāzār
Egerçi la'î-i yāre tāmī' idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 18*). [*bāzār it, -mez, -ler, -di]*

bāzār iyle: Alışveriş yapmak, karşılıklı bir şey alıp vermek.

1. Niçün sen iyledüñ ğayr ile bāzār
Tarahhūm gösterüp bīdād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 28*). [*bāzār iyle, -dü, -ñ]*

bāzār olun-: Alışveriş etmek.

1. Görüp birbirini bir dem iki yār
Enīn ü āh ile olundı bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 56*). [*bāzār olun-, -dı]*

bāzār-ı 'aşk: Aşk pazarı.

1. Girüp bāzār-ı 'aşka oldı dellāl
Bilür çün miñnet-i bīmārī bīmār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 88*). [*bāzār-ı 'aşk, -a]*

bāzārı germ it-: Pazarı hararetlendirmek, coşturmak, bereket katmak.

1. İde çün müşterī bāzārını germ
Bahā biçmekle bāyī' iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*bāzārı germ it-, -e]*

bāzār-ı güzeşte: Geçmiş pazar, eski pazar.

1. Ki **bāzār-ı güzeşte** germ ola tiz
Boyī naḥl u lebi şīrīn ruṭābdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 96*). [*bāzār-ı güzeşte,]*

bāzī: *Oyun, dans.*

1. Benefşe taze bitdi ‘anber-āmiz
Şabā yiliyle sünbül itse **bāzī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 11*). [*bāzī,]*

ba‘zī: *Bazı, bir kısım.*

1. Okur **ba‘zī** cemā‘at **ba‘zī** sāmī‘
Hâtib oldı hezār elhāna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 26*). [*ba‘zī,]*
2. Okur **ba‘zī** cemā‘at **ba‘zī** sāmī‘
Hâtib oldı hezār elhāna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 26*). [*ba‘zī,]*
3. Söze bu resme dizdi dürr ü gevher
Didi **ba‘zī** ruvât-ı hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 3*). [*ba‘zī,]*

bāzū: *Pazu, kol.*

1. Geh el çiynerdi gamdan gâh **bāzū**
Dökerdi dîdesinden hûn-ı şâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30*). [*bāzū,]*

be-‘aşk-ı la‘l-i leyli: *Leyla'nın kırmızı dudağının aşkı.*

1. Olur ol da **be-‘aşk-ı la‘l-i Leyli**
Çü Nevfel kıldı Mecnûn hâlini güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 42*). [*be-‘aşk-ı la‘l-i leyli,]*

bed: *Kötü, fena.*

1. Ya yolından gidüñ ya garğa virdi
Yine Nevfel çün aldı **bed** cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49*). [*bed,]*
2. Dirîğ itme ‘aded nakdın aħadden
Şaňa **bed** iylemez her kim **bed** iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83*). [*bed,]*
3. Dirîğ itme ‘aded nakdın aħadden
Şaňa **bed** iylemez her kim **bed** iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83*). [*bed,]*
4. Seri seng-i zemāndan olur āzād
Kıl iylük iyleme endişe **bedden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 81*). [*bedden, -den]*

bed aħter: *Kötü talih. Talihsiz.*

1. Yiter insāna neng ü ‘ār-ı duħter
Huşûşā kim ola duħter **bed aħter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 88*). [*bed aħter,]*
2. Kalem şemşir olur cellād duħter
‘Uṭārid de olursa ol **bed-aħter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 84*). [*bed-aħter,]*

bed-āyin: *Kötü tabiatlı.*

1. Țurup ȇarȇa dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi'l ü **bed-āyīn** ü bed-devr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [*bed-āyīn,]*

bed-baȇt: *Kötü bahtlı, talihsiz.*

1. Bu **bed-baȇtum** bilürem āȇir olmaz
Senüñ müjdeñ ĥayālī zāȇir olmaz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 71*). [*bed-baȇtum, -um]*
2. Zihī bed-ȇālī' ü bed-ȇāl ü **bed-baȇt**
Raȇībūñ zehri saña akreb oldu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [*bed-baȇt,]*
3. Döşegi ĥār ola vü yaşduğı seng
Hemān **bed-baȇtum** ister bu belāyī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 39*). [*bed-baȇtum, -um]*
4. Yanından geȇdi beñzer tünd-māra
Çün uğradı bu bī-baȇta o **bed-bāȇt** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [*bed-bāȇt,]*
5. Dögünmekden ten oldu pāre pāre
O **bed-baȇt** anı görüp öldi şandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [*bed-baȇt,]*

bed-devr: *Kötü dönüşlü.*

1. Țurup ȇarȇa dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi'l ü bed-āyīn ü **bed-devr** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [*bed-devr,]*

beden: *Vücut, gövde.*

1. Gül it nārın Ĥalīlūñ ĥaȇķı cāne
Beden müşķine bārū ȇek laȇdden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 67*). [*beden,]*
2. Yire yağmur yerine ȇan yağardı
Yatur cāndan ten ü tenhā **bedenler** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [*bedenler, -ler]*
3. Beden burcunda boynı ȇāȇa beñzer
Yazuȇdur ol yüce ȇārdāķı yıȇma (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 42*). [*beden,]*
4. Bu nūr içredür anuñ yiri zulmet
Tenüñ ol resme nāzık-ter **bedendür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 125*). [*bedendür, -dür]*
5. Beden ĥāke ȇavuşdı gūra kondı
Uȇup cān bir cihāndan bir cihāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 42*). [*beden,]*
6. Beȇā zevķın fenāda bulmuş idi
Beden efsürde olmışdı fenādan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 19*). [*beden,]*
7. Bedenden gitdi bāķī burca irdi
Cihān borca içer çün cām-ı cānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 62*). [*bedenden, -den]*
8. Baña bu derd ile ölmek muȇaldür
Çık ey cān ȇurma cānānsuz **bedenden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [*bedenden, -den]*

beden: *Kale bedeni.*

1. Ki burcınuñ melekdür pāsbanı
Melekler ĥıfz idüp burc u **bedenler** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 9*). [*bedenler, -ler]*

beden-i burcın: *Beden, vücut kalesi.*

1. Beden-i burcın yıkup vîrâne olmuş
Düşüp şahrâlara dîvâne olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 17*). [*beden-i burcın, -in*]

bed-fikr: *Kötü fikir, kötü düşünce.*

1. Bu **bed-fikri** getürmek kalbe hâşâk
Cihân bir tekyedür iki kapısı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 150*). [*bed-fikri, -i*]

bed-fi'l: *Kötü amelli, kötülük eden.*

1. Tırup çarha dil uzatdı didi cüst
Ki ey **bed-fi'l** ü bed-âyîn ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [*bed-fi'l,]*

bed-hâl: *Kötü hâl.*

1. Zihî bed-ţâli' ü **bed-hâl** ü bed-baht
Raķibüñ zehri saña aķreb oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [*bed-hâl,]*
2. Bu bed-nâma kara bahtum sebebdür
Bu bed-ţâli' ki **bed-hâle** binâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 81*). [*bed-hâle, -e*]

bed-hevâ: *Kötü istek.*

1. O servüñ kim hevâsı **bed-hevâdur**
Bu bustâna anı dikmek haţâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 151*). [*bed-hevâdur, -dur*]

bed-hûlk: *Kötü huylu, huysuz.*

1. Veled çünkim ola **bed-hûlk** sîret
Ataya renc olur gendüye miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 29*). [*bed-hûlk,]*

bed-hûy: *Kötü huylu, huysuz.*

1. Televvün ehli **bed-hûya** inanma
Kişi itmeyicek 'ahde vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 176*). [*bed-hûya, -a*]

bed-h'âh: *Başkasının kötülüğünü isteyen, kötü yürekli.*

1. O naħle el uzatdı nite kim şâħ
Ruţab umdı diken yidi o **bed-h'âh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*bed-h'âh,]*

bed-h'âh ol-: *Kötü kalpli olmak.*

1. Eger olsañ 'adûlar gibi bed-h'âh
Dimezdüñ şefķât idüp baña vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 129*). [*bed-h'âh ol-, -sa, -ñ*]

bedihî: Aşîkar, belli ve açık olma.

1. Kılurdi fitne ol meftûna anı
Revân ol da **bedihî** nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 119*). [*bedihî, -dir*]
2. Bedihî şî'r ü nâzûk ter-terâne
Yir içerdi anuñla hoş geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 66*). [*bedihî, -dir*]
3. Bedihî didi bir şî'r âteş-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 160*). [*bedihî, -dir*]

bed-nâm: Kötü şöretli.

1. Bizi rüsvây-i hâş u 'âm idersin
'Arab ta'nı ile **bed-nâm** idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 76*). [*bed-nâm,]*
2. Kişi gendüzini **bed-nâm** ider mi
Adın rüsvây-ı hâş u 'âm ider mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 11*). [*bed-nâm,]*
3. Hemân gendü gibi **bed-nâm** idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyî bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 16*). [*bed-nâm,]*
4. Beni de gendüyi de kıldı **bed-nâm**
'Arab hâkinde tâ ki kalmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106*). [*bed-nâm,]*
5. Ki adın duñterümüñ iyilemez yād
Kişi **bed-nâm** olunca ölse yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 109*). [*bed-nâm,]*
6. İt öñine ataram pây gibi
Baña anuñ nice **bed-nâm** u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121*). [*bed-nâm,]*
7. Esîr ü nâ-tüvân u pîr ü hâste
Adum **bed-nâm** u rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 79*). [*bed-nâm,]*
8. Ki 'ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur **bed-nâmlar** bezminde ârām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 105*). [*bed-nâmlar, -lar*]

bed-nâm: Kötü namlık (isminin olumsuz anılması).

1. Bu **bed-nâma** kara bahtum sebebdür
Bu bed-ñali' ki bed-hâle binādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 80*). [*bed-nâma, -a*]

bed-nâm iyle-: Kötü şöretli etmek.

1. Yañılsam bu hañâyâ itsem içdām
'Arab iyler beni ta'niyle bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 154*). [*bed-nâm iyle-, -r*]

bedr: Dolunay.

1. Nażar itdükce mihr ile o **bedre**
Gedāya zer virürdi **bedre** bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 59*). [*bedre, -e*]

bedr: Dolunay. II Sevgîlinin yüzü.

1. 'Aşābe şardı derdinden serine
Behî **bedri** hilāle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 49*). [*bedri, -i*]

bedre bedre: *Kova kova.*

1. Nazar itdükce mihr ile o bedre
Gedāya zer virürdi **bedre bedre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 60*). [*bedre bedre, -e*]

bedr-i ser-mest: *Kendini kaybetmiş ay.*

1. İrişdi Necd'e gūyā **bedr-i ser-mest**
Elinde seng ü āhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 46*). [*bedr-i ser-mest, -i*]

bedr-i tamām: *Dolunay.*

1. Muḥabbet burcınūñ bedr-i tamāmı
Gürūh-ı mezheb-i 'aşqun imāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 1*). [*bedr-i tamām, -ı*]
2. Nazar iyleyem ol bedr-i tamāma
Görem anı ne āb u rengi vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 66*). [*bedr-i tamām, -a*]

bed-ṭālī': *Kötü talih.*

1. Zihī **bed-ṭālī'** ü bed-ḥāl ü bed-baḥt
Raḳībūñ zehri saña aşreb oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [*bed-ṭālī', -i*]
2. Bu bed-nāma kara baḥtum sebebdir
Bu **bed-ṭālī'** ki bed-ḥāle binādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 81*). [*bed-ṭālī', -i*]

beg: *Bey, hükümdar.*

1. Hikāyetdür ki Merve hüküm iden **beg** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 1*). [*beg, -i*]
2. Vefāsuz ādemīnūñ kaçdı cāna
Sege seg olup ādem yidüren **beg** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*beg, -i*]
3. Nice ūtmış ḥarābe içre me'vā
Muḥarreb **beglerinden** itdi teftiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 5*). [*beglerinden, -ler, -i, -nden*]

behā: *Paha, karşılık, ücret.*

1. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behāsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*behāsın, -sın*]
2. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behāsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*behāsın, -sın*]
3. Bu divāne civāna şerbet idi
Size şerbet **behā** çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 23*). [*behā, -i*]
4. Behāsın vir şatun al aşkāre
Çü virdi bu cevābı ol tehī-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 58*). [*behāsın, -sın*]

be-hakk-ı cümle-ervāh-ı güzide: *Tüm seçkin ruhların hakkı için.*

1. Be-ḥaḳḳ-ı cümle ervāḥ-ı güzide
Bu miḥnetden beni āzād iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 32*). [*be-ḥaḳḳ-ı cümle-ervāḥ-ı güzide,]*

be-ḥamdillāh: *Allah'a şükür olsun.*

1. Be-ḥamdillāh i Ḥamdî oldu āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 48*). [*be-ḥamdillāh,]*

behāne: *Vesile, sebep.*

1. Diler çıkmāğa andan bir **behāne**
Zebān-ı ḥālden ṭuydı işāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 12*). [*behāne,]*

behāne kılp: *Bahane etmek.*

1. Dilā ta'lim-i 'aşḳ iyle cihāne
Kılp aḥvāl-i Mecnûn'ı behāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 27*). [*behāne kılp, -up]*

behāne ol: *Vesile olmak, sebep olmak.*

1. Ğamuñdan aḡlaram olur behāne
Bu deñlü miḥnet ile ey cefā-kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 76*). [*behāne ol, -ur]*

be-her-vār: *Her ne varsa, hepsi.*

1. Getürdim kim bite ḳātuñda bu kār
Ḥazīne bī-ḥisāb u zer **be-her-vār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*be-her-vār,]*
2. Tümen dürr ü şemen şekker **be-her-vār**
Nice yüz ṭabla nāfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [*be-her-vār,]*

behî: *Şirin, latif, gökçek.*

1. 'Aşābe şardı derdinden serine
Behî bedri hilāle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 49*). [*behî,]*

behişt: *Allah'ın mümin, sadık kullarına vaat ettiği içinde ebedi kalınacak olan mekan, cennet.*

1. Senüñ ayaḡuñ altıdur **behiştüm**
Bilürsin bende yoḡdur 'aḳl u hüşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 84*). [*behiştüm, -üm]*
2. Behişt olmak yaraşurdu maḳāmuñ
Mizāc-ı la'l-i nābuñ keşeridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 152*). [*behişt,]*

behişt-i dōstān: *Dostların cenneti.*

1. Varup iylerler idi anda zārī
Behişt-i dōstān oldı o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 195*). [*behişt-i dōstān,]*

behişt-i heşt-riḍvān: *Sekiz cennet.*

1. Zihî kuḥl u zihî nergis zihî bāğ
Behişt-i heşt-Riḍvānun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 35*). [*behişt-i heşt-riḍvān, -un]*

bekā: *Bâkîlik, kalıcılık.*

1. Şığınma aña kim yokdur **bekāsi**
Zenûñ kim şağ işi yok pür-maraḍdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 58*). [*bekāsi, -(s)ı]*
2. Bekā zevkın fenāda bulmış idi
Beden efsürde olmışdı fenādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 18*). [*bekā,]*
3. Bekā ‘ālemlerinde hest olalum
Dü ‘ālemde bizi mest it müdāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 44*). [*bekā,]*

beḳam: *Kızılağaç, kızıl.*

1. Beḳam aşlandı gūyā ābanūsa
Çeküp baş hırkaya ḥalvetde ḥāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 30*). [*beḳam,]*
2. Kızıl minḳarı bir pāre **beḳamdur**
O la‘lın burnı kim düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 28*). [*beḳamdur, -dur]*

bekle: *Beklemek, durmak.*

1. Anı **beklerdi** nice üstüḥ‘ān-ḥ‘ār
Görün ol üstüḥ‘ān- ḥ‘āruñ vefāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 182*). [*beklerdi, -r, -di]*

bel: *Bel.*

1. Mecnûn oldı olur bu daḥi mest
Ve ger şabrum kuşağı gide **belden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [*belden, -den]*
2. Hilāl ü mähı itdiler hem-āğüş
Belinde her perî-rūyuñ kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 45*). [*belinde, -inde]*
3. Libās emrinde varı **belde** yek pōst
Yatur ḥār içre ‘üryān māra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [*belde, -de]*
4. Belüñden gelmedi ya ḳatre ābuñ
Ḳazup bir gūrı ağla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 50*). [*belüñden, -üñ, -den]*
5. Beli za‘f ile egri ṭoḡru tedbîr
Delîl ü reh-nümā çün Ḥızır-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28*). [*beli, -i]*
6. Taşı ‘üryān **belinde** bir çürük pōst
Hemān varlıḳda bir cān ḳaldı ḡam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 74*). [*belinde, -inde]*

bel bağla: *Bir kimsenin kendisine yardım edeceğine inanmak, güvenmek; hizmetine girmek.*

1. Belüm âhırde şabra bağladum ben
Belâ pîrine ol tıfl-ı tîrîkat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 124). [bel bağla, -du, -m]

belâ: Evet. Allah, ruhlar âlemini yarattığında, ruhlara “elestü bi-Rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)” diye sorar. Ruhlar, bu soruya “belâ (evet)” cevabını verirler (Kur’ân-ı Kerîm 7/172).

1. Daği lâ dimedüm ben bu belâya
Elestde diyeli cânüm **belâyı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 77). [belâyı, -yı]

belâ: Musibet, felaket, dert, gam, keder.

1. Bilmem ki ‘âkıbet n’idiser bu **belâ** beni (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14). [belâ,]
2. Sevdâ-yı zülf dost yitürdi **belâ** firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1). [belâ,]
3. Sevdâ-yı zülf-i döst yitürdi **belâ** firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 1). [belâ,]
4. Olup Leylî de Kays’un mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfî **belâsı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 174). [belâsı, -sı]
5. Dil üzre dâl zülfüñsüz **belâdur**
Seri derd ü dehâni ejdehâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 23). [belâdur, -dur]
6. Belâlar başı olur üstüme bâ
İki tây olur iki nokta-i tâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 15). [belâlar, -lar]
7. Gaminsuz olmasun cânüm cihânda
Belâdur cânuma ansuz cihân da (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 42). [belâdur, -dur]
8. Şafâ divânına sulţân-ı â‘zam
Belâ fenninde burhân-ı müsellemin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 4). [belâ,]
9. Kârîn oldı aña bir nice gam-gîn
Belâda gendü gibi vâkı‘a-bîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 12). [belâda, -da]
10. Belânuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Gam ile guşşa şehrinüñ şehîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 5). [belânuñ, -nuñ]
11. Kalendar-meşreb ü levbâli ‘âşık
Belâdan pür şafâdan hâlî ‘âşık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8). [belâdan, -dan]
12. Belâsı yîni vü eski pelâsı
Yîni yîni **belâlar** mübtelâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10). [belâlar, -lar]
13. Belâsı yîni vü eski pelâsı
Yîni yîni **belâlar** mübtelâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10). [belâlar, -lar]
14. Belâsı yîni vü eski pelâsı
Yîni yîni belâlar mübtelâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9). [belâsı, -sı]
15. Daği lâ dimedüm ben bu **belâya**
Elestde diyeli cânüm belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76). [belâyı, -(y)a]
16. Emîn olsun **belâdan** diyen âmîn
Kulağ tutup bu kavle pîr-i maḥzûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 36). [belâdan, -dan]
17. Öter inler kırı tñbûra döndi
Belâsı guş-mâli ol ḥabîbüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 11). [belâsı, -sı]
18. Belâsuz olıma ‘aşk âşinâsı
Ezelden ben ḡarîbüñ kütî gamdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 16). [belâsuz, -suz]
19. Vücûdumdan hevâsın neşr ide Ḥak
Belâdur ‘âşık her zindegânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 107). [belâdur, -dur]
20. Belâ bendine muḥkem rismândur
Kime bend ura mecnûn iyle anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 104). [belâ,]
21. Siyâdet sikkesini ebter itdün
Başuña çün **belâ** çaḡmağı çaḡduñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 41). [belâ,]

22. Ne h    ol kim **bel  da** ola dil-h   
Deg  l c  n i  tiy  r   k  r           (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 27, Mısra 44). [bel  da, -da]
23.   o b  r   c  na ge  s  n n  r          
Boyun   ttdum **bel  ya** ba  um a  dum (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 27, Mısra 47). [bel  ya, -(y)a]
24. D          r ola v   yaşıduğı çəng
Hem  n bed-ba  tum ister bu **bel  y  ** (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 27, Mısra 39). [bel  y  , -y, -  ]
25. Y  kinden c  n  na za  m olmaz eks  k
Bel   yolunda virmeyince c  n   (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 28, Mısra 17). [bel  ,]
26. Bel  lardan dili germ    demi serd
N'olaydı seyr idegelse  n bu b   a (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 30, Mısra 128). [bel  lardan, -lar, -dan]
27. Bel   v   za  met idi çünki y  re
Mura   a   heykel    alt  nlu   al    l (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 48, Mısra 166). [bel  ,]
28. Biri oldu sel  sil b  r   a  l  l
Bel   v     fet olsa c  na tiry  k (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 48, Mısra 169). [bel  ,]
29. Yi  ni yi  ni **bel  dan**   ayru Mecn  n
Isuz v  r  neler mihm  n   Mecn  n (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 50, Mısra 4). [bel  dan, -dan]
30. Kime   z   ide cev  r  n **bel  s  **
Deh  num yok dil uz  da cef    a (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 51, Mısra 100). [bel  s  , -s  ]
31. Bel  dan k  h olup   st  me d       
  am ile     d-m  nem ben hem   e (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 54, Mısra 80). [bel  dan, -dan]
32. Bel   v   mi  net  n oran   vardur
Hem  n it gibi      n mesken  n yok (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 138). [bel  ,]
33. Nefes teng i  ler amm   nitekim   eng
Bilin egmi   **bel  lar** y  ya d  nm    (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 21). [bel  lar, -lar]
34. Ge  er sana   am ile m  h u s  li
Bu de  n   kim **bel  larda** yilersin (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 93). [bel  larda, -lar, -da]
35. Ne      d  yer **bel  s  na** ne   hen
Bu yolda ne ser  n   ald   ne c  nu   (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 106). [bel  s  na, -s  , -n, -a]
36. Bel   dery  s  nu   d  rr-i yetimi
  er   -efr  z-   bezm-i r        (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 63, Mısra 184). [bel  ,]
37. Bel  s   d       n  n yitdi aradan
     sen ben perdesi ortaya girmez (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 64, Mısra 50). [bel  s  , -s  , -  ]
38. M  kellef olmayan olmaz g  nah-k  r
Bunun gibi **bel  ** v        u z  r   (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 67, Mısra 87). [bel  ,]
39. Bel  dan ba  na   av    lar        
Ev a  ma ba  na kim c  na k  fesd  r (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 67, Mısra 92). [bel  dan, -dan]
40. Zih   m    kil **bel  dur** sa  na bu derd
Eger   izmet k  laydu  n p  di    a (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 67, Mısra 22). [bel  dur, -dur]
41. Anu   hem-s  z   ben ol ba  na hem-s  z
  kim  z de **bel  ** dery  s  na   ar   (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 68, Mısra 53). [bel  ,]
42.   kim  z de **bel  dan** olmadu   ferd
Benem ol Leyl   did     siyeh-r  z (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 68, Mısra 50). [bel  dan, -dan]
43. Bel  ya m  btel   derde   ufeyl  
  am-   y  r  ndan oldu c  n demi t  r (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 68, Mısra 2). [bel  ya, -y, -a]
44. Vire a  latdu   mi  d  r       de
Bel  dan ben da  i dil-  aste id  m (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 135). [bel  dan, -dan]
45.   af   fenninde       b-mezheb idi
Bel  lar seyline olmu  d         k (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 5). [bel  lar, -lar]
46. Anu  -   n yo   idi derdi **bel  dan**
An   H         a h  c  et iylemi  di (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 71, Mısra 20). [bel  dan, -dan]
47. Bel   na    ndan ama b  -  abersin
Ba  na sen ger  i d  v  ne did    n n  m (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 136). [bel  ,]

48. Belāda her biri āşüb-ı āfāk
Çü nokta hālî zeyn-i şûret itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 32*). [belāda, -da]
49. Niçün kor üstüne nokta fezâhat
Ne deñlü pişe-kâr iseñ **belāda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 121*). [belāda, -da]
50. Yir idi illâ Mecnûn ğidasını
Koyup kendü başındağı **belāyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 3*). [belāyı, -y, -ı]
51. Urursañ yara ur endāmı deñlü
Ža‘ifem döymezer ben bu **belāya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 53*). [belāya, -y, -a]
52. Ne rāhat kaldı cānda ne ħuzûrı
Belālardan gelüp cāmı dehāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 11*). [belālardan, -lar, -dan]
53. Hemān zulmet **belāsın** çekdi gitdi
Ne ħurfe derd olur bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 54*). [belāsın, -sı, -n]
54. İrişdiler şafâ-yı cāvidāne
O ‘ālemde o kim çekdi **belāyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75*). [belāyı, -yı]
55. Belālar yıkdığı ħâtırlar içün
Ĥuşûşâ ‘aşk-ı Mecnûn ħürmetiyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 36*). [belālar, -lar]
56. Semā‘ı germ idüp ğavġâ idenler
Belāya olsalar bir kez giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 11*). [belāya, -y, -a]
57. Cigerde her oñulmaz başlar içün
Belāya şabr iden şābirler içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 35*). [belāya, -y, -a]
58. Olurlar ‘aşkdan biñ kerre bizār
Odur ‘aşık ki görse bir **belāyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13*). [belāyı, -y, -ı]
59. Diyüp ey dōst virdi cān-ı pākin
O da göçdi **belā** ile cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [belā,]
60. Ķalender-meşreb ü lâubālî ‘āşık
Belādan pür şafādan hālî ‘āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [belādan, -dan]
61. Belādan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belāı bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [belādan, -dan]
62. Belādan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belāı bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [belādan, -dan]
63. Belāı yiñi vü eski pelāı
Yiñi yiñi belālar mübtelāı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [belāı, -sı]
64. Belādan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn **belāı** bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [belāı, -sı]
65. Belādan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn **belāı** bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [belāı, -sı]
66. Muṭi‘em dōke baġrum yāre ḳanum
Başumdan gitmesün Leylî **belāı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 15*). [belāı, -sı]
67. Belā def‘ olına diyü püserden
Ṭurup himmet biline pîr-i hoş-rāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 40*). [belā,]
68. Baña olsun **belāı** münis-i ħāk
Beni çün topraġumdan ħaşr ide Ĥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 104*). [belāı, -sı]
69. Belādan gözine mülk-i cihān teng
Yüzinde la‘l ile lû‘lû-yi zîver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 62*). [belādan, -dan]
70. Ne cāmı var ki andan kaçura baş
Virür bāle **belāı** bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 153*). [belāı, -sı]
71. Yiñi sevdāda ol gice müsāfir
Yürürdi ol **belā** Mısrı ħurûşān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 7*). [belā,]
72. ‘İlac olmaz velî zaḥm-ı lisāna
Ṭapuñ gerçi **belā** ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 57*). [belā,]
73. Şavulmaz bildiler hergiz **belāsın**
Kesüp ümmîdi gitdiler o yārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 114*). [belāsın, -sı, -n]

74. Hilāl itmiş **belā** ol nātüvānı
Olup nîreng-i ğamdan cismi nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 68*). [*belā,]*
75. Hālâş itdi **belâdan** haste cāmı
Dem ola kim olasın sen de hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 138*). [*belâdan, -dan]*
76. Belüm âhırde şabra bağladum ben
Belā pîrine ol tıfl-ı ʔarîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 125*). [*belā,]*
77. Cihāñ ʔurduķca zikr ola kemālüh
Ķoyup kendü **belāñı** gözleseñ ğayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 9*). [*belāñı, -ñı]*
78. Cihān kim bir muĥabbet kışşasıdur
Belā ‘uşşāka andan ĥışşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 52*). [*belā,]*
79. Belā vü ders ile bî-ĉārelîķdur
Vücüdum zāhirā bir ķatre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 40*). [*belā,]*
80. Belā gelse anuñ-ĉün uşanurlar
Olur ĥızmet Muĥabbet olsa maĥdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 20*). [*belā,]*
81. Cānum düşeli **belanā** ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 1*). [*belanā, -ñ, -a]*
82. El üstünde tutar göñlüm **belāyı**
Vücüdum ‘aşķınuñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 78*). [*belāyı, -(y)ı]*
83. O vaşl olur ĉekerem ben **belāyı**
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8*). [*belāyı, -(y)ı]*

belā: *Evet.*

1. Cevābum ol ĥıṭābuña belādur
Belā olur belî mü'min maķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 21*). [*belā,]*
2. Cevābum ol ĥıṭābuña **belādur**
Belā olur belî mü'min maķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 20*). [*belādur, -dur]*

belā çek-: *Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak; üzülmek.*

1. Ćeker ol anı ben Leylî cefāsın
Bilür her kimse ĉekdüĝi belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 20*). [*belā çek-, -düg, -i]*

belā çek-: *Sıkıntı çekmek, zorluk yaşamak.*

1. ‘İlāciĉün belā ĉekdi yitesi
Ne ĥācet-ĝah ķodı ne bu mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 16*). [*belā çek-, -di]*
2. Kemer ĉekdi miyānuñı kenāre
Ćekerken bağbān bağuñ belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 63*). [*belā çek, -er, -ken]*

belā odi: *Bela ateşî. II Aşķ ateşî.*

1. Belā odında sen ben ‘ār iĉinde
Otur dilden söyünsün āteş-i derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 44*). [*belā odi, -nda]*

belā ol: *Bela olmak, sıkıntı vermek.*

1. Belā oldu ol iki mübtelāya
Bular bir yıl esir olup bu hāle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 132*). [*belā ol, -dı*]

belādan āzād ol-: Dertten uzak olmak.

1. Belādan olmaz ise servūn āzād
Anı var bu çemende iyleme yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 149*). [*belādan āzād ol-, -maz*]

belā-keş: Bela çeken, eziyet, sıkıntı ve mihnet çekmiş olan.

1. Yoğ idi eksügi divānelikte
Belā-keşlikde vü mestānelikte (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 72*). [*belā-keşlikde, -lik, -de*]
2. Beni ol hūn ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir **belā-keş** bār-girem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 21*). [*belā-keş,]*
3. Sitāremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hōş-dil olmak ben **belā-keş** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 43*). [*belā-keş,]*
4. Belā-keş bülbülüñ āvāre düşdi
Çü düşdüñ ey şeker çeng-i ğurāba (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 48*). [*belā-keş,]*

belālu: Dertli, musibeti eksik olmayan, zavallı; aşık.

1. Belālu bülbülü āvāre düşdi
Girüp ‘üryan dōşekde ol kenāra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 42*). [*belālu,]*

belā-yı ān u in: Şu ve bu beladan.

1. Hālāş itdi belā-yı ān u inden
Mekānın kodı murğ-ı lā-mekānī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 36*). [*belā-yı ān u in, -den*]

belā-yı ‘aşk: Aşk belası.

1. Belā-yı ‘aşka açdı öyle başı
İren mecnûn diyü atardı taşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 69*). [*belā-yı ‘aşk, -a*]
2. Saña ma‘lumdur virmez ziyānı
Belā-yı ‘aşka ben de mübtelāyem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 61*). [*belā-yı ‘aşk, -a*]

belā-yı ‘aşk-ı leyli: Leyla'nın aşkının derdi, belası.

1. Belā-yı ‘aşk-ı Leyli'den hālāş it
Çü ‘aşkuñ adını Mecnûn işitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 56*). [*belā-yı ‘aşk-ı leyli, -den*]

belā-yı derd-i yār: Sevgilinin aşkının belası.

1. Beni қо āh u zār ile öleyin
Belā-yı derd-i yār ile öleyin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 38*). [*belā-yı derd-i yār,]*

belā-yı firkat: *Ayrılık belası.*

1. Belā-yı firkat olsa cāna gālib
Gazel aydurdı hālīne münāsib (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 47*). [*belā-yı firkat,]*

belā-yı gam: *Aşkın dert belası.*

1. Belā-yı gamdan āzād itmedüñ hîç
Senüñ ‘aşkuñ yolında geçdi çağum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 42*). [*belā-yı gam, -dan]*
2. Belā-yı gamda Mecnûn’a muvāfık
Diyār-ı Leylî’den kopardı hûş-āvāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 2*). [*belā-yı gam, -da]*

belā-yı guşsa: *Derdin belası. II Aşk derdinin belası.*

1. Belā-yı guşsada hem-hālīne ol
Revān gam yimeyüp and içdi Nevfel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 128*). [*belā-yı guşsa, -da]*

belā-yı hasret: *Özlem belası.*

1. Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne ‘āşıkā
Birisī anuñ **belā-yı hasret** ü biri firāk (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8*). [*belā-yı hasret,]*

belā-yı hüsn: *Güzellik belası.*

1. Belā-yı hüsnī ol gönce dehānun
Görüp acıdı içi za‘ferānun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 21*). [*belā-yı hüsn, -i]*

belā-yı intizār: *Bekleyiş belası. II Sevgilinin yolunu gözleme derdi.*

1. Gam u derd ü belā-yı intizāre
Sen anuñ-çün dökərsin göz yaşın bol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 48*). [*belā-yı intizār, -e]*

belā-yı nāgehānī: *Ansızın gelen bela.*

1. Belā-yı nāgehānī atdı düşmen
Yitürdiler beni arama ey dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 62*). [*belā-yı nāgehānī,]*

belā-yı teng: *Darlık belası, sıkıntı derdi.*

1. Uçarken göñli gülzār-ı hevesde
Geçerdi ol **belā-yı teng** içinde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 23*). [*belā-yı teng,]*

belek düz-: *Hediye vermek.*

1. Düzüp seyyidlere lâyiķ belekler
Yidüb maħmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*belek düz-, -ler-üp*]
2. Düzüp seyyidlere lâyiķ belekler
Yidüb maħmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*belek düz-, -üp*]

beli: (*Tasdik manasında*) Öyle değil mi!.

1. Cevābum ol ʔiṭābuʔna belādur
Belā olur **beli** müʔmin maḳālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 21*). [*beli*,]

belī: *Elbette.*

1. Belî ‘aşk ile pürdür cümle eşyâ
Hakikat ‘aşkıdur maḳbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [*belî,]*

belki: *Belki, bir ihtimal.*

1. Vücūd-ı şems cūduñ çeşmesidür
Ne çeşme **belki** kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 28*). [*belki,]*
2. Varup dergâh-ı şâha didi ey şâh
Bu şahş âdem degül **belki** firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37*). [*belki,]*
3. Gül-i şâdi bi türür **belki** yarın
Peder öldi garîbem dime zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 238*). [*belki,]*
4. Hevâyî vü zağal mağlûb-ı şehvet
Zarîf ü ‘arîf-i devr idi **belki** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 5*). [*belki,]*
5. Her işde manzar-ı ğavr idi **belki**
Cihân-dide zemâne-âzmûde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 6*). [*belki,]*

bellü: *Belli, açık.*

1. Bilürsin **bellü** hālüm saña cümle
Ki düşmedüm bu hāle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn*, *Mesnevi* 14, *Mısra* 7). [*bellü*,]

belür: *Belirmek, ortaya çıkmak.*

1. Başı vü cānī tārū gibi dirdi
Ayakdan toz **belürdi** göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 91*). [*belürdi, -di*]
2. Acıdı tınmadı ammâ hâzerden
Belürdükce tutuşmış perdeden âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 23*). [*belürdükce, -dükce*]
3. Kî bir ğam kûşesine kâni⁶ oldun
Var imişse **belüreydi** eger şubh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 27*). [*belüreydi, -e, -ydi*]

be-ma'ni: *Bu anlamda, bundan dolayı.*

1. Be-şūret ol şevāba cehd iderdi
Be-maʿnī yine yiñi ʿahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn*, *Mesnevi 11*, *Mısra 36*). [be-maʿnī,]

be-ma'ni: Gerçekte.

1. Be-ma'ni gürk-i merdüm-h'vâra beñzer
Var ey gâfil yürüyen lâf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 50*). [*be-ma'ni,]*
2. Esîr idi **be-ma'ni** renc içinde
Egerçi gencinüñ çoğ idi nef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 8*). [*be-ma'ni,]*
3. Be-ma'ni reng ü şüretten girizân
Kaçar hâk olmağa bir bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 6*). [*be-ma'ni,]*
4. Be-ma'ni hem-dem-i cân u cenânsın
İrakdur gerçi senden çeşm-i rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 134*). [*be-ma'ni,]*

ben: T. is. Yüzde ve vücutta bulunan tabîî ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

1. Cemâl-i 'âleme **beñdür** sevâduñ
Cihânda zîkr olunur yahşi aduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 5*). [*beñdür, -dür]*
2. Gözedür muhlîşi kaçmağa kâbil
Yüzine **bensiñ** ey âdem cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 155*). [*bensiñ, -siñ]*

ben: Birinci teklik şahıs zamiri II âşık.

1. Beni koyup rakîbe mâ'îl olma
Rakîb-i ehremen şeytan-âmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 6*). [*beni, -i]*

ben: Ben, 1. tekil şahıs zamiri.

1. Ben o miñnet zâdeyem kim dâye-i devrân beni
Besler anamdan toğaldan emzürüp şîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [*ben,]*
2. Ben o miñnet zâdeyem kim dâye-i devrân **beni**
Besler anamdan toğaldan emzürüp şîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [*beni, -i]*
3. Irâğ idüp **beni** sen serv-i nev-bahâra rakîb
Katuñda sâye gibi qaldı yüzi kara rākib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 1*). [*beni, -i]*
4. Komez **beni** yürüyem dâ'irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 5*). [*beni, -i]*
5. Cefâ deminde irerdi **baña** vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 2*). [*baña, -a]*
6. Çü 'ömrümün güneşi vaqt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün **baña** tîğî düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 5*). [*baña, -a]*
7. Hayâl-i gamzesi yâruñ **baña** havâle yiter
Hasûd diş bileme kanum içmege şabr it (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 6*). [*baña, -a]*
8. Rağat komez oldu **baña** ey dōst
Çün hâtıruñ oldu gönliüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 2*). [*baña, -a]*
9. Odından derd-mendün gâfil olma
Baña didâr-ı dilber ârzûdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 3*). [*baña, -a]*
10. Sen de **baña** tolaşmañ ey ardıma firâk
Zülf ü ruğından ayru düşelden habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*baña, -a]*
11. Kıl ey luţf ehli Bârî **bana** yârî
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [*bana, -a]*

12. Cemāl-ı luṭfunuñ hem ‘āşıkıdur
Ben itdüm anı kim **baña** sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [*baña, -a*]
13. İçüm ser-tâ-ḳadem memlû hevādur
Geçür **ben** ḳalmışi âb u hevādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 43*). [*ben,]*
14. Cemāl-ı luṭfunuñ hem ‘āşıkıdur
Ben itdüm anı kim baña sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [*ben,]*
15. Ne geldi bilmezem **benden** cevābı
Bu dem kim ‘āşî nefsum pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 18*). [*benden, -den*]
16. Ḳatuñda ehl-i nâr olmaya ismüm
Beni yād itmez olduḳda biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 73*). [*beni, -i*]
17. Velî bilmem n’olur âḫirde ḥālî
Benüm boynuma yükletdün o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 23*). [*benüm, -üm*]
18. Ki derd-i ‘aşḳa hergiz olmadı tuş
Ṭurup bir kimse dimiş ol **benem** uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [*benem, -em*]
19. Baña itmeñ bunuñ gibi laṭife
Baña böyle laṭife ne vazife (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 3*). [*baña, -a*]
20. Baña itmeñ bunuñ gibi laṭife
Baña böyle laṭife ne vazife (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 4*). [*baña, -a*]
21. Baña hiç ‘aşḳ ile töhmet dinür mi
Daḫi ben bilmezem ‘aşḳı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*baña, -a*]
22. Didi bilmem daḫi **ben** Tañrı ṭanıḳ
Nedür ma‘şûḳa n’olur ‘aşḳ u ‘āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*ben,]*
23. Baña hiç ‘aşḳ ile töhmet dinür mi
Daḫi **ben** bilmezem ‘aşḳı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*ben,]*
24. Ki ey lâle-‘izâr u sîb-ḡabḡab
Baña sensüz cehennem oldı mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 10*). [*baña, -a*]
25. Bu fırḳat derdi çünkim bî-devādur
Baña şimden girü ölmek revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 44*). [*baña, -a*]
26. Ger ola ḡonce-i ḡoş-büy u ḡoş-reng
Deḡanuñsuz **beni** mîm ide dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 34*). [*beni, -i*]
27. O yâre **bende** bendi yâre mâni‘
İkisi birbirinden bûya ḳâni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5*). [*bende, -de*]
28. Baña kim müjde idersin vişâli
Yâ düş midür görürdüm ya ḡayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 67*). [*baña, -a*]
29. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ **baña** ṭavşan uyḳusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 70*). [*baña, -a*]
30. Didi pîr atañam **ben** ḡaste vü zâr
Senün ḡavḡân ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [*ben,]*
31. Yitürdüm **ben** beni ne ata meyli
Çıḳaldan ḡâtırumdan ḡayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55*). [*ben,]*
32. Yitürdüm ben **beni** ne ata meyli
Çıḳaldan ḡâtırumdan ḡayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55*). [*beni, -i*]
33. Benüm gibi çü yârın olasın pîr
Geçer fırşat bulınmaz aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 33*). [*benüm, -üm*]
34. Baña dirsın ki ḳara yazı öğren
Başuma ḳara yazı olmışam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 13*). [*baña, -a*]
35. Baña dirsın ki ḳara yazı öğren
Başuma ḳara yazı olmışam **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 14*). [*ben,]*
36. Çü ḡöñlüm yitdi anı bulmazam **ben**
Bulup nice çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17*). [*ben,]*
37. O derd-i dil ki aldı **ben** ḡarîbi
‘îlâcından uşandırdı ṭabîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [*ben,]*

38. O yegdür kim beni baña koyasın
Yüzüñ şuyıyle **benden** el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 30*). [*benden, -den*]
39. Beni ço âh u zâr ile öleyin
Belâ-yı derd-i yâr ile öleyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 37*). [*beni, -i*]
40. Ki düşsem garķ olup **ben** iştıyaķa
Döner añup küçegin def'i nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 13*). [*ben,]*
41. Anuñ küçek ğamından yok ķarârı
Nice şabr idem añup **ben** nigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 18*). [*ben,]*
42. Çeker ol anı **ben** Leylî cefâsın
Bilür her kimse çekdüĝi belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 19*). [*ben,]*
43. Nola biñ cân ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile baķarsın **baña** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 128*). [*baña, -a*]
44. Eger olsañ ‘adûlar gibi bed-ķ’âh
Dimezdüñ şefķât idüp **baña** vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 130*). [*baña, -a*]
45. Tıttup dâmânumı da‘vet idersin
Baña sâlâr iken ‘izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 136*). [*baña, -a*]
46. Tâş ursa gündüzin pehlûma aĝyâr
Olursın **baña** hem pehlû vü hem yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140*). [*baña, -a*]
47. Nola biñ cân ile sevsem seni **ben**
Ki dört göz ile baķarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*ben,]*
48. Ol âhû çeşm içün aĝlar iken **ben**
Benüm-çün gülmedüñ itler gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131*). [*ben,]*
49. Gice küyüñde görsen **ben** gedâyı
Gelüp ķarşu idersin merķabâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 133*). [*ben,]*
50. Yañılsam bu ķaťaya itsem ikdâm
‘Arab iyles **beni** ta‘niyle bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 154*). [*beni, -i*]
51. Nevâya ney gibi itsem ser-âĝâz
Benümle râst olursın hem-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 138*). [*benümle, -üm, -le*]
52. Velî yok **baña** senden özge bir yâr
Beni ey mâh-ı nev Mecnûn sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [*baña, -a*]
53. Cihân benden uşandı **ben** cihândan
Ne püştüm var ĝarîbem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 22*). [*ben,]*
54. Daĝı lâ dimedüm **ben** bu belâyı
Eleste diyeli cânım belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76*). [*ben,]*
55. Odumdan düşmenüm hoşnüd olupdur
Uşandı aķrabâ ‘âr itdi **benden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 51*). [*benden, -den*]
56. Fiĝânum ĝalkı bızâr itdi **benden**
Ne aĝlar bulınur şoñumda ölse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 52*). [*benden, -den*]
57. Senüñ boynunda n’iyles bend ü zencîr
Benem her dem esîr-i zülf-i cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 69*). [*benem, -em*]
58. Giriftâr idemez bend ile zencîr
Delürdelden **beni** ol yâr-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 35*). [*beni, -i*]
59. Yılan sevmedüĝi yarpuz idüm ben
Beni yolup yabâna atdı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 61*). [*beni, -i*]
60. Belâ-yı nâĝehânî atdı düşmen
Yitürdiler **beni** arama ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 63*). [*beni, -i*]
61. Velî ben ĝasteden dîvânesi yok
Saña biñ biñ **benüm** gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 101*). [*benüm, -üm*]
62. Yir olsun ĝalka-i yâra ķulaĝum
Baña dirler ki ķo ĝavĝâ-yı ‘aşķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 67*). [*baña, -a*]
63. Tıttup ĝalka su‘al-i fażl u cüd it
Di yâ Rab **ben** ĝarîbe luţf-ı ĝaş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 55*). [*ben,]*

64. Beni ser-ḥalka kıl aşḥāb-ı ‘aşka
O halka içre dā’im geçe çağum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 64). [beni, -i]
65. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘âlemde ‘aşk olsun **baña** dîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 35). [baña, -a]
66. Belâsuz olımaz ‘aşk âşinâsı
Ezelden **ben** ğaribûñ kûtı ğamdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 17). [ben,]
67. Vücûdum gencinûñ yâkûtı ğamdur
Ezelden **ben** fakîrûñ gam hûyîdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 19). [ben,]
68. Yitem **ben** kala ‘aşkum bi’s-selâma
Ziyâ feyz it muḥabbet çeşmesinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 28). [ben,]
69. Beni alsun yitürsün Nîle meyli
Ulaşdur ‘ömrüm ol zülf-i dırâza (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 2). [beni, -i]
70. Kûlına luṭf idici pâdişâhî
Beni ‘aşkımda irgür ol maḳâma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 27). [beni, -i]
71. Beni kıandur o nûrûn eşmesinden
Nitekim iyledün ‘aşk ile ser-mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 30). [beni, -i]
72. O ‘aşkı artur itdükce **beni** hest
Diri oldukça ğam perverdesin kıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32). [beni, -i]
73. Beni anuñ niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme güş itdüm andan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 46). [beni, -i]
74. İcâbet pertevinûñ revzenisin
Baña dirler ki geç ‘aşk u hevesden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93). [baña, -a]
75. Şeker ḥaṭṭı gider mi hiç megesden
Baña dirler ki ğamdan göñlüni kes (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95). [baña, -a]
76. Ben ansuz oluram bî-çâre bî-kes
Musallaṭ iyleyen **baña** hevâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 97). [baña, -a]
77. Hevâ üstinde yapmışdur binâmı
Du‘â ile **baña** ey mürşid-i râh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 99). [baña, -a]
78. Baña olsun belâsı mûnis-i ḥâk
Beni çün toprağumdan ḥaşr ide Ḥaḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 104). [baña, -a]
79. Ben ansuz oluram bî-çâre bî-kes
Musallaṭ iyleyen baña hevâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 96). [ben,]
80. Yimişüñ göynüdi sen daḥî ḥâmsın
Niçün bir gün **beni** yâd iylemezsin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 75). [beni, -i]
81. Baña olsun belâsı mûnis-i ḥâk
Beni çün toprağumdan ḥaşr ide Ḥaḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 105). [beni, -i]
82. Beni götürme baş geç pâyeye gibi
Götürmek sâyeyi kâbil degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 10). [beni, -i]
83. Beni böyle ğarib itmezdi yârım
Nazar kıldı peder çün bu kelâma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 18). [beni, -i]
84. Belâ odında sen **ben** ‘âr içinde
Oturdı dilden söyünsün âteş-i derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 44). [ben,]
85. Gelüp **ben** hasteye itseñ nigâhı
Sen alup başını gitdün yabâna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 50). [ben,]
86. Ne **bende** yüz ne sende yüz şuyı var
Ḳanı ‘ırz u Ḳanı gayret Ḳanı ‘âr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36). [bende, -de]
87. Beni de başuñı da oda yakduñ
Yanaruz ikimüz de nâr içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 42). [beni, -i]
88. Ezelden **baña** kısmet âh enîndür
Kimesne pendile açmaz bu bendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 14). [baña, -a]
89. Düşelden cânuma derd-i dil-ârâm
Baña bu şâ‘ıka kim indi nâ-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27). [baña, -a]

90. Gören anı şanur kim hānde iyler
Baňa dirler niçün yok sende hānde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [baňa, -a]
91. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Velî **ben** haste-dil kim bi-karārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 11*). [ben,]
92. Yü küm küh-ı mu‘azzam **ben** hākīrem
Bu za‘file yolında iylesem hīz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 22*). [ben,]
93. Benüm gibi olupdur nice hāşāk
Yaluñuz **ben** degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 31*). [ben,]
94. Sitāremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hōş-dil olmak **ben** belā-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 43*). [ben,]
95. Beni ol hūn ile gül-gūn idüpdür
Ne gül-gūn bir belā-keş bār-gīrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20*). [beni, -i]
96. Benüm gibi olupdur nice hāşāk
Yaluñuz ben degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 30*). [benüm, -üm]
97. Hilāl-i ‘ıyd olur cānına hānçer
Hevā yili tağıtdı **ben** hebāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 29*). [ben,]
98. Velî **ben** hār u has ol serv-i āzād
Şehinşeh-zāde kanda bende kanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 94*). [ben,]
99. Demürden kapu açmak **benden** olsun
Hemişe hem-dem ol ‘aķıller ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 142*). [benden, -den]
100. Yarım yolda **beni** tenhā koyasın
Tutulmadın gazāle bend-i şayda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 106*). [beni, -i]
101. Şevābuñ saña yapmaz bu hārābı
Beni terk it ço eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [beni, -i]
102. Serine düşmeninün muşt olayın
Şikār idi **benim** bu ilde kaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47*). [benim, -im]
103. Şuvar anı deminde girme kına
Baňa bend iylemezseñ zülf-i yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 33*). [baňa, -a]
104. Virüp bād-ı gurūra **ben** gubārı
Benüm derdüm niçün yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 6*). [ben,]
105. Bu āvāre dañi āvāre oldu
Getürüp bu diyāra **ben** gāribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 13*). [ben,]
106. Yoğ ise uşda tığ uş lā‘ubāli
İdem aña nevāziş **baňa** lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 27*). [baňa, -a]
107. Baňa aşşın budur andan kesildüm
Gelürdi dōstuñ geh geh selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 24*). [baňa, -a]
108. Anı da kesdi vü küsdi tamāmı
Tıpucılar **baňa** oldu tıpacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 27*). [baňa, -a]
109. Çün acıdur **baňa** mihrüñ tıpacı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [baňa, -a]
110. Beni naķz itdi ‘ahd-i nā-tamāmuñ
Açamazsın el urma bu kıpuya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 30*). [beni, -i]
111. Beni yıķmağa tıtmışsın tolu ya
Yıķup bünyādumı vīrān sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 38*). [beni, -i]
112. Ne mümkün genci dūrce derc idesin
Benümle iyleme barmak hīsābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 13*). [benümle, -üm, -le]
113. İt öñine ataram pāy gibi
Baňa anuñ nice bed-nām u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121*). [baňa, -a]
114. Tūlū‘ itmezdi benden māh-ı Leylî
Kızum da **ben** de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [ben,]
115. Öñünde hāzırız uş **ben** de o da
Egerçi taze gülşendür rebī‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [ben,]

116. Anı zulm ile alman **ben** bilürsin
Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [ben,]
117. Tûlû‘ itmezdi **benden** mâh-ı Leylî
Kızum da ben de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 88*). [benden, -den]
118. Ki ey cân-ı mürüvvet kân-ı ihsân
Benem devrân elinden dil-şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 77*). [benem, -em]
119. Beni yakdı biliş ü yâd elinden
Süheylîymiş sitârem bi'l-ḥaḳîḳa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 84*). [beni, -i]
120. Beni de gendüyi de kıldı bed-nâm
‘Arab ḥâkinde tā ki ḳâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106*). [beni, -i]
121. Didi bunuñ vişâli **baña** lâyıḳ
Eger Mecnûn’a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 6*). [baña, -a]
122. Cefâ vü ḡadr ile ṭa‘n ola **baña**
Hemân budur bu işde fikr-i ḳâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10*). [baña, -a]
123. O vaşl olur çekerem **ben** belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8*). [ben,]
124. O vaşl olur çekerem ben belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 9*). [ben,]
125. Esîr ü mübtelâ-yı dām-ı düşmen
Ne sen benden ne **ben** senden ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [ben,]
126. Ṭapuñ bî-derd **ben** derde giriftâr
Ne nâme var ḳatumda ne ḥamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 72*). [ben,]
127. Esîr ü mübtelâ-yı dām-ı düşmen
Ne sen **benden** ne ben senden ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [benden, -den]
128. Ḳara bahtum gibi oldun ḥavâle
Velî olsañ **baña** ḳara sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 53*). [baña, -a]
129. Ḥarâb olmaḡa yüz tıtdı ḥalelden
Diridüñ saña ḡam irse irem **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [ben,]
130. Baña ṭak bağı boynından anuñ al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [baña, -a]
131. Baña ḥabbe gerekmez cümlesin al
Görüp şâd oldı ol ‘avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 38*). [baña, -a]
132. Ola rıfḳ u vefâ ḡarb-ı düürüstî
Elüñ degmek **baña** ‘ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 89*). [baña, -a]
133. Hilâl-i ‘ıyd olur **baña** o deşne
İrerse cânuma nâ-ḡâh o ḥançer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 98*). [baña, -a]
134. Ḳarıya yalvarup ḥâlini şordı
Didi bir ṭul ḳarıyam **ben** fâḳîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [ben,]
135. İşüñ hem gerçek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i ḳayd u bendem ol degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 35*). [ben,]
136. Düşüp ayaḡına ‘özzin dilendi
Didi saña laṭîfe iyledüm **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 91*). [ben,]
137. Beni ‘afv iyle kim luṭf ehlisin sen
Saña gerçek ḥaber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [beni, -i]
138. Baña olmadılar bu dem ḥavâle
Uş on yıldur ki sana ḳulluḡ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 56*). [baña, -a]
139. Seni segden ne ḥoş ḳurtarmış Allah
Didi kim uğramadın **ben** bu ḥâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53*). [ben,]
140. Virürdüm itlere elden nevâle
Yidiler çün o dem **benden** nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 55*). [benden, -den]
141. Dirin **baña** virürseñ söze destür
Eger ruḥşat virürseñ söze ḥaber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 42*). [baña, -a]

142. Nihānī **baña** teslīm itdi nāme
Çıkardı nāmeyi ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 158*). [*baña, -a*]
143. Nice şokdurdılar **ben** bî-günāhı
Nice segler gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 28*). [*ben,]*
144. Yoluma **ben** de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol maķāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 156*). [*ben,]*
145. Benümle kıldı hem ‘ahd ü kararı
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148*). [*benümle, -üm, -le*]
146. Didûñ kim ‘aşk her çüfti kılor tek
Gözetdüm **ben** de ol tavr-ı kadimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 51*). [*ben,]*
147. Düşmen olup ilden **beni** tarh itdi yabāne
Ağlamağa da ķomadı gülmek degül ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 6*). [*beni, -i*]

ben: Deri üzerindeki siyah lekeler.Hal.

1. Bu gendüyi döğüp başın yoları
Ne **beñ** kim ķonsa yüzi ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [*beñ,]*

ben: Ben. II Leyla.

1. Vişālûñ merhem olsa dilde dāğa
Tapuñ gün görse **ben** mäh-ı dil-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 131*). [*ben,]*
2. Tõnuma sür bunı çeşmüme sürme
Ki **baña** yārsuz mātem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 153*). [*baña, -a*]
3. Baña kıble yiter didār-ı yārum
Peder baña ne hācet kim ola yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 188*). [*baña, -a*]
4. Baña kıble yiter didār-ı yārum
Peder **baña** ne hācet kim ola yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 189*). [*baña, -a*]
5. Hõrõsun beyza ile ne işi var
Baña ķardaş odur kim ola hāl-dāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 191*). [*baña, -a*]
6. Baña besdür iki ‘ālemde yārum
İre çün cevheriye dürr-i şehvār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 198*). [*baña, -a*]
7. Sõzi kes kim bıcaķ irdi süñüğe
Benüm yokdur ķabile birle kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 187*). [*benüm, -üm*]
8. Muķābil olmaya çün mihr-i hāver
Benüm hālüm o noķtadur hāķıķat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 195*). [*benüm, -üm*]
9. Ki hāke virdi bu naķş u nigārı
Ki **benden** irmeyisersin murāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 29*). [*benden, -den*]
10. Ya seni öldürürem yā **beni** tiz
Yemīn itdi añup ol Kirdgār’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [*beni, -i*]
11. Beni hışmuñ odı da virse bāda
Felek ger toprağumdan düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 30*). [*beni, -i*]
12. Baña ta’n itme ey yār-ı kadīmüm
O kim sābit şanursın şoķbetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 24*). [*baña, -a*]
13. Sükütumdan rızā fehmi itdi nādān
Baña ol dem nikāh-ı fāsidi olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 33*). [*baña, -a*]
14. İdersin sen de düşmen gibi derhem
Egerçi **baña** yār-ı mihribānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 51*). [*baña, -a*]
15. Urursın sen de **baña** ta’n ile niş
Sõyündürmezse raķmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [*baña, -a*]

16. arardur r zumı anu  siy h 
Umaram **ben** olasın derde  re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 47*). [*ben,]*
17. Urursın sen de y rem üzre y re
Umaram **ben** olasın za me merhem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 49*). [*ben,]*
18. Anu  zülfi gibi **ben** ba tı ara
ul  ına egilüp söylerem r z (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 68*). [*ben,]*
19. Ki iderler bir mez r üstinde z rı
Varuram **ben** de giry n ol miy na (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 75*). [*ben,]*
20. Bir iki yüzi ara   hid olmuş
Beni bu i de bil b -i tiy rem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 35*). [*beni, -i]*
21. Benüm derdüm vel  senden beterdür
Sen n var derd n  yanma a y ru  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 58*). [*benüm, - m]*
22. Ne iylersen  el  nde i tiy ru 
Benüm ne r z-d rum var ne y rum (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 61*). [*benüm, - m]*
23. Ba a olmuşdur ejderh   av le
Bu ben b - re kim m  t k-ı y rem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 104*). [*ba a, -a]*
24. Ben oldum b -niçün u  yane yane
Aar ol g  lini seyr   seferde (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 96*). [*ben,]*
25. Ben oldum m btel -y   abs-ı perde
O f ri  p sb n ile  asesden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 98*). [*ben,]*
26. Ba a olmuşdur ejderh   av le
Bu **ben** b - re kim m  t k-ı y rem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 105*). [*ben,]*
27. El m t t p ya düşdüm **ben** kem ne
Yine u raya yolu   n bu yire (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 150*). [*ben,]*
28. Bulu mayınca geçme **ben**   k re
Yazam a v li bağrum p resine (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 152*). [*ben,]*
29. ıllarum  arz-ı   li **ben**  ikeste
Nedür a v l n  ey y r-ı adim  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 182*). [*ben,]*
30. Vel  c  t olmadı cismine cismüm
Dilerdüm **ben** ki geçdükce zam num (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 201*). [*ben,]*
31. Sen  b-ı H zra irem mi  aceb **ben**
T pu  mihr-i münevverdür **ben** ayem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 208*). [*ben,]*
32. Sen  b-ı H zra irem mi  aceb **ben**
T pu  mihr-i münevverdür **ben** ayem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 209*). [*ben,]*
33. Ki n ru la ır kdan p r-ziy yem
Eger bir  re bulsam **ben** girift r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 211*). [*ben,]*
34. Ya ın t tma    n giydüm keb d 
Sa a **ben**     am   dik muv f   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 217*). [*ben,]*
35. Yiter      a vaşl-ı   lem-i dil
Beni senden ayırd  ar -ı  add r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 223*). [*beni, -i]*
36. Ki **bensüz**   li ol y ru  nicedür
Ne yir ne  cer nice geçer zem n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 116*). [*bensüz, -s z]*
37. Sikender teşne-leb  n vire c n 
Sen n **bensüz** yirün k h u bey b n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 195*). [*bensüz, -s z]*
38. Benüm  u  a c num çıkmaz afesden
Anu  hem-r h  bir  c c nverd r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 100*). [*benüm, - m]*
39. Benüm hem-   bet m  h-ı se erd r
Anu  hem-   beti gürk   g z le (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 102*). [*benüm, - m]*
40. Benüm r zum bu  abs-i teng  inde
Mi al  nd r ol  b-ı zinde  n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 190*). [*benüm, - m]*
41. Benüm sensüz ma  amum beyt 'l-  z n
Sen n c nu la c num olalı c  t (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 196*). [*benüm, - m]*

42. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Ğam içre **baña** oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [*baña, -a*]
43. Anuñ hem-sâzi ben ol **baña** hem-süz
İkimüz de belâ deryâsına ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [*baña, -a*]
44. Varup sa'y it vişâl-i dil-ber için
Baña al gel varup olduĝı cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*baña, -a*]
45. Ki mihr ile naẓar idem ol aya
Baña da'vet idicek anı hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 63*). [*baña, -a*]
46. Fülân me'vâda hâzır iyle hâli
Baña gel ben de varam ol maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [*baña, -a*]
47. Didi **ben** hasteyem anuñ refîkı
Ğam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 48*). [*ben,]*
48. Anuñ hem-sâzi **ben** ol baña hem-süz
İkimüz de belâ deryâsına ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [*ben,]*
49. Fülân me'vâda hâzır iyle hâli
Baña gel **ben** de varam ol maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [*ben,]*
50. Ol âvâzi işidüp **ben** fütâde
O süfte dürleri cibe şalup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 72*). [*ben,]*
51. İde teşrif okıyup şi'r çün kıand
Ol ebyât okıya **ben** ileyem güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 133*). [*ben,]*
52. O cām-ı bâde şuna **ben** kılam nüş
Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 134*). [*ben,]*
53. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem ol Leyli didüĝi siyeh-rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 51*). [*benem, -em*]
54. Benüm nâlem bucaĝı ķa'r-ı zindân
Alup birkaç güher güşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 56*). [*benüm, -üm*]
55. Anuñ ĝayrın nice fehm ide hüşum
Didi Leyli **benem** maķlûbuñ ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [*benem, -em*]
56. Muķıbbümsin **benem** maķbûbuñ ey döst
Benüm 'aşķum seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 52*). [*benem, -em*]
57. Beni fehm itmemek tırfa sözümden
Yaķarken sinede pervâne daĝı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 56*). [*beni, -i*]
58. Muķıbbümsin benem maķbûbuñ ey döst
Benüm 'aşķum seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 53*). [*benüm, -üm*]
59. Rı'âyet idesin ol yâdigâri
'Aziz idi **baña** cānumdan ol yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [*baña, -a*]
60. Ki dâ'im kıble oldur **ben** ĝarîbe
İşidüp çün gele âvâre yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 86*). [*ben,]*
61. Şaķın hôr ańlama ol yâri zinhâr
İdesin hem aña **benden** selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 93*). [*benden, -den*]
62. O süsen 'uķdesinden gel ĝaber al
Didi hem aña di **benden** bu pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [*benden, -den*]
63. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni yumaĝa şuyum eşk-i ter kı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 79*). [*beni, -i*]
64. Ziyâret kıлмаĝa ĝâk-i mezârum
Benüm kâ'im-maķâmum kı o yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 89*). [*benüm, -üm*]

ben: Ben. II *Leyla'nın babası.*

1. Güc idüp aña **ben** âsâna kaçdum
Anı ańdum işümi **ben** bitürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 12*). [*ben,]*

2. Güc idüp aña **ben** âsâna kaçdum
Anı aındum işümi **ben** bitürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 13*). [*ben,]*

ben: Ben. II İbnüsselam.

1. Elinden ihtiyârı gitmiş idi
Didi hicrûñ **baña** çün derd ü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 45*). [*baña, -a]*
2. Yeg andan kim ide **benden** kenâre
Yüz urup öpdî pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 48*). [*benden, -den]*

ben: Ben. II Mecnun'un babası.

1. Niçün gül-ı beyâbândur ħarîfûñ
Senûñ cinsûñ benem **baña** ħarîf ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145*). [*baña, -a]*
2. Baña idbâr irişdi saña iqbâl
Benüm 'ömrüm günü irdi zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 162*). [*baña, -a]*
3. Baña irdi ħalel sen pây-dâr ol
Çapımı yapma zinhâr ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166*). [*baña, -a]*
4. Felekde aĥterûñ tâbende olsun
Cihândan **ben** gönildüm sen esen ħal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161*). [*ben,]*
5. Niçün gül-ı beyâbândur ħarîfûñ
Senûñ cinsûñ **benem** baña ħarîf ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145*). [*benem, -em]*
6. Açup 'ibret gözin bu ħâlûme baĥ
Beni dâ'im du'âdan yâd idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 169*). [*beni, -i]*
7. Zâ'if olmış durur ġâyetde ħâlüm
Cihân dürdi **benüm** de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 157*). [*benüm, -üm]*
8. Baña idbâr irişdi saña iqbâl
Benüm 'ömrüm günü irdi zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 163*). [*benüm, -üm]*
9. Senün ħüsnün mehi irsün kemâle
Benüm irdi ħazânüm sen bahâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 165*). [*benüm, -üm]*
10. Saña **baña** hemân itdüm veda'ı
Peder bî-çâre elden gitdi ağla (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 8*). [*baña, -a]*
11. Çayurman ħâk içinde ger olam ħâk
Baña şimden girü rihlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 17*). [*baña, -a]*
12. Dirîğâ yol uzağ u azıgum az
Esen ħal sen ki **ben** kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21*). [*ben,]*
13. İlümden ġurbet iqlîmine göçdüm
Esen ħal sen ki **ben** gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23*). [*ben,]*
14. Ya zîbâ bâğa ya müşkil duzâğa
Esen ħal sen ki **ben** hep raĥtı dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [*ben,]*
15. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maĥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 28*). [*ben,]*
16. Ben işümden işüm **benden** olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maĥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 28*). [*benden, -den]*
17. Nice dirmek tağitdum yile virdüm
Esen ħal sen **beni** şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 27*). [*beni, -i]*

ben: Ben. II Selim-i Amiri.

1. Üninden anlamayup şordı nâmin
Didi kim **ben** Selîm-i ‘Amirî’yem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 23*). [*ben,]*
2. Tâpunuñ ‘aşk içinde nâşırıyem
Egerçi hâlunam **ben** haste rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 25*). [*ben,]*

ben: Ben. II Selam-ı Bağdadî.

1. Ki ebyât-ı ğarîbüñ iyleyem güş
Bi-hamdillâh ki **baña** oldu rûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 47*). [*baña, -a]*
2. Ğarîbem lutfuñ ile âşinâ kıl
Neşidüñden **baña** lutf iyle bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 57*). [*baña, -a]*
3. Ben anı cân u dilden iyleyem yâd
Haţâ kılsam eger ‘afv u ‘atâ kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 54*). [*ben,]*
4. Saña ma‘lûmdur virmez ziyânı
Belâ-yı ‘aşka **ben** de mübtelâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 61*). [*ben,]*
5. Vire ağlatduğı mîkdârı hânde
Belâdan **ben** dañi dil-haste idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 135*). [*ben,]*
6. Bir artuğ oldu tût katunâda vahşî
Kul idinmek **benüm** gibi civânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 59*). [*benüm, -üm]*
7. Tuz etmek yi **benümle** yürüme aç
Egerçi ‘aşk-ı ‘âşık kuvvet-i cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 114*). [*benümle, -üm, -le]*

ben: Ben. II Zeyd. (*Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.*)

1. Cānumdan uyuvirdi **baña** yoksa cân mîdur
Kūyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6*). [*baña, -a]*
2. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cân mîdur
Kūyuñ itinden iylemezem **ben** tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 7*). [*ben,]*
3. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyâde
Senüñ gibi nice çoğ ağladum **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123*). [*ben,]*
4. Belüm âhîrde şabra bağladum **ben**
Belâ pirine ol tıfl-ı tîrîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 124*). [*ben,]*

ben: Ben. II Mecnun.

1. Cefâ deminde irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını **benden** keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 3*). [*benden, -den]*
2. Gelürdi bād-ı şabâ ile merhabâ-yı ümîd
Fîrâk zehri **beni** pâre pâre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 5*). [*beni, -i]*
3. Şun ey sâkî-yi devrân **baña** şarâb-ı cefâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 1*). [*baña, -a]*
4. Kim aldı varumu dañi kılmaz **baña** beni
Cānâna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*baña, -a]*
5. Kani ecel ki öldürüp ide hebâ **beni** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1*). [*beni, -i]*
6. Şâyed ki kūyuña iledeydi şabâ **beni**
Ger hâk-i pâyüña karışursam gubâr olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [*beni, -i]*
7. Ehl-i nazar kılar gözine tûtiya **beni**
Öldüm seni görüp **beni** n’iylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 4*). [*beni, -i]*
8. Ehl-i nazar kılar gözine tûtiya **beni**
Öldüm seni görüp **beni** n’iylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5*). [*beni, -i]*

9. Her biri Һasūdı güldürüp ağılatma hā **beni**
Sultān-ı ‘aşkuñuñ ezeli pāy-i tahtıyam (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6*). [*beni, -i*]
10. Yıkma cefā ile başuñ içün şehā **beni**
Yağmacı gözleruñ ne ‘aceb bī-amān imiş (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8*). [*beni, -i*]
11. Kim aldı varumu dağı kımaz baña **beni**
Cānāna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*beni, -i*]
12. Mülk-i cihāna iyleyeler pādişā **beni**
Ey Һamdī zülf-i yār ile kıışşam dırāzdur (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 12*). [*beni, -i*]
13. Bilmem ki ‘ākıbet n’idiser bu belā **beni** (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14*). [*beni, -i*]
14. Ben hōd senüñnem ammā kimüñsin ola sen de
Kaddûn ‘alem-i bālā mānend-i kad-i tūbā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 4*). [*ben,]*
15. Ben nice irem ana ol kande vü ben kande
Ne şehd ü şeker vardur la’lün gibi rüh-efzā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [*ben,]*
16. Ben nice irem ana ol kande vü **ben** kande
Ne şehd ü şeker vardur la’lün gibi rüh-efzā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [*ben,]*
17. Genc-i nihāna mağzen olan bī-nişān gerek
Dil **bende** n’iylesün beni ‘aşk iyledi Һarāb (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 3*). [*bende, -de*]
18. Genc-i nihāna mağzen olan bī-nişān gerek
Dil bende n’iylesün **beni** ‘aşk iyledi Һarāb (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 3*). [*beni, -i*]
19. Sen de **baña** tolaşmasañ ey ejdehā firāk
Zülf ü ruğından ayru düşelden Һabībümüñ (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [*baña, -a*]
20. Öldüriser bu kere **beni** gālībā firāk
Her yaña āhum odları ok gibi atılır (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 6*). [*beni, -i*]
21. Baña sem virse ol semden ben ölsem
Odumdan dōstlar pūr-dūd olupdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [*baña, -a*]
22. Ne **ben** pendī tūtaram ne beni bend
Һarāb oldı yıkıldı cümle vārum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [*ben,]*
23. Baña sem virse ol semden **ben** ölsem
Odumdan dōstlar pūr-dūd olupdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [*ben,]*
24. ‘Adū kahrına karşı gitdi mağbūn
‘Adūlar gözlerine toz idüm **ben** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 59*). [*ben,]*
25. Yılan sevmedügi yarpuz idüm **ben**
Beni yolup yabāna atdı düşmen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 60*). [*ben,]*
26. Velī **ben** Һasteden divānesi yok
Saña biñ biñ benüm gibi giriftār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 100*). [*ben,]*
27. Bu bi-Һad fitneye meftūn sen itdūñ
Delürdüp **ben** ğarīb-i bī-nevāyı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 105*). [*ben,]*
28. Cihān **benden** uşandı ben cihāndan
Ne pūştüm var ğarībem ne penāhum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 22*). [*benden, -den*]
29. Kāmu illerde maṭ‘ūn oldı adum
Şikār itdi **beni** sevdā-yı Leylī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 29*). [*beni, -i*]
30. Başumda rüz u şeb ğavğa-yı Leylī
Beni ol kim yoğ iken hest idüpdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 31*). [*beni, -i*]
31. Hevā-yı Leylī’den ser-mest idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi taḳdīr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 33*). [*beni, -i*]
32. Ne ben pendī tūtaram ne **beni** bend
Һarāb oldı yıkıldı cümle vārum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [*beni, -i*]
33. Beni öldürmege aña şefi‘em
Kanı āfet ki irse nā-gehānī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 40*). [*beni, -i*]
34. Ne şu virür bulunur Һaste olsam
Beni öldürse bir hūn-Һ‘ār ‘āşī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 55*). [*beni, -i*]
35. Demidür tutasın ey dōst destüm
Beni itdi delü sevdā-yı dil-gīr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 67*). [*beni, -i*]

36. Beni ser-tā-kaḍem ƙaplar gūnāhum
Elif ƙaddūm ƣamuñḍan döndi lāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 74*). [beni, -i]
37. Ƙuluñ miskīne raḥmet iyler isen
Beni yıƙdı ƣamuñ vīrāne ƙıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 89*). [beni, -i]
38. Velī yok baña senden özge bir yār
Beni ey māh-ı nev Mecnûn sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 103*). [beni, -i]
39. Amān virme başın ƙat‘ iyle şem‘ün
Baňa ḥôşdur öñüñde mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 105*). [baňa, -a]
40. Nice bir hicr ile pejmürde yatam
Dü ‘ālem **baňa** sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 107*). [baňa, -a]
41. Kime ağlayayın **ben** bu cefāy
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 94*). [ben,]
42. Kime ağlayayın **ben** bu cefāy
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 95*). [ben,]
43. Beni ol cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim ziyāsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [beni, -i]
44. Ʀapuñsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden ƙurtar ey māh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109*). [beni, -i]
45. Niçün ƣayre vefāda cehd idersin
Senüñ işüñ **baňa** dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 23*). [baňa, -a]
46. Elüm ƣutup yabāna atmağ imiş
Saňa ben cān şataram sen **baňa** dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [baňa, -a]
47. Emek **baňa** yimek aña bitidi
Vişāle yoğ imiş sa‘y ile çāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 68*). [baňa, -a]
48. Vara ağyāra ‘aşık ƙala nāçār
Baňa ƙalmadı bundan özge ḥile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 133*). [baňa, -a]
49. Elüm ƣutup yabāna atmağ imiş
Saňa **ben** cān şataram sen baňa dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [ben,]
50. Arada ihtilāf olmağ ne müşkil
Senüñ **ben** mihrüñe cāndan ḥaridār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 27*). [ben,]
51. Ƙıluram ol sebebden girye **ben** de
Beni luṭfuñla evvel bün düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 32*). [ben,]
52. Beni odlara yaƙdı aḥker oldı
Düşüp **ben** pīrehen gibi kenāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 61*). [ben,]
53. Seni **ben** münteni‘dür itmeyem yād
Ƣamuñsuz olıcağ şād olmazam **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 94*). [ben,]
54. Seni **ben** münteni‘dür itmeyem yād
Ƣamuñsuz olıcağ şād olmazam **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 95*). [ben,]
55. Ḥarāb olmasam ābād olmazam **ben**
Beni benden şu resme aldı ‘aşƣuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 96*). [ben,]
56. Ki **ben** yitdüm yirümde ƙaldı ‘aşƣuñ
Çü bende ƙalmadı benlik hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [ben,]
57. Ki ben yitdüm yirümde ƙaldı ‘aşƣuñ
Çü **bende** ƙalmadı benlik hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 99*). [bende, -de]
58. Ƙıluram ol sebebden girye ben de
Beni luṭfuñla evvel bün düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 33*). [beni, -i]
59. Beni odlara yaƙdı aḥker oldı
Düşüp ben pīrehen gibi kenāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 60*). [beni, -i]
60. Ki ‘ömrümsin vefā ‘ömrümde yoƣdur
Beni ey ‘ömrüm iden ƣapuña yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 81*). [beni, -i]
61. İrişmez defteri ‘ahdüñ tamāme
Beni sen mümkin olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 93*). [beni, -i]

62. Ya dilde dōstlık da‘vāsı kani
Vefāya çün **benümle** ‘ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 21*). [*benümle, -üm, -le*]
63. Yiter bî-kâr olmak **baña** pişe
O bülbül kim kâfesinde tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 82*). [*baña, -a*]
64. Aña düzağ olur gülşen gül âteş
Baña nergis gözi bî-dide-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 87*). [*baña, -a*]
65. Belâdan kûh olup üstüme düşmeñ
Ğam ile şâd-mānem **ben** hemîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 81*). [*ben,]*
66. Dilüme ğudde-i tã‘ün olur sîb
Çü görmen âdemilerden vefâ **ben** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 103*). [*ben,]*
67. Anuñ-çün vahşe oldum âşinâ **ben**
Ol âdem-zāde kim ola münâfîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 104*). [*ben,]*
68. Dilüni şevka kûtâh iylemezsın
Dön ey devrân **baña** cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 41*). [*baña, -a*]
69. Didi atasına Mecnûn-ı ğaste
Senüñ pendüñ ki **baña** cân-fezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 17*). [*baña, -a*]
70. Beyâbânı **baña** menzil ğoş itdi
Ocağın yakmağâ iltüp bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 40*). [*baña, -a*]
71. Ğarâbe **baña** lâıık menzil oldı
Kem oldı tüt ki kiştüñde ğiyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 44*). [*baña, -a*]
72. Gömüldi tüt ki bu ‘aşık ğiriftâr
Baña dırsın iriş vaqt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 53*). [*baña, -a*]
73. Ecel ben ğasteyem **baña** muğaldur
Baña dırsın ölürem tıprağum şaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 54*). [*baña, -a*]
74. Ecel ben ğasteyem baña muğaldur
Baña dırsın ölürem tıprağum şaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 55*). [*baña, -a*]
75. Eger tıprağ gerekse gel tenüm aç
Baña dırsın du‘âdan an revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 57*). [*baña, -a*]
76. Benüm yāduma gelmez kendü cânım
Baña dırsın şöñmüda ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 59*). [*baña, -a*]
77. Bilimezdüm bu ğün dün yidüğüñ hem
Bilürem sen pedersin **ben** ğulāmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 31*). [*ben,]*
78. Ki bende ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem çün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 35*). [*ben,]*
79. Ecel **ben** ğasteyem baña muğaldur
Baña dırsın ölürem tıprağum şaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 54*). [*ben,]*
80. Ben ocağam yanaram ğālüme bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 60*). [*ben,]*
81. Ki **bende** ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem çün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 34*). [*bende, -de*]
82. Olur vahşi tãbī‘at ehl-i nefret
Beni ser-tâ-kadem ‘aşk âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 39*). [*beni, -i*]
83. Ki añsuz ben ğarîbi öksüz itdüñ
Baña miñnet deminde yâr idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*baña, -a*]
84. Ża‘if iken dağı rencür düşdüm
Baña her pişede üstâd idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [*baña, -a*]
85. Saña ben dūr idüm çün ğalka-i der
Senüñ pendüñ **baña** zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67*). [*baña, -a*]
86. Mübârek ğatıruña ğerd olurdum
Baña sen şādî idüñ ben saña ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*baña, -a*]
87. Saña ben derd idüm sen **baña** merhem
Baña sen şulğ olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*baña, -a*]
88. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulğ olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*baña, -a*]

89. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen esdürmezдің üstümden yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [baña, -a]
90. Yir idün gerçi vâfir gûşşasından
Baña sen bî-ğaraz yâr idün el-ğak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [baña, -a]
91. Ki aînsuz **ben** ğarîbi öksüz itdün
Baña miñnet deminde yâr idün sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 46*). [ben,]
92. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasızlığı **ben** sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 51*). [ben,]
93. Odum cüş iylese kime yanayın
Seni **ben** bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [ben,]
94. Çü bildüm bulmadum bî-çâre kıaldum
Ne bir gün **ben** saña râhat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [ben,]
95. Saña **ben** dūr idüm çün halka-i der
Senün pendün baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [ben,]
96. Sözüñ kıymetlü gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen **ben** serd olurdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 69*). [ben,]
97. Mübârek hâtırıña gerd olurdum
Baña sen şadî idün **ben** saña ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [ben,]
98. Saña **ben** derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulh olurdun **ben** saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [ben,]
99. Saña **ben** derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulh olurdun **ben** saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [ben,]
100. Baña sen ter gül idün **ben** saña seng
Sen esdürmezдің üstümden yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [ben,]
101. Ben itdüm anı kim güldi saña il
Yimezдің büstânım hışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [ben,]
102. Velî hiç bilmedüm kadrün **ben** ahmağ
Bu eksüklük suçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80*). [ben,]
103. Yoğ idi **bende** hiç ümmîd-vârî
Bu resme kıldı Mecnûn âh u sızı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 92*). [bende, -de]
104. Beni ma'mûr iden bünyâd idün sen
Yıkıldı şimdi bünyâdum dirîğâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 56*). [beni, -i]
105. Ki 'âşık mağz olup ma'sûk ola pöst
Baña hûşdur niğâb-ı döst olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 23*). [baña, -a]
106. İy bânü-yı sarây-ı kâm-kârî
Baña lûtf iyle kim lûtfuñ demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 45*). [baña, -a]
107. Sa'adet bâbı kufılına anahtar
Baña iyle vefâ ile nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 57*). [baña, -a]
108. Nazar kı l lûtfuñ ile bu harâba
Kuluñam 'âciz itme **ben** ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 77*). [ben,]
109. Komadı **bende** halka meyl ü cüşî
Senün de hile ise bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [bende, -de]
110. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pây
Didi **bende** ne kâğıd var ne hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [bende, -de]
111. Dilümde 'aşkuñ arturdu harâret
Baña ma'nî yiter şûret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 47*). [baña, -a]
112. Baña vahdet gerek vuşlat gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 48*). [baña, -a]
113. Seni **benden** dañi kimse ayırmaz
Olup ma'sûk u 'âşık 'aşk ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 52*). [benden, -den]
114. Raķîb aña ne deñlü ola hâ'il
Beni mest ideli hüsünñ hayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 41*). [beni, -i]

115. Saña cevri itdi sürersin şafâyı
Didi kim **baña** yitmez mi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [*baña, -a*]
116. Uvatmağdan çanağın **ben** garîbüñ
Vücûdun kâsesin kesr ile ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 44*). [*ben,]*
117. Beni çün il gibi görmedi Leylî
Egerçi şüretâ bu iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 40*). [*beni, -i*]
118. Baña hil'at yiter sevdâ-yı düdüm
Şafâsı 'aşîqun ol dem olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 32*). [*baña, -a*]
119. Virürem kazıyup şamğ-ı dirahtı
Budur loğma **baña** yâhüd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [*baña, -a*]
120. Tuz etmek yimez oldum **ben** daği uş
Anuñ-çün vahş ile dâ'im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 60*). [*ben,]*
121. Belâdan başına gavğâlar üşmez
Ev añma **baña** kim cāna kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [*baña, -a*]
122. Senüñ ayağün altıdur behiştüm
Bilürsin **bende** yokdur 'aql u hüşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [*bende, -de*]
123. O bî-çäre za'îf ü müstemendüñ
Beni 'afv itsün erçi pür-günāhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 35*). [*beni, -i*]
124. Dil-i divāneye vîrāne besdür
Benim murğum uçupdur ol kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 95*). [*benim, -im*]
125. Elüm tüt oldum üftāde ayakdan
İrakdan **baña** çeşme gösterürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 53*). [*baña, -a*]
126. Bulam her cür'ada biñ biñ fütûhı
İlāhî **baña** bu devletlü rüzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 71*). [*baña, -a*]
127. Ne hōş añduñ vefādan **ben** gedâyı
Benem bî-rāhat u bî-yār u bî-'ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 4*). [*ben,]*
128. Hārîf iseñ eger bismillāh ey yār
Ben atlas çāk idici hırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 7*). [*ben,]*
129. Benümle ğam feraḥ **ben** ğuşşadan şād
Dilüm teşne egerçi ğarḳ-ı ābem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*ben,]*
130. Sığışmaz bir tane ya'nî iki cān
Fedā iylemişem **ben** sana cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 21*). [*ben,]*
131. Ne hōş añduñ vefādan ben gedâyı
Benem bî-rāhat u bî-yār u bî-'ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [*benem, -em*]
132. Dilerseñ ger hışār itmeyin ābād
Beni öldürme nāz idüp irakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 51*). [*beni, -i*]
133. Güneş gibi şaḳın ḳana girürsin
Beni leb-teşne idelden zülālüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 55*). [*beni, -i*]
134. Benümle ğam feraḥ ben ğuşşadan şād
Dilüm teşne egerçi ğarḳ-ı ābem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*benümle, -üm, -le*]
135. Ḳonuḳ olmaḳ **baña** sen ne revādur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 88*). [*baña, -a*]
136. Dil-i 'uşşāḳa nice yār olasın
Yaraşmaz olasın sen **baña** hem-pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 91*). [*baña, -a*]
137. Ki ben **baña** 'adüyam sen saña dōst
Benüm tāt-ı serüm ḥāk-i melāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [*baña, -a*]
138. Yaraşmaz sen oturasın türābe
Senüñ ter-penbedür cismüñ **ben** āteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 79*). [*ben,]*
139. Ki **ben** baña 'adüyam sen saña dōst
Benüm tāt-ı serüm ḥāk-i melāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [*ben,]*
140. Velî ten ḳuvvetinüñ aşlı nāndur
Didi 'aşḳ aşına **ben** şunıcaḳ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 117*). [*ben,]*

141. Hevāmı hükümüne fermân idüpdür
Maḥabbet nârdur **ben** ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 151*). [*ben,]*
142. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 163*). [*ben,]*
143. Degül âdem kaçır benden perî de
Helâk esbâbı **bende** müctemi’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 75*). [*bende, -de]*
144. Degül âdem kaçır **benden** perî de
Helâk esbâbı bende müctemi’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [*benden, -den]*
145. Od ile penbenüñ olmaz başı hoş
Beni ko vaḥşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [*beni, -i]*
146. Vücûdundan ola cânunda pervâ
Yakup ‘aşk odı idelden **beni** hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 121*). [*beni, -i]*
147. Eger itmedi aña seng-i küdek
Didi şanma **beni** şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 147*). [*beni, -i]*
148. Ya şehvet bâdesi nüşile mestem
Beni ‘aşk-ı ezel sultân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 149*). [*beni, -i]*
149. Hevâya uymazam gerçi ki düdem
Beni şanma ki nefsum bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 153*). [*beni, -i]*
150. Melâmetden zebânüñ iyle kütâh
Beni ko var sen özge hâlüne bak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 167*). [*beni, -i]*
151. Ne var âsân okursañ zâhîrin sen
Benümle yâr olan bî-had gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 71*). [*benümle, -üm, -le]*
152. Benümle sen derilmek mümteni’dür
Benüm her şeb yatağum bir ḥarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 76*). [*benümle, -üm, -le]*
153. Niçün fehmi itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn **beni** ‘aşkuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 61*). [*beni, -i]*
154. Vücûdum maḥv idüp kendü ḳalupdur
Beni deryâ-yı ‘aşkuñ ideli gark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 63*). [*beni, -i]*
155. Belâ naḳşından ama bî-ḥabersin
Baňa sen gerçi divâne didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [*baňa, -a]*
156. Yapış dırsın **baňa** sen şah-ı ḥâra
Bu seyle maḥlaş olmaz ḥâr u ḥâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 148*). [*baňa, -a]*
157. Cihân ḥandaklarından ḳalkıd atı
Çü **ben** benlik bütün ḳıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 163*). [*ben,]*
158. Kesildi gitdi ḳurbumdan ḳarâbât
Ben ol âyine-î Çinem ki pâsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 173*). [*ben,]*
159. Velî divâne oldur ola ḥôd-kâm
Beni dîv añlama kim dîv-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 139*). [*beni, -i]*
160. Ferište hırzı gibi bî-gezendem
Beni ḳahr-ı belâ hoş-hü idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 141*). [*beni, -i]*
161. Uvat kim gelmez andan kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 147*). [*beni, -i]*
162. Demüñ içmege iki teşne lebdür
İşâretdür **baňa** kim ṭurduguñ cây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 77*). [*baňa, -a]*
163. O besdür **baňa** ko cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili ḥall (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 44*). [*baňa, -a]*
164. Baňa bu derd ile ölmek muḥaldür
Çık ey cân ṭurma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [*baňa, -a]*
165. Çık ey göz kim **baňa** ‘ayn-ı zârarsın
Ṭutul ey dil ki ḡavḡâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [*baňa, -a]*
166. Gerekmez **baňa** dil-bersüz ḥayâtı
Düşüp şahrâ-be-şahrâ deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 64*). [*baňa, -a]*

167. Cemālî hûş kemāle yitmiş idi
Baňa bî-dād idüp bir bād-ı meş'üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 99*). [*baňa, -a*]
168. Urursañ yara ur endāmı deñlü
 Ža'ifem döymezem **ben** bu belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 53*). [*ben,]*
169. Ki bizār olmışam **ben** cān u tenden
 Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 58*). [*ben,]*
170. Göñül virdüm görüp bir serve **ben** de
 İrüp bād-ı hāzānī nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94*). [*ben,]*
171. Varup cennetde ķurdı taķt-ı baķtı
 Gerek **ben** de ķoyam dūnyā hārabın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [*ben,]*
172. Be-ħaķķ-ı cümle ervāķ-ı güzide
 Bu miķnetden **beni** āzād iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 33*). [*beni, -i*]
173. Hūdā aña ne itdüğün şorıldı
 Didi Mecnûn **baňa** Ħak rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 5*). [*baňa, -a*]
174. Beni 'āşıkķlar üzre ĥüccet itdi
 Severken ya'nī Mecnûn ĥüsn-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 6*). [*beni, -i*]
175. Benüm gibi esir-i ġam degülsin
 Yüzüñ gülmez meger kim ġam-zedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 22*). [*benüm, -(ü)m*]
176. Ķara giydüñ meger mātem-zedesin
Benüm gibi meger bî-ťālī' oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 25*). [*benüm, -(ü)m*]
177. Benüm yāduma gelmez kendü cānum
 Baňa dirsın şoñumda ocağum yaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 58*). [*benüm, -(ü)m*]
178. Ħelāl itmezseñ anı ĥālūme vāy
Benüm ķorķum bu yarın tūta ķāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85*). [*benüm, -(ü)m*]
179. Ki beñzer bu nesim-i zūlf-i yāra
Benüm cānum fedā olsun bu būya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 147*). [*benüm, -(ü)m*]
180. Benümle sen derilmek mūmteni'dür
Benüm her şeb yatağum bir ĥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 77*). [*benüm, -(ü)m*]
181. Benüm şaķşum demür döymez kömürdür
 Eger cūş iylese āhum tütüni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 84*). [*benüm, -(ü)m*]
182. Ki ben baňa 'adūyam sen saña dōst
Benüm tāc-ı serüm ĥāk-i melāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 93*). [*benüm, -(ü)m*]
183. Benüm 'üryān ne ġür u ne kefen var
 Muşāķib olıma mest ile ĥuşıyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [*benüm, -(ü)m*]
184. Didi Leylā'ya istiğnā yüzinden
 Ferāğum var **benüm** ay ile ġünden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [*benüm, -(ü)m*]
185. Ki bundan ġayri yok imin vilāyet
Benüm kim menzilüm oldı ĥarābāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 171*). [*benüm, -(ü)m*]
186. Tecelli itmez andan rūy-ı cānān
Benüm bādāma dönmişdür mişālim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 179*). [*benüm, -(ü)m*]
187. Ağarmaz olmasam 'uryān cemālim
Benüm yüzüm şuyıdur ķara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 181*). [*benüm, -(ü)m*]
188. Benüm cānum aña ķurbān gerekdür
 O var iken ķatumda añma cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 42*). [*benüm, -(ü)m*]

bencileyin: Benim gibi, bana benzer.

1. Āvāre gibi **bencileyin** yār-ı nihāne
 'Arz etmek için sūzişini 'āleme ĥurşid (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 2*). [*bencileyin,]*
2. Dir idi aña rıfķ u riķķat ile
 Ki ey **bencileyin** āvāre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 51*). [*bencileyin,]*

3. Tūl oldum **bencileyin** bu ḥaḳīre
Rızāsıyla esīr olup bu āzād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 24*). [*bencileyin,]*

bend: Bağ, düğüm.

1. Şakın anuñ söziyle ‘āmil olma
Hemişe **bendüñ** olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 9*). [*bendüñ, -üñ]*
2. O yâre bende **bendi** yâre mâni‘
İkisi birbirinden bûya ḳāni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5*). [*bendi, -i]*
3. Tūtulmaz ḳılsa ‘ālem fikr ü rāyı
Hevâ **bend** ile pend ile havāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*bend,]*
4. Tūtulmaz ḳılsa ‘ālem fikr ü rāyı
Hevâ **bend** ile pend ile havāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*bend,]*
5. Giriftār idemez **bend** ile zencīr
Delürdelden beni ol yār-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 34*). [*bend,]*
6. Ne ben pendî tūtaram ne beni **bend**
Ḥarāb oldı yıḳıldı cümle vārūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [*bend,]*
7. Belâ **bendine** muḥkem rismāndur
Kime bend ursa mecnûn iylar anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 104*). [*bendine, -i, -n, -e]*
8. Ezelden baña ḳısmet āh enīndür
Kimesne pendile açmaz bu **bendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 15*). [*bendi, -i]*
9. Bilürsin ‘āşık-ı bî-iḥtiyārem
Adum Mecnûn u **bendüm** āhenīndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 13*). [*bendüm, -üm]*
10. Urur biñ şīr-i meste **bend** ü zencīr
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [*bend,]*
11. Muḳayyed olmayasın **bend** ü ḳayda
Çalup düşmen başına tiğ cūn berḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 108*). [*bend,]*
12. Vefâ-yı va‘de-i ma‘hûde ḳaldı
Taḥammül **bendi** ile pāyî beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 153*). [*bendi, -i]*
13. Tūtulmuş pāyî muḥkem **bend** ü bağa
Bıçak almış ele hırş ile şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 16*). [*bend,]*
14. İlenür saña ögürî ögürî
İñende bî-günāha urma **bendüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 29*). [*bendüñ, -üñ]*
15. Cūn irdi dōst ḳapusına āḥir
Revān zencīr ü **bend** ile çü Ceyḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [*bend,]*
16. Gözüüm yaşı ḳapuñda Dicle-i ḳan
Elüm boynum ayağum **bende** bağlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 63*). [*bende, -e]*
17. Ne yārı var ki diye ḳışşasını
Ḳapu bağlu ayakda āhenin **bend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 39*). [*bend,]*
18. Bu **bendüñ** bendesi ‘ālemde şehdūr
Eger çehden bulam dirseñ necātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 160*). [*bendüñ, -üñ]*
19. Miyān **bendümden** özge ol da bir ḳat
Daḥi nā-süftedür dürr-i yetīmüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [*bendümden, -üm, -den]*

bend çek: Sınır çekmek, engel çekmek.

1. Kesüp yol virmediler gayr ḥaḳḳa
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 115*). [*bend çek, -di-e]*

bend ehli: Bağlı kişi. II Gönlü bağlı, aşık kişi.

1. Anı güş itmemek ‘ayn-ı haṭādur
Velī **bend ehli** bilmez ḳadr-i pendī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 19*). [*bend ehli,]*

bend it-: Bağlamak, hükmü altına almak.

1. Düriş ser-ḥalka-i cîmi kemend it
Recîm-i nefsiññüñ boynına bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 18*). [*bend it-,]*

bend iyle: Bağ haline getirmek.

1. Şuvar anı deminde girme ḳana
Baña bend iylemezseñ zülf-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 33*). [*bend iyle, -mez, -se, -ñ]*

bend ü kayd: İp ve zincir.

1. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı ḥâne ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 40*). [*bend ü kayd, -ı]*

bend ü zencir: Bağ, zincir.

1. Senüñ boynunda n’iyler **bend ü zencir**
Benem her dem esîr-i zülf-i cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 68*). [*bend ü zencir,]*
2. Baña ṭak bağı boynından anuñ al
Ki mecnûna yaraşur **bend ü zencir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 33*). [*bend ü zencir,]*

bend ü zencir ur: Bağ ve zincir vurmak.

1. Nice mecnûna urdı bend ü zencir
Meger bir nev-civân ḳavm-i Esed’den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 8*). [*bend ü zencir ur, -dı]*

bend ur: Bağlamak.

1. Belâ bendine muḥkem rîsmândur
Kime bend ursa mecnûn iyler anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 105*). [*bend ur, -sa]*

bende: Köle, bağlı kimse.

1. Ḳula ‘azm u hidâyet ḥazretüñden
Sen ol şehsin ki saña **bende** ḡayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [*bende,]*
2. Belânuñ **bendesî** ‘aşḳuñ esîri
Ḡam ile ḡuşşa şehrinüñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 5*). [*bendesî, -sî]*

3. El urdı ھاڭaya şan zülf-i dil-dār
Didi yā Rab bu **bende** ھاڭa der-gūř (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61). [bende,]
4. Velî ben ھاr u ھا ol serv-i āzād
şehinşeh-zāde ھاda **bende** ھاda (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 95). [bende,]
5. Țapuñ çün **bendeden** olmaya rāzî
Bu gün bağrum pāresi dirdün ey pîr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 86). [bendeden, -den]
6. Țapuñ mevlā vü ğayrun saña **bende**
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçağ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70). [bende,]
7. Hevāya uymazam gerçi ki dūdem
Beni şanma ki nefsüm **bendesiyem** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 153). [bendesiyem, -siyem]
8. Bu bendüñ **bendesî** ‘ālemde şehdür
Eger çehden bulam dirseñ necâtı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 160). [bendesî, -sî]

bende kıl: Kul ve köle haline getirmek.

1. Boyın barmağ ile göstermeli oldu
Nice āzāde servi bende kıldı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 17). [bende kıl, -dı]

bende ol: Kul olmak.

1. Kim aldı varumu dağî kımaz baña beni
Cānāna bende olalı meyl itmezem eger (Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 11). [bende ol, -alı]

bende-fermān ol: Emir kulu olmak.

1. Aña hizmetde olmışlar řitābān
Ğamu olmışlar aña bende-fermān (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 33). [bende-fermān ol, -mış, -lar]

bende-i ھاżret-i mu‘azzam: Büyük kişilerin kölesi.

1. Ey seyyid-i bār-ğāh-ı ā‘lî
Ve ey **bende-i ھاżret-i mu‘azzam** (Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 15). [bende-i ھاżret-i mu‘azzam,]

bend-i ‘āzāb: Azap bağı.

1. Aña yitmez mi ol bend-i ‘āzābı
Melek n’itsün per ținmış delüyi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 98). [bend-i ‘āzāb, -ı]

bend-i mecnûn: Mecnûn’un bağı/ipi.

1. Dem-i vařluñ dil-i bîmāre dermān
Viřālūñ bend-i Mecnûn’a müfettiğ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 21). [bend-i mecnûn,]

bend-i şayd: Av ipî.

1. Yarım yolda beni tenhâ koyasın
Tutulmadın gazâle bend-i şayda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 107*). [*bend-i şayd, -a*]

benefşe: Ekseriya mor renkte olan güzel kokulu çiçek, menekşe.

1. Benefşe kâküline tâb virdün
Güle gülşende reng ü âb virdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 61*). [*benefşe,]*
2. Benefşe tâze bitdi ‘anber-âmiz
Şabâ yiliyle sünbül itse bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 10*). [*benefşe,]*
3. Güle karşı nebîz-i hâim içeydi
Benefşe sünbülinden vire tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 81*). [*benefşe,]*
4. Ter ü tâze teni şan dürr-i meknûn
Benefşe dâîre çekdi semende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 9*). [*benefşe,]*
5. Yüzine şu şaçar düşdükce bî-hüş
Benefşe kaddi gibi kâmeti hâim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 71*). [*benefşe,]*

benî âmir: Leyla ile Mecnun'un kabilesi.

1. Naşihat bu ki A‘râb içre meşhûr
Benî Âmir ili hüşniyle ma‘mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 178*). [*benî âmir,]*

benî ‘âmir: Leyla ile Mecnun'un kabilesi.

1. ‘Arabda bir ulu var idü meşhûr
Benî ‘Âmir ili anuñla ma‘mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 4*). [*benî ‘âmir,]*
2. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 47*). [*benî ‘âmir, -den]*
3. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 47*). [*benî ‘âmir, -den]*
4. Benî ‘Âmir çün aldılar cevâbı
Hemân dönmede gördiler şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 165*). [*benî ‘âmir,]*
5. Benî-‘Âmir içinde server idi
Selîm olduğı-çün kalb-i halîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 6*). [*benî-‘âmir,]*

beni baña koy-: Kendi başına, yalnız kalmak.

1. O yegdür kim beni baña koyasın
Yüzün şuyiyle benden el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 29*). [*beni baña koy-, -a, -sın]*

beni benden al: Benliğinden vazgeçmek.

1. Nice kühî yakupdur nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 29*). [*beni benden al, -dı]*

beni benden al: Kendini kaybetmek, benliğinden vazgeçmek; müptela olmak.

1. Hārāb olmasam ābād olmazam ben
Beni benden şu resme aldı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 97*). [*beni benden al, -dı*]

benī-nev’: Kendi sınıfında.

1. Benī-nev’ün taleb kıl cinse bār ol
Tutalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 82*). [*benī-nev’ün, -ün*]

beñiz: Yüz rengi, yüz.

1. Bu anı gördi **beñizi** lāle oldu
Bunı ol gördi hālî nāle oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 21*). [*beñizi, -i*]

benlik: Kişilik, öz varlık // nefis; kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvani arzularının, zaaflarının merkezi.

1. Gidüp **benlik** bir oldum yār ile bil
Ko kālî kim şığışmaz araya kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [*benlik,]*
2. Ki ben yitdüm yirümde kaldı ‘aşkuñ
Çü bende kalmadı **benlik** hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 99*). [*benlik,]*
3. Cihān hādaqlarından kalkıd atı
Çü ben **benlik** bütün kıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 163*). [*benlik,]*

benüm: 1. tekil iyelik zamiri, benim.

1. Ğam-ı firkat bu ise kim **benüm** var
Firāka düşmesün kâfir de ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 41*). [*benüm,]*
2. Benüm bu pendümi gūş-ı derün it
O sevdādan geçüp def-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 99*). [*benüm,]*
3. Hayātumdur **benüm** yar için ölmek
Benüm fahrumdur anuñ-çün döğölmek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 39*). [*benüm,]*
4. Hayātumdur benüm yar için ölmek
Benüm fahrumdur anuñ-çün döğölmek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 40*). [*benüm,]*
5. Virüp bād-ı gurūra ben gubārı
Benüm derdüm niçün yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 7*). [*benüm,]*

benüm-çün: Benim için.

1. Ol āhū çeşm için ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedün itler gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 132*). [*benüm-çün,]*
2. Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
Şu resme sevdün ol yiñi nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 36*). [*benüm-çün,]*
3. Yazukdur gayrılar sürmek şafāsın
Benüm-çün bu meşel oldu muhakkak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 65*). [*benüm-çün,]*

beñiz: Beniz, yüz, yüzün rengi.

1. Peder gürına dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol hâki **beñzi** oldı toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29*). [beñzi, -i]

beñze-: *Benzemek, andırmak.*

1. Ey tütî-yi şîrin-leb **beñzer** dehenûñ kande (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 1*). [beñzer, -r]
2. Anuñ çün dîve **beñzer** cümle hûyi
Ne lâıykdur gurâba tû‘me-i bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 100*). [beñzer, -r]
3. Kôlayına fiğân iyler ceresdür
Sözi bir pula geçmez kâlba **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 139*). [beñzer, -r]
4. Hemân tavşına ger ger kelbe **beñzer**
Aña dañi ne kuskun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 140*). [beñzer, -r]
5. Günehsüz cân-ı hayvân incidesin
Güzel gözleri **beñzer** çeşm-i yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 31*). [beñzer, -r]
6. Oda girmek ne lâıykdur kebâbı
Yüce boynuzları çârdâka **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 41*). [beñzer, -r]
7. Beden burcunda boynı tãka **beñzer**
Yazuğdur ol yüce çârdâkı yıkma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 42*). [beñzer, -r]
8. Yanından geçdi **beñzer** tünd-mâra
Çün uğradı bu bî-bahta o bed-bâht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 22*). [beñzer, -r]
9. Didi gördüm fülân vâdide anı
Adı vâdidür ammâ gûra **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 37*). [beñzer, -r]
10. Taşı toprağı kızmış kora **beñzer**
O vâdide çeker dûzağ ‘azâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 38*). [beñzer, -r]
11. Melek şüretde ammâ ma‘nâda dîv
Be-şüret Yûsuf-ı dil-dâra **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 49*). [beñzer, -r]
12. Be-ma‘nî gürk-i merdüm-h‘âra **beñzer**
Var ey gâfil yürüyen lâf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 50*). [beñzer, -r]
13. Yalan ile yılanda cem‘ ider genc
Tama‘da mûra **beñzer** mâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 61*). [beñzer, -r]
14. Çemen-efrüz u zibâ gerden-efrâz
Güzel boynuz gümüşden mile **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 65*). [beñzer, -r]
15. Yürür yiler çemende yile **beñzer**
Severdi haste Mecnûn âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 66*). [beñzer, -r]
16. Anuñ-çün cân gibi gözden nihânem
Güzel âhûya **beñzer** çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 61*). [beñzer, -r]
17. Ki **beñzer** bu nesîm-i zülf-i yâra
Benüm cânım fedâ olsun bu büya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 146*). [beñzer, -r]
18. Nihâli nâleden **beñzerdi** nâle
Şaçup sîm üzre nâsüfte ‘aķıķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 46*). [beñzerdi, -r, -di]
19. Cevâlķir atmağa **beñzer** yabâna
Nizâmî şimdi düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 22*). [beñzer, -r]
20. Libâsı nil ü gendü Nîl-i cüşân
Gicede **beñzeyüp** divâne dîve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 9*). [beñzeyüp, -yüp]
21. Hayâdan **beñzedür** yüzüm ‘aķıķa
Eger bu tãli‘ olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 86*). [beñzedür, -dür]
22. Ziyâde şeb-çerâğa **beñzemiş** kim
Teni ser-tâ-kadem rûh-ı revândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 46*). [beñzemiş, -miş]
23. Burâķ-ı berķ-pâyı çekdi Cibrîl
Burâķ ol cân-verdür câna **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 41*). [beñzer, -r]

24. Teni at vü yüzi insāna **beñzer**
Cemālî dil-ber ü zülfi dil-āviz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42*). [*beñzer, -r*]
25. Zihî efsâne kim efsûna **beñzer**
Pür-âteşdür dil-i Mecnûn'a benzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 21*). [*beñzer, -r*]
26. Zihî efsâne kim efsûna beñzer
Pür-âteşdür dil-i Mecnûn'a **benzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 22*). [*benzer, -r*]
27. Cihānda gerçi 'aşka kışsa çokdur
Ġam-ı Mecnûn'a **benzer** guşsa yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 30*). [*benzer, -r*]
28. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya **beñzer**
Dil-i Mecnûn mücevvef nāya **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 33*). [*beñzer, -r*]
29. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya **beñzer**
Dil-i Mecnûn mücevvef nāya **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 34*). [*beñzer, -r*]
30. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bāğa **beñzer**
Dil-i Mecnûn göyinmiş dāğa **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 35*). [*beñzer, -r*]
31. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bāğa **beñzer**
Dil-i Mecnûn göyinmiş dāğa **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 36*). [*beñzer, -r*]
32. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemālî maḥmili **beñzer** cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*beñzer, -r*]
33. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemālî maḥmili **beñzer** cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*beñzer, -r*]
34. O da ḥoş kār ider şan pāre-i nār
Serāb idi hemān **beñzer** şarāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 77*). [*beñzer, -r*]
35. Ḥayāle kânî' vü **beñzer** ḥayāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 134*). [*beñzer, -r*]
36. Ne ola **beñzey**e lezzetde kıanda
Degüldür zer gibi kıymetde zırnıḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 96*). [*beñzey, -y, -e*]
37. Siperler tağılup serler dirildi
Kağan arslāna **beñzer** Nevfel-i gürd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 31*). [*beñzer, -r*]
38. Ki **beñzer** çeşmi şebde şeb-çerāğa
Per-i şeb-rengi 'Abbāsî 'alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 26*). [*beñzer, -r*]
39. Ki **beñzer** saña bu bağrumdaki dağ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [*beñzer, -r*]
40. Uçup kaçmış elinden şabr zāğı
Yatur yirde söyünmüş şem'e **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 7*). [*beñzer, -r*]
41. Ḥuzūr-ı dil perîşān cem'e **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 8*). [*beñzer, -r*]
42. Ütülmiş murğa **beñzer** ser şikeste
Dür-i nā-süftesinden şine süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 114*). [*beñzer, -r*]
43. Yüzine jāleden lü'lü taqınmış
'Arūsa **beñzemiş** gülşende ol şāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 17*). [*beñzemiş, -miş*]
44. Depeñden beyle çıkmazdı duḥānuñ
Saña **beñzer** kanı şevk ehli ser-bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [*beñzer, -r*]
45. Anuñ-çün **beñzedi** nesrine verdüm
Egerçi 'aşk ile ol oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 92*). [*beñzedi, -di*]
46. Şanasın tāze aq gül oldı gonca
Şurāḥî **beñzemiş** ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 15*). [*beñzemiş, -miş*]
47. Hilāle **beñzedi** ser-tā-ḳadem nūr
Esir olduğı-çün hırş-ı ta'āma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 64*). [*beñzedi, -di*]
48. Ney-i dil-sūza **beñzer** ateş-āvāz
Dür-i faẓl ile dürc-i sinesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 4*). [*beñzer, -r*]
49. Kaşā'id nazm iderdi nitekim dür
Adı Zeyd ille çapük 'Amr'e **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*beñzer, -r*]
50. Şaçı 'anber teni kāfūra **beñzer**
Cemālî cān gülinden tāze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 22*). [*beñzer, -r*]

51. Gice göz yummayan ‘uşşāka **beñzer**
Seher bi-hūd yatan müştāka **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 43*). [*beñzer,]*
52. Gice göz yummayan ‘uşşāka **beñzer**
Seher bi-hūd yatan müştāka **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 44*). [*beñzer,]*
53. Kelâm u şî’ri şîrin temre **beñzer**
Dilinde küh-ı enbüh idi endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [*beñzer,]*
54. Anı vaşf itmez illâ ‘âlimü’l-ğayb
O hûruñ her biri bir nûra **beñzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 21*). [*beñzer,]*

berāber: Aynı anda, birlikte.

1. Bu yol ‘azminde olurlar **berāber**
Cihānda her kaçır vaşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 46*). [*berāber,]*

berāt: Ferman, buyruk.

1. Söyündürdi anuñ da ahterini
Cihān anuñ dañı yazdı **berātın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 145*). [*berātın, -ı, -n]*
2. Kûl olmuş yāra ağıyārından āzād
Zihî gam kim aña virmüş **berātı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 91*). [*berātı, -ı]*

berg: Yaprak.

1. Haṭ-ı ser-sebzidür bir gül-‘izāruñ
Nice yaprak ki **bergidür** çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 173*). [*bergidür, -ı, -dür]*
2. Hāzān **bergi** gibi pejmürde olmuş
Teninden gitdi günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 6*). [*bergi, -ı]*

beri: Arınmış, temizlenmiş.

1. Bu derde irse dermāndan **beridür**
Yidi taşdan geçen zehr-i helāhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 66*). [*beridür, -dür]*

beriyye: Çöl, susuz sahra, çok kurak yer.

1. Selām itmege aña sürdi nāka
Beriyye içre gitdi nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 23*). [*beriyye,]*

berk: Şimşek.

1. Bu ra‘d-ı hā’ıl ü **berk** u zelāzil
Celālün kahrına zāhir delā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*berk,]*
2. Tūtuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup şevka vücūdum iyledüm **berk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 49*). [*berk,]*
3. Ki tā şevkum cihānı iyleye gark
Bu **berkı** şevk odı rahşende iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 51*). [*berkı, -ı]*

4. Pür-âteş **berk** olup qarşular anı
Sözi zikri ‘izâr u zülf-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 34*). [*berk,]*
5. Muqayyed olmayasın bend ü kayda
Çalup düşmen başına tiğ çün **berk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 109*). [*berk,]*
6. Ki hem üftâde hem pür-tâb çün **berk**
Yatup bu hâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [*berk,]*
7. Ğarîbüñ ağızına tamzurdı âbı
Hemân yârânı ra‘d u **berk** u bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [*berk,]*

berk: *Yaprak.*

1. Nevâ vü **berk** ile şürîde destân
Civân itdi cihânı sebz-i nev-ñiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [*berk,]*
2. ‘Alemler dikdi ‘âlemde dü rengi
Tolup **berk** ü nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 7*). [*berk,]*

ber-kâr it: *Uğraşmak, mücadele etmek.*

1. Anuñ sa‘yı der-i Leylî tavâfı
Şavaşda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 103*). [*ber-kâr it, -er, -di]*

berk-i gül: *Gül yaprağı.*

1. Hem oldu cân dürinden katre ğabğab
Ne disün **berk-i gül** bād-ı semûma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 57*). [*berk-i gül,]*

berk-i hüsn: *Güzellik yaprağı.*

1. Şoyar hem hülle-i sebz-i giyâhı
Qurudur berk-i hüsnin büstānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 23*). [*berk-i hüsn, -i]*

berk-ı miğfer: *Miğferin şimşegi.*

1. Şanur gören tenin yüz başlu tinnin
Görinür farkı üzre **berk-ı miğfer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 9*). [*berk-ı miğfer,]*

berk-i rahşân: *Parlak şimşek.*

1. Bulutlar içre güyâ **berk-i rahşân**
Ol ebrin her ‘Arab aşılanı ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 180*). [*berk-i rahşân,]*

berk-i rızân: *Dökülen yapraklar.*

1. Ururlar yüzine itdüğü kanı
Be-şüret gerçi rengin **berk-i rızân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 5*). [*berk-i rızân,]*

bes: *Kafi, yeter, yetişir.*

1. Baña **besdür** iki ‘âlemde yârum
İre çün cevheriye dürr-i şehvâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 198*). [*besdür, -dür*]
2. Anuñ ‘ıtrı cihân u câna **besdür**
Çınâr-ı kâmetin ‘arz itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [*besdür, -dür*]
3. Dil-i divâneye vîrâne **besdür**
Benim murğum uçupdur ol kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 94*). [*besdür, -dür*]
4. O **besdür** baña ço cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili hâll (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 44*). [*besdür, -dür*]

beşâret: *İyi haber, müjde, muştı.*

1. Diler bir dem yüzün görmege destür
İrişdi Leylî’ye çün bu **beşâret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 81*). [*beşâret,]*
2. Ki iyler vaşl-ı yâr ile **beşâret**
Mezâr-ı yâre cân atdı piyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 14*). [*beşâret,]*

besle: *Büyütmek, yetiştirmek, yedirip içirmek.*

1. Ben o miñnet zâdeyem kim dâye-i devrân beni
Besler anamdan toğaldan emzürüp şîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 4*). [*besler, -r*]
2. Göñülden **besler** idi cânı gibi
Şakınup sinede imâni gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 67*). [*besler, -r*]
3. Fedâ-yı yâr için **besler** dil bu cânı
N’ider yâr olmasa cân u cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 45*). [*besler, -r*]
4. Velî ‘âşıqlara kûh-i girândur
Anı yüz nâz ile **beslerdi** Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [*beslerdi, -r, -di*]
5. Kâtında **besledürdi** bir nice seg
Kime hışm itse cellâda dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 2*). [*besledürdi, -dür, -di*]
6. Yiridür ger olursa menzili nâr
Nice hârı ki **besler** sâye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 29*). [*besler, -r*]
7. Ruñı devrinde hâli hayli hoşdur
Haremde **beslenür** tıfl-ı Habeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 160*). [*beslenür, -ür*]

beste: *Bağlanmış, bağlı; kapalı.*

1. Vefâ-yı va‘de-i ma‘hûde kaldı
Taħammül bendi ile pâyı **beste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 153*). [*beste,]*
2. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâh u âleti bilinde **beste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 75*). [*beste,]*
3. Dehânı seglerün mühr ile **beste**
Dehân-ı segde ol kıl gibi hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*beste,]*

be-şüret: *Bu yüzden.*

1. Be-şüret ol şevāba cehd iderdi
Be-ma'nî yine yiñi 'ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 35*). [*be-şüret,]*

be-şüret: Görünüşte.

1. Melek şüretde ammā ma'nāda dīv
Be-şüret Yūsuf-ı dil-dāra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 49*). [*be-şüret,]*
2. Kāpusı bağılu yārı kārı gibi
Be-şüret gevher idi genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 7*). [*be-şüret,]*
3. Ururlar yüzine itdügi kani
Be-şüret gerçi rengin berk-i rızān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 5*). [*be-şüret,]*
4. Niçün gencineñ oldu beyle medfün
Be-şüret cān gibi gözden nihānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 133*). [*be-şüret,]*

be-şüret-i ceng: Savaş yüzünden.

1. Siper şaldı şuya **be-şüret-i ceng**
Karamış dide-i nergis seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 20*). [*be-şüret-i ceng,]*

beter: Çok fena, daha fena, çok kötü.

1. Tāpuñsuz dirlik ölmekden **beterdür**
Beni bu derd-i serden kırtar ey mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 108*). [*beterdür, -dür]*
2. Benüm derdüm veli sende **beterdür**
Senün var derdüñi yanmağa yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 58*). [*beterdür, -dür]*
3. Velī andan **beter** bu derd-i mestür
Egerçi oldu ol 'aşka nişāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 94*). [*beter,]*
4. Anuñ-çün sūzişi oddan **beterdür**
Meger eşrāt-ı sâ'at gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [*beterdür, -dür]*

bey': Satış, alışveriş.

1. Temāşā-yı gülistān itdi Leylî
Gülün gülşende **bey'in** fāsīd itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 5*). [*bey'in, -i, -n]*
2. Ne **bey'** ola kim āhir fāsīd olmaz
Cihān 'ayyārdur dā'im işi rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [*bey',]*

bey' it: Satmak.

1. Olur pür-ukde 'ukde şāh-ber-şāh
Eger bey' itseler ol deh zebānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 187*). [*bey' it, -se, -ler]*

beyābān: Sahra, çöl.

1. Nazar-gāha çıkup bakdılar ile
Beyābān gördiler pür tīg u nīze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [*beyābān,]*

2. Gezerdi âh ile deşt ü **beyābān**
Silāh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [*beyābān,]*
3. Aña itmeye Nevfel' den şikâyet
Beyābānda ne hâre ƣaldı ne hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11*). [*beyābānda, -da]*
4. Cihān hālvēt ƣalup il girdi dāra
Beyābānda yürür āvāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 3*). [*beyābānda, -da]*
5. Beyābānı baña menzil hōş itdi
Ocağın yaƣmağā iltüp bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 40*). [*beyābānı, -ı]*
6. Sikender teşne-leb çün vire cānı
Senün bensüz yirün küh u **beyābān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 195*). [*beyābān,]*
7. Beyābānda ne āsūde ne hufte
Nice ‘uzlet idersin ġār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 70*). [*beyābānda, -da]*
8. Aramuzda bu deñlūdūr hemān farƣ
Ki anuñ sūzı ocağı **beyābān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 55*). [*beyābān,]*
9. Unutdı acıdan ƣatlu giyāhı
Enis olmış **beyābānuñ** vuħūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 69*). [*beyābānuñ, -uñ]*
10. Gider ol revnaƣ-ı zībāsı andan
Gezer reh-zen gibi küh u **beyābān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [*beyābān,]*

beyān: Açıklama, anlatma, söyleme.

1. Vücūdında bulunmaz ġayr-ı yārı
Didiler ƣıl bu sırra hem **beyānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19*). [*beyānı, -ı]*
2. Gelüp virdi bu vaħşī cāna ünsi
Anuñ Aħmed gibi mu‘ciz **beyānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*beyānı, -ı]*
3. Dönüp hālın beyān itmiş mufaşşal
Dimiş bu nāme kim yazıldı ƣandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 178*). [*beyān it, -miş]*

beyān iyle: Anlatmak, ifade etmek.

1. Bu vech ile beyān iyle rivāyet
Ki ol hākī bisāt u seng bāliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 2*). [*beyān iyle, -r]*

beyān-ı hāl it-: Vaziyeti anlatmak.

1. Beyān-ı hāl iderken hāste Mecnûn
Atasınuñ ƣatında dide pür-hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 51*). [*beyān-ı hāl it-, -er, -ken]*

beyit: Dîvan edebiyâtında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibâret nazım parçası.

1. O rengin **beyti** anuñla yazardı
O mektûbı atardı rāh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 114*). [*beyti, -i]*

beyle: Böyle, bu şekilde.

1. Niçün göynüklüden **beyle** ƣaçarsın
‘Aceb mi zengī ƣul gibi ƣaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 46*). [*beyle,]*

2. Aña sîmîn serîr olmak ne hoşdur
Kamer kim **beyle** nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 119*). [*beyle,]*
3. Depeñden **beyle** çıkmazdı duhânuñ
Saña beñzer xanı şevk ehli ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 36*). [*beyle,]*
4. Anı **beyle** iden vire cevâbın
Çü Mecnûn'un maķâmı oldu ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 40*). [*beyle,]*
5. Cevâbı **beyle** virdi ol şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 1*). [*beyle,]*
6. Niçün gencîneñ oldu **beyle** medfûn
Be-şuret cân gibi gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 132*). [*beyle,]*
7. Bu 'âlemde sürer **beyle** şafâyı
Şu dil kim ol cihânda olmadı şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 76*). [*beyle,]*

beyt: İki mısradan oluşan nazım. II Şiir.

1. İçinde zikr olınsa hâl-i Mecnûn
Yazardı def'î ol **beyte** cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 111*). [*beyte, -e]*
2. Bir iki **beyt** okıdı 'aşıkâne
Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 4*). [*beyt,]*
3. Bir iki **beyt** okudum iyledi gûş
Münâsib olduğı-çün hâle ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 138*). [*beyt,]*
4. Bu birkaç **beyti** itdi hoş ser-âgâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 162*). [*beyti, -i]*
5. Anuñlaydı selâmı vü kelâmı
Kaçan bir **beyt** okısa ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [*beyt,]*
6. Bir iki **beyt** okıyup kıldı zâri
Ėarib ü bî-kes ü tenhâ vü haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 18*). [*beyt,]*

beyt: Ev.

1. Diyârım terk idüp gitmiş degüldüm
Koyup **beytümi** düşdüm Ėurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 45*). [*beytümi, -üm, -i]*

beyt-i ma'mûr: Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.. Mamur ve mukaddes bir beyit.

1. Yirüñ olsun hemîşe **beyt-i ma'mûr**
Hudâ kandil-i 'arş itsün revânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 146*). [*beyt-i ma'mûr,]*

beyt-i mevzûn: Vezinli beyit.

1. Delüksüz dürr iken dürrler delerdi
Hüzürında okına **beyt-i mevzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 109*). [*beyt-i mevzûn,]*

beytü'l-aḫzân: Hüzünler evi II Hz. Yakup'un kapandığı ev.

1. Benüm sensüz maķāmum **beytü'l-aḫzân**
Senüñ cânıñla cânım olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 196*). [*beytü'l-aḫzân,]*

beytü'l-harām: Kabe.

1. Revāhilde kavāfil fevc-der-fevc
Kaçan kim geldiler **Beytü'l-harāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 41*). [*beytü'l-harāma, -a*]

beyza: Yumurta.

1. Hırôsun **beyza** ile ne işi var
Baña kardeş odur kim ola hâl-dâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 190*). [*beyza,]*
2. Nitekim **beyzâdan** tûti-beçe ser
Bitürmüş dâmen-i kûh eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 12*). [*beyzâdan, -dan*]

beyzâ-yı müdevver: Devamlı dönen aydınlık.

1. Şarâb-ı mihr ü vefâ görünür serâb-ı cefâ
Felek didükleri bir beyzâ-yı müdevverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 7*). [*beyzâ-yı müdevver, -dür*]

bez: Bıkmak, usanmak, bîzar olmak, gınâ gelmek.

1. Zerinden **bezesin** görseñ yüzini
Yüzin göstermese şan bir hümâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 148*). [*bezesin, -esin*]

bez: Bez, keten.

1. İpek **bezler** ağır altünlu kat kat
Şeker tenginden oldı hâneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 48*). [*bezler, -ler*]
2. Yiñi tiz iğne gūyâ eski **beze**
Karışdı ol iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38*). [*beze, -e*]

be-zârî: Ağlayıp inlemek.

1. Gezüp âvâre bâzârı **be-zârî**
Dilinde nâleler gönlinde yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 67*). [*be-zârî,]*

beze-: Süslemek.

1. Ruḥ-ı Leylî **bezenmiş** bâğa beñzer
Dil-i Mecnûn göyinmiş dâğa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 35*). [*bezenmiş, -n, -miş*]
2. Tölup ehl-i temâşâ dâmen-i kûh
Kaçan Leylâ'yı medḥ ile **bezerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 53*). [*bezerdi, -r, -di*]

bezm: Eğlence meclisi.

1. Yanar od idi rezme **bezme** gülşen
Hem ehl-i ھاşmet idi hem ھاşım-dār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4). [bezme, -e]
2. Ki zehr-âlûde bâde kıldı ıhżār
Yañılup **bezm** içinde sâkı-i mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 15). [bezm,]
3. Ki ola târ-ı çeng ü ‘ûd-ı Nâhîd
Zihî **bezm** ü zihî dīvân-ı âbâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 33). [bezm,]
4. İy şem‘-cem‘ ü **bezm** ü baht-ı pîrüz
İy mihri-i bâb-ı kaşr-ı tâc-dârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42). [bezm,]
5. Añun şaħfî zemâne defteridür
Temâşâ iyleyüp Mecnûn bu **bezmi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 37). [bezmi, -i]
6. Zuħaldur pâsbân Mirrîh-i cellâd
Vekîl-ħarcı o **bezmüñ** Müşteridür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 35). [bezmüñ, -üñ]
7. Ğarîk-i ni‘met itdi ħâş u ‘âmı
Ulu **bezm** itdi şâhâne müşerref (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 7). [bezm,]
8. Bişürdi dürlü ni‘metler mükellef
Müzeyyen **bezm** gūyâ bağ-ı cennet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 9). [bezm,]
9. İçinde sükkerîler rûġânîler
O gün ol **bezme** ħâdim oldı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19). [bezme, -e]
10. Ki ölmedin bulam tâ ‘ömr-i bâķî
Ĥuceste fâldur **bezmünde** şaħbâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 59). [bezmünde, -üñ, -de]
11. Ne var maħbûs iseñ ħabsında anuñ
Yanar kerrübî **bezminde** çerâġuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 157). [bezminde, -i, -n, -de]

bezme: Meclis, ortam, buluşma ve görüşme yeri.

1. Giren olma yûri bu **bezme** zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 70). [bezme, -e]
2. Elinde şûr u şer şemşir olmış
Ol el kim **bezm** içinde zer şaçardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171). [bezm,]
3. Şeh-i ‘âlî-cenâb ile cenâ‘ib
Şehüñ **bezmine** Zühre muṭrib olmış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 29). [bezmine, -i, -n, -e]
4. Ki ‘ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nâmlar **bezminde** ârâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 105). [bezminde, -i, -n, -de]

bezm ehli: Eğlence meclisine katılan kişi.

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğannîler nevâda şanki bülbül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 113). [bezm ehli, -ne]

bezm-gâh-ı şâh: Şah meclisi, padişahlara yakışır meclis.

1. Yatursa yaşdanur âhû kolına
Çü bir yir **bezm-gâh-ı şâh** olurdu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 45). [bezm-gâh-ı şâh,]

bezm-i ‘aşk: Aşk meclisi.

1. Zihî ‘ıyd-ı hilâl Allahu ekber
Ĥudâ kim bezm-i ‘aşkuñ cem‘ idüpdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 101). [bezm-i ‘aşk, -uñ]

bezm-i maḥabbet: *Aşk, sohbet meclisi.*

1. Ki ey **bezm-i maḥabbet** naḥl-bendi
Şaḫın şimden girü itme nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 120*). [*bezm-i maḥabbet,]*

bezm-i mübārek: *Kutlu meclis.*

1. İle in‘ām u iḥsān itdi ḫaylî
Zihî **bezm-i mübārek** ‘işret-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 21*). [*bezm-i mübārek,]*

bezm-i tenhâ: *Tenhada bir arada olmak, kuytuya çekilmek.*

1. İderdi bülbül ile **bezm-i tenhâ**
O gün her-gâh içinde ya‘ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 128*). [*bezm-i tenhâ,]*

bî-‘aql: *Akılsız.*

1. Düzilmez söze **bî-‘aql** u tefekkür
Mecâz âteşlerinden puḥte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 12*). [*bî-‘aql,]*

bî-amân: *Amansız, aman vermeyen, insafsız, merhametsiz.*

1. Yıkma cefâ ile başuñ içün şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb **bî-amân** imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 9*). [*bî-amân,]*
2. ‘Adûlar gibi ammâ **bî-amānsın**
Egerçi pistedür şîrîn dehānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 52*). [*bî-amānsın, -sın]*
3. Bitürür ot yirine tîğ-i tîzi
Ol oḫ kim **bî-amāndur** irse cāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [*bî-amāndur, -dur]*

bî-‘ār: *Arsız, utanmaz.*

1. Revân oldı diyâr-ı yāre **bî-‘ār**
Anuñ kim derdi vardur ‘ārı n’iylar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 8*). [*bî-‘ār,]*
2. Ne ḫōş añduñ vefādan ben gedāyı
Benem bî-rāḫat u bî-yār u **bî-‘ār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [*bî-‘ār,]*

bî-‘ār ol-: *Utanmaz olmak.*

1. Kıza ‘ār ehli olursa uzun yaş
Eger bî-‘ār olursa başına taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 86*). [*bî-‘ār ol-, -ur, -sa]*

bî-‘ayb: *Ayıpsız, kusursuz, hatasız.*

1. Görüp gaybı Hudâ'dur diye **bî-ayb**
Hünerden şimdi 'âlem oldu hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 74*). [*bî-ayb,]*

bî-bâb u revzen: Kapsız ve penceresiz.

1. Bulunmaz ol gönül ilde tütündür
Gönül bir hânedür **bî-bâb u revzen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 53*). [*bî-bâb u revzen,]*

bî-bahâne kal-: Sebepsiz, bahanesiz kalmak.

1. Çü kaldı bî-bahâne rây-ı Mecnûn
Yiñilendi yine sevdâ-yı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 59*). [*bî-bahâne kal-, -dı]*

bî-baht: Talihsiz, kısmetsiz.

1. Veli hem guşşasuz **bî-baht** u rüzem
Ol iş kim kâr-ı gâmdan ola hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 22*). [*bî-baht,]*
2. Yanından geçdi beñzer tünd-mâra
Çün uğradı bu **bî-bahta** o bed-bâht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [*bî-bahta, -a]*

bî-bâk: Korkusuz.

1. El ura çün güher gencine hakkâk
Güher delmekde hergiz ide **bî-bâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 94*). [*bî-bâk,]*

bî-bedel: Eşsiz, bedelsiz.

1. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belâsı **bî-bedeldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [*bî-bedeldür, -dür]*
2. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belâsı **bî-bedeldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [*bî-bedeldür, -dür]*

bî-behâne: Bahanesiz, sebepsiz.

1. Kara tağda yeşil şahırâda gezdi
Ne deñlü istediye **bî-behâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 33*). [*bî-behâne,]*

biç: Hasat etmek, devşirip toplamak.

1. Ekine göre **biçersin** biçini
Olur rıblı-ı ticâret mâla göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 124*). [*biçersin, -er, -sin]*
2. Nedür bu fitne ekmedin **biçersin**
İrağdan itmeyince cânı gâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 16*). [*biçersin, -er, -sin]*

bıçak süñüğe ir: Bıçak kemiğe dayanmak, çekilen sıkıntı artık katlanılamayacak bir duruma gelmek.

1. Sözi kes kim bıçak irdi süñüğe
Benüm yokdur kıabile birle kârum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 186). [bıçak süñüğe ir, -di]

bıçak: Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici âlet.

1. Tutulmuş pâyı muhkem bend ü bağa
Bıçak almış ele hırş ile şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 17). [bıçak,]

bîçâre: Çaresiz, düşkün, zavallı.

1. Peder bîçâre çün gördi bu kanı
Tevehhüm mużtarib iyledi anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 55). [bîçâre,]

bî-çâre: Çaresiz, aciz, zavallı.

1. Belâ vü ders ile bî-çârelikdur
Vücûdum zâhirâ bir katre mādur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 40). [bî-çârelikdur, -lık, -dur]
2. Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
Yürürdi bî-kes ü bî-çâre Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 2). [bî-çâre,]
3. Eve varınca oldı reh-nümünü
Görüp ferzendini bî-çâre mäder (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 79). [bî-çâre,]
4. ‘İlâca sa’y idüp anuñla bile
Ki çâre ideler bî-çâresine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 21). [bî-çâresine, -si, -ne]
5. Ben ansuz oluram bî-çâre bî-kes
Musallağ iyleyen baña hevâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 96). [bî-çâre,]
6. ‘Azâb-ı kabre uğramış ölüdür
Bu söz bî-şabr idüp bî-çâre pîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121). [bî-çâre,]
7. Vişâline o mâhuñ tāmî‘ oldı
Degül bu nükteden bî-çâre âgâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 29). [bî-çâre,]
8. Anı nüş iyledi bir nice eyyâm
İşi bî-çârenüñ şabr iylemekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 71). [bî-çârenüñ, -nün]
9. Gözi pür-âb-ı eşk ü sine pür-âh
Ğarîb ü bî-kes ü bî-çâre rencür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 15). [bî-çâre,]
10. Yaşum geçsün kıuru endişem ile
Görüp Nevfel katı bî-çâre anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 119). [bî-çâre,]
11. Geçemezsin atuñı depme şuya
O merdüm-zâdeyi bî-çâre itdün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 33). [bî-çâre,]
12. Dönüp iline gitmek oldı cehdi
Tırup bî-çâre Mecnûn hasret ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 165). [bî-çâre,]
13. Anı bön düşdi şanur ehl-i bâzâr
Añup bî-çâre Mecnûn çeşm-i yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 67). [bî-çâre,]
14. Saña baña hemân itdüm veda’ı
Peder bî-çâre elden gitdi ağla (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 9). [bî-çâre,]
15. Başına ħâki vü ħâke başını
Esîr-i ‘aşk iken bî-çâre Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 35). [bî-çâre,]

16. Baña olmuşdur ejderhâ havâle
Bu ben **bî-çâre** kim müştâk-ı yârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 105*). [*bî-çâre,]*
17. Olur **bî-çâre** ‘uşşâkuñ nevâsı
Seherde ‘aşîkuñ dil-ḥaste rûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 48*). [*bî-çâre,]*
18. O **bî-çâre** za‘îf ü müstemendüñ
Beni ‘afv itsün erçi pür-günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 34*). [*bî-çâre,]*
19. Görüp âh iyledi **bî-çâre** mâder
Yudî geh gözleri yaşıyla rüyın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 44*). [*bî-çâre,]*
20. Kuru gavğa çeker **bî-çâre** ‘andel
Meşel bustânınun ehli ne ḥôş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 64*). [*bî-çâre,]*
21. Diler çâre ide **bî-çâresine**
Ṭaşa çaldı melâmet şîşesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 22*). [*bî-çâresine, -s, -i, -n, -e]*
22. Bil ey **bî-çâre** Leylî’nün ḥabîbi
Geçürdükçe cihânda rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 98*). [*bî-çâre,]*
23. Virüp emr-i Ḥudâ’ya cân-ı şîrîn
Bu derde uğrayup **bî-çâre** mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 127*). [*bî-çâre,]*
24. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlûd
Ki eyvâh n’ideyin **bî-çâre** ḫaldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 87*). [*bî-çâre,]*

bî-çâre kal: Biçare, çaresiz (bir biçimde) kalmak.

1. Çü bildüm bulmadum bî-çâre ḫaldum
Ne bir gün ben saña râḥat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 62*). [*bî-çâre ḫal, -du, -m]*

bî-çeşm: Kör, gözleri görmeyen.

1. Olur **bî-çeşm** olana bâr-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 124*). [*bî-çeşm,]*

biçin: Ekin biçmek, hasat.

1. Ekine göre biçersin **biçini**
Olur rıbh-ı ticâret mâla göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 124*). [*biçini, -i]*

bî-cüft: Çifti olmayan, eşi bulunmayan, tek.

1. Tenüm **bî-cüftdür** çün dürr-i nâsüft
Egerçi gayr ile cüft oldı ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 198*). [*bî-cüftdür, -dür]*

bî-dād: Adaletsiz (kimse), zalim.

1. Velî yok ḫalbümün **bî-dāde** meyli
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 130*). [*bî-dāde, -e]*
2. Cemālî ḥôş kemāle yitmiş idi
Baña **bî-dād** idüp bir bād-ı meş’üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 99*). [*bî-dād,]*

bîdād it: Haksızlık etmek.

1. Niçün sen iyledün gayr ile bāzār
Tarahhūm gösterüp bīdād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 29*). [*bīdād it, -er, -sin*]

bī-dād iyleyen: *Zulmeylemek.*

1. Hārāb-ı bābı **bī-dād iyleyen** ol
‘İmādın ol sārayuñ penç idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 52*). [*bī-dād iyleyen, -(y)en*]

bī-dāğ: *Yarasız.*

1. Gānī fehmi iylemez muhtāç hālīn
Ne bilsün sūzīşi **bī-dāğ** olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 93*). [*bī-dāğ,*]

bī-dām: *Damsız, çatısız.*

1. Der ü dāmı kılup **bī-dām** u maḥbūs
Sibā‘-ı nefsinün olan muṭā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [*bī-dām,*]

bīdār: *Uyanık, uykusu kaçmış.*

1. Yakup şeb hırmenini âteş-i rüz
Tūrup Zeyd uyḥusundan oldı **bīdār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 81*). [*bīdār,*]

bī-derd: *Dertsiz, derdi olmayan.*

1. Tāpuñ **bī-derd** ben derde giriftār
Ne nāme var ḫatūmda ne ḥamāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 72*). [*bī-derd,*]
2. Kimi ḫalkuñ gūlişür kimi giryān
Gülerler gāfil ü **bī-derd** olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 45*). [*bī-derd, -bī*]
3. Olurdi cānı cümle yirde **bī-derd**
Meşel düzen ne ḥōş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 170*). [*bī-derd,*]

bī-devā: *Dermansız, çaresiz, şifasız.*

1. Bu firḫat derdi çünkim **bī-devādur**
Baña şimden girü ölmek revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 43*). [*bī-devādur, -dur*]

bī-devlet ol: *Talihsiz olma, uğursuzluk.*

1. Sa‘ādetden kaçanlar oldı maḥrūm
Anuñ kim hem-demi bī-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 65*). [*bī-devlet ol, -a*]

bī-dīdār-ı dil-dār: *Sevgilinin yüzü olmadan.*

1. O da yüz tutdı āhır irtihāle
Cihān ‘uşşāka **bī-dīdār-ı dil-dār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 19*). [*bī-dīdār-ı dil-dār,]*

bī-dīde-i yār: *Sevgilin gözü olmadığında. Sevgilin gözü değilse.*

1. Aña düzah olur gülşen gül âteş
Baña nergis gözi **bī-dīde-i yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 87*). [*bī-dīde-i yār,]*

bī-dil: *Kalpsiz, gönülsüz.*

1. Oturup bī -dil ü bī-şabr u bī-yār
Od urdı perdesine nām u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [*bī-dil,]*

bī-dil ü hūş: *Akılsız ve gönülsüz.*

1. Nevālar māyesine itdi āheng
Anı gördi ki yatur **bī-dil ü hūş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 137*). [*bī-dil ü hūş,]*

bī-dirîğ: *Far. acımasızca, merhamet etmeden.*

1. Alup virmekte başı **bī-dirîğuz**
Dönüp bu tiz haberle ilç çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 40*). [*bī-dirîğuz, -uz]*

bī-edeb: *Edepsiz.*

1. O hûd ‘ār iylemezdi ol laķabdan
Eger gūş itse bîñ **bī-edebden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 46*). [*bī-edebden, -den]*
2. Melek-sîret mubaşşır âdem idi
İşitse **bī-edeblerden** ‘ıtâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 129*). [*bī-edeblerden, -ler, -den]*

bī-endāze: *Far. Ölçüsüz, hadden mütecaviz.*

1. Ki cānun bula **bī-endāze** aşşı
Şınuķ olsa göñül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 50*). [*bī-endāze,]*

bī-fer: *Güçsüz, kuvvetsiz.*

1. Bu ğam-perver haberden **bī-fer** oldı
Didi ger māni‘ olmaķdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 172*). [*bī-fer,]*

bī-fermān: *Emirsiz, buyruksuz.*

1. Nice sultānı **bī-fermān** idüptür
Eger ins ü melek dīv ü perîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 64*). [*bī-fermān,]*

bī-fiğān: Feryatsız, inlemesiz.

1. Pervâne-vār ‘âşık olan **bī-fiğān** gerek
Aḥvāl-i sūziş-i cigeri şorma şem‘adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 8*). [*bī-fiğān,]*

bī-gam-güsār: Gam dağıtıcıdan mahrum olmak, dert arkadaşı olmamak.

1. Daḥi müşkil budur **bī-gam-güsārem**
Ne çārem var ne şabrum ne mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 106*). [*bī-gam-güsārem, -em]*

bī-gāne: Yabancı.

1. Düşe **bī-gāne** destine mekânı
Ele alup ‘aşā-yı nā-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 28*). [*bī-gāne,]*

bī-garaż: 1. garezsiz. 2. tarafsız, taraf tutmayan.

1. Görendir tañlayup lâ-ḥavle kavli
Ki bu ‘aşq-ı ḥaḳikī **bī-garażdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 119*). [*bī-garażdur, -+dur]*

bī-garaż: Art niyet olmadan, garazsız.

1. Yir idün gerçi vāfir guşşasından
Baña sen **bī-garaż** yār idün el-ḥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [*bī-garaż,]*

bī-gezend: Zararsız.

1. Ferište hırzı gibi **bī-gezendem**
Beni ḳahr-ı belâ ḥoş-hü idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 140*). [*bī-gezendem, -em]*

bī-günāh: Suçsuz, günahsız, masum.

1. İlenür saña ögüri ögüri
İñende **bī-günāha** urma bendün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 29*). [*bī-günāha, -a]*
2. Birine ḳullarından ḳıldı fermān
Didi ol **bī-günāh** āhūyı gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33*). [*bī-günāh,]*
3. Ki itlerden nice buldı ḥalāşı
Müvekkil gönderüp ol **bī-günāha** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 49*). [*bī-günāha, -a]*
4. Nice şoḳdurdılar ben **bī-günāhi**
Nice segler gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 28*). [*bī-günāhi, -ı]*
5. Nitekim şir āhū-yı zebūnı
Diler ol **bī-günehden** dōke ḳanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 19*). [*bī-günehden, -den]*

bī-ḥaber: Habersiz.

1. O cân kim derd ü gamdan **bî-ḥaberdür**
Ne var insân ise ma'nide ḥardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 9*). [*bî-ḥaberdür, -dür*]
2. Cihândan **bî-ḥaber** Leylî gamında
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 120*). [*bî-ḥaber,]*
3. Şeker-lebden tuz ekme sen de zinhâr
Meger zaḥm acısından **bî-ḥabersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 39*). [*bî-ḥabersin, -sin*]
4. Belâ naḳşından ama **bî-ḥabersin**
Baña sen gerçi dîvâne didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 136*). [*bî-ḥabersin, -sin*]

bî-ḥaber: Bilgisiz // cahil; vurdumduymaz.

1. Adı dîvâne kendü 'âkıl idi
Anı her **bî-ḥāber** mecnûn şanurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 29*). [*bî-ḥāber,]*

bî-ḥad: Hadsiz, hadsiz hudutsuz, pek çok.

1. Bu **bî-ḥad** fitneye meftûn sen itdüñ
Delürdüp ben ḡarib-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104*). [*bî-ḥad,]*
2. Kilebdân saçlu incü dişlü dilber
Cemâli bî-nihâyet mâlî **bî-ḥad** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 205*). [*bî-ḥad,]*
3. Velî **bî-ḥad** idi baḡrında kanı
Yir içer ol da âğyâra müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 60*). [*bî-ḥad,]*
4. Ne var âsân okursañ zâḥirin sen
Benümle yâr olan **bî-ḥad** gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 71*). [*bî-ḥad,]*
5. Siñerek gözüñi sen de kapagör
Ebücehl'üñ çün oldu cehli **bî-ḥad** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 23*). [*bî-ḥad,]*

bî-ḥamdillâh: Allah'a şükür olsun.

1. Ki ebyât-ı ḡaribüñ iyleyem güş
Bî-ḥamdillâh ki baña oldu rûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 47*). [*bî-ḥamdillâh,]*

biḥār: Denizler.

1. Buḥârı iyledi ya'ni **biḥāre**
Añduḳça derünün derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 6*). [*biḥāre, -e*]
2. Taşup kan mevci aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükce kan **biḥārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 177*). [*biḥārı, -ı*]

bî-ḥarf u âvâz: Sessizce ve konuşmadan.

1. Dile ilhâm ider **bî-ḥarf u âvâz**
Çeküp levḥ-ı ezelde kil-k-i taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 4*). [*bî-ḥarf u âvâz,]*

biḥar-vār: Deniz gibi; pek çok.

1. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hâzîne bî-hisâb u zer **biḥar-vâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*biḥar-vâr,]*

bî-ḥaşr: Noksansız.

1. Güli **bî-ḥaşr** u ḥadd bustânı maḥşûr
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [*bî-ḥaşr,]*

bî-ḥeber: Habersiz, bilgisiz.

1. Esîr olmazdı cânuñ bu giyâha
Didi zâhid ki ‘aqluñ **bî-ḥeberdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 25*). [*bî-ḥeberdür, -dür]*

bî-ḥilâf: Şüphesiz.

1. Bu ‘aşkum müşkin aña âşikâr it
Getür serv-i ḥilâfı **bî-ḥilâf** it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 35*). [*bî-ḥilâf,]*

bî-hisâb: Hesapsız, sayısız, çok fazla.

1. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hâzîne **bî-hisâb** u zer be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*bî-hisâb,]*
2. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hâzîne **bî-hisâb** u zer biḥar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*bî-hisâb,]*

bî-ḥüd: Kendinden geçmiş.

1. Gözün yummaz gice şevk-ı seḥerden
Olur esrük gibi **bî-ḥüd** seḥerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 42*). [*bî-ḥüd,]*
2. Gice göz yummayan ‘uşşâka beñzer
Seḥer **bî-ḥüd** yatan müştâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 44*). [*bî-ḥüd,]*
3. Peder yüzün görüp kaydadı kanı
Velî bilmedi **bî-ḥüdlükdan** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 48*). [*bî-ḥüdlükdan, -lık, -dan]*
4. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol mest ü **bî-ḥüd** yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [*bî-ḥüd,]*
5. Raķīb-i dîve tâ kim ola ḥâ’il
Şarâb-ı büse ile kıldı **bî-ḥüd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 137*). [*bî-ḥüd,]*

bî-ḥüd ol: Kendinden geçmek.

1. Olup bî-ḥüd çü sâye pâye düşdi
Görüp Mecnûn da yârin düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 88*). [*bî-ḥüd ol, -up]*
2. Görüb ol zîveri seyyâr-ı gerdün
Şafâdan bî-ḥüd oldı şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 6*). [*bî-ḥüd ol-, -dı]*

bî-hûş: Akli başından gitme, kendinden geçme.

1. Yatur **bî-hûş** fâriğ her ehaden
Çam-ı dil-berden özge mahremi yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 64). [bî-hûş,]
2. Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
Kara toprağı üzre düşdi **bî-hûş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 31). [bî-hûş,]
3. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Maḥabbet eyle **bî-hûş** itmiş anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 41). [bî-hûş,]
4. Yakîn gelmezdi giñ yirde kalurdi
Yarım gün yatdılar ol iki **bî-hûş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101). [bî-hûş,]
5. Biraz dem ditredi vü düşdi **bî-hûş**
Şan indi deldi gökden şā'ika fark (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 40). [bî-hûş,]
6. Yüzine şu saçar düşdükce **bî-hûş**
Benefşe ḳaddi gibi ḳāmeti ḥam (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 70). [bî-hûş,]

bî-hûş ol: Şaşkın ve kendini kaybetmiş hale gelmek.

1. Yatur bî-hûş olup bî-nûş-ı bâde
Ferāğat cîbine çekmiş serin ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 38). [bî-hûş ol, -up]

bî-iḥtiyār: Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde.

1. Bir iki yüzi ḳara şāhid olmuş
Beni bu işde bil **bî-iḥtiyārem** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 35). [bî-iḥtiyārem, -em]

bî-‘ināyet: Yardım olmadan.

1. Olur ‘aşkuñ şafası **bî-‘ināyet**
Mücerrebdür bu kim ‘aşḳ olsa şādıḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 18). [bî-‘ināyet,]

bî-intihā: Nihayetsiz.

1. Anuñ-çün ḥaddi yok **bî-intihādur**
Ḳara baḥtım mıdur kim ḡāyeti yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14). [bî-intihādur, -dur]

bî-ḳabza: Sapsız, tutacak yersiz.

1. Cihān her ḥükmüne fermān musaḥḥar
Felek yayın eger **bî-ḳabza** ḳabzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 5). [bî-ḳabza,]

bî-ḳadd-i leyli: Leyla'nın uzun boyu olmadan.

1. Elif beye iderler ḡayri meyli
Dil-i Ḳays olamaz **bî-ḳadd-i Leyli** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 198). [bî-ḳadd-i leyli,]

bî-kār: Herhangi bir meşguliyeti olmayan, işsiz, başıboş.

1. Yiter **bî-kār** olmak baña pişe
O bülbül kim kafesde çuta mesken (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 82). [bî-kār,]

bî-karâr: Karasız, huzursuz, tedirgin.

1. Nazar idüp bu miskîn **bî-karâra**
Getürürler şarabı vü ta‘âmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 38). [bî-karâra, -a]
2. Karâra yakdı Mecnûn **bî-karârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 84). [bî-karârı, -ı]
3. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Velî ben hâste-dil kim **bî-karârem** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 11). [bî-karârem, -em]

bî-kâse: Kasesiz.

1. Gıdâ-yı rûhı **bî-kâse** yimişdür
Yahûd aydur ki gönlün kâsesin şı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 48). [bî-kâse,]

bî-kayd: Kayıtsız il bağı olmadan, özgür.

1. Diyâr-ı ‘aşîka peygâm-ı yârı
Gül ile bülbül arasında **bî-kayd** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 193). [bî-kayd,]
2. Ki geldi kapuña ol şayd **bî-kayd**
İşigde sâye-veş yüz sürer ol nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78). [bî-kayd,]

bî-kes: Kimsesiz, yalnız.

1. Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
Yürürdi **bî-kes** ü bî-çâre Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 2). [bî-kes,]
2. Ben ansuz oluram bî-çâre **bî-kes**
Musallağ iyleyen baña hevâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 96). [bî-kes,]
3. Tolaşmış mârâ dönmiş seng içinde
Ğarîb ü **bî-kes** ü âvâre rencür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 115). [bî-kes,]
4. Gözi pür-âb-ı eşk ü sîne pür-âh
Ğarîb ü **bî-kes** ü bî-çâre rencür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 15). [bî-kes,]
5. Kesi **bî-keslerüñ** luţf-ı Hudâ’dur
Okudı çünki Mecnûn nâme-i döst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 242). [bî-keslerüñ, -ler, -üñ]
6. Bir iki beyt okıyup kıldı zâri
Ğarîb ü **bî-kes** ü tenhâ vü hâste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19). [bî-kes,]

bî-kes ü ferd: Kimsesiz, tek başına.

1. Diyâr-ı yâre gitdi **bî-kes ü ferd**
Perî pervâz uçar pervâne gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 54). [bî-kes ü ferd,]

bî-keslik: *Kimsesizlik.*

1. Ğarîb oldur ki saña olmadı yâr
Bu **bî-keslikden** efgân ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 241*). [*bî-keslikden, -den*]

bî-kıyâs: *Kıyasa gelmez, ölçüsüz.*

1. Cihâna **bî-kıyâs** in‘âmı itdi
Gözi nûrına Kıyas’ı nâmı itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 63*). [*bî-kıyâs,]*

bîkr: *El değmemiş, dokunulmamış; temiz.*

1. Özi gibi sözün de **bîkr** iderdi
Sözi fikri hârîrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [*bîkr,]*

bil: *Vücudun orta yeri, bel.*

1. Ger olursa cihânuñ mihr ü mâhı
Bilümi kim kenâr ıleye heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 21*). [*bilümi, -üm, -i*]
2. Belâ def’ olına diyü püserden
Tırup himmet **biline** pîr-i hoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 41*). [*biline, -i, -(n)e*]
3. Yüzi şuyı ile oldı nişeste
Taḥammülden kemer düzdi **biline** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 155*). [*biline, -i, -(n)e*]
4. Nefes teng inler ammâ nitekim çeng
Bilin egmiş belâlar yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 21*). [*bilin, -iñ*]
5. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâḥ u âleti **bilinde** beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 75*). [*bilinde, -i, -(n)de*]

bil: *Bilgi sahibi olmak, öğrenmek.*

1. Didi ne kimsesin kıandan gelürsin
Bilişlikden gibi def’i **bilürsin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 50*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
2. Dilinde mest bülbül gibi efgân
Şorup ilden **bilürdi** ḥâl-i yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 65*). [*bilürdi, -ür, -di*]
3. Eger ḥâlin **bileydi** utanurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 30*). [*bileydi, -e, -y, -di*]

bil: *Anlamak, kavramak, idrak etmek.*

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrı cümle eşyâdan
Ne **bilsün** tîh-ı gâfletde kıalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 11*). [*bilsün, -sün*]
2. Ammâ ki **bilimen** aña yarar üstüḥân mıdur
Ey Zeyd ‘Amr vâvı gibi yârdan rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [*bilimen, -i, -men*]
3. O ṭâlib kim kıapuñda mu‘tekifdür
Seni **bilmekte** ‘acze mu‘terifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 86*). [*bilmekte, -mekte*]
4. Velî **bilmem** n’olur âḥirde ḥâlî
Benüm boynuma yükletdüñ o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 22*). [*bilmem, -me, -m*]

5. Ne geldi **bilmezem** benden cevâbı
Bu dem kim ‘âsî nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 18*). [*bilmezem, -mez, -em*]
6. Didi **bilmem** daği ben Tañrı tanıķ
Nedür ma‘şûķa n’olur ‘aşķ u ‘aşıķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*bilmem, -me, -m*]
7. Baña hiç ‘aşķ ile töhmet dinür mi
Daği ben **bilmezem** ‘aşķı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*bilmezem, -mez, -em*]
8. Peder yüzün görüp kaynadı kanı
Velî **bilmedi** bî-hüdlikdan anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 48*). [*bilmedi, -me, -di*]
9. Bu bed-bahtum **bilürem** âhîr olmaz
Senün müjdeñ hayâli zâhîr olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 71*). [*bilürem, -ür, -em*]
10. Gidüp benlik bir oldum yâr ile **bil**
Ėo kâli kim şıģışmaz araya kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [*bil,*]
11. Bilürsin bellü hâlüm saña cümle
Ki düşmedüm bu hâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 7*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
12. Niçün bu giryeme ta‘ne kılursın
Çü gendü düşen ağlamaz **bilürsin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 10*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
13. Bilürsin gitdi göñlüm kûy-ı yâre
Bulursın şâyed anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 19*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
14. Çeker ol anı ben Leylî cefâsın
Bilür her kimse çekdügi belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 20*). [*bilür, -ür*]
15. Bilürsin küfvüñem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aķrânım hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
16. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aķrânım hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
17. Bilürsin her şanem kim ‘âmirîdür
‘Arabda hüsn ü hulķuñ sâhîridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 179*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
18. Ki **bilmez** âsumândan rîsmânı
Şorup hâlin o şahş itdi hîţâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 106*). [*bilmez, -mez*]
19. Siyâh oldı yüzüm şan düda düşdüm
Degül elde **bilürsin** rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 15*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
20. Ėabûl itmekdedür **bildi** şavâbı
Giderdi vahşetin âsüde kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 150*). [*bildi, -di*]
21. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yârı
Kim olur haste derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 124*). [*bilürdi, -ür, -di*]
22. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta‘n itmese **bilmez** bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 117*). [*bilmez, -mez*]
23. Olur **bildi** barışmasa ziyânı
Çü gördi kim cihân başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 16*). [*bildi, -di*]
24. Anı zulm ile alman ben **bilürsin**
Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
25. Ėana‘at iyledi geh geh kelâma
Anı **bildi** ki meyl itmez bu cem‘e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [*bildi, -di*]
26. Bir iki yüzi kâra şâhid olmış
Beni bu işde **bil** bî-ihtiyârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 35*). [*bil,*]
27. Ki umduğın yimez bitüdüğün yir
Bilürsin saña zâhîr cümle kârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 29*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
28. Şavulmaz **bildiler** hergiz belâsın
Kesüp ümmîdi gitdiler o yârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 114*). [*bildiler, -di, -ler*]
29. Benüm boynumadur bunun vebâli
Anuñ rîzâsı **bildi** kendüye farz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 65*). [*bildi, -di*]
30. Anı güş itmemek ‘ayn-ı haţâdur
Velî bend ehli **bilmez** kâdr-i pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 19*). [*bilmez, -mez*]

31. Bilimezdüm bu gün dün yidüğüm hem
Bilürem sen pedersin ben gulāmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 31*). [*bilürem, -ür, -em*]
32. Bu sözden şāha virdi ẖ'āb-ı hargüş
Seg ü segbān çü **bildi** ẖaqq-ı nānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [*bildi, -di*]
33. Xanı nān u nemek katunda ẖānum
Bilür seg dōst qādrin **bilmedüñ** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 61*). [*bilmedüñ, -me, -dü, -ñ*]
34. Mürüvvet görmedüm olmağı ẖāmüş
Tapuñdan **bildüğüm** aḥvālī bir bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 123*). [*bildüğüm, -düg, -üm*]
35. Göñül derdin dimişsin ey ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālīn diñle ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
36. Velī ma'nī yüzinden merḥabādur
Ne **bildüñüz** nedür qaşdı ḥabībūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 43*). [*bildüñüz, -dü, -ñüz*]
37. Qara baḥtum yüzüñden ilyedi dūr
Çü **bildi** anı Mecnûn da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 27*). [*bildi, -di*]
38. Bil andan ādemilik selb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 138*). [*bil,*]
39. Senüñ ayağıñ altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur 'aql u ḥüşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
40. Bilürem ol da ḥōş görmez ḥarāmı
Dilek it var ki ol dil-dār u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 130*). [*bilürem, -ür, -em*]
41. Odur **bildi** nişānından bulıncaḳ
Var eṭrāfında vaḥşī cinsi bir cevḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 26*). [*bildi, -di*]
42. Kim ola iyleye ḥaḳ sözi tekzīb
Ḥarīf anuñ çü **bildi** ḥırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179*). [*bildi, -di*]
43. Hümā girse elüñe serçe şañma
Bilimezseñ cevāhir kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 197*). [*bilimezseñ, -i, -mez, -se, -ñ*]
44. Bilürem şübhesüz ṭurmaz qaçarsın
Selām'uñ göñline güc geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 100*). [*bilürem, -ür, -em*]
45. Laṭif eş'ārı gūyā lü'lü-yi ter
Bilür 'āḳil ki añlaruñ gibi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 11*). [*bilür, -ür*]
46. Ki **bilmez** āsumāndan rismānı
Varup çağırdı ol yār-ı vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 42*). [*bilmez, -mez*]
47. Niçün **bilmez** şu'ā'ından çerāğı
Gül için bülbül iylerken fiğāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 58*). [*bilmez, -mez*]
48. Hemān **bildi** sükūt imiş şavābı
Nice söz ṭıflı kim ṭoğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 188*). [*bildi, -di*]
49. Ğanī fehmi iylemez muḥṭāḳ ḥālīn
Ne **bilsün** sūzişi bī-dāğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 93*). [*bilsün, -sün*]
50. Girüp bāzār-ı 'aşḳa oldı dellāl
Bilür çün miḥnet-i bīmārī bīmār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 89*). [*bilür, -ür*]
51. Şu yirinde ciger xanın içerdi
Bilüp yārānı vü kavmi bu rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [*bilüp, -üp*]
52. Bil ey bī-çāre Leylī'nüñ ḥabibi
Geçürdükçe cihānda rüzgārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 98*). [*bil,*]
53. Zebān-ı ḥālīdūr ol mürde cānuñ
Bilem dirseñ nedür göñlindeki ḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 117*). [*bilem, -em*]
54. Senüñ gibisini kim **bildi** ey pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [*bildi, -di*]

bil: Farkında olmak, tanımak.

1. Unudup **bilmese** tañ mı cihānı
Peder Mecnûn'a çün bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 70*). [*bilmese, -me, -se*]
2. İrakdan oldu atından piyāde
Göricek **bildi** Mecnûn ol harîfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 17*). [*bildi, -di*]

bil: *Bil! İ düşün!*

1. Cemālûñ Ka'bedür anı harem kıl
Muhammed çün 'urûca bağladı **bil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 39*). [*bil,]*

bil-: *Anlamak, kavramak, idrak etmek.*

1. Bilmem ki 'ākibet n'idiser bu belā beni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14*). [*bilmem, -me, -m*]
2. Bilmem tapuñdan ayrılalı çok zemān mıdur
Mercān lebûñe şordum idi haste gön'lüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4*). [*bilmem, -me, -m*]
3. Ne **bilem** kandan olam gedāyî
O dem ki itdûñ elst ile hıṭābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 16*). [*bilem, -em*]
4. Bile bir h'ācede ğilmān u vildān
Ḳāmūsı gül-'izār u bül'bül-elhān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 127*). [*bile, -e*]
5. Görüp anı irakdan **bildi** Leylî
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 27*). [*bildi, -di*]
6. Bu sırrı **bilmez** illā 'ālimü'l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 14*). [*bilmez, -mez*]
7. Velî kânûnı **bildi** oldu epsem
Anı **bildi** devāsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 40*). [*bildi, -di*]
8. Velî kânûnı **bildi** oldu epsem
Anı **bildi** devāsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 41*). [*bildi, -di*]
9. Anı **bilmez** ki bākî gence düşmiş
Dönüp hacdan göricek akrabāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [*bilmez, -mez*]
10. Bilürsin 'āşık-ı bî-ihtiyārem
Adum Mecnûn u bendüm āhenındür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 12*). [*bilürsin, -ür, -sin*]
11. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu hāli ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159*). [*bilüp, -üp*]
12. Çü **bildüm** bulmadum bî-çāre ḳaldum
Ne bir gün ben saña rāḫat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 62*). [*bildüm, -dü, -m*]
13. Odum cüş iylese kime yanayın
Seni ben **bilmedüm** ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [*bilmedüm, -me, -dü, -m*]
14. Velî hiç **bilmedüm** ḳadrüñ ben aḫmak
Bu eksüklük şuçın āḫ ey peder āḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80*). [*bilmedüm, -me, -dü, -m*]
15. Yakından göricek **bildi** yalandı
Ol āḫuyı alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 22*). [*bildi, -di*]
16. Ḳılına degmemişler bu 'aceb sır
Civān ḫaḳḳın **bilüp** segbān-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 43*). [*bilüp, -üp*]
17. Bilürsin kim degüldir ihtiyārî
Bu miḫnet kim naşibümdür min'el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 88*). [*bilürsin, -ür, -sin*]

bil bağla: *Hazırlanmak, azmetmek.*

1. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup her kabîle leşkerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [*bil bağla, -(y)up*]

bil ki: *Bil ki, anla ki.*

1. Bize bu harf-i ta'ne hoş şabağdur
Seni mektebden almağ **bil ki** hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 78*). [*bil ki,]*

bildür: *Bildirmek, göstermek.*

1. Unudup bilmese tañ mı cihânı
Peder Mecnûn'a çün **bildürdi** özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 71*). [*bildürdi, -di*]

bile: *Birlikte, beraber, yanında.*

1. 'İlâca sa'ıy idüp anuñla **bile**
Ki çäre ideler bî-çâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 20*). [*bile,]*
2. Xamu ağlaşdılar pîr ile **bile**
Velî Mecnûn pür-sevdâ vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 62*). [*bile,]*

bile: *"...bir de..."*

1. Bile çıkdı anuñla cân hümâsı
Çuçup ol bir nefesde dôt hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 36*). [*bile,]*

bile: *Bile, üstelik.*

1. Bile tāk-ı tarînün pâdişâhı
Getürdi çok hazine māl-i bisyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 74*). [*bile,]*

bile: *Bile, dahi.*

1. Tavâf-ı kûy-ı yâre her seher-gâh
Varurlardı **bile** bir iki hem-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 14*). [*bile,]*
2. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm yanumca **bile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [*bile,]*
3. Metâ'ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ'if
Gelüp kâşid **bile** genc ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*bile,]*

bile: *Beraber, birlikte.*

1. Şavaşa anuñ ile **bile** bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 16*). [*bile,]*
2. Bile bir şahş var dîvâne hey'et
Teni başdan ayağa bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [*bile,]*

3. Bile yanınca eṭfāl-ı kabîle
Kafâsından atarlar aña sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 58*). [*bile,]*
4. Kamu ağlaşdular anuñla **bile**
Getürüp emrini cümle yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 138*). [*bile,]*
5. Uluşur vaḥşler yanınca **bile**
Yanınca Zeyd ü çün sâye siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 68*). [*bile,]*
6. Diledi ḥâşıl-ı ‘ömre cân ata
Bile uydurdu bir kaç yâr-ı hem-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 53*). [*bile,]*
7. Peder mâder **bile** dil-ḥaste dil-rîş
Görüp görmeyicek ḥâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 116*). [*bile,]*

bile: Ayrıca, üstelik.

1. Yimişdür zaḥmı yüz yirde baş elde
Bile yanınca pîrân-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 59*). [*bile,]*

bile uydur: Beraberinde götürmek, yanına uydurmak.

1. Bile uydurdu bir nice civânı
Aradı anı her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 30*). [*bile uydur, -dı]*

bilek: Bilek.

1. Taḳılmaḳdan yeg idi anı boḡmaḳ
Bilegi sîmine altûnlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 165*). [*bilegi, -i]*

bi'l-ḥaḳîk: Gerçekten, gerçek olarak.

1. Beni yakdı biliş ü yâd elinden
Süheylîymiş sitârem **bi'l-ḥaḳîka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 85*). [*bi'l-ḥaḳîka, -a]*

bili: Bilmek, bilgi sahibi olmak.

1. Bilimezdüm bu gün dün yidüğüm hem
Bilürem sen pedersin ben gulâmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 30*). [*bilimezdüm, -mez, -düm]*

bili bük: Beli bükülmek, öne doğru eğilmek.

1. Bilini bükdi efḡân itdi çün çeng
Yüzine def gibi urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 24*). [*bili bük, -di]*

bili ḡam: Beli bükülmüş.

1. Nice yirden ḳuşandı nitekim nây
Egerçi çeng-veş ḡamdan **bili ḡam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 43*). [*bili ḡam,]*

bilicek: *Bilince.*

1. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her seg tolandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 20*). [*bilicek,]*

bilin bük: *Çok üzölmek, dermansız bırakmak.*

1. Yüzin dürdi bilin bükdi çü nāme
Acı şabr ağusından toldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 68*). [*bilin bük, -di]*

bilış: *Tanışmak, anlaşımak.*

1. Yağa kendüyi de bu cevre ańsuz
Varup segbān-ı şāh ile **bilışdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 9*). [*bilışdi, -di]*

bilış: *Bildik, tanıdık, dost, aşına.*

1. Kātuñda ehl-i nār olmaya ismüm
Beni yād itmez olduķda **bilış** yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 73*). [*bilış,]*
2. Bilış dil-berlere kapu yaparsın
Büt-i bigāneye niçün şaparsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 195*). [*bilış,]*
3. Ne **bilış** kaldı yādumda ne hōd yād
İçüm şaşum şu resme tıtdı yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26*). [*bilış,]*
4. Cihāna ‘ibret itmiş şüretini
Bu hāle muṭṭalı‘ olup **bilış** yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191*). [*bilış,]*

bilış ü yād: *Dost düşman herkes, tanıdık ve yabancı kimseler.*

1. Beni yakdı **bilış ü yād** elinden
Süheylıymış sitārem bi’l-ḥaķıķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 84*). [*bilış ü yād,]*

bilışlik: *Tanışıklık. Birbiriyle tanışmış bulunma, birbirini tanımış olma durumu.*

1. Didi ne kimsesin kandan gelürsin
Bilışlikden gibi def’i bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 50*). [*bilışlikden, -den]*

bīm çek: *Korkuya kapılmak, tasalanmak.*

1. Kelāmu’llah’un āyātı ḥaķıyçün
Ki itmeye dirığ ü çekmeye bīm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 133*). [*bīm çek, -me, -ye]*

bīmār: *Hasta.*

1. Anuñ-çün gözleri **bimāra** döndi
Dir idi çekse ger meşşāta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 150*). [*bimāra, -a*]
2. ‘Aşā-yı sebz aña ammā ne lâyiķ
Meger **bimār** idüpdür bağırı dāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 9*). [*bimār,]*
3. Ṭabī‘atda ķomadı istiķāmet
İrüp **bimāra** vaķt-i ķile men rāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 53*). [*bimāra, -a*]
4. ‘İlāc itdi şifā virdi devāsi
Ķaçan perhizi **bimāruñ** bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 47*). [*bimāruñ, -uñ*]

bimār: *Hasta II aşk hastası: âşık.*

1. Girüp bāzār-ı ‘aşka oldu dellāl
Bilür çün miñnet-i bimārı **bimār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 89*). [*bimār,]*

bimār ol: *Hastalanmak.*

1. Kimüñ ħārı ṭolaşdı dāmenüne
Şaķınduķca gözüm bimār olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 9*). [*bimār ol, -ur, -sın*]
2. Meger ol ādemī kim ola bimār
Terahḥum iyleyüp hem-sāline ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 126*). [*bimār ol, -a*]

bī-mūdārā: *Riyakar olmadan, sahih, gerçekten.*

1. Ne ğavġā-yı ‘ases ne ħabs-ı ħargāh
İder göñlin murādın **bī-mūdārā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 9*). [*bī-mūdārā,]*

biñ: *(Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp) Ayakları sarkıtarak oturmak.*

1. Binüp sürdi revān biri bād-pāyı
Arayup Ķays’ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 21*). [*binüp, -üp, -*]
2. Kūçegin nāķasından ayırurdı
Binüp Leylī diyārına yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 4*). [*binüp, -üp, -*]
3. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa **binüp** yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*binüp, -üp, -*]
4. İnüp virdi atın Mecnûn-ı ser-mest
Binüp şıçratdı āhū gibi şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 61*). [*binüp, -üp, -*]
5. Ne yirde olsa iltürdi tamāmī
Binüp bir gün sürüp bir bād-pāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 13*). [*binüp, -üp, -*]
6. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim bu cihānda yile **bindi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 113*). [*bindi, -di*]
7. Binüp sürdi revān Zeyd ol gün atı
Cān atup cānib-i Mecnûn’a ħālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14*). [*binüp, -üp, -*]

biñ: *Binmek.*

1. Buyurdi yüz yavuz divāne dīve
Ki her biri od olup yile **bindi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 15*). [*bindi, -di*]

2. Şavaşa anuñ ile bile **bindi**
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 16*). [*bindi, -di*]
3. Ayağa şaldı kime urdisa dest
Süleymân gibi yilden **bindügi** at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 167*). [*bindügi, -düg, -i*]
4. Eşekden düşe ya **bine** eşege
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 144*). [*bine, -e*]
5. Çün oldı Nevfelî'lerden bürîde
Binüp yile yiler eyle şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*binüp, -üp*]

biñ: Atın üstüne çıkmak, süvar olmak.

1. Aña **bindi** çü kevneynüñ imâmı
Yidi meydânını çarhuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 56*). [*bindi, -di*]
2. Seher Dâhhâki güldi yüzün açdı
Mübârizler şavaşa **bindi** çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 7*). [*bindi, -di*]
3. Kümeyt-i kîne **bindi** ser-keş oldı
Tolaşdı Nevfel'e töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 2*). [*bindi, -di*]

biñ: "Pek çok, sayıca çok" anlamlarını içeren sayı sıfatı.

1. Cemâlûñ görmege **biñ** biñ gözi var
Felek atlas döşendi başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20*). [*biñ,]*
2. Cemâlûñ görmege **biñ** biñ gözi var
Felek atlas döşendi başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20*). [*biñ,]*
3. O hûd 'âr iylemezdi ol lağabdan
Eger gûş itse **biñ** bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 46*). [*biñ,]*
4. Nola **biñ** cân ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*biñ,]*
5. Urur **biñ** şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [*biñ,]*
6. Ki tâ cem' iyleye şem' ile bâdı
Degül aña ki **biñ** yilse yıl ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [*biñ,]*
7. Şunarlar destine pür-bâde câmı
İder **biñ** cehd ile bir câma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [*biñ,]*
8. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim biri **biñ** sime geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [*biñ,]*
9. Tutar **biñ** şîr-i mesti darb-ı desti
Dehânı gonce-i reyhân-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 62*). [*biñ,]*
10. Ki cânı Leylî'ye İbnü's-selâm'uñ
Cihân oldur aña **biñ** cân gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [*biñ,]*
11. Ne şahrâ katlanur cüşına ne tağ
Biñ oldı bir iken Leylî'ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9*). [*biñ,]*
12. Varsa karşı ide **biñ** merhabâyı
Eger atılsa yüz **biñ** ta'ne taşu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 14*). [*biñ,]*
13. Biñ adım da olursa bir qademdür
Bu dâruñ kim binası hâr u hasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84*). [*biñ,]*

biñ biñ: Binlerce, pek çok.

1. Velî yümn-i mübârek oldu bu söz
Peder-i miskîn idüp **biñ biñ** füsünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 77*). [*biñ biñ,]*
2. Güher şatıcısın biz müşteriyüz
Behâsın **biñ biñ** artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*biñ biñ,]*
3. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña **biñ biñ** bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 98*). [*biñ biñ,]*
4. Güher şatıcısın biz müşteriyüz
Behâsın **biñ biñ** artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*biñ biñ,]*
5. Anı kim söyledüñ sen dostâne
Bulur düşmen aña **biñ biñ** bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 102*). [*biñ biñ,]*
6. Velî ben hasteden dīvānesi yok
Saña **biñ biñ** benüm gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 101*). [*biñ biñ,]*
7. Alınmaz püştinüñ bir kez palâni
Çü **biñ biñ** ölmüşem ğam ğarbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 19*). [*biñ biñ,]*
8. Müheyyâ iyleyüp **biñ biñ** selâmı
Ne dem kim cüş ideydi bād-ı Necdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 90*). [*biñ biñ,]*
9. Gerekmez virse bûy-i nev-bahârı
Bu resme nice **biñ biñ** ‘arz-ı ħâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 81*). [*biñ biñ,]*
10. Ki andan alalar zevk-ı vişâli
Yürür dellâle **biñ biñ** der-miyâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 49*). [*biñ biñ,]*
11. Nebât-ı tûñi çeng-i zâğa düşdi
Ėatumba her kılon **biñ biñ** cihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 205*). [*biñ biñ,]*
12. Bulam her cür‘ada **biñ biñ** fütûhı
İlâhî baña bu devletlü rûzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 70*). [*biñ biñ,]*
13. Anuñ her şafĖası **biñ biñ** sabağdur
Anuñ bir yüzi tedbîrüñ Ėisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 6*). [*biñ biñ,]*
14. İrer feryâda **biñ biñ** rahmetu’llah
Ėaçan Mecnûn cihândan dürdi rağtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 172*). [*biñ biñ,]*

bin dürlü: *Bir türlü, bin çeşit.*

1. Şağın şanma anı kân-ı melâğat
Olur âğir sana **bin dürlü** âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 58*). [*bin dürlü,]*
2. Ėıla cismüm kılı **biñ dürlü** feryâd
Tenüm müy-ı miyân-ı mûra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 8*). [*biñ dürlü,]*

biñ kerre: *Bin defa, pek çok.*

1. Olurlar ‘aşĖdan **biñ kerre** bîzâr
Odur ‘aşĖ ki görse bir belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 12*). [*biñ kerre,]*

biñ ol-: *Binlerce, pek çok olmak.*

1. Ėapuñda tütalım biñ ola ‘aşĖ
Ėapuña nâm-ı ma‘şûka ne lâyığ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 73*). [*biñ ol-, -a]*

bin yıl: *Bin yıl, çok uzun zaman.*

1. Hûş olsa bir demi **bin yıl** gibidür
Zemân-ı ‘ömr kim bir hûş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 118*). [*bin yıl,]*
2. Aña bir dem gibi geçmezdi **biñ yıl**
Yıl olmasa eger ‘ömrüñ binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 116*). [*biñ yıl,]*

binâ: Bina, yapı.

1. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde **binâ** urduñ cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 18*). [*binâ,]*
2. Hevâ üstinde yapmışdur **binâmu**
Du‘â ile baña ey mürşid-i râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 98*). [*binâmu, -mı]*
3. Bu bed-nâma kara bahtum sebebdür
Bu bed-‘âlî‘ ki bed-hâle **binâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 81*). [*binâdur, -dur]*
4. Binâ bünyâdı olmaz nitekim bād
Cihâna hükm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 32*). [*binâ,]*
5. Yıkup cümle **binâsın** hâk ider ol
Zebân-ı tevbe çün oldı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 14*). [*binâsın, -sı, -n]*
6. Aña bir dem gibi geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa eger ‘ömrüñ **binâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 117*). [*binâsı, -sı]*
7. Kime guşsa virür kim âhîr olmaz
Felek kim yok şebât üzre **binâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [*binâsı, -sı]*
8. Binâsı ‘aqlınuñ vîrâne ola
İl içmişler yağup ol günde bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 4*). [*binâsı, -sı]*
9. Biñ adım da olursa bir qademdür
Bu dāruñ kim **binâsı** hār u hasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 85*). [*binâsı, -sı]*

binâ-yı kudretüñdür: Kudret yapısı, güç ve kabiliyet eseri.

1. Zemîn ferşi bisât-ı hikmetüñdür
Semâ ‘arş **binâ-yı kudretüñdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 24*). [*binâ-yı kudretüñdür, -üñ, -dür]*

binâ-yı ümîd: Ümit binası.

1. Fezâ-yı dilde harâb olmaya **binâ-yı ümîd**
Ne deñlü ayağa düşsem koman ümîd eteğün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 10*). [*binâ-yı ümîd,]*

bî-naẓîr: Eşi benzeri olmayan, benzersiz.

1. O cānı gördi nūrānî cesedden
Hünerde **bî-naẓîr** idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 11*). [*bî-naẓîr,]*
2. Hünerde **bî-naẓîr** idi ‘Arab’da
Şadika mûm idi â‘dāya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 2*). [*bî-naẓîr,]*

biñde biri: Binde bir.

1. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu harfûñ tıymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 69*). [*biñde biri, -n]*

bī-nevā: Nasipsiz, çaresiz, zavallı.

1. Ğarīb ü **bī-nevā** vü müstemendi
Ol anda kaldı yok ağıyara meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 122*). [*bī-nevā,]*
2. Cihānuñ yana qalmaya bütünü
Tenüm ‘üryān u müflis **bī-nevādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 87*). [*bī-nevādur, -dur]*

bī-nihāyet: Nihayetsiz, sonsuz.

1. Dil-ārā Hindū vü Rūmī dil-efrūz
Şağışda **bī-nihāyet** çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*bī-nihāyet,]*
2. Dil-ārā Hindū vü Rūmī dil-efrūz
Şağışda **bī-nihāyet** çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*bī-nihāyet,]*
3. Kilebdān saçlu incü dişlü dilber
Cemālī **bī-nihāyet** mālī bī-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 205*). [*bī-nihāyet,]*
4. Kenār u buse oldı **bī-nihāyet**
Peder gördi ki Mecnûn mest ü hayrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 76*). [*bī-nihāyet,]*

bī-nişān: Belirsiz, görünmeyen, kayıp olan.

1. Genc-i nihāna mahzen olan **bī-nişān** gerek
Dil bende n’iylesün beni ‘aşk iyledi ħarāb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 2*). [*bī-nişān,]*
2. Ben oldum **bī-nişān** uş yane yane
Açar ol gönlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 96*). [*bī-nişān,]*

bī-nüş-ı bāde: Susuz, su içmeden, aç susuz.

1. Yatur bī-hüş olup **bī-nüş-ı bāde**
Ferāġat cībine çekmiş serin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 38*). [*bī-nüş-ı bāde,]*

bī-penāh: Evsiz barksız.

1. Mürüvvat mevci dilde iyledi cüş
Didi bu **bī-penāha** puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 45*). [*bī-penāha, -a]*

bī-perde: Perdesiz, açık, aşikar.

1. Ne deñlü kim ħaber **bī-perde** düşdi
O denlü Ķays u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 37*). [*bī-perde,]*
2. Setīre ġoncesin **bī-perde** olma
Hevā-yı nefis ile perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 61*). [*bī-perde,]*

bir: Bir, belgisiz sıfat.

1. Bir ölmüş kavmüm adın iyelerem yād
Görem çün yaşlu birkaç dil-figārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72*). [bir,]
2. Hôş olsa **bir** demi bin yıl gibidür
Zemân-ı ‘ömr kim **bir** hôş- nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 119*). [bir,]
3. Beden hâke kavuşdı gûra kondı
Uçup cân **bir** cihândan **bir** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [bir,]
4. Beden hâke kavuşdı gûra kondı
Uçup cân **bir** cihândan **bir** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [bir,]
5. Rivâyet olunur kim **bir** şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 1*). [bir,]
6. Görür Necd’e çıkup **bir** avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2*). [bir,]
7. Dikince gîce sancâğ-ı siyâhı
Gice kim **bir** şadefdür kara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [bir,]
8. Dehenden cümle dürlür taşra düşdi
Ne dürlür her biri **bir** dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 101*). [bir,]
9. Kerâmet buldı vahşî hizmet itdi
Var idi **bir** geyicek key şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [bir,]
10. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim **bir** civân şahuñ nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 5*). [bir,]
11. Meger **bir** şeb ki güyâ rûz-ı rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1*). [bir,]
12. Ki gördi evce ırmış **bir** dırahtı
Uçar **bir** şu’besinden murğ-ı hôş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84*). [bir,]
13. Göründi meh yüzi **bir** şeh-süvârûñ
At oynadu gelüp ol şah-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 14*). [bir,]
14. Oturmuş **bir** şanem râh üzre çün mâh
Ne meh burc-ı cemâlûñ âfitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [bir,]
15. Ney olmuş kaddi ammâ ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet **bir** ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [bir,]
16. Nice setr ıleye **bir** kuru yaprak
Görürken bunca gavğâsın rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 112*). [bir,]
17. Hikâyet ni‘metin **bir** ehl-i in‘âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 1*). [bir,]
18. Bulınmaz ol gönül ilde tütündür
Gönül **bir** hânedür bî-bâb u revzen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 53*). [bir,]
19. Ne yirde olsa iltürdi tamâmî
Binüp **bir** gün sürüp **bir** bād-pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 13*). [bir,]
20. Meger **bir** pâdişah seyrân içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 1*). [bir,]
21. Görüp **bir** zâhidi vîrân içinde
Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dānā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 2*). [bir,]
22. Amânı yok ne pîre ne civâne
Ne **bir** dil-ḥaste pîre hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [bir,]
23. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice çün yaḥa **bir** rüşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109*). [bir,]
24. İkisi de leṭâfetden sirişte
Teni her **birinüñ** ser-tâ-kadem nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 45*). [birinüñ, -i, -nüñ, -]

bir: "Öyle, çok, pek" gibi anlamları karşılayan pekiştirme sıfatı.

1. Bir mâhdurur yüzüñ münevver
Bir rûhdurur ṭapuñ mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 21*). [bir,]
2. Bir mâhdurur yüzüñ münevver
Bir rûhdurur ṭapuñ mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 22*). [bir,]

bir: Aynı, denk, eşit.

1. Senüñ **birdir** katuñda nüş ile zehr
Tapuñ ol resme müstağnî ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34*). [*birdir, -dir*]
2. Kaþuñda **bir** gedâ vü pâdişâhî
ilâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 36*). [*bir,*]
3. Kamusı **bir** şudan ser-sebz ü tâze
Bular a'nî fûrû'-ı Muştafâ'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [*bir,*]

bir: Bir tek, biricik, bir tane.

1. Tırâş olup ol şüret bu kıla **bir**
Didi bu 'aşk işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14*). [*bir,*]
2. Taşı 'üryân belinde **bir** çürük pôt
Hemân varlıkda **bir** cân kaldı ğam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*bir,*]
3. Ne kârîdur anuñ bu kethudâyî
Varı üç iki kanat **biri** kuyruk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 147*). [*biri, -i*]

bir: "Bir" sayı sıfatı.

1. Ki degmen il kâtında **bir** şamana
Şavurduñ yile virdüñ hirmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 32*). [*bir,*]
2. Belâ oldı ol iki mübtelâya
Bular **bir** yıl esîr olup bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [*bir,*]
3. Yıl aldı ya **bir** avuç hâk-i râhuñ
Üzüldi gülşenüñden tüt ki **bir** gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 47*). [*bir,*]
4. Ya andan uçdı **bir** âvâre bülbül
Kazındı tüt ki **bir** harfi kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 49*). [*bir,*]
5. Maḥabbet gösterüp iḥsân kılışdı
İledüp günde anda **bir** koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 11*). [*bir,*]
6. Kılur seg Ḥaḳḳ'a ḥizmet kılmađuñ sen
Següñ şulḥı olur **bir** üstüḥ'âna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 63*). [*bir,*]
7. Bu **bir** loḳma yimedi hep yidi vaḥş
Selim aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [*bir,*]
8. Yiter **bir** ayda **bir** kez nefsüme küt
Çün olmadum tuz etmek gözlere tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*bir,*]
9. Yanaram **bir** adım ger artuḳ atam
Yatur ğâfil o çüftüm gerçi ḥufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 118*). [*bir,*]
10. Sığışmaz **bir** tane ya'nî iki cân
Fedâ iylemişem ben sana cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*bir,*]
11. Bir artuḳ oldı tüt katuñda vaḥşî
Ḳul idinmek benüm gibi civânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58*). [*bir,*]
12. Biñ adım da olursa **bir** qademdür
Bu dâruñ kim binası ḥâr u ḥasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84*). [*bir,*]
13. Anuñ **bir** harfi ammâ key ḥaṭâdur
Didüñ öldi falân qodı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 36*). [*bir,*]
14. Hemân **bir** cübbe vü destârı kaldı
Taşavvuf ḥôd taşallut oldı şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 82*). [*bir,*]

15. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse n'ola sâcid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 60*). [bir,]
16. İki ter gül bitürdi şanki **bir** şâh
Elif gibi iki çoğru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [bir,]
17. Tolaşdı birbirine lâm-elif-vâr
İki rişte şanasın oldu **bir** tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 143*). [bir,]
18. Ya iki şehd eriyüp oldu **bir** âb
Bular **bir** cân idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144*). [bir,]
19. Ya iki şehd eriyüp oldu **bir** âb
Bular **bir** cân idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [bir,]
20. Bu resme kaldılar **bir** gice **bir** gün
İki sâye gibi çün ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 148*). [bir,]
21. Bu resme kaldılar **bir** gice **bir** gün
İki sâye gibi çün ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 148*). [bir,]
22. Be-ma'nî reng ü şüretten girizân
Kaçar hâk olmağa **bir** bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7*). [bir,]
23. Hârâb itdi naẓar **bir** gülsitânı
Ki serv-i nâz-perver a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 42*). [bir,]
24. Yidi **bir** dâne tut gibi anı hâk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [bir,]
25. Bu yıl üzre tutar 'âlem kararî
Toğurmadı bu gerdün **bir** sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 161*). [bir,]
26. Dil ü cân 'âleminde kurdı tahtı
Yatup ol hâlet üzre kaldı **bir** yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [bir,]
27. Gemürmezdi varup anuñ kafâsın
Bu hâlet üzre çünkim geçdi **bir** yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [bir,]
28. Anı vaşf itmez illâ 'âlimü'l-gayb
O hûruñ her biri **bir** nûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 21*). [bir,]
29. Münevver her birinüñ şeb-çerâğı
Bitürmiş her çemen **bir** tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [bir,]
30. Sürerler geh şafâ-yi la'l-i yârı
Tırur hizmetde **bir** pîr-i müşekkel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 55*). [bir,]

bir: Aynı, benzer; farksız, eş; eşi bulunmayan, tek olan (Allah için).

1. Hüdâ **birdür** Muḥammed Haḳ resûli
Bu mühr ol sine şandukına lâyıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 42*). [birdür, -dür]

bir: "Herhangi" anlamında belgisiz sıfat.

1. Derd-i dil ser-mâyesidür iki nesne 'âşıḳa
Birisi anuñ belâ-yı ḥasret ü **biri** firâḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8*). [biri, -i]
2. Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ
Cihân hârâbesi **bir** vâdidür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [bir,]
3. Şarâb-ı mihr ü vefâ görünür serâb-ı cefâ
Felek didükleri **bir** beyzâ-yı müdevverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 7*). [bir,]
4. Ki toğar anuñ içinden nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri **bir** köhne ḥaymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [bir,]
5. Cihân kim **bir** muḥabbet kışşasıdur
Belâ 'uşşâka andan ḥişşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 51*). [bir,]

6. Belâ vü ders ile bî-çârelikdur
Vücûdum zâhirâ **bir** katre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 41*). [bir,]
7. Dil ehli almadı **bir** pula anı
Ne şem‘ün kim degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 48*). [bir,]
8. Gelüp kim yirse yisün rāyegānī
Fidānlardur bular **bir** serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 65*). [bir,]
9. Meger kim **bir** gice nūr-ı Celālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 1*). [bir,]
10. İşt ol hār yitürmiş Türk erini
Meger **bir** vā‘ize şormış hārını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 2*). [bir,]
11. Dimüş vā‘iz da hāzır halka ol dem
‘Aceb var mı içünüzde **bir** Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 4*). [bir,]
12. ‘Arabda **bir** ulu var idü meşhūr
Benī ‘Âmir ili anuñla ma‘mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 3*). [bir,]
13. Zamāne yıksa serv-i büstānı
Yirin tutar bitürse **bir** fidanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 20*). [bir,]
14. Didi **bir** kâtibe kız gördi Loqmān
Kime tiz oldu bu şemşir-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [bir,]
15. Didi **bir** şahş-ı rindāne-revende
Fülān yirde şataşdum ol levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 13*). [bir,]
16. Nasihat iylediler aña muhkem
Dimişlerdür yevminden ya **bir** oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 74*). [bir,]
17. Binüp sürdi revān **biri** bād-pāyı
Arayup Qays’ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 21*). [biri, -i]
18. Bulunca tā ki **bir** ‘ālī-nijādı
İdelüm anı saña nām-zādī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 95*). [bir,]
19. Biri Leylā’ya anlaruñ baş egmez
Eline Leylī su koymağa degmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 89*). [biri, -i]
20. Yiñinden taze kan oldu revāne
Ne nişter darbı var ne **bir** bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [bir,]
21. Tavāf-ı küy-ı yāre her şehir-gāh
Varurlardı bile **bir** iki hem-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 14*). [bir,]
22. Aña küçek kayusu Qays’a Leylī
Olur her hātiruñ **bir** yāre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 16*). [bir,]
23. Buña andan nihāyetsüz mevānī‘
Bu andan dem-be-dem **bir** bûya kânī‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 46*). [bir,]
24. Ki bahtum gibi rahtum olsa fānī
Qanı **bir** şā‘ıka ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 43*). [bir,]
25. Yıka yağa komaya hāne vü rāht
Qanı **bir** şir öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 45*). [bir,]
26. Hālāş olup cihān işkencesinden
Qanı **bir** ejdehā-yı āteşin-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 47*). [bir,]
27. Ne şu virür bulunur haste olsam
Beni öldürse **bir** hūn-h‘ār ‘āşī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 55*). [bir,]
28. Velī yok baña senden özge **bir** yār
Beni ey mäh-ı nev Mecnûn sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [bir,]
29. Ki varup Ka‘be’ye hall ide müşkil
Qayurdi Qays içün **bir** hōş mehāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31*). [bir,]
30. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ **bir** kılın fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7*). [bir,]
31. Beni anuñ niyāzı kıldı ser-mest
O dem **bir** zemzeme güş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 47*). [bir,]
32. Yanar **bir** nār olmuş şanki pür-nār
Ne küy-ı yāre varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [bir,]

33. Atasına didiler ittifākī
Fülân gâr içre **bir** zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [bir,]
34. Aña şerbet vireyin âb-ı tîği
Bunı **bir** ‘Âmirî çünkim işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 39*). [bir,]
35. Yaturdı **bir** harâbe içre çün genc
İdüp **bir** küşede gencin nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [bir,]
36. Yaturdı **bir** harâbe içre çün genc
İdüp **bir** küşede gencin nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 65*). [bir,]
37. Şusuzlar nüş idüp nice kanardı
Yatur Mecnûn-ı ‘üryân anda **bir** yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 81*). [bir,]
38. Kâtına uğradı **bir** şahş-ı ma’dî
Geçerken oldı Mecnûn’a gözi tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 94*). [bir,]
39. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne **bir** yâr
Kaçan kim sîm sîmâñı zer itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [bir,]
40. Tolaşmasa eger rây ile ilgü
Cihânda **bir** vefâsuzdur murâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 85*). [bir,]
41. Beni ol hûn ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün **bir** belâ-keş bâr-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 21*). [bir,]
42. Ki **bir** mûrî tutup şokdı dehâna
Karıncâ kâhkâha itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [bir,]
43. Atası bağrınınuñ yandı kebâbı
Peder **bir** küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 35*). [bir,]
44. Anuñ medhinde şîr okurdu ‘uşşâk
Bir oğlan ırlasa bâzâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 99*). [bir,]
45. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdî
Murâdı bu ki bulup **bir** penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [bir,]
46. Odı **bir** pâre dilden saçıdaydı
Meğer **bir** tâze nahlistân var idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 99*). [bir,]
47. Firâk u hasret irmezse kemâle
Zebânından n’ola **bir** nîk nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 135*). [bir,]
48. Gâzel başladı yolda **bir** hûş-âvâz
Hûş-âyende nitekim dürr-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 138*). [bir,]
49. Getürdi cûşa deryâ-yı bükâyı
O kızlardan meğer **bir** serv-i nâzûk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 161*). [bir,]
50. Nice mecnûna urdı bend ü zincîr
Meğer **bir** nev-civân kavm-i Esed’den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 9*). [bir,]
51. Didiler her ne ise vaşf-ı hâlin
Ki **bir** duhter bunı dîvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 23*). [bir,]
52. Şunarlar destine pür-bâde câmı
İder biñ cehd ile **bir** câma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [bir,]
53. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yok **bir** söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [bir,]
54. Añup Leyla’yı anı şâd iderdi
Kaçan zîkr itse **bir** efsâne-i nağz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 61*). [bir,]
55. Garîbe mihribân idi o da hem
Severdi ol dañi **bir** gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 123*). [bir,]
56. Bir ağız gelmedi gonçeñ kelâma
İrişdi sineme şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 18*). [bir,]
57. Virem anı bulup **bir** aña lâyıq
Şusuzlıktan ölen hem bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [bir,]
58. Ağu nüş itdürüp niş-i cevâba
Ki Leyli şanma **bir** leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 35*). [bir,]

59. Dökerdi dōst anın bulsa anda
Kemn unsa eger **bir** dest-gri (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 121*). [bir,]
60. İder tekbir-i fethi dilde tekrr
Didi **bir** yr aa kim niçün ey yr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [bir,]
61. o itme bri bu lf u gzf
Kii olmayıck **bir** ide mhir (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 38, Mısra 21*). [bir,]
62. Hemn avna ger ger kelbe bezer
Aa dai ne usun **bir** semerdür (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [bir,]
63. Dili gbi yolu da teng  trik
Peri gibi yürürken buldı **bir** gr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 42, Mısra 7*). [bir,]
64. arında refi nle v h
Giderken irdi n-geh **bir** maama (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 43, Mısra 13*). [bir,]
65. lye an ayt- tze virdi
Meger gördi gelür **bir** pre ‘avret (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [bir,]
66. Bile **bir** a var dvne hey’et
Teni badan ayağa baa dmi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [bir,]
67. ariya yalvarup alini ord
Didi **bir** ul ariyam ben fkre (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [bir,]
68. Pes oldu aid u mada mel
Bulup **bir** dilde cd sözde std (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 48, Mısra 89*). [bir,]
69. Ne badan a seçer ne ba adan
Ol vre u oldu **bir** svra (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 21*). [bir,]
70. İn ulun hemie bt-peresti
Saa her dem nice **bir** bt cefs (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 29*). [bir,]
71. Adu yd iylemez yr oldu yda
Nikh itdiler an **bir** civna (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 39*). [bir,]
72. Seni gln gibi atdı yabna
Anula sine-ber-sine **bir** evb (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 47*). [bir,]
73. Bulunmaz **bir** vefda stvr
Yazıldıda vef-y ‘ahd-nme (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 54*). [bir,]
74. adatda yiter ol fitne cna
Bir ii it disen itmez urıur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 71*). [bir,]
75. Miyn bendümden özge ol da **bir** at
Dai n-siftdr dürr-i yetimüm (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [bir,]
76. Olubdur burc- absum psbn
Eger lm disem **bir** rz-dra (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 53, Mısra 67*). [bir,]
77. Ceml-i verd-i zehri ıldı gib
Egerçi **bir** gl-i zerd oldu pinn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 55, Mısra 3*). [bir,]
78. Ki **bir** gm kesine an‘ oldun
Var imie belre ydi eger ub (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 55, Mısra 26*). [bir,]
79. Vel oprk aup yamad an
alup **bir** gede ol pr-i aste (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 13*). [bir,]
80. Bulunmad ne nm u ne niane
Bir dem ‘ibet virdi nian (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 35*). [bir,]
81. Gören vehm ider ol rde al
Vcd **bir** nefes yil gibi ol da (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [bir,]
82. Teninde her kl **bir** ara dönmiş
Ser ile sine pr-sevd v pr-c (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [bir,]
83. Bir dem gördi oar kendüzini
Peder didrna itdi nazre (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 66*). [bir,]
84.  olsa **bir** demi bin yıl gibidür
Zemn- ‘mr kim **bir** -nefesdür (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 118*). [bir,]

85. Belünden gelmedi ya katre ābuñ
 Qazup **bir** gūrī ağla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 51*). [bir,]
86. Cihânda qalmadı **bir** dest-giri
 Yüzini **bir** zemân sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 42*). [bir,]
87. Yatursa yaşdanur āhû kolına
 Çü **bir** yir bezm-gâh-ı şâh olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 45*). [bir,]
88. Qatına varamazdı kimse anuñ
 İcâzetsüz o yire gelse **bir** yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [bir,]
89. İki gören **biri** eḥvel kişidür
 Odur ‘âşık ki ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 16*). [biri, -i]
90. Ki gördi evce ırmiş **bir** dirahıtı
 Uçar **bir** şu‘besinden murğ-ı hōş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 85*). [bir,]
91. Ne ḥālüm yanmağa **bir** ehl-i ḥālüm
 Quru yaprağa döndi cism ü cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 108*). [bir,]
92. Ki nūruñla ırakdan pür-ziyâyem
 Eger **bir** çäre bulsam ben giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 211*). [bir,]
93. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
 Yatur **bir** küh içinde zâr u ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [bir,]
94. Sunup andan yimedi **bir** nevâle
 Tırup ol ḥ‘āmı vahşe iyledi baḥş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 40*). [bir,]
95. Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
 Varup oturdu **bir** yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [bir,]
96. Ola aḥvâline Mecnûn’un āgâh
 O yola nâ-gehân uğradı **bir** pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [bir,]
97. Aradı seyr idüp geh küh u geh seng
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 25*). [bir,]
98. Anuñlaydı selâmi vü kelâmi
 Kaçan **bir** beyt okısa ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [bir,]
99. ‘Acâ’ib hōş kaşâ’id iyleyüp yâd
 Ne yirde kim okırdı **bir** kaşide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 215*). [bir,]
100. Er ölse oturırdı iki yıl zen
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 97*). [bir,]
101. Ne şahrâ katlanur cûşına ne tağ
 Bîñ oldı **bir** iken Leylî’ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9*). [bir,]
102. Ki âḥir sürmedi anı kenâre
 Bu yir bitürmedi **bir** tâze yaprağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 163*). [bir,]
103. Ki anı itmedi âḥirde toprağ
 Ne yirde bitdi **bir** serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [bir,]
104. Haṭ-ı ser-sebzidür **bir** gül-‘izâruñ
 Nice yaprağ ki bergidür çenâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 172*). [bir,]
105. Tehî desti durur **bir** māl-dâruñ
 Nice gül kim bitürür luṭf ile ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 174*). [bir,]
106. İrişdi şabr olunmaz **bir** muşibet
 Qara yirden qara şu çıkdı aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 26*). [bir,]
107. Yalñ od düşdi devlet ḥirmenine
 Qazâdan nâzil oldı **bir** zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 31*). [bir,]
108. Gönül virdüm görüp **bir** serve ben de
 İrüp bād-ı ḥazânî nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94*). [bir,]
109. Bu gönüm bâğı gibi yaqdı anı
 Gülistānumda **bir** gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 97*). [bir,]
110. Cemâli hōş kemâle yitmiş idi
 Baña bî-dâd idüp **bir** bād-ı meş’üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 99*). [bir,]

111. Seriyle sürmeye döndürdi sengi
Yolında kalmadı **bir** hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [bir,]
112. Diler çıkmaya andan **bir** behâne
Zebân-ı hâlden tıydu işâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 12*). [bir,]
113. İnanma uğrıdır düzd-i cihâne
Cihân **bir** hânedür kim pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 85*). [bir,]
114. Her üstünü anuñ **bir** ejdehâdur
Müdevver kehrübâdandur bu hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 86*). [bir,]
115. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşâne
Şu kim **bir** kâhe şaymazdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [bir,]
116. Getür öp sür yüzüne di zihî la'l
Eger **bir** turş-rûdan göresin cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 117*). [bir,]
117. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzin göstermese şan **bir** hümadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 149*). [bir,]
118. Biri Rıdvan biri cennet 'arûsı
Çekerler geh şarâb-ı hûş-güvârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 52*). [biri, -i]
119. Biri Rıdvan **biri** cennet 'arûsı
Çekerler geh şarâb-ı hûş-güvârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 52*). [biri, -i]
120. Olurlar 'aşkdan biñ kerre bizâr
Odur 'aşık ki görse **bir** belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13*). [bir,]

bir: Herhangi anlamında belgisiz sıfat.

1. Elüñ güldür ne boyarsın kınaya
Dimezsın göre **bir** hâsid kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 102*). [bir,]

bir adımda: Bir adım mesafesi.

1. Bir adımda bıraktı şeş cihâtı
Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 22*). [bir adımda, -da]

bir ağız: Bir defa, bir kere, bir defacık.

1. Şaçı 'anber koşusu 'anber-âmîz
İderse **bir ağız** ol gonca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 43*). [bir ağız,]

bir ara: Bir yer.

1. Aradan gâ'ib oldı ol perî-vâr
Varup tenhâ bir arada oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 121*). [bir ara, -da]

bir arada: Beraber.

1. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 10*). [bir arada,]

bir avuç: *Bir avuç, azıcık.*

1. Yıl aldı ya **bir avuç** hâk-i rāhuñ
Üzüldi gülşenüñden tüt ki bir gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 46*). [*bir avuç,]*

bir bir: *Tek tek, Birer birer.*

1. Mürüvvet görmedüm olmağı hāmūş
Tapuñdan bildügüm aḥvâli **bir bir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 123*). [*bir bir,]*

bir daḥi: *Bir daha, yeniden, tekrar.*

1. Yüregi üzre ḳomış **bir daḥi** seng
Cihānda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 10*). [*bir daḥi,]*

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an.*

1. Görüp birbirini **bir dem** iki yār
Enîn ü āh ile olundu bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 55*). [*bir dem,]*
2. Ala yār-ı ḡaribinden nişānı
Ya bārī ḳalbi **bir dem** açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 97*). [*bir dem,]*
3. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp Leylî iline nāgehānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 18*). [*bir dem, -de]*
4. Aña **bir dem** gibi geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa eger cömrüñ bināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 116*). [*bir dem,]*
5. Diler **bir dem** yüzüñ görmege destūr
İrişdi Leylî'ye cün bu beşāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 80*). [*bir dem,]*
6. Döşegüñde uzat **bir dem** ayaḡuñ
Degül taşdan demürden baş cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 76*). [*bir dem,]*
7. Meger kim nev-bahār irmişdi **bir dem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 1*). [*bir dem,]*
8. Söyünür eyle kim yanmadı **bir dem**
Şular kim bu cihānda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 112*). [*bir dem,]*
9. Anı ḡar-gāh öñine da'vet itdi
Dil olup ḡamze **bir dem** şöḡbet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 40*). [*bir dem,]*
10. Delü şandı anı divāne aḡmak
Rivāyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 35*). [*bir dem, -de]*

bir dürlü: *Bir çeşit.*

1. Çü Mecnûn'ı bu ḡile iyledi şād
Yine **bir dürlü** âle itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 44*). [*bir dürlü,]*

bir elde: *Bir elinde.*

1. O ḳavme ḡamle itdi nitekim şîr
Bir elde çinî ḳalkanı muşayḳal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 53*). [*bir elde,]*

2. Bir elde tığ-i Hindî şanki meş'al
Olarda ser-keş olup nitekim küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 54*). [bir elde,]

bir gice: *Bir gece(liğine de olsa).*

1. Ne **bir gice** kenârunda oturdum
Takarduñ güşima sen halka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 64*). [bir gice,]

bir gice: *Herhangi bir gece.*

1. Güle havlı idüp hem hâre hem hâr
Ki tâ kaçmaya **bir gice** çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [bir gice,]
2. Biraz nerm oldu tâ kim seng-i hâtır
Ruṭab almağ için **bir gice** küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 19*). [bir gice,]

bir gün: *Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.*

1. Ol cân viriser **bir gün** 'ömrüñ ola pâyende (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 10*). [bir gün,]
2. Gözin yummaz gözedür dâ'ima yol
Umar kim nâ-gehân **bir gün** iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 109*). [bir gün,]

bir gün: *Bir gün, bir zaman.*

1. Mecnûn'ı da **bir gün** aña ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10*). [bir gün,]
2. Bahâne iyleyüp Mecnûn-ı rencür
Gözin bağladı **bir gün** nitekim kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 18*). [bir gün,]
3. Yimişüñ göynüdi sen daḡi hâmsın
Niçün **bir gün** beni yâd iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 75*). [bir gün,]
4. Şakın **bir gün** añarsın sonra anı
Urup el-kışsa Mecnûn destine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 80*). [bir gün,]
5. Gören ağlardı ol âşuften hâli
Turup çak itdi **bir gün** perde vü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [bir gün,]
6. Şikârı oldu **bir gün** ol nevâhî
Ki varup küh-ı Necd'e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 10*). [bir gün,]
7. Meğer **bir gün** ki Mecnûn ile Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [bir gün,]
8. Çü bildüm bulmadum bî-çäre ıaldum
Ne **bir gün** ben saña râḡat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [bir gün,]
9. Yine kaçdı tekellüf 'âleminden
Gezerken **bir gün** ol eṭrâf-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 7*). [bir gün,]
10. Ki ol müşkil iş oldu aña âsân
Meger **bir gün** o sultân-ı ġazab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 15*). [bir gün,]
11. Meger **bir gün** nice gün 'âlem-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 1*). [bir gün,]
12. Rivâyet kâsesinden kıldı iṭ'âm
Didi **bir gün** velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 3*). [bir gün,]
13. Ne yirde olsa iltürdi tamâmî
Binüp **bir gün** sürüp bir bād-pâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 13*). [bir gün,]
14. Dil ü cāndan uyuvirürdi güyâ
Meger **bir gün** hōş olup vâkt-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 109*). [bir gün,]

15. Anuñ lafzından oldu aşikārā
Meger kim hâtırından geçdi **bir gün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 11*). [*bir gün,]*
16. Ne **bir gün** ehl-i beytûñ şâd idersin
Ne nâmûsuñ ne ‘aruñ gayretûñ var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 10*). [*bir gün,]*

bir içim şu: *Bir yudum su.*

1. O bir içim şuyı da şunmadun sen
Eger kurbân olursa cân-ı teşne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 96*). [*bir içim şu, -yı]*

bir iki: *Birkaç.*

1. Anı gamz itdi aña **bir iki** nâşî
Kâtı hûn-rîzdür şemşîr gîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 44*). [*bir iki,]*
2. Bir iki beyt okıdı ‘aşîkâne
Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 4*). [*bir iki,]*
3. Bir iki yüzi kara şâhid olmış
Beni bu işde bil bî-ihtiyârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 34*). [*bir iki,]*
4. Diledi ol nedîmi ide ihlâk
Buyurdi **bir iki** it yüzlü zebânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 17*). [*bir iki,]*
5. Bir iki beyt okudum iyledi gûş
Münâsib olduğı-çün hâle ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 138*). [*bir iki,]*
6. Kâtında **bir iki** vahşî var nişeste
Siba’dan iyleyüp dehşet tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 18*). [*bir iki,]*
7. İdüp her yara üzre **bir iki** nâle
Başından gâh silkerdi gubârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 52*). [*bir iki,]*
8. Bir iki beyt okıyup kıldı zâri
Ğarib ü bî-kes ü tenhâ vü haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 18*). [*bir iki,]*
9. Kâtında **bir iki** vahşî var nişeste
Yatur yok hizmetinde yâr u kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 20*). [*bir iki,]*
10. Hemân kendü yüküñi götüresin
Enîsüñ **bir iki** vahşî ol da hâmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43*). [*bir iki,]*
11. Tızağdan **bir iki** miskîni hâlâş it
Elüñ çek cânverden cânı vârdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 24*). [*bir iki,]*

bir iki gün: *Kısa bir zaman dilimini ifade etmek için kullanılır.*

1. Düşüp şabr ile cânı derd-i sahta
Bir iki gün şikence çekdi hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 41*). [*bir iki gün,]*
2. Şafâ sürsün **bir iki gün** çemende
Bu gice bunı bulmazsa öğürî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 26*). [*bir iki gün,]*
3. Enîs ü râm u ârâm u za‘îf ol
Bir iki gün ki mihmānam cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 147*). [*bir iki gün,]*
4. Bir iki gün kâtından olma hâlî
Nice koyup gidesin pîr ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 150*). [*bir iki gün,]*
5. Yakîn oldu ki cân tenden ola dūr
Bir iki gün vücūd-ı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 33*). [*bir iki gün,]*
6. Gezüp gâhî harābe gâh ābād
Bir iki gün aradı her mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 77*). [*bir iki gün,]*

7. İşüm hōř gelmedin yirüñe hōř var
Bir iki gün ki miñnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 99*). [*bir iki gün,]*
8. Sürerler bunda anuñ şafâyı
Bir iki gün cefâ oldu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 73*). [*bir iki gün,]*
9. Ki kız kıvminüñ oldu taşu da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 87*). [*bir iki gün,]*

bir it-: Eşit, aynı seviyeye getirmek. II yırtmak, parçalamak.

1. Aña bindi çü kevneynüñ imâmı
Yidi meydânını çarhuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 57*). [*bir it-, -di]*

bir it: Bir araya getirmek, bir etmek.

1. Ki düşmen şaflarından boza kalbı
İki kalbı bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 25*). [*bir it, -üp]*

bir kaç: Biraz, birkaç.

1. Diledi hâşıl-ı ‘ömre cân ata
Bile uydurdu **bir kaç** yâr-ı hem-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 53*). [*bir kaç,]*
2. Uyup ardınca **bir kaç** vahşî üşmiş
Neşîd okur o hōř-âvâz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 18*). [*bir kaç,]*
3. Bu aldı **bir kaç** âhû ol da hurde
Geçüp dünyâdan ucuz satsa bîzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [*bir kaç,]*
4. Benüm kuşça cânım çıkmaz kafesden
Anuñ hem-râhı **bir kaç** cânverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 101*). [*bir kaç,]*

bir katre: Bir damla.

1. Leb-i yâķütü şanma küt-ı cândur
Ki hûn-ı dîdeden **bir katre** kandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 56*). [*bir katre,]*
2. Çehinden tamlamış **bir katre** âbı
Ol âbuñ kaķresinden kudret-i Hâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 38*). [*bir kaķre,]*

bir kez: Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

1. Alınmaz püştinüñ **bir kez** palâmı
Çü biñ biñ ölmüşem ğam đarbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 18*). [*bir kez,]*
2. Yiter bir ayda **bir kez** nefsüme küt
Çün olmadum tuz etmek gözlere tüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*bir kez,]*
3. Semâ’ı germ idüp ğavĝâ idenler
Belâya olsalar **bir kez** giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 11*). [*bir kez,]*
4. Ki budur günde **bir kez** cismüme küt
Didi hâcib ğurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [*bir kez,]*

bir kimse: *Herhangi biri.*

1. Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı tuş
Tırup **bir kimse** dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [*bir kimse,*]
2. Çü vaşlı müşkil oldu yâr-ı cânun
Anasına didi **bir kimse** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 175*). [*bir kimse,*]

bir kûşede: *(Herhangi) bir köşede, kenarda.*

1. Olur **bir kûşede** envâ’-ı ‘işret
Sürüp gül yüzlüler gül-gün piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 130*). [*bir kûşede,*]

bir lokma: *Azıcık.*

1. Düşer her murğ u mâhî cevri-dâma
Aña kim tu’me **bir lokma** giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 67*). [*bir lokma,*]

bir nefes: *Bir an.*

1. İşide **bir nefes** şîrîn makâlün
Gazeller okıyasın hâlet-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 94*). [*bir nefes,*]
2. Olur ol bād-ı ğavgâ-yı kıyâmet
Hacâlet añup itsen **bir nefes** âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 171*). [*bir nefes,*]

bir nefes: *Bir nefes, bir an, bir soluk.*

1. Gözüñ yaşı gibi senden kaçır ol
Şafâ sür **bir nefes** vakt-i şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 51*). [*bir nefes,*]
2. Bile çıkdı anuñla cân hümâsı
Çuçup ol **bir nefesde** döst hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 37*). [*bir nefesde,*]

bir nice: *Birtakım.*

1. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice **bir nice** ‘aşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*bir nice,*]
2. Girüp gam-hâneye ağlardı halvet
Gürûh-i Leylî’den **bir nice** gammâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 9*). [*bir nice,*]
3. Ki tâ Rüstem olasın kuvvet ile
Refîk it dōstdan **bir nice** hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 99*). [*bir nice,*]
4. Naşîb olmayıcağ iş başup olmaz
Didiler Nevfel’ün **bir nice** yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 135*). [*bir nice,*]
5. İriş ol yâre ‘arz it **bir nice** râz
Ki şorarsan eger hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [*bir nice,*]
6. Bile uydurdu **bir nice** civânı
Aradı anı her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 30*). [*bir nice,*]

bir nice: *Bir kaç, bir çok, pek çok.*

1. Anı nüş iyledi **bir nice** eyyām
İşi bî-çārenūn şabr iylemekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 70*). [*bir nice,]*
2. Dilinden atdı aña **bir nice** tîr
Ki ey fāriğ unuttuñ anı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 6*). [*bir nice,]*
3. Vuḥūş ile gehî āvāre oldı
Düşüp **bir nice** gün bu resme ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*bir nice,]*
4. Ȳatında besledürdi **bir nice** seg
Kime ḥışm itse cellāda dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 2*). [*bir nice,]*
5. Şām u seḥer zebānıma vird oldı vā-firāk
Bir nice def’a görmüşdüm derd-i firḳati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*bir nice,]*
6. Ȳarın oldı aña **bir nice** ğam-gîn
Belāda gendü gibi vāḳı’a-bîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 11*). [*bir nice,]*
7. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yārı
Gice **bir nice** ‘āşık yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*bir nice,]*
8. Ğamın anuñ da çekdi **bir nice** dem
Ne merdüm-ḥ’ārdur yā Rab zemāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [*bir nice,]*

bir nice def’a: *Bir kaç kere.*

1. Şām u seḥer zebānuma virdü oldı vā firāk
Bir nice def’a görmüş idüm derd-i firḳati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 5*). [*bir nice def’a,]*

bir nice dem: *Birçok, pek çok, çok zaman.*

1. Ki hem üftāde hem pür-tāb çün berḳ
Yatup bu ḥāl ile **bir nice dem** süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [*bir nice dem,]*

bir nice gün: *Bir süre, birkaç gün.*

1. Vuḥūşile gehi āvāre oldı
Düşüp **bir nice gün** bu resme ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*bir nice gün,]*

bir ol: *Aynı olmak, benzer olmak.*

1. Bir oldı yār u aġyar itmezsem fark
Maḥabbet eyledi kendüye meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 64*). [*bir ol, -dı]*
2. Vücüdüm ḥānesinde ḳalmadı raḥt
Bir oldı cümle ‘aşḳ u ‘āşık u dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [*bir ol, -dı]*
3. Seni benden daḥi kimse ayırmaz
Olup ma‘şūḳ u ‘āşık ‘aşḳ ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53*). [*bir ol, -up]*
4. Gidüp benlik bir oldum yār ile bil
Ȳo ḳālî kim şıġısmaz araya ḳîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [*bir ol-, -du, -m]*
5. Bir olmaz pāre-i sîm ü ser-i mîḥ
Nice def’a yudılar tāze tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 98*). [*bir olmaz,]*

bir pāre: *Birazcık.*

1. Güneşdür ‘aşk-ı ‘āşık cān u dilden
Kaçan mestür ola **bir pāre** gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 4*). [*bir pāre,]*
2. Kılınç gibi hem iki yüzlü gördi
Odi göñliñde **bir pāre** esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 111*). [*bir pāre,]*

bir pāre: *Bir parça.*

1. Odi **bir pāre** dilden saçıdaydı
Meğer bir taze naḥlistān var idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 98*). [*bir pāre,]*
2. İrişmez merhemi **bir pāre** senden
Dükendi ṭākatum ḳaldum ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 20*). [*bir pāre,]*
3. Kızıl minḳārı **bir pāre** beḳamdur
O la‘lîn burnı kim düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 28*). [*bir pāre,]*
4. Ne yirsin bu ḥarābe ġār içinde
Aña gösterdi zāhid **bir pāre** ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 19*). [*bir pāre,]*

bir pul: *Bir pul, akçe değeri.*

1. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Maḥabbet eyle bî-hüş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 40*). [*bir pul, -a]*

bir pul: *Bedava bile olsa almama anlamında II değer vermemek.*

1. Kimesne bir pula almazdı anı
Ḳışadur çün zebānı za‘ferānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 188*). [*bir pul, -a]*

bir pula al-: *Bedava bile olsa almama anlamında II değer vermemek.*

1. Şekerden tatlu olsa sib şad-bār
Gedilse bir pula almaz ḥarīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 96*). [*bir pula al-,]*
2. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nāme düzse şimdi Ṭūsī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 24*). [*bir pula alma, -z, -dı]*

bir pula degmez: *Beş para etmez, çok kıymetsiz.*

1. Ḳatumba **bir pula degmez** dü ‘ālem
Hevā-yı yār idelden varlıgum bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 24*). [*bir pula degmez, -mez]*

bir pula geçmez: *"Hiçbir değeri yoktur. Değersizdir." anlamlarında kullanılan bir söz grubu.*

1. Ḳolayına fiğān iyler ceresdür
Sözi **bir pula geçmez** ḳalba beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 139*). [*bir pula geçmez,]*

bir resme: Öyle bir.

1. Ki düşe üstüne zıll-ı hümâyî
Çü var ʔabʕuñda **bir resme** feşâḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 119*). [*bir resme,]*

bir şeb: Bir gece.

1. Aña göstermez illâ rûy-ı serdi
Serây-ı Leylî **bir şeb** ol ʕasesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 19*). [*bir şeb,]*

bir şemme: Bir kez koklayacak kadar.

1. O da yilden gelür **bir şemme** bûdur
Gice gündüz ümîd idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28*). [*bir şemme,]*

bir vech ile: Bir nedenle, bir şekilde.

1. Oturup baş şalar geh ʕibretinden
Aña **bir vech ile** ḥôş geldi ol kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 29*). [*bir vech ile,]*

bir yana: Bir taraf.

1. Yatur Mecnûn düşüp **bir yana** ʕuryân
Yine anı iletîdî ḥânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 36*). [*bir yana,]*

bir yañada: Bir yandan, bir taraftan.

1. Düğüne itdiler sâdâtı daʕvet
Bişer **bir yañada** elvân-ı niʕmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 129*). [*bir yañada,]*

bir yir: Bir araya gelmek.

1. Ki bir yirde olalar mest ü sâķî
Bular dünyâda olmışlardı yek ʕahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [*bir yir, -de]*

bir yüzden: Bir sebeple.

1. Ki kesdi dâmen-i güliden elin ḥâr
Velî **bir yüzden** itdi bu şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 31*). [*bir yüzden,]*
2. İdüp **bir yüzden** ammâ ihtiyâtı
Yüzine bağladı bâb-ı neşâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 11*). [*bir yüzden,]*

bir yüzi: Bir tarafı.

1. Anuñ her şafhası biñ biñ sabağdur
Anuñ **bir yüzi** tedbîrûñ hisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 7*). [*bir yüzi,]*

bir zemân: *Bir süre.*

1. Cihânda qalmadı bir dest-gîri
Yüzini **bir zemân** sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 43*). [*bir zemân,]*

bir zerre: *Birazcık.*

1. Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
Yir idi kendü **bir zerre** nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 81*). [*bir zerre,]*

birâder: *Kardeş(im), dost(um).*

1. Fiğân u sūzişyle hâl-i tengin
Didi saña ne irdi ey **bürâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [*bürâder,]*

birâder: *"Ey dost, arkadaş" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.*

1. Ne fer vire ‘arûsa hûsn-i mâder
Çün ola zişt-şüret ey **birâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 40*). [*birâder,]*
2. Didi ol düşmenine ey **birâder**
Dilerseñ iresin her yirde hayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 90*). [*birâder,]*

birâder: *Erkek kardeş, kardeş.*

1. Olur senden kabîleñ cümle bizâr
Olur mâder peder h’ış u **birâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [*birâder,]*
2. Yürürse yoldaşı gül-i beyâbân
Qatında ne peder var ne **birâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [*birâder,]*

bî-râh: *Yolsuz, yolundan sapan.*

1. Aqup yaşı gözinden pāya düşdi
Yürürken deşt içinde rāh u **bî-râh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [*bî-râh,]*
2. Qavî yil gibi esdi rāh **bî-râh**
İder şahrâda mestâne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*bî-râh,]*
3. O sensüz yürüyen **bî-râh** u pür-âh
Yürüyüp çağırur güyâ münâdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [*bî-râh,]*

bî-râhat: *Rahatsız, huzursuz.*

1. Ne hōş añduñ vefâdan ben gedâyı
Benem **bî-râhat** u bî-yâr u bî-‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [*bî-râhat,]*

birak: *Bırakmak, koymak.*

1. Bırakdı mīm-i imkânı Muḥammed
Dilerseñ Ḥamdî ğamdan pāk olasin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 70*). [*bırakdı, -dı*]
2. Bir adımda **bırakdı** şeş cihâtı
Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 22*). [*bırakdı, -dı*]

biraz: *Bir parça, azıcık.*

1. Şivân itdi **biraz** çırpındı ḥaylî
İdüp ol ṭasa ile 'azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 53*). [*biraz,]*
2. Dögindi ağladı geh sîne geh ser
Kucup öpdî **biraz** boynın 'ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 81*). [*biraz,]*
3. İdüñ ammâ **biraz** bu ḥayrı te'ḥîr
Ki bu türvende verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 60*). [*biraz,]*
4. Şevâbuñ kanı meyliñ zenbe itdüñ
Biraz nükte idüp esdi şavurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 197*). [*biraz,]*
5. Çerâ-gâhuñ olıcağ gülşen-i döst
O gülşende **biraz** ârâm idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 67*). [*biraz,]*
6. Biraz nerm oldı tâ kim seng-i ḥâtır
Ruṭab almağ içün bir gice küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 18*). [*biraz,]*
7. Dögindi ağladı cüş itdi muḥkem
Biraz kim ağladı vü itdi zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 147*). [*biraz,]*
8. Biraz sâkin olurdu odı tâ ki
Öpüp koçup o ḥâlî bu vefâdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*biraz,]*
9. Gözi yaşı gibi şaçdı gül-âbı
Biraz vaqt oldılar bunlar gidüp hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 105*). [*biraz,]*
10. Biraz sâkin olurdu odı tâ ki
Öpüp kucup bu ḥâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 10*). [*biraz,]*

biraz dem: *Biraz zaman.*

1. Biraz dem ditredi vü düşdi bî-hûş
Şan indi deldi gökden şâ'îka fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 40*). [*biraz dem,]*

birazdan: *Az sonra.*

1. Ki rakş itdi şafâdan şan ḥamâme
Birazdan nâmeyi aldı oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 167*). [*birazdan,]*
2. Hemân manend-i naqş-ı Mânî ḥāmûş
Birazdan kim ayıldı ol büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [*birazdan,]*

birbiri: *Birbiri.*

1. Olup **birbirinüñ** câmiyle ser-mest
Şafâda hem-ḳadeḥ vuşlatda hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 177*). [*birbirinüñ, -n, -üñ*]

2. O yāre bende bendi yāre māni‘
İkisi **birbirinden** būya kāni‘ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 6). [birbirinden, -nden]
3. Görüp **birbirini** bir dem iki yār
Enin ü āh ile olundu bāzār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 55). [birbirini, -ni]
4. Görüb **birbirini** ol iki ‘āşık
İki yār-ı muvāfık iki sādık (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 17). [birbirini, -ni]
5. Bular **birbirinüñ** ‘aşkında hayrân
Raķīb ortada fitne şanki şeytân (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 47). [birbirinüñ, -n, -üñ]
6. Libās-ı mâte mi egnine giydi
Ol iki fitne döndi **birbirinden** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 3). [birbirinden, -nden]
7. İver eyle ki **birbirine** göymez
Esüp bād-ı hazānı gāh gāhī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 8). [birbirine, -ne]
8. Onlara hāşıl olmuş zevk-ı tekrār
Alurlar **birbirinden** zevk-ı būsı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 51). [birbirinden, -nden]
9. İderler **birbiriyle** hōş-makālī
Leb-i cüy leb-i cām u leb-i yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 48). [birbiriyle, -y, -le]

birbiri: Birbiri ile, karşılıklı olarak.

1. Olup **birbirine** küvf ü muvāfık
İki cānibden olıcağ maḥabbet (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 16). [birbirine, -n, -e]
2. Birbirine tutarlardı āheng
Kaçan Mecnûn’a irsal itse peygām (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 84). [birbirine, -n, -e]
3. Zebān kīse dehānı gibi hāmūş
Birbirine karşı iki gülşen (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 155). [birbirine, -n, -e]
4. Yol üzre **birbirine** karşı medhūş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türābı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 102). [birbirine, -n, -e]
5. Tolaşdı **birbirine** lām-elif-vār
İki rişte şanasın oldu bir tāb (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 142). [birbirine, -n, -e]
6. Bu vaḥdet şūretinden oldular dūr
Turlurlar **birbirine** karşı yok dil (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 151). [birbirine, -n, -e]

bī-renc ü ‘anā: Sıkıntısız ve zahmetsiz.

1. Bulan bu genci bī-renc ü ‘anādur
O meclisde ki Mecnûn gördi ḥālin (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 30). [bī-renc ü ‘anā, -dur]

bī-reng: Renksiz.

1. Büt-i gül-rengi tebden oldu **bī-reng**
Teni tāb üzre düşmüş mūya döndi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 52). [bī-reng,]

biri: Bir tanesi, belgisiz zamir.

1. Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne ‘āşıkā
Birisi anuñ belā-yı ḥasret ü biri firāk (Leylā vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8). [birisi, -si]
2. Biri duḥterlerüñ ḥüb idi ḥaylī
Şaçınuñ dāmı leyl ü nāmı Leylī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 131). [biri,]

3. Biri göz yaşı oldu biri ahker
Raķībün dehšet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 64*). [biri, -i]
4. Biri göz yaşı oldu **biri** ahker
Raķībün dehšet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 64*). [biri, -i]
5. Biri Nevfel'dür işit vaşfın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 26*). [biri,]
6. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim **biri** biñ sîme geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [biri,]
7. Biri oldu selâsil biri aġlâl
Belâ vü âfet olsa câna tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 168*). [biri,]
8. Biri oldu selâsil **biri** aġlâl
Belâ vü âfet olsa câna tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 168*). [biri,]
9. Biri Leylî biri Gün birisi Ay
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [biri,]
10. Biri Leylî **biri** Gün birisi Ay
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [biri,]
11. Biri Leylî biri Gün **birisi** Ay
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [birisi, -(s)i]
12. Birine kullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh âhûyî gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 32*). [birine, -n, -e]
13. Buluşurdu nihânî aña geh gâh
Birinüñ şöhetine ol perî-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 13*). [birinüñ, -n, -ün]
14. Birisi naķş-ı Leylî **biri** Mecnûn
Varaķdan Leylî'nüñ resmin kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 48*). [biri,]
15. Birisi naķş-ı Leylî biri Mecnûn
Varaķdan Leylî'nüñ resmin kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 48*). [birisi, -si]
16. Biri ma'sûķadur ol biri 'âşık
Biri 'âlemde 'âşıklar şehidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 66*). [biri, -i]
17. Biri ma'sûķadur ol **biri** 'âşık
Biri 'âlemde 'âşıklar şehidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 66*). [biri,]
18. Biri ma'sûķadur ol biri 'âşık
Biri 'âlemde 'âşıklar şehidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 67*). [biri,]
19. Biri hüsni-âsmânî'nüñ mehidür
Biri Leylî biri Mecnûn laķabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 68*). [biri,]
20. Biri hüsni-âsmânî'nüñ mehidür
Biri Leylî biri Mecnûn laķabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 69*). [biri,]
21. Biri hüsni-âsmânî'nüñ mehidür
Biri Leylî **biri** Mecnûn laķabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 69*). [biri,]
22. Cihânda her **birinüñ** n'ola nâmı
Neden tûş oldılar bu hôş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 62*). [birinüñ, -n, -ün]
23. Biri ebvâb taķdırüñ kitâbı
Nice 'âlim olan 'ilm ü heşâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 8*). [biri,]
24. Anuñla yanışurdu bulsa hâlî
Biri nây olup efgânda biri çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 83*). [biri,]
25. Anuñla yanışurdu bulsa hâlî
Biri nây olup efgânda **biri** çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 83*). [biri,]

biri: Bir tanesi; bilinmeyen bir kimse II hiçbir.

1. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ cünbişde ķalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 22*). [birinde, -n, -de]

biribiri: *Birbiri.*

1. Nevâzişler kılurdu tâze tâze
Biri biriyle ol iki harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 17*). [*biribiri, -yle*]
2. İki serv-i semen-ber iki gülzâr
Biri birine oldılar hevâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 176*). [*biri birine,*]

birik-: *Birikmek.*

1. Birikdi cân u ten kaldı iki ism
Kucuşup mest ü hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [*birikdi, -di*]

birkaç: *Çok olmayan, az sayıda, az.*

1. Geçür gâmdan bu **birkaç** müstemendi
Egerçi Hamdî kahrûn lâıykıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 54*). [*birkaç,*]
2. Tırup pür-şevk Mecnûn-ı seher-hîz
O **birkaç** yâr ile çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [*birkaç,*]
3. Bu söz güç geldi **birkaç** ehl-i ‘âra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [*birkaç,*]
4. Bu söz güç geldi **birkaç** ehl-i ‘âra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [*birkaç,*]
5. İrağdan gördi **birkaç** miskîn âhû
Dil-i ‘âşık gibi düşmiş tızağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 14*). [*birkaç,*]
6. Bir ölmüş kavmüm adın iyelerem yâd
Görem çün yaşlu **birkaç** dil-figârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 73*). [*birkaç,*]
7. Eger ötmez isen bu demde **birkaç**
Başuña tîğ olsun bâl u perrûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 18*). [*birkaç,*]
8. Benüm nâlem bucağı ka‘r-ı zindân
Alup **birkaç** güher gûşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [*birkaç,*]
9. Bu **birkaç** beyti itdi hûş ser-âğâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 162*). [*birkaç,*]

birkaç gün: *Birkaç gün.*

1. Kıla kıbleñde **birkaç gün** nemâzı
Eger sehv iyer olsam nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 106*). [*birkaç gün,*]

birle: *İle, birlikte.*

1. Sözi kes kim bıçak irdi sünüğe
Benüm yokdur kabîle **birle** kârûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 187*). [*birle,*]
2. Nitekim bâde-i Firdevs-i â‘lâ
Büyüñ **birle** ki eyle olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 61*). [*birle,*]

birlik: *Bir ve tek olma.*

1. Tırâş olup ol şüret bu kıla bir
Didi bu ‘aşk işi **birlik** işidir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 15*). [*birlik,]*

birün ol-: Dışarı çıkmak.

1. Dür-i şâhî şadefden oldu birün
Gül-i tâze gibi âlûde-i hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 47*). [*birün ol-, -dı]*
2. Pederden perdesin hıfz itdi her gâh
Peder cün perdesinden oldu birün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 25*). [*birün ol, -dı]*

biryân: Kebap gibi; yanmış, kavrulmuş.

1. Ne peşmine ‘abâsı var ne peşmi
Yatur ‘üryan u **biryân** dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 43*). [*biryân,]*

biş: Beş.

1. Şafâ câmiyle şun bâkî müdâmı
Toğuz yüz **bişde** bu nazm-ı cevâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 47*). [*bişde, -de]*

biş: (Yiyecekler) Isı etkisiyle çiğliği ve hamlığı giderek yenilebilir duruma gelmek.

1. Ne düd-ı sine var ne rûşenâyî
Bişer bağı kebâbı bûyî çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 71*). [*bişer, -er]*
2. Od ocağ yok ne yirde **bişer** aş
Didiler merd-i zâhiddür bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8*). [*bişer, -er]*

biş: Beş, dörtten sonra gelen sayı.

1. Bu **biş** vakt ol kapuda nevbetüñdür
Aña kim bâb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 12*). [*biş,]*

biş: Pişmek: (Yiyecekler) Isı etkisiyle çiğliği ve hamlığı giderek yenilebilir duruma gelmek.

1. Dil-i tûti **bişüp** döndi kebâba
Çü düşmişden çekersin dâmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 50*). [*bişüp, -üp]*
2. Düğüne itdiler sâdâtı da‘vet
Bişer bir yañada elvân-ı ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 129*). [*bişer, -er]*

bî-şabr: Sabırsız.

1. ‘Azâb-ı kabre uğramış ölüdür
Bu söz **bî-şabr** idüp bî-çâre pîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121*). [*bî-şabr,]*
2. Oturup bî -dil ü **bî-şabr** u bî-yâr
Od urdı perdesine nâm u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [*bî-şabr,]*

bî-şabr u ârām: Sabırsız ve huzursuz.

1. Yürürsün şu gibi **bî-şabr u ârām**
Kenârûnda gerek serv-i dil-ârām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 191*). [*bî-şabr u ârām,]*

bî-sāmān: Huzursuz.

1. Yürüttdi başı üzre âsiyâbı
Nice Sāmān'ı **bî-sāmān** idüptür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 63*). [*bî-sāmān,]*

bisât: Döşeme, kilim, halı.

1. Bu vech ile beyân iyler rivâyet
Ki ol hâkî **bisât** u seng bâliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 3*). [*bisât,]*

bisât-ı bast: Serilmiş kilim.

1. Şifasında ne hâcet hâste nabzı
Bisât-ı başıdır bu arz-ı mefrûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 7*). [*bisât-ı bast, -ı, -dur]*

bisât-ı hikmetüñdür: Hikmet örtüsü, yaygısı.

1. Zemîn ferşi **bisât-ı hikmetüñdür**
Semâ 'arşı binâ-yı kudretüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 23*). [*bisât-ı hikmetüñdür, -üñ, -dür]*

bisât-ı 'izzet: Yücelik kilimi.

1. Bisât-ı 'izzetin bālâya şaldı
Sa'âdet bâbınuñ miftâhını Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 72*). [*bisât-ı 'izzet, -i, -n]*

bî-şek: Kuşkusuz.

1. Hâlife oldı ana çâryârı
Bular kim her biri **bî-şek** velidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 59*). [*bî-şek,]*
2. Düzüp devlet cebinde kor muhakkak
Eger şabr idesin şabr ile **bî-şek** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 75*). [*bî-şek,]*
3. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi **bî-şek** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 145*). [*bî-şek,]*

bismillah: "Allah'ın adıyla" manasında "Bismillâhirrahmânirrahim" sözünün kısaltılmış şekli.

1. Hârif iseñ eger **bismillah** ey yâr
Ben aţlas çâk idici hırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6*). [*bismillah,]*

bi's-selām: *Selamet ile.*

1. Yitem ben kıala 'aşkıum **bi's-selāma**
Ziyā feyz it muḥabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 28*). [*bi's-selāma, -a*]

bişür: *Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek bir duruma getirmek, pişirmek.*

1. Bişürdi dürlü ni'metler mükellef
Müzeyyen bezm güyâ bâğ-ı cennet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 8*). [*bişürdi, -di*]

bisyār: *Çok.*

1. Çü bu resme bahāne oldu **bisyār**
Raķīb ol ḥileden oldu ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 57*). [*bisyār,]*

bit-: *Ortaya çıkmak, yetişmek.*

1. Vefā umma **bitürmez** anı zenler
Nitekim şura yirde yāsemenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 47*). [*bitürmez, -ür, -mez*]

bit: *Oluşmak, meydana gelmek.*

1. Getürdim kim **bite** kātuñda bu kār
Ḥazīne bī-ḥisāb u zer biḥar-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*bite, -e*]

bit-: *Bitmek, yok olmak.*

1. Getürdim kim **bite** kātuñda bu kār
Ḥazīne bī-ḥisāb u zer be-her-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*bite, -e*]

bit: *Ortaya çıkmak, yetişmek.*

1. Yiri taḥt-ı du'ānuñ āsmāndur
Bitürse **bitdügi** gözden nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 40*). [*bitdügi, -düg, -i*]
2. Zamāne yıksa serv-i büstānı
Yirin tatar **bitürse** bir fidānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 20*). [*bitürse, -ür, -se*]
3. Meger kim ḥabbetü's-sevdādur ol ḥāl
Ki sevdālar **bitürür** dilde fi'l-ḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 154*). [*bitürür, -ür, -ür*]
4. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne **bitürdün** yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 95*). [*bitürdün, -ür, -dü, -ñ*]
5. Ki āḥir sürmedi anı kenāre
Bu yir **bitürmedi** bir taze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 163*). [*bitürmedi, -ür, -me, -di*]

bit: *Büyüme, yetişme, ortaya çıkmak.*

1. Yidükçe şîr ü şekerden gıdâlar
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 70*). [*biterdi, -er, -di*]
2. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 104*). [*bitüp, -üp*]
3. Gül-i şâdî bi türür belki yarın
Peder öldi ğarîbem dime zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 238*). [*bit, -ür, -ür*]

bit: (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

1. Ruĥı nîlüferi kim ferre yitmiş
Zî nîlüfer ki yüz şuyında **bitmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 158*). [*bitmiş, -miş*]
2. Ciger kaniyle **bitmiş** lâle-zârı
Mekân idi o küh ehl-i belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 58*). [*bitmiş, -miş*]
3. Biter devlete göre bûstân da
Kime devlet hümâsı sâye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 70*). [*biter, -er*]
4. Şuyı pāk u muṭahhar şanki Kevşer
Kenâr-ı havza **bitmiş** tâze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 17*). [*bitmiş, -miş*]
5. Biter ḥaşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân yile yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 100*). [*biter, -er*]
6. Kō anı kim olasın ğamdan âzâd
Bu gün saña **bitüren** ğuşşa ḥârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 237*). [*bitüren, -ür, -en*]
7. Senüñ vaşluña cāmı muntazırdur
Mezârında **biten** nergis gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 107*). [*biten, -en*]
8. Olupdur bûy-ı zülfüñ yâdigârı
Şu süsen kim **biter** ḥâkinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 115*). [*biter, -er*]
9. Bu göñlüm bâĝı gibi yakdı anı
Gülîstânımda bir gül **bitmiş** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 97*). [*bitmiş, -miş*]
10. Şovuk ḳardan şekerden ta'mı ḥôş-ter
Leb-i Kevşerde **bitmiş** ḳadd-i Tübâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 37*). [*bitmiş, -miş*]
11. Ki anı itmedi âḫırde toprak
Ne yirde **bitdi** bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [*bitdi, -di*]
12. Benefşe tâze **bitdi** ‘anber-âmîz
Şabâ yiliyle sünbül itse bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 10*). [*bitdi, -di*]
13. Nitekim beyzâdan ṭûṭî-beçe ser
Bitürmiş dâmen-i küh eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 13*). [*bitürmiş, -ür, -miş*]
14. Münevver her birinüñ şeb-çerâĝı
Bitürmiş her çemen bir tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [*bitürmiş, -ür, -miş*]

bî-tâli’: Bahtsız, kısmetsiz, şanssız.

1. Kâra giydüñ meger mâtem-zedesin
Benüm gibi meger **bî-tâli’** oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 25*). [*bî-tâli’,*]

biti-: Yazmak.

1. Emek baña yimek aña **bitidi**
Vişâle yoĝ imiş sa’y ile çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 68*). [*bitidi, -di*]

bî-tîmâr: Bakımsız, düşkün.

1. Ekâbirden revâ mîdur erâcîf
Menem bî-yâr u **bî-tîmâr** u rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [*bî-tîmâr,]*

bitür: Ortaya çıkarmak, yetiştirmek, büyütmek.

1. Tütüp tırmaz imiş rastuğı kaçda
Didi söz **bitüren** bostân-ı cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 69*). [*bitüren, -en]*

bitür: Yetiştirmek. II açmak.

1. Göñül harâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ hâşılın **bitürmişdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 3*). [*bitürmişdür, -miş, -dür]*
2. Senüñ mihrüñ odından oldı pür-süz
Şu reyhan kim **bitürmişdür** mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 113*). [*bitürmişdür, -miş, -dür]*

bitür: Tamamlamak, sonuçlandırmak.

1. Güc idüp aña ben âsâna kaçdum
Anı aındum işümi ben **bitürdüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 13*). [*bitürdüm, -dü, -m]*

bitür: Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

1. Süsen zebân **bitürmek** için büstân gerek
Hün-ı ciger hikâyetini şorma gönceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4*). [*bitürmek, -mek]*
2. Bitürdi lâleler güller kenârı
Nesim-i büyü ol etrafı toldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 114*). [*bitürdi, -di]*
3. Bitürür ot yirine tığ-ı tizi
Ol ok kim bî-amândur irse câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 86*). [*bitürür, -ür]*
4. Yiri taht-ı du‘ânuñ âsmândur
Bitürse bitdügi gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 40*). [*bitürse, -se]*
5. İki ter gül **bitürdi** şanki bir şâh
Elif gibi iki toğru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [*bitürdi, -di]*
6. Tehî desti durur bir mâl-dâruñ
Nice gül kim **bitürür** lutf ile hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [*bitürür, -ür]*

bitür-: Bitirmek, Yetiştirmek, büyütmek.

1. Bu hasretde ki nâ-geh ire bahtı
Bitüre şâh-ı ser-sebzi dırahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 18*). [*bitüre, -e]*

bî-vakt: Zamansız, vakitsiz.

1. Kaçan **bî-vakt** iken açılma gonca
Bulınmaz reng ü bûy umulduğınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 63*). [*bî-vakt,]*

bî-vefâ: Vefasız, sadakatsiz.

1. Şakin ey **bî-vefâ** sengin-dil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 1*). [*bî-vefâ,]*
2. Çü hem-ser bulmadı nâz iyledi hûş
Çü süsen **bî-vefâ** gördi cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 37*). [*bî-vefâ,]*
3. Kõdı nevmîd anı yine sitâre
Şular kim **bî-vefâdan** ‘ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 171*). [*bî-vefâdan, -dan]*
4. Anuñ kes boynını kim **bî-vefâdur**
Çıkarma gözlerin kim sürmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 36*). [*bî-vefâdur, -dur]*
5. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adû oldu saña ol **bî-vefâ** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 35*). [*bî-vefâ,]*
6. Hüner medhinde gûyâ zemde hâmüş
Şu nâķış kim hasûd u **bî-vefâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69*). [*bî-vefâdur, -dur]*

bî-yâr: Yarsız, sevgilisiz.

1. Oturup bî -dil ü bî-şabr u **bî-yâr**
Od urdı perdesine nâm u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [*bî-yâr,]*
2. Ekâbirden revâ midur erâcîf
Menem **bî-yâr** u bî-timâr u rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [*bî-yâr,]*
3. Ne hûş añduñ vefâdan ben gedâyı
Benem bî-râhat u **bî-yâr** u bî-‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [*bî-yâr,]*

biz: "Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

1. Bu diyâra çün dönesin tütîyâ-yı çeşm için
Bizlere öñünde olsun hâk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [*bizlere, -ler, -e]*
2. Bize bu hârf-i ta‘ne hoş şabâkdur
Seni mektebden almak bil ki hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 77*). [*bize, -e]*
3. Bizi rûsvây-i hâş u ‘âm idersin
‘Arab ta‘nı ile bed-nâm idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 75*). [*bizi, -i]*
4. Ki ey nûr-ı dü-dide ko bu kârı
‘Arab ta‘niyle tap vir **bize** ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 4*). [*bize, -e]*
5. Bize kavm-i ‘Arab’da çok kabîle
Kabîle içre çok duhter cemîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 85*). [*bize, -e]*
6. Güher şaticısın **biz** müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*biz,]*
7. Güher şaticısın **biz** müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*biz,]*
8. Bu gelmekden **bize** dek noldu hâcet
Aña sa‘y idelüm oldukça tâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*bize, -e]*
9. Bu divâne **bizüm** divâna sığmaz
Bunuñ aħvâli ad u şana sığmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 145*). [*bizüm, -üm]*
10. Ne mecnûn nazm-ı şi‘rûñ sâhîridür
Bizi rûsvây-ı hâş u ‘âm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 15*). [*bizi, -i]*

11. Selâmın aldılar İbnü's-Selâm'ı
Didiler yok kabûle **bizde** takşir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 59). [bizde, -de]
12. Dönersin dösttan çün devr-i gaddâr
Biz olduk saña nuşretde tufeylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 135). [biz,]
13. Aña da katı yiller oldu buyruk
Anuñ-çün **biz** kıldurduk dün şavaşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 149). [biz,]
14. O düşmen fetihine açardı başı
Anuñ-çün **biz** atarduk düşmene tîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 151). [biz,]
15. O düşmen fetihine iylerdi tekbr
Biz anuñ yolına olduk fedâyî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 153). [biz,]
16. Kılur ol kavm-i Leylâ'ya du'ayı
Biz anuñ-çün ururuz tîğ u nîze (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155). [biz,]
17. Ola anda hâlel sende hacâlet
Çü **biz** da'vâ-yı nâm u neng idevüz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 161). [biz,]
18. O bulsa nîzesin ururdı **bize**
Degül ef'âlî anuñ 'âkılâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 156). [bize, -e]
19. Bizi 'afveyle el-ecr-i 'aliyullah
Okuñ irdi nişâna yayuñı yaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 64). [bizi, -i]
20. Bizi başduñ gâzab nefsin dañı baş
Okuñ nîzeñ çü geçeli sinelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66). [bizi, -i]
21. Anuñ-çün kimse katında yüzüm yok
Hemân **biz** görmedük bu derdi cânda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75). [biz,]
22. Bize çâre hemân şabr oldu nâ-çâr
Çü dünyâ menzili rihlet evidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224). [bize, -e]
23. Dimiş **biz** de içelüm şudan ey şâh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16). [biz,]
24. Sefâhet ceysi açmadın puşuyı
Bu mecnûnlar **bizi** mecnûn görürler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 19). [bizi, -i]
25. Ne cân vardur ki âhir göçmez andan
O gitdi **biz** dañı gitsek gerekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41). [biz,]
26. Kıyâmet gamlarından hem emîn it
Dü 'âlemde **bizi** de itme gam-gîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 207). [bizi, -i]
27. Cemî'-i enbiyâ hâkķı ilâhî
Bize ol 'aşķuñı iyle müyesser (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 41). [bize, -e]
28. Bekâ 'âlemlerinde hest olalum
Dü 'âlemde **bizi** mest it müdâmî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 45). [bizi, -i]

bî-zâd kal: Azıksız kalmak, aç kalmak.

1. Şikâr âzâd idüp kâlur mı bî-zâd
Eğer şefkat idersen bu şikâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 56). [bî-zâd kal, -ur]

bî-zahm u yara: Yarasız beresiz, darbe olmadan.

1. Meger niş urdı kaçıcı dest-i yâre
Bu kaç andan açar **bî-zahm u yara** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 60). [bî-zahm u yara,]

bî-zahmet ü derd: Dertsiz ve zahmetsiz. II Aşk derdi kastedilmekte.

1. İde ol hasteyi **bî-zaḥmet ü derd**
O mecrûḥ irse ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 36*). [*bî-zaḥmet ü derd,]*

bizâr: Rahatsız, bıkkın.

1. Bu aldı bir kaç âhû ol da ḥurde
Geçüp dünyâdan ucuz satsa **bizâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 65*). [*bizâr,]*

bizâr it-: Rahatsız etmek, bıktırmak, usandırmak.

1. Fiğānum ḥalkı bizâr itdi benden
Ne ağlar bulunur şöñumda ölse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 52*). [*bizâr it-, -di]*

bizâr ol: Bıkmak, usanmak; rahatsız olmak.

1. Olur senden kabîleñ cümle bizâr
Olur mâder peder ḥ'ış u birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 180*). [*bizâr ol, -ur]*
2. Ki bizâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 58*). [*bizâr ol, -mış, -am]*
3. Olurlar 'aşqdan biñ kerre bizâr
Odur 'aşık ki görse bir belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 12*). [*bizâr ol, -ur, -lar]*

bize dek: Bize kadar.

1. Bu gelmekden **bize dek** noldu ḥâcet
Aña sa'y idelüm oldukça ṭâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*bize dek,]*

bî-zebân: Dilsiz olmak, hiç konuşmamak.

1. Esrâr-ı 'aşqa vâkıf olan **bî-zebân** gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 1*). [*bî-zebân,]*
2. Ṭururlar **bî-zebân** çün şubḥ-ı rüşen
Çü gîce şöḥbetinüñ şem'î yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 156*). [*bî-zebân,]*

bî-zür ol: Güçsüz olmak.

1. Nizâr u zâr u bî-zür oldı ḡâyet
Ne şabır kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [*bî-zür ol, -dı]*

boğ: Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.

1. Ṭakılmağdan yeg idi anı **boğmak**
Bilegi sîmine altûnlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 164*). [*boğmak, -mak]*

boğmak: Gerdanlık, kolye.

1. Anuñ-çün ağlayup saçdı aña hāk
O demde boynına cevherlü **boğmağ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 163*). [*boğmağ,]*

bol: Çok, fazla.

1. Egerçi şüretâ yol gösterürdi
Vefâyı ma'nide **bol** gösterürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 38*). [*bol,]*
2. Ğam u derd ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın **bol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 49*). [*bol,]*

bol ol: Fazla olmak.

1. Tıururdi diñleyüp ağzında barınak
Didi ger faqr u fâqum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51*). [*bol ol, -ma, -sa]*

bölük bölük: Grup grup.

1. Bölük bölük gelüp sādāt-ı A'rāb
Getürdiler saçular māl u esbāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 101*). [*bölük bölük,]*

bön düş: Budalalık etmek.

1. Anı bön düşdi şanur ehl-i bāzār
Añup bî-çāre Mecnûn çeşm-i yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 66*). [*bön düş, -di]*

borc: Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi kabul ve taahhüt edilen para yâhut şey.

1. Bedenden gitdi bākī burca irdi
Cihān **borca** içer çün cām-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 63*). [*borca, -a]*

borc: Birine karşı bir şeyi yerine getirme yükümlülüğü, vecibe.

1. Virür āhır edā-yı borca anı
Dilā her **borc**ı virmekde emīn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65*). [*borc, -ı]*
2. Olur mismār-ı dide mīh-i endām
Tenüñ ne **borc**ı kalur çün ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [*borc, -ı]*
3. N'idersin şaklayup dürcüñde **borc**ı
Görürsin her şehir bu şubh-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 70*). [*borc, -ı]*

borca vir: Ödünç vermek.

1. Emel zehrinden itdi cānını pāk
Vücüdī naqđın ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 61*). [*borca vir, -di]*

börk: Başlık, külah.

1. Girürse güşına çıķduķda serden
Meded kıl var iken **börkinde** başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 49*). [*börkinde, -i, -nde*]

börkin tozut: Öldürmek.

1. İrüp börkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi güş idicek miskîn ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 50*). [*börkin tozut, -madın-madın, -*]

boşal-: Boşalmak.

1. Ğam-ı cāndan **boşalmış** kalbi zarfi
Düşüp seng üzre yatur vālih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 8*). [*boşalmış, -mış*]
2. Boşaldı künc-i sine kinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 34*). [*boşaldı, -al, -dı*]

boşan: Serbest kalmak.

1. Hâyāl-i Leylî'ye okur dūrūdı
Boşanmış vahşî gibi nefret iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 29*). [*boşanmış, -mış*]

bostân-ı cān: Can bahçesi. II Gönül.

1. Tıtuþ ıtırnoz imiş rastuğı kaşda
Didi söz bitüren bostân-ı cānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 69*). [*bostân-ı cān, -da*]

boy: Vücut, beden.

1. Bülend idi kamu maħfilde şadı
Yüce pāye büyük sāye uzun **boy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 15*). [*boy,*]

boy: Boy.

1. Boyı serv-i sehî gibi naẓar-gāh
Hevāsında yiler bād-ı seħer-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 139*). [*boyı, -ı*]
2. Boyın barmağ ile göstermeli oldu
Nice āzāde servi bende kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 16*). [*boyın, -ın*]
3. Gülınden lâleye feyz ide ābı
Boyı nāz ögrede gülşende serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 83*). [*boyı, -ı*]
4. Elif tođru **boyı** egri kaşı nūn
Ki ya'ni naķşum ile 'ayn-ı cānem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 58*). [*boyı, -ı*]
5. Anuñ-çün hem-demüm āhū idüpdür
Boyı gerçi kemān olmış esîrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 143*). [*boyı, -ı*]

boy: Boy (sevgilinin boyu bağlamında).

1. Ki bāzār-ı güzeşte germ ola tiz
Boyi naḥl u lebi şîrîn ruṭabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [boyı, -ı]

boy: Bir aşiretin kollarından her biri.

1. Kâbîle çok bahâdır kavm ulu **boy**
Cemâl ü māl ile meşhûr-ı âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 16*). [boy,]

boya-: Boyanmak II bürünmek, kaplanmak.

1. Boyanur âlemüñ sîmâsı kana
Cihân kim hûnîdür yokdur amânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 2*). [boyanur, -n, -ur]

boya: Boyamak.

1. Elüñ güldür ne **boyarsın** kınaya
Dimezsın göre bir hâsîd kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 101*). [boyarsın, -rsın]
2. Açar kan içmege yâkûtî minḳâr
Boyamışdur dehânî kan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 69*). [boyamışdur, -mış, -dur]
3. Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
Anı hem kana **boya** kim şehîdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [boya,]
4. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem itmiş seyl-i eşk ü şu^{le}-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 72*). [boyamış, -miş]

boyan: Erişmek, uzanmak II Bulaşmak, karışmak.

1. Ki yakdı âhı odı mihr ü mâhı
Ol âhuñ süzişi cāna **boyandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 49*). [boyandı, -dı]

boyan: Bürünmek, kaplanmak.

1. Şafaḳ gibi cihân kana **boyandı**
Hevâ müşkîn iken kâfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 50*). [boyandı, -dı]

böyle: "böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

1. Yüri var iyle bu fikri ferāmüş
Bunı **böyle** didi vü oldı hāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 156*). [böyle,]
2. Beni **böyle** ğarîb itmezdi yârüm
Nazar kıldı peder çün bu kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 18*). [böyle,]
3. Oḳ atmadın daḥî yayuñı yasduñ
Zer zûri ki **böyle** ḥarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 11*). [böyle,]

4. Naşib olmakdan ol divâne dīve
Çü gördi Nevfel anı **böyle** ‘āciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125*). [*böyle,]*
5. Kerem kıl sen daḥi geç bu hevesden
Bunı **böyle** diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 97*). [*böyle,]*
6. Bu kem ḥarfı koma levḥuṇda kazı
Çün oldun bûy-ı meyden **böyle** ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 159*). [*böyle,]*
7. Cevâbı **böyle** virdi ol sözine
Didi ey serv-i nâz u nâz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 64*). [*böyle,]*
8. Didi bu kışsa **böyle** oldı âḥir
Ki ol firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [*böyle,]*
9. Didi bu kışsa **böyle** oldı âḥir
Ki ol firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*böyle,]*
10. Baña itmeñ bunuñ gibi laṭife
Baña **böyle** laṭife ne vazife (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 4*). [*böyle,]*

boyn: *Boyun. (Bir hakkın kişinin üzerine yüklenilmesi bağlamında).*

1. Velî bilmem n’olur âḥirde ḥālî
Benüm **boynuma** yükletdün o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 23*). [*boynuma, -um, -a]*

boynuz: *T. is. Bazı hayvanların başında bulunan iki uzun ve büyük tırnak gibi bir madde.*

1. Oda girmek ne lâyıkdur kebâbı
Yüce **boynuzları** çârdâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 41*). [*boynuzları, -la, -rı]*
2. Çemen-efrüz u zibâ gerdan-efrâz
Güzel **boynuz** gümüşden mîle beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 65*). [*boynuz,]*

boynuz umarken kulağdan çık: *Boynuz umarken kulaktan olmak, Midyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak sözü ile aynı anlamda bir atasözü. Fazlasını umarken elindekini de yitirmek.*

1. Umarken boynuzı çıkdum kulağdan
Kaçup yağmurdan uğradum ṭoluya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 42*). [*boynuz umarken kulağdan çık, -du, -m]*

boy(u)n: *Boyun.*

1. Olur cîm olmasa ol zülf ü kākül
Hemişe **boynuma** şan ḥalka-ı gul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 20*). [*boynuma, -um, -a]*
2. Şaçuñsuz ḥâ vü ḥâ ḥarfeyni ey yâr
Olurlar **boynuma** çün ḥalka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 22*). [*boynuma, -um, -a]*
3. Gözüm yaşı kapuñda Dicle-i ḳan
Elüm **boynum** ayağum bende bağılu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 63*). [*boynum, -um]*
4. Olur **boynuma** sünbül rişte-i dām
Çü ḥālî ola ḥālinden anuñ bāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 96*). [*boynuma, -um, -a]*
5. Ecel geldi ‘amelden gitdi ağla
Ḥamā’il ile gel **boynuma** destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 11*). [*boynuma, -um, -a]*
6. Anuñ kes **boynını** kim bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin kim sürmelüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 36*). [*boynını, -ın, -ı]*

7. Tolaşurdi kucup aķ **boynıñ** anuñ
Görenler tañlaşurdi oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 81*). [*boynıñ, -ı, -n*]
8. Olup Leylî de Qays'un mübtelâsı
Tolaşdı **boynına** zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 174*). [*boynına, -ın, -a*]
9. Keserse **boynumı** dendâni sinüñ
Gerekmez ħarfi sensüz sîn ü şinuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 29*). [*boynumı, -u, -m, -ı*]
10. Dögindi ağladı geh sîne geh ser
Kucup öpdi biraz **boynın** ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 81*). [*boynın, -ı, -n*]
11. Dürüş ser-ħalka-i cîmi kemend it
Recîm-i nefsiñüñ **boynına** bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 18*). [*boynına, -ın, -a*]
12. Senüñ **boynunda** n'iyler bend ü zencîr
Benem her dem esîr-i zülf-i cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 68*). [*boynunda, -un, -da*]
13. Varup Nevfel öñinde öpdi yiri
Kefen **boynında** yüz yirde baş elde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 57*). [*boynında, -ı, -n, -da*]
14. Beden burcunda **boynı** tãka beñzer
Yazuğdur ol yüce çârdâķı yıķma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 42*). [*boynı, -ı*]
15. Qo bu cân ile bu miskin şikârı
Bunuñ **boynına** ħançer ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 35*). [*boynına, -ın, -a*]
16. Qarı illerden aķçe pul dilerdi
Takup **boynına** urģan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 49*). [*boynına, -ın, -a*]
17. Yürür şan kim delürmiş tãga düşmiş
Yider 'avret anı **boynında** urģan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*boynında, -ı, -n, -da*]
18. Ol ilden ħalle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler **boynında** urģan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 43*). [*boynında, -ı, -n, -da*]
19. Baña tãk bağı **boynından** anuñ al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*boynından, -ı, -n, -dan*]
20. Ĥaťa diyü bu qaşın çîn iderdi
Şaçı **boynına** oldı mâr-ı Dağħâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 161*). [*boynına, -ın, -a*]
21. Anuñ-çün ağlayup şaçdı aña ħâķ
O demde **boynına** cevherlü boğmaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 163*). [*boynına, -ın, -a*]
22. Dağı **boynına** kôl şalmış degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 108*). [*boynına, -ın, -a*]
23. Olup **boynumda** tãvķum ħüķm-i râyuñ
Tãpuñ her şî're kim iyleye bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 52*). [*boynumda, -um, -da*]
24. Meger kať itdi **boynın** çarğ-ı ħün-rîz
Eger kať iyleye bu ħünî anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 20*). [*boynın, -ı, -n*]
25. Düşerdi maşrıķuñ **boynına** qanı
Tutalum dilkü şayd itdi ħorôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 22*). [*boynına, -ın, -a*]
26. Zihî tãlî' zihî bağt-ı müsâ'id
Qolından **boynına** tãkdı ħamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 135*). [*boynına, -ın, -a*]

boyun tut: *İtaat etmek, rıza göstermek.*

1. Qo bārî cāna geçsün nārı 'aşķun
Boyun tütüdüm belāya başum açdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 47*). [*boyun tüt, -du, -m*]
2. Getürdi tütup iķrârı miyâne
Peder ağır boyun tütup rızāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 121*). [*boyun tüt, -up*]
3. İderler girye 'āķil-merd olanlar
O zincire boyun tütup yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 47*). [*boyun tüt, -up*]

boyun uzat: Boynunu uzatmak, ölmeyi göze almak.

1. Bu gün boyun uzatdum tığ-ı tize
Eger dün cân alup dökdüm ise kan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 72). [boyun uzat, -du, -m]

boz: Düzgün bir şeyi düzensiz duruma sokmak, düzgünlüğünü gidermek.

1. Uşûli **bozmasa** darb-ı zemâne
İnen şürîde-ser itme ğarîbi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 34). [bozmasa, -ma, -sa]
2. Tağılmış cismi kalmış üstüñ'ânı
Felek anuñ da **bozmuş** hey'etini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 189). [bozmuş, -mış]
3. Qazınmaz 'aşkun ammâ levh-i cândan
Bozar taşdan zemân Şîrîn mişâlin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 139). [bozar, -ar]

boz: Düşmanı bozguna uğratmak, dağıtmak.

1. Ki düşmen şaflarından **boza** kalbı
İki kalbı bir idüp iki leşker (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 24). [boza, -a]

bozul: Bozulmak, işlemez, işe yaramaz duruma gelmek, ârızalanmak.

1. Bozulmaya **bozıla** çarh-ı ğaddâr
Şafağ gibi demüm dökerse düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 10). [bozıla, -a]
2. 'Îlâc itdi şifâ virdi devâsı
Kaçan perhîzi bîmâruñ **bozuldı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 47). [bozuldı, -dı]
3. Bozulmaya bozıla çarh-ı ğaddâr
Şafağ gibi demüm dökerse düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 10). [bozulmaya, -ma, -y, -a]

bu: Bu, işaret zamiri.

1. Bulardan ğayrı ders ü ilme meşğûl
Bularun dilleri şevk ile meşğûl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189). [bulardan, -lar, -dan]
2. Bularuñ arasında nice duhter
Kimisi âftâb u kimi ahter (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 129). [bularuñ, -lar, -uñ]
3. Bu zevka **bunlaruñ** 'aşkı sebebdür
Çekerlerdi bular anda cefâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 70). [bunlaruñ, -n, -lar, -(u)ñ]

bu: Koku.

1. O yâre bende bendi yâre mâni'
İkisi birbirinden **büya** kâni' (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 6). [büya, -y, -a]
2. Vay aña kim yiledür i'timâdı
Buña yıl **bü** getürse ol güzelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31). [bü,]
3. O da yilden gelür bir şemme **büdur**
Gice gündüz ümid idindi bâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28). [büdur, -dur]

4. Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cāna bu **būdan** rāḥat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [*būdan, -dan*]

bu: *Bu kişiler.*

1. Ki bir yirde olalar mest ü sākī
Bular dünyāda olmışlardı yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 197*). [*bular, -lar*]
2. Bu zevka bunların ‘āşkı sebebdür
Çekerlerdi **bular** anda cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 71*). [*bular, -lar*]

bu: *Güzel koku.*

1. Ki bûy-ı cān-fezâ virdi dimāğa
Ne nisbet ola bu **bū** nev-behāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 145*). [*bū,]*

bu: *"Bu" işaret sıfatı.*

1. Hâşr u neşrûn ‘arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger **bu** gün gitmezse sînemden **bu** te’sîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [*bu,]*
2. Bu diyāra çün dönesin tütîyâ-yı çeşm içün
Bizlere öñünde olsun ḥāk-i dergāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9*). [*bu,]*
3. Nevâ vü ni‘met olur mı ‘aceb **bu** ḥāle yiter
Raķīb ḥavfı ile zā’il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*bu,]*
4. Kim kanum içmege la‘indeki piyāle yiter
Bu ḥaste cāne ne ḥācet ki gürz-i qahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*bu,]*
5. Bilmem ki ‘ākîbet n’idiser **bu** belā beni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14*). [*bu,]*
6. Yüzi ağ olsun anuñ kim başında var **bu** sevdādan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [*bu,]*
7. Ayrılmaz oldu saña **bu** ḥal ziyān mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [*bu,]*
8. Hızr da **bu** şerbete zulmetde kında tüş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*bu,]*
9. Bu kışsa ḥāşılı ḥubb-ı ezeldür
Anuñ maḥbûbı ḥüsn-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 53*). [*bu,]*
10. Bu ra‘d-ı hā’îl ü berķ u zelāzil
Celālün qahrına zāhir delā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*bu,]*
11. Bu biş vakt ol kapuda nevbetündür
Aña kim bāb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 12*). [*bu,]*
12. Ne geldi bilmezem benden cevābı
Bu dem kim ‘āşî nefsum pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [*bu,]*
13. Götürmek **bu** za‘îf ol yüki kıandan
Götürmege o sengin bāri bāri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26*). [*bu,]*
14. Qabûl it sehv ile olan sücudüm
Olup **bu** murğ-ı cāna saça dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 31*). [*bu,]*
15. Geçür ğamdan **bu** birkaç müstemendi
Egerçi Ḥamdî qahrûn lâyıkıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 54*). [*bu,]*
16. Mucib iyle **bu** lāl-i pür-kelālî
Ki yüz şuyıyla toprak ola cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 70*). [*bu,]*
17. Re’îs-i enbiyâ sulṭān-ı kevineyn
Dilā ol seyyidedür **bu** ḥitābum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 9*). [*bu,]*
18. Anı zıkr itmeyen olmaz müselmān
Temām olsa bulur **bu** söz qabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 41*). [*bu,]*

19. Hudā birdür Muḥammed Ḥaḳ resūli
Bu mühr ol sine şandukına lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 43*). [bu,]
20. Ki māl-ā-māl ola māl-ı ḥaḳāyık
Bu mührî Ḥaḳ naşîb itse zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 45*). [bu,]
21. Dil olur kûfl her sırr-ı nihāna
Bu dilsüz açılan genc-i nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 47*). [bu,]
22. Bu miskîn ümmete vâḳf iylemişdür
Ḥalelden hıfz için dā'im o dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 56*). [bu,]
23. Gel ey ṭālib ne şanursın **bu** 'aşkı
Olur mı gön demür gibi dımışķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [bu,]
24. Dür-i efsāneye viren nızāmı
Bu üslûb üzre nazm itdü kelāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 2*). [bu,]
25. Bu ḥasretde ki nā-geh ire baḥtı
Bitüre şāḥ-ı ser-sebzı dıraḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [bu,]
26. İderdi **bu** ṭama'da çok keremler
'Aṭā iylərđi dīnār u diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 31*). [bu,]
27. Bu kışsa düşdi iller dillerine
Perīşān oldu A'rāb illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 29*). [bu,]
28. Deberdüldükçe **bu** 'aşkuñ peyāmı
Pür itdi müşk gibi her meşāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 33*). [bu,]
29. Şu kim **bu** fitneye olmadı meftûn
Didi ğıybet dilinden Ḳays'a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 43*). [bu,]
30. Dile alup **bu** rāzı nice ğammāz
Dinildi māder-i Leylî'ye **bu** rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 51*). [bu,]
31. Dile alup **bu** rāzı nice ğammāz
Dinildi māder-i Leylî'ye **bu** rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 52*). [bu,]
32. Ciger-ġuşem kanı 'ār ile ğayret
Saña lāyık degüldür **bu** fażihet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 60*). [bu,]
33. Bize **bu** ḥarf-i ṭa'ne hoş şabaḳdur
Seni mektebden almak bil ki ḥaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 77*). [bu,]
34. Didi bir kātibe kıız ğördi Loḳmān
Kime tīz oldu **bu** şemşir-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 82*). [bu,]
35. Ḳodı **bu** ṭa'ını düşdi ḳalbine şekk
Yāḳīn ḥarfin ğönülden iyledi ḥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 9*). [bu,]
36. Bu ḥāle lālenüñ ğöyüñdi özi
Ṭolup nergislerüñ yaş ile ğözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 23*). [bu,]
37. Kaçan **bu** şiveye bünyād iderdi
Ṭurup şiven urup feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 31*). [bu,]
38. Bu ḥāl ile o bānū-yı ḥişārī
Geçerdi ḥabs ile leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 37*). [bu,]
39. Bu fırḳat derdi çünkim bī-devādur
Baña şimden ğirü ölmek revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 43*). [bu,]
40. Çü Mecnûn'ı **bu** ḥile iyledi şād
Yine bir dürlü āle itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 43*). [bu,]
41. Bu ḥāl ile geçerdi rüzġārı
Fırāk-ı Leylî'de leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 77*). [bu,]
42. Peder-i Mecnûn **bu** müşkil ḥāle nā-ġāḥ
İşidüp il dilinden oldu āġāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 3*). [bu,]
43. O pīr āġāḥ olıcak **bu** ḥaberdan
Ṭurup ile ḥaber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 11*). [bu,]
44. İrüp **bu** ḥaberdan pīr-i maẓlûm
Ṭutuşdı nār-ı 'āra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 19*). [bu,]

45. Ki ey cān-ı peder ne oldı hālün
Düşün midür **bu** miñnet ya hayālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [bu,]
46. Di ne gülzâre varam ya ne bâğa
‘Îlâc olmağa ‘ıtrı **bu** dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 44*). [bu,]
47. Peder **bu** hâlet ile görüp anı
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [bu,]
48. Bu bed-bahtum bilürem âhir olmaz
Senün müjdeñ hayâli zâhir olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 71*). [bu,]
49. Velî yümñ-i mübârek oldı **bu** söz
Peder-i miskîn idüp biñ biñ füsünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 73*). [bu,]
50. Uyup atasına oldı revâne
İnandurmadı gerçi **bu** bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 76*). [bu,]
51. Ki ey nûr-ı dü-dide қо **bu** kârı
‘Arab ta’niyle tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [bu,]
52. Elif harfin **bu** güç yolda ‘aşâ kıl
Dehinde Mûsâ gibi ejdehâ kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [bu,]
53. Çalış ‘ilm ü kemâle **bu** kemâli
Düşer mi şânuña ‘aşk-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [bu,]
54. Ebû Cehl’e peder olursa fâzil
O cehle **bu** fâziletten ne hâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 42*). [bu,]
55. Kâra gözi ki yağmacı ‘Arab’dur
Bu kâra bahtuña ‘ayn-ı sebebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 62*). [bu,]
56. Ne duhterler bulınur **bu** ‘Arab’da
Kamu ‘âlî nesebde hem hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 87*). [bu,]
57. Bu dünyâdur neler toğurmuş ana
Hemân Leylâ mı gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 91*). [bu,]
58. Bu dünyâdur neler toğurmuş ana
Hemân Leylâ mı gelmiş **bu** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 92*). [bu,]
59. Benüm **bu** pendümi güş-ı derün it
O sevdâdan geçüp def’-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 99*). [bu,]
60. Bu pendi güş idüp Mecnûn-ı hayrân
Dehen dürcinden oldı gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 1*). [bu,]
61. Bilürsin bellü hâlüm saña cümle
Ki düşmedüm **bu** hâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 8*). [bu,]
62. Niçün **bu** giryeme ta’ne kılursın
Çü gendü düşen ağlamaz bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 9*). [bu,]
63. Fedâ-yı yâr için besler dil **bu** cāmı
N’ider yâr olmasa cān u cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 45*). [bu,]
64. Peder biçâre çün gördi **bu** kanı
Tevehhüm muhtarib iyledi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 55*). [bu,]
65. Meger niş urdı kancı dest-i yâre
Bu kan andan akar bî-zahm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 60*). [bu,]
66. Bu söz olmasa sözün fetḥ-i bâbı
Ne diñlerdi ne virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 17*). [bu,]
67. Bu bârı çekse nâkam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 23*). [bu,]
68. Bu zîverden ufuk döndi ‘arûsa
Hicâb aşdı gice vech-i ‘abûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 3*). [bu,]
69. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘âra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [bu,]
70. Bu yârân cümle A’râbun levendi
Galaṭ didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [bu,]

71. Perîşân oldı halka **bu** hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [bu,]
72. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüreği tasalandı ğamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [bu,]
73. Ulular maşlaḥat görüp **bu** râyı
Dileyü gitdiler derde devâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39*). [bu,]
74. Bu gelmekden bize dek noldu hâcet
Aña sa'y idelüm olduḫça ṭakat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [bu,]
75. Bu ṭâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [bu,]
76. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyüñ murğı olsa **bu** tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [bu,]
77. Getürdim kim bite kâtuñda **bu** kâr
Ḥazîne bî-ḥisâb u zer be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [bu,]
78. Çü aldı **bu** cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi 'âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [bu,]
79. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i 'âra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [bu,]
80. Bu yârân cümle â'râbun levendi
Ġalaṭ didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [bu,]
81. Perîşân oldı halka **bu** hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [bu,]
82. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüreği tasalandı ğamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [bu,]
83. Ulular maşlaḥat görüp **bu** râyı
Dileyü gitdiler derde devâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39*). [bu,]
84. Bu ṭâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [bu,]
85. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyüñ murğı olsa **bu** tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [bu,]
86. Getürdim kim bite kâtuñda **bu** kâr
Ḥazîne bî-ḥisâb u zer biḥar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [bu,]
87. Peder Leylî işitdi **bu** ḥiṭâbı
Şeker alup ağı virdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 95*). [bu,]
88. Çü aldı **bu** cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi 'âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109*). [bu,]
89. Muḥabbet mestidir dîvâne şanma
Bu sū³-i zann ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [bu,]
90. Peder-i Leylî bakup **bu** dâsitâne
Gülüp gösterdi anı döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 141*). [bu,]
91. Bu dîvâne bizüm dîvâna sıgmaz
Bunuñ aḥvâli ad u şana sıgmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 145*). [bu,]
92. Belâdan olmaz ise servüñ âzâd
Anı var **bu** çemende iyleme yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 150*). [bu,]
93. O servüñ kim hevâsı bed-hevâdur
Bu bustâna anı dikmek ḥaṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 152*). [bu,]
94. Yañılsam **bu** ḥaṭâyâ itsem iḫdâm
'Arab iyler beni ṭa'niyle bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 153*). [bu,]
95. Yüri var iyle **bu** fikri ferâmûş
Bunı böyle didi vü oldı ḥâmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 155*). [bu,]
96. Degül 'âriflere maḥfi **bu** ḥâlet
Ezeldendür 'adâvet hem şadâḫat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 159*). [bu,]

97. Naşihat **bu** ki A'râb içre meşhûr
Benî Âmir ili hûsniyle ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [bu,]
98. Bu pendî gûş idüp Mecnûn-ı hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 1*). [bu,]
99. Dağı lâ dimedüm ben **bu** belâya
Eleste diyeli cânım belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76*). [bu,]
100. Gözüm gönlüm hayâlün perdesidür
Nazar kıl **bu** hayâlün perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 81*). [bu,]
101. Bu bi-had fitneye meftûn sen itdün
Delürdüp ben ğarib-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104*). [bu,]
102. Mağabbet murğ-ı cânun şehperidür
Ne cân kim ide **bu** perrile pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [bu,]
103. Olur yurdu yuvası 'âlem-i râz
Bu derdi derdi olmayan şanur 'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [bu,]
104. Bu sırrı bilmez illâ 'âlimü'l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 14*). [bu,]
105. 'İlâciçün belâ çekdi yitesi
Ne hâcet-ğah kodi ne **bu** mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 17*). [bu,]
106. Bulup merhem oñulmaz yâresine
Olındı ittifağ âhir **bu** râyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 23*). [bu,]
107. El urdı hâlkaya şan zülf-i dil-dâr
Didi yâ Rab **bu** bende hâlkâ der-gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61*). [bu,]
108. Şafâ-yı Leylî'yi sevdâ-yı 'aşkı
Bu ğavğâdan serüm hâlî gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 69*). [bu,]
109. Bu ğamdan özge aḥvâli gerekmez
Siyehdür didiler Leylî cemâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 70*). [bu,]
110. Bu sâza dâ'imâ olsun naşibün
Fedâ olsun cemâl-i yâra cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 12*). [bu,]
111. Emîn olsun belâdan diyen âmîn
Kulağ tutup **bu** kavle pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 37*). [bu,]
112. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp kavmi **bu** sûz u ihtirâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 15*). [bu,]
113. 'İlac iylendi her rişine anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi **bu** haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 39*). [bu,]
114. Bu ğam-gîn gönlümi şad iylemezsin
Bu resme kim za'if ü pîrânunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 76*). [bu,]
115. Yakînüm bu dürür mevte yakînem
Bu derd ile ölice pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 79*). [bu,]
116. İletdi ḥâne-kâh-ı şeyḥe ser-mest
Didi cân-ı peder yüz sür **bu** yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 83*). [bu,]
117. Bu sevdâ tâc ola başumda her-ğah
Geçince devr-i 'ömr-i rûzîğârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 100*). [bu,]
118. Ğam-ı Mecnûnu ol hûsn-i dil-efrûz
Peder **bu** kavli gûş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [bu,]
119. İyü yavuz ḥaber tildi cihâne
Yakup Leylî dilin **bu** ta'n u ğaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [bu,]
120. Bu ğavğâyı ḥikâyet iylediler
Ki ol mecnûn fetâ kim 'Âmirî'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 12*). [bu,]
121. Bu bâd öldürür âḥir ol çerâğı
Ḥicâb-ı 'ırzumuz çâk itdi şî'ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26*). [bu,]
122. Yüzümüz şuyını ḥâk itdi şî'ri
Kodi ortaya ol **bu** yolda başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 29*). [bu,]
123. Şu başdan aşdı tınmazsa şubaşı
Kaçan **bu** kışşayı gûş itdi şîḥne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 31*). [bu,]

124. İrer çün menziline tîr gibi
Ne hâşıl cân-ı Kays'a **bu** haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 47*). [bu,]
125. İrüp borkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi güş idicek miskîn ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 51*). [bu,]
126. 'Azâb-ı kabre uğramış ölüdür
Bu söz bî-şabr idüp bî-çäre pîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121*). [bu,]
127. Peder çünkim işitdi **bu** kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 1*). [bu,]
128. Qabûl it 'özümi kim 'özü-h'âhem
Nazar iyle sebep şorma **bu** hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 7*). [bu,]
129. Bu hâli iyle Takdîr'e havâle
Siyeh rüyem fütâde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 8*). [bu,]
130. Beni böyle ğarîb itmezdi yârum
Nazar kıldı peder çün **bu** kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 19*). [bu,]
131. Anuñ derdinden aĝlarsın güler ol
Bu yol kim sen yürürsün pür-ğatardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91*). [bu,]
132. Ne ğuşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün **bu** pendî hâste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 103*). [bu,]
133. Ezelden baña kısmet âh enîndür
Kimesne pendile açmaz **bu** bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 15*). [bu,]
134. Yükmü küh-ı mu'azzam ben hâķîrem
Bu za'file yolında iyilesem hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 23*). [bu,]
135. Düşelden cânuma derd-i dil-ârâm
Baña **bu** şâ'ika kim indi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27*). [bu,]
136. Kim ola olmaya **bu** ğamdan âĝah
Eger elde olaydı ğuşşa şādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 34*). [bu,]
137. Döşegi hâr ola vü yaşduĝı seng
Hemân bed-baĝtum ister **bu** belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 39*). [bu,]
138. Ki tâ şevķum cihânı iyleye ĝarķ
Bu berķş şevķ odı rahşende iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 51*). [bu,]
139. Bu şevķ odı içümden taşra kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 56*). [bu,]
140. Ki bir mûrî tûtup şokdı dehâna
Qarınca qahķaha itdi **bu** işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 3*). [bu,]
141. Ki ey keklik saña qandan **bu** pîşe
Bu tûrfa qahķaha çün irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [bu,]
142. Muķavvaķ şûfîler gibi kebûter
Bu efser tavķ ile bayķuşa hâķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [bu,]
143. Varup gelse peyâmuñla selâmuñ
İderken **bu** niyâzı ol bût-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 137*). [bu,]
144. Niçün Leyli neşâta maĝfil oldı
Semâ' itdi çü Leyli **bu** nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 159*). [bu,]
145. Bu ĝam-perver haberden bî-fer oldı
Didi ger mâni' olmaķdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 172*). [bu,]
146. Bu şûret üzre düzdi zülf ü hâlin
Ki ol ĝünde ki seyrân itdi Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [bu,]
147. İdüñ ammâ biraz **bu** ĝayrı te'ĝîr
Ki **bu** türvende verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 60*). [bu,]
148. İdüñ ammâ biraz **bu** ĝayrı te'ĝîr
Ki **bu** türvende verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [bu,]
149. Ya dil germinden âh-ı serd irişdi
Eger **bu** 'uķdeden bula felâķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 63*). [bu,]
150. Mübârek olsun ol İbnü's-Selâm'e
Çün irdi **bu** ĝaber İbn ü's-Selâm'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 67*). [bu,]

151. Tehî ƙalbũñ ola a'dāya mā'il
Bu 'ahd üzre eger ƙurursañ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [bu,]
152. Şevābuñ saña yapmaz **bu** ƙarābı
 Beni terk it ƙo eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 116*). [bu,]
153. Bulınmayınca **bu** maţlûb-ı nâ-yāb
 Didi Mecnûn'a hem ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 136*). [bu,]
154. Vücûdı zehr-i ƙâtil ola def'î
 Çü Mecnûn ƙaste gördi **bu** cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149*). [bu,]
155. Geçer **bu** ƙāl ile leyl ü nehārı
 Müsâfirler gelürler **bu** diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 37*). [bu,]
156. Nazar idüp **bu** miskîn bî-ƙarāra
 Getürürler şarabı vü ƙa'āmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 38*). [bu,]
157. Mürüvvet mevci dilde iyledi cüş
 Didi **bu** bî-penāha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 45*). [bu,]
158. Serine düşmeninüñ muşt olayın
 Şikār idi benim **bu** ilde ƙaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47*). [bu,]
159. Kemend-i şaydumı ƙılam ƙavāle
Bu söz zevĳiyle Mecnûn düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 81*). [bu,]
160. Bu va'de iyledi şükrāne secde
 Didi bu söz şeker ezdi ƙamaĳa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 82*). [bu,]
161. Bu va'de iyledi şükrāne secde
 Didi **bu** söz şeker ezdi ƙamaĳa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 83*). [bu,]
162. Virür lezzet eger dönmezse laĳa
Bu bal söz kim dehān andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [bu,]
163. Dilinden zevĳ-ı ma'nā güş iderdi
Bu ƙāl ile geçürüp rûzgārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 25*). [bu,]
164. Bu ğam-gîn göñlümi şād iylemezsin
 Egerçi va'deler itdün şafāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 8*). [bu,]
165. Bu āvāre daĳı āvāre oldu
 Getürüp bu diyāra ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 12*). [bu,]
166. Bu āvāre daĳı āvāre oldu
 Getürüp **bu** diyāra ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 13*). [bu,]
167. Dönüp göstermek ol lâfa ĳilāfı
Bu ƙaşlet merd olana lâyıĳ olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 25*). [bu,]
168. İre hem sākî rûĳına şevābı
 İrişdürdi çün ilçi **bu** peyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 31*). [bu,]
169. Arada pârelendi şulĳ cāmı
 Didiler ƙavm-i Leyli **bu** ĳiţāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 33*). [bu,]
170. Alup virmekde başı bî-diriguz
 Dönüp **bu** tiz ƙaberle ilçi çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [bu,]
171. Olup pençe-be-pençe dest-ber-dest
Bu mest arşlānlaruñ şavt-ı şedidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 97*). [bu,]
172. Şafādan yelmesüzdi virmege cān
 Eger ƙa'n itnese bilmez **bu** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 117*). [bu,]
173. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
 Bilüp **bu** ĳālî ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159*). [bu,]
174. Bu vaşƙ olan gibi meydānda ĳālî
 Girüp meydāna Nevfel elde şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 162*). [bu,]
175. O gün **bu** rezm içinde ser şaçardı
 Şu deñlü şaçdı ƙanı ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172*). [bu,]
176. Dirildi ölmüş iken ƙayy-ı Leyli
Bu çok leşker bulut gibi yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13*). [bu,]

177. Okı yağmur idüp haşmı büridi
Çü Nevfel gördi **bu** cem'-i girānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 15*). [bu,]
178. Bu divâne civāna şerbet idi
Size şerbet behā çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 22*). [bu,]
179. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger var ise **bu** rāyuñ şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 25*). [bu,]
180. Virüñ **bu** hasteye şirîn cevābı
Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 26*). [bu,]
181. Görüp Mecnûn **bu** şulhu âteş oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [bu,]
182. Ɛo itme bārî **bu** lāf u güzāfı
Kişi olmayıcak bir işde māhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 20*). [bu,]
183. Beni nakz itdi 'ahd-i nā-tamāmuñ
Açamazsın el urma **bu** kapuya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 31*). [bu,]
184. Bu mecnûn hasteyi hayrān sen itdün
Muqayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [bu,]
185. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup her kabîle leşkerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 46*). [bu,]
186. Bu lu'be-senc ayasın qarşar idi
Sipāhiler şavaşda şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 20*). [bu,]
187. Bu bed-nāma kara bahtum sebebdür
Bu bed-ṭālî' ki bed-hāle binādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 80*). [bu,]
188. Bu bed-nāma kara bahtum sebebdür
Bu bed-ṭālî' ki bed-hāle binādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 81*). [bu,]
189. Bu olan qanlar anuñ boynınadur
Meded bu baht-ı bî-bünyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 82*). [bu,]
190. Bu olan qanlar anuñ boynınadur
Meded **bu** baht-ı bî-bünyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 83*). [bu,]
191. Hayādan beñzedür yüzüm 'aķıķa
Eger **bu** ṭālî' olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 87*). [bu,]
192. Bu gün fermānuñuñ oldı muṭî'î
Velî **bu** şerbeti Mecnûn'a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 95*). [bu,]
193. Güli ol ṭab'-ı nā-mevzūna virmen
N'idir divāne **bu** qand u cülābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [bu,]
194. İdüp Leylâ'nuñ atasına yārî
Ki **bu** Mecnûn ki Leylâ'ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [bu,]
195. Ne kārîdur anuñ **bu** kethudāyî
Varı üç iki qanat biri kuyruk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 146*). [bu,]
196. Ki **bu** eksüklüğe idem mükāfāt
Ki alam **bu** diyārumdan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 200*). [bu,]
197. Ki **bu** eksüklüğe idem mükāfāt
Ki alam **bu** diyārumdan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201*). [bu,]
198. Saña devlet qapūsın açā mālî
Bu sözi kim didi ol merd-i ğaddār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [bu,]
199. Didi bunuñ vişālî baña lāyık
Eger Mecnûn'a virürsem **bu** ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 7*). [bu,]
200. Cefā vü ğadr ile ṭa'n ola baña
Hemān budur **bu** işde fikr-i qābil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 11*). [bu,]
201. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey 'ākil i'tibār it **bu** haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 23*). [bu,]
202. Kitāb-ı Hātîfide **bu** hikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 1*). [bu,]
203. Bu üslûb üzre olundı rivāyet
Ki mağlûb oldı çün kim Leylî hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 2*). [bu,]

204. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedîd olan remîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 2*). [bu,]
205. Ko **bu** cân ile **bu** miskin şikârı
Bunuñ boynına hançer ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34*). [bu,]
206. Ko **bu** cân ile **bu** miskin şikârı
Bunuñ boynına hançer ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34*). [bu,]
207. Hârâb itme **bu** burcı tākı yıkma
Mu‘aṭṭar nâfesi müşk-i Hıṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 44*). [bu,]
208. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu ṭurfe sözden ol avcı ṭutup daḳḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [bu,]
209. Ḳatumda **bu** sözüñ olurdu maḳbûl
İki ay şayd-ı dâmundur hemân **bu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 52*). [bu,]
210. ‘Ayâlüm çok ṭa‘amumdur hemân **bu**
‘Ayâli çok olup ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 54*). [bu,]
211. Şikâr âzâd idüp ḳalur mı bî-zâd
Eğer şefḳat idersen **bu** şikâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 57*). [bu,]
212. Behâsın vir şatun al âşkâre
Çü virdi **bu** cevâbı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 59*). [bu,]
213. Öpüp âhû gözin iylerdi zârî
Ki **bu** çeşm-i siyeh kim hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 69*). [bu,]
214. Dilüñe iyemez mi nâle te’şîr
Amân virseñ n’ola **bu** derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 25*). [bu,]
215. Amân virdi ḳodı elden şikârı
Didi rây ile ḳurtarduñ **bu** cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37*). [bu,]
216. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldı **bu** esbâbı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 43*). [bu,]
217. Ki şalam ṭapuna geh geh selâme
Ne per var kim uça **bu** ḳuşca cânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [bu,]
218. Oturmuş ḥalveti gibi siyeh-püş
O zâğı çün **bu** ‘aşḳ abdâli gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [bu,]
219. Menem od üzre n’iyler sende **bu** cüş
Seni kim yaḳdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [bu,]
220. Ki beñzer saña **bu** baḡrumdaki daḡ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [bu,]
221. Uçardı zâḡ ürküp şâḡ-be-şâḡ
Bu peykân-ı hıṭâbı atdı çün tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 73*). [bu,]
222. Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cânâ **bu** bûdan râḥat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [bu,]
223. Görüp Mecnûn **bu** şahşı ḳaldı ḥayrân
Revân anlara ḳarşu vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 20*). [bu,]
224. Ṭul oldum bencileyin **bu** ḥaḳîre
Rızâsıyla esîr olup **bu** âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 24*). [bu,]
225. Ṭul oldum bencileyin **bu** ḥaḳîre
Rızâsıyla esîr olup **bu** âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 25*). [bu,]
226. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp **bu** ḥile ile cümle ḳavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [bu,]
227. Dilenüp cem‘ iderüz ḳût-ı yevmi
Ne ḥâşıl olsa **bu** yâr ile bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [bu,]
228. Baña ḥabbe gerekmez cümlesin al
Görüp şâd oldı ol ‘avret **bu** şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [bu,]
229. Ol ilden ḡalle dirdi **bu** bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urḡan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42*). [bu,]

230. Kime ağlayayın ben **bu** cefâyı
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 94*). [bu,]
231. Tapuñsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni **bu** derd-i serden kırtar ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109*). [bu,]
232. Nişâr itdi **bu** lülû-yı hûş-âbı
Didi ol gün ki Nevfel buldı fırsat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 2*). [bu,]
233. Cemâli şöhreti âvâzelendi
Bu hûş bû yayılaldan ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 43*). [bu,]
234. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu şöhret irdi çün İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 69*). [bu,]
235. Güşâde iyledi genc-i nihânı
Ki **bu** vech-i 'Arab hem püşt-i leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 99*). [bu,]
236. Bu kim mâlın virüp ala 'arûsı
Okudı çün **bu** efsûnı ol âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [bu,]
237. Çü **bu** sihr-âferînün sözün aldı
Ne deñlü kaçdısa idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 118*). [bu,]
238. Bu erden incinür yok buña meyli
Perişân oldı gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [bu,]
239. Bu erden incinür yok buña meyli
Perişân oldı gönli **bu** haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 177*). [bu,]
240. Varup pend itdi Leylâ'ya hâzerden
Ki râzı olmasañ olmağa **bu** kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 179*). [bu,]
241. Bu kâr olmayıcağ sana pür-âzer
Yakup Leylî derünün bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 182*). [bu,]
242. Bu kâr olmayıcağ sana pür-âzer
Yakup Leylî derünün **bu** fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 183*). [bu,]
243. Şadef katında anuñ ne işi var
Bu tiri iyleyüp pertâb o pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 201*). [bu,]
244. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya **bu** 'amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 25*). [bu,]
245. Ki hâke virdi **bu** nakş u nigârı
Ki benden irmeyisersin murâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 28*). [bu,]
246. Ki gayruñ mülkidür **bu** meyve-i şâh
Çün irdi **bu** haber İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 36*). [bu,]
247. Ki gayruñ mülkidür **bu** meyve-i şâh
Çün irdi **bu** haber İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 37*). [bu,]
248. Kana'at iyledi geh geh kelâma
Anı bildi ki meyl itmez **bu** cem'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [bu,]
249. Aña yüz katlı gülden hûş gelürdi
Bu bü-y-i hûş-nesim-i rûh-perver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 11*). [bu,]
250. Tenine virdi anuñ reng-i 'anber
Bu 'anberden müfferih düzdi ma'cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 13*). [bu,]
251. Yanından geçdi beñzer tünd-mâra
Çün uğradı **bu** bi-bahta o bed-bâht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [bu,]
252. Eger şâd olasın ol ğamdan ölür
Bu sözler togru zen hakkında hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [bu,]
253. Zen egri olsa evşâfı uzakdур
İşidüp haste Mecnûn **bu** güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 77*). [bu,]
254. Didi **bu** kışşayın inşa iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 1*). [bu,]
255. Kati şüride oldı ol haberden
Bu sevdâdan midâd-ı tâze ezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 7*). [bu,]
256. Yazukdur gayrılar sürmek şafâsın
Benüm-çün **bu** meşel oldı muhakkak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 65*). [bu,]

257. Anuñ-çün kimse katında yüzüm yok
Hemân biz görmedük **bu** derdi cānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75*). [bu,]
258. Ki virem cānumı yoluñda yile
Nesim-i küyüñ alup **bu** nişarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 135*). [bu,]
259. Tamâm oldı dürüldi çün **bu** nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 1*). [bu,]
260. Ki yokdur **bu** nikāha ihtiyārum
Meger oldum o dem dem-beste hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 30*). [bu,]
261. Bir iki yüzi kara şahid olmış
Beni **bu** işde bil bî-ihtiyārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 35*). [bu,]
262. Melāmet iyleme kim şerm-sārem
Bu müşkil yaramuñ üstine ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 37*). [bu,]
263. Güli deff itmiş evrākın celācil
Bu meclisde meger yārân-ı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 21*). [bu,]
264. Virür her za‘ferân aña acı dil
Görüp **bu** cünbişin serv-i revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 65*). [bu,]
265. Ana kanı kurudi erguvānuñ
İşit **bu** pendı sen de ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [bu,]
266. Okı levh-i çemende haţt-ı ‘ibret
Bu mevsimde bu üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [bu,]
267. Okı levh-i çemende haţt-ı ‘ibret
Bu mevsimde **bu** üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [bu,]
268. Küşāde oldı sen de olma maḥzûn
Ol āşufte olup **bu** nükteden tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [bu,]
269. İrişdi cilve-gāh-ı yāre derḥāl
Didi Leyli görüp anda **bu** hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [bu,]
270. Niyāz ile geh itdi i‘tizārın
Bu şöḥbet germ iken ol demde nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75*). [bu,]
271. Bu üç zulmet içinde ḳalmışam zār
Niçün ötmeszin ey şubḥuñ ḥorôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12*). [bu,]
272. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu encüm kim atılup od şaçarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 45*). [bu,]
273. İder ol tāli‘-i şüm ile cengi
Bu aḥvāl ile ol ser-mest ü abdāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [bu,]
274. Diline düşdi **bu** tedbîr-i puḥte
Ki isteyü gide ferzend-i ḥāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 24*). [bu,]
275. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [bu,]
276. Ne taş döyer belāsına ne āhen
Bu yolda ne serün ḳaldı ne cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [bu,]
277. İçüp āb-ı hayâtı bākî oldı
Bu nüş anuñ ki olmadı şafāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133*). [bu,]
278. Nice zehr içirürsin ḥaste cāna
Esirge **bu** za‘îf ü ḥaste-ḥāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 149*). [bu,]
279. Dem ola kim arayasın Ya‘ḳûb mûm
Egerçi saña **bu** sözler girāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 153*). [bu,]
280. Açup ‘ibret gözin **bu** ḥālûme bak
Beni dā‘im du‘ādan yād idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 168*). [bu,]
281. Beyābānı baña menzil ḥoş itdi
Ocaḡuñ yakmaḡa iltüp **bu** odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 41*). [bu,]
282. Gömüldi tut ki **bu** ‘aşık giriftār
Baña dırsin iriş vaḡt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 52*). [bu,]
283. Tek ü tāz it yimedın tāziyāne
Bu virāndan yire ur yüküñi ḳaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 75*). [bu,]

284. Şadā-yı günbed-i devrân-ı ‘âlem
Bu günbed kim görürsin ‘adl işidir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 89). [bu,]
285. Hemân menzil ferâgat ‘âlemidür
Velî bu kuşça cân itdükde pervâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 19). [bu,]
286. Vücûdun nokta iken kâf içinde
Bu söz olur kişiye pend-i kâfî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 53). [bu,]
287. Vağan tutan dehân-ı ejdehâda
Tırup mesken düzersin bu vağanda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 57). [bu,]
288. Ser-i tâc üzre güyâ dürr-i meknûn
Ol âhüyî görüp bu tünd çün şîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5). [bu,]
289. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu güş idüp Mecnûn-ı dil-teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 23). [bu,]
290. Bu gam gam yüki üzre oldı ser-bâr
Şan eski hasteye tâze teb irdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38). [bu,]
291. Olup kara haberdan kara rûzı
Bu nevbet nevbet urdı taht-ı âhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 95). [bu,]
292. Tırâş olup ol şüret bu kıla bir
Didi bu aşk işi birlik işidir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 15). [bu,]
293. Vücûdında bulunmaz gayr-ı yârı
Didiler kıl bu şırta hem beyânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19). [bu,]
294. İderdi bâkîsin vahşe havâle
Bu hâletde geçerdı yaz u kıvı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 83). [bu,]
295. Görüp havf itdi bu cevri ‘azîmi
Ki şâyed hısm-ı şâh-ı âşinâ-süz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 6). [bu,]
296. Yağa kendüyi de bu çevre ahsuz
Varup segbân-ı şâh ile bilişdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8). [bu,]
297. Bu hâlet üzre geçdi yek şeb ü rûz
Sa‘âdet şubhı çünkim rûşen oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28). [bu,]
298. Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h‘âr
Çü segbân bu haberdan oldı âgâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 35). [bu,]
299. Varup dergâh-ı şâha didi ey şâh
Bu şahş âdem degül belki firişte (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37). [bu,]
300. Bu sözden şâha virdi h‘âb-ı hargüş
Seg ü segbân çü bildi haqq-ı nânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 44). [bu,]
301. Seni segden ne hoş kırtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu hâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53). [bu,]
302. Seg oldum kapuğa bu hâle yitdüm
İte atduñ etümle üstüñ ‘ânım (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 58). [bu,]
303. Zemîni gevher-i mâh itmiş enver
Tolup bu nâfe gevher kâsr-ı şeş-tâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 15). [bu,]
304. Döner za‘f ile ‘urcûn-ı kadîme
Zebân-ı hâl ile bu remzi kâ‘il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 25). [bu,]
305. Añun şahfı zemâne defteridür
Temâşâ iyleyüp Mecnûn bu bezmi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 37). [bu,]
306. Tapuñ mevlâ vü gayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71). [bu,]
307. Nazar kıl lutfuñ ile bu harâba
Kuluñam ‘âciz itme ben garibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 76). [bu,]
308. Metâ‘uñ açma kim yokdur haridâr
Bu nükte irdi çün ol râst-râya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37). [bu,]
309. Hemân Mecnûn’a iyles hâtırım meyl
O mecnûn adı bu Leylâ’ya haqqdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89). [bu,]

310. Velî andan beter **bu** derd-i mestür
Egerçi oldu ol ‘aşka nişâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 94*). [bu,]
311. Baña olmuşdur ejderhâ havâle
Bu ben bî-çäre kim müştâk-ı yârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 105*). [bu,]
312. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihânum
Bu odı kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [bu,]
313. Çekerem guşşasın hem ol garibüñ
Günüm **bu** guşşadan dâ’im gicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 115*). [bu,]
314. Haber vir cânun için ey haber-dâr
Anuñ çün **bu** niyâzın iyledüm guş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 121*). [bu,]
315. Atañ derdini itdi nevha da yâd
Senüñ **bu** gurbetüñ hâlüñ añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [bu,]
316. Elüm tüt pâyâ düşdüm ben kemîne
Yine uğraya yoluñ çün **bu** yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [bu,]
317. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Bağup Mecnûn **bu** mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 161*). [bu,]
318. Dönüp hâlin beyân itmiş mufaşşal
Dimiş **bu** nâme kim yazıldı kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [bu,]
319. Benüm rûzum **bu** habs-i teng içinde
Mişalüñdür ol âb-ı zindegânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 190*). [bu,]
320. Garîb oldur ki saña olmadı yâr
Bu bî-keslikden efgân ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 241*). [bu,]
321. Yaraşmaz sen şanem gelmege **bu** deyr
Yüzünde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [bu,]
322. Şifâsında ne hâcet haste nabzı
Bisât-ı başıdur **bu** arz-ı mefrûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 7*). [bu,]
323. Dimiş soñra cefâ-yı bî-kıyâsı
Ki **bu** nâme ki pür-tâb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [bu,]
324. Gelüp virdi **bu** vahşî câna ünsi
Anuñ Ahmed gibi mu‘ciz beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30*). [bu,]
325. Çiçekler gibi reng-â-reng ni‘met
Bu ezhâr içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [bu,]
326. Uvatdı urdı Mecnûn’ un çanağın
Bu hâle haste Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [bu,]
327. Beni çün il gibi görmedi Leylî
Egerçi şüretâ **bu** iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 41*). [bu,]
328. Ki sığmaz kâseye deryâ-yı ma‘nî
Şu kim **bu** kâseyi kesr iylemiştir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 47*). [bu,]
329. Görüp bir zâhidi vîrân içinde
Ta‘accüb itdi kim **bu** merd-i dâñâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 3*). [bu,]
330. Ki **bu** vîrânede n’iyler **bu** dervîş
Ne yir içre ne yirdendür ma‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [bu,]
331. Ki **bu** vîrânede n’iyler **bu** dervîş
Ne yir içre ne yirdendür ma‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [bu,]
332. Bu halvetde ‘ibâdet tâtat iyer
Şeh anuñ şöhetine oldu tâtib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 12*). [bu,]
333. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geçdi **bu** müşkil kâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17*). [bu,]
334. Ne yirsin **bu** harâbe gâr içinde
Aña gösterdi zâhid bir pâre ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 18*). [bu,]
335. Zihî müşkil belâdur saña **bu** derd
Eger hizmet kılayduñ pâdişâha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 22*). [bu,]

336. Esîr olmazdı cânuñ **bu** giyâha
Didi zâhid ki ‘aqluñ bî-herberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 24*). [bu,]
337. Bulan **bu** genci bî-renc ü ‘anâdur
O meclisde ki Mecnûn gördi hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 30*). [bu,]
338. Gücüm yitse varurdum hizmetine
Selîm anuñ bakup **bu** hasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 39*). [bu,]
339. Bilürsin kim degüldir ihtiyârî
Bu miñnet kim naşibümdür min’el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 89*). [bu,]
340. Kerem kıl sen dañi geç **bu** hevesden
Bunu böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [bu,]
341. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim **bu** cihânda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 113*). [bu,]
342. Şeh iken aña kullar derhem itdi
Anı kim **bu** şıfat h’âr ilemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131*). [bu,]
343. Dili pür-Leylidür yok gayra meyli
Bu kışşa oldı çün Leylâ’ya ma’lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 43*). [bu,]
344. Öpüp pîr önine kodı sebük-dest
Ki al **bu** dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 59*). [bu,]
345. Oқыa nazm u şî’rûn tâzesini
Ola kim ola **bu** göñlüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 71*). [bu,]
346. Saña andan şafâ vü şadî vardur
Bu va’de ileydi Mecnûn’ı dil-şad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 101*). [bu,]
347. Hevâ-yı yâr ile pür-cüş geldi
Didi ne nev-behâr irdi **bu** bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [bu,]
348. Ki bü-yı cân-fezâ viridi dimâğa
Ne nisbet ola **bu** bû nev-behâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 145*). [bu,]
349. Ki beñzer **bu** nesim-i zülf-i yâra
Benüm cânum fedâ olsun **bu** büya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 147*). [bu,]
350. Didi kim key hañadur **bu** cüdâyî
N’ola gelse kenâruna nigârûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150*). [bu,]
351. Bu kem harfi koma levhuñda qazı
Çün oldun bü-yı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 158*). [bu,]
352. Bu birkaç beyti itdi hoş ser-âğâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 162*). [bu,]
353. Qara gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür **bu** şive gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 15*). [bu,]
354. Nedür **bu** fitne ekmedin biçersin
İrağdan itmeyince cânı gâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 16*). [bu,]
355. Alam geh büşe nuql için gehî mey
Bu zibâ māl-hülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31*). [bu,]
356. Eger vâki’ olursa vây ne hoş hây
Ne rûh-efzâ idi **bu** ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 33*). [bu,]
357. Bulam her cür’ada biñ biñ fütûhı
İlâhî baña **bu** devletlû rûzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 71*). [bu,]
358. Selâm’a olmayalar tâ ki hâ’il
Selâm andan çü gördi **bu** kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35*). [bu,]
359. Huzûrunda geçe **bu** ‘ömr-i bâkî
Ki ola secde-gâhum hâk-i pâyûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 50*). [bu,]
360. Saña lâyıq degüldür küşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü gavğa vü hañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [bu,]
361. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu harfûñ tuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [bu,]
362. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu harfûñ tuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 69*). [bu,]

363. Bilürem şübhesüz тұрмаз қаңарсын
Selām'ıñ gönline güç geldi **bu** pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 101*). [bu,]
364. Zülâlûñden ayırma teşne cânı
Kerem iyle қо **bu** ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 105*). [bu,]
365. Ki ey şehr-i belâ iklim-i miñnet
Hemîşe **bu** cihân bir hâle qalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 129*). [bu,]
366. İdüp **bu** miñnet ü derdi ferâmûş
Bu şu'le kim ciger yaqar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 140*). [bu,]
367. İdüp bu miñnet ü derdi ferâmûş
Bu şu'le kim ciger yaqar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [bu,]
368. Kimi kimden idersin ayırıp fark
Ben ol dem oluram **bu** guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 163*). [bu,]
369. 'Aceb mi ma'reke olursa bâzâr
Bu harf ile harîfi itdi te'dîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 177*). [bu,]
370. Dimiş biz de içelüm şudan ey şâh
İçelüm yüz şuyı ile **bu** şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 17*). [bu,]
371. Sefâhet ceyşi açmadın puşuyı
Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 19*). [bu,]
372. Aduñ söyle seni fehm itmen ünden
Tolupdur 'aşk ile **bu** çeşm ü guşum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [bu,]
373. Qanı Mecnûn ki ide meyl-i Leylî
Bu vahdet şoñbetine sıgmaз aғыar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 69*). [bu,]
374. Giren olma yûri **bu** bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 70*). [bu,]
375. Olur müstağni efsûn u du'adan
Bu ter duñter ki añter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [bu,]
376. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn idi velî **bu** yolda hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [bu,]
377. İş aşmazsın **bu** Zeyd üzre ziyâde
Senüñ gibi nice çoğ ağıladım ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 122*). [bu,]
378. Dañi puñte degülsin **bu** hevâda
Nigârumdan haber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 134*). [bu,]
379. Yapış dirsın baña sen şah-ı hâra
Bu seyle mañlaş olmaz hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 149*). [bu,]
380. Bu bed-fikri getürmek qalbe hâşâk
Cihân bir tekyedür iki qapısı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 150*). [bu,]
381. Çıqam merdâne **bu** evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile çâhı toludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [bu,]
382. Bu bendüñ bendesi 'âlemde şehdür
Eger çeñden bulam dirseñ necâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 160*). [bu,]
383. Geçer ğam çekmedin tutar kenâre
Bu hâlet ki âleti 'aşk u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [bu,]
384. Taşı miñnet içi zevk u şafâdur
Bu hâletden niçün idem şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 169*). [bu,]
385. Varam toprağa **bu** toprak mañalden
Bu resme nice dürc-i hikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 184*). [bu,]
386. Zârüretten düzüpdür ihtiyârı
Ne te'siri ola **bu** ihtiyârıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 3*). [bu,]
387. Heşâbin uydurımaz ol kitâba
Bu bağ içre o kim şabr iylemiştir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [bu,]
388. Bu cünbişden de döñdi aşkâra
Selâmet terk idüp İbnü's- Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 40*). [bu,]

389. Olur tiryāk-i ekber ḥasteye mevt
Ecel destinden irdi çün **bu** tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 59*). [bu,]
390. N'idersin şaklayup dürcünde borcu
Görürsin her seher **bu** şubḥ-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 71*). [bu,]
391. Cihānuñ ḥırmenine urur âteş
Görürsin her gice **bu** zıll-ı memdûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 73*). [bu,]
392. Pür olur ḳubbe-i eflâke çün dūd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75*). [bu,]
393. Hemân âteş-gededür dūd-ı bî-mây
Nice demdür **bu** iki mûş-ı küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 79*). [bu,]
394. Deler baḡrın ne servî dir ne şimşâd
Bu seyrüñ kim ser-encâmî 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 83*). [bu,]
395. Bîñ adım da olursa bir ḳademdür
Bu dāruñ kim bināsı ḥār u ḥasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 85*). [bu,]
396. Ne ol ḡayrı görürdi ne anı ḡayr
Bahâne oldı Leylâ'ya **bu** âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 99*). [bu,]
397. Didi **bu** ḳışşanuñ rāvisi üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 1*). [bu,]
398. Şu yirinde ciger ḳanın içerdı
Bilüp yārānı vü ḳavmi **bu** rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [bu,]
399. Saña cānı sen ol yirinde bākî
Çü Mecnûn'a irişdi **bu** nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 23*). [bu,]
400. Ki kesdi dāmen-i gülden elin ḥār
Velî bir yüzden itdi **bu** şümārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 31*). [bu,]
401. O besdür baña ḳo cān u cihānı
Didi Zeyd iyledi **bu** müşkili ḥall (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 45*). [bu,]
402. Ki **bu** sünnet ṭapuñdan oldı evvel
O gün kim gördüñ iki naḳş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [bu,]
403. Didüm **bu** demde **bu** ḥarf-i 'azîmi
Baḳup Mecnûn **bu** ḳavl-i üstüvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 52*). [bu,]
404. Didüm **bu** demde **bu** ḥarf-i 'azîmi
Baḳup Mecnûn **bu** ḳavl-i üstüvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 53*). [bu,]
405. Gidüp ma'nāsı ḥālî ḳaldı şüret
Bu zıba ḥüllenüñ astārı ḳaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 81*). [bu,]
406. Biraz sākin olurdu odı tā ki
Öpüp ḳoçup o ḥālî **bu** vefādār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [bu,]
407. Şikāyet ḳıldı yandı şem'a şebden
Didi **bu** şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [bu,]
408. Meger ḳaṭ' itdi boynın çarḥ-ı ḥûn-rîz
Eger ḳaṭ' ıleye **bu** ḥûnî anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 21*). [bu,]
409. Devā ḳıl luṭf ile **bu** derd-i dāḡa
Müyesser iyle yā Rab vaşl-ı yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34*). [bu,]
410. Sürem anuñla bākî rüzḡarı
O gice **bu** du'âyı tā seher-gāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 37*). [bu,]
411. Bu 'aşḳum müşkin aña āşikār it
Getür serv-i ḫilāfı bî-ḫilāf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34*). [bu,]
412. Diler bir dem yüzün görmege destūr
İrişdi Leylâ'ye çün **bu** beşāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 81*). [bu,]
413. Gören **bu** ḥālî düşdi ihtiyāṭa
Nice âdem gelüp ol ictimā'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 96*). [bu,]
414. Giriftār oldılar çeng-i sibā'a
Bu heybetden o kim 'ibret alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 99*). [bu,]
415. Görendir tañlayup lâ-ḥavle ḳavli
Ki **bu** 'aşḳ-ı ḫaḳîkî bî-ḡaraždur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 119*). [bu,]

416. Anuñ-çün oldı **bu** resme mü'essir
‘Arab kavmi içinde **bu** fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 125*). [bu,]
417. Bu vahdet şüretinden oldular dūr
Tururlar birbirine karşı yok dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 150*). [bu,]
418. Didi **bu** kışsa böyle oldı âhir
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [bu,]
419. Elinde nûşı var yîñinde nîşî
Hemîşe döndüğü **bu** çarh-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 157*). [bu,]
420. Ki âhir sürmedi anı kenâre
Bu yir bitürmedi bir tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 163*). [bu,]
421. Yanar kahr ile olup hâr u hâşâk
Miyân-ı baħr-ı ğamdur **bu** cezîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 177*). [bu,]
422. Bunuñ hâki siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ nef’inüñ yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 179*). [bu,]
423. Necât isterseñ ammâ tût kenârı
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 181*). [bu,]
424. Neñ öldi kim giyersin **bu** siyâhı
Didi anuñ içün kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [bu,]
425. Senüñ derdüñle virdi cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn **bu** ‘azâyı iyledi ğuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 39*). [bu,]
426. Urursañ yara ur endâmi deñlü
Za‘îfem döymezem ben **bu** belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 53*). [bu,]
427. Baña **bu** derd ile ölmek muhaldür
Çık ey cân turma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [bu,]
428. Aña âb ile âteş içre menzil
Bu hâletde olup âvâre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 75*). [bu,]
429. O ‘ömrüm hâşlından kıldı mahrûm
Tutarken sîne **bu** ğam zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 101*). [bu,]
430. Uçar pervane gözinde hayâlün
Bu gülşenden seni ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [bu,]
431. Didi **bu** kışsa böyle oldı âhir
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 2*). [bu,]
432. Bu yol ‘azminde olurlar berâber
Cihânda her kaçar vahşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 46*). [bu,]
433. Gözüñ görmek içündür kadd-i yârı
O servisüz n’iderem **bu** buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 48*). [bu,]
434. Ki ey keklık saña kandan bu pîşe
Bu turfa kaħkaha çün irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 5*). [bu,]
435. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün haste Mecnûn **bu** cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 33*). [bu,]
436. Hôş öğretti cihâna ‘aşk-bâzı
‘İrâk ile Hicâz’a **bu** terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 129*). [bu,]
437. Belâ oldı ol iki mübtelâya
Bular bir yıl esîr olup **bu** hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [bu,]
438. Şaħalına gülerdi **bu** cihânüñ
Gice zikri öğünük ismi hû hû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 46*). [bu,]
439. Seħerde fâhte evrâdi ğü ğü
İşidüp **bu** hitâbı itmeyen cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 49*). [bu,]
440. Kıyâmet kopardı şan taraf-ı ‘Arab’dan
Bu aħterlerde Leyli meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 75*). [bu,]
441. Belâlardan dili germ ü demi serd
N’olaydı seyr idegelseñ **bu** bâĝa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 129*). [bu,]

442. Hicāb olmazdı cāna **bu** ten ü pōst
Dil-i Mecnûn ki deryā oldu kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [bu,]
443. Vişāline o māhuñ tāmî‘ oldu
Degül **bu** nükteden bî-çāre āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 29*). [bu,]
444. Geçer **bu** hāl ile leyl ü nehārı
Müsāfirler gelürler **bu** diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 36*). [bu,]
445. Çü Nevfel **bu** hitābı iyledi gūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 1*). [bu,]
446. Hemān ihmāle yüz tıtdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm **bu** hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [bu,]
447. Bu aña müşfik ol buña mülâ‘im
İl anuñ tañlar idi **bu** hisābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [bu,]
448. Çü Mecnûn sineden saçdı **bu** odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 1*). [bu,]
449. Ne hayr umar kişi āhîr zemāndan
Çü şehler ‘aciz olur **bu** zemānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 31*). [bu,]
450. Virüp emr-i Hudā’ya cān-ı şîrîn
Bu derde ugrayup bî-çāre māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 127*). [bu,]
451. Kafā döndürdügidir hālka her dem
‘Aceb yildür **bu** devr-i rüzgārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 159*). [bu,]
452. Bu yıl üzre tutar ‘ālem kararı
Togurmadı bu gerdün bir sitāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 160*). [bu,]
453. Bu yıl üzre tutar ‘ālem kararı
Togurmadı **bu** gerdün bir sitāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 161*). [bu,]
454. Çerāğ-ı ‘ālem iken döndi mūma
Bu derde mübtelā oldu çün ol māh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [bu,]
455. Güle göz şişesinden saçdı ābı
Görüp ya‘nî **bu** hālîn rikkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [bu,]
456. Hāzān irdi geçüp nevrüz-ı ‘ömrüm
Dehāne irdi çün **bu** hāste cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [bu,]
457. Diyesin hāzretine **bu** kelāmı
Ki terk itdükte Leylî cism-i hāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 94*). [bu,]
458. O süsen ‘ukdesinden gel haber al
Didi hem aña di benden **bu** pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [bu,]
459. Yazan **bu** mātem-i Leylî’yi levha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 1*). [bu,]
460. Akıtdı dîdeden kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ **bu** āb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 19*). [bu,]
461. Ki hem üftāde hem pür-tāb çün berķ
Yatup **bu** hāl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [bu,]
462. Nedür **bu** mübtelāya yine **bu** cevr
Ki yükletdün za‘ife bunca bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [bu,]
463. Nedür **bu** mübtelāya yine **bu** cevr
Ki yükletdün za‘ife bunca bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [bu,]
464. Ne hācet kāse kāse nūş ide sem
İçür kanı **bu** cānı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [bu,]
465. Kime itsün şikāyet hāste bülbül
Dîriğā seyr iderken **bu** çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 93*). [bu,]
466. Bu gönölüm bāğı gibi yakdı anı
Gülistānumda bir gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 96*). [bu,]
467. Nedür şimdi **bu** lahđ içinde hālūñ
Ne cem‘ūñ şem‘idür cemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110*). [bu,]
468. Dil-i Ferhād’tan almaz hayālin
Bu vîrāndan tapuñ devşürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 141*). [bu,]
469. Biraz sâkin olurdu odı tā ki
Öpüp kucup **bu** hāki ol vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 11*). [bu,]

470. Be-ḥaḳḳ-ı cümle ervāḥ-ı güzide
Bu miḥnetden beni āzād iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 33*). [bu,]
471. İrişdür vaşl-ı yâre şād iyle
Dehânından çıkınca **bu** du‘âsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 35*). [bu,]
472. Ne deñlü kaçsa **bu** dâma olur tuş
Bu derdün şiddetinden öldi Loḳmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 48*). [bu,]
473. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu derdün şiddetinden öldi Loḳmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 49*). [bu,]
474. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki ḥük ü ḥikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 50*). [bu,]
475. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki ḥük ü ḥikmet ile gitse **bu** derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [bu,]
476. Hemân zulmet belâsın çekdi gitdi
Ne ṭurfe derd olur **bu** miḥnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 55*). [bu,]
477. ȶılır dîv-i sepidi kehrübâ-reng
Bu key Keyḥusrev’ün ḳaddın ȶılır dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [bu,]
478. Bu miḥnetdür iden Rüstem’leri zâl
Nice ȶahḥâk’i bu zâr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 58*). [bu,]
479. Bu miḥnetdür iden Rüstem’leri zâl
Nice ȶahḥâk’i **bu** zâr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 59*). [bu,]
480. Nice Dâra’yı **bu** dâr iylemişdür
ȶoyup çâha nice Efrâsyâb’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 60*). [bu,]
481. Bu derde irse dermândan berîdür
Yidi ṭasdan geĉen zehr-i helâhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 66*). [bu,]
482. Tiz ol kim kâr-bân göçmişdür irden
Bu yidi başlu ejderhâ-yı ḥûn-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 77*). [bu,]
483. Her üstünü anuñ bir ejdehâdur
Müdevver kehrübâdandur **bu** ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 87*). [bu,]
484. Dürüş taḳvâya oldur anda zâduñ
Bu dünyâ kim işüñi gevher iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [bu,]
485. Gemürmezdi varup anuñ ḳafâsın
Bu ḥâlet üzre çünküm geĉdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [bu,]
486. Cihâna ‘ibret itmiş şüretini
Bu ḥâle muṭṭalı‘ olup biliş yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191*). [bu,]
487. Gelüp şihḥat bulurdi anda rencür
Bu ḥâle çünki ḥalḳ âgâh oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 201*). [bu,]
488. Nişâr iyles ol iki serv-i nâze
Çü Zeyd anlarda **bu** ḥoş zevḳı gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [bu,]
489. Cihânda her birinüñ n’ola nâmı
Neden ṭuş oldılar **bu** ḥoş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 63*). [bu,]
490. Bu zevḳa bunlaruñ ‘aşḳı sebebdür
Çekerlerdi bular anda cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 70*). [bu,]
491. Bu ‘âlemde sürer beyle şafâyı
Şu dil kim ol cihânda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 76*). [bu,]
492. Bu ‘âlemde olur her ğamdan āzād
Çü rüşen oldu şubḥ-ı ‘âlem-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 78*). [bu,]
493. Olur şâyeste şast-ı şehriyâra
Bu ‘aşḳ ile şaḥîḥ olur saḳâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [bu,]
494. Anuñ başında yokdur **bu** kıyâmet
Riyâ ‘aşḳın Ḥudâ ‘aşḳı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 18*). [bu,]
495. Muḥibbe şanma ḥizmet zaḥmet iyles
Var ey kâzib ko **bu** da‘vâyı zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [bu,]

496. Bu yolda yok saña ta'n u melâmet
ilâhî cümle 'aşıklar haķı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [bu,]
497. Şafâ cāmıyle şun bâķi müdāmı
Tokuз yüz bişde **bu** nazm-ı cevâķir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 47*). [bu,]

bu: "Bu" işaret zamiri.

1. Bu anuñ şöhetinden mest ü hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şâd u ħandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [bu,]
2. Ki nice oldu ħâl-i Leylî Mecnûn
Fırâķ idi olaruñ **bunda** ħâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 13*). [bunda, -(n)da]
3. Bu anuñ şöhetinden mest ü hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şâd u ħandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [bu,]
4. Bu anuñ ķānî' olmış şöhetine
Bunuñ ol 'aşık olmış sûretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 187*). [bu,]
5. Bulardan ğayrı ders ü ilme meşġul
Bularun dilleri şevk ile meşġul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 190*). [bularun, -lar, -uñ]
6. Oķurlar ğayrılar 'ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevk ile şaġabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 192*). [bularuñ, -lar, -uñ]
7. Oķurlar ğayrılar levĥ-i seyyâre
Bularuñ ġamzeden baġrı se-pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 194*). [bularuñ, -lar, -uñ]
8. Oķurlar ğayrılar esmâ vü ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk u derd ü aĥvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [bularuñ, -lar, -uñ]
9. Bu anuñ ķānî' olmış şöhetine
Bunuñ ol 'aşık olmış sûretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 188*). [bunuñ, -nuñ]
10. Olaruñ fikri ġavġâ-yı elif lâm
Bunuñ sevdâsı ġisû-yı dil-ārâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 200*). [bunuñ, -nuñ]
11. İşidüp **bunu** ol serv-i temâyül
İdüp 'irfânî yüzinden tecâhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 107*). [bunu, -nu]
12. Baña itmeñ **bunuñ** gibi laţife
Baña böyle laţife ne vazîfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 3*). [bunuñ, -nuñ]
13. ġam-ı fırķat **bu** ise kim benüm var
Fırâķa düşmesün kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 41*). [bu,]
14. Meh-i nev artururdu her cününü
'Acebdür fırķati arturdu **bunu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 64*). [bunu, -nı]
15. Didi Mecnûn kayurma ġam degüldür
Ki **bu** rāhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [bu,]
16. Bu gelmekden bize dek noldu ĥacet
Aña sa'y idelüm olduķça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [bu,]
17. Kusûrum ġörüp itme luţfi taķşir
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'ĥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [bu,]
18. Kōkub gül gibi sürdi pâyine rû
Ki ĥāk-i kūy-ı dil-berden gelür **bü** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 122*). [bü,]
19. Didi ger **bunda** olsa şemme-i ĥuş
Seg-i bed-büya olmazdı hem-āġuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 143*). [bunda, -(n)da]
20. Yüri var iyle bu fikri ferāmûş
Bunu böyle didi vü oldu ĥāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 156*). [bunu, -nı]
21. Bu divâne bizüm divāna sıġmaz
Bunuñ aĥvâlî ad u şana sıġmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 146*). [bunuñ, -nuñ]
22. Bunuñ tütisine oldur 'alāme
Ki kuşlar kondurur şāĥ-ı kelāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 185*). [bunuñ, -nuñ]

23. Bunuñ keklikleri kim an ierler
aribe ahaha nzın aarlar (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 187*). [*bunuñ, -nuñ*]
24. Didi ol asten **budur** cevb
O Mecnn' bulu itme diriq (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 24, Mısra 36*). [*budur, -dur*]
25. Aa şerbet vireyin b- tiqi
Bun bir 'miri nkim iitdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 24, Mısra 39*). [*bun, -n*]
26. Nine gz yaıdır derd-mende
Budur avfum ki ande azum aa (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [*budur, -dur*]
27. Seerden yolların gözlerdi t şm
Murdi **bu** ki Mecnn' göreydi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 29, Mısra 53*). [*bu,]*
28. İde sünbüller ile riş-andi
ala didüm degüldi **bu** murdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 89*). [*bu,]*
29. Ne seyr-i serv  ne şimşd u şdi
Murdi **bu** ki bulup bir penh (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [*bu,]*
30. Yolında yil gibi oldu şitbn
Budur yil gibi yilmekden murdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 31, Mısra 23*). [*budur, -dur*]
31. Zih kuvvetlü dest  utlu himmet
Budur avfum ki dya uyasın (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 33, Mısra 105*). [*budur, -dur*]
32. atup tedbir iderler balarını
Budur tedbir atup tr-i azy (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 77*). [*budur, -dur*]
33. Baa aş **budur** andan kesildüm
Gelürdi dst geh geh selm (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 38, Mısra 24*). [*budur, -dur*]
34. An zlm ile alman ben bilürsin
Meşeldür **bu** meşel gl gibi şolmaz (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [*bu,]*
35. Nola sen de geerse knelerden
İşidüp **bun** Nevfel şefat itdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 69*). [*bun, -n*]
36. Cef v gadr ile a'n ola baa
Hemn **budur** bu işde fikr-i kbil (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 40, Mısra 11*). [*budur, -dur*]
37. atumda **bu** sz olurd mabl
İki ay şayd- dmumdur hemn **bu** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 41, Mısra 53*). [*bu,]*
38. o bu cn ile bu miskin şikr
Bunuñ boynına aner ne revdur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 41, Mısra 35*). [*bunuñ, -nuñ*]
39. Yabna gitmez amm ryegn
Hemn vech-i ma'şum **budur** ey yr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 43, Mısra 39*). [*budur, -dur*]
40. Şaf sürsün bir iki gün çemende
Bu gice **bun** bulmazsa ri (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 43, Mısra 27*). [*bun, -n*]
41. Ne şl yasa yağmur yirine dr
Bu atdukça suan trini kst (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 45, Mısra 71*). [*bu,]*
42. aup andan muatab itdi periz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup z (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 45, Mısra 75*). [*bu,]*
43. Gezüp cerr iderem ilden **bua** zd
Gezüp bu ile ile cümle avmi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 47, Mısra 26*). [*bua, -, -a*]
44. a ecru vire Allah 'liyullah
Didi **bu** atıldı nitekim tr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 47, Mısra 111*). [*bu, -n*]
45. Bu kim mln virüp ala 'ars
Oud n bu efsm ol g (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [*bu,]*
46. Şavuldu 'ibet elamdlillah
Bun Leyl işitdi n pederden (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 48, Mısra 21*). [*bun, -n*]
47. Tönuma sr **bun** eşmme sürme
Ki baa yarsuz mtem gerekdür (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 48, Mısra 152*). [*bun, -n*]
48. Ki pervne olupdur ayr şem'e
Bu da anu gibi olmadı ser-keş (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 49, Mısra 41*). [*bu,]*

49. Beni ‘afv iyle kim luṭf ehlin sen
Saña gerçek haber **budur** ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [budur, -dur]
50. Bu nûr içredür anuñ yiri zûlmet
Tenûñ ol resme nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [bu,]
51. Vara ağyâra ‘âşık kıla nâçâr
Baña kalmadı **bundan** özge hîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 133*). [bundan, -(n)dan]
52. Budur ḥavfım işi de nâşî âvâz
Senûñ-çün iylesem zârî vü feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 70*). [budur, -dur]
53. Meger kim zehr-i ḳahruñdan kaçarlar
Diyüp **bunı** şu resme itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 47*). [bunı, -nı]
54. Bulup ide anı ḳâ’im-maḳâmı
Budur ḥavfı ki öle nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 27*). [budur, -dur]
55. Velikin ḥaḳ **budur** Ḥaḳḳ’a ‘ayândur
Yâḳın oldı cihândan irtihâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 154*). [budur, -dur]
56. Budur ḳorḳum cihânı yaḳa düdı
Vücüdüm çün ḥarâba mâ’ıl oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 42*). [budur, -dur]
57. Uşanmazsın sen andan **bu** ‘aceb ṭavr
Ger aşlun tâzî ise ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72*). [bu,]
58. Velî hiç bilmedüm ḳadrûñ ben aḥmak
Bu eksüklük suçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [bu,]
59. Ḥelâl itmezseñ anı ḥâlûme vây
Benüm ḳorḳum **bu** yarın ṭuta ḳâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85*). [bu,]
60. Tırâş itdi refîḳı kendü ḳaldı
Didi anı gören kim **bu** ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [bu,]
61. Serine mağz-ı ‘aşḳuñ pöst olmaḳ
Didi **bunı** vü geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 25*). [bunı, -nı]
62. Ḳılına degmemişler **bu** ‘aceb sır
Civân ḥaḳḳın bilüp segbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 42*). [bu,]
63. ‘Aceb mi ḳâfiye olsa aña seg
Budur seg ḳışşasından ḳasd-ı râvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 67*). [budur, -dur]
64. Daḥî müşkil **budur** bî-ḡam-güsârem
Ne çârem var ne şabrum ne mecâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 106*). [budur, -dur]
65. İlet luṭf it o ‘aşḳ âvâresine
Didi **bunı** vü itdi ‘azm-ı ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 155*). [bunı, -nı]
66. Virürem ḳazıyup şamḡ-ı dıraḥtı
Budur loḳma baña yâhûd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [budur, -dur]
67. Od ocaḳ yok ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zâhiddür **bu** meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 9*). [bu,]
68. Bu yazıdır degüldür ‘aşḳ-bâzî
Uzatmadın ecel cellâdı desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 60*). [bu,]
69. Ki **budur** günde bir kez cismüme ḳût
Didi ḥâcib ḡurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [budur, -dur]
70. Bunı sen ot şanursın ḡül-şekerdür
Eger ṭoysañ bunuñ sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 26*). [bunı, -nı]
71. Kerem ḳıl sen daḥî geç bu hevesden
Bunı böyle diyüp düşdi ayaḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 97*). [bunı, -nı]
72. Bunı sen ot şanursın ḡül-şekerdür
Eger ṭoysañ **bunuñ** sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 27*). [bunuñ, -nuñ]
73. Mükellef olmayan olmaz ḡünah-kâr
Bunun gibi belâ vü ‘aşḳ u zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87*). [bunun, -nuñ]
74. Ki beñzer **bu** nesîm-i zûlf-i yâra
Benüm cânım fedâ olsun **bu** büya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 146*). [bu,]

75. Yakın gelmez **budur** ‘ayyāra ‘ādet
Yakın olmadığı cismüme cānān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 18*). [*budur, -dur*]
76. Dilerem ol şanemden iyle rûzî
Didi **bunı** vü tütüdü rāh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 73*). [*bunı, -nı*]
77. Ki **buña** tu‘me serçedür aña kâz
Dükendi şofrada çünkim nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 208*). [*buña, -ñ, -a*]
78. Ri‘āyetler kılup sultānı gibi
Bu aña ol buña mā‘şûk u ‘āşîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [*bu,]*
79. Olur ‘aşkuñ şafāsı bî-‘ināyet
Mücerrebdür **bu** kim ‘aşk olsa şādîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [*bu,]*
80. Kızın da virmedi aña ucuz hem
Budur ‘ādet ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 57*). [*budur, -dur*]
81. Kaçan zencirden **bunda** delüdü
Tüt elde halka-i zenciri zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 156*). [*bunda, -(n)da*]
82. Yolarken hâşret-i yâr ile müyî
‘Arabda âdet idi **bu** ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 95*). [*bu,]*
83. Sîbā‘ u vahş olursa tañ mı rāmı
Degüldür **bu** hevâ-yı nefis-i fâcir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 123*). [*bu,]*
84. Ya iki şehd eriyüp oldu bir âb
Bular bir cān idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [*bular, -lar*]
85. Didi giysün **bunı** ol serv-i zîbā
Semenden gönlek aq gülden ‘imāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 42*). [*bunı, -nı*]
86. Bunı şanmañ ki şehvānî marâzdur
O kim tañşil ide ‘aşk-ı tamāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 120*). [*bunı, -nı*]
87. Gözi yaşı gibi saçdı gül-âbı
Biraz vakt oldılar **bunlar** gidüp hūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 105*). [*bunlar, -n, -lar*]
88. Yazardı Zeyd anı turup kafāda
Ne dürr kim **bu** iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [*bu,]*
89. Nice rāhat ola faqr ehli **bunda**
Dilerseñ olasın bu demde rāhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 32*). [*bunda, -(n)da*]
90. Olur ol ‘ākîl iken adı mecnûn
Didi **bunı** vü ağladı o miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [*bunı, -nı*]
91. Bunun hâki siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ nef’inüñ yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 178*). [*bunuñ, -nuñ*]
92. Riyâz-ı cennet-i me’vâ yiridür
Didi **bunı** vü kodı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 155*). [*bunı, -nı*]
93. Getürüp Leylî katında kodular
Bunı hûş gördiler halk ittifākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 195*). [*bunı, -nı*]
94. Kılurdı nāle vü efğān u zārî
Şu dürrler kim **bular** nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 5*). [*bular, -lar*]
95. Mürîd iyle yoluñda mārîd itme
Budur senden ümidüm yâ ilāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 47*). [*budur, -dur*]

bu: Bu kişi. II Mecnun.

1. Düşüp ikisi de şevk ile vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 20*). [*bu,]*
2. Bu anı gördi beñzi lāle oldı
Bunı ol gördi hālî nāle oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 21*). [*bu,]*
3. Buña andan nihāyetsüz mevānî‘
Bu andan dem-be-dem bir būya kâni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 46*). [*bu,]*

4. Düşüp ikisi de şevk ile vecde
Bu aña ol **buña** iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 20*). [buña, -ña]
5. Buña andan nihâyetsüz mevânî‘
Bu andan dem-be-dem bir bûya kânî‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 45*). [buña, -ña]
6. Bu anı gördi beñzi lâle oldı
Bunı ol gördi hâli nâle oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 22*). [bunı, -nı]
7. Bu rüsvây u melâmet olmak ister
O lahzâ kim du‘â tîri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118*). [bu,]
8. İder Hâk’ dan **bu** yâ y olmağı der-h’ âst
Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 120*). [bu,]
9. ‘Aceb ‘aşka düşürdi ol civânı
Düşüp **bu** her iyü yavuz zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 5*). [bu,]
10. Vay aña kim yiledür i‘timâdı
Buña yil bû getirse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31*). [buña, -ña]
11. Didiler her ne ise vaşf-ı hâlin
Ki bir duhter **bunı** dîvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 23*). [bunı, -nı]
12. Bu aldı bir kaç âhû ol da hürde
Geçüp dünyâdan ucuz satsa bîzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [bu,]
13. İdüp âhûları hırşından âzâd
O kaçdı ya‘ni geçdi **buña** hürde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [buña, -ña]
14. Ser-âgâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55*). [bu,]
15. Bu rakş idüp döner dönmez tutar baş
Cefâ vü cevri düşmen çekdi vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 56*). [bu,]
16. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 40*). [buña, -ña]
17. Benüm boynumadur **bunun** vebâli
Anuñ rîzâsı bildi kendüye farz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 64*). [bunun, -nun]
18. Bu anı ol bunı itdi der-âgûş
Buluşup iki müştâk iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 74*). [bu,]
19. Bu anı ol **bunı** itdi der-âgûş
Buluşup iki müştâk iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 74*). [bunı, -nı]
20. Tırâş olup ol şüret **bu** kıla bir
Didi **bu** ‘aşk işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14*). [bu,]
21. Dil-i âhûya kullâb-ı maḥabbet
Yürise **bu** emîrâne mükellef (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 41*). [bu,]
22. Üşüp yırtarlar idi şanki cellâd
Bu da‘vet etse görüp âşinâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 55*). [bu,]
23. Bu aña müşfik ol buña mülâ‘im
İl anuñ tañlar idi bu hisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [bu,]
24. Bu aña müşfik ol **buña** mülâ‘im
İl anuñ tañlar idi bu hisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [buña, -ña]
25. Bu bir loḡma yimedi hep yidi vaḡş
Selîm aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [bu,]
26. Yimek içmek ḡamından iyledi pāk
Çü gördi ol civân kim **bu** ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [bu,]
27. Yanınca leşker idinmiş sibâ‘ı
Bu ol demden ki kûh-ı Necd’e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 65*). [bu,]
28. Uluşurlar olar **bu** itse cûşı
Düşüp dîvânelik dilkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 70*). [bu,]
29. Varup âḡir mezâr-ı yâre gitdi
İraḡdan görüp ol ḡâki **bu** mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77*). [bu,]

bu: Bu. II Leyla.

1. Bunuñ da cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'ün nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 92*). [bunuñ, -nuñ]
2. Mecnûn oldu olur **bu** dañi mest
Ve ger şabrum kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 174*). [bu,]
3. O elden gitdi gider **bu** da elden
Yidi Leylî için ğam ğuşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 176*). [bu,]
4. Didi **bunuñ** vişâli baña lâyiķ
Eger Mecnûn'a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 6*). [bunuñ, -nuñ]
5. Bu gendüyi döğüp başın yoldı
Ne beñ kim kınsa yüzi ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 156*). [bu,]
6. Haṭâ diyü **bu** kaşın çin iderdi
Şaçı boynına oldu mâr-ı Ḍaḥḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 160*). [bu,]

bu: Bu. II İbnüsselam.

1. Bu erden incinür yok **buña** meyli
Perişân oldu gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [buña, -ña]

bu: Bu kişi. II Zeyd. (Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.).

1. Yoğ idi ḥarca ancak genc ü mālî
Bu derviş idi 'emmüsi tûvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 53*). [bu,]
2. Ara yirde uçardı şan ḥamāme
Virürdi anlara şevķi **bu** gūyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 107*). [bu,]
3. Ri'āyetler kırup sultânî gibi
Bu aña ol **buña** mā'şûķ u 'āşîķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [buña, -ña]

bu dem: Bu zaman.

1. Baña olmadılar **bu dem** havāle
Uş on yıldur ki sana kılluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 56*). [bu dem,]
2. Kığırdı ḥalvetine ya'nî Zeyd'i
Ki **bu dem** dem degüldür intizāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 27*). [bu dem,]
3. Nice rāḥat ola faķr ehli bunda
Dilerseñ olasın bu demde rāḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 33*). [bu dem, -de]
4. Didüm bu demde bu ḥarf-i 'azîmi
Baķup Mecnûn bu ḳavl-i üstüvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 52*). [bu dem, -de]
5. Tehî diller niye şaķlarlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 27*). [bu dem,]
6. Ki bîzār olmışam ben cān u tenden
Kesil ey ser ki **bu dem** derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59*). [bu dem,]

bu dem: Şimdi.

1. Demidür ola **bu dem** gamdan āzād
Zemān-ı hurrem ü faşl-ı bahārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 24*). [*bu dem,]*
2. Eger ötmez isen bu demde birkaç
Başuñ tığ olsun bāl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 18*). [*bu dem, -de]*
3. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün ey şubḥ-dem hurrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*bu dem,]*
4. Cihānuñ bāğı pür-berk ü nevādur
Bu dem Hızra dönüp ḥāḍra-yı bustān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 53*). [*bu dem,]*
5. Leb-i cām u leb-i cūy u leb-i yār
Bu dem her gonce-i dil-teng ü pür-ḥün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 75*). [*bu dem,]*

bu deñlü: *Bu kadar çok, bu şekilde.*

1. Ğamuñdan ağılaram olur behāne
Bu deñlü miñnet ile ey cefā-kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 77*). [*bu deñlü,]*
2. Geçer sana ğam ile māl u sāli
Bu deñlü kim belālarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 93*). [*bu deñlü,]*
3. Sipas it Ḥamdī **bu deñlü** nizāma
Ḳo mecnûnlar yisün il ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 94*). [*bu deñlü,]*
4. Kemāl u fażl u ‘irfān mecma‘ıdur
Bu deñlü fażl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 113*). [*bu deñlü,]*
5. Aramuzda bu deñlüdür hemān fark
Ki anuñ sūzı ocağı beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 54*). [*bu deñlü, -dür]*

bu dürr: *Budur.*

1. Yakīnüm **bu dürr** mevte yakīnem
Bu derd ile ölicecek pīr-i fānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 78*). [*bu dürr,]*
2. Ḳabūl iyle sehl iş gibi tūtma
Dileğüm **bu durur** ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 75*). [*bu durur,]*

bu gice: *Bu gece.*

1. Şafā sürsün bir iki gün çemende
Bu gice bunı bulmazsa öğüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 27*). [*bu gice,]*

bu gün: *Bugün.*

1. Bu gün ‘ömrüñ bahārı müddetidir
Kemāle şarf it anı fırsatıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 31*). [*bu gün,]*
2. Bu gün fermānuñuñ oldı muṭī‘i
Velī bu şerbeti Mecnûn’a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 94*). [*bu gün,]*
3. Bu gün uş oldum ol cürmüñ esiri
El uzatdumsa dün urmağa nīze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 70*). [*bu gün,]*
4. Bu gün boyun uzatdum tığ-ı tīze
Eger dün cān alup dökdüm ise ḳan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 72*). [*bu gün,]*
5. Bu gün uş cān virürem virmege cān
Elümle dün günāh itdümse yāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 74*). [*bu gün,]*

6. Bu gün uş geldüm ayağumla dāra
Eger dün çekdüm ise gayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 76*). [bu gün,]
7. Sözi dilde hadeng-i tîre dönmiş
Ki **bu gün** ol delüye nakş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [bu gün,]
8. Kıo anı kim olasın ğamdan āzād
Bu gün saña bitüren ğuşsa hārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 237*). [bu gün,]
9. İrüp gördüm **bu gün** sen dil-firūzı
Eger olursa takdîrün vifākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 48*). [bu gün,]
10. Ki ey puşt u penāh olan zebūne
Bu gün levh-ı peyāmuñ pür-şafādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 35*). [bu gün,]
11. Hevā-yı ‘aşkuñ ile virdi cānı
Bu gün kim öldi hāk oldı nıķābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 103*). [bu gün,]
12. Haşr u neşrūñ ‘arşasın yarın pür-āteş iyleyem
Ger **bu gün** gitmezse sînemden bu te’sîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [bu gün,]
13. Bu gün nālemle tıldı heft kışver
Cezāsın iyler iseñ her günāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 78*). [bu gün,]

bu gün: *Şimdi, şu zaman.*

1. Hevā ile geçerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkānı ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 121*). [bu gün,]
2. Bilimezdüm **bu gün** dün yidüğüm hem
Bilürem sen pedersin ben ğulāmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 30*). [bu gün,]
3. Tıpuñ çün bendeden olmaya rāzı
Bu gün bağrum pāresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [bu gün,]

bu kere: *Bu kez, bu defa.*

1. Öldüriser **bu kere** beni ğālibā firāk
Her yaña āhum odları oķ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 6*). [bu kere,]
2. Öldürse **bu kerre** meni ğālibā firāk
Her yaña āhum odları oķ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [bu kerre,]

bu kez: *Bu defa.*

1. Yigitlik var idi ma‘zūr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldı saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17*). [bu kez,]
2. Yetim oldı **bu kez** ol dürr-i meknūn
Yetim oldı esîr-i zülf-i dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 36*). [bu kez,]

bu meselli: *Bu gibi, buna benzer.*

1. Bu meşelli yola gitme hayā it
Otur āzāde-i ğam ol şafā it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 13*). [bu meşelli,]

bu midur: *Bir anlamda şaşkınlık, bir hayal kırıklığı ya da anlamamışlık ifadesi olarak kullanılır.*

1. Açılmaz çün elünden genç bābı
Bu mıdur sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 21*). [bu mıdur,]
2. Bu mıdur atduğıñ himmet kemendi
Bu resme mi olur ā'dā ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 22*). [bu mıdur,]

bu resme: Bu şekilde, böylece.

1. Bu resme kim hitāb iylendi yāre
İderdi sinesini pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 45*). [bu resme,]
2. Bu resme zār olup āvāre Mecnûn
Yürürdi bī-kes ü bī-çāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 1*). [bu resme,]
3. Çü **bu resme** bahāne oldu bisyār
Raķīb ol hīleden oldu haber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 57*). [bu resme,]
4. Peder Mecnûn'ı çün **bu resme** gördi
Hemān yırtup yaķasın na'ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 35*). [bu resme,]
5. Düzüp āh-ı seher-gāhı nevāya
Hitāb iylendi **bu resme** şabāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 32*). [bu resme,]
6. Tırup Mecnûn yirinden mest ü medhūş
Bu resme nevha iylendi kılup cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 12*). [bu resme,]
7. 'Acebdür kim aña ol merd-i 'āşık
Bu resme görinürdi nā-muvāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 158*). [bu resme,]
8. Bu resme şi'r okuyup ağlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 1*). [bu resme,]
9. Nice bir yürüyem şüride şeydā
Bu resme nāle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 109*). [bu resme,]
10. Bu ğam-gin gönlümi şād iylemezsin
Bu resme kim za'if ü pirānunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 77*). [bu resme,]
11. Getüren şuyı od ile giderdi
Bu resme arada odlu haberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 121*). [bu resme,]
12. Bu mıdur atduğıñ himmet kemendi
Bu resme mi olur ā'dā ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 23*). [bu resme,]
13. Gerekmez virse bŷy-i nev-bahārı
Bu resme nice biñ bir 'arż-ı hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 81*). [bu resme,]
14. Biri Leylî biri Gün birisi Ay
Bu resme yārdan Mecnûn-ı bī-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 129*). [bu resme,]
15. Irāk düşmek kıatı düşvār u müşkil
Ne müşkildür **bu resme** sevgülü yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 131*). [bu resme,]
16. Şokarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp luţf ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 99*). [bu resme,]
17. 'Arab hālîn **bu resme** iyledi yād
Ki Mecnûn'ın atası pīr-i miskīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 2*). [bu resme,]
18. Yoğ idi bende hiç ümmīd-vārī
Bu resme kıldı Mecnûn āh u sŷzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93*). [bu resme,]
19. Kemāl-i 'aql ile 'irfān viren ol
Şeker ezmiş **bu resme** sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 177*). [bu resme,]
20. Söze **bu resme** dizdi dürr ü gevher
Didi ba'zî ruvāt-ı hāl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [bu resme,]
21. Bu resme iyledi pend ü naşihat
Velî Mecnûn ki rind-i 'ālem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 126*). [bu resme,]
22. Varam toprağa bu toprak maħalden
Bu resme nice dürc-i hikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 185*). [bu resme,]

23. atı müşkil olur şaklasın Allah
Felek aa **bu resme** ahr iderdi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 74, Mısra 37*). [*bu resme,*]
24. Şoruşurlar idi **bu resme** hali (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 75, Mısra 22*). [*bu resme,*]
25. Vuuşile gehi vre oldu
Dşp bir nie gn **bu resme** hale (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*bu resme,*]
26. Anu-n oldu **bu resme** m'essir
'Arab kavmi içinde bu fesne (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 78, Mısra 124*). [*bu resme,*]
27. Bu resme aldılar bir gice bir gün
iki sye gibi n ol iki nr (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 78, Mısra 148*). [*bu resme,*]
28. Olur dendn gibi ağzında zhir
Bu resme germ iken bd- haznı (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 41*). [*bu resme,*]
29. Bu resme itdi ol mtemde neva
Ki n Zeyd-i vef-dr oldu gh (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 82, Mısra 2*). [*bu resme,*]
30. Vuuş ile gehi vre oldu
Düşüp bir nice gün **bu resme** hale (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*bu resme,*]

bu taraf: *Bu taraf.*

1. Grh- Leyli'ye nuşret dilerdi
Du'ya bu arafda baş açardı (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 111*). [*bu araf, -da*]

bu vech ile: *Bunun gibi, böyle.*

1. Bu vech ile beyn iler rivyet
Ki ol hi bist u seng bliş (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 23, Mısra 2*). [*bu vech ile,*]

buca: *Bucak, kşe, yer.*

1. Benüm nlem **bucaı** a'r- zindn
Alup bira güher gşından ol mest (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 68, Mısra 56*). [*bucaı, -ı*]

bucak: *Kşe, zaviye, kenar.*

1. Vel şabr iylemekde yimedi am
Bucada perde aşıp Leyli aye (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 179*). [*bucada, -da*]

bu'd- mekn: *Mekan uzaklığı.*

1. Hil olamaz **bu'd- mekn** r'yet-i cne (*Leyl v Mecnn, Gazel 7, Mısra 10*). [*bu'd- mekn,*]

bu'd- şret: *Yüze uzaklık. II Sevgilinin yüzüne uzaklık.*

1. Ira olduça te'siri avdr
Ziyde olduınca **bu'd- şret** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 64, Mısra 45*). [*bu'd- şret,*]

bügü: Büyü.

1. Zihî Fârûk kim fark iylemişdür
Nice zen var ise işi **bügüdüdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 67*). [*bügüdüdür, -dür*]

buhâr: Buhar, buğu.

1. Buḥârî iyledi ya'ni biḥâre
Añduḳça derûnın derd-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 6*). [*buḥârî, -î*]
2. Çıka her yara yirinden **buhârî**
Hurûc itdi ḳabâ vü pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 8*). [*buḥârî, -î*]
3. Bulut olup göge ağdı **buḥârî**
Buḥâr-ı ḥûn içinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 178*). [*buḥârî, -î*]
4. Kimi 'Anter kimisi 'Amr u Ma'dî
Buḥaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 183*). [*buḥaruñ, -uñ*]
5. Niğâr endîşesi pîşinde pîşe
Çıkup ol şîşenüñ geh geh **buḥârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 83*). [*buḥârî, -î*]
6. Buḥârından dimâğuñ ḥuşk olup leb
Bulup bir nabz-ı ḳârûre-şinâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 44*). [*buḥârından, -î, -n, -dan*]

buḥâr-ı ḥûn: Kan buharı.

1. Bulut olup göge ağdı buḥârî
Buḥâr-ı ḥûn içinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 179*). [*buḥâr-ı ḥûn,]*

buḥtî: İki hörgüçlü deve.

1. Ḳaṭâr ile deve çulları dibâ
Çekildi tâzî vü **buḥtî** ṭonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 81*). [*buḥtî,]*

buḥûr-ı 'itr: Güzel koku tütsüsü.

1. Buḥûr-ı 'itrımı bûy-ı ciger kıl
Kefen kıl zül-fî yârûñ dâmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 80*). [*buḥûr-ı 'itr, -um, -î*]

bûk: Eğmek.

1. 'Uṭârid ehl-i defter kâtib olmış
Bûker zerrîn-ter çarḥ ile Hürşîd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 31*). [*bûker, -er*]

buk'a: Ağlama, girye, nale.

1. Okuyup yakdı âhı **buk'asını**
Çü ma'lûm oldu aña ḥâl-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 90*). [*buk'asını, -sı, -nı*]

bükül: Eğilmek, eğrilmek.

1. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdık
Bükülmiş ipi yine penbe itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 195*). [*bükülmiş, -miş*]

bul: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak II ermek, elde etmek, ulaşmak.

1. Kevser sözüñ ile **buldı** lezzet
Cennet yüziñ ile oldu hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [*buldı, -dı*]
2. Bâb-ı keremüñi **buldı** meftûh
Her kim ola ümmetüñe munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 37*). [*buldı, -dı*]
3. İçüp vahdet şarâbın **buldı** sekri
‘Urûcî harf-ı haţţ çekdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 66*). [*buldı, -dı*]
4. Şadefler iyleyüp nîsân ile pür
Deñizler harc iderdi **bulmağa** dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 16*). [*bulmağa, -ma, -ğa*]
5. Saña anuñ-çün itdüm ârzüyı
Bulam hâk-i ‘Arab’da âb-ı rüyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 6*). [*bulam, -a, -m*]
6. Benüm gibi çü yârın olasın pîr
Geçer fırsat **bulınmaz** aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 34*). [*bulınmaz, -ı, -n, -maz*]
7. Ne duhterler **bulınur** bu ‘Arab’da
Çamu ‘âlî nesebde hem hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 87*). [*bulınur, -ı, -n, -ur*]
8. Anuñ gibi firâz kızlar **bulınur**
Kimi dilersen istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 97*). [*bulınur, -ı, -n, -ur*]
9. Bulunca tâ ki bir ‘âlî-nijâdı
İdelüm anı saña nâm-zâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 95*). [*bulunca, -unca*]
10. Çü gönülüm yitdi anı **bulmazam** ben
Bulup nice çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17*). [*bulmazam, -maz, -am*]
11. Çü gönülüm yitdi anı bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 18*). [*bulup, -up*]
12. Bulursa **bulur** andan ol necâtı
Ola kim himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 34*). [*bulur, -ur*]
13. Bulursa bulur andan ol necâtı
Ola kim himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 34*). [*bulursa, -ur, -sa*]
14. Didi ol hastenüñ budur cevâbı
O Mecnûn’ı **buluñ** itmeñ dirîğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 37*). [*buluñ, -uñ*]
15. Bulurdı her kişi her dem murâdı
Kim ister kim ide gendüyı dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 36*). [*bulurdı, -ur, -dı*]
16. Bulanlar okıyup düşerdi vecde
Virürdi irişüp Mecnûn’a anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 116*). [*bulanlar, -an, -lar*]
17. Güli bî-ğaşr u hadd bustâñı maşşûr
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 103*). [*bulınmaz, -ın, -maz*]
18. Çü hem-ser **bulmadı** nâz iyledi hûş
Çü süsen bî-vefâ gördi cihâñı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 36*). [*bulmadı, -ma, -dı*]
19. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdı
Murâdı bu ki **bulup** bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [*bulup, -up*]
20. Dikenden güllere çok çok şikâyet
Bulup şâyed nesîm-i gülsitâñı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 95*). [*bulup, -up*]
21. Virem anı bulup bir aña lâyıķ
Şusuzlıķdan ölen hem **bula** âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 29*). [*bula, -a*]

22. Dökerdi döst kanın **bulsa** kanda
Kemân şunsa eger bir dest-gîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 120*). [*bulsa, -sa*]
23. Düşerdi dest ü pādan zār u hāste
Eger nuşret **bulursa** cānib-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 131*). [*bulursa, -ur, -sa*]
24. Miyāncı **buldı** şulh araya düşdi
Kaçan ire fesāda tiğ-bāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 18*). [*buldı, -dı*]
25. O **bulsa** nīzesin ururdi bize
Degül ef’ālī anuñ ‘ākılāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 156*). [*bulsa, -sa*]
26. İdüp ağladı **bulduḡca** mecālī
Kesüp ol gāv-ı deştīnūñ ṭzaḡın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 82*). [*bulduḡca, -duḡca*]
27. Şafā sürsün bir iki gün çemende
Bu gice bunı **bulmazsa** öḡürī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 27*). [*bulmazsa, -maz, -sa*]
28. Oturdi sāyeye **bulup** dıraḡtı
Ḳoyu ḡölge dıraḡt-ı sebz ü ‘ālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 12*). [*bulup, -up*]
29. Bulup maḡşūdumı anı yitürdüm
İrişsün Nevfel’e Ḥaḡ’dan murādī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 14*). [*bulup, -up*]
30. Pes oldı ḡāşid u maḡşūda meşḡül
Bulup bir dilde cādū sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 89*). [*bulup, -up*]
31. Yüzüm levḡı **bulur** anuñla şūret
Senüñle de ane yok şimdi kārūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 196*). [*bulur, -ur*]
32. Ṭurup ‘azm iylediler Necd’e yārān
Ararken **buldılar** anı pūr-endūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 27*). [*buldılar, -dı, -lar*]
33. Neye irdün ne **buldun** ne dilersin
Ne bitürdün yilüp ṭaḡda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [*buldun, -duñ*]
34. Bulup ide anı ḡā’im-maḡāmı
Budur ḡavfı ki öle nā-ḡehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 26*). [*bulup, -up*]
35. Odum cūş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem ki **buldum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [*buldum, -du, -m*]
36. Ki nūruñla ırāḡdan pūr-zīyāyem
Eger bir çāre **bulsam** ben giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 211*). [*bulsam, -sa, -m*]
37. Ki cānun **bula** bī-endāze aşşı
Şınuḡ olsa ḡöñül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 50*). [*bula, -a*]
38. Aradı **buldı** anı iyleyüp ḡeşt
Yatur bir kūh içinde zār u hāste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 16*). [*buldı, -dı*]
39. Ṭuz etmek **bulsam** anlara virürem
Yimeḡ ḡırşından oldı çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 62*). [*bulsam, -sa, -m*]
40. Bulınmadı ne nāmı ne nişānı
Anı **buldı** ol āḡir iyleyüp ḡeşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 79*). [*buldı, -dı*]
41. Ki ölmedin **bulam** tā ‘ömr-i bākī
Ḥuceste fāldur bezmünde şāḡbā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 58*). [*bulam, -am*]
42. Bulam her cūr’ada biñ biñ fütūḡı
İlāhī baña bu devletlū rūzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 70*). [*bulam, -a, -m*]
43. Aradı seyr idüp ḡeh kūh u ḡeh seng
Bir arada anı **buldı** yalıncaḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 25*). [*buldı, -dı*]
44. Odur bildi nişānından **bulıncaḡ**
Var eṭrāfında vaḡşī cinsi bir cevḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 26*). [*bulıncaḡ, -ın, -caḡ*]
45. Eger süst ola virür hem melālet
Ḡüher **bulsañ** yabānda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 195*). [*bulsañ, -sañ*]
46. Meger Mecnûn’a müştāḡ oldı ḡaylī
Aradı **buldı** Mecnûn’ı fütāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 37*). [*buldı, -dı*]
47. Anuñla yanışurdi **bulsa** ḡālī
Biri nāy olup efḡānda biri çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 82*). [*bulsa, -sa*]

48. Buḥārından dimāḡuñ ḥuşk olup leb
Bulup bir nabz-ı kārûre-şināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 45*). [bulup, -up]
49. Gelüp şîḥḥat **bulurdu** anda rencûr
 Bu ḥâle çünki ḥalk āḡâh oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 200*). [bulurdu, -ur, -dı]
50. Anuñ hıfzı kamu haẓm iylemişdür
 O dürden gûş-ı cân **bulsa** taḡardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 7*). [bulsa, -sa]

bul-: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak II ermek, elde etmek, ulaşmak.

1. Vakt ola **bula** vaşl gibi intihâ firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [bula, -a]
2. Vakt ola **bula** vaşl gibi intihâ firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10*). [bula, -a]
3. Ki cân maḥlaş **bula** ḡavḡâ-yı bedden
 Şora çün cānuma münkir su’âli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 68*). [bula, -a]
4. Nice dermānde anda **bula** dermān
 O dem dem-beste ḡala İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 24*). [bula, -a]
5. Bulalar rûz-ı şiddetden ḡalâşı
 Ridâsı perde-i sırr-ı ḡaḡîḡat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 28*). [bulalar, -a, -lar]
6. Feẓâḡḡat nokḡasın **buldı** muḡarrer
 O nûkte nokḡa olur ol faẓîḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 14*). [buldı, -dı]
7. Güneş **bulmuş** sa’âdet sāyesinden
 Ḳamer ḡadre irişmiş pāyesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 151*). [bulmuş, -mış]
8. Bilürsin gitdi göñlüm kūy-ı yāre
Bulursın şāyed anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 20*). [bulursın, -(u)r, -sın]
9. Görüp ol nāḡayı yārān-ı Mecnûn
Bulurlardı anı üftāde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 10*). [bulurlardı, -ur, -lar, -dı]
10. Zihî ‘āşîḡ ki **bulup** ‘aşḡ-ı ḡāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 1*). [bulup, -up]
11. Bulup merhem oñulmaz yāresine
 Olındı ittifāḡ āḡîr bu rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 22*). [bulup, -up]
12. Ki **bula** ḡayri ḡamlardan necâtı
 Yaturken kıvrılıp çün mûy-i ca’dî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 92*). [bula, -a]
13. Aña demren olurdu **bulsa** dermān
 O cānibden eger ṡoḡrulsā yelmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 114*). [bulsa, -sa]
14. Anı yurdi aḡıdup dîdeden āb
 Eger aşḡâbı ḡuvvet **bulsa** deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 129*). [bulsa,]
15. Virem anı **bulup** bir aña lâyıḡ
 Şusuzlıḡdan ölen hem bula ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [bulup, -up]
16. ‘Aceb mi ḡıḡsa etmek ḡuru ṡaşdan
 Ṳafer **bulur** el uran ittifāḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 47*). [bulur, -(u)r]
17. Dili gibi yolu da teng ü tārik
 Perî gibi yürürken **buldı** bir ḡār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 7*). [buldı, -dı]
18. Çü bildüm **bulmadum** bî-ḡāre ḡaldum
 Ne bir gün ben saña rāḡat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 62*). [bulmadum, -ma, -du, -m]
19. Kerāmet **buldı** vahşî ḡîẓmet itdi
 Var idi bir geyicek key şeḡab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 58*). [buldı, -dı]
20. Ki itlerden nice **buldı** ḡalâşı
 Müvekkil gönderüp ol bî-günāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 48*). [buldı, -dı]
21. Şifā andan **bulurlar** derd-mendān
 Yazup ser-nāmede ḡamd ü sipāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 14*). [bulurlar, -ur, -lar]
22. Bulan bu genci bî-renc ü ‘anādur
 O meclisde ki Mecnûn gördi ḡālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 30*). [bulan, -an]

23. Beḳā zevḳın fenāda **bulmuş** idi
Beden efsürde olmuşdı fenādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 18*). [*bulmuş, -mış*]
24. Sebük-pây iledi ‘azm-i beyābān
O ‘aşḳ âvâresini **buldı** yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 15*). [*buldı, -dı*]
25. Devā **bulurlar** idi ol iki merd
Sikender çeşme-i ḥayvânı n’itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [*bulurlar, -ur, -lar*]
26. Bulursın ejdehâ farkında cāyuñ
Yılan farkında ‘ayş itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 80*). [*bulursın, -ur, -sın*]
27. O yirde **buldılar** mı ki vişâli
Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [*buldılar, -dı, -lar*]

bular: Bunlar, bu kişiler.

1. Gelüp kim yirse yisün râyegānı
Fidānlardur **bular** bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 65*). [*bular,]*
2. Ḳamusı bir şudan ser-sebz ü tāze
Bular a’nı fūrū‘-ı Muştafā’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 67*). [*bular,]*
3. Bular setr iledükçe nār-ı ‘aşḳı
Bürehne itdiler esrār-ı ‘aşḳı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 23*). [*bular,]*
4. Bular birbirinüñ ‘aşḳında ḥayrān
Raḳīb ortada fitne şanki şeytān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 47*). [*bular,]*
5. Belā oldu ol iki mübtelāya
Bular bir yıl esir olup bu ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [*bular,]*
6. Ḥalife oldu ana çāryārı
Bular kim her biri bî-şek velidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 59*). [*bular,]*
7. Bularuñ ḥālî ṭoldı ḳıyl u ḳāle
Süñü siğmadı cehd ile çuvāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 31*). [*bularuñ, -uñ*]

bülbül: Bülbül. // Aşık.

1. Güle **bülbül** ḡamın i’lām idesin
Ki ey maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 68*). [*bülbül,]*
2. Hemān ḡavḡā çeker şūrīde **bülbül**
Gül-i vaşluñ çü dest-i ḥāra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 46*). [*bülbül,]*
3. Cefā itme utan bārī Ḥudā’dan
Eger **bülbülleri** kılmasa ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 85*). [*bülbülleri, -ler, -i*]
4. Belā-keş **bülbülün** âvāre düşdi
Çü düşdüñ ey şeker çeng-i ḡurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 48*). [*bülbülün, -ün*]
5. Ki görürse yaḳasın yırtā **bülbül**
Eline şāḥ-ı gül ḥınnā yakınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 14*). [*bülbül,]*
6. Yiter bî-kār olmak baña pîşe
O **bülbül** kim ḳafesde ṭuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 83*). [*bülbül,]*
7. Delürdi ṭaḡa düşdi ḥaste **bülbül**
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 62*). [*bülbül,]*
8. Diyār-ı ‘āşıḳa peygām-ı yārı
Gül ile **bülbül** arasında bî-ḳayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 193*). [*bülbül,]*
9. Yanardı baḡrı her dem nār-ı dāḡa
Nice rāḥat bula **bülbül** ḳafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 21*). [*bülbül,]*
10. Ki ol İbnü’s Selām öldi sen ol saḡ
Ḳurudı gitdi ḥār ey ḥaste **bülbül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [*bülbül,]*

11. İderdi **bülbül** ile bezm-i tenhâ
O gün her-gâh içinde ya'ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 128*). [*bülbül,]*
12. Kime itsün şikâyet hâste **bülbül**
Dîriğâ seyr iderken bu çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 92*). [*bülbül,]*
13. Ki hâste **bülbülün** âvâre kaldı
Nice bâğa revâne oldu servün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 114*). [*bülbülün, -ün]*

bülbül: *Bülbül.*

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğanniler nevâda şanki **bülbül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 114*). [*bülbül,]*
2. Hezâruñ hâste gönlin derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp ağladı **bülbül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 3*). [*bülbül,]*
3. Aña **bülbül** du ‘â efsûn okurdi
Meger sünbül ser-i nâfe açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 16*). [*bülbül,]*
4. Şanasın hâste **bülbüldür** kafes teng
Geçerdi şûr ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 182*). [*bülbüldür, -dür]*
5. İde ol derd-mend âvâre âhı
İde **bülbüllere** hâlin hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 93*). [*bülbüllere, -ler, -e]*
6. Ana âheng iderdi küh u hāmūn
Zihî **bülbül** ki gūş iden nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 23*). [*bülbül,]*
7. Dilinde mest **bülbül** gibi efğān
Şorup ilden bilürdi hāl-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 64*). [*bülbül,]*
8. Belālu **bülbüli** âvâre düşdi
Girüp ‘üryān dōşekde ol kenāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 42*). [*bülbüli, -i]*
9. Ya andan uçdı bir âvâre **bülbül**
Kazındı tūt ki bir hārî kitābuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 48*). [*bülbül,]*
10. Niçün bilmez şu‘ā’ından çerāğı
Gül için **bülbül** iylerken fiğāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 59*). [*bülbül,]*

bülbül ol-: *Bülbül olmak, âşık olmak.*

1. Ruḥ-ı Leylî tarāvetde gül olmış
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bülbül olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 44*). [*bülbül ol-, -muş]*

bülbül-âvâz: *Bülbül sesli.*

1. Nevâda **bülbül-âvâz** idi Mecnûn
Neşidin işiden olurdi meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 29*). [*bülbül-âvâz,]*
2. Meve ne kudretim var kim uram dest
Güle qarşu revān ol **bülbül-âvâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 161*). [*bülbül-âvâz,]*

bülbül-elhân: *Bülbül sesli.*

1. Bile bir ḥ’âcede ḡlmān u vildān
Kāmūsı ḡl-‘izār u **bülbül-elhân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 128*). [*bülbül-elhân,]*

bülbül-i güyende: Söyleyen bülbül, şakıyan bülbül.

1. Hüsni'nin güline karşı cân **bülbül-i güyende**
Ey cân-ı cihân-ârâ vey dil-ber-i bî-hemtâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 2*). [*bülbül-i güyende,]*

bülbül-i mest: Aştan akli başından gitmiş bülbül, aşk sarhoşu bülbül.

1. Gelüp varurdi her şâm u şehirler
Ol iki bülbül-i mestün fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 123*). [*bülbül-i mest, -ün]*
2. Bulınmayınca bu matlûb-ı nâ-yâb
Didi Mecnûn'a hem ey **bülbül-i mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 137*). [*bülbül-i mest,]*
3. Fiğân u nâle iylar **bülbül-i mest**
Münevver havza tolmuş âb-ı Kevser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 34*). [*bülbül-i mest,]*
4. Nihâni bâna teslim itdi nâme
Çıkardı nâmeyi ol **bülbül-i mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 159*). [*bülbül-i mest,]*

bülbül-i râz: Sır bülbülü.

1. İrüp gül gülşenine **bülbül-i râz**
Gedâyâne bülend iyledi âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 49*). [*bülbül-i râz,]*

bülbül-i şürîde: Çılgın bülbül.

1. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u güş olur
Büy-ı gülden **bülbül-i şürîde** kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*bülbül-i şürîde,]*

bülend: Yüce, yüksek.

1. Bülend idi kamu mahfilde şadri
Yüce pâye büyük sâye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 14*). [*bülend,]*
2. Çün acıdur bâna mihrûnî şap acı
Bülend iken cihânda bunca nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 29*). [*bülend,]*

bülend iyle-: Yüksekçe çıkmak.

1. İrüp gül gülşenine bülbül-i râz
Gedâyâne bülend iyledi âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 50*). [*bülend iyle-, -di]*

bulın-: Bulunmak, var olmak.

1. Fiğânım halkı bizâr itdi benden
Ne ağlar **bulınur** soñumda ölsem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 53*). [*bulınur, -ur]*
2. Civân iken dañi pîrâne kıldı
Ne ayak **bulınur** yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [*bulınur, -ur]*
3. Bulınmadı ne nâm u ne nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 214*). [*bulınmadı, -ma, -dı]*

4. Bulunmaz ol gönül ilde tütündür
Gönül bir hânedür bî-bâb u revzen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 52*). [*bulunmaz, -maz*]
5. Kaçan bî-vaqt iken açılsa gönca
Bulunmaz reng ü bûy umulduğınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 64*). [*bulunmaz, -maz*]
6. Velî **bulunmadı** Mecnûn-ı şeydâ
Didiler ya ecel uğrâdı yâ şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 58*). [*bulunmadı, -ma, -dı*]
7. Bulunmayınca bu maîlûb-ı nâ-yâb
Didi Mecnûn'a hem ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 136*). [*bulunmayınca, -ma, -(y)ınca*]
8. Bulunmadı ne nâm u ne nişâne
Bir âdem 'âkıbet virdi nişanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 34*). [*bulunmadı, -ma, -dı*]
9. Bulunmadı ne nâmı ne nişanı
Anı buldı ol âhîr iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 78*). [*bulunmadı, -ma, -dı*]

buluş: *Buluşmak, bir araya gelmek, kavuşmak.*

1. Dileyü geldi yâr-ı dil-sitâni
Buluşdı seyyidine ol maîhamuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 53*). [*buluşdı, -dı*]

bü'l-kâsım: *Hız. Muhammed // Kasım adlı bir oğlu olduğu için Ebu'l Kasım adıyla anılmaktadır.*

1. Bü'l-Kâsım'ı künyet itdi saña
Elîâfuñı iyleyen muşassem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 47*). [*bü'l-kâsım'ı, -ı*]

bulun: *Bulunmak, var olmak.*

1. Bulunmaz bir vefâda üstüvârı
Yazıldıkdâ vefâ-yı 'ahd-nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 54*). [*bulunmaz, -maz*]
2. Vücûdında **bulunmaz** gayr-ı yârı
Didiler kıl bu şîrra hem beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 18*). [*bulunmaz, -maz*]

buluş-: *Buluşmak, bir araya gelmek, kavuşmak.*

1. Bu anı ol bunı itdi der-âğûş
Buluşup iki müştâk iki hâsret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 75*). [*buluşup, -up*]

buluş: *Buluşmak, bir araya gelmek, kavuşmak.*

1. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yâre
Gönül pür-ğam **buluşmaz** gam-güsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 4*). [*buluşmaz, -ma, -z*]
2. Değerken her yirün vîrânesine
Buluşdı gendünün divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 24*). [*buluşdı, -dı*]
3. Buluşmayınca geçme ben hâkîre
Yazam aḥvâli bağrum pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 152*). [*buluşmayınca, -ma, -yınca*]
4. Getürdi mâderin anuñ katına
Buluşdı gördi mâder nûr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 41*). [*buluşdı, -dı*]
5. Buluşurdu nihânî aña geh gâh
Birinüñ şoḥbetine ol perî-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 12*). [*buluşurdu, -ur, -dı*]

bulut: *Bulut.*

1. Güneş yüzüne nazar itmeğe hicâb oldu
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre rakib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 4*). [*bulut,]*
2. Bulut olup göge ağdı buhârı
Buhâr-ı hûn içinde tığ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 178*). [*bulut,]*
3. Bulutlar içre güyâ berk-i rahşân
Ol ebrin her ‘Arab aşlânı ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 180*). [*bulutlar, -lar]*
4. Dirildi ölmüş iken hayy-ı Leylî
Bu çok leşker **bulut** gibi yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13*). [*bulut,]*
5. İşinden artuğ oldu sözi şad-bâr
Bulut gibi kararup gitdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 211*). [*bulut,]*
6. Bulutlar gibi âb-efşân hurûşân
Şu deñlü nevha itdi kıldı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 10*). [*bulutlar, -lar]*

bün: *Dip.*

1. Kıluram ol sebebeden girye ben de
Beni lutfuñla evvel **bün** düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 33*). [*bün,]*

buñar: *Pınar.*

1. Gözüm görmek içündür kıadd-i yârı
O servisüz n’iderem bu **buñarı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 48*). [*buñarı, -ı]*
2. Güline jâle düşmüş eşk-i terden
Şanasın çeşm-i ‘aşıkdur **buñarı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 57*). [*buñarı, -ı]*

bunca: *Bu kadar çok, böylesi.*

1. Peder çün gördi ferzendi cemâlin
Aña şükranê virdi **bunca** mālın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 58*). [*bunca,]*
2. Anuñ meftûluna olmışdı meftûn
O gonca **bunca** ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 47*). [*bunca,]*
3. Meded ırgürmez iseñ düşdüm elden
Vefâya evvel urmağ **bunca** lâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 23*). [*bunca,]*
4. Çün acıdur baña mihrüñ tıp acı
Bülend iken cihânda **bunca** nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 29*). [*bunca,]*
5. Çeri dirdi ulağlar şaldı çün bād
Alup **bunca** çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 51*). [*bunca,]*
6. Eteğüñe dañi el urmayam hîç
Geçüp anuñla **bunca** rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 55*). [*bunca,]*
7. Nice setr iyleye bir kuru yaprak
Görürken **bunca** gavğâsın rakibüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 113*). [*bunca,]*
8. Gerek kim ‘âkıbet vîrâne ola
Harâb idince **bunca** şehri ü dihi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 13*). [*bunca,]*
9. Nedür bu mübtelâya yine bu cevri
Ki yükletdüñ za‘ife **bunca** bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 47*). [*bunca,]*

bunda: Burada.

1. Sürerler **bunda** anuñ şafâyı
Bir iki gün cefâ oldu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 72*). [*bunda,]*

bundan gayri: Bundan başka, bunun dışında.

1. Ki **bundan gayri** yok imîn vilâyet
Benüm kim menzilüm oldu hârâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 170*). [*bundan gayri,]*

bunlar: Bunlar, bu insanlar.

1. Nübüvvet çeşmesi meşreblidir
Diyânet bağ u **bunlar** bağbanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 63*). [*bunlar,]*
2. Ebûbekr ü ‘Ömer ‘Osmân ‘Alidür
Şerî‘at **bunlaruñ** mezhebleridir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 61*). [*bunlaruñ, -uñ]*
3. Nihâni pîrden anları şordı
Ki **bunlar** kim sürerler zevk-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 61*). [*bunlar,]*

bünyâd: Asıl, esas, temel.

1. Binâ **bünyâdı** olmaz nitekim bād
Cihâna hükm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 32*). [*bünyâdı, -ı]*
2. Ne aşş iyleye feryâd-ı çübân
Ola çün seyl ile vîrâne **bünyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 67*). [*bünyâd,]*
3. Yakarsın ‘ömrüni hoş-‘âlem iken
Zemân-ı ‘ömr kim **bünyâdı** yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 115*). [*bünyâdı, -ı]*
4. Beni ma‘mûr iden **bünyâd** idüñ sen
Yıkıldı şimdi bünyâdum dirîgâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 56*). [*bünyâd,]*
5. Olup boynumda tavkum hük-m-i rāyuñ
Tapuñ her şî‘re kim iyleye **bünyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [*bünyâd,]*
6. Beni yıkmağa tutmuşşın tolu ya
Yıkup **bünyâdumı** vîrân sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 39*). [*bünyâdumı, -um, -ı]*

bünyâd-: Temel, bina. II gönül.

1. Beni ma‘mûr iden bünyâd idüñ sen
Yıkıldı şimdi **bünyâdum** dirîgâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 57*). [*bünyâdum, -(u)m]*

bünyâd it-: Vücuda getirmek, oluşturmak.

1. Diyâr-ı Küfe’den tâ hadd-i Bağdâd
İl okudı düğüne itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 98*). [*bünyâd it-, -di]*
2. Çü Mecnûn’ı bu hîle iyledi şâd
Yine bir dürlü âle itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 44*). [*bünyâd it-, -di]*

bünyād it-: Bina etmek.

1. Kaçan bu şiveye bünyād iderdi
Türup şiven urup feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 31*). [bünyād it-, -er, -di]

bünyād ur: Temelini atmak.

1. Periler meclisine urdı bünyād
Çü meclis germ olup kalmadı huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 118*). [bünyād ur, -dı]

bünyād-ı hestî: Varlık yapısı, cihan.

1. Zihî kudret urup **bünyād-ı hestî**
Dü harf ile kılur âbād-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 11*). [bünyād-ı hestî,]

bünyād-ı muhālîf: Ters yapı, sağlam olmayan ev.

1. Yıkılsa tañ mı **bünyād-ı muhālîf**
Odur serd iyleyen şab'-ı zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 12*). [bünyād-ı muhālîf,]

bürāder: Kardeş.

1. Ve ger ne çi kara taş u çi kardaş
Ne şu'le vire aya dü **bürāder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 193*). [bürāder,]

burāk: Hz. Muhammed'in Mî-raç'ta bindiği binek.

1. Burāk-ı berķ-pāyı çekdi Cibrîl
Burāk ol cān-verdür cāna beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 41*). [burāk,]

burāk-ı berķ-pāy: Yıldırım gibi hızlı olan Burak.

1. Burāk-ı berķ-pāyı çekdi Cibrîl
Burāk ol cān-verdür cāna beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 40*). [burāk-ı berķ-pāy, -ı]

burc: Gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızına verilen ad.

1. Şadākat **burcınuñ** tâbende mâhı
Seni şordı selām iyledi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 90*). [burcınuñ, -ı, -n, -un]
2. Bedenden gitdi bākî **burca** irdi
Cihān borca içer çün cām-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 62*). [burca, -a]
3. Nücüm-ı devletümün yüce **burcı**
Senün zātuñdan oldı kār-ı kiştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 82*). [burcı, -ı]

burc: Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

1. Muhabbet **burcunuñ** bedr-i tamāmı
Gürüh-i mezheb-i aşkun imāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 1*). [*burcunuñ, -ı, -nuñ*]
2. Hārâb itme bu **burc**ı tākı yıkma
Mu‘aṭṭar nāfesi müşk-i Hıṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 44*). [*burc, -ı*]
3. Beden **burcunda** boynı tākâ beñzer
Yazukdur ol yüce çârdâkı yıkma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 42*). [*burcunda, -un, -da*]
4. Siyâdet **burcına** ‘ālî ‘alemdür
Yücedür ḳaddi gibi nām u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 102*). [*burcına, -ı, -n, -a*]
5. Ki burcunuñ melekdür pāsbānı
Melekler hıfz idüp **burc** u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 9*). [*burc,]*
6. Ki **burcunuñ** melekdür pāsbānı
Melekler hıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 8*). [*burcunuñ, -ı, -nuñ*]

burc-ı cemālūñ âfitābı: Güzellik burcunun güneşi.

1. Oturmuş bir şanem rāh üzre çün māh
Ne meh **burc-ı cemālūñ âfitābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 51*). [*burc-ı cemālūñ âfitābı,]*

burc-ı gār-ı yār: Dostun mağarasının kalesi.

1. Alup Zeyd anı uçdı çün ḥamāme
İrişüp burc-ı gār-ı yāre ḳondı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 45*). [*burc-ı gār-ı yār, -e*]

burc-ı ḥabs: Hapis kalesi.

1. Olubdur burc-ı ḥabsum pāsbānı
Eger ḥālüm disem bir rāz-dāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 66*). [*burc-ı ḥabs, -um*]

burc-ı sitāre: Yıldız burcu.

1. Meger burc-ı sitāreñ ‘akreb oldı
Şovumazsın eser bād-ı melāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 16*). [*burc-ı sitāre, -ñ*]
2. Siyeh-rūlîḳda olam tākı tayı
Esed oldı meger burc-ı sitārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 41*). [*burc-ı sitāre, -m*]

bürehne: Çıplak.

1. Bürehne cismi ince mūya dönmiş
Tenin mū ḳaplamış āhūya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 29*). [*bürehne,]*
2. Hemān gendü gibi bed-nām idüpdür
Gelür her gün ser ü pāyi **bürehne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 17*). [*bürehne,]*

bürehne it-: Apaçık, ortaya çıkarmak.

1. Bular setr iyledükçe nâr-ı ‘aşkı
Bürehne itdiler esrâr-ı ‘aşkı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 24). [bürehne it-, -di, -ler]

burhân-ı müselleme: Doğruluğu herkesçe kabul edilmiş delil.

1. Şafâ divânına sultân-ı â‘zam
Belâ fenninde **burhân-ı müselleme** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 4). [burhân-ı müselleme,]

bürî: Sarmak, kaplamak, örtmek.

1. Okı yağmur idüp haşımı **bürîdi**
Çü Nevfel gördi bu cem‘i girâni (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 14). [bürîdi, -di]

bürîde ol: Kesilmek.

1. Çün oldı Nevfelî’lerden bürîde
Binüp yile yiler eyle şitâbân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 4). [bürîde ol, -dı]

bürka: Kadınların örtündükleri peçe, tül, yaşmak, yüzörtüsü.

1. Gözine toz görindi tütîyâ-reng
Açıldı **bürka**ı çün ol gubâruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 13). [bürkaı, -ı]

burûc: Burçların yer aldığı gök tabakası.

1. Burûca pâsbân olmuş melekler
Zihî kal‘a zihî şeh yapmış anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 6). [burûca, -a]

bur(u)n: Burun.

1. Kızıl minķarı bir pâre beķamdur
O la‘lîn **burnı** kim düşmiş göğüse (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29). [burnı, -ı]
2. Cibillî kâhķahasın virdi kebgē
Açıldı **burnı** ķana girmiş iken (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 7). [burnı, -ı]

bürün: Kaplanmak.

1. Gice çün perr-i zâğ ile **büründi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 1). [büründi, -di]
2. Cihân şân ķara ağ ile **büründi**
Felek yıldızları döndi ķerâğā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 2). [büründi, -di]

büse: Öpme, öpücük.

1. Kenār u **būse** oldı bî-nihāyet
Peder gördi ki Mecnûn mest ü hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 76*). [*būse,]*
2. Alam geh **būşe** nuql için gehi mey
Bu zîbâ māl-hülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*būşe,]*
3. Şarâb u **būse** vü cām-ı bekāya
Didi Zeyd'e dönüp ol pîr-i şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 64*). [*būse,]*

būstân: Bağ, bahçe.

1. Sūsen zebân bitürmek için **būstân** gerek
Hûn-ı ciger hikâyetini şorma gönceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4*). [*būstân,]*
2. O servüñ kim hevâsı bed-hevâdur
Bu **bustâna** anı dikmek haţâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 152*). [*bustâna, -a]*
3. Yaban servî için yüklenme nâzı
Getür **bustâna** serv-i dil- nûvâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 194*). [*bustâna, -a]*
4. Biter devlete göre **būstân** da
Kime devlet hümâsı sâye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 70*). [*būstân,]*
5. Güzel ter-sebz hûş **bustân** var idi
Yeşil hülle giyer her naḥl şan hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 100*). [*bustân,]*
6. Kerâmetle geçer **būstânda** ‘ömrü
Ser-i serv ü çinâr üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 56*). [*būstânda, -da]*
7. Güli bî-ḥaşr u ḥadd **bustânı** maḥşûr
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [*bustânı, -ı]*
8. Ben itdüm anı kim güldi saña il
Yimezdüñ **būstânum** hıṣşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 77*). [*būstânum, -um]*
9. Kuru gavğa çeker bî-çare ‘andel
Meşel **bustânınuñ** ehli ne hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 65*). [*bustânınuñ, -ı, -nuñ]*
10. Şoyar hem hülle-i sebz-i giyâhı
Ḳurudur berk-i ḥüsnin **būstânuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 23*). [*būstânuñ, -uñ]*

büt: Put.

1. Cihân ḥandaḳlarından ḳalkıd atı
Çü ben benlik **bütin** ḳıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 163*). [*bütin, -in]*

büt: Put // Güzel, sevgili.

1. Müşâbih na‘rada divâne dîve
Ki ey **büt** ‘aşkınuñ divâne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [*büt,]*
2. İşüñ şuglun hemîşe büt-perestî
Saña her dem nice bir **büt** cefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 29*). [*büt,]*
3. Bütü hîç sevme kim yoḳdur vefâsı
Cihânda yoḳa dönse var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 30*). [*bütü, -ü]*
4. Hemân manend-i naḳş-ı Mânî ḥâmûş
Birazdan kim ayıldı ol **büt** mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [*büt,]*

büt-i bigâne: Yabancı güzel.

1. Biliş dil-berlere kapu yaparsın
Büt-i bigâneye niçün tıparsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 196*). [*büt-i bigâne, -ye*]

büt-i çin: *Çin putu (güzellik bağlamında) II Çin güzeli.*

1. Kani Leyli kani anuñ cemâli
Kani ol husrev-i hüsn ü **büt-i çin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 37*). [*büt-i çin,]*

büt-i gül-reng: *Gül renkli (put gibi güzel) sevgili.*

1. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni tâb üzre düşmiş müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 52*). [*büt-i gül-reng, -i*]

büt-i mihrâb-ı hâcet-gâh-ı mestân: *Sarhoşların arzuladıkları mihrabın putu. II Sevgili.*

1. Büt-i mihrâb-ı hâcet-gâh-ı mestân
Tabîb-i derd-i Mecnûn a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 10*). [*büt-i mihrâb-ı hâcet-gâh-ı mestân,]*

büt-i nâz: *Nazlı, put gibi güzel sevgili.*

1. Varup gelse peyâmuñla selâmuñ
İderken bu niyâzı ol **büt-i nâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 137*). [*büt-i nâz,]*

büt-i yūsuf-cemāl: *Yusuf gibi güzel yüzlü sevgili.*

1. Ki A'râb ili yandı hâne hâne
Büt-i Yūsuf-cemālün hüsnî kani (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 33*). [*büt-i yūsuf-cemāl, -üñ*]

büt-perest: *Putperest, puta tapan.*

1. İşün şuglun hemişe **büt-perestî**
Saña her dem nice bir büt cefası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 28*). [*büt-perestî, -i*]
2. Yüri var uymazam her **büt-pereste**
Çeker 'âkıl olan câm-ı muğâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 164*). [*büt-pereste, -e*]

bütün: *Hep, tamamen.*

1. Bütün ne kalb u şaf kodı ne perde
Kime ursa geçirdi darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [*bütün,]*
2. Cihānuñ yana kalmaya **bütünü**
Tenüm 'üryân u müflis bî-nevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 86*). [*bütünü, -i*]

bütün: *Eksiksiz, tam.*

1. Dağı mühriyle durur genc-i nakdi
Dağı mihri gibi mühri **bütündür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 103*). [*bütündür, -dür*]
2. Ki cânun bula bî-endâze aşşı
Şınık olsa gönül ‘ahdi **bütündür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 51*). [*bütündür, -dür*]

büy: Güzel koku.

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün gönül
Hüy idindi yilmegi **büyüñla** her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 4*). [*büyüñla, -uñ, -la*]
2. Buña andan nihâetsüz mevânî‘
Bu andan dem-be-dem bir **büya** kânî‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 46*). [*büya, -a*]
3. Mu‘athtar **büyü** bü-yı nev-bahâra
Ri‘âyet iyleyüp yâr u bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 32*). [*büyü, -ı*]
4. İçer şubhuñ nesiminden şabûhı
Getürse zülf-i yâruñ **büyüm** bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 51*). [*büyüm, -ın, -ı*]
5. Ki beñzer bu nesim-i zülf-i yâra
Benüm cânun fedâ olsun bu **büya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 147*). [*büya, -a*]
6. Nitekim bâde-i Firdevs-i â‘lâ
Büyüñ birle ki eyle olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 61*). [*büyüñ, -uñ*]
7. Niçün fehîm itmeye **büyından** anı
Didi Mecnûn beni ‘aşkuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 60*). [*büyından, -ı, -n, -dan*]
8. Semen-bü lâlê-rü serv-i revân-şad
‘Abîr-i Mekkidür **büyü** ki anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 29*). [*büyü, -ı*]
9. Gele cân **büyü** kabrüm gülşeninden
Anı hem şana boya kim şehîdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 82*). [*büyü, -ı*]

büy-ı ‘abîr: Güzel koku.

1. Şan oldı şems farkı matla‘-ı mäh
Tenin şark iyleyüp bü-yı ‘abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 53*). [*büy-ı ‘abîr, -e*]

büy-ı cân-fezâ: Mutluluk arttıran koku II can veren koku.

1. Ki **büy-ı cân-fezâ** virdi dimâğa
Ne nisbet ola bu bü nev-behâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 144*). [*büy-ı cân-fezâ,*]

büy-ı ciger: Cığır kokusu. (Yanmış gönül bağlamında).

1. Buñür-ı ‘ıtrımı **büy-ı ciger** kıl
Kefen kıl zülf-i yâruñ dâmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 80*). [*büy-ı ciger,*]

büyü çık: Kokusu çıkmak, kokmak.

1. Ne düd-ı sîne var ne rüşenâyî
Bişer bağı kebâbı büyü çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 71*). [*büyü çık, -maz*]

büy-ı gül: *Gül kokusu.*

1. Nev-bahār irse gül ü süsen zebān u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şūrīde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*büy-ı gül, -den*]

büy-ı hûş-nesīm-i rūh-perver: *Ruhu okşayan güzel koku.*

1. Aña yüz katlı gülden hûş gelürdi
Bu **büy-ı hûş-nesīm-i rūh-perver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 11*). [*büy-ı hûş-nesīm-i rūh-perver,]*

büy-ı kûy-ı dil-ber: *Sevgilinin yaşadığı yerin kokusu.*

1. O kim ‘aridür andan yāri n’iyler
Çü karşı geldi **büy-ı kûy-ı dil-ber** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 11*). [*büy-ı kûy-ı dil-ber,]*

büy-ı leylî: *Leyla'nın kokusu.*

1. ‘Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-ı Leylî şemmesinden olsañ āgāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 8*). [*büy-ı leylî,]*

büy-ı mey: *İçkinin kokusu.*

1. Bu kem hārfi koma levhuñda kazı
Çün oldun büy-ı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 159*). [*büy-ı mey, -den*]

bü-yı nev-bahār: *İlkbahar kokusu.*

1. Mu‘aṭṭar büyü bü-yı nev-bahāra
Ri‘āyet iyleyüp yār u bahārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 32*). [*bü-yı nev-bahār, -a*]
2. Gerekmez virse bü-yı nev-bahārı
Bu resme nice biñ biñ ‘arż-ı hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 80*). [*büy-ı nev-bahār, -ı*]

büy-ı nigār: *Sevgili kokusu.*

1. Hemān yilden alur bü-yı nigārı
Naşibi yārdan geh geh koğudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 26*). [*büy-ı nigār, -ı*]
2. Çemende yāsemenlerdür giyāhuñ
Koğuş bü-yı nigāruñ yādigārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 55*). [*büy-ı nigār, -uñ*]

büy-ı yār: *Sevgilinin kokusu.*

1. Hemān āh u dirîğ idi celîsi
Ne dem kim bü-yı yāre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 9*). [*büy-ı yār, -e*]

büy-ı zülf: Saçının kokusu.

1. Olupdur büy-ı zülfün yâdigârı
Şu süsen kim biter hâkinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 114*). [*büy-ı zülf, -üñ*]

buyruğ: Buyruk, emir, hüküm.

1. Uyarsın har rakîbün **buyruğına**
Elüm tütduñ elüm tütmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 188*). [*buyruğına, --ı, --n, --a*]
2. ‘Aceb midür muṭî’ itse sibâ’ı
Süpürdürdi sibâ’a **buyruğ** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 33*). [*buyruğ,]*

buyruk: Buyruk, emir, hüküm.

1. Aña da katı yiller oldı **buyruk**
Anuñ-çün biz kılruduk dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [*buyruk,]*

büyük: Büyük.

1. Bülend idi kamu maḥfilde şadı
Yüce pâyê **büyük** sâye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 15*). [*büyük,]*

buyur: Emretmek, söylemek.

1. Buyurdi yüz yavuz dîvâne dîve
Ki her biri od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 14*). [*buyurdi, -dı*]
2. Ki Mecnûn’a içürem zehr-i kâtil
Buyurdi sâkisine ol cefakâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 13*). [*buyurdi, -dı*]
3. Diledi ol nedîmi ide ihlâk
Buyurdi bir iki it yüzlü zebânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 17*). [*buyurdi, -dı*]
4. Ki aña ḥâdim ola şâh-ı ḥübân
Buyurdi faḥr-i ‘âlem seyyidü’l-ḳavm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 23*). [*buyurdi, -dı*]
5. Gidüp ârâmı kendü itdi ârâm
Buyurdi pîre kim ey ḥōş-dem âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [*buyurdi, -dı*]
6. Olara ‘afvı ile minnet itdi
Buyurdi kim getürün ḳanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 71*). [*buyurdi, -dı*]

C

câ: Yer, makam, mahal, mevki.

1. Güzel düşün o tıfla iylese **câ**
Güzel zülfî gibi olurdu şeydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79*). [*câ,]*
2. Varup sa’ıy it vişâl-i dil-ber için
Baña al gel varup olduğı **câya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*câya, -ya*]

cādū: Büyücü, cadı.

1. Pes oldı kışıd u maķşūda meşğūl
Bulup bir dilde **cādū** sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 89*). [*cādū,]*

cāhil: Bilgisiz, cahil.

1. Maḥabbet da‘vîsin kılmaya nâ-merd
Sözin fehmi itmeyüp her **cāhil** ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [*cāhil,]*

cām: Kadeh. II Şarap.

1. Muḥabbet def‘a def‘a şundi **cāmı**
Açup rûyı götürdi hūy-ı ḥāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 181*). [*cāmı, -ı]*
2. Ola hem sâye-bānı sâye-i gül
Ḥayāl-i yāre tolu **cām** içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 79*). [*cām,]*
3. Yüzün dürdi bilin bükdi çü nāme
Acı şabr aḡusından taldurup **cām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 69*). [*cām,]*
4. Şunarlar destine pür-bāde cāmı
İder biñ cehd ile bir **cāma** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [*cāma, -a]*
5. Şunarlar destine pür-bāde **cāmı**
İder biñ cehd ile bir cāma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 40*). [*cāmı, -ı]*
6. Muḥayyel şîr okurlardı müselsel
Ele almazdı ansuz bāde **cāmın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 21*). [*cāmın, -ın]*
7. Arada pārelendi şulḥ **cāmı**
Didiler ḳavm-i Leylî bu ḥiṭāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 32*). [*cāmı, -ı]*
8. Ecel **cāmı** müheyyā nūşa geldi
Ḳılıç **cāmı** ki cāna ḳan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 60*). [*cāmı, -ı]*
9. Ecel **cāmı** müheyyā nūşa geldi
Ḳılıç **cāmı** ki cāna ḳan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 61*). [*cāmı, -ı]*
10. Tūrāba cūr‘a-i merdān içürdi
O **cāmıñ** nūş idenler şîşesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 63*). [*cāmıñ, -ıñ]*
11. Aḡu da içsem ol ‘aşḳa olur nūş
Zihî ‘işret ki **cāmundan** olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 67*). [*cāmundan, -un, -dan]*
12. Me‘ānî **cāmıñıñ** olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 16*). [*cāmıñıñ, -ı, -ıñ]*
13. Seḳāmet şerbetinden içdi **cāmı**
Eḡer itdi tenine tābiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 42*). [*cāmı, -ı]*
14. Senüñ-çün ḥālî ḳaldı şoḥbet-i gül
Ecel **cāmın** içürdi aña sākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 21*). [*cāmın, -ı, -n]*
15. Ne ḥācet kāse kāse nūş ide sem
İçür ḳanı bu cānı **cāmı** deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [*cāmı, --ı]*
16. Muḥabbet **cāmı** cānuña ḡidādur
Sen ol gencînesin cāndur ṭılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 160*). [*cāmı, -ı]*

cām: Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı bir orman ağacı.

1. Zen adında şikeste oldu hāme
Hemān **çam** gölgesidür zen vefāsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 57*). [*çam,]*

cām-be-dest: *Elinde kadeh.*

1. Öter farkında her servûn tezervi
Açılmış taze güller **cām-be-dest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 33*). [*cām-be-dest,]*

cāme: *Elbise.*

1. Giceler şubh olunca zār u ğam-gîn
İderdi **cāmesin** eşk ile nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 26*). [*cāmesin, -sin]*
2. Kõşup kenze kenîz-i sîm-çehre
Kimi ğilmân-ı zengî **cāme** gül-gûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 39*). [*cāme,]*
3. El urdı devletûn pîrāyesine
Girüp hāmmāma çıkdı giydi **cāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 159*). [*cāme,]*
4. Niçün **cāmeñ** siyāh ey nāmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [*cāmeñ, -ñ]*
5. Çeküp çāk itdi ğamdan **cāmesini**
Düzüp āhi duĥānından midādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 4*). [*cāmesini, -si, -n, -i]*
6. Teni ehl-i kıyāmet gibi ‘üryān
Çıkarup hegbeden giydürdi **cāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 79*). [*cāme,]*
7. Yudi göz yaşı ile **cāmesini**
İderdi nāme gibi ‘ömrini tayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 58*). [*cāmesini, -si, -n, -i]*

cāmî: *İran'ın 15. asırda yetişmiş büyük mutasavvıf, mütefekkir, ve âlim şairi.*

1. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger evvel zamānda gelse **Cāmî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 27*). [*cāmî,]*

cāmî'c: *Camî.*

1. Kıyām itmez tayanmasa tayağı
Çemen şahını meger kim oldu **cāmî'c** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 25*). [*cāmî'c,]*

cām-ı bāde: *Şarap kadehi.*

1. O **cām-ı bāde** şuna ben kılam nûş
Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 134*). [*cām-ı bāde,]*

cām-ı beķā: *Ölümsüzlük kadehi.*

1. Şarāb u büse vü cām-ı beķāya
Didi Zeyd'e dönüp ol pîr-i şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 64*). [*cām-ı beķā, -ya]*

cām-ı cān: *Can kadehi II Beden.*

1. Bedenden gitdi bākī burca irdi
Cihān borca içer    n cām-ı cānı (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 74, Mısra 63*). [*cām-ı cān, -ı*]

cām-ı g  l-g  n: *G  l renkli kadeh, ( arap kadehi).*

1. Ele g  l gibi aldı **cām-ı g  l-g  n**
 Arab mihterleri  arb urdı k  sa (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 48, Mısra 124*). [*cām-ı g  l-g  n,]*

cām-ı ma abbet: *Muhabbet kadehi.*

1. D  r  st ola  ay arı nitekim zer
   r **cām-ı ma abbet** mest olalum (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 86, Mısra 43*). [*cām-ı ma abbet,]*

cām-ı mu   ne: *Meyhane kadehi, içkisi.*

1. Y  ri var uymazam her b  t-pereste
 eker   k  l olan **cām-ı mu   ne** (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 165*). [*cām-ı mu   ne,]*

cām-ı n  m: * sim,  an    hret camı.*

1. Ki  ındı **cām-ı n  m** u      -i neng
 amu dillerde Mecn  n oldu adum (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 20, Mısra 26*). [*cām-ı n  m,]*

cām-ı  ab  h: *Sabahleyin mahmurluk gidermek i  in i  ilen  arap.*

1. Uram ser- alk  sına z  lf  n  n dest
Leb  nden n    idem c  m-ı  ab  h   (*Leylā v   Mecn  n, Mesnevi 69, Mısra 69*). [*c  m-ı  ab  h  , -ı]*

c  m-ı  af  : *Ne e ve zevk  arabı.*

1. Dilerse   ol Cem   n c  m-ı  af  s  n
   it efs  ne-i  a   n vef  s  n (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 6, Mısra 35*). [*c  m-ı  af  , -s  n]*

c  m-ı sa  b  : *  ki kadehi.*

1. Yimezdi ansuz olursa  a   m  n
Elinden **c  m-ı sa  b  ** n    iderdi (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 34, Mısra 23*). [*c  m-ı sa  b  ,]*

c  m-ı ti  : *Kılıc  n kadehi,  arabı.*

1. Döner arada **cām-ı tığ** u hañçer
Kılıç kâr itdi fark-ı her ferîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 26*). [*cām-ı tığ,]*

cāmyile: *Kadeh. II Şarap.*

1. Olup birbirinüñ **cāmyile** ser-mest
Şafâda hem-kadeh vuşlatda hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 177*). [*cāmyile, -ı, -(y)le]*
2. Şafâ **cāmyile** şun bâkî müdâmı
Toğuz yüz bişde bu nazm-ı cevâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 46*). [*cāmyile, -ı, -(y)le]*

cân: *Sevgili.*

1. O **cânı** gördi nûrânî cesedden
Hünerde bî-naẓır idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 10*). [*cânı, -ı]*

cân: *Kişi, kimse, fert.*

1. O demde hem-zebân ol haste **câna**
Dehenden cân yakup çıkan zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 33*). [*câna, -a]*
2. O **cân** kim derd ü ğamdan bî-ğaberdür
Ne var insân ise ma’nide ħardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 9*). [*cân,]*
3. Esirger **cân** o kim imâni vardur
Yavuz ħurd olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [*cân,*

cân: *Beden, ruh, insanın maddi ve manevî varlığı.*

1. İrdi çün kıys-ı felekden **cānuma** tîr-i firâk
Kalmadı ölmekten özge daħi tedbîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 1*). [*cānuma, -um, -a]*
2. Çok zamândur kim dil-i miskîne meskendür o çîn
Cân daħi olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [*cân,]*
3. Meded yitürmez ise **cānuma** devâ-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yapıd laķlaķ-ı firķat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 6*). [*cānuma, -um, -a]*
4. Kim kıanum içmege la’indeki piyâle yiter
Bu haste **câne** ne ħacet ki ğürz-i kıahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*câne, -e]*
5. Cānum düşeli belanâ ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 1*). [*cānum, -um]*
6. Cānum daħi uşda saña ey dōst
İt ħâlûme ğüldi senden ayrı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4*). [*cānum, -um]*
7. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cân midur
Kūyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6*). [*cānumdan, -um, -dan]*
8. Sōzinüñ şîrîn cûlâbı haste **câna** nûş olur
Hümâ döndi âteş-i ruĥsâruña kıarşu ğönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*câna, -a]*
9. Ğül it nârın Ħalîlün ħaķķı **câne**
Beden müşkîne bārū çek laĥdden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [*câne, -e]*
10. Ki cân maĥlaş bula ğavĝâ-yı bedden
Şora çün **cānuma** münkir su’âli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 69*). [*cānuma, -um, -a]*
11. Añub raĥmetden iyle **cānumı** şâd
Taṭpuñdan raĥmet umarsam sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 74*). [*cānumı, -um, -ı]*

12. Burāk-ı berķ-pāyı çekdi Cibrīl
Burāk ol cān-verdür **cāna** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 41*). [*cāna, -a*]
13. Olur üç nokṭa-i şā **cāna** üç dāğ
Siyeh ḥālūñsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 17*). [*cāna, -a*]
14. Belā-yı firķat olsa **cāna** gālib
Ġazel aydurdı ḥāline münāsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 47*). [*cāna, -a*]
15. Übüvvet mihri urdı **cāna** āteş
Ki oldu dil-figār u dil-müşevveş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 5*). [*cāna, -a*]
16. Ciger-güşe ayağına batan ḥār
Ata **cānına** olur ḥançeri kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 8*). [*cānına, -ın, -a*]
17. Sepīd olduğı-çün sevme tenini
Ġara günler getirür **cāna** kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 54*). [*cāna, -a*]
18. Perī kim çok seversin anı **cāndan**
Şaķın ‘ifrīt-i pür-āfetdür andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 49*). [*cāndan, -dan*]
19. Fedā-yı yār içün besler dil bu **cānı**
N’ider yār olmasa cān u cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 45*). [*cānı, -ı*]
20. Ġaminsuz olmasun **cānum** cihānda
Belādūr cānuma ansuz cihān da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 41*). [*cānum, -um*]
21. Ġaminsuz olmasun cānum cihānda
Belādūr **cānuma** ansuz cihān da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 42*). [*cānuma, -um, -a*]
22. Nola biñ **cān** ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile baķarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*cān,]*
23. Meded kıl var iken cismümde **cānum**
Şusuzlıķdan ciğer ġarķ oldu ķana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 96*). [*cānum, -um*]
24. Bu sāza dā‘imā olsun naşībün
Fedā olsun cemāl-i yāra **cānum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 13*). [*cānum, -um*]
25. Ġam-ı cānāndan ayru olsa **cānı**
Du‘ā it kim ziyāde ola her rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 108*). [*cānı, -ı*]
26. Diledi ḥāşıl-ı ‘ömre **cān** ata
Bile uydurdı bir kaç yār-ı hem-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 52*). [*cān,]*
27. Ġurumaķdan teni tābūta dönmiş
O tābūt içre **cān** kim kayğuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [*cān,]*
28. Acıtma **cānını** ḥelvā-yı cānsın
Şavurduñ ḥırmen-i ķadrüm yabaña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 30*). [*cānını, -ı, -n, -ı*]
29. Dil ü **cānum** gibi odlara yanmış
Nice gözden kelāl oldu cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 4*). [*cānum, -um*]
30. Ölen şayruya ṭap tütüz sipendi
Urıldı **cānuma** çün dāğ-ı Leylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 17*). [*cānuma, -uma*]
31. Düşelden **cānuma** derd-i dil-ārām
Baña bu şā‘iķa kim indi nā-gāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 26*). [*cānuma, -uma*]
32. Elinden gelmez anuñ **cān** dirīgi
Ne baş kim gelmez andan tiğ-bāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 24*). [*cān,]*
33. Düşüp şabr ile **cānı** derd-i saḥta
Bir iki gün şikence çekdi ḥālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 40*). [*cānı, -ı*]
34. Yükinden **cānına** zaḥm olmaz eksük
Belā yolunda virmeyince cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 16*). [*cānına, -ı, -n, -a*]
35. Hilāl-i ‘ıyd olur **cānına** ḥançer
Hevā yili ṭağıtdı ben hebāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 28*). [*cānına, -ın, -a*]
36. Cihānuñ ‘āķılın mecnûn iderdi
Kemend-i zülfi **cāna** fitne oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 23*). [*cāna, -a*]
37. Dili pür-ḥün u **cānı** ḥaste idi
Gönül teng ü deḥān teng ü mekān teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 60*). [*cānı, -ı*]

38. Hicāb olmazdı **cāna** bu ten ü pōst
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldı kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [*cāna, -a*]
39. Ne gūşı var anuñ **cānında** ne hūş
Başında hūdhūdūñ pīrāne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [*cānında, -ı, -n, -da*]
40. Cihān pervālarından **cānı** ‘ārī
Yanınca mūnis olmış vahş-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 14*). [*cānı, -ı*]
41. Ecel cāmı müheyyâ nūşa geldi
Kılıç cāmı ki **cāna** kıan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 61*). [*cāna, -a*]
42. Yire yağmur yerine kıan yağardı
Yatur **cāndan** ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [*cāndan, -dan*]
43. Başı vü **cānı** târū gibi dirdi
Ayağından toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [*cānı, -ı*]
44. Ne **cānı** var ki andan kaçura baş
Virür bâle belâsı bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [*cānı, -ı*]
45. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse ittifākı **cān** u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 45*). [*cān,]*
46. Olupdur ‘ilm ü hilm ile mükerrerem
Nice gönlüñ çeker **cān** incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 29*). [*cān,]*
47. Kıo bu **cān** ile bu miskin şikārı
Bunuñ boynına hānçer ne revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34*). [*cān,]*
48. Tūzağından bir iki miskini hālâş it
Elüñ çek cānverden **cānı** vārdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 25*). [*cānı, -ı*]
49. Şan olmışdur yükiyle gemisi ğark
Yarım günde güneşden **cānı** kıızdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 9*). [*cānı, -ı*]
50. Uçup zāğ urdı **cānına** yiñi dāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 76*). [*cānına, -ı, -n, -a*]
51. Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü **cāna** bu būdan rāhat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [*cāna, -a*]
52. Senüñ kıatūñda ammā ol hātādur
Ümidüm var ki kıaşdun ola **cāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [*cāne, -e*]
53. Başarsañ nār-ı dāğı **cānuma** baş
Atarsañ oda te’hīr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 84*). [*cānuma, -um, -a*]
54. Hilāl-i ‘ıyd olur baña o deşne
İrerse **cānuma** nā-gāh o hānçer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 99*). [*cānuma, -uma*]
55. Biri oldı selāsıl bīri ağılāl
Belâ vü āfet olsa **cāna** tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 169*). [*cāna, -a*]
56. Dibinden def‘i kesmek oldı def‘i
Dögün oldı düğün **cānına** anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 173*). [*cānına, -ı, -na*]
57. Şadākatda yiter ol fitne **cāna**
Bir işi it diseñ itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 70*). [*cāna, -a*]
58. Anuñ-çün kimse kıatında yüzüm yok
Hemān biz görmedük bu derdi **cānda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75*). [*cānda, -da*]
59. İşidür oldı illerden sözüñi
Geçerken hōş-göñül sāyeñde **cānum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 55*). [*cānum, -um*]
60. Ki virem **cānumı** yoluñda yile
Nesīm-i küyuñ alup bu nişārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 134*). [*cānumı, -um, -ı*]
61. Olur ‘āşıklara pūr-hūn piyāle
Dehān-ı yārdan çün dūr ola **cān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 91*). [*cān,]*
62. Ki yakdı āhı odı mihr ü māhı
Ol āhuñ sūzişi **cāna** boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 49*). [*cāna, -a*]
63. Uyarsañ n’ola ğafletden nüfusi
Kıo uyhuı uyan var ise **cānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [*cānuñ, -uñ*]
64. Eritmezdüñ ciger yağın çū mehcūr
Fırāk odlarına yanmasa **cānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 35*). [*cānuñ, -uñ*]

65. Nice zehr içirürsin hâste **cāna**
Esirge bu za‘îf ü hâste-hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 148*). [*cāna, -a*]
66. Bitürür ot yirine tîğ-i tîzi
Ol ok kim bî-amândur irse **cāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [*cāne, -e*]
67. Anı fehm itmeyüp kaçdı kenâre
O kim yâdına gelmez kendü **cānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 69*). [*cānı, -ı*]
68. Nice olur ana **cānun** nişâne
O hânçer kim em olmaz yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 88*). [*cānun, -uñ*]
69. Ne taş döyer belâsına ne âhen
Bu yolda ne serün kaldı ne **cānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [*cānuñ, -uñ*]
70. Beden hâke kavuşdı gûra kındı
Uçup **cān** bir cihândan bir cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [*cān,]*
71. Kõ nefsi **cāna** rahmet kapusın aç
Alınmaz yüksüzün tamğası bâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 76*). [*cāna, -a*]
72. Vefâsuz âdemînün kaçdı **cāna**
Sege seg olup âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 64*). [*cāna, -a*]
73. Olurdi kuşca **cānı** hurrem ü şâd
Dil-i ‘âşık kim olmışdur gam-âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 92*). [*cānı, -ı*]
74. Nesîminden mu‘athtar **cān** dimağı
Hevâsı ol günün ‘İsî-dem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 4*). [*cān,]*
75. Anuñ-çün **cān** gibi gözden nihânem
Güzel âhûya beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 60*). [*cān,]*
76. Vazîfe-h‘ârîdur her murğ u mâhî
Cihânda ins ü cinne **cān** viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 175*). [*cān,]*
77. Anuñ ‘ıtrı cihân u **cāna** besdür
Çinâr-ı kâmetin ‘arz itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [*cāna, -a*]
78. Haberdür derd-mende hâste **cāndan**
Tapuñna ya‘nî ey dermânde hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 180*). [*cāndan, -dan*]
79. Benüm sensüz maķâmum beytûl‘ahzân
Senün cānuñla **cānum** olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 197*). [*cānum, -um*]
80. Ki **cānum** her zaman senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismânîye hâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220*). [*cānum, -um*]
81. Haber vir **cānun** için ey haber-dâr
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [*cānun, -uñ*]
82. Benüm sensüz maķâmum beytûl‘ahzân
Senün **cānuñla** cānum olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 197*). [*cānuñla, -uñ, -la*]
83. Gelüp virdi bu vahşî **cāna** ünsi
Anuñ Aḥmed gibi mu‘ciz beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30*). [*cāna, -a*]
84. Dem-i ‘İsî gibi dirgürdi **cānı**
Şeker-lebden şorup hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 32*). [*cānı, -ı*]
85. Ki **cānun** bula bî-endâze aşşı
Şınuķ olsa gönül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 50*). [*cānun, -uñ*]
86. Olur **cānuma** kuvvet cismüme zâd
Tenüm perhîz ile efsürde oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 52*). [*cānuma, -um, -a*]
87. Belâdan başına ğavğâlar üşmez
Ev añma baña kim **cāna** kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [*cāna, -a*]
88. Esîr olmazdı **cānuñ** bu giyâha
Didi zâhid ki ‘aķluñ bî-heberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 24*). [*cānuñ, -uñ*]
89. Döşegününde uzat bir dem ayağuñ
Degül taşdan demürden baş **cānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 77*). [*cānuñ, -uñ*]
90. Gül iken menzilin hâr iylemişdür
Tama‘ h‘ârına **cānuñ** olmasun yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 133*). [*cānuñ, -uñ*]

91. Tütuşdı yandı **cānı** nitekim mūm
Gül-i nesrine döndi reng-i lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 44*). [*cānı, -ı*]
92. Nedür bu fitne ekmedin biçersin
İrağdan itmeyince **cānı** gâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 17*). [*cānı, -ı*]
93. Zülâlünden ayırma teşne **cānı**
Kerem iyle ço bu ehl-i niyâzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 104*). [*cānı, -ı*]
94. Hâlâş itdi belâdan haste **cānı**
Dem ola kim olasın sen de hāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 138*). [*cānı, -ı*]
95. Olurdi **cānı** cümle yirde bî-derd
Meşel düzen ne hoş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 170*). [*cānı, -ı*]
96. Vücûdundan ola **cānunda** pervâ
Yakup aşk odı idelden beni hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 120*). [*cānunda, -un, -da*]
97. Taşı üryân belinde bir çürük pöst
Hemân varlıkda bir **cān** kaldı gām-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*cān,]*
98. Komişdı yolına cān u serin ol
Anı ol da severdi **cānı** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [*cānı, -ı*]
99. Emel zehrinden itdi **cānını** pāk
Vücûdî nağdin ol da borca viridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 60*). [*cānını, -ı, -n, -ı*]
100. Saña **cānı** sen ol yirinde bâkî
Çü Mecnûn'a irişdi bu nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 22*). [*cānı, -ı*]
101. Yirinde sen esen kal saña **cānı**
Diseñ ammâ şahîh idi kemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 38*). [*cānı, -ı*]
102. Ki **cānı** Leylî'ye İbnü's-selām'ın
Cihân oldur aña bîñ cān gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 40*). [*cānı, -ı*]
103. Benüm cānum aña kurbân gerekdür
O var iken katumda aña **cānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43*). [*cānı, -ı*]
104. Münâcât itdi yalvardı Hudâ'ya
Ki yâ Rab **cānı** ırgür ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33*). [*cānı, -ı*]
105. Cigerden zâr zâr ağlardı nâ-çar
O derdile gezüp **cānın** sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [*cānın, -ın*]
106. Ya iki şehd eriyüp oldu bir âb
Bular bir **cān** idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [*cān,]*
107. Cihândan soyup **cāndan** uşanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*cāndan, -dan*]
108. Hem ol cānânına şadr itdi **cānı**
Olup hizmetlerinde Zeyd kâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [*cānı, -ı*]
109. Senün vaşluña **cānı** muntazırdur
Mezârında biten nergis gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 106*). [*cānı, -ı*]
110. Hâzân irdi geçüp nevrüz-ı 'ömrüm
Dehâne irdi çün bu haste **cānum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [*cānum, -um*]
111. Rî'âyet idesin ol yâdigâri
'Aziz idi baña **cānumdan** ol yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [*cānumdan, -um, -dan*]
112. Zebân-ı hâlidür ol mürde **cānuñ**
Bilem dirseñ nedür gönlindeki hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 116*). [*cānuñ, -uñ*]
113. Ne **cān** toydı saña ne sen cihāna
Dil-ārâ bağ idün olduñ harābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [*cān,]*
114. Niçün gencineñ oldu beyle medfün
Be-şuret **cān** gibi gözden nihānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 133*). [*cān,]*
115. Kızıl od yağdı göğden **cānı** yağdı
Tolu yağdı melâhat gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28*). [*cānı, -ı*]
116. Ne hâcet kâse kâse nüş ide sem
İçür kanı bu **cānı** cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [*cānı, -ı*]
117. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol derd ile **cānın** sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [*cānın, -ın*]

118. Kara yire nüzül itsek gerekdür
Ecel yolu ‘aceb yoldur ki **cân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [*cân,]*
119. Gözüñ yum iyle anuñ sirkeseñ nüş
Ğıdâ itme Һarâmı **câna** zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 119*). [*câna, -a]*
120. Olurlar ‘âkıbet **câna** veremler
Eger zer Һaşbına olursa zûruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 126*). [*câna, -a]*
121. Ne râhat Һaldı **cânda** ne Һużûrı
Belâlardan gelüp cânı dehâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [*cânda, -da]*
122. Muĥabbet cânı cânuña Һıdâdur
Sen ol gencînesin **cândur** Һılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 161*). [*cândur, -dur]*
123. O yağ ile yanasın nitekim şem‘
Şu kim **cânı** şafâ yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [*cânı, -ı]*
124. Muĥabbet cânı **cânuña** Һıdâdur
Sen ol gencînesin cânur Һılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 160*). [*cânuña, -u, -ñ, -a]*
125. Şaçı ‘anber teni kâfûra beñzer
Cemâli **cân** gülinden tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 23*). [*cân,]*
126. Һüsnüñ güline Һarşu **cân** bûlbûl-i gûyende
Ey cân-ı cihân-ârâ vey dil-ber-i bî-hemtâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 2*). [*cân,]*
127. Ki **cân** maĥlaş bula Һavġâ-yı bedden
Şora çün cânuma mûnkir su‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 68*). [*cân,]*
128. Һoman dâmân-ı luţfuñ hergiz elden
Şu dem kim Һuşk ola cismümde **cânum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*cânum, -um]*
129. Fedâ-yı yâr içün besler dil bu cânı
N’ider yâr olmasa **cân** u cihâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46*). [*cân,]*
130. Selâmetlik yüzi şuyını şaçdı
Kesüp **cân** u cihandan iltifâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 21*). [*cân,]*
131. Daĥi lâ dimedüm ben bu belâya
Elestdi diyeli **cânum** belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 77*). [*cânum, -um]*
132. Maĥabbet murġ-ı cânuñ şehperidür
Ne **cân** kim ide bu perrile pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [*cân,]*
133. Һutuşmuş **cân** u ten tâb-ı serâba
Ĥarışmış reng ü rûyı baĥtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 98*). [*cân,]*
134. Yüzün düşer yire çün mâr-ı bî-pây
Ĥalâş itmezdi segden **cânı** dilkü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 83*). [*cânı, -ı]*
135. Gelüp kime idersin merĥabâyı
Ĥo şol **cânı** ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [*cânı, -ı]*
136. Ne **cân** cümle cihâne fitne oldı
Geh avlar ġamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 24*). [*cân,]*
137. Gül ile çün şeker oldı mükerrer
Nice dil-ĥasteler **cân** u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 35*). [*cân,]*
138. Tekellümden dili ĥâmüş olupdur
Zemîn-i bî-ĥayâtuñ **cânı** geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 31*). [*cânı, -ı]*
139. Ki ey yâr-ı cefâ-kâr u dil-fikâr
İ **cânum** gibi baĥtı Һara yârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 125*). [*cânum, -um]*
140. Atar mı yârına tîr-i neberdi
O **cân** kim oldı ‘aşĥ odıyle maţbûĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 143*). [*cân,]*
141. ‘İvaż ĥılsam yaraşur aña **cânı**
Çün ata döst desti ‘aşĥa taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 150*). [*cânı, -ı]*
142. Vebâl olur olursam bâle yaĥı
Dilüm **cânum** nigârım ol yañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 155*). [*cânum, -um]*
143. Yine **cânına** geldi itdüġi âl
Şular kim meyve-i ĥikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 18*). [*cânına, -ın, -a]*

144. Amān virdi kodi elden şikārı
Didi rāy ile kırtarduñ bu **cānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37*). [*cānı, -ı*]
145. Ki şalam tıpuna geh geh selāme
Ne per var kim uça bu kuşca **cānum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [*cānum, -um*]
146. Muṭī'em cümle fermānına şāhuñ
Çekerseñ tıgıñı uş **cān** u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 81*). [*cān,]*
147. Olursa ümm-i ğıylān ola māder
Yürür āzāde fāriğ **cān** u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [*cān,]*
148. Niçün yile virürsin ħırmenüñi
Gönilerken göñül **cāndan** yüzüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 53*). [*cāndan, -dan*]
149. Ki mizāne ururlar anı yārın
Şu **cān** kim ölmedin dünyāda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 131*). [*cān,]*
150. Benüm yāduma gelmez kendü **cānum**
Baña dirsin şoñumda ocağum yağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 58*). [*cānum, -um*]
151. Hemān menzil ferāğat 'ālemidür
Velî bu kuşca **cān** itdükte pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 19*). [*cān,]*
152. Yakîn oldı ki **cān** tenden ola dūr
Bir iki gün vücūd-ı nā-tüvānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 32*). [*cān,]*
153. Benüm kuşca **cānum** çıkmaz kafesden
Anuñ hem-rāhı bir kaç cānverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 100*). [*cānum, -um*]
154. Sığışmaz bir tane ya'nî iki **cān**
Fedā iylemişem ben sana cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*cān,]*
155. Sığışmaz bir tane ya'nî iki cān
Fedā iylemişem ben sana **cānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 21*). [*cānı, -ı*]
156. Ĥarîdār-ı belā vü cān-fürüşem
Zemāne kulluğundan **cānum** āzād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 9*). [*cānum, -um*]
157. Şadā mevcıyle tıldı evc-i eflāk
Tırup geh kıl şalar **cān** selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 27*). [*cān,]*
158. Ki cānı Leylî'ye İbnü's-selām'ıñ
Cihān oldur aña biñ **cān** gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [*cān,]*
159. Benüm **cānum** aña kırbān gerekdür
O var iken kıtümde aña cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 42*). [*cānum, -um*]
160. Birikdi **cān** u ten kıaldı iki ism
Kıcuşup mest ü ĥayrān Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [*cān,]*
161. Hem oldu **cān** dūrinden kıatre ğabğab
Ne disün berk-i gül bād-ı semūma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56*). [*cān,]*
162. Gele **cān** bıyı kıabrüm gülşeninden
Anı hem kıana boya kim şehîdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 82*). [*cān,]*
163. Baña bu derd ile ölmek muĥaldür
Kıç ey **cān** kıurma cānānsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [*cān,]*
164. Bile kııkdı anuñla **cān** ĥümāısı
Kıcuşup ol bir nefesde dōst ĥākin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 36*). [*cān,]*
165. Ne **cān** vardur kı āĥır ğöçmez andan
O gitdi biz daĥı gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [*cān,]*
166. Uçur **cān** murğını ĥabs-ı kafesden
Leb-i deryā dehān-ı ejdeĥādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 70*). [*cān,]*
167. Cihāndan şovuyup **cāndan** uşanmış
Vücūdı seng-i ğamdan ĥurde olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 4*). [*cāndan, -dan*]
168. İrerdüñ dāmen-i tūba-yı pāka
Kıoma dāmān-ı 'aşkı **cān** elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 93*). [*cān,]*
169. Nice egriye virdi istikāmet
Şu kim 'aşkı āteşıyle **cān** eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [*cān,]*

cān: *Cān // Sevgili.*

1. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa **cān** midur
Kūyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6*). [*cān,]*

cān: *(can kadar çok sevilen) sevgili.*

1. Gönülden besler idi **cānı** gibi
Şaķınup sinede imānı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 67*). [*cānı, -ı]*
2. Arada hāste Mecnûn cān çekişdi
Hemān Leylâ idi ‘ālemde **cānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 41*). [*cānı, -ı]*

cān: *İnsanlar.*

1. Cigerler pāresin hālķa tıķardı
Ölüm ceyş ki **cānlar** tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 73*). [*cānlar, -lar]*

cān al: *Öldürmek.*

1. Bu gün boyun uzatdum tîğ-ı tîze
Eger dün cān alup döküdüm ise ķan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 73*). [*cān al, -up]*
2. İrüp Mecnûn’a ķaşd itdi ala cān
İrişdi ķala ol şüride mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 78*). [*cān al, -a]*

cān at: *Şiddetle arzu etmek, çok istemek.*

1. ‘Aceb ğavġā odı yandı başuñā
Raķibe ʿa’ne yāra cān atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 21*). [*cān at, -ar, -sın]*
2. O ʿoġru yār o dem cān atdı ķün tır
Peri-veş ol perī-peyker perī-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [*cān at, -dı]*
3. Hemān-dem ķavmine cān atdı gitdi
Geķüp yıl gibi nice kūh u hāmūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 40*). [*cān at, -dı]*
4. Hemān cān atdı irdi pīr-i mażlūm
Görüp görmeyiceķ hāletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 42*). [*cān at, -dı]*
5. Binüp sūrdi revān Zeyd ol gün atı
Cān atup cānib-i Mecnûn’a hālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 15*). [*cān at, -up]*
6. Cān atdı ķulle-i Necd üzre ġam-nāk
İşi Leylâ içün āh u ġam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 114*). [*cān at, -dı]*
7. Ki iylar vaşl-ı yār ile beşāret
Mezār-ı yāre cān atdı piyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 15*). [*cān at, -dı]*

cān cāna: *Baş başa kalmak, sarılmak.*

1. Seni gönüñ gibi şaldı kenāra
Girüp dōşekde ‘üryān **cān cāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 45*). [*cān cāna,]*

cân çekiş: Son nefesini vermek veya ölmek üzere olmak; tükenmek, bitmek.

1. Arada hâste Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ idi ‘âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 40*). [*cân çekiş, -di*]

cân gözi: İnsanda gözle görünmeyenî gören, sezen, hisseden mânevî güç, uyanıklılık, basîret.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemâne
Her yirde görür **cân gözi** didârını yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 9*). [*cân gözi,]*
2. Ki ‘âlemde ‘alem oldu cemâle
Cemâlin cân göziyle görmeli oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 15*). [*cân gözi, -yle*]
3. Değül hüsniñden ammâ **cân gözi** dūr
Kazındı şüretün naķşı cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 136*). [*cân gözi,]*

cân karışmak: Bir olmak, aile olmak, canı birbirine karışmak.

1. Senüñle gerçi hoşdur **cân karışmak**
Düñür olmak arada kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 105*). [*cân karışmak,]*

cân kıblesi: Gönül ve can kıblesi olmak.

1. ‘Aşâsıdır sütün-ı dîn ü millet
Kaşı cân kıblesine tāk-ı mihrâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 31*). [*cân kıblesi, -ne*]

cân korkusu: Ölüm korkusu.

1. ‘Aceb **cân korkusu** yok mı ki sende
Zihî aḥmak ol âdem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58*). [*cân korkusu,]*

cân murğı: Gönül kuşu.

1. Kenâr-ı hâke düşdi cism-i hâki
Uçup **cân murğı** sūr-ı Şūr’a kōndı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 41*). [*cân murğı,]*

cân pâresi: Can parçası. II Evlat.

1. Varup Leylî anasına didi tiz
Ki tâ şefkat ide cân pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 169*). [*cân pâresi, -ne*]

cân şat: Can atmak, çok istemek.

1. Elüm tutup yabâna atmağ imiş
Saña ben cân şataram sen baña dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [*cân şat, -ar, -am*]

cân tenden git: Ölmek.

1. Ki ol lahza ki cânım gide tenden
Nigârün hâk-ı pâyî tütüyâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 76*). [*cân tenden git, -e*]

cân u cihân: Tüm canlılar ve dünya, her şey.

1. Ki yaķar serd iken cân u cihânı
Güli vü lâlesi hûn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 54*). [*cân u cihân, -ı*]
2. O besdür baña ķo cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili hâll (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 44*). [*cân u cihân, -ı*]

cân u dilden: Candan, gönülden, yürekten.

1. Nice üftâde şayd itmek hüyıdur
Huşûşâ cân u dilden haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 45*). [*cân u dilden,]*
2. Güneşdür ‘aşķ-ı ‘âşık cân u dilden
Kaķan mestür ola bir pâre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 3*). [*cân u dil, -den*]
3. Ben anı cân u dilden iyleyem yâd
Haķâ kılсам eger ‘afv u ‘atâ kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 54*). [*cân u dil, -den*]
4. Dil ü cāndan uyuvirürdi güyâ
Meger bir gün hōş olup vaķt-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 108*). [*cân u dil, -den*]

cân u ten: Can ve beden.

1. Ki bîzâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 58*). [*cân u ten, -den*]

cân vir: Ölmek, ruhunu teslim etmek.

1. Ol cân viriser bir gün ‘ömrüñ ola pâyende (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 10*). [*cân vir, -iser*]
2. Yükinden cânına zaķm olmaz eksük
Belâ yolunda vermeyince cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 17*). [*cân vir, -me, -(y)ince*]
3. O zehri Nevfel’e şundi sebük-dest
İķüp Nevfel anı cân virdi derhâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 17*). [*cân vir, -di*]
4. Gören dil cân virür virmege cânı
Leķâfet mâhı hüsnuñde kemâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 112*). [*cân vir, -meg, -e*]
5. Sikender teşne-leb cûn vire cânı
Senüñ bensüz yirüñ küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 194*). [*cân vir, -e*]
6. Anuñ derdinde virdi ol daķı cân
İşidüp anı Mecnûn tıtdı mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 100*). [*cân vir, -di*]

cân vir: Ölmek.

1. Hevâ-yı ‘aşķuñ ile virdi cânı
Bu gün kim öldi hâk oldı niķâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 102*). [*cân vir, -di*]

2. Şusuz cân virmege akreb şudan dūr
Ciger kaniyle teşne nice kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 30*). [*cân virmeg, -e*]
3. Bu gün uş cân virürem virmege cân
Elümle dün günâh itdümse yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 74*). [*cân virmek, -e*]
4. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta'n itmese bilmez bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 116*). [*cân virmek, -e*]

cân vir: Can atmak, çok istemek.

1. Bu gün uş cân virürem virmege cân
Elümle dün günâh itdümse yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 74*). [*cân vir, -ür, -em*]
2. Gören dil cân virür virmege cânı
Leţâfet mâhı hüsnünde kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 112*). [*cân vir, -ür*]

cân yak-: Üzmek, acı vermek; zulmetmek, eziyet etmek.; bir kimseyi büyük zarar ve ziyana sokmak.

1. O demde hem-zebân ol haste cânâ
Dehenden cân yakup çıkan zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 34*). [*cân yak-, -up*]

câna geç: Cana geçmek. Yüreğinin bir tarafından girip diğer yanından çıkmak II canına geçmek. Çok etkilemek.

1. Kõ bārî cânâ geçsün nârî aşkun
Boyun tütüm belâyâ başum açdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 46*). [*câna geç-, -sün*]

câna kaşd it-: Öldürmeye niyet etmek.

1. Ne gün kim cânuma kaşd ide cânân
Zihi 'ıyd-ı mübârek kutlu kurbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 43*). [*câna kaşd it-, -e*]

cânân: Sevgili.

1. Kim aldı varumu dañi komaz baña beni
Cânâna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 11*). [*cânâna, -a*]
2. Ne gün kim cânuma kaşd ide cânân
Zihi 'ıyd-ı mübârek kutlu kurbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 43*). [*cânân,]*
3. El urmak olmaz aña evvel âñir
Ulaşdum saña cânândan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 23*). [*cânândan, -dan*]
4. Yakîn gelmez budur ayyâra âdet
Yakîn olmaduğı cismüme cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 19*). [*cânân,]*
5. Hem ol cânânına şadr itdi cânı
Olup hizmetlerinde Zeyd kâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [*cânânına, -ı, -na*]
6. Baña bu derd ile ölmek muhaldür
Çık ey cân tırma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [*cânânsuz, -suz*]

cândan: Büyük bir samimiyetle, yürekten.

1. Arada ihtilâf olmak ne müşkil
Senüñ ben mihrüñe **cāndan** harîdâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 27). [cāndan,]

cāndan şovut: Canından bezmek, kendinden soğumak.

1. Anı cāndan şovutdı âh-ı serdi
Dü dide pür-sirişk ü dil pür-âzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 8). [cāndan şovut, -dı]

cāndan uşan: Canından bezmek/bıkmak/usanmak: Çekilen sıkıntılar sebebiyle yaşamaktan usanç duyar hale gelmek.

1. Güc imiş eyle kim cāndan uşandım
Yağında kim çapıñdan dūr düşdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 52). [cāndan uşan, -du, -m]

cān-fezâ: Cana hayat veren, iç açan.

1. Didi atasına Mecnûn-ı haste
Senüñ pendüñ ki baña **cān-fezâdur** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 17). [cān-fezâdur, -dur]

cān-fürüş: Can satan, can veren.

1. Harîdâr-ı belâ vü **cān-fürüşem**
Zemâne kulluğundan cānum âzâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 8). [cān-fürüşem, -em]

cān-ı cihân-ārâ: Cihani süsleyen can, kainatı süsleyen sevgili.

1. Hüsnuñ güline karşı cān bülbül-i güyende
Ey **cān-ı cihân-ārâ** vey dil-ber-i bî-hemtâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 3). [cān-ı cihân-ārâ,]

cānı dehâne gel: Canı ağzına gelmek. Bezemek, bıkmak.

1. Ne rāhat kaldı cānda ne huzûrı
Belâlardan gelüp cānı dehâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 11). [cānı dehâne gel, -üp]

cān-ı hayvân: Hayvanın canı.

1. Günehsüz **cān-ı hayvân** incidesin
Güzel gözleri beñzer çeşm-i yâra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 30). [cān-ı hayvân,]

cān-ı kays: Mecnun'un canı.

1. İrer çün menziline tîr gibi
Ne hâşıl cān-ı Kays'a bu haberden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 47). [cān-ı kays, -a]

cân-ı mest: Sarhoş gönül; Aşktan hayran olmuş gönül.

1. Mecâlüm kalmadı ârâma ey döst
İñen üftâde oldu cân-ı mestüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 65). [cân-ı mest, -üm]
2. Uyar sekr-i hevâdan cân-ı mesti
Atañ gitdi cihândan pür-şikâyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 62). [cân-ı mest, -i]

cân-ı mürüvvet: Cömertliğin canı, timsali.

1. Ki ey cân-ı mürüvvet kân-ı ihsân
Benem devrân elinden dil-şikeste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 76). [cân-ı mürüvvet,].

cân-ı pāk: Temiz can.

1. Senün ‘aşkuña virdi cân-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ ol ğaribi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 96). [cân-ı pāk, -i]
2. Diyüp ey döst virdi cân-ı pākin
O da göçdi belâ ile cihândan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 38). [cân-ı pāk, -in]
3. Cihetden taşra tutdı âşiyāni
Refîk-ı pāke uçdı cân-ı pāki (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 39). [cân-ı pāk, -i]

cân-ı peder: Babanın canı. II Evlat.

1. İletdi hâne-kāh-ı şeyhe ser-mest
Didi cân-ı peder yüz sür bu yire (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 83). [cân-ı peder,]
2. Ki ey cân-ı peder terk iyle ğaflet
O yol kim aña miñnet ola menzil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 82). [cân-ı peder,]
3. Ki ey cân-ı peder ne oldu hālün
Düşün midür bu miñnet ya hayālün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 37). [cân-ı peder,]
4. Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hāk’dan
Qazı ‘aşq u hevâ harfin sabaqdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 67). [cân-ı peder,]

cân-ı selām: Selâm-ı Bağdadî'nin canı, kendisi.

1. Anı görmege itdi iştiyākı
Düşüp cân-ı Selām ol iştiyāka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 21). [cân-ı selām,]

cân-ı şîrîn: Tatlı can -sevgili-.

1. Senün derdüñle virdi cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn bu ‘azâyı iyledi güş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 38). [cân-ı şîrîn,]

cân-ı şîrîn: Tatlı can.

1. Virüp emr-i Hudâ'ya **cân-ı şîrîn**
Bu derde uğrayup bî-çâre mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 126*). [*cân-ı şîrîn,]*

cân-ı teşne: *Susamış gönül.*

1. O bir içim şuyı da şunmadun sen
Eger kırbân olursa **cân-ı teşne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 97*). [*cân-ı teşne,]*

cânı yan: *Canı yanmak, acı çekmek; üzülmek.*

1. Acıyup her birinüñ yandı cânı
Ol anlardan ferâgat 'âleminde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 118*). [*cânı yan, -dı]*
2. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara vâdide kuru mile dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 44*). [*cânı yan, -dı]*

cānib: *Taraf, cihet, yan.*

1. O sevdâda geçürdi yevm ü leylî
Kişi gönderdi Leylî **cānibine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 33*). [*cānibine, -i, -n, -e]*
2. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki **cānibde** oldı girye vü cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 73*). [*cānibde, -de]*

cānib-i dil-dār: *Sevgilinin yanı, sevgili tarafı.*

1. Sibā' u vaḥş eṭrāfında enbūh
Degerken cānib-i dil-dāre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 11*). [*cānib-i dil-dār, -e]*

cānib-i leylā: *Leyla'nın yanı.*

1. İrişdi cānib-i Leylā'ya çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 256*). [*cānib-i leylā, -ya]*

cānib-i mecnûn: *Mecnun'un yanı, yakını.*

1. Binüp sürdi revān Zeyd ol gün atı
Cān atup cānib-i Mecnûn'a ḥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 15*). [*cānib-i mecnûn, -a]*

cānib-i yār: *Sevgili tarafı.*

1. Düşerdi dest ü pādan zār u ḥaste
Eger nuşret bulursa **cānib-i yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 131*). [*cānib-i yār,]*

cān-pāre: *Can parçası.*

1. Kim isteye devā dil yāresine
Ala meh-pāresin **cān-pāresine** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [*cān-pāresine, -si, -ne*]
2. Kim isteye devā dil yāresine
Ala meh-pāresin **cān-pāresine** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [*cān-pāresine, -si, -ne*]

cānum fedā olsun: *Uğruna canını vermek.*

1. Ki beñzer bu nesīm-i zülf-i yāra
Benüm **cānum fedā olsun** bu būya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 147*). [*cānum fedā olsun,]*

cānver: *Yabani hayvan.*

1. Tūzaqdan bir iki miskīni ḥalāş it
Elüñ çek **cānverden** cānı vārdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 25*). [*cānverden, -den*]
2. Benüm kuşça cānum çıkmaz kafesden
Anuñ hem-rāhı bir kaç **cānverdür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 101*). [*cānverdür, -dür*]
3. Burāk-ı berķ-pāyı çekdi Cibrīl
Burāk ol **cān-verdür** cāna beñzer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 41*). [*cān-verdür,]*

cārüb-zen: *Süpürücü, çöpçü.*

1. Aña **cārüb-zen** rübāh olurdu
Ṭayansa girde-bāliş yavşan idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 46*). [*cārüb-zen,]*

cāvidān: *Ebedi, sonsuz.*

1. Fenādan göçdi ķondı **cāvidāna**
Cihān anuñ daḥi işin ķayurdu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 44*). [*cāvidāna, -a*]

cāvidānī: *Sonsuza kadar.*

1. Anuñ ‘aşķı ḥayāl-i serserīdür
Maḥabbet oldur ola **cāvidānī** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 7*). [*cāvidānī,]*

cāy: *Yer, mahal, makam.*

1. Refīķuñ sāyesinde ola **cāyuñ**
Başuñdan dūr olup şehirler kemendi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 58*). [*cāyuñ, -uñ*]
2. Demüñ içmege iki teşne lebdür
İşāretdür baña kim ṭurduguñ **cāy** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 77*). [*cāy,]*
3. Bulursın ejdehā farķında **cāyuñ**
Yılan farķında ‘ayş itmek yalandur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 80*). [*cāyuñ, -uñ*]
4. Zamānuñ farķı fevķi ola **cāyuñ**
Tevāzu‘ her kimüñ kim ola zeyni (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 102*). [*cāyuñ, -uñ*]

ceb: Kıyafetlerin yanında bulunan içine bir şey koymaya yarayan küçük yer.

1. Düzüp devlet **cebinde** kor muhakkak
Eger şabr idesin şabr ile bî-şek (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 74). [cebinde, -i, -nde]

cebîn: Alın.

1. Aña sîmîn serîr olmak ne hoşdur
Kamer kim beyle nûrânî **cebîndür** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 119). [cebîndür, -dür]
2. Şeker şîrîn-zebân ise şekersin
Cebînüñ hâli sulţân-ı Hâbeş'dür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 117). [cebînüñ, -üñ]

cebînü küşâde ol: Başı dik alını açık olmak.

1. Küşâde ola gün gibi cebînüñ
Uşanma ehl-i diller şoĥbetinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 60). [cebînü küşâde ol, -a]

cebr: Zorlama, zor kullanma, zor.

1. Cefâ vü cevri ü **cebr** için olupdur
Mişâlüm pîr-i ĥardur kim çeker yük (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 14). [cebr,]

ced-ber-ced: Nesiller boyunca, soyca.

1. Ĥasîbe vü nesîbe **ced-ber-ced**
Sürûr u nûr olup ĥüsn ü cemâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 206). [ced-ber-ced,]

cefâ: Eziyet, sıkıntı, acı.

1. Cefâ deminde irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 2). [cefâ,]
2. Yıkma **cefâ** ile başuñ için şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amân imiş (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8). [cefâ,]
3. Cefâsı çok vefâ vü şefkati az
İl issına şikâyet iylediler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10). [cefâsı, -sı]
4. Cefâdan gül gibi dâmen derîde
İy bağrum pâresi kana boyanmış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 2). [cefâdan, -dan]
5. Ėarîbe itmesün bârî **cefâyı**
Ne Mecnûn kaldı dünyâda ne Nevfel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 178). [cefâyı, -y, -ı]
6. Cefâ vü ĥâdr ile ta'n ola baña
Hemân budur bu işde fikr-i kâbil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10). [cefâ,]
7. Kime ağlayayın ben bu **cefâyı**
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem ben (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 94). [cefâyı, -y, -ı]
8. İşüñ şuglun hemîşe büt-perestî
Saña her dem nice bir büt **cefâsı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 29). [cefâsı, -s, -ı]

9. Ğam u ğavġā uyandı şabr hufte
İdüp yāruñ **cefāsından** şikāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 117*). [*cefāsından, -(s)i, -(n)dan*]
10. Kime îzā ide cevriñ belası
Dehānum yok dil uzāda **cefāña** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 101*). [*cefāña, -ña*]
11. Dilüm yok ‘arz ide hālümü saña
Tutalum başdan ayaġa **cefāsın** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 103*). [*cefāsın, -sı, -n*]
12. Dilin delmiş **cefālar** nāya dönmiş
Yaturken za‘f ile ol pîr-i puhte (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 22*). [*cefālar, --lar*]
13. Beni çün il gibi görmedi Leylî
Egerçi şüretā bu iş **cefādur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 41*). [*cefādur, -dur*]
14. Cefālar sillesinden sînesi çāk
Egerçi ğam-zede āzāde idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 6*). [*cefālar, --lar*]
15. Vefāsi az **cefā** vü mihneti çok
Meger kim mihver-i gerdün uvandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [*cefā,]*
16. Cefā yaġı ile şem‘ oldu yandı
Eger cem‘ iyleseñ cevri ile balı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [*cefā,]*
17. Sürerler bunda anuñ şafāyı
Bir iki gün **cefā** oldu bahāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 73*). [*cefā,]*
18. Bu zevġa bunlaruñ ‘āşķı sebebdür
Çekerlerdi bular anda **cefāyı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 71*). [*cefāyı, -y, -ı*]

cefā çek-: Zulüm görmek, sıkıntı çekmek.

1. Çeker ol anı ben Leylî cefāsın
Bilür her kimse çekdüġi belāsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 19*). [*cefā çek-, -er*]

cefā it: Eziyet etmek, üzmet, acı çektirmek.

1. Cefā itme utan bārî Hudā’dan
Eger bülbülleri kılmasa haste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 84*). [*cefā it, -me*]

cefā vü cevri: Eziyet ve azap.

1. Cefā vü cevri ü cebr için olupdur
Mişālüm pîr-i hardur kim çeker yük (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 14*). [*cefā vü cevri,]*

cefā vü cevri-i düşmen çek: Düşmanın eziyet ve sıkıntısına katlanmak, maruz kalmak.

1. Bu rakş idüp döner dönmez tutar baş
Cefā vü cevri-i düşmen çekdi vāfir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 57*). [*cefā vü cevri-i düşmen çek,]*

cefākār: Cefa çeken, eziyet ve sıkıntıya katlanan.

1. Ki Mecnûn’a içürem zehr-i kâtil
Buyurdi sākisine ol **cefākār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 13*). [*cefākār,]*

cefâ-kîş: Eziyet eden.

1. Ğamuñdan ağılaram olur behâne
Bu deñlü miñnet ile ey **cefâ-kîş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 77*). [*cefâ-kîş,]*

cefâ-yı bî-kıyâs: Kıyaslaması yapılamayacak kadar fazla eziyet.

1. Dimiş şöñra cefâ-yı bî-kıyâsı
Ki bu nâme ki pür-tâb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 16*). [*cefâ-yı bî-kıyâs, -ı]*

cefâ-yı bî-şümâr it: Sayısız eziyet etmek.

1. Kâra günde yolum görmege gündür
Kaçan itseñ cefâ-yı bî-şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 107*). [*cefâ-yı bî-şümâr it, -se, -ñ]*

cehd: Çaba, gayret, uğraş.

1. Bularuñ hâli taldı kıyl u kâle
Süñü sığmadı **cehd** ile çuvâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 32*). [*cehd,]*
2. Şunalar destine pür-bâde câmı
İder biñ **cehd** ile bir câma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [*cehd,]*
3. Dönüp iline gîtmek oldı **cehdi**
Tırup bî-çâre Mecnûn hasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 164*). [*cehdi, -i]*
4. Hâlâşından ne aşşı iyleye **cehd**
Kişi kendüligiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 90*). [*cehd,]*

cehd it: Çalışıp çabalamak.

1. Niçün ğayre vefâda cehd idersin
Senüñ işüñ baña dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 22*). [*cehd it, -er, -sin]*
2. Dileyem secde-i sehvümde anı
Niyâzında şu deñlü itdi cehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 109*). [*cehd it, -di]*
3. Be-şüret ol şevâba cehd iderdi
Be-ma'nî yine yiñi 'ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 35*). [*cehd it-, -er, -di]*
4. Bu sırrı bilmez illâ 'âlimü'l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 15*). [*cehd it-, -üp]*

cehennem: Ahirette günahkârların ceza ve azap görecekleri yer.

1. Ki ey lâle-'izâr u sib-ğabğab
Baña sensüz **cehennem** oldı mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 10*). [*cehennem,]*
2. Bu bârı çekse nâkam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 24*). [*cehennemden, -den]*

cehl: Bilgisizlik, cahillik.

1. Ebū Cehl'e peder olursa fāzıl
O **cehle** bu fāziletten ne hāşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 42*). [*cehle, -e*]
2. Siñerek gözüñi sen de kapagör
Ebücehl'üñ çün oldı **cehli** bi-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 23*). [*cehli, -i*]

celâcil: Küçük çanlar, çingiraklar.

1. Güli deff itmiş evrâkın **celâcil**
Bu meclisde meger yârân-ı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 20*). [*celâcil,]*

celâl: Allah'ın "kahhar, cebbar, mütekebbir" gibi sertlik ve büyüklük ifade eden sıfatlarının tecellisi.

1. Nitekim nûr-ı rahmetdür cemâlün
Cihâna kahr-ı heybetdür **celâlün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 64*). [*celâlün, -ün*]
2. Bu ra'îd-ı hâ'il ü berķ u zelâzil
Celâlün kahrına zâhir delâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 68*). [*celâlün, -ün*]

celîl: Allah, Ar. Celâletli, büyük; makam-ı celîl, nezâret-i celîle.

1. Mübeşşirdür aña rûhı **Celîl'ün**
Muķırr-ı keşî-i Nûh oldı cûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 20*). [*celîl'ün, -ün*]

celîs: Beraber, birlikte oturan, refik.

1. Hemân âh u dirîğ idi **celîsi**
Ne dem kim bûy-ı yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [*celîsi, -i*]
2. Hârîf oldı aña ğam hırfetinde
Çün oldı Zeyd Mecnûn'ün **celîsi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 99*). [*celîsi, -i*]

cellâd: Can alan kimse.

1. Kalem şemşîr olur **cellâd** duhter
‘Uṭârid de olursa ol bed-ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 83*). [*cellâd,]*
2. Döke âhü kânın niteki **cellâd**
Şefâ'at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 18*). [*cellâd,]*
3. Üşüp yırtarlar idi şanki **cellâd**
Bu da'vet etse görüp âşinâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 54*). [*cellâd,]*
4. Ecel şemşîr ü ‘Azrâ'il **cellâd**
O dem penbe olup rahmet şehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 24*). [*cellâd,]*
5. Kâtında besledürdi bir nice seg
Kime hışm itse **cellâda** dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 3*). [*cellâda, -a*]
6. Bu yazıdır degüldür ‘aşķ-bâzî
Uzatmadın ecel **cellâdı** desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 61*). [*cellâdı, -ı*]

cem: İran'ın Pişdadiyan sülâsinden gelen ve şarabı icat eden şahıs olarak Klasik şiirde zikredilen bir hükümdardır.

1. Dilerseñ ol **Cem'ün** cām-ı şafāsın
İşit efsāne-i 'aşkuñ vefāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 35*). [*cem'ün, -ün*]
2. Muhabbet cāmına Mecnûn ki **Cem'dür**
Kemāl-i 'aşkı 'ālemdē 'alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 33*). [*cem'dür, -dür*]

cem': *Cemaat, topluluk.*

1. Huzūr-ı dil perişān **cem'e** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 8*). [*cem'e, -e*]
2. Beni ol **cem'** içinde şem' idüpdür
Dilerseñ kim ziyāsı arta cem'ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [*cem',*]
3. Beni ol cem' içinde şem' idüpdür
Dilerseñ kim ziyāsı arta **cem'ün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 103*). [*cem'ün, -ün*]
4. Nedür şimdi bu lahd içinde hālün
Ne **cem'ün** şem'idür cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 111*). [*cem'ün, -ün*]

cem': *Birliktelik, birlikte olmak.*

1. Kana'at iyledi geh geh kelāma
Anı bildi ki meyl itmez bu **cem'e** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [*cem'e, -e*]

cem' it: *Toplamak, bir araya getirmek.*

1. Virisersin hisābın āhır anuñ
Ne deñlü cem' iderseñ māl u dinār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 123*). [*cem' it, -er, -señ*]
2. Dilüne dāğ olısar āhır-i kār
Eger cevır ile cem' itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 125*). [*cem' it, -señ*]
3. Kızıl qor olup ol zer tola gūruñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [*cem' it, -e, -sin*]
4. Qılıç gibi şavaşda yüzi aqdur
Yürürse cem' idüp ceş ü silāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 107*). [*cem' it, -üp*]
5. Ki tā cem' iyleye şem' ile bādı
Degül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24*). [*cem' iyle, -ye*]
6. Cefā yağı ile şem' oldı yandı
Eger cem' iyleseñ cevır ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 133*). [*cem' iyle, -señ*]
7. Şavaşa cem' idüp her ceng erini
Medīne'den hemān tā hadd-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 54*). [*cem' it, -üp*]
8. Dilenüp cem' iderüz kūt-ı yevmi
Ne hāşıl olsa bu yār ile bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 28*). [*cem' it, -er, -üz*]
9. Zihī 'ıyd-ı hilāl Allahu ekber
Hudā kim bezm-i 'aşkuñ cem' idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 101*). [*cem' it, -üp, -dür*]
10. Yalan ile yılanda cem' ider genc
Tāma'da mūra beñzer mār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 60*). [*cem' it, -er*]

cem' ol-: *Toplamak, bir araya getirmek.*

1. Ulular cem' olup araya düşdi
Şakındı āb-ı rüyı rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*cem' ol-, -up*]

2. Ulular cem' olup araya düşdi
Şağındı âb-ı rûyî rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*cem' ol-, -up*]

cemā'at: Cemaat, topluluk.

1. Oğur ba'zî **cemā'at** ba'zî sāmî'
Hâṭib oldı hezâr elhāna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 26*). [*cemā'at,]*

cemāl: Güzel yüz.

1. Teni at vü yüzi insāna beñzer
Cemāli dil-ber ü zülfi dil-āvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 43*). [*cemālî, -i*]
2. Kaçan kim 'ömrinüñ on oldı sālî
Hikāyet oldı illerde **cemāli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 92*). [*cemālî, -i*]
3. Peder çün gördi ferzendi **cemālin**
Aña şükrāne virdi bunca mālın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 57*). [*cemālin, -in*]
4. Dilerseñ sevmeyen Leylî **cemālin**
Çıkar gir göñlüme anuñ ḥayālîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 15*). [*cemālin, -in*]
5. Didi ey ḥurde-dān u ḥôş şemā'il
Cemālūñ kıble-i kavm u ḳabā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 4*). [*cemālūñ, -üñ*]
6. Her ulu nūr u fer virmiş **cemāle**
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [*cemāle, -e*]
7. Her ulu nūr u fer virmiş **cemāle**
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [*cemāle, -e*]
8. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*cemālî, -i*]
9. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*cemālî, -i*]
10. Zülālüne ümidüm var ki ḳana
Cemālūñ şem'inüñ pervānesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 99*). [*cemālūñ, -üñ*]
11. Bu ğamdan özge aḥvālî gerekmez
Siyehdür didiler Leylî **cemālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 71*). [*cemālî, -i*]
12. Dil ü cânım gibi odlara yanmış
Nice gözden kelâl oldı **cemālūñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 5*). [*cemālūñ, -üñ*]
13. Ki 'ālemd e 'alem oldı **cemāle**
Cemālîn cān göziyle görmeli oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 14*). [*cemāle, -e*]
14. Tezerv-i şîve vü kebg-i ḥırāmān
Cemālî ka'be-i şüret-perestān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 9*). [*cemālî, -i*]
15. Cemālî ilde meşhūr oldı ḥaylî
İrişdi serv-i bālāsı kemāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 12*). [*cemālî, -i*]
16. Ki 'ālemd e 'alem oldı cemāle
Cemālîn cān göziyle görmeli oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 15*). [*cemālîn, -in*]
17. Cemālîn iyledi nūrun 'alā-nūr
Kızılca gül yüze ḥacet degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 68*). [*cemālîn, -in*]
18. Ḳabile çok bahādır kavm ulu boy
Cemāl ü māl ile meşhūr-ı 'ālem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 17*). [*cemāl,]*
19. Düzen kışşa 'arūsınūñ **cemālîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 1*). [*cemālîn, -i, -n*]
20. Ğazeller idilüp olındı ta'rîf
Cemālî medḥ olup āfāka ṭoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*cemālî, -i*]

21. Kılıbdân saçlu incü dişlü dilber
Cemâli bî-nihâyet mâli bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 205*). [cemâli, -i]
22. Hâsibe vü nesibe ced-ber-ced
Sürûr u nûr olup hüsni ü **cemâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [cemâli, -i]
23. Cemâli şöhrati âvâzelendi
Bu hûş bû yayılaldan ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 42*). [cemâli, -i]
24. Cemâlin medh iderdi her kabile
İşidüp anı halkûn nâm-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 44*). [cemâlin, -in]
25. Cemâlûn hürmenine hûşe-çindür
Gül ile lâleñe sünbül külâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 120*). [cemâlûn, -ün]
26. Cemâl oldukça cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme çün tayy oldu kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [cemâl,]
27. Leb-i küze meger ol dañi nâçâr
Yüze yüz görmedi gayruñ **cemâlüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 17*). [cemâlüm, -üm]
28. Dañi hâcet degül ilhâh u ibrâm
Cemâlûñ hürrem olsun ey dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 85*). [cemâlûñ, -ün]
29. Kõdî ‘ırzî **cemâlin** iyledi ‘arz
Görüp Mecnûn anuñ zibâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 66*). [cemâlin, -in]
30. Dil-i pervânenen şem‘e haberdür
Ki ey Ka‘be **cemâlûñ** kıble-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 19*). [cemâlûñ, -ün]
31. Kenârûnda yaraşur serv-i dil-cû
Cemâlin görmedin germ oldu şevkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 155*). [cemâlin, -in]
32. Senûñle şöhbete var meyli haylî
Sana müştâkdur göre **cemâlûñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 93*). [cemâlûñ, -ün]
33. Adı Zeyneb **cemâli** ziynet idi
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 24*). [cemâli, -i]
34. Ağarmaz olmasam ‘uryân **cemâlîm**
Benüm yüzüm şuyıdur kara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 180*). [cemâlîm, -im]
35. Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
Sütûn-ı hayme gibi tütüdi servî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 82*). [cemâli, -i]
36. Kânî Leylî kânî anuñ **cemâli**
Kânî ol hüsrev-i hüsni ü büt-i çin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 36*). [cemâli, -i]
37. Cemâli hûş kemâle yitmiş idi
Baña bî-dâd idüp bir bād-ı meş‘üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 98*). [cemâli, -i]
38. Muṭarrâ verd idüñ düşdün türâbe
Cihânda mâh u mihr idi **cemâlûñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 109*). [cemâlûñ, -ün]
39. Nedür şimdi bu laḥd içinde hâlûñ
Ne cem‘ûñ şem‘idür **cemâlûñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 111*). [cemâlûñ, -ün]
40. Saçı ‘anber teni kâfûra beñzer
Cemâli cân gülinden tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 23*). [cemâli, -i]
41. Cemâli nûr u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhân elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56*). [cemâli, -i]

cemâl: Allah'ın lutfedici sıfatlarının bütünü ve bu sıfatlarının gereği olarak güzellik ve rahmetle tecellisi.

1. O hüsne mazhar itdüñ kâ‘inâtı
Cemâl ile pür itdüñ şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 56*). [cemâl,]
2. Eger açmasa tevfiḳuñ **cemâli**
Açılmaz sa‘y ile ‘aḳluñ ‘ıḳâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 83*). [cemâli, -i]
3. O kim ol cünbişüñ seyyâresidür
Cemâlûñ şevḳınuñ âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 38*). [cemâlûñ, -ün]

4. Cemālūñ ayı ser-gerdān idüpdür
Gözün her yıldızuñ hayrān idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 39*). [*cemālūñ,]*
5. Nitekim nūr-ı rahmetdür **cemālūñ**
Cihāna kahr-ı heybetdür celālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 63*). [*cemālūñ,]*
6. Münevver çün **cemālî** subh-ı şādık
Zihî şeb zıll-ı nūr-ı sermedidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 6*). [*cemālî, -i]*
7. Cemālūñ görmege biñ biñ gözi var
Felek atlas döşendi başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20*). [*cemālūñ,]*
8. Cemālūñ Ka'bedür anı harem kıl
Muhammed çün 'urūca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 38*). [*cemālūñ, -üñ]*

cemālî: Allah'ın güzellik ve rahmetle tecellisi.

1. Ki çarhuñ çekmediyidi kaçarı
Cibālūñ hem **cemālî** 'aciz andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 25*). [*cemālî,]*

cemāl-i 'ālem: Dünyanın süsü olan güzellik.

1. Cemāl-i 'āleme beñdür sevāduñ
Cihānda zıkr olunur yahşi aduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 5*). [*cemāl-i 'ālem, -e]*
2. Cemāl-i 'ālem üzre müşk saçdı
Aña hōş h'āb gösterdi ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 16*). [*cemāl-i 'ālem,]*

cemāl-i 'aşk: Aşkın güzel yüzü.

1. Zihî 'āşık ki müstağnî temāşā-yı tecellādan
Cemāl-i 'aşkı her lahza teferrüc iyleyen 'āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 3*). [*cemāl-i 'aşk, -ı]*

cemālî ayı: Ay yüzü.

1. Dü hefte mäh olunca heft-sāle
Cemālî ayı yüz dutdı kemāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 86*). [*cemālî ayı,]*

cemāl-i baht-ı pîrüz: Firuze taşının bahtının güzel yüzü.

1. Münevver çün **cemāl-i baht-ı pîrüz**
Yağardı şubh cennetden çerāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 2*). [*cemāl-i baht-ı pîrüz,]*

cemāl-i cîm ü lām: Cîm ve lam harfinin güzelliği. (Sevgilinin saçlarının kıvrımı bağlamında).

1. Kaçan yād iylesen zülfi siyāhı
Cemāl-i cîm ü lāme kıl nigāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 72*). [*cemāl-i cîm ü lām, -e]*

cemālî dil-sitānî: Gönül alan sevgilinin güzelliği.

1. Zebân-ı ٲa‘n uzatdı nice evbâş
Ki Leylî’nün **cemâli dil-sitâni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 3*). [*cemâli dil-sitâni, -ı*]

cemâl-i ğayr: Başka yüz.

1. İden didârını ‘aşkuñ temâşâ
Cemâl-i ğayra gönliñ vire hâşâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 18*). [*cemâl-i ğayr, -a*]

cemâl-i gül: Gülün yüzü, çehresi.

1. Hezâruñ haste gönlin derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp ağladı bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 3*). [*cemâl-i gül,]*

cemâl-i hâk: Topraĝın yüzü.

1. Aña ٲap kim yoĝ olmaz pâk zâtı
Cemâl-i hâke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 167*). [*cemâl-i hâk, -e*]

cemâl-i ‘ıyd-ı nevrûz: Nevruz bayramının yüzü.

1. Müzeyyen şan **cemâl-i ‘ıyd-ı nevrûz**
Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*cemâl-i ‘ıyd-ı nevrûz,]*

cemâli ka‘besi: Kabe gibi mübarek ve kutlu yüz.

1. Meger kim da‘vet itmişdür halili
Cemâli ka‘besinden ol zelili (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 12*). [*cemâli ka‘besi, -n, -den*]

cemâl-i kevn: Kainatın güzellik güneşi // Hz. Muhammed.

1. Cemâl-i kevn virdi zülf ü hâlî
Siyeh gerçi nitekim kâkül-i hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 2*). [*cemâl-i kevn, -e*]

cemâl-i lem-yezel: Sonsuz güzellik olan Allah'ın güzelliĝi.

1. Hevâ adın götür ‘aşk-ı ezelden
Hiçabı aç cemâl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 16*). [*cemâl-i lem-yezel, -den*]

cemâl-i leyli: Leyla'nın güzel yüzü.

1. Cemâl-i Leylî’nün âvâresidür
Gönüldi hâcılar sa‘y-ı şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 34*). [*cemâl-i leyli, -nüñ*]
2. Cemâl-i Leylî gibi hurrem oldu
Hâzâne uğramış gül gibi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 4*). [*cemâl-i leyli,]*

cemāl-i lutf-ı hak: Allah'ın lutfunun güzelliği.

1. Cemāl-i lutf-ı Hak'dan öze yāre
Ğalaṭ idüp olan maḥlûka meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 122*). [*cemāl-i lutf-ı hak, -dan*]

cemāl-i lutfunuñ: Allah'ın bir ihsanı olan güzellik.

1. Cemāl-i lutfunuñ hem ‘âşıkıdur
Ben itdüm anı kim baña sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 56*). [*cemāl-i lutfunuñ, -u, -nuñ*]

cemāl-i verd-i zehr: Zehrin gül yüzü.

1. Cemāl-i verd-i zehri kıldı gâ’ib
Egerçi bir gül-i zerd oldı pînḥân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 2*). [*cemāl-i verd-i zehr, -i*]

cemāl-i yār: Sevgilinin güzel yüzü.

1. Bu sāza dā’imā olsun naşibûñ
Fedâ olsun cemāl-i yāra cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 13*). [*cemāl-i yār, -a*]

cemāl-i zühre: Zühre'nin yüzü.

1. Niyâz ile du‘āya itdi ‘azmi
Cemāl-i Zühreye yüz ṭutdı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 39*). [*cemāl-i zühre, -ye*]

cem‘i: Cemaat, topluluk.

1. Yıkıldı kaşrı kabri oldı âbād
Ne cem‘i kaldı ‘âlemde ne şem‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127*). [*cem‘i,]*
2. Hemân zıkr olunur cevri ile cem‘i
Ṭama‘ anı ki ‘abdu’d-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 128*). [*cem‘i,]*

cem‘-i girân: Bütük topluluk, kalabalık.

1. Okı yağmur idüp ḥaşmı büridi
Çü Nevfel gördi bu cem‘-i girânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 15*). [*cem‘-i girân, -ı*]

cem‘-i ḥübân: Güzeller topluluğu.

1. Ki mişli âyet-i lem-yuḥlaḳ ola
Yanınca Leylinüñ ol cem‘-i ḥübân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 107*). [*cem‘-i ḥübân,]*

cemī‘-i enbiyâ: Peygamberlerin tamamı.

1. Cemî'-i enbiyâ hakkı ilâhî
Bize ol 'aşkuñı iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 40*). [*cemî'-i enbiyâ,]*

cemîle: Güzel.

1. Bize kavm-i 'Arab'da çok kabile
Kabîle içre çok duhter **cemîle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 86*). [*cemîle,]*

cenâh: Kanat.

1. Tağılur düşmenüñ kalb ü **cenâhı**
Eger şulh u şalâha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 108*). [*cenâhı, -ı]*

cenâh aç: Kanat açmak.

1. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasuzlığı ben sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 50*). [*cenâh aç, -du, -ñ-ı]*

cenâ'ib: Yedek hayvanlar, binekler.

1. Şeh-i 'âlî-cenâb ile **cenâ'ib**
Şehün bezzine Zühre muṭrib olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 28*). [*cenâ'ib,]*

cenb-i kibriyâdan: Allah tarafından, Allah'tan.

1. Şafâ feyziyle **cenb-i Kibriyâdan**
Şafâsuz şüfi gibi bârid itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 44*). [*cenb-i kibriyâdan, -dan]*

ceng it: Savaşmak.

1. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 162*). [*ceng it, -evüz]*
2. İder ol tâli'-i şüm ile cengi
Bu aḥvâl ile ol ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 60*). [*ceng it, -er]*

ceng iyle: Savaşmak.

1. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi zelzele saḳf-ı cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 10*). [*ceng iyle, -di, -ler]*

ceng ü cidâl: Savaş ve mücadele.

1. Götürdi aradan ceng ü cidâlî
Çekildi tîr-i kîne sînelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 32*). [*ceng ü cidâl, -i]*

2. Ne âteş katı yilden tünd ü ser-keş
Virûn Leylâ'yı kon ceng ü cidâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 25*). [*ceng ü cidâl, -i*]

cennet: Allah'ın mümin, sadık kullarına vaat ettiği içinde ebedi kalınacak olan mekan; refah, huzur verici çiçeklerle bezenmiş (yer).

1. Çün luţfuña hüşe-çîn olupdur
Cennetden eger çıkarsa ne ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 32*). [*cennetden, -den*]
2. Yâhûd **cennet** hümâsı sâye şalmış
Zihî sâye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 149*). [*cennet,*]
3. Gider evvel 'ilâc it cinnetini
Taleb kıl soñra vuşlat **cennetini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 148*). [*cennetini, -i, -ni*]
4. Ki uçduñ **cennete** açduñ cenâhı
Atasuzluğu ben sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 50*). [*cennete, -e*]
5. Münevver çün cemâl-i baht-ı pîrüz
Yağardı şubh **cennetden** çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 3*). [*cennetden, -den*]
6. Varup **cennetde** kurdı taht-ı bahtı
Gerek ben de koyam dünyâ harâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 142*). [*cennetde, -de*]
7. Biri Rıdvân biri **cennet** 'arûsı
Çekerler geh şarâb-ı hûş-güvârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 52*). [*cennet,*]

cennet yüz: Cennet gibi güzel yüz.

1. Kevşer sözüñ ile buldı lezzet
Cennet yüzün ile oldı hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [*cennet yüz, -iñ*]

cerâhât-ı sinân: Mızrak yarası.

1. Acıdur za'ferân gibi zebânuñ
Olur merhem cerâhât-ı sinâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 55*). [*cerâhât-ı sinân, -a*]

ceres: Çan, çingirak.

1. Kōlayına fiğân iyler **ceresdür**
Sözi bir pula geçmez kalba beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 138*). [*ceresdür, -dür*]

ceride-ber-ceride: Sayfa içinde sayfa, sayfa üstüne sayfa.

1. Açup Mecnûn **ceride-ber-ceride** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 1*). [*ceride-ber-ceride,*]

cerr it: Dilenmek.

1. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp bu hîle ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 26*). [*cerr it, -er, -em*]

cerr it-: Kendine doğru çekmek.

1. Hırāmān servi itse cerr zeyli
Ayağda kıala zeyli gibi Leylā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 181). [cerr it-, -se]

cesed: Vücut, beden.

1. O cānı gördi nūrānī **cesedden**
Hünerde bī-naẓır idi ‘Arab’da (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 10). [cesedden, -den]

cev’: Arpa tanesi.

1. Tabī’at iştiḥāsı mürde oldu
Kaçan **cev’ile** nefsüm ide saḥtī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 55). [cev’ile, -ile]
2. Giyāḥı sünbüle cevzā olur **cev**
Zebercedden müzeyyen ḥāne-i zīn (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 52). [cev,]

cev cev ol: Tane tane olmak.

1. Vücüdüm cev cev oldu hem-çü ḥālün
Elünden bāde şun ey yār-ı sākī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 56). [cev cev ol, -dı]

cevāb: Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.

1. Ne geldi bilmezem benden **cevābı**
Bu dem kim ‘āṣī nefsüm pür-belādur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 18). [cevābı, -ı]
2. Cevābum ol ḥıṭābuña belādur
Belā olur belī mü’mīn maḳālī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 20). [cevābum, -um]
3. Çü aldı bu **cevābı** pīr-i maḥzūn
Didi ‘āṣıḳdur oğlum şanma mecnūn (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119). [cevābı, -ı]
4. Çü aldı bu **cevābı** pīr-i maḥzūn
Didi ‘āṣıḳdur oğlum şanma mecnūn (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109). [cevābı, -ı]
5. Benī ‘Āmir çün aldılar **cevābı**
Hemān dönmekde gördiler şavābı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 165). [cevābı, -ı]
6. Hemān āḥ oldu Mecnūn’un **cevābı**
Sözinden çün anuñ ümmīdi kesdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 108). [cevābı, -ı]
7. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün ḥaste Mecnūn bu **cevābı** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 33). [cevābı, -ı]
8. İçinde zıkr olınsa ḥāl-i Mecnūn
Yazardı def’i ol beyte **cevābı** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 111). [cevābı, -ı]
9. Düzerdi ḥaste Mecnūn’a **cevābı**
Midād idüp ciger kanın ezerdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 112). [cevābı, -ı]
10. Vücüdı zehr-i kâtil ola def’i
Çü Mecnūn ḥaste gördi bu **cevābı** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149). [cevābı, -ı]
11. Ya yolından gidüñ ya ğarḳa viridi
Yine Nevfel çün aldı bed **cevābı** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49). [cevābı, -ı]

12. Virûn bu hâsteye şîrîn **cevâbı**
Eger kılmazsañuz şerbet-fürûşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 26*). [cevâbı, -ı]
13. Cevâbindan sözünüñ oldı ‘âciz
O yüzsüz dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 126*). [cevâbindan, -ın, -dan]
14. Cevâbıçün nigâra yazdı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 8*). [cevâbıçün, -ıçün]
15. Cevâb olmağ için yazmağa nâme
Miyânından çıkardı ol miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 248*). [cevâb,]
16. Yazup dürdi **cevâbuñ** nâmesini
Çü virdi kâşıda kâşid olup şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 254*). [cevâbuñ, -(u)ñ]
17. Cevâbı böyle virdi ol sözine
Didi ey serv-i nâz u nâz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 64*). [cevâbı, -ı]
18. Edebden taşra girmezdi **cevâbı**
Mağabbetde anı kim kılsa tekzib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 130*). [cevâbı, -ı]
19. Dil-i Zeyd’e naşîhat dürri saçdı
İşidüp hâste Zeyd ol hûş **cevâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [cevâbı, -ı]
20. Didi ol hâstenüñ budur **cevâbı**
O Mecnûn’ı bulun itmeñ dirîğî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 36*). [cevâbı, -ı]

cevâb vir: Karşılık vermek, icabet etmek.

1. Ğazeller okuyup dürler saçardı
Virüp ol hâsteye Nevfel cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 69*). [cevâb vir, -üp]
2. Behâsın vir şatun al âşkâre
Çü virdi bu cevâbı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 59*). [cevâb vir, -di]
3. Cevâbı beyle virdi ol şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 1*). [cevâb vir, -di]
4. Anı beyle iden vire cevâbın
Çü Mecnûn’un maqâmı oldı ma’lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 40*). [cevâb vir, -e]
5. Dil-i bîmâra hûş virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârı ehl-i hâl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 58*). [cevâb vir, -dü, -n]
6. Bu söz olmasa sözüñ fetḥ-i bâbı
Ne diñlerdi ne virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 18*). [cevâb vir-, -ür, -di]
7. Peder Leylî işitdi bu ḥiṭâbı
Şeker alup ağı virdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 96*). [cevâb vir-, -di]

cevâhir: Cevherler.

1. Şeh üzre tâ nişâr ide **cevâhir**
Tutar Mirrîḥ elinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28*). [cevâhir,]
2. Bu tertîb üzre naẓm itdi **cevâhir**
Didi ol nâ-bedîd olan remide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 2*). [cevâhir,]
3. Hümâ girse elüñe serçe şañma
Bilimezseñ **cevâhir** kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 197*). [cevâhir,]
4. Cevâhir ehliñe cevher gerekdür
Hüner ehli hüner-perver ḥaṭâ-pûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 66*). [cevâhir,]
5. Cevâhir atmağ beñzer yabâna
Nizâmî şimdi düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 22*). [cevâhir,]

cevâri: Cariyeler ve erkek köleler.

1. ‘Ubeyd-i zengî vü rûmî **cevârî**
Münakkaş hülleler altünlu-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 105*). [*cevârî,]*
2. Güzel ğilmân u ter-duhter **cevârî**
Ziyâda ay ile ahterce varî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*cevârî,]*
3. Güzel ğilmân u ter-duhter **cevârî**
Ziyâda ay ile ahterce varî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*cevârî,]*

cevf-i lâle: *Lalenin oyugu, çukuru.*

1. Şukûfe nakşî zeyn-i kehkeşândur
Pür olmuş jâle ile **cevf-i lâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 61*). [*cevf-i lâle,]*

cevher: *Var olan bir şeyin özü, esâsı, varlığındaki maya, gevher.*

1. Anuñ kim ‘aşkı vardır **cevherinde**
Sa‘âdet tâcî konmuşdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 15*). [*cevherinde, -i, -n, -de]*
2. Muhabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden var idi çün **cevherinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 90*). [*cevherinde, -i, -n, -de]*

cevher: *Mücevher, cevher.*

1. Alup ol **cevheri** gevher vireydüm
Eger var ise bu râyuñ şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 24*). [*cevheri, -i]*
2. Anuñ-çün ağlayup saçdı aña hâk
O demde boynına **cevherlü** boğmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 163*). [*cevherlü, -lü]*
3. Ki iyer **cevherinden** toprağı zer
Seher-gehden irüp ‘aşkuñ şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 110*). [*cevherinden, -i, -n, -den]*
4. Didi söz **cevherin** nazm iden üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 1*). [*cevherin, -in]*
5. Cevâhir ehliñe **cevher** gerekdür
Hüner ehli hüner-perver haţâ-puş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 66*). [*cevher,]*

cevherî: *Kuyumcu, cevherci.*

1. Baña besdür iki ‘âlemde yârum
İre çün **cevherîye** dürr-i şehvâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 199*). [*cevherîye, -ye]*

cevke: *Hayvan.*

1. Odur bildi nişânından bulıncağ
Var etrafında vahşî cinsi bir **cevke** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 27*). [*cevke,]*

cevlân: *Dolaşma, gezinme.*

1. Külâh-ı baht ol atuñ toynağıdur
Sözinde tûti **cevlânında** tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 61*). [*cevlânında, -in, -da]*

cevr: Eza, cefa, eziyet.

1. Benüm gibi olupdur nice hâşâk
Yaluñuz ben degülem **cevr** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 31*). [*cevr,]*
2. Nice luţf u vefâ oldu nice **cevr**
Tapuñuñ yok vefâsı cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [*cevr,]*
3. Nice luţf u vefâ oldu nice **cevr**
Tapuñuñ yok vefâsı **cevri** çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 79*). [*cevri, -i]*
4. Kime îzâ ide **cevrüñ** belâsı
Dehânum yok dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 100*). [*cevrüñ, -üñ]*
5. Uşan **cevri** saña şavr iylemekden
Meger mihriñ mübeddel oldu ahra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 42*). [*cevri, -i]*
6. Yaa kendüyi de bu **cevre** añsuz
Varup segbân-ı şâh ile bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8*). [*cevre, -e]*
7. Hemân zıkr olunur **cevr** ile cem‘i
ama‘ anı ki ‘abdu‘d-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 128*). [*cevr,]*
8. Nice vahşî arasında geçersin
Nice **cevrin** çekersin taş u ağuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 75*). [*cevrin, -in]*
9. Nedür bu mübtelâya yine bu **cevr**
Ki yükletdün za‘ife bunca bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [*cevr,]*
10. Dilüñe dâğ olısar âhır-i kâr
Eger **cevr** ile cem‘ itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 125*). [*cevr,]*
11. Cefâ yağı ile şem‘ oldu yandı
Eger cem‘ iyleseñ **cevr** ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 133*). [*cevr,]*

cevr it: Eziyet etmek.

1. Şaal ağına bak **cevr itme** pîre
Esirge köhne pîri nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 28*). [*cevr it, -me]*
2. Yiyesin tâzi gibi tâziyâne
Saña kim döne döne **cevr** ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 71*). [*cevr it, -er]*
3. Saña **cevr** itdi sürersin şafâyı
Didi kim baña yitmez mi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 38*). [*cevr it, -di]*

cevr iylemek: Eziyet etmek, fenalık yapmak.

1. Dilüñi şeva kütâh iylemezsın
Dön ey devrân baña **cevr** iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 41*). [*cevr iylemek, -den]*

cevr ü cefâ çek: Eziyet ve sıkıntı çekmek, eziyet ve sıkıntıya katlanmak.

1. Niçün Leyli teferrüc ide bağı
Dil-i Mecnûn çeker **cevr ü cefâ** çek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 151*). [*cevr ü cefâ çek, -er]*
2. Vefâsı hiledür işi arâzdur
Zenüñ çok çekdiler **cevr ü cefâ** çek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 61*). [*cevr ü cefâ çek, -di, -ler]*

cevr-i ‘azîm: Büyük eziyet.

1. Görüp havf itdi bu cevri-i ‘azîmi
Ki şâyed hışm-ı şâh-ı âşinâ-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 6*). [cevr-i ‘azîm, -i]

cevr-i dâm: Tuzağın eziyeti.

1. Düşer her murğ u mâhî cevri-i dâma
Aña kim şu‘me bir loğma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [cevr-i dâm, -a]

cevzâ: İkizler burcu (semanın kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı bir burçtur).

1. Giyâhı sünbüle **cevzâ** olur cev
Zebercedden müzeyyen hâne-i zîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 52*). [cevzâ,]

ceyhûn: Irmak, büyük nehir II Ceyhun nehri.

1. Kaçan kim Leylî’den dūr oldu Mecnûn
İki çeşminden ağıdı Nîl ü **Ceyhûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [ceyhûn,]
2. Sözi Kevşer ağıtdı gözi **Ceyhûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 104*). [ceyhûn,]
3. Çün irdi dōst kapısına âhîr
Revân zencîr ü bend ile çü **Ceyhûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [ceyhûn,]
4. Çü gördi çâre yok ümmîdi kesdi
Çü **Ceyhûn** gibi Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 9*). [ceyhûn,]

ceyş: Asker, ordu.

1. Cigerler pâresin hâlka tıkkardı
Ölüm **ceyş** ki cânlar tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 73*). [ceyş, -i]
2. Kılıç gibi şavaşda yüzi ağıdur
Yürürse cem‘ idüp **ceyş** ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 107*). [ceyş,]
3. Sefâhet **ceyş** açmadın puşûyı
Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 18*). [ceyş, -i]

ceyş-i sekâmet: Hastalığın ordusu.

1. Anuñla muhkem olur ten hışârı
Hışârı aldı çün **ceyş-i sekâmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 51*). [ceyş-i sekâmet,]

cezâ: Ceza, kötü karşılık.

1. Bu gün nâlemle tōldı heft kişver
Cezâsın iyer iseñ her günâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 79*). [cezâsın, -sı, -n]

cezîre: Ada.

1. Yanar ahr ile olup ar u aak
Miyân-ı bar-ı amdur bu **cezîre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 177*). [*cezîre,]*

cib: Cep.

1. Yatur bî-hûş olup bî-nûş-ı bade
Ferâgat **cibine** çekmiş serin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 39*). [*cibine, -i, -n, -e]*

cibâl: Cebeller, dağlar.

1. Ki çaruñ çekmediyidi atârı
Cibâlûñ hem cemâli ‘âciz andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 25*). [*cibâlûñ, -üñ]*
2. Her ulu nûr u fer virmiş cemâle
Cemâli mamili beñzer **cibâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*cibâle, -e]*
3. Her ulu nûr u fer virmiş cemâle
Cemâli mamili beñzer **cibâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*cibâle, -e]*
4. Eger aransa arâ vü **cibâli**
İrem ol ravzaya dinse a ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 104*). [*cibâli, -i]*

cibe sal: Cebe atmak.

1. Ol âvâzı işidüp ben fütâde
O süfte dürleri cibe alup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 73*). [*cibe al, -up]*

cibilli: Cibilliyet. Yaratılıştan olan.

1. Cibilli ahahasın virdi kebge
Açıldı burnı ana girmiş iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 6*). [*cibilli,]*

cibril: Cebrail, tabir olunan dört büyük melekten peygamberlere vahiy indirmekle görevli olanı. İlahî emirleri meleklerle ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleğî II miraç gecesinde Hz. Muhammed ile birlikte sidretü'l- münteha noktasına kadar gittiğine inanılan melek.

1. Burâ-ı ber-pâyı çekdi **Cibril**
Burâ ol cân-verdür cânâ beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 40*). [*cibril,]*

ciger: Bagır, yürek.

1. Göñül arâb-ı belâdur **ciger** kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ aılın bitürmüşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 2*). [*ciger,]*
2. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yâre
Göñül pür-am buluşmaz am-güsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 3*). [*ciger,]*
3. Gice varup nihânî kûy-ı yâre
Ciger hasret elinden pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 10*). [*ciger,]*
4. Yazardı uş iden lev-ı cenâna
Ciger anıyle nûş ider nebizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 27*). [*ciger,]*

5. Meded kıl var iken cismümde cānum
Şusuzlıktan **ciger** garķ oldu kana (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 97*). [*ciger,]*
6. Ciğerden inledi çün çeng ü kânûn
Egerçi inledi geh zîr ü geh bam (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 38*). [*ciğerden, -den]*
7. Kesüp ümmîdi âh itdi **cigerden**
Dönicek kavmine ol pîr-i fânî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 112*). [*cigerden, -den]*
8. Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
Haber gelse şabâdan ol diyâra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 68*). [*cigerde, -de]*
9. Taşı baş toprağı yanmış **cigerdür**
Der ü der-bendi muhkemdür demürden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 92*). [*cigerdür, -dür]*
10. Düzerdi hâste Mecnûn'a cevâbı
Midâd idüp **ciger** kanın ezerdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 113*). [*ciger,]*
11. Gül ile çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-hasteler cān u **cigerden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 35*). [*cigerden, -den]*
12. Cigerler yakıcı eş'âr-ı Mecnûn
Didi ey perdede perverde yârum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 140*). [*cigerler, -ler]*
13. Nice içmiş **cigerden** tîz geçerken
Her ok kim yay bağından çıkardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 70*). [*ciğerden, -den]*
14. Cigerler pâresin halka tıkkardı
Ölüm ceysi ki cānlar tüşesidür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 72*). [*cigerler, -ler]*
15. Atarsañ tîrûñî hâzır **ciger** de
Aşarsañ dâra bârî zülfüne aş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 82*). [*ciger,]*
16. Yakardı Leylî odından cihânı
Ciger yaķar ğazel okurdi ya'nî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 35*). [*ciger,]*
17. Çeker pinhânî sâĝar âşkârâ
Ayaĝ elde vü el başda **ciger** hûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*ciger,]*
18. Cigerde dâĝ olurdi dâĝı üzre
Şaçın meşşâta çün müşkîn iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 158*). [*cigerde, -de]*
19. Tene râhat dil ü cāna şafâsın
Cigerde derd-i 'aşķuñ kim düĝündür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 105*). [*cigerde, -de]*
20. Eritmezdüñ **ciger** yaĝın çü mehcûr
Firâķ odlarına yanmasa cānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 34*). [*ciger,]*
21. Revâne oldu Necd'e zâr u maḥzûn
Yaşı gibi **ciger** kanyıla gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 107*). [*ciger,]*
22. Başın yüzün şıĝadı şefkat ile
Aķıtdı hem **ciger** kanın cigerden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 63*). [*ciger,]*
23. Başın yüzün şıĝadı şefkat ile
Aķıtdı hem ciger kanın **cigerden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 63*). [*cigerden, -den]*
24. Hâzîne-dâr-ı genc-i âşinâyî
Ciger kanı virelden cismüne reng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 187*). [*ciger,]*
25. Cigerde kan dimâĝ-ı serde sevdâ
Hem ol serv-i revân har-gâha gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 74*). [*cigerde, -de]*
26. İdüp bu miḥnet ü derdi ferâmüş
Bu şu'le kim **ciger** yaķar şererdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [*ciger,]*
27. Şu yirinde **ciger** kanın içerdi
Bilüp yârânı vü kavmi bu râzı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 6*). [*ciger,]*
28. Cigerden zâr zâr aĝlardı nâ-çar
O derdile gezüp cānın sürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [*cigerden, -den]*
29. Od olup başa aĝdı sine düdi
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 3*). [*cigerden, -den]*
30. Ciger kanın çekerken dânelerde
Dil-i nârı pür ider hâne hâne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 36*). [*ciger,]*

31. Cigerden zār zār ağıldı tekrār
Gezüp ol derd ile cānın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 12*). [*cigerden, -den*]
32. Cigerde her oñulmaz başlar içün
Belāya şabr iden şābirler içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 34*). [*cigerde, -de*]

ciger kanı: *Ciğer kanı, gönül acısı.*

1. Şusuz cān virmege akreb şudan dūr
Ciger kaniyle teşne nice kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 31*). [*ciger kanı, -(y)le*]
2. Ciger kaniyle bitmiş lāle-zārı
Mekān idi o küh ehl-i belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 58*). [*ciger kanı, -(y)le*]

ciger-dār: *Yürekli, cesaretli.*

1. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dār olanuñ cünbişde qalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 23*). [*ciger-dār,]*

ciğerden āh iyle-: *İçten gelen bir ah.*

1. Ol eşnāda seg-i Leylâ'yı nā-gāh
Görüb Mecnûn ciğerden iyledi āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 118*). [*ciğerden āh iyle-, -di*]

ciger-güşe: *Sevgili.*

1. Tolaşdurma dilüñ sözde revān ol
Ciger-güşeñden olmasan eger dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 33*). [*ciger-güşeñden, -ñ, -den*]

ciger-güşe: *Ciğerpare, evlat.*

1. Ciger-güşem kanı ‘ār ile gayret
Saña lāyık degüldür bu fazihet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 59*). [*ciger-güşem, -m*]
2. Ciger-güşe ayağına batan hār
Ata cāmına olur hañçeri kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 7*). [*ciger-güşe,]*
3. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülāl-i çeşmüñe vakt oldı kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*ciger-güşem, -m*]
4. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülāl-i çeşmüñe vakt oldı kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*ciger-güşem, -m*]
5. Ciger-güşeñ senüñ Mecnûn laqabdur
Delü divāne rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*ciger-güşeñ, -ñ*]
6. Ciger-güşeñ senüñ Mecnûn laqabdur
Delü divāne rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 103*). [*ciger-güşeñ, -ñ*]
7. Ciger-güşesi üzre çeşm-i terden
Açup Mecnûn gözün dirdi özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 64*). [*ciger-güşesi, -si*]
8. Ciger-güşen muķim-i güşe-i nār
Eger ‘aşķ itmeseydi itizārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 90*). [*ciger-güşen, -ñ*]
9. Ciger-küşe gamından dil-şikeste
Tağıtdı mālı ammā dirdi hüşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 14*). [*ciger-küşe,]*

ciger-süz: *Gönül yakan.*

1. Bu bir loğma yimedi hep yidi vahş
Selīm aña didi kim ey **ciger-süz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [*ciger-süz,]*
2. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi ol civân kim bu **ciger-süz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [*ciger-süz,]*

ciger-tab: *Acısı olan.*

1. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza havza
Kenâr-ı havza varup ol **ciger-tâb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 19*). [*ciger-tâb,]*

cihân: *Dünyâ, âlem // Herkes, tüm insanlar.*

1. Cihân benden uşandı ben cihândan
Ne püştüm var ğaribem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 22*). [*cihân,]*
2. Hâlâş olup **cihân** işkencesinden
Xanı bir ejdehâ-yı âteşin-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 46*). [*cihân,]*
3. Cihân benden uşandı ben **cihândan**
Ne püştüm var ğaribem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 22*). [*cihândan, -dan]*
4. İşiden derd-mendi tağlar idi
O fâriğ medh ü zemminden **cihânuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 3*). [*cihânuñ, -uñ]*
5. İyü yavuz haber töldi **cihâne**
Yakup Leyli dilin bu ta'n u ğaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 6*). [*cihâne, -e]*
6. Olur bildi barışmasa ziyânı
Çü gördi kim **cihân** başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 17*). [*cihân,]*
7. Günüzin zâğ olur gice ügüdür
‘Adâvet kılsa âfetdür **cihâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 69*). [*cihâna, -a]*
8. İderlerdi olarda merhabâyı
O ‘aşık çün **cihândan** vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57*). [*cihândan, -dan]*
9. Kemâl ü şî‘r ü inşâyâ heves-nāk
Cihânda çünki Mecnûn oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 13*). [*cihânda, -da]*
10. Ne bāl u per kalur anda ne pervāz
Hüner ‘arz iylemek şimdi **cihâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 21*). [*cihâna, -a]*
11. Cihân halkına hâcet-ğâh oldı
İlâhî ol iki pāk ü iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 202*). [*cihân,]*
12. Cihâna ‘ibret itmiş şüretini
Bu hâle muṭṭalî‘ olup biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 190*). [*cihâna, -a]*
13. Nice ‘uşşâkı güşından yakardı
Cihâna kışsa-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 9*). [*cihâna, -a]*
14. Cihânda her birinüñ n’ola nāmı
Neden tûş oldılar bu hûş şafâyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 62*). [*cihânda, -da]*
15. Nitekim nûr-ı rahmetdür cemâlün
Cihâna kahr-ı heybetdür celâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 64*). [*cihâna, -a]*

cihân: *Dünya, âlem, kâinat.*

1. Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ
Cihân harâbesi bir vâdidür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [*cihân,]*
2. Ki toğar anuñ içinden nice gürâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [*cihân,]*
3. Muğarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz **cihâna** nûr-ı Hakk ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [*cihâna, -a]*
4. Olmadı **cihânda** senden eşref
Gelmedi vücûda senden â'zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 41*). [*cihânda, -da]*
5. Cihân kim var olupdur kudretüñden
Tolu 'ibret olupdur hikmetüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 9*). [*cihân,]*
6. Cihân kim nûr-ı hüsnüñ perdesidür
Nevâ-yı ni'metüñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 45*). [*cihân,]*
7. Cihân kim bir muhabbet kıssasıdur
Belâ 'uşşâka andan şişsesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 51*). [*cihân,]*
8. Kâpuñ yâ Rab tahayyür dergehidür
Cihân senden ne tolu ne tehîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [*cihân,]*
9. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde binâ urduñ **cihâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 18*). [*cihâna, -a]*
10. Cihânda sârîdür esrâr-ı 'aşkuñ
Ne dil var kim yoğ anda nâr-ı 'aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 47*). [*cihânda, -da]*
11. Anuñ-çün itdi Hâlîk mülk kevnî
Odur sultân **cihânda** halk-ı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 73*). [*cihânda, -da]*
12. İçüp vahdet şarâbın buldı sekri
'Urûcî harf-ı haţţ çekdi **cihâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 67*). [*cihâna, -a]*
13. Cihânda gerçi 'aşka kıssa çokdur
Gam-ı Mecnûn'a benzer guşsa yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 29*). [*cihânda, -da]*
14. Dilâ ta'lim-i 'aşk iyle **cihâne**
Kılup ahvâl-i Mecnûn'ı behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 25*). [*cihâne, -e]*
15. Cihân evvel şekker şunar dehâna
İçürür zehri âhir kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 55*). [*cihân,]*
16. Cihâna bî-kıyâs in'âmı itdi
Gözi nûrına Kays'ı nâmı itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 63*). [*cihâna, -a]*
17. Kâra gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihâna fitne vü şûr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 144*). [*cihâna, -a]*
18. Kimüñ ferzendi kâlsa yâdigârı
Cihânda geçmez anuñ rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 22*). [*cihânda, -da]*
19. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî'dür andan gayrı kim vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54*). [*cihân,]*
20. Gâminsuz olmasun cānum cihânda
Belâdur cānuma ansuz **cihân** da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 42*). [*cihân,]*
21. Cemâl-i 'âleme beñdür sevâduñ
Cihânda zikr olunur yahşi aduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 6*). [*cihânda, -da]*
22. Gâminsuz olmasun cānum **cihânda**
Belâdur cānuma ansuz cihân da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 41*). [*cihânda, -da]*
23. Fedâ-yı yâr için besler dil bu cāmı
N'ider yâr olmasa cān u **cihāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46*). [*cihāmı, -ı]*
24. Cihānun fitnesiyle yâre meftûn
Esîr-i zülf-i Leylî a'nî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 9*). [*cihānun, -uñ]*
25. Selâmetlik yüzi şuyını saçdı
Kesüp cān u **cihandan** iltifâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 21*). [*cihandan, -dan]*
26. Yüregi üzre komış bir daği seng
Cihânda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 11*). [*cihânda, -da]*

27. Ne h d h vf u ne  a'n u ne mel met
Tır ş olmuş **cih ndan** n mi h rfi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 7*). [*cih ndan, -dan*]
28. Cih nu   hlerin mu t c idinmiş
 ehenş h-ı ser r-i m l k-i d nd r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 22*). [*cih nu , -u *]
29.  olaşmasa eger r y ile ilgili
Cih nda bir vef suzdur mur du  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 85*). [*cih nda, -da*]
30. Ki t   ev k m **cih n ** iyleye  ar 
Bu ber ı  ev k od  raş ende iyleyler (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 27, Mısra 50*). [*cih n , -ı*]
31. Cih n   ıldı mest  b-ı  inebden
Cih na  amzesi efs n iderdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 21*). [*cih na, -a*]
32. H ş  ğretdi **cih na**  aş -b z 
 Ir k ile Hic z'a bu ter ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 128*). [*cih na, -a*]
33. Ne c n cümle **cih ne** fitne oldu
Geh avlar  amzesi ba lard  zülfi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 24*). [*cih ne, -e*]
34. Cih n   ıldı mest  b-ı  inebden
Cih na  amzesi efs n iderdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 20*). [*cih n , -ı*]
35. ş kar n na'ı ile  a lard  zülfi
Cih n  mu lak  sayd  itdi  ayd  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 27*). [*cih n , -ı*]
36. Ara yirde oda yağdı **cih n **
Ol iki s z u yek s z u d   heng (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 124*). [*cih n , -ı*]
37. Cih nu     il n mecn n iderdi
Kemend-i zülfi c na fitne oldu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 22*). [*cih nu , -u *]
38. Cih n  old  şad -y  şavt-ı   l l 
Çöl   nesrinler n her ş h u şengi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 4*). [*cih n,]*
39. Cih na perçemi h ş-b  şa ardı
Düşüp nilüfer üzre t b-ı çöl-reng (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 18*). [*cih na, -a*]
40. Cih ne t  -ı t z itdi zeb n 
Se erden   ş idüp mur -ı seçer-h z (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 38*). [*cih ne, -e*]
41. Nev  v  berk ile ş ride dest n
Civ n itdi **cih n ** sebz-i nev-h z (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 9*). [*cih n , -ı*]
42.    hem-ser bulmad  n z iyledi h ş
   süsen b -vef  gördi **cih n ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 37*). [*cih n , -ı*]
43. şa al na   lerdi bu **cih nu **
Gice z kri   g n k ismi h  h  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 46*). [*cih nu , -u *]
44. Cih n perv larından c n    ri
Yanınca m nis olmuş vahş-ı şahr  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 32, Mısra 14*). [*cih n,]*
45. H l ş oldu **cih n** end şesinden
Dil uzatm ş s n  g y  ki ef  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 64*). [*cih n,]*
46. Cih n kim şeb lib s n yine giydi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 37, Mısra 1*). [*cih n,]*
47.   n acıdur ba a mihr n   ap ac 
Bülend iken **cih nda** bunca n mu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 38, Mısra 29*). [*cih nda, -da*]
48. Cih na to m-ı  av  a ekdi ol   n
şu resme  opd   av  a-y   Ir k  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 4*). [*cih na, -a*]
49. Bin  b ny d  olmaz nitekim b d
Cih na hükm iden d d ile itdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 40, Mısra 33*). [*cih na, -a*]
50. Cih n h lvet  alup il girdi d ra
Bey b nda yürür  v re Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*cih n,]*
51. Zer-efş n itdi yine verd-i zerdi
Cih n yüzi kızıl çöl gibi   ldi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 45, Mısra 3*). [*cih n,]*
52. Cih n şan  ara a  ile büründi
Felek y lduzları döndü şer  a (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 46, Mısra 2*). [*cih n,]*
53. Cih ndan b - aber Leyl   amında
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 47, Mısra 120*). [*cih ndan, -dan*]

54. Yağardı Leylî odından **cihānı**
Ciger yağar gazel okurdu ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 34*). [*cihānı, -ı*]
55. Bütü hiç sevme kim yokdur vefâsı
Cihānda yoğa dönse var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31*). [*cihānda, -da*]
56. Nice ma'sûk u 'âşık var **cihānda**
Cihānda çarh-ı ğaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [*cihānda, -da*]
57. Nice ma'sûk u 'âşık var cihānda
Cihānda çarh-ı ğaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 77*). [*cihānda, -da*]
58. Harîr aña göre gūyâ dikendür
Cihānda tâbda üç nûra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [*cihānda, -da*]
59. Ger olursa **cihānuñ** mihr ü mâhı
Bilümi kim kenâr iyleye heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 20*). [*cihānuñ, -uñ*]
60. Döşedi ter-benefşe ferş-i sincâb
Güler bâbûna rîşine **cihānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 5*). [*cihānuñ, -uñ*]
61. Cihānuñ bağı pür-berk ü nevâdur
Bu dem Hızra dönüp hâdra-yı bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 52*). [*cihānuñ, -uñ*]
62. Şafağ gibi **cihân** kâna boyandı
Hevâ müşkin iken kâfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 50*). [*cihân,]*
63. Göbekden dize dek anın da varı
Cihân içinde yârı dilde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 55*). [*cihân,]*
64. İrüp saña nice bir yara sine
Cihân kim mâzîdür ma'nide hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 91*). [*cihân,]*
65. Za'îf olmuş durur ğâyetde hâlüm
Cihân dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 157*). [*cihân,]*
66. Enis ü râm u ârâm u za'îf ol
Bir iki gün ki mihmānam **cihāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 147*). [*cihāna, -a*]
67. Didi el-mü'minüne lâ-yemü tüne
Cihānda her ğamun pâyâmı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 137*). [*cihānda, -da*]
68. Velikin haq budur Haqq'a 'ayândur
Yakîn oldı **cihāndan** irtiḥâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 155*). [*cihāndan, -dan*]
69. Felekde aḥterüñ tâbende olsun
Cihāndan ben gönildüm sen esen kal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161*). [*cihāndan, -dan*]
70. Unudup bilmese tañ mı **cihānı**
Peder Mecnûn'a çün bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 70*). [*cihānı, -ı*]
71. Budur kormum **cihānı** yağa düdi
Vücüdüm çün ḥarāba mâ'il oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 42*). [*cihānı, -ı*]
72. Fenādan göçdi kōndi cāvidāna
Cihân anuñ daḥi işin kayurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 45*). [*cihân,]*
73. İşinden kōdı eşinden ayurdu
Cihân kim hâli her dem ḥile vü rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [*cihân,]*
74. Beden ḥāke kavuşdı ğūra kōndi
Uçup cān bir cihāndan bir **cihāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [*cihāna, -a*]
75. Beden ḥāke kavuşdı ğūra kōndi
Uçup cān bir **cihāndan** bir cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43*). [*cihāndan, -dan*]
76. Yiter saña **cihānda** meyl-i Leylî
Ne atañı anañı yād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 8*). [*cihānda, -da*]
77. Cihānda kalmadı bir dest-giri
Yüzini bir zemân sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 42*). [*cihānda, -da*]
78. Anuñ 'ıtrı **cihân** u cāna besdür
Çınār-ı kâmetin 'arz itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [*cihân,]*
79. Vazîfe-h'âridur her murğ u mâhî
Cihānda ins ü cinne cān viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 175*). [*cihānda, -da*]

80. Nebât-ı tûti çeng-i zâga düşdi
Katumda her kılun biñ biñ **cihândur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 205*). [*cihândur, -dur*]
81. Cihân her hükmine fermân musahhar
Felek yayın eger bî-kağza kağzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 4*). [*cihân,]*
82. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim bu **cihânda** yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 113*). [*cihânda, -da*]
83. Girüp toprağa âhir yilden indi
Cihânda ‘ömr-i âdem olmasa yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 115*). [*cihânda, -da*]
84. Uyar sekr-i hevâdan cân-ı mesti
Atañ gitdi **cihândan** pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 63*). [*cihândan, -dan*]
85. Gözüni aç **cihānuñ** hâline bak
Vuñuşuñ hem tıyūruñ var mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 66*). [*cihānuñ, -uñ*]
86. Çekersin şiddetin her dem **cihānuñ**
Naşihat itdi çün Mecnûn’a mäder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 78*). [*cihānuñ, -uñ*]
87. Ki ey şehr-i belâ iklim-i miñnet
Hemişe bu **cihân** bir hâle kalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 129*). [*cihân,]*
88. Virüp andı didi ol arzū-mend
Hudâ için ki yaratdı **cihānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 103*). [*cihānı, -ı*]
89. Cihānuñ yana kalmaya bütünü
Tenüm ‘üryan u müflis bî-nevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 86*). [*cihānuñ, -uñ*]
90. Degül çün hâli hâline muvâfık
Cihân ol dem harâb olur muhakkağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 27*). [*cihân,]*
91. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Mağabbet eyle bî-hüş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 40*). [*cihānuñ, -uñ*]
92. Bu bed-fikri getürmek kalbe hâşak
Cihân bir tekyedür iki kapısı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 151*). [*cihân,]*
93. Çıkam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile çâhı şoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [*cihân,]*
94. Cihân hândaqlarından kalkıd atı
Çü ben benlik bütün kıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 162*). [*cihân,]*
95. Murâdı olmasa Perverdigâr’uñ
Cihân kim iki yüzlü bir varağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 5*). [*cihân,]*
96. Bedenden gitdi bâkî burca irdi
Cihân borca içre çün cām-ı cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 63*). [*cihân,]*
97. Cihānuñ hırmenine urur âteş
Görürsin her gice bu zıll-ı memdūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 72*). [*cihānuñ, -uñ*]
98. Cihāñ turduğca zikr ola kemālūñ
Koyup kendü belāñ gözleseñ gayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 8*). [*cihāñ,]*
99. Ki cānı Leylî’ye İbnü’s-selām’uñ
Cihân oldur aña biñ cān gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [*cihân,]*
100. Anuñ bir harfi ammā key haṭâdur
Didüñ öldi falāñ kodi **cihānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 37*). [*cihānı, -ı*]
101. Hemān zenbūr qaldı gitdi balı
Hünerden yudılar yüzün **cihānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 77*). [*cihānuñ, -uñ*]
102. İki yār u iki müştāk u mehcür
Cihāna ṭoldı efgānun hırūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 93*). [*cihāna, -a*]
103. Cihândan şoyup cāndan uşanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*cihândan, -dan*]
104. Boyanur ‘âlemüñ sımāsı kana
Cihân kim hūnīdür yokdur amānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 3*). [*cihân,]*
105. Söyündürdi anuñ da aḥterini
Cihân anuñ daḥi yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 145*). [*cihân,]*
106. Ne bey‘ ola kim âḥir fāsīd olmaz
Cihân ‘ayyârdur dā’im işi rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 153*). [*cihân,]*

107. Melek şüretde ammā ma‘nide dīv
Cihān ‘ayyārının āl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 155*). [*cihān,]*
108. Hızân vakti kadem başsa **cihāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 1*). [*cihāna, -a]*
109. Bil ey bî-çäre Leylî’nün hâbibi
Geçürdükçe **cihānda** rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 99*). [*cihānda, -da]*
110. Tamām iyleyüp anuñ da hayâtın
Ne evvel var **cihānda** olmaz âhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147*). [*cihānda, -da]*
111. Ne cān toydı saña ne sen **cihāna**
Dil-ārâ bağ idüñ olduñ harābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [*cihāna, -a]*
112. Muṭarrā verd idüñ düşdün türābe
Cihānda mäh u mihr idi cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 109*). [*cihānda, -da]*
113. Değül hüsünüñden ammā cān gözi dūr
Kazındı şüretün nakşı **cihāndan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 137*). [*cihāndan, -dan]*
114. Cinān olsun maḳām-ı cāvidānuñ
Güzel hūrî idüñ geldüñ **cihāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 149*). [*cihāne, -e]*
115. O da yüz tutdı âhir irtihāle
Cihān ‘uşşāka bî-dîdār-ı dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 19*). [*cihān,]*
116. İnanma uğrıdır düzd-i cihāne
Cihān bir ḥānedür kim pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 85*). [*cihān,]*
117. Ne lâyıkdur sana ‘ālem-perestî
Cihāna ṭapma kim yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 165*). [*cihāna, -a]*
118. Bu yol ‘azminde olurlar berāber
Cihānda her kaçar vahşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [*cihānda, -da]*
119. Cihāndan şovuyup cāndan uşanmış
Vücüdî seng-i ḡamdan ḥurde olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 4*). [*cihāndan, -dan]*
120. Diyüp ey dōst virdi cān-ı pākin
O da göçdi belā ile **cihāndan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [*cihāndan, -dan]*
121. İrer feryāda biñ biñ rahmetu’llah
Kaçan Mecnûn **cihāndan** dürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 173*). [*cihāndan, -dan]*
122. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşāne
Şu kim bir kâhe şaymazdı **cihānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [*cihānı, -ı]*
123. Kātık idinme xanı nāna zinhār
Yidüñ tūt mālını cümle **cihānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 121*). [*cihānuñ, -uñ]*
124. Gözedür muḥlişi kaçmağa kâbil
Yüzine bensin ey âdem **cihānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 155*). [*cihānuñ, -uñ]*
125. Bu ‘ālemde sürer beyle şafāyı
Şu dil kim ol **cihānda** olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 77*). [*cihānda, -da]*

cihān: *Alem, dünya, cihan. II felek bağlamında.*

1. Olurdu cümle şā‘irler imāmı
Şikāyet iyleme Ḥamdî **cihāndan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 29*). [*cihāndan, -dan]*

cihān ālāyişi: *Alemin süsü, gösterişi.*

1. Ḡam-ı Leylî ola ‘ālemde kārüm
Cihān ālāyişinden çün olam pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 103*). [*cihān ālāyişi, -nden]*

cihān halkı: *İnsanlar. Bu dünyada yaşayanlar.*

1. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nâmûs u ne nâm u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 4*). [*cihân halkı,]*

cihân terki: *Veli ve dervişlerin dünyaya ait her şeyden el çekmeleri.*

1. İlüñ hâcet-gehidür âsitânı
Cihân terkin başına tâc idinmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 21*). [*cihân terki, -n]*

cihâna gel-: *Doğmak II meydana gelmek, ortaya çıkmak.*

1. Bu dünyâdur neler toğurmuş ana
Hemân Leylâ mı gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 92*). [*cihâna gel-, -miş]*

cihâna gelme: *Benzeri dünyaya gelmemek II Eşi benzeri olmamak.*

1. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Cihâna gelmedi bahtuñ gibi saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 13*). [*cihâna gelme, -di]*

cihân-dâr: *Cihanı tutan hükümdar.*

1. İlâhî kârdan kad pervâz
Cihân-dâr u cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 8*). [*cihân-dâr,]*

cihân-dîde: *Dünyayı gören, görmüş geçirmiş.*

1. Her işde manzar-ı gavr idi belki
Cihân-dîde zemâne-âzmüde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 7*). [*cihân-dîde,]*

cihân-gerd: *F. dünyayı dolaşan/gezen.*

1. Anuñlaydı selâmı vü kelâmı
Kaçan bir beyt okısa ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [*cihân-gerd,]*

cihân-ı ‘uşşâk: *Aşıkların dünyası.*

1. O da yüz tutdı âhir irtihâle
Cihân-ı ‘uşşâka dîzâr-ı dildâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [*cihân-ı ‘uşşâk, -a]*

cihân-perver: *Dünyayı besleme.*

1. İlâhî kârdan kad pervâz
Cihân-dâr u cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 8*). [*cihân-perver,]*

cihân-sâz: *Cihâm düzenleyen.*

1. İlâhî kârdan kad pervâz
Cihân-dâr u cihân-perver **cihân-sâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 8*). [*cihân-sâz,]*

cihâz: *Gelin olacak kız için hazırlanan her türlü eşya, çeyiz.*

1. Cihâz u hürmet ile dürr-i nâ-süft
Gümüş gövdelü altun başlu duhter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 202*). [*cihâz,]*

cihet: *Taraf, yön.*

1. Cihetden taşra tutdı âşiyânı
Refîk-ı pâke uçdı cân-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 38*). [*cihetden, -den]*

cilâ: *Parlaklık, ıııltı.*

1. Yiter âyineye hil‘at **cilâsı**
Eger kim olmaya âyine ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 176*). [*cilâsı, -sı]*

cilve-gâh: *Görünme, tecellî ve zuhur etme yeri, tecellî yeri.*

1. Refîkından ğarîb ü yârdan dūr
Yüce taşlar başıdur **cilve-gâhuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 53*). [*cilve-gâhuñ, -uñ]*

cilve-gâh-ı yâr: *Sevgilinin cilve yeri.*

1. İrişdi cilve-gâh-ı yâre derhâl
Didi Leylî görüp anda bu hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 62*). [*cilve-gâh-ı yâr, -e]*

cîm: *Cim, Arap alfabesinin beşinci harfi.*

1. Olur **cîm** olmasa ol zülf ü kâkül
Hemişe boynuma şan halka-ı ğul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [*cîm,]*

cîm: *Arap alfabesindeki cim harfi II Sevgilinin cim harfi gibi kıvrımlı saçı.*

1. Cemâl oldukça **cîm** ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme çün tayıy oldu kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [*cîm,]*

cîm-i mevzûn: *Düzgün mîm (harfi gibi saç).*

1. Şekerden dür şaçar şîrîn dehendür
Ruĥında zülf ü ĥâlî **cîm-i mevzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 57*). [*cîm-i mevzûn,*]

cinân: *Cennetler.*

1. Cinân olsun maĥâm-ı câvidânûñ
Güzel ĥürî idüñ geldüñ cihâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 148*). [*cinân,*]
2. Yirüñ añduñ revân olduñ **cinâne**
Güzel tûbâ idi ĥadd-i ĥırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 150*). [*cinâne, -e*]

cinnet: *Delilik, cûnun.*

1. Gider evvel ʿilâc it **cinnetini**
Taleb kıl soñra vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 147*). [*cinnetini, -i, -ni*]
2. Yanınca şîr ü vahş ol şîr-i merdân
Yiñi **cinnet** yiñi sevdâ yiñi bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [*cinnet,*]

cins: *Aynı tür, türdeş.*

1. Benî-nev'ün taleb kıl **cinse** bâr ol
Tutalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 82*). [*cinse,*]

cins: *Tür, çeşit.*

1. Niçün gül-ı beyâbândur ĥarîfüñ
Senüñ **cinsüñ** benem baña ĥarîf ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145*). [*cinsüñ, -ün*]
2. Odur bildi nişânından bulıncaĥ
Var eţrâfında vahşî **cinsi** bir cevĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 27*). [*cinsi, -i*]

cins-i âhû: *Ceylan türü, ceylan çeşidi.*

1. Ĥuşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leylî gözine oĥşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 68*). [*cins-i âhû, -lar, -dan*]

cirm-i güneş: *Güneş yıldızı.*

1. Ėidâsı ĥuşşa âb-ı dîde nüşı
Hemân cirm-i güneşdür ĥurş-ı ĥoş-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 75*). [*cirm-i güneş, -dür*]

cism: *Beden, gövde.*

1. Ėoman dâmân-ı luţfuñ hergiz elden
Şu dem kim ĥuşĥ ola **cismümde** cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*cismümde, -üm, -de*]
2. Olur gülzâr u nâr u mü'min ü gebr
Ola çün **cismüme** merĥad o ĥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 65*). [*cismüme, -üm, -e*]

3. Velî cüft olmadı **cismine** cismüm
Dilerdüm ben ki geçdükce zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 200*). [*cismine, -i, -n, -e*]
4. Anuñ ser-tâ-kağem ay idi **cismi**
Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 133*). [*cismi, -i*]
5. Bürehne **cismi** ince müya dönmiş
Tenin mü kaplamış âhûya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 29*). [*cismi, -i*]
6. Yuyup **cismi** ğubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 84*). [*cismi, -i*]
7. Meded kıl var iken **cismümde** cānum
Şusuzlıkdan ciĝer ĝarķ oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 96*). [*cismümde, -üm, -de*]
8. Kıla **cismüm** kılı biñ dürlü feryād
Tenüm müy-ı miyān-ı mūra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 8*). [*cismüm, -üm*]
9. Gicesi gibi bahtı kara Mecnûn
Miyān-ı mür gibi **cismi** bārik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 5*). [*cismi, -i*]
10. Hilāl itmiş belā ol nātüvānı
Olup nireng-i ğamdan **cismi** nireng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 69*). [*cismi, -i*]
11. Velî cüft olmadı cismine **cismüm**
Dilerdüm ben ki geçdükce zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 200*). [*cismüm, -üm*]
12. Hazine-dār-ı genc-i āşināyī
Ciger kanı virelden **cismüne** reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 187*). [*cismüne, -üñ, -e*]
13. Olur cānuma kuvvet **cismüne** zād
Tenüm perhiz ile efsürde oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 52*). [*cismüne, -üm, -e*]
14. O kânûn gibi inler nāliş eyler
Sürüp şefkat elin **cismi** çü nāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51*). [*cismi, -i*]
15. Ki budur günde bir kez **cismüne** küt
Didi hācib ĝurūrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [*cismüne, -(ü)m, -e*]
16. Yakın gelmez budur ‘ayyāra ‘ādet
Yakın olmaduĝı **cismüne** cānān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 19*). [*cismüne, -üm, -e*]
17. İçi mürde taşır merķad gerekdür
Dirende yoldaşum **cismüm** deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 73*). [*cismüm, -üm*]
18. Yaraşmaz sen oturasın türābe
Senüñ ter-penbedür **cismüñ** ben āteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 79*). [*cismüñ, -üñ*]
19. Senüñ başuñda efser tāt-ı devlet
Senüñ **cismünde** nāzük pīrehen var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 95*). [*cismünde, -ünde*]
20. Ya iki şehd eriyüp oldu bir āb
Bular bir cān idi evvel iki **cism** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [*cism,]*
21. Meger döndi kuru yapraĝa şimdi
İrişdi taze **cismün** rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [*cismün, -ün*]
22. Taĝılmış **cismi** ħalmış üstüñ‘ānı
Felek anuñ da bozmış hey‘etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 188*). [*cismi, -i*]

cism ü cān: *Beden ve ruh.*

1. Ne hālüm yanmaĝa bir ehl-i hālüm
Kuru yapraĝa döndi cism ü cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 109*). [*cism ü cān, -um*]

cismānī: *Bedenle, vücutla ilgili olan.*

1. Ölürse istemez andan hālāşı
Deĝül ‘aşķ ol ki **cismānī** ĝarāzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 3*). [*cismānī,]*

cism-i hāk: Topraktan oluşmuş vücut.

1. Diyesin hâzretine bu kelâmı
Ki terk itdükte Leylî cism-i hâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 95*). [*cism-i hāk, -i*]

cism-i hāk: Perişan beden.

1. Kenâr-ı hâke düşdi cism-i hâki
Uçup cân murğı sūr-ı Şûr'a kondı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 40*). [*cism-i hāk, -i*]

cismüm: Beden, gövde.

1. Mucib iyle bu lâl-i pür-kelâli
Ki yüz şuyıyla toprak ola **cismüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 71*). [*cismüm,]*

civân: Genç, taze delikanlı.

1. Turıncı ğabğabın gördükçe anuñ
Turunca döndi Qays ol **civānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 12*). [*civānuñ, -uñ*]
2. Civân iken dañı pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 90*). [*civân,]*
3. Dirîğa ol **civân** kanı didi pîr
Qayurdu Qays'ı her kavm ü kabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [*civân,]*
4. 'Aceb 'aşka düşürdi ol **civānı**
Düşüp bu her iyü yavuz zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 4*). [*civānı, -ı*]
5. Nevâ vü berk ile şürîde destân
Civân itdi cihānı sebz-i nev-ñiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 9*). [*civân,]*
6. İçüp eş'âr okurlardı muhayyel
Şikâyet-güne Mecnûn ol **civāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 3*). [*civāna, -a*]
7. Bu dīvâne **civāna** şerbet idi
Size şerbet behâ çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 22*). [*civāna,]*
8. Aduñ yād iylemez yâr oldı yāda
Nikâh itdiler anı bir **civāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 39*). [*civāna,]*
9. Bile uydurdu bir nice **civānı**
Aradı anı her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 30*). [*civānı, -ı*]
10. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim bir **civân** şāhuñ nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 5*). [*civân,]*
11. Kılına degmemişler bu 'aceb sır
Civân haqqın bilüp segbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 43*). [*civân,]*
12. İletdi kalb-i segden şadr-ı şāha
Civāna i'tizâr idüp didi şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 51*). [*civāna,]*
13. Hālāş itdiler ol miskîn **civānı**
Ta'accüb itdi şāh ol merd-i hāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 46*). [*civānı, -ı*]
14. Ne nevreste **civāna** şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 106*). [*civāna,]*
15. Amānı yok ne pîre ne **civāne**
Ne bir dil-ħaste pîre ħürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104*). [*civāne, -e*]

16. Yimek içmek gâmından iyledi pāk
Çü gördi ol **civān** kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [*civān,]*
17. Bir artuğ oldu tūt katuñda vahşî
Kul idinmek benüm gibi **civān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 59*). [*civānı, -ı*]

civān-merd: Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit.

1. Yazardı levh-ı dilde ol **civān-merd**
Ten-i Mecnûn'ı dā'im za'f-ı hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 202*). [*civān-merd,]*

cübbe vü destār: Cüppe ve sarık.

1. Hemān bir cübbe vü destārı kaldı
Taşavvuf hōd taşallut oldu şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 82*). [*cübbe vü destār, -ı*]

cūd: Cömertlik.

1. Vücūd-ı şems **cūduñ** çeşmesidür
Ne çeşme belki kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 27*). [*cūduñ, -(u)ñ*]
2. Mübeşşirdür aña rūhı Celil'üñ
Muķırr-ı keşî-i Nüh oldu **cūdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 21*). [*cūdı, -ı*]
3. Anunçün **cūdına** nisbet vücūdı
O dem kim 'āciz ola anda Loķmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 22*). [*cūdına, -ı, -(n)a*]

cüdāyî: Ayrılık, sevgiliden ayrı düşme.

1. Didi kim key hāṭādur bu **cüdāyî**
N'ola gelse kenāruna nigāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150*). [*cüdāyî,]*

cüft ol: Çift olmak, eş olmak.

1. Seme serseme uymaz ol ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşege (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 143*). [*cüft ol, -up*]
2. Benüm sensüz maķāmum beytū'l-aḥzān
Senüñ cānuñla cānum olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 197*). [*cüft ol, -alı*]
3. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nāsüft
Egerçi gayr ile cüft oldu ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 199*). [*cüft ol, -dı*]
4. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki geçdükce zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 200*). [*cüft ol, -ma, -dı*]
5. Ki ey gencine-dār-ı dürr-i nā-süft
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*cüft ol-, -sa*]
6. Ki ey gencine-dār-ı dürr-i nā-süft
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*cüft ol-, -sa*]

cülāb: Gülsuyu.

1. Sözünün şîrîn **cülâbı** haste cāna nûş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsāruña qarşu gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*cülâbı, -ı*]
2. Güli ol şab-ı nā-mevzûna virmen
N'ider dīvāne bu kând u **cülâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [*cülâbı, -ı*]

cülûs it: *Oturmak; tahta çıkmak, hükümdar olmak II sahip olmak, elde etmek.*

1. Felek puştında zeyn itdi 'imârı
İdüp şadr-ı 'imârîde cülûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 3*). [*cülûs it, -üp*]

cümle: *Bütün, hep, müstesnası olmayarak, tamamen.*

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî **cümle** eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde kâlanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [*cümle,]*
2. İy vehhâb-ı 'ukûl u bâ'is-i cân
Senûn hûkmüne var yok **cümle** yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [*cümle,]*
3. Senûn zikründe dildür **cümle** zerrât
Senûn zikrûn gıdâ-yı 'aql u cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 90*). [*cümle,]*
4. Şefâ'atden dem ura Fahr-ı 'âlem
Za'îf ümmetlerinden **cümle** 'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 27*). [*cümle,]*
5. Belî 'aşk ile pürdür **cümle** eşyâ
Hâkîkat 'aşkıdur maqbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [*cümle,]*
6. Ne denlü şarsalar oda pelâsı
Olur 'üryân yaçar **cümle** libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 28*). [*cümle,]*
7. Meded olursa saña mîm ile dâl
Demünde **cümle** hayre olasın dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 28*). [*cümle,]*
8. Bilürsin bellü hâlüm saña **cümle**
Ki düşmedüm bu hâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 7*). [*cümle,]*
9. Bu bârî çekse nâkâm olsa şâbir
Cehennemden çıkardı **cümle** kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 24*). [*cümle,]*
10. Bu yârân **cümle** A'râbun levendi
Galağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*cümle,]*
11. Bu yârân **cümle** â'râbun levendi
Galağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*cümle,]*
12. 'Adâvet hâli olsa dilde gâlib
Meşâlib görünür **cümle** menâkib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 164*). [*cümle,]*
13. Ne ben pendî tûtarâm ne beni bend
Harâb oldu yıkıldı **cümle** vârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 37*). [*cümle,]*
14. Varalar Ka'be'ye sa'y-ı du'âya
Ki hâcet-gâh odur **cümle** du'âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 25*). [*cümle,]*
15. Ne cân **cümle** cihâne fitne oldu
Geh avlar gâmezî bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 24*). [*cümle,]*
16. Hâkîkat **cümle** varum ol yañadur
Çün ol cānibdedür didâr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 156*). [*cümle,]*
17. Hemân **cümle** gānisi vü gedâsı
Dirilüp cenge âheng iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 8*). [*cümle,]*
18. Anuñ çün dîve beñzer **cümle** hūyi
Ne lâyıkdur gurâba tū'me-i bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 100*). [*cümle,]*
19. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp bu hîle ile **cümle** kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*cümle,]*

20. Muṭī' em **cümle** fermânına şāhuñ
Çekerseñ tıǵuñı uş cān u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 80*). [cümle,]
21. Baña ḥabbe gerekmez **cümlesin** al
Görüp şād oldı ol 'avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 38*). [cümlesin, -sin]
22. Yirine geldi **cümle** resm ü 'ādāt
O meclisde ki ulular oqındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 134*). [cümle,]
23. Olur senden kabîleñ **cümle** bizār
Olur māder peder ḥ'ış u birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 180*). [cümle,]
24. Anuñ ḥükminde oldı **cümle** ḥālî
Şu deñlü iyledi iḥsānı vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 16*). [cümle,]
25. Ki gül-gün itdi **cümle** ṭağ u ṭaşı
Yatur seng arasında şanki ḥāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 82*). [cümle,]
26. Ki umduǵın yimez bitüdüǵın yir
Bilürsin saña zāhir **cümle** kārūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 29*). [cümle,]
27. Añup anı didiler **cümle** maḥzūn
Ki ol üftāde vü mehcūr u nā-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 22*). [cümle,]
28. Yıqup **cümle** bināsın ḥāk ider ol
Zebān-ı tevbe çün oldı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 14*). [cümle,]
29. Dehenden **cümle** dürlər ṭaşra düşdi
Ne dürlər her biri bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 100*). [cümle,]
30. İy **cümle** va' desinde şādıku'l-va'd
İy defter-dār-ı dīvān-ı sa'ādet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 52*). [cümle,]
31. Ṭapuñ mevlâ vü ḡayrun saña bende
Bu **cümle** şeş cihet yüce ger alçaq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71*). [cümle,]
32. Yazılmış evvelinde nām-ı Bārî
Ki oldur **cümle** kārūn kār-dānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 171*). [cümle,]
33. Olup eş'arı ḡüyā dürr-i menşūr
Oqındı **cümle** dilde şi'r-i pākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 15*). [cümle,]
34. Vücüdüm ḥānesinde qalmadı raḥt
Bir oldı **cümle** 'aşq u 'āşık u dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [cümle,]
35. Olurdu cānı **cümle** yirde bî-derd
Meşel düzen ne ḥōş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 170*). [cümle,]
36. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O ḥōd **cümle** hünerde kāmîl idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 27*). [cümle,]
37. Olurdu **cümle** şā'irler imāmı
Şikāyet iyleme Ḥamdî cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 28*). [cümle,]
38. Qamu ağlaşdular anuñla bile
Getürüp emrini **cümle** yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 139*). [cümle,]
39. Ki ḥāk-i ravza oldı **cümle** gül-gün
Ṭurup süsen gibi qabr üzre miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 82*). [cümle,]
40. Qatıq idinme qanı nāna zinhār
Yidüñ ṭut mālını **cümle** cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 121*). [cümle,]
41. Müsemmasın ki kevne şıǵmaz ismüñ
Senüñ-çün ḥalq olundu **cümle** hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 163*). [cümle,]
42. Bu yolda yok saña ṭa'n u melāmet
İlāhî **cümle** 'āşıklar ḥaķı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 31*). [cümle,]

cümle varı: *Bütün mal, varlık.*

1. Yüregi üzre qomış bir daḡı seng
Cihānda **cümle varı** ol iki ṭaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 11*). [cümle varı,]

cünbiş: Salınma, dilbercesine nazlı hareket etme.

1. Virür her za‘ferân aña acı dil
Görüp bu **cünbişin** serv-i revânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 65*). [*cünbişin, -in*]

cünbiş: Hareket.

1. Kapuñdur secde-gâhı ol sücûduñ
Zihî **cünbiş** ki maḥzâ fazl-ı cûdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 36*). [*cünbiş, -i*]
2. Felek kim **cünbişi** devri aradı
Sücûdî dâ‘im itmekdür murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 33*). [*cünbişi, -i*]
3. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ **cünbişde** kalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 23*). [*cünbişde, -de*]
4. Hem urup yâra hem feryâd idersin
Görinür **cünbişünde** riş-ḥande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 31*). [*cünbişünde, -üñ, -de*]
5. Bu **cünbişden** de döndi aşıkâra
Selâmet terk idüp İbnü’s- Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 40*). [*cünbişden, -den*]
6. O kim ol **cünbişüñ** seyyâresidür
Cemâlüñ şevḳınuñ âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 37*). [*cünbişüñ, -üñ*]

cünûn: Çılgınlık, delilik.

1. Meh-i nev artururdu her **cünûnı**
‘Acebdür fırḳatı arturdu bunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 63*). [*cünûnı, -ı*]

cür‘a: Bir damla, bir yudum.

1. Ḳomayam nîm **cür‘a** kıla bâkî
Mey olmaz ‘aşḳuna nûş iyilesem hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 64*). [*cür‘a, -ı*]
2. Bulam her **cür‘ada** biñ biñ fütûḥı
İlâhî baña bu devletlü rûzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 70*). [*cür‘ada, -da*]

cür‘a-i merdân: Yiğitlerin damla damla kanı.

1. Tûrâba **cür‘a-i merdân** içürdi
O câmuñ nûş idenler şîşesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 62*). [*cür‘a-i merdân, -ı*]

cürm: Suç, günah.

1. Ne **cürmüm** var ki artar her gün âhum
Seni sevmek günâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [*cürmüm, -üm*]
2. Bu gün uş oldum ol **cürmüñ** esîri
El uzatdumsa dün urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 70*). [*cürmüñ, -üñ*]

cüş: Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.

1. Giderdi nice fersah yire hayli
Her at kim **cüşi** yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [*cüşi, -ı*]
2. Menem od üzre n'iyler sende bu **cüş**
Seni kim yakdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [*cüş,]*
3. Ğamâme döndi çeşmi ol ğam için
Senün mestâne nazmuñdan gelüp **cüş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 137*). [*cüş,]*
4. Kõmadı bende halka meyl ü **cüşı**
Senün de hile ise bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [*cüşı, -ı*]
5. Ne şahrâ katlanur **cüşına** ne tağ
Biñ oldı bir iken Leyli'ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8*). [*cüşına, -ı, -n, -a*]
6. Getür öp sür yüzüne di zihî la'l
Eger bir turş-rûdan göresin **cüş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 117*). [*cüş,]*

cüş it: Coşmak.

1. Revân zemzem gibi cüş itdüm andan
O merdüm 'arz idüp ihlâş-ı hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 48*). [*cüş it, -dii, -m*]
2. Cihâne tığ-ı tiz itdi zebânı
Seherden cüş idüp murğ-ı seher-hız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 39*). [*cüş it, -üp*]
3. Dürülmüş yüzi açıldı çü nâme
Şafâdan eyle itdi cüş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 163*). [*cüş it, -di*]
4. Müheyyâ iyleyüp biñ biñ selâmı
Ne dem kim cüş ideydi bād-ı Necdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 91*). [*cüş it, -e, -(y)di*]
5. Bunun da cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'ün nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 92*). [*cüş it, -er, -di*]
6. Döğindi ağladı cüş itdi muhkem
Biraz kim ağladı vü itdi zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 146*). [*cüş it, -di*]
7. Tehî diller niye şaklarlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 27*). [*cüş it, -er*]
8. Anı menzil idinme kim hañadur
Ki ejderhâ gibi cüş itse deryâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 73*). [*cüş it, -se*]
9. Seherde fâhte evrâdı gû gû
İşidüp bu hitâbı itmeyen cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 49*). [*cüş it, -me, -(y)en*]
10. Kağan arslan gibi cüş itdi şihne
Kılı tire dili şemşire döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 32*). [*cüş it, -di*]

cüş it: Coşmak, birdenbire çoğalıp hızlanmak.

1. Eri tuya diyü kütâh iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi düdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 31*). [*cüş it, -er, -di*]

cüş it: Duygu, düşünce ve fikirlerini kuvvetle ve heyecanla dışa vurmak, galeyana gelmek, huruş etmek.

1. Uluşurlar olar bu itse cüşı
Düşüp divânelik dilkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 70*). [*cüş it, -se*]

cüş iyle: Coşmak.

1. Mürüvvet mevci dilde iyledi cüş
Didi bu bî-penâha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 44*). [cüş iyile, -di]
2. Odum cüş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 60*). [cüş iyile, -se]
3. Benüm şahşum demür döymezi kömürdür
Eger cüş iylese âhum tütünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 85*). [cüş iyile, -se]
4. Âhumı güş iyleyüp cüş iylesen âh şabâ
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 1*). [cüş iyile-, -se, -n]

cüş kıl-: Coşmak, galeyana gelmek.

1. Tırup Mecnûn yirinden mest ü medhüş
Bu resme nevha iyerdi kılup cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 12*). [cüş kıl-, -up]

cüş ol: Coşmak, galeyana gelmek.

1. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki cânibde oldu girye vü cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 73*). [cüş ol, -dı]

cüş u hurûşa gel: Coşup taşmak.

1. Şalup aşhâb-ı Nevfel üzre tâzi
Mübârizler hurûş u cüşa geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 59*). [cüş u hurûşa gel, -di]

cüşa gel: Coşmak, galeyana gelmek.

1. Dilinden cüşa geldi hışm tâbı
Ol âteş leşkeriyle çekdi şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 50*). [cüşa gel, -di]

cüşa getir: Coşturmak, heyecanlandırmak.

1. Getürdi cüşa deryâ-yı vuḥûşı
Vuḥûş itdiler anları ihâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 94*). [cüşa getir, -di]
2. Getürdi cüşa deryâ-yı bükâyı
O kızlardan meger bir serv-i nâzûk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 160*). [cüşa getür, -di]

cüşân: Coşkun.

1. Ğamâme döndi ağlar ol ğam için
İrişüp ravza-i Leylî'ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 9*). [cüşân,]

cüş-ber-cüş: Çok coşkulu olmak.

1. Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
Haber gelse şabâdan ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 68*). [cüş-ber-cüş,]

cüst: Çabuk, hareketli, çevik.

1. Düşüp kalırdı ol şürîde vü süst
Dönerdi nâka añup küçegin **cüst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 8*). [*cüst,]*
2. Zihî tâlî‘ ki sîmurğ oldu şaydum
Atıldı yire **cüst** indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 49*). [*cüst,]*
3. Tırup çarha dil uzatdı didi **cüst**
Ki ey bed-fi’l ü bed-âyîn ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 44*). [*cüst,]*

cüst ü çālāk: Hareketli ve çevik.

1. Selâm idi anuñ-çün anuñ adı
Tariķ-ı ‘aşk içinde **cüst ü çālāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 11*). [*cüst ü çālāk,]*

cüst ü cū-yı naḥcîr it: Av için etrafta dolanmak.

1. İderken anda cüst ü cū-yı naḥcîr
Tış oldu kûhda Mecnûn’a nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 12*). [*cüst ü cū-yı naḥcîr it, -er, -ken]*

cūy: Akarsu, nehir.

1. Tışup aşmış başından mihr **cūy**
Kış uyhusında kuş düşün kılup yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 90*). [*cūy, -ı]*

cūy-ı āb-ı ḥayvān: Ölümsüzlük suyunun ırmağı.

1. Şuvārur anı **cūy-ı āb-ı ḥayvān**
Şu resme dāstān h’ān oldu dostān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 54*). [*cūy-ı āb-ı ḥayvān,]*

Ç

çağ: Zaman.

1. Beni ser-ḥalka kıl aşḥāb-ı ‘aşka
O ḥalka içre dā’im geçe **çağum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65*). [*çağum, -um]*
2. Belā-yı gamdan āzād itmedüñ hîç
Senüñ ‘aşkuñ yolında geçdi **çağum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 43*). [*çağum, -um]*

çağır: Çağırarak, seslenmek.

1. Çeküp tıtdı zimām-ı nākasın saḥt
Ḥaber virdi **çağırđı** ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 25*). [*çağırđı, -dı]*
2. O sensüz yürüyen bî-rāh u pür-āh
Yürüyüp **çağırur** güyā münādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 39*). [*çağırur, -ur]*

3. Ki bilmez âsumândan rîsmânı
Varup **çağırdı** ol yâr-ı vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 43*). [*çağırdı, -dı*]
4. Gelür bir nev-civân çün serv-i mevzûn
Çağırdı ol sibâ'-ı vahşe hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 33*). [*çağırdı, -dı*]

çağır-: ...adıyla seslenmek.

1. Eger Mecnûn diyü **çağırsa** 'âmî
Uyuvirürdi kesmezdi kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 49*). [*çağırsa, -sa*]

çâh: Kuyu, çukur.

1. Gice gündüz işi âh oldı gâmdan
Buñarı çeşminüñ **çâh** oldı gâmdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*çâh,]*
2. Gice gündüz işi âh oldı gâmdan
Buñarı çeşminüñ **çâh** oldı gâmdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*çâh,]*
3. Çıkam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile **çâhı** töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [*çâhı, -ı*]
4. Nice Dâra'yı bu dâr iylemişdür
Koyup **çâha** nice Efrâsyâb'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 61*). [*çâha, -a*]
5. Tâbî'at **çâhına** düşmek hâ'âdur
Nefes nefsanî olsa zî hacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 168*). [*çâhına, -ı, -n, -a*]

çâh kaz: Birinin yıkımına çalışmak, kötü duruma düşmesini istemek.

1. Hâzer iyle şakin şer şanma gayra
Kazarsañ kardaşuñ düşmek içün çâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 93*). [*çâh kaz, -ar, -sa, -ñ*]

çâh-ı şakâvetden: Bela kuyusu.

1. Kıl ey luţf ehli Bârî bana yârî
Çıkar **çâh-ı şakâvetden** vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 29*). [*çâh-ı şakâvetden, -den*]

çak: Parça parça, yarık, yırtık.

1. Cefâlar sillesinden sînesi **çâk**
Egerçi gâm-zede âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 6*). [*çâk,]*

çak: Ateşlemek.

1. Siyâdet sikkesini ebter itdün
Başuñ çün belâ çakmağı **çakduñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 41*). [*çakduñ, -duñ*]

çâk it: Yırtmak, parçalamak.

1. Bu bād öldürür âhir ol çerâğı
Hicâb-ı ırzumuz çāk itdi şî'ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 27*). [çāk it, -di]
2. Gören ağlardı ol âşufte hâli
Tırup çāk itdi bir gün perde vü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [çāk it, -di]
3. Çeküp çāk itdi gâmdan câmesini
Düzüp âhı duhânından midâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 4*). [çāk it, -di]
4. Nitekim penbe-i huşk ile âteş
Yakup tevbe hicâbın çāk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 13*). [çāk it, -er]
5. Çeküp çāk itdi gül gibi giriban
Dögüp gögsin iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 4*). [çāk it-, -di]
6. Hârif iseñ eger bismillah ey yâr
Ben atlas çāk idici hırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 7*). [çāk it, -ici]

çāk iyle: Yaka yırtmak. Çok üzüntülü, vecd hali anlatır.

1. Tıtuşmış sînen çāk iyledi pöst
Resûl öninde ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 244*). [çāk iyle, -di]
2. Vücûdun her libâsın iyleye çāk
Selim aña o deñlü itdi ibrâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 34*). [çāk iyle, -ye]

çaķal daķi dimiş oğlum güzeldür: Kuzguna yavrusu anka görünür mealinden bir atasözü.

1. Oğul kış sevgüsi hükm-i ezeldür
Çaķal daķi dimiş oğlum güzeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 10*). [çaķal daķi dimiş oğlum güzeldür,]

çāker: Köle.

1. O yola gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay u fâķir ü řāh u çāker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [çāker,]

çaķmađ: Tabanca veya tüfeklerde bulunan tetik düzeni.

1. Siyâdet sikkesini ebter itdün
Başuña çün belâ çaķmađı çaķduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 41*). [çaķmađı, -ı]

çal: Çalmak (Bir müzik aleti bağlamında).

1. Çalındı kūs ‘uşşāk u hicâza
Yürür Mecnûn da hayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 10*). [çalındı, -ı, -n, -dı]

çal: (Mûsikî âletlerinin veya ses çıkarmaya yarayan boru, çan, çingirak, kampana vb.nin) Vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak sûretiyle ses çıkarmasını sağlamak.

1. Çala şādî-ķudümün şehriyâra
Günüñ zerrin tabaķ farkında hāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 26*). [çala, -a]

çal: Vurmak, (kılıç) saplamak.

1. İrüp Mecnûn'a kaşdı itdi ala cân
İrişdi **çala** ol şürîde mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 79*). [*çala, -a*]

çālāk: Çabuk, hemen.

1. Seher Dāhhāki güldi yüzün açdı
Mübārızler şavaşa bindi **çālāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 7*). [*çālāk,]*

çālāk: Hareketli, çevik.

1. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim yâr idüñ yanumca **çālāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [*çālāk,]*

çalış: Gayret etmek, çabalamak; savaşmak, mücadele etmek.

1. Çalış 'ilm ü kemāle bu kemāli
Düşer mi şānuña 'aşk-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [*çalış,]*

çamur: Su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık.

1. Eşegi sürme kim çıkmaz **çamurdan**
Reh-i der-bend olursa h'âb-gāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 94*). [*çamurdan, -dan*]

çanağ: Çanak, tas.

1. Çanağın pür-zer itdi her dilenci
Kayurmayup seḥā hemyānın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 44*). [*çanağın, -ın*]
2. Zihî ol kıyame kim 'ayş itdi ol yevm
Çanağın kim şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 25*). [*çanağın, -ın*]
3. Uvatdı urdı Mecnûn' un **çanağın**
Bu ḥāle ḥaste Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 32*). [*çanağın, -ın*]
4. Uvatmağdan **çanağın** ben ğarībūñ
Vücūdun kâsesin kesr iyle ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 44*). [*çanağın, -ın*]

çāpük: Çevik, hızlı.

1. Gözetdi Leylî'yi pinhān u **çāpük**
Ki firḳatdan ne resme ḥaste-cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 162*). [*çāpük,]*
2. Yügürse yil yürise şu aqışlu
Çemende oynanın **çāpük** tarab-sāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 63*). [*çāpük,]*
3. Kaşā'id naẓm iderdi nitekim dūr
Adı Zeyd ille **çāpük** 'Amr'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*çāpük,]*

çārdāk: Dört kemer teşkil eden ufak köşk üstü. Sarmaşıklı ağaç ve nebatlar sarılmış bir direkten yapılmış gölgelik.

1. Oda girmek ne lāyıkdur kebābı
Yüce boynuzları **çārdāka** beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 41). [çārdāka, -a]
2. Beden burcunda boynı tākā beñzer
Yazukdur ol yüce **çārdākı** yıkma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 43). [çārdākı, -ı]

çāre: Çare, çözüm, çıkar yol.

1. Kōlay itse ‘aceb mi kār-ı sahtı
Niçün nevmid olursın **çāre** iste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 55). [çāre,]
2. İde **çāre** dil-i āvāresine
Dil-i māder tūtuşdı āzer oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 170). [çāre,]
3. Emek baña yimek aña bitidi
Vişāle yoğ imiş sa’y ile **çāre** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69). [çāre,]
4. Eğer var ise **çāreñ** iyle çāre
Çü gördi çāre yok seyyārelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58). [çāreñ, -n]
5. Çü gördi **çāre** yok ümmidi kesdi
Çü Ceyhūn gibi Mecnūn başdan aşdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 8). [çāre,]
6. Eğer var ise çāreñ iyle **çāre**
Çü gördi **çāre** yok seyyārelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58). [çāre,]
7. Eğer var ise çāreñ iyle **çāre**
Çü gördi **çāre** yok seyyārelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 59). [çāre,]
8. Ki nūruñla ırakdan pūr-ziyāyem
Eğer bir **çāre** bulsam ben giriftār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 211). [çāre,]
9. Bize **çāre** hemān şabr oldı nā-çār
Çü dünyā menzili rihlet evidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224). [çāre,]
10. Daħi müşkil budur bī-ğam-güsārem
Ne **çārem** var ne şabrum ne mecālüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107). [çārem, -m]
11. Diler **çāre** ide bī-çāresine
Taşa çaldı melāmet şişesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 22). [çāre,]
12. Tūr imdi **çāre** iyle vaşl-ı yāra
Şanavber isteyü ‘azm iyle tağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 28). [çāre,]

çāre bul: Bir meseleyi halletmeye çalışmak, çözüm yolu aramak.

1. Kāmu olmışlar idi çāre-sāzı
Bulup ol derd-mendūñ çāresini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 9). [çāre bul, -up]
2. Anı isteyü varsan kūy-ı yāre
Bulınaydı ya dil ya derde çāre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 22). [çāre bul-, -ına, -(y)dı]

çāre it-: Yardım etmek.

1. ‘İlāca sa’y idüp anuñla bile
Ki çāre ideler bī-çāresine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 21). [çāre it-, -e, -ler]

çāre ol: Çare olmak, derman olmak, soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek.

1. arardur r zumı anu  siy h 
Umaram ben olasın derde  re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 47*). [* re ol, -a, -sın*]

 re-s z: are yapan, çare ve tedbir düşünen, bulan; çözüm bulan, çözüm yolu bulan (Allah).

1. Yapo  ser-halkasına ** re-s zu **
apuda halk  gibi var s c d it (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 52*). [* re-s zu , -u *]
2. Yüz urdı ha retine ** re-s zu **
Didi ey M   ter  Z h re g l mu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 62*). [* re-s zu , -u *]

 re-s z: are bulan, çare bulucu.

1. amu olmı lar idi ** re-s z **
Bulup ol derd-mend    resini (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 75, Mısra 8*). [* re-s z , -ı*]

ar : Felek,  lem, dünya.

1. A a bindi   kevneyn   im m 
Yidi meyd n n  **ar u ** bir itdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 57*). [*ar u , -u *]
2. ‘U  arid ehl-i defter k tib olmış
B ker zerr n-ter **ar ** ile H r  id (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 31*). [*ar ,]*

ar : Baht, talih, felek.

1. Ki **ar u ** ekmediyidi at r 
Cib l   hem cem li ‘ ciz andan (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 24*). [*ar u , -u *]
2.  urup **ar a** dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi’l   bed- y n   bed-devr (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 44*). [*ar a, -a*]
3. Dil uzatdı v  **ar a** itdi nefr n
Yanup ol türbe üzre nitekim ‘ d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 84*). [*ar a, -a*]

ar -ı ‘ lem: D ny n n dönmesi.

1. Elinde n  ı var yi inde n  ı
Hemişe d nd   bu **ar -ı ‘ lem** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 157*). [*ar -ı ‘ lem,]*

ar -ı  add r: Merhametsiz felek.

1. Yiter ‘u   ka vaşl-ı ‘ lem-i dil
Beni senden ayırd  **ar -ı  add r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 223*). [*ar -ı  add r,]*
2. Nice ma   k u ‘   k var cih nda
Cih nda **ar -ı  add r** ideli devr (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 77*). [*ar -ı  add r,]*
3. Bozulmaya bozıla **ar -ı  add r**
 afa  gibi dem m dökerse d   men (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 10*). [*ar -ı  add r,]*

çarh-ı h n-r z: Kan dökücü felek, kan döken dünya.

1. Meger ka   itdi boynın **çarh-ı h n-r z**
Eger ka    yleye bu h n  anı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 20*). [*çarh-ı h n-r z,]*

çarh-ı laciverd : Lacivert renkli gökyüzü.

1. Seçer-geh çünki **çarh-ı laciverd ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 45, Mısra 1*). [*çarh-ı laciverd ,]*

  ry r: Dört dost, dört halife (Hz. Ebubekir, Ömer, Osman, Ali).

1. H l fe oldı ana **  ry r **
Bular kim her biri b   ek velidür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 58*). [*  ry r , - ]*

 at: Birbirine ba lamak, tutturmak.

1.  atup tedb r iderler ba larını
Budur tedb r atup t r-i ka  y  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 76*). [* atup, -up]*

  v:   hret.

1. G r h-  vah  n a a intis b n
  d p **  v n ** her ehl-i idr k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 77*). [*  v n , - , -m ]*

  vu : Orduda onba dan sonra gelen erba .

1. Y r rlendi  eriler gibi  af  af
Yürüse   r olur **  vu ** yolına (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 43*). [*  vu ,]*

  h: Kuyu.

1. Ki ol **  hden**   kas n ey girift r
O h k  h k -  zülf-  siyehdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 158*). [*  hden, -den]*
2. Bu bend n bendesi   lemde  ehd r
Eger **  hden** bulam dirse  nec t  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 161*). [*  hden, -den]*

  h: Kuyu,  ukur    gamze.

1.  ehinden  amlam   bir ka re  b 
Ol  bu  ka resinden kudret-  H k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 38*). [* ehinden, -in, -den]*

  hre: Yüz, sima.

1. O gonce arturduğca nâz ü guncı
Şarardı **çehre-i** Kays'ın turuncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 10*). [*çehre-i, --i*]
2. Olup yaşduğla döşek hâre vü hâr
Yiri hâk ü ğubâr u **çehre** hâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 17*). [*çehre,]*

çek-: Taşımak.

1. Yidiler tâzîler dest-i hademde
Çeküp dînârî esterler diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*çeküp, -üp*]
2. 'Arûsiyçün müzeyyen kıldı mahmil
Çeküp pîl-i sepîde-i Mengelûsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 7*). [*çeküp, -üp*]

çek-: Bir şeyi kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.

1. Hemân ğavğâ **çeker** şûride bülbül
Gül-i vaşluñ çü dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 46*). [*çeker, -er*]

çek-: Yük çekmek.

1. Bu bârı **çekse** nâkam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 23*). [*çekse, -se*]

çek: Katlanmak, tahammül etmek.

1. Ki çarhuñ **çekmediyidi** kaţârı
Cibâlûñ hem cemâlî 'âciz andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 24*). [*çekmediyidi, -me, -, -(y)idi*]
2. Şarardur korkudan div-i sepîdi
Çekerdî her kişi derd-i neberdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 99*). [*çekerdi, -er, -di*]
3. O vaşl olur **çekerem** ben belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8*). [*çekerem, -e, -r, -e, -m*]
4. Taşı toprağı kızmış kora beñzer
O vâdide **çeker** düzağ 'azâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 39*). [*çeker, -er*]
5. Çekerem ğuşşasın hem ol garibüñ
Günüm bu ğuşşadan dâ'im gicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 114*). [*çekerem, -e, -r, -e, -m*]
6. İşi ğam eşi vahş u âhuvândur
Senüñ yüküñ **çekerken** ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 129*). [*çekerken, -erken*]
7. Dile gelse n'ola râz-ı nihânum
Çekerdüm genc-i râzı hıfz için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 71*). [*çekerdüm, -er, -dü, -m*]
8. Ciger kanın **çekerken** dânelerde
Dil-i nârı pür ider hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 36*). [*çekerken, -erken*]
9. Bu zevka bunlaruñ 'aşkı sebebdür
Çekerlerdi bular anda cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 71*). [*çekerlerdi, -er, -ler, -di*]
10. İrişdiler şafâ-yı câvidâne
O 'âlemde o kim **çekdi** belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75*). [*çekdi, -di*]
11. Kuru ğavğa **çeker** bî-çare 'andel
Meşel bustânnuñ ehli ne hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 64*). [*çeker, -(e)r*]
12. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu derdi kim **çekersin** şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [*çekersin, -er, -sin*]

13. Ğamın anuñ da **çekdi** bir nice dem
Ne merdüm-ğ'ārdur yā Rab zemāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [*çekdi, -di*]
14. Nice vahşî arasında geçersin
Nice cevvin **çekersin** taş u taşuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 75*). [*çekersin, -er, -sin*]
15. Çekersin şiddetin her dem cihānuñ
Naşihat itdi çün Mecnûn'a māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 78*). [*çekersin, -er, -sin*]
16. Hemān zulmet belāsın **çekdi** gitdi
Ne türfe derd olur bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 54*). [*çekdi, -di*]
17. Ki ol āhüyî nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 49*). [*çekerdi, -er, -di*]

çek: Çekmek.

1. Eger çengālũñ olursa ser-i kâf
Yirinden kopa **çekseñ** kulle-i Kâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 26*). [*çekseñ, -sen*]
2. Güller **çekmekden** oldı mâyeler leng
Miyāncı bağlayup muhkem miyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 50*). [*çekmekden, -mek, -den*]
3. Dile ilhām ider bî-ħarf u āvāz
Çeküp levh-ı ezelde kilik-i taķdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 5*). [*çeküp, -üp*]
4. Yatur bî-ħuş olup bî-nüş-ı bāde
Ferāġat cıbine **çekmiş** serin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 39*). [*çekmiş, -miş*]

çek: Sürme çekmek.

1. Ki meftûn ola andan nice miskîn
Çeküp nergislerine sürme-i nāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 65*). [*çeküp, -üp*]

çek: Açmak, kaldırmak.

1. Çeküp çāk itdi gül gibi giriban
Döġüp göġsin iderdi pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 4*). [*çeküp, -üp*]

çek: (Bir şeyi bulunduğu yerden) Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.

1. Hezāruñ haste göñlin derde **çekdi**
Cemāl-i gül gülüp aġladı bülbul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 2*). [*çekdi, -di*]

çek: Getirmek.

1. Söze dūr düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker **çekdi** ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [*çekdi, -di*]

çek: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

1. Burāk-ı berķ-pāyî **çekdi** Cibrîl
Burāk ol cān-verdür cāna beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 40*). [*çekdi, -di*]

2. Yidiler t̄az̄iler dest-i ḥademde
Çeküp d̄inārī esterler diremde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*çeküp, -üp*]

çek: Çekmek, kapatmak.

1. Göñül **çek** aňma hergiz nām-ı Leylī
Ki anuñ saňa yoğ kalbinde meyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 81*). [*çek,]*

çek: Germek.

1. Anı küstāḥ **çekemez** merd-i ḥōṣ-baḥt
Ki nā-geh saḥt olursa zī-ḥacālet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 192*). [*çekemez, -emez*]

çek: Çekmek, çıkartmaya çalışmak.

1. Ayağından **çeküp** geh nevk-i ḥārın
Oğula ana miskīn ṣefkat itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 54*). [*çeküp, -üp*]

çek: Çekmek, çekiştirmek.

1. Çeküp ṭutdı zimām-ı nākasın saḥt
Ḥaber virdi çağırđı ive ive (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 24*). [*çeküp, -üp*]
2. Çeküp çāk itdi ğamdan cāmesini
Düzüp āḥi duḥānından midādı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 4*). [*çeküp, -üp*]

çek: (Bir şeyi veya bir kimseyi hareket ettirerek bulunduğu yerden) Başka bir yere doğru götürmek, hareket ettirip sürüklemek.

1. Çeker Mecnûn-ı mest āvāzesini
Ġazelde Leylī adın yād iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 52*). [*çeker, -er*]

çek: (İçki) İçmek.

1. Çeker pinhānī sāğar āṣkārā
Ayağ elde vü el başda ciger ḥūn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 62*). [*çeker, -er*]
2. Yüri var uymazam her büt-pereste
Çeker ‘ākıl olan cām-ı muğāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 165*). [*çeker, -er*]
3. Biri Rıdṽān biri cennet ‘arūsı
Çekerler geh şarāb-ı ḥōṣ-güvārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 53*). [*çekerler, -er, -ler*]

çek: (Üzerinde bulunan bıçak, kılıç, tabanca gibi silâhları) Kullanmak üzere çıkarıp eline almak, kullanmaya davranmak.

1. Enügin yavu kılmış şīre döndi
Çeküp tiz tiğ-ı tizi virdi tābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 35*). [*çeküp, -üp*]

çek: Çekmek, uzatmak.

1. Kemer **çekdi** miyānuñi kenāre
Çekerken bağbān bağuñ belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 62*). [*çekdi, -di*]

çek: Giymek.

1. Beķam aşılandı gūyā ābanūsa
Çeküp baş hırkaya ĥalvetde ĥāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 31*). [*çeküp, -üp*]

çek: Yazmak, çizmek II yaymak, dağıtmak.

1. İçüp vahdet şarābın buldı sekri
‘Urūcī ĥarf-ı ĥaṭṭ **çekdi** cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 67*). [*çekdi, -di*]

çek: Yapmak, dizmek, inşa etmek.

1. Gül it nārın Ĥalilūñ ĥaķķı cāne
Beden müşķine bārū **çek** laĥdden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 67*). [*çek,]*

çek: Kılıç çekmek.

1. Çekildi üstüñüze tiğ-i tizüm
Aķup üstüñüze ķan bahri irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 46*). [*çekildi, -il, -di*]

çekil: Çekilmek; bulunduğu yerden uzaklaşmak.

1. Götürdi aradan ceng ü cidālī
Çekildi tır-i ķine sīnelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 33*). [*çekildi, -di*]
2. Kābīle ĥalkına ilk armağānı
Çekildi çekmek için ferş-i zībā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 79*). [*çekildi, -di*]

çekil: Bir yerde toplanmak.

1. Kātār ile deve çulları dībā
Çekildi tāzī vü buĥtī ŗonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 81*). [*çekildi, -di*]

çekil: (Kılıç, hançer vb. şeyler) Kullanılmak üzere ele alınmak.

1. Atılmış ok **çekilmiş** tiğ idi ol
Kāvī olduğı-çün ķalb ü silāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*çekilmiş, -miş*]

çekiş: Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, münâkaşa etmek:.

1. Rakîbiyle **çekişse** tañ mı anı
Sipâh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 42*). [*çekişse, -se*]

çekiş: *Kavga etmek, döğüşmek.*

1. Yiñi tiz iğne güyâ eski beze
Çarışdı ol iki ‘ummân **çekişdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 39*). [*çekişdi, -di*]

çemen: *Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer, bahçe.*

1. Belâdan olmaz ise servûñ âzâd
Anı var bu **çemende** iyleme yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 150*). [*çemende, -de*]
2. Kıyâm itmez taşanmasa taşıyağı
Çemen şahını meger kim oldı câmi‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 25*). [*çemen,]*
3. Melâmet yağar üstine **çemende**
Görüp kavmi bu süz u ihtirâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 14*). [*çemende, -de*]
4. O naḥlistâna vardılar hırâmân
Şafâ bulup **çemende** gülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 109*). [*çemende, -de*]
5. Diyâr-ı Çîn’e döndi nâfe töldi
Çemende ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 117*). [*çemende, -de*]
6. Gül-i türvende açıldı **çemende**
Gülüp güller gülistân hurrem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 10*). [*çemende, -de, -*]
7. Çemen döndi Yemen gibi ‘akîka
Kılıç dendânı kesmekden gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 28*). [*çemen,]*
8. Şafâ sürsün bir iki gün **çemende**
Bu gice bunı bulmazsa öğürî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 26*). [*çemende, -de*]
9. Çemende yâsemenlerdür giyâhuñ
Koḡuñ bûy-i nigârûñ yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 54*). [*çemende, -de*]
10. Mesîḡ-i rûḡ-perver gibi ḡoş-dem
Çemen üzre hırâmân olmağa âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 3*). [*çemen,]*
11. Çemende okıya taḡrîr ü taḡrîr
Gözûñ aç sen daḡı ey ehl-i ḡikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 70*). [*çemende, -de*]
12. Yılana yaraşur çün ḡâk rûzî
Var ey serv ol **çemende** tûtma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67*). [*çemende, -de, -*]
13. Yügürse yıl yürise şu aḡışlu
Çemende oynanın çâpük ḡarab-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 63*). [*çemende, -de*]
14. Yürür yiler **çemende** yile beñzer
Severdi ḡaste Mecnûn âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 66*). [*çemende, -de*]
15. Kime itsün şikâyet ḡaste bülbül
Dîriḡa seyr iderken bu **çemende** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 93*). [*çemende, -de, -*]
16. Mûnevver her birinûñ şeb-çerâḡı
Bitürmiş her **çemen** bir tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [*çemen,]*

çemen-efrüz: *Bahçeyi aydınlatan.*

1. Çemen-efrüz u zibâ gerden-efrâz
Güzel boynuz gümüşden mîle beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 64*). [*çemen-efrüz,]*

çenār: Çınar ağacı. II Sevgilinin endamı.

1. Yüzi tâbende gūyâ şem‘-i hānde
Revân serv ü **çenārı** nâz itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 31*). [*çenārı, -ı*]

çenār: Çınar ağacı.

1. Hâṭ-ı ser-sebzidür bir gül-‘izāruñ
Nice yaprak ki bergidür **çenāruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 173*). [*çenāruñ, -uñ*]

çenār: Uzun ömürlü, geniş gövdeli, uzun bir ağaç.

1. Anuñ-çün kanı kurur erğuvānuñ
Alur tesbîhini elden **çenāruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 25*). [*çenāruñ, -uñ*]

çeng: Savaş.

1. Yüzüñ ağ itdi **çeng** ile sipāhuñ
‘Adûlar üstine ya‘nî iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 8*). [*çeng,]*
2. Bu mıdur atduğūñ himmet kemendi
Bu resme mi olur â‘dâ ile **çeng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 17*). [*çeng,]*
3. Şavaşa cem‘ idüp her **çeng** erini
Medîne‘den hemân tâ ḥadd-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 48*). [*çeng,]*
4. Hemân cümle ğanîsi vü gedâsi
Dirilüp **çenge** âheng ilediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 9*). [*çenge, -e*]
5. Hemîşe neng için şulḥı vü **çengi**
İte atılsa yeg ol tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122*). [*çengi, -i*]
6. ‘Arabda mu‘teberdür şulḥ u **çengi**
Şavaşa varsa tartışmış yarağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 104*). [*çengi, -i*]
7. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulḥ olurdun ben saña **çeng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*çeng,]*

çeng: Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

1. Ciğerden inledi çün **çeng** ü kânûn
Eğerçi inledi geh zîr ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 38*). [*çeng,]*
2. Rebâb-ı sūz u zārî nây-ı nâliş
Enîn ü âha **çeng** efgāna kânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 5*). [*çeng,]*
3. Kimin nây itdi ‘uşşākuñ kimin **çeng**
Ol iki ‘aşıkuñ nâz u niyâzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126*). [*çeng,]*
4. Od oldı perdesinde nây u **çengüñ**
Uşûlî nakşına bağlandı taşnif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 4*). [*çengüñ, -üñ*]
5. Nefes teng inler ammâ nitekim **çeng**
Bilin egmiş belâlar yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [*çeng,]*
6. Bilini bükdi efgān itdi çün **çeng**
Yüzine def gibi urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 24*). [*çeng,]*

7. Eğilmiş kaddi iñler nitekim **çeng**
Okı üstine düşmiş yâ nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 70*). [çeng,]
8. O cām-ı bâde şuna ben kılâm nüş
Nigāra baş egüp ol pîr çün **çeng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [çeng,]
9. Anuñla yanışurdı bulsa hālî
Biri nây olup efgānda biri **çeng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 83*). [çeng,]

çengāl: Yırtıcı hayvan veya kuş pençesi. Çengel.

1. Eger **çengālūñ** olursa ser-i kâf
Yirinden kopa çekseñ kulle-i Kâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 25*). [çengālūñ, -ūñ]

çengel: Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir.

1. Ecel **çengeli** tiz uzatdı kabza
Maraždan çün şifâ vakti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 56*). [çengeli, -i]

çeng-i ğurāb: Karganın pençesi.

1. Belā-keş bülbülün āvāre düşdi
Çü düşdüñ ey şeker çeng-i ğurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 49*). [çeng-i ğurāb, -a]

çeng-i neheng: Timsah pençesi.

1. Melāmetden selāmet olsa yegdür
Şikār olmak kişi çeng-i nehenge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 111*). [çeng-i neheng, -e]

çeng-i sibāʿ: Vahşi hayvanların pençesi.

1. Giriftār oldılar çeng-i sibāʿa
Bu heybetden o kim ʿibret alırdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 98*). [çeng-i sibāʿ, -a]

çeng-i zāğ: Karganın pençesi.

1. Nebāt-ı tūṭî çeng-i zāğa düşdi
Ḳatımda her kılun biñ biñ cihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 204*). [çeng-i zāğ, -a]
2. Güli hār ile itdi ʿemmî bāzār
Çü çeng-i zāğa düşdi dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 61*). [çeng-i zāğ, -a]

çeng-ves: Çeng gibi (Çeng; Türk musikisinde vaktiyle kullanılmış çalgı aleti).

1. Nice yirden kuşandı nitekim nây
Egerçi **çeng-ves** ğamdan bili ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 43*). [çeng-ves,]

çerâğ: Mum, kandil. // Sevgili.

1. Bu bād öldürür âhir ol **çerâğı**
Hicâb-ı ırzumuz çāk itdi şi'ri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26). [çerâğı, -ı]
2. Dükendi 'ömriniñ çün rûz u leyli
Meger yavuz yil esdi ol **çerâğa** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 45). [çerâğa, -a]

çerâğ: Fitol, mum, kandil.

1. Rûh-ı Leylî çü 'arz itdi **çerâğın**
Dil-i Mecnûn eritdi bağı yağın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 25). [çerâğın, -ın]
2. Çerâğuñ başı hûş olmaz yil ile
Seferden çün iline rāci' oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26). [çerâğuñ, -uñ]
3. Cihân şan kâra ağ ile büründi
Felek yıldızları döndi **çerâğa** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 3). [çerâğa, -a]
4. Ya kâra ağ içinde çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil **çerâğı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 5). [çerâğı, -ı]
5. Çerâğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre rāst çün mār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 6). [çerâğın, -ın]
6. Şımazdı kimse anuñ şişesine
Nice gülsün tapuñdan dil **çerâğı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 89). [çerâğı, -ı]
7. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol mest ü bî-hûd yile yile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 56). [çerâğın, -ın]
8. Münevver çün cemâl-i baht-ı pîrüz
Yakardı şubh cennetden **çerâğı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 3). [çerâğı, -ı]
9. Ya olmaz kimse hergiz aşınası
Gice çün yağa bir rüşen **çerâğı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109). [çerâğı, -ı]
10. Niçün bilmez şu'â'ından **çerâğı**
Gül içün bülbül iylerken figâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 58). [çerâğı, -ı]
11. Eritdi şabr elinden yağı hayli
Eri pervâne idi ol **çerâğa** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 19). [çerâğa, -a]
12. Münâcât itdi yalvardı Hudâ'ya
Ki yâ Rab cânı ırgür ol **çerâğa** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33). [çerâğa, -a]
13. Ne var maḥbûs iseñ ḥabsında anuñ
Yanar kerrübî bezminde **çerâğuñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 157). [çerâğuñ, -uñ]

çerā-gāh: Hayvan otlayacak yer, otlak, mera.

1. Çerā-gāhuñ olıcağ gülşen-i dōst
O gülşende biraz ārām idesin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 66). [çerā-gāhuñ, -uñ]

çerāğ-efrüz-ı bezm-i rüşenāyi: Aydınlık meclisi aydınlatan mum.

1. Belā deryāsınuñ dürr-i yetimi
Çerāğ-efrüz-ı bezm-i rüşenāyi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 185). [çerāğ-efrüz-ı bezm-i rüşenāyi,]

çerāğ-efrüz-ı mışbāh-ı feşāhat: Güzel konuşma mumunun ışık saçan aydınlığı.

1. Çerâğ-efrûz-ı mışbâh-ı feşâhat
Şeh-i hûban-ı heft-i iklim-i 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 2*). [*çerâğ-efrûz-ı mışbâh-ı feşâhat,]*

çerâğ-ı ahter-i burc-ı sa'âdet: *Mutluluk burcunun yıldızının mumu.*

1. Çerâğ-ı ahter-i burc-ı sa'âdet
'Arab sâdâtının ser-defterisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 2*). [*çerâğ-ı ahter-i burc-ı sa'âdet,]*

çerâğ-ı 'âlem: *Âlemi aydınlatan mum.*

1. Çerâğ-ı 'âlem iken döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldu çün ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 58*). [*çerâğ-ı 'âlem,]*

çerâğ-ı 'âlem-efrûz: *Âlemi aydınlatan mum.*

1. Ruḥ-ı Leylî çerâğ-ı 'âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn aña pervâne pür-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 39*). [*çerâğ-ı 'âlem-efrûz,]*

çerâğ-ı hüsn: *Güzellik kandili.*

1. Anı mecnûn şanur her ehl-i tedbîr
Çerâğ-ı hüsn iken didar-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 17*). [*çerâğ-ı hüsn,]*

çerâğ-ı leyli: *Leyla'nın mumu.*

1. Çerâğ-ı Leylî ḥayretten uyandı
Dil uzatdı zebân-ı 'âşıka tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 158*). [*çerâğ-ı leyli,]*

çerâğ-ı nûr-ı mişkât-ı cenândur: *Cennetlerin kandilinin ışığı.*

1. Çerâğ-ı nûr-ı mişkât-ı cenândur
Seni zikr itmeyen dil ebkem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 92*). [*çerâğ-ı nûr-ı mişkât-ı cenândur, --dur]*

çerâğ-ı şubḥ-ı rûz-efrûz: *Günü aydınlatan sabah mumu.*

1. Çerâğ-ı şubḥ-ı rûz-efrûz uyandı
Seher gibi şafâdan tâze rûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 88*). [*çerâğ-ı şubḥ-ı rûz-efrûz,]*

çerâğ-ı şu'le-i ilme'l-yakîn: *İlme'l-yakin mumunun alevi. Tasavvufta ilme'l-yakin: Bir şeyi bilmenin ilk basamağı, akıl yoluyla bir şeyin bilgisini kavramak.*

1. Çerâğ-ı şu'le-i ilme'l-ya kindür
Olup dünyâ zelilî ṭapusında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 24*). [*çerâğ-ı şu'le-i ilme'l-yakîn, -dür]*

çerh-ı gerdân: Dünya, felek.

1. Yiñi sevdâ ile ser-geşte gitdi
Semâ' u rağs ile çün **çerh-ı gerdân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [*çerh-ı gerdân,]*

çeri: Asker, ordu.

1. Çeri dirdi ulağlar şaldı çün bād
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*çeri,]*
2. Çeri dirdi ulağlar şaldı çün bād
Alup bunca **çeriye** yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 51*). [*çeriye, -yi]*
3. Yürürlerdi **çeriler** gibi şaf şaf
Yürüse şir olur çavuş yolına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 42*). [*çeriler, -ler]*

çeşm: Göz.

1. Muğarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne **çeşm** olsun o kim bakmaz cihâna nûr-ı Hâkî ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [*çeşm,]*
2. Tozuñ kuşlin alur **çeşmine** gâlib
Turur bâm-ı sipihr üstinde Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 32*). [*çeşmine, -i, -n, -e]*
3. Kaçan kim Leylî'den dūr oldı Mecnûn
İki **çeşminden** akdı Nîl ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [*çeşminden, -i, -n, -den]*
4. Yüzün levhisüz ey dil-dâr-ı dil-cüy
Sebak **çeşmüme** olmışdır siyeh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 12*). [*çeşmüme, -üm, -e]*
5. Ki beñzer **çeşmi** şebde şeb-çerâğa
Per-i şeb-rengi 'Abbâsî 'alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 26*). [*çeşmi, -i]*
6. Tönuma sür bunı **çeşmüme** sürme
Ki baña yârsuz mâtem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 152*). [*çeşmüme, -üm, -e]*
7. Hâbâb-ı eşk olur **çeşmüme** ey dōst
Kaçan sen zâhîr itseñ dūd-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 44*). [*çeşmüme, -üm, -e]*
8. Ecel yolına tutdı **çeşm** ü gūşı
Ki pîrî vü za'îfî vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [*çeşm,]*
9. Öpüp gözin anuñ-çün oğşar idi
Görüp **çeşmin** anuñ âyine-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 71*). [*çeşmin, -in]*
10. Gamâme döndi **çeşmi** ol gam için
Senün mestâne nazmuñdan gelüp cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136*). [*çeşmi, -i]*
11. Aduñ söyle seni fehîm itmen ünden
Tolupdur 'aşk ile bu **çeşm** ü gūşum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [*çeşm,]*
12. Adın Zeyneb dinürken ziynet itdi
Nühüfte mür **çeşminden** dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 35*). [*çeşminden, -i, -n, -den]*

çeşm: Göz; kaynak.

1. Pür oldı eşk ile **çeşmi** kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kıyas'ıñ kıyusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [*çeşmi, -i]*

çeşm buñarı: Göz pınarı.

1. Gice gündüz işi âh oldu ğamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ğamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*çeşm buñarı,*]
2. Gice gündüz işi âh oldu ğamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ğamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*çeşm buñarı,*]

çeşm-bend it-: Göze göz örtüsü yapma.

1. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc âleminden çeşmi bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 99*). [*çeşm-bend it-,*]

çeşme: Pınar, kaynak.

1. Vücüd-ı şems cüduñ çeşmesidür
Ne **çeşme** belki kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 28*). [*çeşme,*]
2. Vücüd-ı şems cüduñ **çeşmesidür**
Ne çeşme belki kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 27*). [*çeşmesidür, -sî, -dür*]
3. Nübüvvet **çeşmesi** meşreblidür
Diyânet bâğ u bunlar bâğbânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 62*). [*çeşmesi, -sî*]
4. Didi ey pîr-i zinde Hızır-girdâr
Sözinde âb-ı hayvân **çeşmesi** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 64*). [*çeşmesi, -sî*]
5. Bu tâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün **çeşmesine** teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [*çeşmesine, -sî, -ne*]
6. Bu tâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün **çeşmesine** teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [*çeşmesine, -sî, -ne*]
7. Tutarı halka gibi kapuya güş
Tutup yollara çeşmin **çeşme** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 87*). [*çeşme,*]
8. Elüm tüt oldum üftâde ayakdan
Irakdan baña **çeşme** gösterürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 53*). [*çeşme,*]
9. Şafâsından semâ' itdi çü gerdün
Mağâbet **çeşmesinden** yundi evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 49*). [*çeşmesinden, -(sî), -(n)den*]

çeşme-i hayvân: İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

1. Lebüne **çeşme-i hayvân** ğusâle
Lebüne **çeşme-i hayvân** ne nisbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 122*). [*çeşme-i hayvân,*]
2. Lebüne **çeşme-i hayvân** ğusâle
Lebüne **çeşme-i hayvân** ne nisbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 123*). [*çeşme-i hayvân,*]
3. Devâ bulurlar idi ol iki merd
Sikender çeşme-i hayvânı n'itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 53*). [*çeşme-i hayvân, -ı*]

çeşm-i âhuvâne: Ceylan gözlü.

1. Nicedür âh o **çeşm-i âhuvâne**
Gül endâmuñ ter idi yâsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 122*). [*çeşm-i âhuvâne,*]

çeşm-i 'aşık: Aşığın gözü.

1. Güline jâle düşmüş eşk-i terden
Şanasın çeşm-i 'âşıkdur buñârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 57*). [*çeşm-i 'âşık, -dur*]

çeşm-i bend it-: Gözü kapatmak, örtmek.

1. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc 'âleminden çeşmi bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 100*). [*çeşmi bend it-,*]

çeşm-i çerâğ-ı her-dü-'âlem: Her iki âlemin ışığının gözü.

1. 'Âlem yüzini münevver itdün
Ey çeşm-i çerâğ-ı her-dü-'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 25*). [*çeşm-i çerâğ-ı her-dü-'âlem,*]

çeşm-i cevşen: Zırhın gözü.

1. Gözine ıtar cihân çün çeşm-i cevşen
Yürür kızmış kum içinde kayurmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 78*). [*çeşm-i cevşen,*]

çeşm-i kuyusu: Çok ağladığından mütevellit kuyuya benzetilen göz.

1. Pür oldı eşk ile çeşmi kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kays'ın kuyusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [*çeşmi kuyusu,*]

çeşm-i mecnûn-ı şadef-reng: İnci renkli Mecnun'un gözleri.

1. Felek anuñla gūyâ taze gülşen
O gice çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 103*). [*çeşm-i mecnûn-ı şadef-reng,*]

çeşm-i mest: Baygın, sarhoş göz; sevgilinin baygın bakan, kan içici, merhametsiz gözü.

1. Anuñ-çün cān gibi gözden nihānem
Güzel āhūya beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 61*). [*çeşm-i mest, -i*]

çeşm-i mest: Mahmur/baygın göz.

1. Öperdi çeşm-i mestin 'âşıkāne
Hem arkasın kaşurdı şefkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 48*). [*çeşm-i mest, -in*]
2. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki tā gūsl-ı kefen idüp ol āba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 12*). [*çeşm-i mest, -üñ*]
3. Silüp hem gam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka'be sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 48*). [*çeşm-i mest, -in*]

çeşm-i nâzır: Gözetken göz. // Bekçi.

1. Kaını ol manzaradan **çeşm-i nâzır**
'Ayân didâr-ı Hâkık'ı göre hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 11*). [*çeşm-i nâzır,]*

çeşm-i nigâr: *Sevgilinin gözü.*

1. Kaçan **çeşm-i nigâr** olsa murâduñ
Yiter manzar gözüñe 'aynı şaduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 73*). [*çeşm-i nigâr,]*

çeşm-i rencûr: *Hasta aşğın gözü.*

1. Be-ma'ni hem-dem-i cân u cenânsın
İrakdur gerçi senden **çeşm-i rencûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 135*). [*çeşm-i rencûr,]*

çeşm-i rûşen: *Parlak göz.*

1. Tıtarı râh-ı yâre **çeşm-i rûşen**
Ki irüp bād-ı ğārı yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 58*). [*çeşm-i rûşen,]*

çeşm-i siyeh: *Kara göz.*

1. Öpüp âhü gözin iylerdi zârî
Ki bu **çeşm-i siyeh** kim hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 69*). [*çeşm-i siyeh,]*

çeşm-i ter: *Yaşlı göz.*

1. Ciger-güşesi üzre çeşm-i terden
Açup Mecnûn gözin dirdi özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 64*). [*çeşm-i ter, -den]*

çeşm-i yâr: *Sevgilinin gözü.*

1. Günehsüz cân-ı hayvân incidesin
Güzel gözleri beñzer çeşm-i yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 31*). [*çeşm-i yâr, -a]*
2. Anı bön düşdi şanur ehl-i bāzār
Añup bî-çâre Mecnûn çeşm-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 67*). [*çeşm-i yâr, -ı]*

çeşmi yollara tut: *Gözünü yollara dikmek, dört gözle beklemek.*

1. Tıtarı halka gibi kapuya güş
Tutup yollara çeşmin çeşme gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 87*). [*çeşmi yollara tut, -up]*

çeşm-i zâğ: *Karganın gözü.*

1. Ya kara ağ içinde çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 4*). [*çeşm-i zâğ, -a]*

çevgân: *Cirirt oyununda kullanılan ucu eğri değnek.*

1. Melek rüy u melek büy u melek hüy
Ser-i ‘âşık şacı **çevgânına** güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 142*). [*çevgânına, -ına*]

çevür: *Döndürmek.*

1. Hemân yüz döndürüp dizgin **çevürdi**
Didi Nevfel idüp anca mürâ ‘ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 198*). [*çevürdi, -di*]

çi: *(Fa.) Ne.*

1. Ve ger ne **çi** kara taş u **çi** kardaş
Ne şu‘le vire aya dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [*çi,]*
2. Ve ger ne **çi** kara taş u **çi** kardaş
Ne şu‘le vire aya dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [*çi,]*

çiçek: *Çiçek.*

1. Çiçek gerçi dirahhta zib ü ferdür
Velî maşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [*çiçek,]*
2. ‘Aşâ olmasa durmazdı ayağı
Çiçekden baş çıkarmış gönce-i ter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 11*). [*çiçekden, -den*]
3. Çiçekler gibi reng-â-reng ni‘met
Bu ezhar içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 10*). [*çiçekler, -ler*]
4. Tadı şekker mizâcî zencebîlî
Tonatmış ter **çiçekler** şahın-ı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 29*). [*çiçekler, -ler*]

çık: *Çıkma, Ayrılmak.*

1. Bu bârı çekse nâkam olsa şâbir
Cehennemden **çıkardı** cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 24*). [*çıkardı, -ar, -dı*]
2. Oğur ba‘zî cemâ‘at ba‘zî sâmi‘
Hâtib oldu hezâr elhâna **çıkıdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 27*). [*çıkıdı, -dı*]
3. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her ok kim yay bağından **çıkardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71*). [*çıkardı, -ar, -dı*]
4. Işıktan şu‘le **çıkıdı** gülleden kan
‘Arablar sînesin şemşîr-i Hindî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 80*). [*çıkıdı, -dı*]
5. Dil-i ‘âşık gibi rûz oldu pür-süz
Gılâfindan **çıkup** mir‘ât-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 3*). [*çıkup, -up*]
6. Getüre armağan kuhl-i gubârı
Çıkup har-gâhdan âh ile her gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 61*). [*çıkup, -up*]
7. İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle
Dehânından **çıkınca** bu du‘âsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 35*). [*çıkınca, -ınca*]
8. Benüm kuşça cânım **çıkamaz** kafesden
Anuñ hem-râhı bir kaç cânverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 100*). [*çıkamaz, -maz*]

9. Çık ey göz kim baña ‘ayn-ı zararısın
Tutul ey dil ki gavgâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [çık,]
10. Çıkam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile çâhî töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [çıkam, -am]
11. Diler **çıkmağa** andan bir behâne
Zebân-ı hâlden tıydu işâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 12*). [çıkmağa, -mağ, -a]

çık: (Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

1. Avı **çıkdı** dehâna girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden şikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 8*). [çıkdı, -dı]
2. El urdı devletüñ pîrâyesine
Girüp hâmmâma **çıkdı** giydi câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 159*). [çıkdı, -dı]
3. Didüm anuñ katında evvel âhîr
Ki ol ilden **çıkup** âvâre olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 125*). [çıkup, -up]
4. Bile **çıkdı** anuñla cân hümâsı
Çuçup ol bir nefesde döst hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 36*). [çıkdı, -dı]

çık: Ortaya çıkmak.

1. O demde hem-zebân ol haste câna
Dehenden cân yakup **çıkan** zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 34*). [çıkan, -an]
2. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var **çıkmadı** yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [çıkmadı, -ma, -dı]
3. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var **çıkmadı** yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [çıkmadı, -ma, -dı]

çık: Çıkmak, elde edilmek, belirlemek.

1. Çün lutfuña hüşe-çîn olupdur
Cennetden eger **çıkarsa** ne gam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 32*). [çıkarsa, -ar, -sa]

çık: Çıkarmak, dışarı atmak.

1. O göz **çıkşun** ki ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38*). [çıkşun, -sun]

çık: Bir şeyin üst kısmına çıkmak II yukarı doğru gitmek.

1. Ki maḥzûn idi ol meftûnı içün
Çıkup bâm üzre maḥfî ol dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [çıkup, -up]
2. Görür Necd’e **çıkup** bir avcı nâ-gâh
Oturmuş şülle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2*). [çıkup, -up]

çık: Akmak (Gözyaşı bağlamında).

1. Gözi ağlar il yüzine şuyı **çıkamaz**
Şu resme iyledi pinhân özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 72*). [*çıkamaz, -maz*]

çık: Bir şeyin yukarısına doğru yürümek.

1. Çıkup kûha ser-âgâz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi kûh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 25*). [*çıkup, -up*]
2. Nazar-gâha **çıkup** bakdılar ile
Beyâbân gördiler pür tîğ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 14*). [*çıkup, -up*]

çık: Çıkmak, kurtulmak.

1. Eşegi sürme kim **çıkamaz** çamurdan
Reh-i der-bend olursa h'âb-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 94*). [*çıkamaz, -maz*]

çık: Sesin çıkması.

1. Çıkar her bir delükden bir nevâ tîz
İder 'uşşâk bağrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 117*). [*çıkar, -ar*]

çık: Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek; etrafa yayılmak, dağılmak; duyulmak.

1. Depeñden beyle **çıkamazdı** duhânuñ
Saña beñzer kanı şevk ehli ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 36*). [*çıkamazdı, -maz, -dı*]

çık: Çıkmak, çıkıp gitmek.

1. Ki ol çehden **çıkasın** ey giriftâr
O hâlka hâlka-i zülf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 158*). [*çıkasın, -asın*]

çık: Bitmek, büyümek; görünür veya belli bir durumda bulunmak; elde edilmek, sağlanmak.

1. 'Aceb mi **çıkça** etmek kuru taşdan
Zafer bulur el uran ittifâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 46*). [*çıkça, -sa*]

çık: Bir nesneyi bulunduğu yerden dışarıya çıkarmak; söküp almak.

1. Kıl ey luţf ehli Bârî bana yârî
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 29*). [*çıkar, -ar*]

çık: Çıkmak, yükselmek.

1. Anuñ-çün minber-i ağsâna **çıktı**
Elhâna ki zanbağ güş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 28*). [*çıktı, -tı*]

çık: Çık, ayrıl, uzaklaş.

1. Baña bu derd ile ölmek muhaldür
Çık ey cân tırma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [**çık**,]

çık: (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.

1. Olup hâlî şeker gibi megesden
Perî gibi nihânî **çıkdı** derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 21*). [**çıkdı**,]
2. İrişdi şabr olunmaz bir muşibet
Kara yirden kara şu **çıkdı** akdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 27*). [**çıkdı**,]

çık: Binmek.

1. Aña yükletdiler taht-ı ‘arûsı
Çü puşt-ı pile **çıkdı** taht-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 9*). [**çıkdı**, -dı]

çık-: Çıkmak, belirmek.

1. Çıka her yara yirinden buhârı
Hürûc itdi kabâ vü pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 8*). [**çıka**, -a]

çık-: Çıkmak // yükselmek.

1. Nigâr endîşesi pîşinde pîşe
Çıkup ol şîşenüñ geh geh buhârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 83*). [**çıkup**, -up]

çıkâr: Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

1. Demür olup **çıkaram** taşdan anı
Saña me’nûs olunca ol gazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 78*). [**çıkaram**, -am]

çıkâr: Ortaya koymak.

1. Çü gönlüm yitdi anı bulmazam ben
Bulup nice **çıkârursın** anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 18*). [**çıkârursın**, -ur, -sın]

çıkâr: Çıkartmak.

1. Anuñ kes boynını kim bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin kim sürmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 37*). [**çıkarma**, -ma]
2. Nihânî baña teslim itdi nâme
Çıkardı nâmeyi ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 159*). [**çıkardı**, -dı]

3. Çıkardı heybesinden virdi hil'at
Didi âteş tabi'atdur vücūdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 30*). [*çıkardı, -dı*]
4. Şarulup ğarķ idem müşk ü 'abîre
Çıkardı mefreşinden hazz-ı dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 41*). [*çıkardı, -dı*]

çıkâr-: (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak.

1. Teni ehl-i kıyâmet gibi 'üryân
Çıkarup hegbeden giydürdi câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 79*). [*çıkarup, -up*]

çıkâr-: Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, dışarı atmak, sökmek.

1. Dilerseñ sevmeyen Leyli cemâlin
Çıkar gir gönlüme anuñ hayâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 16*). [*çıkar,]*

çıkâr-: Açığa çıkarmak.

1. Cevâb olmağ için yazmağâ nâme
Miyânından **çıkardı** ol miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 249*). [*çıkardı, -dı*]

çîn: Buruşuk, çatık.

1. Haţâ diyü bu kaçın **çîn** iderdi
Şacı boynına oldu mâr-ı Dağhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 160*). [*çîn,]*

çîn: Kıvrım, büküm.

1. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o **çîn**
Cân daği olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [*çîn,]*

çîn: Çin ülkesi.

1. Kılur bad-ı şabâ **çîn** armağânı
İki sünbül iki nergis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 30*). [*çîn,]*

çîn it: Kıvrımlı hale getirmek.

1. Kemîn-gâhı kemânlar küşesidür
Kemânlar çîn iderler kaçlarını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 75*). [*çîn it, -er, -ler*]

çinâr: Çınar ağacı.

1. Kerâmetle geçer büstânda 'ömri
Ser-i serv ü **çinâr** üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 57*). [*çinâr,]*

çinâr-ı kâmet: Boyunun çınarı. II Uzun boy.

1. Anuñ ıtrı cihân u cāna besdür
Çinâr-ı kâmetin ‘arz itse bâğa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 65). [çinâr-ı kâmet, -in]

çini: Çini, bakır.

1. O kavme hamle itdi nitekim şîr
Bir elde **çinî** kalkanı muşaykal (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 53). [çinî,]

çini: Pişmiş kilden yapılan, üstü sırlı ve süslü (eşya).

1. Şurâhî üzre peymâne tezerve
Müzehheb **çiniler** simin siniler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 17). [çiniler, -ler]

çin-i zülf-i leyli: Leyla'nın zülfünün kıvrımı.

1. Âhumı güş iyleyüp cüş iylesen âh şabâ
Çin-i zülf-i Leyli'ye varsañ şehir-gâh ey şabâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 2). [çin-i zülf-i leyli, -ye]

çinla: Çın diye ses çıkarmak, yankı vermek. II. Uğuldamak.

1. Velî güş-ı feraḥ **çinlardı** geh gâh
Maḳâm oldu aña ol gün ser-i küh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 8). [çinlardı, -r, -dı]

çirpin-: Çırpınmak, dövmek.

1. Şivân itdi biraz **çirpındı** ḥaylî
İdüp ol ṭasa ile ‘azm-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 53). [çirpındı, -dı]

çiyne: Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezmek, öğütmek.

1. Geh el **çiynerdi** ḡamdan ḡâh bâzû
Dökerdi dîdesinden ḥûn-ı şâfî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30). [çiynerdi, -r, -di]

çoğ: Çok, fazla.

1. İdersin ṭatlu dilden dil-firibi
Çoğ idi ‘ahde sūsenden zebānuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 15). [çoğ,]
2. Esîr idi be-ma‘nî renc içinde
Egerçi gencinüñ **çoğ** idi nefî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 9). [çoğ,]
3. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyâde
Senüñ gibi nice **çoğ** ağladum ben (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123). [çoğ,]

çoğ idi: Çoktu.

1. Ara yirde rakīb itden **çoğ idi**
Ol iki ‘aşıka rāḥat yoğ idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 49). [çoğ idi,]

çok: Çok, fazla.

1. Bilmem tapuñdan ayrıralı **çok** zemān mıdur
Mercān lebüñe şordum idi ḥaste göñlüme (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4). [çok,]
2. Cihānda gerçi ‘aşka kışşa **çokdur**
Ġam-ı Mecnûn’a benzer ġuşşa yokdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 29). [çokdur, -dur]
3. İderdi bu ṭama‘da **çok** keremler
‘Aṭā iylerdi dīnār u diremler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 31). [çok,]
4. Añuñ-çün mālī ḥarc itdü firāvān
Faķīre **çok** ‘aṭālar itdi iḥsān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 62). [çok,]
5. Perī kim **çok** seversin anı cāndan
Şaķın ‘ifrīt-i pūr-āfetdür andan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 49). [çok,]
6. Bize ḳavm-i ‘Arab’da **çok** ḳabile
Ḳabile içre çok duḥter cemīle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 85). [çok,]
7. Bize ḳavm-i ‘Arab’da çok ḳabile
Ḳabile içre **çok** duḥter cemīle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 86). [çok,]
8. Zülālüne ümidüm var ki ḳana
Cemālün şem‘inün pervānesi **çok** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 99). [çok,]
9. Cefāsı **çok** vefā vü şefḳati az
İl issına şikāyet ilyediler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10). [çok,]
10. Teni al olmadın her yād elinden
Egerçi gezdiler **çok** ṭağ u şahrā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57). [çok,]
11. Ḳabile **çok** bahādır ḳavm ulu boy
Cemāl ü māl ile meşhūr-ı ‘ālem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 16). [çok,]
12. Dirildi ölmüş iken ḥayy-ı Leylī
Bu **çok** leşker bulut gibi yürüdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13). [çok,]
13. Bu divāne civāna şerbet idi
Size şerbet behā **çok** zer vireydüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 23). [çok,]
14. ‘Ayālüm **çok** ṭa‘amumdur hemān bu
‘Ayālī **çok** olup ac olsa şayyād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 54). [çok,]
15. ‘Ayālüm **çok** ṭa‘amumdur hemān bu
‘Ayālī **çok** olup ac olsa şayyād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 55). [çok,]
16. Günāhum **çok** gerek öldür gerek ḳo
Siyeh rüyem öñüñde sāye gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64). [çok,]
17. Bile ṭāk-ı ṭarinün pādīşāhı
Getürdi **çok** ḥazīne māl-i bisyār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 75). [çok,]
18. Dileyüp ‘özzin itdi **çok** niyāzı
Ki senden ḳānī‘em dīdāra geh gāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 50). [çok,]
19. Vefāsı ḥiledür işi ḡarāzdur
Zenün **çok** çekdiler cevri ü cefāsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 61). [çok,]
20. Nice luṭf u vefā oldu nice cevri
Ṭapuñuñ yok vefāsı cevri **çokdur** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 79). [çokdur, -dur]
21. İki yüzlü ḳılıç olur ḳafāda
Ol ādem-zādeden it yeg durur **çok** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111). [çok,]

22. Yigitlik var idi ma‘zûr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldu saña **çok** yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17*). [**çok**,]
23. Egerçi **çokdur** itden şimdi şâ‘ir
O hüsnuñ kim ola meşşâ‘ası zûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 88*). [**çokdur**, -dur]
24. Vefâsı az cefâ vü mihneti **çok**
Meger kim mihver-i gerdûn uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [**çok**,]
25. Eger hâdim degülseñ kışşa ma‘lûm
Kişi mahbûbına **çok** hizmet iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 23*). [**çok**,]

çok çok: Fazla fazla.

1. Dikenden güllere **çok çok** şikâyet
Bulup şâyed nesim-i gülsitânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 94*). [**çok çok**,]

çok zamândur: Uzunca bir süredir.

1. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o çin
Cân dañi olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [**çok zamândur**,]

çü: Çünkü, bundan dolayı.

1. Meyl iyledi gendüm-i behište
Yüzünde **çü** gördi hâlûñ Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 30*). [**çü**,]
2. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 91*). [**çü**,]
3. Çü bu resme bahâne oldu bisyâr
Raķib ol hileden oldu haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 57*). [**çü**,]
4. Çü kaldı bî-bahâne rây-ı Mecnûn
Yiñilendi yine sevdâ-yı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 59*). [**çü**,]
5. Benüm gibi **çü** yârın olasın pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 33*). [**çü**,]
6. Çü Ken‘ân ola ğarķ-ı mevc-i hâ‘il
Aña Nûh’uñ gemisinden ne hâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 43*). [**çü**,]
7. Niçûn bu giryeme ta‘ne kılursın
Çü gendü düşen ağlamaz bilürsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 10*). [**çü**,]
8. Çü göñlüm yitdi anı bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17*). [**çü**,]
9. Çü zevķ-ı vahdete ire iki dôt
Bir olur ikilik gidüp reg ü pôt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 61*). [**çü**,]
10. Rûh-ı Leylî **çü** ‘arz itdi çerâğın
Dil-i Mecnûn eritdi bağrı yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 25*). [**çü**,]
11. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maħzûn
Didi ‘âşıķdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [**çü**,]
12. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maħzûn
Didi ‘âşıķdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109*). [**çü**,]
13. Belâ-yı ‘aşķ-ı Leylî’den hâlâş it
Çü ‘aşķuñ adını Mecnûn işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 57*). [**çü**,]
14. Rücüm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çü ta‘nuñ taşı kallâşa toķundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 23*). [**çü**,]

15. Başuñ şakla ki taş taşta tokundu
Çü başduñ kuyruğın uyar yılanuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 25*). [çü,]
16. Alınmaz püştinüñ bir kez palâni
Çü biñ biñ ölmüşem ğam darbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 19*). [çü,]
17. Öter konmuş nitekim dürrütü't-tâc
Çü faşl-ı nev-bahârı gördi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 59*). [çü,]
18. Periler meclisine urdı bünyâd
Çü meclis germ olup kalmadı huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 119*). [çü,]
19. Niçün Leylî neşâta mahfil oldu
Semâ' itdi çü Leylî bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 159*). [çü,]
20. Vücûdî zehr-i kâtil ola def'î
Çü Mecnûn hâste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149*). [çü,]
21. Kızardı 'ayş ile perverde verdi
Çü râhat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 3*). [çü,]
22. Hâdeng-i dilber aña armağândur
Çü dilber göndere ol armağânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 149*). [çü,]
23. Bizi başduñ ğazab nefsin dañi baş
Okuñ nîzeñ çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 67*). [çü,]
24. Ola anda hâlel sende hacâlet
Çü biz da'vâ-yı nâm u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 161*). [çü,]
25. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dâhḥâk
Gice yanumca yâr idüñ muvâfîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 192*). [çü,]
26. Behâsın vir şatun al âşkâre
Çü virdi bu cevâbı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 59*). [çü,]
27. Silâhından gül-i ter gibi hâste
Velî pür-'ukde tiğndan çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 77*). [çü,]
28. Dilinden yârinüñ zikrin ayırmaz
Dili kaynar harâretten çü şişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 81*). [çü,]
29. Çü gice hâlvet isî giydi kâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [çü,]
30. Çü perde yoğ idi her yanı kızdı
Yoğ idi sâye gibi hiç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10*). [çü,]
31. Ğam irdi yile virdi irmedüñ sen
Çü ilden göz çıka derd-i 'amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 63*). [çü,]
32. O kim 'ârîdür andan yâri n'iyler
Çü karşı geldi bü-yı küy-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 11*). [çü,]
33. Yunup gitmedi qalbinden ğubârı
Çü yitdi gevherine hem terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 29*). [çü,]
34. Çü bu sihr-âferinüñ sözün aldı
Ne deñlü kaçdısa idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 118*). [çü,]
35. Gözüñ kuḥli nider pür-nem gerekdür
Çü meşşâta düzüp qaşın yoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 155*). [çü,]
36. Hemân ğavġâ çeker şûride bülbül
Gül-i vaşluñ çü dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 47*). [çü,]
37. Ki ben yitdüm yirümde qaldı 'aşkuñ
Çü bende qalmadı benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 99*). [çü,]
38. Dilese yollarını kuyruğ ile
Çü yâre it rakîbi mâni 'oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 35*). [çü,]
39. Kâmu vahşileri muhtâcî oldu
Çü gördi keşret-i yârâm Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 41*). [çü,]
40. Olur zindân aña eṭrâf-ı gülşen
Çü rüy-ı yâr ile olmaya dil hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 85*). [çü,]
41. Dilüme ğudde-i tã'ün olur sîb
Çü görmem âdemilerden vefâ ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 103*). [çü,]

42. İtün hûd bârî ağzı var dili yok
Çü yārân gördiler anuñ hevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 113*). [çü,]
43. Eritmezdüñ ciger yağın **çü** mehcür
 Firâk odlarına yanmasa cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 34*). [çü,]
44. Çü gördi çäre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhün gibi Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 9*). [çü,]
45. Anı beyle iden vire cevâbın
Çü Mecnûn'un ma'âmı oldı ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 41*). [çü,]
46. Yirün 'âlemeddür 'âlem gibi ol
Çü Âdem aşıldır zât-ı şerifün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 143*). [çü,]
47. Çü bildüm bulmadum bî-çäre kıldum
 Ne bir gün ben saña rāhat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 62*). [çü,]
48. Yetim ü 'âşık u Mecnûn-ı miskîn
Çü fâriğ oldı pîrün mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 5*). [çü,]
49. Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h'vâr
Çü segbân bu haberden oldı āgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 35*). [çü,]
50. Bu sözden şâha virdi h'vâb-ı hargûş
 Seg ü segbân **çü** bildi hâk-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [çü,]
51. Dürülmüş yüzi açıldı **çü** nâme
 Şafâdan eyle itdi cûş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 162*). [çü,]
52. Bize çäre hemân şabr oldı nâ-çâr
Çü dünyâ menzili rihlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 225*). [çü,]
53. Giyer kürki zemâna göre 'âkıl
Çü gördük dest-i 'âlemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 229*). [çü,]
54. Yazup dürdi cevâbuñ nâmesini
Çü virdi kâşıda kâşid olup şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 255*). [çü,]
55. Baña vahdet gerek vuşlat gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 49*). [çü,]
56. Belâsı düşmenüñ yitdi aradan
Çü sen ben perdesi ortaya girmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 51*). [çü,]
57. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
 Selîm anı **çü** 'üryân gördi gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [çü,]
58. O kânün gibi inler nâliş eyler
 Sürüp şefkat elin cismi **çü** nâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51*). [çü,]
59. Geçer yıl sen düşersin âhîr-i kâr
 Nice yile uyan düşdi **çü** yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [çü,]
60. Güle havlı idüp hem hâre hem hâr
 Ki tâ kaçmaya bir gice **çü** mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [çü,]
61. Velî nâm ehli merdüm-zâde idi
 Selîm idi **çü** kalb-i hûş-nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 9*). [çü,]
62. Selâm'a olmayalar tâ ki hâ'il
 Selâm andan **çü** gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35*). [çü,]
63. Kim ola iyleye hâk sözi tekzîb
 Hârif anuñ **çü** bildi hırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179*). [çü,]
64. Hemân atmak gibidür kulleyle koz
 Dil uzadur **çü** süsen bâğa küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 185*). [çü,]
65. Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
 Hemân kendüyedür 'aşkuñ **çü** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 67*). [çü,]
66. Alup anı **çü** helvâ vü kâṭā'if
 Huzûr-ı Leylî'ye iltürdi tuhfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 102*). [çü,]
67. Cihân hândaqlarından kâlkıd atı
Çü ben benlik bütün kıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 163*). [çü,]

68. Anuñ-çün üstine düşdüm **çü** yaprak
Çün âvâz-ı rahîl ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 182*). [çü,]
69. Revân irdi **çü** bād-ı lâ'ubālî
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 16*). [çü,]
70. Şafâsından semâ' itdi **çü** gerdün
Maḥabbet çeşmesinden yundı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 48*). [çü,]
71. Olup bî-hûd **çü** sâye pâyeye düşdi
Görüp Mecnûn da yârin düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 88*). [çü,]
72. Mülâzım 'Amr vâvı gibi dâ'im
Sibâ' anları kâplayup **çü** halka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 113*). [çü,]
73. Çü Mecnûn sineden saçdı bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 1*). [çü,]
74. Ne ḥayr umar kişi âḥir zemândan
Çü şehler 'âciz olur bu zemânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 31*). [çü,]
75. Çü nefsanî hevâdan oldılar dūr
Olari lûṭfuña her dem yaḳın it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 204*). [çü,]
76. Bu 'âlemde olur her ḡamdan âzâd
Çü rüşen oldı şubḥ-ı 'âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 79*). [çü,]

çü: *Ancak, fakat.*

1. Çü gencine yıķıldı taḡulur genc
Vaşıyyet iylersem zinhâr unutma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 72*). [çü,]

çü: *Böylece.*

1. Kitâbet emri esbâbın müretteb
Ele aldı **çü** Mecnûn ḥâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 253*). [çü,]
2. Uḡurlandı nazardan ṭuymanın yâd
Yaḳın oldı **çü** dil-dâra dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 115*). [çü,]
3. Saña câmi sen ol yirinde bâḳî
Çü Mecnûn'a irişdi bu nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 23*). [çü,]
4. Ṭururlar bî-zebân çün şubḥ-ı rüşen
Çü ḡice şoḡbetinüñ şem'i yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 157*). [çü,]

çü: *Gibi, benzer.*

1. Öter ney nitekim minḳâr-ı kaḳnûs
Odından sineler olmış **çü** fânûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 116*). [çü,]
2. Ölüirse kimseye ḥâlin dimezdi
Yatup virandâ ol keklik **çü** bayḳûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [çü,]
3. Çün irdi dōst kapusına âḥir
Revân zencir ü bend ile **çü** Ceyḥûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [çü,]
4. Erür her dem oduñdan baḡrı yaḡı
Dürildi 'ömrüm eyyâmı **çü** nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 91*). [çü,]

çü: *"Ayrıca, bundan başka" anlamında bağlaç.*

1. Çü Mecnûn'ı bu hîle iyledi şâd
Yine bir dürlü âle itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 43*). [çü,]

çü: "Ki bağlacı" gibi kullanılmıştır.

1. Çü 'ömrümün güneşi vakt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tığ düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [çü,]
2. Kõdum nakş-ı hürûfî sâde oldum
Çü 'aşkun derdine üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 38*). [çü,]
3. Çü hem-ser bulmadı nâz iyledi hõş
Çü süsen bî-vefâ gördi cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 36*). [çü,]
4. Dil-i tütî bişüp döndi kebâba
Çü düşmişden çekersin dâmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 51*). [çü,]
5. Vücûduñ âb-ı cândur ten ana põst
Çü ma'nî kurbı ola Kâbe Kavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 37*). [çü,]
6. Belâda her biri âşüb-ı âfâk
Çü nokta hâlî zeyn-i şüret itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 33*). [çü,]
7. Ki mâla meyl ider bakmaz kemâle
Çü 'âciz kaldı ol miskîn harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 59*). [çü,]
8. Güli hâr ile itdi 'emmi bâzâr
Çü çeng-i zâga düşdi dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 61*). [çü,]
9. Gâzeller söyledi çün dürr-i meknûn
Çü gördi Zeyd ol dürr-i hõş-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 111*). [çü,]
10. Revânın revh-ı rahmet iylesün şâd
Çü kaldı hasret ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [çü,]
11. Çü tahta ağdı şubhûñ şehriyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [çü,]

çü: "-dığında, -dığı zaman" anlamında.

1. Çü sünnet emrin irgürdi kemâle
Ol ayı mektebe itdi havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 123*). [çü,]
2. Gâm-ı Mecnûnu ol hüsn-i dil-efrûz
Peder bu kavli gûş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [çü,]
3. Çü şahrâ şahına gül perde çekdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 1*). [çü,]
4. Çü Nevfel bu hitâbı iyledi gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 1*). [çü,]
5. Naşîb olmağdan ol divâne dîve
Çü gördi Nevfel anı böyle 'âciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125*). [çü,]
6. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [çü,]
7. Çü gice halvetisi giydi kara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [çü,]
8. 'Alem dikdi çü şubh-ı 'âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 1*). [çü,]
9. Günehsüze tarahhûm ehli kanı
Çü Mecnûn'a görindi kaşd-ı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 21*). [çü,]
10. Alup peyk anı uçdı şan hamâme
Çü Leylî gördi yâruñ nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 3*). [çü,]
11. Gelür farkında kõr tâbende gevher
Çü Mecnûn nergisi uyhuya kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 87*). [çü,]
12. Vişâle hâ'il olmaz şüret-i beyn
Çü 'âşık tuta Ev-ednâda menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 39*). [çü,]

13. Hüdā tābendeñi efgende itsün
Çü gördi Leylî Mecnûn nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 57*). [çü,]
14. Senün derdüñle virdi cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn bu ‘azâyı iyledi güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 39*). [çü,]

çü: "Madem, mademki" anlamı katmıştır.

1. İtüñ var dirligi ammā senün yok
Çü âdem oğlın âdem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 141*). [çü,]
2. Hevā germiyyetinden oda yandüñ
Çü sözüñ süzına tütüdü semā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 7*). [çü,]

çü: "İçin, sebebiyle" anlamı katmıştır.

1. Eğer var ise çāreñ iyle çāre
Çü gördi çāre yok seyyārelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 59*). [çü,]

çü: Eğer.

1. Çü şādık ola kalbüñ şubḥ-gāhī
Olur ol maṭla’-ı nūr-ı ilāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 5*). [çü,]
2. Yatursa yaşıdanur āhū kōlına
Çü bir yir bezm-gāh-ı şāh olurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 45*). [çü,]

çü: Çünkü, zira; ne zaman ki II -diğl için.

1. Dil-i Mecnûn’a nice miḥribāndur
Çü terk-i ‘ışret ü bezm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 165*). [çü,]

çü: "Bu vesileyle" anlamındadır.

1. Olur ol da be-‘aşk-ı la’l-i Leylî
Çü Nevfel kıldı Mecnûn ḥālını güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 43*). [çü,]
2. Kara baḥtım yüzüñden iyledi dūr
Çü bildi anı Mecnûn da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 27*). [çü,]
3. Ki tā Mecnûn qabūl itdi o ‘ahdi
Çü maqbūl iyledi Mecnûn Selām’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 111*). [çü,]
4. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi ol civān kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [çü,]
5. Deñizden āb u āteşden gide nūr
Çü bulduñ şöḥbetüme fırşat u rāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 165*). [çü,]

çü: Zira, çünkü.

1. Yüzin dürdi bilin bükdi çü nāme
Acı şabr ağısından tōldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 68*). [çü,]

2. Yalancılarda n'iyler 'aşk genci
Çü terk itdün geçen 'ahd u karar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17). [çü,]
3. Çü yir virân ola olmaz harâc
Anuñ kim bârı yok çün serv-i şimşâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78). [çü,]
4. Ki göynüklü gibi yüzi karasın
Kara giydün **çü** göynüklü geçersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 45). [çü,]
5. Çü hem-ser bulmadı nâz iyledi hûş
Çü süsen bi-vefâ gördi cihânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 37). [çü,]
6. Ki düşe üstüne zıll-ı hümâyî
Çü var tab'unda bir resme feşâhat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 119). [çü,]
7. Irâğ oldu **çü** Mecnûn mâh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dür oldu evden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 61). [çü,]

çü: -dığında, -dığı zaman; -dığı için.

1. Olur boynuma sümbül rişte-i dâm
Çü hâlî ola hâlinden anuñ bağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 97). [çü,]
2. Çü gördi çâre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhûn gibi Mecnûn başdan aşdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 8). [çü,]

çüft: Çift, eş.

1. Hemân **çüftiyle** havfından тұrur tek
Gül üzre şacdı nergisten gül-âbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 78). [çüftiyle, -i, -yle]
2. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Gam içre baña oldur **çüft** ü hem-derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49). [çüft,]
3. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur gâfil o **çüftüm** gerçi huftu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119). [çüftüm, -üm]
4. Didün kim 'aşk her **çüfti** kılur tek
Gözetdüm ben de ol tavr-ı kadîmî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50). [çüfti, -i]
5. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu diyârumdan saña **çüft** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201). [çüft,]
6. Anuñla dil-berine nâme yazdı
Ki ey sevgülü **çüftün** gam-güsârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 9). [çüftün, -ün]

çukal: Eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırh.

1. At üstüne atıldı şanki efî
Çuqalı âhenin ü qalbi sengin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 7). [çuqalı, -ı]
2. Yirinden şıçradı çün div-zâde
Çuqalın giydi tiğın çekdi defî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 5). [çuqalın, -ın]

çul: Kıldan veya yünden hayvan örtüsü. II. Elbise.

1. Kaţâr ile deve **çulları** dibâ
Çekildi tâzî vü buhtî ŧonanma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 80). [çulları, -lar, -ı]

çün: -dığı için, nedeniyle.

1. Hâkikatde velî nûrun ‘alâ-nûr
Müfesser **çün** duhân-ı âh-ı ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 5*). [çün,]
2. Maḥall-i rāḥata ḡavḡâ yirinden
Gicenüñ **çün** kara yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 5*). [çün,]
3. Dürilse nice katı bağlar atı
Çün irdi Nevfel’e fâl-ı sa‘âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 51*). [çün,]
4. Ki gelmez gönlüne yâr-ı kâdîm
Yiñi yâr ile **çün** olduñ hem-âḡûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 39*). [çün,]
5. Ki ‘âlem üstine rahmet saçıldı
Dil-i Leylî ḡuşâde **çün** seḡer-ḡâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 7*). [çün,]

çün: "Amacıyla, maksadıyla" anlamlarında edat.

1. Bu diyâra **çün** dönesin tütüyâ-yı çeşm için
Bizlere önünde olsun ḡâk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9*). [çün,]
2. Çün ismu’llah ola ‘unvân-ı defter
Gerek kim tâ ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 1*). [çün,]

çün: "Ne zaman ki, -dığında/-diğinde"" anlamı katan bağlaç.

1. Tõkuz ay **çün** tamâm oldu vü geçdi
Ayuñ on dõrdi yüzden perde açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 45*). [çün,]
2. Peder **çün** gördi ferzendi cemâlin
Aña şükranê virdi bunca mâlın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 57*). [çün,]
3. El ura **çün** güher gencine ḡakkâk
Güher delmekde herḡiz ide bî-bâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 93*). [çün,]
4. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘âlemde ‘aşḡ olsun baña dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [çün,]
5. Ne ḡuşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi **çün** bu pendî ḡaste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 103*). [çün,]
6. Çerâḡuñ başı ḡoş olmaz yil ile
Seferden **çün** iline râcî‘ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 27*). [çün,]
7. Mübârek olsun ol İbnü’s-Selâm’e
Çün irdi bu ḡaber İbn ü’s-Selâm’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 67*). [çün,]
8. Laṭîf ü ter ḡoş-âyende revâne
Öḡüp Leylâ’yı **çün** feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 165*). [çün,]
9. Oturmuş ḡalvetî gibi siyeh-püş
O zâḡı **çün** bu ‘aşḡ abdâlî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [çün,]
10. Ne ḡâşıl seng dîvâr olsa pülâd
İde **çün** seyl ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [çün,]
11. Seḡer **çün** sârbân-ı emr-i Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 1*). [çün,]
12. Yanından geçdi beñzer tünd-mâra
Çün uğradı bu bî-baḡta o bed-bâḡt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [çün,]
13. Cemâl olduḡça cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme **çün** ṡayy oldu kâḡıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 87*). [çün,]
14. Olur ‘âşıklara pür-ḡûn piyâle
Deḡân-ı yârdan **çün** dūr ola cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 91*). [çün,]

15. Urur bağına taze taze dağı
Çün ola şubh-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 111*). [*çün,]*
16. Yigitlik âteşinden bir egerdür
Yigitlik ‘âleminden **çün** geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 143*). [*çün,]*
17. Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
Çün âvâz-ı rahîl ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 183*). [*çün,]*
18. Mezellet hırkasın nefse kabûl it
Ki te’sir-i ecel **çün** zahmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 93*). [*çün,]*

çün: *Çünkü; zira.*

1. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduğun yir **çün** ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21*). [*çün,]*

çün: *Ki bağlacı.*

1. Yine **çün** sebze-zâr-ı pür-garâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 1*). [*çün,]*
2. Nice itsün ol idi anuñ da varı
Çün âhîr iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 19*). [*çün,]*
3. Görüp hem-hâlin istikbâle geldi
Gözi göñli gibi **çün** aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87*). [*çün,]*

çün: *Ama, fakat.*

1. Çün irdi döst kapısına âhîr
Revân zencîr ü bend ile çü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 58*). [*çün,]*

çün: *"İçin" anlamı katmıştır.*

1. Rahat kımaz oldu baña ey döst
Çün hâtırıuñ oldu göñlüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 3*). [*çün,]*
2. Hemân âh oldu Mecnûn’un cevâbı
Sözinden **çün** anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 109*). [*çün,]*
3. Kâtı heybet olup virdi selâmı
Peder didârını **çün** gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 3*). [*çün,]*
4. Pederden perdesin hıfz itdi her gâh
Peder **çün** perdesinden oldu bîrûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 25*). [*çün,]*
5. Bu kim mâlin virüp ala ‘arûsı
Okudı **çün** bu efsûnı ol âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [*çün,]*
6. Çerâğ-ı ‘âlem iken döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldu **çün** ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [*çün,]*

çün: *Çünkü, nedeniyle, böylece.*

1. Çün luţfuña hûşe-çîn olupdur
Cennetden eger çıkarsa ne gam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 31*). [*çün,]*

2. O feyz ile **çün** akdı ‘ayn a‘yân
Vücûda geldi baħr-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [*çün,]*
3. Olur gülzâr u nâr u mü‘min ü gebr
Ola **çün** cismüme merkad o ħâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 65*). [*çün,]*
4. Ki cân maħlaş bula ğavġâ-yı bedden
Şora **çün** cânuma münkir su‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 69*). [*çün,]*
5. Münevver **çün** cemâlî subĥ-ı şâdık
Zihî şeb zıll-ı nûr-ı sermedidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 6*). [*çün,]*
6. Cemâlûñ Ka‘bedür anı ħarem kıl
Muħammed **çün** ‘urûca baġladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 39*). [*çün,]*
7. Muħabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden var idi **çün** cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 90*). [*çün,]*
8. Ataya terbiyet **çün** vâcib oldı
Pes oġlı sünnetine râġip oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 95*). [*çün,]*
9. Felek **çün** itdi yârından anı ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 19*). [*çün,]*
10. Peder biçâre **çün** gördi bu kanı
Tevehhüm muẓtarib iyledi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 55*). [*çün,]*
11. İde **çün** müşteri bâzârını germ
Bahâ biçmekle bâyi‘ iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*çün,]*
12. Dil-ârâ Hindû vü Rûmî dil-efrûz
Şaġışda bî-nihâyet **çün** şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*çün,]*
13. İrer **çün** menziline tîr gibi
Ne ħâşıl cân-ı Kays’a bu ħaberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 46*). [*çün,]*
14. Beni böyle ġarib itmezdi yârum
Nazar kıldı peder **çün** bu kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 19*). [*çün,]*
15. Siyâdet sikkesini ebter itdün
Başuñ **çün** belâ çaķmaġı çaķduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 41*). [*çün,]*
16. Ölen şayruya tap tütüz sipendi
Urıldı cânuma **çün** dâġ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 17*). [*çün,]*
17. Ne ħoş ol kim belâda ola dil-ĥoş
Degül **çün** ihtiyârî kârî ‘aşķuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 45*). [*çün,]*
18. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi **çün** ħaste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 33*). [*çün,]*
19. Ĥurûşa geldi **çün** deryâ-yı pür-cüş
Serine şıçradı **çün** keyf-i bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 3*). [*çün,]*
20. Yirinden şıçradı **çün** dîv-zâde
Çuķalın giydi tiġin çekdi def‘î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 4*). [*çün,]*
21. İrişdi **çün** kaẓâ-yı âsmânî
İl ucına iricek ilçi şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 20*). [*çün,]*
22. Dil uzatdı aña **çün** niş-i faşşâd
Ki ey zâlim segi gibi zebûn-ġir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 22*). [*çün,]*
23. Katı ĥıfz itdi taşdan şişe-i nâm
Nühüfte perdeden **çün** âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 57*). [*çün,]*
24. Ki ġayruñ mülkidür bu meyve-i şaĥ
Çün irdi bu ħaber ibnü’s-Selâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 37*). [*çün,]*
25. Şarâb-ı nâb ile ġüyâ piyâle
Olur ser-keşlige **çün** serv mâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 63*). [*çün,]*
26. Anuñ-çün ħâşıl olmaz anda dâne
Ola **çün** dânenün yirde şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 103*). [*çün,]*
27. Henüz ‘azminde muĥkemdür ‘inânuñ
Nişânuñ kalmadı **çün** yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 109*). [*çün,]*

28. Yıkup cümle binâsın hâk ider ol
Zebân-ı tevbe **çün** oldu şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 15*). [çün,]
29. Ki bende ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem **çün** kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 35*). [çün,]
30. Budur korkum cihânı yağa düdü
Vücüdüm **çün** hârâba mâ’îl oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 43*). [çün,]
31. Peder **çün** gördi kim Mecnûn-ı bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 1*). [çün,]
32. Yılana yaraşur **çün** hâk rûzî
Var ey serv ol çemende tütme menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 66*). [çün,]
33. Kaşâ’id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine **çün** hâtîfi şubhuñ dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 107*). [çün,]
34. Kimi havlısı kimi pâsbânı
Anı hıfz itdiler **çün** yâr-ı dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 27*). [çün,]
35. Virürdüm itlere elden nevâle
Yidiler **çün** o dem benden nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 55*). [çün,]
36. Elüm tüt pâyâ düşdüm ben kemîne
Yine uğraya yoluñ **çün** bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [çün,]
37. Sikender teşne-leb **çün** vire cânı
Senüñ bensüz yirüñ küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 194*). [çün,]
38. Şuhan şarrâfî şâhib-lafz **çün** zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 1*). [çün,]
39. Yiter bir ayda bir kez nefşüme küt
Çün olmadum tuz etmek gözlere tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 59*). [çün,]
40. Tuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek hırşından oldu **çün** tenüm dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 63*). [çün,]
41. Çekersin şiddetin her dem cihânüñ
Naşihat itdi **çün** Mecnûn’a mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 79*). [çün,]
42. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola **çün** ehli bâzârüñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 175*). [çün,]
43. Kem itme bârî kâdr ü hürmetini
Nedim idindi **çün** Mecnûn Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 199*). [çün,]
44. Okıdup hâlini şorardı geh gâh
Çün oldu kendünüñ hem-derd ü hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 81*). [çün,]
45. Anuñla muhkem olur ten hışârı
Hışârı aldı **çün** ceş-i sekâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 51*). [çün,]
46. Ecel çengeli tiz uzatdı kabza
Marażdân **çün** şifâ vakti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 57*). [çün,]
47. Olur tiryâk-i ekber hasteye mevt
Ecel destinden irdi **çün** bu tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 59*). [çün,]
48. Bedenden gitdi bâkî burca irdi
Cihân borca içre **çün** câm-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 63*). [çün,]
49. Pür olur kubbe-i eflâke **çün** düd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 74*). [çün,]
50. Didi ahvâli ol esbâbı şundi
Semâ’ itdi **çün** ol peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 47*). [çün,]
51. Güne gitmedin aya döndi evvel
Şarındı şemsi dülbendin **çün** ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 51*). [çün,]
52. Ola **çün** niyetinde kıble vâhid
Gider yâre ider zevk u semâ’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 62*). [çün,]
53. Diler bir dem yüzüñ görmege destür
İrişdi Leylî’ye **çün** bu beşâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 81*). [çün,]
54. Bu resme kaldılar bir gice bir gün
İki sâye gibi **çün** ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [çün,]
55. Zebânı **çün** zebâna âteş-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 2*). [çün,]

56. Dükendi ‘ömriniñ **çün** rüz u leyli
Meger yavuz yil esdi ol çeräğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 44*). [*çün,]*
57. Hızân irdi geçüp nevrüz-ı ‘ömrüm
Dehâne irdi **çün** bu haste cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [*çün,]*
58. Ki dâ’im kıble oldur ben ğaribe
İşidüp **çün** gele âvâre yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 87*). [*çün,]*
59. Hemân ‘aşkuñ idi varı vü kârı
Esiip bād-ı ecel **çün** aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 101*). [*çün,]*
60. Bu resme itdi ol mâtemde nevha
Ki **çün** Zeyd-i vefâ-dâr oldı âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 3*). [*çün,]*
61. Çün âğâh oldılar kavm-i dil-ârâm
İdüp anlara istiğbâl ü ikrâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [*çün,]*
62. Benî ‘Âmir **çün** aldılar cevâbı
Hemân dönmeke gördiler şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 165*). [*çün,]*
63. Çün oldı halka Mecnûn kışşası fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 1*). [*çün,]*
64. Raķıbiyle çekişse tañ mı anı
Sipâh el bir idüp **çün** urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 43*). [*çün,]*
65. Gözinden öpdi kırtardı ayağın
Çün ürküp kaçdı vahş-ı dâm-dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 85*). [*çün,]*
66. Gice **çün** perr-i zâğ ile büründi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 1*). [*çün,]*
67. Cigerde dâğ olurdı dâğı üzre
Şaçın meşşâta **çün** müşkin iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 159*). [*çün,]*
68. Dağı boynına kol şalmış degüldür
Anı Mecnûn **çün** egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 109*). [*çün,]*
69. Girem ol âb-ı rüy ile türâba
Vücüdüm **çün** ola âb ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*çün,]*
70. Eger virmezseñ uş gitdüm esen kal
Haberden ‘âşık oldı **çün** haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 45*). [*çün,]*
71. Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
Çün oldı Leylî ve Mecnûn’a hem-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 87*). [*çün,]*
72. Harîf oldı aña ğam hırfetinde
Çün oldı Zeyd Mecnûn’uñ celisi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 99*). [*çün,]*

çün: "Ne zaman ki, -diğında/-diğinde" anlamı katan bağlaç.

- İre hem sākî rûhına şevâbı
İrişdürdi **çün** ilçi bu peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 31*). [*çün,]*
- Yalan olduñ **çün** irdi subh-ı sādık
Bükülmüş ipi yine penbe itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 194*). [*çün,]*
- Ya dilde dōstlık da’vâsı kıanı
Vefâya **çün** benümle ‘ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 21*). [*çün,]*

çün: Çünkü II Ki.

- İrdi **çün** kıavs-ı felekden cânuma tîr-i firāk
Kalmadı ölmekten özge dağı tedbir-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 1*). [*çün,]*
- Şefî’üm **çün** habibüñ Muştafâ’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 76*). [*çün,]*
- Günüñ ‘ıyd u giceñ kıadr oldı ‘âşık
Eger kıalbüñ ola **çün** şubh-ı şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 4*). [*çün,]*

4. Ola **çün** hırmeni vakti semānuñ
Tolar yir gallesinden ola du‘ānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 41*). [*çün,]*
5. Gül-âb ile yuyup dürr-i şemini
Harîre şardılar **çün** mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 50*). [*çün,]*
6. Dile **çün** gam te‘āruż iyler idi
Gözi gibi temāruż iyler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 29*). [*çün,]*
7. Görüp anı ırakdan bildi Leylî
Anasına didi **çün** kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 28*). [*çün,]*
8. Peder Mecnûn’ı **çün** bu resme gördi
Hemân yırtup yakasın na‘ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 35*). [*çün,]*
9. Zebânın itdi Mecnûn **çün** küşâde
Eñ evvel nām-ı Leylî geldi yâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 45*). [*çün,]*
10. Ne fer vire ‘arûsa hüsni-i mâder
Çün ola zişt-şüret ey birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 40*). [*çün,]*
11. Çün âgâh oldılar kavm-i dil-ârām
İdüp anlara istiķbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [*çün,]*
12. İde **çün** müşteri bâzârını germ
Bahâ biçmekle bâyi‘ iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*çün,]*
13. Dil-ārâ Hindü vü Rûmî dil-efrüz
Şağışda bi-nihâyet **çün** şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*çün,]*
14. Virürem gevher-i nâ-süft **çün** dürr
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 89*). [*çün,]*
15. Yirinden tırdı **çün** serv-i hırāmân
O kelbün ayağına düşdi giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [*çün,]*
16. Dili hâli gibi oldu perişân
Yüregi goncesine tıldı **çün** kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 3*). [*çün,]*
17. Ciğerden inledi **çün** çeng ü kânûn
Egerçi inledi geh zîr ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 38*). [*çün,]*
18. Hikâyet kıldı Mecnûn’un du‘âsın
Didi **çün** urdı Mecnûn halkaya dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 45*). [*çün,]*
19. Gam-ı Leylî ola ‘âlemde kârum
Cihân âlâyişinden **çün** olam pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 103*). [*çün,]*
20. Baña olsun belâsı münis-i hāk
Beni **çün** toprağumdan haşr ide Hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 105*). [*çün,]*
21. Ki ey keklık saña kandan bu pîşe
Bu tırfa kâhka **çün** irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 5*). [*çün,]*
22. Gül ile **çün** şeker oldu mükerrer
Nice dil-ğasteler cân u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 34*). [*çün,]*
23. ‘Urûk-ı ergüvānuñ kanı geldi
Çün açdı yâsemen simâ-yı simûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 33*). [*çün,]*
24. Yiri virâne halvet zikri Hāk’dur
Çün oldı yâ Kerîm evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 55*). [*çün,]*
25. Anuñ İbnü’s-selâm olmışdı nāmı
Göründi **çün** aña ol şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 21*). [*çün,]*
26. Ya yolından gidün ya ğarķa viridi
Yine Nevfel **çün** aldı bed cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49*). [*çün,]*
27. Kılursın sen ‘adü hayline meyli
Didi **çün** ‘aşıkā ğaşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 137*). [*çün,]*
28. ‘İvâz kılsam yaraşur aña cânı
Çün ata döst desti ‘aşıkā taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151*). [*çün,]*
29. Hākîķat cümle varum ol yañadur
Çün ol cânibdedür didâr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 157*). [*çün,]*

30. İçürmeñ bārī zehr-ālūde nūşı
Hōş itmezsis **çün** ol nūş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [çün,]
31. Açılmaz **çün** elünden genç bābı
Bu mıdur sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [çün,]
32. Xanı ‘ār u xanı nām u xanı neng
Çün iyeler rāyuña rāyet hılāfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19*). [çün,]
33. Çün acıdur baña mihrüñ tap acı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [çün,]
34. Anuñ-çün iyledüm şulh ile hile
Gelüp **çün** şağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [çün,]
35. Gelüp dād ile hoş ad ile gitdi
Geçer kışsa olur **çün** ömr zā’ıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 35*). [çün,]
36. Çün oldı Nevfelî’lerden büride
Binüp yile yiler eyle şitābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 4*). [çün,]
37. Ne aşşı iyleye feryād-ı çübān
Ola **çün** seyl ile vîrāne bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 67*). [çün,]
38. Şavuldi ‘ākıbet elḥamdülillah
Bunı Leylî işitdi **çün** pederden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 21*). [çün,]
39. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu şöhet irdi **çün** İbnü’s-Selām’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 69*). [çün,]
40. Mehi virdi dehān-ı ejdehāya
Seḥer-geh **çün** ‘arūs-ı mihr-i gerdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 123*). [çün,]
41. Muḳābil olmaya **çün** mihr-i ḥāver
Benüm ḥālüm o noḳtadur ḥaḳıḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 194*). [çün,]
42. Baña besdür iki ‘ālemde yārum
İre **çün** cevheriye dürr-i şehvār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 199*). [çün,]
43. Aña irişmeye aḡyār destı
Çün irmez bağbāna meyve-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 33*). [çün,]
44. Elinden ihtiyārı gitmiş idi
Didi hicrūñ baña **çün** derd ü ḡamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 45*). [çün,]
45. Tamām oldı dürüldi **çün** bu nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 1*). [çün,]
46. Bir ölmüş ḳavmüm adın iyelerem yād
Görem **çün** yaşlu birkaç dil-fiḡārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 73*). [çün,]
47. Sütün-ı dār-ı miḡnet serv-i büstān
Çün olmaya ser-i zülfi dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 95*). [çün,]
48. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi Leylî’ye **çün** ḥāl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 69*). [çün,]
49. Unudup bilmese tañ mı cihānı
Peder Mecnûn’a **çün** bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 71*). [çün,]
50. Tapuñ **çün** bendeden olmaya rāzı
Bu gün baḡrum pāresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 86*). [çün,]
51. İderlerdi olarda merḡabāyı
O ‘aşık **çün** cihāndan vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57*). [çün,]
52. Şafā-yı vaşl-ı yār-ı cān-fezāya
Ufuḳdan Müşteri **çün** oldı peydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 49*). [çün,]
53. Gözine toz görindi tütüyā-reng
Açıldı bürḳa’ı **çün** ol ḡubāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 13*). [çün,]
54. Metā’uñ açma kim yokdur ḡarīdār
Bu nūkte irdi **çün** ol rāst-rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37*). [çün,]
55. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Ḥaber ehli ḡaber yükin **çün** açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [çün,]
56. Ki cānum her zaman senden degül dūr
Ola **çün** vaşl-ı cismāniye ḡā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 221*). [çün,]

57. Gözetmez hâlin ol göz kim kavîdür
Zamân **çün** göstere bârid şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 227*). [**çün**,]
58. Beni **çün** il gibi görmedi Leyli
Egerçi şüretâ bu iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 40*). [**çün**,]
59. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice **çün** yağa bir rüşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109*). [**çün**,]
60. Belâya mübtelâ derde tufeyli
Ğam-ı yârından oldı **çün** demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 3*). [**çün**,]
61. Dili pür-Leylidür yok ğayra meyli
Bu kışşa oldı **çün** Leylâ'ya ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 43*). [**çün**,]
62. Ki hiç şıgmaz yoluna toğırnuñ kec
Çün okda istikâmet fâ'ik oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 127*). [**çün**,]
63. Bu kem harfî koma levhuñda kazı
Çün oldun bü-yı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 159*). [**çün**,]
64. Kimesne bir pula almazdı anı
Kışadur **çün** zebânı za'ferânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 189*). [**çün**,]
65. Siñerek gözüñi sen de kapagör
Ebücehl'üñ **çün** oldı cehli bi-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 23*). [**çün**,]
66. Degül **çün** hâli hâline muvâfık
Cihân ol dem harâb olur muhâkkağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 26*). [**çün**,]
67. Girüp bâzâr-ı 'aşka oldı dellâl
Bilür **çün** miñnet-i bîmârî bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 89*). [**çün**,]
68. Olur mismâr-ı dide mîh-ı endâm
Tenüñ ne borcu kalur **çün** ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [**çün**,]
69. Yiñi sevdâ ile ser-geşte gitdi
Semâ' u rağs ile **çün** çerh-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [**çün**,]
70. Ecel yili anıñ-çün iyledi âh
Turunca döndi **çün** sib-i gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 61*). [**çün**,]

çün: *Sanki.*

1. Şaçuñsuz hâ vü hâ harfeyni ey yâr
Olurlar boynuma **çün** halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 22*). [**çün**,]
2. Turup pür-şevk Mecnûn-ı seher-ğiz
O birkaç yâr ile **çün** âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [**çün**,]
3. Hâk itmiş anı vahşîler turağı
Yili **çün** âh-ı serd-i mest-mendân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 51*). [**çün**,]
4. Görüp şeyhi selâmı virdi Mecnûn
Turup karşına **çün** şem'-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 89*). [**çün**,]
5. Yüzün düşer yire **çün** mâr-ı bi-pây
Halâş itmezdi segden câmî dîlkü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 82*). [**çün**,]
6. Gülinden ayru düşmiş 'andelibem
Şeb-i firkat uzun **çün** zülfi dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 9*). [**çün**,]

çün: *"Gibi" anlamında kullanılmış edat.*

1. Muşâhib oldı **çün** ol nâzenîne
Mübeddel oldı 'ayş u nâz enîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 171*). [**çün**,]
2. Gülerken şem' gibi girye itdi
Yirinden atılup **çün** halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 59*). [**çün**,]

3. Gül-i bostân-ı ‘ömre gitdi **çün** bād
Ki ala şolmadın horyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 54*). [çün,]
4. Yaturdı bir harâbe içre **çün** genc
İdüp bir küşede gencin nü hüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [çün,]
5. Ki bula gayri gamlardan necâtı
Yaturken kıvrılup **çün** mü-yi ca’dı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 93*). [çün,]
6. Aradı gendünün dīvânesini
Gezerken deşti **çün** bād-ı seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 127*). [çün,]
7. Muqayyed olmayasın bend ü kayda
Çalup düşmen başına tiğ **çün** berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 109*). [çün,]
8. Hurûşa geldi **çün** deryâ-yı pür-cüş
Serine şıçradı **çün** keyf-i bāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 2*). [çün,]
9. Alup virmekde başı bî-dirîguz
Dönüp bu tiz haberle ilç **çün** tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [çün,]
10. Şavaş hâdden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab seyyidler **çün** şîr-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 95*). [çün,]
11. Dönersin dösttan **çün** devr-i ğaddâr
Biz olduķ saña nuşretde tufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 134*). [çün,]
12. Şer ü şûr ile tünd tiz **çün** şîr
Hurûş u çüş ile **çün** pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [çün,]
13. Şer ü şûr ile tünd tiz **çün** şîr
Hurûş u çüş ile **çün** pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 165*). [çün,]
14. Çeri dirdi ulaķlar şaldı **çün** bād
Alup bunca çeriyi yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [çün,]
15. Hâzer iyle du‘â-yı nîm-şebden
Tutan her dâmeni ķahr ile **çün** hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [çün,]
16. Gözine țar cihân **çün** çeşm-i cevşen
Yürür kızmış kum içinde kayurmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 78*). [çün,]
17. Uçardı zâğ ürküp şâh-be-şâh
Bu peykân-ı hıtâbı atdı **çün** tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 73*). [çün,]
18. Çerâġın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre râst **çün** mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 7*). [çün,]
19. Müferrih nûş iderken ķalbi maħzûn
Geçerdi rûzı **çün** şem‘-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 65*). [çün,]
20. Kıyâma geldi **çün** yevmü’l-kıyâme
İdüp ol şart-ı ‘ahde i‘timâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 70*). [çün,]
21. Kılurdı ağlayu ‘azm-i güzêr-gâh
Gezüp yollarda **çün** kebk-i hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 63*). [çün,]
22. Yoluñda şâdıķam **çün** şubh-ı rûşen
Lebüm kim çün şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 12*). [çün,]
23. Yoluñda şâdıķam çün şubh-ı rûşen
Lebüm kim **çün** şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 13*). [çün,]
24. Ser-i kûh üzre ‘üryân **çün** ser-i kûh
Yatur vaħşiler ile yâr u me’nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 28*). [çün,]
25. Gül-i şubh oldu pinhân **çün** ruh-ı yâr
Siyeh tâlî‘ siyeh ġice siyeh ķâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 10*). [çün,]
26. Çü yir virân ola olmaz harâcı
Anuñ kim bârı yok **çün** serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79*). [çün,]
27. Ser-i tâc üzre ġüyâ dürr-i meknûn
Ol âhüyı ġörüp bu tünd **çün** şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5*). [çün,]
28. Bilini bükdi eġġân itdi **çün** çeng
Yüzine def gibi urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 24*). [çün,]

29. Saña ben dūr idüm **çün** halka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [çün,]
30. Ol anlara musallaṭ **çün** Süleymân
Gürüh-ı vahşe eyile hüküm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 34*). [çün,]
31. Müzeyyen âsmân **çün** sebz-i gülşen
Kevâkib **çün** kevâ'ib zer-hamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 2*). [çün,]
32. Müzeyyen âsmân **çün** sebz-i gülşen
Kevâkib **çün** kevâ'ib zer-hamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 3*). [çün,]
33. Münevver **çün** cemâl-i baht-ı pîrüz
Yakardı şubḥ cennetden çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 2*). [çün,]
34. Oturmuş bir şanem rāh üzre **çün** māh
Ne meh burc-ı cemālün âfitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [çün,]
35. Tenüm bî-cüftdür **çün** dürr-i nāsüft
Egerçi ğayr ile cüft oldu ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 198*). [çün,]
36. İrişdi cânib-i Leylâ'ya **çün** bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 256*). [çün,]
37. Gerilmiş 'ırk u pey zāhir **çün** evtār
Alup māder diz üzre mālîş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [çün,]
38. Velikin pāsbān olmışdı ef'î
Eri ol genci ḥıfz iylerdi **çün** mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [çün,]
39. Beli za'f ile egri ṭoĝru tedbîr
Delîl ü reh-nümā **çün** Hızr-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 29*). [çün,]
40. Dür-i nā-süfte içün kıldı tedbîr
Revān ṭaĝdan ṭaĝa sa'y ile **çün** bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [çün,]
41. O ṭoĝru yār o dem cān atdı **çün** tîr
Perî-veş ol perî-peyker perî-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [çün,]
42. İde teşrîf okıyup şî'r **çün** kând
Ol ebyāt okıya ben iyleyem gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 132*). [çün,]
43. O cām-ı bāde şuna ben kılam nûş
Nigāra baş egüp ol pîr **çün** çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [çün,]
44. Gelür bir nev-civān **çün** serv-i mevzûn
Çaĝırdı ol sibā'-ı vahşe hā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 32*). [çün,]
45. Kemāl-i 'ilm ü ḥilm ile sûtûde
Sözi zibā idi **çün** sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 9*). [çün,]
46. Olurdi germ **çün** rîg-i Hicāzî
Geçerdi ğuşşasından Zeynebün Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 46*). [çün,]
47. Ğazeller söyledi **çün** dürr-i meknûn
Çü gördi Zeyd ol dürr-i ḥuş-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 110*). [çün,]
48. 'Arûs-ı çerḥı **çün** meşşâta-i şeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [çün,]
49. Alup Zeyd anı uçdı **çün** hamāme
İrişüp burc-ı ğār-ı yāre kındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 44*). [çün,]
50. Ṭururlar bî-zebān **çün** şubḥ-ı rûşen
Çü ğice şoḥbetinün şem'î yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 156*). [çün,]
51. Ki anı görenün ğitdi kararî
Hemān ol ravzadan **çün** bād-ı pūyān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 13*). [çün,]
52. Ki hem üftāde hem pür-tāb **çün** berķ
Yatup bu ḥāl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [çün,]
53. Uluşur vahşler yanınca bile
Yanınca Zeyd ü **çün** sāye siyeh-puş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 69*). [çün,]
54. Yüz üzre ḥāke düşdi nitekim nūr
Sürünü sürünü yüz üzre **çün** mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 79*). [çün,]
55. Kuşatmışdur seni **çün** halka-i mār
Eger kim fark iderseñ fark u pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 78*). [çün,]

çün ki: *çünkü.*

1. Yüzine dîdeden saçdı gül-âbı
Başına **çün ki** ‘aql u hûş geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 141*). [*çün ki,]*

çün kim: *çünkü.*

1. Bu üslûb üzre olundu rivâyet
Ki mağlûb oldu **çün kim** Leylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 3*). [*çün kim,]*
2. O yirde buldılar mı ki vişâli
Gice **çün kim** dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 15*). [*çün kim,]*

çünki: *Bu yüzden, bu sebepten.*

1. Hâbîbu’llaha tâ kim ola merkeb
O şâha **çünki** esb oldu o hûş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51*). [*çünki,]*
2. İşitdi **çünki** Mecnûn nâm-ı Leylî
Teselli virdi ümmîd-i tecelli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 61*). [*çünki,]*
3. Seher-geh **çünki** şark-ı kırmızı-püş
Müzehheb gûş-vârı aşdı der-gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 1*). [*çünki,]*
4. ‘Îlâca **çünki** himmet iylediler
Üşüp evvel naşihat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 173*). [*çünki,]*
5. Ne hâcet dökesez nîş ile kanı
Miyancı **çünki** ıslâh itdi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 31*). [*çünki,]*
6. Seher-geh **çünki** çarh-ı laciverdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 1*). [*çünki,]*
7. Seher-geh **çünki** tîr-endâz-ı hâver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 1*). [*çünki,]*
8. O da vaşl-ı gâzâle kâni‘ oldu
Yakaya şaldı anı **çünki** endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 37*). [*çünki,]*
9. Peder pendin işitdi **çünki** ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 1*). [*çünki,]*
10. Şanasın ay ile ülker konuşdı
Göyündi aña özüm **çünki** gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 83*). [*çünki,]*
11. Kesi bî-keslerüñ luğf-ı Hudâ’dur
Okudı **çünki** Mecnûn nâme-i döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 243*). [*çünki,]*
12. Kemâl ü şi‘r ü inşâya heves-nâk
Cihânda **çünki** Mecnûn oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 13*). [*çünki,]*
13. Vefât-ı Leylî için tutdı yaşı
Tolındı **çünki** hürşîd-i melâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 191*). [*çünki,]*
14. Gelüp şîhhat bulurdi anda rencûr
Bu hâle **çünki** halk ağah oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 201*). [*çünki,]*

çünkim: *Bu yüzden, bu sebepten.*

1. Veled **çünkim** ola bed-hulûk sîret
Ataya renc olur gendüye miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 29*). [*çünkim,]*
2. Bu firât derdi **çünkim** bî-devâdur
Baña şimden girü ölmek revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 43*). [*çünkim,]*
3. Aña şerbet vireyin âb-ı tîği
Bunı bir ‘Âmirî **çünkim** işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 39*). [*çünkim,]*

4. Peder **çünkim** işitdi bu kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 1*). [*çünkim,]*
5. Gice Leylâsı **çünkim** aşdı perde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 1*). [*çünkim,]*
6. Bu hâlet üzre geçdi yek şeb ü rüz
Sa'âdet şubhı **çünkim** rüşen oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 29*). [*çünkim,]*
7. Ki buña tu'me serçedür aña kâz
Dükendi sofrada **çünkim** nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 209*). [*çünkim,]*
8. Gemürmezdi varup anuñ kafâsın
Bu hâlet üzre **çünkim** geçdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [*çünkim,]*

çürî-: Çürümek, çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevi değişikliğe uğrayıp bozulmak, dağılmak.

1. Mukîm olmuş şanurdı ol müsâfir
Yaturdı ol **çürimiş** üstüh'ân-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 181*). [*çürimiş, -miş]*

çürük: Çürümüş, sağlamlığını kaybetmiş.

1. Taşı üryân belinde bir **çürük** pöst
Hemân varlıkda bir cân qaldı gam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 74*). [*çürük,]*

çüş u hurüş: Coşup taşmak.

1. Şer ü şür ile tünd tîz çün şîr
Hurüş u çüş ile çün pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 165*). [*çüş u hurüş,]*

D

da: "De, da" bağlacı.

1. Mecnûn'ı **da** bir gün aña ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10*). [da,]
2. Düşmen olup ilden beni tārḥ itdi yabâne
Ağlamağa **da** komadı gülmek degül ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7*). [da,]
3. Hızr **da** bu şerbete zulmetde kanda tüş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [da,]
4. Dimüş vâ'iz **da** hâzır halka ol dem
‘Aceb var mı içünüzde bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [da,]
5. Gaminsuz olmasun cânım cihânda
Belâdur cânuma ansuz cihân **da** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 42*). [da,]
6. Düşüp ikisi **de** şevk ile vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 19*). [de,]
7. O **da** hōş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76*). [da,]
8. Beni de başuñı **da** oda yakduñ
Yanaruz ikimüz de nâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 42*). [da,]
9. Biter devlete göre bûstân **da**
Kime devlet hümmâsı sâye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 70*). [da,]
10. Beni **de** başuñı da oda yakduñ
Yanaruz ikimüz **de** nâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 43*). [de,]
11. Bunuñ **da** cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'üñ nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 92*). [da,]
12. Kılurdu fitne ol meftûna anı
Revân ol **da** bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 119*). [da,]
13. O elden gitdi gider bu **da** elden
Yidi Leylî içün gam guşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 176*). [da,]
14. Ki sa'y ile kuculmaz mihr ile mâh
Anı **da** kıldı mecnûn ‘aşk-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 31*). [da,]
15. Çalındı kûs ‘uşşâk u hicâza
Yürür Mecnûn **da** hayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 11*). [da,]
16. O **da** yilden gelür bir şemme bûdur
Gice gündüz ümid idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28*). [da,]
17. Olur ol **da** be-‘aşk-ı la'l-i Leylî
Çü Nevfel kıldı Mecnûn hâlini güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 42*). [da,]
18. Rücüm-ı ‘avne tiz itdi ‘inânı
Ġarîb ü nev-civân idi o **da** hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [da,]
19. Ġarîbe mihribân idi o **da** hem
Severdi ol daḡı bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 122*). [da,]
20. Bilürdi ol **da** derd-i hicr-i yârı
Kim olur hâste derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 124*). [da,]
21. Anı **da** kesdi vü küsdi tamâmî
Tapucılar baña oldı tapacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [da,]
22. Tûlû‘ itmezdi benden mâh-ı Leylî
Kızum **da** ben de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [da,]
23. Öñünde hâziruz uş ben de o **da**
Egerçi tâze gülşendür rebî‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [da,]
24. Elüm de yok tayanmağa tayağ **da**
Dile güm senden olmaz ise maḡbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [da,]
25. Aña **da** katı yiller oldı buyruk
Anuñ-çün biz kılurduk dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [da,]

26. Bu aldı bir kaç āhū ol **da** hürde
Geçüp dünyādan ucuz satsa bīzār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [da,]
27. Dili gibi yolu **da** teng ü tārık
Perī gibi yürürken buldı bir ġār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6*). [da,]
28. O bir içim şuyı **da** şunmadun sen
Eger kurbān olursa cān-ı teşne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 96*). [da,]
29. Ki dād idüp kazandı yaḡşī adı
Ki dest-i ḡırşı senden ol **da** kesdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [da,]
30. Velī bī-ḡad idi baġrında kanı
Yir içer ol **da** aġyāra müdārā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [da,]
31. Ki kız kavminüñ oldı taşı **da** nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [da,]
32. Beni ḡışmuñ odı **da** virse bāda
Felek ger topraġumdan düze desti (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 30*). [da,]
33. Ki pervāne olupdur ġayrı şem‘e
Bu **da** anuñ gibi olmadı ser-keş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 41*). [da,]
34. Qadīmī yārı **da** itme ferāmūş
Elüñden göñlümi şād itmedüñ hiç (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 40*). [da,]
35. Gönilerdi seni andan **da** ḡānum
Siyeh ḡālūñ ki gözümde güm oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 56*). [da,]
36. Miyān bendümde öze ol **da** bir kat
Daḡı nā-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [da,]
37. O **da** vaşl-ı ġazāle kānī‘ oldı
Yakaya şaldı anı çünki endüh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 36*). [da,]
38. O **da** vaḡş ile tutdı dāmen-i kūh
Ser-i kūhuñ anuñ çün tācı oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [da,]
39. Hemān ol kuruyası **da** kurudı
O küstāḡ ol zemān ikrārā geldi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 82*). [da,]
40. Gören vehm ider ol şūrīde ḡālī
Vücüdi bir nefes yıl gibi ol **da** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [da,]
41. Göbekden dize dek anın **da** varı
Cihān içinde yārı dilde yek dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [da,]
42. Atañ derdini itdi nevḡa **da** yād
Senüñ bu ġurbetüñ ḡālūñ añup hem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 144*). [da,]
43. Anañ **da** öldü tūt pür-derd ü miḡnet
Evüñe gel atañ ocaġını yak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [da,]
44. Ğamın anuñ **da** çekdi bir nice dem
Ne merdüm-ḡ‘ārdur yā Rab zemāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [da,]
45. Ḥarāma hem-nişīn olmaḡ **da** müşkil
Ḥarāma ger ḡarīm olam helākem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 122*). [da,]
46. Bilürem ol **da** ḡōş görmez ḡarāmı
Dilek it var ki ol dil-dār u dil-bend (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 130*). [da,]
47. Hemān kendü yüküñi götüresin
Enīsüñ bir iki vaḡşī ol **da** ḡāmūş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43*). [da,]
48. Aġu **da** içsem ol ‘aşḡa olur nūş
Zihī ‘işret ki cāmundan olup mest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66*). [da,]
49. Qomışdı yolına cān u serin ol
Anı ol **da** severdi cānı gibi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [da,]
50. Kızın **da** virmedi aña ucuz hem
Budur ‘ādet ezelden ehl-i māle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [da,]
51. O **da** pür-derd ü pür-miḡnet pür-ateş
Geçürüp ġuşşalardan māḡ u sāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [da,]

52. Emel zehrinden itdi cānını pāk
Vücüdı naq̄dın ol **da** borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 61*). [*da,*]
53. Biñ adım **da** olursa bir qademdür
Bu dāruñ kim bināsı hār u ḥasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84*). [*da,*]
54. Nice itsün ol idi anuñ **da** varı
Çün āḥir iyledi er mātēmīni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [*da,*]
55. Olup bī-ḥūd çü sāye pāye düşdi
Görüp Mecnûn **da** yārin düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 89*). [*da,*]
56. Yidi bir dāne tut gībi anı ḥāk
Felek anuñ **da** dūrdı defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 143*). [*da,*]
57. Söyündürdi anuñ **da** aḥterini
Cihān anuñ daḥi yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 144*). [*da,*]
58. Tamām iyleyüp anuñ **da** ḥayātın
Ne evvel var cihānda olmaz āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 146*). [*da,*]
59. Kimi aḡlatmaz ol resme muṣībet
Siyeh-puṣ oldı ol **da** mātēm içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7*). [*da,*]
60. O **da** yüz tutdı āḥir irtihāle
Cihān ‘uṣṣāka bī-dīdār-ı dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 18*). [*da,*]
61. Diyüp ey dōst virdi cān-ı pākin
O **da** göçdi belā ile cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [*da,*]
62. Taḡılmıṣ cismi ḡalmıṣ üstüḥ‘ānı
Felek anuñ **da** bozmıṣ hey‘etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 189*). [*da,*]

dād: *Adalet.*

1. Binā bünyādı olmaz nitekim bād
Cihāna ḥükm iden **dād** ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 33*). [*dād,*]
2. Gelüp **dād** ile ḥoṣ ad ile gitdi
Geçer kıṣṣa olur çün ‘ömr zā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [*dād,*]

dād: *Lütuf ve ihsan.*

1. Ki **dād** idüp ḡazandı yaḡṣī adı
Ki dest-i ḥırṣı senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16*). [*dād,*]

dād: *Arapçada bir harf.*

1. Eger ṣād ile **dād** ola dü bādām
Gözünsüz ḥarf-i ḡamdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [*dād,*]

dād iste: *Yardım istemek.*

1. Yüz urup baş ḡoyup ḥāk-i sebīle
İdüp feryād dād isterler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 61*). [*dād iste, -r, -ler*]

dāḡ: *Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.*

1. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bâğa beñzer
Dil-i Mecnûn göyinmiş **dâğa** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 36*). [*dâğa, -a*]
2. Vücûdî ara yirde ḥurd u ḥaṣḥâş
Yeḥûd şan lâledür bağrında **dâğı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 13*). [*dâğı, -ı*]
3. Niçün Leyl î degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yaķar **dâğ** üzere dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 149*). [*dâğ,]*
4. Vişâlûñ merhem olsa dilde **dâğa**
Ṭapuñ gün görse ben mâh-ı dil-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 130*). [*dâğa, -a*]
5. Niçün Leyl î degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yaķar dâğ üzere **dâğı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 149*). [*dâğı, -ı*]
6. Ki beñzer saña bu bağrumdaki **dâğ**
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [*dâğ,]*
7. Cigerde **dâğ** olurdu dâğı üzere
Şaçın meşşâta çün müşķin iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 158*). [*dâğ,]*
8. Cigerde dâğ olurdu **dâğı** üzere
Şaçın meşşâta çün müşķin iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 158*). [*dâğı, -ı*]
9. Olur her dâne-i engür dile **dâğ**
Kaķan kim dūr olam ol ğonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 98*). [*dâğ,]*
10. ‘Aşâ-yı sebz aña ammâ ne lâyıķ
Meger bîmâr idüpdür bağı **dâğı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 9*). [*dâğı, -ı*]
11. Beni fehmi itmemek ṭurfa sözümden
Yaķarken sinede pervâne **dâğı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 57*). [*dâğı, -ı*]
12. Dilüñe **dâğ** olısar âḥir-i kâr
Eger cevri ile cem‘ itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 124*). [*dâğ,]*
13. Ne yüzüñ ḥâlidür sineñde **dâğun**
Kimüñ sevdâsı ṭoldurdu dimâğun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 41*). [*dâğun, -un*]
14. Yirüñde yatmağ öğren **dâğ** gibi
Ĝam odına şu saçmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 140*). [*dâğ,]*

dâğ ol-: Yara haline gelmek.

1. Olur üç nokṭa-i şâ câna üç dâğ
Siyeh ḥâlûñsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 17*). [*dâğ ol-, -ur*]
2. Firâķ-ı ṭâķ-ı ebrüñ ile her gün
Dilüme dâğ olupdur nokṭa-i nûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 36*). [*dâğ ol-, -up, -dur*]

dâğ ur: Yaralamak, yakmak, dağlamak.

1. Uçup zâğ urdu cânına yiñi dâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 76*). [*dâğ ur, -dı*]
2. Urur bağına tâze tâze dâğı
Çün ola şubḥ-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 110*). [*dâğ ur, -ur*]
3. Ki yil ḳaldı avuçda gözde ṭopraķ
Dile dâğ urma dînâr u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 123*). [*dâğ ur, -ma*]
4. ‘Aceb hem ḥôş-ğazeldür hem ḥôş-âvâz
Urur âhi odı Leylâ’ya dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 25*). [*dâğ ur, -ur*]

dağal: Hilekâr, hileci.

1. Ola zen-pāre vü nā-pāk u nā-merd
Ola hāne **dağal** ehl-i hıyānet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 3*). [*dağal,]*

dāğ-ı derd-nākî: Dertli yara.

1. Dil ü cânında **dāğ-ı derd-nākî**
Oturup hây hây ağlardı geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 18*). [*dāğ-ı derd-nākî,]*

dāğ-ı ğam: Gam yarası.

1. Nişār iylerdi dinār ile dirhem
O her dinārı **dāğ-ı ğam** şayardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 141*). [*dāğ-ı ğam,]*

dāğ-ı leyli: Leyla yarası. II Leyla'nın aşkının yarası.

1. Ölen şayruya tap tütüz sipendi
Urıldı cânuma çün **dāğ-ı Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 17*). [*dāğ-ı leyli,]*

dağıt: Bozmak, viran etmek.

1. Dağıtma 'aqluñı âşüfte olma
Uyan devlet demidür hufta olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 29*). [*dağıtma, -ma]*

dahhāk: Omzunda iki yılan olan ve bu yılanları etkisiz bir hale getirebilmek için her gün iki çocuk beynini bu yılanlara yediren hükümdar.

1. Seher **Dahhākî** güldi yüzün açdı
Mübârizler şavaşa bindi çalāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 6*). [*dahhākî, -i]*
2. Bu miñnetdür iden Rüstem'leri zāl
Nice **Dahhāk'i** bu zār iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 59*). [*dahhāk'i, -i]*

dañi: Üstelik, bundan başka, dahi.

1. Baña hiç 'aşk ile töhmet dinür mi
Dañi ben bilmezem 'aşkı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*dañi,]*
2. Bu âväre **dañi** âväre oldı
Getürüp bu diyāra ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 12*). [*dañi,]*
3. Oğ atmadın **dañi** yayuñı yasduñ
Zer zūri ki böyle ğarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 10*). [*dañi,]*
4. Dañi mührile durur genc-i nağdı
Dañi mihri gibi mührü bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 102*). [*dañi,]*
5. Dañi mührile durur genc-i nağdı
Dañi mihri gibi mührü bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 103*). [*dañi,]*
6. Eger görseñ **dañi** artardı zevkuñ
Didi Mecnûn ana ey fitne-sāzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 156*). [*dañi,]*

7. İrdi çün kavs-ı felekden cânuma tîr-i firâk
Kalmadı ölmekten özge **daği** tedbîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 2*). [*daği,]*
8. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o çîn
Cân **daği** olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [*daği,]*
9. Vücûdî sengini âhîr kül ider âhum odı
Eger girürse demürden **daği** hışâra rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 8*). [*daği,]*
10. Cānum **daği** uşda saña ey dōst
İt hālûme güldi senden ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4*). [*daği,]*
11. Kim aldı varumu **daği** kıomaz baña beni
Cānāna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*daği,]*
12. Didi bilmem **daği** ben Tañrı tanıķ
Nedür ma‘şûka n’olur ‘aşķ u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*daği,]*
13. Daği lâ dimedüm ben bu belāya
Elestdi diyeli cānum belāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76*). [*daği,]*
14. Feşâhatde **daği** key ‘âķil idi
Gazel nazm itse ğarrâ fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 104*). [*daği,]*
15. Mecnûn oldu olur bu **daği** mest
Ve ger şabrum kuşāğı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 174*). [*daği,]*
16. Ğarîbe mihribân idi o da hem
Severdi ol **daği** bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 123*). [*daği,]*
17. Bizi başduñ ğazab nefsin **daği** baş
Okuñ nîzeñ çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66*). [*daği,]*
18. Hemân tavşına ger ger kelbe beñzer
Aña **daği** ne kuskun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [*daği,]*
19. İrakdan gördüğüm **daği** keremdür
İrakdan işlemek geh geh nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 46*). [*daği,]*
20. Aña **daği** rızâ virürseñ ey māl
Ecel yaķam tütünca ir eger ğıç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 52*). [*daği,]*
21. Eteğüñe **daği** el urmayam hıç
Geçüp anuñla bunca rüzġârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 54*). [*daği,]*
22. Leb-i kûze meger ol **daği** nâcâr
Yüze yüz görmedi ġayruñ cemālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 16*). [*daği,]*
23. Meger âyine ol **daği** mişālüm
Yüzüñden ġayriye itmen niġāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 18*). [*daği,]*
24. Çemende okıya taķrîr ü taķrîr
Gözün aç sen **daği** ey ehl-i hıķmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [*daği,]*
25. O **daği** ney gibi delük delükdür
Ĥayāl itmiş anı yārün Ĥayālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 48*). [*daği,]*
26. Fenādan göçdi ķondı cāvidāna
Cihān anuñ **daği** işin ķayurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 45*). [*daği,]*
27. Ża‘îf iken **daği** rencür düşdüm
Baña her pîşede üstād idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 54*). [*daği,]*
28. Tuz etmek yimez oldum ben **daği** uş
Anuñ-çün vaķş ile dā‘im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 60*). [*daği,]*
29. Kerem ķıl sen **daği** geç bu hevesden
Bunı böyle diyüp düşdi ayaġa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [*daği,]*
30. Anuñ derdinde virdi ol **daği** cān
İşidüp anı Mecnûn tütüdi mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 100*). [*daği,]*
31. Vire aġlatduġı mıkđârı Ĥande
Belādan ben **daği** dil-Ĥaste idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 135*). [*daği,]*
32. Yüzi şuyı **daği** kalmadı anuñ
Eger ‘ilm ise olmışdur izāfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 78*). [*daği,]*

33. Söyündürdi anuñ da aḥterini
Cihān anuñ **daḥi** yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 145*). [*daḥi,]*
34. O şeftālū **daḥi** türvende gitdi
Nitedür ḥāl-i ḥāl-i müşk-dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 120*). [*daḥi,]*
35. Ne cān vardur ki āḥir göçmez andan
O gitdi biz **daḥi** gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41*). [*daḥi,]*

daḥi: *Daha, henüz.*

1. Seḥer olsa idüp āḥ-ı seḥer-gāḥ
Uyanmadun **daḥi** aḡyār-ı bed-ḥ'āḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 14*). [*daḥi,]*
2. Yimişüñ göynüdi sen **daḥi** ḥāmsın
Niçün bir gün beni yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 74*). [*daḥi,]*
3. Libāsum lāyık olmadı nemāze
Daḥi baḥtım kilimin görmedüm aḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 101*). [*daḥi,]*
4. Daḥi boynına ḳol ṣalmış degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 108*). [*daḥi,]*
5. Miyān bendümden özge ol da bir ḳat
Daḥi nā-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 23*). [*daḥi,]*
6. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şād
Daḥi hergiz sefer itmiş degüldüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 43*). [*daḥi,]*
7. Daḥi puḥte degülsin bu hevāda
Niḡarumdan ḥaber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 134*). [*daḥi,]*

daḥi: *Daha, daha çok.*

1. Ki Mecnûn'dan **daḥi** Mecnûnraḡdur
Anuñ derdinden artuḡ oldu derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 90*). [*daḥi,]*
2. Daḥi müşkil budur bī-ḡam-güsārem
Ne çārem var ne şabrum ne mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 106*). [*daḥi,]*

daḥi: *Artık, bundan sonra.*

1. Cīvān iken **daḥi** pīrāne ḳıldı
Ne ayaḡ bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 90*). [*daḥi,]*
2. Daḥi ḥācet degül ilḥāḥ u ibrām
Cemālūñ ḥurrem olsun ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 84*). [*daḥi,]*
3. Seni benden **daḥi** kimse ayırmaz
Olup ma'şuḡ u 'āşık 'aşḡ ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 52*). [*daḥi,]*

dā'im: *Devamlı, sürekli.*

1. Felek kim cünbişi devri aradı
Sücüdü **dā'im** itmekdür murādi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 34*). [*dā'im,]*
2. Senüñ derdüñle **dā'im** dil-şikeste
Ḥayālūñle geḡer şām u şabāḥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 98*). [*dā'im,]*
3. Bu miskīn ümmete vaḡf iylemişdür
Ḥalelden ḥıfz için **dā'im** o dāri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57*). [*dā'im,]*

4. Sözi şekker dehānı şekker-engiz
Hayādan gül yüzi **dā'im** 'araḡ-riz (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 156). [dā'im,]
5. Dilinde viridi **dā'im** zikr-i Leylî
Göñülde derd-i ḡā'im fikr-i Leylî (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 15). [dā'im,]
6. Beni ser-ḡalka kıl aşḡāb-ı 'aşka
O ḡalka içre **dā'im** geḡe ḡaḡum (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65). [dā'im,]
7. Ḳara ḡulluḡḡısıdur ḡapusunda
Yiri göz gibi miḡrāb içre **dā'im** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27). [dā'im,]
8. Aḡup 'ibret gözin bu ḡālūme baḡ
Beni **dā'im** du'adan yād idesin (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 169). [dā'im,]
9. Dizinden anı indürmezdi her bār
Gidermezdi ḡatından anı **dā'im** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 73). [dā'im,]
10. Ḳekerem ḡuşḡasın hem ol ḡarībūñ
Günüm bu ḡuşḡadan **dā'im** gicedür (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 115). [dā'im,]
11. Dili derdūñle pāre pāre olmış
Yiler yıl gibi **dā'im** lā-mekāndur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 127). [dā'im,]
12. Ṭuz etmek yimez oldum ben daḡı uḡ
Anuñ-ḡün vaḡḡ ile **dā'im** yürürem (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 61). [dā'im,]
13. Yiri virāndur ammā ḡalbi ma'mūr
Ḳarıḡmaz ḡalka **dā'im** 'uzlet iyler (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 11). [dā'im,]
14. Güzer-ḡāḡı miyān-ı ḡa'r-ı vādî
Nidāsı zikrî **dā'im** Leylî Leylî (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 41). [dā'im,]
15. Yazardı levḡ-ı dilde ol civān-merd
Ten-i Mecnûn'ı **dā'im** za'f-ı ḡālî (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 203). [dā'im,]
16. Mülāzım 'Amr vāvı gibi **dā'im**
Sibā' anları ḡaplayup ḡü ḡalka (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 112). [dā'im,]
17. Ki **dā'im** ḡible oldur ben ḡarībe
İşidüp ḡün gele āvāre yārum (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 86). [dā'im,]
18. Ne bey' ola kim āḡir fāsîd olmaz
Cihān 'ayyārdur **dā'im** işi riv (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 153). [dā'im,]
19. Yüzüñ şu gibi **dā'im** yire olsun
Her arada ola tā kim yüzüñ āḡ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 108). [dā'im,]
20. İlāḡı raḡmete ḡarḡ olsun ol merd
İdüp **dā'im** ziyāret ol mezārı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 3). [dā'im,]

dā'imā: Devamlı, sürekli.

1. Kemāl-i 'ilm taḡḡilîn ṭaleb kıl
Şi'āruñ **dā'imā** ḡilm ü edeb kıl (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10). [dā'imā,]
2. Ḳamu Ḳaḡ emrine münḡād u sākit
Ḳamer kim **dā'imā** yārı güneḡdür (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 21). [dā'imā,]
3. Gözin yummaz gözedür **dā'ima** yol
Umar kim nā-ḡehān bir gün iresin (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 108). [dā'ima,]
4. Bu sāza **dā'imā** olsun naḡībūñ
Fedā olsun cemāl-i yāra cānum (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 12). [dā'imā,]

dā'ire: Meclis, mekan, hane.

1. Ḳomaz beni yürüyem **dā'irene** ser-ḡerdān
Düşürdi ḡerḡi ki perḡār-veḡ kenāre raḡīb (Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 5). [dā'irene, -ne]

dā'ire çek: Daire şeklinde çizmek; yuvarlak yapmak.

1. Ter ü taze teni şan dürr-i meknûn
Benefşe dā'ire çekdi semende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 9*). [*dā'ire çek, -di*]

dakk: Vurmak, çekmek.

1. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu türfe sözden ol avcı tutup **dakk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [*dakk,]*

dāl: Arap alfabesindeki dal harfi gibi eğrilmiş, bükülmüş boy bağlamında.

1. Kılur dīv-i sepidi kehrübâ-reng
Bu key Keyhüsrev'ün kıddin kılur **dāl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [*dāl,]*

dāl: "Dal" harfi.

1. Dil üzre **dāl** zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü dehâni ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 23*). [*dāl,]*
2. Meded olursa saña mîm ile **dāl**
Demüñde cümle hayre olasin **dāl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 27*). [*dāl,]*

dāl: Ağaç dalı.

1. Ki beñzer saña bu bağrumdaki dağ
Konup üstümdeki ser-sebz **dala** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 51*). [*dala, -a*]

dāl: Delâlet eden.

1. Meded olursa saña mîm ile **dāl**
Demüñde cümle hayre olasin **dāl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 28*). [*dāl,]*

dalâlet: Sapkınlık, doğru yoldan ayrılma.

1. Dâlâlet ehli hizbinden seçildi
İdicek imtiyâz ile nidâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 14*). [*dâlâlet,]*

dām: Tuzak, ağ.

1. Biri duhterlerün hûb idi hayli
Şaçınun **dāmı** leyl ü nāmı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [*dāmı, -ı*]
2. Gözi gönli gibi tuş oldu **dāma**
Meger ol **dāma** düşmiş gāv-ı deştî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 14*). [*dāma, -a*]

3. Ne deñlü kaçsa bu **dāma** olur tuş
Bu derdüñ şiddetinden öldi Loķmān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 48*). [*dāma, -a*]

dām: *Dam, çatı.*

1. Der ü **dāmu** kılup bî-dām u maħbûs
Sibā‘-ı nefsinüñ olan muṭā‘ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [*dāmu, -ı*]

dāma düş: *Tuzağa düşmek.*

1. Gözi göñli gibi tuş oldu dāma
Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 15*). [*dāma düş, -miş*]
2. Gözi göñli gibi tuş oldu dāma
Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 15*). [*dāma düş, -miş*]

dāma tut: *Tuzağa yakalanmak.*

1. Ayağın dāma tutmuş tîga püşti
O miskini başup şayyād-ı hūnî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 16*). [*dāma tut, -miş*]

dāmān: *Etek.*

1. Tütup **dāmānumı** da‘vet idersin
Baña sālār iken ‘izzet idersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 135*). [*dāmānumı, -um, -ı*]
2. Yüzün döndirdi ol āvārelerden
Kodı **dāmānın** elden hoķķābazun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 61*). [*dāmānın, -ı, -n*]

dāmān-ı ‘aşk: *Aşkın eteği.*

1. İrerdüñ dāmen-i tūba-yı pāka
Koma dāmān-ı ‘aşkı cān elinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 93*). [*dāmān-ı ‘aşk, -ı*]

dāmān-ı luṭfuñ: *Lütuf eteği.*

1. Koman **dāmān-ı luṭfuñ** hergiz elden
Şu dem kim huşk ola cismümde cānum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 60*). [*dāmān-ı luṭfuñ, -uñ*]

dāmān-ı ümmidüm: *Ümit eteği.*

1. Kime **dāmān-ı ümmidüm** açayın
Ğazab raḥşın geçer luṭfuñ semendi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 52*). [*dāmān-ı ümmidüm, -üm*]

dāmen: *Etek.*

1. Cefâdan gül gibi **dâmen** deride
İy bağrum pâresi kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 2*). [*dâmen,]*
2. Düşürdün ta'n eline **dâmenümi**
İle bakmağa ağyâr u eger yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 34*). [*dâmenümi, -ümi]*
3. Kimün hârî tolaşdı **dâmenüne**
Şaķınduçka gözüm bîmâr olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 8*). [*dâmenüne, -ün, -e]*
4. Şafaķ **dâmenlerine** kan tolnca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 188*). [*dâmenlerine, -ler, -i, -ne]*
5. Hâzer iyle du'â-yı nîm-şebden
Tutan her **dâmeni** kahr ile çün hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [*dâmeni, -i]*
6. El urdı merd-i bigâne o kâna
Gülün **dâmeni** dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 41*). [*dâmeni, -i]*

dâmen: Civar, çevre.

1. Buḥûr-ı ıtrımı bûy-ı ciger kıl
Kefen kıl zülf-i yârûn **dâmeninden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 81*). [*dâmeninden, -i, -n, -den]*

dâmen-i deşt: Çölün eteği.

1. Dili pür-ğam yatağı **dâmen-i deşt**
Yatur vaḥşî gürûhî yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 80*). [*dâmen-i deşt,]*

dâmen-i gül: Gülün eteği.

1. Hevâñ odında yile vardı bağum
Naşîb hâr u ḥasdur **dâmen-i gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 45*). [*dâmen-i gül,]*
2. Ki kesdi dâmen-i gülden elin hâr
Velî bir yüzden itdi bu şûmârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 30*). [*dâmen-i gül, -den]*

dâmen-i gül: Gülün eteği. II Sevgili.

1. Güli hâr ile itdi 'emmî bâzâr
Çü çeng-i zâga düşdi **dâmen-i gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 61*). [*dâmen-i gül,]*

dâmen-i kūh: Dağın eteği.

1. Tölup ehl-i temâşâ **dâmen-i kūh**
Kaçan Leylâ'yı medḥ ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 52*). [*dâmen-i kūh,]*
2. Nitekim beyzâdan tûṭî-beçe ser
Bitürmiş **dâmen-i kūh** eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 13*). [*dâmen-i kūh,]*
3. O da vaḥş ile tûṭdi **dâmen-i kūh**
Ser-i kūhuñ anuñ çün tâcı oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [*dâmen-i kūh,]*

dâmen-i tûba-yı pāk: Temiz tuba ağacının eteği.

1. İrerdüñ dāmen-i tūba-yı pāka
Ḳoma dāmān-ı ‘aşkı cān elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 92*). [*dāmen-i tūba-yı pāk, -a*]

dāmenüñi çek: *Elini eteğini çekmek, yardım etmemek.*

1. Dil-i tūti bişüp döndi kebāba
Çü düşmişden çekersin dāmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 51*). [*dāmenüñi çek, -er, -sin*]

dāne: *Tane, adet, miktar.*

1. Yidi bir **dāne** tut gibi anı ḥāk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*dāne,*]
2. Ciger kanın çekerken **dānelerde**
Dil-i nārı pür ider ḥāne ḥāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 36*). [*dānelerde, -ler, -de*]

dāne: *Arpa, buğday gibi ürünleri oluşturan ufacık meyve.*

1. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile uymaz gidüp **dāne** yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 99*). [*dāne,*]
2. Anuñ-çün ḥāşıl olmaz anda **dāne**
Ola çün dānenün yirde şebātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 102*). [*dāne,*]
3. Anuñ-çün ḥāşıl olmaz anda dāne
Ola çün **dānenün** yirde şebātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 103*). [*dānenün, -nüñ*]

dāne: *Tane, tohum, yem.*

1. Ḳabül it sehv ile olan sücudüm
Olup bu murğ-ı cāna saça **dāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 31*). [*dāne,*]

dāne dāne: *Tek tek.*

1. Dem-i dil ḳaṭresiyle **dāne dāne**
Ṭolar ol ḳatre nāra eyle vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 38*). [*dāne dāne,*]

dāne dāne: *Damla damla.*

1. İçinden dōst derdin yād iderdi
Aḳar yāriyçün eşki **dāne dāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 91*). [*dāne dāne,*]

dāne-i engür: *Üzüm tanesi.*

1. Olur her **dāne-i engür** dile dāğ
Ḳaçan kim dūr olam ol ḡonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 98*). [*dāne-i engür,*]

dār: *İdama mahkum olanları asmak için dikilen direk.*

1. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ baş dilerseñ **dāruña** aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 67*). [*dāruña, -a, -uñ*]

dār: *Ev, yurt.*

1. Kāra bahtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne **dārı** var ne yārı var ne ʿārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [*dārı, -ı*]
2. Cihān hālvat kālup il girdi **dāra**
Beyābānda yürür āvāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*dāra, -a*]
3. Biñ adım da olursa bir kademdür
Bu **dāruñ** kim bināsı hār u hāsdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 85*). [*dāruñ, -uñ*]

dār: *Ev, dünya,varlıkların sureti,zahiri.*

1. Bu miskīn ümmete vakf iylemişdür
Halelden hıfz için dā'im o **dārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57*). [*dārı, -ı*]

dār: *Darağacı, insanların asıldığı yer.*

1. Bu gün uş geldüm ayağumla **dāra**
Eger dün çekdüm ise gayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 76*). [*dāra, -a*]
2. Atarsañ tırüñi hāzır ciger de
Aşarsañ **dāra** bārī zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 83*). [*dāra, -a*]
3. Nice Dāra'yı bu **dār** iylemişdür
Koyup çāha nice Efrāsyāb'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 60*). [*dār, ,*]

dārā: *Yönetimdeki gücüyle meşhur İran hükümdarı.*

1. Nice **Dārā'yı** bu dār iylemişdür
Koyup çāha nice Efrāsyāb'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 60*). [*dārā'yı, -yı*]

dārā-yi vücūd: *Bedenlerin hükümdarı. II Allah.*

1. Her iş ser-nāmesidür pāk nāmuñ
İy **dārā-yi vücūd** u dāver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 65*). [*dārā-yi vücūd, ,*]

darb: *Vurma, vuruş.*

1. Yiñinden taze kan oldu revāne
Ne nişter **darbı** var ne bir bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [*darbı, -ı*]
2. Süre her cāna taqdīr-i Hudā'yı
Yiyüp pülād **darbın** merd-i meydān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 79*). [*darbın, -ın*]

darb ur: Darbe vurma, sarsmak.

1. Maḥall-i sikke olmaz degme şüret
Yüzüm dînârına darb uralı ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 23*). [*darb ur, -alı*]
2. Uşûla darb ururdu dest-ber-dest
Nevâ iylerdi ‘uşşâk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 27*). [*darb ur-, -ur, -dı*]

darb ur: Vurmak; müzik aleti çalmak.

1. Ele gül gibi aldı cām-ı gül-gün
‘Arab mihterleri darb urdı kûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 125*). [*darb ur, -dı*]

darbe: Vurma, vuruş.

1. Alınmaz püştinüñ bir kez palanı
Çü biñ biñ ölmüşem ğam **darbesinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 19*). [*darbesinden, -si, -nden*]

darb-ı dest: El darbesi.

1. Tutar biñ şîr-i mesti darb-ı desti
Dehânı ğonce-i reyhân-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 62*). [*darb-ı dest, -i*]
2. Döşerdi darb-ı desti servi ayağa
Velî ol mâha düşmiş ğam nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 66*). [*darb-ı dest, -i*]

darb-ı dürüstî: Dürüstün darbesi.

1. Ola rıfķ u vefâ **darb-ı dürüstî**
Elüñ degmek baña ‘ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 88*). [*darb-ı dürüstî,]*

darb-ı ejdehâ: Ejderhanın darbesi, ejderhanın alevi.

1. Döyer mi peşşe darb-ı ejdehâya
Gel ey peyk-i ecel vaķt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 54*). [*darb-ı ejdehâ, -ya*]

darb-ı muşt: Yumruk darbesi.

1. Demişlerdür fi’t-te’ḥîr âfet
Urursañ puştum üzre darb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 87*). [*darb-ı muşt, -ı*]

darb-ı nîze: Mızrak darbesi.

1. Bütün ne ķalb u şaf ķodı ne perde
Kime ursa geķerdi **darb-ı nîze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 37*). [*darb-ı nîze,]*

darb-ı yek-dem: *Bir anlık darbe, ufak bir dokunuş.*

1. İçürdün haste mûra zehr-i mârı
Yiter mûr-ı za'ife **darb-ı yek-dem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 49*). [*darb-ı yek-dem,*]

darb-ı zemâne: *Zamanın darbesi.*

1. Uşûli bozmasa **darb-ı zemâne**
İnen şûride-ser itme ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 34*). [*darb-ı zemâne,*]

darb-zen: *Kale döven büyük top.*

1. Şihâb ile atarlar **darb-zenler**
Atıldukça rücûm-ı tîz ü hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 10*). [*darb-zenler, -ler*]

darîr: *Doğuştan kör.*

1. Ki şol üftâde â'mâ düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam **darîre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 30*). [*darîre, -e*]

dâsitân: *Hikâye, masal, destan.*

1. Peder-i Leyli bakup bu **dâsitâne**
Gülüp gösterdi anı döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 141*). [*dâsitâne, -e*]

dâstân-h'ân: *Destan okuyan. Hikaye anlatan.*

1. Şuvârur anı cûy-ı âb-ı hayvân
Şu resme dâstân h'ân oldı dostân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 55*). [*dâstân-h'ân,*]

da'vâ: *İddia, kararlılık.*

1. Ya dilde döstlik **da'vâsı** kanı
Vefâya çün benümle 'ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 20*). [*da'vâsı, -sı*]
2. Muhibbe şanma hizmet zağmet iyler
Var ey kâzib ko bu **da'vâyı** zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [*da'vâyı, -yı*]

da'vâ: *Mesele, sorun, iş.*

1. Yolında şâbit oldı çekdi zağmet
Haķikat 'aşkı **da'vâ** idenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 9*). [*da'vâ,*]

da'vâ-yı 'aşk: *Aşıklık iddiasında bulunmak.*

1. Kim söylemege hâlini evvel dehân gerek
Da'vâ-yı 'aşk itme ko gavgâyı 'andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 7*). [da'vâ-yı 'aşk,]
2. Baş açup iylemek vuşlat du'âsın
Kanı da'vâ-yı 'aşkuñ hey yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 15*). [da'vâ-yı 'aşk, -uñ]

da'vâ-yı nâm u neng: Şan şöhet davası.

1. Ola anda hâlel sende hacâlet
Çü biz da'vâ-yı nâm u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 161*). [da'vâ-yı nâm u neng,]

dâver-i cûd: Cömertlik padişahı. II Allah.

1. Her iş ser-nâmesidür pāk nāmuñ
İy dārâ-yı vücûd u dâver-i cûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 65*). [dâver-i cûd,]

da'vet et: Çağırda bulunma.

1. Üşüp yırtarlar idi şanki cellâd
Bu da'vet etse görüp âşinâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 55*). [da'vet et, -se]

da'vet it-: Davet etmek, çağırma.

1. Okuyup il ü şehri şöhet itdi
'Arab seyyidlerini da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 100*). [da'vet it-, -di]
2. Anı har-gâh öñine da'vet itdi
Dil olup gamze bir dem şöhet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 39*). [da'vet it-, -di]
3. Meger kim da'vet itmişdür hâlîli
Cemâli ka'besinden ol zelîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 11*). [da'vet it-, -miş-, -dür]
4. Tütüp dāmānumı da'vet idersin
Baña sālār iken 'izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 135*). [da'vet it-, -er, -sin]
5. 'Urūca da'vet itdi dîn imānın
Ki ey ser-i risâlet hōş-hırām ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 12*). [da'vet it, -di]
6. Akıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
Anı tenhâ huzûra da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 71*). [da'vet it, -di]
7. Kâra bahtum yüzüñden iledi dūr
Çü bildi anı Mecnûn da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 27*). [da'vet it, -di]
8. Ki mihr ile nâzar idem ol aya
Baña da'vet idicek anı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 63*). [da'vet it, -icek]
9. Anasın hem katına da'vet itdi
Vaşıyyet kıldı aña açdı rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 64*). [da'vet it, -di].
10. Dügüne itdiler sādâtı da'vet
Bişer bir yañada elvân-ı nî'met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 128*). [da'vet it, -di, -ler]

da'vet kıl: Çağırma.

1. Anı da'vet kılup gönderdi hâcib
Didi hâcib varup zâhid katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 14*). [da'vet kıl, -up]

da'vî: Dava, iddia.

1. Maḥabbet **da'vîsin** kılmaya nâ-merd
Sözin fehmi itmeyüp her câhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 24*). [*da'vîsin, -sî, -n*]

dāvūdî: Hz. Davud'a benzer.

1. Hem egninde zirih **Dāvūdî** kat kat
Ḳader yay u ḳazâlar tîr olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 168*). [*dāvūdî,*]

dāye: Bir çocuğa süt veren ve bakan cariye, dadı.

1. Şarılup ḳundağa ol ḡonce-i ter
Açup **dāye** dehânın şundi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 52*). [*dāye,*]
2. Hezâr nâz-ı na'îmle aldı **dāye**
Ḳılup şehd ü şekkerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 53*). [*dāye,*]
3. Ḳoyup mihr ile mâhı **dāye** mehde
Şunup şevḳ ile şîrîn şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 65*). [*dāye,*]

dāye-i devrân: Felek ana, dünya ana.

1. Ben o miḥnet zâdeyem kim **dāye-i devrân** beni
Besler anamdan toḡaldan emzürüp şîr-i firâḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [*dāye-i devrân,*]

dê-: Demek, söylemek, hitap etmek.

1. Dönüp ḥâlin beyân itmiş mufaşşal
Dimiş bu nâme kim yazıldı ḳandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [*dimiş, -miş*]
2. Üzüldi eyle kim ümmîd üzüldi
Ne ḥôşdur **deme** perhîz-kâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 49*). [*deme, -me*]
3. Demişlerdür fi't-te'ḥîr âfet
Urursañ puştum üzre ḍarb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 86*). [*demişlerdür, -miş, -ler, -dür*]
4. Der efsâneye ḡavvâs-ı mâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*der, -r*]

de: "De" bağlacı.

1. Ben ḥôd senüñem ammâ kimüñsin ola sen **de**
Ḳaddün 'âlem-i bâlâ mânend-i ḳad-i tûbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 4*). [*de,*]
2. Sen **de** baña tolaşmasañ ey ejdehâ firâḳ
Zülf ü ruḡından ayru düşelden ḥabîbümmüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [*de,*]
3. Olup Leylî **de** Ḳays'un mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 173*). [*de,*]
4. Ḳalem şemşîr olur cellâd duḡter
'Uṭârid **de** olursa ol bed-aḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 84*). [*de,*]
5. Ḡam-ı firḳat bu ise kim benüm var
Firâḳa düşmesün kâfir **de** ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42*). [*de,*]

6. Beni **de** başuñı da oda yaqduñ
Yanaruz ikimüz **de** nār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 42*). [de,]
7. Gönül dürcine gevher derc idersin
Sözün semm **de** olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 9*). [de,]
8. Eger derhem **de** itseñ merhemümdür
Velî ben haste-dil kim bî-çarârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 10*). [de,]
9. Özi gibi sözün **de** bîkr iderdi
Sözi fikri harîrinden alurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [de,]
10. Nitekim tâze gül şaçmak türâba
İkimüz **de** egerçi âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 93*). [de,]
11. Nola sen **de** geçerseñ kinelerden
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 68*). [de,]
12. Tûlû‘ itmezdi benden mâh-ı Leylî
Kızum da ben **de** uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [de,]
13. Öñünde hâzîruz uş ben **de** o da
Egerçi tâze gülşendür rebî‘î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [de,]
14. Beni **de** gendüyi **de** kıldı bed-nâm
‘Arab hâkinde tâ ki kâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106*). [de,]
15. Beni **de** gendüyi **de** kıldı bed-nâm
‘Arab hâkinde tâ ki kâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106*). [de,]
16. Elüm **de** yok tayanmağa tayağ da
Dile güm senden olmaz ise maqbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [de,]
17. Atarsañ tîrûñi hâzır ciger **de**
Aşarsañ dâra bârî zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 82*). [de,]
18. Yüzüm levhî bulur anuñla şüret
Senüñle **de** ane yok şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197*). [de,]
19. Saña yâd oldı gayre aşınâ yâr
Güli gibi seni **de** virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 37*). [de,]
20. Gerek sen **de** urasın şişeye seng
Seni yıllar geçer ol iyilemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [de,]
21. Kıluram ol sebebden girye ben **de**
Beni lûtfuñla evvel bün düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 32*). [de,]
22. Gerekdür endekiyle **de** de sitâre
Meger kim yılduzum gögde Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 70*). [de,]
23. Şeker-lebden tuz ekme sen **de** zinhâr
Meger zaḥm acısından bî-habersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 38*). [de,]
24. Urursın sen **de** yârem üzre yâre
Umaram ben olasın zaḥme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [de,]
25. İdersin sen **de** düşmen gibi derhem
Egerçi baña yâr-ı mihribânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 50*). [de,]
26. Budur ḥavfım işi **de** nâşî âvâz
Senüñ-çün iyilesem zârî vü feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 70*). [de,]
27. Ki iderler bir mezâr üstinde zârî
Varuram ben **de** giryân ol miyâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 75*). [de,]
28. Urursın sen **de** baña ta’n ile niş
Söyündürmezse raḥmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [de,]
29. Ana kanı kurudi ergüvânuñ
İşit bu pendî sen **de** ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [de,]
30. Küşâde oldı sen **de** olma maḥzûn
Ol âşufte olup bu nükteden tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 76*). [de,]
31. Didi açup zebân-ı âteş-engîz
Ki siz **de** gam gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79*). [de,]

32. Ža'if olmuş durur gāyetde hālüm
Cihān dürdi benüm **de** defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 157*). [de,]
33. Yağa kendüyi **de** bu cevre ańsuz
Varup segbān-ı şāh ile bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8*). [de,]
34. Ʋomadı bende hālķa meyl ü cūşı
Senüñ **de** hile ise bāruñ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [de,]
35. Atası mātemi **de** oldu ser-bār
Senün 'aşķundan olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 130*). [de,]
36. Yoluma ben **de** gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol maķāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 156*). [de,]
37. Diken **de** döşenürse rahāt oldu
O girye kim 'adūlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 232*). [de,]
38. İkimüz **de** belādan olmaduķ ferd
Benem ol Leylî didügi siyeh-rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 50*). [de,]
39. Anuñ hem-sāzı ben ol baña hem-süz
İkimüz **de** belā deryāsına ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 53*). [de,]
40. Fülān me'vāda hāzır iyle hālî
Baña gel ben **de** varam ol maķāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [de,]
41. Saña ma'lūmdur virmez ziyānı
Belā-yı 'aşķa ben **de** mübtelāyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 61*). [de,]
42. Degül ādem kaçır benden perî **de**
Helāk esbābı bende müctemi'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [de,]
43. Hālāş itdi belādan hāste cāmı
Dem ola kim olasın sen **de** hāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 139*). [de,]
44. Melāmet āteşine sen **de** ıp yak
Sözün miķdārına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168*). [de,]
45. Dimiş biz **de** içelüm şudan ey şāh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [de,]
46. Siñerek gözüñi sen **de** kapagör
Ebūcehl'üñ çün oldu cehli bi-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 22*). [de,]
47. Bu cünbişden **de** döndi āşķāra
Selāmet terk idüp İbnü's- Selām'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 40*). [de,]
48. Diridi gūş idenler āferin bād
Senüñ **de** hūb ise ey dil hışālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [de,]
49. İde 'ālem senüñ **de** zikrūñi hayr
Şu dem kim ğayra ķala ķār u bāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 10*). [de,]
50. Ki kendü **de** dirise ķār u bārı
Didi zinde hıķāb ıa'ñ-ı ğüne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 32*). [de,]
51. Didüñ kim 'aşķ her çüfti ķılır tek
Gözetdüm ben **de** ol ıavr-ı ķadimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 51*). [de,]
52. Göñül virdüm görüp bir serve ben **de**
İrüp bād-ı hāzāñi nā-gehāñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94*). [de,]
53. Varup cennetde ķırdı taķt-ı baķtı
Gerek ben **de** koyam dünyā hārābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [de,]
54. Kıyāmet ğamlarından hem emin it
Dü 'ālemd e bizi **de** itme ğam-ğın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 207*). [de,]
55. İkişi **de** leťāfetden sirişte
Teni her birinüñ ser-tā-ķadem nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 44*). [de,]

deberdül-: Depretmek, titretmek, harekete gecirmek.

1. Deberdöldükçe bu ‘aşkuñ peyāmı
Pür itdi müşk gibi her meşāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 33*). [*deberdöldükçe, -dükçe*]

dede: *Bir kimsenin babasının veya annesinin babası, büyük baba.*

1. Ata **dede** yolınca toğru gide
İrişüp itdi ‘aşk-ı lā’ubālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 6*). [*dede,*]

def: *Savma, ortadan kaldırma.*

1. Didi ne kimsesin kandan gelürsin
Bilişlikden gibi **defi** bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 50*). [*defi, -i*]
2. Ki düşsem ğark olup ben iştıyaka
Döner añup küçegin **defi** nāka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 14*). [*defi, -i*]
3. Vücüdı zehr-i kâtil ola **defi**
Çü Mecnûn hâste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 148*). [*defi, -i*]

def: *İyileştirme, giderme.*

1. Dibinden def’i kesmek oldu **defi**
Döğün oldu düğün cânına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 172*). [*defi, -i*]

def: *Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.*

1. Bilini bükdi efgân itdi çün çeng
Yüzine **def** gibi urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 25*). [*def,*]

def ol: *Yok olmak, ortadan kalkmak; uzak durmak, uzaklaşmak.*

1. Belâ def olına diyü püserden
Tırup himmet biline pîr-i hoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 40*). [*def ol, -ın, -a*]

defa: *Kez, kere.*

1. Şâm u seher zebânıma vird oldu vâ-firāk
Bir niçe **defa** görmüşdüm derd-i firqati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*defa,*]
2. Muhabbet **defa** defa şundi cāmı
Açup rûyı götürdi hûy-ı hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 181*). [*defa,*]
3. Muhabbet **defa** defa şundi cāmı
Açup rûyı götürdi hûy-ı hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 181*). [*defa,*]

deff it: *Kovmak, uzaklaştırmak.*

1. Güli deff itmiş evrākın celâcil
Bu meclisde meger yārân-ı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 20*). [*deff it, -miş*]

def'i: *Ansızın, ani.*

1. İçinde zıkr olınsa hâl-i Mecnûn
Yazardı **def'i** ol beyte cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 111*). [*def'i,]*
2. Yirinden şıradı çün dîv-zâde
Çukalın giydi tiğın çekdi **def'i** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 5*). [*def'i,]*
3. Ağular her kimi şokarsa **def'i**
Kanatlu kuş gibi tiz-reftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 66*). [*def'i,]*
4. Raķib-i serd o hâle oldu âgâh
Alup **def'i** ele şemşir-i 'üryan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 77*). [*def'i,]*
5. Dibinden **def'i** kesmek oldu def'i
Dögün oldu düğün cânına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 172*). [*def'i,]*

def'i: *Ortadan kaldırma, kurtulma.*

1. Vekil-harcı gibi **def'idür** inci
Aña virdi kalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 250*). [*def'idür, -dür]*

def-i zebün it-: *Acizliği terk etmek.*

1. Benüm bu pendümi güş-ı derün it
O sevdâdan geçüp def-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 100*). [*def-i zebün it-,]*

defter: *Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.*

1. O **defterdür** kamu defterlere şâh
Ola der-i defteri elhamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 3*). [*defterdür, -dür]*
2. O defterdür kamu **defterlere** şâh
Ola der-i defteri elhamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 3*). [*defterlere, -ler, -e]*
3. Okı mihr ü vefâ **defterlerin** hem
Pür it zevk u şafâ şâgarların hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 27*). [*defterlerin, -ler, -in]*
4. İrişmez **defteri** 'ahdün tamâme
Beni sen mümkün olmaz idesin şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 92*). [*defteri, -i]*
5. Añun şahfı zemâne **defteridür**
Temâşâ iyleyüp Mecnûn bu bezmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 36*). [*defteridür, -i, -dür]*

defter: *Günahların ve sevapların kaydedildiği sayfalar bütünü.*

1. Felek urdı zemîne aķterümi
Küşâde **defterün** pâyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 159*). [*defterün, -ün]*

defter-dâr-ı dîvân-ı sa'âdet: *Mutluluk meclisinin yazıcısı.*

1. İy cümle va' desinde şâdıku'l-va'd
İy **defter-dâr-ı dîvân-ı sa'âdet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 53*). [*defter-dâr-ı dîvân-ı sa'âdet,]*

defterini dūr: İşini bitirmek, yok etmek, ortadan kaldırmak.

1. Zâ'if olmuş durur gâyetde hâlüm
Cihân dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 157*). [defterini dūr, -di]
2. Yidi bir dâne tut gibi anı hâk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 143*). [defterini dūr, -di]

değ-: Ulaşmak, erişmek.

1. Değerken her yirün vîrânesine
Buluşdı gendünün divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 23*). [değerken, -er, -ken]
2. Sibâ' u vaḥş eṭrâfında enbüh
Degerken cânib-i dil-dâre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 11*). [degerken, -er, -ken]

deg: Bedel, eş.

1. Ki **degmen** il katında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ ḥırmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 32*). [degmen, -me, -n]

deg: Dokunmak, el sürmek.

1. Elüñ **degmege** olurdu bahâne
Yañılup iylemezsen ol ḥaṭâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 92*). [degmege, -mek, -e]
2. Ola rıfḫ u vefâ ḍarb-ı dürüstî
Elüñ **degmek** baña 'ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 89*). [degmek, -mek]
3. Senüñ gayruña zehr-âlûde ḥündur
Lebüme **degmemişdür** gayruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 15*). [degmemişdür, -me, -miş, -dür]
4. Qılına **degmemişler** bu 'aceb sır
Civân ḥaḫḫın bilüp segbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 42*). [degmemişler, -memişler]
5. Yaḥûd nergis gözi **degdi** o bâğa
Götürüp altün üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [degdi, -di]

deg: Bedel olmak, karşılık gelmek, kıymetinde ve karşılığında olmak.

1. Biri Leylâ'ya anlaruñ baş egmez
Eline Leylî su қоymağa **degmez** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 90*). [degmez, -mez]

degirmenci: Değirmencilik yapan kişi.

1. Olur şâh efserinde zeyn ü ziver
Degirmenci қолına қонса şeh-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 19*). [degirmenci,]

değiş-: Değişmek, değiştirmek.

1. Yüzün örtüp **değişdi** hem libası
Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 19*). [*değişdi, -di*]

degme: 1. Olur olmaz, rastgele, sıradan, herhangi bir 2. Seçme, üstün, değerli.

1. Maḥall-i sikke olmaz **degme** şüret
Yüzüm dinârına darb uralı ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 22*). [*degme,]*

degül: Değil, sadece ... değil.

1. Degül âdem kaçır benden perî de
Helâk esbâbı bende müctemi'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [*degül,]*

degül: "Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır).

1. Düşmen olup ilden beni tarḥ itdi yabâne
Ağlamağa da kıomadı gülmek **degül** ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7*). [*degül,]*
2. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem'un kim **degül** andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [*degül,]*
3. Eger meyl iylemezse ğam **degüldür**
Saña yâr ol ki yârûn kem **degüldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84*). [*degüldür, -dür*]
4. Didi Mecnûn kayurma ğam **degüldür**
Ki bu râhat demidür dem **degüldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [*degüldür, -dür*]
5. Degül 'âriflere maḥfî bu ḥâlet
Ezeldendür 'adâvet hem şadâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 159*). [*degül,]*
6. Ölürsen istemez andan ḥalâş
Değül aşk ol ki cismânî ğaraždur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 3*). [*değül,]*
7. Beni götürme baş geç pâyeye gibi
Götürmek sâyeyi kıabil **degüldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 11*). [*degüldür, -dür*]
8. Muḥâle sa'y iden 'âkil **degüldür**
Seni görmek ödinden oda düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 12*). [*degüldür, -dür*]
9. Ne ḥôş ol kim belâda ola dil-ḥôş
Değül çün ihtiyârî kârı aşkûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 45*). [*degül,]*
10. Benüm gibi olupdur nice ḥâşâk
Yalunuz ben **degülem** cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 31*). [*degülem, -em*]
11. Niçün Leyl î **degül** âhından âġâh
Dil-i Mecnûn yaķar dâġ üzre dâġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 148*). [*degül,]*
12. İde sünbüller ile riş-ḥandi
Ġalaṭ didüm **degüldi** bu murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 89*). [*degüldi, -di*]
13. Ki tâ cem' iyleye şem' ile bâdı
Değül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [*degül,]*
14. Vişâline o mâhuñ ṭâmî' oldı
Değül bu nükteden bi-çâre âġâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 29*). [*degül,]*
15. Ne ola beñzeye lezzetde kıanda
Değüldür zer gibi kıymetde zırnıḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 97*). [*degüldür, -dür*]
16. Degül kıuru güliçe kıurş-ı mehdür
Seg almaz ürmek ile kıurs-ı mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 36*). [*degül,]*

17. O bulsa nizesin ururdı bize
Degül ef'ali anuñ 'âkılâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 157*). [degül,]
18. İşüñ hem gerçek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem ol **degüldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 35*). [degüldür, -dür]
19. Esîr ü müstemendem ol **degüldür**
Hem ilden hâşıl olan ğalle vü māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 36*). [degüldür, -dür]
20. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuğ el almasın almış **degüldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 107*). [degüldür, -dür]
21. Dağı boynına kol şalmış **degüldür**
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 108*). [degüldür, -dür]
22. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün ey şubh-dem hurrem **degülsin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 21*). [degülsin, -sin]
23. Benüm gibi esîr-i ğam **degülsin**
Yüzüñ gülmez meger kim ğam-zedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 22*). [degülsin, -sin]
24. Degüldür kâbil-i işlâh u tîmâr
Ümîdin kesdi anuñ şöhetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 2*). [degüldür, -dür]
25. Yılan gibi şokar bâzâr içinde
Yılândur ol **degüldür** merd-i çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 63*). [degüldür, -dür]
26. Niçün ol gitdi sen çalduñ nişâm
Didi ğayret **degül** mi andan ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [degül,]
27. Varup dergâh-ı şâha didi ey şâh
Bu şahş âdem **degül** belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37*). [degül,]
28. Ki cānum her zaman senden **degül** dūr
Ola çün vaşl-ı cismāniye hā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220*). [degül,]
29. Döşegüñde uzat bir dem ayağüñ
Degül taşdan demürden baş cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 77*). [degül,]
30. Bilürsin kim **degüldür** ihtiyārī
Bu miñnet kim naşībümdür min'el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 88*). [degüldür, -dir]
31. Bu yazıdır **degüldür** 'aşk-bāzī
Uzatmadın ecel cellādı desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 60*). [degüldür, -dür]
32. Degül ferd-i Hudā'ya iş nühüfte
Egerçi ol helâle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 120*). [degül,]
33. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şād
Dağı hergiz sefer itmiş **degüldüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 43*). [degüldüm, -dü, -m]
34. Diyārum terk idüp gitmiş **degüldüm**
Koyup beytümü düşdüm ğurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 44*). [degüldüm, -dü, -m]
35. Degül çün hāli hāline muvāfık
Cihān ol dem harāb olur muḥakḳak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 26*). [degül,]
36. Degüldür ille envā'-ı libāsum
Nider āyine elvān-ı libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 174*). [degüldür, -dür]
37. Dağı puhte **degülsin** bu hevāda
Nigārumdan haber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 134*). [degülsin, -sin]
38. Kığırdı ḫalvetine ya'nī Zeyd'i
Ki bu dem dem **degüldür** intizāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 27*). [degüldür, -dür]
39. Sibā' u vahş olursa tañ mı rāmı
Degüldür bu hevā-yı nefis-i fācir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 123*). [degüldür, -dür]
40. Degül ḫüsnüñden ammā cān gözi dūr
Kazındı şüretün naqşı cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 136*). [degül,]
41. Eger ḫādim **degülseñ** kışşa ma'lūm
Kişi maḥbūbına çok ḫizmet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 22*). [degülseñ, -se, -n]

1. Olur pür-‘ukde ‘ukde şâh-ber-şâh
Eger bey^c itseler ol **deh** zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 187*). [*deh,]*

dehân: Ağız (Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı).

1. Zebân kîse **dehâni** gibi hāmûş
Birbirine karşı iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 154*). [*dehâni, -i]*
2. Hâzân irdi geçüp nevrüz-ı ‘ömrüm
Dehâne irdi çün bu hâste cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [*dehâne, -ne]*

dehân: (Sevgilinin) ağızı.

1. Dil üzre dāl zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü **dehâni** ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 24*). [*dehâni, -i]*
2. Seni dil-teng ider dil-ber **dehâni**
Nâzar kıl gönce-i mîme ko anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 75*). [*dehâni, -i]*
3. Tıyulmasun diyü kütâh iderdi
Egerçi gönce gibi yok **dehâni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 59*). [*dehâni, -i]*
4. ‘Adûlar gibi ammâ bî-amânsın
Egerçi pistedür şîrîn **dehânuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 53*). [*dehânuñ, -un]*
5. Adın Zeyneb dinürken ziyet itdi
Nühüfte mür çeşminden **dehâni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 35*). [*dehâni, -i]*

dehân: Ağız.

1. Kim söylemege hâlini evvel **dehân** gerek
Da‘vâ-yı ‘aşk itme ko gavğâyı ‘andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [*dehân,]*
2. Ter iyle âb-ı zikrûñle **dehânum**
O târik ev ki ismidür anuñ kabır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 62*). [*dehânum, -um]*
3. Nigâra ‘arz-ı hâl için pey-â-pey
Dehân olmuş öter ser-tâ-kadem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 120*). [*dehân,]*
4. Cihân evvel şekker şunar **dehâna**
İçürür zehri âhîr kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 55*). [*dehâna, -a]*
5. Sözi şekker **dehâni** şekker-engîz
Hayâdan gül yüzi dâ‘im ‘arâk-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 155*). [*dehâni, -i]*
6. Şarılup kundağa ol gönce-i ter
Açup dâye **dehânın** şundi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 52*). [*dehânın, -ın]*
7. Olur gerçi **dehâni** nâfenüñ huşk
Nihân olınmaz ammâ nefha-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 25*). [*dehâni, -i]*
8. Ger ola gönce-i hûş-büy u hûş-reng
Dehânuñsuz beni mîm ide dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 34*). [*dehânuñsuz, -uñ, -suz]*
9. Dehâni huşk ü kavli ter-terâne
Dilinden geh gâzel gâhî gâzâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 132*). [*dehâni, -i]*
10. Ki bir mûri tıutup şokdı **dehâna**
Karınca kâhkâha itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [*dehâna, -a]*
11. Avı çıkıdı **dehâna** girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden şikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 8*). [*dehâna, -a]*
12. Dili pür-hûn u cāmı hâste idi
Gönül teng ü **dehân** teng ü mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [*dehân,]*

13. Kılurdu nīm-şebde hufyeten āh
Dehānı gonce-veş dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 59*). [*dehānı, -ı*]
14. Niçün gonca gibi tıtduñ **dehānuñ**
İrişdi müddeti ‘ahdûñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 16*). [*dehānuñ, -uñ*]
15. Açar kan içmege yâkûtî minķār
Boyamışdur **dehānı** kan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 69*). [*dehānı, -ı*]
16. Kime îzâ ide cevruñ belâsı
Dehānum yok dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 101*). [*dehānum, -um*]
17. Dehānı seglerüñ mühr ile beste
Dehān-ı segde ol kıl gibi hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*dehānı, -ı*]
18. Tutar biñ şîr-i mesti darb-ı destı
Dehānı gonce-i reyhān-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 63*). [*dehānı, -ı*]
19. Dehānın açdı keşf-i rāz itdi
Ki andan şordı hāl-i derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 32*). [*dehānın, -ın*]
20. Gehi leb-ber-leb ü geh nüş-ber-nüş
Senüñ dest ü **dehānuñdan** pey-â-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 29*). [*dehānuñdan, -(u)ñ, -dan*]
21. İrişdür vaşl-ı yâre şād iyle
Dehānından çıkınca bu du‘ası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 35*). [*dehānından, -ı, -n, -dan*]

dehān şulan: İmrenmek, çok istemek.

1. Virür lezzet eger dönmezse lağa
Bu bal söz kim dehān andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [*dehān şulan, -dı*]

dehān-ı ejdehā: Ejderhanın ağzı. Büyük yılanın ağzı.

1. Mehi virdi dehān-ı ejdehāya
Seher-geh çün ‘arūs-ı mihr-i gerdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 122*). [*dehān-ı ejdehā, -ya*]
2. Dehān-ı ejdehāda kıla dönmiş
Taşı kuru deri içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 46*). [*dehān-ı ejdehā, -da*]
3. Vaṭan ṭutan dehān-ı ejdehāda
Ṭurup mesken düzersin bu vaṭanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 56*). [*dehān-ı ejdehā, -da*]
4. Güher gibi dehān-ı ejdehāda
Geçüp rindâne şabrı nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 26*). [*dehān-ı ejdehā, -da*]
5. Uçur cān murğımı ḥabs-ı kafesden
Leb-i deryā dehān-ı ejdehādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 71*). [*dehān-ı ejdehā, -dur*]

dehān-ı ğayr: Başkasının ağzı, rakibin ağzı.

1. Varup düşmen gözine merdüm oldı
Dehān-ı ğayra la‘lûñ şekker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 59*). [*dehān-ı ğayr, -a*]

dehān-ı gonceyi: Goncanın ağzı.

1. Dehān-ı gonceyi ḥoş-büy idersin
Güli luṭf ile tâze rüy idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 59*). [*dehān-ı gonceyi, -(y)i*]

dehān-ı leyl: *Gecenin ağzı.*

1. Dehān-ı leyle mühr-i hâtem urdı
Zihî iksîr-i şubh-ı kîmyâger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 108*). [*dehān-ı leyl, -e*]

dehān-ı nāfe: *Misk kokulu ağzı.*

1. O yirde buldılar mı ki vişâli
Gice çün kim **dehān-ı nāfe** açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 15*). [*dehān-ı nāfe,]*

dehān-ı seg: *Köpeğin ağzı.*

1. Dehānı seglerün mühr ile beste
Dehān-ı segde ol kıl gibi hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 41*). [*dehān-ı seg, -de*]

dehān-ı yār: *Sevgilinin ağzı.*

1. Olur ‘âşıklara pür-hûn piyâle
Dehān-ı yârdan çün dūr ola cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 91*). [*dehān-ı yār, -dan*]

dehen: *Ağız, dudak.*

1. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāḥat tütîsi şeker **dehenden** söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*dehenden, -den*]
2. O demde hem-zebān ol haste cāna
Dehenden cān yakup çıkan zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 34*). [*dehenden, -den*]
3. Dehenden cümle dūrler taşra düşdi
Ne dūrler her biri bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 100*). [*dehenden, -den*]
4. Şekerden dūr şaçar şîrîn **dehendür**
Ruḥında zülf ü ḥālî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 56*). [*dehendür, -dür*]

dehen: *(Sevgilinin) ağzı.*

1. Ey tütî-yi şîrîn-leb beñzer **dehenün** kande (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 1*). [*dehenün, -ün*]

dehen: *Ağız.*

1. Elif ḥarfın bu güç yolda ‘aşā kıl
Dehende Mūsā gibi ejdehā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 12*). [*dehende, -de*]
2. Açılma ey **dehen** rāh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şād itme zâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 62*). [*dehen,]*

dehen dürci: *Cevher kutusu gibi ağzı.*

1. Bu pendî güş idüp Mecnûn-ı hayrân
Dehen dürcinden oldı gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 2*). [dehen dürci, -n, -den]

dehr: Dünya, âlem.

1. Miñnet eliyle ideli kudümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl ü firqatine qalma ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [dehrüñ, -üñ]
2. Miñnet eliyle ideli qaddümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl u firqatine qalma ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [dehrüñ, -üñ]

dehşet: Ar. is. Korkunç bir şey veya tehlike önünde şaşıp kalma. Ürkme, korkma, korkunç şey.

1. Qatında bir iki vahşî var nişeste
Siba'adan iyleyüp **dehşet** tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 19*). [dehşet,]

dehşet: Büyüklük, azamet.

1. Sibâ'ıñ **dehşetinden** tuymadı il
Yatur ol fâriğ olmış yok hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 176*). [dehşetinden, -i, -n, -den]

dehşet it: Korkmak.

1. Biri göz yaşı oldı biri ahker
Raķibün dehşet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 65*). [dehşet it, -üp]
2. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Kişi nâ-cinse hem-dem olsa nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 34*). [dehşet it, -er, -di]

dek: -e kadar, -e değin.

1. Bu gelmekden bize **dek** noldu hâcet
Aña sa'y idelüm olduqça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [dek,]
2. Göbekden dize **dek** anın da varı
Cihân içinde yârî dilde yek dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [dek,]
3. Peder gürına **dek** 'azm itdi püyân
Görüp ol hâki beñzi oldı topraq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 28*). [dek,]
4. Olup nâçâr nüş-ı zehr iderdi
Aña **dek** kim sipihr-i bî-müdārâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 39*). [dek,]

del: Delik açmak, yırtmak, açmak.

1. Delüksüz dürr iken dürrler **delerdi**
Hużūrında oķına beyt-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 108*). [delerdi, -er, -di]
2. Deler bağrın ne servî dir ne şimşād
Bu seyrüñ kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [deler, -er]
3. Añup itdi o la'li lāle-rengi
Ol efgân kim **delerdi** taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 135*). [delerdi, -er, -di]

4. Biraz dem ditredi vü düşdi bî-hüş
Şan indi **deldi** gökden şâ'ika fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 41*). [*deldi, -di*]

del-: Delik açmak, yırtmak, açmak.

1. El ura çün güher gencine hakkâk
Güher **delmekde** hergiz ide bî-bâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 94*). [*delmekde, -mek, -de*]
2. Dilin **delmiş** cefâlar nâya dönmiş
Yaturken za'f ile ol pîr-i puhte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 22*). [*delmiş, -miş*]

delâ'il: Deliller.

1. Bu ra'd-ı hâ'il ü berķ u zelâzil
Celâlün kahrına zâhir **delâ'il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 68*). [*delâ'il,]*

deli: Akıl veya şuuru yerinde olmayan, çılgın, meczup, mecnun.

1. Delü şandı anı divâne ahmaķ
Rivâyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*delü,]*

delîl ü reh-nümâ: Yol gösterici.

1. Beli za'f ile egri toĝru tedbîr
Delîl ü reh-nümâ çün Hızr-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 29*). [*delîl ü reh-nümâ,]*

dellâl: Satıcı ile alıcı arasında aracı olan, birinin malını baĝıarak satan kimse: tellal, çağırmaç.

1. Ki andan alalar zevķ-ı vişâli
Yürür **dellâle** biñ biñ der-miyâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 49*). [*dellâle, -e*]
2. Girüp bâzâr-ı 'aşķa oldu **dellâl**
Bilür çün miñnet-i bîmârî bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 88*). [*dellâl,]*

delü: Deli, aklını yitirmiş kimse.

1. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızâ ile güli kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 88*). [*delüye, -y, -e*]
2. Delüye uyma şıĝmaz ad u şane
Zihî müşkil fazâhât zi-melâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158*). [*delüye, -(y)e*]
3. Niçün uyup **delüye** ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 162*). [*delüye, -y, -e*]
4. Aña yitmez mi ol bend-i 'âzâbı
Melek n'itsün per tütmiş **delüyi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 99*). [*delüyi, -y, -i*]
5. Sözi dilde hadeng-i tîre dönmiş
Ki bu gün ol **delüye** nakş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [*delüye, -y, -e*]
6. Kaçan zencîrden bunda **delüdür**
Tut elde halka-i zencîri zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 156*). [*delüdür, -dür*]

delü dīvāne: *Deli divane.*

1. Ciger-güşen senün Mecnün laḳabdur
Delü dīvāne rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 104*). [*delü dīvāne,*]
2. Ciger-güşen senün Mecnün laḳabdur
Delü dīvāne rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 104*). [*delü dīvāne,*]

delü gönül: *Her zaman aşık olmaya hazır coşkun gönül.*

1. Delü gönüm gibi âvâre yârum
İ serv-i nev-civân yâr-ı civân-merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 126*). [*delü gönül, -üm*]

delü it-: *Delirtmek.*

1. Demidür tutasın ey döst destüm
Beni itdi delü sevdâ-yı dil-gir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 67*). [*delü it-, -di*]

delük: *Delik.*

1. Çıkar her bir **delükden** bir nevâ tîz
İder ‘uşşâḳ baḡrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 117*). [*delükden, -den*]
2. Delüksüz dürr iken dürler delerdi
Hużûrında oḳına beyt-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 108*). [*delüksüz, -süz*]

delük delük: *Delik deşik, yaralı.*

1. O daḫi ney gibi delük delükdür
Hayâl itmiş anı yârün hayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 48*). [*delük delük, -dür*]

delülük: *Delilik.*

1. Delülük tâzelendi kırdı zencir
Kılup mihrâb-ı yâra karşı secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 112*). [*delülük,*]

delür: *Akli dengesini kaybetmek, aklını kaçırmak.*

1. Delürmiş şöyle ne ḡam var ne sāmân
Yüzi yunmaz meger kim ola giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [*delürmiş, -miş*]
2. Giriftâr idemez bend ile zencir
Delürdelden beni ol yâr-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 35*). [*delürdelden, -t, -el, -den*]
3. Yürür şan kim **delürmiş** ṭaḡa düşmiş
Yider ‘avret anı boynında urḡan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 18*). [*delürmiş, -miş*]
4. Delürdi öldürün şâh u vezîri
Ol il kim ḡakimi dīvāne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 10*). [*delürdi, -di*]

5. Delürdi ғаға düşdi Һaste бүlbүл
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 62*). [*delürdi, -di*]

delürt-: Delirtmek.

1. Bu bi-Һad fitneye meftûn sen itdüñ
Delürdüp ben ғarib-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 105*). [*delürdüp, -üp*]

dem: Nefes.

1. Belâlardan dili germ ü **demi** serd
N'olaydı seyr idegelseñ bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 128*). [*demi, -i*]
2. Belâya mübtelâ derde Һufeyli
Ğam-ı yârından oldı çün **demi** târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 3*). [*demi, -i*]
3. Keser sîbüñ serin kaçmaz **deminden**
RuҺ-ı engürü Leyli-ğün ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 32*). [*deminden, -inden*]

dem: An, zaman.

1. Cefâ **deminde** irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 2*). [*deminde, -i, -n, -de*]
2. Ümmîd odur aña varduğñ **dem**
Meddâhına diye Һayr-ı maқdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [*dem,]*
3. İder a'ÿâna her **dem** feyz-i aқdes
‘Azîz ismüñ te‘âlî vü taқaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 13*). [*dem,]*
4. Ne bilem қandan olam gedâyı
O **dem** ki itdüñ elest ile Һiṭâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [*dem,]*
5. Ne geldi bilmezem benden cevâbı
Bu **dem** kim ‘âşî nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [*dem,]*
6. Қoman dâmân-ı luṭfuñ hergiz elden
Şu **dem** kim Һuşk ola cismümde cânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*dem,]*
7. Anunçün cüdına nisbet vücûdı
O **dem** kim ‘âciz ola anda Loқmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [*dem,]*
8. Nice dermânde anda bula dermân
O **dem** dem-beste қala ibn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 25*). [*dem,]*
9. Dimüş vâ‘iz da Һâzır Һalka ol **dem**
‘Aceb var mı içünüzde bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [*dem,]*
10. Didi Mecnûn қayurma ғam degüldür
Ki bu râhat **demidür** dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [*demidür, -i, -dür*]
11. Demidür Һutasın ey döst destüm
Beni itdi delü sevdâ-yı dil-ğir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 66*). [*demidür, -i, -dür*]
12. Nihân itdi adû sen yiñi ayı
Demidür olasin gün gibi peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 107*). [*demidür, -i, -dür*]
13. Teraḥḥum қıl ғamuñ perverdesine
Diriğ itme **deminde** raḥmetüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 83*). [*deminde, -i, -n, -de*]
14. Şuvar anı **deminde** girme қana
Baña bend iylemezseñ zülf-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 32*). [*deminde, -i, -(n)de*]
15. Deminde şanki bād-ı şarşar idi
Ne yire kim ecel minқarı irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 88*). [*deminde, -i, -n, -de*]

16. Demidür ola bu dem ğamdan āzād
Zemān-ı ħurrem ü faşl-ı bahārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 24*). [*demidür, -i, -dür*]
17. Dem ola kim arayasın Ya'kûb mûm
Egerçi saña bu sözler girāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 152*). [*dem,*]
18. Hôş olsa bir **demo** bin yıl gibidür
Zemān-ı 'ömr kim bir hôş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 118*). [*demo, -i*]
19. Dem ola kim deminde ire fi'l-hāl
Nevāña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [*dem,*]
20. Kayurman hāk içinde ger olam hāk
Baña şimden girü rihlet **demidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 17*). [*demidür, -i, -dür*]
21. Dem ola kim **deminde** ire fi'l-hāl
Nevāña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [*deminde, -i, -n, -de*]
22. Ki aîsuz ben ğarîbi öksüz itdün
Baña miñnet **deminde** yār idün sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*deminde, -i, -n, -de*]
23. İy bānū-yı sarāy-ı kām-kārî
Baña luţf iyle kim luţfuñ **demidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 45*). [*demidür, -i, -dür*]
24. Ğamın anuñ da çekdi bir nice **dem**
Ne merdüm-h'ārdur yā Rab zemāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [*dem,*]
25. Demidür göçesin ey yār ğāra
Tekellüf 'āleminden taşradur ğār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 38*). [*demidür, -i, -dür*]
26. Pür olur kûbbe-i eflāke çün dūd
Bu iki **dem** ki adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75*). [*dem,*]
27. Hemān âteş-gededür dūd-ı bî-māy
Nice **demdür** bu iki mûş-ı küstāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 79*). [*demdür, -dür*]
28. Nitekim kışsa-i Mecnûn u Ferhād
Olur āhîr **deminde** aña ta'yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 85*). [*deminde, -i, -n, -de*]
29. Dağıtma 'aqluñ âşüfte olma
Uyan devlet **demidür** ħufte olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 30*). [*demidür,*]
30. Meded olursa saña mîm ile dāl
Demüñde cümle ħayre olasın dāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 28*). [*demüñde, -üñde*]
31. Kığırdı ħalvetine ya'nî Zeyd'i
Ki bu **dem** dem degüldür intizāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 27*). [*dem,*]

dem: *Kan.*

1. Didi Mecnûn kayurma ğam degüldür
Ki bu rāhat demidür **dem** degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [*dem,*]
2. Bozulmaya bozıla çarĥ-ı ğaddār
Şafaĥ gibi **demüm** dokerse düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 11*). [*demüm, -üm*]
3. Demüñ içmege iki teşne lebdür
İşāretdür baña kim tûrduguñ cāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 76*). [*demüñ, -üñ*]

dem ağla-: *Kan ağlamak, çok üzülmek.*

1. Başum hôş olduĥı gözümle her dem
Anuñ-çündür ki ağlar yār için dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 50*). [*dem ağla-, -r*]

dem ola: *Zaman, an gelir.*

1. Dem ola üstüme sāye şala hümā-yı ümîd
Eger esāsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 8*). [*dem ola,]*
2. Hālâş itdi belâdan haste cāmı
Dem ola kim olasın sen de hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 139*). [*dem ola,]*
3. Döner geh yüzi hālka geh kâfâsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 133*). [*dem ola,]*

dem ur: *Vaktin gelip çatması.*

1. Kāsâ‘id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine çün hâtifi şubhuñ dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 107*). [*dem ur, -dı]*

dem ura: *Bahsetmek, konuşmak.*

1. Şefâ‘atden **dem ura** Fahr-ı ‘âlem
Za‘îf ümmetlerinden cümle ‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 26*). [*dem ura, -a]*
2. Urur bağına tâze tâze dâğı
Çün ola şubh-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 111*). [*dem ur, -ur]*

dem urmağ: *Dem vurmak: (genellikle seviye ve imkânının üstünde olan şeyden) bahsetmek, söz etmek, konu açmak.*

1. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün ey şubh-dem hürrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*dem urmağ, -a]*

dem‘a: *Gözyaşı.*

1. Revân idi yüz üzre **dem‘a** gibi
Hem ol şem‘üñ harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [*dem‘a,]*
2. Semen şahrâsına dürr saçdı haylî
Ki teskîn itdi odın **dem‘a** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [*dem‘a,]*

dem-be-dem: *Sürekli.*

1. Buña andan nihâyetsüz mevâni‘
Bu andan **dem-be-dem** bir bûya kâni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 46*). [*dem-be-dem,]*

dem-beste: *Suskun, sessiz.*

1. Ki yokdur bu nikâha ihtiyârum
Meger oldum o dem **dem-beste** hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 31*). [*dem-beste,]*
2. Mü‘ezzin yâ kenâr itdi ‘arûsı
Niçün **dem-beste** ola ta-bl-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 25*). [*dem-beste,]*

dem-beste: *Suskun // Açılmamış gül.*

1. Nice dermānde anda bula dermān
O dem **dem-beste** k̄ala İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 25*). [*dem-beste,]*
2. Kılurdi nīm-şebde hufyeten āh
Dehānı ğonce-veş **dem-beste** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 59*). [*dem-beste,]*

dem-i dil: *Gönül kanı.*

1. Dem-i dil kaçresiyle dāne dāne
Tolar ol kaçre nāra eyle vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 38*). [*dem-i dil,]*

dem-i 'isî: *İsa'nın nefesi.*

1. Dem-i 'isî gibi dirgürdi cānı
Şeker-lebden şorup hāl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 32*). [*dem-i 'isî,]*

dem-i uhrâ: *Ahiret zamanı.*

1. Dem-i uhrâda şāh-ı taleb-i evvel
Şehenşāh-ı Kureyş-î Hāşimî hayl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 4*). [*dem-i uhrâ,]*

dem-i vaşl: *Sevgiliye kavuşma zamanı.*

1. Dem-i vaşluñ dil-i bīmāre dermān
Vişālūñ bend-i Mecnûn'a müfettiḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 20*). [*dem-i vaşl, -uñ]*

demren: *Ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir, peykân.*

1. Aña **demren** olurdu bulsa dermān
O cānibden eger toĝrulsa yelmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 114*). [*demren,]*

demür: *Demir.*

1. Vücūdı sengini āḫir kül ider āhum odı
Eger girürse **demürden** daḫi ḫişāra raḫīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 8*). [*demürden, -den]*
2. Gel ey t̄alib ne şanursın bu 'aşḫı
Olur mı gön **demür** gibi dımışḫı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 14*). [*demür,]*
3. Taşı baş topraĝı yanmış ciĝerdür
Der ü der-bendi muḫkemdür **demürden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 93*). [*demürden, -den]*
4. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña me'nūs olınca ol ğazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 78*). [*demür,]*
5. Demürden kaçu açmak benden olsun
Hemişe hem-dem ol 'aḫiller ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 142*). [*demürden, -den]*
6. Felek pertevlerinden zer-şemā'il
Demürden kal'aya dönmiş felekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 5*). [*demürden, -den]*
7. Döşegüñde uzat bir dem ayaĝuñ
Degül taşdan **demürden** baş cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 77*). [*demürden, -den]*

8. Benüm şalışum **demür** döymez kömürdür
Eger cüş iylese āhum tütünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 84*). [*demür,]*
9. Benî-nev'ün taleb kıl cinse bâr ol
Tutalum kim tenüm taşdur **demürdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 83*). [*demürdür, -dür]*
10. Nişâb-ı rahmetünden vir naşibi
Demürdür t̃ālî'üm pîrüz idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 79*). [*demürdür, -dür]*

demür dög-: Şekil vermek için demire vurmak.

1. Nice bir dögesin bârid demüri
Söyündürseñ nolar yanmış kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 31*). [*demür dög-, -e, -sin]*

demür yürekli: Korkusuz, sağlam.

1. Bulasın t̃a ki düşmenden hâlâşı
Demür yürekli olsa yolda yoldaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 101*). [*demür yürekli,]*

dendân: Dış.

1. Geçer rahş-ı hayalî iylese hîz
Leb ü **dendân** u güşidurur sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [*dendân,]*
2. Keserse boynumı **dendânı** sînüñ
Gerekmez harfî sensüz sîn ü şinuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 29*). [*dendânı, -ı]*
3. Çemen döndi Yemen gibi 'aķıķa
Kılıç **dendânı** kesmekden gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*dendânı, -ı]*
4. İnanmazsañ göre **dendânın** anuñ
Gelincik gibi al giymiş şakâyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 6*). [*dendânın, -ıñ]*
5. Olur **dendân** gibi ağzında zâhîr
Bu resme germ iken bād-ı h̃azânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 40*). [*dendân,]*

deñiz: Deniz, bahr.

1. Şadefler iyleyüp nîsân ile pür
Deñizler harc iderdi bulmağa dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 16*). [*deñizler, -ler]*
2. Dil-i H̃amdî gibi olmayasın h̃'âr
Deñiz gibi o kim kendü tuzun yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135*). [*deñiz,]*
3. Deñizden âb u âteşden gide nür
Çü bulduñ şöhetüme fırsat u r̃âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [*deñizden, -den]*

deñizler: (deniz oluşturacak kadar çok) gözyaşı.

1. Yaşı nergislerini itdi gül-gün
Deñizler aķdup ol eşk-bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 27*). [*deñizler,]*

deñlî: Denli kadar, gibi.

1. Ne hâcet kâse kâse nûş ide sem
İçür kanı bu cânı cāmı **deñlü** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [*deñlü,]*
2. Urursañ yara ur endāmı **deñlü**
Za‘ifem döymezem ben bu belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 52*). [*deñlü,]*

dep: Vurma, öldürme.

1. Zamâne **depmesi** geh geh ser-i sıfale yiter (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 10*). [*depmesi, -me, -si]*

dep: Sürmek, ilerletmek.

1. Geçemezsin atunu **depme** şuya
O merdüm-zâdeyi bî-çāre itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 32*). [*depme, -me]*

dep: Tepmek, bir yere atmak.

1. Emîn olma şaķın zehrinden anuñ
İnen **depme** vaķārüm ķara yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 27*). [*depme, -me]*

depe: Baş, kafa üzeri.

1. Depeñden beyle çıķmazdı duĥānuñ
Saña beñzer kanı şevķ ehli ser-bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 36*). [*depeñden, -ñ, -den]*

depre: Kımıldamak, hareket etmek.

1. Ser-i sevdāsına ĥüsnüñ müferriĥ
Ĥıķābuñ **depredür** zencirın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 23*). [*depredür, -dür]*
2. Ki merdüm-zādedür zāt-ı şerifi
Tırup **deprettdi** vaĥşuñ her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 19*). [*deprettdi, -di]*
3. Nigāruñ **depredürken** zülfi zencir
Ķarār u şabr Mecnûn’a ne tedbir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 39*). [*depredürken, -ür, -ken]*

der: Kapı.

1. Der ü divārını pür-genc idüpdür
Hem iĥlāşı aña saķf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 54*). [*der,]*
2. Ğam-ı Mecnûnu ol ĥüsn-i dil-efrüz
Peder bu kavli güş itdi çü **derden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [*derden, -den]*
3. Taşı baş toprağı yanmış cigerdür
Der ü der-bendi muĥkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 93*). [*der,]*
4. Der ü dāmı ķılup bî-dām u maĥbûs
Sibā‘-ı nefsinüñ olan muķā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [*der,]*
5. Şı dīvār u **derin** kim ola rüşen
Göñül şınmasa hergiz rüşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [*derin, -i, -n]*

6. Olup hālî şeker gibi megesden
Perî gibi nihânî çıkdı **derden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 21*). [*derden, -den*]

der: Dermek, toplamak.

1. Kopardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürece derci **derdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [*derdi, -di*]

der: Dermek, karışmak.

1. Benümle sen **derilmek** mümteni'dür
Benüm her şeb yatağum bir hârâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 76*). [*derilmek, -il, -mek*]

der-âgûş it: Kucaklamak.

1. Bu anı ol bunı itdi der-âgûş
Buluşup iki müştâk iki hâşret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 74*). [*der-âgûş it, -di*]
2. Kâra bağı gibi itdi **der-âgûş**
Şaçup dökerdi akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 32*). [*der-âgûş,]*

der-bend: Geçit.

1. Taşı baş toprağı yanmış cigerdür
Der ü **der-bendi** muhkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 93*). [*der-bendi, -i*]

derc: (Ar.) Nakışlı kâğıda yazılmış yazı.

1. Kopardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürece **derci** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [*derci, -i*]

derc it: Toplayıp bir araya getirmek.

1. Gönül dürcine gevher derc idersin
Sözün semm de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 8*). [*derc it, -er, -sin*]
2. Ne mümkün genci dürece derc idesin
Benümle iyleme barmağ hisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*derc it, -e, -sin*]

derd: Aşkın sebep olduğu üzüntü, keder.

1. Ne gün ne kamer vardur yüzün gibi tâbende
Derdünle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 9*). [*derdünle, -ün, -le*]
2. Okurlar gayrılar esmâ vü ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk u **derd** ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [*derd,]*
3. Kıyâsa sığmaz oldu **derdi** Kays'ın
Gül-i nesrine döndi verdi Kays'ın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 7*). [*derdi, -i*]

4. Ne deñlü kim haber âvâzelendi
O deñlü **derdi** Qays'ın tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 36*). [*derdi, -i*]
5. Ulular maşlahat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler **derde** devâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*derde, -e*]
6. Qabâ vü pîrehenden bağlamaz raht
Gezerdi **derd** ile şahrâ gehî küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [*derd,]*
7. Esîr-i 'aşk-ı Leylî a'nî Mecnûn
Ziyâde oldı günden güne **derdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 7*). [*derdi, -i*]
8. Cigerde **derd** dilde cüş-ber-cüş
Haber gelse şabâdan ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 68*). [*derd,]*
9. Egilmiş **derd** içinde râya dönmiş
Muhabbet kim kazâ-yı âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 102*). [*derd,]*
10. Velî hâli harâb u **derdi** ma'mûr
Qararmaqdan ütülmiş ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [*derdi, -i*]
11. Anuñ **derdinden** ağlarsın güler ol
Bu yol kim sen yürürsin pür-htaardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 90*). [*derdinden, -i, -(n)den*]
12. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yârı
Kim olur hâste **derdinden** haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 125*). [*derdinden, -i, -(n)den*]
13. Virüp bād-ı gurûra ben gubârı
Benüm **derdüm** niçün yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 7*). [*derdüm, -üm*]
14. Revân oldı yaşı te'sîr idüp **derd**
Gezüp raqş ile Mecnûn lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 160*). [*derd,]*
15. Velî Qays'ın kayusu Leylî **derdi**
Qılurdu her kişi sa'y-i maşâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 100*). [*derdi, -i*]
16. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta'n itmese bilmez bu **derdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 117*). [*derdi, -i*]
17. Qılur mı yâr ile ol kârî zârî
Anı kim yây idüp dür yâr **derdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141*). [*derdi, -i*]
18. Qomış Mecnûn için ortaya başı
Düşüp ol **derd** için gavgâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [*derd,]*
19. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-'âr
Anuñ kim **derdi** vardur 'ârı n'iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9*). [*derdi, -i*]
20. Senüñ **derdüñle** dâ'im dil-şikeste
Hayâlüñle geçer şâm u şabâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 98*). [*derdüñle, -üñ, -le*]
21. Anuñ-çün kimse qatında yüzüm yok
Hemân biz görmedük bu **derdi** cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75*). [*derdi, -i*]
22. Qarardur rûzumı anuñ siyâhı
Umaram ben olasıñ **derde** çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 47*). [*derde, -e*]
23. Benüm **derdüm** velî senden beterdür
Senüñ var derdüñi yanmağa yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 58*). [*derdüm, -üm*]
24. Benüm derdüm velî senden beterdür
Senüñ var **derdüñi** yanmağa yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 59*). [*derdüñi, -(ü)ñ, -i*]
25. Gam u **derd** ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 48*). [*derd,]*
26. Yirine **derd** ü gam tölmiş gidüp hüş
Varup yanına yap yap rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*derd,]*
27. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu **derdi** kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [*derdi, -i*]
28. Ney olmuş qaddi ammâ ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet bir 'aceb **derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [*derd,]*
29. Ki Mecnûn'dan daḥi Mecnûnraqdur
Anuñ **derdinden** artuq oldı derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 91*). [*derdinden, -i, -(n)den*]

30. Ki Mecnûn'dan daḥi Mecnûnraḡdur
Anuñ derdinden artuḡ oldu **derdüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 91*). [*derdüm, -üm*]
31. Dili **derdüñle** pâre pâre olmuş
Yiler yıl gibi dâ'im lâ-mekândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 126*). [*derdüñle, -üñ, -le*]
32. Firâḡ u **derd** elinden âha gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [*derd,*]
33. Hikâyâtın hidâyet iylemişdi
Ki tâ 'ibret ola 'uşşâka ol **derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23*). [*derd,*]
34. Anuñ-çün yoḡ idi **derdi** belâdan
Anı Haḡ halka hüccet iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 20*). [*derdi, -i*]
35. O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi
O başdan ayaḡa **derd** oldu muṡlaḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 33*). [*derd,*]
36. Ziyâde oldu Zeyd'üñ **derd** ü renci
Okıyup aḡlar idi şî'r-i dil-sûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 68*). [*derd,*]
37. İçinden döst **derdin** yâd iderdi
Aḡar yâriyçün eşki dâne dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 90*). [*derdin, -in*]
38. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemânı **derd** ü şabr ile geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [*derd,*]
39. Çerâḡ-ı 'âlem iken döndi mûma
Bu **derde** mübtelâ oldu çün ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [*derde, -e*]
40. 'Aşâbe şardı **derdinden** serine
Behî bedri hilâle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 48*). [*derdinden, -i, -(n)den*]
41. Baña bu **derd** ile ölmek muḡaldür
Çık ey cân ṡurma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [*derd,*]
42. Senüñ **derdüñle** virdi cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn bu 'azâyı iyledi ḡuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 38*). [*derdüñle, -üñ, -le*]

derd: Sıkıntı, gam; aşk.

1. Ḳodum naḡş-ı ḡurûfî sâde oldum
Çü 'aşḡun **derdine** üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 38*). [*derdine, -i, -n, -e*]
2. Ulular maşlaḡat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler **derde** devâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*derde, -e*]

derd: Acı, üzüntü, keder.

1. Dil üzre dâl zülfüñsüz belâdur
Seri **derd** ü dehâñı ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 24*). [*derd,*]
2. Anı isteyü varsan kūy-ı yâre
Bulınaydı ya dil ya **derde** çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 22*). [*derde, -e*]
3. Olur yurdi yuvası 'âlem-i râz
Bu **derdi** derdi olmayan şanur 'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [*derdi, -i*]
4. Olur yurdi yuvası 'âlem-i râz
Bu **derdi** derdi olmayan şanur 'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [*derdi, -i*]
5. Yakînüm bu dūrür mevte yakînem
Bu **derd** ile öliceḡ pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 79*). [*derd,*]
6. Yire soḡa yerindürüp yirinde
Vücüdüm **derde** şabr içün olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 13*). [*derde, -e*]
7. Ne **derdüm** var raḡibüñ ḡarbesinden
Şu 'aşıḡ kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 20*). [*derdüm, -üm*]

8. Hezāruñ haste göñlin **derde** çekdi
Cemāl-i gül gülüp ağladı bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 2*). [*derde, -e*]
9. Serüñe sağ olup **derd** irmesün hiç
Göze kim toğrıdur sîmîn ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 62*). [*derd,]*
10. Tapañ bî-derd ben **derde** giriftâr
Ne nâme var katumda ne hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 72*). [*derde, -e*]
11. Anuñ **derdi** gamından çekdi renci
Talebde yil gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 6*). [*derdi, -i*]
12. Saña ben **derd** idüm sen baña merhem
Baña sen şulh olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*derd,]*
13. Atañ **derdini** itdi nevha da yâd
Senüñ bu gurbetüñ hâlün añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 144*). [*derdini, -i, -ni*]
14. Zihî müşkil belâdur saña bu **derd**
Eger hizmet kılayduñ pâdişâha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 22*). [*derd,]*
15. Anuñ **derdinde** virdi ol dañi cân
İşidüp anı Mecnûn tutdı mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 100*). [*derdinde, -i, -n, -de*]
16. Belâya mübtelâ **derde** tufeylî
Gam-ı yârından oldı çün demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 2*). [*derde, -e*]
17. İdüp bu miñnet ü **derdi** ferâmüş
Bu şu'le kim ciger yaqar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 140*). [*derdi, -i*]
18. Ki ol âhüyî nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü **derdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 49*). [*derdi, -i*]
19. Cigerden zâr zâr ağlardı nâ-çâr
O **derdile** gezüp cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [*derdile, -ile*]
20. Virüp emr-i Hudâ'ya cân-ı şîrîn
Bu **derde** uğrayup bî-çâre mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 127*). [*derde, -e*]
21. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol **derd** ile cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [*derd,]*
22. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hüküm ü hikmet ile gitse bu **derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [*derd,]*
23. Hemân zulmet belâsın çekdi gitdi
Ne türfe **derd** olur bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 55*). [*derd,]*
24. Bu **derde** irse dermândan berîdür
Yidi taşdan geçen zehr-i helâhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 66*). [*derde, -e*]
25. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu **derdüñ** şiddetinden öldi Loğmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 49*). [*derdüñ, -üñ*]

derd odı: *Dert ateşi. II Aşk ateşi.*

1. Urursın sen de baña ta'n ile niş
Söyündürmezse rahmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 79*). [*derd odı, -nı*]

derd ü belâ: *Dert ve bela.*

1. Kani derd ü belâda aña sâni
Anı şanma hemân Leylâ'yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 30*). [*derd ü belâ, -da*]
2. Göñül harâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde **derd ü belâ** hâşılın bitürmişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 3*). [*derd ü belâ,]*

derd ü ğam: *Dert tasa.*

1. O cān kim derd ü ğamdan bî-ħaberdür
Ne var insān ise ma‘nide ħardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 9*). [*derd ü ğam, -dan*]
2. ‘Amûdi **derd ü ğam** u ğuşşadur tınâb-ı cefâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 10*). [*derd ü ğam,*]
3. Elinden ihtiyârı gitmiş idi
Didi hicrûn baña çün derd ü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 45*). [*derd ü ğam, -dur*]

derde düş-: *Aşk yüzünden sıkıntı çekmek.*

1. Ne deñlü kim ħaber bî-perde düşdi
O denlü Ķays u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [*derde düş-, -di*]
2. Ne deñlü kim ħaber bî-perde düşdi
O denlü Ķays u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [*derde düş-, -di*]
3. Felek Mecnûnı düşdi yîni derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz şeherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 2*). [*derde düş-, -di*]

derde düş: *Bir sıkıntıya, kedere maruz kalmak ve bu durumdan kurtulamamak.*

1. Ķomış Mecnûn için ortaya başı
Düşüp ol derd için ğavġâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [*derde düş-, -üp*]

derd-i ‘amâ: *Körün derdi.*

1. Ğam irdi yile virdi irmedüñ sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 63*). [*derd-i ‘amâ, -dan*]

derd-i ‘aşk: *Aşk derdi.*

1. Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı tuş
Tırup bir kimse dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 5*). [*derd-i ‘aşk, -a*]
2. Tene rāħat dil ü cāna şafāsın
Cigerde derd-i ‘aşkuñ kim düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 105*). [*derd-i ‘aşk, -uñ*]

derd-i dāġ: *Daġlanmış dert, yanık dert.*

1. Devā kıl luţf ile bu derd-i dāġa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34*). [*derd-i dāġ, -a*]

derd-i dil: *Sevgiliye kavuşma derdi.*

1. Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne ‘āşıkā
Birisi anuñ belâ-yı ħasret ü biri firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 7*). [*derd-i dil,*]

derd-i dil: *Gönül derdi.*

1. O **derd-i dil** ki aldı ben ğaribi
‘İlâcından uşandırdı tabibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [*derd-i dil,]*
2. O **derd-i dil** ki virdi dilber anı
Gidermez şerbet-i nilüfer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25*). [*derd-i dil,]*

derd-i dil-ârâm: *Sevgilinin derdi.*

1. Ki senden dūr ola **derd-i dil-ârâm**
Kim andan bāri āhır gāh gāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 48*). [*derd-i dil-ârâm,]*
2. Düşelden cānuma **derd-i dil-ârâm**
Baña bu şā‘ika kim indi nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 26*). [*derd-i dil-ârâm,]*

derd-i firkat: *Ayrılık derdi.*

1. Şām u seher zebānıma vird oldu vā-firāk
Bir nice def’a görmüşdüm derd-i firkatı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*derd-i firkat, -i]*
2. Şām u seher zebānuma virdü oldu vā firāk
Bir nice def’a görmüş idüm derd-i firkatı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 5*). [*derd-i firkat, -i]*

derd-i hicr-i yār: *Sevgilinin ayrılık derdi.*

1. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yārı
Kim olur hāste derdinden haber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 124*). [*derd-i hicr-i yār, -i]*

derd-i kâ‘im: *Kalıcı dert.*

1. Dilinde virdi dā‘im zikr-i Leylî
Gönülde **derd-i kâ‘im** fikr-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 16*). [*derd-i kâ‘im,]*

derd-i mestür: *Gizli dert.*

1. Velî andan beter bu **derd-i mestür**
Egerçi oldu ol ‘aşka nişāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 94*). [*derd-i mestür,]*

derd-i neberd: *Savaş derdi.*

1. Şarardur kōrkudan dīv-i sepîdi
Çekerdi her kişi derd-i neberdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 99*). [*derd-i neberd, -i]*

derd-i saht: *Kuvvetli dert.*

1. Düşüp şabr ile cânı derd-i sahta
Bir iki gün şikence çekdi hālī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 40). [derd-i saht, -a]

derd-i ser: Baş ağrısı.

1. Ki bîzâr olmuşam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59). [derd-i ser, -sin]
2. Tapañsız dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden kırtar ey mâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109). [derd-i ser, -den]
3. Nice bir hicr ile pejmürde yatam
Dü ‘âlem baña sensüz derd-i serdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 107). [derd-i ser, -dür]

derd-i yâr: Sevgiliyi düşünme derdi.

1. Bir iki beyt okıdı ‘aşıkâne
Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 5). [derd-i yâr, -ı]
2. Buğârı iyledi ya’ni bihâre
Añduqça derünün derd-i yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 7). [derd-i yâr, -ı]

derdin dök: Dertini anlatmak.

1. Kaçup andan muhâtab itdi perhîz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup zâğ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 75). [derdin dök, -di]

derd-mend: Dert sahipleri, tasalılar, kaygılılar.

1. Hemân âhından artuğ hem-demi yok
Ğarîb ü **derd-mend** ü zâr u miskîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 67). [derd-mend,]
2. İde ol **derd-mend** âvâre âhı
İde bülbüllere hâlin hikâyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 92). [derd-mend,]
3. Dilüne iylemez mi nâle te’şîr
Amân virseñ n’ola bu **derd-mende** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 25). [derd-mende, -e]
4. Oturur **derd-mend** ol yâr-ı dil-bend
Neşîm-i şavtı ammâ tâzelendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 40). [derd-mend,]
5. Tapañ mühr-i sa‘adet hâtemidür
İrişdür **derd-mend** oldum devâya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 47). [derd-mend,]
6. Aña hem mâderinüñ şordı hâlin
Didi hâli nedür ol **derd-mendüñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 33). [derd-mendüñ, -üñ]

derd-mend: Dertli // Âşık.

1. Odından **derd-mendüñ** ğâfil olma
Baña didâr-ı dilber ârzûdür (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 2). [derd-mendüñ, -üñ]
2. ‘Abeğ isrâf destin urma pende
‘İlâc olmaz devâsuz **derd-mende** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 34). [derd-mende, -e]
3. Bu yârân cümle â‘râbun levendi
Ğalağ didüm muhabbet **derd-mendi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14). [derd-mendi, -i]

4. İşiden **derd-mendi** tağlar idi
O fâriğ medh ü zemminden cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 2*). [*derd-mendi, -i*]
5. Dili vü dîdesi ğam-gîn ü nem-gîn
Varup ol **derd-mendüñ** katına pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 69*). [*derd-mendüñ, -üñ*]
6. Nişâne göz yaşıdur **derd-mende**
Budur havfım ki ħande ağzum açā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 54*). [*derd-mende, -e*]
7. Cihāndan bî-ħaber Leylî ğamında
Dönüp terk itdiler ol **derd-mendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 121*). [*derd-mendi, -i*]
8. Ħaberdür **derd-mende** ħaste cāndan
Tapuñā ya'nî ey dermānde ħaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 180*). [*derd-mende, -e*]
9. Döner geh yüzi ħalkā geh kafāsı
Dem ola mihr idüp sen **derd-mende** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 133*). [*derd-mende, -e*]
10. Kāmu olmuşlar idi çāre-sāzı
Bulup ol **derd-mendüñ** çāresini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 9*). [*derd-mendüñ, -üñ*]

derd-mendān: Dert sahipleri, tasahılar, kaygılılar.

1. Şifā andan bulurlar **derd-mendān**
Yazup ser-nāmede ħamd ü sipāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 14*). [*derd-mendān,]*

dere: Dere, küçük akarsu.

1. Virem hem ol kadar sürü koyunı
Derenüñ tola koltuğı koyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 92*). [*derenüñ, -nüñ*]

dergāh-ı leyli: Leylâ'nın makamı, huzuru.

1. Başı üzre direm tūfānı yağdı
Varup dergāh-ı Leylî'ye her ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 139*). [*dergāh-ı leyli, -ye*]

dergāh-ı şāh: Padişahın huzuru.

1. Varup dergāh-ı şāha didi ey şāh
Bu şaḥş ādem degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 36*). [*dergāh-ı şāh, -a*]

dergeh: Kapı, eşik, huzur, makam.

1. Kāpuñ yā Rab taḥayyür **dergehidür**
Cihān senden ne tolu ne tehīdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 73*). [*dergehidür, -i, -dür*]

der-güş: Kucaklamak.

1. Seḥer-geh çünki şark-ı kırmızı-püş
Müzehheb güş-vārı aşdı **der-güş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 2*). [*der-güş,]*
2. El urdı ħalkāya şān zūlf-i dil-dār
Didi yā Rab bu bende ħalkā **der-güş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61*). [*der-güş,]*

der-güş: Kulak.

1. Meşelde aķ yüz üzre zülf-i pür-çin
Taķup ol mäh-rûlar ھاķa **der-güş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 43*). [*der-güş,]*

derhâl: Hemen, o anda, şimdi.

1. O zehri Nevfel'e şundi sebük-dest
İçüp Nevfel anı cân virdi **derhâl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 17*). [*derhâl,]*
2. İrişdi cılve-gâh-ı yâre **derhâl**
Didi Leyli görüp anda bu hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 62*). [*derhâl,]*

derhem: Karışık, karmakarışık.

1. Eger **derhem** de itseñ merhemümdür
Velî ben haste-dil kim bî-karârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 10*). [*derhem,]*
2. Şeh iken aña kullar **derhem** itdi
Anı kim bu şîfat h'âr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [*derhem,]*

derhem: Çare, ilaç, devâ.

1. Nişâr-ı dirhemi **derhem** şayardı
Aña her kim gül-âb-ı ter şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 142*). [*derhem,]*

derhem it: Karıştırmak, incitmek.

1. İdersin sen de düşmen gibi derhem
Egerçi baña yâr-ı mihribânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 50*). [*derhem it, -er, -sin]*

der-h'âst it: İstemek.

1. İder Hâķ'dan bu yây olmağı der-h'âst
Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 120*). [*der-h'âst it, -er]*

deri: İnsan ve hayvanın etini örten ve bütün bedenini saran kabuk.

1. Yiler gözden nihân yazıda yolda
Hemân vahşî **derisinden** izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 53*). [*derisinden, -si, -nden]*

deri: Deri, ten.

1. Dehân-ı ejdehâda kıla dönmiş
Taşı kuru **deri** içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 47*). [*deri,]*

der-i defteri: Defterin başı, kapısı.

1. O defterdür kamu defterlere şah
Ola **der-i defteri** elhamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 4*). [*der-i defteri, -i*]

der-i ħar: Dikenli kapı.

1. Dilendi kapu kapu gezdi vâfir
Der-i ħar gâh-ı yâra geldi âhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 24*). [*der-i ħar,]*

der-i leyli: Leyla'nın kapısı.

1. Anuñ sa'yı **der-i Leyli** tavâfı
Şavaşda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 102*). [*der-i leyli,]*

der-i lütfuñda: İyilik kapısı.

1. Der-i lütfuñda tutsun âşiyâne
Eger luţf idesin ħalka eger ħahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 32*). [*der-i lütfuñda, -ñ, -da*]

deride: Yırtılmış.

1. Cefâdan gül gibi dâmen **deride**
İy bağrum pâresi kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 2*). [*deride,]*
2. İçi mürde taşu merħad gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm **deride** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 73*). [*deride,]*

dermân: Çare, ilaç, devâ.

1. Nice dermânde anda bula **dermân**
O dem dem-beste ħala ibn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 24*). [*dermân,]*
2. Aña demren olurdu bulsa **dermân**
O cânibden eger toħrulsa yelmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 114*). [*dermân,]*
3. Dem-i vaşluñ dil-i bîmâre **dermân**
Vişâlûñ bend-i Mecnûn'a müfettiħ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 20*). [*dermân,]*
4. Bu derde irse **dermândan** berîdür
Yidi taşdan geçen zehr-i helâhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 66*). [*dermândan, -dan*]

dermânde: Aciz, çaresiz, güçsüz.

1. Nice **dermânde** anda bula dermân
O dem dem-beste ħala ibn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 24*). [*dermânde,]*
2. İşidenler didiler bârek-Allah
Atası Leylî'nüñ **dermânde** ħaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 117*). [*dermânde,]*

3. Haberdür derd-mende hâste cāndan
Tapuña ya'nî ey **dermānde** hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 181*). [*dermānde,]*

der-mend-i lâ'ubālî: Kayıtsız, gamsız dertli.

1. İlâ ey **der-mend-i lâ'ubālî**
İrüşdün qadre aña qadr-i hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 1*). [*der-mend-i lâ'ubālî,]*

der-miyān: Ortada, meydanda.

1. Ki andan alalar zevk-ı vişālî
Yürür dellâle biñ biñ **der-miyāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 49*). [*der-miyāne, -e]*

ders: Ders, bilgi.

1. Belâ vü **ders** ile bî-çâreliktur
Vücûdum zâhirâ bir katre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 40*). [*ders,]*
2. Açup Kays'a ğam u sevdâ kapusın
Komadı **ders** ile fetvâ kayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 170*). [*ders,]*
3. Bulardan ğayrı **ders** ü ilme meşğûl
Bularun dilleri şevk ile meşğûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189*). [*ders,]*
4. Oğurlar ğayrılar 'ilm-i edebden
Bularuñ **dersi** şevk ile şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 192*). [*dersi, -i]*
5. Oğurlar ğayrılar esmâ vü ef'âl
Bularuñ **dersi** 'aşk u derd ü aḥvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [*dersi, -i]*
6. Otur şimden girü şermende ḥāmûş
Ko mekteb **dersini** iyle ferāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 98*). [*dersini, -i, -ni]*

dert-mend: Dert sahibi, dertli.

1. Şaḳın kâr ider âhî **dert-mendüñ**
Şaḳın irüp kıyâmet rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 30*). [*dert-mendüñ, -üñ]*

derül: Toplanmak.

1. Derülüp gûş iderlerdi güzeller
Ḥalâyık her taraḫandan anda enbûḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 50*). [*derülüp, -üp]*

derûn: Gönül, insanın iç alemi.

1. Buḫârı iyledi ya'nî biḫâre
Añduḫça **derûnıñ** derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 7*). [*derûnıñ, -ı, -n]*
2. Bu kâr olmayıcaḫ sana pür-âzer
Yaḫup Leylî **derûnıñ** bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 183*). [*derûnıñ, -ın]*

dervāze: Kapı.

1. Şanasın mest arşlân gezdürürdi
Gezer ‘avret ilüñ **dervāzesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 51*). [*dervāzesini, -sî, -nî*]

dervîş: Dervîş, fakir, kalender.

1. Tırup nâz ile ol serv-i mükerrerem
Ki **dervîşe** taşaduk ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 54*). [*dervîşe, -e*]
2. İşidüp Leylî âvâzın o zâruñ
Didi **dervîşsin** saña Hâk vire yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52*). [*dervîşsin, -sin*]
3. Varup **dervîşler** içre karışdı
Ta‘âmın baħş iderken Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 28*). [*dervîşler, -ler*]
4. Ne var **dervîş** ise ma‘nide şehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 68*). [*dervîş,]*
5. Ki bu vîrânede n’iyler bu **dervîş**
Ne yir içre ne yirdendür ma‘âşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [*dervîş,]*
6. Yoğ idi hârcâ ancak genc ü mâlî
Bu **dervîş** idi ‘emmüsi tûvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 53*). [*dervîş,]*

derya: Deniz II Göz yaşı bolluğu.

1. Gözinden akıdur şahrâya **deryâ**
Harâretten nefes tokurdu geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 16*). [*deryâ,]*

derya: Deniz.

1. Hicâb olmazdı câna bu ten ü pöst
Dil-i Mecnûn ki **deryâ** oldı kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 145*). [*deryâ,]*
2. Olur **deryâ** dibinde dürr-i şehvâr
Eger anuñla yâr olursa efi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 146*). [*deryâ,]*
3. Belâ **deryâsinuñ** dürr-i yetimi
Çerâğ-efrûz-i bezm-i rüşenâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 184*). [*deryâsinuñ, -sî, -n, -uñ*]
4. Anuñ hem-sâzî ben ol baña hem-sûz
İkimüz de belâ **deryâsına** ğark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 53*). [*deryâsına, -sî, -na*]
5. Kadeh almağa yokdur kudret-i dest
Elüñden nûş idem **deryâyı** sâķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 63*). [*deryâyı, -yî*]
6. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki **deryâ** idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 145*). [*deryâ,]*
7. Necât isterseñ ammâ tût kenârı
Bu **deryâ** pür-neheng ü ejdehadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 181*). [*deryâ,]*
8. Anı menzil idinme kim hañadur
Ki ejderhâ gibi cûş itse **deryâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 73*). [*deryâ,]*

derya: Deniz. Kelime beyte "çocukluk" anlamı katmıştır.

1. Vefâ **deryâsı** Zeyd-i mihr-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 1*). [*deryâsı, -sî*]

deryā-yı ‘aşk: *Aşk denizi.*

1. Vücūdüm maḥv idüp kendü ḳalupdur
Beni deryā-yı ‘aşḳuñ ideli ğarḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 63*). [*deryā-yı ‘aşḳ, -uñ*]

deryā-yı bükā: *Gözyaşı denizi.*

1. Getürdi cūşa deryā-yı bükāyı
O ḳızlardan meger bir serv-i nāzük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 160*). [*deryā-yı bükā, -yı*]

deryā-yı cāna: *Can denizi.*

1. Temevvüc itdürüp **deryā-yı cāna**
Şu üstinde binā urduñ cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 17*). [*deryā-yı cāna,*]

deryā-yı edeb: *Edep denizi.*

1. Bu tāhir şu ki deryā-yı edebdür
Zülālün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [*deryā-yı edeb, -dür*]
2. Bu tāhir şu ki deryā-yı edebdür
Zülālün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [*deryā-yı edeb, -dür*]

deryā-yı enbüh: *Büyük deniz, okyanus.*

1. Gelür devlet başuña endek endek
Dirülđi ḳatreden **deryā-yı enbüh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 77*). [*deryā-yı enbüh,*]
2. Dirilüp oldılar **deryā-yı enbüh**
Urup na’ra üniyle ṭabl- bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 56*). [*deryā-yı enbüh,*]

deryā-yı ma’nî: *Mana denizi.*

1. Ki sıgmaz kâseye **deryā-yı ma’nî**
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 46*). [*deryā-yı ma’nî,*]

deryā-yı pür-cüş: *Coşkun deniz.*

1. Hürüşa geldi çün **deryā-yı pür-cüş**
Serine şıçradı çün keyf-i bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 2*). [*deryā-yı pür-cüş, -ı*]

deryā-yı vuhüş: *Vahşi hayvanlar topluluğu.*

1. Getürdi cūşa deryā-yı vuhüşı
Vuhüş itdiler anları iḥāṭa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 94*). [*deryā-yı vuhüş, -ı*]

deşne: *Hançer.*

1. Hilâl-i ‘ıyd olur baña o **deşne**
İrerse cânuma nâ-gâh o hançer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 98*). [*deşne,]*
2. Kime ağlayayın ben bu cefâyı
Senüñ **deşneñ** şuyına teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 95*). [*deşneñ, -ñ]*

dest: *El.*

1. Gören ol ğabğabı olurdı ser-mest
Keserdi hem turıncı yirine **dest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 14*). [*dest,]*
2. Kuma sım ü zeri kum gibi şaçdı
Tutup hem luţf ile ferzendi **destin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [*destin, -in]*
3. Zihî kuvvetlü **dest** ü kutlu himmet
Budur havfum ki â‘dāya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [*dest,]*
4. Şunarlar **destine** pür-bāde cāmı
İder biñ cehd ile bir cāma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 40*). [*destine, -i, -ne]*
5. Egerçi yundı kat kat nitekim zāğ
Senüñ **destüñde** var ise kerāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 103*). [*destüñde, -üñ, -de]*
6. Anı yurdu akıdup dideden āb
Eger aşhābı kuvvet bulsa **deste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 129*). [*deste, -e]*
7. ‘İvaz kılsam yaraşur aña cānı
Çün ata dōst **desti** ‘āşika taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151*). [*desti, -i]*
8. Yeg andan kim kıla ‘ālemde nenge
Virürseñ **destine** anuñ zimāmum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 113*). [*destine, -i, -ne]*
9. Şan oğlı katına şefkatlu ana
Sürüp yüzine **destin** dōstāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 47*). [*destin, -in]*
10. Aña irişmeye ağıyar **desti**
Çün irmez bāğbāna meyve-i bāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 32*). [*desti, -i]*
11. Kırudı ol kılıç tutduğı **desti**
Alup hem şağ ele tığı yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 80*). [*desti, -i]*
12. Kırumış **desti** hōş oldu rakībün
Zihî luţf u zihî sıdık u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 102*). [*desti, -i]*
13. Ecel geldi ‘amelden gitdi ağla
Hamā’il iyle gel boynuma **destiñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 11*). [*destiñ, -üñ]*
14. Kimi yüz sürdi **deste** kimi pāya
Gözetdiler vefā-yı hāğk-ı nāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 24*). [*deste, -e]*
15. Düşüp öperdi geh **dest** ü gehi pāy
Didi bende ne kâğıd var ne hāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 246*). [*dest,]*
16. Gehi leb-ber-leb ü geh nūş-ber-nūş
Senüñ **dest** ü dehānuñdan pey-ā-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 29*). [*dest,]*
17. Tehi sine tehi hücre tehi **dest**
İçi hālî hemān kālbinde yek dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [*dest,]*
18. Olur tiryāk-i ekber hasteye mevt
Ecel **destinden** irdi cün bu tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 59*). [*destinden, -i, -n, -den]*
19. Şafādan dōst **destine** urup dest
İletdi hayme-i hāsa hem anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 108*). [*destine, -ine]*
20. Tehi **desti** durur bir māl-dāruñ
Nice gül kim bitürür luţf ile hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 174*). [*desti, -i]*

dest: Bozkır, ova, sahra, çöl.

1. Miyân bendi velî ney gibi muhkem
O **deşti** geşt idüp kıdd-i hamîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 45*). [*deşti, -i*]
2. Aradı gendünün dîvânesini
Gezerken **deşti** çün bād-ı seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 127*). [*deşti, -i*]
3. Sefer itdi kıoyup kıavm u kıabile
O **deştün** geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 125*). [*deştün, -ün*]
4. Gezerdi âh ile **deşt** ü beyâbân
Sîlâh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [*deşt,]*
5. Akup yaşı gözinden pâya düşdi
Yürürken **deşt** içinde râh u bî-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [*deşt,]*
6. Od olup başa ağdı sîne düdi
Cigerden na'ra urup **deşte** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 3*). [*deşte, -e*]

dest çek: El çekmek, yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek.

1. Bu ğam-perver haberden bî-fer oldı
Didi ger mâni' olmakdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 173*). [*dest çek, -em*]

dest tut-: Elinden tutmak, yardım etmek, yol göstermek.

1. Demidür tutasın ey döst destüm
Beni itdi delü sevdâ-yı dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 66*). [*dest tut-, -a, -sın*]

dest ü pādan düş: Elden ayaktan düşmek, güçsüz olmak.

1. Düşerdi dest ü pādan zār u haste
Eger nuşret bulursa cânib-i yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 130*). [*dest ü pādan düş, -er, -di*]

dest ü pāy: El ve ayak.

1. Gözüñ âyîne-i çeşm-i humârı
Halâş olup tuzakdan dest ü pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 57*). [*dest ü pāy, -uñ*]

dest ur: El vurmak, dokunmak.

1. Ayağa şaldı kime urdısā dest
Süleymān gibi yilden bindüğü at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 166*). [*dest ur, -dı, -sa*]
2. Meve ne kudretim var kim uram dest
Güle karşı revān ol bülbül-āvāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [*dest ur, -am*]
3. Uram ser-halkasına zulfünün dest
Lebünden nüş idem cām-ı şabūhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 68*). [*dest ur, -am*]
4. Şafādan döst destine urup dest
İletdi hayme-i hāsa hem anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 108*). [*dest ur, -up*]

5. Hikāyet kıldı Mecnûn'un du'âsın
Didi çün urdı Mecnûn halkaya dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 45*). [*dest ur, -dı*]
6. 'Abeg isrâf destin urma pende
'Îlâc olmaz devâsuz derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 33*). [*dest ur-, -ma*]

dest uzat: *El uzatmak, dokunmak.*

1. Bu yazıdır degüldür 'aşk-bâzî
Uzatmadın ecel cellâdı desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 61*). [*dest uzat, -madın*]

dest yu: *El yıkamak; ümidini kesmek, vazgeçmek, ilgisini kesmek.*

1. Gerek şüridelikden yuyasın dest
Etege çek ayagun taş gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 138*). [*dest yu, -ya, -sın*]

destân: *Bülbül.*

1. Nevâ vü berk ile şürîde **destân**
Civân itdi cihânı sebz-i nev-ñiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [*destân,]*

dest-ber-dest: *El el üstünde durmak, birlik olmak.*

1. Uşûla darb ururdu **dest-ber-dest**
Nevâ iylerdi 'uşşâk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 27*). [*dest-ber-dest,]*
2. Olup pençe-be-pençe **dest-ber-dest**
Bu mest arşlanların şavt-ı şedidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 96*). [*dest-ber-dest,]*
3. Riyâz-ı cennet-i me'vâ yiridür
Didi bumı vü qodı **dest-ber-dest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 155*). [*dest-ber-dest,]*

dest-ber-dest: *Çölden çöle, çöl içinde.*

1. Arayu gitdi ol merd-i Hudâ'yı
Segirdüp bād-pâyı **deşt-ber-deşt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 15*). [*deşt-ber-deşt,]*
2. Gerekmiz baña dil-bersüz hayâtı
Düşüp şahrâ-be-şahrâ **deşt-ber-deşt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 65*). [*deşt-ber-deşt,]*

dest-ber-ser: *Elî başında.*

1. Vişâl-i dōst olmayup müyesser
Giderdi ser-be-sine **dest-ber-ser** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 6*). [*dest-ber-ser,]*
2. Oturdu ser-be-dest ü **dest-ber-ser**
Dil ü cāna bu būdan rāhat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 12*). [*dest-ber-ser,]*

dest-būs: *El öpme.*

1. İderdi ol ‘adūya **dest-būsi**
Eger öldürse Leylî haylîn aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 126*). [*dest-būsi, -i*]

deşte düş: Çöle düşmek.

1. Çalındı kūs ‘uşşāk u hicāza
Yürür Mecnûn da hayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 11*). [*deşte düş, -miş*]

deşte düş: Eline düşmek, elde etmek.

1. Düşē bî-gāne destine mekânı
Ele alup ‘aşā-yı nā-tüvāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 28*). [*deşte düş, -e*]

dest-gîr: Düşenin elinden tutan, yardımcı olan.

1. Ki şol üftāde ā‘mā düşdi yire
Nola ger **dest-gîr** olsam đarîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 30*). [*dest-gîr,]*
2. Dökerdi dōst ғанın bulsa ғanda
Kemān şunsa eger bir **dest-gîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 121*). [*dest-gîri, -i*]
3. Cihānda ғalmadı bir **dest-gîri**
Yüzini bir zemān sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 42*). [*dest-gîri,]*

deştî: Gövdesi geniş, boğazı dar, kulplu, emzikli veya emziksiz, topraktan yapılp fırında pişirilmiş su kabı.

1. Beni hışmuñ odı da virse bāda
Felek ger toprağumdan düze **deşti** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 31*). [*deşti,]*

deştî: Çöle ait.

1. Yaraşur mı ғarāba serv-i hōş-nāz
N’ider gül-geşti ol āvāre **deştî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 103*). [*deştî,]*

dest-i ‘ālem: Alemin eli.

1. Giyer kürki zemāna göre ‘ākîl
Çü gördük dest-i ‘ālemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 229*). [*dest-i ‘ālem, -den*]

dest-i dil: Gönül eli.

1. Virürem gevher-i nā-süft çün dürr
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 90*). [*dest-i dil, -ün*]

dest-i hadem: Hizmetçilerin eli.

1. Yidiler t̄az̄iler dest-i ḥademde
Çeküp d̄in̄ārī esterler diremde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [*dest-i ḥadem, -de*]
2. Yidiler t̄az̄iler dest-i ḥademde
Çeküp d̄in̄ārī esterler diremde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [*dest-i ḥadem, -de*]

dest-i ḥār: *Dikenin eli.*

1. El urdı merd-i bigāne o k̄ana
Gülün dāmeni dest-i ḥāra düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 41*). [*dest-i ḥār, -a*]

dest-i ḥār: *Dikenin eli. II Rakibin eli.*

1. Hemān gavḡā çeker şūrīde bülbul
Gül-i vaşluñ çü dest-i ḥāra düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 47*). [*dest-i ḥār, -a*]

dest-i hırs: *Hırs eli.*

1. Ki dād idüp kazandı yaḥşī adı
Ki dest-i hırşı senden ol da kesdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [*dest-i hırş, -ı*]

dest-i yār: *Sevgilinin eli.*

1. Meger niş urdı kaçıcı dest-i yāre
Bu kan andan akar bī-zaḥm u yara (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 59*). [*dest-i yār, -e*]

destine dest ur: *Elinin üstüne elini koymak, el ele tutuşmak.*

1. Şaḳın bir gün añarsın şonra anı
Urup el-kışşa Mecnûn destine dest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 81*). [*destine dest ur, -up*]

destine yapuş-: *Elini sıkıca tutmak.*

1. Yapuşdı d̄ostunuñ destine ol dem
Yine tecdid olundu ‘ahd-i muḥkem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 33*). [*destine yapuş-, -dı*]

destiñde fırşat ol-: *Eline fırsat geçmek.*

1. Şu dem kim olmaya destiñde fırşat
Ne işi başuna ḥāk-i nedāmet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 35*). [*destiñde fırşat ol-, -ma, -ya*]

destūr: *İzin, müsaade.*

1. Diler bir dem yüzüñ görmege **destūr**
İrişdi Leylī’ye çün bu beşāret (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 80*). [*destūr,]*

destür vir: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Dirin baña virürseñ söze destür
Eger ruḥṣat virürseñ söze ḥaber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 42*). [*destür vir, -ür, -señ*]

devā: *İlaç, derman, şifa, çare.*

1. ‘Abeṣ isrâf destin urma pende
‘İlâc olmaz **devāsuz** derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 34*). [*devāsuz, -suz*]
2. Kim isteye **devā** dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*devā,*]
3. Kim isteye **devā** dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*devā,*]
4. Ulular maşlaḥat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler derde **devāyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*devāyı, -y, -ı*]
5. Ulular maşlaḥat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler derde **devāyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*devāyı, -y, -ı*]
6. Ṭapuñ mühr-i sa‘adet ḥâtemidür
İrişdür derd-mend oldum **devāya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 47*). [*devāya, -y, -a*]
7. ‘İlâc itdi şifâ virdi **devāsı**
Kaçan perhîzi bîmâruñ bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 46*). [*devāsı, -sı*]
8. Devā kıl luṭf ile bu derd-i dāğa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34*). [*devā,*]
9. Devā bulurlar idi ol iki merd
Sikender çeşme-i ḥayvânı n’itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [*devā,*]

devāsuz rence düş: *Devasız derde düşmek. II Aşık olmak.*

1. Velî kânûnı bildi oldı epsem
Anı bildi devāsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 41*). [*devāsuz rence düş, -miş*]

devât: *Divit; kalemleri koyacak bir kutu yanında kapaklı hokkasıyla, beldeki kuşağa çaprazlamasına sokularak taşınan ufak bir yazı takımı.*

1. Ṭolı âb-ı zeheb itdü **devâtın**
Hem almış sâzını Zühre kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 24*). [*devâtın, -ın*]
2. Şokdı dü-ḥayretten kalem barmağın ağzına **devât**
Yâra ‘arz-ı ḥâl içün itdüm çü taḥrîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 9*). [*devât,*]

devā-yı ümîd: *Ümit ilacı.*

1. Meded yitürmez ise cânuma **devā-yı ümîd**
Başumda gerçi yuva yapıdı laḳlaḳ-ı firḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 6*). [*devā-yı ümîd,*]

deve: *Deve.*

1. Kaṭār ile **deve** çulları dibā
Çekildi tāzī vü buḥtī ṭonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 80*). [*deve,]*

devḥa-i zibā: Güzel ağaç.

1. Gözi ol devḥa-i zibāya düşdi
Gözi ṭuş oldu şāḥ üstinde zāga (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 24*). [*devḥa-i zibā, -ya]*

devlet: Devlet, makam.

1. Açılmaz çün elünden genç bābı
Bu mıdur sürdigiñ **devlet** semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 15*). [*devlet,]*

devlet: Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

1. Dağıtma ‘aqluñı āşüfte olma
Uyan **devlet** demidür ḥufte olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 30*). [*devlet,]*
2. Düzüp **devlet** cebinde kor muḥakḳak
Eger şabr idesin şabr ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 74*). [*devlet,]*
3. Gelür **devlet** başuña endek endek
Dirül-di kaṭreden deryâ-yı enbūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 76*). [*devlet,]*
4. Gider elden ya başuñ ya külāhuñ
Süvār ol raḥş-ı rāya **devlet** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 97*). [*devlet,]*
5. Biter **devlete** göre büstān da
Kime devlet ḥümāsı sāye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 70*). [*devlete, -e]*
6. El urdı **devletüñ** pîrāyesine
Girüp ḥammāma çıkdı giydi cāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 158*). [*devletüñ, -üñ]*
7. Neñ öldi kim giyersin bu siyāhı
Didi anuñ içün kim döndi **devlet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 25*). [*devlet,]*
8. Yalıñ od düşdi **devlet** ḥırmenine
Kaṣādān nāzil oldu bir zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 30*). [*devlet,]*

devlet ḥümāsı: Devlet kuşu.

1. Biter devlete göre büstān da
Kime **devlet ḥümāsı** sāye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 71*). [*devlet ḥümāsı,]*
2. Uyup hem Nevfel’e gitdi iline
Varup **devlet ḥümāsı** sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 157*). [*devlet ḥümāsı,]*

devlet kapūsı: Şans kapısı.

1. Saña devlet kapūsın açā māl
Bu sözi kim didi ol merd-i ḡaddār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 208*). [*devlet kapūsı, -n]*

devlet külāhı: Ululuk külāhı, hükümdarlık makamını temsil eden külāh. Külāh, askerler ve her tabakadan halk tarafından

asırlar boyunca giyilmiş ve asırlar boyunca kültürümüzde muhtelif meslek gruplarının ve toplulukların sembolik bir aracı olarak kullanılmıştır. Örneğin; Mevlevî külâhı vs.

1. Ki olsa efserün **devlet külâhı**
Hevâya uyma ey murğ-ı hevâyi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 116). [devlet külâhı,]

devlet olmayınca başda rastuğ tırmaz kaşda: İnsan şanssız olursa hiçbir yaptığı iş başarıya ulaşmaz anlamında atasözü.

1. Hemîşe âdeti lût-ı let ola
Meşeldür devlet olmayınca başda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 68). [devlet olmayınca başda rastuğ tırmaz kaşda,]

devletlü: Kutlu, talihli, bahtı iyi.

1. Bulam her cür'ada biñ biñ fütûhı
İlâhî baña bu **devletlü** rûzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 71). [devletlü,]
2. ,Selim-i 'Âmirî'dür hâl-i Mecnûn
Helâl etmeklü **devletlü** er idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 5). [devletlü,]

devr: Dönme, dönüş.

1. Felek **devrinde** bakup kıldı nâle
Tırup haykırdı ol resme şegab-nâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 24). [devrinde, -i, -n, -de]

devr: Devir, zaman, çağ.

1. Felek kim cünbişi **devri** aradı
Sücûdî dâ'im itmekdür murâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 33). [devri, -i]
2. Saña ger lâmelif olursa pergâr
Olasın **devr** sırrından haber-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 24). [devr,]
3. Nice mazlûm vardur **devr** içinde
Yirinden mâhinüñ tâ peyker-i mâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 32). [devr,]
4. Yıyesin tâzî gibi tâziyâne
Saña kim döne döne cevri ider **devr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 71). [devr,]

devr it: Dönmek.

1. Nice ma'sûk u 'âşık var cihânda
Cihânda çarh-ı gaddâr ideli devr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 77). [devr it, -eli]

devrân: Dünya.

1. Urur **devrân** kafaña silleler hûş
Çor iseñ pây-e i kadrüne pâyüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 100). [devrân,]

devrân: Devir, zaman, çağ.

1. Ki ey cān-ı mürüvvet kân-ı ihsân
Benem **devrân** elinden dil-şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 77*). [*devrân,]*
2. Dilüñi şevka kûtâh iylemezsın
Dön ey **devrân** baña cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 41*). [*devrân,]*
3. Yakañ tâ kırtula **devrân** elinden
Hevâ-yı ‘aşk ile olan revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 94*). [*devrân,]*

devr-i felek: Zaman, kader, talih.

1. Dem ola üstüme sāye şala hümâ-yı ümîd
Eger esâsını ‘ömrüñ yıkarsa **devr-i felek** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 9*). [*devr-i felek,]*

devr-i ğaddâr: Zalim, döneğ dünyâ.

1. Dönersin dösttan çün **devr-i ğaddâr**
Biz olduğ saña nuşretde tufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 134*). [*devr-i ğaddâr,]*

devr-i ‘ömr-i rûzigâr: Ömrümün vakti.

1. Bu sevdâ tâc ola başumda her-gâh
Geçince devr-i ‘ömr-i rûzigârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 101*). [*devr-i ‘ömr-i rûzigâr, -um]*

devr-i rûzgârî: Zamane, devir, zaman.

1. Kâfâ döndürdüğidir halka her dem
‘Aceb yıldür bu **devr-i rûzgârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 159*). [*devr-i rûzgârî,]*

devr-i zemâne: Kader, talih.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola **devr-i zemâne**
Her yirde görür cân gözi didârını yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 8*). [*devr-i zemâne,]*

devr-i zuhal: Eskilerin inancına göre âlemin bir devir müddeti vardı ve bu müddetin her biri 49. 000 sene sürüyordu. 49. bin yıllık müddet yedi devre ayrılıyordu. Bu yedi devrenin her bir devir müddeti Seba-ı seyyare denilen gökteki en önemli yıldızlar olan Satürn, Jüpiter, Mars, Güneş, Venüs, Merkür ve Ay (o devirlerdeki isimleriyle Zuhal, Müşteri, Mirrih, Şems, Zühre, Utarid ve Kamer) tarafından idare ediliyordu. Bir devre 49. 000 yıl sürüyor, bu süre yedli yıldızın devirlerine bölünüyor, her yıldızın devri 7.000 sene devam ediyordu. “ Her yıldız için süren 7. 000 yıllık her bir devrenin ilk bin yılını yedi seyyareden biri müstakil olarak idare ediyor, diğer altı bin seneyi ise diğer seyyarelerle birlikte müşterek idare ediyordu. Eskilerin inancına göre birinci devrin ilk bin yılı Zühhal ile başlamıştı ve bu yüzden ilk devre Devr-i Zühhal denmiş, Hz Âdem bu devre de dünyaya geldiği için bu devre Devr-i Âdem de denilmiştir.

1. Ne deñlü ola anda revnağ u nûr
Kö harf-i ‘a’ nı kim devr-i Zuhaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 91*). [*devr-i zuhal, -dür]*

devşür: *Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.*

1. Dil-i Ferhād'tan almaz hayālin
Bu virāndan tapuñ **devşürdi** rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 141*). [*devşürdi, -di*]

deyr: *Manastır. II Dünya.*

1. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu **deyr**
Yüzünde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [*deyr,]*

deyyār: *İnsanlar, kimseler.*

1. Dilinde guşşa vü endüh-ı enbüh
Çodı **deyyārı** terk itdi diyārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 15*). [*deyyārı, -i*]

di: *Demek, adlandırmak.*

1. Ümmî **didiler** tapuna ammā
‘Ālemde olur mı senden a‘lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 43*). [*didiler, -di, -ler*]
2. Kaşı nūnı dilinde oldı meknūn
Anuñ-çün **didiler** Mecnūn'a mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 168*). [*didiler, -diler*]
3. ‘Adūlar ‘ākile mecnūn **dimişler**
Velî hāşā ‘aceb herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 161*). [*dimişler, -miş, -ler*]
4. Gice konuğıdur geh geh katumda
Meşel iden konuğ hakkında hōş **dir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*dir, -r*]
5. Yaraşur ger saña **dirlerse** insān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 70*). [*dirlerse, -r, -ler, -se*]
6. Gül-i şādî bi türür belki yarın
Peder öldi garîbem **dime** zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 239*). [*dime, -me*]

di: *Demek, söylemek.*

1. Yüz urup **diseñ** aña kim yile virdüğün gönül
Hüy idindi yilmegi büyuñla her gāh her şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [*diseñ, -se, -ñ*]
2. Şarāb-ı mihr ü vefā görünür serāb-ı cefā
Felek **didükleri** bir beyzā-yı müdevverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 7*). [*didükleri, -dük, -ler, -i*]
3. Ki çoğar anuñ içinden nice gurāb-ı cefā
Cihān **didükleri** bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [*didükleri, -dük, -ler, -i*]
4. Zemîne tūr **didüñ** tūrdı muqarrer
Semāya dön **didüñ** döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 29*). [*didüñ, -dü, -ñ*]
5. Zemîne tūr **didüñ** tūrdı muqarrer
Semāya dön **didüñ** döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 30*). [*didüñ, -dü, -ñ*]
6. Zemîne dön **diseñ** ey şāh-ı kâhār
Döne dönmeye emründen felek-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 31*). [*diseñ, -se, -ñ*]
7. Dimüş vā‘iz da hāzır halka ol dem
‘Aceb var mı içünüzde bir Ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [*dimüş, -müş*]
8. Şu kim bu fitneye olmadı meftūn
Didi gıybet dilinden Kaş’a Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 44*). [*didi, -di*]

9. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş **didiler** hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [*didiler, -di, -ler*]
10. Fünûn-i derd-i ‘aşkıñ nükte-dânı
Dimiş kim ‘aşk u meşk olmaz nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 2*). [*dimiş, -miş*]
11. Didi bilmem daği ben Tañrı tanığ
Nedür ma‘şûka n’olur ‘aşk u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*didî, -di*]
12. Baña hiç ‘aşk ile töhmet **dinür** mi
Daği ben bilmezem ‘aşkı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*dinür, -n, -ür*]
13. Görüp anı ırakdan bildi Leylî
Anasına **didî** çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 28*). [*didî, -di*]
14. Revân yirden turup ol serv-reftâr
Didî üftâdesine düşme ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 32*). [*didî, -di*]
15. İşidüp Leylî âvâzın o zâruñ
Didî dervîşsin saña Hâk vire yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52*). [*didî, -di*]
16. Di ne gülzâre varam ya ne bâğa
‘îlâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [*di,]*
17. Didi râvî-yi kışşa hâtif-i güy
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 1*). [*didî, -di*]
18. Didi bir şahş-ı rindâne-revende
Fülân yirde şataşdum ol levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 13*). [*didî, -di*]
19. Didi ne kimsesin kıandan gelürsin
Bilişlikden gibi defî bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 49*). [*didî, -di*]
20. Didi pîr atañam ben haste vü zâr
Senüñ gavğân ile rüsây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [*didî, -di*]
21. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî’dür andan gayrı kim vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53*). [*didî, -di*]
22. Didi tutup elin tur ey hevâ-dâr
Seni Leylî taleb iyler aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 59*). [*didî, -di*]
23. Didi ey pîr-i zinde Hızır-girdâr
Sözinde âb-ı hayvân çeşmesi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 63*). [*didî, -di*]
24. Nasîhat iylediler aña muhkem
Dimişlerdür yevminden ya bir oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 74*). [*dimişlerdür, -miş, -ler, -dür*]
25. Meger ol pîr-i hûş-rây u hîred-mend
Didî pîrâne itdi oğlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 2*). [*didî, -di*]
26. Elüm tuta **didüm** tutduñ ayağum
Düşürdüñ eyle kalmadı tayağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 7*). [*didüm, -dü, -m*]
27. Didi ey hurde-dân u hûş şemâ’il
Cemâlüñ kible-i kavm u kabâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 3*). [*didî, -di*]
28. Didi Mecnûn kayurma gam degüldür
Ki bu râhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 57*). [*didî, -di*]
29. Baña **dırsin** ki kara yazu öğren
Başuma kara yazu olmışam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 13*). [*dırsin, -r, -sin*]
30. Tavâf-ı küy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından **diyüp** lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 10*). [*diyüp, -(y)üp*]
31. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*didî, -di*]
32. Çü aldı bu cevâbı pîr-i mañzûn
Didî ‘âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*didî, -di*]
33. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*didî, -di*]
34. Çü aldı bu cevâbı pîr-i mañzûn
Didî ‘âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*didî, -di*]

35. Didi ey şîr-pençe ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 123*). [didi, -di]
36. Yûri var iyle bu fikri ferâmûş
Bunı böyle **didî** vü oldı hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 156*). [didi, -di]
37. İdüp evvel ziyâfet emri vâfir
Didiler soñra yâ sâdât-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [didiler, -di, -ler]
38. İdüp evvel ziyâfet emri vâfir
Didiler soñra yâ sâdât-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [didiler, -di, -ler]
39. Bu yârân cümle A‘râbun levendi
Ğalať **didüm** muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [didüm, -dü, -m]
40. Bu yârân cümle â‘râbun levendi
Ğalať **didüm** muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [didüm, -dü, -m]
41. El urdı hâlkaya şan zülfi dil-dâr
Didi yâ Rab bu bende hâka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61*). [didi, -di]
42. Bu ğamdan özge aĥvâli gerekmez
Siyehdür **didiler** Leylî cemâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 71*). [didiler, -di, -ler]
43. Hikâyet kıldı Mecnûn’un du‘âsin
Didi çün urdı Mecnûn hâlkaya dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 45*). [didi, -di]
44. Emîn olsun belâdan **diyen** âmîn
Kulať tutup bu kavle pîr-i maĥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 36*). [diyen, -yen]
45. Didi ey kayd-ı ‘aşka şayd u naĥcîr
Perîşân yil gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 70*). [didi, -di]
46. İletdi hâne-kâh-ı şeyĥe ser-mest
Didi cân-ı peder yüz sür bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 83*). [didi, -di]
47. Didi ey verd-i virde tâze gülşen
Du‘âlar ğallesinüñ ĥırmenisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 90*). [didi, -di]
48. Döne döne hikâyet itdi anı
Didi yüz şuyı ile andan el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 115*). [didi, -di]
49. Atasına **didiler** ittifâķî
Fülân ğâr içre bir zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 16*). [didiler, -di, -ler]
50. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña **dirler** ki geť ‘aşk u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [dirler, -r, -ler]
51. Şeker ĥaťtî gider mi ĥiĥ megesden
Baña **dirler** ki ğamdan gönîlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95*). [dirler, -r, -ler]
52. Didi ol ĥastenüñ budur cevâbı
O Mecnûn’ı buluñ itmeñ dirîĝi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 36*). [didi, -di]
53. İrişdi vâlid-i Mecnûn’a maĥzûn
Didi ir irmedin Kays’a şubaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 43*). [didi, -di]
54. Dirîĝa ol civân ĥanı **didî** pîr
Ķayurđı Kays’ı her ĥavm ü ĥabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [didi, -di]
55. Didi ol ĥavme görđüĝi ĥaberdan
Ki görđüm Kays’ı ĥâlî teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 112*). [didi, -di]
56. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydâ
Didiler ya ecel uğrâdı yâ şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 59*). [didiler, -di, -ler]
57. Güĥ olur toť aĝırlamak **didiler**
Ķamı ĥelvâ idinmiş miĥneti zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 88*). [didiler, -di, -ler]
58. Düşüp ayaĝına yüz sürdi Mecnûn
Didi ĥatuñda pür-cürm ü ĝünâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 5*). [didi, -di]
59. Didi ey nâre düşmiş nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 1*). [didi, -di]
60. Tütup tûrmaz imiş rastuĝı ĥaşda
Didi söz bitüren bostân-ı cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 69*). [didi, -di]
61. Şaķınduť ĝöze ĥöp düşer **dimişler**
Cihâna gelmedi baĥtuñ gibi saĥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 12*). [dimişler, -miş, -ler]

62. Didi ey gevher-i dürc-i siyâdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 1*). [didi, -di]
63. Gören anı şanur kim hânde iyler
Baña **dirler** niçün yok sende hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [dirler, -r, -ler]
64. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün hâste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 33*). [didi, -di]
65. Ölürsen kimseye hâlin **dimezdi**
Yatup vîrandâ ol keklik çü baykûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 84*). [dimezdi, -mez, -di]
66. Cigerler yakıcı eş'âr-ı Mecnûn
Didi ey perdede perverde yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 141*). [didi, -di]
67. Varup Leylî anasına **didî** tiz
Ki tâ şefkât ide cân pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 168*). [didi, -di]
68. Bu gam-perver haberden bî-fer oldı
Didi ger mâni' olmağdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 173*). [didi, -di]
69. İde sünbüller ile riş-hândi
Ğalağ **didüm** degüldi bu murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 89*). [didüm, -dü, -m]
70. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem ol ravzaya **dinse** hağ ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [dinse, -n, -se]
71. Selâmın aldılar İbnü's-Selâm'ı
Didiler yok kabûle bizde takşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 59*). [didiler, -di, -ler]
72. Diyüp lebbeyk hâci gibi Hâc'da
O vecd ile ser-âgâz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 20*). [diyüp, -y, -üp]
73. Mürüvvet mevci dilde iyledi cüş
Didi bu bî-penâha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 45*). [didi, -di]
74. Bu va'de iyledi şükrâne secde
Didi bu söz şeker ezdi şamağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 83*). [didi, -di]
75. Bulınmayınca bu mañlûb-ı nâ-yâb
Didi Mecnûn'a hem ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 137*). [didi, -di]
76. Didiler her ne ise vaşf-ı hâlin
Ki bir duğter bunı dîvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 22*). [didiler, -di, -ler]
77. İder tekbîr-i fethi dilde tekrâr
Didi bir yâr aña kim niçün ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [didi, -di]
78. Kılursın sen 'adû hayline meyli
Didi çün 'aşîka haşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 137*). [didi, -di]
79. Arada pârelendi şulh câmı
Didiler kavm-i Leylî bu hitâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 33*). [didiler, -di, -ler]
80. Kılınç iyler kılıca oğa **dir** oğ
Anuñ kim oldı bağır pür-cerâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 144*). [dir, -r]
81. İder 'âkıl şalâh-ı dil-nüvâzı
Didi sizden murâdum vuşlat idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 21*). [didi, -di]
82. Urup dil nîzesin hiddetler itdi
Didi ahsente zî-ümmid-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 5*). [didi, -di]
83. Söze dür düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [didi, -di]
84. Nice bir ağladursız çoñ avınsun
Didi Leylî atası zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [didi, -di]
85. Hemân ihmâle yüz tütüdi o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [didi, -di]
86. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel idüp anca mürâ 'ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 199*). [didi, -di]
87. Saña devlet kapûsın açma mâli
Bu sözi kim **didî** ol merd-i ğaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [didi, -di]
88. Naşîb olmayıcağ iş başup olmaz
Didiler Nevfel'ün bir nice yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 135*). [didiler, -di, -ler]

89. Tazarru‘ bāşın açup **dirler** idi
Ne hāşıl kanumuzdan saña ey şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 62*). [*dirler, -r, -ler*]
90. Didi bunuñ vişâli baña lâyıķ
Eger Mecnûn’a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 6*). [*didî, -di*]
91. Eşe şanduk başa gelür **didiler**
Ey ‘âkil i‘tibâr it bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 22*). [*didiler, -di, -ler*]
92. Şakınduk göze çöp düşer **dimişler**
Şular kim meyve-i hikmet yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 20*). [*dimişler, -miş, -ler*]
93. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedid olan remide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 3*). [*didî, -di*]
94. Süvârî gördi şayyâd oldı maḥzûn
Didi Mecnûn konuk geldüm kapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 21*). [*didî, -di*]
95. Tıururdi diñleyüp ağzında barınaķ
Didi ger faķr u fâķum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51*). [*didî, -di*]
96. Amân virdi ķodı elden şikârı
Didi rây ile ķurtarduñ bu cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37*). [*didî, -di*]
97. Dir idi aña rıfķ u rıķķat ile
Ki ey bencileyin âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [*dir, -r*]
98. Qararmış göñlinüñ hem-ḥālî gördi
Didi ḥālün ferâğ u menzilün bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 35*). [*didî, -di*]
99. Ḥarâb olmağa yüz tıtdı ḥalelden
Diridüñ saña ğam irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [*diridüñ, -r, -, -, -ñ*]
100. Qarıya yalvarup ḥālını şordı
Didi bir tıul qarıyam ben fâķire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [*didî, -di*]
101. Anı kısmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi’l-ḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 31*). [*didî, -di*]
102. Yire sürüp yüzün ağladı Mecnûn
Didi yâre ki ey Bağdâd-ı ıḥsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 61*). [*didî, -di*]
103. Ḥaķ ecrün vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı atıldı nitekim tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 111*). [*didî, -di*]
104. Nişâr itdi bu lülü-yı ḥoş-âbı
Didi ol ğün ki Nevfel buldı fırşat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 3*). [*didî, -di*]
105. Çü vaşlı müşkil oldı yâr-ı cānuñ
Anasına **didî** bir kimse Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 175*). [*didî, -di*]
106. Didi âh ıleyüp ey miskîn âne
Size âhum irişmez irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 184*). [*didî, -di*]
107. İşidenler **didiler** bârek-Allah
Atası Leylî’nüñ dermânde qaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 116*). [*didiler, -di, -ler*]
108. Şu deñlü kim eger **dinse** inanma
O zer kim biri biñ sime geķerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 82*). [*dinse, -n, -se, -*]
109. Anuñ-çün gözleri bımâra döndi
Dir idi çekse ger meşşâta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 151*). [*dir, -r*]
110. Ne yârı var ki **diye** kışşasını
Qapu bağlu ayakda âhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [*diye, -ye*]
111. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya bu ‘amelden ıyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 25*). [*didî, -di*]
112. Elinden ihtiyârı ğitmiş idi
Didi hicrün baña çün derd ü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 45*). [*didî, -di*]
113. Dilinden aķıdup şaṭṭ-ı hikâyet
Didi ol mâh-ı nevden ayru Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 3*). [*didî, -di*]
114. Düşüp ayağına ‘özrin dilendi
Didi saña laṭife ıyledüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 91*). [*didî, -di*]

115. Dimişdür nâkıṣātu'l-‘aql ve'd-dîn
‘Ömer kim zenlere şeytân dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 64*). [*dimişdür, -miş, -dür*]
116. Dimişdür nâkıṣātu'l-‘aql ve'd-dîn
‘Ömer kim zenlere şeytân **dimişdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 65*). [*dimişdür, -miş, -dür*]
117. Saña ol düşmen ola mı **dir** idüñ
‘Adı oldu saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*dir, -r*]
118. Didi bu kıṣṣayı inṣâ iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 1*). [*didî, -dî*]
119. Olubdur burc-ı ḥabsum pâsbânı
Eger ḥâlüm **disem** bir râz-dâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 67*). [*disem, -se, -m*]
120. Didi açup zebân-ı âteş-engîz
Ki siz de ğam gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 78*). [*didî, -dî*]
121. Añup anı **didiler** cümle maḥzûn
Ki ol üftâde vü mehcûr u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 22*). [*didiler, -dî, -ler*]
122. Meġer Leylâ’nuñ itdi aḳ gûlin yâd
Didi eyvah dirîġâ kim ġarîbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 7*). [*didî, -dî*]
123. İrişdi cilve-ġâh-ı yâre derḥâl
Didi Leylî görüp anda bu ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [*didî, -dî*]
124. Didi ol düşmenine ey birâder
Dilerseñ iresin her yırde ḥayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 90*). [*didî, -dî*]
125. Meger kim zehr-i kâhruñdan kaçarlar
Diyüp bunı şu resme itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 47*). [*diyüp, -y, -üp*]
126. Didi gördüm fülân vâdide anı
Adı vâdidür ammâ ġûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 36*). [*didî, -dî*]
127. Didi el-mü’minüne lâ-yemû tûne
Cihânda her ġamun pâyânı vardır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 136*). [*didî, -dî*]
128. Didi atasına Mecnûn-ı ḥaste
Senüñ pendüñ ki baña cân-fezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 16*). [*didî, -dî*]
129. Gömüldi tût ki bu ‘aşık giriftâr
Baña **dirsın** iriş vâkt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 53*). [*dirsın, -r, -sın*]
130. Ecel ben ḥasteyem baña muḥaldur
Baña **dirsın** ölürem topraġum saç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 55*). [*dirsın, -r, -sın*]
131. Eger topraḳ gerekse gel tenüm aç
Baña **dirsın** du‘âdan an revânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 57*). [*dirsın, -r, -sın*]
132. Benüm yâduma gelmez kendü cânım
Baña **dirsın** soñumda ocaġum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 59*). [*dirsın, -r, -sın*]
133. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy baġrum pâresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 4*). [*didî, -dî*]
134. Dir idi hem döġüp seng ile sîne
Ki ey şefkatlu ata kande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [*dir, -r*]
135. Didi şâhib-rivâyet kıṣṣa-perdâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 1*). [*didî, -dî*]
136. Tırâş itdi refîkı kendü kaldı
Didi anı gören kim bu ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [*didî, -dî*]
137. Tırâş olup ol şûret bu kıla bir
Didi bu ‘aşık işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 15*). [*didî, -dî*]
138. Niçün ol gitdi sen ḳalduñ nişânı
Didi ġayret degül mi andan ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [*didî, -dî*]
139. Serine maġz-ı ‘aşkuñ pöst olmaḳ
Didi bunı vü geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 25*). [*didî, -dî*]
140. Vücüdında bulunmaz ġayr-ı yârı
Didiler kıll bu sırıra hem beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19*). [*didiler, -dî, -ler*]
141. Birine ḳullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh âhüyı gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33*). [*didî, -dî*]

142. Varup dergāh-ı şāha **didi** ey şāh
Bu şaḥş ādem degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 36*). [*didi, -di*]
143. İletdi kalb-i segden şadr-ı şāha
Civāna i‘tizār idüp **didi** şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 51*). [*didi, -di*]
144. Seni segden ne hoş kırtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu hāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53*). [*didi, -di*]
145. Katında besledürdi bir nice seg
Kime hışm itse cellāda **dir** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 3*). [*dir, -r*]
146. Niyāz yüz urup götürüp el
Didi ey Zühre-i rüşen şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 41*). [*didi, -di*]
147. Niyāz itdi aña Mecnûn-ı şeydā
Didi ey Müşterî ey ṭālî‘-î sa‘d (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 51*). [*didi, -di*]
148. Yüz urdı hâzretine çäre-sāzuñ
Didi ey Müşterî Zühre gulāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 63*). [*didi, -di*]
149. Egildi rāst servi düşdi pāya
Didi ey luṭfi şayd iden sibā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 39*). [*didi, -di*]
150. Dönüp **didi** getür ortaya neñ var
Ḥaber ehli ḥaber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46*). [*didi, -di*]
151. Didi ey yaram üzre tuz şaçan yār
Adum Leylî vü rüz-ı ṭālî‘üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 86*). [*didi, -di*]
152. İlet luṭf it o ‘aşḡ āvāresine
Didi bunı vü itdi ‘azm-ı hāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 155*). [*didi, -di*]
153. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pāy
Didi bende ne kâğıd var ne hāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [*didi, -di*]
154. Didüm anuñ katında evvel āhir
Ki ol ilden çıkup āvāre olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 124*). [*didüm, -dū, -m*]
155. Gün üzre giceden itmiş niḡabı
Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [*diridüm, -r, -idi, -m*]
156. Dirin baña virürseñ söze destür
Eger ruḥşat virürseñ söze ḥaber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 42*). [*dirin, -r, -in*]
157. Dimiş soñra cefā-yı bî-kıyāsı
Ki bu nāme ki pür-tāb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 16*). [*dimiş, -miş*]
158. Rivāyet kâsesinden kıldı iṭ‘ām
Didi bir gün velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 3*). [*didi, -di*]
159. Saña cevri itdi sürersin şafāyı
Didi kim baña yitmez mi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [*didi, -di*]
160. Dürüst oldı velî kalbi şikeste
Didiler ḥalka iylerken vefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 37*). [*didiler, -di, -ler*]
161. Söze bu resme dizdi dürr ü gevher
Didi ba‘zî ruvāt-ı ḥāl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 3*). [*didi, -di*]
162. Üninden añlamayup şordı nāmın
Didi kim ben Selīm-i ‘Amirî’yem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 23*). [*didi, -di*]
163. Çıkardı heybesinden virdi ḥil‘at
Didi āteş ṭabî‘atdur vücūdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 31*). [*didi, -di*]
164. Bu bir loḡma yimedi hep yidi vaḥş
Selīm aña **didi** kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [*didi, -di*]
165. Nedür saña gıdā āḡir şeb ü rüz
Didi olmaz gıdā olmasa ḥayvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 45*). [*didi, -di*]
166. Senüñ nedür gıdān ey ṭurfe insān
Didi kim her seḡer dil-ber hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47*). [*didi, -di*]
167. Anı da‘vet kılop gönderdi ḥācib
Didi ḥācib varup zāhid ḡatına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 15*). [*didi, -di*]

168. Ki budur günde bir kez cismüme küt
Didi hâcib gurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [didi, -di]
169. Esîr olmazdı cânûn bu giyâha
Didi zâhid ki ‘aqluñ bî-herberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 25*). [didi, -di]
170. Aña hem mâderinüñ şordı hâlin
Didi hâli nedür ol derd-mendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 33*). [didi, -di]
171. Şanasın nây içine düşdi âzer
Didi ey gevherümüñ pāk dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 81*). [didi, -di]
172. Od ocağ yok ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zâhiddür bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 9*). [didiler, -di, -ler]
173. Gözüñ aç ‘ibret al kâsr-ı İremden
İrem **dirken** İrem kaşrına Şeddâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 125*). [dirken, -r, -ken]
174. Kerem kıl sen dağî geç bu hevesden
Bunı böyle **diyüp** düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 97*). [diyüp, -y, -üp]
175. Kimüñ zikrin ider ola güher-rîz
Didi mihr ile mühr açup ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [didi, -di]
176. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Ğam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 48*). [didi, -di]
177. Hevâ-yı yâr ile pür-cüş geldi
Didi ne nev-behâr irdi bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [didi, -di]
178. Didi kim key hañadur bu cüdâyî
N’ola gelse kenâruna nigâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150*). [didi, -di]
179. Eger görseñ dağî artardı zevkuñ
Didi Mecnûn ana ey fitne-sâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 157*). [didi, -di]
180. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem ol Leylî **didügi** siyeh-rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 51*). [didügi, -düg, -i]
181. Dilerem ol şanemden iyle rûzî
Didi bunı vü tutdu râh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 73*). [didi, -di]
182. Didi söz cevherin nazm iden üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 1*). [didi, -di]
183. Tekarrub gösterüp kıldı ri‘âyet
Didi kândandur ey servi hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 39*). [didi, -di]
184. Niçün terk iyleyüp geldüñ mağâmuñ
Didi kim geldüğüm yir şehr-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 41*). [didi, -di]
185. Cevâbı böyle virdi ol sözine
Didi ey serv-i nâz u nâz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 65*). [didi, -di]
186. Virüp andı **didi** ol arzû-mend
Hudâ için ki yaratdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 102*). [didi, -di]
187. Selâm ortaya kodı hûş ta‘âmı
Didi kim tuzlu söze tatlı dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113*). [didi, -di]
188. Velî ten kuvvetinüñ aşlı nândur
Didi ‘aşk aşına ben şunıcağ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 117*). [didi, -di]
189. Eşer itmedi aña seng-i küdek
Didi şanma beni şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 147*). [didi, -di]
190. Küsül yorganuña göre **dimişdür**
Şovutma şöhetey ey yâr olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 172*). [dimişdür, -miş, -dür]
191. Melâmet âteşine sen de tap yak
Sözin miqdârına göre **dise** merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 169*). [dise, -se]
192. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O hûd cümle hünerde kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 26*). [didi, -di]
193. Niçün fehmi itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn beni ‘aşkuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 61*). [didi, -di]
194. Anuñ-çün **didi** mecnûndur Muhammed
Müselmânı sefih añlar münâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 24*). [didi, -di]

195. Didi Leylâ'ya istignâ yüzinden
Ferâğum var benüm ay ile günden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 46*). [didi, -di]
196. Anuñ gayrın nice fehm ide hüşum
Didi Leyli benem maṭlûbuñ ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [didi, -di]
197. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falânda
O yağmurdan içen divâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 2*). [dimiş, -miş]
198. Vezîr ü şâhda kalmış hemân hüş
Dimiş halkuñ şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 9*). [dimiş, -miş]
199. Dimiş biz de içelüm şudan ey şâh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [dimiş, -miş]
200. Didi Mecnûn'a ref' itdi hicâbı
Sözün kim gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 112*). [didi, -di]
201. Ol anı rıfķ ile iylerdi te'dib
Didi Zeyd'e ki germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 133*). [didi, -di]
202. Adın Zeyneb **dinürken** ziynet itdi
Nühüfte mür çeşminden dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 34*). [dinürken, -n, -ür, -ken]
203. Kuru gavğa çeker bî-çare 'andel
Meşel bustânınuñ ehli ne hûş **dir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 65*). [dir, -r]
204. Bu bendün bendesi 'âlemde şehdür
Eger çeşhden bulam **dirseñ** necâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 161*). [dirseñ, -r, -señ]
205. Yapış **dirsin** baña sen şâh-ı hâra
Bu seyle maḥlaş olmaz hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 148*). [dirsin, -r, -sin]
206. Deler bağrın ne servî **dir** ne şimşâd
Bu seyrün kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [dir, -r]
207. Didi bu kışşanuñ râvisi üstad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 1*). [didi, -di]
208. Revân irdi çü bād-ı lâ'ubālî
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 17*). [didi, -di]
209. Ki kendü de dirise kâr u bârı
Didi zinde hitâb ta'n-ı güne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 33*). [didi, -di]
210. O besdür baña kı cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili hâll (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 45*). [didi, -di]
211. Tırup çekdi hemân Zeyd'i kenâra
Didi ahsent zihî hûş-rây u hûş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55*). [didi, -di]
212. Didüm bu demde bu harf-i 'azîmi
Baḳup Mecnûn bu kavlı-ı üstüvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 52*). [didüm, -dü, -m]
213. Anuñ bir harfî ammâ key haṭâdur
Didün öldi falân kıdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 37*). [didün, -dü, -ñ]
214. Didün kim 'aşk her çifti kılar tek
Gözetdüm ben de ol ṭavr-ı kâdimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [didün, -dü, -ñ]
215. Hünerde manzarı ḥabt u haṭâdur
Dimiş ol kim dilinde vardur uzluḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 71*). [dimiş, -miş]
216. Hemân **dir** ehl-i Ḥaḳḳ'a bârek-Allah
Hüner ehli hüner-perver gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 64*). [dir, -r]
217. Diridi güş idenler âferîn bād
Senün de hûb ise ey dil hışâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 6*). [diridi, -r, -i, -di]
218. Görüp gaybı Hudâ'dur **diye** bî-'ayb
Hünerden şimdi 'âlem oldu hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 74*). [diye, -ye]
219. Şikâyet kıldı yandı şem'a şebden
Didi bu şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [didi, -di]
220. Didi aḥvâlî ol esbâbı şundi
Semâ' itdi çün ol peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 46*). [didi, -di]
221. Kaçup mecnûn **didi** 'âkil geçenler
Ḥaber itdi irişdi Leylî'ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 76*). [didi, -di]

222. Bedîhî **didi** bir şî'r âteş-engîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 160*). [*didi, -di*]
223. Didi bu kışsa böyle oldu âhîr
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [*didi, -di*]
224. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzi
Ki ey mâder dükendi rûz-ı 'ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 66*). [*didi, -di*]
225. O süsen 'uqdesinden gel haber al
Didi hem aña di benden bu pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [*didi, -di*]
226. Olur ol 'âkil iken adı mecnûn
Didi bunı vü ağıladı o miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [*didi, -di*]
227. Zebân-ı hâlidür ol mürde cânun
Bilem **dirseñ** nedür gönlindeki hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 117*). [*dirseñ, -r, -se, -ñ*]
228. Hem oldu cân dürinden katre gâbğab
Ne **disün** berk-i gül bād-ı semûma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 57*). [*disün, -sün*]
229. Diyesin hâzretine bu kelâmı
Ki terk itdükte Leylî cism-i hâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 94*). [*diyesin, -ye, -sin*]
230. Fiğân u süzişyle hâl-i tengin
Didi saña ne irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [*didi, -di*]
231. Neñ öldi kim giyersin bu siyâhı
Didi anuñ içün kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 25*). [*didi, -di*]
232. Tırup çarha dil uzatdı **didi** cüst
Ki ey bed-fi'l ü bed-âyîn ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 44*). [*didi, -di*]
233. Kõdı gayrı hitâbı yâre itdi
Didi ey tâze gül irdün hâzâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [*didi, -di*]
234. Riyâz-ı cennet-i me'vâ yiridür
Didi bunı vü kõdı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 155*). [*didi, -di*]
235. Getür õp sür yüzüne **di** zihî la'l
Eger bir turş-rûdan göresin cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [*di, -*]
236. Didi bu kışsa böyle oldu âhîr
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*didi, -di*]
237. Gözin yumdı elin açdı du'âya
Didi ey Hâlık-ı her-âferide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 31*). [*didi, -di*]
238. Çarık-ı rahmet olsun **diyen** âmin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 208*). [*diyen, -y, -en*]
239. Diyüp ey dõst virdi cân-ı pâkin
O da gõçdı belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 38*). [*diyüp, -y, -üp*]
240. Şarâb u büse vü câm-ı bekâya
Didi Zeyd'e dönüp ol pîr-i şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 65*). [*didi, -di*]
241. Hudâ aña ne itdügîn şorıldı
Didi Mecnûn baña Hak rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 5*). [*didi, -di*]
242. İmâm ihyâ kitâbında **dimişdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 1*). [*dimişdür, -miş, -dür*]
243. Ki derd-i 'aşka hergiz olmadı tuş
Tırup bir kimse **dimiş** ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [*dimiş, -miş*]
244. Dimiş vâ'ız har uşda ipi kanı
O har soran ere gösterün amı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7*). [*dimiş, -miş*]
245. Elün güldür ne boyarsın kınaya
Dimezsın göre bir hâsid kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 102*). [*dimezsın, -mez, -sin*]
246. Didi ger bunda olsa şemme-i hüş
Seg-i bed-büya olmazdı hem-âgüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 143*). [*didi, -di*]
247. Eger olsañ 'adûlar gibi bed-h'âh
Dimezdün şefkât idüp baña vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 130*). [*dimezdün, -mez, -dün, -ñ*]
248. Dañi lâ **dimedüm** ben bu belâya
Eleste diyeli cânum belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76*). [*dimedüm, -me, -dün, -m*]
249. Dir idi hâlin añup iyleyüp âh
'Aceb âvâre düşdüm hânümândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 20*). [*dir, -r*]

250. Daḥi lā dimedüm ben bu belāya
Elestde **diyeli** cānum belāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 77*). [*diyeli, -(y)eli*]
251. Tıttup ḥalka su'al-i faẓl u cūd it
Di yā Rab ben ḡaribe luṭf-i ḥāş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 55*). [*dı,]*
252. Didi ol 'ömrinüñ sermāyesine
Oğul ser-vaḳti gelmişdür niyāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 50*). [*didı, -dı*]
253. Yir olsun ḥalka-i yāra ḳulağum
Baña **dirler** ki ḳo ḡavḡā-yı 'aşḳı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 67*). [*dirler, -r, -ler*]
254. Ser-āḡāz iyleyüp feryād iderdi
Bu Leylî **dise** her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55*). [*dise, -se*]
255. Şadāḳatda yiter ol fitne cāna
Bir işi it **diseñ** itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 71*). [*diseñ, -ñ, -se*]
256. Eger itme **diseñ** durmaz dürişür
Eger sen ḡam yiseñ zen ḥurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 72*). [*diseñ, -ñ, -se*]
257. Yirinde ağır olur taş **dimişler**
Yile uymaz gidüp dāne yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 98*). [*dimişler, -miş, -ler*]
258. Tapuñ çün bendeden olmaya rāzī
Bu gün baḡrum pāresi **dirdün** ey pīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [*dirdün, -r, -dün*]
259. Göñül derdin **dimişsin** ey ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālın diñle ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 34*). [*dimişsin, -miş, -sin*]
260. Belā naḳşından ama bī-ḥabersin
Baña sen gerçi dīvāne **didüñ** nām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [*didüñ, -dü, -n*]
261. Sibā' u vaḥşuñ oldı hem enīsi
Dise Mecnûn ḳaşā'id pūr-leṭā'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 101*). [*dise, -se*]
262. Ki kendü de **dirise** kār u bārı
Didi zinde ḥiṭāb ṭa'n-ı güne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 32*). [*dirise, -r, -ise*]
263. Yirinde sen esen ḳal saña cānı
Diseñ amnā şaḥiḥ idi kemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 39*). [*diseñ, -ñ, -se*]
264. Didi giysün bunı ol serv-i zībā
Semenden göñlek aḳ gülden 'imāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 42*). [*didı, -dı*]
265. Gül ile yāsemīni hem-liḥāf it
Ġalaṭ **didüm** o resme 'aşḳ-ı şāfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 37*). [*didüm, -dü, -m*]
266. O süsen 'uḳdesinden gel ḥaber al
Didi hem aña **di** benden bu pendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [*dı,]*
267. Dimişler ṭabl üni ḥōşdur ırāḳdan
Yüce ṭaḡ gibi olsañ şöyle ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 98*). [*dimişler, -miş, -ler*]

dib: Bir şeyin alt kısmı.

1. Olur deryā **dibinde** dürr-i şehvār
Eger anuñla yār olursa ef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 146*). [*dibinde, -i, -n, -de*]
2. Dibinde ḥavz u ravza ḥüb ḥālī
Felek ḥavzı mişālinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [*dibinde, -in, -de*]

dib: Bir şeyin alt kısmı; dibi. (El bağlamında bilek).

1. Dibinden def'i kesmek oldı def'i
Dögün oldı düğün cānına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 172*). [*dibinden, -in, -den*]

dībā: Far. Bir nevi ipek kumaş.

1. Yeşil **dībāda** şan pîrāye gibi
Özi kim mefreş-i dībāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 22*). [*dībāda, -da*]
2. Kaţār ile deve çulları **dībā**
Çekildi tâzî vü buhtî tönanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 80*). [*dībā,]*

dicle-i kan: Kan Dicle'si. Kan ırmağı. Çok kanlı anlamında.

1. Gözüm yaşı kapuñda **Dicle-i kan**
Elüm boynum ayağum bende bağılu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 62*). [*dicle-i kan,]*

didār: Sevgilinin yüzü.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemâne
Her yirde görür cân gözi **didārımı** yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 9*). [*didārımı, -ım, -ı*]
2. İden **didārımı** ‘aşkuñ temāşā
Cemāl-i ğayra gönliñ vire hāşā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 17*). [*didārımı, -ım, -ı*]
3. Dileyüp ‘özüñ itdi çok niyāzı
Ki senden kâni‘em **didāra** geh gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 51*). [*didāra, -a*]
4. Şu olup iyledi **didāra** secde
Düşicek sāye gibi ol iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 90*). [*didāra, -a*]

didār: Yüz.

1. Kātı heybet olup virdi selāmi
Peder **didārımı** çün gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 3*). [*didārımı, -ımı*]
2. Bir âdem gördi oğşar kendüzini
Peder **didārına** itdi nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 67*). [*didārına, -ım, -a*]

didār-ı dilber: Sevgilinin güzel yüzü.

1. Odından derd-mendüñ ğāfil olma
Baña **didār-ı dilber** ârzüdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 3*). [*didār-ı dilber,]*
2. Zihî **didār-ı dil-ber** hüsn-i dil-bend
Ki naķşına yazamaz Mānî mānend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 161*). [*didār-ı dil-ber,]*

didār-ı haķķ: Allah'ın tecellisi.

1. Kānı ol manzaradan çeşm-i nāzır
‘Ayān didār-ı Haķķ’ı göre hāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 12*). [*didār-ı haķķ, -ı*]

didār-ı leyli: Leyla'nın güzel yüzü.

1. Hâkikat cümle varum ol yañadur
Çün ol cânibdedür **didâr-ı Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 157*). [*didâr-ı leyli,]*
2. Anı mecnûn şanur her ehl-i tedbîr
Çerağ-ı hüsn iken **didâr-ı Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 17*). [*didâr-ı leyli,]*

didâr-ı yâr: *Sevgilinin yüzü.*

1. Baña kıble yiter didâr-ı yârum
Peder baña ne hâcet kim ola yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 188*). [*didâr-ı yâr, -um]*

dide: *Göz, görme organı.*

1. Kapuñda dide-i ‘akluñ ferî yok
Ne **dide** secde itmeğe seri yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78*). [*dide,]*
2. ‘İkâl-ı pay u ‘aql u **dide** târik
Yol eyle ince gûya müy-ı bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [*dide,]*
3. Okudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş **dide** pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [*dide,]*
4. Dili vü **didesi** gam-gîn ü nem-gîn
Varup ol derd-mendûñ katına pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 68*). [*didesi, -si]*
5. Anı yurdu akıdup **dideden** âb
Eger aşhâbı kuvvet bulsa deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 128*). [*dideden, -den]*
6. Akıtdı dilden âteş **dideden** hûn
Ki ey peymâne peymâne içen qan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 182*). [*dideden, -den]*
7. Yüzi şolmış şararmış **dide** pür-hûn
Yürür pür-guşa eşke garķ tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 6*). [*dide,]*
8. Geh el çiynerdi gamdan gâh bâzû
Dökerdi **didesinden** hûn-ı şâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 31*). [*didesinden, -si, -n, -den]*
9. Yüzine **dideden** saçdı gül-âbı
Başına çün ki ‘aql u hûş geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 140*). [*dideden, -den]*
10. Akıtdı **dideden** kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ bu âb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 18*). [*dideden, -den]*

dide pür-hûn: *Kanlı göz yaşı.*

1. Beyân-ı hâl iderken haste Mecnûn
Atasınuñ katında **dide pür-hûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 52*). [*dide pür-hûn,]*

dide-i ‘akluñ: *Akıllı gözü.*

1. Kapuñda **dide-i ‘akluñ** ferî yok
Ne dide secde itmeğe seri yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 77*). [*dide-i ‘akluñ, -uñ]*

dide-i nergis: *Nergis çiçeğinin gözü.*

1. Siper şaldı şuya be-şüret-i ceng
Çararmış **dide-i nergis** şeherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 21*). [*dide-i nergis,]*

didî: Demek, adlandırmak.

1. Ve ey zât-ı medâr-ı devr-i hûş-dem
Hak **didî** tapuña ey muqaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8*). [*didî,]*
2. Didi bir kâtibe kız gördi Loqmân
Kime tiz oldu bu şemşir-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [*didî,]*
3. Didi lâ takrabu mâle'l-yetîmî
Eger var ise haşre itikâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 142*). [*didî,]*

dih: Köy, karye.

1. Gerek kim 'âkıbet virâne ola
Harâb idince bunca şehir ü **dihî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 13*). [*dihî,]*

dihkân: Çiftçi.

1. Hevâ ile geçerse yok hevesdür
Bu gün 'ömrün ki **dihkânî** 'ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 121*). [*dihkânî, -î*]

dik: Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb. yi işneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

1. Silüp şefkat yeñiyle hem gubârın
Tonatdı öyle **dikdi** vuşla-i çäk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 83*). [*dikdi, -di*]

dik: (Elbise) dikmek.

1. Hem ildi **dikdi** hem yudı arıtdı
Naşihat itdi kim ey nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [*dikdi, -di*]

dik: Dikmek (bayrak).

1. 'Alem **dikdi** çü şubh-ı 'âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 1*). [*dikdi, -di*]

dik: Saplamak, çakmak.

1. 'Alemler **dikdi** 'âlemde dü rengi
Tolup berk ü nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 6*). [*dikdi, -di*]
2. Dikince gîce sancâğ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür kara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 96*). [*dikince, -ince*]

dik-: Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek.

1. Ki söz naşlin **dikersin** nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın şâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107*). [*dikersin, -er, -sin*]

2. Ki söz naḥlin **dikersin** nābit olsa
Söze kuş kondurırsın sâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 97*). [*dikersin, -er, -sin*]
3. O servûñ kim hevâsı bed-hevâdur
Bu bustâna anı **dikmek** ḥaṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 152*). [*dikmek, -mek*]

diken: Bazı nebatatta bulunan sivri ve batan iğne, hâr.

1. Ruḥ-ı Leylî gül-i nevreste olmuş
Dil-i Mecnûn **dikenden** ḥaste olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 38*). [*dikenden, -den*]
2. Dikenden güllere çok çok şikâyet
Bulup şâyed nesim-i gülsitânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 94*). [*dikenden, -den*]
3. O naḥle el uzatdı nite kim şâḥ
Ruṭab umdı **diken** yidi o bed-ḥ'âḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*diken,]*
4. Ḥarîr aña göre gûyâ **dikendür**
Cihânda tâbda üç nûra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 126*). [*dikendür, -dür*]
5. Diken de döşenürse rahât oldu
O girye kim 'adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 232*). [*diken,]*
6. Delürdi ṭağa düşdi ḥaste bülbül
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 63*). [*diken,]*
7. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn idi velî bu yolda ḥâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 50*). [*dikenden, -den*]

dil: Gönül, kalp, yürek.

1. Gönül ḥarâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ ḥâşılın bitürmişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 3*). [*dilümde, -ümde*]
2. Vebâl olur olursam bâle yağı
Dilüm cânım nigârum ol yañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 155*). [*dilüm, -üm*]

dil: Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ; tat alma organı.

1. Kağan arslan gibi cüş itdi şıḥne
Ḳılı tîre **dili** şemşîre döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 33*). [*dili, -i*]
2. Ḥalâş oldu cihân endişesinden
Dil uzatmış süñü gûyâ ki ef'î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 65*). [*dil,]*
3. 'İmâme eğri rây egri gâzab-nâk
Dili süsen gibi şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 9*). [*dili, -i*]

dil: Dil, lisan.

1. Dil olur ḳufl her sırr-ı nihâna
Bu dilsüz açılan genc-i nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 46*). [*dil,]*
2. Anı ḥar-gâḥ öñine da'vet itdi
Dil olup gamze bir dem şöḥbet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 40*). [*dil,]*
3. Dilendi ḳapu ḳapu geşt idüp ḥay
Nevâ vü nağme **dilde** nitekim nay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 48*). [*dilde, -de*]
4. Gezüp âvâre bâzârı be-zârı
Dilinde nâleler gönlinde yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 68*). [*dilinde, -in, -de*]

5. Rākīb olur ğaribe itden artuķ
İtün ğod ağzı var ise **dili** yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52). [dili, -i]
6. Yürür gündüz **dilinde** zikr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11). [dilinde, -i, -(n)de]
7. Yürür gündüz **dilinde** zikr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11). [dilinde, -i, -(n)de]
8. Hemân zikri **dilinde** Leylî Leylî
Düşüp ‘aşka melâmet başın açdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 18). [dilinde, -i, -(n)de]
9. Dil olup çaylasânı diye âmîn
Du‘âsı ĥall ider her müşkilâtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 32). [dil,]
10. Ne **dil** nefrîni itdi güş-mâlûn
Ne kan itdün kim irdi gerdenüne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 6). [dil,]
11. Tekellümden **dili** hāmûş olupdur
Zemîn-i bî-ĥayâtuñ cânı geldi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 30). [dili, -i]
12. İder tekbîr-i fethi **dilde** tekrâr
Didi bir yâr aña kim niçün ey yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 132). [dilde, -de]
13. Urup **dil** nizesin ĥiddetler itdi
Didi aĥsente zî-ümîd-vârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 4). [dil,]
14. Sözi **dilde** ĥadeng-i tire dönmiş
Ki bu gün ol delüye naķ geçdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 10). [dilde, -de]
15. Pes oldı kâşîd u maķşûda meşġûl
Bulup bir **dilde** cādū sözde üstād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 89). [dilde, -de]
16. Dilinde mest bülbül gibi eġġân
Şorup ilden bilürdi ĥâl-i yârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 64). [dilinde, -in, -de]
17. Dilüm yok ‘arz ide ĥâlümü saña
Tutalum başdan ayaġa cefâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 102). [dilüm, -üm]
18. Virür her za‘ferân aña acı **dil**
Görüp bu cünbişin serv-i revânûñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64). [dil,]
19. Dilinde vird idindi iyledi âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 38). [dilinde, -in, -de]
20. Bu vaĥdet şüretinden oldular dūr
Tıururlar birbirine karşı yok **dil** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 151). [dil,]
21. Dilinde virdi dâ‘im zikr-i Leylî
Gönülde derd-i kâ‘im fikr-i Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 15). [dilinde, -i, -n, -de]
22. Şu kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi ġybet **dilinden** Kays’a Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 44). [dilinden, -i, -n, -den]
23. Peder-i Mecnûn bu müşkil ĥâle nâ-ġâh
İşidüp il **dilinden** oldı âġâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 4). [dilinden, -in, -den]
24. Kelâmın meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ġayret odı ammâ toludur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 100). [dilüm, -üm]
25. Deġânı ĥuşk ü ġavli ter-terâne
Dilinden ġeh ġazel ġâhî ġazâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 133). [dilinden, -in, -den]
26. Dilinden zevķ-ı ma‘nâ güş iderdi
Bu ĥâl ile ġeçürüp rûzgârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 24). [dilinden, -in, -den]
27. Dilinden yârinün zikrin ayırmaz
Dili kaynar ġarâretten çü şişe (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 80). [dilinden, -in, -den]
28. Dilinden aķdup şaţţ-ı ġikâyet
Didi ol mâh-ı nevden ayru Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 2). [dilinden, -in, -den]
29. Dilinden söz yirine dürr şaçdı
Ki gördüm dün fülân yirde seġer-ġâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 48). [dilinden, -in, -den]
30. Olup eş‘ârı ġüyâ dürr-i menşür
Oķındı cümle **dilde** şîr-i pâki (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 15). [dilde, -de]
31. Dilin süsen gibi hāmûş iderdi
Kaçan kim yârin añup âh iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 28). [dilin, -i, -n]

32. Tehî **diller** niye şaklarlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 26*). [*diller, -ler*]
33. Yañıldur **dilde** evrâdın hezâruñ
Olur mâtem-gede her küşe-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 26*). [*dilde, -de*]
34. Çerâğ-ı nûr-ı mişkât-ı cenândur
Seni zîkr itmeyen **dil** ebkem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 93*). [*dil,*]

dil: (*Aşığın*) *gönlü*.

1. O **dil** kim ‘aşk odından ola hâlî
Har-ı bî- ‘aql u dânişdür mişâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17*). [*dil,*]
2. İrişmez tozuma rahş olsa Şebdiz
Ne kılam n’ileyem kılmaz **dil** ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 25*). [*dil,*]
3. Olur zindân aña eṭrâf-ı gülşen
Çü rûy-ı yâr ile olmaya **dil** hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 85*). [*dil,*]
4. Dil üzre dâl zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü dehânî ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 23*). [*dil,*]

dil dök: *Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek.*

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki ey necm-i sa‘âdet hayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 22*). [*dil dök, -di*]
2. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Resen diyü virüp mâr-ı siyâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 26*). [*dil dök, -di*]

dil ehli: *Gönül ehli II Aşık.*

1. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem‘ün kim degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 48*). [*dil ehli,*]

dil sat: *Yüksekten atarak kendini övmek.*

1. Elüm tıttup yabâna atmağ imiş
Saña ben cân şataram sen baña dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [*dil sat, -mak*]
2. Niçün gayre vefâda cehd idersin
Senün işün baña dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 23*). [*dil şat, -mağ*]

dil teng it: *Gönlü darlaştırmak, içe hurusuzluk vermek.*

1. Olur pîrûñ o yola reh-nümünü
Dilin teng itdi fikr-i hâne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 19*). [*dil teng it,*]

dil tolaşdur: *Lafî dolandırmak, uzatmak.*

1. Tolaşdurma dilüñ sözde revân ol
Ciger-güşeñden olmasan eger dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 32*). [*dil tolaşdur, -ma*]

dil ü cân: *Gönül ve can.*

1. Dil ü cânında dāğ-ı derd-nākī
Oturup hây hây ağlardı geh gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 18*). [*dil ü cân, -i, -(n)da*]
2. Tene rāhat dil ü cânâ şafāsın
Cigerde derd-i ‘aşkuñ kim düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 104*). [*dil ü cân, -a*]
3. Dil ü cân ‘âleminde ğurdı tahtı
Yatup ol hâlet üzre ğaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 174*). [*dil ü cân, -ı*]

dil üşür: *Bir çok kimse bir sözü aynı biçimde bir ağızdan söylemek.*

1. Dil üşürüp naşihat iylediler
Ki ey zâr u ğarib ü ħ‘ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 44*). [*dil üşür, -üp*]

dil uzat: *Kötü söz söylemek, kötülemek.*

1. Dil uzadurdu gendü leşkerine
Sipâh-ı Nevfel içinde yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 108*). [*dil uzat, -ur, -dı*]
2. Kime îzâ ide cevruñ belası
Dehânum yok dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 101*). [*dil uzat, -a*]
3. Tırup çarĥa dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi’l ü bed-âyin ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 44*). [*dil uzat, -dı*]
4. Dil uzatdı vü çarĥa itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim ‘üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 84*). [*dil uzat, -dı*]

dil uzat: *Bir kimse ya da bir şey için kötü söylemek.*

1. Hemân atmak gibidür kulle ye ħoz
Dil uzadur çü süsen bâĥa küstâĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 185*). [*dil uzat, -ur*]
2. Dil uzatdı aña çün nîş-i faşşâd
Ki ey zâlim segi gibi zebûn-ĝir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 22*). [*dil uzat, -dı*]
3. Çerâĝ-ı Leylî ĥayretten uyandı
Dil uzatdı zebân-ı ‘âşıkâ tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 159*). [*dil uzat, -dı*]

dil vir: *Gönül vermek, sevmek.*

1. Degül ferd-i Ĥudâ’ya iş nühüfte
Egerçi ol helâle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 121*). [*dil vir, -me, -dü, -m*]
2. Egerçi ĝamzeden dil vire Allah
Ĥaşıyle ‘âşıkun ĥâlini yoklar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 38*). [*dil vir, -e*]

dil yâresi: *Gönül yarası; aşk.*

1. Kim isteye devâ dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*dil yâresi, -ne*]

2. Kim isteye devā dil yāresine
Ala meh-pāresin cān-pāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*dil yāresi, -ne*]

dilâ: *Ey gönül.*

1. Dilâ ta'lim-i 'aşk iyle cihâne
Kılup ahvâl-i Mecnûn'ı behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 25*). [*dilâ,]*
2. Dilâ zann itme kim Mecnûn-ı pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 1*). [*dilâ,]*
3. Virür âhîr edâ-yı borca anı
Dilâ her borcu virmekte emîn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65*). [*dilâ,]*

dilâ: *Ey gönül // Ey can, ey dost.*

1. Re'îs-i enbiyâ sultân-ı kevneyn
Dilâ ol seyyidedür bu hitâbum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 9*). [*dilâ,]*

dil-ârâ: *Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.*

1. Hilâl ebrûlarûnsuz ey **dil-ârâ**
Dü hançerdür dilüme zâ ile râ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 27*). [*dil-ârâ,]*
2. Eger şâd ile dâd ola dü bādām
Gözünsüz harf-i ğamdur ey **dil-ârām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 32*). [*dil-ârām, -m*]
3. Dil-ârâ Hindü vü Rûmî dil-efrüz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*dil-ârâ,]*
4. Dil-ârâ Hindü vü Rûmî dil-efrüz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*dil-ârâ,]*
5. Dil-âşüb u **dil-ârâ** vü dil-ârām
Gül ü gülşen nesim ü erġuvân-ĥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 26*). [*dil-ârâ,]*
6. Ne cān toydı saña ne sen cihāna
Dil-ârâ bağ idüñ olduñ ĥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 107*). [*dil-ârâ,]*

dil-ârām: *Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.*

1. Ki maĥzûn idi ol meftûnı içün
Çıkup bām üzre maĥfî ol **dil-ârām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [*dil-ârām,]*
2. Daĥî ĥacet degül ilĥâĥ u ibrām
Cemālûñ ĥurrem olsun ey **dil-ârām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 85*). [*dil-ârām,]*
3. Uġurlandı nazardan tuymadın yād
Yakîn oldı çü dil-dāra **dil-ârām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 115*). [*dil-ârām,]*
4. Dil-âşüb u dil-ârâ vü **dil-ârām**
Gül ü gülşen nesim ü erġuvân-ĥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 26*). [*dil-ârām,]*
5. Anuñla gönderürdi ol **dil-ârām**
Çün oldı Leylî ve Mecnûn'a hem-ĥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 86*). [*dil-ârām,]*

dil-âşüb: *Gönlü karıştıran, kalbi meftun eden.*

1. Dil-âşüb u dil-ârâ vü dil-ârâm
Gül ü gülşen nesim ü erguvân-ğad (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 26). [dil-âşüb,]

dil-âvîz: Gönül cezbeden.

1. Teni at vü yüzi insâna beñzer
Cemâli dil-ber ü zülfi **dil-âvîz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 43). [dil-âvîz,]

dil-âzâr: Gönül inciten.

1. Kesilmekden yoğ anda baş dirîğı
Dil-âzâr olmamağa dilberine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 107). [dil-âzâr,]
2. Olur ‘ayn-ı ‘adû gibi **dil-âzâr**
Nigârûn gül yüzi olmasa lâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 88). [dil-âzâr,]
3. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola çün ehli bâzârûñ **dil-âzâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 175). [dil-âzâr,]

dil-bend: Gönül bağlayan, seven.

1. Metâ‘ın nev-bahârûñ kâsid itdi
Müsel sel sünbüli **dil-bend** ü dil-gîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 7). [dil-bend,]
2. Bilürem ol da hoş görmez ħarâmı
Dilek it var ki ol dil-dâr u **dil-bend** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131). [dil-bend,]

dil-ber: Gönül alan, sevgili.

1. Teni at vü yüzi insâna beñzer
Cemâli **dil-ber** ü zülfi dil-âvîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 43). [dil-ber,]
2. Virüp göñlüme **dil-ber** müjdesini
Ter ü tazeledüñ pejmürdesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 65). [dil-ber,]
3. Seni dil-teng ider **dil-ber** dehânı
Nazar kıl gönce-i mîme ko anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 75). [dil-ber,]
4. Biliş **dil-berlere** kapu yaparsın
Büt-i bigâneye niçün ħaparsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 195). [dil-berlere, -ler, -e]
5. Ne **dil-ber** kûyna varmağa râhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 24). [dil-ber,]
6. Şebâb ehline şehvânî marâzdur
Anuñ kim ħüsni ħâdiş **dil-berîdür** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 5). [dil-berîdür, -i, -dür]
7. Anuñla **dil-berine** nâme yazdı
Ki ey sevgülü cüftüñ ħam-güsârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 8). [dil-berine, -i, -ne]
8. Senüñ nedür ħdân ey ħurfe insân
Didi kim her seħer **dil-ber** hevâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47). [dil-ber,]
9. Gerektir baña **dil-bersüz** ħayâtı
Düşüp şahrâ-be-şahrâ deşt-ber-deşt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 64). [dil-bersüz, -süz]
10. O derd-i dil ki virdi **dilber** anı
Gidermez şerbet-i nîlûfer anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25). [dilber,]
11. ħılursın sen ‘adû ħayline meyli
Didi çün ‘âşıka ħaşm ola **dilber** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 137). [dilber,]

12. Siper olur hadeng ü tığa **dilber**
Anuñ kim her dem ola kârî zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 138*). [*dilber,]*
13. Bulur **dilber** okından anca râhat
Anuñ kim hicr elinden bağı kıandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 146*). [*dilber,]*
14. Hadeng-i **dilber** aña armağandır
Çü **dilber** göndere ol armağânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 149*). [*dilber,]*
15. Kilebdân saçlu incü dişlü **dilber**
Cemâli bî-nihâyet mâlî bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 204*). [*dilber,]*
16. Kesilmekden yoğ anda baş dirîği
Dil-âzâr olmamağa **dilberine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 107*). [*dilberine, -ine]*

dil-ber-i bî-hemtâ: Benzeri olmayan gönül alan sevgili.

1. Hüsniñ güline karşı cân bülbül-i güyende
Ey cân-ı cihân-ârâ vey **dil-ber-i bî-hemtâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 3*). [*dil-ber-i bî-hemtâ,]*

dil-dâde: Gönül vermiş, âşık.

1. Gezer **dil-dâde** dil-haste dil-efgâr
Gehî şahrâ vü küh u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 65*). [*dil-dâde,]*

dil-dâr: Gönül alan sevgili, maşuk.

1. Uğurlandı nazardan tuymadın yâd
Yakîn oldı çü **dil-dâra** dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 115*). [*dil-dâra, -a]*
2. Yiñi **dil-dârınuñ** tâze nigârı
Kanı ol diz-be-diz olup oturmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 10*). [*dil-dârınuñ, -ınuñ]*
3. Bandan tıtdı **dil-dârı** gamını
Yiñi tız ekdi eski yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 20*). [*dil-dârı, -ı]*
4. Bilürem ol da hoş görmez haramı
Dilek it var ki ol **dil-dâr** u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [*dil-dâr,]*

dil-dâr-ı dil-cüy: Gönül çeken sevgili.

1. Yüzüñ levhisüz ey **dil-dâr-ı dil-cüy**
Sebak çeşmüme olmışdır siyeh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 11*). [*dil-dâr-ı dil-cüy,]*

dile-: Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek.

1. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o çin
Cân dañi olsun **dilersen** saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [*dilersen, -ı, -se, -ñ]*
2. Bırakdı mîm-i imkânı Muhammed
Dilerseñ Hamdi gamdan pāk olasin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 71*). [*dilerseñ, -ı, -se, -ñ]*
3. Anuñ gibi firâz kızlar bulınur
Kimi **dilersen** istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 98*). [*dilersen, -ı, -se, -ñ]*
4. Dilerseñ sevmeyen Leyli cemâlin
Çıkar gir gönüme anuñ hayâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 15*). [*dilerseñ, -ı, -se, -ñ]*

5. Ulular maşlahat görüp bu rāyı
Dileyü gitdiler derde devāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [dileyü, -y, -ü]
6. Ulular maşlahat görüp bu rāyı
Dileyü gitdiler derde devāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [dileyü, -y, -ü]
7. Dileye ‘aşk-ı Leylî’den hālâşı
O hûd başın açup ‘aşkın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 50*). [dileye, -y, -e]
8. Ki maţlûbın **dileye** t̃alibine
Nikâh u ‘aşd için h̃arc iyledi nağd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 34*). [dileye, -ye]
9. Nitekim şîr âhû-yı zebûnı
Diler ol bî-günehden dōke kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 19*). [diler, -r]
10. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ baş dilerseñ dāruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 67*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
11. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ baş **dilerseñ** dāruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 67*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
12. Dilerseñ okla isterseñ yayuñ yaş
H̃atâ ile eger çekdümse tîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 68*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
13. Beni ol cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim ziyâsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 103*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
14. Diler çāre ide bî-çāresine
Taşa çaldı melâmet şîşesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 22*). [diler, -r]
15. Diler bir dem yüzüñ görmege destür
İrişdi Leylî’ye çün bu beşāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 80*). [diler, -r]
16. Diler çıkmāğa andan bir behāne
Zebân-ı h̃alden t̃uydı işāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 12*). [diler, -r]
17. Dilerseñ olasın ‘aşk ile şeydā
Okı efsāne-i Mecnûn u Leylā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 19*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
18. Dilerseñ ol Cem‘ün cām-ı şafâsın
İşit efsāne-i ‘aşkuñ vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 35*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
19. Ne yitürdün yabanda ne **dilersin**
Temāma irdi ‘ömrün nā-tamāmsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 72*). [dilersin, -r, -sin]
20. Diledi h̃aşıl-ı ‘ömrre cān ata
Bile uydurdu bir kaç yār-ı hem-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 52*). [diledi, -di]
21. Gürüh-ı Leylî’ye nuşret **dilerdi**
Du‘āya bu t̃arafda baş açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 110*). [dilerdi, -r, -di]
22. Virürseñ rāzīyem kemter k̃uluña
Dilerseñ şuya at isterseñ oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 91*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
23. H̃udā şaklaya gözinden t̃uzağuş
Dilerem senden ey gül-büy u gül-pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [dilerem, -re, -m]
24. Karı illerden akçe pul **dilerdi**
Tağup boynına urğan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 48*). [dilerdi, -r, -di]
25. Dilerem geçmesün ‘ömrüm gibi şād
Utañmazsañ eger ehl-i vefādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 82*). [dilerem, -r, -em]
26. Dilese yollarını kıyruğ ile
Çü yāre it rak̃ibi māni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 34*). [dilese, -se]
27. Didi ol düşmenine ey birāder
Dilerseñ iresin her yirde h̃ayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 91*). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
28. Neye irdün ne buldun ne **dilersin**
Ne bitürdün yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [dilersin, -r, -sin]
29. Yarın h̃ışmuñdan urma bağruma tîr
Dileme ola ey merd-i ciger-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 89*). [dileme, -me]
30. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdu bir iki it yüzli zebānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 16*). [diledi, -di]

31. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki geçdükce zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 201*). [*dilerdüm, -r, -dî, -m*]
32. Dilerem ol şanemden iyle rûzî
Didi bunı vü tütdu rāh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 72*). [*dilerem, -r, -em*]
33. Dilerseñ ger hışâr itmeyin âbād
Beni öldürme nâz idüp iraqdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 50*). [*dilerseñ, -r, -se, -ñ*]
34. Dileyem secde-i sehvümde anı
Niyâzında şu deñlü itdi cehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 108*). [*dileyem, -yem*]
35. Nice rāhat ola faqr ehli bunda
Dilerseñ olasin bu demde rāhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 33*). [*dilerseñ, -r, -se, -ñ*]
36. Halaş olmağ **dilersen** muhlise kaç
Giriftār olsa hābse merd-i ‘ākıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 152*). [*dilersen, -r, -se, -ñ*]

dile al-: Sözüni etmek.

1. Dile alup bu rāzı nice gammāz
Dinildi mādër-i Leylî'ye bu rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 51*). [*dile al-, -up*]

dile düş-: Hakkında dedikodu yapmak.

1. Bu kışşa düşdi iller dillerine
Perişān oldu A'rāb illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 29*). [*dile düş-,*]

dile düş: Gönle düşmek.

1. Diline düşdi bu tedbîr-i puhte
Ki isteyü gide ferzend-i hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 24*). [*dile düş-, -di*]

dile gel: Konuşmak, konuşmaya başlamak.

1. Dile gelse n'ola rāz-ı nihānum
Çekerdüm genc-i rāzı hıfz için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 70*). [*dile gel, -se*]

dil-efgār: Gönlü yaralı bir şekilde.

1. Gezer dil-dāde dil-haste **dil-efgār**
Gehî şahrâ vü küh u gāh bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 65*). [*dil-efgār,*]

dil-efrüz: Gönül aydınlatan, gönle ferahlık veren, sevindiren.

1. Dil-ārā Hindü vü Rūmî **dil-efrüz**
Şağışda bî-nihāyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*dil-efrüz,*]
2. Dil-ārā Hindü vü Rūmî **dil-efrüz**
Şağışda bî-nihāyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*dil-efrüz,*]

dilek: Arzu, istek, rica.

1. Elüm de yok tayanmağa tayağ da
Dile güm senden olmaz ise maqbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 117*). [dilek, -üm]
2. Şerikem elde olan ni‘metüñe
Dilegüm tüt konuğam luṭf-ı ḥaṣ it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 23*). [dilegüm, -üm]
3. Qabûl iyle sehl iş gibi tütma
Dilegüm bu durur ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 75*). [dilegüm, -üm]

dilek it: Dilemek, istemek.

1. Bilürem ol da ḥōṣ görmez ḥarāmı
Dilek it var ki ol dil-dār u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [dilek it,]

dilen: Dilenmek, dilencilik etmek.

1. Dilendi kapu kapu gezdi vāfir
Der-i ḥar gāh-ı yāra geldi āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 23*). [dilendi, -di]
2. Dileye ‘aşq-ı Leylî’den ḥalāṣı
O ḥôd başın açup ‘aşkın **dilendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 51*). [dilendi, -di]
3. Dilenüp cem‘ iderüz küt-ı yevmi
Ne ḥâşıl olsa bu yār ile bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 28*). [dilenüp, -üp]
4. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu gūṣ idüp Mecnûn-ı dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 22*). [dilenesin, -e, -sin]

dilenci: Dilenen kişi, dilenci.

1. Çanağın pür-zer itdi her **dilenci**
Qayurmayup seḥā hemyānın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 44*). [dilenci,]
2. Zihî ol qavme kim ‘ayṣ itdi ol yevm
Çanağın kim şunardı her **dilenci** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 25*). [dilenci,]

dileyü gel: Dilemek, istemek.

1. Dileyü geldi yār-ı dil-sitānı
Bulıṣdı seyyidine ol maqāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 52*). [dileyü gel, -di]

dil-figār: Gönlü yaralı II Âşık.

1. Bir ölmüş qavmüm adın iylerem yād
Görem çün yaşlu birkaç **dil-figārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 73*). [dil-figārı, -ı]

dil-figār: Gönlü yaralı.

1. Olurdi qara yaşlılar gibi zār
Dir idi dilde yāre ol **dil-figār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 8*). [dil-figār,]
2. Übüvvet mihri urdı cāna āteṣ
Ki oldu **dil-figār** u dil-müşevveṣ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 6*). [dil-figār,]

dil-fikār: Yaralı gönül.

1. Ki ey yār-ı cefā-kār u **dil-fikār**
İ cānum gibi bahtı kara yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 124*). [*dil-fikār,]*

dil-firîb: Gönül aldatan, gönül avutan.

1. İdersin tatlu dilden **dil-firîbi**
Çoğ idi ‘ahde süsenden zebānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 14*). [*dil-firîbi, -i]*

dil-firûz: Gönül aydınlatan.

1. İrüp gördüm bu gün sen **dil-firûzı**
Eger olursa taqdîrün vifâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 48*). [*dil-firûzı, -ı]*

dil-gîr: Gücenmiş, kurgın.

1. Metâ‘ın nev-bahāruñ kāsîd itdi
Müsel sel sünbülü dil-bend ü **dil-gîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 7*). [*dil-gîr,]*

dil-ḥaste: Gönlü yaralı, gönlü hasta.

1. Peder mādêr bile **dil-ḥaste** dil-rîş
Görüp görmeyicek ḥâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 116*). [*dil-ḥaste,]*
2. Amānı yok ne pîre ne civâne
Ne bir **dil-ḥaste** pîre ḥürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [*dil-ḥaste,]*

dil-ḥaste: Gönlü hasta, hasta gönüllü II âşık.

1. Gezer dil-dāde **dil-ḥaste** dil-efgār
Gehî şahrâ vü küh u gāh bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 65*). [*dil-ḥaste,]*
2. Gül ile çün şeker oldı mükerrer
Nice **dil-ḥasteler** cān u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 35*). [*dil-ḥasteler, -ler]*
3. Olur bî-çāre ‘uşşākuñ nevāsı
Seḥerde ‘āşıkuñ **dil-ḥaste** rûḥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 49*). [*dil-ḥaste,]*
4. Vire ağlatduğı mîqdârı ḥande
Belādan ben daḥi **dil-ḥaste** idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 135*). [*dil-ḥaste,]*

dil-ḥôş ol: Gönlü hoş, huzurlu olmak.

1. Ne ḥôş ol kim belāda ola dil-ḥôş
Degül çün ihtiyārî kārı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 44*). [*dil-ḥôş ol, -a]*

dili: Gönül, kalp, yürek.

1. Dilinden yârinüñ zikrin ayırmaz
Dili kaynar harâretten çü şişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 81*). [dili, -i]

dil-i âhû: *Ceylanın gönlü.*

1. Dil-i âhûya kullâb-ı maḥabbet
Yürise bu emîrâne mükellef (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 40*). [dil-i âhû, -ya]

dil-i ‘âşık: *Âşığın gönlü.*

1. Nazar fitne göz âfet gamze gammâz
Dil-i ‘âşık ne deñlü şaklaya râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 42*). [dil-i ‘âşık,]
2. Irakdan gördi birkaç miskîn âhû
Dil-i ‘âşık gibi düşmiş tûzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 15*). [dil-i ‘âşık,]
3. Dil-i ‘âşık gibi rûz oldı pür-sûz
Gılâfindan çıkup mir’ât-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 2*). [dil-i ‘âşık,]
4. Olurdu kuşca cânı ḥurrem ü şâd
Dil-i ‘âşık kim olmışdur gam-âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 93*). [dil-i ‘âşık,]

dil-i âvâre: *Dağınık, perişan gönlü.*

1. Avutdılar dil-i âvâresini
Ki buldı şöḥbetine Zeyneb’ün râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 10*). [dil-i âvâre, -sî, -nî]
2. İde çâre dil-i âvâresine
Dil-i mâder tutuşdı âzer oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 170*). [dil-i âvâre, -sî, -ne]

dil-i bîmâr: *Hasta gönlü.*

1. Dil-i bîmâra ḥôş virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârı ehl-i ḥâl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 58*). [dil-i bîmâr, -a]
2. Dem-i vaşluñ dil-i bîmâre dermân
Vişâlüñ bend-i Mecnûn’a müfettiḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 20*). [dil-i bîmâr, -e]

dil-i dil-ber: *Sevgilinin gönlü.*

1. Anuñ-çün şaşt şâha lâyıḳ oldı
Dil-i dil-ber ki ‘âşıḳdur tamāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 129*). [dil-i dil-ber,]

dil-i divâne: *Deli gönlü.*

1. Dil-i divâneye vîrâne besdür
Benim murğum uçupdur ol kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 94*). [dil-i divâne, -ye]

dil-i ferhâd: *Ferhâd'ın gönlü.*

1. Dil-i Ferhād'tan almaz hayālın
Bu vîrândan tapuñ devşürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 140*). [*dil-i ferhād, -dan*]

dil-i hamdî: *Hamdî'nin gönlü.*

1. Dil-i Hamdî gibi olmayasın h'âr
Deñiz gibi o kim kendü tuzun yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 134*). [*dil-i hamdî,]*

dil-i kays: *Mecnun'un gönlü.*

1. Elif beye iderler gayri meyli
Dil-i Kays olamaz bî-kadd-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 198*). [*dil-i kays,]*

dil-i leyli: *Leyla'nın gönlü.*

1. Ki 'âlem üstine rahmet saçıldı
Dil-i Leylî güşâde çün seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 7*). [*dil-i leyli,]*

dil-i mader: *Ana yüreği.*

1. İde çâre dil-i âvâresine
Dil-i mader tûtuşdı âzer oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 171*). [*dil-i mader,]*

dil-i mecnûn: *Mecnun'un gönlü.*

1. Ne gün ne kamer vardur yüzün gibi tâbende
Derdüñle **dil-i Mecnûn** ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 9*). [*dil-i mecnûn,]*
2. Ruḥ-ı Leylî gül-i nevreste olmuş
Dil-i Mecnûn dikenden ḥaste olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 38*). [*dil-i mecnûn,]*
3. Ruḥ-ı Leylî çerâğ-ı 'âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn aña pervâne pür-sûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 40*). [*dil-i mecnûn,]*
4. Ruḥ-ı Leylî 'ayân itmiş 'ızârı
Dil-i Mecnûn anuñ âyîne-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 42*). [*dil-i mecnûn,]*
5. Ruḥ-ı Leylî tarâvetde gül olmuş
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bûlbûl olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 44*). [*dil-i mecnûn,]*
6. Ruḥ-ı Leylî götürmüş perde-dârı
Dil-i Mecnûn yile virmiş kararı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 24*). [*dil-i mecnûn,]*
7. Rûh-ı Leylî çü 'arz itdi çerâğın
Dil-i Mecnûn eritdi bağı yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 26*). [*dil-i mecnûn,]*
8. Ruḥ-ı Leylî yile virmiş hicâbın
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 28*). [*dil-i mecnûn,]*
9. Ruḥ-ı Leylî gül-i gül-zâra dönmiş
Dil-i Mecnûn tûtuşmış nâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 30*). [*dil-i mecnûn,]*
10. Ruḥ-ı Leylî güzellenmiş ziyâde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden du'âda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 32*). [*dil-i mecnûn,]*
11. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef nâya beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 34*). [*dil-i mecnûn,]*

12. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bâğa beñzer
Dil-i Mecnûn göyinmiş dâğa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 36*). [*dil-i mecnûn,]*
13. Hicâb olmazdı câna bu ten ü pöst
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldu ẓandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 145*). [*dil-i mecnûn,]*
14. Niçün Leylî ḥazer itmeye andan
Dil-i Mecnûn ider âh-ı seḥer-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 147*). [*dil-i mecnûn,]*
15. Niçün Leylî degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yaḳar dâğ üzre dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 149*). [*dil-i mecnûn,]*
16. Niçün Leylî teferrüc ide bâğı
Dil-i Mecnûn çeker cevri ü cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 151*). [*dil-i mecnûn,]*
17. Niçün Leylî sürer zevḳ u şafâyı
Dil-i Mecnûn'a gelmez ḡayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 153*). [*dil-i mecnûn, -a]*
18. Niçün Leylî kıılır aḡyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yaḳmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 155*). [*dil-i mecnûn,]*
19. Niçün Leylî sürer zevḳ-ı şarâbı
Dil-i Mecnûn melâle menzil oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 157*). [*dil-i mecnûn,]*
20. Dil-i Mecnûn'a nice miḥribândur
Çü terk-i 'işret ü bezm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 164*). [*dil-i mecnûn, -a]*
21. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu ḡâlî ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 158*). [*dil-i mecnûn,]*
22. Imızgandı gözini uyḡu aldı
Dil-i Mecnûn'a düş gösterdi baḡtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 83*). [*dil-i mecnûn, -a]*
23. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 145*). [*dil-i mecnûn,]*
24. Zihî efsâne kim efsûna beñzer
Pür-âteşdür dil-i Mecnûn'a benzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 22*). [*dil-i mecnûn, -a]*
25. Dil-i Mecnûn'ı tıtdı baḡ-ı Leylî
Leb-i şîrîni baḡrum ḡûn idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 18*). [*dil-i mecnûn, -ı]*
26. Dil-i Mecnûn gibi pür-ḡûn ider ol
Aşar âvenge anı ḡânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 34*). [*dil-i mecnûn,]*

dil-i miskîn: *Zavallı gönül.*

1. Çok zamândur kim dil-i miskîne meskendür o çin
Cân daḡı olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [*dil-i miskîn, -e]*

dil-i nâr: *Ateşin gönlü.*

1. Ciger kanın çekerken dânelerde
Dil-i nârı pür ider ḡâne ḡâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 37*). [*dil-i nâr, -ı]*

dil-i pervâne: *Pervane (geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek) gibi olan gönül.*

1. Dil-i pervânenen şem'e ḡaberdür
Ki ey Ka'be cemâlün kıble-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 18*). [*dil-i pervâne, -den]*

dil-i tûti: *Papağanın gönlü. II Aşğın gönlü.*

1. Dil-i tūti bişüp döndi kebāba
Çü düşmişden çekersin dāmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 50*). [*dil-i tūti,]*

dili tutul: Korkudan söz söyleyememek.

1. Çık ey göz kim baña ‘ayn-ı zararısın
Tutul ey dil ki gavgâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 61*). [*dili tutul,]*

dil-i ‘uşşāk: Aşıkların gönlü.

1. Dil-i ‘uşşāka nice yār olasın
Yaraşmaz olasın sen baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 90*). [*dil-i ‘uşşāk, -a]*

dil-i zeyd: Zeyd'in gönlü.

1. Dil-i Zeyd'e naşîhat dūrri saçdı
İşidüp haste Zeyd ol hōş cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 186*). [*dil-i zeyd, -e]*

dilir: Yürekli, cesur, yiğit.

1. Ki ehl-i dil **dilir** idi ‘Arab’da
Anuñ a‘lā idi her yirde kadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 12*). [*dilir,]*

dilkü: Tilki.

1. Yüzün düşer yire çün mār-ı bî-pāy
Hālâş itmezdi segden cānı **dilkü** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 83*). [*dilkü,]*
2. Düşerdi maşrıkuñ boynına kanı
Tutalum **dilkü** şayd itdi hōrōsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 23*). [*dilkü,]*
3. Uluşurlar olar bu itse cūşı
Düşüp dīvānelik **dilkü** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 71*). [*dilkü,]*

dilkülen: Yaltaklanmak, dalkavukluk etmek.

1. Nice şokdurdılar ben bî-günāhı
Nice segler gelüp **dilkülenürler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 29*). [*dilkülenürler, -ür, -ler]*

dillü: İşbitirici, becerikli, iyi ve kolay söz söyleyen.

1. Cevābından sözünüñ oldı ‘āciz
O yüzüz **dillüye** yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 127*). [*dillüye, -ye]*

dil-müşevveş: Gönlü karışık.

1. Übüvvet mihri urdı cāna āteş
Ki oldu dil-figār u **dil-müşevveş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 6*). [*dil-müşevveş,]*

dil-nüvâz: *Gönül okşayan.*

1. Revân dil dökdi itdi **dil-nüvâzı**
Resen diyü virüp mār-ı siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 26*). [*dil-nüvâzı, -ı]*
2. Varurdi sırr ile çuymazdı ağyar
Niyâz ile varup ol **dil-nüvâze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 15*). [*dil-nüvâze, -e]*

dil-nüvâz it: *Gönül almak, gönül okşamak.*

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki ey necm-i sa‘âdet hayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 22*). [*dil-nüvâz it, -di]*

dil-nüvâzî: *Gönül okşayan.*

1. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu deyr
Yüzünde gerçi zâhir **dil-nüvâzî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 25*). [*dil-nüvâzî,]*

dil-pezir: *Gönlün beğendiği, makbul.*

1. Selis ü **dil-pezir** elfâz u ma‘nî
Ne ehli var ki yiye guşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [*dil-pezir,]*

dil-rîş: *Yüreği yaralı.*

1. Peder mâder bile dil-ğaste **dil-rîş**
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 116*). [*dil-rîş,]*

dil-şâd: *Gönlü hoş, mutlu, sevinmiş.*

1. İrişdi menzil-i mî‘âde **dil-şâd**
Oturdı sāyesinde naḥluñ ol nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 108*). [*dil-şâd,]*

dil-şâd iyle: *Mutlu etmek.*

1. Saña andan şafâ vü şâdî vardur
Bu va‘de iyledi Mecnûn’ı dil-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 101*). [*dil-şâd iyle, -di]*

dil-şikeste: *Gönlü kırık.*

1. Ki ey cān-ı mürüvvet kân-ı iḥsân
Benem devrân elinden **dil-şikeste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 77*). [*dil-şikeste,]*

2. Senüñ derdüñle dā'im **dil-şikeste**
Hayālünüñle geçer şām u şabāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 98*). [*dil-şikeste,]*
3. Ciger-küşe ğamından **dil-şikeste**
Tağıtdı mālī ammā dirdi hūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 14*). [*dil-şikeste,]*

dilsüz: *Dilsiz, lal.*

1. Dil olur kufl her sırr-ı nihāna
Bu **dilsüz** açılan genc-i nihānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 47*). [*dilsüz,]*

dil-teng: *Gönlü daralmış, muzdarip.*

1. Ger ola gonce-i hûş-büy u hûş-reng
Dehānuñsuz beni mīm ide **dil-teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 34*). [*dil-teng,]*
2. Seni **dil-teng** ider dil-ber dehānı
Nazar kıl gonce-i mīme ko anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 75*). [*dil-teng,]*
3. Sen anuñ ğuşşasından zār u **dil-teng**
O saña dōst olmağdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [*dil-teng,]*
4. Sibā' u vahş eṭrāfında enbūh
Degerken cānib-i dil-dāre **dil-teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 11*). [*dil-teng,]*
5. Dili meşğūl-i dil-ber fāriğ erden
Varup oturdı bir yol üzre **dil-teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [*dil-teng,]*

dil-teng it: *Perişan etmek, kederlere salmak.*

1. Bulurdı her kişi her dem murādı
Kim ister kim ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 37*). [*dil-teng it, -e]*

dimāğ: *Zihin, akıl, şuur.*

1. Di ne gülzāre varam ya ne bāğa
‘İlāc olmağa ‘ıtrı bu **dimāğa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 44*). [*dimāğa, -a]*
2. Revān idi yüz üzre dem‘a gibi
Hem ol şem‘üñ harāretten **dimāğı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 13*). [*dimāğı, -ı]*
3. Nesiminden mu‘aṭṭar cān **dimāğı**
Hevāsı ol günün ‘İsī-dem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 4*). [*dimāğı, -ı]*
4. Buḥārından **dimāğūñ** huşk olup leb
Bulup bir nabz-ı kārūre-şināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 44*). [*dimāğūñ, -uñ]*

dimāğ: *Akıl, zihin II burun.*

1. Ki bŷy-ı cān-fezā virdi **dimāğa**
Ne nisbet ola bu bŷ nev-behāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 144*). [*dimāğa, -a]*

dimāğ-ı ser: *Akıl.*

1. Cigerde an dimāğ-ı serde sevdā
Hem ol serv-i revān ar-gāha gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 74*). [*dimāğ-ı ser, -de*]

dimāğuş: *Zihin, akıl, şuur.*

1. Ne yüzüñ hālidür sineñde dāğun
Kimüñ sevdāsı oldurdu **dimāğun** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 42*). [*dimāğun, -uş*]

dimek: *Söylemek, demek.*

1. Şafā sürdi işitmekden **dimekden**
Gül-i nesrini oldı erğuvānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 4*). [*dimekden, -den*]

dımışkî: *Demir, elik veya bakır üzerinde kazılan oyuklara tel hālinde altın, gümüş vb. mâdenlerle dolgu yapılmak sûretiyle süslenmiş eşyâ, gömme telkârî, şam kakması.*

1. Gel ey ālib ne şanursın bu ‘aşkı
Olur mı gön demür gibi **dımışkî** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 14*). [*dımışkî,]*

dîn: *Allah'a inanma ve bağlanma.*

1. ‘Urūca da‘vet itdi **dîn** imānın
Ki ey ser-i risālet hōş-ırām ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 12*). [*dîn,]*
2. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘ālemd e ‘aşk olsun baña **dîn** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 35*). [*dîn,]*

dînār: *Altın liranın dörtte biri değ erinde olan eski bir para.*

1. Nişār iylerdi **dînār** ile dirhem
O her dînārı dāğ-ı am şayardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 140*). [*dînār,]*
2. Nişār iylerdi dînār ile dirhem
O her **dînārı** dāğ-ı am şayardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 141*). [*dînārı, -ı*]
3. Mağall-i sikke olmaz degme şüret
Yüzüm **dînārına** arb uralı am (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 23*). [*dînārına, -ı, -n, -a*]
4. Virisersin isābın āğır anuñ
Ne deñlü cem‘ iderseñ māl u **dînār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 123*). [*dînār,]*

dînār u direm: *Altın ve gümüş para.*

1. İderdi bu ama‘da çok keremler
‘Ağ iylerdi dînār u diremler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 32*). [*dînār u direm, -ler*]
2. Ki yıl aldı avuçda gözde oprak
Dile dāğ urma dînār u diremden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 123*). [*dînār u direm, -den*]

dînārî: *Altından.*

1. Yidiler t̄az̄iler dest-i ḥademde
Çeküp **d̄inārī** esterler diremde (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*d̄inārī,]*
2. Yidiler t̄az̄iler dest-i ḥademde
Çeküp **d̄inārī** esterler diremde (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*d̄inārī,]*
3. Ṭavāf u ḥacc u lebbeyk ü du‘āya
Güzel **d̄inārī** esterler üşerdi (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 37*). [*d̄inārī,]*

d̄inil: Denilmek, söylenilmek.

1. Dile alup bu rāzī nice ḡammāz
D̄inildi māder-i Leylī'ye bu rāz (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 52*). [*d̄inildi, -di]*

d̄iñle: Dinlemek, kulak vermek.

1. Ṭururdi **d̄iñleyüp** aḡzında barınak
Didi ger fakr u fāḡum olmasa bol (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 50*). [*d̄iñleyüp, -y, -üp]*
2. Saña ‘arz iyerem **d̄iñle** sözümi
O ‘ahdi kim senüñle itdüm ey yār (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 8*). [*d̄iñle,]*
3. Göñül derdin dimişsin ey ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālın **d̄iñle** ey dōst (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [*d̄iñle,]*
4. söz olmasa sözüñ fetḥ-i bābı
Ne **d̄iñlerdi** ne virürdi cevābı (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 18*). [*d̄iñlerdi, -r, -di]*

d̄iñlen: Dinlemek, kulak vermek.

1. Ġırīv idüp gezerdi ive ive
Yatup **d̄inleñmez** idi şem‘a gibi (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 11*). [*d̄inleñmez, -mez]*
2. Ki kız kavminüñ oldı ṭaşı da nerm
Bir iki gün seferden **d̄iñlenüp** ol (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 87*). [*d̄iñlenüp, --üp]*

dir-: Toplamak; elde etmek.

1. Ya zībā bāḡa ya müşkil duzāḡa
Esen ḡal sen ki ben hep raḥṭı **dirdüm** (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [*dirdüm, -, -düm]*

dir-: Dermek, toplamak, bir araya getirmek.

1. Ciger-küşe ḡamından dil-şikeste
Ṭaḡıtdı mālī ammā **dirdi** hūşı (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 15*). [*dirdi, -di]*
2. Dirüp emvāl ü genci şanki Ḳārūn
Virüp iyerdi ḥarcı mişl-i Ceyhūn (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 9*). [*dirüp, -üp]*
3. Gelür devlet başuña endek endek
Dirüldi ḡatreden deryā-yı enbūh (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 77*). [*dirüldi, -ül, -di]*
4. Hemān ihmāle yüz ṭutdı o mühmel
Didi gerçı **dirüp** geldüm bu ḡayli (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [*dirüp, -üp]*
5. Nice **dirmek** ṭaḡıtdum yile virdüm
Esen ḡal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 26*). [*dirmek, -mek]*

dir: *Diriltme, hayat verme.*

1. Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre
Kâtından ürküdüp **dirende** şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 85*). [*dirende, -ende*]
2. Yanınca leşkeri vahşî **dirende**
Sa'âdet reh-nümâ vü baht münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 106*). [*dirende, -ende*]
3. İçi mürde taş merkad gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm derîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 73*). [*dirende, -ende*]
4. Kesüp yol virmediler gayr halka
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 115*). [*dirende, -ende*]
5. Muṭî'î olsa tañ mı her **dirende**
O meclis kim sibâ' olmışdı havli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 116*). [*dirende, -ende*]

dir: *Yemlenme.*

1. Baş vü cânı târû gibi **dirdi**
Ayağdan toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [*dirdi, -di*]

dir: *Dermek, toplamak, bir araya getirmek.*

1. Çeri **dirdi** ulaqlar şaldı çün bād
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*dirdi, -di*]
2. Ol ilden galle **dirdi** bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42*). [*dirdi, -di*]

dir: *Dermek. II Sevgilinin bedenine dokunmak.*

1. Kimesne meyvesini **dirmemişdür**
Şovuḡ el almasın almış degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 106*). [*dirmemişdür, -me, -miş, -dür*]

dir idi: *Söyler.*

1. Bahâne iyleyüp ol gül şeherden
Dir idi kim ter olmuş gice terden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 28*). [*dir idi,]*
2. Olurdu kıra yaşlılar gibi zâr
Dir idi dilde yâre ol dil-figâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 8*). [*dir idi,]*

diraht: *Ağaç, şecer.*

1. Çiçek gerçi **dirahta** zib ü ferdür
Velî maḡşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [*dirahta, -a*]
2. Bu ḡasretde ki nâ-geh ire bahtı
Bitüre şâḡ-ı ser-sebz **dirahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 18*). [*dirahtı, -ı*]
3. Oturdu sāyeye bulup **dirahtı**
Koyu gölge dirahṡ-ı sebz ü 'ālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 12*). [*dirahtı, -ı*]

4. Ki gördi evce irmiş bir **dirahtı**
Uçar bir şu'besinden murğ-ı hoş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84*). [*dirahtı, -ı*]
5. Ki rahtından **dirahtı** ide 'ür-yan
Kapar her lâleden la'lin külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 20*). [*dirahtı, -ı*]

diraht-ı sebz ü 'âlî: Yeşil ve yüksek ağaçlar.

1. Oturdu sâye-ye bulup dirahtı
Koyu gölge **diraht-ı sebz ü 'âlî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 13*). [*diraht-ı sebz ü 'âlî,]*

dirâz: Uzun (Sevgilinin saçının uzun olması bağlamında).

1. Mülk-i cihâna iyleyeler pâdişâ beni
Ey Hâmîdî zülf-i yâr ile kıışşam **dirâzdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [*dirâzdu, -dur*]

direm: Akçe, para, dirhem.

1. Yidiler tâzîler dest-i hademde
Çeküp dînârî esterler **diremde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*diremde, -de*]
2. Yidiler tâzîler dest-i hademde
Çeküp dînârî esterler **diremde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*diremde, -de*]
3. Başî üzre **direm** tûfânı yağdı
Varup dergâh-ı Leylî'ye her âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 138*). [*direm,]*
4. Dilüñe dâğ olısar âhîr-i kâr
Eger cevri ile cem' itseñ **diremler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 125*). [*diremler, -ler*]

direm-vâr: Mal mülk sahibi, zengin.

1. Hümâ-yı devlet idi hem **direm-vâr**
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 6*). [*direm-vâr,]*

dirgür: Diriltmek.

1. Dem-i 'îsî gibi **dirgürdi** cāmı
Şeker-lebden sorup hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 32*). [*dirgürdi, -di*]
2. Ki mûm olur sözinden seng ü pülâd
Ölü iş **dirgürür** kavlı-i faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 91*). [*dirgürür, -ür*]
3. Şafâ-yı vaşluñ ile **dirgüresin**
Mezârında yanan şem'-i şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 110*). [*dirgüresin, -e, -sin*]

dirhem: Okkanın dört yüzde biri ağırlığında bir ölçü birimi.

1. Alurlar **dirhem**in akçeye anuñ
Eger ola kemân süst ü eger saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 190*). [*dirhem, -in*]
2. Tûrup nâz ile ol serv-i mükerrrem
Ki dervîşe taşaduk ide **dirhem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 54*). [*dirhem,]*

- İzinden yola **dirhemler** döşerdi
Aşkardı seyl-i üstür mevc-der-mevc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 38*). [*dirhemler, -ler*]
- Nişâr iylerdi dinâr ile **dirhem**
O her dinârı dâğ-ı ğam şayardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 140*). [*dirhem,]*

diri: *Canlı, sağ.*

- O ‘aşkı artur itdükce beni hest
Diri olduğça ğam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 33*). [*diri,]*

dirig: *Eyvah, ne yazık ki!*

- Elinden gelmez anuñ cân **dirigi**
Ne baş kim gelmez andan tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 24*). [*dirigi, -ı*]
- Kesilmekden yoğ anda baş **dirigi**
Dil-âzâr olmamağa dilberine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 106*). [*dirigi, -ı*]
- Hemân âh u **dirig** idi celisi
Ne dem kim bûy-ı yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [*dirig,]*
- Dirigâ yol uzağ u azığum az
Esen ğal sen ki ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [*dirigâ,]*

dirig it: *Esirgemek, sakınmak.*

- Kelâmu’llah’un âyâtı haqıyçün
Ki itmeye dirig ü çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 133*). [*dirig it, -me, -ye*]
- Dirig itme ‘aded nakdin aħadden
Şaňa bed iylemez her kim bed iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 82*). [*dirig it, -me*]
- Terahhüm kıl ğamuñ perverdesine
Dirig itme deminde rahmetüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 83*). [*dirig it-, -me*]
- Didi ol ğastenüñ budur cevâbı
O Mecnûn’ı buluñ itmeñ dirig (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 37*). [*dirig it, -me, -ñ*]

dirig iyle: *Esirgemek.*

- Cânumdan uyuvirdi baňa yoksa cân mîdur
Kûyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirig (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 7*). [*dirig iyle, -mez, -em*]

dirigâ: *Eyvah, ne yazık ki!*

- Dirigâ vü dirigâ vü dirigâ
Ki pâyân olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 27*). [*dirigâ,]*
- Dirigâ vü **dirigâ** vü **dirigâ**
Ki pâyân olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 27*). [*dirigâ,]*
- Dirigâ vü **dirigâ** vü **dirigâ**
Ki pâyân olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 27*). [*dirigâ,]*
- Dirigâ ol civân ğanı didi pîr
Ğayurdi Ğays’ı her ğavm ü ğabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [*dirigâ,]*

5. Meğer Leylâ'nun itdi aķ gŭlin yâd
Didi eyvah **dirîgâ** kim ġarîbem (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 7*). [*dirîgâ,]*
6. Beni ma'mŭr iden bŭnyâd idŭn sen
Yıkıldı ŧimdi bŭnyâdum **dirîgâ** (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 57*). [*dirîgâ,]*
7. Dirîgâ ķanı ŭstâdum dirîgâ
İŧŭm ŧimden ġirŭ kime ŧanayın (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 58*). [*dirîgâ,]*
8. Dirîgâ ķanı ŭstâdum **dirîgâ**
İŧŭm ŧimden ġirŭ kime ŧanayın (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 58*). [*dirîgâ,]*
9. Ne yire varayın âvâre ķaldum
Yile vardı **dirîgâ** ŧem'-i tâbân (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 89*). [*dirîgâ,]*
10. Ķodı pervânesin âvâre ħayrân
Dirîgâ ħâke dŭŧdi tâze ter-gŭl (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 91*). [*dirîgâ,]*
11. Kime itsŭn ŧikâyet ħaste bŭlbŭl
Dirîgâ seyr iderken bu ķemende (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 93*). [*dirîgâ,]*

diril: *Toplanmak.*

1. Dirilŭp oldılar deryâ-yı enbŭh
Urup na'ra ŭniyle ŧabl- bâzî (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 56*). [*dirilŭp, -ŭp]*

diril: *Canlanmak, hayat bulmak.*

1. Dirildi ŧlmiŧ iken ħayy-ı Leylî
Bu çok leŧker bulut gibi yŭridi (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 12*). [*dirildi, -di]*
2. Siperler ŧaġılup serler **dirildi**
Ķaġan arslâna beñzer Nevfel-i ġŭrd (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 30*). [*dirildi, -di]*

diril: *Toplanmak, bir araya gelmek.*

1. Hemân cŭmle ġanîsi vŭ ġedâsı
Dirilŭp cenge âheng iylediler (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 9*). [*dirilŭp, -ŭp]*

dirliğ: *Dirlik; dŭzen.*

1. İtŭn var **dirliği** ammâ senŭn yok
Çŭ âdem oġlın âdem gibi ol (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140*). [*dirliği, -i]*

dirlik: *Hayat, yaŧama.*

1. ŧapuñsuz **dirlik** ŧlmekden beterdŭr
Beni bu derd-i serden ķurtar ey mâh (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 108*). [*dirlik,]*

diŧ bile: *Hırslanmak.*

1. ħayâl-i ġamzesi yâruñ baña ħavâle yiter
Ĥasŭd diŧ bileme ķanum iħmeġe ŧabr it (*Leylâ vŭ Mecnûn, Gazel 5, Mısra 7*). [*diŧ bile, -me]*

2. Kimisi dış biler yiye o şehdi
Atası illâ gâyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 52*). [dış bile, -r]

ditre: Titremek, sallanmak.

1. Düşüp üstine **ditrer** şanki yaprak
Kara toprağı üzre düşdi bî-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 30*). [ditrer, -r]
2. Biraz dem **ditredi** vü düşdi bî-hüş
Şan indi deldi gökden şâ'ika fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 40*). [ditredi, -di]

ditre: (Vücut veya bir organ) hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak; birinden veya bir şeyden korkmak.

1. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni **ditrer** hemân yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 141*). [ditrer, -r]

dīv: Şeytan, dev.

1. Buyurdi yüz yavuz dīvâne **dīve**
Ki her biri od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 14*). [dīve, -e]
2. Anuñ çün **dīve** beñzer cümle hūyi
Ne lâyıkdur gurāba tū'me-i bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 100*). [dīve, -e]
3. Naşib olmağdan ol dīvâne **dīve**
Çü gördi Nevfel anı böyle 'aciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 124*). [dīve, -e]
4. Libāsı nîl ü gendü Nîl-i cūşān
Gicede beñzeyüp dīvâne **dīve** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 9*). [dīve, -e]
5. Müşābih na'rada dīvâne **dīve**
Ki ey büt 'aşkınuñ dīvâne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 26*). [dīve, -e]
6. Perī sevmekden uşan **dīvüni** baş
Perī kim şüreti gözden nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 110*). [dīvüni, -ü, -ni]
7. Melek şüretde ammā ma'nāda **dīv**
Be-şüret Yūsuf-ı dil-dāra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 48*). [dīv,]
8. Düşer endāmına **dīvüñ** zelāzil
Zemāne nāfe-i şebden mu'anber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 12*). [dīvüñ, -üñ]
9. Velī dīvâne oldur ola hūd-kām
Beni **dīv** añlama kim dīv-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 139*). [dīv,]
10. Melek şüretde ammā ma'nide **dīv**
Cihān 'ayyārınuñ āl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 154*). [dīv,]
11. Nice sulţānı bî-fermān idüptür
Eger ins ü melek **dīv** ü peridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 65*). [dīv,]

dīvān: Meclis, huzur.

1. Şafā **dīvānına** sulţān-ı ā'zam
Belā fenniinde burhān-ı müsellemler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 3*). [dīvānına, -ı, -n, -a]
2. Bu dīvâne bizüm **dīvāna** sığmaz
Bunuñ aḥvālī ad u şana sığmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 145*). [dīvāna, -a]

divâne: *Aşk ile kendinden geçmiş, deli, mecnun.*

1. Libâsı nîl ü gendü Nîl-i cûşân
Gicede beñzeyüp **divâne** dîve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 9*). [*divâne,]*
2. Kâmu **divâneler** sulţânı Mecnûn
Yürür şahrâda yok ünsi enîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 6*). [*divâneler, -ler]*

divâne: *Çılgın, deli, mecnun.*

1. Muhabbet mestidir **divâne** şanma
Bu sũ-i zann ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*divâne,]*
2. İnanmazsañ kıgır aḥvâlini şor
Eger **divâne** ise kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 114*). [*divâne,]*
3. Bu **divâne** bizüm divâna sıgmaz
Bunuñ aḥvâli ad u şana sıgmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 145*). [*divâne,]*
4. Velî ben ḥasteden **divânesi** yok
Saña biñ biñ benüm gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 100*). [*divânesi, -si]*
5. Görenler raḥm idüp üstine üşdi
Üşüp ol ‘aşk u gam **divânesine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 111*). [*divânesine, -si, -ne]*
6. Aradı gendünüñ **divânesini**
Gezerken deşti çün bād-ı seḥer-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 126*). [*divânesini, -s, -i, -n, -i]*
7. Taraḥḥum iyleyüp **divânesine**
Söger âşufte Mecnûn şûr-ı baḥta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 38*). [*divânesine, -si, -ne]*
8. Buyurdi yüz yavuz **divâne** dîve
Ki her biri od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 14*). [*divâne,]*
9. Bu **divâne** civâna şerbet idi
Size şerbet behâ çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 22*). [*divâne,]*
10. Güli ol ṭab‘-ı nâ-mevzûna virmen
N’ider **divâne** bu kând u cülâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [*divâne,]*
11. Naşîb olmaḡdan ol **divâne** dîve
Çü gördi Nevfel anı böyle ‘âciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 124*). [*divâne,]*
12. Bile bir şahş var **divâne** hey’et
Teni başdan ayaḡa baḡa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [*divâne,]*
13. Müşâbih na‘rada **divâne** dîve
Ki ey bût ‘aşkınuñ **divâne** mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 26*). [*divâne,]*
14. Müşâbih na‘rada **divâne** dîve
Ki ey bût ‘aşkınuñ **divâne** mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [*divâne,]*
15. Adı **divâne** kendü ‘âkil idi
Anı her bî-ḥâber mecnûn şanurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 28*). [*divâne,]*
16. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falânda
O yağmurdan içen **divâne** ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 3*). [*divâne,]*
17. Delürdi öldürün şâh u vezîri
Ol il kim ḥâkimi **divâne** ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [*divâne,]*
18. Delü şandı anı **divâne** aḥmak
Rivâyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*divâne,]*
19. Belâ naḡşından ama bî-ḥabersin
Baña sen gerçi **divâne** didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [*divâne,]*
20. Velî **divâne** oldur ola ḥôd-kâm
Beni div anlama kim div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 138*). [*divâne,]*

21. Uluşurlar olar bu itse cūşı
Düşüp **dīvānelik** dilkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 71*). [*dīvānelik, -lik*]

dīvāne kıl: Kendinden geçirmek, düşkün hale getirmek; mübtela, aşık etmek.

1. Didiler her ne ise vaşf-ı hâlin
Ki bir duhter bunu dīvāne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 23*). [*dīvāne kıl, -dı*]

dīvāne ol-: Deli divane olmak.

1. Beden-i burcın yıkup vîrāne olmuş
Düşüp şahrâlara dīvāne olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 18*). [*dīvāne ol-, -muş*]

dīvāne-i mest: Akıl başından gitmiş deli.

1. Yine oldu münevver şeb-çerāğı
Yirinden tûrdı ol **dīvāne-i mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 5*). [*dīvāne-i mest,]*

dīvānelik: Delilik.

1. Yoğ idi ekstügi **dīvānelikte**
Belâ-keşlikde vü mestānelikte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 71*). [*dīvānelikte, -de*]

dīvānesi: Çılgın, deli, mecnun.

1. Değerken her yirün vîrānesine
Buluşdı gendünün **dīvānesine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 24*). [*dīvānesine, -ne*]

dīvān-ı ābād: Abad meclis, bayındır meclis.

1. Ki ola tār-ı çeng ü ‘ūd-ı Nāhîd
Zihî bezm ü zihî **dīvān-ı ābād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 33*). [*dīvān-ı ābād,]*

dīvār: Duvar.

1. Der ü **dīvārını** pür-genc idüpdür
Hem ihlâşı aña sakf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 54*). [*dīvārını, --ı, --nı*]
2. Yüzün **dīvāra** virdi şankı sāye
Otururdu gönül teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 180*). [*dīvāra, -a*]
3. Ne hâşıl seng **dīvār** olsa pülād
İde çün seyl ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 68*). [*dīvār,]*
4. Şı **dīvār** u derin kim ola rûşen
Gönül şınmasa hergiz rûşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [*dīvār,]*

div-bend: İfrite yakalanmış, deve bağlı.

1. Velî divâne oldur ola hûd-kâm
Beni div anlama kim **div-bendem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 139*). [*div-bendem, -em*]

div-i sepîd: Beyaz dev.

1. Perî şanup seven div-i sepîdi
Olur âhîr o ‘aşkun nâ-bedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 51*). [*div-i sepîd, -i*]
2. Şarardur korkudan div-i sepîdi
Çekerdî her kîşî derd-i neberdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 98*). [*div-i sepîd, -i*]
3. Kılur div-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu key Keyhüsrev’ün kâddin kılur dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 56*). [*div-i sepîd, -i*]

div-zâde: Dev çocuğu. (Çok güçlü olması bağlamında.).

1. Yirinden şıçradı çün **div-zâde**
Çukalın giydi tîğın çekdi def’î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 4*). [*div-zâde,]*

diyânet: Dindarlık.

1. Nübüvvet çeşmesi meşreberidür
Diyânet bağ u bunlar bağbânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 63*). [*diyânet,]*
2. Diyânet mezhebinde ‘ayb-nâkem
Giderseñ toğrı yola egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 124*). [*diyânet,]*

diyâr: Memleket, ülke, belde.

1. Bu **diyâra** çün dönesin tütîyâ-yı çeşm içün
Bizlere öñünde olsun hûk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9*). [*diyâra, -a*]
2. Kūçegin nâkasından ayırurdu
Binüp Leylî **diyârına** yürürdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 4*). [*diyârına, -ı, -n, -a*]
3. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘âra
Gelimez oldı Mecnûn ol **diyâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [*diyâra, -a*]
4. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘âra
Gelimez oldı Mecnûn ol **diyâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [*diyâra, -a*]
5. Dilinde guşsa vü endüh-ı enbüh
Kodî deyyârı terk itdi **diyârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 15*). [*diyârı, -ı*]
6. Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
Haber gelse şabâdan ol **diyâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 69*). [*diyâra, -a*]
7. Geçer bu hâl ile leyl ü nehârı
Müsâfirler gelürler bu **diyâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 37*). [*diyâra, -a*]
8. Bu âvâre dañi âvâre oldı
Getürüp bu **diyâra** ben ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 13*). [*diyâra, -a*]
9. O gün bu rezm içinde ser şaçardı
Şu deñlü şaçdı kanı ol **diyâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 173*). [*diyâra, -a*]

10. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu **diyârumdan** saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201*). [*diyârumdan, -um, -dan*]
11. Diyârum terk idüp gitmiş degüldüm
Koyup beytümü düşdüm ğurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 44*). [*diyârum, -um*]

diyâr-ı ‘âşık: *Sevgilinin memleketi.*

1. Diyâr-ı ‘âşık peygâm-ı yârı
Gül ile bülbül arasında bî-kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 192*). [*diyâr-ı ‘âşık, -a*]

diyâr-ı çîn: *Çin ülkesi.*

1. Diyâr-ı Çîn’e döndi nâfe töldi
Çemende ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 116*). [*diyâr-ı çîn, -e*]

diyâr-ı ğâr: *Mağaranın olduğu yer.*

1. Ki ejderhâdur anuñ mür u mârı
Diyâr-ı ğâra göç ol hürrem ü şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 49*). [*diyâr-ı ğâr, -a*]

diyâr-ı küfe: *Kufe şehri.*

1. Diyâr-ı Küfe’den tâ hadd-i Bağdâd
İl oğudı düğüne itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 97*). [*diyâr-ı küfe, -den*]

diyâr-ı leyli: *Leyla’nın memleketi.*

1. Belâ-yı ğamda Mecnûn’a muvâfık
Diyâr-ı Leylî’den kopardı hûş-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 3*). [*diyâr-ı leyli, -den*]

diyâr-ı yâr: *Sevgilinin yurdu.*

1. Diyâr-ı yârı Mecnûn’dan yudılar
Geçidsüz şuyı köprisüz qodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [*diyâr-ı yâr, -ı*]
2. Diyâr-ı yârı Mecnûn’dan yudılar
Geçidsüz şuyı köprisüz qodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [*diyâr-ı yâr, -ı*]
3. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-‘âr
Anuñ kim derdi vardur ‘ârı n’iylar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 8*). [*diyâr-ı yâr, -e*]
4. Diyâr-ı yâre gitdi bî-kes ü ferd
Perî pervâz uçar pervâne gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 54*). [*diyâr-ı yâr, -e*]
5. Diyâr-ı yâre uğradı güzestî
Geçerken yil gibi gördi o maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 8*). [*diyâr-ı yâr, -e*]

diye: *Desinler.*

1. Ümmîd odur aña varduğıñ dem
Meddâhına **diye** hayr-ı maqdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 58*). [*diye,]*

diyü: (*diyü, deyî, diyî*): *Diye.*

1. Eger Mecnûn **diyü** çağırsa ‘âmî
Uyuvirürdi kesmezdi kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 49*). [*diyü,]*
2. Belâ-yı ‘aşka açdı öyle başı
İren mecnûn **diyü** atardı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 70*). [*diyü,]*
3. Belâ def’ olına **diyü** püserden
Tırup himmet biline pîr-i hoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 40*). [*diyü,]*
4. Şorarken hâlin ol gül ‘andelibün
İşitmesün **diyü** ağıyar-ı bed-h’âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 57*). [*diyü,]*
5. Tıyulmasun **diyü** kütâh iderdi
Egerçi gonce gibi yok dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 58*). [*diyü,]*
6. Hata **diyü** bu kaşın çîn iderdi
Şacı boynına oldı mâr-ı Dağhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 160*). [*diyü,]*
7. İnende Leylî **diyü** itme feryâd
Zenûñ teftiş olınsa şad-hezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 52*). [*diyü,]*
8. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Resen **diyü** virüp mâr-ı siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 27*). [*diyü,]*
9. Eri tıya **diyü** kütâh iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 30*). [*diyü,]*

diz: *Belirli bir düzene göre sıraya koymak, sıralamak.*

1. Söze bu resme **dizdi** dürr ü gevher
Didi ba‘zî ruvât-ı hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [*dizdi, -di]*

diz: *Diz.*

1. Göbekden **dize** dek anın da varı
Cihân içinde yârı dilde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [*dize, -e]*

diz: *Bacakta bulunan bir yer. II Kucak.*

1. Dizinden anı indürmezdi her bâr
Gidermezdi katından anı dâ‘im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 72*). [*dizinden, -i, -nden]*
2. Gerilmiş ‘ırk u pey zâhir çün evtâr
Alup mâder **diz** üzere mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 49*). [*diz,]*

diz üzere gel-: *Dizlerinin üstüne çökerek, bir şey ister halde.*

1. Diz üzere geldi Mecnûn’un atası
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [*diz üzere gel-, -di]*
2. Diz üzere geldi Mecnûn’un atası
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [*diz üzere gel-, -di]*

dîzâr-ı dildâr: Sevgilinin yüzü.

1. O da yüz tıttı âhîr irtihâle
Cihân-ı ‘uşşâka **dîzâr-ı dildâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [*dîzâr-ı dildâr,]*

diz-be-diz: Diz dize.

1. Yiñi dil-dârınuñ tâze nigârı
Kañı ol **diz-be-diz** olup oturmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 11*). [*diz-be-diz,]*

dizgin: Atın dizgini.

1. Hemân yüz döndürüp **dizgin** çevürdi
Didi Nevfel idüp anca mürâ ‘ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 198*). [*dizgin,]*

dög: Dövmek, ezmek.

1. Şovut göñlüñi **dögme** âhen-i serd
Tutalum yok dilüñde şabr u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 46*). [*dögme, -me]*

dög: Dövmek, dövünmek.

1. Bu gendüyi **dögüp** başın yoldı
Ne beñ kim kónsa yüzü ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 156*). [*dögüp, -üp]*
2. Kara taşlar ile **dögdi** serini
Kırı şanduk gibi göğsin döğerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 130*). [*dögdi, -di]*
3. Çeküp çâk itdi gül gibi girîban
Dögüp göğsin iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 5*). [*dögüp, -üp]*
4. Dir idi hem **dögüp** seng ile sîne
Ki ey şefkatlu ata kânde gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [*dögüp, -üp]*
5. Oturup aña karşı kıldı zâri
Dögüp ağlayu ağlayu başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 17*). [*dögüp, -üp]*

dögülmek: Dövülmek, hor görülmek.

1. Hâyâtumdur benüm yar için ölmek
Benüm fahrumdur anuñ-çün **dögülmek** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 40*). [*dögülmek,]*

dögün: Dövmek, dövünmek.

1. Dibinden def‘î kesmek oldı def‘î
Dögün oldı düğün cânına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 173*). [*dögün,]*
2. Dögünmekden ten oldı pâre pâre
O bed-baht anı görüp öldi şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 84*). [*dögünmekden, -mek, -den]*

3. Dögindi ağladı geh sîne geh ser
Kucup öpdi biraz boynın ızārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [dögindi, -di]
4. Dögindi ağladı cüş itdi muhkem
Biraz kim ağladı vü itdi zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 146*). [dögindi, -di]

dök: Dökmek, saçmak.

1. Geçerdi āb u āteş içre her gāh
Dökerdi āb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 81*). [dökerdi, -er, -di]
2. Dökerdi dōst xanın bulsa kanda
Kemān şunsa eger bir dest-giri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 120*). [dökerdi, -er, -di]
3. Ne hācet **dökesiz** niş ile xanı
Miyāncı çünki ıslāh itdi hālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 30*). [dökesiz, -e, -siz]
4. Döke āhū xanın niteki cellād
Şefā'at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 18*). [döke, -e]
5. Geh el çiynerdi gāmdan gāh bāzū
Dökerdi dīdesinden hūn-ı şāfī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 31*). [dökerdi, -er, -di]
6. Bozulmaya bozıla çarh-ı ğaddār
Şafağ gibi demüm **dökerse** düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 11*). [dökerse, -er, -se]
7. Ğam u derd ü belā-yı intizāre
Sen anuñ-çün **dökersin** göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 49*). [dökersin, -er, -sin]
8. Kāra bağı gibi itdi der-āğüş
Şaçup **dökerdi** akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 33*). [dökerdi, -er, -di]

dolan-: Dolaşmak, çevresinde bulunmak.

1. ‘Azm iderdüñ yollarına dōne dōne **dolanup**
Būy-i Leylī şemmesinden olsañ āğāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 7*). [dolanup, -up]

dön: Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.

1. Zemīne tūr didüñ tūrdu muqarrer
Semāya **dön** didüñ dōndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 30*). [dön,]
2. Zemīne **dön** diseñ ey şāh-ı qahhār
Dōne dönmeye emrūnden felek-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 31*). [dön,]

dön: Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

1. Kıyāsa sığmaz oldu derdi Kays’uñ
Gül-i nesrine **döndi** verdi Kays’uñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 8*). [döndi, -di]
2. Turıncı ğabğabın gördükçe anuñ
Turunca **döndi** Kays ol civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 12*). [döndi, -di]
3. Bürehne cismi ince mūya **dönmiş**
Tenin mū kaplamış āhūya **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 29*). [dönmiş, -miş]
4. Bürehne cismi ince mūya **dönmiş**
Tenin mū kaplamış āhūya **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 30*). [dönmiş, -miş]
5. Ruḥ-ı Leylī gül-i gül-zāra **dönmiş**
Dil-i Mecnûn tūtışmış nāra **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 29*). [dönmiş, -miş]

6. Ruḥ-ı Leylî gül-i gül-zâra **dönmiş**
Dil-i Mecnûn tutuşmuş nâra **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 30*). [*dönmiş, -miş*]
7. Peder miskîn ki bağı hûna **döndi**
Ġâm-ı Mecnûn ile mecnûna **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*döndi, -di*]
8. Peder miskîn ki bağı hûna **döndi**
Ġâm-ı Mecnûn ile mecnûna **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [*döndi, -di*]
9. Kıla cismüm kılı biñ dürlü feryâd
Tenüm müy-i miyân-ı mûra **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 9*). [*döndi, -di*]
10. Öter iñler qurı ŧanbûra **döndi**
Belâsı gûş-mâli ol ḡabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 10*). [*döndi, -di*]
11. Kağan arslan gibi cûş itdi şıhne
Kılı tîre dili şemşîre **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 33*). [*döndi, -di*]
12. Enügin yavu kılmış şîre **döndi**
Çeküp tiz tiğ-i tizi virdi tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 34*). [*döndi, -di*]
13. Egilmiş derd içinde râya **dönmiş**
Muḡabbet kim każâ-yı âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 102*). [*dönmiş, -miş*]
14. Ŧolaşmış mârâ **dönmiş** seng içinde
Ġarîb ü bi-kes ü âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 114*). [*dönmiş, -miş*]
15. Velî ḡâlî ḡarâb u derdi ma'mûr
Ḳararmakdan ütülmiş ota **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 117*). [*dönmiş, -miş*]
16. Ḳurumakdan teni tâbüta **dönmiş**
O tâbüť içre cân kim kayğuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 118*). [*dönmiş, -miş*]
17. Diyâr-ı Çîn'e **döndi** nâfe ŧoldı
Çemende ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 116*). [*döndi, -di*]
18. Virür lezzet eger **dönmezse** lağa
Bu bal söz kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 84*). [*dönmezse, -mez, -se*]
19. Öñinde nuql u esbâb u nevâle
Vaķar u vaşfi şâbit kûha **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*döndi, -di*]
20. Ŧurulmuş lüce-i enbûha **döndi**
Sükûnet şân-ı 'aql u zeyn-i cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 16*). [*döndi, -di*]
21. Ki **döndi** murğ-zârı lâle-zâra
O şahrâ kûha **döndi** küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 174*). [*döndi, -di*]
22. Ki **döndi** murğ-zârı lâle-zâra
O şahrâ kûha **döndi** küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 175*). [*döndi, -di*]
23. Çemen **döndi** Yemen gibi 'aķıķa
Ġılıç dendânı kesmekden gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 28*). [*döndi, -di*]
24. Cihân şan ķara ağ ile büründi
Felek yıldızları **döndi** çerâġa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 3*). [*döndi, -di*]
25. Yüzine incüler eşķ-i ter oldı
Gözine mil-i sürme ḡara **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 149*). [*döndi, -di*]
26. Anuñ-çün gözleri bîmâra **döndi**
Dir idi çekse ger meşşâḡa sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 150*). [*döndi, -di*]
27. 'İmâme eğri rây egri ġażab-nâķ
Dili süsen gibi şemşîre **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 9*). [*dönmiş, -miş*]
28. Sözi dilde ḡadeng-i tîre **dönmiş**
Ki bu ġün ol delüye naķş geçdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 10*). [*dönmiş, -miş*]
29. İderdi ol ķadar eġġân u zârı
Ki râzı rûşen olmuş rûza **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 67*). [*döndi, -di*]
30. Ġam-ı 'aşķı ḡaġılmış müşķe **döndi**
Ŧolup ġönliñ ġam-ı dil-ber kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 68*). [*döndi, -di*]
31. Hemân maşru'â **döndi** yire düşdi
Şu deñlü döġdi ġamdan ḡaşa başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 80*). [*döndi, -di*]

32. Bütü hiç sevme kim yokdur vefâsı
Cihânda yoğa **dönse** var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31*). [*dönse, -se*]
33. Dil-i tûti bişüp **döndi** kebâba
Çü düşmişden çekersin dâmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 50*). [*döndi, -di*]
34. Cihânuñ bağı pür-berk ü nevâdur
Bu dem Hızra **dönüp** hâdîra-yı bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 53*). [*dönüp, -üp*]
35. Şafağ gibi cihân kana boyandı
Hevâ müşkîn iken kâfura **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 51*). [*döndi, -di*]
36. Gidüp sevdâ-yı zulmet nûra **döndi**
Tûrup Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 52*). [*döndi, -di*]
37. Nefes teng iñler ammâ nitekim çeng
Bilin egmiş belâlar yâya **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 21*). [*dönmiş, -miş*]
38. Dilin delmiş cefâlar nâya **dönmiş**
Yaturken za'f ile ol pir-i puhte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 22*). [*dönmiş, -miş*]
39. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara vâdide kuru mile **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 45*). [*dönmiş, -miş*]
40. Dehân-ı ejdehâda kıla **dönmiş**
Taşı kuru deri içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 46*). [*dönmiş, -miş*]
41. Libâs emrinde varı belde yek pöst
Yatur hâr içre 'üryan mârâ **dönmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [*dönmiş, -miş*]
42. Teninde her kılı bir hâra **dönmiş**
Ser ile sine pür-sevdâ vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [*dönmiş, -miş*]
43. O tozdan yüz çevüren başına hâk
Vücûdum hâk-i gâmdan **döndi** âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 75*). [*döndi, -di*]
44. Felek pertevlerinden zer-şemâ'il
Demürden kal'aya **dönmiş** felekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 5*). [*dönmiş, -miş*]
45. Ne hâlüm yanmağa bir ehl-i hâlüm
Kuru yaprağa **döndi** cism ü cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 109*). [*döndi, -di*]
46. Gâmâme **döndi** çeşmi ol gâm için
Senün mestâne nazmuñdan gelüp cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136*). [*döndi, -di*]
47. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni ditrer hemân yaprağa **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 141*). [*döndi, -di*]
48. Güliken şüreti toprağa **döndi**
Hey-â-hey ağladı vü itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 142*). [*döndi, -di*]
49. Vücûduñ la'le **döndi** menzîlün seng
Senün 'ömrün geçer ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 188*). [*döndi, -di*]
50. Gül-i nesrine **dönmiş** ergüvânı
Şararmış rüy-ı simîn şanki zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 72*). [*dönmiş, -miş*]
51. Tûtuşdı yandı cânı nitekim mûm
Gül-i nesrine **döndi** reng-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 45*). [*döndi, -di*]
52. Seriyle sırmaya **döndi** sengi
Yolunda kalmadı gâlib ola Leylî meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*döndi, -di*]
53. Güne gitmedin aya **döndi** evvel
Şarındı şemsi dülbendin çün ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 50*). [*döndi, -di*]
54. 'Aşâbe şardı derdinden serine
Behî bedri hilâle **döndi** anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 49*). [*döndi, -di*]
55. Sehî servi hilâle **döndi** anuñ
İrüp şimşâde za'ım-ı dest-i nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 50*). [*döndi, -di*]
56. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni tâb üzre düşmiş müya **döndi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [*döndi, -di*]
57. Çerâğ-ı 'âlem iken **döndi** mûma
Bu derde mübtelâ oldı çün ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 58*). [*döndi, -di*]

58. Ecel yili anıñ-çün iyledi âh
Turunca **döndi** çün sib-i gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 61*). [döndi, -di]
59. Ğamâme **döndi** ağlar ol ğam için
İrişüp ravza-i Leylî'ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [döndi, -di]
60. Meger **döndi** kuru yaprağa şimdi
İrişdi tâze cismün rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 126*). [döndi, -di]
61. Seriyle sürmeye **döndürdi** sengi
Yolında kalmadı bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 4*). [döndürdi, -dür, -di]
62. Sözinüñ şîrîn cülâbı haste câna nûş olur
Hümâ **döndi** âteş-i ruhsâruña karşı gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [döndi, -di]
63. Bu zîverden ufuk **döndi** ‘arûsa
Hicâb aşdı gice vech-i ‘abûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 3*). [döndi, -di]
64. Beni ser-tâ-kağem kaplar günâhum
Elif kaddüm ğamuñdan **döndi** lâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 75*). [döndi, -di]
65. Tecelli itmez andan rûy-ı cânân
Benüm bādâma **dönmişdür** mişâlim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 179*). [dönmişdür, -miş, -dür]
66. Sîhir zahmın yimiş âhûya **döndi**
Zenehdâm tenür-ı âteş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 54*). [döndi, -di]

dön: Dönüp bakmak.

1. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [dönüp, -üp]
2. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [dönüp, -üp]

dön: Dönmek, değışmek.

1. Zemîne tûr didüñ tûrdı muqarrer
Semâya dön didüñ **döndi** müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 30*). [döndi, -di]

dön: Vazgeçmek, caymak.

1. Dilüñi şevka kütâh iylemezsin
Dön ey devrân baña cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 41*). [dön,]

dön: (Bir şeyin etrafında) dolaşmak.

1. Döner za'f ile ‘urcûn-ı kadîme
Zebân-ı hâl ile bu remzi kâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 24*). [döner, -er]

dön: Geri gelmek, geri dönmek.

1. Ki düşsem ğarķ olup ben iştıyaķa
Döner añup küçegin def'i nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 14*). [döner, -er]
2. Dönüp nevmid olup sādāt-ı A'râb
Gönül pür-âteş ü ğam sine pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 167*). [dönüp, -üp]

3. Anı bilmez ki bâkî gence düşmüş
Dönüp hacdan göricek akrabâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 43*). [dönüp, -üp]
4. Kesüp ümmîdi âh itdi cigerden
Dönicek kavmine ol pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 113*). [dönicek, -icek]
5. Dönüp iline gitmek oldı cehdi
Tırup bî-çâre Mecnûn hasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 164*). [dönüp, -üp]
6. Cihândan bî-haber Leylî gamında
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 121*). [dönüp, -üp]

dön: (bir şeyi) bir istikamete döndürmek, dönmek, dönmesini sağlamak.

1. Dönüp ahlâlin itdi ‘arz u tekrîr
Ki ey iklim-i aşkuñ pâdişâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 88*). [dönüp, -üp]
2. Bu cünbişden de **döndi** âşikâra
Selâmet terk idüp İbnü’s- Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 40*). [döndi, -di]
3. Neñ öldi kim giyersin bu siyâhı
Didi anuñ içün kim **döndi** devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 25*). [döndi, -di]

dön: Dönmek (kendi etrafında hareket etmek).

1. Bu rakş idüp **döner** dönmez tutar baş
Cefâ vü cevri düşmen çekdi vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 56*). [döner, -er]
2. Elinde nûşî var yîñinde nîşî
Hemîşe **döndügi** bu çarh-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 157*). [döndügi, -düg, -i]

dön: (Bir iş veya konuyu) Yeniden ele almak // (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

1. Dönüp andan eve ‘azm iylediler
O râzî şaklamadı ol güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 166*). [dönüp, -üp]
2. Dönüp rakş ile Necd’e gitdi ser-mest
Giderken âh idüp göğsin çökürdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [dönüp, -üp]

dön: Bir durumun değişerek tersi yönde gelişmesi.

1. Dönüp göstermek ol lâfa hilâfî
Bu hasret merd olana lâyık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 24*). [dönüp, -üp]

dön: Geldiği yere gitmek.

1. Alup virmekde başı bî-dirîguz
Dönüp bu tiz haberle ilçî çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [dönüp, -üp]

dön: Dönmek, vazgeçmek.

1. Libâs-ı mâtemi egnine giydi
Ol iki fitne **döndi** birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 3*). [döndi, -di]

dön- (Yüzünü) dostlarına doğru çevirmek.

1. Huzûrına okudu **döndi** piri
Gelüp evvel zemîne baş kodı pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 86*). [döndi, -di]

dön- Devretmek, dolaşmak.

1. Döner arada cām-ı tîğ u hânçer
Kılıç kâr itdi fark-ı her ferîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 26*). [döner, -er]
2. Döner geh yüzi hâlka geh kâfâsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132*). [döner, -er]

dön- Dönmek II yönelmek.

1. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Haber ehli haber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46*). [dönüp, -üp]

dön- Değiştirmek, çevirmek.

1. Dönüp qahrı yili Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdi evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 18*). [dönüp, -üp]

dön- Vazgeçmek, caymak.

1. Zemîne dön diseñ ey şâh-ı kâhâr
Döne **dönme**ye emrûnden felek-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 32*). [dönme, -me, -y, -e]
2. Dönersin dösttan çün devr-i gaddâr
Biz olduq saña nuşretde tufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 134*). [dönersin, -er, -sin]

dön- Geri gelmek, geri dönmek.

1. Bu diyâra çün **dönesin** tütîyâ-yı çeşm için
Bizlere öñüñde olsun hâk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9*). [dönesin, -e, -sin]

dön- Dönmek.

1. Düşüp qalurdı ol şûrîde vü süst
Dönerdi nâka añup kûçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 8*). [dönerdi, -er, -di]
2. Dönüp hâlin beyân itmiş mufaşşal
Dimiş bu nâme kim yazıldı kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 178*). [dönüp, -üp]

dön- Bir yerden gelip başka yere gitmek.

1. Dönüp ağlayu itdi azm-i hâr-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 74*). [dönüp, -üp]

dön-: Bir istikamete doğru yönelmek, vücudunu döndürmek.

1. Şarāb u büse vü cām-ı beķāya
Didi Zeyd'e **dönüp** ol pīr-i şādık (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 65). [dönüp, -üp]

dön-: Geri gelmek, geri gitmek.

1. Benî ‘Âmir çün aldılar cevābı
Hemān **dönme**de gördiler şavābı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 166). [dönme, -mek, -de]

dön-: Başka bir şey halini almak, dönüşmek, değişmek.

1. Zemīne dön diseñ ey şāh-ı ķahhār
Döne dönmeye emründen felek-vār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 32). [döne, -e]

döndür-: Çevirmek.

1. Ƙatīl-i hañçer-i ‘aşķ-ı şedidem
Yönüm **döndür** lahidde ol habībe (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 85). [döndür,]
2. Yüzün **döndürmeye** vü ıtta başı
Şu kim ister melāmetden selāmet (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 16). [döndürmeye, -me, -y, -e]

döndür: Benzetmek, çevirmek.

1. Ʀaradı ördi geh müşķ ile müyın
Ƙuru ķānunā **döndürmiş** ğam-ı yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 47). [döndürmiş, -miş]

döndür: Çevirmek.

1. Ƙafā **döndürdüğü**dir halka her dem
‘Aceb yildür bu devr-i rüzġārī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 158). [döndürdüğü, -düğü, -dir]

döne döne: Döne döne, tekrar tekrar.

1. ‘Azm iderdüñ yollarına **döne döne** dolanup
Büy-i Leylī şemmesinden olsañ āġāh ey şabā (Leylā vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 7). [döne döne,]
2. Döne döne hikāyet itdi anı
Didi yüz şuyı ile andan el yuñ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 114). [döne döne,]
3. Yiyessin tāzī gibi tāziyāne
Saña kim **döne döne** cevır ider devr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 71). [döne döne,]

dört göz ile bak-: Dört göz ile bakmak, ihtimam ve özen göstermek.

1. Nola biñ cān ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 128*). [dört göz ile bak-, -ar, -sın]

döşe: Döşemek, yaymak, sermek.

1. Cemâlûñ görmege biñ biñ gözi var
Felek atlas **döşendi** başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 21*). [döşendi, -n, -di]
2. Döşedi ter-benefşe ferş-i sincâb
Güler bâbüna rişine cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 4*). [döşedi, -di]
3. İzinden yola dirhemler **döşerdi**
Aşkardı seyl-i üştür mevc-der-mevc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 38*). [döşerdi, -r, -di]
4. Döşerdi darb-ı desti servi ayağa
Velî ol mâha düşmiş ğam nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 66*). [döşerdi, -r, -di]
5. Diken de **döşenürse** rahât oldu
O girye kim ‘adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 232*). [döşenürse, -n, -ür, -se]

döşeg: Yatak.

1. Döşegüñde uzat bir dem ayağûñ
Degül taşdan demürden baş cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 76*). [döşegüñde, -üñ, -de]

döşege gir: Yatağa girmek, eş olmak.

1. Seme serseme uymaz ol ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşege (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 143*). [döşege gir, -en]

döşek: Yatak.

1. Olup yaşdukla **döşek** hâre vü hâr
Yiri hâk ü ğubâr u çehre hâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16*). [döşek,]
2. Döşegi ıssı kumdan yaşduğı seng
Yatur ne hânümânı var ne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 130*). [döşegi, -i]
3. Döşegi hâr ola vü yaşduğı seng
Hemân bed-bahtum ister bu belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38*). [döşegi, -i]
4. Belâlu bülbülü âvâre düşdi
Girüp ‘üryân **döşekde** ol kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 43*). [döşekde, -de]
5. Seni göñlüñ gibi şaldı kenâra
Girüp **döşekde** ‘üryân cān cāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 45*). [döşekde, -de]
6. Kuru toprak **döşek** yaşduğ kara taş
Vaşıyyet kılmaga yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22*). [döşek,]

döşen: Döşenmek, serilmek.

1. Sütünü ‘izz ü devlet tahtası baht
O taht üzere **döşenmiş** ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 41*). [döşenmiş, -miş]

dost: Arkadaş, dost.

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup elümi nice vefâ ‘ahdin iden **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5). [dôst,]
2. Belâ-yı nâgehânî atdı düşmen
Yitürdiler beni arama ey **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 63). [dôst,]
3. Mecâlüm qalmadı ârâma ey **dôst**
İñen üftâde oldı cân-ı mestüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 64). [dôst,]
4. Demidür tutasın ey **dôst** destüm
Beni itdi delü sevdâ-yı dil-gir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 66). [dôst,]
5. Baña sem virse ol semden ben ölsem
Odumdan **dôstlar** pür-düd olupdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 49). [dôstlar, -lar]
6. Ki tâ Rüstem olasın kuvvet ile
Refîk it **dôstdan** bir nice hâşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 99). [dôstdan, -dan]
7. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim mağzı anuñ olmaya **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57). [dôst,]
8. ‘Adüya tîğ tarta **dôsta** sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne h’âb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 134). [dôsta, -a]
9. ‘Âdû mekrîne akreb **dôstdan** dūr
Miyân-ı âdemîden vahşî düşmiş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 16). [dôstdan, -dan]
10. Dökerdi **dôst** kanın bulsa kanda
Kemân şunsa eger bir dest-giri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 120). [dôst,]
11. ‘İvaz kılsam yaraşur aña cânı
Çün ata **dôst** desti ‘aşîka taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151). [dôst,]
12. Dönersin **dôsttan** çün devr-i ğaddâr
Biz olduk saña nuşretde tufeylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 134). [dôsttan, -tan]
13. Sen anuñ gibi yarı yoğa şay var
Kanı ol **dôst** kim zehrin yir idüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33). [dôst,]
14. Göbekden dize dek anın da varı
Cihân içinde yarı dilde yek **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 55). [dôst,]
15. Niçün ol gitdi sen qalduñ nişânı
Didi gayret degül mi andan ey **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21). [dôst,]
16. Kanı nân u nemek katunda hânım
Bilür seg **dôst** qadrin bilmedüñ sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 61). [dôst,]
17. Ki ben baña ‘adüyam sen saña **dôst**
Benüm tâc-ı serüm hâk-i melâmet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92). [dôst,]

dost: Sevgili.

1. Cānum düşeli belanā ey **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 1). [dôst,]
2. Raḥat kımaz oldı baña ey **dôst**
Çün hâtırıñ oldı göñlüm alduñ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 2). [dôst,]
3. Cānum daḥi uşda saña ey **dôst**
İt ḥālûme güldi senden ayru (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4). [dôst,]
4. Qaldı gören anı tañe ey **dôst**
Sen şāhid içün şēhid olmak (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6). [dôst,]
5. Ola mı müyesser aña ey **dôst**
Düşmenlerüm ile **dôst** olduñ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 8). [dôst,]
6. Mecnûn’ı da bir gün aña ey **dôst** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10). [dôst,]
7. Sevdâ-yı zülf **dost** yitürdi belâ firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1). [dost,]

8. Yapuşdı **dôstunuñ** destine ol dem
Yine tecdid olundu ‘ahd-i muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 33*). [*dôstunuñ, -u, -nuñ*]
9. Sen anuñ guşşasından zâr u dil-teng
O saña **dôst** olmağdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 78*). [*dôst,*]
10. Çü zevk-ı vahdete ire iki **dôst**
Bir olur ikilik gidüp reg ü pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 61*). [*dôst,*]
11. Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dârum
Ümîd-i vuşlatuñ olmasa ey **dôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 143*). [*dôst,*]
12. Baña aşşın budur andan kesildüm
Gelürdi **dôstuñ** geh geh selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 25*). [*dôstuñ, -uñ*]
13. Çün irdi **dôst** kapusına âhîr
Revân zencîr ü bend ile çü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 58*). [*dôst,*]
14. Ya dilde **dôstlık** da‘vâsı kânı
Vefâya çün benümle ‘ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 20*). [*dôstlık, -lık*]
15. Hâbâb-ı eşk olur çeşmüme ey **dôst**
Kaçan sen zâhîr itseñ dūd-ı âhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 44*). [*dôst,*]
16. Anı ey **dôst** hergiz kılma maqbûl
O guşşa kim kılur düşmenlerüñ şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 234*). [*dôst,*]
17. Gönül derdin dimişsin ey tabibi
Bilürsin hâste hâlin diñle ey **dôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [*dôst,*]
18. Vücûdum hânesinde kalmadı raht
Bir oldı cümle ‘aşk u ‘âşık u **dôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [*dôst,*]
19. Anuñ gayrın nice fehm ide hūşum
Didi Leylî benem maṭlûbuñ ey **dôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [*dôst,*]
20. Muḥibbümsin benem maḥbûbuñ ey **dôst**
Benüm ‘aşkum seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 52*). [*dôst,*]
21. Tehî sine tehî hücre tehî dest
İçi hâli hemân kalbinde yek **dôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73*). [*dôst,*]
22. İçinden **dôst** derdin yâd iderdi
Akar yâriyçün eşki dâne dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 90*). [*dôst,*]
23. Şafâdan **dôst** destine urup dest
İletdi hayme-i hâsa hem anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 108*). [*dôst,*]
24. Bile çıkdı anuñla cân hümâsı
Kuçup ol bir nefesde **dôst** hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 37*). [*dôst,*]
25. Diyüp ey **dôst** virdi cân-ı pâkin
O da göçdi belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 38*). [*dôst,*]

dôst ol: Arkadaş olmak.

1. İderdi aña Leylî kışşasın mağz
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel’e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 63*). [*dost ol, -dı*]
2. Ola mı müyesser aña ey dôst
Düşmenlerüm ile dôst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 9*). [*dôst ol, -du, -ñ*]

dostân: Dostlar.

1. Şuvârur anı cûy-ı âb-ı hayvân
Şu resme dâstân h’ân oldı **dostân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 55*). [*dostân,*]

dostāne: *Dostça.*

1. Anı kim söyledüñ sen **dostāne**
Bulur düşmen aña biñ biñ bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 101*). [*dostāne,]*
2. Peder-i Leylî bakup bu dāsītāne
Gülüp gösterdi anı **dōstāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 142*). [*dōstāne,]*
3. Anı kim söyledüñ sen **dostāne**
Bulur düşmen aña biñ biñ bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*dostāne,]*
4. Şan oğlu kıatına şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin **dōstāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 47*). [*dōstāne,]*

dostlık: *Birine veya bir şeye karşı duyulan riyâsız, samîmî ve güvenilir sevgi, böyle bir sevgi duyma, dost olma durumu.*

1. Kõmadı **dōstlık** sevgüsine yir
İlûñ gendüm-nümâ vü cev-fürüşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 32*). [*dōstlık,]*

döy: *Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.*

1. Nice şabr iyleyem bâr-ı firākā
Ki **döymez** ol yüki çekmeğe nāka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 22*). [*döymez, -mez]*
2. Ne taş **döyer** belāsına ne āhen
Bu yolda ne serün qaldı ne cânûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 106*). [*döyer, -er]*
3. Benüm şahşum demür **döymez** kömürdür
Eger cüş iylese āhum tütünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 84*). [*döymez, -mez]*
4. Be-ma'nî reng ü şüretden girizān
Kaçar hāk olmağa bir bāda **döymez** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7*). [*döymez, -mez]*
5. Döyer mi peşşe darb-ı ejdehāya
Gel ey peyk-i ecel vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 54*). [*döyer, -er]*
6. Ki **döymez** incinürdi pîrehenden
Nice hōş şabr ider toprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 124*). [*döymez, -mez]*
7. Urursañ yara ur endāmı deñlü
Za'ifem **döymezem** ben bu belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 53*). [*döymezem, -mez, -em]*

dü: *İki.*

1. Zihî kudret urup bünyād-ı hestî
Dü harf ile kıılır ābād-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 12*). [*dü,]*
2. Hilāl ebrûlarûñsuz ey dil-ārā
Dü hançerdür dilüme zā ile rā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 28*). [*dü,]*
3. Dü gamze oldılar remz ile gammāz
Raķibe ġā'ib ammā şüret-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 41*). [*dü,]*
4. Ara yirde oda yaķdı cihānı
Ol iki sâz u yek söz u **dü** āheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [*dü,]*
5. 'Alemler dikdi 'ālemde **dü** rengi
Tolup berk ü nevādan bağ u bustān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 6*). [*dü,]*
6. Ve ger ne çi kara taş u çi kardaş
Ne şu'le vire aya **dü** bürāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 193*). [*dü,]*

dü 'âlem: *İki dünya(dünya ve ahiret).*

1. Nice bir hicr ile pejmürde yatam
Dü 'âlem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 107*). [*dü 'âlem,]*
2. Kıyâmet gamlarından hem emîn it
Dü 'âlemde bizi de itme gam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 207*). [*dü 'âlem, -de]*
3. Bekâ 'âlemlerinde hest olalum
Dü 'âlemde bizi mest it müdâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 45*). [*dü 'âlem, -de]*
4. Elüñde râ olursa tiz hançer
Dü 'âlem râyüña olur musahhhar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 20*). [*dü 'âlem,]*
5. Ki ya'nî mürde fâriğdür kefinden
Dü 'âlemden o kim taşra kurar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 11*). [*dü 'âlem, -den]*
6. Katumda bir pula degmez **dü 'âlem**
Hevâ-yı yâr idelden varlıgum bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 24*). [*dü 'âlem,]*

dü bādām-ı siyeh: *İki siyah, badem gibi göz.*

1. Dü bādām-ı siyehden şaçdı 'ünnāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 202*). [*dü bādām-ı siyeh, -den]*

dü dide: *İki göz.*

1. Anı cāndan şovutdı āh-ı serdi
Dü dide pür-sirîşk ü dil pür-āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 9*). [*dü dide,]*

dü hefte māh: *İki haftalık ay, dolunay.*

1. Dü hefte māh olunca heft-sāle
Cemālî ayı yüz dutdı kemāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 85*). [*dü hefte māh,]*

du'ā: *Allah' a yalvarma, niyâz.*

1. Ki oldur enbiyāya dūrretü't-tāc
Anuñ zikri **du'āsıdur** Ḥalîl'üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 19*). [*du'āsıdur, -sı, -dur]*
2. Ola çün hırmeni vakti semānuñ
Tolar yir gallesinden ola **du'ānun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 42*). [*du'ānun, -nuñ]*
3. İrişmeşe huşul-i vakti emrūñ
Qabul olmaz **du'ası** Zeyd ü 'Amr'üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 38*). [*du'ası, -sı]*
4. Ruḥ-ı Leylî güzellenmiş ziyāde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden **du'āda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 32*). [*du'āda,]*
5. Zülāl oldur şusızlar içe anı
Du'ādan añıla sakḳā revānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*du'ādan, -dan]*
6. Zülāl oldur şusızlar içe anı
Du'ādan añıla sakḳā revānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*du'ādan, -dan]*
7. Du'ā mihrābıdur arz u semāya
Kaçan kim mevsim-i hac irdi ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 26*). [*du'ā,]*
8. Varalar Ka'be'ye sa'y-ı **du'āya**
Ki hācet-gāh odur cümle **du'āya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 25*). [*du'āya, -ya]*

9. Tavâf u hacc u lebbeyk ü **du'âya**
Güzel dinârî esterler üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 36*). [du'âya, -ya]
10. Hikâyet kıldı Mecnûn'un **du'âsın**
Didi çün urdı Mecnûn halkaya dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 44*). [du'âsın, -sı, -n]
11. Velâyetden kerâmetden eli var
Du'â miftâhıdır anuñ zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 19*). [du'â,]
12. Didi ey verd-i virde tâze gülşen
Du'âlar gâlesiniñ hırmenisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 91*). [du'âlar, -lar]
13. Dil olup taylasânı diye âmîn
Du'âsı hâll ider her müşkilâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 33*). [du'âsı, -s, -ı]
14. Gide zaḥmuñ **du'âsı** merheminden
Peder kaldı kapuda girdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 86*). [du'âsı, -s, -ı]
15. Du'âsın iste gir yalvar o pîre
Seni tâ kırtara Leylî ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 84*). [du'âsın, -sı, -n]
16. Du'â tozun velî anda şaçardı
O cânibden atılsa tîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 112*). [du'â,]
17. Gürûh-ı Leylî'ye nuşret dilerdi
Du'âya bu tarafda baş açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 111*). [du'âya, -(y)a]
18. Kılur ol kavm-i Leylâ'ya **du'âyı**
Biz anuñ-çün ururuz tiğ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 154*). [du'âyı, -(y)ı]
19. Baş açup iylemek vuşlat **du'âsın**
Kanı da'vâ-yı 'aşkuñ hey yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 14*). [du'âsın, -sı, -n]
20. Du'â kıldı götürüp 'âkıbet el
Du'âsın Hâk kabûl itdi ğarîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 101*). [du'âsın, -sı, -n]
21. Açup 'ibret gözin bu hâlûme bak
Beni dâ'im **du'âdan** yâd idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 169*). [du'âdan, -dan]
22. Eger toprak gerekse gel tenüm aç
Baña dîrsin **du'âdan** an revânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 57*). [du'âdan, -dan]
23. Niyâz ile **du'âya** itdi 'azmi
Cemâl-i Zühre ye yüz tıtdı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 38*). [du'âya, -(y)a]
24. Olur müstağni efsûn u **du'âdan**
Bu ter duḥter ki aḥter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 22*). [du'âdan, -dan]
25. Sürem anuñla bâkî rüzgârı
O gice bu **du'âyı** tâ seher-ğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 37*). [du'âyı, -yı]
26. İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle
Dehânından çıkınca bu **du'âsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 35*). [du'âsı, -s, -ı]

du'â it: *Dua etmek.*

1. Du'â itdi aña gendüye ilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 52*). [du'â it, -di]
2. Ğam-ı cânândan ayru olsa cânı
Du'â it kim ziyâde ola her rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 109*). [du'â it,]

du'â iyle: *Dua etmek.*

1. Hevâ üstinde yapmışdur binâmı
Du'â iyle baña ey mürşid-i râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 99*). [du'â iyle,]

du'â kıl: *Allah'a yalvarma, niyaz.*

1. Du‘ā kıldı götürüp ‘ākıbet el
Du‘āsın Hāk kabûl itdi ğaribûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 100*). [du‘ā kı, -dı]

du‘ā oku: *Dua etmek.*

1. Aña bülbül du ‘ā efsûn okurdu
Meger sünbül ser-i nāfe açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 16*). [du‘ā oku, -r, -dı]
2. Gören ol hüsn ü hulk-ı meh-likâyı
İderdi alķış okurdu du‘âyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 94*). [du‘ā oku-, -r, -dı]

du‘ā tiri: *Dua oku.*

1. Bu rüsvây u melâmet olmak ister
O lahza kim **du‘ā tiri** irer rāst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 119*). [du‘ā tiri,]
2. Du‘ā tiri eşer itdi hedefde
Dür oldı katre-i nīsān şadefde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 43*). [du‘ā tiri,]

du‘āya el aç: *Dua etmek için elini açmak.*

1. Gözin yumdı elin açdı du‘āya
Didi ey Hālķ-ı her-āferīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 30*). [du‘āya el aç, -dı]

du‘āya el götür: *Dua için ellerini kaldırmak, açmak.*

1. İder āb-ı vuzū‘ ile zirā‘at
Du‘āya el götürse ol şeh-i dīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 31*). [du‘āya el götür, -se]

du‘ā-yı nīm-şeb: *Gece yarısı edilen dua.*

1. Hāzer iyle du‘ā-yı nīm-şebden
Tutan her dāmeni ķahr ile çün hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 26*). [du‘ā-yı nīm-şeb, -den]

du‘ā-yı şulh: *Barış duası.*

1. Du‘ā-yı şulhı ol tekrār iderdi
Şalar baş kesmege her ķişı tıĝı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 104*). [du‘ā-yı şulh, -ı]

du‘ā-yı ümīd: *Ümit duası.*

1. Recā elin götürüp iylerem **du‘ā-yı ümīd** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 12*). [du‘ā-yı ümīd,]

dü-bādām: *Bir çift badem gibi güzel göz.*

1. Eger şād ile dād ola dü bādām
Gözüñsüz harf-i gāmdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [*dü-bādām,]*

dūd: *Duman.*

1. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü **dūd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*dūd,]*
2. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü **dūd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*dūd,]*
3. Siyâh oldu yüzüm şan **dūda** düşdüm
Degül elde bilürsin rişte-i kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14*). [*dūda, -a]*
4. Nitekim şu‘m-ı şerbet bala göre
Ne tüterseñ ana göre koğar **dūd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 127*). [*dūd,]*
5. Budur korkum cihānı yağa **dūdı**
Vücūdum çün harāba mā‘il oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 42*). [*dūdı, -ı]*
6. Hevāya uymazam gerçi ki **dūdem**
Beni şanma ki nefsüm bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 152*). [*dūdem, -em]*
7. Pür olur kubbe-i eflāke çün **dūd**
Bu iki dem ki adı rüz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 74*). [*dūd,]*
8. Güneşden yaña ‘azmi **dūd** gibi
Ğazel-güyān u mest ü lā‘ubālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 56*). [*dūd,]*
9. Od olup başa ağdı sine **dūdı**
Cigerden na‘ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 2*). [*dūdı, -ı]*

dūd: *Duman // yürek yangının belirtisi.*

1. Eri tuya diyü kūtāh iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi **dūdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 31*). [*dūdı, -ı]*

dūde: *Mürekkep yapılan çıra isi.*

1. Ki āhuñ **dūdesi** olmuş pür-āzer
Niçün yırtup yüzün iylerdin āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 22*). [*dūdesi, -si]*

dūd-ı āh: *Ahın dumanı.*

1. Gelüp hālūme itmezdüñ nazāre
İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 55*). [*dūd-ı āh, -um]*
2. Hābāb-ı eşk olur çeşmüme ey dōst
Kaçan sen zāhır itseñ dūd-ı āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 45*). [*dūd-ı āh, -ı]*

dūd-ı âteş: *Ateşin dumanı.*

1. Hōş āyine velī jeng iylemiş hūn
Yirinden tırdı güyā **dūd-ı âteş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 7*). [*dūd-ı âteş,]*

dūd-ı bī-māy: *Asılsız duman.*

1. Hemān āteş-gededür **dūd-ı bī-māy**
Nice demdür bu iki mūş-ı küstāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 78*). [*dūd-ı bī-māy,]*

dūd-ı ciger: *Ciğer dumanı, gönül dumanı.*

1. Şikāyet kıldı yandı şem‘a şebden
Didi bu şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [*dūd-ı ciger, -dür]*

dūd-ı sîne: *Gönülden çıkan duman.*

1. Ne **dūd-ı sîne** var ne rüşenāyī
Bişer bağrı kebābı bûyī çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 70*). [*dūd-ı sîne,]*

dügün: *Düğün.*

1. Diyār-ı Kūfe’den tā ḥadd-i Bağdād
İl okudı **dügüne** itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 98*). [*dügüne, -e]*
2. Şarāb-ı Tā’ifi ṭoldı kü’üsa
Dügün hengāmesi germ oldı gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 127*). [*dügün,]*
3. Dibinden def‘î kesmek oldı def‘î
Dögün oldı **dügün** cānına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 173*). [*dügün,]*
4. Dügüne itdiler sādātı da‘vet
Bişer bir yañada elvān-ı ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 128*). [*dügüne, -e]*
5. Tene rāḥat dil ü cāna şafāsın
Cigerde derd-i ‘aşkuñ kim **dügündür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 105*). [*dügündür, -dür]*

duḥān: *Duman.*

1. Çeküp çāk itdi ğamdan cāmesini
Düzüp āhı **duḥānından** midādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 5*). [*duḥānından, -ı, -n, -dan]*
2. Depeñden beyle çıkmazdı **duḥānuñ**
Saña beñzer xanı şevk ehli ser-bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 36*). [*duḥānuñ, -uñ]*

duḥān-ı āh-ı ‘āşık: *Aşığın ahının dumanı.*

1. Ḥaḳīkatde velī nūrun ‘alā-nūr
Müfesser çün **duḥān-ı āh-ı ‘āşık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 5*). [*duḥān-ı āh-ı ‘āşık,]*

dü-hayretiden: *İki hayret, şaşırılacak çift. (Divit kalemin ucunun çift olması bağlamında).*

1. Şokdı **dü-hayretiden** kalem barmağın ağızına devāt
Yāra ‘arz-ı ḥāl için itdüm çü taḥrīr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 9*). [*dü-hayretiden,]*

duhter: Kız.

1. Bularuñ arasında nice **duhter**
Kimisi âftâb u kimi ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 129*). [*duhter,]*
2. Qalem şemşir olur cellâd **duhter**
‘Uṭârid de olursa ol bed-ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 83*). [*duhter,]*
3. Yiter insâna neng ü ‘âr-ı **duhter**
Huşûşâ kim ola **duhter** bed ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 88*). [*duhter,]*
4. Kaşı ol **duhterüñ** kim vesmelüdü
Başup göz göre başın kesmelüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 89*). [*duhterüñ, -üñ]*
5. Bize kavm-i ‘Arab’da çok kabile
Kabile içre çok **duhter** cemile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 86*). [*duhter,]*
6. Ne **duhterler** bulunur bu ‘Arab’da
Kamu ‘âlî nesebe hem hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 87*). [*duhterler, -ler]*
7. Didiler her ne ise vaşf-ı hâlin
Ki bir **duhter** bunı dîvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 23*). [*duhter,]*
8. Cihâz u hürmet ile dürr-i nâ-süft
Gümüş gövdelü altın başlu **duhter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 203*). [*duhter,]*
9. Ki adın **duhterümüñ** iylemez yâd
Kişi bed-nâm olınca ölse yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 108*). [*duhterümüñ, -üm, -üñ]*
10. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter **duhter** ki ahter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [*duhter,]*
11. Anuñ-çün virmez idi Zeyd’e **duhter**
O mâl istedi virdi ‘emmüsi gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 54*). [*duhter,]*
12. Yiri endühdan Mecnûn gibi kûh
Severdi ‘emmüsünüñ **duhterin** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 11*). [*duhterin, -in]*

duhter: Kız (cariye).

1. Biri **duhterlerüñ** hûb idi haylî
Şaçınuñ dâmi leyl ü nâmı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 131*). [*duhterlerüñ, -ler, -üñ]*

dükend: Bitmek, sona ermek.

1. İrişmez merhemi bir pâre sende
Dükendi tākatum qaldum ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 21*). [*dükendi, -di]*
2. Ki buña tu‘me serçedür aña kâz
Dükendi sofrada çünkim nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 209*). [*dükendi, -di]*
3. Dükendi ‘ömrünüñ çün rûz u leylî
Meger yavuz yil esdi ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 44*). [*dükendi, -di]*
4. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzı
Ki ey mâder **dükendi** rûz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 67*). [*dükendi, -di]*

dülbend: İnce ve seyrek dokunmuş bez.

1. Güne gitmedin aya döndi evvel
Şarındı şemsi **dülbendin** çün ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 51*). [*dülbendin, -in]*

dümm-i şehbâz: Alıcı kuşun süslü kuyruğu.

1. Per-i zâğ oldu gūyâ **dümm-i şehbâz**
Hem isfidâc ile ol ğayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 66*). [*dümm-i şehbâz,*]

dün: Dün, önceki gün.

1. Aña da katı yiller oldu buyruk
Anuñ-çün biz kıldurduk **dün** şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 149*). [*dün,*]
2. Bilimezdüm bu gün **dün** yidüğüm hem
Bilürem sen pedersin ben ğulâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 30*). [*dün,*]
3. Dilinden söz yirine dürr saçdı
Ki gördüm **dün** fülân yirde şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 49*). [*dün,*]

dün: Alçak, aşağı.

1. Maḥabbet da‘vîsin kılmaya nâ-merd
Sözin fehmi itmeyüp her câhil ü **dün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [*dün,*]

dün: Dün, önceki gün II geçmiş.

1. Bu gün uş oldum ol cürmün esîri
El uzatdumsa **dün** urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 71*). [*dün,*]
2. Bu gün boyun uzatdum tîğ-i tîze
Eger **dün** cân alup dökdüm ise kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 73*). [*dün,*]
3. Bu gün uş cân virürem virmege cân
Elümle **dün** günâh itdümse yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 75*). [*dün,*]
4. Bu gün uş geldüm ayağumla dâra
Eger **dün** çekdüm ise ğayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 77*). [*dün,*]
5. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı **dün** ol maḳâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157*). [*dün,*]

düñür: Dünür.

1. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 106*). [*düñür,*]
2. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [*düñür,*]

dünyâ: Dünya, felek, yeryüzü.

1. Bu **dünyâdur** neler toğurmuş ana
Hemân Leylâ mı gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 91*). [*dünyâdur, -dur*]
2. Ğarîbe itmesün bârî cefâyı
Ne Mecnûn ḳaldı **dünyâda** ne Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179*). [*dünyâda, -da*]

3. Zuhal n'olur kazâ-i lem-yezeldür
Yakındır 'ömri **dünyānuñ** tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 93*). [*dünyānuñ, -nuñ*]
4. Ki bir yirde olalar mest ü sâkî
Bular **dünyāda** olmışlardı yek 'ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 197*). [*dünyāda, -da*]
5. Hikâyet kıldı halka ol haber-dâr
Ki **dünyāda** olan 'aşk ile nâ-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [*dünyāda, -da*]
6. Dürüş takvāya oldur anda zāduñ
Bu **dünyā** kim işüñi gevher iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [*dünyā,]*

dünyā: Dünya II dünya hayatı, yalan dünya, dünyalık.

1. Bize çäre hemân şabr oldı nâ-çâr
Çü **dünyā** menzili rihlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 225*). [*dünyā,]*
2. Ki mizāne ururlar anı yārın
Şu cān kim ölmedin **dünyāda** öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 131*). [*dünyāda, -da*]
3. Varup cennetde kırdı taht-ı bahtı
Gerek ben de kıyam **dünyā** harābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [*dünyā,]*

dünyā: Cihan, alem, evren. II herkes.

1. Çerāğ-ı şu'le-i ilme'l-ya kindür
Olup **dünyā** zelilî tıpusında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 25*). [*dünyā,]*

dünyādan geç: Dünyevi isteklerden ve değerlerden uzaklaşıp inzivaya çekilmek.

1. Bu aldı bir kaç āhū ol da hürde
Geçüp dünyādan ucuz satsa bızār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 65*). [*dünyādan geç, -üp*]

dur-: Durmak, beklemek.

1. Eger itme diseñ **durmaz** dürişür
Eger sen gam yiseñ zen hürrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 72*). [*durmaz, -maz*]
2. Dağı mühriyle **durur** genc-i nağdı
Dağı mihri gibi mühri bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 102*). [*durur, -ur*]

dür: İnci.

1. Şadefler iyleyüp nīsān ile pür
Deñizler harc iderdi bulmağa **dür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 16*). [*dür,]*
2. Şadef gerçi olur nīsān ile pür
Velî Tağdır ider her kaçreyi **dür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36*). [*dür,]*
3. Du'ā tiri eşer itdi hedefde
Dür oldı katre-i nīsān şadefde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 44*). [*dür,]*
4. Delüksüz dürr iken **dürler** delerdi
Hužūrında okına beyt-i mevzūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 108*). [*dürler, -ler*]
5. Aña **dürler** nişār iyeler gazelden
Görüp ol yañadan ebr-i girānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 32*). [*dürler, -ler*]

6. Ğazeller okuyup **dürler** saçardı
Virüp ol ğasteye Nevfel cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 68*). [*dürler, -ler*]
7. Söze **dür** düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi ol ğün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 2*). [*dür,*]
8. Ne ğâşıl yağsa yağmur yirine **dür**
Bu atdukça suhan tîrini küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 70*). [*dür,*]
9. Ki **dür** tãlibleri ala ğızâne
Kim el açar ala ol mâh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 50*). [*dür,*]
10. Şadefden **dür** saçardı nice ferseng
Peder ğürına qarşu tâ şehër-ğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 104*). [*dür,*]
11. Dehenden cümle **dürler** taşra düşdi
Ne **dürler** her biri bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 100*). [*dürler, -ler*]
12. Dehenden cümle **dürler** taşra düşdi
Ne **dürler** her biri bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 101*). [*dürler, -ler*]
13. Şekerden **dür** saçar şîrin dehendür
Ruğında zülf ü ğâlî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 56*). [*dür,*]
14. Öpüp pîr önine kodi sebük-dest
Ki al bu **dürleri** ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 59*). [*dürleri, -ler, -i*]
15. Ol âvâzı işidüp ben fütâde
O süfte **dürleri** cîbe şalup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 73*). [*dürleri, -ler, -i*]
16. Laţîf eş'arı ğüyâ lû'lü-yi ter
Bilür 'âķil ki añlaruñ gibi **dür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 11*). [*dür,*]
17. Kaşâ'id nazm iderdi nitekim **dür**
Adı Zeyd ille çâpük 'Amr'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 6*). [*dür,*]
18. Ğapardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O **dürlerden** ki dürc derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [*dürlerden, -lerden*]
19. Hem oldu cân **dürinden** katre ğabğab
Ne disün berk-i ğül bād-ı semûma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56*). [*dürinden, -i, -nden*]
20. Anuñ ğıfzı kamu ğazm iylemişdür
O **dürden** ğüş-ı cân bulsa taşardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 7*). [*dürden, -den*]
21. Ğılurdi nâle vü eğğân u zârî
Şu **dürler** kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 5*). [*dürler, -ler*]

dür: *Uzak.*

1. 'Ādū mekrîne aķreb dōstdan **dür**
Miyân-ı âdemiden vaĥşî düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*dür,*]
2. Ğama aķreb şafâ vü şâdiden **dür**
Nice bir mübtelâsın hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [*dür,*]
3. Ki cânım her zaman senden degül **dür**
Ola çün vaşl-ı cismânîye ğâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220*). [*dür,*]
4. Ten ü tenhâ katından vaĥşlar **dür**
Varup Leylâ'yı âĝâh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110*). [*dür,*]
5. Nigârından yavuz gözler gibi **dür**
Zemânı derd ü şabr ile geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 4*). [*dür,*]
6. Deĝül ğüsünüñden ammâ cân gözi **dür**
Ğazındı şüretün nakşı cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 136*). [*dür,*]
7. Şusuz cân virmege aķreb şudan **dür**
Ciger ğaniyle teşne nice ğana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 30*). [*dür,*]
8. Refîķından ğarîb ü yârdan **dür**
Yüce taşlar başıdur cîlve-ğâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 52*). [*dür,*]

9. Saña ben **dür** idüm çün halka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [*dür,]*

dür: *Toplamak.*

1. İrer feryâda biñ biñ raḥmetu'llah
Kağan Mecnûn cihândan **dürdi** raḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 173*). [*dürdi, -di]*

dür: *-dır, -dir.*

1. Tehî desti **durur** bir māl-dāruñ
Nice gül kim bitürür luṭf ile ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 174*). [*durur, -ur]*

dür: *Bükmek, katlamak, tomar haline getirmek.*

1. Yazup **dürdi** cevābuñ nāmesini
Çü virdi kâşıda kâşid olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 254*). [*dürdi, -di]*

dür: *Ayakta durmak.*

1. ‘Aşā olmasa **durmazdı** ayağı
Çiçekden baş çıkarmış ḡonce-i ter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 10*). [*durmazdı, -maz, -dı]*

dür düş: *Ayrı düşmek, uzak kalmak.*

1. Güc imiş eyle kim cāndan uşandum
Yaḡında kim ṭapuñdan dür düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 53*). [*dür düş, -dü, -m]*

dür iyle: *Uzaklaşmak.*

1. Kara baḥtum yüzüñden iyledi dür
Çü bildi anı Mecnûn da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 26*). [*dür iyle, -di]*

dür ol: *Uzak olmak.*

1. Ki senden dür ola derd-i dil-ārām
Kim andan bâri āḡir gāḡ gāḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 48*). [*dür ol, -a]*
2. Refiḡuñ sāyesinde ola cāyuñ
Başuñdan dür olup şehler kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 59*). [*dür ol, -up]*
3. Olur ‘āşıklara pür-ḡün piyāle
Deḡān-ı yārdan çün dür ola cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 91*). [*dür ol, -a]*
4. Olur her dāne-i engür dile dāḡ
Kağan kim dür olam ol ḡonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 99*). [*dür ol, -am]*
5. Ṭolaşdurma dilüñ sözde revān ol
Ciger-ḡüşeñden olmasan eger dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 33*). [*dür ol, -ma, -sa, -n]*

6. Ki şöñinda senüñ gibi halefdür
Atañdan sağ iken kim dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 15*). [dūr ol, -ur, -du, -ñ]
7. Tuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek hırşından oldı çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 63*). [dūr ol, -dı]
8. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 163*). [dūr ol, -ur, -am]
9. Bu vaḥdet şüretinden oldular dūr
Tıururlar birbirine karşı yok dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 150*). [dūr ol, -du, -lar]
10. Çü nefsanî hevâdan oldılar dūr
Olari lıtuḥña her dem yakın it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 204*). [dūr ol, -dı, -lar]
11. Yakın oldı ki cân tenden ola dūr
Bir iki gün vücüd-ı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 32*). [dūr ol, -a]
12. Kaçan kim Leylî'den dūr oldı Mecnûn
İki çeşminden aklı Nîl ü Ceyhün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 1*). [dūr ol-, -dı]
13. Şaḫın aşı u neseble olma mağrūr
Ki âdemlikden aduñ olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 38*). [dūr ol-, -ma, -ya]
14. Irâğ oldı çü Mecnûn mâh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldı evden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 62*). [dūr ol-, -dı]

dürc: İçine inci ve altın konulan küçük hokka.

1. Göñül **dürcine** gevher derc idersin
Sözüñ semm de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 8*). [dürcine, -i, -ne]
2. Ne mümkün genci **dürce** derc idesin
Benümle iyleme barmaḫ ḫisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 12*). [dürce, -e]
3. Şanasın nây içine düşdi âzer
Didi ey gevherümün pâk **dürçi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 81*). [dürçi, -i]
4. Olur mismâr-ı dide mîḫ-ı endâm
Tenüñ ne borcu kalur çün ne **dürçi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [dürçi, -i]
5. N'idersin şaḫlayup **dürcüñde** borcu
Görürsin her şehir bu şubḫ-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 70*). [dürcüñde, -üñ, -de]
6. Kaḫardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O dürlerden ki **dürce** derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [dürce, -e]
7. Açup **dürçi** yirinde ḫarc iderdi
Eger gevher-şinâsa düşse gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 16*). [dürçi, -i]

dürc-i ḫikmet: Hikmet kutusu, bilgelik kutusu.

1. Varam topraḫa bu toprak maḫalden
Bu resme nice **dürc-i ḫikmet** açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 185*). [dürc-i ḫikmet,]

dürc-i sîne: Göñül kafesi.

1. Ney-i dil-süza beñzer ateş-âvâz
Dür-i faẓl ile dürc-i sinesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 5*). [dürc-i sîne, -si]
2. Söze dūr düzdi dürc-i sinesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 2*). [dürc-i sîne, -si, -nden]

dür-i efsâne: İnci gibi hikaye.

1. Dür-i efsâneye viren nizâmı
Bu üslûb üzre nazm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 1*). [*dür-i efsâne, -ye*]
2. Dür-i efsâneye gavvâs-ı mâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 1*). [*dür-i efsâne, -ye*]

dür-i fazl: Cömertliğin incisi.

1. Ney-i dil-sûza beñzer ateş-âvâz
Dür-i fazl ile dürc-i sinesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 5*). [*dür-i fazl,]*

dür-i nâ-süfte: Delinmemiş, elde edilmemiş inci.

1. Dür-i nâ-süfte için kıldı tedbîr
Revân tağdan tağa sa'y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 74*). [*dür-i nâ-süfte,]*
2. Dür-i nâ-süfte pâkîze şadefden
Gül-i nev-reste güzlâr-ı şerefden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 137*). [*dür-i nâ-süfte,]*
3. Ütülmiş murğa beñzer ser şikeste
Dür-i nâ-süftesinden sine süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 115*). [*dür-i nâ-süfte, -si, -nden]*

dür-i şâhî: Büyük inci, tek inci.

1. Dür-i şâhî şadefden oldu birün
Gül-i tâze gibi âlûde-i hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 47*). [*dür-i şâhî,]*

dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem: İnsan neslinin kutusundaki en büyük inci.

1. Dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem
Şehîr-i şehîr-i hüsn iklim-i behcet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 4*). [*dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem,]*

düril: Katlanmak, kapatılmak.

1. Erür her dem oduñdan bağı yağı
Dürildi 'ömrüm eyyâmı çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 91*). [*dürildi, -di]*

düril: Dürmek, bir araya getirmek.

1. Dürilse nice katı bağlar atı
Çün irdi Nevfel'e fâl-ı sa'âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 50*). [*dürilse, -se]*

düriş: Karşı karşıya gelmek, mücâdele etmek, çarpışmak.

1. Eger itme diseñ durmaz **dürişür**
Eger sen gam yiseñ zen hürrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 72*). [*dürişür, -ür]*

dürîş-: Uğraşıp gayret etmek, çalışıp çabalamak.

1. Dürîş ser-halka-i cîmi kemend it
Recîm-i nefsüñüñ boynına bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 17*). [dürîş,]
2. Dürîş kaçma ulular hizmetinden
Sa'âdetdür o hizmet sa'y-i maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 62*). [dürîş,]
3. Dürîş maḥbûb-ı Rabbü'l-âlemîn ol
Virilmezse emânetle eger vâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 66*). [dürîş,]

dürlü: Türlü, çeşitli.

1. Bişürdi **dürlü** ni'metler mükellef
Müzeyyen bezm güyâ bağ-ı cennet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 8*). [dürlü,]

dürlü dürlü: Çeşit çeşit.

1. Ki ol âhüyı nice ilyeye şayd
Çekerci **dürlü dürlü** renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 49*). [dürlü dürlü,]
2. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada **dürlü dürlü** rûşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [dürlü dürlü,]
3. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada **dürlü dürlü** rûşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [dürlü dürlü,]

dürr: İnci.

1. Güher **dürr** toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [dürr,]
2. Virürem gevher-i nâ-süft çün **dürr**
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 89*). [dürr,]
3. Güher **dürr** toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [dürr,]
4. Delüksüz **dürr** iken dürlü delerdi
Hużûrında okına beyt-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 108*). [dürr,]
5. Tümen **dürr** ü semen şeker be-her-vâr
Nice yüz taḥla nâfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [dürr,]
6. Dilinden söz yirine **dürr** şaçdı
Ki gördüm dün fülân yirde seḫer-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 48*). [dürr,]
7. Söze bu resme dizdi **dürr** ü gevher
Didi ba'zî ruvât-ı ḫâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [dürr,]
8. Dil-i Zeyd'e naşîḫat **dürri** şaçdı
İşidüp ḫaste Zeyd ol ḫoş cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 186*). [dürri, -i]
9. Zer ü **dürr** ile zeyn itdi müretteb
'Arûs-ı âlem-i ḫüsn a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [dürr,]
10. Semen şahrâsına **dürr** şaçdı ḫaylî
Ki teskîn itdi odın dem'a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [dürr,]

dürr: İnci. Beyitte "çok değerli" anlamındadır.

1. Yazardı Zeyd anı  turup  af ada
Ne **d  rr** kim bu iderdi nazm ile  ayd (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 80, Mısra 13*). [*d  rr,]*

d  rr: * inci; k z.*

1. Ki ey genc ne-d r-ı d  rr-i n -s ft
N'ola **d  rr nle** olsa gevherüm cüft (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*d  rr nle, - n, -le]*
2. Ki ey genc ne-d r-ı d  rr-i n -s ft
N'ola **d  rr nle** olsa gevherüm cüft (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*d  rr nle, - n, -le]*

d  rr c: *Tura  ku u, keklik nev'inden bir ku .*

1. Ker metle ge er b st nda   mri
Ser-i serv  n  ın r üstinde **d  rr c** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 57*). [*d  rr c,]*

d  rret 't-t c: * inci tağlı ta .*

1. Ki oldur enbi  ya **d  rret 't-t c**
Anu  zikri du  s dur H l l'   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 18*). [*d  rret 't-t c,]*
2.  ter  onm   nitekim **d  rret 't-t c**
   fa -ı nev-bah r  g rdi Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 58*). [*d  rret 't-t c,]*

d  rr-i h   - b: *Parlak  inci.*

1.  azeller s yledi   n d  rr-i mekn n
   g rdi Zeyd ol d  rr-i h   - b  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 111*). [*d  rr-i h   - b, -ı]*

d  rr-i mekn n: *Mahfazalı, dizili  inci.*

1.  azel ba ladı yolda bir h   - v z
H   - yende nitekim **d  rr-i mekn n** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 139*). [*d  rr-i mekn n,]*
2.  azeller söyledi   n **d  rr-i mekn n**
   gördi Zeyd ol d  rr-i h   - b  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 110*). [*d  rr-i mekn n,]*
3. Ter   t ze teni   n **d  rr-i mekn n**
Benefşe d  ire  ekdi semende (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 34, Mısra 8*). [*d  rr-i mekn n,]*
4. Ser-i t c  zre g y  **d  rr-i mekn n**
Ol  h y  g r p bu t nd   n   r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 4*). [*d  rr-i mekn n,]*
5. Yet m oldu bu kez ol **d  rr-i mekn n**
Yet m oldu es r-i z lf-i dil-d r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 36*). [*d  rr-i mekn n,]*

d  rr-i men  r: *Sa ılm  , da  lm    inci.*

1. Olup e  r  g y  **d  rr-i men  r**
O ındı c mle dilde   r-i p ki (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 14*). [*d  rr-i men  r,]*

dürr-i nâ-süft: *Delinmemiş inci.*

1. Cihâz u hürmet ile **dürr-i nâ-süft**
Gümüş gövdelü altun başlu duhter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 202*). [*dürr-i nâ-süft,]*
2. Tenüm bî-cüftdür çün **dürr-i nâsüft**
Egerçi gayr ile cüft oldu ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 198*). [*dürr-i nâsüft,]*

dürr-i rüşen: *Parlak inci.*

1. Dehenden cümle dürlər taşra düşdi
Ne dürlər her biri bir **dürr-i rüşen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 101*). [*dürr-i rüşen,]*

dürr-i şehvâr: *Şahlara layık olan iri taneli inci.*

1. Olur deryâ dibinde **dürr-i şehvâr**
Eger anuñla yâr olursa eñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 146*). [*dürr-i şehvâr,]*
2. Baña besdür iki ‘âlemde yârum
İre çün cevheriye **dürr-i şehvâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 199*). [*dürr-i şehvâr,]*

dürr-i semîn: *Çok kıymetli inci tanesi.*

1. Gül-âb ile yuyup dürr-i semîni
Harîre şardılar çün mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 49*). [*dürr-i semîn, -i]*

dürr-i yetîm: *Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.*

1. Miyân bendümden özge ol da bir kat
Dañi nâ-süftedür dürr-i yetîmüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 23*). [*dürr-i yetîm, -üm]*
2. Belâ deryâsınuñ dürr-i yetîmi
Çerâğ-efrüz-ı bezm-i rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 184*). [*dürr-i yetîm, -i]*

dürr-i yetîm-i bañr-ı mevvâc: *Dalgalı denizin tek incisi.*

1. Baş eğmezse anuñ gibi faşîha
Zihî **dürr-i yetîm-i bañr-ı mevvâc** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 17*). [*dürr-i yetîm-i bañr-ı mevvâc,]*

dürüd: *Dua.*

1. Hayâl-i Leylî'ye okur **dürüdi**
Boşanmış vahşî gibi nefret iylər (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 28*). [*dürüdi, -ı]*

dürül: *Dürülmek, katlanmak.*

1. Tamâm oldu **dürüldi** çün bu nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 1*). [*dürüldi, -di]*

2. Dürülmüş yüzi açıldı çü nāme
Şafādan eyle itdi cûş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 162*). [*dürülmüş, -miş*]

dürür: "dır" bildirme eki.

1. İki yüzlü kılıç olur kâfada
Ol âdem-zâdeden it yeg **durur** çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111*). [*durur,]*
2. Zâ'if olmuş **durur** gâyetde hâlüm
Cihân dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 156*). [*durur,]*

dürüş: çalışmak, çabalamak.

1. Dürüş takvāya oldur anda zâduñ
Bu dünyā kim işüni gevher iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 144*). [*dürüş,]*

dürüş-: Karşı karşıya gelmek, çarpışmak, mücadele etmek.

1. Dürüşdiler egerçi Kays u Leylā
Ki tā esrār-ı 'aşk olmaya peydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 21*). [*dürüşdiler, -di, -ler*]

dürüst: Adil, eşit.

1. Eger şandal eger 'anber eger 'üd
'Amel zerdür **dürüst** iyle 'ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 129*). [*dürüst,]*

dürüst ol: Dürüst olmak, dürüst davranmak; sadık kalmak.

1. Dürüst oldı velî kalbi şikeste
Didiler halka iyelerken vefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 36*). [*dürüst ol, -dı*]
2. Dürüst ola 'ayārı nitekim zer
İçür cām-ı maḥabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 42*). [*dürüst ol, -a*]

düş: Düşmek, sendelemek.

1. Tutar a'mā gibi elde tayağı
Düşüp kaşd ile tayanı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 26*). [*düşüp, -üp*]
2. Görinse ḥayy-ı Leylî varsa Necd'e
Düşerdi nākadan düşdükçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 6*). [*düşerdi, -er, -di*]

düş: (Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde ve durumda bulunmaya mecbur olmak.

1. Kıluram ol sebebeden girye ben de
Beni lutfuñla evvel bün **düşürdüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 33*). [*düşürdüñ, -ü, -r, -dü, -ñ*]
2. Şon uci kahr idüp maḡbün **düşürdüñ**
Elüm tütup şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 34*). [*düşürdüñ, -ü, -r, -dü, -ñ*]

düş: *Düşmek.*

1. Eşekden **düş**e ya bine eşeğe
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 144*). [*düş*e, -e]
2. Kızıl minķârı bir pâre beķamdur
O la‘lîn burnı kim **düşmiş** göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29*). [*düş*miş, -miş]
3. Şuyından ravza gibi oldu sir-âb
Düşüp ol ravza üzre sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [*düş*üp, -üp]
4. Hemân maşru‘a döndi yire **düş**di
Şu deñlü döğdi gamdan taş a başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 80*). [*düş*di, -di]
5. Belâ-keş bülbülüñ âvâre düşdi
Çü **düşdün** ey şeker çeng-i ğurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 49*). [*düş*dün, -dün]
6. Belâdan küh olup üstüme **düş**meñ
Gam ile şâd-mānem ben hemişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 80*). [*düş*meñ, -me, -ñ]
7. O düşmez sen **düşersin** aña nâ-gâh
İli incitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [*düş*ersin, -er, -sin]
8. Hazer iyle şakin şer şanma ğayra
Kazarsañ kardaşuñ **düşmek** içün çâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 93*). [*düş*mek, -mek]
9. O **düşmez** sen düşersin aña nâ-gâh
İli incitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [*düş*mez, -mez]
10. Kenâr-ı hâke **düş**di cism-i hâki
Uçup cân murğı sür-ı Şür’a kındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 40*). [*düş*di, -di]
11. Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
Kara toprağı üzre **düş**di bi-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 31*). [*düş*di, -di]
12. Geçer yil sen düşersin âhir-i kâr
Nice yile uyan **düş**di çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [*düş*di, -di]
13. Geçer yil sen **düşersin** âhir-i kâr
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 120*). [*düş*ersin, -er, -sin]
14. Ki **düş**e üstüne zıll-ı hümâyî
Çü var ıab‘uñda bir resme feşâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 118*). [*düş*e, -e]
15. Büt-i gül-rengi tebden oldu bi-reng
Teni tâb üzre **düşmiş** müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [*düş*miş, -miş]
16. Yüz üzre hâke **düş**di nitekim nür
Sürünü sürünü yüz üzre çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 78*). [*düş*di, -di]
17. ıabî‘at çâhına **düşmek** haıadur
Nefes nefsanî olsa zî hacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 168*). [*düş*mek, -mek]
18. Revân yirden ıurup ol serv-reftâr
Didi üftâdesine **düş**me ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 32*). [*düş*me, -me]
19. Ğam-ı cāndan boşalmış kalbi zarfi
Düşüp seng üzre yatur vālih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 9*). [*düş*üp, -üp]
20. Ki **düş**di merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya bu ‘amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 24*). [*düş*di, -di]
21. Düşüp yüz üzre efgānıyle gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 108*). [*düş*üp, -üp]
22. Anuñ-çün üstine **düşdüm** çü yaprak
Çün âvâz-ı rahîl ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 182*). [*düş*düm, -düm]
23. Uluşurlar olar bu itse cüşı
Düşüp divānelik dilkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 71*). [*düş*üp, -üp]

düş: *Uyurken zihinde beliren hayaller ve düşünceler, rüyâ.*

1. Yâ düş misün ki **düşüme** gelürsin
Yâ baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [*düşüme, -üme*]

düş: *Gelmek, ulaşmak, varmak.*

1. Ne deñlü kim haber bî-perde **düşdi**
O denlü Qays u Mecnûn derde **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 37*). [*düşdi, -di*]
2. Açup dürci yirinde hârc iderdi
Eger gevher-şinâsa **düşse** gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 17*). [*düşse, -se*]

düş: *Bir şeyin etkisinde kalmak, uğramak, kapılmak. .*

1. Cānum **düşeli** belanā ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 1*). [*düşeli, -eli*]
2. Görinse hayy-ı Leylî varsa Necd'e
Düşerdi nâkadan **düşdükçe** vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 6*). [*düşdükçe, -dük, -çe*]
3. Bulanlar okıyup **düşerdi** vecde
Virürdi irişüp Mecnûn'a anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 116*). [*düşerdi, -e, -r, -di*]
4. Yüzine şu şaçar **düşdükce** bî-hüş
Benefşe kaddi gibi kâmeti ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 70*). [*düşdükce, -dük, -çe*]

düş: *Mübtela olmak, bağlanmak.*

1. Ğam-ı firkat bu ise kim benüm var
Firâka **düşmesün** kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42*). [*düşmesün, -me, -sün*]
2. Yüzün gösterse gūyâ ejdehâdur
İy habş-i 'âleme **düşen** gözün aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 151*). [*düşen, -en*]
3. Ulular cem' olup araya **düşdi**
Şakındı âb-ı rûyî rāya **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*düşdi, -di*]
4. Düşelden cânuma derd-i dil-ārām
Baña bu şā'ika kim indi nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 26*). [*düşelden, -elden*]
5. Düşürdi sâye-veş efgende kıldı
Sözi şerbet şunup mey-gün ruṭabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 18*). [*düşürdi, -ür, -di*]

düş: *İstenmeyen bir durumda bulunmak.*

1. Ne yirde gökde rüşen yıldızı var
Eve varsa **düşer** ğavğā-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 13*). [*düşer, -er*]
2. Qara bahtı gibi ser-geşte **düşmiş**
Ne dārı var ne yārı var ne 'ārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 12*). [*düşmiş, -miş*]

düş: *(yola) koyulmak, revan olmak.*

1. Yüce yalıñ gibi sūzān u ser-keş
Ġazeller okıyup şahrāya **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 9*). [*düşdi, -di*]
2. Bu yola **düşmez** ol kim verd-i terdür
Bu hârfüñ ṭuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [*düşmez, -mez*]

düş: İçine düşmek II âşık olmak.

1. Anı bilmez ki bâkî gence **düşmüş**
Dönüp hacdan göricek akrabâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [*düşmüş, -miş*]

düş: Denk düşmek.

1. Eğilmiş kaddi inler nitekim çeng
Okı üstine **düşmüş** yâ nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 71*). [*düşmüş, -miş*]

düş: Denk gelmek, rast gelmek.

1. Düşer endâmına dīvüñ zelâzil
Zemâne nâfe-i şebden mu'anber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 12*). [*düşer, -er*]

düş: Yönelmek.

1. Yanınca leşker idinmiş sibâ'ı
Bu ol demden ki kûh-ı Necd'e **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 65*). [*düşdi, -di*]

düş: Omuz.

1. Güzel **düşin** o tıfla iylese cā
Güzel zülfi gibi olurdu şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79*). [*düşin, -in*]
2. Yire kıosa güzel **düşından** anı
İrerdi göge ağlayup figânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 83*). [*düşından, -i, -n, -dan*]

düş: Damlamak (gözyaşı vb.).

1. Akip yaşı gözinden pāya **düşdi**
Yürürken deşt içinde rāh u bi-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 10*). [*düşdi, -di*]
2. Ki âb-ı ğarîk itdi âfitâbı
Gözinden kaçreler kim yüze **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 81*). [*düşdi, -di*]

düş: Düşmek II maruz kalmak, olumsuz bir duruma uğramak.

1. Düşüp şabr ile cānı derd-i sahta
Bir iki gün şikence çekdi hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 40*). [*düşüp, -üp*]
2. Vuḥūşile gehi âvâre oldu
Düşüp bir niçe gün bu resme hāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*düşüp, -üp*]

düş: İçine düşmek.

1. Şanasın nāy içine **düşdi** āzer
Didi ey gevherümün pāk dūrci (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 80*). [düşdi, -di]

düş: (saç) ayaklara kadar uzamış olmak, sarkmak.

1. Ayağına **düşer** zülf-i dırāzı
Baş egdi gonce açup perde-dârı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 12*). [düşer, -er]

düş: Düşmek, maruz kalmak, ...ya uğramak.

1. Ki **düşdi** gūş idenler ihtirāka
Virüp göz yaşıyla rengi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [düşdi, -di]
2. Gören bu hālî **düşdi** ihtiyāta
Nice ādem gelüp ol ictimā'a (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 96*). [düşdi, -di]

düş: Rüya, düş.

1. Baña kim müjde idersin vişāli
Yā **düş midür** görürdüm ya hayālî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 68*). [düş midür, -mi, -dür]
2. Ki ey cān-ı peder ne oldı hālün
Düşün midür bu miñnet ya hayālün (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [düşün, -ün]
3. Taşup aşmış başından mihr cūyı
Kış uyhusında kuş **düşin** kılup yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 91*). [düşin, -in]
4. Aña rahmet ne hoş şekker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup **düşde** görildi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 3*). [düşde, -de]
5. Yā **düş** misün ki düşüme gelürsin
Yā baña tavşan uykusın virürsin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [düş,]
6. Imızgandı gözini uyhu aldı
Dil-i Mecnûn'a **düş** gösterdi bahtı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 83*). [düş,]
7. Düş ile hayāl ile olur şād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 94*). [düş,]

düş: Düşmek, yıkılmak.

1. Beni odlara yakdı ahker oldı
Düşüp ben pirehen gibi kenāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 61*). [düşüp, -üp]

düş: Alışmak, müptela olmak; uğramak, maruz kalmak.

1. Ki **düşdi** gūş idenler ihtirāka
Virüp göz yaşı ile riğe rengi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 2*). [düşdi, -di]
2. Didi ey nāre **düşmiş** nūr-ı dide (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 1*). [düşmiş, -miş]

düş: Denk gelmek.

1. Miyāncı buldı şulh araya **düşdi**
Kaçan ire fesāda tiğ-bāzî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 18*). [düşdi, -di]

2. Gözi ol devha-i zibāya **düşdi**
Gözi tuş oldu şāḥ üstinde zāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 24*). [*düşdi, -di*]
3. Olayduñ ey hümā hem-āşiyānum
Naşibi tire zāḡuñ bāğa **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 203*). [*düşdi, -di*]
4. Görüp hem-ḡālin istikbāle geldi
Gözi görñli gibi çün aya **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87*). [*düşdi, -di*]

düş: (vere) düşmek.

1. Olup bî-ḡūd çü sāye pāye **düşdi**
Görüp Mecnûn da yārin **düşdi** vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 88*). [*düşdi, -di*]

düş: Yere eğilmek.

1. Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
Ḳāra topraḡı üzre düşdi bî-ḡūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 30*). [*düşüp, -üp*]
2. Düşüp öperdi geh dest ü gehi pāy
Didi ben de ne kāḡıd var ne ḡāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 246*). [*düşüp, -üp*]

düş: Düşmek, yansımak, aksetmek.

1. Döşerdi ḡarb-ı desti servi ayağa
Velî ol māha **düşmiş** ḡam nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67*). [*düşmiş, -miş*]

düş: Yola çıkmak, yola koyulmak.

1. Şerḡa şerḡa oldu şefkatden şanavber sīnesi
Ṭāğa **düşüp** itdi Mecnûn şerḡ-i taḡrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 12*). [*düşüp, -üp*]
2. Gerekmez baña dil-bersüz ḡayātı
Düşüp şahrā-be-şahrā deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 65*). [*düşüp, -üp*]

düş: Düşmek, ele geçmek.

1. El urdı merd-i bigāne o kāna
Gülün dāmeni dest-i ḡāra **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 41*). [*düşdi, -di*]
2. Hemān ḡavḡā çeker şūrîde bülbul
Gül-i vaşluñ çü dest-i ḡāra **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 47*). [*düşdi, -di*]

düş: Düşmek, tutulmak.

1. Anuñ tâbiyle tolmış ol ḡarābe
O şerbet kim aña **düşen** yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [*düşen, -en*]

düş: Uzanmak.

1. Yatur Mecnûn **düşüp** bir yana ‘uryân
Yine anı iletirdi hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 36*). [*düşüp, -üp*]

düş: ...hale gelmek.

1. ‘Âdû mekrîne akreb dâsttan dūr
Miyân-ı âdemîden vahşî **düşmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 17*). [*düşmiş, -miş*]
2. Bile bir şahş var dīvâne hey’et
Teni başdan ayağa bağa **düşmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 17*). [*düşmiş, -miş*]
3. Belâlu bülbülü âvâre **düşdi**
Girüp ‘uryân döşekde ol kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 42*). [*düşdi, -di*]
4. Zâ‘if iken dahî rencūr **düşdüm**
Baña her pîşede üstâd idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 54*). [*düşdüm, -düş, -m*]
5. Biraz dem ditredi vü **düşdi** bî-hûş
Şan indi deldi gökden şâ‘ika fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 40*). [*düşdi, -di*]

düş: Düşmek, yansımak (Gölge bağlamında).

1. Şu olup iyledi didâra secde
Düşicek sâye gibi ol iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [*düşicek, -icek*]

düş: Eline düşmek.

1. Nebât-ı tûfî çeng-i zâğa **düşdi**
Kâatında her kılun biñ biñ cihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 204*). [*düşdi, -di*]
2. Güli hâr ile itdi ‘emmi bâzâr
Çü çeng-i zâğa **düşdi** dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 61*). [*düşdi, -di*]

düş-: Yukarıdan aşağıya birdenbire ve bilâ-ihitiyâr inmek, sukut etmek, yukarıdan inmek.

1. Düşüp kâırdı ol şûrîde vü süst
Dönerdi nâka añup küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [*düşüp, -üp*]

düş-: Bulunmak.

1. Tûş oldu hâsreti Mecnûn’a nâ-gâh
Yatur **düşmiş** yatağı vâdî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 129*). [*düşmiş, -miş*]

düş-: İstenmeyen bir durumda bulunmak.

1. Kaçan Mecnûn **düşeydi** hâl-i vecde
Varup Necd’e kılurdu yâre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 21*). [*düşeydi, -e, -(y)di*]

düş-: Bulunmak, ortaya çıkmak, görünmek.

1. Dehenden cümle dürlür taşra **düşdi**
Ne dürlür her biri bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 100*). [*düşdi, -di*]

düş-: Bir yerde olmak, bulunmak.

1. Cihâna perçemi hûş-bû saçardı
Düşüp nilüfer üzre tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 19*). [*düşüp, -(ü)p*]

düş-: Bir şeyin içine düşmek II Uğramak, maruz kalmak.

1. Muḥâle sa'ý iden 'âkil degüldür
Seni görmek ödinden oda **düşdüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 13*). [*düşdüm, -dü, -m*]
2. Siyâh oldu yüzüm şan dâda **düşdüm**
Degül elde bilürsin rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14*). [*düşdüm, -dü, -m*]

düş-: Tutulmak, yakalanmak.

1. Düşer her murğ u mâhî cevr-i dâma
Aña kim şu'me bir loğma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [*düşer, -er*]

düş-: Düşmek, maruz kalmak, ...ya uğramak.

1. Anı görmege itdi iştîyâkı
Düşüp cân-ı Selâm ol iştîyâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 21*). [*düşüp, -(ü)p*]
2. Vuḥûş ile gehî âvâre oldu
Düşüp bir nice gün bu resme ḥâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*düşüp, -(ü)p*]

düş-: Bir yere girmek, kapanmak, sığınmak.

1. Yeşil dîbâda şan pîrâye gibi
Özi kim mefreş-i dîbâya **düşdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 23*). [*düşdi, -di*]

düş-: Kötü bir sebeple istemeden bir yerde bulunmak.

1. Ölüm döşegine **düşsem** eger zâr
Baña yaşduḡ yiter seng-i der-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 35*). [*düşsem, -se, -m*]

düşen: Düşen, tutulan (kimse).

1. Ğam-ı yâra **düşen** gözler mi 'ârı
Meger yârı Ğamından olan 'ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 47*). [*düşen,]*

düşer: Düşmek II dökülmek.

1. Düşerdi maşrıkuñ boynına kanı
Tıtalum dilkü şayd itdi ħorôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 22*). [düşerdi, -di]

düşmen: Dost olmayan, yağı, düşman.

1. Çü ‘ömrümün güneşi vakt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tiğı **düşmen** kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 5*). [düşmen,]
2. Düşmen olup ilden beni tırh itdi yabâne
Ağlamağa da kıomadı gülmek degül ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 6*). [düşmen,]
3. Anı kim söyledün sen dostâne
Bulur **düşmen** aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 102*). [düşmen,]
4. Anı kim söyledün sen dostâne
Bulur **düşmen** aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [düşmen,]
5. Yılan sevmedügi yarpuz idüm ben
Beni yolup yabâna atdı **düşmen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 61*). [düşmen,]
6. Belâ-yı nâgehânî atdı **düşmen**
Yitürdiler beni arama ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 62*). [düşmen,]
7. Bulasın tâ ki **düşmenden** ħalâşı
Demür yürekli olsa yolda yoldaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 100*). [düşmenden, -den]
8. Muqayyed olmayasın bend ü kıayda
Çalup **düşmen** başına tiğ çün berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 109*). [düşmen,]
9. Hümâ-yı devlet idi hem direm-vâr
Şavaş içinde bulsa **düşmene** yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 7*). [düşmene, -e]
10. Serine **düşmeninün** muşt olayın
Şikâr idi benim bu ilde kıaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 46*). [düşmeninün, -i, -nün]
11. İderdi gendü kıavmiyle neberdi
Eger **düşmen** görüp itmese ħande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 119*). [düşmen,]
12. Ki **düşmen** şaflarından boza kıalbı
İki kıalbı bir idüp iki leşķer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 24*). [düşmen,]
13. O **düşmen** fethine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 150*). [düşmen,]
14. O **düşmen** fethine iylerdi tekбір
Biz anuñ yolına olduk fedâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 152*). [düşmen,]
15. O düşmen fethine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk **düşmene** tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 151*). [düşmene, -e]
16. Hicâz iklimin ürkütüdi tıraki
Uyardı **düşmeni** şavt u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 7*). [düşmeni, -i]
17. Ser-âğâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise her **düşmen** atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55*). [düşmen,]
18. Tırğılur **düşmeninün** kıalb ü cenâhı
Eger şulĥ u şalâĥa iylese ħız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 108*). [düşmeninün, -ün]
19. Bozulmaya bozıla çarĥ-ı ħaddâr
Şafaķ gibi demüm dokerse **düşmen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 11*). [düşmen,]
20. Didi ol **düşmenine** ey birâder
Dilerseñ iresin her yirde ħayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 90*). [düşmenine, -i, -ne]
21. Ėazâle tıravşan uyĥusın virürler
Şu deñlü urdı **düşmen** sîneme tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 31*). [düşmen,]

düşmen: Düşman II rakip.

1. Ola mı müyesser aña ey döst
Düşmenlerüm ile döst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 9*). [*düşmenlerüm, -ler, -üm*]
2. Odumdan **düşmenüm** hoşnüd olupdur
Uşandı akrabâ ‘âr itdi benden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 50*). [*düşmenüm, -üm*]
3. Varup **düşmen** gözine merdüm oldı
Dehân-ı gayra la‘lün şekker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 58*). [*düşmen,*]
4. İdersin sen de **düşmen** gibi derhem
Egerçi baña yâr-ı mihribânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 50*). [*düşmen,*]
5. Anı ey döst hergiz kılma maqbûl
O ğuşşa kim kılur **düşmenlerün** şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 235*). [*düşmenlerün, -ler, -(ü)ñ*]
6. Belâsı **düşmenün** yitdi aradan
Çü sen ben perdesi ortaya girmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 50*). [*düşmenün, -(ü)ñ*]

düşmen hâline âgâh olma-: *Su uyur düşman uyumaz bağlamında.*

1. Çekerdi geh nüहुfte sînenen âh
Ki düşmen hâline olmaya âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 36*). [*düşmen hâline âgâh olma-, -ya*]

düşmen ol: *Düşman olmak.*

1. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adü oldı saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*düşmen ol, -a*]

düşmiş: *Düşmüş, düşkün, yolda kalmış, aciz, zavallı.*

1. Dil-i tütî bişüp döndi kebâba
Çü **düşmişden** çekersin dâmenünî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 51*). [*düşmişden, -den*]

düşür: *Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.*

1. Fiğân taldı kamu ilgü içinde
Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 73*). [*düşürmiş, -miş*]
2. Müdârâ iyler ol kim âdemîdür
Şu taş kim ayağundan **düşüre** nâ‘l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 115*). [*düşüre, -e*]
3. Elüm tuta didüm tutduñ ayağum
Düşürdüñ eyle kalmadı tayağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 8*). [*düşürdüñ, -dü, -ñ*]

düşür: *Düşürmek.*

1. Kõmaz beni yûriyem dâ‘irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre raķıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6*). [*düşürdi, -di*]

düşvâr: *Güç, müşkül, zor.*

1. Ki âsân iyledüñ **düşvâr** kârı
Başuñ şağ ola yüceldi külâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*düşvâr,*]

2. Irāk düşmek katı **düşvār** u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 130*). [*düşvār,]*

düz-: Dirmek, şîr şarkı söylemek.

1. Düzüp âh-ı seher-gâhı nevāya
Hıtâb iylendi bu resme şabāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 31*). [*düzüp, -üp]*

düz-: Bir şeyi, onun için gerekli hususları hazırlayarak meydana getirmek, bir bütün halinde hazırlamak, tertip etmek.

1. Şoñ ucu küh-ı Necd'e irdi yolu
Düzüp seng-i melâmetden otağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 49*). [*düzüp, -üp]*
2. Özine nâleden **düzmiş** nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 134*). [*düzmiş, -miş]*
3. Gözüm kuhlî nider pür-nem gerekdür
Çü meşşâta **düzüp** kaşın yoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 155*). [*düzüp, -üp]*

düz: Yapmak, işlemek, becermek. Tertip ve tanzim etmek. Vücuda getirmek. .

1. Düzilmez söze bî-‘aql u tefekkür
Mecâz âteşlerinden puhte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 12*). [*düzilmez, -il, -mez]*
2. Zârûretten **düzüpdür** ihtiyârı
Ne te’sîri ola bu ihtiyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 2*). [*düzüpdür, -üp, -dür]*
3. Cevâhîr atmağa beñzer yabāna
Nizâmî şimdi **düzse** penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 23*). [*düzse, -se]*
4. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nâme **düzse** şimdi Tûsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 25*). [*düzse, -se]*

düz: Hazırlamak, dirmek.

1. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözinden **düzdi** şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 33*). [*düzdi, -di]*
2. Düzerdi hâste Mecnûn’a cevâbı
Midâd idüp ciger kanın ezardi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 112*). [*düzerdi, -er, -di]*
3. Bu şûret üzre **düzdi** zülf ü hâlin
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [*düzdi, -di]*
4. Düzen kışşa ‘arûsınuñ cemâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 1*). [*düzen, -en]*
5. Yüzi şuyı ile oldı nişeste
Taḥammûlden kemer **düzdi** biline (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 155*). [*düzdi, -di]*
6. Söze dür **düzdi** dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 2*). [*düzdi, -di]*
7. Beni hışmuñ odı da virse bâda
Felek ger toprağumdan **düze** desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 31*). [*düze, -e]*
8. Tenine virdi anuñ reng-i ‘anber
Bu ‘anberden müferriḥ **düzdi** ma‘cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 13*). [*düzdi, -di]*
9. Çeküp çāk itdi gamdan cāmesini
Düzüp âhı duḥânından midâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 5*). [*düzüp, -üp]*
10. Vaṭan ṭutan dehân-ı ejdehâda
Ṭurup mesken **düzersin** bu vaṭanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 57*). [*düzersin, -er, -sin]*

11. Koyun sürisi kurd ile karışdı
Pelengün pençesinden **düzdi** şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 39*). [düzdi, -di]
12. Olurdi cânı cümle yirde bî-derd
Meşel **düzen** ne hoş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 171*). [düzen, -en]
13. Hem ağlayup yanıdı şem'a ile
Düzüp pervâne gibi tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [düzüp, -üp]

düz: Doğru, müstakim.

1. Bu lu'be-senc ayasın qarşar idi
Sipâhiler şavaşda şaf düzüp **düz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 21*). [düz,]

düz: Düzenlemek, toplamak.

1. Düzüp devlet cebinde kor muhakkağ
Eger şabr idesin şabr ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 74*). [düzüp, -üp]

düzağ: Cehennem.

1. Aña **düzağ** olur gülşen gül âteş
Baña nergis gözi bî-dide-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 86*). [düzağ,]

düzağ 'azâbı: Cehennem azabı.

1. Taşı toprağı kızmış qora beñizer
O vâdide çeker **düzağ 'azâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 39*). [düzağ 'azâbı,]

duzak: Tuzak.

1. Ya zibâ bâğa ya müşkil **duzâğa**
Esen kal sen ki ben hep rahtı dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 24*). [duzâğa, -+a]

düzd-i cihân: Hırsız dünya.

1. İnanma uğrıdur düzd-i cihâne
Cihân bir hânedür kim pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 84*). [düzd-i cihân, -e]7

E

ebed: Sonsuza kadar, ebediyyen.

1. Çün ismu'llah ola 'unvân-ı defter
Gerek kim tâ **ebed** olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [ebed,]

2. Ebed aḥvālin itdi anda taḥrīr
O levḥe yazılan qara yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 6*). [ebed,]

eb-i mecnûn: *Mecnun'un babası.*

1. Vaṭandan iyledi âvâre piri
Ki ibn oldı **eb-i Mecnûn** sebîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 123*). [eb-i mecnûn,]

ebkem: *Dilsiz.*

1. Çerâğ-ı nûr-ı mişkât-ı cenândur
Seni zıkr itmeyen dil **ebkem** olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 93*). [ebkem,]

ebr: *Bulut.*

1. Kılurdu aña yüz yüz merḥabâyı
Çağan ol cānibüñ **ebriñ** görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 95*). [ebriñ, -i, -n]
2. Kimi ‘Anter kimisi ‘Amr u Ma‘dī
Buḥaruñ **ebri** kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 183*). [ebri, -i]
3. Bulutlar içre güyâ berk-i raḥşān
Ol **ebriñ** her ‘Arab aşlānı ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181*). [ebriñ, -i, -n]

ebr-i girān: *Yüklü bulut, yağmaya hazır bulut.*

1. Aña dūrler nişār iyer gazelden
Görüp ol yañadan ebr-i girānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 33*). [ebr-i girān, -ı]

ebrü: *Kaş.*

1. Ḥayāl itdi anı **ebrü-yı** Leylī
Ḥayāl itdi anuñ-çün Leylī haylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 17*). [ebrü-yı, --yı]
2. Ne bulursın ol **ebrüdan** murādi
Ki zengiler gibi kecdür nihādi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 65*). [ebrüdan,]

ebter: *Bir işe yaramayan, faydasız, kötü.*

1. Siyādet sikkesini **ebter** itdüñ
Başuñ çün belā çaḳmağı çaḳduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 40*). [ebter,]

ebter: *Eksik, noksan.*

1. Çün ismu’llah ola ‘unvān-ı defter
Gerek kim tā ebed olmaya **ebter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [ebter,]

ebū cehl: İslâm'ın ilk döneminde Peygamber efendimizin en azılı düşmanı ve Kureyş'in ileri gelenlerinden biri. Asıl adı Amr b. Hişâm el-Muğîra olup önceleri Ebû'l-Hakem künyesiyle anılırken, Müslümanlar tarafından Ebû Cehil (cehâlet babası) diye adlandırılmıştır.

1. Ebū Cehl'e peder olursa fâzıl
O cehle bu fâziletten ne hâşıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 41). [ebū cehl, -e]
2. Siñerek gözüñi sen de kaçagör
Ebūcehl'üñ çün oldı cehli bi-had (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 23). [ebūcehl'üñ, -üñ]

ebübekr: Asıl adı Ömer olup Hz. Muhammed'e düşmanlığıyla meşhurdur; "Bedir Gazası"nda öldürülmüştür.

1. Ebübekr ü 'Ömer 'Oşmân 'Alidür
Şerî'at bunlaruñ mezhebleridür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 60). [ebübekr,]

ebvâb: Ar. is. "Bab" kelimesinin cem'i. Kapılar.

1. Biri **ebvâb** taqdîrüñ kitâbı
Nice 'âlim olan 'ilm ü hesâba (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 8). [ebvâb,]

ebvâb-ı makşûd: Maksat kapıları, amaç kapıları.

1. Kapuñdan feth olur **ebvâb-ı makşûd**
İy feyyâz-ı bihâr-ı cüd u ihsân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 66). [ebvâb-ı makşûd,]

ebyât: Beyitler, iki dizeden oluşan nazım birimi.

1. Bir iki beyt okudum iyledi güş
Münâsib olduğı-çün hâle **ebyât** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 139). [ebyât,]
2. İde teşrif okıyup şi'r çün kând
Ol **ebyât** okıya ben iyleyem güş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 133). [ebyât,]
3. Kaşâ'id nazm idüp **ebyât** okurdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 158). [ebyât,]

ebyât-ı garîb: Garip beyitler, ilginç şiirler.

1. Ki ebyât-ı garîbüñ iyleyem güş
Bi-hamdillâh ki baña oldı rûzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 46). [ebyât-ı garîb, -üñ]

ecel: Ecel, ölüm.

1. Amân vir ey **ecel** müsta'cil olma
Temâyül yaraşur sen serve ammâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 4). [ecel,]
2. Kanı **ecel** ki öldürüp ide hebâ beni (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1). [ecel,]
3. Ecel câmı müheyyâ nûşa geldi
Kılıç câmı ki câna kan içürdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 60). [ecel,]

4. Deminde şanki bād-ı şarşar idi
Ne yire kim **ecel** minķārı irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 89*). [ecel,]
5. Ecelden ğayri yok zehrine tiryāk
Yarağ itdi şavaşa ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 12*). [ecelden, -den]
6. Aña daħi rızā virürseñ ey mäh
Ecel yaķam tütınca ir eger ğiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 53*). [ecel,]
7. Ecel yolına tütđi çeşm ü ğüşı
Ki pîrî vü za‘îfî vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [ecel,]
8. Ecel ben ħasteyem baña muħaldur
Baña dîrsin ölürem toprağum şaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 54*). [ecel,]
9. Ecel geldi ‘amelden gitđi ağla
Ĥamā‘il ile gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 10*). [ecel,]
10. İderken ğuşşa ile zinde-ğānî
Ecel nā-geh hüçüm itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 35*). [ecel,]
11. Bu yazıdır degüldür ‘aşķ-bāzî
Uzatmadın **ecel** cellādî desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 61*). [ecel,]
12. Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
Çün āvāz-ı rahîl ire **ecelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 183*). [ecelden, -den]
13. Ecel çengeli tiz uzatdı kabza
Marazdan çün şifā vaķtı ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 56*). [ecel,]
14. Olur tiryāk-i ekber ħasteye mevt
Ecel destinden irdi çün bu tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 59*). [ecel,]
15. Kılurlar ‘ömrüñ anbarını sürāħ
Ecel bir murğdur minķārı pülād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 81*). [ecel,]
16. Senüñ-çün ħālî kaldı şöħbet-i gül
Ecel cāmın içürdi aña sākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 21*). [ecel,]
17. Ecel yili anıñ-çün iyledi āħ
Turunca döndi çün sib-i gül-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 60*). [ecel,]
18. Ecel ğürki aradan kaçdı anı
Yıkıldı ravza-i ħüsñüñ nihālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 34*). [ecel,]
19. Ecel şemşîr ü ‘Azrā‘îl cellād
O dem penbe olup rahmet seħābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 24*). [ecel,]
20. Kāra yire nüzül itsek gerekdür
Ecel yolu ‘aceb yoldur ki cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [ecel,]
21. Eceldür kim felekden ola nāzil
Gel imdi el uyu ğāfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 68*). [eceldür, -dür]

ecel uğrā: Ölmeķ.

1. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydā
Didiler ya ecel uğrādı yā şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 59*). [ecel uğrā, -dı]

ecr: Mükāfat, karşılık, sevap.

1. Ĥaķ **ecrūñ** vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı atıldı nitekim tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 110*). [ecrūñ, -üñ]

edā-yı borc: Borcun ödenmesi, borcun karşılığı.

1. Virür âhir edā-yı borca anı
Dilā her borcu virmekte emîn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 64*). [*edā-yı borc, -a*]

edeb: *Adap, toplum kurallarına uygun olma.*

1. Edebden taşra girmezdi cevâbı
Maḥabbetde anı kim kılsa tekzib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 130*). [*edebden, -den*]
2. Libâsın anuñ iylerdi **edebden**
Hemân iltûp götürmek oldı kârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 190*). [*edebden, -den*]
3. Kemâl-i ‘ilm tahşîlin taleb kıl
Şi‘ârûñ dâ’imâ ḥilm ü **edeb** kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10*). [*edeb,]*
4. Revân haṭ çekdi ḥarf-i cür’etine
Şaḳın başma **edebden** taşra pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 181*). [*edebden, -den*]

efâl: *Fiiller, işler.*

1. Oқurlar ḡayrılar esmâ vü **efâl**
Bularuñ dersi ‘aşk u derd ü aḥvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 195*). [*efâl,]*
2. O bulsa nîzesin ururdı bize
Degül **efâli** anuñ ‘âḳilâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 157*). [*efâli, -i*]

efendi: *Buyruḡu yürüyen, sözü geçen kimse, efendi II sevgili.*

1. Ne güne şaḳınursın şefkatüñi
Ḥayâlüñ pâdişâhına **efendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 85*). [*efendi,]*

efgân: *Feryat, inleyiş.*

1. Görüp ḡayrân olurdı reng ü rûyı
Güzel görmese **efgân** idi ḡuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 78*). [*efgân,]*
2. Rebâb-ı sûz u zârî nây-ı nâliş
Enin ü âha çeng **efgâna** kânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 5*). [*efgâna, -a*]
3. Yig andan girye vü **efgân** u zârî
Kaḡan kim ḡande olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10*). [*efgân,]*
4. Feraḡ güyende **efgân** epsem oldı
İlinde lâle-veş la‘lin piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 12*). [*efgân,]*
5. Ki ḡâlin ağlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp **efgân** u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [*efgân,]*
6. Dilinde mest bülbül gibi **efgân**
Şorup ilden bilürdi ḡâl-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 64*). [*efgân,]*
7. Düşüp yüz üzre **efgânıyle** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 108*). [*efgânıyle, -ı, -(y)le*]
8. ḡarîb oldur ki saña olmadı yâr
Bu bi-keslikden **efgân** ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 241*). [*efgân,]*
9. Anuñla yanışurdı bulsa ḡâlî
Biri nây olup **efgânda** biri çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 83*). [*efgânda, -da*]
10. İki yâr u iki müştâḡ u mehcûr
Cihâna ṭoldı **efgânun** ḡurüşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 93*). [*efgânun, -uñ*]

11. Añup itdi o la‘li lāle-rengi
Ol **efgān** kim delerdi taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 135*). [*efgān,]*
12. Fiğān u nāle ile iyledi geşt
Gezer **efgān** ile ol yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 67*). [*efgān,]*
13. Anuñ-çün itdiler **efgān** vü feryād
Akıdup göz yaşın anı yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 192*). [*efgān,]*
14. Kılurdi nāle vü **efgān** u zārī
Şu dürlər kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [*efgān,]*

efgān it: *Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.*

1. Bilini bükdi efgān itdi çün çeng
Yüzine def gibi urdi tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 24*). [*efgān it, -di]*

efgān u zār it: *Ah etmek ve inlemek.*

1. İderdi ol kadar efgān u zārī
Ki rāzī rūşen olmuş rûza döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 66*). [*efgān u zār it, -er, -di]*

efgende: *Tutkun, âşık.*

1. Yahūd bād-ı hevā **efgendesiyem**
Ol âteş kim vücūdum mûm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 154*). [*efgendesiyem, -si, -yem]*

efgende: *Düşkün, çaresiz.*

1. Kapuñda ‘âciz ü **efgende** gayruñ
Senüñ gayruña şehlik taht u tâci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 8*). [*efgende,]*
2. Düşürdi sâye-veş **efgende** kıldı
Sözi şerbet şunup mey-gün ruţabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 18*). [*efgende,]*
3. Hudâ tâbendeñi **efgende** itsün
Çü gördi Leylî Mecnûn nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 56*). [*efgende,]*

efi: *Yılan.*

1. Olur deryâ dibinde dürr-i şehvār
Eger anuñla yār olursa **efi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 147*). [*efi,]*
2. At üstüne atıldı şanki **efi**
Çukalı âhenin ü kalbi sengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 6*). [*efi,]*
3. Hâlâş oldı cihân endişesinden
Dil uzatmış süñü güyâ ki **efi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 65*). [*efi,]*
4. Olur ol ma‘nide zehr-i haţar-nāk
Ser-i engüştü şoksa nā-geh **efi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 171*). [*efi,]*
5. Ki **efi** kuşadupdur küh-ı Kāfi
Nice rāhat ola zevk u şafāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 54*). [*efi,]*
6. Velikin pāsbān olmuşdı **efi**
Eri ol genci hıfz iylərdi çün mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 10*). [*efi,]*

efrāsyāb: *Firdevsi'nin Şehnamesi'nde geçen Turan hükümdarı.*

1. Nice Dāra'yı bu dār iylemişdür
Qoyup çāha nice **Efrāsyāb'ı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 61*). [*efrāsyāb'ı, -ı*]

efsāne: *Efsane, hikāye.*

1. Zihī **efsāne** kim efsūna beñzer
Pür-āteşdür dil-i Mecnûn'a benzer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 21*). [*efsāne,]*
2. Der **efsāneye** gavvās-ı māhir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*efsāneye, -ye*]

efsāne-i 'aşk: *Aşk hikayesi.*

1. Dilerseñ ol Cem'ün cām-ı şafāsın
İşit efsāne-i 'aşkuñ vefāsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 36*). [*efsāne-i 'aşk, -uñ*]

efsāne-i mecnûn u leylā: *Leyla ile Mecnun hikayesi, efsanesi.*

1. Dilerseñ olasın 'aşk ile şeydā
Okı **efsāne-i Mecnûn u Leylā** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 20*). [*efsāne-i mecnûn u leylā,]*

efsāne-i nağz: *Güzel hikaye.*

1. Añup Leyla'yı anı şād iderdi
Kaçan zıkr itse bir **efsāne-i nağz** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 61*). [*efsāne-i nağz,]*

efser: *Padişah tacı.*

1. Riyāset **efserinüñ** gevherisin
İşigün taşı mihrāb-ı sücüdum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 4*). [*efserinüñ, -i, -nün*]
2. Ne güşı var anuñ cānında ne hüş
Başında hüdhdüdün pırāne **efser** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 51*). [*efser,]*
3. Muṭavvaḳ şūfīler gibi kebüter
Bu **efser** ṭavḳ ile bayḳuşa ḥaḳdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [*efser,]*
4. Senün başuñda **efser** tāt-ı devlet
Senün cismünde nāzük pīrehen var (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 94*). [*efser,]*
5. Ki olsa **efserün** devlet külāhı
Hevāya uyma ey murğ-ı hevāyi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 116*). [*efserün, -ün*]
6. Olur şāh **efserinde** zeyn ü ziver
Degirmenci ḳolına ḳonsa şeh-bāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 18*). [*efserinde, -i, -nde*]

efsün: *Sihir, büyü.*

1. Zihī efsāne kim **efsūna** beñzer
Pür-āteşdür dil-i Mecnûn'a benzer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 21*). [*efsūna, --a*]

2. Aña bülbül du ‘ā **efsün** okurdu
Meger sünbül ser-i nāfe açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 16*). [*efsün,]*
3. Bu kim mālın virüp ala ‘arūsı
Okudı çün bu **efsünü** ol āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [*efsünü, -ı]*
4. Olur müstağni **efsün** u du‘adan
Bu ter duhter ki ahter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 22*). [*efsün,]*

efsün it: Büyü yapmak.

1. Cihānı kıldı mest āb-ı ‘inebden
Cihāna ğamzesi efsün iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 21*). [*efsün it, -er, -di]*

efsürde: Donmuş, donuk. II Kansız, gayretsiz, duygusuz.

1. Olur cānuma kuvvet cismüme zād
Tenüm perhiz ile **efsürde** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 53*). [*efsürde,]*

efsürde: Perişan, zayıf, donuk.

1. Beķā zevķın fenāda bulmış idi
Beden **efsürde** olmuşdı fenādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 19*). [*efsürde,]*

efsüs it: Yazık etmek.

1. Egerçi ‘āşıkā efsüs iderdi
Zenahtānı ki mihmāna kıyudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 42*). [*efsüs it, -er, -di]*

efzün ol: Artmak, çoğalmak.

1. Dilinde oldı her endühı efzün
Anuñla anda şöbet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 42*). [*efzün ol, -dı]*

eg: Eğmek, bükmek.

1. Nefes teng iñler ammā nitekim çeng
Bilin **egmiş** belālār yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 21*). [*egmiş, -miş]*

eger: Gerçi, doğrusu.

1. Yapışdum uş rızā kulbına nā-çār
Eger tedbir ile olaydı kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 17*). [*eger,]*
2. Tolaşmasa **eger** rāy ile ilgü
Cihānda bir vefāsuzdur murāduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 84*). [*eger,]*
3. Velî yok kalbümün bî-dāde meyli
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 131*). [*eger,]*

4. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mār
Eger kıl gibi kıvrılşa hōş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [eger,]
5. Tağılur düşmenün kalb ü cenâhı
Eger şulh u şalâha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109*). [eger,]
6. Nice sultânı bî-fermân idüptür
Eger ins ü melek dîv ü perîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 65*). [eger,]
7. Kuşatmışdur seni çün halka-i mār
Eger kim fark iderseñ fark u pâyûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 79*). [eger,]
8. Eger olsa hamâkatdan nişândur
Şaķın aldanma kallaş-ı zamâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 82*). [eger,]
9. Üşe başuña zenbûrı vebâlı
Eger gâşb idesin ‘arz u ‘akârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 135*). [eger,]
10. Didi lâ takrabu mâle’l-yetîmî
Eger var ise haşre i’tikâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 143*). [eger,]
11. Varsa karşı ide biñ merhabâyı
Eger atılsa yüz biñ ta’ne taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 15*). [eger,]
12. Eger hâdim degülseñ kışsa ma’lûm
Kişi mahbûbına çok hizmet iyleyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 22*). [eger,]

eger: *Gerek.*

1. Düşürdüñ ta’n eline dâmenümi
İle bakmağa ağıyar u **eger** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 35*). [eger,]
2. Ögerdi Leylî’yi eş’âr içinde
Yöresinden geçerken hâş **eger** ‘âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 101*). [eger,]

eger: *Eğer II şayet.*

1. Vücûdı sengini âhîr kül ider âhum odı
Eger girürse demürden daħi hîşâra rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 8*). [eger,]
2. Cefâ deminde irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 3*). [eger,]
3. Dem ola üstüme sâye şala hümâ-yı ümîd
Eger esâsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 9*). [eger,]
4. Kim aldı varumu daħi kırmaz baña beni
Cânâna bende olalı meyl itmezem **eger** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 11*). [eger,]
5. ‘Aceb mi olmasa hazzı **eger** ma’sûk-ı zibâdan
O kim pertâb ider himmet okın meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 4*). [eger,]
6. Çün lûtfuña hûşe-çîn olupdur
Cennetden **eger** çıkarsa ne gam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 32*). [eger,]
7. Eger açmasa tevfiķuñ cemâli
Açılmaz sa’y ile ‘akluñ ‘ıķâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 83*). [eger,]
8. Ki redd itmeye lûtfuñ özr-ı h’âhı
Eger reddiyleseñ kanda varayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 49*). [eger,]
9. Günün ‘ıyd u giceñ kıadr oldı ‘aşık
Eger kalbûñ ola çün şubh-ı şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 4*). [eger,]
10. O hûd ‘âr iylemezdi ol laķabdan
Eger gûş itse biñ bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 46*). [eger,]
11. Eger Mecnûn diyü çağırsa ‘âmî
Uyuvirürdi kesmezdi kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 49*). [eger,]

12. Kıza ‘ār ehli olursa uzun yaş
Eger bî-‘ār olursa başına taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 86*). [eger,]
13. Eger şād ile dād ola dü bādām
Gözünsüz harf-i ğamdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [eger,]
14. Eger çengālûn olursa ser-i kâf
Yirinden kopa çekseñ kulle-i Kâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 25*). [eger,]
15. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yâr ol ki yârûn kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 83*). [eger,]
16. Ölüm döşegine düşsem **eger** zâr
Baña yaşduk yiter seng-i der-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 35*). [eger,]
17. İnanmazsañ kıgır ahvâlini sor
Eger dīvâne ise kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 114*). [eger,]
18. Eger olsañ ‘adûlar gibi bed-ĥ’âh
Dimezdün şefkât idüp baña vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 129*). [eger,]
19. Düzüp devlet cebinde kor muhakkağ
Eger şabr idesin şabr ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 75*). [eger,]
20. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Velî ben haste-dil kim bî-karârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 10*). [eger,]
21. Kim ola olmaya bu ğamdan âġâh
Eger elde olaydı ġuşşa şādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 35*). [eger,]
22. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem ol ravzaya dinse hağ ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 104*). [eger,]
23. Ya dil germinden âh-ı serd irişdi
Eger bu ‘ukdeden bula felâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 63*). [eger,]
24. Kılâm anı senüñle hem-terâzû
Eger keklik olup iylerse pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 75*). [eger,]
25. Virür lezzet **eger** dönmezse lağa
Bu bal söz kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 84*). [eger,]
26. Tehî kâlbüñ ola a‘dâya mâ’il
Bu ‘ahd üze **eger** tûrursañ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [eger,]
27. Olur deryâ dibinde dürr-i şehvâr
Eger anuñla yâr olursa efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 147*). [eger,]
28. Aña demren olurdu bulsa dermân
O cânibden **eger** toġrulsâ yelmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 115*). [eger,]
29. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta‘n itmese bilmez bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 117*). [eger,]
30. İderdi gendü kavmiyle neberdi
Eger düşmen görüp itmese hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 119*). [eger,]
31. Dökerdi döst kanın bulsa kanda
Kemân şunsa **eger** bir dest-gîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 121*). [eger,]
32. Ururdu gendünün puştınañ muştı
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 125*). [eger,]
33. İderdi ol ‘adûya dest-bûsı
Eger öldürse Leylî haylin aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 127*). [eger,]
34. Anı yurdu ağıdup dîdeden âb
Eger aşhâbı kuvvet bulsa deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 129*). [eger,]
35. Düşerdi dest ü pādān zâr u haste
Eger nuşret bulursa cânib-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 131*). [eger,]
36. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger var ise bu râyûñ şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 25*). [eger,]
37. Virüñ bu hâsteye şîrin cevâbı
Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 27*). [eger,]

38. Hâyâdan beñzedür yüzüm ‘aķıķa
Eger bu tãli‘ olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 87*). [eger,]
39. Didi bunun vişãli baña lâyıķ
Eger Mecnûn’a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 7*). [eger,]
40. O vaşl olur çekerem ben belâyı
Ben alursam **eger** virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 9*). [eger,]
41. Şikâr âzâd idüp kalur mı bî-zâd
Eger şefkat idersen bu şikâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 57*). [eger,]
42. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 78*). [eger,]
43. İriş ol yâre ‘arz it bir nice râz
Ki şorarsan **eger** hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 57*). [eger,]
44. Dilerseñ oķla isterseñ yayuñ yaş
Haţâ ile **eger** çekdümse tîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 69*). [eger,]
45. Bu ğün boyun uzatdum tîĝ-i tîze
Eger dün cân alup döküdüm ise kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 73*). [eger,]
46. Bu ğün uş geldüm ayaĝumla dâra
Eger dün çekdüm ise ğayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 77*). [eger,]
47. O bir içim suyu da şunmadun sen
Eger kırbân olursa cân-ı teşne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 97*). [eger,]
48. Şu deñlü kim **eger** dinse inanma
O zer kim biri biñ sîme geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 82*). [eger,]
49. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger sen ğam yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 72*). [eger,]
50. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger sen ğam yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 73*). [eger,]
51. Eger şâd olasın ol ğamdan ölü
Bu sözler toĝru zen hâķķında hâķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 74*). [eger,]
52. Dilerem geçmesün ‘ömrüm gibi şâd
Utañmazsañ **eger** ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 83*). [eger,]
53. Cefâ itme utan bârî Hüdâ’dan
Eger bülbülleri kılmasa hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 85*). [eger,]
54. Olubdur burc-ı hâbsum pâsbânı
Eger hâlüm disem bir râz-dâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 67*). [eger,]
55. Anı yakma urup bârî odını
Eger olmazsañ üftâde tayaĝı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 81*). [eger,]
56. Eger ötmez isen bu demde birķaç
Başuña tîĝ olsun bâl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 18*). [eger,]
57. Ki bir ğam kûşesine ķâni‘ oldun
Var imişse belüreydi **eger** şubĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 27*). [eger,]
58. Tolaşdurma dilüñ sözde revân ol
Ciger-ĝüşeñden olmasan **eger** dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 33*). [eger,]
59. Eger toprak gerekse gel tenüm aç
Baña dîrsin du‘âdan an revânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [eger,]
60. Ciger-ĝüşen muķim-i ĝüşe-i nâr
Eger ‘aşķ itmeseydi i‘tizârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 91*). [eger,]
61. Eger var ise çäreñ iyle çäre
Çü gördi çäre yok seyyârelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58*). [eger,]
62. Dirin baña virürseñ söze destür
Eger ruķşat virürseñ söze haber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 43*). [eger,]
63. Eger virmezseñ uş gitdüm esen ķal
Hâberden ‘âşık oldu ķün haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 44*). [eger,]

64. Gün üze giceden itmiş niķābı
Diridüm serv **eger** serv olsa meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [eger,]
65. Ki nûruñla ırakdan pür-ziyâyem
Eger bir çäre bulsam ben giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 211*). [eger,]
66. Cihān her hūkmine fermān musahhar
Felek yayın **eger** bî-ķabza ķabzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 5*). [eger,]
67. Zihî müşkil belādur saña bu derd
Eger hizmet kılayduñ pādīşāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 23*). [eger,]
68. Bunı sen ot şanursın gül-şekerdür
Eger toysañ bunun sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 27*). [eger,]
69. Aña bir dem gibi geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa **eger** ömrüñ bināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 117*). [eger,]
70. Eger görseñ dañi artardı zevķuñ
Didi Mecnûn ana ey fitne-sāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 156*). [eger,]
71. Ĥarīf iseñ **eger** bismillah ey yār
Ben atlas çāk idici ĥırķa-pūşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6*). [eger,]
72. Eger vāķi‘ olursa vāy ne ĥōş hāy
Ne rüh-efzā idi bu ter-terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 32*). [eger,]
73. Ne şerm-i yār var ne ĥavf-ı aġyār
Eger anda tūrasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 41*). [eger,]
74. İrüp gördüm bu gün sen dil-firūzı
Eger olursa taķdīrūn vifāķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 49*). [eger,]
75. Ben anı cān u dilden iyleyem yād
Ĥatā kılsam **eger** ‘afv u ‘atā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [eger,]
76. Benüm şahşum demür döymez kömürdür
Eger cūş iylese āhum tütüni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 85*). [eger,]
77. Kıla kıbleñde birkaç gün nemāzı
Eger sehv iylesen nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 107*). [eger,]
78. Olur pür-‘uķde ‘uķde şāĥ-ber-şāĥ
Eger bey‘ itseler ol deh zebāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 187*). [eger,]
79. Alurlar dirhemini aķçeye anuñ
Eger ola kemān süst ü eger saĥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [eger,]
80. Alurlar dirhemini aķçeye anuñ
Eger ola kemān süst ü **eger** saĥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [eger,]
81. Eger süst ola virür hem melālet
Güher bulsañ yabānda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 194*). [eger,]
82. Eger ĥālın bileydi utanurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 30*). [eger,]
83. Kerāmetle kılar ma‘şūķı ‘āşık
Arınsa ‘aşķ **eger** ġill u hevādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [eger,]
84. Ne tuysun nālīş ünün saġ olan dil
İletse Zeyd **eger** peyġām u nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [eger,]
85. Bu bendüñ bendesi ‘ālemde şehdūr
Eger çehden bulam dirseñ necātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 161*). [eger,]
86. Yiter āyīneye ĥil‘at cilāsı
Eger kim olmaya āyīne ‘üryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 177*). [eger,]
87. Düriş maĥbūb-ı Rabbü’l-‘ālemīn ol
Virilmezse emānetle **eger** vām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 67*). [eger,]
88. Yüzi şuyı dañi ķalmadı anuñ
Eger ‘ilm ise olmuşdur izāfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 79*). [eger,]
89. Kemālī şekl ü şöhret tāc u ĥırķa
Eger eş‘ār ise maķbūl nādīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 87*). [eger,]
90. Meger kaķ‘ itdi boynın çarĥ-ı ĥūn-rīz
Eger kaķ‘ iyleye bu ĥūnī anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 21*). [eger,]

91. Açup dürci yirinde harc iderdi
Eger gevher-şināsa düşse gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 17*). [eger,]
92. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nāme düzse şimdi Tūsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 25*). [eger,]
93. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger evvel zamānda gelse Cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 27*). [eger,]
94. Senüñ ‘aşkuña virdi cān-ı pāki
Eger teftiş iderseñ ol ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 97*). [eger,]
95. Getür öp sür yüzüne di zihî la’l
Eger bir turş-rûdan göresin cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 117*). [eger,]
96. Dilüne dāğ olısar āhir-i kār
Eger cevri ile cem‘ itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 125*). [eger,]
97. Olurlar ‘ākîbet cāna veremler
Eger zer ğaşbına olursa zūruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 127*). [eger,]
98. Kızıl kōr olup ol zer tōla ğūruñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [eger,]
99. Cefā yağı ile şem‘ oldı yandı
Eger cem‘ iyleseñ cevri ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 133*). [eger,]

eger: Ya...ya.

1. Der-i lütfuñda tutsun āşiyāne
Eger luţf idesin halka eger kahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [eger,]
2. Der-i lütfuñda tutsun āşiyāne
Eger luţf idesin halka **eger** kahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [eger,]
3. Eger şandal **eger** ‘anber **eger** ‘ūd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [eger,]
4. Eger şandal **eger** ‘anber **eger** ‘ūd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [eger,]
5. Eger şandal eger ‘anber eger ‘ūd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [eger,]

eger: Veya, ya da.

1. Aña dañi rızā virürseñ ey māh
Ecel yaķam tūtinca ir **eger** ğiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 53*). [eger,]

egerçi: Gerçi, doğrusu.

1. Geçür ğamdan bu birkaç müstemendi
Egerçi Ħamdî kahrūñ lāyıkıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 55*). [egerçi,]
2. Saña lāyık olan ‘afv u atādur
Egerçi ayağa düşdüm ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 59*). [egerçi,]
3. Egerçi nār-ı ‘aşkuñ külĥanıdır
Riyāz-ı cānuñ amma ğülşenidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 23*). [egerçi,]
4. Egerçi ādem olmaz ‘āşık olmaz
Velî Mecnûn mişālî şādık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 31*). [egerçi,]
5. Ħalîfe-vār **egerçi** nāmı meşhūr
Ħalefsuzlıkda ammā şem‘-i bî-nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 13*). [egerçi,]

6. Dürüşdiler **egerçi** Kays u Leylā
Ki tā esrār-ı ‘aşk olmaya peydā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 21). [egerçi,]
7. Egerçi şüretā yol gösterürdi
Vefâyı ma’nide bol gösterürdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 37). [egerçi,]
8. Yaşın zülfince kıl ol serv-i nāza
Kıla döndüm **egerçi** hasretinden (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 5). [egerçi,]
9. Başumuñ yazusı yüzüm şuyıdur
Egerçi guşşadan pür-derd ü süzem (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 21). [egerçi,]
10. Ciğerden iñledi çün çeng ü kânûn
Egerçi iñledi geh zîr ü geh bam (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39). [egerçi,]
11. Nice yirden kuşandı nitekim nāy
Egerçi çeng-veş gamdan bili ham (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 43). [egerçi,]
12. Teni al olmadın her yād elinden
Egerçi gezdiler çok tağ u şahrā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57). [egerçi,]
13. Egerçi gamzeden dil vire Allah
Kaşıyle ‘aşıkuñ hālını yoklar (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 38). [egerçi,]
14. Egerçi gamzesi hışmiyle oklar
Lebiyle nāz u va’d-ı būs iderdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 40). [egerçi,]
15. Egerçi ‘aşıka efsūs iderdi
Zenaḥdānı ki mihmāna kuyudur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 42). [egerçi,]
16. Nitekim taze gül saçmak türāba
İkimüz de **egerçi** ādemî-zād (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 93). [egerçi,]
17. Egerçi yundi kat kat nitekim zāğ
Senûn destûnde var ise kerāmet (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 102). [egerçi,]
18. Bu gam-gîn göñlümi şād iylemezsin
Egerçi va’deler itdûñ şafāya (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 9). [egerçi,]
19. Öñüñde hāzırız uş ben de o da
Egerçi taze gülşendür rebî’î (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 93). [egerçi,]
20. Tıyulmasun diyü kütāh iderdi
Egerçi gonce gibi yok dehānı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 59). [egerçi,]
21. İdersin sen de düşmen gibi derhem
Egerçi baña yār-ı mihribānsın (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 51). [egerçi,]
22. ‘Adūlar gibi ammā bî-amānsın
Egerçi pistedür şîrîn dehānuñ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 53). [egerçi,]
23. Cemāl-i verd-i zehri kıldı gā’ib
Egerçi bir gül-i zerd oldu pinhān (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 3). [egerçi,]
24. Tağıldı fikri pîrûñ ‘aklı şaşdı
Egerçi toprak itdi hānümānı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 11). [egerçi,]
25. Yavuz ad ile geçse ṭadı yokdur
Zemān-ı ‘ömr **egerçi** yıl gibidür (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 117). [egerçi,]
26. Dem ola kim arayasın Ya’kûb mûm
Egerçi saña bu sözler girāndur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 153). [egerçi,]
27. Anuñ-çün ḥaste Mecnûn ḥurrem idi
Egerçi āh idüp iñlerdi geh gāh (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 7). [egerçi,]
28. Anuñ-çün beñzedi nesrîne verdüm
Egerçi ‘aşk ile ol oldu meşhûr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 93). [egerçi,]
29. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerçi oldu ol ‘aşka nişāne (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 95). [egerçi,]
30. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nāsüft
Egerçi gayr ile cüft oldu ismüm (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 199). [egerçi,]
31. Gözi giryān iken göñli avındı
Şınup kāse **egerçi** oldu ḥaste (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 35). [egerçi,]

32. Beni çün il gibi görmedi Leylî
Egerçi şüretâ bu iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 41*). [egerçi,]
33. Tapunun ‘aşk içinde nâşırıyem
Egerçi hâlûnâ ben hâste rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 25*). [egerçi,]
34. Esîr idi be-ma’nî renc içinde
Egerçi gencinûn çoğ idi nef’i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 9*). [egerçi,]
35. Degül ferd-i Hudâ’ya iş nühüfte
Egerçi ol helâle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 121*). [egerçi,]
36. Benümle gam feraḥ ben ḡuşşadan şād
Dilüm teşne **egerçi** ḡark-ı âbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 11*). [egerçi,]
37. Cefâlar sillesinden sînesi çāk
Egerçi gam-zede âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 7*). [egerçi,]
38. Tuz etmek yi benümle yürüme aç
Egerçi ‘aşk-ı ‘âşık kuvvet-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 115*). [egerçi,]
39. O ḥâzır olıcak gizlerdi odı
Egerçi fariğ idi şoḥbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 33*). [egerçi,]
40. Nazardan ḡayri itmezlerdi bāzār
Egerçi la’l-i yâre tāmî‘ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 19*). [egerçi,]
41. Egerçi Zeyd ögerdi kışşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 1*). [egerçi,]
42. Egerçi çokdur itden şimdi şā’ir
O ḥüsnûn kim ola meşşâtası zûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 88*). [egerçi,]

eğil: Bükülmek, kamburlaşmak.

1. Egilmiş derd içinde rāya dönmiş
Muḥabbet kim kazâ-yı âsmāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 102*). [egilmiş, -miş]

eğil: Eğilmek (birine bir şey söyleme bağlamında).

1. Anuñ zülfi gibi ben baḥtî kara
Ḳulâḡına **egilüp** söylerem rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 69*). [egilüp, -üp]

eğil: Bir yana doğru eğik duruma gelmek.

1. Egildi rāst servi düşdi pāya
Didi ey luṭfî şayd iden sibā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 38*). [egildi, -di]
2. Eğilmiş ḡaddi inler nitekim çeng
Okı üstine düşmiş yâ nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 70*). [egilmiş, -miş]

egin: Sırt, üst.

1. Hem **egninde** zirih Dāvūdî kat kat
Ḳader yay u kazâlar tîr olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 168*). [egninde, -i, -n, -de]
2. Libās-ı mātemi **egnine** giydi
Ol iki fitne döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 2*). [egnine, -i, -ne]

egri: Doğru olmayan, kötü, fena.

1. Zen **egri** olsa evşâfı uzakdur
İşidüp haste Mecnûn bu güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 76*). [*egri,]*

egri: Hakka veya aslına uygun olmayan, yanlış, hatalı.

1. Diyânet mezhebinde ‘ayb-nâkem
Giderseñ doğru yola **egriden** geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 125*). [*egriden, -den]*

egri: Eğri, bükülmüş.

1. Elif doğru boyı **egri** kaşı nûn
Ki ya‘nî nakşum ile ‘ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 58*). [*egri,]*
2. Beli za‘f ile **egri** doğru tedbîr
Delil ü reh-nümâ çün Hızır-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28*). [*egri,]*

egri: Eğri, yan II kötü niyet, düşmanlık.

1. ‘İmâme **egri** rây egri gâzab-nâk
Dili süsen gibi şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 8*). [*egri,]*
2. ‘İmâme eğri rây **egri** gâzab-nâk
Dili süsen gibi şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 8*). [*egri,]*

egri: Doğru veya düz olmayan, bir noktasında yön değiştiren, çarpık, münhani, doğru karşıtı.

1. Nice **egriye** virdi istikâmet
Şu kim ‘aşk âteşiyle cân eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 100*). [*egriye, -y, e]*

egri sözlü: Yalancı.

1. Dağı boynına kol şalmış degüldür
Anı Mecnûn çün **egri sözlü** gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 109*). [*egri sözlü,]*

ehad: Kişiler, şahıslar.

1. Yatur bî-hüş fâriğ her **ehadden**
Gam-ı dil-berden özge mahremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 64*). [*ehadden, -den]*

ehli: Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemâat.

1. Piyâz **ehli** olan ‘âmî ne hazz iyleye selvâdan
Fenâ fakıridur ey Hamdî sevâdu’l-vech fi’d-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [*ehli, -i]*
2. Dâlâlet **ehli** hizbinden seçildi
İdick imtiyâz ile nidâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 14*). [*ehli, -i]*
3. Siyeh şeb nitekim şubh-ı sepîde
Sa‘âdet **ehli** olsun hem-nişînüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 59*). [*ehli, -i]*

4. Televvün **ehli** bed-hüya inanma
Kişi itmeyicek ‘ahde vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 176*). [ehli, -i]
5. Ne görse söylemez iyler ferâmüş
Olur âvâre gerçi gâr **ehli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 45*). [ehli, -i]
6. Velî olmaz tekebbür ‘âr **ehli**
Hişâra varma ey yâr-ı hişârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 46*). [ehli, -i]
7. Var idi bir fetâ ferzend-i Bağdâd
Zarâfet **ehli** ‘aşîk-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 3*). [ehli, -i]
8. Velî nâm **ehli** merdüm-zâde idi
Selîm idi çü kalb-i hûş-nihâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 8*). [ehli, -i]
9. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola çün **ehli** bâzâruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 175*). [ehli, -i]
10. Kamu kâr **ehline** Perverdigârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 1*). [ehline, -i, -n, -e]
11. Hemân dir ehl-i Hâk’â bârek-Allah
Hüner **ehli** hüner-perver gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 65*). [ehli, -i]
12. Cevâhir ehliñe cevher gerekdür
Hüner **ehli** hüner-perver haţâ-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 67*). [ehli, -i]
13. Cevâhir **ehliñe** cevher gerekdür
Hüner ehli hüner-perver haţâ-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 66*). [ehliñe, -i, -n, -e]
14. Nice râhat ola faqr **ehli** bunda
Dilerseñ olasın bu demde râhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 32*). [ehli, -i]

ehli: Bir işin ustası, o işte becerikli, maharetli, ehliyetli, muktedir, yeterli kimse.

1. Şebâb **ehline** şehvânî marâzdur
Anuñ kim hüsni hâdiş dil-berîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 4*). [ehline, -i, -ne]
2. Selîs ü dil-pezir elfâz u ma‘nî
Ne **ehli** var ki yiye guşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 37*). [ehli, -i]
3. ‘Îlac olmaz velî zaḥm-ı lisâna
Ṭapuñ gerçi belâ **ehline** serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 57*). [ehline, -i, -ne]
4. Depeñden beyle çıkmazdı duḥânuñ
Saña beñzer kanı şevk **ehli** ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [ehli, -i]
5. Kemâl-i şefkatinden oldu maḥzûn
Şafâ-yı dilden ol luţf **ehli** server (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 89*). [ehli, -i]
6. Teheccüd **ehlin** uyarsun fiğânuñ
Olup erre başuñ kessün ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 16*). [ehlin, -in]
7. Nücüm **ehli** meger geçmiş zamânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 1*). [ehli, -i]
8. Kuru gavğa çeker bi-çare ‘andel
Meşel bustânınuñ **ehli** ne hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 65*). [ehli, -i]
9. Kıl ey luţf **ehli** Bârî bana yârî
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [ehli,]
10. Günehsüze tarahḥum **ehli** kanı
Çü Mecnûn’a görindi kaşd-ı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 20*). [ehli,]
11. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Ḥaber **ehli** haber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [ehli,]

ehli: Sahip, malik; bir vasfı taşıyan / taşıyanlar.

1. Beni ‘afv iyle kim luţf **ehlisin** sen
Saña gerçek haber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [ehlisin, -sin]

ehl-i ‘ār: Edep ehli.

1. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘āra
Gelimez oldu Mecnûn ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [ehl-i ‘ār, -a]
2. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘āra
Gelimez oldu Mecnûn ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [ehl-i ‘ār, -a]

ehl-i bâzār: Pazar ehli II alıp satmaya alışmış.

1. Anı bön düşdi şanur **ehl-i bâzār**
Añup bî-çäre Mecnûn çeşm-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 66*). [ehl-i bâzār,]

ehl-i belâ: Dert sahip(ler)i // ‘âşık(lar).

1. Ciger kaniyle bitmiş lâle-zârı
Mekân idi o küh ehl-i belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 59*). [ehl-i belâ, -(y)a]

ehl-i beyt: Ev halkı, aile.

1. Ne ehl-i beytûn üzre şefkatûn var
Ol atanûn kamu sa‘yı telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 12*). [ehl-i beyt, -üñ]
2. Ne bir gün ehl-i beytûn şād idersin
Ne nāmûsuñ ne ‘āruñ gayretûn var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 10*). [ehl-i beyt, -üñ]

ehl-i defter: Defter, hesap ehli.

1. ‘Uṭārid **ehl-i defter** kâtib olmış
Büker zerrîn-ter çarḫ ile Hürşid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 30*). [ehl-i defter,]

ehl-i dil: Âşıklar, gönül adamları, ârifler.

1. Muḥayyer itdi ‘uşşâkı nevâsı
Her **ehl-i dil** Hicâzî ger ‘Irâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 19*). [ehl-i dil,]
2. Küşāde ola gün gibi cebînüñ
Uşanma ehl-i diller şöḫbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 61*). [ehl-i dil, -ler]

ehl-i dil: Gönül ehli.

1. Ki **ehl-i dil** dilir idi ‘Arab’da
Anuñ a‘lâ idi her yirde ḳadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 12*). [ehl-i dil,]

ehl-i ḥakk: Allah dostları.

1. Hemân dir ehl-i Hakk'a bârek-Allah
Hüner ehli hüner-perver gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 64*). [ehl-i hakk, -'a]

ehl-i hâl: *Gönül ehli.*

1. Dil-i bimâra hûş virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârı **ehl-i hâl** olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 59*). [ehl-i hâl,
2. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni ditrer hemân yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140*). [ehl-i hâl, -e]

ehl-i hâl: *Halden anlayan kimse, arkadaş.*

1. Ne hâlüm yanmağa bir ehl-i hâlüm
Kuru yaprağa döndi cism ü cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 108*). [ehl-i hâl, -üm]

ehl-i haşmet: *Saygıdeğer ve makam sahibi.*

1. Hem **ehl-i haşmet** idi hem hîred-mend
Yoğ idi eksügi illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 11*). [ehl-i haşmet,]

ehl-i haşmet: *İtibarlı kişi.*

1. Yanar od idi rezme bezme gülşen
Hem **ehl-i haşmet** idi hem hışım-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 5*). [ehl-i haşmet,]

ehl-i hikmet: *Hikmet ehli. Amel ve bilgi bütünleşmesinden meydana gelen ilmin ehli.*

1. Çemende okıya taḥrîr ü taḥrîr
Gözün aç sen daḥi ey **ehl-i hikmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [ehl-i hikmet,]

ehl-i hıyânet: *İhanet eden kişi.*

1. Ola zen-pâre vü nâ-pâk u nâ-merd
Ola hâne dağal **ehl-i hıyânet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 3*). [ehl-i hıyânet,]

ehl-i hıyânet: *İhanet eden kişi.*

1. Ola zen-pâre vü nâ-pâk u nâ-merd
Ola hâne dağal **ehl-i hıyânet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 3*). [ehl-i hıyânet,]

ehl-i idrâk: *Anlayış ehli, anlayış sahibi insanlar.*

1. Gürûh-ı vaḥşuñ aña intisâbın
İşidüp çavını her **ehl-i idrâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 77*). [ehl-i idrâk,]

ehl-i in‘ām: İhsan veren kişi, cömert kişi.

1. Hikāyet ni‘metin bir **ehl-i in‘ām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 1*). [*ehl-i in‘ām,]*

ehl-i kayd u bend: Bağlı ve tutsak kişi.

1. İşün hem gerçek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem ol degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 35*). [*ehl-i kayd u bend, -em]*

ehl-i kıyāmet: Kıyametteki kişi.

1. Teni **ehl-i kıyāmet** gibi ‘üryân
Çıkarup hegbeden giydürdi cāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 78*). [*ehl-i kıyāmet,]*

ehl-i māl: Mal sahibi.

1. Kızın da virmedi aña ucuz hem
Budur ‘ādet ezelden ehl-i māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 57*). [*ehl-i māl, -e]*

ehl-i nār: Ateş ehli/ Cehennemlikler.

1. Kātuñda **ehl-i nār** olmaya ismüm
Beni yād itmez olduğda biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 72*). [*ehl-i nār,]*

ehl-i nazar: Bakış ehli, bir bakışta kavrayan, ermiş kişi.

1. Ehl-i nazar kıılır gözine tütüya beni
Öldüm seni görüp beni n’iylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 4*). [*ehl-i nazar,]*

ehl-i nefret: Nefret ehli, ürküp kaçan kimse.

1. Olur vahşî ṭabī‘at **ehl-i nefret**
Beni ser-tā-ḳadem ‘aşḳ âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 38*). [*ehl-i nefret,]*
2. Olur vahşî ṭabī‘at **ehl-i nefret**
Beni ser-tā-ḳadem ‘aşḳ âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 38*). [*ehl-i nefret,]*

ehl-i nevā: Usta şair.

1. Gül-i ter gibi çāk iyler yaḳasın
Hevā-dārından ol ehl-i nevānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 25*). [*ehl-i nevā, -nuñ]*

ehl-i nevā: Mutluluk ehli.

1. Konuk olmak baña sen ne revâdur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 89*). [ehl-i nevâ, -sın]

ehl-i niyâz: Yalvaranlar, yakaranlar.

1. Zülâlûñden ayırma teşne cânı
Kerem iyle ço bu ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 105*). [ehl-i niyâz, -ı]

ehl-i perde: Namus sahibi kimseler.

1. Anuñ meftûluna olmışdı meftûn
O gönca bunca **ehl-i perde** iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 47*). [ehl-i perde,]

ehl-i tedbîr: Tedbîr ehli.

1. Anı mecnûn şanur her **ehl-i tedbîr**
Çerağ-ı hûsn iken dîdar-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 16*). [ehl-i tedbîr,]

ehl-i temâşâ: Seyredenler.

1. Tölup **ehl-i temâşâ** dâmen-i kûh
Kaçan Leylâ'yı medh ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 52*). [ehl-i temâşâ,]

ehl-i vefâ: Vefa ehli. // Aşıklar.

1. Dilerem geçmesün 'ömrüm gibi şâd
Utañmazañ eger ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 83*). [ehl-i vefâ, -dan]

ehvel: Korkunç.

1. İki gören biri **ehvel** kişîdür
Odur 'âşık ki ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 16*). [ehvel,]

ejdehâ: Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

1. Sen de baña tolaşmasañ ey **ejdehâ** firâk
Zülf ü ruñından ayru düşelden habîbümüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [ejdehâ,]
2. Dil üzre dâl zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü dehâni **ejdehâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 24*). [ejdehâdur, -dur]
3. Bulursın **ejdehâ** farkında câyüñ
Yılan farkında 'ayş itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 80*). [ejdehâ,]
4. Her üstüni anuñ bir **ejdehâdur**
Müdevver kehrübâdandur bu hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 86*). [ejdehâdur, -dur]
5. Yüzün gösterse güyâ **ejdehâdur**
İy habş-ı 'âleme düşen gözün aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 150*). [ejdehâdur, -dur]

ejdehā: Ejderha, büyük yılan. II Hz. Musa'nın asası.

1. Elif harfin bu güç yolda 'aşā kıl
Dehinde Mūsā gibi **ejdehā** kıl (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 12). [ejdehā,]

ejdehā: Büyük yılan. II Rakip.

1. İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Kaçan kim **ejdehā** aldı o genci (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 67). [ejdehā,]

ejdehā-fer: Ejderha gibi güçlü.

1. Didi ey şir-pençe **ejdehā-fer**
Seg-i Eşhāb-ı Kehfe yār u hem-ser (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 123). [ejdehā-fer,]

ejdehā-yı âteşin-dem: Nefesi ateşli ejderha.

1. Hālās olup cihān işkencesinden
Kanı bir **ejdehā-yı âteşin-dem** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 47). [ejdehā-yı âteşin-dem,]

ejderhā: Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

1. Baña olmuşdur **ejderhā** havāle
Bu ben bî-çāre kim müştāk-ı yārem (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 104). [ejderhā,]
2. Ki **ejderhādur** anuñ mūr u mārı
Diyār-ı gāra göç ol hurrem ü şād (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 48). [ejderhādur, -dur]
3. Anı menzil idinme kim hātādur
Ki **ejderhā** gibi cūş itse deryā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 73). [ejderhā,]

ek: Toprağa tohum atmak veya gömmek.

1. İyü tohm **ek** ki hōş-dem hōş-mahaldür
Ki görüp hāşılūñ yārın içini (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122). [ek,]
2. Nedür bu fitne **ekmedin** biçersin
Irakdan itmeyince cānı gāret (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 16). [ekmedin, -medin]
3. Cihāna tohm-ı gāvğā **ekdi** ol gün
Şu resme kōpdı gāvğā-yı 'Irākī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 4). [ekdi, -di]

ekābir: Büyükler, ileri gelenler.

1. Ekābirden revā mıdur erācīf
Menem bî-yār u bî-tīmār u rencūr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 28). [ekābirden, -den]

ekin: Ekin, ürün.

1. Ne hâşıl seng dīvār olsa pülād
İde çün seyl **ekini** seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [*ekini, -i*]
2. Ekine göre biçersin biçini
Olur ribh-ı ticâret mâla göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 124*). [*ekine, -e*]

eknâf: Yanlar, yönler, taraflar.

1. Tecessüs iylerüz etrâf u **eknâf**
Qabâ'ilden gerek a'vâm u eşnâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 93*). [*eknâf,]*

ekser: Çok defâ, çok zaman, daha ziyade, çoğunlukla, umumiyetle.

1. Şokarken öldürürler anı **ekser**
Bu resme pend idüp luţf ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 98*). [*ekser,]*

eksil: Azalmak.

1. Kıl **eksilmeye** fark-ı devletinden
O farkuñ bir kıılın fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 6*). [*eksilmeye, -me, -y, -e*]

eksüg: Eksik, noksan.

1. Hem ehl-i hâşmet idi hem hıred-mend
Yoğ idi **eksügi** illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 12*). [*eksügi, -i*]

eksügi yoğ idi: Eksiği yoktu, her şeyi tamamdı.

1. Yoğ idi eksügi divânelikte
Belâ-keşlikde vü mestânelikte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 71*). [*eksügi yoğ idi,]*

eksük: Eksik, noksan.

1. Velî hiç bilmedüm qadrüñ ben aḥmak
Bu **eksüklük** şuçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [*eksüklük, -lük*]
2. Gelürdi görmege anı heves-nâk
Qatından **eksük** olmazdı müsâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 79*). [*eksük,]*

eksük ol: Noksan, eksik olmak.

1. Yükinden cānına zaḥm olmaz eksük
Belâ yolunda virmeyince cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 16*). [*eksük ol, -maz*]

eksüklüg: Yetersizlik, noksanlık.

1. Ki bu **eksüklüğe** idem mükâfât
Ki alam bu diyârumdan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 200*). [*eksüklüğe, -e*]

el: *El.*

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup **elümi** nice vefâ ‘ahdın iden döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [*elümi, -ü, -m, -i*]
2. Elüñ güldür ne boyarsın kınaya
Dimezsın göre bir hâsid kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 101*). [*elüñ, -üñ*]
3. Elüm tuta didüm tutduñ ayağum
Düşürdüñ eyle qalması tayağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 7*). [*elüm, -üm*]
4. İrişdi Necd’e güyâ bedr-i ser-mest
Elinde seng ü âhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 47*). [*elinde, -de, -n, -i*]
5. Yimezdi ansuz olursa ta‘âmın
Elinden cām-ı sahbâ nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 23*). [*elinden, -i, -n, -den*]
6. Elinde şür u şer şemşir olmış
Ol **el** kim bezm içinde zer saçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171*). [*el,]*
7. Bu vaşf olan gibi meydānda hālī
Girüp meydāna Nevfel **elde** şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 163*). [*elde, -de*]
8. Oñulmaz yāreyi şad-pāre itdüñ
Elüm şundum saña düşdüm ayakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 35*). [*elüm, -üm*]
9. Niçün şalduñ ayağa irdise **el**
Gice kim yār idüñ yanumca çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 190*). [*el,]*
10. Yimişdür zaḥmı yüz yirde baş **elde**
Bile yanınca pīrān-ı kabīle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [*elde, -de*]
11. Elüm de yok tayanmağa tayaq da
Dile güm senden olmaz ise maqbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [*elüm, -üm*]
12. Uyarsın ḥar raqībūñ buyruğına
Elüm tutduñ **elüm** tutmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 189*). [*elüm, -üm*]
13. Şerikem **elde** olan ni‘metüñe
Dilegüm tüt konuğam luṭf-ı ḥāş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 22*). [*elde, -de*]
14. Gözüm yaşı kapuñda Dicle-i kan
Elüm boynum ayağum bende bağılu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 63*). [*elüm, -üm*]
15. Ola rıfḫ u vefâ ḍarb-ı dürrüstī
Elüñ degmek baña ‘ayn-ı vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 89*). [*elüñ, -üñ*]
16. Elüñ degmege olurdi bahāne
Yañılıp iylemezsen ol ḥatāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 92*). [*elüñ, -üñ*]
17. Geh **el** çiynerdi ḡamdan ḡāḥ bāzū
Dökerdi didesinden ḡūn-ı şāfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30*). [*el,]*
18. Çeker pinhānī sāḡar āşkārā
Ayaḡ elde vü **el** başda ciger ḡūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*el,]*
19. Çeker pinhānī sāḡar āşkārā
Ayaḡ **elde** vü el başda ciger ḡūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*elde, -de*]
20. Elüm tutup yabāna atmaḡ imiş
Saña ben cān şataram sen baña dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 24*). [*elüm, -üm*]
21. Şon uci ḡahr idüp maḡbūn düşürdüñ
Elüm tutup şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 35*). [*elüm, -üm*]
22. Ki yaza nāme-i şerḫ-i vidādi
Ele barmaḡı gibi aldı ḡāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 7*). [*ele, -e*]
23. Ki görürse yaḡasın yırtā bülbül
Eline şāḡ-ı gül ḡinnā yaḡınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 15*). [*eline, -i, -ne*]

24. Raķīb-i serd o hāle oldu āgāh
Alup def'i **ele** ŧemŧir-i 'üryān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 77*). [*ele, -e*]
25. Düŧe bī-gāne destine mekānı
Ele alup 'aşā-yı nā-tüvāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 29*). [*ele, -e*]
26. Virürdüm itlere **elden** nevāle
Yidiler çün o dem benden nevāle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 54*). [*elden, -den*]
27. Yüzin döndirdi ol āvārelerden
Ŗodı dāmānın **elden** hoķķābazıñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 61*). [*elden, -den*]
28. Elüñ altında memlüküñdür el-haķ
Yoluñda toz olan zī-gevher-i pāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 72*). [*elüñ, -üñ*]
29. O ķānün gibi inler nāliŧ eyler
Sürüp ŧefkat **elin** cismi çü nāle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51*). [*elin, -in*]
30. Elüm ŧut oldum üftāde ayakdan
İraķdan baña çeŧme gösterürsin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 52*). [*elüm, -üm*]
31. Vücüdüm cev oldu hem-çü hālün
Elüñden bāde ŧun ey yār-ı sākı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 57*). [*elüñden, -üñ, -den*]
32. Ŗadeh almaĝa yoķdur ķudret-i dest
Elüñden nüş idem deryāyı sākı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 63*). [*elüñden, -üñden*]
33. Hümā girse **elüñe** serçe ŧañma
Bilimezseñ cevāhir ķıymetini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 196*). [*elüñe, -üñe*]
34. Ŗaçan zencirden bunda delüdü
ŧut **elde** halka-i zenciri zinhār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 157*). [*elde, -de*]
35. Ki kesdi dāmen-i gülden **elin** hār
Velī bir yüzden itdi bu ŧümārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 30*). [*elin, -in*]
36. Ne teŧvīŧ-i peder ne havf-ı māder
Yüzi **elde** eli yüzde yürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 13*). [*elde, -de*]
37. Ne teŧvīŧ-i peder ne havf-ı māder
Yüzi elde **eli** yüzde yürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 13*). [*eli, -i*]
38. Anuñ-çün kanı ķurur ergüvānuñ
Alur tesbīhini **elden** çenāruñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 25*). [*elden, -den*]
39. Elinde nüşı var yiñinde nīŧı
Hemīŧe döndüĝi bu çarh-ı 'ālem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 156*). [*elinde, -de, -n, -i*]
40. Libāsı sebz ü süñdüs nitekim hūr
Elinde mül öñinde gül-cemāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 47*). [*elinde, -i, -n, -de*]
41. Cemāli nūr u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhān **elinde** tāze tāze (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [*elinde, -i, -n, -de*]
42. İrerdüñ dāmen-i ŧūba-yı pāka
Ŗoma dāmān-ı 'aşķı cān **elinden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 93*). [*elinden, -i, -n, -den*]

el: Güç, iktidar, irade.

1. Ne iylerseñ **elüñde** ihtiyāruñ
Benüm ne rāz-dārum var ne yārum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 60*). [*elüñde, -üñ, -de*]
2. Yaķañ tā ķurtula devrān **elinden**
Hevā-yı 'aşķ ile olan revāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 94*). [*elinden, -in, -den*]

el: El II Yol, vasıta.

1. Miħnet **eliyle** ideli ķaddümi yā firāķ
Dehrüñ viŧāl u firķatine ķalma ey göñül (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*eliyle, -i, -y, -le*]

2. Ki aña ʔa'n **eliyle** ʔuz ekersin
Senüñ pāyuña degse hār u hāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 40*). [*eliyle, -i, -y, -le*]

el: Sebebiyle II yüzünden.

1. Miḥnet **eliyle** ideli kudūmi yā firāk
Dehrüñ vişāl ü firqatine ʔalma ey göñül (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*eliyle, -i, -yle*]
2. Eritdi şabr **elinden** yağı ḥaylī
Eri pervāne idi ol ʔerāğa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 18*). [*elinden, -inden*]

el: El II Hakimiyet.

1. Elüñde rā olursa tiz ḥançer
Dü ʔālem rāyuña olur musahḥar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 19*). [*elüñde, -üñ, -de*]
2. Uçup ʔaçmış **elinden** şabr zāğı
Yatur yirde söyünmiş şem'e beñzer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 6*). [*elinden, -i(n), -den*]

el: El; yabancı, başkaları.

1. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuḥ **el** almasın almış degüldür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 107*). [*el,*]

el: Velilerden el almak anlamında.

1. Velāyetden kerāmetden **eli** var
Du'ā miftāḥıdır anuñ zebānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 18*). [*eli, -i*]

el aç: Dilemek, istemek.

1. Ki dür ʔālibleri ala ḥızāne
Kim el açar ala ol mäh-ı mehdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 51*). [*el aç, -ar*]

el aczü ani'l idrākun idrāk: Onu idrak etmek nedir biliyor musunuz? Onu idrak edemeyeceğinizi idrak etmektir.

1. Ki **el aczü ani'l idrākun idrāk** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 88*). [*el aczü ani'l idrākun idrāk,*]

el bir it: El birliğı yapmak, birlikte hareket etmek, dayanışmada bulunmak.

1. Raḳibiyle ʔekişse ʔañ mı anı
Sipāh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 43*). [*el bir it, -üp*]

el çek: Vaz geçmek.

1. Tuzakdan bir iki miskini  al    it
El  n  ek c nverden c n  v rdur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 25*). [*el  ek,]*

el  ek: * lgisini kesmek, vazgeçmek.*

1. Bilicek anı andan çekdiler el
Anu   atına ki her seg  oland  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 61, Mısra 20*). [*el  ek, -di, -ler]*

el ele urmak: *El ele tutu mak.*

1. Vef -y   ahd içün **el ele urmak**
Kanı va d iylemek   hb et saf s n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 12*). [*el ele urmak,]*

el götür-: *Dua içün ellerini, açmak.*

1. Rec  elin götürüp iyl rem du  -y    m d (*Leyl  v  Mecn n, Güzel 4, Mısra 12*). [*el götür-, - p]*
2. Varup el götürüp itmeye z r 
Yiler yanınca hem  avm u  abile (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 18*). [*el götür-, - p]*
3. Du    ıldı götürüp    bet el
Du  s n H    ab l itdi  ar b  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 55, Mısra 100*). [*el g t r-, - p]*
4. Niy z y z urup g t r p el
Didi ey Z h re-i r    n   b- fr z (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 40*). [*el g t r-, - p]*

el ir: *Ula mak, kavu mak.*

1. Anu   ufl  el  rmekden em nd r
El  mezdi saña ey genc-i ma z n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 131*). [*el ir, -mez, -di]*
2. Anu   ufl  el  rmekden em nd r
El  mezdi saña ey genc-i ma z n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 130*). [*el ir, -den-mek, -den]*

el  un: *El uzatmak, c ret etmek.*

1. Ni  n yir r y g n  anı her z  
  nde meyveye el  unma k st   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 35*). [*el  un, -ma]*
2. Vel  ten  uvvetini n a lı n ndur
Didi     a ına ben  unıca  el (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 117*). [*el  un, -ıca ]*
3. O und    yet-i ve l-teff ti s-s  
  b b el  unmaz oldu   b z-  nab a (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 74, Mısra 55*). [*el  un, -maz]*

el t t: *Yardım etmek, destek vermek.*

1. El m t t p ya düşdüm ben kem ne
Yine u raya yolu    n bu yire (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 150*). [*el t t,]*

el ur: *Bir işi yapmak, girişmek.*

1. El urdı devletüñ pîrâyesine
Girüp hâmmâma çıkdı giydi câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 158*). [el ur, -dı]
2. Beni nakş itdi ‘ahd-i nâ-tamâmuñ
Açamazsın el urma bu kapuya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 37*). [el ur, -ma]
3. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 11*). [el ur, -up]
4. El ura çün güher gencine hakkāk
Güher delmekde hergiz ide bi-bāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 93*). [el ur-, -a]

el ur: Dokunmak; ele almak.

1. El urdı halkaya şan zülf-i dil-dār
Didi yâ Rab bu bende halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 60*). [el ur, -dı]
2. Eteğüñe dahî el urmayam hiç
Geçüp anuñla bunca rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 54*). [el ur, -ma, -(y)am]
3. Delürdi tağa düşdi haste bülbül
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 63*). [el ur, -ur]

el ur: El vurmak; dokunmak.

1. El urdı merd-i bigâne o kâna
Gülüñ dâmeni dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 40*). [el ur, -dı]

el ur: Elini sürmek, dokunmak II başlamak, el atmak.

1. ‘Aceb mi çıksa etmek kuru taşdan
Zafer bulur el uran ittifağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 47*). [el ur, -an]
2. El urmak olmaz aña evvel âhîr
Ulaşdum saña cānāndan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [el urmak,]

el üstünde tut-: Çok değer verip sevmek, karşısındakine büyük saygı göstermek.

1. El üstünde tutar gönlüm belâyı
Vücüdüm ‘aşkınuñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 78*). [el üstünde tut-, -ar]

el uyu: El yıkamak, el çekmek anlamlarında deyim. Vazgeçmek, terk etmek.

1. Eceldür kim felekden ola nâzil
Gel imdi **el uyu** gâfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 69*). [el uyu,]

el uzat: Birine dokunmaya çalışmak.

1. Bu gün uş oldum ol cürmüñ esîri
El uzatdumsa dün urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 71*). [el uzat, -dum, -sa]
2. O nañle el uzatdı nite kim şâh
Ruṭab umdı diken yidi o bed-ḥ’âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 20*). [el uzat, -dı]

el yu: *Elini çekmek, bırakmak, vazgeçmek.*

1. Döne döne hikâyet itdi anı
Didi yüz şuyı ile andan el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 115*). [*el yu, -ñ*]
2. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 116*). [*el yu, -mış*]
3. Gelüp kime idersin merhabâyı
Ço şol cānı ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [*el yu, -mış, -dur*]
4. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün haste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [*el yu, -mış, -dur*]

el yu-: *Elini çekmek, bırakmak, vazgeçmek.*

1. O yegdür kim beni baña koyasın
Yüzün şuyiyle benden el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 30*). [*el yu-, -ya, -sın*]

elde: *Elinde.*

1. Yarındası yine şüret bayâğı
Nemed-püş u gedâ **elde** çayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 46*). [*elde,*]

elde degül: *Elinde olmamak.*

1. Siyâh oldı yüzüm şan dūda düşdüm
Degül elde bilürsin rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 15*). [*elde degül,*]

elde ol: *Kişinin elinde olması, kendi isteğiyle olabilmesi.*

1. Kim ola olmaya bu ğamdan āğāh
Eger elde olaydı ğuşşa şādī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 35*). [*elde ol, -a, -(y)dı*]

elde tut-: *Elinde tutmak, bulundurmak.*

1. Tutar a‘mā gibi elde çayağı
Düşüp kaçd ile çayandı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 25*). [*elde tut-, -ar*]

elden: *El (Elinden).*

1. Çoman dāmān-ı luţfuñ hergiz **elden**
Şu dem kim huşk ola cismümde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 60*). [*elden,*]

elden al: *Elinden almak, mahrum etmek.*

1. Avı çıkdı dehāna girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden şikārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 9*). [*elden al, -ur*]

elden düş: Elden ayaktan düşmek, bir iş yapamayacak duruma gelmek.

1. Meded ırgürmez iseñ düşdüm elden
Vefāya evvel urmağ bunca lāfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 22*). [*elden düş, -düm*]

elden git: Zayi olmak, heder olmak.

1. Gider elden ya başuñ ya külāhuñ
Süvār ol rağş-ı rāya devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 96*). [*elden git, -er*]

elden git: Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak.

1. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî için gam guşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 176*). [*elden git,]*
2. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî için gam guşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 176*). [*elden git, -er*]
3. Saña baña hemān itdüm veda'ı
Peder bî-çäre elden gitdi ağla (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 9*). [*elden git, -di*]

elden ile düş: Elden ele düşmek, oyuncak olmak, halkın diline düşmek.

1. Güliñden ayru düşmiş ‘andelibi
Götürmezseñ ile düşmişdür elden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 59*). [*elden ile düş, -miş, -dür*]

elden ko: Bırakmak.

1. Amān virdi qodı elden şikārı
Didi rāy ile kırtarduñ bu cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 36*). [*elden ko, -dı*]

elden tut: Elinden tutmak, yardım etmek.

1. Uyarsın ħar raķibüñ buyruğına
Elüm tütduñ elüm tütmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 189*). [*elden tüt, -duñ*]

ele al: Elinde tutmak, eline almak.

1. Muħayyel şîr okurlardı müselsel
Ele almazdı ansuz bāde cāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 21*). [*ele al, -maz, -dı*]
2. Tütulmuş pāyi muhkem bend ü bağa
Bıçağ almış ele ħırş ile şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 17*). [*ele al, -mış*]
3. Ele gül gibi aldı cām-ı gül-gün
‘Arab mihterleri ħarb urdı kūsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 124*). [*ele al, -dı*]

4. Kitābet emri esbābın müretteb
Ele aldı çü Mecnûn hâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 253*). [*ele al, -dı*]

el-ecr-i ‘aliyullah: *Yüce Allah'ın lutfu.*

1. Bizi ‘afveyle **el-ecr-i ‘aliyullah**
Okuñ irdi nişâna yayuñı yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 64*). [*el-ecr-i ‘aliyullah,]*

elem: *Ağrı, sızı, gussa, keder.*

1. Elif başuma kıddüñsüz ‘aşâdur
Elemler başı pâyân-ı belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 14*). [*elem*ler, -ler]

elest: *Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği üzere Allah'ın ruhları yarattıktan sonra sorduğu, “Elestü bi-rabbiküm” (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) sorusunun kısaltılmış şekli.*

1. Ne bilem kıandan olam gedâyı
O dem ki itdün **elest** ile hitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [*elest,]*
2. Dañi lâ dimedüm ben bu belâya
Elestde diyeli cânüm belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 77*). [*elestde, -de*]

elfâz: *Kelimeler, sözler (Şiirler bağlamında).*

1. Selis ü dil-pezir **elfâz** u ma‘nî
Ne ehli var ki yiye guşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [*elfâz,]*

el-hak: *Doğrusu, hak budur ki.*

1. Yir idün gerçi vâfir guşşasından
Baña sen bî-garaz yâr idün **el-hak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [*el-hak,]*
2. Elüñ altında memlûküñdür **el-hak**
Yoluñda toz olan zî-gevher-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 72*). [*el-hak,]*

elhamdülillāh: *Allah'a hamd olsun.*

1. O defterdür kamu defterlere şāh
Ola der-i defteri **elhamdulillah** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 4*). [*elhamdulillah,]*
2. Şavuldu ‘ākıbet **elhamdülillah**
Bunı Leyli işitdi çün pederden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 20*). [*elhamdülillah,]*

elhān: *Şarkılar, nağmeler.*

1. Okur ba‘zı cemā‘at ba‘zı sāmī‘
Haṭīb oldı hezār **elhāna** çıktı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 27*). [*elhāna, -a*]

2. Anuñ-çün minber-i ağsāna çıktı
Elhāna ki zanbak gūş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 29*). [*elhāna, -a*]
3. Gül ağzın açdı kaldı aña hayrân
Virür **elhāmı** her eṭrāfa revnāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 57*). [*elhānı, -ı*]

eli irdügi yir: *Elinin uzandığı yer, yakın.*

1. Atardı gendü kalkanına tiri
Eli irdügi yirde olsa puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 123*). [*eli irdügi yir, -de*]

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi II Sevgilinin boyu.*

1. Cemāl oldukça cīm ü mīm **elif** lām
Yazıldı nāme çün ṭayy oldı kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [*elif,]*

elif: *Elif (/), Arap alfabesinin ilk harfi.*

1. Elif başuma ḳaddüñsüz ‘aşādur
Elemler başı pâyân-ı belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 13*). [*elif,]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi // Doğruluk, sadakat bağlamında aşığın durumu. (Harfin şeklinin düz çizgi olması dolayısıyla).*

1. İki ter gül bitürdi şanki bir şāḥ
Elif gibi iki ṭoḡru vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 141*). [*elif,]*

elif: *Arap alfabesinin ilk harfi // Doğru, düzgün, eğri olmayan.*

1. Elif ṭoḡru boyı egri ḳaşı nūn
Ki ya‘nī naḳşum ile ‘ayn-ı cānem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 58*). [*elif,]*

elif beye: *Arap alfabesinin ilk harfleri (Mecazen bir işin en başından başlama).*

1. Elif beye iderler ḡayri meyli
Dil-i Ḳays olamaz bî-ḳadd-i Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 197*). [*elif beye, -ye*]

elif harfi: *Arapçada bulunan ilk harf.*

1. Elif ḥarfin bu güç yolda ‘aşā ḳıl
Dehende Mūsā gibi ejdehā ḳıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [*elif ḥarfi, -n*]

elif ḳadd: *Elif gibi uzun ve ince boy.*

1. Kadem başdı maķām-ı cāvidāna
Elif ķaddi yitürdi mīm-i Aķmed (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 69*). [*elif ķadd, -i*]
2. Kaçan meyl itse ķalbün ķadd-i yāre
Elif ķaddine ķıl ıoĝru nazāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 70*). [*elif ķadd, -i, -ne*]
3. Beni ser-tā-ķadem ķaplar ğünāhum
Elif ķaddüm ğamuñdan döndi lāya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 75*). [*elif ķadd, -üm*]

elif lām: *Alfabe.*

1. Olaruñ fikri ğavĝā-yı **elif lām**
Bunuñ sevdāı ğisū-yı dil-ārām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 199*). [*elif lām,]*

elin tut-: *Elinden tutmak; yardım etmek.*

1. Didi tütup elin tır ey hevā-dār
Seni Leylī taleb iylar aña var (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 59*). [*elin tut-, -up*]

elinde: *Elinde, avcunda.*

1. Şeh üzre tā nişār ide cevāhir
Tutar Mirrîh **elinde** tiĝ-ı bürrān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 29*). [*elinde,]*
2. Elinde şūr u şer şemşir olmış
Ol el kim bezm içinde zer şaçardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 170*). [*elinde,]*

elinden: *(birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.*

1. Gice varup nihānī kūy-ı yāre
Ciger hasret **elinden** pāre pāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 10*). [*elinden,]*
2. Gül-i bostān-ı ‘ömre ğitdi cün bād
Ki ala şolmadın ğoryād **elinden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 55*). [*elinden,]*
3. Teni al olmadın her yād **elinden**
Egerçi gezdiler çok taĝ u şahrā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 56*). [*elinden,]*
4. Bulur dilber oķından anca rāĥat
Anuñ kim hicr **elinden** baĝrı kandur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [*elinden,]*
5. Ki ey cān-ı mürüvvet kân-ı iĥsān
Benem devrān **elinden** dil-şikeste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 77*). [*elinden,]*
6. Bu olan ķanlar anuñ boynınadur
Meded bu baĥt-ı bī-bünyād **elinden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 83*). [*elinden,]*
7. Beni yakdı biliş ü yād **elinden**
Süheylîymiş sitārem bi’l-ĥaķıķa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 84*). [*elinden,]*
8. Firāk u derd **elinden** āha ğitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [*elinden,]*
9. Didi bu kışşa böyle oldu āĥir
Ki ol firķat **elinden** oda yanmış (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [*elinden,]*
10. Didi bu kışşa böyle oldu āĥir
Ki ol firķat **elinden** oda yanmış (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 3*). [*elinden,]*

elinden gel: *Yapabilmek, becermek, ğücü dahilinde olmak.*

1. Elinden gelmez anuñ cān dirīḡı
Ne baş kim gelmez andan tiḡ-bāzī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 24*). [*elinden gel, -mez*]

elinden ihtiyārı git: Kendini kaybetmek, akı başından gitmek.

1. Elinden ihtiyārı gitmiş idi
Didi hicrûñ baña çün derd ü ğamdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 44*). [*elinden ihtiyārı git, -miş*]

elinden tut: Yardım etmek.

1. Hemîşe ilde rüsvây ola nāmum
Elüm tüt kaldum üftâde ayakda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 115*). [*elinden tüt,]*

eline düş: Egemenliḡi, buyruḡu altına girmek; Birinin eline düşmek.

1. Düşürdüñ ta'n eline dāmenümi
İle bakmaḡa aḡyār u eger yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 34*). [*eline düş, -ür, -dün*]

eline su koy-: Eline su dökemez (*Hizmet edemez bağlamında*) II □Deḡerce ondan çok geride□ anlamında kullanılan bir söz.

1. Biri Leylā'ya anlaruñ baş egmez
Eline Leylī su koymaḡa degmez (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 90*). [*eline su koy-, -maz*]

el-kıssa: Sözüñ kısası, kısacası.

1. Şaḡın bir gün añarsın şonra anı
Urup **el-kıssa** Mecnûn destine dest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 81*). [*el-kıssa,]*

el-mü'minüne lâ-yemûtüne: Müminler ölmez.

1. Didi el-mü'minüne lâ-yemū tüne
Cihānda her ğamun pâyânı vardur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 136*). [*el-mü'minüne lâ-yemûtüne,]*

eltāf: Lütuflar.

1. Bü'l-Ḳāsım'ı künyet itdi saña
Eltāfuñı iyleyen muḡassem (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 48*). [*eltāfuñı, -uñ, -ı*]

elümle: Kendim, bizzat.

1. Bu gün uş cān virürem virmege cān
Elümle dün günāh itdümse yāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 75*). [*elümle, -, -*]

elünden: *Tarafından.*

1. Qadimî yârı da itme ferâmûş
Elünden gönlümi şād itmedüñ hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 41*). [*elünden,]*

elünden: *(birinin) elinden; yüzünden, -den dolayı.*

1. Açılmaz çün **elünden** genç bâbı
Bu mıdur sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [*elünden, -, -*]

elvân-ı libās: *Renkli elbise.*

1. Degüldür ille envā^c-ı libāsum
Nider âyine elvân-ı libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 175*). [*elvân-ı libās, -ı*]

elvân-ı ni‘met: *Çeşitli nimetler, yiyecekler.*

1. Düğüne itdiler sādātı da‘vet
Bişer bir yañada **elvân-ı ni‘met** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 129*). [*elvân-ı ni‘met,]*

em ol: *Çare olmak, bir derde deva olmak.*

1. Nice olur ana cānun nişāne
O hañçer kim em olmaz yāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 89*). [*em ol, -maz*]

emān vir: *Canını bağışlamak, öldürmemek II Merhamet etmek.*

1. Hey imānsuz niçün virdüñ emānı
Yüzüp öküzü irdüñ kuyrığına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 186*). [*emān vir, -dün*]

emānet: *Güvenilir olmak manasına gelen bir erdem.*

1. Düriş maḥbûb-ı Rabbü'l-‘ālemîn ol
Virilmezse **emānetle** eger vām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 67*). [*emānetle, -le*]

emek: *Bir iş uğruna gayret ve çaba sarf etmek.*

1. Emek baña yimek aña bitidi
Vişāle yog imiş sa’y ile çāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 68*). [*emek,]*

emel: *İstek, arzu.*

1. Emel zehrinden itdi cānını pāk
Vücūdī naḳdīn ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 60*). [emel,]

emîn: *Güvenilir, inanılır, itimat edilir (kimse). II Hz. Muhammed'in lakabı.*

1. Zihî kuḥl u zihî nergis zihî bāğ
Behişt-i heşt-Riḍvānūn **emîni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 35*). [emîni, -i]

emîn: *Emin, güvenilir.*

1. Virür âḥir edā-yı borca anı
Dilâ her borcu virmekde **emîn** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65*). [emîn,]
2. Anuñ kuflı el irmekden **emîndür**
El irmezdı saña ey genc-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 130*). [emîndür, -dür]
3. Kıyâmet ḡamlarından hem **emîn** it
Dü 'âlemde bizi de itme ḡam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 206*). [emîn,]

emîn ol: *Güven içinde olmak, şüphe etmemek, emin olmak.*

1. Emîn olma şaḳın zehrinden anuñ
İnen depme vaḳârūm ḳara yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 26*). [emîn ol, -ma]
2. Emîn olsun belâdan diyen âmîn
Ḳulaḳ tūṭup bu ḳavle pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 36*). [emîn ol, -sun]

emîr: *Bey ve padişah.*

1. Şehîr ü şehsüvâr u şîr-peyker
Emîr ü şâhib-i seyf ü ḳalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 101*). [emîr,]

emîr: *Bir kavmin veya bir şehrin başı, Kumandan.*

1. Meger Nevfel **emîr** idi 'Arab'da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 1*). [emîr,]
2. Kimi baş virdi tiğ-i bî-amāna
Alup başın ele ḳavmuñ **emîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 55*). [emîri, -i]

emîrâne: *Beylere yakışacak şekilde. Emircesine, emire lâyük surette.*

1. Dil-i âhüya ḳullâb-ı maḥabbet
Yürise bu **emîrâne** mükellef (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 41*). [emîrâne,]

'emmi: *Amca, emmi.*

1. Güli ḥâr ile itdi **'emmi** bâzâr
Çü çeng-i zâḡa düşdi dâmen-i ḡul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 60*). ['emmi,]

2. Yoğ idi h̄arca ancak genc ü mālī
Bu dervīş idi **‘emmüsi** tūvān-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 53*). [*‘emmüsi, -si*]
3. Anuñ-çün virmez idi Zeyd’e duhter
O māl istedi virdi **‘emmüsi** gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 55*). [*‘emmüsi, -si*]
4. Yiri endühdan Mecnûn gibi küh
Severdi **‘emmüsinüñ** duhterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 11*). [*‘emmüsinüñ, -si, -nüñ*]

emr: *Emir, buyruk.*

1. Zemīne dön diseñ ey şāh-ı k̄ahhār
Döne dönmeye **emrūñden** felek-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 32*). [*emrūñden, -üñ, -den*]
2. Çü sünnet **emrin** irgürdi kemāle
Ol ayı mektebe itdi h̄avāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 123*). [*emrin, -iñ*]
3. İrişmese h̄uşul-i vakti **emrūñ**
K̄abul olmaz du‘āsı Zeyd ü ‘Amr’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 37*). [*emrūñ, -üñ*]
4. İdüp evvel ziyāfet **emri** vāfir
Didiler soñra yā sādāt-ı ‘Āmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [*emri, -i*]
5. Libās **emrinde** varı belde yek pōst
Yatur h̄ār içre ‘üryān mārā dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [*emrinde, -i, -n, -de*]
6. K̄amu H̄aḳ **emrine** münkād u sākīt
K̄amer kim dā‘imā yārı güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [*emrine, -i, -n, -e*]
7. Şifā-yı derd-i cümle-derd-mendān
Yidi çarḥ **emrūñ** öñinde figende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 69*). [*emrūñ, -üñ*]
8. Kitābet **emri** esbābın müretteb
Ele aldı çü Mecnûn h̄āmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 252*). [*emri, -i*]

emr-i h̄udā: *Allah'ın emri.*

1. Virüp emr-i H̄udā'ya cān-ı şirīn
Bu derde uğrayup bī-çāre māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 126*). [*emr-i h̄udā, -ya*]

emri yirine getür: *Emri yerine getirmek, yapılması gereken bir işi yapmak.*

1. K̄amu ağlaşdular anuñla bile
Getürüp emrini cümle yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 139*). [*emri yirine getür, -üp*]

emsem: *İlaç, merhem.*

1. Gönül dürcine gevher derc idersin
Sözün semm de olursa **emsemümdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 9*). [*emsemümdür, -üm, -dür*]

emvāl: *Mal, mülk.*

1. Dirüp **emvāl** ü genci şanki K̄ārūn
Virüp iylerdi h̄arcı mişl-i Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 9*). [*emvāl,]*

emzür-: Yavrusunu memesindeki sütü emdirmek suretiyle beslemek, meme vermek.

1. Ben o miḥnet zādeyem kim dāye-i devrān beni
Besler anamdan toḡaldan **emzürüp** şîr-i firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 4). [emzürüp, -üp]

eñ evvel: İlk önce.

1. Zebānın itdi Mecnûn çün küşāde
Eñ evvel nām-ı Leylî geldi yāde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 46). [eñ evvel,]

enbiyā: Ar. Nebi'ler, peygamberler.

1. Ki oldur **enbiyāya** dürretü't-tāc
Anuñ zikri du'āsıdır Ḥalîl'ün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 18). [enbiyāya, -ya]

enbüh: Kalabalık.

1. Derülüp güş iderlerdi güzeller
Ḥalāyık her tarafdan anda **enbüh** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 51). [enbüh,]
2. Sibā' u vaḥş eṭrāfında **enbüh**
Degerken cānib-i dil-dāre dil-teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 10). [enbüh,]

encüm: Yıldızlar.

1. Göḡi kılduñ müzeyyen **encüm** ile
Yiri itdüñ müşerref merdüm ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 25). [encüm,]
2. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu **encüm** kim atılup od şaçarlar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 45). [encüm,]

endām: Beden, boy pos.

1. Şafā vü şevk ile **endāmı** tıldı
Muḥabbet şān mücessem ādem oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87). [endāmı, -ı]
2. Düşer **endāmına** dīvüñ zelāzil
Zemāne nāfe-i şebden mu'anber (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 12). [endāmına, -ı, -n, -a]
3. Urursañ yara ur **endāmı** deñlü
Ža'ifem döymezem ben bu belāya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 52). [endāmı, -ı]
4. Nicedür āh o çeşm-i āhuvāne
Gül **endāmuñ** ter idi yāsemenden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 123). [endāmuñ, -uñ]

endek: Az, eksik.

1. Gerekdür **endekiyle de** de sitāre
Meger kim yıldızum gögde Zühāldur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 70). [endekiyle de, -iyle]

endek endek: *Az az.*

1. Gelür devlet başuñña **endek endek**
Dirüldi kaçreden deryâ-yı enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 76*). [*endek endek,]*

endişe: *Fikir, hayal, düşünce.*

1. Yaşum geçsün kuru **endişem** ile
Görüp Nevfel katı bî-çäre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 118*). [*endişem, -m]*
2. Halâş oldı cihân **endişesinden**
Dil uzatmış süñü güyâ ki efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 64*). [*endişesinden, -si, -n, -den]*
3. Nigâr **endişesi** pîşinde pîşe
Çıkup ol şişenüñ geh geh buñârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 82*). [*endişesi, -si]*
4. Gülüñ evrâkı olmazdı şikeste
Şımasa mey gönül **endişesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 87*). [*endişesini, -si, -ni]*
5. Seri seng-i zemândan olur âzâd
Kıl iylik iyleme **endişe** bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 81*). [*endişe,]*

endüh: *Gam, iç sıkıntısı.*

1. O da vaşl-ı ğazâle kâni‘ oldı
Yakaya şaldı anı çünki **endüh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 37*). [*endüh,]*
2. Dilinde oldı her **endühi** efzün
Anuñla anda şöhet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 42*). [*endühi, -ı]*
3. Kelâm u şi‘ri şi‘rin temre beñzer
Dilinde küh-ı enbüh idi **endüh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 9*). [*endüh,]*
4. Yiri **endühdan** Mecnûn gibi küh
Severdi ‘emmüsünñ duñterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 10*). [*endühdan, -dan]*

endüh-ı enbüh: *Kalabalık endişesi.*

1. Dilinde ğuşşa vü **endüh-ı enbüh**
Çodı deyyârı terk itdi diyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 14*). [*endüh-ı enbüh,]*

enîn: *İnilti, inlemek.*

1. Muşâhib oldı çün ol nâzenîne
Mübeddel oldı ‘ayş u nâz **enîne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 172*). [*enîne, -e]*
2. Rebâb-ı süz u zârî nây-ı nâliş
Enîn ü âha çeng efgâna kânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 5*). [*enîn,]*
3. Ezelden baña kısmet âh **enîndür**
Kimesne pendile açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 14*). [*enîndür, -dür]*

enîs: *Görüşülen kimse, arkadaş, dost.*

1. Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî
Enîsî Leylî'nin haylî hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 74*). [*enîsî, -i*]
2. Kâmu divâneler sultânı Mecnûn
Yürür şahrâda yok ünsi **enîsî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 7*). [*enîsî, -i*]
3. Enîs ü râm u ârâm u za'îf ol
Bir iki gün ki mihmânam cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [*enîs, ,*]
4. Hemân kendü yüküñi götüresin
Enîsüñ bir iki vahşî ol da hâmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43*). [*enîsüñ, -üñ*]
5. Sibâ' u vahşuñ oldu hem **enîsî**
Dise Mecnûn kaşâ'id pür-leţâ'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100*). [*enîsî, -i*]

enîs ol: Arkadaş olmak.

1. Enîs olma perişân diller ile
Şadef olursa yaz yağmurına yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 144*). [*enîs ol, -ma*]
2. Unutdı acıdan tatlu giyâhı
Enîs olmuş beyâbânüñ vuhûşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 69*). [*enîs ol, -mı*]

enîs-i ehl-i vahşet ol: Vahşet ehline dost olmak; vahşî hayvanlarla arkadaş olmak.

1. Ne resme üns ala insân yüzümden
O kim ola enîs-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 37*). [*enîs-i ehl-i vahşet ol, -a*]

enüg: Enik, yavru.

1. Enügin yavu kılmış şîre döndi
Çeküp tiz tiğ-i tizi virdi tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 34*). [*enügin, -i, -n*]

envâ'-ı 'işret: Türlü türlü eğlenceler.

1. Olup envâ'-ı 'işretler müheyyâ
Muheyyâ iyledi ervâhı ihyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 109*). [*envâ'-ı 'işret, -ler*]
2. Olur bir kûşede **envâ'-ı 'işret**
Sürüp gül yüzlüler gül-gün piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 130*). [*envâ'-ı 'işret, ,*]

envâ'-ı libâs: Elbise çeşitleri.

1. Degüldür ille envâ'-ı libâsum
Nider âyine elvân-ı libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 174*). [*envâ'-ı libâs, -um*]

envâ'-ı ni'met: Çeşitli nimetler.

1. İle **envâ'-ı ni'met** virdi haylî
Semâvî mâ'ide gibi ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 4*). [*envâ'-ı ni'met, ,*]

envā'-ı vezā'if-i müneccem: Parçaların vazifelerinin çeşitleri.

1. Uşşāka irer nevāzişünden
Envā'-ı vezā'if-i müneccem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 35*). [envā'-ı vezā'if-i müneccem,]

envār-ı kevākib: Yıldızların nurları, ışıkları.

1. Gögi zeyn itdi **envār-ı kevākib**
Yiri nakş itdi ezhar-ı garā'ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 57*). [envār-ı kevākib,]

enver: Aydınlık, ışık, parlaklık.

1. Zemini gevher-i mäh itmiş **enver**
Tolup bu nāfe gevher kâsr-ı şeş-ţâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 14*). [enver,]

epsem: Sessiz, ses çıkarmayan, susan.

1. Ferağ güyende efğān **epsem** oldu
İlinde lāle-veş la'lîn piyāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 12*). [epsem,]

epsem: 1) Suskun, sakin 2) Hareketsiz, kımıldamadan duran.

1. Ey Hāmdî nu'ûṭ-ı Muştāfā'dan
Oldukça mecālûn olma **epsem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 56*). [epsem,]

epsem ol: Ses çıkarmamak, susmak.

1. Velî kânûnı bildi oldu epsem
Anı bildi devāsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 40*). [epsem ol, -dı]

er: Kişi.

1. Anuñ tevķī'idur ḥatmü'n-nebiyyîn
Fesāḥatde aña nükte iden **er** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 13*). [er,]

er: Erkek, koca.

1. Bu **erden** incinür yok buña meyli
Perişān oldu gönli bu ḥaberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [erden, -den]
2. Kõmadı ata ḥavfı **er** kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 70*). [er,]
3. Dili meşgûl-i dil-ber fāriğ **erden**
Varup oturdı bir yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 22*). [erden, -den]
4. Er ölse oturırdı iki yıl zen
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [er,]

5. Eri ʔuya diyü kütâh iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 30*). [eri, -i]
6. Erinüñ öldügi ammâ bahâne
Añar şivende ol pür-şive şüyü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 92*). [erinüñ, -i, -nün]
7. Hārām olsun yidügi nân u ni‘met
Eriyçün zâhirâ feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 89*). [eriyçün, -i, -yçün]
8. Nice itsün ol idi anuñ da varı
Çün âhir iyledi **er** mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 19*). [er,]
9. Eritdi şabr elinden yağı haylî
Eri pervâne idi ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 19*). [eri, -i]

er: Erkek, yiğit.

1. Dimiş vâ‘ız hār uşda ipi kanı
O hār soran **ere** gösterüñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8*). [ere, -e]
2. Birinde yok yüz **erden** döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ cünbişde ʔalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 22*). [erden, -den]
3. Selîm-i ‘Âmirî’dür hâl-i Mecnûn
Helâl etmeklü devletlü **er** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 5*). [er,]
4. Dağı puhte degülsin bu hevâda
Nigârumdan haber virmekte **ersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 135*). [ersin, -sin]
5. Hüner vahtinde ol meydân **eridür**
Nice zehre girüp tiryâk ider ‘aşş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 102*). [eridür, -i, -dür]

er: Er, asker.

1. Şavaşa cem‘ idüp her ceng **erini**
Medîne’den hemân tâ hadd-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 48*). [erini, -i, -ni]
2. Velikin pâsbân olmışdı ef‘î
Eri ol genci hıfz iylerdi çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [eri, -i]

erâcîf: Uydurma sözler, yalan haberler.

1. Ekâbirden revâ mîdur **erâcîf**
Menem bî-yâr u bî-tîmâr u rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 28*). [erâcîf,]

erçi: Gerçi, her ne kadar.

1. O bî-çâre za‘îf ü müstemendüñ
Beni ‘afv itsün **erçi** pür-günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 35*). [erçi,]

ergüvân: İki çenekliler sınıfının baklagiller familyasından, eflatun ile kırmızı arası morumsu pembe renkte, çok güzel çiçekler açan süs ağacı.

1. Şafâ sürdi işitmekden dimekden
Gül-i nesrini oldı **ergüvânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 5*). [ergüvânı, -ı]
2. Şu üstinde kılurdi hülle-bâfi
Şulardı nergisinden **ergüvânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 33*). [ergüvânı, -ı]

3. Ana kanı kurudu **ergüvānuñ**
İşit bu pendî sen de ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 66*). [*ergüvānuñ, -uñ*]
4. Gül-i nesrine dönmiş **ergüvānı**
Şararmış rüy-ı simîn şanki zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 72*). [*ergüvānı, -ı*]
5. Anuñ-çün kanı kurur **ergüvānuñ**
Alur tesbîhîni elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 24*). [*ergüvānuñ, -uñ*]

ergüvān-ḥad: *Erguvan yanaklı.*

1. Dil-āşûb u dil-ārā vü dil-ārām
Gül ü gülşen nesim ü **ergüvān-ḥad** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [*ergüvān-ḥad,]*

eri-: *Erimek, eritmek.*

1. Ya iki şehd **eriyüp** oldu bir âb
Bular bir cān idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144*). [*eriyüp, -y, -(ü)p*].

erit: *Erimek, eritmek.*

1. Eritmezdüñ ciger yağın çü mehcür
Firāk odlarına yanmasa cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 34*). [*eritmezdüñ, -mez, -dü, -ñ*]
2. Gül-i gülzâr ile tolsa kenāruñ
Eritdi ‘aşk odı kıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 153*). [*eritdi, -di*]
3. Eritdi şabr elinden yağı haylî
Eri pervâne idi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 18*). [*eritdi, -di*]
4. Nice egriye virdi istikāmet
Şu kim ‘aşk âteşiyle cān **eridür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [*eridür, -ür*]

erre: *Far. Tahta biçmeğe mahsus alet, bıçkı.*

1. Teheccüd ehlin uyarşun fiğānuñ
Olup **erre** başuñı kessün ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 17*). [*erre,]*

erre-i sîn: *(Arapçadaki sîn harfinin şekil yönüyle testereyi andıran kısmı dolayısıyla) Sinin testeresi.*

1. Saña ger **erre-i sîn** ola âlet
Kesersin kıomayup ‘ırķ-ı cehâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 21*). [*erre-i sîn,]*

erü: *Erimek; yok olmak.*

1. Erür her dem oduñdan bağı yağı
Dürildi ‘ömrüm eyyāmı çü nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 90*). [*erür, -r*]

ervāh: *Ruhlar, canlar.*

1. Olup envā^c-ı 'işretler müheyyā
Muheyyā iyledi **ervāhı** ihyā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 110*). [*ervāhı, -ı*]

ervāh-ı aḥbāb: *Sevgililerin ruhları.*

1. Virür almağ için **ervāh-ı aḥbāb**
Müje tığına zehr-i kâhrdan âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 63*). [*ervāh-ı aḥbāb,]*

ervāh-ı kudsil: *Kutsi, yüce ruhlar.*

1. Nebîler iktidâ itsün imâm ol
İdüp ervāh-ı kudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 15*). [*ervāh-ı kudsil, -ler, -le*]

es: *Esmek.*

1. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi **esdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*esdi, -di*]
2. Dönüp kahrı yılı Mecnûn'a **esdi**
Esüp şavurdu evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 18*). [*esdi, -di*]
3. Anuñ derdi gamından çekdi renci
Talebde yıl gibi yıldı vü **esdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [*esdi, -di*]
4. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen **esdürmezdüñ** üstümden yavuz yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 75*). [*esdürmezdüñ, -dür, -mez, -dü, -ñ*]
5. Kavî yıl gibi **esdi** rāh bî-rāh
İder şahrâda mestâne sürüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*esdi, -di*]
6. Kıpılur nice ser-sebzüñ külâhı
Esicek râstî bād-ı muḥālîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 11*). [*esicek, -icek*]
7. Meger burc-ı sitâreñ 'akreb oldı
Şovumazsın **eser** bād-ı melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 17*). [*eser, -er*]
8. Dönüp kahrı yılı Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdu evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 19*). [*esüp, -üp*]
9. İver eyle ki birbirine göymez
Esüp bād-ı ḥazānı gāh gāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 9*). [*esüp, -üp*]
10. Hemān 'aşkuñ idi varı vü kârı
Esüp bād-ı ecel çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 101*). [*esüp, -üp*]

es: *Yâr, dost, arkadaş, hemhal.*

1. İşinden kodı **eşinden** ayurdu
Cihân kim hâli her dem hîle vü rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 46*). [*eşinden, -i, -n, -den*]
2. İşî gam **eşi** vahş u âhuvândur
Senüñ yüküñ çekerken ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 128*). [*eşi, -i*]

eş'âr: *Şiirler.*

1. Ögerdi Leylî'yi **eş'âr** içinde
Yöresinden geçerken hâş eger 'âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 100*). [*eş'âr,]*
2. Oğurdu aña **eş'âr** ile peygâm
Melâhatde ki Leylî kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 102*). [*eş'âr,]*
3. Vücûdî mülkiñi virâne kıldı
Geçer **eş'âr** ile leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 25*). [*eş'âr,]*
4. Olup **eş'ârı** güyâ dürr-i menşûr
Oğındı cümle dilde şî'r-i pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 14*). [*eş'ârı, -ı]*
5. Laţîf **eş'ârı** güyâ lû'lü-yi ter
Bilür 'âkil ki añlaruñ gibi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 10*). [*eş'ârı, -ı]*
6. Kemâli şekl ü şöhret tâc u hırka
Eger **eş'âr** ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 87*). [*eş'âr,]*

eş'âr oku: Şiirler okumak.

1. İçüp eş'âr okurlardı muhayyel
Şikâyet-güne Mecnûn ol civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 2*). [*eş'âr oku, -r, -lar, -dı]*

eş'âr-ı mecnûn: Mecnun şiirleri.

1. Cigerler yakıcı **eş'âr-ı Mecnûn**
Didi ey perdede perverde yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 140*). [*eş'âr-ı mecnûn,]*

esâs: Temel, asıl, hakikat.

1. Dem ola üstüme sâye şala hüma-yı ümîd
Eger **esâsını** 'ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 9*). [*esâsını, -ı, -n, -ı]*

esb: At İl Burak. (Mi'rac gecesinde Hz. Peygamber'i taşıdığı rivayet edilen binek. Burak "parıldamak, şimşek çakmak" anlamına gelen Arapça berk kelimesinden türetilmiş olup renginin saf ve parlak oluşu veya çok hızlı hareket edişi sebebiyle bu adı almıştır (Lisânü'l-Arab, "brk", md.).

1. Hâbîbu'llaha tâ kim ola merkeb
O şâha çünki **esb** oldu o hoş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51*). [*esb,]*

esbâb: Eşyalar, gereçler.

1. Kitâbet emri **esbâbın** müretteb
Ele aldı çü Mecnûn hâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 252*). [*esbâbın, -ı, -n]*

esbâb: Elbise, elbiseler.

1. Bölük bölük gelüp sâdât-ı A'râb
Getürdiler saçular mâl u **esbâb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 102*). [*esbâb,]*
2. Öñinde nuql u **esbâb** u nevâle
Vağar u vaşfi şâbit kûha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [*esbâb,]*

3. Şataram saña olursan hırîdâr
Virüp Mecnûn silâh **esbâb** u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [*esbâb,]*
4. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldu bu **esbâbı** şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 43*). [*esbâbı, -ı]*
5. Degül âdem kaçâr benden perî de
Helâk **esbâbı** bende müctemî'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 75*). [*esbâbı, -ı]*
6. Didi aḥvâli ol **esbâbı** şundi
Semâ' itdi çün ol peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 46*). [*esbâbı, -ı]*

eşe şanduk başa gelür: Başkasının başına geleceği umulan şeyin kişinin kendi başına gelmesi.

1. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey 'âkil i'tibâr it bu ḥaberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 22*). [*eşe şanduk başa gelür,]*

esed: Arslan, burûc-ı isnâ-âşerden beşinci burç.

1. Siyeh-rûlîkda olam tâ ki tayı
Esed oldu meger burc-ı sitârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 41*). [*esed,]*

eşek: Eşek, merkep.

1. Eşekden düşe ya bine eşege
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 144*). [*eşekden, -den]*
2. Eşegi sürme kim çıkmaz çamurdan
Reh-i der-bend olursa ḥ'âb-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 94*). [*eşegi, -i]*
3. Eşekden düşe ya bine **eşege**
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 144*). [*eşege, -e]*

esen: Sağ sâlim, afiyette, sıhhatte, selamette, sıhhatli, salim.

1. Anuñ-çün iyledüm şulḥ ile ḥile
Gelüp çün sağ **esen** gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [*esen,]*
2. Felekde aḥterüñ tâbende olsun
Cihândan ben gönildüm sen **esen** ḳal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161*). [*esen,]*

esen kal: Ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı, sıhhatli ol/un anlamında bir temenni ifadesi.

1. Dirîgâ yol uzağ u azığum az
Esen ḳal sen ki ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21*). [*esen ḳal,]*
2. İlümden gurbet iklîmine göçdüm
Esen ḳal sen ki ben gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23*). [*esen ḳal,]*
3. Ya zîbâ bâğa ya müşkil duzâğa
Esen ḳal sen ki ben hep raḥtî dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [*esen ḳal,]*
4. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
Esen ḳal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 27*). [*esen ḳal,]*
5. Eger virmezseñ uş gitdüm **esen kal**
Ḥaberden 'âşîḳ oldu çün ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 44*). [*esen ḳal,]*

6. Yirinde sen **esen kal** saña cânı
Diseñ ammā şahîh idi kemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 38*). [*esen kal,]*
7. Atam anam taleb kılmaz kışâşı
Esen kalun siz ey yârân ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 57*). [*esen kal-, -un]*

esenle: Vedalaşmak.

1. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 29*). [*esenleyüp, -yüp]*

eser: Eser, iz, nişan.

1. Eşerdür luṭf-ı cûdundan vücûdum
Naşîhat nakdini ḥoş harc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 6*). [*eşerdür, -dür]*
2. Nigârûñ kara gözinden **eşerdür**
İdüp her bir gazâle âferîn-bâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 70*). [*eşerdür, -dür]*
3. Yigitlik âteşinden bir **eşerdür**
Yigitlik âleminden çün geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 142*). [*eşerdür, -dür]*

eser: Esmek, esen.

1. Eşekden düşe ya bine eşege
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 145*). [*eser,]*

eser it: Tesir etmek, etki etmek.

1. Eşer itmedi aña seng-i küdek
Didi şanma beni şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 146*). [*eşer it, -me, -di]*
2. Seḳâmet şerbetinden içdi câmı
Eşer itdi tenine tâbiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 43*). [*eşer it, -di]*
3. Du‘â tiri eşer itdi hedefde
Dür oldı kıatre-i nîsân şadefde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 43*). [*eşer it-, -di]*

esil: Eksilmek.

1. Kılınc gibi hem iki yüzlü gördi
Odı göñliñde bir pâre **esildi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 111*). [*esildi, -di]*

esip savur: Esip savurmak, kızgınca bir şeyler söylemek.

1. Şevâbuñ kanı meyliñ zenbe itdüñ
Biraz nûkte idüp esdi şavurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 197*). [*esip şavur, -dı]*

esir: Sıkı sıkıya bağı kul, sâdık köle.

1. Anuñ-çün hem-demüm âhû idüpdür
Boyı gerçi kemân olmuş **esîrem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 143*). [*esîrem, -em*]

esîr: Mahkum, tutsak.

1. Belânuñ bendesi ‘aşkuñ **esîri**
Ġam ile ğuşşa şehrinüñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 5*). [*esîri, -i*]
2. Esîre yaraşur zencîr ü zindân
Seni sevmekden artuğ yok günâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 70*). [*esîre, -e*]
3. Esîr-i ka‘r-ı zindâne şeb irdi
Zebûn idüp yetîmi vü **esîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 41*). [*esîri, -i*]
4. Esîr idi be-ma‘nî renc içinde
Egerçi gencinüñ çoğ idi nef‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 8*). [*esîr,]*
5. Esîr ü nâ-tüvân u pîr ü hâste
Adum bed-nâm u rüsvây-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [*esîr,]*
6. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan ğalle vü mâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 36*). [*esîr,]*

esîr ol: Köle olmak II Bir şeye tutulmak, müptela olmak, bağılılık göstermek.

1. Belâ oldı ol iki mübtelâya
Bular bir yıl esîr olup bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [*esîr ol, -up*]

esîr ol: Tutsak olmak.

1. Nice h‘âce esîr oldı gedâya
İrenler na‘rası atlar süheyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 84*). [*esîr ol, -dı*]
2. Bu gün uş oldum ol cürmüñ esîri
El uzatdumsa dün urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 70*). [*esîr ol, -du, -m*]
3. Hilâle beñzedi ser-tâ-kağem nûr
Esîr olduğı-çün hırş-ı ta‘âma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 65*). [*esîr ol, -duğı, -çün*]
4. Esîr olmazdı cânuñ bu giyâha
Didi zâhid ki ‘akluñ bî-heberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 24*). [*esîr ol, -maz, -dı*]
5. Esîr oldı meger Mecnûn’a Leylî
Görüp Leylâ’yı Nevfel oldı ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 4*). [*esîr ol, -dı*]
6. Tûl oldum bencileyin bu hâķîre
Rızâsıyla esîr olup bu âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 25*). [*esîr ol, -up*]

esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen: Düşmanın tuzağına müptela ve esir olan.

1. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
Ne sen benden ne ben senden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 70*). [*esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen,]*

esirge: Esirgemek, gözetmek.

1. Esirger cān o kim imānı vardur
Yavuz kurd olma ey ādem ki ādem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [*esirger, -r*]
2. Nice zehr içirürsin hāste cāna
Esirge bu za‘if ü hāste-hāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 149*). [*esirge,*]

esirge: *Acımak, merhamet etmek.*

1. Şaḳal aḡına baḳ cevritme pîre
Esirge köhne pîri nev-civānsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 29*). [*esirge,*]

esîr-i ‘aşk: *Aşk tutsağı.*

1. Başına ḥāki vü ḥāke başını
Esîr-i ‘aşk iken bî-çāre Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 35*). [*esîr-i ‘aşk,*]

esîr-i ‘aşk-ı leyli: *Leyla'nın aşkının esiri.*

1. Esîr-i ‘aşk-ı Leylî a‘nî Mecnûn
Ziyāde oldu günden güne derdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 6*). [*esîr-i ‘aşk-ı leyli,*]

esîr-i ğam: *Gam esiri. // Sürekli acı çeken kimse.*

1. Benüm gibi **esîr-i ğam** degülsin
Yüzüñ gülmez meger kim ğam-zedesin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 22*). [*esîr-i ğam,*]

esîr-i ḳa‘r-ı zindān: *Zindan çukurunun esiri.*

1. Esîr-i ḳa‘r-ı zindāne şeb irdi
Zebûn idüp yetîmi vü esîri (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 40*). [*esîr-i ḳa‘r-ı zindān,*]

esîr-i zülf-i cānān: *Sevgilinin zülfünün esiri.*

1. Senüñ boynunda n’iyler bend ü zencîr
Benem her dem **esîr-i zülf-i cānān** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 69*). [*esîr-i zülf-i cānān,*]

esîr-i zülf-i dil-dār: *Gönül çeken sevgilinin saçının tutsağı.*

1. Yetîm oldu bu kez ol dürr-i meknûn
Yetîm oldu **esîr-i zülf-i dil-dār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 37*). [*esîr-i zülf-i dil-dār,*]

esîr-i zülf-i leyli: *Leyla'nın zülfünün esiri.*

1. Cihānun fitnesiyle yāre meftûn
Esîr-i zülf-i Leylî a‘nî Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 10*). [*esîr-i zülf-i leyli,*]

eşk: Göz yaşı.

1. Giceler şubh olunca zâr u ğam-gîn
İderdi câmesin **eşk** ile nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 26*). [*eşk,]*
2. Pür oldı **eşk** ile çeşmi kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kays'ın kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [*eşk,]*
3. Pür oldı **eşk** ile çeşmi kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kays'ın kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [*eşk,]*
4. Yüzi şolmuş şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-ğuşsa **eşke** ğarķ tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7*). [*eşke, -e]*
5. İçinden dōst derdin yâd iderdi
Aķar yâriyçün **eşki** dâne dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 91*). [*eşki, -i]*

eşk-bārî: Gözyaşı saçma.

1. Yaşı nergislerini itdi gül-gûn
Deñizler akıdup ol **eşk-bārî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 27*). [*eşk-bārî,]*

eski: Çok kullanmaktan yıpranmış, harap olmuş şey.

1. Belâsı yîni vü **eski** pelâsı
Yîni yîni belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [*eski,]*
2. Şevâbuñ saña yapmaz bu ħarâbı
Beni terk it ķo **eski** pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [*eski,]*

eski: Eski.

1. Belâsı yîni vü **eski** pelâsı
Yîni yîni belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [*eski,]*
2. Yîni tiz iğne gūyâ **eski** beze
Ķarışdı ol iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38*). [*eski,]*
3. Bu ğam ğam yüki üzre oldı ser-bâr
Şan **eski** ħasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [*eski,]*

eski: Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan.

1. Yîni miĥnetde **eski** töresinde
Baķup meyl iyledi Mecnûn o pîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 82*). [*eski,]*

eşk-i derd-mendân: Dertlilerin, aşıkların gözyaşı.

1. Ķatı yağmurı **eşk-i derd-mendân**
Meger kim âh-ı ‘aşıķdur ħumanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 52*). [*eşk-i derd-mendân,]*

eşk-i gül-gûn: Gül renkli gözyaşı. II Kan ağlamak.

1. Akıtdı gül yüzine **eşk-i gül-gün**
Anı tenhâ huzûra da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 70*). [*eşk-i gül-gün,]*

eşk-i ter: Taze gözyaşı.

1. Yüzine incüler **eşk-i ter** oldu
Gözine mîl-i sürme hâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 148*). [*eşk-i ter,]*
2. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni yumağa şuyum **eşk-i ter** kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 79*). [*eşk-i ter,]*

eşk-i ter: Taze gözyaşı, sürekli dökülen gözyaşı.

1. Güline jâle düşmüş eşk-i terden
Şanasın çeşm-i 'aşıkdur buñârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 56*). [*eşk-i ter, -den]*

eski yâreye yiñi tuz ek: Eski bir derdi, sıkıntıyı yeniden ortaya çıkarmak.

1. Başından tıtdı dil-dârı gamını
Yiñi tuz ekdi eski yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 21*). [*eski yâreye yiñi tuz ek, -di]*

eşk-rizân: Gözyaşı dökenler.

1. Sen anı istemekde **eşk-rizân**
O senden göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 79*). [*eşk-rizân,]*

esmâ: Allah'ın güzel isimleri.

1. Oğurlar gayrılar **esmâ** vü ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk u derd ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 195*). [*esmâ,]*

eşme: Pınar.

1. Akardı âb-ı çeşmi **eşme** gibi
Umardı taraf-ı yârinden peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 88*). [*eşme,]*

eşme: Kumluk yerdeki pınar, kaynak.

1. Vücüd-ı şems cüduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki kemter **eşmesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 28*). [*eşmesidür, -si, -dür]*
2. Beni kıandur o nürün **eşmesinden**
Nitekim iyledün 'aşk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 30*). [*eşmesinden, -si, -nden]*

esnâf: Küçük sermaye ve zanaat sahibi.

1. Tecessüs iylerüz eṭrāf u eknāf
Ḳabā'ilden gerek a'vām u **eṣnāf** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 94*). [*eṣnāf,]*

esrār-ı 'aşk: *Aşkın sırları.*

1. Esrār-ı 'aşka vāḳıf olan bî-zebān gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 1*). [*esrār-ı 'aşk, -a]*
2. Dürüşdiler egerçi Ḳays u Leylâ
Ki tā **esrār-ı 'aşk** olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 22*). [*esrār-ı 'aşk,]*
3. Bular setr iyledükçe nār-ı 'aşkı
Bürehne itdiler esrār-ı 'aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 24*). [*esrār-ı 'aşk, -ı]*

esrār-ı 'aşkuñ: *Aşkın sırları.*

1. Cihānda sārīdūr **esrār-ı 'aşkuñ**
Ne dil var kim yoğ anda nār-ı 'aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 47*). [*esrār-ı 'aşkuñ, -uñ]*

esrār-ı dem-i nûn-ı mahrem: *Gizli kalemin kanının sırları.*

1. Ey şāhid-i bezm-i ḳābe ḳavseyn
Esrār-ı dem-i nûn-ı mahrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 19*). [*esrār-ı dem-i nûn-ı mahrem,]*

eṣrāt-ı sâ'at: *Saat işaretleri (Akrep ve yelkovan ile kum saatinin iki cam kısmı bağlamalarında); kıyamet alametleri, dünyanın sonunun yaklaştığını gösteren belirtiler.*

1. Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür
Meger **eṣrāt-ı sâ'at** gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [*eṣrāt-ı sâ'at,]*

eşref: *En şerefli.*

1. Olmadı cihānda senden **eşref**
Gelmedi vücūda senden ā'zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 41*). [*eşref,]*
2. Ḳabā'ilde şehīr idi Arab'da
Nesebde **eşref** ü a'lā ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 8*). [*eşref,]*

esrük: *Sarhoş, kendinden geçmiş.*

1. Gözün yummaz gice şevḳ-ı şeherden
Olur **esrük** gibi bî-ḥūd şeherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 42*). [*esrük,]*

ester: *Katır.*

1. Yidiler tāziler dest-i ḥademde
Çeküp dīnārī **esterler** diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*esterler, -ler]*
2. Yidiler tāziler dest-i ḥademde
Çeküp dīnārī **esterler** diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 44*). [*esterler, -ler]*

3. Tavâf u hacc u lebbeyk ü du‘âya
Güzel dinârî **esterler** üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 37*). [*esterler, -ler*]

eşyâ: Mevcudat, yaratılmış olan her şey.

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî cümle **eşyâdan**
Ne bilsün tih-ı gâfletde kalanlar minnet-i mennî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [*eşyâdan, -dan*]
2. Belî ‘aşk ile pürdür cümle **eşyâ**
Hakîkat ‘aşkıdur maqbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [*eşyâ,]*

et: Et.

1. Virürdi itlere **etden** öyünü
Şu denlî iyledi in‘âm u ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 12*). [*etden, -den*]

et: Vücut, beden.

1. Seg oldum kapuña bu hâle yitdüm
İte atduñ **etümle** üstüñ ‘ânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 59*). [*etümle, -üm, -le*]

eteg: Vücûdun belden aşağısına giyilen giyecek, eteklik.

1. Etegiñe dañi el urmayam hiç
Geçüp anuñla bunca rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 54*). [*etegiñe, -üñ, -e*]

etfâl-ı hâne: Dünyadaki tüm çocuklar.

1. Pür olup ırladı **etfâl-ı hâne**
Raķib it gibi ürdi ol şadâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 130*). [*etfâl-ı hâne,]*

etfâl-ı kabîle: Kabilenin çocukları.

1. Bile yanınca **etfâl-ı kabîle**
Kafâsından atarlar aña sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 58*). [*etfâl-ı kabîle,]*

etmeg: Ekmek.

1. Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
O kim gayr **etmegine** kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [*etmegine, -i, -n, -e*]

etmegi yağa ban: Bir işin arzu edilen kadar güzel gerçekleşmesi.

1. Olursa etmegümi yağa bandı
Vire mi atası ammâ rızâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 86*). [*etmegi yağa ban, -a-dı*]

etmek: Ekmek.

1. ‘Aceb mi çıksa **etmek** kuru taşdan
Zafer bulur el uran ittifāka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 46*). [*etmek,]*

etraf: Yarı, çevresi, kenarı.

1. Sibā‘ u vaḥş **eṭrāfında** enbüh
Degerken cānib-i dil-dāre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 10*). [*eṭrāfında, -i, -nda]*

etraf: Çevre.

1. Tecessüs iylüz **eṭrāf** u eknāf
Ḳabā’ilden gerek a‘vām u eşnāf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 93*). [*eṭrāf,]*
2. Bitürdi lāleler güller kenārı
Nesīm-i bûy ol **eṭrāfa** ṭoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 115*). [*eṭrāfa, -a]*
3. Gül ağzın açdı ḳaldı aña ḥayrān
Virür elḥām her **eṭrāfa** revnāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 57*). [*eṭrāfa, -a]*
4. Odur bildi nişānından bulıncaḳ
Var **eṭrāfında** vaḥşī cinsi bir cevḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 27*). [*eṭrāfında, -i, -n, -da]*

eṭrāf-ı deşt: Çölün etrafı.

1. Yine ḳaçdı tekellüf ‘āleminden
Gezerken bir gün ol eṭrāf-ı deştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 7*). [*eṭrāf-ı deşt, -i]*

eṭrāf-ı gülşen: Gül bahçesinin etrafı.

1. Olur zindān aña **eṭrāf-ı gülşen**
Çü rüy-ı yār ile olmaya dil ḥoş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 84*). [*eṭrāf-ı gülşen,]*

ev: Barınma yeri, dünya.

1. Çıḳam merdāne bu **evden** ne mirdār
Cihān kim mār ile çāhı ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [*evden, -den]*

ev: Ev, hane.

1. Ter iyle āb-ı zikrūnle dehānum
O tārīk **ev** ki ismidür anuñ ḳabr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [*ev,]*
2. Irāğ oldı çü Mecnûn māh-ı nevden
Düşüp şahrālara dūr oldı **evden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 62*). [*evden, -den]*
3. Eve varınca oldı reh-nümünü
Görüp ferzendini bî-çāre māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 78*). [*eve, -+e]*

4. Ne yirde gökde rüşen yıldızı var
Eve varsa düşer gavgâ-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 13*). [eve, -e]
5. Dönüp andan **eve** ‘azm iylediler
O râzî şaklamadı ol güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 166*). [eve, -e]
6. Eve gitdi yabânda kaldı Mecnûn
İrişdi külbe-i aḫzâna rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 30*). [eve, -+e]
7. Belâdan başına gavğâlar üşmez
Ev aḫma baña kim cāna kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [ev,]
8. Veda‘ idüp revâne oldu taḡa
Evine gitdi māder zār u giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 99*). [evine, -i, -ne]
9. Anañ da öldü tūt pür-derd ü miḫnet
Evüñe gel atañ ocaḡını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 65*). [evüñe, -ü, -ñe]
10. Er ölse oturırdı iki yıl zen
Bir **evde** oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 97*). [evde, -de]
11. Eri tuya diyü kütâh iderdi
Ol **evden** gitse cûş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 31*). [evden, -den]
12. Bize çäre hemān şabr oldu nâ-çār
Çü dünyâ menzili rihlet **evdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 225*). [evdür, -dür]

evbās: Ayak takımı, serseri topluluḡu.

1. Zebān-ı ṭa‘n uzatdı nice **evbāş**
Ki Leylî’nüñ cemālî dil-sitānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 2*). [evbāş,]
2. Seni göñlün gibi atdı yabāna
Anuñla sîne-ber-sîne bir **evbāş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 47*). [evbāş,]

evc: Doruk, zirve.

1. Ki gördi **evce** irmiş bir dirahṭı
Uçar bir şu‘besinden murg-ı ḫōş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84*). [evce, -e]

evc-i eflāk: Feleklerin en yüksek mertebesi.

1. Şadā mevcîyle töldi **evc-i eflāk**
Ṭurup geh kōl şalar cān selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 26*). [evc-i eflāk,]

ev-ednā: Necm Suresi 9. ayette geçen " Kabe kavseyn ev edna/ iki yayın beraberliḡi gibi, belki ondan da yakın." ibaresi.

1. Vişāle ḫā‘il olmaz şüret-i beyn
Çü ‘āşık tuta **Ev-ednāda** menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 39*). [ev-ednāda, -da]

evlā: (Ar.) Daha iyi.

1. Ki **evlādur** mukārinden mukābil
Mişāl-i māḫ u seyyāre kevākib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 26*). [evlādur, -dur]

evliyā: Allah dostları, veliler, erenler.

1. Nitekim kūh-ı Lūbnan **evliyāya**
Ararken pīr-i maḥzūn seyr idüp kūh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 60*). [evliyāya, -ya]

evrād: Her zaman yinelenen dua.

1. Senüñ zikrünü idinmişdür **evrād**
Olup perde-nişin ü rüy-beste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 96*). [evrād,]
2. Yañıldur dilde **evrādın** hezāruñ
Olur mâtem-gede her küşe-i bağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 26*). [evrādın, -ın]

evrād: Evrat, okunması adet edinilmiş olan belli ayet, sure ve dualar II Bağırtıp çağırma.

1. Seherde fāḥte **evrādı** gū gū
İşidüp bu ḥiṭābı itmeyen cūş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 48*). [evrādı, -ı]

evrād-ı kumrî: Kumrunun duası.

1. Yiri vîrāne ḥalvet zikri Ḥaḳ'dur
Çün oldı yā Kerīm **evrād-ı kumrî** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 55*). [evrād-ı kumrî,]

evrāk: Yapraklar.

1. Gülün **evrākı** olmazdı şikeste
Şımasa mey gönül endişesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 86*). [evrākı, -ı]
2. Güli deff itmiş **evrākın** celācil
Bu meclisde meger yārān-ı Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 20*). [evrākın, -ın]

evşāf: Güzellikler II Vasıflar, özellikler.

1. Zen egri olsa **evşāfı** uzakdur
İşidüp ḥaste Mecnûn bu güzāfı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 76*). [evşāfı, -ı]

evşāf: Vasıflar, nitelikler, özellikler.

1. Nevāsi nağme-i ‘uşşāka ṭoldı
Sözi **evşāfınuñ** sūz oldı sāza (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 9*). [evşāfınuñ, -ı, -nuñ]

evtār: Saz telleri.

1. Gerilmiş ‘ırḳ u pey zāhir çün **evtār**
Alup māder diz üzre mālîş eyler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [evtār,]

evvel: Başlangıç, birinci, ilk.

1. Kim söylemege hâlini **evvel** dehân gerek
Da'vâ-yı 'aşk itme қо гавгâyı 'andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [evvel,]
2. Cihân **evvel** şekker şunar dehâna
İçürür zehri âhîr kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 55*). [evvel,]
3. Henüz **evvel** olıcağ nüş-ı bâde
Olur keyfiyeti mestûn ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 179*). [evvel,]
4. İdüp **evvel** ziyâfet emri vâfir
Didiler soñra yâ sâdât-ı 'Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [evvel,]
5. Gider **evvel** 'ilâc it cinnetini
Taleb kıl soñra vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 147*). [evvel,]
6. 'Îlâca çünkü himmet iylediler
Üşüp **evvel** naşîhat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 174*). [evvel,]
7. İdüp **evvel** ziyâfet emri vâfir
Didiler soñra yâ sâdât-ı 'Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [evvel,]
8. Selâmın virmege İbnü's-Selâm'ı
İdüp **evvelde** resm-i dest-bûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 55*). [evvelde, -de]
9. Ulûhiyyet ululuğına **evvel**
Resûl'ün hem risâlatı haqıyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 130*). [evvel,]
10. Meded ırgürmez iseñ düşdüm elden
Vefâya **evvel** urmağ bunca lâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 23*). [evvel,]
11. El urmak olmaz aña **evvel** âhîr
Ulaşdum saña cânândan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 22*). [evvel,]
12. Ol **evvelki** savaş yirine irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [evvelki, -ki]
13. Uyarsın har rakîbün buyruğına
Elüm tütduñ elüm tütmağa **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 189*). [evvel,]
14. Dönüp qahrı yili Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdu **evvel** irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 19*). [evvel,]
15. Kıluram ol sebebeden girye ben de
Beni lûtfuñla **evvel** bün düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 33*). [evvel,]
16. Şokarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp lûtf ile **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 99*). [evvel,]
17. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücum itdiler **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 19*). [evvel,]
18. Niyâz ile du'âya itdi 'azmi
Cemâl-i Zühre ye yüz tütdu **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 39*). [evvel,]
19. Kemâl-i 'aql ile 'irfân viren ol
Şeker ezmiş bu resme sözde **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 177*). [evvel,]
20. Yazılmış **evvelinde** nâm-ı Bârî
Ki oldur cümle kârün kâr-danı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 170*). [evvelinde, -in, -de]
21. Huzûrına okudu döndi pîri
Gelüp **evvel** zemîne baş kodı pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 87*). [evvel,]
22. Gıdâ h'ân-ı tenümden yidüm **evvel**
Aña kuvvet olur nân ile helvâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 118*). [evvel,]
23. Ki bu sünnet tapuñdan oldu **evvel**
O gün kim gördüñ iki nağs-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [evvel,]
24. Şafâsından semâ' itdi çü gerdün
Mağabbet çeşmesinden yundı **evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 49*). [evvel,]
25. Güne gitmedin aya döndi **evvel**
Şarındı şemsî dülbendin çün ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 50*). [evvel,]

26. Ya iki şehd eriyüp oldu bir âb
Bular bir cân idi **evvel** iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [evvel,]
27. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger **evvel** zamânda gelse Câmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 27*). [evvel,]
28. Tamâm iyleyüp anuñ da hayâtın
Ne **evvel** var cihânda olmaz âhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147*). [evvel,]

evvel âhîr: Önce ve sonra; her zaman.

1. Didüm anuñ katında **evvel âhîr**
Ki ol ilden çıkup âvâre olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 124*). [evvel âhîr,]

ey: Ey, seslenme edatı.

1. Âhumı güş iyleyüp cüş iylesen âh şabâ
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh **ey** şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 2*). [ey,]
2. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o çîn
Cân dañi olsun dilersen saña hem-râh **ey** şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [ey,]
3. ‘Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-i Leylî şemmesinden olsañ âgâh **ey** şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 8*). [ey,]
4. Bu diyâra çün dönesin tütüya-yı çeşm içün
Bizlere öñünde olsun hâk-i dergâh **ey** şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [ey,]
5. Cānum düşeli belanâ **ey** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 1*). [ey,]
6. Rañat kıomaz oldu baña **ey** dōst
Çün hâñruñ oldu göñlüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 2*). [ey,]
7. Cānum dañi uşda saña **ey** dōst
İt hālûme güldi senden ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4*). [ey,]
8. Kaldı gören anı tañe **ey** dōst
Sen şahid için şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6*). [ey,]
9. Ola mı müyesser aña **ey** dōst
Düşmenlerüm ile dōst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 8*). [ey,]
10. Mecnûn'ı da bir gün aña **ey** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10*). [ey,]
11. Şakın **ey** bî-vefâ sengin-dil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 1*). [ey,]
12. Amān vir **ey** ecel müsta‘cil olma
Temāyül yaraşur sen serve ammā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 4*). [ey,]
13. Şun **ey** sâkî-yi devrān baña şarāb-ı cefā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 1*). [ey,]
14. Mülk-i cihāna iyleyeler pâdişā beni
Ey Hāmdî zülf-i yār ile kışşam dırāzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [ey,]
15. Ey tütü-yi şîrin-leb beñzer dehenüñ kande (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 1*). [ey,]
16. Hüşnün güline karşı cân bülbül-i güyende
Ey cân-ı cihān-ārā vey dil-ber-i bî-hemtā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 3*). [ey,]
17. Piyāz ehli olan ‘āmî ne hāzır iyleye selvādan
Fenā fakırdur **ey** Hāmdî sevādu'l-vech fi'd-dāreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 13*). [ey,]
18. Ammā ki bilimen aña yarar üstühān mıdur
Ey Zeyd ‘Amr vāvî gibi yārdan raķīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9*). [ey,]
19. Sen de baña tolaşmañ **ey** ardıma firāk
Zülf ü ruñından ayru düşelden hābībün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [ey,]
20. Miñnet eliyle ideli kudūmi yā firāk
Dehrün vişāl ü firķatine kıalma **ey** göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [ey,]

21. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāḥat tūtisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [ey,]
22. Sen de baña tolaşmasañ **ey** ejdehâ firāk
Zülf ü ruḥından ayrı düşelden ḥabībümün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [ey,]
23. Miḥnet eliyle ideli ḳaddümi yâ firāk
Dehrün vişāl u firḳatine ḳalma **ey** göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [ey,]
24. Ey ‘âlem-i faḥr u faḥr-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 1*). [ey,]
25. Ve **ey** âdem-i faẓl u faẓl-ı âdem
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 2*). [ey,]
26. Gencine-i genc-i ism-i â‘zam
Ey vaşf-ı kemâl-i zât-ı insân (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 5*). [ey,]
27. Ve **ey** zât-ı medâr-ı devr-i ḥôş-dem
Ḥaḳ didi ṭapuña **ey** muḳaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 6*). [ey,]
28. Ve **ey** zât-ı medâr-ı devr-i ḥôş-dem
Ḥaḳ didi ṭapuña **ey** muḳaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8*). [ey,]
29. Ey şâḥib-i maḳdem-i mübârek
Öñünce mübeşşir İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 9*). [ey,]
30. Ey ‘âlem-i ḥüccet-i ilâhî
Şer‘in yoludur ṭarîḳ-ı eslem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 11*). [ey,]
31. Ey ḥâkim-i kişver-i ḳıyâfet
Ve ey ḥâfız-ı burc-ı şer‘-i muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 13*). [ey,]
32. Ey ḥâkim-i kişver-i ḳıyâfet
Ve **ey** ḥâfız-ı burc-ı şer‘-i muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 14*). [ey,]
33. Ey seyyid-i bâr-gâh-ı â‘lî
Ve ey bende-i ḥazret-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 15*). [ey,]
34. Ey seyyid-i bâr-gâh-ı â‘lî
Ve **ey** bende-i ḥazret-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 16*). [ey,]
35. Ey şâhid-i bezm-i ḳâbe ḳavseyn
Esrâr-ı dem-i nûn-ı maḥrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 19*). [ey,]
36. ‘Âlem yüzini münevver itdün
Ey çeşm-i çerâğ-ı her-dü-‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 26*). [ey,]
37. Ey mühr-nigîn-i ‘adl u iḥsân
Ve ey şadr-nişîn-i mülk-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 39*). [ey,]
38. Ey mühr-nigîn-i ‘adl u iḥsân
Ve **ey** şadr-nişîn-i mülk-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 40*). [ey,]
39. Ey ism-i mübârekün Muḥammed
Ve ey vaşf-ı mükerrremün mufahḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 45*). [ey,]
40. Ey ism-i mübârekün Muḥammed
Ve **ey** vaşf-ı mükerrremün mufahḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 46*). [ey,]
41. Ey Ḥamdî nu‘ût-ı Muştafâ’dan
Olduḳça mecâlün olma epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 55*). [ey,]
42. Zemîne dön diseñ **ey** şâh-ı ḳahhâr
Döne dönmeye emründen felek-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 31*). [ey,]
43. Senün gibisini kim bildi **ey** pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuña heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [ey,]
44. Ḳıl **ey** luṭf ehli Bârî bana yârî
Çıkar çâh-ı şaḳâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [ey,]
45. ‘Urûca da‘vet itdi dîn imânın
Ki **ey** ser-i risâlet ḥôş-ḥırâm ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 13*). [ey,]
46. İlâ **ey** der-mend-i lâ‘ubâlî
İrüşdün ḳadre aña ḳadr-i ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 1*). [ey,]
47. Gel **ey** tâlib ne şanursın bu ‘aşḳı
Olur mı gön demür gibi dımışḳı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [ey,]

48. Uyan gafletten **ey** gâfil hevâyî
Hevâ mı aîladuñ ‘aşk-ı Hüdâ’yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 13*). [ey,]
49. Qadem başma işükden taşra **ey** nûr
Olursun gün gibi âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 105*). [ey,]
50. Ki **ey** lâle-‘izâr u sib-gabgab
Baña sensüz cehennem oldu mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 9*). [ey,]
51. Yüzüñ levhisüz **ey** dil-dâr-ı dil-cüy
Sebak çeşmüme olmışdır siyeh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 11*). [ey,]
52. Olur üç nokta-i şâ câna üç dâğ
Siyeh hâlûñsüz olsa **ey** yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 18*). [ey,]
53. Şaçıñsuz hâ vü hâ harfeyni **ey** yâr
Olurlar boynuma cün halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21*). [ey,]
54. Hilâl ebrûlarûñsuz **ey** dil-ârâ
Dü hançerdür dilüme zâ ile râ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 27*). [ey,]
55. Eger şâd ile dâd ola dü bādām
Gözüñsüz harf-i gāmdur **ey** dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 32*). [ey,]
56. Gām-ı firqat bu ise kim benüm var
Firāka düşmesün kâfir de **ey** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42*). [ey,]
57. Revân yirden tûrup ol serv-reftâr
Didi üftâdesine düşme **ey** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 32*). [ey,]
58. Ki **ey** cân-ı peder ne oldu hâlün
Düşüñ midür bu miñnet ya hayâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 37*). [ey,]
59. Didi Mecnûn peder ne olur **ey** yâr
Cihân Leylî’dür andan gayrı kim vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53*). [ey,]
60. Didi tûtup elin tûr **ey** hevâ-dâr
Seni Leylî taleb iyler aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 59*). [ey,]
61. Didi **ey** pîr-i zinde Hızır-girdâr
Sözinde âb-ı hayvân çeşmesi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 63*). [ey,]
62. Ki **ey** nûr-ı dü-dide қо bu kârı
‘Arab ta’niyle tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [ey,]
63. Ne fer vire ‘arûsa hûsn-i mâder
Çün ola zîst-şüret **ey** birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 40*). [ey,]
64. Gel **ey** cân-ı peder ‘avn iste Hâk’dan
Qazı ‘aşk u hevâ harfin sabaqdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 67*). [ey,]
65. Didi **ey** hurde-dân u hûş şemâ’il
Cemâlûñ kible-i kavm u qabâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 3*). [ey,]
66. Ki **ey** gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N’ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [ey,]
67. Didi **ey** şîr-pençe ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 123*). [ey,]
68. Ki **ey** gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N’ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [ey,]
69. Atam anam taleb kılmaz kışâşı
Esen qalun siz **ey** yârân ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 57*). [ey,]
70. Belâ-yı nâgehânî atdı düşmen
Yitürdiler beni arama **ey** döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 63*). [ey,]
71. Mecâlüm qalmadı ârâma **ey** döst
İñen üftâde oldu cân-ı mestüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 64*). [ey,]
72. Demidür tutasın **ey** döst destüm
Beni itdi delü sevdâ-yı dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 66*). [ey,]
73. Ki varup yoluña baş qoyam **ey** yâr
Ne deñlü olsa zulm-ı bi-şümâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 92*). [ey,]

74. Anuñ ‘özrin diler lutf-ı ‘ızāruñ
 Qanı kandesin **ey** rûh-ı revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 95*). [ey,]
75. Velî yok baña senden özge bir yār
 Beni **ey** mäh-ı nev Mecnûn sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 103*). [ey,]
76. Didi **ey** kayd-ı ‘aşka şayd u naħcîr
 Perîşân yil gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 70*). [ey,]
77. Didi **ey** verd-i virde tâze gülşen
 Du‘âlar ğallesinüñ hırmenisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 90*). [ey,]
78. Hevâ üstinde yapmışdur binâmı
 Du‘â ile baña **ey** mürşid-i rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 99*). [ey,]
79. Didi **ey** nāre düşmiş nūr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 1*). [ey,]
80. Didi **ey** gevher-i dürc-i siyādet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 1*). [ey,]
81. Ki **ey** keklik saña kandan bu pîşe
 Bu tırfa qahkaha çün irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [ey,]
82. Ki **ey** yār-ı cefā-kār u dil-fikār
 İ cānum gibi bahtı kara yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 124*). [ey,]
83. Cigerler yakıcı eş‘ār-ı Mecnûn
 Didi **ey** perdede perverde yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 141*). [ey,]
84. Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dārum
 Ümîd-i vuşlatuñ olmasa **ey** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 143*). [ey,]
85. ‘İmāret iyler idi ol ħarābı
 Ki **ey** āvāre ‘āşık itme ta‘cîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 71*). [ey,]
86. Tehî qalbün ola a‘dāya mā’il
 Bu ‘ahd üzre eger tırursañ **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [ey,]
87. Bulınmayınca bu maṭlûb-ı nā-yāb
 Didi Mecnûn’a hem **ey** bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 137*). [ey,]
88. Bir iki beyt okıdı ‘āşıkāne
 Ki **ey** fāriğ unuttuñ derd-i yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 5*). [ey,]
89. Yine gönderdi ayağı toziyle
 Ki **ey** ğāfil qabile irdi hîzûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [ey,]
90. İder tekbîr-i fethî dilde tekrār
 Didi bir yār aña kim niçün **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [ey,]
91. Tazarru‘ başın açup dirler idi
 Ne ħāşıl qanumuzdan saña **ey** şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 63*). [ey,]
92. Ki **ey** cān-ı mürüvvet kân-ı ihsân
 Benem devrân elinden dil-şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 76*). [ey,]
93. Akıtdı dilden āteş dideden hûn
 Ki **ey** peymāne peymāne içen qan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 183*). [ey,]
94. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey ‘ākil i‘tibār it bu ħaberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 23*). [ey,]
95. Esirger cān o kim imānı vardur
 Yavuz kırd olma **ey** ādem ki ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [ey,]
96. Dil uzatdı aña çün niş-i faşşād
 Ki **ey** zālîm segi gibi zebûn-ġîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [ey,]
97. Yabāna gitmez ammā rāyegānî
 Hemān vech-i ma‘āşum budur **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 39*). [ey,]
98. Dir idi aña rıfķ u rikķat ile
 Ki **ey** bencileyin āvāre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 51*). [ey,]
99. Hüdā şaklāya gözinden tızaġuñ
 Dilerem senden **ey** gül-büy u gül-pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [ey,]
100. Güle bülbül ġamın i‘lām idesin
 Ki **ey** maħbes-i ħabs-ı kām-ı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 69*). [ey,]

101. Niçün cāmeñ siyāh **ey** nāmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın **ey** şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [ey,]
102. Niçün cāmeñ siyāh **ey** nāmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın **ey** şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 37*). [ey,]
103. Ya Hindūsın yaḥūd Hindū beçesin
Meger sensin gurābü'l-beyn **ey** zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 49*). [ey,]
104. Yire sürüp yüzün ağladı Mecnûn
Didi yāre ki **ey** Bağdād-ı iḥsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 61*). [ey,]
105. Tapañsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden kırtar **ey** māh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109*). [ey,]
106. Didi āh iyleyüp **ey** miskîn āne
Size āhum irişmez irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 184*). [ey,]
107. Aña daḥi rızā virürseñ **ey** māh
Ecel yaḳam tūtınca ir eger giç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 52*). [ey,]
108. Müşābih naʿrada divāne dive
Ki **ey** büt ʿaşkınuñ dīvāne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [ey,]
109. Anuñla dil-berine nāme yazdı
Ki **ey** sevgülü cüftüñ ğam-güsārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 9*). [ey,]
110. Belā-keş bülbülüñ āvāre düşdi
Çü düşdüñ **ey** şeker çeng-i ğurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 49*). [ey,]
111. Ki ʿömrümsin vefā ʿömrümde yokdur
Beni **ey** ʿömrüm iden tapanı yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 81*). [ey,]
112. Saña ʿarz iyelerem diñle sözümi
O ʿahdi kim senüñle itdüm **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [ey,]
113. Senüñ ğayruña zehr-ālûde hündür
Lebüme degmemişdür ğayruñ **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 15*). [ey,]
114. Baña ʿtaʿn itme **ey** yār-ı qadīmüm
O kim sābit şanursın şoḥbetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 24*). [ey,]
115. Melāmet iyleme kim şerm-sārem
Bu müşkil yaramuñ üstine **ey** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 37*). [ey,]
116. Ḥabāb-ı eşk olur çeşmüme **ey** dōst
Kaçan sen zāḥir itseñ dūd-ı āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 44*). [ey,]
117. Ğamuñdan ağlaram olur behāne
Bu deñlü miñnet ile **ey** cefā-kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 77*). [ey,]
118. Daḥi ḥācet degül ilḥāḥ u ibrām
Cemālūñ ḥurrem olsun **ey** dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 85*). [ey,]
119. Dil üşürüp naşīḥat iylediler
Ki **ey** zār u ğarib ü ḥʿôr u mehcūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [ey,]
120. Çemende okıya taḥrîr ü takrîr
Gözün aç sen daḥi **ey** ehl-i ḥikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [ey,]
121. Bu üç zülmet içinde qalmışam zār
Niçün ötmezsin **ey** şubḥuñ ḥorôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 13*). [ey,]
122. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün **ey** şubḥ-dem ḥurrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 21*). [ey,]
123. Kıyāmet günine qaldı meger şubḥ
Uyan sen bārī **ey** şemʿ-i şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 29*). [ey,]
124. Dilüñi şevqa kütāh iylemezsin
Dön **ey** devrān baña cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 41*). [ey,]
125. Ayağa düşdi istiğfāra geldi
Ki **ey** küşe-nişin-i Necd tevbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 85*). [ey,]
126. Didi ol düşmenine **ey** birāder
Dilerseñ iresin her yirde ḥayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 90*). [ey,]

127. Ki **ey** cân-ı peder terk iyle gaflet
O yol kim aña miñnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 82*). [ey,]
128. Be-ma'nî gürk-i merdüm-h'âra beñzer
Var **ey** gâfil yürüyen lâf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [ey,]
129. Yılana yaraşur çün hâk rûzî
Var **ey** serv ol çemende tütme menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67*). [ey,]
130. Uşanmazsın sen andan bu 'aceb tavr
Ger aşlun tâzî ise **ey** yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [ey,]
131. Dilinden atdı aña bir nice tîr
Ki **ey** fâriğ unuttuñ anı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 7*). [ey,]
132. Dir idi hem döğüp seng ile sîne
Ki **ey** şefkatlu ata kande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45*). [ey,]
133. Velî hiç bilmedüm kadrüñ ben ahmağ
Bu eksüklük suçın âh **ey** peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [ey,]
134. Tapañ çün bendeden olmaya râzî
Bu gün bağrum pâresi dirdün **ey** pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [ey,]
135. Yarın hışmuñdan urma bağruma tîr
Dileme ola **ey** merd-i ciger-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 89*). [ey,]
136. Niçün ol gitdi sen şalduñ nişâm
Didi ğayret degül mi andan **ey** döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [ey,]
137. Varup dergâh-ı şâha didi **ey** şâh
Bu şağş âdem degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 36*). [ey,]
138. Niyâz yüz urup götürüp el
Didi **ey** Zühre-i rûşen şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 41*). [ey,]
139. Niyâz itdi aña Mecnûn-ı şeydâ
Didi **ey** Müşterî **ey** tâlî'-î sa'd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 51*). [ey,]
140. Niyâz itdi aña Mecnûn-ı şeydâ
Didi **ey** Müşterî **ey** tâlî'-î sa'd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 51*). [ey,]
141. Yüz urdı hazretine çäre-sâzuñ
Didi **ey** Müşterî Zühre ğulâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 63*). [ey,]
142. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki **ey** necm-i sa'âdet hayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [ey,]
143. Kõmadı bende halka meyl ü cüşı
Senüñ de hîle ise bâruñ **ey** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [ey,]
144. Egildi râst servi düşdi pâya
Didi **ey** luftî şayd iden sibâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 39*). [ey,]
145. Didi **ey** yaram üzre tuz saçan yâr
Adum Leylî vü rûz-ı tâlî'üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 86*). [ey,]
146. Haber vir cânun içün **ey** haber-dâr
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm ğuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [ey,]
147. Benümle kıldı hem 'ahd ü kararı
Ki **ey** kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 149*). [ey,]
148. Haberdür derd-mende haste cândan
Tapaña ya'nî **ey** dermânde haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 181*). [ey,]
149. Kılarum 'arz-ı hâli ben şikeste
Nedür ahevâlüñ **ey** yâr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 183*). [ey,]
150. Olayduñ **ey** hümâ hem-âşiyânım
Naşibi tîre zâğüñ bâğa düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 202*). [ey,]
151. Ayağüñ tozı tâze armağandur
Tapañ hadrâ-dimen **ey** Hızr-dâmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 207*). [ey,]
152. Varurdum saña nokşânımla **ey** yâr
Peder mevtinden oldum eyle ğam-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 212*). [ey,]

153. Anı **ey** dōst hergiz kılma maḳbūl
O guṣṣa kim kılur düşmenlerüñ şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 234*). [ey,]
154. Dil-i pervāneden şem‘e haberdür
Ki **ey** Ka‘be cemālūñ kıble-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 19*). [ey,]
155. Yüzün görmez senüñ gibi habibüñ
Yaraşurken saña **ey** serv nāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 27*). [ey,]
156. Göñül derdin dimişsin **ey** ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālın diñle **ey** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 34*). [ey,]
157. Göñül derdin dimişsin **ey** ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālın diñle **ey** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [ey,]
158. Bu bir loḳma yimedi hep yidi vahş
Selīm aña didi kim **ey** ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [ey,]
159. Senüñ nedür ḡidān **ey** ṭurfe insān
Didi kim her şeḥer dil-ber hevāsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 46*). [ey,]
160. Ki budur günde bir kez cismüme kūt
Didi ḥācib ḡurūrından ki **ey** merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [ey,]
161. Hem ildi dikdi hem yudi arıtdı
Naşihat itdi kim **ey** nūr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 57*). [ey,]
162. Şanasın nāy içine düşdi āzer
Didi **ey** gevherümün pāk dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 81*). [ey,]
163. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafası
Ṭur **ey** ḡāfil yile söygenme zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [ey,]
164. Dönüp aḥvālin itdi ‘arz u tekrır
Ki **ey** iḳlīm-i ‘aşkuñ pādīşāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 89*). [ey,]
165. Gidüp āramı kendü itdi āram
Buyurdi pīre kim **ey** ḥōş-dem ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [ey,]
166. Eger görseñ daḥi artardı zevkuñ
Didi Mecnûn ana **ey** fitne-sāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 157*). [ey,]
167. Kimüñ zıkrın ider ola güher-rız
Didi mihr ile mühr açup ki **ey** māh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [ey,]
168. Oḳur yāre ḳaşıde-ber-ḳaşıde
Ki **ey** yār-ı şafā-baḥş u vefāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 3*). [ey,]
169. Ḥarīf iseñ eger bismillah **ey** yār
Ben atlas çāk idici ḥırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6*). [ey,]
170. Demidür göçesin **ey** yār ḡāra
Tekellüf ‘āleminden ṭaşradur ḡār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 38*). [ey,]
171. Velī olmaz tekebbür ‘ār ehli
Ḥişāra varma **ey** yār-ı ḥişārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 47*). [ey,]
172. Vücüdüm cev cev oldu hem-çü ḥālün
Elüñden bāde şun **ey** yār-ı sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 57*). [ey,]
173. Teḳarrub gösterüp kıldı ri‘āyet
Didi ḳandandur **ey** servi ḥırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 39*). [ey,]
174. Cevābı böyle virdi ol sözine
Didi **ey** serv-i nāz u nāz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 65*). [ey,]
175. Ḳonuḳ olmaḳ baña sen ne revādur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 89*). [ey,]
176. Ki **ey** şeḥr-i belā iḳlīm-i miḥnet
Hemişe bu cihān bir ḥāle ḳalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 128*). [ey,]
177. Kūsül yorḡanuña göre dimişdür
Şovutma şöḥbeti **ey** yār olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 173*). [ey,]
178. Dimiş biz de içelüm şudan **ey** şāh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [ey,]

179. Ki uyan üstüne gün geldi **ey** yār
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [ey,]
180. Anuñ gayrın nice fehm ide hüşum
Didi Leylî benem mañlûbuñ **ey** döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [ey,]
181. Muhibbümsin benem mañbûbuñ **ey** döst
Benüm ‘aşkum seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 52*). [ey,]
182. Ki olsa efserüñ devlet külâhı
Hevâya uyma **ey** murğ-ı hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 117*). [ey,]
183. Ki ol çehden çıkasın **ey** giriftâr
O hâlka hâlka-i zülf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 158*). [ey,]
184. Diridi güş idenler âferin bād
Senüñ de hûb ise **ey** dil hışâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [ey,]
185. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Kurudı gitdi hâr **ey** haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [ey,]
186. Ki **ey** puşt u penâh olan zebüne
Bu gün levh-ı peyâmüñ pür-şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 34*). [ey,]
187. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzi
Ki **ey** mâder dükendi rûz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 67*). [ey,]
188. Qabûl iyle sehl iş gibi tütma
Dilegüm bu durur **ey** ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 75*). [ey,]
189. Bil **ey** bî-çâre Leylî’nün hâbibi
Geçürdükçe cihânda rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 98*). [ey,]
190. Ki **ey** bezm-i mañabbet nañl-bendi
Şağın şimden girü itme nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 120*). [ey,]
191. Fiğân u süzişyle hâl-i tengin
Didi saña ne irdi **ey** bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [ey,]
192. Turup çarha dil uzatdı didi cüst
Ki **ey** bed-fi’l ü bed-âyin ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [ey,]
193. Döyer mi peşşe darb-ı ejdehâya
Gel **ey** peyk-i ecel vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 55*). [ey,]
194. Baña bu derd ile ölmek muhaldür
Çık **ey** cân turma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [ey,]
195. Ki bîzâr olmışam ben cân u tenden
Kesil **ey** ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59*). [ey,]
196. Çık **ey** göz kim baña ‘ayn-ı zararsın
Tutul **ey** dil ki gâvgâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [ey,]
197. Çık **ey** göz kim baña ‘ayn-ı zararsın
Tutul **ey** dil ki gâvgâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 61*). [ey,]
198. Açılma **ey** dehen râh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şâd itme zâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 62*). [ey,]
199. Qodı gayrı hiñâbı yâre itdi
Didi **ey** tâze gül irdün hazâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [ey,]
200. Uçar pervane gözinde hayâlün
Bu gülşenden seni **ey** gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [ey,]
201. Gömüldün genc iken topraga **ey** genc
O gencün kim yiri zîr-i zemindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [ey,]
202. Anuñ kuflı el irmekden emindür
El irmezdi saña **ey** genc-i mañzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 131*). [ey,]
203. Varam anda içem vaşluñ şarâbın
Gözüme nûr idün **ey** gayret-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 145*). [ey,]
204. Gözin yumdı elin açdı du‘âya
Didi **ey** Hâlık-ı her-âferide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 31*). [ey,]

205. Diyüp **ey** döst virdi cân-ı pākin
O da göçdi belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 38*). [ey,]
206. Nice âteş olasın **ey** gâzab-nāk
Yire ur şöretün şablin kucakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 96*). [ey,]
207. Gözedür muhlîşî kaçmağa kâbil
Yüzine bensîñ **ey** âdem cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 155*). [ey,]
208. Zihî ni‘met ki olmaz intihâsı
Qal **ey** dil ‘âlem-i hākide pākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 89*). [ey,]
209. Muhibbe şanma hizmet zaḥmet iyeler
Var **ey** kâzib ko bu da‘vâyı zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [ey,]

eyle: Öyle, o şekilde, o biçimde.

1. Elüm tuta didüm tütduñ ayağum
Düşürdüñ **eyle** kalmadı tayağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 8*). [eyle,]
2. Şu resme kim uğundi tâ seher-gâh
Tabanca urdı Leylî **eyle** muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 23*). [eyle,]
3. Ol anlara musallaḥ çün Süleymân
Gürüh-ı vahşe **eyle** hükm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 35*). [eyle,]
4. Söyünür **eyle** kim yanmadı bir dem
Şular kim bu cihānda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 112*). [eyle,]
5. Üzüldi **eyle** kim ümmîd üzüldi
Ne hoşdur deme perhîz-kârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 48*). [eyle,]
6. Şorardı yârini kimi görürdi
Dilin ‘aşk odı **eyle** iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 15*). [eyle,]
7. İver **eyle** ki birbirine göymez
Esüp bād-ı hâzânî gâh gâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 8*). [eyle,]
8. Dem-i dil kaçresile dâne dâne
Tolar ol katre nâra **eyle** vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39*). [eyle,]

eyle: O kadar, o derece.

1. Dürülmiş yüzi açıldı çü nâme
Şafâdan **eyle** itdi cûş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 163*). [eyle,]
2. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Maḥabbet **eyle** bî-hûş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 41*). [eyle,]
3. ‘İkâl-ı pay u ‘aql u dîde târik
Yol **eyle** ince gûya mûy-ı bārîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 82*). [eyle,]
4. Güc imiş **eyle** kim cāndan uşandum
Yakında kim tapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 52*). [eyle,]
5. Ki yıkdı zelzeleden küh-ı Necd’i
Anı mest itdi **eyle** şevk-ı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 165*). [eyle,]
6. Varurdum saña noḡşānumla ey yâr
Peder mevtinden oldum **eyle** gam-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 213*). [eyle,]
7. Nitekim bāde-i Firdevs-i ā‘lā
Büyüñ birle ki **eyle** olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 61*). [eyle,]

eyle: Öyle, öyle bir.

1. Nitekim beyzâdan tûti-beçe ser
Bitürmiş dâmen-i kûh **eyle** ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 13*). [*eyle,]*

eyle: Öylece.

1. Çün oldı Nevfelî'lerden bürîde
Binüp yile yiler **eyle** şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*eyle,]*

eyle kim: Öyle ki.

1. Al iden anı zulm ile itdügi kan mîdur
Oldum hayâl-i hüsnüñe müstağrak **eyle kim** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 3*). [*eyle kim,]*

eymân: Yeminler, sözler.

1. Kanı imân kanı **eymân** u peymân
Başup kâfir rakîbi tutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [*eymân,]*

eyvâh: Eyvah! Ne yazık!

1. Meğer Leylâ'nuñ itdi aķ gülin yâd
Didi **eyvah** dirigâ kim ġarîbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 7*). [*eyvah,]*
2. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlûd
Ki **eyvâh** n'ideyin bî-çâre kaldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 87*). [*eyvâh,]*

eyvân: Köşk, büyük salon.

1. Semendûñ sürmege meydân senûñdür
Çadem **eyvânına** rence-çadem kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 37*). [*eyvânına, -i, -na]*

eyyâm: Günler; zaman, devir.

1. Anı nûş iyledi bir nice **eyyâm**
İşi bî-çârenüñ şabr iylemekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 70*). [*eyyâm,]*
2. Erür her dem oduñdan baġrı yaġı
Dürildi 'ömrüm **eyyâmı** çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 91*). [*eyyâmı, -ı]*

ez: Ezmek.

1. Düzerdi ġaste Mecnûn'a cevâbı
Midâd idüp ciger kanın **ezerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 113*). [*ezerdi, -er, -di]*

ez: Ezmek II dövmek.

1. Kātı şūrīde oldı ol haberden
Bu sevdādan midād-ı taze **ezdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 7*). [ezdi, -di]

ezel: Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman.

1. Meger ‘aşk ile gelmişti **ezelden**
Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 73*). [ezelden, -den]
2. Muhabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden var idi çün cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 90*). [ezelden, -den]
3. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzel olmaz mu Karrerdür **ezelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 184*). [ezelden, -den]
4. Degül ‘âriflere mahfi bu hâlet
Ezeldendür ‘adâvet hem şadâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 160*). [ezeldendür, -den, -dür]
5. Belâsuz olıma ‘aşk âşinâsı
Ezelden ben ğaribüñ kütü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 17*). [ezelden, -den]
6. Vücûdum gencinüñ yâkütü ğamdur
Ezelden ben faķirüñ ğam hüydur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 19*). [ezelden, -den]
7. Ezelden baña kısmet âh enindür
Kimesne pendile açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 14*). [ezelden, -den]
8. Yolarken hasret-i yâr ile müyü
‘Arabda âdet idi bu **ezelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 95*). [ezelden, -den]

ezelden: Baştan beri, eskiden beri.

1. Kızın da virmedi aña ucuz hem
Budur ‘âdet **ezelden** ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 57*). [ezelden,]
2. Delürdi taĝa düşdi hâste bülbül
Diken urur **ezelden** ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 63*). [ezelden,]

ezelî: Çok eskiden beri, öteden beri.

1. Her biri hasûdı güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñuñ **ezelî** pây-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 7*). [ezelî,]

ezhâr: Çiçekler.

1. Çiçekler gibi reng-â-reng ni‘met
Bu **ezhâr** içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [ezhâr,]

ezhâr-ı ğarâ’ib: Türlü türlü çiçekler, farklı bitkiler.

1. Gögi zeyn itdi envâr-ı kevâkib
Yiri naķş itdi **ezhâr-ı ğarâ’ib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 58*). [ezhâr-ı ğarâ’ib,]

F

fahr: Övünme, büyükleme.

1. Hayâtumdur benim yar için ölmek
Benüm **fahrumdur** anuñ-çün döğülme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 40). [fahrumdur, -um, -dur]

fahr-ı 'âlem: Âlemin iftiharı.

1. Ki aña hâdim ola şâh-ı hûbân
Buyurdi **fahr-i 'âlem** seyyidü'l-kavm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 23). [fahri 'âlem,]

fahr-ı 'âlem: Âlemin, kainatın övüncü; Hazreti Muhammed.

1. Ey 'âlem-i fahr u **fahr-ı 'âlem** (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 1). [fahri 'âlem,]
2. Şefâ'atden dem ura **Fahr-ı 'âlem**
Za'if ümmetlerinden cümle 'âşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 26). [fahri 'âlem,]

fâhte: Üveyik kuşu, yabani güvercin.

1. Seherde **fâhte** evrâdı gû gû
İşidüp bu hitâbı itmeyen cûş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 48). [fâhte,]

fâ'ik: Daha üstün, tercih edilecek üstünlükte, müreccah.

1. Ki hiç sığmaz yoluna toğrınıñ kec
Çün okda istikâmet **fâ'ik** oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 127). [fâ'ik,]

fak: Fakirlik, yoksulluk.

1. Tururdi diñleyüp ağzında barınaç
Didi ger fakr u **fakum** olmasa bol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51). [fakum, -um]

fakir: Zavallı, çaresiz, aciz, yoksul, muhtaç.

1. Añuñ-çün mâlı harc itdü firāvân
Fakire çok 'atâlar itdi ihsân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 62). [fakire, -e]
2. O yola gitmemege yokdur imkân
Kamu bay u **fakir** ü şâh u çâker (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45). [fakir,]

fakir: Yoksul, muhtaç II zavallı âşık.

1. Vücüdum gencinüñ yâkûtı gamdur
Ezelden ben **fakirüñ** gam hüyidur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 19). [fakirüñ, -üñ]

2. Ne lâıykdur **fakıre** şâh-zâde
Virilse hayfdur şekker gurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 90*). [*fakıre, -e*]

fakıre: Yoksul kadın.

1. Kariya yalvarup hâlini şordı
Didi bir tül kariyam ben **fakıre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [*fakıre,]*

fakr: Kişinin kendini her zaman Allah'a muhtaç hissetmesi, Allah'ın varlığı karşısında kendi varlığını yok sayması anlamında tasavvuf terimi.

1. Nice râhat ola **fakr** ehli bunda
Dilerseñ olasin bu demde râhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 32*). [*fakr,]*

fakr: Fakirlik, yoksulluk, eksiklik.

1. Tururdu diñleyüp ağzında barınak
Didi ger **fakr** u fâqum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51*). [*fakr,]*

fakr sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn: Fakir, iki cihanda da siyah yüzlüdür. Bundan anladığımız siyah yüz Cenab-ı Hakk'ın nurundan başka rengi kabul etmez, demektir. Zira Cemal-i İlahi'nin güzelliği renlerden arınmış kalblerde ziyadesiyle tecelli eder. Kurbet ehli Cemal-i İlahi'ye baktıktan sonra, artık gözleri O'nun cemalinden başkasını görmez olur. Ve bu suretle Cemal-i İlahi'den başkasına da bakmazlar bakamazlar. O'nun muhabbetinden rızasından vuslatından başka bir şey istemez olurlar. Çünkü Cenab-ı Hakk insanı Zat-ı ilahisini tanıması için yaratı. İnsan da ne maksadla yaratıldı ise ona göre hareket etmesi vacibtir.

1. Piyâz ehli olan 'âmî ne hazz iyleye selvâdan
Fenâ fakırdur ey Hamdî sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 13*). [*fakr sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn,]*

fâl: Uğur; birtakım usullerle insanların talihi ya da geleceği hakkında bir şeyler belirlemek, söylemek.

1. Ki ölmedin bulam tâ 'ömr-i bâkî
Huçeste **fâldur** bezmünde şahbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 59*). [*fâldur, -dür*]

falân: Falan kişi.

1. Anuñ bir harfi ammâ key haţâdur
Didüñ öldi **falân** kodı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 37*). [*falân,]*

fâl-ı sa'âdet: Mutluluk talihi.

1. Dürilse nice katı bağlar atı
Çün irdi Nevfel'e **fâl-ı sa'âdet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 51*). [*fâl-ı sa'âdet,]*

fānī: Bekası olmayan, fena bulan, devamsız.

1. Müdebbirler makâmın ıtta aılmak
Kanı Mecnûn gibi ‘aşık ile **fānī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 29*). [*fānī,]*

fānī ol-: Son bulma, sona erme.

1. Ki bahtum gibi rahtum olsa fānī
Kanı bir şâ‘ıka ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 42*). [*fānī ol-, -sa]*

fānūs: Küre veya silindir şeklinde cam kapak.

1. Öter ney nitekim minķār-ı kaķnūs
Odından sineler olmış çü **fānūs** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 116*). [*fānūs,]*

fāriğ: Gâile ve gürültüden uzak, rahat, âsûde.

1. Ki ya‘nī mürde **fāriğdür** kefenden
Dü ‘âlemden o kim taşra kırar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 10*). [*fāriğdür, -dür]*
2. İşiden derd-mendi tağlar idi
O **fāriğ** medh ü zemminden cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 3*). [*fāriğ,]*
3. Yatur bî-hüş **fāriğ** her ehaden
Ėam-ı dil-berden özge maķremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 64*). [*fāriğ,]*
4. Anuñ taş bağı bağıruñda senün taş
O senden **fāriğ** ü sen aña meşğül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [*fāriğ,]*
5. Bir iki beyt okıdı ‘aşıķāne
Ki ey **fāriğ** unutulduñ derd-i yarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 5*). [*fāriğ,]*
6. Olursa ümm-i Ėıylān ola māder
Yürür āzāde **fāriğ** cān u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [*fāriğ,]*
7. Dilinden atdı aña bir nice tır
Ki ey **fāriğ** unutulduñ anı hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 7*). [*fāriğ,]*
8. Ben oldum mübtelā-yı Ėabs-ı perde
O **fāriğ** pāsbān ile ‘asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 99*). [*fāriğ,]*
9. Dili meşğül-i dil-ber **fāriğ** erden
Varup oturdı bir yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 22*). [*fāriğ,]*
10. O Ėāzır olıcaķ gizlerdi odi
Egerçi **fāriğ** idi şöğbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 33*). [*fāriğ,]*

fāriğ ol: Feragat etmek, geri durmak, uzak kalmak.

1. Sibā‘uñ dehşetinden tuymadı il
Yatur ol fāriğ olmuş yok hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 177*). [*fāriğ ol, -mış]*

fāriğ ol: Feragat etmiş, vageçmiş olmak.

1. Yetim ü 'âşık u Mecnûn-ı miskîn
Çü fâriğ oldu pîrûn mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 5*). [*fâriğ ol, -dı*]

fâriğü'l-bâl: *Kanattan kurtulmuş (Her türlü dünyevi kayıttan kurtulmak bağlamında).*

1. Geçerken rûz-ı ni'metde şeb ü rûz
Uçarken bağ içinde **fâriğü'l-bâl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 39*). [*fâriğü'l-bâl,]*

fark: *Fark, ayırım.*

1. Yarasın yâr **farkın** itmeyüp fark
Ururken tabl gibi na'ra hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 110*). [*farkın, -ın*]
2. Aramızda bu deñlîdür hemân **fark**
Ki anuñ sūzı ocağı beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 54*). [*fark,]*

fark: *Farkına varmak, fark etmek.*

1. Biraz dem dîtredi vü düşdi bî-hüş
Şan indi deldi gökden şâ'ika **fark** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 41*). [*fark,]*

fark: *Baş, tepe, üst.*

1. Çala şādî-kudümün şehriyāra
Günüñ zerrîn tabak **farkında** hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 27*). [*farkında, -i, -n, -da*]
2. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O **farkuñ** bir kılın fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7*). [*farkuñ, -uñ*]
3. Şanur gören tenin yüz başlu tinnîn
Görinür **farkı** üzre berç-ı miğfer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 9*). [*farkı, -ı*]
4. Yüzi şolmış şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-guşsa eşke ğark tā **fark** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7*). [*fark,]*
5. Gelür **farkında** kor tâbende gevher
Çü Mecnûn nergisi uyhuya kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 86*). [*farkında, -ın, -da*]
6. Şan oldu şems **farkı** matla'ı mār
Tenin ğark ileyüp bûy-ı 'abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 52*). [*farkı, -ı*]
7. Kuşatmışdur seni çün halka-i mār
Eger kim **fark** iderseñ **fark** u pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 79*). [*fark,]*
8. Zamānuñ **farkı** fevkı ola cāyuñ
Tevāzu' her kimüñ kim ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 102*). [*farkı, -ı*]
9. Bulursın ejdehā **farkında** cāyuñ
Yılan **farkında** 'ayş itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 80*). [*farkında, -ın, -da*]
10. Bulursın ejdehā **farkında** cāyuñ
Yılan **farkında** 'ayş itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 81*). [*farkında, -ın, -da*]
11. Öter **farkında** her servüñ tezervi
Açılmış taze güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 32*). [*farkında, -ı, -n, -da*]

fark eyle-: *Ayırmak, koparmak.*

1. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ bir kılın fark eylese bād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7). [fark eyle-, -se]

fark it: Ayırt etmek, ayırmak.

1. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu güşşadan dūr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 162). [fark it, -er, -sin]
2. Zihî nefis-i nefis hûş-zât u hûş-büy
Hâfâdan fark idüp ‘ayn-ı şavâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 57). [fark it, -üp]

fark it: Bir şeyin var olduğunu anlamak, sezmek, farkına varmak.

1. Bir oldı yâr u ağıyar itmezsem fark
Maḥabbet eyledi kendüye meftûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 64). [fark it, -mez, -em]
2. Kuşatmışdur seni çün halka-i mār
Eger kim fark iderseñ fark u pâyuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 79). [fark it, -er, -señ]
3. Yarasın yâr farkın itmeyüp fark
Ururken ṭabl gibi na‘ra hâ’il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 110). [fark it, -me, -yüp]

fark iyle: Farkını ortaya koymak, ayırmak.

1. Zihî Fārūk kim fark iylemişdür
Nice zen var ise işi bügüdü (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 66). [fark iyle, -miş, -dür]

fark-ı devlet: Devletin başı.

1. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ bir kılın fark eylese bād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 6). [fark-ı devlet, -i, -n, -den]

fark-ı farkadan: Ferkadân yıldızlarının üstü, göğün en üst noktası.

1. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her mizāca hûş-güvār ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 104). [fark-ı farkadan, -ı]

fark-ı her ferîka: İnsanların başı, kafası.

1. Döner arada cām-ı tîğ u ḥançer
Kılıç kār itdi fark-ı her ferîka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 27). [fark-ı her ferîka,]

fārūk: Ayır. Hak ile bâtili birbirinden ayıran.

1. Zihî Fārūk kim fark iylemişdür
Nice zen var ise işi bügüdü (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 66). [fārūk,]

farz: Mutlak surette yapılması gereken.

1. Benüm boynumadur bunun vebâli
Anuñ rızası bildi kendüye **farz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 65*). [*farz,]*

fâş: Açığa çıkarmak, belirgin hale getirmek.

1. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhân sen anuñ-çün ‘âleme **fâş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87*). [*fâş,]*

fâş ol: Herkesçe bilinir olmak, aşîkar etmek.

1. Çün oldu halka Mecnûn kıışsası fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 1*). [*fâş ol, -dı]*

fâsid: Bozuk, yanlış, fesat, karıştıracı.

1. Ne bey^ç ola kim âhîr **fâsid** olmaz
Cihân ‘ayyârdur dâ’im işi rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [*fâsid,]*

fâsid it: Bozmak.

1. Temâşâ-yı gülistân itdi Leylî
Gülün gülşende bey’in fâsid itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 5*). [*fâsid it, -di]*

faşih: Güzel, ahenkli, açık ve anlaşılır şekilde söz söyleyen.

1. Baş eğmezse anuñ gibi **faşîha**
Zihî dürr-i yetim-i bañr-ı mevvâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 16*). [*faşîha, -a]*
2. Suñan-güy u **faşih** ü pârsî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 1*). [*faşih,]*

faşl-ı bahâr: Bahar mevsimi.

1. Demidür ola bu dem ğamdan âzâd
Zemân-ı hurrem ü faşl-ı bahârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 25*). [*faşl-ı bahâr, -ân]*

faşl-ı nev-bahâr: İlkbahar mevsimi.

1. Öter kınmış nitekim dürrütü’t-tâc
Çü faşl-ı nev-bahârı gördi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 59*). [*faşl-ı nev-bahâr, -ı]*

fazâhat: Ahlaksızlık, edepsizlik, alçaklık.

1. Delüye uyma şıgımaz ad u şane
Zihî müşkil **fazāḥat** zî-melâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 159*). [*fazāḥat,]*

fazîh: Ahlaksızlık, edepsizlik, alçaklık.

1. Fezāḥat noktasın buldı muḳarrer
O nükte nokta olur ol **fazîḥa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [*fazîḥa, -a]*

fazîhet: Ahlaksızlık, edepsizlik, alçaklık.

1. Ciger-güşem ḳanı ‘âr ile ğayret
Saña lâyıḳ degüldür bu **fazîhet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 60*). [*fazîhet,]*

fâzîl: Faziletli, fazilet sahibi, erdemli.

1. Ebû Cehl’e peder olursa **fâzîl**
O cehle bu fâzîletden ne ḥâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 41*). [*fâzîl,]*

fâzîlet: İyi huy, erdem, güzel ahlak.

1. Ebû Cehl’e peder olursa fâzîl
O cehle bu **fâzîletden** ne ḥâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 42*). [*fâzîletden, -den]*

fâzîl: Bilim, hüner, marifet.

1. Kemâl u **fâzîl** u ‘irfân mecma‘ıdur
Bu deñlü **fâzîl** ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [*fâzîl,]*
2. Kemâl u **fâzîl** u ‘irfân mecma‘ıdur
Bu deñlü **fâzîl** ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 113*). [*fâzîl,]*

fâzîl-ı âdem: İnsanların en faziletlisi (Hz. Muhammed).

1. Ve ey âdem-i fâzîl u **fâzîl-ı âdem**
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 2*). [*fâzîl-ı âdem,]*

fâzîl-ı cüdun: Cömertlik, iyilik.

1. Ḳapuñdur secde-gāhı ol sücüdün
Zihî cünbiş ki maḥzâ **fâzîl-ı cüdun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 36*). [*fâzîl-ı cüdun, -un]*

fedâ iyle: Feda etmek, uğruna vermek.

1. Sığışmaz bir tane ya‘nî iki cān
Fedâ iylemişem ben sana cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 21*). [*fedâ iyle, -miş, -em]*

fedā ol: *Feda olmak.*

1. Bu sāza dā'imā olsun naşībūñ
Fedā olsun cemāl-i yāra cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 13*). [*fedā ol, -sun*]

fedāyî: *Canımı vermeye hazır, ölümü göze alan.*

1. O düşmen fetḥine iylerdi tekbîr
Biz anuñ yolına olduḡ **fedāyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 153*). [*fedāyî,]*

fedā-yı yār: *Sevgilinin yolunda feda olan şey.*

1. Fedā-yı yār için besler dil bu cānı
N'ider yār olmasa cān u cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 45*). [*fedā-yı yār,]*

fehm it: *Anlamak.*

1. Maḥabbet da'vîsin kılmaya nā-merd
Sözün fehm itmeyüp her cāhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [*fehm it, -me, -yüp*]
2. Ki uyan üstüne gün geldi ey yār
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözünden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 45*). [*fehm it, -me, -yüp*]
3. Anuñ ġayrın nice fehm ide hūşum
Didi Leylî benem maṭlûbuñ ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 50*). [*fehm it, -e*]

fehm it: *Anlamak, düşünmek.*

1. Sükûtumdan rızā fehm itdi nādān
Baña ol dem nikāḥ-ı fāsîd olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 32*). [*fehm it, -di*]
2. Anı fehm itmeyüp kaçdı kenāre
O kim yādına gelmez kendü cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 68*). [*fehm it, -me, -(y)üp*]

fehm it: *Anlamak. II Tanımak.*

1. Aduñ söyle seni fehm itmen ünden
Ṭolupdur 'aşḡ ile bu çeşm ü ġūşum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 48*). [*fehm it, -men*]
2. Beni fehm itmemek ṭurfa sözümden
Yakarken sînede pervāne dağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 56*). [*fehm it, -me, -mek*]
3. Niçün fehm itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn beni 'aşḡuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 60*). [*fehm it, -me, -ye*]

fehm iyle-: *Anlamak, kavramak.*

1. Muḥabbet ḥālını vehm iylediler
Ne vehm itmek 'ayān fehm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 20*). [*fehm iyle-, -di, -ler*]

2. Ğanî fehm iylemez muhtâç hâlin
Ne bilsün sūzişi bî-dâğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 92*). [*fehm iyle, -mez*]

felâh bul: *Selamete ermek, kurtulmak.*

1. Ya dil germinden âh-ı serd irişdi
Eger bu ‘uğdeden bula felâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 63*). [*felâh bul, -a*]

felek: *Ar. Gök, asuman.*

1. Felekde ahterüñ tâbende olsun
Cihândan ben gönildüm sen esen kal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 160*). [*felekde, -de*]
2. Felek pertevlerinden zer-şemâ’il
Demürden kal’aya dönmüş felekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 4*). [*felek,]*
3. Eceldür kim **felekden** ola nâzil
Gel imdi el uyu gâfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 68*). [*felekden, -den*]

felek: *1. devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih (olumsuz bağlamda) // dünya 2. gökyüzü.*

1. Felek kim cünbişi devri aradı
Sücûdi dâ’im itmekdür murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 33*). [*felek,]*

felek: *Dünya II Gökyüzü.*

1. Felek naţ’ında mât iyledi mâhı
Kamer ruhlı nice ferzâne-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 10*). [*felek,]*
2. Cihân her hükmine fermân musahhar
Felek yayın eger bî-kabza kabzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 5*). [*felek,]*

felek: *Baht, talih, kader.*

1. Şarâb-ı mihr ü vefâ görünür serâb-ı cefâ
Felek didükleri bir beyzâ-yı müdevverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 7*). [*felek,]*
2. Felek çün itdi yârından anı ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 19*). [*felek,]*
3. Felek puştında zeyn itdi ‘imârı
İdüp şadr-ı ‘imârîde cülûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 2*). [*felek,]*
4. Felek urdı zemîne ahterümi
Küşâde defterüñ pâyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 158*). [*felek,]*
5. Felek anuñla güyâ tâze gülşen
O gice çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 102*). [*felek,]*
6. Katı müşkil olur şaklasın Allah
Felek aña bu resme kahr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 37*). [*felek,]*
7. Yidi bir dâne tut gibi anı hâk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 143*). [*felek,]*
8. Tağılmış cismi kalmış üstüñ’ânı
Felek anuñ da bozmuş hey’etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 189*). [*felek,]*

9. Felek Mecnûnı düşdi yiñi derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 2*). [felek,]
10. Beni hışmuñ odı da virse bâda
Felek ger toprağumdan düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 31*). [felek,]

felek: *Dünya, âlem.*

1. Cemâlûñ görmege biñ biñ gözi var
Felek atlas döşendi başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 21*). [felek,]
2. Dibinde havz u ravza hûb hâlî
Felek havzı mişâlinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 15*). [felek,]
3. Kime guşsa virür kim âhir olmaz
Felek kim yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [felek,]
4. Felek devrinde bakup kıldı nâle
Tırup haykırdı ol resme şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 24*). [felek,]

felek: *Dünya, gökyüzü, sema.*

1. Ayağûñ tozına hep muntazırdur
Felek kim niçe rüşen yıldızı var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 19*). [felek,]
2. Cihân şan kara ağ ile büründi
Felek yıldızları döndi çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 3*). [felek,]
3. Felek pertevlerinden zer-şemâ'il
Demürden kal'aya dönmiş **felekler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 5*). [felekler, -ler]

felekten şikâyet it-: *Talihten yakınmak.*

1. Şikâyet nice itmeyen felekten
Ki ayırdı senüñ gibi melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 39*). [felekten şikâyet it-, -me, -(y)en]

felek-vâr: *Felek gibi.*

1. Zemîne dön diseñ ey şâh-ı kâhâr
Döne dönmeye emründen **felek-vâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 32*). [felek-vâr, -sun]

fenâ: *Yokluk, yok olma.*

1. Şafâ-yı la'l-i Leylî nüş-ı şîrîn
Zihî lezzet ki yok yok anuñ **fenâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [fenâsı, -sı]
2. Bekâ zevkîn **fenâda** bulmuş idi
Beden efsürde olmuşdı fenâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 18*). [fenâda, -da]

fenâ: *Kulun benliğinin Allah'ın varlığında yok olması, eşyanın nazarından silinmesi, kesret aleminin kayıtlarından sıyrılıp Hakk'ın tasarrufu altına girmesi hali, fenafillah.*

1. Beḳā zevḳın fenāda bulmış idi
Beden efsürde olmışdı **fenādan** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 19*). [*fenādan, -dan*]
2. Piyāz ehli olan ‘āmī ne ḥazz iyleye selvādan
Fenā faḳrıdur ey Ḥamdī sevādu’l-vech fi’d-dāreyn (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 13*). [*fenā,*]

fenā: *Fânî, geçici. Sonu olan.*

1. Fenādan göçdi ḳondı cāvidāna
Cihān anuñ daḫi işin ḳayurdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 44*). [*fenādan, -dan*]

fenn: *Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu, hünere, marifet, sanat.*

1. Şafā divānına sulṭān-ı ā‘zam
Belā **fenninde** burhān-ı müselleme (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 4*). [*fenninde, -i, -nde*]
2. Şafā **fenninde** şāḫib-meżheb idi
Belālar seyline olmuşdı ḥāşāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 4*). [*fenninde, -i, -n, -de*]

fer: *Parlaklık, aydınlık, nur.*

1. Kapuñda dide-i ‘akluñ **feri** yok
Ne dide secde itmeğe seri yok (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 77*). [*feri, -i*]
2. Çiçek gerçi dirāḥta zib ü **ferdür**
Velī maḳşūd olan andan şemerdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [*ferdür, -dür*]

fer vir-: *Aydınlatmak, ışık vermek; mutluluk vermek, ferahlık vermek.*

1. Ne fer vire ‘arūsa ḥüsn-i māder
Çün ola zişt-şüret ey birāder (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 39*). [*fer vir-, -e*]

ferāğ: *Vazgeçme, el çekme, bırakma.*

1. Ḳararmıř göñlinüñ hem-ḥālî gördi
Didi ḥālün **ferāğ** u menzilün bağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 35*). [*ferāğ,*]
2. Didi Leylā’ya istiğnā yüzinden
Ferāğum var benüm ay ile günden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [*ferāğum, -um*]

ferāğat: *Vazgeçme, el çekme, bırakma.*

1. Acıyup her birinüñ yandı cânı
Ol anlardan **ferāğat** ‘āleminde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 119*). [*ferāğat,*]
2. Hemān menzil **ferāğat** ‘ālemidür
Velī bu ḳuşça cân itdükde pervāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 18*). [*ferāğat,*]
3. Yatur bî-ḥuş olup bî-nüş-ı bāde
Ferāğat cîbine çekmiş serin ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 39*). [*ferāğat,*]
4. Oda şaldı **ferāğat** mişesini
Oturup ḥücrede ṭurḳurdı keydi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 24*). [*ferāğat,*]

ferah: Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

1. O şem‘ ağlardı hānde şüretinden
Güler şem‘i **ferah** nûrî söyünmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 67*). [*ferah,]*
2. Feraḥ gūyende efḡān epsem oldu
İlinde lāle-veş la‘lîn piyāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 12*). [*ferah,]*
3. Benümle ḡam **ferah** ben ḡuşşadan şād
Dilüm teşne egerçi ḡark-ı ābem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*ferah,]*

ferāmūş it: Unutmak.

1. Qadīmî yārı da itme ferāmūş
Elüñden göñlümi şād itmedüñ hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 40*). [*ferāmūş it, -me]*
2. İdüp bu miḡnet ü derdi ferāmūş
Bu şu‘le kim ciger yaḡar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 140*). [*ferāmūş it, -üp]*

ferāmūş iyle: Unutmak.

1. Ne görse söylemez iyler ferāmūş
Olur āvāre gerçi ḡār ehli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 44*). [*ferāmūş iyle, -r]*
2. Otur şimden girü şermende ḡāmūş
Qo mekteb dersini iyle ferāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 98*). [*ferāmūş iyle,]*
3. Yüri var iyle bu fikri ferāmūş
Bunı böyle didi vü oldu ḡāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 155*). [*ferāmūş iyle-,]*

ferd: Yalnız.

1. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ **ferd**
Ümîd-i yāre göñliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 76*). [*ferd,]*

ferd it-: Ayırmak.

1. Felek çün itdi yārından anı ferd
Teb-i hicrān yüzün itdi gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 19*). [*ferd it-, -di]*

ferd ol: Soyutlanmak, uzak olmak.

1. İkimüz de belādan olmaduḡ ferd
Benem ol Leyli didüḡi siyeh-rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 50*). [*ferd ol, -ma, -duḡ]*

ferd-i ḡudā: Allah'ın tekliḡi.

1. Degül ferd-i ḡudā'ya iş nühüfte
Egerçi ol ḡelāle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 120*). [*ferd-i ḡudā, -ya]*

ferhād-ı miskîn: *Zavallı Ferhad.*

1. Kimi Mecnûn kimi **Ferhād-ı miskîn**
Bahâne arada Leylî vü Şîrîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 49*). [*ferhād-ı miskîn,]*

ferişte: *Melek.*

1. Ferişte hırzı gibi bî-gezendem
Beni kahr-ı belâ hûş-hû idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 140*). [*ferişte,]*
2. Cemâl-i ‘âlem üzre müşk saçdı
Aña hûş h’âb gösterdi **ferişte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*ferişte,]*
3. Gül-i cennet gibi maḥbûb u zibâ
O ferş üstinde var iki **ferişte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43*). [*ferişte,]*

fermân: *Emir, irade, buyruk.*

1. Bu gün **fermānuñuñ** oldu muṭî‘î
Velî bu şerbeti Mecnûn’a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 94*). [*fermānuñuñ, -uñ, -uñ]*
2. Muṭî‘em cümle **fermânına** şāhuñ
Çekerseñ tîḡuñı uş cān u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 80*). [*fermânına, -ı, -na]*
3. Zihî sulṭān ki ‘âlem aña **fermân**
Nihān ‘ilmi ḡatında günden izhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2*). [*fermân,]*
4. Cihān her ḥükmine **fermân** musaḥḡar
Felek yayın eger bî-ḡabza ḡabzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 4*). [*fermân,]*
5. Hevāmî ḥükümüme **fermân** idüpdür
Maḡabbet nārdur ben ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 150*). [*fermân,]*

fermân kıl: *Emretmek, buyurmak.*

1. Birine ḡullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günāḡ āḡuḡı gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 32*). [*fermân kıl, -dı]*

ferr: *Parlaklık, aydınlık.*

1. Ruḡı nîlûferi kim **ferre** yitmiş
Zî nîlûfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 157*). [*ferre, -e]*
2. Ziyāsı her ne deñlü olsa vāfir
İrişmez aya yılduz **ferri** zāḡir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 72*). [*ferri, -i]*

ferr: *Güç, kuvvet.*

1. Bu dem dem urmaḡa yoḡ ise **ferrüñ**
Niçün ey şubḡ-dem ḡurrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*ferrüñ, -üñ]*
2. Cemālî nûr u **ferr** ile mükemmel
Gül ü reyhān elinde tāze tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56*). [*ferr,]*

ferş: Zemin, yer yüzü.

1. Zemin **ferşi** bisât-ı hikmetündür
Semâ ‘arşı binâ-yı kudretündür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 23). [ferşi, -i]
2. Kılur **ferşi** nebât ile müzeyyen
Koyar ol kudret ü ‘ilm issi Bârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 10). [ferşi, -i]
3. Gül-i cennet gibi maḥbûb u zibâ
O **ferş** üstinde var iki ferişte (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43). [ferş,]

fersah: 12000 adımı veya 4 saatlik yola denk geldiği kabul edilen eski ölçü birimidir.

1. Giderdi nice **fersah** yire ḥayli
Her at kim cüşü yiri şarşar idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 86). [fersah,]

ferseng: Fersah, beş bin metre veya üç mile eşit bir uzunluk ölçüsü.

1. Sen anuñ-çün başarsın baḡruna taş
İraḡ oldı saña ol nice **ferseng** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 49). [ferseng,]
2. Şadefden dür şaçardı nice **ferseng**
Peder gürına karşı tâ şehër-gâḥ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 104). [ferseng,]
3. Selâm itmege aña sürdi nâḡa
Beriyye içre gitdi nice **ferseng** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 23). [ferseng,]

ferş-i dîbâ: Süslü zemin, bezenmiş yeryüzü.

1. Sütünü ‘izz ü devlet taḡtası baḡt
O taḡt üzre döşenmiş **ferş-i dîbâ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 41). [ferş-i dîbâ,]

ferş-i menkûş: Nakışlı yeryüzü.

1. Zihî ‘arş-ı mu‘allâ **ferş-i menkûş**
İder ‘arşı şebât ile mu‘ayyen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 8). [ferş-i menkûş,]

ferş-i sincâb: Sincap kürkünden döşeme.

1. Döşedi ter-benefşe **ferş-i sincâb**
Güler bâbûna rîşine cihânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 4). [ferş-i sincâb,]

ferş-i zîbâ: Süslü yeryüzü.

1. Ḳabile ḡalkına ilk armaḡanı
Çekildi çekmek için **ferş-i zîbâ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 79). [ferş-i zîbâ,]

feriyâd: Baḡırıp çaḡırma, inleme.

1. İrer **feryāda** biñ biñ rahmetu'llah
Kaçan Mecnûn cihândan dürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 172*). [*feryāda, -a*]
2. Anuñ-çün itdiler efğān vü **feryād**
Akıdup göz yaşın anı yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 192*). [*feryād,]*

feryād it: Bağırıp çağırmaq, yüksek sesle haykırmak.

1. Laţif ü ter hûş-âyende revāne
Ögüp Leylâ'yı çün feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 165*). [*feryād it, -er, -di*]
2. Ser-āğāz iyleyüp feryād iderdi
Bu Leylî dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 54*). [*feryād it, -er, -di*]
3. İnende Leylî diyü itme feryād
Zenûn teftiş olinsa şad-hezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 52*). [*feryād it, -me*]
4. Hem urup yāra hem feryād idersin
Görinür cünbişüñde riş-ħande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 30*). [*feryād it, -er, -sin*]
5. Güliken şüreti toprağa döndi
Hey-ā-hey ağladı vü itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 143*). [*feryād it, -di*]
6. Hārām olsun yidügi nān u ni'met
Eriyçün zāhirā feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 89*). [*feryād it, -er, -di*]
7. Kara tınlar giyüp feryād ider zāğ
Teneffüs kılsa zehr-ālûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 28*). [*feryād it, -er*]
8. Kaçan bu şiveye bünyād iderdi
Tırup şiven urup feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 32*). [*feryād it-, -er, -di*]
9. Yüz urup baş koyup ħāk-i sebile
İdüp feryād dād isterler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 61*). [*feryād it, -üp*]
10. Velî ak güller açıldı hezārān
Görüp anları Mecnûn itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 5*). [*feryād it, -di*]

feryād kıl: Feryat etmek, bağırmaq.

1. Qıla cismüm kılı biñ dürlü feryād
Tenüm müy-ı miyān-ı mūra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 8*). [*feryād kıl, -a*]

feryād-ı çübān: Çobanın feryadı.

1. Ne aşş iyleye **feryād-ı çübān**
Ola çün seyl ile vîrāne bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 66*). [*feryād-ı çübān,]*

ferzāne-zāde: Bilgin çocuğu.

1. Felek naţ'ında māt iyledi māhı
Kamer ruhlı nice **ferzāne-zāde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 11*). [*ferzāne-zāde,]*

ferzend: Oğul, veled.

1. Hem ehl-i ħaşmet idi hem ħired-mend
Yoğ idi eksügi illā ki **ferzend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 12*). [*ferzend,]*

2. Kimüñ **ferzendi** kalsa yâdigârı
Cihânda geçmez anuñ rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 21*). [*ferzendi, -i*]
3. Peder çün gördi **ferzendi** cemâlin
Aña şükranê virdi bunca mâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 57*). [*ferzendi, -i*]
4. Eve varınca oldu reh-nümünü
Görüp **ferzendini** bî-çâre mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 79*). [*ferzendini, -i, -n, -i*]
5. Kuma sîm ü zeri kum gibi şaçdı
Tutup hem luğf ile **ferzendi** destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [*ferzendi, -i*]
6. Peder pendin işitdi çünki **ferzend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 1*). [*ferzend,*]

ferzend-i bağdād: Bağdat'lı delikanlı.

1. Var idi bir fetâ **ferzend-i Bağdād**
Zarâfet ehli ‘âşık-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 2*). [*ferzend-i bağdād,*]

ferzend-i büzürg: Ulu evlat.

1. Konuk olmak baña sen ne revâdur
Ey **ferzend-i büzürg** ehl-i nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 89*). [*ferzend-i büzürg,*]

ferzend-i hām: Toy, olgunlaşmamış oğul.

1. Diline düşdi bu tedbîr-i puhte
Ki isteyü gide ferzend-i hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 25*). [*ferzend-i hām, -ı*]

fesād: Kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, bozgunculuk, fitne.

1. Miyâncı buldı şulh araya düşdi
Kaçan ire **fesâda** tîğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 19*). [*fesâda, -a*]

feşâhat: Açık ve güzel ifâdeli konuşma.

1. Anuñ tevķî‘ıdur hatmü’n-nebiyyîn
Fesâhatde aña nükte iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 13*). [*fesâhatde, -de*]
2. Diz üzre geldi Mecnûn’un atası
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*feşâhatdan, -dan*]
3. Diz üzre geldi Mecnûn’un atası
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*feşâhatdan, -dan*]
4. Feşâhatde daği key ‘âkil idi
Gazel nazm itse ğarrâ fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 104*). [*feşâhatde, -de*]
5. Ki düşe üstüne zıll-ı hümayî
Çü var tab‘uñda bir resme **feşâhat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 119*). [*feşâhat,*]

fesâne: Efsane, destan, hikaye.

1. Bu kâr olmayıcağ sana pür-âzer
Yakup Leylî derûnın bu **fesâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 183*). [*fesâne,]*
2. Anuñ-çün oldu bu resme mü'essir
‘Arab kavmi içinde bu **fesâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 125*). [*fesâne,]*

fetâ: *Delikanlı, yiğit.*

1. Bu ğavġâyı hikâyet iylediler
Ki ol mecnûn **fetâ** kim ‘Âmirî’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [*fetâ,]*
2. Var idi bir **fetâ** ferzend-i Bağdâd
Zarâfet ehli ‘âşık-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 2*). [*fetâ,]*

feth: *Fetih, ele geçirme.*

1. O düşmen **fethine** açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 150*). [*fethine, -i, -ne]*
2. O düşmen **fethine** iylerdi tekbîr
Biz anuñ yolına olduk fedâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 152*). [*fethine, -i, -ne]*

feth ol: *Açılmak.*

1. Kâpuñdan feth olur ebvâb-ı maşşûd
İy feyyâz-ı bihâr-ı cûd u ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 66*). [*feth ol, -ur]*

feth-i bâb: *Kapı açmak.*

1. Bu söz olmasa sözün feth-i bâbı
Ne diñlerdi ne virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 17*). [*feth-i bâb, -ı]*

fetvâ: *Fetva, hüküm, açıklama, yorum.*

1. Açup Kays’a ġam u sevda kapusın
Kımadı ders ile **fetvâ** kayusun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 170*). [*fetvâ,]*

fevc-der-fevc: *Akın akın, fevç fevç.*

1. Revâhilde kavâfil **fevc-der-fevc**
Kaçan kim geldiler Beytû’l-ğarâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 40*). [*fevc-der-fevc,]*

fevk: *Üst taraf.*

1. Zamānuñ farkı **fevkı** ola cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ kim ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 102*). [*fevkı, -ı]*

fevt ol: Elden çıkarmak, yitirmek, elden kaçırmak.

1. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 28*). [fevt ol, -up]

fevt ol: Yitmek, ölmek.

1. Aña rahmet ne hoş şeker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 3*). [fevt ol, -up]

fevt ol: Kaybedilmek.

1. Ecel çengeli tiz uzatdı kabza
Maraẓdan çün şifâ vaḳtı ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 57*). [fevt ol, -a]

feyyâz-ı biḥâr-ı cûd u iḥsân: İhsan ve cömertlik denizinin en bereketlisi. II Allah.

1. ẖapuñdan feth olur ebvâb-ı maḳşûd
İy feyyâz-ı biḥâr-ı cûd u iḥsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 67*). [feyyâz-ı biḥâr-ı cûd u iḥsân,]

feyz: Nîmet, bağış, ihsan, kerem.

1. Şafâ feyziyle cenb-i Kibriyâdan
Şafâsuz şüfi gibi bârid itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 44*). [feyziyle, -iyle]
2. Güünden lâleye feyz ide âbı
Boyî nâz öğrede gülşende serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 82*). [feyz,]

feyz: Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey, vâridat.

1. O feyz ile çün aḳdı ‘ayn a‘yân
Vücûda geldi baḥr-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [feyz,]

feyz it: İhsan etmek.

1. Yitem ben ḳala ‘aşḳum bi’s-selâma
ẖiyâ feyz it muḥabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 29*). [feyz it,]

feyz-i aḳdes: En kutsal bereket.

1. İder a‘yâna her dem feyz-i aḳdes
‘Azîz ismüñ te‘âlî vü taḳaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 13*). [feyz-i aḳdes,]

fezâhat: Edepsizlik, alçaklık.

1. Fezāḥat noktasın buldı muḳarrer
O nükte nokta olur ol faẓīḥa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 14*). [fezāḥat,]
2. Niçün qor üstüne nokta **fezāḥat**
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 120*). [fezāḥat,]

fezâ-yı dil: Gönül boşluğu.

1. Fezâ-yı dilde ḥarâb olmaya binâ-yı ümîd
Ne deñlü ayağa düşsem koman ümîd eteğin (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 10*). [fezâ-yı dil, -de]

fidân: Yeni yetişen ağaç veya ağaççık.

1. Gelüp kim yirse yisün rāyegānî
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 65*). [fidānlardur, -lar, -dur]
2. Zamāne yıksa serv-i büstānı
Yirin tutar bitürse bir **fidānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 20*). [fidānı, -ı]

figân: Feryat, figan, ağlama, inleme.

1. Yire ḳosa güzel düşündan anı
İrerdı göge ağlayup **figānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 84*). [figānı, -ı]
2. Figānum ḥalkı bîzâr itdi benden
Ne ağlar bulunur şoñumda ölsem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 52*). [figānum, -um]
3. Gelüp varurdı her şām u şehirler
Ol iki bülbül-i mestün **figānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 123*). [figānı, -ı]
4. Teheccüd ehlin uyarsun **figānuñ**
Olup erre başuñı kessün ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 16*). [figānuñ, -un]
5. Figân ṭoldı ḳamu ilgü içinde
Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 72*). [figân,]
6. Figân u sūzişyle ḥâl-i tengin
Didi saña ne irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 20*). [figân,]
7. Figân u nâle iyles bülbül-i mest
Münevver ḥavza ṭolmış âb-ı Kevser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 34*). [figân,]

figân it: Acı ile bağırıp çağırarak, inlemek.

1. Figân itdi başına şaçdı âzer
Açup aḳ pürçeginden mi‘cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 128*). [figân it, -di]

figân iyle: Feryat etmek, inlemek.

1. Ḳolayına figân iyles ceresdür
Sözi bir pula geçmez ḳalba beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 138*). [figân iyle, -r]
2. Tehî dilden figân iyledi anca
Ḳoyup şabr u ḳarârı zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 26*). [figân iyle, -di]
3. Niçün bilmez şu‘âından çerâğı
Gül içün bülbül iylerken figānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 59*). [figân iyle, -r, -ken]

figān u nāle: Feryat ve inilti.

1. Figān u nāle ile iyledi geşt
Gezer efgān ile ol yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 66*). [*figān u nāle,]*

figen: Bağlı.

1. Şifā-yı derd-i cümle-derd-mendān
Yidi çarh emrūn öñinde **figende** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 69*). [*figende, -de]*

fihris-i ğam: Gam defteri.

1. Ki ol **fihris-i ğam** ser-nāme-i derd
Nikāh olduĝı-çün ol serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 2*). [*fihris-i ğam,]*

fihris-i leṭāfet: Güzelliĝin fihrisi.

1. Kitāb-ı hüsñ ü **fihris-i leṭāfet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 1*). [*fihris-i leṭāfet,]*

fikr: Düşünce.

1. Olaruñ **fikri** ğavĝā-yı elif lām
Bunuñ sevdası ĝisū-yı dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 199*). [*fikri, -i]*
2. Tūtulmaz kılsa ‘ālem **fikr** ü rāyı
Hevā bend ile pend ile havāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*fikr,]*
3. Yüri var iyle bu **fikri** ferāmūş
Bunı böyle didi vü oldu ħāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 155*). [*fikri, -i]*
4. Özi gibi sözün de bıkı iderdi
Sözi **fikri** ħarīrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 107*). [*fikri, -i]*
5. Hemān **fikri** vü zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki ĝayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [*fikri, -i]*
6. Taĝıldı **fikri** pīrūñ ‘aqlı şaşdı
Egerçi toprak itdi ħānümānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*fikri, -i]*

fikr it: Düşünmek.

1. Feşāhatde daĝı key ‘ākil idi
Ĝazel nazm itse ĝarrā fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 105*). [*fikr it, -er, -di]*

fikr ü rāy: Düşünce ve hüküm.

1. Tūtulmaz kılsa ‘ālem fikr ü rāyı
Hevā bend ile pend ile havāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*fikr ü rāy, -i]*

fikre tal: *Düşüncelere dalmak, fehmetmek.*

1. Kara bahtum şebini rüz idesin
Niyâz idüp yaturken fikre taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 81*). [*fikre tal, -dı*]

fikr-i hâne-i teng: *Sıkıntı evinin düşüncesi.*

1. Olur pîrûñ o yola reh-nümünü
Dilin teng itdi **fikr-i hâne-i teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 19*). [*fikr-i hâne-i teng,]*

fikr-i kâbil: *Mümkün olan fikir, düşünce.*

1. Cefâ vü ğadr ile ta‘n ola baña
Hemân budur bu işde **fikr-i kâbil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 11*). [*fikr-i kâbil,]*

fikr-i leyli: *Leylanın düşüncesi.*

1. Dilinde virdi dâ‘im zîkr-i Leylî
Göñülde derd-i kâ‘im **fikr-i Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 16*). [*fikr-i leyli,]*

fil: *Fil.*

1. O pîl önince yürürdü piyâde
O şâhî at u **fil** ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [*fil,]*

fi‘l-cümle: *Baştan başa.*

1. Yüreği kopdı hulkuma tıkıldı
Ümîdi var iken **fi‘l-cümle** yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 169*). [*fi‘l-cümle,]*

fi‘l-hâl: *Bu halde, bu durumda, şimdi.*

1. Meger kim hâbbetü’s-sevdâdur ol hâl
Ki sevdâlar bitürür dilde **fi‘l-hâl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 154*). [*fi‘l-hâl,]*
2. Anı kısmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına **fi‘l-hâl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 31*). [*fi‘l-hâl,]*
3. Dem ola kim deminde ire **fi‘l-hâl**
Nevâña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [*fi‘l-hâl,]*

firak: *Ayrılık.*

1. Derd-i dil ser-mâyesidür iki nesne ‘âşıka
Birisi anuñ belâ-yı hasret ü biri **firak** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8*). [*firak,]*
2. Sevdâ-yı zülf dost yitürdi belâ **firak** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*firak,]*

3. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma **fırāk**
Zülf ü ruḥından ayrı düşelden ḥabībün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*fırāk,]*
4. Öldürse bu kerre meni ğalibā **fırāk**
Her yaña âhım odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*fırāk,]*
5. Miḥnet eliyle ideli kudūmi yā **fırāk**
Dehrün vişāl ü firḳatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*fırāk,]*
6. Vaḳt ola bula vaşl gibi intihā **fırāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*fırāk,]*
7. Mühr gibi her sözüñ irse aña mengüş olur
Dil **fırākuñda** lebün nüşına irdi nâ-gehân (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*fırākuñda, -u, -ñ, -da]*
8. Sevdâ-yı zülf-i döst yitürdi belā **fırāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 1*). [*fırāk,]*
9. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehā **fırāk**
Zülf ü ruḥından ayrı düşelden ḥabībümün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [*fırāk,]*
10. Şām u seḥer zebānuma virdü oldı vā **fırāk**
Bir nice def’a görmiş idüm derd-i firḳati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 4*). [*fırāk,]*
11. Öldüriser bu kere beni ğalibā **fırāk**
Her yaña âhum odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 6*). [*fırāk,]*
12. Miḥnet eliyle ideli ḳaddūmi yā **fırāk**
Dehrün vişāl ü firḳatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*fırāk,]*
13. Vaḳt ola bula vaşl gibi intihā **fırāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10*). [*fırāk,]*
14. Ğam-ı firḳat bu ise kim benüm var
Fırāka düşmesün kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42*). [*fırāka, -a]*
15. Fırāk u ḥasret irmezse kemāle
Zebānından n’ola bir nik nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 134*). [*fırāk,]*
16. Fırāk u vaşla aşlā ḳalmadı yir
Gül-i ḥüsnün hemişe ḥande itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54*). [*fırāk,]*
17. Fırāk u derd elinden āha gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [*fırāk,]*
18. Şu resme söyledi şerḥi **fırāka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [*fırāka, -a]*
19. Şu resme söyledi şerḥi **fırāka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 1*). [*fırāka, -a]*
20. Ki nice oldı ḥāl-i Leylî Mecnûn
Fırāk idi olaruñ bunda ḥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 13*). [*fırāk,]*

fırāk odı: *Ayrılık ateşi.*

1. Eritmezdüñ ciger yağın çü mehcūr
Fırāk odlarına yanmasa cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 35*). [*fırāk odı,]*

fırāk zehri: *Ayrılık zehri.*

1. Gelürdi bād-ı şabā ile merḥabā-yı ümîd
Fırāk zehri beni päre päre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 5*). [*fırāk zehri,]*

fırāk-ı ğabğab: *(Sevgilinin) Çene çukurundan ayrı olmak.*

1. Ḳan olsun lezzet alursam ruḥabdan
Fırāk-ı ğabğabından görsem âsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 101*). [*fırāk-ı ğabğab, -ı, -ndan]*

fırāk-ı leyli: *Leyla'nın ayrılığı.*

1. Bu hāl ile geçerdı rüzgārı
Fırāk-ı Leylî'de leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 78*). [*fırāk-ı leylî, -de*]

fırāk-ı tāk-ı ebrû: Kaşının kemerinin ayrılığı.

1. Fırāk-ı tāk-ı ebrûn ile her gün
Dilüme dāğ olupdur nokta-i nûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 35*). [*fırāk-ı tāk-ı ebrû, -ñ*]

fırāvân: Bol, aşırı, çok.

1. Añuñ-çün mālî harc itdü **fırāvân**
Faķire çok 'aţālar itdi iĥşān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 61*). [*fırāvân,]*

fırāz: İleri, ön.

1. Anuñ gibi **fırāz** kızlar bulunur
Kimi dilerseñ istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 97*). [*fırāz,]*

fırdevs: Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen sekiz cennetten biri.

1. Zihî tāvūs-ı gülzār-ı cinānî
Ki **Fırdevs** olmuş anuñ aşīyanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 148*). [*fırdevs,]*
2. Hırāmān şanki **Fırdevsüñ** tezervi
Añup mazīyi şükri-i hāle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 84*). [*fırdevsüñ, -üñ*]

fırışte: Allah'ın nurdan yarattığı günahsız varlık, melek; güzel, masum.

1. Varup dergāh-ı şāha didi ey şāh
Bu şahş ādem degül belki **fırışte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37*). [*fırışte,]*

fırışteh: Melek.

1. Geçer her dem **fırışteh** gibi şā'im
Hemîşe ķūtına mezra' kanā'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 28*). [*fırışteh,]*

fırka: Topluluk, gurup.

1. Taşannu'la tekellüf oldu şimdi
Adın şöfi ķomış bir ķurfe **fırķa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 85*). [*fırķa,]*

fırkat: Ayrılık, hicran.

1. Miĥnet eliyle ideli ķudūmi yā fırāk
Dehrüñ vişāl ü **fırķatine** ķalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*fırķatine, -in, -e*]

2. Miḥnet eliyle ideli ḳaddümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl u **fırkatine** ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [*fırkatine, -in, -e*]
3. Meh-i nev artururdu her cününü
‘Acebdür **fırkati** arturdu bunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 64*). [*fırkati, -i*]
4. Gözetdi Leylî’yi pinhân u çâpük
Ki **fırkatdan** ne resme ḥaste-cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 163*). [*fırkatdan, -dan*]
5. Didi bu ḳışsa böyle oldu âḥir
Ki ol **fırkat** elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [*fırkat,]*
6. Didi bu ḳışsa böyle oldu âḥir
Ki ol **fırkat** elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 3*). [*fırkat,]*

fırkat derdi: *Ayrılık derdi.*

1. Bu **fırkat derdi** çünkim bî-devâdur
Baña şimden girü ölmek revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 43*). [*fırkat derdi,]*

fırkat ribâtı: *Ayrılık ipi.*

1. Şığardı a’nî fi-semmi’l-ḥıyâti
Nizâr idüp anı **fırkat ribâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 26*). [*fırkat ribâtı,]*

fırkat şarâbı: *Ayrılık şarabı.*

1. İçüp fırkat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*fırkat şarâbı, -n*]
2. İçüp fırkat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*fırkat şarâbı, -n*]

fırsat: *Herhangi bir şey için en uygun zaman, imkan.*

1. Benüm gibi çü yârın olasın pîr
Geçer **fırsat** bulunmaz aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 34*). [*fırsat,]*
2. Bu gün ‘ömrüñ bahârı müddetidir
Kemâle şarf it anı **fırsatıdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 32*). [*fırsatıdur, -ı, -dur*]

fırsat bul: *Herhangi bir şey için en uygun zamanı, imkanı bulmak.*

1. Nişâr itdi bu lûlû-yı ḥôş-âbı
Didi ol gün ki Nevfel buldı fırsat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 3*). [*fırsat bul, -dı*]

fırsat bul: *Uygun, elverişli zaman bulmak.*

1. Şıdı kırdı bulup â’dâya fırsat
Kimi başın alup ḳaçdı yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 52*). [*fırsat bul, -up*]

fırşat u rāh bul: *Fırsat ve yol bulmak.*

1. Deñizden āb u āteşden gide nūr
Çü bulduñ şoḥbetüme fırşat u rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 165*). [*fırşat u rāh bul, -du, -ñ*]

fitne: *Ara bozucu, kıskırtıcı.*

1. Gül-i tersin hevāya mā'il olma
Yavuz **fitne** yilinden gāfil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 46*). [*fitne,*]
2. Bular birbirinüñ 'aşkında ḥayrān
Raķīb ortada **fitne** şanki şeytān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 48*). [*fitne,*]
3. Cihānuñ 'āķılın mecnûn iderdi
Kemend-i zülfi cāna **fitne** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 23*). [*fitne,*]
4. Ne cān cümle cihāne **fitne** oldı
Geh avlar ğamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 24*). [*fitne,*]
5. Libās-ı mātemi egnine giydi
Ol iki **fitne** döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 3*). [*fitne,*]
6. Şadākatda yiter ol **fitne** cāna
Bir işi it diseñ itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 70*). [*fitne,*]
7. Nedür bu **fitne** ekmedin biçersin
İraķdan itmeyince cānı ğāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 16*). [*fitne,*]
8. Bu bi-ḥad **fitneye** meftûn sen itdün
Delürdüp ben ğarīb-i bī-nevāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104*). [*fitneye, -ye*]
9. Nazar **fitne** göz āfet ğamze ğammāz
Dil-i 'āşık ne deñlü şaķlaya rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41*). [*fitne,*]
10. Cihānun **fitnesiyle** yāre meftûn
Esīr-i zülfi Leylî a'nī Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 9*). [*fitnesiyle, -(s)i, -(y)le*]
11. Qara gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihāna **fitne** vü şūr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 144*). [*fitne,*]
12. Şu kim bu **fitneye** olmadı meftûn
Didi ğybet dilinden Qays'a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 43*). [*fitneye, -y, -e*]
13. Qılurdı **fitne** ol meftûna anı
Revān ol da bedihī naẓm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 118*). [*fitne,*]

fitne uyan: *İnsanların birbirine düştüğü, geçimsizliğin arttığı, kişiler arası gerilimin çoğaldığı bir ortamın doğması, oluşması.*

1. Qıyām it başuña kopdı qıyāmet
Uyursın fitne uyandı başuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 19*). [*fitne uyan, -dı*]

fitne-sāzī: *Fitne çıkaran.*

1. Eger görseñ daḥi artardı zevķuñ
Didi Mecnûn ana ey **fitne-sāzī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 157*). [*fitne-sāzī,*]

fi't-te'hîr: *Sonraya bırakma, geriye bakma; geciktirme, geciktirilme.*

1. Demişlerdür **fi't-te'hîr** âfet
Urursañ puştum üzre arb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 86*). [*fi't-te'hîr,]*

fûlân: *Filan, şu, bu.*

1. Ki işitdüm fûlân yirde **fûlânı**
Seni sevmiş didiler hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 57*). [*fûlânı, -ı]*
2. Atasına didiler ittifâķı
Fûlân ġâr içre bir zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [*fûlân,]*
3. Didi gördüm **fûlân** vâdide anı
Adı vâdidür ammâ ġûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 36*). [*fûlân,]*
4. Fûlân me'vâda hâzır iyle hâli
Baña gel ben de varam ol maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 64*). [*fûlân,]*

fûlân yir: *Falanca yer.*

1. Ki işitdüm fûlân yirde fûlânı
Seni sevmiş didiler hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 57*). [*fûlân yir, -de]*
2. Didi bir şaşş-ı rindâne-revende
Fûlân yirde şataşdum ol levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 14*). [*fûlân yir, -de]*
3. Dilinden söz yirine dürr şaçdı
Ki gördüm dün fûlân yirde seçer-ġâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 49*). [*fûlân yir, -de]*

fûlûs: *Aķçeler, paralar, bakır sikkeler.*

1. Aña virmezdi kimse **fûlûsi**
Eger evvel zamânda gelse Câmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 26*). [*fûlûsi, -i]*

fûnûn-i derd-i 'aşk: *Aşk derdi ilmi.*

1. Fûnûn-i derd-i 'aşķuñ nükte-dânı
Dimiş kim 'aşķ u meşk olmaz nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 1*). [*fûnûn-i derd-i 'aşķ, -uñ]*

furât: *Fırat nehri.*

1. Uyup ol pîre itdi 'azm-i mî'âd
Olup teşne revân oldu **Furâta** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 103*). [*furâta, -a]*

fürû: *1. Çocuklar, torunlar. 2. Dallar.*

1. amu sîrâb-ı âb-ı ihtidâdur
Fürûġi ol **fürû'un** oldı 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 69*). [*fürû'un, -un]*

fürûġ: *Işık, nur, parlaklık.*

1. amu s r b-ı  b-ı ihtid dur
F r   ol f r 'un  old    lem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 69*). [*f r  , -ı*]
2. Yüceldi zerrelerden zirve-i k h
O kim var  em' -i  aklınu  **f r  ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 79*). [*f r  , -ı*]

f r ' -ı mu tafa: Hz. Muhammed Mustafa'nın çocukları, torunları.

1. amus  bir şudan ser-sebz   t ze
Bular a'n  f r ' -ı Mu tafa'dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 67*). [*f r ' -ı mu tafa, -dur*]

f s n: B y , sihir, t lsim.

1. Vel  yümn-i m b rek oldu bu söz
Peder-i misk n idüp bi  bi  **f s n ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 12, Mısra 77*). [*f s n , -ı*]

f t de: D  k n, biçare.

1. Meger Mecn n'a m  t k oldu  ayl 
Aradı buldı Mecn n'ı **f t de** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 37*). [*f t de,]*
2.  ri  p s ye-v r oldu **f t de**
 u up ağladı ol   k-i mez r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 16*). [*f t de,]*

f t de: D  k n, biçare II   k.

1. Bu   li iyle Takdir'e  av le
Siyeh r yem **f t de** s ye gibi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 25, Mısra 9*). [*f t de,]*
2. Ol  v z  işidüp ben **f t de**
O s fte d rleri cibe  alup p r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 68, Mısra 72*). [*f t de,]*

f t h: Ferahlama, gönül rahatlığı.

1. Bulam her c r ada bi  bi  **f t h **
 l h  ba a bu devletl  r z  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 69, Mısra 70*). [*f t h , -ı*]

G

ğabğab: Çene altı; gerdan.

1. Gören ol **ğabğabı** olurdu ser-mest
Keserdi hem turuncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 13*). [*ğabğabı, -ı*]
2. Turuncı **ğabğabın** gördükçe anuñ
Turunca döndi Qays ol civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 11*). [*ğabğabın, -ın*]
3. Yaratmış **ğabğabın** āb-ı mu'allak
Lebi şeker-şiken sözi şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 40*). [*ğabğabın, -ın*]
4. Hem oldu cān dūrinden katre **ğabğab**
Ne disün berk-i gül bād-ı semūma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56*). [*ğabğab,]*

ğadr: Zulüm, cevr, haksız muamele.

1. Cefā vü **ğadr** ile ta'n ola baña
Hemān budur bu işde fikr-i kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10*). [*ğadr,]*

ğafil: Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse).

1. Uyan gafletten ey **ğafil** hevâyî
Hevâ mı añladuñ 'aşk-ı Hüdâ'yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 13*). [*ğafil,]*
2. Yine gönderdi ayağı toziyle
Ki ey **ğafil** kabîle irdi hîzüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [*ğafil,]*
3. Olup ser-geşte **ğafil** her haberden
Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı 'Āmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 4*). [*ğafil,]*
4. Kimi halkuñ gülüşür kimi giryān
Gülerler **ğafil** ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 45*). [*ğafil,]*
5. Be-ma'nî gürk-i merdüm-h'āra beñzer
Var ey **ğafil** yūriyen lāf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [*ğafil,]*
6. Anuñcün yıl gibi geçmezdi şafası
Tır ey **ğafil** yile söygenme zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [*ğafil,]*
7. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur **ğafil** o çüftüm gerçi hufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119*). [*ğafil,]*
8. Eceldür kim felekden ola nāzil
Gel imdi el uyu **ğafil** hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 69*). [*ğafil,]*
9. Odından derd-mendüñ **ğafil** olma
Baña didār-ı dilber ārzūdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 2*). [*ğafil,]*

ğafil ol-: Gaflette bulunmak, tedbirsiz olmak.

1. Gül-i tersin hevāya mā'il olma
Yavuz fitne yilinden ğafil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 46*). [*ğafil ol-, -ma*]

ğaflet: (Ar.) Gafillik, bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.

1. Uyarsañ n'ola **ğafletden** nūfūsı
Qo uyhuuyı uyan var ise cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 14*). [*ğafletden, -den*]

2. Ki ey cān-ı peder terk iyle **ġaflet**
O yol kim aña miḥnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 82*). [*ġaflet,]*

ġafletten uyan: *Ġaflet tasavvufta; "Nefsın arzularına uymak, zamani boşa geçirmek, önemli bir şeyin önemini kavrayamamak, değerli bir şeyin kıymetini takdir edememek. Kalbin Hak'tan gafil olması, O'nun zikrinden mahrum kalması" olarak tanımlanır. İşlenen bir günahın tövbesinden gafil olmak o günahı işlemekten daha beterdir. Ġaflet derin bir uykudur. Ġafletten uyanmak bu halden çıkıp Allah yoluna girmektir.*

1. Uyan ġafletten ey ġāfil hevāyī
Hevā mı añladuñ 'aşk-ı Ĥudā'yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 13*). [*ġafletten uyan,]*

ġāh: "Ġāh ... ġāh ..." bağlacı. Bazen, ara sıra.

1. Gezer dil-dāde dil-ḥaste dil-efġār
Gehī şahrā vü kūh u **ġāh** bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [*ġāh,]*
2. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bāri āḥir **ġāh** ġāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [*ġāh,]*
3. Kōmazdı uyquyı hem-sāyesine
Geh aglar **ġāh** iderdi āteşin āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 79*). [*ġāh,]*
4. Geh el çiynerdi ġamdan **ġāh** bāzū
Dökerdi dīdesinden ḥūn-ı şāfī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30*). [*ġāh,]*
5. İdüp her yara üzre bir iki nāle
Başından **ġāh** silkerdi ġubārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 53*). [*ġāh,]*
6. Gezüp ġāhī ḥarābe **ġāh** ābād
Bir iki gün aradı her mekānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 76*). [*ġāh,]*
7. Esüp bād-ı ḥazānı **ġāh** **ġāhī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 9*). [*ġāh* *ġāhī,]*
8. Dehānı ḥuşk ü kavli ter-terāne
Dilinden geh ġazel **ġāhī** ġazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 133*). [*ġāhī,]*
9. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bāri āḥir ġāh **ġāhī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [*ġāhī,]*
10. Gezüp **ġāhī** ḥarābe ġāh ābād
Bir iki gün aradı her mekānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 76*). [*ġāhī,]*

ġāh-ı yār: *Sevgilinin konakladığı yer.*

1. Dilendi kapu kapu gezdi vāfir
Der-i ḥar ġāh-ı yāra geldi āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 24*). [*ġāh-ı yār, -a]*

ġā'ib: *Bilinmeyen, görünmeyen.*

1. Dü ġamze oldılar remz ile ġammāz
Raḳıbe **ġā'ib** ammā şüret-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 42*). [*ġā'ib,]*
2. Cemāl-i verd-i zehri kıldı **ġā'ib**
Eğerçi bir gül-i zerd oldı pinhān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 2*). [*ġā'ib,]*

ġā'ib ol: *Kaybolmak, yok olmak.*

1. Aradan ğā'ib oldı ol perī-vār
Varup tenhā bir arada oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 120*). [*ġā'ib ol, -dı*]

ġalat: Yanlış, sehiv, hata.

1. Bu yārān cümle ā'rābun levendi
Ġalat didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [*ġalat,]*
2. Bu yārān cümle A'rābun levendi
Ġalat didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [*ġalat,]*
3. İde sünbüller ile rîş-ḥandi
Ġalat didüm degüldi bu murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 89*). [*ġalat,]*
4. Gül ile yāsemīni hem-liḥāf it
Ġalat didüm o resme 'aşk-ı şāfī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 37*). [*ġalat,]*

ġalat it: Yanlış yapmak.

1. Cemāl-i luṭf-ı Ḥaḳ'dan özge yāre
Ġalat idüp olan maḥlûka meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 123*). [*ġalat it, -üp*]

ġālib: Muzaffer, üstün.

1. Tozuñ kuḥlin alur çeşmine **ġālib**
Turur bām-ı sipihr üstinde Keyvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 32*). [*ġālib,]*

ġālib ol-: Üstün gelmek.

1. Belā-yı firḳat olsa cāna ġālib
Ġazel aydurdı ḥāline münāsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 47*). [*ġālib ol-, -sa*]
2. Rivāyet olunur kim Ḳays-ı mecnûn
Ziyāde ġālib olsa şevḳ-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 2*). [*ġālib ol-, -sa*]
3. 'Adāvet ḥāli olsa dilde ġālib
Meşālib görinür cümle menākib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 163*). [*ġālib ol-, -sa*]
4. Ki āh odından anda yok şerāre
Göñülde ġālib olsa Leylî'ye meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 7*). [*ġālib ol, -sa*]
5. Seriyile sirmaya döndi sengi
Yolunda ḳalmadı ġālib ola Leylî meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [*ġālib ol, -a*]

ġālibâ: Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.

1. Öldürse bu kerre meni **ġālibâ** firāk
Her yaña āhum odları oḳ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*ġālibâ,]*
2. Öldüriser bu kere beni **ġālibâ** firāk
Her yaña āhum odları oḳ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 6*). [*ġālibâ,]*

ġalle: Ürün, mahsul; gelir II aşk.

1. Ola çün hırmeni vakti semānuñ
Tolar yir **gallesinden** ola du‘ānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 42*). [*gallesinden, -si, -nden*]

galle: Ürün.

1. Didi ey verd-i virde taze gülşen
Du‘ālar **gallesinüñ** hırmenisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 91*). [*gallesinüñ, -si, -nüñ*]
2. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan **galle** vü māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*galle,]*
3. Ol ilden **galle** dirdi bu bahāne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42*). [*galle,]*

gam: Kaygı, tasa, keder.

1. Bırakdı mīm-i imkânı Muḥammed
Dilerseñ Ḥamdî **gamdan** pāk olasin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 71*). [*gamdan, -dan*]
2. Açup Kays’a **gam** u sevdâ kapusın
Kımadı ders ile fetvâ kayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 169*). [*gam,]*
3. Dile çün **gam** te‘āruş iylesi idi
Gözi gibi temāruş iylesi idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 29*). [*gam,]*
4. Delürmiş şöyle ne **gam** var ne sāmān
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [*gam,]*
5. Yuyup cismi gubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim **gam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 85*). [*gam,]*
6. Gaminsuz olmasun cānum cihānda
Belādūr cānuma ansuz cihān da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 41*). [*gaminsuz, -ın, -suz*]
7. Belānuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Gam ile guşşa şehrinüñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 6*). [*gam,]*
8. Anuñ küçek **gamından** yok kararı
Nice şabr idem añup ben nigārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 17*). [*gamından, -ı, -n, -dan*]
9. Dönüp nevmid olup sādāt-ı A‘rāb
Gönül pür-āteş ü **gam** sîne pür-tāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [*gam,]*
10. Gice gündüz işi āh oldu **gamdan**
Buñarı çeşminüñ çāh oldu **gamdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [*gamdan, -dan*]
11. Gice gündüz işi āh oldu **gamdan**
Buñarı çeşminüñ çāh oldu **gamdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*gamdan, -dan*]
12. Gice gündüz işi āh oldu **gamdan**
Buñarı çeşminüñ çāh oldu **gamdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [*gamdan, -dan*]
13. Gice gündüz işi āh oldu **gamdan**
Buñarı çeşminüñ çāh oldu **gamdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*gamdan, -dan*]
14. Bu hālî güş idüp maḥremlerinden
Yüregi tasalandı **gamlarından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [*gamlarından, -lar, -ı, -n, -dan*]
15. Bu hālî güş idüp maḥremlerinden
Yüregi tasalandı **gamlarından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [*gamlarından, -lar, -ı, -n, -dan*]
16. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp ol ‘aşk u **gam** divānesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 111*). [*gam,]*
17. Silüp hem **gam** neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka‘be sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 48*). [*gam,]*
18. Vücūdum gencinüñ yāķūtı gamdur
Ezelden ben faķırüñ **gam** hūyıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 19*). [*gam,]*

19. Belâsuz olımaş ‘aşk âşinâsı
Ezelden ben ğaribüñ kütü **ġamdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 17*). [*ġamdur, -dur*]
20. Vücûdum gencinüñ yâkütü **ġamdur**
Ezelden ben faķirüñ ġam hüyıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 18*). [*ġamdur, -dur*]
21. Nice yirden kuşandı nitekim nây
Egerçi çeng-veş **ġamdan** bili ħam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 43*). [*ġamdan, -dan*]
22. Güç olur tok ağırlamaķ didiler
Ėamı ħelvâ idinmiş miĥneti zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 89*). [*ġamı, -ı*]
23. Ki bula ġayri **ġamlardan** necâtı
Yaturken kıvrılıp çün mü-yi ca’dı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 92*). [*ġamlardan, -lar, -dan*]
24. Ėarâb olmaġa yüz tıtdı ħalelden
Diridüñ saña **ġam** irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [*ġam,]*
25. Ėam irdi yile virdi irmedüñ sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 62*). [*ġam,]*
26. Cihândan bî-ħaber Leyli **ġamında**
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 120*). [*ġamında, -ın, -da*]
27. Eger şâd olasın ol **ġamdan** ölüñ
Bu sözler toġru zen ħaķķında ħaķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 74*). [*ġamdan, -dan*]
28. Hemân maşru‘a döndi yire düşdi
Şu deñlü döġdi **ġamdan** çaşa başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 81*). [*ġamdan, -dan*]
29. Akıtdı gözlerinden ĥün-ı şâfi
Te’essüf **ġamları** başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 79*). [*ġamları, -ları*]
30. Seni ben müntenî‘dür itmeyem yâd
Ėamuñsuz olıcak şâd olmazam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 95*). [*ġamuñsuz, -uñsuz*]
31. Çeküp çâk itdi **ġamdan** câmesini
Düzüp âhi duĥânından midâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 4*). [*ġamdan, -dan*]
32. Ėam u derd ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 48*). [*ġam,]*
33. Ėama akreb şafâ vü şâdiden dūr
Nice bir mübtelâsın hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [*ġama, -a*]
34. Ki bir **ġam** küşesine ķâni‘ oldun
Var imişse belüreydi eger şubĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 26*). [*ġam,]*
35. Yirine derd ü **ġam** tölmiş gidüp hūş
Varup yanına yap yap rıķkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*ġam,]*
36. Anuñ derdi **ġamından** çekdi renci
Ėalebde yıl gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 6*). [*ġamından, -ın, -dan*]
37. Ciger-küşe **ġamından** dil-şikeste
Ėaġıtdı mâlı ammâ dirdi hūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 14*). [*ġamından, -ı, -n, -dan*]
38. Didi el-mü‘minüne lâ-yemü tüne
Cihânda her **ġamun** pâyâmı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 137*). [*ġamun, -uñ*]
39. Mübârek ĥâķruña gerd olurдум
Baña sen şâdi idüñ ben saña **ġam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*ġam,]*
40. Ėamâme döndi çeşmi ol **ġam** içün
Senün mestâne nażmuñdan gelüp cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136*). [*ġam,]*
41. Ėo anı kim olasın **ġamdan** âzâd
Bu ġün saña bitüren ġuşşa ĥarın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 236*). [*ġamdan, -dan*]
42. Ėamın anuñ da çekdi bir nice dem
Ne merdüm-ĥ‘ârdur yâ Rab zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 102*). [*ġamın, -ın*]
43. Hezârân **ġamlara** ya‘nî giriftâr
Ėişârı teng ķalb-i yarı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 4*). [*ġamlara, -lar, -a*]
44. Yimek içmek **ġamından** iyledi pāk
Çü ġördi ol civân kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 122*). [*ġamından, -ın, -dan*]

45. Anuñ-çün virmez idi Zeyd'e duhter
O māl istedi virdi 'emmüsi **gam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 55*). [*gam,]*
46. Şarıldı müşk-i ter gibi harîre
Teni **gam** micmerinde 'üd gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 55*). [*gam,]*
47. Başından tıtdı dil-dârı **gamını**
Yiñi tız ekdi eski yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 20*). [*gamını, -ı, -n, -ı]*
48. Göçüp kındı şişâr-ı âhenîne
'Arab kavmi toľup anuñ **gamından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 187*). [*gamından, -ın, -dan]*
49. Gamâme döndi ağlar ol **gam** içün
İrişüp ravza-i Leylî'ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [*gam,]*
50. O 'ömrüm hâşılından kıldı maħrûm
Tıtarken sine bu **gam** zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 101*). [*gam,]*
51. Kıyâmet **gamlarından** hem emîn it
Dü 'âlemde bizi de itme gam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 206*). [*gamlarından, -lar, -ı, -n, -dan]*
52. Bu 'âlemde olur her **gamdan** âzâd
Çü rüşen oldı şubh-ı 'âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 78*). [*gamdan, -dan]*

gam: Aşkın sebep olduğu kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

1. Nevâ vü ni'met olur mı 'aceb bu hâle yiter
Raķib havfı ile zâ'il itmezem **gamumu** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 3*). [*gamumu, -um, -ı]*
2. Geçür **gamdan** bu birkaç müstemendi
Egerçi Hamdi kahrûñ lâyıkıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 54*). [*gamdan, -dan]*
3. Gam-ı yâra düşen gözler mi 'arı
Meger yârı **gamından** olan 'arî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 48*). [*gamından, -ı, -(n)dan]*
4. Terahhüm kıl **gamuñ** perverdesine
Diriğ itme deminde rahmetüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 82*). [*gamuñ, -uñ]*
5. Kuluñ miskîne rahmet iyler iseñ
Beni yıkdı **gamuñ** virâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 89*). [*gamuñ, -uñ]*
6. Beni ser-tâ-kadem kaplar günâhum
Elif kıddüm **gamuñdan** döndi lâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 75*). [*gamuñdan, -uñ, -dan]*
7. Bu **gamdan** özge aħvâli gerekmez
Siyehdür didiler Leylî cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 70*). [*gamdan, -dan]*
8. Şeker haţtı gider mi hiç megesden
Baña dirler ki **gamdan** gönľünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95*). [*gamdan, -dan]*
9. Du'âsın iste gir yalvar o pîre
Seni tâ kırtara Leylî **gamından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 85*). [*gamından, -ı, -(n)dan]*
10. Kıl olmuş yâra ağyârından âzâd
Zihî **gam** kim aña virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 91*). [*gam,]*
11. Kim ola olmaya bu **gamdan** âgâh
Eger elde olaydı guşsa şadî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 34*). [*gamdan, -dan]*
12. Alınmaz püştinüñ bir kez palâni
Çü biñ biñ ölmüşem **gam** darbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 19*). [*gam,]*
13. Güle bülbul **gamın** i'lâm idesin
Ki ey maħbes-i habs-ı kâm-ı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 68*). [*gamın, -ın]*
14. Geh el çiynerdi **gamdan** gâh bâzû
Dökerdi didesinden hûn-ı şâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30*). [*gamdan, -dan]*
15. Gam u gavgâ uyandı şabr huftu
İdüp yaruñ cefâsından şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [*gam,]*
16. Gamuñdan ağlaram olur behâne
Bu deñlü miñnet ile ey cefâ-kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 76*). [*gamuñdan, -uñ, -dan]*

17. Didi açup zebân-ı âteş-engiz
Ki siz de **ğam** gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79*). [*ğam,]*
18. Belâdan küh olup üstüme düşmeñ
Ğam ile şâd-mânem ben hemîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 81*). [*ğam,]*
19. Demidür ola bu dem **ğamdan** âzâd
Zemân-ı hürrem ü faşl-ı bahârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 24*). [*ğamdan, -dan]*
20. Geçer sana **ğam** ile mâh u sâli
Bu deñlü kim belâlarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 92*). [*ğam,]*
21. Mağall-i sikke olmaz degme şüret
Yüzüm dînârına đarb uralı **ğam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 23*). [*ğam,]*
22. Bu **ğam** ğam yüki üzre oldı ser-bâr
Şan eski ğasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38*). [*ğam,]*
23. Bu **ğam** ğam yüki üzre oldı ser-bâr
Şan eski ğasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38*). [*ğam,]*
24. Cân atdı kulle-i Necd üzre ğam-nâk
İşi Leylâ için âh u **ğam** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*ğam,]*
25. Döşerdi đarb-ı desti servi ayağa
Velî ol mâha düşmiş **ğam** nişâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67*). [*ğam,]*
26. İşi **ğam** eşi vahş u âhuvândur
Senüñ yüküñ çekerken ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 128*). [*ğam,]*
27. Didi ben ğasteyem anuñ refîkı
Ğam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [*ğam,]*
28. Benümle **ğam** ferağ ben ğuşşadan şâd
Dilüm teşne egerçi ğarğ-ı âbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*ğam,]*
29. Ħarîf oldı aña **ğam** Ħurfetinde
Çün oldı Zeyd Mecnûn'uñ celisi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 98*). [*ğam,]*

ğam çek: *Tasalanmak, üzülmek.*

1. Geçer ğam çekmedin tıtar kenâre
Bu Ħâlet ki âleti 'aşk u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 166*). [*ğam çek, -medin]*

ğam degül: *Ne çıkar, Zararı yok, Aldırma.*

1. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yâr ol ki yârûñ kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 83*). [*ğam degül, -dür]*
2. Didi Mecnûn kayurma ğam degüldür
Ki bu râhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 57*). [*ğam degül, -dür]*
3. Velikin Ħâtırumdan ğitdi nâmuñ
Gidersen Ħâtırumdan **ğam degül** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 33*). [*ğam degül,]*

ğam odi: *Ğam ateşi.*

1. Yiründe yatmağ öğren dâğ gibi
Ğam odına şu saçmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 141*). [*ğam odi, -na]*

ğam perverdesin kıl: *Aşk derdi ile terbiye etmek.*

1. O ‘aşkı artur itdükce beni hest
Diri oldukça **ğam perverdesin kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 33*). [*ğam perverdesin kıl,]*

ğam u guşsa: *Keder ve tasa.*

1. Ğam u guşsa dilinde oldı taze
Gönül sevdâsı artup aşdı serden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 4*). [*ğam u guşsa,]*

ğam yi: *Dertlenmek, Kederlenmek.*

1. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî için ğam guşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 177*). [*ğam yi, -di]*
2. Velî şabr iylemekde yimedi ğam
Bucağda perde aşup Leylî aye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 178*). [*ğam yi, -me, -di]*
3. Ne kârum kâldı yâdumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 29*). [*ğam yi, -düg, -üm]*
4. Añup yârin ğamın yir âşikârâ
Gözinde âb-ı eşk ü dilde âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 10*). [*ğam yi, -r]*
5. Söyünmezdi yürekden tâb-ı tase
Yir idi anı ğam ol ğam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 83*). [*ğam yi, -r]*
6. Söyünmezdi yürekden tâb-ı tase
Yir idi anı ğam ol ğam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 83*). [*ğam yi, -mez, -di]*
7. Belâ-yı guşsada hem-hâline ol
Revân ğam yimeyüp and içdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 129*). [*ğam yi, -me, -(y)üp]*
8. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger sen ğam yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 73*). [*ğam yi, -señ]*
9. Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
Şu resme sevdüñ ol yiñi nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 36*). [*ğam yi, -ye]*

ğam-âbâd ol: *Kederli olmak.*

1. Olurdu kuşca cāmı hurrem ü şād
Dil-i ‘âşik kim olmışdur ğam-âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 93*). [*ğam-âbâd ol, -mış, -dur]*

ğamāme: *Bulut.*

1. Ğamāme döndi çeşmi ol ğam için
Senün mestāne nazmuñdan gelüp cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136*). [*ğamāme,]*
2. Ğamāme döndi ağlar ol ğam için
İrişüp ravza-i Leylî’ye cūşān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [*ğamāme,]*

ğam-gîn: *Gamlı, kederli, üzüntülü.*

1. Giceler şubh olunca zâr u **ğam-gîn**
İderdi cāmesin eşk ile nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 25*). [*ğam-gîn,]*
2. Gezüp āhu gibi āvāre miskîn
Gönül göz guşsadan **ğam-gîn** ü nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 76*). [*ğam-gîn,]*

3. arın oldu aña bir nice am-gın
Belāda gendü gibi vākı‘a-bın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 11*). [*am-gın,]*
4. Dili vü dıdesi am-gın ü nem-gın
Varup ol derd-mendün atına pır (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 68*). [*am-gın,]*
5. Bu am-gın gönlümi şād iylemezsın
Bu resme kim za‘ıf ü pirānunam (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 76*). [*am-gın,]*
6. Bu am-gın gönlümi şād iylemezsın
Egerçi va‘deler itdün şafāya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 8*). [*am-gın,]*
7. ıyāmet amlarından hem emın it
Dü ‘ālemde bizi de itme am-gın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 207*). [*am-gın,]*

am-güsār: *Dert ortağı, arkadaş. II sevgili.*

1. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yāre
Gönlül pür-am buluşmaz am-güsār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 4*). [*am-güsār,]*

am-güsār: *Dert ortağı, gam ve kederi def eden.*

1. Anuñla dil-berine nāme yazdı
Ki ey sevgülü cüftün am-güsārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 9*). [*am-güsārı, -ı]*

am-hāne: *Üzüntü evi, ev.*

1. Girüp am-hāneye aqlardı halvet
Gürüh-i Leylī’den bir nice ammāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 8*). [*am-hāneye, -(y)e]*

am-hvār: *Kederli, sıkıntılı.*

1. Zemān-ı uşşada am-hvār idün sen
Oğulsuzlıkda gördün sen şalāhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 48*). [*am-hvār,]*

am-ı ‘aşk: *Aşkın derdi, kederi, tasası, üzüntüsü.*

1. am-ı ‘aşkı ağılmış müşke döndi
Tolup gönlün am-ı dil-ber ayusı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 68*). [*am-ı ‘aşk, -ı]*

am-ı cān: *Can derdi.*

1. am-ı cāndan boşalmış albi zarfı
Düşüp seng üzre yatur vālih ü deng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 8*). [*am-ı cān, -dan]*

am-ı cānān: *Sevgilinin verdiği gam.*

1. am-ı cānāndan ayru olsa cānı
Du‘ā it kim ziyāde ola her rüz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 108*). [*am-ı cānān, -dan]*

ğam-ı dil-ber: *Güzelin ('aşk) derdi.*

1. Ğam-ı 'aşkı tağılmış müşke döndi
Tolup göñliñ **ğam-ı dil-ber** kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 69*). [*ğam-ı dil-ber,]*

ğam-ı dil-ber: *Gönül çeken sevgilinin derdi. II Leyla'nın aşkının derdi.*

1. Yatur bî-hüş fâriğ her ehaddden
Ğam-ı dil-berden özge mahremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 65*). [*ğam-ı dil-ber, -den]*

ğam-ı firkat: *Ayrılık üzüntüsü, acısı.*

1. Ğam-ı firkat bu ise kim benüm var
Firâka düşmesün kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 41*). [*ğam-ı firkat,]*

ğam-ı leyli: *Leyla kederi. II Leyla'ya duyulan aşk.*

1. Ğam-ı Leyli ola 'âlemde kârum
Cihân âlâyişinden çün olam pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 102*). [*ğam-ı leyli,]*

ğam-ı mecnûn: *Mecnun'un çektiği aşk kederi.*

1. Cihânda gerçi 'aşka kışşa çokdur
Ğam-ı Mecnûn'a benzer ğuşşa yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 30*). [*ğam-ı mecnûn, -a]*
2. Peder miskîn ki bağı hûna döndi
Ğam-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [*ğam-ı mecnûn,]*
3. Peder miskîn ki bağı hûna döndi
Ğam-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [*ğam-ı mecnûn,]*
4. Ğam-ı Mecnûnu ol hüsn-i dil-efrüz
Peder bu kavli ğuş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 110*). [*ğam-ı mecnûn, -u]*

ğam-ı nân: *Yiyecek tasası.*

1. Ne pervâ-yı şarâb u ne **ğam-ı nân**
Meger aña ğidâ rûhânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 82*). [*ğam-ı nân,]*

ğam-ı yâr: *Sevgilinin hüznü, (ayrılık hüznü).*

1. Taradı ördi geh müşk ile müyîn
Kuru kânunâ döndürmiş **ğam-ı yâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 47*). [*ğam-ı yâr,]*
2. Belâya mübtelâ derde tufeylî
Ğam-ı yârından oldı çün demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 3*). [*ğam-ı yâr, -i, -ndan]*

ğam-ı yâr: *Sevgilinin gamı.*

1. Ğam-ı yāra düşen gözler mi ‘ārı
Meger yārı ğamından olan ‘ārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 47*). [*ğam-ı yār, -a*]

ğam-ı yūsuf: Hz. Yusuf'un üzüntüsü, derdi.

1. Ğam-ı Yūsuf'da şan Ya'kûb-ı ğam-gîn
Nitekim itdi hârc 'ömri vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 4*). [*ğam-ı yūsuf,]*

ğam-ı zülf-i siyâh: Siyah zülfün endişesi.

1. Niçün sen süfte-dil âşüfte ola
Gider başdan ğam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 115*). [*ğam-ı zülf-i siyâh, -ı*]

ğam-keş: Dertli.

1. Taşı 'üryan belinde bir çürük pöst
Hemân varlıkda bir cân kaldı **ğam-keş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*ğam-keş,]*

ğammâz: Söz taşıyan, laf yetiştiren, fitleyen (kimse), kovucu.

1. Nazar fitne göz âfet ğamze **ğammâz**
Dil-i 'âşık ne deñlü şaklaya râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41*). [*ğammâz,]*
2. Dile alup bu râzı nice **ğammâz**
Dinildi mâder-i Leylî'ye bu râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 51*). [*ğammâz,]*
3. Dü ğamze oldılar remz ile **ğammâz**
Raķibe ğâ'ib ammâ şüret-i râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 41*). [*ğammâz,]*
4. Girüp ğam-hâneye aĝlardı hâlvat
Gürüh-i Leylî'den bir nice **ğammâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 9*). [*ğammâz,]*

ğam-nâk: Gamlı, kederli, hüznü.

1. Cân atdı kulle-i Necd üzre **ğam-nâk**
İşi Leylâ için âh u ğam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 114*). [*ğam-nâk,]*

ğam-nâk ol: Gamlı, kederli olmak.

1. Varurdum saña nokşânumla ey yâr
Peder mevtinden oldum eyle ğam-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 213*). [*ğam-nâk ol, -du, -m*]

ğam-perver: Gamla beslenmiş.

1. Bu **ğam-perver** haberden bî-fer oldı
Didi ger mâni' olmakdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 172*). [*ğam-perver,]*

ğamz it: Ara bozuculuk etmek, söz taşımak, gammazlık etmek.

1. Anı ğamz itdi aña bir iki nâşî
Qatı hûn-rîzdür şemşîr gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 44). [ğamz it, -di]

gamze: Etkili, kesici, süzgün, baygın yan bakış.

1. Okurlar ğayrılar levh-i seyyâre
Bularuñ **ğamzeden** bağı se-pâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 194). [ğamzeden, -den]
2. Nazar fitne göz âfet **gamze** gammâz
Dil-i ‘âşık ne deñlü şaklaya râz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41). [gamze,]
3. Anı ğar-ğâh öñine da‘vet itdi
Dil olup **gamze** bir dem şöhet itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 40). [gamze,]
4. Dü **gamze** oldılar remz ile gammâz
Raķibe ğâ‘ib ammâ şüret-i râz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 41). [gamze,]
5. Egerçi **ğamzeden** dil vire Allah
Kaşıyle ‘âşıkun hâlini yoklar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 38). [ğamzeden, -den]
6. Cihâni kıldı mest âb-ı ‘inebden
Cihâna **ğamzesi** efsün iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 21). [ğamzesi, -si]
7. Ne cân cümle cihâne fitne oldı
Geh avlar **ğamzesi** bağlardı zülfi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 25). [ğamzesi, -si]
8. Egerçi **ğamzesi** hışmiyle oklar
Lebiyle nâz u va‘d-ı bûs iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 40). [ğamzesi, -si]
9. Helâl iyeler aña itdüğü kanı
Ne sihr iyeler ‘aceb **ğamzeñ** kim anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111). [ğamzeñ, -ñ]

ğam-zede: Gama, kedere uğramış.

1. Benüm gibi esir-i ğam degülsin
Yüzün gülmez meger kim **ğam-zedesin** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 23). [ğam-zedesin, -sin]
2. Cefâlar sillesinden sinesi çâk
Egerçi **ğam-zede** âzâde idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 7). [ğam-zede,]

ğanî: Zengin.

1. Hemân cümle **ğanîsi** vü gedâsi
Dirilüp cenge âheng iylediler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 8). [ğanîsi, -si]
2. Ğanî fehm iylemez muhtâç hâlin
Ne bilsün sūzişi bî-dâğ olan dil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 92). [ğanî,]

ğâr: Mağara.

1. Atasına didiler ittifākî
Fülân **ğâr** içre bir zâhid velî var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17). [ğâr,]
2. Dili gibi yolu da teng ü târik
Perî gibi yürürken buldı bir **ğâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 7). [ğâr,]

3. Ne yirsin bu  ar be ** ar** içinde
A a gösterdi z hid bir p re ot (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 18*). [* ar,]*
4. Bey b nda ne  s de ne  ufte
Nice  uzlet idersin ** ar** içinde (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 71*). [* ar,]*
5. Demidür g cesin ey y r  ara
Tekell f   leminde  a radur ** ar** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 69, Mısra 39*). [* ar,]*
6. Ne görse söylemez iyler fer m  
Olur  v re gerçi ** ar** ehli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 69, Mısra 45*). [* ar,]*
7. Demidür g cesin ey y r ** ara**
Tekell f   leminde  a radur  ar (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 69, Mısra 38*). [* ara, -a]*

 ar : *Gaye, maksat, amaç.*

1.  l rse istemez andan  al  
De  l     ol ki cism n  ** ar  dur** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 3*). [* ar  dur, -dur]*

 ar : *Gizli d   manlık, kin, kötü niyet.*

1. Vef    iled r i i ** ar  dur**
Zen  n çok çekdiler cevri   cef  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 60*). [* ar  dur, -dur]*
2.  ar  suz görmediler hiç vef  n
Nis   a  ında Sult nu'n-nebiyy n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 62*). [* ar  suz, -suz]*

  ret: *Ya malamak, talan etmek.*

1. Nedür bu fitne ekmedin biçersin
Irakdan itmeyince c n  **  ret** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 69, Mısra 17*). [*  ret,]*

 ar b: *Kimse iz, zavallı, biçare.*

1.  ola m   m ra dönmüş seng içinde
 ar b   bi-kes    v re renc r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 115*). [* ar b,]*
2. Gözi p r- b-  e     sine p r- h
 ar b   bi-kes   bi-  re renc r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 15*). [* ar b,]*
3. R c m-   avne t z itdi  in n 
 ar b   nev-civ n idi o da hem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 121*). [* ar b,]*
4.  ar be mihrib n idi o da hem
Severdi ol da i bir g l- iz r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 122*). [* ar be, -e]*
5. Ref  ından ** ar b**   y rdan d r
Yüce  a lar ba ıdur cilve-g hu n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 43, Mısra 52*). [* ar b,]*
6.  ar b oldur ki saça olmadı y r
Bu bi-keslikden e   n ne rev dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 240*). [* ar b,]*
7. G l-    di bi türür belki yarın
Peder öldi ** ar bem** dime zinh r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 239*). [* ar bem, -em]*
8.  ar bem l tfu  ile   in  k l
Ne  d  nden ba a l tfiyle bah   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 56*). [* ar bem, -em]*
9. Bir iki beyt ok yup k ld  z ri
 ar b   bi-kes   ten  v   aste (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 19*). [* ar b,]*

10. Ğarībūñ ağızına ʔamzurdı ābı
Hemān yārānı raʕd u berķ u bārān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 26*). [ğarībūñ, -üñ]

ğarīb: Düşkün, zavallı, biçare // Âşık.

1. O derd-i dil ki aldı ben **ğarībī**
ʕīlācından uşandırdı ʔabibi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [ğarībī, -i]
2. Rākīb olur **ğarībe** itden artuķ
İtūñ ʔod ağızı var ise dili yok (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 51*). [ğarībe, -e]
3. Bunuñ keklikleri kim ķan iķerler
Ğarībe ķahķaha nāzın açarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 188*). [ğarībe, -e]
4. Cihān benden uşandı ben cihāndan
Ne püştüm var **ğarībem** ne penāhum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [ğarībem, -em]
5. ʔutup ʔalkā suʕal-i fażl u cūd it
Di yā Rab ben **ğarībe** luţf-ı ʔāş it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 55*). [ğarībe, -e]
6. Belāsuz olımaz ʕaşķ āşınāsı
Ezelden ben **ğarībūñ** ķūti ğamdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 17*). [ğarībūñ, -üñ]
7. Hemān āhından artuķ hem-demi yok
Ğarīb ü derd-mend ü zār u miskīn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 67*). [ğarīb,]
8. Beni böyle **ğarīb** itmezdi yārum
Nazar ķıldı peder ķūn bu kelāma (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 18*). [ğarīb,]
9. Bu āvāre daķı āvāre oldu
Getürüp bu diyāra ben **ğarībī** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 13*). [ğarībī, -i]
10. Ğarībe itmesün bārī cefāyı
Ne Mecnûn ķaldı dūnyāda ne Nevfel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 178*). [ğarībe, -e]
11. Ğarīb ü bī-nevā vü müstemendi
Ol anda ķaldı yok aġyāra meyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 122*). [ğarīb,]
12. Dil üşürüp naşīḫat iylediler
Ki ey zār u **ğarīb** ü ʔv̇ör u mehcūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [ğarīb,]
13. Meġer Leylāʕnuñ itdi aķ gūlin yād
Didi eyvah dirīġā kim **ğarībem** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 7*). [ğarībem, -em]
14. Duʕā ķıldı götürüp ʕākıbet el
Duʕāsın ʔaķ kabūl itdi **ğarībūñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 101*). [ğarībūñ, -üñ]
15. Ki ańsuz ben **ğarībī** öksüz itdūñ
Bańa miḫnet deminde yār idūñ sen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 46*). [ğarībī, -i]
16. Nazar ķıl luţfuñ ile bu ʔarāba
Ķuluńam ʕaciz itme ben **ğarībī** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 77*). [ğarībī, -i]
17. Çekerem ġuşşasın hem ol **ğarībūñ**
Günüm bu ġuşşadan dāʕim ġicedür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 114*). [ğarībūñ, -üñ]
18. ʕİtābuñ āteş iyler yirin anuñ
Yiri od olmasun mı ol **ğarībūñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 25*). [ğarībūñ, -üñ]
19. Uvatmaķdan çanaġın ben **ğarībūñ**
Vücūdun ķasesin kesr iyle yaʕnī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 44*). [ğarībūñ, -üñ]
20. Ğarībī yaʕnī Mecnûn müstemendi
Ki ol vaḫşī-nişin ü vaḫşet-āmiz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 34*). [ğarībī, -i]
21. Uşūli bozmasa çarb-ı zemāne
İñen şūrīde-ser itme **ğarībī** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 35*). [ğarībī, -i]
22. Ķatı zīr ü zeber itme **ğarībī**
Nice maḫbūs olursın ol ʔişāra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 36*). [ğarībī, -i]
23. Ki dāʕim ķible oldur ben **ğarībe**
İşidüp ķūn gele āvāre yārum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 86*). [ğarībe, -e]

24. Senüñ ‘aşkuña virdi cân-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ ol **ğaribi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 97*). [*ğaribi, -i*]

ğarib-i bî-nevâ: Kimsesiz garip kişi.

1. Bu bi-ḥad fitneye meftûn sen itdün
Delürdüp ben ğarib-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 105*). [*ğarib-i bî-nevâ, -yı*]

ğarık-i ni‘met: Nimete boğmak, çok ihsana maruz kalma.

1. Ğarık-i ni‘met itdi ḥāş u ‘āmı
Ulu bezm itdi şāhāne müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 6*). [*ğarık-i ni‘met,]*

ğarık-ı rahmet: Rahmete gark olmak, çok ihsana maruz kalmak.

1. Ğarık-ı rahmet olsun diyen āmin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 208*). [*ğarık-ı rahmet,]*

ğark: Suya batma, boğulma.

1. Yüzi şolmış şararmış dide pür-ḥûn
Yürür pür-ğuşşa eşke **ğark** tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7*). [*ğark,]*

ğark: Bir şeyin etkisine maruz kalma.

1. Anuñ hem-sāzı ben ol baña hem-süz
İkimüz de belâ deryāsına **ğark** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 53*). [*ğark,]*

ğark it: Batırmak, alabora etmek.

1. Vücüdüm maḥv idüp kendü ḳalupdur
Beni deryâ-yı ‘aşkuñ ideli ğark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 63*). [*ğark it, -eli*]

ğark it: Etkisi altına almak, sarmak, kaplamak, hakim olmak.

1. Şarulup ğark idem müşk ü ‘abîre
Çıkardı mefreşinden ḥazz-ı dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 40*). [*ğark it, -em*]

ğark it-: Batırmak, alabora etmek.

1. İrişdi baḥr-ı sırr-ı Aḥmedî’ye
O baḥra ğark idüp imkân-ı şükri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 65*). [*ğark it-, -üp*]

ğark iyle: Batmak, kaplamak.

1. Ki tã şevkum cihânı iyleye ğarķ
Bu berķi şevķ odı rahşende iyley (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 50). [ġarķ iyle, -(y)e]
2. Şan oldı şems farķı maţla‘-ı mäh
Tenin ġarķ iyleyüp büy-ı ‘abîre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 53). [ġarķ iyle, -yüp]

ġarķ ol-: Boġulmak, batmak.

1. Ki düşsem ġarķ olup ben iştiyaķa
Döner añup küçegin def‘i nâķa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 13). [ġarķ ol-, -up]

ġarķ ol: Karışmak.

1. İlâhî rahmete ġarķ olsun ol merd
İdüp dâ‘im ziyâret ol mezârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 2). [ġarķ ol, -sun]

ġarķa vir: Suyla doldurmak, sular altında bırakmak, boġmak.

1. Ya yolından gidüñ ya ġarķa virdi
Yine Nevfel çün aldı bed cevâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 48). [ġarķa vir, -di]

ġarķ-ı âb: Suyu batma, gömülme.

1. Benümle ġam feraķ ben ġuşşadan şâd
Dilüm teşne egerçi ġarķ-ı âbem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 11). [ġarķ-ı âb, -em]

ġarķ-ı mevc-i hâ‘il: Perde dalgasına batmak.

1. Çü Ken‘ân ola ġarķ-ı mevc-i hâ‘il
Aña Nüh‘uñ gemisinden ne hâşıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 43). [ġarķ-ı mevc-i hâ‘il,]

ġarrâ: Parlak, gösterişli, güzel.

1. Feşâhatde daķi key ‘âķil idi
Ġazel naẓm itse ġarrâ fikr iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 105). [ġarrâ,]

ġaşb: Zorla alma, zaptetme.

1. Olurlar ‘âķibet câna veremler
Eger zer ġaşbına olursa zûruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 127). [ġaşbına, -ı, -na]

ġaşb it: Başkasına âit bir şeyi zor kullanarak ele geçirme, zorla zaptetme.

1. Üşe başuña zenbûrı vebâli
Eger ġaşb idesin ‘arz u ‘âķarı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 135). [ġaşb it, -e, -sin]

ğavğâ: Döğüşme, gürültü.

1. Kim söylemege hâlini evvel dehân gerek
Da'vâ-yı 'aşk itme ço **ğavğâyı** 'andelib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 7*). [*ğavğâyı, -y, -ı*]
2. Olaruñ fikri **ğavğâ-yı** elif lâm
Bunuñ sevdâsı gîsû-yı dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 199*). [*ğavğâ-yı, --yı*]
3. Didi pîr atañam ben haste vü zâr
Senüñ **ğavğân** ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 52*). [*ğavğân, -n*]
4. 'Aceb **ğavğâ** odı yandı başuña
Raķibe ta'ne yâra cân atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 20*). [*ğavğâ,]*
5. Komiş Mecnûn için ortaya başı
Düşüp ol derd için **ğavğâ** vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [*ğavğâ,]*
6. Ğam u **ğavğâ** uyandı şabr hufte
İdüp yâruñ cefâsından şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [*ğavğâ,]*
7. Hemân **ğavğâ** çeker şûride bülbül
Gül-i vaşluñ çü dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 46*). [*ğavğâ,]*
8. Nice setr ıleye bir kuru yaprak
Görürken bunca **ğavğâsın** raķibüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 113*). [*ğavğâsın, -sı, -n*]
9. Belâdan başına **ğavğâlar** üşmez
Ev aîma baña kim cânâ kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 92*). [*ğavğâlar, -lar*]
10. Saña lâyıķ degüldür kûşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü **ğavğâ** vü hâtardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [*ğavğâ,]*
11. Semâ'ı germ idüp **ğavğâ** idenler
Belâya olsalar bir kez giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 10*). [*ğavğâ,]*
12. Maħall-i râhata **ğavğâ** yirinden
Gicenüñ çün kara yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 4*). [*ğavğâ,]*

ğavğâ: Kavga. II Aşk derdi.

1. Şafâ-yı Leylî'yi sevdâ-yı 'aşkı
Bu **ğavğâdan** serüm hâlî gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 69*). [*ğavğâdan, -dan*]
2. Bu **ğavğâyı** hikâyet iylediler
Ki ol mecnûn fetâ kim 'Âmirî'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 12*). [*ğavğâyı, -(y)ı*]

ğavğâ-yı 'ases: Bekçi kavgası, gece bekçisi ile mücadele.

1. Ne **ğavğâ-yı 'ases** ne habs-ı hargâh
İder gönlin murâdın bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 8*). [*ğavğâ-yı 'ases,]*

ğavğâ-yı 'aşk: Aşk kavgası; aşk ile meşgul olma.

1. Yir olsun halka-i yâra kulağum
Baña dirler ki ço **ğavğâ-yı 'aşkı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 67*). [*ğavğâ-yı 'aşk, -ı*]

ğavğâ-yı bedden: Kötü kavga, fena iş.

1. Ki cân maḥlaş bula **ğavğā-yı bedden**
Şora çün cânuma münkir su'ālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 68*). [*ğavğā-yı bedden, -den*]

ğavğā-yı ceres: Çan kavgası.

1. Çık ey göz kim baña 'ayn-ı zârarsın
Tutul ey dil ki ğavğā-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 61*). [*ğavğā-yı ceres, -sin*]

ğavğā-yı 'irākî: Irak savaşı.

1. Cihāna toḥm-ı ğavğā ekdi ol gün
Şu resme ħopdı **ğavğā-yı 'irākî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 5*). [*ğavğā-yı 'irākî,]*

ğavğā-yı leyli: Leyla'nın karmaşası, Leyla'yı düşünmenin zihinde meydana getirdiği kavga gürültü.

1. Başumda rûz u şeb **ğavğā-yı Leylî**
Beni ol kim yoğ iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 30*). [*ğavğā-yı leyli,]*

ğavğā-yı mäder: Doğuştan gelen kavga, mücadele.

1. Geçer ḥabs ile her dem rûzgārum
Ḥavāle başuma **ğavğā-yı mäder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 63*). [*ğavğā-yı mäder,]*

ğavğā-yı pend: Nasihat kavgası.

1. Ne yirde gökde rûşen yıldızı var
Eve varsa düşer ğavğā-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 13*). [*ğavğā-yı pend, -e*]

gāv-ı deştî: Yaban sığırı.

1. İdüp ağıladı buldukça mecālî
Kesüp ol gāv-ı deştîniñ tuzağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 83*). [*gāv-ı deştî, -nün*]
2. Gözi göñli gibi tuş oldı dāma
Meger ol dāma düşmiş **gāv-ı deştî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 15*). [*gāv-ı deştî,]*

ğavvās-ı mähîr: Usta dalgıç.

1. Dür-i efsāneye **ğavvās-ı mähîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 1*). [*ğavvās-ı mähîr,]*

ğayb: Akıl ve duyular yoluyla hakkında bilgi edinilemeyen varlık alanı. II Gayb kelimesi Allah'a nisbet edildiği yerlerde sadece Allah tarafından bilinebilen mutlak gaybı, "alimü'l-gayb, alimü'l-gaybi ve'-ş-şehade; allamü'l-guyüb, alimü gaybi's-semavati ve'l-arz" şeklindeki terkîplerde Allah'ın evrende görünen ve görünmeyen her şeyi bildiğini ifade eder.

1. Görüp **gaybı** Hudâ'dur diye bî-ayb
Hünerden şimdi 'âlem oldu hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 74*). [*gaybı, -ı*]

gaybet: *Gıybet, dedikodu, çekiştirme.*

1. İyü yavuz haber tıldı cihâne
Yakup Leylî dilin bu ta'n u **gaybet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [*gaybet,]*

gâyet: *Ar. 1. Uç, son, son derece.*

1. Anuñ-çün haddi yok bî-intihâdur
Çara bahtım midur kim **gâyeti** yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*gâyeti, -i*]

gâyet: *Çok, epey, oldukça.*

1. İşidüp Leylî hurrem oldu **gâyet**
Gülerdi gül gibi hüsn ü bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 4*). [*gâyet,]*
2. Kimisi diş biler yiye o şehdi
Atası illâ **gâyet** hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 53*). [*gâyet,]*
3. Şarâb-ı Tâ'ifi tıldı kü'ûsa
Düğün hengâmesi germ oldu **gâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 127*). [*gâyet,]*
4. Zâ'if olmuş durur **gâyetde** hâlüm
Cihân dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 156*). [*gâyetde, -de*]
5. Yanına aldı **gâyet** hürmet itdi
Selîm anı çü 'üryan gördi **gâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 28*). [*gâyet,]*
6. Yanına aldı **gâyet** hürmet itdi
Selîm anı çü 'üryan gördi **gâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [*gâyet,]*
7. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı hoş gelüp Mecnûn'a **gâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 37*). [*gâyet,]*
8. Hüsûf irdüğine ol mâha nâ-gâh
Acıyup zâr u zâr ağladı **gâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 5*). [*gâyet,]*
9. Nizâr u zâr u bî-zür oldu **gâyet**
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [*gâyet,]*

gayr: *Allah'tan başka her şey.*

1. Çapuñda 'âciz ü efgende gayruñ
Senüñ **gayruña** şehlik taht u tâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [*gayruña, -uñ, -a*]

gayr: *Başkası, başka kimse.*

1. Kula 'azm u hidâyet hazretüñden
Sen ol şehsin ki saña bende **gayruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [*gayruñ, -uñ*]
2. Çapuñda 'âciz ü efgende **gayruñ**
Senüñ gayruña şehlik taht u tâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 8*). [*gayruñ, -uñ*]
3. Bu gün uş geldüm ayağumla dâra
Eger dün çekdüm ise **gayre** şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 77*). [*gayre, -e*]

4. Ki **gayruñ** mülkidür bu meyve-i şâh
Çün irdi bu haber ibnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 36*). [*gayruñ, -üñ*]
5. Ne var **gayra** olundıysa nikâhı
Nice müddetdür olup **gayra** 'ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 100*). [*gayra, -a*]
6. Ne var **gayra** olundıysa nikâhı
Nice müddetdür olup **gayra** 'ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 101*). [*gayra, -a*]
7. Saña yâd oldı **gayre** âşinâ yâr
Gülü gibi seni de virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 36*). [*gayre, -e*]
8. Niçün sen iyledüñ **gayr** ile bâzâr
Tarahhum gösterüp bîdâd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 28*). [*gayr,]*
9. Niçün **gayre** vefâda cehd idersin
Senüñ işüñ baña dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 22*). [*gayre, -e*]
10. Senüñ gayruña zehr-âlûde hündur
Lebüme degmemişdür **gayruñ** ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 15*). [*gayruñ, -üñ*]
11. Leb-i küze meger ol dañi nâçâr
Yüze yüz görmedi **gayruñ** cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 17*). [*gayruñ, -üñ*]
12. Tapuñ mevlâ vü **gayrun** saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70*). [*gayrun, -üñ*]
13. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nâsüft
Egerçi **gayr** ile cüft oldı ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 199*). [*gayr,]*
14. Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
O kim **gayr** etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [*gayr,]*
15. Anuñ **gayrın** nice fehm ide hüşum
Didi Leyli benem mañlûbuñ ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 50*). [*gayrın, -i, -n*]
16. Ne ol gayrı görürdi ne anı **gayr**
Bahâne oldı Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [*gayr,]*
17. Ne ol **gayrı** görürdi ne anı gayr
Bahâne oldı Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [*gayrı, -i*]
18. İde 'âlem senüñ de zikrünüñ hayr
Şu dem kim **gayra** kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 11*). [*gayra, -a*]
19. Kesüp yol virmediler **gayr** halka
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 114*). [*gayr,]*

gayr: Başkası il sevgili dışındaki her şey.

1. Senüñ **gayruña** zehr-âlûde hündur
Lebüme degmemişdür gayruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 14*). [*gayruña, -uñ, -a*]

gayr: Ayrı, başka, özge, yabancı.

1. Hazer iyle şakin şer şanma **gayra**
Kazarsañ kardaşuñ düşmek içün çâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 92*). [*gayra, -a*]
2. Dili pür-Leylidür yok **gayra** meyli
Bu kışşâ oldı çün Leylâ'ya ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 42*). [*gayra, -a*]

gayr: Başka, diğer.

1. Cihanı turdukça zikr ola kemâlünü
Koyup kendü belânı gözleseñ **gayr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 9*). [*gayr,]*

ğayret: *Kıskançlık.*

1. O genci hıfz iderdi **ğayretinden**
Kemâl-i ‘aql ile ol sîm-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 54*). [*ğayretinden, -i, -n, -den*]

ğayret: *Çalışma, çabalama.*

1. Ciger-güşem kanı ‘âr ile **ğayret**
Saña lâyiğ degüldür bu fazîhet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 59*). [*ğayret,*]
2. Kelâmın meyvesi gerçi şuludur
Dilüm **ğayret** odı ammâ şoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 100*). [*ğayret,*]
3. Kelâmın meyvesi gerçi şuludur
Dilüm **ğayret** odı ammâ şoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*ğayret,*]
4. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Kanı ‘ırz u kanı **ğayret** kanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [*ğayret,*]
5. Ne **ğayret** kayusu kaldı ne hûd şerm
Murâd idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [*ğayret,*]
6. Ne bir gün ehl-i beytün şâd idersin
Ne nâmûsuñ ne ‘ârûñ **ğayretün** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11*). [*ğayretün, -ün*]
7. Niçün ol gitdi sen şaldun nişâmı
Didi **ğayret** degül mi andan ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [*ğayret,*]

ğayret-i hûr: *Hurileri kıskandıran dilber.*

1. Per-i zâğ oldı güyâ dümm-i şehbâz
Hem isfidâc ile ol **ğayret-i hûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 67*). [*ğayret-i hûr,*]
2. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 101*). [*ğayret-i hûr,*]
3. Varam anda içem vaşluñ şarâbın
Gözüme nûr idün ey **ğayret-i hûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 145*). [*ğayret-i hûr,*]

ğayri: *Artık, bundan böyle.*

1. Kõdi **ğayrı** hıtabı yâre itdi
Didi ey tâze gül irdün hâzâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 104*). [*ğayrı,*]

ğayri: *Başkası, diğerleri.*

1. Oğurlar **ğayrılar** ‘ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevk ile şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 191*). [*ğayrılar, -lar*]
2. Oğurlar **ğayrılar** levh-i seyyâre
Bularuñ gamzeden bağı se-pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 193*). [*ğayrılar, -lar*]
3. Oğurlar **ğayrılar** esmâ vü ef‘âl
Bularuñ dersi ‘aşk u derd ü aḥvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 195*). [*ğayrılar, -lar*]
4. Elif beye iderler **ğayri** meyli
Dil-i Kays olamaz bi-kadd-i Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 197*). [*ğayri,*]

ğayri: Başka, başkası. II rakipler.

1. Yazukdur **ğayrılar** sürmek şafâsın
Benüm-çün bu meşel oldu muhakkak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 64). [ğayrılar, -lar]

ğayri: ... den başka.

1. Bulardan **ğayrı** ders ü ilme meşgûl
Bularun dilleri şevk ile meşgûl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189). [ğayrı,]
2. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî'dür andan **ğayrı** kim vār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54). [ğayrı,]
3. Ki bula **ğayrı** ğamlardan necâtı
Yaturken kıvrılup çün müy-i ca'dî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 92). [ğayrı,]
4. Ecelden **ğayrı** yok zehrine tiryāk
Yarağ itdi şavaşa ive ive (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 12). [ğayrı,]
5. Hemân fikri vü zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki **ğayrı** söz açardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 125). [ğayrı,]
6. Ki pervâne olupdur **ğayrı** şem'e
Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 40). [ğayrı,]
7. Nazardan **ğayrı** hiç olmadı kârı
Velî ol bağ-ı ziynet şem'-i gülşen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 56). [ğayrı,]
8. Meger âyine ol dañi mişâlüm
Yüzüñden **ğayriye** itmen nigâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 19). [ğayriye, -y, -e]
9. Nazardan **ğayrı** itmezlerdi bāzār
Egerçi la'l-i yāre tāmī' idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 18). [ğayrı,]

ğayr-ı leyli: Leyla'nın dışında her şey.

1. Yitürdüm ben beni ne ata meyli
Çıkaldan hâtırumdan **ğayr-ı Leylî** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 56). [ğayr-ı leyli,]
2. Niçün Leylî sürer zevk u şafâyı
Dil-i Mecnûn'a gelmez **ğayr-ı Leylî** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 153). [ğayr-ı leyli,]

ğayr-ı yâr: Sevgiliden başkası.

1. Vücūdında bulunmaz **ğayr-ı yârı**
Didiler kıl bu şırıra hem beyânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 18). [ğayr-ı yâr, -ı]

ğazab: Darılma, kızma, öfkelenme, hışım.

1. Kime dāmân-ı ümmidüm açayın
Ğazab rahşın geçer luţfuñ semendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 53). [ğazab,]
2. Bizi başduñ **ğazab** nefsin dañi baş
Okuñ nizeñ çü geçeli sinelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66). [ğazab,]

ğazab âteşi: Öfke ateşi.

1. Ğazablar âteşinden kelleler germ
Huşûşâ yüz şuyın hâk iyledi şerm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 169). [ğazab âteşi, -n, -den]

ğazab it: Öfkelenmek.

1. İrüp Nevfel öninde itdi takrîr
İdüp Nevfel ğazab ilçi söziyle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 43). [ğazab it, -üp]

gazab-nâk: Gazaplı, öfkeli.

1. ‘İmâme eğri rây eğri **ğazab-nâk**
Dili süsen gibi şemşire dönmiş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 8). [ğazab-nâk,]
2. Nice âteş olasin ey **ğazab-nâk**
Yire ur şöretün tablin kucakdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 96). [ğazab-nâk,]

ğazâl: Ahu, ceylan II Sevgili.

1. Revân oldı ki şayd ide **ğazâli**
O hâletde şu resme düşdi vecde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 58). [ğazâli, -i]

ğazâl: Ahu, ceylan.

1. Ğazâl için ğazel okurdu geh gâh
Düşicek vecde sa’y iylendi Necd’e (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 18). [ğazâl,]
2. Yarım yolda beni tenhâ koyasın
Tutulmadın **gazâle** bend-i şayda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 107). [gazâle, -e]
3. Nigârûnâ kıra gözinden eşerdür
İdüp her bir **gazâle** âferîn-bâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 71). [ğazâle, -e]
4. Ğazâle tavşan uyhusın virürler
Şu deñlü urdu düşmen sîneme tîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 30). [ğazâle, -e]

ğazâle: Dişi geyik.

1. Dehâni huşk ü kavli ter-terâne
Dilinden geh ğazel gâhî **ğazâle** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 133). [ğazâle,]
2. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña me’nûs olınca ol **ğazâle** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 79). [ğazâle,]
3. Benüm hem-şoğbetüm âh-ı seherdür
Anuñ hem-şoğbeti gürk ü **ğazâle** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 103). [ğazâle,]

ğazel: Beyit sayısı 5-10 arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan Divan edebiyatı nazım biçimi.

1. Belâ-yı firkat olsa câna gâlib
Ğazel aydurdı hâline münâsib (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 48). [ğazel,]

2. Dehānı hışk ü kavli ter-terāne
Dilinden geh **gazel** gāhī gāzāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 133*). [*gazel,]*
3. Tölup vecd ile ol Necd'ün tağında
Dögüp gögsin okurdi hōş **gazeller** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 49*). [*gazeller, -ler]*
4. Feşāhatde daği key 'ākıl idi
Ġazel nazm itse ġarrā fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 105*). [*gazel,]*
5. Ġazel başladı yolda bir hōş-āvāz
Hōş-āyende nitekim dürr-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 138*). [*gazel,]*
6. Ġazeller idilüp olındı ta'rîf
Cemālî medh olup āfāka tōldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 6*). [*gazeller, -ler]*
7. Nevāsı meclisi ābād iderdi
Ġazelde naqşını ta'rîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 167*). [*gazelde, -de]*
8. Aña dürrler nişār iyler **gazelden**
Görüp ol yañadan ebr-i girānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 32*). [*gazelden, -den]*
9. İşi anuñla 'ayş u 'işret oldı
Ġazeller idüp ırlardı terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 163*). [*gazeller, -ler]*
10. Çeker Mecnûn-ı mest āvāzesini
Ġazelde Leylî adın yād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 53*). [*gazelde, -de]*
11. İşide bir nefes şîrîn makālûñ
Ġazeller okıyasın hālet-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 95*). [*gazeller, -ler]*
12. Ġazeller söyledi çün dürr-i meknûn
Çü gördi Zeyd ol dürr-i hōş-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 110*). [*gazeller, -ler]*

ġazel okı: *Gazel söylemek.*

1. Ġazel okur iderler istima'ı
Okıdukça hōş-āyende ġazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 21*). [*ġazel okı, -dukça]*
2. Yüce yalın gibi sūzān u ser-keş
Ġazeller okıyup şahrāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 9*). [*ġazel okı, -(y)up]*
3. Ġazāl için ġazel okurdi geh gāh
Düşicek vecde sa'y iylerdi Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 18*). [*ġazel oku, -r, -dı]*
4. Ġazeller okuyup dürrler şaçardı
Virüp ol hasteye Nevfel cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 68*). [*ġazel oku, -(y)up]*
5. Yağardı Leylî odından cihānı
Ciger yağar ġazel okurdi ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 35*). [*ġazel oku, -r, -dı]*
6. Ġazel okur añar yār-ı ġazālî
Ne şî'ri kim getirürdi zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 24*). [*ġazel oku-, -r]*

ġazel-gūyān: *Gazel söyleyen.*

1. Güneşden yaña 'azmi dūd gibi
Ġazel-gūyān u mest ü lā'ubālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 57*). [*ġazel-gūyān,]*

gebr: *Mecûsî, ateşe tapan.*

1. Olur gülzār u nār u mü'min ü **gebr**
Ola çün cismüme merkad o hāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [*gebr,]*

geç: Vazgeçmek.

1. Nola sen de **geçerseñ** kinelerden
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 68*). [*geçerseñ, -er, -sen*]
2. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse ittifakî cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 45*). [*geçilse, -il, -se*]
3. Yigitlik âteşinden bir eşerdür
Yigitlik ‘âleminden çün **geçe** merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 143*). [*geçe, -e*]

geç: Gitmek, uzaklaşmak.

1. Şanasın haste bülbüldür kafes teng
Geçerdi şür ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [*geçerdi, -er, -di*]

geç: Yaşamak.

1. Bedihî şî‘r ü nâzûk ter-terâne
Yir içerdi anuñla hoş **geçerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 67*). [*geçerdi, -er, -di*]

geç: Vaktin ilerlemesi.

1. Hemîşe ağlamağ ile **geçerdi**
Güzel görse gülüp gözin açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 75*). [*geçerdi, -er, -di*]
2. Bu hâl ile **geçerdi** rûzgârı
Firâk-ı Leylî’de leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 77*). [*geçerdi, -er, -di*]
3. Geçerdi âb u âteş içre her gâh
Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80*). [*geçerdi, -er, -di*]
4. O sevdâda **geçürdi** yevm ü leyl
Kişi gönderdi Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [*geçürdi, -ür, -di*]
5. Geçerken rûz-ı ni‘metde şeb ü rûz
Uçarken bağ içinde fâriğu’l-bâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 38*). [*geçerken, -er, -ken*]
6. Müferrih nüş iderken kalbi mahzûn
Geçerdi rûzı çün şem‘-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 65*). [*geçerdi, -er, -di*]
7. Dilerem **geçmesün** ‘ömrüm gibi şâd
Utañmazsañ eger ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 82*). [*geçmesün, -me, -sün*]
8. İderdi bâkîsin vahşe havâle
Bu hâletde **geçerdi** yaz u kış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 83*). [*geçerdi, -er, -di*]
9. Huzûrunda **geçe** bu ‘ömr-i bâkî
Ki ola secde-gâhum hâk-i pâyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 50*). [*geçe, -e*]
10. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemâni derd ü şabr ile **geçerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [*geçerdi, -er, -di*]
11. Hevâ ile **geçerse** yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkânî ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 120*). [*geçerse, -erse*]
12. Bu hâl ile o bânû-yı hîşârî
Geçerdi habs ile leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 38*). [*geçerdi, -er, -di*]
13. Geçer her dem firîşteh gibi şâ’im
Hemîşe kûtına mezra‘ kanâ’at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 28*). [*geçer, -er*]

14. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhân sen anuñ-çün ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 86*). [geçer, -er]
15. Kerâmetle **geçer** büstânda ‘ömri
Ser-i serv ü çinâr üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 56*). [geçer, -er]
16. Vücûdı mülkiñi virâne kıldı
Geçer eş‘âr ile leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 25*). [geçer, -er]
17. Geçer bu hâl ile leyl ü nehârı
Müsâfirler gelürler bu diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 36*). [geçer, -er]
18. Etegüñe dañi el urmayam hîç
Geçüp anuñla bunca rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 55*). [geçüp, -üp]
19. Senüñ derdüñle dâ’im dil-şikeste
Hayâlüñle **geçer** şâm u şabâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 99*). [geçer, -er]
20. Geçer habs ile her dem rûzgârım
Havâle başuma gavgâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 62*). [geçer, -er]
21. Geçer sana ğam ile mâh u sâli
Bu deñlü kim belâlarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 92*). [geçer, -er]
22. Yavuz ad ile **geçse** tadı yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi yıl gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116*). [geçse, -se]
23. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki **geçdükce** zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 201*). [geçdükce, -dükce]
24. Ki bensüz hâli ol yāruñ nicedür
Ne yir ne içre nice **geçer** zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 117*). [geçer, -er]
25. Ki zülmetde **geçer** anuñ zemānı
Ne hâsıl aķsa āb-ı zinde-gānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 192*). [geçer, -er]
26. Aña bir dem gibi **geçmezdi** biñ yıl
Yıl olmasa eger ‘ömrüñ bināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 116*). [geçmezdi, -mez, -di]
27. İşüm hōş gelmedin yirüñe hōş var
Bir iki gün ki miñnetde **geçersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 99*). [geçersin, -er, -sin]
28. Yaşum **geçsün** kuru endişem ile
Görüp Nevfel katı bî-çâre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 118*). [geçsün, -sün]
29. Beni ser-halka kıl aşhâb-ı ‘aşka
O halka içre dâ’im **geçe** çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65*). [geçe, -e]
30. Belâ-yı ğamdan āzād itmedüñ hîç
Senüñ ‘aşkuñ yolında **geçdi** çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 43*). [geçdi, -di]
31. Bu hâlet üzre **geçdi** yek şeb ü rûz
Sa‘âdet şubhı çünkim rûşen oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28*). [geçdi, -di]
32. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ **geçdi** bu müşkil kâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17*). [geçdi, -di]
33. Gemürmezdi varup anuñ kafâsın
Bu hâlet üzre çünkim **geçdi** bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [geçdi, -di]
34. Tõkuz ay çün tamām oldı vü **geçdi**
Ayuñ on dördi yüzden perde açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 45*). [geçdi,]
35. Vücûduñ la‘le döndi menzilüñ seng
Senüñ ‘ömrüñ **geçer** ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189*). [geçer, -er]
36. Gerek sen de urasın şîşeye seng
Seni yıllar **geçer** ol iylemez yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 51*). [geç, -er,]
37. O da pür-derd ü pür-miñnet pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 77*). [geçürüp, -üp]

geç: Geçip gıtmek.

1. Yanından **geçdi** beñzer tünd-māra
Çün uğradı bu bi-bahta o bed-bāht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 22*). [*geçdi, -di*]

geç: Delip geçmek.

1. Geçürmez sa'y ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ‘ināyet tütüyāsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 6*). [*geçürmez, -ür, -mez*]
2. Bu derde irse dermāndan beridür
Yidi taşdan **geçen** zehr-i helāhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 67*). [*geçen, -en*]

geç: Bir safhadan başka bir safhaya girmek, yeni bir safhaya başlamak, atlamak, bırakmak.

1. Ki göynüklü gibi yüzi қarasın
Қара giydün çü göynüklü **geçersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 45*). [*geçersin, -er, -sin*]

geç: (Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

1. Қатına uğradı bir şahş-ı ma’di
Geçerken oldı Mecnûn’a gözi туş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 95*). [*geçerken, -er, -ken*]
2. Ögerdi Leyli’yi eş’ār içinde
Yöresinden **geçerken** hāş eger ‘ām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 101*). [*geçerken, -er, -ken*]
3. Nice içmiş ciğerden tiz **geçerken**
Her oқ kim yay bağırından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 70*). [*geçerken, -er, -ken*]
4. Diyār-ı yāre uğradı güzеşti
Geçerken yıl gibi gördi o maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9*). [*geçerken, -er, -ken*]
5. Buluşmayınca **geçme** ben ḥaқire
Yazam aḥvāli bağırum pāresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 152*). [*geçme, -me*]

geç: İşlemek, nakşetmek.

1. Bütün ne қalb u şaf қodı ne perde
Kime ursa **geçerdi** darb-ı nize (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 37*). [*geçerdi, -er, -di*]

geç: Bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak.

1. Geçemezsin atunı depme şuya
O merdüm-zādeyi bi-çāre itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 32*). [*geçemezsin, -e, -mez, -sin*]

geç: Vazgeçmek, uzaklaşmak, terk etmek.

1. O sevdādan **geçüp** Mevlā’yı sevdi
O başdan ayağa derd oldı muṭlaқ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 32*). [*geçüp, -üp*]

geç: Geçmek, bitmek.

1. Kimüñ ferzendi kalsa yâdigârı
Cihânda **geçmez** anuñ rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 22*). [*geçmez, -mez*]
2. Bu sevdâ tâc ola başumda her-gâh
Geçince devr-i ‘ömr-i rûzigârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 101*). [*geçince, -ince*]

geç: (bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

1. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler ki **geç** ‘aşk u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [*geç,]*
2. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün hâste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [*geç,]*
3. Kerem kıl sen daği **geç** bu hevesden
Bunı böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [*geç,]*
4. Diyânet mezhebinde ‘ayb-nâkem
Giderseñ toğrı yola egriden **geç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 125*). [*geç,]*

geç: Bir yerden başka bir yere gitmek.

1. Şeker ağzında şükr-i şehd-i Kıddüs
Geçüp andan ‘urûc-ı sermediye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 63*). [*geçüp, -üp*]

geç: Yok olmak, kalmamak.

1. Geçer yıllar dilinden **geçmez** aduñ
O pinhân sen anuñ-çün ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 86*). [*geçmez, -mez*]

geç: Geçip gitmek // tükenmek.

1. Geçer yıl sen düşersin âhîr-i kâr
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 120*). [*geçer, -er*]

geç: Vazgeçmek.

1. Benüm bu pendümi gûş-ı derûn it
O sevdâdan **geçüp** def-i zebûn it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 100*). [*geçüp, -üp*]

geç: Geçip gitmek.

1. Geçer rahş-ı hayalî iylese hîz
Leb ü dendân u gûşdurur sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 44*). [*geçer, -er*]
2. Serine mağz-ı ‘aşkuñ pöst olmak
Didi bunı vü **geçdi** iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 25*). [*geçdi, -di*]

geç: Bitmek, sona ermek.

1. Benüm gibi çü yârin olasin pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 34*). [geçer, -er]
2. Gelüp dâd ile hoş ad ile gitdi
Geçer kışsa olur çün ‘ömr zâ’îl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 35*). [geçer, -er]
3. Geçer gâam çekmedin tûtar kenâre
Bu hâlet ki âleti ‘aşk u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 166*). [geçer, -er]
4. Hâzân irdi **geçüp** nevrûz-ı ‘ömrüm
Dehâne irdi çün bu hâste cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 68*). [geçüp, -üp]

geç: Eline geçmek, elde etmek.

1. İdüp âhûları hırşından âzâd
O kaçdı ya’ni **geçdi** buña hürde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [geçdi, -di]

geç: Yapmak, etmek.

1. Sözi dilde hadeng-i tîre dönmiş
Ki bu gün ol delüye nakş **geçdüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [geçdüm, -düm]

geç: Değer olmak, değmek, yerine geçmek.

1. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim biri biñ sîme **geçerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [geçerdi, -er, -di]

geç: Anmak.

1. Anuñ lafzından oldı âşikârâ
Meger kim hâtırından **geçdi** bir gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 11*). [geçdi, -di]

geç-: Bir varlığı geride bırakmak, ondan önde olmak.

1. Kime dāmān-ı ümmîdüm açayın
Ğazab rahşın **geçer** lutfuñ semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 53*). [geçer, -er]

geç-: Aşmak II Vazgeçmek.

1. Hâkikat hikmetiyle gönli tölmiş
Geçüp âlâyiş-i şüret-peresti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 15*). [geçüp, -üp]

geç-: Geçip gitmek, aşmak.

1. Koyup anı **geçüp** yıl gibi esdi
Varup ‘Âmir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 110*). [geçüp, -üp]

geç-: Yürümek, yanından geçmek.

1. İşidür oldu illerden sözüni

Geçerken hoş-göñül sāyeñde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 55*). [geçerken, -er, -ken]

geç-: Geçmek.

1. Olurdi germ çün rîg-i Hicâzî

Geçerdi guşşasından Zeynebün Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 47*). [geçerdi, -di, -er]

2. Uçarken göñli gülzâr-ı hevesde

Geçerdi ol belâ-yı teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 23*). [geçerdi, -di, -er]

3. Güher gibi dehân-ı ejdehâda

Geçüp rindâne şabır nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 27*). [geçüp, -üp]

geçeli: Geçtiği, gerçekleştirdiği.

1. Bizi başduñ ğazab nefsin dañı baş

Okuñ nizeñ çü **geçeli** sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 67*). [geçeli,]

geçen: Geçmiş olan. // Yaşanan.

1. Yalancılarda n'iyler aşk genci

Çü terk itdün **geçen** ahd u qarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17*). [geçen,]

geçen: Geçip giden.

1. Kaçup mecnûn didi âkil **geçenler**

Haber itdi irişdi Leylî'ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 76*). [geçenler, -ler]

geçer: Geçinmek, kendini...saymak.

1. Nice vahşî arasında **geçersin**

Nice cevvin çekersin taş u tağūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 74*). [geçersin, -sin]

geçid: Çay, ırmak, dağ vb.nin geçilecek bir yeri olmak // Yol vermek.

1. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan yudılar

Geçidsüz şuyı köprisüz kodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4*). [geçidsüz, -süz]

2. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan yudılar

Geçidsüz şuyı köprisüz kodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4*). [geçidsüz, -süz]

geçmiş: Geçmiş // Geçmişte yaşanan her şey.

1. Nücüm ehli meger **geçmiş** zamānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 1*). [geçmiş,]

geçür-: Geçirmek II sürdürmek.

1. Bil ey bî-çâre Leylî'nün habibi
Geçürdükçe cihânda rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 99*). [*geçürdükçe, -dük, -çe*]

geçür: Vazgeçirmek.

1. İçüm ser-tâ-ka-dem memlû hevâdur
Geçür ben kalmışî âb u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 43*). [*geçür,*]
2. Geçür gâmdan bu birkaç müstemendi
Egerçi Hâmîdî kâhruñ lâyıkıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 54*). [*geçür,*]

geçür: Geçirmek, harcamak (vaktin ilerlemesi) bağlamında.

1. Dilinden zevk-ı ma'nâ güş iderdi
Bu hâl ile **geçürüp** rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*geçürüp, -üp*]

gedâ: Dilenci // Aşık.

1. Yarındası yine şüret bayâğı
Nemed-püş u **gedâ** elde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 46*). [*gedâ,*]
2. Gice küyînda görsen ben **gedâyı**
Gelüp karşı idersin merhabâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 133*). [*gedâyı, -yı*]
3. Ne hōş añañ vefâdan ben **gedâyı**
Benem bî-râhat u bî-yâr u bî-âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 4*). [*gedâyı, -yı*]

gedâ: Dilenci, geda, yoksul, fakir.

1. Kapuñda bir **gedâ** vü pâdişâhî
İlâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 36*). [*gedâ,*]
2. Kapuñda bir gedâ vü pâdişâhî
İlâhî müflis ü ac u **gedâyem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [*gedâyem, -(y)em*]
3. Nazar itdükce mihr ile o bedre
Gedâya zer virürdi bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 60*). [*gedâya, -ya*]
4. Gedâ giymek ne lâyıķ tâc-ı şâhî
Gözüne nâvek ü başuñ tîguz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 38*). [*gedâ,*]
5. Nice h'âce esîr oldu **gedâya**
İrenler na'rasî atlar süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 84*). [*gedâya, -y, -a*]
6. Hemân cümle ğanîsî vü **gedâsı**
Dirilüp cenge âheng iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 8*). [*gedâsı, -sı*]

gedâ-perver: Cömertliğin fakirin başını okşayan parmağı/eli.

1. Gedâ-perver şafâ-peyker vefâ-dôst
Serinde sır-ı devlet mağzıdur pôt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 5*). [*gedâ-perver,*]

gedâyâne: Dilenci gibi.

1. Yüzün örtüp değışdi hem libası
Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 20*). [*gedâyâne,]*
2. İrüp gül gülşenine bülbül-i râz
Gedâyâne bülend iyledi âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 50*). [*gedâyâne,]*

gedâyî: Dilenci, yoksul, sosyal statü bakımından aşağı olan.

1. Ne bilem kıandan olam **gedâyî**
O dem ki itdüñ elest ile hıţâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 16*). [*gedâyî,]*

gedâyî it-: Dilencilik etmek.

1. Gezüp her cânibi itdi gedâyî
Zebânunda hadîş-i bî-nevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 21*). [*gedâyî it-, -di]*

gedil: Eksilmek.

1. Şekerden şatlu olsa sîb şad-bâr
Gedilse bir pula almaz harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 96*). [*gedilse, -se]*
2. Çemen döndi Yemen gibi ‘aķıķa
Kılıç dendânı kesmekden **gedildi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*gedildi, -di]*

geh: "Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

1. Zamâne depmesi **geh** geh ser-i sifâle yiter (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 10*). [*geh,]*
2. Peder mevtinden oldı tâze haste
Okur **geh** iştiyâķuñ kışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 133*). [*geh,]*
3. Biri Rıdvân biri cennet ‘arûsı
Çekerler **geh** şarâb-ı hûş-güvârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 53*). [*geh,]*
4. Sürerler **geh** şafâ-yi la’l-i yârı
Tıurur hizmetde bir pîr-i müşekkel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 54*). [*geh,]*
5. Çekerdi **geh** nühüfte sîneden âh
Ki düşmen hâline olmaya âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 35*). [*geh,]*
6. Dögindi ağladı **geh** sîne **geh** ser
Kucup öpdı biraz boynın ‘ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [*geh,]*
7. Dögindi ağladı **geh** sîne **geh** ser
Kucup öpdı biraz boynın ‘ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [*geh,]*
8. Ciğerden inledi çün çeng ü kânûn
Egerçi inledi **geh** zîr ü **geh** bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39*). [*geh,]*
9. Ciğerden inledi çün çeng ü kânûn
Egerçi inledi **geh** zîr ü **geh** bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39*). [*geh,]*
10. Dehânı huşķ ü kavlı ter-terâne
Dilinden **geh** gazel gâhî gazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 133*). [*geh,]*
11. Ne cân cümle cihâne fitne oldı
Geh avlar gamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 25*). [*geh,]*

12. Kõmazdı uykuyı hem-sāyesine
Geh aglar gāh iderdi āteşin āh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 79*). [geh,]
13. Geh el çiynerdi ğamdan gāh bāzū
Dõkerdi dīdesinden hūn-ı şāfī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 30*). [geh,]
14. Niyāz ile **geh** itdi i'tizārın
Bu şöhet germ iken ol demde nā-gāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 74*). [geh,]
15. Anuñ hiç şorma öldüm ğuşşasından
Okur **geh** merşıye ol mātem için (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135*). [geh,]
16. Görüp āh iyledi bī-çāre māder
Yudı **geh** gözleri yaşıyla rüyın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 45*). [geh,]
17. Tıradı ördi **geh** müşk ile müyın
Kuru kânunā döndürmiş ğam-ı yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46*). [geh,]
18. Ayağından çeküp **geh** nevk-i hārın
Oğula ana miskīn şefkat itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 54*). [geh,]
19. Gehi leb-ber-leb ü **geh** nüş-ber-nüş
Senüñ dest ü dehānuñdan pey-ā-pey (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 28*). [geh,]
20. Alam **geh** bûşe nuql için gehī mey
Bu zibā māl-hūlyā vü güzel rāy (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [geh,]
21. Aradı seyr idüp **geh** küh u **geh** seng
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [geh,]
22. Aradı seyr idüp **geh** küh u **geh** seng
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [geh,]
23. Döner **geh** yüzi halka **geh** kafāsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132*). [geh,]
24. Döner **geh** yüzi halka **geh** kafāsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132*). [geh,]
25. Şadā mevcıyle tıldı evc-i eflāk
Tırup **geh** kol şalar cān selvetinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 27*). [geh,]
26. Oturup baş şalar **geh** 'ibretinden
Aña bir vech ile hōş geldi ol kār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 28*). [geh,]

geh gāh: *Arasıra, arada bir, bazı, kimi.*

1. Anuñ-çün haste Mecnûn hurrem idi
Egerçi āh idüp inlerdi **geh gāh** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 7*). [geh gāh,]
2. Velī ğuş-ı ferağ çıñlardı **geh gāh**
Mağām oldı aña ol ğün ser-i küh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 8*). [geh gāh,]
3. Okıdup hālını şorardı **geh gāh**
Çün oldı kendünün hem-derd ü hālī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 80*). [geh gāh,]
4. Buluşurdı nihānī aña **geh gāh**
Birünün şöhetine ol perī-vār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 12*). [geh gāh,]
5. Dil ü cānında dāğ-ı derd-nākī
Oturup hāy hāy ağlardı **geh gāh** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 19*). [geh gāh,]
6. Dileyüp 'özrin itdi çok niyāzı
Ki senden kānī'em dīdāra **geh gāh** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 51*). [geh gāh,]
7. Gözinden akıdur şahrāya deryā
Harāretnden nefes tıkurdı **geh gāh** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 17*). [geh gāh,]
8. Ğazāl için ğazel okırdı **geh gāh**
Düşicek vecde sa'y iylərđi Necd'e (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 18*). [geh gāh,]
9. Hemān yilden alur bñy-ı nigārı
Naşibi yārdan **geh geh** kıkudur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 27*). [geh geh,]

10. Baña aşşın budur andan kesildüm
Gelürdi dôstuñ **geh geh** selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 31*). [*geh geh,]*
11. Nigâr endîşesi pîşinde pîşe
Çıkup ol şîşenüñ **geh geh** buhârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 83*). [*geh geh,]*
12. Ki şalam tapuna **geh geh** selâme
Ne per var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 74*). [*geh geh,]*
13. Kana‘at iyledi **geh geh** kelâma
Anı bildi ki meyl itmez bu cem‘e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 38*). [*geh geh,]*
14. İrağdan gördüğüm dañi keremdür
İrağdan iylemek **geh geh** nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 47*). [*geh geh,]*
15. Gice konuğudur **geh geh** katumda
Meşel iden konuğ hakķında hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 26*). [*geh geh,]*
16. Gelür üftâdeñe **geh geh** niyâzuñ
Hamâm-ı nâme şan şāvus-ı kudsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 28*). [*geh geh,]*
17. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pây
Didi bende ne kâğıd var ne hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 246*). [*geh gehî,]*
18. Gürüh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehî ‘azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 15*). [*gehî,]*
19. Vuñuş ile **gehî** âvâre oldı
Düşüp bir nice gün bu resme hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 16*). [*gehî,]*
20. Gezer dil-dâde dil-ğaste dil-efğâr
Gehî şahrâ vü küh u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [*gehî,]*
21. Kâbâ vü pîrehenden bağlamaz rañt
Gezerdi derd ile şahrâ **gehî** küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [*gehî,]*
22. Anuñla hem nihâñi şoñbet itdi
Gehî nâz ile ‘arz itdi ‘ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 73*). [*gehî,]*
23. Gehi leb-ber-leb ü geh nûş-ber-nûş
Senüñ dest ü dehānuñdan pey-â-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 28*). [*gehi,]*
24. Alam geh bûşe nuğl için **gehî** mey
Bu zîbâ māl-hülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*gehî,]*
25. Gürüh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehî ‘azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [*gehî,]*
26. Vuñuşile **gehî** âvâre oldı
Düşüp bir niçe gün bu resme hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [*gehî,]*

gel: *Gelmek, buyurmak, şereflelendirmek.*

1. Niçün terk iyleyüp geldüñ maķāmuñ
Didi kim **geldüğüm** yir şehr-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 41*). [*geldüğüm, -düg, -üm]*
2. Gelüp kime idersin merhabâyı
Ko şol cāmı ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 30*). [*gelüp, -üp]*
3. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger evvel zamānda **gelse** Cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 27*). [*gelse, -se]*

gel: *Gelmek, ulaşmak, varmak.*

1. Gelürdi bād-ı şabâ ile merhabâ-yı ümîd
Fırāk zehri beni pâre pâre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 4*). [*gelürdi, -ür, -di]*
2. Ne **geldi** bilmezem benden cevâbı
Bu dem kim ‘aşı nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 18*). [*geldi, -di]*

3. Okudılar o yire **geldi** Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş dide pür-ḥûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [*geldi, -di*]
4. Kõkub gül gibi sürdi pâyine rû
Ki ḥâk-i kûy-ı dil-berden **gelür** bû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 122*). [*gelür, -ür*]
5. Cigerde derd dilde cûş-ber-cûş
Ḥaber **gelse** şabâdan ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 69*). [*gelse, -se*]
6. Hemân gendü gibi bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyî bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 17*). [*gelür, -ür*]
7. Gelür devlet başuña endek endek
Dirül-di kaçreden deryâ-yı enbûḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 76*). [*gelür, -ür*]
8. Gelüp varurdu her şâm u şehirler
Ol iki bülbül-i mestûñ fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 122*). [*gelüp, -üp*]
9. O da yıldı **gelür** bir şemme bûdur
Gice gündüz ümîd idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28*). [*gelür, -ür*]
10. Geçer bu ḥâl ile leyl ü nehârı
Müsâfirler **gelürler** bu diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 37*). [*gelürler, -ür, -ler*]
11. Anuñ-çün iyledüm şulḥ ile ḥile
Gelüp çün sağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [*gelüp, -üp*]
12. Baña aşşır budur andan kesildüm
Gelürdi dõstuñ geh geh selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 25*). [*gelürdi, -ür, -di*]
13. Hemân ihmâle yüz tutdı o mühmel
Didi gerçi dirüp **geldüm** bu ḥayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [*geldüm, -dü, -m*]
14. Süvârî gördi şayyâd oldı maḥzûn
Didi Mecnûn konuk **geldüm** kapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 21*). [*geldüm, -dü, -m*]
15. Eger yüz yüz **gelürse** virmezem yüz
Ne yıl kim senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 78*). [*gelürse, -ür, -se*]
16. Ölüye şan ḥayât-ı tâze virdi
Meger gördi **gelür** bir pîre ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [*gelür, -ür*]
17. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu şõhret irdi çün İbnü’s-Selâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 68*). [*gelür, -ür*]
18. Kâtına varamazdı kimse anuñ
İcâzetsüz o yire **gelse** bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [*gelse, -se*]
19. Gelür farkında kõr tâbende gevher
Çü Mecnûn nergisi uyḥuya kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 86*). [*gelür, -ür*]
20. Yaraşmaz sen şanem **gelmege** bu deyr
Yüzünde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [*gelmege, -me, -ge*]
21. Varup sa’y it vişâl-i dil-ber için
Baña al **gel** varup olduḡı câya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*gel,]*
22. Fülân me’vâda ḥâzır iyle ḥâlî
Baña **gel** ben de varam ol maḥâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [*gel,]*
23. Didi kim key ḥaṭâdur bu cüdâyî
N’ola **gelse** kenâruna nigâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 151*). [*gelse, -se*]
24. Kâra gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu şive **gelmedin** kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 15*). [*gelmedin, -medin*]
25. Niçün terk iyleyüp **geldüñ** maḥâmuñ
Didi kim geldüḡüm yir şehir-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 40*). [*geldüñ, -dü, -ñ*]
26. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı ḥõş **gelüp** Mecnûn’a ḡâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 37*). [*gelüp, -üp*]
27. Gelür bir nev-civân çün serv-i mevzûn
Çaḡırdı ol sibâ-ı vahşe ḥâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 32*). [*gelür, -ür*]
28. Uvat kim **gelmez** andan kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 146*). [*gelmez, -mez*]

29. Ya istiğfāra **gelmişdür** seher-gāh
Baş açup el götürdi hem du‘āya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 30*). [*gelmişdür, -miş, -dür*]
30. Dilendi kapu kapu gezdi vâfir
Der-i har gâh-ı yâra **geldi** âhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 24*). [*geldi, -di*]
31. Revâhilde kavâfil fevc-der-fevc
Kaçan kim **geldiler** Beytûl’-harâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 41*). [*geldiler, -di, -ler*]
32. Gelüp kapuña tutdum halkasın uş
Kılup kaddümi halka bâb-ı ‘aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 62*). [*gelüp, -üp*]
33. Hemân zıkr olunur ol ‘ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel katına **geldi** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 181*). [*geldi, -di*]
34. Yine cânına **geldi** itdügi âl
Şular kim meyve-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 18*). [*geldi, -di*]
35. Meger ‘aşk ile **gelmişti** ezelden
Anuñ-çün hazzı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 73*). [*gelmişti, -miş, -ti*]
36. Tekellümden dili hāmūş olupdur
Zemîn-i bi-hayātuñ cânı **geldi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 31*). [*geldi, -di*]
37. ‘Urûk-ı ergüvānuñ kanı **geldi**
Çün açdı yâsemen simâ-yı simîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 32*). [*geldi, -di*]
38. Varup **gelse** peyâmuñla selâmuñ
İderken bu niyâzi ol büt-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 136*). [*gelse, -se*]
39. İrişdi ya’nî yâra gitdi hârı
Atası **geldi** pür-şûr u şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 7*). [*geldi, -di*]
40. Metâ‘-ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ‘if
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*gelüp, --üp*]
41. Nice şokdurdılar ben bî-günâhı
Nice segler **gelüp** dîlkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 29*). [*gelüp, --üp*]
42. Hevâ-yı yâr ile pür-cüş **geldi**
Didi ne nev-behâr irdi bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 142*). [*geldi, -di*]
43. Hırâmân şanki Firdevsüñ tezervi
Añup mâziyi şükr-i hâle **geldi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 85*). [*geldi, -di*]
44. Görüp hem-hâlin istikbâle **geldi**
Gözi gönli gibi çün aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 86*). [*geldi, -di*]
45. Gören bu hâlî düşdi ihtiyâta
Nice âdem **gelüp** ol ictimâ‘a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 97*). [*gelüp, --üp*]

gel: Belirmek, ortaya çıkmak.

1. Gamâme döndi çeşmi ol gam için
Senün mestâne nazmuñdan **gelüp** cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 137*). [*gelüp, -üp*]
2. Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
Anı hem kana boya kim şehidem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 82*). [*gele, -e*]
3. Gelüp kim yirse yisün rāyegānī
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 64*). [*gelüp, -üp*]
4. Didi ne kimsesin kandan **gelürsin**
Bilişlikden gibi def’i bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 49*). [*gelürsin, -ür, -sin*]
5. Yâ düş misün ki düşüme **gelürsin**
Yâ baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [*gelürsin, -ür, -sin*]
6. Belüñden **gelmedi** ya katre ābuñ
Kazup bir gürî ağla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 50*). [*gelmedi, -me, -di*]
7. Ki uyan üstüne gün **geldi** ey yâr
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [*geldi, -di*]

8. Belā **gelse** anuñ-çün uşanurlar
Olur hıızmet Muḥabbet olsa maḥdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 20*). [*gelse, -se*]
9. Didi ol ‘ömrinüñ sermāyesine
Oğul ser-vaḳti **gelmişdür** niyāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 51*). [*gelmişdür, -miş, -dür*]

gel: *Gell.*

1. Gel ey cān-ı peder ‘avn iste Ḥaḳ’dan
Ḳazı ‘aşḳ u hevā ḥarfin sabaḳdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 67*). [*gel,]*
2. Eger toprak gerekse **gel** tenüm aç
Baña dırsın du‘ādan an revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [*gel,]*
3. Döyer mi peşşe ḍarb-ı ejdehāya
Gel ey peyk-i ecel vaḳt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 55*). [*gel,]*

gel: *Hatırlamak.*

1. Ki **gelmez** göñlüñe yār-ı ḳadīm
Yiñi yār ile çün olduñ hem-āḡüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 38*). [*gelmez, -mez*]

gel: *Gibi gelmek.*

1. Aña yüz ḳatlı gülden ḥôş **gelürdi**
Bu büy-ı ḥôş-nesīm-i rûḥ-perver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 10*). [*gelürdi, -ür, -di*]

gel: *Gelmek, bulunmak.*

1. Elinden **gelmez** anuñ cān dirīgi
Ne baş kim **gelmez** andan tiḡ-bāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [*gelmez, -mez*]
2. Niçün Leylî sürer zevḳ u şafāyı
Dil-i Mecnûn’a **gelmez** ḡayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 153*). [*gelmez, -mez*]
3. Gelüp dād ile ḥoş ad ile gitdi
Geçer ḳışsa olur çün ‘ömr zā’ıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [*gelüp, -üp*]
4. Gelüp ḥālūme itmezdüñ nazāre
İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 54*). [*gelüp, -üp*]
5. Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi
Dilerseñ baş dilerseñ dāruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 66*). [*gelüp, -üp*]

gel: *Beri gel, haydi.*

1. Ecel geldi ‘amelden gitdi ağla
Ḥamā’il iyle **gel** boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 11*). [*gel,]*
2. O sūsen ‘uḳdesinden **gel** ḥaber al
Didi hem aña di benden bu pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [*gel,]*
3. Eceldür kim felekden ola nāzil
Gel imdi el uyu ḡāfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 69*). [*gel,]*
4. Gel inşāf it ḥāzırdur ḥaber-dār
Melāmet sengidür ‘aşḳuñ miḥengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 26*). [*gel,]*

gel: *Gelmek, çıkagelmek.*

1. Ki dā'im kıble oldur ben ğarībe
İşidüp çün **gele** āvāre yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 87*). [*gele, -e*]

gel: *Doğmak, yaşamak, dünyaya gelmek.*

1. O feyz ile çün akdı 'ayn a'yân
Vücûda **geldi** baħr-i 'âlem-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 16*). [*geldi, -di*]

gel: *(Aklına) gelmek.*

1. Gelür üftādeñe geh geh niyāzuñ
Ĥamām-ı nāme şan tāvus-ı kudsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 28*). [*gelür, -ür*]

gel: *(Bir maksatla) Bir yere ulaşmak.*

1. Göründi meh yüzi bir şeh-süvāruñ
At oynadu **gelüp** ol şāh-zāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 15*). [*gelüp, -üp*]

gel: *Beklenen bir zamanın ulaşması.*

1. Ecel **geldi** 'amelden gitdi ağla
Ĥamā'îl iyle gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 10*). [*geldi, -di*]

gel: *(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gelmek, ziyâret etmek.*

1. Ki **geldi** kapuña ol şayd bî-ķayd
İşigde sāye-veş yüz sürer ol nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78*). [*geldi, -+di*]
2. Gelüp ben ĥasteye itseñ nigāhı
Sen alup başunı gitdün yabāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 50*). [*gelüp, -üp*]

gel: *Beri gel, yaklaş.*

1. Ķatuma **gel** bahāne itme anı
Ne ĥōşdur ger düşerse ittifākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 22*). [*gel,]*
2. Ĥużūrına okudı döndi piri
Gelüp evvel zemīne baş ķodı pīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 87*). [*gelüp, -üp*]

gel: *Dönmek.*

1. Anañ da öldü tüt pür-derd ü miñnet
Evüñe **gel** atañ ocağını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 65*). [*gel,]*

gel: Bakmak, yaklaşmak.

1. Gel ey ṯalib ne şanursın bu ‘aşkı
Olur mı gön demür gibi dımişkī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13). [gel,]

gel-: (meded umar bir tavırla bir yere) ulaşmak, varmak.

1. Saña **geldüm** ki vaşluñdan olam şād
Dağı hergiz sefer itmiş degüldüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 42). [geldüm, -dü, -m]

gel-: Bir mesafe katedip uzak bir yerden yakın bir yere varmak.

1. Bölük bölük **gelüp** sādāt-ı A‘rāb
Getürdiler saçular māl u esbāb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 101). [gelüp, -üp]

gel-: (Bir maksatla) bir yere uğramak, ziyaret etmek.

1. Gelürdi görmege anı heves-nāk
Katından eksük olmazdı müsāfir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 78). [gelürdi, -ür, -di]
2. Gelüp virdi bu vahşī cāna ünsi
Anuñ Aḥmed gibi mu‘ciz beyānı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30). [gelüp, -üp]
3. Cinān olsun maḳām-ı cāvidānuñ
Güzel hūrī idüñ **geldüñ** cihāne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 149). [geldüñ, -dü, -ñ]
4. Gelüp şihḥat bulurdi anda rencūr
Bu ḥāle çünki ḥalḳ āgāh oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 200). [gelüp, -üp]

gelimez ol-: Gelememek.

1. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘āra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyāra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2). [gelimez ol-, -dı]
2. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i ‘āra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyāra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2). [gelimez ol-, -du]

gelincik: Gelincik çiçeği.

1. İnanmazsañ göre dendānın anuñ
Gelincik gibi al giymiş şakāyık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 7). [gelincik,]

gemür: Kemirmek, sert bir şeyi aşındırmak.

1. Gemürmezdi varup anuñ kafāsın
Bu ḥālet üzre çünkim geçdi bir yıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 184). [gemürmezdi, -mez, -di]

genc: Hazine, define, kenz.

1. Dirüp emvāl ü **genci** şanki Kārūn
Virüp iylerdi ħarcı mıṣl-i Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 9*). [*genci, -i*]
2. El ura çün güher **gencine** ħakkāk
Güher delmekde hergiz ide bî-bāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 93*). [*gencine, -i, -n, -e*]
3. Anı bilmez ki bâkî **gence** düşmiş
Dönüp ħacdan göricek akrabāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [*gence, -e*]
4. Vücūdum **gencinüñ** yâķūtî ħamdur
Ezelden ben faķırūñ ħam ħūyîdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 18*). [*gencinüñ, -i, -nüñ*]
5. Yaturdı bir ħarābe içre çün **genc**
İdüp bir küşede gencin nüĥüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [*genc,]*
6. Yaturdı bir ħarābe içre çün genc
İdüp bir küşede **gencin** nüĥüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 65*). [*gencin, -i, -n*]
7. Açılmaz çün elünden **genç** bâbı
Bu mîdur sürdigiñ devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [*genç,]*
8. Ne mümkün **genci** dürce derc idesin
Benümle iyleme barmaķ ħisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 12*). [*genci, -i*]
9. Suĥan **gencin** şatan gencînesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 1*). [*gencin, -in*]
10. Metâ^c-ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ³if
Gelüp ķaşîd bile **genc** ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*genc,]*
11. O **genci** ħıfz iderdi ħayretinden
Kemâl-i ‘aql ile ol sîm-endām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 54*). [*genci, -i*]
12. Yalancılarda n’iylar ‘aşķ **genci**
Çü terk itdüñ geçen ‘ahd u ķarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 16*). [*genci, -i*]
13. Ėam-ı Yûsuf da şan Ya³ķûb-ı ħam-ġin
Nitekim itdi ħarc ‘ömrî vü **genci** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 5*). [*genci, -i*]
14. Yalan ile yîlanda cem^c ider **genc**
Tâma^c da mûra beñzer mâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 60*). [*genc,]*
15. Ki **genci** ķor yîlana kendü yir ħāk
Yî **genci** ķalmasun ķalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [*genci, -i*]
16. Ki **genci** ķor yîlana kendü yir ħāk
Yî **genci** ķalmasun ķalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 65*). [*genci, -i*]
17. Tâ^câm umup alurdı māl u **genci**
Meger Mecnûn o ġün şûret deġişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 26*). [*genci, -i*]
18. Ėalâş olur idün şeh ħizmetinden
Ėanâ^cat **genc** ü ķânî^c pâdişâĥdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 29*). [*genc,]*
19. Bulan bu **genci** bî-renc ü ‘anâdur
O meclisde ki Mecnûn ġördi ħālîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 30*). [*genci, -i*]
20. Ėapısı baġlu yârî ķârî ġibi
Be-şûret gevhâr idi **genc** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 7*). [*genc,]*
21. Velikin pâsbân olmışdı efî
Eri ol **genci** ħıfz iylerdi çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [*genci, -i*]
22. Esîr idi be-ma^cnî renc içinde
Egerçi **gencinüñ** çoġ idi nefî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 9*). [*gencinüñ, -i, -nüñ*]
23. Yoġ idi ħarca ancak **genc** ü mālî
Bu dervîş idi ‘emmüsi tüvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [*genc,]*
24. İyûsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Ėaçan kim ejdeĥâ aldı o **genci** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 67*). [*genci, -i*]
25. Şanasın la³ ķa^cr-ı seng içinde
Olurdı **genc** iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 25*). [*genc,]*
26. Çü gencîne yîkıldı taġulur **genc**
Vaşîyyet iylersem zinhâr unutma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 72*). [*genc,]*
27. Ėömlüdüñ **genc** iken topraga ey **genc**
O gencüñ kim yirî zîr-i zemîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [*genc,]*

28. Gömüldüñ **genc** iken topraga ey **genc**
O gencüñ kim yiri zîr-i zemîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [*genc,]*
29. Gömüldüñ genc iken topraga ey genc
O **gencüñ** kim yiri zîr-i zemîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 129*). [*gencüñ, -üñ]*

genc-i hüsn: *Güzellik hazinesi.*

1. O genc-i hüsnî gömdiler yirine
Melâhât meyvesiyken ol gül-i pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 140*). [*genc-i hüsn, -i]*

genc-i maḥzûn: *Saklanmış, korunmuş hazine.*

1. Anuñ kuflı el irmekden emîndür
El irmezdi saña ey **genc-i maḥzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 131*). [*genc-i maḥzûn,]*

genc-i nakd: *Para hazinesi.*

1. Daḥî mühriyle durur genc-i nakdi
Daḥî mihri gibi mühri bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 102*). [*genc-i nakd, -i]*

genc-i nihân: *Gizli hazine II aşk.*

1. Genc-i nihâna maḥzen olan bî-nişân gerek
Dil bende n'iyelün beni 'aşk iledi ḥarâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 2*). [*genc-i nihân, -a]*

genc-i nihân: *Gizli hazine.*

1. Güşâde iledi genc-i nihânı
Ki bu vech-i 'Arab hem püşt-i leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 98*). [*genc-i nihân, -ı]*

genc-i nihânî: *Gizli hazine.*

1. Dil olur kufl her sırr-ı nihâna
Bu dilsüz açılan **genc-i nihânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 47*). [*genc-i nihânî,]*

genc-i râz: *Sır hazinesi.*

1. Dile gelse n'ola râz-ı nihânım
Çekerdüm genc-i râzı ḥıfz için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 71*). [*genc-i râz, -ı]*

gencîne: *Hazine, define, kenz.*

1. Suḥan gencin şatan **gencînesinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 1*). [*gencînesinden, -si, -n, -den]*

2. Çü **gencîne** yıkıldı tağulur genc
Vaşıyyet iylersem zinhâr unutma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 72*). [*gencîne,]*
3. Niçün **gencîneñ** oldu beyle medfûn
Be-şûret cân gibi gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 132*). [*gencîneñ, -n]*
4. Muhabbet câmi cânûña gıdâdur
Sen ol **gencînesin** cândur tılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 161*). [*gencînesin, -sin]*

gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft: *Delinmemiş kıymetli incinin hazinedarı, bekçisi.*

1. Ki ey **gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft**
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [*gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft,]*
2. Ki ey **gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft**
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [*gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft,]*

gencîne-i genc-i ism-i â'zam: *İsm-i a'zam hazinesinin hazinesi.*

1. Gencîne-i genc-i ism-i â'zam
Ey vaşf-i kemâl-i zât-ı insân (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 4*). [*gencîne-i genc-i ism-i â'zam,]*

gendü: *Kendi.*

1. Veled çünkim ola bed-hulûk sîret
Ataya renc olur **gendüye** miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 30*). [*gendüye, -y, -e]*
2. Değerken her yirün vîrânesine
Buluşdı **gendünün** dîvânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 24*). [*gendünün, -nüñ]*
3. Karîn oldı aña bir nice gam-gîn
Belâda **gendü** gibi vâkı'a-bîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 12*). [*gendü,]*
4. Du'â itdi aña **gendüye** ilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 52*). [*gendüye, -y, -e]*
5. Hemân **gendü** gibi bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyi bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 16*). [*gendü,]*
6. Aradı **gendünüñ** dîvânesini
Gezerken deşti çün bād-ı seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 126*). [*gendünüñ, -nüñ]*
7. Bulurdı her kişi her dem murâdı
Kim ister kim ide **gendüyi** dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 37*). [*gendüyi, -yi]*
8. Haber gönderdi **gendü** anda kaldı
Ki uş irdüm yanumca baır-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 22*). [*gendü,]*
9. Dil uzadurdu **gendü** leşkerine
Sipâh-ı Nevfel içinde yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 108*). [*gendü,]*
10. İderdi **gendü** kavmiyle neberdi
Eger düşmen görüp itmese hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 118*). [*gendü,]*
11. Atardı **gendü** kalğanına tîri
Eli irdüğü yirde olsa puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 122*). [*gendü,]*
12. Ururdu **gendünüñ** puştınañ muştı
Eger baş kesse kavminden 'adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 124*). [*gendünüñ, -nüñ]*
13. Beni de **gendüyi** de kıldı bed-nâm
'Arab hâkinde tâ ki kâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106*). [*gendüyi, -yi]*
14. Libâsı nîl ü **gendü** Nîl-i cûşân
Gicede beñzeyüp dîvâne dîve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 8*). [*gendü,]*

15. Bu **gendüyi** döğüp başın yolardı
Ne beñ kim kınsa yüzi ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 156*). [*gendüyi, -yi*]

gendü düşen ağlamaz: *Kendi düşen ağlamaz, atasözü.*

1. Niçün bu giryeme ta'ne kılırsın
Çü **gendü düşen ağlamaz** bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 10*). [*gendü düşen ağlamaz,]*

gendü elümle düşme-: *Kendisi bilerek bir duruma düşmek.*

1. Bilürsin bellü hālüm saña cümle
Ki düşmedüm bu hāle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 8*). [*gendü elümle düşme-, -, -*]

gendüm-i behişt: *Cennetin buğdayı.*

1. Meyl iyledi gendüm-i behište
Yüzünde çü gördi hālün Ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 28*). [*gendüm-i behişt, -e*]

gendüm-nümā vü cev-fürüş: *Buğday gösterip arpa satan. Yüze gülücü, hilekar.*

1. Kõmadı dõstlık sevgüsine yir
İlüñ gendüm-nümā vü cev-fürüşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 33*). [*gendüm-nümā vü cev-fürüş, -ı*]

gendüzi: *Kendi.*

1. Kişi **gendüzini** bed-nām ider mi
Adın rüsvāy-ı hāş u 'ām ider mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 11*). [*gendüzini, -ni*]

ger: *Eğer, şayet.*

1. Hāşr u neşrün 'arşasın yarın pür-āteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sīnemden bu te'sīr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [*ger,]*
2. Şāyed ki kūyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña kıarırsam gubār olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 3*). [*ger,]*
3. Ger ola gõnce-i hõş-büy u hõş-reng
Dehānuşsuz beni mīm ide dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 33*). [*ger,]*
4. Ki şol üftāde ā'mā düşdi yire
Nola **ger** dest-gır olsam dārire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 30*). [*ger,]*
5. Saña **ger** erre-i sīn ola ālet
Kesersin kıomayup 'ırķ-ı cehālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 21*). [*ger,]*
6. Saña **ger** lāmelif olursa pergār
Olasın devr sırrından hāber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 23*). [*ger,]*
7. N'ola **ger** naħluña aşılsa servüm
Serāyuñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*ger,]*
8. Didi **ger** bunda olsa şemme-i hūş
Seg-i bed-būya olmazdı hem-āğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 143*). [*ger,]*

9. N'ola **ger** naḥluña aşılsa servüm
Serāyuñ murḡi olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [ger,]
10. İde ol ḥasteyi bî-zaḥmet ü derd
O mecrûḥ irse **ger** pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [ger,]
11. Bu ğam-perver ḥaberden bî-fer oldu
Didi **ger** māni' olmaḡdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 173*). [ger,]
12. Zihî aşşı zihî ḥaḡḡıyle bāzār
Serāb olursa **ger** 'ahdūñ şarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 115*). [ger,]
13. Yiridür **ger** olursa menzili nār
Nice ḥārī ki besler sāye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 28*). [ger,]
14. Tūrurdi diñleyüp aḡzında barınaḡ
Didi **ger** faḡr u fāḡum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51*). [ger,]
15. Anuñ-çün gözleri bīmāra döndi
Dir idi çekse **ger** meşşāta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 151*). [ger,]
16. Ve **ger** ne çi ḡara ṭaş u çi ḡardaş
Ne şu'le vire aya dü bürāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [ger,]
17. Beni ḥışmuñ odı da virse bāda
Felek **ger** topraḡumdan düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 31*). [ger,]
18. Ger olursa cihānuñ mihr ü māhı
Bilūmi kim kenār iyleye heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 20*). [ger,]
19. Ḳayurman ḥāk içinde **ger** olam ḥāk
Baña şimden girü riḥlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 16*). [ger,]
20. Uşanmazsın sen andan bu 'aceb ṭavr
Ger aşlun tāzī ise ey yegāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [ger,]
21. İki gören biri eḥvel kişidür
Odur 'āşık ki **ger** aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 17*). [ger,]
22. Yaraşur **ger** saña dirlerse insān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 70*). [ger,]
23. Arada var veli ḥavf-ı münāfık
Tenüm ma'zūr tūt **ger** olsa mehcūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 219*). [ger,]
24. Yanaram bir adım **ger** artuḡ atam
Yatur ḡāfil o çüftüm gerçi ḥufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 118*). [ger,]
25. Ḥarāma hem-nişin olmaḡ da müşkil
Ḥarāma **ger** ḥarīm olam helākem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 123*). [ger,]
26. Ḳatuma gel bahāne itme anı
Ne ḥōşdur **ger** düşerse ittifaḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 23*). [ger,]
27. Dilerseñ **ger** ḥişār itmeyin ābād
Beni öldürme nāz idüp irāḡdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 50*). [ger,]
28. Aña ḥarc ilyedi sa'y-ı vefāyı
Vefālar itdi kim olınsa **ger** yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 5*). [ger,]

ger: İster... ister bağlacı.

1. Anı gūş iylemez **ger** maḡz u **ger** pōst
Ne sözi kim ḡatında yād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [ger,]
2. Anı gūş iylemez **ger** maḡz u **ger** pōst
Ne sözi kim ḡatında yād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [ger,]

ger: Gerçi, doğrusu.

1. Mecnûn oldu olur bu daḥi mest
Ve **ger** şabrum kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [ger,]

ger: *Ya da.*

1. Tapuñ mevlâ vü ğayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce **ger** alçağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71*). [ger,]
2. Muḥayyer itdi ‘uşşâkı nevâsı
Her ehl-i dil Hicâzî **ger** ‘Irâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 19*). [ger,]

ger: *Eğer...eğer bağlacı.*

1. Dem ola kim deminde ire fi’l-hâl
Nevâña göredür **ger** nîk ü **ger** kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 87*). [ger,]
2. Dem ola kim deminde ire fi’l-hâl
Nevâña göredür **ger** nîk ü **ger** kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 87*). [ger,]

ger ger: *Ya ... ya bağlacı.*

1. Hemân tavşına **ger ger** kelbe beñzer
Aña daḥi ne kûşkun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 140*). [ger ger,]

gerçek: *Aşlı olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.*

1. İşüñ hem **gerçek** olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem ol degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 34*). [gerçek,]
2. Beni ‘afv iyle kim luṭf ehlin sen
Saña **gerçek** haber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [gerçek,]

gerçi: *Gerçi, doğrusu.*

1. Kõmaz beni yûriyem dâ’irene ser-gerdân
Düşürdi **gerçi** ki pergâr-veş kenâre raķıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6*). [gerçi,]
2. Meded yitürmez ise cânuma devâ-yı ümîd
Başumda **gerçi** yuva yapıdı laķlaķ-ı firķat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 7*). [gerçi,]
3. Cemâl-i kevne virdi zülf ü ḥâlî
Siyeh **gerçi** nitekim kâkül-i ḥûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 3*). [gerçi,]
4. Cihânda **gerçi** ‘aşka kışşa çoķdur
Ĝam-ı Mecnûn’a benzer ğuşşa yoķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 29*). [gerçi,]
5. Çiçek **gerçi** dirâḥta zîb ü ferdür
Velî maķşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [gerçi,]
6. Ol itmezdi talebde **gerçi** taķşîr
Velî matlûbı te’ḥîr itdi Taķdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 33*). [gerçi,]
7. Şadef **gerçi** olur nisân ile pür
Velî Taķdır ider her kaṭreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [gerçi,]
8. Olur **gerçi** dehânı nâfenüñ ḥuşk
Nihân olunmaz ammâ nefḥa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 25*). [gerçi,]

9. Uyup atasına oldu revâne
İnandurmadı **gerçi** bu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 76*). [gerçi,]
10. Belâdan her biri **gerçi** meşeldür
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [gerçi,]
11. Xamûsı **gerçi** rûsvâ-yı ‘Arab’dur
Velî Mecnûn melâmetde ‘acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [gerçi,]
12. Kelâmın meyvesi **gerçi** şuludur
Dilüm gayret odı ammâ toludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 99*). [gerçi,]
13. Senûnle **gerçi** hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada xan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 105*). [gerçi,]
14. Belâdan her biri **gerçi** meşeldür
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [gerçi,]
15. Xamûsı **gerçi** rûsvâ-yı ‘Arab’dur
Velî Mecnûn melâmetde ‘acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [gerçi,]
16. Kelâmın meyvesi **gerçi** şuludur
Dilüm gayret odı ammâ toludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [gerçi,]
17. Senûnle **gerçi** hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada xan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [gerçi,]
18. Hemân ihmâle yüz tutdı o mühmel
Didi **gerçi** dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [gerçi,]
19. ‘İlac olmaz velî zağm-ı lisâna
Tapuñ **gerçi** belâ ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 57*). [gerçi,]
20. Yir idün **gerçi** vâfir guşşasından
Baña sen bî-ğaraz yâr idün el-ğax (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 78*). [gerçi,]
21. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu deyr
Yüzünde **gerçi** zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 25*). [gerçi,]
22. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur gâfil o çiftüm **gerçi** huftu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119*). [gerçi,]
23. Ne görse söylemez iyler ferâmüş
Olur âvâre **gerçi** gâr ehli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 45*). [gerçi,]
24. Hevâya uymazam **gerçi** ki düdem
Beni şanma ki nefsum bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 152*). [gerçi,]
25. Belâ nağşından ama bî-ğabersin
Baña sen **gerçi** dîvâne didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [gerçi,]
26. Anuñ-çün hem-demüm âhü idüpdür
Boyu **gerçi** kemân olmuş esîrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 143*). [gerçi,]
27. Ururlar yüzine itdüğü xanı
Be-şüret **gerçi** rengin berk-i rîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 5*). [gerçi,]
28. Be-ma‘ni hem-dem-i cân u cenânsın
İrağdur **gerçi** senden çeşm-i rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 135*). [gerçi,]

gerd: Toz, toprak, gubar.

1. İdün ammâ biraz bu hayrı te’ğîr
Ki bu türvende verde **gerd** irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [gerd,]
2. Tozuña irmesün avcı semendi
Ayağun izine **gerd** irmesün hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 61*). [gerd,]
3. Mübârek hâtıruña **gerd** olurdum
Baña sen şâdi idün ben saña gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 70*). [gerd,]

gerden: Boyun, gerdan.

1. Şaçı dil **gerdenine** tavk-ı hûş-tâb
Mukahhal nergîsinün kuhlı mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 32*). [gerdenine, -i, -n, -e]
2. Ne dil nefrîni itdi gûş-mâlûñ
Ne kan itdün kim irdi **gerdenüñe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 7*). [gerdenüñe, -üñ, -e]
3. Kızıl yalıñlar ola lâle-zârı
Nice kan yükledürsin **gerdenüñe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 137*). [gerdenüñe, -üñ, -e]

gerden-efrâz: Baş kaldıran, asi.

1. Çemen-efrûz u zîbâ **gerden-efrâz**
Güzel boynuz gümüşden mîle beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 64*). [gerden-efrâz,]

gerd-i derd: Dert toprağı.

1. Çü Mecnûn sildi yüzden gerd-i derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 1*). [gerd-i derd, -i]

gerd-i yâr: Sevgilinin tozu, sevgiliden gelen toz toprak.

1. Baş açup karşı varur gerd-i yâra
Ki ol toz ‘âşıkun tâc-ı serîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 70*). [gerd-i yâr, -a]

gerdün: Dünya, felek.

1. Şafâsından semâ‘ itdi çü **gerdün**
Mağabbet çeşmesinden yundı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 48*). [gerdün,]
2. Bu yıl üzre tutar ‘âlem karârı
Toğurmadı bu **gerdün** bir sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 161*). [gerdün,]

gerek: Gerek, olmalı, lazım.

1. Esrâr-ı ‘aşka vâkıf olan bî-zebân **gerek** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 1*). [gerek,]
2. Genc-i nihâna mağzen olan bî-nişân **gerek**
Dil bende n’iylesün beni ‘aşk iledi harâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 2*). [gerek,]
3. Süsen zebân bitürmek içün büstân **gerek**
Hûn-ı ciger hikâyetini şorma gonceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4*). [gerek,]
4. Kim söylemege hâlini evvel dehân **gerek**
Da‘vâ-yı ‘aşk itme ko gavğâyı ‘andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [gerek,]
5. Pervâne-vâr ‘âşık olan bî-fiğân **gerek**
Ağvâl-i süziş-i cigeri şorma şem‘adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 8*). [gerek,]
6. Şerh iylemege hâli tolaşmaz zebân **gerek** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 10*). [gerek,]
7. Keserse boynumı dendâni sinün
Gerekmez harfî sensüz sîn ü şinuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [gerekmez, -me, -z]
8. Yürürsin şu gibi bî-şabr u ârâm
Kenârûnda **gerek** serv-i dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 192*). [gerek,]

9. Şafâ-yı Leylî'yi sevdâ-yı 'aşkı
Bu gavgâdan serüm hâli **gerekmez** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 69*). [gerekmez, -mez]
10. Bu gamdan özge aḥvâli **gerekmez**
Siyehdür didiler Leylî cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 70*). [gerekmez, -mez]
11. Sitâremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hûş-dil olmak ben belâ-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 43*). [gerekmez, -mez]
12. Gerek şüridelikden yuyasın dest
Etege çek ayaguñ tağ gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 138*). [gerek,]
13. Baña ḥabbe **gerekmez** cümlesin al
Görüp şâd oldı ol 'avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 38*). [gerekmez, -mez]
14. Tönuma sür bunu çeşmüme sürme
Ki baña yârsuz mâtem **gerekdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 153*). [gerekdür, -dür]
15. Gözüm kuḥli nider pür-nem **gerekdür**
Çü meşşâta düzüp qaşın yolardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 154*). [gerekdür, -dür]
16. Gerek sen de urasın şîşeye seng
Seni yıllar geçer ol iyilemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [gerek,]
17. Gerekdür endekiyle de de sitâre
Meger kim yıldızum gögde Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 70*). [gerekdür, -dür]
18. Eger toprak **gerekse** gel tenüm aç
Baña dîrsin du'adan an revânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [gerekse, -se]
19. Var ölüsin ziyâret iyle bârî
Gerekdür kim mezârına varasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 21*). [gerekdür, -dür]
20. Baña vaḥdet **gerek** vuşlat gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 48*). [gerek,]
21. Ne var âsân okursañ zâḥirin sen
Benümle yâr olan bî-ḥad **gerekdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 71*). [gerekdür, -dür]
22. İçi mürde taşı merḳad **gerekdür**
Dirende yoldaşum cismüm deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 72*). [gerekdür, -dür]
23. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola çün ehli bâzaruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 174*). [gerekdür, -dür]
24. Ki cānı Leylî'ye ibnû's-selām'un
Cihân oldur aña biñ cān **gerekdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [gerekdür, -dür]
25. Benüm cānum aña kurbān **gerekdür**
O var iken ḳatumda aña cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 42*). [gerekdür, -dür]
26. Hemān dir ehl-i Ḥaḳḳ'a bârek-Allah
Hüner ehli hüner-perver **gerekdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 65*). [gerekdür, -dür]
27. Cevāhir ehliñe cevher **gerekdür**
Hüner ehli hüner-perver ḥaṭâ-puş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 66*). [gerekdür, -dür]
28. Gerekdür gurbet ü 'uzlet ḳanā'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 34*). [gerekdür, -dür]
29. Varup cennetde ḳurdı taḥt-ı baḥt
Gerek ben de ḳoyam dünyâ ḥarābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [gerek,]
30. Ne cān vardur ki āḥir göçmez andan
O gitdi biz daḥi gitsek **gerekdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41*). [gerekdür, -dür]
31. Ḳara yire nüzûl itsek **gerekdür**
Ecel yolu 'aceb yoldur ki cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 42*). [gerekdür, -dür]
32. Gerekmez virse bü-y-i nev-bahārı
Bu resme nice biñ biñ 'arz-ı ḥâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 80*). [gerekmez, -mez]
33. Çün ismu'llah ola 'unvân-ı defter
Gerek kim tâ ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [gerek,]
34. Tecessüs iylerrüz eṭrâf u eknâf
Ḳabâ'ilden **gerek** a'vām u eṣnâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 94*). [gerek,]
35. Dilümde 'aşḳuñ arturdu ḥarâret
Baña ma'nî yiter şüret **gerekmez** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 47*). [gerekmez, -mez]

36. Baña vahdet gerek vuşlat **gerekmez**
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 48). [gerekmez, -mez]
37. Gerekmez baña dil-bersüz hayâtı
Düşüp şahrâ-be-şahrâ deşt-ber-deşt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 64). [gerekmez,]

gerek: "Gerek ... gerek/gerekse ... " bağlacı. "Hem" gibi başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır.

1. Günâhum çok **gerek** öldür **gerek** kı
Siyeh rüyem öñünde sâye gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64). [gerek,]
2. Günâhum çok **gerek** öldür **gerek** kı
Siyeh rüyem öñünde sâye gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64). [gerek,]

gerek kim: Gerek ki.

1. Gerek kim âķibet vîrâne ola
Harâb idince bunca şehr ü dîhi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 12). [gerek kim,]

geril: Germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek.

1. Gerilmiş 'ırķ u pey zâhir çün evtâr
Alup mâder diz üzre mâliş eyler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48). [gerilmiş, -miş]

germ: Hararet, sıcaklık.

1. Şu resme **germ** idi ol meclis-i hâş
Şarâb ile kebâb olmışdı rakķâş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 121). [germ,]
2. Ėazablar âteşinden kelleler **germ**
Huşûşâ yüz şuyın hâķ iyledi şerm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 169). [germ,]
3. Belâlardan dili **germ** ü demi serd
N'olaydı seyr idegelseñ bu bâğa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 128). [germ,]
4. Ya dil **germinden** âh-ı serd irişdi
Eger bu 'uķdeden bula felâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 62). [germinden, -i, -nden]
5. Niyâz ile geh itdi i'tizârın
Bu şöğbet **germ** iken ol demde nâ-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75). [germ,]
6. Olur dendân gibi ağzında zâhir
Bu resme **germ** iken bād-ı hâzânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 41). [germ,]
7. Semâ'ı **germ** idüp ĖavĖâ idenler
Belâya olsalar bir kez giriftâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 10). [germ,]

germ: Hararetlenmek, kızışmak. II kızmak, öfkelenmek.

1. Ol anı rıķ ile iylerdi te'dîb
Didi Zeyd'e ki **germ** olma ziyâde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 133). [germ,]

germ it-: Hararetlendirmek, coşkunluk vermek, şevke getirmek.

1. İde çün müsterî bāzārını germ
Bahā biçmekle bāyi‘ iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 81*). [germ it-, -e]
2. Rî‘âyet iyledi oldukça tākāt
Kelām-ı nerm ile germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 53*). [germ it, -di]

germ iyle: Sıcaklık göstermek, yakınlık.

1. Sözüñ kıymetlü gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 69*). [germ iyle, -se, -n]

germ iyle: Isıtmak, hararetlendirmek.

1. Şorardı yārini kimi görürdi
Dilin ‘aşk odı eyle iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 15*). [germ iyle, -di]

germ ol: Coşmak; ısınmak, ateşli olmak, hararetlenmek.

1. Perîler meclisine urdı bünyād
Çü meclis germ olup kalmadı huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 119*). [germ ol, -up]
2. Şarāb-ı Tā’ifi tōldı kü’ûsa
Dügün hengāmesi germ oldı gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 127*). [germ ol, -dı]
3. Anuñla şöhbete germ oldı varı
Vilāyet uluları virdi mālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 46*). [germ ol, -dı]
4. Kayurmayıp kayır gibi saçardı
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 85*). [germ ol, -up]
5. Vefā vezninde nice sengi vardur
Ola kim germ idüp āvāzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 69*). [germ ol, -a]
6. Ki bāzār-ı güzeşte germ ola tiz
Boyı naḥl u lebi şîrîn ruḥabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 96*). [germ ol, -a]
7. Kenāruñda yaraşur serv-i dil-cū
Cemālin görmedin germ oldı şevkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 155*). [germ ol, -dı]
8. Kūsül yorgānuña göre dimişdür
Şovutma şöhbeti ey yār olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 173*). [germ ol, -up]
9. Olurdi germ çün rîg-i Hicāzî
Geçerdi guşşasından Zeynebün Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 46*). [germ ol, -ur, -dı]

germiyyet: Hararet, sıcaklık.

1. Hevā **germiyyetinden** oda yandun
Çü sözüñ süzına tütudum semā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 6*). [germiyyetinden, -i, -n, -den]

geşt: Gezme, geçme, dolaşma.

1. Ki ‘ömri geçdi terk itmez o **geşti**
Kılur bed-nāmlar bezminde ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 104*). [geşti, -i]

geşt it: Dolaşmak, gezmek.

1. Miyân bendi velî ney gibi muhkem
O deşti geşt idüp kıdd-i hamîde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 45). [geşt it, -üp]
2. Sefer itdi koyup kavm u kabîle
O deştüñ geşt idüp vîrânesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 125). [geşt it, -üp]

geşt iyle: Dolaşmak, gezinmek.

1. Gün ‘âlemi geşt iyledügi hâne-be-hâne (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 1). [geşt iyle, -düg, -i]
2. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir küh içinde zâr u haste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 16). [geşt iyle, -yüp]
3. Bulınmadı ne nâmı ne nişânı
Anı buldı ol âhîr iyleyüp geşt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 79). [geşt iyle, -yüp]
4. Fiğân u nâle ile iyledi geşt
Gezer efgân ile ol yile yile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 66). [geşt iyle, -di]

getir-: Gelmesini sağlamak; sebep olmak, ortaya çıkarmak.

1. Getürdim kim bite kıtuñda bu kâr
Hazine bi-hisâb u zer bihar-vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83). [getürdim, -dü, -m]
2. Getürdim kim bite kıtuñda bu kâr
Hazine bi-hisâb u zer be-her-vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83). [getürdim, -dü, -m]

getür: Getirmek, nakletmek.

1. Getüren şuyı od ile giderdi
Bu resme arada odlı haberler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 120). [getüren, -en]
2. Getüre armağan kuhl-i gubârı
Çıkup har-gâhdan âh ile her gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 60). [getüre, -ü, -r, -e]
3. Vay aña kim yiledür i’timâdı
Buña yıl bû **getürse** ol güzelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31). [getürse, -se]
4. Nazar idüp bu miskîn bi-karâra
Getürürler şarabı vü ta‘âmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 39). [getürürler, -ür, -ler]
5. Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
Yir idi kendü bir zerre nevâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 80). [getürürlerdi, -ür, -ler, -di]
6. İçer şubhuñ nesiminden şabûhı
Getürse zülf-i yârûñ büyüñ bād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 51). [getürse, -se]
7. Getürdi maderin anuñ katına
Buluşdı gördi mader nûr-ı çeşmi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 40). [getürdi, -di]
8. Getür sa’y it karışdur balı yağa
Nigârûñ Ka’be-i küyn tavâf it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 30). [getür,]
9. Bu âvâre dağı âvâre oldu
Getürüp bu diyâra ben garîbi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 13). [getürüp, -üp]
10. Yaban servî için yüklenme nâzi
Getür bustâna serv-i dil- nüvâzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 194). [getür,]
11. Silüp hem gam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka’be sayesine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 49). [getürüp, -üp]

12. Olara ‘afvı ile minnet itdi
Buyurdi kim **getürüñ** kanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 71*). [*getürüñ, -üñ*]
13. Bile tāk-ı tarinün pâdişāhı
Getürdi çok hazine māl-i bisyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 75*). [*getürdi, -di*]
14. Çü bildüm bulmadum bî-çäre kaldum
Ne bir gün ben saña rāhat **getürdüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [*getürdüm, -dü, -m*]
15. Dönüp didi **getür** ortaya neñ var
Haber ehli haber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46*). [*getür,]*
16. Bu bed-fikri **getürmek** kalbe hāşāk
Cihān bir tekyedür iki kapusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 150*). [*getürmek, -mek*]
17. Bu ‘aşkum müşkin aña āşikār it
Getür serv-i hilāfı bî-hilāf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 35*). [*getür,]*
18. Getürüp Leylî katında kodular
Bumı hōş gördiler halk ittifākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 194*). [*getürüp, -üp*]
19. Bölük bölük gelüp sādāt-ı A’rāb
Getürdiler şaçular māl u esbāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 102*). [*getürdiler, -di, -ler*]

getür: Meydana getirmek.

1. Sepid olduğu-çün sevmek tenini
Kara günler **getürür** cāna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 54*). [*getürür, -ür*]

getür: Getirmek, sunmak.

1. Getürdi tūtop ikrārı miyāne
Peder āhır boyun tūtop rızāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 120*). [*getürdi, -di*]
2. Getür öp sür yüzüne di zihī la’l
Eger bir turş-rūdan göresin cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [*getür,]*

gevher: Öz.

1. Muhabbet zāhir oldı **gevherinde**
Ezelden var idi çün cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 89*). [*gevherinde, -in, -de*]
2. Yunup gitmedi kalbinden gubārı
Çü yitdi **gevherine** hem terāzū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 29*). [*gevherine, -i, -n, -e*]

gevher: Cevher, mücevher.

1. Ki ey gencine-dār-ı dürr-i nā-süft
N’ola dürrünle olsa **gevherüm** cūft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*gevherüm, -üm*]
2. Gönül dürcine **gevher** derc idersin
Sözün semm de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 8*). [*gevher,]*
3. Riyāset efserinün **gevherisin**
İşigün taşı mihrāb-ı sücüdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 4*). [*gevherisin, -i, -sin*]
4. Alup ol cevheri **gevher** vireydüm
Eger var ise bu rāyuñ şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 24*). [*gevher,]*
5. Sözün kıymetlü **gevherden** yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 68*). [*gevherden, -den*]

6. Zemîni gevher-i mâh itmiş enver
Tolup bu nâfe **gevher** kasr-ı şeş-tâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 15*). [gevher,]
7. Gelür farkında kor tâbende **gevher**
Çü Mecnûn nergisi uyhuya kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 86*). [gevher,]
8. Söze bu resme dizdi dürr ü **gevher**
Didi ba'zî ruvât-ı hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [gevher,]
9. Şanasın nây içine düşdi âzer
Didi ey **gevherümüñ** pāk dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 81*). [gevherümüñ, -üm, -üñ]
10. Kıpısı bağlu yarı kârı gibi
Be-şüret **gevher** idi genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 7*). [gevher,]
11. Açup dürci yirinde hârc iderdi
Eger gevher-şinâsa düşse **gevher** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 17*). [gevher,]
12. Añup ol **gevherüñ** hüsünin ögerdi
O nevha kim kan ağladurdi sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 132*). [gevherüñ, -üñ]
13. Dürüş taqvâya oldur anda zâduñ
Bu dünyâ kim işüñi **gevher** iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [gevher,]

gevher: Cevher; oğul.

1. Ki ey gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N'ola dürrünle olsa **gevherüm** cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [gevherüm, -üm]

gevher-efşân ol-: Konuşmak.

1. Bu pendî güş idüp Mecnûn-ı hayrân
Dehen dürcinden oldı gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 2*). [gevher-efşân ol-, -dı]

gevher-i dürc-i siyâdet: Ululuk kutusunun mücevheri.

1. Didi ey **gevher-i dürc-i siyâdet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 1*). [gevher-i dürc-i siyâdet,]

gevher-i mâh: Ayın cevheri, ışıkları.

1. Zemîni **gevher-i mâh** itmiş enver
Tolup bu nâfe gevher kasr-ı şeş-tâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 14*). [gevher-i mâh,]

gevher-i nâ-süft: Delinmemiş, kıymetli inci.

1. Virürem **gevher-i nâ-süft** çün dürr
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 89*). [gevher-i nâ-süft,]
2. Didi Mecnûn'a ref' itdi hicâbı
Sözün kim **gevher-i nâ-süfte** ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 113*). [gevher-i nâ-süfte,]

gevher-şinâs: Cevahirden anlayan kişi, kuyumcu.

1. Açup dürci yirinde hârc iderdi
Eger **gevher-şinâsa** düşse gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 17*). [*gevher-şinâsa, -a*]

geyicek: Geyik.

1. Kerâmet buldı vahşî hizmet itdi
Var idi bir **geyicek** key şeğab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [*geyicek,]*

gez: (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.

1. Gezer dil-dâde dil-haste dil-efgâr
Gehî şahrâ vü küh u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 65*). [*gezer, -er*]
2. Gezüp âvâre bâzârı be-zârî
Dilinde nâleler gönlinde yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 67*). [*gezüp, -üp*]
3. Cigerden zâr zâr ağlardı nâ-çâr
O derdile **gezüp** cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [*gezüp, -üp*]

gez: Gezmek, dolaşmak.

1. Gezüp her cânibi itdi gedâyî
Zebânunda hadîs-i bî-nevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 21*). [*gezüp, -üp*]
2. Gezüp âhu gibi âvâre miskîn
Gönül göz guşşadan ğam-gîn ü nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 75*). [*gezüp, -üp*]
3. Binüp sürdi revân biri bād-pâyî
Arayup Qays'ı **gezdi** her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 22*). [*gezdi, -di*]
4. Teni al olmadın her yâd elinden
Egerçi **gezdiler** çok tağ u şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57*). [*gezdiler, -di, -ler*]
5. Aradı gendünün divânesini
Gezerken deşti çün bād-ı seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 127*). [*gezerken, -er, -ken*]
6. Revân oldı yaşı te'sir idüp derd
Gezüp rakş ile Mecnûn lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 161*). [*gezüp, -üp*]
7. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yidüp **gezdürdi** anı hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 41*). [*gezdürdi, -dür, -di*]
8. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp bu hîle ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 26*). [*gezüp, -üp*]
9. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp bu hîle ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*gezüp, -üp*]
10. Kılurdi ağlayu 'azm-i güzer-gâh
Gezüp yollarda çün kebk-i hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 63*). [*gezüp, -üp*]
11. Yine kaçdı tekellüf 'âleminden
Gezerken bir gün ol eṭrâf-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 7*). [*gezerken, -er, -ken*]
12. Gezüp gâhî harâbe gâh âbâd
Bir iki gün aradı her mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 76*). [*gezüp, -üp*]
13. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol derd ile cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [*gezüp, -üp*]
14. Gider ol revnağ-ı zîbâsı andan
Gezer reh-zen gibi küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [*gezer, -er*]
15. Fiğân u nâle ile iyledi geşt
Gezer efgân ile ol yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 67*). [*gezer, -er*]

16. abā vü pîrehenden baqlamaz raht
Gezerdi derd ile ahrā gehî küh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [gezerdi, -er, -di]
17. Gezerdi āh ile deşt ü beyābān
Silāḥ u āleti bilinde beste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [gezerdi, -er, -di]
18. anasın mest arşlān gezdürürdi
Gezer ‘avret ilüñ dervāzesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 51*). [gezer, -er]
19. Bile uydurdi bir nice civānı
Aradı anı her arada **gezdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 31*). [gezdi, -di]
20. Çara taḡda yeşil ahrāda **gezdi**
Ne deñlü istediye bi-behāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 32*). [gezdi, -di]
21. arı illerden akçe pul dilerdi
Taḡup boynına urḡan **gezdürürdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 49*). [gezdürürdi, -ür, -di]
22. anasın mest arşlān **gezdürürdi**
Gezer ‘avret ilüñ dervāzesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 50*). [gezdürürdi, -ür, -di]

gibi: Benzetme edatı, gibi.

1. Irāḡ idüp beni sen serv-i nev-bahāra raḡib
atuñda sāye **gibi** kaldı yüzi ara rākib (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 2*). [gibi,]
2. Güneş yüzüne naḡar itmeḡe ḡicāb oldu
Bulut **gibi** göreyin ola pāre pāre raḡib (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 4*). [gibi,]
3. Āvāre **gibi** bencileyin yār-ı nihāne
‘Arz itmek içün süzişini ‘āleme ḡurşid (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 2*). [gibi,]
4. Senüñ **gibisini** kim bildi ey pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhāt (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [gibisini, -si, -ni]
5. Güneş **gibi** münevver oldu ‘ālem
Anuñ iksiri virdi ḡāke levni (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 70*). [gibi,]
6. Her yañadan uzatdı zebān **gibi** zebāne
Ṭutup elümi nice vefā ‘ahdin iden dōst (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 4*). [gibi,]
7. Ben nice irem ana ol ande vü ben ande
Ne şehd ü şeker vardur la‘lün **gibi** rüh-efzā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [gibi,]
8. Ne gün ne amer vardur yüzün **gibi** tābende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ḡonca **gibi** pür-ḡün (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [gibi,]
9. Ne gün ne amer vardur yüzün **gibi** tābende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ḡonca **gibi** pür-ḡün (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 9*). [gibi,]
10. Ammā ki bilimen aña yarar üstüḡān mıdur
Ey Zeyd ‘Amr vāvi **gibi** yārdan raḡib (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9*). [gibi,]
11. Öldürse bu kerre meni ḡālibā firāk
Her yaña āḡım odları oḡ **gibi** atılır (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [gibi,]
12. Vaḡt ola bula vaşl **gibi** intihā firāk (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [gibi,]
13. Mühr **gibi** her sözüñ irse aña mengüş olur
Dil firāḡuñda lebüñ nüşına irdi nā-ḡehān (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [gibi,]
14. Öldüriser bu kere beni ḡālibā firāk
Her yaña āḡım odları oḡ **gibi** atılır (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [gibi,]
15. Vaḡt ola bula vaşl **gibi** intihā firāk (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10*). [gibi,]
16. Gözün yummaz gice şevḡ-ı şeherden
Olur esrük **gibi** bi-ḡüd şeherden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 42*). [gibi,]
17. Şafā feyziyle cenb-i Kibriyādan
Şafāsuz şüfi **gibi** bārid itme (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 45*). [gibi,]
18. Baş eḡmezse anuñ **gibi** faşīḡa
Zihî dürr-i yetim-i baḡr-ı mevvāc (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 16*). [gibi,]

19. Gel ey t̃alib ne şanursın bu ‘aşkı
Olur mı gön demür **gibi** dımışkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 14*). [*gibi,]*
20. Gönülden besler idi cânı **gibi**
Şakınup sinede imâni **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 67*). [*gibi,]*
21. Gönülden besler idi cânı **gibi**
Şakınup sinede imâni **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 68*). [*gibi,]*
22. Güzel düşün o tıfla iylese cā
Güzel zülfi **gibi** olurdı şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 80*). [*gibi,]*
23. Deberdüldükçe bu ‘aşkuñ peyâmı
Pür itdi müşk **gibi** her meşâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34*). [*gibi,]*
24. Yaraşmaz işlemek mestüre leyli
Güneş nûrı **gibi** her yāña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 66*). [*gibi,]*
25. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu **gibi** şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 92*). [*gibi,]*
26. Kılurdı perdede ney **gibi** zārī
Ne yārı var ne şabrı ne qarārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 17*). [*gibi,]*
27. Dile çün gam te‘aruz iyer idi
Gözi **gibi** temaruz iyer idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 30*). [*gibi,]*
28. Olurdı kara yaşlılar **gibi** zār
Dir idi dilde yāre ol dil-figār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 7*). [*gibi,]*
29. Şikāyet nice itmeyen felekten
Ki ayırdı senüñ **gibi** melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 40*). [*gibi,]*
30. Gice yıldız **gibi** yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 7*). [*gibi,]*
31. Tutar a‘mā **gibi** elde t̃ayağı
Düşüp kaşd ile t̃ayandı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 25*). [*gibi,]*
32. Gezüp āhu **gibi** āvāre miskīn
Gönül göz guşşadan gam-gīn ü nem-gīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 75*). [*gibi,]*
33. Şaçı gönli **gibi** olmuş perīşān
Baş açuk nitekim gül-i beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 15*). [*gibi,]*
34. Didi ne kimsesin kıandan gelürsin
Bilişlikden **gibi** def‘i bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 50*). [*gibi,]*
35. Elif h̃arfin bu güç yolda ‘aşā kıl
Dehende Mūsā **gibi** ejdehā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 12*). [*gibi,]*
36. Benüm **gibi** çü yārın olasın pīr
Geçer fırsat bulunmaz āña tedbīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 33*). [*gibi,]*
37. Ne bulursın ol ebrūdan murādi
Ki zengīler **gibi** kecdür nihādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 66*). [*gibi,]*
38. Sen anı istemekde eşk-rizān
O senden göz yaşı **gibi** girizān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 80*). [*gibi,]*
39. Anuñ **gibi** firāz kızlar bulunur
Kimi dilersen istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 97*). [*gibi,]*
40. Qarīn oldu āña bir nice gam-gīn
Belāda gendü **gibi** vākı‘a-bīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 12*). [*gibi,]*
41. Kōkub gül **gibi** sürdi pāyine rū
Ki h̃āk-i kūy-ı dil-berden gelür bū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*gibi,]*
42. Eger olsañ ‘adūlar **gibi** bed-h̃‘āh
Dimezdüñ şefkāt idüp baña vāh vāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 129*). [*gibi,]*
43. Ol āhū çeşm içün ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedüñ itler **gibi** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 132*). [*gibi,]*
44. Nevāya ney **gibi** itsem ser-āğāz
Benümle rāst olursın hem-āvāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 137*). [*gibi,]*

45. Çıkup guşşa **gibi** Mecnûn serine
Şu saçmak istediler âzerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 175*). [gibi,]
46. Hırâmân serviitse cerr zeyli
Ayakda kıala zeyli **gibi** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 182*). [gibi,]
47. Yürürsin şu **gibi** bî-şabr u ârâm
Kenârûnda gerek serv-i dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 191*). [gibi,]
48. Dili hâli **gibi** oldu perîşân
Yüregi goncesine tıldı çün kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 2*). [gibi,]
49. Çeküp çâk itdi gül **gibi** giriban
Dögüp gögsin iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 4*). [gibi,]
50. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak **gibi** zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15*). [gibi,]
51. Ki bahtum **gibi** rahtum olsa fânî
Kanı bir şâ'ika ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 42*). [gibi,]
52. Velî ben hasteden divânesi yok
Saña biñ biñ benüm **gibi** giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 101*). [gibi,]
53. Yapuş ser-halkasına çâre-sâzuñ
Kıpuda halka **gibi** var sücüd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 53*). [gibi,]
54. Gülerken şem' **gibi** girye itdi
Yirinden atılup çün halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 58*). [gibi,]
55. Revân zemzem **gibi** cüş itdüm andan
O merdüm 'arz idüp ihlâş-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 48*). [gibi,]
56. Kâra kullukçısıdur kâpusında
Yiri göz **gibi** mihrâb içre dâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27*). [gibi,]
57. Geçer her dem firîşteh **gibi** şâ'im
Hemişe kûtına mezra' kanâ'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 28*). [gibi,]
58. Miyân bendi velî ney **gibi** muhkem
O deşti geşt idüp kadd-i hamîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 44*). [gibi,]
59. Didi ey kayd-ı aşka şayd u nañcîr
Perîşân yil **gibi** nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 71*). [gibi,]
60. Hemân gendü **gibi** bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyi bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 16*). [gibi,]
61. İder Leylî **gibi** meyli güzeller
İşiden mest olur itse ser-âgâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 22*). [gibi,]
62. Kağan arslan **gibi** cüş itdi şihne
Kılı tire dili şemşîre döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 32*). [gibi,]
63. Anı gamz itdi aña bir iki nâşî
Kâtı hûn-rîzdür şemşîr **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 45*). [gibi,]
64. İrer çün menziline tîr **gibi**
Ne hâşıl cân-ı Kays'a bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 46*). [gibi,]
65. Tıtuşmış cân u ten tâb-ı serâba
Karışmış reng ü rüyî bahtı **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 99*). [gibi,]
66. Perîşân hâli mâl u rahtı **gibi**
Yatur yay ıssısında yâya dönmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 100*). [gibi,]
67. Bu hâli iyle Takdîr'e havâle
Siyeh rüyem fütâde sâye **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 9*). [gibi,]
68. Beni götürme baş geç pâye **gibi**
Götürmek sâyei kâbil degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 10*). [gibi,]
69. Cefâdan gül **gibi** dâmen derîde
İy bağrum pâresi kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 2*). [gibi,]
70. Dil ü cânım **gibi** odlara yanmış
Nice gözden kelâl oldu cemâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 4*). [gibi,]

71. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Cihāna gelmedi bahtuñ **gibi** saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 13*). [gibi,]
72. Benüm **gibi** olupdur nice hâşâk
Yaluñuz ben degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 30*). [gibi,]
73. Şu keklik **gibi** kim kaşd itdi kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [gibi,]
74. Tütardı halka **gibi** kapuya güş
Tutup yollara çeşmin çeşme **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 86*). [gibi,]
75. Tütardı halka **gibi** kapuya güş
Tutup yollara çeşmin çeşme **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 87*). [gibi,]
76. Aşkardı âb-ı çeşmi eşme **gibi**
Umarıdı tār-ı yārinden peyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 88*). [gibi,]
77. Özi **gibi** sözün de bikr iderdi
Sözi fikri hārīrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [gibi,]
78. Pür olup ırladı eţfāl-ı hāne
Raķīb it **gibi** ūrdi ol şadāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [gibi,]
79. Muţavvaķ şūfīler **gibi** kebūter
Bu efser tavķ ile bayķuşa haķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 52*). [gibi,]
80. Ki ey yār-ı cefā-kār u dil-fikār
İ cānum **gibi** bahtı kara yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 125*). [gibi,]
81. Delü gönñlüm **gibi** āvāre yārum
İ serv-i nev-civān yār-ı civān-merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 126*). [gibi,]
82. Yolında yil **gibi** oldu şitābān
Budur yil **gibi** yilmekden murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 22*). [gibi,]
83. Yolında yil **gibi** oldu şitābān
Budur yil **gibi** yilmekden murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 23*). [gibi,]
84. Kara bahtı **gibi** ser-geşte düşmiş
Ne dārı var ne yārı var ne ‘ārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 12*). [gibi,]
85. Diyüp lebbeyk hācī **gibi** Hāc’da
O vecd ile ser-āğāz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 20*). [gibi,]
86. Gül-i ter **gibi** çāk iyler yaķasın
Hevā-dārından ol ehl-i nevānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 24*). [gibi,]
87. Ne ola beñzeye lezzetde ķanda
Degüldür zer **gibi** kıymetde zırnıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 97*). [gibi,]
88. Yarasın yār farkın itmeyüp fark
Ururken tabl **gibi** na’ra hā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 111*). [gibi,]
89. Gerek şūridelikden yuyasın dest
Etege çek ayaguñ tağ **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 139*). [gibi,]
90. Yirüñde yatmağ öğren dāğ **gibi**
Ėam odına şu şaķmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 140*). [gibi,]
91. Niçün Ėonca **gibi** tütduñ dehānuñ
İrişdi müddeti ‘ahduñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 16*). [gibi,]
92. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar ķuşa binüp yil **gibi** esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 17*). [gibi,]
93. Ağular her kimi şoķarsa def’i
Ėanatlu ķuş **gibi** tiz-reftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 67*). [gibi,]
94. Başı vü cānı tārū **gibi** dirdi
Ayakdan toz belürdi göge ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [gibi,]
95. Bu vaşf olan **gibi** meydānda hālī
Girüp meydāna Nevfel elde şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 162*). [gibi,]
96. Ayağa şaldı kime urdisa dest
Süleymān **gibi** yilden bindüğü at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 167*). [gibi,]
97. Dirildi ölmüş iken hayy-ı Leylī
Bu çok leşker bulut **gibi** yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13*). [gibi,]

98. Çemen döndi Yemen **gibi** ‘aķıķa
Kılıç dendāni kesmekden gedildi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 28*). [*gibi,]*
99. Kıluram Leylî’yi vallâh maķtûl
Kesilmiş başın anuñ ay **gibi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 119*). [*gibi,]*
100. İt öñine ataram pây **gibi**
Baña anuñ nice bed-nām u nengi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 120*). [*gibi,]*
101. Anı zûlm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu meşel gül **gibi** şolmaz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [*gibi,]*
102. Taḥayyür ‘âleminde rıķķat ile
Göñül taḥtı **gibi** baḥtı yıķıldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 167*). [*gibi,]*
103. İşinden artuķ oldu sözi şad-bār
Bulut **gibi** kararup gitdi Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 211*). [*gibi,]*
104. Perî **gibi** aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 212*). [*gibi,]*
105. İraķdan gördi birķaç miskîn âhû
Dil-i ‘âşık **gibi** düşmiş tuzāĝa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 15*). [*gibi,]*
106. İnüp virdi atın Mecnûn-ı ser-mest
Binüp şıçratdı âhû **gibi** şayyâd (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 61*). [*gibi,]*
107. Silâḥından gül-i ter **gibi** ḥaste
Velî pür-‘ukde tiĝından çü süsen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 76*). [*gibi,]*
108. Gicesi **gibi** baḥtı ķara Mecnûn
Miyân-ı mür **gibi** cismi bârik (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 4*). [*gibi,]*
109. Gicesi **gibi** baḥtı ķara Mecnûn
Miyân-ı mür **gibi** cismi bârik (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 5*). [*gibi,]*
110. Dili **gibi** yolu da teng ü târik
Perî **gibi** yürürken buldı bir ĝâr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6*). [*gibi,]*
111. Dili **gibi** yolu da teng ü târik
Perî **gibi** yürürken buldı bir ĝâr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 7*). [*gibi,]*
112. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mâr
Eger kıl **gibi** kıvrılsa ḥoş idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [*gibi,]*
113. Dil-i ‘âşık **gibi** rûz oldu pür-sûz
Ĝılâfından çıkup mir’ât-i Ćinî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 2*). [*gibi,]*
114. Yüce yalıñ **gibi** sûzân u ser-keş
Ĝazeller okıyup şaḥrâya düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [*gibi,]*
115. Gözi göñli **gibi** tûş oldu dâma
Meger ol dâma düşmiş ĝāv-ı deştî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 14*). [*gibi,]*
116. Dil uzatdı aña çün niş-i faşşâd
Ki ey zâlim segi **gibi** zebûn-ĝir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [*gibi,]*
117. Olup ser-geşte ĝâfil her ḥaberden
Yürür anuñ **gibi** Mecnûn-ı ‘Âmir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 5*). [*gibi,]*
118. Ĝıriv idüp gezerdi ive ive
Yatup dinleñmez idi şem‘a **gibi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 11*). [*gibi,]*
119. Revân idi yüz üzre dem‘a **gibi**
Hem ol şem‘iñ ḥarâretten dimâĝı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [*gibi,]*
120. Zer-efşân itdi yine verd-i zerdî
Cihân yüzi kızıl gül **gibi** güldi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 3*). [*gibi,]*
121. Cemâl-i Leylî **gibi** ḥurrem oldu
Ḥazâne uğramış gül **gibi** Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 4*). [*gibi,]*
122. Cemâl-i Leylî **gibi** ḥurrem oldu
Ḥazâne uğramış gül **gibi** Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 5*). [*gibi,]*
123. Şuyından ravza **gibi** oldu sır-âb
Düşüp ol ravza üzre sâye **gibi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 20*). [*gibi,]*

124. Şuyından ravza **gibi** oldu sır-âb
Düşüp ol ravza üzre sâye **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [gibi,]
125. Yeşil dîbâda şan pîrâye **gibi**
Özi kim mefreş-i dîbâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 22*). [gibi,]
126. Oturmuş hâlveti **gibi** siyeh-püş
O zâğı çün bu ‘aşk abdâli gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 32*). [gibi,]
127. Ki göynüklü **gibi** yüzi kırasın
Kara giydün çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 44*). [gibi,]
128. Niçün göynüklüden beyle kaçarsın
‘Aceb mi zengî kul **gibi** kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 47*). [gibi,]
129. Kara bahtum **gibi** oldun havâle
Velî olsañ baña kara sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 52*). [gibi,]
130. Gelüp hâlûme itmezdün nazâre
İdicek dūd-ı âhum **gibi** pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 55*). [gibi,]
131. Günâhum çok gerek öldür gerek kıo
Siyeh rüyem öñünde sâye **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 65*). [gibi,]
132. Gelüp uş pâyâ düşdüm pâyê **gibi**
Dilerseñ baş dilerseñ dâruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 66*). [gibi,]
133. İşidüp Leyli hurrem oldu gâyet
Gülerdi gül **gibi** hüsn ü bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5*). [gibi,]
134. ‘İmâme eğri rây eğri gâzab-nâk
Dili süsen **gibi** şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 9*). [gibi,]
135. Tıyulmasun diyü kütâh iderdi
Egerçi gönçe **gibi** yok dehâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 59*). [gibi,]
136. Kayurmayıp kayır **gibi** şaçardı
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 84*). [gibi,]
137. Siyâdet burcına ‘âlî ‘alemdür
Yücedür kıddi **gibi** nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 103*). [gibi,]
138. Kılıç **gibi** şavaşda yüzi akdur
Yürürse cem’ idüp ceş ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 106*). [gibi,]
139. Ele gül **gibi** aldı cām-ı gül-gün
‘Arab mihterleri dârb urdı kûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 124*). [gibi,]
140. Ki düşdi merd-i mürde **gibi** ol dem
Didi ya bu ‘amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 24*). [gibi,]
141. Ki pervâne olupdur gâyrı şem’e
Bu da anuñ **gibi** olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 41*). [gibi,]
142. Dilinde mest bülbül **gibi** efgân
Şorup ilden bilürdi hâl-i yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 64*). [gibi,]
143. Sen anuñ **gibi** yârı yôga şay var
Kanı ol dōst kim zehrîn yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32*). [gibi,]
144. Saña yâd oldu gâyre aşînâ yâr
Güli **gibi** seni de virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 37*). [gibi,]
145. Seni göñlüñ **gibi** şaldı kenâra
Girüp dōşekde ‘üryân cân cāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 44*). [gibi,]
146. Seni göñlün **gibi** atdı yabâna
Anuñla sîne-ber-sîne bir evbâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 46*). [gibi,]
147. Dağı mühriyle durur genc-i naķdi
Dağı mihri **gibi** mühri bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 103*). [gibi,]
148. Kılınç **gibi** hem iki yüzlü gördi
Odı göñlünde bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 110*). [gibi,]
149. Beni odlara yakdı aķker oldu
Düşüp ben pîreñen **gibi** kenâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 61*). [gibi,]

150. Dilerem geçmesün ‘ömrüm **gibi** şād
Utañmazsañ eger ehl-i vefādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 82*). [*gibi,]*
151. Ki yaza nāme-i şerh-i vidādı
Ele barmağı **gibi** aldı hāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 7*). [*gibi,]*
152. Bozulmaya bozıla çarh-ı ğaddār
Şafağ **gibi** demüm dökerse düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 11*). [*gibi,]*
153. İdersin sen de düşmen **gibi** derhem
Egerçi baña yār-ı mihribānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 50*). [*gibi,]*
154. ‘Adūlar **gibi** ammā bî-amānsın
Egerçi pistedür şîrîn dehānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 52*). [*gibi,]*
155. Acıdur za‘ferān **gibi** zebānuñ
Olur merhem cerāhāt-ı sināna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 54*). [*gibi,]*
156. Anuñ zülfi **gibi** ben bahtı kara
Kulāğına egilüp söylerem rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 68*). [*gibi,]*
157. Ulaşdurdı anı Mecnûn’a kâşid
Açup gül **gibi** yāruñ ruḡ‘asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 89*). [*gibi,]*
158. Mesîh-i rūh-perver **gibi** hōş-dem
Çemen üzre hırāmān olmağa āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 2*). [*gibi,]*
159. İnanmazsañ göre dendānın anuñ
Gelincik **gibi** al giymiş şakāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 7*). [*gibi,]*
160. Gözüñ yaşı **gibi** senden kaçır ol
Şafā sür bir nefes vaḡt-ı şafādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 50*). [*gibi,]*
161. Şu **gibi** şāfi-dil ol āteş olma
Güli gözölük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [*gibi,]*
162. Didi açup zebān-ı āteş-engîz
Ki siz de ğam **gibi** başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79*). [*gibi,]*
163. Olur ‘ayn-ı ‘adū **gibi** dil-āzār
Nigārūn gül yüzi olmasa lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 88*). [*gibi,]*
164. Benüm **gibi** esîr-i ğam degülsin
Yüzüñ gülmez meger kim ğam-zedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 22*). [*gibi,]*
165. Kara giydüñ meger mātem-zedesin
Benüm **gibi** meger bî-ṭālî‘ oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 25*). [*gibi,]*
166. Şafağ **gibi** cihān kana boyandı
Hevā müşkîn iken kâfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 50*). [*gibi,]*
167. Diyār-ı yāre gitdi bî-kes ü ferd
Perî pervāz uçır pervāne **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 55*). [*gibi,]*
168. Çerāğın gördüğü dem yana **gibi**
Gider ol mest ü bî-hūd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 56*). [*gibi,]*
169. Revāne oldı Necd’e zār u maḡzūn
Yaşı **gibi** ciger kaniyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 107*). [*gibi,]*
170. Anuñ derdi ğamından çekdi renci
Ṭalebde yıl **gibi** yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [*gibi,]*
171. Çü gördi çāre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhūn **gibi** Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 9*). [*gibi,]*
172. O daḡi ney **gibi** delük delükdür
Ḥayāl itmiş anı yārūn ḡayālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 48*). [*gibi,]*
173. Gören vehm ider ol şūrîde ḡālî
Vücûdi bir nefes yıl **gibi** ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [*gibi,]*
174. Teni ehl-i kıyāmet **gibi** ‘üryān
Çıkarup hegbeden giydürdi cāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 78*). [*gibi,]*
175. Belā vü miḡnetüñ oranı vardur
Hemān it **gibi** ḡālūñ meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [*gibi,]*

176. İtün var dirliği ammā senün yok
Çü âdem oğlın âdem **gibi** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 141*). [gibi,]
177. Yirün ‘âlemeddür ‘âlem **gibi** ol
Çü Âdem aşıldır zât-ı şerifün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 142*). [gibi,]
178. Yavuz ad ile geçse şadı yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi yıl **gibidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 117*). [gibidür, -dür]
179. Hôş olsa bir demi bin yıl **gibidür**
Zemân-ı ‘ömr kim bir hôş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 118*). [gibidür, -dür]
180. Dirîgâ yol uzağ u azıgum az
Esen qal sen ki ben kuş **gibi** uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21*). [gibi,]
181. Yılan **gibi** şokar bâzâr içinde
Yılândur ol degüldür merd-i çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 62*). [gibi,]
182. Yiyessin tâzi **gibi** tâziyâne
Saña kim döne döne cevır ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 70*). [gibi,]
183. Ki şöñinda senün **gibi** halefdür
Atañdan sağ iken kim dür olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 14*). [gibi,]
184. Bilini bükdi efgân itdi çün çeng
Yüzine def **gibi** urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 25*). [gibi,]
185. Kâra bağı **gibi** itdi der-âgüş
Şaçup dökerdi akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 32*). [gibi,]
186. Diyâr-ı yâre uğradı güzeste
Geçerken yıl **gibi** gördi o mañzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9*). [gibi,]
187. Kāvî yıl **gibi** esdi rāh bî-rāh
İder şahrâda mestâne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [gibi,]
188. Hayâl-i Leylî’ye okur dürüdi
Boşanmış vahşî **gibi** nefret iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 29*). [gibi,]
189. Yürürlerdi çeriler **gibi** şaf şaf
Yürüse şîr olur çavuş yolına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 42*). [gibi,]
190. Güzel âdem **gibi** nâzûk şarab-nāk
Kâra gözler ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 60*). [gibi,]
191. Dehānı seglerün mühr ile beste
Dehān-ı segde ol kıl **gibi** hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 41*). [gibi,]
192. Çerāğ-ı şubh-ı rûz-efrûz uyandı
Seher **gibi** şafadan tâze rûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 89*). [gibi,]
193. Anuñ-çün cān **gibi** gözden nihānem
Güzel āhûya beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 60*). [gibi,]
194. Hem artar od **gibi** aşq-ı nihānum
Bu odı kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 110*). [gibi,]
195. Dili derdüñle pâre pâre olmuş
Yiler yıl **gibi** dā’im lâ-mekāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 127*). [gibi,]
196. Öpüp ter-gül **gibi** şundı sebük-dest
Bakup Mecnûn bu mektûba kelāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 160*). [gibi,]
197. Kefen **gibi** yakamı iyledüm çāk
İki gözden akitdum iki rûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 214*). [gibi,]
198. Vekil-harcı **gibi** def’idür inci
Aña virdi qalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 250*). [gibi,]
199. Yüzün görmez senün **gibi** habibün
Yaraşurken saña ey serv nāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 26*). [gibi,]
200. Gelüp virdi bu vahşî cāna üñsi
Anuñ Añmed **gibi** mu’ciz beyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 31*). [gibi,]
201. Dem-i ‘İsî **gibi** dirgürdi cāmı
Şeker-lebden sorup hāl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 32*). [gibi,]

202. Yudı göz yaşı ile cāmesini
İderdi nāme **gibi** ‘ömrini tayy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 59). [gibi,]
203. İle envā’-ı ni‘met virdi haylî
Semāvî mātide **gibi** ta‘āmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 5). [gibi,]
204. Çiçekler **gibi** reng-â-reng ni‘met
Bu ezhâr içre zerde şan gül-i zerd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 10). [gibi,]
205. Beni çün il **gibi** görmedi Leylî
Egerçi şüretâ bu iş cefadur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 40). [gibi,]
206. O kânûn **gibi** iñler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 50). [gibi,]
207. Nice gül-reng olursıñ hâr içinde
Nice vahşî **gibi** ilden kaçarsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 73). [gibi,]
208. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun **gibi** belâ vü ‘aşk u zârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87). [gibi,]
209. Aña bir dem **gibi** geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa eger ‘ömrüñ binâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 116). [gibi,]
210. Dil-i Hamdî **gibi** olmayasın h’âr
Deñiz **gibi** o kim kendü tuzun yir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 134). [gibi,]
211. Dil-i Hamdî **gibi** olmayasın h’âr
Deñiz **gibi** o kim kendü tuzun yir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135). [gibi,]
212. Hezârân gamlara ya’nî giriftâr
Hişârî teng kalb-i yârî **gibi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 5). [gibi,]
213. Kapısı bağlu yârî kârî **gibi**
Be-şüret gevher idi genc içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 6). [gibi,]
214. Olup hâlî şeker **gibi** megesden
Perî **gibi** nihânî çıkdı derden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 20). [gibi,]
215. Olup hâlî şeker **gibi** megesden
Perî **gibi** nihânî çıkdı derden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 21). [gibi,]
216. Sikender gitdi san âb-ı hayâta
O gice Hızr **gibi** pîr-i zinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 105). [gibi,]
217. Ki mihmân oldı anuñ **gibi** müya
Şınayup ‘aşkı pîr-i hevâyî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148). [gibi,]
218. Gözüñ şeb kürî yâr-ı âfitâbem
İy zülfi **gibi** tarrâr u siyeh-kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13). [gibi,]
219. Kara gözi **gibi** uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu şive gelmedin kaçarsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 14). [gibi,]
220. Güneş **gibi** şaķın kâna girürsın
Beni leb-teşne idelden zülâlüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 54). [gibi,]
221. Bir artuķ oldı tūt katuñda vahşî
Kul idinmek benüm **gibi** civânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 59). [gibi,]
222. Senüñle ol sebebdan âşinâyem
Gülüp şem‘a **gibi** Mecnûn yüzine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 63). [gibi,]
223. Senüñ **gibi** şikeste beste idüm
‘İnāyet irdi Hāk’dan nā-gehānî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 136). [gibi,]
224. Hemān atmaķ **gibidür** kulleye koz
Dil uzadur çü süsen bâğa küstāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 184). [gibidür, -dür]
225. Laţif eş‘arı güyâ lü’lü-yi ter
Bilür ‘âķil ki añlaruñ **gibi** dür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 11). [gibi,]
226. Didi anuñ **gibi** uşluya mecnûn
O hōd cümle hünerde kāmîl idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 26). [gibi,]
227. Müdebbirler maķāmın tuta aħmaķ
Kanı Mecnûn **gibi** ‘aşk ile fānî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 29). [gibi,]

228. Yiri endühdan Mecnûn **gibi** küh
Severdi ‘emmüsinüñ duhterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 10*). [*gibi,]*
229. Ƙomışdı yolına cân u serin ol
Anı ol da severdi cânı **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [*gibi,]*
230. Ri‘âyetler kılup sultânı **gibi**
Bu aña ol buña mâ‘şûk u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 14*). [*gibi,]*
231. Adı Zeyneb cemâli ziyet idi
Gül-i nev-reste **gibi** nâzûk-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 25*). [*gibi,]*
232. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyâde
Senüñ **gibi** nice çoğ ağladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123*). [*gibi,]*
233. Ferište hırzı **gibi** bî-gezendem
Beni kahr-ı belâ hûş-hû idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 140*). [*gibi,]*
234. Şabâ **gibi** yilerdi tırmayup Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 194*). [*gibi,]*
235. Güher **gibi** dehân-ı ejdehâda
Geçüp rindâne şabrı nûş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 26*). [*gibi,]*
236. Dilin süsen **gibi** hāmûş iderdi
Kaçan kim yârin añup âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 28*). [*gibi,]*
237. Nigârından yavuz gözler **gibi** dūr
Zemânı derd ü şabr ile geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 4*). [*gibi,]*
238. Hem ağlayup yanışdı şem‘a ile
Düzüp pervâne **gibi** tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*gibi,]*
239. Yahûd rûz-ı kıyâmet gicesidür
Raķıbûñ ‘ömrî **gibi** pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [*gibi,]*
240. Kaçan iyler habibine hilâfı
Şarup nâfe **gibi** tâ kim harîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*gibi,]*
241. Şarıldı müşk-i ter **gibi** harîre
Teni gam micmerinde ‘üd **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 54*). [*gibi,]*
242. Şarıldı müşk-i ter **gibi** harîre
Teni gam micmerinde ‘üd **gibi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 55*). [*gibi,]*
243. Güneşden yaña ‘azmi dūd **gibi**
Gazel-güyân u mest ü lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 56*). [*gibi,]*
244. Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
Sütün-ı hayme **gibi** tıtdı servî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 83*). [*gibi,]*
245. Görüp hem-hâlin istikbâle geldi
Gözi göñli **gibi** çün aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87*). [*gibi,]*
246. Şu olup iyledi didâra secde
Düşicek sâye **gibi** ol iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [*gibi,]*
247. Gözi yaşı **gibi** saçdı gül-âbı
Biraz vakt oldılar bunlar gidüp hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 104*). [*gibi,]*
248. Mülâzım ‘Amr vâvı **gibi** dâ‘im
Sibâ‘ anları kâplayup çü hâlka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 112*). [*gibi,]*
249. İki ter gül bitürdi şanki bir şâh
Elif **gibi** iki toğru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 141*). [*gibi,]*
250. Bu resme kâldılar bir gice bir gün
İki sâye **gibi** çün ol iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [*gibi,]*
251. Şan iki naķş-ı şûretdür muķâbil
Göñül tâbe **gibi** tâb üzre pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153*). [*gibi,]*
252. Zebân kîse dehânı **gibi** hāmûş
Birbirine karşı iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 154*). [*gibi,]*
253. Kâpardı kehrübâ **gibi** anı Zeyd
O dürlerden ki dūrce derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 14*). [*gibi,]*
254. Gider ol revnaķ-ı zîbâsı andan
Gezer reh-zen **gibi** küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [*gibi,]*

255. Dil-i Mecnûn **gibi** pür-hûn ider ol
Aşar âvenge anı hânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 34*). [*gibi,]*
256. Olur dendân **gibi** ağzında zâhir
Bu resme germ iken bâd-ı hâzânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 40*). [*gibi,]*
257. Qabûl iyle sehl iş **gibi** tütma
Dilegüm bu durur ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*gibi,]*
258. Senûñ vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten nergis **gibi** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 107*). [*gibi,]*
259. Qara taşlar ile döğdi serini
Qurı şanduk **gibi** göğsin döğderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 131*). [*gibi,]*
260. Yidi bir dâne tut **gibi** anı hâk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*gibi,]*
261. Bulutlar **gibi** âb-efşân hurûşân
Şu deñlü nevha itdi kıldı zârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 10*). [*gibi,]*
262. Yüzine şu saçar düşdükce bi-hüş
Benefşe qaddi **gibi** kâmeti ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 71*). [*gibi,]*
263. Ki hâk-i ravza oldı cümle gül-gün
Türup süsen **gibi** kabr üzre miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83*). [*gibi,]*
264. Bu gönüm bağı **gibi** yaqdı anı
Gülistânımda bir gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 96*). [*gibi,]*
265. Niçün gencineñ oldu beyle medfûn
Be-şuret cân **gibi** gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 133*). [*gibi,]*
266. Hâzân bergi **gibi** pejmürde olmuş
Teninden gitdi günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 6*). [*gibi,]*
267. Anı menzil idinme kim haşadur
Ki ejderhâ **gibi** cüş itse deryâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 73*). [*gibi,]*
268. Şoñ uci kâh **gibi** qapdı anı
Ululanmaq kuşurından nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 90*). [*gibi,]*
269. Dimişler şabl üni hoşdur ırağdan
Yüce taş **gibi** olsañ şöyle ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 99*). [*gibi,]*
270. Mağall idindi fark-ı farka danı
Şu **gibi** her mizâca hoş-güvâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105*). [*gibi,]*
271. Yüzüñ şu **gibi** dâ'im yire olsun
Her arada ola tâ kim yüzüñ ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 108*). [*gibi,]*
272. Güzeller qaddi **gibi** hûb u ra'nâ
Qurulmuş sayesinde gün **gibi** taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [*gibi,]*
273. Güzeller qaddi **gibi** hûb u ra'nâ
Qurulmuş sayesinde gün **gibi** taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 39*). [*gibi,]*
274. Gül-i cennet **gibi** mağbûb u zibâ
O ferş üstinde var iki ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 42*). [*gibi,]*
275. İrişür toğrı oğ **gibi** nişâne
Ol oğ kim her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 96*). [*gibi,]*

gibi: Bahsedilen şey veya kimsenin eşi, örneği, benzeri olan şey veya kimse.

1. Şeh olmak **gibidür** satranç ağacı
Şer'at bâb-ı qasr-ı kürbetüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 10*). [*gibidür, -dür]*

gibi: Aynı şekilde, nasıl idiyse öyle.

1. Dür-i şāhī şadefden oldu birün
Gül-i taze **gibi** ālūde-i hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 48*). [*gibi,]*
2. Boyı serv-i sehî **gibi** naẓar-gāh
Hevāsında yiler bād-ı seher-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 139*). [*gibi,]*
3. Baña itmeñ bunun **gibi** laṭife
Baña böyle laṭife ne vazife (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 3*). [*gibi,]*
4. Çü perde yoğ idi her yanı kızdı
Yoğ idi sāye **gibi** hiç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 11*). [*gibi,]*

gice: Gece.

1. Gözün yummaz **gice** şevk-ı seherden
Olur esrük gibi bî-hūd seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 41*). [*gice,]*
2. Gice göz yummayan ‘uşşāka beñzer
Seher bî-hūd yatan müştāka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 43*). [*gice,]*
3. Meger kim bir **gice** nūr-ı Celālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 1*). [*gice,]*
4. Günün ‘ıyd u **giceñ** qadr oldu ‘aşık
Eger qalbūñ ola çün şubḥ-ı şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [*giceñ, -ñ]*
5. Bahāne iyleyüp ol gül seherden
Dir idi kim ter olmuş **gice** terden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 28*). [*gice,]*
6. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 7*). [*gice,]*
7. Gice varup nihānî kūy-ı yāre
Ciger hasret elinden pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 9*). [*gice,]*
8. Bu zīverden ufuk döndi ‘arūsa
Hiçāb aşdı **gice** vech-i ‘abūsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 4*). [*gice,]*
9. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yārı
Gice bir nice ‘aşık yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*gice,]*
10. Gice kūyñda görsen ben gedāyı
Gelüp qarşu idersin merḥabāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 133*). [*gice,]*
11. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yārı
Gice bir nice ‘aşık yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*gice,]*
12. Yoğ idi sāyesinden toğrı yārı
Gice ağlasa ḥālın sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 77*). [*gice,]*
13. Şaḳalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zıkrî öğünük ismi hū hū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [*gice,]*
14. Maḥall-i rāḥata ğavġa yirinden
Gicenüñ çün qara yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 5*). [*gicenüñ, -nüñ]*
15. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim yār idüñ yanumca çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [*gice,]*
16. Yılan olduñ çü irdi subḥ-ı Ḍaḥḥāk
Gice yanumca yār idüñ muvāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 193*). [*gice,]*
17. Çü **gice** ḥalvet isî giydi qara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [*gice,]*
18. Çü **gice** ḥalvetisî giydi qara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [*gice,]*
19. Gicesi gibi baḥtı qara Mecnûn
Miyān-ı mūr gibi cismi bārik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 4*). [*gicesi, -(s)i]*
20. Gice Leylâsı çünkim aşdı perde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 1*). [*gice,]*
21. Libāsı nîl ü gendü Nîl-i cūşān
Gicede beñzeyüp divāne dīve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 9*). [*gicede, -de]*
22. Gice çün perr-i zāğ ile büründi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 1*). [*gice,]*

23. Gice zâgın uçurdu tîr atup ter
Açıldı her gözüñ uyhusı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 2*). [gice,]
24. Günüzin zâg olur **gice** ügüdür
‘Adâvet kılsa âfetdür cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 68*). [gice,]
25. Gice konuğudur geh geh katumda
Meşel iden konuğ hakkında hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 26*). [gice,]
26. Dikince **gice** sancâğ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür kara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 96*). [gice,]
27. Dikince gice sancâğ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür kara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [gice,]
28. Felek anuñla güyâ tâze gülşen
O **gice** çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 103*). [gice,]
29. Gün üzre **giceden** itmiş niķabı
Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 52*). [giceden, -den]
30. Çekerem guşşasın hem ol garîbüñ
Günüm bu guşşadan dâ’im **gicedür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 115*). [gicedür, -dür]
31. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice çün yaka bir rüşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109*). [gice,]
32. Sikender gitdi san âb-ı hayâta
O **gice** Hızr gibi pîr-i zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 105*). [gice,]
33. Ki iyleyem senüñle i’tinâķı
Zemân ola **gice** hâlî vü rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25*). [gice,]
34. Cihânuñ hırmenine urur âteş
Görürsin her **gice** bu zıll-ı memdûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 73*). [gice,]
35. Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür
Meger eşrât-ı sâ’at **gicesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [gicesidür, -sidür]
36. Yağûd rûz-ı kıyâmet **gicesidür**
Raķibüñ ‘ömrî gibi pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [gicesidür, -sidür]
37. Bu resme kaldılar bir **gice** bir gün
İki sâye gibi çün ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 148*). [gice,]
38. Tururlar bî-zebân çün şubh-ı rüşen
Çü **gice** şöhetinüñ şem’i yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 157*). [gice,]
39. O yirde buldılar mı ki vişâli
Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 15*). [gice,]
40. Giceler şubh olunca zâr u ğam-ġîn
İderdi câmesin eşķ ile nem-ġîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 25*). [giceler, -ler]

gice gündüz: Aralıksız, sürekli, her zaman.

1. Gice gündüz işi âh oldu ğamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ğamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [gice gündüz,]
2. Gice gündüz işi âh oldu ğamdan
Buñarı çeşminüñ çâh oldu ğamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [gice gündüz,]
3. O da yilden gelür bir şemme bûdur
Gice gündüz ümid idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 29*). [gice gündüz,]
4. Ne kârum kıldı yâdumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 29*). [gice gündüz,]

gid: Bir şeyi yitirmek, ondan yoksun kalmak.

1. Mecnûn oldu olur bu dağ mest
Ve ger şabrum kuşağı **gide** belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [*gide, -e*]

gid: *Gitmek (uçmak).*

1. Biter hâşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân yile yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 101*). [*gider, -er*]

ğidâ: *Besin, nimet.*

1. Yidükçe şîr ü şekkerden **ğidâlar**
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 69*). [*ğidâlar, -lar*]
2. Ne pervâ-yı şarâb u ne ğam-ı nân
Meger aña **ğidâ** rûhânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 83*). [*ğidâ,]*
3. Ğidâsı ğuşşa âb-ı dîde nûş
Hemân cirm-i güneşdür kûrş-ı hûş-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 74*). [*ğidâsı, -sı*]
4. Nedür saña **ğidâ** âhîr şeb ü rûz
Didi olmaz **ğidâ** olmasa hayvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 44*). [*ğidâ,]*
5. Nedür saña **ğidâ** âhîr şeb ü rûz
Didi olmaz **ğidâ** olmasa hayvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 45*). [*ğidâ,]*
6. Senüñ nedür **ğidân** ey turfe insân
Didi kim her seher dil-ber hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 46*). [*ğidân, -n*]
7. Ğidâ h'ân-ı tenümde yidüm evvel
Aña kuvvet olur nân ile helvâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 118*). [*ğidâ,]*
8. Yir idi illâ Mecnûn **ğidasını**
Koyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 2*). [*ğidasını, -sı, -n, -ı*]
9. Gözüñ yum iyle anuñ sirkeseñ nûş
Ğidâ itme harâmı câna zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 119*). [*ğidâ,]*
10. Muhabbet câmı cânuña **ğidâdur**
Sen ol gencînesin cândur ılismuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 160*). [*ğidâdur, -dur*]

ğidâ-yı 'aql u cândur: *Aklın ve canın gıdası.*

1. Senüñ zikründe dildür cümle zerrât
Senüñ zikrün **ğidâ-yı 'aql u cândur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 91*). [*ğidâ-yı 'aql u cândur, --dur*]

ğidâ-yı rûh: *Ruhun gıdası.*

1. Ğidâ-yı rûhı bî-kâse yimişdür
Yahûd aydur ki göñlün kâsesin şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 48*). [*ğidâ-yı rûh, -ı*]

gider: *Gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak.*

1. O derd-i dil ki viridi dilber anı
Gidermez şerbet-i nîlüfer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 26*). [*gidermez, -me, -z*]
2. Qabûl itmekdedür bildi şavâbı
Giderdi vahşetin âsûde qaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 151*). [*giderdi, -di*]

gider: *Gitmek, uzaklaşmak.*

1. Dizinden anı indürmezdi her bār
Gidermezdi katından anı dā'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 73*). [*gidermezdi, -mez, -di*]

gider: *Ortadan kaldırmak, yok etmek.*

1. Gider evvel 'ilâc it cinnetini
Taleb kıl soñra vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 147*). [*gider,]*

gider-: *Bitirmek.*

1. Niçün sen süfte-dil âşüfte ola
Gider başdan ğam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 115*). [*gider,]*

gil: *Çamur, toprak.*

1. Güneşdür 'aşk-ı 'âşık cân u dilden
Kaçan mestür ola bir päre **gilden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 4*). [*gilden, -den*]

ġilâf: *Kılıf, kın.*

1. Dil-i 'âşık gibi rûz oldu pür-süz
Ġilâfindan çıkup mir'ât-i Ğinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 3*). [*ġilâfindan, -ı, -ndan*]

ġill: *Gizli kin ve garez, düşmanlık.*

1. Kerâmetle kılur ma'sûkı 'âşık
Arınsa 'aşk eger **ġill** u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [*ġill,]*

ġilmân: *Cennette hizmet gören delikanlılar.*

1. Bile bir h'âcede **ġilmân** u vildân
Çamûsı gül-'izâr u bülbül-elhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 127*). [*ġilmân,]*
2. Güzel **ġilmân** u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*ġilmân,]*
3. Güzel **ġilmân** u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*ġilmân,]*

ġilmân-ı rûmî: *Rum köle.*

1. Şanasın kâra gözdür kapladı hûn
Kimi **ġilmân-ı rûmî** hulle müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 41*). [*ġilmân-ı rûmî,]*

ğılmān-ı zengī: Zenci köle.

1. oşup kenze keniz-i sım-çehre
Kimi **ğılmān-ı zengī** cāme g l-gün (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 31, Mısra 39*). [*ğılm n-ı zeng ,]*

gi : Geniş.

1. Yak n gelmezdi **gi ** yirde alurdi
Yarım gün yatdılar ol iki b -h ş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 100*). [*gi ,]*

gir-: Girmek, dahil olmak.

1. Miy n-ı mehde **girdi** m h-p re
Nice meh-p re  teş p resid r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 32*). [*girdi, -di]*
2. Bu vaş olan gibi meyd nda h li
Girüp meyd na Nevfel elde şemş r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 163*). [*girüp, - p]*
3. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim m r
Eger ıl gibi kıvrılrsa h ş idi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 42, Mısra 8*). [*girüp, - p]*
4. Bel s  d şmen  n yitdi aradan
   sen ben perdesi ortaya **girmez** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 64, Mısra 51*). [*girmez, -mez]*

gir: Girmek, saklanmak.

1. V c d  sengini   ir k l ider  hum odi
Eger **görürse** demürden da i hiş ra ra ıb (*Leyl  v  Mecn n, Gazel 3, Mısra 8*). [*görürse, -- rse]*

gir: Girmek, dahil olmak.

1. Du  s n iste **gir** yalvar o p re
Seni t  urtara Leyli  amından (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 84*). [*gir,]*
2. Gide za mu  du  s  merheminden
Peder aldı apuda **girdi** Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 87*). [*girdi, -di]*
3. Cibilli ah ahas n virdi kebg e
Açıldı burnı ana **girmiş** iken (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 7*). [*girmiş, -miş]*
4. Avı çıkdı deh na **girmiş** iken
şu gülmek kim alur elden şik r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 8*). [*girmiş, -miş]*
5. Cih n h lvet alup il **girdi** d ra
Bey b nda yürür  v re Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*girdi, -di]*
6. Bel lu bülbüli  v re düşdi
Girüp  ry n döşekde ol ken ra (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 43*). [*girüp, --( )p]*
7. Seni g  l  n gibi şaldı ken ra
Girüp döşekde  ry n c n c na (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 45*). [*girüp, - p]*
8. Girem ol  b-ı r y ile t r ba
V c d m   n ola  b ile p k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 14*). [*girem, -e, -m]*
9. Girüp  pra a   ir yilden indi
Cih nda   mr-i  dem olmasa yil (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 114*). [*girüp, - p]*

10. Hümā **girse** elüñe serçe şaınma
Bilimezseñ cevāhir kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 196*). [*girse, -se*]
11. Giren olma yûri bu bezme zinhār
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 70*). [*giren, -en*]
12. Edebden taşra **girmezdi** cevābı
Maḥabbetde anı kim kılsa tekzib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 130*). [*girmezdi, -mez, -di*]
13. Girüp bāzār-ı ‘aşka oldı dellāl
Bilür çün miḥnet-i bīmārı bīmār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 88*). [*girüp, -(ü)p*]
14. Ne gülşende ḥırāmāndur tezervüñ
Leb-i la‘lün ne dürlü senge **girdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 117*). [*girdi, -di*]
15. Şeker ağzuñ ya kıanda tenge **girdi**
‘Aceb ol kıand-ı şîrîn kıanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [*girdi, -di*]
16. Hüner vaktinde ol meydān eridür
Nice zehre **girüp** tiryāk ider ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 103*). [*girüp, -(ü)p*]

girān: Ağır, sert.

1. Dem ola kim arayasın Ya‘küb mûm
Egerçi saña bu sözler **girāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 153*). [*girāndur, -dur*]

girde-bāliš: Yuvarlak yastık.

1. Tāpuña **girde-bāliš** oldu hem ay
‘Uṭarid yazmağa ḥüsün şifātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 22*). [*girde-bāliš,]*
2. Aña cārüb-zen rübāh olurdu
Tayansa **girde-bāliš** yavşan idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 47*). [*girde-bāliš,]*

girībān: Elbise yakası.

1. Çeküp çāk itdi gül gibi **girībān**
Dögüp gögsin iderdi pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 4*). [*girībān,]*

giriftār: Düşkün, âşık, tutkun.

1. Gömüldi tūt ki bu ‘aşık **giriftār**
Baña dırsın iriş vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 52*). [*giriftār,]*
2. İşi ğam eşi vahş u āhuvāndur
Senüñ yüküñ çekerken ol **giriftār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 129*). [*giriftār,]*
3. Ki nūruñla ırāqdan pür-ziyāyem
Eger bir çāre bulsam ben **giriftār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 211*). [*giriftār,]*
4. Ki ol çehden çıkasın ey **giriftār**
O ḥālka ḥālka-i zülf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 158*). [*giriftār,]*

giriftār: Düşkün, müptela.

1. Velî ben ḥasteden dīvānesi yok
Saña biñ biñ benüm gibi **giriftār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 101*). [*giriftār,]*

2. Ȧpuñ bî-derd ben derde **gıřtıār**
Ne nāme var ȧtumdā ne ħāmāme (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 72*). [*gıřtıār,*]
3. Hezārān ħamlara ya‘nî **gıřtıār**
Ĥıřārî teng ȧalb-i yārî gıbi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 4*). [*gıřtıār,*]

gıřtıār it-: *Esir; tutsak etmek.*

1. Gıřtıār idemez bend ile zencîr
Delürdelden benî ol yār-ı dil-bend (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 34*). [*gıřtıār it-, -e, -mez*]

gıřtıār ol: *Tutsak olmak, bir şeyi yapmaya mecbur olmak.*

1. Semā‘ı germ idüp ħavħā idenler
Belāya olsalar bir kez gıřtıār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 11*). [*gıřtıār ol, -sa, -lar*]

gıřtıār ol: *Kapılmak, tutulmak, düşmek.*

1. Gıřtıār oldılar çeng-i sibā‘a
Bu heybetden o kim ‘ibret alurđı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 98*). [*gıřtıār ol, -dı, -lar*]

gıřtıār ol: *Duçar olmak, tutulmak.*

1. Ĥalaş olmak dilersen muĥlışe ȧaç
Gıřtıār olsa ħabse merd-i ‘āȧıl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 153*). [*gıřtıār ol, -sa*]

ġıřiv it: *İnlemek, feryat etmek.*

1. Ģıřiv idüp gezerdi ive ive
Yatup dinleñmez idi şem‘a gıbi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 10*). [*ġıřiv it, -üp*]

gışiz: *(Fa.) Kaçmak.*

1. Mūsāfir olmaz ana merd-i ‘āȧıl
Niçün itmezsin ol yirden **gışizi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 85*). [*gışizi, -i*]

gıřizān: *Kaçıcı, kaçan.*

1. Sen anı istemekde eşk-rizān
O senden göz yaşı gıbi **gıřizān** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 80*). [*gıřizān,*]
2. Be-ma‘nî reng ü şüret-den **gıřizān**
ȧaçar ħāk olmaħa bir bāda döymez (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 6*). [*gıřizān,*]

gıryān: *Aħlamaklı.*

1. Ki iderler bir mezār üstinde zārı
Varuram ben de **giryān** ol miyāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 75*). [*giryān,]*
2. Tehî dilden fiğân iyledi anca
Koyup şabr u çarârı zār u **giryān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [*giryān,]*
3. Gözi **giryān** iken gönli avındı
Şınup kâse egerçi oldı hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 34*). [*giryān,]*
4. Kimi nālân kimi sūzân u **giryān**
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 28*). [*giryān,]*

giryān: Gözyaşı dökken, ağlayan.

1. Yirinden tırdı çün serv-i hırāmân
O kelbün ayağına düşdi **giryān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*giryān,]*
2. Atası bağrınıñ yandı kebâbı
Peder bir kûşede oturdı **giryān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 35*). [*giryān,]*
3. Nice bir ağladursız çoñ avınsun
Didi Leylî atası zār u **giryān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [*giryān,]*
4. Kimi hâlkun gülüşür kimi **giryān**
Gülerler gâfil ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 44*). [*giryān,]*

giryān ol-: Ağlamak.

1. Delürmiş şöyle ne gam var ne sāmân
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 28*). [*giryān ol-, -a]*

giryeye: Ağlama, gözyaşı.

1. Niçün bu **giryeye** ta'ne kılursın
Çü gendü düşen ağlamaz bilürsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 9*). [*giryeye, -m, -e]*
2. Yig andan **giryeye** vü efgân u zârı
Kaçan kim hânde olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10*). [*giryeye,]*
3. Kıluram ol sebebeden **giryeye** ben de
Beni lûtfuñla evvel bün düşürdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 32*). [*giryeye,]*
4. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki cânibde oldı **giryeye** vü cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 73*). [*giryeye,]*
5. Diken de döşenürse rahât oldı
O **giryeye** kim 'adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [*giryeye,]*

giryeye: Ağlamak. II Mumun erimesinden kinayedir.

1. Gülerken şem' gibi **giryeye** itdi
Yirinden atılup çün hâlkâ-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 58*). [*giryeye,]*

giryeye it: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

1. İderler giryeye 'âkil-merd olanlar
O zincire boyun tıutup yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 46*). [*giryeye it, -er, -ler]*

ğış: Karışıklık, hile.

1. Zerûn anda şına refîyle şekki
Riyâ **ğışından** olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 29*). [*ğışından, -ı, -n, -dan*]

gîsü-yı dil-ārām: Gönül okşayan saç.

1. Olaruñ fikri gavğā-yı elif lâm
Bunuñ sevdâsı **gîsü-yı dil-ārām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 200*). [*gîsü-yı dil-ārām,]*

git: Çekip gitmek.

1. Niçün ol **gitdi** sen kılduñ nişām
Didi gayret degül mi andan ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20*). [*gitdi, -di*]

git: Gitmek, uzaklaşmak.

1. Eri tuya diyü kütâh iderdi
Ol evden **gitse** cüş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 31*). [*gitse, -se*]
2. Ne cān vardur ki āhir göçmez andan
O gitdi biz dañ **gitsek** gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41*). [*gitsek, -se, -k*]
3. Yirine derd ü gam tölmiş **gidüp** hüş
Varup yanına yap yap rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*gidüp, -üp*]

git: Meyletmek.

1. Bu meşelli yola **gitme** hayâ it
Otur āzāde-i gam ol şafâ it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 13*). [*gitme, -me*]

git: Gitmek, ayrılmak, terk etmek.

1. Haşr u neşrûñ ‘arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün **gitmezse** sînemden bu te’sîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [*gitmezse, -mez, -se*]
2. İşinden artuğ oldu sözi şad-bār
Bulut gibi kararup **gitdi** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 211*). [*gitdi, -di*]
3. Revâne oldu Necd’e zār u maḥzûn
Yaşı gibi ciger kaniyla **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 107*). [*gitdi, -di*]
4. Bir iki gün katından olma ḥālî
Nice koyup **gidesin** pîr ü maḥlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [*gidesin, -e, -sin*]
5. Bedenden **gitdi** bâkî burca irdi
Cihān borca içre çün cām-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 62*). [*gitdi, -di*]
6. Şeker ağzuñ ya kanda tenge girdi
‘Aceb ol kâd-ı şîrîn kanda **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 119*). [*gitdi, -di*]
7. Ḥazān bergi gibi pejmürde olmuş
Teninden **gitdi** günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 7*). [*gitdi, -di*]

8. Hemân zulmet belâsın çekdi **gitdi**
Ne tırfe derd olur bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 54*). [*gitdi, -di*]
9. Vişâl-i döst olmayup müyesser
Giderdi ser-be-sine dest-ber-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 6*). [*giderdi, -er, -di*]
10. Ki hâlin ağlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [*giderken, -er, -ken*]
11. İnüp tağdan **giderdi** nitekim seyl
Varup hâk üzre qordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 8*). [*giderdi, -er, -di*]
12. Getüren şuyı od ile **giderdi**
Bu resme arada odlı haberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 120*). [*giderdi, -er, -di*]
13. Alup yolına **gitdi** nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 44*). [*gitdi, -di*]
14. Düşüp yüz üzre efgâniyle **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 108*). [*gitdi, -di*]
15. Dir idi hem döğüp seng ile sine
Ki ey şefkatlu ata kânde **gitdün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45*). [*gitdün, -dü, -ñ*]
16. İnüp tağdan **giderdi** nitekim seyl
Varup hâk üzre qordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*giderdi, -er, -di*]
17. Gidüp sevdâ-yı zulmet nûra döndi
Tırup Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 52*). [*gidüp, -üp*]
18. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hüküm ü hikmet ile **gitse** bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [*gitse, -se*]

git: Yok olmak, sona ermek.

1. Gide zaḥmuñ du‘âsı merheminden
Peder qaldı qapuda girdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 86*). [*gide, -e*]

git: Bir yere doğru yönelmek.

1. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol mest ü bî-ḥüd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [*gider, -er*]
2. Ola çün niyetinde kıble vâḥid
Gider yâre ider zevk u semâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 63*). [*gider, -er*]
3. İlümden gurbet iklimine göçdüm
Esen qal sen ki ben **gitdüm** uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23*). [*gitdüm, -dü, -m*]
4. Varup âḥir mezâr-ı yâre **gitdi**
İraqdan görüp ol ḥâki bu mehcür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 76*). [*gitdi, -di*]
5. Dönüp raqs ile Necd’e **gitdi** ser-mest
Giderken âh idüp göğsin tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [*gitdi, -di*]

git: Gitmek II kaybolmak, yok olmak.

1. Gider ol revnaq-ı zibâsı andan
Gezer reh-zen gibi küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 18*). [*gider, -er*]

git: Bitmek, yok olmak, sona ermek.

1. Şeker haţtı **gider** mi hiç megesden
Baña dirler ki ğamdan gönlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*gider, -er*]
2. Gidüp ârâmı kendü itdi ârâm
Buyurdi pîre kim ey hōş-dem âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 116*). [*gidüp, -üp*]
3. Gidüp ma'nâsı hâlî kaldı şüret
Bu zîba hüllennüñ astârı kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 80*). [*gidüp, -üp*]
4. Hemân zenbûr kaldı **gitdi** balı
Hünerden yudılar yüzün cihânunñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 76*). [*gitdi, -di*]
5. Gidüp Mecnûn yirine taldı Leylî
Kasâ'id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 10*). [*gidüp, -üp*]
6. Deñizden âb u âteşden **gide** nûr
Çü bulduñ şoĥbetüme fırşat u râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [*gide, -e*]
7. Kesildi **gitdi** kurbumdan qarâbât
Ben ol âyine-î Çinem ki pâsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 172*). [*gitdi, -di*]
8. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Kurudu **gitdi** hâr ey hâste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [*gitdi, -di*]
9. Gidüp benlik bir oldum yâr ile bil
Ko kâlî kim şığışmaz araya kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [*gidüp, -üp*]
10. Ecel geldi 'amelden **gitdi** ağla
Hamâ'il iyle gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 10*). [*gitdi, -di*]

git: *Gitmek.*

1. Komadı **gide** Mecnûn'ı katından
Açup sofa öninde kodi ni'met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 50*). [*gide, -e*]
2. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile uymaz **gidüp** dâne yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 99*). [*gidüp, -üp*]
3. Ata dede yolınca toĥru **gide**
İrişüp itdi 'aşk-ı lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 6*). [*gide, -e*]
4. Veda' idüp revâne oldı taĥa
Evine **gitdi** mâder zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 99*). [*gitdi, -di*]
5. Cigerde kıan dimâĥ-ı serde sevdâ
Hem ol serv-i revân har-gâha **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 75*). [*gitdi, -di*]
6. Firâķ u derd elinden âha **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [*gitdi, -di*]
7. Gözi yaşı gibi şaçdı gül-âbı
Biraz vakt oldılar bunlar **gidüp** hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 105*). [*gidüp, -üp*]
8. Od olup başa ağdı sine düdi
Cigerden na'ra urup deşte **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 3*). [*gitdi, -di*]
9. O yola **gitmemege** yokdur imkân
Kamu bay u fâķir ü şâh u çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 44*). [*gitmemege, -me, -mek, -e*]
10. Hemân-dem kıavmine cân atdı **gitdi**
Geçüp yıl gibi nice kûh u hâmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 40*). [*gitdi, -di*]
11. Uyup hem Nevfel'e **gitdi** iline
Varup devlet hümâsı sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 156*). [*gitdi, -di*]
12. Ya yolından **gidüñ** ya ĥarķa virdi
Yine Nevfel çün aldı bed cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 48*). [*gidüñ, -üñ*]
13. Atası Leylî 'yi kıurtardı **gitdi**
Selâmet kaldı Mecnûn ille maĥrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 40*). [*gitdi, -di*]
14. Târıkında refikî nâle vü âh
Giderken irdi nâ-geh bir maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 13*). [*giderken, -er, -ken*]

15. İrişdi ya'nî yāra **gitdi** hārı
Atası geldi pür-şūr u şeğab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 6*). [*gitdi, -di*]
16. Eve **gitdi** yabānda qaldı Mecnûn
İrişdi külb-i aḥzāna rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 30*). [*gitdi, -di*]
17. Eger virmezseñ uş **gitdüm** esen qal
Ḥaberden 'āşık oldı çün ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 44*). [*gitdüm, -düm*]
18. Yoluma ben de **gitdüm** yane yane
Yolum kim uğradı dün ol maḳāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 156*). [*gitdüm, -düm*]
19. Diyānet mezḥebinde 'ayb-nākem
Giderseñ toğrı yola egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 125*). [*giderseñ, -er, -sen*]
20. Güne **gitmedin** aya döndi evvel
Şarındı şemsî dülbendin çün ol şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 50*). [*gitmedin, -medin*]

git: *Dünyayı terk etmek, ölmek.*

1. Gelüp dād ile ḥoş ad ile **gitdi**
Geçer ḳışa olur çün 'ömr zā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [*gitdi, -di*]
2. Ne cān vardur ki āḥir göçmez andan
O **gitdi** biz daḥi gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41*). [*gitdi, -di*]

git: *Bir yerden ayrılmak, uzaklaşmak; yok olmak.*

1. Diyārım terk idüp **gitmiş** degüldüm
Ḳoyup beytümü düşdüm ğurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 44*). [*gitmiş, -miş*]

git-: *Bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek.*

1. Giderdi nice fersaḥ yire ḥayli
Her at kim cūşı yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 86*). [*giderdi, -er, -di*]
2. Dönüp raḳs ile Necd'e gitdi ser-mest
Giderken āh idüp göğsin ṭoḳurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 157*). [*giderken, -er, -ken*]

git-: *Gitmek, varmak.*

1. Kimin ḥāṭır kimin ḥāme yazardı
Giderdi tuḥfe andan her maḳāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 55*). [*giderdi, -er, -di*]
2. Dönüp iline **gitmek** oldı cehdi
Ṭurup bî-çāre Mecnûn ḥasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 164*). [*gitmek, -mek*]
3. Diline düşdi bu tedbîr-i pulḥte
Ki isteyü **gide** ferzend-i ḥāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 25*). [*gide, -e*]
4. Siba'dan yırtıcı ḥüyın **giderdi**
Ḳatında şîr ile āḥū barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 36*). [*giderdi, -er, -di*]

git-: *Azalmak, bitmek.*

1. Başından **gitmedi** sevdā-yı meknûn
Otursa sāyebānı ümm-i ğıylān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 14*). [*gitmedi, -me, -di*]

git-: Bir yerden başka bir yere varmak; meyletmek, yönelmek.

1. Sikender **gitdi** san âb-ı hayâta
O gice Hızır gibi pîr-i zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 104*). [gitdi, -di]

git-: Bir yerden başka bir yere varmak, yolculuk etmek.

1. Bilürsin **gitdi** gönlüm kûy-ı yâre
Bulursın şâyed anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 19*). [gitdi, -di]
2. Tavâf-ı kûy-ı yâre **gitdi** şan peyk
Şafâsından diyüp lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 9*). [gitdi, -di]
3. Gül-i bostân-ı ‘ömre **gitdi** çün bād
Ki ala şolmadın horyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 54*). [gitdi, -di]
4. Diyâr-ı yâre **gitdi** bî-kes ü ferd
Perî pervâz uçar pervâne gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 54*). [gitdi, -di]
5. Arayu **gitdi** ol merd-i Hudâ’yı
Segirdüp bād-pâyı deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 14*). [gitdi, -di]

git-: Gitmek, uzaklaşmak.

1. Muṭi‘em döke bağrum yâre kanum
Başumdan **gitmesün** Leyli belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 15*). [gitmesün, -me, -sün]
2. Yunup **gitmedi** kalbinden ğubârı
Çü yitdi gevherine hem terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 28*). [gitmedi, -me, -di]
3. O **gitdi** kaldı Mecnûn’a sibâ’ı
Koyup Mecnûn’ı itdi ‘azm-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 212*). [gitdi, -di]

git-: Bir maksat için bir yere uğramak.

1. ‘Adû kaḥrına karşı **gitdi** mağbûn
‘Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 58*). [gitdi, -di]

git-: (Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek, yürümek, ilerlemek.

1. Aña âb ile âteş içre menzil
Bu hâletde olup âvâre **gitdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 75*). [gitdi, -di]

git-: Bir mesafe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak.

1. Selâm itmege aña sürdi nâḫa
Beriiye içre **gitdi** nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 23*). [gitdi, -di]

git-: Bir yerden ayrılmak.

1. Ulular maşlaḥat görüp bu rāyı
Dileyü **gıtdiler** derde devāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*gıtdiler, -di, -ler*]
2. Ulular maşlaḥat görüp bu rāyı
Dileyü **gıtdiler** derde devāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 40*). [*gıtdiler, -di, -ler*]
3. Şavulmaz bildiler hergiz belâsın
Kesüp ümmîdi **gıtdiler** o yârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 115*). [*gıtdiler, -di, -ler*]
4. Yiñi sevdâ ile ser-geşte **gıtdi**
Semâ‘ u râks ile çün çerḥ-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 4*). [*gıtdi, -di*]

git-: Dünyayı terk etmek, ölmek.

1. Uyar sekr-i hevâdan cân-ı mesti
Atañ **gıtdi** cihândan pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 63*). [*gıtdi, -di*]
2. O şeftâlû daḥi türvende **gıtdi**
Nitedür ḥâl-i ḥâl-i müşk-dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 120*). [*gıtdi, -di*]

git-: Ayrılmak, uzaklaşmak. Yok olmak. Unutmak, unutulmak.

1. Velikin ḥâtırumdan **gıtdi** nâmuñ
Gidersen ḥâtırumdan ḡam degül sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 32*). [*gıtdi, -di*]

giy: Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

1. Güzel ter-sebz ḥoş bustân var idi
Yeşil ḥülle **giyer** her naḥl şan ḥür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*giyer, -er*]
2. Yirinden sıçradı çün dīv-zâde
Çukalın **giydi** tiḡın çekdi def‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 5*). [*giydi, -di*]
3. Cihân kim şeb libâsın yine **giydi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 1*). [*giydi, -di*]
4. Libâs-ı mâtemi egnine **giydi**
Ol iki fitne döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 2*). [*giydi, -di*]
5. Ki göynüklü gibi yüzi qarasın
Kara **giydüñ** çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 45*). [*giydüñ, -dü, -ñ*]
6. Kara **giydüñ** meger mâtem-zedesin
Benüm gibi meger bî-ḥâlî‘ oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 24*). [*giydüñ, -dü, -ñ*]
7. Teni ehl-i kıyâmet gibi ‘üryân
Çıkarup hegbeden **giydürdi** câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 79*). [*giydürdi, -dür, -di*]
8. Giyer kürki zemâna göre ‘âkil
Çü gördük dest-i ‘âlemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 228*). [*giyer, -er*]
9. Şekerden ḥülle **giymiş** nâz-perverd
Pilâvuñ vaşfi şâbit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 12*). [*giymiş, -miş*]
10. Ki **giydi** ol libâsı kâm-nâ-kâm
Tırup ortaya ni‘met qodı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 36*). [*giydi, -di*]
11. Kara ṭonlar **giyüp** feryâd ider zâḡ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 28*). [*giyüp, -üp*]
12. El urdi devletüñ pîrâyesine
Girüp ḥammâma çıkdı **giydi** câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 159*). [*giydi, -di*]
13. Çü gîce ḥalvetisi **giydi** kara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [*giydi, -di*]
14. İnanmazsañ göre dendânın anuñ
Gelincik gibi al **giymiş** şakâyîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 7*). [*giymiş, -miş*]

15. Yüzün örtüp değışdi hem libası
Gedâyâne **giyüp** köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 20*). [*giyüp, -üp*]
16. Gedâ **giymek** ne lâıyık tâc-ı şâhı
Gözüne nâvek ü başuña tıguz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 38*). [*giymek, -mek*]
17. Yaşın tütmağ için **giydüm** kebûdı
Saña ben ‘aşıkam şâdik muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 216*). [*giydüm, -düm*]
18. Didi **giysün** bunı ol serv-i zîbâ
Semenden gönlek aq gülden ‘imâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 42*). [*giysün, -sün*]
19. Neñ öldi kim **giyersin** bu siyâhı
Didi anuñ için kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [*giyersin, -ersin*]

giyâh: Taze ot, yeşillik.

1. Giyâhı sünbüle cevzâ olur cev
Zebercedden müzeyyen hâne-i zîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 52*). [*giyâhı, -ı*]
2. Çemende yâsemenlerdür **giyâhuñ**
Kokıñ bûy-i nigârıñ yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 54*). [*giyâhuñ, -uñ*]
3. Hârâbe baña lâıyık menzil oldı
Kem oldı tüt ki kıştünde **giyâhuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 45*). [*giyâhuñ, -uñ*]
4. Esîr olmazdı cânıñ bu **giyâha**
Didi zâhid ki ‘akluñ bî-herberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 24*). [*giyâha, -a*]
5. Unutdı acıdan tatlı **giyâhı**
Enis olmış beyâbânıñ vuñuşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 68*). [*giyâhı, -ı*]

giybet: Dedikodu, çekiştirme.

1. Şu kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi **giybet** dilinden Kays’a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 44*). [*giybet,]*

giybetde etüñ yir: HUCURÂT-12: Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?

1. Kaçan giybetde añılsañ etüñ yir
Kılınç iyer yüzüne merhabâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 108*). [*giybetde etüñ yir,]*

giyeh: Taze ot, yeşillik.

1. Düşer her murğ u mâhî cevr-i dâma
Aña kim şu‘me bir loğma **giyehdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 67*). [*giyehdür, -dür*]

giymek: Giysi.

1. Kızardı ‘ayş ile perverde verdi
Çü râhat buldı **giymekden** yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 3*). [*giymekden, -den*]

giysü-yi zîbâ: Süslü saç.

1. Ki âhîr olmadı ol tahta-i der
Nice **giysû-yi zîbâ** zülf-i dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 167*). [*giysû-yi zîbâ,]*

gizle: Gizlemek, saklamak.

1. O hâzır olıcağ **gizlerdi** odi
Egerçi fariğ idi şöhetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 32*). [*gizlerdi, -rdi]*
2. Yitem tutam olup şâhîn ü şehbâz
Od olup taşda **gizlense** nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 77*). [*gizlense, -se]*

göbek: İnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk II bel.

1. Göbekden dize dek anın da varı
Cihân içinde yârı dilde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [*göbekden, -den]*

göç: Dünyadan göçmek, vefat etmek.

1. Fenâdan **göçdi** kondı câvidâna
Cihân anuñ dağî işin kayurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 44*). [*göçdi, -di]*
2. Konup **göçmege** yapılmış yapısı
Ümîdüm var olıcağ âhîr-ı kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 152*). [*göçmege, -meg, -e]*
3. Göçüp kondı hîşâr-ı âhenîne
‘Arab kavmi tolup anuñ ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 186*). [*göçüp, -üp]*
4. Diyüp ey döst virdi cân-ı pâkin
O da **göçdi** belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [*göçdi, -di]*
5. Ne cân vardur ki âhîr **göçmez** andan
O gitdi biz dağî gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [*göçmez, -mez]*

göç: Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek.

1. Demidür **göçesin** ey yâr ğâra
Tekellüf ‘âleminde taşradur ğâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 38*). [*göçesin, -e, -sin]*
2. Tiz ol kim kâr-bân **göçmişdür** irden
Bu yidi başlu ejderhâ-yı hûn-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 76*). [*göçmişdür, -miş, -dür]*
3. Ki ejderhâdur anuñ mür u mârı
Diyâr-ı ğâra **göç** ol hurrem ü şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 49*). [*göç,]*
4. İlümden ğurbet iklîmine **göçdüm**
Esen ğal sen ki ben gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 22*). [*göçdüm, -düm]*

gög: Gök, gökyüzü.

1. Göğî kılduñ müzeyyen encüm ile
Yiri itdüñ müşerref merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 25*). [*göğî, -i]*
2. Göğî zeyn itdi envâr-ı kevâkib
Yiri nağş itdi ezhâr-ı ğarâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 57*). [*göğî, -i]*
3. Yire ğosa güzel düşündan anı
İrerdî **göge** ağlayup figâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 84*). [*göge, -e]*

4. Gerekdür endekiyle de de sitäre
Meger kim yılduzum **gögde** Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 71*). [*gögde, -de*]
5. Kızıl od yağdı **gögden** cânı yakdı
Tolu yağdı melâhât gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28*). [*gögden, -den*]

göge ağ: Gökyüzüne yükselmek.

1. Başı vü cânı târû gibi dirdi
Ayağdan toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 91*). [*göge ağ, -dı*]
2. Bulut olup göge ağdı buhârı
Buhâr-ı hûn içinde tığ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 178*). [*göge ağ, -dı*]
3. Kimi ‘Anter kimisi ‘Amr u Ma‘dî
Buharuñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 183*). [*göge ağ, -ar, -dı*]

göge degdür: Göğ kadar uzamak, çok uzun boylu olmak.

1. Göge degdürdi zerrîn tâcı nesrîn
Ayağ üstine geldi serv-i ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 34*). [*göge degdür, -di*]

göge ir: Göğ çıkma, yükselmek.

1. Didi âh iyleyüp ey miskîn âne
Size âhum irişmez irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 185*). [*göge ir, -di*]

gögsin döğ: Göğsünü dövmek, çok üzölmek, yas tutmak.

1. Tolup vecd ile ol Necd’ün tağında
Dögüp gögsin okurdı hûş gazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 49*). [*gögsin döğ, -üp*]

gögüs: Bağır, sine; kalp, gönöl.

1. Çeküp çâk itdi gül gibi giriban
Dögüp **gögsin** iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 5*). [*gögsin, -in*]
2. Dönüp raqs ile Necd’e gitdi ser-mest
Giderken âh idüp **gögsin** toğurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 157*). [*gögsin, -in*]

gögüs: Göğüs.

1. Kızıl minğârı bir pâre beğamdur
O la‘lîn burnı kim düşmiş **gögüse** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29*). [*gögüse, -e*]

gögüs döğ: Dövünmek, feryat etmek.

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 113*). [*gögüs döğ,*]

2. K̄ara taşlar ile döğdi serini
Kurı şanduk gibi göğsin döğerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 131*). [*gögüs döğ, -er, -di*]

gök: Gök, gökyüzü.

1. Ki her yirde her işüm pür-ḥaleldür
Yañıldum yirde **gökde** yılduzum yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 73*). [*gökde, -de*]
2. Biraz dem ditredi vü düşdi bî-hüş
Şan indi deldi **gökden** şâ'ika fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 41*). [*gökden, -den*]

gölge: Gölge.

1. Oturdu sâyeye bulup dırahtı
Koyu **gölge** dıraht-ı sebz ü 'alî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 13*). [*gölge,]*
2. Zen adında şikeste oldı ḥâme
Hemân çam **gölgesidür** zen vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 57*). [*gölgesidür, -sî, -dür*]

göm: (Bir şeyi) Üzerini kapatıp örtecek şekilde toprak vb. şeylerin içine sokup yerleştirmek.

1. Gömüldi tüt ki bu 'aşık giriftâr
Baña dırsın iriş vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 52*). [*gömüldi, -ül, -di*]
2. O genc-i ḥüsni **gömdiler** yirine
Melâḥat meyvesiyken ol gül-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 140*). [*gömdiler, -di, -ler*]
3. Gömüldüñ genc iken topraga ey genc
O gencüñ kim yiri zir-i zemindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [*gömüldüñ, -ül, -dü, -ñ*]

gön: İşlenmiş deri; cilt, ten. TTAS (Dış, yüzey bağlamında).

1. Gel ey t̄alib ne şanursın bu 'aşkı
Olur mı **gön** demür gibi dımişķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 14*). [*gön,]*

gonca: Gonca. // Sevgilinin ağzı.

1. Şaçı 'anber koḥusı 'anber-âmiz
İderse bir ağız ol **gonca** güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 43*). [*gonca,]*
2. Setîre **goncesin** bî-perde olma
Hevâ-yı nefis ile perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 61*). [*goncesin, -sin*]
3. Bir ağız gelmedi **gonceñ** kelâma
İrişdi sineme şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 18*). [*gonceñ, -ñ*]

gonca: Gonca, sevgili.

1. Anuñ meftûluna olmışdı meftûn
O **gonca** bunca ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 47*). [*gonca,]*

ğonca: Açmamış gül, gonca.

1. Kaçan bi-vaqt iken açılsa **ğonca**
Bulınmaz reng ü bñy umulduğınca (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 63*). [*ğonca,]*
2. Niçün **ğonca** gibi tñtduñ dehānuñ
İrişdi müddeti ‘ahdññ tamāma (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 16*). [*ğonca,]*
3. Şanasın tñze aķ gül oldu **ğonca**
Şurāñi beñzemiş ser-sebz serve (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*ğonca,]*
4. Sñsen zebān bitürmek için büstān gerek
Hñn-ı ciger hikāyetini şorma **ğonceden** (*Leylâ vñ Mecnûn, Gazel 15, Mısra 5*). [*ğonceden, -den]*
5. Dili hñli gibi oldu perişān
Yñregi **ğoncesine** tñldı çñn ķan (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 3*). [*ğoncesine, -si, -ne]*
6. Ayağına düşer zñlf-i dırāzı
Baş egdi **ğonce** açup perde-dārı (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 13*). [*ğonce,]*
7. Vire hem nāfesinden **ğonce** bācı
Kılup servi gül üzre nahl-bendi (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 86*). [*ğonce,]*
8. Tñyulmasun diyñ kñtāh iderdi
Egerçi **ğonce** gibi yok dehānı (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 59*). [*ğonce,]*
9. Olur **ğonce** anuñ bağrına peykān
Olur olmasa ol ķadd-i hñrāmān (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 92*). [*ğonce,]*

ğonce: Gonca, sevgili.

1. O **ğonce** arturduğca nāz ü ğuncı
Şarardı ķehre-i Kays’uñ turuncı (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 9*). [*ğonce,]*

ğonce-dehān: Gonca ağızlı.

1. Belā-yı hñsni ol ğonce dehānun
Görñp acıdı içi za‘ferānun (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 21*). [*ğonce-dehān, -un]*

ğonce-i dil-teng ü pñr-hñn: Gñnlñ daralmış ve kan dolu gonca. (Kırmızılığından dolayı.).

1. Leb-i cām u leb-i cñy u leb-i yār
Bu dem her **ğonce-i dil-teng ü pñr-hñn** (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 75*). [*ğonce-i dil-teng ü pñr-hñn,]*

ğonce-i hñş-bñy u hñş-reng: Gñzel renkli ve kokulu gonca. (Sevgili).

1. Ger ola **ğonce-i hñş-bñy u hñş-reng**
Dehānuñsuz beni mīm ide dil-teng (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 33*). [*ğonce-i hñş-bñy u hñş-reng,]*

ğonce-i mīm: Arapçadaki mim harfinin yuvarlak içi dolu kısmı goncaya benzetilerek; Mimin goncası.

1. Seni dil-teng ider dil-ber dehānı
Nazar kıl ğonce-i mīm ķo anı (*Leylâ vñ Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 76*). [*ğonce-i mīm, -e]*

ğonce-i reyhân-nefes: *Nefesi reyhan gibi kokan gonca.*

1. Tutar biñ şîr-i mesti çarb-ı destî
Dehânı ğonce-i reyhân-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 63*). [*ğonce-i reyhân-nefes, -dür*]

ğonce-i ter: *Taze gonca.*

1. Şarılup kundağa ol **ğonce-i ter**
Açup dâye dehânın şundı şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 51*). [*ğonce-i ter,]*
2. ‘Aşâ olmasa durmazdı ayağı
Çiçekden baş çıkarmış **ğonce-i ter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 11*). [*ğonce-i ter,]*

ğonce-leb: *Gonca dudaklı (sevgili).*

1. Olur her dâne-i engûr dile dâğ
Kaçan kim dūr olam ol ğonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 99*). [*ğonce-leb, -den*]

ğonce-veş: *Gonca gibi.*

1. Kılurdi nîm-şebde hufyeten âh
Dehânı **ğonce-veş** dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 59*). [*ğonce-veş,]*

gönder: *Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.*

1. Hâdeng-i dilber aña armağândur
Çü dilber **göndere** ol armağânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 149*). [*göndere, -e*]
2. Anı da‘vet kılup **gönderdi** hâcib
Didi hâcib varup zâhid kıtına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 14*). [*gönderdi, -di*]

gönder: *Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.*

1. Anuñla **gönderürdi** ol dil-ārām
Çün oldı Leylî ve Mecnûn’a hem-ḥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 86*). [*gönderürdi, -ürdi*]

gönder: *Göndermek.*

1. Yine **gönderdi** ayağı toziyle
Ki ey ğâfil kabîle irdi hîzûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 44*). [*gönderdi, -di*]
2. Ki itlerden nice buldı ḥalâşı
Müvekkil **gönderüp** ol bi-günâha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 49*). [*gönderüp, -üp*]
3. Haber **gönderdi** gendü anda kaldı
Ki uş irdüm yanumca baḥr-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 22*). [*gönderdi, -di*]

gönder-: *(Belli bir yere, belli bir işi yapmak üzere) Gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.*

1. O sevdâda geçürdi yevm ü leyli
Kişi **gönderdi** Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 33*). [*gönderdi, -di*]

gönen: Refâha kavuşmak.

1. Gönendi kıltabân kazandı kıltak
Raķîb âhûyî avladı itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 66*). [*gönendi, -di*]

gönîl-: Yönelmek, yüzünü döndürmek, teveccüh etmek.

1. Felekde aķterûn tâbende olsun
Cihândan ben **gönildüm** sen esen kal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161*). [*gönildüm, -dü, -m*]
2. Niçün yile virürsin hırmenüñi
Gönilerken gönül candan yüzüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 53*). [*gönilerken, -er, -ken*]

gönîle: Kıskanmak.

1. Gönilerdi seni andan da hânım
Siyeh hâlûñ ki gözümden güm oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 56*). [*gönilerdi, -r, -di*]

gönîl: Aşk ve sevginin kaynağı; kalp, yürek.

1. Şaçı **gönîli** gibi olmuş perîşân
Baş açuk nitekim gül-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 15*). [*gönîli, -i*]
2. Bilürsin gitdi **gönîlüm** kûy-ı yâre
Bulursın şâyed anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 19*). [*gönîlüm, -üm*]
3. Şovut **gönîlûñi** döğme âhen-i serd
Tutalum yok dilûñde şabr u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 46*). [*gönîlûñi, -üñi*]
4. Kararmış **gönîlinüñ** hem-hâli gördi
Didi hâlûñ ferâğ u menzîlün bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 34*). [*gönîlinüñ, -i, -nüñ*]
5. Ğam-ı ‘aşkı tağılmış müşke döndi
Tolup **gönîlin** Ğam-ı dil-ber kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 69*). [*gönîlin, -i, -n*]
6. Qadîmî yârı da itme ferâmüş
Elûñden **gönîlumi** şad itmedüñ hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 41*). [*gönîlumi, -üm, -i*]
7. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yâre **gönîlin** bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 77*). [*gönîlin, -in*]
8. Ben oldum bî-nişân uş yane yane
Açar ol **gönîlini** seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 97*). [*gönîlini, -i, -n, -i*]
9. Zebân-ı hâlidür ol mürde cânuñ
Bilem dirseñ nedür **gönîlindeki** hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 117*). [*gönîlindeki, -indeki*]

gönîlek: Gömlek.

1. Didi giysün bunı ol serv-i zîbâ
Semenden **gönîlek** aķ gülden ‘imâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 43*). [*gönîlek,]*

göñliñ vir-: Deyim. Gönül vermek, bağlanmak.

1. İden didārını ‘aşkuñ temāşā
Cemāl-i ğayra göñliñ vire hāşā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 18). [göñliñ vir-, -e]

göñ(ü): Aşk ve sevginin kaynağı, kalp, yürek.

1. Bilmem tapuñdan ayrılalı çok zemān mıdur
Mercān lebüñe şordum idi hāste **göñlüme** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 5). [göñlüme, -üm, -e]
2. Virüp **göñlüme** dil-ber müjdesini
Ter ü tazeledüñ pejmürdesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 65). [göñlüme, -üm, -e]
3. Şeker hātı gider mi hiç megesden
Baña dirler ki ğamdan **göñlüni** kes (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95). [göñlüni, -üñ, -i]
4. Gözi **göñli** gibi tuş oldu dāma
Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 14). [göñli, -i]
5. Yakın olmazdı **göñli** kār u bāra
Başına la’l-i efser aḥker oldu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 146). [göñli, -i]
6. Bu erden incinür yok buña meyli
Perişān oldu **göñli** bu haberden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 177). [göñli, -i]
7. Gözi giryān iken **göñli** avındı
Şınup kāse egerçi oldu hāste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 34). [göñli, -i]
8. Bilürem şübhesüz tırmaz kaçarsın
Selām’uñ **göñline** güç geldi bu pend (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 101). [göñline, -i, -(n)e]
9. Hāḳikat ḥikmetiyle **göñli** tolmış
Geçüp ālāyış-i şüret-peresti (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 14). [göñli, -i]
10. Uçarken **göñli** gülzār-ı hevesde
Geçerdi ol belā-yı teng içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 22). [göñli, -i]
11. Görüp hem-ḥālin istikbāle geldi
Gözi **göñli** gibi çün aya düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87). [göñli, -i]
12. Çü **göñlüm** yitdi anı bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın anı sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17). [göñlüm, -üm]
13. El üstünde tutar **göñlüm** belāyı
Vücüdüm ‘aşkınuñ perverdesidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 78). [göñlüm, -üm]

gönül-: Yönelmek, istikamet almak.

1. Cemāl-i Leylî’nüñ āvāresidür
Gönüldi hācılar sa’y-ı şafāya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 35). [gönüldi, -di]

göñül: "Ey gönül" "ey kişi" anlamlarında bir ifade.

1. Gönül çek aña hergiz nām-ı Leylî
Ki anuñ saña yok ḳalbinde meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 81). [göñül,]

göñül: Candan, isteyerek, canıgönülden.

1. Göñülden besler idi cânı gibi
Şaķınup sinede imānı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 67*). [göñülden, -den]

göñül: Aşk ve sevginin kaynağı; kalp, yürek.

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün **göñül**
Hüy idindi yilmegi büyüñla her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [göñül,]
2. Kanı o dem ki tölardı **göñül** şafâ-yı ümid (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1*). [göñül,]
3. Raķat kıamaz oldu baña ey döst
Çün hâķıruñ oldu **göñlüm** aldun (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 3*). [göñlüm, -üm]
4. Göñül harâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ hâşılın bitürmişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 2*). [göñül,]
5. Miķnet eliyle ideli ķudümi yâ firâķ
Dehrün vişâl ü firķatine ķalma ey **göñül** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [göñül,]
6. Sözinün şırın cülâbı hâste cânâ nüş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsârûña ķarşu **göñül** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [göñül,]
7. Miķnet eliyle ideli ķaddümi yâ firâķ
Dehrün vişâl ü firķatine ķalma ey **göñül** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [göñül,]
8. Olup gün gün ziyâde âşnâyî
Göñülde töldü şevķ-ı rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 184*). [göñülde, -de]
9. Kıodı bu ta'cını düşdi ķalbine şekk
Yâķın harfin **göñül**den iyledi hâķķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 10*). [göñül
10. Gezüp âvâre bâzârı be-zârî
Dilinde nâleler **göñlinde** yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 68*). [göñlinde, -i, -n, -de]
11. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yâre
Göñül pür-ķam buluşmaz ķam-güsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 4*). [göñül,]
12. Dilinde virdi dâ'im zıķr-ı Leylî
Göñülde derd-i ķâ'im fikr-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 16*). [göñülde, -de]
13. Dönüp nevmid olup sâdât-ı A'râb
Göñül pür-âteş ü ķam sîne pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [göñül,]
14. Bu ķam-gin **göñlümi** şâd iylemezsin
Bu resme kim za'if ü pirânunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 76*). [göñlümi, -üm, -i]
15. Göñül dürcine gevher derc idersin
Sözün semm de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 8*). [göñül,]
16. Dili pür-hün u cânı hâste idi
Göñül teng ü dehân teng ü meķân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [göñül,]
17. Hezârûñ hâste **göñlin** derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp aġladı bûlbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 2*). [göñlin, -in]
18. Yüzün divâra virdi şanki sâye
Otururdu **göñül** teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [göñül,]
19. Bu ķam-gin **göñlümi** şâd iylemezsin
Egerçi va'deler itdün şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 8*). [göñlümi, -üm, -i]
20. Velî olmadı iķdâmuñ vefâya
Taķammülden **göñül** şâd pâre oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 11*). [göñül,]
21. Taķayyür âleminde rıķķat ile
Göñül taķtı gibi baķtı yıķıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 167*). [göñül,]
22. Kılinc gibi hem iki yüzlü gördi
Odı **göñliñde** bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 111*). [göñliñde, -i, -n, -de]
23. Seni **göñlüñ** gibi şaldı kenâra
Girüp döşekde 'üryan cân cânâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 44*). [göñlüñ, -ün]

24. Seni **gönlün** gibi atdı yabāna
Anuñla sīne-ber-sīne bir evbāş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 46). [gönlün, -ün]
25. Ki gelmez **gönlüne** yār-ı kâdim
Yiñi yār ile çün olduñ hem-âgüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 38). [gönlüne, -ün, -e]
26. Ğam u ğuşşa dilinde oldu tāze
Göñül sevdāsı artup aşdı serden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 5). [göñül,]
27. Niçün yile virürsin ħırmenüñi
Gönilerken **göñül** cāndan yüzüñi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 53). [göñül,]
28. Gülüñ evrākı olmazdı şikeste
Şımasa mey **göñül** endişesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 87). [göñül,]
29. Zemīn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu kim **göñlin** hemişe kāsir olur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 57). [göñlin, -in]
30. Ğıdā-yı rūḫı bī-kāse yimişdür
Yahūd aydur ki **göñlün** kāsesiñ şı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49). [göñlün, -ün]
31. Ğudā **göñlünde** anuñ ḥāzır olur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 58). [göñlünde, -ün, -de]
32. Ki cānun bula bī-endāze aşşı
Şınuḫ olsa **göñül** ‘ahdi bütündür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 51). [göñül,]
33. Bulınmaz ol **göñül** ilde tütündür
Göñül bir ḥānedür bī-bāb u revzen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 52). [göñül,]
34. Bulınmaz ol **göñül** ilde tütündür
Göñül bir ḥānedür bī-bāb u revzen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 53). [göñül,]
35. Şı dīvār u derin kim ola rūşen
Göñül şınmasa hergiz rūşen olmaz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 55). [göñül,]
36. Oḳıya nazm u şı‘rūn tāzesini
Ola kim ola bu **göñlüm** güşāde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 71). [göñlüm, -üm]
37. Hevādan kırtarup ma‘şūm idüpdür
Göñül sulṭān-ı ‘aşka olalı taḫt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 157). [göñül,]
38. Ne ğavġā-yı ‘ases ne ḥabs-ı ḥargāḥ
İder **göñlin** murādın bī-müdārā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 9). [göñlin, -in]
39. Mükedder **göñlini** luṭf ile şāf it
Var ol āḫū-yı müşkini şikār it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32). [göñlini, -i, -n, -i]
40. Göñül miḥmānını ḥōş gördi ḫaylī
Müşerref itdi anı vuşlat ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 130). [göñül,]
41. Şan iki naḳş-ı şūretdür muḳābil
Göñül tābe gibi tāb ūze pūr-cüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153). [göñül,]
42. Bu **göñlüm** bāġı gibi yaḳdı anı
Gülīstānumda bir gül bitmiş idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 96). [göñlüm, -üm]
43. Ki āḫ odından anda yok şerāre
Göñülde ġālib olsa Leylī’ye meyl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 7). [göñülde, -de]

göñül çek: Canı isteme.

1. Olupdur ‘ilm ü ḫilm ile mükerrerem
Nice göñlün çeker cān incidesin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 29). [göñül çek, -er]

göñül derdi: Gönül derdi, aşk.

1. Göñül derdin dimişsin ey ṭabibi
Bilürsin ḥaste ḥālin diñle ey dōst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 34). [göñül derdi, -n]

göñül gözü: Manevî temizliğin ve olgunluğun insana verdiği uyanıklık, gördüğü şeyin gerçeğine varma hassası, kalp gözü, sağ görü.

1. Gezüp âhu gibi âvâre miskîn
Göñül göz guşşadan gam-gîn ü nem-gîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 76). [göñül gözü,]

göñül vir: Göñül vermek, sevmek, meyletmek.

1. Göñül virdüm görüp bir serve ben de
İrüp bād-ı hazānī nā-gehānī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94). [göñül vir, -dü, -m]

göñüle gir: Sevmek, sevgisini kazanmak.

1. Dilerseñ sevmeyen Leylî cemālin
Çıkar gir göñlüme anuñ hayālin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 16). [göñüle gir,]

gör-: Bakmak, tanımak.

1. Gören ol hüsn ü hulk-ı meh-likāy
İderdi alķış oķurdu du‘āy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 93). [gören, -(e)n]
2. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp ol ‘aşk u gam divānesine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 110). [görenler, -en, -ler]
3. Didi ol kavme gördügi haberden
Ki **gördüm** Kays’ı hālî teng içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113). [gördüm, -dü, -m]
4. Gören anı şanur kim hānde iyler
Baña diler niçün yok sende hānde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 52). [gören, -en]
5. Anuñ-çün kimse katında yüzüm yok
Hemān biz **görmedük** bu derdi cānda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75). [görmedük, -me, -dü, -k]

gör-: Anlamak, farkına varmak.

1. Çü hem-ser bulmadı nāz iyledi hōş
Çü süsen bî-vefā **gördi** cihām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 37). [gördi, -di]
2. Çü **gördi** çāre yok ümmidi kesdi
Çü Ceyhūn gibi Mecnūn başdan aşdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 8). [gördi, -di]
3. Selām’a olmayalar tā ki hā’il
Selām andan çü **gördi** bu kıyāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35). [gördi, -di]

gör-: Görmek, bakmak.

1. Güneş yüzüne nazar itmeğe hicāb oldı
Bulut gibi **göreyin** ola pāre pāre rakīb (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 4). [göreyin, -e, -y, -in]
2. Ehl-i nazar kıllur gözine tūtiya beni
Öldüm seni **görüp** beni n’iylersin öldürüp (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5). [görüp, -üp]
3. Meyl iyledi gendüm-i behište
Yüzünde çü **gördi** hālūñ Ādem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 30). [gördi, -di]

4. Görüp anı ırakdan bildi Leylî
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 27*). [görüp, -üp]
5. Peder Mecnûn'ı çün bu resme **gördi**
Hemân yırtup yakasın na'ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 35*). [gördi, -di]
6. Peder yüzün **görüp** kaydadı kanı
Velî bilmedi bî-hüdlükdan anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 47*). [görüp, -üp]
7. Peder bu hâlet ile **görüp** anı
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [görüp, -üp]
8. Eve varınca oldu reh-nümünü
Görüp ferzendini bî-çâre mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 79*). [görüp, -üp]
9. Görüp ol nâkayı yârân-ı Mecnûn
Bulurlardı anı üftâde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 9*). [görüp, -üp]
10. Bu anı **gördi** beñzi lâle oldu
Bunı ol **gördi** hâli nâle oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 21*). [gördi, -di]
11. Bu anı **gördi** beñzi lâle oldu
Bunı ol **gördi** hâli nâle oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 22*). [gördi, -di]
12. Gözine zâhîr oldu küh-ı endüh
Anı **gördi** kesilmiş nîk ü bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 63*). [gördi, -di]
13. Görüp şeyhi selâmı virdi Mecnûn
Tırup karşına çün şem'-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 88*). [görüp, -üp]
14. Anı **gördi** yatur ser-mest ü medhûş
Harâb olmuş yatur yiri harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [gördi, -di]
15. Meger âyine **görüldi** yüzini
O servüñ olmağ için râzdârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 74*). [görüldi, -di, -ür]
16. Kılurdi aña yüz yüz merhabâyı
Kaçan ol cânibüñ ebrin **görüldi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 95*). [görüldi, -di, -ür]
17. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı **gördi** ki yok bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [gördi, -di]
18. Aña dürler nişâr iyler gazelden
Görüp ol yañadan ebr-i girânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 33*). [görüp, -üp]
19. Yaşum geçsün kuru endişem ile
Görüp Nevfel katı bî-çâre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 119*). [görüp, -üp]
20. İderdi gendü kavmiyle neberdi
Eger düşmen **görüp** itmese hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 119*). [görüp, -üp]
21. Nazar-gâha çıkup bakdılar ile
Beyâbân **gördiler** pür tîğ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [gördiler, -di, -ler]
22. Esîr oldu meger Mecnûn'a Leylî
Görüp Leylâ'yı Nevfel oldu 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 5*). [görüp, -üp]
23. Irakdan **gördi** birkaç miskîn âhû
Dil-i 'âşık gibi düşmiş tuzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 14*). [gördi, -di]
24. Süvârî **gördi** şayyâd oldu maḥzûn
Didi Mecnûn konuk geldüm kapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 20*). [gördi, -di]
25. Seni şayyâd idüpdür anı naḥcîr
Görüp şayyâd o ta'n-ı âşıkârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 35*). [görüp, -üp]
26. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldu bu esbâbı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 43*). [görüp, -üp]
27. Oturmuş ḥalveti gibi siyeh-pûş
O zâğı çün bu 'aşk abdâlî **gördi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [gördi, -di]
28. Peder mâder bile dil-ḥaste dil-rîş
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 117*). [görüp, -üp]
29. Anuñla zindegânî iyledi ḥôş
Görüp anı muḥabbet itmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 43*). [görüp, -üp]

30. Dögünmekden ten oldu päre päre
O bed-baht anı **görüþ** öldi şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [görüþ, -üp]
31. Leb-i küze meger ol daħi nâçār
Yüze yüz **görmedi** gayruñ cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 17*). [görmedi, -me, -di]
32. amu vahşileri muhtacı oldu
Çü **gördi** keşret-i yārānı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 41*). [gördi, -di]
33. İtüñ hûd bârî ağzı var dili yok
Çü yārān **gördiler** anuñ hevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 113*). [gördiler, -diler]
34. Hemān cān atdı irdi pīr-i mazlūm
Görüþ görmeyicek hāletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 43*). [görüþ, -üp]
35. İyü toħm ek ki hûş-dem hûş-mahaldür
Ki **görüþ** hāşılūñ yārın içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 123*). [görüþ, -üp]
36. Ser-i tāt üzre gūyā dürr-i meknūn
Ol āhūyı **görüþ** bu tünd çün şır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5*). [görüþ, -üp]
37. Üşüp yırtarlar idi şanki cellād
Bu da‘vet etse **görüþ** āşināyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 55*). [görüþ, -üp]
38. Bulan bu genci bī-renc ü ‘anādur
O meclisde ki Mecnûn **gördi** hālın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [gördi, -di]
39. Getürdi māderin anuñ atına
Buluşdı **gördi** māder nūr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 41*). [gördi, -di]
40. Görüp bir zāhidi vīrān içinde
Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dānā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 2*). [görüþ, -üp]
41. Nevālar māyesine itdi āheng
Anı **gördi** ki yatur bī-dil ü hūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 137*). [gördi, -di]
42. Nazar iyleyem ol bedr-i tamāma
Görem anı ne āb u rengi vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 67*). [görem, -(e)m]
43. Eger **görseñ** daħi artardı zevķuñ
Didi Mecnûn ana ey fitne-sāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 156*). [görseñ, -se, -ñ]
44. Yahūd şan halka halka zūlf-i dil-dār
Nazar idüp irakdan **gördi** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 31*). [gördi, -di]
45. azeller söyledi çün dürr-i meknūn
Çü **gördi** Zeyd ol dürr-i hûş-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 111*). [gördi, -di]
46. Görüp gaybı Hudā’dur diye bī-‘ayb
Hünerden şimdi ‘ālem oldu hālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 74*). [görüþ, -üp]
47. Görüp hem-hālın istikbāle geldi
Gözi göñli gibi çün aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 86*). [görüþ, -üp]
48. Olup bī-hūd çü sāye pāye düşdi
Görüþ Mecnûn da yārın düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 89*). [görüþ, -üp]

gör-: Düşünmek, zannetmek.

1. Sefāhet ceyşī açmadın puşūyı
Bu mecnūnlar bizi mecnūn **görürler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 19*). [görürler, -ür, -ler]

gör-: İdrak etmek, anlamak.

1. Ki ‘ālemde ‘ālem oldu cemāle
Cemālin cān göziyle **görmeli** oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 15*). [görmeli, -meli]

gör-: (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahade etmek.

1. Didi ol kavme **gördüğü** haberden
Ki gördüm Kays'ı hâli teng içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 112). [gördüğü, -düg, -i]

gör-: İdrak etmek, kanaate varmak.

1. Benî 'Âmir çün aldılar cevâbı
Hemân dönmekte **gördiler** şavâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 166). [gördiler, -di, -ler]
2. Okı yağmur idüp haşımı büridi
Çü Nevfel **gördi** bu cem'-i girânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 15). [gördi, -di]
3. Zemân-ı guşsada gam-ı'âr idüñ sen
Oğulsuzlıkda **gördüñ** sen şalâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 49). [gördüñ, -dü, -ñ]
4. Getürüp Leylî katında kodular
Bunı hoş **gördiler** halk ittifâkı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 195). [gördiler, -di, -ler]

gör-: (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahade etmek.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemâne
Her yirde **görü** cân gözi didârını yâruñ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 9). [görür, -ür]
2. Peder biçâre çün **gördi** bu kanı
Tevehhüm muştarib ileddi anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 55). [gördi, -di]
3. Öter konuşmuş nitekim dürretü't-tâc
Çü faş-ı nev-bahârı **gördi** Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 59). [gördi, -di]
4. O cânı **gördi** nûrânî cesedden
Hünerde bî-naẓîr idi 'Arab'da (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 10). [gördi, -di]
5. Vücüdî zehr-i kâtil ola def'î
Çü Mecnûn haste **gördi** bu cevâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149). [gördi, -di]
6. Olur bildi barışmasa ziyânı
Çü **gördi** kim cihân başına üşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 17). [gördi, -di]
7. Görüp Mecnûn bu şahşı kaldı hayrân
Revân anlara karşı vardı turdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 20). [görüp, -üp]
8. Dağı boynına kol şalmış degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü **gördi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 109). [gördi, -di]
9. Gören dil cân virür virmege cânı
Leṭâfet mâhî hüsnünde kemâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 112). [gören, -en]
10. İnanmazsañ **göre** dendânın anuñ
Gelincik gibi al giymiş şakâyık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 6). [göre, -e]
11. Bir âdem **gördi** oğşar kendüzini
Peder didârına itdi nazâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 66). [gördi, -di]
12. Kenâr u büse oldu bî-nihâyet
Peder **gördi** ki Mecnûn mest ü hayrân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 77). [gördi, -di]
13. Görür Necd'e çıkup bir avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2). [görür, -ür]
14. Diyâr-ı yâre uğradı güzêştî
Geçerken yıl gibi **gördi** o maḥzûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9). [gördi, -di]
15. Eğer var ise çäreñ iyle çäre
Çü **gördi** çäre yok seyyârelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 59). [gördi, -di]

16. Şanasın ay ile ülker konuştu
Göyüñdi aña özüm çünki **gördüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 83*). [gördüm, -düm]
17. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü **gördi** ol civān kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [gördi, -di]
18. Gören bu hālî düşdi ihtiyāta
Nice âdem gelüp ol ictimā'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 96*). [gören, -en]

gör-: Bir şeyin veya kimsenin vaziyetini görmek, durumuna tanık olmak.

1. Seherden yolların gözlerdi tā şām
Murâdı bu ki Mecnûn'ı **göreydi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 53*). [göreydi, -e, -(y)di]

gör: Görmek, idrak etmek, düşünmek.

1. Beni çün il gibi **görmedi** Leylî
Egerçi şüretâ bu iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 40*). [görmedi, -me, -di]

gör: (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, tanıklık etmek.

1. Tapuñdan özge kime yalvarayın
Senüñ hışmuñ **görüp** kanda kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 51*). [görüp, -üp]
2. Libâsum lâyıķ olmadı nemāze
Daħi baħtım kilimin **görmedüm** aĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 101*). [görmedüm, -me, -dü, -m]

gör: Görmek, bakmak.

1. Kaldı **gören** anı tañe ey dōst
Sen şāhid içün şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6*). [gören, -en]
2. Gözüñ **görmek** içündür kıdd-i yārı
O servisüz n'iderem bu buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 47*). [görmek,]
3. Kāra günde yolum **görmege** gündür
Kaçan itseñ cefā-yı bî-şümārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 106*). [görmege, -e]
4. Ne şey olsun o kim **görmez** o nūrı cümle eşyādan
Ne bilsün tih-ı ğaffetde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [görmez, -mez]
5. Gül yüzün **görse** hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāħat tütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [görse, -se]
6. Cemālūñ **görmege** biñ biñ gözi var
Felek atlas dōşendi başasın pāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20*). [görmege, -mek, -e]
7. Tolaşurdı kucup aķ boynıñ anuñ
Görenler tañlaşurdı oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 82*). [görenler, -en, -ler]
8. Görüp hayrān olurdı reng ü rüyı
Güzel **görmese** eĝāñ idi hūyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 78*). [görmese, -me, -se]
9. Hemişe ağlamaĝ ile geçerdı
Güzel **görse** gülüp gözün açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 76*). [görse, -se]
10. Görüp hayrān olurdı reng ü rüyı
Güzel **görmese** eĝāñ idi hūyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 77*). [görüp, -üp]
11. Didi bir kātibe kıız **gördi** Loķmān
Kime tiz oldu bu şemşir-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [gördi, -di]

12. Turıncı ğabğabın **gördükçe** anuñ
Turunca döndi Kays ol civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 11*). [*gördükçe, -dükçe*]
13. Elüñ güldür ne boyarsın kınaya
Dimezsın **göre** bir hâsîd kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 102*). [*göre, -e*]
14. Gören ol ğabğabı olurdı ser-mest
Keserdi hem turıncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 13*). [*gören, -en*]
15. Görüp hüsniñ melekde sen perinüñ
Seni gözi ısrımıñ Müşteri'nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 67*). [*görüp, -üp*]
16. Belâ-yı hüsni ol ğonce dehānun
Görüp acıdı içi za'ferānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 22*). [*görüp, -üp*]
17. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl **görmez** tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [*görmez, -mez*]
18. Görüp birbirini bir dem iki yār
Enin ü āh ile olundu bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 55*). [*görüp, -üp*]
19. Baña kim müjde idersin vişāli
Yā düş midür **görüldüm** ya hayāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 68*). [*görüldüm, -ür, -düm*]
20. Görinse hayy-ı Leylî varsa Necd'e
Düşerdi nākadan düşdükçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 5*). [*görinse, -in, -se*]
21. Görüb ol ziveri seyyār-ı gerdün
Şafādan bî-hüd oldı şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 5*). [*görüb, -üb*]
22. Görüb birbirini ol iki 'āşık
İki yār-ı muvāfiq iki sādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 17*). [*görüb, -üb*]
23. Gice küyüñde **görsen** ben gedāyı
Gelüp qarşu idersin merhabāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 133*). [*görsen, -se, -ñ*]
24. Ol eşnāda seg-i Leylā'yı nā-gāh
Görüb Mecnûn ciğerden iyledi āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 118*). [*görüb, -üb*]
25. Kusūrum **görüp** itme luṭfı taqşır
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [*görüp, -üp*]
26. Kātı heybet olup virdi selāmı
Peder didārını çün **gördi** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 3*). [*gördi, -di*]
27. Gören ağlardı ol āşufte hāli
Tūrup çāk itdi bir gün perde vü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 42*). [*gören, -en*]
28. Kemendinden hālāş olmazdı şaydı
Gör ol āhū-yı çeşm-i nāfe-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 29*). [*gör, -*]
29. Ölüye şan hayāt-ı tāze virdi
Meger **gördi** gelür bir pîre 'avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [*gördi, -di*]
30. Baña habbe gerekmez cümlesin al
Görüp şād oldı ol 'avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [*görüp, -üp*]
31. İrağdan **gördüğüm** daḥi keremdür
İrağdan iylemek geh geh nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 46*). [*gördüğüm, -düg, -ü, -m*]
32. Alup peyk anı uçdı şan hāmāme
Çü Leylî **gördi** yāruñ nāmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 3*). [*gördi, -di*]
33. Dilüme ğudde-i tã'ün olur sib
Çü **görmem** âdemilerden vefā ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 103*). [*görmem, -meñ*]
34. Ki **görüirse** yaqasın yırtā bülbül
Eline şāḥ-ı gül ḥinnā yakınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 14*). [*görüirse, -ür, -se*]
35. İrişdi cilve-gāh-ı yāre derhāl
Didi Leylî **görüp** anda bu hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [*görüp, -üp*]
36. Didi **gördüm** fülān vādide anı
Adı vādidür ammā gūra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 36*). [*gördüm, -dü, -m*]
37. Gelürdi **görmege** anı heves-nāk
Kātından eksük olmazdı müsāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 78*). [*görmege, -mek, -e*]

38. Öpüp gözin anuñ-çün oğşar idi
Görüp çeşmin anuñ âyine-i yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 71). [görüp, -üp]
39. Dilinden söz yirine dürr saçdı
Ki **gördüm** dün fülân yirde seher-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 49). [gördüm, -dü, -m]
40. İrakdan oldı atından piyâde
Göricek bildi Mecnûn ol hârîfi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 17). [göricek, -icek]
41. Nice setr iyleye bir kuru yaprak
Görürken bunca gavğâsın raķibüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 113). [görürken, -ür, -ken]
42. Hudâ tâbendeñi efgende itsün
Çü **gördi** Leylî Mecnûn nâmesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 57). [gördi, -di]
43. Yüzin **görmez** senüñ gibi habîbüñ
Yaraşurken saña ey serv nâzuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 26). [görmez, -mez]
44. Görüp âh iyledi bî-çâre mâder
Yudı geh gözleri yaşıyla rûyın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 44). [görüp, -üp]
45. Senüñle şöhbete var meyli haylî
Sana müştâkdur **göre** cemâlüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 93). [göre, -e]
46. Kenârûnda yaraşur serv-i dil-cû
Cemâlin **görmedin** germ oldı şevkuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 155). [görmedin, -medin]
47. Ki meyden serhîş olmış itmedin nüş
Görüp acıdı ol mest ü harâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139). [görüp, -üp]
48. Ne **görse** söylemez iyler ferâmüş
Olur âvâre gerçi gâr ehli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 44). [görse, -se]
49. İrüp **gördüm** bu gün sen dil-firûzı
Eger olursa takdîrün vifâkı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 48). [gördüm, -dü, -m]
50. Anı **görmege** itdi iştiyâkı
Düşüp cân-ı Selâm ol iştiyâka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 20). [görmege, -mek, -e]
51. N'idersin şaklayup dürcüñde borcu
Görürsin her seher bu şubh-ı dil-keş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 71). [görürsin, -ür, -sin]
52. Cihânüñ hırmenine urur âteş
Görürsin her gice bu zıll-ı memdûd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 73). [görürsin, -ür, -sin]
53. Ki bu sünnet tapuñdan oldı evvel
O gün kim **gördüñ** iki naķş-ı mevzûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 47). [gördüñ, -dü, -ñ]
54. Görendir tañlayup lâ-havle kavli
Ki bu 'aşķ-ı hâķikî bî-garâzdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 118). [görendir, -endir]
55. Diler bir dem yüzüñ **görmege** destûr
İrişdi Leylî'ye çün bu beşâret (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 80). [görmege, -me, -ge]
56. Varup âhîr mezâr-ı yâre gitdi
İrakdan **görüp** ol hâķi bu mehcûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77). [görüp, -üp]
57. Getür öp sür yüzüñe di zihî la'î
Eger bir turş-rûdan **göresin** cüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 117). [göresin, -esin]
58. Zerinden bezesin **görseñ** yüzini
Yüzin göstermese şan bir hümâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 148). [görseñ, -se, -ñ]
59. Olurlar 'aşķdan biñ kerre bizâr
Odur 'aşķ ki **görse** bir belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13). [görse, -se]

gör: Görmek II Bulmak.

1. Mürüvvet **görmedüm** olmağı hāmüş
Tapuñdan bildügüm aħvâli bir bir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 122). [görmedüm, -me, -dü, -m]

gör: Kendisine yapılmak, bir davranışla karşılaşmak, maruz kalmak. (GTS).

1. Kan olsun lezzet alursam ruṭabdan
Fırāk-ı ğabgabından **görsem** asib (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 101). [görsem, -se, -m]

gör: (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşâhede etmek.

1. Şâm u seher zebânıma vird oldu vâ-fırāk
Bir nice def'a **görmüşdüm** derd-i firakati (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5). [görmüşdüm, -müş, -dü, -m]
2. Şâm u seher zebânıma virdü oldu vâ firāk
Bir nice def'a **görmüş** idüm derd-i firakati (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 5). [görmüş, -miş]
3. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp kavmi bu süz u ihtirākı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 15). [görüp, -üp]
4. Ya **görmüş** kimseden hâlin şoraydı
Velî korkardı ta'nından rakîbüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 54). [görmüş, -miş]
5. Şanur **gören** tenin yüz başlu tinnin
Görinür farkı üzre berķ-ı miğfer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 8). [gören, -en]
6. Anuñ-çün iyledüm şulḥ ile hîle
Gelüp çün şağ esen **gördüm** ilümi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45). [gördüm, -dü, -m]
7. Naşib olmağdan ol divâne dîve
Çü **gördi** Nevfel anı böyle 'âciz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125). [gördi, -di]
8. Nazarlar **gördiler** 'âlem içini
Ḥayâl âyine-dârı a'ni Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 4). [gördiler, -di, -ler]
9. 'İzâruñ luṭfi iyer i'tizârı
Ḥarâmîdür gözün kim **gören** anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 109). [gören, -en]
10. Bir ölmüş kavmüm adın iylere yâd
Görem çün yaşlu birkaç dil-fiğârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 73). [görem, -em]
11. Virür her za'ferân aña acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 65). [görüp, -üp]
12. Velî aķ güller açıldı hezârân
Görüp anları Mecnûn itdi feryâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 5). [görüp, -üp]
13. Kõdi 'ırzı cemâlin iyledi 'arz
Görüp Mecnûn anuñ zibâ yüzini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 67). [görüp, -üp]
14. Re'is-i ehl-i ḥâl ü vecd tevbe
Görüp anı tarahḥum itdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 87). [görüp, -üp]
15. Gören vehm ider ol şûride ḥâlî
Vücûdi bir nefes yil gibi ol da (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 50). [gören, -en]
16. Peder çün **gördi** kim Mecnûn-ı bîmâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 1). [gördi, -di]
17. Şadâ-yı günbed-i devrân-ı 'âlem
Bu günbed kim **görürsin** 'adl işidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 89). [görürsin, -ür, -sin]
18. Peder gürına dek 'azm itdi püyân
Görüp ol ḥâki beñzi oldu toprak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29). [görüp, -üp]
19. Tırâş itdi refiķi kendü kaldı
Didi anı **gören** kim bu ne tedbîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13). [gören, -en]
20. Yakından **göricek** bildi yalandı
Ol âhüyı alup segler araya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 22). [göricek, -icek]
21. Görüp ḥavf itdi bu cevri 'azîmi
Ki şâyed ḥışm-ı şâh-ı âşinâ-süz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 6). [görüp, -üp]
22. Ki **gördi** evce irmiş bir dirahṭı
Uçar bir şu'besinden murğ-ı ḥõş-per (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84). [gördi, -di]

23. Giyer kürki zemāna göre ‘ākil
Çü **gördük** dest-i ‘ālemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 229*). [*gördük, -dü, -k*]
24. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
Selīm anı çü ‘üryân **gördi** gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [*gördi, -di*]
25. Güle göz şişesinden saçdı âbı
Görüp ya’ni bu hâlin rikât itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [*görüp, -üp*]
26. Akıtdı dideden kanlu yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ bu âb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 19*). [*görüp, -üp*]
27. Gönül virdüm **görüp** bir serve ben de
İrüp bād-ı huzânî nâ-gehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94*). [*görüp, -üp*]
28. Tağıldılar siba’lar tıydılar il
O yirde hâzır olan **gördi** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 187*). [*gördi, -di*]
29. Nişâr iyler ol iki serv-i nâze
Çü Zeyd anlarda bu hoş zevkî **gördi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [*gördi, -di*]

gör: *İdrak etmek, anlamak.*

1. Görüp Mecnûn bu şulhu âteş oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [*görüp, -üp*]

gör: *Bak, gör!.*

1. Birine kullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh âhüyî **gör** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33*). [*gör,]*

gör: *Yaşamak, tecrübe etmek; maruz kalmak.*

1. Ne kâmet ola kim **görmez** kıyâmet
Ne bazar ola kim ol kâsid olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [*görmez, -mez*]

gör: *(gibi) görünmek, düşünmek.*

1. ‘Adâvet hâli olsa dilde gâlib
Meşâlib **görinür** cümle menâkib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 164*). [*görinür, -in, -ür*]

gör: *Görmek // Rastlamak, denk gelmek, tanık olmak.*

1. Muḥâle sa’y iden ‘ākil degüldür
Seni **görmek** ödinden oda düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 13*). [*görmek, -mek*]

gör: *Anlamak, idrak etmek.*

1. Anı beklerdi nice üstüḥ’ân-h’âr
Görüñ ol üstüḥ’ân- h’ârüñ vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 183*). [*görüñ, -üñ*]

gör: *Görmek, bakmak, tecrübe etmek, şahit olmak.*

1. Peder çün **gördi** ferzendi cemâlin
Aña şükranê virdi bunca mâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 57*). [*gördi, -di*]

gör: Görmek II Farketmek.

1. Kani ol manzaradan çeşm-i nâzır
‘Ayân didâr-ı Haqq’ı **göre** hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 12*). [*göre, -e*]
2. Ne ol gayrı **görürdi** ne anı gayr
Bahâne oldı Leylâ’ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [*görürdi, -ür, -di*]
3. Şorardı yârini kimi **görürdi**
Dilin ‘aşş odı eyle iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 14*). [*görürdi, -ür, -di*]

gör: ... olarak görmek, benzetmek.

1. Kararmış gönlinün hem-hâli **gördi**
Didi hâlün ferâğ u menzilün bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 34*). [*gördi, -di*]
2. Kılinc gibi hem iki yüzlü **gördi**
Odı gönliñde bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 110*). [*gördi, -di*]

gördüğü dem: Gördüğü zaman, an.

1. Çerâğın **gördüğü dem** yana gibi
Gider ol mest ü bî-hüd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 56*). [*gördüğü dem,]*

göre: -e göre.

1. Biter devlete **göre** büstân da
Kime devlet hümâsı sâye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 70*). [*göre,]*
2. Ekine **göre** biçersin biçini
Olur rıbh-ı ticâret mâla **göre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 124*). [*göre,]*
3. Ekine **göre** biçersin biçini
Olur rıbh-ı ticâret mâla **göre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 125*). [*göre,]*
4. Nitekim tu‘m-ı şerbet bala **göre**
Ne tüterseñ ana **göre** koşar dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 126*). [*göre,]*
5. Dem ola kim deminde ire fi’l-hâl
Nevâña **göredür** ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 87*). [*göredür, -dür*]
6. Giyer kürki zemâna **göre** ‘âkil
Çü gördük dest-i ‘âlemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 228*). [*göre,]*
7. Uralum yüzine **göre** şabanca
Şu kim yorğanına **göre** güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 230*). [*göre,]*
8. Uralum yüzine **göre** şabanca
Şu kim yorğanına **göre** güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 231*). [*göre,]*

göre: Açısından, düşüncesince.

1. Melâmet âteşine sen de şap yak
Sözin miqdârına **göre** dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 169*). [*göre,]*

göre var: Görmek.

1. Semā' u vecd ile 'azm itdi Necd'e
İşidüp anı göre vardı her h'ış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 115). [göre var, -dı]

gören: Bakan, gören, şahit olan.

1. İki **gören** biri ehlvel kişidür
Odur 'aşık ki ger aransa varı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 16). [gören,]
2. Ki anı **görenüñ** gitdi kararı
Hemân ol ravzadan çün bād-ı pūyân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 12). [görenüñ, -üñ]

göricek: Gördüğü zaman, görünce.

1. Anı bilmez ki bākī gence düşmiş
Dönüp hacdan **göricek** akrabâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 43). [göricek,]
2. Mededci hayli leşker irdi nâ-gâh
O demde **göricek** ol hayli hayli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 11). [göricek,]

göril: Görmek, görülmek.

1. Aña rahmet ne hoş şekker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde **görildi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 3). [görildi, -di]

görin-: Belirmek, görünür olmak.

1. Günehsüze tarahhüm ehli kanı
Çü Mecnûn'a **görindi** kaşd-ı şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 21). [görindi, -di]
2. Ne var ayru **görinse** kâleb ü pöst
Vücüdüm 'aşık olupdur pây-tâ-farğ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 160). [görinse, -se]

görin: Mış/-miş gibi gelmek, görünmek.

1. Şarâb-ı mihr ü vefâ **görinür** serâb-ı cefâ
Felek didükleri bir beyzâ-yı müdevverdür (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 6). [görinür, -ür]
2. 'Acebdür kim aña ol merd-i 'aşık
Bu resme **görinürdi** nâ-muvâfık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 158). [görinürdi, -ür, -di]

görin: Görülür duruma gelmek.

1. Şanur gören tenin yüz başlu tinnin
Görinür farkı üzre berğ-ı miğfer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 9). [görinür, -ü, -r]
2. Hem urup yâra hem feryâd idersin
Görinür cünbişünde riş-ğande (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 31). [görinür, -ür]

3. Gözine toz **görindi** tütüyâ-reng
Açıldı bürka'ı çün ol ğubâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 12*). [*görindi, -di*]

görme: Görmemek II karşılaşmamak, tesadüf etmemek.

1. Ğarazsuz **görmediler** hiç vefâsın
Nisâ hâķķında Sultānu'n-nebiyyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 62*). [*görmediler, -di, -ler*]

görmeyicek hâlet: Görülmeyecek hal, bakılmayacak kadar kötü durum.

1. Peder mâder bile dil-ħaste dil-rîş
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 117*). [*görmeyicek hâlet, -de*]
2. Hemân cân atdı irdi pîr-i mazlûm
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 43*). [*görmeyicek hâlet, -de*]

görmez ol-: Görmemeye başlamak.

1. Kaçan Mecnûn'ı görmez oldu Leylî
Gözünüñ yaşı seylâb itdi seyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 15*). [*görmez ol-, -dı*]

görümlü: Bakmaya mecbur.

1. Saña **görümlü** kaldum kalmadı rûz
Senûnle yanaşalum hem-zebân ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 30*). [*görümlü,*]

görün: Belirmek, görünür olmak.

1. Anuñ İbnü's-selâm olmışdı nâmı
Göründi çün aña ol şem'-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 21*). [*göründi, -di*]
2. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi Leylî'ye çün hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 69*). [*göründi, -di*]
3. Göründi meh yüzi bir şeh-süvâruñ
At oynadu gelüp ol şâh-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 14*). [*göründi, -di*]

göster: Sunmak.

1. Maħabbet **gösterüp** iħsân kılışdı
İledüp günde anda bir koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 10*). [*gösterüp, -üp*]
2. Teķarrub **gösterüp** kıldı ri'āyet
Didi kalandur ey servi hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 38*). [*gösterüp, -üp*]

göster: Göstermek II nasip etmek.

1. Cemâl-i 'âlem üzre müşk saçdı
Aña hõş h'âb **gösterdi** ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*gösterdi, -di*]

göster: (Bir hâlini, bir niteliğini) Ortaya koyacak tarzda davranmak.

1. Dönüp **göstermek** ol lâfa hîlâfi
Bu hâşlet merd olana lâyıq olmaz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 24). [göstermek, -mek]

göster: Göstermek, görölmesini sağlamak.

1. Dimiş vâ'ız hâr uşda ipi kanı
O hâr soran ere **gösterüñ** anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8). [gösterüñ, -üñ]
2. Niçün sen iyledüñ ğayr ile bāzār
Tarahhūm **gösterüp** bîdād idersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 29). [gösterüp, -üp]
3. Imızgandı gözini uyhu aldı
Dil-i Mecnûn'a düş **gösterdi** bahtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 83). [gösterdi, -di]
4. Egerçi şüretâ yol **gösterürdi**
Vefâyı ma'nide bol **gösterürdi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 38). [gösterürdi, -ür, -di]
5. Ne yirsin bu hârâbe ğâr içinde
Aña **gösterdi** zâhid bir pâre ot (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 19). [gösterdi, -di]
6. Elüm tüt oldum üftâde ayağdan
İrağdan baña çeşme **gösterürsin** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 53). [gösterürsin, -ür, -sin]
7. Gözetmez hâlin ol göz kim kavidür
Zamân çün **göstere** bârid şemâ'il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 227). [göstere, -e]
8. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzün **göstermese** şân bir hümâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 149). [göstermese, -me, -se]
9. Yüzün **gösterse** gūyâ ejdehâdur
İy habş-ı 'âleme düşen gözün aç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 150). [gösterse, -se]

göster: Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek; işaret etmek.

1. Şalınmak **göstere** kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem hârâcı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 84). [göstere, -e]
2. Aña **göstermez** illâ rûy-ı serdi
Serây-ı Leylî bir şeb ol 'asesden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 18). [göstermez, -mez]

göster: Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek il yansıtmak, aksettirmek.

1. Şağın yüz virme âyine yüzine
Mişâlün **gösterür** 'âlem gözine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 104). [gösterür, -ür]
2. Peder-i Leylî bakup bu dâsitâne
Gülüp **gösterdi** anı döstâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 142). [gösterdi, -di]

götür-: Taşımak, kaldırmak.

1. Hevâ adın **götür** 'aşk-ı ezelden
Hicâbı aç cemâl-i lem-yezelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 15). [götür,]
2. Götüren söz 'arūsından niğâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 1). [götüren, -en]
3. Hemân kendü yüküñi **götüresin**
Enisün bir iki vahşî ol da hāmūş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 42). [götüresin, -e, -sin]

götür: Açmak, kaldırmak.

1. Şafâ vü mihr ile mührin **götürdi**
Okıdı açup ol mektûb-ı yâri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 168). [götürdi, -di]
2. Yaḥûd nergis gözi degdi o bâğa
Götürüp altûn üsküfi yirine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 47). [götürüp, -üp]
3. Oturmuşdı ‘Arab ṭavırınca ol mäh
Götürmişdi hicâb-ı bâb-ı ḥar-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 16). [götürmişdi, -miş, -di]

götür: Uzaklaştırmak, kaldırmak.

1. Götürmek bu za‘îf ol yüki kandan
Götürmege o sengin bâri bâri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 27). [götürmege, -meg, -e]

götür: Götürmek // taşımak.

1. Ki incinmeyesin ilden hemîşe
Aru kim **götürür** şoḡmağa neşter (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 97). [götürür, -ür]

götür: Götürmek.

1. Götürmek bu za‘îf ol yüki kandan
Götürmege o sengin bâri bâri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26). [götürmek, -mek]
2. Beni götürme baş geç pâyeye gibi
Götürmek sāyeyi kâbil degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 11). [götürmek, -mek]
3. Güliñden ayru düşmiş ‘andelibi
Götürmezseñ ile düşmişdür elden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 59). [götürmezseñ, -mez, -señ]
4. Libâsın anuñ iylerdi edebden
Hemân iltüp **götürmek** oldı kârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 191). [götürmek, -mek]

götür: Beraber yol almak.

1. Beni **götürme** baş geç pâyeye gibi
Götürmek sāyeyi kâbil degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 10). [götürme, -me]

götürdi: Taşımak, kaldırmak.

1. Muḥabbet def’a def’a şundi cāmı
Açup rûyı **götürdi** ḥûy-ı ḥāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 182). [götürdi, -ı]

gövde: Beden, vücut.

1. Cihâz u ḥürmet ile dürr-i nâ-süft
Gümüş **gövdelü** altun başlu duḡter (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 203). [gövdelü, -lü]

göy: Yanmak.

1. İver eyle ki birbirine **göymez**
Esüp bād-ı hāzānī gāh gāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 8*). [göymez, -mez]

göyün: Yanmak.

1. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bâğa beñzer
Dil-i Mecnûn **göyünmiş** dāğa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 36*). [göyünmiş, -misin]
2. Başından od yanar bağı **göyünmiş**
Yağar ser-tâ-ḳadem nâr-ı cüdāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 68*). [göyünmiş, -miş]

göynüklü: Bağı yanık.

1. Ki **göynüklü** gibi yüzi ḳarasın
Ḳara giydüñ çü **göynüklü** geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 44*). [göynüklü,]
2. Ki **göynüklü** gibi yüzi ḳarasın
Ḳara giydüñ çü **göynüklü** geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 45*). [göynüklü,]
3. Niçün **göynüklüden** beyle ḳaçarsın
‘Aceb mi zengī ḳul gibi ḳaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 46*). [göynüklüden, -den]

göyün-: Yanmak; içi yanmak, kederlenmek, üzülmek.

1. Şanasın ay ile ülker konuşdı
Göyündi aña özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 83*). [göyündi, -di]

göyün: Yanmak. II İç, vakti geçmek.

1. Yimişüñ **göynüdi** sen daḫi ḥāmsın
Niçün bir gün beni yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 74*). [göynüdi, -di]

göz: Göz, görme organı.

1. Ehl-i nazar ḳılır **gözine** tütüya beni
Öldüm seni görüp beni n’iylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 4*). [gözine, -in, -e]
2. Yıkma cefâ ile başuñ içün şehâ beni
Yağmacı **gözlerüñ** ne ‘aceb bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 9*). [gözlerüñ, -ler, -üñ]
3. Geçürmez sa’y ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukaḥḥal olmayan **gözler** ‘ināyet tütüyāsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 7*). [gözler, -ler]
4. Gice **göz** yummayan ‘uşşāḳa beñzer
Seḫer bî-ḥüd yatan müştāḳa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 43*). [göz,]
5. Cemâlüñ ayı ser-gerdân idüpdür
Gözün her yıldızuñ ḫayrân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 40*). [gözün, -üñ]
6. Gözün yummaz gice şevḳ-ı seḫerden
Olur esrük gibi bî-ḥüd seḫerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 41*). [gözün, -üñ]

7. Cemālün görmege biñ biñ **gözi** var
Felek atlas döşendi başasın pây (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20). [gözi, -i]
8. Yiri taht-ı du‘ānuñ āsmāndur
Bitürse bitdügi **gözden** nihāndur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 40). [gözden, -den]
9. Nazar fitne **göz** âfet gamze gammāz
Dil-i ‘āşık ne deñlü şaklaya rāz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41). [göz,]
10. Dile çün gam te‘āruz iyer idi
Gözi gibi temāruz iyer idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 30). [gözi, -i]
11. Eger şād ile dād ola dü bādām
Gözünüsüz hār-i ğamdur ey dil-ārām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 32). [gözünüsüz, -ün, -süz]
12. Kaçan çeşm-i nigār olsa murāduñ
Yiter manzar **gözüñe** ‘aynı şāduñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 74). [gözüñe, -ün, -e]
13. O **göz** kim kör olmışdur kazādan
Ne hāşıl aña kuhl-ı tütüyādan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 27). [göz,]
14. Gözüm görmek içündür qadd-i yarı
O servisüz n’iderem bu buñarı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 47). [gözüm, -üm]
15. Başum hōş olduğı **gözümle** her dem
Anuñ-çündür ki ağlar yār için dem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 49). [gözümle, -üm, -le]
16. ‘Adū kaħrına qarşu gitdi mağbūn
‘Adūlar **gözlerine** toz idüm ben (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 59). [gözlerine, -ler, -i, -ne]
17. Kara kullukçısıdur kapusında
Yiri **göz** gibi mihrāb içre dā’im (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27). [göz,]
18. Ne izhār ide anı sa’y-ı merdüm
Göze gözlük ki virür tiz-bini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 123). [göze, -e]
19. Gözine zāħir oldı küh-ı endüh
Anı gördi kesilmiş nîk ü bedden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 62). [gözine, -i, -n, -e]
20. Sözi Kevşer aqıtdı **gözi** Ceyhūn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 104). [gözi, -i]
21. Gözi ağlar il yüzine şuyı çıkmaz
Şu resme iyledi pinhān özini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 72). [gözi, -i]
22. Gözinden aqidur şahrāya deryā
Hārâretten nefes tokurdı geh gāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 16). [gözinden, -in, -den]
23. Gözi pür-āb-ı eşk ü sine pür-āh
Ġarīb ü bî-kes ü bî-çäre rencür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 14). [gözi, -i]
24. Gedā giymek ne lāyık tāt-ı şāhī
Gözüñe nāvek ü başuñ tīguz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 39). [gözüñe, -ün, -e]
25. O **göz** çıksun ki ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nābı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38). [göz,]
26. Öpüp āhū **gözün** iyerdi zārī
Ki bu çeşm-i siyeh kim hūb-terdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 68). [gözün, -in]
27. Günehsüz cān-ı hayvān incidesin
Güzel **gözleri** beñzer çeşm-i yāra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 31). [gözleri, -ler, -i]
28. Anuñ kes boynını kim bî-vefādur
Çıkarma **gözlerin** kim sürmelüdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 37). [gözlerin, -ler, -i, -n]
29. Aqup yaşı **gözinden** pāya düşdi
Yürürken deşt içinde rāh u bî-rāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 10). [gözinden, -in, -den]
30. Gözinden öpdı kırtardı ayağın
Çün ürküp kaçdı vahş-ı dām-dide (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 84). [gözinden, -in, -den]
31. Gözüñ āyine-i çeşm-i hūmārı
Hālās olup tuzakdan dest ü pāyuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 56). [gözüñ, -ün]
32. Felek Mecnūnı düşdi yiñi derde
Anuñ-çün **gözlerin** yummaz şeherden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 3). [gözlerin, -ler, -in]
33. Gice zāğın uçurdu tîr atup ter
Açıldı her **gözüñ** uyħusu bağı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 3). [gözüñ, -ün]

34. Yüzine incüler eşk-i ter oldu
Gözine mil-i sürme hâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 149*). [gözine, -in, -e]
35. Anuñ-çün **gözleri** bîmâra döndi
Dir idi çekse ger meşşâta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 150*). [gözleri, -ler, -i]
36. Gözüm kuhlî nider pür-nem gerekdür
Çü meşşâta düzüp kaşın yoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 154*). [gözüm, -üm]
37. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken kondı ammâ per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 112*). [gözinden, -in, -den]
38. Akıtdı **gözlerinden** hün-ı şâfi
Te'essüf gamları başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 78*). [gözlerinden, -ler, -i, -(n)den]
39. Gönilerdi seni andan da hânım
Siyeh hâlûñ ki **gözüm**den güm oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 57*). [gözüm, -üm, -den]
40. Aña düzağ olur gülşen gül âteş
Baña nergis **gözi** bî-dide-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 87*). [gözi, -i]
41. Çemende okıya tahtır ü tahtır
Gözün aç sen dahî ey ehl-i hikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [gözün, -ün]
42. Ciger-güşesi üzre çeşm-i terden
Açup Mecnûn **gözin** dirdi özeni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 65*). [gözin, -in]
43. Huşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leyli gözine oğşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 69*). [gözi, -i]
44. Öpüp **gözin** anuñ-çün oğşar idi
Görüp çeşmin anuñ âyine-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 70*). [gözin, -in]
45. Huşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leyli **gözine** oğşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 69*). [gözine, -in, -e]
46. Güzel âdem gibi nâzûk tarab-nâk
Kara **gözler** ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 61*). [gözler, -ler]
47. Gözetmez hâlin ol **göz** kim kavîdür
Zamân çün göstere bârid şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [göz,]
48. Kefen gibi yakamı iyledüm çâk
İki **gözden** akıtdum iki rûdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 215*). [gözden, -den]
49. Ki âb-ı garîk itdi âfitâbı
Gözinden kahtreler kim yüze düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 81*). [gözinden, -in, -den]
50. Gözine toz görindi tütîyâ-reng
Açıldı bürka'ı çün ol gubâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 12*). [gözine, -in, -e]
51. Gözi giryân iken gönli avındı
Şınup kâse egerçi oldu haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 34*). [gözi, -i]
52. Yiter bir ayda bir kez nefşüme kût
Çün olmadum tuz etmek **gözlere** tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 59*). [gözlere, -ler, -e]
53. Ki yıl kaldı avuçda **gözde** toprak
Dile dağ urma dinâr u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122*). [gözde, -de]
54. Görüp âh iyledi bî-çâre mâder
Yudî geh **gözleri** yaşıyla rüyın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 45*). [gözleri, -ler, -i]
55. Gözüñ aç 'ibret al kâsr-ı İremden
İrem dirken İrem kaşına Şeddâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 124*). [gözün, -ün]
56. Gözüñi aç cihânuñ hâline bak
Vuñuşuñ hem tıyûruñ var mekâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 66*). [gözün, -ün, -i]
57. Gözüm şeb kûrı yâr-ı âfitâbem
İy zülfî gibi tarrâr u siyeh-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 12*). [gözüm, -üm]
58. Siñerek **gözün** sen de kapagör
Ebucehl'ün çün oldu cehli bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 22*). [gözün, -ün, -i]
59. Görüp hem-hâlin istikbâle geldi
Gözi gönli gibi çün aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 87*). [gözi, -i]

60. Añup yārin ğamın yir āşikārā
Gözinde āb-ı eşk ü dilde āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 11*). [gözinde, -i, -(n)de]
61. Güle **göz** şîşesinden şaçdı ābı
Görüp ya'nî bu hâlin riķkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 62*). [göz,]
62. Gözin yummaz gözedür dā'ima yol
Umar kim nā-gehān bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 108*). [gözin, -i, -n]
63. Çık ey **göz** kim baña 'ayn-ı zārarsın
Tutul ey dil ki ğavġā-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [göz,]
64. Gözin yumdı elin açdı du'āya
Didi ey Hālık-ı her-āferide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 30*). [gözin, -in]
65. Gözüñ yum iyle anuñ sirkessin nüş
Ġidā itme ħarāmı cāna zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 118*). [gözüñ, -üñ]

göz: Bakış, nazar.

- Gözi siħriyle meftûn itdi Ķays'ı
Şaçı bendiyle mecnûn itdi Ķays'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 165*). [gözi, -i]
- Hemîşe ağlamaġ ile geçerdi
Güzel görse gülüp **gözin** açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 76*). [gözin, -in]
- Şaķın yüz virme āyine yüzine
Mişālün gösterür 'ālem **gözine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 104*). [gözine, -i, -n, -e]
- Ķatına uğradı bir şaķş-ı ma'dî
Geçerken oldı Mecnûn'a **gözi** tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 95*). [gözi, -i]
- Dil ü cānum gibi odlara yanmış
Nice **gözden** kelāl oldı cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 5*). [gözden, -den]
- Revān eyle ki **gözden** kışķanasın
Murādı nüş u ġuş-ı bülbul ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 76*). [gözden, -den]
- Gözi ġöñli gibi tuş oldı dāma
Meger ol dāma düşmiş ġāv-ı deştî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 14*). [gözi, -i]
- Hudā şaķlaya **gözinden** tuzaġuñ
Dilerem senden ey gül-büy u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 64*). [gözinden, -inden]
- Gözi ol devġa-i zibāya düşdi
Gözi tuş oldı şāġ üstinde zāġa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 24*). [gözi, -i]
- Gözi ol devġa-i zibāya düşdi
Gözi tuş oldı şāġ üstinde zāġa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 25*). [gözi, -i]
- 'İzāruñ luţfi iyle i'tizārı
Ĥarāmîdür **gözün** kim gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 109*). [gözün, -ün]
- Yiler **gözden** nihān yazıda yolda
Hemān vaġşî derisinden izārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 52*). [gözden, -den]
- Perî sevmekden uşan dīvüni baş
Perî kim şüreti **gözden** nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 111*). [gözden, -den]
- İmizġandı **gözini** uyġu aldı
Dil-i Mecnûn'a düş gösterdi baġtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 82*). [gözini, -i, -n, -i]
- Yahūd nergis **gözi** degdi o bāġa
Ġötürüp altün üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [gözi, -i]
- Uçar pervane **gözinde** ġayālün
Bu ġülşenden seni ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 112*). [gözinde, -i, -n, -de]
- Muġabbet ehli şādıķlar ġaķı-ġün
Seġerde **gözden** aķan yaşlar iġün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 33*). [gözden, -den]
- Varam anda iġem vaşluñ şarābın
Gözüme nür idüñ ey ġayret-i ġür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 145*). [gözüme, -(ü)m, -e]

göz aç: Uyanık davranmak, acele etmek.

1. Yüzün gösterse gūyā ejdehādur
İy habs-ı ‘āleme düşen gözün aç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 151). [göz aç,]

göz bağla-: Gözlerini örtmek, kapatmak, bir nesneyle bağlamak.

1. Bahâne iyleyüp Mecnûn-ı rencûr
Gözin bağladı bir gün nitekim kör (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 18). [göz bağla-, -dı]

göz çık: Gözlerini yuvasından çıkarmak; zarara uğratmak, acı ve ızdırap vermek.

1. Ğam irdi yile virdi irmedün sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 63). [göz çık, -a]

göz göre: Herkesin gözü önünde.

1. Kaşı ol duhterün kim vesmelüdü
Başup göz göre başın kesmelüdü (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 90). [göz göre,]

göz nûrî: Göz nuru; bir işe sarfedilen göz emeği.

1. Cihâna bî-kıyâs in‘âmı itdi
Gözi nûrına Kays’ı nâmı itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 64). [göz nûrî, -na]

göz yaşı: Gözyaşı.

1. Nişâne göz yaşıdur derd-mende
Budur havfum ki hânde ağzum aç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 54). [göz yaşı, -dur]
2. Biri göz yaşı oldu biri ahker
Raķibün dehşet idüp heybetinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 64). [göz yaşı,]
3. Gözüñ yaşı gibi senden kaçır ol
Şafâ sür bir nefes vakt-i şafâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 50). [göz yaşı,]
4. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşıyla rengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 3). [göz yaşı, -yıla]
5. Gözi yaşı gibi saçdı gül-âbı
Biraz vakt oldılar bunlar gidüp hüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 104). [göz yaşı,]
6. Ki irmez tozına bād-ı beybân
Gözi yaşı yüzinden sırlar idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 7). [göz yaşı,]
7. Anuñ-çün itdiler efgân vü feryâd
Aķıdup göz yaşın anı yudılar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 193). [göz yaşı, -n]
8. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşı ile rige rengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 3). [göz yaşı,]
9. Kaçan Mecnûn’ı görmez oldu Leylî
Gözinüñ yaşı seylâb itdi seyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 16). [göz yaşı,]

10. Sen anı istemekde eşk-rîzân
O senden **göz yaşı** gibi girîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 80*). [*göz yaşı,]*
11. Ğam u derd ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 49*). [*göz yaşı, -n]*
12. Yudi **göz yaşı** ile câmesini
İderdi nâme gibi ‘ömrini tayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 58*). [*göz yaşı,]*

göz yum-: Gözünü kapatmak II uyumak.

1. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 7*). [*göz yum-, -maz]*

gözden nihân: Gözlerden gizli, saklı, bilinmeyen.

1. Anuñ-çün cân gibi gözden nihânem
Güzel âhûya beñzer çeşm-i mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 60*). [*gözden nihân, -em]*
2. Niçün gencineñ oldu beyle medfûn
Be-şuret cân gibi gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 133*). [*gözden nihân, -sın]*

gözden şakin: Bir şeye aşırı ilgi göstermek, önemle bakıp korumak.

1. Kimüñ hârî tolaşdı dâmenüne
Şakındukça gözüñ bîmâr olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 9*). [*gözden şakin, -dukça]*

göze: Gözlemek, gözetlemek.

1. Serüñe sağ olup derd irmesün hiç
Göze kim toğrıdur simin ayağuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 63*). [*göze,]*

göze çek: Sürmek (sürme bağlamında).

1. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni yumağa şuyum eşk-i ter kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 78*). [*göze çek, -üp]*

göze görin: Göze görünmemek, değersiz olmak.

1. Görinmez gözüme şüret vişâli
Güneş kim nûr-ı ‘âlem pertevdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 42*). [*göze görin, -mez]*
2. Görünmez gözlerine ördek ü kaz
Olar kim h’ân-ı kıkmekten yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 86*). [*göze görün, -mez]*

gözet: Göz önünde bulundurmak, düşünmek.

1. Kimi yüz sürdi deste kimi pāya
Gözetdiler vefâ-yı hâk-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 25*). [*gözetdiler, -di, -ler]*

2. Gözetmez hâlin ol göz kim kavîdür
Zamân çün göstere bârid şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [gözetmez, -mez]

gözet: Aramak, bulmaya çalışmak.

1. Didüñ kim aşk her çifti kılar tek
Gözetdüm ben de ol tavır-ı kadîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 51*). [gözetdüm, -dü, -m]

gözet: Gözlemek, gözetlemek.

1. Gözetdi Leylî'yi pinhân u çâpük
Ki firkatdan ne resme haste-cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 162*). [gözetdi, -di]
2. Gözedür muhlîşi kaçmağa kâbil
Yüzine bensin ey âdem cihânûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 154*). [gözedür, -ür]

gözet: Gözetlemek, korumak.

1. Gözin yummaz **gözedür** dâ'ima yol
Umar kim nâ-gehân bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 108*). [gözedür, -ür]

gözi ıştır-: Bir yerden tanımak.

1. Görüp hüsniñ melekde sen perinüñ
Seni gözi ısrımış Müşteri'nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 68*). [gözi ıştır-, -mış]

gözi tol-: Gözü dolmak, sevinç veya üzüntüden ağlamak.

1. Bu hâle lâlenüñ göyüñdi özi
Tolup nergislerüñ yaş ile gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 24*). [gözi tol-, -up]

gözi yollara dut: Gözü yolda kalmak, heyecan ve istekle beklemek.

1. Olup küşe-nişin ü güşü süfte
Gözin yollara dutdı Leylî'ye güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 67*). [gözi yollara dut, -dı]

gözinden yaş yerine kan dök-: Ağlamanın mübalağalı hali.

1. Peder bu hâlet ile görüp anı
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 58*). [gözinden yaş yerine kan dök-, -di]

gözine: Göz, görme organı.

1. Varup düşmen **gözine** merdüm oldı
Dehân-ı gayra la'lüñ şekker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 58*). [gözine, -i, -ne]

gözine cihân tar: Gözüne dünya dar gelmek, bir yere sığamamak.

1. Gözine tar cihân çün çeşm-i cevşen
Yürür kızmış kum içinde kayurmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 78*). [*gözine cihân tar,]*

gözle: Gözlemek, seyretmek.

1. Irak har-gâhdan miqdâr-ı ferseng
Murâdı **gözlemekden** oturup râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 25*). [*gözlemekden, -mekden]*

gözle: Aramak, beklenti içinde olmak.

1. Ğam-ı yâra düşen **gözler** mi ‘ârî
Meger yârî ğamından olan ‘ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 47*). [*gözler, -r]*

gözle: Gözetmek, göz önünde bulundurmak.

1. Cihân tırdıkcâ zikr ola kemâlûñ
Koyup kendü belâñı **gözleseñ** ğayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 9*). [*gözleseñ, -+señ]*

gözlük: Gözlük.

1. Ne izhâr ide anı sa‘y-ı merdüm
Göze **gözlük** ki virür tiz-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 123*). [*gözlük,]*
2. Şu gibi şâfî-dil ol âteş olma
Gülü **gözlük** idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 69*). [*gözlük,]*

gözüm gönüm: Gözüm gönüm.

1. Gözüm gönüm hayâlûñ perdesidür
Nazar kıl bu hayâlûñ perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 80*). [*gözüm gönüm,]*

gözyaşı: Gözyaşı.

1. Gözüm yaşı kapuñda Dicle-i kan
Elüm boynum ayağum bende bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 62*). [*gözyaşı,]*

ğu: Kuşun çıkardığı ses.

1. Seherde fâhte evrâdı **gü** gü
İşidüp bu hitâbı itmeyen cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 48*). [*gü,]*
2. Seherde fâhte evrâdı **gü** gü
İşidüp bu hitâbı itmeyen cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 48*). [*gü,]*

ğubār: Toz, toprak.

1. Şāyed ki kūyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña qarışursam **ğubār** olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 3*). [*ğubār,]*
2. Silüp şefkat yeñiyle hem **ğubārın**
Tonatdı öyle dikdi vuşla-i çāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 82*). [*ğubārın, -ın]*
3. Yuyup cismi **ğubarın** iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 84*). [*ğubarın, -ın]*
4. Olup yaşduqla döşek hāre vü hār
Yiri hāk ü **ğubār** u çehre hākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 17*). [*ğubār,]*
5. Gözine toz görindi tütüyā-reng
Açıldı bürka'ı çün ol **ğubāruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 13*). [*ğubāruñ, -uñ]*
6. İdüp her yara üzre bir iki nāle
Başından gāh silkerdi **ğubārın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 53*). [*ğubārın, -ın]*

ğubār: Toz (gönülden temizlenmesi gereken toz bağlamlarında).

1. Yunup ğitmedi ğalbinden **ğubārı**
Çü yitdi gevherine hem terāzū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 28*). [*ğubārı, -ı]*

ğubār: Toz II âşık.

1. Virüp bād-ı ğurūra ben **ğubārı**
Benüm derdüm niçün yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 6*). [*ğubārı, -ı]*

güc: Güç, iktidar.

1. Sebeb olma tayanmağa ayağı
Güçüm yitdükce itdüm hālī i'lām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 83*). [*güçüm, -üm]*
2. Gücüm yitse varurdum hizmetine
Selim anuñ bakup bu ğasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 38*). [*güçüm, -üm]*

güc: Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı.

1. Elif ğarfin bu **güç** yolda aşā kıl
Dehende Mūsā gibi ejdehā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [*güç,]*
2. Güc imiş eyle kim cāndan uşandım
Yakında kim tapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 52*). [*güc,]*

güç gel-: Zor gelmek.

1. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i āra
Gelimez oldı Mecnûn ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [*güç gel-, -di]*
2. Bilürem şübhesüz tırmaz kaçarsın
Selām'uñ göñline güç geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 101*). [*güç gel, -di]*

güc it: *Yük etmek, zorlaştırmak.*

1. Güc idüp aña ben âsâna kaçdum
Anı aındum işümi ben bitürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 12*). [*güc it, -üp*]

gudde-i tã'ûn: *Veba şişliğı, veba hastalığının vücutta oluşturduğu yara.*

1. Dilüme **gudde-i tã'ûn** olur sib
Çü görmem âdemilerden vefâ ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 102*). [*gudde-i tã'ûn,*]

güftâr: *Far. Söz, kelâm.*

1. Şacı 'anber koğusu 'anber-âmîz
İderse bir ağız ol gönca **güftâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 43*). [*güftâr,*]

güher: *Cevher, mücevher, elmas, inci.*

1. Ser-ğalka-i enbiyâsın oldı
Zâtuñ **güheri** nigîn-i hâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 18*). [*güheri, -i*]
2. El ura çün **güher** gencine hakkâk
Güher delmekde hergiz ide bi-bâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 93*). [*güher,*]
3. El ura çün güher gencine hakkâk
Güher delmekde hergiz ide bi-bâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 94*). [*güher,*]
4. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*güher,*]
5. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*güher,*]
6. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*güher,*]
7. Güher şaticısın biz müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*güher,*]
8. Benüm nâlem bucağı ka'r-ı zindân
Alup birkaç **güher** güşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [*güher,*]
9. Eger süst ola virür hem melâlet
Güher bulsañ yabânda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 195*). [*güher,*]
10. Güher gibi dehân-ı ejdehâda
Geçüp rindâne şabrı nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 26*). [*güher,*]

güher-rîz: *Cevher döken; cömert, eli açık.*

1. Kimüñ zıkrın ider ola **güher-rîz**
Didi mihr ile mühr açup ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 36*). [*güher-rîz,*]

gül-: *Tebessüm etmek.*

1. Düşmen olup ilden beni ıtarh itdi yabâne
Ağlamağa da ıkomadı **gülmek** degül ancak (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7). [gülmek, -mek]
2. Ol âhû çeşm için ağlar iken ben
Benüm-çün **gülmedün** itler gibi sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 132). [gülmedün, -me, -dü, -n]
3. Gülerken şem' gibi girye itdi
Yirinden atılup çün halka-i mâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 58). [gülerken, -er, -ken]
4. Anuñ derdinden ağlarsın **güler** ol
Bu yol kim sen yürürsün pür-ıtaardur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 90). [güler, -er]
5. Avı çıkdı dehâna girmiş iken
Şu **gülmek** kim alur elden şikârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 9). [gülmek, -mek]
6. O şem' ağlardı hânde şüretinden
Güler şem' ferağ nûrı söyünmiş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 67). [güler, -er]
7. Gül-i türvende açıldı çemende
Gülüp güller gülistan hurrem oldu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 11). [gülüp, -(ü)p]
8. Şımazdı kimse anuñ şışesine
Nice **gülsün** ıapuñdan dil çerâğı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 89). [gülsün, -sün]
9. Senüñle ol sebebeden âşinâyem
Gülüp şem'a gibi Mecnûn yüzine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 63). [gülüp, -(ü)p]
10. Hemîşe ağlamağ ile geçerdi
Güzel görse **gülüp** gözün açardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 76). [gülüp, -üp]
11. Peder-i Leylî bakup bu dâsitâne
Gülüp gösterdi anı döstâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 142). [gülüp, -üp]
12. Şağalına **gülerdi** bu cihânuñ
Gice zıkrı öğünük ismi hû hû (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 46). [gülerdi, -er, -di]
13. Hezâruñ hâste gönlin derde çekdi
Cemâl-i gül **gülüp** ağladı bülbül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 3). [gülüp, -üp]
14. Seher Dâhhâki **güldi** yüzün açdı
Mübârizler şavaşa bindi çalâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 6). [güldi, -di]
15. Zer-efşân itdi yine verd-i zerdı
Cihân yüzü kızıl gül gibi **güldi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 3). [güldi, -di]
16. İşidüp Leylî hurrem oldu gâyet
Gülerdi gül gibi hüsn ü bahârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5). [gülerdi, -er, -di]
17. Döşedi ter-benefşe ferş-i sincâb
Güler bâbüna rîşine cihânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 5). [güler, -er]

gül: Gül. // Sevgili.

1. Hüsnüñ **güline** karşı cân bülbül-i güyende
Ey cân-ı cihân-ârâ vey dil-ber-i bî-hemtâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 2). [güline, -i, -n, -e]
2. Bahâne iyleyüp ol **gül** şehirde
Dir idi kim ter olmuş gice terden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 27). [gül,]
3. Gülınden lâleye feyz ide âbı
Boyı nâz ögrede gülşende serve (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 82). [gülınden, -in, -den]
4. Delüye virmege ol yîñi ayı
Rızâ ile **güli** kim vire bâde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 89). [güli, -i]
5. Güli ol ıab'-ı nâ-mevzûna virmen
N'ider dîvâne bu kând u cülâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 96). [güli, -i]
6. Güle bülbül gâmin i'läm idesin
Ki ey mağbes-i habs-ı kâm-ı düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 68). [güle, -e]
7. Saña yâd oldu gayre âşinâ yâr
Güli gibi seni de virdi bâda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 37). [güli, -i]

8. El urdı merd-i bigâne o kâna
Gülün dâmeni dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 41*). [gülün, -ün]
9. Güünden ayrı düşmiş ‘andelibem
Şeb-i firķat uzun çün zülf-i dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 8*). [gülinden, -in, -den]
10. Meve ne kudretim var kim uram dest
Güle karşu revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 161*). [güle, -e]
11. Dil-âşüb u dil-ârâ vü dil-ârâm
Gül ü gülşen nesim ü erğuvân-ğad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [gül,]
12. Diyâr-ı ‘âşıkâ peygâm-ı yârı
Gül ile bülbül arasında bî-ğayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 193*). [gül,]
13. Güli hâr ile itdi ‘emmi bâzâr
Çü çeng-i zâga düşdi dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 60*). [güli, -i]
14. Gül ile yâsemîni hem-lihâf it
Ğalağ didüm o resme ‘aşk-ı şâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 36*). [gül,]
15. Bu gönüm baği gibi yakdı anı
Gülîstânumda bir **gül** bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 97*). [gül,]
16. Kõdı ğayrı ğitâbı yâre itdi
Didi ey tâze **gül** irdün ğazâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [gül,]
17. Uçar pervane gözinde ğayâlün
Bu gülşenden seni ey **gül** kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [gül,]

gül: Gül çiçeği.

1. Nev-bahâr irse **gül** ü süsen zebân u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şûride kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [gül,]
2. Benefşe kâkûline tâb virdün
Güle gülşende reng ü âb virdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62*). [güle, -e]
3. Dehân-ı ğonceyi ğoş-büy idersin
Güli luğf ile tâze rüy idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 60*). [güli, -i]
4. Gül it nârın Ğalilün ğakķı câne
Beden müşkine bârû çek lağdden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [gül,]
5. Anuñ bağ-ı cemâli ğüşe-çini
O bağın **gülleri** luğf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [gülleri, -ler, -i]
6. Elün **güldür** ne boyarsın kınaya
Dimezsın ğöre bir ğâsid kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 101*). [güldür, -dür]
7. Kõkub **gül** gibi sürdi pâyine rû
Ki ğak-i kûy-ı dil-berden ğelür bû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [gül,]
8. Çeküp çâk itdi **gül** gibi ğiriban
Dõğüp ğõğsın iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 4*). [gül,]
9. Ki yaķar serd iken cân u cihânı
Güli vü lâlesi ğûn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 55*). [güli, -i]
10. Güline jâle düşmiş eşk-i terden
Şanasın çeşm-i ‘âşıkdur buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 56*). [güline, -i, -ne]
11. Cefâdan **gül** gibi dâmen deride
İy ğağrum pâresi kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 2*). [gül,]
12. Gül iken mübtelâ-yı ğâr olursın
Şular kim tu‘me-i ğikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 10*). [gül,]
13. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden **gül** sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 33*). [gül,]
14. Gül ile çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-ğasteler cân u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 34*). [gül,]

15. Şorarken hâlin ol **gül** ‘andelibün
İşitmesün diyü agyâr-ı bed-h‘âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 56*). [gül,]
16. Çü şahrâ şahınına **gül** perde çekdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 1*). [gül,]
17. Cihân töldi şadâ-yı şavt-ı gülğul
Gül ü nesrînlerün her şüh u şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 5*). [gül,]
18. Çeker şan pâydan peykân-ı hârî
Harîrinden **gül** istebrağ tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 15*). [gül,]
19. Vire hem nâfesinden gönce bâcı
Kılup servi **gül** üzre nahl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 87*). [gül,]
20. Gül anlardan kızardı müliden anlar
Ne servün sâyesine varsa Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 110*). [gül,]
21. O nahlistâna vardılar hırâmân
Şafâ bulup çemende **gülden** anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 109*). [gülden, -den]
22. N’ider reng ü ‘ilâcı ol ki **güldür**
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [güldür, -dür]
23. Güle lutf-ı semenden âb virdi
Gümân-ı fitneye toz itdi müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 62*). [güle, -e]
24. Güle karşı nebîz-i hâm içeydi
Benefşe sünbülinden vire tâbî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 80*). [güle, -e]
25. Güli bî-haşr u hadd bustânı maşşûr
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [güli, -i]
26. Bitürdi lâleler **güller** kenârı
Nesîm-i bûyî ol eţrâfa töldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 114*). [güller, -ler]
27. Dikenden **güllere** çok çok şikâyet
Bulup şâyed nesîm-i gülsitânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 94*). [güllere, -ler, -e]
28. Güller çekmekden oldı mâyeler leng
Miyâncı bağlayup muhkem miyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 50*). [güller, -ler]
29. Temâşâ-yı gülistân itdi Leylî
Gülün gülşende bey‘in fâsîd itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 5*). [gülün, -ün]
30. Nitekim tâze **gül** saçmak türâba
İkimüz de egerçi âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 92*). [gül,]
31. Gül-i türvende açıldı çemende
Gülüp **güller** gülistân hürrem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 11*). [güller, -ler]
32. Anı zulm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu meşel **gül** gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [gül,]
33. Cemâl-i Leylî gibi hürrem oldı
Hâzâne uğramış **gül** gibi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 5*). [gül,]
34. İşidüp Leylî hürrem oldı gâyet
Gülerdi **gül** gibi hüsn ü bahârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5*). [gül,]
35. Ele **gül** gibi aldı câm-ı gül-gün
‘Arab mihterleri darb urdı kûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 124*). [gül,]
36. Cemâlün hürmenine hûşe-çindür
Gül ile lâleñe sünbül külâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 121*). [gül,]
37. Gülün evrâkı olmazdı şikeste
Şımasa mey gönül endişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 86*). [gülün, -ün]
38. Ulaşdurdı anı Mecnûn’a kâşîd
Açup **gül** gibi yâruñ ruğ‘asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 89*). [gül,]
39. Gül ağzın açdı kaldı aña hayrân
Virür elhâmî her eţrâfa revnâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 56*). [gül,]
40. Aña düzah olur gülşen **gül** âteş
Baña nergis gözi bî-dide-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 86*). [gül,]
41. Güli deff itmiş evrâkın celâcil
Bu meclisde meger yârân-ı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 20*). [güli, -i]

42. Şu gibi şâfi-dil ol âteş olma
Gülü gözlük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 69*). [*güli, -i*]
43. Yıl aldı ya bir avuç hâk-i râhuñ
Üzüldi gülşenüñden tut ki bir **gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 47*). [*gül,]*
44. Baña sen ter **gül** idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümnden yavuz yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [*gül,]*
45. Zemâne gün **gülinden** gülşen oldu
Olup ol hükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 30*). [*gülinden, -i, -nden*]
46. Güliken şüreti toprağa döndi
Hey-â-hey ağladı vü itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 142*). [*güliken, -iken*]
47. Şanasın tâze ak **gül** oldu gönca
Şurâhî beñzemiş ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*gül,]*
48. Gül iken menzilin hâr iylemişdür
Tama‘ h‘ârına cânuñ olmasun yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 132*). [*gül,]*
49. Güle havlı idüp hem hâre hem hâr
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [*güle, -e*]
50. Niçün bilmez şu‘â‘ından çerâğı
Gül için bülbül iylerken figâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 59*). [*gül,]*
51. Delürdi çağa düşdi haste bülbül
Diken urur ezelden ter **güle** el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 63*). [*güle, -e*]
52. Olur her nûrî nâr u her **güli** hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*güli, -i*]
53. İki ter **gül** bitürdi şanki bir şâh
Elif gibi iki togru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [*gül,]*
54. Didi giysün bunı ol serv-i zibâ
Semenden gönlek ak **gülden** ‘imâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 43*). [*gülden, -den*]
55. Cemâli **güldi** şan gül-berg-i cennet
Sütün-ı hayme gibi tıtdı servî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 82*). [*güldi, -di*]
56. Tehî destî durur bir mâl-dâruñ
Nice **gül** kim bitürür luţ ile hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [*gül,]*
57. Güle göz şişesinden saçdı âbı
Görüp ya‘nî bu hâlin rikât itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 62*). [*güle, -e*]
58. Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
Gül endâmuñ ter idi yâsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 123*). [*gül,]*
59. Olur her nûrî nâr u her **güli** hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [*güli, -i*]
60. Cemâli nûr u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhân elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [*gül,]*
61. Saçı ‘anber teni kâfûra beñzer
Cemâli cân **gülinden** tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 23*). [*gülinden, -inden*]
62. Öter farkında her servüñ tezervi
Açılmış tâze **güller** câm-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 33*). [*güller, -ler*]

gül: *Alaya almak, haline gülmek.*

1. Kimi halkuñ gülüşür kimi giryân
Gülerler gâfil ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 45*). [*gülerler, -erler*]

gül: *Dalga geçmek, alay etmek.*

1. Ben itdüm anı kim **güldi** saña il
Yimezdüñ büstânüm hışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [*güldi, -di*]

göl: *Göl II Yanak.*

1. Hemân cüftiyle havfından turur tek
Göl üzre şacdı nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 79*). [göl,]

göl: *Göl. II Şiir beyitleri.*

1. Yazup ol gölleri gül yüzlü şuhfe
İledüp ‘aşık u ma‘şûka nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 104*). [göller, -ler, -i]

göl gülşeni: *Göl bahçesi.*

1. İrüp gül gülşenine bülbül-i râz
Gedâyâne bülend iyledi âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 49*). [gül gülşeni, -ne]

göl ol-: *Göl gibi kırmızı ve güzel.*

1. Ruḥ-ı Leylî tarâvetde gül olmuş
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bülbül olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 43*). [gül ol-, -mış]

göl yüz: *Göl yüz.*

1. Sözi şekker dehâni şekker-engiz
Ḥayâdan gül yüzü dâ‘im ‘araḥ-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 156*). [gül yüz, -i]

göl yüz: *(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanığı.*

1. Cemâlin iyledi nûrun ‘alâ-nûr
Kızılca gül yüze ḥâcet degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 69*). [gül yüz, -e]

göl yüz: *Sevgilinin gül yüzü.*

1. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc ‘âleminden çeşmi bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 99*). [gül yüz, -ü, -ñe]
2. Akıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
Anı tenhâ huzûra da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 70*). [gül yüz, -i, -ne]

göl yüz: *Göl yüzlü, yüzü gül gibi olan.*

1. Olur ‘ayn-ı ‘adû gibi dil-âzâr
Nigârûn gül yüzü olmasa lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 89*). [gül yüz, -i]

göl yüz: *Göl (gibi güzel) yüz.*

1. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāḥat tütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [gül yüz, -in]
2. Yol üzre birbirine karşı medhüş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 103*). [gül yüz, -den]

gül yüzlü: *Gül yüzlü.*

1. Çü **gül yüzlü** kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 91*). [gül yüzlü,]

gül yüzlü: *Gül yüzlü, sevgili.*

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğanniler nevâda şanki bülbul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 113*). [gül yüzlü, -ler]
2. Yazup ol gülleri **gül yüzlü** şuhfe
İledüp ‘aşık u ma‘şûka nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 104*). [gül yüzlü,]

gül yüzlüler: *Gül yüzlü.*

1. Olur bir küşede envâ‘-ı ‘işret
Sürüp **gül yüzlüler** gül-gün piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 131*). [gül yüzlüler,]

gül-âb: *Gül suyu.*

1. Gül-âb ile yuyup dürr-i şemîni
Ḥarîre şardılar çün mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 49*). [gül-âb,]
2. Hemân cüftiyle ḥavfindan ṭurur tek
Gül üzre şacdı nergisten **gül-âbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 79*). [gül-âbı, -ı]
3. Yüzine dîdeden şacdı **gül-âbı**
Başına çün ki ‘aql u hüş geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 140*). [gül-âbı, -ı]
4. Keşîde müy kıddinden miyânı
Zenahdânı ki sîb idi **gül-âbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 37*). [gül-âbı, -ı]
5. Gözi yaşı gibi şacdı **gül-âbı**
Biraz vâkt oldılar bunlar gidüp hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 104*). [gül-âbı, -ı]

gül-âb-ı ter: *Taze gül suyu.*

1. Nişâr-ı dirhemi derhem şayardı
Aña her kim **gül-âb-ı ter** şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 143*). [gül-âb-ı ter,]

gulām: *Köle.*

1. Yüz urdı ḥazretine çâre-sâzuñ
Didi ey Müşterî Zühre **gulāmuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 63*). [gulāmuñ, -uñ]

gulam: Genç, delikanlı.

1. Bilimezdüm bu gün dün yidüğüm hem
Bilürem sen pedersin ben **gülämiñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 31*). [*gülämiñ, -ın*]

gül-berg-i cennet: Cennetin gül yaprağı.

1. Cemâli güldi şan **gül-berg-i cennet**
Sütün-ı hayme gibi tıtdı servî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 82*). [*gül-berg-i cennet,]*

gül-büy: Gül kokulu.

1. Hudâ şaklaya gözinden tızağın
Dilerem senden ey **gül-büy** u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [*gül-büy,]*

gül-cemâl: Gül yüzlü, yüzü güle benzeyen.

1. Libâsı sebz ü sündüs nitekim hür
Elinde mül öniñde **gül-cemâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 47*). [*gül-cemâli, -i*]

güldür-: Gülmesine sebep olmak, gülmesini sağlamak, sevindirmek.

1. Her biri hasûdı **güldürüp** ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñuñ ezeli pây-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6*). [*güldürüp, -üp*]
2. Diken de döşenürse rahât oldı
O girye kim ‘adûlar **güldürür** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [*güldürür, -ür*]

gül-geşt: Gül seyri, gül gezintisi.

1. Yaraşur mı harâba serv-i hûş-nâz
N’ider **gül-geşti** ol âvâre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 103*). [*gül-geşti, -i*]

gül-geşt-i tarâvet: Tazelik gül bahçesinin seyri. (gibi olan sevgili).

1. Gül-i gülzâr u **gül-geşt-i tarâvet**
Hümâ-yı ‘işve vü tāvus-ı ceylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 6*). [*gül-geşt-i tarâvet,]*

gül-gün: Gül renkli.

1. Beni ol hûn ile **gül-gün** idüpdür
Ne **gül-gün** bir belâ-keş bār-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20*). [*gül-gün,]*
2. Beni ol hûn ile **gül-gün** idüpdür
Ne **gül-gün** bir belâ-keş bār-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 21*). [*gül-gün,]*

3. oşup kenze keniz-i sim-çehre
Kimi ilmân-ı zengî câme **gül-gün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 39*). [*gül-gün,]*
4. Olur bir küşede envâ'-ı 'işret
Sürüp gül yüzlüler **gül-gün** piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 131*). [*gül-gün,]*
5. İrüp ucdu mezârı nitekim yâr
Şu deñlü şaçı **gül-gün** nergisi hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 81*). [*gül-gün,]*
6. Ki hâk-i ravza oldu cümle **gül-gün**
Tırup süsen gibi şabr üzre miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 82*). [*gül-gün,]*

gül-gün: Gül renkli; kanlı.

1. Ki **gül-gün** itdi cümle ağ u aşı
Yatur seng arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 82*). [*gül-gün,]*

gül-gün it: Gül renkli yapmak.

1. Yaşı nergislerini itdi gül-gün
Deñizler adup ol eşk-bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*gül-gün it, -di]*

gül-gün-had: Gül renkli yanak. II Kırmızı yanak.

1. Hemân kendüsini **gül-gün-had** iyeler
Meşeldür iylik iyle deñize şal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 84*). [*gül-gün-had,]*

gül-i beyâbân: Çöl hortlağı, gulyabani.

1. Şaçı göñli gibi olmuş perişân
Baş açuk nitekim **gül-i beyâbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 16*). [*gül-i beyâbân,]*
2. Yürürse yoldaşı **gül-i beyâbân**
atında ne peder var ne birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 16*). [*gül-i beyâbân,]*
3. Niçün gül-ı beyâbândur harîfün
Senün cinsün benem baña harîf ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 144*). [*gül-ı beyâbân, -dur]*

gül-i bostân-ı 'ömr: Ömür bahçesinin gülü. II Evlat.

1. Gül-i bostân-ı 'ömre gitdi cün bād
Ki ala şolmadın horyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 54*). [*gül-i bostân-ı 'ömr, -e]*

gül-i cennet: Cennet gülü.

1. Gül-i cennet gibi maħbûb u zibā
O ferş üstinde var iki ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 42*). [*gül-i cennet,]*

gül-i gül-zâr: Gül bahçesinin gülü.

1. Ruḥ-ı Leylî gül-i gül-zâra dönmiş
Dil-i Mecnûn tutuşmuş nâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 29*). [gül-i gül-zâr, -a]
2. Nehâra leylî vü leyle nehârî
Gül-i gül-zâr anuñ luṭfiyle ḥandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 13*). [gül-i gül-zâr,]
3. Gül-i gülzâr u gül-geşt-i ṭarâvet
Hümâ-yı ‘işve vü ṭâvus-ı ceylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 6*). [gül-i gülzâr,]
4. Gül-i gülzâr ile ṭolsa kenâruñ
Eritdi ‘aşq odı kıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 152*). [gül-i gülzâr,]
5. Yayılup söylenürdi ḥâne ḥâne
Gül-i gülzâr u ḥavlî pürdür ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 127*). [gül-i gülzâr,]

gül-i gülzâr-ı bâğ-ı şulb-i evvel: İlk soy bağının gülü.

1. Ümîd-i âcîl ü nakd-i mu‘accel
Gül-i gülzâr-ı bâğ-ı şulb-i evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 3*). [gül-i gülzâr-ı bâğ-ı şulb-i evvel,]

gül-i ḥüsn: Güzellik gülü.

1. Firâk u vaşla aşlâ ḳalmadı yir
Gül-i ḥüsnüñ hemîşe ḥande itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 55*). [gül-i ḥüsn, -ün]

gül-i nesrîn: Yabani gül.

1. Ḳıyâsa sığmaz oldu derdi Ḳays’uñ
Gül-i nesrîne döndi verdi Ḳays’uñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 8*). [gül-i nesrîn, -e]
2. Şafâ sürdi işitmekden dimekten
Gül-i nesrîni oldu ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 5*). [gül-i nesrîn, -i]
3. Gül-i nesrîne dönmiş ergüvânı
Şararmış rüy-ı şimîn şanki zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 72*). [gül-i nesrîn, -e]
4. Tûtuşdı yandı cânı nitekim mûm
Gül-i nesrîne döndi reng-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 45*). [gül-i nesrîn, -e]

gül-i nev-reste: Taze gül (sevgili için gençlik ve güzelliği ifade etmek bağlamında).

1. Adı Zeyneb cemâli ziynet idi
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 25*). [gül-i nev-reste,]
2. Ruḥ-ı Leylî **gül-i nevreste** olmuş
Dil-i Mecnûn dikenden ḥaste olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 37*). [gül-i nevreste,]
3. Dür-i nâ-süfte pākîze şadefden
Gül-i nev-reste gülzâr-ı şerefden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 138*). [gül-i nev-reste,]

gül-i pāk: Saf gül.

1. O genc-i ḥüsni gömdiler yerine
Melâḥat meyvesiyken ol **gül-i pāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 141*). [gül-i pāk,]

göl-i şadi: Mutluluk gölü.

1. Göl-i şadi bi türür belki yarın
Peder öldi ğaribem dime zinhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 238). [göl-i şadi,]

göl-i şubh: Sabah gölü, sabah açan gül.

1. Göl-i şubh oldu pinhân çün ruĥ-ı yâr
Siyeh şâli' siyeh ğice siyeh kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 10). [göl-i şubh,]

göl-i tâze: Yeni açmış gül.

1. Dür-i şâhi şadefden oldu birün
Göl-i tâze gibi âlûde-i ĥûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 48). [göl-i tâze,]

göl-i ter: Taze gül.

1. Göl-i tersin hevâya mâ'il olma
Yavuz fitne yilinden ğâfil olma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 45). [göl-i ter, -sin]
2. Göl-i ter gibi çâk iyer yaķasın
Hevâ-dârından ol ehl-i nevânûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 24). [göl-i ter,]
3. Silâhından **göl-i ter** gibi ĥaste
Velî pür-ukde tiĝından çü süsen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 76). [göl-i ter,]

göl-i türvende: Taze gül.

1. Göl-i türvende açıldı çemende
Gölüp güller gülistân ĥurrem oldu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 10). [göl-i türvende,]

göl-i vaşl: Kavuşma gölü II sevgiliye kavuşmayı simgeleyen gül.

1. Hemân ğavĝâ çeker şûride bûlbûl
Göl-i vařluñ çü dest-i ĥâra düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 47). [göl-i vaşl, -uñ]

göl-i zerd: Sarı gül. II Ařıĝın solgun yüzü.

1. Felek çün itdi yârından anı ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi **göl-i zerd** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 20). [göl-i zerd,]

göl-i zerd: Sarı gül.

1. Cemâl-i verd-i zehri kıldı ğâ'ib
Egerçi bir **göl-i zerd** oldu pinhân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 3). [göl-i zerd,]

2. Çiçekler gibi reng-â-reng ni‘met
Bu ezhâr içre zerde şan **gül-i zerd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [*gül-i zerd,]*

güliñden ayru düşmiş ‘andelib: *Sevdiğinden ayrılmış kimse.*

1. Güliñden ayru düşmiş ‘andelibi
Götürmezseñ ile düşmişdür elden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 58*). [*güliñden ayru düşmiş ‘andelib,]*

güliş: *Karşılıklı gülmek, birlikte gülmek.*

1. Kimi halkuñ **gülişür** kimi giryân
Gülerler gâfil ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 44*). [*gülişür, -ür]*

gülistân: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Gül-i türvende açıldı çemende
Gülüp güller **gülistân** hurrem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 11*). [*gülistân,]*
2. Bu gönüm bağı gibi yakdı anı
Gülistânında bir gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 97*). [*gülistânında, -umda]*

gül-‘izâr: *Gül yanaklı.*

1. Bile bir h‘âcede gilmân u vildân
Kamûsı **gül-‘izâr** u bülbül-elhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 128*). [*gül-‘izâr,]*
2. Garîbe mihribân idi o da hem
Severdi ol dañi bir **gül-‘izârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 123*). [*gül-‘izârı, -ı]*
3. Hañ-ı ser-sebzidür bir **gül-‘izâruñ**
Nice yaprak ki bergidür çenâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 172*). [*gül-‘izâruñ, -un]*
4. İderdi sâye-veş Leylî ‘ye meyli
Ne şudan yudısa ol gül ‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 113*). [*gül-‘izârı, -ı]*

gülle: *Gülle, top mermisi.*

1. Işıkdan şu‘le çıkdı **gülleden** kan
‘Arablar sînesin şemşir-i Hindî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 80*). [*gülleden, -den]*

gül-pôst: *Gül gibi postlu, derisi gül gibi güzel.*

1. Hudâ şaklaya gözinden tuzağuş
Dilerem senden ey gül-büy u **gül-pôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [*gül-pôst,]*

gül-reng: *Gül renkli, kırmızı.*

1. Nice **gül-reng** olursıñ hâr içinde
Nice vahşî gibi ilden kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 72*). [*gül-reng,]*

göl-şeker: *Göl şekerı.*

1. İderler arzū ol **göl-şekerden**
Şaşı la'lin umana pāk ider rāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 36*). [*göl-şekerden, -den*]

göl-şeker: *Göl tatlısı.*

1. Bunı sen ot şanursın **göl-şekerdür**
Eger toysañ bunuñ sen lezzetinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 26*). [*göl-şekerdür, -dür*]

gölşen: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Benefşe kāküline táb virdün
Güle **gölşende** reng ü āb virdün (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62*). [*gölşende, -de*]
2. Egerçi nār-ı 'aşkuñ küllhanıdur
Riyāz-ı cānuñ amma **gölşenidür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 24*). [*gölşenidür, -i, -dür*]
3. Didi ey verd-i virde tāze **gölşen**
Du'ālar gallesinün hırmenisin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 90*). [*gölşen,]*
4. Gülınden lāleye feyz ide ābı
Boyı nāz ögrede **gölşende** serve (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 83*). [*gölşende, -de*]
5. Temāşā-yı gülistān itdi Leylī
Gülnüñ **gölşende** bey'in fāsıd itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 5*). [*gölşende, -de*]
6. Yanar od idi rezme bezme **gölşen**
Hem ehl-i hāşmet idi hem hışım-dār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4*). [*gölşen,]*
7. Öñüñde hāzırız uş ben de o da
Egerçi tāze **gölşendür** rebī'i (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 93*). [*gölşendür, -dür*]
8. Çerā-gāhuñ olıcağ gölşen-i dōst
O **gölşende** biraz ārām idesin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 67*). [*gölşende, -de*]
9. Aña düzah olur **gölşen** gül āteş
Baña nergis gözi bī-dide-i yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 86*). [*gölşen,]*
10. Yüzine jāleden lü'lü taşınmış
'Arūsa beñzemış **gölşende** ol şāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 17*). [*gölşende, -de*]
11. Yıl aldı ya bir avuç hāk-i rāhuñ
Üzüldi **gölşenüñden** tūt ki bir gül (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 47*). [*gölşenüñden, -üñ, -den*]
12. Felek anuñla güyā tāze **gölşen**
O gıce çeşm-i Mecnūn-ı şādef-reng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 102*). [*gölşen,]*
13. Zemāne gün gülınden **gölşen** oldu
Olup ol hükmine sultān peşimān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 30*). [*gölşen,]*
14. Zemīn yırtılmayınca **gölşen** olmaz
Şu kim göñlin hemişe kāsır olur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 56*). [*gölşen,]*
15. Dil-āşüb u dil-ārā vü dil-ārām
Gül ü **gölşen** nesīm ü ergüvān-hād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [*gölşen,]*
16. Zebān kīse dehānı gıbi hāmüş
Birbirine karşı iki **gölşen** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 155*). [*gölşen,]*
17. Gele cān büyü kabrüm **gölşeninden**
Anı hem kana boya kim şehidem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 82*). [*gölşeninden, -in, -den*]
18. Ne **gölşende** hırāmāndur tezervüñ
Leb-i la'lüñ ne dürlü senge girdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 116*). [*gölşende, -de*]

19. Uçar pervane gözinde hayālün
Bu **gölşenden** seni ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [*gölşenden, -den*]
20. Kızıl od yağdı göğden cânı yakdı
Tolu yağdı melâhât **gölşenine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 29*). [*gölşenine, -i, -n, -e*]
21. Müşerref ola senden **gölşen** ü bağ
Ayağ altında hâk ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 110*). [*gölşen,*]

gölşen-i döst: *Sevgilinin gül bahçesi.*

1. Çerâ-gâhuñ olıcağ **gölşen-i döst**
O gülşende biraz ârâm idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 66*). [*gölşen-i döst,*]

gölşitân: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Harâb itdi nazar bir **gölşitânı**
Ki serv-i nâz-perver a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 42*). [*gölşitânı, -ı*]

gölzâr: *Bahçe, gül bahçesi.*

1. Olur **gölzâr** u nâr u mü'min ü gebr
Ola çün cismüme merkad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [*gölzâr,*]
2. İki serv-i semen-ber iki **gölzâr**
Biri birine oldılar hevâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 175*). [*gölzâr,*]
3. Di ne **gölzâre** varam ya ne bâğa
‘îlâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [*gölzâre, -e*]

gölzâr-ı heves: *Heves gül bahçesi.*

1. Uçarken göñli gülzâr-ı hevesde
Geçerdi ol belâ-yı teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 22*). [*gölzâr-ı heves, -de*]

gölzâr-ı şeref: *Şeref gül bahçesi.*

1. Dür-i nâ-süfte pākîze şadefden
Gül-i nev-reste gülzâr-ı şerefden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 138*). [*gölzâr-ı şeref, -den*]

güm ol: *Kaybolmak.*

1. İder Hâk’dan bu yây olmağı der-h’âst
Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 121*). [*güm ol, -a*]
2. Gönilerdi seni andan da hânım
Siyeh hâlûñ ki gözümden güm oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 57*). [*güm ol, -dı*]

gümân-ı fitne: *Fitne şüphesi.*

1. Güle luṭf-ı semenden āb virdi
Gümān-ı fitneye toz itdi müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 63*). [gümān-ı fitne, -ye]

gümüş: Gümüş.

1. Gümüş küh üzre altundan kemer-vār
Kaṭār ile kaṭır üştür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 46*). [gümüş,]
2. Çemen-efrüz u zîbâ garden-efrâz
Güzel boynuz **gümüşden** mîle beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 65*). [gümüşden, -den]

gümüş: Gümüş (tenin beyazlığı bağlamında).

1. Cihâz u hürmet ile dürr-i nâ-süft
Gümüş gövdelü altun başlu duḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 203*). [gümüş,]

gün: Güneş.

1. Gün ‘âlemi geşt iyledügi ḡāne-be-ḡāne (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 1*). [gün,]
2. Ne **gün** ne kamer vardur yüzün gibi tâbende
Derdünle dil-i Mecnûn ter-ḡonca gibi pür-ḡun (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [gün,]
3. Çala şādî-ḡudümün şehriyāra
Günüñ zerrîn ṭabaḡ farḡında ḡāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 27*). [günüñ, -üñ]
4. Bu şüret üzre düzdi zülf ü ḡālîn
Ki ol **günde** ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [günde, -de]
5. Biri Leylî biri **Gün** birisi Ay
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [gün,]
6. Kara günde yolum görmege **gündür**
Kaṡan itseñ cefâ-yı bî-şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 106*). [gündür, -dür]
7. Meger bir **gün** nice **gün** ‘âlem-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 1*). [gün,]
8. Didi Leylâ’ya istiḡnâ yüzinden
Ferāḡum var benüm ay ile **günden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [günden, -den]
9. Gün iken bağladı şekl-i hilālî
Olup Leylî anuñ ḡālinden āḡāḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 78*). [gün,]
10. Güzeller ḡaddi gibi ḡüb u ra’nâ
Ḳurulmuş sāyesinde **gün** gibi ṭaḡt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 39*). [gün,]

gün: Gündüz, aydınlık.

1. Günüñ ‘ıyd u giceñ ḡadr oldı ‘āşık
Eger ḡalbüñ ola çün şubḡ-ı şādîḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [günüñ, -üñ]
2. Çekerem ḡuşşasın hem ol garîbüñ
Güntüm bu ḡuşşadan dā’im gicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 115*). [güntüm, -üm]

gün: Gün, her gün.

1. Ki budur **günde** bir kez cismüme ḡüt
Didi ḡācib ḡurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [günde, -de]

gün: *Gün II Zaman.*

1. Baña idbār irişdi saña iqbāl
Benüm ‘ömrüm **güni** irdi zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 163*). [*güni, -i*]
2. Zemâne **gün** gülinden gülşen oldı
Olup ol hükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 30*). [*gün,]*
3. Gün üzre giceden itmiş niķabi
Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 52*). [*gün,]*
4. Nesîminden mu‘aţtar cân dimāğı
Hevâsı ol **günüñ** ‘îsî-dem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 5*). [*günüñ, -üñ*]
5. Zihî sultân ki ‘âlem aña fermân
Nihân ‘ilmi ķatında **günden** izhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 3*). [*günden, -den*]
6. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geçdi bu müşkil ķâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17*). [*günüñ, -üñ*]
7. Ki uyan üstüne **gün** geldi ey yâr
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [*gün,]*
8. Yakîn gelmezdi giñ yirde kalurdı
Yarım **gün** yatdılar ol iki bi-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101*). [*gün,]*
9. Bu resme ķaldılar bir gice bir **gün**
İki sāye gibi çün ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 148*). [*gün,]*
10. Güne gitmedin aya döndi evvel
Şarındı şemsî dülbendin çün ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 50*). [*güne, -e*]
11. Vuķuş ile gehî âvâre oldı
Düşüp bir nice **gün** bu resme hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*gün,]*

gün gibi: *Açık, ortada.*

1. Kadem başma işükden taşra ey nûr
Olursun **gün gibi** ‘âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 106*). [*gün gibi,]*
2. Küşâde ola **gün gibi** cebînüñ
Uşanma ehl-i diller şöķbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 60*). [*gün gibi,]*

gün gibi peydâ ol-: *Gün gibi ortaya çıkmak, belirgin apaķık ortada olmak.*

1. Nihân itdi adû sen yiñi ayı
Demidür olasıñ gün gibi peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 107*). [*gün gibi peydâ ol-, -a, -sın*]

gün gör: *Güneş görmek (Işık görmek bağlamında) II rahat ve huzur içinde yaşamak.*

1. Vişâlüñ merhem olsa dilde dāğa
Tapuñ gün görse ben mäh-ı dil-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 131*). [*gün gör, -se*]

gün göster: *Gün görmek deyimi; bolluk, gönül rahatlığı, mutluluk içinde günler yaşamak.*

1. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu encüm kim atılup od şaçarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 44*). [*gün göster, -mez*]

gün gün: *Günden güne // Her gün, daima, sürekli.*

1. Olup **gün gün** ziyâde âşnâyî
Gönüldə tıldı şevk-ı rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 183*). [*gün gün,*]

gün yüzlü: *Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.*

1. Gelür **gün yüzlü** yüz yüz ol araya
Bu şöhrət irdi çün İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 68*). [*gün yüzlü,*]

günâh: *Günah, suç.*

1. Ne cürmüm var ki artar her gün âhum
Seni sevmek **günâh** olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 73*). [*günâh,*]
2. Esîre yaraşur zencîr ü zindân
Seni sevmekden artuğ yok **günâhum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 71*). [*günâhum, -um*]
3. Beni ser-tâ-kağem kaplar **günâhum**
Elif kağdüm gamuñdan döndi lâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 74*). [*günâhum, -um*]
4. Günâhum çok gerek öldür gerek ço
Siyeh rüyem öñüñde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64*). [*günâhum, -um*]
5. Bu gün nâlemle tıldı heft kişver
Cezâsın iyer iseñ her **günâhuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 79*). [*günâhuñ, -uñ*]

günâh it: *Günah, suç, kabahat işlemek; yanlış, hatalı bir davranışta bulunmak.*

1. Bu gün uş cân virürem virmege cân
Elümle dün günâh itdümse yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 75*). [*günâh it, -düm, -se*]

günâh-kâr: *Günah işleyici, işleyen, âsim, suçlu.*

1. Mükellef olmayan olmaz **günah-kâr**
Bunun gibi belâ vü 'âşk u zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 86*). [*günah-kâr,*]

günbed: *Kümbet // gökyüzü.*

1. Şadâ-yı günbed-i devrân-ı 'âlem
Bu **günbed** kim görürsün 'adl işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 89*). [*günbed,*]

günde: *Bir gün içinde; her gün.*

1. Mağabbet gösterüp ihsân kılışdı
İledüp **günde** anda bir qoyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 11*). [*günde,*]

günden güne: *Gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha.*

1. Güzellendükçe **günden güne** Leylî
Ziyâde oldu Qays'ın aña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 5*). [*günden güne,]*
2. Hâzân bergi gibi pejmürde olmuş
Teninden gitdi **günden güne** kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 7*). [*günden güne,]*

günden güne: *Gün geçtikçe, gitgide.*

1. Esîr-i 'aşk-ı Leylî a'nî Mecnûn
Ziyâde oldu **günden güne** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 7*). [*günden güne,]*

gündüz: *Gündüz, aydınlık.*

1. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler **gündüz** ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [*gündüz,]*
2. Yürür **gündüz** dilinde zıkr-ı yârı
Gice bir nice 'âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [*gündüz,]*
3. Yürür **gündüz** dilinde zıkr-ı yârı
Gice bir nice 'âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [*gündüz,]*
4. Taş ursa **gündüzün** pehlûma ağyâr
Olursın baña hem pehlû vü hem yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 139*). [*gündüzün, -in]*

günehsüz: *Günahsız.*

1. Günehsüz cân-ı hayvân incidesin
Güzel gözleri beñzer çeşm-i yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 30*). [*günehsüz,]*
2. Günehsüze tıraşlım ehli kânı
Çü Mecnûn'a görindi kaşd-ı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 20*). [*günehsüze, -e]*

güneş: *Güneş.*

1. Güneş yüzüne nazar itmeğe hicâb oldu
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 3*). [*güneş,]*
2. Çü 'ömrümün **güneşi** vaqt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tîĝi düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [*güneşi, -i]*
3. Alnuñ **güneşi** ki ve'd-đuhâdur
Mihrâb-ı zemîn ü âsman hem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 23*). [*güneşi, -i]*
4. Güneş gibi münevver oldu 'âlem
Anuñ iksîri virdi hâke levni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 70*). [*güneş,]*
5. Güneş bulmuş sa'âdet sâyesinden
Kamer kâdre irişmiş pâyesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 151*). [*güneş,]*
6. Güneşdür 'aşk-ı 'âşık cân u dilden
Kaçan mestûr ola bir pâre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 3*). [*güneşdür, -dür]*
7. Güneşsin yirde gögde yılduzuñ var
Niçün hâkiler ile olasın yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 69*). [*güneşsin, -sin]*
8. Şan olmuşdur yükiyle gemisi ğark
Yarım günde **güneşden** cânı kızdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 9*). [*güneşden, -den]*
9. Kamu Hâk emrine münkâd u sâkit
Kamer kim dâ'imâ yârı **güneşdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 21*). [*güneşdür, -dür]*

10. Görinmez gözüme şüret vişâli
Güneş kim nûr-ı ‘âlem pertevdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 43*). [güneş,]
11. Güneş gibi şakın kana girürsin
Beni leb-teşne idelden zülâlûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 54*). [güneş,]
12. Güneşden yaña ‘azmi dūd gibi
Gazel-güyân u mest ü lâ‘ubâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 56*). [güneşden, -den]

güneş nûr: Güneş ışığı.

1. Yaraşmaz işlemek mestüre leyli
Güneş nûrî gibi her yaña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 66*). [güneş nûr, -ı]

günü: Gündüz.

1. Günüzin zâğ olur gice ügüdür
‘Adâvet kılsa âfetdûr cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 68*). [günüzin, -in]

gür: Kabir, mezar.

1. Didi gördüm fülân vâdide anı
Adı vâdidür ammâ **gûra** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 37*). [gûra, -a]
2. Belüñden gelmedi ya қatre âbuñ
Қазup bir **gûrî** ağıla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 51*). [gûrî, -ı]
3. Beden hâke kavuşdı **gûra** қondı
Uçup cân bir cihândan bir cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 42*). [gûra, -a]
4. Peder **gûrına** dek ‘azm itdi pûyân
Görüp ol hâki beñzi oldı topraқ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 28*). [gûrına, -ı, -na]
5. Şadefden dūr şaçardı nice ferseng
Peder **gûrına** qarşu tâ seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 105*). [gûrına, -ı, -na]
6. Benüm ‘üryân ne **gûr** u ne kefen var
Muşâhib olımaз mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [gûr,]
7. Kızıl қor olup ol zer tola **gûruñ**
Eger kim zulm ile yağ idesin cem‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128*). [gûruñ, -uñ]

gurâb: Karga.

1. Ne lâyıқdur faқire şâh-zâde
Virilse hayfdur şekker **gurâba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 91*). [gurâba, -a]
2. Anuñ çün dîve beñzer cümle hûyi
Ne lâyıқdur **gurâba** tu‘me-i bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 101*). [gurâba, -a]

gurâb-ı cefâ: Eziyet kargası.

1. Ki toğar anuñ içinden nice **gurâb-ı cefâ**
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8*). [gurâb-ı cefâ,]

ğurābü'l-beyn: Burnu ve ayakları uzun karga.

1. Ya Hindūsın yaḥūd Hindū beçesin
Meger sensin **ğurābü'l-beyn** ey zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 49*). [*ğurābü'l-beyn,]*

ğurbet: Memleketten ayrı düşme; sevgiliden uzak kalma.

1. Atañ derdini itdi nevḥa da yād
Senüñ bu **ğurbetüñ** ḥālüñ añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [*ğurbetüñ, -üñ]*
2. Gerekdür **ğurbet** ü 'uzlet kanā'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 34*). [*ğurbet,]*
3. İlümnden **ğurbet** iklimine göçdüm
Esen qal sen ki ben gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 22*). [*ğurbet,]*

ğurbete düş: Memleketten ayrı kalmak, gurbete gİtmek.

1. Diyārum terk idüp gitmiş degüldüm
Qoyup beytümü düşdüm ğurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 45*). [*ğurbete düş, -dü, -m]*

gürk: Kurt.

1. Benüm hem-şoḥbetüm āh-ı seḥerdür
Anuñ hem-şoḥbeti **gürk** ü ğazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 103*). [*gürk,]*
2. Ecel **gürki** aradan qapdı anı
Yıkıldı ravza-i ḥüsnüñ nihāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 34*). [*gürki, -i]*

gürk-i beyābān: Çöl kurdu, yabani kurt.

1. Ne ḥāşıl olur aña tütüyādan
Qızıyıçün qapa **gürk-i beyābān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 65*). [*gürk-i beyābān,]*

gürk-i merdüm-ḥ'ār: İnsan yiyen kurt.

1. Be-ma'nī gürk-i merdüm-ḥ'āra beñzer
Var ey ğāfil yüriyen lāf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 50*). [*gürk-i merdüm-ḥ'ār,]*

gürüh: Cemaat, bölük, takım, taife.

1. Ser-i Elbürzi gürzi iyleye ḥurd
İder Leyli **gürühyle** şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 33*). [*gürühyle, -ı, -(y)le]*
2. Dili pür-ğam yatağı dāmen-i deşt
Yatur vaḥşī **gürühı** yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 81*). [*gürühı, -ı]*

gürüh-i leyli: Leyla'nın kabilesinden kişiler.

1. Girüp ğam-ĥāneye aĝlardı ĥalvet
Gürüh-i Leylî'den bir nice ğammâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 9*). [*gürüh-i leyli, -den*]
2. Gürüh-i Leylî'ye nuşret dilerdi
Du'āya bu ħarafa baş açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 110*). [*gürüh-i leyli, -ye*]

gürüh-i mezheb-i 'aşk: *Aşk mezhebinin topluluğu.*

1. Muĥabbet burcınun bedr-i tamāmı
Gürüh-i mezheb-i 'aşkun imāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 2*). [*gürüh-i mezheb-i 'aşk, -un*]

gürüh-i vahş: *Vahşi hayvanlar topluluğu.*

1. Ol anlara musallaĥ çün Süleymân
Gürüh-i vahşe eyle ĥükm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 35*). [*gürüh-i vahş, -e*]
2. Gürüh-i vahşun aña intisâbın
İşidüp çâvını her ehl-i idrâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 76*). [*gürüh-i vahş, -un*]
3. Gürüh-i vahş yanınca yürürdi
Gehî 'azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*gürüh-i vahş,]*
4. Gürüh-i vahş yanınca yürürdi
Gehî 'azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 14*). [*gürüh-i vahş,]*

gürüh-i vahş-ı şahrâ vü beyâbân: *Çölün vahşi hayvanları.*

1. Yabânda vahşilerle şöĥbet iyeler
Gürüh-i vahş-ı şahrâ vü beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 31*). [*gürüh-i vahş-ı şahrâ vü beyâbân,]*

gurûr: *Kendini beĝenme, büyüklük taslama, boş şeylerle övünme, benlik, enâniyet, kibir, azamet.*

1. Ki budur günde bir kez cismüme kût
Didi ĥacib **gurûrından** ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [*gurûrından, -i, -n, -dan*]

gürz: *Savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz.*

1. Ser-i Elbürzi **gürzi** iyleye ĥurd
İder Leylî gürühüyle şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 32*). [*gürzi, -i, -*]

gürz-i kahr: *Kahr topu.*

1. Kim kanum içmege la'lindeki piyâle yiter
Bu ĥaste câne ne ĥâcet ki **gürz-i kahr** urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*gürz-i kahr,]*

güş: *Kulak.*

1. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u **güş** olur
Büy-i gülden bülbül-i şürîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*güş,]*

2. Geçer rahş-ı hayalî iylese hîz
Leb ü dendân u **güşidurur** sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [*güşidurur, -i, -durur*]
3. Ne **güşî** var anuñ cânında ne hüş
Başında hüdhdüdün pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [*güşî, -i*]
4. Ecel yolına tütüdi çeşm ü **güşî**
Ki pîrî vü za'îfî vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [*güşî, -i*]
5. Ne bir gîce kenârunda oturdum
Takarduñ **güşîma** sen halka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 65*). [*güşîma, -ım, -a*]
6. Benüm nâlem bucağı ka'r-ı zindân
Alup birkaç güher **güşîndan** ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [*güşîndan, -ın, -dan*]
7. Aduñ söyle seni fehm itmen ünden
Tolupdur 'aşk ile bu çeşm ü **güşum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [*güşum, -um*]
8. Nice 'uşşâkı **güşîndan** yakardı
Cihâna kışşa-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 8*). [*güşîndan, -ın, -dan*]

güş it-: Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

1. Anı güş itmemek 'ayn-ı hañadur
Velî bend ehli bilmez kâdr-i pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 18*). [*güş it, -me, -mek*]
2. Olup küşe-nişîn ü güşî süfte
Gözin yollara dutdı Leylî'ye **güş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 67*). [*güş,]*
3. Yazardı güş iden levh-ı cenâna
Ciger kanıyle nüş ider nebîzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 26*). [*güş it-, -en*]
4. O hûd 'âr iylemezdi ol lağabdan
Eger güş itse biñ bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 46*). [*güş it-, -se*]
5. Bu pendî güş idüp Mecnûn-ı hayrân
Dehen dürcinden oldı gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 1*). [*güş it-, -üp*]
6. Bu hâli güş idüp mahremlerinden
Yüregi tasalandı gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [*güş it-, -üp*]
7. Bu hâli güş idüp mahremlerinden
Yüregi tasalandı gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [*güş it-, -üp*]
8. Bu pendî güş idüp Mecnûn-ı hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 1*). [*güş it-, -üp*]
9. Beni anuñ niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme güş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 47*). [*güş it, -dü, -m*]
10. Derülüp güş iderlerdi güzeller
Halâyık her tarafdan anda enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 50*). [*güş it, -er, -ler, -di*]
11. Ana âheng iderdi küh u hāmūn
Zihî bülbül ki güş iden nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 23*). [*güş it, -en*]
12. Olurlar güş idenler mest ü medhüş
İle şordı anuñ hüyn hışālın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 20*). [*güş it, -en, -ler*]
13. Dilinden zevk-ı ma'nâ güş iderdi
Bu hâl ile geçürüp rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 24*). [*güş it, -er, -di*]
14. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu güş idüp Mecnûn-ı dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 23*). [*güş it, -üp*]
15. Diridi güş idenler âferin bād
Senūñ de hūb ise ey dil hışālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 6*). [*güş it, -en, -ler*]
16. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşıyla rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [*güş it, -en, -ler*]
17. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşı ile rîge rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 2*). [*güş it, -en, -ler*]

18. Ğam-ı Mecnûnu ol Ğüsn-i dil-efrûz
Peder bu kavli Ğüş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [ğüş it, -di]
19. Şu başdan aşdı ținmazsa şubaşı
Kağan bu kışşayı Ğüş itdi şıhne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 31*). [ğüş it, -di]
20. İrüp börkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi Ğüş idicek miskîn ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 51*). [ğüş it, -icek]

ğüş iyle: *İşitmek.*

1. Anı Ğüş iylemez ger mağz u ger pôt
Ne sözi kim katında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [ğüş iyle, -mez]
2. Çü Nevfel bu Ğiţâbı iyledi Ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 1*). [ğüş iyle, -di]
3. Ğaber vir cânun için ey Ğaber-dâr
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm Ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 121*). [ğüş iyle, -dü, -m]
4. Bir iki beyt okudum iyledi Ğüş
Münâsib olduğı-çün Ğâle ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 138*). [ğüş iyle, -di]
5. Âhumı Ğüş iyleyüp cüş iylesen âh şabâ
Çin-i zülf-i Leylî'ye varsañ seĞer-Ğâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 1*). [ğüş iyle-, -(y)üp]
6. İrakdan virdi Mecnûn'a selâmı
Anuñ Ğüş iyleyüp Mecnûn selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 21*). [ğüş iyle, -yüp]
7. İde teşrif okıyup şi'r çün Ğand
Ol ebyât okıya ben iyleyem Ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 133*). [ğüş iyle, -yem]
8. Ki ebyât-ı Ğarîbüñ iyleyem Ğüş
Bi-Ğamdillâh ki baña oldu rûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 46*). [ğüş iyle, -yem]
9. Senüñ derdüñle virdi cân-ı şi'rîn
Çü Mecnûn bu 'azâyı iyledi Ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 39*). [ğüş iyle, -di]

ğüş kıl: *Dinlemek.*

1. Olur ol da be-'aşķ-ı la'l-i Leylî
Çü Nevfel kıldı Mecnûn Ğâlini Ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 43*). [ğüş kıl, -dı]

ğüş ol: *Kulak kesilmek, dinlemek.*

1. Anuñ-çün minber-i aĞşâna çıktı
ElĞâna ki zanbaķ Ğüş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 29*). [ğüş ol, -up, -dur]

ğüş tut: *Kulak vermek.*

1. Tıtaradı Ğalka gibi Ğapuya Ğüş
Tıutup yollara çeşmin çeşme gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 86*). [ğüş tut, -ar, -dı]

ğüşa gir: *KulaĞına girmek. Duymak, işitmek.*

1. Girürse Ğüşına çıķduķda serden
Meded kıl var iken börkinde başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 48*). [ğüşa gir, -ür, -se]

güşâde: Açık, açılmış.

1. Ki ‘âlem üstine rahmet saçıldı
Dil-i Leylî **güşâde** çün şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 7*). [*güşâde,]*

güşâde iyle: Açmak.

1. Güşâde iyledi genc-i nihânı
Ki bu vech-i ‘Arab hem püşt-i leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 98*). [*güşâde iyle, -di]*

güşâde ol: Açılmak, ferahlamak.

1. Oқыya nazm u şi‘rûn tâzesini
Ola kim ola bu gönüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 71*). [*güşâde ol, -a]*

güsâle: Yıkama suyu, yıkantı.

1. Lebûne çeşme-i hayvân **güsâle**
Lebûne çeşme-i hayvân ne nisbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 122*). [*güsâle,]*

güş-der-güş: Kucak kucak.

1. Mekân ola miyân-ı şahın-ı gülşen
Senünle rû-be-rû vü **güş-der-güş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 27*). [*güş-der-güş,]*

güşe: Köşe.

1. Velî toprak saçup yañmadı anı
Çalup bir **güşede** ol pîr-i haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 13*). [*güşede, -de]*

güş-ı bülbül: Bülbülü dinlemek.

1. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdı nûş u **güş-ı bülbül** ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77*). [*güş-ı bülbül,]*

güş-ı cân: Can kulağı.

1. Anuñ hıfzı kamu hazm iylemişdür
O dürden **güş-ı cân** bulsa taşardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 7*). [*güş-ı cân,]*

güş-ı derûn it-: İyice dinlemek.

1. Benüm bu pendümi güş-ı derün it
O sevdâdan geçüp def'-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 99*). [*güş-ı derün it-,]*

güş-ı ferah: Mutluluk kulağı.

1. Velî **güş-ı ferah** çıñlardı geh gâh
Maķâm oldı aña ol gün ser-i kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 8*). [*güş-ı ferah,]*

güşı süfte ol: Kulağı delik olmak, dinlemeye hazır olmak.

1. Olup küşe-nişin ü güşı süfte
Gözin yollara dutdı Leylî'ye güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 66*). [*güşı süfte ol, -up]*

güş-ı zanbak: Zanbak çiçeğinin kulağı.

1. Müşerref oldı andan **güş-ı zanbak**
Zemîn-i sebz güyâ âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 58*). [*güş-ı zanbak,]*

güş-ı kefen: Yıkayıp kefenlenmek.

1. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki tâ **güş-ı kefen** idüp ol āba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [*güş-ı kefen,]*

güş-māl: Yola getirme, te'dib etme, kulak bükme, ihtar etme. 2. Telli sazları akort etme.

1. Öter iñler qurı ŧanbūra döndi
Belāsı **güş-mālî** ol ħabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 11*). [*güş-mālî, -i]*

güş-māl: İkaz etme, tembih etme.

1. Anuñ ol tevbesine **güş-mālî**
Ki tevbe 'âşıkā 'ayn-ı ħaťādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 8*). [*güş-mālî, -i]*

güş-māl it: Yola getirme, kulak bükme, ihtar etme.

1. Ne dil nevrini itdi güş-mālüñ
Ne şan itdüñ kim irdi gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 6*). [*güş-māl it, -di-üñ]*

güş-māl itmek: Azarlamak.

1. Anuñ-çün **güş-māl itmek** revādur
Barışmaz tevbe ile 'aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 10*). [*güş-māl itmek,]*

ğuşsa: Gam, keder, hüznün, tasa.

1. Cihānda gerçi ‘aşka kışsa çokdur
Ğam-ı Mecnûn’a benzer **ğuşsa** yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 30*). [*ğuşsa,]*
2. ‘Amûdı derd ü ğam u **ğuşşadur** tınâb-ı cefâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 10*). [*ğuşşadur, -dur]*
3. Gezüp âhu gibi âvâre miskîn
Gönül göz **ğuşşadan** ğam-gîn ü nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 76*). [*ğuşşadan, -dan]*
4. Sen anuñ **ğuşşasından** zâr u dil-teng
O saña döst olmağdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [*ğuşşasından, -sın, -dan]*
5. Belânuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Ğam ile **ğuşsa** şehrinuñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 6*). [*ğuşsa,]*
6. Çıkup **ğuşsa** gibi Mecnûn serine
Şu şaçmak istediler âzerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 175*). [*ğuşsa,]*
7. Dilinde **ğuşsa** vü endüh-ı enbüh
Kodı deyyârı terk itdi diyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 14*). [*ğuşsa,]*
8. Başumuñ yazusu yüzüm şuyıdur
Egerçi **ğuşşadan** pür-derd ü süzem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 21*). [*ğuşşadan, -dan]*
9. Veli hem **ğuşşasuz** bî-baht u rüzem
Ol iş kim kâr-ı ğamdan ola hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 22*). [*ğuşşasuz, -suz]*
10. Gıdâsı **ğuşsa** âb-ı dîde nûşı
Hemân cirm-i güneşdür kurş-ı hûş-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 74*). [*ğuşsa,]*
11. Kim ola olmaya bu ğamdan âğâh
Eger elde olaydı **ğuşsa** şādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 35*). [*ğuşsa,]*
12. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî için ğam **ğuşsa** muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 177*). [*ğuşsa,]*
13. İderken **ğuşsa** ile zinde-gânî
Ecel nâ-geh hücum itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 34*). [*ğuşsa,]*
14. Yir idün gerçi vâfir **ğuşşasından**
Baña sen bî-ğaraz yâr idün el-hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 78*). [*ğuşşasından, -sın, -dan]*
15. Anı ey döst hergiz kılma maqbûl
O **ğuşsa** kim kılur düşmenleruñ şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 235*). [*ğuşsa,]*
16. Kõ anı kim olasın ğamdan âzād
Bu gün saña bitüren **ğuşsa** hârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 237*). [*ğuşsa,]*
17. Çekerem ğuşşasın hem ol garîbüñ
Günüm bu **ğuşşadan** dâ’im gicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 115*). [*ğuşşadan, -dan]*
18. Çekerem **ğuşşasın** hem ol garîbüñ
Günüm bu ğuşşadan dâ’im gicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 114*). [*ğuşşasın, -sın]*
19. Anuñ hiç şorma öldüm **ğuşşasından**
Okur geh mersîye ol mâtem için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 134*). [*ğuşşasından, -sın, -dan]*
20. Benümle ğam ferağ ben **ğuşşadan** şād
Dilüm teşne egerçi ğarğ-ı âbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*ğuşşadan, -dan]*
21. Kime **ğuşsa** virür kim âhîr olmaz
Felek kim yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 130*). [*ğuşsa,]*
22. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu **ğuşşadan** dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 163*). [*ğuşşadan, -dan]*
23. O da pür-derd ü pür-mihnet pür-ateş
Geçürüp **ğuşşalardan** mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 77*). [*ğuşşalardan, -lar, -dan]*
24. Olurdi germ çün rîg-i Hicâzî
Geçerdi **ğuşşasından** Zeynebün Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 47*). [*ğuşşasından, -(s)ı, -(n)dan]*

ğuşşa yi: Endişelenmek, dert çekmek.

1. Sipas it Hâmîdî bu deñlû nizâma
Qo mecnûnlar yisûn il ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 95*). [ğuşşa yi, -sûn]
2. Selîs ü dil-pezir elfâz u ma'nî
Ne ehli var ki yiye ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 37*). [ğuşşa yi, -ye]

güstül: Uzanmak, derli toplu yatmak.

1. Uralum yüzine göre tabanca
Şu kim yorğanına göre **güstüldi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 231*). [güstüldi, -di]

ğuş-vâr: Küpe.

1. Seher-geh çünki şark-ı kırmızı-püş
Müzehebb **ğuş-vârı** aşdı der-ğuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 2*). [ğuş-vârı, -ı]

güy: Çevgan oyununda oynanan top.

1. Melek rûy u melek büy u melek hûy
Ser-i 'aşık şacı çevgânına **güy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 142*). [güy,]

güyâ: Sanki, âdeta.

1. 'Ikâl-ı pay u 'aql u dîde târik
Yol eyle ince **güyâ** mü-yı bârîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 82*). [güyâ,]
2. İrişdi Necd'e **güyâ** bedr-i ser-mest
Elinde seng ü âhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 46*). [güyâ,]
3. Per-i zâğ oldu **güyâ** dümm-i şehbâz
Hem isfidâc ile ol ğayret-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 66*). [güyâ,]
4. Ser-i kûh üzre **güyâ** şems-i hâver
Omuzda tîĝi **güyâ** mâr-ı Dahhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 10*). [güyâ,]
5. Ser-i kûh üzre **güyâ** şems-i hâver
Omuzda tîĝi **güyâ** mâr-ı Dahhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 11*). [güyâ,]
6. Bulutlar içre **güyâ** berk-i rahşân
Ol ebrin her 'Arab aşlânı ra'di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 180*). [güyâ,]
7. Yiñi tiz iĝne **güyâ** eski beze
Çarışdı ol iki 'ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38*). [güyâ,]
8. Hôş âyîne velî jeng iylemiş hûn
Yirinden tûrdı **güyâ** düd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 7*). [güyâ,]
9. Beķam aşlandı **güyâ** âbanûsa
Çeküp baş hırķaya halvetde hâmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 30*). [güyâ,]
10. Harîr aña göre **güyâ** dikendür
Cihânda tâbda üç nûra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 126*). [güyâ,]
11. Müşerref oldu andan ğuş-ı zanbaķ
Zemîn-i sebz **güyâ** âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 59*). [güyâ,]

12. Şarāb-ı nāb ile **gūyā** piyāle
Olur ser-keşlige çün serv mā'il (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 62). [gūyā,]
13. Ser-i tāt üzre **gūyā** dürr-i meknûn
Ol āhüyü görüp bu tünd çün şîr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 4). [gūyā,]
14. Felek anuñla **gūyā** taze gülşen
O gıce çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 102). [gūyā,]
15. Meger bir şeb ki **gūyā** rûz-ı rûşen (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1). [gūyā,]
16. Bişürdi dürlü ni'etler mükellef
Müzeyyen bezm **gūyā** bağ-ı cennet (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 9). [gūyā,]
17. Yüzi tâbende **gūyā** şem'-i hânde
Revân serv ü çenârı nâz itdi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 30). [gūyā,]
18. O sensüz yürıyen bî-râh u pür-âh
Yürıyüp çağırur **gūyā** münâdî (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 39). [gūyā,]
19. Olup eş'ârı **gūyā** dürr-i menşür
Okındı cümle dilde şîr-i pâki (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 14). [gūyā,]
20. Laţîf eş'ârı **gūyā** lû'lü-yi ter
Bilür 'âkıl ki añlaruñ gibi dür (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 10). [gūyā,]
21. Ara yirde uçardı şan hāmāme
Virürdi anlara şevkı bu **gūyā** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 107). [gūyā,]
22. Dil ü cāndan uyuvirürdi **gūyā**
Meger bir gün hōş olup vâkt-i Mecnûn (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 108). [gūyā,]
23. Yüzün gösterse **gūyā** ejdehâdur
İy habş-ı 'āleme düşen gözün aç (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 150). [gūyā,]

gūyā: Söyleyici, söyleyen.

1. Hüner medhinde **gūyā** zemde hāmūş
Şu nâkış kim hasûd u bî-vefâdur (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 68). [gūyā,]

gūyā ki: Sanki.

1. Hālâş oldı cihân endişesinden
Dil uzatmış süñü **gūyā ki** ef'î (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 65). [gūyā ki,]

gūyende: Söyleyici, söyleyen.

1. Ferağ **gūyende** efgân epsem oldı
İlinde lâle-veş la'lîn piyāle (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 12). [gūyende,]

gūyende-i meclis: Meclisin şakıyanları. II Bülbüller.

1. Kenāre çekmiş anı lâle küstāh
Olup **gūyende-i meclis** 'anādîl (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 19). [gūyende-i meclis,]

gūzāf: Boş söz, manasız laf.

1. Zen egri olsa evşâfı uzakdur
İşidüp haste Mecnûn bu **güzâfî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 77*). [*güzâfî, -î*]

güzel: Çekici, cazip kimse (özellikle genç kız ve kadınlar hakkında kullanılır).

1. Hemîşe ağlamağ ile geçerdî
Güzel görse gülüp gözin açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 76*). [*güzel,]*
2. Görüp hayrân olurdu reng ü rûyî
Güzel görmese efğân idi hûyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 78*). [*güzel,]*
3. İder Leylî gibi meyli **güzeller**
İşiden mest olur itse ser-âgâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 22*). [*güzeller, -ler*]
4. Cinân olsun makâm-ı câvidânûn
Güzel hürî idüñ geldüñ cihâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 149*). [*güzel,]*
5. Yirüñ añduñ revân olduñ cinâne
Güzel tûbâ idi kadd-i hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 151*). [*güzel,]*
6. Güzeller kaddi gibi hûb u ra'nâ
Kurulmuş sâyesinde gün gibi taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [*güzeller, -ler*]

güzel: Sevgili, dilber, güzel kişi anlamında adlaşmış sıfat.

1. Derülüp güş iderlerdi **güzeller**
Halâyık her tarafdan anda enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 50*). [*güzeller, -ler*]

güzel: Estetik bir zevk, hoşlanma gibi duyguları uyandıran nitelik, hüsn.

1. Güzel düşün o tıfla iylese cā
Güzel zülfî gibi olurdu şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79*). [*güzel,]*
2. Güzel düşün o tıfla iylese cā
Güzel zülfî gibi olurdu şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 80*). [*güzel,]*
3. Yire kosa **güzel** düşünandan anı
İrerdi göge ağlayup figânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 83*). [*güzel,]*
4. Meger 'aşk ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün hazzı var idi **güzelden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 74*). [*güzelden, -den*]
5. Güzellendükçe günden güne Leylî
Ziyâde oldı Qays'uñ aña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 5*). [*güzellendükçe, -len, -dük, -çe*]
6. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*güzel,]*
7. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*güzel,]*
8. Tavâf u hacc u lebbeyk ü du'âya
Güzel dinârî esterler üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 37*). [*güzel,]*
9. Güzel ter-sebz hoş bustân var idi
Yeşil hülle giyer her nahl şan hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 100*). [*güzel,]*
10. Dönüp andan eve 'azm iylediler
O râzî şaklamadı ol **güzel** kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [*güzel,]*
11. Gümüş küh üzre altundan kemer-vâr
Kaţâr ile katır üstür **güzel** at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47*). [*güzel,]*
12. Günehsüz cân-ı hayvân incidesin
Güzel gözleri benzer çeşm-i yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 31*). [*güzel,]*

13. Güzel âdem gibi nâzûk ٲarab-nâk
Kara gözler ile kıyma bakışlu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 60). [güzel,]
14. Çemen-efrûz u zîbâ gerden-efrâz
Güzel boynuz gümüşden mile beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 65). [güzel,]
15. Anuñ-çün cân gibi gözden nihânem
Güzel âhûya beñzer çeşm-i mesti (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 61). [güzel,]
16. Alam geh bûşe nuql için gehî mey
Bu zîbâ mâl-hûlyâ vü güzel rây (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31). [güzel,]

güzel: Sevgili, dilber.

1. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzel olmaz muqarrerdür ezelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 184). [güzel,]
2. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzel olmaz muqarrerdür ezelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 183). [güzelden, -den]
3. Vay aña kim yiledür i‘timâdı
Buña yil bû getirse ol güzelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31). [güzelden, -den]

güzellen: Güzelleşmek.

1. Ruĥ-ı Leylî güzellenmiş ziyâde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden du‘âda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 31). [güzellenmiş, -miş]

güzer-gâh: Geçilen, geçilecek yer, yol, geçit.

1. Güzer-gâhı miyân-ı ka‘r-ı vâdı
Nidâsı zikri dâ‘im Leylî Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 40). [güzer-gâhı, -ı]

güzeşt: Geçme, geçiş, yol.

1. Diyâr-ı yâre uğradı güzeşti
Geçerken yil gibi gördi o maĥzûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 8). [güzeşti, -i]

H

hâ: Ha (ح), Arap alfabesinin altıncı harfi.

1. Şaçuñsuz hâ vü hâ harfeyni ey yâr
Olurlar boynuma çün ĥalka-i mâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21). [hâ,]

hâ: Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

1. Her biri ĥasûdı güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñuñ ezeli pây-i taĥtiyam (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6). [hâ,]

hā: Arapçadaki Hı harfi.

1. Şaçınsuz hā vü **hā** harfeyni ey yār
Olurlar boynuma çün halka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21*). [*hā,]*

habâb-ı bahr-ı cürmem: Günah denizinin kabarcığı.

1. Habâb-ı bahr-ı cürmem pür-hevâyem
O bahr üzre işim âvâreliktur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 38*). [*habâb-ı bahr-ı cürmem, -em]*

habâb-ı eşk: Gözyaşı kabarcığı.

1. Habâb-ı eşk olur çeşmüme ey dōst
Kaçan sen zâhîr itseñ dūd-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 44*). [*habâb-ı eşk,]*

habbe: En ufak şey, zerre.

1. Baña **habbe** gerekmez cümlesin al
Görüp şād oldı ol ‘avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 38*). [*habbe,]*

habbetü’s-sevdâ: Çörekotu // ben.

1. Meger kim **habbetü’s-sevdâdur** ol hâl
Ki sevdâlar bitürür dilde fi’l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 153*). [*habbetü’s-sevdâdur, -dur]*

haber: Haber, bilgi.

1. Ne deñlü kim **haber** âvâzelendi
O deñlü derdi Qays’uñ tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 35*). [*haber,]*
2. Ne deñlü kim **haber** bî-perde düşdi
O denlü Qays u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 37*). [*haber,]*
3. O pîr âgâh olıcağ bu **haberden**
Tırup ile haber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 11*). [*haberden, -den]*
4. İrüp bu **haberden** pîr-i mażlûm
Tıtuşdı nâr-ı ‘âra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 19*). [*haberden, -den]*
5. ‘İlac iylerdi her rişine anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi bu **haberden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 39*). [*haberden, -den]*
6. İyü yavuz **haber** tōldi cihâne
Yakup Leylî dilin bu ta’n u gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 6*). [*haber,]*
7. Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
Haber gelse şabâdan ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 69*). [*haber,]*
8. İrer çün menziline tîr gibi
Ne hâşıl cân-ı Qays’a bu **haberden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 47*). [*haberden, -den]*
9. Didi ol kavme gördüğü **haberden**
Ki gördüm Qays’ı hâli teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 112*). [*haberden, -den]*

10. Getüren şuyı od ile giderdi
Bu resme arada odlu **haberler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 121*). [*haberler, -ler*]
11. Bu gam-perver **haberden** bî-fer oldı
Didi ger mâni' olmağdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 172*). [*haberden, -den*]
12. Mübârek olsun ol İbnü's-Selâm'e
Çün irdi bu **haber** İbn ü's-Selâm'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 67*). [*haber,]*
13. Haber gönderdi gendü anda kaldı
Ki uş irdüm yanumca baħr-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 22*). [*haber,]*
14. Alup virmekde başı bî-diriguz
Dönüp bu tiz **haberle** ilçı çün tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [*haberle, -le*]
15. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey 'âkil i'tibâr it bu **haberden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 23*). [*haberden, -den*]
16. Olup ser-geşte gâfil her **haberden**
Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı 'Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 4*). [*haberden, -den*]
17. Bu erden incinür yok buña meyli
Perişân oldı gönli bu **haberden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 177*). [*haberden, -den*]
18. Ki gayruñ mülkidür bu meyve-i şâh
Çün irdi bu **haber** İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 37*). [*haber,]*
19. Çeküp tıtdı zimâm-ı nâkasın saht
Haber virdi çağırdı ıve ıve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 25*). [*haber,]*
20. Beni 'afv iyle kim luţf ehlisin sen
Saña gerçek **haber** budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [*haber,]*
21. Katı şüride oldı ol **haberden**
Bu sevdâdan midâd-ı tâze ezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 6*). [*haberden, -den*]
22. Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h'âr
Çü segbân bu **haberden** oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 35*). [*haberden, -den*]
23. Dirin baña virürseñ söze destür
Eger ruşşat virürseñ söze **haber** al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 43*). [*haber,]*
24. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Haber ehli haber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [*haber,]*
25. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Haber ehli **haber** yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [*haber,]*
26. Kimüñle seyr ider kanda mekânı
Haber var ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [*haber,]*
27. Haber vir cânun için ey haber-dâr
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [*haber,]*
28. Eger virmezseñ uş gitdüm esen kal
Haberden 'âşık oldı çün haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 45*). [*haberden, -den*]
29. Haberdür derd-mende haste cândan
Tapuña ya'nî ey dermânde haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 180*). [*haberdür, -dür*]
30. Sibâ'ıñ hâkimi vahşuñ muţâ'ı
Haberler var saña sinemde mestür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 41*). [*haberler, -ler*]
31. Dil-i pervânenen şem'e **haberdür**
Ki ey Ka'be cemâlüñ kible-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 18*). [*haberdür, -dür*]
32. O süsen 'uğdesinden gel **haber** al
Didi hem aña di benden bu pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [*haber,]*

haber it: Haber vermek.

1. Kaçup mecnûn didi 'âkil geçenler
Haber itdi irişdi Leylî'ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 77*). [*haber it, -di*]

haber şor-: Haber almak.

1. O pîr âgâh olıcağ bu haberden
Türup ile haber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 12*). [*haber şor-, -dı*]

haber vermek: Haber vermek il haberdar etmek.

1. Dağı puhte degülsin bu hevâda
Nigârundan haber vermekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 135*). [*haber vermek, -te*]

haber-dâr: Haberli, haberi olan, bilgisi bulunan.

1. Saña ger lâmelif olursa pergâr
Olasın devr sırrından **haber-dâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 24*). [*haber-dâr,]*
2. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
Ne sen benden ne ben senden **haber-dâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [*haber-dâr,]*
3. Haber vir cânun için ey **haber-dâr**
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [*haber-dâr,]*
4. Hikâyet kıldı halka ol **haber-dâr**
Ki dünyâda olan ‘aşk ile nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 82*). [*haber-dâr,]*
5. Gel inşâf it hâzırdur **haber-dâr**
Melâmet sengidür ‘aşkuñ mihengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 26*). [*haber-dâr,]*

haber-dâr ol: Bilgi sahibi olmak.

1. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yârı
Kim olur haste derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 125*). [*haber-dâr ol, -ur*]
2. Eger virmezseñ uş gitdüm esen kal
Haberden ‘aşık oldı çün haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 45*). [*haber-dâr ol, -dı*]

haber-dâr ol-: Haberi olmak, öğrenmek.

1. Çü bu resme bahâne oldı bisyâr
Raķib ol hileden oldı haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 58*). [*haber-dâr ol-, -dı*]

habîb: Sevgili, mahbup.

1. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf ü ruħından ayru düşelden **habîbüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*habîbüñ, -üñ*]
2. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehâ firāk
Zülf ü ruħından ayru düşelden **habîbüümüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 3*). [*habîbüümüñ, -üm, -üñ*]
3. Öter iñler kırı tanbûra döndi
Belâsı güş-mâli ol **habîbüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 11*). [*habîbüñ, -üñ*]
4. Yüzün görmez senüñ gibi **habîbüñ**
Yaraşurken saña ey serv nâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 26*). [*habîbüñ, -üñ*]

5. Velî ma'nî yüzinden merhabâdur
Ne bildüñüz nedür kaşdı **habîbüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 43*). [*habîbüñ, -üñ*]
6. Kaçan iyler **habîbine** hilâfî
Şarup nâfe gibi tâ kim harîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 38*). [*habîbine, -in, -e*]
7. Katîl-i hançer-i 'aşk-ı şedîdem
Yönüm döndür lahîdde ol **habîbe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 85*). [*habîbe, -e*]
8. Bil ey bî-çâre Leylî'nüñ **habîbi**
Geçürdükçe cihânda rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 98*). [*habîbi, -i*]

habîb: Hz. Muhammed.

1. Şefî'üm çün **habîbüñ** Muştafâ'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 76*). [*habîbüñ, -ün*]
2. Muhibler şeyhî Semnün hürmetiyçün
Ĥabîbüñ Muştafâ hâkķı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 39*). [*habîbüñ, -üñ*]

habîbu'llah: Hz. Muhammed.

1. Ĥabîbu'llaha tâ kim ola merkeb
O şâha çünki esb oldı o hûş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 50*). [*habîbu'llaha, -a*]

habîse: Kötü, soysuz, alçak, fesat (kimse).

1. Ki künc-i gencüñi ÷olu zer iyler
Ĥabîsedür ki 'arz itse özüni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 147*). [*habîsedür, -dür*]

habs: Hapis.

1. Bu hâl ile o bânü-yı ĥişârî
Geçerdi **habs** ile leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 38*). [*habs,]*
2. Geçer **habs** ile her dem rûzgârum
Ĥavâle başuma ġavġâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 62*). [*habs,]*
3. Ĥalaş olmak dilerseñ muĥlişe kaç
Giriftâr olsa **habse** merd-i 'âķil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 153*). [*habse, -e*]
4. Ne var maĥbûs iseñ **habsında** anuñ
Yanar kerrübî bezminde çerâġuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 156*). [*habsında, -ında*]

habs-ı 'âlem: Dünya hapishanesi.

1. Yüzün gösterse ġüyâ ejdehâdur
İy habs-ı 'âleme düşen ġözün aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 151*). [*habs-ı 'âlem, -e*]

habs-ı ĥargâh: Ev hapsi, büyük otaġda hapis kalmak.

1. Ne ġavġâ-yı 'ases ne **habs-ı ĥargâh**
İder ġönlin murâdın bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 8*). [*habs-ı ĥargâh,]*

habs-ı kafes: Kafes hapsi.

1. Uçur cān murğını habs-ı kafesden
Leb-i deryā dehān-ı ejdehādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 70*). [*habs-ı kafes, -den*]

habs-i teng: Dar hapis.

1. Benüm rûzum bu **habs-i teng** içinde
Mişalüñdür ol āb-ı zindegānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 190*). [*habs-i teng,]*

habt: Yanlış, hatâ.

1. Hünlerde manzarı **habt** u hañādur
Dimiş ol kim dilinde vardur uzluğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 70*). [*habt,]*

hac: İslam'ın beş şartından biri olan ve zilhacce ayında Mekke-i mükerrmede Ka'be'yi ziyaret ve tavaf etmeyi öngören ibadet.

1. Anı bilmez ki bākī gence düşmiş
Dönüp **hacdan** göricek akrabāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 43*). [*hacdan, -dan*]
2. Diyüp lebbeyk hâcî gibi **Hac'da**
O vecd ile ser-âğâz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 20*). [*hac'da, -da*]

hacâlet: Mahcubiyet, utanma.

1. Ola anda hâlel sende **hacâlet**
Çü biz da'vâ-yı nām u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 160*). [*hacâlet,]*
2. Olur ol bād-ı ğavğâ-yı kıyâmet
Hacâlet añup itsen bir nefes āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 171*). [*hacâlet,]*

hacc: (Ar.) İslam'ın şartlarından biri, Hac.

1. Tavāf u **hacc** u lebbeyk ü du'āya
Güzel dīnārī esterler üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 36*). [*hacc,]*

hâcet: Lazım, gereklilik.

1. Bu gelmekden bize dek noldu **hâcet**
Aña sa'y idelüm olduqça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*hâcet,]*
2. Bu gelmekden bize dek noldu **hâcet**
Aña sa'y idelüm olduqça tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*hâcet,]*

hâcet degül: Gerekmez, ihtiyacı yoktur.

1. Cemālin iyledi nūrun ‘alā-nūr
Kızılca gül yüze hācet degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 69*). [*hācet degül, -dür*]
2. Dağı **hācet degül** ilhāh u ibrām
Cemālūn hürrem olsun ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 84*). [*hācet degül,]*

hācet-gah: *İhtiyaçların, derdin giderildiği yer.*

1. ‘İlāciçün belā çekdi yitesi
Ne **hācet-gah** kodı ne bu mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 17*). [*hācet-gah,]*
2. Varalar Ka‘be’ye sa‘y-ı du‘āya
Ki **hācet-gāh** odur cümle du‘āya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 25*). [*hācet-gāh,]*
3. Cihān hālkına **hācet-gāh** oldı
İlāhī ol iki pāk ü iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 202*). [*hācet-gāh,]*

hācet-geh: *İhtiyaçların, derdin giderildiği yer.*

1. İlūn **hācet-gehidür** āsitānı
Cihān terkin başına tāt idinmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 20*). [*hācet-gehidür, -i, -dür*]
2. N’ola şeb-reh olursa her vilāyet
Kılup **hācet-geh** ol hāk-i mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 193*). [*hācet-geh,]*

hacı: *Hacceden, hacı.*

1. Cemāl-i Leylî’nün āvāresidür
Gönüldi **hācılar** sa‘y-ı şafāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 35*). [*hācılar, -lar*]
2. Diyüp lebbeyk **hācī** gibi Hāc’da
O vecd ile ser-āgāz itse Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 20*). [*hācī,]*

hācib: *Kapıcı.*

1. Anı da‘vet kılup gönderdi **hācib**
Didi hācib varup zāhid katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 14*). [*hācib,]*
2. Anı da‘vet kılup gönderdi hācib
Didi **hācib** varup zāhid katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 15*). [*hācib,]*
3. Ki budur günde bir kez cismüme kūt
Didi **hācib** gurūrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [*hācib,]*

hadd: *Sınır.*

1. Güli bī-ḥaṣr u **hadd** bustānı maḥṣūr
Bulınmaz bādiye anuñ miṣālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [*hadd,]*
2. Anuñ-çün **haddi** yok bī-intihādur
Kara bahtum mīdur kim gāyeti yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [*haddi, -i*]

hadden geç: *Haddini aşmak.*

1. Şavaş haddden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab seyyidlerî çün şîr-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 94*). [*hadden geç, -üp*]

hadd-i baġdād: Baġdad sınırı.

1. Diyâr-ı Kûfe’den tâ **hadd-i Baġdād**
İl okudı düġüne itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 97*). [*hadd-i baġdād,*]
2. Şavaşa cem‘ idüp her ceng erini
Medîne’den hemân tâ **hadd-i Baġdād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 55*). [*hadd-i baġdād,*]

hadeng: Ok.

1. Siper olur **hadeng** ü tîġa dilber
Anuñ kim her dem ola kârı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 138*). [*hadeng,*]

hadeng-i dilber: Sevgilinin oku.

1. Hadeng-i dilber aña armaġândur
Çü dilber göndere ol armaġânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 148*). [*hadeng-i dilber,*]

hadeng-i tîre: Karanlık ok.

1. Sözi dilde **hadeng-i tîre** dönmiş
Ki bu gün ol delüye nakş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 10*). [*hadeng-i tîre,*]

hâdim: (Ar.) Hizmetçi.

1. İçinde sükkerîler rûġânîler
O gün ol bezme **hâdim** oldı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19*). [*hâdim,*]
2. Eger **hâdim** degülseñ kışşa ma’lûm
Kişi maġbûbına çok hizmet iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 22*). [*hâdim,*]

hâdim ol: Hizmet eden, hizmetçi olmak.

1. Ki aña hâdim ola şâh-ı hûbân
Buyurdu faġr-i ‘âlem seyyidü’l-ķavm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 22*). [*hâdim ol, -a*]

hâdis: Yeni, taze.

1. Şebâb ehline şehvânî marâzdur
Anuñ kim hüsni **hâdis** dil-berîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 5*). [*hâdis,*]

hâdis-i bî-nevâyi: Çaresizlik sözleri.

1. Gezüp her cânibi itdi gedâyî
Zebânunda **ḥadîş-i bî-nevâyi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 22*). [*ḥadîş-i bî-nevâyi,]*

ḥadrâ-dimen: Yeşillik süprüntüsü, ot.

1. Ayağun tozı tâze armağandır
Tapun **ḥadrâ-dimen** ey Hızr-dâmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 207*). [*ḥadrâ-dimen,]*

ḥādra-yı bustān: Bostan yeşilliği.

1. Cihānuñ bağı pür-berk ü nevādur
Bu dem Hızra dönüp **ḥādra-yı bustān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 53*). [*ḥādra-yı bustān,]*

ḥāfız-ı burc-ı şerʿ-i muḥkem: Şeriatın sağlam kalesinin koruyucusu.

1. Ey ḥākim-i kişver-i kıyāfet
Ve ey **ḥāfız-ı burc-ı şerʿ-i muḥkem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 13*). [*ḥāfız-ı burc-ı şerʿ-i muḥkem,]*

ḥāʾil: Perde, engel.

1. Yarasın yâr farkın itmeyüp fark
Ururken ṭabl gibi naʿra **ḥāʾil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 111*). [*ḥāʾil,]*
2. Ḥāʾil olamaz buʿd-ı mekân rüʾyet-i câne (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 10*). [*ḥāʾil,]*
3. Ki cânım her zaman senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismāniye **ḥāʾil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 221*). [*ḥāʾil,]*

ḥāʾil: Korkunç.

1. Gelür bir nev-civân çün serv-i mevzûn
Çağırdı ol sibâʿ-ı vahşe **ḥāʾil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 33*). [*ḥāʾil,]*

ḥāʾil ol: Engel, perde olmak, örtmek.

1. Vişāle ḥāʾil olmaz şüret-i beyn
Çü ʿaşık ṭuta Ev-ednâda menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 38*). [*ḥāʾil ol, -maz]*
2. Raķīb aña ne deñlü ola ḥāʾil
Beni mest ideli ḥüsnuñ ḥayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 40*). [*ḥāʾil ol, -a]*
3. Selāmʾa olmayalar tā ki ḥāʾil
Selām andan çü gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 34*). [*ḥāʾil ol, -ma, -ya, -lar]*
4. Raķīb-i dîve tā kim ola ḥāʾil
Şarāb-ı büse ile kıldı bî-ḥüd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 136*). [*ḥāʾil ol, -a]*

hak-: Doğru, yerinde.

1. Muṭavvaḳ şūfîler gibi kebûter
Bu efser ṭavḳ ile bayḳuşa **ḥaḳdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [*ḥaḳdur, -dur*]
2. Hemân Mecnûn'a iyeler ḥâṭırım meyl
O mecnûn adı bu Leylâ'ya **ḥaḳdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89*). [*ḥaḳdur, -dur*]

ḥak: Toprak.

1. Beni de gendüyi de kıldı bed-nâm
‘Arab **ḥâkinde** tâ ki ḳalmadı bâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 107*). [*ḥâkinde, -i, -n, -de*]
2. Anuñ-çün ağlayup saçdı aña **ḥâk**
O demde boynına cevherlü boğmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 162*). [*ḥâk,]*
3. Ḳayurman **ḥâk** içinde ger olam **ḥâk**
Baña şimden girü rihlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 16*). [*ḥâk,]*
4. Ki genci ḳor yılana kendü yir **ḥâk**
Yi genci ḳalmasun ḳalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [*ḥâk,]*
5. Yılana yaraşur çün **ḥâk** rûzî
Var ey serv ol çemende ṭutma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 66*). [*ḥâk,]*
6. Peder gürına dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol **ḥâki** beñzi oldı toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29*). [*ḥâki, -i*]
7. Başına **ḥâki** vü ḥâke başını
Esîr-i ‘aşḳ iken bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 34*). [*ḥâki, -i*]
8. O tozdan yüz çevüren başına **ḥâk**
Vücüdüm ḥâk-i ḡamdan döndi âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 74*). [*ḥâk,]*
9. İnüp ṭaḡdan giderdi nitekim seyl
Varup **ḥâk** üzre ḳordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*ḥâk,]*
10. Be-ma‘nî reng ü şüretten girîzân
Ḳaçar **ḥâk** olmağa bir bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7*). [*ḥâk,]*
11. Tehî desti durur bir mâl-dâruñ
Nice gül kim bitürür luṭf ile **ḥâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [*ḥâk,]*
12. Bunuñ **ḥâki** siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ nef’inüñ yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 178*). [*ḥâki, -i*]
13. Yüz üzre **ḥâke** düşdi nitekim nûr
Sürünü sürünü yüz üzre çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 78*). [*ḥâke, -e*]
14. Varup âḥîr mezâr-ı yâre gitdi
İraḳdan görüp ol **ḥâki** bu mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77*). [*ḥâki, -i*]
15. İnüp ṭaḡdan giderdi nitekim seyl
Varup **ḥâk** üzre ḳordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*ḥâk,]*
16. Biraz sâkin olurdu odı tâ ki
Öpüp ḳucup bu **ḥâki** ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 11*). [*ḥâki, -i*]
17. Senüñ ‘acizliḡıña raḥmet ide
Dilüñ **ḥâk** it ki âḥîr olısar **ḥâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [*ḥâk,]*
18. Senüñ ‘acizliḡıña raḥmet ide
Dilüñ **ḥâk** it ki âḥîr olısar **ḥâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [*ḥâk,]*
19. Müşerref ola senden gülşen ü bağ
Ayaḡ altında **ḥâk** ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111*). [*ḥâk,]*
20. Olup yaşduḡla döşek ḥâre vü ḥâr
Yiri **ḥâk** ü ḡubâr u çehre ḥâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 17*). [*ḥâk,]*
21. Beden **ḥâke** ḳavuşdı ḡura ḳondu
Uçup cân bir cihândan bir cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 42*). [*ḥâke, -e*]
22. Başına ḥâki vü **ḥâke** başını
Esîr-i ‘aşḳ iken bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 34*). [*ḥâke, -e*]

23. Yidi bir dāne tut gibi anı **hāk**
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*hāk,]*

hāk: Allah.

1. Ve ey zāt-ı medār-ı devr-i hōş-dem
Hāk didi tapuña ey muḳaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8*). [*hāk,]*
2. Hüdâ birdür Muḥammed **Hāk** resüli
Bu mühr ol sine şandukına lâyiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 42*). [*hāk,]*
3. Ki māl-ā-māl ola māl-ı hākāyık
Bu mühri **Hāk** naşib itse zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 45*). [*hāk,]*
4. İdüp ‘azm-i sarāy-ı Ümmühānī
Resülüllāha virdi **Hāk** selāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 11*). [*hāk,]*
5. İşidüp Leylî āvāzın o zāruñ
Didi dervişin saña **Hāk** vire yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52*). [*hāk,]*
6. Gel ey cān-ı peder ‘avn iste **Hāk’dan**
Ḳazı ‘aşḳ u hevâ ḥarfin sabaḳdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 67*). [*hāk’dan, -’dan]*
7. Hāk itmiş anı vaḥşiler turaḡı
Yili çün āh-ı serd-i mest-mendān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 50*). [*hāk,]*
8. Baña olsun belāsı mūnis-i hāk
Beni çün topraḡumdan ḥaşr ide **Hāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 105*). [*hāk,]*
9. Vücüdumdan hevāsın neşr ide **Hāk**
Belādūr ‘āşıka her zindeḡānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 106*). [*hāk,]*
10. İder **Hāk’dan** bu yāy olmaḡı der-ḥ’āst
Ḳaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 120*). [*hāk’dan, -’dan]*
11. Bisāṭ-ı ‘izzetın bālāya şaldı
Sa‘ādet bābınuñ miftāhını **Hāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 73*). [*hāk,]*
12. Yiri vīrāne ḥalvet zıkrı **Hāk’dur**
Çün oldı yā Kerīm evrād-ı ḳumrī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 54*). [*hāk’dur,]*
13. Hāk ecrüñ vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı atıldı nitekim tır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 110*). [*hāk,]*
14. Bulup maḳşūdumı anı yitürdüm
İrişsün Nevfel’e **Hāk’dan** murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 15*). [*hāk’dan, -’dan]*
15. Du‘ā kıldı götürüp ‘āḳıbet el
Du‘āsın **Hāk** ḳabül itdi ḡaribüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 101*). [*hāk,]*
16. Ḳamu **Hāk** emrine münḳād u sākit
Ḳamer kim dā’imā yārı güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [*hāk,]*
17. Senüñ gibi şikeste beste idüm
‘İnāyet irdi **Hāk’dan** nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 137*). [*hāk’dan, -dan]*
18. Anuñ-çün yoḡ idi derdi belādan
Anı **Hāk** ḥalka hüccet iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 21*). [*hāk,]*
19. Ki ol yāruñ sözine oldı ḳā’ıl
Odur kāmīl ki olsa **Hāk’dan** āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 63*). [*hāk’dan, -dan]*
20. Şanasın her biri lū’lū’-yi menşūr
Sebīl itmiş **Hāk** anda selsebīli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 27*). [*hāk,]*
21. Hüdâ aña ne itdüḡin şorıldı
Didi Mecnûn baña **Hāk** raḡmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 5*). [*hāk,]*

hāk: Toprak. II Mezar.

1. Bile çıkdı anuñla cān hümāsı
Çuçup ol bir nefesde dōst **hākin** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 37*). [*hākin, -in*]

hak: Toprak II Zavallı, düşkün.

1. Vücūdundan ola cānunda pervā
Yakup ‘aşk odı idelden beni **hāk** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 121*). [*hāk,]*

hak: 1. Toprak 2. teşmil. Dünya.

1. Güneş gibi münevver oldı ‘ālem
Anuñ iksiri virdi **hāke** levni (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 71*). [*hāke, -e*]

hak: Doğru, yerinde.

1. Bize bu harf-i ta‘ne hoş sabakdur
Seni mektebdan almak bil ki **hakdur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 78*). [*hakdur, -dur*]
2. Hemān bārid demür döğmek mişāli
ilāhī **haklığun** Hakk’ı ilāhī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 25*). [*haklığun, -lık, -un*]
3. Eger aransa şahrā vü cibāli
İrem ol ravzaya dinse **hak** ola (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [*hak,]*
4. Eger şād olasın ol gāmdan ölür
Bu sözler togru zen hakkında **hakdur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [*hakdur, -dur*]
5. Velikin **hak** budur Hakk’a ‘ayāndur
Yakın oldı cihāndan irtiḥālüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 154*). [*hak,]*

hak it: Toprak etmek.

1. Yıkup cümle bināsın hāk ider ol
Zebān-ı tevbe çün oldı şikeste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 14*). [*hak it, -er*]

hak ol-: Toprak olmak, toprağa düşmek.

1. Muḥāmməd işiginde hāk olasın
Oda yansun aña hāk olmayan dil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 72*). [*hak ol-, -a, -sın*]

hak ol-: Toprak olmak, ezilmek, hor ve hakir durumda olmak.

1. Muḥāmməd işiginde hāk olasın
Oda yansun aña hāk olmayan dil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 73*). [*hak ol-, -ma, -(y)an*]

hak ol: Ölmek.

1. Hevā-yı ‘aşkuñ ile virdi cānı
Bu gün kim öldi hāk oldı niḳābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 103*). [*hak ol, -dı*]

2. ayurman h  k içinde ger olam h  k
Ba a  imden girü rihlet demidür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 16*). [*h  k ol, -am*]

h  k s z: *Doğru s z, gerçek s z.*

1. Kim ola iyleye h  k sözi tekz b
Har f anu     bildi h rfeti ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 178*). [*h  k s z, -i*]

h  ke d   : *Toprağ  d   mek. İl  lmek.*

1. od  perv nesin  v re hayr n
Diriğ  h  ke d   di t ze ter-g l (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 91*). [*h  ke d   , -di*]

h  ke vir: *Toprağ  vermek, yok etmek.*

1. Ki h  ke virdi bu nak  u nig rı
Ki benden irmeyisersin mur da (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 28*). [*h  ke vir, -di*]

h  ke yüz s r: *Toprağ  (e iğ ) yüz sürmek; aşırı sevgiyi ve bağılılığı göstermek için yere eğılmek, yere kapanmak.*

1. omad       a tevbe na    ı
Sürüp h  ke yüzin ol          p  k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 113*). [*h  ke yüz s r, - p*]

h  k : *Topraktan olan.*

1. Olup ya du  la d   ek h  re v  h  r
Yiri h  k   g b r u çehre **h  k ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 17*). [*h  k ,]*
2. Bu vech ile bey n iyl r riv yet
Ki ol **h  k ** bis t  u seng b li  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 3*). [*h  k ,]*

h  k : *Topraktakiler, yere ait olanlar. ( nsanlar).*

1. G ne sin yirde g gde y lduzu n var
Niçün **h  k ler** ile olasın y r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 70*). [*h  k ler, -ler*]

h  k : *Toprak, yer.*

1. Olupdur b y-  z lful n y diğ rı
 u süsen kim biter **h  kinden** anu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 115*). [*h  kinden, -n, -den*]

h  k-   arab: *Arap toprakları.*

1. Sa a anu -  n itdüm  rz y ı
Bulam h  k-   Arab da  b-  r y ı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 6*). [*h  k-   arab, -da*]

hāk-i dergāh: Eşğın, huzurun toprağı.

1. Bu diyāra çün dönesin tütüya-yı çeşm için
Bizlere öñünde olsun **hāk-i dergāh** ey şabā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [*hāk-i dergāh,]*

hāk-i ğam: Gam toprağı.

1. O tozdan yüz çevüren başına hāk
Vücüdüm hāk-i ğamdan döndi āba (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 75*). [*hāk-i ğam, -dan]*

hāk-i kūy-ı dil-ber: Sevgilinin köyünün toprağı.

1. Kõkub gül gibi sürdi pāyine rû
Ki hāk-i kūy-ı dil-berden gelür bû (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 122*). [*hāk-i kūy-ı dil-ber, -den]*

hāk-i melāmet: Melamet, rezillik toprağı.

1. Ki ben baña ‘adūyam sen saña dõst
Benüm tāt-ı serüm **hāk-i melāmet** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 93*). [*hāk-i melāmet,]*

hāk-i mezār: Mezar toprağı.

1. N’ola şeb-reh olursa her vilāyet
Kılup hācet-geh ol hāk-i mezārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 193*). [*hāk-i mezār, -ı]*
2. Ziyāret kılmağa hāk-i mezārüm
Benüm kām-ı maķāmum kıl o yāri (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 88*). [*hāk-i mezār, -um]*
3. İrişüp sāye-vār oldı fütāde
Kuçup aġladı ol hāk-i mezārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 17*). [*hāk-i mezār, -ı]*

hāk-i nedāmet: Pişmanlık toprağı.

1. Şu dem kim olmaya destünde fırsat
Ne işı başuna **hāk-i nedāmet** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 36*). [*hāk-i nedāmet,]*

hāk-i pāy: Ayağının toprağı II sevgilinin mekanı.

1. Şāyed ki kūyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña kārırsam ğubār olup (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 3*). [*hāk-i pāy, -uñ, -a]*
2. Ki ol lahza ki cānum gide tenden
Nigārün hāk-ı pāyi tütüyasın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 77*). [*hāk-ı pāy, -i]*
3. Huzūrunda geçe bu ‘õmr-i bākī
Ki ola secde-ġāhum hāk-i pāyuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 51*). [*hāk-i pāy, -uñ]*

hāk-i rāh: Ayak toprağı, tozu.

1. Yıl aldı ya bir avuç hāk-i rāhuñ
Üzüldi gülşenüñden tut ki bir gül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 46). [hāk-i rāh, -uñ]

hāk-i ravza: Cennet toprağı.

1. Ki hāk-i ravza oldu cümle gül-gün
Tırup süsen gibi kabır üzre miskin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 82). [hāk-i ravza,]

hāk-i sebîle: Yolunun toprağı.

1. Yüz urup baş koyup hāk-i sebîle
İdüp feryād dād isterler idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 60). [hāk-i sebîle,]

hakı-çün: Hakkı için, hürmetine.

1. Bu yolda yok saña ta'n u melâmet
İlâhî cümle 'âşıklar hakı-çün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 31). [hakı-çün,]
2. Muhabbet ehli şâdıklar hakı-çün
Seherde gözden akan yaşlar için (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 32). [hakı-çün,]

hakikat: Doğru olan, asıl.

1. Hakikatde velî nûrun 'alâ-nûr
Müfessser çün duhân-ı âh-ı 'âşık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 4). [hakikatde, -de]
2. Belî 'aşk ile pürdür cümle eşyâ
Hakikat 'aşkıdır maqbûl-i Mevlâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 12). [hakikat,]
3. Hakikat cümle varum ol yañadur
Çün ol cânibdedür didâr-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 156). [hakikat,]
4. Muqâbil olmaya çün mihr-i hâver
Benüm hâlüm o noktadur hakikat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 195). [hakikat,]
5. Hakikat hikmetiyle gönli tölmiş
Geçüp âlâyiş-i şüret-peresti (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 14). [hakikat,]
6. Yolında şâbit oldu çekdi zağmet
Hakikat 'aşkını da'vâ idenler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 9). [hakikat,]

hakikat ka'besi: Hakikat Kabe'si.

1. Zihî şubh u zihî matla' zihî nûr
Hakikat Ka'besi ol kalb-i ma'mûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 8). [hakikat ka'besi,]

hakikî: Doğru olan, asıl.

1. Mecâzisi ki 'aşkuñ kanţaradur
Hakikî olsa â'lâ manzaradur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 10). [hakikî,]

hâkim: Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.

1. Sibâ'ın **hâkimi** vahşuñ muṭā'ı
Haberler var saña sinemde mestür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 40*). [*hâkimi, -i*]
2. Delürdi öldürün şâh u vezîri
Ol il kim **hâkimi** dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [*hâkimi, -i*]

hâkim-i kışver-i kıyâfet: Anlayış ülkesinin hakimi, şahı.

1. Ey **hâkim-i kışver-i kıyâfet**
Ve ey hâfiz-ı burc-ı şer'-i muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 12*). [*hâkim-i kışver-i kıyâfet,]*

hakir: İtibarsız, değersiz, adi, bayağı.

1. Yükm küh-ı mu'azzam ben **hakirem**
Bu za'file yolında iylesem hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 22*). [*hakirem, -em*]
2. Tûl oldum bencileyin bu **hakire**
Rızâsiyle esîr olup bu âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 24*). [*hakire, -e*]
3. Buluşmayınca geçme ben **hakire**
Yazam ahvâli bağrum pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 152*). [*hakire, -e*]

hakıyçün: Hakkı için, hürmetine.

1. Ulûhiyyet ululuğına evvel
Resûl'ün hem risâlatı **hakıyçün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 131*). [*hakıyçün,]*
2. Kelâmu'llah'un âyâtı **hakıyçün**
Ki itmeye dirîğ ü çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 132*). [*hakıyçün,]*

hakk: Hak.

1. Gül it nârın Halîlün **hakkı** câne
Beden müşkine bârü çek lahdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [*hakkı, -ı*]

hakk: Allah.

1. Hemân bârid demür döğmek mişâli
İlâhî haklığun **Hakk'ı** ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 25*). [*hakk'ı, -ı*]
2. Velîkin hak budur **Hakk'a** 'ayândur
Yakîn oldı cihândan irtihâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 154*). [*hakk'a, -'a*]
3. Kılur seg **Hakk'a** hizmet kılmađuñ sen
Segün şulhı olur bir üstüh'âna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62*). [*hakk'a, -'a*]

hakk: (Ar.) Bir şeye ilişkin, üzerine.

1. Ğarazsuz görmediler hiç vefâsın
Nisâ **haklında** Sultânü'n-nebiyyîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 63*). [*haklında, -i, -n, -da*]
2. Eger şād olasın ol ğamdan ölür
Bu sözler toĝru zen **haklında** hakdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [*haklında, -i, -n, -da*]
3. Gice konuĝudur geh geh katumda
Meşel iden konuĝ **haklında** hoş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*haklında, -i, -n, -da*]

hak: *Birine veya bir şeye ait olan hisse, pay.*

1. Muhibler şeyhi Semnûn hürmetiyyün
Ĥabîbüñ Muştafâ **hakı** ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 39*). [*hakı, -ı*]
2. Cemî'-i enbiyâ **hakı** ilâhî
Bize ol 'aşkuñı iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 40*). [*hakı, -ı*]

hak: *Verilmiş emekten doğan manevi yetki.*

1. Kılına degmemişler bu 'aceb sır
Civân **hakın** bilüp seĝbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 43*). [*hakın, -ın*]

hak: *Doğru, layık.*

1. Zihî aşşı zihî **hakıyle** bâzâr
Serâb olursa ger 'ahdüñ şarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 114*). [*hakıyle, -i, -(y)le*]

hak: *Kazıma, oyma.*

1. Birisi naķş-ı Leylî biri Mecnûn
Varaĝdan Leylî'nüñ resmin kılup **hakk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 49*). [*hakk,]*

hakk iyle-: *Kazımak.*

1. Ğodı bu ta'ını düşdi ĝalbine şekk
Yakîn ĝarfin göñülde iyledi hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 10*). [*hakk iyle-, -di*]

hakkâk: *Ar. Taş ve maden kazıyan sanatkâr.*

1. El ura çün güher gencine **hakkâk**
Güher delmekde herĝiz ide bî-bâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 93*). [*hakkâk,]*

hak-ı mecnûn: *Mecnun'un hakkı.*

1. Ĥuşûşâ hak-ı Mecnûn'a vefâsı
Her ay aña libâsı vü ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 10*). [*hak-ı mecnûn, -a*]

hak-ı nân: Vefa borcu.

1. Bu sözden şâha virdi h'âb-ı hargüş
Seg ü segbân çü bildi hak-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [*hak-ı nân, -ı*]

hâl:- Bedende olan siyah nokta, ben.

1. Gönilerdi seni andan da hânûm
Siyeh **hâlûn** ki gözümde güm oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 57*). [*hâlûn, -(ü)n*]
2. Vücüdüm cev cev oldu hem-çü **hâlûn**
Elünden bâde şun ey yâr-ı sâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 56*). [*hâlûn, -(ü)n*]
3. Olur boynuma sünbül rişte-i dâm
Çü hâlî ola **hâlingen** anuñ bāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 97*). [*hâlingen, -i, -nden*]
4. Meyl iyledi gendüm-i behişte
Yüzünde çü gördi **hâlûn** Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 30*). [*hâlûn, -ün*]
5. Cemâl-i kevine virdi zülf ü **hâlî**
Siyeh gerçi nitekim kâkül-i hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 2*). [*hâlî, -i*]
6. Meger kim habbetü's-sevdâdur ol **hâl**
Ki sevdâlar bitürür dilde fi'l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 153*). [*hâl,]*
7. Ruḥı devrinde **hâlî** haylî hoşdur
Ḥaremde beslenür tıfl-ı Ḥabeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 159*). [*hâlî, -i*]
8. Olur üç nokta-i şâ câna üç dāğ
Siyeh **hâlûnsüz** olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 18*). [*hâlûnsüz, -ün, -süz*]
9. Olur **hâlûnsüz** olsa nokta-i zâl
Ser-i mâr üzre şân nokta-i hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 25*). [*hâlûnsüz, -ün, -süz*]
10. Bu şüret üzre düzdi zülf ü **hâlin**
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [*hâlin, -in*]
11. Şeker şîrin-zebân ise şekersin
Cebînüñ **hâlî** sultân-ı Ḥabeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 117*). [*hâlî, -i*]
12. Şekerden dür şaçar şîrin dehendür
Ruḥında zülf ü **hâlî** cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 57*). [*hâlî, -i*]

hâl: Annenin erkek kardeşi, dayı.

1. Tapunuñ 'aşk içinde nâşırıyem
Egerçi **hâlûnâm** ben hâste rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 25*). [*hâlûnâm, -uñ, -am*]

hâl: Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.

1. Nevâ vü ni'met olur mı 'aceb bu **hâle** yiter
Raḳîb havfı ile zâ'il itmezem gamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*hâle, -e*]
2. Ayrılmaz oldu saña bu **hâl** ziyân mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [*hâl,]*
3. Şerḥ iylemege **hâlî** tolaşmaz zebân gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 10*). [*hâlî, -i*]
4. Kim söylemege **hâlini** evvel dehân gerek
Da'vâ-yı 'aşk itme қо gâvğâyı 'andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [*hâlini, -in, -i*]
5. O yol sâliklerinin nola **hâlî**
Ki 'aqlı ola pâyinün 'ıḳâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 79*). [*hâlî, -i*]

6. Velî bilmem n'olur âhirde **hâli**
Benüm boynuma yükletdüñ o bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 22*). [*hâli, -i*]
7. Bularuñ **hâli** taldı kıyl u kâle
Sünü sığmadı cehd ile çuvâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 31*). [*hâli, -i*]
8. Bu **hâl** ile o bânü-yı hışârî
Geçerdi habs ile leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 37*). [*hâl,]*
9. Bu **hâle** lalenüñ göyündi özi
Tolup nergislerüñ yaş ile gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 23*). [*hâle, -e*]
10. Belâ-yı firât olsa câna gâlib
Gazel aydurdı **hâline** münâsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 48*). [*hâline, -i, -ne*]
11. Bu **hâl** ile geçerdi rüzgârî
Firâk-ı Leylî'de leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 77*). [*hâl,]*
12. Peder-i Mecnûn bu müşkil **hâle** nâ-gâh
İşidüp il dilinden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 3*). [*hâle, -e*]
13. Teb-i gâmdan şolup tâze nihâli
Harâb olmış harâbat içre **hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 26*). [*hâli, -i*]
14. Ne yüzüñ **hâlidür** sineñde dâğun
Kimüñ sevdâsı taldırdı dimâğun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 41*). [*hâlidür, -i, -dür*]
15. Ki ey cân-ı peder ne oldı **hâlün**
Düşüñ midür bu miñnet ya hayâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 37*). [*hâlün, -ün*]
16. Bilürsin bellü hâlüm saña cümle
Ki düşmedüm bu **hâle** gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 8*). [*hâle, -e*]
17. Bilürsin bellü **hâlüm** saña cümle
Ki düşmedüm bu hâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 7*). [*hâlüm, -üm*]
18. Bu anı gördi beñzi lâle oldı
Bunı ol gördi **hâli** nâle oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 22*). [*hâli, -i*]
19. 'Adâvet **hâli** olsa dilde gâlib
Meşâlib görinür cümle menâkib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 163*). [*hâli, -i*]
20. Kamu tâlibde Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un artık kalbi **hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*hâli, -i*]
21. Bu **hâli** güş idüp mahremlerinden
Yüreği tasalandı gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [*hâli, -i*]
22. Dili **hâli** gibi oldı perişân
Yüreği goncesine taldı çün kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 2*). [*hâli, -i*]
23. Dir idi **hâlin** añup iyleyüp âh
'Aceb âvâre düşdüm hânümândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 20*). [*hâlin, -in*]
24. Perişân **hâli** mâl u rahtı gibi
Yatur yay ıssısında yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 100*). [*hâli, -i*]
25. Didi ol kavme gördüğü haberden
Ki gördüm Qays'ı **hâli** teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113*). [*hâli, -i*]
26. Velî **hâli** harâb u derdi ma'mûr
Qararmaqdan ütülmiş ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [*hâli, -i*]
27. Qabûl it 'özümi kim 'özüñ-âhem
Nazar iyle sebep şorma bu **hâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 7*). [*hâle, -e*]
28. Bu **hâli** iyle Takdîr'e havâle
Siyeh rüyem fütâde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 8*). [*hâli, -i*]
29. Belâ oldı ol iki mübtelâya
Bular bir yıl esîr olup bu **hâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [*hâle, -e*]
30. Ya görmüş kimseden **hâlin** şoraydı
Velî korkardı ta'nından rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 54*). [*hâlin, -i, -n*]
31. Şorarken **hâlin** ol gül 'andelîbüñ
İşitmesün diyü âğyâr-ı bed-h'âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 56*). [*hâlin, -i, -n*]

32. Yoğ idi sāyesinden toğrı yārı
Gice ağlasa **hālīn** sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 77*). [*hālīn, -i(n)*]
33. Ölürsen kimseye **hālīn** dimezdi
Yatup vîrandâ ol keklîk çü baykûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 84*). [*hālīn, -i(n)*]
34. İde ol derd-mend âvâre âhı
İde bülbüllere **hālīn** hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 93*). [*hālīn, -in*]
35. Geçer bu **hāl** ile leyl ü nehârı
Müsâfirler gelürler bu diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 36*). [*hāl,]*
36. Olur ol da be-‘aşk-ı la‘l-i Leylî
Çü Nevfel kıldı Mecnûn **hālīni** güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 43*). [*hālīni, -i, -n, -i*]
37. Dilinden zevk-ı ma‘nâ güş iderdi
Bu **hāl** ile geçürüp rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*hāl,]*
38. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu **hālī** ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159*). [*hālī, -i*]
39. Ne hâcet dökesiz niş ile kanı
Miyâncı çünki işlâh itdi **hālī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 31*). [*hālī, -i*]
40. Şusuzlıktan varur **hālī** hârâba
Yile söykenme vü şuya tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 174*). [*hālī, -i*]
41. Ki **hālīn** ağlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 12*). [*hālīn, -i, -n*]
42. Niçün olduñ siyeh bâl u siyeh **hāl**
Menem mâtemde ammâ sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [*hāl,]*
43. Dibinde havz u ravza hûb **hālī**
Felek havzı mişâlinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [*hālī, -i*]
44. Gelüp **hālûme** itmezduñ nazâre
İdicek düd-ı âhum gibi pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 54*). [*hālûme, -üm, -e*]
45. Kararmış gönlinüñ hem-hālī gördi
Didi **hālûñ** ferâğ u menzîlün bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 35*). [*hālûñ, -üñ*]
46. Muqâbil olmaya çün mihr-i hâver
Benüm **hālûm** o noktadur hâkîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 195*). [*hālûm, -üm*]
47. Anuñ hükminde oldı cümle **hālī**
Şu deñlü iyledi ihsânı vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 16*). [*hālī, -i*]
48. Dilüm yok ‘arz ide **hālûmi** saña
Tutalum başdan ayağa cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 102*). [*hālûmi, -üm, -i*]
49. Sebeb olma tayanmağa ayağı
Gücüm yitdükce itdüm **hālī** i‘lâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 83*). [*hālī, -i*]
50. Olubdur burc-ı hâsum pâsbânı
Eger **hālûm** disem bir râz-dâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 67*). [*hālûm, -üm*]
51. Raķīb-i serd o **hâle** oldı âgâh
Alup def‘i ele şemşir-i ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 76*). [*hâle, -e*]
52. İrişdi cilve-gâh-ı yâre derhâl
Didi Leylî görüp anda bu **hālī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [*hālī, -i*]
53. İrüp saña nice bir yara sîne
Cihân kim mâzîdür ma‘nide **hālī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 91*). [*hālī, -i*]
54. ‘Arab **hālīn** bu resme iyledi yâd
Ki Mecnûn’uñ atası pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 2*). [*hālīn, -i(n)*]
55. Za‘îf olmuş durur gâyetde **hālûm**
Cihân dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 156*). [*hālûm, -üm*]
56. Açup ‘ibret gözin bu **hālûme** bak
Beni dâ‘im du‘adan yâd idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 168*). [*hālûme, -üm, -e*]
57. Belâ vü miñnetüñ oranı vardur
Hemân it gibi **hālûñ** meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [*hālûñ, -üñ*]
58. Ben ocağam yanaram **hālûme** bak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 60*). [*hālûme, -üm, -e*]

59. İşinden kodı eşinden ayurdu
Cihân kim **hâli** her dem hîle vü rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [*hâli, -i*]
60. Seni segden ne hoş kırtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu **hâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53*). [*hâle, -e*]
61. Seg oldum kapuña bu **hâle** yitdüm
İte atduñ etümle üstüñ vânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 58*). [*hâle, -e*]
62. Bir iki beyt okudum iyledi güş
Münâsib olduğı-çün **hâle** ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 139*). [*hâle, -e*]
63. Ki bensüz **hâli** ol yârũñ nicedür
Ne yir ne içer nice geçer zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 116*). [*hâli, -i*]
64. Dönüp **hâlin** beyân itmiş mufaşşal
Dimiş bu nâme kim yazıldı kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 178*). [*hâlin, -in*]
65. Gözetmez **hâlin** ol göz kim kıavidür
Zamân çün göstere bârid şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [*hâlin, -i, -n*]
66. Adın teftiş idüp **hâlini** şordum
Şeker tengini açup ol şeker-bâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 84*). [*hâlini, -i, -(n)i*]
67. Ne **hâlüm** yanmağa bir ehl-i **hâlüm**
Kuru yaprağa döndi cism ü cânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 108*). [*hâlüm, -üm*]
68. Atañ derdini itdi nevha da yâd
Senũñ bu ğurbetũñ **hâlũñ** añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [*hâlũñ, -ũñ*]
69. Gönũl derdin dimişsin ey şabibi
Bilürsin ĥaste **hâlin** diñle ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [*hâlin, -in*]
70. Uvatdı urdı Mecnũn' un çanağın
Bu **hâle** ĥaste Mecnũn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [*hâle, -e*]
71. Aña hem mâderinũñ şordı hâlin
Didi **hâli** nedür ol derd-mendũñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 33*). [*hâli, -i*]
72. Bulan bu genci bî-renc ü 'anâdur
O meclisde ki Mecnũn gördi **hâlin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [*hâlin, -i(n)*]
73. Aña hem mâderinũñ şordı **hâlin**
Didi hâli nedür ol derd-mendũñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 32*). [*hâlin, -i(n)*]
74. Gözüñi aç cihânuñ **hâline** bak
Vuĥuşuñ hem tũyũruñ var mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 66*). [*hâline, -i, -n, -e*]
75. Fülân me'vâda ĥâzır iyle **hâli**
Baña gel ben de varam ol maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 64*). [*hâli, -i*]
76. Ki ey şehri belâ iklim-i miĥnet
Hemişe bu cihân bir **hâle** kıalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 129*). [*hâle, -e*]
77. Eger **hâlin** bileydi utanurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 30*). [*hâlin, -in*]
78. Degũl çün **hâli** ĥâline muvâfık
Cihân ol dem ĥarâb olur muĥaķķaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 26*). [*hâli, -i*]
79. Degũl çün hâli **hâline** muvâfık
Cihân ol dem ĥarâb olur muĥaķķaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 26*). [*hâline, -i, -n, -e, -*]
80. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebũn idi veli bu yolda **hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [*hâli, -i*]
81. Ğanî fehmi iylemez muĥtâç **hâlin**
Ne bilsũn sũziři bî-dâğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 92*). [*hâlin, -i(n)*]
82. Gũn iken bağladı şekli-i hilâli
Olup Leyli anuñ **hâlinde** âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 79*). [*hâlinde, -i, -(n)den*]
83. Okıdup **hâlini** şorardı geh gâh
Çũn oldu kendũnũñ hem-derd ü hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 80*). [*hâlini, -i, -n, -i*]
84. Şoruşurlar idi bu resme **hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 22*). [*hâli, -i*]
85. Binüp sürdi revân Zeyd ol gũn atı
Cân atup cânib-i Mecnũn'a **hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 15*). [*hâli, -i*]

86. Vuḥūşile gehi āvāre oldı
Düşüp bir niçe gün bu resme **hāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*hāle, -e*]
87. Biraz sākin olurdu odı tā ki
Öpüp koçup o **hālî** bu vefādār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [*hālî, -i*]
88. Gören bu **hālî** düşdi ihtiyāta
Nice ādem gelüp ol ictimā‘a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 96*). [*hālî, -i*]
89. Zebān-ı hālîdür ol mürde cānuñ
Bilem dirseñ nedür göñlindeki **hāl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 117*). [*hāl,]*
90. Güle göz şîşesinden saçdı ābı
Görüp ya‘nî bu **hālîn** rikḳat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [*hālîn, -i(n)*]
91. Ki hem üftāde hem pür-tāb çün berḳ
Yatup bu **hāl** ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [*hāl,]*
92. Nedür şimdi bu laḥd içinde **hālûñ**
Ne cem‘ûñ şem‘idür cemālûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110*). [*hālûñ, -üñ*]
93. Vuḥūş ile gehî āvāre oldı
Düşüp bir nice gün bu resme **hāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*hāle, -e*]
94. Cihāna ‘ibret itmiş şüretini
Bu **hāle** muṭṭalî‘ olup biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191*). [*hāle, -e*]
95. Gelüp şıḥḥat bulurdu anda rencūr
Bu **hāle** çünki ḥalḳ āgāh oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 201*). [*hāle, -e*]
96. Ki nice oldı ḥāl-i Leylî Mecnûn
Firāk idi olaruñ bunda **hālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 13*). [*hālî, -i*]

hāl: Davranış, tutum, tavır.

1. Kemāl ü **hāl** ile maḳbûl-i ādem
‘Aziz oldıḡı-çün ilde selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 18*). [*hāl,]*

hāl sor: Bir kimseye “nasılsınız, ne durumdasınız” sorusu yöneltmek.

1. Ki bilmez āsumāndan rîsmānı
Şorup ḥālîn o şahş itdi ḥitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 107*). [*hāl sor, -up*]

hāl sor: Hal hatır sormak.

1. Yimekten uyḡudan itmişdi ḥālî
Velî miskîn Selām’uñ şorma ḥālîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 205*). [*hāl sor, -ma*]
2. Hemān şormağa ḥālîn ḳānî‘ idi
Revān idüp şekerden ṭatlu balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 20*). [*hāl sor, -ma, -ğa*]

ḥalās: Kurtulma, kurtuluş.

1. Bulalar rûz-ı şiddetden **ḥalāşı**
Ridāsı perde-i sırr-ı ḥaḳîḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 28*). [*ḥalāşı, -ı*]
2. Ölürsen istemez andan **ḥalāşı**
Deḡül ‘aşḳ ol ki cismānî ḡaraşdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 2*). [*ḥalāşı, -ı*]
3. Dileye ‘aşḳ-ı Leylî’den **ḥalāşı**
O ḥôd başın açup ‘aşḳın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 50*). [*ḥalāşı, -ı*]

4. Ki itlerden nice buldı **ḥalāşı**
Müvekkil gönderüp ol bî-günāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 48*). [*ḥalāşı, -ı*]
5. Ḥalāşından ne aşşı ıleye cehd
Kişi kendülügiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 90*). [*ḥalāşından, -ı, -n, -dan*]

ḥalāş bul: *Bir yerden, bir şeyden kurtulma, kurtuluş.*

1. Bulasın tā ki düşmenden ḥalāşı
Demür yürekli olsa yolda yoldaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 100*). [*ḥalāş bul, -a, -sın*]

ḥalāş it: *Kurtarmak.*

1. Belā-yı ‘aşk-ı Leylî’den **ḥalāş it**
Çü ‘aşkuñ adını Mecnûn işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 56*). [*ḥalāş it,]*
2. Yüzin düşer yire çün mār-ı bî-pāy
Ḥalāş itmezdi segden cānı dilkü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 83*). [*ḥalāş it, -mez, -di*]
3. Tızağdan bir iki miskini **ḥalāş it**
Elüñ çek cānverden cānı vārdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 24*). [*ḥalāş it,]*
4. Ḥalāş itdi belā-yı ān u inden
Mekānın kodı murğ-ı lā-mekānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 36*). [*ḥalāş it, -di*]
5. Ḥalāş itdiler ol miskin civānı
Ta‘accüb itdi şāh ol merd-i ḥāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 46*). [*ḥalāş it, -di, -ler*]
6. Ḥalāş itdi belādan ḥaste cānı
Dem ola kim olasin sen de ḥāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 138*). [*ḥalāş it, -di*]

ḥalāş ol: *Kurtulmak.*

1. Kemendinden ḥalāş olmazdı şaydı
Gör ol āhū-yı çeşm-i nāfe-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 28*). [*ḥalāş ol, -maz, -dı*]
2. Ḥalāş oldı cihān endişesinden
Dil uzatmış süñü gūyā ki efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 64*). [*ḥalāş ol, -dı*]
3. Gözüñ āyine-i çeşm-i ḥumārı
Ḥalāş olup tızağdan dest ü pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 57*). [*ḥalāş ol, -up*]
4. Ḥalāş olur idün şeh hizmetinden
Ḳanā‘at genc ü ḳānî‘ pādīşāhdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 28*). [*ḥalāş ol, -ur*]
5. Ḥalāş olmak dilersen muḥlişe kaç
Giriftār olsa ḥabse merd-i ‘āḳil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 152*). [*ḥalāş ol, -mak*]
6. Ḥalāş olup cihān işkencesinden
Ḳanı bir ejdehā-yı āteşin-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 46*). [*ḥalāş ol-, -up*]

ḥalāt: *Hâller, durumlar.*

1. Ol ehl-i ḥāle virdi vecd ü **ḥalāt**
Teni ditrer hemān yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140*). [*ḥalāt,]*

ḥalāyık: *Cariyeler, hizmetçiler.*

1. Derülüp güş iderlerdi güzeller
Ḥalāyık her ʔarafdan anda enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 51*). [*ḥalāyık,]*

ḥāl-dāş ol: Aynı halde olmak, karşıındakinin halinden anlamak.

1. Ḥorôsün beyza ile ne işi var
Baña ʔardaş odur kim ola ḥāl-dāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 191*). [*ḥāl-dāş ol, -a]*

ḥalef: Sonradan gelen ve birinin yerine geçen kimse, evlat.

1. Ḥalife-vār egerçi nāmı meşhûr
Ḥalefsuzlıkda ammâ şem‘-i bî-nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 14*). [*ḥalefsuzlıkda, -suz, -lık, -da]*
2. Ki şoñında senüñ gibi **ḥalefdür**
Atañdan şağ iken kim dür olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 14*). [*ḥalefdür, -dür]*

ḥalel: Bozukluk, eksik, kusur.

1. Bu miskîn ümmete vakf iylemişdür
Ḥalelden hıfz için dā‘im o dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57*). [*ḥalelden, -den]*
2. Ola anda **ḥalel** sende ḥacālet
Çü biz da‘vā-yı nām u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 160*). [*ḥalel,]*
3. Ḥarāb olmağa yüz tıtdı **ḥalelden**
Diridüñ saña ğam irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 60*). [*ḥalelden, -den]*
4. Baña irdi **ḥalel** sen pāy-dār ol
Ḥapımı yapma zinhār ocağım yağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166*). [*ḥalel,]*

ḥālet: Durum, hāl, keyfiyet.

1. Peder bu **ḥālet** ile görüp anı
Gözinden yaş yerine dökdi xanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [*ḥālet,]*
2. Degül ‘āriflere maḥfı bu **ḥālet**
Ezeldendür ‘adāvet hem şadāḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 159*). [*ḥālet,]*
3. İderdi bākisin vaḥşe ḥavāle
Bu **ḥāletde** geçerdı yaz u kışı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 83*). [*ḥāletde, -de]*
4. Bu **ḥālet** üzre geçdi yek şeb ü rüz
Sa‘ādet şubḥı çünkim rüşen oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28*). [*ḥālet,]*
5. Geçer ğam çekmedin tıtar kenāre
Bu **ḥālet** ki āleti ‘aşk u hevādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [*ḥālet,]*
6. Ṭaşı miḥnet içi zevk u şafādur
Bu **ḥāletden** niçün idem şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 169*). [*ḥāletden, -den]*
7. Aña āb ile āteş içre menzil
Bu **ḥāletde** olup āvāre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 75*). [*ḥāletde, -de]*
8. Dil ü cān ‘āleminde ḳurdı taḥtı
Yatup ol **ḥālet** üzre ḳaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [*ḥālet,]*
9. Gemürmezdi varup anuñ ḳafāsın
Bu **ḥālet** üzre çünkim geçdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [*ḥālet,]*

hâlet-engîz: Keyfiyeti bozan; insanı çeşitli durumlara sokan hâl.

1. İşide bir nefes şîrin makâlûn
Gazeller okıyasın **hâlet-engîz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 95). [*hâlet-engîz,*]

halhâl: Ayak bileziği.

1. Belâ vü zaḥmet idi şanki yâre
Muraşşa‘ heykel ü altûnlu **halhâl** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 167). [*halhâl,*]

hâli: Boş, her şeyden arınmış.

1. O dil kim ‘aşk odından ola **hâli**
Ḥar-ı bî- ‘aql u dânişdür mişâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17). [*hâli,*]
2. Ḳalender-meşreb ü levbâli ‘âşık
Belâdan pür şafâdan **hâli** ‘âşık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8). [*hâli,*]
3. Ḳamu ṭâlibde Mecnûn’un mişâli
Velî Mecnûn’un artık ḳalbi **hâli** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16). [*hâli,*]
4. Ḳalender-meşreb ü lâubâli ‘âşık
Belâdan pür şafâdan **hâli** ‘âşık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8). [*hâli,*]
5. Şafâ-yı Leylî’yi sevdâ-yı ‘aşkı
Bu gavḡâdan serûm **hâli** gerekmez (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 69). [*hâli,*]
6. Ki mihr ile nâzar idem ol aya
Baña da‘vet idicek anı **hâli** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 63). [*hâli,*]
7. Ki iyleyem senüñle i‘tinâkı
Zemân ola ḡice **hâli** vü rûşen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25). [*hâli,*]
8. Tehî sine tehî hücre tehî dest
İçi **hâli** hemân ḳalbinde yek dôst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73). [*hâli,*]
9. Anuñla yanışurdu bulsa **hâli**
Biri nây olup efḡânda biri çeng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 82). [*hâli,*]

hâli: Durum, vaziyet.

1. Bu **hâli** ḡüş idüp maḥremlerinden
Yüregi tasalandı ḡamlarından (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29). [*hâli,*]

hâli: Yalnız, tek başına.

1. Düşüp şabr ile câmı derd-i saḡta
Bir iki gün şikence çekdi **hâli** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 41). [*hâli,*]

hâl-i derd-mend: Dertlinin hali. II Mecnun'un hali.

1. Dehânın açdı keşf-i râz itdi
Ki andan şordı hâl-i derd-mendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 33). [*hâl-i derd-mend, -i*]

hāl-i derd-nāk: *Dertli hal.*

1. Tıyuldu ilde hāl-i derd-nāki
‘İrāk’a irişüp şavt u şadāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 16*). [*hāl-i derd-nāk, -i*]

hāl-i ğarīb: *Garibin hali.*

1. İriş ol yāre ‘arz it bir nice rāz
Ki şorarsan eger hāl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 57*). [*hāl-i ğarīb,]*
2. Dem-i ‘İsî gibi dirgürdi cāmı
Şeker-lebden şorup hāl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 33*). [*hāl-i ğarīb, -i*]

hāl-i hāl-i müşk-dāne: *Misk tanesi gibi (güzel kokulu ve siyah olan) benin durumu.*

1. O şeftālū daḥi türvende gitdi
Nitedür **hāl-i hāl-i müşk-dāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 121*). [*hāl-i hāl-i müşk-dāne,]*

hāl-i it: *Uzak, kayıtsız halde olmak.*

1. Yimekten uyḥudan itmişdi hālī
Velī miskīn Selām’uñ şorma hālīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 204*). [*hāl-i it, -miş, -di*]

hāl-i kal: *Boşta kalmak.*

1. Senûñ-çün hālī kaldı şoḥbet-i gül
Ecel cāmın içürdi aña sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 20*). [*hāl-i kal, -dı*]
2. Gidüp ma’nāsı hālī kaldı şüret
Bu zība ḥüllenüñ astarı kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 80*). [*hāl-i kal, -dı*]

hāl-i leyli: *Leyla'nın durumu.*

1. Okuyup yakdı āhi buḳ’asını
Çü ma’lûm oldı aña **hāl-i Leylī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 91*). [*hāl-i leyli,]*

hāl-i leyli mecnûn: *Leyla ve Mecnun'un durumu.*

1. Ki nice oldı **hāl-i Leylī Mecnûn**
Firāk idi olaruñ bunda hālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 12*). [*hāl-i leyli mecnûn,]*

hāl-i maḥbûb: *Sevgilinin (yüzündeki) beni.*

1. Ne ḥarf öğrendi ne nokṭa ne mektûb
Hemān sevdā-yı zülḫ ü **hāl-i maḥbûb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 202*). [*hāl-i maḥbûb,]*

hāl-i mecnûn: *Mecnunun hali, Mecnunun durumu.*

1. İçinde zıkr olınsa **hāl-i Mecnûn**
Yazardı defî ol beyte cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 110*). [*hāl-i mecnûn,]*
2. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi Leylî'ye çün **hāl-i Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 69*). [*hāl-i mecnûn,]*

hāl-i mecnûn: *Mecnun'un dayısı.*

1. Selîm-i 'Âmirî'dür **hāl-i Mecnûn**
Hêlâl etmeklü devletlü er idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 4*). [*hāl-i mecnûn,]*

hālî meydânda: *Durumu ortada, aşikâr olmak.*

1. Bu vaşf olan gibi meydânda hālî
Girüp meydâna Nevfel elde şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 162*). [*hālî meydânda,]*

hāl-i nâle: *İnleme hali.*

1. Nevâle 'âşık-ı miskîne **hāl-i nâle** yiter (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 1*). [*hāl-i nâle,]*

hālî ol: *...sız olmak.*

1. Veli hem guşşasuz bî-baht u rûzem
Ol iş kim kâr-ı gâmdan ola hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 23*). [*hālî ol, -a]*

hālî ol: *Uzak/eksik olmak II Ayır olmak.*

1. Bir iki gün katından olma hālî
Nice koyup gidesin pîr ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 150*). [*hālî ol, -ma]*
2. Olup hālî şeker gibi megesden
Perî gibi nihânî çıktı derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 20*). [*hālî ol, -up]*

hālî ol: *Arınmak, eksik olmak.*

1. Olur boynuma sünbül rişte-i dâm
Çü hālî ola hâlinden anuñ bāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 97*). [*hālî ol, -a]*

hālî ol: *Tenhalaşmak, boşalmak.*

1. Görüp gaybı Hudâ'dur diye bî-'ayb
Hünerden şimdi 'âlem oldu hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 75*). [*hālî ol, -dı]*

hāl-i teng: *Sıkıntılı hal.*

1. Fiğân u sūzişyle hāl-i tengin
Didi saña ne irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 20*). [*hāl-i teng, -in*]

hāl-i vecd: *Vecd hali II Aşk sebebiyle coşkunkluk, kendini kaybetme hali.*

1. Kaçan Mecnûn düşeydi hāl-i vecde
Varup Necd'e kılurdu yâre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 21*). [*hāl-i vecd, -e*]

hāl-i vecdî: *Coşkunkluk hali.*

1. Bunun da cüş iderdi **hāl-i vecdî**
Alup Necd'ün nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 92*). [*hāl-i vecdî,]*

hāl-i yâr: *Sevgilinin hali, durumu.*

1. Dilinde mest bülbül gibi efgân
Şorup ilden bilürdi hāl-i yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 65*). [*hāl-i yâr, -i*]

halife: *Yeryüzünde Allah'ın emirlerini yerine getirip onun namına tasarrufta bulunan ve varlıklar üzerinde onun adına egemen olan insan.*

1. Halife oldu ana çäryârı
Bular kim her biri bî-şek velîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 58*). [*halife,]*

halife-vâr: *Halife gibi.*

1. Halife-vâr egerçi nâmı meşhûr
Halefsuzlıkda ammâ şem^c-i bî-nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 13*). [*halife-vâr,]*

hâlık: *Halk eden, yaratan, yaratıcı (Allah).*

1. Anuñ-çün itdi **hâlık** mülk kevnî
Odur sulţân cihânda hâlık-ı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 72*). [*hâlık,]*

hâlık-ı her-âferîde: *Tüm yaratılmışların yaratıcısı (olan Allah).*

1. Gözin yumdı elin açdı du'âya
Didi ey **hâlık-ı her-âferîde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 31*). [*hâlık-ı her-âferîde,]*

halîl: *Hız. İbrahim.*

1. Gül it nārın **Ḥalilūn** ḥaḳḳı cāne
Beden müşkine bārū çek laḥdden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [*ḥalilūn, -ün*]
2. Ki oldur enbiyāya dürrütü't-tāc
Anuñ zikri du'āsıdur **Ḥalil'ün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 19*). [*ḥalil'ün, -i*]

ḥalil: *Dost, sevgili.*

1. Meger kim da'vet itmişdür **ḥalili**
Cemāli ka'besinden ol zelili (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 11*). [*ḥalili, -i*]

ḥalini sor: *Halini, hatırını sormak.*

1. Ḳarıya yalvarup ḥalini şordı
Didi bir ṭul ḳarıyam ben fāḳire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 22*). [*ḥalini sor, -dı*]

ḥalini yokla: *Hal hatır sormak.*

1. Egerçi ğamzeden dil vire Allah
Ḳaşıyle 'aşıkuñ ḥalini yoklar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 39*). [*ḥalini yokla, -r*]

ḥalk: *Ahali, insanlar.*

1. Der-i lüṭfuñda ṭutsun āşiyāne
Eger luṭf idesin **ḥalka** eger ḳahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [*ḥalka, -a*]
2. Dimüş vā'iz da ḥāzır **ḥalka** ol dem
'Aceb var mı içünüzde bir Ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [*ḥalka, -a*]
3. Fiğānum **ḥalkı** bizār itdi benden
Ne ağlar bulunur soñumda ölsem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 52*). [*ḥalkı, -ı*]
4. El urdı ḥalkaya şan zülf-i dil-dār
Didi yā Rab bu bende **ḥalka** der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61*). [*ḥalka, -a*]
5. Cigerler pāresin **ḥalka** tıḳardı
Ölüm ceysi ki cānlar tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 72*). [*ḥalka, -a*]
6. Kimi **ḥalkuñ** gülüşür kimi giryān
Gülerler ğāfil ü bī-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 44*). [*ḥalkuñ, -uñ*]
7. Ḳabile **ḥalkına** ilk armağānı
Çekildi çekmek için ferş-i zībā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 78*). [*ḥalkına, -ı, -n, -a*]
8. Cemālin medḥ iderdı her ḳabile
İşidüp anı **ḥalkuñ** nām-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 45*). [*ḥalkuñ, -uñ*]
9. Ḳomadı bende **ḥalka** meyl ü cūşı
Senüñ de ḥile ise bārūñ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [*ḥalka, -a*]
10. Dürüst oldı veli ḳalbi şikeste
Didiler **ḥalka** iylerken vefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 37*). [*ḥalka, -a*]
11. Yiri virāndur ammā ḳalbi ma'mūr
Ḳarışmaz **ḥalka** dā'im 'uzlet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 11*). [*ḥalka, -a*]
12. Döner geh yüzi **ḥalka** geh ḳafāsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132*). [*ḥalka, -a*]
13. Anuñ-çün yoğ idi derdi belādan
Anı Ḥaḳ **ḥalka** hüccet iylemişi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 21*). [*ḥalka, -a*]

14. Vezîr ü şâhda kalmış hemân hüş
Dimiş **halkuñ** şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 9*). [*halkuñ, -uñ*]
15. Kesüp yol virmediler ğayr **halka**
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 114*). [*halka, -a*]
16. Kâfâ döndürdüğidir **halka** her dem
‘Aceb yildür bu devr-i rûzgârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 158*). [*halka, -a*]
17. Getürüp Leylî katında kôdular
Bunı hôtş gördiler **halk** ittifâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 195*). [*halk,]*
18. Gelüp şîhâat bulurdi anda rencür
Bu hâle çünki **halk** âgâh oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 201*). [*halk,]*
19. Cihân **halkına** hâcet-gâh oldı
İlâhî ol iki pāk ü iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 202*). [*halkına, -i, -n, -a*]

halk: *Ahali, insanlar. II herkes.*

1. Kâpuñdur **halka** mihrâb-ı münâcât
Kâmu tâlib yiter maîlûba sende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 2*). [*halka, -a*]
2. Hikâyet kıldı **halka** ol haber-dâr
Ki dünyâda olan ‘aşk ile nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 82*). [*halka, -a*]

halk: *Belli bir bölgede veya ülkede yaşayan kimseler.*

1. Perîşân oldı **halka** bu hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [*halka, -a*]
2. Perîşân oldı **halka** bu hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [*halka, -a*]
3. Çün oldı **halka** Mecnûn kışşası fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 1*). [*halka, -a*]

halk-: *Ahali, insanlar. II herkes.*

1. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm **halka** rûsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 83*). [*halka, -a*]

halk ol: *Yaratılmak, var olmak, meydana gelmek.*

1. Müsemmasın ki kevne şıgmaz ismüñ
Senüñ-çün halk olundi cümle hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 163*). [*halk ol, -un, -dı*]

halka: *Daire şeklinde olan şey.*

1. Yapuş ser-halkasına çâre-sâzuñ
Kâpuda **halka** gibi var sücüd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 53*). [*halka,]*
2. Tütüp **halka** su’al-i faîl u cüd it
Dî yâ Rab ben ğarîbe lûtf-ı hâş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 54*). [*halka,]*
3. El urdı **halkaya** şan zülfi dil-dâr
Dîdî yâ Rab bu bende halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 60*). [*halkaya, -ya*]

4. Kuşatmışlar anı şan halka-i tavk
Yatur ol **halkada** şan halka-i mār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 29). [halkada, -da]
5. Mülâzım 'Amr vâvî gibi dâ'im
Sibâ' anları kaplayup çü **halka** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 113). [halka,]
6. Kapularda olur **halkaya** zincir
Nice yaprak ruḥ-ı âzâde idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 168). [halkaya, -(y)a]

halka: Bir canlıyı yakalamak için kullanılan ip, çember; sevgilinin saçındaki kıvrım.

1. Ki ol çehden çıkasın ey giriftâr
O **halka** halka-i zülf-i siyehdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 159). [halka,]

halka: Daire şeklinde olan insanlar.

1. Beni ser-halka kıl aşḥâb-ı 'aşka
O **halka** içre dâ'im geçe çağum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65). [halka,]

halka: Kapı halkası. Bir yere tutunmak veya bir şeyi bir yere tutturmak için kullanılan mâden, tahta veya plastikten çember.

1. Gelüp kapuña tutdum halkasın uş
Kılup kaddümi **halka** bâb-ı 'aşka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 63). [halka,]
2. Gelüp kapuña tutdum **halkasın** uş
Kılup kaddümi halka bâb-ı 'aşka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 62). [halkasın, -sın]
3. Tütardı **halka** gibi kapuya güş
Tutup yollara çeşmin çeşme gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 86). [halka,]

halka: Kabe'nin kapısının halkası.

1. Hikâyet kıldı Mecnûn'un du'âsın
Didi çün urdı Mecnûn **halkaya** dest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 45). [halkaya, -ya]

halka: Küpe.

1. Meşelde aḳ yüz üzre zülf-i pür-çin
Taḳup ol mâh-rûlar **halka** der-güş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 43). [halka,]

halka halka: Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).

1. Yaḥûd şan **halka halka** zülf-i dil-dâr
Nazar idüp irâdan gördi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 30). [halka halka,]

halka-i der: Kapı halkası.

1. Saña ben dūr idüm çün **halka-i der**
Senüñ pendüñ baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [*halka-i der,]*

halka-ı gül: *Bela halkası.*

1. Olur cīm olmasa ol zülf ü kākül
Hemişe boynuma şan **halka-ı gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 20*). [*halka-ı gül,]*

halka-i mār: *Yılan halkası.*

1. Şaçıñsuz hā vü hā harfeyni ey yār
Olurlar boynuma çün **halka-i mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 22*). [*halka-i mār,]*
2. Gülerken şem‘ gibi girye itdi
Yirinden atılup çün **halka-i mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 59*). [*halka-i mār,]*
3. Kuşatmışlar anı şan halka-i tavk
Yatur ol halkada şan **halka-i mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 29*). [*halka-i mār,]*
4. Kuşatmışdur seni çün **halka-i mār**
Eger kim fark iderseñ fark u pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 78*). [*halka-i mār,]*

halka-i tavk: *Güç, kuvvet halkası.*

1. Kuşatmışlar anı şan **halka-i tavk**
Yatur ol halkada şan halka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 28*). [*halka-i tavk,]*

halka-i yār: *Sevgilinin halkası. II Küpe.*

1. Yir olsun halka-i yāra kulağum
Baña dirler ki ko gavğā-yı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 66*). [*halka-i yār, -a]*

halka-i zencir: *Zincir halkası.*

1. Kaçan zencirden bunda delüdü
Tut elde halka-i zenciri zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 157*). [*halka-i zencir, -i]*

halka-i zer: *Altın halka (küpe) asmak.*

1. Ne bir gice kenārunda oturdum
Takarduñ güşıma sen **halka-i zer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 65*). [*halka-i zer,]*

halka-i zülf-i siyeh: *Siyah zülfün halkaları.*

1. Ki ol çehden çıkasın ey giriftār
O halka halka-i zülf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 159*). [*halka-i zülf-i siyeh, -dür]*

halk-ı haylî: *Pek çok halk.*

1. Anuñ-çün itdi Hālîk mülk kevnî
Odur sultân cihânda **halk-ı haylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 73*). [*halk-ı haylî,]*

hall it: *Çözmek.*

1. Dil olup taylasânı diye âmîn
Du‘âsı hall ider her müşkilâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 33*). [*hall it, -er]*

hall iyle: *Çözmek, halletmek.*

1. O besdür baña қо cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili hall (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 45*). [*hall iyle, -di]*

hall ol: *Sonuca bağlanmak, çözülmek, çözümlenmek.*

1. Ki harc-ı naqd ile hall olunur ‘aқd
Vefâ vü mihr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 36*). [*hall ol, -in, -ur]*

hallâl: *Halleden, çare bulan.*

1. Kamu işkâle ol **hallâl** olupdur
Zihî Qays-ı hüner-ver merd-i kâmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 60*). [*hallâl,]*

halvet: *Yalnız kalma, tenhaya çekilme, tenhalk.*

1. Yiri vîrâne **halvet** zikri Hâk’dur
Çün oldı yâ Kerîm evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 54*). [*halvet,]*
2. Bekam aşlandı gûyâ âbanûsa
Çeküp baş hırkaya **halvetde** hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 31*). [*halvetde, -de]*
3. Bu **halvetde** ‘ibâdet tâ‘at iyeler
Şeh anuñ şöhetine oldı tâlib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 12*). [*halvetde, -de]*
4. Oturup yâriyçün ağladı **halvet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 100*). [*halvet,]*

halvet: *Hususî, özel.*

1. Kığırdı **halvetine** ya‘nî Zeyd’i
Ki bu dem dem degüldür intizâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 26*). [*halvetine, -in, -e]*

halvet kal: *Yalnız kalmak.*

1. Cihân halvet kalup il girdi dâra
Beyâbânda yürür âvâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*halvet kal, -up]*

ḥalvete gir: Zikir veya ibadet için bir köşeye çekilmek, hücreye kapanmak.

1. Girüp ğam-ḥāneye ağlardı ḥalvet
Gürūh-i Leylî'den bir nice ğammāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 8*). [*ḥalvete gir, -üp*]

ḥalvetî: Kaynaklarda Halvetî hakkında bilgi yoktur. Ömer b. Mezîd'in nazire mecmuasında da yer alması, Halvetî'nin 15. yüzyıl şairi olması gerektiğini göstermektedir. Hayatına dair başka bilgi mevcut değildir.

1. Oturmuş **ḥalvetî** gibi siyeh-püş
O zâğî çün bu 'aşk abdālî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 32*). [*ḥalvetî,]*

ḥalvetî: Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birileriyle baş başa kalma. II Kulun Allah'ın huzurunda onunla halleşmesi, manen sohbet etmesi durumu.

1. Çü gice **ḥalvetîsî** giydi kara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [*ḥalvetîsî, -sî*]

ḥām: Olgunlaşmamış.

1. Yimişüñ göynüdi sen daḥî **ḥāmsın**
Niçün bir gün beni yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 74*). [*ḥāmsın, -sın*]

ḥām: Büklüm, iki büklüm.

1. Yüzine şu şaçar düşdüke bi-hüş
Benefşe kıddi gibi kâmeti **ḥam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 71*). [*ḥam,]*

ḥamā'il: Muska, tılsım.

1. Ecel geldi 'amelden gitdi ağla
Ḥamā'il iyle gel boynuma destüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 11*). [*ḥamā'il,]*

ḥamā'il: (Ar. ḥamile "kılıç bağı"nın çoğul şekli ḥamā'il) [Türkçe'de tekil anlamıyla kullanılır] 1. Sağ omuzdan sol kalçaya kadar uzanıp ucuna kılıç takılan kayış. II muska.

1. Zihî ṭālî' zihî baht-ı müsā'id
Kõlından boynına ṭaḳdı **ḥamā'il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 135*). [*ḥamā'il,]*

ḥamākat: Ahmaklık.

1. Eger olsa **ḥamākatdan** nişāndur
Şaḳın aldanma ḳallāş-ı zamāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 82*). [*ḥamākatdan, -dan*]

ḥamāme: Güvercin.

1. Oğur tesbîh âvâzın idüp tîz
Hevâda tâc u tavk ile **hamâme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [*hamâme,]*
2. Tapuñ bî-derd ben derde giriftâr
Ne nâme var katumda ne **hamâme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [*hamâme,]*
3. Alup peyk anı uçdı şan **hamâme**
Çü Leylî gördi yâruñ nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [*hamâme,]*
4. Ki rakş itdi şafâdan şan **hamâme**
Birazdan nâmeyi aldı oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 166*). [*hamâme,]*
5. Girürdi rakşa Mecnûn şan **hamâme**
Muğarreb oldı Mecnûn katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 96*). [*hamâme,]*
6. Ara yirde uçardı şan **hamâme**
Virürdi anlara şevkı bu gûyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 106*). [*hamâme,]*
7. Alup Zeyd anı uçdı çün **hamâme**
İrişüp burc-ı ğâr-ı yâre kındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 44*). [*hamâme,]*

hamâm-ı nâme: *Posta güvercini.*

1. Gelür üftâdeñe geh geh niyâzuñ
Hamâm-ı nâme şan tāvus-ı kudsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 29*). [*hamâm-ı nâme,]*

hamd ü sipâs: *Tanrı'ya olan şükran duygularını bildirme.(OTS,368).*

1. Şifâ andan bulurlar derd-mendân
Yazup ser-nâmede hamd ü sipâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 15*). [*hamd ü sipâs, -ı]*

hamdî: *Hamdullah Hamdî (15.yy şairi).*

1. Mülk-i cihâna iyleyeler pâdişâ beni
Ey **Hamdî** zülf-i yâr ile kışşam dırâzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [*hamdî,]*
2. Piyâz ehli olan ‘âmî ne hazz iyleye selvâdan
Fenâ fakırdur ey **Hamdî** sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 13*). [*hamdî,]*
3. Ey **Hamdî** nu‘ût-ı Muştafâ'dan
Olduğça mecâlûn olma epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 55*). [*hamdî,]*
4. Geçür gâmdan bu birkaç müstemendi
Egerçi **Hamdî** kahrûñ lâyıkıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 55*). [*hamdî,]*
5. Bırakdı mîm-i imkânı Muhammed
Dilerseñ **Hamdî** gâmdan pâk olasin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 71*). [*hamdî,]*
6. Sipas it **Hamdî** bu deñlü nizâma
Ko mecnûnlar yisün il guşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 94*). [*hamdî,]*
7. Olurdi cümle şâ‘irler imâmı
Şikâyet iyleme **Hamdî** cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 29*). [*hamdî,]*
8. Be-hamdillâh i **Hamdî** oldı âhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 48*). [*hamdî,]*

hâme: *Kalem.*

1. Kimin hâtır kimin **hâme** yazardı
Giderdi tuhfе andan her mağâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 54*). [*hâme,]*

2. Zen adında şikeste oldu **hāme**
Hemān çam gölgesidür zen vefası (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 56). [hāme,]
3. Ki yaza nāme-i şerh-i vidâdı
Ele barmağı gibi aldı **hāme** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 7). [hāme,]
4. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pây
Didi bende ne kâğıd var ne **hāme** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247). [hāme,]
5. Kitâbet emri esbâbın müretteb
Ele aldı çü Mecnûn **hāmesini** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 253). [hāmesini, -(s)i, -(n)i]

hamle it: Atılmak, saldırmak, hücum etmek.

1. O kavme hamle itdi nitekim şîr
Bir elde çini kalkanı muşaykal (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 52). [hamle it, -di]

hammāma gir: Hamama girmek.

1. El urdı devletüñ pîrāyesine
Girüp hammāma çıkdı giydi cāme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 159). [hammāma gir, -üp]

hāmûn: Geniş ova, sahra.

1. Çıkup kūha ser-āgāz itse Mecnûn
Aña āheng iderdi kūh u **hāmûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 26). [hāmûn,]
2. Hemān-dem kavmine cān atdı gitdi
Geçüp yıl gibi nice kūh u **hāmûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 41). [hāmûn,]
3. Ana āheng iderdi kūh u **hāmûn**
Zihî bülbül ki güş iden nevāsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 22). [hāmûn,]

hāmuş: Suskun, sessiz.

1. Otur şimden girü şermende **hāmūş**
Ço mekteb dersini iyle ferāmūş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 97). [hāmūş,]
2. Beşam aşlandı güyā ābanūsa
Çeküp baş hırkaya hālvette **hāmūş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 31). [hāmūş,]
3. Mürüvvet görmedüm olmağı **hāmūş**
Tapuñdan bildüğüm ahvāli bir bir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 122). [hāmūş,]
4. Hemān kendü yüküñi götüresin
Enisüñ bir iki vahşî ol da **hāmūş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43). [hāmūş,]
5. Dilin süsen gibi **hāmūş** iderdi
Kaçan kim yārin añup āh iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 28). [hāmūş,]
6. Hüner medhinde güyā zemde **hāmūş**
Şu nākış kim hasūd u bî-vefādur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 68). [hāmūş,]
7. Hemān manend-i nakş-ı Mānî **hāmūş**
Birazdan kim ayıldı ol büt mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 106). [hāmūş,]

hāmuş: Suskun. II Kapalı.

1. Zebân kîse dehânî gibi **hâmûş**
Birbirine karşı iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 154*). [*hâmûş,]*

hâmûş ol-: *Suskun olmak; kapalı halde olmak.*

1. Yüri var iyle bu fikri ferâmûş
Bunî böyle didi vü oldı hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 156*). [*hāmûş ol-, -dı]*

hāmûş ol: *Susmak.*

1. Tekellümden dili hāmûş olupdur
Zemîn-i bî-hayâtuñ cānı geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 30*). [*hāmûş ol, -up, -dur]*
2. Hālâş itdi belâdan hāste cānı
Dem ola kim olasın sen de hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 139*). [*hāmûş ol, -a, -sın]*
3. Vaşl-ı yâre irişen ‘âşık niçün hāmûş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*hāmûş ol, -ur]*
4. ‘Acebdür şüretâ olduğı hāmûş
Meger mahmûrdur nevbet-zen-i şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 28*). [*hāmûş ol, -duğ, -ı]*

hân: *Han, hakan.*

1. Kânî nân u nemek katunda **hānum**
Bilür seg dōst kâdrin bilmedüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 60*). [*hānum, -um]*

hân: *Sultan, sevgili.*

1. Ne yüz var yüzüne bakmağa **hānum**
İşigünden ne yıl kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 76*). [*hānum, -um]*

hân: *Padişâh, sultân. II Sevgili.*

1. Gönilerdi seni andan da **hānum**
Siyeh hālûñ ki gözümde güm oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 56*). [*hānum, -um]*

hançer: *Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer.*

1. Nifāk **hançerini** mekr ü hîle zehri ile
Vişâl katı için nice bir şuvara rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 9*). [*hançerini, -in, -i]*
2. Hilâl ebrûlarûñsuz ey dil-ārâ
Dü **hançerdür** dilüme zâ ile râ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 28*). [*hançerdür, -dür]*
3. Ciger-güşe ayağına batan hār
Ata cāmına olur **hançeri** kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 8*). [*hançeri, -i]*
4. Hilâl-i ‘ıyd olur cāmına **hançer**
Hevâ yili tağıtdı ben hebâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 28*). [*hançer,]*
5. Döner arada cām-ı tığ u **hançer**
Kılıç kār itdi fark-ı her ferîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 26*). [*hançer,]*

6. o bu cān ile bu miskin Őikārı
Bunuñ boynına **hançer** ne revādur (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 41, Mısra 35*). [*hançer,]*
7. Hilāl-i ‘ıyd olur baña o deşne
İrerse cānuma nā-gāh o **hançer** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 47, Mısra 99*). [*hançer,]*
8. Nice olur ana cānun niŐāne
O **hançer** kim em olmaz yāresine (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 56, Mısra 89*). [*hançer,]*

handak: *Hendek.*

1. Cihān **handaklarından** kalkıd atı
Çū ben benlik bütin kıldum Őikeste (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 73, Mısra 162*). [*handaklarından, -lar, -ı, -ndan]*

handān: *Gülen, Ően, neşeli.*

1. Bu anuñ Őoĥbetinden mest ü ĥayrān
Bu anuñ ol vuŐlatından Őād u **handān** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [*handān,]*
2. aŐı **handān** ii pūr-girye vū sūz
Mulāzım mūŐterilerden ol aya (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [*handān,]*

handān: *Gülen II AılmıŐ gūl.*

1. Nehāra leyli vū leyle nehārı
Gūl-i gūl-zār anuñ lufiyle **handān** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 64, Mısra 13*). [*handān,]*

hande: *Gūlme, gūlūŐ.*

1. Gōren anı Şanur kim **hande** iyer
Baña dirler niūn yok sende **hande** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [*hande,]*
2. NiŐāne gōz yaşıdur derd-mende
Budur ĥavfum ki **hande** aĝzum aa (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [*hande,]*
3. Yig andan girye vū eĝān u zārı
aan kim **hande** olmaya yirinde (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 28, Mısra 11*). [*hande,]*
4. Vire aĝlatduĝı mıkđārı **hande**
Belādan ben daĥı dil-ĥaste idūm (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 70, Mısra 134*). [*hande,]*

hande it: *Gūlmek, gūlūmseme.*

1. İderdi gendū avmiyle neberdi
Eger dūŐmen gōrūp itmese **hande** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 36, Mısra 119*). [*hande it, -me, -se]*

hande it: *Gūlmek. II ieĝin aması.*

1. Firā u vaşla aŐlā kalmadı yir
Gūl-i ĥūsnūñ hemiŐe **hande** itsūn (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 64, Mısra 55*). [*hande it, -sūn]*

h nde iyle: G lmek.

1. G ren anı  anur kim h nde iyle
Ba a dirler ni  n yok sende h nde (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 27, Mısra 52*). [*h nde iyle, -r*]

h nde   ret: Güler yüz, g le  yüz.

1. O  em  a lardı h nde   retinden
Güler  em i fereh n r  söyünmiş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 66*). [*h nde   ret, -i, -nden*]

h ne: Ev, beyt, mesken.

1. Olur g lz r u n r u m 'min   gebr
Ola   n cismüme mer ad o **h ne** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 65*). [*h ne,]*
2. Ne  iri kim içerdi   r olurdu
Mu abbet **h nesi** ma m r olurdu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 72*). [*h nesi, -si*]
3. Yı a ya a  omaya **h ne** v  r  t
 anı bir  ir öleydim pençesinden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 44*). [*h ne,]*
4. İletdiler atası **h nesine** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 112*). [*h nesine, -si, -ne*]
5. D  egi ıssı  umdan ya du u seng
Yatur ne h n m n  var ne **h ne** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 131*). [*h ne,]*
6. Yatur Mecn n d   p bir yana  ury n
Yine anı ilette **h nesine** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 37*). [*h nesine, -si, -ne*]
7. İpek bezler ağır alt nlu  at  at
 eker tenginden oldu **h neler** teng (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 31, Mısra 49*). [*h neler, -ler*]
8. V c dum **h nesinde** k lmadı ra t
Bir oldu cümle  a  u  a ık u d  t (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 158*). [*h nesinde, -sin, -de*]
9. Ola zen-p re v  n -p k u n -merd
Ola **h ne** da al ehl-i h y net (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 71, Mısra 3*). [*h ne,]*
10. Ciger  anın çekerken d nelerde
Dil-i n r  p r ider **h ne** h ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 37*). [*h ne,]*
11. Ciger  anın çekerken d nelerde
Dil-i n r  p r ider **h ne** h ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 37*). [*h ne,]*
12. Dil-i Mecn n gibi p r-h n ider ol
A ar  venge anı **h nelerde** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 35*). [*h nelerde, -ler, -de*]
13. Her üstünü anu  bir ejdeh dur
Müdevver kehr b dandur bu **h ne** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 87*). [*h ne,]*

h ne: Ev. // Yer.

1. İnanma u r dur düzd-i cih ne
Cih n bir **h ned r** kim p r-bel dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 85*). [*h ned r, -d r*]

h ne: Ev II gönül evi.

1. Bulunmaz ol g n l ilde tütündür
Gönül bir **h ned r** b -b b u revzen (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 65, Mısra 53*). [*h ned r, -d r*]

hâne hâne: Ev ev.

1. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yıdüp gezdürdi anı **hâne hâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 41*). [*hâne hâne,]*
2. Yayılup söylenürdi **hâne hâne**
Gül-i gülzâr u havlı pürdür ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 126*). [*hâne hâne,]*
3. Ki A'râb ili yandı **hâne hâne**
Büt-i Yûsuf-cemâlûn hüsni kânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 32*). [*hâne hâne,]*

hâne-be-hâne: Ev ev.

1. Gün 'âlemi geşt iylediği **hâne-be-hâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 1*). [*hâne-be-hâne,]*

hâne-i çîn: Nigaristan-i Çin de denir. "Bir evdir ki, gelen üstad nakkaslar kendiler istihrac ettikleri nukuş-i garibeyi anda nakş eylemişler." [Sudi, Hafız şerhi, Ü, 36] "Nigarhane-i Kesmir de derler. şol tasvir evine denir ki, anda tasavir-i guna-gun mundericdir." [Baharistan şerhi, 465] "Çin nigarhanesi bir azim kilisedir ki, ol memlekette peyda olup üstat nakkaşların her biri kendi istihrac eylediği nukuş ve eskal-i garibeyi ve tasvir-i acibeyi anda nakş eylemiştir." [Gülistan Şerhi, 54] "Nukus ve tasavir ile müzeyyen olan hane ki, nigaristan dahi denilir ve Çin'de bulunduğu farz edilen daru'l-bedayi'." [Hüseyin Kazim, BüyükTürkLügati,rV.].

1. Nigâr u nakş ile şan **hâne-i Çîn**
Muraşşa' la'l-i aḥmerden licâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 54*). [*hâne-i çîn,]*

hâne-i zîn: Eḡerin oturulacak yeri.

1. Giyâhı sünbüle cevzâ olur cev
Zebercedden müzeyyen **hâne-i zîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 53*). [*hâne-i zîn,]*

hâne-kâh-ı şeyh: Şeyhin hankahı, dergah.

1. İletdi hâne-kâh-ı şeyhe ser-mest
Didi cân-ı peder yüz sür bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 82*). [*hâne-kâh-ı şeyh, -e]*

hānumān: Ev, beyt, mesken.

1. Dir idi hālın añup iyleyüp âh
'Aceb âvâre düşdüm **hānumāndan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 21*). [*hānumāndan, -dan]*
2. Döşegi ıssı kumdan yaşduğı seng
Yatur ne **hānumānı** var ne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 131*). [*hānumānı, -ı]*
3. Tağıldı fikri pîrûn 'aqlı şaşdı
Egerçi toprak itdi **hānumānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 11*). [*hānumānı, -ı]*

har: Diken II Rakip.

1. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Kurudı gitdi **hār** ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [*hār,]*
2. Güli **hār** ile itdi ‘emmi bāzār
Çü çeng-i zāga düşdi dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 60*). [*hār,]*

hār: Eşek.

1. İşit ol **hār** yitürmiş Türk erini
Meger bir vā‘ize şormış **hārını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 1*). [*hār,]*
2. Dimiş vā‘iz **hār** uşda ipi kanı
O **hār** soran ere gösterüñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7*). [*hār,]*
3. Dimiş vā‘iz **hār** uşda ipi kanı
O **hār** soran ere gösterüñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8*). [*hār,]*
4. O cān kim derd ü ğamdan bî-ħaberdür
Ne var insān ise ma‘nide **ħardur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 10*). [*ħardur, -dur]*
5. İşit ol **hār** yitürmiş Türk erini
Meger bir vā‘ize şormış **hārını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 2*). [*hārını, -ı, -nı]*
6. Uyarsın **hār** raķibüñ buyruğına
Elüm tütduñ elüm tütmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 188*). [*hār,]*

hār: Diken.

1. Olup yaşduķla döşek **hāre** vü **hār**
Yiri ħāk ü ğubār u çehre ħākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16*). [*hār,]*
2. Kimüñ **hārı** tolaşdı dāmenüne
Şaķınduķca gözüm bīmār olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 8*). [*hārı, -ı]*
3. Döşegi **hār** ola vü yaşduğı seng
Hemān bed-baħtum ister bu belāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38*). [*hār,]*
4. Ħazer iyle du‘ā-yı nīm-şebden
Tutan her dāmeni ħahr ile çün **hār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [*hār,]*
5. Yiridür ger olursa menzili nār
Nice **hārı** ki besler sāye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 29*). [*hārı, -ı]*
6. Aña itmeye Nevfel’ den şikāyet
Beyābānda ne hāre kaldı ne **hār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11*). [*hār,]*
7. Yüzine incüler eşk-i ter oldı
Gözine mīl-i sürme **hāra** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 149*). [*hāra, -a]*
8. İrişdi ya‘nī yāra gitdi **hārı**
Atası geldi pūr-şūr u şeğab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 6*). [*hārı, -ı]*
9. Libās emrinde varı belde yek pōst
Yatur **hār** içre ‘üryān māra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [*hār,]*
10. Teninde her kılı bir **hāra** dönmiş
Ser ile sine pūr-sevdā vü pūr-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [*hāra, -a]*
11. Ķo anı kim olasın ğamdan āzād
Bu ğün saña bitüren ğuşşā **hārın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 237*). [*hārın, -ın]*
12. Nice gül-reng olursıñ **hār** içinde
Nice vahşī gibi ilden kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 72*). [*hār,]*
13. Gül iken menzilin **hār** iylemişdür
Tama‘ ħ‘ārına cānuñ olmasun yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 132*). [*hār,]*
14. Güle ħavlı idüp hem hāre hem **hār**
Ki tā kaçmaya bir gice çü mestān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [*hār,]*

15. Ki kesdi dāmen-i gülden elin **hār**
Velī bir yüzden itdi bu şümārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 30*). [*hār,]*
16. Olur her nûrî nār u her güli **hār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*hār,]*
17. Seriyile sürmeye döndürdi sengi
Yolında almadı bir **hār** u hāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [*hār,]*
18. Olur her nûrî nār u her güli **hār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [*hār,]*

hār u as: Çerçöp.

1. Velī ben **hār u as** ol serv-i āzād
Şehinşeh-zāde anda bende anda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 94*). [*hār u as,]*
2. Biñ adım da olursa bir ademdür
Bu dāruñ kim bināsı hār u asdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 85*). [*hār u as, -dur]*

hār u as: Diken, çerçöp.

1. Hevāñ odında yile vardı bāğum
Naşīb hār u asdur dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 45*). [*hār u as, -dur]*

hār u hāşāk: Çer çöp, döküntü.

1. Yapış dirsın baña sen şah-ı hāra
Bu seyle maħlaş olmaz **hār u hāşāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 149*). [*hār u hāşāk,]*
2. Yanar ahr ile olup **hār u hāşāk**
Miyān-ı baħr-ı ğamdur bu cezīre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 176*). [*hār u hāşāk,]*

hārāb: Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.

1. ‘İmāret iyeler idi ol **hārābı**
Ki ey āvāre ‘āşık itme ta‘cıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 70*). [*hārābı, -ı]*
2. Şevābuñ saña yapmaz bu **hārābı**
Beni terk it o eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 116*). [*hārābı, -ı]*
3. Yaraşur mı **hārāba** serv-i hōş-nāz
N’ider gül-geşti ol āvāre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 102*). [*hārāba, -a]*
4. Budur orum cihānı yaa düdi
Vücüdum çün **hārāba** māñil oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 43*). [*hārāba, -a]*
5. Nāzar ıl luţfuñ ile bu **hārāba**
uluñam ‘āciz itme ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 76*). [*hārāba, -a]*
6. Ki meyden serhōş olmış itmedin nūş
Görüp acıdı ol mest ü **hārābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139*). [*hārābı, -ı]*
7. Hārāb itdi nāzar bir ğülsitānı
Ki serv-i nāz-perver a‘nī Leylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 42*). [*hārāb,]*
8. Varup cennetde urdı taħt-ı baħtı
Gerek ben de oyam dünyā **hārābın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [*hārābın, -ı, -n]*
9. Velī hāli **hārāb** u derdi ma‘mūr
ararmādan ütölmiş ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [*hārāb,]*
10. Şusuzlıdan varur hāli **hārāba**
Yile söykenme vü şuya ayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 174*). [*hārāba, -a]*

ḥarāb: *Perişan, hüznünlü, kederli, gamlı.*

1. Anı gördi yatur ser-mest ü medhüş
Ḥarāb olmuş yatur yiri ḥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 97*). [*ḥarāb,]*

ḥarāb it: *Yıkma, viran etmek.*

1. Gerek kim ‘ākibet vîrāne ola
Ḥarāb idince bunca şehir ü dîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 13*). [*ḥarāb it, -ince]*
2. Ḥarāb itme bu burcı tākı yıkma
Mu‘aṭṭar nāfesi müşk-i Ḥıṭṭadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 44*). [*ḥarāb it, -me]*

ḥarāb iyle: *Dağıtmak, perişan etmek.*

1. Genc-i nihāna maḥzen olan bî-nişān gerek
Dil ben de n’iylesün beni ‘aşk iyledi ḥarāb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 3*). [*ḥarāb iyle, -di]*

ḥarāb ol-: *Yıkılma, Yıkılmaya yüz tutma.*

1. Ne ben pendî tütaram ne beni bend
Ḥarāb oldu yıkıldı cümle vārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 37*). [*ḥarāb ol-, -dı]*

ḥarāb ol-: *Yıkılmak, tahrip olmak.*

1. Fezā-yı dilde ḥarāb olmaya binā-yı ümîd
Ne deñlü ayağa düşsem koman ümîd eteğin (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 10*). [*ḥarāb ol-, -ma, -(y)a]*
2. Teb-i ğamdan şolup tāze nihāli
Ḥarāb olmuş ḥarābat içre ḥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 26*). [*ḥarāb ol-, -mış]*
3. Ḥarāb olmasam ābād olmazam ben
Beni benden şu resme aldı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 96*). [*ḥarāb ol-, -ma, -sa, -m]*
4. Degül çün ḥālî ḥāline muvāfık
Cihān ol dem ḥarāb olur muḥakkaḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 27*). [*ḥarāb ol-, -ur]*
5. Ḥarāb olmağa yüz tıtdı ḥalelden
Diridüñ saña ğam irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 60*). [*ḥarāb olmağ-, -a]*

ḥarābāt: *Harabeler, viraneler.*

1. Teb-i ğamdan şolup tāze nihāli
Ḥarāb olmuş ḥarābat içre ḥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 26*). [*ḥarābat,]*
2. Ki bundan ğayri yok imîn vilāyet
Benüm kim menzilüm oldu ḥarābāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 171*). [*ḥarābāt,]*

ḥarābe: *Harabe, virane.*

1. Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ
Cihân **harâbesi** bir vâdidür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [*harâbesi, -si*]
2. Yaturdı bir **harâbe** içre çün genc
İdüp bir küşede gencin nühuftu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [*harâbe,]*
3. Anuñ tâbiyle tölmiş ol **harâbe**
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 78*). [*harâbe,]*
4. Anı gördi yatur ser-mest ü medhûş
Harâb olmuş yatur yiri **harâbe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 97*). [*harâbe,]*
5. Harâbe baña lâyiķ menzil oldu
Kem oldu tüt ki kiştünde giyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 44*). [*harâbe,]*
6. Nice tütmiş **harâbe** içre me'vâ
Muḳarreb beglerinden itdi teftiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 4*). [*harâbe,]*
7. Ne yirsin bu **harâbe** ğâr içinde
Aña gösterdi zâhid bir pâre ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 18*). [*harâbe,]*
8. Gezüp gâhî **harâbe** gâh âbâd
Bir iki gün aradı her mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 76*). [*harâbe,]*
9. Benümle sen derilmek mümteni'dür
Benüm her şeb yatağum bir **harâbe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 77*). [*harâbe,]*
10. Ne cân tıoydı saña ne sen cihâna
Dil-ârâ bağ idüñ olduñ **harâbe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 107*). [*harâbe,]*

harâb-ı bâb: Yıkık kapılar.

1. Harâb-ı bâbı bî-dâd iyleyen ol
İmâdın ol sârayuñ penç idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 52*). [*harâb-ı bâb,]*

harâb-ı belâ: Dert yıkıntısı.

1. Göñül harâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ hâşılın bitürmişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 2*). [*harâb-ı belâ, -dur*]

harâc: Haraç, vergi.

1. Şalınmak göstere kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem **harâcî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 85*). [*harâcî, -i*]
2. Çü yir virân ola olmaz **harâcî**
Anuñ kim bârı yok çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78*). [*harâcî, -i*]

harâm: Memnu, şer'an memnu olan şey, helâl'in mukabili.

1. Harâma hem-nişin olmaķ da müşkil
Harâma ger harîm olam helâkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 122*). [*harâma, -a*]
2. Harâma hem-nişin olmaķ da müşkil
Harâma ger harîm olam helâkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 123*). [*harâma, -a*]
3. Bilürem ol da hõş görmez **harâmı**
Dilek it var ki ol dil-dâr u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 130*). [*harâmı,]*
4. Gözüñ yum iyle anuñ sirkesin nüş
Ġidâ itme **harâmı** câna zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 119*). [*harâmı, -i*]

harām olsun: *Yasak olsun, nasip olmasın anlamlarında olumsuz bir temenni.*

1. Harām olsun yidügi nân u ni‘met
Eriyçün zâhirâ feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 88*). [*harām olsun,]*

harāmî: *Haydut.II Sevgilinin gözleri.*

1. ‘İzāruñ luṭfı iyler i‘tizārı
Harāmîdür gözüñ kim gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 109*). [*harāmîdür, -dür]*

harâret: *Zevk, şevk, aruz ve istek.*

1. Gözinden akıdur şahrâya deryâ
Harâretden nefes çokurdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 17*). [*harâretden, -den]*

harâret: *Sıcaklık.*

1. Dilümde ‘aşkuñ arturdi **harâret**
Baña ma‘nî yiter şûret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 46*). [*harâret,]*

harâret: *Sıcaklık II Şevk, arzu, istek.*

1. Revân idi yüz üzre dem‘a gibi
Hem ol şem‘ûñ **harâretden** dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 13*). [*harâretden, -den]*

harâret: *Sıcak, sıcaklık; coşkunluk, şevk II Aşk ateşiyle yürekte oluşan sıcaklık ve şevk.*

1. Dilinden yârinüñ zıkrın ayırmaz
Dili kaynar **harâretten** çü şîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 81*). [*harâretten, -den]*

harbe: *Kısa mızrak tarzında bir nevi silah.*

1. Ne derdüm var raķībüñ **harbesinden**
Şu ‘âşık kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 20*). [*harbesinden, -si, -n, -den]*

harc: *Harcamak, tüketmek.*

1. Yoğ idi **harc**a ancak genc ü mâlı
Bu derviş idi ‘emmüsi tûvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [*harc, -a]*

harc: *Malzeme; vergi, masraf II yük, zahmet.*

1. Dirüp emvāl ü genci şanki Kārūn
Virüp iylerdi **harcı** mişl-i Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 10*). [*harcı, -ı*]

harc it: *Harcamak, sarf etmek.*

1. Açup dürci yirinde harc iderdi
Eger gevher-şināsa düşse gevher (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 16*). [*harc it, -er, -di*]

harc it: *Harcamak, sarf etmek; feda etmek.*

1. Eşerdür luţf-ı cūdundan vücūdum
Naşihat naķdini hōş harc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 7*). [*harc it, -er, -sin*]
2. Kıluram saña vaşl-ı yāri taḥşil
Ki hem zer harc idem hem zūr-ı bazū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [*harc it, -em*]
3. Oķ atmadın daḥi yayuñı yasduñ
Zer zūri ki böyle harc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 17*). [*harc it, -e, -sin*]
4. Ğam-ı Yūsuf da şan Ya'ķūb-ı ğam-ġin
Nitekim itdi harc 'ömri vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 5*). [*harc it, -di*]
5. Şadefler iyleyüp nīsān ile pür
Deñizler harc iderdi bulmaġa dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 16*). [*harc it-, -er, -di*]
6. Añuñ-çün mālī harc itdü firāvān
Faķire çok 'aṭālar itdi iḥsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 61*). [*harc it-, -dü*]
7. Ki maṭlūbın dileye ṭālibine
Nikāh u 'aķd içün harc iyledi naķd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35*). [*harc iyle, -di*]
8. Aña harc iyledi sa'y-ı vefāyı
Vefālar itdi kim olınsa ger yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 4*). [*harc iyle, -di*]

harc-ı naķd: *Para harcamak.*

1. Ki **harc-ı naķd** ile ḥall olunur 'aķd
Vefā vü mihr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 36*). [*harc-ı naķd,*]

hāre: *Sert taş, kaya.*

1. Olup yaşduķla dōşek **hāre** vü hār
Yiri ḥāk ü ġubār u ṣehre ḥākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16*). [*hāre,*]
2. Aña itmeye Nevfel' den şikāyet
Beyābānda ne **hāre** ḳaldı ne hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11*). [*hāre,*]
3. Ki ġül-ġün itdi cümle ṭaġ u ṭaşı
Yatur seng arasında şanki **hāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 83*). [*hāre,*]
4. Ki aña ṭa'n eliyle ṭuz ekersin
Senūñ pāyuña degse hār u **hāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 41*). [*hāre,*]
5. Seriyle sürmeye döndürdi sengi
Yolında ḳalmadı bir hār u **hāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [*hāre,*]

hāre: *Bazı nesneler üzerinde dalgalanır gibi görünen ince parlak çizgiler; meneviş; dalgır.*

1. Güle havlı idüp hem **hâre** hem hâr
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [*hâre,]*

harem: Saray ve konaklarda kadınlar için ayrılmış bölüm; mahrem odası, herkesin girmesine izin verilmeyen yer.

1. Ruḥı devrinde ḥālî ḥaylî ḥôşdur
Haremde beslenür tıfl-ı Ḥabeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 160*). [*haremdede, -de]*

harem: Herhangi bir şekilde saygısızlık gösterilmesi yasaklanmış olan, mukaddes, kutsal. Kâbe ve çevresi.

1. Cemâlûn Ka'bedür anı **harem** kıl
Muḥammed çün 'urûca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 38*). [*harem,]*

harf: Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

1. Zihî kudret urup bünyâd-ı hestî
Dü **harf** ile kılur âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 12*). [*harf,]*
2. Gel ey cân-ı peder 'avn iste Ḥaḳ'dan
Ḳazı 'aşḳ u hevâ **harfin** sabaḳdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [*harfin, -in]*
3. Ya andan uçdı bir âvâre bülbül
Ḳazındı tūt ki bir **harfi** kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 49*). [*harfi, -i]*

harf: 1. harf 2. sohbet, konuşma.

1. Ḳodı bu ṭa'nı düşdi ḳalbine şekk
Yâḳın **harfin** gönülde iyledi ḥakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 10*). [*harfin, -in]*

harf: Harf, söz.

1. Ne **harf** öğrendi ne nokṭa ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü ḥâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [*harf,]*
2. Keserse boynumı dendânı sînüñ
Gerekmez **harfi** sensüz sîn ü şinuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [*harfi, -i]*
3. Ne ḥod ḥavf u ne ṭa'n u ne melâmet
Tırâş olmuş cihândan nâmi **harfi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 7*). [*harfi, -i]*
4. Bu kem **harfi** ḳoma levḥuñda ḳazı
Çün oldun bûy-ı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 158*). [*harfi, -i]*
5. 'Aceb mi ma'reke olursa bâzâr
Bu **harf** ile ḥarîfi itdi te'dîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 177*). [*harf,]*
6. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu **harfüñ** tuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 69*). [*harfüñ, -üñ]*
7. Anuñ bir **harfi** ammâ key ḥaṭâdur
Didüñ öldi falân ḳodı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 36*). [*harfi, -i]*

harfeyn: İki harf.

1. Şaçuñsuz hâ vü hâ **harfeyni** ey yâr
Olurlar boynuma çün halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21*). [*harfeyni, -i*]

harf-i ‘azîm: *Büyük söz.*

1. Didüm bu demde bu harf-i ‘azîmi
Bakup Mecnûn bu kavlı üstüvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 52*). [*harf-i ‘azîm, -i*]

harf-i cür’et: *Cesurca söz.*

1. Revân hat çekdi harf-i cür’etine
Şağın başma edebden taşra pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 180*). [*harf-i cür’et, -i, -ne*]

harf-i gam: *Gam harfleri II Talihsiz, dertli II Kara bahtlı.*

1. Eger şād ile dād ola dü bādām
Gözünsüz harf-i gāmdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 32*). [*harf-i gam, -dur*]

harf-i hatt: *Ayva tüylerinin harfi.*

1. İçüp vahdet şarābın buldı sekri
‘Urūci **harf-i hatt** çekdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 67*). [*harf-i hatt,]*

harf-i ta’n: *Ayıplama, kınama sözleri.*

1. Ne deñlü ola anda revnağ u nūr
Ço harf-i ta’nı kim devr-i Zuḥaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 91*). [*harf-i ta’n, -ı*]

harf-i ta’ne: *Ayıplama, kınama.*

1. Bize bu **harf-i ta’ne** hoş şabākdur
Seni mektebdan almağ bil ki ḥaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 77*). [*harf-i ta’ne,]*

har-gāh: *Büyük çadır, otağ.*

1. Anı **har-gāh** öñine da’vet itdi
Dil olup gamze bir dem şöḥbet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 39*). [*har-gāh,]*
2. Getüre armağān kuḥl-i ḡubārı
Çıkup **har-gāhdan** āh ile her gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 61*). [*har-gāhdan, -dan*]
3. İraq **har-gāhdan** miḳdār-ı ferseng
Murādı gözlemekden oturup rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 24*). [*har-gāhdan, -dan*]
4. Cigerde kan dimāğ-ı serde sevdā
Hem ol serv-i revān **har-gāha** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 75*). [*har-gāha, -a*]

ḥar-gāh-ı yār: Sevgilinin meskeni, çadırı.

1. Varup ḥar-gāh-ı yāre bağırlı tağılu
Başı elde eli göğsinde bağılu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 13). [ḥar-gāh-ı yār, -e]

ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli: Bilgisiz ve akılsız eşek gibidir.

1. O dil kim ‘aşk odından ola ḥālî
Ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 18). [ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli,]

ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli: Bilgisiz ve akılsız eşek gibidir.

1. O dil kim ‘aşk odından ola ḥālî
Ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 18). [ḥar-ı bî- ‘aql u dānişdür mişâli,]

ḥarîdâr: Alıcı, müşteri.

1. Şekerden tatlu olsa sib şad-bâr
Gedilse bir pula almaz **ḥarîdâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 96). [ḥarîdâr,]
2. Arada ihtilâf olmak ne müşkil
Senûn ben mihriñe cāndan **ḥarîdâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 27). [ḥarîdâr,]
3. Metâ‘uñ açma kim yokdur **ḥarîdâr**
Bu nükte irdi çün ol rāst-rāya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 36). [ḥarîdâr,]
4. Ki mālâ meyl ider bakmaz kemāle
Çü ‘âciz kâldı ol miskîn **ḥarîdâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 59). [ḥarîdâr,]
5. Nevâzişler kılurdu tâze tâze
Biri biriyle ol iki **ḥarîdâr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 17). [ḥarîdâr,]

ḥarîdâr-ı belâ: Bela müşterisi, dert alıcısı.

1. Ḥarîdâr-ı belâ vü cān-fürüşem
Zemâne kulluğından cānum âzād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 8). [ḥarîdâr-ı belâ,]

ḥarîf: Arkadaş, dost.

1. Niçün gül-ı beyâbāndur ḥarîfüñ
Senûn cinsüñ benem baña **ḥarîf** ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145). [ḥarîf,]
2. Niçün gül-ı beyâbāndur **ḥarîfüñ**
Senûn cinsüñ benem baña ḥarîf ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 144). [ḥarîfüñ, -üñ]
3. İrakdan oldı atından piyāde
Göricek bildi Mecnûn ol **ḥarîfi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 17). [ḥarîfi, -i]
4. Ḥarîf iseñ eger bismillâh ey yār
Ben atlas çâk idici hırka-püşem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6). [ḥarîf,]
5. Kim ola iyleye ḥâk sözi tekzîb
Ḥarîf anuñ çü bildi hırfeti ne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179). [ḥarîf,]

6. ‘Aceb mi ma‘reke olursa bâzâr
Bu harf ile **harîfî** itdi te‘dîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 177*). [*harîfî, -i*]

harîf ol: *Dost olmak.*

1. Harîf oldı aña gam hırfetinde
Çün oldı Zeyd Mecnûn'ın celîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 98*). [*harîf ol, -dı*]

harîm: *Ev; harem dairesi, harem.*

1. Harâma hem-nişîn olmak da müşkil
Harâma ger **harîm** olam helâkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 123*). [*harîm,]*

harîr: *İpek, ipekli kumaş.*

1. Gül-âb ile yuyup dürr-i şemîni
Harîre şardılar çün mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 50*). [*harîre, -e*]
2. Özi gibi sözün de bîkr iderdi
Sözi fikri **harîrinden** alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 107*). [*harîrinden, -i, -nden*]
3. Çeker şan pâydan peykân-ı hârî
Harîrinden gül istebrak tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 15*). [*harîrinden, -i, -nden*]
4. Harîr aña göre gûyâ dikendür
Cihânda tâbda üç nûra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 126*). [*harîr,]*
5. Kaçan iyler habîbine hilâfî
Şarup nâfe gibi tâ kim **harîre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*harîre, -e*]
6. Şarıldı müşk-i ter gibi **harîre**
Teni gam micmerinde ‘üd gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 54*). [*harîre, -e*]

hâs: *Seçkin insanlar.*

1. Ki tâ Rüstem olasın kuvvet ile
Refîk it dōstdan bir nice **hâşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 99*). [*hâşî,]*
2. Kâra giydi kâmusı mâteminden
Ol iklîmuñ kâmu ‘âmu vü **hâşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189*). [*hâşî,]*

hâs: *Özel, seçkin.*

1. Ögerdi Leylî'yi eş‘âr içinde
Yöresinden geçerken **hâş** eger ‘âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 101*). [*hâş,]*

hâş u ‘âm: *Seçkin kimseler ve halk, herkes.*

1. Garîk-i ni‘met itdi hâş u ‘âmı
Ulu bezm itdi şâhâne müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 6*). [*hâş u ‘âm, -ı*]

hāṣā: "Allah göstermesin, Allah korusun" anlamında söylenilen şeyin gerçekleşmesinin istenilmediğini belirtmek için kullanılan bir söz.

1. İden didārını ‘aşkuñ temāṣā
Cemāl-i ğayra göñliñ vire **hāṣā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 18*). [*hāṣā,]*
2. ‘Adûlar ‘ākile mecnûn dimişler
Velî **hāṣā** ‘aceb herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 162*). [*hāṣā,]*

hāṣāk: Çer çöp, döküntü.

1. Benüm gibi olupdur nice **hāṣāk**
Yaluñuz ben degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 30*). [*hāṣāk,]*
2. Şafâ fenninde şâhib-mezheb idi
Belâlar seyline olmuşdı **hāṣāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 5*). [*hāṣāk,]*
3. Bu bed-fikri getürmek ħalbe **hāṣāk**
Cihân bir tekyedür iki ħapusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 150*). [*hāṣāk,]*

haseb: Asalet, soyluluk.

1. Ķabâ’ilde şehîr idi Arab’da
Nesebde eşref ü a’lâ **hasebde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 8*). [*hasebde, -de]*
2. Ne duĥterler bulunur bu ‘Arab’da
Ķamu ‘âlî nesebde hem **hasebde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 88*). [*hasebde, -de]*
3. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aĥrânüm **hasebde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*hasebde, -de]*
4. Bilürsin küfvünem aşl u nesebde
‘Arab’da azdur aĥrânüm **hasebde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 74*). [*hasebde, -de]*

haşhâş: Haşhaş.

1. Vücûdı ara yirde ĥurd u **haşhâş**
Yeĥûd şan lâledür baĥrında dâĥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 12*). [*haşhâş,]*

hasîbe: Soyu temiz kadın.

1. Ħasîbe vü nesîbe ced-ber-ced
Sürûr u nûr olup ĥüsn ü cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 206*). [*hasîbe,]*

hâsid: Kıskanç.

1. Elüñ güldür ne boyarsın ħınaya
Dimezsın göre bir **hâsid** ħınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 102*). [*hâsid,]*

hâsıl: Ortaya çıkan, kar, kazanç, ürün, mahsül.

1. Göñül ħarâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
Dilümde derd ü belâ **ħaşılın** bitürmişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 3*). [*ħaşılın, -ın*]
2. Biter **ħaşıl** anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân yile yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 100*). [*ħaşıl,]*
3. İyü toĥm ek ki ħôş-dem ħôş-maĥaldür
Ki görüp **ħaşılunı** yârın içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 123*). [*ħaşılunı, -(u)ñ*]

ħaşıl ol: *Meydana gelmek, doğmak.*

1. Anuñ-çün ħaşıl olmaz anda dâne
Ola çün dânenün yirde şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 102*). [*ħaşıl ol, -maz*]
2. Onlara ħaşıl olmış zevĥ-ı tekrâr
Alurlar birbirinden zevĥ-ı bûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 50*). [*ħaşıl ol, -mış*]

ħaşıl ol: *Elde edilmek, kazanılmak.*

1. Dilenüp cem‘ iderüz küt-ı yevmi
Ne ħaşıl olsa bu yâr ile bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [*ħaşıl ol, -sa*]
2. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden ħaşıl olan ħalle vü mâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*ħaşıl ol, -an*]

ħaşılı: *Doğrusu, sözüñ kısası, kısacası.*

1. Bu kışşa **ħaşılı** ħubb-ı ezeldür
Anuñ maĥbûbı ħüsn-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 53*). [*ħaşılı,]*

ħaşıl-ı ‘ömr: *Ömrün semeresi. II Evlat.*

1. Diledi ħaşıl-ı ‘ömrre cân ata
Bile uydurdu bir kaç yâr-ı hem-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 52*). [*ħaşıl-ı ‘ömr, -e*]

ħaşlet: *Ahlak.*

1. Dönüp göstermek ol lâfa ħilâfı
Bu **ħaşlet** merd olana lâyıĥ olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 25*). [*ħaşlet,]*

ħaşm: *Düşman.*

1. Okı yağmur idüp **ħaşmı** büridi
Çü Nevfel gördi bu cem‘-i girâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 14*). [*ħaşmı, -ı*]

ħaşm ol: *Düşman olmak; karşı tarafta yer almak.*

1. Kılursın sen ‘adü ħayline meyli
Didi çün ‘aşıĥa ħaşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 137*). [*ħaşm ol, -a*]

haşr: Allâh'ın ölümlere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi, dirilme, diriliş.

1. Didi lâ takrabu mâle'l-yetîmî
Eger var ise **haşre** i'tikâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 143*). [*haşre, -e*]

haşr it: Bir şeyin bütününü birine, bir şeye ayırmak, vermek II Adamak.

1. Baña olsun belâsı mûnis-i hâk
Beni çün toprağumdan haşr ide Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 105*). [*haşr it, -e*]

haşr u neşr: Yeniden diriliş ve toplanma günü.

1. Haşr u neşrûñ 'arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sînemden bu te'sîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 5*). [*haşr u neşr, -üñ*]

hasret: Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye /kişiye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştîyak.

1. Bu **hasretde** ki nâ-geh ire bahtı
Bitüre şâh-ı ser-sebzi dirahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [*hasretde, -de*]
2. Gice varup nihânî kûy-ı yâre
Ciger **hasret** elinden pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 10*). [*hasret,]*
3. Yaşın zülfince kıl ol serv-i nâza
Kıla döndüm egerçi **hasretinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 5*). [*hasretinden, -inden*]
4. Tuş oldu **hasreti** Mecnûn'a nâ-gâh
Yatur düşmüş yatağı vâdî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 128*). [*hasreti, -i*]
5. Firâk u **hasret** irmezse kemâle
Zebânından n'ola bir nik nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 134*). [*hasret,]*
6. Dönüp iline gitmek oldu cehdi
Tırup bî-çâre Mecnûn **hasret** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 165*). [*hasret,]*
7. Bu anı ol bunı itdi der-âgûş
Buluşup iki müştâk iki **hasret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 75*). [*hasret,]*
8. Gücüm yitse varurdum hizmetine
Selîm anuñ bakup bu **hasretine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 39*). [*hasretine, -i, -n, -e*]
9. Revânın revh-ı rahmet iylesün şâd
Çü kaldı **hasret** ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [*hasret,]*

hasret-i yâr: Sevgilinin özlemi.

1. Yolarken **hasret-i yâr** ile müyî
'Arabda âdet idi bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 94*). [*hasret-i yâr,]*

haste: Hasta, rahatsız; perişan, aşırı tutkun.

1. Dili pür-hûn u cânı **haste** idi
Göñül teng ü dehân teng ü mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 60*). [*haste,]*
2. Haberdür derd-mende **haste** cândan
Taḫuḫa ya'ni ey dermânde **haste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 180*). [*haste,]*

haste: *Hasta II Aşık.*

1. Kim kanum içmege la'lindeki piyâle yiter
Bu **haste** cânê ne hâcet ki gürz-i kâhr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*haste,]*
2. Bilmem taḫuḫdan ayrılalı çok zemân mıdur
Mercân lebûñe şordum idi **haste** göñlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 5*). [*haste,]*
3. Sözinüñ şîrîn cülâbı **haste** cânâ nüş olur
Hümâ döndi âteş-i ruḫsârûña karşı göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*haste,]*
4. O demde hem-zebân ol **haste** cânâ
Dehenden cân yakup çıkan zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 33*). [*haste,]*
5. Beyân-ı hâl iderken **haste** Mecnûn
Atasınun katında dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 51*). [*haste,]*
6. Okırdı yâre karşı **haste** Mecnûn
Râķibinden şikâyet-nâme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 53*). [*haste,]*
7. İde ol **hasteyi** bî-zaḫmet ü derd
O mecrûḫ irse ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 36*). [*hasteyi, -y, -i]*
8. Didi ol **hastenüñ** budur cevâbı
O Mecnûn'ı bulun itmeñ dirîğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 36*). [*hastenüñ, -nüñ]*
9. Ne ğuşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendî **haste** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 103*). [*haste,]*
10. Gelüp ben **hasteye** itseñ nigâhı
Sen alup başunı gitdün yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 50*). [*hasteye, -y, -e]*
11. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün **haste** Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 33*). [*haste,]*
12. Nice üftâde şayd itmek hüyıdur
Huşûşâ cân u dilden **haste** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 45*). [*haste,]*
13. Düzerdi **haste** Mecnûn'a cevâbı
Midâd idüp ciger kanın ezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 112*). [*haste,]*
14. Hezârûñ **haste** göñlin derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp ağladı bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 2*). [*haste,]*
15. Şanasın **haste** bülbüldür kafes teng
Geçerdi şûr ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 182*). [*haste,]*
16. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yârı
Kim olur **haste** derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 125*). [*haste,]*
17. Vücûdî zehr-i kâtil ola def'î
Çü Mecnûn **haste** gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149*). [*haste,]*
18. Ğazeller okuyup dürler saçardı
Virüp ol **hasteye** Nevfel cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 69*). [*hasteye, -y, -e]*
19. Virün bu **hasteye** şîrîn cevâbı
Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 26*). [*hasteye, -y, -e]*
20. Bu mecnûn **hasteyi** hayrân sen itdün
Muḫayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [*hasteyi, -y, -i]*
21. Arada **haste** Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ idi 'alemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 40*). [*haste,]*
22. Zen egri olsa evşâfı uzakdur
İşidüp **haste** Mecnûn bu güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 77*). [*haste,]*

23. Cefâ itme utan bârî Hudâ'dan
Eger bülbülleri kılmasa **haste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 85*). [*haste,]*
24. Zihî 'aşk u kerâmet Bârek-Allâh
Koyup Leylâ'yı anda **haste** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 105*). [*haste,]*
25. Bu ğam ğam yüki üzre oldı ser-bâr
Şan eski **hasteye** tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [*hasteye, -y, -e]*
26. Yürür yiler çemende yile beñzer
Severdi **haste** Mecnûn âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 67*). [*haste,]*
27. Anuñ-çün **haste** Mecnûn hurrem idi
Egerçi âh idüp inlerdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 6*). [*haste,]*
28. Haberdür derd-mende **haste** cândan
Tapuña ya'nî ey dermânde **haste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 181*). [*haste,]*
29. Göñül derdin dimişsin ey tabibi
Bilürsin **haste** hâlin diñle ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 35*). [*haste,]*
30. Uvatdı urdı Mecnûn' un çanağın
Bu hâle **haste** Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [*haste,]*
31. Didi ben **hasteyem** anuñ refîkı
Ġam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 48*). [*hasteyem, -yem]*
32. Halâş itdi belâdan **haste** câmı
Dem ola kim olasin sen de hâmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 138*). [*haste,]*
33. Delürdi tağa düşdi **haste** bülbül
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 62*). [*haste,]*
34. Dil-i Zeyd'e naşîhat dürri saçdı
İşidüp **haste** Zeyd ol hös cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [*haste,]*
35. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Kurudı gitdi hâr ey **haste** bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [*haste,]*
36. Kime itsün şikâyet **haste** bülbül
Dirigâ seyr iderken bu çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 92*). [*haste,]*
37. Ki **haste** bülbülüñ âvâre kaldı
Nice bâğa revâne oldı servüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 114*). [*haste,]*
38. Bir iki beyt okıyup kıldı zâri
Ġarib ü bî-kes ü tenhâ vü **haste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19*). [*haste,]*
39. Ecel ben **hasteyem** baña muhaldur
Baña dirsın ölürem toprağum saç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 54*). [*hasteyem, -yem]*
40. Velî ben **hasteden** divânesi yok
Saña biñ biñ benüm gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 100*). [*hasteden, -den]*

haste: Hasta, rahatsız.

1. Didi pîr atañam ben **haste** vü zâr
Senüñ gavğân ile rüsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [*haste,]*
2. Düşerdi dest ü pâdan zâr u **haste**
Eger nuşret bulursa cânib-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 130*). [*haste,]*
3. Esîr ü nâ-tüvân u pîr ü **haste**
Adum bed-nâm u rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [*haste,]*
4. Silâhından gül-i ter gibi **haste**
Velî pîr-ukde tığından çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 76*). [*haste,]*
5. Nice zehr içirürsin **haste** câna
Esirge bu za'îf ü **haste**-hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 148*). [*haste,]*
6. Peder mevtinden oldı tâze **haste**
Okur geh iştiyâkuñ kışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 132*). [*haste,]*

7. Şifasında ne hâcet **haste** nabzı
Bisât-ı başıdır bu arz-ı mefrûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 6*). [*haste,]*
8. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir kûh içinde zâr u **haste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [*haste,]*
9. Tapunun ‘aşk içinde nâşırıyem
Egerçi hâlûnâm ben **haste** rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 25*). [*haste,]*
10. Olur tiryâk-i ekber **hasteye** mevt
Ecel destinden irdi çün bu tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 58*). [*hasteye, -(y)e]*
11. Hâzân irdi geçüp nevrûz-ı ‘ömrüm
Dehâne irdi çün bu **haste** cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [*haste,]*
12. İçürdüñ **haste** mûra zehr-i mâri
Yiter mûr-ı za‘ife darb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 48*). [*haste,]*

haste ol: *Hasta olmak, hastalanmak.*

1. Meger kim haste olmuşdur seherden
Anuñ-çün yire başmağa ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 22*). [*haste ol, -muş, -dur]*
2. Ruḥ-ı Leylî gül-i nevreste olmuş
Dil-i Mecnûn dikenden haste olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 38*). [*haste ol-, -mış]*

haste ol: *Düşkün, perişan olmak.*

1. Gözi giryân iken göñli avındı
Şınup kâse egerçi oldı haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 35*). [*haste ol, -dı]*

haste olsa şu virür bulın-: *Hasta olsa su vereni bulunmamak; çok yalnız, kimsesiz olmak.*

1. Ne şu virür bulunur haste olsam
Beni öldürse bir hûn-ḥ’âr ‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 54*). [*haste olsa şu virür bulın-, -ur]*

haste-cân: *Cam, gönli hasta.*

1. Gözetdi Leylî’yi pinhân u çâpük
Ki firkatdan ne resme **haste-cândur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 163*). [*haste-cândur, -dur]*

haste-dil: *Düşkün, yaralı gönül; zavallı, biçare aşık.*

1. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Velî ben **haste-dil** kim bi-ḳarârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 11*). [*haste-dil,]*

haste-hâl: *Hasta halde, perişan hal.*

1. Nice zehr içirürsin haste cāna
Esirge bu za‘îf ü **haste-hâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 149*). [*haste-hâli, -i]*

hasūd: Hasetçi, kıskanç II düşman.

1. Hayâl-i gamzesi yârûñ baña havâle yiter
Hasūd dış bileme kanum içmege şabr it (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 7). [hasūd,]
2. Her biri hasûdî güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñuñ ezeli pây-i tahtıyam (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6). [hasûdî, -ı]

hasūd: Çok kıskanç.

1. Hüner medhinde güyâ zemde hāmûş
Şu nâkış kim hasūd u bî-vefâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69). [hasūd,]

haţ çek: Çizgi çekmek. II Sınır çizmek, sonlandırmak.

1. Revân haţ çekdi harf-i cür’etine
Şakın başma edebden taşra pâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 180). [haţ çek, -di]

hatâ: Hata, yanlış.

1. O servûñ kim hevâsı bed-hevâdur
Bu bustâna anı dikmek haţâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 152). [haţâdur, -dur]
2. Yañılsam bu haţâya itsem ikdâm
‘Arab iyer beni ta’niyle bed-nâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 153). [haţâya, -(y)a]
3. Anuñ kanın yire dökmek haţâdur
Yük urılmaz o püşt-i nâzenine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 46). [haţâdur, -dur]
4. Dilerseñ okla isterseñ yayuñ yaş
Haţâ ile eger çekdümse tiri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 69). [haţâ,]
5. Senüñ katuñda ammâ ol haţâdur
Ümidüm var ki kaşdun ola câne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 90). [haţâdur, -dur]
6. Haţâ diyü bu kaşın çin iderdi
Şaçı boynına oldı mâr-ı Dahhâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 160). [haţâ,]
7. Didi kim key haţâdur bu cüdâyî
N’ola gelse kenâruna nigâruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150). [haţâdur, -dur]
8. Ben anı cân u dilden iyleyem yâd
Haţâ kılsam eger ‘afv u ‘atâ kıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55). [haţâ,]
9. Zihî nefis-i nefis hûş-zât u hûş-büy
Haţâdan fark idüp ‘ayn-ı şavâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 57). [haţâdan, -dan]
10. Anuñ bir harfi ammâ key haţâdur
Didüñ öldi falân kodi cihânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 36). [haţâdur, -dur]
11. Hünerde manzarı habt u haţâdur
Dimiş ol kim dilinde vardur uzluğ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 70). [haţâdur, -dur]
12. Miyânunda vaţan şutmak haţâdur
Şakın püyendeyi pâyende şanma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 182). [haţâdur, -dur]
13. Anı menzil idinme kim haţâdur
Ki ejderhâ gibi cûş itse deryâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 72). [haţâdur, -dur]
14. Tañî‘at çâhına düşmek haţâdur
Nefes nefsanî olsa zî hacâlet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 168). [haţâdur, -dur]

ḥatā iyle: Hata yapmak, kusur işlemek.

1. Elüñ degmege olurdu bahâne
Yañılup iylemezsen ol ḥatāyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 93). [ḥatā iyle, -mez, -sen]

ḥatā-pūs: Hata örten.

1. Cevāhir ehliñe cevher gerekdür
Hüner ehli hüner-perver **ḥatā-pūs** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 67). [ḥatā-pūs,]

ḥatar: Tehlike.

1. Saña lâıyık degüldür küşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü ğavğa vü **ḥatardur** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67). [ḥatardur, -dur]

ḥātem: Mühür, yüzük (hükümdarlık alameti); hakimiyet, güç.

1. Tapuñ mühr-i sa‘adet **ḥātemidür**
İrişdür derd-mend oldum devāya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 46). [ḥātemidür, -i, -dür]

ḥat-ı ser-sebz: Yeni çıkmış tüy.

1. Ḥat-ı ser-sebzidür bir gül-‘izāruñ
Nice yaprak ki bergidür çenāruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 172). [ḥat-ı ser-sebz, -i, -dür]

ḥatib: Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen.

1. Oкур ba‘zı cemā‘at ba‘zı sāmī‘
Ḥatib oldı hezār elḥāna çıkdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 27). [ḥatib,]

ḥatib-i ḥutbe: Hutbe okuyan.

1. Nikāh u ‘ağd olup ḥutbe okundı
Ḥatib-i ḥutbe kim kürsiye ağdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 137). [ḥatib-i ḥutbe,]

ḥatîf: Görülmeyeni haber veren melek.

1. Qasā‘id nazm iderdi iyleyüp āh
Yine çün **ḥatîfi** şubḥuñ dem urdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 107). [ḥatîfi, -i]

ḥatîf-i gūy: Bilinmezlikten gelen konuşucu, sırlar veren konuşmacı.

1. Didi râvî-yi kışşa **hâtif-i gûy**
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 1*). [*hâtif-i gûy,]*

hâtif-i râz: *Sırların meleği.*

1. Ki oldur keşf iden her dürlü râzı
Zebân-ı gaybdur her **hâtif-i râz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 3*). [*hâtif-i râz,]*

hâtır: *Gönül, kalp; akıl, zihin.*

1. Aña küçek kayusu Qays'a Leylî
Olur her **hâtıruñ** bir yâre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 16*). [*hâtıruñ, -uñ]*
2. Kimin **hâtır** kimin hâme yazardı
Giderdi tuhfe andan her maqâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 54*). [*hâtır,]*
3. Velikin **hâtırumdan** gitdi nâmuñ
Gidersen hâtırumdan gam degül sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 32*). [*hâtırumdan, -um, -dan]*
4. Mübârek **hâtıruña** gerd olurdum
Baña sen şâdî idüñ ben saña gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 70*). [*hâtıruña, -uñ, -a]*
5. Hemân Mecnûn'a iylar **hâtırum** meyl
O mecnûn adı bu Leylâ'ya haqdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 88*). [*hâtırum, -um]*
6. Anuñ lafzından oldı âşikârâ
Meger kim **hâtırından** geçdi bir gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 11*). [*hâtırından, -ın, -dan]*

hâtır: *Birine karşı duyulan saygı, sevgi.*

1. Rağat kımaz oldı baña ey döst
Çün **hâtıruñ** oldı gönüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 3*). [*hâtıruñ, -uñ]*

hâtır yık: *Kişilere karşı gösterilmesi gereken saygı kurallarına uymamak.*

1. Belâlar yıkdığı hâtırlar için
Huşûşâ 'aşk-ı Mecnûn hürmetiycün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 36*). [*hâtır yık, -dug, -ı-dugı]*

hâtırdan çık: *Unutmak, aklından çıkmak.*

1. Yitürdüm ben beni ne ata meyli
Çıkaldan hâtırumdan gayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 56*). [*hâtırdan çık, -al, -dan]*

hâtırdan git: *Unutmak, unutulmak.*

1. Velikin hâtırumdan gitdi nâmuñ
Gidersen hâtırumdan gam degül sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 33*). [*hâtırdan git, -er, -sen]*

hatmü'n-nebiyyîn: *Peygamberlerin sonuncusu.*

1. Anuñ tevķı'ıdur **ħatmü'n-nebiyyîn**
Fesâħatde aña nükte iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 12*). [*ħatmü'n-nebiyyîn,]*

ħatt: Ayva tûyü; yazı.

1. Şeker **ħattı** gider mi hiç megesden
Baña dirler ki ğamdan gönlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*ħattı, -ı]*

ħatt-ı 'ibret: İbret yazısı.

1. Oķı levħ-i ħemende **ħatt-ı 'ibret**
Bu mevsimde bu üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 72*). [*ħatt-ı 'ibret,]*

ħavâle: Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ısmarlama.

1. Kemend-i şaydumı kılam **ħavâle**
Bu söz zevķiyle Mecnûn düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 80*). [*ħavâle,]*
2. Geçer ħabs ile her dem rûzgârum
Ĥavâle başuma ğavġâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 63*). [*ħavâle,]*

ħavâle: Bir arsayı çevirmek, kapamak için çekilen perde veya duvar (GTS) II ara bozan; engel.

1. Ĥayâl-i ğamzesi yâruñ baña **ħavâle** yiter
Ĥasûd diş bileme ħanum içmege şabr it (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 6*). [*ħavâle,]*

ħavâle it: Yollamak, göndermek.

1. İderdi bākîsin vahşe ħavâle
Bu ħâletde geçerdı yaz u kışı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 82*). [*ħavâle it, -er, -di]*

ħavâle it-: Yollamak, göndermek.

1. Çü sünnet emrin irgürdi kemâle
Ol ayı mektebe itdi ħavâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 124*). [*ħavâle it-, -di]*

ħavâle iyle: Göndermek, ısmarlamak.

1. Çü 'ömrümün güneşi vaķt ile zevâle yiter
Ĥavâle iylemesün baña tıġı düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 5*). [*ħavâle iyle, -me, -sün]*

ħavâle ol: Ismarlamak.

1. Ķara baĥtum gibi oldun ħavâle
Velî olsañ baña ħara sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 52*). [*ħavâle ol, -dun]*

2. Baña olmuşdur ejderhā havāle
Bu ben bî-çāre kim müştāk-ı yārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 104*). [*havāle ol, -mış, -dur*]
3. Selām oldı vedā' üze havāle
Žarūretden Selām itdi vedā' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 210*). [*havāle ol, -dı*]

havāle ol: *Baskı kurmak. II Saldırmak.*

1. Baña olmadılar bu dem havāle
Uş on yıldur ki sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 56*). [*havāle ol, -ma, -dı, -lar*]
2. Kebāb-ı tāze vü helvā küliçe
Nice kim yalvarup oldı havāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 39*). [*havāle ol, -dı*]

havāyi: *Nefsine düşkün.*

1. Tutulmaz kılsa 'ālem fikr ü rāyi
Hevā bend ile pend ile **havāyi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*havāyi,]*
2. Tutulmaz kılsa 'ālem fikr ü rāyi
Hevā bend ile pend ile **havāyi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*havāyi,]*

havf: *Korku, endişe.*

1. Nevā vü nî'met olur mı 'aceb bu hāle yiter
Raķīb **havfi** ile zā'il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 3*). [*havfi, -ı*]
2. Ne hōd **havf** u ne ta'n u ne melāmet
Tırāş olmuş cihāndan nāmı harfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [*havf,]*
3. Nişāne göz yaşıdur derd-mende
Budur **havfum** ki hānde ağzum açā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [*havfum, -um*]
4. Zihī kuvvetlü dest ü kutlu himmet
Budur **havfum** ki ā'dāya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 105*). [*havfum, -um*]
5. Qomadı ata **havfi** er qayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 70*). [*havfi, -ı*]
6. Budur **havfum** işi de nāşī āvāz
Senūñ-çün iylesem zārī vü feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 70*). [*havfum, -um*]
7. Bulup ide anı kâ'im-maķāmı
Budur **havfi** ki öle nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 27*). [*havfi, -ı*]
8. Hemān cūftiyle **havfindan** tırur tek
Gül üze şacdı nergisten gül-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 78*). [*havfindan, -ı, -n, -dan*]

havf it: *Korkmak.*

1. Görüp havf itdi bu cevri-i 'azīmi
Ki şāyed hışm-ı şāh-ı āşinā-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 6*). [*havf it, -dı*]

havf iyle: *Korkmak.*

1. Sihrdür key şakın āh-ı seherden
Ža'ife hayfı qo **havf iyle** Rab'dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 25*). [*havf iyle,]*

havf-ı ağıyār: Ağyar korkusu II aşğın sevgilisiyle kavuşmasına engel olan şeylerden duyduğu korku.

1. Ne şerm-i yār var ne **havf-ı ağıyār**
Eger anda tūrasın oturasın (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 40*). [*havf-ı ağıyār,]*

havf-ı mādēr: Anne korkusu, anneden korkmak.

1. Ne teşvîş-i peder ne **havf-ı mādēr**
Yüzi elde eli yüzde yürürdi (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 12*). [*havf-ı mādēr,]*

havf-ı münāfık: Arabozucu korkusu.

1. Arada var velî **havf-ı münāfık**
Tenüm ma'zûr tūt ger olsa mehcûr (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 218*). [*havf-ı münāfık,]*

havl: Etraf, Çevre.

1. Muṭî'î olsa tañ mı her dirende
O meclis kim sibâ' olmışdı **havli** (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [*havli, -i]*

havlı: Şeftalide olduğu gibi bazı meyvelerin üstündeki ince tüy. II Perde.

1. Güle **havlı** idüp hem hāre hem hār
Ki tā kaçmaya bir gice çü mestān (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [*havlı,]*

havlı: Etraf, Çevre.

1. Kimi **havlısı** kimi pāsbānı
Anı hıfz itdiler çün yār-ı dil-sûz (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 26*). [*havlısı, -sı]*
2. Yayılup söylenürdi hāne hāne
Gül-i gülzār u **havlı** pürdür ammā (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 127*). [*havlı,]*

havz: Havuz.

1. Dibinde **havz** u ravza hūb hālî
Felek havzı mişālinde müdevver (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [*havz,]*
2. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza **havza**
Kenār-ı **havza** varup ol ciger-tāb (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 18*). [*havza, -a]*
3. Dibinde havz u ravza hūb hālî
Felek **havzı** mişālinde müdevver (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 15*). [*havzı, -ı]*
4. Fiğān u nāle iyler bülbul-i mest
Münevver **havza** tölmiş āb-ı Kevşer (*Leylā vū Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 35*). [*havza, -a]*

hāy: Aman, medet, eyvah. II Hey, ey.

1. Dilendi kapu kapu geşt idüp **hay**
Nevâ vü nağme dilde nitekim nay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 47*). [*hay,]*

hây: Hay, seslenme edatı.

1. Eger vâkı‘ olursa vây ne hoş **hây**
Ne rûh-efzâ idi bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 32*). [*hây,]*

hayâ: Edep.

1. Sözi şekker dehâni şekker-engiz
Hayâdan gül yüzi dâ‘im ‘arağ-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 156*). [*hayâdan, -dan]*

hayâ: Utanma.

1. Hayâdan beñzedür yüzüm ‘aķıķa
Eger bu çalı‘ olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 86*). [*hayâdan, -dan]*

hayâ it-: Utanmak, çekinmek.

1. Bu meşelli yola gitme hayâ it
Oțur âzâde-i ğam ol şafâ it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 13*). [*hayâ it-,]*

hayâl: Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, imge, hülya.

1. Düşüp şahrâya mest ü lâ‘ubâlî
Enisî Leylî’nin hayli **hayâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 74*). [*hayâli, -i]*
2. Baña kim müjde idersin vişâli
Yâ düş midür görürdüm ya **hayâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 68*). [*hayâli, -i]*
3. Senûn derdünle dâ‘im dil-şikeste
Hayâlünle geçer şâm u şabâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 99*). [*hayâlünle, -ün, -le]*
4. Ki ey cân-ı peder ne oldu hâlün
Düşün midür bu miñnet ya **hayâlün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [*hayâlün, -ü, -ñ]*
5. Gözüm gönlüm **hayâlün** perdesidür
Nazar kıl bu **hayâlün** perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 80*). [*hayâlün, -ün]*
6. Gözüm gönlüm **hayâlün** perdesidür
Nazar kıl bu **hayâlün** perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 81*). [*hayâlün, -ün]*
7. Ne güne şakınursın şefkatünü
Hayâlün pâdişâhına efendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 85*). [*hayâlün, -ün]*
8. Hayâle kâni‘ vü beñzer hayâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 134*). [*hayâle, -e]*
9. Hayâle kâni‘ vü beñzer **hayâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 134*). [*hayâle, -e]*
10. Nazarlar gördiler ‘âlem içini
Hayâl âyine-dârı a‘ni Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 5*). [*hayâl,]*
11. O daħi ney gibi delük delükdür
Hayâl itmiş anı yârün hayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 49*). [*hayâl,]*
12. O daħi ney gibi delük delükdür
Hayâl itmiş anı yârün **hayâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 49*). [*hayâli, -i]*

13. Düş ile **hayāl** ile olur şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 94*). [*hayāl,]*
14. Raķīb añā ne deñlü ola hā'il
Beni mest ideli hüsñüñ **hayālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 41*). [*hayālî, -i]*
15. Dil-i Ferhād'tan almaz **hayālîn**
Bu virāndan tapuñ devşürdi raķtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 140*). [*hayālîn, -i, -n]*
16. Uçar pervane gözinde **hayālün**
Bu gülşenden seni ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 112*). [*hayālün, -ün]*

hayāl: Fikir, düşünce, mânâ.

1. Bu bed-bahtum bilürem āhir olmaz
Senün müjdeñ **hayālî** zāhir olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 72*). [*hayālî, -i]*

hayāl: Hayal II Sevgiliyi düşünmek.

1. Dilerseñ sevmeyen Leylî cemālîn
Çıkar gir göñlüme anuñ **hayālîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 16*). [*hayālîn, -iñ]*

hayāl it-: Hayal, tasavvur etmek.

1. Hayāl itdi anı ebrū-yı Leylî
Hayāl itdi anuñ-çün Leylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 17*). [*hayāl it-, -di]*
2. Hayāl itdi anı ebrū-yı Leylî
Hayāl itdi anuñ-çün Leylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 18*). [*hayāl it-, -di]*

hayāl-i ğamze: Gamzenin(süzgün bakış) hayali.

1. Hayāl-i ğamzesi yāruñ baña havāle yiter
Hasūd diş bileme kanum içmege şabr it (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 6*). [*hayāl-i ğamze, -si]*

hayāl-i hüsñ: Sevgilinin güzelliğinin düşüncesi.

1. Al iden anı zulm ile itdügi kan mıdur
Oldum hayāl-i hüsñüne müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 3*). [*hayāl-i hüsñ, -ü, -ñe]*

hayāl-i leyli: Leyla'nın hayali.

1. Hayāl-i Leylî'ye okur dürüdi
Boşanmış vahşî gibi nefret iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 28*). [*hayāl-i leyli,]*

hayāl-i serseri: Serseri, başıboş hayal.

1. Anuñ 'aşkı hayāl-i serserîdür
Maḥabbet oldur ola cāvidāñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 6*). [*hayāl-i serserî, -dür]*

ḥayāl-i yār: *Yarin hayali.*

1. Ola hem sāye-bānı sāye-i gül
Ḥayāl-i yāre ʔolu cām içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 79*). [*ḥayāl-i yār, -e*]
2. Ḥayāl-i yāri yādına getürdi
Ḥıṭāb itdi nigārā ağlayup zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 122*). [*ḥayāl-i yār, -i*]

ḥayāt: *Hayat, yaşam, ömür.*

1. Ḥayātumdur benüm yar için ölmek
Benüm faḥrumdur anuñ-çün döğölmek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 39*). [*ḥayātumdur, -um, -dur*]
2. Tamām iyleyüp anuñ da **ḥayātın**
Ne evvel var cihānda olmaz āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 146*). [*ḥayātın, -ı, -n*]
3. Gerekmiz baña dil-bersüz **ḥayātı**
Düşüp şahrā-be-şahrā deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 64*). [*ḥayātı, -ı*]

ḥayāt-ı tāze: *Taze hayat, yenilik, canlılık.*

1. Ölüye şan **ḥayāt-ı tāze** virdi
Meger gördi gelür bir pîre ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 14*). [*ḥayāt-ı tāze,]*

ḥayf: *Zulüm, kötülük.*

1. Siḥrdür key şakın āh-ı seherden
Za‘ife **ḥayfı** ʔo ḥavf iyle Rab’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 25*). [*ḥayfı, -ı*]

ḥayf: *Yazık!.*

1. Ne lâıkdur fakîre şāh-zāde
Virilse **ḥayfdur** şekker gurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 91*). [*ḥayfdur, -dur*]

ḥaykır: *Bağırmaq.*

1. Felek devrinde baḫup kıldı nāle
Ṭurup **ḥaykırdı** ol resme şeğab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 25*). [*ḥaykırdı, -dı*]

ḥayl: *Zümre, halk, topluluk.*

1. Mededci ḥaylı leşker irdi nā-gāh
O demde göricek ol **ḥaylı** ḥaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 11*). [*ḥaylı, -ı*]
2. Kılursın sen ‘adū **ḥayline** meyli
Didi çün ‘aşıḫa ḥaşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 136*). [*ḥayline, -i, -n, -e*]

ḥayl: *Süvari, atlı asker.*

1. İderdi ol ‘adūya dest-būsi
Eger öldürse Leyli **haylin** aşhāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 127*). [*haylin, -i, -n*]
2. Hemân ihmāle yüz tutdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 129*). [*hayli, -i*]
3. Bu üslûb üzre olundı rivāyet
Ki mağlûb oldı çün kim Leyli **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 3*). [*hayli, -i*]

hayli: Birçok, çok fazla.

1. Biri duhterlerüñ hûb idi **hayli**
Şaçınun dāmı leyl ü nāmı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 131*). [*hayli,]*
2. Ruḥı devrinde ḥālī **hayli** hōşdur
Ḥaremde beslenür tıfl-ı Ḥabeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 159*). [*hayli,]*
3. Ḥayāl itdi anı ebrū-yı Leyli
Ḥayāl itdi anuñ-çün Leyli **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 18*). [*hayli,]*
4. Şivân itdi biraz çırpındı **hayli**
İdüp ol t̄asa ile ‘azm-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 53*). [*hayli,]*
5. Düşüp şahrāya mest ü lâ’ubālī
Enisī Leyli’nin **hayli** ḥayālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 74*). [*hayli,]*
6. Cemālī ilde meşhūr oldı **hayli**
İrişdi serv-i bālāsı kemāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 12*). [*hayli,]*
7. Teferrüc kıлмаğa meyl itdi **hayli**
Semen-sā sünbüline t̄ab virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 60*). [*hayli,]*
8. Giderdi nice fersaḥ yire **hayli**
Her at kim cūşı yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 86*). [*hayli,]*
9. Mededci **hayli** leşker irdi nā-gāh
O demde göricek ol ḥaylı **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*hayli,]*
10. Mededci **hayli** leşker irdi nā-gāh
O demde göricek ol ḥaylı **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 11*). [*hayli,]*
11. Tesellī buldı sākin oldı **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 92*). [*hayli,]*
12. Dilinden atdı aña bir nice t̄ir
Ki ey fāriḡ unutduñ anı **hayli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 7*). [*hayli,]*
13. İle envā’-ı ni‘met virdi **hayli**
Semāvi mā’ide gibi t̄a‘āmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 4*). [*hayli,]*
14. İle in‘ām u iḥsān itdi **hayli**
Zihī bezm-i mübārek ‘işret-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 20*). [*hayli,]*
15. Senünle şöḥbete var meyli **hayli**
Sana müştākdur göre cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 92*). [*hayli,]*
16. Meger Mecnûn’a müştāk oldı **hayli**
Aradı buldı Mecnûn’ı fütāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 36*). [*hayli,]*
17. Eritdi şabr elinden yağı **hayli**
Eri pervāne idi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 18*). [*hayli,]*
18. Semen şahrāsına dürr saçdı **hayli**
Ki teskin itdi odın dem‘a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*hayli,]*
19. Gönül mihmānını ḥōş gördi **hayli**
Müşerref itdi anı vuşlat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 130*). [*hayli,]*

hayme: Çadır.

1. Ki oęar anuñ iinden nice ęurāb-ı cefā
Cihān didükleri bir köhne **haymedür** kim anuñ (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [*haymedür, -dür*]

hayme-i hās: *Has adır, büyük otağ.*

1. Şafādan dōst destine urup dest
İletdi hayme-i hāsa hem anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 109*). [*hayme-i hās, -a*]

hayr: *İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.*

1. İlāhī başladum nāmuñla nāme
İrişdür **hayr** ile anı tamāma (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 6*). [*hayr,]*
2. Meded olursa saña mīm ile dāl
Demüñde cümle **hayre** olasın dāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 28*). [*hayre, -e*]
3. İdüñ ammā biraz bu **hayrı** te'hır
Ki bu türvende verde gerd irişdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 60*). [*hayrı, -ı*]
4. Didi ol düşmenine ey birāder
Dilerseñ iresin her yirde **hayra** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 91*). [*hayra, -a*]
5. Ana nām itdiler ism-i Selīm'i
İrerdi 'āleme **hayr** u se'hāsı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 9*). [*hayr,]*
6. Ne **hayr** umar kişi āhır zemāndan
Çü şehirler 'āciz olur bu zemānda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 30*). [*hayr,]*

hayr iş: *Hayırlı iş.*

1. (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [*hayr iş,]*
2. Kūsūrum görüp itme luftı takşır
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hır (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [*hayr iş, -dür*]

hayrān: *Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu ok beğenen, ok takdir eden kimse.*

1. Cihān halkı kamu **hayrānı** anuñ
Ne nāmūs u ne nām u neng ü tōhmet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 4*). [*hayrānı, -ı*]

hayrān: *(Bir şeyin) Etkisine girmiş, tutkun.*

1. Cemālūñ ayı ser-gerdān idüpdür
Gözün her yıldızuñ **hayrān** idüpdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 40*). [*hayrān,]*
2. Birikdi cān u ten aldı iki ism
Kuçuşup mest ü **hayrān** Leylī Mecnūn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [*hayrān,]*

hayrān: *Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu ok beğenen, takdir eden.*

1. Bu anuñ şöhetinden mest ü **hayrān**
Bu anuñ ol vuşlatından şād u andān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [*hayrān,]*

hayrân: Kendinden geçmiş, mest olmuş.

1. Çalındı kūs ‘uşşāk u hicāza
Yürür Mecnûn da **hayrân** deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 11*). [*hayrân,]*
2. Bu mecnûn hasteyi **hayrân** sen itdüh
Muqayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [*hayrân,]*
3. Yaluñuz qaldı Mecnûn mest ü **hayrân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 116*). [*hayrân,]*
4. Kõdı pervānesin āvāre **hayrân**
Dirigā hāke düşdi taze ter-gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 90*). [*hayrân,]*

hayrân: Şaşmış, şaşırmış; çok tutkun.

1. Bular birbirinüh aşkında **hayrân**
Raķīb ortada fitne şanki şeytān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 47*). [*hayrân,]*

hayrân kal: Akıl gidip hayran olmak.

1. Görüp Mecnûn bu şahşı qaldı hayrân
Revān anlara qarşu vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 20*). [*hayrân qal, -dı]*

hayrân kal: Çok beğenmek.

1. Gül ağzın açdı qaldı aña hayrân
Virür elhānı her eṭrāfa revnāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 56*). [*hayrân qal, -dı]*

hayrân ol-: Çok beğenmek.

1. Görüp hayrân olurdı reng ü rüyı
Güzel görmese efgān idi hūyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 77*). [*hayrân ol-, -ur, -dı]*

hayrân ol: Kendinden geçmek, akıl başında olmamak.

1. Ki yokdur bu nikāha ihtiyārum
Meger oldum o dem dem-beste hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 31*). [*hayrân ol, -dum]*

hayret: Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırp kalma, şaşkınlık.

1. Çerāğ-ı Leyli **hayret**den uyandı
Dil uzatdı zebān-ı aşika tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 158*). [*hayret*den, -den]

hayr-ı makdem: Hoş geldin.

1. Ümmid odur aña varduğuñ dem
Meddāhına diye **hayr-ı makdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [*hayr-ı makdem,]*

hayvân: Hayvan.

1. Nedür saña gıdâ âhir şeb ü rûz
Didi olmaz gıdâ olmasa **hayvân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 45*). [*hayvân,]*

hayy it: Toplanmak.

1. Yanınca nice rüsvây-ı bürehne
İdüp hayy ortasında ictima'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 19*). [*hayy it, -üp]*

hayy-ı leyli: Leyla'nın canı.

1. Görinse **hayy-ı Leyli** varsa Necd'e
Düşerdi nâkadan düşdükçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 5*). [*hayy-ı leyli,]*
2. Benî 'Âmir'den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ **hayy-ı Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [*hayy-ı leyli,]*
3. Benî 'Âmir'den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ **hayy-ı Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [*hayy-ı leyli,]*
4. Dirildi ölmüş iken **hayy-ı Leyli**
Bu çok leşker bulut gibi yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 12*). [*hayy-ı leyli,]*

hazân: Güz, sonbahar.

1. Cemâl-i Leyli gibi hurrem oldı
Hazâne uğramış gül gibi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 5*). [*hazâne, -e]*
2. Hazân vakti kâdem başsa cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 1*). [*hazân,]*
3. Hazân irdi geçüp nevrüz-ı 'ömrüm
Dehâne irdi çün bu hâste cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 68*). [*hazân,]*
4. Kõdı gayrı hîtabı yâre itdi
Didi ey tâze gül irdün **hazâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [*hazâna, -a]*
5. Hazân bergi gibi pejmürde olmuş
Teninden gitdi günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 6*). [*hazân,]*

hazân: Sonbahar // Ömrün son demleri.

1. Senün hüsünün mehi irsün kemâle
Benüm irdi **hazânum** sen bahâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 165*). [*hazânum, -um]*

hazer: Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.

1. Acıdı tınmadı ammâ **hazerden**
Belürdükçe tutuşmuş perdeden âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 22*). [*hazerden, -den]*
2. Varup pend itdi Leylâ'ya **hazerden**
Ki râzî olmasaň olmağa bu kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 178*). [*hazerden, -den]*

hazer it: Sakınmak, çekinmek.

1. Niçün Leylî hâzer itmeye andan
Dil-i Mecnûn ider âh-ı şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 146*). [*hâzer it, -me, -(y)e*]

hazer iyle: Sakınmak, çekinmek.

1. Hâzer iyle du‘â-yı nîm-şebden
Tutan her dâmeni kahr ile çün hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 26*). [*hâzer iyle,*]
2. Hâzer iyle şakın şer şanma gayra
Kazarsaň kardaşuň düşmek içün çâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 92*). [*hâzer iyle,*]

hazine: Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

1. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hazine bî-hisâb u zer bihar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*hazine,*]
2. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hazine bî-hisâb u zer be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*hazine,*]
3. İlüm ma‘mûr u ‘âmirdür **hazinem**
Adum meşhûr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*hazinem, -m*]
4. İlüm ma‘mûr u ‘Âmirdür **hazinem**
Adum meşhûr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*hazinem, -m*]
5. Bile tāk-ı tarinün pâdişâhı
Getürdi çok **hazine** māl-i bisyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 75*). [*hazine,*]

hazine-dâr: Bir hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.

1. İdüp anı **hazine-dâra** teslim
Tırup soñra kilid-i hoş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 96*). [*hazine-dâra, --a*]

hazine-dâr-ı genc-i âşinâyî: Bilinen hazinenin bekçisi.

1. Hazine-dâr-ı genc-i âşinâyî
Ciger kanı virelden cismüne reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 186*). [*hazine-dâr-ı genc-i âşinâyî,*]

hâzır: Hazır.

1. Çala şādî-kudümün şehriyâra
Günüñ zerrîn tabağ farkında **hâzır** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 27*). [*hâzır,*]
2. Dehânı seglerüñ mühr ile beste
Dehân-ı segde ol kıl gibi **hâzır** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 41*). [*hâzır,*]

hâzır: Bir yerde mevcut olan, bizzat bulunan, huzurda, göz önünde olan.

1. Kani ol manzaradan çeşm-i nâzır
‘Ayân didâr-ı Hakk’ı göre **hâzır** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 12*). [*hâzır,*]

2. Dimüş vā'iz da **hāzır** halka ol dem
‘Aceb var mı içünüzde bir Ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [*hāzır,]*
3. Atarsañ tirüni **hāzır** ciger de
Aşarsañ dāra bārī zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 82*). [*hāzır,]*
4. Fülân me'vāda **hāzır** iyle hāli
Baña gel ben de varam ol maķāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 64*). [*hāzır,]*
5. Tağıldılar siba'lar tıydılar il
O yirde **hāzır** olan gördi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 187*). [*hāzır,]*
6. Gel inşāf it **hāzırdur** haber-dār
Melāmet sengidür ‘aşkuñ miḥengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 26*). [*hāzırdur, -dur]*
7. Öñüñde **hāzıruz** uş ben de o da
Egerçi tāze gülşendür rebī'ī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [*hāzıruz, -uz]*

hāzır it-: *Belli bir işe yarayacak, kullanılacak bir duruma getirmek.*

1. Anı meydān-ı ‘arşa hāzır itdi
O meydān anuñ atı oynadıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 58*). [*hāzır it-, -di]*

hāzır ol: *Hazır olmak, bulunmak.*

1. Hudā gönlünde anuñ hāzır olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 58*). [*hāzır ol, -ur]*
2. O hāzır olıcağ gizlerdi odi
Egerçi farīğ idi şoḥbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 32*). [*hāzır ol, -ıcağ]*

hazm iyle: *Kabul etmek.*

1. Anuñ hıfzı kamu hazm iylemişdür
O dürden güş-ı cān bulsa ṭaķardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 6*). [*hazm iyle, -miş, -dür]*

hazret: *Huzur, kat.*

1. Yüz urdı **hazretine** çāre-sāzuñ
Didi ey Müşterī Zühre gulāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 62*). [*hazretine, -i, -n, -e]*
2. Diyesin **hazretine** bu kelāmi
Ki terk itdükte Leylī cism-i ḥāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 94*). [*hazretine, -i, -n, -e]*

hazret: *(Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd.*

1. Kamu ‘āşık irer maḥbūba senden
Ṭaleb kıldan ‘ināyet **hazretüñden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 5*). [*hazretüñden, -ü, -ñ, -den]*
2. Kula ‘azm u hidāyet **hazretüñden**
Sen ol şehsin ki saña bende ḡayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 6*). [*hazretüñden, -ü, -ñ, -den]*

hazz: *Hoşa gitme, hoşlanma.*

1. ‘Aceb mi olmasa **hazzı** eger ma‘şūk-ı zībādan
O kim pertāb ider ẖimmet okın meydān-ı ‘irfānda (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 4*). [*hazzı, -ı*]
2. Meger ‘aşk ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün **hazzı** var idi güzelden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 74*). [*hazzı, -ı*]

hazz iyle: *Lezzet almak.*

1. Piyāz ehli olan ‘āmī ne hazz iyleye selvādan
Fenā faķrıdur ey H̱amdī sevādu’l-vech fi’d-dāreyn (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [*hazz iyle, -ye*]

hazz-ı dībā: *Elbise parçası.*

1. Şarulup ğark idem müşk ü ‘abīre
Çıkardı mefreşinden **hazz-ı dībā** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 41*). [*hazz-ı dībā,]*

hebā: *Boş, beyhude, nafîle, faydasız.*

1. Hilāl-i ‘ıyd olur cānına ẖançer
Hevā yili tağıtdı ben **hebāyı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 29*). [*hebāyı, -(y)ı*]
2. Aña tap kim yoĝ olmaz pāk zātı
Cemāl-i ẖāke meyl itme **hebādur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 167*). [*hebādur, --dur*]

hebā it: *Ziyan etmek.*

1. Qanı ecel ki öldürüp ide hebā beni (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1*). [*hebā it, -e*]

hecā vü harf: *Alfabeyi oluşturan harfler, heceler.*

1. Ki taḥşıl iyleye ‘ilm ü kitābet
Hecā vü harf u tecvīd ü kırā’at (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 126*). [*hecā vü harf,]*

hecın: *Çiftparmaklılar takımının devegiller familyasından, uzunluğu üç, yüksekliği iki metre olabilen, sırtında besin depo etmeye yarayan tek hörgücü bulunan, hızlı yürüyen bir memeli türü.*

1. Zārîfî tāzîler tırfa **hecınler**
Urūsî bāz u pervāzî şahınler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 103*). [*hecınler, -ler*]

hecr-i yār: *Sevgiliden ayrı düşme.*

1. Ğama akreb şafā vü şādiden dūr
Nice bir mübtelāsın hecr-i yāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 47*). [*hecr-i yār, -e*]

hedef: *Hedef, nişangah.*

1. Du‘ā tiri eşer itdi **hedefde**
Dür oldı kıatre-i nısân şadefde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 43*). [*hedefde, -de*]

heft: *Far. Yedi, seb'a.*

1. Yüzüñ ârâyişidür **heft** bağuñ
Dilüñ âyine-i vech-i Hudâ'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 158*). [*heft,]*

heft kışver: *Yedi iklim (Her yer).*

1. Bu gün nâlemle tıldı **heft kışver**
Cezâsın iyler iseñ her günâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 78*). [*heft kışver,]*

heft-sâle: *Yedi yıllık.*

1. Dü hefte mäh olınca **heft-sâle**
Cemâli ayı yüz dutdı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 85*). [*heft-sâle,]*

hegbe: *Heybe. II Çanta.*

1. Teni ehl-i kıyâmet gibi ‘üryan
Çıkarup **hegbeden** giydürdi câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 79*). [*hegbeden, -den*]

helâk: *Mahvolma, perîşân hâle gelme.*

1. Hârâma hem-nişin olmak da müşkil
Hârâma ger harım olam **helâkem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 123*). [*helâkem, -em*]
2. Degül âdem kaçır benden perî de
Helâk esbâbı bende müctemi'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 75*). [*helâk,]*

helâl: *Dini yönden yasaklanmamış olan, dinin kurallarına aykırı olmayan.*

1. Helâl iyler aña itdüğü kanı
Ne sihr iyler ‘aceb gamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 110*). [*helâl,]*
2. Degül ferd-i Hudâ'ya iş nühüfte
Egerçi ol **helâle** virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 121*). [*helâle, -e*]

helâl etmeklü: *Helal iş yapan, helal kazanan.*

1. Selim-i ‘Âmirî'dür hâl-i Mecnûn
Helâl etmeklü devletlü er idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 5*). [*helâl etmeklü,]*

helâl it: *Helal etmek.*

1. H̄elāl itmezseñ anı h̄ālūme vāy
Benüm k̄or̄kum bu yarın ʔuta k̄āzī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 84). [h̄elāl it, -mez, -se, -ñ]

helāli: Nikahlı eş.

1. K̄o yıkılsun ki maʿnide k̄afesdür
Helālī öldüğün isterse ʿavret (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 87). [helālī,]

helvā: Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.

1. Güç olur ʔok ağırlamak didiler
Ġamı helvā idinmiş miḥneti zād (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 89). [helvā,]
2. Kebāb-ı tāze vü helvā küliçe
Nice kim yalvarup oldı havāle (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 38). [helvā,]
3. Ġıdā hʿān-ı tenümden yidüm evvel
Aña kuvvet olur nān ile helvā (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 119). [helvā,]
4. Alup anı çü helvā vü kaṭāʿif
Hużūr-ı Leylīʿye iltürdi tuḥfe (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 102). [helvā,]

helvā-yı cān: Can helvası. II Evlat.

1. Acıtma cānını helvā-yı cānsın
Şavurduñ ḥirmen-i k̄adrüm yabaña (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 30). [helvā-yı cān, -sın]

helvā-yı pesīn: Son helva, birinin vefatının ardından kavrulan helva.

1. İ helvā-yı pesīn ü milḥ-i evvel (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 1). [helvā-yı pesīn,]

hem: Hem... hem ... bağlacı.

1. ʔaş ursa gündüzin pehlūma ağyār
Olursın baña hem pehlū vü hem yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140). [hem,]
2. ʔaş ursa gündüzin pehlūma ağyār
Olursın baña hem pehlū vü hem yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140). [hem,]
3. ʿAceb hem ḥôş-gazeldür hem ḥôş-āvāz
Urur āhı odı Leylāʿya dāğı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 24). [hem,]
4. ʿAceb hem ḥôş-gazeldür hem ḥôş-āvāz
Urur āhı odı Leylāʿya dāğı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 24). [hem,]
5. Olur hem nāfe hem āhū şikārı
Müselsel zülfi olsa vaḳt-i naḥcīr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 30). [hem,]
6. Olur hem nāfe hem āhū şikārı
Müselsel zülfi olsa vaḳt-i naḥcīr (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 30). [hem,]
7. Yanar od idi rezme bezme gülşen
Hem ehl-i ḥaşmet idi hem ḥışım-dār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 5). [hem,]
8. Yanar od idi rezme bezme gülşen
Hem ehl-i ḥaşmet idi hem ḥışım-dār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 5). [hem,]

9. Kıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki **hem** zer ḥarc idem **hem** zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [hem,]
10. Kıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki **hem** zer ḥarc idem **hem** zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [hem,]
11. Virem anı bulup bir aña lâyıḳ
Şusuzlıḳdan ölen **hem** bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 29*). [hem,]
12. İre **hem** sâkî rûḥına şevâbı
İrişdürdi çün ilçi bu peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 30*). [hem,]
13. Hem urup yâra hem feryâd idersin
Görinür cünbişünde riş-ḥande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 30*). [hem,]
14. Hem urup yâra **hem** feryâd idersin
Görinür cünbişünde riş-ḥande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 30*). [hem,]
15. Hem ildi dikdi hem yudı arıtdı
Naşîḥat itdi kim ey nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [hem,]
16. Hem ildi dikdi **hem** yudı arıtdı
Naşîḥat itdi kim ey nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [hem,]
17. Güle ḥavlı idüp **hem** ḥâre **hem** ḥâr
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [hem,]
18. Güle ḥavlı idüp **hem** ḥâre **hem** ḥâr
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [hem,]
19. Ki **hem** üftâde **hem** pür-tâb çün berḳ
Yatup bu ḥâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [hem,]
20. Ki **hem** üftâde **hem** pür-tâb çün berḳ
Yatup bu ḥâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [hem,]

hem: Aynı zamanda , ilâve olarak.

1. Alnuñ güneşi ki ve'd-ḍuhâdur
Miḥrâb-ı zemîn ü âsman **hem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 24*). [hem,]
2. Ki çarḥuñ çekmediyidi ḳatârı
Cibâlûñ **hem** cemâli 'âciz andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 25*). [hem,]
3. Cemâl-ı luṭfunuñ **hem** 'âşîḳıdur
Ben itdüm anı kim baña sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 56*). [hem,]
4. Der ü divârını pür-genc idüpdür
Hem iḥlâşı aña saḳf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 55*). [hem,]
5. Ṭapuña girde-bâliş oldu **hem** ay
'Uṭârid yazmaḡa ḥüsnün şifâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 22*). [hem,]
6. Ṭolı âb-ı zeheb itdü devâtın
Hem almış sâzını Zühre kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 25*). [hem,]
7. Silâḥ-dâr ola tâ 'azm itse sulṭân
Ṭurur **hem** Müşterî 'azmuña râḡıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 31*). [hem,]
8. Oḳı mihr ü vefâ defterlerin **hem**
Pür it zevḳ u şafâ şâḡarların **hem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 27*). [hem,]
9. Oḳı mihr ü vefâ defterlerin **hem**
Pür it zevḳ u şafâ şâḡarların **hem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 28*). [hem,]
10. Hem ehl-i ḥaşmet idi hem ḥired-mend
Yoḡ idi eksüḡi illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 11*). [hem,]
11. Hem ehl-i ḥaşmet idi **hem** ḥired-mend
Yoḡ idi eksüḡi illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 11*). [hem,]
12. Gören ol ḡabḡabı olurdı ser-mest
Keserdi **hem** turıncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 14*). [hem,]

13. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler **hem** sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [hem,]
14. Yüzün örtüp değışdi **hem** libâsı
Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 19*). [hem,]
15. Silüp şefkat yeñiyle **hem** gubârın
Tonatdı öyle dikdi vuşla-i çâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 82*). [hem,]
16. Ne duñterler bulunur bu ‘Arab’da
Kamu ‘âli nesebde **hem** hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 88*). [hem,]
17. Dönüp **hem** vâlid-i Leylâ’ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [hem,]
18. Virem **hem** ol kadar sürü koyunu
Derenüñ tola koltuğı koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [hem,]
19. Degül ‘âriflere mañfi bu hâlet
Ezeldendür ‘adâvet **hem** şadâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 160*). [hem,]
20. Dönüp **hem** vâlid-i Leylâ’ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [hem,]
21. Varup el götürüp itmeye zârî
Yiler yanınca **hem** kavm u kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 19*). [hem,]
22. Kuma sîm ü zeri kum gibi şaçdı
Tutup **hem** luğ ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [hem,]
23. Silüp **hem** gam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka‘be sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 48*). [hem,]
24. Veli **hem** guşşasuz bî-baht u rûzem
Ol iş kim kâr-ı gamdan ola hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 22*). [hem,]
25. Per-i zâğ oldu güyâ dümm-i şehbâz
Hem isfidâc ile ol gayret-i hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 67*). [hem,]
26. Ola **hem** sâye-bânı sâye-i gül
Hayâl-i yâre tolu câm içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 78*). [hem,]
27. Şalınmak göstere kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden **hem** harâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 85*). [hem,]
28. Vire **hem** nâfesinden gonce bâcı
Kılup servi gül üzre nañl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 86*). [hem,]
29. Hüma-yı devlet idi **hem** direm-vâr
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 6*). [hem,]
30. Rücüm-ı ‘avne tiz itdi ‘inânı
Garîb ü nev-civân idi o da **hem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [hem,]
31. Garîbe mihribân idi o da **hem**
Severdi ol dañi bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 122*). [hem,]
32. Ulûhiyyet ululuğına evvel
Resûl’ün **hem** risâlâtı haqıyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 131*). [hem,]
33. Bulınmayınca bu mañlûb-ı nâ-yâb
Didi Mecnûn’a **hem** ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 137*). [hem,]
34. Uyup **hem** Nevfel’e gitdi iline
Varup devlet hüma’sı sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 156*). [hem,]
35. Hem egninde zirih Dâvûdi kâat kâat
Kader yay u kazâlar tîr olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 168*). [hem,]
36. Öperdi çeşm-i mestin ‘aşıkâne
Hem arkasın kaşurdı şefkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 49*). [hem,]
37. Revân idi yüz üzre dem‘a gibi
Hem ol şem‘ün harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 13*). [hem,]
38. İşün **hem** gerçek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem ol degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 34*). [hem,]

39. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan ğalle vü māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [hem,]
40. Yunup gitmedi kalbinden ğubârı
Çü yitdi gevhine **hem** terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 29*). [hem,]
41. Güşâde iyledi genc-i nihânı
Ki bu vech-i ‘Arab **hem** püşt-i leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 99*). [hem,]
42. O herze sözlerinden **hem** utandı
Varup başı ucında ağladı hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 86*). [hem,]
43. Kılinc gibi **hem** iki yüzlü gördi
Odi göñliñde bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 110*). [hem,]
44. Peder tehdidi **hem** ta‘n-ı birâder
Huşûşâ bir od iyñelü zebañi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 64*). [hem,]
45. Anuñla **hem** nihânî şöhet itdi
Gehî nâz ile ‘arz itdi ‘zârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 72*). [hem,]
46. Çurudı ol kılıç tıttuğı desti
Alup **hem** sağ ele tığı yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 81*). [hem,]
47. Başın yüzün şıgadı şefkat ile
Akıtdı **hem** ciger kanın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 63*). [hem,]
48. Ter ince pîrehen tâze ‘imâme
Hem itdi aña pîrâne naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 81*). [hem,]
49. Bilimezdüm bu gün dün yidüğü **hem**
Bilürem sen pedersin ben ğulâmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 30*). [hem,]
50. Dir idi **hem** döğüp seng ile sîne
Ki ey şefkatlu ata kande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [hem,]
51. Vücüdında bulunmaz ğayr-ı yârı
Didiler kıl bu şırra **hem** beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19*). [hem,]
52. Mu‘aţţar **hem** münevver oldu âfâk
Okur yıldız zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 16*). [hem,]
53. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihânum
Bu odi kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 110*). [hem,]
54. Çekerem ğuşşasın **hem** ol ğaribüñ
Günüm bu ğuşşadan dâ‘im ğicedür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 114*). [hem,]
55. Atañ derdini itdi nevha da yâd
Senüñ bu ğurbetüñ hâlüñ añup **hem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [hem,]
56. Benümle kıldı **hem** ‘ahd ü karârı
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148*). [hem,]
57. Aña **hem** mâderinüñ şordı hâlin
Didi hâli nedür ol derd-mendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 32*). [hem,]
58. Gözüñi aç cihânuñ hâline bak
Vuñuşuñ **hem** tıyûruñ var mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 67*). [hem,]
59. Cigerde kan dimâğ-ı serde sevdâ
Hem ol serv-i revân ğar-ğâha ğitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 75*). [hem,]
60. Eger süst ola virür **hem** melâlet
Ĝüher bulsañ yabânda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 194*). [hem,]
61. Kızın da virmedi aña ucuz **hem**
Budur ‘âdet ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [hem,]
62. Sibâ‘ u vañşuñ oldu **hem** enisi
Dise Mecnûn kaşâ‘id pür-leţâ‘if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100*). [hem,]
63. Hem ağlayup yanışdı şem‘a ile
Düzüp pervâne gibi tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [hem,]
64. Ya istiğfâra ğelmişdür seher-ğâh
Baş açup el ğötürdi **hem** du‘âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 31*). [hem,]

65. Şafâdan döst destine urup dest
İletdi hayme-i hâsa **hem** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 109*). [hem,]
66. Hem ol cānânına şadr itdi cānı
Olup hizmetlerinde Zeyd kâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [hem,]
67. Şunuñ kârüresin **hem** serd ider ol
Şikest olur semen sîmâsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 16*). [hem,]
68. Şoyar **hem** hülle-i sebz-i giyâhı
Kurudur berk-i hüsnin büstānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 22*). [hem,]
69. Hem oldu cān dūrinden қatre gābgāb
Ne disūn berk-i gül bād-ı semūma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56*). [hem,]
70. Anasın **hem** қatına da'vet itdi
Vaşıyyet kıldı aña açdı rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 64*). [hem,]
71. Gele cān būyı қabrüm gülşeninden
Anı **hem** kana boya kim şehīdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [hem,]
72. Şaқın hōr añlama ol yāri zinhār
İdesin **hem** aña benden selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 93*). [hem,]
73. O süsen 'uқdesinden gel ҳaber al
Didi **hem** aña di benden bu pendı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [hem,]
74. Boyamış reng-i nîle anı mātem
Hem itmiş seyl-i eşk ü şu'le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 73*). [hem,]
75. Anuñ-çün oldılar āhırde yek mehd
Hem ol mehd-i mübārek oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 199*). [hem,]
76. Kıyāmet gāmlarından **hem** emīn it
Dü 'ālemdе bizi de itme gām-gīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 206*). [hem,]

hem-āgūş: Kucak kucağa.

1. Hilāl ü mähı itdiler **hem-āgūş**
Belinde her perı-rūyuñ kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 44*). [hem-āgūş,]
2. Ki gelmez göñlüñe yār-ı қadīm
Yiñi yār ile çün olduñ **hem-āgūş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 39*). [hem-āgūş,]

hem-āgūş ol-: Kucak kucağa, sarmaş dolaş olmak.

1. Didi ger bunda olsa şemme-i hūş
Seg-i bed-būya olmazdı hem-āgūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 144*). [hem-āgūş ol-, -maz, -dı]

hemān: Hemen, çabucak.

1. Peder Mecnūn'ı çün bu resme gördi
Hemān yırtup yaқasın na'ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 36*). [hemān,]
2. Benı 'Āmir çün aldılar cevābı
Hemān dönmeğe gördiler şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 166*). [hemān,]
3. Hemān ihmāle yüz tıtdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 128*). [hemān,]
4. Hemān yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel idüp anca mūrā 'āt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 198*). [hemān,]
5. Hemān cān atdı irdi pır-i mazlūm
Görüp görmeyicek hāletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 42*). [hemān,]

6. Hemân kendüsini gül-gün-ğad iyeler
Meşeldür iylük iyle deñize şal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 84*). [hemân,]
7. Ki siñdi her biri yerlü yirine
Hemân karşılayup ol serv-i nâzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 21*). [hemân,]
8. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz tıflı kim toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 188*). [hemân,]
9. Libâsın anuñ iylerdi edebden
Hemân iltüp götürmek oldı kârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 191*). [hemân,]
10. Tırup çekdi **hemân** Zeyd'i kenâra
Didi ahsent zihî hûş-rây u hûş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 54*). [hemân,]
11. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlûd
Ki eyvâh n'ideyin bî-çâre kıaldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 86*). [hemân,]

hemân: *Bu yüzdən.*

1. Cefâ vü ğadr ile ta'n ola baña
Hemân budur bu işde fikr-i kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 11*). [hemân,]
2. Kâatında bu sözün olurdı maqbûl
İki ay şayd-ı dâmundur **hemân** bu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 53*). [hemân,]
3. Saña baña **hemân** itdüm veda'ı
Peder bî-çâre elden gitdi ağla (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 8*). [hemân,]

hemân: *Aynı, sanki.*

1. Hemân bârid demür döğmek mişâli
İlâhî haqlığun Haqq'ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 24*). [hemân,]
2. Ğıdâsı ğuşşa âb-ı dide nûşı
Hemân cirm-i güneşdür kûrş-ı hûş-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 75*). [hemân,]
3. O da hûş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi **hemân** beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 77*). [hemân,]
4. Döşegi hâr ola vü yaşduğı seng
Hemân bed-bahtum ister bu belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 39*). [hemân,]
5. Hemân yilden alur büy-ı nigârı
Naşibi yârdan geh geh kokuğur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 26*). [hemân,]
6. Arada haste Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ idi 'âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 41*). [hemân,]
7. Hemân tavşına ger ger kelbe beñzer
Aña dağı ne kûşkun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 140*). [hemân,]
8. Hemân zıkr olunur ol 'ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel kâtına geldi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 180*). [hemân,]
9. Yabâna gitmez ammâ râyegânî
Hemân vech-i ma'âşum budur ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 39*). [hemân,]
10. Hemân âh u dirîğ idi celisi
Ne dem kim büy-ı yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [hemân,]
11. Zen adında şikeste oldı hâme
Hemân çam gölgesidür zen vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 57*). [hemân,]
12. Hemân ğavğâ çeker şûride bûlbûl
Gül-i vaşluñ çü dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 46*). [hemân,]
13. Belâ vü miñnetüñ oramı vardur
Hemân it gibi hâlün meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [hemân,]

14. Hemân Mecnûn'a iyeler hâtırum meyl
O mecnûn adı bu Leylâ'ya hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 88*). [hemân,]
15. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni dıtrer **hemân** yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 141*). [hemân,]
16. Hemân kendü yüküni götürsin
Enisüñ bir iki vahşî ol da hāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 42*). [hemân,]
17. Kânı derd ü belâda aña şânî
Anı şanma **hemân** Leylâ'yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 31*). [hemân,]
18. Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
Hemân kendüydür 'aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 67*). [hemân,]
19. Hemân iylük qalır katuñda varuñ
Kaçan İbnü's Selâm öldi itdi vefâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 12*). [hemân,]
20. Hemân zenbûr qaldı gıtdı balı
Hünerden yudılar yüzün cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 76*). [hemân,]
21. Hemân 'aşkuñ idi varı vü kârı
Esüp bād-ı ecel çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 100*). [hemân,]
22. Ki anı görenüñ gıtdı qarârı
Hemân ol ravzadan çün bād-ı püyân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 13*). [hemân,]

hemân: Birden.

1. Hemân maşru'â döndi yire düşdi
Şu deñlü döğdi ğamdan çaşa başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 80*). [hemân,]

hemân: Ayrıca.

1. Hemân gendü gibi bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyı bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 16*). [hemân,]

hemân: Aynı şekilde.

1. Şavaşa cem' idüp her ceng erini
Medîne'den **hemân** tâ hadd-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 49*). [hemân,]
2. Hemân cümle ğanîsi vü gedâsı
Dirilüp cenge âheng ilediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 8*). [hemân,]
3. Hemân ol kuruyası da kurudı
O küstâh ol zemân ikrâra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 82*). [hemân,]
4. Hemân atmak gibidür kulleğe koz
Dil uzadur çü süsen bâğa küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 184*). [hemân,]
5. Hemân manend-i nağş-ı Mânî hāmūş
Birazdan kim ayıldı ol büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 106*). [hemân,]

hemân: Ancak, yalnız, sadece, fakat.

1. Ne harf öğrendi ne nokta ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülû ü hâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 202*). [hemân,]
2. Hemân kara saçı kalmış libâsı
Anuñ daḥi perişân her pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 31*). [hemân,]

3. Bu dünyâdur neler tğurmuş ana
Hemân Leylâ mı gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 92*). [*hemân,]*
4. Hemân zikri dilinde Leylî Leylî
Düşüp ‘aşka melâmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 18*). [*hemân,]*
5. Hemân âhından artuk hem-demi yok
Ėarîb ü derd-mend ü zâr u miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 66*). [*hemân,]*
6. Hemân âh oldı Mecnûn’un cevâbı
Sözinden çün anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 108*). [*hemân,]*
7. Hemân zikr olunur ol kışsa-i dün
AĞu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 38*). [*hemân,]*
8. ‘Ayâlüm çok ta‘amumdur **hemân** bu
‘Ayâli çok olup ac olsa sayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 54*). [*hemân,]*
9. Hemân fikri vü zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki Ėayrı söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [*hemân,]*
10. Anuñ-çün kimse katında yüzüm yok
Hemân biz görmedük bu derdi cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 75*). [*hemân,]*
11. Yiler gözden nihân yazıda yolda
Hemân vahşî derisinden izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 53*). [*hemân,]*
12. Hemân menzil ferâğat ‘âlemidür
Velî bu kuşca cân itdükde pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 18*). [*hemân,]*
13. Hemân cüftiyle Ėavfindan tırur tek
Gül üzre şacdı nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 78*). [*hemân,]*
14. Bize çäre **hemân** şabr oldı nâ-çâr
Çü dünyâ menzili rığlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224*). [*hemân,]*
15. Hemân zikr olunur cevır ile cem‘i
Tama‘ anı ki ‘abdu’d-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 128*). [*hemân,]*
16. Aramuzda bu deñlödür **hemân** fark
Ki anuñ sūzı ocaĖı beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 54*). [*hemân,]*
17. Vezîr ü şâhda Ėalmış **hemân** hūş
Dimiş Ėalkuñ şağiri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [*hemân,]*
18. Tehî sine tehî Ėücre tehî dest
İçi Ėâlî **hemân** Ėalbinde yek dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73*). [*hemân,]*
19. Taşı ‘üryân belinde bir çürük pōst
Hemân varlığda bir cân Ėaldı Ėam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*hemân,]*
20. Hemân âteş-gededür düd-ı bî-mây
Nice demdür bu iki mūş-ı küstâĖ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 78*). [*hemân,]*
21. Hemân şormağa Ėâlîn Ėânî‘ idi
Revân idüp şekerden tatlı balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 20*). [*hemân,]*
22. Hemân dir ehl-i ĖaĖĖ’a bârek-Allah
Hüner ehli hüner-perver gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 64*). [*hemân,]*
23. Hemân bir cübbe vü destârı Ėaldı
Taşavvuf Ėôd taşallut oldı şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 82*). [*hemân,]*
24. Ėarîbüñ ağzına tāmzurdı âbı
Hemân yârânı ra‘d u berĖ u bârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [*hemân,]*
25. Hemân zūlmet belâsın Ėekdi gitdi
Ne tırfe derd olur bu miğnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 54*). [*hemân,]*

hemân-dem: *Hemen, çabucak.*

1. Hemân-dem Ėavmine cân atdı gitdi
Geçüp yıl gibi nice küh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 40*). [*hemân-dem,]*

hem-âşiyân: Bir yuvada birlikte bulunmak.

1. Olayduñ ey hümā **hem-âşiyānum**
Naşibi tîre zāğūñ bāğa düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 202*). [*hem-âşiyānum, -um*]

hem-âvâz: Sesleri birbirine uygun, birlikte ezgi okuyan, arkadaş.

1. Nevāya ney gibi itsem ser-âğāz
Benümle rāst olursın **hem-âvâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 138*). [*hem-âvâz,]*

hem-çü: Onun gibi; aynı şekilde.

1. Vücüdüm cev cev oldu **hem-çü** hālün
Elünden bāde şun ey yār-ı sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 56*). [*hem-çü,]*

hem-dem: Arkadaş, dost.

1. Hemān āhından artuğ **hem-demi** yok
Ğarīb ü derd-mend ü zār u miskīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 66*). [*hem-demi, -i*]
2. Sa‘âdetden kaçanlar oldu maħrûm
Anuñ kim **hem-demi** bî-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 65*). [*hem-demi, -i*]
3. Demürden kapu açmak benden olsun
Hemişe **hem-dem** ol ‘akıller ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 143*). [*hem-dem,]*
4. Anuñ-çün **hem-demüm** āhū idüpdür
Boyı gerçi kemān olmış esîrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 142*). [*hem-demüm, -üm*]

hem-dem ol: Arkadaş olmak, dost olmak.

1. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Kişi nā-cinse hem-dem olsa nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 35*). [*hem-dem ol, -sa*]

hem-dem-i cān u cenān: Can ve cananın arkadaşı.

1. Be-ma‘ni hem-dem-i cān u cenānsın
İrağdur gerçi senden çeşm-i rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 134*). [*hem-dem-i cān u cenān, -sın*]

hem-derd: Dert ortağı.

1. Kaçup andan muḥāṭab itdi perhîz
Bu derdin dökdi **hem-derdin** şanup zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 75*). [*hem-derdin, -in*]
2. Didi ben ḥasteyem anuñ refîķi
Ğam içre baña oldur cüft ü **hem-derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [*hem-derd,]*

hem-derd ü hāl ol: Derttaş ve haldaş olmak.

1. Okıdup hālını şorardı geh gāh
Çün oldı kendünün hem-derd ü hālī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 81). [hem-derd ü hāl ol, -dı]

hem-dest: . El ele veren.

1. Olup birbirinün cāmıyle ser-mest
Şafâda hem-kadeh vuşlatda **hem-dest** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 178). [hem-dest,]

hem-hāl: Aynı durumda olan, durumları birbirine benzeyen (kimse).

1. Belâ-yı guşşada **hem-hāline** ol
Revân gam yimeyüp and içdi Nevfel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 128). [hem-hāline, -i, -ne]
2. Kararmış gönlinün **hem-hālī** gördi
Didi hālün ferâğ u menzilin bağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 34). [hem-hālī, -i]
3. Görüp **hem-hālīn** istikbāle geldi
Gözi gönli gibi çün aya düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 86). [hem-hālīn, -in]

hem-hāl ol: Aynı durumda olmak II halden anlamak.

1. Anuñla gönderürdi ol dil-ārām
Çün oldı Leylî ve Mecnûn'a hem-hāl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 87). [hem-hāl ol, -dı]

hemîşe: Daima, her zaman, devamlı.

1. Şakın anuñ söziyle ‘āmil olma
Hemîşe bendün olsun zülf-i Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 9). [hemîşe,]
2. Hemîşe ağlamağ ile geçerdı
Güzel görse gülüp gözün açardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 75). [hemîşe,]
3. Olur cīm olmasa ol zülf ü kākül
Hemîşe boynuma şan hālka-ı gül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 20). [hemîşe,]
4. Hemîşe hürrem olsun Mısr-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 1). [hemîşe,]
5. Geçer her dem firişteh gibi şā'im
Hemîşe kütına mezra‘ kanā‘at (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 29). [hemîşe,]
6. Hemîşe âdeti lût-ı let ola
Meşeldür devlet olmayınca başda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 66). [hemîşe,]
7. Demürden kapu açmak benden olsun
Hemîşe hem-dem ol ‘akıller ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 143). [hemîşe,]
8. ‘Arab tavrı şarındı ter ‘imāme
Hemîşe Nevfel'e hem-şoḥbet oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 161). [hemîşe,]
9. Hemîşe ilde rüsvāy ola nāmum
Elüm tūt kaldum üftāde ayakda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 114). [hemîşe,]
10. Hemîşe neng için şulhı vü cengi
İte atılsa yeg ol taze meyve (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122). [hemîşe,]
11. İşün şuglun **hemîşe** büt-perestī
Saña her dem nice bir büt cefası (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 28). [hemîşe,]
12. Seni yād iyler itmez yāda meyli
Hemîşe ol perî-peyker perî-zād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 95). [hemîşe,]

13. Belâdan küh olup üstüme düşmeñ
Ğam ile şād-mānem ben **hemîşe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 81*). [*hemîşe,]*
14. Ki incinmeyesin ilden **hemîşe**
Aru kim götürür şokmağa neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 96*). [*hemîşe,]*
15. Firâķ u vaşla aşlâ kalmadı yir
Gül-i hüsnüñ **hemîşe** ħande itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 55*). [*hemîşe,]*
16. Zemîn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu kim gönlin **hemîşe** kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 57*). [*hemîşe,]*
17. Ki ey şehr-i belâ iklim-i miñnet
Hemîşe bu cihân bir ħâle kalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 129*). [*hemîşe,]*
18. Elinde nüşî var yiñinde nîşî
Hemîşe döndügi bu çarķ-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 157*). [*hemîşe,]*
19. Yirüñ olsun **hemîşe** beyt-i ma‘mûr
Ĥudâ ħandil-i ‘arş itsün revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 146*). [*hemîşe,]*

hem-kadeh: *Kadeh dostu.*

1. Olup birbirinüñ câmiyle ser-mest
Şafâda **hem-kadeh** vuşlatda hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 178*). [*hem-kadeh,]*

hem-liĥâf: *Aynı kabukta olma, bir olma.*

1. Gül ile yâsemîni **hem-liĥâf** it
Ėalať didüm o resme ‘aşķ-ı şâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 36*). [*hem-liĥâf,]*

hem-nişîn: *Beraber oturup kalkan, samimi arkadaş.*

1. Ĥarâma **hem-nişîn** olmak da müşkil
Ĥarâma ger ħarîm olam helâkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 122*). [*hem-nişîn,]*

hem-nişîn ol: *Birlikte oturup kalkmak. Dost, yakın arkadaş olmak.*

1. Siyeh şeb nîtekim şubĥ-ı sepîde
Sa‘âdet ehli olsun hem-nişînüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 59*). [*hem-nişîn ol, -sun]*

hem-pöst: *Aynı deride (yatan).*

1. Dil-i ‘uşşâķa nice yâr olasın
Yaraşmaz olasın sen baña **hem-pöst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 91*). [*hem-pöst,]*

hem-râh: *Yol arkadaşı, yoldaş.*

1. Ĥavâf-ı küy-ı yâre her seĥer-gâĥ
Varurlardı bile bir iki **hem-râh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 14*). [*hem-râh,]*
2. Benüm kuşça cānum çıķmaz kafesden
Anuñ **hem-râhı** bir kaç cānverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 101*). [*hem-râhı, -ı]*

3. omadı řabr-ı cū‘ anuñ mecālin
açan **hem-rāh** ola bayuřa řehbāz (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 70, Mısra 207*). [*hem-rāh,]*

hem-rāh ol-: *Yoldaş olmak.*

1. o zamāndur kim dil-i miskine meskendür o Çin
Cān daı olsun dilersen saña hem-rāh ey řabā (*Leylā vū Mecnūn, Gazel 2, Mısra 6*). [*hem-rāh ol-, -sun]*

hem-sāl: *Aynı yaşta.*

1. Meger ol ādemī kim ola bīmār
Teraum iyleyüp **hem-sāline** ol (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 33, Mısra 127*). [*hem-sāline, -i, -ne]*

hem-sāye: *Gölge II.Komşu.*

1. omazdı uyuyı **hem-sāyesine**
Geh aglar gāh iderdi āteřin āh (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 29, Mısra 78*). [*hem-sāyesine, -si, -ne]*

hem-sāz: *Yakın arkadaş, sırdaş.*

1. Anuñ **hem-sāzı** ben ol baña hem-sūz
İkimüz de belā deryāsına ğar (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [*hem-sāzı, -ı]*

hem-ser: *Benzer, eş, denk.*

1. Didi ey şir-pençe ejdehā-fer
Seg-i Eřhāb-ı Kehfe yār u **hem-ser** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 124*). [*hem-ser,]*
2. ü **hem-ser** bulmadı nāz iyledi hōř
ü süsen bī-vefā ğördi cihānı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 36*). [*hem-ser,]*
3. N’ider reng ü ‘ilācı ol ki ğüldür
Nice **hem-serle** ol serv-i revāne (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 71*). [*hem-serle, -le]*

hem-şobet: *Birbiriyle sohbət ve arkadaşlık eden kimse, arkadaş.*

1. ‘Arab şavrı şarındı ter ‘imāme
Hemiře Nevfel’e **hem-řobet** oldu (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 33, Mısra 161*). [*hem-řobet,]*
2. Benüm hem-şobetüm āh-ı seerdür
Anuñ **hem-řobeti** ğürk ü ğazāle (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 63, Mısra 103*). [*hem-řobeti, -i]*
3. Benüm **hem-şobetüm** āh-ı seerdür
Anuñ hem-řobeti ğürk ü ğazāle (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 63, Mısra 102*). [*hem-řobetüm, -üm]*

hem-sūz: *Ateř ortağı, aynı derdi çeken.*

1. Anuñ hem-sāzı ben ol baña **hem-sūz**
İkimüz de belā deryāsına ğar (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [*hem-sūz,]*

hem-terāzū: Aynı tartıda tartılma, bir kefeye konulma, denk olma.

1. Kılam anı senüñle **hem-terāzū**
Eger keklik olup iylerse pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 74*). [*hem-terāzū,]*

hemyān: Kese, torba, çanta, dağarcık.

1. Çanağın pür-zer itdi her dilenci
Kayurmayup seḥā **hemyān**ın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 45*). [*hemyānın, -ın]*

hem-zebān: Aynı dili konuşan; kafa dengi olan/kafadar.

1. O demde **hem-zebān** ol ḥaste cāna
Dehenden cān yakup çıkan zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 33*). [*hem-zebān,]*
2. Qarīn oldı nitelim mağz ile pōst
Okurdı yār olup ol **hem-zebāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 65*). [*hem-zebāne, -e]*
3. Saña görümlü qaldum qalmadı rüz
Senüñle yanaşalum **hem-zebān** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 31*). [*hem-zebān,]*

hengāme: Eğlence, şamata.

1. Şarāb-ı Tā'ifi ṭoldı kü'ūsa
Dügün **hengāmesi** germ oldı gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 127*). [*hengāmesi, -si]*

henüz: Daha, henüz, şimdi.

1. Henüz evvel olıcaq nūş-ı bāde
Olur keyfiyyeti mestüñ ziyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 179*). [*henüz,]*
2. Henüz 'azminde muḥkemdür 'inānuñ
Nişānuñ qalmadı çün yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 108*). [*henüz,]*

hep: Artık.

1. Ya zībā bāğa ya müşkil duzāğa
Esen qal sen ki ben **hep** raḥtı dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [*hep,]*

hep: "Her" belgisiz sıfat.

1. Ayağñ tozına **hep** muntazırdur
Felek kim niçe rüşen yıldızı var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 18*). [*hep,]*
2. Bu bir loğma yimedi **hep** yidi vahş
Selīm aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [*hep,]*

her: "Her" belgisiz sıfat.

1. Mühr gibi **her** sözün irse aña mengüş olur
Dil firâkuñda lebün nūsına irdi nā-gehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [her,]
2. İder a‘yāna **her** dem feyz-i aqdes
‘Aziz ismün te‘ālî vü ta‘addes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 13*). [her,]
3. Cemālün ayı ser-gerdān idüpdür
Gözün **her** yıldızuñ hayrān idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 40*). [her,]
4. Seni **her** kim ki kem sevdi kem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [her,]
5. Dil olur kûfl **her** sırr-ı nihāna
Bu dilsüz açılan genc-i nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 46*). [her,]
6. Şadef gerçi olur nīsān ile pür
Velî Takdır ider **her** kaṭreyi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36*). [her,]
7. Konuqlandı ve lime oldu sādāt
Yirine geldi **her** āyīn ü ādāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 108*). [her,]
8. Deberdüldükçe bu ‘aşkuñ peyāmı
Pür itdi müşk gibi **her** meşāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34*). [her,]
9. Meh-i nev artururdu **her** cününü
‘Acebdür fırkati arturdu bunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 63*). [her,]
10. Hemān kara saçı kalmış libāsı
Anuñ daḥi perişān **her** pelāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 32*). [her,]
11. Ṭavāf-ı kûy-ı yāre **her** seḥer-gāh
Varurlardı bile bir iki hem-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 13*). [her,]
12. Aña küçek kayusu Ḳays’a Leylî
Olur **her** ḥātīruñ bir yāre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 16*). [her,]
13. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemālî maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [her,]
14. Senüñ āh u fiğānuñ **her** seḥer-gāh
Nice yoldan azana gösterür rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 125*). [her,]
15. Bilürsin **her** şanem kim ‘āmirīdür
‘Arabda ḥüsñ ü ḥulkuñ sāḥirīdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 179*). [her,]
16. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemālî maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [her,]
17. Çıka **her** yara yirinden buḥārı
Ḥurūc itdi kabā vü pīrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 8*). [her,]
18. Çanağın pür-zer itdi **her** dilenci
Ḳayurmayup seḥā hemyānın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 44*). [her,]
19. Dil olup ṭaylasānı diye āmīn
Du‘āsı ḥall ider **her** müşkilātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 33*). [her,]
20. ‘İlac iylerdi **her** rīşine anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi bu ḥaberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 38*). [her,]
21. Yatur bî-hüş fāriğ **her** eḥadden
Ġam-ı dil-berden özge maḥremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 64*). [her,]
22. Vücūdumdan hevāsın neşr ide Ḥaḳ
Belādur ‘āşıka **her** zindegānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 107*). [her,]
23. ‘Aceb ‘aşka düşürdi ol civānı
Düşüp bu **her** iyü yavuz zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 5*). [her,]
24. Teni al olmadın **her** yād elinden
Egerçi gezdiler çok ṭağ u şahrā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 56*). [her,]
25. Dirîğa ol civān ḳanı didi pīr
Ḳayurdu Ḳays’ı **her** ḳavm ü ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [her,]
26. Kimin ḥātır kimin ḥāme yazardı
Giderdi tuḥfe andan **her** maḳāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 55*). [her,]
27. Gelüp varurdu **her** şām u seḥerler
Ol iki bülbül-i mestüñ fiğānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 122*). [her,]

28. Cihân tıldı şadâ-yı şavt-ı gûlgul
Gül ü nesrinlerüñ **her** şüh u şengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 5). [her,]
29. Güzel ter-sebz hûş bustân var idi
Yeşil hülle giyer **her** nahl şan hûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101). [her,]
30. Hilâl ü mâhı itdiler hem-âgûş
Belinde **her** perî-rûyuñ kemer var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 45). [her,]
31. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her ok kim yay bağından çıkardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71). [her,]
32. Giderdi nice fersah yire hayli
Her at kim cüşî yiri şarşar idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87). [her,]
33. Bulutlar içre güyâ berk-i rahşân
Ol ebrin **her** ‘Arab aşlânı ra‘di (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181). [her,]
34. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup **her** kabile leşkerini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 47). [her,]
35. Şavaşa cem‘ idüp **her** ceng erini
Medîne‘den hemân tâ hadd-i Bağdâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 48). [her,]
36. Olur anuñla muhkem **her** ‘alâka
Ne deñlü kıl za‘if olursa katı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 48). [her,]
37. Hazer iyle du‘â-yı nîm-şebden
Tutan **her** dâmeni kahr ile çün hâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27). [her,]
38. Olup ser-geşte gâfil **her** haberden
Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı ‘Âmir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 4). [her,]
39. Gice zâğın uçurdu tîr atup ter
Açıldı **her** gözüñ uyhusı bağı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 3). [her,]
40. Ser-âgâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise **her** düşmen atar taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55). [her,]
41. Bu gün nâlemle tıldı heft kişver
Cezâsın iyle isen **her** günâhuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 79). [her,]
42. Semâ‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı **her** h’îş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 115). [her,]
43. Cemâlin medh iderdi **her** kabile
İşidüp anı halkûñ nâm-dârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 44). [her,]
44. Başî üzre direm tûfânı yağdı
Varup dergâh-ı Leylî’ye **her** âdem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 139). [her,]
45. Nişâr iyledi dinâr ile dirhem
O **her** dinârı dâğ-ı gam şayardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 141). [her,]
46. İletdi ‘alî kaşra ‘izzet ile
Aña teslîm idüp **her** mülk ü malı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 15). [her,]
47. Niçün yir râyegânî anı **her** zâğ
İñende meyveye el şunma küstâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34). [her,]
48. Ki **her** yirde **her** işüm pür-ñaleldür
Yañıldum yirde gökde yılduzum yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 72). [her,]
49. Ki oldur keşf iden **her** dürlü râzı
Zebân-ı gaybdur **her** hâtif-i râz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 3). [her,]
50. İrer andan benüm cismüme yâre
Kıbarsa ayağın altında **her** pôt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 43). [her,]
51. Dilinde oldı **her** endühî efvün
Anuñla anda şöhet iylediler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 42). [her,]
52. Gül ağzın açdı kaldı aña hayrân
Virür elhânı **her** etrâfa revnâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 57). [her,]
53. Virür **her** za‘ferân aña acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revânüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64). [her,]

54. Leb-i cām u leb-i cūy u leb-i yār
Bu dem **her** gonce-i dil-teng ü pür-ḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 75*). [her,]
55. Olur **her** dāne-i engūr dile dāğ
Kaçan kim dūr olam ol gonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 98*). [her,]
56. Teninde **her** kılı bir ḥāra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdā vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [her,]
57. Didi el-mü'minüne lā-yemū tūne
Cihānda **her** ḡamun pāyāmı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 137*). [her,]
58. Ża'if iken daḡi rencūr düşdüm
Baña **her** pişede üstād idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [her,]
59. Dizinden anı indürmezdi **her** bār
Gidermezdi katından anı dā'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 72*). [her,]
60. Gürūh-ı vaḡşuñ aña intisābın
İşidüp çāvım **her** ehl-i idrāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 77*). [her,]
61. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki **her** seg ṭolandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21*). [her,]
62. Her iş ser-nāmesidür pāk nāmuñ
İy dārā-yi vücūd u dāver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 64*). [her,]
63. Vazife-h'āridur **her** murğ u māhī
Cihānda ins ü cinne cān viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 174*). [her,]
64. Nebāt-ı tūṭī çeng-i zāğa düşdi
Katında **her** kılun biñ biñ cihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 205*). [her,]
65. Cihān **her** ḡükmine fermān musaḡḡar
Felek yayın eger bī-kaḡba kaḡbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 4*). [her,]
66. Zihī ol kavme kim 'ayş itdi ol yevm
Çanağın kim şunardı **her** dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 25*). [her,]
67. Vücūdun **her** libāsın iyleye çāk
Selīm aña o deñlü itdi ibrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 34*). [her,]
68. Senüñ nedür ḡidān ey ṭurfe insān
Didi kim **her** seḡer dil-ber hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47*). [her,]
69. Düşer **her** murğ u māhī cevr-i dāma
Aña kim ṭu'me bir loḡma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [her,]
70. İdüp **her** yara üzre bir iki nāle
Başından ḡāḡ silkerdi ḡubārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 52*). [her,]
71. Gezüp ḡāḡ ḡarābe ḡāḡ ābād
Bir iki ḡün aradı **her** mekānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 77*). [her,]
72. Bulam **her** cūr'ada biñ biñ fütūḡı
İlāhī baña bu devletlü rūzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 70*). [her,]
73. Muḡayyer itdi 'uşşāḡı nevāsı
Her ehl-i dil ḡicāzī ger 'Irāḡī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 19*). [her,]
74. Olup boynumda ṭavḡum ḡük-m-i rāyuñ
ṭapuñ **her** şī're kim iyleye būnyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [her,]
75. Benümle sen derilmek mümteni'dür
Benüm **her** şeb yataḡum bir ḡarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 77*). [her,]
76. İderdi āferin **her** āferīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 216*). [her,]
77. Her işde manzar-ı ḡavr idi belki
Cihān-dide zemāne-āzmūde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 6*). [her,]
78. Maḡabbet da'vīsin ḡılmaya nā-merd
Sözün fehmi itmeyüp **her** cāḡil ü dūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [her,]
79. Adı divāne kendü 'āḡil idi
Anı **her** bī-ḡāber mecnūn şanurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 29*). [her,]
80. Yūri var uymazam **her** büt-pereste
Çeker 'āḡil olan cām-ı muḡāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 164*). [her,]

81. Anuñ **her** şafhası biñ biñ sabağdur
Anuñ bir yüzi tedbîrûñ hisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 6*). [her,]
82. Anı mecnûn şanur **her** ehl-i tedbîr
Çerağ-ı hûsn iken dîdar-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 16*). [her,]
83. Virür âhir edâ-yı borca anı
Dilâ **her** borcu virmekde emîn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65*). [her,]
84. N'idersin şaklayup dürcüñde borcu
Görürsin **her** seher bu şubh-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 71*). [her,]
85. Cihānuñ hırmenine urur âteş
Görürsin **her** gice bu zıll-ı memdûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 73*). [her,]
86. Didüñ kim 'aşk **her** çifti kılur tek
Gözetdüm ben de ol tavr-ı kadîmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [her,]
87. Olur **her** nûrî nâr u **her** güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [her,]
88. Olur **her** nûrî nâr u **her** güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [her,]
89. Muṭî'î olsa tañ mı **her** dirende
O meclis kim sibâ' olmışdı havli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 116*). [her,]
90. Ki rahtından dırahtı ide 'üryan
Kapar **her** lâleden la'lin külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 21*). [her,]
91. Yañıldur dilde evrâdın hezâruñ
Olur mâtem-gede **her** küşe-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 27*). [her,]
92. N'ola şeb-reh olursa **her** vilâyet
Kılup hâcet-geh ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 192*). [her,]
93. Olur **her** nûrî nâr u **her** güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [her,]
94. Olur **her** nûrî nâr u **her** güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [her,]
95. Bu yol 'azminde olurlar berâber
Cihānda **her** kaçar vahşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [her,]
96. Her üstünü anuñ bir ejdehadur
Müdevver kehrübâdandur bu hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 86*). [her,]
97. Maḥall idindi farḡ-ı farḡa danı
Şu gibi **her** mizâca hûş-güvâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105*). [her,]
98. Münevver **her** birinüñ şeb-çerâğı
Bitürmiş **her** çemen bir tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [her,]
99. Öter farkında **her** servüñ tezervi
Açılmış tâze güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 32*). [her,]
100. İki de leṭâfetden sirişte
Teni **her** birinüñ ser-tâ-kadem nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 45*). [her,]
101. Cihānda **her** birinüñ n'ola nâmı
Neden tûş oldılar bu hûş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 62*). [her,]
102. Bu 'âlemde olur **her** gamdan âzâd
Çü rûşen oldı şubh-ı 'âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 78*). [her,]
103. İresin lezzet-i bâkiye tâ ki
Hevâ-dâr olmasañ **her** serv-i hâke (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 91*). [her,]
104. İrişür toğrı oğ gibi nişâne
Ol oğ kim **her** nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [her,]
105. Cigerde **her** oñulmaz başlar içün
Belâya şabr iden şâbirler içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 34*). [her,]

her ara: Her yer.

1. Binüp sürdi revân biri bād-pâyı
Arayup Kays'ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 22*). [her ara, -yı]

2. Bile uydurdu bir nice civānı
Aradı anı her arada gezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 31*). [*her ara, -da*]

her arada: Her yerde.

1. Her arada ümîdüñ ara iste
Nice nevmîd irer âhîr ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 59*). [*her arada,*]
2. Yüzüñ şu gibi dâ'im yire olsun
Her arada ola tâ kim yüzüñ ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 109*). [*her arada,*]

her ay: Her ay.

1. Hûşûşâ hâk-ı Mecnûn'a vefâsı
Her ay aña libâsı vü ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 11*). [*her ay,*]

her bir: Her bir.

1. Çıkar **her bir** delükden bir nevâ tîz
İder 'uşşâk bağrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 117*). [*her bir,*]
2. Nigârûñ kara gözinden eşerdür
İdüp **her bir** gazâle âferîn-bâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 71*). [*her bir,*]

her biri: Her biri.

1. Her biri hasûdı güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı 'aşkuñ ezelî pây-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 6*). [*her biri,*]
2. Buyurdu yüz yavuz divâne dîve
Ki **her biri** od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 15*). [*her biri,*]
3. Hâlife oldu ana çâryârı
Bular kim **her biri** bî-şek velîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 59*). [*her biri,*]
4. Belâdan **her biri** gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [*her biri,*]
5. Belâdan **her biri** gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [*her biri,*]
6. Acıyup her birinüñ yandı cânı
Ol anlardan ferâğat 'âleminde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 118*). [*her biri, -nüñ*]
7. Biter hâşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân yile yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 100*). [*her biri, -nden*]
8. Dehenden cümle dürlər taşra düşdi
Ne dürlər **her biri** bir dürr-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 101*). [*her biri,*]
9. Ki merdüm-zâdedür zât-ı şerîfî
Tırup depretdi vahşuñ her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 19*). [*her biri, -ne*]
10. Ki siñdi **her biri** yerlü yirine
Hemân qarşulayup ol serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 20*). [*her biri,*]
11. Belâda **her biri** âşüb-i âfâk
Çü nokta hâlî zeyn-i şüret itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 32*). [*her biri,*]
12. Anı vaşf itmez illâ 'âlimü'l-ğayb
O hûruñ **her biri** bir nûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 21*). [*her biri,*]

13. Şanasın **her biri** lû'lû'-yi menşûr
Sebîl itmiş Haq anda selsebîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 26*). [*her biri,]*
14. Münevver her birinûñ şeb-çerâğı
Bitürmiş her çemen bir tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 30*). [*her biri, -nûñ]*

her cān: *Herkes.*

1. Her cān ki senûñ şikāruñ oldı
Zi şayd-ı mübârek ü mükerrrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 52*). [*her cān,]*
2. Süre her cāna taqdîr-i Hüdâ'yı
Yiyüp pülâd dârbın merd-i meydân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 78*). [*her cān, -a]*

her cānib: *Her taraf, her yan.*

1. Gezüp her cānibi itdi gedâyı
Zebânunda hadîs-i bî-nevâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 21*). [*her cānib, -i]*

her dem: *Her zaman.*

1. Başum hûş olduğı gözümle **her dem**
Anuñ-çündür ki ağılar yâr içün dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 49*). [*her dem,]*
2. Senûñ boynunda n'iyler bend ü zencîr
Benem **her dem** esîr-i zülf-i cānân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 69*). [*her dem,]*
3. Geçer **her dem** firişteh gibi şâ'im
Hemîşe kûtına mezra' kanâ'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 28*). [*her dem,]*
4. Bulurdı her kişi **her dem** murâdı
Kim ister kim ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 36*). [*her dem,]*
5. Siper olur hadeng ü tîga dilber
Anuñ kim **her dem** ola kârı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139*). [*her dem,]*
6. Geçer hâbs ile **her dem** rûzgârum
Havâle başuma gavğâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 62*). [*her dem,]*
7. Çekersin şiddetin **her dem** cihānuñ
Naşihat itdi çün Mecnûn'a mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 78*). [*her dem,]*
8. İyüsin meyvenüñ **her dem** toñuz yir
Kaçan kim ejdehâ aldı o genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 66*). [*her dem,]*
9. Yanardı bağı **her dem** nâr-ı dâğa
Nice râhat bula bülbül kafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 20*). [*her dem,]*
10. Kafâ döndürdüğidir halka **her dem**
'Aceb yildür bu devr-i rûzgârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 158*). [*her dem,]*
11. Çü nefsanî hevâdan oldılar dūr
Oları luţfuña **her dem** yakîn it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 205*). [*her dem,]*
12. İşün şuglun hemîşe büt-perestî
Saña **her dem** nice bir büt cefası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 29*). [*her dem,]*
13. İşinden kodı eşinden ayurdu
Cihân kim hâli **her dem** hîle vü rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [*her dem,]*
14. Erür **her dem** oduñdan bağı yağı
Dürildi 'ömrüm eyyâmı çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 90*). [*her dem,]*

her dürlü: *Her türlü, her çeşit.*

1. Ki oldur keşf iden **her dürlü** rāzı
Zebān-ı ğaybdur her hātif-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 2*). [*her dürlü,]*

her gâh: *Her zaman.*

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün göñül
Hüy idindi yilmegi büyuñla **her gâh** her şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 4*). [*her gâh,]*
2. Geçerdi âb u âteş içre **her gâh**
Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80*). [*her gâh,]*
3. Pederden perdesin hıfz itdi **her gâh**
Peder çün perdesinden oldı bîrûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 24*). [*her gâh,]*
4. Getüre armağân kuhl-i ğubārı
Çıkup har-gâhdan âh ile **her gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 61*). [*her gâh,]*

her gün: *Her gün, daima.*

1. Ȑılup her günde yüz dürlü bahâne
İderdi Leylî'yi maĥbûs-ı ĥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 13*). [*her gün, -de]*
2. Firâķ-ı tāk-ı ebrûñ ile **her gün**
Dilüme dâğ olupdur noķta-i nûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 35*). [*her gün,]*
3. Ne cürmüm var ki artar **her gün** âhum
Seni sevmek günâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [*her gün,]*
4. Hemân gendü gibi bed-nâm idüpdür
Gelür **her gün** ser ü pâyi bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 17*). [*her gün,]*

her ki: *Kim olursa olsun, herkes.*

1. Sibā' anı ħorurlar şan 'asesler
İraķdan **her ki** aña olsa nāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 179*). [*her ki,]*
2. Bâb-ı keremüñi buldı meftûĥ
Her kim ola ümmetüñe munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 37*). [*her kim,]*
3. Dirîğ itme 'aded naķdin âhadden
Şaña bed iyemez **her kim** bed iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83*). [*her kim,]*
4. Nişâr-ı dirhemi derhem şayardı
Aña **her kim** gül-âb-ı ter şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 143*). [*her kim,]*
5. Hemân fikri vü zikri Leylî Leylî
Aña **her kim ki** ğayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 125*). [*her kim ki,]*

her kimi: *Her kimi.*

1. Ağular **her kimi** şoķarsa def'î
Ȑanatlu kuş gibi tiz-reftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 66*). [*her kimi,]*

her kimse: *Herkes.*

1. Çeker ol anı ben Leylî cefâsın
Bilür **her kimse** çekdüğü belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 20*). [*her kimse,]*

her kimüñ: *Herhangi biri, her kim olursa olsun.*

1. Zamānuñ farķı fevķı ola cāyuñ
Tevāzu‘ **her kimüñ** kim ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 103*). [*her kimüñ,]*

her kişi: *Herkes.*

1. Bulurdu **her kişi** her dem murâdı
Kim ister kim ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 36*). [*her kişi,]*
2. Şarardur korkudan dīv-i sepîdi
Çekerdi **her kişi** derd-i neberdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 99*). [*her kişi,]*
3. Velî Kays’uñ kayusu Leylî derdi
Kılurdu **her kişi** sa‘y-i maşâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 101*). [*her kişi,]*
4. Anuñ sa‘yı der-i Leylî tavâfı
Şavaşda **her kişi** ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 103*). [*her kişi,]*
5. Du‘â-yı şulhı ol tekrâr iderdi
Şalar baş kesmege **her kişi** tîğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 105*). [*her kişi,]*

her lahza: *Her an.*

1. Zihî ‘âşık ki müstağni temâşâ-yı tecellâdan
Cemâl-i ‘âşkı **her lahza** teferrüc iyleyen ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 3*). [*her lahza,]*

her ne deñlü: *Her ne kadar.*

1. Ziyâsı **her ne deñlü** olsa vâfir
İrişmez aya yıldız ferri zâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 71*). [*her ne deñlü,]*

her ne ise: *Her ne ise.*

1. Didiler **her ne ise** vaşf-ı hâlin
Ki bir duğter bunı dīvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 22*). [*her ne ise,]*

her rüz: *Her gün.*

1. Varurdu mektebe pür-derd ü pür-süz
Vişâl-i yârı yâd itmege **her rüz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 4*). [*her rüz,]*
2. Ğam-ı cānāndan ayru olsa cāmı
Du‘â it kim ziyâde ola **her rüz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 109*). [*her rüz,]*

her şabâ: *Her sabah.*

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün gönül
Hüy idindi yilmegi büyuñla her gâh **her şabā** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 4*). [*her şabā,]*

her şey: Her şey.

1. Müsebbih aña her şey'ün zebânı
Zihî rahmet zihî ni'et kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 172*). [*her şey, -ün]*

her yāña: Her taraf, her yön.

1. Öldürse bu kerre meni gâlibā firāk
Her yaña âhım odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*her yaña,]*
2. Yaraşmaz iylemek mestüre leyli
Güneş nûrî gibi **her yāña** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 66*). [*her yāña,]*
3. Ne dil-ber küyına varmağa rāhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 25*). [*her yaña, -dan]*
4. Öldüriser bu kere beni gâlibā firāk
Her yaña âhım odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [*her yaña,]*
5. Derülüp güş iderlerdi güzeller
Hâlâyık her tarafından anda enbüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 51*). [*her taraf, -dan]*

her yañadan: Her yandan, her taraftan.

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup elümi nice vefâ 'ahdin iden döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 4*). [*her yañadan,]*

her yanı: Her tarafı.

1. Çü perde yoğ idi **her yanı** kızdı
Yoğ idi sâye gibi hiç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10*). [*her yanı,]*

her yir: Her taraf.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemâne
Her yirde görür cân gözi dîdârını yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 9*). [*her yir, -de]*
2. Değerken her yirün vîrânesine
Buluşdı gündünün divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 23*). [*her yir, -ün]*
3. Ki ehl-i dil dilir idi 'Arab'da
Anuñ a'lâ idi her yirde kadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 13*). [*her yir, -de]*
4. Didi ol düşmenine ey birâder
Dilerseñ iresin her yirde hayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 91*). [*her yir, -de]*
5. Ki **her yirde** her işüm pür-âleldür
Yañıldum yirde gökde yılduzum yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 72*). [*her yirde,]*

her zaman: Her zaman.

1. Ki cānum **her zaman** senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismāniye hā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220*). [*her zaman,]*

her-gāh: *Her vakit, her an, her zaman.*

1. Bu sevdâ tāt ola başumda **her-gāh**
Geçince devr-i 'ömr-i rüzigārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 100*). [*her-gāh,]*
2. İderdi bülbül ile bezm-i tenhā
O gün **her-gāh** içinde ya'ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 129*). [*her-gāh,]*

herze: *Abes, saçma, beyhude söz.*

1. O **herze** sözlerinden hem utandı
Varup başı ucında ağıladı hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 86*). [*herze,]*

herze yi-: *Yersiz söz söylemek ya da gereksiz, yakışsız davranışta bulunmak.*

1. 'Adūlar 'ākile mecnūn dimişler
Velî hāşā 'aceb herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 162*). [*herze yi-, -miş, -ler]*

hesāb: *Hesap, ölçme.*

1. Biri ebvāb taqdīrūn kitābı
Nice 'ālim olan 'ilm ü **hesāba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [*hesāba, -a]*
2. Hesābın uyduramaz ol kitāba
Bu bāğ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 10*). [*hesābın, -ı, -n]*

hest: *Var, var olma.*

1. O 'aşkı artur itdükce beni **hest**
Diri olduğça gam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32*). [*hest,]*

hest ol: *Varlığının farkında olmak.*

1. Bekā 'ālemlerinde hest olalum
Dü 'ālemd e bizi mest it müdāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 44*). [*hest ol, -a, -lum]*

hestî: *Varlık. Var olma. Mevcudiyet.*

1. Müsemmasın ki kevne şıgırmaz ismūn
Senūn-çün halk olundu cümle **hestî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 163*). [*hestî,]*

hevā: *Ar. İptila, arzu, düşkünlük, aşk.*

1. İtün hûd bârî ağız var dili yok
Çü yārân gördiler anuñ **hevāsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 113*). [*hevāsın, -sın*]
2. Peder maqşûdın u mäder şafāsın
Reh-i ‘aşk u **hevādan** tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 5*). [*hevādan, -dan*]
3. Revân ‘azm itdi dilden kim tıutup pend
Ri‘āyet iyleye koyup **hevāsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 3*). [*hevāsın, -sın*]
4. Dağı puhte degülsin bu **hevāda**
Nigārumdan haber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 134*). [*hevāda, -da*]
5. Hevāñ odiyle tölmişdur türābı
Senün şevkuñ dilinde müstemirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 104*). [*hevāñ, -n*]

hevā: Hava II Arzu, aşk.

1. Hevāya uymazam gerçi ki düdem
Beni şanma ki nefsum bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 152*). [*hevāya, -y, -a*]

hevā: Arzu ve heves, istek, aşk II Hava boşluğu, hava.

1. Nefāz-ı emrüne ‘ālem musahhar
Hevā üstinde hükümñle muqarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 20*). [*hevā,]*

hevā: Hava.

1. Okur tesbîh āvāzın idüp tîz
Hevāda tâc u tavk ile hamāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [*hevāda, -da*]
2. Nesiminden mu‘athtar cân dimāğı
Hevāsı ol günün ‘ısi-dem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 5*). [*hevāsı, -s, -ı*]

hevā: Heves, ihtiras, istek.

1. İçüm ser-tâ-kadem memlû **hevādur**
Geçür ben kalmışı āb u hevādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 42*). [*hevādur, -dur*]
2. Uyan gafletten ey gâfil hevāyî
Hevā mı anladuñ ‘aşk-ı Hudā’yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 14*). [*hevā,]*
3. Hevā adın götür ‘aşk-ı ezelden
Hicābı aç cemāl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 15*). [*hevā,]*
4. Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hāk’dan
Kazı ‘aşk u **hevā** harfin sabağdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [*hevā,]*
5. Gül-i tersin **hevāya** mā’il olma
Yavuz fitne yilinden gâfil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 45*). [*hevāya, -ya*]
6. Tıtulmaz kılsa ‘ālem fikr ü rāyı
Hevā bend ile pend ile havāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*hevā,]*
7. Hevālar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 14*). [*hevālar, -lar*]
8. Hevāñ odında yile vardı bāğum
Naşib hār u hasdur dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 44*). [*hevāñ, -ñ*]
9. Ki ben yitdüm yirümde kaldı ‘aşkuñ
Çü bende kalmadı benlik **hevāsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 99*). [*hevāsı, -sı*]

10. Hevā ile geçerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkānī ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 120*). [*hevā,]*
11. Senüñ nedür gıdān ey turfe insān
Didi kim her şeh̄er dil-ber **hevāsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47*). [*hevāsı, -sı]*
12. Hevādan kırtarup ma‘şüm idüpdür
Göñül sulṭān-ı ‘aşka olalı taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 156*). [*hevādan, -dan]*
13. Geçer ğam çekmedin ṭutar kenāre
Bu hālet ki āleti ‘aşk u **hevādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [*hevādur, -dur]*
14. Ki olsa efserüñ devlet külāhı
Hevāya uyma ey murġ-ı hevāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 117*). [*hevāya, -ya]*

hevā: Hava, gökyüzü.

1. Şafaḡ gibi cihān ḡana boyandı
Hevā müşkin iken kāfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 51*). [*hevā,]*

hevā: Hava II istek, arzu.

1. Boyı serv-i sehī gibi naḡar-ġāh
Hevāsında yiler bād-ı şeh̄er-ġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 140*). [*hevāsında, -sı, -n, -da]*
2. Yiter söyünmege başda **hevāsı**
Sarāy-ı dīni ābād ıleyen ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 50*). [*hevāsı,]*
3. O servüñ kim **hevāsı** bed-hevādur
Bu bustāna anı dikmek ḡaṭādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 151*). [*hevāsı, -sı]*
4. Hevā üstinde yapmışdur bināmı
Du‘ā iyle baña ey mürşid-i rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 98*). [*hevā,]*

hevā: Heves, arzu, aşk.

1. Ṭutulmaz kılsa ‘ālem fikr ü rāyı
Hevā bend ile pend ile havāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*hevā,]*
2. Ben ansuz oluram bī-ḡāre bī-kes
Musallaṭ ıleyen baña **hevāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 97*). [*hevāmı, -mı]*
3. Vücüdumdan **hevāsın** neşr ide Ḥaḡ
Belādur ‘āşıḡa her zindeġānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 106*). [*hevāsın, -sı, -n]*
4. Hevā germiyyetinden oda yandüñ
Çü sözüñ süzına ṭutdum semā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 6*). [*hevā,]*
5. Hevāmı ḡükmüme fermān idüpdür
Maḡabbet nārdur ben ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 150*). [*hevāmı, -mı]*

hevā: Arzu, istek. Nefsin, şeriatı dikkate almaksızın arzuladığı şeylere yönelmesi.

1. Kerāmetle kılar ma‘şūḡı ‘āşıḡ
Arınsa ‘aşḡ eger ġill u **hevādan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [*hevādan, -dan]*
2. Çü nefsanī **hevādan** oldılar dūr
Olari luṭfuña her dem yaḡin it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 204*). [*hevādan, -dan]*

hevā: Heves, istek; hava II musikide makam.

1. Başında od yaķar ķahruñ **hevānuñ**
Yüregin řu ider kūh-ı girānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 65*). [*hevānuñ, -nuñ*]

hevā yili: Heves, arzu, aşk yeli.

1. Hilāl-i ‘ıyd olur cānına ħançer
Hevā yili taķıtdı ben hebāyı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 29*). [*hevā yili,*]

hevā-dār: Dost.

1. Gül-i ter gibi çāk iyler yaķasın
Hevā-dārından ol ehl-i nevānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 25*). [*hevā-dārından, -i, -ndan*]

hevā-dār: Âşık.

1. İki serv-i semen-ber iki gülzār
Biri birine oldılar **hevā-dār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 176*). [*hevā-dār,*]
2. Didi tıutup elin tır ey **hevā-dār**
Seni Leylī taleb iyler aña var (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 59*). [*hevā-dār,*]
3. İresin lezzet-i bākīye tā ki
Hevā-dār olmasañ her serv-i ħāke (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 91*). [*hevā-dār,*]

hevāyi: Aşk arzusu, aşk havası.

1. Hevāyi vü zaķal maġlûb-ı şehvet
Zarīf ü ‘ārif-i devr idi belki (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 4*). [*hevāyi,*]

hevāyi: Nefsine düşkün, ciddi şeylere ilgisiz olan kimse, uçarı.

1. Uyan ġafletten ey ġāfil **hevāyi**
Hevā mı añladuñ ‘aşķ-ı Ĥudā’yı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 13*). [*hevāyi,*]
2. Eşekden düşe ya bine eşege
Eser yildür uçar ķuşdur **hevāyi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 145*). [*hevāyi,*]

hevā-yı ‘aşķ: Aşk arzusu.

1. Hevā-yı ‘aşķuñ ile virdi cānı
Bu ġün kim öldi ħāk oldı niķābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 102*). [*hevā-yı ‘aşķ, -uñ*]
2. Yaķañ tā ķurtula devrān elinden
Hevā-yı ‘aşķ ile olan revāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 95*). [*hevā-yı ‘aşķ,*]

hevā-yı leyli: Leyla'nın arzusu, hevesi.

1. Hevā-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi taqdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 32*). [*hevā-yı leylî, -den*]

hevā-yı nefis: *Nefis istekleri.*

1. Setîre göncesin bî-perde olma
Hevā-yı nefis ile perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 62*). [*hevā-yı nefis,*]

hevā-yı nefis-i fâcir: *Günahkar nefsin hevesi.*

1. Sibâ' u vahş olursa tañ mı rāmı
Degüldür bu **hevā-yı nefis-i fâcir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 123*). [*hevā-yı nefis-i fâcir,*]

hevā-yı yâr: *Sevgiliye kavuşma arzusu, sevgili arzusu.*

1. Hevā-yı yâr ile pür-cüş geldi
Didi ne nev-behâr irdi bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 142*). [*hevā-yı yâr,*]
2. Kâatında bir pula degmez dü 'âlem
Hevā-yı yâr idelden varlıgum bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 25*). [*hevā-yı yâr,*]

heves: *Arzu, istek, meyil.*

1. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler ki geç 'aşk u **hevesden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [*hevesden, -den*]
2. İdüp Leylâ'nuñ atasına yârı
Ki bu Mecnûn ki Leylâ'ya **hevesdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [*hevesdür, -dür*]
3. Hevā ile geçerse yok **hevesdür**
Bu gün 'ömrün ki dihkânî 'ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 120*). [*hevesdür, -dür*]
4. Kerem kıl sen dañi geç bu **hevesden**
Bunı böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [*hevesden, -den*]
5. Eceldür kim felekden ola nâzil
Gel imdi el uyu gâfil **hevesden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 69*). [*hevesden, -den*]
6. Sibâ'ın dehşetinden tuymadı il
Yatur ol fâriğ olmuş yok **hevesler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 177*). [*hevesler, -ler*]

heves-nâk: *Hevesli.*

1. Gelürdi görmege anı **heves-nâk**
Kâtından eksük olmazdı müsâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 78*). [*heves-nâk,*]
2. Kemâl ü şî'r ü inşâyâ **heves-nâk**
Cihânda çünki Mecnûn oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*heves-nâk,*]

hey: *Ey...! (Seslenme ünlemi).*

1. Hey îmânsuz niçün virdüñ emânı
Yüzüp öküzü irdüñ kuyrığına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 186*). [*hey,*]

2. Baş açup iylemek vuşlat du‘âsın
Kanı da‘vâ-yı ‘aşkuñ **hey** yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 15*). [*hey,]*

hey-â-hey: Acı çeken birinin çıkardığı ses.

1. Güliken şüreti toprağa döndi
Hey-â-hey ağladı vü itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 143*). [*hey-â-hey,]*
2. Tutuşmuş sineden çāk iyledi pōst
Resûl öñinde ağlayup **hey-â-hey** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 245*). [*hey-â-hey,]*

heybe: Kese, ufak çanta.

1. Çıkardı **heybesinden** virdi hil‘at
Didi âteş tabi‘atdur vücudum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 30*). [*heybesinden, -si, -nden]*

heybet: Büyüklük, azamet.

1. Biri göz yaşı oldı biri aḥker
Raḳībün dehşet idüp **heybetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 65*). [*heybetinden, -inden]*
2. Kapucı kaplan aşlan pāsbānı
Hücümü **heybetinden** pāsbānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 51*). [*heybetinden, -i, -n, -den]*
3. Giriftār oldılar çeng-i sibā‘a
Bu **heybetden** o kim ‘ibret alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 99*). [*heybetden, -den]*

heybet ol: Gösterişli olmak.

1. Katı heybet olup virdi selāmı
Peder didārını çün gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 2*). [*heybet ol, -up]*

hey‘et: Şekil, görünüş, durum.

1. Bile bir şahş var dīvāne **hey‘et**
Teni başdan ayağa bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [*hey‘et,]*
2. Tağılmış cismi ḳalmış üstüḥ‘anı
Felek anuñ da bozmış **hey‘etini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 189*). [*hey‘etini, -i, -ni]*

heyhāt: "Yazık, ne yazık" anlamında kullanılan bir söz.

1. Senüñ gibisini kim bildi ey pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuñca **heyhāt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 89*). [*heyhāt,]*
2. Ger olursa cihānuñ mihr ü māhı
Bilümi kim kenār iyleye **heyhāt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 21*). [*heyhāt,]*

heykel: Hastalığa ya da nazara karşı kişilerin üstlerinde taşıdıkları dualar, muska, taviz, gizlik.

1. Belâ vü zaḥmet idi şanki yâre
Muraşşa^c **heykel** ü altûnlu ḥalḥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 167*). [*heykel,]*

hezâr: *Bûlbûl.*

1. Oḡur ba‘zî cemâ‘at ba‘zî sâmi‘
Ḥaṭîb oldı **hezâr** elḥâna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 27*). [*hezâr,]*
2. Hezâruñ ḥaste göñlin derde çekdi
Cemâl-i gül gülüp aḡladı bûlbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 2*). [*hezâruñ, -uñ]*

hezâr: *Bûlbûl (aşık).*

1. Yañıldur dilde evrâdın **hezâruñ**
Olur mâtem-gede her küşe-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 26*). [*hezâruñ, -uñ]*

hezâr: *Bin adedi, çok anlamında.*

1. Hezâr nâz-ı na‘îmle aldı dâye
Kılıp şehd ü şekkerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 53*). [*hezâr,]*

hezârân: *Bûlbûller.*

1. Gül yüzün görse **hezârân** ol kadar pür-cüş olur
Ey melâḥat tütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*hezârân,]*

hezârân: *Binlerce, pek çok.*

1. Hezârân nâz ile perverde iken
Dili pür-ḥûn idi Mecnûn’ı içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 48*). [*hezârân,]*
2. Velî aḡ güller açıldı **hezârân**
Görüp anları Mecnûn itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 4*). [*hezârân,]*
3. Hezârân ḡamlara ya‘nî giriftâr
Ḥişârî teng ḡalb-i yârî gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 4*). [*hezârân,]*

hiç: *Hiç mümkün mü ?.*

1. Şeker ḥaṭṭı gider mi **hiç** megesden
Baña dirler ki ḡamdan göñlüni kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*hiç,]*

hiç: *Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.*

1. Baña **hiç** ‘aşḡ ile töhmet dinür mi
Daḡi ben bilmezem ‘aşḡı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*hiç,]*
2. Tozuña irmesün avcı semendi
Ayaḡuñ izine gerd irmesün **hiç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 61*). [*hiç,]*

3. Serüñe sağ olup derd irmesün **hiç**
Göze kim toğrıdur sîmîn ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 62*). [*hiç,]*
4. Çü perde yoğ idi her yanı kızdı
Yoğ idi sâye gibi **hiç** rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 11*). [*hiç,]*
5. Eteğünîe dañı el urmayam **hiç**
Geçüp anuñla bunca rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 54*). [*hiç,]*
6. Nazardan ğayrı **hiç** olmadı kârı
Velî ol bağ-ı ziyet şem‘-i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 56*). [*hiç,]*
7. Bütü **hiç** sevme kim yokdur vefâsı
Cihânda yoğa dönse var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 30*). [*hiç,]*
8. Ğarazsuz görmediler **hiç** vefâsın
Nisâ hâķķında Sultânı‘n-nebiyyîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 62*). [*hiç,]*
9. Ğadîmî yârı da itme ferâmüş
Elüñden göñlümi şâd itmedüñ **hiç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 41*). [*hiç,]*
10. Belâ-yı ğamdan âzâd itmedüñ **hiç**
Senüñ ‘aşķuñ yolında geçdi çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 42*). [*hiç,]*
11. Velî **hiç** bilmedüm ğadrüñ ben aħmak
Bu eksüklük suçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80*). [*hiç,]*
12. Yoğ idi bende **hiç** ümmîd-vârî
Bu resme ğıldı Mecnûn âh u süzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 92*). [*hiç,]*
13. Ki **hiç** şıĝmaz yoluna toğırınñ kec
Çün oğda istîķâmet fâ‘îķ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [*hiç,]*

hiç şorma: *Hiç sorma.*

1. Anuñ **hiç şorma** öldüm ğuşşasından
Oğur geh merşîye ol mâtem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 134*). [*hiç şorma,]*

hicâb: *Perde, örtü, engel.*

1. Hevâ adın götür ‘aşķ-ı ezelden
Hiçâbı aç cemâl-i lem-yezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 16*). [*hiçâbı, -ı]*
2. Bu zîverden ufuk döñdi ‘arûsa
Hiçâb aşdı gice vech-i ‘abûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 4*). [*hiçâb,]*
3. Ruħ-ı Leyli yile virmiş **hiçâbın**
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 27*). [*hiçâbın, -ın]*
4. Hiçâb olmazdı câna bu ten ü pöst
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldu ğandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [*hiçâb,]*
5. Nitekim penbe-i ğuşķ ile âteş
Yakup tevbe **hiçâbın** çâķ ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 13*). [*hiçâbın, -ın]*
6. Didi Mecnûn‘a ref‘ itdi **hiçâbı**
Sözüñ kim gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 112*). [*hiçâbı, -ı]*

hicâb ol-: *Utanmak, gizlenmek.*

1. Güneş yüzüñe nâzar itmeĝe **hicâb** oldu
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre raķıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 3*). [*hicâb ol-, -dı]*

hicāb-ı bāb-ı har-gāh: Çadırın kapısının örtüsü.

1. Oturmuşdı ‘Arab tavrınca ol mäh
Götürmüşdi **hicāb-ı bāb-ı har-gāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 16*). [*hicāb-ı bāb-ı har-gāh,]*

hicāb-ı ‘ırz: Namus perdesi.

1. Bu bād öldürür âhîr ol çerāğ
Hicāb-ı ‘ırzumuz çāk itdi şî‘ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 27*). [*hicāb-ı ‘ırz, -u, -muz]*

hicāz: Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.

1. Kemāle irmedin ol serv-i tāze
‘Acebdür töldi ‘uşşākı **Hicāz’e** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 164*). [*hicāz’e, -e]*
2. Hûş öğretti cihāna ‘aşk-bāzı
‘Irāk ile **Hicāz’a** bu terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 129*). [*hicāz’a, -a]*
3. Hicāz iklimin ürkütüdi tārākı
Uyardı düşmeni şavt u şadāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 6*). [*hicāz,]*

hicāz: Müzikte Hicaz makamı.

1. Çalındı kūs ‘uşşāk u **hicāza**
Yürür Mecnûn da hayrân deşte düşmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 10*). [*hicāza, -a]*

hicāzî: Hicazlı.

1. Muḥayyer itdi ‘uşşākı nevāsı
Her ehl-i dil **Hicāzî** ger ‘Irākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 19*). [*hicāzî,]*

hıc: Ayrılık.

1. Bulur dilber okından anca rāḥat
Anuñ kim **hıc** elinden bağı kıandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [*hıc,]*
2. Nice bir **hıc** ile pejmürde yatam
Dü ‘ālem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 106*). [*hıc,]*
3. Elinden ihtiyārı gitmiş idi
Didi **hicrûñ** baña çün derd ü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 45*). [*hicrûñ, -üñ]*

hıc: Yerme, eleştiri.

1. Vefāsuz Nevfel’e **hıc** ırlar idi
Ne yıl kıaldı ne yir ne il vilāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*hıc,]*

hidāyet: Doğru yol, doğruluk.

1. Kula ‘azm u **hidāyet** hazretüinden
Sen ol şehsin ki saña bende gayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 6*). [*hidāyet,]*
2. Hikāyâtın **hidāyet** iylemişdi
Ki tâ ‘ibret ola ‘uşşâka ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 22*). [*hidāyet,]*

hiddet it: *Sinirlenmek.*

1. Urup dil nizesin hiddetler itdi
Didi ahsente zî-ümmid-vārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 4*). [*hiddet it, -di]*

hıfz: *Koruma, muhafaza etme.*

1. Bu miskîn ümmete vakf iylemişdür
Halelden **hıfz** için dā’im o dārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57*). [*hıfz,]*
2. Dile gelse n’ola rāz-ı nihānum
Çekerdüm genc-i rāzı **hıfz** için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 71*). [*hıfz,]*
3. Anuñ **hıfzı** kamu hazm iylemişdür
O dürden gūş-ı cān bulsa taķardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 6*). [*hıfzı, -ı]*

hıfz it: *Korumak, muhafaza altına almak.*

1. Pederden perdesin hıfz itdi her gāh
Peder çün perdesinden oldı bīrūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 24*). [*hıfz it, -di]*
2. O genci hıfz iderdi gayretinden
Kemāl-i ‘aql ile ol sīm-endām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 54*). [*hıfz it, -er, -di]*
3. Kātı hıfz itdi taşdan şīşe-i nām
Nühüfte perdeden çün āh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 56*). [*hıfz it, -di]*
4. Kimi havlısı kimi pāsbanı
Anı hıfz itdiler çün yār-ı dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 27*). [*hıfz it, -di, -ler]*
5. Ki burcınuñ melekdür pāsbanı
Melekler hıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 9*). [*hıfz it, -üp]*

hıfz iyle: *Korumak.*

1. Velikin pāsban olmışdı ef’ī
Eri ol genci hıfz iylendi çün mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [*hıfz iyle, -r, -di]*

hikāyât: *Hikāye, anlatı.*

1. Hikāyâtın hidāyet iylemişdi
Ki tâ ‘ibret ola ‘uşşâka ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 22*). [*hikāyâtın, -ın]*

hikāyet: *Anlatmak, nakletmek.*

1. İde ol derd-mend āvāre āhı
İde bülbüllere hālın **hikāyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 93*). [*hikāyet,]*

2. Hikāyet kıldı halka ol haber-dār
Ki dünyāda olan ‘aşk ile nā-şād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 82). [hikāyet,]
3. Kaçan kim ‘ömrinüñ on oldu sālî
Hikāyet oldu illerde cemālî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 92). [hikāyet,]

hikāyet: Hikāye, anlatı.

1. Perişân oldu halka bu hikāyet
Hikāyetden kabîle pür-şikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21). [hikāyet,]
2. Perişân oldu halka bu hikāyet
Hikāyetden kabîle pür-şikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21). [hikāyet,]
3. Perişân oldu halka bu hikāyet
Hikāyetden kabîle pür-şikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22). [hikāyetden, -den]
4. Perişân oldu halka bu hikāyet
Hikāyetden kabîle pür-şikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22). [hikāyetden, -den]
5. Kitâb-ı Hâtîfide bu hikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 1). [hikāyet,]
6. Oğurdi nazm idüp mevzûn hikāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 118). [hikāyet,]
7. Hikāyetdür ki Merve hükm iden beg (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 1). [hikāyetdür, -dür]
8. Hikāyet ni‘metin bir ehl-i in‘ām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 1). [hikāyet,]

hikāyet: Bir insanın başından geçen olaylar.

1. Sūsen zebān bitürmek için büstān gerek
Hün-ı ciger hikāyetini şorma gönceden (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 5). [hikāyetini, -i, -n, -i]

hikāyet it: Anlatmak, ifade etmek.

1. Döne döne hikāyet itdi anı
Didi yüz şuyı ile andan el yuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 114). [hikāyet it, -di]

hikāyet iyle: Hikaye etmek, anlatmak.

1. Bu gavğâyı hikāyet iylediler
Ki ol mecnûn fetâ kim ‘Âmirîdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 12). [hikāyet iyle, -di, -ler]
2. Hikāyet iyle Leylî kışşasını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 96). [hikāyet iyle,]

hikāyet kıl: Hikaye etmek, anlatmak.

1. Hikāyet kıldı Mecnûn’un du‘âsın
Didi çün urdi Mecnûn halkaya dest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 44). [hikāyet kıl,]

hikāyet-güy-ı bağdād-ı rivāyet: Hikayenin Bağdat’taki hikaye anlatıcısı.

1. Hikāyet-güy-ı Bağdād-ı rivāyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 1). [hikāyet-güy-ı bağdād-ı rivāyet,]

hikmet: Hakikat sırrı, bilgelik, öz.

1. Hâkikat **hikmetiyle** gönili tolmış
Geçüp âlâyiş-i şüret-peresti (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 14). [hikmetiyle, -i, -y, -le]
2. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hüküm ü **hikmet** ile gitse bu derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51). [hikmet,]
3. Cihân kim var olupdur kudretüñden
Tolu ‘ibret olupdur **hikmetüñden** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 10). [hikmetüñden, -üñ, -den]

hilâf: (Ar.) Hilaf, zıt, yalan, karşı, aykırı.

1. Dönüp göstermek ol lâfa **hilâfî**
Bu haşlet merd olana lâyıq olmaz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 24). [hilâfî, -î]
2. Kanı ‘âr u kanı nâm u kanı neng
Çün iyer râyüña rây et **hilâfî** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19). [hilâfî,]
3. Kaçan iyer habîbine **hilâfî**
Şarup nâfe gibi tâ kim harîre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 38). [hilâfî, -î]

hilâf-ı lâf it: Sözden dönmek.

1. Hilâf-ı lâf idenler şâdık olmaz
Yaraşmaz râsta kavî-i muhâlif (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 26). [hilâf-ı lâf it, -en, -ler]

hilâl: Hilal. // İki büküm.

1. Sehî servi **hilâle** döndi anuñ
İrüp şimşâde zaḥm-ı dest-i nîreng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 50). [hilâle, -e]

hilâl: Ayın ilk günlerinde aldığı yay şekli, yeni ay.

1. Hilâl ü mâhı itdiler hem-âgüş
Belinde her perî-rüyüñ kemer var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 44). [hilâl,]
2. Hilâle beñzedi ser-tâ-ḳadem nûr
Esîr olduğı-çün hırş-ı ta‘âma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 64). [hilâle, -e]
3. ‘Aşâbe şardı derdinden serine
Behî bedri **hilâle** döndi anuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 49). [hilâle, -e]

hilâl: Hilal (gibi kavisli).

1. Hilâl itmiş belâ ol nâtüvânı
Olup nîreng-i ḡamdan cismi nîreng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 68). [hilâl,]

hilâl ebrû: Hilal kaşlı.

1. Hilâl ebrûlarûnsuz ey dil-ârâ
Dü hânçerdür dilüme zâ ile râ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 27*). [*hilâl ebrû, -lar, -uñ, -suz*]

hilâl-i ‘ıyd: Bayram hilali II bayram vaktini haber veren hilal.

1. Hilâl-i ‘ıyd olur cânına hânçer
Hevâ yili tağıtdı ben hebâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 28*). [*hilâl-i ‘ıyd,]*

hil‘at: Elbise, kaftan.

1. Çıkardı heybesinden virdi **hil‘at**
Didi âteş tabi‘atdur vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 30*). [*hil‘at,]*
2. Baña **hil‘at** yiter sevdâ-yı düdüm
Şafâsı ‘aşıkun ol dem olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 32*). [*hil‘at,]*
3. Yiter âyineye **hil‘at** cilâsı
Eger kim olmaya âyine ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 176*). [*hil‘at,]*
4. Müzeyyen kıldı nâzûk **hil‘at** ile
Ridâ vü tavk oldu zülû ü sâ‘id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 132*). [*hil‘at,]*

hile: Aldatmak, kandırmak.

1. Çü Mecnûn’ı bu **hile** iyledi şād
Yine bir dürlü âle itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 43*). [*hile,]*
2. Çü bu resme bahâne oldu bisyār
Raķīb ol **hileden** oldu haber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 58*). [*hileden, -den*]
3. Şaçı çini nice müşk-i Hotendür
Sevâdı **hile** vü şehir-i fitendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 60*). [*hile,]*
4. Gezüp cerr iderem ilden buña zād
Gezüp bu **hile** ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*hile,]*
5. Vefâsı **hiledür** işi gârazdur
Zenûñ çok çekdiler cevri ü cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 60*). [*hiledür, -dür*]
6. Vara âgyâra ‘aşık kıla nâçār
Baña kalmadı bundan özge **hile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 133*). [*hile,]*
7. İşinden kōdı eşinden ayurdi
Cihân kim hâli her dem **hile** vü rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [*hile,]*
8. Kōmadı bende halka meyl ü cūşı
Senûñ de **hile** ise bâruñ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [*hile,]*

hile iyle: Hile yapmak, aldatmak.

1. Anuñ-çün iyledüm şulh ile hile
Gelüp çün sağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*hile iyle, -dü, -m*]

hilm: Huy yumuşaklığı, yumuşak huyluluk, öfke ve hiddet gerektiren durumlarda kendini yenerek sâkin ve serinkanlı olma.

1. Kemāl-i ‘ilm taḥṣīlin taleb kıl
Şi‘āruñ dā’imā **hilm** ü edeb kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10*). [*hilm,]*
2. Olupdur ‘ilm ü **hilm** ile mükerrerem
Nice gönlün çeker cân incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28*). [*hilm,]*

himmet: Çalışma, gayret, emek.

1. ‘Aceb mi olmasa ḥazzı eger ma‘şûk-ı zibâdan
O kim pertâb ider **himmet** okın meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [*himmet,]*
2. Belâ def olına diyü püserden
Tırup **himmet** biline pîr-i hoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 41*). [*himmet,]*
3. Bulursa bulur andan ol necâti
Ola kim **himmeti** yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [*himmeti, -i]*
4. Zihî kuvvetlü dest ü kutlu **himmet**
Budur ḥavfum ki â‘dâya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [*himmet,]*
5. Bu mıdur atduğun **himmet** kemendi
Bu resme mi olur â‘dâ ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 16*). [*himmet,]*

himmet iylediler: Çabalamak, uğraşmak.

1. ‘Îlâca çünki **himmet iylediler**
Üşüp evvel naşihat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 173*). [*himmet iylediler, -di, -ler]*

hindü: Hintli.

1. Dil-ārâ **Hindü** vü Rūmî dil-efrüz
Şağışda bî-nihāyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*hindü,]*
2. Dil-ārâ **Hindü** vü Rūmî dil-efrüz
Şağışda bî-nihāyet çün şeb u rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*hindü,]*
3. Ya **Hindūsın** yaḥūd Hindü beçesin
Meger sensin ğurābü’l-beyn ey zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 48*). [*hindūsın, -sın]*

hindü beçe: Hintli çocuk gibi.

1. Ya Hindūsın yaḥūd Hindü beçesin
Meger sensin ğurābü’l-beyn ey zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 48*). [*hindü beçe, -sin]*

hindü-yi siyâh: Siyahi Hintli, köle.

1. Ki kapusunda Hindü-yi siyâhem
Kâtı müştâkem anuñ şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 36*). [*hindü-yi siyâh, -em]*

ḥinnâ yakın: Kına yaktırmak.

1. Ki görürse yakasın yırtıa bülbul
Eline şâḥ-ı gül ḥinnâ yakınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 15*). [*ḥinnâ yakın, -mış]*

hırām: *Salına salına yürümek.*

1. Tekarrub gösterüp kıldı ri'āyet
Didi kândandur ey servi **hırāmuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 39*). [*hırāmuñ, -uñ*]

hırāmān: *Salına salına yürümek.*

1. Hırāmān servi itse cerr zeyli
Ayağda kala zeyli gibi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 181*). [*hırāmān,]*
2. O nahlistāna vardılar **hırāmān**
Şafâ bulup çemende gülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 108*). [*hırāmān,]*
3. Mesîh-i rûh-perver gibi hûş-dem
Çemen üzre **hırāmān** olmağa âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 3*). [*hırāmān,]*
4. Hırāmān şanki Firdevsüñ tezervi
Añup maziyi şükri-i hâle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 84*). [*hırāmān,]*
5. Ne gülşende **hırāmāndur** tezervüñ
Leb-i la'lüñ ne dürlü senge girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 116*). [*hırāmāndur, -dur*]
6. Şiyâbı sündüs ü huqr u sitebrağ
Hırāmān ravzada gılmān ile hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 25*). [*hırāmān,]*

hired-mend: *Akıllı, anlayışlı, zeki kimse.*

1. Hem ehl-i haşmet idi hem **hired-mend**
Yoğ idi eksügi illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 11*). [*hired-mend,]*
2. Meger ol pîr-i hûş-rây u **hired-mend**
Didi pîrâne itdi oğlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 1*). [*hired-mend,]*
3. Ki şafrâvî ne bilsün zevk-ı kândı
Hired-mend olana olur naşihat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 21*). [*hired-mend,]*

hurfet: *Meslek, sanat.*

1. Kim ola iyleye hâk sözi tekzîb
Harîf anuñ çü bildi **hurfeti** ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179*). [*hurfeti, -i*]
2. Harîf oldu aña gam **hurfetinde**
Çün oldu Zeyd Mecnûn'un celisi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 98*). [*hurfetinde, -i, -nde*]

hırîdâr: *Alıcı, müşteri.*

1. Şataram saña olursan **hırîdâr**
Virüp Mecnûn silâh esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 40*). [*hırîdâr,]*

hırka: *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.*

1. Beğam aşlandı güyâ âbanûsa
Çeküp baş **hırkaya** halvetde hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 31*). [*hırkaya, -ya*]

2. Kemālî şekl ü şöret tâc u **hırka**
Eger eş'âr ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [*hırka,]*
3. Mezellet **hırkasın** nefse kabûl it
Ki te'sir-i eccl çün zaḥmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 92*). [*hırkasın, -sın]*

hırka-püş: *Hırka giyen, fakir, derviş.*

1. Harîf iseñ eger bismillah ey yâr
Ben atlas çak idici **hırka-püşem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 7*). [*hırka-püşem, -em]*

hırmen: *Harman.*

1. Ola çün **hırmeni** vakti semānuñ
Ṭolar yir ğallesinden ola du'anun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 41*). [*hırmeni, -i]*
2. Didi ey verd-i virde tâze gülşen
Du'âlar ğallesinüñ **hırmenisin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 91*). [*hırmenisin, -i, -sın]*
3. Ki degmen il katında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ **hırmenümi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 33*). [*hırmenümi, -üm, -i]*
4. Cemālüñ **hırmenine** hüşe-çindür
Gül ile lāleñe sünbül külāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 120*). [*hırmenine, -i, -(n)e]*
5. Niçün yile virürsin **hırmenüñi**
Gönilerken göñül cāndan yüzüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 52*). [*hırmenüñi, -üñ, -i]*
6. Cihānuñ **hırmenine** urur âteş
Görürsin her gice bu zıll-ı memdūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 72*). [*hırmenine, -i, -ne]*
7. Yalñ od düşdi devlet **hırmenine**
Ḳazādan nāzil oldı bir zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 30*). [*hırmenine, -e, -n, -i]*
8. Şaḳın ol kan od urur **hırmenüñe**
Vaş olma öksüze zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 138*). [*hırmenüñe,]*
9. Yakup şeb **hırmenini** âteş-i rüz
Ṭurup Zeyd uyḥusundan oldı bîdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 80*). [*hırmenini, -i, -n, -i]*

hırmen-i kadr: *Kadir kıymet harmanı.*

1. Acıtma cānını ḥelvā-yı cānsın
Şavurduñ hırmen-i ḳadrüm yabaña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 31*). [*hırmen-i ḳadr, -üm]*

hırs: *Bir şeyi elde etmek için duyulan, önüne geçilmez derecede kuvvetli istek.*

1. Ṭutulmuş pāyi muḥkem bend ü baĝa
Bıçak almış ele **hırş** ile şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 17*). [*hırş,]*
2. İdüp āhūları **hırşından** āzād
O ḳaçdı ya'ni geçdi buña ḥurde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 62*). [*hırşından, -i, -n, -dan]*
3. Ṭuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek **hırşından** oldı çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 63*). [*hırşından, -ın, -dan]*

hırs-ı ta'ām: *Yemek hırsı, gıda arzusu.*

1. Hilâle beñzedi ser-tâ-ka-dem nûr
Esîr olduğı-çün hırş-ı ta‘âma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 65*). [*hırş-ı ta‘âm, -a*]

hırz: Nazar muskası.

1. Ferište **hırzı** gibi bî-gezendem
Beni kahr-ı belâ hûş-hû idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 140*). [*hırzı, -ı*]

hisâb: Sorgu sual.

1. Virisersin **hisâbın** âhîr anuñ
Ne deñlü cem‘ iderseñ mâl u dînâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 122*). [*hisâbın, -ın*]

hisâb: Hesap, ölçme.

1. Bu aña müşfik ol buña mülâ‘im
İl anuñ tañlar idi bu **hisâbın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [*hisâbın, -ın*]
2. Anuñ her şafhası biñ biñ sabâkdur
Anuñ bir yüzi tedbîrûñ **hisâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 7*). [*hisâbı, -ı*]

hişâl: Hasletler, huylar, güzel huylar.

1. Olurlar gûş idenler mest ü medhûş
İle şordı anuñ hûyın **hişâlin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 21*). [*hişâlin, -in*]
2. Diridi gûş idenler âferîn bād
Senûñ de hûb ise ey dil **hişâlûñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [*hişâlûñ, -üñ*]

hişâr: Kale.

1. Vücûdı sengini âhîr kül ider âhum odı
Eger girürse demürden dañi **hişâra** rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 8*). [*hişâra, -a*]
2. Dilerseñ ger **hişâr** itmeyin âbād
Beni öldürme nâz idüp ırâkdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 50*). [*hişâr,]*
3. Katı zir ü zeber itme ğarîbi
Nice mañbûs olursın ol **hişâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 37*). [*hişâra, -a*]
4. Velî olmaz tekebbûr ‘âr ehli
Hişâra varma ey yâr-ı hişârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 47*). [*hişâra, -a*]
5. Anuñla muhkem olur ten **hişârı**
Hişârı aldı çün ceş-i seķâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 50*). [*hişârı, -ı*]
6. Anuñla muhkem olur ten hişârı
Hişârı aldı çün ceş-i seķâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 51*). [*hişârı, -ı*]

hişâr: Kale II: Beden.

1. Hezârân ğamlara ya‘nî giriftâr
Hişârı teng kalb-i yârı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 5*). [*hişârı, -ı*]

hışār-ı āhenîn: Demirden kale.

1. Göçüp kondı hışār-ı āhenîne
‘Arab kavmi tolup anuñ ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 186*). [*hışār-ı āhenîn, -e*]

hışım-dâr: Öfkeli.

1. Yanar od idi rezme bezme gülşen
Hem ehl-i haşmet idi hem **hışım-dâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 5*). [*hışım-dâr,]*

hışm: Öfke, kızgınlık, gazap.

1. Tapuñdan özge kime yalvarayın
Senüñ **hışmuñ** görüp kanda kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 51*). [*hışmuñ, -uñ*]
2. atında oturup **hışm** ile mader
Yüzinden ağı saçdı sözden āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 55*). [*hışm,]*
3. Egerçi ğamzesi **hışmıyle** oqlar
Lebiyle nāz u va‘d-ı būs iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 40*). [*hışmıyle, -ı, -yle*]
4. Dilinden cūşa geldi **hışm** tábı
Ol āteş leşkeriyle çekdi şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 50*). [*hışm,]*
5. Beni **hışmuñ** odı da virse bāda
Felek ger toprağumdan düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 30*). [*hışmuñ, -uñ*]
6. Yarın **hışmuñdan** urma bağruma tır
Dileme ola ey merd-i ciger-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 88*). [*hışmuñdan, -uñ, -dan*]

hışm it: Öfkelenmek, kızmak.

1. atında besledürdi bir nice seg
Kime hışm itse cellāda dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 3*). [*hışm it, -se*]

hışmet: Büyüklük, ululuk.

1. Kimisi diş biler yiye o şehdi
Atası illā ğāyet **hışmetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 53*). [*hışmetinden, -i, -nden*]
2. Velī dehşet iderdi **hışmetinden**
Kişi nā-cinse hem-dem olsa nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 34*). [*hışmetinden, -i, -nden*]

hışm-ı şāh-ı āşinā-süz: Ateşle dost olan şahın öfkesi.

1. Görüp havf itdi bu cevri-i ‘azīmi
Ki şāyed **hışm-ı şāh-ı āşinā-süz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 7*). [*hışm-ı şāh-ı āşinā-süz,]*

hıssa: Hisse, pay.

1. Ben itdüm anı kim güldi saña il
Yimezdün büstânüm **hışşasından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 77*). [*hışşasından, -sı, -ndan*]

hisse: Pay.

1. Cihân kim bir muhabbet kışşasidur
Belâ ‘uşşâka andan **hışşesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 52*). [*hışşesidür, -sı, -dür*]

hitâb: Bir şahsa, şeye yönelik söz söyleme.

1. Ser-i sevdâsına hüsnün müferrih
Hitâbuñ depredür zencirin anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 23*). [*hitâbuñ, -uñ*]

hitâb: Muhatap alma, birine söz söyleme, sözlerini yöneltme işi, seslenme.

1. Ne bilem kandan olam gedâyı
O dem ki itdün elest ile **hitâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [*hitâbı, -ı*]
2. Re’is-i enbiyâ sulţân-ı kevneyn
Dilâ ol seyyidedür bu **hitâbum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 9*). [*hitâbum, -um*]
3. Peder Leylî işitdi bu **hitâbı**
Şeker alup ağı virdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 95*). [*hitâbı, -ı*]
4. Seherde fâhte evrâdı gû gû
İşidüp bu **hitâbı** itmeyen cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 49*). [*hitâbı, -ı*]
5. Arada pârelendi şulh câmı
Didiler kavm-i Leylî bu **hitâba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 33*). [*hitâba, -a*]
6. Çü Nevfel bu **hitâbı** iyledi gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 1*). [*hitâbı, -ı*]
7. Ki kendü de dirise kâr u bârı
Didi zinde **hitâb** ta’n-ı güne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 33*). [*hitâb, -*]
8. Kõdi gayrı **hitâbı** yâre itdi
Didi ey tâze gül irdün hâzâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 104*). [*hitâbı, -ı*]

hitâb: Söylenen söz, konuşma.

1. Cevâbum ol **hitâbuña** belâdur
Belâ olur belî mü’min maķâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 20*). [*hitâbuña, -uñ, -a*]

hitâb it: Seslenmek.

1. Ki bilmez âsumândan rismânı
Şorup hâlin o şahş itdi **hitâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 107*). [*hitâb it, -di*]
2. Hayâl-i yâri yâdına getürdi
Hitâb itdi nigârâ ağlayup zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 123*). [*hitâb it, -di*]

hitâb iyle-: Seslenmek, hitap etmek.

1. Bu resme kim **hîṭāb** iylendi yāre
İderdi sînesini pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 45*). [*hîṭāb iyle-, -r, -di*]
2. Düzüp âh-ı seher-gâhı nevāya
Hîṭāb iylendi bu resme şabāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 32*). [*hîṭāb iyle-, -r, -di*]

hîz: *Hislenerek coşma, coşkunluk.*

1. Geçer raḥş-ı ḥayalî iylese **hîz**
Leb ü dendân u güşîdurur sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 44*). [*hîz,]*
2. Yine gönderdi ayağı toziyle
Ki ey ḡâfil ḳabile irdi **hîzûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [*hîzûm, -üm*]
3. Ṭaḡılur düşmenüñ ḳalb ü cenâhı
Eger şulḥ u şalâḥa iylese **hîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109*). [*hîz,]*

hîz iyle: *Coşmak.*

1. Yûküm kûh-ı mu‘azzam ben ḥâḳîrem
Bu za‘file yolında iylesem **hîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 23*). [*hîz iyle, -se, -m*]

hîzâne: *Hazine.*

1. Ki dūr ṭālibleri ala **hîzâne**
Kim el açar ala ol māh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 50*). [*hîzâne,]*

hîzb: *Cemaat. II. Âlim ve sâlih bir zâtın re'yine tâbi olup onunla bir gaye uğrunda beraber çalışanlar.*

1. Ḍalâlet ehli **hîzbinden** seçildi
İdicek imtiyâz ile nidâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 14*). [*hîzbinden, -in, -den*]

hîzmet: *İş görmek, çalışmak, başkalarının işini yapmak.*

1. Düriş kaçma ulular **hîzmetinden**
Sa‘âdetdür o hîzmet sa‘y-i maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 62*). [*hîzmetinden, -i, -nden*]
2. Aña **hîzmetde** olmışlar şitâbân
Ḳamu olmışlar aña bende-fermân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 32*). [*hîzmetde, -de*]
3. Gücüm yitse varurdum **hîzmetine**
Selîm anuñ bakup bu ḥasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 38*). [*hîzmetine, -i, -n, -e*]
4. Hem ol cānânına şadr itdi cānı
Olup **hîzmetlerinde** Zeyd ḳā‘im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 111*). [*hîzmetlerinde, -ler, -i, -nde*]
5. Ḳatında bir iki vahşî var nişeste
Yatur yok **hîzmetinde** yār u ḳardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 21*). [*hîzmetinde, -i, -n, -de*]
6. Muḥibbe şanma **hîzmet** zaḥmet iylər
Var ey kâzib ko bu da‘vâyı zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 24*). [*hîzmet,]*
7. Belâ gelse anuñ-çün uşanurlar
Olur **hîzmet** Muḥabbet olsa maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 21*). [*hîzmet,]*

hizmet: Görev, vazife.

1. Düriş kaçma ulular hizmetinden
Sa'âdetdür o **hizmet** sa'y-i ma'hdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 63). [hizmet,]
2. Kılur seg Hakk'a **hizmet** kılmađuñ sen
Següñ şulhı olur bir üstüñ'âna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62). [hizmet,]
3. Halâş olur idün şeh **hizmetinden**
Kânâ'at genc ü kâni' pādīşāhdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 28). [hizmetinden, -i, -n, -den]
4. Eger hādīm degülseñ kışsa ma'lüm
Kişi ma'hbûbına çok **hizmet** iyeler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 23). [hizmet,]
5. Sürerler geh şafâ-yi la'l-i yârı
Tırur **hizmetde** bir pîr-i müşekkel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 55). [hizmetde, -de]

hizmet it: Hizmet etmek, iş görmek, çalışmak, başkalarının işini yapmak.

1. Kerâmet buldı vahşî hizmet itdi
Var idi bir geyicek key şegab-nâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 58). [hizmet it, -di]

hizmet kıl: Hizmet etmek: iş görmek, çalışmak.

1. Zihî müşkil belâdur saña bu derd
Eger hizmet kılayduñ pādīşāha (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 23). [hizmet kıl, -a, -(y)duñ]

hızr: Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

1. Hızr da bu şerbete zulmetde kanda tüş olur (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10). [hızr,]
2. Cihānuñ baği pür-berk ü nevâdur
Bu dem **Hızra** dönüp hāḍra-yı bustān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 53). [hızra, -a]
3. Sikender gitdi san âb-ı hayāta
O gice **Hızr** gibi pîr-i zinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 105). [hızr,]

hızr-dāmen: Hızır etekli.

1. Ayağüñ tozı taze armağandır
Tapuñ ḥaḍrā-dimen ey **Hızr-dāmen** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 207). [hızr-dāmen,]

hızr-girdār: Hızır gibi yetişen.

1. Didi ey pîr-i zinde **Hızr-girdār**
Sözinde âb-ı hayvān çeşmesi var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 63). [hızr-girdār,]

hızr-ı zinde: Yaşayan, yaşadığına inanılan Hızır.

1. Beli za'f ile egri  o ru tedb r
Del l   reh-n m    n **H  r-ı zinde** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 68, Mısra 29*). [*h  r-ı zinde,]*

 od: Bizzat,  ahsen.

1. Didi anu n gibi u luya mecn n
O ** od** cümle hünerde k mil idi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 71, Mısra 27*). [* od,]*

 od: "Zira" anlamındadır.

1. O ** od**   r iylemezdi ol la abdan
Eger g    itse bi  b -edebden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 45*). [* od,]*
2. R   b olur  aribe itden artu 
 t  n ** od** a z  var ise dili yok (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 17, Mısra 52*). [* od,]*
3. Dileye  a  -ı Leyl 'den  al  ı
O ** od** ba ın açup  a  n dilendi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 51*). [* od,]*

 od: Ancak, sadece.

1. Ben ** od** sen  nem amm  kim  nsin ola sen de
 add n  alem-i b l  m nend-i  ad-i   b  (*Leyl  v  Mecn n, Gazel 11, Mısra 4*). [* od,]*
2. Hem n bir cübbe v  dest r   ald 
Ta avvuf ** od** ta allut oldu  imdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 76, Mısra 83*). [* od,]*

 od: "De, da" ba lac  anlamında kullanılmıştır.

1. Ne ** od**  avf u ne  a n u ne mel met
T r   olmuş cih ndan n m   arf  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 6*). [* od,]*
2. Ne biliş  ald  y dumda ne ** od** y d
  m  a um  u resme  utd  y rum (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 57, Mısra 26*). [* od,]*
3. Ne y r içer ne ** od** uyur  eb   r z
Ne ile seyr ider ne çehre varur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 124*). [* od,]*
4. Ne  ayret  ayus   ald  ne ** od**  erm
Mur d idinmi  idi vaşl-ı y r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 16*). [* od,]*

 od: Bile, dahi.

1.  t  n ** od** b r  a z  var dili yok
   y r n gördiler anu n hev s n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 54, Mısra 112*). [* od,]*

 od-k m: S dece kendini düşünen (kimse), bencil, hodbin, egoist.

1. Vel  div ne oldur ola ** od-k m**
Beni d v ağlama kim d v-bendem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 138*). [* od-k m,]*

hokkabāz: 1. El çabukluğu ile hünerler gösteren kimse 2. mec. Hilekâr, yalan dolanla iş gören kimse. 3. teşmil. Karşısındakini güldüren, acâyip tavırlı komik kimse.

1. Yüzün döndirdi ol âvârelerden
Kodî dâmânın elden **hokkabazuñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 61). [hokkabazuñ, -uñ]

hôr: Bir kimseye değersiz, aşağı gözüyle bakmak.

1. Şakın **hôr** ahlama ol yâri zinhâr
İdesin hem aña benden selâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 92). [hôr,]

horôs: Horoz.

1. Horôsun beyza ile ne işi var
Baña qardaş odur kim ola hâl-dâş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 190). [horôsun, -un]
2. Bu üç zulmet içinde qalmışam zâr
Niçün ötmeszin ey şubhuñ **horôsı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 13). [horôsı, -ı]
3. Düşerdi maşrıkuñ boynına qanı
Tutalum dilkü şayd itdi **horôsı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 23). [horôsı, -ı]

horyād: Hareketleri ve hâli sert, haşin ve hırpalayıcı olan, kullandığı şeyin veya karşısındaki kimsenin kırılıp incineceğini hesâba katmadan hareket eden, kaba.

1. Gül-i bostân-ı ‘ömre gitdi cün bād
Ki ala şolmadın **horyād** elinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 55). [horyād,]

hoş: Güzel, âlâ, iyi.

1. Ruḥı devrinde hâli hayli **hoşdur**
Haremde beslenür tıfl-ı Hâbeş’dür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 159). [hoşdur, -dur]
2. Bize bu ḥarf-i ta’ne **hoş** şabaḳdur
Seni mektebdan almak bil ki ḥaḳdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 77). [hoş,]
3. Senüñle gerçi **hoşdur** cân qarışmaḳ
Düñür olmaḳ arada qan qarışmaḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 105). [hoşdur, -dur]
4. Senüñle gerçi **hoşdur** cân qarışmaḳ
Düñür olmaḳ arada qan qarışmaḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115). [hoşdur, -dur]
5. Ki varup Ka’be’ye ḥall ide müşkil
Qayurdi Qays için bir **hoş** mehâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31). [hoş,]
6. O da **hoş** kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi hemân beñzer şarâba (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76). [hoş,]
7. Eşerdür luṭf-ı cûdundan vücûdum
Naşîhat naḳdini **hoş** ḥarc idersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 7). [hoş,]
8. Tölup vecd ile ol Necd’ün taḡında
Dögüp gögsin okurdi **hoş** gazeller (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 49). [hoş,]
9. Hoş öğretti cihâna ‘aşḳ-bâzi
‘Irâḳ ile Hicâz’a bu terâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 128). [hoş,]

10. Çü hem-ser bulmadı nâz iyledi **hûş**
Çü süsen bî-vefâ gördi cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 36*). [*hûş,]*
11. Güzel ter-sebz **hûş** bustân var idi
Yeşil hülle giyer her nahl şan hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 100*). [*hûş,]*
12. Çerâğuñ başı **hûş** olmaz yil ile
Seferden çün iline râcî‘ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26*). [*hûş,]*
13. Bedîhî şî‘r ü nâzûk ter-terâne
Yir içerdı anuñla **hoş** geçerdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 67*). [*hoş,]*
14. İçürmeñ bârî zehr-âlûde nüşı
Hûş itmezsis çün ol nüş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [*hûş,]*
15. Hûş itsün kışşasın ‘âlemde ‘âkil
Ne Nevfel kaldı ‘âlemde ne Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 36*). [*hûş,]*
16. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mâr
Eger kıl gibi kıvrılsa **hûş** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [*hûş,]*
17. Hûş âyine velî jeng iylemiş hûn
Yirinden tûrdı gûyâ dūd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 6*). [*hûş,]*
18. Amân virme başın kat‘ iyle şem‘ün
Baña **hûşdur** öñünde mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 105*). [*hûşdur, -dur]*
19. Anuñla zindegâñi iyledi **hûş**
Görüp anı muhabbet itmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 42*). [*hûş,]*
20. Aña yüz katlı gülden **hûş** gelürdi
Bu bûy-ı hûş-nesim-i ruh-perver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 10*). [*hûş,]*
21. Aña sîmîn serîr olmak ne **hoşdur**
Kamer kim beyle nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 118*). [*hoşdur, -dur]*
22. Gice konuğudur geh geh katumda
Meşel iden konuğ **hûş** dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*hûş,]*
23. Hûş olsa bir demi bin yıl gibidür
Zemân-ı ‘ömr kim bir hûş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 118*). [*hûş,]*
24. Beyâbânı baña menzil **hûş** itdi
Ocağın yağmağa iltüp bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 40*). [*hûş,]*
25. Ki ‘âşık mağz olup ma‘şûk ola pöst
Baña **hûşdur** niğâb-ı döst olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 23*). [*hûşdur, -dur]*
26. İdüp ‘azm-i diyâr-ı put-perestân
Anuñla **hûş** müdârâ iyler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 15*). [*hûş,]*
27. Bu birkaç beyti itdi **hûş** ser-âgâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 162*). [*hûş,]*
28. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı **hûş** gelüp Mecnûn’a gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 37*). [*hûş,]*
29. İşüm **hûş** gelmedin yirüñe **hûş** var
Bir iki gün ki miñnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 98*). [*hûş,]*
30. Selâm ortaya kodı **hûş** ta‘âmı
Didi kim tuzlu söze tatlı dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 112*). [*hûş,]*
31. ‘Acâ’ib **hûş** kaşâ’id iyleyüp yâd
Ne yirde kim okurdı bir kaşide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 214*). [*hûş,]*
32. Dil ü cândan uyuvirürdi gûyâ
Meger bir gün **hûş** olup vakt-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 109*). [*hûş,]*
33. Dil-i Zeyd’e naşîhat dūrri şaçdı
İşidüp hâste Zeyd ol **hûş** cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [*hûş,]*
34. Dil-i bîmâra **hûş** virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârı ehl-i hâl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 58*). [*hûş,]*
35. Cemâli **hûş** kemâle yitmiş idi
Baña bî-dâd idüp bir bād-ı meş’üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 98*). [*hûş,]*
36. Ki döymezi incinürdi pîrehenden
Nice **hûş** şabr ider toprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 125*). [*hûş,]*

37. Urur devrân kafaña silleler **hōş**
Kor iseñ pāye-i kadrüñe pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 100*). [*hōş,]*
38. Getürüp Leylî katında kodular
Bunı **hōş** gördiler halk ittifākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 195*). [*hōş,]*
39. Cemāl-i ‘âlem üzre müşk saçdı
Aña **hōş** h’âb gösterdi ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*hōş,]*
40. Nişâr iyler ol iki serv-i nāze
Çü Zeyd anlarda bu **hōş** zevkî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [*hōş,]*
41. Cihānda her birinüñ n’ola nāmı
Neden tüş oldılar bu **hōş** şafāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 63*). [*hōş,]*

hōş ad: Güzel bir ad, isim.

1. Gelüp dād ile **hōş ad** ile gitdi
Geçer kışsa olur çün ‘ömr zā’ıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [*hōş ad,]*

hōş gel: İyi bir etki yaratmak.

1. Oturup baş şalar geh ‘ibretinden
Aña bir vech ile **hōş** geldi ol kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 29*). [*hōş gel, -di]*

hōş gel: Hoş gelmek, iyilikle birlikte gelmek.

1. İşüm **hōş** gelmedin yirüñe **hōş** var
Bir iki gün ki miñnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 98*). [*hōş gel, -medin]*

hōş gör: Hoş vakit geçirmek, iyi yaşamak.

1. Göñül mihmānını **hōş** gördi haylî
Müşerref itdi anı vuşlat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 130*). [*hōş gör, -di]*

hōş gör: İyiye yormak; hoşgörü ile karşılamak.

1. Bilürem ol da **hōş** görmez hārāmı
Dilek it var ki ol dil-dār u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 130*). [*hōş gör, -mez]*

hōş ol: Ezenlikte olmak.

1. Od ile penbenüñ olmaz başı **hōş**
Beni қо vañşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 80*). [*hōş ol, -maz]*
2. Kırumış desti **hōş** oldu raķībün
Zihî luţf u zihî şıdk u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 102*). [*hōş ol, -dı]*
3. Olur zindān aña eţrāf-ı gülşen
Çü rüy-ı yār ile olmaya dil **hōş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 85*). [*hōş ol, -ma, -ya]*

hōş semā'il: *İyi huylu.*

1. Didi ey hürde-dân u **hûş şemâ'il**
Cemâlûñ kible-i kavm u kabâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 3*). [*hûş şemâ'il,*

hoş-‘ālem: *Güzel hal. II Gençlik.*

1. Yağarsın ‘ömrünü **hoş-‘âlem** iken
Zemân-ı ‘ömr kim bünyâdı yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 114*). [*hoş-‘âlem,*]

hōṣ-āvāz: *Güzel sesli.*

1. ‘Aceb hem h  ş-gazeld  r hem **h   - v  z**
Urur  hi odı Leyl ’ya d gi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 24*). [*h   - v  z,*]
2. Güzel ba ladı yolda bir **h   - v  z**
H   - yende nitekim d  rr-i mekn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 138*). [*h   - v  z,*]
3. Uyup ardınca bir kaç vah  i u  mi 
Ne id okur o **h   - v  z** u p  r-c    (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 19*). [*h   - v  z,*]
4. Bel -yı g mda Mecn n’a muvafik
Diy r-ı Leyli’den kopdı **h   - v  z** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 3*). [*h   - v  z,*]

hoş-âyende: Hoşa giden, hoşlanılan, beğenilen.

1. Ğazel okur iderler istima'ı
Okıduğça **hûş-âyende** ğazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 21*). [*hûş-âyende,*]
2. Ğazel başladı yolda bir hûş-âvâz
Hûş-âyende nitekim dürr-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 139*). [*hûş-âyende,*]

hoş-āyende: *Hoş edalı.*

1. Laṭîf ü ter **hûş-âyende** revâne
Ögüp Leylâ'yı çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 164*). [*hûş-âyende,*]

hoş-bū: *Güzel koku.*

1. Cihāna perçemi **ẖōṣ-bū** şaçardı
Düşüp nîlüfer üzre tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 18*). [*ẖōṣ-bū,]*
2. Cemâli şöhreti âvâzelendi
Bu ẖōṣ bū yayıldan ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 43*). [*ẖōṣ-bū,]*
3. Dehân-ı gönceyi **ẖōṣ-būy** idersin
Güli lûtf ile tâze rûy idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 59*). [*ẖōṣ-būy,]*
4. Zihî nefis-i nefis ẖōṣ-zât u **ẖōṣ-būy**
Haṭâdan fark idüp ‘ayn-ı şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 56*). [*ẖōṣ-būy,]*

hış-dem: *Samimi arkadaş.*

1. Gidüp ārāmı kendü itdi ārām
Buyurdi pîre kim ey **hōş-dem** âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [*hōş-dem,]*

hōş-dem: *Güzel an.*

1. Mesîh-i rûh-perver gibi **hōş-dem**
Çemen üzre hırāmân olmağa âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 2*). [*hōş-dem,]*
2. İyü tohum ek ki **hōş-dem** hōş-mahaldür
Ki görüp hâşılıñ yârin içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122*). [*hōş-dem,]*

hōş-dil: *Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.*

1. Sitâremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez **hōş-dil** olmak ben belâ-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 43*). [*hōş-dil,]*
2. Revân seyr itdi hürşidüñ ‘arûsı
Tırup İbnü’s-Selâm âsüde **hōş-dil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 5*). [*hōş-dil,]*

hōş-gazel: *Güzel, hoş giden gazel.*

1. ‘Aceb hem **hōş-gazeldür** hem hōş-âvâz
Urur âhi odı Leylâ’ya dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 24*). [*hōş-gazeldür, -dür]*

hōş-göñül: *Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.*

1. İşidür oldı illerden sözüñi
Geçerken **hōş-göñül** säyeñde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 55*). [*hōş-göñül,]*

hoş-güvâr: *Hoş içimli lezzetli, tatlı, leziz.*

1. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her mizāca **hōş-güvâr** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105*). [*hōş-güvâr,]*

hōş-güy: *Güzel konuşan.*

1. Tırup çekdi hemân Zeyd’i kenâra
Didi ahsent zihî hōş-rây u **hōş-güy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55*). [*hōş-güy,]*

hoş-hırām: *Güzel yürüyüşlü.*

1. Yüz urup istedi soñra ‘arûsı
Atası anası ol **hōş-hırāmuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 57*). [*hōş-hırāmuñ, -uñ]*
2. ‘Urūca da‘vet itdi dîn imānın
Ki ey ser-i risālet **hōş-hırām** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 13*). [*hōş-hırām,]*

hoş-hü: Güzel ahlaklı.

1. Ferište hırzı gibi bî-gezendem
Beni kahr-ı belâ **hoş-hü** idüpdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 141). [hoş-hü,]

hoş-mahal: Uygun yer.

1. İyü tohm ek ki hoş-dem **hoş-mahaldür**
Ki görüp hâşılun yârın içini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122). [hoş-mahaldür, -dür]

hoş-makâl: Güzel söyleyişli, hoş edalı.

1. İderler birbiriyle **hoş-makâli**
Leb-i cüy leb-i câm u leb-i yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 48). [hoş-makâli, -i]

hoş-nefes: Güze bir nefes.

1. Hoş olsa bir demi bin yıl gibidür
Zemân-ı ‘ömr kim bir **hoş-nefesdür** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 119). [hoş-nefesdür, -dür]

hoşnüd ol-: Memnun olmak, gönlü hoş olmak, râzı olmak.

1. Odumdan düşmenüm hoşnüd olupdur
Uşandı akrabâ ‘âr itdi benden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 50). [hoşnüd ol-, -up, -dur]

hoş-rây: Güzel fikir, iyi düşünce.

1. Tırup çekdi hemân Zeyd’i kenâra
Didi ahsent zihî **hoş-rây** u hoş-güy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55). [hoş-rây,]

hoş-rev: Hoş gidişli.

1. Hâbibu’llaha tâ kim ola merkeb
O şâha çünki esb oldı o **hoş-rev** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51). [hoş-rev,]

hoş-ter: Daha güzel.

1. Şovuk kıardan şekerden ta‘mı **hoş-ter**
Leb-i Kevşerde bitmiş kadd-i Tübâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 36). [hoş-ter,]

hoş-zât: Kişiliği güzel.

1. Zihî nefis-i nefis **hûş-zât** u hûş-büy
Hâfâdan fark idüp ‘ayn-ı şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 56*). [*hûş-zât,]*

hû: Allah'ın zikri.

1. Şağalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zikri ögünük ismi **hû** hû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [*hû,]*
2. Şağalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zikri ögünük ismi **hû** hû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [*hû,]*

hüb: Güzel, hoş.

1. Biri duhterlerüñ **hüb** idi haylî
Şaçınun dāmı leyl ü nāmı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 131*). [*hüb,]*
2. Dibinde havz u ravza **hüb** hālî
Felek havzı mişālinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [*hüb,]*
3. Diridi güş idenler âferin bād
Senüñ de **hüb** ise ey dil hışālüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [*hüb,]*
4. Güzeller kaddi gibi **hüb** u ra‘nā
Kurulmuş sāyesinde gün gibi taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [*hüb,]*

hubb-ı ezeldür: Ezeli sevgi.

1. Bu kışşa hāşılı **hubb-ı ezeldür**
Anuñ maḥbûbı hüsni-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 53*). [*hubb-ı ezeldür, -dür]*

hüb-ter: Taze güzellik.

1. Öpüp āhū gözin iylerdi zārî
Ki bu çeşm-i siyeh kim **hüb-terdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 69*). [*hüb-terdür, -dür]*

hüccet: Delil, kanıt, belge.

1. Beni ‘āşıklar üzre **hüccet** itdi
Severken ya‘nî Mecnûn hüsni-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 6*). [*hüccet,]*

hüccet: Delil, burhan.

1. Anuñ-çün yoğ idi derdi belādan
Anı Haq ḥalka **hüccet** iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 21*). [*hüccet,]*

hüceste (kılmak): Hayırlı, bereketli, kutlu hale getirmek.

1. Ki ölmedin bulam tā ‘ömr-i bākî
Hüceste fâldur bezmünde şahbā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 59*). [*hüceste,]*

hücre: Göz, odacık.

1. Tehî sine tehi **hücre** tehi dest
İçi hâli hemân qalbinde yek dôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [*hücre,]*

hücre: Küçük ev, küçük oda.

1. Oda şaldı ferâğat mişesini
Oturup **hücrede** tırkırdı keydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 25*). [*hücrede, -de]*

hücüm: Saldırı.

1. Kıpucı kaplan aşlan pāsbānı
Hücümü heybetinden pāsbānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 51*). [*hücümü, -ı]*

hücüm it: Saldırı, saldırmak.

1. İderken guşsa ile zinde-gānī
Ecel nā-geh hücüm itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 35*). [*hücüm it, -di]*
2. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücüm itdiler evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 19*). [*hücüm it, -di, -ler]*

hudā: Allah, Tanrı, Rab.

1. Hudā birdür Muḥammed Ḥaḳ resūli
Bu mühr ol sine şandukına lâyiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 42*). [*hudā,]*
2. O Şayyād ola sen añun şikārı
Hudā'ya şükr ü minnet kıl ki taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [*hudā'ya, -ya]*
3. Zihî 'ıyd-ı hilāl Allahu ekber
Hudā kim bezm-i 'aşkuñ cem' idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 101*). [*hudā,]*
4. Cefā itme utan bārī **Hudā'dan**
Eger bülbülleri kılmasa ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 84*). [*hudā'dan, -'dan]*
5. Hudā tābendeñi efgende itsün
Çü gördi Leylî Mecnûn nāmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 56*). [*hudā,]*
6. Hudā gönlünde anuñ ḥāzır olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 58*). [*hudā,]*
7. Virüp andı didi ol arzū-mend
Hudā için ki yaratdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 103*). [*hudā,]*
8. Görüp ḡaybı **Hudā'dur** diye bî-'ayb
Hünerden şimdi 'ālem oldı hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 74*). [*hudā'dur, -dur]*
9. Münācāt itdi yalvardı **Hudā'ya**
Ki yā Rab cānı ırgür ol çerāḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 32*). [*hudā'ya, -'yā]*
10. Yirüñ olsun hemişe beyt-i ma'mūr
Hudā kandil-i 'arş itsün revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 147*). [*hudā,]*
11. Kimi nālān kimi sūzān u giryān
O dem Mecnûn niyāz itdi **Hudā'ya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 29*). [*hudā'ya, -y, -a]*
12. Hudā aña ne itdüğün şorıldı
Didi Mecnûn baña Ḥaḳ rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 4*). [*hudā,]*

13. Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
Riyâ ‘aşkın **ḥudâ** ‘aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 19*). [*ḥudâ,]*

ḥudâ şaklaya: Allah korusun.

1. Ḥudâ şaklaya gözinden tuzagañ
Dilerem senden ey gül-büy u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 64*). [*ḥudâ şaklaya,]*

ḥüdhüd: Hüdühüd kuşu.

1. Ne güşü var anuñ cânında ne hüş
Başında **ḥüdhüdün** pirâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 51*). [*ḥüdhüdün, -ün]*

ḥuḍr: Yeşillik.

1. Siyâbı sündüs ü **ḥuḍr** u sitebraḳ
Ḥırâmân ravzada ḡilmân ile ḥür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [*ḥuḍr,]*

ḥufte: Yatmış, uyumuş.

1. Ğam u ğavḡâ uyandı sabr **ḥufte**
İdüp yâruñ cefâsından şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [*ḥufte,]*
2. Beyâbânda ne âsûde ne **ḥufte**
Nice ‘uzlet idersin ḡâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 70*). [*ḥufte,]*
3. Yanaram bir adım ger artuḳ atam
Yatur ḡâfil o çüftüm gerçi **ḥufte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119*). [*ḥufte,]*

ḥufte ol-: Uyumuş olmak, uykuda olmak.

1. Daḡıtma ‘aḳluñı âşüfte olma
Uyan devlet demidür ḥufte olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 30*). [*ḥufte ol-, -ma]*

ḥufyeten: Gizli, saklı olarak, gizlice.

1. Kılurdı nîm-şebde **ḥufyeten** âh
Dehânı ḡonce-veş dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 58*). [*ḥufyeten,]*

ḥükm: Emir, buyruk.

1. Zihî mülk ü zihî **ḥükm** ü zihî şâh
Zihî tertîb-i kâmil bârekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [*ḥükm,]*
2. İy vehhâb-ı ‘uḳûl u bâ‘îs-i cân
Senüñ **ḥükmüne** var yok cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [*ḥükmüne, -ün, -e]*
3. Nefâz-ı emrüne ‘âlem musahḡar
Hevâ üstinde **ḥükmüne** muḡarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 20*). [*ḥükmüne, -(ü)ñ, -le]*

4. Anuñ **hükminde** oldu cümle hâli
Şu deñlü iyledi ihsânı vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 16*). [*hükminde, -i, -n, -de, -, -*]
5. Zemâne gün gülinden gülşen oldu
Olup ol **hükmine** sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 31*). [*hükmine, -i, -(n)e*]
6. Cihân her **hükmine** fermân musaḥḥar
Felek yayın eger bî-ḳabẓa ḳabẓı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 4*). [*hükmine, -i, -(n)e*]
7. Hevâmı **hükümüne** fermân idüpdür
Maḥabbet nârdur ben ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 150*). [*hükümüne, -üm, -e*]
8. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki **hüküm** ü ḥikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [*hüküm, -*]

hüküm it: Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçirmek; egemenliği altında bulundurmak.

1. Binâ bünyâdı olmaz nitekim bād
Cihâna hüküm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 33*). [*hüküm it, -en*]
2. Ol anlara musallaṭ çün Süleymân
Gürûh-ı vahşe eyle hüküm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 35*). [*hüküm it, -er, -di*]
3. Ḥikâyetdür ki Merve hüküm iden beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 1*). [*hüküm it, -en*]

hüküm-i ezel: Ezeli, başlangıcı olmayan karar, hüküm.

1. Oğul kız sevgüsü hüküm-i ezeldür
Çaḳal daḥi dimiş oğlum güzeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 9*). [*hüküm-i ezel, -dür*]

hüküm-i rây: Düşüncenin hükmü.

1. Olup boynumda tavḳum hüküm-i râyüñ
Ṭapuñ her şî‘re kim iyleye bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 52*). [*hüküm-i rây, -uñ*]

hulûk: Huy, tabiat, her insanda bulunan iyi veya kötü huylar; iyi huylar, insanı maddi ve manevi olarak süsleyen faziletler II sevgilinin iyi huyları.

1. Bilürsin her şanem kim ‘âmirîdür
‘Arabda ḥüsn ü **hulḳuñ** sāḥirîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 180*). [*hulḳuñ, -uñ*]

hulḳüm: Boğaz.

1. Yüreği ḳopdı **hulḳuma** tıḳıldı
Ümîdi var iken fi‘l-cümle yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 168*). [*hulḳuma, -a*]

hülle: Belden aşağı ve belden yukarı olan iki parçadan ibaret olan elbise.

1. ‘Ubeyd-i zengî vü rûmî cevārî
Münakḳaş **hülleler** altünlu-vārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 106*). [*hülleler, -ler*]
2. Güzel ter-sebz ḥoş bustân var idi
Yeşil **hülle** giyer her naḥl şan ḥür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*hülle, -*]

3. Şanasın kara gözdür kapladı hün
Kimi gilmân-ı rûmî **hulle** müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 41*). [*hulle,]*
4. Şekerden **hülle** giymiş nâz-perverd
Pilâvuñ vaşfı şâbit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 12*). [*hülle,]*
5. Gidüp ma'nâsı hâlî kaldı şüret
Bu zîba **hüllenüñ** astârı kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 81*). [*hüllenüñ, -nüñ]*

hulle-bâf: Terzi.

1. Şu üstinde kılurdı **hulle-bâfı**
Şulardı nergisinden ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 32*). [*hulle-bâfı, -i]*

hülle-i sebz-i giyâh: Yeşil otların giysisi; yeşillik.

1. Şoyar hem hülle-i sebz-i giyâhı
Çurudur berk-i hüsnin büstânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 22*). [*hülle-i sebz-i giyâh, -ı]*

hümâ: Talih kuşu.

1. Yâhûd cennet **hümâsı** sâye şalmış
Zihî sâye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 149*). [*hümâsı, -sı]*
2. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzin göstermese şan bir **hümâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 149*). [*hümâdur, -dur]*

hümâ: Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan efsanevi bir kuş.

1. Sözinüñ şîrîn cülâbı haste câna nüş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsâruña karşı gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*hümâ,]*
2. Olayduñ ey **hümâ** hem-âşiyânım
Naşîbi tire zâğuñ bâğa düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 202*). [*hümâ,]*
3. Hümâ girse elüñe serçe şañma
Bilimezseñ cevâhir kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 196*). [*hümâ,]*
4. Bile çıkdı anuñla cân **hümâsı**
Çuçup ol bir nefesde döst hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 36*). [*hümâsı,]*

hümâ-yı devlet: Talih kuşu.

1. Hümâ-yı devlet idi hem direm-vâr
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 6*). [*hümâ-yı devlet,]*

hümâ-yı işve: İşveli bir hüma kuşu (gibi olan sevgili).

1. Gül-i gülzâr u gül-geşt-i tarâvet
Hümâ-yı işve vü tâvus-ı ceylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 7*). [*hümâ-yı işve,]*

hümā-yı ümîd: Ümit kuşu.

1. Dem ola üstüme sâye şala **hümā-yı ümîd**
Eger esâsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 8*). [*hümā-yı ümîd,]*

hûn: Kan, dem.

1. Peder miskîn ki bağı **hûna** döndi
Ğâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*hûna, -a]*
2. Dil-i Mecnûn’ı tıttı bağ-ı Leylî
Leb-i şîrîni bağırum **hûn** idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 19*). [*hûn,]*
3. Beni ol **hûn** ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir belâ-keş bâr-gîrem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20*). [*hûn,]*
4. Şanasın kara gözdür kapladı **hûn**
Kimi ğilmân-ı rûmî hulle müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 40*). [*hûn,]*
5. Ağıttı dilden âteş dîdeden **hûn**
Ki ey peymâne peymâne içen kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 182*). [*hûn,]*
6. Hûş âyîne velî jeng iylemiş **hûn**
Yirinden tırdı güyâ düd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 6*). [*hûn,]*
7. Çeker pinhânî sâgar âşkârâ
Ayağ elde vü el başda ciger **hûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [*hûn,]*
8. Senûñ gayruña zehr-âlûde **hûndur**
Lebüme degmemişdür gayruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 14*). [*hûndur, -dur]*
9. İrüp kucdı mezârı nitekim yâr
Şu deñlü saçtı gül-gün nergisi **hûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 81*). [*hûn,]*

hûn ağla: Kan ağlamak; çok üzölmek.

1. O herze sözlerinden hem utandı
Varup başı ucında ağladı hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 87*). [*hûn ağla, -dı]*

hüner: Maharet, marîfet, ustalık.

1. Görüp gaybı Hudâ’dur diye bî-‘ayb
Hünerden şimdi ‘âlem oldı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 75*). [*hünerden, -den]*
2. Hemân zenbûr ıaldı gitdi balı
Hünerden yudılar yüzün cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 77*). [*hünerden, -den]*
3. O cânı gördi nûrânî cesedden
Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 11*). [*hünerde, -de]*
4. Hünerde bî-naẓîr idi ‘Arab’da
Şadika mûm idi â’dâya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 2*). [*hünerde, -de]*
5. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O hûd cümle **hünerde** kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 27*). [*hünerde, -de]*
6. Hemân dir ehl-i Hakk’a bârek-Allah
Hüner ehli hüner-perver gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 65*). [*hüner,]*
7. Cevâhir ehliñe cevher gerekdür
Hüner ehli hüner-perver haṭâ-puş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 67*). [*hüner,]*

8. Hüner medhinde güyâ zemde hāmūş
Şu nâķış kim hasūd u bī-vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 68*). [*hüner,]*
9. Hünerde manzarı hābt u haṭādur
Dimiş ol kim dilinde vardur uzluķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 70*). [*hünerde, -de]*
10. Ne bāl u per ķalur anda ne pervāz
Hüner ‘arz iylemek şimdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 21*). [*hüner,]*
11. Hüner vaktinde ol meydān eridür
Nice zehre girüp tiryāk ider ‘aşķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 102*). [*hüner,]*

hüner-perver: Sanatkâr yaradılış hüner gösterme.

1. Hemān dir ehl-i Hākķ’a bārek-Allah
Hüner ehli **hüner-perver** gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 65*). [*hüner-perver,]*
2. Cevāhir ehliñe cevher gerekdür
Hüner ehli **hüner-perver** haṭā-pūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 67*). [*hüner-perver,]*

hün-h’ār: Kan içen, kan dökücü, zalim.

1. Ne şu virür bulunur haste olsam
Beni öldürse bir **hün-h’ār** ‘āşī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 55*). [*hün-h’ār,]*

hünî: Kan akıtıcı, kan dökmeye meyilli; zalim, gaddar.

1. Meger kaṭ‘ itdi boynın çarķ-ı hün-rîz
Eger kaṭ‘ iyleye bu **hünî** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 21*). [*hünî,]*
2. Boyanur ‘ālemüñ sîmāsı ķana
Cihān kim **hünîdür** yokdur amānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 3*). [*hünîdür, -dür]*

hün-ı ciger: Ciğer kanı.

1. Sūsen zebān bitürmek içün büstān gerek
Hün-ı ciger hikāyetini şorma gonceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 5*). [*hün-ı ciger,]*
2. Ki yaķar serd iken cān u cihānı
Güli vü lālesi hün-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 55*). [*hün-ı ciger, -den]*

hün-ı dîde: Gözün kanı. Gözden akan kanlı gözyaşı.

1. Leb-i yāķütî şanma ķūt-ı cāndur
Ki hün-ı dîdeden bir ķatre ķandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 56*). [*hün-ı dîde, -den]*

hün-ı şāf: Saf kan.

1. Akıtdı gözlerinden hün-ı şāfı
Te’essüf ğamları başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 78*). [*hün-ı şāf, -ı]*

h n-ı ş fi: *Saf kan.*

1. Geh el   ynerdi  amdan   h b z 
Dökerdi didesinden **h n-ı ş fi** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 31*). [*h n-ı ş fi,]*

h n-r z: *Kan döken, kan dökücü.*

1. Anı  amz itdi a a bir iki n   
 atı **h n-r zd r**  em  r gibi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 45*). [*h n-r zd r, -d r]*

h r: *Cennet kızı, huri.*

1. Güzel ter-sebz h    bust n var idi
Yeşil hülle giyer her na l  an **h r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*h r,]*
2. Lib s  sebz   sündüs nitekim **h r**
Elinde m l  ni nde çöl-cem li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 46*). [*h r,]*
3. Anı va   itmez ill    lim 'l- ayb
O **h ru ** her biri bir n ra be zer (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 21*). [*h ru , -u ]*

h r ile   lm n: *Huri ile cennetteki erkek.*

1.  iy b  sündüs   h  r u sitebra 
H r m n ravzada   lm n ile h r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 25*). [*h r ile   lm n,]*

h rd: *Küçük, ufak.*

1. V c d  ara yirde **h rd** u        
Ye  d  an l led r bağrında d    (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 12*). [*h rd,]*
2. Ser-i Elbürzi   rzi iyleye **h rd**
 der Leyli   r hiyle  ava ı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 32*). [*h rd,]*

hürde: *Küçük, ufak.*

1. Cih ndan  ovuyup c ndan u anm  
V c d  seng-i  amdan **hürde** olm   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 5*). [*hürde,]*

hürde: *Ufak değersiz şey, nükte.*

1. Bu aldı bir  a      ol da **hürde**
Geçüp d ny dan ucuz satsa b z r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 64*). [*h rde,]*

h rde: *Bir şeyin ufanm  , parça parça edilmiş ufa ı.*

1. İdüp âhûları hırşından âzâd
O kaçdı ya'ni geçdi buña **hurde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [*hurde,]*

hurde-dân: Nükteleri ve incelikleri anlayan.

1. Didi ey **hurde-dân** u hûş şemâ'il
Cemâlûñ kible-i kavm u kabâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 3*). [*hurde-dân,]*

hürî: Huri II Cennet kızı.

1. Cinân olsun maķâm-ı câvidânûñ
Güzel **hürî** idüñ geldüñ cihâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 149*). [*hürî,]*

hür-ı bi-‘ayb: Ayıpsız, günahsız huri.

1. Ki varmış ravza-i bağ-ı behište
Kuşûr-ı bî-kusûr u **hür-ı bi-‘ayb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 19*). [*hür-ı bi-‘ayb,]*

hürmet: Hürmet, saygı.

1. Ne ‘izzet kaldı ne **hürmet** ne bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñı zer itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [*hürmet,]*
2. Cihâz u **hürmet** ile dürr-i nâ-süft
Gümüş gövdelü altun başlu duhter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 202*). [*hürmet,]*
3. Amânı yok ne pîre ne civâne
Ne bir dil-haste pîre **hürmeti** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [*hürmeti, -i]*
4. Kem itme bârî kâdr ü **hürmetini**
Nedîm idindi çün Mecnûn Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198*). [*hürmetini, -ini]*
5. Belâlar yıkdıñ hâtırlar içün
Huşûşâ ‘aşk-ı Mecnûn **hürmetiçün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 37*). [*hürmetiçün, -içün]*
6. Muhibler şeyhi Semnûn **hürmetiçün**
Hâbîbüñ Muştâfâ hâķķı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 38*). [*hürmetiçün, -içün]*

hürmet it: Hürmet etmek, saygı göstermek.

1. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
Selîm anı çü ‘üryân gördi gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 28*). [*hürmet it, -di]*

hurrem: Mutlu, sevinçli.

1. Kevşer sözüñ ile buldı lezzet
Cennet yüziñ ile oldı **hurrem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 28*). [*hurrem,]*
2. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün ey şubh-dem **hurrem** degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 21*). [*hurrem,]*
3. Anuñ-çün haste Mecnûn **hurrem** idi
Egerçi âh idüp iñlerdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 6*). [*hurrem,]*

hurrem ol: *Sevinmek, Mutlu olmak.*

1. Hemîşe hurrem olsun Mısr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 1*). [*hurrem ol, -sun*]
2. Gül-i türvende açıldı çemende
Gülüp güller gülistân hurrem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 11*). [*hurrem ol, -dı*]
3. Cemâl-i Leyli gibi hurrem oldu
Hâzâne uğramış gül gibi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 4*). [*hurrem ol, -dı*]
4. İşidüp Leylî hurrem oldu gâyet
Gülerdi gül gibi hüsn ü bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 4*). [*hurrem ol, -dı*]
5. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger sen gam yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 73*). [*hurrem ol, -ur*]
6. Dağı hâcet degül ilhâh u ibrâm
Cemâlün hurrem olsun ey dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 85*). [*hurrem ol, -sun*]

hurrem ü şâd ol: *Mutlu ve bahtiyar olmak.*

1. Olurdi kuşca cânı hurrem ü şâd
Dil-i ‘âşık kim olmışdur gam-âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 92*). [*hurrem ü şâd ol, -ur, -dı*]
2. Ki ejderhâdur anuñ mür u mârı
Diyâr-ı gâra göç ol hurrem ü şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 49*). [*hurrem ü şâd ol,]*

hürşid: *Güneş.*

1. Âvâre gibi bencileyin yâr-ı nihâne
‘Arz itmek için sūzişini ‘âleme **hürşid** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 3*). [*hürşid,]*
2. Revân seyr itdi **hürşidüñ** ‘arūsı
Tırup İbnü’s-Selâm âsûde hûş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 4*). [*hürşidüñ, -ün*]
3. ‘Uṭârid ehl-i defter kâtib olmış
Büker zerrin-ter çarḥ ile **Hürşid** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 31*). [*hürşid,]*

hürşid-i melâḥat: *Güzellik güneşi.*

1. Vefât-ı Leylî için tutdı yaşı
Tolındı çünkü **hürşid-i melâḥat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 191*). [*hürşid-i melâḥat,]*

hurûc it-: *Çıkmak, ayrılmak.*

1. Çıka her yara yirinden buhârı
Hurûc itdi kabâ vü pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 9*). [*hurûc it-, -dı*]

hurûc-ı ‘âlem-i ‘alâ: *Yüce âlemlerin dışı.*

1. Hurûc-ı ‘âlem-i ‘alâ anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 76*). [*hurûc-ı ‘âlem-i ‘alâ,]*

hurûş: *Coşma, coşkunluk.*

1. İki yâr u iki müştâk u mehcûr
Cihâna töldi efgânun **hurûşı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 93*). [*hurûşı, -ı*]

hurûşa gel: Coşmak.

1. Hurûşa geldi çün deryâ-yı pür-cüş
Serine şıradı çün keyf-i bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 2*). [*hurûşa gel, -di*]

hurûşân: Çağlayan, coşan.

1. Yiñi sevdâda ol gice müsâfir
Yürürdi ol belâ Mısrı **hurûşân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 7*). [*hurûşân,]*
2. Bulutlar gibi âb-efşân **hurûşân**
Şu deñlü nevha itdi kıldı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 10*). [*hurûşân,]*

hür-veş: Cennet kızı, huri.

1. Kesildi h'âb u **hür-veşden** şeb ü rûz
Olup Mecnûn-şifat âvâre ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 70*). [*hür-veşden, -den*]

hüş: Akıl, fikir, us.

1. Ne güşı var anuñ cânında ne **hüş**
Başında hüdhüdün pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [*hüş,]*
2. Yirine derd ü gam tölmiş gidüp **hüş**
Varup yanına yap yap rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*hüş,]*
3. Ciger-küşe gamından dil-şikeste
Tağıtdı mâlı ammâ dirdi **hüşı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 15*). [*hüşı, -ı*]
4. Vezîr ü şâhda kalmış hemân **hüş**
Dimiş halkuñ şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [*hüş,]*
5. Anuñ gayrın nice fehm ide **hüşum**
Didi Leylî benem mañlûbuñ ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 50*). [*hüşum, -um*]

hüş: Hoş, güzel.

1. Kõmayam nîm cür'a kıla bâkî
Mey olmaz 'aşkuna nüş iyilesem **hüş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 65*). [*hüş,]*

hüş ol: Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

1. Gözi yaşı gibi şaçdı gül-âbı
Biraz vaqt oldılar bunlar gidüp hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 105*). [*hüş ol, -dı, -lar*]

hüşe-çîn: Başak toplayan.

1. Çün lutfuña **hüşe-çîn** olupdur
Cennetden eger çıkarsa ne gam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 31*). [*hüşe-çîn,]*
2. Cemâlün hırmenine **hüşe-çindür**
Gül ile lâlâne sünbül külâlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 120*). [*hüşe-çindür, -dür]*

hüşe-çîn: Başak toplayan, yerdeki döküntüleri toplayan.

1. Anuñ bağ-ı cemâli **hüşe-çîni**
O bağın gülleri lutf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 36*). [*hüşe-çîni, -i]*

huşk: Kuru, ham; ilmi, irfanı olmayan.

1. Koman dāmān-ı lutfuñ hergiz elden
Şu dem kim **huşk** ola cismümde cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*huşk,]*

huşk: Kuru, cansız.

1. Olur gerçi dehānı nāfenün **huşk**
Nihān olınmaz ammā nefḥa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 25*). [*huşk,]*
2. Dehānı **huşk** ü kavli ter-terāne
Dilinden geh gāzel gāhī gāzāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 132*). [*huşk,]*

huşk ol: Kurumak.

1. Buḥārından dimāguñ huşk olup leb
Bulup bir nabz-ı kārüre-şināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 44*). [*huşk ol, -up]*

hüşn: Güzellik, çekicilik.

1. Hüşnüñ güline karşı cān bülbül-i güyende
Ey cān-ı cihān-ārā vey dil-ber-i bī-hemtā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 2*). [*hüşnüñ, -üñ]*
2. O **hüşne** mazhar itdün kâ'inātı
Cemāl ile pür itdün şeş-cihātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 55*). [*hüşne, -e]*
3. Tāpuña girde-bāliš oldu hem ay
‘Uṭārid yazmağa **hüşnün** şifātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 23*). [*hüşnün, -üñ]*
4. Atası seyyid-i kavm u kabîle
Kim ola **hüşnini** şerḥ idebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 136*). [*hüşnini, -i, -n, -i]*
5. Görüp **hüşniñ** melekde sen perinün
Seni gözi ısrımış Müşteri'nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 67*). [*hüşniñ, -i, -n]*
6. Bilürsin her şanem kim ‘āmiridür
‘Arabda **hüşn** ü hulkuñ sāhiridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 180*). [*hüşn,]*
7. Naşihat bu ki A‘rāb içre meşhūr
Beni Āmir ili **hüşniyle** ma‘mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 178*). [*hüşniyle, -iyle]*
8. Şebāb ehline şehvānī marāzdur
Anuñ kim **hüşni** ḥādiş dil-beridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 5*). [*hüşni, -i]*
9. Ḥasībe vü nesībe ced-ber-ced
Sürür u nūr olup **hüşn** ü cemālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [*hüşn,]*

10. İşidüp Leyli ĥurrem oldu ġāyet
Gülerdi gül gibi **ĥüsn** ü bahārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5*). [*ĥüsn,]*
11. Gören dil cân virür virmege cânı
Leťāfet mâhı **ĥüsnüñde** kemāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 113*). [*ĥüsnüñde, -üñ, -de]*
12. Senün **ĥüsnün** mehi irsün kemāle
Benüm irdi ĥazānum sen bahār ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 164*). [*ĥüsnün, -üñ]*
13. Ser-i sevdāsına **ĥüsnüñ** müferriĥ
Ĥıťabuñ depredür zencîrin anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 22*). [*ĥüsnüñ, -üñ]*
14. Raķîb aña ne deñlü ola ĥā'il
Beni mest ideli **ĥüsnüñ** ĥayālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 41*). [*ĥüsnüñ, -üñ]*
15. Egerçi çokdur itden şimdi řā'ir
O **ĥüsnüñ** kim ola meřřāťası zür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 89*). [*ĥüsnüñ,]*
16. Nice toprak ser-i şeh-zāde idi
Nice sebze ki **ĥüsnidür** bahāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 171*). [*ĥüsnidür, -i, -dür]*
17. Añup ol gevherrün **ĥüsnin** ögerdi
O nevĥa kim şan aġladurđı sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 132*). [*ĥüsnin, -in]*
18. Ki A'rāb ili yandı ĥāne ĥāne
Büt-i Yūsuf-cemālün **ĥüsnî** řanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 33*). [*ĥüsnî, -i]*
19. Deġül **ĥüsnüñden** ammā cân gözi dūr
Çazındı şüretün naķşı cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 136*). [*ĥüsnüñden, -üñ, -den]*

ĥüsn ü ĥulķ-ı meh-liķā: *Ay yüzlü gibi güzel yaratılışlı.*

1. Gören ol ĥüsn ü ĥulķ-ı meh-liķāyı
İderdi alķř oķurđı du'āyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 93*). [*ĥüsn ü ĥulķ-ı meh-liķā, -yı]*

ĥüsn-āsmānî: *Güzel gökyüzü.*

1. Biri **ĥüsn-āsmānîñüñ** mehidür
Biri Leylî biri Mecnûn laķabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 68*). [*ĥüsn-āsmānîñüñ, -nün]*

ĥüsn-i dil-bend: *Gönül baġlayan güzellik.*

1. Zihî dîdār-ı dil-ber **ĥüsn-i dil-bend**
Ki naķşına yazamaz Mānî mānend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 161*). [*ĥüsn-i dil-bend,]*

ĥüsn-i dil-efrüz: *Gönüle ferahlık veren güzellik.*

1. Ğam-ı Mecnûnu ol **ĥüsn-i dil-efrüz**
Peder bu ķavlı ġuş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 110*). [*ĥüsn-i dil-efrüz,]*

ĥüsn-i lem-yezeldür: *Sonsuz güzellik.*

1. Bu ķışřa ĥāřılı ĥubb-ı ezeldür
Anuñ maĥbûbı **ĥüsn-i lem-yezeldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 54*). [*ĥüsn-i lem-yezeldür, -dür]*

hüs-n-i mäder: Doğuştan gelen güzellik.

1. Ne fer vire ‘arüsa **hüs-n-i mäder**
Çün ola zıst-şüret ey birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 39*). [*hüs-n-i mäder,*]

hüs-n-i şüret: Yüz güzelliği.

1. Beni ‘âşıklar üzre hücçet itdi
Severken ya‘nî Mecnûn **hüs-n-i şüret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 7*). [*hüs-n-i şüret,*]

husrev-i hüs-n: Güzellik padişahı II Sevgili.

1. Kânı Leylî kânı anuñ cemâli
Kânı ol **husrev-i hüs-n** ü büt-i çîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 37*). [*husrev-i hüs-n,*]

husûf: Ay tutulması.

1. Husûf irdüğine ol mâha nâ-gâh
Acıyup zâr u zâr ağladı gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 4*). [*husûf,*]

huşûl-i vakt: Vaktin gelmesi, oluşması.

1. İrişmese huşûl-i vakti emrûñ
Kâbül olmaz du‘âsı Zeyd ü ‘Amr’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 37*). [*huşûl-i vakt,*]

huşûşâ: Özellikle.

1. Yiter insâna neng ü ‘âr-ı duhter
Huşûşâ kim ola duhter bed ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 88*). [*huşûşâ,*]
2. Velî yâr olımaz mecnûna ‘âkil
Huşûşâ olmaya ıslâhâ kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [*huşûşâ,*]
3. Gazablar âteşinden kelleler germ
Huşûşâ yüz şuyın hâk iyledi şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 170*). [*huşûşâ,*]
4. Velî yâr olımaz mecnûna ‘âkil
Huşûşâ olmaya ıslâhâ kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 118*). [*huşûşâ,*]
5. Nice üftâde şayd itmek hüyyıdur
Huşûşâ cân u dilden haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 45*). [*huşûşâ,*]
6. Peder tehdidi hem ta‘n-ı birâder
Huşûşâ bir od iyñelü zebañi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 65*). [*huşûşâ,*]
7. Huşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leylî gözine oñşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 68*). [*huşûşâ,*]
8. Huşûşâ hâk-ı Mecnûn’a vefası
Her ay aña libâsı vü ta‘âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 10*). [*huşûşâ,*]
9. Belâlar yıkdıgı hâtırlar için
Huşûşâ ‘aşk-ı Mecnûn hürmetiyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 37*). [*huşûşâ,*]

huşyār: Aklı başında, uyanık.

1. Periler meclisine urdı bünyād
Çü meclis germ olup kalmadı **huşyār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 119*). [*huşyār,]*
2. Senüñ ayağün altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur ‘aql u **hüşyār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [*hüşyār,]*
3. Benüm ‘üryân ne gür u ne kefen var
Muşâhib olıma mest ile **huşyār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 97*). [*huşyār,]*

hutbe oku: Hutbe okumak.

1. Nikâh u ‘ağd olup hutbe okındı
Hâtib-i hutbe kim kürsiye ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 136*). [*hutbe oku, -n, -dı]*

huy: Âdet, alışkı.

1. Görüp hayrân olurdu reng ü rüyı
Güzel görmese efgân idi **hüyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 78*). [*hüyı, -ı]*

huy: Mizaç, meşrep.

1. Vücüdüm gencinüñ yâkütı ğamdur
Ezelden ben fakîrün ğam **hüyıdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 19*). [*hüyıdur, -ı, -dur]*
2. Nice üftâde şayd itmek **hüyıdur**
Huşûşâ cân u dilden haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 44*). [*hüyıdur, -ı, -dur]*
3. Olurlar güş idenler mest ü medhüş
İle şordı anuñ **hüyın** hışâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 21*). [*hüyın, -ın]*
4. Anuñ çün dîve beñzer cümle **hüyı**
Ne lâıkdur gurâba şu‘me-i bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 100*). [*hüyı, -ı]*
5. Siba‘dan yırtıcı **hüyın** giderdi
Kâtında şîr ile âhû barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 36*). [*hüyın, -ın]*

hüy idin-: Âdet edinmek.

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün gönül
Hüy idindi yilmegi büyüñla her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 4*). [*hüy idin-, -dı]*

hüy-ı hām: Saç kıvrımlarının tabiatı.

1. Muhabbet def‘a def‘a şundı cāmı
Açup rüyı götürdi hüy-ı hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 182*). [*hüy-ı hām, -ı]*

huzūr: Gönül rahatlığı.

1. Ne rāḥat kaldı cānda ne **ḥużūrı**
Belālardan gelüp cānı dehāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [*ḥużūrı, -ı*]

ḥużūr: *Makam, kat.*

1. Delüksüz dürr iken dürrler delerdi
Ḥużūrında okına beyt-i mevzûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 109*). [*ḥużūrında, -ı, -n, -da*]
2. Akıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
Anı tenhā **ḥużūra** da‘vet itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 71*). [*ḥużūra, -a*]
3. Ḥużūrına okudu döndi piri
Gelüp evvel zemīne baş kodı pîr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 86*). [*ḥużūrına, -ı, -n, -a*]
4. Ḥużûrunda geçe bu ‘ömr-i bâkî
Ki ola secde-gāhum ḥāk-i pāyuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 50*). [*ḥużûrunda, -uñ, -da*]

ḥużûr-ı dil: *Gönül huzuru.*

1. Ḥużûr-ı dil perişān cem‘e beñzer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 8*). [*ḥużûr-ı dil,]*

ḥużûr-ı leylî: *Leyla'nın makamı, huzuru.*

1. Alup anı çü ḥelvā vü kaṭā‘if
Ḥużûr-ı Leylî'ye iltürdi tuḥfe (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 103*). [*ḥużûr-ı leylî,]*

ḥ‘āb: *Uyku.*

1. ‘Adūya tiğ tarta dōsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne **ḥ‘āb** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [*ḥ‘āb,]*
2. Kesildi **ḥ‘āb** u ḥûr-veşden şeb ü rûz
Olup Mecnûn-şifat āvāre ser-mest (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 70*). [*ḥ‘āb,]*
3. Cemāl-i ‘ālem üzre müşk şaçdı
Aña ḥôş **ḥ‘āb** gösterdi ferişte (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*ḥ‘āb,]*

ḥ‘āb-gāh: *Uyku yeri.*

1. Eşegi sürme kim çıkmaz çamurdan
Reh-i der-bend olursa **ḥ‘āb-gāhuñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 95*). [*ḥ‘āb-gāhuñ, -uñ*]

ḥ‘āb-ı ḥargûş: *Tavşan uyku.*

1. Bu sözden şāha virdi **ḥ‘āb-ı ḥargûş**
Seg ü segbān çü bildi ḥāk-ı nānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 44*). [*ḥ‘āb-ı ḥargûş,]*

ḥ‘āce: *Muallim, üstat, hoca.*

1. Bile bir **ḥācede** ğılmān u vildān
Kāmūsı gül-‘izār u bülbul-elhān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 127*). [*ḥācede, -de*]
2. Nice **ḥāce** esir oldu gedāya
İrenler na‘rası atlar süheyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 84*). [*ḥāce,]*

ḥān: *Sofra.*

1. Sunup andan yimedi bir nevāle
Tırup ol **ḥānı** vahşe iyledi bahş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 41*). [*ḥānı, -ı*]

ḥān-ı kıkmet: *Hikmet sofrası.*

1. Görünmez gözlerine ördek ü kaz
Olar kim ḥān-ı kıkmetden yidiler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 87*). [*ḥān-ı kıkmet, -den*]

ḥān-ı ten: *Vücut sofrası.*

1. Ğidā ḥān-ı tenümden yidüm evvel
Aña kuvvet olur nān ile helvā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 118*). [*ḥān-ı ten, -üm, -den*]

ḥār: *Değersiz, itibarsız, hakir.*

1. Şeh iken aña kıllar derhem itdi
Anı kim bu şıfat **ḥār** iylemişdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131*). [*ḥār,]*
2. Dil-i Ğamdī gibi olmayasın **ḥār**
Deñiz gibi o kim kendü tuzun yir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 134*). [*ḥār,]*
3. Gül iken menzilin ḥār iylemişdür
Tama‘ **ḥārına** cānuñ olmasun yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 133*). [*ḥārına, -ı, -na*]

ḥış: *Akraba, tanıdık.*

1. Semā‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her **ḥış** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 115*). [*ḥış,]*
2. Olur senden kabileñ cümle bizār
Olur mādēr peder **ḥış** u birāder (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [*ḥış,]*

ḥor: *Değersiz, itibarsız, hakir.*

1. Dil üşürüp naşihat iylediler
Ki ey zār u ğarib ü **ḥôr** u mehcūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [*ḥôr,]*

hayr: *İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.*

1. Revān dil dökdi itdi dil-nüvāzı
Ki ey necm-i sa‘ādet **hayr** mı seyr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [*hayr,]*

- İde ‘âlem senüñ de zikrünüñ **hayr**
Şu dem kim gayra kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 10*). [*hayr,]*

I

ihzâr: Hazırlama, hazır etme.

- Ki zehr-âlûde bâde kıldı **ihzâr**
Yañılup bezm içinde sâkî-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 14*). [*ihzâr,]*

ıkāl: Ayak bağı, bağ, köstek.

- O yol sâliklerinin nola hâli
Ki ‘aqlı ola pâyinün **ıkālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 80*). [*ıkālî, -i]*
- Eger açmasa tevfiķuñ cemâli
Açılmaz sa’y ile ‘aqluñ **ıkālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 84*). [*ıkālî, -i]*

ımızğan: Uyuklamak, azıcık uyumak.

- Imızgandı gözini uyū aldı
Dil-i Mecnûn’a düş gösterdi bahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 82*). [*ımızgandı, -dı]*

ırâğ it-: Uzaklaştırmak.

- Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakîb
Katuñda sâye gibi kıaldı yüzi kıara rākîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 1*). [*ırâğ it-, -üp]*

ırâğ ol: Uzaklaşmak, uzak olmak.

- Sen anuñ-çün başarsın bağıruna taş
Irâğ oldu saña ol nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 49*). [*ırâğ ol, -dı]*
- Irâğ oldukça te’sîri kavîdür
Ziyâde olduğınca bu’d-ı şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 44*). [*ırâğ ol, -duķça]*
- Irâğ oldu çü Mecnûn mâh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldu evden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 61*). [*ırâğ ol-, -dı]*

ırak: Uzak.

- Görüp anı **ırakdan** bildi Leylî
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 27*). [*ırakdan, -dan]*
- Irakdan gördi birkaç miskîn âhū
Dil-i ‘âşık gibi düşmiş tuzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 14*). [*ırakdan, -dan]*
- Irakdan gördüğüm daḥi keremdür
Irakdan iylemek geh geh nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 46*). [*ırakdan, -dan]*

4. İrakdan gördüğüm daği keremdür
İrakdan işlemek geh geh nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 47*). [*İrakdan, -dan*]
5. İrakdan oldu atından piyāde
Göricek bildi Mecnûn ol harîfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 16*). [*İrakdan, -dan*]
6. Ki nûruñla **İrakdan** pür-ziyâyem
Eger bir çāre bulsam ben giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 210*). [*İrakdan, -dan*]
7. İrakdan virdi Mecnûn'a selāmı
Anuñ güş İyleyüp Mecnûn selāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 20*). [*İrakdan, -dan*]
8. İrak har-gāhdan miqdār-ı ferseng
Murādı gözlemekden oturup rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 24*). [*İrak,]*
9. Nedür bu fitne ekmedin biçersin
İrakdan itmeyince cānı gāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 17*). [*İrakdan, -dan*]
10. Elüm tüt oldum üftāde ayakdan
İrakdan baña çeşme gösterürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 53*). [*İrakdan, -dan*]
11. Dilerseñ ger hişār itmeyin ābād
Beni öldürme nāz idüp **İrakdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 51*). [*İrakdan, -dan*]
12. Yaḥūd şan ḥalka ḥalka zülf-i dil-dār
Nazar idüp **İrakdan** gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 31*). [*İrakdan, -dan*]
13. Varup āḥir mezār-ı yāre gitdi
İrakdan görüp ol ḥāki bu mehcūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77*). [*İrakdan, -dan*]
14. Be-ma'ni hem-dem-i cān u cenānsın
İrakdur gerçi senden çeşm-i rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 135*). [*İrakdur, -dur*]
15. Sibā' anı qorurlar şan 'asesler
İrakdan her ki aña olsa nāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 179*). [*İrakdan, -dan*]

İrak düş: Ayrı düşmek.

1. Yakardı şanasın āzer şaçardı
İrak düşdügi-çün sevgülü yāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 145*). [*İrak düş, -dügi, -çün*]
2. Irāk düşmek qatı düşvār u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 130*). [*İrāk düş, -mek*]

İrk: Damar.

1. Gerilmiş **İrk** u pey zāhir çün evtār
Alup māder diz üzre mālîş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [*İrk,]*

İrk-ı cehālet: Cehalet damarı.

1. Saña ger erre-i sîn ola ālet
Kesersin qomayup **İrk-ı cehālet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 22*). [*İrk-ı cehālet,]*

İrla: Şarkı, türkü söylemek.

1. Anuñ medḥinde şî'r okurdi 'uşşāk
Bir oğlan **İrlasa** bāzār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 99*). [*İrlasa, -sa*]
2. İşi anuñla 'ayş u 'işret oldı
Gazeller idüp **İrlardı** terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 163*). [*İrlardı, -r, -dı*]

3. Vefâsuz Nevfel'e hicv **ırlar** idi
Ne yıl ıaldı ne yir ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*ırlar, -r*]

ırla-: Şarkı, türkü söylemek.

1. Pür olup **ırladı** eţfâl-ı hâne
Raķib it gibi ürdi ol şadâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 130*). [*ırladı, -dı*]

ırz: Haysiyet, namus.

1. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Kanı **ırz** u kanı ğayret kanı 'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [*ırz,*]
2. Kõdõ **ırzı** cemâlin iyledi 'arz
Görüp Mecnûn anuñ zibâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 66*). [*ırzı, -ı*]

ışın: Ateşe yaklaşıarak sıcak hale gelmek.

1. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yok bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 54*). [*ışınmış, -mış*]

ışlâh: İyi duruma koyma, düzeltme, iyileştirme.

1. Velî yâr olıma mecñûna 'âķil
Huşûşâ olmaya **ışlâha** kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [*ışlâha, -a*]
2. Velî yâr olıma mecñûna 'âķil
Huşûşâ olmaya **ışlâha** kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 118*). [*ışlâha, -a*]

ışlâh it: Düzeltmek; yola getirmek.

1. Ne hâcet dõkesiz niş ile kanı
Miyâncı çünkü ışlâh itdi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 31*). [*ışlâh it, -di*]

ıssı: Sıcak.

1. Dõşegi **ıssı** kumdan yaşıduğı seng
Yatur ne hânümânı var ne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 130*). [*ıssı,*]

ıssı: Sıcaklık, hararet; sıcak II coşkunluk, şevk.

1. Şu dem kim olmaya destünde fırsat
Ne **ıssı** başuna hâk-i nedâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 36*). [*ıssı, -sı*]

ısu: Sahipsiz, ıssız.

1. Yiñi yiñi belādan şayru Mecnûn
Isuz vîrânerler mihmânî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 5*). [*isuz,]*

‘ıtr: *Güzel koku.*

1. Di ne gülzâre varam ya ne bâğa
‘Îlâc olmağa **‘ıtrı** bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 44*). [*‘ıtrı, -ı]*
2. Anuñ **‘ıtrı** cihân u cāna besdür
Çınâr-ı kâmetin ‘arz itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [*‘ıtrı, -ı]*

‘ıyd: *Bayram.*

1. Günüñ **‘ıyd** u giceñ kâdr oldı ‘âşık
Eger qalbüñ ola çün şubh-ı şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [*‘ıyd,]*

‘ıyd-ı hilâl: *Bayram hilali. Bayramın geldiğini haber veren hilal.*

1. Zihî **‘ıyd-ı hilâl** Allahu ekber
Hudâ kim bezm-i ‘aşkuñ cem‘ idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 100*). [*‘ıyd-ı hilâl,]*

‘ıyd-ı mübârek: *Mübârek bayram.*

1. Ne gün kim cānuma kaşdı ide cānân
Zihî **‘ıyd-ı mübârek** kutlu kurbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 44*). [*‘ıyd-ı mübârek,]*

‘ızâr: *Sevgilinin yanağı.*

1. ‘İzâruñ luṭfı iyler i‘tizârı
Harâmîdür gözün kim gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 108*). [*‘ızâruñ, -uñ]*

‘ızâr: *Yanak.*

1. Pür-âteş berķ olup qarşular anı
Sözi zikri **‘ızâr** u zülf-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 35*). [*‘ızâr,]*

‘ızâr: *Yüz, yanak.*

1. Dögindi aḡladı geh sîne geh ser
Kucup öpdî biraz boynın **‘ızârın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 81*). [*‘ızârın, -ın]*
2. Ruḡ-ı Leylî ‘ayân itmiş **‘ızârı**
Dil-i Mecnûn anuñ âyîne-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 41*). [*‘ızârı, -ı]*
3. Anuñla hem nihânî şoḡbet itdi
Gehî nâz ile ‘arz itdi **‘ızârın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 73*). [*‘ızârın, -ın]*

İ: "-i" yardımcı fiili.

1. Yıkma cefâ ile başuñ içün şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amân **imiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 9*). [*imiş, -miş*]
2. Dir **idi** hâlin añup iyleyüp âh
‘Aceb âvâre düşdüm hânümândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 20*). [*idi, -di*]
3. ‘Adû kaħrına karşı gitdi mağbûn
‘Adûlar gözlerine toz **idüm** ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 59*). [*idüm, -dü, -m*]
4. Yılan sevmedügi yarpuz **idüm** ben
Beni yolup yabâna atdı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 60*). [*idüm, -dü, -m*]
5. Civân **iken** daħi pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 90*). [*iken, -ken*]
6. Olupdur taħt-ı sinem taħta-bendi
N’ola taħtuñ ‘imâret iyer **iseñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 87*). [*iseñ, -se, -ñ*]
7. Kuluñ miskîne rahmet iyer **iseñ**
Beni yıkdı ğamuñ vîrâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 88*). [*iseñ, -se, -ñ*]
8. Ne cân toydı saña ne sen cihâna
Dil-ârâ bağ **idüñ** olduñ harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 107*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
9. Muṭarrâ verd **idüñ** düşdün türâbe
Cihânda mâh u mihr idi cemâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 108*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
10. Varam anda içem vaşluñ şarâbın
Gözüme nûr **idüñ** ey ğayret-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 145*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
11. Cinân olsun maḳâm-ı câvidânüñ
Güzel hürî **idüñ** geldiñ cihâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 149*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
12. Bilmem ṭapuñdan ayrılalı çok zemân mıdur
Mercân lebûñe şordum **idi** haste göñlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 5*). [*idi, -di*]
13. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u ğuş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şûride kim ser-mest **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*idi, -di*]
14. Ḳabâ’ilde şehîr **idi** Arab’da
Nesebde eşref ü a’lâ ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 7*). [*idi, -di*]
15. Hem ehl-i ḥaşmet **idi** hem ḥired-mend
Yoğ **idi** eksügi illâ ki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 11*). [*idi, -di*]
16. Göñülden besler **idi** cânı gibi
Şaķınup sinede imâni gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 67*). [*idi, -di*]
17. Görüp ḥayrân olurdu reng ü rûyı
Güzel görmese efġân **idi** ḥûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 78*). [*idi, -di*]
18. Şu resme germ **idi** ol meclis-i ḥaş
Şarâb ile kebâb olmışdı rakḳâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 121*). [*idi, -di*]
19. Biri duḥterlerüñ ḥûb **idi** ḥaylî
Şaķınuñ dâmi leyl ü nâmi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 131*). [*idi, -di*]
20. Anuñ ser-tâ-ḳadem ay **idi** cismi
Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 133*). [*idi, -di*]
21. Ḳaçan bî-vaḳt **iken** açılsa ğonca
Bulınmaz reng ü büyük umulduğınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 63*). [*iken, -ken*]
22. Dile çün ğam te’ârüz iyer **idi**
Gözi gibi temârüz iyer **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 29*). [*idi, -di*]
23. Dile çün ğam te’ârüz iyer **idi**
Gözi gibi temârüz iyer **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 30*). [*idi, -di*]

24. Meger ol küh kim Necd **idi** nāmı
Ol **idi** kavm-i Leylānuñ maḳāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [*idi, -di*]
25. Meger ol küh kim Necd **idi** nāmı
Ol **idi** kavm-i Leylānuñ maḳāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 20*). [*idi, -di*]
26. Nevāda bülbul-āvāz **idi** Mecnûn
Neşidin işiden olurdu meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 29*). [*idi, -di*]
27. Dirigâ vü dirigâ vü dirigâ
Ki pâyân olmaz **imiş** ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 28*). [*imiş, -miş*]
28. Bu resme şi'r okuyup ağlar **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 1*). [*idi, -di*]
29. İşiden derd-mendi tağlar **idi**
O fâriğ medḥ ü zemminde cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 2*). [*idi, -di*]
30. Ciger kaniyle bitmiş lāle-zārı
Mekân **idi** o küh ehl-i belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 59*). [*idi, -di*]
31. Ki yaḳar serd **iken** cān u cihānı
Güli vü lālesi ḥûn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 54*). [*iken, -ken*]
32. O da ḥôş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb **idi** hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 77*). [*idi, -di*]
33. Ne pervâ-yı şarâb u ne ḡam-ı nân
Meger aña ḡidâ rûḡhānî **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 83*). [*idi, -di*]
34. Vücûdına şafâ revḡhānî **idi**
Ḳaçan pervâ-yı ṭu'me kılmasa bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 84*). [*idi, -di*]
35. Gül **iken** mübtelâ-yı ḡâr olursın
Şular kim ṭu'me-i ḡikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 10*). [*iken, -ken*]
36. Tıttup ṭırtmaz **imiş** rastuḡı ḡaşda
Didi söz bitüren bostân-ı cānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 68*). [*imiş, -miş*]
37. Cibillî ḡahḡahasın virdi kebge
Açıldı burnı ḡana girmiş **iken** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 7*). [*iken, -ken*]
38. Avı çıḡdı dehāna girmiş **iken**
Şu ḡülmek kim alur elden şikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 8*). [*iken, -ken*]
39. Hezârân nâz ile perverde **iken**
Dili pür-ḡûn **idi** Mecnûn'ı içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 49*). [*idi, -di*]
40. Ki maḡzûn **idi** ol meftûnı içün
Çıḡup bâm üzre maḡfî ol dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50*). [*idi, -di*]
41. Kılurdu nîm-şebde ḡufyeten âḡ
Dehānı ḡonce-veş dem-beste **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 59*). [*idi, -di*]
42. Dili pür-ḡûn u cānı ḡaste **idi**
Ḡöñül teng ü dehân teng ü mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 60*). [*idi, -di*]
43. Yoḡ **idi** sāyesinden ṭoḡrı yârı
Gice ağlasa ḡālîn sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 76*). [*idi, -di*]
44. Söyünmezdi yûrekden tâb-ı tase
Yir **idi** anı ḡam ol ḡam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 83*). [*idi, -di*]
45. Okurdu aña eş'âr ile peyḡām
Melâḡhatde ki Leylî kāmîl **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 103*). [*idi, -di*]
46. Feşâḡhatde daḡı key 'âḡil **idi**
Ḡazel naẓm itse ḡarrâ fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 104*). [*idi, -di*]
47. Anuñ meftûlına olmışdı meftûn
O ḡonca bunca ehl-i perde **iken** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 47*). [*iken, -ken*]
48. Hezârân nâz ile perverde **iken**
Dili pür-ḡûn idi Mecnûn'ı içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 48*). [*iken, -ken*]
49. Delüksüz dürr **iken** dürrler delerdi
ḡuzûrında okına beyt-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 108*). [*iken, -ken*]
50. Mişâl-i şekker **iken** teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 184*). [*iken, -ken*]

51. O cânı gördi nūrānī cesedden
Hünerde bî-naẓîr **idi** ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 11*). [*idi, -di*]
52. Ki ehl-i dil dilir **idi** ‘Arab’da
Anuñ a‘lâ **idi** her yirde ẓadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 12*). [*idi, -di*]
53. Ki ehl-i dil dilir **idi** ‘Arab’da
Anuñ a‘lâ **idi** her yirde ẓadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 13*). [*idi, -di*]
54. Bülend **idi** kamu maḥfilde şadri
Yüce pāye büyük sāye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 14*). [*idi, -di*]
55. Meger Nevfel emîr **idi** ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 1*). [*idi, -di*]
56. Hünerde bî-naẓîr **idi** ‘Arab’da
Şadika mûm **idi** â‘dāya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 2*). [*idi, -di*]
57. Hünerde bî-naẓîr **idi** ‘Arab’da
Şadika mûm **idi** â‘dāya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 3*). [*idi, -di*]
58. Yanar od **idi** rezme bezme gülşen
Hem ehl-i ḥaşmet **idi** hem hışım-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4*). [*idi, -di*]
59. Yanar od **idi** rezme bezme gülşen
Hem ehl-i ḥaşmet **idi** hem hışım-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 5*). [*idi, -di*]
60. Hümâ-yı devlet **idi** hem direm-vâr
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 6*). [*idi, -di*]
61. Atılmış ok çekilmiş tiğ **idi** ol
Ḳavî olduğı-çün kalb ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*idi, -di*]
62. Serine düşmeninüñ muşt olayın
Şikâr **idi** benim bu ilde ẓaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47*). [*idi, -di*]
63. ‘İmâret iyer **idi** ol ḥarâbı
Ki ey âvâre ‘âşık itme ta‘cîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 70*). [*idi, -di*]
64. Rücûm-ı ‘avne tîz itdi ‘inânı
Ġarîb ü nev-civân **idi** o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [*idi, -di*]
65. Ġarîbe mihribân **idi** o da hem
Severdi ol daḥî bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 122*). [*idi, -di*]
66. İdersin tatlu dilden dil-firibi
Çoğ **idi** ‘ahde süsenden zebânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 15*). [*idi, -di*]
67. Meded ırgürmez **iseñ** düşdüm elden
Vefâya evvel urmak bunca lâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 22*). [*iseñ, -se, -ñ*]
68. Giderdi nice fersah yire ḥayli
Her at kim cûşı yiri şarşar **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [*idi, -di*]
69. Deminde şanki bād-ı şarşar **idi**
Ne yire kim ecel minḳârı irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 88*). [*idi, -di*]
70. İder ‘âḳîl şalâḥ-ı dil-nüvâzı
Didi sizden murâdum vuşlat **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 21*). [*idi, -di*]
71. Bu divâne civâna şerbet **idi**
Size şerbet behâ çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 22*). [*idi, -di*]
72. Dirildi ölmüş **iken** ḥayy-ı Leylî
Bu çok leşker bulut gibi yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 12*). [*iken, -ken*]
73. Çün acıdur baña mihrüñ ṭap acı
Bülend **iken** cihânda bunca nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 29*). [*iken, -ken*]
74. Yürekler oynadur tenlerde maḥsûs
Atuñ oynadığı yir şarşar **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 19*). [*idi, -di*]
75. Bu lu‘be-senc ayasın ẓarşar **idi**
Sipâhiler şavaşda şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 20*). [*idi, -di*]
76. Arada ḥaste Mecnûn cân çekişdi
Hemân Leylâ **idi** ‘âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 41*). [*idi, -di*]
77. Yüz urup baş ẓoyup ḥâk-i sebîle
İdüp feryâd dâd isterler **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 61*). [*idi, -di*]

78. Tažarru‘ başın açup dirler **idi**
Ne hâşıl şanumuzdan saña ey şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 62*). [*idi, -di*]
79. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim yâr **idüñ** yanumca çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
80. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dâhḥâk
Gice yanumca yâr **idüñ** muvâfiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 193*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
81. Ki irmez tozına bād-ı beyâbân
Gözi yaşı yüzinden şırlar **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 7*). [*idi, -di*]
82. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar **idi**
Ne yil kaldı ne yir ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*idi, -di*]
83. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mâr
Eger kıl gibi kıvrılsa hûş **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [*idi, -di*]
84. Ki aña yatduğı yir âteş **idi**
Anuñ-çün nâle olup yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 10*). [*idi, -di*]
85. Dir **idi** aña rıfḳ u rıḳḳat ile
Ki ey bencileyin âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [*idi, -di*]
86. Ğıriv idüp gezerdi ive ive
Yatup dinleñmez **idi** şem‘a gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 11*). [*idi, -di*]
87. Revân **idi** yüz üzre dem‘a gibi
Hem ol şem‘uñ harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [*idi, -di*]
88. Çü perde yoğ **idi** her yanı kızdı
Yoğ **idi** sâye gibi hîç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10*). [*idi, -di*]
89. Çü perde yoğ **idi** her yanı kızdı
Yoğ **idi** sâye gibi hîç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 11*). [*idi, -di*]
90. Bu gün nâlemler toldı heft kişver
Cezâsın iyler **iseñ** her günâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 79*). [*iseñ, -se, -ñ*]
91. Velî bî-ḥad **idi** bağrında ḳanı
Yir içer ol da âğyâra müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 60*). [*idi, -di*]
92. Anuñ-çün gözleri bîmâra döndi
Dir **idi** çekse ger meşşâta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 151*). [*idi, -di*]
93. Ṭaḳılmağdan yeg **idi** anı boğmağ
Bilegi sîmine altûnlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 164*). [*idi, -di*]
94. Belâ vü zaḥmet **idi** şanki yâre
Muraşsa‘ heykel ü altûnlu ḥalḥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 166*). [*idi, -di*]
95. Anuñla zindeğânî iyledi hûş
Görüp anı muḥabbet itmiş **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 43*). [*idi, -di*]
96. Elinden ihtiyârı gitmiş **idi**
Didi hicrûñ baña çün derd ü ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 44*). [*idi, -di*]
97. Hemân âh u dirîğ **idi** celisi
Ne dem kim bûy-ı yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [*idi, -di*]
98. Sen anuñ gibi yârı yoğ şay var
Ḳanı ol döst kim zehrin yir **idüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
99. Saña ol düşmen ola mı dir **idüñ**
‘Adû oldu saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
100. Bütü hîç sevme kim yoğdur vefâsı
Cihânda yoğ döñse var **iken** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31*). [*iken, -ken*]
101. Niçün ğayre vefâda cehd idersin
Senüñ işüñ baña dil şatmağ **imiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 23*). [*imiş, -miş*]
102. Elüm tûtup yabâna atmağ **imiş**
Saña ben cân şataram sen baña dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 24*). [*imiş, -miş*]
103. Emek baña yimek aña bitidi
Vişâle yoğ **imiş** sa’y ile çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69*). [*imiş, -miş*]

104. Şafaḳ gibi cihān ḳana boyandı
Hevā müşḳīn **iken** kāfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 51*). [*iken, -ken*]
105. Niyâz ile geh itdi i'tizārın
Bu şoḳbet germ **iken** ol demde nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75*). [*iken, -ken*]
106. Bu dem dem urmaḡa yoḡ **ise** ferrüñ
Niçün ey şubḥ-dem ḥurrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*ise, -se*]
107. Eger ötmez **isen** bu demde birkaç
Başuña tiḡ olsun bāl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 18*). [*isen, -se, -ñ*]
108. 'Ayāndur kim anı sevmek ziyāndur
Ḳaçarsın ādemiden ādem **iken** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 113*). [*iken, -ken*]
109. Yaḳarsın 'ömrüni ḥoş-'ālem **iken**
Zemān-ı 'ömr kim bünyādı yoḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 114*). [*iken, -ken*]
110. Vücūdun nokṭa **iken** ḳāf içinde
Bu söz olur ḳişiye pend-i kāfī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 52*). [*iken, -ken*]
111. Dir **idi** hem döḡüp seng ile sīne
Ki ey şefḳatlu ata ḳande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [*idi, -di*]
112. Yoḡ **idi** bende ḥiç ümmīd-vārī
Bu resme ḳıldı Mecnûn āh u sūzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 92*). [*idi, -di*]
113. Cān atdı ḳulle-i Necd üzre ḡam-nāk
İşi Leylâ için āh u ḡam **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*idi, -di*]
114. Ara yirde bahāne mātem **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 116*). [*idi, -di*]
115. Saña ben derd **idüm** sen baña merhem
Baña sen şulḥ olurdu ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*idüm, -dü, -m*]
116. Ki aḡsuz ben ḡarībi öksüz itdüñ
Baña miḡnet deminde yār **idüñ** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
117. Zemān-ı ḡuşsada ḡam-ḥ'ār **idüñ** sen
Oḡulsuzlıkda gördüñ sen şalāḥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 48*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
118. Ża'if iken daḡı rencür düşdüm
Baña her pişede üstād **idüñ** sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
119. Beni ma'mūr iden bünyād **idüñ** sen
Yıḳıldı şimdi bünyādum diriḡā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 56*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
120. Mübārek ḥāṭıruña gerd olurdu
Baña sen sādī **idüñ** ben saña ḡam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*idüñ, -dü, -ñ*]
121. Baña sen ter gül **idün** ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [*idün, -dü, -ñ*]
122. Yir **idün** gerçi vāfir ḡuşşasından
Baña sen bī-ḡaraz yār **idün** el-ḡaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 78*). [*idün, -dü, -ñ*]
123. Yir **idün** gerçi vāfir ḡuşşasından
Baña sen bī-ḡaraz yār **idün** el-ḡaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [*idün, -dü, -ñ*]
124. Başına ḡāḳi vü ḡāke başını
Esīr-i 'aşḳ **iken** bī-çāre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 35*). [*iken, -ken*]
125. Güc **imiş** eyle kim cāndan uşandım
Yaḳında kim ṭapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 52*). [*imiş, -miş*]
126. Saña ben dūr idüm çün ḡalka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden yeg **imiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67*). [*imiş, -miş*]
127. Sözüñ ḳıymetlü gevherden yeg **imiş**
Kerem germ iylesen ben serd olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 68*). [*imiş, -miş*]
128. Aña cārüb-zen rübāh olurdu
Ṭayansa girde-bāliş yavşan **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 47*). [*idi, -di*]
129. Yürüse peyk öñince ṭavşan **idi**
Peri-i ṭā'ir otursa sāye-bānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 48*). [*idi, -di*]
130. Üşüp yırtarlar **idi** şanki cellād
Bu da'vet etse görüp āşināyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 54*). [*idi, -di*]

131. Kerāmet buldı vahşī hizmet itdi
Var **idi** bir geyicek key şegab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [idi, -di]
132. Huşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leyli gözine oğşar **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 69*). [idi, -di]
133. Öpüp gözin anuñ-çün oğşar **idi**
Görüp çeşmin anuñ âyine-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 70*). [idi, -di]
134. Bu aña müşfik ol buña mülâ'im
İl anuñ tañlar **idi** bu hisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [idi, -di]
135. Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
Yir **idi** kendü bir zerre nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 81*). [idi, -di]
136. Sibâ' u vahşe ihsân **idi** işi
Muṭī' itmişdi in'âmı sibâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 84*). [idi, -di]
137. Kâtında besledürdi bir nice seg
Kime hışm itse cellâda dir **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 3*). [idi, -di]
138. Atardı itlere itler yir **idi**
Meger kim bir civân şâhuñ nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 4*). [idi, -di]
139. Nesîminden mu'aṭṭar cân dimâğı
Hevâsı ol günûñ 'İsî-dem **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 5*). [idi, -di]
140. Anuñ-çün haste Mecnûn hurrem **idi**
Egerçi âh idüp inlerdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 6*). [idi, -di]
141. Meh **idi** mâh olsa serv-i hõş-büy
Söze kuş kondurur tûṭî-suhândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 54*). [idi, -di]
142. Gözi giryân **iken** göñli avındı
Şınup kâse egerçi oldı haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 34*). [iken, -ken]
143. Selîm-i 'Âmiri'dür hâl-i Mecnûn
Helâl etmeklü devletlü er **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 5*). [idi, -di]
144. Benî-'Âmir içinde server **idi**
Selîm olduğı-çün kalb-i halîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 6*). [idi, -di]
145. Halâş olur **idün** şeh hizmetinden
Kana'at genc ü kâni' pādîşâhdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 28*). [idün, -dün, -ñ]
146. Şeh **iken** aña kullar derhem itdi
Anı kim bu şıfat h'âr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [iken, -ken]
147. Gül **iken** menzilin hâr iylemişdür
Tama' h'ârına cānuñ olmasun yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 132*). [iken, -ken]
148. Kıpısı bağlu yârı kârı gibi
Be-şüret gevher **idi** genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 7*). [idi, -di]
149. Esîr **idi** be-ma'nî renc içinde
Egerçi gencinüñ çoğ **idi** nef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 8*). [idi, -di]
150. Esîr **idi** be-ma'nî renc içinde
Egerçi gencinüñ çoğ **idi** nef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 9*). [idi, -di]
151. İdüp 'azm-i diyâr-ı put-perestân
Anuñla hõş müdârâ iyler **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 15*). [idi, -di]
152. Muḥabbet âşikârâ iyler **idi**
Velî Leyli dilinde yâr-ı derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 16*). [idi, -di]
153. Eger vâki' olursa vâi ne hõş hây
Ne rûh-efzâ **idi** bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 33*). [idi, -di]
154. Var **idi** bir fetâ ferzend-i Bağdâd
Zarâfet ehli 'âşık-meşreb **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 2*). [idi, -di]
155. Var **idi** bir fetâ ferzend-i Bağdâd
Zarâfet ehli 'âşık-meşreb **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 3*). [idi, -di]
156. Şafâ fenninde şâhib-mezheb **idi**
Belâlar seyline olmuşdı hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 4*). [idi, -di]

157. Cefâlar sillesinden sînesi çāk
Egerçi gam-zede âzâde **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 7*). [idi, -di]
158. Velî nâm ehli merdüm-zâde **idi**
Selîm **idi** çü kalb-i hōş-nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 8*). [idi, -di]
159. Velî nâm ehli merdüm-zâde **idi**
Selîm **idi** çü kalb-i hōş-nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 9*). [idi, -di]
160. Selâm **idi** anuñ-çün anuñ adı
Tarîk-ı ‘aşk içinde cüst ü çâlāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 10*). [idi, -di]
161. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ **idi** bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 145*). [idi, -di]
162. Vire ağlatduğı mıkdârı hânde
Belâdan ben dağı dil-haste **idüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 135*). [idüm, -dü, -m]
163. Senüñ gibi şikeste beste **idüm**
‘Înâyet irdi Hağ’dan nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 136*). [idüm, -dü, -m]
164. Hevâyî vü zağal mağlûb-ı şehvet
Zarîf ü ‘arîf-i devr **idi** belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 5*). [idi, -di]
165. Her işde manzar-ı gavr **idi** belki
Cihân-dide zemâne-âzmûde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 6*). [idi, -di]
166. Kemâl-i ‘ilm ü hîlm ile sûtûde
Sözi zîbâ **idi** çün sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 9*). [idi, -di]
167. Me‘ânî cāmınıñ olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 17*). [idi, -di]
168. Bekâ zevkîn fenâda bulmuş **idi**
Beden efsürde olmışdı fenâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 18*). [idi, -di]
169. Anuñ-çün yoğ **idi** derdi belâdan
Anı Hağ halka hüccet iylemişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 20*). [idi, -di]
170. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O hōd cümle hünerde kâmil **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 27*). [idi, -di]
171. Adı dîvâne kendü ‘âkil **idi**
Anı her bî-hâber mecnûn şanurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 28*). [idi, -di]
172. Kelâm u şî’ri şîrin temre beñzer
Dilinde küh-i enbüh **idi** endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 9*). [idi, -di]
173. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter duhter ki ahter şüret **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [idi, -di]
174. Adı Zeyneb cemâlî ziyet **idi**
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 24*). [idi, -di]
175. Keşide müy kıddinden miyânı
Zenahdânı ki sib **idi** gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 37*). [idi, -di]
176. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn **idi** velî bu yolda hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [idi, -di]
177. Yoğ **idi** harca ancak genc ü mâli
Bu derviş **idi** ‘emmüsi tûvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [idi, -di]
178. Yoğ **idi** harca ancak genc ü mâli
Bu derviş **idi** ‘emmüsi tûvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 53*). [idi, -di]
179. Anuñ-çün virmez **idi** Zeyd’e duhter
O māl istedi virdi ‘emmüsi gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 54*). [idi, -di]
180. Ziyâde oldu Zeyd’ün derd ü renci
Okıyup ağlar **idi** şî’r-i dil-sûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 69*). [idi, -di]
181. Bu resme iyledi pend ü naşîhat
Velî Mecnûn ki rind-i ‘âlem **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 127*). [idi, -di]
182. Melek-sîret mubaşşır âdem **idi**
İşitse bî-edeblerden ‘tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 128*). [idi, -di]

183. Gün **iken** bağladı şekl-i hilālî
Olup Leylî anuñ hālinden āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 78*). [*iken, -ken*]
184. Hemân bildi sükût **imiş** şavâbı
Nice söz tıflı kim toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 188*). [*imiş, -miş*]
185. Niçün kor üstüne nokta fezâhat
Ne deñlü pişe-kâr **iseñ** belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 121*). [*iseñ, -se, -ñ*]
186. Eritdi şabr elinden yağı haylî
Eri pervâne **idi** ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 19*). [*idi, -di*]
187. O hâzır olıcağ gizlerdi odi
Egerçi fariğ **idi** şöhetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 33*). [*idi, -di*]
188. Yolarken hasret-i yâr ile müyî
‘Arabda âdet **idi** bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 95*). [*idi, -di*]
189. Anı mecnûn şanur her ehl-i tedbîr
Çerağ-ı hüsn **iken** dîdar-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 17*). [*iken, -ken*]
190. Şanasın la‘l ka‘r-ı seng içinde
Olurdi genc **iken** künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 25*). [*iken, -ken*]
191. Kâmu olmuşlar **idi** çâre-sâzı
Bulup ol derd-mendûñ çâresini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 8*). [*idi, -di*]
192. Nazardan gayri itmezlerdi bâzâr
Egerçi la‘l-i yâre tami‘ **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 19*). [*idi, -di*]
193. Hemân şormağa hâlin kâni‘ **idi**
Revân idüp şekerden tatlu balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 20*). [*idi, -di*]
194. Soruşurlar **idi** bu resme hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 22*). [*idi, -di*]
195. Yir **idi** illâ Mecnûn ğıdasını
Koyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 2*). [*idi, -di*]
196. Yirinde sen esen kal saña cânı
Diseñ ammâ şaħiħ **idi** kemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 39*). [*idi, -di*]
197. Ne ğayret kayusı kaldı ne hûd şerm
Murâd idinmiş **idi** vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 17*). [*idi, -di*]
198. Nice itsûn ol **idi** anuñ da varı
Çün âhîr iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [*idi, -di*]
199. Ya iki şehd eriyüp oldu bir âb
Bular bir cân **idi** evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [*idi, -di*]
200. Ne şaħrâ katlanur cûşına ne tağ
Biñ oldı bir **iken** Leylî’ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9*). [*iken, -ken*]
201. Ri‘âyet idesin ol yâdigâri
‘Aziz **idi** baña cânımdan ol yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [*idi, -di*]
202. Hemân ‘aşkuñ **idi** varı vü kârı
Esüp bād-ı cel çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 100*). [*idi, -di*]
203. Kâpulara olur halkaya zincîr
Nice yaprak ruħ-ı âzâde **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 169*). [*idi, -di*]
204. Nice toprak ser-i şeh-zâde **idi**
Nice sebze ki hüsnidür bahâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 170*). [*idi, -di*]
205. Varup iylerler **idi** anda zârî
Behişt-i döstân oldı o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 194*). [*idi, -di*]
206. Çerâğ-ı ‘âlem **iken** döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldı çün ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 58*). [*iken, -ken*]
207. Olur ol ‘âkil **iken** adı mecnûn
Didi bunı vü ağıladı o miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 124*). [*iken, -ken*]
208. Bu göñlüm bağı gibi yağıdı anı
Gülîstânımda bir gül bitmiş **idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 97*). [*idi, -di*]
209. Cemâlî hûş kemâle yitmiş **idi**
Baña bî-dâd idüp bir bād-ı meş’ûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 98*). [*idi, -di*]

210. Muṭarrā verd idūñ düşdün türābe
Cihānda māh u mihr **idi** cemālūñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 109*). [*idi, -di*]
211. Nicedür āh o çeşm-i āhuvāne
Gül endāmuñ ter **idi** yāsemenden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 123*). [*idi, -di*]
212. Yirūñ añduñ revān olduñ cināne
Güzel tūbā **idi** ḳadd-i ḥırāmuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 151*). [*idi, -di*]
213. Devā bulurlar **idi** ol iki merd
Sikender çeşme-i ḥayvānı n'itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [*idi, -di*]
214. Urur devrān ḳafaña silleler ḥôş
Ḳor **iseñ** pāye-i ḳadrūne pāyuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 101*). [*iseñ, -se, -ñ*]
215. Ki nice oldı ḥāl-i Leylī Mecnûn
Fırāk **idi** olaruñ bunda ḥālī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 13*). [*idi, -di*]

i: Ey, seslenme edatı.

1. İ ḥelwā-yı pesīn ü milḥ-i evvel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 1*). [*i,]*
2. Ki ey yār-ı cefā-kār u dil-fikār
İ cānum gibi baḥtī ḳara yārum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 125*). [*i,]*
3. Delü gönölüm gibi āvāre yārum
İ serv-i nev-civān yār-ı civān-merd (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 127*). [*i,]*
4. Be-ḥamdillāh i Ḥamdī oldı āḥir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 48*). [*i,]*

‘ibādet: Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.

1. Bu ḥalvetde **‘ibādet** tāt iyler
Şeh anuñ şöḥbetine oldı tālīb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 12*). [*‘ibādet,]*

ibn: Oğul, ferzend.

1. Vaṭandan iyledi āvāre piri
Ki **ibn** oldı eb-i Mecnûn sebile (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 123*). [*ibn,]*

ibn-i meryem: Hz.Meryem'in oğlu. Hz. İsa.

1. Nice dermānde anda bula dermān
O dem dem-beste ḳala **İbn-i Meryem** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 25*). [*ibn-i meryem,]*
2. Ey şāḥib-i maḳdem-i mübārek
Öñünce mübeşşir **İbn-i Meryem** (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 9*). [*ibn-i meryem,]*

İbnü's-selām: Leyla ile Mecnun hikayesinde Leyla'yı isteyen Esed kavminden bir delikanlı.

1. Mübārek olsun ol İbnü's-Selām'e
Çün irdi bu haber İbn ü's-Selām'e (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 67*). [*İbnü's-selām, -e*]
2. Anuñ **İbnü's-selām** olmışdı nāmı
Göründi çün aña ol şem'-i tātān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 20*). [*İbnü's-selām,]*
3. Mübārek olsun ol **İbnü's-Selām'e**
Çün irdi bu haber İbn ü's-Selām'e (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 66*). [*İbnü's-selām'e, -e*]

4. Selâmın aldılar **İbnü's-Selâm'ı**
Didiler yok kabûle bizde takşır (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 58). [ibnü's-selâm'ı, -ı]
5. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu şöret irdi çün **İbnü's-Selâm'a** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 69). [ibnü's-selâm'a, -a]
6. Revân seyr itdi hürşidüñ 'arûsı
Tırup **İbnü's-Selâm** âsüde hoş-dil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 5). [ibnü's-selâm,]
7. Ki gayruñ mülkidür bu meyve-i şâh
Çün irdi bu haber **İbnü's-Selâm'a** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 37). [ibnü's-selâm'a, -a]
8. Bu cünbişden de döndi âşikâra
Selâmet terk idüp İbnü's- Selâm'ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 41). [ibnü's-selâm, -ı]
9. Hemân iylik kalur katuñda varuñ
Kaçan İbnü's Selâm öldi itdi vefâtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 13). [ibnü's-selâm,]
10. Ki cânı Leylî'ye **İbnü's-selâm'ı**
Cihân oldur aña biñ cân gerekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 40). [ibnü's-selâm'ı, -ı]

İbnü's-selâm: Leyla ile Mecnun hikayesinde Leyla'yı isteyen Esed kavminden bir delikanlı.

1. Selâmın virmege **İbnü's-Selâm'ı**
İdüp evvelde resm-i dest-bûsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 54). [ibnü's-selâm'ı, -ı]

İbnü's-selâm: Leyla ile Mecnun hikayesinde Leyla'yı isteyen Esed kavminden bir delikanlı.

1. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Çurudı gitdi hâr ey haste bülbül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18). [ibnü's-selâm,]

İbrâm: Çok ısrar etme.

1. Dağı hâcet degül ilhâh u **İbrâm**
Cemâlün hurrem olsun ey dil-ârâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 84). [İbrâm,]

İbrâm it: Can sıkacak derecede ısrar etmek, üstüne düşmek; zorlamak.

1. Vücudun her libâsın ıleye çäk
Selim aña o deñlü itdi İbrâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 35). [İbrâm it, -di]

İbret: Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

1. Cihân kim var olupdur kudretüñden
Tolu **İbret** olupdur hikmetüñden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 10). [İbret,]
2. Oturup baş şalar geh **İbretinden**
Aña bir vech ile hoş geldi ol kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 28). [İbretinden, -i, -nden]
3. Cihâna **İbret** itmiş şüretini
Bu hâle muṭṭalî' olup biliş yâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 190). [İbret,]

İbret al: Ders almak, ibret almak.

1. Gözüñ aç **‘ibret al** kâsr-ı İremden
İrem dirken İrem kâsrına Şeddâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 124*). [*‘ibret al,]*
2. Giriftâr oldılar çeng-i sibâ‘a
Bu heybetden o kim ‘ibret alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 99*). [*‘ibret al, -ur, -dı]*

‘ibret gözi: *Gönül/kalp gözü.*

1. Açup ‘ibret gözin bu hâlûme bak
Beni dâ‘im du‘adan yâd idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 168*). [*‘ibret gözi, -n]*

‘ibret ol: *Ders olmak.*

1. Hikâyâtın hidâyet iylemişdi
Ki tâ ‘ibret ola ‘uşşâka ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23*). [*‘ibret ol, -a]*

ic: *Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.*

1. İçüp vahdet şarâbın buldı sekri
‘Urûcî harf-ı haţţ çekdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 66*). [*içüp, -üp]*
2. Ne şîri kim **içerdi** şûr olurdu
Muhabbet hânesi ma‘mûr olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 71*). [*içerdi, -er, -di]*
3. Zülâl oldur şusızlar **içe** anı
Du‘adan aña sakķā revânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [*içe, -e]*
4. Nice **içmiş** ciğerden tiz geçerken
Her ok kim yay bağrından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 70*). [*içmiş, -miş]*
5. İçürmeñ bārî zehr-âlûde nûşı
Hôş itmezsis çün ol nûş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 28*). [*içürmeñ, -ür, -meñ]*
6. Akıtdı dilden âteş dîdeden hûn
Ki ey peymâne peymâne **içen** kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 183*). [*içen, -en]*
7. Ki Mecnûn’a **içürem** zehr-i kâtil
Buyurdi sâķisine ol cefākār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 12*). [*içürem, -ür, -em]*
8. Ne yir **içer** ne hûd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider ne şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124*). [*içer, -er]*
9. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falânda
O yağmurdan **içen** dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 3*). [*içen, -en]*
10. Binâsı ‘aklınuñ vîrâne ola
İl **içmişler** yağup ol günde bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 5*). [*içmişler, -miş, -ler]*
11. Bedenden gitdi bākî burca irdi
Cihân borca **içer** çün cām-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 63*). [*içer, -er]*
12. Demüñ **içmege** iki teşne lebdür
İşâretdür baña kim tûrduguñ cāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 76*). [*içmege, -meg, -e]*
13. Şu yirinde ciger kanın **içerdi**
Bilüp yārām vü kavmi bu rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 6*). [*içerdi, -er, -di]*
14. Senüñ-çün hālî kaldı şöhet-i gül
Ecel cāmın **içürdi** aña sākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 21*). [*içürdi, -ür, -di]*
15. Varam anda **içem** vaşluñ şarâbın
Gözüme nûr idüñ ey ğayret-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 144*). [*içem, -e, -m]*
16. Dürüst ola ‘ayārı nitekim zer
içür cām-ı maħabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 43*). [*içür, -ür]*

17. Velî bî-ḥad idi bağrında kanı
Yir **içer** ol da ağyāra mūdārā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [*içer, -er*]
18. İçer şubḥuñ nesiminden şabûḥı
Getürse zülfi-i yāruñ bûyımî bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 50*). [*içer, -er*]
19. Ki bu vîrānede n'iyler bu dervîş
Ne yir **içer** ne yirdendür ma'âşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 7*). [*içer, -er*]
20. Zülâl oldur şusızlar **içe** anı
Du'adan anıla saḳḳā revānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [*içe, -e*]
21. İçüp firḳat şarābın nûş-ber-nûş
Yürür āvāre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*içüp, -üp*]
22. Ola hem sāye-bānı sāye-i gül
Ḥayāl-i yāre tolu cām **içeydi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 79*). [*içeydi, -e, -y, -di*]
23. Güle karşı nebîz-i ḥām **içeydi**
Benefşe sünbülinden vire tābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 80*). [*içeydi, -e, -y, -di*]
24. İçerlerdi şarāb-ı ḥôş-güvārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 26*). [*içerlerdi, -er, -ler, -di*]
25. O zehri Nevfel'e şundı sebük-dest
İçüp Nevfel anı cān virdi derḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 17*). [*içüp, -üp*]
26. Hemān zıkr olunur ol kışşā-i dūn
Ağu **içüp** çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 39*). [*içüp, -üp*]
27. İçüp āb-ı ḥayātı bākî oldı
Bu nûş anuñ ki olmadı şafāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 132*). [*içüp, -üp*]
28. Ağı da **içsem** ol 'aşka olur nûş
Zihî 'işret ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66*). [*içsem, -se, -m*]
29. Dimiş biz de **içelüm** şudan ey şāh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [*içelüm, -e, -lüm*]
30. Dimiş biz de içelüm şudan ey şāh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 17*). [*içelüm, -e, -lüm*]
31. Seḳāmet şerbetinden **içdi** cāmı
Eşer itdi tenine tābiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 42*). [*içdi, -di*]
32. 'Adūya tîğ tarta dōsta sīm
Ne yiye **içe** ne şabr ide ne ḥ'āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [*içe,]*

iç: Bir durum içinde olmak.

1. Didi ol ḳavme gördüğü ḥaberdan
Ki gördüm Ḳays'ı ḥālî teng **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113*). [*içinde, -i, -n, -de*]
2. Tolaşmış mārā dönmiş seng **içinde**
Ġarîb ü bî-kes ü āvāre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 114*). [*içinde, -i, -n, -de*]
3. Beni de başuñı da oda yaḳduñ
Yanaruz ikimüz de nār **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 43*). [*içinde, -i, -n, -de*]

iç: Bir şeyin dışı bakmayan tarafı, içeride kalan yüzü.

1. Tāşı miḥnet **içi** zevḳ u şafādur
Bu ḥāletden niçün idem şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 168*). [*içi, -i*]

iç: Bir topluluğun arası.

1. Dimüş vâ'iz da hâzır hâlka ol dem
'Aceb var mı **îçüñüzde** bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 4*). [*îçüñüzde, -ünüz, -de*]

îç: Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.

1. İçi mürde taşu merkad gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 72*). [*îçi, -i*]

îç: İçmek, içki içmek.

1. İçüp firkat şarâbın nüş-ber-nüş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*îçüp, -üp*]
2. İçüp eş'âr okurlardı muhayyel
Şikâyet-güne Mecnûn ol civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 2*). [*îçüp, -üp*]

îç: -da/-de, içinde.

1. Anuñ medhinde şî'r okurdu 'uşşâk
Bir oğlan ırılsa bâzâr **îçinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 99*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
2. Ögerdi Leylî'yi eş'âr **îçinde**
Yöresinden geçerken hâş eger 'âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 100*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
3. Hümâ-yı devlet idi hem direm-vâr
Şavaş **îçinde** bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 7*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
4. Akup yaşı gözinden pâya düşdi
Yürürken deşt **îçinde** râh u bî-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
5. Ya kara ağ **îçinde** çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 4*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
6. Göbekden dize dek anın da varı
Cihân **îçinde** yârı dilde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 55*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
7. Kayurman hâk **îçinde** ger olam hâk
Baña şimden girü rihlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 16*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
8. Vücûdun nokta iken kâf **îçinde**
Bu söz olur kişiye pend-i kâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 52*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
9. Yılan gibi şokar bâzâr **îçinde**
Yılândur ol degüldür merd-i çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 62*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
10. Vücûduñ la'le döndi menziliñ seng
Senüñ 'ömrüñ geçer ol seng **îçinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
11. Benüm rûzum bu habs-i teng **îçinde**
Mişalüñdür ol âb-ı zindegânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 190*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
12. Benî-'Âmir **îçinde** server idi
Selim olduğı-çün kalb-i halîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 6*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
13. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir küh **îçinde** zâr u hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
14. Tapunuñ 'aşk **îçinde** nâşırıyem
Egerçi hâluñam ben hâste rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 24*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
15. Meger bir pâdişâh seyrân **îçinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 1*). [*îçinde, -i, -n, -de*]
16. Görüp bir zâhidi vîrân **îçinde**
Ta'accüb itdi kim bu merd-i dâñâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 2*). [*îçinde, -i, -n, -de*]

17. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geçdi bu müşkil kâr **içinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17). [içinde, -i, -n, -de]
18. Ne yirsin bu harâbe gâr **içinde**
Aña gösterdi zâhid bir pâre ot (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 18). [içinde, -i, -n, -de]
19. Beyâbânda ne âsûde ne hufte
Nice ‘uzlet idersin gâr **içinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 71). [içinde, -i, -n, -de]
20. Nice gül-reng olursın hâr **içinde**
Nice vahşî gibi ilden kaçarsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 72). [içinde, -i, -n, -de]
21. Kâpusı bağlu yârı kârı gibi
Be-şüret gevher idi genc **içinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 7). [içinde, -i, -n, -de]
22. Esîr idi be-ma’nî renc **içinde**
Egerçi gencinüñ çoğ idi nef’i (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 8). [içinde, -i, -n, -de]
23. Selâm idi anuñ-çün anuñ adı
Târîk-ı ‘aşk **içinde** cüst ü çâlâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 11). [içinde, -i, -n, -de]
24. Uçarken göñli gülzâr-ı hevesde
Geçerdi ol belâ-yı teng **içinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 23). [içinde, -i, -n, -de]
25. Şanasın la’l ka’r-ı seng **içinde**
Olurdu genc iken künc-i belâda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 24). [içinde, -i, -n, -de]
26. Uluşurlar olar bu itse cûşı
Düşüp divânelik dilkü **içinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 71). [içinde, -i, -n, -de]
27. Fiğân taldı kamu ilgü **içinde**
Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 72). [içinde, -i, -n, -de]
28. Anuñ-çün oldu bu resme mü’essir
‘Arab kavmi **içinde** bu fesâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 125). [içinde, -i, -n, -de]
29. İderdi bülbül ile bezm-i tenhâ
O gün her-gâh **içinde** ya’ni Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 129). [içinde, -i, -n, -de]
30. Nedür şimdi bu lahd **içinde** hâlûñ
Ne cem’ûñ şem’idir cemâlûñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110). [içinde, -i, -n, -de]

iç: İç kısım, iç, dahil.

1. Ki toğar anuñ **içinden** nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8). [içinden, -in, -den]
2. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş **içinde** yatur toprak gibi zâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15). [içinde, -i, -n, -de]
3. Nice mazlûm vardur devr **içinde**
Yirinden mâhinüñ tâ peyker-i mâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 32). [içinde, -in, -de]
4. İçinde zîkr olınsa hâl-i Mecnûn
Yazardı def’î ol beyte cevâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 110). [içinde, -in, -de]
5. Dil uzadurdu gendü leşkerine
Sipâh-ı Nevfel **içinde** yilerdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 109). [içinde, -in, -de]
6. Elinde şûr u şer şemşîr olmuş
Ol el kim bezm **içinde** zer saçardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171). [içinde, -i, -n, -de]
7. O gün bu rezm **içinde** ser saçardı
Şu deñlü saçdı kanı ol diyâra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172). [içinde, -i, -n, -de]
8. Bulut olup göge ağdı buhârı
Buhâr-ı hûn **içinde** tîğ-ı bürrân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 179). [içinde, -i, -n, -de]
9. Ki zehr-âlûde bâde kıldı ihzâr
Yañılup bezm **içinde** sâkî-i mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 15). [içinde, -i, -n, -de]
10. Gözine tar cihân çün çeşm-i cevşen
Yürür kızmış kum **içinde** kayuramaz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 79). [içinde, -i, -n, -de]

11. Nazarlar gördiler ‘âlem **içini**
Hayâl âyine-dârı a‘ni Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 4*). [*içini, -i, -(n)i*]
12. Geçerken rûz-ı ni‘metde şeb ü rûz
Uçarken bağ **içinde** fâriğu’l-bâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 39*). [*içinde, -in, -de*]
13. Dehân-ı ejdehâda kıla dönmiş
Taşı kuru deri **içi** kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 47*). [*içi, -i*]
14. Revânum kabır **içinde** şâd idesin
Oğul oldur atasın yâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 170*). [*içinde, -in, -de*]
15. İyü tohm ek ki hûş-dem hûş-mahaldür
Ki görüp hâşılun yarın **içini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 123*). [*içini, -i, -(n)i*]
16. Be-ma‘nî gürk-i merdüm-h‘âra beñzer
Var ey gâfil yürüyen lâf **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [*içinde, -in, -de*]
17. Yalan ile yılanda cem‘ ider genc
Ta‘ma‘da mûra beñzer mâr **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 61*). [*içinde, -i, -n, -de*]
18. Şanasın nây **içine** düşdi âzer
Didi ey gevherümüñ pāk dürçi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 80*). [*içine, -i, -n, -e*]

iç: İç. II Gönül, yürek.

1. İçüm ser-tâ-ğadem memlû hevâdur
Geçür ben qalmışi âb u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 42*). [*içüm, -üm*]
2. Belâ-yı hüsni ol gonce dehânun
Görüp acıdı **içi** za‘ferânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 22*). [*içi, -i*]
3. Bu şevk odı **içümden** taşra kaçā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 56*). [*içümden, -üm, -den*]
4. Taşı hândân **içi** pür-girye vü süz
Mulâzım müşterilerden ol aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [*içi, -i*]
5. Ne biliş qaldı yâdumda ne hûd yâd
içüm taşum şu resme tûtdı yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 27*). [*içüm, -üm*]
6. Tehî sine tehi hücre tehi dest
içi hâli hemân qalbinde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73*). [*içi, -i*]
7. İçinden döst derdin yâd iderdi
Akar yâriyçün eşki dâne dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 90*). [*içinden, -i, -n, -den*]

icâbet: Kabul etmek, edilmek.

1. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler ki geç ‘aşq u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 92*). [*icâbet,*]

icâzet: İzin, müsaade.

1. Qatına varamazdı kimse anuñ
İcâzetsüz o yire gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [*icâzetsüz, -süz*]

içinde: İle, birlikte.

1. Mişâl-i şekker iken teng **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 184*). [*içinde,*]

içinde: *Arasında, bir topluluğun arasında.*

1. Beni ol cem‘ **içinde** şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim ziyâsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [*içinde,]*

içinde: *İç kısım, iç, dahil.*

1. Bu üç zulmet **içinde** kalmışam zâr
Niçün ötmeszin ey şubhuñ horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12*). [*içinde,]*
2. İçinde sükkerîler rûgânîler
O gün ol bezme hâdim oldı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 18*). [*içinde,]*

içinde: *... ile dolu bir biçimde.*

1. Egilmiş derd **içinde** rāya dönmiş
Muhabbet kim kazâ-yı âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 102*). [*içinde,]*
2. Belâ odında sen ben ‘âr **içinde**
Otur dilden söyünsün âteş-i derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 44*). [*içinde,]*
3. Benüm gibi olupdur nice hâşâk
Yaluñuz ben degülem cevır **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 31*). [*içinde,]*
4. Şanasın hâste bûlbûdür kafes teng
Geçerdi şûr ile ol teng **içinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [*içinde,]*

içir: *İçirmek.*

1. Nice zehr **içirürsin** hâste cāna
Esirge bu za‘îf ü hâste-hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 148*). [*içirürsin, -ür, -sin]*

içre: *-a/-e, içine.*

1. Selâm itmege aña sürdi nâka
Beriyye **içre** gitdi nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 23*). [*içre,]*

içre: *İçine.*

1. Varup dervîşler **içre** karışdı
Ta‘âmin bağş iderken Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 28*). [*içre,]*

içre: *-da/-de, içinde.*

1. Teb-i gamdan şolup tâze nihâli
Harâb olmuş harâbat **içre** hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 26*). [*içre,]*
2. Bize kavm-i ‘Arab’da çok kabîle
Kabîle **içre** çok duhter cemîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 86*). [*içre,]*

3. Naşihat bu ki A'râb **ıçre** meşhûr
Benî Âmir ili hüsniyle ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [*ıçre,]*
4. Beni ser-halka kıl aşhâb-ı 'aşka
O halka **ıçre** dâ'im geçe çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65*). [*ıçre,]*
5. Atasına didiler ittifâkî
Fülân gâr **ıçre** bir zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [*ıçre,]*
6. Kara kullukçısıdur kapusunda
Yiri göz gibi mihrâb **ıçre** dâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27*). [*ıçre,]*
7. Yaturdı bir harâbe **ıçre** çün genc
İdüp bir küşede gencin nü hüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [*ıçre,]*
8. Kurumağdan teni tâbüta dönmiş
O tâbü **ıçre** cân kim kaygı ludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [*ıçre,]*
9. Geçerdi âb u âteş **ıçre** her gâh
Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80*). [*ıçre,]*
10. Bulutlar **ıçre** güyâ berk-i rahşân
Ol ebrin her 'Arab aşlânı ra'di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 180*). [*ıçre,]*
11. Libâs emrinde varı belde yek pöst
Yatur hâr **ıçre** 'üryân mârâ dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [*ıçre,]*
12. Çiçekler gibi reng-â-reng ni'met
Bu ezhâr **ıçre** zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [*ıçre,]*
13. Nice tütmiş harâbe **ıçre** me'vâ
Muğarreb beglerinden itdi teftiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 4*). [*ıçre,]*
14. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Gam **ıçre** baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [*ıçre,]*
15. O 'aşr **ıçre** meğer bir tâze 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1*). [*ıçre,]*
16. Hesâbın uyduramaz ol kitâba
Bu bâğ **ıçre** o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [*ıçre,]*
17. Aña âb ile âteş **ıçre** menzil
Bu hâletde olup âvâre gitti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74*). [*ıçre,]*

ıçre: İç kısım, iç, dahil.

1. Bu nûr **ıçredür** anuñ yiri zulmet
Tenüñ ol resme nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [*ıçredür, -dür]*

ictimâ: Toplanma, bir araya gelme; toplantı.

1. Gören bu hâlî düşdi ihtiyâta
Nice âdem gelüp ol **ictimâ'a** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 97*). [*ictimâ'a, -a]*

ictimâ: Bir araya gelmek.

1. Yanınca nice rüsvây-ı bürehne
İdüp hayy ortasında **ictima'ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 19*). [*ictima'ı, -ı]*

ıçün: "Amacıyla, maksadıyla" anlamında edat.

1. Şokdı dü-ḥayretten kalem barmağın ağzına devāt
Yāra ‘arz-ı ḥāl **içün** itdüm çü taḥrîr-i firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 10). [içün,]
2. Bu diyāra çün dönesin tütîyâ-yı çeşm **içün**
Bizlere önünde olsun ḥāk-i dergāh ey şabâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9). [içün,]
3. Nifāk hançerini mekr ü ḥile zehri ile
Vişāl kat‘ı **içün** nice bir şuvāra rakīb (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10). [içün,]
4. Kaldı gören anı tañe ey dōst
Sen şāhid **içün** şehîd olmak (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 7). [içün,]
5. Āvāre gibi bencileyin yār-ı nihāne
‘Arz itmek **içün** süzişini ‘āleme ḥurşîd (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 3). [içün,]
6. Yıkma cefâ ile başuñ **içün** şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amān imiş (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8). [içün,]
7. Süsen zebân bitürmek **içün** büstān gerek
Ḥûn-ı ciger ḥikāyetini şorma gönceden (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4). [içün,]
8. Şehbâz dūrür tapuñ ki sultān
Kıldı seni şayd **içün** mu‘allem (Leylâ vü Mecnûn, Kasîde 1, Mısra 52). [içün,]
9. Bu miskîn ümmete vakf iylemişdür
Ḥalelden hıfz **içün** dâ’im o dârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57). [içün,]
10. Nigāra ‘arz-ı ḥāl **içün** pey-â-pey
Dehân olmuş öter ser-tâ-ḳadem ney (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 119). [içün,]
11. Virür almağ **içün** ervāḥ-ı aḥbāb
Müje tığına zehr-i ḳahrdan āb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 63). [içün,]
12. Fedâ-yı yār **içün** besler dil bu cānı
N’ider yār olmasa cān u cihāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 45). [içün,]
13. Başum ḥōş olduğı gözümle her dem
Anuñ-çündür ki ağlar yār **içün** dem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 50). [içün,]
14. Gözüm görmek **içündür** ḳadd-i yārı
O servisüz n’iderem bu buñarı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 47). [içündür, -dür]
15. Ol āḥū çeşm **içün** ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedüñ itler gibi sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131). [içün,]
16. Yaban servî **içün** yüklenme nāzı
Getür bustāna serv-i dil- nūvāzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 193). [içün,]
17. Ki varup Ka‘be’ye ḥāl ide müşkil
Ḳayurđı Ḳays **içün** bir ḥōş meḥāre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31). [içün,]
18. Yire soḳa yerindürüp yirinde
Vücüdum derde şabr **içün** olupdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 13). [içün,]
19. Cefâ vü cevri ü cebr **içün** olupdur
Mişālüm pîr-i ḥardur kim çeker yük (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 14). [içün,]
20. Hezārān nāz ile perverde iken
Dili pür-ḥûn idi Mecnûn’ı **içün** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 49). [içün,]
21. Ki maḥzûn idi ol meftûmı **içün**
Çıkup bām üzre maḥfî ol dil-ārām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50). [içün,]
22. Meger āyîne görürdi yüzini
O servüñ olmağ **içün** rāzdārı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 75). [içün,]
23. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî **içün** ḡam ḡuşşa muḥkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 177). [içün,]
24. Ki maṭlûbın dileye ṭālibine
Nikāh u ‘aḳd **içün** ḥarc iyledi naḳd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35). [içün,]
25. Ġazāl **içün** ḡazel okurđı geh ḡāh
Düşicek vecde sa‘y iylardi Necd’e (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 18). [içün,]
26. Ḳomış Mecnûn **içün** ortaya başı
Düşüp ol derd **içün** ḡavḡā vü derde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 34). [içün,]

27. Komiş Mecnûn **içün** ortaya başı
Düşüp ol derd **içün** gavgâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [*içün,]*
28. Hemîşe neng **içün** şulhı vü cengi
İte atılsa yeg ol tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122*). [*içün,]*
29. Kâbile halkına ilk armağanı
Çekildi çekmek **içün** ferş-i zibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 79*). [*içün,]*
30. Biraz nerm oldı tâ kim seng-i hâtır
Ruṭab almağ **içün** bir gice küstâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 19*). [*içün,]*
31. Vefâ-yı ‘ahd **içün** el ele urmak
Kanı va‘d iylemek şöḡbet safâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 12*). [*içün,]*
32. Hâzer iyle şakin şer şanma gayra
Kâzarsañ kardaşuñ düşmek **içün** câḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 93*). [*içün,]*
33. Cân atdı kulle-i Necd üzre ġam-nâk
İşi Leylâ **içün** âḡ u ġam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*içün,]*
34. Haber vir cânun **içün** ey haber-dâr
Anuñ çün bu niyâzın iyledüm ġuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [*içün,]*
35. Anuñ hiç şorma öldüm ġuşşasından
Okur geh mersîye ol mâtem **içün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135*). [*içün,]*
36. ġamâme döndi çeşmi ol ġam **içün**
Senün mestâne nazmuñdan gelüp cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136*). [*içün,]*
37. Yaşın tutmağ **içün** giydüm kebûdı
Saña ben ‘âşıkam şâdik muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 216*). [*içün,]*
38. Cevâb olmağ **içün** yazmağâ nâme
Miyânından çıkardı ol miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 248*). [*içün,]*
39. Varup sa‘y it vişâl-i dil-ber **içün**
Baña al gel varup olduğı câya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 60*). [*içün,]*
40. Dür-i nâ-süfte **içün** kıldı tedbîr
Revân tağdan tağâ sa‘y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 74*). [*içün,]*
41. Alam geh bûşe nuḡl **içün** gehî mey
Bu zibâ māl-hülyâ vü ġüzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*içün,]*
42. Virüp andı didi ol arzû-mend
Ḥudâ **içün** ki yaratdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 103*). [*içün,]*
43. Niçün bilmez şu‘â‘ından çerâğı
ġül **içün** bülbül iylerken fiğâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 59*). [*içün,]*
44. Dile gelse n’ola râz-ı nihânım
Çekerdüm genc-i râzı hıfz **içün** renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 71*). [*içün,]*
45. Vefât-ı Leylî **içün** tutdı yaşı
Ṭolındı çünki ḡurşîd-i melâḡat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 190*). [*içün,]*
46. Kimi aġlatmaz ol resme muşîbet
Siyeh-puş oldı ol da mâtem **içün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7*). [*içün,]*
47. ġamâme döndi aġlar ol ġam **içün**
İrişüp ravza-i Leylî’ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [*içün,]*
48. Muḡabbet ehli şâdiklar ḡakı-çün
Seḡerde gözden ağan yaşlar **içün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 33*). [*içün,]*
49. Cigerde her oñulmaz başlar **içün**
Belâya şabr iden şâbirler **içün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 34*). [*içün,]*
50. Cigerde her oñulmaz başlar **içün**
Belâya şabr iden şâbirler **içün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 35*). [*içün,]*
51. Belâlar yıkdıġı ḡâtırlar **içün**
Ḥuşuşâ ‘aşk-ı Mecnûn ḡürmetiyeçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 36*). [*içün,]*

1. Tūrāba cūr'a-i merdān **içürdi**
O cāmuñ nüş idenler şışesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 62*). [*içürdi, -di*]
2. Ne hâcet kâse kâse nüş ide sem
içür kanı bu cāni cāmi deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [*içür,]*
3. İçürdün hâste mūra zehr-i mārı
Yiter mūr-ı za'ife dārb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 48*). [*içürdün, -dün*]

idbār: *Talihsizlik, bahtsızlık.*

1. Baña **idbār** irişdi saña ikbāl
Benüm 'ömrüm günü irdi zevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 162*). [*idbār,]*

idelden: *-den beri.*

1. Kātumda bir pula degmez dü 'ālem
Hevā-yı yār **idelden** varlıgum bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 25*). [*idelden,]*
2. Güneş gibi şaķın kana girürsin
Beni leb-teşne **idelden** zülālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 55*). [*idelden,]*

iden: *...eden anlamında sıfat fiil.*

1. Odur pür-derd **iden** vakt-i hazānı
Ruḥ-ı bağı nitekim zerd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 14*). [*iden,]*

ider mi: *Eder mi? Yapar mı?*

1. Kişi gendüzini bed-nām **ider mi**
Adın rüsvāy-ı hāş u 'ām **ider mi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 11*). [*ider mi,]*
2. Kişi gendüzini bed-nām **ider mi**
Adın rüsvāy-ı hāş u 'ām **ider mi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 12*). [*ider mi,]*

idi: *"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.*

1. Şām u seher zebānuma virdü oldı vā firāk
Bir nice def'a görmüş **idüm** derd-i firķatı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 5*). [*idüm, -üm*]
2. Saña ben dūr **idüm** çün halka-i der
Senün pendün baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [*idüm, -üm*]

idicek: *Edince.*

1. Dālālet ehli hızbinden seçildi
idicek imtiyāz ile nidāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 15*). [*idicek,]*

idin-: *Edinmek, yapmak.*

1. Anı menzil **idinme** kim ھاٲădur
Ki ejderhă gibi cûş itse deryă (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 72). [idinme, -me]

idin: Edinmek, almak, sahip olmak.

1. Güç olur ٲok ağırlamak didiler
Ėamı helvâ **idinmiş** miħneti zăd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 89). [idinmiş, -miş]
2. Şu gibi şâfi-dil ol âteş olma
Güli gözlük **idinmiş** nergis-i pîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 69). [idinmiş, -miş]
3. Senüñ zikrünü **idinmişdür** evrăd
Olup perde-nişin ü rüy-beste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 96). [idinmişdür, -mişdür]
4. Katık **idinme** kanı năna zinhâr
Yidüñ ٲut mālını cümle cihănuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 120). [idinme, -me]
5. Kem itme bārı kădr ü ĥürmetini
Nedim **idindi** çün Mecnûn Selâm'ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 199). [idindi, -di]
6. Bir artuk oldu ٲut katuñda vahşî
Ėul **idinmek** benüm gibi civănı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 59). [idinmek, -mek]
7. Dilinde vird **idindi** iyledi âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 38). [idindi, -di]
8. Ne Ėayret kayısı kăldı ne ĥôd şerm
Murăd **idinmiş** idi vaşl-ı yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 17). [idinmiş, -miş]
9. Yanınca leşker **idinmiş** sibă'ı
Bu ol demden ki küh-ı Necd'e düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 64). [idinmiş, -miş]
10. Maħall **idindi** fark-ı farķa danı
Şu gibi her mizăca ĥôş-güvăr ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 104). [idindi, -di]

idüpdür: Gibi yapmak, haline getirmek.

1. Kılur mı yâr ile ol kârı zârı
Anı kim yăy idüp dür yâr derdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141). [idüpdür,]

‘ifrit-i pür-ăfet: Bela dolu şeytan.

1. Perî kim çok seversin anı căndan
Şaķın ‘ifrit-i pür-ăfetdür andan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 50). [‘ifrit-i pür-ăfet, -dür]

igne: İğne.

1. Yiñi tiz **igne** güyă eski beze
Ėarışdı ol iki ‘ummăñ çekişdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38). [igne,]

ihăta: Etrafindan çevirmek, kuşatmak, içine almak. Kuşatılmak, sarılmak.

1. Getürdi cûşa deryă-yı vuħuşı
Vuħuş itdiler anları **ihăta** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 95). [ihăta,]

ihlăk it: Helak etmek, yok etmek.

1. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdu bir iki it yüzlü zebānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 16*). [ihlāk it, -e]

ihlās: Doğruluk, samimiyet.

1. Der ü divārını pür-genc idüpdür
Hem **ihlāş**ı aña sakf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 55*). [ihlāş, -ı]

ihlās-ı hāş: Halis, saf dua.

1. Revān zemzem gibi cüş itdüm andan
O merdüm ‘arz idüp ihlāş-ı hāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 49*). [ihlāş-ı hāş, -ı]

ihmāl: Üstüne düşeni zamânında yapmama, gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeyip kendi hâline bırakma.

1. Hemān **ihmāle** yüz tutdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 128*). [ihmāle, -e]

ihsân: Bağışlamak, lütuf, ihsan.

1. Koyunı kurd ile barışdurur tiz
Mürüvvet-kāna **ihsân** menba‘ıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 111*). [ihsân,]
2. Sibā‘ u vahşe **ihsân** idi işi
Muṭī‘ itmişdi in‘āmı sibā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 84*). [ihsân,]
3. Maḥabbet gösterüp **ihsân** kılışdı
İledüp günde anda bir koyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 10*). [ihsân,]
4. Ki **ihsân** ile olur iylik avı
İsā‘et idene iyleren **ihsân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [ihsân,]
5. İle in‘ām u **ihsân** itdi hayli
Zihî bezm-i mübārek ‘işret-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 20*). [ihsân,]

ihsân it-: Yardım etmek, iyilikte bulunmak, bağışlamak.

1. Añuñ-çün mālî harc itdü firāvān
Faķire çok ‘aṭālar itdi ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 62*). [ihsân it-, -di]

ihsân iyle: Cömertlik etmek, ihsan etmek.

1. Anuñ hükminde oldu cümle hāli
Şu deñlü iyledi ihsānı vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 17*). [ihsân iyle, -di]
2. Ki ihsân ile olur iylik avı
İsā‘et idene iyleren ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 69*). [ihsân iyle, -r, -sen]

ihtilāf: Anlaşmazlık, uyuşmazlık, aykırılık.

1. Arada **iẖtilāf** olmak ne müşkil
Senüñ ben mihrüñe cāndan ħarīdār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 26). [iẖtilāf,]

iẖtirāk: Tutuşma, yanma.

1. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp kavmi bu sūz u **iẖtirākı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 15). [iẖtirākı, -ı]
2. Ki düşdi gūş idenler **iẖtirāka**
Virüp göz yaşıyla rengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2). [iẖtirāka, -a]
3. Ki düşdi gūş idenler **iẖtirāka**
Virüp göz yaşı ile rīge rengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 2). [iẖtirāka, -a]

iẖtiyār: İrade, seçim.

1. Ki yokdur bu nikāha **iẖtiyārum**
Meger oldum o dem dem-beste ħayrān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 30). [iẖtiyārum, -um]
2. Ne iylerseñ elüñde **iẖtiyāruñ**
Benüm ne rāz-dārum var ne yārum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 60). [iẖtiyāruñ, -uñ]
3. Żarüretden düzüpdür **iẖtiyārı**
Ne te'siri ola bu iẖtiyāruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 2). [iẖtiyārı, -ı]

iẖtiyār: Yaşlı, pır.

1. Żarüretden düzüpdür iẖtiyārı
Ne te'siri ola bu **iẖtiyāruñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 3). [iẖtiyāruñ, -uñ]

iẖtiyārī: İsteğe bağı.

1. Bilürsin kim degüldir **iẖtiyārī**
Bu miñnet kim naşibümdür min'el mehd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 88). [iẖtiyārī,]
2. Ne ħoş ol kim belāda ola dil-ħoş
Degül çün **iẖtiyārī** kārı 'aşkuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 45). [iẖtiyārī,]

iẖtiyāt: Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.

1. Gören bu ħālī düşdi **iẖtiyāta**
Nice ādem gelüp ol ictimā'a (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 96). [iẖtiyāta, -a]

iẖtiyāt it-: Tedbirli ve ölçülü davranmak, tedbirli olmak.

1. İdüp bir yüzden ammā iẖtiyātı
Yüzine bağladı bāb-ı neşātı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 11). [iẖtiyāt it-, -üp]

iẖyā: Diriltme, diriltme, canlandırma.

1. Olup envā‘-ı ‘işretler müheyyā
Muheyyā iyledi ervāhı **ihyā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 110*). [*ihyā,]*

ihyā: İmam Gazali'nin *İhyâ u ulûmi'd-dîn* kitabı.

1. İmām **ihyā** kitabında demişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 1*). [*ihyā,]*

‘ikāl-ı pay: Ayakkabı bağı.

1. ‘Ikāl-ı pay u ‘aql u dide tārık
Yol eyle ince gūya müy-ı bārık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [*‘ikāl-ı pay,]*

ikbāl: Baht, Talih.

1. Baña idbār irişdi saña **ikbāl**
Benüm ‘ömrüm günü irdi zevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 162*). [*ikbāl,]*

ikdām: Bir şeyi elde etmek için sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme.

1. Velî olmadı **ikdāmuñ** vefāya
Taḥammülден gönül şad pāre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 10*). [*ikdāmuñ, -uñ]*

ikdām it-: Bir şeyi elde etmek için gayretle çalışmak, sürekli çaba göstermek.

1. Yañılsam bu ḥaṭāya itsem ikdām
‘Arab iyler beni ṭa‘niyle bed-nām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 153*). [*ikdām it-, -se, -m]*

iken: -dığı zaman.

1. Ki şoñında senüñ gibi ḥalefdür
Atañdan sağ **iken** kim dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 15*). [*iken,]*
2. Kim andan bārī añup dökmedüñ yaş
Şağ **iken** itmedüñ ol pīre yārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [*iken,]*
3. Ža‘if **iken** daḥi rencūr düşdüm
Baña her pīşede üstād idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 54*). [*iken,]*
4. Benüm cānum aña ḳurbān gerekdür
O var **iken** ḳatumda aña cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43*). [*iken,]*
5. Meger döndi ḳuru yaprağa şimdi
İrişdi tāze cismün rūḥ **iken** renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [*iken,]*
6. Gömüldüñ genc **iken** ṭopraga ey genc
O gencüñ kim yiri zīr-i zemindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [*iken,]*

iken: Ek fiilin zarf fiil eki almış biçimi.

1. Ol āhū çeşm içün ağlar **iken** ben
Benüm-çün gülmedün itler gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131*). [*iken,]*
2. Tıttup dāmānumı da‘vet idersin
Baña sālār **iken** ‘izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 136*). [*iken,]*
3. Olur dendān gibi ağzında zāhır
Bu resme germ **iken** bād-ı hāzāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 41*). [*iken,]*

iki: *İki, sayı sıfatı.*

1. Derd-i dil ser-māyesidür **iki** nesne ‘āşıkā
Birisi anuñ belā-yı hasret ü biri firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 7*). [*iki,]*
2. İki zülfi anun lāmeyn-i v‘el-leyl
Şehenşāh-ı Çureyş-i kâbe-ķavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 6*). [*iki,]*
3. İki serv-i semen-ber iki gülzār
Biri birine oldılar hevā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 175*). [*iki,]*
4. İki serv-i semen-ber **iki** gülzār
Biri birine oldılar hevā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 175*). [*iki,]*
5. Kaçan kim Leylî‘den dūr oldı Mecnûn
iki çeşminden aqđı Nil ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [*iki,]*
6. Belālār başı olur üstüme bā
iki tāy olur iki nokṭa-i tā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 16*). [*iki,]*
7. Belālār başı olur üstüme bā
İki tāy olur **iki** nokṭa-i tā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 16*). [*iki,]*
8. Görüp birbirini bir dem **iki** yār
Enin ü āh ile olundu bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 55*). [*iki,]*
9. Çü zevķ-ı vahdete ire **iki** dōst
Bir olur ikilik gidüp reg ü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 61*). [*iki,]*
10. Tavāf-ı kūy-ı yāre her seher-gāh
Varurlardı bile bir **iki** hem-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 14*). [*iki,]*
11. Görüb birbirini ol **iki** ‘āşık
İki yār-ı muvāfık **iki** sādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 17*). [*iki,]*
12. Görüb birbirini ol iki ‘āşık
iki yār-ı muvāfık iki sādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 18*). [*iki,]*
13. Görüb birbirini ol **iki** ‘āşık
İki yār-ı muvāfık **iki** sādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 18*). [*iki,]*
14. Ara yirde raķīb itden çoğ idi
Ol **iki** ‘āşıkā rāḥat yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 50*). [*iki,]*
15. Düşüp **ikisi** de şevķ ile vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 19*). [*ikisi, --si]*
16. Yüregi üzre ķomış bir daḥi seng
Cihānda cümle varı ol **iki** taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 11*). [*iki,]*
17. Gelüp varurdu her şām u seherler
Ol **iki** bülbul-i mestün fiğāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 123*). [*iki,]*
18. Ara yirde oda yaqđı cihāmı
Ol **iki** sāz u yek söz u dū āheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [*iki,]*
19. Kimin nāy itdi ‘uşşākuñ kimin ķeng
Ol **iki** ‘āşıkūñ nāz u niyāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 127*). [*iki,]*
20. Belā oldı ol **iki** mübtelāya
Bular bir yıl esir olup bu hāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 132*). [*iki,]*
21. Libās-ı mātemi egnine giydi
Ol **iki** fitne döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 3*). [*iki,]*

22. Ki düşmen şaflarından boza kalbı
İki kalbı bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 25*). [iki,]
23. Ki düşmen şaflarından boza kalbı
İki kalbı bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 25*). [iki,]
24. Yiñi tiz iğne güyâ eski beze
Çarışdı ol iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 39*). [iki,]
25. Anı kısmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi'l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 30*). [iki,]
26. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki cânibde oldı girye vü cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 73*). [iki,]
27. Bu anı ol bunı itdi der-âgüş
Buluşup iki müştâk iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 75*). [iki,]
28. Bu anı ol bunı itdi der-âgüş
Buluşup iki müştâk iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 75*). [iki,]
29. İki gören biri ehvel kişidür
Odur ‘âşık ki ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 16*). [iki,]
30. Kefen gibi yaşamı iyledüm çäk
İki gözden akitdüm iki rüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 215*). [iki,]
31. Kefen gibi yaşamı iyledüm çäk
İki gözden akitdüm iki rüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 215*). [iki,]
32. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem ol Leylî didügi siyeh-rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 50*). [ikimüz, -müz]
33. Anuñ hem-sâzı ben ol baña hem-süz
İkimüz de belâ deryâsına ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 53*). [ikimüz, -müz]
34. Sığışmaz bir tane ya‘nî iki cân
Fedâ iylemişem ben sana cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [iki,]
35. Nola öldürsenüz iki sefîhi
Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 14*). [iki,]
36. Kılur bad-ı şâbâ Çin armağânı
İki sünbül iki nerĝis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [iki,]
37. Kılur bad-ı şâbâ Çin armağânı
İki sünbül iki nerĝis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [iki,]
38. Kılur bad-ı şâbâ Çin armağânı
İki sünbül iki nerĝis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [iki,]
39. Bu bed-fikri getürmek kalbe hâşâk
Cihân bir tekyedür iki kapusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 151*). [iki,]
40. Pür olur kubbe-i eflâke çün dūd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75*). [iki,]
41. Demüñ içmege iki teşne lebdür
İşâretdür baña kim tûrdugun cây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 76*). [iki,]
42. Hemân âteş-gededür dūd-ı bî-mây
Nice demdür bu iki mûş-ı küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 79*). [iki,]
43. Er ölse oturırdı iki yıl zen
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [iki,]
44. Nevâzişler kılurdu tâze tâze
Biri biriyle ol iki harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 17*). [iki,]
45. Ki bu sünnet tapuñdan oldı evvel
O gün kim gördüñ iki naķ-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 47*). [iki,]
46. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse n’ola sâcid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 60*). [iki,]
47. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse n’ola sâcid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 61*). [iki,]

48. Şu olup iyledi didāra secde
Düşicek sāye gibi ol **iki** nūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [iki,]
49. İki yār u iki müştāk u mehcūr
Cihāna tōldı efğānun ħurūşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [iki,]
50. İki yār u **iki** müştāk u mehcūr
Cihāna tōldı efğānun ħurūşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [iki,]
51. Yakīn gelmezdi giñ yirde kalurdı
Yarım gün yatdılar ol **iki** bī-hūş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101*). [iki,]
52. Yol üzre birbirine qarşu medhūş
Silüp Zeyd **iki** gül yüzden türābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 103*). [iki,]
53. İki ter gül bitürdi şanki bir şāḥ
Elif gibi iki toğru vefā-dār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [iki,]
54. İki ter gül bitürdi şanki bir şāḥ
Elif gibi **iki** toğru vefā-dār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 141*). [iki,]
55. Tolaşdı birbirine lām-elif-vār
iki rişte şanasın oldu bir tāb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 143*). [iki,]
56. Ya **iki** şehd eriyüp oldu bir āb
Bular bir cān idi evvel **iki** cism (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144*). [iki,]
57. Ya **iki** şehd eriyüp oldu bir āb
Bular bir cān idi evvel **iki** cism (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 145*). [iki,]
58. Birikdi cān u ten kaldı **iki** ism
Kucuşup mest ü ħayrān Leylī Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [iki,]
59. Bu resme kaldılar bir gice bir gün
iki sāye gibi çün ol iki nūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [iki,]
60. Bu resme kaldılar bir gice bir gün
İki sāye gibi çün ol **iki** nūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [iki,]
61. Şan **iki** naş-ı şüretdür muḳābil
Gönül tābe gibi tāb üzre pür-cüş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 152*). [iki,]
62. Zebān kīse dehānı gibi ḥāmūş
Birbirine qarşu **iki** gülşen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 155*). [iki,]
63. Devā bulurlar idi ol **iki** merd
Sikender çeşme-i ħayvānı n'itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [iki,]
64. Cihān ḥalkına ḥācet-gāḥ oldı
İlāhī ol **iki** pāk ü **iki** nūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [iki,]
65. Cihān ḥalkına ḥācet-gāḥ oldı
İlāhī ol **iki** pāk ü **iki** nūr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [iki,]
66. Gül-i cennet gibi maḥbūb u zibā
O ferş üstinde var **iki** ferişte (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43*). [iki,]
67. Nişār iyler ol **iki** serv-i nāze
Çü Zeyd anlarda bu ḥoş zevkı gördi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 58*). [iki,]

iki 'ālem: *Dünya ve ahiret.*

1. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki 'ālemde 'aşḫ olsun baña dīn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 35*). [iki 'ālem, -de]
2. Baña besdür iki 'ālemde yārum
İre çün cevheriye dürr-i şehvār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 198*). [iki 'ālem, -de]

iki ay: *İki ay.*

1. atumda bu sözün olurd mabl
iki ay sayd- dmumdur hemn bu (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 41, Mısra 53*). [*iki ay,]*

iki cnib: *iki taraf, iki yan.*

1. Olup birbirine kvf  muvfk
iki cnibden olca maabbet (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 73, Mısra 17*). [*iki cnib, -den]*

iki göz: *iki göz.*

1. pp iki gözinden itdi zd
Yilp hlar ardınca itbn (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 41, Mısra 72*). [*iki göz, -i, -nden]*

iki : *Birkaç.*

1. Ne krdur anu bu kethudy
Var  iki anat biri kuyru (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 147*). [*iki ,]*

iki yüzlü: *iki yüzlü. II Riyakar.*

1. ılnc gibi hem **iki yüzlü** gördi
Odi gnlinde bir pre esildi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 50, Mısra 110*). [*iki yüzlü,*
2. Murd olmasa Perverdigr'n
Cihn kim **iki yüzlü** bir varadur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 74, Mısra 5*). [*iki yüzlü,]*

iki yüzlü ol: *iki yüzlü olmak, riyakarlık.*

1. iki yüzlü ılı olur afda
Ol dem-zdeden it yeg durur o (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 110*). [*iki yüzlü ol, -ur]*

ikilik gidüp bir ol-: *ikiliin ortadan kalkıp tek vücut, tek ruh olmak.*

1.  zev- vahdete ire iki dst
Bir olur ikilik gidüp reg  pst (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 14, Mısra 62*). [*ikilik gidüp bir ol-,]*

ikimüz: *ikimiz, iki ii.*

1. Beni de baun da oda yadun
Yanaruz **ikimüz** de nr içinde (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 26, Mısra 43*). [*ikimüz,]*
2. Nitekim tze gl amak trba
ikimüz de egerçi dem-zd (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 33, Mısra 93*). [*ikimüz,]*

ikisi: *Her ikisi de.*

1. O yāre bende bendi yāre māni‘
İkisi birbirinden bûya kâni‘ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 6). [ikisi,]
2. İkisi de le‘âfetden sirişte
Teni her birinûn ser-tâ-‘kadem nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 44). [ikisi,]

İklîm: Ülke, memleket, yer.

1. Hicâz **İklîmin** ürkütüdi taraķi
Uyardı düşmeni şavt u şadâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 6). [İklîmin, -in]
2. İlümden gurbet **İklîmine** göçdüm
Esen kal sen ki ben gitdüm uzağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 22). [İklîmine, -ine]
3. Kâra giydi kâmusı mâteminden
Ol **İklîmuñ** kâmu ‘âmu vü hâşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189). [İklîmuñ, -üñ, -, -]

İklîm-i ‘aşk: Aşk ülkesi.

1. Dönüp aḥvâlin itdi ‘arz u tekrîr
Ki ey İklîm-i ‘aşkuñ pâdişâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 89). [İklîm-i ‘aşk, -uñ]

İklîm-i behcet: Güzellik ülkesi.

1. Dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem
Şehîr-i şehîr-i ḥüsn **İklîm-i behcet** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 5). [İklîm-i behcet,]

İklîm-i miḥnet: Dert diyarı, sıkıntının memleketi.

1. Ki ey şehîr-i belâ **İklîm-i miḥnet**
Hemîşe bu cihân bir hâle kalmaz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 128). [İklîm-i miḥnet,]

İkrâr: Gizlemeyip açıklama, söz verme, kabul etme.

1. Getürdi tutup **İkrârı** miyâne
Peder âḥîr boyun tutup rızâya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 120). [İkrârı, -ı]

İkrâra gel: Dil ile söylemek, bildirmek, öyle olduğunu kabul ve tasdik etmek.

1. Hemân ol kuryası da kurudı
O küstâḥ ol zemân **İkrâra** geldi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 83). [İkrâra gel, -di]

İksîr: İlaç, madde, sihirli karışım.

1. Güneş gibi münevver oldu ‘âlem
Anuñ **İksîri** virdi ḥâke levni (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 71). [İksîri, -i]

iksîr-i şubh-ı kîmyâger: *Kimyacı sabahın iksiri.*

1. Dehân-ı leyle mühr-i hâtem urdı
Zihî **iksîr-i şubh-ı kîmyâger** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 109*). [*iksîr-i şubh-ı kîmyâger,]*

iktidâ: *Uyma, tabî olma.*

1. Nebîler **iktidâ** itsün imâm ol
İdüp ervâh-ı qudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 14*). [*iktidâ,]*

il: *Halk, ahâlî, başkaları, herkes.*

1. Diyâr-ı Kûfe'den tâ hadd-i Bağdâd
İl okudu düğüne itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 98*). [*il,]*
2. Okuyup **il** ü şehri şöhrat itdi
‘Arab seyyidlerini da’vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 99*). [*il,]*
3. Bu kışsa düşdi **iller** dillerine
Perîşân oldu A’râb illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 29*). [*iller, -ler]*
4. Peder-i Mecnûn bu müşkil hâle nâ-gâh
İşidüp **il** dilinden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 4*). [*il,]*
5. Şafâ-yı sa’ya maḥmil bağladı **il**
Peder-i Mecnûn müzeyyen kıldı maḥmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 28*). [*il,]*
6. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 117*). [*il,]*
7. Olurlar güş idenler mest ü medhüş
İle şordı anuñ hûyın hışâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 21*). [*ile, -e]*
8. Cihân ḥalvet kalup **il** girdi dâra
Beyâbânda yürür âvâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*il,]*
9. Ğam irdi yile virdi irmedüñ sen
Çü **ilden** göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 63*). [*ilden, -den]*
10. Gezüp cerr iderem **ilden** buña zâd
Gezüp bu hîle ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 26*). [*ilden, -den]*
11. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem **ilden** hâşıl olan ğalle vü mâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*ilden, -den]*
12. Qarı **illerden** akçe pul dilerdi
Taḥup boynına urgan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 48*). [*illerden, -ler, -den]*
13. Dilinde mest bülbül gibi eḡḡân
Şorup **ilden** bilürdi ḥâl-i yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 65*). [*ilden, -den]*
14. İşidür oldı **illerden** sözüñi
Geçerken ḥoş-göñül sāyeñde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 54*). [*illerden, -ler, -den]*
15. Ki incinmeyesin **ilden** hemîşe
Aru kim götürür şokmağa neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 96*). [*ilden, -den]*
16. O düşmez sen düşersin aña nâ-gâh
İli incitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 95*). [*ilî, -i]*
17. Ben itdüm anı kim güldi saña **il**
Yimezdüñ büstānum ḥışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [*il,]*
18. Bu aña müşfik ol buña mülâ’im
İl anuñ tañlar idi bu ḥisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [*il,]*

19. omadı dstlık sevgüsine yir
l gendüm-nm v cev-fr (Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 33). [il, -]
20. Beni n il gibi görmedi Leyli
Egerçi ret bu i cefdur (Leyl v Mecnn, Mesnevi 65, Mısra 40). [il,]
21. Bulunmaz ol gl ild tütündür
Gl bir hnedr b-bb u revzen (Leyl v Mecnn, Mesnevi 65, Mısra 52). [ilde, -de]
22. le env- nmet virdi hyli
Semv mide gibi m (Leyl v Mecnn, Mesnevi 65, Mısra 4). [ile, -e]
23. le inm u isn itdi hyli
Zih bezm-i mbrek ret-i cn (Leyl v Mecnn, Mesnevi 65, Mısra 20). [ile, -e]
24. ilup şive tegfl itdi Leyli
le inm iderken bal u yan (Leyl v Mecnn, Mesnevi 65, Mısra 31). [ile, -e]
25. Nice bir olasin ilden remide
Nice bir seyr idersin kh u yazı (Leyl v Mecnn, Mesnevi 67, Mısra 58). [ilden, -den]
26. Sen demsin mamun anda anı
Nice bir ilden olursin nühüfte (Leyl v Mecnn, Mesnevi 67, Mısra 69). [ilden, -den]
27. Nice gl-reng olursın hr içinde
Nice vahi gibi ilden aarsn (Leyl v Mecnn, Mesnevi 67, Mısra 73). [ilden, -den]
28. Bins lnun vrne ola
l imiler yaup ol günde brn (Leyl v Mecnn, Mesnevi 72, Mısra 5). [il,]
29. Sipas it Hmd bu del nzma
o mecnnlar yisn il usn (Leyl v Mecnn, Mesnevi 76, Mısra 95). [il,]
30. Sibun dehşetinden uymad il
Yatur ol frg olmq yok hevesler (Leyl v Mecnn, Mesnevi 84, Mısra 176). [il,]
31. aıldlar sibalar uydlar il
O yirde hzr olan gördü an (Leyl v Mecnn, Mesnevi 84, Mısra 186). [il,]

il: lke, memleket, yer.

1. Dmen olup ilden beni ar itdi yabne
Ağlamağa da omad gülmek degl ancak (Leyl v Mecnn, Gazel 7, Mısra 6). [ilden, -den]
2. Arabda bir ulu var id mehr
Ben mir l anula mamr (Leyl v Mecnn, Mesnevi 7, Mısra 4). [ili, -i]
3. aan kim mrinn on oldı sli
Hkyet oldı illerde cemli (Leyl v Mecnn, Mesnevi 7, Mısra 92). [illerde, -ler, -de]
4. Bu a ddi iller dillerine
Peran oldu Arb illerine (Leyl v Mecnn, Mesnevi 8, Mısra 30). [illerine, -ler, -i, -n, -e]
5. O pr gh ola bu hberden
urup ile hber ordu püserden (Leyl v Mecnn, Mesnevi 12, Mısra 12). [ile, -e]
6. Nice dil yağdı oda tb- tgum
Nice il ydı seyl-i b- tgum (Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 78). [il,]
7. Nice dil yağdı oda tb- tgum
Nice il ydı seyl-i b- tgum (Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 78). [il,]
8. Nahat bu ki Arb içre mehr
Ben mir l hsniyle mamr (Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 178). [ili, -i]
9. Ölüm mamr u mirdr hznem
Adum mehr anlur mihr  kinem (Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 75). [ilm, -m]
10. Ölüm mamr u mirdr hznem
Adum mehr anlur mihr  kinem (Leyl v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 75). [ilm, -m]
11. amu illerde man oldı adum
ikr itdi beni sevd-y Leyli (Leyl v Mecnn, Mesnevi 20, Mısra 28). [illerde, -ler, -de]

12. İlün hâcet-gehidür âsitânı
Cihân terkin başına tâc idinmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 20*). [*ilün, -ün*]
13. Cemâlî **ilde** meşhûr oldu haylî
İrişdi serv-i bālâsı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 12*). [*ilde, -de*]
14. Kemâl ü hâl ile maqbûl-i âdem
‘Azîz olduğı-çün **ilde** selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 19*). [*ilde, -de*]
15. Çerâğuñ başı hûş olmaz yil ile
Seferden çün **iline** râcî‘ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 27*). [*iline, -i, -n, -e*]
16. Serine düşmeninün muşt olayın
Şikâr idi benim bu **ilde** kaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47*). [*ilde, -de*]
17. Uyup hem Nevfel’e gitdi **iline**
Varup devlet hümmâsı sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 156*). [*iline, -i, -n, -e*]
18. Ferağ güyende efgân epsem oldu
ilinde lâlâ-veş la’lîn piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 13*). [*ilinde, -i, -n, -de*]
19. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp Leylî **iline** nâgehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 19*). [*iline, -i, -(n)e*]
20. Anuñ-çün iyledüm şulh ile hîle
Gelüp çün sağ esen gördüm **ilümi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [*ilümi, -üm, -i*]
21. Hemîşe **ilde** rüsvây ola nâmun
Elüm tût kaldum üftâde ayakda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 114*). [*ilde, -de*]
22. Nazar-gâha çıkup bakdılar **ile**
Beyâbân gördiler pür tiğ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 14*). [*ile, -e*]
23. Dönüp **iline** gitmek oldu cehdi
Tırup bî-çäre Mecnûn hasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 164*). [*iline, -i, -n, -e*]
24. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
Ne yil kaldı ne yir ne **il** vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [*il,]*
25. O göz çıksun ki **ilden** sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38*). [*ilden, -den*]
26. Ol **ilden** gâlle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42*). [*ilden, -den*]
27. Şanasın mest arşlân gezdürürdi
Gezer ‘avret **ilün** dervâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 51*). [*ilün, -ün*]
28. Ki gün göstermez oldun **ile** şehre
Bu encüm kim atılup od saçarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 44*). [*ile, --e*]
29. İlümden gurbet iklimine göçdüm
Esen kal sen ki ben gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 22*). [*ilümden, -üm, -den*]
30. Didüm anuñ katında evvel âhir
Ki ol **ilden** çıkup âvâre olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 125*). [*ilden, -den*]
31. Tıyuldu **ilde** hâl-i derd-nâki
‘İrâk’a irişüp şavt u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 16*). [*ilde, -de*]
32. Ne yir içre ne hûd uyur şeb ü rûz
Ne **ile** seyr ider ne şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [*ile, --e*]
33. Delürdi öldürün şâh u vezîri
Ol **il** kim hâkimi dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [*il,]*
34. Ki A‘râb **ili** yandı hâne hâne
Büt-i Yûsuf-cemâlün hüsni kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 32*). [*ili, -i*]

il: *ilmek, düğüm.*

1. Hem **ildi** dikdi hem yudı arıtdı
Naşîhat itdi kim ey nûr-ı dîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [*ildi, -di*]

il ıssı: *Memleketin sahibi II elin sahibi.*

1. Cefâsı çok vefâ vü şefkati az
İl ıssına şikâyet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 11*). [*il ıssı, -na*]

il katı: *İnsanların huzurunda, nezdinde.*

1. Ki degmen il katında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ hırmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 32*). [*il katı, -nda*]

il ucu: *Bey, Uç beyi.*

1. İrişdi çün kazâ-yı âsmânî
İl ucına iricek ilçi şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 21*). [*il ucu, -na*]

il yüzi: *Ele karşı, insanlara karşı.*

1. Gözi ağlar il yüzine şuyı çıkmaz
Şu resme iyledi pinhân özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 72*). [*il yüzi, -ne*]

ilâ: *(Harf-i cer) -e, -a, -e doğru, -e kadar.*

1. İlâ ey der-mend-i lâ'ubâlî
İrüşdüñ kadre aña kadr-i hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 1*). [*ilâ,]*

‘ilâc: *Derman, ilaç, çare.*

1. O derd-i dil ki aldı ben ğarîbi
‘ilâcından uşandırdı t̃abîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 24*). [*‘ilâcından, -ı, -(n)dan*]
2. ‘ilâca çünki himmet iylediler
Üşüp evvel naşîhat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 173*). [*‘ilâca, -a*]
3. ‘ilâca sa’y idüp anuñla bile
Ki çâre ideler bî-çâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 20*). [*‘ilâca, -a*]
4. ‘ilâcıçün belâ çekdi yitesi
Ne hâcet-gah kodi ne bu mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 16*). [*‘ilâcıçün, -(ıy)çün*]
5. N’ider reng ü ‘ilâcı ol ki güldür
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [*‘ilâcı, -ı*]

‘ilâc it: *Deva bulmak, şifa bulmak.*

1. ‘ilâc itdi şifâ virdi devâsı
Kaçan perhîzi bîmârıñ bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 46*). [*‘ilâc it, -dı*]
2. Gider evvel ‘ilâc it cinnetini
Taleb kıl soñra vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 147*). [*‘ilâc it-,]*

‘ilac iyle: Deva olmak.

1. ‘ilac iylerdi her rişine anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 38*). [*‘ilac iyle, -r, -di*]

‘ilâc ol-: Derde devâ olmak.

1. Di ne gülzâre varam ya ne bâğa
‘ilâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 44*). [*‘ilâc ol-, -ma, -ga*]
2. Kõdılar ‘amirîler taht u tâcı
O yola kim olur Mecnûn ‘ilâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 172*). [*‘ilâc ol-, -ur*]
3. ‘Abeş isrâf destin urma pende
‘ilâc olmaz devâsuz derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 34*). [*‘ilâc ol-, -maz*]
4. ‘ilâc olmaz velî zaḥm-ı lisâna
Ṭapuñ gerçi belâ ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 56*). [*‘ilac ol, -maz*]

ilâhî: Allah'ım, Ey Allah.

1. İlâhî başladum nâmuñla nâme
İrişdür ḥayr ile anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 5*). [*ilâhî,]*
2. İlâhî kârdan kad pervâz
Cihân-dâr u cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 7*). [*ilâhî,]*
3. İlâhî kâzi-i enva‘-ı ḥacât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 1*). [*ilâhî,]*
4. Senûñ birdir ḫatuñda nûş ile zehr
Ṭapuñ ol resme müstağnî **ilâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 35*). [*ilâhî,]*
5. Kâpuñda bir gedâ vü pâdişâhî
ilâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [*ilâhî,]*
6. Mürîd iyle yoluñda mârid itme
Budur senden ümidüm yâ **ilâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 47*). [*ilâhî,]*
7. Hemân bârid demür döğmek mişâli
ilâhî ḫaḫlğun ḫaḫḫ'ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 25*). [*ilâhî,]*
8. Hemân bârid demür döğmek mişâli
İlâhî ḫaḫlğun ḫaḫḫ'ı **ilâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 25*). [*ilâhî,]*
9. Bulam her cür‘ada biñ biñ fütûḫı
ilâhî baña bu devletlü rûzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 71*). [*ilâhî,]*
10. Cihân ḫaḫḫına ḫâcet-gâh oldı
ilâhî ol iki pāk ü iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [*ilâhî,]*
11. İlâhî raḥmete ğarḫ olsun ol merd
İdüp dâ‘im ziyâret ol mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 2*). [*ilâhî,]*
12. Bu yolda yok saña ṭa‘n u melâmet
ilâhî cümle ‘âşıklar ḫaḫı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 31*). [*ilâhî,]*
13. Muḫibler şeyḫi Semnûn ḫürmetiyçün
Ḥabîbüñ Muşṭafâ ḫaḫḫı **ilâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 39*). [*ilâhî,]*
14. Cemî‘-i enbiyâ ḫaḫḫı **ilâhî**
Bize ol ‘aşḫuñı iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 40*). [*ilâhî,]*

i‘lâm it: Bildirmek, anlatmak.

1. Güle bülbül gamın i'lām idesin
Ki ey maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 68*). [*i'lām it, -e, -sin*]
2. Sebeb olma ṭayanmağa ayağı
Gücüm yitdükce itdüm ḥālî i'lām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 83*). [*i'lām it, -dû, -m*]

ilçi: *Belli bir hususu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı.*

1. İrişdi çün każā-yı āsmānî
İl ucına iricek **ilçi** şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 21*). [*ilçi,]*
2. İre hem sākî rūhına şevābı
İrişdüirdi çün **ilçi** bu peyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 31*). [*ilçi,]*
3. Alup virmekde başı bî-dirîğuz
Dönüp bu tiz ḥaberle **ilçi** çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [*ilçi,]*
4. İrüp Nevfel öninde itdi takrîr
İdüp Nevfel gażab **ilçi** söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 43*). [*ilçi,]*

ilden ile: *Elden ele, o yerden o yere.*

1. Cemālî şöhreti āvāzelendi
Bu ḥôş bû yayılaldan **ilden ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 43*). [*ilden ile,]*

ile: *"Tarafından, vasıtasıyla" anlamında edat.*

1. Dehānı seglerüñ mühr **ile** beste
Dehān-ı segde ol kıl gibi ḥāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*ile,]*

ile: *"sebebiyle, sayesinde, etkisiyle" anlamında bağlama edatı.*

1. Mülk-i cihāna iyleyeler pâdişā beni
Ey Ḥamdî zülf-i yār **ile** kışşam dırāzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [*ile,]*
2. Al iden anı zulm **ile** itdügi kan mıdur
Oldum ḥayāl-i ḥüsnüñe müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*ile,]*
3. Ki ḥarc-ı naqd **ile** ḥall olunur ‘aqd
Vefā vü mihr **ile** mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 36*). [*ile,]*
4. Cefā vü ḡadr **ile** ṭa‘n ola baña
Hemān budur bu işde fikr-i kābil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10*). [*ile,]*
5. Ne aşşı iyleye feryād-ı çübān
Ola çün seyl **ile** vîrāne bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 67*). [*ile,]*
6. Kemāl u faẓl u ‘irfān mecma‘ıdur
Bu deñlü faẓl **ile** sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 113*). [*ile,]*
7. Girem ol āb-ı rûy **ile** türāba
Vücüdüm çün ola āb **ile** pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*ile,]*
8. Ki iḥsān **ile** olur iylik avı
İsā‘et idene iyleren iḥsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [*ile,]*
9. Döner za‘f **ile** ‘urcün-ı kādime
Zebān-ı ḥāl **ile** bu remzi kâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 24*). [*ile,]*
10. Nāẓar kıl luṭfuñ **ile** bu ḥarāba
Ḳuluñam ‘āciz itme ben ḡaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 76*). [*ile,]*

11. Anuñ-çün beñzedi nesrine verdüm
Egerçi ‘aşk **ile** ol oldı meşhūr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 93). [ile,]
12. Şafâ vü mihr **ile** mührin götürdi
Okıdı açup ol mektûb-ı yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 168). [ile,]
13. Zihî ‘arş-ı mu‘allâ ferş-i menkûş
İder ‘arş-ı şebât **ile** mu‘ayyen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 9). [ile,]
14. Kâra yazı **ile** ol bânü-yı hayy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 60). [ile,]
15. Olur cânuma kuvvet cismüme zâd
Tenüm perhîz **ile** efsürde oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 53). [ile,]
16. Beli za‘f **ile** egri toğru tedbir
Delîl ü reh-nümâ çün Hızır-ı zinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28). [ile,]
17. Dür-i nâ-süfte için kıldı tedbir
Revân tağdan tağa sa‘y **ile** çün bād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75). [ile,]
18. Hevâ-yı yâr **ile** pür-cüş geldi
Didi ne nev-behâr irdi bu bāğa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 142). [ile,]
19. Aduñ söyle seni fehmi itmen ünden
Tolupdur ‘aşk **ile** bu çeşm ü güşüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49). [ile,]
20. Yolarken hasret-i yâr **ile** müyî
‘Arabda âdet idi bu ezelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 94). [ile,]
21. Semen şahrâsına dürr şaçdı haylî
Ki teskîn itdi odın dem‘a **ile** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5). [ile,]
22. Devâ kıl lutf **ile** bu derd-i dāğa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34). [ile,]
23. Mükedder gönlini lutf **ile** şâf it
Var ol âhü-yı müşkini şikâr it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32). [ile,]
24. Raķīb-i dīve tā kim ola hā‘il
Şarāb-ı büse **ile** kıldı bī-hūd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 137). [ile,]
25. Hevâ-yı ‘aşkuñ **ile** virdi cânı
Bu gün kim öldi hāk oldı niķābı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 102). [ile,]
26. Şafâ-yı vaşluñ **ile** dirgüresin
Mezârında yanan şem‘-i şeb-efrüz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 110). [ile,]
27. Tehî desti durur bir māl-dāruñ
Nice gül kim bitürür lutf **ile** hāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175). [ile,]
28. Yanar kahr **ile** olup hār u hāşāk
Miyân-ı baħr-ı ğamdur bu cezîre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 176). [ile,]
29. Bu âteşden yile vardı Süleymān
Ki hüküm ü hikmet **ile** gitse bu derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51). [ile,]

ile: İle, "ve bağlacı bağlamında."

1. Hûş öğretti cihāna ‘aşk-bāzı
‘Irāk **ile** Hicāz’a bu terāne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 129). [ile,]
2. Ki tā cem‘ iyleye şem‘ **ile** bādı
Degül aña ki biñ yilse yıl **ile** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24). [ile,]
3. Kō bu cân **ile** bu miskin şikārı
Bunuñ boynına hañçer ne revādur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34). [ile,]
4. Nişār iylendi dinār **ile** dirhem
O her dinārı dāğ-ı ğam şayardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 140). [ile,]
5. Cemālūñ hürmenine hüşe-çindür
Gül **ile** lāleñe sünbül külāle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 121). [ile,]

6. Teninde her kılı bir hāra dönmiş
Ser **ile** sine pür-sevdā vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [ile,]
7. Nitekim penbe-i huşk **ile** âteş
Yakup tevbe hicâbın çāk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 12*). [ile,]
8. Yalan **ile** yılında cem' ider genc
Tama'da mūra beñzer mār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 60*). [ile,]
9. Siba'dan yırtıcı hūyın giderdi
Katında şir **ile** āhū barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 37*). [ile,]
10. Güzel âdem gibi nāzük tarab-nāk
Kara gözler **ile** kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 61*). [ile,]
11. Şanasın ay **ile** ülker konuşdı
Göyündi aña özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 82*). [ile,]
12. Hemān zıkr olunur cevri **ile** cem'i
Tama' anı ki 'abdu'd-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 128*). [ile,]
13. Od **ile** penbenün olmaz başı hoş
Beni қо vahşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 80*). [ile,]
14. Benüm 'üryān ne gür u ne kefen var
Muşāhib olıma mest **ile** huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 97*). [ile,]
15. Şakınmışlar veziri **ile** sulţān
Sefih itmiş re'āyā 'aklun ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 6*). [ile,]
16. Didi Leylā'ya istignā yüzinden
Ferāğum var benüm ay **ile** günden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [ile,]
17. Diyār-ı 'aşıka peygām-ı yārı
Gül **ile** bülbül arasında bī-kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 193*). [ile,]
18. Gül **ile** yāsemīni hem-lihāf it
Galaţ didüm o resme 'aşk-ı şāfī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 36*). [ile,]
19. Aña āb **ile** âteş içre menzil
Bu hāletde olup āvāre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74*). [ile,]
20. Cefā yağı **ile** şem' oldı yandı
Eger cem' iyleseñ cevri **ile** balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 133*). [ile,]

ile: "Vasıta, araç" anlamlarını katan bağlama edatı.

1. Olup tahşil-i vaşla i'tikādı
İrişdi almağa mihr **ile** māhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 73*). [ile,]
2. Gözinden yaşını şabr **ile** sildi
Uçarken kondı ammā per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 112*). [ile,]

ile: ile edatı, "vesilesiyle" anlamı katmıştır.

1. 'Aceb mi ma'reke olursa bāzār
Bu harf **ile** harifi itdi te'dīb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 177*). [ile,]

ile: "-DAn ötürü, -DAn dolayı" anlamlarında edat.

1. Dilerseñ okla isterseñ yayuñ yaş
Haţā **ile** eger çekdümse tiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 69*). [ile,]
2. Nice bir hicr **ile** pejmürde yatam
Dü 'ālem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 106*). [ile,]

3. İderken guşsa **ile** zinde-gānī
Ecel nā-geh hücum itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 34*). [ile,]
4. Yakañ tã kurtula devrân elinden
Hevâ-yı ‘aşk **ile** olan revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 95*). [ile,]

ile: "ile" edatı.

1. Bu mıdur atduğun himmet kemendi
Bu resme mi olur â’dâ **ile** ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 17*). [ile,]
2. Anuñ-çün güş-mâl itmek revâdur
Barışmaz tevbe **ile** ‘aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 11*). [ile,]
3. Koyun sürisi kurd **ile** karışdı
Pelengün pençesinden düzdi şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 38*). [ile,]

ile: "... olarak, ... şeklinde" anlamında durum zarfı.

1. Dilüne dâğ olısar âhîr-i kâr
Eger cevri **ile** cem‘ itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 125*). [ile,]

ile: "Birlikte, beraber" anlamlarına gelen edat.

1. Nifâk hançerini mekr ü hîle zehri **ile**
Vişâl kat‘ı için nice bir şuvara rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 9*). [ile,]
2. Gelürdi bād-ı şabâ **ile** merhabâ-yı ümîd
Firâk zehri beni pâre pâre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 4*). [ile,]
3. Nevâ vü ni‘met olur mı ‘aceb bu hâle yiter
Rakîb havfı **ile** zâ‘il itmezem gamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 3*). [ile,]
4. Çû ‘ömrümün güneşi vaqt **ile** zevâle yiter
Havâle iylemesün baña tîğî düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [ile,]
5. Ola mı müyesser aña ey döst
Düşmenlerüm **ile** döst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 9*). [ile,]
6. Yıkma cefâ **ile** başuñ için şehâ beni
Yağmacı gözlerün ne ‘aceb bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8*). [ile,]
7. Geçürmez sa‘y **ile** hergiz nişân-ı mâ‘arafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ‘inâyet tütüyâsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 6*). [ile,]
8. Muğarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ’dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihâna nûr-ı Hâk **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [ile,]
9. Kevşer sözün **ile** buldı lezzet
Cennet yüziñ **ile** oldı hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [ile,]
10. Kevşer sözün **ile** buldı lezzet
Cennet yüziñ **ile** oldı hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 28*). [ile,]
11. İlâhî başladum nâmuñla nâme
İrişdür hayr **ile** anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 6*). [ile,]
12. Zihî kudret urup bünyâd-ı hestî
Dü harf **ile** kılur âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 12*). [ile,]
13. O feyz **ile** çün akdı ‘ayn a‘yân
Vücûda geldi bañr-ı ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [ile,]
14. Göğî kılduñ müzeyyen encüm **ile**
Yiri itdün müşerref merdüm **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 25*). [ile,]

15. Göğî kılduñ müzeyyen encüm **ile**
Yiri itdüñ müşerref merdüm **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 26*). [ile,]
16. O hüsne mazhar itdüñ kâ'inâtı
Cemâl **ile** pür itdüñ şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 56*). [ile,]
17. Dehân-ı gonceyi hoş-büy idersin
Gülü lutf **ile** tâze rüy idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 60*). [ile,]
18. Eger açmasa tevfiķuñ cemâli
Açılmaz sa'y **ile** 'aķluñ 'ıķâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 84*). [ile,]
19. Đalâlet ehli hizbinden seçildi
İdicek imtiyâz **ile** nidâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 15*). [ile,]
20. Ne bilem kıandan olam gedâyı
O dem ki itdüñ elest **ile** hıķtâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [ile,]
21. Kıabül it sehv **ile** olan sücudüm
Olup bu murğ-ı câna saça dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30*). [ile,]
22. Senüñ birdir kıatünda nüş **ile** zehr
Tapuñ ol resme müstağnî ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34*). [ile,]
23. Belâ vü ders **ile** bî-çâreliķdur
Vücüdüm zâhirâ bir kıatre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 40*). [ile,]
24. Nigâr u naķş **ile** şan hâne-i Çin
Muraşsa' la'l-i aķmerden licâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 54*). [ile,]
25. Belî 'aşķ **ile** pürdür cümle eşyâ
Hâķiķat 'aşķıdur maķbül-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [ile,]
26. Dilerseñ olasın 'aşķ **ile** şeydâ
Oķı efsâne-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 19*). [ile,]
27. Şadefler iyleyüp nîsân **ile** pür
Deñizler harc iderdi bulmağa dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 15*). [ile,]
28. Şadef gerçi olur nîsân **ile** pür
Velî Taķdır ider her kıatreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [ile,]
29. Gül-âb **ile** yuyup dürr-i şemîni
Harîre şardılar çün mişķ-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 49*). [ile,]
30. Nazar itdükce mihr **ile** o bedre
Gedâya zer virürdi bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 59*). [ile,]
31. Kıoyup mihr **ile** mâhı dâye mehde
Şunup şevķ **ile** şîrîn şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [ile,]
32. Meger 'aşķ **ile** gelmişti ezelden
Anuñ-çün hażzı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 73*). [ile,]
33. Hemîşe ağlamağ **ile** geçerdi
Güzel görse gülüp gözin açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 75*). [ile,]
34. Şafâ vü şevķ **ile** endâmı tıldı
Muķabbet şan mücessem âdem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87*). [ile,]
35. Zer ayağ **ile** sîmîn-sâķ sâķî
Virür râh **ile** rûha 'ömr-i bâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 111*). [ile,]
36. Zer ayağ **ile** sîmîn-sâķ sâķî
Virür râh **ile** rûha 'ömr-i bâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 112*). [ile,]
37. Şu resme germ idi ol meclis-i hâş
Şarâb **ile** kebâb olmişdı raķķâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 122*). [ile,]
38. Açup Kıays'a ğam u sevdâ kıapusın
Kıomadı ders **ile** fetvâ kıayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 170*). [ile,]
39. Bulardan ğayrı ders ü ilme meşğül
Bularun dilleri şevķ **ile** meşğül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 190*). [ile,]
40. Oķurlar ğayrılar 'ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevķ **ile** şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 192*). [ile,]

41. Bularuñ hâli tıldı kıyl u kâle
Sünü sığmadı cehd **ile** çuvâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 32*). [ile,]
42. Şivân itdi biraz çırpındı haylî
İdüp ol taş a **ile** ‘azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 54*). [ile,]
43. Kâtında oturup hışm **ile** mâder
Yüzinden ağu saçdı sözden âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 55*). [ile,]
44. Ciger-güşem kanı ‘âr **ile** gayret
Saña lâyıq degüldür bu fazihet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 59*). [ile,]
45. Setîre göncesin bî-perde olma
Hevâ-yı nefis **ile** perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 62*). [ile,]
46. Güneşsin yirde gögde yılduzuñ var
Niçün hâkiler **ile** olasın yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 70*). [ile,]
47. Bizi rüsvây-i hâş u ‘âm idersin
‘Arab ta’nı **ile** bed-nâm idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 76*). [ile,]
48. Baña hiç ‘aşk **ile** töhmet dinür mi
Dağı ben bilmezem ‘aşkı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [ile,]
49. Resm **ile** tecâhül itdi Leylî
O miskîn anaya virdi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 7*). [ile,]
50. Bu hâle lâlenüñ göyüñdi özi
Tolup nergislerüñ yaş **ile** gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 24*). [ile,]
51. Giceler şubh olunca zâr u gam-gîn
İderdi câmesin eşk **ile** nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 26*). [ile,]
52. Bu hâl **ile** o bânü-yı hışârî
Geçerdi habs **ile** leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 37*). [ile,]
53. Bu hâl **ile** o bânü-yı hışârî
Geçerdi habs **ile** leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 38*). [ile,]
54. Hilâl ebrûlarûñsuz ey dil-ârâ
Dü hançerdür dilüme zâ **ile** râ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 28*). [ile,]
55. Eger şâd **ile** dâd ola dü bādām
Gözünñsüz harf-i gamdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [ile,]
56. Firâk-ı tāk-ı ebrûñ **ile** her gün
Dilüme dâg olupdur nokta-i nûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 35*). [ile,]
57. Dü gamze oldılar remz **ile** gammāz
Raķibe ğā’ib ammā şüret-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 41*). [ile,]
58. Tırup nāz **ile** ol serv-i mükerrerem
Ki dervîşe taşadduk ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 53*). [ile,]
59. Görüp birbirini bir dem iki yâr
Enîn ü âh **ile** olundu bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 56*). [ile,]
60. Bu hâl **ile** geçerdi rüzgārı
Firâk-ı Leylî’de leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 77*). [ile,]
61. Didi pîr atañam ben haste vü zâr
Senüñ gavġāñ **ile** rüsvây-ı bāzār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 52*). [ile,]
62. Peder bu hâlet **ile** görüp anı
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [ile,]
63. Meded olursa saña mîm **ile** dāl
Demüñde cümle hayre olasın dāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 27*). [ile,]
64. Beni қо âh u zâr **ile** öleyin
Belâ-yı derd-i yâr **ile** öleyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 37*). [ile,]
65. Beni қо âh u zâr **ile** öleyin
Belâ-yı derd-i yâr **ile** öleyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 38*). [ile,]
66. Gidüp benlik bir oldum yâr **ile** bil
Qo kâli kim şığışmaz araya kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [ile,]

67. Belānuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Ğam **ile** ğuşşa şehrinüñ şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 6*). [ile,]
68. Uşûla đarb ururdu dest-ber-dest
Nevâ iylerdi ‘uşşâk **ile** ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 28*). [ile,]
69. Țurup pür-şevk Mecnûn-ı seher-ĥîz
O birkaç yâr **ile** çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [ile,]
70. Düşüp ikisi de şevk **ile** vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 19*). [ile,]
71. Țutulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend **ile** pend **ile** havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [ile,]
72. Țutulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend **ile** pend **ile** havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [ile,]
73. Peder miskîn ki bağı ĥûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn **ile** mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [ile,]
74. Pür oldı eşk **ile** çeşmi kuyusu
Kıyasa şıĝmayub Kays’uñ kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [ile,]
75. Güzel ĝilmân u ter-duĥter cevârî
Ziyâda ay **ile** aĥterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [ile,]
76. Muĥabbet mestidir dîvâne şanma
Bu sũ’-i zann **ile** andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [ile,]
77. Nola biñ cân **ile** sevsem seni ben
Ki dört göz **ile** baĥarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [ile,]
78. Țutulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend **ile** pend **ile** havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [ile,]
79. Țutulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend **ile** pend **ile** havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [ile,]
80. Peder miskîn ki bağı ĥûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn **ile** mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [ile,]
81. Pür oldı eşk **ile** çeşmi kuyusu
Kıyasa şıĝmayub Kays’uñ kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [ile,]
82. Güzel ĝilmân u ter-duĥter cevârî
Ziyâda ay **ile** aĥterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [ile,]
83. Qabâ vü pîrehenden baĝlamaz raĥt
Gezerdi derd **ile** şahrâ gehî kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [ile,]
84. Giriftâr idemez bend **ile** zencîr
Delürdelden beni ol yâr-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 34*). [ile,]
85. Quma sîm ü zeri qum gibi şaçdı
Țutup hem luţf **ile** ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [ile,]
86. Beni qandur o nûrûn eşmesinden
Nitekim iyledün ‘aşk **ile** ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 31*). [ile,]
87. İder âb-ı vuzû‘ **ile** zirâ‘at
Du‘âya el götürse ol şeh-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 30*). [ile,]
88. Yakînüm bu dîrür mevte yakînem
Bu derd **ile** ölicecek pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 79*). [ile,]
89. Döne döne ĥikâyet itdi anı
Didi yüz şuyı **ile** andan el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 115*). [ile,]
90. Qamu aĝlaşdılar pîr **ile** bile
Velî Mecnûn pür-sevdâ vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 62*). [ile,]
91. Yapışdum uş rızâ qulbına nâ-çâr
Eger tedbîr **ile** olaydı kârüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 17*). [ile,]
92. Rücûm-ı kahr **ile** şeytân atarsın
Çü ta‘nuñ taşı qallâşa toĥundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 22*). [ile,]

93. Düzüp devlet cebinde kor muḥakkak
Eger şabr idesin şabr **ile** bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 75*). [ile,]
94. İder şabri **ile** helvâ koruğu
İşi rây **ile** kıl kim merd-i bî-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81*). [ile,]
95. Tolaşmasa eger rây **ile** ilgü
Cihânda bir vefâsuzdur murâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 84*). [ile,]
96. Gider elden ya başuñ ya külâhuñ
Süvâr ol raḥş-ı râyâ devlet **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 97*). [ile,]
97. Ki tâ Rüstem olasın kuvvet **ile**
Refîḫ it dösttan bir nice ḥâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [ile,]
98. Beni ol ḥûn **ile** gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir belâ-keş bâr-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20*). [ile,]
99. Düşüp şabr **ile** câmî derd-i saḫta
Bir iki gün şikence çekdi ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 40*). [ile,]
100. Tölup ehl-i temâşâ dâmen-i kûh
Kaçan Leylâ'yı medḫ **ile** bezardi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 53*). [ile,]
101. Şikârın na'î **ile** taḡlardı zülfi
Cihânî muṭlakâ şayd itdi kaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 26*). [ile,]
102. Gül **ile** çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-ḫasteler cân u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 34*). [ile,]
103. Hezârân nâz **ile** perverde iken
Dili pür-ḥûn idi Mecnûn'ı içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 48*). [ile,]
104. Belâdan gözine mülk-i cihân teng
Yüzinde la'î **ile** lû'î-yi zîver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 63*). [ile,]
105. Oḫurdi aña eş'âr **ile** peygâm
Melâḫatde ki Leylî kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 102*). [ile,]
106. Getüren şuyı od **ile** giderdi
Bu resme arada odlu ḫaberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 120*). [ile,]
107. Nevâ vü berk **ile** şûride destân
Civân itdi cihânî sebz-i nev-ḫîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [ile,]
108. Oḫur tesbîḫ âvâzın idüp tîz
Hevâda tâc u ṭavḫ **ile** ḫamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [ile,]
109. Muṭavvaḫ şûfiler gibi kebûter
Bu efser ṭavḫ **ile** baykuşa ḫaḫdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [ile,]
110. Per-i zâḡ oldu gûyâ dümm-i şehbâz
Hem isfidâc **ile** ol ḡayret-i ḥûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 67*). [ile,]
111. İde sünbüller **ile** riş-ḫandi
Ġalaṭ didüm degüldi bu murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 88*). [ile,]
112. Şanasın ḫaste bülbüldür kafes teng
Geçerdi şûr **ile** ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [ile,]
113. Ḳabîle çok bahâdır ḫavm ulu boy
Cemâl ü mâl **ile** meşhûr-ı 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 17*). [ile,]
114. Kemâl ü ḫâl **ile** maḫbûl-i âdem
'Azîz olduḡı-çün ilde selâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 18*). [ile,]
115. Ki tâ cem' iyleye şem' **ile** bâdı
Degül aña ki biñ yilse yil **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [ile,]
116. Çerâḡuñ başı ḫoş olmaz yil **ile**
Seferden çün iline râcî' oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26*). [ile,]
117. Ki sa'y **ile** kuculmaz mihr **ile** mâh
Anı da ḫıldı mecnûn 'aşḫ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 30*). [ile,]
118. Ki ḫarc-ı naḫd **ile** ḫall olunur 'aḫd
Vefâ vü mihr **ile** mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [ile,]

119. Gümüş küh üzre altundan kemer-vār
Kaṭār **ile** katır üstür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47*). [ile,]
120. Diyüp lebbeyk hâcı gibi Hac'da
O vecd **ile** ser-âgâz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 21*). [ile,]
121. Vücüdı mülkiñi virâne kıldı
Geçer eş'âr **ile** leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 25*). [ile,]
122. Geçer bu hâl **ile** leyl ü nehârı
Müsâfirler gelürler bu diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 36*). [ile,]
123. Şunarlar destine pür-bâde câmı
İder biñ cehd **ile** bir câma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [ile,]
124. Ri'âyet iyledi oldukça tākāt
Kelâm-ı nerm **ile** germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 53*). [ile,]
125. Qarîn oldı nitekim mağz **ile** pōst
Oğurdı yār olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 64*). [ile,]
126. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızâ **ile** güli kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 89*). [ile,]
127. Şevâbuñ saña yapmaz bu hārâbı
Beni terk it qo eski pişem **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [ile,]
128. Yaşum geçsün quru endişem **ile**
Görüp Nevfel katı bî-çäre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 118*). [ile,]
129. Demürden qapu açmak benden olsun
Hemîşe hem-dem ol 'aқıller **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 143*). [ile,]
130. Enis olma perişân diller **ile**
Şadef olursa yaz yağmurına yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 144*). [ile,]
131. Vefâ-yı va'de-i ma'hûde qaldı
Taḥammül bendi **ile** pâyı beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 153*). [ile,]
132. Yüzi şuyı **ile** oldı nişeste
Taḥammülden kemer düzdi biline (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 154*). [ile,]
133. Qızardı 'ayş **ile** perverde verdi
Çü rāḥat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 2*). [ile,]
134. Velî 'āşıklara küh-i girāndur
Anı yüz nāz **ile** beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [ile,]
135. Dilinden zevq-ı ma'nâ gūş iderdi
Bu hâl **ile** geçürüp rüzgārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 25*). [ile,]
136. Meğer bir gün ki Mecnûn **ile** Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [ile,]
137. Revân oldı yaşı te'sir idüp derd
Gezüp raqş **ile** Mecnûn lâ'ubālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 161*). [ile,]
138. Şer ü şür **ile** tünd tiz çün şir
Hurüş u çüş **ile** çün pil-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [ile,]
139. Şer ü şür **ile** tünd tiz çün şir
Hurüş u çüş **ile** çün pil-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 165*). [ile,]
140. Şavaşa anuñ **ile** bile bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 16*). [ile,]
141. Degül quru gülîçe qurş-ı mehdür
Seg almaz ürmek **ile** kurs-ı mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 37*). [ile,]
142. Qılur mı yār **ile** ol kârî zârî
Anı kim yāy idüp dūr yār derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [ile,]
143. İçürmeñ bārî zehr-ālûde nūşı
Hōş itmezsis çün ol nūş **ile** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [ile,]
144. Ne ḥâcet dokesiz niş **ile** qanı
Miyāncı çünki işlāḥ itdi hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 30*). [ile,]
145. Yüzüñ ağı itdi ceng **ile** sipāhuñ
'Adûlar üstine ya'nî iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 8*). [ile,]

146. Anuñ-çün iyledüm şulh **ile** hile
Gelüp çün şağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 44*). [ile,]
147. Olara ‘afvı **ile** minnet itdi
Buyurdi kim getürün kâni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 70*). [ile,]
148. Anı zulm **ile** alman ben bilürsin
Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [ile,]
149. Dönüp iline gitmek oldı cehdi
Tırup bî-çâre Mecnûn hasret **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 165*). [ile,]
150. Taḥayyür ‘âleminde rıkkat **ile**
Gönül taḥtı gibi baḥtı yıkıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 166*). [ile,]
151. Cihâz u ḥürmet **ile** dürr-i nâ-süft
Gümüş gövdelü altun başlu duḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 202*). [ile,]
152. Ḥazer iyle du‘â-yı nîm-şebden
Tutan her dâmeni kahr **ile** çün ḥâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [ile,]
153. Binâ bünyâdı olmaz nitekim bād
Cihâna ḥükm iden dād **ile** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 33*). [ile,]
154. Gelüp dād **ile** hoş ad **ile** gitdi
Geçer kışşa olur çün ‘ömr zâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [ile,]
155. Gelüp dād **ile** hoş ad **ile** gitdi
Geçer kışşa olur çün ‘ömr zâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 34*). [ile,]
156. Tıtulmuş pâyı muḥkem bend ü bağa
Bıcaḥ almış ele ḥırş **ile** şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 17*). [ile,]
157. Olupdur ‘ilm ü ḥilm **ile** mükerrerem
Nice gönülün çeker cân incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28*). [ile,]
158. Gezerdi âh **ile** deşt ü beyābān
Silāḥ u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [ile,]
159. Amān virdi ḳodı elden şikārı
Didi rāy **ile** ḳurtarduñ bu cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37*). [ile,]
160. Öperdi çeşm-i mestin ‘āşıkāne
Hem arkasın ḳaşurdi şefḳat **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 49*). [ile,]
161. Dir idi aña rıfḳ u rıkkat **ile**
Ki ey bencileyin āvāre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [ile,]
162. Ne ḥāşıl seng dīvār olsa pülād
İde çün seyl ekini seng **ile** pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [ile,]
163. Gice çün perr-i zāğ **ile** büründi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 1*). [ile,]
164. Cihān şan ḳara ağ **ile** büründi
Felek yıldızları döndi çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 2*). [ile,]
165. Gezüp cerr iderem ilden buña zād
Gezüp bu ḥile **ile** cümle ḳavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [ile,]
166. Dilenüp cem‘ iderüz ḳüt-ı yevmi
Ne ḥāşıl olsa bu yār **ile** bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [ile,]
167. Çün irdi dōst ḳapusına āḥir
Revān zencir ü bend **ile** çü Ceyḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [ile,]
168. Semā‘ u vecd **ile** ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her ḥ’ış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [ile,]
169. O genci ḥıfz iderdi gayretinden
Kemāl-i ‘aḳl **ile** ol sîm-endām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 55*). [ile,]
170. Ḳaṭār **ile** deve çulları dibā
Çekildi tāzî vü buḥtî ṭonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 80*). [ile,]
171. Şafā ṭoldı yemin **ile** şimāle
Oturup Leylî atasıyla sādāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 132*). [ile,]
172. Ḥorōsun beyza **ile** ne işi var
Baña ḳardaş odur kim ola ḥāl-dāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 190*). [ile,]

173. O pîl öñince yürürdü piyâde
O şâhî at u fîl ü zîynet **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [ile,]
174. İletdi ‘alî kaçra ‘izzet **ile**
Aña teslîm idüp her mülk ü mâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 14*). [ile,]
175. Getüre armağân kuhl-i ğubârî
Çıkup har-gâhdan âh **ile** her gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 61*). [ile,]
176. Niçün sen iyledüñ ğayr **ile** bâzâr
Tarahlhum gösterüp bidâd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 28*). [ile,]
177. Ki gelmez göñlüñe yâr-ı kâdim
Yiñi yâr **ile** çün olduñ hem-âğuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 39*). [ile,]
178. Emek baña yimek aña bitidi
Vişâle yoğ imiş sa’y **ile** çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69*). [ile,]
179. Geçer habs **ile** her dem rûzgârûm
Havâle başuma ğavğâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 62*). [ile,]
180. Ğamuñdan aĝlaram olur behâne
Bu deñlü miñnet **ile** ey cefâ-kîş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 77*). [ile,]
181. Urursın sen de baña ta’n **ile** nîş
Söyündürmezse rahmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [ile,]
182. Ser-i kûh üzre ‘üryân çün ser-i kûh
Yatur vañşiler **ile** yâr u me’nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29*). [ile,]
183. ‘Aceb midür muţî‘ itse sibâ‘î
Süpürdüdi sibâ‘a buyruğ **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 33*). [ile,]
184. Dilese yollarını kuyruğ **ile**
Çü yâre it rakîbi mâni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 34*). [ile,]
185. O da vañş **ile** tutdı dâmen-i kûh
Ser-i kûhuñ anuñ çün tâcî oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [ile,]
186. Şukûfe naqşî zeyn-i kehkeşândur
Pür olmuş jâle **ile** cevî-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 61*). [ile,]
187. Şarâb-ı nâb **ile** gûyâ piyâle
Olur ser-keşlige çün serv mâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 62*). [ile,]
188. Belâdan kûh olup üstüme düşmeñ
Ğam **ile** şâd-mânem ben hemîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 81*). [ile,]
189. Olur zindân aña etrâf-ı gülşen
Çü rûy-ı yâr **ile** olmaya dil hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 85*). [ile,]
190. İder ol tâlî‘-i şûm **ile** cengi
Bu ahlvâl **ile** ol ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 60*). [ile,]
191. İder ol tâlî‘-i şûm **ile** cengi
Bu ahlvâl **ile** ol ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [ile,]
192. Anuñla hem nihânî şöhet itdi
Gehî nâz **ile** ‘arz itdi ‘ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 73*). [ile,]
193. Niyâz **ile** geh itdi i‘tizârın
Bu şöhet germ iken ol demde nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 74*). [ile,]
194. Şokarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp luţf **ile** evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 99*). [ile,]
195. Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş
Yaturken za‘f **ile** ol pir-i puhte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 23*). [ile,]
196. Yirine derd ü ğam tölmiş gidüp hûş
Varup yanına yap yap rîkât **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 61*). [ile,]
197. Başın yüzün şıĝadı şefkat **ile**
Akıtdı hem ciger kanın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 62*). [ile,]
198. Geçer sana ğam **ile** mâh u sâli
Bu deñlü kim belâlarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 92*). [ile,]

199. Yavuz ad **ile** gese adı yokdur
Zemān-ı ‘ömr egeri yıl gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116*). [ile,]
200. Hevâ **ile** geerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkânî ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 120*). [ile,]
201. Girem ol âb-ı rüy **ile** türâba
Vücûdum çün ola âb **ile** pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 14*). [ile,]
202. Dir idi hem dögüp seng **ile** sîne
Ki ey şefkatlu ata ande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [ile,]
203. Meh **ile** mâhî **ile** utdı küştî
Şadef puştına urup mâhî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 98*). [ile,]
204. Meh **ile** mâhî **ile** utdı küştî
Şadef puştına urup mâhî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 98*). [ile,]
205. Yaa kendüyi de bu cevre aınsuz
Varup segbân-ı şâh **ile** bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 9*). [ile,]
206. Şihâb **ile** atarlar arb-zenler
Atılduka rücûm-ı tîz ü hâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 10*). [ile,]
207. Döner za’f **ile** ‘urcûn-ı adîme
Zebân-ı hâl **ile** bu remzi â’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 25*). [ile,]
208. Şeh-i ‘âlî-cenâb **ile** cenâ’ib
Şehüñ bezmine Zühre muṭrib olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 28*). [ile,]
209. ‘Uṭârid ehl-i defter kâtib olmış
Büker zerrîn-ter arḥ **ile** Hürşîd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 31*). [ile,]
210. Niyâz **ile** du‘âya itdi ‘azmi
Cemâl-i Zühreye yüz utdı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 38*). [ile,]
211. Sa‘adet bâbı uflına anaḥtar
Baña iyle vefâ **ile** nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 57*). [ile,]
212. Düş **ile** ḥayâl **ile** olur şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 94*). [ile,]
213. Elif oḡru boyı egri aşı nûn
Ki ya’nî naḡşum **ile** ‘ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 59*). [ile,]
214. Ben oldum mübtelâ-yı habs-ı perde
O fâriḡ pāsbân **ile** ‘asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 99*). [ile,]
215. Kemâl-i ‘aḡl **ile** ‘irfân viren ol
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 176*). [ile,]
216. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nāsüft
Egeri ḡayr **ile** cüft oldı ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 199*). [ile,]
217. ılur ferşi nebât **ile** müzeyyen
Ḳoyar ol udret ü ‘ilm issi Bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 10*). [ile,]
218. Seni benden daḡı kimse ayırmaz
Olup ma‘şûḡ u ‘aşıḡ ‘aşḡ **ile** bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53*). [ile,]
219. Yudi göz yaşı **ile** cāmesini
İderdi nāme gibi ‘ömrini ṭayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 58*). [ile,]
220. Ṭuz etmek yimez oldum ben daḡı uş
Anuñ-çün vaḡş **ile** dā’im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 61*). [ile,]
221. Ṭaradı ördi geh müşk **ile** müyîn
Ḳuru ānunâ döndürmiş ḡam-ı yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46*). [ile,]
222. Kimüñ zikrin ider ola güher-rîz
Didi mihr **ile** mühr açup ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [ile,]
223. Ki mihr **ile** nazar idem ol aya
Baña da‘vet idicek anı ḡālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [ile,]
224. Gül-i gülzār **ile** ṭolsa kenārūñ
Eritdi ‘aşḡ odı ıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 152*). [ile,]
225. Zebân-ı luṭf **ile** virdi selāmı
Selāmı ḡoş gelüp Mecnûn’a ḡāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 36*). [ile,]

226. Ğarībem luṭfuñ **ile** āşinā kıl
Neşidüñden baña luṭf iyle bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 56*). [ile,]
227. Ğidâ h'ân-ı tenümden yidüm evvel
Aña kuvvet olur nân **ile** helvâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 119*). [ile,]
228. Kemâl-i 'ilm ü ħilm **ile** sûtüde
Sözi zibâ idi çün sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 8*). [ile,]
229. Dimiş biz de içelüm şudan ey şâh
İçelüm yüz şuyı **ile** bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 17*). [ile,]
230. Müdebbirler maḳâmın ṭuta aḫmak
Ḳanı Mecnûn gibi 'aşḳ **ile** fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 29*). [ile,]
231. Ney-i dil-sûza beñzer ateş-âvâz
Dür-i faẓl **ile** dürc-i sinesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 5*). [ile,]
232. Güli ḥâr **ile** itdi 'emmî bâzâr
Çü çeng-i zâğa düşdi dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 60*). [ile,]
233. Ol anı rıfḳ **ile** iylerdi te'dib
Didi Zeyd'e ki germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 132*). [ile,]
234. Çıḳam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr **ile** çâhî ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [ile,]
235. Revânın revḥ-ı raḫmet iylesün şâd
Çü ḳaldı ḫasret **ile** Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [ile,]
236. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemânı derd ü şabr **ile** geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [ile,]
237. Varurdi sırr **ile** ṭuymazdı aḡyar
Niyâz **ile** varup ol dil-nüvâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 14*). [ile,]
238. Varurdi sırr **ile** ṭuymazdı aḡyar
Niyâz **ile** varup ol dil-nüvâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 15*). [ile,]
239. Zer ü dürr **ile** zeyn itdi müretteb
'Arūs-ı 'âlem-i ḫüsn a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [ile,]
240. Hem aḡlayup yanışdı şem'a **ile**
Düzüp pervâne gibi tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [ile,]
241. İderdi bülbül **ile** bezm-i tenhâ
O gün her-gâh içinde ya'ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 128*). [ile,]
242. Göñül mihmânını ḫôş görđi ḫaylî
Müşerref itdi anı vuşlat **ile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 131*). [ile,]
243. Müzeyyen ḳıldı nâzûk ḫil'at **ile**
Ridâ vü ṭavḳ oldı zülf ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 132*). [ile,]
244. Yiñi sevdâ **ile** ser-geşte gitdi
Semâ' u raḳs **ile** çün çerḫ-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 4*). [ile,]
245. Yiñi sevdâ **ile** ser-geşte gitdi
Semâ' u raḳs **ile** çün çerḫ-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [ile,]
246. Yazardı Zeyd anı ṭurup ḳafâda
Ne dürr kim bu iderdi naẓm **ile** ḳayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [ile,]
247. Ḳara ṭaşlar **ile** döğdi serini
Ḳurı şanduk gibi göğsin döğerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 130*). [ile,]
248. Ki hem üftâde hem pür-tâb çün berḳ
Yatup bu ḫâl **ile** bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [ile,]
249. Baña bu derd **ile** ölmek muḫaldür
Çıḳ ey cân ṭurma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [ile,]
250. Fiğân u nâle **ile** iyledi geşt
Gezer efgân **ile** ol yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 66*). [ile,]
251. Fiğân u nâle **ile** iyledi geşt
Gezer efgân **ile** ol yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 67*). [ile,]

252. Dönüp rakş **ile** Necd'e gitdi ser-mest
Giderken âh idüp göğsin tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [ile,]
253. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşı **ile** rige rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 3*). [ile,]
254. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol derd **ile** cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [ile,]
255. Vuḥuş **ile** gehî âvâre oldı
Düşüp bir nice gün bu resme ḥâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 16*). [ile,]
256. Ki iyeler vaşl-ı yâr **ile** beşâret
Mezâr-ı yâre cân atdı piyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 14*). [ile,]
257. Diyüp ey döst virdi cân-ı pâkin
O da göçdi belâ **ile** cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [ile,]
258. Şafâ-yı bâtın **ile** âşikâr ol
Yüceldügünce meylün zîre olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 106*). [ile,]
259. Kızıl ḳor olup ol zer ṭola gürün
Eger kim zulm **ile** yağ idesin cem' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [ile,]
260. O yağ **ile** yanasın nitekim şem'
Şu kim cânı şafâ yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [ile,]
261. Cefâ yağı **ile** şem' oldı yandı
Eger cem' iyleseñ cevri **ile** balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [ile,]
262. Cemâli nûr u ferr **ile** mükemmel
Gül ü reyḥân elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56*). [ile,]
263. Hikâyet kıldı ḥalka ol ḥaber-dâr
Ki dünyâda olan 'aşḳ **ile** nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [ile,]
264. Olur şâyeste şast-ı şehriyâra
Bu 'aşḳ **ile** şahîḥ olur şakâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [ile,]

ile bakmağa yüz olmamak: İnsanlara bakacak yüzü olmamak, utanç içinde olmak.

1. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Ḳanı 'ırz u ḳanı gayret ḳanı 'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [ile bakmağa yüz olmamak,]

ilen-: Beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek.

1. İlenür saña ögürî ögürî
İñende bî-günâha urma bendün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 28*). [ilenür, -ür]
2. Du'â itdi aña gendüye **ilendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 52*). [ilendi, -di]

ilet: Götürmek, ulaştırmak.

1. İletdi 'alî ḳaşra 'izzet ile
Aña teslim idüp her mülk ü mâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 14*). [ilet, -di]
2. Ayağın tozına **iletse** bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 136*). [iletse, -se]
3. Maḥabbet gösterüp iḥsân kılışdı
İledüp günde anda bir ḳoyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 11*). [iledüp, -üp]
4. İlet luṭṭ it o 'aşḳ âvâresine
Didi bunı vü itdi 'azm-ı ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 154*). [ilet,]
5. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp 'aşḳ u ma'sûḳa nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 105*). [iledüp, -üp]

6. Ne tuysun nâliš ünün sağ olan dil
iletse Zeyd eger peygâm u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [*iletse, -se*]
7. Şâyed ki kûyuña **iledeydi** şabâ beni
Ger hâk-i pâyuña karşırsam ğubâr olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [*iledeydi, -e, -(y)di*]
8. İletdiler atası hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 112*). [*iletidiler, -di, -ler*]
9. İletdi hâne-kâh-ı şeyhe ser-mest
Didi cân-ı peder yüz sür bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 82*). [*ilet-di, -di*]
10. Yatur Mecnûn düşüp bir yana ‘uryân
Yine anı **ilet-di** hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 37*). [*ilet-di, -di*]
11. İletdi kalb-i segden şadr-ı şâha
Civâna i’tizâr idüp didi şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 50*). [*ilet-di, -di*]
12. Şafâdan döst destine urup dest
ilet-di hayme-i hâsa hem anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 109*). [*ilet-di, -di*]

ilgü: Engel, mania.

1. Tolaşmasa eger rây ile **ilgü**
Cihânda bir vefâsuzdur murâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 84*). [*ilgü,]*
2. Fiğân töldi kamu **ilgü** içinde
Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 72*). [*ilgü,]*

ilhâh: Israr etme.

1. Dağı hâcet degül **ilhâh** u ibrâm
Cemâlûñ hurrem olsun ey dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 84*). [*ilhâh,]*

ilhâm it: Kalbe sezgisel olarak ulaşmak, içine doğmak.

1. Dile ilhâm ider bî-ḥarf u âvâz
Çeküp levḥ-ı ezelde kîlk-i taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 4*). [*ilhâm it, -er*]

ilk: Öncelikle, ilkin, ilk olarak.

1. Kâbîle halkına **ilk** armağânı
Çekildi çekmek için ferş-i zîbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 78*). [*ilk,]*

illâ: ... den başka, meğer; ille, mutlaka.

1. Yile virse qarârın bād-ı endüh
Muḳırr olmazdı aña **illâ** ol küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 24*). [*illa,]*
2. Bu sırrı bilmez **illâ** ‘âlimü’l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 14*). [*illâ,]*
3. Kimisi diş biler yiye o şehdi
Atası **illâ** ğâyet ḥîşmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 53*). [*illâ,]*
4. Aña göstermez **illâ** rüy-ı serdi
Serây-ı Leylî bir şeb ol ‘asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 18*). [*illâ,]*

5. Yir idi **illā** Mecnûn ğıdasını
Koyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 2*). [*illā,]*
6. Anı vaşf itmez **illā** ‘âlimü’l-ğayb
O ħûruñ her biri bir nûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 20*). [*illā,]*

illā ki: Kesinkes.

1. Hem ehl-i ħaşmet idi hem ħired-mend
Yoğ idi eksügi **illā ki** ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 12*). [*illā ki,]*

ille: ... den başka, meğer; ille, mutlaka.

1. Atası Leylî 'yi kırtardı gitdi
Selâmet ħaldı Mecnûn **ille** maħrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 41*). [*ille,]*
2. Ķaşâ'id nazm iderdi nitekim dūr
Adı Zeyd **ille** çâpûk ‘Amr’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*ille,]*
3. Degüldür **ille** envâ‘-ı libâsum
Nider âyîne elvân-ı libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 174*). [*ille,]*

ilm: ilim, bilgi.

1. Bulardan ğayrı ders ü **ilme** meşğûl
Bularun dilleri şevk ile meşğûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189*). [*ilme, -e]*

‘ilm: Bilim, bilgi,marifet.

1. Zihî sultân ki ‘âlem aña fermân
Nihân **‘ilmi** ħatında günden izhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 3*). [*‘ilmi, -i]*
2. Çalış **‘ilm** ü kemâle bu kemâli
Düşer mi şânuña ‘aşķ-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [*‘ilm,]*
3. Olupdur **‘ilm** ü ħilm ile mûkerrem
Nice gönñlün çeker cân incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28*). [*‘ilm,]*
4. Ķılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol ħudret ü **‘ilm** issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [*‘ilm,]*
5. Biri ebvâb taķdirün kitâbı
Nice ‘âlim olan **‘ilm** ü ħesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [*‘ilm,]*

‘ilm: Bilgi, ilim; okumakla veya görmek ve dinlemekle veya ihsan-ı Hak’la elde edilen bilgi.

1. Yüzi şuyı daĥi ħalmadı anuñ
Eger **‘ilm** ise olmışdur izâfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 79*). [*‘ilm,]*

‘ilm ü kitâbet: Okuyup yazma, ilim öğrenme.

1. Ki taħşil iyleye **‘ilm ü kitâbet**
Hecâ vü ħarf u tecvîd ü kıra‘at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 125*). [*‘ilm ü kitâbet,]*

‘ilm-i edeb: Terbiye ilmi.

1. Oğurlar ğayrılar ‘ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevk ile şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 191*). [*‘ilm-i edeb, -den*]

ilt: Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek.

1. Beyâbânı baña menzil hûş itdi
Ocağuş yağmağa **iltüp** bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 41*). [*iltüp, -üp*]
2. Ne yirde olsa **iltürdi** tamâmı
Binüp bir gün sürüp bir bād-pāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 12*). [*iltürdi, -ür, -di*]
3. Alup anı çü helvâ vü kaṭā’if
Huzûr-ı Leylî’ye **iltürdi** tuhfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 103*). [*iltürdi, -ür, -di*]
4. Libâsın anuñ iylerdi edebden
Hemân **iltüp** götürmek oldı kârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 191*). [*iltüp, -üp*]

iltifât: Teveccüh, ilgi.

1. Selâmetlik yüzi şuyını saçdı
Kesüp cân u cihandan **iltifâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 21*). [*iltifâtı, -ı*]

‘imād: Direk, sütun.

1. Hārâb-ı bâbı bî-dād iyleyen ol
‘**imādın** ol sārâyūñ penç idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 53*). [*‘imādın, -ın*]

imām: İmam, önder.

1. Aña bindi çü kevineynüñ **imāmı**
Yidi meydânını çarhuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 56*). [*imāmı, -ı*]
2. Muḥabbet burcınun bedr-i tamâmı
Gürûh-ı mezheb-i ‘aşkun **imāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 2*). [*imāmı, -ı*]
3. Olurdi cümle şâ’irler **imāmı**
Şikâyet iyleme Ḥamdî cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 28*). [*imāmı, -ı*]

imām: İmam, önder kişi. II Hz. Muhammed(sav) kastedilmiştir.

1. Nebîler iktidâ itsün **imām** ol
İdüp ervâh-ı qudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 14*). [*imām,]*

imām: İmam Gazali.

1. İmām ihyâ kitâbında dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 1*). [*imām,]*

‘imāme: Sarık.

1. ‘Arab ʔavrı ʔarındı ter **‘imāme**
Hemiʔe Nevfel'e hem-ʔoʔbet oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 160*). [*‘imāme,]*
2. ‘İmāme eğri rāy egri ğazab-nāk
Dili süsen gibi ʔemʔire dönmiʔ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 8*). [*‘imāme,]*
3. Ter ince pîrehen tâze **‘imāme**
Hem itdi aña pîrâne naʔîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 80*). [*‘imāme,]*
4. Didi ğiysün bunı ol serv-i zîbâ
Semenden göñlek aķ ğülden **‘imāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 43*). [*‘imāme,]*

‘imāme: Başlık, başa sarılan sarık.

1. Yaķa yırtup yire urdı **‘imāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 20*). [*‘imāme,]*

īmān: Allah'a inanma, dînî inanç.

1. ‘Urûca da‘vet itdi dîn **īmānın**
Ki ey ser-i risâlet hûʔ-ħırâm ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 12*). [*īmānın, -ıñ]*
2. Göñülden besler idi cânı gibi
ʔaķınup sinede **īmānı** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 68*). [*īmānı, -ı]*
3. Kanı **īmān** kanı eymân u peymân
Baʔup kâfir rakîbi ʔutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [*īmān,]*
4. Esirger cân o kim **īmānı** vardur
Yavuz ķurd olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [*īmānı, -ı]*

īmānsuz: İmansız, inancı olmayan (kimse), dinsiz.

1. Hey **īmānsuz** niçün virdüñ emānı
Yüzüp öküzi irdüñ kuyrığına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 186*). [*īmānsuz,]*

‘imār: Bir yeri bayındır duruma getirme işi, bayındırlık-ʔenlendirmek-.

1. ‘İmārı perdesinde Leylî-i zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 1*). [*‘imārı, -ı]*
2. Felek puʔtında zeyn itdi **‘imārı**
İdüp ʔadr-ı ‘imārîde cülûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 2*). [*‘imārı, -ı]*

‘imāret iyle-: Yapmak, kurmak.

1. Olupdur taĥt-ı sinem taĥta-bendi
N'ola taĥtuñ ‘imāret iyle isen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 87*). [*‘imāret iyle-, -r]*
2. ‘İmāret iyle idi ol ĥarâbı
Ki ey âvâre ‘aʔıķ itme ta‘cıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 70*). [*‘imāret iyle-, -r]*

imdi: Şimdi, o halde.

1. Ȧur **imdi**  re iyle vaşl-ı y ra
şanavber isteyü  azm iyle  ağa (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 28*). [*imdi,]*
2. Eceldür kim felekden ola n zil
Gel **imdi** el uyu  afil hevesden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 69*). [*imdi,]*

 m n: *Emin, güvenli, huzurlu.*

1. Ki bundan  ayrı yok ** m n** vil yet
Ben m kim menzilüm oldu  ar b t (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 170*). [* m n,]*

 miş: *Ek fiil.*

1. Ki bir  am k şesine k ni  oldu
Var ** mişse** belüreydi eger şub  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 55, Mısra 27*). [* mişse, -se]*

 mk n: *(Ar.) Olanak.*

1. O yola gitmemeye yokdur ** mk n**
 amu bay u f k r   ş h u   ker (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 44*). [* mk n,]*

 mk n-ı şükri: *şükür imkanı.*

1.  rişdi ba r-ı sır-ı A medi ye
O ba ra  ar  idüp ** mk n-ı şükri** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 65*). [* mk n-ı şükri, -i]*

 mtiy z: *Ayrıcalık, hususiyet.*

1.  al let ehli  izbinden seçildi
 dicek ** mtiy z** ile nid yı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 15*). [* mtiy z,]*

 n: * nmek.*

1.  n p virdi atın Mecn n-ı ser-mest
Binüp şıçratdı  h  gibi şayy d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 60*). [* n p, - p]*
2. Girüp toprağa   ir yilden ** ndi**
Cih nda   mr-i  dem olmasa yıl (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 114*). [* ndi, -di]*
3. Biraz dem ditredi v  düşdi b -h ş
şan ** ndi** deldi gökden ş   ka fark (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 41*). [* ndi, -di]*
4.  n p  ağdan giderdi nitekim seyl
Varup   k üzre  ordı r y-ı p ki (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 83, Mısra 8*). [* n p, - p]*
5. Zih  t li  ki ş mur  oldu şaydum
Atıldı yire cüst ** ndi** atından (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 49*). [* ndi, -di]*

 n-: *U ramak, gelmek.*

1. Düşelden cânuma derd-i dil-ārām
Baña bu şā'ika kim **indi** nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27*). [*indi, -di*]

in-: Bulunduğu yerden aşağıya doğru gelmek.

1. İnüp tağdan giderdi nitekim seyl
Varup hāk üzre kordı rüy-ı pāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*inüp, -üp*]

in'ām: Lutuf, ihsan.

1. Cihāna bî-kıyās **in'āmı** itdi
Gözi nūrına Kays'ı nāmı itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 63*). [*in'āmı, -ı*]
2. Sibā' u vahşe ihsān idi işi
Muṭī' itmişdi **in'āmı** sibā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 85*). [*in'āmı, -ı*]
3. İle **in'ām** u ihsān itdi ḥaylî
Zihî bezm-i mübārek 'işret-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 20*). [*in'ām,]*

in'ām it: Nimet verme.

1. Kılup şive tegāfûl itdi Leylî
İle in'ām iderken bal u yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 31*). [*in'ām it, -er, -ken*]

in'ām u ihsān iyle: Nimetler ve lütuflar eylemek, cömertlik etmek.

1. Virürdi itlere etden öyüni
Şu denlû iyledi in'ām u ihsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 13*). [*in'ām u ihsān iyle, -di*]

inan-: İnanmak, inanma işi.

1. Olurdi perde-i 'aşk ol temāruż
İnanan ta'n itmezdi te'āruż (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 34*). [*inanan, -an*]
2. Uyup atasına oldu revāne
İnandurmadı gerçi bu bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 76*). [*inandurmadı, -dur, -ma, -dı*]
3. İnanmazsañ kığır ahvālını şor
Eger divāne ise kâpudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*inanmazsañ, -maz, -sa, -ñ*]
4. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşāne
Şu kim bir kâhe şaymazdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 88*). [*inanmazsañ, -maz, -san*]
5. Televvün ehli bed-ḥüya **inanma**
Kişi itmeyicek 'ahde vefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 176*). [*inanma, -ma*]
6. Şu deñlû kim eger dinse **inanma**
O zer kim biri biñ sime geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 82*). [*inanma, -ma*]
7. İnanmazsañ göre dendānın anuñ
Gelincik gibi al giymiş şakāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 6*). [*inanmazsañ, -maz, -sa, -ñ*]
8. Henüz 'azminde muḥkemdür **'inānuñ**
Nişānuñ kalmadı çün yayunı yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 108*). [*'inānuñ, -uñ*]

inan-: Bir şeyi doğru olarak kabul etmek.

1. İnanma uğrıdır düzd-i cihāne
Cihān bir hānedür kim pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 84*). [*inanma, -ma*]

‘inān: Dizgîn.

1. Rücûm-ı ‘avne tîz itdi ‘**inānı**
Ġarîb ü nev-civān idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 120*). [*‘inānı, -ı*]

‘ināyet: Lütuf, ihsan, iyilik. II İnsanları selamete erdirmek için Allah'ın onlara yapmış olduğu doğa üstü bağış ve yardım.

1. Geçürmez sa’y ile hergiz nişān-ı mā-‘arafnādan
Mukahhal olmayan gözler ‘**ināyet** tütüyāsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 7*). [*‘ināyet,]*
2. Kāmu ‘āşık irer maḥbûba senden
Ṭaleb kuldān ‘**ināyet** ḥazretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 5*). [*‘ināyet,]*
3. Senüñ gibi şikeste beste idüm
‘**ināyet** irdi Ḥaḳ’dan nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 137*). [*‘ināyet,]*

ince: İnce, zarîf.

1. ‘İkāl-ı pay u ‘aḳl u dîde tārîk
Yol eyle **ince** gūya mūy-ı bārîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 82*). [*ince,]*
2. Bürehne cismi **ince** mūya dönmiş
Tenin mū ḳaplamış āhūya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 29*). [*ince,]*
3. Ter **ince** pîrehen tâze ‘imāme
Hem itdi aña pîrāne naşîḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 80*). [*ince,]*

inci: İnci.

1. Vekîl-ḥarcı gibi def’îdür **inci**
Aña virdi ḳalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 250*). [*inci,]*

incin-: Gönli kırılmak, gücüne gidip üzülmek, gücenmek, gönül koymak.

1. Ki döymez **incinürdi** pîrehenden
Nice hôş şabr ider ṭoprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 124*). [*incinürdi, -(ü)r, -di*]

incin: Zarar görmek.

1. Ki **incinmeyesin** ilden hemîşe
Aru kim götürür şoḳmağa neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 96*). [*incinmeyesin, -me, -ye, -sin*]

incin: Gönli kırılmak, gücüne gidip üzülmek, gücenmek, gönül koymak.

1. Bu erden **incinür** yok buña meyli
Perîşân oldu gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [*incinür, -ür*]
2. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allah
Seni **incitdüm** itdüm halka rüsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 83*). [*incitdüm, -dü, -m*]

incit: Zarar vermek, acıtmak.

1. Olupdur ‘ilm ü hilm ile mükerrem
Nice gönlün çeker cân **incidesin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 29*). [*incidesin, -e, -sin*]
2. Günehsüz cân-ı hayvân **incidesin**
Güzel gözleri beñzer çeşm-i yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 30*). [*incidesin, -e, -sin*]
3. O düşmez sen düşersin aña nâ-gâh
İli **incitmegi** idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 95*). [*incitmegi, -meg, -i*]

incü: İnci.

1. Yüzine **incüler** eşk-i ter oldu
Gözine mîl-i sürme hâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 148*). [*incüler, -ler*]

incü diş: İnci gibi beyaz diş.

1. Kilebdân saçlu incü dişlü dilber
Cemâli bî-nihâyet mâlî bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 204*). [*incü diş, -lü*]

incü diz-: İnci dizmek.

1. Didi râvî-yi kışşa hâtif-i güy
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 2*). [*incü diz-, -en*]
2. Söze incü dizen şarrâf-ı mâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 1*). [*incü düz, -en*]

indür: İndirmek.

1. Dizinden anı **indürmezdi** her bār
Gidermezdi katından anı dā'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 72*). [*indürmezdi, -mez, -di*]

iñen: Asla, sakın.

1. Emîn olma şakın zehrinden anuñ
iñen depme vaķārüm kara yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 27*). [*iñen,*]

iñen: Çok, pek çok.

1. Mecâlüm kalmadı ârâma ey dōst
iñen üftâde oldu cân-ı mestüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 65*). [*iñen,*]

İñen: *Bir daha, tekrar, yeniden.*

1. Niçün yir rāyegānī anı her zāğ
İñende meyveye el şunma küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 35*). [*İñende, -de*]
2. İñende Leylî diyü itme feryād
Zenüñ teftiş olınsa şad-hezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 52*). [*İñende, -de*]

İñen: *Artık, bundan sonra.*

1. Selāmıñdan **İñen** unutma bārī
Unutduñ tūtalum ‘ahd-i nihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 18*). [*İñen,]*
2. Uşūlî bozmasa ḍarb-ı zemāne
İñen şūrīde-ser itme ġarībı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 35*). [*İñen,]*

İñende: *Çok, pek çok.*

1. İlenür saña öğürî öğürî
İñende bī-günāha urma bendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 29*). [*İñende,]*

İñle: *Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.*

1. Nefes teng **İñler** ammā nitekim çeng
Bilin egmiş belālar yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [*İñler, -r*]
2. Eğilmiş ḳaddi **İñler** nitekim çeng
Okı üstine düşmiş yā nişāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 70*). [*İñler, -r*]
3. Anuñ-çün ḥaste Mecnûn ḥurrem idi
Egerçi āh idüp **İñlerdi** geh gāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 7*). [*İñlerdi, -rdi*]
4. O ḳānûn gibi **İñler** nāliş eyler
Sürüp şefḳat elin cismi çü nāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 50*). [*İñler, -r*]

İñle: *(müzik aleti için) çalmak, içli bir şekilde çalmak.*

1. Ciğerden **İñledi** çün çeng ü ḳānûn
Egerçi **İñledi** geh zîr ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 38*). [*İñledi, -di*]
2. Ciğerden **İñledi** çün çeng ü ḳānûn
Egerçi **İñledi** geh zîr ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39*). [*İñledi, -di*]

İñle: *Ah etmek, sızlanmak; aşk acısıyla içli içli sesler çıkarmak.*

1. Öter **İñler** ḳurı ṭanbūra döndi
Belāsı güş-mālî ol ḥabībüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 10*). [*İñler, -r*]

İns: *İnsan, beşer.*

1. Od ile penbenüñ olmaz başı hõş
Beni қо vahşiyem sen **inse** üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [*inse, -e*]

ins ü cinn: İnsanlar ve cinler.

1. Vazîfe-h'âridur her murğ u mâhî
Cihânda ins ü cinne cân viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 175*). [*ins ü cinn, -e*]

ins ü melek: İnsanlar ve melekler.

1. Nice sultânı bî-fermân idüptür
Eger **ins ü melek** dîv ü perîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 65*). [*ins ü melek,]*

inşâ: Dîvan edebiyâtı sanatlarına çok fazla yer veren, Arapça, Farsça kelimelerle yüklü, süslü, secîli nesir.

1. Kemâl ü şî'r ü **inşâya** heves-nâk
Cihânda çünkü Mecnûn oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*inşâya, -y, -a*]

inşâ it: Yazmak, kaleme almak.

1. Didi bu kıışsayı inşâ iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 1*). [*inşâ it, -en*]

inşâf it: Hakça davranmak, adâlet göstermek, acıyıp merhamet etmek.

1. Gel **inşâf it** hâzîrdur haber-dâr
Melâmet sengidür 'aşkuñ mihengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 26*). [*inşâf it,]*

insân: İnsan, kişi.

1. O cân kim derd ü gamdan bî-hâberdür
Ne var **insân** ise ma'nide hardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 10*). [*insân,]*
2. Yiter **insâna** neng ü 'âr-ı duhter
Huşûşâ kim ola duhter bed ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 87*). [*insâna, -a*]
3. Ne resme üns ala **insân** yüzümden
O kim ola enîs-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 36*). [*insân,]*
4. Senüñ nedür gîdân ey turfe **insân**
Didi kim her seher dil-ber hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 46*). [*insân,]*

insân: İnsan, insanoğlu.

1. Teni at vü yüzi **insâna** beñzer
Cemâli dil-ber ü zülfi dil-âvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42*). [*insâna, -a*]
2. Yaraşur ger saña dirlerse **insân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 70*). [*insân,]*

intihā: Nihayet, gayet.

1. Vaqt ola bula vaşl gibi **intihā** firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10). [intihā,]
2. Zihî ni‘met ki olmaz **intihâsı**
Qal ey dil ‘âlem-i hâkide pâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 88). [intihâsı, -sı]

intihâ: Son, nihayet.

1. Vaqt ola bula vaşl gibi **intihâ** firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10). [intihâ,]

intisâbın: Bağlanma, bağlılık.

1. Gürûh-ı vahşuñ aña **intisâbın**
İşidüp çāvını her ehl-i idrāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 76). [intisâbın, -ın]

intizâr: Bekleme, bekleyiş.

1. Kığırdı hâlvetine ya‘nî Zeyd’i
Ki bu dem dem degüldür **intizâra** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 27). [intizâra, -a]

îp: İp, bağ.

1. Dimiş vâ‘ız hâr uşda **îpi** kanı
O hâr soran ere gösterüñ anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7). [îpi, -i]
2. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdık
Bükülmiş **îpi** yine penbe itdüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 195). [îpi, -i]

ipek: İpek.

1. İpek bezler ağır altünlu kat kat
Şeker tenginden oldı hâneler teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 48). [ipek,]

ir: Erken.

1. Tiz ol kim kâr-bân göçmişdür **irden**
Bu yidi başlu ejderhâ-yı hûn-vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 76). [irden, -den]

ir: Dokunmak, isabet etmek, ulaşmak.

1. Tozuña **irmesün** avcı semendi
Ayağuş izine gerd **irmesün** hiç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 61). [irmesün, -mesün]
2. İrüp saña nice bir yara sîne
Cihân kim mâzîdür ma‘nide hâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 90). [irüp, -üp]

3. Tabî'atda komadı istikâmet
İrûp bîmâra vaqt-i kıle men râk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 53*). [*irûp, -üp*]
4. Sehî servi hilâle döndi anuñ
İrûp şimşâde zaḥm-ı dest-i nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 51*). [*irûp, -üp*]
5. Gönül virdüm görüp bir serve ben de
İrûp bād-ı ḥazānî nâ-gehānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 95*). [*irûp, -üp*]
6. Nice nâ-pâke **irûp** pāk ider 'aşk
Nice acılara lezzet virür 'aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [*irûp, -üp*]

ir: *Ermek, ulaşmak, yetişmek.*

1. Ben nice **irem** ana ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardur la'lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [*irem, -em*]
2. Mühr gibi her sözün irse aña mengüş olur
Dil firâkuñda lebûñ nûşına **irdi** nâ-gehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*irdi, -di*]
3. Nev-bahâr **irse** gül ü süsen zebân u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şürîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*irse, -se*]
4. Mühr gibi her sözün **irse** aña mengüş olur
Dil firâkuñda lebûñ nûşına irdi nâ-gehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*irse, -se*]
5. Kâmu 'âşık **irer** maḥbûba sende
Ṭaleb kuldân 'ināyet ḥazretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 4*). [*irer, -er*]
6. Bu ḥasretde ki nâ-geh **ire** baḥtı
Bitüre şâḥ-ı ser-sebzi dirâḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [*ire, -e*]
7. Yire kosa güzel düşünân anı
İrerdî göge ağlayup fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 84*). [*irerdî, -er, -di*]
8. Belâ-yı 'aşka açdı öyle başı
İren mecnûn diyü atardı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 70*). [*iren, -en*]
9. İde ol ḥasteyi bî-zaḥmet ü derd
O mecrûḥ **irse** ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [*irse, -se*]
10. İrişdi vâlid-i Mecnûn'a maḥzûn
Didi **ir** irmedin Kays'a şubâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 43*). [*ir, -*]
11. Deminde şanki bād-ı şarşar idi
Ne yire kim ecel minḳârî **irdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 89*). [*irdi, -di*]
12. İre hem sâkî rûhına şevâbı
İrişdürdi çün ilçi bu peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 30*). [*ire, -e*]
13. İre hem sâkî rûhına şevâbı
İrişdürdi çün ilçi bu peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 31*). [*irişdürdi, -iş, -dür, -di*]
14. Miyâncı buldı şulḥ araya düşdi
Kaçan **ire** fesâda tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 19*). [*ire, -e*]
15. Ol evvelki şavaş yirine **irdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [*irdi, -di*]
16. Yılan olduñ çü **irdi** subḥ-ı Ḍaḥḥâk
Gice yanumca yâr idüñ muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 192*). [*irdi, -di*]
17. Yalan olduñ çün **irdi** subḥ-ı sâdık
Bükülmiş ipi yine penbe itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 194*). [*irdi, -di*]
18. Niçün şalduñ ayağa **irdise** el
Gice kim yâr idüñ yanumca çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 190*). [*irdise, -di, -se*]
19. Ki **irmez** tozına bād-ı beyâbân
Gözi yaşı yüzinden şırlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 6*). [*irmez, -mez*]
20. Ṭarîkıñda refîkı nâle vü âḥ
Giderken **irdi** nâ-geh bir maḳâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 13*). [*irdi, -di*]

21. Ğam **irdi** yile virdi irmedüñ sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 62*). [*irdi, -di*]
22. Ğarâb olmağa yüz tıtdı ğalelden
Diridüñ saña ğam irse **irem** ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [*irem, -em*]
23. Ğam irdi yile virdi **irmedüñ** sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 62*). [*irmedüñ, -me, -dü, -ñ*]
24. Ğarâb olmağa yüz tıtdı ğalelden
Diridüñ saña ğam **irse** irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [*irse, -se*]
25. Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cāna bu būdan rāḥat **irdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [*irdi, -di*]
26. Çün **irdi** dōst ḳapusına āḥir
Revān zencīr ü bend ile çü Ceyḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 58*). [*irdi, -di*]
27. Hilāl-i ‘ıyd olur baña o deşne
İrerse cānuma nā-ğāh o ḥançer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 99*). [*irerse, -er, -se*]
28. Dönüp ḳahrı yili Mecnûn’a esdi
Esüp şavurdu evvel **irdi** nā-ğāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 19*). [*irdi, -di*]
29. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu şöḥret **irdi** çün İbnü’s-Selām’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 69*). [*irdi, -di*]
30. Baña besdür iki ‘ālemde yārum
İre çün cevheriye dürr-i şehvār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 199*). [*ire, -e*]
31. Tıtuşup ‘aşḳuñā āḥı tütündür
Vişālī bağına yād **irmemişdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 105*). [*irmemişdür, -me, -miş, -dür*]
32. Meger kim nev-bahār **irmişdi** bir dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 1*). [*irmişdi, -miş, -di*]
33. Hemān cān atdı **irdi** pīr-i mazlūm
Görüp görmeyicek ḥāletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 42*). [*irdi, -di*]
34. Neye **irdün** ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün yilüp ṭağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [*irdün, --dü, --ñ*]
35. Bitürür ot yirine tığ-ı tizi
Ol oḳ kim bī-amāndur **irse** cāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [*irse, -se*]
36. Dem ola kim deminde **ire** fi’l-ḥāl
Nevāña göredür ger nīk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [*ire, -e*]
37. Bu ğam ğam yüki üzre oldı ser-bār
Şan eski ḥasteye tāze teb **irdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [*irdi, -di*]
38. Esīr-i ḳa’r-ı zindāne şeb **irdi**
Zebūn idüp yetimi vü esiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 40*). [*irdi, --di*]
39. Ki gördi evce **irmiş** bir dıraḥtı
Uçar bir şu’besinden murğ-ı ḥōş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84*). [*irmiş, -miş*]
40. Metā’uñ açma kim yokdur ḥarīdār
Bu nūkte **irdi** çün ol rāst-rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37*). [*irdi, -di*]
41. Sen āb-ı Hızra **irem** mi ‘aceb ben
Ṭapuñ mihr-i münnevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 208*). [*irem, -em*]
42. Ana nām itdiler ism-i Selīm’i
İrerdı ‘āleme ḥayr u seḥāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 9*). [*irerdı, -er, -di*]
43. Gözüñ aç ‘ibret al ḳasr-ı İremden
İrem dirken **İrem** ḳaşrına Şeddād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 125*). [*irem, -em*]
44. Senüñ gibi şikeste beste idüm
‘İnāyet **irdi** Ḥaḳ’dan nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 137*). [*irdi, -di*]
45. Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
Çün āvāz-ı rahīl **ire** ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 183*). [*ire, -e*]
46. Münacāt itdi yalvardı Ḥudā’ya
Ki yā Rab cānı **irgür** ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33*). [*irgür, -gür*]
47. Ḥazān **irdi** geçüp nevrüz-ı ‘ömrüm
Dehāne **irdi** çün bu ḥaste cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 69*). [*irdi, -di*]

48. Figân u sūzişyle hâl-i tengin
Didi saña ne **irdi** ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [*irdi, -di*]
49. Kõdi ğayrı hîtabı yâre itdi
Didi ey tâze gül **irdüñ** hâzâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [*irdüñ, --dû, --+ñ*]
50. Bu derde **irse** dermândan berîdür
Yidi taşdan geçen zehr-i helâhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 66*). [*irse, -se*]
51. İrerdüñ dâmen-i tûba-yı pâka
Kõma dâmân-ı ‘aşkı cân elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 92*). [*irerdüñ, -er, -dün*]
52. Cefâ deminde **irerdi** baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 2*). [*irerdi, -er, -di*]
53. ‘Uşşâka **irer** nevâzişüñden
Envâ‘-ı vezâ‘if-i müneccem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 35*). [*irer, -er*]
54. İrüp gül gülşenine bûlbûl-i râz
Gedâyâne bülend iyledi âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 49*). [*irüp, -üp*]
55. İrüp bu haberden pîr-i mazlûm
Tutuşdı nâr-ı ‘âra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 19*). [*irüp, -üp*]
56. Beni öldürmege aña şefî‘em
Kanı âfet ki **irse** nâ-gehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 41*). [*irse, -se*]
57. Şoñ uci kûh-ı Necd’e **irdi** yolu
Düzüp seng-i melâmetden otağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 48*). [*irdi, -di*]
58. İrer çün menziline tîr gibi
Ne hâşıl cân-ı Kays’a bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 46*). [*irer, -er*]
59. İrüp bõrkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi gûş idicek miskîn ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 50*). [*irüp, -(ü)p*]
60. Ne dil nefrini itdi gûş-mâlûñ
Ne kan itdüñ kim **irdi** gerdenuñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 7*). [*irdi, -di*]
61. Ki ey keklık saña kandan bu pîşe
Bu tırfa kâhkaha çün **irdi** kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 5*). [*irdi, -di*]
62. Mübârek olsun ol İbnü’s-Selâm’e
Çün **irdi** bu haber İbn ü’s-Selâm’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 67*). [*irdi, -di*]
63. Yine gönderdi ayağı toziyle
Ki ey ğâfil kabîle **irdi** hîzûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [*irdi, -di*]
64. Çekildi üstüñüze tîğ-i tîzûm
Aķup üstüñüze kan bahri **irdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 47*). [*irdi, -di*]
65. Haber gönderdi gendü anda kaldı
Ki uş **irdüm** yanumca bahr-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 23*). [*irdüm, -düm*]
66. İrüp Nevfel öninde itdi takrîr
İdüp Nevfel ğazab ilçi söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 42*). [*irüp, -(ü)p*]
67. Mededci haylî leşker **irdi** nâ-ġâh
O demde göricek ol haylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*irdi, -di*]
68. Dürilse nice katı bağlar atı
Çün **irdi** Nevfel’e fâl-ı sa‘âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 51*). [*irdi, -di*]
69. Bizi ‘afveyle el-ecr-i ‘aliyullah
Okuñ **irdi** nişâna yayuñı yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 65*). [*irdi, -di*]
70. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi zelzele sakf-ı cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 10*). [*irüp, -üp*]
71. Tozuña **irmesün** avcı semendi
Ayağñ izine gerd **irmesün** hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 60*). [*irmesün, -me, -sün*]
72. Serüñe şağ olup derd **irmesün** hiç
Göze kim toğrıdur simin ayağñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 62*). [*irmesün, -me, -sün*]
73. Şaķın kâr ider âhı dert-mendüñ
Şaķın **irüp** kıyâmet rüzġarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 31*). [*irüp, -(ü)p*]

74. Ki ğayruñ mülkidür bu meyve-i şâh
Çün **irdi** bu haber ibnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 37*). [*irdi, -di*]
75. Aña irişmeye ağıyar desti
Çün **irmez** bağbâna meyve-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 33*). [*irmez, -mez*]
76. Tütardı râh-ı yâre çeşm-i rüşen
Ki **irüp** bād-ı ğārı yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 59*). [*irüp, -(ü)p*]
77. Didi ol düşmenine ey birâder
Dilerseñ **iresin** her yirde hayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 91*). [*iresin, -e, -sin*]
78. İrüp Mecnûn'a kaçd itdi ala cân
İrişdi çala ol şüride mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 78*). [*irüp, -(ü)p*]
79. Baña idbâr irişdi saña ikbâl
Benüm 'ömrüm günü **irdi** zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 163*). [*irdi, -di*]
80. Senün hüsnün mehi irsün kemâle
Benüm **irdi** hazânüm sen bahâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 165*). [*irdi, -di*]
81. Baña **irdi** hâlel sen pây-dâr ol
Çapımı yapma zinhâr ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166*). [*irdi, -di*]
82. Ki iyler cevherinden toprağı zer
Seher-gehden **irüp** 'aşkuñ şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 111*). [*irüp, -üp*]
83. İrüp gördüm bu gün sen dil-firûzı
Eger olursa takdîrün vifâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 48*). [*irüp, -(ü)p*]
84. Olur tiryâk-i ekber hasteye mevt
Ecel destinden **irdi** çün bu tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 59*). [*irdi, -di*]
85. Bedenden gitdi bâkı burca **irdi**
Cihân borca içer çün cām-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 62*). [*irdi, -di*]
86. Revân **irdi** çü bād-ı lâ'ubālî
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 16*). [*irdi, -di*]
87. Gözin yummaz gözedür dā'ima yol
Umar kim nā-gehân bir gün **iresin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 109*). [*iresin, -e, -sin*]
88. Hüsuf **irdüğine** ol mâha nā-gâh
Acıyup zâr u zâr ağladı ğâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 4*). [*irdüğine, -düg, -i, -n, -e*]
89. İrüp kücdi mezârı nitekim yâr
Şu deñlü şaçtı gül-gün nergisi hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 80*). [*irüp, -(ü)p*]
90. İrer feryâda biñ biñ rahmetu'llah
Kaçan Mecnûn cihândan dürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 172*). [*irer, -er*]
91. İresin lezzet-i bâkıye tâ ki
Hevâ-dâr olmasañ her serv-i hâke (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 90*). [*iresin, -e, -sin*]
92. Çü zevk-ı vahdete **ire** iki dōst
Bir olur ikilik gidüp reg ü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 61*). [*ire,]*

ir-: Değişmek, dönüşmek.

1. Du'â mihrâbıdır arz u semâya
Kaçan kim mevsim-i hac **irdi** ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 27*). [*irdi, -di*]

ir-: Dokunmak, isabet etmek, ulaşmak.

1. İrdi çün kavs-ı felekden cânuma tîr-i firâk
Kalmadı ölmekten özge daħi tedbir-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 1*). [*irdi, -di*]

ir-: *Kavuşmak.*

1. İrişdi vâlid-i Mecnûn'a maḥzûn
Didi ir **irmedin** Ḳays'a şubası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 43*). [*irmedin, -medin*]

ir-: *(Belli bir zaman) Gelmek, gelip çatmak, ermek.*

1. Hevâ-yı yâr ile pür-cüş geldi
Didi ne nev-behâr **irdi** bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [*irdi, -di*]
2. Ḥazân **irdi** geçüp nevrûz-ı 'ömrüm
Dehâne **irdi** çün bu ḥaste cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 68*). [*irdi, -di*]

ir giç: *Erken veya geç, eninde sonunda.*

1. Aña daḥi rızâ virürseñ ey mâh
Ecel yaḳam ṭutinca ir eger giç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 53*). [*ir giç,]*

irāk: *Irak ülkesi.*

1. Ḥôş öğretti cihâna 'aşḳ-bâzı
irāk ile Hicâz'a bu terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 129*). [*'irāk,]*
2. Ṭuyuldı ilde ḥâl-i derd-nâki
irāk'a irişüp şavt u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 17*). [*'irāk'a, -a*]

irākî: *Iraklı.*

1. Muḥayyer itdi 'uşşâkı nevâsı
Her ehl-i dil Hicâzî ger **irākî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 19*). [*'irākî,]*

irem: *İrem bağı; cennet bahçesi.*

1. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem ol ravzaya dinse ḥaḳ ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [*irem,]*

irem kaşrı: *Zalimliği ile ün yapmış Şeddâd'ın yeryüzü cenneti denilen köşkü.*

1. Gözüñ aç 'ibret al kaşr-ı İremden
İrem dirken İrem kaşrına Şeddâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 125*). [*irem kaşrı, -na*]

iren: *Eren, ermiş. velî.*

1. Nice ḥ'âce esîr oldu gedâya
İrenler na'rası atlar süheyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 85*). [*irenler, -ler*]

‘irfān: Bilme, anlama, sezme.

1. İşidüp bunu ol serv-i temāyül
İdüp **‘irfānı** yüzinden tecāhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 108*). [*‘irfānı, -ı*]

‘irfān: Bilgi, kültür.

1. Kemāl u fazl u **‘irfān** mecma‘ıdur
Bu deñlü fazl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [*‘irfān,]*
2. Kemāl-i ‘aql ile **‘irfān** viren ol
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 176*). [*‘irfān,]*

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

1. Çü sünnet emrin **irgürdi** kemāle
Ol ayı mektebe itdi havāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 123*). [*irgürdi, -di*]
2. Kulına luṭf idici pādīshāhī
Beni ‘aşkımda **irgür** ol maḳāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 27*). [*irgür,]*
3. Meded **irgürmez** iseñ düşdüm elden
Vefāya evvel urmaḳ bunca lāfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 22*). [*irgürmez, -mez*]

iricek: Erişince, ulaşınca.

1. İrişdi çün kazā-yı āsmānī
İl ucına **iricek** ilçi şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 21*). [*iricek,]*

irış-: Erişmek, ulaşmak, gelmek.

1. İrişdi baḫr-ı sırr-ı Aḫmedī’ye
O baḫra ḡarḳ idüp imkân-ı şükri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 64*). [*irışdi, -di*]
2. İrişmese ḫuşul-i vakti emrūñ
Ḳabûl olmaz du‘āsı Zeyd ü ‘Amr’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 37*). [*irışmese, -me, -se*]
3. Güneş bulmuş sa‘âdet sāyesinden
Ḳamer ḳadre **irışmış** pāyesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 152*). [*irışmış, -miş*]
4. Ziyāsı her ne deñlü olsa vāfir
İrişmez aya yıldız ferri zāhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 72*). [*irışmez, -mez*]
5. İrişdi vālid-i Mecnûn’a maḫzûn
Didi ir irmedin Ḳays’a şubaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 42*). [*irışdi, -di*]
6. İrişdi Necd’e güyâ bedr-i ser-mest
Elinde seng ü āhen ayaḡında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 46*). [*irışdi, -di*]
7. Bulanlar okıyup düşerdi vecde
Virürdi **irışüp** Mecnûn’a anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 117*). [*irışüp, -üp*]
8. İrişdi çün kazā-yı āsmānī
İl ucına iricek ilçi şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 20*). [*irışdi, -di*]
9. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi zelzele saḳf-ı cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 11*). [*irışdi, -di*]

10. İrişdi ya'nî yâra gitdi hârı
Atası geldi pür-şûr u şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 6*). [irişdi, -di]
11. Olup tahşil-i vaşla i'tikâdı
İrişdi almağa mihr ile mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 73*). [irişdi, -di]
12. Bulup maşşudumı anı yitürdüm
İrişsün Nevfel'e Hâk'dan murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 15*). [irişsün, -sün]
13. İrişdi cilve-gâh-ı yâre derhâl
Didi Leyli görüp anda bu hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 62*). [irişdi, -di]
14. İrüp Mecnûn'a kaçd itdi ala cân
İrişdi çala ol şüride mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 79*). [irişdi, -di]
15. Baña idbâr **irişdi** saña iqbâl
Benüm 'ömrüm günü irdi zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 162*). [irişdi, -di]
16. Ata dede yolınca toğru gide
İrişüp itdi 'aşk-ı lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 7*). [irişüp, -üp]
17. Eve gitdi yabânda kaldı Mecnûn
İrişdi külb-i ahzâna rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 31*). [irişdi, -di]
18. İrişdi cânib-i Leylâ'ya çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 256*). [irişdi, -di]
19. İrişdi menzil-i mî'âde dil-şād
Oturdı sāyesinde naḥlu' ol nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 108*). [irişdi, -di]
20. Yahūd āhum **irişdi** oda yandı
Niçün ötmaz aceb murğ-ı şehir-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [irişdi, -di]
21. Kaçup mecnûn didi 'âkil geçenler
Ḥaber itdi **irişdi** Leylî'ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 77*). [irişdi, -di]
22. Meger döndi kuru yaprağa şimdi
İrişdi tâze cismün rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [irişdi, -di]
23. İrişdiler şafâ-yı câvidâne
O 'âlemde o kim çekdi belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 74*). [irişdiler, -di, -ler]
24. İlâhî başladum nâmuñla nâme
İrişdür hayr ile anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 6*). [irişdür, -dür]
25. Tapuñ mühr-i sa'adet hâtemidür
İrişdür derd-mend oldum devâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 47*). [irişdür, -dür]
26. İrişmez tozuma rahş olsa Şebdîz
Ne kılam n'ileyem kılmaz dil ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 24*). [irişmez, -mez]

iriş-: Erişmek, etki etmek.

1. Saña cāmı sen ol yirinde bākî
Çü Mecnûn'a **irişdi** bu nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 23*). [irişdi, -di]
2. Diler bir dem yüzüñ görmege destür
İrişdi Leylî'ye çün bu beşâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 81*). [irişdi, -di]
3. İrişdi şabr olunmaz bir muşîbet
Kara yirden kara şu çıkdı aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 26*). [irişdi, -di]

iriş: Eriş II gell.

1. Gömüldi tüt ki bu 'aşık giriftâr
Baña dirsın **iriş** vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 53*). [iriş,].

iriş: Dokunmak, isabet etmek.

1. İdün ammā biraz bu hayrı te'hîr
Ki bu türvende verde gerd **irişdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [*irişdi, -di*]
2. Ya dil germinden âh-ı serd **irişdi**
Eger bu 'ukdeden bula felâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 62*). [*irişdi, -di*]
3. Bir ağız gelmedi gonceñ kelâma
İrişdi sineme şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 19*). [*irişdi, -di*]

iriş: Erişmek, ulaşmak, gelmek.

1. Vaşl-ı yâre **irişen** 'âşık niçün hāmūş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*irişen, -en*]
2. Cemâli ilde meşhûr oldu haylî
İrişdi serv-i bālâsı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 13*). [*irişdi, -di*]
3. İrişmez merhemi bir pâre senden
Dükendi tākatum kâldum 'amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 20*). [*irişmez, -mez*]
4. İriş ol yâre 'arz it bir nice râz
Ki şorarsan eger hâl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [*iriş,]*
5. Didi âh iyleyüp ey miskin âne
Size âhum **irişmez** irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 185*). [*irişmez, -mez*]
6. Aña **irişmeye** ağıyâr desti
Çün irmez bağbâna meyve-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 32*). [*irişmeye, -me, -y, -e*]
7. İrişmez defteri 'ahdün tamâme
Beni sen mümkün olmaz idesin şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 92*). [*irişmez, -mez*]
8. Tıyuldi ilde hâl-i derd-nâki
'İrāk'a **irişüp** şavt u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 17*). [*irişüp, -üp*]
9. Alup Zeyd anı uçdı çün hamâme
İrişüp burc-ı ğâr-ı yâre kındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 45*). [*irişüp, -üp*]
10. Ğamâme döndi ağılar ol ğam içün
İrişüp ravza-i Leylî'ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 9*). [*irişüp, -üp*]
11. İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle
Dehânından çıkınca bu du'âsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 34*). [*irişdür, -dür*]
12. İrişüp sâye-vâr oldu fütâde
Kuçup ağıladı ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 16*). [*irişüp, -üp*]
13. İrişür toğrı oğ gibi nişâne
Ol oğ kim her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 96*). [*irişür, -ür*]

irmedin: Ermeden, ulaşmadan.

1. Kemâle **irmedin** ol serv-i tâze
'Acebdür töldi 'uşşâkı Hicâz'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 163*). [*irmedin,]*

irmez: Erişmek, ulaşmak, gelmek.

1. Ciger pür-yara **irmez** vaşl-ı yâre
Gönül pür-ğam buluşmaz ğam-ğüsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 3*). [*irmez,]*

irsal it: Göndermek, yollamak.

1. Birbirine tutarlardı āheng
Kaçan Mecnûn'a irsal itse peygām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 85). [irsal it, -se]

irtihâl: Göçme, göç etme II Ölme.

1. Velikin haq budur Haqq'a 'ayāndur
Yakın oldu cihāndan **irtihālüm** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 155). [irtihālüm, -üm]

irtihâl: Göç etmek.

1. O da yüz tutdı āhir **irtihāle**
Cihān-ı 'uşşāka dîzâr-ı dildâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16). [irtihāle, -e]

irtihâl: Dünyadan ahirete göçme, ölme.

1. O da yüz tutdı āhir **irtihāle**
Cihān 'uşşāka bî-dîdâr-ı dil-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 18). [irtihāle, -e]

irüş: Erişmek, gelmek.

1. İlâ ey der-mend-i lâ'ubālî
İrüşdün kadre aıla qadr-i hālî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 2). [irüşdün, -dün]

iş: Yapılan şey, davranış, eylem.

1. Fenādan göçdi qondı cāvidāna
Cihān anuñ dañi **işin** kayurdu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 45). [işin, -in]
2. Ben **işümden** işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maḥzûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 28). [işümden, -üm, -den]
3. Her **işde** manzar-ı gavr idi belki
Cihān-dide zemāne-āzmüde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 6). [işde, -de]

iş: İş gücü, uğraş.

1. Ḥabāb-ı baḥr-ı cürmem pür-hevāyem
O baḥr üzre **işüm** āvāreliḳdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 39). [işüm, -üm]
2. Gice gündüz **işi** āh oldu ḡamdan
Buñarı çeşminüñ çāh oldu ḡamdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31). [işi, -i]
3. Gice gündüz **işi** āh oldu ḡamdan
Buñarı çeşminüñ çāh oldu ḡamdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31). [işi, -i]
4. İder şabrı ile ḥelwâ ḳoruḡı
işi rāy ile kıl kim merd-i bî-rāy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81). [işi, -i]
5. Anı nûş iyledi bir nice eyyām
işi bî-çārenüñ şabr iylemekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 71). [işi, -i]
6. İşi anuñla 'ayş u 'işret oldu
Ḡazeller idüp ırlardı terāne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 162). [işi, -i]

7. o itme b r  bu l f u g z f 
Ki i olmayacak bir **i de** m  hir (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 38, Mısra 21*). [*i de, -de*]
8.   inden artu  oldu s z   ad-b r
Bulut gibi  ararup gitdi Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 210*). [*içinden, -i, -n, -den*]
9. Cef  v   adr ile  a n ola ba a
Hem n budur bu **i de** fikr-i   abil (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 40, Mısra 11*). [*i de, -de*]
10.    n hem gerçek olsun itme tezv r
Ben ehl-i kayd u bendem ol degüldür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 47, Mısra 34*). [*içün, - n*]
11. G c idüp a a ben    na  a dum
Anı açdum **i  mi** ben bitürdüm (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 13*). [*i  mi, - m, -i*]
12.   ınma a a kim yokdur be  s 
Zen n kim  a  **i i** yok p r-mara dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 59*). [*içi, -i*]
13. Vef s  h led r **i i**  ara dur
Zen n çok çekdiler cevri   cef s n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 60*). [*içi, -i*]
14. Zih  F r   kim fark iylemi dur
Nice zen var ise **i i** b   d r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 67*). [*içi, -i*]
15.  ad katda yiter ol fitne c na
Bir **i i** it dise  itmez ur  ur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 71*). [*içi, -i*]
16.    n  u lun hem  e b t-perest 
Sa a her dem nice bir b t cef s  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 28*). [*içün, - n*]
17. Ki her yerde her **i  m** p r-h aleld r
Ya ıldum yerde gökde yıldızum yok (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 72*). [*i  m, - m*]
18. Niçün  ayre vef da cehd idersin
Sen n **içün** ba a dil  atma  imiş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 23*). [*içün, - n*]
19. Budur  avfum **i i** de n  i  v z
Sen n-  n iylesem z r  v  fery d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 70*). [*içi, -i*]
20.  ad -y  günbed-i devr n-    lem
Bu günbed kim görürsin  adl **i id r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 89*). [*i id r, -i, -d r*]
21.   inden  od  e inden ayurdi
Cih n kim h li her dem h le v  r v (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 46*). [*içinden, -i, -n, -den*]
22. Ben i  mden **i  m** benden olup fevt
Esenleyüp anı ol p r-i ma z n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 28*). [*i  m, - m*]
23. C n atdı külle-i Necd üzre  am-n k
i i Leyl  içün  h u  am idi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*içi, -i*]
24. Dir     anı  st dum dir   
i  m şimden girü kime  anay n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 59*). [*i  m, - m*]
25. Tır   olup ol   ret bu çala bir
Didi bu  a  **i i** birlik i id r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 15*). [*içi, -i*]
26. Sib   u vah  e i   n idi **i i**
Mu    itmi di in  m  sib   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 84*). [*içi, -i*]
27. Tır   olup ol   ret bu çala bir
Didi bu  a  **i i** birlik **i id r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 15*). [*i id r, -i, -d r*]
28. Her **i ** ser-n mesid r p k n mu n
 y d r -yi v c d u d ver-i c d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 64*). [*i ,]*
29.  i  am e i vah   u  huv ndur
Sen n yükün çekerken ol girift r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 128*). [*içi, -i*]
30. Beni   n il gibi görmedi Leyl 
Egerçi   ret  bu **i ** cef dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 65, Mısra 41*). [*i ,]*
31.    m h   gelmedin yir  ne h   var
Bir iki gün ki mi netde geçersin (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 98*). [*i  m, - m*]
32. Ne bey  ola kim   ir f sid olmaz
Cih n  yy rdur d  im **i i** r v (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 153*). [*içi, -i*]

33. Melek şüretde ammā ma‘nide dīv
Cihān ‘ayyārınūñ āl itmek **işi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 155*). [*işi, -i*]
34. Dürüş taķvāya oldur anda zāduñ
Bu dünyā kim **işüñi** gevher iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [*işüñi, -üñ, -i*]

iş: Vaziyet, durum.

1. Ki bir mūrî tütup şokdı dehāna
Çarınca қаһқаһа itdi bu **işe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 3*). [*işe, -e*]

iş: Ortaya çıkan durum, olan ve yapılan şey, hadise, vak’a.

1. Bir iki yūzi қара şahid olmış
Beni bu **işde** bil bî-ihtiyārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 35*). [*işde, -de*]

iş: İş, yapılan şey.

1. Veli hem ğuşşasuz bî-baht u rüzem
Ol **iş** kim kār-ı ğamdan ola hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 23*). [*iş,]*
2. Bu **işe** bağlayup muhkem bilümi
Oқыup her қабіле леşкеріні (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 46*). [*işe, -e*]

iş: Durum, mesele.

1. Ki mūm olur sözinden seng ü pülād
Ölü **iş** dirgürür қавл-і faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 91*). [*iş,]*
2. Ki ol müşkil **iş** oldı aña āsān
Meger bir ğün o sultān-ı ğaḡab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14*). [*iş,]*
3. Degül ferd-i Hudā’ya **iş** nühüfte
Egerçi ol helāle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 120*). [*iş,]*
4. Qabül iyle sehl **iş** gibi tütma
Dilegüm bu durur ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*iş,]*

iş: Sahip, malik.

1. Qılur ferşi nebāt ile müzeyyen
Qoyar ol қудрет ü ‘ilm **issi** Bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [*issi, -(s)i*]

iş as: Üstün olmak, üstün görünmek.

1. Yüzüñ aĝ itdi ceng ile sipāhuñ
‘Adūlar üstine ya‘nî iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 15*). [*iş aş, -du, -ñ*]
2. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyāde
Senüñ gibi nice çoĝ aĝladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 122*). [*iş aş, -maz, -sın*]

isā'et: *Kötü iş işleme, kötülük etme.*

1. Ki ihsân ile olur iylik avı
İsā'et idene iyleren ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 69*). [*isā'et,]*

işâret: *Alamet, belirti, gösterge, haber.*

1. Demün içmege iki teşne lebdür
İşâretdür baña kim tırdugun cāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 77*). [*işâretdür, -dür]*
2. Diler çıkmaga andan bir behâne
Zebân-ı hâlden tıydı **işâret** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 13*). [*işâret,]*

ise: *Şart edatı (-sa -se).*

1. Meded yitürmez **ise** cānuma devâ-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yapıd laqlaql-ı firkat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 6*). [*ise,]*
2. O cān kim derd ü gamdan bî-haberdür
Ne var insân **ise** ma'nide hardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 10*). [*ise,]*
3. Ğam-ı firkat bu **ise** kim benüm var
Firâka düşmesün kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 41*). [*ise,]*
4. Râķib olur ğaribe itden artuķ
İtün hōd aķı var **ise** dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52*). [*ise,]*
5. Güher dürr tōĝmadı kumdan kayırdan
Zülâl **ise** ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [*ise,]*
6. İnanmazsañ kıĝır aķvâlini şor
Eger divâne **ise** kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 114*). [*ise,]*
7. Belâdan olmaz **ise** servün âzâd
Anı var bu çemende iyleme yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 149*). [*ise,]*
8. Güher dürr tōĝmadı kumdan kayırdan
Zülâl **ise** ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [*ise,]*
9. Yürekde sâkin olsa âteş-i süz
Mecâl olmaz **ise** bârî vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 133*). [*ise,]*
10. Egerçi yundi kat kat nitekim zâĝ
Senün destünde var **ise** kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 103*). [*ise,]*
11. Yoĝ **ise** uşda tîĝ uş lâ'ubâli
İdem aña nevâziş baña lâyıķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26*). [*ise,]*
12. Elüm de yok tayanmaĝa tayaķ da
Dile güm senden olmaz **ise** maķbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 117*). [*ise,]*
13. Bu ĝün boyun uzatdum tîĝ-ı tîze
Eger dün cān alup dōkdüm **ise** kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 73*). [*ise,]*
14. Bu ĝün uş geldüm ayaĝumla dâra
Eger dün çekdüm **ise** ĝayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 77*). [*ise,]*
15. Zihî Fârûķ kim fark iylemişdür
Nice zen var **ise** işi bûĝüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 67*). [*ise,]*
16. Ta'âlallah zihî luţf-ı ilâhî
Ķamer şekker-dehân **ise** kamersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 115*). [*ise,]*
17. Şeker şîrin-zebân **ise** şekersin
Cebînün ĝâli sultân-ı Ķabeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 116*). [*ise,]*

18. Uyarsa n'ola ğafletden nüfûsı
Ko uyıuyı uyan var **ise** cânûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [*ise,]*
19. Uşanmazsın sen andan bu 'aceb tavr
Ger aşlun tâzî **ise** ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [*ise,]*
20. Eğer var **ise** çäreñ iyle çäre
Çü gördi çäre yok seyyârelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58*). [*ise,]*
21. Kõmadı bende halka meyl ü cûşı
Senüñ de hîle **ise** bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [*ise,]*
22. Kimüñle seyr ider kanda mekânı
Haber var **ise** andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [*ise,]*
23. Ne var dervîş **ise** ma'nide şehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 68*). [*ise,]*
24. Harîf **iseñ** eğer bismillah ey yâr
Ben atlas çak idici hırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6*). [*iseñ, -ñ]*
25. Diridi güş idenler âferin bâd
Senüñ de hûb **ise** ey dil hışâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [*ise,]*
26. Yüzi şuyı dañı kalmadı anuñ
Eğer 'ilm **ise** olmışdur izâfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 79*). [*ise,]*
27. Kemâli şekl ü şöhet tâc u hırka
Eğer eş'âr **ise** maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 87*). [*ise,]*
28. Didi lâ takrabu mâle'l-yetimî
Eğer var **ise** haşre i'tikâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 143*). [*ise,]*

iseñ: Ek fiil şart kipi ikinci teklik şahıs.

1. Saña anda ne menzil kor ne me'vâ
Sefer ehli **iseñ** tur yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 75*). [*iseñ,]*
2. Ne var mañbûs **iseñ** habsında anuñ
Yanar kerrübî bezminde çerâguñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 156*). [*iseñ,]*

isfidâc: Üstübeç. // Ahar yapımında da kullanılan beyaz madde.

1. Per-i zâğ oldu gûyâ dümm-i şehbâz
Hem **isfidâc** ile ol ğayret-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 67*). [*isfidâc,]*

işi bit: Ölmek.

1. Hemân zikr olunur ol kışşa-i dün
Ağu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 39*). [*işi bit, -di]*

işid-: Dinlemek, kulak yoluyla duymak.

1. İşidüp bunu ol serv-i temâyül
İdüp 'irfânı yüzinden tecâhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 107*). [*işidüp, -üp]*
2. İşidüp Leylî âvâzın o zâruñ
Didi dervîşsin saña Hâk vire yârûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 51*). [*işidüp, -üp]*
3. Peder-i Mecnûn bu müşkil hâle nâ-ğâh
İşidüp il dilinden oldu âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 4*). [*işidüp, -üp]*

‘îsî-dem: *Hz. İsa nefesli.*

1. Nesîminden mu‘aţţar cân dimâğı
Hevâsî ol günün **‘îsî-dem** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 5*). [*‘îsî-dem,*]

ışig: *Eşik II Huzur, makam.*

1. Riyâset efserinün gevherisin
İşigün taşî mihrâb-ı sücüdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 5*). [*ışigün, -ün*]
2. Ki geldi kapuña ol şayd bî-şayd
İşigde sâye-veş yüz sürer ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 79*). [*ışigde, -de*]

ışig-: *Eşik, kapı.*

1. Ne yüz var yüzüne bakmağa hânım
İşigünden ne yil kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [*ışigünden, -(ü)ñ, -den*]

ışig-: *Eşik, kapı önü (sevgilinin kapısının önü).*

1. Öpüp yarı **ışigin** kırdı başı
Kuçardı şöyle kim tuymazdı taşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 15*). [*ışigin, -i, -n*]

ışik: *Aydınlık, nur.*

1. Işıktan şu‘le çıkdı gülleden kan
‘Arablar sînesin şemşîr-i Hindî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 80*). [*ışıktan, -dan*]

ışik: *Eşik II Huzur, makam.*

1. Muḥâmmed **ışiginde** ḥâk olasın
Oda yansun aña ḥâk olmayan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 72*). [*ışiginde, -i, -n, -de*]

ışim: *Ad.*

1. Şaḳalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zikri öğünük **ışimi** hū hū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [*ışimi, -i*]

ışit: *İşitmek, duymak, haber almak.*

1. İşit ol ḥar yitürmiş Türk erini
Meger bir vâ‘ize şormış ḥarını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 1*). [*ışit,*]
2. Nevâda bûlbûl-âvâz idi Mecnûn
Neşidin **ışiden** olurdu meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 30*). [*ışiden, -en*]

3. İşiden derd-mendi tağlar idi
O fâriğ medh ü zemminden cihânun (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 2). [İşiden, -en]
4. İder Leyli gibi meylî güzeller
İşiden mest olur itse ser-âğâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 23). [İşiden, -en]
5. şorarken hâlin ol gül ‘andelibün
İşitmesün diyü ağyâr-ı bed-h‘âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 57). [İşitmesün, -me, -sün]
6. Seherde fâhte evrâdı gû gû
İşidüp bu hiťâbı itmeyen cüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 49). [İşidüp, -üp]
7. Nola sen de geęerseñ kînelerden
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 69). [İşidüp, -üp]
8. Semâ‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her h‘ış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 115). [İşidüp, -üp]
9. İşidüp Leyli hurrem oldu ğâyet
Gülerdi gül gibi hûsn ü bahârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 4). [İşidüp, -üp]
10. Cemâlin medh ıderdi her kabîle
İşidüp anı halkûñ nâm-dârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 45). [İşidüp, -üp]
11. İşidür oldu illerden sözüñi
Geçerken hûş-göñül sâyeñde cânım (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 54). [İşidür, -ür]
12. Peder pendin işitdi çünki ferzend (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 1). [İşitdi, -di]
13. Anuñ derdinde virdi ol daği cân
İřidüp anı Mecnûn iťtdi mâtem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 101). [İřidüp, -üp]
14. Ki dâ‘im kıble oldur ben ğarîbe
İşidüp çün gele âvâre yârım (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 87). [İşidüp, -üp]
15. Dilerseñ ol Cem‘ün câm-ı şafâsın
İşit efsâne-i ‘aşkuñ vefâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 36). [İşit,]
16. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler hem sen anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 57). [İşitdüm, -dü, -m]
17. İşitdi çünki Mecnûn nâm-ı Leyli
Teselli virdi ümmid-i tecelli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 61). [İşitdi, -di]
18. Peder Leyli iřitdi bu hiťâbı
Şeker alup ağu virdi cevâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 95). [İşitdi, -di]
19. Belâ-yı ‘aşk-ı Leyli‘den hâlâş it
Çü ‘aşkuñ adını Mecnûn işitdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 57). [İşitdi, -di]
20. Aña şerbet vireyin âb-ı tiği
Bunı bir ‘Âmiri çünkim işitdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 39). [İşitdi, -di]
21. Peder çünkim işitdi bu kelâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 1). [İşitdi, -di]
22. Ne ğuşşâ yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendî hâste Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 103). [İşitdi, -di]
23. Biri Nevfel‘dür işit vaşfın anuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 26). [İşit,]
24. Şavuldu ‘âkıbet elhamdülillah
Bunı Leyli işitdi çün pederden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 21). [İşitdi, -di]
25. Zen egri olsa evşâfı uzakdûr
İşidüp hâste Mecnûn bu güzâfı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 77). [İşidüp, -üp]
26. Ana kânı kurudu erğuvânun
İşit bu pendî sen de ser-keş olma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67). [İşit,]
27. Gürûh-ı vahşun aña intisâbın
İşidüp çâvını her ehl-i idrâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 77). [İşidüp, -üp]
28. İşide bir nefes şîrin makâlün
Ġazeller okıyasın hâlet-engîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 94). [İşide, -e]
29. Ol âvâzı işidüp ben fütâde
O süfte dürleri cîbe şalup pîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 72). [İşidüp, -üp]
30. Şudan od yağdurur ol la‘l-i dür-bâr
İşidüp ‘âşık ol âvâz-ı nâzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 45). [İşidüp, -üp]

31. Dil-i Zeyd'e naşihat dūrri saçdı
İşidüp haste Zeyd ol hoş cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [*işidüp, -üp*]
32. Melek-sîret mubaşşır âdem idi
İşitse bî-edeblerden ʿitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 129*). [*işitse, -se*]
33. İşidenler didiler bârek-Allah
Atası Leylî'nün dermānde kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 116*). [*işidenler, -en, -ler*]

işitmek: *Duymak. II Müzik dinlemek.*

1. Şafâ sürdi **işitmekden** dimekden
Gül-i nesrini oldı ergüvānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 4*). [*işitmekden, -den*]

ışkāl: *Anlaşılmı güçlüğü, güçlük.*

1. Kamu **ışkâle** ol hallâl olupdur
Zihî Kays-ı hüner-ver merd-i kâmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 60*). [*ışkâle, -e*]

ışkence: *Eziyet, azap.*

1. Halâş olup cihân **ışkencesinden**
Çanı bir ejdehâ-yı âteşin-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 46*). [*ışkencesinden, -si, -(n)den*]

ism: *Ad, nam.*

1. İder aʿyāna her dem feyz-i aqdes
ʿAzîz **ismüñ** teʿālî vü taqaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 14*). [*ismüñ, -üñ*]
2. Ter iyle âb-ı zikrûñle dehānum
O târik ev ki **ismidür** anuñ qabr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [*ismidür, -i, -dür*]
3. Qatun̄da ehl-i nār olmaya **ismüm**
Beni yād itmez olduqda biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 72*). [*ismüm, -üm*]
4. Muʿallā serv-ğaddi Muştafāʿdur
Mübārek **ismi** anuñ mühr-i imān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 39*). [*ismi, -i*]
5. Anuñ ser-tā-ğadem ay idi cismi
Yaraşur Leylî olsa anuñ **ismi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 134*). [*ismi, -i*]
6. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nāsüft
Egerçi ğayr ile cüft oldı **ismüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 199*). [*ismüm, -üm*]
7. Birikdi cān u ten qaldı iki **ism**
Çucuşup mest ü ğayrān Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [*ism,*]
8. Müsemmasın ki kevne şıgmaz **ismüñ**
Senüñ-çün ğalq olundu cümle hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 162*). [*ismüñ, -üñ*]

ism-i mübārek: *Mübārek isimli.*

1. Ey ism-i mübāreküñ Muḥammed
Ve ey vaşf-ı mükerrümüñ mufahḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 44*). [*ism-i mübārek, -üñ*]

ism-i selīm: *Selim ismi.*

1. Ana nām itdiler ism-i Selīm'i
İrerdı 'āleme hayr u seḥāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 8*). [*ism-i selīm, -i*]

ismu'llāh: *Cenabıhakkın en büyük ismi, Allah.*

1. Çün **ismu'llah** ola 'unvân-ı defter
Gerek kim tâ ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 1*). [*ismu'llah,]*

isrâf: *Gereksiz yere harcamak, boşuna sarfetmek, lüzumundan fazla harcamak, savurganlık etmek.*

1. 'Abes **isrâf** destin urma pende
'İlâc olmaz devâsuz derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 33*). [*isrâf,]*

'işret: *Eğlence, keyif, içki içme.*

1. Ağu da içsem ol 'aşka olur nûş
Zihî **'işret** ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 67*). [*'işret,]*

'işret-i cān: *Canın içkisi, eğlencesi.*

1. İle in'ām u iḥsân itdi haylı
Zihî bezm-i mübârek **'işret-i cān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 21*). [*'işret-i cān,]*

iste: *Arzu etmek, talep etmek, istemek.*

1. Sen anı **istemekde** eşk-rizân
O senden göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 79*). [*istemekde, -mek, -de*]
2. Kim **isteye** devâ dil yâresine
Ala meh-pâresin cān-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*isteye, -y, -e*]
3. Du'âsın **iste** gir valvar o pîre
Seni tâ kırtara Leylî ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 84*). [*iste,]*
4. Kōlay itse 'aceb mi kâr-ı saḥtî
Niçün nevmîd olursın çâre **iste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 55*). [*iste,]*
5. Her arada ümîdüñ ara **iste**
Nice nevmîd irer âḥîr ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 56*). [*iste,]*
6. Yüz urup **istedi** soñra 'arûsı
Atası anası ol ḥôş-ḥırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 56*). [*istedi, -di*]
7. Virürseñ rāziyem kemter kuluña
Dilerseñ şuya at **isterseñ** oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 91*). [*isterseñ, -r, -se, -n*]
8. Dilerseñ okla **isterseñ** yayuñ yaş
Ḥaṭâ ile eger çekdümse tîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 68*). [*isterseñ, -r, -se, -ñ*]
9. Kâra ṭağda yeşil şahrâda gezdi
Ne deñlü **istediyse** bî-behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 33*). [*istediyse, -di, -(y)se*]

10. Diline düşdi bu tedbîr-i puhte
Ki **isteyü** gide ferzend-i hâmi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 25). [isteyü, -yü]
11. Anuñ-çün virmez idi Zeyd'e duhter
O māl **istedi** virdi 'emmüsi gam (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 55). [istedi, -di]
12. Ɩo yıkılsun ki ma'ñide kafesdür
Helâli öldüğün **isterse** 'avret (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 87). [isterse, -r, -se]
13. ƚur imdi çäre iyle vaşl-ı yâra
Şanavber **isteyü** 'azm iyle ƚağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 29). [isteyü, -yü]
14. Necât **isterseñ** ammâ ƚut kenârı
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 180). [isterseñ, -r, -se, -ñ]
15. Anı **isteyü** varsan küy-ı yâre
Bulınaydı ya dil ya derde çäre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 21). [isteyü, -(y)ü]
16. Çıkup guşşa gibi Mecnûn serine
Şu saçmak **istediler** âzerine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 176). [istediler, -di, -ler]
17. Kim **isteye** devâ dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37). [isteye, -y, -e]
18. Ölüirse **istemez** andan hâlâşı
Değül 'aşk ol ki cismânî ğarâzdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 2). [istemez, -mez]
19. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan kim selâmet olmak **ister** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 117). [ister, -r]
20. Bu rüsvây u melâmet olmak **ister**
O lahza kim du'â tîri irer râst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118). [ister, -r]
21. Bulurdı her kişi her dem murâdı
Kim **ister** kim ide gendüyi dil-teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 37). [ister, -r]
22. Döşegi hâr ola vü yaşıduğı seng
Hemân bed-bahtum **ister** bu belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 39). [ister, -r]
23. Yüzin döndürmeye vü ƚuta başı
Şu kim **ister** melâmetden selâmet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 17). [ister, -r]

iste-: Talep etmek. II Kız istemek.

1. Anuñ gibi firâz kızlar bulınur
Kimi dilersen **istenür** alınur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 98). [istenür, -n, -ür]

istebrak: Sırma işlemeli kumaş.

1. Çeker şan pâydan peykân-ı hârı
Harîrinden gül **istebrak** ƚokurdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 15). [istebrak,]

isteyü: İsteyerek, arayarak.

1. Şan ağı şişesinden şehd umarlar
Şarâb **isteyü** 'azm iden serâba (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 173). [isteyü,]

istiğfâr: Tövbe etme.

1. Ya **istiğfâra** gelmişdür seher-gâh
Baş açup el götürdi hem du'âya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 30). [istiğfâra, -a]

istiğfāra gel: Tövbe etmek.

1. Ayağa düşdi istiğfāra geldi
Ki ey küşe-nişin-i Necd tevbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 84*). [*istiğfāra gel, -di*]

istiğnā: Çekinmek, geri durmak.

1. Didi Leylā'ya **istiğnā** yüzinden
Ferāğum var benüm ay ile günden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 46*). [*istiğnā,]*

ıştiḥā: İstek, heves. II Yemek yeme isteği.

1. Ṭabī'at **ıştiḥāsı** mürde oldu
Kaçan cev'ile nefsum ide saḥtī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 54*). [*ıştiḥāsı, -sı*]

istikāmet: Doğruluk, doğru gidiş.

1. Ki hiç şıgmaz yoluna toğrınıñ kec
Çün okda **istikāmet** fā'ik oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 127*). [*istikāmet,]*
2. Ṭabī'atda kıomadı **istikāmet**
İrüp bīmāra vaqt-i kıle men rāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 52*). [*istikāmet,]*
3. Nice egriye virdi **istikāmet**
Şu kim 'aşq âteşyle cān eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 100*). [*istikāmet,]*

istikbāl: Karşılama.

1. Görüp hem-ḥālin **istikbāle** geldi
Gözi gönli gibi çün aya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 86*). [*istikbāle, -e*]

istikbāl ü ikrām it-: Karşılama, ağırlamak.

1. Çün āgāḥ oldılar kıavm-i dil-ārām
İdüp anlara istikbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 50*). [*istikbāl ü ikrām it-, -üp*]
2. Çün āgāḥ oldılar kıavm-i dil-ārām
İdüp anlara istikbāl ü ikrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 50*). [*istikbāl ü ikrām it-, -üp*]

istima' it: İştirmek.

1. Ğazel okur iderler istima'ı
Okıduķça ḥoş-āyende ğazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 20*). [*istima' it, -er, -ler*]

ıştiyāk: Büyük arzu duyma, özlem.

1. Peder mevtinden oldu taze haste
Okur geh **iştıyâkuñ** kıssasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 133*). [*iştıyâkuñ, -uñ*]
2. Anı görmege itdi iştıyâkı
Düşüp cân-ı Selâm ol **iştıyâka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 21*). [*iştıyâka, -a*]

iştıyâk it: Çok istemek, arzulamak.

1. Anı görmege itdi iştıyâkı
Düşüp cân-ı Selâm ol iştıyâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 20*). [*iştıyâk it, -di*]

iştıyaka düş-: Özlemek.

1. Ki düşsem ğark olup ben iştıyaka
Döner anup kücegin def'i nâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 13*). [*iştıyaka düş-, -se, -m*]

işük: Eşik, kapı.

1. Kadem başma **işükden** taşra ey nûr
Olursun gün gibi âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 105*). [*işükden, -den*]

it: Köpek.

1. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cân midur
Kūyuñ **itinden** iylemezem ben tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 7*). [*itinden, -i, -n, -den*]
2. Ara yirde rakîb **itden** çoğ idi
Ol iki ‘âşıka rāhat yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 49*). [*itden, -den*]
3. Rākîb olur ğarîbe itden artuğ
İtüñ hōd ağzı var ise dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52*). [*itüñ, -üñ*]
4. Ol āhū çeşm içün ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedüñ **itler** gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 132*). [*itler, -ler*]
5. Pür olup ırladı eṭfāl-ı hāne
Rākîb **it** gibi ürdi ol şadāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [*it,]*
6. Dilese yollarını kıyruğ ile
Çü yāre **it** rakîbi māni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 35*). [*it,]*
7. İki yüzlü kılıç olur kafaḍa
Ol ādem-zādeden **it** yeg durur çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111*). [*it,]*
8. İtüñ hōd bārī ağzı var dili yok
Çü yārān gördiler anuñ hevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 112*). [*itüñ, -üñ*]
9. Belā vü miḥnetüñ oranı vardur
Hemān **it** gibi ḥālūñ meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [*it,]*
10. İtüñ var dirligi ammā senün yok
Çü ādem oğlın ādem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140*). [*itüñ, -üñ*]
11. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdi bir iki **it** yüzlü zebānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 17*). [*it,]*
12. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücūm itdiler evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 18*). [*ite, -e*]
13. Seg oldum kapuña bu ḥāle yitdüm
İte atduñ etümle üstüñ ‘ānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 59*). [*ite, -e*]

14. Atardı itlere **itler** yir idi
Meger kim bir civân şāhuñ nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 4*). [*itler, -ler*]
15. Ki **itlerden** nice buldı ħalâşı
Müvekkil gönderüp ol bî-günāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 48*). [*itlerden, -ler, -den*]
16. Atardı **itlere** itler yir idi
Meger kim bir civân şāhuñ nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 4*). [*itlere, -ler, -e*]
17. Virürdi **itlere** etden öyüni
Şu denlü iyledi in‘ām u ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 12*). [*itlere, -ler, -e*]
18. Virürdüm **itlere** elden nevāle
Yidiler çün o dem benden nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 54*). [*itlere, -ler, -e*]
19. Egerçi çokdur **itden** şimdi şā‘ir
O ħüsnuñ kim ola meşşātası zür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 88*). [*itden, -den*]

it: Köpek, rakip, yabancı.

1. Gönendi ħaltabân ħazandı ħaltak
Raķīb āhüyî avladı **itidi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 67*). [*itidi, -idi*]

it: Bir işi ya da görevi yapmak, yerine getirmek.

1. Bulutlar gibi āb-efşân ħurūşân
Şu deñlü nevĥa **itdi** kıldı zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 11*). [*itdi, -di*]
2. Odur pür-derd iden vaqt-i ħazānı
Ruĥ-ı baġı nitekim zerd **ider** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 15*). [*ider, -er*]
3. Şunuñ ħārüresin hem serd **ider** ol
Şikest olur semen sîmâsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 16*). [*ider, -er*]

it: Bir işi yapmak II neden olmak, bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak.

1. Cemāl-ı luţfunuñ hem ‘āşıkıdur
Ben **itdüm** anı kim baña sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [*itdüm, -düm, -m*]

it: Etmek, eylemek, yapmak.

1. Her yañadan uzatdı zebân ġibi zebāne
Tutup elümi nice vefā ‘ahdin **iden** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [*iden, -en*]
2. Deĥān-ı ġonceyi ĥôş-büy **idersin**
Güli luţf ile tāze rüy **idersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 59*). [*idersin, -er, -sin*]
3. Deĥān-ı ġonceyi ĥôş-büy **idersin**
Güli luţf ile tāze rüy **idersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 60*). [*idersin, -er, -sin*]
4. Der-i lüţfuñda ħutsun āşiyāne
Eger luţf **idesin** ĥalka eger ħahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [*idesin, -e, -sin*]
5. Anuñ tevķî‘idur ĥatmü’n-nebiyyîn
Fesāĥatde aña nükte **iden** er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 13*). [*iden, -en*]
6. Ĥarāb-ı bābı bî-dād iyleyen ol
‘İmādin ol sārayuñ penç **idüpdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 53*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
7. Der ü divārını pür-genc **idüpdür**
Hem iĥlāşı aña saķf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 54*). [*idüpdür, -üp, -dür*]

8. Şeh üzre tā nişār **ide** cevāhir
Tutar Mirrîh elinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28*). [*ide, -e*]
9. İdüp ‘azm-i sarây-ı Ümmühânî
Resûlüllâha virdi Hâk selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 10*). [*idüp, -üp*]
10. Nebîler iktidâ itsün imâm ol
İdüp ervâh-ı qudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 15*). [*idüp, -üp*]
11. Çıkar her bir delükden bir nevâ tîz
İder ‘uşşâk bağrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 118*). [*ider, -er*]
12. Şivân itdi biraz çırpındı haylî
İdüp ol şasa ile ‘azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 54*). [*idüp, -üp*]
13. Velî yümn-i mübârek oldı bu söz
Peder-i miskîn **idüp** biñ biñ füsûnı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 77*). [*idüp, -üp*]
14. İdüp evvel ziyâfet emri vâfir
Didiler soñra yâ sâdât-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [*idüp, -üp*]
15. İşi anuñla ‘ayş u ‘işret oldı
Gazeller **idüp** ırlardı terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 163*). [*idüp, -üp*]
16. Gelüp hâlûme itmezdüñ nazâre
İdicek dūd-ı âhum gibi pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 55*). [*idicek, -icek*]
17. Cemâlün ayı ser-gerdân **idüpdür**
Gözün her yıldızuñ hayrân **idüpdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 39*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
18. Cemâlün ayı ser-gerdân **idüpdür**
Gözün her yıldızuñ hayrân **idüpdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 40*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
19. Bulunca tâ ki bir ‘âlî-nijâdı
İdelüm anı saña nâm-zâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 96*). [*idelüm, -e, -lüm*]
20. Anı beyle **iden** vire cevâbın
Çü Mecnûn’un maqâmı oldı ma’lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 40*). [*iden, -*]
21. Yolında şâbit oldı çekdi zaḥmet
Hâkikat ‘aşkıñı da’vâ **idenler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 9*). [*idenler, -ler*]
22. Semâ’ı germ idüp gavgâ **idenler**
Belâya olsalar bir kez giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 10*). [*idenler, -ler*]
23. Al **iden** anı zulm ile itdügi kan mıdur
Oldum hayâl-i hüsnüñe müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*iden, -en*]
24. Al iden anı zulm ile **itdügi** kan mıdur
Oldum hayâl-i hüsnüñe müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*itdügi, -dü, -gi*]
25. Miḥnet eliyle **ideli** kudümi yâ firāk
Dehrün vişâl ü firqatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*ideli, -eli*]
26. Miḥnet eliyle **ideli** kaddümi yâ firāk
Dehrün vişâl u firqatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*ideli, -eli*]
27. Bü’l-Ḳâsım’ı künyet **itdi** saña
Elṭâfuñı iyleyen muḳassem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 47*). [*itdi, -di*]
28. İder a’yâna her dem feyz-i aḳdes
‘Aziz ismüñ te‘âlî vü taḳaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 13*). [*ider, -er*]
29. Başında od yaḳar ḳahruñ hevânuñ
Yüregin şu **ider** küh-ı girânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 66*). [*ider, -er*]
30. Senün gibisini kim bildi ey pāk
Seni kim zikr **ider** vaşfuñca heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 89*). [*ider, -er*]
31. Gögi zeyn **itdi** envâr-ı kevākib
Yiri naḳş **itdi** ezhar-ı ğarâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 57*). [*itdi, -di*]
32. Gögi zeyn **itdi** envâr-ı kevākib
Yiri naḳş **itdi** ezhar-ı ğarâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 58*). [*itdi, -di*]
33. O hüsne mazhar **itdün** kâ’inâtı
Cemâl ile pür **itdün** şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 55*). [*itdün, -dün*]

34. Temevvüc **itdürüp** deryā-yı cāna
Şu üstinde binā urduñ cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 17*). [*itdürüp, -dür, -üp*]
35. Çerāğ-ı nūr-ı mişkāt-ı cenāndur
Seni zıkr **itmeyen** dil ebkem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 93*). [*itmeyen, -me, -y, -en*]
36. Qabûl **it** sehv ile olan sücudüm
Olup bu murğ-ı cāna saça dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30*). [*it,*]
37. Gül **it** nārın Hālilüñ hāqkı cāne
Beden müşkine bārū çek lahdde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [*it,*]
38. Anuñ-çün **itdi** Hālîk mülk kevnî
Odur sulţān cihānda hālk-ı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 72*). [*itdi, -di*]
39. Anı zıkr **itmeyen** olmaz müselmān
Temām olsa bulur bu söz qabûlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 40*). [*itmeyen, -me, -y, -en*]
40. Ki māl-ā-māl ola māl-ı hāqāyık
Bu mühri Hāq naşib **itse** zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 45*). [*itse, -se*]
41. Nebîler iktidā **itsün** imām ol
İdüp ervāh-ı qudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 14*). [*itsün, -sün*]
42. Şādef gerçi olur nîsān ile pür
Velî Taqdîr **ider** her kaţreyi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36*). [*ider, -er*]
43. Giceler şubh olunca zār u ğam-ġîn
iderdi cāmesin eşk ile nem-ġîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 26*). [*iderdi, -er, -di*]
44. Çıkup kûha ser-āġāz **itse** Mecnûn
Aña āheng iderdi kûh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 25*). [*itse, -se*]
45. Gülerken şem‘ gibi ġirye **itdi**
Yirinden atılup çün hālka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 58*). [*itdi, -di*]
46. O ‘aşkı artur **itdükce** benî hest
Diri olduqça ğam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32*). [*itdükce, -dükçe*]
47. Hāq **itmiş** anı vaşşiler turaġı
Yili çün āh-ı serd-i mest-mendān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 50*). [*itmiş, -miş*]
48. Benî böyle ġarîb **itmezdi** yārūm
Nazar kıldı peder çün bu kelāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 18*). [*itmezdi, -mez, -di*]
49. Eger derhem de **itseñ** merhemümdür
Velî ben haste-dil kim bî-qarārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 10*). [*itseñ, -se, -ñ*]
50. Özi gibi sözün de bîkr **iderdi**
Sözi fikri harîrinden alurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [*iderdi, -er, -di*]
51. Nevā vü berk ile şūrîde destān
Civān **itdi** cihānî sebz-i nev-ġîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 9*). [*itdi, -di*]
52. Benefşe tâze bitdi ‘anber-āmîz
Şabā yiliyle sünbül **itse** bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 11*). [*itse, -se*]
53. Hilāl ü māhî **itdiler** hem-āġuş
Belinde her perî-rūyuñ kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 44*). [*itdiler, -di, -ler*]
54. Ġazeller **idilüp** olındı ta‘rîf
Cemāli medh olup āfāka taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 6*). [*idilüp, -il, -üp*]
55. İderdi aña Leylî kışşasın maġz
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel’e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 62*). [*iderdi, -er, -di*]
56. Yoġ ise uşda tîġ uş lâ‘ubālî
idem aña nevāziş baña lâyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 27*). [*idem, -em*]
57. İderdi gendü kavmiyle neberdi
Eger düşmen ġörüp itmese hānde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 118*). [*iderdi, -er, -di*]
58. İderdi ol ‘adūya dest-būsi
Eger öldürse Leylî haylîn aşhāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 126*). [*iderdi, -er, -di*]
59. İçürmeñ bārî zehr-ālûde nūşı
Hōş **itmezsiz** çün ol nūş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [*itmezsiz, -mez, -siz*]

60. Geçemezsin atunu depme şuya
O merdüm-zâdeyi bî-çâre **itdün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 33*). [*itdün, -dü, -ñ*]
61. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdık
Bükülmüş ipi yine penbe **itdün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 195*). [*itdün, -dü, -ñ*]
62. Şevâbuñ kanı meyliñ zenbe **itdün**
Biraz nükte idüp esdi şavurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 196*). [*itdün, -dü, -ñ*]
63. Ğarîbe **itmesün** bârî cefâyı
Ne Mecnûn ğaldı dünyâda ne Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 178*). [*itmesün, -me, -sün*]
64. Televvün ehli bed-ğüya inanma
Kişi **itmeyicek** ‘ahde vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 177*). [*itmeyicek, -me, -yicek*]
65. Binâ bünyâdı olmaz nitekim bād
Cihāna hükm iden dād ile **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 33*). [*itdi, -di*]
66. Hôş **itsün** kışşasın ‘âlemde ‘âkil
Ne Nevfel ğaldı ‘âlemde ne Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 36*). [*itsün, -sün*]
67. Kaçup andan muhâtab **itdi** perhîz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 74*). [*itdi, -di*]
68. Beni ol cem‘ içinde şem‘ **idüpdür**
Dilerseñ kim ziyâsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
69. Ki gül-gün **itdi** cümle tağ u taş
Yatur seng arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 82*). [*itdi, -di*]
70. Eger **itme** diseñ durmaz dürişür
Eger sen gam yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 72*). [*itme, -me*]
71. Şadâkatda yiter ol fitne cāna
Bir işi it diseñ **itmez** urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 71*). [*itmez, -mez*]
72. Saña ‘arz iylerem diñle sözümi
O ‘ahdi kim senüñle **itdüm** ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [*itdüm, -dü, -m*]
73. ‘Aceb midür muṭī‘ **itse** sibā‘ı
Süpürdüdi sibā‘a buyruğ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 32*). [*itse, -se*]
74. Mūsāfir olmaz ana merd-i ‘âkil
Niçün **itmezsın** ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 85*). [*itmezsın, -mez, -sın*]
75. Ata dede yolınca toğru gide
İrişüp **itdi** ‘aşk-ı lā‘ubālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 7*). [*itdi, -di*]
76. Olur vahşī ṭabī‘at ehl-i nefret
Beni ser-tā-kağem ‘aşk âteş **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 39*). [*itdi, -di*]
77. Beyābānı baña menzil hôş **itdi**
Ocağın yakmağa iltüp bu odi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 40*). [*itdi, -di*]
78. Esīr-i ka‘r-ı zindāne şeb irdi
Zebün **idüp** yetimi vü esīri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 41*). [*idüp, -üp*]
79. Ben **itdüm** anı kim güldi saña il
Yimezdün büstānum hışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [*itdüm, -dü, -m*]
80. Ki ańsuz ben ğaribi öksüz **itdün**
Baña miñnet deminde yâr idün sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 46*). [*itdün, -dü, -ñ*]
81. İderlerdi olarda merḥabāyı
O ‘aşık çün cihāndan vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 56*). [*iderlerdi, -er, -ler, -di*]
82. Sibā‘ u vahşe iḥsān idi işi
Muṭī‘ **itmişdi** in‘āmı sibā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 85*). [*itmişdi, -miş, -di*]
83. Ki iḥsān ile olur iylik avı
İsā‘et **idene** iyleren iḥsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 69*). [*idene, -en, -e*]
84. Nişāb-ı rahmetünden vir naşibi
Demirdür ṭālī‘üm pīrüz **idesin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 79*). [*idesin, -e, -sın*]
85. Kara bahtum şebini rüz **idesin**
Niyāz idüp yaturken fikre ṭaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 80*). [*idesin, -e, -sın*]

86. Nazar kıl lutfuñ ile bu ħarāba
 Kuluñam ‘āciz **itme** ben ħaribi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 77*). [*itme, -me*]
87. Zemini gevher-i mäh **itmiş** enver
 Tölup bu nāfe gevher ħasr-ı şeş-ťak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 14*). [*itmiş, -miş*]
88. Revān dil dökdi **itdi** dil-nüvāzı
 Resen diyü virüp mār-ı siyāhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 26*). [*itdi, -di*]
89. Ki āb-ı ħarık **itdi** āfitābı
 Gözinden ħatreler kim yüze düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 80*). [*itdi, -di*]
90. İlet lutf it o ‘aşķ āvāresine
 Didi bunı vü **itdi** ‘azm-ı ħāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 155*). [*itdi, -di*]
91. Gün üzre giceden **itmiş** niķābı
 Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 52*). [*itmiş, -miş*]
92. Hilāl **itmiş** belā ol nātüvānı
 Olup nireng-i ħamdan cismi nireng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 68*). [*itmiş, -miş*]
93. Zihī ‘arş-ı mu‘allā ferş-i menķüş
 İder ‘arşı şebāt ile mu‘ayyen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 9*). [*ider, -er*]
94. Ĥudā tābendeñi efgende **itsün**
 Çü gördi Leylī Mecnûn nāmesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 56*). [*itsün, -sün*]
95. Rivāyet kāsesindeñ kıldı iť‘ām
 Didi bir gün velime **itdi** Leylī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 3*). [*itdi, -di*]
96. İle in‘ām u iħsān **itdi** ħaylī
 Zihī bezm-i mübārek ‘işret-i cān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 20*). [*itdi, -di*]
97. Ayağından çeküp geh nevk-i ħārın
 Oğula ana miskīn şefķat **itdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 55*). [*itdi, -di*]
98. Hemān zıkr olınur cevri ile cem‘i
 Tama‘ anı ki ‘abdu’d-dirhem **itdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 129*). [*itdi, -di*]
99. Şeh iken aña ķullar derhem **itdi**
 Anı kim bu şıfat ħ‘ār iylemişdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [*itdi, -di*]
100. Uyup ol pīre **itdi** ‘azm-i mī‘ād
 Olup teşne revān oldı Furāta (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 102*). [*itdi, -di*]
101. Uşūl bozmasa ħarb-ı zemāne
 İñen şūrīde-ser **itme** ħaribi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 35*). [*itme, -me*]
102. Nedür bu fitne ekmedin biķersin
 İraķdan **itmeyince** cānı ħāret (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 17*). [*itmeyince, -me, -y, -ince*]
103. Ya şehvet bādesi nüşīyle mestem
 Beni ‘aşķ-ı ezel sultān **idüpdür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 149*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
104. Yaħūd bād-ı hevā efgendesiyem
 Ol āteş kim vücūdum müm **idüpdür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
105. Hevādan kırtarup ma‘şüm **idüpdür**
 Göñül sultān-ı ‘aşķa olalı taħt (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 156*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
106. Muħayyer **itdi** ‘uşşāķı nevāsı
 Her ehl-i dil Ĥicāzī ger ‘İrāķī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 18*). [*itdi, -di*]
107. Kem **itme** bārī ķadr ü ħürmetini
 Nedīm idindi çün Mecnûn Selām’ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198*). [*itme, -me*]
108. Ki tā itmeyesin ‘özi-i ħaťayı
 Kiçi **itmek** uluya şa‘nile söz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 183*). [*itmek, -mek*]
109. Muħibbüksin benem maħbūbuñ ey dōst
 Benüm ‘aşķum seni pür-derd **idüpdür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 53*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
110. Yüzünü zerd ü āhuñ serd **idüpdür**
 Yanarken āteş-i şekvā yüzümden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
111. Dönüp ağlayu **itdi** azm-i ħar-ğāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 74*). [*itdi, -di*]
112. Şaķınmışlar veziri ile sultān
 Sefih **itmiş** re‘āyā ‘aķlun ol nüş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7*). [*itmiş, -miş*]

113. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Maḥabbet eyle bî-hûş **itmiş** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 41*). [*itmiş, -miş*]
114. Şacı ‘anber қоһusu ‘anber-âmiz
iderse bir ağız ol gönca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 43*). [*iderse, -er, -se*]
115. ‘Aceb midür **iderse** sa‘y-ı timâr
Kişi çok olsa bilmez aç hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 90*). [*iderse, -er, -se*]
116. Ferište hırzı gibi bî-gezendem
Beni kahr-ı belâ hûş-hü **idüpdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 141*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
117. Anuñ-çün hem-demüm âhü **idüpdür**
Boyu gerçi kemân olmuş esirem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 142*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
118. Belâda her biri âşüb-ı âfâk
Çü nokta hâli zeyn-i şüret **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 33*). [*itdi, -di*]
119. Adın Zeyneb dinürken ziynet **itdi**
Nühüfte mür çeşminden dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 34*). [*itdi, -di*]
120. Aña ḥarc iyledi sa‘y-ı vefâyi
Vefâlar **itdi** kim olınsa ger yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 5*). [*itdi, -di*]
121. Ki kesdi dâmen-i gülden elin ḥâr
Velî bir yüzden **itdi** bu şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 31*). [*itdi, -di*]
122. Ne ḡavḡa-yı ‘ases ne ḡabs-ı ḡargâh
ider gönlin murâdın bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 9*). [*ider, -er*]
123. Mükedder gönlini luṭf ile şâf **it**
Var ol âhü-yı müşkini şikâr **it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32*). [*it,*]
124. Hem ol cānânına şadr **itdi** cānı
Olup ḡizmetlerinde Zeyd kâ’im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [*itdi, -di*]
125. Nice **itsün** ol idi anuñ da varı
Çün âḡir iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [*itsün, -sün*]
126. Keser sîbüñ serin kaçmaz deminden
Ruḡ-ı engürî Leylî-gün **ider** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 33*). [*ider, -er*]
127. Dil-i Mecnûn gibi pür-hün **ider** ol
Aşar âvenge anı ḡânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 34*). [*ider, -er*]
128. Ḥarâb **itdi** naẓar bir ḡülsitânı
Ki serv-i nâz-perver a’nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 42*). [*itdi, -di*]
129. Güle göz şîşesinden saçdı âbı
Görüp ya’nî bu hâlin riḡkat **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [*itdi, -di*]
130. Añup **itdi** o la’li lâle-rengi
Ol eḡḡân kim delerdi taş u taḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 134*). [*itdi, -di*]
131. Ururlar yüzine **itdügi** kıanı
Be-şüret gerçi rengin berk-i rîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 4*). [*itdügi, -dü, -gi*]
132. Ki ey bezm-i maḥabbet naḡl-bendi
Şaḡın şimden girü **itme** nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 121*). [*itme, -me*]
133. Melek şüretde ammâ ma’nide dîv
Cihân ‘ayyârınuñ âl **itmek** işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 155*). [*itmek, -mek*]
134. Bu resme **itdi** ol mâtemde nevḡa
Ki çün Zeyd-i vefâ-dâr oldu âḡâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 2*). [*itdi, -di*]
135. Dil uzatdı vü çarḡa **itdi** nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim ‘üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 84*). [*itdi, -di*]
136. Nazar kıldı nigârıñ zaḡmesine
Dilin ol zaḡme pâre pâre **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 103*). [*itdi, -di*]
137. Ḳodı ḡayrı ḡitâbı yâre **itdi**
Didi ey tâze gül irdüñ ḡazâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 104*). [*itdi, -di*]
138. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem **itmiş** seyl-i eşk ü şu‘le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 73*). [*itmiş, -miş*]

139. Yirüñ olsun hemîşe beyt-i ma‘mûr
Hudâ kândil-i ‘arş **itsün** revânûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 147*). [*itsün, -sün*]
140. Bu miñnetdür **iden** Rüstem’leri zâl
Nice Dahhâk’i bu zâr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 58*). [*iden, -en*]
141. Yürütüdi başı üzre âsiyâbı
Nice Sāmān’ı bî-sāmān **idüptür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 63*). [*idüptür, -üp, -tür*]
142. Nice sultānı bî-fermān **idüptür**
Eger ins ü melek div ü peridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 64*). [*idüptür, -üp, -tür*]
143. Senüñ ‘acizliğña rahmet ide
Dilüñ hâk **it** ki âhir olısar hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [*it,*]
144. Çü nefsānî hevâdan oldılar dūr
Oları luṭfña her dem yaḳın **it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 205*). [*it,*]
145. Kıyāmet ḡamlarından hem emîn **it**
Dü ‘ālemde bizi de itme ḡam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 206*). [*it,*]
146. Gözüñ yum iyle anuñ sirkeseñ nüş
Gidā **itme** ḡarāmı cāna zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 119*). [*itme, -me*]
147. Kıyāmet ḡamlarından hem emîn it
Dü ‘ālemde bizi de **itme** ḡam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 207*). [*itme, -me*]
148. Olur ol bād-ı ḡavḡā-yı kıyāmet
Ḥacālet añup **itsen** bir nefes āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 171*). [*itsen, -se, -ñ*]
149. Nice nā-pāke irüp pāk **ider** ‘aşḳ
Nice acılara lezzet virür ‘aşḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [*ider, -er*]
150. Şanasın her biri lū’lū’-yi menşūr
Sebîl **itmiş** Ḥâḳ anda selsebili (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 27*). [*itmiş, -miş*]
151. Semā’ı germ **idüp** ḡavḡā idenler
Belāya olsalar bir kez giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 10*). [*idüp, -üp*]
152. Beni ‘aşḳlar üzre ḡüccet **itdi**
Severken ya’nî Mecnûn ḡüsn-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 6*). [*itdi, -di*]
153. Hudâ aña ne **itdügin** şorıldı
Didi Mecnûn baña Ḥâḳ rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 4*). [*itdügin, -düg, -in*]
154. Kim söylemege ḡālîni evvel dehān gerek
Da’vā-yı ‘aşḳ **itme** ḳo ḡavḡāyî ‘andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 7*). [*itme, -me*]
155. ‘Ālem yüzini münevver **itdün**
Ey çeşm-i çerāḡ-ı her-dü-‘ālem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 25*). [*itdün, -dü, -ñ*]
156. Göḡi kılduñ müzeyyen encüm ile
Yiri **itdün** müşerref merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 26*). [*itdün, -dü, -ñ*]
157. O ḡüсне mazhar **itdün** kâ’inâtı
Cemāl ile pür **itdün** şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 56*). [*itdün, -dü, -ñ*]
158. Ne bilem ḳandan olam gedāyî
O dem ki **itdün** elest ile ḡitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [*itdün, -dü, -ñ*]
159. Şafā feyziyle cenb-i Kibriyādan
Şafāsuz şüfi gibi bārid **itme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 45*). [*itme, -me*]
160. Mürîd iyle yoluñda mārîd **itme**
Budur senden ümidüm yâ ilāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 46*). [*itme, -me*]
161. Ṭolî āb-ı zeheb **itdü** devātın
Hem almış sâzını Zühre kenāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 24*). [*itdü, -dü*]
162. El ura çün güher gencine ḡakkāk
Güher delmekde hergiz **ide** bî-bāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 94*). [*ide, -e*]
163. Bizi rüsvāy-i ḡaş u ‘ām **idersin**
‘Arab ta’nî ile bed-nām **idersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 75*). [*idersin, -er, -sin*]
164. Bizi rüsvāy-i ḡaş u ‘ām **idersin**
‘Arab ta’nî ile bed-nām **idersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 76*). [*idersin, -er, -sin*]

165. Kılup her günde yüz dürlü bahâne
İderdi Leylî'yi mahbûs-ı hâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 14). [iderdi, -er, -di]
166. Ger ola gonce-i hûş-büy u hûş-reng
Dehânuhsuz beni mîm ide dil-teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 34). [ide, -e]
167. Seher olsa idüp âh-ı seher-gâh
Uyanmadun daği ağıyar-ı bed-h'âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 13). [idüp, -üp]
168. Gice küyînda görsen ben gedâyı
Gelüp karşı idersin merhabâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 134). [idersin, -er, -sin]
169. Kûsûrum görüp itme luftı takşır
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93). [itme, -me]
170. Hevâ-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi taqdîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 32). [idüpdür, -üp, -dür]
171. Hevâ-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi taqdîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 33). [itdi, -di]
172. Velî yok baña senden özge bir yâr
Beni ey mâh-ı nev Mecnûn sen itdün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 103). [itdün, -dü, -ñ]
173. Bu bi-had fitneye meftûn sen itdün
Delürdüp ben garib-i bî-nevâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104). [itdün, -dü, -ñ]
174. Çanağın pür-zer itdi her dilenci
Kayurmayup sehâ hemyânın açdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 44). [itdi, -di]
175. İde ol hasteyi bî-zahmet ü derd
O mecrûh irse ger pîşine anuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 36). [ide, -e]
176. İder âb-ı vuzû' ile zirâ'at
Du'âya el götürse ol şeh-i dîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 30). [ider, -er]
177. 'Azâb-ı kabre uğramış öldür
Bu söz bî-şabr idüp bî-çâre pîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121). [idüp, -üp]
178. Hemân gendü gibi bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser ü pâyı bürehne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 16). [idüpdür, -üp, -dür]
179. Ki tâ Rüstem olasin kuvvet ile
Refîk it dōstdan bir nice hâşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 99). [it,]
180. Dil-i Mecnûn'ı tıtdı bağ-ı Leylî
Leb-i şîrîni bağrum hûn idüpdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 19). [idüpdür, -üp, -dür]
181. Beni ol hûn ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir belâ-keş bâr-girem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20). [idüpdür, -üp, -dür]
182. Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi
Tolup vaşf-ı cemâl-i Leylî afâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 96). [idüp, -üp]
183. Düzerdi haste Mecnûn'a cevâbı
Midâd idüp ciger kanın ezerdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 113). [idüp, -üp]
184. Kimin nây itdi 'uşşâkuñ kimin çeng
Ol iki 'aşîkuñ nâz u niyâzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126). [itdi, -di]
185. Güünden lāleye feyz ide âbı
Boyı nâz öğrede gülşende serve (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 82). [ide, -e]
186. İde sünbüller ile rîş-ḥandi
Ġalaṭ didüm degüldi bu murâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 88). [ide, -e]
187. İde ol derd-mend âvâre âhı
İde bülbüllere ḥâlin ḥikâyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 92). [ide, -e]
188. İde ol derd-mend âvâre âhı
İde bülbüllere ḥâlin ḥikâyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 93). [ide, -e]
189. İde çâre dil-i âvâresine
Dil-i mâder tıtuşdı âzer oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 170). [ide, -e]
190. Niçün Leylî ḥazer itmeye andan
Dil-i Mecnûn ider âh-ı seher-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 147). [ider, -er]

191. Oğur tesbîh âvâzın **idüp** tîz
Hevâda tâc u tavk ile hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 40*). [*idüp, -üp*]
192. Cihâne tîğ-i tîz **itdi** zebânı
Seherden çüş idüp murğ-ı seher-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 38*). [*itdi, -di*]
193. Güle lutf-ı semenden âb virdi
Gümân-ı fitneye toz **itdi** müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 63*). [*itdi, -di*]
194. Temâşâ-yı gülistân **itdi** Leylî
Gülün gülşende bey'ın fâsîd **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 4*). [*itdi, -di*]
195. Rücûm-ı 'avne tîz **itdi** 'inânı
Ğarîb ü nev-civân idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 120*). [*itdi, -di*]
196. İdersin tatlu dilden dil-firîbi
Çoğ idi 'ahde sūsenden zebânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 14*). [*idersin, -er, -sin*]
197. Bu ğam-gîn gönlümi şâd iylemezsin
Egerçi va'deler **itdün** şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 9*). [*itdün, -dü, -ñ*]
198. İder tekbîr-i fethî dilde tekrâr
Didi bir yâr aña kim niçün ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 132*). [*ider, -er*]
199. İder 'âkîl şalâh-ı dil-nüvâzı
Didi sizden murâdum vuşlat idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 20*). [*ider, -er*]
200. Oğı yağmur **idüp** haşmı büridi
Çü Nevfel gördi bu cem'-i girânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 14*). [*idüp, -üp*]
201. Oñulmaz yâreyi şad-pâre **itdün**
Elüm şundum saña düşdüm ayağdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 34*). [*itdün, -dü, -ñ*]
202. Bu mecnûn hasteyi hayrân sen **itdün**
Muqayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [*itdün, -dü, -ñ*]
203. Ko **itme** bârî bu lâf u güzâfî
Kişi olmayıcağ bir işde mâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 20*). [*itme, -me*]
204. Ser-i Elbürzi gürzi iyleye hürd
İder Leylî gürühîyle savaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 33*). [*ider, -er*]
205. Ola anda hâlel sende hacâlet
Çü biz da'vâ-yı nâm u neng **idevüz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 161*). [*idevüz, -evüz*]
206. İdüp Leylâ'nuñ atasına yârî
Ki bu Mecnûn ki Leylâ'ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 136*). [*idüp, -üp*]
207. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel **idüp** anca mürâ 'ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 199*). [*idüp, -üp*]
208. Aña **itmeye** Nevfel' den şikâyet
Beyâbânda ne hâre qaldı ne hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 10*). [*itmeye, -me, -y, -e*]
209. İdüp ağıladı buldukça mecâli
Kesüp ol gâv-ı deştînün tızağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 82*). [*idüp, -üp*]
210. Seni şayyâd **idüpdür** anı naħcîr
Görüp şayyâd o ta'n-ı aşıkârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 34*). [*idüpdür, -üp, -dür*]
211. Tıyulmasun diyü kütâh **iderdi**
Egerçi ğonce gibi yok dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 58*). [*iderdi, -er, -di*]
212. Cigerde dâğ olurdu dâğı üzre
Şaçın meşşâta çün müşkîn **iderdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 159*). [*iderdi, -er, -di*]
213. Haţâ diyü bu kaçın çin **iderdi**
Şaçı boynına oldı mâr-ı Daħhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 160*). [*iderdi, -er, -di*]
214. Ki dâd **idüp** kazandı yaħşî adı
Ki dest-i hırşî senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16*). [*idüp, -üp*]
215. Kayurmayıp kayır gibi şaçardı
Mürüvvet **itdi** ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 85*). [*itdi, -di*]
216. Yeg andan kim **ide** benden kenâre
Yüz urup öpdi pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 48*). [*ide, -e*]

217. Şadâkatda yiter ol fitne cāna
Bir işi **it** diseñ itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 71*). [it,]
218. ‘Aşâ-yı sebz aña ammâ ne lâyıķ
Meger bîmâr **idüpdür** bağırı dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 9*). [idüpdür, -üp, -dür]
219. Bulup **ide** anı kâ’im-makâmı
Budur havfı ki öle nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 26*). [ide, -e]
220. O dağı ney gibi delük delükdür
Hayâl **itmiş** anı yârün hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 49*). [itmiş, -miş]
221. İderken gûşsa ile zinde-gânî
Ecel nâ-geh hüçüm itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 34*). [iderken, -er, -ken]
222. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki tâ gûsl-ı kefen **idüp** ol âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [idüp, -üp]
223. Tek ü tâz **it** yimedîn tâziyâne
Bu vîrândan yire ur yüküñi kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 74*). [it,]
224. Kara bağırı gibi **itdi** der-âgûş
Şaçup dökerti akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 32*). [itdi, -di]
225. Kim andan bârî añup dökmedüñ yaş
Şağ iken **itmedüñ** ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [itmedüñ, -me, -dü, -ñ]
226. Kavî yil gibi esdi rāh bî-rāh
ider şahrāda mestāne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 27*). [ider, -er]
227. İderlerdi olarda merhabâyı
O ‘aşık çün cihāndan vahşet **itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57*). [itdi, -di]
228. Ki zevcinden dilin **itmiş** anuñ ferd
Ümîd-i yāre göñliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 76*). [itmiş, -miş]
229. Ğarîķ-i nî‘met **itdi** hāş u ‘āmı
Ulu bezm **itdi** şāhāne müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 6*). [itdi, -di]
230. Tābî‘at iştiḥāsı mürde oldı
Kaçan cev‘ile nefsum **ide** saḥtî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 55*). [ide, -e]
231. Güle havlı **idüp** hem hāre hem hār
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 12*). [idüp, -üp]
232. Vefā vezninde nice sengi vardur
Ola kim germ **idüp** āvāzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 69*). [idüp, -üp]
233. Katı zîr ü zeber **itme** ğaribi
Nice maḥbûs olursın ol ḥişāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 36*). [itme, -me]
234. Vücûdundan ola cānunda pervā
Yakup ‘aşķ odı **idelden** beni ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 121*). [idelden, -el, -den]
235. Döner geh yüzi ḥālķa geh kafāsı
Dem ola mihr **idüp** sen derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 133*). [idüp, -üp]
236. Hevāmı ḥükümüne fermān **idüpdür**
Maḥabbet nārdur ben ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 150*). [idüpdür, -üp, -dür]
237. Ki tâ **itmeyesin** ‘özü-i ḥaṭāyı
Kiçi itmek uluya ṭa‘nile söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 182*). [itmeyesin, -me, -, -, -n]
238. Qanı Mecnûn ki **ide** meyl-i Leylî
Bu vahdet şoḥbetine sığmaz ağıyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 68*). [ide, -e]
239. Sürerler āķıbet baluñ şafāsın
ider ‘ākıl özin teslim-i Takḍîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 15*). [ider, -er]
240. Dilin süsen gibi ḥāmûş **iderdi**
Kaçan kim yārîn añup āh **iderdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 28*). [iderdi, -er, -di]
241. Eri tuya diyü kütāh **iderdi**
Ol evden gitse cûş **iderdi** düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 30*). [iderdi, -er, -di]
242. Diler çāre **ide** bî-çāresine
Tāşa çaldı melāmet şişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 22*). [ide, -e]

243. İderdi bülbül ile bezm-i tenhā
O gün her-gāh içinde ya'ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 128*). [*iderdi, -er, -di*]
244. Bu 'aşkum müşkin aña âşikâr **it**
Getür serv-i hilâfî bî-hilâf **it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34*). [*it,]*
245. Bu 'aşkum müşkin aña âşikâr **it**
Getür serv-i hilâfî bî-hilâf **it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 35*). [*it,]*
246. Gül ile yâsemîni hem-lihâf **it**
Ğalaţ didüm o resme 'aşk-ı şâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 36*). [*it,]*
247. Getürdi cûşa deryâ-yı vuḥûşı
Vuḥûş **itdiler** anları iḥâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 95*). [*itdiler, -di, -ler*]
248. Ki raḥtından dıraḥtî **ide** 'üryan
Ḳapar her lâleden lâ'lin külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 20*). [*ide, -e*]
249. Ciger ḳanın çekerken dânelerde
Dil-i nârı pür **ider** ḥâne ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 37*). [*ider, -er*]
250. İdüp yâd iyledi ol tâze bağı
Olup mâtem-zede ḳavm u ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 136*). [*idüp, -üp*]
251. Ki anı **itmedi** âḥirde ṭopraq
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 164*). [*itmedi, -me, -di*]
252. Cemâlî ḥôş kemâle yitmiş idi
Baña bî-dâd **idüp** bir bād-ı meş'ûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 99*). [*idüp, -üp*]
253. Mezellet ḥırḳasın nefse ḳabûl it
Ki te'sir-i ecel çün zaḥmet **ide** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 93*). [*ide, -e*]
254. Anuñ-çün **itdiler** efgân vü feryâd
Aḳıdup göz yaşın anı yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 192*). [*itdiler, -di, -ler*]
255. Cihâna 'ibret **itmiş** şüretini
Bu ḥâle muṭṭalî' olup biliş yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 190*). [*itmiş, -miş*]
256. Hüner vaktinde ol meydân eridür
Nice zehre girüp tiryâk **ider** 'aşḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 103*). [*ider, -er*]
257. İderler birbiriyle ḥôş-maḳâlî
Leb-i cûy leb-i cām u leb-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 48*). [*iderler, -er, -ler*]
258. Varsa ḳarşu **ide** biñ merḥabâyı
Eger atılsa yüz biñ ṭa'ne ṭaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 14*). [*ide, -e*]
259. Kapuñda dide-i 'akluñ feri yok
Ne dide secde **itmeğe** seri yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78*). [*itmeğe, -e*]
260. Felek kim cünbişi devri aradı
Sücûdi dâ'im **itmekdür** murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 34*). [*itmekdür, -dür*]

it: Vermek, bahşetmek.

1. Helâl iyler aña **itdügi** ḳanı
Ne siḥr iyler 'aceb ḡamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 110*). [*itdügi, -düg, -i*]

it: Etmek. II Söylemek.

1. Gice ḳonuğıdur geh geh ḳatumda
Meşel **iden** ḳonuk ḥaḳḳında ḥôş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*iden, -en*]

it-: Hale getirmek, bir durumun oluşmasına sebep olmak.

1. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne bir yār
Kaçan kim sîm sîmāñı zer **itdüh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 39*). [*itdüh, -düh, -ñ*]
2. Siyâdet sikkesini ebter **itdüh**
Başuñâ çün belâ çaķmağı çaķduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 40*). [*itdüh, -düh, -ñ*]

it-: Yazmak.

1. Şokdı dü-ḥayretten kalem barmağın ağızına devât
Yāra ‘arz-ı ḥāl için **itdüm** çü taḥrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 10*). [*itdüm, -düh, -m*]

it ağızını üstüh‘ân tutar: İt ağızını kemik tutar. Aşağılık kişinin ağızını kapamak için ona bir çıkar sağlamak yeter.

1. Ki it ağızını tutan üstüh‘ândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 88*). [*it ağızını üstüh‘ân tutar, -an-ı, -nı*]

it ḥālûme güldi: Halime köpekler bile güldü. O kadar sefil ve düşük bir durumda olma hali için kullanılan bir tabir.

1. Cānum daḥi uşda saña ey dōst
İt ḥālûme güldi senden ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 5*). [*it ḥālûme güldi,]*

it öñine at: Köpeklerin önüne atmak, değersiz olduğunu göstermek amacıyla söylenir.

1. İt öñine ataram pây gibi
Baña anuñ nice bed-nām u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 120*). [*it öñine at, -ar, -am*]

‘itāb: Azarlama.

1. Melek-sîret mubaşşır âdem idi
İşitse bî-edeblerden **‘itābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 129*). [*‘itābı, -ı*]
2. ‘Itābuñ âteş iyler yirin anuñ
Yiri od olmasun mı ol ḡarībūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 24*). [*‘itābuñ, -uñ*]

it‘ām: Yemek yedirmek.

1. Rivāyet kâsesinden kıldı **it‘ām**
Didi bir gün velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 2*). [*it‘ām,]*

itden artuk ol-: Köpekten daha aşağı olmak, köpekten daha köpek olmak.

1. Rākîb olur ḡarîbe itden artuk
İtūñ ḥod ağızı var ise dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 51*). [*itden artuk ol-,]*

itdi: Etmek, eylemek, yapmak.

1. Şerha şerha oldı şefkatden şanavber sinesi
Tağa düşüp **itdi** Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 12). [itdi,]
2. Cihâna bî- kıyâs in'âmı **itdi**
Gözi nûrına Kays'ı nâmı **itdi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 63). [itdi,]
3. Gözi sihriyle meftûn **itdi** Kays'ı
Şacı bendiyle mecnûn **itdi** Kays'ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 166). [itdi,]
4. Resm ile tecâhül **itdi** Leylî
O miskîn anaya virdi tesellî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 7). [itdi,]
5. Felek çün **itdi** yârından anı ferd
Teb-i hicrân yüzün **itdi** gül-i zerd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 20). [itdi,]

ite at: Köpeğin önüne atmak, bir şeyi o denli değersiz görmek.

1. Hemîşe neng içün şulhı vü cengi
İte atılsa yeg ol tâze meyve (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 123). [ite at, -ıl, -sa]

i'tibâr it: Değer vermek.

1. Eşe şanduk başa gelür didiler
Ey 'âkil **i'tibâr it** bu haberden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 23). [i'tibâr it,]

i'tikâd: İnanma, gönülden tasdik ederek inanma, inanç.

1. Olup tahşil-i vaşla **i'tikâdı**
İrişdi almağa mihr ile mâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 72). [i'tikâdı, -ı]
2. Didi lâ takrabu mâle'l-yetîmî
Eger var ise haşre **i'tikâduñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 143). [i'tikâduñ, -(u)ñ]

i'timâd: Dayanma; güvenme.

1. Vay aña kim yiledür **i'timâdı**
Buña yıl bû getürse ol güzelden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 30). [i'timâdı, -ı]

i'timâdı it: İnanmak, güvenmek.

1. Kıyâma geldi çün yevmü'l-kıyâme
İdüp ol şart-ı 'ahde i'timâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 71). [i'timâdı it, -üp]

i'tinâk iyle: Sarılmak.

1. Ki iyleyem senüñle i'tinâkı
Zemân ola gîce hâlî vü rüşen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 24). [i'tinâk iyle, -yem]

i'tizâr it: Özüir dilemek.

1. Niyâz ile geh itdi i'tizârın
Bu şöhet germ iken ol demde nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 74*). [i'tizâr it, -di]
2. İletdi kalb-i segden şadr-ı şâha
Civâna i'tizâr idüp didi şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 51*). [i'tizâr it, -üp]
3. Ciger-güşen mukîm-i güşe-i nâr
Eger 'aşk itmeseydi i'tizârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 91*). [i'tizâr it, -me, -se, -ydi]

i'tizâr iyle: Özür dilemek.

1. 'Izâruñ luṭfı iyler i'tizârı
Ḥarâmîdür gözün kim gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 108*). [i'tizâr iyle, -r]

itlik it: İtlik etmek; kötülük yapmak.

1. İte atdılar itlik idüp anı
Aña segler hücum itdiler evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 18*). [itlik it, -üp]

itmeñ: Etmeyin.

1. Baña **itmeñ** bunun gibi laṭife
Baña böyle laṭife ne vazife (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 3*). [itmeñ,]

ittifâk: Birleşme, uyuşma; sözleşme.

1. 'Aceb mi çıksa etmek kuru taşdan
Zafer bulur el uran **ittifâka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 47*). [ittifâka, -a]

ittifâk ol-: Anlaşmak.

1. Bulup merhem oñulmaz yâresine
Olındı ittifâk âhır bu rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 23*). [ittifâk ol-, -ın, -dı]

ittifâkî: Uyuşarak, anlaşmaya vararak.

1. Atasına didiler **ittifâkî**
Fülân gâr içre bir zâhid velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 16*). [ittifâkî,]
2. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse **ittifâkî** cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 45*). [ittifâkî,]
3. Getürüp Leylî katında kodular
Bunı hōş gördiler halk **ittifâkî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 195*). [ittifâkî,]

ittifâkî düş: Uzlaşmak, anlaşmak, aynı düşünmek.

1. Kātuma gel bahâne itme anı
Ne hōşdur ger düşerse ittifâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 23*). [ittifâkî düş, -er, -se]

iv-: Acele etmek.

1. İver eyle ki birbirine göymez
Esüp bād-ı hāzānı gāh gāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 8*). [*iver, -er*]

‘ivaz: Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık.

1. ‘İvaz kılsam yaraşur aña cânı
Çün ata dōst desti ‘āşıkā taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 150*). [*‘ivaz,*]

ive iver: Hızlı hızlı, acele acele.

1. Çeküp tıtdı zimām-ı nākasın saht
Haber virdi çağırdı **ive iver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 25*). [*ive iver,*]
2. Ecelden gayri yok zehrine tiryāk
Yarağ itdi şavaşa **ive iver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 13*). [*ive iver,*]

ive iver gez: Acele acele dolanmak, hızlı adımlarla gezinmek.

1. Ğiriv idüp gezerdi iver iver
Yatup dinleñmez idi şem‘a gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 10*). [*ive iver gez, -er, -di*]

iy: "Ey" seslenme edatı.

1. İy vehhāb-ı ‘uḡūl u bā‘iş-i cân
Senūñ hūkmüne var yok cümle yeksān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 71*). [*iy,*]
2. Cefādan gül gibi dāmen deride
İy bağrum pāresi kana boyanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 3*). [*iy,*]
3. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy bağrum pāresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 5*). [*iy,*]
4. İy şem‘-cem‘ ü bezm ü baht-ı pîrüz
İy mihri-i bāb-ı kaşr-ı tāt-dārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42*). [*iy,*]
5. İy şem‘-cem‘ ü bezm ü baht-ı pîrüz
İy mihri-i bāb-ı kaşr-ı tāt-dārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 43*). [*iy,*]
6. İy bānū-yı sarāy-ı kām-kārī
Baña luṭf iyle kim luṭfuñ demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 44*). [*iy,*]
7. İy cümle va‘desinde şādıḡu‘l-va‘d
İy defter-dār-ı dīvān-ı sa‘ādet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 52*). [*iy,*]
8. İy cümle va‘desinde şādıḡu‘l-va‘d
İy defter-dār-ı dīvān-ı sa‘ādet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 53*). [*iy,*]
9. Her iş ser-nāmesidür pāk nāmuñ
İy dārā-yı vüçüd u dāver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 65*). [*iy,*]
10. Kapuñdan fetḡ olur ebvāb-ı maḡşūd
İy feyyāz-ı biḡār-ı cūd u iḡsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 67*). [*iy,*]
11. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geḡdi bu müşkil kār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*iy,*]

12. Gözüm şeb kürü yâr-ı âfitâbem
İy zülfi gibi tarrâr u siyeh-kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13). [iy,]
13. Yüzün gösterse güyâ ejdehâdur
İy habş-ı âleme düşen gözün aç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 151). [iy,]

iyile: Etmek, eylemek, yapmak.

1. Mülk-i cihâna **iyleyeler** pâdişâ beni
Ey Hâmîdî zülf-i yâr ile kıışşam dırâzdur (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 12). [iyleyeler, -(y)e, -ler]
2. Muhibbe şanma hizmet zahmet **iyler**
Var ey kâzib ko bu da'vâyı zinhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 24). [iyier, -r]
3. Mürid **iyile** yoluñda mârid itme
Budur senden ümidüm yâ ilâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 46). [iyile,]
4. Ter **iyile** âb-ı zikrûñle dehânum
O târik ev ki ismidür anuñ qabr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 62). [iyile,]
5. Mucib **iyile** bu lâl-i pür-kelâli
Ki yüz şuyıyla toprak ola cismüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 70). [iyile,]
6. Der ü divârını pür-genc idüpdür
Hem ihlâşî aña sakf **iyilemişdür** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 55). [iyilemişdür, -miş, -dür]
7. Kudümünle müşerref **iyile** Kudsi
Melekler kim senünle müftehirdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 16). [iyile,]
8. Geçer rahş-ı hayalî **iyilese** hîz
Leb ü dendân u güşidurur sîm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 44). [iyilese, -se]
9. Dilâ ta'lim-i 'aşk **iyile** cihâne
Kılup ahvâl-i Mecnûn'ı behâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 25). [iyile,]
10. Güzel düşün o tıfla **iyilese** cā
Güzel zülfi gibi olurdu şeydā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79). [iyilese, -se]
11. Dile çün gam te'āruş **iyler** idi
Gözi gibi temāruş **iyler** idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 30). [iyler, -r]
12. Nasîhat **iylediler** aña muhkem
Dimişlerdür yevminden ya bir oğuz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 86). [iylediler, -di, -ler]
13. Buḥârî **iyledi** ya'ni biḥāre
Añduḳça derünün derd-i yârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 6). [iyledi, -di]
14. Vaṭandan **iyledi** āvāre pîri
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn sebile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 122). [iyledi, -di]
15. Belâ bendine muhkem rîsmāndur
Kime bend ursa mecnûn **iyler** anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 105). [iyler, -r]
16. Tıtuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yaḳup şevḳa vücûdum **iyledüm** berḳ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 49). [iyledüm, -dü, -m]
17. Ki tā şevḳum cihānı iyleye ḡarḳ
Bu berḳı şevḳ odı rahşende **iyler** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 51). [iyler, -r]
18. Cemâlin **iyledi** nûrun 'alâ-nûr
Ḳızılca gül yüze ḥâcet degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 68). [iyledi, -di]
19. Semâ' **iyler** zihî şāḥib-kerāme
İderdi ḳahḳaha kebḳ-i ḥırāmān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 42). [iyler, -r]
20. Ḳanı 'ār u ḳanı nām u ḳanı neng
Çün **iyler** rāyuña rāyet ḥilāfı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19). [iyler, -r]
21. Neler **iyler** ḳişiye ṭālî'-'i şûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 42). [iyler, -r]
22. Bu gün nālemle ṭoldı heft ḳişver
Cezāsın **iyler** iseñ her günāhuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 79). [iyler, -r]

23. Tağılur düşmenün kalb ü cenāhı
Eger şulh u şalāha **iylese** hîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109). [iylese, -se]
24. Felek naţ'ında mât **iyledi** mâhı
Kamer ruhlı nice ferzâne-zâde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 10). [iyledi, -di]
25. Anuñla zindegānî **iyledi** hōş
Görüp anı muhabbet itmiş idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 42). [iyledi, -di]
26. Baş açup **iylemek** vuşlat du'āsın
Kanı da'vā-yı 'aşkuñ hey yalancı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 14). [iylemek, -mek]
27. Helāl **iyler** aña itdügi kanı
Ne sihr **iyler** 'aceb gamzeñ kim anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 110). [iyler, -r]
28. Ne **iylerseñ** elüñde ihtiyāruñ
Benüm ne rāz-dārum var ne yārum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 60). [iylerseñ, -r, -se, -ñ]
29. Dilüñi şevka kütāh **iylemezsın**
Dön ey devrān baña cevri iylemekden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 40). [iylemezsın, -mez, -sın]
30. Ecel geldi 'amelden gitdi ağla
Hāmā'il **iyile** gel boynuma destüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 11). [iyile,]
31. Dirig itme 'aded naqdin ahadden
Şaña bed **iylemez** her kim bed iyer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83). [iylemez, -mez]
32. Dirig itme 'aded naqdin ahadden
Şaña bed iylemez her kim bed **iyler** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83). [iyler, -r]
33. Hemān kendüsini gül-gün-ğad **iyler**
Meşeldür iylik iyle deñize şal (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 84). [iyler, -r]
34. Ki **iyler** cevherinden toprağı zer
Seher-gehden irüp 'aşkuñ şabūhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 110). [iyler, -r]
35. Hayāl-i Leylî'ye okur dūrūdi
Boşanmış vahşî gibi nefret **iyler** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 29). [iyler, -r]
36. Eger var ise çäreñ **iyile** çäre
Çü gördi çäre yok seyyārelerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58). [iyile,]
37. 'Itābuñ āteş **iyler** yirin anuñ
Yiri od olmasun mı ol ğaribūñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 24). [iyler, -r]
38. Şeh iken aña kullar derhem itdi
Anı kim bu şıfat h'ār **iylemiştir** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131). [iylemiştir, -miş, -dür]
39. Gül iken menzilin hār **iylemiştir**
Tama' h'ārına cānuñ olmasun yār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 132). [iylemiştir, -miş, -dür]
40. Yiri virāndur ammā kalbi ma'mūr
Karışmaz halka dā'im 'uzlet **iyler** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 11). [iyler, -r]
41. Fülān me'vāda hāzır **iyile** hālî
Baña gel ben de varam ol ma'kama (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 64). [iyile,]
42. İdüp 'azm-i diyār-ı put-perestān
Anuñla hōş müdārā **iyler** idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 15). [iyler, -r]
43. Muhabbet aşikārā **iyler** idi
Velî Leylî dilinde yār-ı derdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 16). [iyler, -r]
44. Dilerem ol şanemden **iyile** rüzî
Didi bunı vü tutdu rāh-ı şahrā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 72). [iyile,]
45. Anuñ-çün yoğ idi derdi belādan
Anı Hāk halka hüccet **iylemiştir** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 21). [iylemiştir, -miş, -di]
46. Hikāyātın hidāyet **iylemiştir**
Ki tā 'ibret ola 'uşşāka ol derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 22). [iylemiştir, -miş, -di]
47. Tır imdi çäre **iyile** vaşl-ı yāra
Şanavber isteyü 'azm **iyile** tağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 28). [iyile,]
48. Kaçan **iyler** habibine hilāfî
Şarup nāfe gibi tā kim harīre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 38). [iyler, -r]

49. Varup **iylerler** idi anda zārī
Behişt-i dōstān oldı o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 194*). [*iylerler, -r, -ler*]
50. Sebük-pây **yledi** ‘azm-i beyābān
O ‘aşk āvāresini buldı yārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 14*). [*yledi, -di*]
51. Bu miḥnetdür iden Rüstem’leri zāl
Nice Ḍahḥāk’i bu zār **iylemiştir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 59*). [*iylemiştir, -miş, -dür*]
52. Nice Dāra’yı bu dār **iylemiştir**
Koyup çāha nice Efrāsyāb’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 60*). [*iylemiştir, -miş, -dür*]
53. Ki **iyler** vaşl-ı yār ile beşāret
Mezār-ı yāre cān atdı piyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 14*). [*iyler, -r*]
54. Müdārā **iyler** ol kim ādemidür
Şu taş kim ayağundan düşüre nā’l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 114*). [*iyler, -r*]
55. Dürüş taḳvāya oldur anda zāduñ
Bu dünyā kim işüñi gevher **iyler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [*iyler, -r*]
56. Ki künc-i gencüñi ṭolu zer **iyler**
Ḥabîşedür ki ‘arz itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 146*). [*iyler, -r*]
57. Fiğān u nāle **iyler** bülbül-i mest
Münevver havza ṭolmış āb-ı Kevser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 34*). [*iyler, -r*]
58. Eger ḥādım degülseñ kışsa ma’lüm
Kişi maḥbûbına çok ḥizmet **iyler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 23*). [*iyler, -r*]
59. Recā elin götürüp **iylerem** du‘ā-yı ümîd (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 12*). [*iylerem, -r, -em*]
60. Bü’l-Ḳāsim’ı künyet itdi saña
Elṭāfuñı **iyleyen** muḳassem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 48*). [*iyleyen, -(y)en*]
61. Dirüp emvāl ü genci şanki Ḳārûn
Virüp **iylerdi** ḥarcı mişl-i Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 10*). [*iylerdi, -r, -di*]
62. Şadefler **iyleyüp** nîsân ile pür
Deñizler ḥarc iderdi bulmağa dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 15*). [*iyleyüp, -(y)üp*]
63. Ne mümkin genci dūrce derc idesin
Benümle **iyleme** barmaḳ ḥisābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 13*). [*iyleme,]*
64. Ser-i Elbürzi gürzi **iyleye** ḥurd
İder Leylî gürühiyle şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 32*). [*iyleye, -ye*]
65. Ki ḥālın ağlamaya aña tekrār
Giderken **iyleyüp** efgān u āh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [*iyleyüp, -(y)üp*]
66. Eger şandal eger ‘anber eger ‘ūd
‘Amel zerdür dūrüst **iyile** ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 129*). [*iyile,]*
67. Seri seng-i zemāndan olur āzād
Kıl iylük **iyleme** endîşe bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 81*). [*iyleme,]*
68. Ḳatında bir iki vaḥşî var nişeste
Siba’dan **iyleyüp** dehşet tamāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 19*). [*iyleyüp, -(y)üp*]
69. Ḥalāşından ne aşşı **iyleye** cehd
Kişi kendülügiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 90*). [*iyleye, -ye*]
70. Olup boynumda ṭavḳum ḥükm-i rāyuñ
Ṭapuñ her şi‘re kim **iyleye** bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [*iyleye, -ye*]
71. Libāsın anuñ **iylerdi** edebden
Hemān iltüp götürmek oldı kārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 190*). [*iylerdi, -r, -di*]
72. Yıkılsa tañ mı bünyād-ı muḥālîf
Odur serd **iyleyen** ṭab‘-ı zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 13*). [*iyleyen, -(y)en*]

iylemek: Etmek, eylemek, yapmak.

1. Uşan cevri saña tavr **iylemekden**
Meger mihrüñ mübeddel oldı qahra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 42*). [*iylemekden, -den*]

iylük: *İyilik.*

1. Seri seng-i zemândan olur âzâd
Kıl **iylük** iyleme endişe bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 81*). [*iylük,*]
2. Ki ihsân ile olur **iylük** avı
İsâ'et idene iyleren ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [*iylük,*]
3. Hemân **iylük** kalur katuñda varuñ
Kaçan İbnü's Selâm öldi itdi vefâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 12*). [*iylük,*]

iylük iyle deñize şal: *İyilik yap denize at, atasözü. İyilik, karşılık beklemeden yapılmalıdır anlamında.*

1. Hemân kendüsini gül-gün-ğad iyeler
Meşeldür **iylük iyle deñize şal** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 85*). [*iylük iyle deñize şal,*]

iyñe: *İğne.*

1. Peder tehdidi hem ta'n-ı birâder
Huşuşâ bir od **iyñelü** zebañı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 65*). [*iyñelü, -lü*]

iyü: *İyi.*

1. 'Aceb 'aşka düşürdi ol civânı
Düşüp bu her **iyü** yavuz zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 5*). [*iyü,*]
2. İyü yavuz haber töldi cihâne
Yağup Leylî dilin bu ta'n u gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 6*). [*iyü,*]
3. İyü tohm ek ki hûş-dem hûş-mahaldür
Ki görüp hâşılun yârin içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122*). [*iyü,*]

iyü iylük görür yavuz yavuzlık: *İyilik yapan iyilik bulur, kötülük eden kötülük bulur.*

1. İyü iylük görür yavuz yavuzlık
Kime açılsa bād-ı hikmet-i gayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 72*). [*iyü iylük görür yavuz yavuzlık,*]

iz: *İz, işaret.*

1. İzinden yola dirhemler döşerdi
Ağardı seyl-i üstür mevc-der-mevc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 38*). [*izinden, -in, -den*]

izâ it: *Eziyet etmek.*

1. Kime izâ ide cevrüñ belâsı
Dehânüm yok dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 100*). [*izâ it, -e*]

izāfet: Bağ, ilgi, varlıklar arasındaki ilişki.

1. Yüzi şuyı daği kalmadı anuñ
Eger ‘ilm ise olmışdur **izāfet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 79*). [*izāfet,]*

izār: Bele bağlanıp bedenın aşağı tarafını örten şey, erkekler için iki parçadan oluşan ihramın alt kısmı, peştemal.

1. Yiler gözden nihân yazıda yolda
Hemân vahşî derisinden **izārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 53*). [*izārı, -ı]*

izhār: Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme.

1. Zihî sulţân ki ‘âlem aña fermân
Nihân ‘ilmi kıatında günden **izhār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 3*). [*izhār,]*

izhār it: Açığa vurmak, göstermek.

1. Ne izhār ide anı sa‘y-ı merdüm
Göze gözlük ki virür tiz-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 122*). [*izhār it, -e]*

‘izz ü devlet: Yücelik ve makam.

1. Sütünü **‘izz ü devlet** tahtası baht
O taht üze döşenmiş ferş-i dibā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 40*). [*‘izz ü devlet,]*

‘izzet: Değer, kıymet, ululuk, yücelik.

1. Ne **‘izzet** kaldı ne hürmet ne bir yār
Kaçan kim sîm sîmānı zer itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [*‘izzet,]*
2. İletdi ‘alî kaçra **‘izzet** ile
Aña teslim idüp her mülk ü mālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 14*). [*‘izzet,]*

‘izzet it-: Hürmet etmek, saygı göstermek.

1. Tıutup dāmānumı da‘vet idersin
Baña sālār iken ‘izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 136*). [*‘izzet it-, -er, -sın]*

J

jāle: Çiğ tanesi.

1. Şukûfe nakşı zeyn-i kehkeşândur
Pür olmuş **jāle** ile cevî-i lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 61*). [*jāle,]*
2. Yüzine **jāleden** lû'lü takınmış
‘Arûsa beñzemiş gülşende ol şāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 16*). [*jāleden, -den]*

jāle düş: Çiy düşmek. II Gözyaşı.

1. Güline jāle düşmiş eşk-i terden
Şanasın çeşm-i ‘âşıkdur buñârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 56*). [*jāle düş, -miş]*

jeng iyle: Paslanmak, kirlenmek.

1. Hûş âyîne velî jeng iylemiş hûn
Yirinden tûrdı gūyā dūd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 6*). [*jeng iyle, -miş]*

K

kabā: Hafif olduğu halde kalın veya hacmi büyük olan; üste giyilen elbise, önü daima açık duran kaftan, cübbe.

1. Çıka her yara yirinden buhârı
Hürûc itdi **kabā** vü pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 9*). [*kabā,]*
2. Kabā vü pîrehenden bağlamaz raht
Gezerdi derd ile şahrâ gehî kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 12*). [*kabā,]*

kabā'il: Kabileler.

1. Kabā'ilde şehîr idi Arab'da
Nesebde eşref ü a'lâ hesabde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 7*). [*kabā'ilde, -de]*
2. Tecessüs iylerüz etrâf u eknâf
Kabā'ilden gerek a'vâm u eşnâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 94*). [*kabā'ilden, -den]*

kabar: Kabarmak, deri üstünde ufak şişlikler, kabarcıklar peyda olmak.

1. İrer andan benüm cismüme yâre
Kabarsa ayağın altında her pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 43*). [*kabarsa, -sa]*

ka'be: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

1. Nûr-ı nesebün ziyâsı **Ka'be**
Lezzât-ı lebün şafâ-yı zemzem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 33*). [*ka'be,]*
2. Cemâlün **Ka'bedür** anı harem kıl
Muhammed çün 'urûca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 38*). [*ka'bedür, -dür]*
3. Silüp hem gam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı **Ka'be** sayesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 49*). [*ka'be,]*
4. Ki varup **Ka'be'ye** hall ide müşkil
Kayurdi Qays için bir hoş mehâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 30*). [*ka'be'ye, -ye]*
5. Varalar **Ka'be'ye** sa'y-ı du'âya
Ki hâcet-gâh odur cümle du'âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 24*). [*ka'be'ye, -ye]*

ka'be: Kabe il sevgilinin yüzü.

1. Dil-i pervânen şem'e haberdür
Ki ey **Ka'be** cemâlün kible-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 19*). [*ka'be,]*

kâbe kavseyn: "Araları iki yay ucu kadar veya daha az kaldı", Necm suresi, 9. ayet.

1. Vücûduñ âb-ı cândur ten ana pöst
Çü ma'nî kurbî ola **Kâbe Kavseyn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 37*). [*kâbe kavseyn,]*

ka'be-i kûy: (Sevgilinin) Kabe'ye benzetilen mahallesi, bulunduğu yer.

1. Getür sa'y it karışdur balı yağa
Nigârûn Ka'be-i kûyın tavâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 31*). [*ka'be-i kûy, -ın*]

ka'be-i şüret-perestân: Surete tapanların tapınağı.

1. Tezerv-i şîve vü kebg-i hîrāmān
Cemālî **ka'be-i şüret-perestân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 9*). [*ka'be-i şüret-perestân,]*

kâbil: Mümkün, olabilir.

1. Beni götürme baş geç pāye gibi
Götürmek sâyei **kâbil** degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 11*). [*kâbil,]*
2. Gözedür muhlîşi kaçmağa **kâbil**
Yüzine bensîñ ey âdem cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 154*). [*kâbil,]*

kâbil ol-: El vermemek, mümkün olmamak.

1. Velî yâr olmaz mecnûna 'âkîl
Huşûşâ olmaya ıslâhâ **kâbil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107*). [*kâbil ol-, -ma, -ya*]
2. Velî yâr olmaz mecnûna 'âkîl
Huşûşâ olmaya ıslâhâ **kâbil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [*kâbil ol-, -ma, -ya*]

kabile: Birlikte yaşayan, konup göçen, bir sülaleden türemiş insanlar. Bir reisin idaresi altında bulunan ve ekserisi aynı soydan gelen insanlar.

1. Bize kavm-i 'Arab'da çok **kabile**
Kabile içre çok duhter cemîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 85*). [*kabile,]*
2. Bize kavm-i 'Arab'da çok **kabile**
Kabile içre çok duhter cemîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 86*). [*kabile,]*
3. Perîşân oldı halka bu hikâyet
Hikâyetden **kabile** pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22*). [*kabile,]*
4. Perîşân oldı halka bu hikâyet
Hikâyetden **kabile** pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22*). [*kabile,]*
5. Varup el götürüp itmeye zârî
Yiler yanınca hem kavm u **kabile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 19*). [*kabile,]*
6. Dirîğa ol civân kanı didi pîr
Kayurdi Qays'ı her kavm ü **kabile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [*kabile,]*
7. Sefer itdi koyup kavm u **kabile**
O deştüñ geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 124*). [*kabile,]*
8. Kabilê çok bahâdır kavm ulu boy
Cemâl ü māl ile meşhûr-ı 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 16*). [*kabile,]*
9. Yine gönderdi ayağı toziyle
Ki ey gâfil **kabile** irdi hîzûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [*kabile,]*
10. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup her **kabile** leşkerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 47*). [*kabile,]*
11. Cemâlin medh iderdi her **kabile**
İşidüp anı halkûñ nām-dârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 44*). [*kabile,]*

12. Kabîle halkına ilk armağânı
Çekildi çekmek için ferş-i zibâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 78). [kabîle,]
13. Sözi kes kim bıçağ irdi süñüğe
Benüm yokdur **kabile** birle kârüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 187). [kabîle,]
14. Olur senden **kabileñ** cümle bizâr
Olur mâder peder hıış u birâder (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 180). [kabîleñ, -ñ]

kabile-gâh-ı leyli: Leyla'nın kabilesinin bulunduğu yer.

1. Omuzda nîzeler san mâr-ı Dahhâk
Kabîle-gâh-ı Leyli'ye şehir-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 9). [kabîle-gâh-ı leyli, -ye]

kâbil-i ıslâh u tîmâr: Düzeltmek ve iyileştirmek mümkün (değil).

1. (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 2). [kâbil-i ıslâh u tîmâr,]

kabr: Mezar.

1. Ter iyle âb-ı zikrûñle dehânum
O târik ev ki ismidür anuñ **kabr** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63). [kabr,]
2. Revânum **kabr** içinde şâd idesin
Oğul oldur atasın yâd ider ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 170). [kabr,]
3. Yıkıldı kaşrı **kabri** oldu âbâd
Ne cem'î kaldı 'âlemde ne şem'î (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 126). [kabri, -i]
4. Gele cân büyü **kabrüm** gülşeninden
Anı hem kana boya kim şehîdem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 82). [kabrüm, -üm]
5. Ki hâk-i ravza oldu cümle gül-gün
Tırup süsen gibi **kabr** üzre miskîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83). [kabr,]

kabûl: Bir öneriyi uygun bulma, onaylama.

1. Kabûl it sehv ile olan sücudüm
Olup bu murğ-ı câna saçâ dâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30). [kabûl,]
2. Selâmın aldılar İbnü's-Selâm'ıñ
Didiler yok **kabûle** bizde takşîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 59). [kabûle, -e]

kabûl bul-: Onaylanmak.

1. Anı zîkr itmeyen olmaz müselmân
Temâm olsa bulur bu söz kabûli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 41). [kabûl bul-, -ur]

kabûl it: (Allah) Katında makbul saymak, beğenip karşılığını vermek.

1. Du'â kıldı götürüp 'âkıbet el
Du'âsın Hâk kabûl itdi ğarîbüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 101). [kabûl it, -di]

ķabŭl it: *Bir Şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, rāzı olma, muvāfakat etme.*

1. Ki tā Mecnŭn ķabŭl itdi o ‘ahdi
Çŭ maķbŭl iyledi Mecnŭn Selām’ı (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 70, Mısra 110*). [*ķabŭl it, -di*]
2. Mezellet hırķasın nefse **ķabŭl it**
Ki te’sir-i ecel çŭn zaķmet ide (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 84, Mısra 92*). [*ķabŭl it,*]
3. Ķabŭl it ‘özümi kim ‘özü-ķ’āhem
Nazar iyle sebep űorma bu hāle (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 25, Mısra 6*). [*ķabŭl it,*]
4. Ķabŭl itmekdedŭr bildi űavābı
Giderdi vaķűetin āsŭde ķaldı (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 33, Mısra 150*). [*ķabŭl itmek, -de, -dŭr*]
5. Ķabŭl iyle sehl iű gibi űutma
Dilegŭm bu durur ey ana senden (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*ķabŭl iyle,*]
6. Ķabŭl iyle sehl iű gibi űutma
Dilegŭm bu durur ey ana senden (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*ķabŭl iyle,*]

ķabŭl ol-: *Kabul edilmemek II dikkate alınmamak.*

1. İriűmese huűŭl-i vaķti emrŭn
Ķabŭl olmaz du’āsı Zeyd ű ‘Amr’ŭn (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 7, Mısra 38*). [*ķabŭl ol-,*]

ķabz: *Almak, tutmak.*

1. Cihān her hűkmine fermān musaķķhar
Felek yayın eger bī-ķabza **ķabzı** (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 64, Mısra 5*). [*ķabzı, -ı*]

ķabza: *Kılıcın sapı.*

1. Ecel çengeli tiz uzatdı **ķabza**
Maraздan çŭn űifā vaķti ola fevt (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 74, Mısra 56*). [*ķabza,*]

ķabz-ı nabz: *Nabzın kontrol edilmesi.*

1. Oķundı āyet-i ve’l-teffeti’s-sāk
űabīb el űunmaz oldu ķabz-ı nabza (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 74, Mısra 55*). [*ķabz-ı nabz, -a*]

ķaç: *Gitmek, uzaklaşmak.*

1. Keser sībŭn serin **ķaçmaz** deminden
Ruķ-ı engŭrı Leylī-gŭn ider ol (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 81, Mısra 32*). [*ķaçmaz, -maz*]
2. Ķalaű olmaķ dilersen muķliűe **ķaç**
Giriķtār olsa ħabse merd-i ‘āķil (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 84, Mısra 152*). [*ķaç,*]

ķaç: *(Birinden veya bir űeyden) Kurtulmak için sŭratle uzaklaşmak.*

1. űapuından özge kime yalvarayın
Senŭn ħıűmuñ görŭp ķanda **ķaçayın** (*Leylā vŭ Mecnŭn, Mesnevi 2, Mısra 51*). [*ķaçayın, -a, -yın*]

2. Gözüñ yaşı gibi senden **kaçar** ol
Şafâ sür bir nefes vakt-i şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 50*). [*kaçar, -ar*]
3. Meger kim zehr-i kahrûndan **kaçarlar**
Diyüp bunu şu resme itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 46*). [*kaçarlar, -ar, -lar*]
4. Tek ü tâz it yimedîn tâziyâne
Bu virândan yire ur yüküñi **kaç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 75*). [*kaç,]*
5. Kâra gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu şîve gelmedin **kaçarsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 15*). [*kaçarsın, -ar, -sın, -*]
6. Degül âdem **kaçar** benden perî de
Helâk esbâbı bende müctemî’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [*kaçar, -ar*]
7. Bilürem şühbesüz tûrmaz **kaçarsın**
Selâm’uñ gönline güç geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 100*). [*kaçarsın, -ar, -sın, -*]
8. Kaçan zencîrden bunda delüdü
Tut elde halka-i zencîri zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 156*). [*kaçan, -an*]
9. Kaçup mecnûn didi ‘âkil geçenler
Haber itdi irişdi Leylî’ye Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 76*). [*kaçup,]*
10. Bu yol ‘azminde olurlar berâber
Cihânda her **kaçar** vahşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [*kaçar, -ar*]
11. Anı fehîm itmeyüp **kaçdı** kenâre
O kim yâdına gelmez kendü cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 68*). [*kaçdı, -dı*]
12. Yine **kaçdı** tekellüf ‘âleminden
Gezerken bir gün ol etrâf-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 6*). [*kaçdı, -dı*]
13. Be-ma’nî reng ü şüretden girîzân
Kaçar hâk olmağa bir bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7*). [*kaçar, -ar*]
14. Ne deñlü **kaçsa** bu dâma olur tuş
Bu derdüñ şiddetinden öldi Loğmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 48*). [*kaçsa, -sa*]
15. İdüp âhûları hırşından âzâd
O **kaçdı** ya’nî geçdi buña hurde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [*kaçdı, -dı*]

kaç: Çekilmek, yüksünmek.

1. Sa’âdetden **kaçanlar** oldu mahrûm
Anuñ kim hem-demi bi-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 64*). [*kaçanlar, -anlar*]
2. Nice gül-reng olursıñ hâr içinde
Nice vahşî gibi ilden **kaçarsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 73*). [*kaçarsın, -ar, -sın*]
3. Dürîş **kaçma** ulular hizmetinden
Sa’âdetdür o hizmet sa’y-i maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 62*). [*kaçma, -ma*]

kaç: Kaçmak, kurtulmak.

1. Bu şevk odı içümden taşra **kaç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 56*). [*kaç, -a*]
2. Şıdı kırdı bulup â’dâya fırsat
Kimi başın alup **kaçdı** yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 53*). [*kaçdı, -dı*]
3. Gözinden öpdi kırtardı ayağın
Çün ürküp **kaçdı** vahşî-ı dâm-dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 85*). [*kaçdı, -dı*]
4. Niçün göynüklüden beyle kaçarsın
‘Aceb mi zengî kul gibi **kaçasın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 47*). [*kaçasın, -asın*]
5. Uçup **kaçmış** elinden şabr zâğı
Yatur yirde söyünmüş şem’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 6*). [*kaçmış, -mış*]

6. Çü bu sihr-âferînüñ sözün aldı
Ne deñlü **kaçdısa** idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 119*). [*kaçdısa, -dı, -sa*]
7. Güle havlı idüp hem hâre hem hâr
Ki tâ **kaçmaya** bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [*kaçmaya, -ma, -y, -a*]
8. Yatakdan nefret itdürmiş nefiri
‘Acebdür uydı âdemden **kaçanlar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 75*). [*kaçanlar, -an, -lar*]
9. Gözedür muhlîşi **kaçmağa** kâbil
Yüzine bensîñ ey âdem cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 154*). [*kaçmağa, -mağ, -a*]

kaç: Kaçmak II uzaklaşmak.

1. Ya ținmaz ya uyurdu yâ **kaçardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [*kaçardı, -ar, -dı*]

kaç: Gitmek, uzaklaşmak.

1. Mağall-i rāhata ğavgā yirinden
Gicenüñ çün kıra yılını **kaçdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 5*). [*kaçdı, -dı*]

kaç: Kaçmak, kurtulmak.

1. Kaçup andan muhātab itdi perhîz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 74*). [*kaçup, -up*]

kaç: Geri durmak, kaçınmak.

1. Niçün göynüklüden beyle **kaçarsın**
‘Aceb mi zengî kıl gibi kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 46*). [*kaçarsın, -ar, -sın*]
2. ‘Ayāndur kim anı sevmek ziyāndur
Kaçarsın âdemiden âdem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 113*). [*kaçarsın, -ar, -sın*]

kaçan: Hiç.

1. O ‘āşık itmedi Leyli’ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 73*). [*kaçan,]*

kaçan: Nasıl, ne suretle.

1. Kaçan iyler hâbîbine hilâfi
Şarup nâfe gibi tâ kim hârîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 38*). [*kaçan,]*

kaçan: Nasıl // Hiç (olur mu).

1. Güneşdür ‘aşk-ı ‘āşık cān u dilden
Kaçan mestür ola bir pâre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 4*). [*kaçan,]*

2. Urup Leylî yolına na'ra-i dōst
Kaçan şābit olısar şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 45*). [kaçan,]
3. Kōmadı şabr-ı cū' anuñ mecālın
Kaçan hem-rāh ola baykuşa şehbāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 207*). [kaçan,]

kaçan: Ne zaman, ne zaman ki, nasıl, -dığı zaman.

1. Kaçan bî-vaqt iken açılsa gonca
Bulınmaz reng ü bûy umuldıgınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 63*). [kaçan,]
2. Kaçan Mecnûn'ı görmez oldu Leylî
Gözinüñ yaşı seylâb itdi seyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 15*). [kaçan,]
3. Kaçan bu şiveye bünyād iderdi
Tırup şiven urup feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 31*). [kaçan,]
4. Kaçan meyl itse qalbün qadd-i yāre
Elif qaddine kıl toğru nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 69*). [kaçan,]
5. Kaçan yād iylesen zülf-i siyāhı
Cemāl-i cīm ü lāme kıl nigāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 71*). [kaçan,]
6. Kaçan çeşm-i nigār olsa murāduñ
Yiter manzar gözüñe 'aynı şāduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 73*). [kaçan,]
7. Kaçan Mecnûn düşeydi hāl-i vecde
Varup Necd'e kılurdu yāre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 21*). [kaçan,]
8. İder Hāk'dan bu yāy olmağı der-h'āst
Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 121*). [kaçan,]
9. Şu başdan aşdı tınmazsa şubaşı
Kaçan bu kıışayı gūş itdi şihne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 31*). [kaçan,]
10. Vücūdına şafā revhānī idi
Kaçan pervā-yı tu'me kılmasa bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 85*). [kaçan,]
11. Tölup ehl-i temāşā dāmen-i kūh
Kaçan Leylā'yı medh ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 53*). [kaçan,]
12. Kılurdu aña yüz yüz merhabāyı
Kaçan ol cānibün ebrin görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 95*). [kaçan,]
13. Añup Leylā'yı anı şād iderdi
Kaçan zıkr itse bir efsāne-i nağz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 61*). [kaçan,]
14. Miyāncı buldı şulh araya düşdi
Kaçan ire fesāda tiğ-bāzī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 19*). [kaçan,]
15. Kara günde yolum görmege gündür
Kaçan itseñ cefā-yı bi-şümārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 107*). [kaçan,]
16. Hābāb-ı eşk olur çeşmüme ey dōst
Kaçan sen zāhır itseñ dūd-ı āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 45*). [kaçan,]
17. Kaçan gıybetde añılsañ etüñ yir
Kılınç iyer yüzüñe merhabāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 108*). [kaçan,]
18. Tabi'at iştiḥāsı mürde oldu
Kaçan cev'ile nefsum ide saḥtī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 55*). [kaçan,]
19. Anuñlaydı selāmı vü kelāmı
Kaçan bir beyt okısa ol cihān-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [kaçan,]
20. Birbirine tutarlardı āheng
Kaçan Mecnûn'a irsal itse peygām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 85*). [kaçan,]
21. 'ilāc itdi şifā virdi devāsı
Kaçan perhizi bimāruñ bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 47*). [kaçan,]
22. Hemāñ iylik qalır katuñda varuñ
Kaçan ibnū's Selām öldi itdi vefātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 13*). [kaçan,]

23. Revende ‘ömrini âyende şanma
Kaçan Leylî nüzûl itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 185*). [*kaçan,]*
24. İrer feryâda biñ biñ raḥmetu’llah
Kaçan Mecnûn cihândan dürdi raḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 173*). [*kaçan,]*
25. Kaçan kim ‘ömrinüñ on oldı sâli
Ḥikâyet oldı illerde cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 91*). [*kaçan kim,]*
26. Kaçan kim Leylî’den dūr oldı Mecnûn
İki çeşminden aqđı Nîl ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 1*). [*kaçan kim,]*
27. Du‘â miḥrâbıdur arz u semâya
Kaçan kim mevsim-i ḥac irdi ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 27*). [*kaçan kim,]*
28. Olur her dâne-i engûr dile dâğ
Kaçan kim dūr olam ol ḡonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 99*). [*kaçan kim,]*
29. İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Kaçan kim ejdehâ aldı o genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 67*). [*kaçan kim,]*
30. Dilin süsen gibi ḥâmûş iderdi
Kaçan kim yârin añup âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 29*). [*kaçan kim,]*

kaçan kim: Her ne zaman ki.

1. Ne ‘izzet qaldı ne ḥürmet ne bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñı zer itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 39*). [*kaçan kim,]*

kaçan kim: Ne zaman, -diğî zaman.

1. Revâḥilde qavâfil fevc-der-fevc
Kaçan kim geldiler Beytû’l-ḥarâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 41*). [*kaçan kim,]*
2. Yig andan girye vü eḡḡân u zârî
Kaçan kim ḥande olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 11*). [*kaçan kim,]*

kaçur: Kaçmak, sakınmak.

1. Ne cānı var ki andan **kaçura** baş
Virür bâle belâsı bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [*kaçura, -a]*

kad: Boy, pos, endam.

1. İlâhî kârdan **kad** pervâz
Cihân-dâr u cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 7*). [*kad,]*

kadd: Boy, pos, endam.

1. Ben ḥöd senüñem ammâ kimüñsin ola sen de
Qaddün ‘alem-i bālâ mânend-i qad-i ṭübâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 5*). [*qaddün, -+üñ]*
2. Miḥnet eliyle ideli **qaddümi** yâ firâq
Dehrüñ vişâl u firqatine qalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*qaddümi, -üm, -i]*

3. Elif başuma **ḳaddüñsüz** ‘aşadur
Elemler başı pâyân-ı belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 13*). [*ḳaddüñsüz, -üñ, -süz*]
4. Gelüp kapuña tutdum ḳalkasın uş
Ḳılup **ḳaddümi** ḳalka bâb-ı ‘aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 63*). [*ḳaddümi, -üm, -i*]
5. Siyâdet burcına ‘âlî ‘alemdür
Yücedür **ḳaddi** gibi nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 103*). [*ḳaddi, -i*]
6. Eğilmiş **ḳaddi** iñler nitekim çeng
Okı üstine düşmiş yâ nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 70*). [*ḳaddi, -i*]
7. Ney olmuş **ḳaddi** ammâ ney şekerdür
Aña virmiş maḳabbet bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 74*). [*ḳaddi, -i*]
8. Keşide müy **ḳaddinden** miyânı
Zenahdânı ki sib idi gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 36*). [*ḳaddinden, -i, -n, -den*]
9. Yüzine şu şaçar düşdüke bî-hüş
Benefşe **ḳaddi** gibi kâmeti ḳam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 71*). [*ḳaddi, -i*]
10. Ḳılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu key Keyḫusrev’üñ **ḳaddin** kılur dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [*ḳaddin, -i, -n*]
11. Güzeller **ḳaddi** gibi ḳüb u ra‘nâ
Ḳurulmuş sāyesinde gün gibi taḥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [*ḳaddi, -i*]

ḳadd-i ḥamîde: Eğrilmiş, bükülmüş, kambur boy.

1. Miyân bendi velî ney gibi muḥkem
O deşti geşt idüp **ḳadd-i ḥamîde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 45*). [*ḳadd-i ḥamîde,]*

ḳadd-i ḥurâm: Salınan boy.

1. Yirüñ añduñ revân olduñ cinâne
Güzel ṭübâ idi ḳadd-i ḥurâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 151*). [*ḳadd-i ḥurâm, -uñ*]

ḳadd-i ḥurāmân: Uzun boyuyla salınarak nazlı nazlı yürüyen. // Sevgilinin boyu.

1. Olur gonce anuñ bağına peykân
Olur olmasa ol **ḳadd-i ḥurāmân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 93*). [*ḳadd-i ḥurāmân,]*

ḳadd-i ṭübâ: Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağacın boyu.

1. Şovuk ḳardan şekerden ṭa‘mı ḥôş-ter
Leb-i Kevşerde bitmiş **ḳadd-i ṭübâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 37*). [*ḳadd-i ṭübâ,]*

ḳadd-i yâr: Sevgilinin boyu.

1. Ḳaçan meyl itse ḳalbüñ ḳadd-i yâre
Elif ḳaddine ḳıl toḡru nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 69*). [*ḳadd-i yâr, -e*]
2. Gözüm görmek içündür ḳadd-i yârı
O servisüz n’iderem bu buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 47*). [*ḳadd-i yâr, -i*]

kağeh: Bardak, küçük bardak, içki bardağı.

1. Kağeh almağa yokdur kudret-i dest
Elüñden nüş idem deryâyı sâķi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 62). [kağeh,]

kadem: Adım.

1. Biñ adım da olursa bir **kağemdür**
Bu dâruñ kim binâsı hâr u ĥasdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84). [kağemdür, -dür]

kadem: Ayak.

1. Semendüñ sürmeğe meydân senüñdür
Kağem eyvânına rence-kağem kıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 37). [kağem,]
2. Ĥazân vakti **kağem** başsa cihâna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 1). [kağem,]

kadem baş-: Ayak basmak.

1. Kağem başdı maķâm-ı cāvidāna
Elif kağdi yitürdi mīm-i Aĥmed (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 68). [kağem baş-, -dı]
2. Kağem başma işükden şaşra ey nür
Olursun gün gibi ‘ālemde meşhûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 105). [kağem baş-, -ma]

kağer: Takdir edilen, alın yazısı.

1. Hem egninde zirih Dāvüdi şat şat
Kađer yay u kaźālar tîr olmış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 169). [kađer,]

kağimî: Eskiden beri var olan, eski, daimi.

1. Kağimî yârı da itme ferāmüş
Elüñden göñlümi řād itmedüñ ĥiĥ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 40). [kağimî,]

kağr: Değer, itibar, haysiyet.

1. Güneş bulmış sa‘ādet sāyesinden
Ĥamer **kaçre** irişmiş pāyesinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 152). [kaçre, -e]
2. Ki ehl-i dil dilir idi ‘Arab’da
Anuñ a‘lā idi her yirde **kağri** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 13). [kağri, -i]
3. Velî ĥiĥ bilmedüm **kađrûñ** ben aĥmak
Bu eksüklük suçın āh ey peder āh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80). [kađrûñ, -üñ]
4. Kem itme bârî **kağr** ü ĥürmetini
Nedîm idindi ĥün Mecnûn Selām’ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198). [kağr,]
5. İlā ey der-mend-i lâ’ubālî
İrüşdüñ **kaçre** añla kađr-i ĥālî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 2). [kaçre, -e]

kadr: 1)Kadir gecesi. 2) sevgilinin perçemi.

1. Günüñ ‘ıyd u giceñ **ḳadr** oldı ‘āşık
Eger ḳalbüñ ola çün şubḥ-ı şādık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3). [ḳadr,]

ḳadr-i ḥālî: Değersiz itibar.

1. ilâ ey der-mend-i lâ’ubālî
İrüşdüñ ḳadre añla **ḳadr-i ḥālî** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 2). [ḳadr-i ḥālî,]

ḳadr-i pend: Öğütün kıymeti.

1. Anı güş itmemek ‘ayn-ı ḥaṭādur
Velî bend ehli bilmez ḳadr-i pendî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 19). [ḳadr-i pend, -i]

ḳadrin bil: Değerini bilmek.

1. Ḳanı nân u nemek ḳatunda ḥānum
Bilür seg döst ḳadrin bilmedüñ sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 61). [ḳadrin bil, -ür]

ḳāf: Kaf(ق) harfi.

1. Vücüdün nokṭa iken **ḳāf** içinde
Bu söz olur kişîye pend-i kāfî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 52). [ḳāf,]

ḳafâ: Baş, kafa.

1. İki yüzlü ḳılıç olur **ḳafâda**
Ol âdem-zâdeden it yeg durur çok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 110). [ḳafâda, -da]
2. Bile yanınca eṭfâl-ı ḳabile
Ḳafâsından atarlar aña sengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 59). [ḳafâsından, -sın, -dan]
3. Yir âḥîr sille-i merki **ḳafası**
Nübüvvet mülkine şâh-ı ḥümâyûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 134). [ḳafası, -s, -ı]
4. Döner geh yüzi ḥalka geh **ḳafası**
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132). [ḳafâsı, -sı]
5. Yazardı Zeyd anı ṭurup **ḳafâda**
Ne dürr kim bu iderdî nazm ile ḳayd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 12). [ḳafâda, -da]
6. Ḳafâ döndürdügidir ḥalka her dem
‘Aceb yildür bu devr-i rûzgârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 158). [ḳafâ,]
7. Urur devrân **ḳafaña** silleler ḥoş
Ḳor iseñ pây-e ḳadrüñe pâyüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 100). [ḳafaña, -ñ, -a]
8. Gemürmezdi varup anuñ **ḳafâsın**
Bu ḥâlet üzre çünkim geçdi bir yıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 184). [ḳafâsın, -sı, -n]

ḳafes: Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme.

1. Şanasın haste bülbüldür **kafes** teng
Geçerdi şūr ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 182*). [*kafes,]*
2. Yiter bî-kâr olmak baña pîşe
O bülbül kim **kafesde** tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 83*). [*kafesde, -de]*
3. Dil-i divâneye virâne besdür
Benim murğum uçupdur ol **kafesden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 95*). [*kafesden, -den]*
4. Yanardı bağı her dem nâr-ı dâğa
Nice rāhat bula bülbül **kafesde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 21*). [*kafesde, -de]*

kafes: Kafes (gönül için).

1. Belâdan başına gavğalar üşmez
Ev aîma baña kim cāna **kafesdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [*kafesdür, -dür]*

kafes: Kafes II sıkıntı çekilen yer.

1. Kō yıkılsun ki ma'ñide **kafesdür**
Helâli öldüğün isterse 'avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 86*). [*kafesdür, -dür]*
2. Benüm kuşça cānum çıkmaz **kafesden**
Anuñ hem-râhı bir kaç cānverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 100*). [*kafesden, -den]*

kâfir: Allah'ın varlığını inkar eden.

1. Ğam-ı firât bu ise kim benüm var
Fırâka düşmesün **kâfir** de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42*). [*kâfir,]*
2. Bu bârı çekse nâkam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle **kâfir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 24*). [*kâfir,]*

kâfir: Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

1. Kānı imān kānı ey mān u peymān
Başup **kâfir** rakibi tutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 185*). [*kâfir,]*

kâfiye: Beyit veya mısra sonunda tekerrür eden haruf ve harekât.

1. 'Aceb mi **kâfiye** olsa aña seg
Budur seg kışşasından kaşd-ı rāvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 66*). [*kâfiye,]*

kâfur: Kafur ağacından elde edilen, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, çok ıtırılı madde.

1. Şaçı 'anber teni **kâfura** beîzer
Cemâli cān gülinden taze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 22*). [*kâfura, -a]*
2. Şafağ gibi cihān kâna boyandı
Hevâ müşkin iken **kâfura** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 51*). [*kâfura, -a]*

kağan arslan: Kızmış, kükremiş, çok öfkeli (aslan, kaplan).

1. Siperler tağılup serler dirildi
Kağan arslāna beñzer Nevfel-i güird (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 31*). [*kağan arslān, -a*]

kağan arslan: Kükremiş aslan.

1. Kağan arslan gibi cüş itdi şıhne
Kılı tîre dili şemşîre döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 32*). [*kağan arslan,]*

kâğıd: Kağıt.

1. Cemāl oldukça cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme çün tayy oldı **kâğıd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 87*). [*kâğıd,]*
2. Vekîl-ıharcı gibi defîdür inci
Aña virdi kalem **kâğıd** mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 251*). [*kâğıd,]*

kâğıd: Kağıt II Mektup.

1. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pây
Didi bende ne **kâğıd** var ne hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [*kâğıd,]*

kâh: Köşk, kasır.

1. İnanmazsañ nazar kıl keheşâne
Şu kim bir **kâhe** şaymazdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [*kâhe, -e*]

kâh: Saman çöpü, saman.

1. Nice kûhı yakupdur nitekim **kâh**
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 28*). [*kâh,]*
2. Şoñ ucu **kâh** gibi kapdı anı
Ululanmak kuşurından nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 90*). [*kâh,]*

kahkaha: Yüksek sesle gülme.

1. Bunuñ keklîkleri kim kan içerler
Ğarîbe **kahkaha** nâzın açarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 188*). [*kahkaha,]*
2. Ki ey keklîk saña kandan bu pîşe
Bu tırfa **kahkaha** çün irdi kebbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 5*). [*kahkaha,]*

kahkaha: Kahkaha. II Kahkaya benzer ötüş.

1. Cibilli **kahkahasın** virdi kebge
Açıldı burnı kana girmiş iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 6*). [*kahkahasın, -sın*]

kahkaha it: Kahkaha atmak II Çok sesli ve şiddetli gülmek.

1. Ki bir mûrı tutup şokdı dehâna
Çarınca kahkaha itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 3*). [*kahkaha it, -di*]
2. Semâ' iyer zihî şâhib-kerâme
İderdi kahkaha kebki hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 43*). [*kahkaha it, -er, -di*]
3. Ki ya'ni tûrfedür ahlvâl-ı devrân
Yahûd ol kahkaha itdüğü anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 45*). [*kahkaha it, -düg, -i*]

kahr: Kudret, güç.

1. Bu ra'îd-ı hâ'il ü berķ u zelâzil
Celâlün **kahrına** zâhir delâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 68*). [*kahrına, -ı, -n, -a*]
2. 'Adû **kahrına** karşı gitdi mağbûn
'Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 58*). [*kahrına, -ı, -n, -a*]

kahr: Allah'ın şiddetli ve azap verici vasıflarının tecellisi. Lûtfun zıddıdır.

1. Başında od yaķar **kahrûñ** hevânûñ
Yüregin şu ider küh-ı girânûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 65*). [*kahrûñ, -uñ*]
2. Geçür gâmdan bu birkaç müstemendi
Egerçi Hâmîd **kahrûñ** lâyıkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 55*). [*kahrûñ, -uñ*]

kahr: Celal, öfke.

1. Dönüp **kahrı** yili Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdu evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 18*). [*kahrı, -ı*]

kahr: Kahr, dert, keder.

1. Luţfuñ zirîhi penâh-ı muhkem
Kahrûñ kılıcı kazâ-yı mübrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 50*). [*kahrûñ, -uñ*]
2. Der-i lûţfuñda tutsun âşiyâne
Eger luţf idesin hâlka eger **kahr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [*kahr,]*
3. Hâzer iyle du'â-yı nîm-şebden
Tutan her dâmeni **kahr** ile çün hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [*kahr,]*
4. Uşan cevri saña tavr iylemekden
Meger mihrûñ mübeddel oldu **kahra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 43*). [*kahra, -a*]
5. Yanar **kahr** ile olup hâr u hâşâk
Miyân-ı baķr-ı gâmdur bu cezîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 176*). [*kahr,]*

kahr it: Galip gelip ezmek, perişan etmek; büyük üzüntü, acı vermek.

1. Şon ucı kahr idüp mağbün düşürdüñ
Elüm tütüp şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 34*). [*kahr it, -üp*]
2. Kâtı müşkil olur şaklasın Allah
Felek aña bu resme kahr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 37*). [*kahr it, -er, -di*]

kahr-ı belâ: *Derdin eziyeti. (Aşk derdi).*

1. Ferište hırzı gibi bî-gezendem
Beni **kahr-ı belâ** hûş-hû idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 141*). [*kahr-ı belâ,]*

kahr-ı heybetdür: *Azametli, büyük kahr.*

1. Nitekim nûr-ı rahmetdür cemâlün
Cihâna **kahr-ı heybetdür** celâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 64*). [*kahr-ı heybetdür, -dür*]

kahr-ı zemâne: *Zamanın eziyeti.*

1. Otı tiğ ola şuyı zehr-i kâtil
Nice bir yüklenüp **kahr-ı zemâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 69*). [*kahr-ı zemâne,]*

kâ'il: *Razı olan, kabul eden.*

1. Döner za'f ile 'urcûn-ı kadîme
Zebân-ı hâl ile bu remzi **kâ'il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 25*). [*kâ'il,]*

kâ'il ol: *İnanmak, kabul etmek.*

1. Ki ol yâruñ sözine oldı kâ'il
Odur kâmil ki olsa Haq'dan âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 62*). [*kâ'il ol, -dı*]

kâ'im ol: *Varlığı sürüp gitmek, daim olmak.*

1. Hem ol cânânına şadr itdi cânı
Olup hizmetlerinde Zeyd kâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 111*). [*kâ'im ol, -up*]

kâ'im-makâm: *Birinin yerine geçen.*

1. Bulup ide anı **kâ'im-makâmı**
Budur havfi ki öle nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 26*). [*kâ'im-makâmı, -ı*]

kâ'im-makâm: *Durulan yer, mevki.*

1. Ziyâret kılmağa hâk-i mezârum
Benüm **kâ'im-makâmum** kıl o yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 89*). [*kâ'im-makâmum, -um*]

kā'ināt: Alem, herkes, bütün varlıklar.

1. O hüsne mazhar itdüñ **kā'inātı**
Cemāl ile pür itdüñ şeş-cihātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 55*). [*kā'inātı, -ı*]

kākül: Saç, perçem.

1. Benefşe **kāküline** tâb virdüñ
Güle gülşende reng ü âb virdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 61*). [*kāküline, -(i)n, -e*]

kākül: Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç II sevgilinin saçı.

1. Olur cîm olmasa ol zülf ü **kākül**
Hemişe boynuma şan halka-ı gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [*kākül, ,*]

kākül-i hür: Cennet kızının kakülleri.

1. Cemāl-i kevne virdi zülf ü hālî
Siyeh gerçi nitekim **kākül-i hür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 3*). [*kākül-i hür, ,*]

kal-: Elde bulunmak.

1. Ne kârum **kaldı** ne varum ne yârum
O kim sultân-ı aşkına muî'em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [*kaldı, -dı*]

kal-: (Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

1. İrişmez merhemi bir pâre sende
Dükendi tākatum **kaldum** amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 21*). [*kaldum, -dum*]

kal-: Mevcut bir durumun değişmesi halinde ondan geriye kalmak.

1. Cihānuñ yana **kalmaya** bütünü
Tenüm üryân u müflis bî-nevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 86*). [*kalmaya, -ma, -ya*]

kal-: (daha başka) kalmak, geriye kalmak.

1. Ne kârum **kaldı** yâdumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 28*). [*kaldı, -dı*]
2. Ne gayret kayısı **kaldı** ne hûd şerm
Murâd idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [*kaldı, -dı*]

kal:- Herhangi bir durumda kalmak, olmak.

1. Elüm tuta didüm tütduñ ayağum
Düşürdün eyle **kalmadı** tayağum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 8). [kalmadı, -ma, -dı]
2. Gide zaḥmuñ du‘ası merheminden
Peder **kaldı** ḳapuda girdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 87). [kaldı, -dı]
3. Periler meclisine urdı bünyâd
Çü meclis germ olup **kalmadı** huşyâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 119). [kalmadı, -ma, -dı]
4. Haber gönderdi gendü anda **kaldı**
Ki uş irdüm yanumca baḥr-ı âteş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 22). [kaldı, -dı]
5. Yeg andan kim **kala** ‘âlemde nenge
Virürseñ destine anuñ zimâmum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 112). [kala, -a]
6. Beni de gendüyi de kıldı bed-nâm
‘Arab ḥâkinde tâ ki **kalmadı** bâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 107). [kalmadı, -ma, -dı]
7. Ğarîb ü bî-nevâ vü müstemendi
Ol anda **kaldı** yok aḡyâra meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123). [kaldı, -dı]
8. Felekde aḥterün tâbende olsun
Cihândan ben gönildüm sen esen **kal** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161). [kal,]
9. Niçün ol gitdi sen **kalduñ** nişânı
Didi ḡayret degül mi andan ey döst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20). [kalduñ, -du, -ñ]
10. Seriyile sırmaya döndi sengi
Yolunda **kalmadı** ḡâlib ola Leylî meyl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5). [kalmadı, -ma, -dı]
11. Bu resme **kaldılar** bir gice bir gün
İki sāye gibi çün ol iki nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 148). [kaldılar, -dı, -lar]
12. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlûd
Ki eyvâh n’ideyin bî-çâre **kaldum** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 87). [kaldum, -du, -m]
13. Ne yire varayın âvâre **kaldum**
Yile vardı dirîḡâ şem‘-i tâbân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 88). [kaldum, -du, -m]
14. Zihî ni‘met ki olmaz intihâsı
Kal ey dil ‘âlem-i ḥâkide pâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 89). [kal,]

kal: Bir durum oluşmak, bir hale girmek.

1. Hemîşe ilde rûsvây ola nâmum
Elüm tüt **kaldum** üftâde ayakda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 115). [kaldum, -du, -m]
2. Saña görümlü **kaldum** kalmadı rûz
Senûñle yanaşalum hem-zebân ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 30). [kaldum, -du, -m]

kal: (Sonsuza kadar) durmamak, devam etmemek.

1. Ki ey şehri belâ iklim-i miḥnet
Hemîşe bu cihân bir hâle **kalmaz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 129). [kalmaz, -maz]

kal: (Başka zamâna) Bırakılmak, (geriye) atılmak, ertelenmek, tehir edilmek.

1. Kıyâmet gününe **kaldı** meger şubḥ
Uyan sen bârî ey şem‘-i şeb-efrûz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 28). [kaldı, -dı]

kal: (bir yerde veya bir şeyin içinde) kalmak.

1. Bu üç zulmet içinde **kalmışam** zâr
Niçün ötmesin ey şubhuñ horôsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12). [kalmışam, -mişam]

kal: Bulunmak, geriye kalmak.

1. İrdi çün kıys-ı felekden cânuma tîr-i firâk
Kalması ölmekten özge daği tedbîr-i firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 2). [kalmadı, -ma, -dı]
2. Hemân kara saçı **kalmış** libâsı
Anuñ daği perişân her pelâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 31). [kalmış, -miş]
3. Yitem ben **kala** ‘aşkum bi’s-selâma
Ziyâ feyz it muhabbet çeşmesinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 28). [kala, -a]
4. Ne ‘izzet **kaldı** ne hürmet ne bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñı zer itdün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38). [kaldı, -dı]
5. Garîbe itmesün bârî cefâyı
Ne Mecnûn **kaldı** dünyâda ne Nevfel (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179). [kaldı, -dı]
6. Hûş itsün kıssasın ‘âlemde ‘âkil
Ne Nevfel **kaldı** ‘âlemde ne Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37). [kaldı, -dı]
7. Atası Leylî ‘yi kurtardı gitdi
Selâmet **kaldı** Mecnûn ille mahrûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 41). [kaldı, -dı]
8. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
Ne yil **kaldı** ne yir ne il vilâyet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9). [kaldı, -dı]
9. Aña itmeye Nevfel’ den şikâyet
Beyâbânda ne hâre **kaldı** ne hâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11). [kaldı, -dı]
10. Vara âğyâra ‘âşık **kala** nâçâr
Baña kalmadı bundan özge hîle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 132). [kala, -a]
11. Vara âğyâra ‘âşık **kala** nâçâr
Baña **kalmadı** bundan özge hîle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 133). [kalmadı, -ma, -dı]
12. Ne taş döyer belâsına ne âhen
Bu yolda ne serûn **kaldı** ne cânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107). [kaldı, -dı]
13. Henüz ‘azminde muhkemdür ‘inânûñ
Nişânûñ **kalmadı** çün yayunı yaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 109). [kalmadı, -ma, -dı]
14. Ne biliş **kaldı** yâdumda ne hûd yâd
İçüm taşum şu resme tûtdı yârım (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26). [kaldı, -dı]
15. Ki genci qor yılana kendü yir hâk
Yi genci **kalmasun** kalbünde tozı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 65). [kalmasun, -ma, -sun]
16. Tırâş olup ol şüret bu **kala** bir
Didi bu ‘aşk işi birlik işidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14). [kala, -a]
17. Tırâş itdi refîkı kendü **kaldı**
Didi anı gören kim bu ne tedbîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 12). [kaldı, -dı]
18. Ki yil **kaldı** avuçda gözde toprak
Dile dâğ urma dînâr u diremden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122). [kaldı, -dı]
19. Yıkıldı kaşrı kabri oldu âbâd
Ne cem’i **kaldı** ‘âlemde ne şem’i (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127). [kaldı, -dı]
20. Qomayam nîm cür’a **kala** bâkî
Mey olmaz ‘aşkuna nûş iyilesem hûş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 64). [kala, -a]
21. O gitdi **kaldı** Mecnûn’a sibâ’ı
Qoyup Mecnûn’ı itdi ‘azm-i Bağdâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 212). [kaldı, -dı]

22. Vezîr ü şâhda **kalmiş** hemân hüş
Dimiş halkuñ şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [*kalmiş, -miş*]
23. Vücûdüm ma'nevî idüp kendü **kalupdur**
Benî deryâ-yı aşkuñ ideli ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 62*). [*kalupdur, -up, -dur*]
24. Hemân zenbûr **kaldı** gitdi balı
Hünerden yudılar yüzün cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 76*). [*kaldı, -dı*]
25. Gidüp ma'nâsı hâlî **kaldı** şüret
Bu zîba hüllenüñ astârı **kaldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 81*). [*kaldı, -dı*]
26. Birikdi cân u ten **kaldı** iki ism
Kucuşup mest ü hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [*kaldı, -dı*]
27. Ki hâste bülbülüñ âvâre **kaldı**
Nice bâğa revâne oldı servüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 114*). [*kaldı, -dı*]
28. Seriyile sürmeye döndürdi sengi
Yolında **kalmadı** bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [*kalmadı, -ma, -dı*]
29. Nizâr u zâr u bî-zûr oldı ğâyet
Ne şabrı **kaldı** dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 9*). [*kaldı, -dı*]
30. Ne râhat **kaldı** cânda ne huzûrı
Belâlardan gelüp cânı dehâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [*kaldı, -dı*]
31. Tağılmış cismi **kalmiş** üstüñ'ânı
Felek anuñ da bozmuş hey'etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 188*). [*kalmiş, -miş*]
32. Ki ben yitdüm yirümde **kaldı** aşkuñ
Çü bende **kalmadı** benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 99*). [*kalmadı, -ma, -dı*]
33. Cihânda **kalmadı** bir dest-gîri
Yüzini bir zemân sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 42*). [*kalmadı, -ma, -dı*]
34. Vücûdüm hânesinde **kalmadı** raht
Bir oldı cümle aşk u aşık u döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 158*). [*kalmadı, -ma, -dı*]
35. Taşı üryân belinde bir çürük pöst
Hemân varlıkda bir cân **kaldı** ğam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*kaldı, -dı*]
36. Olur mismâr-ı dide mîh-i endâm
Tenüñ ne borci **kalur** çün ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [*kalur, -(u)r*]
37. İde âlem senüñ de zikrünüñ hayr
Şu dem kim gayra **kala** kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 11*). [*kala, -a*]
38. Hemân bir cübbe vü destârı **kaldı**
Taşavvuf hûd taşallut oldı şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 82*). [*kaldı, -dı*]
39. Yüzi şuyı daği **kalmadı** anuñ
Eger ilm ise olmışdur izâfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 78*). [*kalmadı, -ma, -dı*]
40. Hemân iylük **kalur** katuñda varuñ
Kaçan İbnü's Selâm öldi itdi vefâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 12*). [*kalur, -(u)r*]
41. Ne bâl u per **kalur** anda ne pervâz
Hüner 'arz iylemek şimdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [*kalur, -ur*]

kal: *Kalmak II bulunmak.*

1. Eve gitdi yabânda **kaldı** Mecnûn
İrişdi külb-i ahzâna rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 30*). [*kaldı, -dı*]

kal: *(Bir süre bir yerde) Durmak, beklemek.*

1. Ki ben yitdüm yirümde **kaldı** aşkuñ
Çü bende **kalmadı** benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [*kaladı, -adı*]

2. Velî toprak saçup yañmadı anı
Ʒalup bir güşede ol pîr-i hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 13*). [*Ʒalup, -up*]
3. Yakîn gelmezdi giñ yirde **Ʒalurdı**
Yarım gün yatdılar ol iki bî-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 100*). [*Ʒalurdı, -u, -r, -dı*]

Ʒal: *Herhangi bir durumda kalmak, olmak.*

1. Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakîb
Ʒatuñda sâye gibi **Ʒaldı** yüzi Ʒara rākîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 2*). [*Ʒaldı, -dı*]
2. Ʒaldı gören anı Ʒaïne ey dôst
Sen şahid için şehîd olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6*). [*Ʒaldı, -dı*]
3. Nice dermânde anda bula dermân
O dem dem-beste **Ʒala** îbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 25*). [*Ʒala, -a*]
4. Kimüñ ferzendi **Ʒalsa** yâdigârı
Cihânda geçmez anuñ rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 21*). [*Ʒalsa, -sa*]
5. Düşüp **Ʒalurdı** ol şûride vü süst
Dönerdi nâƷa añup kûçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [*Ʒalurdı, -ur, -dı*]
6. Ʒabûl itmekdedür bildi şavâbı
Giderdi vahşetin âsûde **Ʒaldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 151*). [*Ʒaldı, -dı*]
7. Vefâ-yı va‘de-i ma‘hûde **Ʒaldı**
Taħammül bendi ile pâyı beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 152*). [*Ʒaldı, -dı*]

Ʒal: *Bağlanmak, kapılmak, değer vermek.*

1. Miñnet eliyle ideli kudûmi yâ firāk
Dehrüñ vişâl ü firƷatine **Ʒalma** ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*Ʒalma, -ma*]
2. Miñnet eliyle ideli Ʒaddûmi yâ firāk
Dehrüñ vişâl u firƷatine **Ʒalma** ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [*Ʒalma, -ma*]

Ʒal: *(Bir yerde) Olmak veya bulunmak.*

1. Revânın revh-ı rahmet iylesün şâd
Çü **Ʒaldı** hâşret ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [*Ʒaldı, -dı*]
2. Dil ü cân ‘âleminde Ʒurdı tahtı
Yatup ol hâlet üzre **Ʒaldı** bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [*Ʒaldı, -dı*]

Ʒal: *... haline gelmek.*

1. İşidenler didiler bârek-Allah
Atası Leylî’nüñ dermânde **Ʒaldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 117*). [*Ʒaldı, -dı*]

Ʒal’a: *Kale.*

1. Melâmet **Ʒal’asının** pâsbânı
Muħabbet mülkinüñ şahib-Ʒırânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 7*). [*Ʒal’asının, -sı, -nın*]
2. Burûca pâsbân olmuş melekler
Zihî **Ʒal’a** zihî şeh yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [*Ʒal’a,*]

3. Felek pertevlerinden zer-şemâ'il
Demürden **kal'aya** dönmüş felekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 5*). [*kal'aya, -ya*]

kalan-: Bir yerde kalan kimse(ler).

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde **kalanlar** minnet-i mennî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 11*). [*kalanlar, -lar*]

kalb: Kalp, gönül.

1. Günün 'ıyd u giceñ kâdr oldı 'âşık
Eger **kalbüñ** ola çün şubh-ı şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 4*). [*kalbüñ, -üñ*]
2. Çü şâdık ola **kalbüñ** şubh-gâhî
Olur ol ma'tla'-ı nûr-ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 5*). [*kalbüñ, -üñ*]
3. Gönül çek a'nma hergiz nâm-ı Leylî
Ki anuñ saña yok **kalbinde** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [*kalbinde, -in, -de*]
4. Kâmu tâlibde Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un artık **kalbi** hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*kalbi, -i*]
5. Kâmu tâlibde Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un artık **kalbi** hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*kalbi, -i*]
6. Gâm-ı cândan boşalmış **kalbi** zarfı
Düşüp seng üzre yatur vâlih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 8*). [*kalbi, -i*]
7. Atılmış ok çekilmiş tığ idi ol
Kavî olduğu-çün **kalb** ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*kalb,]*
8. Tehî **kalbüñ** ola a'dâya mâ'il
Bu 'ahd üzre eger şurursañ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 112*). [*kalbüñ, -üñ*]
9. At üstüne atıldı şankî efî
Çukalı âhenin ü **kalbi** sengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 7*). [*kalbi, -i*]
10. Bütün ne **kalb** u şaf kodı ne perde
Kime ursa geçerdi darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [*kalb,]*
11. Velî yok **kalbümün** bi-dâde meyli
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 130*). [*kalbümün, -üm, -üñ*]
12. Tağlur düşmenün **kalb** ü cenâhı
Eger şulh ü şalâha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 108*). [*kalb,]*
13. Müferrih nûş iderken **kalbi** mahzûn
Geçerdi rûzı çün şem'-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 64*). [*kalbi, -i*]
14. Yunup gitmedi **kalbinden** gubârı
Çü yitdi gevherine hem terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 28*). [*kalbinden, -i, -n, -den*]
15. Ki genci kor yılana kendü yir hâk
Yi genci kalmasun **kalbünde** tozu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 65*). [*kalbünde, -ünde*]
16. Dürüst oldı velî **kalbi** şikeste
Didiler halka iylerken vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 36*). [*kalbi, -i*]
17. Yiri virândur ammâ **kalbi** ma'mûr
Karışmaz halka dâ'im 'uzlet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*kalbi, -i*]
18. Bu bed-fikri getürmek **kalbe** hâşâk
Cihân bir tekyedür iki kapusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 150*). [*kalbe, -e*]
19. Tehî sine tehî hücre tehî dest
İçi hâli hemân **kalbinde** yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73*). [*kalbinde, --inde*]

kalb: Kalp.

1. Ki düşmen şaflarından boza **kalbı**
İki **kalbı** bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 24*). [*kalbı, -ı*]
2. Ki düşmen şaflarından boza **kalbı**
İki **kalbı** bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 25*). [*kalbı, -ı*]

kalb: Ayarı bozuk para.

1. Kolayına fiğân iyler ceresdür
Sözi bir pula geçmez **kalba** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 139*). [*kalba, -a*]

kalbi: Kalp, gönül.

1. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ cünbişde **kalbi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 23*). [*kalbi, -i*]

kalb-i halim: Yumuşak kalp, merhametli kişi.

1. Benî-‘Âmir içinde server idi
Selim olduğı-çün kalb-i halimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 7*). [*kalb-i halim, -i*]

kalb-i hōş-nihād: İyi huylu kalp.

1. Velî nām ehli merdüm-zāde idi
Selim idi çü kalb-i hōş-nihādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 9*). [*kalb-i hōş-nihād, -ı*]

kalb-i ma‘mūr: Bayındır kalp.

1. Zihî şubḥ u zihî maṭla‘ zihî nūr
Haḳîḳat Ka‘besi ol **kalb-i ma‘mūr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 8*). [*kalb-i ma‘mūr,]*

kalb-i seg: Köpeğin kalbi.

1. İletdi kalb-i segden şadr-ı şāha
Civāna i‘tizār idüp didi şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 50*). [*kalb-i seg, -den*]

kalb-i yār: Sevgilinin kalbi.

1. Hezārān gamlara ya‘nī giriftār
Hişārı teng kalb-i yārı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 5*). [*kalb-i yār, -ı*]

kalbine şekk dūş: Kalbine şüphe düşmesi.

1. odı bu a‘nı dşdı albıne şekk
Yakın harfin gönülden iyledi hakk (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 9, Mısra 9). [albıne şekk dş, -di]

alb: Kalp, gön.

1. açan meyl itse **alb** add-i yre
Elif addine ıl toğru nazre (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 13, Mısra 69). [alb,]

leb: Kalp, beden.

1. Ne var ayru görinse **leb**  pst
Vcdum ‘aş olupdur py-t-fark (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 70, Mısra 160). [leb,]

alem: Kalem, hme.

1. Şokdı d-hayretten **alem** barmağın ağzına devt
Yra ‘arz-ı hl içün itdüm  tahrr-i firk (Leylâ v Mecnn, Gazel 1, Mısra 9). [alem,]
2. Saa ta‘lm-i ht yüz arasıdur
alem şemşr-i ta‘ne yarasıdur (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 8, Mısra 80). [alem,]
3. alem şemşr olur celld dhter
‘Urid de olursa ol bed-ahter (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 8, Mısra 83). [alem,]
4. Vekl-hrc gibi def‘dr inci
Aa virdi **alem** kğd mürekkeb (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 251). [alem,]

alender-meşreb: Dervş tabiatlı.

1. alender-meşreb  levbl ‘şk
Beldan pr şafdan hl ‘şk (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 7). [alender-meşreb,]
2. alender-meşreb  labl ‘şk
Beldan pr şafdan hl ‘şk (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 18, Mısra 7). [alender-meşreb,]

alk: Kalkan (Eski savaşlarda savaşcnn kılıç, karg, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak içün sol elinde tutarak kullandığı siper).

1. O avme hmle itdi nitekim şr
Bir elde n **alk** muşayal (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 53). [alk, -]
2. Atardı gendü **alknna** tr
Eli irdüğü yirde olsa puştı (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 36, Mısra 122). [alknna, -, -na]

alkd: Sratmak, hoplatmak.

1. Cihn hndaklarından **alkd** at
 ben benlik bütün ldum şkeste (Leylâ v Mecnn, Mesnevi 73, Mısra 162). [alkd,]

allş: Kalleş, hlec, dnek.

1. Rücüm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çū ʔaʕnuñ ʔaşı **ķallāşa** ʔokundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 23*). [*ķallāşa, -a*]

ķallāş-ı zamān: Devrin kallesleri, hainleri.

1. Eger olsa ʔamāķatdan nişāndur
Şaķın aldanma ķallāş-ı zamāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 83*). [*ķallāş-ı zamān, -e*]

ķalma: Artık bulunmamak.

1. Saña görümlü ķaldum **ķalmadı** rüz
Senüñle yanaşalum hem-zebān ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 30*). [*ķalmadı, -dı*]
2. Firāk u vaşla aşlā **ķalmadı** yir
Gül-i ʔüsnüñ hemişe ʔande itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54*). [*ķalmadı, -dı*]

ķalmış: Bir yerde bulunmaya devam etmek, kalmak.

1. İçüm ser-tā-ķadem memlū hevādur
Geçür ben **ķalmış** āb u hevādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 43*). [*ķalmış, -ı*]

ķalp: Kalp, gönül.

1. Ala yār-ı ğaribinden nişānı
Ya bārī **ķalbi** bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 97*). [*ķalbi, -i*]

ķaltabān: Namussuz; yalancı, hileci.

1. Gönendi **ķaltabān** ķazandı ķaltak
Raķīb āhūyı avladı itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 66*). [*ķaltabān,]*

ķaltak: Namussuz kadın, fahişe.

1. Gönendi ķaltabān ķazandı **ķaltak**
Raķīb āhūyı avladı itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 66*). [*ķaltak,]*

ķamer: Ay (gibi parlak ve güzel olan) sevgili.

1. Taʕālallah zihī luţf-ı ilāhī
Ķamer şekker-dehān ise **ķamersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 115*). [*ķamersin, -sin*]

ķamer: Ay, mâh.

1. Ne gün ne **ķamer** vardur yüzün gibi tābende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-ħun (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [*ķamer,]*

2. Güneş bulmuş sa‘âdet sâyesinden
Ḳamer ḳadre irişmiş pâyesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 152*). [*ḳamer,]*
3. Felek na‘î‘ında mât iyledi mâhı
Ḳamer ruhlı nice ferzâne-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 11*). [*ḳamer,]*
4. Ta‘âlallah zihî luṭf-ı ilâhî
Ḳamer şekker-dehân ise ḳamersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 115*). [*ḳamer,]*
5. Aña sîmîn serîr olmak ne hoşdur
Ḳamer kim beyle nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 119*). [*ḳamer,]*
6. Ḳamu Hâḳ emrine münḳâd u sâkit
Ḳamer kim dâ‘imâ yârî güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 21*). [*ḳamer,]*

ḳâmet: *Boy, endam.*

1. Ter ü taze olup serv-i revânı
Şanavber **ḳâmet** ü maḥbûb u mevwûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [*ḳâmet,]*
2. Ne **ḳâmet** ola kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr ola kim ol ḳâsid olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [*ḳâmet, -, -]*
3. Yüzine şu şaḳar düşdükce bî-hûş
Benefşe ḳaddi gibi **ḳâmeti** ḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 71*). [*ḳâmeti, -i]*

ḳâmil: *İlim, fazîlet ve hüner sâhibi, mânevî meziyetleri bakımından belli bir olgunluğa erişmiş (kimse).*

1. Ki ol yâruñ sözine oldu ḳâ‘il
Odur **ḳâmil** ki olsa Hâḳ‘dan âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 63*). [*ḳâmil,]*

ḳâmil: *Bilgili, üstat, olgun.*

1. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O ḥûd cümle hünerde **ḳâmil** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 27*). [*ḳâmil,]*

ḳâmil: *Noksansız, tam, bütûn, mükemmel.*

1. Okurdu aña eş‘âr ile peygâm
Melâḥatde ki Leylî **ḳâmil** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 103*). [*ḳâmil,]*

ḳâm-nâ-ḳâm: *İster istemez.*

1. Ki giydi ol libâsı **ḳâm-nâ-ḳâm**
Ṭurup ortaya ni‘met ḳodı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 36*). [*ḳâm-nâ-ḳâm,]*

ḳamu: *Bütûn, bütünüyle; hep, hepsi; her şey.*

1. O defterdür **ḳamu** defterlere şâh
Ola der-i defteri elḥamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 3*). [*ḳamu,]*
2. Ḳamu mülk-i şehâdet ‘âlem-i gayb
Senûñ şun‘rîla mevcûd oldu lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 21*). [*ḳamu,]*

3. Kapuñdur halka mihrâb-ı münâcât
Ķamu ṯalib yiter maṭlûba senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 3*). [*ķamu,]*
4. Ķamu ‘âşık irer maḥbûba senden
 Ṭaleb kuldan ‘inâyet ḥazretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 4*). [*ķamu,]*
5. Ķamu sîrâb-ı âb-ı ihtidâdur
 Fûrûġı ol fûrû‘un ṭoldı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 68*). [*ķamu,]*
6. Ķamusı bir şudan ser-sebz ü ṯaze
 Bular a‘nî fûrû‘-ı Muşṭafâ‘dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [*ķamusı, -sı]*
7. Bile bir ḥ‘âcede ġilmân u vildân
Ķamûsı ġül-‘izâr u bülbül-elḥân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 128*). [*ķamûsı, -s, -ı]*
8. Ne duḡterler bulınur bu ‘Arab‘da
Ķamu ‘âlî nesebde hem ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 88*). [*ķamu,]*
9. Ķamu ṯalibde Mecnûn‘un mişâli
 Velî Mecnûn‘un artık ḳalbi ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*ķamu,]*
10. Ķamu ṯalibde Mecnûn‘un mişâli
 Velî Mecnûn‘un artık ḳalbi ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*ķamu,]*
11. Ķamûsı gerçi rûsvâ-yı ‘Arab‘dur
 Velî Mecnûn melâmetde ‘acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [*ķamûsı, -s, -ı]*
12. Ķamûsı gerçi rûsvâ-yı ‘Arab‘dur
 Velî Mecnûn melâmetde ‘acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [*ķamûsı, -s, -ı]*
13. Cihân halkı **ķamu** ḥayrânı anuñ
 Ne nâmûs u ne nâm u neng ü ṯohmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 4*). [*ķamu,]*
14. Ki şındı cām-ı nâm u şîşe-i neng
Ķamu dillerde Mecnûn oldı adum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 27*). [*ķamu,]*
15. Ķamu illerde maṭ‘ûn oldı adum
 Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 28*). [*ķamu,]*
16. Ķamu ağlaşdılar pîr ile bile
 Velî Mecnûn pür-sevdâ vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 62*). [*ķamu,]*
17. Bülend idi **ķamu** maḥfilde şadı
 Yüce p̱aye büyük s̱aye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 14*). [*ķamu,]*
18. Ķamu divâneler sulṭânı Mecnûn
 Yürür şahrâda yok ünsî enîsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 6*). [*ķamu,]*
19. Ķamu vaḡşileri muḡṭacı oldı
 Çü gördi keşret-i yārāmı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 40*). [*ķamu,]*
20. Ķamu virânesin âbâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 172*). [*ķamu,]*
21. Ne ehl-i beytûñ üzre şefkatüñ var
 Ol atanuñ **ķamu** sa‘yı telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 13*). [*ķamu,]*
22. Aña ḥizmetde olmışlar şitâbân
Ķamu olmışlar aña bende-fermân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 33*). [*ķamu,]*
23. Ķamu Ḥaḳ emrine münḳâd u sâkit
 Ķamer kim dâ‘imâ yarı ġüneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [*ķamu,]*
24. Ķamu kâr ehline Perverdigârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 1*). [*ķamu,]*
25. Ķamu olmışlar idi çâre-sâzı
 Bulup ol derd-mendüñ çâresini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 8*). [*ķamu,]*
26. Ķamu işkâle ol ḥallâl olupdur
 Zihî Ḳays-ı hüner-ver merd-i kâmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 60*). [*ķamu,]*
27. Fiġân ṭoldı **ķamu** ilġü içinde
 Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 72*). [*ķamu,]*
28. Ķamu ağlaşdular anuñla bile
 Getürüp emrini cümle yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 138*). [*ķamu,]*
29. Ķara giydi ķamusı mâteminden
 Ol iḳlîmuñ **ķamu** ‘âmu vü ḥâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189*). [*ķamu,]*

30. K ara giydi **kamusı** m ateminden
Ol iklimi   kamu  amu v  h     (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 81, Mısra 188). [kamusı, -s, -ı]
31. O yola gitmemeye yokdur imk n
Kamu bay u f    r      h u   ker (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 45). [kamu,]

kamu: B t  n insanlar.

1. Anu  hıfzı **kamu** hazm iylemi    r
O dürden g     c n bulsa çıkardı (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 85, Mısra 6). [kamu,]

kan-: Doymak, kanmak.

1. Ciger-g    m nice bir te  ne yana
Z l l -i     m  ne v kt oldu **kana** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 18, Mısra 68). [kana, -a]
2. Z l l  ne   m    m var ki **kana**
Cem l                perv nesi      (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 20, Mısra 98). [kana, -a]
3.   suz c n virmege a  reb   dan d r
Ciger k niyle te  ne nice **kana** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 35, Mısra 31). [kana, -a]

kan: Doymak.

1. Ciger-g    m nice bir te  ne yana
Z l l -i     m  ne v kt oldu **kana** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 18, Mısra 68). [kana, -a]
2. Beni **kandur** o n r n e  mesinden
Nitekim iyled  n      ile ser-mest (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 22, Mısra 30). [kandur, -dur]
3.   suzlar n     id  p nice **kanardı**
Yatur Mecn  n-ı   ry  n anda bir y  n (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 24, Mısra 80). [kanardı, -ar, -dı]
4. K nup k ndan yorıldı ti  -zenler
O g  n k n ya  dı t   a    m olunca (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 36, Mısra 186). [k nup, -up]
5. Gelür farkında   r t  bende gevher
     Mecn  n nergisi uy  uya **kandı** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 62, Mısra 87). [kandı, -dı]

kan: Kan, v c ttaki hayati sıvı.

1. Al iden anı z l m ile itd     **kan** mıdur
Oldum hay l-i h  sn  ne m  sta  rak eyle kim (Leyl  v  Mecn  n, Güzel 13, Mısra 2). [kan,]
2. Leb-i y    t     nma k  t-ı c  ndur
Ki h  n-ı d  deden bir   tre **kandur** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 13, Mısra 56). [kandur, -dur]
3. Y  ninden t  ze **kan** oldu rev  ne
Ne ni    ter   arbı var ne bir bah  ne (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 14, Mısra 53). [kan,]
4. Meger ni     rd  k nc  dest-i y  re
Bu **kan** andan a  ar b -zah  m u yara (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 14, Mısra 60). [kan,]
5. Peder b    re     n g  rd  bu **kani**
Tevehh  m muz  tarib iyledi anı (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 14, Mısra 55). [kani, -ı]
6. Dili h  li gibi oldu per     n
Y  re  i   nconesine   ld       n **kan** (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 19, Mısra 3). [kan,]
7. Yazardı g     iden lev  -ı cen  na
Ciger **kaniyle** n     ider neb  zi (Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 19, Mısra 27). [kaniyle, -ı, -y, -le]

8. Şu keklik gibi kim kaçd itdi **ķana** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [*ķana, -a*]
9. Cibilli ķahķahasın virdi kebge
Açıldı burnı **ķana** girmiş iken (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 7*). [*ķana, -a*]
10. Düzerdi ģaste Mecnûn'a cevābı
Midād idüp ciger **ķanın** ezerdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 113*). [*ķanın, -ı, -n*]
11. Ħicāb olmazdı cāna bu ten ü pōst
Dil-i Mecnûn ki deryā oldu **ķandan** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 145*). [*ķandan, -dan*]
12. ‘Urūķ-ı ergüvānuñ **ķanı** geldi
Ģün açdı yāsemen simā-yı simin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 32*). [*ķanı, -ı*]
13. Ģekildi üstüñüze tīg-i tizüm
Akup üstüñüze **ķan** bahri irdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 47*). [*ķan,]*
14. Işıķdan şu‘le çıķdı gülleden **ķan**
‘Arablar sinesin şemşir-i Hindî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 80*). [*ķan,]*
15. Taşup **ķan** mevci aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükce **ķan** biģarı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 176*). [*ķan,]*
16. Taşup **ķan** mevci aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükce **ķan** biģarı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 177*). [*ķan,]*
17. Yire yağmur yerine **ķan** yağardı
Yatur cāndan ten ü tenģa bedenler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 184*). [*ķan,]*
18. Ķanup ķandan yorıldı tīg-zenler
O gün **ķan** yağdı tā aģşam olunca (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187*). [*ķan,]*
19. Şafaķ dāmenlerine **ķan** tōlinca (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 188*). [*ķan,]*
20. Ķanup **ķandan** yorıldı tīg-zenler
O gün ķan yağdı tā aģşam olunca (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 186*). [*ķandan, -dan*]
21. Bulur dilber okından anca rāģat
Anuñ kim hicr elinden baģrı **ķandur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [*ķandur, -dur*]
22. O gün bu rezm içinde ser şaçardı
Şu deñlü şaçdı **ķanı** ol diyāra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 173*). [*ķanı, -ı*]
23. Dōkerdi dōst **ķanın** bulsa ķanda
Kemān şunsa eger bir dest-ģiri (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 120*). [*ķanın, -ı, -n*]
24. Ne ģacet dōkesiz niş ile **ķanı**
Miyāncı Ģünki işlāģ itdi ģālî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 30*). [*ķanı, -ı*]
25. Akıtdı dilden āteş dīdeden ģūn
Ki ey peymāne peymāne iĢen **ķan** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 183*). [*ķan,]*
26. Bu olan **ķanlar** anuñ boynınadır
Meded bu baģt-ı bī-bünyād elinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 82*). [*ķanlar, -lar*]
27. Dōke āģū **ķanın** niteki cellād
Şefā‘at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 18*). [*ķanın, -ı, -n*]
28. Velî bī-ģad idi baģrında **ķanı**
Yir iĢer ol da aģyāra mūdārā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 60*). [*ķanı, -ı*]
29. Helāl iyler āña itdüģi **ķanı**
Ne siģr iyler ‘aceb ģamzeñ kim anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 110*). [*ķanı, -ı*]
30. Şafaķ gibi cihān **ķana** boyandı
Hevā müşķin iken kāfura dōndi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 50*). [*ķana, -a*]
31. Revāne oldu Necd’e zār u maģzūn
Yaşı gibi ciger **ķanıyla** gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 107*). [*ķanıyla, -ıyla*]
32. Başın yüzün şıģadı şefķat ile
Akıtdı hem ciger **ķanın** cigerden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 63*). [*ķanın, -ı, -n*]
33. Dōnüp ģālî beyān itmiş mufaşşal
Dimiş bu nāme kim yazıldı **ķandan** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [*ķandan, -dan*]
34. Ħazīne-dār-ı genc-i āşināyî
Ciger **ķanı** virelden cismüñe reng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 187*). [*ķanı, -ı*]

35. Cigerde **kan** dimāğ-ı serde sevdā
Hem ol serv-i revān har-gāha gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 74*). [*kan, -*]
36. Şu yirinde ciger **kanın** içerdi
Bilüp yārānı vü kavmi bu rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 6*). [*kanın, -ı, -n*]
37. Düşerdi maşrıkuñ boynına **kanı**
Tutalum dilkü şayd itdi horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 22*). [*kanı, -ı*]
38. Boyanur ‘âlemüñ sîmâsı **kana**
Cihân kim hünîdür yokdur amānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 2*). [*kana, -a*]
39. Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
Anı hem **kana** boya kim şehidem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [*kana, -a*]
40. Ururlar yüzine itdügi **kanı**
Be-şüret gerçi rengin berk-i rîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 4*). [*kanı, -ı*]
41. Anuñ-çün **kanı** kurur erğuvānuñ
Alur tesbîhini elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 24*). [*kanı, -ı*]
42. Ciger **kanın** çekerken dānelerde
Dil-i nārı pür ider hāne hāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 36*). [*kanın, -ı, -n*]
43. Ne hācet kâse kâse nüş ide sem
İçür **kanı** bu cânı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 51*). [*kanı, -ı*]
44. Kızıl yalıñlar ola lāle-zārı
Nice **kan** yükledürsin gerdenuñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 137*). [*kan, -*]
45. Şağın ol **kan** od urur hürmenüñe
Vaş olma öksüze zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 138*). [*kan, -*]
46. Katık idinme **kanı** nāna zinhār
Yidüñ tut mālını cümle cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 120*). [*kanı, -ı*]

kan: Kan // can.

1. Tažarru‘ başın açup dirler idi
Ne hāşıl **kanumuzdan** saña ey şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 63*). [*kanumuzdan, -umuz, -dan*]

kān: Bir şeyin madeni, kaynağı.

1. El urdı merd-i bigāne o **kāna**
Gülün dāmeni dest-i hāra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 40*). [*kāna, -a*]

kan ağla: Kanlı gözyaşı dökmek // çok üzülmek.

1. Añup ol gevherün hüsünin ögerdi
O nevha kim kan ağladurdi sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 133*). [*kan ağla, -dur, -dı*]

kan dök: Kan akıtmak.

1. Muṭi‘em dōke bağrum yāre kanum
Başumdan gitmesün Leyli belāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 14*). [*kan dök, -e*]

kan dök: Kan dökmek, canına kıymak, öldürmek.

1. Nitekim şîr âhû-yı zebûnı
Diler ol bî-günehdan döke kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 19*). [*kan dök, -e*]
2. Bu gün boyun uzatdum tîğ-ı tîze
Eger dün cân alup döküdüm ise kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 73*). [*kan dök, -dü, -m*]

kan gövdeyi götür: Çok kan dökülmek.

1. Tolu mânendi başlar yire yağdı
Götürdü gövdeyi kan seyli taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 93*). [*kan gövdeyi götür, -dü*]

kan iç: Öldürmek, kanlar içinde bırakmak; acı ve sıkıntı vermek.

1. Açar kan içmege yâkütî minķār
Boyamışdur dehâni kan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 69*). [*kan iç, -er, -ken*]
2. Bunun keklikleri kim kan içerler
Ėarîbe kâhkâha nâzın açarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 187*). [*kan iç-, -er, -ler*]
3. Açar kan içmege yâkütî minķār
Boyamışdur dehâni kan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 68*). [*kan içmeg, -e*]
4. Ėayâl-i Ėamzesi yâruñ baña havâle yiter
Ėasûd diş bileme kanum içmege şabr it (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 7*). [*kan içmek, -e*]
5. Kim kanum içmege la'lindeki piyâle yiter
Bu Ėaste cânê ne Ėâcet ki Ėürz-i kâhr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 8*). [*kan içmek, -e*]
6. Ecel câmi müheyyâ nûşa geldi
Kılıç câmi ki cânâ kan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 61*). [*kan içür, -di*]

kan it: Kan etmek, kanlar içinde bırakmak; derde, sıkıntıya sokmak, kederlendirmek.

1. Ne dil nefrini itdi Ėüş-mâlûñ
Ne kan itdûñ kim irdi Ėerdenûñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 7*). [*kan it, -dü, -ñ*]

kan karışmak: Akraha olmak, düñür olmak.

1. Senûñle Ėerçi Ėoşdur cân karışmak
Düñür olmaķ arada **kan karışmak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 106*). [*kan karışmak,]*
2. Senûñle Ėerçi Ėoşdur cân karışmak
Düñür olmaķ arada **kan karışmak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 106*). [*kan karışmak,]*

kan ol: Kan olmak, kanlanmak, kan dolmak II çok acı çekmek.

1. Ėan olsun lezzet alursam ruţabdan
Fırâķ-ı ĖabĖabından Ėörsem âsib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 100*). [*kan ol, -sun*]

kana boyan: Acı ve keder içerisinde kalmak.

1. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy bağrum pâresi kana boyanduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 5*). [*kana boyan, -du, -ñ*]

kana boyan: Kanla dolma; acı ve keder içerisinde kalma.

1. Cefâdan gül gibi dâmen deride
İy bağrum pâresi kana boyanmış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 3). [kana boyan, -mış]

kana ğark ol-: Kanla dolmak, kana batmak.

1. Meded kıl var iken cismümde cânım
Şusuzlıktan ciğer ğark oldu kana (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 97). [kana ğark ol-, -dı]

kana gir: Birinin öldürülmesine sebep olmak veya öldürtmek.

1. Güneş gibi şakın kana girürsin
Beni leb-teşne idelden zülâlûñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 54). [kana gir, -ür, -sin]
2. Şuvar anı deminde girme kana
Baña bend iylemezseñ zülf-i yârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 32). [kana girmek,]

kana kana iç-: Kanıncaya, doyuncaya değin, bol bol, doyasıya içmek.

1. Cihân evvel şekker şunar dehâna
İçürür zehri âhîr kana kana (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 56). [kana kana iç-, -ür, -ür]

kanâ'at: Kişinin elinde bulunanlarla yetinmesi, dünya nimetlerinden kısmetine düşene razı olması, tamahkârlık zıddı.

1. Geçer her dem firîşteh gibi şâ'im
Hemîşe kûtına mezra' kanâ'at (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 29). [kanâ'at,]
2. Hâlâş olur idün şeh hizmetinden
Kanâ'at genc ü kâni' pâdişâhdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 29). [kanâ'at,]
3. Gerekdür ğurbet ü 'uzlet kanâ'at (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 34). [kanâ'at,]

kanâ'at iyle: Kısmete razı olmak.

1. Kanâ'at iyledi geh geh kelâma
Anı bildi ki meyl itmez bu cem'e (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 38). [kanâ'at iyle, -di]

kanat: Kanat.

1. Ne kârıdur anuñ bu kethudâyî
Varı üç iki kanat biri kuyruk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 147). [kanat,]

kanatlu kuş: Hızlı uçan kuş anlamında.

1. Ağular her kimi şokarsa defî
Kanatlu kuş gibi tiz-reftâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 67). [kanatlu kuş,]

kanca: Kanca.

1. Meger niş urdı **kanca** dest-i yäre
Bu kan andan aķar bî-zahm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 59*). [*kanca,]*

kand: Şeker.

1. Ey tütî-yi şîrîn-leb beñzer dehenüñ **kande** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 1*). [*kande, -e]*
2. Ne ola beñzeye lezzetde **kanda**
Degüldür zer gibi kıymetde zırnıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 96*). [*kanda, -a]*
3. Güli ol şab‘-ı nâ-mevzûna virmen
N’ider divâne bu **kand** u cülâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [*kand,]*
4. İde teşrîf okıyup şî‘r çün **kand**
Ol ebyât okıya ben iyleyem güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 132*). [*kand,]*

kanda: Nasıl?.

1. Hızr da bu şerbete zulmetde **kanda** çüş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*kanda,]*
2. Ki redd itmeye lütfüñ özr-ğ‘âhı
Eger reddiyleseñ **kanda** varayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 49*). [*kanda,]*

kanda: Nerede?.

1. Velî ben ĥâr u ĥas ol serv-i âzād
Şehinşeh-zâde **kanda** bende **kanda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 95*). [*kanda,]*
2. Velî ben ĥâr u ĥas ol serv-i âzād
Şehinşeh-zâde **kanda** bende **kanda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 95*). [*kanda,]*
3. Dökerdi döst kanın bulsa **kanda**
Kemân şunsa eger bir dest-gîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 120*). [*kanda,]*
4. Kimüñle seyr ider **kanda** mekânı
Ĥaber var ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 118*). [*kanda,]*
5. Sen âdemsin maķâmuñ **kanda** kanı
Nice bir ilden olursın nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 68*). [*kanda,]*
6. Şeker ağzuñ ya **kanda** tenge girdi
‘Aceb ol ĥand-ı şîrîn **kanda** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 119*). [*kanda,]*
7. Şeker ağzuñ ya **kanda** tenge girdi
‘Aceb ol ĥand-ı şîrîn **kanda** gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [*kanda,]*

kanda: Nereye?.

1. řapuñdan özge kime yalvarayın
Senüñ ĥışmuñ görüp **kanda** kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 51*). [*kanda,]*

kandan: 1. Nereden 2. Vücuttaki hayati sıvı.

1. Ne bilem **ḳandan** olam gedāyī
O dem ki itdüñ elest ile ḥiṭābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 16*). [**ḳandan**,]

ḳandan: Nereden.

1. Götürmek bu za‘îf ol yüki **ḳandan**
Götürmege o sengin bârî bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26*). [**ḳandan**,]
2. Didi ne kimsesin **ḳandan** gelürsin
Bilişlikden gibi defî bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 49*). [**ḳandan**,]
3. Ki ey keklik saña **ḳandan** bu pîşe
Bu ṭurfa ḳahḳaha çün irdi kebgē (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [**ḳandan**,]
4. Tekarrub gösterüp kıldı ri‘āyet
Didi **ḳandandur** ey servi ḥırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 39*). [**ḳandandur**, -dur]

ḳande: Nerede?.

1. Ben nice irem ana ol **ḳande** vü ben **ḳande**
Ne şehd ü şeker vardur la‘lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [**ḳande**,]
2. Ben nice irem ana ol **ḳande** vü ben **ḳande**
Ne şehd ü şeker vardur la‘lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [**ḳande**,]
3. Anuñ ‘özüñ diler luṭf-ı ‘ızāruñ
Ḳanı **ḳandesin** ey rûḥ-ı revānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 95*). [**ḳandesin**, -sin]

ḳande: Nereye?.

1. Dir idi hem döğüp seng ile sîne
Ki ey şefḳatlu ata **ḳande** gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45*). [**ḳande**,]

ḳand-ı şîrîn: Tatlı bal.

1. Şeker ağzuñ ya ḳanda tenge girdi
‘Aceb ol **ḳand-ı şîrîn** ḳanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 119*). [**ḳand-ı şîrîn**,]

ḳandil-i ‘arş: Arşın kandilleri, yıldızlar.

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 103*). [**ḳandil-i ‘arş**,]
2. Yirüñ olsun hemîşe beyt-i ma‘mûr
Ḥudâ **ḳandil-i ‘arş** itsün revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 147*). [**ḳandil-i ‘arş**,]

ḳanı: Hani, nerede?.

1. Ḳanı o dem ki ṭolardı gönül şafâ-yı ümîd (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1*). [**ḳanı**,]
2. Ḳanı ecel ki öldürüp ide hebâ beni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1*). [**ḳanı**,]
3. Ḳanı ol manzaradan çeşm-i nâzır
‘Ayân didâr-ı Ḥaḳḳ’ı göre ḥâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 11*). [**ḳanı**,]

4. Dimiş vā'ız har uşda ipi **kanı**
O har soran ere gösterün anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7*). [*kanı,]*
5. Ciger-güşem **kanı** 'âr ile gayret
Saña lâyiķ degüldür bu fazîhet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 59*). [*kanı,]*
6. Beni öldürmege aña şefî'em
kanı âfet ki irse nâ-gehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 41*). [*kanı,]*
7. Ki bahtum gibi rahtum olsa fânî
kanı bir şâ'ika ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 43*). [*kanı,]*
8. Yıķa yaķa ķomaya hâne vü râht
kanı bir şîr öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 45*). [*kanı,]*
9. Hâlâş olup cihân işkencesinden
kanı bir ejdehâ-yı âteşin-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 47*). [*kanı,]*
10. Anuñ 'özrin diler luţf-ı 'ızâruñ
kanı ķandesin ey rûh-ı revânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 95*). [*kanı,]*
11. Dirîga ol civân **kanı** didi pîr
Ķayurdi Ķays'ı her ķavm ü ķabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [*kanı,]*
12. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
kanı 'ırz u **kanı** gayret **kanı** 'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [*kanı,]*
13. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Ķanı 'ırz u **kanı** gayret **kanı** 'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [*kanı,]*
14. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Ķanı 'ırz u **kanı** gayret **kanı** 'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [*kanı,]*
15. Ķanı 'âr u **kanı** nâm u **kanı** neng
Ķün iyer râyûña râyet hilâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*kanı,]*
16. Ķanı 'âr u **kanı** nâm u **kanı** neng
Ķün iyer râyûña râyet hilâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*kanı,]*
17. Ķanı 'âr u **kanı** nâm u **kanı** neng
Ķün iyer râyûña râyet hilâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*kanı,]*
18. Olara 'afvî ile minnet itdi
Buyurdi kim getürün **kanı** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 71*). [*kanı,]*
19. Ķanı îmân **kanı** ey mân u peymân
Başup kâfir rakîbi tûtduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [*kanı,]*
20. Ķanı îmân **kanı** ey mân u peymân
Başup kâfir rakîbi tûtduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [*kanı,]*
21. Şevâbuñ **kanı** meyliñ zenbe itdün
Biraz nükte idüp esdi şavurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 196*). [*kanı,]*
22. Günehsüze tıraħħum ehli **kanı**
Ķü Mecnûn'a görindi ķaşd-ı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 20*). [*kanı,]*
23. Sen anuñ gibi yârı yoğa şay var
kanı ol döst kim zehrîn yir idün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [*kanı,]*
24. Yiñi dil-dârınuñ tâze nigârı
kanı ol diz-be-diz olup oturmaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 11*). [*kanı,]*
25. Vefâ-yı 'ahd içün el ele urmaķ
kanı va'd iylemek şoħbet safâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 13*). [*kanı,]*
26. Baş açup iylemek vuşlat du'âsın
kanı da'vâ-yı 'aşķuñ hey yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 15*). [*kanı,]*
27. Ya dilde döstliķ da'vâsı **kanı**
Vefâya Ķün benümle 'ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 20*). [*kanı,]*
28. Depeñden beyle çıķmazdı duħānuñ
Saña beñzer **kanı** şevķ ehli ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [*kanı,]*
29. Dirîgâ **kanı** üstādum dirîgâ
İşüm şimden girü kime tınanın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 58*). [*kanı,]*

30. anı n n u nemek atunda h num
Bilür seg d st adrin bilmed  n sen (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 61, Mısra 60*). [*anı,]*
31. Sen  demsin ma mu n anda **anı**
Nice bir ilden olursun nühüfte (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 68*). [*anı,]*
32. Müdebbirler ma mın uta açmak
anı Mecn n gibi ‘a  ile f n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 29*). [*anı,]*
33. anı derd   bel da a a s n 
Anı anma hem n Leyl ’yı sevdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 30*). [*anı,]*
34. anı Mecn n ki ide meyl-i Leyl 
Bu vahdet  o betine s gmaz a yar (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 68*). [*anı,]*
35. Ki A‘r b ili yandı h ne h ne
B t-i Y suf-cem l  n hüsni **anı** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 33*). [*anı,]*
36. anı Leyl  anı anu  cem li
anı ol husrev-i hüsni   b t-i  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 36*). [*anı,]*
37. anı Leyl  **anı** anu  cem li
anı ol husrev-i hüsni   b t-i  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 36*). [*anı,]*
38. anı Leyl  anı anu  cem li
anı ol husrev-i hüsni   b t-i  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 37*). [*anı,]*

 n : Kanaat getirmiş, inanmış.

1. Dileyüp ‘ zrin itdi çok niy z 
Ki senden ** n ’em** did ra geh g h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 51*). [* n ’em, -em]*

 n : Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene razı olan..

1. O y re bende bendi y re m n 
 kisi birbirinden b ya ** n ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 11, Mısra 6*). [* n ,]*
2. Bu a andan nih yets z mev n 
Bu andan dem-be-dem bir b ya ** n ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 17, Mısra 46*). [* n ,]*
3. H y le ** n ** v  be zer h y le (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 134*). [* n ,]*
4. H l   olur idün  eh h zmetinden
an ’at genc   ** n ** p di  hdur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 29*). [* n ,]*
5. Hem n  orma a h lin ** n ** idi
Rev n idüp şekerden atlu bal  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 75, Mısra 20*). [* n ,]*

 n-  i   n: İyilik kaynağı, çok fazla i sanda bulunan.

1. Ki ey c n-  m r vv t ** n-  i   n**
Benem devr n elinden dil- ikeste (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 76*). [* n-  i   n,]*

anı kayna-: Yerinde duramaz olmak, heyecanlanmak, içinde sevgi  o up ta acak hale gelmek.

1. Peder yüzin görüp aynad  anı
Vel  bilmedi b -h d lı dan an  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 12, Mısra 47*). [*anı kayna-, -d ]*

anı kuru: Canından bezmek, çok eziyet çekmek.

1. Ana anı Çurudı erguvānuñ
İşit bu pendı sen de ser-keş olma (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 66*). [*anı uru, -dı*]

kān-ı melāhat: *Güzellik madeni.*

1. şaın şanma anı **kān-ı melāhat**
Olur āhir sana bin dürlü āfet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 57*). [*kān-ı melāhat,]*

kāni' ol: *İnanmak, kanmak.*

1. Ki bir am kûşesine āni' oldun
Var imişse belüreydi eger şubh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 26*). [*āni' ol, -dun*]

kāni' ol: *Kanaat etmek, yeterli bulmak.*

1. O da vaşl-ı azāle āni' oldu
Yakaya şaldı anı çünki endüh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 36*). [*āni' ol, -dı*]

kāni' ol-: *İnanmak, kanmak.*

1. Bu anuñ āni' olmiş şoşbetine
Bunuñ ol 'āřık olmiş şüretine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 187*). [*āni' ol-, -mış*]

kān-ı řafā: *Neşe kaynağı.*

1. Benümle ıldı hem 'ahd ü arārı
Ki ey **kān-ı řafā** vü sāde-sīne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 149*). [*kān-ı řafā,]*

anın dökme: *Öldürmek.*

1. Anuñ anın yire dökme ařādur
Yük urılmaz o püşt-i nāzenine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 46*). [*anın dökme,]*

anlı yaş: *Kanlı gözyaşı.*

1. Akıtdı dīdeden anlı yaşın ol
Görüp Mecnûn anuñ bu āb-rengin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 18*). [*anlı yaş, -ın*]

antara: *Taştan yapılan kemerli büyükçe köprü.*

1. Mecāzisi ki 'ařkuñ **anřaradur**
aıķi olsa ā'lā manşaradur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 9*). [*anşaradur, -dur, -*]

kānūn: Emir, hüküm // kanun enstrümanı.

1. Velî **kānūnı** bildi oldu epsem
Anı bildi devāsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 40*). [*kānūnı, -ı*]

kānūn: Dikdörtgen biçiminde, bir köşesi kesik, yassı bir sandık üzerine gerilmiş tellerden oluşan, tırnak adı verilen çalgıçlarla çalınan ince saz çalgısı.

1. Ciğerden iñledi çün çeng ü **kānūn**
Egerçi iñledi geh zîr ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 38*). [*kānūn,]*
2. Rebâb-ı sūz u zârî nây-ı nâliş
Enîn ü âha çeng efgāna **kānūn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 5*). [*kānūn,]*
3. O **kānūn** gibi iñler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 50*). [*kānūn,]*
4. Tārādî ördi geh müşk ile müyün
Kuru **kānūnā** döndürmiş ğam-ı yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 47*). [*kānūnā, -a*]

kap: Almak, ele geçirmek.

1. Ki rahtından dırahtı ide ‘üryan
Ķapar her lâleden la‘lîn külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 21*). [*Ķapar, -ar*]
2. Ecel gürki aradan **Ķapdı** anı
Yıkıldı ravza-i ħüsnüñ nihâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 34*). [*Ķapdı, -dı*]
3. Şoñ uci kâh gibi **Ķapdı** anı
UlulanmaĶ Ķuşûrından nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 90*). [*Ķapdı, -dı*]
4. Ne ħâşıl olur aña tütüyâdan
Ķuzuyıçûn **Ķapa** gürk-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 65*). [*Ķapa, -a*]

kap: Kapı, makam, huzur.

1. O ħâlib kim **Ķapuñda** mu‘tekîfdür
Seni bilmekte ‘acze mu‘terîfdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 85*). [*Ķapuñda, -uñ, -da*]

kap: Yakalamak II toplamak.

1. Ķapardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürce derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 14*). [*Ķapardı, -ar, -dı*]

kapa: Kapatmak.

1. Siñerek gözüñi sen de **Ķapagör**
Ebücehl’üñ çün oldu cehli bi-ĥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 22*). [*Ķapagör, -gör*]

kapıl: Etkisinde kalmak.

1. apılır nice ser-sebz  n k  l  h  
Esicek r  st   b  d-ı muh  lif (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 81, Mısra 10*). [apılır, -ur]

apla: *Kaplamak, kuşatmak,   rtmek, sarmak.*

1. B  rehne cismi ince m  ya d  nmiş
Tenin m   **aplamış**   h  ya d  nmiş (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 12, Mısra 30*). [aplamış, -mış]
2. şanasın ara g  zd  r **apladı** h  n
Kimi ğilm  n-ı r  m   h  lle m  şk  n (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 31, Mısra 40*). [apladı, -dı]
3. M  l  zım ‘Amr v  v   gibi d  ’im
Sib  ’ anları **aplayup**    h  ka (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 78, Mısra 113*). [aplayup, -y, -up]
4. Beni ser-t  -adem **aplar** g  n  hum
Elif add  m ğamu  ndan d  nd   l  ya (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 20, Mısra 74*). [aplar, -r]

aplan: *Kaplan.*

1. apuc   **aplan** aşlan p  sb  n  
H  c  m   heybetinden p  sb  n  n (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 60, Mısra 50*). [aplan,]

apu: *Kapı.*

1. A  p ays’a ğam u sevd   **apusın**
omad   ders ile fetv   ayusın (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 7, Mısra 169*). [apusın, -s  , -n]
2. Dem  rden **apu** a  mak benden olsun
Hem  şe hem-dem ol ‘ak  ller ile (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 33, Mısra 142*). [apu,]
3. Beni nak  z itdi ‘ahd-i n  -tam  mu  n
A  amazs  n el urma bu **apuya** (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 38, Mısra 31*). [apuya, -y, -a]
4.    n irdi d  şt **apusına**   h  r
Rev  n zenc  r    bend ile     Ceyh  n (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 47, Mısra 58*). [apusına, -s, -i, -n, -a]
5. Ne y  r   var ki di  e ışşas  n  
apu bağlu ayakda   hen  n bend (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 48, Mısra 39*). [apu,]
6. Ba  na irdi h  lel sen p  y-d  r ol
apumu yapma zinh  r ocağum yak (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 167*). [apumu,]

apu: *Eşik, huzur, makam.*

1. apu  n y   Rab ta  ayy  r dergehid  r
Cih  n senden ne   lu ne teh  dir (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 1, Mısra 73*). [apu  n, -  ]
2. apu  nda d  de-i ‘aklu   fer   yok
Ne d  de secde itmeğe seri yok (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 1, Mısra 77*). [apu  nda, -  , -da]
3. Bu biş vakt ol **apuda** nevb  t  nd  r
A  na kim b  b-   tev  f  kun a  ıldı (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 2, Mısra 12*). [apuda, -da]
4. apu  nda ‘  ciz    efgende ğayru  n
Sen  n ğayru  na şehlik ta  t u t  ci (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 2, Mısra 8*). [apu  nda, -  , -da]
5. apu  nda bir ged   v   p  diş  h  
  l  h   m  flis    ac u ged  yem (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 2, Mısra 36*). [apu  nda, -  , -da]
6. apu  ndur h  ka mihr  b-   m  n  c  t
amu t  lib yiter ma  l  ba senden (*Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 2, Mısra 2*). [apu  ndur, -  , -dur]

7. Kapuñda tatalım biñ ola ‘aşıķ
Tapuña nām-ı ma‘şūka ne lāyık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 73). [kapuñda, -ñ, -da]
8. Yapuş ser-ħalkasına çäre-sāzuñ
Ķapuda ħalka gibi var sücüd it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 53). [Ķapuda, -da]
9. Gelüp **Ķapuña** tutdum ħalkasın uş
Ķılup Ķaddümi ħalka bâb-ı ‘aşķa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 62). [Ķapuña, -(ñ)a]
10. Ķara Ķulluķķısıdur **Ķapusında**
Yiri göz gibi miħrâb içre dâ‘im (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 26). [Ķapusında, -sı, -n, -da]
11. Tutarđı ħalka gibi **Ķapuya** güş
Tutup yollara çeşmin çeşme gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 86). [Ķapuya, -y, -a]
12. Süvârî görđi şayyâd oldı maħzûn
Didi Mecnûn konuķ geldüm **Ķapuña** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 21). [Ķapuña, -(ñ)a]
13. Gözüñ yaşı **Ķapuñda** Dicle-i Ķan
Elüm boynum ayağum bende bağlu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 62). [Ķapuñda, -ñ, -da]
14. Seg oldum **Ķapuña** bu ħâle yitdüm
İte atduñ etümle üstüñ ‘ānum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 58). [Ķapuña, -ñ, -a]
15. Ķapuñdan feth olur ebvâb-ı maķşûd
İy feyyâz-ı biħâr-ı cüd u iħsân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 66). [Ķapuñdan, -ñ, -dan]
16. Ki **Ķapusında** Hindü-yi siyâhem
Ķatı müştâkem anuñ şüretine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 36). [Ķapusında, -(s)ı, -(n)da]
17. Ķapusı bağlu yârı kârı gibi
Be-şüret gevher idi genc içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 6). [Ķapusı, -sı]
18. Bu bed-fikri getürmek Ķalbe ħâşâķ
Cihân bir tekyedür iki **Ķapusı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 151). [Ķapusı, -sı]
19. Ki geldi **Ķapuña** ol şayd bî-ķayd
İşigde sāye-veş yüz sürer ol nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78). [Ķapuña, -ñ, -a]
20. Ķapularda olur ħalkaya zincîr
Nice yapraķ ruħ-ı âzâde idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 168). [Ķapularda, -larda]

Ķapu: Dışarı(da).

1. Gide zaħmuñ du‘âsı merheminden
Peder Ķaldı **Ķapuda** girdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 87). [Ķapuda, -+da]

Ķapu Ķapu geşt idüp dilen-: Ķapı Ķapı gezip dilenmek.

1. Dilendi Ķapu Ķapu geşt idüp ħay
Nevâ vü nağme dilde nitekim nay (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 47). [Ķapu Ķapu geşt idüp dilen-, -di]

Ķapu Ķapu gez-: Deyim. Bir ħayli gezip-dolaşmak, girmedik ev bırakmamak.

1. Dilendi Ķapu Ķapu gezdi vâfir
Der-i ħar gâh-ı yâra geldi âħir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 23). [Ķapu Ķapu gez-, -di]

Ķapu yap-: Gidip gelmek, ev gezmesi yapmak.

1. Biliş dil-berlere Ķapu yaparsın
Büt-i bigâneye niçün Ķaparsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 195). [Ķapu yap-, -ar, -sın]

kapucu: Kapıcı.

1. Kapucu kaplan aşlan pāsbānı
Hücümü heybetinden pāsbānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 50*). [*kapucu,]*

kapudan sür-: Kovmak.

1. İnanmazsañ kıgır ahvālını şor
Eger dīvāne ise kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 114*). [*kapudan sür-,]*

kapuñ: Kapı // Sevgilinin eşiği, huzuru.

1. Kapuñdur secde-gāhı ol sücûduñ
Zihî cünbiş ki maḥzâ faẓl-ı cûdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 35*). [*kapuñdur, -dur]*

kār: Fayda, kazanç.

1. Getürdim kim bite kātuñda bu **kār**
Ḥazîne bî-ḥisāb u zer biḥar-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*kār,]*
2. Getürdim kim bite kātuñda bu **kār**
Ḥazîne bî-ḥisāb u zer be-her-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*kār,]*
3. Ne **kārum** kaldı ne varum ne yārum
O kim sulṭān-ı ‘aşkına muṭi‘em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [*kārum, -um]*
4. Ğam-ı Leylî ola ‘ālemde **kārum**
Cihān ālāyişinden çün olam pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 102*). [*kārum, -um]*
5. Yapışdum uş rızā ḳulbına nā-çār
Eger tedbîr ile olaydı **kārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 17*). [*kārum, -um]*
6. Nazardan gayrı hiç olmadı **kārı**
Velî ol bağ-ı ziyet şem‘-i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 56*). [*kārı, -ı]*
7. Ne **kārum** kaldı yādumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 28*). [*kārum, -um]*

kār: Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağan su buharı.

1. Şovuk **kārdan** şekerden ta‘mı ḥoş-ter
Leb-i Keşerde bitmiş ḳadd-i Ṭübā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 36*). [*kārdan, -dan]*

kār: İş, fiil, amel.

1. Ki ey nūr-ı dū-dide ḳo bu **kārı**
‘Arab ta‘niyle ṭap vir bize ‘ārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [*kārı, -ı]*
2. Ne ḥoş ol kim belāda ola dil-ḥoş
Degül çün ihtiyārî **kārı** ‘aşḳuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 45*). [*kārı, -ı]*
3. Siper olur ḥadeng ü tiġa dilber
Anuñ kim her dem ola **kārı** zārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139*). [*kārı, -ı]*

4. Kılur mı yār ile ol **kārī** zārī
Anı kim yāy idüp dūr yār derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [*kārī, -ı*]
5. Ki āsān iyledüñ düşvār **kārī**
Başuñ sağ ola yüceldi külāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*kārī, -ı*]
6. Varup pend itdi Leylâ'ya hāzerden
Ki rāzī olmasañ olmağa bu **kār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 179*). [*kār,]*
7. Bu **kār** olmayıcağ sana pür-āzer
Yağup Leylî derūnın bu fesāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 182*). [*kār,]*
8. Sōzi kes kim bıçağ irdi sūñüğe
Benüm yokdur kabîle birle **kārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 187*). [*kārum, -um*]
9. Yüzüm levhı bulur anuñla şūret
Senūñle de ane yok şimdi **kārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197*). [*kārum, -um*]
10. Ki umduğın yimez bitüdüğün yir
Bilürsin saña zāhir cümle **kārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 29*). [*kārum, -um*]
11. Gül-i şubhı oldı pinhān çün ruğ-ı yār
Siyeh tālî' siyeh gice siyeh **kār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*kār,]*
12. Yazılmış evvelinde nām-ı Bārī
Ki oldur cümle **kārūn** kār-dānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 171*). [*kārūn, -uñ*]
13. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geçdi bu müşkil **kār** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17*). [*kār,]*
14. Kāpusı bağıu yārī **kārī** gibi
Be-şūret gevher idi genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 6*). [*kārī, -ı*]
15. Libāsın anuñ iylerdi edebden
Hemān iltüp götürmek oldı **kārī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 191*). [*kārī, -ı*]
16. Kāmu **kār** ehline Perverdigārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 1*). [*kār,]*
17. Oturup baş şalar geh 'ibretinden
Aña bir vech ile hōş geldi ol **kār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 29*). [*kār,]*
18. Hemān 'aşkuñ idi varı vü **kārī**
Esüp bād-ı ecol çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 100*). [*kārī, -ı*]

kār it: Etki etmek.

1. Döner arada cām-ı tığ u hañçer
Kılıç kār itdi fark-ı her ferīka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 27*). [*kār it, -dı*]
2. Şağın kār ider āhı dert-mendüñ
Şağın irüp kıyāmet rüzgārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 30*). [*kār it, -er*]

kār it: Kazanç elde etmek, yarar sağlamak; etki etmek.

1. O da hōş kār ider şan pāre-i nār
Serāb idi hemān beñzer şarāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76*). [*kār it, -er*]

kār ol-: Tesir etme.

1. Ciger-güşe ayağına batan hār
Ata cānına olur hañçeri kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 8*). [*kār ol-, -ur*]

kār u bār: Kazanç, elde edilen şey.

1. Yakın olmazdı gönli kâr u bâra
Başına lâ'î-i efses aḥker oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 146*). [*kâr u bâr, -a*]
2. İde 'âlem senûn de zikrûnî ḥayr
Şu dem kim gayra kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 11*). [*kâr u bâr, -uñ*]
3. Ki kendü de dirise kâr u bârı
Didi zinde ḥiṭâb ta'n-ı güne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 32*). [*kâr u bâr, -ı*]

kara: Kara, siyah.

1. Hemân **kara** saçı kılmış libâsı
Anuñ daḥi perişân her pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 31*). [*kara,]*
2. Maḥall-i râḥata ḡavḡâ yirinden
Gicenüñ çün **kara** yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 5*). [*kara,]*
3. Çü gice ḥalvetîsı giydi **kara** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 1*). [*kara,]*
4. Ki göynüklü gibi yüzi kıarasın
Kara giydüñ çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 45*). [*kara,]*
5. Kıara baḥtum gibi oldun ḥavâle
Velî olsañ baña **kara** sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 53*). [*kara,]*
6. Ki göynüklü gibi yüzi **kıarasın**
Kara giydüñ çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 44*). [*kıarasın, -sın*]
7. Cihân şan **kara** aḡ ile büründi
Felek yıldızları döndi çerâḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 2*). [*kara,]*
8. Ya **kara** aḡ içinde çeşm-i zâḡa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerâḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 4*). [*kara,]*
9. Kıara giydüñ meger mâtem-zedesin
Benüm gibi meger bî-ṭâlî' oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 24*). [*kara,]*
10. Kıara ṭaḡda yeşil şahrâda gezdi
Ne deñlü istediye bî-beḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 32*). [*kara,]*
11. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara vâdide kıru mile dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 45*). [*kara,]*
12. Düşüp üstine ditrer şankı yaprak
Kara ṭopraḡı üzre düşdi bî-ḥuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 31*). [*kara,]*
13. Kıara baḡrı gibi itdi der-âḡuş
Şaçup dökerdi akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 32*). [*kara,]*
14. Olup **kara** ḥaberden **kara** rûzı
Bu nevbet nevbet urdı ṭabl-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 94*). [*kara,]*
15. Dikince gice sancâḡ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür **kara** puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [*kara,]*
16. Güzel âdem gibi nâzûk ṭarab-nâk
Kara gözler ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 61*). [*kara,]*
17. Kıara ṭonlar giyüp feryâd ider zâḡ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 28*). [*kara,]*
18. Kıara ṭaşlar ile döḡdi serini
Kırı şanduk gibi göḡsin döḡerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 130*). [*kara,]*
19. İrişdi şabr olunmaz bir muşîbet
Kara yirden **kara** şu çıkdı akdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 27*). [*kara,]*
20. Kuru ṭoprak döşek yaşduk **kara** ṭaş
Vaşîyyet kılmâḡa yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22*). [*kara,]*

kara baḥt: Kötü talih.

1. K̄ara gözi ki yağmacı ‘Arab’dur
Bu k̄ara bahtuñā ‘ayn-ı sebebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 62*). [*k̄ara baht, -uñ, -a*]
2. Ki ey yâr-ı cefâ-kâr u dil-fikâr
İ cânım gibi bahtı k̄ara yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 125*). [*k̄ara baht, -ı*]
3. K̄ara bahtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârı var ne yârı var ne ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 12*). [*k̄ara baht, -ı*]
4. Bu bed-nâma k̄ara bahtum sebebdür
Bu bed-ţâlî‘ ki bed-hâle binâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 80*). [*k̄ara baht, -um*]
5. K̄ara bahtum gibi oldun havâle
Velî olsañ baña k̄ara sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 52*). [*k̄ara baht, -um*]
6. Anuñ zülfi gibi ben bahtı k̄ara
K̄ulâğına egilüp söylerem râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 68*). [*k̄ara baht,]*
7. K̄ara bahtum şebini rûz idesin
Niyâz idüp yaturken fikre taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 80*). [*k̄ara baht, -um*]
8. K̄ara bahtum yüzünden iyledi dūr
Çü bildi anı Mecnûn da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 26*). [*k̄ara baht, -um*]
9. Anuñ-çün haddi yok bî-intihâdur
K̄ara bahtum mîdur kim gâyeti yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*k̄ara baht, -um*]

k̄ara giy: *Kara giymek: yas dolayısıyla siyahlara bürünmek.*

1. K̄ara giydi k̄amusı mâteminden
Ol iklîmuñ k̄amu ‘âmu vü h̄aşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 188*). [*k̄ara giy, -di*]

k̄ara göz: *Siyah renkte olan göz.*

1. K̄ara gözi ki yağmacı ‘Arab’dur
Bu k̄ara bahtuñā ‘ayn-ı sebebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 61*). [*k̄ara göz, -i*]
2. Şanasın k̄ara gözdür kapladı h̄ûn
Kimi ğilmân-ı rûmî h̄ulle müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 40*). [*k̄ara göz, -dür*]
3. Nigârûñ k̄ara gözinden eşerdür
İdüp her bir ğazâle âferîn-bâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 70*). [*k̄ara göz, -i, -nden*]
4. K̄ara gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu şîve gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 14*). [*k̄ara göz, -i*]
5. K̄ara gözi ki yağmacı ‘Arabdur
Cihâna fitne vü şûr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 143*). [*k̄ara gözi, -i*]

k̄ara gün: *Kara gün; sıkıntılı, zor gün.*

1. Sepîd olduğı-çün sevmeye tenini
K̄ara günler getirür câna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 54*). [*k̄ara gün, -ler*]
2. K̄ara günde yolum görmege gündür
Kaçan itseñ cefâ-yı bî-şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 106*). [*k̄ara gün, -de*]

k̄ara haber: *Kötü haber.*

1. Olup k̄ara haberdan k̄ara rûzı
Bu nevbet nevbet urdı taḫl-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 94*). [*k̄ara haber, -den*]

kara kullukçı: Esmer hizmetçi; acemi oğlanlardan yeniçeri ocağına yeni kaydedilenlerden oda hizmetlerinde çalıştırılanlarına verilen ad (OTTDS, II/198).

1. Kara kullukçısıdur kapusunda
Yiri göz gibi mihrâb içre dâ'im (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 26). [kara kullukçı, -sı, -dur]

kara taş: Kara, siyah taş.

1. Ve ger ne çi **kara taş** u çi kırdas
Ne şu'le vire aya dü bürâder (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192). [kara taş,]

kara toprak: Kara toprak, toprak.

1. Ağarmaz olmasam 'uryân cemâlim
Benüm yüzüm şuyudur **kara toprak** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 181). [kara toprak,]

kara yas: Kara yaşlı olmak; aşırı bir biçimde üzüntüye kapılmak.

1. Olurdu kara yaşlılar gibi zâr
Dir idi dilde yâre ol dil-figâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 7). [kara yaş, -lı, -lar]

kara yazı: Kara yazı; kötü yazıldığına inanılan alın yazısı, kara talih, kara baht.

1. Ebed ahvâlin itdi anda tahrîr
O levhe yazılan kara yazımı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 7). [kara yazı, -mı]
2. Kara yazı ile ol bânü-yı hayy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 60). [kara yazı,]

kara yazı öğren-: Okuma yazma öğrenmek.

1. Baña dırsın ki kara yazı öğren
Başuma kara yazı olmuşam ben (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 13). [kara yazı öğren-,]

kara yir: Toprak.

1. Emîn olma şaķın zehrinden anuñ
İnen depme vaķârım kara yire (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 27). [kara yir, -e]
2. İrişdi şabr olunmaz bir muşîbet
Kara yirden kara şu çıkdı aķdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 27). [kara yir, -den]
3. Kara yire nüzûl itsek gerekdür
Ecel yolu 'aceb yoldur ki cân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 42). [kara yir, -e]

karâbât: Büyük şişeler, testiler.

1. Kesildi gitdi kurbumdan **karābāt**
Ben ol āyine-ī Çinem ki pāsum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 172). [karābāt,]

karâr: Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

1. Ruḥ-ı Leyli götürmüş perde-dârı
Dil-i Mecnûn yile virmiş **karârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 24). [karârı, -ı]
2. Yalancılarda n'iyler 'aşk genci
Çü terk itdün geçen 'ahd u **karârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17). [karârı, -ı]
3. Benümle kıldı hem 'ahd ü **karârı**
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148). [karârı, -ı]

karâr: Rahat, huzur, dinlenme, âram.

1. Nigāruñ depredürken zülfi zencir
Karâr u şabr Mecnûn'a ne tedbir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40). [karâr,]
2. Kılurdi perdede ney gibi zârı
Ne yârı var ne şabrı ne **karârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18). [karârı, -ı]
3. Yile virse **karârın** bād-ı endüh
Muḳırr olmazdı aña illa ol küh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 23). [karârın, -ın]
4. Yakup şabrı yile virdi **karârı**
Yürür âvâre yok ağıyâra meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 16). [karârı, -ı]
5. Bu yil üzre tutar 'âlem **karârı**
Toğurmadı bu gerdün bir sitâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 160). [karârı, -ı]

karar-: Kararmak, siyahlaşmak.

1. Siper şaldı şuya be-şüret-i ceng
Kararmış dide-i nergis seherden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 21). [kararmış, -mış]
2. İşinden artuḳ oldu sözi şad-bâr
Bulut gibi **kararup** gitdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 211). [kararup, -up]
3. Kararmış gönlinün hem-ḫâli gördi
Didi ḫâlün ferâḡ u menzilün bağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 34). [kararmış, -mış]

karar-: Kesin bir hüküm, ne yapıp edileceğini bilme durumu.

1. Tehî dilden fiḡân iyledi anca
Koyup şabr u **karârı** zâr u giryân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27). [karârı, -ı]

karara: Karalaşmak, kor ateşin küllenmesi.

1. Karâra yakdı Mecnûn bî-karârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 84). [karâra,]

karard: Rengini yakarak karaya çevirmek, siyahlaştırmak.

1. arardur r zumı anu  siy h 
Umaram ben olasin derde  re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 46*). [*arardur, -ur*]

ar r  git: *Rahat ve huzurun aması, sükUNETİN sona ermesi.*

1. Ki anı g ren  n  itdi ar r 
Hem n ol ravzadan  n b d-ı p y n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 12*). [*ar r  git, -di*]

ar r  yok: *Sebatın olmaması.*

1. Anu  k  ek  amından yok ar r 
Nice şabr idem açup ben nig r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 16, Mısra 17*). [*ar r  yok,]*

ararmak: *Dertlenmek, vehmetmek.*

1. Vel  h li  ar b u derdi ma m r
ararmakdan  t lm   ota dönmüş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 117*). [*ararmakdan, -dan*]

k r-b n: *K rvan, kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.*

1. Tiz ol kim **k r-b n** g  mi  d r irden
Bu yidi ba lu ejderh -yı h n-v r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 76*). [*k r-b n,]*

k r-d n: *  in ehli,    bilen.*

1. Yazılm   evvelinde n m-ı B r 
Ki oldur cümle k r n **k r-d n ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 171*). [*k r-d n , -ı*]

k rd n: *  , g  . II Kazanç, temettu.*

1.  l h  **k rd n** kad perv z
Cih n-d r u cih n-perver cih n-s z (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 7*). [*k rd n,]*

arda : *Kardeş.*

1.  or sun beyza ile ne   i var
Ba a **arda ** odur kim ola h l-d   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 191*). [*arda ,]*
2. Ve ger ne  i ara  a  u  i **arda **
Ne  u le vire aya d  b r der (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 192*). [*arda ,]*
3. atında bir iki vah  i var nişeste
Yatur yok  izmetinde y r u **arda ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 21*). [*arda ,]*
4.  azer iyle  akin  er şanma  ayra
azarsa  **arda  u ** d  mek i  in   h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 55, Mısra 93*). [*arda  u , -u *]

karı: Kadın.

1. Karı illerden akçe pul dilerdi
Tağup boynına urğan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 48*). [*karı,]*
2. Karıya yalvarup hâlini şordı
Didi bir tül **karıyam** ben fâkire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [*karıyam, -(y)am]*

karı: Yaşlı.

1. Karıya yalvarup hâlini şordı
Didi bir tül karıyam ben fâkire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 22*). [*karıya, -ya]*

kâr-ı ğam: Gam işi. II Aşın verdiği dert.

1. Veli hem ğuşşasuz bî-baht u rûzem
Ol iş kim kâr-ı ğamdan ola hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 23*). [*kâr-ı ğam, -dan]*

kâr-ı kışt: Hisse kazancı.

1. Nücûm-ı devletümün yüce burcı
Senün zâtuñdan oldı kâr-ı kıştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 83*). [*kâr-ı kışt, -üm]*

kâr-ı saht: Zor iş.

1. Qolay itse ‘aceb mi kâr-ı sahtı
Niçün nevmîd olursın çäre iste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [*kâr-ı saht, -i]*

ka‘r-ı seng: Taşın dibi, içi.

1. Şanasın la‘l **ka‘r-ı seng** içinde
Olurdu genc iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 24*). [*ka‘r-ı seng,]*

ka‘r-ı zindân: Zindan çukuru.

1. Benüm nâlem bucağı **ka‘r-ı zindân**
Alup birkaç güher güşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 56*). [*ka‘r-ı zindân,]*

karîb ol: Yakın olmak, yakınlaşmak.

1. Anuñ öñinde varı pîş-keşdür
Karîb olsa ‘aceb mi ol nedîme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 23*). [*karîb ol, -sa]*

karîn ol: Yakın olmak; bir şeye nail olmak, bir şeye sahip olmak.

1. arın oldu nitelim mağz ile p st
Okurdu y r olup ol hem-zeb ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 64*). [*arın ol, -dı*]
2. arın oldu  na bir nice am-gün
Bel da gendü gibi v k 'a-b n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 15, Mısra 11*). [*arın ol-, -dı*]

arınca: *arınca.*

1. Ki bir m r  t t p  ok dı deh na
arınca ahaha itdi bu i e (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 3*). [*arınca,]*

arış-: *arışmak, birbirine girmek.*

1. Varup derv şler içre **arışdı**
Ta  m n ba ş iderken Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 65, Mısra 28*). [*arışdı, -dı*]
2. Yiri vir nd r amm  albi ma m r
arışmaz halk  d  im  zlet iyl r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 11*). [*arışmaz, -maz*]
3. Yi ni tiz i ne g y  eski beze
arışdı ol iki  umm n  eki di (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 39*). [*arışdı, -dı*]
4.   yed ki k y  na iledeydi  ab  beni
Ger h k-i p y  na **arışursam**  ub r olup (*Leyl  v  Mecn n, Güzel 10, Mısra 3*). [*arışursam, -ur, -sa, -m*]
5. T tu m   c n u ten t b-ı ser ba
arışm   reng   r y  ba tı gibi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 99*). [*arışm  , -m  *]
6. oyun s rissi urd ile **arışdı**
Pelengün pençesinden d zdi  ef at (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 38*). [*arışdı, -dı*]

arışdur: *arıştırmak.*

1. Getür sa y it **arışdur** balı ya a
Nig ru n Ka be-i k y n  av f it (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 30*). [*arışdur,]*

arn: *arın, mide.*

1. Ki yirsin m l n  **arnu n**  olar m r
Ok  t t pend-i ur  n-ı Kerim  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 140*). [*arnu n, -u n*]

ars: *El  ırp mak.*

1. Bu lu be-senc ayas n **ar sar** idi
Sip h ler  ava da  af düzüp düz (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 20*). [*ar sar, -ar*]

 r-s z: *   yapan, maharetli.*

1. Uvat kim gelmez andan ** r-s z **
Beni seyl-i bel   almaz ken ra (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 146*). [* r-s z ,]*

karşu: Ön taraf, karşıtı.

1. Görüp şeyhi selâmı virdi Mecnûn
Tırup **karşusına** çün şem‘-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 89*). [*karşusına, -sına*]

karşu: -e doğru.

1. Hüsnüñ güline **karşu** cân bülbül-i güyende
Ey cân-ı cihân-ārâ vey dil-ber-i bî-hemtâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 2*). [*karşu,]*
2. Sözinüñ şîrîn cülâbı haste cânâ nüş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsârûña **karşu** gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*karşu,]*
3. Okırdı yâre **karşu** haste Mecnûn
Râkibinden şikâyet-nâme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 53*). [*karşu,]*
4. ‘Adû kahrına **karşu** gitdi mağbûn
‘Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 58*). [*karşu,]*
5. Güle **karşu** nebîz-i hâam içeydi
Benefşe sünbülinden vire tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 80*). [*karşu,]*
6. Görüp Mecnûn bu şahşı kaldı hayrân
Revân anlara **karşu** vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 21*). [*karşu,]*
7. Delûlük tâzelendi kırdı zencîr
Kılup mihrâb-ı yâra **karşu** secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 113*). [*karşu,]*
8. Şadefden dür saçardı nice ferseng
Peder gürına **karşu** tâ seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 105*). [*karşu,]*
9. Meye ne kudretim var kim uram dest
Güle **karşu** revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 161*). [*karşu,]*
10. Yol üzre birbirine **karşu** medhûş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 102*). [*karşu,]*
11. Bu vahdet şûretinden oldular dür
Tıruurlar birbirine **karşu** yok dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 151*). [*karşu,]*
12. Zebân kîse dehânı gibi hâamûş
Birbirine **karşu** iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 155*). [*karşu,]*
13. Oturup aña **karşu** kıldı zâri
Dögüp ağlayu ağlayu başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 16*). [*karşu,]*

karşu: Karşılık olarak, mukabil.

1. Yaşın yağmur idüp **karşu** yürürdi
Tolup vaşf-ı cemâl-i Leylî afâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 96*). [*karşu,]*

karşu: Ayrı şeyleri temsil edenlerin her birine göre diğeri, zıt, muhâlif // karşılık olarak.

1. Varsa **karşu** ide biñ merhabâyı
Eger atılsa yüz biñ ta‘ne taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 14*). [*karşu,]*

karşu gel-: Karşıdan gelmek.

1. Gice k y n da görsen ben ged y 
Gelüp  ar  u idersin mer ab y  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 134*). [* ar  u gel-, - p*]
2. O kim  ar d r andan y ri n'iyler
    ar  u geldi b y-  k y-  dil-ber (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 47, Mısra 11*). [* ar  u gel, -di*]

 ar  u var: *Karşılama.*

1. Ba  açup  ar  u varur gerd-i y ra
Ki ol toz  a   n t c-  ser d r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 70*). [* ar  u var, -ur*]

 ar  ula: *Karşısına çıkmak, istikbal etmek.*

1. P r- te  ber  olup  ar  ular anı
Sözi  ikri  iz r u zülf-i y ri (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 34*). [* ar  ular, -r*]
2. Ki si di her biri yerl  yirine
Hem n  ar  ulayup ol serv-i n zi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 21*). [* ar  ulayup, -y, -up*]

  r n: *H . Musa zamanında zenginli iyle  n salmı , sonra da malı ile birlikte helak olmuş bir şahsiyet, ayrıca M. . 540 ile 560 yılları arasında hükümdarlık yapmış Lidya kralı Kroisos da Karun olarak bilinir.*

1. Dir p emv l   genci şanki   r n
Virüp iylendi  arcı mi -i Ceyh n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 9*). [*  r n,*]

  r re: * i e, min .*

1.  unu    r resin hem serd ider ol
 ikest olur semen sim s  andan (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 16*). [*  r resin, -si, -n*]

 a : *Kaç,ebru.*

1.    as dur sütün-  d n   millet
 a  c n kıblesine t k-  mi r b (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 31*). [* a , - *]
2.  a  ol du ter n kim vesmelüdür
Ba up göz göre ba ın kesmelüdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 89*). [* a , - *]
3. Egerçi  amzeden dil vire Allah
 a ıyle  a   n   lini yoklar (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 39*). [* a ıyle, - , -yle*]
4. Kem n-g h  kem nlar k  esid r
Kem nlar   n iderler  a lar n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 75*). [* a lar n , -lar, - , -n *]
5. Gözüm ku lı nider p r-nem gerekdür
   me   a a düzüp  a  n yold r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 155*). [* a  n, - (n)*]
6.  a a diyü bu  a  n   n iderdi
 a ı boynına oldu m r-  D     k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 160*). [* a  n, -  *]
7. Elif toğru boyı egri  a ı n n
Ki ya'n  na   m ile  ayn-  c nem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 58*). [* a ı, - *]

 a    d: *Kasideler.*

1. ‘Acā’ib hōş **kaşā’id** iyleyüp yād
Ne yirde kim okurdı bir kaşide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 214*). [*kaşā’id,]*
2. Kaşā’id nazm idüp ebyât okurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 158*). [*kaşā’id,]*
3. Kaşā’id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine çün hâtifi şubhuñ dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 106*). [*kaşā’id,]*
4. Kaşā’id nazm iderdi nitekim dūr
Adı Zeyd ille çâpük ‘Amr’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 6*). [*kaşā’id,]*
5. Sibā’ u vaḥşuñ oldı hem enisi
Dise Mecnûn **kaşā’id** pür-leṭā’if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 101*). [*kaşā’id,]*
6. Gidüp Mecnûn yirine ṭoldı Leylî
Kaşā’id nazm idüp medḥ-i vefāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 11*). [*kaşā’id,]*

kaşd: Amaç, niyet.

1. Senüñ katuñda ammâ ol ḥaṭâdur
Ümidüm var ki **kaşdun** ola câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [*kaşdun, -uñ]*
2. Vefâsuz âdemîñüñ **kaşdı** cāna
Sege seg olup âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 64*). [*kaşdı, -ı]*
3. Velî ma’nî yüzinden merḥabâdur
Ne bildüñüz nedür **kaşdı** ḥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 43*). [*kaşdı, -ı]*

kaşd ile: Kasten, bilerek, farkında olarak.

1. Tutar a’mâ gibi elde ṭayağı
Düşüp **kaşd ile** ṭayandı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 26*). [*kaşd ile,]*

kaşd it: Yönelmek, niyet etmek.

1. Şu keklik gibi kim kaşd itdi kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [*kaşd it, -di]*

kaşd it: Niyetlenmek, harekete geçmek.

1. İrüp Mecnûn’a kaşd itdi ala cān
İrişdi çala ol şürîde mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 78*). [*kaşd it, -di]*

kaşd-ı rāvî: Hikaye anlatıcısının maksadı.

1. ‘Aceb mi kâfiye olsa aña seg
Budur seg kışşasından **kaşd-ı rāvî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 67*). [*kaşd-ı rāvî,]*

kaşd-ı şayyād: Avcının niyeti.

1. Günehsüze ṭarahḥum ehli kanı
Çü Mecnûn’a görindi **kaşd-ı şayyād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 21*). [*kaşd-ı şayyād,]*

kāse: Yayvan kap, tas.

1. Gözi giryân iken gönli avındı
Şınup **kāse** egerçi oldı hāste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 35*). [*kāse,]*
2. Uvatmağdan çanağın ben ğaribüñ
Vücûdun **kāsesin** kesr ile ya'ñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 45*). [*kāsesin, -sin]*
3. Gıdâ-yı rûhı bî-kāse yimişdür
Yahûd aydur ki gönlin **kāsesin** şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49*). [*kāsesin, -sin]*
4. Rivāyet **kāsesinden** kıldı iç'âm
Didi bir gün velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 2*). [*kāsesinden, -si, -nden]*
5. Ki sığmaz **kāseye** deryâ-yı ma'ñi
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 46*). [*kāseye, -y, -e]*
6. Ki sığmaz kâseye deryâ-yı ma'ñi
Şu kim bu **kāseyi** kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 47*). [*kāseyi, -yi]*

kāse kāse: Çanak çanak // bol bol.

1. Ne hâcet **kāse kāse** nüş ide sem
İçür kanı bu cânı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 50*). [*kāse kāse,]*
2. Geçerdi âb u âteş içre her gâh
Dökerdi âb-ı çeşmi **kāse kāse** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 81*). [*kāse kāse,]*

kaşı nûnı: (Sevgilinin) nun harfine benzeyen kaşı.

1. Kaşı nûnı dilinde oldı meknûn
Anuñ-çün didiler Mecnûn'a mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 167*). [*kaşı nûnı,]*

kāşid: Kasteden, bir şeyi yapmaya niyet eden (kimse).

1. Pes oldı **kāşid** u maķşûda meşğûl
Bulup bir dilde cādû sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 88*). [*kāşid,]*
2. Ne kâmet ola kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr ola kim ol **kāşid** olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [*kāşid,]*

kāşid: Haber götüren, postacı, ulak.

1. Metâ'-ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ'if
Gelüp **kāşid** bile genc ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*kāşid,]*
2. Ulaşdurdı anı Mecnûn'a **kāşid**
Açup gül gibi yâruñ ruķ'asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 88*). [*kāşid,]*
3. Yazup dürdi cevâbuñ nâmesini
Çü virdi kâşida **kāşid** olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 255*). [*kāşid,]*
4. Yazup dürdi cevâbuñ nâmesini
Çü virdi **kāşida** kâşid olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 255*). [*kāşida, -a]*

kāşid it: Revacımı düşürmek.

1. Metā‘ın nev-bahāruñ kāsīd itdi
Müsel sel sünbūli dil-bend ü dil-gīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 6*). [*kāsīd it, -di*]

kaşide: *Beyit sayısı 15’den az olmayan, belli bir maksatla ve bilhassa birini veya bir şeyi övmek için aruz vezniyle yazılmış, bütün beyitlerinin ikinci mısrası ilk beyitle kâfiyeli manzume.*

1. ‘Acā’ib hōş kaşā’id iyleyüp yād
Ne yirde kim okurdı bir **kaşide** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 215*). [*kaşide,]*

kaşide-ber-kaşide: *Kaside üstüne kaside.*

1. Okur yāre **kaşide-ber-kaşide**
Ki ey yār-ı şafā-bahş u vefāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 2*). [*kaşide-ber-kaşide,]*

kāsir ol: *Yeterli olamamak; eksik, kusurlu kalmak.*

1. Zemīn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu kim gönlin hemişe kāsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 57*). [*kāsir ol, -ur*]

kaşr: *Saray, köşk.*

1. İletdi ‘alī **kaşra** ‘izzet ile
Aña teslim idüp her mülk ü mālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 14*). [*kaşra, -a*]
2. Yıkıldı **kaşrı** kabri oldı ābād
Ne cem‘i kaldı ‘ālemde ne şem‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 126*). [*kaşrı, -ı*]

kaşr-ı irem: *İrem (cennetinin) köşkü.*

1. Gözüñ aç ‘ibret al kaşr-ı İremden
İrem dirken İrem kaşrına şeddād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 124*). [*kaşr-ı irem, -den*]

kaşr-ı şeş-tāk: *Altı kemerli köşk, hisar.*

1. Zemīni gevher-i māl itmiş enver
Tolup bu nāfe gevher **kaşr-ı şeş-tāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 15*). [*kaşr-ı şeş-tāk,]*

kaşu: *Kaşımak.*

1. Öperdi çeşm-i mestin ‘āşıkāne
Hem arkaşın **kaşurdu** şefkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 49*). [*kaşurdu, -r, -dı*]

kat: *Kat, üst üste.*

1. Miyân bendümden özge ol da bir **kat**
Dağı nâ-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [*kat,]*

kat: Huzur, makam, nezd, yan, ön.

1. Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakîb
Ķatuñda sâye gibi kaldı yüzi kara rākîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 2*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
2. Senüñ birdir **Ķatuñda** nüş ile zehr
Tapuñ ol resme müstağnî ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
3. Ķatuñda ehl-i nâr olmaya ismüm
Beni yād itmez olduğda biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 72*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
4. Ķatında oturup hışm ile māder
Yüzinden ağı saçdı sözden āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 55*). [*Ķatında, -ı, -n, -da]*
5. Beyân-ı hāl iderken haste Mecnûn
Atasınuñ **Ķatında** dide pür-hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 52*). [*Ķatında, -ı, -n, -da]*
6. Getürdim kim bite **Ķatuñda** bu kār
Ķazîne bî-hisāb u zer bihar-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
7. Getürdim kim bite **Ķatuñda** bu kār
Ķazîne bî-hisāb u zer be-her-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
8. Dili vü dîdesi ğam-gîn ü nem-gîn
Varup ol derd-mendüñ **Ķatına** pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 69*). [*Ķatına, -ı, -(n)a]*
9. Ķatına uğradı bir şahş-ı ma‘dî
Geçerken oldı Mecnûn’a gözi tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 94*). [*Ķatına, -ı, -(n)a]*
10. Düşüp ayağına yüz sürdi Mecnûn
Didi **Ķatuñda** pür-cürm ü günāhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 5*). [*Ķatuñda, -uñ, -da]*
11. Anı ğuş iylemez ger mağz u ger pōst
Ne sözi kim **Ķatında** yād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 59*). [*Ķatında, -ı, -n, -da]*
12. Ķomadı gide Mecnûn’ı **Ķatından**
Açup sofa öninde kodı ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 50*). [*Ķatından, -ı, -(n)dan]*
13. Hemān zikr olunur ol ‘ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel **Ķatına** geldi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 181*). [*Ķatına, -ı, -(n)a]*
14. Ķatumda bu sözüñ olurdu maĳbûl
İki ay sayd-ı dāmumdur hemān bu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 52*). [*Ķatumda, -um, -da]*
15. Şan oğlu **Ķatına** şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin dōstāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 46*). [*Ķatına, -ı, -(n)a]*
16. Tapuñ bî-derd ben derde giriftār
Ne nāme var **Ķatumda** ne ħamāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [*Ķatumda, -um, -da]*
17. Şadef **Ķatında** anuñ ne işi var
Bu tîri iyleyüp pertāb o pür-tāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 200*). [*Ķatında, -ı, -(n)da]*
18. Yürürse yoldaşı gül-i beyābān
Ķatında ne peder var ne birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [*Ķatında, -ı, -(n)da]*
19. Anuñ-çün kimse **Ķatında** yüzüm yok
Hemān biz görmedük bu derdi cānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 74*). [*Ķatında, -ı, -(n)da]*
20. Gice konuğıdur geh geh **Ķatumda**
Meşel iden konuĳ ħaĳķında ħōş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 26*). [*Ķatumda, -um, -da]*
21. Bir iki gün **Ķatından** olma hālî
Nice koyup gidesin pîr ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 150*). [*Ķatından, -ı, -(n)dan]*
22. Ķatumda bir pula degmez dü ‘ālem
Hevā-yı yār idelden varlığıum bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 24*). [*Ķatumda, -um, -da]*
23. Ķatına varamazdı kimse anuñ
İcāzetsüz o yire gelse bir yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 52*). [*Ķatına, -ı, -(n)a]*

24. Siba'dan yırtıcı hüyn giderdi
Katında şîr ile âhû barışdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 37). [katında, -i, -(n)da]
25. Dizinden anı indürmezdi her bār
 Gidermezdi **katından** anı dā'im (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 73). [katından, -i, -(n)dan]
26. Gelürdi görmege anı heves-nāk
Katından eksük olmazdı müsâfir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 79). [katından, -i, -(n)dan]
27. Bilicek anı andan çekdiler el
 Anuñ **katına** ki her seg töländi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21). [katına, -i, -(n)a]
28. Katında besledürdi bir nice seg
 Kime hışm itse cellâda dir idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 2). [katında, -i, -(n)da]
29. Didüm anuñ **katında** evvel âhir
 Ki ol ilden çıkup âvâre olmuş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 124). [katında, -i, -(n)da]
30. Nebât-ı tûti çeng-i zâga düşdi
Katumba her kılun biñ biñ cihândur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 205). [katumba, -um, -da]
31. Katında bir iki vahşî var nişeste
 Siba'dan iyleyüp dehşet tamâmî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 18). [katında, -i, -(n)da]
32. Anı da'vet kılup gönderdi hâcib
 Didi hâcib varup zâhid **katına** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 15). [katına, -i, -(n)a]
33. Getürdi mâderin anuñ **katına**
 Buluşdı gördi mâder nûr-ı çeşmi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 40). [katına, -i, -(n)a]
34. Şanasın nâ-reside tıfl-ı şîre
Katından ürküdüp dirende şîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 85). [katından, -i, -(n)dan]
35. Ten ü tenhâ **katından** vahşlar dūr
 Varup Leylâ'yı âgâh idicek pîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110). [katından, -i, -(n)dan]
36. Katuma gel bahâne itme anı
 Ne hoşdur ger düşerse ittifâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 22). [katuma, -um, -a]
37. Bir artuğ oldu tūt **katuñda** vahşî
 Kıl idinmek benüm gibi civânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58). [katuñda, -uñ, -da]
38. Girürdi rakşa Mecnûn şan hamâme
 Muqarreb oldu Mecnûn **katında** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 97). [katında, -i, -(n)da]
39. Benüm cânım aña kurbân gerekdür
 O var iken **katumba** aña cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43). [katumba, -um, -da]
40. Hemâñ iylik kalur **katuñda** varuñ
 Kaçan İbnü's Selâm öldi itdi vefâtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 12). [katuñda, -uñ, -da]
41. Anasın hem **katına** da'vet itdi
 Vaşiyet kıldı aña açdı râzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 64). [katına, -i, -(n)a]
42. Katında bir iki vahşî var nişeste
 Yatur yok hizmetinde yâr u kardaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 20). [katında, -i, -(n)da]
43. Getürüp Leylî **katında** kodular
 Bunı hoş gördiler halk ittifâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 194). [katında, -i, -(n)da]
44. Senüñ **katuñda** ammâ ol haţâdur
 Ümidüm var ki kaçdun ola cânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 90). [katuñda, -ñ, -da]
45. Qanı nân u nemek **katunda** hânım
 Bilür seg döst qadrin bilmedüñ sen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 60). [katunda, -ñ, -da]

kat: Huzur, makam, nezd. (Allah (c.c.) için).

1. Zihî sulţan ki 'âlem aña fermân
 Nihân 'ilmi **katında** günden izhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 3). [katında, -nda, -]

katˁ: Kılıç.

1. Nifāk hançerini mekr ü hîle zehri ile
Vişāl **katˁ** için nice bir şuvara rakīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10*). [*katˁ*, -ı]

katˁ it: Kesmek.

1. Meger katˁ itdi boynın çarh-ı hûn-rîz
Eger katˁ iyleye bu hûnî anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 20*). [*katˁ it*, -di]

katˁ iyle: Kesmek.

1. Amān virme başın **katˁ iyle** şemˁün
Baña hûşdur öñüñde mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 104*). [*katˁ iyle*,]
2. Meger katˁ itdi boynın çarh-ı hûn-rîz
Eger katˁ iyleye bu hûnî anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 21*). [*katˁ iyle*, -ye]

kat kat: Üst üste.

1. Hem egninde zirih Dāvūdî **kat kat**
Çader yay u kazâlar tîr olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 168*). [*kat kat*,]

kat kat: Çok, pek çok.

1. İpek bezler ağır altınlu **kat kat**
Şeker tenginden oldı hâneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 48*). [*kat kat*,]
2. Egerçi yundı **kat kat** nitekim zâğ
Senûñ destûñde var ise kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 102*). [*kat kat*,]

katāʾif: Kadayıf, tatlı.

1. Alup anı çü helvâ vü **katāʾif**
Hużûr-ı Leylî'ye iltürdi tuhfе (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 102*). [*katāʾif*,]

katār: Bir sıraya dizilmiş hayvan sürüsü.

1. Gümüş küh üzre altundan kemer-vār
Katār ile katır üstür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47*). [*katār*,]
2. Katār ile deve çulları dîbā
Çekildi tâzî vü buhtî ŧonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 80*). [*katār*,]

katār: Katar, sıra, dizi.

1. Ki çarhuñ çekmediyidi **kaṭārı**
Cibālūñ hem cemālī ‘āciz andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 24*). [*kaṭārı, -ı*]

kaṭı: Haşin, sert.

1. Dürilse nice **kaṭı** bağlar atı
Çün irdi Nevfel’e fâl-ı sa‘âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 50*). [*kaṭı,]*

kaṭı: Çok, aşırı derecede.

1. Kaṭı yağmurı eşk-i derd-mendân
Meger kim âh-ı ‘âşıkdur tumanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 52*). [*kaṭı,]*
2. Anı ğamz itdi aña bir iki nâşî
Kaṭı hûn-rîzdür şemşir gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 45*). [*kaṭı,]*
3. Kaṭı heybet olup virdi selâmı
Peder didârını çün gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 2*). [*kaṭı,]*
4. Yaşum geçsün kuru endişem ile
Görüp Nevfel **kaṭı** bî-çâre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 119*). [*kaṭı,]*
5. Ne âteş **kaṭı** yilden tünd ü ser-keş
Virûñ Leylâ’yı kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [*kaṭı,]*
6. Olur anuñla muhkem her ‘alâka
Ne deñlü kıl za‘if olursa **kaṭı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 49*). [*kaṭı,]*
7. Aña da **kaṭı** yiller oldı buyruk
Anuñ-çün biz kılurduk dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [*kaṭı,]*
8. Kaṭı hıfz itdi taşdan şişe-i nâm
Nühüfte perdeden çün âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 56*). [*kaṭı,]*
9. Kaṭı şürîde oldı ol haberden
Bu sevdâdan midâd-ı tâze ezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 6*). [*kaṭı,]*
10. Irâk düşmek **kaṭı** düşvâr u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 130*). [*kaṭı,]*
11. Ki kapusunda Hindü-yi siyâhem
Kaṭı müstâkem anuñ şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 37*). [*kaṭı,]*
12. Kaṭı zîr ü zeber itme ğaribi
Nice maḥbûs olursın ol hişâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 36*). [*kaṭı,]*
13. Kaṭı müşkil olur şaklasın Allah
Felek aña bu resme kahr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 36*). [*kaṭı,]*

kâtib: Kitabet eden, yazar, yazıcı.

1. Didi bir **kâtibe** kız gördi Loḳmân
Kime tîz oldı bu şemşir-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [*kâtibe, -e*]
2. ‘Uṭârid ehl-i defter **kâtib** olmış
Büker zerrîn-ter çarḥ ile Hürşid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 30*). [*kâtib,]*

katık: Ekmekle karın doyurmak gerektiğinde, ekmeğe katılan peynir, zeytin, helva vb. yiyecek.

1. Kaṭık idinme kanı nâna zinhâr
Yidüñ tüt mālını cümle cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 120*). [*kaṭık,]*

katil-i hançer-i ‘aşk-ı şedid: Şiddetli aşkın hançerinin kurbanı, maktulü.

1. Katil-i hançer-i ‘aşk-ı şedidem
Yönüm döndür lahidde ol habibe (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 84). [katil-i hançer-i ‘aşk-ı şedid, -em]

katır: Atgillerden, kısarak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.

1. Gümüş küh üzre altundan kemer-vâr
Kağâr ile **katır** üstür güzel at (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47). [katır,]

katlan: Katlanmak, tahammül etmek.

1. Ne şahrâ **katlanur** cüşına ne tağ
Biñ oldı bir iken Leylî'ye meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8). [katlanur, -ur]

katre: Gözyaşı damlası.

1. Ki âb-ı garîk itdi âfitâbı
Gözinden **katreler** kim yüze düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 81). [katreler, -ler]

katre: Damla.

1. Belâ vü ders ile bî-çârelikdur
Vücüdüm zâhirâ bir **katre** mādur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 41). [katre,]
2. Şadef gerçi olur nîsân ile pür
Velî Tağdır ider her **katreyi** dūr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36). [katreyi, -yi]
3. Gelür devlet başuñna endek endek
Dirüldi **katreden** deryâ-yı enbüh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 77). [katreden, -den]
4. Belüñden gelmedi ya **katre** âbuñ
Kağup bir gürî ağla üstine var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 50). [katre,]
5. Çehinden tamlamış bir katre âbı
Ol âbuñ **katresinden** kudret-i Hağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 39). [katresinden, -si, -n, -den]
6. Dem-i dil katresiyle dâne dâne
Tolar ol **katre** nâra eyle vâfir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39). [katre,]
7. Hem oldu cân dūrinden **katre** ğabğab
Ne disün berk-i gül bād-ı semûma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56). [katre,]
8. Dem-i dil **katresiyle** dâne dâne
Tolar ol katre nâra eyle vâfir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 38). [katresiyle, -si, -y, -le]

katre-i nîsân: Nisan damlası, nisan yağmuru.

1. Du‘â tiri eşer itdi hedefde
Dür oldı **katre-i nîsân** şadefde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 44). [katre-i nîsân,]

kavâfil: Kafileler.

1. Revâhilde **ḳavâfil** fevc-der-fevc
Ḳaçan kim geldiler Beytû'l-ḥarâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 40*). [*ḳavâfil,]*

ḳavî: Kuvvetli, güçlü.

1. Atılmış ok çekilmiş tiğ idi ol
Ḳavî olduğu-çün ḳalb ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*ḳavî,]*
2. Ḳavî yil gibi esdi râh bî-râh
İder şahrâda mestâne sürüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*ḳavî,]*
3. Gözetmez ḥâlin ol göz kim **ḳavîdür**
Zamân çün göstere bârid şemâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [*ḳavîdür, -dür]*
4. İrağ oldukça te'sîri **ḳavîdür**
Ziyâde olduğınca bu'd-ı şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 44*). [*ḳavîdür, -dür]*

ḳavl: Söz, kelâm.

1. Emîn olsun belâdan diyen âmîn
Ḳulaḳ tutup bu **ḳavle** pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 37*). [*ḳavle, -e]*
2. Ğam-ı Mecnûnu ol ḥüsn-i dil-efrûz
Peder bu **ḳavli** gûş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [*ḳavli, -i]*
3. Dehânı ḥuşḳ ü **ḳavli** ter-terâne
Dilinden geh ḡazel ḡâhî ḡazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 132*). [*ḳavli, -i]*
4. Görendir tañlayup lâ-ḥavle **ḳavli**
Ki bu 'aşḳ-ı ḥaḳîḳî bî-ḡarazdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 118*). [*ḳavli, -i]*

ḳavl-i faşîḥ: Akıcı söz.

1. Ki mûm olur sözinden seng ü pûlâd
Ölü iş dirgürür ḳavl-i faşîḥi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 91*). [*ḳavl-i faşîḥ, -i]*

ḳavl-i muḥâlif: Sözden dönmek, aksi söz.

1. Ḥilâf-ı lâf idenler şâdîḳ olmaz
Yaraşmaz râsta **ḳavl-i muḥâlif** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 27*). [*ḳavl-i muḥâlif,]*

ḳavl-i üstüvâr: Kuvvetli söz, etkili konuşma.

1. Didüm bu demde bu ḥarf-i 'azîmi
Baḳup Mecnûn bu ḳavl-i üstüvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 53*). [*ḳavl-i üstüvâr, -a]*

ḳavm: Kavim, topluluk.

1. Varup el götürüp itmeye zârî
Yiler yanınca hem **ḳavm** u ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 19*). [*ḳavm,]*
2. Kesüp ümmîdi âḥ itdi cigerden
Döniceḳ **ḳavmine** ol pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 113*). [*ḳavmine, -i, -n, -e]*

3. Dirîğa ol civân ıanı didi pîr
Kayurdi Kays'ı her **ıavm** ü kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [*ıavm,]*
4. Sefer itdi kıoyup **ıavm** u kabîle
O deştüñ geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 124*). [*ıavm,]*
5. Hemân-dem **ıavmine** cân atdı gitdi
Geçüp yıl gibi nice kûh u hâmun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 40*). [*ıavmine, -i, -n, -e]*
6. Kabîle çok bahâdır **ıavm** ulu boy
Cemâl ü mâl ile meşhûr-ı âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 16*). [*ıavm,]*
7. Ururdi gendünün puştınañ muştı
Eger baş kesse **ıavminden** 'adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 125*). [*ıavminden, -i, -n, -den]*
8. İderdi gendü **ıavmiyle** neberdi
Eger düşmen görüp itmese hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 118*). [*ıavmiyle, -iyle]*
9. Kimi baş virdi tiğ-ı bî-amâna
Alup başın ele **ıavmuñ** emîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 55*). [*ıavmuñ, -üñ]*
10. Bir ölmîş **ıavmüm** adın iylerem yâd
Görem çün yaşlu birkaç dil-figârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72*). [*ıavmüm, -üm]*
11. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp **ıavmi** bu süz u ihtirâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 15*). [*ıavmi,]*
12. Anuñ-çün oldu bu resme mü'essir
'Arab **ıavmi** içinde bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 125*). [*ıavmi,]*
13. Göçüp kıondı hîşâr-ı âhenîne
'Arab **ıavmi** toľup anuñ ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 187*). [*ıavmi,]*
14. Yuyup cismi ğubarın iyledi pāk
Üşüp başına **ıavmi** nitekim ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 85*). [*ıavmi, -i]*
15. Didi ol **ıavme** gördüğü haberden
Ki gördüm Kays'ı hâli teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 112*). [*ıavme, -e]*
16. O **ıavme** hâmler itdi nitekim şîr
Bir elde çîni kâķanı muşayķal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 52*). [*ıavme, -e]*
17. Gezüp cerr iderem ilden buña zâd
Gezüp bu hîle ile cümle **ıavmi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*ıavmi, -i]*
18. Ki kıız **ıavminüñ** oldu taşu da nerm
Bir iki ğün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [*ıavminüñ, -i, -nüñ]*
19. Zihî ol **ıavme** kim 'ayş itdi ol yevm
Çanağın kim şınardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [*ıavme, -e]*
20. Şu yirinde ciger kıanın içerde
Bilüp yârânı vü **ıavmi** bu râzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [*ıavmi, -i]*

ıavm u kabîle: *Yakınların tümü.*

1. İdüp yâd iyledi ol tâze bāğı
Olup mâtem-zede **ıavm u kabîle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 137*). [*ıavm u kabîle,]*

ıavm-i 'arab: *Arap kavmi.*

1. Bize ıavm-i 'Arab'da çok kabîle
Kabîle içre çok duhter cemîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 85*). [*ıavm-i 'arab, -da]*

ıavm-i dil-ârâm: *Gönül çeken sevgilinin kabilesi.*

1. Çün āgāh oldılar **ķavm-i dil-ārām**
İdüp anlara istiķbāl ü iķrām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [*ķavm-i dil-ārām,]*
2. Çün āgāh oldılar **ķavm-i dil-ārām**
İdüp anlara istiķbāl ü iķrām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 49*). [*ķavm-i dil-ārām,]*

ķavm-i esed: *Esed kavmi.*

1. Nice mecnûna urdı bend ü zincîr
Meger bir nev-civân ķavm-i Esed'den (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 9*). [*ķavm-i esed, -den]*

ķavm-i leylā: *Leyla'nın kavmi.*

1. Meger ol kūh kim Necd idi nāmı
Ol idi ķavm-i Leylānuñ maķāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 20*). [*ķavm-i leylā, -nuñ]*
2. Ķılur ol ķavm-i Leylā'ya du'ayı
Biz anuñ-çün ururuz tiğ u nîze (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 154*). [*ķavm-i leylā, -ya]*
3. Arada pārelendi şulḥ cāmı
Didiler **ķavm-i Leylī** bu ḥiṭāba (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 33*). [*ķavm-i leylī,]*

ķavs-ı felek: *Gökyüzü yayı; kavisli, yay şeklinde.*

1. İrdi çün ķavs-ı felekden cānuma tîr-i firāk
Ķalmadı ölmekten özge daḥi tedbir-i firāk (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 1*). [*ķavs-ı felek, -den]*

ķavuş: *Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı, Mecnûn.*

1. Beden ḥāke **ķavuşdı** ğūra ķondı
Uçup cān bir cihāndan bir cihāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 42*). [*ķavuşdı, -dı, -]*

ķayd: *Bağ, zincir.*

1. Şikārın na'ı ile tağlardı zülfi
Cihānı muṭlakā şayd itdi **ķaydı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 27*). [*ķaydı, -ı]*
2. Muķayyed olmayasın bend ü **ķayda**
Çalup düşmen başına tiğ çün berķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 108*). [*ķayda, -a]*

ķayd: *Kaygı, endişe, tasa.*

1. Serine düşmeninüñ muşt olayın
Şikār idi benim bu ilde **ķaydum** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47*). [*ķaydum, -um]*

ķayd it: *Kaydetmek, kayıt altına almak, yazmak.*

1. Yazardı Zeyd anı ṭurup ķafāda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile ķayd (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [*ķayd it, -er, -di]*

kayd-ı ‘aşk: *Aşk tuzağı.*

1. Didi ey kayd-ı ‘aşka şayd u naħcır
Perişân yil gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 70*). [*kayd-ı ‘aşk, -a*]

kayğulu: *Kaygılı, tasalı.*

1. Kurumağdan teni tâbüta dönmiş
O tâbüt içre cân kim **kayğuludur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [*kayğuludur, -dur*]

kayır: *Kalın kum, çakıl.*

1. Güher dürr toğmadı kumdan **kayırdan**
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*kayırdan, -dan*]
2. Güher dürr toğmadı kumdan **kayırdan**
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*kayırdan, -dan*]
3. Kayurmayıp **kayır** gibi saçardı
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 84*). [*kayır,]*

kayna: *Kaynamak, coşmak.*

1. Dilinden yârinüñ zikrin ayırmaz
Dili **kaynar** harâretten çü şişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 81*). [*kaynar, -r*]

kays: *Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı, Mecnûn.*

1. Açup **Kays’a** ğam u sevdâ kapusın
Kıomadı ders ile fetvâ kayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 169*). [*kays’a, -a*]
2. Cihâna bî-kıyâs in‘âmı itdi
Gözi nûrına **Kays’ı** nâmı itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 64*). [*kays’ı, -ı*]
3. Gözi siħriyle meftûn itdi **Kays’ı**
Şaçı bendiyle mecnûn itdi **Kays’ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 165*). [*kays’ı, -ı*]
4. Gözi siħriyle meftûn itdi **Kays’ı**
Şaçı bendiyle mecnûn itdi **Kays’ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 166*). [*kays’ı, -ı*]
5. Olup Leyli de **Kays’un** mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 173*). [*kays’un, -un*]
6. Turıncı ğabğabın gördükçe anuñ
Turunca döndi **Kays** ol civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 12*). [*kays,]*
7. Dürüşdiler egerçi **Kays** u Leylâ
Ki tâ esrâr-ı ‘aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 21*). [*kays,]*
8. Ne deñlü kim haber bî-perde düşdi
O denlü **Kays** u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [*kays,]*
9. Şu kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi ğıybet dilinden **Kays’a** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 44*). [*kays’a, -a*]
10. Güzellendükçe günden güne Leyli
Ziyâde oldı **Kays’uñ** aña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 6*). [*kays’uñ, -un*]

11. Kıyāsa sığmaz oldu derdi **Ḳays'ıñ**
Gül-i nesrîne döndi verdi **Ḳays'ıñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 7*). [*ḳays'ıñ, -un*]
12. Kıyāsa sığmaz oldu derdi **Ḳays'ıñ**
Gül-i nesrîne döndi verdi **Ḳays'ıñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 8*). [*ḳays'ıñ, -un*]
13. O ğonce arturduğca nâz ü ğunci
Şarardı çehre-i **Ḳays'ıñ** turuncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 10*). [*ḳays'ıñ, -un*]
14. Turunc oldu ruĥ-ı nârenci **Ḳays'ıñ**
Ziyâde oldığınca renci **Ḳays'ıñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 15*). [*ḳays'ıñ, -un*]
15. Turunc oldu ruĥ-ı nârenci **Ḳays'ıñ**
Ziyâde oldığınca renci **Ḳays'ıñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 16*). [*ḳays'ıñ, -un*]
16. Ne deñlü kim ĥaber âvâzelendi
O deñlü derdi **Ḳays'ıñ** tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 36*). [*ḳays'ıñ, -un*]
17. Binüp sürdi revân biri bād-pâyı
Arayup **Ḳays'ı** gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 22*). [*ḳays'ı, -ı*]
18. Aña küçek kayusı **Ḳays'a** Leylî
Olur her ĥatırın bir yâre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 15*). [*ḳays'a, -a*]
19. Pür oldu eşk ile çeşmi kıyusı
Kıyasa sığmayub **Ḳays'ıñ** kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*ḳays'ıñ, -un*]
20. Pür oldu eşk ile çeşmi kıyusı
Kıyasa sığmayub **Ḳays'ıñ** kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*ḳays'ıñ, -un*]
21. Ki varup Ka'be'ye ĥall ide müşkil
Kayurdi **Ḳays** için bir ĥoş meĥâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31*). [*ḳays,]*
22. İrişdi vâlid-i Mecnûn'a maĥzûn
Didi ir irmedin **Ḳays'a** şubaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 43*). [*ḳays'a, -a*]
23. Didi ol kavme gördüĝi ĥaberdin
Ki gördüm **Ḳays'ı** ĥâlî teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113*). [*ḳays'ı, -ı*]
24. Velî **Ḳays'ıñ** kayusı Leylî derdi
Kılurdu her kişi sa'y-i maşâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 100*). [*ḳays'ıñ, -un*]
25. Dirîĝa ol civân kanı didi pîr
Kayurdi **Ḳays'ı** her kavm ü kabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [*ḳays'ı, -ı*]

ḳays-ı hüner-ver: *Hünerli Kays.*

1. Ḳamu işkâle ol ĥallâl olupdur
Zihî Ḳays-ı hüner-ver merd-i kâmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 61*). [*ḳays-ı hüner-ver,]*

ḳays-ı mecnûn: *Mecnun (çılĝın) olan Kays.*

1. Rivâyet olunur kim **Ḳays-ı mecnûn**
Ziyâde ĝâlib olsa şevĥ-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 1*). [*ḳays-ı mecnûn,]*

kayü: *Kaygı, tasa.*

1. Açup Ḳays'a ĝam u sevdâ ḳapusın
Ḳomadı ders ile fetvâ **ḳayusın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 170*). [*ḳayusın, -sın*]
2. Aña küçek **ḳayusı** Ḳays'a Leylî
Olur her ĥatırın bir yâre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 15*). [*ḳayusı, -sı*]
3. Pür oldu eşk ile çeşmi kıyusı
Kıyasa sığmayub Ḳays'ıñ **ḳayusı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*ḳayusı, -sı*]

4. Pür oldı eşk ile çeşmi kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kays'ın **kayusı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*kayusı, -sı*]
5. Velî Kays'ın **kayusı** Leylî derdi
Kılurdu her kışi sa'y-i maşâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 100*). [*kayusı, -sı*]
6. Gam-ı aşkı tağılmış müşke döndi
Tolup göñliñ gam-ı dil-ber **kayusı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 69*). [*kayusı, -sı*]
7. Kõmadı ata havfı er **kayusı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 70*). [*kayusı, -sı*]
8. Ne gayret **kayusı** kaldı ne hõd şerm
Murâd idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [*kayusı, -sı*]

kayur-: Esirgemek, korumak, dikkat etmek.

1. Ki varup Ka'be'ye hâll ide müşkil
Kayurdi Kays için bir hõş mehâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31*). [*kayurdi, -dı*]
2. Çanağın pür-zer itdi her dilenci
Kayurmayup sehâ hemyânın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 45*). [*kayurmayup, -ma, -(y)up*]
3. Kayurmayıp kayır gibi saçardı
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 84*). [*kayurmayıp, -ma, -(y)ıp*]
4. Fenâdan göçdi kõndı câvidâna
Cihân anuñ dağı için **kayurdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 45*). [*kayurdi, -dı*]

kayur: Kaygılanmak, endişelenmek, merak etmek.

1. Gözine țar cihân çün çeşm-i cevşen
Yürür kızmış kum içinde **kayurmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 79*). [*kayurmaz, -maz*]
2. Didi Mecnûn **kayurma** gam degüldür
Ki bu râhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 57*). [*kayurma, -ma*]
3. Dirîğa ol civân kanı didi pîr
Kayurdi Kays'ı her kavm ü kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [*kayurdi, -dı*]
4. Kayurman hâk içinde ger olam hâk
Baña şimden girü rihlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 16*). [*kayurman, -ma, -n*]

kaz: Kaz; perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş.

1. Görünmez gözlerine ördek ü **kaz**
Olar kim h'ân-ı kıkmetden yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 86*). [*kaz,]*
2. Ki buña tu'me serçedür aña **kâz**
Dükendi şofrada çünkim nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 208*). [*kâz,]*

kaz: Kazmak.

1. Belünden gelmedi ya katre âbuñ
Kazup bir gürı ağla üstine var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 51*). [*kazup, -up*]

kazâ: Allah'ın takdirinin oluşması, kader, alın yazısı.

1. Hem egninde zirih Dāvūdî kat kat
Kader yay u **każālar** tır olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 169*). [*każālar, -lar*]

każā: *Bela, musibet.*

1. O göz kim kör olmışdur **każādan**
Ne hâşıl aña kuhl-ı tütüyādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 27*). [*każādan, --dan*]

każā: *Allah'ın takdiri, kader; bela, musibet.*

1. Yalıñ od düşdi devlet hırmenine
Każādan nâzil oldı bir zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 31*). [*każādan, -dan*]

każā-i lem-yezel: *Ebedi olan kader, ezelden yazılı kader.*

1. Zuhal n'olur każā-i lem-yezeldür
Yakındür 'ömri dünyānuñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 92*). [*każā-i lem-yezel, -dür*]

kazan: *Kazanmak, elde etmek.*

1. Ki dād idüp **każandı** yaḥşî adı
Ki dest-i hırşî senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16*). [*każandı, -dı*]
2. Gönendi kaltabān **każandı** kaltaḳ
Raḳīb āhūyî avladı itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 66*). [*każandı, -dı*]

każā-yı āsmān: *Göklerden gelen hüküm.*

1. Egilmiş derd içinde rāya dönmiş
Muḥabbet kim każā-yı āsmāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 103*). [*każā-yı āsmān, -dur*]

każā-yı āsmānî: *Göklerden gelen, kaza, kader.*

1. İrişdi çün **każā-yı āsmānî**
İl ucına iricek ilçi şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 20*). [*każā-yı āsmānî,]*

każā-yı mübrem: *Kaçınılmaz ilahi takdir.*

1. Luṭfuñ zirîhi penāh-ı muḥkem
Ḳaḥruñ ḳılıcı **każā-yı mübrem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 49*). [*każā-yı mübrem,]*

każı: *Kazımak.*

1. Gel ey cān-ı peder 'avn iste Ḥaḳ'dan
Każı 'aşḳ u hevā ḥarfin sabaḳdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [*każı,]*

2. Bu kem harfi koma levhunda **kazı**
Çün oldun bü-yı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 158*). [*kazı,]*

kāzî: Kazımak.

1. Virürem **kazıyup** şamğ-ı dırahtı
Budur loğma baña yâhüd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 56*). [*kazıyup, -yup]*

kāzî: Yapan, yerine getiren; şeriat hükümlerine göre davalara bakan kimse, kadı II Allah.

1. Helâl itmezseñ anı hâlûme vây
Benüm korqum bu yarın tuta **kāzî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85*). [*kāzî,]*

kāzib: Yalan, yalancı.

1. Muhibbe şanma hizmet zağmet iyler
Var ey **kāzib** ko bu da'vâyı zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [*kāzib,]*

kāzî-i dîn: Dinin kadısı, hakimi.

1. Ki andandur ümid-i fetḥ-i bâbum
Odur sultân-ı şer' ü **kāzî-i dîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 11*). [*kāzî-i dîn,]*

kāzî-i enva'-ı hâcât: Her türlü isteğin hakimi, onları yerine getiren (Allah).

1. İlâhî **kāzî-i enva'-ı hâcât** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 1*). [*kāzî-i enva'-ı hâcât,]*

kazın: Kazınmak, silinmek.

1. Ya andan uçdı bir âvâre bülbül
Qazındı tüt ki bir harfi kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 49*). [*kazındı, -dı]*
2. Değül hüsnuñden ammâ cân gözi dūr
Qazındı şüretün naqşı cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 137*). [*kazındı, -dı]*
3. Qazınmaz 'aşkun ammâ levḥ-i cândan
Bozar taşdan zemân şîrîn mişâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 138*). [*kazınmaz, -maz]*

kebâb: Ateşe karşı kızartılmış et, büryân.

1. Şu resme germ idi ol meclis-i hâş
Şarâb ile **kebâb** olmışdı rakqâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 122*). [*kebâb,]*
2. Oda girmek ne lâyıkdur **kebâbı**
Yüce boynuzları çârdâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 40*). [*kebâbı, -ı]*
3. Dil-i tûti bişüp döndi **kebâba**
Çü düşmişden çekersin dâmenüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 50*). [*kebâba, -a]*

kebāb: *Kebap II gönül.*

1. Ruḥ-ı Leyli yile virmiş hicābın
Dil-i Mecnûn oda yakmış **kebābın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 28*). [*kebābın, -ın*]
2. Atası bağrınıñ yandı **kebābı**
Peder bir küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 34*). [*kebābı, -ı*]
3. Ne düd-ı sîne var ne rüşenâyî
Bişer bağı **kebābı** büyü çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 71*). [*kebābı, -ı*]
4. Niçün Leylî kılur ağıyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış **kebābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 155*). [*kebābı, -ı*]

kebāb-ı cefâ: *Eziyet kebabı; Dertten yanmış halde.*

1. Gönül ḥarāb-ı belādur ciger **kebāb-ı cefâ**
Dilümde derd ü belâ ḥaşılın bitürmüşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 2*). [*kebāb-ı cefâ,]*

kebāb-ı taze: *Taze kebab.*

1. Kebāb-ı taze vü ḥelvâ küliçe
Nice kim yalvarup oldı ḥavāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 38*). [*kebāb-ı taze,]*

kebg: *Keklik.*

1. Ki ey keklik saña kıandan bu pîşe
Bu ṭurfa qahqaha çün irdi **kebg** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 5*). [*kebg, -e*]
2. Cibillî qahqahasın virdi **kebg**
Açıldı burnı kıana girmiş iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 6*). [*kebg, -e*]
3. Şalınmağ göstere **kebg** ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem ḥarâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 84*). [*kebg,]*

kebg-i ḥurāmān: *Salınan keklik II sevgili.*

1. Tezerv-i şîve vü **kebg-i ḥurāmān**
Cemālî kaʿbe-i şüret-perestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 8*). [*kebg-i ḥurāmān,]*

kebîr: *Yüce kimseler.*

1. Vezîr ü şâhda kıalmış hemân hüş
Dimiş ḥalkuñ şağîri vü **kebîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 9*). [*kebîri, -i*]

kebk-i ḥurāmān: *Salınan keklik.*

1. Semâʿ iyer zihî şâḥib-kerāme
İderdi qahqaha **kebk-i ḥurāmān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 43*). [*kebk-i ḥurāmān,]*

2. Kılurdu ağlayu ‘azm-i güzer-gâh
Gezüp yollarda çün **kebk-i hırāmān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 63*). [*kebk-i hırāmān,]*

kebūd: *Mor-mavî arası sünbül rengi.*

1. Yaşın tutmağ için giydüm **kebūd**
Saña ben ‘aşıqam şâdik muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 216*). [*kebūdî, -ı]*

kebüter: *Güvercin.*

1. Muṭavvaḳ şûfîler gibi **kebüter**
Bu efser ṭavḳ ile bayḳuşa ḥaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 52*). [*kebüter,]*

keç: *Eğri, çarpık, mukavves, ters.*

1. Ne bulursın ol ebrûdan murâdı
Ki zengîler gibi **kecdür** nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 66*). [*kecdür, -dür]*
2. Ki hiç şıḡmaz yoluna ṭoḡrınun **kec**
Çün oḳda istiḳâmet fâ’îḳ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [*kec,]*

kefen: *Ölüye sarılan bez.*

1. Ki ya’nî mürde fâriḡdür **kefenden**
Dü ‘âlemden o kim ṭaşra ḳurar taḥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 10*). [*kefenden, -den]*
2. Varup Nevfel öñinde öpdi yiri
Kefen boynında yüz yirde baş elde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 57*). [*kefen,]*
3. Kefen gibi yaḳamı iyledüm çâk
İki gözden aḳıtdum iki rûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 214*). [*kefen,]*
4. Benüm ‘üryân ne gür u ne **kefen** var
Muşâḥib olıma mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [*kefen,]*
5. Buḥûr-ı ‘ıṭrumı bûy-ı ciger ḳıl
Kefen ḳıl zülf-i yâruñ dâmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 81*). [*kefen,]*

kehkeşân: *Saman yolu, saman uğrusu, hacılar yolu.*

1. İnanmazsañ naḳar ḳıl **kehkeşâne**
Şu kim bir kâhe şaymazdı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 88*). [*kehkeşâne, -e]*

kehrübâ: *Kehribar taşı.*

1. Ḳapardı **kehrübâ** gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürcü derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 14*). [*kehrübâ,]*

kehrübâ: *Bir yere hızlıca sürüldüğü zaman, hafif şeyleri kendine çeken bergâmi taş.*

1. Her üstünü anuñ bir ejdehadur
Müdevver **kehrübādandur** bu hāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 87*). [*kehrübādandur, -dan, -dur*]

kehrübā-reng: Sapsarı renkli.

1. Kılur dīv-i sepīdi **kehrübā-reng**
Bu key Keyhüsrev'ün qāddin kılur dāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 56*). [*kehrübā-reng,*]

keklik: Keklik.

1. Bunun **keklikleri** kim kan içerler
Ğarībe qahqaha nāzın açarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 187*). [*keklikleri, -ler, -i*]
2. Şu **keklik** gibi kim kaşd itdi kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [*keklik,*]
3. Ki ey **keklik** saña qandan bu pīşe
Bu tırfa qahqaha çün irdi kebbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [*keklik,*]
4. Ölrse kimseye hālin dimezdi
Yatup vīrandā ol **keklik** çü baykūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [*keklik,*]
5. Kılām anı senūñle hem-terāzū
Eger **keklik** olup iylerse pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 75*). [*keklik,*]

kelāl ol: Yorgun/bıkkın olmak.

1. Dil ü cānum gibi odlara yanmış
Nice gözden kelāl oldı cemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 5*). [*kelāl ol, -dı*]

kelām: Söz, konuşma.

1. Dür-i efsāneye viren nīzāmı
Bu üslūb üzre nazm itdü **kelāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 2*). [*kelāmı, -ı*]
2. Eger Mecnûn diyü çağırsa ‘āmī
Uyuvırürdi kesmezdi **kelāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 50*). [*kelāmı, -ı*]
3. Kelāmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm gayret odı ammā töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 99*). [*kelāmıñ, -ın*]
4. Beni böyle ğarīb itmezdi yārum
Nazar kıldı peder çün bu **kelāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 19*). [*kelāma, -a*]
5. Peder çünkim işitdi bu **kelāmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 1*). [*kelāmı, -ı*]
6. Qana‘at iyledi geh geh **kelāma**
Anı bildi ki meyl itmez bu cem‘e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 38*). [*kelāma, -a*]
7. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Bakup Mecnûn bu mektūba **kelāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 161*). [*kelāma, -a*]
8. Anuñlaydı selāmı vü **kelāmı**
Qaçan bir beyt okısa ol cihān-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 200*). [*kelāmı, -ı*]
9. Kelām u şī‘ri şī‘rīn temre beñzer
Dilinde kūh-ı enbūh idi endūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [*kelām,*]
10. Diyesin hāzretine bu **kelāmı**
Ki terk itdükte Leylī cism-i hāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 94*). [*kelāmı, -ı*]

kelāma gel: Konuşmaya başlamak.

1. Bir ağız gelmedi gonceñ kelāma
İrişdi sineme şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 18*). [*kelāma gel, -me, -di*]

kelām-ı nerm: Yumuşak söz.

1. Ri‘āyet iyledi oldukça tākāt
Kelām-ı nerm ile germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 53*). [*kelām-ı nerm,]*

kelāmıñ meyvesi: Söz meyvesi.

1. Kelāmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm gayret odı ammā tölüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [*kelāmıñ meyvesi,]*

kelāmu’llah: Kurân-ı kerîm.

1. Kelāmu’llah’un āyâtı hakiyçün
Ki itmeye dirîğ ü çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 132*). [*kelāmu’llah’un, -un]*

kelb: Köpek.

1. Yirinden tırdı çün serv-i hırāmān
O **kelbüñ** ayağına düşdi giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*kelbüñ, -üñ]*
2. Hemān tavşına ger ger **kelbe** beñzer
Aña dağı ne kuskun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 140*). [*kelbe, -e]*
3. Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
O kim gayr etmegine **kelb** olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [*kelb,]*

kelb-i hūn-h’ār: Kan dökücü köpek.

1. Nice yimişdür anı **kelb-i hūn-h’ār**
Çü segbān bu haberden oldı āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 34*). [*kelb-i hūn-h’ār,]*

kelb-i muvāfık: Sadık köpek.

1. Yeg andan ma’nide **kelb-i muvāfık**
Nice ādem ki nān u ni‘metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 106*). [*kelb-i muvāfık,]*

kelle: Baş, kafa.

1. Ğazablar āteşinden **kelleler** germ
Huşuşā yüz şuyın hāk iyledi şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 169*). [*kelleler, -ler]*

kem: Az, eksik.

1. Kem itme bârî kıadr ü hürmetini
Nedim idindi çün Mecnûn Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198*). [*kem,]*

kem: Kötü, bozuk.

1. Bu **kem** harfi kıoma levhunda kıazı
Çün oldun bûy-ı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 158*). [*kem,]*

kem: Az, eksik, kötü, aşığı, değersiz.

1. Seni her kim ki **kem** sevdi **kem** olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [*kem,]*
2. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yâr ol ki yârûn **kem** degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84*). [*kem,]*
3. Sitâremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hûş-dil olmak ben belâ-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 42*). [*kem ol, -maz*]
4. Hârâbe baña lâyıķ menzil oldu
Kem oldu tût ki kıştünde giyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 45*). [*kem ol, -dı]*

kemâhî: Olduğı gibi, tam mânâsıyla, hakkıyla.

1. Gören dil cân virür virmege cânı
Leţâfet mâhî hüsnuñde **kemâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 113*). [*kemâhî,]*
2. Müsebbih aña her şey'ün zebânı
Zihî rahmet zihî ni'met **kemâhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 173*). [*kemâhî,]*

kemâl: Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik II En yüksek değır.

1. Kemâl ü hâl ile maķbûl-i âdem
‘Aziz olduğı-çün ilde selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 18*). [*kemâl,]*

kemâl: Olgunluk, mükemmellik.

1. Dü hefte mâh olinca heft-sâle
Cemâli ayı yüz dutdı **kemâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 86*). [*kemâle, -e]*
2. Çü sünnet emrin ırgürdi **kemâle**
Ol ayı mektebe itdi havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 123*). [*kemâle, -e]*
3. Kemâle irmedin ol serv-i tâze
‘Acebdür töldi ‘uşşâķı Hicâz’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 163*). [*kemâle, -e]*
4. Çalış ‘ilm ü **kemâle** bu kemâli
Düşer mi şânuña ‘aşķ-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [*kemâle, -e]*
5. Bu gün ‘ömrün bahârı müddetidür
Kemâle şarf it anı fırsatıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 32*). [*kemâle, -e]*
6. Siyâh olmasa müşķ olmaz **kemâli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 72*). [*kemâli, --i]*

7. Cemālî ilde meşhûr oldı haylî
İrişdi serv-i bālâsı **kemāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 13*). [*kemāle, -e*]
8. Kemāl u fazl u ‘irfân mecma‘ıdur
Bu deñlü fazl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [*kemāl,]*
9. Ki mālâ meyl ider bakmaz **kemāle**
Çü ‘âciz qaldı ol miskîn harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 58*). [*kemāle, -e*]
10. Kemālî şekl ü şöhet tâc u hırka
Eger eş‘âr ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [*kemālî, -i*]
11. Cihân tırdukcâ zikr ola **kemālûñ**
Koyup kendü belânı gözleseñ gayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 8*). [*kemālûñ, -üñ*]
12. Yirinde sen esen qal saña cânı
Diseñ ammâ şahîh idi **kemālûñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 39*). [*kemālûñ, -üñ*]
13. Cemālî hûş **kemāle** yitmiş idi
Baña bî-dâd idüp bir bād-ı meş‘ûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 98*). [*kemāle, -e*]

kemāl: Bilgi, fazîlet.

1. Çalış ‘ilm ü kemāle bu **kemālî**
Düşer mi şânuña ‘aşq-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [*kemālî, -i*]

kemāl: Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik II yetenek, güç.

1. Kemāl ü şî‘r ü inşāya heves-nāk
Cihānda çünki Mecnûn oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*kemāl,]*

kemāle ir: Son noktaya ulaşmak, olgunluğa erişmek.

1. Firāk u hasret irmezse kemāle
Zebânından n’ola bir nîk nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 134*). [*kemāle ir, -mez, -se*]
2. Senün hüsün mehi irsün kemāle
Benüm irdi hâzânüm sen bahâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 164*). [*kemāle ir, -sün*]

kemāl-i ‘aql: 1.Tam .mükemmel akıl. 2.Doğru düşünme.

1. O genci hıfz iderdi gayretinden
Kemāl-i ‘aql ile ol sîm-endām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 55*). [*kemāl-i ‘aql,]*
2. Kemāl-i ‘aql ile ‘irfân viren ol
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 176*). [*kemāl-i ‘aql,]*

kemāl-i ‘aşk: Aşkın olgunluğu.

1. Muhabbet cāmına Mecnûn ki Cem’dür
Kemāl-i ‘aşkı ‘âlemde ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 34*). [*kemāl-i ‘aşk, -ı*]

kemāl-i ‘ilm: İlmî noksansızlığı.

1. Kemāl-i ‘ilm taḥṣīlin taleb kıl
Şi‘āruñ dā’imā ḥilm ü edeb kıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 9). [kemāl-i ‘ilm,]

kemāl-i ‘ilm ü ḥilm: Çok yumuşak huylu ve bilgili.

1. Kemāl-i ‘ilm ü ḥilm ile sûtüde
Sözi zibâ idi çün sikke-i zer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 8). [kemāl-i ‘ilm ü ḥilm,]

kemāl-i şefkat: Şefkatin olgunluğu, (İnsanlara karşı çok şefkatli olma).

1. Kemāl-i şefkatinden oldu maḥzûn
Şafâ-yı dilden ol luṭf ehli server (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 88). [kemāl-i şefkat, -i, -nden]

kemân: Yay.

1. Dökerdi döst ınanın bulsa kanda
Kemân şunsa eger bir dest-giri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 121). [kemân,]
2. Alurlar dirhemın akçeye anuñ
Eger ola **kemân** süst ü eger saḥt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191). [kemân,]

kemân: Yay; kaş.

1. Kemîn-gâhı **kemânlar** küşesidür
Kemânlar çin iderler kaşlarını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 74). [kemânlar, -lar]
2. Kemîn-gâhı kemânlar küşesidür
Kemânlar çin iderler kaşlarını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 75). [kemânlar, -lar]

kemân: Eğik olmak, iki büklüm olmak.

1. Anuñ-çün hem-demüm âhü idüpdür
Boyı gerçi **kemân** olmuş esirem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 143). [kemân,]

kemend: İp, bağ (sevgilinin saçı bağlamında).

1. Kemendinden ḥalâş olmazdı şaydı
Gör ol âhü-yı çeşm-i nâfe-dârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 28). [kemendinden, -inden]

kemend: Hayvanların boynuna bağlanan yular.

1. Refiḳuñ sāyesinde ola cāyuñ
Başuñdan dūr olup şehir **kemendi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 59). [kemendi, -i]

kemend: Uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek veya bir yere tırmanmak için atılan ucu ilmikli ip.

1. Bu mıdır atduğıñ ħimmet **kemendi**
Bu resme mi olur ā'dā ile ceng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 16*). [*kemendi, -i*]

kemend it-: *Kement etmek, kement hâline getirmek, kement yapmak.*

1. Düriş ser-ħalkā-i cîmi kemend it
Recîm-i nefşüññ boynına bend it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 17*). [*kemend it-,*]

kemend-i şayd: *Av için kullanılan kemend.*

1. Kemend-i şaydımı kılām ħavāle
Bu söz zevķiyle Mecnûn düşdi vecde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 80*). [*kemend-i şayd, -um, -ı*]

kemend-i zülfi: *Sevgilinin saçının bağı.*

1. Cihānuñ 'ākılın mecnûn iderdi
Kemend-i zülfi cāna fitne oldu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 23*). [*kemend-i zülfi,*]

kemer: *Bel kuşacağı.*

1. Hilāl ü mähı itdiler hem-āğüş
Belinde her perî-rüyuñ **kemer** var (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 45*). [*kemer,*]
2. Yüzi şuyı ile oldu nişeste
Taħammüldeñ **kemer** düzdi biline (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 155*). [*kemer,*]
3. Kemer çekdi miyānuñ kenāre
Çekerken bāğbān bāğüñ belāsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 62*). [*kemer,*]

kemer-vār: *Kemer gibi.*

1. Gümüş küh üzre altundan **kemer-vār**
Kaṭār ile kaṭır üstür güzel at (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 46*). [*kemer-vār,*]

kemîn: *Pusu.*

1. İderken ğuşsa ile zinde-gāñi
Ecel nā-geh hücüm itdi **keminden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 35*). [*keminden, -den*]

kemîne: *Aciz, zavallı.*

1. Elüm tüt pāya düşdüm ben **kemîne**
Yine uğraya yoluñ çün bu yire (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 150*). [*kemîne,*]

kemîn-gāh: *Pusu yeri.*

1. Kemîn-gâhı kemânlar küşesidür
Kemânlar çin iderler kaçlarını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 74). [kemîn-gâhı, -ı]

kemter: Çok değersiz, çok aşağı, pek itibarsız, en hakir.

1. Vücüd-ı şems cüduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki **kemter** eşmesidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 28). [kemter,]
2. Virürseñ rāziyem **kemter** kuluña
Dilerseñ suya at isterseñ oda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 90). [kemter,]

kemük: Kemik.

1. Dehân-ı ejdehâda kıla dönmiş
Taşı kuru deri içi **kemükdür** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 47). [kemükdür, -dür]

ken'ân: Kenan şehri. Hz. Yakub'un memleketi. Filistin.

1. Çü **Ken'ân** ola ğark-ı mevc-i hâ'il
Aña Nüh'un gemisinden ne hâşıl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 43). [ken'ân,]

kenâr: Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

1. Uvat kim gelmez andan kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz **kenâra** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 147). [kenâra, -a]
2. Necât isterseñ ammâ tüt **kenârî**
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 180). [kenârî, -ı]

kenâr: Kıyı, kenar II yan.

1. Ȑomaz beni yürüyem dâ'irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş **kenâre** rakîb (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6). [kenâre, -e]
2. Yürürsin şu gibi bî-şabr u ârâm
Kenârûnda gerek serv-i dil-ârâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 192). [kenârûnda, -uñ, -da]
3. Bitürdi lâleler güller **kenârî**
Nesîm-i büyü ol eñrâfa töldi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 114). [kenârî, -ı]
4. Yeg andan kim ide benden **kenâre**
Yüz urup öpdi pây-ı serv-i nâzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 48). [kenâre, -e]
5. Seni gönlün gibi şaldı **kenâra**
Girüp döşekde 'üryan cân câna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 44). [kenâra, -a]
6. Beni odlara yakdı aħker oldı
Düşüp ben pîrehan gibi **kenâre** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 61). [kenâre, -e]
7. Kemer çekdi miyânuñ **kenâre**
Çekerken bağbân bağuñ belâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 62). [kenâre, -e]
8. Anı fehmi itmeyüp kaçdı **kenâre**
O kim yâdına gelmez kendü cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 68). [kenâre, -e]
9. Ne bir gîce **kenârunda** oturdum
Ȑakarduñ güşıma sen ħalka-i zer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 64). [kenârunda, -uñ, -da]

10. Didi kim key haṭādur bu cüdāyī
N'ola gelse **kenārūna** nigāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 151*). [*kenārūna, -uñ, -a*]
11. Kenārūnda yaraşur serv-i dil-cû
Cemâlin görmedin germ oldı şevķuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 154*). [*kenārūnda, -uñ, -da*]
12. Geçer ğam çekmedin tutar **kenāre**
Bu hālet ki āleti ‘aşk u hevādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 166*). [*kenāre, -e*]
13. Ki āḫir sürmedi anı **kenāre**
Bu yir bitürmedi bir tāze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 162*). [*kenāre, -e*]

kenār: *Kucak.*

1. Toli āb-ı zeheb itdü devātın
Hem almış sâzını Zühre **kenāra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 25*). [*kenāra, -a*]
2. Belālu bülbülü āvāre düşdi
Girüp ‘üryan döşekde ol **kenāra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 43*). [*kenāra, -a*]
3. Kenār u büse oldı bî-nihāyet
Peder gördi ki Mecnûn mest ü ḫayrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 76*). [*kenār,]*
4. Gül-i gülzār ile talsa **kenārūñ**
Eritdi ‘aşk odı kıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 152*). [*kenārūñ, -uñ*]

kenār it: *Kucaklamak.*

1. Mü’ezzin yā kenār itdi ‘arūsı
Niçün dem-beste ola ṭabl-ı şāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 24*). [*kenār it, -di*]
2. Zihī luṭf u vefā vü mihr-i bî-ḫad
Kenār itdi başup pehlüye küstāḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 139*). [*kenār it, -di*]

kenār iyle: *Sarmak, kucaklamak.*

1. Ger olursa cihānuñ mihr ü māhı
Bilümi kim kenār iyleye heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 21*). [*kenār iyle, -ye*]

kenāra çek: *Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.*

1. Tırup çekdi hemān Zeyd’i kenāra
Didi ahsent zihī ḫôş-rāy u ḫôş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 54*). [*kenāra çek, -di*]
2. Kenāre çekmiş anı lāle küstāḫ
Olup güyende-i meclis ‘anādil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 18*). [*kenāre çek, -miş*]

kenār-ı ḫāk: *Toprağın kenarı.*

1. Kenār-ı ḫāke düşdi cism-i ḫāki
Uçup cān murğı sür-ı Şūr’a ḫondı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 40*). [*kenār-ı ḫāk, -e*]

kenār-ı havz: *Havuz kenarı.*

1. Şuyı pāk u muṭahhar şanki Kevşer
Kenār-ı havza bitmiş taze ravza (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 17). [kenār-ı havz, -a]
2. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza havza
Kenār-ı havza varup ol ciger-tâb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 19). [kenār-ı havz, -a]

kendü: Kendi, kendisi, kendi varlığı, özü.

1. Benüm boynumadur bunun vebâli
Anuñ rızası bildi **kendüye** farz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 65). [kendüye, -y, -e]
2. Anı fehmi itmeyüp kaçdı kenâre
O kim yādına gelmez **kendü** cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 69). [kendü,]
3. Benüm yāduma gelmez **kendü** cânım
Baña dırsın şönumda ocağum yak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 58). [kendü,]
4. Ki genci qor yılana **kendü** yir hâk
Yi genci qalmasun qalbünde tozı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64). [kendü,]
5. Hemân **kendüsini** gül-gün-ğad iyler
Meşeldür iylük iyle deñize şal (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 84). [kendüsini, -si, -n, -i]
6. Tırâş itdi refiķi **kendü** qaldı
Didi anı gören kim bu ne tedbîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 12). [kendü,]
7. Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
Yir idi **kendü** bir zerre nevâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 81). [kendü,]
8. Yaķa **kendüyi** de bu cevre ańsuz
Varup segbân-ı şâh ile bilişdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8). [kendüyi, -y, -i]
9. Dil-i Ħamdî gibi olmayasın Ħ'âr
Deñiz gibi o kim **kendü** tuzun yir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135). [kendü,]
10. Gidüp ârâmı **kendü** itdi ârâm
Buyurdi pîre kim ey hōş-dem âdem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 116). [kendü,]
11. Hemân **kendü** yüküñi götüresin
Enisüñ bir iki vaķşı ol da ĥâmüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 42). [kendü,]
12. Adı dîvâne **kendü** 'âķil idi
Anı her bî-ĥâber mecnûn şanurdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 28). [kendü,]
13. Vücüdüm maĥv idüp **kendü** qalupdur
Beni deryâ-yı 'aşķuñ ideli ġarķ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 62). [kendü,]
14. Bir oldı yâr u aġyar itmezsem fark
Maĥabbet eyledi **kendüye** meftûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 65). [kendüye, -y, -e]
15. Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
Hemân **kendüyedür** 'aşķuñ çü meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 67). [kendüyedür, -ye, -dür]
16. Oķıdup ĥâlini şorardı geh ġâh
Çün oldı **kendünün** hem-derd ü ĥâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 81). [kendünün, -nün]
17. Yir idi illâ Mecnûn ġıdasını
Qoyup **kendü** başındaġı belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 3). [kendü,]
18. Cihân tırduķca zikr ola kemâlün
Qoyup **kendü** belânı gözleseñ ġayr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 9). [kendü,]
19. Ki **kendü** de dirise kâr u bârı
Didi zinde ĥıķâb ta'n-ı güne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 32). [kendü,]

kendüligiyle: Kendiliğinden.

1. Ħalâşından ne aşşı iyleye cehd
Kişi **kendüligiyle** oda düşmez (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 91). [kendüligiyle,]

kendüzi: Kendi, kendisi.

1. Bir âdem gördi oğşar **kendüzini**
Peder didârına itdi nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 66*). [*kendüzini, -(n)i*]
2. Ki bende ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem çün **kendüzümden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 35*). [*kendüzümden, -ümden*]

kendüzini yitür: Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak.

1. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi Leylî’ye çün hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 68*). [*kendüzini yitür, -di*]

kenîz-i sîm-çehre: Gümüş yüzlü cariye.

1. Kõşup kenze **kenîz-i sîm-çehre**
Kimi gilmân-ı zengî câme gül-gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 38*). [*kenîz-i sîm-çehre,]*

kenz: Hazine.

1. Kõşup **kenze** kenîz-i sîm-çehre
Kimi gilmân-ı zengî câme gül-gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 38*). [*kenze, -e*]

kerâmet: Cömertlik, lütuf, iyilik.

1. Kerâmetle kılur ma‘şûkî ‘âşık
Arınsa ‘aşk eger gill u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 20*). [*kerâmetle, -le*]

kerâmet: Bir ermişin, Allah’ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

1. Kerâmetle geçer büstânda ‘ömri
Ser-i serv ü çinâr üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 56*). [*kerâmetle, -le*]
2. Velâyetden **kerâmetden** eli var
Du‘â miftâhıdır anuñ zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 18*). [*kerâmetden, -den*]
3. Kerâmet buldı vahşî hizmet itdi
Var idi bir geyicek key şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 58*). [*kerâmet,]*
4. Ki olmışdur **kerâmetden** sirişte
Ol âhû segler ağzında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 38*). [*kerâmetden, -den*]

kerâmet: Akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

1. Egerçi yundı kat kat nitekim zâğ
Senûñ destûñde var ise **kerâmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 103*). [*kerâmet,]*
2. Zihî ‘aşk u **kerâmet** Bârek-Allâh
Koyup Leylâ’yı anda haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 104*). [*kerâmet,]*

kerem: Cömertlik, lütuf, iyilik.

1. İrakdan gördüğüm daği **keremdür**
İrakdan iylemek geh geh nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 46*). [*keremdür, -dür*]
2. Sözün kıymetli gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 69*). [*kerem,*]

kerem iyle: Lutfetmek, ihsan etmek, cömertlik etmek.

1. Zülâlünden ayırma teşne cânı
Kerem iyle ço bu ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 105*). [*kerem iyle,*]

kerem kıl: İyilik etmek, lutfetmek.

1. Kerem kıl sen daği geç bu hevesden
Bunu böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [*kerem kıl,*]

kerem kıl-: Cömertlik etmek, asalet göstermek.

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [*kerem kıl-,*]
2. Kusûrum görüp itme luftı takşir
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [*kerem kıl-,*]

keremler it-: Cömertlik yapmak.

1. İderdi bu tama'da çok keremler
‘Aâtâ iylendi dînâr u diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 31*). [*keremler it-, -er, -di*]

kerîm: Cömert, kerem sahibi olan Allah.

1. Yiri vîrâne halvet zîkri Hâk'dur
Çün oldu yâ **Kerîm** evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 55*). [*kerîm,*]

kerrübî: Allah'a en yakın olan dört büyük melek. Cebrail, Mikail, İsrafil, Azrail.

1. Ne var maḥbûs iseñ ḥabsında anuñ
Yanar **kerrübî** bezminde çerâğuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 157*). [*kerrübî,*]

kes: Bırakmak, vazgeçmek.

1. Selâmetlik yüzi şuyını saçdı
Kesüp cân u cihandan iltifâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 21*). [*kesüp, -üp*]
2. Ki dâd idüp kazandı yahşî adı
Ki dest-i hırşî senden ol da **kesdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [*kesdi, -di*]

kes: Kesmek, koparmak.

1. Gören ol ğabğabı olurdı ser-mest
Keserdi hem turıncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 14*). [*keserdi, -er, -di*]
2. Keserse boynumı dendâni sinüñ
Gerekmez ħarfi sensüz sîn ü şınuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 29*). [*keserse, -er, -se*]
3. Şeker ħaţtı gider mi hiç megesden
Baña dirler ki ğamdan göñlüni **kes** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95*). [*kes,]*
4. Saña ger erre-i sîn ola âlet
Kesersin komayup ırķ-ı cehâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 22*). [*kesersin, -er, -sin*]
5. Nice menzilleri bir demde **kesdi**
Sürüp Leylî iline nâgehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 18*). [*kesdi, -di*]
6. Keserdi ter kumâşî şankı şındı
Nice seyyid seri şalındı pâyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 82*). [*keserdi, -er, -di*]
7. Çemen döndi Yemen gibi ʿakîķa
Kılıç dendâni **kesmekden** gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*kesmekden, -mek, -den*]
8. Anuñ **kes** boynını kim bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin kim sürmelüdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 36*). [*kes,]*
9. İdüp ağladı buldukça mecâli
Kesüp ol gâv-ı deştinüñ tuzağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 83*). [*kesüp, -üp*]
10. Teheccüd ehlin uyarsun fiğânuñ
Olup erre başuñ **kessün** ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 17*). [*kessün, -sün*]
11. Ki **kesdi** dâmen-i gülden elin ħâr
Velî bir yüzden itdi bu şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 30*). [*kesdi, -di*]
12. Keser sîbüñ serin kaçmaz deminden
Ruĥ-ı engürî Leylî-gün ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 32*). [*keser, -er*]

kes: Bir şeyden mahrum etmek, artık vermemek.

1. Anı da **kesdi** vü küsdi tamâmî
Tıpucılar baña oldu tıpacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [*kesdi, -di*]

kes: Ayırmak, uzaklaştırmak, koparmak.

1. Dibinden defʿî **kesmek** oldu defʿî
Dögün oldu düğün cânına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 172*). [*kesmek, -mek*]

kes: Öldürmek.

1. Kes anı kim olasın merd-i ğâzî
Şu ʿâşık kim ola kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 26*). [*kes,]*

kes: Kimse, kişi.

1. Kesi bî-keslerüñ luţf-ı Hudâʿdur
Okudı çünki Mecnûn nâme-i döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 242*). [*kesi, -i*]

kes-: Durdurmak.

1. Eger Mecnûn diyü çağırsa ‘âmî
Uyuvirürdi **kesmezdi** kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 50*). [*kesmezdi, -mez, -di*]

kes-: (Bıçak, makas, balta vb. bir aletle) İkiye ayırmak, kat’etmek.

1. Yanarsın yok dilüñde âh u âvâz
Keserler başuñı âh iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 39*). [*keserler, -er, -ler*]

keşf it: Açmak, göstermek.

1. Ki oldur keşf iden her dürlü rāzı
Zebân-ı ğaybdur her hâtif-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 2*). [*keşf it, -en*]

keşf-i rāz it: Bir sırrı açığa vurmak, başkasına söylemek II haber vermek.

1. Dehânın açdı keşf-i rāz itdi
Ki andan şordı hâl-i derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 32*). [*keşf-i rāz it, -di*]

keşide: Çekilmiş, çekmiş.

1. Keşide müy kıddinden miyâni
Zenahdâni ki sîb idi gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 36*). [*keşide,]*

kesil: Kesilmek, kopmak, ayrılmak.

1. Kıluram Leylî’yi vallâh maqtûl
Kesilmiş başın anuñ ay gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 119*). [*kesilmiş, -miş*]

kesil: Ayrılmak, uzaklaşmak, ilgiyi kesmek, vazgeçmek.

1. Gözine zâhîr oldı kûh-ı endûh
Anı gördi **kesilmiş** nîk ü bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 63*). [*kesilmiş, -miş*]
2. Ki bîzâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59*). [*kesil,]*

kesil: Ayrılmak, uzaklaşmak.

1. El urmak olmaz aña evvel âhîr
Ulaşdum saña cânāndan **kesildüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 23*). [*kesildüm, -dü, -m*]
2. Baña aşşır budur andan **kesildüm**
Gelürdi dōstuñ geh geh selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 24*). [*kesildüm, -dü, -m*]

3. Kesildi ħ'āb u ħūr-veşden şeb ü rüz
Olup Mecnûn-şifat āvāre ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 70*). [kesildi, -di]

kesil-: Kesilmek, kopmak, ayrılmak.

1. Kesildi gitdi kurbumdan ħarābāt
Ben ol āyine-î Çinem ki pāsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 172*). [kesildi, -di]

kesilmek: Öldürülmek.

1. Kesilmekden yoğ anda baş dirîğı
Dil-āzār olmamağı dilberine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 106*). [kesilmekden, -den]

kesr iyle: Kırmak.

1. Uvatmağdan çanağın ben ħarībūñ
Vücūdun kâsesin **kesr iyle** ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 45*). [kesr iyle,]
2. Ki sığmaz kâseye deryâ-yı ma'nî
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 47*). [kesr iyle, -miş, -dür]

kesret-i yārān: Dostlarının çokluğu.

1. Kāmu vaḥşileri muḥtācı oldı
Çü gördi kesret-i yārānı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 41*). [kesret-i yārān, -ı]

kethudā: Yüksek mevkili kimse.

1. Ne kārıdur anuñ bu **kethudāyî**
Varı üç iki ħanat biri kuyruk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 146*). [kethudāyî, -yî]

kevā'ib: Tomurcuk memeli kızlar.

1. Müzeyyen āsmān çün sebz-i gülşen
Kevākib çün **kevā'ib** zer-ḥamā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 3*). [kevā'ib,]

kevākib: Yıldızlar.

1. Müzeyyen āsmān çün sebz-i gülşen
Kevākib çün kevā'ib zer-ḥamā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 3*). [kevākib,]
2. Ki evlādur muḥārinden muḳābil
Mişāl-i māh u seyyāre **kevākib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 27*). [kevākib,]

kevn: Varlık âlemi // dünya.

1. Müsemmasın ki **kevne** şıgmaz ismüñ
Senüñ-çün halk olundı cümle hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 162*). [kevne, -e]

kevn: Kainat (Bütün insanlar).

1. Anuñ-çün itdi Hâlık mülk **kevni**
Odur sulţân cihânda halk-ı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 72*). [kevni, -i]

kevneyn: Hem cismani hem ruhani dünya II Dünya ve ahiret.

1. Aña bindi çü **kevneynüñ** imâmı
Yidi meydânını çarhuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 56*). [kevneynüñ, -nün]

kevser: Cennette bir nehir ismi. II Sevgilinin dudağı.

1. Behişt olmak yaraşurdu maķâmuñ
Mizâc-ı la'î-i nâbuñ **kevseridür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 153*). [kevseridür, -î, -dür]

kevser: Cennette bulunduğu inanılan kutsal ırmak, havuz veya çeşme.

1. Kevser sözüñ ile buldı lezzet
Cennet yüziñ ile oldı hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [kevser,]
2. Sözi **Kevser** aķıtdı gözi Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 104*). [kevser,]
3. Suyı pāk u muţahhar şanki **Kevser**
Kenâr-ı havza bitmiş tâze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 16*). [kevser,]

key-: Giymek.

1. Oda şaldı ferâġat mişesini
Oturup hücrede tırkurdı **keydi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 25*). [keydi, -di]

key: Büyük hükümdar, padişah, eski Acem şahlarından ikinci tabakada bulunanların adlarının başına getirilirdi.

1. Kılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu **key** Keyhusrev'üñ qaddın kılur dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [key,]

key: Çok, pek.

1. Feşâhatde daġı **key** 'âķil idi
ġazel nazm itse ġarrâ fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 104*). [key,]
2. Siġrdür **key** şakın âh-ı seġerden
ġa'ife hayfı ķo ġavf iyle Rab'dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 24*). [key,]
3. Kerâmet buldı vahşî ġizmet itdi
Var idi bir geyicek **key** şegab-nâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [key,]

4. Uvattı urdı Mecnûn' un çanağın
Bu hâle haste Mecnûn **key** sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [*key,]*
5. Didi kim **key** hañadur bu cüdâyî
N'ola gelse kenâruna nigârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150*). [*key,]*
6. Anuñ bir harfi ammâ **key** hañadur
Didüñ öldi falân qodı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 36*). [*key,]*

keyf-i bâde: Şarabın verdiği keyfin/neşenin hazzı.

1. Hurûşa geldi çün deryâ-yı pür-cüş
Serine şıçradı çün **keyf-i bâde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 3*). [*keyf-i bâde,]*

keyfiyet: Sarhoşluk.

1. Henüz evvel olıcağ nüş-ı bâde
Olur **keyfiyeti** mestüñ ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 180*). [*keyfiyeti, -i]*

keyhusrev: Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar.

1. Kılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu key **Keyhusrev'üñ** kaddın kılur dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [*keyhusrev'üñ, -üñ]*

keyvân: Zuhal yıldızı (diğer yıldızların üstünde yedinci kat gökte bulunur.).

1. Tozuñ kuhlın alur çeşmine gâlib
Turur bâm-ı sipîhr üstünde **Keyvân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 33*). [*keyvân,]*

ki: Böylece, bu sayede, bu yüzden.

1. Ki kız kavminüñ oldı taşî da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [*ki,]*
2. Ki tâ Mecnûn qabûl itdi o 'ahdi
Çü maqbûl ileydi Mecnûn Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 110*). [*ki,]*
3. Hikâyâtın hidâyet iylemişdi
Ki tâ 'ibret ola 'uşşâqa ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23*). [*ki,]*
4. Dehânın açdı keşf-i râz itdi
Ki andan şordı hâl-i derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 33*). [*ki,]*
5. Ki oldur enbiyâya dürretü't-tâc
Anuñ zikri du'âsıdur Halîl'üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 18*). [*ki,]*
6. Ki mâl-â-mâl ola mâl-ı haqâyık
Bu mühri Hâk naşib itse zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 44*). [*ki,]*
7. Ki olmuş pâsbân-ı qasr-ı sultân
Ol atlas üzre var seyrân senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 34*). [*ki,]*
8. Şikârı oldı bir gün ol nevâhî
Ki varup küh-ı Necd'e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*ki,]*
9. Ki raqş itdi şafâdan şan hamâme
Birazdan nâmeyi aldı oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 166*). [*ki,]*

10. Ki giydi ol libāsı kām-nā-kām
Tūrup ortaya ni'met kōdı nice (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 36*). [ki,]
11. Ki A'rāb ili yandı hāne hāne
Büt-i Yūsuf-cemālūn hūsni kāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 32*). [ki,]

ki: Zira, çünkü.

1. Ki toğar anuñ içinden nice gurāb-ı cefā
Cihān didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8*). [ki,]
2. 'Urūca da'vet itdi dīn imānın
Ki ey ser-i risālet hōş-hırām ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 13*). [ki,]
3. Tūrup nāz ile ol serv-i mükerrrem
Ki dervīşe taşadduk ide dirhem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 54*). [ki,]
4. Leb-i yāķūtı şanma ķūt-ı cāndur
Ki hūn-ı dīdeden bir katre ķandur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 56*). [ki,]
5. Gōñül çek añma hergiz nām-ı Leylī
Ki anuñ saña yok ķalbinde meyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [ki,]
6. Peder miskīn **ki** bağır hūna döndi
Ġām-ı Mecnūn ile mecnūna döndi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [ki,]
7. Ki ey gencīne-dār-ı dürr-i nā-süft
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [ki,]
8. Kōķub gül gibi sürdi pāyine rū
Ki hāk-i kūy-ı dil-berden gelür bū (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 122*). [ki,]
9. Nola biñ cān ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 128*). [ki,]
10. Bunuñ ķūtīsine oldur 'alāme
Ki ķuşlar ķondurur şāh-ı kelāme (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 186*). [ki,]
11. Ki ya'nī mürde fārigdür kefenden
Dü 'ālemden o kim taşra ķurar taht (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 10*). [ki,]
12. Ki bahtum gibi rahtum olsa fānī
Kāmı bir şā'ika ya şarşar-ı saht (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 42*). [ki,]
13. Atam anam taleb ķılmaz ķışāşı
Esen ķalun siz ey yārān **ki** Mecnūn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 57*). [ki,]
14. Varalar Ka'be'ye sa'y-ı du'āya
Ki hācet-gāh odur cümle du'āya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 25*). [ki,]
15. Ki yaķar serd iken cān u cihānı
Güli vü lālesi hūn-ı cigerden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 54*). [ki,]
16. Zebān-ı ta'n uzatdı nice evbāş
Ki Leylī'nüñ cemālī dil-sitānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 3*). [ki,]
17. Baş açup ķarşu varur gerd-i yāra
Ki ol toz 'āşıkun tāt-ı seridür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 71*). [ki,]
18. Ki bilmez āsumāndan rismānı
Şorup hālın o şahş itdi hītābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 106*). [ki,]
19. Ki degmen il ķatında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ hırmenümi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 32*). [ki,]
20. Ki tā Rüstem olasın kuvvet ile
Refik it dōstdan bir nice hāşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [ki,]
21. Ki tā şevķum cihānı iyleye ġarķ
Bu berķi şevķ odı rahşende iyler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 50*). [ki,]
22. Ki 'ālemd e'ālem oldı cemāle
Cemālın cān göziyle görmeli oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 14*). [ki,]

23. Ki maḥzûn idi ol meftûnı için
Çıkup bām üzre maḥfı ol dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50*). [ki,]
24. Oğurdi aña eş‘âr ile peygām
Melâḥatde **ki** Leylî kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 103*). [ki,]
25. Ki sa‘y ile kuculmaz mihr ile mâh
Anı da kıldı mecnûn ‘aşk-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 30*). [ki,]
26. Ki ḥarc-ı naḳd ile ḥall olunur ‘aḳd
Vefâ vü mihr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 36*). [ki,]
27. İdüñ ammâ biraz bu ḥayrı te’ḥîr
Ki bu türvende verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [ki,]
28. Didiler her ne ise vaşf-ı ḥâlin
Ki bir duḡter bunı dîvâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 23*). [ki,]
29. Kıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki hem zer ḥarc idem hem zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [ki,]
30. Kelâmu’llah’un âyâtı ḥaḳıyçün
Ki itmeye dirîğ ü çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 133*). [ki,]
31. Buyurdi yüz yavuz dîvâne dîve
Ki her biri od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 15*). [ki,]
32. Aḡu nûş itdürüp nîş-i cevâba
Ki Leylî şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 35*). [ki,]
33. Ki döndi murğ-zârı lâle-zâra
O şaḥrâ kūha döndi küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 174*). [ki,]
34. Ki âsân iyledüñ düşvâr kârı
Başuñ saḡ ola yüceldi külâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 6*). [ki,]
35. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm yanumca bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [ki,]
36. Ki düşmen şaflarından boza ḳalbı
İki ḳalbı bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 24*). [ki,]
37. Ki ‘ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nâmlar bezminde ârām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 104*). [ki,]
38. İdüp Leylâ’nuñ atasına yârı
Ki bu Mecnûn ki Leylâ’ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [ki,]
39. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu diyârumdan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 200*). [ki,]
40. Bu üslûb üzre olundı rivâyet
Ki maḡlûb oldu çün kim Leylî ḥayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 3*). [ki,]
41. Ki Mecnûn’a içürem zehr-i ḳâtil
Buyurdi sâḳisine ol cefâkâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 12*). [ki,]
42. Ki irmez tozına bād-ı beyâbân
Gözi yaşı yüzinden şırlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 6*). [ki,]
43. Esirger cân o kim imâanı vardur
Yavuz ḳurd olma ey âdem **ki** âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [ki,]
44. Öpüp âhû gözin iylerdi zârı
Ki bu çeşm-i siyeh kim ḥûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 69*). [ki,]
45. Ki aña yatduğı yir âteş idi
Anuñ-çün nâle olup yâr-ı ḡârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 10*). [ki,]
46. Baña ḫak bağı boynından anuñ al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 33*). [ki,]
47. Sözi dilde ḥadeng-i tîre dönmiş
Ki bu gün ol delüye naḳş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [ki,]
48. Ki dâd idüp ḳazandı yaḡşî adı
Ki dest-i ḫırşî senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [ki,]

49. Ki andan alalar zevk-ı vişâli
Yürür dellâle biñ biñ der-miyâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 48*). [ki,]
50. Ki mûm olur sözinden seng ü pülâd
Ölü iş dirgürür kavlı-i faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [ki,]
51. Güşâde iyledi genc-i nihâni
Ki bu vech-i ‘Arab hem püşt-i leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 99*). [ki,]
52. Tönuma sür bunı çeşmüme sürme
Ki baña yârsuz mâtem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 153*). [ki,]
53. Varup pend itdi Leylâ’ya hâzerden
Ki râzi olmasañ olmağa bu kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 179*). [ki,]
54. İderdi ol kadar efgân u zârî
Ki râzi rûşen olmış rûza döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 67*). [ki,]
55. Ki hâke virdi bu naqş u nigârî
Ki benden irmeyisersin murâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 28*). [ki,]
56. Ki hâke virdi bu naqş u nigârî
Ki benden irmeyisersin murâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 29*). [ki,]
57. Ki gayruñ mülkidür bu meyve-i şâh
Çün irdi bu haber ibnû’s-Selâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 36*). [ki,]
58. Dileyüp ‘özin itdi çok niyâzı
Ki senden kâni‘em didâra geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 51*). [ki,]
59. Ki gül-gün itdi cümle tağ u taşî
Yatur seng arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 82*). [ki,]
60. Ki gelmez gönlüne yâr-ı kadîm
Yiñi yâr ile çün olduñ hem-âğuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 38*). [ki,]
61. Ki her yirde her işüm pür-haleldür
Yañıldum yirde gökde yılduzum yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 72*). [ki,]
62. Ki ben yitdüm yirümde kaldı ‘aşkuñ
Çü bende kalmadı benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [ki,]
63. Ki virem cânımı yoluñda yile
Nesîm-i küyüñ alup bu nişârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 134*). [ki,]
64. Ki oldur keşf iden her dürlü râzı
Zebân-ı gaybdur her hâtif-i râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 2*). [ki,]
65. Ki umduğın yimez bitüdüğün yir
Bilürsin saña zâhir cümle kârüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 28*). [ki,]
66. Ki aña ta‘n eliyle tuz ekersin
Senüñ pâyüña degse hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 40*). [ki,]
67. Ki bir ğam küşesine kâni‘ oldun
Var imişse belüreydi eger şubh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 26*). [ki,]
68. Ki yaqdı âhı odı mihr ü mâhı
Ol âhuñ süzişi câna boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 48*). [ki,]
69. Ki mizâne ururlar anı yârın
Şu cân kim ölmedin dünyâda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 130*). [ki,]
70. Anuñ ol tevbesine güş-mâlî
Ki tevbe ‘âşîka ‘ayn-ı haţâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 9*). [ki,]
71. Ki şafrâvî ne bilsün zevk-ı qandı
Hîred-mend olana olur naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 20*). [ki,]
72. Ki bende ‘aşk odına yandı sen ben
Ben ürküp yürürem çün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 34*). [ki,]
73. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki ta ğusl-ı kefen idüp ol âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [ki,]
74. İlümden ğurbet iklimine göçdüm
Esen qal sen **ki** ben gitdüm uzağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23*). [ki,]

75. Ya zibā bāğa ya müşkil duzāğa
Esen kal sen **ki** ben hep rahtı dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [ki,]
76. Ki efî kuşadupdur küh-ı Kâfi
Nice râhat ola zevk u şafâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 54*). [ki,]
77. Ki şöñinda senüñ gibi hâlefdür
Atañdan sağ iken kim dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 14*). [ki,]
78. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasuzlığı ben sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 50*). [ki,]
79. Ki it ağzını tutan üstüñ'andur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 88*). [ki,]
80. Ki olmışdur kerâmetden sirişte
Ol âhû segler ağzında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 38*). [ki,]
81. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yâre göñliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 76*). [ki,]
82. Ki Mecnûn'dan dañi Mecnûnrağdur
Anuñ derdinden artuğ oldı derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 90*). [ki,]
83. Ki bensüz hâli ol yâruñ nicedür
Ne yir ne içer nice geçer zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 116*). [ki,]
84. Ki yıkdı zelzeleden küh-ı Necd'i
Anı mest itdi eyle şevk-ı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 164*). [ki,]
85. Yazılmış evvelinde nâm-ı Bârî
Ki oldur cümle kârûn kâr-dânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 171*). [ki,]
86. Ki zûlmetde geçer anuñ zemânı
Ne hâsıl akşa âb-ı zinde-gânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 192*). [ki,]
87. Ki cânun her zaman senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismânîye hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220*). [ki,]
88. Ki sığmaz kâseye deryâ-yı ma'nî
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 46*). [ki,]
89. Ki cânun bula bî-endâze aşşı
Şınuğ olsa göñül 'ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 50*). [ki,]
90. Ki bu vîrânede n'iyler bu derviş
Ne yir içer ne yirdendür ma'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [ki,]
91. Ki budur günde bir kez cismüme kût
Didi hâcib gurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [ki,]
92. Ki kapusunda Hindû-yi siyâhem
Kâtı müştâkem anuñ şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 36*). [ki,]
93. Aramuzda bu deñlûdür hemân fark
Ki anuñ süzi ocağı beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 55*). [ki,]
94. Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola tîz
Boyı nağl u lebi şîrin ruşabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 96*). [ki,]
95. Ki hiç sığmaz yoluna toğrınuñ kec
Çün okda istikâmet fâ'ik oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [ki,]
96. Ki meyden serhûş olmuş itmedin nûş
Görüp acıdı ol mest ü harâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 138*). [ki,]
97. Ki büy-ı cân-fezâ virdi dimâğa
Ne nisbet ola bu bû nev-behâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 144*). [ki,]
98. Ki iyleyem senüñle i'tinâkı
Zemân ola gîce hâlî vü rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 24*). [ki,]
99. Ki ejderhâdur anuñ mûr u mârı
Diyâr-ı gâra göç ol hürrem ü şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 48*). [ki,]
100. Ki ölmedin bulam tâ 'ömr-i bâkı
Hüceste fâldur bezmünde şahbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 58*). [ki,]
101. Saña geldüm **ki** vaşluñdan olam şâd
Dañi hergiz sefer itmiş degüldüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 42*). [ki,]

102. Ki ebyât-ı ğarîbüñ iyleyem gûş
Bi-ḥamdillâh ki baña oldu rûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 46*). [ki,]
103. Ki ben baña ‘adüyam sen saña döst
Benüm tâc-ı serüm ḥāk-i melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [ki,]
104. Ki tâ itmesin ‘özü-i ḥatâyı
Kiçi itmek uluya ṭa’ñile söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 182*). [ki,]
105. Ki buña ṭu‘me serçedür aña kâz
Dükendi şofrada çünkim nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 208*). [ki,]
106. Ki bilmez âsumândan rîsmânı
Varup çağırıldı ol yâr-ı vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 42*). [ki,]
107. Ki olsa efserüñ devlet külâhı
Hevâya uyma ey murğ-ı hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 116*). [ki,]
108. Ki düşe üstüne zıll-ı hümayî
Çü var ṭab‘uñda bir resme feşâḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 118*). [ki,]
109. Ki bundan ğayri yok imîn vilâyet
Benüm kim menzilüm oldu ḥarâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 170*). [ki,]
110. Kõ yıkılsun **ki** ma’ñide kafesdür
Helâli öldüğün isterse ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 86*). [ki,]
111. Ki kendü de dirise kâr u bârı
Didi zinde ḥitâb ṭa’n-ı ğüne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 32*). [ki,]
112. Kığırdı ḥalvetine ya’nî Zeyd’i
Ki bu dem dem degüldür intizâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 27*). [ki,]
113. Ki raḥtından dıraḥtı ide ‘üryan
Ḳapar her lâleden la’lîn külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 20*). [ki,]
114. Ḳarâb itdi naẓar bir ğülsitânı
Ki serv-i nâz-perver a’nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 43*). [ki,]
115. Ki anı ğörenüñ ğitdi ḳarârı
Hemân ol ravzadan çün bâd-ı püyân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 12*). [ki,]
116. Ki döymezi incinürdi pîrehenden
Nice hôş sabr ider ṭopraĝa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 124*). [ki,]
117. Didi bu kışsa böyle oldu âḫir
Ki ol firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 3*). [ki,]
118. Senüñ ‘acizliĝiña raḥmet ide
Dilüñ ḥāk it **ki** âḫir olırsar ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [ki,]
119. Ki yirsin mâlinı ḳarnuñ ṭolar mâr
Okı ṭut pend-i Ḳur’ân-ı Kerimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 140*). [ki,]
120. Ki künc-i ğencüñi ṭolu zer iyler
Ḳabîsedür ki ‘arz itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 146*). [ki,]
121. Ki künc-i ğencüñi ṭolu zer iyler
Ḳabîsedür **ki** ‘arz itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 147*). [ki,]
122. Ki bir yirde olalar mest ü sâķi
Bular dünyâda olmışlardı yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [ki,]
123. Ki nice oldu ḥâl-i Leylî Mecnûn
Firâķ idi olaruñ bunda ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 12*). [ki,]
124. Ḳikâyet kıldı ḥalka ol ḥaber-dâr
Ki dünyâda olan ‘aşķ ile nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [ki,]

ki: "Öyle ki, zira" anlamında bağlaç.

1. Muḥabbet câmına Mecnûn **ki** Cem’dür
Kemâl-i ‘aşķı ‘âlemde ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 33*). [ki,]

2. Ki ol müşkil iş oldu aña āsān
Meger bir gün o sultān-ı gāzab-nāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14*). [ki,]

ki: "Ki" bağlacı.

1. Kõmaz beni yũriyem dā'irene ser-gerdān
Dũşũrdi gerçi **ki** pergār-veş kenāre raķib (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6*). [ki,]
2. Ki taşşil iyleye 'ilm ü kitābet
Hecā vũ harf u tecvid ü kırā'at (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 125*). [ki,]
3. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu encũm kim atılup od saçarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 44*). [ki,]
4. Kānı o dem **ki** tølardı gönũl şafā-yı ümid (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1*). [ki,]
5. Kim kånũm içmege la'indeki piyāle yiter
Bu hāste cāne ne hācet **ki** gũrz-i kahr urasın (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [ki,]
6. Başuma yağduralı yağmurın şehāb-ı cefā
Cihān hārābesi bir vādidũr **ki** anda dile (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [ki,]
7. Kānı ecel **ki** öldürũp ide hebā beni (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1*). [ki,]
8. Şāyed **ki** kũyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña karışursam gũbār olup (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [ki,]
9. Bilmem **ki** 'ākıbet n'idiser bu belā beni (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14*). [ki,]
10. Zihī Mecnũn **ki** nā-pervā şafā-yı vaşl-ı Leylā'dan (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 1*). [ki,]
11. Zihī 'āşık **ki** müstağni temāşā-yı tecellādan
Cemāl-i 'aşkı her lahza teferrũc iyleyen 'āşık (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 2*). [ki,]
12. Muķarrerdũr **ki** olmazlar mũnevver nũr-ı Mevlā'dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihāna nũr-ı Hākķ ile (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 8*). [ki,]
13. Ammā **ki** bilimen aña yarar üstũhān mĩdur
Ey Zeyd 'Amr vāvı gibi yārdan raķib (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [ki,]
14. Alnuñ güneşi **ki** ve'đ-đuhādur
Mihrāb-ı zemĩn ü āsman hem (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 23*). [ki,]
15. Şehbāz dũrũr řapuñ **ki** sultān
Kıldı seni şayd içũn mu'allem (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 51*). [ki,]
16. Her cān **ki** senũñ şikāruñ oldu
Zĩ şayd-ı mũbārek ü mũkerrem (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 53*). [ki,]
17. Řapuñdur secde-gāhı ol sũcũduñ
Zihī cũnbiş **ki** maħzā fazl-ı cũdun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 36*). [ki,]
18. O yol sālĩklerinũñ nola hālĩ
Ki 'aklı ola pāyinũn 'ıķālĩ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 80*). [ki,]
19. Ki el aczũ ani'l idrākun idrāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 88*). [ki,]
20. Seni her kim **ki** kem sevdi kem olsun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [ki,]
21. Kula 'azm u hidāyet hāzretũnden
Sen ol şehsin **ki** saña bende ğayruñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [ki,]
22. Ne bilem kandan olam gedāyĩ
O dem **ki** itdũñ elest ile řitābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [ki,]
23. Ki řarhuñ çekmediyidi řatārı
Cibālũñ hem cemālĩ 'aciz andan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 24*). [ki,]
24. Ki redd itmeye lũtfuñ özr-h'āhı
Eger reddiyleseñ kanda varayın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 48*). [ki,]
25. Ter iyle āb-ı zikrũñle dehānum
O tārĩk ev **ki** ismidũr anuñ ķabr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [ki,]
26. Ki cān maħlaş bula ğavgā-yı bedden
Şora cũn cānuma mũnkir su'ālĩ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 68*). [ki,]

27. Mucib iyle bu lâl-i pür-kelâli
Ki yüz şuyıyla toprak ola cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 71*). [ki,]
28. Ki andandur ümîd-i feth-i bâbum
Odur sultân-ı şer' ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 10*). [ki,]
29. Ne hoş vakt-i 'urûc-ı Aḥmedî'dür
Ki ol şeb peyk-i vahy-i âsmânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 9*). [ki,]
30. Mecâzisi ki 'aşkuñ kantaradur
Ḥakîkî olsa â'lâ manzaradur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 9*). [ki,]
31. Ki derd-i 'aşka hergiz olmadı tuş
Turup bir kimse dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 5*). [ki,]
32. Bu ḥasretde ki nâ-geh ire baḥtı
Bitüre şâh-ı ser-sebzı dıraḥtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [ki,]
33. Kâra gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihâna fitne vü şûr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 143*). [ki,]
34. Zihî tãvûs-ı gülzâr-ı cinânî
Ki Firdevs olmuş anuñ âşiyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 148*). [ki,]
35. Yâḥûd cennet hümâsı sâye şalmış
Zihî sâye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [ki,]
36. Meger kim ḥabbetü's-sevdâdur ol ḥâl
Ki sevdâlar bitürür dilde fi'l-ḥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 154*). [ki,]
37. Ruḥı nîlüferi kim ferre yitmiş
Zî nîlüfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 158*). [ki,]
38. Zihî didâr-ı dil-ber ḥüsn-i dil-bend
Ki naḥsına yazamaz Mânî mânend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 162*). [ki,]
39. Dürüşdiler egerçi Kays u Leylâ
Ki tâ esrâr-ı 'aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 22*). [ki,]
40. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 57*). [ki,]
41. Çekerdi geh nühüfte sînenen âh
Ki düşmen ḥâline olmaya âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 36*). [ki,]
42. Ki ey lâlê-'izâr u sib-ğabğab
Baña sensüz cehennem oldı mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 9*). [ki,]
43. Şikâyet nice itmeyen felekten
Ki ayırdı senüñ gibi melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 40*). [ki,]
44. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [ki,]
45. Ki şol üftâde â'mâ düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam dârîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 29*). [ki,]
46. Ki ey cân-ı peder ne oldı ḥâlün
Düşün midür bu miḥnet ya ḥayâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 37*). [ki,]
47. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [ki,]
48. Übüvvet mihri urdı câna âteş
Ki oldu dil-figâr u dil-müşevveş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 6*). [ki,]
49. Ki ey nûr-ı dü-dide қо bu kârı
'Arab ta'niyle tap vir bize 'ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [ki,]
50. Şaḥın aşl u neseble olma mağrûr
Ki âdemlikden aduñ olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 38*). [ki,]
51. Kâra gözi ki yağmacı 'Arab'dur
Bu kâra baḥtuña 'ayn-ı sebebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 61*). [ki,]
52. Ne bulursın ol ebrûdan murâdı
Ki zengîler gibi kecdür nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 66*). [ki,]

53. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yâr ol **ki** yârûn kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84*). [ki,]
54. Bilürsin bellü hâlüm saña cümle
Ki düşmedüm bu hâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 8*). [ki,]
55. Baña dırsın **ki** kara yazı öğren
Başuma kara yazı olmışam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 13*). [ki,]
56. O derd-i dil **ki** aldı ben ğarîbi
‘İlâcından uşandırdı tabîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [ki,]
57. O derd-i dil **ki** viridi dilber anı
Gidermez şerbet-i nîlüfer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25*). [ki,]
58. Başum hûş olduğı gözümle her dem
Anuñ-çündür **ki** aĝlar yâr için dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 50*). [ki,]
59. Didi Mecnûn kayurma ğam degüldür
Ki bu râhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [ki,]
60. Ki düşsem ğarķ olup ben iştiyaķa
Döner anup küçegin def’i nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 13*). [ki,]
61. Nice şabr iyleyem bâr-ı firâķa
Ki döymes ol yüki çekmeĝe nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 22*). [ki,]
62. Dirîĝâ vü dirîĝâ vü dirîĝâ
Ki pâyân olmaz imiş ayrılıĝa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 28*). [ki,]
63. Peder miskîn **ki** baĝrı hûna döndi
Ĝâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [ki,]
64. Ki ey gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N’ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 61*). [ki,]
65. Bu tâhir şu **ki** deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [ki,]
66. Ki söz naĥlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın şâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 97*). [ki,]
67. Bu tâhir şu **ki** deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [ki,]
68. Ki söz naĥlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın şâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107*). [ki,]
69. Naşihat bu **ki** A’râb içre meşhûr
Benî Âmir ili hûsniyle ma’mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [ki,]
70. Ki şındı câm-ı nâm u şişe-i neng
Ķamu dillerde Mecnûn oldu adum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 26*). [ki,]
71. Beni öldürmeĝe aña şefî‘em
Ķanı âfet **ki** irse nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 41*). [ki,]
72. Ne cürmüm var **ki** artar her gün âhum
Seni sevmek ĝünâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [ki,]
73. Ki varup yoluña baş koyam ey yâr
Ne deñlü olsa zulm-ı bi-şümâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 92*). [ki,]
74. Zülâlüne ümidüm var **ki** kana
Cemâlün şem‘inüñ pervânesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 98*). [ki,]
75. Zihî ‘âşık **ki** bulup ‘aşķ-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 1*). [ki,]
76. Ölrse istemez andan hâlâşî
Deĝül ‘aşķ ol **ki** cismânî ĝarâzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 3*). [ki,]
77. ‘İlâca sa’y idüp anuñla bile
Ki çäre ideler bî-çâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 21*). [ki,]
78. Ki varup Ka‘be’ye hâl ide müşkil
Ķayurdi Ķays için bir hûş mehâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 30*). [ki,]
79. Yir olsun hâlķa-i yâra ķulaĝum
Baña dirler **ki** ķo ĝavĝâ-yı ‘aşķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 67*). [ki,]

80. Anı bilmez **ki** bâkî gence düşmiş
Dönüp hacdan göricek akrabâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 42*). [ki,]
81. Bu vech ile beyân iyler rivâyet
Ki ol hâkî bisâf u seng bâliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 3*). [ki,]
82. İcâbet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler **ki** geç ‘aşk u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [ki,]
83. Şeker hâttı gider mi hiç megesden
Baña dirler **ki** gamdan gönlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 95*). [ki,]
84. Ne izhâr ide anı sa’y-ı merdüm
Göze gözlük **ki** virür tiz-bini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 123*). [ki,]
85. Bu gavgâyı hikâyet iylediler
Ki ol mecnûn fetâ kim ‘Âmirî’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [ki,]
86. Gül-i bostân-ı ‘ömre gitdi çün bād
Ki ala şolmadın horyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 55*). [ki,]
87. Ki bula gayri gamlardan necâtı
Yaturken kıvrılup çün mûy-i ca’dî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 92*). [ki,]
88. Didi ol kavme gördüğü haberdan
Ki gördüm Kay’sı hâli teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113*). [ki,]
89. Vatandan iyledi âvâre piri
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn sebîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 123*). [ki,]
90. Başuñ şakla **ki** taş taşâ tokundu
Çü başduñ kuyruğın uyar yılanuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 24*). [ki,]
91. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bâri âhir gâh gâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 48*). [ki,]
92. Nişâne göz yaşıdır derd-mende
Budur havfum **ki** hânde ağzum açâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 55*). [ki,]
93. Ki bir mûrî tıutup şokdı dehâna
Karınca kâhkâha itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [ki,]
94. Ki ey keklik saña kandan bu pîşe
Bu tırfa kâhkâha çün irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [ki,]
95. Gelüp kime idersin merhabâyı
Ço şol cânı **ki** tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [ki,]
96. Geç ol şudan **ki** senden el yumışdur
Didi çün haste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [ki,]
97. Egerçi ‘âşıkâ efsûs iderdi
Zenağdânı **ki** mihmâna kuyudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 43*). [ki,]
98. Seherden yolların gözlerdi tâ şâm
Murâdı bu **ki** Mecnûn’ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 53*). [ki,]
99. Anuñ-çün minber-i ağşâna çıktı
Elhâna **ki** zanbağ güş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 29*). [ki,]
100. Ki ya’ni tırfedür ahvâl-ı devrân
Yahûd ol kâhkâha itdüğü anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 44*). [ki,]
101. Ki meftûn ola andan nice miskîn
Çeküp nergislerine sürme-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 64*). [ki,]
102. N’ider reng ü ‘ilâcı ol **ki** güldür
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [ki,]
103. Revân eyle **ki** gözden kışkanasın
Murâdı nûş u güş-ı bülbül ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 76*). [ki,]
104. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdî
Murâdı bu **ki** bulup bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [ki,]
105. Ki mişli âyet-i lem-yuhlak ola
Yanınca Leylinüñ ol cem’-i hûbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 106*). [ki,]

106. Ki ey yār-ı cefā-kār u dil-fikār
İ cānum gibi bahtı kara yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 124*). [ki,]
107. Hicāb olmazdı cāna bu ten ü pōst
Dil-i Mecnûn **ki** deryā oldu çandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 145*). [ki,]
108. Gözetdi Leylî'yi pinhân u çâpük
Ki firqatdan ne resme haste-cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 163*). [ki,]
109. Varup Leylî anasına didi tiz
Ki tā şefkat ide cān pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 169*). [ki,]
110. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hālîn
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [ki,]
111. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hālîn
Ki ol günde **ki** seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [ki,]
112. Ki ehl-i dil dilir idi 'Arab'da
Anuñ a'lâ idi her yirde qadri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 12*). [ki,]
113. Ki tā cem' iyleye şem' ile bādı
Degül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24*). [ki,]
114. Ki tā cem' iyleye şem' ile bādı
Degül aña **ki** biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [ki,]
115. Ki maṭlûbın dileye ṭalibine
Nikāh u 'aḳd için ḥarc iyledi naḳd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 34*). [ki,]
116. Ana āheng iderdi kūh u hāmūn
Zihî bülbül **ki** gūş iden nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 23*). [ki,]
117. Zihî tālî' **ki** sîmurğ oldu şaydum
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 48*). [ki,]
118. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi **ki** yok bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [ki,]
119. Meger ol söz **ki** ola zkr-i Leyli
Ne söz kim maḡzı anuñ olmaya dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56*). [ki,]
120. 'İmāret iylar idi ol ḥarābı
Ki ey āvāre 'āşîḳ itme ta'cîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 71*). [ki,]
121. Zihî kuvvetlü dest ü ḳutlu himmet
Budur ḥavfum **ki** ā'dāya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 105*). [ki,]
122. Meḡer bir gün **ki** Mecnûn ile Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [ki,]
123. Bir iki beyt okıdı 'aşîḳāne
Ki ey fāriḡ unutduñ derd-i yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 5*). [ki,]
124. Ḥaber gönderdi gendü anda ḳaldı
Ki uş irdüm yanumca baḥr-ı āteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 23*). [ki,]
125. Yine gönderdi ayaḡı toziyle
Ki ey ḡāfil ḳabile irdi ḥîzüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 45*). [ki,]
126. Ecel cāmı müheyyā nūşa geldi
Ḳılıç cāmı **ki** cāna ḳan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 61*). [ki,]
127. Cigerler pâresin ḥalkā ṭıḳardı
Ölüm ceysi **ki** cānlar tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 73*). [ki,]
128. Ne cāmı var **ki** andan ḳaçura baş
Virür bāle belası bal u yaḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [ki,]
129. Oḡ atmadın daḡı yayuñı yasduñ
Zer zûri **ki** böyle ḥarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 11*). [ki,]
130. Söze dūr düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel **ki** leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [ki,]
131. Ki ey cān-ı mürüvvet kân-ı iḥsân
Benem devrân elinden dil-şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 76*). [ki,]
132. Bu bed-nāma ḳara baḥtum sebebdür
Bu bed-ṭālî' **ki** bed-ḥāle binādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 81*). [ki,]

133. Ki adın duğterümün iylemez yād
Kişi bed-nām olunca ölse yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 108*). [ki,]
134. İdüp Leylâ'nuñ atasına yārī
Ki bu Mecnûn **ki** Leylâ'ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [ki,]
135. Seme serseme uymaz ol **ki** serdür
Anuñla cüft olup giren döşege (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [ki,]
136. Akıtdı dilden âteş dîdeden hûn
Ki ey peymâne peymâne içen ħan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 183*). [ki,]
137. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu diyârundan saña cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201*). [ki,]
138. Ki zehr-âlûde bâde kıldı ıhżâr
Yañılup bezm içinde sâķī-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 14*). [ki,]
139. Yiridür ger olursa menzili nâr
Nice ħarī **ki** besler sâye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 29*). [ki,]
140. Ki ħâlin ağlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 12*). [ki,]
141. O göz çıksun **ki** ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38*). [ki,]
142. Dil uzatdı aña çün niş-i faşşâd
Ki ey zâlim segi gibi zebûn-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [ki,]
143. O Şayyâd ola sen añun şikârı
Ĥudâ'ya şükr ü minnet kıl **ki** taķdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [ki,]
144. Dir idi aña rıfķ u riķķat ile
Ki ey bencileyn âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 51*). [ki,]
145. Güle bülbül ġamın i'lâm idesin
Ki ey mağbes-i ħabs-ı kâm-ı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 69*). [ki,]
146. Ki şalam ħapuna geh geh selâme
Ne per var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 74*). [ki,]
147. Ki beñzer çeşmi şebde şeb-çerâġa
Per-i şeb-rengi 'Abbâsî 'alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 26*). [ki,]
148. Ki göynüklü gibi yûzi ħarasın
Ĥara giydüñ çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 44*). [ki,]
149. Ki beñzer saña bu baġrumdaki daġ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [ki,]
150. İriş ol yâre 'arz it bir nice râz
Ki şorarsan eger ħâl-i ġarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 57*). [ki,]
151. Yire sürüp yüzün ağladı Mecnûn
Didi yâre **ki** ey Baġdâd-ı iĥsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 61*). [ki,]
152. Senüñ ħatuñda ammâ ol ħaťâdur
Ümidüm var **ki** ħaşdun ola câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [ki,]
153. Nişâr itdi bu lûlû-yı ħôş-âbı
Didi ol gün **ki** Nevfel buldı fırşat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 3*). [ki,]
154. Ki dâd idüp ħazandı yağşî adı
Ki dest-i ħırşî senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16*). [ki,]
155. Selîs ü dil-pezir elfâz u ma'nî
Ne ehli var **ki** yiye ġuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 37*). [ki,]
156. Ne yârı var **ki** diye ħışşasını
Ĥapu baġlu ayaķda âhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [ki,]
157. Ki dür ħâlibleri ala ħızâne
Kim el açar ala ol mâh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 50*). [ki,]
158. Yirine geldi cümle resm ü 'âdât
O meclisde **ki** ulular oķundi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 135*). [ki,]

159. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya bu ‘amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 24*). [ki,]
160. ẖana‘at iyledi geh geh kelâma
Anı bildi **ki** meyl itmez bu cem‘e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [ki,]
161. Ki pervâne olupdur ğayrı şem‘e
Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 40*). [ki,]
162. ẖutardı rāh-ı yāre çeşm-i rüşen
Ki irüp bād-ı ğārı yār-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 59*). [ki,]
163. Müşābih na‘rada divāne dīve
Ki ey büt ‘aşkınuñ divāne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [ki,]
164. Beni ‘afv iyle kim luṭf ehlinin sen
Saña gerçek haber budur **ki** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [ki,]
165. Ki ol fihrist-i ğam ser-nāme-i derd
Nikāh olduĝı-çün ol serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 2*). [ki,]
166. Anuñla dil-berine nāme yazdı
Ki ey sevgülü cüftüñ ğam-güsārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 9*). [ki,]
167. Gönilerdi seni andan da ḥānum
Siyeh ḥālūñ **ki** gözümden güm oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 57*). [ki,]
168. Ki ‘ömrümsin vefā ‘ömrümde yoḡdur
Beni ey ‘ömrüm iden ṭapuña yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 80*). [ki,]
169. Ki yaza nāme-i şerḥ-i vidādi
Ele barmaĝı gibi aldı ḥāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 6*). [ki,]
170. Ki yoḡdur bu nikāha ihtiyārum
Meger oldum o dem dem-beste ḥayrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 30*). [ki,]
171. Ki iderler bir mezār üstinde zārı
Varuram ben de giryān ol miyāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 74*). [ki,]
172. Ki görürse yaḡasın yırtı bülbül
Eline şāḥ-ı gül ḥımnā yakınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 14*). [ki,]
173. Añup anı didiler cümle maḥzūn
Ki ol üftāde vü mehcūr u nā-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [ki,]
174. Dil üşürüp naşīḥat iylediler
Ki ey zār u ğarīb ü ḥ‘ôr u mehcūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [ki,]
175. Didi açup zebān-ı āteş-engiz
Ki siz de ğam gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79*). [ki,]
176. Yeg andan ma‘nide kelb-i muvāfık
Nice ādem **ki** nān u ni‘metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [ki,]
177. Ayaĝa düşdi istiĝfāra geldi
Ki ey küşe-nişin-i Necd tevbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 85*). [ki,]
178. Ki incinmeyesin ilden hemişe
Aru kim götürür şoḡmaĝa neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 96*). [ki,]
179. ‘Arab ḥālın bu resme iyledi yād
Ki Mecnūn’uñ atası pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 3*). [ki,]
180. Ecel yolına ṭutdı çeşm ü gūşı
Ki pîrî vü za‘îfî vü zebūnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [ki,]
181. Diline düşdi bu tedbîr-i puḥte
Ki isteyü gide ferzend-i ḥāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 25*). [ki,]
182. Bulup ide anı ḳā‘im-maḳāmı
Budur ḥavfı **ki** öle nā-gehānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 27*). [ki,]
183. Kenār u buse oldı bî-nihāyet
Peder gördi **ki** Mecnūn mest ü ḥayrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 77*). [ki,]
184. Ki ey cān-ı peder terk iyle ğaflet
O yol kim aña miḥnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 82*). [ki,]

185. Hevā ile geçerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün **ki** dihkānī ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 121*). [ki,]
186. İyü tohm ek **ki** hōş-dem hōş-mahaldür
Ki görüp hāşılūñ yārın içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122*). [ki,]
187. İyü tohm ek **ki** hōş-dem hōş-mahaldür
Ki görüp hāşılūñ yārın içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 123*). [ki,]
188. İçüp āb-ı hayātı bākī oldı
Bu nūş anuñ **ki** olmadı şafāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133*). [ki,]
189. Enīs ü rām u ārām u za‘if ol
Bir iki gün **ki** mihmānam cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 147*). [ki,]
190. Didi atasına Mecnûn-ı hāste
Senūñ pendūñ **ki** baña cān-fezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 17*). [ki,]
191. Dirīgā yol uzağ u azığum az
Esen ħal sen **ki** ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21*). [ki,]
192. Yağın oldı **ki** cān tenden ola dūr
Bir iki gün vücūd-ı nā-tüvānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 32*). [ki,]
193. ‘Aceb cān ħorķusu yok mı **ki** sende
Zihī aħmak ol ādem **ki** çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58*). [ki,]
194. ‘Aceb cān ħorķusu yok mı **ki** sende
Zihī aħmak ol ādem **ki** çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [ki,]
195. Ki genci ħor yılana kendü yir ħāk
Yi genci ħalmasun ħalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [ki,]
196. Dilinden atdı aña bir nice tır
Ki ey fāriğ unuttuñ anı haylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 7*). [ki,]
197. Dir idi hem döğüp seng ile sīne
Ki ey şefkatlu ata ħande gitdūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45*). [ki,]
198. Ki añsuz ben ħaribi öksüz itdūñ
Baña miñnet deminde yār idūñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 46*). [ki,]
199. Odum cūş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem **ki** buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [ki,]
200. Ne müşkildür **ki** ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm ħalka rüsvāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 82*). [ki,]
201. Ki iyler cevherinden toprağı zer
Seħer-gehden irüp ‘aşkuñ şabūhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 110*). [ki,]
202. Açup kışsa yüzinden perde-i rāz
Ki ol şahrā-bisāṭ u kūh-bālīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 3*). [ki,]
203. İki gören biri eħvel kişidür
Odur ‘āşık **ki** ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 17*). [ki,]
204. Ki ‘āşık mağz olup ma‘şūk ola pōst
Baña hōşdur niķāb-ı dōst olmağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22*). [ki,]
205. Ĥikāyetdūr **ki** Merve ħükm iden beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 1*). [ki,]
206. Görüp ħavf itdi bu cevri-i ‘azīmi
Ki şāyed ħışm-ı şāh-ı āşinā-sūz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 7*). [ki,]
207. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ ħatına **ki** her seg tolandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21*). [ki,]
208. Ki itlerden nice buldı ħalāşı
Müvekkil gönderüp ol bī-günāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 48*). [ki,]
209. Baña olmadılar bu dem ħavāle
Uş on yıldur **ki** sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [ki,]
210. Ki iħsān ile olur iylük avı
İsā‘et idene iyleren iħsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [ki,]
211. Meger bir şeb **ki** güyā rüz-ı rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1*). [ki,]

212. Ki burcınun melekdür pāsbānı
Melekler hıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 8*). [ki,]
213. Ki evlâdur muķārinden muķābil
Miṣāl-i mäh u seyyāre kevākib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 26*). [ki,]
214. Ki ola tār-ı çeng ü ‘ūd-ı Nāhîd
Zihî bezm ü zihî dīvān-ı ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 32*). [ki,]
215. Ki gördi evce ırmış bir dıraḥtı
Uçar bir şu‘besinden murg-ı hōş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 84*). [ki,]
216. Ki merdüm-zādedür zāt-ı şerifi
Ṭurup depretdi vaḥşun her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 18*). [ki,]
217. Ki siñdi her biri yerlü yirine
Hemān karşulayup ol serv-i nāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 20*). [ki,]
218. Revān dil dökdi itdi dil-nüvāzı
Ki ey necm-i sa‘ādet ḥayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [ki,]
219. Dilinden söz yirine dürr saçdı
Ki gördüm dün fülān yirde seḥer-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 49*). [ki,]
220. Elif ṭoĝru boyı egri kaşı nūn
Ki ya‘nī naḳşum ile ‘ayn-ı cānem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 59*). [ki,]
221. Ki āb-ı ğarîḳ itdi āfitābı
Gözinden ḳaṭreler kim yüze düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 80*). [ki,]
222. Didüm anuñ ḳatında evvel āḥir
Ki ol ilden çıkup āvāre olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 125*). [ki,]
223. Benümle kıldı hem ‘ahd ü ḳarārı
Ki ey kân-ı şafā vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 149*). [ki,]
224. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki geçdükce zamānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 201*). [ki,]
225. Ki nūruñla ıraḳdan pür-ziyāyem
Eger bir çāre bulsam ben giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 210*). [ki,]
226. Ğarîb oldur ki saña olmadı yār
Bu bî-keslikden efgān ne revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 240*). [ki,]
227. Zihî sulṭān ki ‘ālem aña fermān
Nihān ‘ilmi ḳatında günden izḥār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2*). [ki,]
228. Dimiş soñra cefā-yı bî-ḳiyāsı
Ki bu nāme ki pür-tāb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [ki,]
229. Dimiş soñra cefā-yı bî-ḳiyāsı
Ki bu nāme ki pür-tāb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [ki,]
230. Dil-i pervāneden şem‘e ḥaberdür
Ki ey Ka‘be cemālün kıble-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 19*). [ki,]
231. Ki aña ḥādım ola şāh-ı ḥübān
Buyurdi faḥr-i ‘ālem seyyidü’l-ḳavm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 22*). [ki,]
232. Ğidā-yı rūḥı bî-kāse yimişdür
Yaḥūd aydur ki göñlün kâsesin şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49*). [ki,]
233. Ki budur günde bir kez cismüme ḳūt
Didi ḥācib ğurūrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [ki,]
234. Esir olmazdı cānuñ bu giyāha
Didi zāhid ki ‘aḳluñ bî-ḥeberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 25*). [ki,]
235. Bulan bu genci bî-renc ü ‘anādur
O meclisde ki Mecnûn gördi ḥālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [ki,]
236. Ki yil ḳaldı avuçda gözde ṭopraḳ
Dile daĝ urma dīnār u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122*). [ki,]
237. Hemān zıkr olunur cevri ile cem‘i
Ṭama‘ anı ki ‘abdu’d-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 129*). [ki,]

238. Güle havlı idüp hem hâre hem hâr
Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [ki,]
239. Ğarîbi ya'nî Mecnûn müstemendi
Ki ol vaḥṣî-nişin ü vaḥset-âmiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 35*). [ki,]
240. Kimüñ zikrin ider ola güher-rîz
 Didi mihr ile mühr açup **ki** ey mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [ki,]
241. Öpüp pîr önine kodı sebük-dest
Ki al bu dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 59*). [ki,]
242. Ki mihr ile nazâr idem ol aya
 Baña da'vet idicek anı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [ki,]
243. Dönüp aḥvâlin itdi 'arz u tekrîr
Ki ey iklim-i 'aşkuñ pâdişâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 89*). [ki,]
244. Anuñ-çün şaşt şâha lâıyk oldı
 Dil-i dil-ber **ki** 'âşıkdur tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 129*). [ki,]
245. Bilürem ol da ḥoş görmez ḥarâmı
 Dilek it var **ki** ol dil-dâr u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [ki,]
246. Nevâlar mâyesine itdi âheng
 Anı gördi **ki** yatur bî-dil ü hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 137*). [ki,]
247. Ki beñzer bu nesîm-i zülf-i yâra
 Benüm cânım fedâ olsun bu büya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 146*). [ki,]
248. Ki mihmân oldı anuñ gibi müya
 Şınayup 'âşkı pîr-i hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148*). [ki,]
249. Oğur yâre kaşîde-ber-kaşîde
Ki ey yâr-ı şafâ-baḥş u vefâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 3*). [ki,]
250. Nitekim bâde-i Firdevs-i â'lâ
 Büyüñ birle **ki** eyle olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 61*). [ki,]
251. Ağu da içsem ol 'aşka olur nûş
 Zihî 'işret **ki** cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 67*). [ki,]
252. Ki ebyât-ı ğarîbüñ iyleyem gûş
 Bi-ḥamdillâh **ki** baña oldı rüzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 47*). [ki,]
253. Ḥuzûrunda geçe bu 'ömr-i bâķî
Ki ola secde-gâhum ḥâk-i pâyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 51*). [ki,]
254. İşüm ḥoş gelmedin yirüñe ḥoş var
 Bir iki gün **ki** miḥnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 99*). [ki,]
255. Virüp andı didi ol arzû-mend
 Ḥudâ için **ki** yarattı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 103*). [ki,]
256. Ki ey şehir-i belâ iklim-i miḥnet
 Hemîşe bu cihân bir hâle kalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 128*). [ki,]
257. Söyünüp küre-i derdi olur serd
 Dil-i Mecnûn **ki** deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 145*). [ki,]
258. Hevâya uymazam gerçi **ki** düdem
 Beni şanma **ki** nefsüm bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 152*). [ki,]
259. Hevâya uymazam gerçi **ki** düdem
 Beni şanma **ki** nefsüm bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 153*). [ki,]
260. Anı küstâḥ çekemez merd-i ḥoş-baḥt
Ki nâ-geh saḥt olursa zî-ḥacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 193*). [ki,]
261. Laṭîf eş'arı güyâ lü'lü-yi ter
 Bilür 'âķil **ki** añlaruñ gibi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 11*). [ki,]
262. Ki uyan üstüne gün geldi ey yâr
 Anı fehmi itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [ki,]
263. Qanı Mecnûn **ki** ide meyl-i Leylî
 Bu vaḥdet şoḥbetine sığmaz ağıyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 68*). [ki,]

264. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter duhter **ki** ahter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [ki,]
265. Semen-bû lâle-rû serv-i revân-ğad
‘Abîr-i Mekkidür büyü **ki** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 29*). [ki,]
266. Keşide müy kıddinden miyânı
Zenahdânı **ki** sîb idi gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 37*). [ki,]
267. Ki ol âhûyî nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 48*). [ki,]
268. Ki mâla meyl ider bakmaz kemâle
Çü ‘âciz kâldı ol miskîn harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 58*). [ki,]
269. Bu resme iyledi pend ü naşîhat
Velî Mecnûn **ki** rind-i ‘âlem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 127*). [ki,]
270. Ol anı rıfķ ile iylerdi te’dîb
Didi Zeyd’e **ki** germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 133*). [ki,]
271. Ki ol çehden çıkasın ey giriftâr
O hâlķa hâlķa-i zülf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 158*). [ki,]
272. Geçer ğam çekmedin tutar kenâre
Bu hâlet **ki** âleti ‘aşk u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [ki,]
273. Kesildi gitdi kırbumdan kıarâbât
Ben ol âyine-î Çinem **ki** pâsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 173*). [ki,]
274. Pür olur kıubbe-i eflâke çün düd
Bu iki dem **ki** adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75*). [ki,]
275. Avutdılar dil-i âvâresini
Ki buldı şöhetine Zeyneb’ün râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 11*). [ki,]
276. Ki ol İbnü’s Selâm öldi sen ol sağ
Kırudı gitdi hâr ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18*). [ki,]
277. Ki kesdi dâmen-i gülden elin hâr
Velî bir yüzden itdi bu şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 30*). [ki,]
278. Ki ey puşt u penâh olan zebûne
Bu ğün levh-ı peyâmüñ pür-şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 34*). [ki,]
279. Ki cânı Leylî’ye İbnü’s-selâm’uñ
Cihân oldur aña biñ cân gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 40*). [ki,]
280. Ki bu sünnet kıapuñdan oldı evvel
O ğün kim gördüñ iki naķş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [ki,]
281. Ki ol yâruñ sözine oldı kıâ’il
Odur kâmil ki olsa Hâķ’dan âĝâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 62*). [ki,]
282. Ki ol yâruñ sözine oldı kıâ’il
Odur kâmil **ki** olsa Hâķ’dan âĝâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 63*). [ki,]
283. Semen şahrâsına dürr saçdı haylî
Ki teskîn itdi odın dem’a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [ki,]
284. Münâcât itdi yalvardı Hudâ’ya
Ki yâ Rab cânı ırgür ol çerâĝa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33*). [ki,]
285. Ki düşdi ğüş idenler ihtirâķa
Virüp göz yaşıyla rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [ki,]
286. Didi bu kıışsa böyle oldı âķır
Ki ol fıķat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [ki,]
287. Ki ‘âlem üstine rahmet saçıldı
Dil-i Leylî ğüşâde çün şehër-ĝâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 6*). [ki,]
288. Revân oldı **ki** şayd ide ĝazâlî
O hâletde şu resme düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 58*). [ki,]
289. Yanınca leşker idinmiş sîbâ’ı
Bu ol demden **ki** kûh-ı Necd’e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 65*). [ki,]

290. Ki geldi kapuñ ol şayd bî-ğayd
İşigde sâye-veş yüz sürer ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78*). [ki,]
291. Görendir tañlayup lâ-ğavle kavli
Ki bu aşk-ı hâkîki bî-ğaraždur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 119*). [ki,]
292. Bunı şanmañ ki şehvânî maraždur
O kim tañşıl ide aşk-ı tamâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 120*). [ki,]
293. Qapardı kehrübâ gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürce derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [ki,]
294. İver eyle ki birbirine göymez
Esüp bād-ı hâzânî gâh gâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 8*). [ki,]
295. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzi
Ki ey mâder dükendi rûz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 67*). [ki,]
296. Ki ol lahza ki cânım gide tenden
Nigârün hâk-ı pâyi tütüyâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 76*). [ki,]
297. Ki ol lahza ki cânım gide tenden
Nigârün hâk-ı pâyi tütüyâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 76*). [ki,]
298. Ki dâ’im kıble oldur ben ğarîbe
İşidüp çün gele âvâre yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 86*). [ki,]
299. Diyesin hâzretine bu kelâmı
Ki terk itdükte Leylî cism-i hâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 95*). [ki,]
300. Ki ey bezm-i maħabbet naħl-bendi
Şaķın şimden girü itme nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 120*). [ki,]
301. Mücâvir var mı kim olmaz misâfir
Ne şihħat var ki olmaz pür-saķâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149*). [ki,]
302. Ki âħir sürmedi anı kenâre
Bu yir bitürmedi bir tâze yapraķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 162*). [ki,]
303. Ki anı itmedi âħirde topraķ
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 164*). [ki,]
304. Ki âħir olmadı ol taħta-i der
Nice giysü-yi zîbâ zülf-i dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 166*). [ki,]
305. Nice topraķ ser-i şeh-zâde idi
Nice sebze ki hüsniğür bahârũñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 171*). [ki,]
306. Hať-ı ser-sebzidür bir gül-‘izârũñ
Nice yapraķ ki bergidür çenârũñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 173*). [ki,]
307. Bu resme itdi ol mâtemde nevħa
Ki çün Zeyd-i vefâ-dâr oldu âĝâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 3*). [ki,]
308. Ki âhuñ dūdesi olmış pür-âzer
Niçün yırtup yüzũñ iylersin âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 22*). [ki,]
309. Ki hem üftâde hem pür-tâb çün berķ
Yatup bu hâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [ki,]
310. Tırup çarħa dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi’l ü bed-âyn ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [ki,]
311. Nedür bu mübtelâya yine bu cevır
Ki yükletdün za’ife bunca bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 47*). [ki,]
312. Ki bizâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 58*). [ki,]
313. Ki bizâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59*). [ki,]
314. Çıķ ey göz kim baña ‘ayn-ı zârarsın
Tutul ey dil ki ğavĝâ-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 61*). [ki,]
315. Ki hâk-i ravza oldu cümle gül-gün
Tırup süsen gibi ķabr üzre miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 82*). [ki,]

316. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlûd
Ki eyvâh n'ideyin bî-çâre kaldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 87*). [ki,]
317. Ki haste bûlbûlûn âvâre kaldı
 Nice bâğa revâne oldı servûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 114*). [ki,]
318. Ki düşdi gûş idenler ihtirâka
 Virüp göz yaşı ile rîge rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 2*). [ki,]
319. Ki âh odından anda yok şerâre
 Göñülde gâlib olsa Leylî'ye meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 6*). [ki,]
320. Ki iyler vaşl-ı yâr ile beşâret
 Mezâr-ı yâre cân atdı piyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 14*). [ki,]
321. Ne cân vardur **ki** âhîr göçmez andan
 O gitdi biz daği gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [ki,]
322. Kara yire nüzûl itsek gerekdür
 Ecel yolu 'aceb yoldur **ki** cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [ki,]
323. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hükûm ü hikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [ki,]
324. Anı menzil idinme kim haţâdur
Ki ejderhâ gibi cûş itse deryâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 73*). [ki,]
325. Mezellet hırkasın nefse kabûl it
Ki te'sir-i ecel çün zaħmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 93*). [ki,]
326. Müsemmasın **ki** kevne şıgmaz ismüñ
 Senüñ-çün halk olundu cümle hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 162*). [ki,]
327. O yirde buldılar mı **ki** vişâli
 Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [ki,]
328. Ki varmış ravza-i bağ-ı behişte
 Kuşûr-ı bî-kusûr u hûr-ı bî-'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 18*). [ki,]
329. Nihânî pîrden anları şordı
Ki bunlar kim sürerler zevk-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 61*). [ki,]
330. Şafâ-yı la'l-i Leylî nûş-ı şîrîn
 Zihî lezzet **ki** yok yok anuñ fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [ki,]
331. Zihî ni'met **ki** olmaz intihâsı
 Qal ey dil 'âlem-i hâkide pâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 88*). [ki,]
332. Aña rahmet ne hoş şekker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 3*). [ki,]
333. Olurlar 'aşkdan biñ kerre bizâr
 Odur 'aşık **ki** görse bir belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13*). [ki,]

kible: Sevgilinin bulunduğu kutsal yer, kible.

1. Ki dâ'im **kible** oldur ben garîbe
 İşidüp çün gele âvâre yârûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 86*). [kible,]

kible: Sığınılan, baş vurulan, mukaddes tutulan yer, şey veya makam.

1. Baña **kible** yiter didâr-ı yârûm
 Peder baña ne hâcet kim ola yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 188*). [kible,]
2. Qıla **kibleñde** birkaç gün nemâzi
 Eger sehv iyler olsam nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 106*). [kibleñde, -ñ, -de]

kible: *Namaz kılariken yönelinen kutsal yön; kible.*

1. Ola çün niyetinde **kible** vâhid
Gider yâre ider zevk u semâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 62*). [*kible,]*

kible-i cān: *Can kiblesi, canın yöneldiği kutsal yer.*

1. Dil-i pervāneden şem'e haberdür
Ki ey Ka'be cemālūñ **kible-i cān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 19*). [*kible-i cān,]*

kible-i kavm u kabā'il: *Kabilenin ve kavmin kiblesi.*

1. Didi ey hurde-dān u hōş şemā'il
Cemālūñ **kible-i kavm u kabā'il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 4*). [*kible-i kavm u kabā'il,]*

kiçi: *Küçük, genç.*

1. Ki tā itmeyesin 'özü-i haṭāyī
Kiçi itmek uluya ṭa'nile söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 183*). [*kiçi,]*

kıgır: *çağırarak, davet etmek, seslenmek, haykırmak.*

1. İnanmazsañ **kıgır** ahvālını sor
Eger dīvāne ise kapudan sür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*kıgır,]*
2. Kıgırdı ḥalvetine ya'nī Zeyd'i
Ki bu dem dem degüldür intizāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 26*). [*kıgırdı, -dı]*

kıl: *Kıl, ince.*

1. Dehān-ı ejdehāda **kıla** dönmiş
Ṭaşı kuru deri içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 46*). [*kıla, -a]*
2. Dehānı seglerün mühr ile beste
Dehān-ı segde ol **kıl** gibi hāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 41*). [*kıl,]*

kıl: *"kâl" ile birlikte kullanılır: kıl u kal: güft ü gû, esassız söz, laklakiyyât.*

1. Gidüp benlik bir oldum yār ile bil
Ḳo ḳālī kim şığışmaz araya **ḳıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 64*). [*ḳıl,]*

ḳıl: *İnce tüy, kıl.*

1. Ḳıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkūñ bir ḳılın fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 6*). [*ḳıl,]*

2. Kıla cismüm **kılı** biñ dürlü feryād
Tenüm müy-i miyân-ı mûra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 8*). [*kılı, -ı*]
3. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ bir **kılın** fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7*). [*kılın, -ı, -n*]
4. Kağan arslan gibi cüş itdi şihne
Kılı tire dili şemşire döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 33*). [*kılı, -ı*]
5. Olur anuñla muhkem her ‘alāka
Ne deñlü **kıl** za‘îf olursa katı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 49*). [*kıl,]*
6. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mār
Eger **kıl** gibi kıvrılsa hōş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [*kıl,]*
7. Teninde her **kılı** bir hāra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdâ vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [*kılı, -ı*]
8. Kılına degmemişler bu ‘aceb sır
Civān haqqın bilüp segbān-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 42*). [*kılına, -ı, -n, -a*]
9. Nebāt-ı tūṭi çeng-i zāga düşdi
Katumda her **kulun** biñ biñ cihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 205*). [*kılun, -un*]

kıl: Etmek, eylemek, yapmak.

1. Şehbāz dürür tapuñ ki sulṭān
Kıldı seni şayd içün mu‘allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 52*). [*kıldı, -dı*]
2. Göğ **kılduñ** müzeyyen encüm ile
Yiri itdüñ müşerref merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 25*). [*kılduñ, -du, -ñ*]
3. Semendüñ sürmege meydān senüñdür
Ḳadem eyvānına rence-ḳadem **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 37*). [*kıl,]*
4. Cemālüñ Ka‘bedür anı harem **kıl**
Muḥammed çün ‘urūca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 38*). [*kıl,]*
5. Hezār nâz-ı na‘îmle aldı dāye
Kılup şehd ü şekkerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 54*). [*kılup, -up*]
6. Kemāl-i ‘ilm taḥşîlin taleb **kıl**
Şi‘āruñ dā‘imā ḥilm ü edeb **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10*). [*kıl,]*
7. Elif ḥarfin bu güç yolda ‘aşā **kıl**
Dehende Mūsā gibi ejdehā **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [*kıl,]*
8. Elif ḥarfin bu güç yolda ‘aşā **kıl**
Dehende Mūsā gibi ejdehā **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 12*). [*kıl,]*
9. Tütulmaz **kılsa** ‘ālem fikr ü rāyı
Hevā bend ile pend ile havāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*kılsa, -sa*]
10. Diz üzre geldi Mecnûn’un atası
Feşāḥatdan **kılup** söze libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*kılup, -up*]
11. Diz üzre geldi Mecnûn’un atası
Feşāḥatdan **kılup** söze libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*kılup, -up*]
12. Beni ser-ḥalkā **kıl** aşāb-ı ‘aşka
O ḥalkā içre dā‘im geçe çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 64*). [*kıl,]*
13. Gelüp kapuña tutdum ḥalkasın uş
Kılup ḳaddümi ḥalkā bāb-ı ‘aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 63*). [*kılup, -up*]
14. Yaşın zülfince **kıl** ol serv-i nāza
Kıla döndüm egerçi ḥasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 4*). [*kıl,]*
15. Çün ölem yine anuñ mürdesi **kıl**
İki ‘ālemde ‘aşk olsun baña dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [*kıl,]*
16. Vücūdına şafā revḥānī idi
Kağan pervā-yı ṭu‘me **kılmasa** bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 85*). [*kılmasa, -ma, -sa*]

17. İder şabrı ile helvâ koruğu
İşi rây ile **kıl** kim merd-i bî-rây (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81). [**kıl**,]
18. Düşürdi sāye-veş efgende **kıldı**
Sözi şerbet şunup mey-gün ruṭabdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 18). [**kıldı**, -dı]
19. Vire hem nâfesinden gonce bâcı
Ʒılup servi gül üzre naḥl-bendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 87). [**Ʒılup**, -up]
20. Ki sa'y ile Ʒuculmaz mihr ile mâh
Anı da **kıldı** mecnûn 'aşƷ-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 31). [**kıldı**, -dı]
21. Ʒılam anı senüñle hem-terâzû
Eger keklik olup iylerse pervâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 74). [**Ʒılam**, -am]
22. Kemend-i şaydumı **Ʒılam** havâle
Bu söz zevƷiyle Mecnûn düşdi vecde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 80). [**Ʒılam**, -am]
23. Vücûdı mülkiñi virâne **kıldı**
Geçer eş'âr ile leyl ü nehârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 24). [**kıldı**, -dı]
24. Ʒıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki hem zer ḥarc idem hem zûr-ı bazû (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 72). [**Ʒıluram**, -ur, -am]
25. 'İvaż **Ʒılsam** yaraşur aña cânı
Çün ata döst desti 'aşƷıka taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 150). [**Ʒılsam**, -sa, -m]
26. Ʒılur mı yâr ile ol kârî zârî
Anı kim yây idüp dür yâr derdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140). [**Ʒılur**, --ur]
27. Velî Ʒays'uß Ʒayusı Leylî derdi
Ʒılurdu her kişi sa'y-i maşâfî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 101). [**Ʒılurdu**, -ur, -du]
28. Virüñ bu ḥasteye şîrin cevâbı
Eger **Ʒılmazsañuz** şerbet-fürüşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 27). [**Ʒılmazsañuz**, -maz, -sa, -ñuz]
29. Nevâzişler **Ʒılup** güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm yanumca bile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 42). [**Ʒılup**, -up]
30. Beni de gendüyi de **kıldı** bed-nâm
'Arab ḥâkinde tâ ki Ʒalmadı bād (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 106). [**kıldı**, -dı]
31. Ki 'ömri geçdi terk itmez o geşti
Ʒılur bed-nâmlar bezminde ârâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 105). [**Ʒılur**, --ur]
32. Ʒıluram Leylî'yi vallâh maḳtûl
Kesilmiş başın anuñ ay gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 118). [**Ʒıluram**, -ur, -am]
33. Aña da Ʒatı yiller oldı buyruk
Anuñ-çün biz **ƷılurduƷ** dün şavaşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 149). [**ƷılurduƷ**, -ur, -duƷ]
34. Ki zehr-âlûde bâde **kıldı** ihzâr
Yañılup bezm içinde sâƷi-i mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 14). [**kıldı**, -dı]
35. Anı Ʒismet **Ʒıluruz** iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi'l-hâl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 30). [**Ʒıluruz**, -uruz]
36. Cefâ itme utan bârî Ḥudâ'dan
Eger bülbülleri **Ʒılmasa** ḥaste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 85). [**Ʒılmasa**, -ma, -sa]
37. Ʒıluram ol sebebeden girye ben de
Beni luṭfuñla evvel bün düşürdüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 32). [**Ʒıluram**, -ur, -am]
38. Der ü dâmi **Ʒılup** bî-dâm u maḥbûs
Sibâ'-ı nefsinüñ olan muṭâ'ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30). [**Ʒılup**, -up]
39. Cemâl-i verd-i zehri **kıldı** ğâ'ib
Egerçi bir gül-i zerd oldı pinhân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 2). [**kıldı**, -dı]
40. Seri seng-i zemândan olur âzâd
Ʒıl iylik iyleme endişe bedden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 81). [**Ʒıl**,]
41. Yoğ idi bende hiç ümmîd-vârî
Bu resme **kıldı** Mecnûn âh u sûzi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93). [**kıldı**, -dı]
42. Vücûdında bulunmaz ğayr-ı yâri
Didiler **kıl** bu şırıra hem beyânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19). [**kıl**,]

43. Kılur seg Hakk'a hizmet **kılmaduñ** sen
Segün şulhı olur bir üstüh'āna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62*). [*kılmaduñ, -ma, -duñ*]
44. Kılur seg Hakk'a hizmet kılmaduñ sen
Segün şulhı olur bir üstüh'āna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62*). [*kılur, --ur*]
45. Kılarum 'arz-ı hâli ben şikeste
Nedür ahvâlün ey yâr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 182*). [*kılarum, -arum*]
46. Benümle **kıldı** hem 'ahd ü kararı
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148*). [*kıldı, -dı*]
47. Anı ey döst hergiz **kılma** maqbül
O guşşa kim kılur düşmenlerün şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 234*). [*kılma, -ma*]
48. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol kudret ü 'ilm issi Bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 10*). [*kılur, --ur*]
49. Rivāyet kâsesinden **kıldı** it'ām
Didi bir gün velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 2*). [*kıldı, -dı*]
50. Kılup şive tegâfûl itdi Leylî
İle in'ām iderken bal u yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 30*). [*kılup, -up*]
51. Gül-i gülzâr ile talsa kenârûñ
Eritdi 'aşk odı **kıldı** seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 153*). [*kıldı, -dı*]
52. Ben anı cân u dilden iyleyem yād
Haṭā kılsam eger 'afv u 'atā **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [*kıl,]*
53. Ğaribem luṭfuñ ile âşinā **kıl**
Neşidüñden baña luṭf iyle bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 56*). [*kıl,]*
54. Tekarrub gösterüp **kıldı** ri'āyet
Didi kândandur ey servi hırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 38*). [*kıldı, -dı*]
55. Ben anı cân u dilden iyleyem yād
Haṭā **kılsam** eger 'afv u 'atā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [*kılsam, -sa, -m*]
56. Ri'āyetler **kılup** sultânı gibi
Bu aña ol buña mâ'sûk u 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 14*). [*kılup, -up*]
57. Kerâmetle **kılur** ma'sûkı 'âşık
Arınsa 'aşk eger gill u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 20*). [*kılur, --ur*]
58. Kılur bad-ı şābā Çin armağânı
İki sünbül iki nerğis iki ṭāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 30*). [*kılur, --ur*]
59. Kılurlar 'ömrün anbārını sürāḥ
Ecel bir murğdur minḳārı pülād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 80*). [*kılurlar, -ur, -lar*]
60. Birisi naqş-ı Leylî biri Mecnûn
Varakdan Leylî'nün resmin **kılup** hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 49*). [*kılup, -up*]
61. Didüñ kim 'aşk her çüfti **kılur** tek
Gözetdüm ben de ol ṭavr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [*kılur, --ur*]
62. Devā **kıl** luṭf ile bu derd-i dāğa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34*). [*kıl,]*
63. Müşerref **kıldı** rüy-ı şubḥ-kārı
Zihî şubḥ-ı sa'âdet rüz-ı pîrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [*kıldı, -dı*]
64. Raḳīb-i dîve tā kim ola hā'il
Şarāb-ı büse ile **kıldı** bî-hüd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 137*). [*kıldı, -dı*]
65. Ziyâret kılmağa ḥāk-i mezârum
Benüm kâ'im-maḳāmum **kıl** o yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 89*). [*kıl,]*
66. Ziyâret **kılmağa** ḥāk-i mezârum
Benüm kâ'im-maḳāmum kıl o yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 88*). [*kılmağa, -mağa*]
67. N'ola şeb-reh olursa her vilāyet
Kılup ḥacet-geh ol ḥāk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 193*). [*kılup, -up*]
68. Bulutlar gibi âb-efşân hurûşân
Şu deñlü nevḥa itdi **kıldı** zārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 11*). [*kıldı, -dı*]

69. Yüzünü yırtana māl u ni‘am vir
Müdārā **kıl** müdārā ‘ālemidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 113*). [*kıl,]*
70. Kuru toprak döşek yaşduk kara taş
Vaşyyet **kılmağa** yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 23*). [*kılmağa, -ma, -ğa]*
71. Kılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu key Keyhüsrev’ün kâddin kılur dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 56*). [*kılur, --ur]*
72. Kılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
Bu key Keyhüsrev’ün kâddin **kılur** dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 57*). [*kılur, --ur]*
73. Hikâyet **kıldı** halka ol haber-dâr
Ki dünyâda olan ‘aşk ile nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 82*). [*kıldı, -dı]*
74. Ehl-i nazar **kılur** gözine tûtiya beni
Öldüm seni görüp beni n’iylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 4*). [*kılur, -ur]*
75. Zihî kudret urup bünyâd-ı hestî
Dü harf ile **kılur** âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 12*). [*kılur, -ur]*
76. Kıl ey luţf ehli Bârî bana yârî
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [*kıl,]*
77. Kuluñ miskîne rahmet iyer iseñ
Beni yıkdı ğamuñ vîrâne **kıldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 89*). [*kıldı, -dı]*
78. Civân iken daĥî pîrâne **kıldı**
Ne ayak bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 90*). [*kıldı, -dı]*
79. Kılurdı nîm-şebde hufyeten âh
Dehânî ğonce-veş dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 58*). [*kılurdı, -ur, -dı]*
80. Kılurdı aña yüz yüz merhabâyı
Kaçan ol cânibüñ ebrin görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 94*). [*kılurdı, -ur, -dı]*
81. Kılurdı fitne ol meftûna anı
Revân ol da bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 118*). [*kılurdı, -ur, -dı]*
82. Kılur ol kavm-i Leylâ’ya du‘ayı
Biz anuñ-çün ururuz tîĥ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 154*). [*kılur, -ur]*
83. Şu üstinde **kılurdu** hulle-bâfî
Şulardı nergisinden ergüvânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 32*). [*kılurdu, -ur, -dı]*
84. Kılurdu ağlayu ‘azm-i güzer-gâh
Gezüp yollarda çün kebk-i hîrâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 62*). [*kılurdu, -ur, -dı]*
85. Günüzin zâĥ olur gice üĥüdür
‘Adâvet **kılsa** âfetdür cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 69*). [*kılsa, -sa]*
86. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni yumaĥa şuyum eşk-i ter **kıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 79*). [*kıl,]*
87. Buĥûr-ı ‘ıtrımı büy-ı ciger **kıl**
Kefen **kıl** zülf-i yârûñ dâmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 80*). [*kıl,]*
88. Buĥûr-ı ‘ıtrımı büy-ı ciger **kıl**
Kefen **kıl** zülf-i yârûñ dâmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 81*). [*kıl,]*
89. Kara tönler giyüp feryâd ider zâĥ
Teneffüs **kılsa** zehr-âlûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 29*). [*kılsa, -sa]*
90. Kılurdu nâle vü efĥân u zârî
Şu dürler kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [*kılurdu, -ur, -dı]*

kıla dön: Kıla dönmek. Düşünmekten çok zayıflamak.

1. Yaşın zülfince kıl ol serv-i nâza
Kıla döndüm egerçi hasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 5*). [*kıla dön, -düm]*

kîle men rāk: Kıyame suresi 27. Ayet: “Kurtaracak kimdir?”.

1. Tabî’atda kıomadı istikâmet
İrüp bîmâra vâkı-ti **kîle men rāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 53*). [*kîle men rāk,]*

kılebdân: Bakır rengi.

1. Kılebdân saçlu incü dişlü dilber
Cemâli bî-nihâyet mâlî bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 204*). [*kılebdân,]*

kılıc: Kılıç.

1. Luṭfuñ zirîhi penâh-ı muḥkem
Ḳahruñ **kılıcı** kazâ-yı mübrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 50*). [*kılıcı, -ı]*
2. Ecel câmî müheyyâ nûşa geldi
Kılıç câmî ki câna kan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 61*). [*kılıç,]*
3. Kılınç iyler **kılıca** oḳa dir oḳ
Anuñ kim oldu bağı pür-cerâḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 144*). [*kılıca, -a]*
4. Döner arada câm-ı tığ u ḥançer
Kılıç kâr itdi fark-ı her ferîḳa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 27*). [*kılıç,]*
5. Çemen döndi Yemen gibi ‘aḳîḳa
Kılıç dendânî kesmekden gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*kılıç,]*
6. Kılıç gibi şavaṣda yüzi aḳdur
Yürürse cem’ idüp ceyš ü silâḥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 106*). [*kılıç,]*
7. İki yüzlü **kılıç** olur ḳafâda
Ol âdem-zâdeden it yeg durur çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 110*). [*kılıç,]*
8. Ḳurudi ol **kılıç** tıttuḡı desti
Alup hem saḡ ele tığı yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 80*). [*kılıç,]*

kilid-i ḥôş-zebân: Tatlı dilin kilidi.

1. İdüp anı ḥazîne-dâra teslim
Ṭurup soñra kilid-i ḥôş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 97*). [*kilid-i ḥôş-zebân, -ı]*

kilid-i ḳufl-ı bâb-ı fetḥ u nuşret: Zafer ve fetih kapılarının kilidi.

1. Kilid-i ḳufl-ı bâb-ı fetḥ u nuşret
Sa’âdetde re’is-i cümle aḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 54*). [*kilid-i ḳufl-ı bâb-ı fetḥ u nuşret,]*

kilim: Eskiden dervişlerin giydiḡi kalın sof hırka.

1. Libâsum lâyıḳ olmadı nemâze
Daḡı baḡtım **kilimin** görmedüm aḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 101*). [*kilimin, -in]*

kılinc: Kılıç.

1. Kılınç gibi hem iki yüzü gördi
Odi gönliñde bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 110*). [*kılınç,]*

kılınç iyle: Çok tevazu göstermek, yaltaklanmak.

1. Kılınç iyle kılıca oka dir oğ
Anuñ kim oldı bağı pür-cerâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 144*). [*kılınç iyle, -r]*
2. Kaçan gıybetde añılsañ etüñ yir
Kılınç iyle yüzüne merhabâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 109*). [*kılınç iyle, -r]*

kılış: Karşılıklı yapmak, kılmak, etmek.

1. Mağabbet gösterüp ihsân **kılışdı**
İledüp günde anda bir kıyını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 10*). [*kılışdı, -dı]*

kilk-i takdîr: Kader kalemi.

1. Dile ilhâm ider bî-harf u âvâz
Çeküp levh-ı ezelde **kilk-i takdîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 5*). [*kilk-i takdîr,]*

kılma: Yapmak, etmek.

1. Mağabbet da'vîsin **kılmaya** nâ-merd
Sözün fehmi itmeyüp her câhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 24*). [*kılmaya, -y, -a]*

kılsa: Yapmak, etmek.

1. Tutulmaz **kılsa** âlem fikr ü râyı
Hevâ bend ile pend ile havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*kılsa,]*

kim: Her kim, herhangi biri; belgisiz zamir.

1. O kızlardan iderseñ **kime** meyli
Alalum kıyalum adını Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 101*). [*kime, -e]*
2. Anuñ gibi firâz kızlar bulunur
Kimi dilersen istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 98*). [*kimi, --i]*
3. Kim isteye devâ dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*kim,]*
4. Ayağa şaldı **kime** urdisa dest
Süleymân gibi yilden bindügi at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 166*). [*kime, -e]*
5. Kime guşsa virür kim âhir olmaz
Felek kim yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 130*). [*kime, -e]*
6. Şorardı yârini **kimi** görürdi
Dilin 'aşk odı eyle iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 14*). [*kimi, -i]*

kim: "Hangi kişi?" anlamında soru zamiri.

1. Seni her **kim** ki kem sevdi kem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [*kim,]*
2. Tapuñdan özge **kime** yalvarayın
Senüñ hışmuñ görüp kanda kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 50*). [*kime, -e]*
3. Kimüñ ferzendi kalsa yâdigârı
Cihânda geçmez anuñ rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 21*). [*kimüñ, -üñ]*
4. Didi bir kâtibe kız gördi Loqmân
Kime tiz oldu bu şemşîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 82*). [*kime, -e]*
5. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylîdür andan gayrı **kim** vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54*). [*kim,]*
6. Kimi sevdüñ **kime** sevdâ-zedesin
Muhabbet odına âteş-gedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 39*). [*kime, -e]*
7. Kimi sevdüñ kime sevdâ-zedesin
Muhabbet odına âteş-gedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 39*). [*kimi, -i]*
8. Ne yüzüñ hâlidür sineñde dâğun
Kimüñ sevdâsı tıldırdı dimâğun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 42*). [*kimüñ, -üñ]*
9. Kim isteye devâ dil yâresine
Ala meh-pâresin cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 37*). [*kim,]*
10. Kimüñ hârî tılaşdı dâmenüne
Şaķındukça gözüm bîmâr olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 8*). [*kimüñ, -üñ]*
11. Bulurdu her kişi her dem murâdı
Kim ister kim ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 37*). [*kim,]*
12. Gelüp **kime** idersin merhabâyı
Ėo şol cânı ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 30*). [*kime, -e]*
13. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızâ ile güli **kim** vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 89*). [*kim,]*
14. Bilürdi ol da derd-i hicr-i yârı
Kim olur hâste derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 125*). [*kim,]*
15. Bütün ne kalb u şaf kodi ne perde
Kime ursa geçerdi darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 37*). [*kime, -e]*
16. Menem od üze n'iyler sende bu cüş
Seni **kim** yakdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 43*). [*kim,]*
17. Menem od üze n'iyler sende bu cüş
Seni kim yakdı **kime** mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 43*). [*kime, -e]*
18. Kime ağlayayın ben bu cefâyı
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 94*). [*kime, -e]*
19. Ki dür tãlibleri ala hızanê
Kim el açar ala ol mäh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 51*). [*kim,]*
20. Kime îzâ ide cevruñ belâsı
Dehânum yok dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 100*). [*kime, -e]*
21. Ger olursa cihânuñ mihr ü mähı
Bilümi **kim** kenâr iyleye heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 21*). [*kim,]*
22. Dirigâ kanı üstâdum dirigâ
İşüm şimden girü **kime** tanayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 59*). [*kime, -e]*
23. Odum cüş iylese **kime** yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 60*). [*kime, -e]*
24. Kâtında besledürdi bir nice seg
Kime hışm itse cellâda dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 3*). [*kime, -e]*
25. Kimüñle seyr ider kanda mekânı
Ėaber var ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 118*). [*kimüñle, -üñ, -le]*

26. Kimüñ zikrin ider ola güher-rîz
Didi mihr ile mühr açup ki ey mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 36*). [*kimüñ, -üñ*]
27. Kimi **kimden** idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 162*). [*kimden, -den*]
28. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben ol dem oluram bu guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 162*). [*kimi, -i*]
29. Edebden taşra girmezdi cevābı
Maḥabbetde anı **kim** kılsa tekzib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 131*). [*kim,]*
30. İyü iylük görür yavuz yavuzlık
Kime açılsa bād-ı ḥikmet-i ḡayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 73*). [*kime, -e*]
31. Uçar pervane gözinde ḥayālün
Bu gülşenden seni ey gül **kim** aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [*kim,]*
32. Kime itsün şikāyet ḥaste bülbül
Dīriḡa seyr iderken bu çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 92*). [*kime, -e*]
33. Kimi aḡlatmaz ol resme muşibet
Siyeh-puş oldı ol da mātem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 6*). [*kimi, -i*]

kim: *Zira, çüñkü.*

1. Kim kanum içmege la‘lindeki piyāle yiter
Bu ḥaste cāne ne ḥācet ki gürz-i ḡahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 8*). [*kim,]*
2. Kim aldı varumu daḡi ḡomaz baña beni
Cānāna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*kim,]*
3. Gül yüzün görse hezārān ol ḡadar pūr-cüş olur
Ey melāḥat tūtisi şeker dehenden söyle **kim** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*kim,]*
4. Kim söylemege ḥālini evvel dehān gerek
Da‘vā-yı ‘aşḡ itme ḡo ḡavḡāyı ‘andelīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [*kim,]*
5. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan **kim** selāmet olmaḡ ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 117*). [*kim,]*
6. Sözi kes **kim** bıcaḡ irdi süñüğe
Benüm yoḡdur ḡabile birle kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 186*). [*kim,]*
7. Şḡınma aña **kim** yoḡdur beḡası
Zenüñ **kim** saḡ işi yok pūr-maraḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 58*). [*kim,]*
8. Dimişdür nāḡışātu’l-‘aḡl ve’d-dīn
‘Ömer **kim** zenlere şeyṭān dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 65*). [*kim,]*
9. Tene rāḥat dil ü cāna şafāsın
Cigerde derd-i ‘aşḡuñ **kim** düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 105*). [*kim,]*
10. Dikince ḡice sancāḡ-ı siyāhı
Gice **kim** bir şadefdür ḡara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [*kim,]*
11. Ḳamu Ḥaḡ emrine münḡād u sākit
Ḳamer **kim** dā’imā yārı güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 21*). [*kim,]*
12. Gele cān bŷı ḡabrüm gülşeninden
Anı hem ḡana boya **kim** şehīdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [*kim,]*

kim: *"Ki" bağlacı.*

1. Ben o miḡnet zādeyem **kim** dāye-i devrān beni
Besler anamdan ṡoḡaldan emzürüp şir-i firāḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [*kim,]*
2. Yüz urup diseñ aña **kim** yile virdüğün ḡöñül
Ḥŷı idindi yilmegi bŷıuñla her ḡāḡ her şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [*kim,]*

3. Çok zamandır **kim** dil-i miskine meskendür o çin
Cân daği olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [kim,]
4. Çû ‘ömrümün güneşi vaqt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tîği düşmen **kim** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 5*). [kim,]
5. Ki toğar anuñ içinden nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür **kim** anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [kim,]
6. ‘Aceb mi olmasa hazzı eger ma’sûk-ı zibâdan
O **kim** pertâb ider himmet oğın meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [kim,]
7. Muğarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ’dan
Ne çeşm olsun o **kim** bakmaz cihâna nûr-ı Hakk ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [kim,]
8. Ne şey olsun o **kim** görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [kim,]
9. Yüzi ağ olsun anuñ **kim** başında var bu sevdâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [kim,]
10. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şûride **kim** ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [kim,]
11. Çün ismu’llah ola ‘unvân-ı defter
Gerek **kim** tâ ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [kim,]
12. Cihân **kim** var olupdur kudretüñden
Tolu ‘ibret olupdur hikmetüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 9*). [kim,]
13. Felek **kim** cünbişi devri aradı
Sücûdi dâ’im itmekdür murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 33*). [kim,]
14. O **kim** ol cünbişüñ seyyâresidür
Cemâlüñ şevkınıñ âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 37*). [kim,]
15. Cihân **kim** nûr-ı hüsnüñ perdesidür
Nevâ-yı ni’metüñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 45*). [kim,]
16. Cihânda sârîdür esrâr-ı ‘aşkuñ
Ne dil var **kim** yoğ anda nâr-ı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48*). [kim,]
17. Cihân **kim** bir muhabbet kışşasidür
Belâ ‘uşşâka andan şişşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 51*). [kim,]
18. O tâlîb **kim** kapuñda mu’tekîdür
Seni bilmekte ‘acze mu’terîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 85*). [kim,]
19. Senüñ gibisini **kim** bildi ey pāk
Seni **kim** zîkr ider vaşfuñca heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [kim,]
20. Senüñ gibisini **kim** bildi ey pāk
Seni **kim** zîkr ider vaşfuñca heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 89*). [kim,]
21. Bu biş vaqt ol kapuda nevbetüñdür
Aña **kim** bâb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 13*). [kim,]
22. Ne geldi bilmezem benden cevâbı
Bu dem **kim** ‘âşî nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [kim,]
23. Cemâl-ı luţfunuñ hem ‘âşıkıdur
Ben itdüm anı **kim** baña sezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [kim,]
24. Qoman dāmân-ı luţfuñ hergiz elden
Şu dem **kim** huşk ola cismümde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [kim,]
25. Anunçün cūdına nisbet vücûdi
O dem **kim** ‘âciz ola anda Loķmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [kim,]
26. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem’ün **kim** degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [kim,]
27. Hâlîfe oldu ana çâryârı
Bular **kim** her biri bî-şek velîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 59*). [kim,]
28. Gelüp **kim** yirse yisün rāyegānı
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 64*). [kim,]
29. Meger **kim** bir gice nûr-ı Celālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 1*). [kim,]

30. ud m  nle m   erref iyle udsi
Melekler **kim** sen  nle m  fte ird r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 17*). [kim,]
31. Aya  n tozına hep muntazırdur
Felek **kim** ni e r   en yıldızı var (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 19*). [kim,]
32. Ziy de  eb- er   a be zemi  **kim**
Teni ser-t - adem r  -ı rev ndur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 46*). [kim,]
33. Anu  **kim** ‘a  ı vardır cevherinde
Sa‘ det t cı  onmı  dur serinde (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 5, Mısra 15*). [kim,]
34. O dil **kim** ‘a   odından ola   l 
 ar-ı b - ‘a l u d n    r mi  li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 5, Mısra 17*). [kim,]
35. O c n **kim** derd    amdan b - aberd r
Ne var ins n ise ma‘nide  ardur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 6, Mısra 9*). [kim,]
36. Zih  efs ne **kim** efs na be zer
P r- e    r dil-i Mecn n’a benzer (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 6, Mısra 21*). [kim,]
37. Velikin ol veled **kim** n - alefd r
Anu  ta   ilin n sa‘yi telefdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 27*). [kim,]
38. Ne  iri **kim** içerdi   r olurdu
Mu abbet   nesi ma‘m r olurdu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 71*). [kim,]
39. Atası seyyid-i  avm u  abile
Kim ola     nini  er  idebile (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 136*). [kim,]
40. Ru ı n l feri **kim** ferre yitmi 
Z  n l fer ki yüz  uyunda bitmiş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 157*). [kim,]
41. F n n-i derd-i ‘a  u  n kte-d n 
Dimi  **kim** ‘a   u meşə olmaz nih n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 2*). [kim,]
42. Ne de l  **kim**  aber  v zelendi
O de l  derdi  ays’u  t zelendi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 35*). [kim,]
43. Ne de l  **kim**  aber b -perde d  di
O denl   ays u Mecn n derde d  di (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 37*). [kim,]
44.  u **kim** bu fitneye olmadı meft n
Didi  ybet dilinden  ays’a Mecn n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 43*). [kim,]
45. Y ter ins na neng   ‘ r-ı du ter
 u     **kim** ola du ter bed a ter (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 88*). [kim,]
46.  a ı ol du ter  n **kim** vesmelüdür
Ba up g z göre ba ın kesmelüdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 89*). [kim,]
47. Bah ne iyleyüp ol g l se erden
Dir idi **kim** ter olmuş gice terden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 9, Mısra 28*). [kim,]
48.  am-ı fir at bu ise **kim** ben m var
Fir  a d     n k fir de ey y r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 10, Mısra 41*). [kim,]
49. Bu resme **kim**  it b iylendi y re
 derdi s nesini p re p re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 10, Mısra 45*). [kim,]
50. Ba a **kim** m jde idersin vi  li
Y  d   midür görürdüm ya  ay li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 12, Mısra 67*). [kim,]
51.  u dem **kim** olmaya dest  nde fir at
Ne i  ı ba una   k-i ned met (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 35*). [kim,]
52. Per  **kim**  ok seversin an  c ndan
 a ın ‘ifrit-i p r- fetd r andan (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 49*). [kim,]
53. O göz **kim** k r olmu  dur  az dan
Ne    il a a ku l-ı t tiy dan (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 14, Mısra 27*). [kim,]
54. O yegdür **kim** beni ba a  oyas n
Y z  n  uyiyle benden el yuyasın (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 14, Mısra 29*). [kim,]
55. Ne g n **kim** c numa  a   ide c n n
Zih  ‘ y-d-ı m b rek  utlu  urb n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 14, Mısra 43*). [kim,]

56. Gidüp benlik bir oldum yâr ile bil
 Ɩo ƙālî **kim** şığışmaz araya ƙîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 64*). [kim,]
57. Meger ol küh **kim** Necd idi nâmı
 Ol idi ƙavm-i Leylânûnı maƙâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [kim,]
58. Rivâyet olunur **kim** Ɩays-ı mecnûn
 Ziyâde ğâlib olsa şevƙ-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 1*). [kim,]
59. Getürdim **kim** bite ƙâtuñda bu ƙâr
 Hâzîne bî-ħisâb u zer be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [kim,]
60. Anı **kim** söyledüñ sen dostâne
 Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [kim,]
61. Getürdim **kim** bite ƙâtuñda bu ƙâr
 Hâzîne bî-ħisâb u zer biħar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 83*). [kim,]
62. Anı **kim** söyledüñ sen dostâne
 Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 101*). [kim,]
63. O servüñ **kim** hevâsı bed-hevâdur
 Bu bustâna anı dikmek ĥatâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 151*). [kim,]
64. ‘Acebdür **kim** aña ol merd-i ‘âşık
 Bu resme görinürdi nâ-muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 157*). [kim,]
65. Ɩodılar ‘âmirîler taht u tâci
 O yola **kim** olur Mecnûn ‘ilâci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 172*). [kim,]
66. Bilürsin her şanem **kim** ‘âmirîdür
 ‘Arabda ĥüsn ü ĥulkuñ sâhirîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 179*). [kim,]
67. Bunuñ keklikleri **kim** ƙan içerler
 Ėarîbe ƙahƙaha nâzın açarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 187*). [kim,]
68. Unut Leylâ’yı **kim** leylî siyehdür
 Anuñ mihrinde yan **kim** mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 189*). [kim,]
69. Unut Leylâ’yı **kim** leylî siyehdür
 Anuñ mihrinde yan **kim** mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 190*). [kim,]
70. Ėazel okur añar yâr-ı Ėazâlî
 Ne şî’ri **kim** getirürdi zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 25*). [kim,]
71. Ki ya’nî mürde fârigdür kefenden
 Dü ‘âlemden o **kim** taşra ƙurar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 11*). [kim,]
72. Başumda rüz u şeb ĖavĖa-yı Leylî
 Beni ol **kim** yoğ iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 31*). [kim,]
73. Şebâb ehline şehvânî marâzdur
 Anuñ **kim** ĥüsnî ĥâdiş dil-berîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 5*). [kim,]
74. Maħabbet murĖ-ı cânûñ şehperîdür
 Ne cân **kim** ide bu perrile pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [kim,]
75. Veli hem Ėuşşasuz bî-baht u rüzem
 Ol iş **kim** ƙâr-ı Ėamdan ola ĥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 23*). [kim,]
76. Bulursa bulur andan ol necâtı
 Ola **kim** himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [kim,]
77. Bu Ėam-Ėîn Ėöñlümi şâd iylemezsın
 Bu resme **kim** za‘îf ü pirânunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 77*). [kim,]
78. Ėam-ı cânândan ayru olsa cânı
 Du‘â it **kim** ziyâde ola her rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 109*). [kim,]
79. Bu rüsvây u melâmet olmağ ister
 O laħza **kim** du‘â tiri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 119*). [kim,]
80. Bu ĖavĖâyı ĥikâyet iylediler
 Ki ol mecnûn fetâ **kim** ‘Âmirî’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [kim,]
81. Anuñ tâbiyle tölmiş ol ĥarâbe
 O şerbet **kim** aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [kim,]

82. Görünmez gözlerine ördek ü kaz
Olar **kim** h'ân-ı kıkmekten yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 87*). [kim,]
83. Kıl olmuş yâra ağıyârından âzâd
Zihî gam **kim** aña virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 91*). [kim,]
84. Egilmiş derd içinde rāya dönmiş
Muhabbet **kim** kazâ-yı âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 103*). [kim,]
85. Kurumağdan teni tâbüta dönmiş
O tâbüt içre cân **kim** kaygıuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [kim,]
86. Qabûl it 'özümi **kim** 'özü-h'âhem
Nazar iyle sebep şorma bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 6*). [kim,]
87. Ne dil nefrini itdi güş-mâlûñ
Ne kan itdüñ **kim** irdi gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 7*). [kim,]
88. Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bâri âhir gâh gâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 49*). [kim,]
89. Yürirsın 'aşk odına yana yana
Anuñ **kim** şabr u temkîn ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [kim,]
90. Sa'âdetden kaçanlar oldı mahrûm
Anuñ **kim** hem-demi bî-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 65*). [kim,]
91. Yüceldi zerrelere zirve-i küh
O **kim** var şem'-i 'aklınuñ fûrûğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 79*). [kim,]
92. İder şabrı ile helvâ qoruğı
İşi rây ile kıl **kim** merd-i bî-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81*). [kim,]
93. Anuñ derdinden ağırsın güler ol
Bu yol **kim** sen yürürsın pür-htaardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91*). [kim,]
94. Eşegi sürme **kim** çıkmaz çamurdan
Reh-i der-bend olursa h'âb-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 94*). [kim,]
95. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Velî ben haste-dil **kim** bî-karârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 11*). [kim,]
96. Düşelden cânuma derd-i dil-ārām
Baña bu şâ'ika **kim** indi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27*). [kim,]
97. Kim ola olmaya bu gamdan âgâh
Eger elde olaydı guşsa şadî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 34*). [kim,]
98. Bulurdu her kişi her dem murâd
Kim ister **kim** ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 37*). [kim,]
99. Ne hûş ol **kim** belâda ola dil-hûş
Degül çün ihtiyârî kârî 'aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 44*). [kim,]
100. Gören anı şanur **kim** hânde iyler
Baña dirler niçün yok sende hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 52*). [kim,]
101. Şu keklik gibi **kim** kaşd itdi kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [kim,]
102. Avı çıkdı dehâna girmiş iken
Şu gülmek **kim** alur elden şikârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 9*). [kim,]
103. Cefâ vü cevri ü cebr içün olupdur
Mişâlüm pîr-i hardur **kim** çeker yük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 15*). [kim,]
104. Ne derdüm var rakîbüñ harbesinden
Şu 'aşık **kim** olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 21*). [kim,]
105. Elinden gelmez anuñ cân dirîğı
Ne baş **kim** gelmez andan tîğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [kim,]
106. Kes anı **kim** olasin merd-i gâzî
Şu 'aşık **kim** ola kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 26*). [kim,]
107. Kes anı **kim** olasin merd-i gâzî
Şu 'aşık **kim** ola kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 27*). [kim,]
108. Olur şükranesi 'ağd u nikâhı
Şu demde **kim** ola sağ u selâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 65*). [kim,]

109. Vay aña **kim** yiledür i'timâdi
Buña yıl bû getürse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 30*). [kim,]
110. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz **kim** mağzı anuñ olmaya dôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57*). [kim,]
111. Anı güş iylemez ger mağz u ger pôst
Ne sözi **kim** katında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 59*). [kim,]
112. Virür lezzet eger dönmezse lağa
Bu bal söz **kim** dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [kim,]
113. Meger ol âdemî **kim** ola bîmâr
Teraḥḥum iyleyüp hem-sâline ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 126*). [kim,]
114. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her oḡ **kim** yay bağından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71*). [kim,]
115. Giderdi nice fersaḥ yire ḥayli
Her at **kim** cüşî yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [kim,]
116. Deminde şankî bād-ı şarşar idi
Ne yire **kim** ecel minḡârî irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 89*). [kim,]
117. İder tekbîr-i fetḡi dilde tekrâr
Didi bir yâr aña **kim** niçün ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [kim,]
118. Siper olur ḡadeng ü tiḡa dilber
Anuñ **kim** her dem ola kârî zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139*). [kim,]
119. Ḳılur mı yâr ile ol kârî zârî
Anı **kim** yây idüp dūr yâr derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141*). [kim,]
120. Atar mı yârına tîr-i neberdi
O cân **kim** oldı 'aşḡ odıyle maṡbûḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 143*). [kim,]
121. Ḳılınç iyler ḡılıca oḡa dir oḡ
Anuñ **kim** oldı bağı pür-cerâḡat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 145*). [kim,]
122. Bulur dilber oḡından anca râḡat
Anuñ **kim** hicr elinden bağı kâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 147*). [kim,]
123. Elinde şûr u şer şemşîr olmış
Ol el **kim** bezm içinde zer şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171*). [kim,]
124. Kimi 'Anter kimisi 'Amr u Ma'dî
Buḡaruñ ebri **kim** göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 183*). [kim,]
125. Cihân **kim** şeb libâsın yine giydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 1*). [kim,]
126. Olur bildi barışmasa ziyânı
Çü görđi **kim** cihân başına üşđi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 17*). [kim,]
127. Olara 'afvî ile minnet itđi
Buyurđi **kim** getürüñ ḡanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 71*). [kim,]
128. Yeg andan **kim** ḡala 'âlemde nenge
Virürseñ destine anuñ zimâmum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 112*). [kim,]
129. Ḳodî nevmîd anı yine sitâre
Şular **kim** bî-vefâdan 'ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 171*). [kim,]
130. Niçün şalduñ ayāḡa irdise el
Gice **kim** yâr idüñ yanumca çâlâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [kim,]
131. Saña devlet ḡapûsın açā mālî
Bu sözi **kim** didi ol merd-i ḡaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [kim,]
132. Perî gibi aradan yitđi Mecnûn
Ne deñlü **kim** aradı Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 213*). [kim,]
133. Yine cânına geldi itdüḡi âl
Şular **kim** meyve-i ḡikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 19*). [kim,]
134. Şaḡınduḡ göze çöp düşer dimişler
Şular **kim** meyve-i ḡikmet yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 21*). [kim,]
135. Esirger cân o **kim** imânı vardur
Yavuz ḡurd olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [kim,]

136. Anuñ kes boynını **kim** bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin **kim** sürmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 36*). [kim,]
137. Anuñ kes boynını **kim** bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin **kim** sürmelüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 37*). [kim,]
138. Öpüp âhü gözin iylerdi zârî
Ki bu çeşm-i siyeh **kim** hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 69*). [kim,]
139. Serüñe şağ olup derd irmesün hiç
Göze **kim** toğrıdur simin ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 63*). [kim,]
140. Ki şalam tapuna geh geh selâme
Ne per var **kim** uça bu kuşca cânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [kim,]
141. Ne yüz var yüzüne bakmağa hânum
İşigünden ne yil **kim** almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [kim,]
142. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yil **kim** senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [kim,]
143. Yeşil dîbâda şan pîrâye gibi
Özi **kim** mefreş-i dîbâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 23*). [kim,]
144. Kızıl minķârî bir pâre beķamdur
O la‘lîn burnı **kim** düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29*). [kim,]
145. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-‘âr
Anuñ **kim** derdi vardur ‘ârî n’iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9*). [kim,]
146. O **kim** ‘ârîdür andan yârî n’iyler
Çü karşı geldi bûy-ı kûy-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [kim,]
147. Zihî ‘ıyd-ı hilâl Allahu ekber
Hudâ **kim** bezm-i ‘aşķuñ cem‘ idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 101*). [kim,]
148. Beni ol cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ **kim** ziyâsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 103*). [kim,]
149. Şu deñlü **kim** eger dinse inanma
O zer **kim** biri biñ sîme geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [kim,]
150. Bu **kim** mâlın virüp ala ‘arûsı
Oķudı çün bu efsûnı ol âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [kim,]
151. Nikâh u ‘âķd olup hûṭbe oķundı
Hâṭib-i hûṭbe **kim** kürsiye ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 137*). [kim,]
152. Bu gendüyi döğüp başın yoları
Ne beñ **kim** ķonsa yüzü ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [kim,]
153. Baña ķible yiter dîdâr-ı yârum
Peder baña ne hâcet **kim** ola yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 189*). [kim,]
154. Hôrôsun beyza ile ne işi var
Baña ķardaş odur **kim** ola hâl-dâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 191*). [kim,]
155. Şu resme **kim** uğundi tâ seher-gâh
Ṭabanca urdı Leylî eyle muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 22*). [kim,]
156. Yeg andan **kim** ide benden kenâre
Yüz urup öpdî pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 48*). [kim,]
157. Bütü hiç sevme **kim** yokdur vefâsı
Cihânda yoğa dönse var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 30*). [kim,]
158. Sen anuñ gibi yârî yoğa şay var
Ṭanı ol döst **kim** zehrîn yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [kim,]
159. Şıgınma aña **kim** yokdur beķası
Zenüñ **kim** şağ işi yok pür-maraṣdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 59*). [kim,]
160. Zihî Fârûķ **kim** fark iylemişdür
Nice zen var ise işi bûğüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 66*). [kim,]
161. Beni ‘âfv iyle **kim** luṭṭ ehlisin sen
Saña gerķek ḥaber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [kim,]

162. 'İzāruñ luṭfı iyer i'tizārı
Harāmīdür gözün **kim** gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 109*). [kim,]
163. Helâl iyer aña itdüğü kanı
Ne sihr iyer 'aceb ğamzeñ **kim** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111*). [kim,]
164. Aña sîmîn serîr olmak ne hoşdur
Kamer **kim** beyle nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 119*). [kim,]
165. Saña 'arz iyerem diñle sözümi
O 'ahdi **kim** senüñle itdüm ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [kim,]
166. Yoluñda şādıkam çün şubḥ-ı rüşen
Lebüm **kim** çün şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 13*). [kim,]
167. Baña ʔa'n itme ey yâr-ı qadîmüm
O **kim** sâbit şanursın şoḥbetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 25*). [kim,]
168. Melâmet iyleme **kim** şerm-sârem
Bu müşkil yaramuñ üstine ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 36*). [kim,]
169. Yiter bî-kâr olmak baña pîşe
O bülbül **kim** kafesde ʔuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 83*). [kim,]
170. Anuñ-çün vaḥşe oldum âşinâ ben
Ol âdem-zâde **kim** ola münâfiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 105*). [kim,]
171. Meġer Leylâ'nuñ itdi aḳ gûlin yâd
Didi eyvah dirigâ **kim** ġarîbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 7*). [kim,]
172. Ki gün göstermez oldun ile şehre
Bu encüm **kim** atılup od şaçarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 45*). [kim,]
173. Ki incinmeyesin ilden hemîşe
Aru **kim** götürür şoḳmaġa neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 97*). [kim,]
174. Anı fehîm itmeyüp kaçdı kenâre
O **kim** yâdına gelmez kendü cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 69*). [kim,]
175. Ki ey cân-ı peder terk iyle ġaflet
O yol **kim** aña miḥnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [kim,]
176. Bitürür ot yirine tiġ-ı tîzi
Ol oḳ **kim** bî-amândur irse câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [kim,]
177. Nice olur ana cânun nişâne
O ḥançer **kim** em olmaz yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 89*). [kim,]
178. İrüp saña nice bir yara sîne
Cihân **kim** mâzîdür ma'nide ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 91*). [kim,]
179. Geçer sana ġam ile mâḥ u sâli
Bu deñlü **kim** belâlarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 93*). [kim,]
180. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu derdi **kim** çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [kim,]
181. Perî sevmekden uşan dîvûni baş
Perî **kim** şüreti gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 111*). [kim,]
182. 'Ayândur **kim** anı sevmek ziyândur
Kaçarsın âdemiden âdem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 112*). [kim,]
183. Yaḳarsın 'ömrüni hoş-âlem iken
Zemân-ı 'ömr **kim** bünyâdı yoḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 115*). [kim,]
184. Hoş olsa bir demi bin yıl gibidür
Zemân-ı 'ömr **kim** bir hoş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 119*). [kim,]
185. Ki mîzâne ururlar anı yârın
Şu cân **kim** ölmedin dünyâda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 131*). [kim,]
186. Dem ola **kim** arayasın Ya'ḳûb mûm
Egerçi saña bu sözler girândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 152*). [kim,]
187. Revân 'azm itdi dilden **kim** ʔutup pend
Ri'âyet iyleye koyup hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 2*). [kim,]

188. Ne resme üns ala insân yüzümden
O **kim** ola enîs-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 37*). [kim,]
189. Peder çün gördi **kim** Mecnûn-ı bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 1*). [kim,]
190. İşinden kôdı eşinden ayurdu
Cihân **kim** hâli her dem hîle vü rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [kim,]
191. Yiyessin tâzî gibi tâziyâne
Saña **kim** döne döne cevri ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 71*). [kim,]
192. Çü yir virân ola olmaz hârâcî
Anuñ **kim** bârî yok çün serv-i şîmşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79*). [kim,]
193. Dem ola **kim** deminde ire fi'l-hâl
Nevâña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [kim,]
194. Şadâ-yı günbed-i devrân-ı âlem
Bu günbed **kim** görürsin 'adl işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 89*). [kim,]
195. Rivâyet olunur **kim** bir seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 1*). [kim,]
196. Ki soñında senüñ gibi hâlefdür
Atañdan şağ iken **kim** dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 15*). [kim,]
197. Yigitlik var idi ma'zûr olurduñ
Bu kez şimdi **kim** oldu saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17*). [kim,]
198. Kim andan bârî añup dökmedüñ yaş
Şağ iken itmedüñ ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 18*). [kim,]
199. Var ölüsün ziyâret iyle bârî
Gerekdür **kim** mezârına varasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 21*). [kim,]
200. Güc imiş eyle **kim** cāndan uşandum
Yakında **kim** tapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 52*). [kim,]
201. Güc imiş eyle **kim** cāndan uşandum
Yakında **kim** tapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 53*). [kim,]
202. Ben itdüm anı **kim** güldi saña il
Yimezdüñ büstānum hışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [kim,]
203. Tırâş itdi refîkî kendü kaldı
Didi anı gören **kim** bu ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [kim,]
204. Seni segden ne hoş kırtarmış Allah
Didi **kim** uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53*). [kim,]
205. İy bānū-yı sarāy-ı kām-kārî
Baña lûtf iyle **kim** lûtfuñ demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 45*). [kim,]
206. Olurdu kûşca cāmî hurrem ü şād
Dil-i 'āşîk **kim** olmışdur ğam-ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 93*). [kim,]
207. Metā'uñ açma **kim** yokdur hâridâr
Bu nûkte irdi çün ol rāst-rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 36*). [kim,]
208. Ki āb-ı ğarîk itdi āfitābî
Gözinden kaçtreler **kim** yüze düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 81*). [kim,]
209. Baña olmışdur ejderhâ havāle
Bu ben bî-çāre **kim** müştāk-ı yārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 105*). [kim,]
210. Hem artar od gibi 'aşk-ı nihānum
Bu odı **kim** ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [kim,]
211. Dögindi ağladı cûş itdi muhkem
Biraz **kim** ağladı vü itdi zārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 147*). [kim,]
212. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum **kim** uğradı dün ol maķāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157*). [kim,]
213. Dönüp hālîn beyān itmiş mufaşşal
Dimiş bu nāme **kim** yazıldı kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [kim,]
214. Gözetmez hālîn ol göz **kim** kavîdür
Zamān çün göstere bârid şemā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [kim,]

215. Uralum yüzine göre tabanca
Şu **kim** yorğanına göre güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 231*). [kim,]
216. Diken de döşenürse rahât oldı
O girye **kim** ‘adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [kim,]
217. Anı ey döst hergiz kılma maqbûl
O guşsa **kim** kılur düşmenlerüñ şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 235*). [kim,]
218. Kõ anı **kim** olasın ğamdan āzād
Bu gün saña bitüren guşsa hārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 236*). [kim,]
219. Görinmez gözüme şüret vişāli
Güneş **kim** nūr-ı ‘ālem pertevidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 43*). [kim,]
220. Zihî ol kavme **kim** ‘ayş itdi ol yevm
Çanağın **kim** şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [kim,]
221. Zihî ol kavme **kim** ‘ayş itdi ol yevm
Çanağın **kim** şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 25*). [kim,]
222. Saña cevr itdi sürersin şafāyı
Didi **kim** baña yitmez mi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [kim,]
223. Ki sığmaz kâseye deryā-yı ma‘nî
Şu **kim** bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 47*). [kim,]
224. Şı dīvār u derin **kim** ola rüşen
Gönül şınmasa hergiz rüşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [kim,]
225. Zemîn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu **kim** gönlin hemîşe kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 57*). [kim,]
226. Üninden añlamayup şordı nāmın
Didi **kim** ben Selīm-i ‘Amirî’yem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 23*). [kim,]
227. Kebāb-ı tâze vü helvā küliçe
Nice **kim** yalvarup oldı havāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 39*). [kim,]
228. Bu bir loğma yimedi hep yidi vahş
Selīm aña didi **kim** ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [kim,]
229. Senüñ nedür ğidān ey turfe insān
Didi **kim** her seher dil-ber hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47*). [kim,]
230. Düşer her murğ u mähî cevr-i dāma
Aña **kim** tu‘me bir loğma giyehtür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 67*). [kim,]
231. Görüp bir zāhidi vîrān içinde
Ta‘accüb itdi **kim** bu merd-i dānā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 3*). [kim,]
232. Hem ildi dikdi hem yudi arıtdı
Naşihat itdi **kim** ey nūr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 57*). [kim,]
233. Bilürsin **kim** degüldir ihtiyārî
Bu miñnet **kim** naşibümdür min’el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 88*). [kim,]
234. Bilürsin **kim** degüldir ihtiyārî
Bu miñnet **kim** naşibümdür min’el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 89*). [kim,]
235. Belādan başına ğavġālar üşmez
Ev aña baña **kim** cāna kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 93*). [kim,]
236. Söyünür eyle **kim** yanmadı bir dem
Şular **kim** bu cihānda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 112*). [kim,]
237. Şeh iken aña kullar derhem itdi
Anı **kim** bu şıfat h‘ār iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131*). [kim,]
238. Dil-i Hamdî gibi olmayasın h‘ār
Deñiz gibi o **kim** kendü tuzun yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135*). [kim,]
239. Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
O **kim** ğayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [kim,]
240. Vefā vezninde nice sengi vardur
Ola **kim** germ idüp āvāzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 69*). [kim,]

241. Okıya nazm u şi'rün tazesini
Ola **kim** ola bu gönlüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 71*). [kim,]
242. Gidüp ârâmı kendü itdi ârâm
Buyurdi pîre **kim** ey hoş-dem âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [kim,]
243. Didi **kim** key haţâdur bu cüdâyî
N'ola gelse kenâruna nigâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 150*). [kim,]
244. Meye ne kudretim var **kim** uram dest
Güle qarşu revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [kim,]
245. Niçün terk iyleyüp geldüñ maķâmuñ
Didi **kim** geldügüm yir şehr-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 41*). [kim,]
246. Olup boynumda tavkum hük-m-i râyuñ
Tapuñ her şi're **kim** iyleye bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [kim,]
247. Bu yola düşmez ol **kim** verd-i terdür
Bu harfûñ tuymaduñ bînde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [kim,]
248. Benî-nev'ün taleb kıl cinse bâr ol
Tutalum **kim** tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 83*). [kim,]
249. Selâm ortaya kodı hoş ta'âmı
Didi **kim** tuzlu söze tatlu dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113*). [kim,]
250. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi ol civân **kim** bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [kim,]
251. Kime ğuşşa virür **kim** âhîr olmaz
Felek **kim** yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 130*). [kim,]
252. Kime ğuşşa virür **kim** âhîr olmaz
Felek **kim** yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [kim,]
253. Halâş itdi belâdan haste cânı
Dem ola **kim** olasin sen de hāmûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 139*). [kim,]
254. İdüp bu miħnet ü derdi ferāmûş
Bu şu'le **kim** ciger yakar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [kim,]
255. Yahûd bād-ı hevâ efgendesiyem
Ol âteş **kim** vücûdum mûm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [kim,]
256. Kim ola iyleye haķ sözi tekzîb
Harîf anuñ çü bildi hırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 178*). [kim,]
257. 'Acâ'ib hoş kaşâ'id iyleyüp yâd
Ne yirde **kim** okurdi bir kaşide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 215*). [kim,]
258. Dilâ zann itme **kim** Mecnûn-ı pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 1*). [kim,]
259. Delürdi öldürüñ şâh u vezîri
Ol il **kim** hākimi divâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [kim,]
260. Olur 'aşkuñ şafâsı bî-'inâyet
Mücerredür bu **kim** 'aşk olsa şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [kim,]
261. Didi Mecnûn'a ref' itdi hicâbı
Sözün **kim** gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 113*). [kim,]
262. Velî divâne oldur ola hûd-kām
Beni div anlama **kim** div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 139*). [kim,]
263. Velî 'aşkum yolında toĝru tirem
Ol ok **kim** anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [kim,]
264. Uvat **kim** gelmez andan kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 146*). [kim,]
265. Çıķam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân **kim** mâr ile çâhı toľudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [kim,]
266. Ki bundan ğayri yok imîn vilâyet
Benüm **kim** menzilüm oldı harâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 171*). [kim,]
267. Yiter âyineye hil'at cilâsı
Eger **kim** olmaya âyine 'üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 177*). [kim,]

268. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz tıflı **kim** toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [kim,]
269. Murâdı olmasa Perverdigâr'ı
Cihân **kim** iki yüzlü bir varağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 5*). [kim,]
270. Hesâbın uyduramaz ol kitâba
Bu bâğ içre o **kim** şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [kim,]
271. Olup nâcâr nûş-ı zehr iderdi
Aña dek **kim** sipihr-i bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 39*). [kim,]
272. Üzüldi eyle **kim** ümmîd üzüldi
Ne hûşdur deme perhîz-kâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 48*). [kim,]
273. Demüñ içmege iki teşne lebdür
İşâretdür baña **kim** tırduguñ cây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 77*). [kim,]
274. Deler bağrın ne servî dir ne şimşâd
Bu seyrüñ **kim** ser-encâmî 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 83*). [kim,]
275. Biñ adım da olursa bir qademdür
Bu dâruñ **kim** binâsı hâr u hasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 85*). [kim,]
276. Aña hârc iledi sa'y-ı vefâyı
Vefâlar itdi **kim** olınsa ger yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 5*). [kim,]
277. İde 'âlem senüñ de zıkrüñi hayr
Şu dem **kim** gayra kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 11*). [kim,]
278. Ki bu sünnet tıpuñdan oldı evvel
O gün **kim** gördüñ iki naqş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 47*). [kim,]
279. Didüñ **kim** 'aşk her çüfti kılar tek
Gözetdüm ben de ol tıvr-ı qadîmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [kim,]
280. Dil-i bîmâra hûş virdüñ cevâbı
Anuñ **kim** yârî ehl-i hâl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 59*). [kim,]
281. Hüner medhinde güyâ zemde hâmüş
Şu naqış **kim** hasûd u bî-vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69*). [kim,]
282. Hünerde manzarı hâbt u hâfâdur
Dimiş ol **kim** dilinde vardur uzluğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 71*). [kim,]
283. Egerçi çokdur itden şimdi şâ'ir
O hûsnüñ **kim** ola meşşâtası zûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 89*). [kim,]
284. Ne deñlü ola anda revnağ u nûr
Qo harf-i ta'nı **kim** devr-i Zuhaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 91*). [kim,]
285. Anuñ-çün haddi yok bî-intihâdur
Qara bahtum midur **kim** gâyeti yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [kim,]
286. Vefâsı az cefâ vü mihneti çok
Meger **kim** mihver-i gerdün uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [kim,]
287. Tehî diller niye şakırlar anı
Bu dem bağrı delükler **kim** ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 27*). [kim,]
288. Giriftâr oldılar çeng-i sibâ'a
Bu heybetden o **kim** 'ibret alurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 99*). [kim,]
289. Hemân manend-i naqş-ı Mânî hâmüş
Birazdan **kim** ayıldı ol büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [kim,]
290. Kesüp yol virmediler gayr hâlqa
Dirende nefsin ol **kim** çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 115*). [kim,]
291. Muñî'ı olsa tañ mı her dirende
O meclis **kim** sibâ' olmışdı havli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [kim,]
292. Bunı şanmañ ki şehvânî marâzdur
O **kim** tahşil ide 'aşk-ı tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 121*). [kim,]
293. Yazardı Zeyd anı tırup kafâda
Ne dürr **kim** bu iderdi nazm ile qayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [kim,]

294. Boyanur ‘ālemüñ sīmāsı kana
Cihān **kim** hūnīdür yokdur amānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 3*). [kim,]
295. Hevâ-yı ‘aşkuñ ile virdi cānı
Bu gün **kim** öldi hāk oldı nıķabı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 103*). [kim,]
296. Gözin yummaz gözedür dā’ima yol
Umar **kim** nā-gehān bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 109*). [kim,]
297. Senüñ mihrüñ odından oldı pür-süz
Şu reyhān **kim** bitürmişdür mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 113*). [kim,]
298. Olupdur bŷy-ı zŷlfüñ yādıgārı
Şu süsen **kim** biter hākinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 115*). [kim,]
299. Añup ol gevherüñ hŷsnin ögerdi
O nevħa **kim** kan ağladurdi sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 133*). [kim,]
300. Añup itdi o la‘li lāle-rengi
Ol efgān **kim** delerdi taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 135*). [kim,]
301. Mücāvır var mı **kim** olmaz misāfir
Ne şıhħat var ki olmaz pür-sakāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 148*). [kim,]
302. Ne kāmēt ola **kim** görmez kıyāmet
Ne bāzār ola **kim** ol kāsīd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [kim,]
303. Ne kāmēt ola **kim** görmez kıyāmet
Ne bāzār ola **kim** ol kāsīd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [kim,]
304. Ne bey‘ ola **kim** āhır fāsīd olmaz
Cihān ‘ayyārdur dā’im işi rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [kim,]
305. Tehī desti durur bir māl-dāruñ
Nice gül **kim** bitürür luş ile hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [kim,]
306. Neñ öldi **kim** giyersin bu siyāhı
Didi anuñ içün **kim** döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [kim,]
307. Neñ öldi **kim** giyersin bu siyāhı
Didi anuñ içün **kim** döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 25*). [kim,]
308. Çık ey göz **kim** baña ‘ayn-ı zārarsın
Tutul ey dil ki gāvğā-yı ceressin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 60*). [kim,]
309. Gömüldüñ genc iken topraga ey genc
O gencüñ **kim** yiri zır-i zemīndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 129*). [kim,]
310. Eceldür **kim** felekden ola nāzil
Gel imdi el uyu gāfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 68*). [kim,]
311. Anı menzil idinme **kim** hařādur
Ki ejderhā gibi cŷş itse deryā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 72*). [kim,]
312. Tiz ol **kim** kār-bān göçmişdür irden
Bu yidi başlu ejderhā-yı hŷn-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 76*). [kim,]
313. Kuşatmışdur seni çün halka-i mār
Eger **kim** farķ iderseñ farķ u pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 79*). [kim,]
314. İnanma uğrıdur düzd-i cihāne
Cihān bir hānedür **kim** pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 85*). [kim,]
315. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşāne
Şu **kim** bir kāhe şaymazdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [kim,]
316. Zamānuñ farķı fevķi ola cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ **kim** ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 103*). [kim,]
317. Müdārā iyler ol **kim** ādemīdür
Şu taş **kim** ayağundan düşüre nā‘l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 114*). [kim,]
318. Müdārā iyler ol **kim** ādemīdür
Şu taş **kim** ayağundan düşüre nā‘l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 115*). [kim,]
319. Kızıl ķor olup ol zer tola gŷruñ
Eger **kim** zŷlm ile yağ idesin cem‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [kim,]

320. O yağ ile yanasın nitekim şem‘
Şu **kim** cânı şafâ yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [kim,]
321. Dürüş takvâya oldur anda zâduñ
Bu dünyâ **kim** işüñi gevher iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 145*). [kim,]
322. Ne lâyıkdur sana ‘âlem-perestî
Cihâna tapma **kim** yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 165*). [kim,]
323. Aña tap **kim** yog olmaz pāk zâtı
Cemâl-i hâke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [kim,]
324. Ȧılurdı nâle vü efgân u zârî
Şu dűrler **kim** bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 5*). [kim,]
325. Nihânî pîrden anları şordı
Ki bunlar **kim** sürerler zevk-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 61*). [kim,]
326. İrişdiler şafâ-yı câvidâne
O ‘âlemde o **kim** çekdi belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75*). [kim,]
327. Bu ‘âlemde sürer beyle şafâyı
Şu dil **kim** ol cihânda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 77*). [kim,]
328. İrişűr toĝrı ok gibi nişâne
Ol ok **kim** her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [kim,]
329. Nice egriye virdi istikâmet
Şu **kim** ‘aşk âteşiyle cân eridűr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [kim,]
330. Yűzin dűndűrmeye vű tuta başı
Şu **kim** ister melâmetden selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 17*). [kim,]

kime: *Herhangi bir kimseye, her kime.*

1. Belâ bendine muhkem rismândur
Kime bend ursa mecnûn iyer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 105*). [kime,]
2. Biter devlete göre bűstân da
Kime devlet hűmâsı sâye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 71*). [kime,]

kime: *"Hangi kişi(ye)?" anlamında soru zamiri.*

1. Kime dâmân-ı űmmîdűm açayın
Ȧazab rahşın geçer luţfuñ semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 52*). [kime,]

kime kismet yimek kime emekdür: *Kiminin kısmetinde yemek, zevk ű safâ varken kiminin kısmetinde emek, eziyet vardır mealinde bir atasűzű.*

1. Kime kismet yimek kime emekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 72*). [kime kismet yimek kime emekdür,]

kimesne: *Kimse, belgisiz zamir.*

1. Ezelden baña kismet âh enîndűr
Kimesne pendile açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 15*). [kimesne,]
2. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuk el almasın almış degűldűr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 106*). [kimesne,]
3. Kimesne bir pula almazdı anı
Ȧışadur çűn zebânı za‘ferânűñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 188*). [kimesne,]

4. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nâme düzse şimdi Tūsī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 24*). [*kimesne,]*

kimi: Bazi, kimi.

1. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî vü Şirîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 49*). [*kimi,]*
2. Kimi Mecnûn **kimi** Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî vü Şirîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 49*). [*kimi,]*
3. Bularuñ arasında nice duñter
Kimisi âftâb u **kimi** ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 130*). [*kimi,]*
4. Bularuñ arasında nice duñter
Kimisi âftâb u kimi ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 130*). [*kimisi, -(s)i]*
5. Xoşup kenze keniz-i sîm-çehre
Kimi gilmân-ı zengî câme gül-gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 39*). [*kimi,]*
6. Şanasın kara gözdür kapladı hûn
Kimi gilmân-ı rûmî hülle müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 41*). [*kimi,]*
7. Kimi ‘Anter kimisi ‘Amr u Ma‘dî
Buñaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [*kimi,]*
8. Kimi ‘Anter **kimisi** ‘Amr u Ma‘dî
Buñaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [*kimisi,]*
9. Şıdı kırdı bulup â‘dâya fırsat
Kimi başın alup kaçdı yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 53*). [*kimi,]*
10. Kimi baş virdi tîğ-ı bî-amâna
Alup başın ele kavmuñ emîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 54*). [*kimi,]*
11. Kimi hâlkûñ gülüşür kimi giryân
Gülerler gâfil ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 44*). [*kimi,]*
12. Kimi hâlkûñ gülüşür **kimi** giryân
Gülerler gâfil ü bî-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 44*). [*kimi,]*
13. Kimi yüz sürdi deste kimi pāya
Gözetdiler vefâ-yı haqq-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 24*). [*kimi,]*
14. Kimi yüz sürdi deste **kimi** pāya
Gözetdiler vefâ-yı haqq-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 24*). [*kimi,]*
15. Kimi havlısı kimi pāsbānı
Anı hıfz itdiler çün yār-ı dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 26*). [*kimi,]*
16. Kimi havlısı **kimi** pāsbānı
Anı hıfz itdiler çün yār-ı dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 26*). [*kimi,]*
17. Ve zeyyennâ es-semâe âyetinden
Kimi seyyâredür kimi şevâbit (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 19*). [*kimi,]*
18. Ve zeyyennâ es-semâe âyetinden
Kimi seyyâredür **kimi** şevâbit (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 19*). [*kimi,]*
19. Kimi nālân kimi sūzân u giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ’ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 28*). [*kimi,]*
20. Kimi nālân **kimi** sūzân u giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ’ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 28*). [*kimi,]*

kimin: Bazi, kimi.

1. Kimin hâtır kimin hāme yazardı
Giderdi tuñfe andan her maqāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 54*). [*kimin,]*

2. Kimin hâtır **kimin** hâme yazardı
Giderdi tuhfе andan her maḳâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 54*). [*kimin,*]
3. Kimin nây itdi ‘uṣṣâḳuñ kimin çeng
Ol iki ‘âşîḳuñ nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126*). [*kimin,*]
4. Kimin nây itdi ‘uṣṣâḳuñ **kimin** çeng
Ol iki ‘âşîḳuñ nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126*). [*kimin,*]

kimisi: *Bazı, kimi.*

1. Kimisi diğ biler yiye o şehdi
Atası illâ gâyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 52*). [*kimisi,]*

kimse: *Hiç kimse.*

1. Şımazdı **kimse** anuñ şişesine
Nice gülsün tapuñdan dil çeräği (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 88*). [*kimse,*]
2. Aña virmezdi **kimse** fülüsü
Eger evvel zamānda gelse Cāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 26*). [*kimse,*]
3. Seni benden daħi **kimse** ayırmaz
Olup ma'şūk u 'aşık 'aşk ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 52*). [*kimse,*]

kimse: *Herhangi biri, kimse.*

1. Kâtina varamazdı **kimse** anuñ
İcâzetsüz o yire gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 52*). [*kimse,]*
2. Ya görmiş **kimseden** hâlin soraydı
Velî kôr kardî ta'nından rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 54*). [*kimseden, -den]*
3. Ölürsê **kimseye** hâlin dimezdi
Yatup vîrandâ ol keklîk çü bayküş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 84*). [*kimseye, -y, -e]*

kimse: *Hiç kimse, belgisiz zamir.*

1. Anuñ-çün **kimse** katında yüzüm yok
Hemân biz görmedük bu derdi cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 74*). [*kimse,*]
2. Ya olmaz **kimse** hergiz âşinâsı
Gice çün yağa bir rûşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 108*). [*kimse,*]
3. Anuñ üstinde **kimse** tütmedi yir
O kim gayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 136*). [*kimse,*]

kimüñ: *Kimin.*

1. Ben hōd senüñem ammā **kimüñsin** ola sen de
Kaddün ‘alem-i bālā mānend-i kad-i tūbā (*Leylâ vü Mecnûn*, *Gazel 11*, *Mısra 4*). [*kimüñsin*,]

kīn: *Düşmanlık.*

1. Sepîd olduğı-çün sevmeye tenini
Çara günler getirür cânâ **kini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 54*). [*kini, -i*]

kına: Kına. Saça, sakala veya kadınların, parmaklarının uçlarına sürdükleri sarımtırak pembe boya ve bunun esası olan toz.

1. Elüñ güldür ne boyarsın **kınaya**
Dimezsın göre bir hâsîd **kınaya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 101*). [*kınaya, -ya*]
2. Elüñ güldür ne boyarsın **kınaya**
Dimezsın göre bir hâsîd **kınaya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 102*). [*kınaya, -ya*]

kîne: Kîn, garaz. Kalpte beslenen düşmanlık.

1. İlüm ma'mûr u 'Âmirdür hazînem
Adum meşhûr añılur mihr ü **kînem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*kînem, -m*]
2. İlüm ma'mûr u 'Âmirdür hazînem
Adum meşhûr añılur mihr ü **kînem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*kînem, -m*]
3. Boşaldı künc-i sine **kînelerden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 34*). [*kînelerden, -ler, -den*]
4. Nola sen de geçerseñ **kînelerden**
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 68*). [*kînelerden, -ler, -den*]

kır: Kırmak, parçalamak.

1. Delûlûk tâzelendi **kırdı** zencîr
Çılup mihrâb-ı yâra karşı secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 112*). [*kırdı, -dı*]

kır-: Öldürmek, yok etmek.

1. Şıdı **kırdı** bulup â'dâya fırsat
Kimi başın alup kaçdı yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 52*). [*kırdı, -dı*]

kırâ'at: Kur'ân-ı Kerim'i tecvîd kurallarına ve tekniğine uygun olarak okumak.

1. Ki tahşîl iyleye 'ilm ü kitâbet
Hecâ vü harf u tecvîd ü **kırâ'at** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 126*). [*kırâ'at,]*

kirdgâr: Allah, Tanrı.

1. Ya seni öldürürem yâ beni tîz
Yemîn itdi añup ol **Kirdgâr'ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 27*). [*kirdgâr'ı, -ı*]

kış uyhusı: Kış uykusu.

1. Taşup aşmış başından mihr cûyı
Kış uyhusında kuş düşün çılup yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 91*). [*kış uyhusı, -nda*]

kısa: Kısa.

1. Kimesne bir pula almazdı anı
Ƙışadur çün zebânı za‘ferânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 189*). [*Ƙışadur, -dur*]

Ƙışâs: Eski hukukta öldürme ve yaralama suçlarını işleyen bir kimseyi bu fiilleri aynen kendisine uygulamak suretiyle cezalandırma, misilleme yapma.

1. Atam anam taleb Ƙılmaz **Ƙışâşı**
Esen Ƙalun siz ey yârân ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 56*). [*Ƙışâşı, -ı*]

Ƙise: Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba, kese.

1. Zebân **Ƙise** dehânı gibi hāmüş
Birbirine Ƙarşu iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 154*). [*Ƙise,]*

Ƙişi: Adam, insan, kimse.

1. Ƙişi gendüzini bed-nâm ider mi
Adın rüsvey-ı hâş u ‘âm ider mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 11*). [*Ƙişi,]*
2. O sevdâda geçürdi yevm ü leyli
Ƙişi gönderdi Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 33*). [*Ƙişi,]*
3. Ƙo itme bârî bu lâf u güzâfî
Ƙişi olmayıcağ bir işde mâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 21*). [*Ƙişi,]*
4. Ki adın duñterümüñ iylemez yâd
Ƙişi bed-nâm olunca ölse yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 109*). [*Ƙişi,]*
5. Melâmetden selâmet olsa yegdür
Şikâr olmak **Ƙişi** çeng-i nehenge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 111*). [*Ƙişi,]*
6. Televvün ehli bed-hûya inanma
Ƙişi itmeyiceğ ‘ahde vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 177*). [*Ƙişi,]*
7. Neler iyler **Ƙişiye** tâlî-i şüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 42*). [*Ƙişiye, -y, -e*]
8. Vücûdun nokta iken Ƙâf içinde
Bu söz olur **Ƙişiye** pend-i Ƙâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 53*). [*Ƙişiye, -y, -e*]
9. İki gören biri eñvel **Ƙişidür**
Odur ‘aşîğ ki ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 16*). [*Ƙişidür, -dür*]
10. Anuñ-çün oldu anlaruñ muţâ‘ı
Ƙişiye luţf u ihsân pâsbândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 87*). [*Ƙişiye, -y, -e*]
11. Hâlâşından ne aşşı iyleye cehd
Ƙişi kendülügiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 91*). [*Ƙişi,]*
12. Gerekdür âdem olan **Ƙişide** şerm
Ola çün ehli bâzaruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 174*). [*Ƙişide, -de*]
13. ‘Aceb midür iderse sa‘y-ı tîmâr
Ƙişi toğ olsa bilmez aç hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 91*). [*Ƙişi,]*
14. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Ƙişi nâ-cinse hem-dem olsa nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 35*). [*Ƙişi,]*
15. Ne hayr umar **Ƙişi** âhîr zemândan
Çü şehler ‘âciz olur bu zemânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 30*). [*Ƙişi,]*

16. Eger hâdim degülseñ kışşa ma'lûm
Kişi maḥbûbına çok hizmet iyerler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 23*). [kişi,]

kışi didügiñ işidür: İnsan işi ile birlikte anılır, anlamında atasözü.

1. Anuñ-çün kışi didügiñ işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 90*). [kışi didügiñ işidür,]

kışkan: Kışkanmak.

1. Revân eyile ki gözden kışkanasın
Murâdı nûş u gûş-ı bülbül ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 76*). [kışkanasın, -a, -sın]

kışmet: Nasîp, kışmet, kader.

1. Ezelden baña kışmet âh enîndür
Kimesne pendile açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 14*). [kışmet,]
2. Anı kışmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi'l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 30*). [kışmet,]

kışsa: Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.

1. Mülk-i cihâna iyleyeler pâdişâ beni
Ey Ḥamdî zülf-i yâr ile kışsam dırâzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [kışsam, -m]
2. Bu kışsa ḥâşılı ḥubb-ı ezeldür
Anuñ maḥbûbı ḥüsn-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 53*). [kışsa,]
3. Cihân kim bir muḥabbet kışsasıdır
Belâ 'uşşâka andan ḥışşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 51*). [kışsasıdır, -sı, -dur]
4. Cihânda gerçi 'aşka kışsa çokdur
Ġam-ı Mecnûn'a benzer gûşsa yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 29*). [kışsa,]
5. Bu kışsa düşdi iller dillerine
Perişân oldu A'râb illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 29*). [kışsa,]
6. Çün oldı ḥalka Mecnûn kışsası fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 1*). [kışsası, -sı]
7. Şu başdan aşdı tınmazsa şubaşı
Kaçan bu kışsayı gûş itdi şihne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 31*). [kışsayı,]
8. Düzen kışsa 'arûsınuñ cemâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 1*). [kışsa,]
9. İderdi aña Leylî kışsasın mağz
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel'e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 62*). [kışsasın, -sı, -n]
10. Gelüp dâd ile hoş ad ile gitdi
Geçer kışsa olur çün 'ömr zâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 35*). [kışsa,]
11. Hôş itsün kışsasın 'âlemde 'âkil
Ne Nevfel kaldı 'âlemde ne Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 36*). [kışsasın, -sı, -n]
12. Ne yâri var ki diye kışsasını
Kaḫu baĠlu ayakda âhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [kışsasını, -sı, -n, -ı]
13. Didi bu kışsayı inşâ iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 1*). [kışsayı, -yı]
14. Açup kışsa yüzinden perde-i râz
Ki ol şahrâ-bisâf u küh-bâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 2*). [kışsa,]
15. 'Aceb mi kâfiye olsa aña seg
Budur seg kışsasından kaşd-ı râvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 67*). [kışsasından, -sı, -ndan]

16. Peder mevtinden oldu taze haste
Okur geh iştiyâkuñ **kıssasından** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 133*). [*kıssasından, -sı, -ndan*]
17. Dili pür-Leylidür yok gayra meyli
Bu **kıssa** oldu çün Leylâ'ya ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 43*). [*kıssa,]*
18. Didi bu **kıssanuñ** râvisi üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 1*). [*kıssanuñ, -nuñ*]
19. Egerçi Zeyd ögerdi **kıssasını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 1*). [*kıssasını, -sını*]
20. Hikâyet iyle Leylî **kıssasını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 96*). [*kıssasını, -sı, -n, -ı*]
21. Didi bu **kıssa** böyle oldu âhir
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [*kıssa,]*
22. Didi bu **kıssa** böyle oldu âhir
Ki ol firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*kıssa,]*
23. Eger hâdim degülseñ **kıssa** ma'lûm
Kişi maḥbûbına çok hizmet iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 22*). [*kıssa,]*

kıssa-i dūn: Alçak, adi hikaye.

1. Hemân zıkr olunur ol **kıssa-i dūn**
Ağu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 38*). [*kıssa-i dūn,]*

kıssa-i mecnûn u ferhâd: Mecnun ile Ferhad'ın hikayesi (çektikleri eziyet bağlamında.).

1. Nitekim **kıssa-i Mecnûn u Ferhâd**
Olur âhir deminde aña ta'yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 84*). [*kıssa-i mecnûn u ferhâd,]*

kıssa-i mecnûn u leylâ: Mecnun ve Leyla Kıssası(hikayesi).

1. Nice 'uşşâkı gūşından yakardı
Cihâna **kıssa-i Mecnûn u Leylâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 9*). [*kıssa-i mecnûn u leylâ,]*

kıssa-perdâz: Hikaye düzenleme, uzun uzun kıssa anlatma.

1. Didi şâhib-rivâyet **kıssa-perdâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 1*). [*kıssa-perdâz,]*

kışt: Ekin, tarla.

1. Hârâbe baña lâyıķ menzil oldu
Kem oldu tūt ki **kıştıñde** giyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 45*). [*kıştıñde, -üñ, -de*]

kitâb: Herhangi bir konuda mensur veya manzum olarak yazılmış ve basılmış olan eser.

1. Ḥesâbın uyduramaz ol **kitâba**
Bu bağ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 10*). [*kitâba, -a*]
2. Biri ebvâb taķdîrûñ **kitâbı**
Nice 'âlim olan 'ilm ü ḥesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 8*). [*kitâbı, -ı*]
3. İmâm ihyâ **kitâbında** dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 1*). [*kitâbında, -ı, -(n)da*]

4. Ya andan uçdı bir āvāre bülbul
Çazındı tūt ki bir ħarfi **kitābuñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 49*). [*kitābuñ, -uñ*]

kitābet: Yazı yazma, kâtiplik.

1. Kitābet emri esbābın müretteb
Ele aldı çü Mecnûn ħāmesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 252*). [*kitābet,*]

kitāb-ı ħātifi: *Ĥatifi'nin Leyla vü Mecnun isimli eseri.*

1. Kitāb-ı Ĥātifide bu ħikāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 1*). [*kitāb-ı ħātifi, -de*]

kitāb-ı ħüsn: *Güzellik kitabı.*

1. Kitāb-ı ħüsn ü fihrist-i leṭāfet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 1*). [*kitāb-ı ħüsn,*]

kıvrıl: *Eğrilip bükülmek.*

1. Ki bula ġayri ġamlardan necāti
Yaturken **kıvrılup** çün mūy-i ca'di (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 93*). [*kıvrılup, -up*]
2. Girüp **kıvrıldı** yatdı nitekim mār
Eger kıl gibi kıvrılса ħôş idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 8*). [*kıvrıldı, -dı*]
3. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mār
Eger kıl gibi **kıvrılса** ħôş idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 9*). [*kıvrılса, -sa*]

kıyām: *Ayağa kalkma, ayakta durma.*

1. Selām'a olmayalar tā ki ħā'il
Selām andan çü gördi bu **kıyāmi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35*). [*kıyāmi, -ı*]

kıyām it: *Ayağa kalkmak, ayaklanmak II kalkışmak.*

1. Kıyām it başuña ħopdı kıyāmet
Uyursın fitne uyandı başuña (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 18*). [*kıyām it,*]

kıyām it: *Ayağa kalkmak.*

1. Kıyām itmez ṭayanmasa ṭayağı
Çemen şaĥnı meger kim oldı cāmî' (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 24*). [*kıyām it, -mez*]

kıyāma gel: *Canlanmak, ayağa kalkmak.*

1. Şalınmağa bahār oldı bahāne
Kıyāma geldiler şevḩ u şaġabdan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 73*). [*kıyāma gel, -di, -ler*]

2. Kıyâma geldi çün yevmü'l-kıyâme
İdüp ol şart-ı 'ahde i'timâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 70*). [*kıyâma gel, -di*]

kıyâmet: Felaket, yaygara.

1. Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
Riyâ 'aşkın Hudâ 'aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 18*). [*kıyâmet,]*

kıyâmet: Dünyanın sonu, bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.

1. Ne kâmet ola kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr ola kim ol kâsid olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [*kıyâmet,]*
2. Kıyâmet gamlarından hem emîn it
Dü 'âlemdе bizi de itme gam-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 206*). [*kıyâmet,]*

kıyâmet günü: Kıyamet, ahiret, hesap günü.

1. Kıyâmet günine kaldı meger şubh
Uyan sen bârî ey şem'-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 28*). [*kıyâmet günü, -ne*]

kıyâmet kop: Bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

1. Kıyâmet kopdı şan taraf-ı 'Arab'dan
Bu ahterlerde Leyli meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 74*). [*kıyâmet kop, -dı*]

kıyâmet kop: Gürültü, telaş, kargaşa olmak; başa çok dert ve bela gelmek.

1. Kıyâm it başuña kopdı kıyâmet
Uyursın fitne uyandı başuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 18*). [*kıyâmet kop, -dı*]

kıyâmet rüzgârı: Kıyamet rüzgarı, kıyamet günü.

1. Şakın kâr ider âhı dert-mendûn
Şakın irüp kıyâmet rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 31*). [*kıyâmet rüzgârı,]*

kıyâs: Kıyas, karşılaştırma.

1. Kıyâsa sığmaz oldu derdi Kıys'uhn
Gül-i nesrine döndi verdi Kıys'uhn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 7*). [*kıyâsa, -a*]

kıyasa sığ-: Benzeri olmayan, mukayese edilemeyen.

1. Pür oldu eşk ile çeşmi kıyusu
Kıyasa sığmayub Kıys'uhn kıyusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*kıyasa sığ-, -ma, -(y)up*]

2. Pür oldı eşk ile çeşmi kuyusu
Kıyasa şıgmayub Kays'ın kıyası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 34*). [*kıyasa şıgma-, -(y)ub*]

kıyl u kâl: *Dedikodu.*

1. Buların hâli tıldı kıyl u kâle
Sünü şıgmadı cehd ile çuvâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 31*). [*kıyl u kâl, -e*]

kıyma bakış: *Çekik, koyu ela göz.*

1. Güzel âdem gibi nâzûk tarab-nâk
Kara gözler ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 61*). [*kıyma bakış, -lu*]

kıymet: *Değer, kıymet, paha.*

1. Ne ola beñzeye lezzetde kanda
Degüldür zer gibi **kıymetde** zırnıh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 97*). [*kıymetde, -de*]
2. Sözüñ **kıymetlü** gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 68*). [*kıymetlü, -lü*]
3. Hümâ girse elüne serçe şaınma
Bilimezseñ cevâhir **kıymetini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 197*). [*kıymetini, -i, -n, -i*]

kız: *Kız, sevgili.*

1. Anuñ gibi firâz **kızlar** bulınur
Kimi dilersen istenür alınur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 97*). [*kızlar, -lar*]
2. O **kızlardan** iderseñ kime meyli
Alalum kıoyalum adını Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 101*). [*kızlardan, -lar, -dan*]
3. Ki **kız** kavminüñ oldı taşu da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [*kız,]*

kız: *Kırmızı veya ona yakın bir renk almak (Gözün kızarması bağlamında).*

1. Kızardı 'ayş ile perverde verdi
Çü rāhat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 2*). [*kızardı, -ar, -dı*]

kız: *Kız.*

1. Didi bir kâtibe **kız** gördi Loqmān
Kime tiz oldı bu şemşir-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [*kız,]*
2. Dönüp andan eve 'azm iylediler
O rāzı şaqlamadı ol güzel **kız** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [*kız,]*
3. Getürdi cūşa deryā-yı bükāyı
O **kızlardan** meger bir serv-i nâzûk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 161*). [*kızlardan, -lar, -dan*]
4. Tūlū' itmezdi benden mäh-ı Leylî
Kızum da ben de uş düşdik yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [*kızum, -um*]

5. Kızın da virmedi aña ucuz hem
Budur ‘âdet ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [*kızın, -ın*]

kız: Kız; güzel.

1. Kıza ‘âr ehli olursa uzun yaş
Eger bî-‘âr olursa başına taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 85*). [*kıza, -a*]
2. Çü gül yüzlü **kızun** yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 91*). [*kızun, -uñ*]

kız: Kızarmak.

1. Çü perde yoğ idi her yanı **kızdı**
Yoğ idi sâye gibi hiç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10*). [*kızdı, -dı*]

kız: Isınmak, kızgın hale gelmek, çok sıcak olmak.

1. Taşı toprağı **kızmış** kora beñzer
O vâdide çeker düzağ ‘azâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 38*). [*kızmış, -mış*]

kız vir: Kız vermek, evlilik anlamında.

1. Velî yok kalbümün bî-dâde meyli
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 131*). [*kız vir, -mez, -iseñ*]

kızar: Kırmızı veya ona yakın bir renk almak.

1. Gül anlardan **kızardı** müliden anlar
Ne servün sâyesine varsa Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 110*). [*kızardı, -dı*]

kızdı: Aşırı derecede ısınmak, sıcaklığı çok artmak. (Gönüldeki ateşin artması bağlamında).

1. Şan olmuşdur yükiyle gemisi ğark
Yarım günde güneşden cânı **kızdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 9*). [*kızdı,]*

kızıl: Kızıl, al, kırmızı.

1. Kızıl minķârı bir pâre beķamdur
O la‘lîn burnı kim düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 28*). [*kızıl,]*
2. Kızıl od yağdı göğden cânı yakdı
Tolu yağdı melâhât gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28*). [*kızıl,]*
3. Kızıl kôr olup ol zer tola güruñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128*). [*kızıl,]*
4. Kızıl yalıñlar ola lâle-zârı
Nice kan yükledürsin gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 136*). [*kızıl,]*

kızıl gül: Kızıl renkli gül.

1. Zer-efşân itdi yine verd-i zerdi
Cihân yüzi **kızıl gül** gibi güldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 3*). [*kızıl gül,]*

kızılca: Kızıl, al, kırmızı.

1. Cemâlin iyledi nûrun ‘alâ-nûr
Kızılca gül yüze hâcet degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 69*). [*kızılca,]*

kızmış kum: Kızgın, çok sıcak kum.

1. Gözine ıtar cihân çün çeşm-i cevşen
Yürür **kızmış kum** içinde kayurmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 79*). [*kızmış kum,]*

ko: Bırakmak, koymak, yerleştirmek.

1. Kim aldı varumu daği **komaz** baña beni
Cânâna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*komaz, -maz]*
2. oman dâmân-ı luţfuñ hergiz elden
Şu dem kim uşk ola cismümde cânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 60*). [*oman, -ma, -ñ]*
3. Anuñ kim ‘aşkı vardur cevherinde
Sa‘âdet tâci **konmuşdur** serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 16*). [*konmuşdur, -n, -mı, -dur]*
4. Yire **osa** güzel düşından anı
İrerdi göge ağlayup figânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 83*). [*osa, -sa]*
5. Yüregi üzre **omı, bir daği seng**
Cihânda cümle varı ol iki aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 10*). [*omı, -mı]*
6. Yüzi şuyından el yumı, anı **oñ**
İl andan kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 116*). [*oñ, -ñ]*
7. omadı gide Mecnûn’ı atından
Açup şofra öñinde **odi** ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 51*). [*odi, -dı]*
8. odi nevmid anı yine sitâre
Şular kim bî-vefâdan ‘ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 170*). [*odi, -dı]*
9. alâş itdi belâ-yı ân u ĩnden
Mekânın **odi** murğ-ı lâ-mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 37*). [*odi, -dı]*
10. Ki genci **or** yılana kendü yir hâk
Yi genci almasun albünde tozi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [*or, -r]*
11. Yüzin döndirdi ol âvârelerden
odi dâmânın elden o ābazuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 61*). [*odi, -dı]*
12. omadı bende alka meyl ü cūşı
Senüñ de ile ise bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [*omadı, -ma, -dı]*
13. Ki giydi ol libâsı kām-nā-kām
Tırup ortaya ni‘met **odi** nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 37*). [*odi, -dı]*
14. Öpüp pır önine **odi** sebük-dest
Ki al bu dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 58*). [*odi, -dı]*
15. Bu kem arfi **oma** lev  uñda azı
Çün oldun b  y-ı meyden b  yle ser-mest (*Leylâ vü Mecn  n, Mesnevi 68, Mısra 158*). [*oma, -ma]*

16. Selām ortaya **ḳodı** ḥōṣ ta‘āmı
Didi kim tuzlu söze tatlı dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 112*). [*ḳodı, -dı*]
17. Niçün **ḳor** üstüne nokta fezâhat
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 120*). [*ḳor, -r*]
18. Taşannu‘la tekellûf oldu şimdi
Adın şôfi **ḳomış** bir türfe fırka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 85*). [*ḳomış, -mı*]
19. Yir idi illâ Mecnûn ğıdasını
Ḳoyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 3*). [*ḳoyup, -y, -up*]
20. İnüp tağdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥâk üzere **ḳordı** rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*ḳordı, -r, -dı*]
21. Ḳodı pervânesin âvâre ḥayrân
Dirigâ ḥâke düşdi tâze ter-gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 90*). [*ḳodı, -dı*]
22. Ḳodı ğayrı ḥitâbı yâre itdi
Didi ey tâze gül irdün ḥazâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 104*). [*ḳodı, -dı*]
23. İnüp tağdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥâk üzere **ḳordı** rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*ḳordı, -r, -dı*]
24. Getürüp Leylî katında **ḳodular**
Bunı ḥōṣ gördiler ḥalk ittifâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 194*). [*ḳodular, -dular*]
25. Açup Ḳays’a ğam u sevda ḳapusın
Ḳomadı ders ile fetvâ ḳayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 170*). [*ḳomadı, -ma, -dı*]
26. Ḳomadı ata ḥavfı er ḳayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 70*). [*ḳomadı, -ma, -dı*]

ḳo: Bırakmak, izin vermek, müsaade etmek.

1. Ḳomaz beni yürüyem dâ‘irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre rakıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 5*). [*ḳomaz, -maz*]
2. Düşmen olup ilden beni tarḥ itdi yabâne
Ağlamağa da **ḳomadı** gülmek degül ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 7*). [*ḳomadı, -ma, -dı*]
3. Ḳomadı gide Mecnûn’ı ḳatından
Açup sofrâ öninde ḳodı ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 50*). [*ḳomadı, -ma, -dı*]

ḳo: Bırakmak, terk etmek.

1. Ḳodum naḳş-ı ḥurûfî sâde oldum
Çü ‘aşkun derdine üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 37*). [*ḳodum, -dum*]
2. Ne âteş ḳatı yilden tünd ü ser-keş
Virün Leylâ’yı **ḳon** ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 25*). [*ḳon, -ñ*]
3. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel **ḳodı** ‘ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [*ḳodı, -dı*]
4. Anuñ bir ḥarfi ammâ key ḥaṭâdur
Didün öldi falân **ḳodı** cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 37*). [*ḳodı, -dı*]

ḳo: Bırak! Boş ver!.

1. Melâmetden zebânuñ iyle kütâh
Beni **ḳo** var sen özge ḥâlüne baḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 167*). [*ḳo,*]

ḳo: "Bırak! dursun! değme!" anlamlarında seslenme ifade eder.

1. Kim söylemege hâlini evvel dehân gerek
Da‘vâ-yı ‘aşk itme **ko** gavgâyı ‘andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 7*). [**ko**,]
2. Ki ey nûr-ı dü-dide **ko** bu kârı
‘Arab ta‘niyle tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [**ko**,]
3. Seni dil-teng ider dil-ber dehânı
Nazar kıl gönce-i mîme **ko** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 76*). [**ko**,]
4. Beni **ko** âh u zâr ile öleyin
Belâ-yı derd-i yâr ile öleyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 37*). [**ko**,]
5. **Ko** bârî câna geçsün nârı ‘aşkun
Boyun ūtdum belâyâ başum açdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 46*). [**ko**,]
6. Gelüp kime idersin merhabâyı
Ko şol câmî ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [**ko**,]
7. Sevâbuñ saña yapmaz bu harâbı
Beni terk it **ko** eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [**ko**,]
8. Yine âşüfte olayın **ko** bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 34*). [**ko**,]
9. **Ko** itme bârî bu lâf u güzâfı
Kişi olmayıcak bir işde mâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 20*). [**ko**,]
10. Sihrdür key şaķın âh-ı seherden
Za‘ife hayfı **ko** havf iyle Rab’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 25*). [**ko**,]
11. **Ko** bu cân ile bu miskin şikârı
Bunuñ boynına hançer ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34*). [**ko**,]
12. Günâhum çok gerek öldür gerek **ko**
Siyeh rüyem öñünde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64*). [**ko**,]
13. Uyarsañ n’ola ğafletden nüfûsı
Ko uyhuı uyan var ise cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [**ko**,]
14. **Ko** nefsi câna rahmet kapusın aç
Alınmaz yüksüzüñ tamĝası bâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 76*). [**ko**,]
15. **Ko** anı kim olasın ğamdan âzâd
Bu gün saña bitüren ĝuşsa hârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 236*). [**ko**,]
16. Od ile penbenüñ olmaz başı hōş
Beni **ko** vahşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [**ko**,]
17. Zülâlüñden ayırma teşne cânı
Kerem iyle **ko** bu ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 105*). [**ko**,]
18. **Ko** yıķılsun ki ma’nide kafesdür
Helâli öldüğün isterse ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 86*). [**ko**,]
19. O besdür baña **ko** cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili hâll (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 44*). [**ko**,]
20. Ne deñlü ola anda revnaķ u nûr
Ko harf-i ta‘nı kim devr-i Zuħaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 91*). [**ko**,]
21. Sîpas it Ħamdî bu deñlü niżâma
Ko mecnûnlar yisün il ĝuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 95*). [**ko**,]
22. Muħibbe şanma ĥizmet zaħmet iyeler
Var ey kâzib **ko** bu da‘vâyı zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [**ko**,]

ko: Koymak, bırakmak, izin vermek.

ko: Ayırmak, ayrı koymak.

1. İşinden **kodı** eşinden ayurdu
Cihân kim hâli her dem hîle vü rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 46*). [**kodı**, -dı]

ko-: Bırmak, vazgeçmek, terketmek.

1. Kõdı bu ʔa'nı dũşdı kãlbine şekk
Yakın harfin gõnũlden iyledi hakk (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 9, Mısra 9). [kõdı, -dı]
2. Dilinde guşşu vũ endũh-ı enbũh
Kõdı deyyârı terk itdi diyârı (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 19, Mısra 15). [kõdı, -dı]

ko-: (geriye herhangi bir şey) bırmak.

1. Kõmadı ʔaşıka tevbe naşũhı
Sũrũp hãke yũzin ol ʔaşıq-ı pãk (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 59, Mısra 112). [kõmadı, -ma, -dı]
2. Kõmadı dõstlık sevgũsine yir
İlũn gendũm-nũmã vũ cev-fũrũşı (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 63, Mısra 32). [kõmadı, -ma, -dı]
3. Kõmadı şabr-ı cũʔ anuñ mecãlin
Kaçan hem-rãh ola baykuşa şehbãz (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 70, Mısra 206). [kõmadı, -ma, -dı]
4. ʔabĩʔatda kõmadı istiķãmet
İrũp bimãra vaķt-i ķile men rãķ (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 74, Mısra 52). [kõmadı, -ma, -dı]

ko-: Bırmak, koymak.

1. Fezã-yı dilde harãb olmaya binã-yı ümĩd
Ne deñlü ayaĝa dũşsem koman ümĩd eteĝin (Leylâ vũ Mecnũn, Gazel 4, Mısra 11). [koman, -man]
2. Raĝat kõmaz oldu baña ey dõst
Çũn hãtıruñ oldu gõnlũm alduñ (Leylâ vũ Mecnũn, Gazel 6, Mısra 2). [kõmaz, -maz]
3. Saña ger erre-i sĩn ola ãlet
Kesersin kõmayup ʔırķ-ı cehãlet (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 13, Mısra 22). [kõmayup, -ma, -(y)up]
4. Diyãr-ı yãrı Mecnũn'dan yudılar
Geçidsũz şuyı kõprisũz kõdılar (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 18, Mısra 4). [kõdılar, -dı, -lar]
5. Diyãr-ı yãrı Mecnũn'dan yudılar
Geçidsũz şuyı kõprisũz kõdılar (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 18, Mısra 4). [kõdılar, -dı, -lar]
6. Kõdılar ʔãmiriler taĝt u tãcı
O yola kim olur Mecnũn ʔilãcı (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 18, Mısra 171). [kõdılar, -dı, -lar]
7. Yıķa yaķa kõmaya hãne vũ rãĝt
Kańı bir şĩr õleydim pençesinden (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 20, Mısra 44). [kõmaya, -ma, -ya]
8. ʔilãcıçũn belã çekdi yitesi
Ne hãcet-gaĝ kõdı ne bu mezãrı (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 21, Mısra 17). [kõdı, -dı]
9. Dũzũp devlet cebinde kõr muĝaķķaķ
Eger şabr idesin şabr ile bĩ-şek (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 26, Mısra 74). [kõr, -r]
10. Kõmazdı uykuyı hem-sãyesine
Geh aglar gãh iderdi ãteşĩn ãh (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 29, Mısra 78). [kõmazdı, -maz, -dı]
11. Kõmayam nĩm cũrʔa ķala bãķĩ
Mey olmaz ʔaşķuna nũş iylesem hũş (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 69, Mısra 64). [kõmayam, -ma, -(y)am]
12. Urur devrãn ķafaña silleler hõş
Kõr iseñ pãye-i ķadrũne pãyuñ (Leylâ vũ Mecnũn, Mesnevi 84, Mısra 101). [kõr, -r]

ko-: Bırakı, vazgeçil.

1. Otur şimden girü şermende hāmūş
Kō mekteb dersini iyle ferāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 98*). [kō,]
2. Yir olsun halka-i yâra kulağum
Baña dirler ki kō gāvğâ-yı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 67*). [kō,]

kō-: (Bir yere) Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek.

1. Kōdı ‘ırzı cemālin iyledi ‘arz
Görüp Mecnûn anuñ zibā yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 66*). [kōdı, -dı]
2. Riyâz-ı cennet-i me’vâ yiridür
Didi bunı vü kōdı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 155*). [kōdı, -dı]

kō-: Geride bırakmak.

1. Bütün ne kalb u şaf kōdı ne perde
Kime ursa geçerdı darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [kōdı, -dı]

kō kālî: Sözü kes, sus.

1. Gidüp benlik bir oldum yâr ile bil
Kō kālî kim şığışmaz araya kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 64*). [kō kālî,]

koc-: Kucaklamak, sarılmak.

1. Biraz sâkin olurdu odı tâ ki
Öpüp koçup o hâli bu vefadâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [koçup, -up]

köhne: Eskimiş. II Yaşlanmış.

1. Şağal ağına bak cevri itme pîre
Esirge köhne pîri nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 29*). [köhne,]

köhne: Eski II değersiz, önemsiz.

1. Ki toğar anuñ içinden nice gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 9*). [köhne,]
2. Yüzün örtüp değışdi hem libâsı
Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 20*). [köhne,]

koğu: Cisimlerden yayılan zerrelerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.

1. Şaçı ‘anber koğusu ‘anber-âmîz
İderse bir ağız ol gönca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 42*). [koğusu, -(s)]

kok: Kokmak.

1. Nitekim tı'ım-ı şerbet bala göre
Ne tüterseñ ana göre **koğar** düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 127*). [*koğar, -ar*]
2. Koğub gül gibi sürdi pâyine rû
Ki hâk-i kûy-ı dil-berden gelür bû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*koğub, -ub*]

koku: Koku.

1. Hemân yilden alur bü-yı nigârı
Naşibi yârdan geh geh **koğudur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 27*). [*koğudur, -dur*]
2. Çemende yâsemenlerdür giyâhuñ
Koğuş bü-yı nigârûñ yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 55*). [*koğuş, -ñ*]

kol: Vücudun bir uzvu, kol.

1. Dağı boynına **kol** şalmış degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 108*). [*kol,]*
2. Yatarsa yaşıdanur âhü **kolına**
Çü bir yir bezm-gâh-ı şâh olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 44*). [*kolına, -ın, -a*]
3. Zihî tâlî' zihî baht-ı müsâ'id
Kolından boynına takdı hamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 135*). [*kolından, -ı, -(n)dan*]
4. Olur şâh efserinde zeyn ü ziver
Degirmenci **kolına** konsa şeh-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 19*). [*kolına, -ın, -a*]

kol şal: Kolunu dolamak // boyun bağlamında sarılmak, kucaklamak.

1. Şadâ mevciyle tıldı evc-i eflâk
Tırup geh kol şalar cân selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 27*). [*kol şal, -ar*]

kolay: Kolay.

1. Kolayına fiğân iyler ceresdür
Sözi bir pula geçmez kalba beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 138*). [*kolayına, -ı, -n, -a*]

kolay it: Kolay etmek, kolaylaştırmak.

1. Kolay itse 'aceb mi kâr-ı sahtı
Niçün nevmîd olursın çäre iste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [*kolay it, -se*]

koltuk: Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

1. Virem hem ol kadar sürü koyunı
Derenüñ tola **koltuğı** koyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 92*). [*koltuğı, -ı*]

komā: Bırakma.

1. İrerdüñ dāmen-i ũba-yı pāka
Ḳoma dāmān-ı ‘aşkı cān elinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 93*). [*ḳoma,]*

kömr: Kömür.

1. Nice bir dögesin bārid demüri
Söyündürseñ n olur yanmış **kömrü** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 32*). [*kömrü, -i]*
2. Benüm şahşum demür döymez **kömrüdür**
Eger cüş iylese āhum tütünü (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 84*). [*kömrüdür, -dür]*

kon-: Bir yere inmek (kuş bağlamında).

1. Öter **ḳonmış** nitekim dürrütü’t-tāc
Çü faşl-ı nev-bahārı gördi Leylī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 58*). [*ḳonmış, -mış]*
2. Kenār-ı ḥāke düşdi cism-i ḥāki
Uçup cān murğı sür-ı Şūr’a **ḳondı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 41*). [*ḳondı, -dı]*

kon-: Bir yere konmak, yerleşmek.

1. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken **ḳondı** ammā per şikeste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 113*). [*ḳondı, -dı]*
2. Fenādan göçdi **ḳondı** cāvidāna
Cihān anuñ daḥi işin kayurdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 44*). [*ḳondı, -dı]*
3. Göçüp **ḳondı** ḥişār-ı āhenīne
‘Arab ḳavmi ṭolup anuñ ğamından (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 186*). [*ḳondı, -dı]*

kon: Koymak, bırakmak.

1. Beden ḥāke ḳavuşdı ğūra **ḳondı**
Uçup cān bir cihāndan bir cihāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 42*). [*ḳondı, -dı]*

kon: Konmak.

1. Ki beñzer saña bu bağrumdaki dağ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 51*). [*konup, -up]*
2. Bu gendüyi döğüp başın yolardı
Ne beñ kim **ḳonsa** yüzi ağı üzre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [*ḳonsa, -sa]*
3. Ḳonup göçmege yapılmış yapısı
Ümīdüm var olıcaḳ āḥir-ı kār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 152*). [*ḳonup, -up]*
4. Olur şāḥ efserinde zeyn ü ziver
Degirmenci ḳolına **ḳonsa** şeh-bāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 19*). [*ḳonsa, -sa]*

kon: Ulaşmak, kavuşmak.

1. Alup Zeyd anı uçdı çün hamāme
İrişüp burc-ı gār-ı yāre **ķondi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 45*). [*ķondi, -dı*]

ķonuġ: Konuk, misafir.

1. Şerikem elde olan ni‘metüñe
Dilegüm tüt **ķonuġam** luţf-ı hāş it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 23*). [*ķonuġam, -am*]
2. Gice **ķonuġıdur** geh geh ķatumda
Meşel iden ķonuķ hakkında hōş dir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 26*). [*ķonuġıdur, -ı, -dur*]

ķonuk: Konuk, misafir.

1. Suvārī gördi şayyād oldı maḥzûn
Didi Mecnûn **ķonuk** geldüm ķapuña (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 21*). [*ķonuk,]*
2. Gice ķonuġıdur geh geh ķatumda
Meşel iden **ķonuk** hakkında hōş dir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*ķonuk,]*
3. Ķonuķ olmak baña sen ne revādur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevāsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 88*). [*ķonuk,]*

ķonuklan-: Ağrlamak (Konuk).

1. Ķonuķlandı ve lime oldı sādāt
Yirine geldi her āyın ü ādāt (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 107*). [*ķonuķlandı, -dı*]

ķonuş: Konuşmak, söyleşmek, sohbet etmek.

1. Şanasın ay ile ülker **ķonuşdı**
Göyüñdi aña özüm çünki gördüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 82*). [*ķonuşdı, -dı*]

ķop: Kopmak, kırılıp ayrılmak.

1. Yüreġi **ķopdı** hulkuma tıkıldı
Ümîdi var iken fi‘l-cümle yāre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 168*). [*ķopdı, -dı*]

ķop: Ortaya çıkmak, zuhur etmek. Birdenbire ortaya çıkmak.

1. Belā-yı ġamda Mecnûn’a muvāfık
Diyār-ı Leylî’den **ķopdı** hōş-āvāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 3*). [*ķopdı, -dı*]

ķop: Meydana gelmek, oluşmak.

1. Cihāna toḥm-ı ġavġā ekdi ol ġün
Şu resme **ķopdı** ġavġā-yı ‘Irākî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 5*). [*ķopdı, -dı*]

köpri: Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımının, başka bir trafik akımını kesmeden üstten geçmesini sağlayan ahşap, kâgir, beton veya demir yapı.

1. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan yudılar
Geçidsüz şuyı **köprisüz** kodılar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4). [köprisüz, -süz]
2. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan yudılar
Geçidsüz şuyı **köprisüz** kodılar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4). [köprisüz, -süz]

kör: Ateş parçası.

1. Taşı toprağı kızmış **kor** beñzer
O vâdide çeker dûzahı ‘azâbı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 38). [kora, -a]
2. Gelür farkında **kor** tâbende gevher
Çü Mecnûn nergisi uyhuya kandı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 86). [kor,]
3. Kızıl **kor** olup ol zer tola gürün
Eger kim zulm ile yağ idesin cem‘ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128). [kor,]

kör: Görme duyusundan mahrum olan, görmeyen, âmâ.

1. Bahâne iyleyüp Mecnûn-ı rencür
Gözin bağladı bir gün nitekim **kör** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 18). [kör,]
2. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduğun yir çün ola **kör** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21). [kör,]

kör ol-: Gözleri kör olmak.

1. O göz kim kör olmuşdur kaçādan
Ne hāşıl aña kuhl-ı tütüyādan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 27). [kör ol-, -mış, -dur]

kork: Ürmek, korkmak.

1. Ya görmüş kimseden hālin şoraydı
Velî **korğardı** ta‘nından raķībūn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 55). [korğardı, -ar, -dı]

korku: Kaygı, endişe.

1. Şarardur **korğudan** dīv-i sepīdi
Çekerdi her kişi derd-i neberdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 98). [korğudan, -dan]
2. Budur **korğum** cihānı yağa dūdı
Vücūdum çün hārāba mā‘il oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 42). [korğum, -m]
3. Hēlāl itmezseñ anı hālūme vāy
Benüm **korğum** bu yarın tuta kāzī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85). [korğum, -m]

koru: Korumak.

1. Sibā' anı **korurlar** şan 'asesler
İrakdan her ki aña olsa nāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 178*). [*korurlar, -r, -lar*]

koş-: Düzenlemek, tertip etmek.

1. Nitekim mürdeyi nefh-i Mesîhî
Anuñla pîş-keş **koşdı** leṭā'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 93*). [*koşdı, -dı*]

koş: Koşmak, gîtmek.

1. Koşup kenze keniz-i sîm-çehre
Kimi gilmân-ı zengî câme gül-gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 38*). [*koşup, -up*]

koy: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

1. Koyup mihr ile mâhî dâye mehde
Şunup şevk ile şîrîn şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 65*). [*koyup, -up*]
2. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol kudret ü 'ilm issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [*koyar, -ar*]

koy: Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

1. Beni **koyup** rakîbe mâ'il olma
Rakîb-i ehremen şeytan-‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 6*). [*koyup, -up*]
2. Koyup anı geçüp yıl gibi esdi
Varup ‘Âmir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 110*). [*koyup, -up*]
3. Varup cennetde kurdı taht-ı bahtı
Gerek ben de **koyam** dünyâ harâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 143*). [*koyam, -am*]
4. Koyup sevdâyı Mecnûn ‘âkil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 10*). [*koyup, -up*]
5. Zihî ‘aşk u kerâmet Bârek-Allâh
Koyup Leylâ'yı anda haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 105*). [*koyup, -up*]
6. Bir iki gün katından olma hâlî
Nice **koyup** gidesin pîr ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [*koyup, -up*]
7. Revân ‘azm itdi dilden kim tutup pend
Ri'âyet iyleye **koyup** hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 3*). [*koyup, -up*]
8. Diyârum terk idüp gitmiş degüldüm
Koyup beytümü düşdüm gurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 45*). [*koyup, -up*]
9. O gitdi kaldı Mecnûn'a sibâ'ı
Koyup Mecnûn'ı itdi ‘azm-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 213*). [*koyup, -(u)p*]
10. Cihan tırdukcâ zıkr ola kemâlün
Koyup kendü belânı gözleseñ gayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 9*). [*koyup, -up*]

koy-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

1. Nice Dâra'yı bu dâr iylemişdür
Koyup çâha nice Efrâsyâb'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 61*). [*koyup, -up*]

ko(y): Bırakmak, koymak.

1. Tehî dilden figân iyledi anca
Qoyup şabr u qarârı zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [*qoyup, -(u)p*]

koyu: Koyu, kesif, açık karşıtı.

1. Oturdi sâyeye bulup dırahtı
Qoyu gölge dıraht-ı sebz ü ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 13*). [*qoyu,]*

koyun: Yatmakta olan bir kimsenin kollarının arası, kucak.

1. Virem hem ol kadar sürü **qoyunı**
Derenüñ tola koltuğı **qoyunı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 92*). [*qoyunı, -ı*]

koyun: Koyun.

1. Virem hem ol kadar sürü **qoyunı**
Derenüñ tola koltuğı **qoyunı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [*qoyunı, -ı*]
2. Maḥabbet gösterüp iḥsân kılışdı
İledüp günde anda bir **qoyunı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 11*). [*qoyunı, -ı*]

koyun sürisi: Koyun sürüsü.

1. Qoyun sürisi kurd ile qarışdı
Pelengün pençesinden düzdi şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 38*). [*qoyun sürisi,]*

koyunı kurd ile barışdurmak: İmkansız denecek kadar zor bir işi başarmak.

1. Qoyunı kurd ile barışdurur tiz
Mürüvvet-kâna iḥsân menba‘ıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 110*). [*qoyunı kurd ile barışdurmak, -ur*]

koyup: (Her şeyi) bir kenara bırakmak.

1. Sefer itdi **qoyup** qavm u kabîle
O deştüñ geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 124*). [*qoyup,]*

köz: Ateş parçası.

1. Hemân atmak gibidür kulleye **köz**
Dil uzadur çü süsen bâğa küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 184*). [*köz,]*

kubbe-i eflâk: Gök kubbe, gökyüzü.

1. Pür olur kûbbe-i eflâke çün dūd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 74*). [*kûbbe-i eflâk, -e*]

kuc: Kucaklamak.

1. Tolaşurdu **kucup** aķ boynıñ anuñ
Görenler tañlaşurdu oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 81*). [*kucup, -up*]
2. Dögindi ağıladı geh sîne geh ser
Kucup öpdi biraz boynın ‘ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 81*). [*kucup, -up*]
3. Ki sa’y ile **kuculmaz** mihr ile mâh
Anı da kıldı mecnûn ‘aşk-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 30*). [*kuculmaz, -ul, -maz*]
4. İrüp **kucdı** mezârı nitekim yâr
Şu deñlü şaçı gül-gün nergisi hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 80*). [*kucdı, -dı*]
5. Biraz sâkin olurdu odı tâ ki
Öpüp **kucup** bu hâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 11*). [*kucup, -up*]
6. İrişüp sâye-vâr oldı fütâde
Kuçup ağıladı ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 17*). [*kuçup, -up*]
7. Bile çıķdı anuñla cân hümâsı
Kuçup ol bir nefesde döst hâkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 37*). [*kuçup, -up*]
8. Öpüp yârı işigin ķordı başı
Kuçardı şöyle kim tıymazdı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 16*). [*kuçardı, -ar, -dı*]

kucak: Kucak.

1. Nice âteş olasın ey ğazab-nâk
Yire ur şöhetüñ tıblın **kucaķdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 97*). [*kucaķdan, -dan*]

küceg: Küçük, yavru.

1. Küceğin nâķasından ayırurdu
Binüp Leylî diyârına yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 3*). [*küceğin, -in*]
2. Düşüp ķalurdu ol şürîde vü süst
Dönerdi nâķa añup **küceğin** cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 8*). [*küceğin, -in*]
3. Ki düşsem ğarķ olup ben iştiyaķa
Döner añup **küceğin** def’i nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 14*). [*küceğin, -in*]

kücek: Küçük, yavru.

1. Aña **kücek** kayusı Ķays’a Leylî
Olur her hâtıruñ bir yâre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 15*). [*kücek,]*
2. Anuñ **kücek** ğamından yok ķarârı
Nice şabr idem añup ben nigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 17*). [*kücek,]*

kuçuş: Kucaklaşmak.

1. Birikdi cân u ten ķaldı iki ism
Kuçuşup mest ü ğayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [*kuçuşup, -up*]

kudret: Güç, kuvvet, takat.

1. Meye ne **kudretim** var kim uram dest
Güle karşı revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [*kudretim, -im*]
2. Nice 'âcizlere **kudret** virür 'aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 106*). [*kudret,*]

kudret: Kuvvet, güç, tâkat, iktidar; Allah'ın ezeli gücü.

1. Zihî **kudret** urup bünyâd-ı hestî
Dü harf ile kılur âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 11*). [*kudret,*]
2. Cihân kim var olupdur **kudretüñden**
Tolu 'ibret olupdur hikmetüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 9*). [*kudretüñden, -üñ, -den*]
3. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol **kudret** ü 'ilm issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [*kudret,*]

kudret-i dest: Elin kuvveti.

1. Kadeh almağa yokdur **kudret-i dest**
Elüñden nüş idem deryâyı sâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 62*). [*kudret-i dest,*]

kudret-i hak: Allah'ın kudreti, gücü.

1. Çehinden tamlamış bir kaatre âbı
Ol âbuñ kaatresinden **kudret-i Hak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 39*). [*kudret-i hak,*]

kuds: Kudüs.

1. Kudümüñle müşerref iyle **Kudsi**
Melekler kim senüñle müftehirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 16*). [*kudsi, -i*]

kudüm: Uzak bir yerden, uzun bir yoldan gelme, bir yere ayak basma.

1. Miñnet eliyle ideli **kudümi** yâ firāk
Dehrüñ vişâl ü firkatine kalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*kudümi, -i*]
2. Kudümüñle müşerref iyle Kudsi
Melekler kim senüñle müftehirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 16*). [*kudümüñle, -üñle*]

kufi: Kilit.

1. Dil olur **kufi** her sırr-ı nihāna
Bu dilsüz açılan genc-i nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 46*). [*kufi,*]
2. Sa'adet bâbı **kufiına** anahtar
Baña iyle vefâ ile nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 56*). [*kufiına, -ı, -n, -a*]
3. Anuñ **kufi** el irmekden emindür
El irmezdi saña ey genc-i mañzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 130*). [*kufi, -ı*]

küfvr: Denk, eş.

1. Bilürsin **küfvünem** aşl u nesebde
‘Arab’da azdur akrānum ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*küfvünem, -ün, -em*]
2. Bilürsin **küfvünem** aşl u nesebde
‘Arab’da azdur akrānum ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 73*). [*küfvünem, -ün, -em*]

küh: Dağ.

1. Gezer dil-dāde dil-ḥaste dil-efgār
Gehî şahrâ vü **küh** u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [*küh,]*
2. Meger ol **küh** kim Necd idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ maḳāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [*küh,]*
3. Yile virse qarārın bād-ı endüh
Muḳırr olmazdı aña illa ol **küh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 24*). [*küh,]*
4. Çıkup kūha ser-āgāz itse Mecnûn
Aña āheng iderdi **küh** u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 26*). [*küh,]*
5. Çıkup **kūha** ser-āgāz itse Mecnûn
Aña āheng iderdi kūh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 25*). [*kūha, -a*]
6. Qabā vü pîrehenden bağlamaz raḥt
Gezerdi derd ile şahrâ gehî **küh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [*küh,]*
7. Nitekim kūh-ı Lübnan evliyāya
Ararken pîr-i maḥzûn seyr idüp **küh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 61*). [*küh,]*
8. Hemân-dem kavmine cân atdı gitdi
Geçüp yil gibi nice **küh** u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 41*). [*küh,]*
9. Nice **kūhi** yakupdur nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 28*). [*kūhi, -ı*]
10. Gümüş **küh** üzre altundan kemer-vār
Qatâr ile qatır üstür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 46*). [*küh,]*
11. Ana āheng iderdi **küh** u hāmûn
Zihî bülbül ki güş iden nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 22*). [*küh,]*
12. İderken anda cüst ü cû-yı naḥcîr
Tuş oldu **kūhda** Mecnûn’a nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 13*). [*kūhda, -da*]
13. Öñinde nuql u esbâb u nevâle
Vaḳar u vaşfı sâbit **kūha** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*kūha, -a*]
14. Bir elde tiğ-i Hindî şanki meş’al
Olarda ser-keş olup nitekim **küh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 55*). [*küh,]*
15. Ki döndi murğ-zârı lâle-zâra
O şahrâ **kūha** döndi küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 175*). [*kūha, -a*]
16. Belâdan **küh** olup üstüme düşmeñ
Ġam ile şād-mānem ben hemîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 80*). [*küh,]*
17. Sikender teşne-leb çün vire cânı
Senûñ bensüz yirûñ **küh** u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 195*). [*küh,]*
18. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir **küh** içinde zâr u ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [*küh,]*
19. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin **küh** u yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 59*). [*küh,]*
20. Aradı seyr idüp geh **küh** u geh seng
Bir arada anı buldı yalıncaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [*küh,]*

21. Yiri endūhdan Mecnūn gibi **kūh**
Severdi ‘emmüsinūñ duḥterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 10*). [*kūh,]*
22. Gider ol revnaḡ-ı zībāsı andan
Gezer reh-zen gibi **kūh** u beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [*kūh,]*

kūh: Dağ. *II Necd Dağı.*

1. Ciger ḡaniyle bitmiş lâle-zārı
Mekān idi o **kūh** ehl-i belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 59*). [*kūh,]*

kūh-bālīn: Dağ yastıklı. Yastığı dağ olan.

1. Açup ḡışsa yüzinden perde-i rāz
Ki ol ṣāḡrā-bisāṡ u **kūh-bālīn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 3*). [*kūh-bālīn,]*

kūh-ı enbūh: Kalabalık dağ (gibi fazla).

1. Kelām u ṣi’ri ṣīrīn temre beñzer
Dilinde **kūh-ı enbūh** idi endūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 9*). [*kūh-ı enbūh,]*

kūh-ı endūh: Gam dağı.

1. Gözine zāḡir oldı **kūh-ı endūh**
Anı gördi kesilmiş nik ü bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 62*). [*kūh-ı endūh,]*

kūh-i girān: Gam dağı.

1. Velī ‘āṣıḡlara kūh-i girāndur
Anı yüz nāz ile beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 18*). [*kūh-i girān, -dur]*

kūh-ı girānuñ: Gam dağı.

1. Başında od yaḡar ḡahruñ hevānuñ
Yüregin ṣu ider **kūh-ı girānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 66*). [*kūh-ı girānuñ, -uñ]*

kūh-ı kāf: Kaf Dağı: Dünyanın etrafını çevrelediğine, aşılmasının imkansızlığına inanılan ve Anka kuşunun yaşadığı yer olarak kabul edilen efsanevî bir dağdır.

1. Ki ef’ī ḡuşadupdur kūh-ı Ḳāfi
Nice rāḡat ola zevḡ u ṣāfāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 54*). [*kūh-ı kāf, -ı]*

kūh-ı lūbnan: Lübnan Dağı.

1. Nitekim **küh-ı Lübnan** evliyāya
Ararken pîr-i maḥzûn seyr idüp küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 60*). [*küh-ı lübnan,]*

küh-ı mu‘azzam: *Dağlar kadar.*

1. Yüküm **küh-ı mu‘azzam** ben ḥâkîrem
Bu za‘file yolında iylesem ḥîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 22*). [*küh-ı mu‘azzam,]*

küh-ı necd: *Necd Dağı, Arap yarımadasının merkezinde bulunan yüksek bir dağ.*

1. Şoñ ucı küh-ı Necd’e irdi yolu
Düzüp seng-i melâmetden oṭağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 48*). [*küh-ı necd, -e]*
2. Şikârı oldı bir gün ol nevâhî
Ki varup küh-ı Necd’e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*küh-ı necd, -e]*
3. Ki yıkdı zelzeleden küh-ı Necd’i
Anı mest itdi eyile şevk-ı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 164*). [*küh-ı necd, -i]*
4. Yanınca leşker idinmiş sibâ‘ı
Bu ol demden ki küh-ı Necd’e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 65*). [*küh-ı necd, -e]*
5. Vuḥûşı küh-ı Necd’ün vecde düşdi
Nice âhû-yı miskîn itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 66*). [*küh-ı necd, -ün]*

kuhl: *Sürme.*

1. Zihî **kuhl** u zihî nergis zihî bâğ
Behişt-i heşt-Rıdvânun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [*kuhl,]*
2. Şaçı dil gerdenine ṭavḳ-ı ḥôş-tâb
Mukaḥḥal nergîsinün **kuhlî** mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 33*). [*kuhlî, -ı]*
3. Tozuñ **kuhlîn** alur çeşmine gâlib
Turur bâm-ı sipîhr üstinde Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 32*). [*kuhlîn, -in]*
4. Gözüm **kuhlî** nider pür-nem gerekdür
Çü meşşâta düzüp qaşın yoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 154*). [*kuhlî, -i]*

kuhl-i ğubâr: *Tozdan yapılan sürme *sevgilinin mahallesindeki yollarda kalkan tozlar kastedilmektedir.*

1. Getüre armağân kuhl-i ğubârı
Çıkup ḥar-gâhdan âh ile her gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 60*). [*kuhl-i ğubâr, -ı]*

kuhl-ı tütîyâ: *Sürme.*

1. O göz kim kör olmışdur kaçādan
Ne ḥâşıl aña kuhl-ı tütîyādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 28*). [*kuhl-ı tütîyâ, -dan]*

kul: *Köle, esir, tutsak.*

1. Kuluñ miskîne rahmet iyler iseñ
Beni yıkdı ğamuñ vîrâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 88*). [*kuluñ, -uñ]*

2. Virürseñ rāzīyem kemter **ķuluña**
Dilerseñ şuya at isterseñ oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 90*). [*ķuluña, -u, -ñ, -a*]
3. Niçün göynüklüden beyle kaçarsın
‘Aceb mi zengî **ķul** gibi kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 47*). [*ķul,*]
4. Birine **ķullarından** kıldı fermân
Didi ol bî-günâh âhûyî gör var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 32*). [*ķullarından, -ları, -n, -dan*]
5. Şeh iken aña **ķullar** derhem itdi
Anı kim bu şıfat h’âr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [*ķullar, -lar*]
6. Ĥarîdâr-ı belâ vü cân-fürüşem
Zemâne **ķulluğundan** cānum âzād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 9*). [*ķulluğundan, -lug, -ı, -n, -dan*]
7. Bir artuķ oldu tūt ķatuñda vahşî
Ķul idinmek benüm gibi civānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 59*). [*ķul,*]

ķul: Allah'a itaat ve ibadet eden, hizmetkar, yaratılmış.

1. Ķula ‘azm u hidāyet ĥazretüñden
Sen ol şeşsin ki saña bende ġayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 6*). [*ķula, -a*]
2. Ķamu ‘āşık irer maĥbûba senden
Taleb **ķuldan** ‘ināyet ĥazretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 5*). [*ķuldan, -dan*]
3. Ķulina luţf idici pâdişāhî
Beni ‘aşkımda irgür ol maķāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 26*). [*ķulina, -ı, -n, -a*]
4. Nazar ķıl luţfuñ ile bu ĥarāba
Ķuluñam ‘âciz itme ben ġarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 77*). [*ķuluñam, -(u)ñ, -am*]

ķul: Kul, yaratılan.

1. Dilenesin yüz urup yüz ķarasın
Bu **ķulı** ġuş idüp Mecnûn-ı dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 23*). [*ķulı, -ı*]

ķül it-: Yakmak II yok etmek.

1. Vücüdı sengini âĥir kül ider âhum odı
Eger girürse demürden daĥi ĥişāra raķīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 7*). [*ķül it-, -er*]

ķulağ: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

1. Yir olsun ĥalka-i yāra **ķulağum**
Baña dirler ki ķo ġavġā-yı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 66*). [*ķulağum, -um*]

ķülāh: Başa giyilen şapka.

1. Gider elden ya başuñ ya **ķülāhuñ**
Süvār ol raĥş-ı rāya devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 96*). [*ķülāhuñ, -uñ*]
2. Ķapılır nice ser-sebzüñ **ķülāhı**
Esicek rāstî bād-ı muĥālif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 10*). [*ķülāhı, -ı*]
3. Ki raĥtından dıraĥtı ide ‘üryan
Ķapar her lāleden la‘lin **ķülāhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 21*). [*ķülāhı, -ı*]

külâh: Taç, sultanlık tacı.

1. Ki âsân iyledüñ düşvâr kârı
Başuñ şağ ola yüceldi **külâhuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 7*). [*külâhuñ, -uñ*]

külâh-ı baht: Talihin tacı.

1. Külâh-ı baht ol atuñ toynağıdur
Sözinde tütü cevânında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 60*). [*külâh-ı baht,]*

kulak: İnsan ve hayvanda işitmeye yarayan ve başın iki tarafında bulunan organ.

1. Anuñ zülfi gibi ben bahtı kara
Ķulâğına egilüp söylerem rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 69*). [*Ķulâğına, -ı, -n, -a*]

kulak tut: Dinlemek, işitmek istemek.

1. Emîn olsun belâdan diyen âmîn
Ķulak tıttup bu kavle pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 37*). [*Ķulak tıtt, -up*]

külâle: Çiçek destesi; kıvrıcık saç, kâkül.

1. Cemâlüñ hırmenine ḥüṣe-çındır
Gül ile lâleñe sünbül **külâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 121*). [*külâle,]*

kuľb: Fincan, kadeh vb.nin tutulacak yeri.

1. Yapışdum uş rızâ **kuľbına** nâ-çâr
Eger tedbîr ile olaydı kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 16*). [*kuľbına, -ı, -na*]

külbe-i aḥzân: Hüzünler kulübesi.

1. Eve gitdi yabânda ḳaldı Mecnûn
İrişdi külbe-i aḥzâna rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 31*). [*külbe-i aḥzân, -a*]

külhan: Hamam ocağı.

1. Egerçi nâr-ı ‘aşḳuñ **külhanıdur**
Riyâz-ı cânüñ amma gülşenidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 23*). [*külhanıdur, -ı, -dur*]

külüçe: Külde pişirilen çörek.

1. Kebāb-ı tāze vü helvā **kūliçe**
Nice kim yalvarup oldı havāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 38*). [*kūliçe,]*

kullāb-ı maḥabbet: *Aşk çengeli.*

1. Dil-i āhūya **kullāb-ı maḥabbet**
Yürise bu emirāne mükellef (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 40*). [*kullāb-ı maḥabbet,]*

kulle: *Dağ tepesi, doruk.*

1. Hemān atmak gibidür **kulleye** koz
Dil uzadur çü süsen bāğa küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 184*). [*kulleye, -ye]*

kulle-i kāf: *Kaf Dağı'nın tepesi, zirvesi.*

1. Eger çengālūn olursa ser-i kāf
Yirinden kopa çekseñ **kulle-i Kāf** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 26*). [*kulle-i kāf,]*

kulle-i necd: *Necd Dağı'nın tepesi.*

1. Görür Necd'e çıkup bir avcı nā-gāh
Oturmuş **kulle-i Necd** üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 3*). [*kulle-i necd,]*
2. Cān atdı **kulle-i Necd** üzre ğam-nāk
İşi Leylâ için āh u ğam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 114*). [*kulle-i necd,]*

kulluğ it: *Hizmet etmek.*

1. Baña olmadılar bu dem havāle
Uş on yıldur ki sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [*kulluğ it, -dii, -m]*

kum: *Deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler, kum.*

1. Güher dürr toğmadı **kumdan** kayırdan
Zülāl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*kumdan, -dan]*
2. Güher dürr toğmadı **kumdan** kayırdan
Zülāl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*kumdan, -dan]*
3. Xuma sım ü zeri kum gibi saçdı
Tutup hem luḥ ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 46*). [*kuma, -a]*
4. Döşegi ısı **kumdan** yaşadığı seng
Yatur ne ḥānümānı var ne ḥāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 130*). [*kumdan, -dan]*

kum gibi: *Çok.*

1. Xuma sım ü zeri **kum gibi** saçdı
Tutup hem luḥ ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 46*). [*kum gibi,]*

kumāş: Kumaş.

1. Keserdi ter **kumāş**ı şanki şındı
Nice seyyid seri şalındı pāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 82*). [*kumāş*ı, -ı]

kümeýt-i kîn: Nefret atı.

1. Kümeýt-i kîne bindi ser-keş oldı
Tolaşdı Nevfel'e töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 2*). [*kümeýt-i kîn, -e*]

künc-i belâ: Bela köşesi.

1. Şanasın la'l ka'r-ı seng içinde
Olurdi genc iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 25*). [*künc-i belâ, -da*]

künc-i genc: Hazine köşesi.

1. Ki künc-i gencüñi tolu zer iyeler
Hâbişedür ki 'arz itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 146*). [*künc-i genc, -üñ, -i*]

künc-i sine: Gönül köşesi.

1. Boşaldı **künc-i sine** kinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 34*). [*künc-i sine,]*

kundağ: Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez.

1. Şarılup **kundağa** ol gönce-i ter
Açup dāye dehānın şındı şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 51*). [*kundağa, -a*]

künyet: Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri; künye; lakap.

1. Bü'l-Kāsım'ı **künyet** itdi saña
Elţāfuñı iyleyen muşassem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 47*). [*künyet,]*

kur-: Tesis etmek, yerleştirmek.

1. Dil ü cān 'āleminde **kurdu** tahtı
Yatup ol hâlet üzre çaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 174*). [*kurdu, -dı*]

kur: İnşa etmek.

1. Varup cennetde **kurdu** taht-ı bahtı
Gerek ben de koyam dünyā hārābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 142*). [*kurdu, -dı*]

kurb: *Yakınlık.*

1. Vücūduñ âb-ı cāndur ten ana pōst
Çü ma'nî **kurbı** ola Kābe Kavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 37*). [*kurbı, -ı*]
2. Kesildi gitdi **kurbumdan** karâbât
Ben ol âyine-î Çinem ki pāsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 172*). [*kurbumdan, -um, -dan*]

kurbân: *Bir gaye uğrunda feda olma.*

1. Benüm cānum aña **kurbân** gerekdür
O var iken katumda aña cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 42*). [*kurbân,]*

kurbân: *Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan.*

1. Ne gün kim cānuma kaşdı ide cānān
Zihi 'ıyd-ı mübârek kutlu **kurbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 44*). [*kurbân,]*

kurbân ol: *Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek.*

1. O bir içim şuyı da şunmadun sen
Eger kurbân olursa cān-ı teşne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 97*). [*kurbân ol, -ur, -sa*]

kurbân-ı dil-ber: *Sevgilinin kurbanı.*

1. Kes anı kim olasın merd-i gāzî
Şu 'āşık kim ola **kurbân-ı dil-ber** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 27*). [*kurbân-ı dil-ber,]*

kurd: *Kurt.*

1. Esirger cān o kim imānı vardur
Yavuz **kurd** olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [*kurd,]*
2. Koyun sürisi **kurd** ile karışdı
Pelengün pençesinden düzdi şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 38*). [*kurd,]*

küre-i derd: *Dert ocağı.*

1. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 144*). [*küre-i derd, -i*]

kurı: *Kuru.*

1. Kâra taşlar ile döğdi serini
Kurı şanduk gibi göğsin döğerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 131*). [*kurı,]*

kurı tanbūr: Tanbur çalgısı. Tanbur kuru bir ağaçtan yapılır ve içi boştur. Bundan kinaye kuru tanbur denir.

1. Öter inler kurı tanbūra döndi
Belâsı güş-mâli ol habîbüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 10). [kurı tanbūr, -a]

kürk: Kürk; bazı hayvanların giyecek yapmak için işlenmiş postu.

1. Giyer kürki zemâna göre ‘âkil
Çü gördük dest-i ‘âlemden şikence (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 228). [kürki, -i]

kürsi: Kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer (Cami kürsüsü bağlamında).

1. Nikâh u ‘ağd olup hutbe okundu
Hâtîb-i hutbe kim kürsiye ağdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 137). [kürsiye, -ye]

kurs-ı hûş-kâr: Güzel, hoş yıldız.

1. Gıdâsı guşşâ âb-ı dîde nûşı
Hemân cirm-i güneşdür kurs-ı hûş-kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 75). [kurs-ı hûş-kâr,]

kurs-ı mâhî: Yuvarlak parlak ay.

1. Degül kıru gülîçe kurs-ı mehdür
Seg almaz ürmek ile kurs-ı mâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 37). [kurs-ı mâhî,]

kurs-ı meh: Ayın görünen yüzü.

1. Degül kıru gülîçe kurs-ı mehdür
Seg almaz ürmek ile kurs-ı mâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 36). [kurs-ı meh, -dür]

kurtar-: Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helak olmaktan uzaklaştırmak, halas etmek.

1. Atası Leylî 'yi kurtardı gitdi
Selâmet qaldı Mecnûn ille mahrûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 40). [kurtardı, -dı]
2. Gözinden öpdi kurtardı ayağın
Çün ürküp kaçdı vahş-ı dâm-dîde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 84). [kurtardı, -dı]
3. Amân virdi qodı elden şikârı
Didi rây ile kurtarduñ bu cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37). [kurtarduñ, -du, -ñ]

kurtar: (İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

1. Du‘âsın iste gir yalvar o pîre
Seni tâ kurtara Leylî ğamından (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 85). [kurtara, -a]

kurtar: Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helak olmaktan uzaklaştırmak, halas etmek.

1. Tapuñsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden **kurtar** ey mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109*). [*kurtar,]*
2. Seni segden ne hoş **kurtarmış** Allah
Didi kim uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 52*). [*kurtarmış, -miş]*
3. Hevâdan **kurtarup** ma‘şûm idüpdür
Gönül sultân-ı ‘aşka olalı taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 156*). [*kurtarup, -up]*

kurtul: Kurtulmak.

1. Yakañ tã **kurtula** devrân elinden
Hevâ-yı ‘aşk ile olan revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 94*). [*kurtula, -a]*

kuru: Beyhude, boş.

1. Yaşum geçsün **kuru** endişem ile
Görüp Nevfel çatı bî-çâre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 118*). [*kuru,]*

kuru: Kuru, canlılık emaresi olmayan.

1. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Ʒurudı gitdi hâr ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 19*). [*Ʒurudı, -dı]*

kuru: Kurutmak, bitirmek.

1. Şoyar hem hülle-i sebz-i giyâhı
Ʒurudur berk-i hüsnin büstânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 23*). [*Ʒurudur, -dur]*

kuru: Kuru.

1. ‘Aceb mi çıksa etmek **kuru** taşdan
Zafer bulur el uran ittifâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 46*). [*kuru,]*
2. Nice setr iyleye bir **kuru** yaprak
Görürken bunca gavğâsın rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 112*). [*kuru,]*

kuru: Boş, faydasız, abes, bihude, nafiye, değersiz.

1. Taradı ördi geh müşk ile müyün
Ʒuru kânunâ döndürmiş ğam-ı yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 47*). [*kuru,]*

kuru: Canlılığını kaybetmiş, çok zayıf.

1. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara vâdide **ķuru** mile dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 45*). [*ķuru,]*
2. Dehân-ı ejdehâda kıla dönmiş
Taşı **ķuru** deri içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 47*). [*ķuru,]*
3. Ne hâlüm yanmağa bir ehl-i hâlüm
ķuru yaprağa döndi cism ü cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 109*). [*ķuru,]*
4. Meger döndi **ķuru** yaprağa şimdi
İrişdi taze cismün rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 126*). [*ķuru,]*

ķuru: Çorak, ölü.

1. Kuru toprak dōšek yaşduk ķara taş
Vaşıyyet kıılmağa yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22*). [*ķuru,]*

ķuru: Kurumak. II Taş kesilmek.

1. Kırudı ol kılıç tutduğı desti
Alup hem şağ ele tığı yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 80*). [*ķurudı, -dı]*
2. Hemân ol kıruyası da **ķurudı**
O küstâh ol zemân ikrâra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 82*). [*ķurudı, -dı]*
3. Kırumış desti hōş oldu rakîbüñ
Zihî lutf u zihî şıdk u zihî râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 102*). [*ķurumış, -mış]*

ķuru-: Kurumak.

1. Anuñ-çün kanı **ķurur** erguvānuñ
Alur tesbîhîni elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 24*). [*ķurur, -r]*

ķuru ğavğa: Boş mücadele.

1. Kuru ğavğa çeker bi-çare ‘andel
Meşel bustānınuñ ehli ne hōş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 64*). [*ķuru ğavğa,]*

ķuru ğülüçe: Kuru gül.

1. Degül **ķuru ğülüçe** ķurş-ı mehdür
Seg almaz ürmek ile ķurş-ı mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 36*). [*ķuru ğülüçe,]*

ķurul-: Kurma işlemini gerçekleştirmek, yerleşmek.

1. Güzeller ķaddi gibi hûb u ra‘nâ
ķurulmış sayesinde gün gibi taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 39*). [*ķurulmış, -mış]*

ķurumak: Zayıflamak, bitkin düşmek.

1. urumadan teni tbta dönmiş
O tbt içre cn kim ayuludur (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 24, Mısra 118*). [*urumadan, -dan*]

kuruyası: *Kurusun! anlamında beddua ifadesi.*

1. Hemn ol **uruyası** da urud
O ksth ol zemn irra geldi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 55, Mısra 82*). [*uruyası,]*

ks: *Ksmek, darılmak.*

1. An da kesdi v **ksdi** tamm
apucular baa oldu apacı (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [*ksdi, -di*]

ks: *Kuş.*

1. aşup aşmış başından mihr cy
ış uyhuşında **uş** dşin ilup yd (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 62, Mısra 91*). [*uş,]*

ks: *Ks, büyük davul.*

1. alınd **ks** ‘uşşk u hcza
Yürür Mecnn da hyrn deşte düşmiş (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 32, Mısra 10*). [*ks,]*
2. Ele gl gibi aldı cm- gl-gün
‘Arab mihterleri arb urdı **ksa** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 48, Mısra 125*). [*ksa, -a*]

kşde: *Aılmş, aık, ferah.*

1. Felek urdı zemne aterm
Kşde defterün pyende olsun (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 159*). [*kşde,]*

kşde it-: *Açmak.*

1. Zebnn itdi Mecnn n kşde
E evvel nm- Leyl geldi yde (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 12, Mısra 45*). [*kşde it-, -di*]

kşde ol: *Açılmak.*

1. Kşde oldu sen de olma mazn
Ol aşuşte olup bu nükteden tz (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 76*). [*kşde ol, -d*]

uş: *Kuşak, kemer.*

1. Mecnn oldu olur bu dai mest
Ve ger şabrum **uş** gide belden (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [*uş, -*]

kuşan: Kuşanmak, giyinmek.

1. Nice yirden **kuşandı** nitekim nây
Egerçi çeng-veş gâmdan bili ham (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 42). [kuşandı, -dı]

kuşat: Çevresini sarmak, çevrelemek.

1. Ki efî **kuşadupdur** kûh-ı Kâfi
Nice râhat ola zevk u şafâda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 54). [kuşadupdur, -up, -dur]
2. Kuşatmışdur seni çün halka-i mâr
Eger kim fark iderseñ fark u pâyuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 78). [kuşatmışdur, -mış, -dur]
3. Kuşatmışlar anı şan halka-i tavk
Yatur ol halkada şan halka-i mâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 28). [kuşatmışlar, -mış, -lar]

kuşca: Kuş gibi, kuş gibi zayıf.

1. Ki şalam tapuna geh geh selâme
Ne per var kim uça bu **kuşca** cânım (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75). [kuşca,]
2. Hemân menzil ferâğat ‘âlemidür
Velî bu **kuşca** cân itdükde pervâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 19). [kuşca,]
3. Olurdi **kuşca** cânı hurrem ü şâd
Dil-i ‘âşık kim olmışdur gam-âbâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 92). [kuşca,]
4. Benüm **kuşca** cânım çıkmaz kafesden
Anuñ hem-râhı bir kaç cânverdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 100). [kuşca,]

kûşe: Köşe.

1. Atası bağıruñ yandı kebâbı
Peder bir **kûşede** oturdi giryân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 35). [kûşede, -de]
2. Kemîn-gâhı kemânlar **kûşesidür**
Kemânlar çîn iderler kaşlarını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 74). [kûşesidür, -si, -dür]
3. Ki bir gam **kûşesine** kâni‘ oldun
Var imişse belüreydi eger şubh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 26). [kûşesine, -si, -ne]

kûşe: Köşe II Herhangî bir yer.

1. Yaturdi bir harâbe içre çün genc
İdüp bir **kûşede** gencin nühüfte (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 65). [kûşede, -de]

kûşe-i bâğ: Bağ, bahçe köşesi.

1. Yañıldur dilde evrâdın hezâruñ
Olur mâtem-gede her **kûşe-i bâğ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 27). [kûşe-i bâğ,]

kûşe-i derd: Dert köşesi.

1. Saña lâayık degüldür **küşe-i derd**
Bu yol pür-cevr ü gavğa vü hâşardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 66*). [*küşe-i derd,]*

küşe-nişin: Bir köşeye çekilmiş, insanlardan uzaklaşmış, münzevî.

1. Olup **küşe-nişin** ü güşü süfte
Gözin yollara dutdı Leylî'ye güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 66*). [*küşe-nişin,]*

küşe-nişin-i necd: Necd'de inzivaya çekilmiş olan (kimse).

1. Ayağa düşdi istigfâra geldi
Ki ey **küşe-nişin-i Necd** tevbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 85*). [*küşe-nişin-i necd,]*

kuskun: Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve hayvanın kuyruğu altından geçirilen kuşak.

1. Hemân tavşına ger ger kelbe beñzer
Aña dañı ne **kuskun** bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [*kuskun,]*

kuşlar kondur-: Kuş kondurmak. II Olağanüstü, o ana kadar görülmemiş bir şey yapmak.

1. Bunun tütisine oldur ‘alâme
Ki kuşlar kondurur şâh-ı kelâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 186*). [*kuşlar kondur-, -ur]*

küstâh: Haddini bilmez, saygısız, utanmaz, arsız (kimse).

1. Ne hâşıl yağsa yağmur yirine dür
Bu atduķa suhan tirini **küstâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 71*). [*küstâh,]*
2. Biraz nerm oldu tâ kim seng-i hâtır
Ruţab almağ için bir gice **küstâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 19*). [*küstâh,]*
3. Niçün yir rāyegānī anı her zāğ
İñinde meyveye el şunma **küstâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 35*). [*küstâh,]*
4. Kenāre çekmiş anı lāle **küstâh**
Olup güyende-i meclis ‘anādil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 18*). [*küstâh,]*
5. Hemân ol kuruyası da kurudı
O **küstâh** ol zemān ikrāra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 83*). [*küstâh,]*
6. Hemân atmak gibidür külleye koz
Dil uzadur çü süsen bāğa **küstâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 185*). [*küstâh,]*
7. Anı **küstâh** çekemez merd-i hoş-baht
Ki nā-geh saht olursa zī-hacālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 192*). [*küstâh,]*
8. Zihī luţf u vefā vü mihr-i bī-ħad
Kenār itdi başup pehlūye **küstâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 139*). [*küstâh,]*

küşte: Öldürülmüş, maktul // Öldürülen kimsenin vücûdu, ceset.

1. Ki döndi murğ-zārı lāle-zāra
O şāhrā kūha döndi **küştelenden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 175*). [*küştelenden, -ler, -den]*

küştî tut: Güreş tutmak, güreşmek.

1. Meh ile mâhî ile tütü küştî
Şadeî puştına urup mâhî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 98*). [*küştî tut, -dı*]

kuşûr: Eksiklikler, noksanlar.

1. Kusûrum görüp itme luţfı taķşîr
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [*kuşûrum, -um*]
2. Şoñ ucu kâh gibi kaçdı anı
Ululanmak **kuşûrından** nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 91*). [*kuşûrından, -ı, -ndan*]

kuşûr-ı bî-kusûr: Kusuru kusursuz.

1. Ki varmış ravza-i bâğ-ı behişte
Kuşûr-ı bî-kusûr u hûr-ı bî-'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 19*). [*kuşûr-ı bî-kusûr,]*

kût: Azık, yiyecek.

1. Belâsuz olımaş 'aşķ âşinâsı
Ezelden ben ğaribûñ **kûtı** ğamdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 17*). [*kûtı, -ı*]
2. Geçer her dem firîşteh gibi şâ'im
Hemişe **kûtına** mezra' kanâ'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 29*). [*kûtına, -ı, -na*]
3. Yiter bir ayda bir kez nefşüme **kût**
Çün olmadum tuz etmek gözlere tuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*kût,]*
4. Ki budur günde bir kez cismüme **kût**
Didi hâcib ğurûrından ki ey merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 20*). [*kût,]*

kûtâh: Kısa.

1. Tıyulmasun diyü **kûtâh** iderdi
Egerçi ğonce gibi yok dehâñı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 58*). [*kûtâh,]*
2. Dilüñi şevķa **kûtâh** iylemezsın
Dön ey devrân baña cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 40*). [*kûtâh,]*
3. Eri tıya diyü **kûtâh** iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 30*). [*kûtâh,]*

kûtâh iyle: Kısaltmak, kısa tutmak.

1. Melâmetden zebânuñ iyle kûtâh
Beni ķo var sen özge hâlûñe baķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 166*). [*kûtâh iyle,]*

kût-ı cân: Can gıdası.

1. Leb-i yâkûtı şanma kûṭ-ı cāndur
Ki hûn-ı dîdeden bir katre kandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 55*). [*kûṭ-ı cān, -dur*]

kûṭ-ı yevm: *Günlük azık.*

1. Dilenüp cem' iderüz kûṭ-ı yevmi
Ne hâşıl olsa bu yâr ile bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 28*). [*kûṭ-ı yevm, -i*]

kutlu: *Mübarek, aziz.*

1. Ne gün kim cānuma kaşdı ide cānān
Zihî 'ıyd-ı mübârek **kutlu** kurbān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 44*). [*kutlu,]*
2. Zihî kuvvetlü dest ü **kutlu** himmet
Budur havfum ki â'dāya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [*kutlu,]*

kü'ûs: *Çanaklar, çömlekler, kadehler, bardaklar.*

1. Şarāb-ı Tā'ifi ṭoldı **kü'ûsa**
Dügün hengāmesi germ oldı gāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 126*). [*kü'ûsa, -a*]

küvf: *Eş, denk.*

1. Olup birbirine **küvf** ü muvāfık
İki cānibden olıcağ maḥabbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 16*). [*küvf,]*

kuvvet: *Güç, kudret.*

1. Ki tā Rüstem olasın **kuvvet** ile
Refîk it dōstdan bir nice hāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [*kuvvet,]*
2. Anı yurdi aqıdup dîdeden āb
Eger aşhābı **kuvvet** bulsa deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 129*). [*kuvvet,]*
3. Olur cānuma **kuvvet** cismüme zād
Tenüm perhîz ile efsürde oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 52*). [*kuvvet,]*
4. Ğidā h'ân-ı tenümden yidüm evvel
Aña **kuvvet** olur nān ile helvā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 119*). [*kuvvet,]*
5. Velî ten **kuvvetinüñ** aşlı nāndur
Didi 'aşk aşına ben şunıcağ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 116*). [*kuvvetinüñ, -i, -nüñ*]
6. Hāzān bergi gibi pejmürde olmış
Teninden gitdi günden güne **kuvvet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 7*). [*kuvvet,]*

kuvvet-i cān: *Ruhun kuvveti.*

1. Tuz etmek yi benümle yürüme aç
Egerçi 'aşk-ı 'aşığ kuvvet-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 115*). [*kuvvet-i cān, -dur*]

kuvvetlü: Güç, kudret.

1. Zihî **kuvvettlü** dest ü kutlu himmet
Budur havfum ki âcâya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [*kuvvettlü,]*

küy: (Sevgili'nin) semti, mahallesi.

1. Şâyed ki **küyuña** iledeydi şabâ beni
Ger hâk-i pâyuña karşırsam gubâr olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [*küyuña, -uña]*
2. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cân mîdur
Küyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 7*). [*küyuñ, -(u)ñ]*
3. Ne dil-ber **küyina** varmağa rāhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 24*). [*küyina, -ı, -n, -a]*

küy: Karye, köy, semt, mahalle.

1. Gice **küyñda** görsen ben gedâyı
Gelüp qarşu idersin merhabâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 133*). [*küyñda, -ı, -n, -da]*

küy-ı yâr: Yarin semti.

1. Gice varup nihānî küy-ı yâre
Ciger hasret elinden pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 9*). [*küy-ı yâr, -e]*
2. Bilürsin gitdi göñlüm küy-ı yâre
Bulursın şâyed anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 19*). [*küy-ı yâr, -e]*
3. Anı isteyü varsan küy-ı yâre
Bulınaydı ya dil ya derde çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 21*). [*küy-ı yâr, -e]*
4. Yanar bir nâr olmuş şanki pür-nâr
Ne küy-ı yâra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 11*). [*küy-ı yâr, -a]*

kuyruğ: Kuyruk.

1. Dilese yollarını **kuyruğ** ile
Çü yâre it rakîbi mâni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 34*). [*kuyruğ,]*

kuyruk: Kuyruk.

1. Ne kârîdur anuñ bu kethudâyî
Varı üç iki kanat biri **kuyruk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 147*). [*kuyruk,]*

kuyu: Kuyu.

1. Pür oldı eşk ile çeşmi **kuyusu**
Kıyasa şigmayub Kays’uñ kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [*kuyusu, -sı]*

2. Egerçi ‘aşıka efsûs iderdi
Zenaḥdānı ki mihmāna **kuyudur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 43*). [*kuyudur, -dur*]

kuzu: Yavru.

1. Ne ḥâşıl olur aña tütüyādan
Ḳuzuyıçûn ḳapa gürk-i beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 65*). [*ḳuzuyıçûn, -(y)ıçûn*]

kuş: Kanatlı uçucu hayvan; kuş.

1. Dirigā yol uzağ u azığum az
Esen ḳal sen ki ben **kuş** gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21*). [*kuş,]*
2. Bu yol ‘azminde olurlar berāber
Cihānda her ḳaçar vaḥşî uçar **kuş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [*kuş,]*

L

lā: Hayır! olmaz!.

1. Daḫi **lā** dimedüm ben bu belāya
Elestde diyeli cānum belāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 76*). [*lā,]*

lā: La harfi.

1. Beni ser-tā-ḳadem ḳaplar günāhum
Elif ḳaddüm ḡamuñdan döndi **lāya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 75*). [*lāya, -ya*]

lā taḳrabu māle’l-yetīmī: Yetim malına yaklaşmayın. İsrâ suresi 34. ayet.

1. Didi **lā taḳrabu māle’l-yetīmī**
Eger var ise ḥaşre i’tiḳāduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 142*). [*lā taḳrabu māle’l-yetīmī,]*

lāf: Söz.

1. Dönüp göstermek ol **lāfa** ḫilāfi
Bu ḥaşlet merd olana lāyık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 24*). [*lāfa, -a*]
2. Meded irgürmez iseñ düşdüm elden
Vefāya evvel urmaḳ bunca **lāfi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 23*). [*lāfi, -ı*]

lāf: Laf; faydası olmayan, sonuç vermeyecek söz, uygulanamayacak boş lakırdı.

1. Be-ma'nî gürk-i merdüm-ḥ'vāra beñzer
Var ey gâfil yüriyen **lâf** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [*lâf,]*

lâf u güzâf: Boş söz, dedikodu.

1. Kõ itme bârî bu lâf u güzâfî
Kişi olmayıcağ bir işde mâḥîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [*lâf u güzâf, -ı]*

lafz: Söz.

1. Anuñ **lafzından** oldu âşikârâ
Meger kim ḥâṭırından geçdi bir gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 10*). [*lafzından, -ı, -n, -dan]*

lâg: Şaka, lâtife.

1. Virür lezzet eger dönmezse **lağa**
Bu bal söz kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 84*). [*lağa, -a]*

lâ-havle: "Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir" manasına gelen dua.

1. Görendir tañlayup **lâ-havle** kavli
Ki bu 'aşk-ı ḥakîkî bî-ğaraḏdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 118*). [*lâ-havle,]*

lahd: Mezar.

1. Gül it nârın Ḥalîlûñ ḥakḳı câne
Beden müşkine bârû çek **lahdden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 67*). [*lahdden, -den]*
2. Nedür şimdi bu **lahd** içinde ḥâlûñ
Ne cem'ûñ şem'idür cemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110*). [*lahd,]*
3. Kâtîl-i ḥançer-i 'aşk-ı şedidem
Yönüm döndür **lahidde** ol ḥabîbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 85*). [*lahidde,]*

lakab: Birisine gerçek adının dışında sonradan isim verme.

1. O ḥôd 'âr iylemezdi ol **laḳabdan**
Eger güş itse biñ bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 45*). [*laḳabdan, -dan]*
2. Ciger-güşen senûñ Mecnûn **laḳabdur**
Delü divâne rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*laḳabdur, -dur]*
3. Ciger-güşen senûñ Mecnûn **laḳabdur**
Delü divâne rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 103*). [*laḳabdur, -dur]*
4. Biri ḥüsn-âsmânîñ meḥidür
Biri Leylî biri Mecnûn **laḳabdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 69*). [*laḳabdur, -dur]*

laklak-ı firkat: Ayrılık leyleği.

1. Meded yitürmez ise cânuma devā-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yaptı **laklak-ı firkat** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 7*). [*laklak-ı firkat,]*

la'î: Kırmızı.

1. Ki rahtından dırahtı ide 'üryan
Çapar her lâleden **la'îlîn** külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 21*). [*la'îlîn, -în]*

la'î: Değişik renkleri bulunan değerli bir süs taşı.

1. Belâdan gözine mülk-i cihân teng
Yüzinde **la'î** ile lû'lû-yi zîver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 63*). [*la'î,]*
2. İderler ârzû ol gül-şekerden
Şaçı **la'îlîn** umana pâk ider râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 37*). [*la'îlîn, -în]*
3. Kızıl minkârı bir pâre beğamdur
O **la'îlîn** burnı kim düşmüş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29*). [*la'îlîn, -în]*
4. Vücudûñ **la'île** döndi menzîlûñ seng
Senûñ 'ömrûñ geçer ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 188*). [*la'île, -e]*
5. Şanasın **la'î** kaçır-ı seng içinde
Olurdu genc iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 24*). [*la'î,]*
6. Getür öp sür yüzüne di zihî **la'î**
Eger bir turş-rûdan göresin cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [*la'î,]*

la'î: Kırmızı değerli bir taş. // Sevgilinin dudağı.

1. Kim kanum içmege **la'îlindeki** piyâle yiter
Bu haste cânı ne hâcet ki gürz-i kâhr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 8*). [*la'îlindeki, -în, -de, -ki]*
2. Ben nice irem ana ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardur **la'îlûn** gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [*la'îlûn, -üñ]*
3. Varup düşmen gözine merdüm oldı
Dehân-ı gayra **la'îlûñ** şekker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 59*). [*la'îlûñ, -üñ]*
4. Añup itdi o **la'îli** lâle-rengi
Ol efgân kim delerdi taş u taşğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 134*). [*la'îli, -i]*

lâle: Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

1. Cemâlûñ hırmenine hüşe-çindür
Gül ile **lâleñe** sünbül külâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 121*). [*lâleñe, -ñ, -e]*

lâle: Lale II Yara.

1. Vücudı ara yirde hürd u haşhaş
Yehüd şan **lâledür** bağrında dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 13*). [*lâledür, -dür]*

lâle: Lale çiçeği.

1. Ki yaķar serd iken cān u cihānı
Gūli vū **lālesi** hūn-ı cigerden (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 55*). [*lālesi, -si*]
2. Gūlinden **lāleye** feyz ide ābı
Boyı nāz ögrede gūlşende serve (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 82*). [*lāleye, -y, -e*]
3. Kenāre çekmiş anı **lāle** küstāh
Olup gūyende-i meclis ‘anādil (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 54, Mısra 18*). [*lāle,]*
4. Olur ‘ayn-ı ‘adū gibi dil-āzār
Nigārūn gūl yūzi olmasa **lāle** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 54, Mısra 89*). [*lāle,]*
5. Ki raķtından dıraķtı ide ‘üryan
Ķapar her **lāleden** la‘līn külāhı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 81, Mısra 21*). [*lāleden, -den*]

lāle: Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeğı ise kadehe benzer, ortasında yanığı andıran siyahlık olan çok renkli bir çiçek II sevgilinin yanağı.

1. Bu hāle **lālenüñ** göyüñdi özi
Tolup nergislerüñ yaş ile gözi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 9, Mısra 23*). [*lālenüñ, -nüñ*]
2. Bitürdi **lāleler** güller kenārı
Nesīm-i būyı ol eṭrāfa ṭoldı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 114*). [*lāleler, -ler*]

lāle ol-: Lale gibi kırmızı reñge bürünmek.

1. Bu anı gördi beñzi lāle oldı
Bunı ol gördi hāli nāle oldı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 17, Mısra 21*). [*lāle ol-, -dı*]

lāle-‘izār: Lale gibi kırmızı yanaklı sevgili.

1. Ki ey **lāle-‘izār** u sīb-ğabğab
Baña sensüz cehennem oldı mekteb (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 10, Mısra 9*). [*lāle-‘izār,]*

lāle-reñg: Lale renkli.

1. Añup itdi o la‘li **lāle-reñgi**
Ol eṭğān kim delerdi ṭaş u ṭağı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 81, Mısra 134*). [*lāle-reñgi, -i*]

lāle-rū: Lāle gibi al yanaklı.

1. Semen-bū **lāle-rū** serv-i revān-ķad
‘Abīr-i Mekkidūr būyı ki anı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 73, Mısra 28*). [*lāle-rū,]*

lāle-veş: Lale gibi.

1. Feraḥ gūyende eṭğān epsem oldı
İlinde **lāle-veş** la‘līn piyāle (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 34, Mısra 13*). [*lāle-veş,]*

lāle-zār: 1. lale bahçesi 2. lale bahçesi // kan gölü.

1. Ki döndi murğ-zârı **lâle-zâra**
O şahrâ küha döndi küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 174*). [*lâle-zâra, -a*]

lâle-zâr: *Lale bahçesi.*

1. Ciger kaniyle bitmiş **lâle-zârı**
Mekân idi o küh ehl-i belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 58*). [*lâle-zârı, -ı*]
2. Kızıl yalıñlar ola **lâle-zârı**
Nice kan yükledürsin gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 136*). [*lâle-zârı, -ı*]

la'î-i ahmer: *Kırmızı renkli değerli taş.*

1. Nigâr u nakş ile şan hûne-i Çîn
Muraşsa' la'î-i ahmerden licâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 55*). [*la'î-i ahmer, -den*]

la'î-i dür-bâr: *İnci saçan dudak.*

1. Şudan od yağdurur ol **la'î-i dür-bâr**
İşidüp 'âşık ol âvâz-ı nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 44*). [*la'î-i dür-bâr,]*

la'î-i efser: *Padişah tacı, padişah yakutu.*

1. Yakîn olmazdı gönüli kâr u bâra
Başına **la'î-i efser** ahker oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 147*). [*la'î-i efser,]*

la'î-i kân: *Lal madeni.*

1. Şormak 'aceb degül tudağın **la'î-i kân** mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 1*). [*la'î-i kân,]*

la'î-i kânî: *Lal cevheri.*

1. Tümen dürr ü semen şekker be-her-vâr
Nice yüz tabla nâfe **la'î-i kânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 77*). [*la'î-i kânî, -i*]

lâl-i pür-kelâli: *Bitkin düşmüş dilsiz.*

1. Mucîb iyle bu **lâl-i pür-kelâli**
Ki yüz şuyıyla toprak ola cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 70*). [*lâl-i pür-kelâli, -i*]

la'î-i yâr: *Sevgilinin lal gibi kırmızı dudakları.*

1. Nazardan gayri itmezlerdi bāzār
Egerçi la'î-i yāre tāmî' idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 19*). [*la'î-i yār, -e*]

la'lin: Değişik renkleri bulunan değerli bir süs taşı.

1. Feraḥ güyende efgān epsem oldu
İlinde lāle-veş **la'lin** piyāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 13*). [*la'lin,]*

lām: Osmanlı alfabesinde yirmi altıncı harf II lam harfine benzeyen sevgilinin yanaklarına kadar uzanan zülüfleri.

1. Cemāl oldukça cīm ü mīm elif **lām**
Yazıldı nāme çün ṭayy oldu kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [*lām,]*

lā-mekân: Mekansız, yersiz, yurtsuz.

1. Dili derdünle pāre pāre olmuş
Yiler yıl gibi dā'im **lā-mekāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 127*). [*lā-mekāndur, -dur]*

lāmelif: Osmanlı alfabesindeki lam (ل) ile elif (ل) harfinin bir arada yazılmış şekli [Alfabe h (ه) ile ye (ي) harfleri arasında yer alır].

1. Saña ger **lāmelif** olursa pergār
Olasın devr sırrından ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 23*). [*lāmelif,]*

lām-elif-vār: Lam elif harfi gibi.

1. Tolaşdı birbirine **lām-elif-vār**
İki rişte şanasın oldu bir tāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 142*). [*lām-elif-vār,]*

lāmeyn-i v'el-leyl: Hz. Muhammed'in saçı.

1. İki zülfi anun **lāmeyn-i v'el-leyl**
Şehenşāh-ı Kureyş-i kâbe-ḳavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 6*). [*lāmeyn-i v'el-leyl,]*

lā-reyb: Şüphesiz.

1. Ḳamu mülk-i şehādet 'ālem-i ḡayb
Senün şun'ınla mevcūd oldu **lā-reyb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 22*). [*lā-reyb,]*

latif: Hoş, güzel.

1. Laṭif ü ter ḥôş-āyende revāne
Ögüp Leylâ'yı çün feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 164*). [*latif,]*

latif: Hoş, nazik II ince anlamlı, nükteli.

1. Laṭîf eş'ârı gūyâ lü'lü-yi ter
Bilür 'âqıl ki añıların gibi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 10*). [*laṭîf,]*

laṭîfe: *şaka, şaka yollu söylenen söz.*

1. Baña itmeñ bunuñ gibi **laṭîfe**
Baña böyle **laṭîfe** ne vazîfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 3*). [*laṭîfe,]*
2. Baña itmeñ bunuñ gibi **laṭîfe**
Baña böyle **laṭîfe** ne vazîfe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 4*). [*laṭîfe,]*

laṭîfe iyle: *şaka yapmak.*

1. Düşüp ayağına 'özrin dilendi
Didi saña laṭîfe iyledüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 91*). [*laṭîfe iyle, -dü, -m]*

lāubālî: *Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.*

1. Kalendar-meşreb ü **lāubālî** 'āşık
Belādan pür şafādan ḥālî 'āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [*lāubālî,]*

lā'ubālî: *Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.*

1. Düşüp şahrāya mest ü **lā'ubālî**
Enisî Leylî'nin ḥaylî ḥayālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 73*). [*lā'ubālî,]*
2. Bir adımda bıraktı şeş cihātı
Düşüp şahrāya mest ü **lā'ubālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 23*). [*lā'ubālî,]*
3. Yoğ ise uşda tîğ uş **lā'ubālî**
İdem aña nevāziş baña lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26*). [*lā'ubālî,]*
4. Revān oldı yaşı te'sir idüp derd
Gezüp raqş ile Mecnûn **lā'ubālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 161*). [*lā'ubālî,]*
5. Güneşden yaña 'azmi dūd gibi
Gazel-güyān u mest ü **lā'ubālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 57*). [*lā'ubālî,]*

lāyık: *Layık, yaraşır, münasip.*

1. Saña **lāyık** olan 'afv u aṭādur
Egerçi ayağa düşdüm 'amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [*lāyık,]*
2. Geçür gāmdan bu birkaç müstemendi
Egerçi Ḥamdî kahrūñ **lāyıkıdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 55*). [*lāyıkıdur, -ı, -dur]*
3. Düzüp seyyidlere **lāyık** belekler
Yidüb maḥmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*lāyık,]*
4. Düzüp seyyidlere **lāyık** belekler
Yidüb maḥmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*lāyık,]*
5. Yoğ ise uşda tîğ uş lā'ubālî
İdem aña nevāziş baña **lāyık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 27*). [*lāyık,]*
6. Virem anı bulup bir aña **lāyık**
Şusuzlıqdan ölen hem bula ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [*lāyık,]*

7. Didi bunuñ vişâli baña **lâyık**
Eger Mecnûn'a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 6*). [*lâyık,]*
8. Hârâbe baña **lâyık** menzil oldu
Kem oldu tüt ki kiştüñde giyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 44*). [*lâyık,]*
9. Ne **lâyık**dur sana 'âlem-perestî
Cihâna tıpma kim yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 164*). [*lâyık*dur, -dur]
10. Hüdâ birdür Muhammed Haq resûli
Bu mühr ol sine şandukına **lâyık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 43*). [*lâyık,]*

lâyık degül: *Yakışmamak, yaraşmamak.*

1. Ciger-güşem kanı 'âr ile gayret
Saña lâyık degüldür bu fazihet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 60*). [*lâyık degül, -dür]*
2. Saña lâyık degüldür kûşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü gavga vü hâşardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 66*). [*lâyık degül, -dür]*

lâyık ol: *Layık olmak, yaraşmak.*

1. Libâsum lâyık olmadı nemâze
Dağı bahtım kilimin görmedüm ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 100*). [*lâyık ol, -ma, -dı]*
2. Dönüp göstermek ol lâfa hılâfı
Bu hâşlet merd olana lâyık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 25*). [*lâyık ol, -maz]*
3. Anuñ-çün şaşt şâha lâyık oldu
Dil-i dil-ber ki 'âşıkdur tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 128*). [*lâyık ol, -dı]*

leb: (*Sevgilinin*) *dudağı.*

1. Bilmem tıpuñdan ayrılalı çok zemân mıdur
Mercân **lebüñe** şordum idi haste göñlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 5*). [*lebüñe, -ü, -ñe]*
2. Mühr gibi her sözüñ irse aña mengüş olur
Dil firâkuñda **lebüñ** nûşına irdi nâ-gehân (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*lebüñ, -üñ]*
3. Egerçi gamzesi hışmıyle oklar
Lebiyle nâz u va'd-ı bûs iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 41*). [*lebiyle, -iyle]*
4. Lebüñe çeşme-i hayvân gûsâle
Lebüñe çeşme-i hayvân ne nisbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 122*). [*lebüñe, -üñ, -e]*
5. Lebüñe çeşme-i hayvân gûsâle
Lebüñe çeşme-i hayvân ne nisbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 123*). [*lebüñe, -üñ, -e]*
6. Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola tiz
Boyu nañl u **lebi** şîrin ruşabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [*lebi, -i]*
7. Uram ser-ğalkasına zülfünüñ dest
Lebüñden nûş idem câm-ı şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 69*). [*lebüñden, -üñ, -den]*
8. Yaratmış gâbgâbın âb-ı mu'allak
Lebi şeker-şiken sözi şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 41*). [*lebi, -i]*

leb: *Dudak.*

1. Geçer raşş-ı hayalî iylese hîz
Leb ü dendân u güşıdurur sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [*leb,]*

2. Yoluñda şâdıkam çün şubh-ı rüşen
Lebüm kim çün şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 13*). [*lebüm, -üm*]
3. Senüñ gayruña zehr-âlûde hündür
Lebüme degmemişdür gayruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 15*). [*lebüme, -üm, -e*]
4. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz tıflı kim toğardı **lebden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [*lebden, -den*]
5. Buğârından dimâğuñ huşk olup **leb**
Bulup bir nabz-ı kıârûre-şinâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 44*). [*leb,*]
6. Demüñ içmege iki teşne **lebdür**
İşâretdür baña kim tırduguñ cây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 76*). [*lebdür, -dür*]

leb-ber-leb: *Dudak dudağa.*

1. Gehi **leb-ber-leb** ü geh nüş-ber-nüş
Senüñ dest ü dehânuñdan pey-â-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 28*). [*leb-ber-leb,*]

lebbeyk: *"Buyurun efendim, emredin" anlamlarında bir seslenme sözü.*

1. Tavâf-ı küy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından diyüp **lebbeyk** lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 10*). [*lebbeyk,*]
2. Tavâf-ı küy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından diyüp **lebbeyk** lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 10*). [*lebbeyk,*]

lebbeyk: *Hac sırasında Cenâbıhakk'a hitâben söylenen, "Senin emrini yerine getirmeye hazırım, maksadım dâima sensin Allah'ım" manasına gelen ifade.*

1. Tavâf u hacc u **lebbeyk** ü du'âya
Güzel dinârî esterler üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 36*). [*lebbeyk,*]
2. Diyüp **lebbeyk** hâcî gibi Hâc'da
O vecd ile ser-âğâz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 20*). [*lebbeyk,*]

leb-i cām: *Camın veya şişenin dudağı, kenarı.*

1. Leb-i cām u leb-i cūy u leb-i yâr
Bu dem her gonce-i dil-teng ü pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 74*). [*leb-i cām,*]
2. İderler birbiriyle hûş-makālî
Leb-i cūy **leb-i cām** u leb-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 49*). [*leb-i cām,*]

leb-i cūy: *İrmak kıyısı, ırmak kenarı.*

1. İderler birbiriyle hûş-makālî
Leb-i cūy leb-i cām u leb-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 49*). [*leb-i cūy,*]
2. Leb-i cām u **leb-i cūy** u leb-i yâr
Bu dem her gonce-i dil-teng ü pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 74*). [*leb-i cūy,*]

leb-i deryā: *Deniz kenarı, kıyı, sahil.*

1. Uçur cân murğını habs-ı kafesden
Leb-i deryâ dehân-ı ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 71*). [*leb-i deryâ,]*

leb-i kevser: Kevser ırmağının kıyısı.

1. Riyâz u merta'ı bağ-ı cinândur
Leb-i kevşerden oldı aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 49*). [*leb-i kevşer, -den]*
2. Şovuk kıardan şekerden ta'mı hûş-ter
Leb-i Kevşerde bitmiş kıadd-i Tübâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 37*). [*leb-i kevşer, -de]*

leb-i kûze: Testinin ağzı.

1. Leb-i kûze meger ol da'hi nâçâr
Yüze yüz görmedi gayruñ cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 16*). [*leb-i kûze,]*

leb-i la'li: Kırmızı dudak.

1. Ne gülşende hırâmândur tezervüñ
Leb-i la'lüñ ne dürlü senge girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 117*). [*leb-i la'li, -üñ]*

leb-i şîrîn: Tatlı dudak.

1. Dil-i Mecnûn'ı tutdı bağ-ı Leylî
Leb-i şîrîni bağrum hûn idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 19*). [*leb-i şîrîn, -i]*

leb-i yâkût: Yakut taşı gibi kıpkırmızı dudak.

1. Leb-i yâkûtı şanma kıüt-ı cândur
Ki hûn-ı dîdeden bir kıatre kıandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 55*). [*leb-i yâkıüt, -ı]*

leb-i yâr: Yarin dudağı.

1. İderler birbiriyle hûş-maķâli
Leb-i cüy leb-i cām u **leb-i yâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 49*). [*leb-i yâr,]*
2. Leb-i cām u leb-i cüy u **leb-i yâr**
Bu dem her gonce-i dil-teng ü pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 74*). [*leb-i yâr,]*

leb-teşne: Susamış, arzulu.

1. Güneş gibi şakın kıana girürsin
Beni **leb-teşne** idelden zülâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 55*). [*leb-teşne,]*

leng ol: Aksak olmak, topal olmak.

1. Güller çekmekden oldu mâyeler leng
Miyancı bağlayup muhkem miyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 50*). [*leng ol, -dı*]

leşker: Asker // Ordu.

1. Dil uzadurdu gendü **leşkerine**
Sipâh-ı Nevfel içinde yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 108*). [*leşkerine, -in, -e*]
2. Dilinden cûşa geldi hışm tâbı
Ol âteş **leşkeriyle** çekdi şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 51*). [*leşkeriyle, -iy, -le*]
3. Mededci haylî **leşker** irdi nâ-gâh
O demde göricek ol haylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*leşker,]*
4. Dirildi ölmüş iken hayy-ı Leylî
Bu çok **leşker** bulut gibi yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13*). [*leşker,]*
5. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup her kabile **leşkerini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 47*). [*leşkerini, -i, -n, -i*]
6. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur **leşkerüm** yanumca bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [*leşkerüm, -üm*]
7. Söze dür düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki **leşker** çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [*leşker,]*
8. Ki düşmen şaflarından boza kalbı
İki kalbı bir idüp iki **leşker** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 25*). [*leşker,]*
9. Yanınca **leşkeri** vahşî dirende
Sa'âdet reh-nümâ vü baht münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 106*). [*leşkeri, -i*]
10. Yanınca **leşker** idinmiş sibâ'ı
Bu ol demden ki küh-ı Necd'e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 64*). [*leşker,]*

leţâfet: Güzellik, incelik.

1. Gören dil cân virür virmege cânı
Leţâfet mâhî hüşnüñde kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 113*). [*leţâfet,]*
2. İkisi de **leţâfetden** sirişte
Teni her birinüñ ser-tâ-kağem nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 44*). [*leţâfetden, -den*]

leţâ'if: Latif, ince, güzel.

1. Nitekim mürdeyi nefh-i Mesîhî
Anuñla pîş-keş koşdı **leţâ'if** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 93*). [*leţâ'if,]*

levbâli: Laubali, kayıtsız.

1. Kalendar-meşreb ü **levbâli** aşık
Belâdan pür şafâdan hâlî aşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [*levbâli,]*

levend: Boylu poslu yakışıklı.

1. Didi bir şahş-ı rindâne-revende
Fülân yirde şataşdum ol **levende** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 14*). [*levende, -e*]

2. Bu yārān cümle ā‘rābun **levendi**
Ġalaṭ didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*levendi, -i*]

levend: *Asker. II boylu poslu, yakışıklı.*

1. Bu yārān cümle A‘rābun **levendi**
Ġalaṭ didüm muḥabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*levendi, -i*]

levh: *Allah tarafından takdir edilen kutsal yazgı belgesi.*

1. Yazan bu mâtem-i Leylî'yi **levha** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 1*). [*levha, -a*]

levh: *Sayfa. II Levh-i mahfûz: Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.*

1. Ebed aḥvâlin itdi anda taḥrîr
O **levhe** yazılan kâra yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 7*). [*levhe, -e*]

levh: *Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey, kağıt.*

1. Yüzüm **levhı** bulur anuñla şûret
Senüñle de ane yok şimdi kârüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 196*). [*levhı, -ı*]
2. Bu kem ḥarfi koma **levhuñda** kazı
Çün oldun bûy-ı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 158*). [*levhuñda, -uñ, -da*]

levh: *Suret.*

1. Yüzüñ **levhisüz** ey dil-dâr-ı dil-cüy
Sebak çüşmüme olmışdır siyeh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 11*). [*levhisüz, -i, -süz*]

levh-i cān: *Can, gönül sayfası.*

1. Qazınmaz aşkun ammâ levh-i cāndan
Bozar taşdan zemān şîrîn mişâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 138*). [*levh-i cān, -dan*]

levh-i çemen: *Bahçenin sayfası.*

1. Okı levh-i çemende ḥaṭṭ-ı ‘ibret
Bu mevsimde bu üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 72*). [*levh-i çemen, -de*]

levh-ı cenān: *Kalbin levhası, yürek.*

1. Yazardı güş iden levh-ı cenāna
Ciger kaniyle nüş ider nebîzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 26*). [*levh-ı cenān, -a*]

levh-ı dil: *Gönül levhası, gönül sayfası.*

1. Yazardı levh-ı dilde ol civân-merd
Ten-i Mecnûn'ı dâ'im za'f-ı hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 202*). [*levh-ı dil, -de*]

levh-ı ezel: *"Allah'ın takdir ettiği şeylerin yazıldığına inanılan manevi levha, levh-i mahfuz".*

1. Dile ilhâm ider bî-ḥarf u âvâz
Çeküp levh-ı ezelde kilik-i taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 5*). [*levh-ı ezel, -de*]

levh-ı peyâm: *Haber sayfası, bilgi levhası.*

1. Ki ey puşt u penâh olan zebûne
Bu gün levh-ı peyâmüñ pür-şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 35*). [*levh-ı peyâm, -uñ*]

levh-i seyyâre: *Yıldız bilimi.*

1. Okurlar ḡayrılar **levh-i seyyâre**
Bularuñ ḡamzeden baḡrı se-pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 193*). [*levh-i seyyâre,]*

levlâke lemâ ḡalaḡtu'l-eflâk: *"Ey habîbim sen olmasaydın bu kainatı yaratmazdım" anlamına gelen bir kutsi hadis. "*

1. Levlâke lemâ ḡalaḡtu'l-eflâk (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 7*). [*levlâke lemâ ḡalaḡtu'l-eflâk,]*

levn: *Renk, boya.*

1. Güneş gibi münevver oldu 'âlem
Anuñ iksîri virdi ḡâke **levni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 71*). [*levni, -i*]

leyl: *Gece.*

1. Biri duḡterlerüñ ḡûb idi ḡaylî
Şaḡınuñ dâmi **leyl** ü nâmi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [*leyl,]*
2. Yaraşmaz iylemek mestûre **leyli**
Güneş nûrı gibi her yâña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 65*). [*leyli, -i*]
3. O sevdâda geçürdi yevm ü **leyli**
Kişi gönderdi Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [*leyli, -i*]
4. Didi ey yaram üzre tuz şaḡan yâr
Adum Leylî vü rûz-ı ṡâlî'üm **leyl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 87*). [*leyl,]*
5. Nehâra leyli vü **leyle** nehârî
Gül-i gül-zâr anuñ luṡfiyle ḡandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 12*). [*leyle, -e*]
6. Nehâra **leyli** vü leyle nehârî
Gül-i gül-zâr anuñ luṡfiyle ḡandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 12*). [*leyli, -i*]

leyl ü nehār: Gece ve gündüz.

1. Bu hāl ile geçerdı rüzgārı
Fırāk-ı Leylî'de leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 78*). [*leyl ü nehār, -ı*]
2. Vücüdü mülkiñi vîrâne kıldı
Geçer eş'ār ile leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 25*). [*leyl ü nehār, -ı*]
3. Bu hāl ile o bānū-yı hîşārı
Geçerdi habs ile leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 38*). [*leyl ü nehār, -ı*]
4. Geçer bu hāl ile leyl ü nehārı
Müsâfirler gelürler bu diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 36*). [*leyl ü nehār, -ı*]

leylâ: Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

1. Dürüşdiler egerçi Kays u **Leylâ**
Ki tâ esrâr-ı 'aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 21*). [*leylâ,]*
2. Bu dünyâdur neler çoğurmuş ana
Hemân **Leylâ** mı gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 92*). [*leylâ,]*
3. Biri **Leylâ'ya** anlaruñ baş egmez
Eline Leylî su kıymağa degmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 89*). [*leylâ'ya, -ya*]
4. Unut **Leylâ'yı** kim leylî siyehdür
Anuñ mihrinde yan kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 189*). [*leylâ'yı, -yı*]
5. 'Aceb hem hûş-gazeldür hem hûş-âvâz
Urur âhı odı **Leylâ'ya** dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 25*). [*leylâ'ya, -ya*]
6. Tölup ehl-i temâşâ dâmen-i kûh
Kaçan **Leylâ'yı** medh ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 53*). [*leylâ'yı, -yı*]
7. Añup **Leylâ'yı** anı şâd iderdi
Kaçan zıkr itse bir efsâne-i nağz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 60*). [*leylâ'yı, -yı*]
8. Laţîf ü ter hûş-âyende revâne
Öğüp **Leylâ'yı** çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 165*). [*leylâ'yı, -yı*]
9. Ne âteş katı yilden tünd ü ser-keş
Virûñ **Leylâ'yı** kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 25*). [*leylâ'yı, -yı*]
10. Arada hâste Mecnûn cân çekişdi
Hemân **Leylâ** idi 'âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 41*). [*leylâ,]*
11. İdüp **Leylâ'nuñ** atasına yârî
Ki bu Mecnûn ki Leylâ'ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 136*). [*leylâ'nuñ, -nuñ*]
12. İdüp **Leylâ'nuñ** atasına yârî
Ki bu Mecnûn ki **Leylâ'ya** hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [*leylâ'ya, -ya*]
13. Esîr oldı meger Mecnûn'a Leylî
Görüp **Leylâ'yı** Nevfel oldı 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 5*). [*leylâ'yı, -yı*]
14. Varup pend itdi **Leylâ'ya** hâzerden
Ki râzî olmasañ olmağa bu kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 178*). [*leylâ'ya, -ya*]
15. Meğer **Leylâ'nuñ** itdi aq gülün yâd
Didi eyvah dirîğâ kim garîbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 6*). [*leylâ'nuñ, -nuñ*]
16. Zihî 'aşk u kerâmet Bârek-Allâh
Koyup **Leylâ'yı** anda hâste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 105*). [*leylâ'yı, -yı*]
17. Cân atdı külle-i Necd üzre gam-nâk
İşi **Leylâ** içün âh u gam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [*leylâ,]*
18. Hemân Mecnûn'a iyler hâtırum meyl
O mecnûn adı bu **Leylâ'ya** hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89*). [*leylâ'ya, -ya*]

19. Dili pür-Leylidür yok gayra meyli
Bu kıışsa oldu çün **Leylâ'ya** ma'lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 43*). [*leylâ'ya, -ya*]
20. Ten ü tenhâ katından vahşlar dūr
Varup **Leylâ'yı** âgâh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 111*). [*leylâ'yı, -yı*]
21. Didi **Leylâ'ya** istignâ yüzinden
Ferâğum var benüm ay ile günden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 46*). [*leylâ'ya, -ya*]
22. Kanı derd ü belâda aña sâni
Anı şanma hemân **Leylâ'yı** sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*leylâ'yı, -yı*]
23. Ne ol gayrı görürdi ne anı gayr
Bahâne oldu **Leylâ'ya** bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 99*). [*leylâ'ya, -ya*]

leylâ: *Siyah; Leyla ile Mecnun hikayesindeki kadın karaktere telmih.*

1. Gice **Leylâsı** çünkim aşdı perde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 1*). [*leylâsı, -sı*]

leylî: *Leyla ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı; sevgili.*

1. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada **Leylî** vü Şîrîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 50*). [*leylî,]*
2. Kaçan kim **Leylî'den** dūr oldu Mecnûn
İki çeşminden akdı Nîl ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 1*). [*leylî'den, -den*]
3. Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî
Enisî **Leylî'nin** haylî hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 74*). [*leylî'nin, -nin*]

leylî: *Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.*

1. Biri duhterlerüñ hûb idi haylî
Şaçınuñ dâmi leyl ü nâmi **Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [*leylî,]*
2. Niçün Leyl î degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yakar dâğ üzre dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 148*). [*leylî,]*
3. Anuñ ser-tâ-kadem ay idi cismi
Yaraşur **Leylî** olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 134*). [*leylî,]*
4. Olup **Leylî** de Kays'un mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 173*). [*leylî,]*
5. Güzellendükçe günden güne **Leylî**
Ziyâde oldu Kays'ın aña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 5*). [*leylî,]*
6. Hayâl itdi anı ebrü-yı **Leylî**
Hayâl itdi anuñ-çün **Leylî** haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 17*). [*leylî,]*
7. Hayâl itdi anı ebrü-yı **Leylî**
Hayâl itdi anuñ-çün **Leylî** haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 18*). [*leylî,]*
8. Resm ile tecâhül itdi **Leylî**
O miskîn anaya virdi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 7*). [*leylî,]*
9. Kaçan Mecnûn'ı görmez oldu **Leylî**
Gözinüñ yaşı seylâb itdi seyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 15*). [*leylî,]*
10. Kılup her günde yüz dürlü bahâne
İderdi **Leylî'yi** mahbûs-ı hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 14*). [*leylî'yi, -yi*]
11. Görüp anı ırakdan bildi **Leylî**
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 27*). [*leylî,]*

12. İşidüp **Leyli** āvāzın o zāruñ
Didi dervişşin saña Hāk vire yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 51*). [leylî,]
13. Didi tütup elin tūr ey hevā-dār
Seni **Leyli** taleb iyles aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 60*). [leylî,]
14. Didi Mecnûn peder ne olur ey yār
Cihān **Leyli'dür** andan ğayrı kim vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54*). [leylî'dür, -dür]
15. Biri Leylâ'ya anlaruñ baş egmez
Eline **Leyli** su kıymağa degmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 90*). [leylî,]
16. O kızlardan iderseñ kime meyli
Alalum kıoyalum adını **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 102*). [leylî,]
17. Dilerseñ sevmeyen **Leyli** cemālin
Çıkar gir göñlüme anuñ hayālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 15*). [leylî,]
18. Kūçegin nākasından ayırurdı
Binüp **Leyli** diyārına yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 4*). [leylî,]
19. Aña kūçek kıayusı Kıays'a **Leyli**
Olur her hātīruñ bir yāre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 15*). [leylî,]
20. Çeker ol anı ben **Leyli** cefāsın
Bilür her kimse çekdügi belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 19*). [leylî,]
21. Hırāmān servi itse cerr zeyli
Ayakda kıala zeyli gibi **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 182*). [leylî,]
22. Hemān zıkri dilinde **Leyli** Leyli
Düşüp 'aşka melāmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 18*). [leylî,]
23. Hemān zıkri dilinde **Leyli** Leyli
Düşüp 'aşka melāmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 18*). [leylî,]
24. Kesüp **Leyli** vişālinden ümizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 28*). [leylî,]
25. Bu ğamdan özge aḥvālī gerekmez
Siyehdür didiler **Leyli** cemālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 71*). [leylî,]
26. Muṭi'em dōke bağrum yāre kıanum
Başumdan ğitmesün **Leyli** belāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 15*). [leylî,]
27. Du'āsın iste gir yalvar o pīre
Seni tā kıurtara **Leyli** ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 85*). [leylî,]
28. İder **Leyli** gibi meyli güzeller
İşiden mest olur itse ser-āġāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 22*). [leylî,]
29. Zebān-ı ta'n uzatdı nice evbāş
Ki **Leyli'nün** cemālī dil-sitānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 3*). [leylî'nün, -nün]
30. Olup kūşe-nişin ü ğüşı süfte
Gözün yollara dutdı **Leyli'ye** ğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 67*). [leylî'ye,]
31. Urup **Leyli** yolına na'ra-i dōst
Kıaçan şābit olısar şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 44*). [leylî,]
32. Büt-i miḥrāb-ı hācet-ġāh-ı mestān
Ṭabīb-i derd-i Mecnûn a'nī **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 11*). [leylî,]
33. Okurdı aña eş'ār ile peyġām
Melāḥatde ki **Leyli** kāmīl idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 103*). [leylî,]
34. Ögerdi **Leyli'yi** eş'ār içinde
Yöresinden geçerken ḥāş eger 'ām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 100*). [leylî'yi, -yi]
35. Öter kıonmış nitekim dürrētü't-tāc
Çü faşl-ı nev-bahārı ğördi **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 59*). [leylî,]
36. Kıyāmet kıopdı şān şarf-ı 'Arab'dan
Bu aḥterlerde **Leyli** meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 75*). [leylî,]
37. Gülnardan kızardı müldeñ anlar
Ne servüñ sāyesine varsa **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 111*). [leylî,]
38. Niçün **Leyli** ḥāzer itmeye andan
Dil-i Mecnûn ider āh-ı seḥer-ġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 146*). [leylî,]

39. Niçün **Leyli** teferrüc ide bāğı
Dil-i Mecnûn çeker cevri ü cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 150*). [leyli,]
40. Niçün **Leyli** sürer zevk u şafâyı
Dil-i Mecnûn'a gelmez ğayr-ı **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 152*). [leyli,]
41. Niçün **Leyli** kılur ağyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 154*). [leyli,]
42. Niçün **Leyli** sürer zevk-ı şarâbı
Dil-i Mecnûn melâle menzil oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 156*). [leyli,]
43. Niçün **Leyli** neşâta mahfil oldu
Semâ' itdi çü **Leyli** bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 158*). [leyli,]
44. Niçün **Leyli** neşâta mahfil oldu
Semâ' itdi çü **Leyli** bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 159*). [leyli,]
45. Varup **Leyli** anasına didi tiz
Ki tâ şefkat ide cân pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 168*). [leyli,]
46. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi **Leyli** için ğam ğuşsa muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 177*). [leyli,]
47. Velî şabr iylemekde yimedi ğam
Bucağda perde aşup **Leyli** aye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 179*). [leyli,]
48. Ki mişli âyet-i lem-yuhlak ola
Yanınca **Leylinün** ol cem'-i hûbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 107*). [leylinün, -nün]
49. Gözetdi **Leyli'yi** pinhân u çâpük
Ki firkatdan ne resme haste-cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 162*). [leyli'yi, -yi]
50. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hâlin
Ki ol günde ki seyrân itdi **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [leyli,]
51. Temâşâ-yı gülistân itdi **Leyli**
Gülün gülşende bey'in fâsîd itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 4*). [leyli,]
52. O sevdâda geçürdi yevm ü leyli
Kişi gönderdi **Leyli** cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 33*). [leyli,]
53. İderdi aña **Leyli** kışşasın mağz
Anuñ-çün oldu Mecnûn Nevfel'e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 62*). [leyli,]
54. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp **Leyli** iline nâgehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 19*). [leyli,]
55. Ağu nüş itdürüp niş-i cevâba
Ki **Leyli** şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 35*). [leyli,]
56. Velî Kays'ın kayısı **Leyli** derdi
Kılurdu her kişi sa'y-i maşâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 100*). [leyli,]
57. İderdi ol 'adüya dest-büsü
Eger öldürse **Leyli** haylin aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 127*). [leyli,]
58. Ser-i Elbürzi gürzi iyleye hürd
İder **Leyli** gürhiyle şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 33*). [leyli,]
59. Olara 'afvı ile minnet itdi
Buyurdi kim getürün kanı **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 71*). [leyli,]
60. Nice bir ağladursız koñ avımsun
Didi **Leyli** atası zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [leyli,]
61. Kıluram **Leyli'yi** vallâh maqtûl
Kesilmiş başın anuñ ay gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 118*). [leyli'yi, -yi]
62. Bu üslûb üzre olundu rivâyet
Ki mağlûb oldu çün kim **Leyli** hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 3*). [leyli,]
63. Esîr oldu meger Mecnûn'a **Leyli**
Görüp Leylâ'yı Nevfel oldu 'aşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 4*). [leyli,]
64. Çeker Mecnûn-ı mest âvâzesini
Gazelde **Leyli** adın yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 53*). [leyli,]

65. Ser-âgâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu **Leyli** dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55*). [leyli,]
66. Cihândan bî-haber **Leyli** gâmında
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 120*). [leyli,]
67. Hemân fikri vü zikri **Leyli** Leyli
Aña her kim ki gayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [leyli,]
68. Hemân fikri vü zikri **Leyli** Leyli
Aña her kim ki gayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [leyli,]
69. İşidüp **Leyli** hurrem oldı gâyet
Gülerdi gül gibi hüsn ü bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 4*). [leyli,]
70. Şavuldu ‘âkıbet elhamdülillah
Bunı **Leyli** işitdi çün pederden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 21*). [leyli,]
71. Yağardı **Leyli** odından cihânı
Ciger yağar gâzel okurdu ya’nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 34*). [leyli,]
72. Şafâ tıldı yemîn ile şimâle
Oturup **Leyli** atasıyla sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 133*). [leyli,]
73. Çü vaşlı müşkil oldı yâr-ı cânun
Anasına didi bir kimse **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 175*). [leyli,]
74. Bu kâr olmayıcağ sana pür-âzer
Yakup **Leyli** derünün bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 183*). [leyli,]
75. İşidenler didiler bârek-Allah
Atası **Leyli’nün** dermânde kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 117*). [leyli’nün, -nün]
76. Şu resme kim uğundi tâ seher-gâh
Tabanca urdı **Leyli** eyle muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 23*). [leyli,]
77. İnende **Leyli** diyü itme feryâd
Zenün teftiş olinsa şad-hezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 52*). [leyli,]
78. Beni ‘afv ile kim lutf ehlin sen
Saña gerçek haber budur ki **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [leyli,]
79. Biri **Leyli** biri Gün birisi Ay
Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 128*). [leyli,]
80. Alup peyk anı uçdı şan hamâme
Çü **Leyli** gördi yâruñ nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 3*). [leyli,]
81. İrişdi cilve-gâh-ı yâre derhâl
Didi **Leyli** görüp anda bu hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 63*). [leyli,]
82. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi **Leyli’ye** çün hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 69*). [leyli’ye, -ye]
83. Bir arada yazılmış **Leyli** Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 10*). [leyli,]
84. Huşûşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi **Leyli** gözine oğşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 69*). [leyli,]
85. Didi ey yaram üzre tuz saçan yâr
Adum **Leyli** vü rûz-ı tâli’üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 87*). [leyli,]
86. Hudâ tâbendeñi efgende itsün
Çü gördi **Leyli** Mecnûn nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 57*). [leyli,]
87. Rivâyet kâsesinden kıldı iç’âm
Didi bir gün velime itdi **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 3*). [leyli,]
88. İçinde sükkeriler rûgâniler
O gün ol bezme hâdim oldı **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19*). [leyli,]
89. Varup dervîşler içre karışdı
Ta’âmın bağı iderken **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 29*). [leyli,]
90. Kılup şive tegâfûl itdi **Leyli**
İle in’âm iderken bal u yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 30*). [leyli,]

91. Beni çün il gibi görmedi **Leyli**
Egerçi şüretâ bu iş cefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 40*). [leyli,]
92. Şeh-i hûbân-ı ‘âlem a’nî **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 1*). [leyli,]
93. Muhabbet âşikârâ iyeler idi
Velî **Leyli** dilinde yâr-ı derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 17*). [leyli,]
94. Güzer-gâhı miyân-ı ka’r-ı vâdî
Nidâsı zikri dâ’im **Leyli** Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 41*). [leyli,]
95. Güzer-gâhı miyân-ı ka’r-ı vâdî
Nidâsı zikri dâ’im **Leyli** Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 41*). [leyli,]
96. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem ol **Leyli** didügi siyeh-rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 51*). [leyli,]
97. Şadâkat burcınun tâbende mâhı
Seni şordı selâm iyledi **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 91*). [leyli,]
98. Delü şandı anı divâne ahmağ
Rivâyet olunur bir demde **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 35*). [leyli,]
99. Anuñ gayrın nice fehm ide hüşum
Didi **Leyli** benem mañlûbuñ ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [leyli,]
100. Ara yirde ne **Leyli** var ne Mecnûn
Hemân kendüyedir ‘aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [leyli,]
101. Giren olma yûri bu bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 71*). [leyli,]
102. O ‘âşik itmedi **Leyli’ye** meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 72*). [leyli’ye,]
103. Gün iken bağladı şekl-i hilâli
Olup **Leyli** anuñ hâlinde ağâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 79*). [leyli,]
104. Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
Çün oldı **Leyli** ve Mecnûn’a hem-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 87*). [leyli,]
105. Hikâyet iyle **Leyli** kışşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 96*). [leyli,]
106. Birisi naqş-ı Leyli biri Mecnûn
Varakdan **Leyli’nüñ** resmin kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 49*). [leyli’nüñ, -nüñ]
107. Ki cânı **Leyli’ye** ibnü’s-selâm’unı
Cihân oldur aña biñ cân gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 40*). [leyli’ye, -ye]
108. Zer ü dürr ile zeyn itdi müretteb
‘Arûs-ı ‘âlem-i hüsni a’nî **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 3*). [leyli,]
109. Seriyile sırmaya döndi sengi
Yolunda kalmadı gâlib ola **Leyli** meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [leyli,]
110. İderdi bülbül ile bezm-i tenhâ
O gün her-gâh içinde ya’nî **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 129*). [leyli,]
111. Birikdi cân u ten kaldı iki ism
Kucuşup mest ü hayrân **Leyli** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [leyli,]
112. Diler bir dem yüzün görmege destür
İrişdi **Leyli’ye** çün bu beşâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 81*). [leyli’ye,]
113. Gidüp Mecnûn yirine tıldı **Leyli**
Kaşâ’id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 10*). [leyli,]
114. Ne şahrâ katlanır cüşına ne tağ
Biñ oldı bir iken **Leyli’ye** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9*). [leyli’ye,]
115. Hârâb itdi naçar bir gûlsitâni
Ki serv-i nâz-perver a’nî **Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 43*). [leyli,]
116. Diyesin hâzretine bu kelâmı
Ki terk itdükte **Leyli** cism-i hâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 95*). [leyli,]
117. Bil ey bî-çâre **Leyli’nüñ** habibi
Geçürdükçe cihânda rûzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 98*). [leyli’nüñ, -nüñ]

118. Kani **Leyli** kani anuñ cemâli
Kani ol husrev-i hüsn ü büt-i çin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 36*). [leyli,]
119. Getürüp **Leyli** katında kodular
Bunı hûş gördiler halk ittifâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 194*). [leyli,]
120. Biri hüsn-âsmânîniñ mehidür
Biri **Leyli** biri Mecnûn lağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 69*). [leyli,]

leyli: *Leylâ vü Mecnun hikâyesindeki kadın kahraman II siyah, kara.*

1. Unut Leylâ'yı kim **leyli** siyehdür
Anuñ mihrinde yan kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 189*). [leyli,]
2. İyü yavuz haber tıldı cihâne
Yakup **Leyli** dilin bu ta'n u gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [leyli,]
3. Revende 'ömrini âyende şanma
Kaçan **Leyli** nüzül itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 185*). [leyli,]

leyl-i siyeh: *Kara gece.*

1. Ağu nûş itdürüp niş-i cevâba
Ki Leyli şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 35*). [leyl-i siyeh, -dür]

leyl-i zâr: *Ağlayan, inleyen Leyla.*

1. 'İmârı perdesinde **Leyli-i zâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 1*). [leyli-i zâr,]

leylî'ye: *Leyla ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.*

1. İderdi sāye-veş Leyli 'ye meyli
Ne şudan yudısa ol gül 'ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 112*). [leylî'ye, -ye]

leylî'ye: *Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.*

1. Kaçup mecnûn didi 'âkil geçenler
Haber itdi irişdi **Leylî'ye** Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 77*). [leylî'ye, -ye]
2. Ki âh odından anda yok şerâre
Gönülde gâlib olsa **Leylî'ye** meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 7*). [leylî'ye, -ye]

leylî'yi: *Leyla ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı.*

1. Atası Leyli 'yi kırtardı gitdi
Selâmet kaldı Mecnûn ille mahrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 40*). [leylî'yi, -yi]

leylî-gün: *Leyla gibi, Leyla renkli.*

1. Keser sîbüñ serin kaçmaz deminden
Ruḥ-ı engûrî **Leylî-gün** ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 33*). [*leylî-gün,]*

lezzât-ı leb: Dudağının lezzetleri.

1. Nûr-ı nesebüñ ziyâsı Ka'be
Lezzât-ı lebüñ şafâ-yı zemzem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 33*). [*lezzât-ı leb, -üñ]*

lezzet: Tat, zevk.

1. Kevşer sözüñ ile buldı **lezzet**
Cennet yüziñ ile oldı ḥurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [*lezzet,]*
2. Virür **lezzet** eger dönmezse lağa
Bu bal söz kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 84*). [*lezzet,]*
3. Ne ola beñzeye **lezzetde** kanda
Degüldür zer gibi kıymetde zırnîḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 96*). [*lezzetde, -de]*
4. Oḳı levḥ-i çemende ḥaṭṭ-ı 'ibret
Bu mevsimde bu üçden **lezzet** al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [*lezzet,]*
5. Bunı sen ot şanursın gül-şekerdür
Eger toysañ bunun sen **lezzetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 27*). [*lezzetinden, -in, -den]*
6. İy meyli olmayan ten **lezzetine**
Günüñ geçdi bu müşkil kâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*lezzetine, -i, -n, -e]*
7. Şafâ-yı la'î-i Leylî nûş-ı şîrin
Zihî **lezzet** ki yok yok anuñ fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [*lezzet,]*
8. Nice nâ-pâke irüp pâk ider 'aşk
Nice acılara **lezzet** virür 'aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 105*). [*lezzet,]*

lezzet al: Tat almak.

1. Ne yüz virür ne yüzden lezzet alur
Teraḥḥum iyleyüp kıldı naşîḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 126*). [*lezzet al, -ur]*
2. Kân olsun lezzet alursam ruṭabdan
Fırâḳ-ı ğabğabından görsem âsîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 100*). [*lezzet al, -ur, -sa, -m]*

lezzet-i bâkî: Sonsuz lezzet bulmak.

1. İresin lezzet-i bâkîye tâ ki
Hevâ-dâr olmasañ her serv-i ḥâke (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 90*). [*lezzet-i bâkî, -ye]*

libās: Elbise, giysi.

1. Ne denlü şarsalar oda pelâsı
Olur 'üryân yaḳar cümle **libâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 28*). [*libâsı, -ı]*
2. Yüzün örtüp deġişdi hem **libâsı**
Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 19*). [*libâsı, -ı]*
3. Hemân kara saçı ḳalmış **libâsı**
Anuñ daḥî perîşân her pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 31*). [*libâsı, -ı]*

4. Diz üzre geldi Mecnûn'un atası
Feşâhatdan kılup söze **libâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*libâsı, -ı*]
5. Diz üzre geldi Mecnûn'un atası
Feşâhatdan kılup söze **libâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [*libâsı, -ı*]
6. Libâsum lâyıķ olmadı nemâze
Daķı baķtım kilimin görmedüm aķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 100*). [*libâsum, -um*]
7. Cihân kim şeb **libâsın** yine giydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 1*). [*libâsın, -ı, -n*]
8. Libâsı nıl ü gendü Nıl-i cûşân
Gicede beñzeyüp dîvâne dîve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 8*). [*libâsı, -ı*]
9. Libâs emrinde varı belde yek pöst
Yatur hâr içre 'üryân mâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [*libâs,]*
10. Huşûşâ hâķķ-ı Mecnûn'a vefâsı
Her ay aña **libâsı** vü ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 11*). [*libâsı, -ı*]
11. Ki giydi ol **libâsı** kâm-nâ-kâm
Tırup ortaya ni'met ķodı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 36*). [*libâsı, -ı*]
12. Libâsın anuñ iylerdi edebden
Hemân iltüp götürmek oldu kârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 190*). [*libâsın, -ı, -n*]
13. Libâsı sebz ü sündüs nitekim hûr
Elinde mül öninde gül-cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 46*). [*libâsı, -ı*]
14. Vücûdun her **libâsın** iyleye çâķ
Selîm aña o deñlü itdi ibrâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 34*). [*libâsın, -ın*]

libâs-ı mâtem: *Yas elbisesi II karalar içinde olduğunu gösteren kıyafet.*

1. Libâs-ı mâtemi egnine giydi
Ol iki fitne döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 2*). [*libâs-ı mâtem, -ı*]

licâm: *Hayvan aķzına vurulan gem.*

1. Nigâr u naķş ile şan hâne-i Çîn
Muraşşâ' la'l-i aķmerden **licâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 55*). [*licâmı, -ı*]

lime: *Grup, parça.*

1. Konuķlandı ve **lime** oldu sâdât
Yirine geldi her âyîn ü âdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 107*). [*lime,]*

loķma: *Aķza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.*

1. Bu bir **loķma** yimedi hep yidi vahş
Selîm aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [*loķma,]*
2. Virürem ķazıyup şamķ-ı dıraķtı
Budur **loķma** baña yâhüd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [*loķma,]*

loķmân: *Halk geleneğinde deķişik kişiliklerle karşımıza çıkan tarihi bir şahsiyettir. Kur'an-ı Kerim'de adına bir süre vardır. Eski Araplar arasında da ünlü olan Lokman'ın bir peygamber veya nebi olduğu hakkında tefsirlerde rivayetler vardır.*

Ancak çoğunluk, onun salih bir kul olduğunu kabul eder. Anlatılanlara göre o Hikmet ve Hekimliğin piri ve sembolü olarak bilinir.

1. Anunçün cüdına nisbet vücudı
O dem kim ‘âciz ola anda **Loḡmān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [*loḡmān,]*
2. Didi bir kâtibe kız gördi **Loḡmān**
Kime tiz oldu bu şemşir-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 81*). [*loḡmān,]*
3. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu derdün şiddetinden öldi **Loḡmān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 49*). [*loḡmān,]*

lu‘be-senc: *Oyuncu.*

1. Bu **lu‘be-senc** ayasın karşı idi
Sipâhiler savaşda şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 20*). [*lu‘be-senc,]*

lúcce-i enbüh: *Azgın dalgalar.*

1. Tıtulmuş lúcce-i enbūha döndi
Sükûnet şân-ı ‘âql u zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 16*). [*lúcce-i enbüh, -a]*

lū‘lū: *İnci.*

1. Yüzine jāleden **lū‘lū** takınmış
‘Arûsa beñzemiş gülşende ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 16*). [*lū‘lū,]*

lūlū-yı hûş-âb: *Parlak inci.*

1. Nişâr itdi bu lūlū-yı hûş-âbı
Didi ol gün ki Nevfel buldı fırsat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 2*). [*lūlū-yı hûş-âb, -ı]*

lū‘lū‘-yi menşūr: *Saçılmış inci.*

1. Şanasın her biri **lū‘lū‘-yi menşūr**
Sebîl itmiş Hâk anda selsebîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 26*). [*lū‘lū‘-yi menşūr,]*

lū‘lū-yi ter: *Taze inci.*

1. Laṭîf eş‘ârı gūyâ **lū‘lū-yi ter**
Bilür ‘âkil ki añlaruñ gibi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 10*). [*lū‘lū-yi ter,]*

lū‘lū-yi ziver: *Süs incisi, süslü inci.*

1. Belâdan gözine mülk-i cihân teng
Yüzinde la‘l ile **lū‘lū-yi ziver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 63*). [*lū‘lū-yi ziver,]*

lüt: Tatlı yemekler.

1. Getürürlerdi **lüt** âlatı vâfir
Yir idi kendü bir zerre nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 80*). [lüt,]

lutf: Allah (c.c.)'ın kullarını güzellik ve hoşluk ile muradına muvaffak eylemesi.

1. Ki redd itmeye **lütful** özr-ı'âhı
Eger reddiyleseñ kanda varayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 48*). [lütful, -uñ]
2. Kime dāmān-ı ümmîdüm açayın
Ğazab rahşın geçer **lütful** semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 53*). [lütful, -uñ]
3. Nazar kıl **lütful** ile bu ħarāba
Çuluñam 'âciz itme ben ħaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 76*). [lütful, -uñ]

lutf: Hoşluk, güzellik.

1. Şokarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp **lutf** ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 99*). [lutf,]
2. Çurumış desti ħôş oldu rakîbüñ
Zihî **lutf** u zihî şıdk u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [lutf,]

lutf: İyilik, yumuşaklık; bağış, cömertlik (Alay yollu olarak kötü kimsenin gösterdiği kötü davranış, tavır bağlamında kullanılır).

1. Çün **lutfuñ** ħûşe-çîn olupdur
Cennetden eger çıkarsa ne ħam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 31*). [lutfuñ, -uñ, -a]

lutf: Bağış, bağışlama, ihsan, kerem.

1. Lütful zirîhi penāh-ı muħkem
Çahruñ kılıcı kaçā-yı mübrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 49*). [lütful, -uñ]
2. Dehān-ı ħonceyi ħôş-büy idersin
Güli **lutf** ile tāze rüy idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 60*). [lutf,]
3. Kıl ey **lutf** ehli Bārî bana yārî
Çıkar çāh-ı şakāvetden vücüdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [lutf,]
4. Der-i lütfulnda tutsun āşiyāne
Eger **lutf** idesin ħalka eger ħahr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 33*). [lutf,]
5. Anuñ bağ-ı cemāli ħûşe-çîni
O bağın gülleri **lutf** u vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [lutf,]
6. Çusûrum görüp itme **lutfi** takşir
Bu ħayr işdür kerem kıl kılma te'ħir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [lutfi, -ı]
7. Çuma sîm ü zeri ħum gibi saçdı
Tutup hem **lutf** ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [lutf,]
8. Beni 'afv iyle kim **lutf** ehlinin sen
Saña gerçek ħaber budur ki Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [lutf,]
9. Nice **lutf** u vefā oldu nice cevır
Çapuñuñ yok vefası cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [lutf,]

10. ‘İzāruñ **luṭfi** iyeler i‘tizārı
Ḥarāmīdūr gözüñ kim gören anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 108*). [*luṭfi, -ı*]
11. Kıluram ol sebebeden girye ben de
Beni **luṭfuñla** evvel bün düşürdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 33*). [*luṭfuñla, -uñ, -la*]
12. Kemāl-i şefkâtinden oldı maḥzûn
Şafâ-yı dilden ol **luṭf** ehli server (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 89*). [*luṭf,]*
13. İy bânū-yı sarây-ı kām-kārī
Baña luṭf iyle kim **luṭfuñ** demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 45*). [*luṭfuñ, -uñ*]
14. Egildi rāst servi düşdi pāya
Didi ey **luṭfi** şayd iden sibā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 39*). [*luṭfi, -ı*]
15. Nehāra leyli vü leyle nehārı
Gül-i gül-zār anuñ **luṭfiyle** ḥandān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 13*). [*luṭfiyle, -ı, -y, -le*]
16. Ğarībem **luṭfuñ** ile āşinā kıl
Neşidüñden baña luṭf iyle bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 56*). [*luṭfuñ, -un*]
17. Devā kıl **luṭf** ile bu derd-i dāga
Müyesser iyle yā Rab vaşl-ı yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 34*). [*luṭf,]*
18. Mükedder göñlini **luṭf** ile şāf it
Var ol āhū-yı müşkini şikār it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32*). [*luṭf,]*
19. Zihī **luṭf** u vefā vü mihr-i bî-ḥad
Kenār itdi başup pehlûye küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 138*). [*luṭf,]*
20. Tehī desti durur bir māl-dāruñ
Nice gül kim bitürür **luṭf** ile ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [*luṭf,]*
21. Çü nefsanī hevādan oldılar dūr
Oları **luṭfuña** her dem yaḥīn it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 205*). [*luṭfuña, -u, -ñ, -a*]

luṭf it: İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

1. Kılına luṭf idici pādīşāhī
Beni ‘aşkımda irgür ol maḳāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 26*). [*luṭf it, -ici*]
2. İlet **luṭf it** o ‘aşk āvāresine
Didi bunı vü itdi ‘azm-ı ḥāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 154*). [*luṭf it,]*

luṭf iyle: İhsan etmek, yardım etmek.

1. İy bânū-yı sarây-ı kām-kārī
Baña **luṭf iyle** kim luṭfuñ demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 45*). [*luṭf iyle,]*
2. Ğarībem luṭfuñ ile āşinā kıl
Neşidüñden baña **luṭf iyle** bahşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 57*). [*luṭf iyle,]*

luṭf u iḥsân: Bağış ve iyilik, cömertlik ve eli açıklık.

1. Anuñ-çün oldı anlaruñ muṭā‘ı
Kişiye **luṭf u iḥsân** pāsbandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 87*). [*luṭf u iḥsân,]*

luṭf-ı cūd: Cömertliğin lutfu.

1. Eşerdür luṭf-ı cūdundan vücūdum
Naşīḥat naḳdini ḥoş ḥarc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 6*). [*luṭf-ı cūd, -u, -ndan*]

luṭf-ı ḥāṣ it: *İyilik etmek.*

1. Tıttup ḥalka suʿal-i faḫl u cūd it
Di yā Rab ben ḡaribe **luṭf-ı ḥāṣ it** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 55*). [*luṭf-ı ḥāṣ it,]*
2. Şerikem elde olan niʿmetüñe
Dilegüm tıtt konuḡam **luṭf-ı ḥāṣ it** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 23*). [*luṭf-ı ḥāṣ it,]*

luṭf-ı ḥudā: *Allah'ın ihsanı/yardımlı.*

1. Kesı bı-keslerüñ luṭf-ı Ḥudā'dur
Okudı çünki Mecnûn nāme-i döst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 242*). [*luṭf-ı ḥudā, -dur]*

luṭf-ı ilāhı: *Allah'ın ihsan ve inayeti.*

1. Taʿālallah zihı **luṭf-ı ilāhı**
Ḳamer şekker-dehān ise ḳamersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 114*). [*luṭf-ı ilāhı,]*

luṭf-ı ʿıẓār: *Yüzünü göstermek.*

1. Anuñ ʿözrin diler luṭf-ı ʿıẓāruñ
Ḳanı ḳandesin ey rūḡ-ı revānum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 94*). [*luṭf-ı ʿıẓār, -uñ]*

luṭf-ı semen: *Yasemin çiçeğinin lutfu.*

1. Güle luṭf-ı semenden āb virdi
Gümān-ı fitneye toz itdi müşkîn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 62*). [*luṭf-ı semen, -den]*

lüt-ı let: *Dayak yeme.*

1. Hemîşe âdeti **lüt-ı let** ola
Meşeldür devlet olmayınca başda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 66*). [*lüt-ı let,]*

M

mā: *Su.*

1. Belā vü ders ile bı-çāreliḳdur
Vücüdüm zāhirā bir ḳatre **mādur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 41*). [*mādur, -dur]*

maʿāş: *Geçim, yaşayış.*

1. Ki bu vîrânede n'iyler bu dervîş
Ne yir içer ne yirdendür **ma'âşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 7*). [*ma'âşî, -î*]

mâcerâ: Yaşanmışlık, baştan geçen olaylar.

1. Nola öldürsenüz iki sefihi
Vezîr ol **mâcerâdan** olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 15*). [*mâcerâdan, -dan*]

ma'cûn: İlaç.

1. Tenine virdi anuñ reng-i 'anber
Bu 'anberden müferrih düzdi **ma'cûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 13*). [*ma'cûn,]*

mâder: Anne, vâlîde.

1. Katında oturup hışm ile **mâder**
Yüzinden ağu saçdı sözden âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 55*). [*mâder,]*
2. Eve varınca oldu reh-nümünü
Görüp ferzendini bî-çâre **mâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 79*). [*mâder,]*
3. Peder **mâder** bile dil-ğaste dil-rîş
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 116*). [*mâder,]*
4. Olur senden kabîleñ cümle bizâr
Olur **mâder** peder h'îş u birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [*mâder,]*
5. Olursa ümm-i ğıylân ola **mâder**
Yürür âzâde fâriğ cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 18*). [*mâder,]*
6. Peder maqşûdın u **mâder** şafâsın
Reh-i 'aşk u hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 4*). [*mâder,]*
7. Getürdi mâderin anuñ katına
Buluşdı gördi **mâder** nûr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 41*). [*mâder,]*
8. Görüp âh iyledi bî-çâre **mâder**
Yudî geh gözleri yaşıyla rûyın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 44*). [*mâder,]*
9. Gerilmiş 'ırk u pey zâhir çün evtâr
Alup **mâder** diz üzre mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 49*). [*mâder,]*
10. Çekersin şiddetin her dem cihânüñ
Naşihat itdi çün Mecnûn'a **mâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 79*). [*mâder,]*
11. Veda' idüp revâne oldu tağa
Evine gitdi **mâder** zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 99*). [*mâder,]*
12. Getürdi **mâderin** anuñ katına
Buluşdı gördi mâder nûr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 40*). [*mâderin,]*
13. Aña hem **mâderinüñ** şordı hâlin
Didi hâli nedür ol derd-mendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 32*). [*mâderinüñ, -i, -n, -üñ*]
14. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzi
Ki ey **mâder** dükendi rûz-ı 'ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 67*). [*mâder,]*
15. Virüp emr-i Hudâ'ya cân-ı şîrin
Bu derde uğrayup bî-çâre **mâder** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 127*). [*mâder,]*

mâder-i leyli: Leyla'nın annesi.

1. Dile alup bu rāzı nice ǧammāz
Dinildi māder-i Leylī'ye bu rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 52*). [*māder-i leylī, -ye*]

ma'dî: *Ma'd kavminden.*

1. Kimi 'Anter kimisi 'Amr u **Ma'dî**
Buḥaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [*ma'dî,]*

maǧbûn: *Aldanmış, kanmış; şaşkın.*

1. 'Adū ǧahrına ǧarşu gitdi **maǧbûn**
'Adûlar gözlerine toz idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 58*). [*maǧbûn,]*
2. Şon ucu ǧahr idüp **maǧbûn** düşürdüñ
Elüm tıutup şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 34*). [*maǧbûn,]*

maǧlûb ol: *Yenilmek.*

1. Bu üslûb üzre olundı rivāyet
Ki maǧlûb oldı çün kim Leylî ḥayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 3*). [*maǧlûb ol, -dı*]

maǧlûb-ı şehvet: *Geçici heveslere yenilmiş.*

1. Hevāyî vü zaǧal **maǧlûb-ı şehvet**
Zarîf ü 'arîf-i devr idi belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 4*). [*maǧlûb-ı şehvet,]*

maǧmûm: *Gamlı, kederli.*

1. Ayaǧ üzre tıurup maḥrûm u **maǧmûm**
Yanup odlara aǧlar nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 11*). [*maǧmûm,]*

maǧrûr ol-: *Böbürlenmek, gururlanmak.*

1. Şaḳın aşl u neseble olma maǧrûr
Ki âdemlikden aduñ olmaya dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 37*). [*maǧrûr ol-, -ma*]

maǧz: *Beyin, dimağ.*

1. Anı güş iyilemez ger **maǧz** u ger pôt
Ne sözi kim ǧatında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [*maǧz,]*
2. ǧarîn oldı nitekim **maǧz** ile pôt
Okurdı yâr olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 64*). [*maǧz,]*
3. Ki 'aşık **maǧz** olup ma'sûḳ ola pôt
Baña ḥôşdur niḳâb-ı dôt olmaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22*). [*maǧz,]*

mağz: İç, öz II temel, esas.

1. Gedā-perver şafā-peyker vefā-dôst
Serinde sırr-ı devlet **mağzıdur** pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 6*). [*mağzıdur, -ı, -dur*]
2. İderdi aña Leylî kışşasın **mağz**
Anuñ-çün oldı Mecnûn Nevfel'e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 62*). [*mağz,]*
3. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim **mağzı** anuñ olmaya dôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57*). [*mağzı, -ı*]

mağz-ı 'aşk: Aşkın dimağı, özü.

1. Serine mağz-ı 'aşkuñ pöst olmağ
Didi bumı vü geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 24*). [*mağz-ı 'aşk, -uñ*]

māh: Ay, kamer.

1. Bir **māhdurur** yüzüñ münevver
Bir rūhdurur tapuñ mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 21*). [*māhdurur, -durur*]
2. Felek naţ'ında māt iyledi **māhı**
Kamer ruhlı nice ferzâne-zāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 10*). [*māhı, -ı*]
3. Gören dil cān virür virmege cānı
Leţāfet **māhı** hüsnuñde kemāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 113*). [*māhı, -ı*]
4. Meh idi **māh** olsa serv-i hoş-büy
Söze kuş kondurur tūţı-suñdandır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 54*). [*māh,]*
5. Şadākat burcınıñ tābende **māhı**
Seni şordı selām iyledi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 90*). [*māhı, -ı*]

māh: Ay // Sevgili.

1. Oturmuşdı 'Arab tavrınca ol **māh**
Götürmüşdi hicāb-ı bāb-ı har-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 15*). [*māh,]*
2. Hilāl ü **māhı** itdiler hem-āğuş
Belinde her perî-rüyüñ kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 44*). [*māhı, -ı*]
3. Vişāline o **māhuñ** tāmı' oldı
Degül bu nükteden bî-çäre āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 28*). [*māhuñ, -uñ*]
4. Tapuñsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden kırtar ey **māh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 109*). [*māh,]*
5. Olup taşşıl-i vaşla i'tikādı
İrişdi almağa mihr ile **māhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 73*). [*māhı, -ı*]
6. Aña dağı rızā virürseñ ey **māh**
Ecel yaşam tūtinca ir eger giç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 52*). [*māh,]*
7. Oturmuş bir şanem rāh üzre çün **māh**
Ne meh burc-ı cemālūñ āfitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [*māh,]*
8. Döşerdi dārb-ı destı servi ayağa
Velî ol **māha** düşmiş şam nişāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67*). [*māha, -a*]
9. Kimüñ zıkrin ider ola güher-riz
Didi mihr ile mühr açup ki ey **māh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [*māh,]*

10. O ‘âşık itmedi Leyli’ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol **mâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 73*). [*mâh,]*
11. Çerâğ-ı ‘âlem iken döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldu çün ol **mâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [*mâh,]*
12. Hüsûf irdüğine ol **mâha** nâ-gâh
Acıyup zâr u zâr ağladı gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 4*). [*mâha, -a]*

mâh u sâl: *Ay ve yıl.*

1. Geçer sana gam ile mâh u sâli
Bu deñlü kim belâlarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 92*). [*mâh u sâl, -i]*
2. O da pür-derd ü pür-mihnet pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 77*). [*mâh u sâl, -i]*

maḥabbet: *Aşk, sevgi, sohbet, muhabbet.*

1. Anuñ ‘aşkı ḥayâl-i serseridür
Maḥabbet oldur ola cāvidānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 7*). [*maḥabbet,]*
2. Şafâsı mest ide pîr ü civânı
Maḥabbet rāh-ı ‘aşkun rehberidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 9*). [*maḥabbet,]*
3. Maḥabbet murğ-ı cānuñ şehperidür
Ne cān kim ide bu perrile pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 10*). [*maḥabbet,]*
4. Hevāmı ḥükmüme fermān idüpdür
Maḥabbet nârdur ben ana ‘üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 151*). [*maḥabbet,]*
5. Maḥabbet da‘vîsin kılmaya nâ-merd
Sözin fehmi itmeyüp her cāhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 24*). [*maḥabbet,]*
6. Edebden taşra girmezdi cevâbı
Maḥabbetde anı kim kılsa tekzîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 131*). [*maḥabbetde, -de]*
7. Şafâsından semâ‘ itdi çü gerdün
Maḥabbet çeşmesinden yundı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 49*). [*maḥabbet,]*
8. Ney olmuş ḳaddi ammâ ney şekerdür
Aña virmiş **maḥabbet** bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [*maḥabbet,]*
9. Cihānuñ bir pula almaz zerin ol
Maḥabbet eyle bî-hûş itmîş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 41*). [*maḥabbet,]*
10. Bir oldu yâr u ağyar itmezsem fark
Maḥabbet eyledi kendüye meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 65*). [*maḥabbet,]*
11. Olup birbirine küvf ü muvâfîḳ
İki cānibden olıcaḳ **maḥabbet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 17*). [*maḥabbet,]*

maḥabbet: *Dostane konuşma. sohbet.*

1. Maḥabbet gösterüp iḥsân kılışdı
İledüp günde anda bir ḳoyunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 10*). [*maḥabbet,]*

maḥal: *Yer, mekan.*

1. Varam topraḳa bu topraḳ **maḥalden**
Bu resme nice dürc-i ḥikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 184*). [*maḥalden, -den]*

2. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her mizāca ḥôş-güvār ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 104*). [*maḥall,]*

maḥall-i rāḥat: *Rahat yer.*

1. Maḥall-i rāḥata ğavġā yirinden
Gicenüñ çün qara yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 4*). [*maḥall-i rāḥat, -a]*

maḥall-i sikke: *Sikke yeri.*

1. Maḥall-i sikke olmaz degme şüret
Yüzüm dînârına darb uralı ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 22*). [*maḥall-i sikke,]*

maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen: *Düşmanın arzu hapsinin hapishanesi.*

1. Güle bülbül ğamın i'ḷām idesin
Ki ey **maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 69*). [*maḥbes-i ḥabs-ı kām-ı düşmen,]*

maḥbûb: *Sevimli, sevilir.*

1. Gül-i cennet gibi **maḥbûb** u zibā
O ferş üstinde var iki ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 42*). [*maḥbûb,]*

maḥbûb: *Sevgili, güzel.*

1. Bu kışşa ḥāşılı ḥubb-ı ezeldür
Anuñ **maḥbûbı** ḥüsn-i lem-yezeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 54*). [*maḥbûbı, -ı]*

maḥbûb: *Sevilen, sevgili II Allah.*

1. Kamu 'aşık irer **maḥbûba** senden
Ṭaleb kuldân 'ināyet ḥazretünden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 4*). [*maḥbûba, -a]*

maḥbûb: *Sevilen kimse, sevgili.*

1. Muḥibbüksin benem **maḥbûbuñ** ey döst
Benüm 'aşkum seni pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 52*). [*maḥbûbuñ, -uñ]*
2. Eger ḥādım degülseñ kışşa ma'lûm
Kişi **maḥbûbına** çok hizmet iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 23*). [*maḥbûbına, -ı, -n, -a]*

maḥbûb: *Güzel, hoş.*

1. Ter ü taze olup serv-i revānı
Şanavber kâmet ü **maḥbûb** u mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [*maḥbûb,]*

maḥbûb-ı rabbü'l-‘âlemîn: Alemlerin rabbi olan Allah'ın sevgilisi.

1. Dürîş **maḥbûb-ı Rabbü'l-‘âlemîn** ol
Virilmezse emânetle eger vâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 66*). [*maḥbûb-ı rabbü'l-‘âlemîn,]*

maḥbûs: Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.

1. Der ü dāmı kılup bî-dām u **maḥbûs**
Sibâ‘-ı nefsinûn olan muṭâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [*maḥbûs,]*
2. Ne var **maḥbûs** iseñ ḥabsında anuñ
Yanar kerrübî bezminde çerâḡuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 156*). [*maḥbûs,]*

maḥbûs ol: Hapsedilmek, tutulmak.

1. Kâtı zîr ü zeber itme ġarîbi
Nice maḥbûs olursın ol ḥişâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 37*). [*maḥbûs ol, -ur, -sın]*

maḥbûs-ı ḥâne: Eve hapsetmek.

1. Kılup her günde yüz dürlü bahâne
İderdi Leylî'yi **maḥbûs-ı ḥâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 14*). [*maḥbûs-ı ḥâne,]*

maḥdûm: Efendi.

1. Belâ gelse anuñ-çün uşanurlar
Olur ḥızmet Muḥabbet olsa **maḥdûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 21*). [*maḥdûm,]*

maḥfi: Gizlenmiş, gizli, saklı.

1. Degül ‘âriflere **maḥfi** bu ḥâlet
Ezeldendür ‘adâvet hem şadâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 159*). [*maḥfi,]*
2. Ki maḥzûn idi ol meftûnı için
Çıqup bâm üzre **maḥfi** ol dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [*maḥfi,]*

maḥfil: Meclis, encümen.

1. Bülend idi kamu **maḥfilde** şadı
Yüce pāye büyük sāye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 14*). [*maḥfilde, -de]*

maḥfil ol: Makam, yer olmak.

1. Niçün Leylî neşâta maḥfil oldı
Semâ‘ itdi çü Leylî bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 158*). [*maḥfil ol, -dı]*

māhî: *Balık.*

1. Meh ile **māhî** ile tıtdı küştî
Şadef puştına urup **māhî** muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 98*). [*māhî,]*
2. Meh ile **māhî** ile tıtdı küştî
Şadef puştına urup **māhî** muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 99*). [*māhî,]*
3. Vazîfe-h'ârîdur her murğ u **māhî**
Cihânda ins ü cinne cân viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 174*). [*māhî,]*
4. Düşer her murğ u **māhî** cevr-i dâma
Aña kim şu'me bir loğma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [*māhî,]*

māhî: *Ay. II Sevgili.*

1. Nice maẓlûm vardır devr içinde
Yirinden **māhîniûn** tâ peyker-i mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 33*). [*māhîniûn, -niûn]*

māh-ı dil-efrûz: *Gönüllere ferahlık veren ay.*

1. Vişâlûn merhem olsa dilde dâga
Tapuñ gün görse ben **māh-ı dil-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 131*). [*māh-ı dil-efrûz,]*

māh-ı leyli: *Leyla'nın ayı, ay gibi güzel Leyla. II Gecenin ayı.*

1. Tûlû' itmezdi benden **māh-ı Leyli**
Kızum da ben de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 88*). [*māh-ı leyli,]*

māh-ı mehd: *Beşikteki ay (gibi sevgili).*

1. Ki dūr t̃alibleri ala hıẓâne
Kim el açar ala ol māh-ı mehdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 51*). [*māh-ı mehd, -i]*

māh-ı nev: *Yeni ay, hilal (sevgili bağlamında).*

1. Irâğ oldu çü Mecnûn māh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldu evden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 61*). [*māh-ı nev, -den]*
2. Dilinden akıdup şaẓt-ı hikâyet
Didi ol māh-ı nevden ayru Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 3*). [*māh-ı nev, -den]*

māh-ı nev: *Yeni ay . II Sevgili.*

1. Velî yok baña senden özge bir yâr
Beni ey **māh-ı nev** Mecnûn sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 103*). [*māh-ı nev,]*

māhîr ol: *Mahir, hünerli, becerikli olmak.*

1. o itme b r  bu l f u g z f 
Ki i olmayıca bir i de m  hir (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 38, Mısra 27*). [*m  hir ol, -ma, -(y)ıca*]

mahlas: *Ar. Kurtulacak yer.*

1. Yayı  dırsın ba a sen  ah-ı h ara
Bu seyle **mahla ** olmaz h ar u h    k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 149*). [*mahla ,]*

mahlas: *Kurtulu a erilecek yer, sığınak.*

1. Ki c n **mahla ** bula  av  -y  bedden
 ora   n c numa m nkir su  li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 68*). [*mahla ,]*

mahl k: *Ar. Halk olunmuş, yaratılmış.*

1. Cem l-i lu f-ı H  'dan  zge y re
 ala  idüp olan **mahl   a** me t n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 123*). [*mahl   a, -a*]

ma mil: *Osmanlı halifesinden her hac mevsiminde Ka'be'ye gönderilen armağan takımı.*

1. Her ulu n r u fer virmı  cem le
Cem li **ma mili** be zer cib le (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*ma mili, -i*]
2. Her ulu n r u fer virmı  cem le
Cem li **ma mili** be zer cib le (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 46*). [*ma mili, -i*]
3. Düzüp seyyidlere l yık belekler
Yid b **ma miller**   nince yedekler (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*ma miller, -ler*]
4. Düzüp seyyidlere l yık belekler
Yid b **ma miller**   nince yedekler (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*ma miller, -ler*]
5.  af -y  sa ya **ma mil** ba ladı il
Peder-i Mecn n müzeyyen kıldı **ma mil** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 28*). [*ma mil,]*
6.  af -y  sa ya **ma mil** ba ladı il
Peder-i Mecn n müzeyyen kıldı **ma mil** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 29*). [*ma mil,]*

ma mil: * ki kişinin oturması için devenin sırtına konulan bir tür oturak sepet.*

1.  Ar sıy  n müzeyyen kıldı **ma mil**
 ek p p l-i sep de-i Mengel si (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 6*). [*ma mil,]*

ma m r: *Sarho , kendinden geçmiş.*

1.  Acebd r   ret  olduğı h am  
Meger **ma m rdur** nevb t-zen-i   h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 29*). [*ma m rdur, -dur*]

m h-p re: *Ay parçası.*

1. Miyân-ı mehde girdi **mâh-pâre**
Nice meh-pâre âteş pâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 32*). [*mâh-pâre,]*

mahrem: *Gizli, saklı. II Dost, sırdaş.*

1. Yatur bî-hüş fâriğ her ehadden
Ğam-ı dil-berden özge **maḥremi** yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 65*). [*maḥremi, -i]*

mahrem: *Dost, sırdaş.*

1. Bu hâli güş idüp **maḥremlerinden**
Yüregi tasalandı ğamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [*maḥremlerinden, -ler, -i, -n, -den]*
2. Bu hâli güş idüp **maḥremlerinden**
Yüregi tasalandı ğamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 29*). [*maḥremlerinden, -ler, -i, -n, -den]*

mâh-rû: *Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.*

1. Meşelde aķ yüz üzre zülf-i pür-çîn
Taķup ol **mâh-rûlar** halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 43*). [*mâh-rûlar, -lar]*

mahrûm: *Yoksun.*

1. Ayağ üzre tûrup **maḥrûm** u mağmûm
Yanup odlara ağlar nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 11*). [*maḥrûm,]*
2. Atası Leylî 'yi kırtardı gitdi
Selâmet kıaldı Mecnûn ille **maḥrûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 41*). [*maḥrûm,]*

mahrûm kıl: *Yoksun bırakmak, mahrum etmek.*

1. O 'ömrüm hâşılından kıldı maḥrûm
Tutarken sine bu ğam zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 100*). [*maḥrûm kıl, -dı]*

mahrûm ol: *Mahrum olmak, yoksun kalmak.*

1. Sa'âdetden kaçanlar oldu maḥrûm
Anuñ kim hem-demi bî-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 64*). [*maḥrûm ol, -dı]*

maḥşûr: *Kuşatılmış, sınırlandırılmış.*

1. Güli bî-ḥaşr u ḥadd bustânı **maḥşûr**
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [*maḥşûr,]*

maḥsûs: *Özel, has.*

1. Yürekler oynadur tenlerde **maḥsūs**
Atuñ oynadıǵı yir şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 18*). [*maḥsūs,]*

maḥv it: Mahvetmek. yıkmak. yok etmek.

1. Vücüdüm maḥv idüp kendü qalupdur
Beni deryâ-yı ‘aşkuñ ideli ğarq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 62*). [*maḥv it, -üp]*

maḥzâ: Halis, katkısız, saf.

1. Qapuñdur secde-gâhı ol sücûduñ
Zihî cünbiş ki **maḥzâ** fazl-ı cûdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 36*). [*maḥzâ,]*

maḥzen: Hazine ve define gibi şeyleri koyacak yer.

1. Genc-i nihâna **maḥzen** olan bî-nişân gerek
Dil bende n’iylesün beni ‘aşk iyledi ḥarâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 2*). [*maḥzen,]*

maḥzûn: Hüzünlü, tasalı, kaygılı.

1. İrişdi vâlid-i Mecnûn’a **maḥzûn**
Didi ir irmedin Qays’a şubaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 42*). [*maḥzûn,]*
2. Ki **maḥzûn** idi ol meftûnı için
Çıkup bâm üzre maḥfı ol dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50*). [*maḥzûn,]*
3. Müferriḥ nûş iderken qalbi **maḥzûn**
Geçerdi rûzı çün şem’-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 64*). [*maḥzûn,]*
4. Añup anı didiler cümle **maḥzûn**
Ki ol üftâde vü mehcür u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 22*). [*maḥzûn,]*
5. Revâne oldı Necd’e zâr u **maḥzûn**
Yaşı gibi ciger qanıyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 106*). [*maḥzûn,]*
6. Diyâr-ı yâre uğradı güzêşti
Geçerken yıl gibi gördi o **maḥzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9*). [*maḥzûn,]*

maḥzûn ol: Kederlenmek, üzülmek.

1. Süvârî gördi şayyâd oldı maḥzûn
Didi Mecnûn konuq geldüm qapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 20*). [*maḥzûn ol, -dı]*
2. Küşâde oldı sen de olma maḥzûn
Ol âşufte olup bu nükteden tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 76*). [*maḥzûn ol, -ma]*
3. Kemâl-i şefkatinden oldı maḥzûn
Şafâ-yı dilden ol luṭf ehli server (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 88*). [*maḥzûn ol, -dı]*

mâ’ide: Sofra.

1. İle envâ’-ı ni’met virdi ḥaylî
Semâvî **mâ’ide** gibi ta’âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 5*). [*mâ’ide,]*

mā'il: Hevesli, istekli, düşkün.

1. Beni koyup rakıbe **mā'il** olma
Rakıb-i ehremen şeytan-‘ameldür (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 6). [mā'il,]
2. Gül-i tersin hevâya mā'il olma
Yavuz fitne yilinden gâfil olma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 45). [mā'il ol-, -ma]
3. Tehî kalbün ola a'dāya mā'il
Bu 'ahd üzre eger şurursañ ey yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 112). [mā'il ol, -a]

mā'il ol: Meyletmek, yönelmek II hevesli olmak.

1. Şarâb-ı nâb ile gūyâ piyâle
Olur ser-keşlige çün serv mā'il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 63). [mā'il ol, -ur]
2. Budur qorqum cihânı yağa düdü
Vücüdüm çün hârâba mā'il oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 43). [mā'il ol, -dı]

makāl: Söz, kelim.

1. Cevâbum ol hıttabuña belâdur
Belâ olur belî mü'min **makālî** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 21). [makālî, -i]
2. İşide bir nefes şîrîn **makālûñ**
Gâzeller okıyasın hâlet-engiz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 94). [makālûñ, -üñ]

makām: Mertebe.

1. Qulına luţf idici pâdişâhî
Beni 'aşkımda ırgür ol **makāma** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 27). [makāma, -a]

makām: Durulacak yer, durak, mekan, mahal.

1. Meger ol küh kim Necd idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ **makāmı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 20). [makāmı, -ı]
2. Şafâ vü Merve vü Rükñ ü **Makāma**
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42). [makāma, -a]
3. Kimin hâţır kimin hâme yazardı
Giderdi tuhfе andan her **makāma** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 55). [makāma, -a]
4. Dileyü geldi yâr-ı dil-sitānı
Bulışdı seyyidine ol **makāmuñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 53). [makāmuñ, -uñ]
5. Tarıkında refikî nâle vü âh
Giderken irdi nâ-geh bir **makāma** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 13). [makāma, -a]
6. Anı beyle iden vire cevâbın
Çü Mecnûn'un **makāmı** oldı ma'lûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 41). [makāmı, -ı]
7. Velî gūş-ı ferağ çıñlardı geh gâh
Makām oldı aña ol gün ser-i küh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 9). [makām,]
8. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol **makāme** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157). [makāme, -e]

9. Benüm sensüz **maḳāmum** beytü'l-aḫzân
Senüñ cânuñla cânum olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 196*). [*maḳāmum, -um*]
10. Sen âdemsin **maḳāmuñ** kanda ḳanı
Nice bir ilden olursın nüḥüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 68*). [*maḳāmuñ, -uñ*]
11. Fülân me'vâda ḥâzır iyle ḥâli
Baña gel ben de varam ol **maḳāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [*maḳāma, -a*]
12. Niçün terk iyleyüp geldüñ **maḳāmuñ**
Didi kim geldüğüm yir şehr-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 40*). [*maḳāmuñ, -uñ*]
13. Müdebbirler **maḳāmın** tuta aḥmak
Ḳanı Mecnûn gibi 'aşḳ ile fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*maḳāmın, -ın*]
14. Behişt olmaḳ yaraşurdu **maḳāmuñ**
Mizâc-ı la'l-i nâbuñ kevşeridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 152*). [*maḳāmuñ, -uñ*]

maḳām-ı cāvidān: *Ebedi makam, yer.*

1. Ḳadem başdı maḳām-ı cāvidāna
Elif ḳaddi yitürdi mīm-i Aḥmed (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 68*). [*maḳām-ı cāvidān, -a*]
2. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 104*). [*maḳām-ı cāvidān,]*
3. Cinân olsun maḳām-ı cāvidānuñ
Güzel ḥürî idüñ geldüñ cihâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 148*). [*maḳām-ı cāvidān, -uñ*]

maḳbûl: *Kabul edilen, mûteber, beğenilen.*

1. Anı ey döst hergiz ḳılma **maḳbûl**
O ğuşşa kim ḳılır düşmenlerüñ şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 234*). [*maḳbûl,]*
2. Kemâli şekl ü şöhret tâc u ḥırḳa
Eger eş'âr ise **maḳbûl** nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 87*). [*maḳbûl,]*

maḳbûl iyle: *Kabul etmek.*

1. Ki tâ Mecnûn ḳabûl itdi o 'ahdi
Çü maḳbûl iyledi Mecnûn Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 111*). [*maḳbûl iyle, -di*]

maḳbûl ol: *Beğenilmek, kabul edilmek.*

1. Elüm de yok ṭayanmağa ṭayaḳ da
Dile güüm senden olmaz ise maḳbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 117*). [*maḳbûl ol, -maz*]

maḳbûl ol: *Kabul edilmek.*

1. Ḳatumda bu sözüñ olurdu maḳbûl
İki ay şayd-ı dāmumdur hemân bu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 52*). [*maḳbûl ol, -ur, -dı*]

maḳbûl-i âdem: *İnsanlar arasında kabul gören.*

1. Kemāl ü hāl ile **maḳbūl-i ādem**
‘Azîz olduğı-çün ilde selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 18*). [*maḳbūl-i ādem,]*

maḳbūl-i mevlā: Allah'ın kabul ettiğı.

1. Belî ‘aşk ile pürdür cümle eşyā
Ḥaḳîḳat ‘aşkıdur **maḳbūl-i Mevlā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 12*). [*maḳbūl-i mevlā,]*

maḳşūd: Amaç, niyet, gaye.

1. Odur **maḳşūd** aña ‘ālem tufeylî
‘Urûc-ı ‘arş-ı ev-ednâ anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 74*). [*maḳşūd,]*
2. Çiçek gerçi dirahṭa zîb ü ferdür
Velî **maḳşūd** olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 24*). [*maḳşūd,]*
3. Pes oldı kâşid u **maḳşūda** meşğûl
Bulup bir dilde cādū sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 88*). [*maḳşūda, -a]*
4. Bulup **maḳşūdumı** anı yitürdüm
İrişsün Nevfel’e Ḥaḳ’dan murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 14*). [*maḳşūdumı, -um, -ı]*
5. Peder **maḳşūdın** u māder şafāsın
Reh-i ‘aşk u hevādan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 4*). [*maḳşūdın, -ın]*

maḳtūl: Katledilen II Öldürülen.

1. Kıluram Leylî’yi vallāh **maḳtūl**
Kesilmiş başın anuñ ay gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 118*). [*maḳtūl,]*

māl: Servet, para, mal, mülk.

1. Bölük bölük gelüp sādāt-ı A‘rāb
Getürdiler saçular **māl** u esbāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 102*). [*māl,]*
2. Añuñ-çün **mālı** harc itdü firāvān
Faḳîre çok ‘aṭālar itdi iḥsān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 61*). [*mālı, -ı]*
3. Peder çün gördi ferzendi cemālın
Aña şükrāne virdi bunca **mālın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 58*). [*mālın, -ı(n)]*
4. Ḳabile çok bahādır ḳavm ulu boy
Cemāl ü **māl** ile meşhūr-ı ‘ālem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 17*). [*māl,]*
5. Ḳılebdān saçlu incü dişlü dilber
Cemālî bî-nihāyet **mālî** bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 205*). [*mālî, -ı]*
6. Saña devlet ḳapūsın açā **māl**
Bu sözi kim didi ol merd-i ḡaddār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 208*). [*mālî, -ı]*
7. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden ḡaşıl olan ḡalle vü **māl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*māl,]*
8. Anuñla şoḡbete germ oldı varı
Vilāyet uluları virdi **mālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 47*). [*mālî, -ı]*
9. Bu kim **mālın** virüp ala ‘arūsı
Oḳudı çün bu efsûnı ol āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [*mālın, -ı, -n]*
10. Ekine göre biçersin biçini
Olur ribḡ-ı ticāret **māla** göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 125*). [*māla, -a]*

11. Ciger-küşe gamından dil-şikeste
Tağıtdı **māl**ı ammā dirdi hūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 15*). [*māl*, -ı]
12. Anuñ-çün virmez idi Zeyd'e duhter
O **māl** istedi virdi 'emmüsi gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 55*). [*māl*,]
13. Ki **māla** meyl ider bakmaz kemāle
Çü 'āciz qaldı ol miskîn hārîdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 58*). [*māla*, -a]
14. Yoğ idi hārca ancak genc ü **māl**ı
Bu dervîş idi 'emmüsi tüvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [*māl*, -ı]
15. Yüzüñi yırtana **māl** u ni'ām vir
Müdārâ kıl müdārâ 'ālemidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [*māl*,]
16. Virisersin hîsâbın âhîr anuñ
Ne deñlü cem' iderseñ **māl** u dînār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 123*). [*māl*,]
17. Kâtık idinme xanı nāna zinhār
Yidüñ tüt **mālını** cümle cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 121*). [*mālını*, -ın, -ı]

māl: *Mal, nesne. II Yiyecek.*

1. Ta'ām umup alurdi **māl** u genci
Meger Mecnûn o gün şüret değışdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 26*). [*māl*,]

māl ü mülk: *Mal ve mülk.*

1. İletdi 'alî qaşra 'izzet ile
Aña teslim idüp her mülk ü mālı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 15*). [*māl ü mülk*,]

māl u raht: *Mal mülk.*

1. Perîşān hāli māl u rahtı gibi
Yatur yay ıssısında yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 100*). [*māl u raht*, -ı]

māl yi: *Para pul harcamak.*

1. Ki yirsin mālını karnuñ tolar mār
Okı tüt pend-i Qur'ân-ı Kerimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 140*). [*māl yi*, -r, -sin]

māl-â-māl: *Çok dolu, dopdolu olmak.*

1. Ki **māl-â-māl** ola māl-ı hākāyık
Bu mühri Hāk naşîb itse zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 44*). [*māl-â-māl*,]

māl-dār: *Zengin, mal sahibi.*

1. Tehî desti durur bir **māl-dāruñ**
Nice gül kim bitürür luţf ile hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 174*). [*māl-dāruñ*, -uñ]

māl-ḥulyā: *Kara sevda, melankoli.*

1. Alam geh bûşe nuḳl için gehî mey
Bu zibâ **māl-ḥulyā** vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31*). [*māl-ḥulyā,]*

māl-i bisyār: *Çok mal.*

1. Bile ṭāk-ı ṭarînün pâdişâhı
Getürdi çok ḥazîne **māl-i bisyār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 75*). [*māl-i bisyār,]*

māl-ı ḥakāyk: *Hakikatlerin serveti.*

1. Ki māl-â-māl ola **māl-ı ḥakāyk**
Bu mühri Ḥak naşib itse zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 44*). [*māl-ı ḥakāyk,]*

mâliş eyle: *Sürme, ovma, okşama.*

1. Gerilmiş ‘ırḳ u pey zâhir çün evtâr
Alup mâder diz üzre mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 49*). [*mâliş eyle, -r]*

ma‘lûm: *Belli, bilinen.*

1. Saña **ma‘lûmdur** virmez ziyânı
Belâ-yı ‘aşka ben de mübtelâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 60*). [*ma‘lûmdur, -dur]*
2. Eger ḥâdim degülseñ kışşa **ma‘lûm**
Kişi maḥbûbına çok ḥizmet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 22*). [*ma‘lûm,]*

ma‘lûm ol: *Bilinmek, anlaşılmaq.*

1. Okuyup yakdı âhı buḳ‘asını
Çü ma‘lûm oldu aña ḥâl-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 91*). [*ma‘lûm ol, -dı]*
2. Anı beyle iden vire cevâbın
Çü Mecnûn’un maḳâmı oldu ma‘lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 41*). [*ma‘lûm ol, -dı]*
3. Dili pür-Leylidür yok ḡayra meyli
Bu kışşa oldu çün Leylâ’ya ma‘lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 43*). [*ma‘lûm ol, -dı]*

ma‘mûr: *Bayındır, bakımlı.*

1. ‘Arabda bir ulu var idü meşhûr
Benî ‘Âmir ili anuñla **ma‘mûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 4*). [*ma‘mûr,]*
2. Ne şîri kim içerdî şûr olurdu
Muḥabbet ḥânesi **ma‘mûr** olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 72*). [*ma‘mûr,]*
3. İlûm **ma‘mûr** u ‘Âmirdür ḥazînem
Adum meşhûr añılır mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*ma‘mûr,]*

4. İlüm **ma'mūr** u 'āmirdür hazine
Adum meşhūr añılur mihr ü kînem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [*ma'mūr,]*
5. Naşihat bu ki A'râb içre meşhūr
Benî Âmir ili hüsniyle **ma'mūr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 178*). [*ma'mūr,]*
6. Velî hâli hârâb u derdi **ma'mūr**
Çararmakdan ütülmiş ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [*ma'mūr,]*
7. Yiri virândur ammâ kalbi **ma'mūr**
Çarışmaz halka dâ'im 'uzlet iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*ma'mūr,]*

ma'mūr it: Bayındır duruma getirmek, geliştirip güzelleştirmek.

1. Beni ma'mūr iden bünyâd idün sen
Yıkıldı şimdi bünyâdum dirigâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 56*). [*ma'mūr it, -en]*

ma'nâ: Anlam, içyüz, hakikat.

1. Gidüp **ma'nâsı** hâli kaldı şüret
Bu zîba hüllenün astarı kaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 80*). [*ma'nâsı, -sı]*

ma'nâ: Asıl, gerçek, hakikat, marifet.

1. Melek şüretde ammâ **ma'nâda** div
Be-şüret Yüsuf-ı dil-dâra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 48*). [*ma'nâda, -da]*

mânend: Benzer, eş.

1. Tolu **mânendi** başlar yire yağdı
Götürdü gövdeyi kan seyli taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 92*). [*mânendi, -i]*
2. Zihî didâr-ı dil-ber hüsn-i dil-bend
Ki nakşına yazamaz Mânî **mânend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 162*). [*mânend,]*

mânend-i kad-i tûbâ: Tuba ağacının boyu gibi.

1. Ben hōd senüñem ammâ kimüñsin ola sen de
Çaddün 'alem-i bālâ **mânend-i kad-i tûbâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 5*). [*mânend-i kad-i tûbâ,]*

manend-i nakş-ı mânî: Manî'nin nakışı gibi.

1. Hemân **manend-i nakş-ı Mânî** hāmūş
Birazdan kim ayıldı ol büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 106*). [*manend-i nakş-ı mânî,]*

mânî: Çinli bir nakkaş ve ressamdır. Aynı zamanda Mani dininin kurucusudur.

1. Zihî didâr-ı dil-ber hüsn-i dil-bend
Ki nakşına yazamaz **Mânî** mânend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 162*). [*mânî,]*

ma'nî: *Anlam II Öz.*

1. O cān kim derd ü ğamdan bî-ḥaberdür
Ne var insān ise **ma'nîde** ḥardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 10*). [*ma'nîde, -de*]
2. Selîs ü dil-pezir elfâz u **ma'nî**
Ne ehli var ki yiye ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [*ma'nî,]*
3. Olur ol **ma'nîde** zehr-i ḥaṭar-nāk
Ser-i engüştî şoksa nâ-geh ef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 170*). [*ma'nîde, -de*]
4. Yeg andan **ma'nîde** kelb-i muvâfık
Nice âdem ki nân u ni'metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 106*). [*ma'nîde, -de*]
5. İrüp saña nice bir yara sîne
Cihân kim mâzîdür **ma'nîde** ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 91*). [*ma'nîde, -de*]
6. Vücüdün âb-ı cāndur ten ana pōst
Çü **ma'nî** kurbî ola Kābe Kavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 37*). [*ma'nî,]*
7. Velî **ma'nî** yüzinden merḥabâdur
Ne bildüñüz nedür kaşdı ḥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 42*). [*ma'nî,]*
8. Ne var dervîş ise **ma'nîde** şehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 68*). [*ma'nîde, -de*]
9. Kō yıkılsun ki **ma'nîde** kafesdür
Helâli öldüğün isterse 'avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 86*). [*ma'nîde, -de*]
10. Melek şüretde ammâ **ma'nîde** dîv
Cihân 'ayyârınun âl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 154*). [*ma'nîde, -de*]

ma'nî: *Engel.*

1. Dilümde 'aşkuñ arturdı ḥarâret
Baña **ma'nî** yiter şüret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 47*). [*ma'nî,]*
2. O yâre bende bendi yâre **māni'**
İkisi birbirinden bûya kâni' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5*). [*māni',]*

māni 'ol: *Engel olmak, önlemek.*

1. Dilese yollarını kıyruğ ile
Çü yâre it rakîbî māni 'oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 35*). [*māni 'ol, -dı*]
2. Bu ğam-perver ḥaberdan bî-fer oldı
Didi ger māni' olmağdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 173*). [*māni' olmağ, -dan*]

mā'nîde: *Gerçekte, hakikatte.*

1. Egerçi şüretâ yol gösterürdi
Vefâyı **ma'nîde** bol gösterürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 38*). [*ma'nîde,]*

manzar: *Görünüş.*

1. Kaçan çeşm-i nigâr olsa murâduñ
Yiter **manzar** gözüñe 'aynı şâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 74*). [*manzar,]*
2. Hünerde **manzarı** ḥabt u ḥaṭâdur
Dimiş ol kim dilinde vardur uzluğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 70*). [*manzarı, -ı*]

manzara: Bakılıp seyredilen yer.

1. Qanı ol **manzaradan** çeşm-i nâzır
‘Ayân didâr-ı Hâkîk’i göre hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 11*). [manzaradan, -dan]

manzara: Seyir yeri, bakacak; pencere II görünüş, durum.

1. Mecâzisi ki ‘aşkuñ kañtaradur
Hâkîkî olsa â'lâ **manzaradur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 10*). [manzaradur, -dur]

manzar-ı ğavr: Esas yer.

1. Her işde **manzar-ı ğavr** idi belki
Cihân-dide zemâne-âzmüde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 6*). [manzar-ı ğavr,]

mār: Yılan.

1. Tolaşmış **māra** dönmiş seng içinde
Ğarīb ü bî-kes ü âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 114*). [māra, -a]
2. Girüp kıvrıldı yatdı nitekim **mār**
Eger kıl gibi kıvrılса hōş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 8*). [mār,]
3. Çerāğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre rāst çün **mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 7*). [mār,]
4. Libās emrinde varı belde yek pōst
Yatur hār içre ‘üryān **māra** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [māra, -a]
5. Yalan ile yılanda cem‘ ider genc
Tama‘da mūra beñzer **mār** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 61*). [mār,]
6. Velikin pāsbān olmışdı ef‘i
Eri ol genci hıfz iylardi çün **mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [mār,]
7. Ki ejderhādur anuñ mūr u **mārı**
Diyār-ı ğāra göç ol hurrem ü şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 48*). [mārı, -ı]
8. Çıkam merdāne bu evden ne mirdār
Cihān kim **mār** ile çāhı töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [mār,]
9. Yüz üzre hāke düşdi nitekim nūr
Sürünü sürünü yüz üzre çün **mār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 79*). [mār,]
10. Ki yirsın mālını karnuñ tolar **mār**
Okı tūt pend-i Qur‘ān-ı Kerimī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 140*). [mār,]

maraz: Hastalık.

1. Şebāb ehline şehvānī **marazdur**
Anuñ kim hüsni hādiş dil-berīdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 4*). [marazdur, -dur]
2. Ecel çengeli tiz uzatdı kabza
Marazdan çün şifā vakti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 57*). [marazdan, -dan]
3. Bunı şanmañ ki şehvānī **marazdur**
O kim taḥşil ide ‘aşk-ı tamāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 120*). [marazdur, -dur]

ma'reke: Savaş alanı.

1. 'Aceb mi **ma'reke** olursa bâzâr
Bu harf ile harifi itdi te'dîb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 176). [ma'reke,]

mâr-ı bî-pây: Nasipsiz yılan.

1. Yüzün düşer yire çün **mâr-ı bî-pây**
Hâlâş itmezdi segden cânı dilkü (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 82). [mâr-ı bî-pây,]

mâr-ı dahhâk: İran'da yaşamış, omzunda iki yılan olan ve bu yılanları etkisiz hale getirebilmek için her gün iki çocuk beynini bu yılanlara yediren zalim ve gaddar hükümdar, Dahhak'ın yılanı.

1. Ser-i küh üzre güyâ şems-i hâver
Omuzda tığı güyâ **mâr-ı Dahhâk** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 11). [mâr-ı dahhâk,]
2. Omuzda nîzeler san **mâr-ı Dahhâk**
Kabile-gâh-ı Leylî'ye şehir-gâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 8). [mâr-ı dahhâk,]
3. Haţâ diyü bu kaçın çin iderdi
Şacı boynına oldı **mâr-ı Dahhâk** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 161). [mâr-ı dahhâk,]

mâr-ı siyâh: Siyah yılan.

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Resen diyü virüp mâr-ı siyâhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 27). [mâr-ı siyâh, -ı]

mârid: Azgın, sapkın. İnad ve isyanda benzerlerinden çok ileri gitmiş olan. Kibir, inad ve dinsizlikle tanınmış olan. Mütemerrid.

1. Mürîd iyle yoluñda **mârid** itme
Budur senden ümidüm yâ ilâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 46). [mârid,]

maşlahat gör-: Emir kabul etmek.

1. Ulular maşlahat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler derde devâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39). [maşlahat gör-, -üp]
2. Ulular maşlahat görüp bu râyı
Dileyü gitdiler derde devâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39). [maşlahat gör-, -üp]

maşruk: Güneşin doğduğu yer.

1. Düşerdi **maşrukıñ** boynına kanı
Tutalum dilkü şayd itdi horôsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 22). [maşrukıñ, -uñ]

masru': Sar'a hastalığına tutulmuş.

1. Hemân **maşru'a** döndi yire düşdi
Şu deñlü döğdi ğamdan taş a başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 80*). [*maşru'a, -a*]

ma'sûk: *Sevilen, sevgili.*

1. Nice **ma'sûk** u 'âşık var cihânda
Cihânda çarh-ı ğaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [*ma'sûk,]*
2. Ki 'âşık mağz olup **ma'sûk** ola pöst
Baña hûşdur niķâb-ı döst olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22*). [*ma'sûk,]*
3. Seni benden daħi kimse ayırmaz
Olup **ma'sûk** u 'âşık 'aşk ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53*). [*ma'sûk,]*
4. Ri'âyetler kılup sultânı gibi
Bu aña ol buña **ma'sûk** u 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [*mâ'sûk,]*
5. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp 'âşık u **ma'sûka** nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 105*). [*ma'sûka, -a*]
6. Kerâmetle kılur **ma'sûkı** 'âşık
Arınsa 'aşk eger ğill u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 20*). [*ma'sûkı, -ı*]

ma'sûka: *Aşık olunan kadın.*

1. Didi bilmem daħi ben Tañrı tanıķ
Nedür **ma'sûka** n'olur 'aşk u 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [*ma'sûka,]*
2. Biri **ma'sûkadur** ol biri 'âşık
Biri 'âlemde 'âşıklar şehidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 66*). [*ma'sûkadur, -dur*]

ma'sûk-ı zibâ: *Güzel sevgili.*

1. 'Aceb mi olmasa hazzı eger ma'sûk-ı zibâdan
O kim pertâb ider himmet okın meydân-ı 'irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 4*). [*ma'sûk-ı zibâ, -dan*]

ma'sûm: *Suçsuz, günahsız; temiz.*

1. Hevâdan kurtarup **ma'sûm** idüpdür
Göñül sultân-ı 'aşka olalı taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 156*). [*ma'sûm,]*

mât: *Satranç oyununda mağlûbiyet.*

1. Felek naţ'ında **mât** iyledi mâhı
Kamer ruhlı nice ferzâne-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 10*). [*mât,]*

maţbûh ol: *Pişmek.*

1. Atar mı yârına tîr-i neberdi
O cân kim oldu 'aşk odiyle maţbûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 143*). [*maţbûh ol, -dı*]

mātem: Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

1. Niçün olduñ siyeh bāl u siyeh hāl
Menem **mātemde** ammā sen siyeh-pūş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 41). [mātemde, -de]
2. Tõnuma sür bunı çeşmüme sürme
Ki baña yārsuz **mātem** gerekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 153). [mātem,]
3. Ara yirde bahāne **mātem** idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 116). [mātem,]
4. Yetim ü ‘āşık u Mecnûn-ı miskîn
Çü fāriğ oldu pîrûn **māteminden** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 5). [māteminden, -i, -nden]
5. Anuñ hiç şorma öldüm guşşasından
Okur geh merşie ol **mātem** için (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135). [mātem,]
6. Atası **mātemi** de oldu ser-bār
Senün ‘aşkundan olmışdı şikeste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 130). [mātemi, -i]
7. Nice itsün ol idi anuñ da varı
Çün āhir iyledi er **mātemini** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 19). [mātemini, -i, -ni]
8. Kāra giydi kāmı **māteminden**
Ol iqlimūñ kāmı ‘āmu vü hāşı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 188). [māteminden, -i, -nden]
9. Kimi ağıltmaz ol resme muşibet
Siyeh-puş oldu ol da **mātem** için (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7). [mātem,]
10. Boyamış reng-i nîle anı **mātem**
Hem itmiş seyl-i eşk ü şu‘le-i dil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 72). [mātem,]
11. Bu resme itdi ol **mātemde** nevḥa
Ki çün Zeyd-i vefā-dār oldu āgāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 2). [mātemde, -de]

mātem tut: Yas tutmak: Büyük bir acı ve üzüntünün, benliği üzerinde süren etkisini davranışlarıyla belli etmek.

1. Anuñ derdinde virdi ol daḥi cān
İşidüp anı Mecnûn tıtdı mātem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 101). [mātem tut, -dı]

mātem-gede: Matem yeri.

1. Yañıldur dilde evrādın hezāruñ
Olur **mātem-gede** her küşe-i bağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 27). [mātem-gede,]

mātem-i leyli: Leyla'nın yası.

1. Yazan bu mātem-i Leyli'yi levḥa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 1). [mātem-i leyli, -yi]

mātem-zede: Hüzünlü olan.

1. İdüp yād iyledi ol tāze bağı
Olup **mātem-zede** kavm u kabîle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 137). [mātem-zede,]
2. Kāra giydüñ meger **mātem-zedesin**
Benüm gibi meger bî-ṭālî' oldun (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 24). [mātem-zedesin, -sin]

matla‘: Doğuş yeri.

1. Zihî şubh u zihî **maṭlaʿ** zihî nūr
Ḥaḳîkat Kaʿbesi ol ḳalb-i maʿmūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [*maṭlaʿ,]*

maṭlaʿ-ı mäh: *Ayın doğuşu, ayın doğduğu yer.*

1. Şan oldu şems farkı **maṭlaʿ-ı mäh**
Tenin ğarkı iyleyüp büy-ı ʿabîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 52*). [*maṭlaʿ-ı mäh,]*

maṭlaʿ-ı nūr-ı ilāhî: *İlahi nurun doğduğu yer.*

1. Çü şâdık ola kalbün şubh-ğāhî
Olur ol **maṭlaʿ-ı nūr-ı ilāhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 6*). [*maṭlaʿ-ı nūr-ı ilāhî,]*

maṭlûb: *Talep olunan, istenilen şey, maksut.*

1. Kapuñdur ḥalka miḥrâb-ı münâcât
Ḳamu ṭâlib yiter **maṭlûba** senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 3*). [*maṭlûba, -a]*
2. Ol itmezdi talebde gerçi takşîr
Velî **maṭlûbı** teʿhîr itdi Taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 34*). [*maṭlûbı, -ı]*
3. Ki **maṭlûbın** dileye ṭâlibine
Nikâh u ʿâd için ḥarc iledi naḳd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 34*). [*maṭlûbın, -ı, -n]*
4. Anuñ ğayrın nice fehîm ide hüşum
Didi Leylî benem **maṭlûbuñ** ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 51*). [*maṭlûbuñ, -(u)ñ]*

maṭlûb-ı nâ-yâb: *Ulaşılmaz istek.*

1. Bulınmayınca bu **maṭlûb-ı nâ-yâb**
Didi Mecnûn'a hem ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 136*). [*maṭlûb-ı nâ-yâb,]*

maṭʿûn: *Belâya tutulmuş. Musibet ve tâuna giriftar olmuş.*

1. Ḳamu illerde **maṭʿûn** oldı adum
Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 28*). [*maṭʿûn,]*

mâye: *Maya, öz, asıl, cevher.*

1. Hezâr nâz-ı naʿîmle aldı dâye
Ḳılup şehd ü şekkerler aña **mâye** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 54*). [*mâye,]*

mâye: *Klâsik Türk müziğinde kullanılan birleşik makam. Uşşak makamına Segâh makamının eklenmesiyle meydana getirilmiştir. Karar sesi segâh (koma bemolü almış si), güçlü sesi Nevâ (re)'dir.*

1. Nevâlar **mâyesine** itdi âheng
Anı gördi ki yatur bî-dil ü hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 136*). [*mâyesine, -si, -ne]*

māye: *Dişi deve.*

1. Güller çekmekden oldu **māyeler** leng
Miyancı bağlayup muhkem miyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 50*). [*māyeler, -ler*]

mā-zāğ: *Kötülüğe bakmayan göz. II "Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı." (Necm Suresi, 53/17).*

1. Şacı dil gerdenine tavk-ı hûş-tâb
Mukahhal nergîsinün kuhlı **mā-zāğ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 33*). [*mā-zāğ,]*

mazhar: *Erişmek, aniden peyda olmak.*

1. O hüsne **mazhar** itdün kâ'inâtı
Cemâl ile pür itdün şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 55*). [*mazhar,]*

māzî: *Geçmiş, geride kalmış, yaşanıp bitmiş (olay).*

1. İrüp saña nice bir yara sine
Cihân kim **māzîdür** ma'nide hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 91*). [*māzîdür, -dür*]
2. Hıramân şanki Firdevsün tezervi
Añup **māzîyi** şükr-i hâle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 85*). [*māzîyi, -(y)i*]

mazlûm: *Zulüm görmüş, zulme uğramış.*

1. Nice **mazlûm** vardur devr içinde
Yirinden mähînüñ tâ peyker-i mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 32*). [*mazlûm,]*
2. Bir iki gün katından olma hâlî
Nice kıoyup gidesin pîr ü **mazlûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [*mazlûm,]*

ma'zûr ol: *Mazaretli sayılmak, kusuruna bakılmamak, affedilmek.*

1. Yigitlik var idi ma'zûr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldu saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 16*). [*ma'zûr ol, -ur, -du, -ñ*]

ma'zûr tut: *Ma'zur görmek, özrünü kabul etmek.*

1. Arada var velî havf-ı münâfık
Tenüm **ma'zûr tut** ger olsa mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 219*). [*ma'zûr tut,]*

me'ânî: *Manalar, anlamlar.*

1. Me'ânî cāminuñ olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 16*). [*me'ânî,]*

mecāl: Takat, güç, kuvvet.

1. Ey Hāmdī nu‘ūt-ı Muştafā’dan
Oldukça **mecālūñ** olma epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 56*). [*mecālūñ, -üñ*]
2. Yürekde sākin olsa âteş-i sūz
Mecāl olmaz ise bārī vişāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 133*). [*mecāl, -i*]
3. İdüp ağladı buldukça **mecālī**
Kesüp ol gāv-ı deştinūñ ūzağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 82*). [*mecālī, -i*]
4. Dağı müşkil budur bī-ğam-güsārem
Ne çārem var ne şabrum ne **mecālūm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [*mecālūm, -üm*]
5. Kōmadı şabr-ı cū‘ anuñ **mecālīn**
Kaçan hem-rāh ola baykuşa şehbāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 206*). [*mecālīn, -in*]

mecālī kalma-: Dermanı, takati, dayanma gücü kalmamak.

1. Mecālūm kalmadı ārāma ey dōst
İnen üftāde oldu cān-ı mestūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 64*). [*mecālī kalma-, -dı*]

mecāz: Gerçek olmadığı halde bir gerçeğe işaret eden ve gerçekmiş gibi görünen oluş, gerçeğin zıddı.

1. Düzilmez söze bī-‘aql u tefekkür
Mecāz âteşlerinden puhte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 13*). [*mecāz, -i*]

mecāzī: Gerçek olmayanla ilgili.

1. Mecāzīsī ki ‘aşkuñ kañtaradur
Haqīkī olsa ā‘lā manzaradur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 9*). [*mecāzīsī, -sī*]

meclis: Meclis, toplantı yeri.

1. Periler meclisine urdı bünyād
Çü **meclis** germ olup kalmadı huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 119*). [*meclis, -i*]
2. Periler **meclisine** urdı bünyād
Çü meclis germ olup kalmadı huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 118*). [*meclisine, -i, -n, -e*]
3. Nevāsī **meclisi** ābād iderdi
Gazelde naqşını ta‘rīf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 166*). [*meclisi, -i*]
4. Yirine geldi cümle resm ü ‘ādāt
O **meclisde** ki ulular oğundi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 135*). [*meclisde, -de*]
5. Güli deff itmiş evrākın celācil
Bu **meclisde** meger yārān-ı Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 21*). [*meclisde, -de*]
6. Bulan bu genci bī-renc ü ‘anādur
O **meclisde** ki Mecnūn gördi hālīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [*meclisde, -de*]
7. Muṭī‘i olsa tañ mı her dirende
O **meclis** kim sibā‘ olmuşdı ḥavli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [*meclis, -i*]

meclis-i hās: Hususî meclis, sohbet yeri.

1. Şu resme germ idi ol **meclis-i hâş**
Şarâb ile kebâb olmışdı rakķķâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 121*). [*meclis-i hâş,]*

mecma: Toplanma yeri, toplantı yeri.

1. Kemâl u fazl u ‘irfân **mecma’ıdur**
Bu deñlü fazl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [*mecma’ıdur, -ıdur]*

mecnûn: Mecnûn; deli, çılgın.

1. Velî yâr olmaz **mecnûna** ‘âķil
Huşûşâ olmaya işlâhâ ķâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [*mecnûna, -a]*

mecnûn: Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

1. Şerha şerha oldu şefkatden şanavber sinesi
Tağa düşüp itdi **Mecnûn** şerh-i takrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 12*). [*mecnûn,]*
2. Mecnûn’ı da bir gün aña ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 10*). [*mecnûn’ı, -’ı]*
3. Zihî **Mecnûn** ki nâ-pervâ şafâ-yı vaşl-ı Leylâ’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 1*). [*mecnûn,]*
4. Egerçi âdem olmaz ‘aşık olmaz
Velî **Mecnûn** mişâli şâdık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 32*). [*mecnûn,]*
5. Muhabbet cāmına **Mecnûn** ki Cem’dür
Kemâl-i ‘aşkı ‘âlemde ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 33*). [*mecnûn,]*
6. Kaşı nûnı dilinde oldu meknûn
Anuñ-çün didiler **Mecnûn’a** mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 168*). [*mecnûn’a, -a]*
7. Ne deñlü kim haber bî-perde düşdi
O denlü Kays u **Mecnûn** derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [*mecnûn,]*
8. Nigârûñ depredürken zülfi zencir
Karâr u şabr **Mecnûn’a** ne tedbir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40*). [*mecnûn’a, -’a]*
9. Kaçan **Mecnûn’ı** görmez oldu Leylî
Gözinüñ yaşı seylâb itdi seyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 15*). [*mecnûn’ı, -’ı]*
10. Kaçan kim Leylî’den dūr oldu **Mecnûn**
İki çeşminden aķdı Nîl ü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 1*). [*mecnûn,]*
11. Bu resme zâr olup âvâre **Mecnûn**
Yürürdi bî-kes ü bî-çâre **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 1*). [*mecnûn,]*
12. Bu resme zâr olup âvâre **Mecnûn**
Yürürdi bî-kes ü bî-çâre **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 2*). [*mecnûn,]*
13. Irâğ oldu çü **Mecnûn** mâh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldu evden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 61*). [*mecnûn,]*
14. Çü **Mecnûn’ı** bu hîle iyledi şâd
Yine bir dūrlü âle itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 43*). [*mecnûn’ı, -ı]*
15. Zebânın itdi **Mecnûn** çün küşâde
Eñ evvel nâm-ı Leylî geldi yâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 45*). [*mecnûn,]*
16. Didi **Mecnûn** peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî’dür andan gayrı kim vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53*). [*mecnûn,]*
17. İşitdi çünki **Mecnûn** nâm-ı Leylî
Teselli virdi ümmid-i tecellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 61*). [*mecnûn,]*
18. Peder **Mecnûn’ı** çün bu resme gördi
Hemân yırtup yakasın na’ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 35*). [*mecnûn’ı, -’ı]*

19. Beyân-ı hâl iderken hâste **Mecnûn**
Atasının katında dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 51*). [mecnûn,]
20. Didi **Mecnûn** kayurma gam degüldür
Ki bu râhat demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 57*). [mecnûn,]
21. Cihânun fitnesiyle yâre meftûn
Esîr-i zülf-i Leylî a'nî **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 10*). [mecnûn,]
22. Kaçan **Mecnûn** düşeydi hâl-i vecde
Varup Necd'e kılurdu yâre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 21*). [mecnûn,]
23. Çıkup kûha ser-âgâz itse **Mecnûn**
Aña âheng iderdi kûh u hâmun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 25*). [mecnûn,]
24. Nevâda bülbül-âvâz idi **Mecnûn**
Neşidin işiden olurdu meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 29*). [mecnûn,]
25. Tırup **Mecnûn** yirinden mest ü medhûş
Bu resme nevha iylerdi kılup cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [mecnûn,]
26. Görüb ol ziveri seyyâr-ı gerdün
Şafâdan bi-hûd oldı şanki **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 6*). [mecnûn,]
27. Okırdı yâre karşı hâste **Mecnûn**
Râkibinden şikâyet-nâme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 53*). [mecnûn,]
28. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i 'âra
Gelimez oldı **Mecnûn** ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [mecnûn,]
29. İçüp firkat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür âvâre **Mecnûn** mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [mecnûn,]
30. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Velî **Mecnûn** belâsı bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [mecnûn,]
31. Kâmûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî **Mecnûn** melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [mecnûn,]
32. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i 'âra
Gelimez oldı **Mecnûn** ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [mecnûn,]
33. İçüp firkat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür âvâre **Mecnûn** mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [mecnûn,]
34. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Velî **Mecnûn** belâsı bi-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [mecnûn,]
35. Kâmûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî **Mecnûn** melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [mecnûn,]
36. Okudılar o yire geldi **Mecnûn**
Dil ü sine pür-âteş dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [mecnûn,]
37. Ol esnâda seg-i Leylâ'yı nâ-gâh
Görüb **Mecnûn** ciğerden iyledi âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 118*). [mecnûn,]
38. Kõdılar 'âmiriler taht u tâc
O yola kim olur **Mecnûn** 'ilâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 172*). [mecnûn,]
39. Çıkup guşşa gibi **Mecnûn** serine
Şu saçmak istediler âzerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 175*). [mecnûn,]
40. Diyâr-ı yârı **Mecnûn'dan** yudılar
Geçidsüz şuyı köprisüz kõdılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [mecnûn'dan, -dan]
41. Diyâr-ı yârı **Mecnûn'dan** yudılar
Geçidsüz şuyı köprisüz kõdılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [mecnûn'dan, -dan]
42. Kâmu tâlibde **Mecnûn'un** mişâli
Velî **Mecnûn'un** artık kalbi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [mecnûn'un, -un]
43. Kâmu tâlibde **Mecnûn'un** mişâli
Velî **Mecnûn'un** artık kalbi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [mecnûn'un, -un]
44. Diz üzre geldi **Mecnûn'un** atası
Feşâhatdan kılup söze libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [mecnûn'un, -un]

45. Kamu t̄alibde **Mecnūn'un** mişāli
Velī **Mecnūn'un** artık kalbi hāli (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*mecnūn'un, -uñ*]
46. Kamu t̄alibde **Mecnūn'un** mişāli
Velī **Mecnūn'un** artık kalbi hāli (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [*mecnūn'un, -uñ*]
47. Diz ūzre geldi **Mecnūn'un** atası
Feşāhatdan kılup söze libāsı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 55*). [*mecnūn'un, -uñ*]
48. Ki şındı cām-ı nām u şişe-i neng
Kamu dillerde **Mecnūn** oldu adum (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 20, Mısra 27*). [*mecnūn,]*
49. Atam anam taleb kılmaz kışāşı
Esen qalun siz ey yārān ki **Mecnūn** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 20, Mısra 57*). [*mecnūn,]*
50. Velī yok baña senden özge bir yār
Beni ey māl-hı nev **Mecnūn** sen itdūñ (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 20, Mısra 103*). [*mecnūn,]*
51. Bu sırrı bilmez illā 'ālimü'l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp **Mecnūn** atası (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 21, Mısra 15*). [*mecnūn,]*
52. Belā-yı 'aşk-ı Leylī'den hālāş it
Çü 'aşkuñ adını **Mecnūn** işitdi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 21, Mısra 57*). [*mecnūn,]*
53. Hikāyet kıldı Mecnūn'un du'āsın
Didi çün urdı **Mecnūn** halkaya dest (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 22, Mısra 45*). [*mecnūn,]*
54. Hikāyet kıldı **Mecnūn'un** du'āsın
Didi çün urdı Mecnūn halkaya dest (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 22, Mısra 44*). [*mecnūn'un, -uñ*]
55. Esīr-i 'aşk-ı Leylī a'nī **Mecnūn**
Ziyāde oldu günden güne derdi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 6*). [*mecnūn,]*
56. Şağın bir gün añarsın sonra anı
Urup el-kışşa **Mecnūn** destine dest (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 81*). [*mecnūn,]*
57. Gide zağmuñ du'āsı merheminden
Peder qaldı qapuda girdi **Mecnūn** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 87*). [*mecnūn,]*
58. Görüp şeyhī selāmı virdi **Mecnūn**
Tūrup qarşusına çün şem'-i rüşen (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 88*). [*mecnūn,]*
59. Çün oldu halka **Mecnūn** kışşası fāş (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 1*). [*mecnūn,]*
60. Bu gavgāyı hikāyet iylediler
Ki ol **mecnūn** fetā kim 'Āmirī'dür (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [*mecnūn,]*
61. Ne **mecnūn** nazm-ı şi'rūñ sāhiridür
Bizi rüsvāy-ı hāş u 'ām idüpdür (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 14*). [*mecnūn,]*
62. Kamu ağlaşdılar pīr ile bile
Velī **Mecnūn** pūr-sevdā vū pūr-renc (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 63*). [*mecnūn,]*
63. Qatına uğradı bir şağş-ı ma'dī
Geçerken oldu **Mecnūn'a** gözi tuş (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 95*). [*mecnūn'a, -'a*]
64. Tuş oldu hasreti **Mecnūn'a** nā-gāh
Yatur düşmiş yatağı vādī- i teng (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 128*). [*mecnūn'a, -'a*]
65. Didi ol hastenūñ budur cevābı
O **Mecnūn'ı** bulūñ itmeñ dirīği (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 37*). [*mecnūn'ı, -ı*]
66. Hemān āh oldu **Mecnūn'un** cevābı
Sözinden çün anuñ ümmīdi kesdi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 24, Mısra 108*). [*mecnūn'un, -uñ*]
67. Qatı heybet olup virdi selāmı
Peder didārını çün gördi **Mecnūn** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 25, Mısra 3*). [*mecnūn,]*
68. Düşüp ayağına yüz sürdi **Mecnūn**
Didi qatūñda pūr-cürm ü günāhem (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 25, Mısra 4*). [*mecnūn,]*
69. Ne guşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendī hāste **Mecnūn** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 26, Mısra 103*). [*mecnūn,]*
70. Geç ol şudan ki senden el yumışdur
Didi çün hāste **Mecnūn** bu cevābı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 28, Mısra 33*). [*mecnūn,]*
71. Yatur **Mecnūn** düşüp bir yana 'uryān
Yine anı iletđi hānesine (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 28, Mısra 36*). [*mecnūn,]*

72. Tarahhüm iyleyüp divānesine
Söger aşuften **Mecnûn** şûr-ı bahta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 39*). [mecnûn,]
73. Nice üftâde şayd itmek hûyudur
Huşûşâ cân u dilden hâste **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 45*). [mecnûn,]
74. Düzerdi hâste **Mecnûn'a** cevâbı
Midâd idüp ciger kanın ezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 112*). [mecnûn'a, -'a]
75. Bulanlar okıyup düşerdi vecde
Virürdi irişüp **Mecnûn'a** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 117*). [mecnûn'a, -'a]
76. Hezârân nâz ile perverde iken
Dili pür-hûn idi **Mecnûn'ı** için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 49*). [mecnûn'ı, -'ı]
77. Seherden yolların gözlerdi tâ şâm
Murâdı bu ki **Mecnûn'ı** göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 53*). [mecnûn'ı, -'ı]
78. Mecnûn oldu olur bu daği mest
Ve ger şabrum kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 174*). [mecnûn,]
79. Çalındı kûs 'uşşâk u hicâza
Yürür **Mecnûn** da hayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 11*). [mecnûn,]
80. Diyüp lebbeyk hâcî gibi Hâc'da
O vecd ile ser-âğâz itse **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 21*). [mecnûn,]
81. Olur ol da be-'aşk-ı la'l-i Leylî
Çü Nevfel kıldı **Mecnûn** hâlini güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 43*). [mecnûn,]
82. İderdi aña Leylî kışşasın mağz
Anuñ-çün oldu **Mecnûn** Nevfel'e dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 63*). [mecnûn,]
83. Kemend-i şaydumı kılam havâle
Bu söz zevkiyle **Mecnûn** düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 81*). [mecnûn,]
84. Vücûdı zehr-i kâtil ola def'î
Çü **Mecnûn** hâste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 149*). [mecnûn,]
85. İderken anda cüst ü cû-yı nañcîr
Tuş oldu kühda **Mecnûn'a** nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 13*). [mecnûn'a, -'a]
86. Bulınmayınca bu mañlûb-ı nâ-yâb
Didi **Mecnûn'a** hem ey bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 137*). [mecnûn'a, -'a]
87. Kõmadı gide **Mecnûn'ı** katından
Açup sofa öninde kodi ni'met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 50*). [mecnûn'ı, -'ı]
88. Çü **Mecnûn** sildi yüzden gerd-i derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 1*). [mecnûn,]
89. Meğer bir gün ki **Mecnûn** ile Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [mecnûn,]
90. İçüp eş'âr okurlardı muhayyel
Şikâyet-güne **Mecnûn** ol civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 3*). [mecnûn,]
91. Revân oldu yaşı te'sir idüp derd
Gezüp rakş ile **Mecnûn** lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 161*). [mecnûn,]
92. Görüp **Mecnûn** bu şulhu âteş oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [mecnûn,]
93. Kõmış **Mecnûn** için ortaya başı
Düşüp ol derd için gavgâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 34*). [mecnûn,]
94. Arada hâste **Mecnûn** cân çekişdi
Hemân Leylâ idi 'âlemde cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 40*). [mecnûn,]
95. İde mizân-ı 'adlüm size meyli
Virün ol şerbeti **Mecnûn** sevinsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 73*). [mecnûn,]
96. İdüp Leylâ'nuñ atasına yârî
Ki bu **Mecnûn** ki Leylâ'ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 137*). [mecnûn,]
97. Dönüp iline gitmek oldu cehdi
Tûrup bî-çäre **Mecnûn** hasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 165*). [mecnûn,]
98. Garîbe itmesün bârî cefâyı
Ne **Mecnûn** kaldı dünyâda ne Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179*). [mecnûn,]
99. Hemân zıkr olunur ol 'ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel katına geldi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 181*). [mecnûn,]

100. İşinden artuk oldu sözi şad-bār
Bulut gibi kararup gitdi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 211*). [mecnûn,]
101. Perî gibi aradan yitdi **Mecnûn**
Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 212*). [mecnûn,]
102. Bu gün fermânuñuñ oldu muñî
Velî bu şerbeti **Mecnûn'a** virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 95*). [mecnûn'a, -'a]
103. Hôş itsün kışşasın 'âlemde 'âkil
Ne Nevfel qaldı 'âlemde ne **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37*). [mecnûn,]
104. Atası Leylî 'yi kırtardı gitdi
Selâmet qaldı **Mecnûn** ille mañrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 41*). [mecnûn,]
105. Esîr oldu meger **Mecnûn'a** Leylî
Görüp Leylâ'yı Nevfel oldu 'âşîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 4*). [mecnûn'a, -'a]
106. Didi bunuñ vişâli baña lâyıq
Eger **Mecnûn'a** virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 7*). [mecnûn'a, -'a]
107. Ki **Mecnûn'a** içürem zehr-i kâtil
Buyurdi sâķisine ol cefâkâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 12*). [mecnûn'a, -'a]
108. Döke âhû qanın niteki cellâd
Şefâ'at itmege at sürdi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 19*). [mecnûn,]
109. Süvârî gördi şayyâd oldu mañzûn
Didi **Mecnûn** konuk geldüm qapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 21*). [mecnûn,]
110. Anı bön düşdi şanur ehl-i bâzâr
Añup bî-çäre **Mecnûn** çeşm-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 67*). [mecnûn,]
111. Qarâra yaqdı **Mecnûn** bî-qarârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 84*). [mecnûn,]
112. Cihân hâlvat qalup il girdi dâra
Beyâbânda yürür âvâre **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 3*). [mecnûn,]
113. Gicesi gibi bañtı qara **Mecnûn**
Miyân-ı mûr gibi cismi bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 4*). [mecnûn,]
114. Nazarlar gördiler 'âlem içini
Hayâl âyine-dârî a'ni **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 5*). [mecnûn,]
115. Şataram saña olursan hîridâr
Virüp **Mecnûn** silâh esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [mecnûn,]
116. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup **Mecnûn** o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 45*). [mecnûn,]
117. Günehsüze şarahhûm ehli qanı
Çü **Mecnûn'a** görindi qaşd-ı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 21*). [mecnûn'a, -'a]
118. Felek **Mecnûnı** düşdi yiñi derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 2*). [mecnûnı, -ı]
119. Cemâl-i Leylî gibi hurrem oldu
Hâzâne uğramış gül gibi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 5*). [mecnûn,]
120. Ya qara ağ içinde çeşm-i zâğa
Yatur **Mecnûn** söyünmiş dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 5*). [mecnûn,]
121. Görüp **Mecnûn** bu şahşî qaldı hayrân
Revân anlara qarşu vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 20*). [mecnûn,]
122. Anı kısmet kıluruz iki yârî
Didi **Mecnûn** düşüp pâyına fi'l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 31*). [mecnûn,]
123. Ol ilden ğalle dirdi bu bahâne
Uyup **Mecnûn** yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 43*). [mecnûn,]
124. Yire sürüp yüzün aqladı **Mecnûn**
Didi yâre ki ey Bağdâd-ı ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 60*). [mecnûn,]
125. Dönüp qahrî yili **Mecnûn'a** esdi
Esüp şavurdi evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 18*). [mecnûn'a, -'a]
126. Dilinden aqıdup şağt-ı hikâyet
Didi ol mâh-ı nevden ayru **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 3*). [mecnûn,]

127. Yiñi yiñi belâdan şayru **Mecnûn**
Isuz vîrâneler mihmânı **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 4*). [mecnûn,]
128. Yiñi yiñi belâdan şayru **Mecnûn**
Isuz vîrâneler mihmânı **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 5*). [mecnûn,]
129. Kâmu dîvâneler sultânı **Mecnûn**
Yürür şahrâda yok ünsi enîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 6*). [mecnûn,]
130. Zen egri olsa evşâfı uzakdur
İşidüp haste **Mecnûn** bu güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 77*). [mecnûn,]
131. Yine ‘aklı gelüp tırınca **Mecnûn**
Yalanından ol utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 88*). [mecnûn,]
132. Dağı boynına kol şalmış degüldür
Anı **Mecnûn** çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 109*). [mecnûn,]
133. Ulaştırdı anı **Mecnûn’a** kâşîd
Açup gül gibi yârûn ruq‘asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 88*). [mecnûn’a, -’a]
134. Kâmu vahşileri muhtâcî oldı
Çü gördi keşret-i yârânı **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 41*). [mecnûn,]
135. Yaluñuz qaldı **Mecnûn** mest ü hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 116*). [mecnûn,]
136. Velî aq güller açıldı hezârân
Görüp anları **Mecnûn** itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 5*). [mecnûn,]
137. Kõdi ‘ırzı cemâlin iyledi ‘arz
Görüp **Mecnûn** anuñ zibâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 67*). [mecnûn,]
138. Re‘îs-i ehl-i hâl ü vecd tevbe
Görüp anı tarahhum itdi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 87*). [mecnûn,]
139. Zihî ‘aşk u kerâmet Bârek-Allâh
Koyup Leylâ’yı anda haste **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 105*). [mecnûn,]
140. İrüp **Mecnûn’a** kâşd itdi ala cân
İrişdi çala ol şürîde mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 78*). [mecnûn’a, -’a]
141. Çü gördi çâre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhûn gibi **Mecnûn** başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 9*). [mecnûn,]
142. Ciger-güşesi üzre çeşm-i terden
Açup **Mecnûn** gözün dirdi özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 65*). [mecnûn,]
143. Düşüp pâyına **Mecnûn** sürdi yüzün
İki cânibde oldı girye vü cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 72*). [mecnûn,]
144. Kenâr u büse oldı bî-nihâyet
Peder gördi ki **Mecnûn** mest ü hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 77*). [mecnûn,]
145. Unudup bilmese tañ mı cihânı
Peder **Mecnûn’a** çün bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 71*). [mecnûn’a, -’a]
146. ‘Arab hâlin bu resme iyledi yâd
Ki **Mecnûn’uñ** atası pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 3*). [mecnûn’uñ, -uñ]
147. Anı beyle iden vire cevâbın
Çü **Mecnûn’un** maqâmı oldı ma‘lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 41*). [mecnûn’un, -uñ]
148. Eve gitdi yabânda qaldı **Mecnûn**
İrişdi külbe-i aHzâna rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 30*). [mecnûn,]
149. Görür Necd’e çıkup bir avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd üzre **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 3*). [mecnûn,]
150. Başına hâki vü hâke başını
Esîr-i ‘aşk iken bî-çâre **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 35*). [mecnûn,]
151. Yoğ idi bende hiç ümmîd-vârî
Bu resme kıldı **Mecnûn** âh u sûzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93*). [mecnûn,]
152. Bir arada yazılmış Leylî **Mecnûn**
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 10*). [mecnûn,]
153. Yürür yiler çemende yile beñzer
Severdi haste **Mecnûn** âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 67*). [mecnûn,]

154. Anun şahfı zemâne defteridür
Temâşâ iyleyüp **Mecnûn** bu bezmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 37*). [mecnûn,]
155. Gelür farkında kor tâbende gevher
Çü **Mecnûn** nergisi uyhuya kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 87*). [mecnûn,]
156. Anuñ-çün haste **Mecnûn** hurrem idi
Egerçi âh idüp inlerdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 6*). [mecnûn,]
157. İrakdan oldı atından piyâde
Göricek bildi **Mecnûn** ol harîfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 17*). [mecnûn,]
158. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Bakup **Mecnûn** bu mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 161*). [mecnûn,]
159. Kesi bî-keslerüñ luţf-ı Hudâ'dur
Okudı çünkü **Mecnûn** nâme-i döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 243*). [mecnûn,]
160. Kitâbet emri esbâbın müretteb
Ele aldı çü **Mecnûn** hâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 253*). [mecnûn,]
161. Hemân **Mecnûn'a** iyeler hâtırım meyl
O mecnûn adı bu Leylâ'ya hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 88*). [mecnûn'a, -'a]
162. Ki **Mecnûn'dan** dañi Mecnûnrağdur
Anuñ derdinden artuğ oldı derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 90*). [mecnûn'dan, -dan]
163. Hudâ tâbenderii efgende itsün
Çü gördi Leyli **Mecnûn** nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 57*). [mecnûn,]
164. Ta'âm umup alurdi mâl u genci
Meger **Mecnûn** o gün şüret degişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 27*). [mecnûn,]
165. Uvatdı urdı Mecnûn' un çanağın
Bu hâle haste **Mecnûn** key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [mecnûn,]
166. İrakdan virdi Mecnûn'a selâmı
Anuñ güş iyleyüp **Mecnûn** selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 21*). [mecnûn,]
167. Kara bahtum yüzünden iyledi dūr
Çü bildi anı **Mecnûn** da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 27*). [mecnûn,]
168. İrakdan virdi **Mecnûn'a** selâmı
Anuñ güş iyleyüp Mecnûn selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 20*). [mecnûn'a, -'a]
169. Bulan bu genci bî-renc ü 'anâdur
O meclisde ki **Mecnûn** gördi hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [mecnûn,]
170. Anuñ derdinde virdi ol dañi cân
İşidüp anı **Mecnûn** tutdı mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 101*). [mecnûn,]
171. Çekersin şiddetin her dem cihânuñ
Naşihat itdi çün **Mecnûn'a** mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 79*). [mecnûn'a, -'a]
172. Ğarîbi ya'ni **Mecnûn** müstemendi
Ki ol vahşî-nişin ü vahşet-âmiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 34*). [mecnûn,]
173. Yiñi miñnetde eski töresinde
Bakup meyl iyledi **Mecnûn** o pire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 83*). [mecnûn,]
174. Eger görseñ dañi artardı zevkuñ
Didi **Mecnûn** ana ey fitne-sâzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 157*). [mecnûn,]
175. Saña andan şafâ vü şâdi vardur
Bu va'de iyledi **Mecnûn'ı** dil-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 101*). [mecnûn'ı, -'ı]
176. Ola ahvâline **Mecnûn'un** âgâh
O yola nâ-gehân uğradı bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 26*). [mecnûn'un, -uñ]
177. Açup **Mecnûn** ceride-ber-ceride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 1*). [mecnûn,]
178. Kemâl ü şî'r ü inşâya heves-nâk
Cihânda çünkü **Mecnûn** oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 13*). [mecnûn,]
179. Yahûd şan halka halka zülf-i dil-dâr
Nazar idüp irakdan gördi **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 31*). [mecnûn,]
180. Senüñle ol sebebden âşinâyem
Gülüp şem'a gibi **Mecnûn** yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 63*). [mecnûn,]

181. Ki tã **Mecnûn** kabûl itdi o ‘ahdi
Çü maqbûl iyledi **Mecnûn** Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 110*). [mecnûn,]
182. Ki tã **Mecnûn** kabûl itdi o ‘ahdi
Çü maqbûl iyledi **Mecnûn** Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 111*). [mecnûn,]
183. Kem itme bârî kadr ü hürmetini
Nedîm idindi çün **Mecnûn** Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 199*). [mecnûn,]
184. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı hõş gelüp **Mecnûn’a** gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 37*). [mecnûn’a, -a]
185. O gitdi kaldı **Mecnûn’a** sibâ’ı
Koyup Mecnûn’ı itdi ‘azm-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 212*). [mecnûn’a, -a]
186. O gitdi kaldı Mecnûn’a sibâ’ı
Koyup **Mecnûn’ı** itdi ‘azm-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 213*). [mecnûn’ı, -ı]
187. Müdebbirler makâmın tuta ahmaq
Kanı **Mecnûn** gibi ‘aşk ile fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 29*). [mecnûn,]
188. Ki uyan üstüne gün geldi ey yâr
Anı fehm itmeyüp **Mecnûn** sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 45*). [mecnûn,]
189. Niçün fehm itmeye bûyından anı
Didi **Mecnûn** beni ‘aşkuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 61*). [mecnûn,]
190. Ara yirde ne Leylî var ne **Mecnûn**
Hemân kendüyedür ‘aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [mecnûn,]
191. Kanı **Mecnûn** ki ide meyl-i Leylî
Bu vahdet şöhetine sığmaz ağıyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 68*). [mecnûn,]
192. Meger **Mecnûn’a** müştâk oldı haylî
Aradı buldı Mecnûn’ı fütâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 36*). [mecnûn’a, -a]
193. Meger Mecnûn’a müştâk oldı haylî
Aradı buldı **Mecnûn’ı** fütâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 37*). [mecnûn’ı, -ı]
194. Yiri endûhdan **Mecnûn** gibi kûh
Severdi ‘emmüsünüñ duhterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 10*). [mecnûn,]
195. Girürdi rakşa **Mecnûn** şan hamâme
Muqarreb oldı **Mecnûn** katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 96*). [mecnûn,]
196. Girürdi rakşa **Mecnûn** şan hamâme
Muqarreb oldı **Mecnûn** katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 97*). [mecnûn,]
197. Sibâ’ u vahşuñ oldı hem enîsi
Dise **Mecnûn** kaşâ’id pür-leţ’if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 101*). [mecnûn,]
198. Bu resme iyledi pend ü naşîhat
Velî **Mecnûn** ki rind-i ‘âlem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 127*). [mecnûn,]
199. Harîf oldı aña gam hırifetinde
Çün oldı Zeyd **Mecnûn’uñ** celîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 99*). [mecnûn’uñ, -uñ]
200. Belâ-yı gamda **Mecnûn’a** muvâfık
Diyâr-ı Leylî’den kopdı hõş-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 2*). [mecnûn’a, -a]
201. Birbirine tutarlardı âheng
Kaçan **Mecnûn’a** irsal itse peygâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 85*). [mecnûn’a, -a]
202. Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
Çün oldı Leylî ve **Mecnûn’a** hem-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 87*). [mecnûn’a, -a]
203. Didi **Mecnûn’a** ref’ itdi hicâbı
Sözün kim gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 112*). [mecnûn’a, -a]
204. Yir idi illâ **Mecnûn** gıdasını
Koyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 2*). [mecnûn,]
205. Birisi nakş-ı Leylî biri **Mecnûn**
Varakdan Leylî’nüñ resmin kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 48*). [mecnûn,]
206. Didüm bu demde bu harf-i ‘azîmi
Baкуп **Mecnûn** bu kavlı-i üstüvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 53*). [mecnûn,]

207. Revân irdi çü bād-ı lâ'ubālî
Didi **Mecnûn**'a uçdı bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 17*). [*mecnûn'a, -'a*]
208. Saña cânı sen ol yirinde bākî
Çü **Mecnûn**'a irişdi bu nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 23*). [*mecnûn'a, -'a*]
209. Didi ahvâli ol esbâbı şundi
Semâ' itdi çün ol peygâma **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 47*). [*mecnûn,*]
210. Olup bî-hûd çü sâye pâyê düşdi
Görüp **Mecnûn** da yârin düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 89*). [*mecnûn,*]
211. Birikdi cân u ten kaldı iki ism
Kucuşup mest ü hayrân Leylî **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [*mecnûn,*]
212. Çü **Mecnûn** sineden şaçdı bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 1*). [*mecnûn,*]
213. Gidüp **Mecnûn** yirine taldı Leylî
Kaşâ'id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 10*). [*mecnûn,*]
214. Akıtdı dîdeden kanlu yaşın ol
Görüp **Mecnûn** anuñ bu âb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 19*). [*mecnûn,*]
215. Senüñ derdünle virdi cân-ı şîrîn
Çü **Mecnûn** bu 'azâyı iyledi gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 39*). [*mecnûn,*]
216. Kimi nâlân kimi süzân u giryân
O dem **Mecnûn** niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 29*). [*mecnûn,*]
217. İrer feryâda biñ biñ rahmetu'llah
Kaçan **Mecnûn** cihândan dürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 173*). [*mecnûn,*]
218. Biri hüsn-âsmânîñ mehidür
Biri Leylî biri **Mecnûn** lağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 69*). [*mecnûn,*]
219. Aña rahmet ne hoş şekker yimişdür
Ki **Mecnûn** fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 3*). [*mecnûn,*]
220. Hudâ aña ne itdügîn şorıldı
Didi **Mecnûn** baña Hak rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 5*). [*mecnûn,*]
221. Beni 'aşık-ı üzre hüccet itdi
Severken ya'nî **Mecnûn** hüsn-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 7*). [*mecnûn,*]
222. Koyup sevdâyı **Mecnûn** 'âkil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 10*). [*mecnûn,*]
223. Kimi **Mecnûn** kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî vü Şîrîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 49*). [*mecnûn,*]
224. Ciger-güşen senüñ **Mecnûn** lağabdur
Delü dîvâne rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*mecnûn,*]
225. Hevâ-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni ol resme **Mecnûn** itdi tağdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 33*). [*mecnûn,*]
226. Bilürsin 'aşık-ı bî-ihtiyârem
Adum **Mecnûn** u bendüm âhenîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 13*). [*mecnûn,*]
227. Nice **mecnûna** urdı bend ü zincir
Meger bir nev-civân kavm-i Esed'den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 8*). [*mecnûna, -a*]

mecnûn: *Çıldırılmış, deli, dîvâne.*

1. Gözi sihriyle meftûn itdi Kays'ı
Şaçı bendiyle **mecnûn** itdi Kays'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 166*). [*mecnûn,*]
2. Kaşı nûnı dilinde oldı meknûn
Anuñ-çün didiler Mecnûn'a **mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 168*). [*mecnûn,*]
3. Şu kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi gıybet dilinden Kays'a **Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 44*). [*mecnûn,*]
4. Eger **Mecnûn** diyü çağırsa 'âmî
Uyuvirürdi kesmezdi kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 49*). [*mecnûn,*]

5. Belā-yı ‘aşka açdı öyle başı
İren **mecnûn** diyü atardı taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 70). [mecnûn,]
6. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi ‘âşıkdur oğlum şanma **mecnûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120). [mecnûn,]
7. Ciger-güşen senün **Mecnûn** laḳabdur
Delü dîvâne rûsvây-ı ‘Arab’dur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 103). [mecnûn,]
8. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi ‘âşıkdur oğlum şanma **mecnûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110). [mecnûn,]
9. ‘Adûlar ‘âķile **mecnûn** dimişler
Velî ḥâşâ ‘aceb herze yimişler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 161). [mecnûn,]
10. Peder miskîn ki bağı ḥûna döndi
Ġâm-ı Mecnûn ile **mecnûna** döndi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28). [mecnûna, -a]
11. Velî yâr olıma **mecnûna** ‘âķil
Ḥuşûşâ olmaya ıslâḥa kâbil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107). [mecnûna, -a]
12. Belâ bendine muḥkem rismândur
Kime bend ursa **mecnûn** iyer anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 105). [mecnûn,]
13. Ki sa’y ile kuculmaz mihr ile mâh
Anı da kıldı **mecnûn** ‘aşk-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 31). [mecnûn,]
14. Bu **mecnûn** ḥasteyi ḥayrân sen itdün
Muḳayyed olmayup Nevfel sözine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40). [mecnûn,]
15. Baña ṭak bağı boynından anuñ al
Ki **mecnûna** yaraşur bend ü zencîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 33). [mecnûna, -a]
16. Hemân Mecnûn’a iyer ḥâṭırum meyl
O **mecnûn** adı bu Leylâ’ya ḥaḳdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89). [mecnûn,]
17. Didi anuñ gibi uşluya **mecnûn**
O ḥöd cümle hünerde kâmil idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 26). [mecnûn,]
18. Adı dîvâne kendü ‘âķil idi
Anı her bî-ḥâber **mecnûn** şanurdu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 29). [mecnûn,]
19. Sefâhet ceysi açmadın puşûyı
Bu mecnûnlar bizi **mecnûn** görürler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 19). [mecnûn,]
20. Çü **mecnûn** olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduḡuñ yir çün ola kör (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 20). [mecnûn,]
21. Anuñ-çün didi **mecnûndur** Muḥammed
Müselmânı sefih añlar münâfık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 24). [mecnûndur, -dur]
22. Sefâhet ceysi açmadın puşûyı
Bu **mecnûnlar** bizi mecnûn görürler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 19). [mecnûnlar, -lar]
23. Anı **mecnûn** şanur her ehl-i tedbîr
Çerağ-ı ḥüsn iken dîdar-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 16). [mecnûn,]
24. Sipas it Ḥamdî bu deñlü niḫâma
Ḳo **mecnûnlar** yisün il ḡuşşasını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 95). [mecnûnlar, -lar]
25. Kaçup **mecnûn** didi ‘âķil geçenler
Ḥaber itdi irişdi Leylî’ye Zeyd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 76). [mecnûn,]
26. Olur ol ‘âķil iken adı **mecnûn**
Didi bunı vü aḡladı o miskîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 124). [mecnûn,]

mecnûn atası: Mecnun'un babası.

1. Şafâ vü Merve vü Rûkn ü Maḳâma
Açup **Mecnûn atası** mühr-i genci (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 43). [mecnûn atası,]

mecnûn it: *Aklını başından almak.*

1. Cihānuñ ‘âkılin mecnûn iderdi
Kemend-i zülfî cāna fitne oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 22*). [*mecnûn it, -er, -di*]

mecnûna dön-: *Deliye dönmek.*

1. Peder miskîn ki bağı hûna döndi
Ğām-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 28*). [*mecnûna dön-, -di*]

mecnûn-ı ‘âmir: *Amir kabilesinden Mecnun.*

1. Olup ser-geşte ğâfil her haberden
Yürür anuñ gibi **Mecnûn-ı ‘Âmir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 5*). [*mecnûn-ı ‘âmir,]*

mecnûn-ı bî-dil: *Gönülsüz Mecnun.*

1. Biri Leylî biri Gün birisi Ay
Bu resme yârdan **Mecnûn-ı bî-dil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 129*). [*mecnûn-ı bî-dil,]*

mecnûn-ı bî-mâr: *Hasta Mecnun. II Aşık Mecnun.*

1. Peder çün gördi kim **Mecnûn-ı bî-mâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 1*). [*mecnûn-ı bî-mâr,]*

mecnûn-ı dil-teng: *Gönlü daralmış Mecnun.*

1. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu güş idüp **Mecnûn-ı dil-teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 23*). [*mecnûn-ı dil-teng,]*

mecnûn-ı haste: *Hasta Mecnun. II Aşık Mecnun.*

1. Didi atasına **Mecnûn-ı haste**
Senûñ pendüñ ki baña cān-fezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 16*). [*mecnûn-ı haste,]*

mecnûn-ı hayrân: *Deli divane, şaşırmış Mecnun.*

1. Bu pendî güş idüp **Mecnûn-ı hayrân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 1*). [*mecnûn-ı hayrân,]*
2. Bu pendî güş idüp **Mecnûn-ı hayrân**
Dehen dürcinden oldu gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 1*). [*mecnûn-ı hayrân,]*

mecnûn-ı mest: *Aşk sarhoşu Mecnun.*

1. Çeker **Mecnûn-ı mest** âvâzesini
Gazelde Leylâ adın yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 52*). [*mecnûn-ı mest,]*

mecnûn-ı miskîn: *Zavallı Mecnun.*

1. Yetim ü ‘âşık u **Mecnûn-ı miskîn**
Çü fâriğ oldı pîrûn mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 4*). [*mecnûn-ı miskîn,]*

mecnûn-ı pür-derd: *Dertle dolu Mecnun.*

1. Dilâ zann itme kim **Mecnûn-ı pür-derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 1*). [*mecnûn-ı pür-derd,]*

mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd: *Çok dertli ve sevdalı Mecnun.*

1. Gidüp sevdâ-yı zulmet nûra döndi
Tırup **Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 53*). [*mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd,]*

mecnûn-ı rencûr: *Hasta Mecnun.*

1. Bahâne iyleyüp **Mecnûn-ı rencûr**
Gözin bağladı bir gün nitekim kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 17*). [*mecnûn-ı rencûr,]*

mecnûn-ı seher-ñiz: *Sabahçı (sabah erken kalkan) Mecnun.*

1. Tırup pür-şevk **Mecnûn-ı seher-ñiz**
O birkaç yâr ile çün âteş-i tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 7*). [*mecnûn-ı seher-ñiz,]*

mecnûn-ı ser-mest: *Sarhoş, kendinden geçmiş Mecnun.*

1. İnüp virdi atın **Mecnûn-ı ser-mest**
Binüp şıratdı âhû gibi şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 60*). [*mecnûn-ı ser-mest,]*

mecnûn-ı şeydâ: *Divane, tutkun Mecnun.*

1. Niyâz itdi aña **Mecnûn-ı şeydâ**
Didi ey Müştêrî ey tâlî‘-î sa‘d (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 50*). [*mecnûn-ı şeydâ,]*
2. Velî bulunmadı **Mecnûn-ı şeydâ**
Didiler ya ecel uğradı yâ şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 58*). [*mecnûn-ı şeydâ,]*

mecnûn-ı ‘üryân: *Çıplak Mecnûn; dünyanın maddiyatından arınmış divane, Mecnûn.*

1. Şusuzlar nûş idüp nice kanardı
Yatur **Mecnûn-ı ‘üryân** anda bir yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 81*). [*mecnûn-ı ‘üryân,]*

mecnûnrak: *Daha deli.*

1. Ki Mecnûn'dan dağı **Mecnûnrakdur**
Anuñ derdinden artuğ oldu derdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 90*). [*mecnûnrakdur, -dur*]

mecnûn-şifat: *Mecnun gibi / Mecnun misali.*

1. Kesildi ħ'âb u ħür-veşden şeb ü rüz
Olup **Mecnûn-şifat** âvâre ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 71*). [*mecnûn-şifat,]*

mecnûn'un: *Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.*

1. Uvatdı urdı Mecnûn' un çanağın
Bu ħâle ħaste Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 32*). [*mecnûn'un, -un*]

mecrûh: *Yaralı; incinmiş, kırılmış.*

1. İde ol ħasteyi bî-zaĥmet ü derd
O **mecrûh** irse ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [*mecrûh,]*

meddâh: *Çok medh edici, eden.*

1. Ümmîd odur aña varduğın dem
Meddâhına diye ħayr-ı mağdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 58*). [*meddâhına, -i, -n, -a*]

meded: *Yardım.*

1. Mededci ħaylî leşker irdi nâ-gâh
O demde göricek ol ħaylî ħaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*mededci, -ci*]

meded: *"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen söz.*

1. Meded yitürmez ise cānuma devā-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yapıdı laklak-ı firĥat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 6*). [*meded,]*
2. Meded irgürmez iseñ düşdüm elden
Vefāya evvel urmaĥ bunca lâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 22*). [*meded,]*
3. Bu olan ħanlar anuñ boynınadır
Meded bu baĥt-ı bî-bünyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 83*). [*meded,]*

meded kıl-: *Yardım etmek, iyilik, ihsanda bulunmak.*

1. Meded kıl var iken cismümde cānum
Şusuzlıĥdan ciğër ĥarĥ oldu ħana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 96*). [*meded kıl-,]*

2. Girürse güşına çıķduķda serden
Meded kıl var iken börkinde başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 49*). [*meded kıl,]*

meded ol-: Yardımcı olmak; birinden yardım gelmek.

1. Meded olursa saña mîm ile dâl
Demüñde cümle hayre olasın dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 27*). [*meded ol-, -ur, -sa]*

medfün: Toprağa gömülmüş, defnedilmiş.

1. Niçün gencîneñ oldu beyle **medfün**
Be-şüret cân gibi gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 132*). [*medfün,]*

medh: Övgü, övme.

1. Şu gibi sînesi pāk olmayan dil
Muhammed **medhi** şekkerdür muķarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 75*). [*medhi, -i]*
2. Tölup ehl-i temâşâ dâmen-i kūh
Kaçan Leylâ'yı **medh** ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 53*). [*medh,]*
3. Anuñ **medhinde** şî'r okurdu 'uşşāk
Bir oğlan ırlasa bāzār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 98*). [*medhinde, -i, -n, -de]*
4. Gāzeller idilüp olındı ta'rîf
Cemālî **medh** olup āfāķa töldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*medh,]*
5. Hüner **medhinde** güyā zemde hāmūş
Şu nākış kim hasūd u bî-vefādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 68*). [*medhinde, -i, -n, -de]*

medh it: Övmek.

1. Cemālin medh iderdi her kabîle
İşidüp anı hāķūñ nām-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 44*). [*medh it, -er, -di]*

medh ü zemm: Yeren ve öven.

1. İşiden derd-mendi tağlar idi
O fāriğ medh ü zemminden cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 3*). [*medh ü zemm, -i, -(n)den]*

medh-i vefā: Bağlılığın övgüsü.

1. Gidüp Mecnûn yirine töldi Leylî
Kaşā'id nazm idüp medh-i vefāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 11*). [*medh-i vefā, -da]*

medhūs: Dehşete düşmüş, şaşkına dönmüş.

1. İçüp firķat şarābın nūş-ber-nūş
Yürür āvāre Mecnûn mest ü **medhūs** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [*medhūs,]*

2. Anı gördi yatur ser-mest ü **medhûş**
Hârâb olmuş yatur yiri hârâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [*medhûş,]*
3. Yol üzere birbirine karşı **medhûş**
Silûp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 102*). [*medhûş,]*
4. Tûrup Mecnûn yirinden mest ü **medhûş**
Bu resme nevha iylerdi kılup cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [*medhûş,]*

medîne: *Medine şehri.*

1. Şavaşa cem‘ idüp her ceng erini
Medîne’den hemân tâ hadd-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 49*). [*medîne’den, -den]*

mefreş: *Bir çeşit döşeme, yaygı.*

1. Şarulup ğark idem müşk ü ‘abîre
Çıkardı **mefreşinden** hazz-ı dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 41*). [*mefreşinden, -in, -den]*

mefreş-i dibâ: *İpek örtü. II Çimenlik.*

1. Yeşil dibâda şan pîrâye gibi
Özi kim mefreş-i dibâyâ düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 23*). [*mefreş-i dibâ,]*

mefteh: *Açılmış, açık.*

1. Bâb-ı keremüñi buldı **mefteh**
Her kim ola ümmetüne munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 37*). [*mefteh,]*

meflûl: *Büklüm, kıvrım. (Saç için).*

1. Anuñ **meflûluna** olmuşdı meftûn
O gonca bunca ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 46*). [*meflûluna, -ı, -na]*

meflûn: *Âşık, vurulmuş, mübtelâ.*

1. Cihânun fitnesiyle yâre **meflûn**
Esîr-i zülf-i Leylî a’nî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 9*). [*meflûn,]*
2. Bu bi-had fitneye **meflûn** sen itdün
Delürdüp ben ğarîb-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104*). [*meflûn,]*
3. Kılurdi fitne ol **meflûna** anı
Revân ol da bedihî naẓm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 118*). [*meflûna, -a]*
4. Ki maẓzûn idi ol **meflûnı** için
Çıkup bâm üzre maẓfî ol dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50*). [*meflûnı, -ı]*
5. Görüp ol nâkayı yârân-ı Mecnûn
Bulurlardı anı üftâde **meflûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 10*). [*meflûn,]*
6. Şu kim bu fitneye olmadı **meflûn**
Didi ğıybet dilinden ẖays’a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 43*). [*meflûn,]*

meftûn eyle: Büyülemek, etkisi altına almak.

1. Bir oldı yâr u ağyar itmezsem fark
Maḥabbet eyledi kendüye meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 65*). [meftûn eyle, -di]

meftûn it-: Âşık olmak, vurulmak, mübtelâ olmak.

1. Gözi siḥriyle meftûn itdi Ḳays'ı
Şacı bendiyle mecnûn itdi Ḳays'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 165*). [meftûn it-, -di]

meftûn ol: Tutkun, tutulmuş olmak.

1. Anuñ meftûluna olmışdı meftûn
O ḡonca bunca ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 46*). [meftûn ol, -mış, -dı]
2. Ki meftûn ola andan nice miskîn
Çeküp nergislerine sürme-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 64*). [meftûn ol, -a]
3. Cemâl-i luṭf-ı Ḥaḳ'dan özge yâre
Ġalaṭ idüp olan maḥlûḳa meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 123*). [meftûn ol, -an]
4. Nevâda bûlbûl-âvâz idi Mecnûn
Neşîdin işiden olurdu meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 30*). [meftûn ol-, -ur, -dı]

meger: Galiba, herhalde.

1. Ḳara giydüñ **meger** mâtem-zedesin
Benüm gibi **meger** bî-ṭâlî' oldun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 24*). [meger,]

meger: Anlaşıldı ki.

1. Nice mecnûna urdı bend ü zincîr
Meger bir nev-civân ḳavm-i Esed'den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 9*). [meger,]
2. Meġer bir gün ki Mecnûn ile Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [meġer,]

meger: "Meġerse, oysa, oysaki" anlamlarında bağlaç.

1. Meger kim bir gice nûr-ı Celâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 1*). [meger,]
2. İşit ol ḥar yitürmiş Türk erini
Meger bir vâ'ize şormış ḥarını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 2*). [meger,]
3. Meger 'aşḳ ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün ḥazṛı var idi güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 73*). [meger,]
4. Ġam-ı yâra düşen gözler mi 'ârî
Meger yârî ġamından olan 'ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 48*). [meger,]
5. Meger ol pîr-i ḥôş-rây u ḥîred-mend
Didi pîrâne itdi oġlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 1*). [meger,]
6. Meger niş urdı ḳancı dest-i yâre
Bu ḳan andan aḳar bî-zahm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 59*). [meger,]

7. Meger ol küh kim Necd idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ maḳāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [meger,]
8. Ne pervā-yı şarāb u ne ğam-ı nān
Meger aña ğidā rūḫānī idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 83*). [meger,]
9. Meger burc-ı sitāreñ ‘akreb oldı
Şovumazsın eser bād-ı melāmet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 16*). [meger,]
10. Siyeh-rülükda olam tā ki tayı
Esed oldı **meger** burc-ı sitārem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 41*). [meger,]
11. Meger āyine görürdi yüzini
O servüñ olmağ içün rāzdārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 74*). [meger,]
12. Aña bülbül du ‘ā efsûn okurdu
Meger sünbül ser-i nāfe açardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 17*). [meger,]
13. Odı bir pāre dilden saçıdaydı
Meger bir taze nahlistān var idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 99*). [meger,]
14. Getürdi cūşa deryā-yı bükāyı
O kızlardan **meger** bir serv-i nāzük (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 161*). [meger,]
15. Meger Nevfel emīr idi ‘Arab’da (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 1*). [meger,]
16. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim mağzı anuñ olmaya dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56*). [meger,]
17. Meger ol ādemī kim ola bīmār
Teraḫḫum iyleyüp hem-sāline ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 126*). [meger,]
18. Esīr oldı **meger** Mecnûn’a Leyli
Görüp Leylā’yı Nevfel oldı ‘āşık (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 4*). [meger,]
19. Gözi göñli gibi tuş oldı dāma
Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 15*). [meger,]
20. Ya Hindūsın yaḫūd Hindū beçesin
Meger sensin ğurābü’l-beyn ey zāğ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 49*). [meger,]
21. Leb-i kûze **meger** ol daḫi nāçār
Yüze yüz görmedi ğayruñ cemālüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 16*). [meger,]
22. Meger āyine ol daḫi mişālüm
Yüzüñden ğayriye itmen nigāhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 18*). [meger,]
23. Ki yokdur bu nikāha ihtiyārüm
Meger oldum o dem dem-beste ḫayrān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 31*). [meger,]
24. Şeker-lebden tuş ekme sen de zinhār
Meger zaḫm acısından bī-ḫabersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 39*). [meger,]
25. ‘Aşā-yı sebz aña ammā ne lāyık
Meger bīmār idüpdür bağırı dağı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 9*). [meger,]
26. Güli deff itmiş evrākın celācil
Bu meclisde **meger** yārān-ı Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 21*). [meger,]
27. Meğer Leylā’nuñ itdi aḫ gülün yād
Didi eyvah dirigā kim ğarībem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 6*). [meger,]
28. Qara giydüñ **meger** mātem-zedesin
Benüm gibi **meger** bī-ṭālī‘ oldun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 25*). [meger,]
29. Kıyāmet ğünine qaldı **meger** şubḫ
Uyan sen bārī ey şem‘-i şeb-efrüz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 28*). [meger,]
30. Uşan cevri saña ṭavr iylemekden
Meger mihrüñ mübeddel oldı qahra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 43*). [meger,]
31. Ki ol müşkil iş oldı aña āsān
Meger bir ğün o sultān-ı ğazab-nāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 15*). [meger,]
32. Meger bir şeb ki ğüyā rüz-ı rüşen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1*). [meger,]
33. Meger bir ğün nice ğün ‘ālem-efrüz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 1*). [meger,]
34. Ṭa‘ām umup alurdu māl u genci
Meger Mecnûn o ğün şüret değışdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 27*). [meger,]

35. Meger bir pâdişah seyrân içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 1*). [meger,]
36. Ne nevreste civâna şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 107*). [meger,]
37. Me'ânî câminuñ olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 17*). [meger,]
38. Nücüm ehli **meger** geçmiş zamânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 1*). [meger,]
39. Meger Mecnûn'a müştâk oldu haylî
Aradı buldı Mecnûn'ı fütâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 36*). [meger,]
40. O 'aşır içre **meger** bir tâze 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1*). [meger,]
41. Dil ü cândan uyuvırürdi güyâ
Meger bir gün hûş olup vakt-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 109*). [meger,]
42. Şikâyet kıldı yandı şem'a şebden
Didi bu şeb **meger** düd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [meger,]
43. Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür
Meger eşrâf-ı sâ'at gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [meger,]
44. Vefâsı az cefâ vü mihneti çok
Meger kim mihver-i gerdün uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [meger,]
45. Meger kaç' itdi boynın çarh-ı hûn-riz
Eger kaç' ıyleye bu hûnî anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 20*). [meger,]
46. 'Acebdür şüretâ olduğı hāmūş
Meger maḥmûrdur nevbet-zen-i şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 29*). [meger,]
47. Dükendi 'ömrinüñ çün rûz u leyli
Meger yavuz yil esdi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 45*). [meger,]
48. Meger döndi kuru yaprağa şimdi
İrişdi tâze cismün rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 126*). [meger,]

meger: Bu vesileyle, böylece.

1. Ölüye şan hayât-ı tâze virdi
Meger gördi gelür bir pîre 'avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [meger,]

meger kim: Meğer ki, oysa ki.

1. Meger kim ḥabbetü's-sevdâdur ol ḥāl
Ki sevdâlar bitürür dilde fi'l-ḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 153*). [meger kim,]
2. Delürmiş şöyle ne ḡam var ne sāmān
Yüzi yunmaz **meger kim** ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 28*). [meger kim,]
3. Meger kim da'vet itmişdür ḥalîli
Cemâli ka'besinden ol zelîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 11*). [meger kim,]
4. Ȳatı yağmurı eşk-i derd-mendān
Meger kim āh-ı 'âşıkdur ṭumanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 53*). [meger kim,]
5. Meger kim ḥaste olmuşdur şehirden
Anuñ-çün yire başmağa ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 22*). [meger kim,]
6. Kıyām itmez ṭayanmasa ṭayağı
Çemen şahını **meger kim** oldu cāmî' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 25*). [meger kim,]
7. Gerekdür endekiyle de de sitāre
Meger kim yılduzum gögde Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 71*). [meger kim,]
8. Müzeyyen şan cemâl-i 'ıyd-ı nevrüz
Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 5*). [meger kim,]

9. Anuñ lafzından oldı aşikārā
Meger kim hātırından geçdi bir gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 11*). [*meger kim,]*
10. Meger kim nev-bahār irmişdi bir dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 1*). [*meger kim,]*

meger kim: Meğer, aslında; gerçek o ki.

1. Meger kim zehr-i kâhruñdan kaçarlar
Diyüp bunı şu resme itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 46*). [*meger kim,]*
2. Benüm gibi esîr-i ğam degülsin
Yüzüñ gülmez **meger kim** ğam-zedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 23*). [*meger kim,]*
3. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim bir civân şâhuñ nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 5*). [*meger kim,]*

meges: Sinek.

1. Şeker hâttı gider mi hiç **megesden**
Baña dirler ki ğamdan göñlüni kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*megesden, -den]*
2. Olup hâlî şeker gibi **megesden**
Perî gibi nihânî çıkdı derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 20*). [*megesden, -den]*

meh: Ay II Sevgili, dilber.

1. Mehî virdi dehân-ı ejdehâya
Seher-geh çün ‘arûs-ı mihr-i gerdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 122*). [*mehî, -i]*

meh: Ay, kamer.

1. Kıyâmet kopardı şan taraf-ı ‘Arab’dan
Bu ahterlerde Leylî **meh** şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 75*). [*meh,]*
2. Meh ile mâhî ile tıtdı küştî
Şadef puştına urup mâhî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 98*). [*meh,]*
3. Göründi **meh** yüzi bir şeh-süvâruñ
At oynadu gelüp ol şâh-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 14*). [*meh,]*
4. Oturmuş bir şanem râh üzre çün mâh
Ne **meh** burc-ı cemâlün âfitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 51*). [*meh,]*
5. Meh idi mâh olsa serv-i hõş-büy
Söze kuş kondurur tũtî-suhândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 54*). [*meh,]*
6. Biri hüsñ-âsmânîñ **mehidür**
Biri Leylî biri Mecnûn laķabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 68*). [*mehidür, -i, -dür]*

meh: Ay. II Güzellik.

1. Senün hüsñün **mehi** irsün kemâle
Benüm irdi hâzânum sen bahâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 164*). [*mehi, -i]*

mehâr: Devenin burnuna geçirilen halka şeklinde ağaç ki yular buna takılır.

1. Ki varup Ka'be'ye hall ide müşkil
Çayurdi Çays için bir hoş **mehāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 31*). [*mehāre, -e*]

mehcür: Uzaklaşmış, ayrılmış.

1. Añup anı didiler cümle mahzûn
Ki ol üftâde vü **mehcür** u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [*mehcür,]*
2. Dil üşürüp naşihat iylediler
Ki ey zâr u ğarib ü h'ôr u **mehcür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [*mehcür,]*
3. Eritmezdüñ ciger yağın çü **mehcür**
Fırâk odlarına yanmasa cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 34*). [*mehcür,]*
4. İki yâr u iki müştâk u **mehcür**
Cihâna taldı efgânun hürüşü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [*mehcür,]*
5. Varup âhîr mezâr-ı yâre gitdi
Irakdan görüp ol hâki bu **mehcür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77*). [*mehcür,]*
6. Arada var velî havf-ı münâfık
Tenüm ma'zûr tut ger olsa mehcür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 219*). [*mehcür ol, -sa*]

mehd: Beşik.

1. Çoyup mihr ile mâhî dâye **mehde**
Şunup şevk ile şîrîn şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 65*). [*mehde, -e*]
2. Anuñ-çün oldılar âhîrde yek **mehd**
Hem ol mehd-i mübârek oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 198*). [*mehd,]*

mehd-i mübârek: Mübarek beşik.

1. Anuñ-çün oldılar âhîrde yek mehd
Hem ol **mehd-i mübârek** oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 199*). [*mehd-i mübârek,]*

meh-i nev: Yeni ay, hilal II Sevgili.

1. Meh-i nev artururdi her cününü
‘Acebdür fırkati arturdi bunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 63*). [*meh-i nev,]*

meh-pâre: Ay parçası.

1. Miyân-ı mehde girdi mâh-pâre
Nice **meh-pâre** âteş pâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 33*). [*meh-pâre,]*

meh-pâre: Ay parçası. // Sevgili.

1. Kim isteye devâ dil yâresine
Ala **meh-pâresin** cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [*meh-pâresin, -sin*]
2. Kim isteye devâ dil yâresine
Ala **meh-pâresin** cân-pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 38*). [*meh-pâresin, -sin*]

mehr: Dini nikah esnasında belirlenen ve erkek tarafından kadına verilmesi gereken mal yahut para, nikah bedeli.

1. Ki harc-ı naqd ile hâll olunur ‘aқd
Vefâ vü mihr ile mühr urdı **mehre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [*mehre, -e*]

meh-rûy: Ay yüzlü güzel.

1. Gün üzre giceden itmiş niқabı
Diridüm serv eger serv olsa **meh-rûy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [*meh-rûy,]*

mekân: Yer, mahal, mesken.

1. Ciger қaniyle bitmiş lâle-zârı
Mekân idi o küh ehl-i belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 59*). [*mekân,]*
2. Dili pür-һün u cânı haste idi
Gönül teng ü dehân teng ü **mekân** teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [*mekân,]*
3. Düşe bî-gâne destine **mekânı**
Ele alup ‘aşâ-yı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 28*). [*mekânı, -ı*]
4. Hâlâş itdi belâ-yı ân u inden
Mekânın kodı murğ-ı lâ-mekânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 37*). [*mekânın, -ı(n)*]
5. Kimüñle seyr ider қanda **mekânı**
Haber var ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 118*). [*mekânı, -ı*]
6. Gözüñi aç cihânıñ hâline baқ
Vuһuşıñ hem tıyûruñ var **mekânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 67*). [*mekânı, -ı*]
7. Gezüp gâhî harâbe gâh âbâd
Bir iki gün aradı her **mekânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 77*). [*mekânı, -ı*]
8. Mekân ola miyân-ı şahın-ı gülşen
Senüñle rû-be-rû vü güş-der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 26*). [*mekân,]*

meknûn: Saklı, gizli, mestur.

1. Қаşı nûnı dilinde oldı **meknûn**
Anuñ-çün didiler Mecnûn'a mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 167*). [*meknûn,]*

mekr: Hile, düzen.

1. ‘Âdû **mekrîne** aқreb dôstdan dūr
Miyân-ı âdemiden vahşî düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*mekrîne, -i, -ne*]

mekr ü hîle: Düzen ve hile yapmak.

1. Nifâқ hançerini **mekr ü hîle** zehri ile
Vişâl қatı için nice bir şuvara raқib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 9*). [*mekr ü hîle,]*

mekteb: Okul.

1. Çü sünnet emrin irgürdi kemāle
Ol ayı **mektebe** itdi havāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 124*). [*mektebe, -e*]
2. Otur şimden girü şermende hāmüş
Ko **mekteb** dersini iyle ferāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 98*). [*mekteb,]*
3. Bize bu harf-i ta'ne hoş sabakdur
Seni **mektebden** almağ bil ki hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 78*). [*mektebden, -den*]
4. Ki ey lāle-‘izār u sib-ğabğab
Baña sensüz cehennem oldı **mekteb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 10*). [*mekteb,]*
5. Varurdi **mektebe** pür-derd ü pür-süz
Vişāl-i yārı yād itmege her rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 3*). [*mektebe, -e*]

mektüb: *Mektup.*

1. O rengin beyti anuñla yazardı
O **mektübı** atardı rāh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 115*). [*mektübı, -ı*]
2. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Bağup Mecnûn bu **mektüba** kelāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 161*). [*mektüba, -a*]
3. Ne harf öğrendi ne nokta ne **mektüb**
Hemān sevdā-yı zülfi ü hāl-i mağbüb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [*mektüb,]*

mektüb-ı yār: *Sevgilinin mektubu.*

1. Şafā vü mihr ile mührin götürdi
Okıdı açup ol mektüb-ı yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 169*). [*mektüb-ı yār, -ı*]

melāhat: *Güzellik, şirinlik.*

1. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey **melāhat** tütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*melāhat,]*
2. Okurdu aña eş‘ār ile peygām
Melāhatde ki Leyli kāmili idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 103*). [*melāhatde, -de*]
3. O genc-i hüsnî gömdiler yirine
Melāhat meyvesiyken ol gül-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 141*). [*melāhat,]*
4. Kızıl od yağdı göğden cânı yakdı
Tolu yağdı **melāhat** gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 29*). [*melāhat,]*

melāl: *Sıkıntı, gam.*

1. Niçün Leyli sürer zevk-ı şarābı
Dil-i Mecnûn **melāle** menzil oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 157*). [*melāle, -e*]

melālet: *Sıkıntı, gam.*

1. Eger süst ola virür hem **melālet**
Güher bulsañ yabānda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 194*). [*melālet,]*

melâmet: Ar. Azarlama, kınama, itâb, serzeniş eylemek.

1. Melâmet kal'asının pâsbânı
Muhabbet mülkinüñ şahib-kırânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 7). [melâmet,]
2. Kamûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî Mecnûn **melâmetde** 'acebdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20). [melâmetde, -de]
3. Kamûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî Mecnûn **melâmetde** 'acebdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20). [melâmetde, -de]
4. Hemân zikri dilinde Leylî Leylî
Düşüp 'aşka **melâmet** başın açdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 19). [melâmet,]
5. Ne hüd havf u ne ta'n u ne **melâmet**
Tırâş olmış cihândan nâmî hârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6). [melâmet,]
6. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp kavmi bu süz u ihtirâkı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 14). [melâmet,]
7. Bu rüsvây u **melâmet** olmak ister
O lahza kim du'â tîri irer râst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118). [melâmet,]
8. Melâmetden selâmet olsa yegdür
Şikâr olmak kişi çeng-i nehenge (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 110). [melâmetden, -den]
9. Melâmet âteşine sen de tap yak
Sözin miqdârına göre dise merd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168). [melâmet,]
10. Melâmetden zebânüñ iyle kütâh
Beni ko var sen özge hâlüne bak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 166). [melâmetden, -den]
11. Diler çäre ide bî-çâresine
Taşa çaldı **melâmet** şişesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 23). [melâmet,]
12. Gel inşâf it hâzırdur haber-dâr
Melâmet sengidür 'aşkuñ mihengi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 27). [melâmet,]
13. Bu yolda yok saña ta'n u **melâmet**
İlâhî cümle 'âşıklar hâkı-çün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30). [melâmet,]
14. Yüzün döndürmeye vü tuta başı
Şu kim ister **melâmetden** selâmet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 17). [melâmetden, -den]

melâmet iyle: Ayıplamak, kınamak.

1. Melâmet iyleme kim şerm-sârem
Bu müşkil yaramuñ üstine ey yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 36). [melâmet iyle, -me]

melek: Melek. // Sevgili.

1. Şikâyet nice itmeyen felekten
Ki ayırdı senüñ gibi **melekten** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 40). [melekten, -ten]

melek: Allâh'ın huzurunda bulunan ruhani varlıkların her biri; hâlleri başka yaratılmışlara benzemeyen, nurdan yaratılmış, dişililikleri ve erkeklikleri bulunmayan, yeme ve içme özellikleri bulunmayan varlıklar.

1. Görüp hüsniñ **melekde** sen per'inüñ
Seni gözi ısrımış Müşteri'nün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 67). [melekde, -de]
2. Melek şüretde ammâ ma'nâda div
Be-şüret Yûsuf-ı dil-dâra beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 48). [melek,]

3. Ki burcınıñ **melekdür** pāsbānı
Melekler hıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 8*). [*melekdür, -dür*]
4. Burûca pāsbān olmış **melekler**
Zihî ƙal'â zihî şeh yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 6*). [*melekler, -ler*]
5. Ki burcınıñ melekdür pāsbānı
Melekler hıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 9*). [*melekler, -ler*]
6. Melek şüretde ammā ma'nide dīv
Cihān 'ayyārınıñ āl itmek işi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 154*). [*melek,]*
7. Ƙudümüñle müşerref iyle Ƙudsi
Melekler kim senüñle müftehirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 17*). [*melekler, -ler*]

melek: *Melek II sevgili.*

1. Aña yitmez mi ol bend-i 'āzābı
Melek n'itsün per ƙutmuş delüyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 99*). [*melek,]*

melek bûy: *Melek kokulu.*

1. Melek rûy u **melek bûy** u melek hûy
Ser-i 'āşık şacı çevgânına gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 141*). [*melek bûy,]*

melek hûy: *Melek huylu.*

1. Melek rûy u melek bûy u **melek hûy**
Ser-i 'āşık şacı çevgânına gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 141*). [*melek hûy,]*

melek rûy: *Melek yüzülü.*

1. Melek rûy u melek bûy u melek hûy
Ser-i 'āşık şacı çevgânına gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 141*). [*melek rûy,]*

melek-sîret: *Melek huylu.*

1. Melek-sîret mubaşşır âdem idi
İşitse bî-edeblerden 'ıtâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 128*). [*melek-sîret,]*

memlû: *Dolu, dopdolu.*

1. İçüm ser-tâ-ƙadem **memlû** hevâdur
Geçür ben ƙalmışi âb u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 42*). [*memlû,]*

memlûk: *Birinin malı olan.*

1. Elüñ altında **memlûküñdür** el-ƙaƙ
Yoluñda toz olan zî-gevher-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 72*). [*memlûküñdür, -üñ, -dür*]

men: Ben.

1. Ekābirden revā mıdur erācīf
Menem bī-yār u bī-tīmār u rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [menem, -em]
2. Niçün olduñ siyeh bāl u siyeh hāl
Menem mātemde ammā sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 41*). [menem, -em]
3. Menem od üzre n'iyler sende bu cüş
Seni kim yaqdı kime mübtelāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [menem, -em]

men: Ben. II Mecnun.

1. Öldürse bu kerre **meni** gālibā firāk
Her yaña āhım odları oq gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [meni, -i]

menākib: Menkıbeler, söylenceler.

1. 'Adāvet hāli olsa dilde gālib
Meşālib görünür cümle **menākib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 164*). [menākib,]

menba': Kaynak.

1. Qoyunı kurd ile barışdurur tiz
Mürüvvet-kāna ihsān **menba'idur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 111*). [menba'idur, -idur]

mengüş: Küpe.

1. Mühr gibi her sözüñ irse aña **mengüş** olur
Dil firāqunda lebün nüşına irdi nā-gehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [mengüş,]

me'nūs: Alışkın, alışık.

1. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña **me'nūs** olunca ol gāzāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 79*). [me'nūs,]
2. Ser-i kūh üzre 'üryān çün ser-i kūh
Yatur vahşiler ile yār u **me'nūs** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29*). [me'nūs,]

menzil: Varılacak yer, yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak.

1. İrer çün **menziline** tır gibi
Ne hāşıl cān-ı Kays'a bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 46*). [menziline, -i, -n, -e]
2. Nice **menzilleri** bir demde kesdi
Sürüp Leylî iline nāgehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 18*). [menzilleri, -ler, -i]
3. Yiridür ger olursa **menzili** nār
Nice hārı ki besler sāye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 28*). [menzili, -i]

4. Kararmış gönlünün hem-hâli gördi
Didi hâlûn ferâğ u **menzilûn** bâğ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 35). [menzilûn, -ûn]
5. Ki ey cân-ı peder terk iyle ğaflet
O yol kim aña miñnet ola **menzil** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83). [menzil,]
6. Beyâbânı baña **menzil** hûş itdi
Ocağın yakmağa iltûp bu odı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 40). [menzil,]
7. Hârâbe baña lâyiğ **menzil** oldı
Kem oldı tût ki kiştünde giyâhuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 44). [menzil,]
8. Hemân **menzil** ferâğat ‘âlemidür
Velî bu kuşça cân itdükde pervâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 18). [menzil,]
9. Yılana yaraşur çün hâk rûzî
Var ey serv ol çemende tûtma **menzil** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67). [menzil,]
10. Bize çâre hemân şabr oldı nâ-çâr
Çü dünyâ **menzili** rihlet evidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 225). [menzili, -i]
11. Vücûduñ la‘le döndi **menzilûñ** seng
Senûñ ‘ömrûñ geçer ol seng içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 188). [menzilûñ, -ün]
12. Vişâle hâ‘il olmaz şûret-i beyn
Çü ‘aşık tuta Ev-ednâda **menzil** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 39). [menzil,]
13. Gül iken **menzilin** hâr iylemişdür
Tama‘ h‘ârına cânûñ olmasun yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 132). [menzilin, -i, -n]
14. Ki bundan gayri yok imîn vilâyet
Benüm kim **menzilüm** oldı hârâbât (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 171). [menzilüm, -üm]
15. Aña âb ile âteş içre **menzil**
Bu hâletde olup âvâre gitdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 74). [menzil,]
16. Anı **menzil** idinme kim hâşadur
Ki ejderhâ gibi cûş itse deryâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 72). [menzil,]
17. Saña anda ne **menzil** kôr ne me‘vâ
Sefer ehli iseñ tûr yatma yirden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74). [menzil,]

menzil ol: Konak yeri, konaklanan yer olmak.

1. Niçün Leylî sürer zevk-ı şarâbı
Dil-i Mecnûn melâle menzil oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 157). [menzil ol, -dı]

menzil-i mî‘âd: Vaadedilen yol.

1. İrişdi menzil-i mî‘âde dil-şâd
Oturdı sâyesinde nañluñ ol nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 108). [menzil-i mî‘âd, -e]

mercân: Ar. Denizden çıkan maruf kırmızı cevher.

1. Bilmem tapuñdan ayrılalı çok zemân mıdur
Mercân lebûne şordum idi hâste gönlüme (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 5). [mercân,]

merd: Kişi, insan.

1. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu hâli ol teftiş iden **merd** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159). [merd,]

2. Ki budur günde bir kez cismüme küt
Didi hâcib gurûrından ki ey **merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 21*). [*merd,]*

merd: Cesur, yiğit, sözüne sadık.

1. Bulursa bulur andan ol necâti
Ola kim himmeti yümniyle ol **merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [*merd,]*
2. Dönüp göstermek ol lâfa hılâfı
Bu haşlet **merd** olana lâıyk olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 25*). [*merd,]*
3. Didi bu kışşayı inşâ iden **merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 1*). [*merd,]*
4. Yigitlik âteşinden bir eşerdür
Yigitlik âleminden çün geçe **merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 143*). [*merd,]*
5. Melâmet âteşine sen de tap yak
Sözün miqdârına göre dise **merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 169*). [*merd,]*
6. Devâ bulurlar idi ol iki **merd**
Sikender çeşme-i hayvânı n'itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [*merd,]*
7. İlâhî rahmete garç olsun ol **merd**
İdüp dâ'im ziyâret ol mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 2*). [*merd,]*

merdâne: Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe.

1. Çıkam **merdâne** bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile çâhı töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [*merdâne,]*

merd-i 'âkil: Akıllı kimse.

1. Müsâfir olmaz ana **merd-i 'âkil**
Niçün itmezsin ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 84*). [*merd-i 'âkil,]*
2. Halaş olmak dilersen muhlîşe kaç
Giriftâr olsa hâbse **merd-i 'âkil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 153*). [*merd-i 'âkil,]*

merd-i 'âşık: Aşık kişi.

1. 'Acebdür kim aña ol **merd-i 'âşık**
Bu resme görünürdi nâ-muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 157*). [*merd-i 'âşık,]*

merd-i bigâne: Yabancı erkek.

1. El urdı **merd-i bigâne** o kâna
Gülün dâmeni dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 40*). [*merd-i bigâne,]*

merd-i bî-rây: Fikirsiz kişi.

1. İder şabrı ile helvâ korusı
İşi rây ile kıl kim **merd-i bî-rây** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81*). [*merd-i bî-rây,]*

merd-i çālāk: Çevik yiğit.

1. Yılan gibi şokar bāzār içinde
Yılândur ol degüldür **merd-i çālāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 63*). [*merd-i çālāk,]*

merd-i ciger-dār: Yürekli, cesur kişi.

1. Yarın hışmuñdan urma bağruma tır
Dileme ola ey **merd-i ciger-dār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 89*). [*merd-i ciger-dār,]*

merd-i dānā: Alim, bilgin adam.

1. Görüp bir zāhidi vīrān içinde
Ta‘accüb itdi kim bu **merd-i dānā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 3*). [*merd-i dānā,]*

merd-i ğaddār: Acımasız kişi.

1. Saña devlet ƙapūsın açā mālī
Bu sözi kim didi ol **merd-i ğaddār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [*merd-i ğaddār,]*

merd-i ğāzī: Gazi mert, yiğit.

1. Kes anı kim olasın **merd-i ğāzī**
Şu ‘āşık kim ola ƙurbān-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 26*). [*merd-i ğāzī,]*

merd-i hāş: Özel, halis mert kişi.

1. Hālāş itdiler ol miskīn civānı
Ta‘accüb itdi şāh ol merd-i hāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 47*). [*merd-i hāş, -ı]*

merd-i hōş-baht: Talihli kişi.

1. Anı küstāh çekemez **merd-i hōş-baht**
Ki nā-geh saht olursa zī-ħacālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 192*). [*merd-i hōş-baht,]*

merd-i ħudā: Allah'ın yiğidi.

1. Arayu gitdi ol merd-i ħudā'yı
Segirdüp bād-pāyı deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 14*). [*merd-i ħudā, -yı]*

merd-i kāmīl: İnsan-ı kāmīl, olgun insan.

1. Kamu işkâle ol hallâl olupdur
Zihî Kays-ı hüner-ver **merd-i kâmil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 61*). [*merd-i kâmil,]*

merd-i meydân: Savaş meydanlarının en yiğit kişisi.

1. Süre her cāna taqdîr-i Hudâ'yı
Yiyüp pülâd dârbın **merd-i meydân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 79*). [*merd-i meydân,]*

merd-i mürde: Ölü kişi.

1. Ki düşdi **merd-i mürde** gibi ol dem
Didi ya bu 'amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 24*). [*merd-i mürde,]*

merd-i zâhid: Sofu kişi.

1. Od ocağ yok ne yirde bişer aş
Didiler **merd-i zâhiddür** bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 9*). [*merd-i zâhid, -dür]*

merdüm: Göz bebeği.

1. Varup düşmen gözine **merdüm** oldı
Dehân-ı gayra la'lüñ şekker oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 58*). [*merdüm,]*

merdüm: İnsan, adam.

1. Göğî kılduñ müzeyyen encüm ile
Yiri itdüñ müşerref **merdüm** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 26*). [*merdüm,]*

merdüm: Göz bebeği. II Mecnun.

1. Revân zemzem gibi cüş itdüm andan
O **merdüm** 'arz idüp ihlâş-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 49*). [*merdüm,]*

merdüm-h'âr: İnsan yiyen.

1. Gâmin anuñ da çekdi bir nice dem
Ne **merdüm-h'ârdur** yâ Rab zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 103*). [*merdüm-h'ârdur, -dur]*

merdüm-zâde: Göz bebeği.

1. Ki **merdüm-zâdedür** zât-ı şerîfi
Tırup depretdi vaḥşuñ her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 18*). [*merdüm-zâdedür, -dür]*

merdüm-zāde: *İnsanoğlu.*

1. Velî nām ehli **merdüm-zāde** idi
Selîm idi çü kalb-i hōş-nihādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 8*). [*merdüm-zāde,]*
2. Geçemezsin atıñı depme şuya
O **merdüm-zādeyi** bî-çāre itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 33*). [*merdüm-zādeyi, -y, -i]*

merhabā: *Salam hitabı, Merhaba.*

1. Kılurdu aña yüz yüz **merhabāyî**
Kaçan ol cānibün ebrin görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 94*). [*merhabāyî, -yî]*
2. Kaçan gıybetde añılsañ etün yir
Kılınç iyler yüzüne **merhabāda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 109*). [*merhabāda, -da]*
3. İderlerdi olarda **merhabāyî**
O ‘aşık çün cihāndan vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 56*). [*merhabāyî, -yî]*
4. Velî ma’nî yüzinden **merhabādur**
Ne bildünüz nedür kaşdı habībün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 42*). [*merhabādur, -dur]*
5. Varsa karşı ide biñ **merhabāyî**
Eger atılsa yüz biñ ta’ne taşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 14*). [*merhabāyî, -yî]*
6. Gice küyînda görsen ben gedāyî
Gelüp karşı idersin **merhabāyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 134*). [*merhabāyî, -y, -î]*

merhabā it: *Salam vermek.*

1. Gelüp kime idersin merhabāyî
Ko şol cānî ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 30*). [*merhabā it, -er, -sin]*

merhabā-yî ümîd: *Ümidin selamı.*

1. Gelürdi bād-ı şabā ile **merhabā-yî ümîd**
Fırāk zehri beni pāre pāre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 4*). [*merhabā-yî ümîd,]*

merhem: *Merhem, ilaç.*

1. Bulup **merhem** oñulmaz yāresine
Olındı ittifāk āhîr bu rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 22*). [*merhem,]*
2. Gide zaḥmuñ du‘āsı **merheminden**
Peder qaldı qapuda girdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 86*). [*merheminden, -inden]*
3. Eger derhem de itseñ **merhemümdür**
Velî ben hāste-dil kim bî-karārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 10*). [*merhemümdür, -üm, -dür]*
4. İrişmez **merhemi** bir pāre senden
Dükendi tākatum qaldum ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 20*). [*merhemi, -i]*
5. Saña ben derd idüm sen baña **merhem**
Baña sen şulḥ olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*merhem,]*

merhem ol: *Bir derde çare olmak.*

1. Urursın sen de yârem üzre yâre
Umaram ben olasıñ zaḥıme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 49*). [*merhem ol, -a, -sın*]
2. Acıdur za'ferân gibi zebânuñ
Olur merhem cerâḥât-ı sinâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 55*). [*merhem ol, -ur*]
3. Vişâlûñ merhem olsa dilde dâğa
Ṭapuñ gün görse ben mâh-ı dil-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 130*). [*merhem ol, -sa*]

merkad: *Mezar, kabir.*

1. Olur gülzâr u nâr u mü'min ü gebr
Ola çûn cismüme **merkad** o ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 65*). [*merkad,]*
2. İçi mürde taşu **merkad** gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 72*). [*merkad,]*

merkeb: *Binilecek şey, binek.*

1. Ḥabîbu'llaha tâ kim ola **merkeb**
O şâha çûnki esb oldu o ḥôş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 50*). [*merkeb,]*

mersiye: *Ağıt, birinin ölümü üzerine duyulan teessürü anlatmak için yazılan manzume.*

1. Anuñ hiç şorma öldüm guşşasından
Oğur geh **mersiye** ol mâtem için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135*). [*mersiye,]*

merta': (*Ar. merta'*) *Otlak, çayır, mera.*

1. Riyâz u **merta'** bağ-ı cinândur
Leb-i kevşerden oldu aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 48*). [*merta', -ı*]

merve: *Mekke'nin batısındaki Kuaykian dağının eteğinde , Harem-i Şerif'in kuzeybatısında bir tepe.*

1. Şafâ vü **Merve** vü Rükñ ü Maḳâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42*). [*merve,]*
2. Hikâyetdür ki **Merve** ḥükm iden beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 1*). [*merve,]*

meş'al: *Meşale.*

1. Bir elde tîğ-i Hindî şanki **meş'al**
Olarda ser-keş olup nitekim kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 54*). [*meş'al,]*

mesâlib: *Ayıp, kusur, eksiklik.*

1. 'Adâvet ḥâli olsa dilde ğâlib
Meşâlib görünür cümle menâḳib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 164*). [*meşâlib,]*

meşâm: (Ar.) Burun, koku alacak yeri.

1. Deberdöldükçe bu ‘aşkuñ peyâmı
Pür itdi müşk gibi her **meşâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34*). [*meşâmı, -ı*]

mesel: Atasözü, darb-ı mesel.

1. Hemîşe âdeti lût-ı let ola
Meşeldür devlet olmayınca başda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 67*). [*meşeldür, -dür*]
2. Anı zulm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu **mesel** gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [*mesel,]*
3. Anı zulm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu mesel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [*meşeldür, -dür*]
4. Gice konuğudur geh geh katumda
Meşel iden konuğ hakkında hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 27*). [*meşel,]*
5. Hemân kendüsini gül-gün-ğad iyler
Meşeldür iylik iyle deñize şal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 85*). [*meşeldür, -dür*]
6. Olurdi cânı cümle yirde bî-derd
Meşel düzen ne hûş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 171*). [*meşel,]*
7. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduğün yir çün ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21*). [*meşeldür, -dür*]
8. Kuru gavğa çeker bî-çare ‘andel
Meşel bustânınuñ ehli ne hûş dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 65*). [*meşel,]*

mesel: Benzer, örnek.

1. Şaçı tãvüs-ı cevlandı **meşelde**
‘Uğâb-ı âfet-i cåndur ‘amelde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 145*). [*meşelde, -de*]
2. Belâdan her biri gerçi **meşeldür**
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [*meşeldür, -dür*]
3. Belâdan her biri gerçi **meşeldür**
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 17*). [*meşeldür, -dür*]
4. Meşelde aq yüz üzre zülf-i pür-çin
Tağup ol mâh-rûlar halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 42*). [*meşelde, -de*]

mesel: Hikaye, söylence.

1. Yazukdur gayrılar sürmek şafâsın
Benüm-çün bu **mesel** oldu muhakkak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 65*). [*mesel,]*

meşgûl: Meşgul olmak, uğraşmak.

1. Bulardan gayrı ders ü ilme **meşgûl**
Bularun dilleri şevk ile **meşgûl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189*). [*meşgûl,]*
2. Bulardan gayrı ders ü ilme **meşgûl**
Bularun dilleri şevk ile **meşgûl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 190*). [*meşgûl,]*

3. Anuñ taş bağı bağırunda senün taş
O senden fariğ ü sen aña **meşgûl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [*meşgûl,]*

meşgûl ol: *Meşgûl olmak; bir işle uğraşmaya başlamak.*

1. Pes oldı kâşid u makşûda meşgûl
Bulup bir dilde cādū sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 88*). [*meşgûl ol, -dı]*

meşgûl-i dil-ber: *Sevgiliyle meşgul.*

1. Dili **meşgûl-i dil-ber** fariğ erden
Varup oturdu bir yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 22*). [*meşgûl-i dil-ber,]*

meşhûr: *Meşhur, bilinen.*

1. ‘Arabda bir ulu var idü **meşhûr**
Benî ‘Âmir ili anuñla ma‘mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 3*). [*meşhûr,]*
2. İlüm ma‘mûr u ‘Âmirdür hazînem
Adum **meşhûr** añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*meşhûr,]*
3. İlüm ma‘mûr u ‘Âmirdür hazînem
Adum **meşhûr** añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*meşhûr,]*
4. Od ocağ yok ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zâhiddür bu **meşhûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 9*). [*meşhûr,]*
5. Hâlife-vâr egerçi nâmi **meşhûr**
Halefsuzlıkda ammâ şem‘-i bî-nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 13*). [*meşhûr,]*
6. Naşihat bu ki A‘râb içre **meşhûr**
Benî ‘Âmir ili hüsniyle ma‘mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [*meşhûr,]*

meşhûr ol: *Bilinmek, tanınmak, ün salmak.*

1. Cemâli ilde meşhûr oldı hayli
İrişdi serv-i bâlâsı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 12*). [*meşhûr ol, -dı]*
2. Anuñ-çün beñzedi nesrine verdüm
Egerçi ‘aşk ile ol oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 93*). [*meşhûr ol, -dı]*
3. Kemâl ü şî‘r ü inşāya heves-nāk
Cihānda çünki Mecnûn oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 13*). [*meşhûr ol, -dı]*
4. Qadem başma işükden taşra ey nûr
Olursun gün gibi ‘âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 106*). [*meşhûr ol-, -ur, -sun]*
5. Anuñ-çün oldılar âhîrde yek mehd
Hem ol mehd-i mübârek oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 199*). [*meşhûr ol, -dı]*

meşhûr-ı ‘âlem: *Alemin meşhuru.*

1. Qabile çok bahâdır kavm ulu boy
Cemâl ü māl ile **meşhûr-ı ‘âlem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 17*). [*meşhûr-ı ‘âlem,]*

mesih-i rûh-perver: *Ruhu besleyen Mesih(Hz. İsa).*

1. Mesih-i rûh-perver gibi hûş-dem
Çemen üzre hırāmān olmağa āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 2*). [*mesih-i rûh-perver,]*

mesken: *Sakin olacak yer, Ev.*

1. Belâ vü miḥnetüñ oranı vardur
Hemân it gibi ḥâlüñ **meskenün** yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [*meskenün, -üñ]*

mesken: *Oturulan, ikâmet edilen yer, ev, konut, ikâmetgâh.*

1. Çok zamândur kim dil-i miskine **meskendür** o çin
Cân daḥi olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [*meskendür, -dür]*
2. Vaṭan tutan dehân-ı ejdehâda
Tırup **mesken** düzersin bu vaṭanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 57*). [*mesken,]*

mesken tut: *Yer, yurt edinmek, yerleşmek, oturmak.*

1. Yiter bî-kâr olmak baña pişe
O bülbül kim kafesde tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 83*). [*mesken tut, -a]*

meşreb: *Yaratılış, huy, tabiat.*

1. Nübüvvet çeşmesi **meşreblidür**
Diyânet bâğ u bunlar bâğbânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 62*). [*meşreblidür, -ler, -i, -dür]*
2. Riyâz u merta'ı bâğ-ı cinândur
Leb-i kevşerden oldı aña **meşreb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 49*). [*meşreb,]*

meşşâta: *Süsleyen, tarayan.*

1. Egerçi çokdur itden şimdi şâ'ir
O ḥüsnüñ kim ola **meşşâtası** zür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 89*). [*meşşâtası, -sı]*

meşşâta: *Gelini süsleyen kadın.*

1. Anuñ-çün gözleri bîmâra döndi
Dir idi çekse ger **meşşâta** sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 151*). [*meşşâta,]*
2. Gözüm kuḥli nider pür-nem gerekdür
Çü **meşşâta** düzüp kaşın yolardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 155*). [*meşşâta,]*
3. Cigerde dâğ olurdı dâğı üzre
Şaṭın **meşşâta** çün müşkîn iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 159*). [*meşşâta,]*

meşşâta-i şeb: *Geceyi süsleyen.*

1. ‘Arūs-ı çerhî çün **meşşâta-i şeb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [*meşşâta-i şeb,]*

mest: Sarhoş, kendinden geçmiş.

1. Henüz evvel olıcağ nüş-ı bâde
Olur keyfiyyeti **mestüñ** ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 180*). [*mestüñ, -ü, -ñ]*
2. Muhabbet **mestidir** divâne şanma
Bu sü-i zann ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*mestidir, -i, -dir]*
3. Şanasın **mest** arşlân gezdürürdi
Gezer ‘avret ilüñ dervâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 50*). [*mest,]*
4. Ya şehvet bâdesi nüşile **mestem**
Beni ‘aşk-ı ezel sultân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 148*). [*mestem, -em]*
5. Müşâbih na‘rada divâne dîve
Ki ey büt ‘aşkınüñ dîvâne **mesti** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 27*). [*mesti, -i]*
6. Olup pençe-be-pençe dest-ber-dest
Bu **mest** arşlânlaruñ şavt-ı şedidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 97*). [*mest,]*

mest: (Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) akli başından gitmiş, kendinden geçmiş.

1. Bu anuñ şöhetinden **mest** ü hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şâd u handân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [*mest,]*
2. Düşüp şahrâya **mest** ü lâ‘ubâlî
Enisî Leylî’nin hayli hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 73*). [*mest,]*
3. Tırup Mecnûn yirinden **mest** ü medhûş
Bu resme nevhâ iylerdi kırup cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [*mest,]*
4. İçüp firkat şarâbın nüş-ber-nüş
Yürür âvâre Mecnûn **mest** ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [*mest,]*
5. İrüp Mecnûn’a kaçd itdi ala cân
İrişdi çala ol süride **mesti** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 79*). [*mesti, --i]*
6. Bir adımda bıraktı şeş cihâtı
Düşüp şahrâya **mest** ü lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 23*). [*mest,]*
7. Dilinde **mest** bülbül gibi efgân
Şorup ilden bilürdi hâl-i yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 64*). [*mest,]*
8. Yaluñuz kaldı Mecnûn **mest** ü hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 116*). [*mest,]*
9. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol **mest** ü bî-hüd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [*mest,]*
10. Benüm nâlem bucağı ka‘r-ı zindân
Alup birkaç güher güşından ol **mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [*mest,]*
11. Ki meyden serhûş olmuş itmedin nüş
Görüp acıdı ol **mest** ü harâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139*). [*mest,]*
12. Benüm ‘üryân ne gür u ne kefen var
Muşâhib olamaz **mest** ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 97*). [*mest,]*
13. Güneşden yaña ‘azmi dūd gibi
Ğazel-gūyân u **mest** ü lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 57*). [*mest,]*
14. Hemân manend-i naqş-ı Mânî hāmūş
Birazdan kim ayıldı ol büt **mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [*mest,]*
15. Birikdi cân u ten kaldı iki ism
Kucuşup **mest** ü hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [*mest,]*
16. Ki bir yirde olalar **mest** ü sâkî
Bular dünyâda olmuşlardı yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [*mest,]*

mest it-: Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

1. Şafâsı mest ide pîr ü civânı
Maḥabbet rāh-ı ‘aşkun rehberidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 8*). [*mest it-, -e*]
2. Beḳâ ‘âlemlerinde hest olalum
Dü ‘âlemde bizi **mest it** müdāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 45*). [*mest it,]*
3. Raḳîb aña ne deñlü ola ḥâ’il
Beni mest ideli ḥüsnuñ ḥayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 41*). [*mest it, -eli*]
4. Ki yıkdı zelzeleden küh-ı Necd’i
Anı mest itdi eyle şevḳ-ı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 165*). [*mest it, -di*]

mest kıl: Sarhoş etmek, kendinden geçmek.

1. Cihânı kıldı mest âb-ı ‘inebden
Cihâna ḡamzesi efsûn ıderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 20*). [*mest kıl, -dı*]

mest ol: Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

1. Mecnûn oldı olur bu daḥi mest
Ve ger şabrum ḳuşaḡı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 174*). [*mest ol, -ur*]
2. Nitekim bâde-i Firdevs-i â’lâ
Būyuñ birle ki eyle olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 61*). [*mest ol, -muş, -am*]
3. Aḡu da içsem ol ‘aşka olur nūş
Zihî ‘işret ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 67*). [*mest ol, -up*]
4. Me’ânî cāmınuñ olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 16*). [*mest ol, -mış, -dı*]
5. Dürüst ola ‘ayârı nitekim zer
İçür cām-ı maḥabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 43*). [*mest ol, -a, -lum*]

mest ol: Sarhoş olmak, kendinden geçmek; zevk almak, hoşlanmak.

1. İder Leylî gibi meyli güzeller
İşiden mest olur itse ser-âḡâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 23*). [*mest ol, -ur*]

mest ü hayrân: Sarhoş ve kendinden geçmiş.

1. Kenâr u büse oldı bî-nihâyet
Peder gördi ki Mecnûn **mest ü hayrân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 77*). [*mest ü hayrân,]*

mest ü medhûş: Sarhoş ve kendinden geçmiş.

1. İçüp firḳat şarâbın nūş-ber-nūş
Yürür âvâre Mecnûn **mest ü medhûş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [*mest ü medhûş,]*

mest ü medhûş ol: Sarhoş ve şaşkın olmak. (Kendinden geçmek).

1. Olurlar gūş idenler mest ü medhūş
İle şordı anuñ hūyın hūşālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 20*). [*mest ü medhūş ol, -ur, -lar*]

mestān: Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

1. Güle havlı idüp hem hāre hem hār
Ki tā kaçmaya bir gice çü **mestān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [*mestān,*]

mestāne: Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

1. Yoğ idi eksügi divānelikde
Belā-keşlikde vü **mestānelikde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 72*). [*mestānelikde, -lik, -de*]
2. Kavī yil gibi esdi rāh bī-rāh
İder şahrāda **mestāne** sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 27*). [*mestāne,*]
3. Ğamāme döndi çeşmi ol ğam için
Senün **mestāne** nazmuñdan gelüp cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 137*). [*mestāne,*]

mestūr: Gizli, kapalı.

1. Güneşdür ‘aşk-ı ‘āşık cān u dilden
Kaçan **mestūr** ola bir pāre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 4*). [*mestūr,*]
2. Sibā‘uñ hākimi vahşuñ muṭā‘ı
Haberler var saña sinemde **mestūr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 41*). [*mestūr,*]

mestüre iyle-: Örtmek, kapatmak.

1. Yaraşmaz iylemek mestüre leyli
Güneş nūri gibi her yāña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 65*). [*mestüre iyle-, -mek*]

metā‘: Mal, eşya.

1. Metā‘ın nev-bahāruñ kāsıd itdi
Müsel sel sünbüli dil-bend ü dil-gır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 6*). [*metā‘ın, -ın*]
2. Metā‘uñ açma kim yokdur haridār
Bu nükte irdi çün ol rāst-rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 36*). [*metā‘uñ, -uñ*]
3. Metā‘-ı Rūm u Şām u Mısr u Ṭā‘if
Gelüp kâşıd bile genc ü zer ü sım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [*metā‘-ı,*]

me‘vā: Yurt, mesken, yer, makam, sığınacak yer.

1. Nice tütmiş harābe içre **me‘vā**
Muḳarreb beglerinden itdi teftiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 4*). [*me‘vā,*]
2. Fülān **me‘vāda** hāzır iyle hāli
Baña gel ben de varam ol maḳāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 64*). [*me‘vāda, -da*]
3. Saña anda ne menzil ḳor ne **me‘vā**
Sefer ehli iseñ ṭur yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74*). [*me‘vā,*]

mevc: *Dalga.*

1. Mürüvvet **mevci** dilde iyledi cüş
Didi bu bî-penâha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 44*). [*mevci, -i*]
2. Tâşup kan **mevci** aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükce kan bihârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 176*). [*mevci, -i*]
3. Şadâ **mevciyle** töldi evc-i eflâk
Tırup geh kıl şalar cân selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 26*). [*mevciyle, -i, -yle*]

mevc-der-mevc: *Dalga dalga.*

1. İzinden yola dirhemler döşerdi
Aşkardı seyl-i üstür **mevc-der-mevc** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 39*). [*mevc-der-mevc,]*

mevcüd: *Var olan, bulunan.*

1. Kâmu mülk-i şehâdet ‘âlem-i gayb
Senüñ şun‘ıñla **mevcüd** oldı lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 22*). [*mevcüd,]*

mevlâ: *Allah.*

1. O sevdâdan geçüp **Mevlâ’yı** sevdi
O başdan ayağa derd oldı muṭlaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 32*). [*mevlâ’yı, -y, -ı*]

mevlâ: *Sâhip, mâlik, efendi.*

1. Tâpuñ **mevlâ** vü gayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70*). [*mevlâ,]*

mevsim: *Senenin dört kısmından biri II Vakit, zaman.*

1. Oḳı levḥ-i çemende ḥaṭṭ-ı ‘ibret
Bu **mevsimde** bu üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [*mevsimde, -de*]

mevsim-i ḥac: *Hac zamanı.*

1. Du‘â miḥrâbıdur arz u semâya
Kaçan kim **mevsim-i ḥac** irdi ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 27*). [*mevsim-i ḥac,]*

mevt: *Ölüm, vefat.*

1. Yakînüm bu dürür **mevte** yakînem
Bu derd ile öliceḳ pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 78*). [*mevte,]*

2. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
Esen kal sen beni şayd iyledi **mevt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 27*). [*mevt,]*
3. Peder **mevtinden** oldu tâze haste
Oğur geh iştiyâkuñ kışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 132*). [*mevtinden, -inden]*
4. Varurdum saña nokşânumla ey yâr
Peder **mevtinden** oldum eyle ğam-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 213*). [*mevtinden, -inden]*

mevt ol: Ölmek.

1. Olur tiryāk-i ekber hasteye mevt
Ecel destinden irdi çün bu tiryāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 58*). [*mevt ol, -ur]*

mevzûn: Biçimli, uygun, hoş bir şekilde.

1. Ter ü taze olup serv-i revânı
Şanavber kâmet ü maḥbûb u **mevzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [*mevzûn,]*

mevzûn: Vezinli, manzum.

1. Okırdı yâre karşı haste Mecnûn
Râkibinden şikâyet-nâme **mevzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 54*). [*mevzûn,]*
2. Okırdı nazm idüp **mevzûn** hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 118*). [*mevzûn,]*

mey: İçki, şarap.

1. Gülün evrâkı olmazdı şikeste
Şımasa **mey** gönül endişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 87*). [*mey,]*
2. Ki **meyden** serhōş olmuş itmedin nüş
Görüp acıdı ol mest ü ḥarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 138*). [*meyden, -den]*
3. Meye ne kudretim var kim uram dest
Güle karşı revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [*meye, -e]*
4. Alam geh büşe nuḳl için gehi **mey**
Bu zibâ māl-ḥülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*mey,]*
5. Kōmayam nīm cür‘a kıla bâkî
Mey olmaz ‘aşkuna nüş iyilesem hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 65*). [*mey,]*

meydan: Geniş yer, saha.

1. Aña bindi çü kevineynüñ imâmı
Yidi **meydânını** çarḥuñ bir itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 57*). [*meydânını, -ı, -n, -ı]*
2. Semendün sürmege **meydân** senüñdür
Kadem eyvânına rence-kadem kııl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 36*). [*meydân,]*
3. Anı meydân-ı ‘arşa ḥâzır itdi
O **meydân** anuñ atı oynadıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 59*). [*meydân,]*

meydan: Savaş alanı.

1. Bu vaşf olan gibi meydānda hālī
Girüp **meydāna** Nevfel elde şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 163*). [*meydāna, -a*]
2. Hünere vaktinde ol **meydān** eridür
Nice zehre girüp tiryāk ider ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 102*). [*meydān,]*

meydān-ı ‘arş: *Feleğin meydanı.*

1. Anı meydān-ı ‘arşa hāzır itdi
O meydān anuñ atı oynadıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 58*). [*meydān-ı ‘arş, -a*]

meydān-ı ‘irfān: *İlim, irfan meydanı.*

1. ‘Aceb mi olmasa hāzzı eger ma‘şūk-ı zibādan
O kim pertāb ider himmet oñın meydān-ı ‘irfānda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [*meydān-ı ‘irfān, -da*]

mey-gün: *Şarap renkli, kırmızı.*

1. Düşürdi sāye-veş efgende kıldı
Sözi şerbet şunup **mey-gün** ruṭabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 19*). [*mey-gün,]*

meyl: *Eğilim, ilgi, alaka.*

1. Güzellendükçe günden güne Leylī
Ziyāde oldı Kays’uñ aña **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 6*). [*meyli, -i*]
2. Yaraşmaz işlemek mestüre leyli
Güneş nūri gibi her yāña **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 66*). [*meyli, -i*]
3. Yitürdüm ben beni ne ata **meyli**
Çıkalıdan hātrımdan gayr-ı Leylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55*). [*meyli, -i*]
4. Göñül çek añma hergiz nām-ı Leylī
Ki anuñ saña yok kalbinde **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [*meyli, -i*]
5. Yakup şabrı yile virdi kararı
Yürür āvāre yok āğyāra **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 17*). [*meyli, -i*]
6. Beni alsun yitürsün Nīle **meyli**
Ulaşdır ‘ömrüm ol zülfi dırāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 2*). [*meyli, -i*]
7. Işınmış mūm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yok bir söze **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [*meyli, -i*]
8. Velī yok kalbümün bī-dāde **meyli**
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 130*). [*meyli, -i*]
9. Şevābuñ kanı **meyliñ** zenbe itdün
Biraz nükte idüp esdi şavurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 196*). [*meyliñ, -in*]
10. Bu erden incinür yok buña **meyli**
Perişān oldı gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [*meyli, -i*]
11. Kōmadı bende halkā **meyl** ü cūşı
Senün de hile ise bāruñ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [*meyl,]*
12. İy **meyli** olmayan ten lezzetine
Günün geçdi bu müşkil kār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*meyli, -i*]
13. Dili pūr-Leylidür yok gayra **meyli**
Bu kışsa oldı çün Leylā’ya ma‘lūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 42*). [*meyli, -i*]

14. Senüñle şöhbete var **meyli** haylî
Sana müştâkdur göre cemâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 92*). [*meyli, -i*]
15. Seriyile sırmaya döndi sengi
Yolunda kalmadı gâlib ola Leylî **meyl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [*meyl,]*
16. Ne şahrâ katlanur cûşına ne tağ
Biñ oldı bir iken Leylî'ye **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9*). [*meyli, -i*]
17. Ki âh odından anda yok şerâre
Göñülde gâlib olsa Leylî'ye **meyl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 7*). [*meyl,]*
18. Şafâ-yı bâtın ile âşikâr ol
Yüceldüğüñce **meylûñ** zîre olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 107*). [*meylûñ, -üñ*]
19. Ğarîb ü bî-nevâ vü müstemendi
Ol anda kaldı yok ağıyâra **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123*). [*meyli, -i*]
20. Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
Hemân kendüyedir 'aşkuñ çü **meyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 67*). [*meyli, -i*]

meyl eyle: *Yönelmek, eğilimli olmak.*

1. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu hâli ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 158*). [*meyl eyle, -r*]

meyl it: *Gönül bağlamak // sevmek, aşık olmak, can vermek.*

1. Seni yâd iyler itmez yâda meyli
Hemişe ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 94*). [*meyl it, -mez*]

meyl it: *Eğilim göstermek.*

1. Kim aldı varumu dañi kıomaz baña beni
Cânâna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 11*). [*meyl it, -mez, -em*]
2. İderdi sâye-veş Leylî 'ye meyli
Ne şudan yudısa ol gül 'ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 112*). [*meyl it, -er, -di*]
3. Teferrüc kıлмаğa meyl itdi haylî
Semen-sâ sünbüline tâb viridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 60*). [*meyl it, -di*]
4. Şunarlar destine pür-bâde câmı
İder biñ cehd ile bir câma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 41*). [*meyl it, -er*]
5. İde mîzân-ı 'adlüm size meyli
Virüñ ol şerbeti Mecnûn sevinşün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 72*). [*meyl it, -e*]
6. Kana'at iyledi geh geh kelâma
Anı bildi ki meyl itmez bu cem'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 39*). [*meyl it, -mez*]
7. O 'âşik itmedi Leylî'ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 72*). [*meyl it, -me, -di*]
8. Aña tap kim yoğ olmaz pāk zâtı
Cemâl-i hâke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 167*). [*meyl it, -me*]
9. Ki mālâ meyl ider bakmaz kemāle
Çü 'âciz kaldı ol miskin harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 58*). [*meyl it, -er*]
10. İder Leylî gibi meyli güzeller
İşiden mest olur itse ser-âgâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 22*). [*meyl it, -er*]
11. Elif beye iderler gayri meyli
Dil-i Kays olamaz bî-kadd-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 197*). [*meyl it-, -er, -ler*]

12. Kaçan meylitse kalbün kadd-i yäre
Elif kaddine kıl toğru nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 69*). [meyl it-, -se]
13. O kızlardan iderseñ kime meyli
Alalum koyalum adını Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 101*). [meyl it-, -er, -señ]

meyl iyle: *Yönelmek.*

1. Hemân Mecnûn'a iyeler hâtırum meyl
O mecnûn adı bu Leylâ'ya hâkdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 88*). [meyl iyle, -r]
2. Yiñi miñnetde eski töresinde
Bakup meyl iyledi Mecnûn o pîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 83*). [meyl iyle, -di]
3. Meyl iyledi gendüm-i behişte
Yüzünde çü gördi hâlün Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 28*). [meyl iyle-, -di]
4. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yâr ol ki yârün kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 83*). [meyl iyle-, -mez, -se]

meyl kıl: *İlgi duymak, gönül vermek.*

1. Niçün Leyli kılur ağyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 154*). [meyl kıl, -ur]
2. Kılursın sen 'adû hayline meyli
Didi çün 'âşıka hâşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 136*). [meyl kıl, -ur, -sın]
3. Görüp anı ırakdan bildi Leyli
Anasına didi çün kıldı meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 28*). [meyl kıl-, -dı]

meyl-i leyli: *Leyla'ya olan ilgi.*

1. Yiter saña cihânda **meyl-i Leyli**
Ne atañı anañı yâd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 8*). [meyl-i leyli,]
2. Xanı Mecnûn ki ide **meyl-i Leyli**
Bu vahdet şöhetine sığmaz ağyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 68*). [meyl-i leyli,]

meyli ol-: *İstemek, yönelmek.*

1. Aña küçek kayusı Kays'a Leyli
Olur her hâtıruñ bir yäre meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 16*). [meyli ol-, -ur]

meyve: *Meyva, yemiş.*

1. Kelâmıñ **meyvesi** gerçi şuludur
Dilüm ğayret odı ammâ şoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 99*). [meyvesi, -si]
2. Hemîşe neng için şulhı vü cengi
İte atılsa yeg ol taze **meyve** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 123*). [meyve,]
3. O genc-i hüsni gömdiler yirine
Melâhat **meyvesiyken** ol gül-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 141*). [meyvesiyken, -si, -(y)ken]

meyve: Meyve. II Sevgilinin bedeni.

1. Niçün yir rāyegānī anı her zāğ
İñende **meyveye** el şunma küstāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 35). [meyveye, -ye]
2. Kimesne **meyvesini** dirmemişdür
Şovuğ el almasın almış degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 106). [meyvesini, -sî, -nî]

meyve-i bâğ: Bağın meyvesi.

1. Aña irişmeye ağıyâr desti
Çün irmez bâğbāna **meyve-i bâğ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 33). [meyve-i bâğ,]

meyve-i hikmet: Hikmet meyvesi.

1. Yine cânına geldi itdügi âl
Şular kim **meyve-i hikmet** yimişler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 19). [meyve-i hikmet,]
2. Şakınuğ göze çöp düşer dimişler
Şular kim **meyve-i hikmet** yidiler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 21). [meyve-i hikmet,]

meyve-i şâh: Şahlara layık meyve.

1. Ki gayruñ mülkidür bu **meyve-i şâh**
Çün irdi bu haber İbnü's-Selām'a (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 36). [meyve-i şâh,]

meyvenüñ iyüsin toñuz yir: Armutun iyisini aylar yer, atasözü ile mana olarak aynı bir atasözü.

1. İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Kaçan kim ejdehā aldı o genci (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 66). [meyvenüñ iyüsin toñuz yir,]

mezâr: Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.

1. 'İlâcıçün belâ çekdi yitesi
Ne hâcet-gah kodi ne bu **mezârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 17). [mezârı, -ı]
2. Ki iderler bir **mezâr** üstinde zârı
Varuram ben de giryân ol miyâna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 74). [mezâr,]
3. Senüñ mihrüñ odından oldı pür-süz
Şu reyhân kim bitürmişdür **mezârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 113). [mezârı, -ı]
4. Senüñ vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten nergis gibi ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 107). [mezârında, -da, -ı]
5. Şafâ-yı vaşluñ ile dirgüresin
Mezârında yanan şem'-i şeb-efrüz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 111). [mezârında, -da, -ı]
6. İrüp kücdü **mezârı** nitekim yâr
Şu deñlü saçtı gül-gün nergisi hün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 80). [mezârı, -ı]
7. İlâhî rahmete garķ olsun ol merd
İdüp dâ'im ziyâret ol **mezârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 3). [mezârı, -ı]

8. Var ölüsün ziyâret iyle bârî
Gerekdür kim **mezârına** varasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 21*). [*mezârına, -ı, -(n)a*]

mezâr-ı yâr: Sevgilinin mezarı.

1. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehî ‘azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [*mezâr-ı yâr, -e*]
2. Varup âhîr mezâr-ı yâre gitdi
İrakdan görüp ol hâki bu mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 76*). [*mezâr-ı yâr, -e*]
3. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehî ‘azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 15*). [*mezâr-ı yâr, -e*]
4. Ki iyler vaşl-ı yâr ile beşâret
Mezâr-ı yâre cân atdı piyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 15*). [*mezâr-ı yâr, -e*]

mezellet: Alçalma.

1. Mezellet hırkasın nefse kabûl it
Ki te’sîr-i eccl çün zahmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 92*). [*mezellet,*]

mezheb: Tarz, usûl.

1. Ebûbeker ü ‘Ömer ‘Osmân ‘Alidür
Şerî’at bunların **mezhebeleridür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 61*). [*mezhebeleridür, -ler, -i, -dür*]

mezheb: Gidilen, benimsenen yol.

1. Diyânet **mezhebinde** ‘ayb-nâkem
Giderseñ toğrı yola egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 124*). [*mezhebinde, -i, -n, -de*]

mezra’: Ekilecek yer.

1. Geçer her dem firişteh gibi şâ’im
Hemişe kütına **mezra’** kanâ’at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 29*). [*mezra’,*]

mi: "mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "mıdır?".

1. Şorماك ‘aceb degül tudağun la’l-i kân **mıdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 1*). [*mıdur, -dur*]
2. Al iden anı zulm ile itdügi kan **mıdur**
Oldum hayâl-i hüsnüne müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*mıdur, -dur*]
3. Bilmem tapuñdan ayrılalı çok zemân **mıdur**
Mercân lebüne şordum idi haste gönlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4*). [*mıdur, -dur*]
4. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cân **mıdur**
Kūyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirig (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6*). [*mıdur, -dur*]
5. Ammā ki bilimen aña yarar üstülhān **mıdur**
Ey Zeyd ‘Amr vāvı gibi yārdan rakīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [*mıdur, -dur*]
6. Ayrılmaz oldı saña bu hāl ziyān **mıdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [*mıdur, -dur*]

7. Anuñ-çün ħaddi yok bî-intihâdur
Ėara bağtum **mıdur** kim Ėâyeti yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [*mıdur, -dur*]

mi: "Mi" soru edatı.

1. Ėam-ı yâra düşen gözler **mi** ‘ârı
Meger yârı Ėamından olan ‘ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 47*). [*mi,]*
2. Baña hiç ‘aşķ ile töhmet dinür **mi**
Daği ben bilmezem ‘aşķı yinür **mi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*mi,]*
3. Baña hiç ‘aşķ ile töhmet dinür **mi**
Daği ben bilmezem ‘aşķı yinür **mi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*mi,]*
4. Çalış ‘ilm ü kemâle bu kemâli
Düşer **mi** şânuña ‘aşķ-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 16*). [*mi,]*
5. Şeker ĖaĖı gider **mi** hiç megesden
Baña dirler ki Ėamdan gönlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*mi,]*
6. Olursa etmegümi yağa bandı
Vire **mi** atası ammâ rızâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 87*). [*mi,]*
7. Dil-i Mecnûn size eyler **mi** meyli
Bilüp bu Ėâli ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 158*). [*mi,]*
8. Bu mıdur atduĖuñ Ėimmet kemendi
Bu resme **mi** olur â’dâ ile ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 17*). [*mi,]*
9. Dilüne iylemez **mi** nâle te’şîr
Amân virseñ n’ola bu derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 24*). [*mi,]*
10. Niçün ol gitdi sen Ėalduñ nişânı
Didi Ėayret degül **mi** andan ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 21*). [*mi,]*
11. Sen âb-ı Ėızra irem **mi** ‘aceb ben
Ėapuñ mihr-i münevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 208*). [*mi,]*
12. Saña cevri itdi sürersin şafâyı
Didi kim baña yitmez **mi** teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [*mi,]*
13. Döyer **mi** peşşe Ėarb-ı ejdeğaya
Gel ey peyk-i ecel vaķt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 54*). [*mi,]*
14. Nevâ vü ni‘met olur **mi** ‘aceb bu Ėâle yiter
Raķîb Ėavfı ile zâ’il itmezem Ėamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*mi,]*
15. Ola **mi** müyesser aña ey döst
Düşmenlerüm ile döst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 8*). [*mi,]*
16. Uyan Ėafletten ey Ėâfil hevâyî
Hevâ **mi** anıladıñ ‘aşķ-ı Ėudâ’yı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 14*). [*mi,]*
17. Bu dünyâdur neler toğurmuş ana
Hemân Leylâ **mi** gelmiş bu cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 92*). [*mi,]*
18. Kılur **mi** yâr ile ol kârı zârî
Anı kim yây idüp dür yâr derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [*mi,]*
19. Atar **mi** yârına tîr-i neberdi
O cân kim oldı ‘aşķ odıyle mağbûğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 142*). [*mi,]*
20. Raķîbiyle çekişse tañ **mi** anı
Sipâh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 42*). [*mi,]*
21. Şikâr âzâd idüp kalur **mi** bî-zâd
EĞer şefķat idersen bu şikâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 56*). [*mi,]*
22. Urur **mısın** anı püşt-i zemîne
Bu Ėurfe sözden ol avcı Ėutup daķķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 48*). [*mısın, -sın*]
23. Saña ol düşmen ola **mi** dir idüñ
‘Adû oldı saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*mi,]*

24. ‘Aceb cān kōrkusı yok **mı** ki sende
Zihī ahmaq ol ādem ki çeküp renc (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58*). [*mı,]*
25. Revān dil dökdi itdi dil-nüvāzı
Ki ey necm-i sa‘ādet hayr **mı** seyr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [*mı,]*
26. ‘Itābuñ āteş iyler yirin anuñ
Yiri od olmasun **mı** ol ğarībūñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 25*). [*mı,]*
27. Yıkılta tañ **mı** bünyād-ı muḥālif
Odur serd iyleyen ṭab‘-ı zemānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 12*). [*mı,]*
28. Mücāvır var **mı** kim olmaz misāfir
Ne şıḥḥat var ki olmaz pür-saḳāmet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 148*). [*mı,]*
29. O yirde buldılar **mı** ki vişāli
Gice çün kim dehān-ı nāfe açdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [*mı,]*

mī‘ād: Vaadedilen, belirtilen zaman.

1. Senūñ ‘aşkuñda pür-sevk u şeğabdur
Senūñle şöḥbete **mī‘ādı** vardur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 99*). [*mī‘ādı, -ı]*

mi‘cer: Kadınlara mahsus bir nevi baş örtüsü.

1. Fiğān itdi başına saçdı āzer
Açup aq pürçeğinden **mi‘cerini** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 129*). [*mi‘cerini, -i, -n, -i]*

micmer: Buhurdanlık.

1. Şarıldı müşk-i ter gibi ḥarīre
Teni ḡam **micmerinde** ‘ūd gibi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 55*). [*micmerinde, -in, -de]*

midād: Mürekkep, yazı mürekkebi.

1. Düzerdi ḥaste Mecnûn’a cevābı
Midād idüp ciger qanın ezardi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 113*). [*midād,]*
2. Çeküp çāk itdi ḡamdan cāmesini
Düzüp āhi duḥānından **midādı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 5*). [*midādı, -ı]*

midād-ı tāze: Taze mürekkep.

1. Qatı şūrīde oldı ol ḥaberdan
Bu sevdādan **midād-ı tāze** ezdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 7*). [*midād-ı tāze,]*

midür: "mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "midür?".

1. Ki ey cān-ı peder ne oldı ḥālün
Düşūñ **midür** bu miḥnet ya ḥayālün (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [*midür,]*

miftāh: *Anahtar.*

1. Velāyetden kerāmetden eli var
Du‘ā **miftāhı**du anuñ zebānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 19*). [*miftāhı*du, -ı, -dur]
2. Bisâṭ-ı ‘izzetin bālāya şaldı
Sa‘âdet bâbınuñ **miftāhını** Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 73*). [*miftāhını*, -ın, -ı]

mîğ: *Bulut, duman, sis.*

1. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim **mîğ**
Geçilse ittifâkı cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 44*). [*mîğ*,]

miheng: *Mihenk: ölçek, ölçüm.*

1. Gel inşâf it hâzırdur haber-dâr
Melâmet sengidür ‘aşkuñ **mihengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 27*). [*mihengi*, -i]

mîh-ı endām: *Bedenin çivisi.*

1. Olur mismâr-ı dide **mîh-ı endām**
Tenüñ ne borcu kalur çün ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 68*). [*mîh-ı endām*,]

mihmân: *Konuk, misafir.*

1. Egerçi ‘âşıkâ efsûs iderdi
Zenaḥdânı ki **mihmâna** kuyudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 43*). [*mihmâna*, -a]
2. Yiñi yiñi belâdan şayru Mecnûn
Isuz vîrâneler **mihmânı** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 5*). [*mihmânı*, -ı]
3. Enîs ü râm u ârâm u za‘îf ol
Bir iki gün ki **mihmânâm** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 147*). [*mihmânâm*, -am]
4. Ki **mihmân** oldu anuñ gibi mûya
Şınayup ‘âşıkı pîr-i hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148*). [*mihmân*,]
5. Gönül **mihmânını** hûş gördi haylî
Müşerref itdi anı vuşlat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 130*). [*mihmânını*, -ı, -nı]

mihnet: *Acı, sıkıntı, bela.*

1. Mihnet eliyle ideli kudûmi yâ firāk
Dehrüñ vişâl ü firqatine qalma ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*mihnet*,]
2. Mihnet eliyle ideli kaddümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl u firqatine qalma ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*mihnet*,]
3. Veled çünküm ola bed-hulk şiret
Ataya renc olur gendüye **mihnet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 30*). [*mihnet*,]
4. Ki ey cân-ı peder ne oldu hâlün
Düşün midür bu **mihnet** ya hayâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [*mihnet*,]

5. Güç olur çok ağırlamak didiler
Ėarnı helvā idinmiş **miğneti** zād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 89*). [*miğneti, -i*]
6. Ėamuñdan ağlaram olur behāne
Bu deñlü **miğnet** ile ey cefā-kış (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 77*). [*miğnet,]*
7. Ki ey cān-ı peder terk iyle Ėaflet
O yol kim aña **miğnet** ola menzil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [*miğnet,]*
8. Belā vü **miĖnetüñ** oramı vardur
Hemān it gibi Ėālūñ meskenün yok (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 138*). [*miĖnetüñ, -üñ*]
9. Ki añsuz ben Ėaribi öksüz itdün
Baña **miğnet** deminde yār idün sen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*miğnet,]*
10. Anañ da öldü tüt pür-derd ü **miğnet**
Evüñe gel atañ ocağını yak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [*miğnet,]*
11. Bilürsin kim değüldir iĖtiyārī
Bu **miğnet** kim naşıbümdür min'el mehd (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 89*). [*miğnet,]*
12. Yiñi **miğnetde** eski töresinde
Bağup meyl iyledi Mecnûn o püre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 82*). [*miğnetde, -de*]
13. İdüp bu **miĖnet** ü derdi ferāmūř
Bu şu'le kim ciğer yağar şererdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 140*). [*miğnet,]*
14. İşüm Ėōř gelmedin yirüñe Ėōř var
Bir iki Ėün ki **miğnetde** geÇersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 99*). [*miğnetde, -de*]
15. Taşı **miğnet** içi zevĖ u řafādur
Bu Ėāletden niÇün idem řikāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 168*). [*miğnet,]*
16. Vefāřı az cefā vü **miğneti** Ėok
Meger kim miğver-i Ėerdün uvandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [*miğneti, -i*]
17. Be-ĖaĖķ-ı cümle ervāĖ-ı Ėüzide
Bu **miğnetden** beni āzād iyle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 33*). [*miğnetden, -den*]
18. Bu **miğnetdür** iden Rüstern'leri zāl
Nice ĖaĖĖāķ'i bu zār iylemişdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 58*). [*miğnetdür, -dür*]

miğnet-i bīmār: *Hastanın derdi.*

1. Girüp bāzār-ı 'ařķa oldu dellāl
Bilür Ėün miğnet-i bīmārī bīmār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 89*). [*miğnet-i bīmār, -ı*]

miğnet-i teng: *Darlık sıkıntısı, içi sikan zorluk.*

1. Hemān zülmet belāsın Ėekdi gitdi
Ne şurfe derd olur bu **miğnet-i teng** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 55*). [*miğnet-i teng,]*

miğnet-zāde: *Derdin sıkıntının ĖocuĖu.*

1. Ben o miğnet zādeyem kim dāye-i devrān beni
Besler anamdan şoğaldan emzürüp şir-i firāķ (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [*miğnet-zāde, -(y)em*]

mihr: *Güneş.*

1. Taşup aşmış başından **mihr** cüyı
Ėıř uyĖusında Ėuř Ėüřin Ėılup yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 90*). [*mihr,]*

mıhr: Sevgi, muhabbet, dostluk.

1. Nażar itdükce **mıhr** ile o bedre
Gedāya zer virürdi bedre bedre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 59*). [*mıhr,]*
2. Übüvvet **mıhri** urdı cāna āteş
Ki oldu dil-figār u dil-müşevveş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 5*). [*mıhri, -i]*
3. İlüm ma‘mür u ‘Āmirdür hazînem
Adum meşhūr añılır **mıhr** ü kînem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*mıhr,]*
4. İlüm ma‘mür u ‘āmirdür hazînem
Adum meşhūr añılır **mıhr** ü kînem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [*mıhr,]*
5. Unut Leylā'yı kim leyli siyehdür
Anuñ **mıhrinde** yan kim mıhr ü mehdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 190*). [*mıhrinde, -i, -nde]*
6. Ki ħarc-ı naķd ile ħall olunur ‘aķd
Vefā vü **mıhr** ile mühr urdı mehre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [*mıhr,]*
7. Çün acıdur baña **mıhrüñ** tap acı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [*mıhrüñ, -üñ]*
8. Olup taḥşıl-i vaşla i‘tikādi
İrişdi almağa **mıhr** ile māhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 73*). [*mıhr,]*
9. Daḫi mühriyle durur genc-i naķdi
Daḫi **mıhri** gibi mühri bütündür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 103*). [*mıhri, -i]*
10. Arada ihtilāf olmaķ ne müşkil
Senüñ ben **mıhrüñe** cāndan ħarîdār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 27*). [*mıhrüñe, -üñ, -e]*
11. Uşan cevri saña ṭavr iylemekden
Meger **mıhrüñ** mübeddel oldu ħahra (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 43*). [*mıhrüñ, -üñ]*
12. Şafā vü **mıhr** ile mührin götürdi
Okıdı açup ol mektüb-ı yāri (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 168*). [*mıhr,]*
13. Kimüñ zıkrin ider ola güher-rîz
Didi **mıhr** ile mühr açup ki ey mäh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [*mıhr,]*
14. Ki **mıhr** ile nażar idem ol aya
Baña da‘vet idicek anı ħālî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [*mıhr,]*
15. Döner geh yüzi ħalka geh káfası
Dem ola **mıhr** idüp sen derd-mende (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 133*). [*mıhr,]*
16. Senüñ **mıhrüñ** odından oldu pür-süz
Şu reyḫān kim bitürmişdür mezārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 112*). [*mıhrüñ, -üñ]*

mıhr ile mäh: Güneş ve ay.

1. Qoyup mıhr ile māhı dāye mehde
Şunup şevķ ile şîrîn şîri şehde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 65*). [*mıhr ile mäh, -ı]*
2. Ki sa‘y ile kuculmaz **mıhr ile mäh**
Anı da ķıldı mecnûn ‘aşķ-ı Leylî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 30*). [*mıhr ile mäh,]*

mıhr ile vefā: Sevgi ve vefa.

1. Yidükçe şîr ü şekkerden ğudālar
Biterdi tende mıhr ile vefālar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 70*). [*mıhr ile vefā, -lar]*

mıhr ü mäh: Güneş ve ay. II O derece parlak ve güzel.

1. Ger olursa cihānuñ mihr ü mähü
Bilümi kim kenār iyleye heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 20*). [*mihr ü mäh, -ı*]
2. Ki yaqdı āhı odı mihr ü mähü
Ol āhuñ süzişi cāna boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 48*). [*mihr ü mäh, -ı*]
3. Muṭarrā verd idüñ düşdüñ türābe
Cihānda mäh u mihr idi cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 109*). [*mihr u mäh,]*

mihr ü meh: Güneş ve ay.

1. Unut Leylâ'yı kim leyli siyehdür
Anuñ mihrinde yan kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 190*). [*mihr ü meh, -dür*]

mihr ü vefâ: Sevgi ve dostluk.

1. Ne nevreste civāna şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 107*). [*mihr ü vefâ, -sı*]
2. Okı **mihr ü vefâ** defterlerin hem
Pür it zevk u şafâ şāğarların hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 27*). [*mihr ü vefâ,]*

mihrâb: Cami ve mescitlerin kible tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer.

1. Du'â **mihrâbıdur** arz u semāya
Çağan kim mevsim-i hac irdi ol yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 26*). [*mihrâbıdur, -ı, -dur*]
2. Çara kulluğçısıdur çapusunda
Yiri göz gibi **mihrâb** içre dâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27*). [*mihrâb,]*

mihrâb-ı münâcât: Yalvarma, yakarma (dua) mihrâbı.

1. Çapuñdur ḥalka **mihrâb-ı münâcât**
Çamu ṭâlib yiter maṭlûba sende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 2*). [*mihrâb-ı münâcât,]*

mihrâb-ı sücûd: Secde edilen yer, mihrap.

1. Riyâset efserinüñ gevherisin
İşigün ṭâşı mihrâb-ı sücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 5*). [*mihrâb-ı sücûd, -um*]

mihrâb-ı yâr: Sevgilinin huzuru, önü.

1. Delülük tâzelendi kırdı zencir
Çılup mihrâb-ı yâra karşı secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 113*). [*mihrâb-ı yâr, -a*]

mihrâb-ı zemîn ü âsman: Yerin ve göğün mihrabı.

1. Alnuñ güneşi ki ve'd-ḍuhâdur
Mihrâb-ı zemîn ü âsman hem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 23*). [*mihrâb-ı zemîn ü âsman,]*

mihr-i bî-had: Sınırsız sevgi.

1. Zihî luṭf u vefâ vü **mihr-i bî-had**
Kenâr itdi başup pehlûye küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 138*). [*mihr-i bî-had,]*

mihr-i ḥâver: Doğunun güneşi.

1. Mukâbil olmaya çün **mihr-i ḥâver**
Benüm ḥâlüm o nokṭadur ḥaḳîḳat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 194*). [*mihr-i ḥâver,]*

mihr-i münevver: Aydınlık güneş.

1. Sen âb-ı Hızra irem mi ‘aceb ben
Ṭapuñ mihr-i münevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 209*). [*mihr-i münevver, -dür]*

mihrîbân: Merhamet ve şefkat sahibi.

1. Dil-i Mecnûn’a nice **mihrîbândur**
Çü terk-i ‘işret ü bezm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 164*). [*mihrîbândur, -dur]*
2. Ğarîbe **mihrîbân** idi o da hem
Severdi ol daḥî bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 122*). [*mihrîbân,]*

mihrî-i bâb-ı ḳaṣr-ı tâc-dârî: Hükümdarlık köşkünün kapısının güneşi.

1. İy şem‘-cem‘ ü bezm ü baḥt-ı pîrüz
İy **mihrî-i bâb-ı ḳaṣr-ı tâc-dârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 43*). [*mihrî-i bâb-ı ḳaṣr-ı tâc-dârî,]*

mihter: Mehter takımı.

1. Ele gül gibi aldı cām-ı gül-gün
‘Arab **mihterleri** ḍarb urdı kûsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 125*). [*mihterleri, -ler, -i]*

miḥver-i gerdûn: Dünyanın merkezi.

1. Vefâsı az cefâ vü mihneti çok
Meger kim **miḥver-i gerdûn** uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [*miḥver-i gerdûn,]*

miḳdâr: Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, derece.

1. Melâmet âteşine sen de ṭap yak
Sözin **miḳdârına** göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 169*). [*miḳdârına, -ına]*
2. Vire ağlatduğı **miḳdârı** ḥande
Belâdan ben daḥî dil-ḥaste idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 134*). [*miḳdârı, -ı]*

mikdār-ı ferseng: Beş bin metre kadar.

1. Irak har-gāhdan **mikdār-ı ferseng**
Murādı gözlemekden oturup rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 24*). [*mikdār-ı ferseng,]*

mîl: Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.

1. Yüregi oynadı vü yandı cānı
Kara vādide kuru **mîle** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 45*). [*mîle, -e]*
2. Çemen-efrüz u zibā gerden-efrâz
Güzel boynuz gümüşden **mîle** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 65*). [*mîle, -e]*

milh-i evvel: İlk tuz. (Bebeğe bahtı güzel olsun diye yedirilen.).

1. İ helvâ-yı pesîn ü **milh-i evvel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 1*). [*milh-i evvel,]*

mîl-i sürme: Sürme mili.

1. Yüzine incüler eşk-i ter oldı
Gözine **mîl-i sürme** hâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 149*). [*mîl-i sürme,]*

mîm: Mim (م), Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfi.

1. Meded olursa saña **mîm** ile dāl
Demüñde cümle hayre olasın dāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 27*). [*mîm,]*

mîm: Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfi II sevgilinin mîm harfi gibi küçücük olan ağzı.

1. Cemāl oldukça cîm ü **mîm** elif lām
Yazıldı nāme çün tayy oldı kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [*mîm,]*
2. Ger ola gonçe-i hîş-büy u hîş-reng
Dehānuşuz beni **mîm** ide dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 34*). [*mîm,]*

mîm-i ahmed: Ahmed mimi.

1. Qadem başdı maķām-ı cāvidāna
Elif qaddi yitürdi **mîm-i Ahmed** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 69*). [*mîm-i ahmed,]*

mîm-i imkân: Ahmed ve Muhammed isminin Ehad'dan farklı olmasına olanak sağlayan mîm harfi.

1. Bırakdı mîm-i imkânı Muḥammed
Dilerseñ Ḥamdî ğamdan pāk olasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 70*). [*mîm-i imkân,]*

minber-i ağşân: Dalların minberi.

1. Anuñ-çün minber-i ağşâna çıktı
Elhâna ki zanbağ güş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 28*). [*minber-i ağşân, -a*]

min'el-mehd: Beşikten beri, doğduktan itibaren.

1. Bilürsin kim degüldir ihtiyârî
Bu miñnet kim naşibümdür min'el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 89*). [*min'el-mehd,]*

minkâr: Kuş gagası.

1. Açar kan içmege yâkütî **minkâr**
Boyamışdur dehâni kan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 68*). [*minkâr,]*
2. Deminde şanki bād-ı şarşar idi
Ne yire kim ecel **minkârı** irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 89*). [*minkârı, -ı*]
3. Kızıl **minkârı** bir päre beğamdur
O la'lin burnı kim düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 28*). [*minkârı, -ı*]
4. Kılurlar 'ömrün anbarını sürâh
Ecel bir murğdur **minkârı** pülâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 81*). [*minkârı, -ı*]

minkâr-ı kaknûs: Kaknûs gagası. Musiki kuşu olarak bilinen, gagasından hava geçtikçe güzel sesler çıktığı kabul edilen bir kuş.

1. Öter ney nitekim **minkâr-ı kaknûs**
Odından sineler olmuş çü fânûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 115*). [*minkâr-ı kaknûs,]*

minnet: Bir iyiliğe karşı şükran duyma.

1. O Şayyâd ola sen añun şikârı
Hudâ'ya şükr ü **minnet** kıl ki tağdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [*minnet,]*

minnet it: Minnet etmek.

1. Olara 'afvı ile minnet itdi
Buyurdı kim getürün şanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 70*). [*minnet it, -di*]

minnet-i menn: Tih sahrâsında Allah tarafından, "menn" adlı kudret helvası ile birlikte İsrâiloğulları'na indirildiği bildirilen bıldırcına benzer kuş [Men kelimesiyle birlikte menn ü selvâ şeklinde kullanılmıştır]. (Bakara suresi, 61. ayet.).

1. Ne şey olsun o kim görmez o nürü cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde kılanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 11*). [*minnet-i menn, -i*]

mir'ât-i çinî: Çin aynası.

1. Dil-i ‘âşık gibi rûz oldu pür-sûz
Gılâfindan çıkup **mir’ât-i ÇİNİ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 3*). [*mir’ât-i çînî, -î*]

mirdâr: Kirli, pis, murdar.

1. Çıkam merdâne bu evden ne **mirdâr**
Cihân kim mâr ile çâhî ٲoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [*mirdâr,]*

mirrih: Mars; bu gezegene ‘cellâd-ı felek’ de denir. Bir elinde kılıç, diğ er elinde kesik baş tutar. Minyat urlerde aslan üzerinde kılıç çekmiş biçimde resimlenmektedir.

1. şeh üzre t  niş r ide cev hir
Tutar **Mirrih** elinde tiğ-ı b rr n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 29*). [*mirrih,]*

mirrih-i cell d: Cellad Mars. Merih/Mars; bu gezegene ‘cell d-ı felek’ de denir. Bir elinde kılıç, diğ er elinde kesik baş tutar.

1. Zuh ldur p sb n **Mirrih-i cell d**
Vekil-h rcı o bezm n Müşteridür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 34*). [*mirrih-i cell d,]*

mis fir: Konuk, ziyaret eden.

1. M c vir var mı kim olmaz **mis fir**
Ne şih at var ki olmaz p r-s k met (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 148*). [*mis fir,]*

mis l: Gibi, benzer.

1. Egerçi  dem olmaz ‘ şık olmaz
Vel  Mecn n **miş li** şadık olmaz (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 6, Mısra 32*). [*miş li, -i]*
2. ş k n yüz virme  y ne yüzine
Miş l   gösterür ‘ lem gözine (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 104*). [*miş l  , -  ]*
3.  amu t libde Mecn n’un **miş li**
Vel  Mecn n’un artık  albi h li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*miş li, -i]*
4.  amu t libde Mecn n’un **miş li**
Vel  Mecn n’un artık  albi h li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*miş li, -i]*
5. Cef  v  cevr   cebr içün olupdur
Miş l m p r-i h rdur kim  eker y k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 15*). [*miş l m, - m]*
6. Güli bi-h şr u h dd bust n  maşş r
Bul nmaz b diye an n **miş li** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 103*). [*miş li, -i]*
7. Dibinde h v  u rav a h b h li
Felek h v  **miş linde** müdevver (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 45, Mısra 15*). [*miş linde, -i, -n, -de]*
8. Meger  y ne ol da i **miş l m**
Y z  nden ġayriye itmen niğ h  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 18*). [*miş l m, - m]*
9. Benüm r zum bu h bs-i teng içinde
Miş l  nd r ol  b-ı zindeğ n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 191*). [*miş l  nd r, -  , -d r]*
10.  az nmaz ‘ ş n am   levh-i c ndan
Bozar t şdan zem n ş r n **miş lin** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 139*). [*miş lin, -in]*

11. Tecellî itmez andan rûy-ı cānān
Benüm bādāma dönmişdür **mişālīm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 179*). [*mişālīm, -im*]

mişāl-i mäh u seyyāre: *Ay ve gezegen misali.*

1. Ki evlādur muķārinden muķābil
Mişāl-i mäh u seyyāre kevākib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 27*). [*mişāl-i mäh u seyyāre,*]

mişāl-i şekker: *Şeker gibi.*

1. Mişāl-i şekker iken teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 184*). [*mişāl-i şekker,*]

mîşe: *Meşe, koru.*

1. Oda şaldı ferāġat **mîşesini**
Oturup hücrede tırķurdu keydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 24*). [*mîşesini, -si, -ni*]

misin: *İkinci tekil şahıs soru.*

1. Yā düş **misün** ki düşüme gelürsin
Yā baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [*misün,*]

mişk-i çinî: *Çin miski, misk. Asya daġlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeġinin karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.*

1. Gül-âb ile yuyup dürr-i semîni
Harîre şardılar çün **mişk-i çinî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 50*). [*mişk-i çinî, -i*]

miskîn: *Zavallı II Misk kokulu.*

1. Kõ bu cān ile bu **miskîn** şikārı
Bunuñ boynına hançer ne revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34*). [*miskîn,*]
2. Tızaķdan bir iki **miskîni** hālāş it
Elüñ çek cānverden cāni vārdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 24*). [*miskîni, -i*]

miskîn: *Âşık II Zavallı, aciz.*

1. Kuluñ **miskîne** rahmet iyler iseñ
Beni yıķdı ġamuñ virāne ķaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 88*). [*miskîne, -e*]
2. Ki meftûn ola andan nice **miskîn**
Çeküp nergislerine sürme-i nāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 64*). [*miskîn,*]

miskîn: *Aciz, zavallı bir şekilde.*

1. Bu **miskîn** ümmete vakf iylemişdür
Halelden hıfz için dâ'im o dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 56*). [*miskîn,]*
2. Resm ile tecâhül itdi Leylî
O **miskîn** anaya virdi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 8*). [*miskîn,]*
3. Gezüp âhu gibi âvâre **miskîn**
Gönül göz guşşadan gam-gîn ü nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 75*). [*miskîn,]*
4. Peder **miskîn** ki bağı hûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*miskîn,]*
5. Peder **miskîn** ki bağı hûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [*miskîn,]*
6. Hemân âhından artuğ hem-demi yok
Ğarîb ü derd-mend ü zâr u **miskîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 67*). [*miskîn,]*
7. İrüp börkin tozutmadın şubaşı
Bu sözi güş idicek **miskîn** ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 51*). [*miskîn,]*
8. Nazar idüp bu **miskîn** bî-ķarâra
Getürürler şarabı vü ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 38*). [*miskîn,]*
9. İrakdan gördi birkaç **miskîn** âhû
Dil-i 'âşık gibi düşmiş tuzâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 14*). [*miskîn,]*
10. Ayağın dâma tutmuş tığa püşti
O **miskîni** başup şayyâd-ı hûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 17*). [*miskîni, -i]*
11. Didi âh iyleyüp ey **miskîn** âne
Size âhum irişmez irdi göge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 184*). [*miskîn,]*
12. Hâlâş itdiler ol **miskîn** civânı
Ta'accüb itdi şâh ol merd-i hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 46*). [*miskîn,]*
13. Yimekden uyhudan itmişdi hâlî
Velî **miskîn** Selâm'ıñ şorma hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 205*). [*miskîn,]*
14. Ki mâla meyl ider bakmaz kemâle
Çü 'âciz kaldı ol **miskîn** hâridâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 59*). [*miskîn,]*
15. Olur ol 'âķil iken adı mecnûn
Didi bunu vü ağladı o **miskîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [*miskîn,]*
16. Ki hâķ-i ravza oldı cümle gül-gün
Turup süsen gibi ķabr üzre **miskîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83*). [*miskîn,]*
17. Ayağından çeküp geh nevk-i hârın
Oğula ana **miskîn** şefķat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 55*). [*miskîn,]*

misl: Benzer, eş.

1. Ki **misli** âyet-i lem-yuhlaķ ola
Yanınca Leylînüñ ol cem'-i hûbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 106*). [*misli, -i]*

misl-i ceyhûn: Ceyhun nehri gibi.

1. Dirüp emvâl ü genci şanki Ķârûn
Virüp iylerdî ĥarcı **misl-i Ceyhûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 10*). [*misli-i ceyhûn,]*

mismâr-ı dide: Gözüñ çivisi.

1. Olur **mismâr-ı dide** miķ-ı endâm
Tenüñ ne borcî ķalur ķün ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 68*). [*mismâr-ı dide,]*

mısr: Mısır ülkesi.

1. Toları ol şekerden **Mısr** u Şām'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 56*). [*mısr,]*
2. Metâ'-ı Rûm u Şâm u **Mısr** u Tâ'if
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [*mısr,]*
3. Yiñi sevdâda ol gice müsâfir
Yürürdi ol belâ **Mısrı** hürüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 7*). [*mısrı, -ı]*

mısr-ı leyli: Leyla'nın memleketi.

1. Hemîşe hurrem olsun **Mısr-ı Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 1*). [*mısr-ı leyli,]*

miyân: Bel.

1. Güller çekmekden oldı mâyeler leng
Miyâncı bağlayup muhkem **miyânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 51*). [*miyânı, -ı]*
2. Miyân bendümden özge ol da bir kat
Dağı nâ-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [*miyân,]*
3. Cevâb olmağ için yazmağa nâme
Miyânından çıkardı ol miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 249*). [*miyânından, -ın, -dan]*
4. Keşide müy kıddinden **miyânı**
Zenahdânı ki sîb idi gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 36*). [*miyânı, -ı]*

miyân: Bel II sevgilinin ince beli.

1. Kemer çekdi **miyânuñı** kenâre
Çekerken bağbân bağuñ belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 62*). [*miyânuñı, -uñı]*

miyân: Ara, orta.

1. Getürdi tutup ikrârı **miyâne**
Peder âlîr boyun tutup rızâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 120*). [*miyâne, -e]*
2. Ki iderler bir mezâr üstinde zârı
Varuram ben de giryân ol **miyâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 75*). [*miyâna, -a]*
3. Miyânunda vağan tutmak haşâdur
Şağın püyendeyi pâyende şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 182*). [*miyânunda, -un, -da]*

miyân bend: Kuşak, kemer.

1. Miyân bendi velî ney gibi muhkem
O deşti geşt idüp kıdd-i hamîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 44*). [*miyân bend, -i]*

miyâncı: Arabulucu.

1. Güller çekmekden oldu mâyeler leng
Miyâncı bağlayup muhkem miyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 51*). [*miyâncı,]*
2. Miyâncı buldı şulh araya düşdi
Kaçan ire fesâda tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 18*). [*miyâncı,]*
3. Ne hâcet dökesez niş ile kanı
Miyâncı çünkü ıslâh itdi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 31*). [*miyâncı,]*
4. Cevâb olmağ için yazmağa nâme
Miyânından çıkardı ol **miyâncı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 249*). [*miyâncı,]*

miyân-ı âdemî: *İnsanların arasından, içinden.*

1. ‘Âdû mekrine akreb dâsttan dūr
Miyân-ı âdemiden vaḥşî düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 17*). [*miyân-ı âdemî, -den]*

miyân-ı bahr-ı ğam: *Dert denizinin ortası.*

1. Yanar kahr ile olup hâr u hâşâk
Miyân-ı bahr-ı ğamdur bu cezîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 177*). [*miyân-ı bahr-ı ğam, -dur]*

miyân-ı ka’r-ı vâdî: *Vadinin dibinin orta yeri.*

1. Güzer-gâhı **miyân-ı ka’r-ı vâdî**
Nidâsı zikri dâ’im Leyli Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 40*). [*miyân-ı ka’r-ı vâdî,]*

miyân-ı mehd: *Beşiğin ortası.*

1. Miyân-ı mehde girdi mâh-pâre
Nice meh-pâre âteş pâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 32*). [*miyân-ı mehd, -e]*

miyân-ı mûr: *Karınca gibi ince, zayıf.*

1. Gicesi gibi baḥtî kâra Mecnûn
Miyân-ı mûr gibi cismi bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 5*). [*miyân-ı mûr,]*

miyân-ı şahn-ı gülşen: *Gül bahçesinin orta yeri.*

1. Mekân ola **miyân-ı şahn-ı gülşen**
Senûnle rû-be-rû vü gûş-der-gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 26*). [*miyân-ı şahn-ı gülşen,]*

mizâc: *Tabiat, huy.*

1. Tadı şekker **mizâcî** zencebîlî
Totonmuş ter çiçekler şahn-ı bâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 28*). [*mizâcî, -ı]*

mizâc: *Beden, vücut.*

1. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her **mizâca** ḥôş-güvâr ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105*). [*mizâca, -a*]

mizâc-ı la'l-i nâb: *Saf lal (taşı gibi olan) yaratılış.*

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 109*). [*mizâc-ı la'l-i nâb,]*
2. Behişt olmak yaraşurdu maḳâmuñ
Mizâc-ı la'l-i nâbuñ kevşerîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 153*). [*mizâc-ı la'l-i nâb, -uñ*]

mizâne ur: *Teraziye koymak, ölçmek, tartmak.*

1. Ki mizâne ururlar anı yârin
Şu cân kim ölmedin dünyâda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 130*). [*mizâne ur, -ur, -lar*]

mizân-ı 'adl: *Adalet terazisi.*

1. İde mizân-ı 'adlüm size meyli
Virün ol şerbeti Mecnûn sevinşün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 72*). [*mizân-ı 'adl, -üm*]

mû: *Tüy, kıl, saç teli.*

1. Bürehne cismi ince mûya dönmiş
Tenin **mû** kaplamış âhûya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 30*). [*mû,]*

mu'allâ: *Yüksek, yüce; üstün.*

1. Mu'allâ serv-ḳaddi Muştafâ'dur
Mübârek ismi anuñ mühr-i imân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 38*). [*mu'allâ,]*

mu'Allem: *Tâlim görmüş, tâlimli.*

1. Şehbâz dürür ṭapuñ ki sultân
Ḳıldı seni şayd için **mu'Allem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 52*). [*mu'Allem,]*

mu'anber: *Anber kokulu, güzel kokan.*

1. Düşer endâmına dîvüñ zelâzil
Zemâne nâfe-i şebden **mu'anber** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 13*). [*mu'anber,]*

mu'attar: *Güzel kokulu, güzel kokmuş.*

1. Mu‘aṭṭar bŭyı bŭ-yı nev-bahāra
Ri‘āyet iyleyŭp yār u bahārı (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 32*). [mu‘aṭṭar,]
2. Hārâb itme bu burcı ṭākı yıkma
Mu‘aṭṭar nāfesi müşk-i Hıṭâdur (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 45*). [mu‘aṭṭar,]
3. Mu‘aṭṭar hem mŭnevver oldı âfāk
Okur yıldız zebân-ı hâletinden (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 16*). [mu‘aṭṭar,]
4. Nesiminden **mu‘aṭṭar** cân dimāğı
Hevâsı ol günŭñ ‘İsî-dem idi (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 4*). [mu‘aṭṭar,]

mu‘ayyen: Meşhur, bilinen, belli.

1. Zihî ‘arş-ı mu‘allâ ferş-i menkûş
İder ‘arşı şebât ile **mu‘ayyen** (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 9*). [mu‘ayyen,]

mübârek: Bereketli, kutsal.

1. Mübârek hâṭıruña gerd olurdum
Baña sen şādî idŭñ ben saña ğam (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 70*). [mübârek,]
2. Mu‘allâ serv-ḳaddi Muşṭafâ’dur
Mübârek ismi anuñ mühr-i îmân (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 39*). [mübârek,]

mübârek ol: Kutlu, bereketli, uğurlu olmak.

1. Mübârek olsun ol İbnü’s-Selâm’e
Çün irdi bu haber İbn ü’s-Selâm’e (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 66*). [mübârek ol, -sun]

mübâriz: Eski savaşlarda meydana çıkarak hasmıyla teke tek dövüşen, mübareze eden kimse.

1. Şalup aşḫâb-ı Nevfel ūzre tâzi
Mübârizler hürüş u cûşa geldi (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 59*). [mübârizler, -ler]
2. Seḫer Ḍahhâki güldi yüzün açdı
Mübârizler şavaşa bindi çâlâk (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 7*). [mübârizler, -ler]

mubaşşır: Gözeticilik yapan (kimse), gözetici, bakıcı, bekleyici.

1. Melek-sîret **mubaşşır** âdem idi
İşitse bî-edeblerden ‘ıtâbı (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 128*). [mubaşşır,]

mübeddel ol: Başka bir şekle konulmak, değiştirilmek.

1. Muşāḫib oldı çün ol nāzenine
Mübeddel oldı ‘ayş u nāz enîne (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 172*). [mübeddel ol, -dı]
2. Uşan cevri saña ṭavr iylemekden
Meger mihrŭñ mübeddel oldı ḳahra (*Leylâ vŭ Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 43*). [mübeddel ol, -dı]

mübeşşir: Müjde veren, müjdeleyen (kimse), müjdecî.

1. Ey şāhib-i maḳdem-i mübārek
Öñünce **mübeşşir** İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 10*). [*mübeşşir,]*
2. Mübeşşirdür aña rūhı Celil'ün
Muḳırrı-ı keşti-i Nûh oldu cûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 20*). [*mübeşşirdür, -dür]*

mübtelâ: *Tutkun, âşık.*

1. Belâ oldu ol iki **mübtelâya**
Bular bir yıl esir olup bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 132*). [*mübtelâya, -ya]*
2. Saña ma'lûmdur virmez ziyânı
Belâ-yı 'aşka ben de **mübtelâyem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 61*). [*mübtelâyem, -y, -em]*

mübtelâ: *Bağımlı, tutkun, dūşkün.*

1. Belâsı yîni vü eski pelâsı
Yîni yîni belâlar **mübtelâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [*mübtelâsı, -s, -ı]*
2. Belâsı yîni vü eski pelâsı
Yîni yîni belâlar **mübtelâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [*mübtelâsı, -sı]*
3. Menem od üzre n'iyler sende bu cūş
Seni kim yaḳdı kime **mübtelâsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 43*). [*mübtelâsın, -sın]*
4. Ğama akreb şafâ vü şādiden dūr
Nice bir **mübtelâsın** hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 47*). [*mübtelâsın, -sın]*
5. Belâya **mübtelâ** derde tufeylî
Ğam-ı yârından oldu çün demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 2*). [*mübtelâ,]*
6. Nedür bu **mübtelâya** yine bu cevır
Ki yükletdün za'ife bunca bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [*mübtelâya, -ya]*

mübtelâ ol-: *Âşık olmak, bağlanmak.*

1. Olup Leylî de Ḳays'un mübtelâsı
Ṭolaşdı boynına zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 173*). [*mübtelâ ol-, -up]*
2. Çerâğ-ı 'âlem iken döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldu çün ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [*mübtelâ ol, -dı]*

mübtelâ-yı ḥabs-ı perde: *Örtünün hapsine tutulmuş. II Gizli, saklı.*

1. Ben oldum **mübtelâ-yı ḥabs-ı perde**
O fâriğ pāsbān ile 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 98*). [*mübtelâ-yı ḥabs-ı perde,]*

mübtelâ-yı ḥār: *Dikene hayran, bağımlı, tutkun olmak.*

1. Gül iken **mübtelâ-yı ḥār** olursın
Şular kim ṭu'me-i ḥikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 10*). [*mübtelâ-yı ḥār,]*

mücāvir: *Yurdundan uzaklaşıp bir yerde yerleşen.*

1. Mücāvır var mı kim olmaz misâfir
Ne şîhhat var ki olmaz pür-sakâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 148*). [*mücāvır,]*

mücerreb: Tecrübe olunmuş, denenmiş.

1. Olur ‘aşkuñ şafası bî-‘ināyet
Mücerrebdür bu kim ‘aşk olsa şadık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [*mücerrebdür, -dür]*

mücessem: Cismi olan.

1. Bir mâhdurur yüzün münevver
Bir rûhdurur tapuñ **mücessem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 22*). [*mücessem,]*
2. Şafâ vü şevk ile endâmı tıldı
Muhabbet şan **mücessem** âdem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 88*). [*mücessem,]*

mücevef: İçi boş.

1. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnûn **mücevef** nâya beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 34*). [*mücevef,]*

mucib: Dilekleri yerine getiren, yapan.

1. Mucib iyle bu lâl-i pür-kelâli
Ki yüz şuyıyla toprak ola cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 70*). [*mucib,]*

mu‘ciz: Benzerini yapmak veya taklit etmek isteyen herkesi acze düşüren, âciz bırakan, kimsenin yapamayacağı şekilde olan.

1. Gelüp virdi bu vahşî cāna ünsi
Anuñ Aḥmed gibi **mu‘ciz** beyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*mu‘ciz,]*

müctemî: Birlikte, bir arada.

1. Degül âdem kaçır benden perî de
Helâk esbâbı bende **müctemî’dür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 75*). [*müctemî’dür, -dür]*

müdām: Şarap.

1. Şafâ cāmıyle şun bâkî **müdāmı**
Toḡuz yüz bişde bu nazm-ı cevāḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 46*). [*müdāmı, -ı]*

müdāmî: Devamlı, sürekli, her zaman.

1. Beḳā ‘ālemlerinde hest olalum
Dü ‘ālemdə bizi mest it **müdāmī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 45*). [*müdāmī,]*

müdārâ: *Yüze gülme, dost gibi görünme.*

1. Velî bi-ḥad idi baḡrında ḳanı
Yir içer ol da aḡyāra **müdārâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [*müdārâ,]*
2. İdüp ‘azm-i diyâr-ı put-perestân
Anuñla ḥōṣ **müdārâ** iyeler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 15*). [*müdārâ,]*
3. Yüzüñi yırtana māl u ni‘am vir
Müdārâ ḳıl müdārâ ‘ālemidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 113*). [*müdārâ,]*
4. Yüzüñi yırtana māl u ni‘am vir
Müdārâ ḳıl **müdārâ** ‘ālemidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 113*). [*müdārâ,]*
5. Müdārâ iyeler ol kim âdemidür
Şu taş kim ayaḡundan düşüre nâ‘l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 114*). [*müdārâ,]*

müddet: *Zaman, müddet.*

1. Niçün ḡonca gibi tıtduñ dehānuñ
İrişdi **müddeti** ‘ahdūñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 17*). [*müddeti, -i]*
2. Bu ḡün ‘ömrüñ bahārı **müddetidür**
Kemāle şarf it anı fırşatıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 31*). [*müddetidür, -i, -dür]*

müdebbir: *İş ve davranışlarının sonucunu inceden inceye düşünerek hareket eden, tedbirli ve ihtiyatlı davranan (kimse).*

1. Müdebbirler maḳāmın tıta aḡmak
Ḳanı Mecnûn gibi ‘aşḳ ile fānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*müdebbirler, -ler]*

müdevver: *Yuvarlak.*

1. Zemîne tır didüñ tırdı muḳarrer
Semāya dön didüñ döndi **müdevver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 30*). [*müdevver,]*
2. Dibinde ḥavz u ravza ḥūb ḥālî
Felek ḥavzı mişālinde **müdevver** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 15*). [*müdevver,]*

müdevver: *Devreden, dönen.*

1. Her üstünü anuñ bir ejdehādur
Müdevver kehrübādandur bu ḡāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 87*). [*müdevver,]*

mü’essir ol: *Etkili olmak; insanın kalbine, ruhuna işlemek.*

1. Anuñ-çün oldı bu resme mü’essir
‘Arab ḳavmi içinde bu fesāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 124*). [*mü’essir ol, -dı]*

mü'ezzin: Ezan okuyan.

1. Mü'ezzin yâ kenâr itdi 'arûsı
Niçün dem-beste ola tabl-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 24*). [mü'ezzin,]

mufahham: (Ar.) Saygı, ululuk kazanmak.

1. Ey ism-i mübâreküñ Muḥammed
Ve ey vaşf-ı mükerreremüñ **mufahham** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 46*). [mufahham,]

mufaşsal: Tafsilli, tafsilatlı, uzun uzadıya anlatılan.

1. Dönüp ḥâlin beyân itmiş **mufaşsal**
Dimiş bu nâme kim yazıldı kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 178*). [mufaşsal,]

müferriḥ: Ferahlık veren, iç açıcı.

1. Müferriḥ nüş iderken ḳalbi maḥzûn
Geçerdi rûzı çün şem'-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 64*). [müferriḥ,]
2. Tenine virdi anuñ reng-i 'anber
Bu 'anberden **müferriḥ** düzdi ma'cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 13*). [müferriḥ,]
3. Ser-i sevdâsına ḥüsnüñ **müferriḥ**
Hıṭâbuñ depredür zencirin anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 22*). [müferriḥ,]

müfesser: Ar. "tefsir etmek, yorumlamak".

1. Ḥaḳikatde velî nûrun 'alâ-nûr
Müfesser çün duḥân-ı âh-ı 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 5*). [müfesser,]

müfettiḥ: Anahtar.

1. Dem-i vaşluñ dil-i bîmâre dermân
Vişâlüñ bend-i Mecnûn'a **müfettiḥ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 21*). [müfettiḥ,]

müflis: İflâs eden, parasız pulsuz kalmış, sermayesini kaybetmiş.

1. Ḳapuñda bir gedâ vü pâdişâhî
İlâhî **müflis** ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [müflis,]
2. Cihânuñ yana ḳalmaya bütünü
Tenüm 'ürÿân u **müflis** bî-nevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 87*). [müflis,]

müfteḥir: İftihar etmek, övünmek.

1. Kudümüñle müşerref iyle Kudsi
Melekler kim senüñle **müftehirdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 17*). [*müftehirdür, -dür*]

muğannî: Şarkıcı.

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğannîler nevâda şanki bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 114*). [*muğannîler, -ler*]

muhabbet: Sevgi, aşk.

1. Cihân kim bir **muhabbet** kışşasıdur
Belâ ‘uşşâka andan hışşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 51*). [*muhabbet,*]
2. Ne şîri kim içerdî şûr olurdu
Muhabbet hânesi ma‘mûr olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 72*). [*muhabbet,*]
3. Şafâ vü şevk ile endâmı tldı
Muhabbet şan mücessem âdem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 88*). [*muhabbet,*]
4. Muhabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden var idi çün cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 89*). [*muhabbet,*]
5. Muhabbet def‘a def‘a şundı cāmı
Açup rûyı götürdi hûy-ı hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 181*). [*muhabbet,*]
6. Muhabbet burcınun bedr-i tamāmı
Gürûh-ı mezheb-i ‘aşkun imāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 1*). [*muhabbet,*]
7. Melâmet kal‘asının pāsbānı
Muhabbet mülkinün şahib-kırānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 8*). [*muhabbet,*]
8. Muhabbet mestidir divâne şanma
Bu sū‘-i zann ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*muhabbet,*]
9. Bu yārān cümle ā‘rābun levendi
Ġalaṭ didüm **muhabbet** derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [*muhabbet,*]
10. Egilmiş derd içinde rāya dönmiş
Muhabbet kim kazā-yı āsmāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 103*). [*muhabbet,*]
11. Muhabbet āşikārā iyler idi
Velî Leylî dilinde yār-ı derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 16*). [*muhabbet,*]
12. Muhabbet cāmı cānuña ğidādur
Sen ol gencīnesin cāndur tılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 160*). [*muhabbet,*]

muhabbet: İlahi aşk.

1. Belâ gelse anuñ-çün uşanurlar
Olur hızmət **Muhabbet** olsa maḥdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 21*). [*muhabbet,*]

muhabbet cāmı: Aşk kadehi.

1. Muhabbet cāmına Mecnûn ki Cem’dür
Kernāl-i ‘aşkı ‘ālemde ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 33*). [*muhabbet cāmı, -na*]

muhabbet çeşmesi: Aşk çeşmesi.

1. Yitem ben kıala ‘aşkıum bi’s-selāma
Ziyyā feyz it muhabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 29*). [*muhabbet çeşmesi, -n, -den*]

muhabbet derd-mendi: *Aşkdan dertli olan, aşık.*

1. Bu yārān cümle A‘rābun levendi
Ġalaṭ didüm **muhabbet derd-mendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 14*). [*muhabbet derd-mendi,*]

muhabbet ehli: *İlahi aşka sahip olan kişiler.*

1. Muhabbet ehli şādıklar ḥaķı-çün
Seherde gözden aķan yaşlar için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 32*). [*muhabbet ehli,*]

muhabbet hālî: *Aşk, sevgi hali.*

1. Muhabbet hālîni vehm iylediler
Ne vehm itmek ‘ayān fehmi iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 19*). [*muhabbet hālî, -ni*]

muhabbet it: *Sevgi göstermek.*

1. Anuñla zindeġanı iyledi ḥôş
Görüp anı muhabbet itmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 43*). [*muhabbet it, -miş*]

muhabbet mesti: *Aşk sarhoşu.*

1. Muhabbet mestidir dīvāne şanma
Bu sū‘-i zānn ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*muhabbet mesti, -dir*]

muhabbet odı: *Aşk ateşi.*

1. Kimi sevdün kime sevdā-zedesin
Muhabbet odına āteş-gedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 40*). [*muhabbet odı, -na*]

muḥakḳak: *Kesin, belli, şüphesiz.*

1. Düzüp devlet cebinde kıor **muḥakḳak**
Eġer şabr idesin şabr ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 74*). [*muḥakḳak,*]
2. Yazuḳdur ġayrılar sürmek şafāsın
Benüm-çün bu meşel oldu **muḥakḳak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 65*). [*muḥakḳak,*]
3. Degül çün hālî ḥālîne muvāfıķ
Cihān ol dem ḥarāb olur **muḥakḳak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 27*). [*muḥakḳak,*]

muḥāl: *Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkansız.*

1. Muḥāle sa‘y iden ‘ākil degüldür
Seni görmek ödinden oda düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 12*). [muḥāle, -e]
2. Ecel ben ḥasteyem baña **muḥaldur**
Baña dırsın ölürem toprağum saç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 54*). [muḥaldur, -dür]
3. Baña bu derd ile ölmek **muḥaldür**
Çık ey cān ṭurma cānānsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [muḥaldür, -dür]

muḥammed: Hz. Muhammed, peygamber.

1. Ey ism-i mübāreküñ **Muḥammed**
Ve ey vaşf-ı mükerreremüñ mufahḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 45*). [muḥammed,]
2. Ḥudā birdür **Muḥammed** Ḥak resüli
Bu mühr ol sine şandukına lâyıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 42*). [muḥammed,]
3. Cemālün Ka‘bedür anı ḥarem kıl
Muḥammed çün ‘urūca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 39*). [muḥammed,]
4. Bırakdı mīm-i imkānı **Muḥammed**
Dilerseñ Ḥamdī ḡamdan pāk olasin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 70*). [muḥammed,]
5. Muḥāmmmed işiginde ḥāk olasin
Oda yansun aña ḥāk olmayan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 72*). [muḥāmmmed,]
6. Şu gibi sinesi pāk olmayan dil
Muḥammed medḥi şekkerdür muḥarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 75*). [muḥammed,]
7. Anuñ-çün didi mecnûndur **Muḥammed**
Müselmānı sefh añlar münāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 24*). [muḥammed,]

muḥātab: Kendisine söz söylenen, kendisiyle konuşulan, hitap edilen.

1. Kaçup andan **muḥātab** itdi perhiz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup zāḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 74*). [muḥātab,]

muḥayyel: Hayal edilen, hayal gücüyle yaratılan, hayalî, imgelenen.

1. Muḥayyel şi‘r okurlardı müselsel
Ele almazdı ansuz bâde cāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 20*). [muḥayyel,]
2. İçüp eş‘ār okurlardı **muḥayyel**
Şikāyet-güne Mecnûn ol civāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 2*). [muḥayyel,]

muḥayyer: Şaşkın, kararsız, kafası karışmış.

1. Muḥayyer itdi ‘uşşākı nevāsı
Her ehl-i dil Ḥicāzī ger ‘Irāḳī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 18*). [muḥayyer,]

müheyyā: Hazır, amade.

1. Olup envā‘-ı işretler **müheyyā**
Muḥeyyā iyledi ervāḥı ihyā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 109*). [müheyyā,]
2. Ecel cāmı **müheyyā** nūşa geldi
Kılıç cāmı ki cāna ḡan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 60*). [müheyyā,]

muheyyā iyle-: Hazır etmek.

1. Olup envā‘-ı ‘işretler müheyyā
Muheyyā iyledi ervāhı ihyā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 110). [muheyyā iyle-, -di]
2. Müheyyā iyleyüp biñ biñ selāmı
Ne dem kim cüş ideydi bād-ı Necdî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 90). [müheyyā iyle, -(y)üp]

muhibb: Seven, sevgi besleyen.

1. Muhibbümsin benem maḥbûbuñ ey döst
Benüm ‘aşkum seni pür-derd idüpdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 52). [muhibbümsin, -üm, -sin]
2. Muhibbe şanma hizmet zaḥmet iyeler
Var ey kâzib ko bu da‘vâyı zinhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 24). [muhibbe, -e]

muhibler: On iki imama gönül verenler.

1. Muhibler şeyḫi Semnûn ḥürmetiycün
Ḥabîbüñ Muştafaḥ ḥaḫkı İlahî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 38). [muhibler,]

muhkem: Sağlam II çok.

1. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leylî içün ğam ğuşsa muḥkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 177). [muḥkem,]
2. Dögindi ağladı cüş itdi muḥkem
Biraz kim ağladı vü itdi zârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 146). [muḥkem,]

muhkem: Sağlam, dayanıklı.

1. Miyân bendi velî ney gibi muḥkem
O deşti geşt idüp ḳadd-i ḥamîde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 44). [muḥkem,]
2. Belâ bendine muḥkem rismândur
Kime bend ursa mecnûn iyeler anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 104). [muḥkem,]
3. Taşı baş toprağı yanmış ciğerdür
Der ü der-bendi muḥkemdür demürden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 93). [muḥkemdür, -dür]
4. Güller çekmekden oldı mâyeler leng
Miyâncı bağlayup muḥkem miyânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 51). [muḥkem,]
5. Bu işe bağlayup muḥkem bilümi
Okıyup her ḳabile leşkerini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 46). [muḥkem,]
6. Olur anuñla muḥkem her ‘alâḳa
Ne deñlü ḳıl za‘îf olursa ḳatı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 48). [muḥkem,]
7. Tütulmuş pâyi muḥkem bend ü bağa
Bıçak almış ele hırş ile şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 16). [muḥkem,]
8. Şu resme kim uğundi tâ seḫer-gâh
Ṭabanca urdı Leylî eyle muḥkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 23). [muḥkem,]
9. Henüz ‘azminde muḥkemdür ‘inānuñ
Nişānuñ ḳalmadı çün yayunı yaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 108). [muḥkemdür, -dür]

muhkem: Sıkıca, sağlam bir şekilde.

1. Nasihat iylediler aña **muhkem**
Dimişlerdür yevminden ya bir oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 86*). [*muhkem,]*

muhkem ol: Sağlam, dayanıklı olmak.

1. Anuñla muhkem olur ten hişârı
Hişârı aldı çün ceyş-i sekâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 50*). [*muhkem ol, -ur]*

muhlis: Halis, gönülden, samimi.

1. Gözedür **muhlisî** kaçmağa kâbil
Yüzine bensin ey âdem cihânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 154*). [*muhlisî, -i]*
2. Halaş olmak dilersen **muhlise** kaç
Giriftâr olsa habse merd-i âkil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 152*). [*muhlise, --e]*

mühmel: Bırakılmış, terk edilmiş, ihmal edilmiş, bakılmamış.

1. Hemân ihmâle yüz tutdı o **mühmel**
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 128*). [*mühmel,]*

mühr: Kilit.

1. Dağı mühriyle durur genc-i naqdi
Dağı mihri gibi **mühri** bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 103*). [*mühri, -i]*
2. Dağı **mühriyle** durur genc-i naqdi
Dağı mihri gibi mührü bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 102*). [*mühriyle, -iyle]*
3. Dehânı seglerün **mühr** ile beste
Dehân-ı segde ol kıl gibi hazır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*mühr,]*

mühr: Mühür; imza II âğız.

1. Kimün zikrin ider ola güher-riz
Didi mühr ile **mühr** açup ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 37*). [*mühr,]*

mühr ur: Kilitlemek, kapatmak.

1. Ki harc-ı naqd ile hall olunur ‘ağd
Vefâ vü mühr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [*mühr ur, -dı]*

mühr-i dürc-i mühr: Sevgi kutusunun kilidi.

1. Müzeyyen şan cemāl-i ‘ıyd-ı nevrüz
Meger kim **mühr-i dürc-i mihr** açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 5*). [*mühr-i dürc-i mihr,]*

mühr-i genc: *Hazinenin mührü.*

1. Şafâ vü Merve vü Rükûn ü Makâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 43*). [*mühr-i genc, -i]*

mühr-i hâtem ur: *Mühür vurmak, mühürlemek.*

1. Dehân-ı leyle mühr-i hâtem urdı
Zihî iksîr-i şubh-ı kîmyâger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 108*). [*mühr-i hâtem ur, -dı]*

mühr-i imân: *İman mührü.*

1. Mu‘allâ serv-ı kaddi Muştâfâ’dur
Mübârek ismi anuñ **mühr-i imân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 39*). [*mühr-i imân,]*

mühr-i sa‘adet: *Mutluluk mührü.*

1. Tapuñ **mühr-i sa‘adet** hâtemidür
İrişdür derd-mend oldum devâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 46*). [*mühr-i sa‘adet,]*

mühr-nigîn-i ‘adl u ihsân: *Adalet ve cömertlik mührünün sahibi.*

1. Ey **mühr-nigîn-i ‘adl u ihsân**
Ve ey şadr-nişîn-i mülk-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 38*). [*mühr-nigîn-i ‘adl u ihsân,]*

muhtâc: *İhtiyacı olan, muhtaç.*

1. Kâmu vahşîleri **muhtâc** oldu
Çü gördi keşret-i yârânı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 40*). [*muhtâc, -ı]*
2. Ganî fehm iylemez **muhtâc** hâlin
Ne bilsün sūzişi bî-dâğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 92*). [*muhtâc,]*

muhtâc it: *Muhtaç hale getirmek.*

1. Cihānuñ şehirler muhtâc idinmiş
Şehenşâh-ı serîr-i mülk-i dîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 22*). [*muhtâc it, -in, -miş]*

müjde: *Sevinmeye yol açan, sevindirici haber, muştı.*

1. Bu bed-bahtum bilürem âhîr olmaz
Senüñ **müjdeñ** hayâlî zâhir olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 72*). [*müjdeñ, -ñ]*

müjde it-: Müjdelemek.

1. Baña kim müjde idersin vişâli
Yâ düş midür görürdüm ya hayâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 67). [müjde it-, -er, -sin]

müjde vir-: Bir kimseye sevindirici, mutlu bir haberi ulaştırmak.

1. Virüp göñlüme dil-ber müjdesini
Ter ü tazeledün pejmürdesini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 65). [müjde vir-, -üp]

müje: Kirpik.

1. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc âleminden çeşmi bend it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 99). [müjeñden, -n, -den]

müje tığı: Ok gibi kirpik.

1. Virür almağ içün ervâh-ı aḥbâb
Müje tığına zehr-i ḳahrdan âb (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 64). [müje tığı, -na]

mukâbil: Denk, karşılık.

1. Ki evlâdur muḳârinden **muḳâbil**
Mişâl-i mâh u seyyâre kevâkib (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 26). [muḳâbil,]
2. Şan iki naḳş-ı şüretdür **muḳâbil**
Göñül tâbe gibi tâb üzre pür-cüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 152). [muḳâbil,]

mukâbil ol: Bir şeyin dengi ve karşılığı olmak.

1. Muḳâbil olmaya çün mihr-i ḥâver
Benüm ḥâlüm o nokṭadur ḥaḳîḳat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 194). [muḳâbil ol, -ma, -ya]

mukaddem: Önce gelen. (Hz. Muhammed).

1. Ve ey zât-ı medâr-ı devr-i ḥoş-dem
Ḥaḳ didi ṭapuña ey **muḳaddem** (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8). [muḳaddem,]

mükâfât it: Ödüllendirmek.

1. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu diyârumdan saña cüft (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 200). [mükâfât it, -em]

mukahhal: Sürmelenmiş, üzerine sürme sürülmüş.

1. Geçürmez sa'y ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ‘inâyet tütîyâsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 7*). [*mukahhal,]*
2. Şa‘ı dil gerdenine tavk-ı hûş-tâb
Mukahhal nergîsinün kuhlı mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 33*). [*mukahhal,]*

mukârin: *Yakın olan, bitişik, ulaşan.*

1. Ki evlâdur **mukâringen** mukâbil
Mişâl-i mâh u seyyâre kevâkib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 26*). [*mukâringen,]*

mukarreb: *Yakın.*

1. Nice tıtmış harâbe içre me’vâ
Mukarreb beglerinden itdi teftîş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 5*). [*mukarreb,]*

mukarreb ol: *Yaklaşmak, yakın olmak.*

1. Girürdi rakşa Mecnûn şan hamâme
Mukarreb oldı Mecnûn katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 97*). [*mukarreb ol, -dı]*

mukarrer: *Kararlaştırılmış, kesin, kuşkuuz.*

1. Mukarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihâna nûr-ı Hakk ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 8*). [*mukarrerdür, -dür]*
2. Şu gibi sînesi pâk olmayan dil
Muhammed medhi şekkerdür **mukarrer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 75*). [*mukarrer,]*
3. Nefâz-ı emrüne ‘âlem musahhar
Hevâ üstinde hükümle **mukarrer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 20*). [*mukarrer,]*
4. Zemîne tır didün tırdı **mukarrer**
Semâya dön didün döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 29*). [*mukarrer,]*
5. Fezâhat noktasın buldı **mukarrer**
O nükte nokta olur ol fazîha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 14*). [*mukarrer,]*
6. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzel olmaz **mukarrerdür** ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 184*). [*mukarrerdür, -dür]*

mukassem: *(Ar.) Kısmet olan.*

1. Bü'l-‘Kâsım'ı künyet itdi saña
Elîâfuñı iyleyen **mukassem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 48*). [*mukassem,]*

mukayyed ol: *Bağlanmak.*

1. Mukayyed olmayasın bend ü kayda
Çalup düşmen başına tîğ çün berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 108*). [*mukayyed ol, -ma, -ya, -sın]*
2. Bu mecnûn hasteyi hayrân sen itdüñ
Mukayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 47*). [*mukayyed ol, -ma, -(y)up]*

mükedder: Kederli, üzgün.

1. Mükedder gönlünü lütf ile şâf it
Var ol âhû-yı müşkîni şikâr it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32). [mükedder,]

mükellef: Çok emek verilerek hazırlanmış, gösterişli, muhteşem, şatafatlı.

1. Dil-i âhûya kullâb-ı maḥabbet
Yürise bu emîrâne **mükellef** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 41). [mükellef,]
2. Bişürdi dürlü ni'metler **mükellef**
Müzeyyen bezm gûyâ bâğ-ı cennet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 8). [mükellef,]

mükellef ol: Bir şeyi yapmaya mecbur olan.

1. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun gibi belâ vü 'âşk u zârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 86). [mükellef ol, -ma, -yan]

mükemmel: Tekmil edilmiş, bitirilmiş, tam, noksansız.

1. Cemâli nûr u ferr ile **mükemmel**
Gül ü reyhân elinde tâze tâze (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56). [mükemmel,]

mükerrem: Muhterem, saygın.

1. Olupdur 'ilm ü ḥilm ile **mükerrem**
Nice gönlün çeker cân incidesin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28). [mükerrem,]

mükerrer: 1.Tekrar tekrar olmak 2. Tekrar tekrar saflaştırılmış şeker haline getirme.

1. Olur şîrin **mükerrer** olsa şeker (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 76). [mükerrer,]

mükerrer ol: 1.Tekrar tekrar olmak 2. Tekrar tekrar saflaştırılmış şeker haline getirme.

1. Gül ile çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-ḥasteler cân u cigerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 34). [mükerrer ol, -dı]

mukîm: Bir yerde devamlı duran.

1. Mukîm olmuş şanurdu ol müsâfir
Yatırdı ol çürümüş üstüḥ'ân-vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 180). [mukîm,]

mukîm-i gûşe-i nâr: Ateş köşesinde oturan. II Cehennemde yanmak.

1. Ciger-güşen **muķim-i güşe-i nār**
Eger ‘aşķ itmeseydi i‘tizārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 90*). [*muķim-i güşe-i nār,]*

muķırr ol-: İkrar etmek, tasdik etmek, doğrulamak.

1. Yile virse qarārın bād-ı endüh
Muķırr olmazdı aña illa ol kūh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 24*). [*muķırr ol-, -maz, -dı]*

muķırr-ı keşt-i nūh: Nuh'un gemisinin itirafçısı, doğruyu söyleyeni.

1. Mübeşşirdür aña rūhı Celil'üñ
Muķırr-ı keşt-i Nūh oldı cūdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 21*). [*muķırr-ı keşt-i nūh,]*

mül: Şarap, mey.

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline **mül**
Muğanniler nevāda şanki bülbul (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 113*). [*mül,]*
2. Revān eyle ki gözden kışkanasın
Murādı nüş u güş-ı bülbul ü **mül** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77*). [*mül,]*
3. Gül anlardan kızardı **mülden** anlar
Ne servüñ sāyesine varsa Leyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 110*). [*mülden, -den]*
4. Libāsı sebz ü sündüs nitekim hūr
Elinde **mül** öniñde gül-cemāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 47*). [*mül,]*

mülā'im: Yumuşak, uysal.

1. Bu aña müşfiķ ol buña **mülā'im**
İl anuñ tañlar idi bu hisābın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [*mülā'im,]*

mülāzım: Bir kimseye tutunup kalan, ondan ayrılmayan.

1. Taşı hāndān içi pür-girye vü sūz
Mulāzım müşterilerden ol aya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 67*). [*mulāzım,]*
2. Mülāzım ‘Amr vāvı gibi dā'im
Sibā' anları qaplayup çü hālķa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 112*). [*mülāzım,]*

mülk: Varlık, mal, eşya.

1. Vücūdı **mülkiñi** vırāne kıldı
Geçer eş'ār ile leyl ü nehārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 24*). [*mülkiñi, -i, -n, -i]*
2. Anuñ-çün itdi Hālķ **mülk** kevnı
Odur sulţān cihānda hālķ-ı hayli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 72*). [*mülk,*

mülk: Memleket, ülke.

1. Zihî **mülk** ü zihî hüküm ü zihî şah
Zihî tertib-i kâmil bârekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [*mülk,]*
2. Melâmet kal'asının pâsbânı
Muhabbet **mülkinün** şahib-kırâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 8*). [*mülkinün, -i, -nün]*

mülk: *Sahip olunan şey.*

1. Ki gayruñ **mülkidür** bu meyve-i şah
Çün irdi bu haber ibnû's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 36*). [*mülkidür, -idür]*
2. Yir âhîr sille-i merki kafası
Nübüvvet **mülkine** şah-ı hümayûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 135*). [*mülkine, -i, -n, -e]*

mülk-i çemen: *Çimen mülkü, yeşillik yer.*

1. Şalınmak göstere kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem harâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 85*). [*mülk-i çemen, -den]*

mülk-i cihân: *Dünya ülkesi.*

1. Mülk-i cihâna iyleyeler pâdişâ beni
Ey Hâmîdî zülf-i yâr ile kışşam dırâzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 12*). [*mülk-i cihân, -a]*

mülk-i cihân gözine teng: *Dünya başına dar gelmek, sıkıntı içinde olmak.*

1. Belâdan gözine mülk-i cihân teng
Yüzinde la'î ile lû'lü-yi zîver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 62*). [*mülk-i cihân gözine teng,]*

mülk-i devlet: *Devlet mülkü, memleket, devlet.*

1. Aña âhîr od urur âh-ı bülbül
Sitemden **mülk-i devlet** olmaz âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 31*). [*mülk-i devlet,]*

mülk-i şehâdet: *Gerçeklik mülkü, (metinde âlem, kâinât).*

1. Kamu **mülk-i şehâdet** 'âlem-i gayb
Senün şun'ınla mevcûd oldı lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 21*). [*mülk-i şehâdet,]*

mûm: *Mum.*

1. Ayağ üzre tûrup maħrûm u mağmûm
Yanup odlara ağlar nitekim **mûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 12*). [*mûm,]*
2. İrüp bu haberden pîr-i maẓlûm
Tutuşdı nâr-ı 'âra nitekim **mûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 20*). [*mûm,]*
3. Hünerde bî-naẓîr idi 'Arab'da
Şadika **mûm** idi â'dâya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 3*). [*mûm,]*

4. Ki **mūm** olur sözinden seng ü pūlād
Ölü iş dirgürür kavlı-i faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [*mūm,]*
5. Tıtuşdı yandı cānı nitekim **mūm**
Gül-i nesrîne döndi reng-i lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 44*). [*mūm,]*
6. Yahūd bād-ı hevā efgendesiyem
Ol âteş kim vücūdum **mūm** idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [*mūm,]*
7. Çerāğ-ı âlem iken döndi **mūma**
Bu derde mübtelâ oldu çün ol māh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 58*). [*mūma, -a]*

mü'min: Allah'ın varlığına ve birliğine iman eden, inanan, kalp ile tasdik, dil ile ikrar eden kimse.

1. Cevābum ol hıṭābuña belādur
Belā olur belı **mü'min** maḳālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 21*). [*mü'min,]*
2. Olur gülzār u nār u **mü'min** ü gebr
Ola çün cismüme merḳad o ḥāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [*mü'min,]*

mümkün ol: Olabilmek, yapılabilmek, gerçekleşebilmek.

1. İrişmez defteri 'ahdūñ tamāme
Beni sen mümkin olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 93*). [*mümkün ol, -maz]*

mümla ara: Çok isteyerek aramak.

1. Dem ola kim arayasın Ya'ḳūb mūm
Egerçi saña bu sözler girāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 152*). [*mümla ara, -ya, -sın]*

mümteni': Mümkün olmayan, imkânsız.

1. Benümle sen derilmek **mümteni'dür**
Benüm her şeb yatağum bir ḥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 76*). [*mümteni'dür, -dür]*

mūm-veş: Mum gibi.

1. Işınmış **mūm-veş** nerm itdi anı
Anı gördi ki yok bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 54*). [*mūm-veş,]*

münacāt it: Allah'a yalvarıp yakarmak, duâ ve niyazda bulunmak.

1. Münacāt itdi yalvardı Hudā'ya
Ki yā Rab cānı irgür ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 32*). [*münacāt it, -di]*

münādî: Ar. Nidâ edici, çağırıcı, dellâl.

1. O sensüz yüriyen bî-rāh u pür-āh
Yürüyüp çağırur güyā **münādî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 39*). [*münādî,]*

münâfık: İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu (kimse).

1. Anuñ-çün vahşe oldum âşinâ ben
Ol âdem-zâde kim ola **münâfık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 105*). [*münâfık,]*

münâfık: İkiyüzlü; görünüşte Müslüman.

1. Anuñ-çün didi mecnûndur Muḥammed
Müselmânı sefih añlar **münâfık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 25*). [*münâfık,]*

münakkaş: Nakışlı, işlemeli, süslü.

1. ‘Ubeyd-i zengî vü rûmî cevârî
Münakkaş hülleler altûnlu-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 106*). [*münakkaş,]*

münâsib: Uygun, yerinde.

1. Belâ-yı firḳat olsa câna gâlib
Ḡazel aydurdı ḥâline **münâsib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 48*). [*münâsib,]*
2. Bir iki beyt okudum iyledi güş
Münâsib olduḡı-çün ḥâle ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 139*). [*münâsib,]*

münevver: Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu.

1. Muḳarrerdür ki olmazlar **münevver** nûr-ı Mevlâ’dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihâna nûr-ı Ḥaḳḳ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Ḡazel 12, Mısra 8*). [*münevver,]*
2. Mu‘aṭṭar hem **münevver** oldu âfâḳ
Okur yıldız zebân-ı ḥâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 16*). [*münevver,]*
3. Münevver çün cemâl-i baḥt-ı pîrüz
Yaḳardı şubḥ cennetden çerâḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 2*). [*münevver,]*
4. Bir mâhdurur yüzüñ **münevver**
Bir rûhdurur ṭapuñ mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 21*). [*münevver,]*
5. ‘Âlem yüzini **münevver** itdün
Ey çeşm-i çerâḡ-ı her-dü-‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 25*). [*münevver,]*
6. Güneş gibi **münevver** oldu ‘âlem
Anuñ iksîri virdi ḥâke levni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 70*). [*münevver,]*
7. Münevver çün cemâli subḥ-ı şâdık
Zihî şeb zıll-ı nûr-ı sermedidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 6*). [*münevver,]*
8. Münevver her birinüñ şeb-çerâḡı
Bitürmiş her çemen bir tâze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 30*). [*münevver,]*
9. Fiḡân u nâle iyler bûlbûl-i mest
Münevver ḥavza ṭolmış âb-ı Kevşer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 35*). [*münevver,]*

münevver ol: Nurlanmak, ışıık ile dolmak.

1. Yine oldu münevver şeb-çerâğı
Yirinden tûrdı ol divâne-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 4*). [münevver ol, -dı]

münezzeh: Kusurlardan ve noksanlardan uzak olan, tenzîh edilmiş.

1. Tağayyürden **münezzeh** pāk zātuñ
Tebeddülden muraddur şifātuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 75*). [münezzeh,]

mūnis: Alışılan, cana yakın: dost.

1. Cihân pervâlarından cānı ‘ārī
Yanınca **mūnis** olmuş vahş-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 15*). [mūnis,]

mūnis-i hāk: Toprağın arkadaşı.

1. Baña olsun belâsı **mūnis-i hāk**
Beni çün toprağumdan haşr ide Hāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 104*). [mūnis-i hāk,]

mūnkād: Bağlı, boyun eğen, itaatkar.

1. Kāmu Hāk emrine **mūnkād** u sākīt
Kāmer kim dā’imā yārı güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [mūnkād,]
2. Yanınca leşkeri vahşî dirende
Sa’âdet reh-nümâ vü baht **mūnkād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 107*). [mūnkād,]

mūnkir: İnkâr eden, öyle değildir diyen, kabul etmeyen, tanımayan.

1. Ki cān maḥlaş bula ğavġâ-yı bedden
Şora çün cānuma **mūnkir** su’ālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 69*). [mūnkir,]

muntazır: Bekleyen, gözleyen.

1. Ayağūñ tozına hep **muntazırdur**
Felek kim niçe rüşen yıldızı var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 18*). [muntazırdur, -dur]
2. Senüñ vaşluña cānı **muntazırdur**
Mezârında biten nergis gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 106*). [muntazırdur, -dur]

mūnteni’: İmkansız.

1. Seni ben **mūnteni’dür** itmeyem yād
Ġamuñsuz olıcak şād olmazam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 94*). [mūnteni’dür, -dür]

munzam: Ek, katkı.

1. Bâb-ı keremüñi buldı meftûh
Her kim ola ümmetüñe **munzam** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 38*). [*munzam,]*

mür: *Karınca.*

1. Ki bir **mûr**ı tutup şokdı dehâna
Karınca kâhka itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [*mûr, -ı]*
2. Yalan ile yılanda cem^c ider genc
Tâma^cda **mûra** beñzer mâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 61*). [*mûra, -a]*
3. Ki ejderhâdur anuñ **mûr** u mârı
Diyâr-ı ğâra göç ol hurrem ü şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 48*). [*mûr,]*
4. Adın Zeyneb dinürken ziynet itdi
Nühüfte **mûr** çeşminden dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 35*). [*mûr,]*
5. İçürdüñ hâste **mûra** zehr-i mârı
Yiter mûr-ı za^cife dârb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 48*). [*mûra, -a]*

mürâ^cât: *Saygı, hürmet göstermek.*

1. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel idüp anca mürâ^cât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 199*). [*mürâ^cât,]*

murâd: *Arzu edilen şey, dilek, amaç.*

1. Tağayyürden münezzeh pâk zâtuñ
Tebeddülden **muraddur** şifâtuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 76*). [*muraddur, -dur]*
2. Felek kim cünbişi devri aradı
Sücûdı dâ'im itmekdür **murâdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 34*). [*murâdı, -ı]*
3. Kaçan çeşm-i nigâr olsa **murâduñ**
Yiter manzar gözüñe 'aynı şâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 73*). [*murâduñ, -uñ]*
4. Didi sizden **murâdım** âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*murâdım, -ım]*
5. Didi sizden **murâdım** âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57*). [*murâdım, -ım]*
6. Bulurdı her kişi her dem **murâdı**
Kim ister kim ide gendüyi dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 36*). [*murâdı, -ı]*
7. Seherden yolların gözlerdi tâ şâm
Murâdı bu ki Mecnûn'ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 53*). [*murâdı, -ı]*
8. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdı nûş u gûş-ı bülbül ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77*). [*murâdı, -ı]*
9. İde sünbüller ile riş-ğandi
Ğalağ didüm degüldi bu **murâdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 89*). [*murâdı, -ı]*
10. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdî
Murâdı bu ki bulup bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [*murâdı, -ı]*
11. Yolında yıl gibi oldı şitâbân
Budur yıl gibi yilmekden **murâdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 23*). [*murâdı, -ı]*
12. İder 'âkıl şalâh-ı dil-nüvâzı
Didi sizden **murâdım** vuşlat idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 21*). [*murâdım, -um]*
13. Bulup maşşûdumı anı yitürdüm
İrişşün Nevfel'e Hâk'dan **murâdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 15*). [*murâdı, -ı]*

14. Irak Һar-gāhdan miqdār-ı ferseng
Murādi gözlemekden oturup rāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 25*). [*murādi, -ı*]
15. Murādi olmasa Perverdigār'ıñ
Cihān kim iki yüzlü bir varağdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 4*). [*murādi, -ı*]
16. Ne ğayret kayusı kaldı ne hōd şerm
Murād idinmiş idi vaşl-ı yārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 17*). [*murād, ,*]
17. Ne ğavġā-yı 'ases ne Һabs-ı Һargāh
İder gönlin **murādın** bī-müdārā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 9*). [*murādın, -ı(n)*]

murād bul-: İstekte bulunmak.

1. Ne bulursın ol ebrūdan murādi
Ki zengiler gibi kecdür nihādı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 65*). [*murād bul-, -ur, -sin*]

murāda ir: Arzusuna kavuşmak, istediği şeyi elde etmek.

1. Ki Һāke virdi bu nağş u nigārı
Ki benden irmeyisersin murāda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 29*). [*murāda ir, -me, -(y)iser, -sin*]

murāduñ: Arzu edilen şey, dilek, amaç.

1. Tolaşmasa eger rāy ile ilġü
Cihānda bir vefāsuzdur **murāduñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 85*). [*murāduñ, -uñ*]

murāşsa': Değerli taşlarla süslenmiş.

1. Belā vü zaħmet idi şanki yāre
Muraşsa' heykel ü altūnlu Һalġāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 167*). [*muraşsa', ,*]
2. Nigār u nağş ile şan Һāne-i Çin
Muraşsa' la'l-i aħmerden licāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 55*). [*muraşsa', ,*]

mürde: Ölü, ölmüş.

1. Ki ya'nī **mürde** fāriġdür kefenden
Dü 'ālemden o kim taşra kırar taħt (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 10*). [*mürde, ,*]
2. Çün ölem yine anuñ **mürdesi** kıl
İki 'ālemde 'aşğ olsun baña dīn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [*mürdesi, -s, -i*]
3. Nitekim **mürdeyi** nefh-i Mesihī
Anuñla piş-keş koşdı leṭā'if (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 92*). [*mürdeyi, -y, -i*]
4. Ṭabī'at iştihāsı **mürde** oldı
Kaçan cev'ile nefsum ide saħtī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 54*). [*mürde, ,*]
5. İçi **mürde** taş merķad gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm deride (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 72*). [*mürde, ,*]
6. Zebān-ı Һālidür ol **mürde** cānuñ
Bilem dirseñ nedür gönlindeki ħāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 116*). [*mürde, ,*]

mürde: Ölü, cansız. II ruhsuz.

1. Amān virme başın kat' iyle şem'un
Baña hoşdur öñünde **mürde** yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 105*). [*mürde,]*

mürekkeb: Yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde sıvı madde.

1. Vekîl-harcı gibi def'îdür inci
Aña virdi qalem kâğıd **mürekkeb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 251*). [*mürekkeb,]*

müretteb: Bezenmiş, donatılmış.

1. Kitâbet emri esbâbın **müretteb**
Ele aldı çü Mecnûn hâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 252*). [*müretteb,]*
2. Zer ü dürr ile zeyn itdi **müretteb**
'Arûs-ı 'âlem-i hüsn a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [*müretteb,]*

murğ: Kuş.

1. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyûn **murğ**ı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [*murğ, -ı]*
2. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyûn **murğ**ı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [*murğ, -ı]*
3. Ütülmiş **murğa** beñzer ser şikeste
Dür-i nâ-süftesinden sine süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 114*). [*murğa, -a]*
4. Vazîfe-h'ârîdur her **murğ** u mâhî
Cihânda ins ü cinne cân viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 174*). [*murğ,]*
5. Düşer her **murğ** u mâhî cevr-i dâma
Aña kim şu'me bir loḳma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [*murğ,]*
6. Dil-i divâneye vîrâne besdür
Benim **murğum** uçupdur ol kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 95*). [*murğum, -um]*
7. Kılurlar 'ömrün anbârını sürâḥ
Ecel bir **murğdur** minḳârı pülâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 81*). [*murğdur, -dur]*
8. Uçur cân **murğını** ḥabs-ı kafesden
Leb-i deryâ dehân-ı ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 70*). [*murğını, -ı, -n, -ı]*

murğ-ı cân: Gönül kuşu.

1. Maḥabbet murğ-ı cânûñ şehperidür
Ne cân kim ide bu perrile pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 10*). [*murğ-ı cân, -un]*

murğ-ı cân: Gönül kuşu.

1. Qabûl it sehv ile olan sücudüm
Olup bu **murğ-ı cânâ** saça dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 31*). [*murğ-ı cânâ, -a]*

murğ-ı hevâyî: Heva ve hevesine tabi kuş II Gönül.

1. Ki olsa efserün devlet külâhı
Hevâya uyma ey **murğ-ı hevâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 117*). [*murğ-ı hevâyî,]*

murğ-ı hōş-per: Güzel kanatlı kuş.

1. Ki gördi evce ırmış bir dırahtı
Uçar bir şu'besinden **murğ-ı hōş-per** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 85*). [*murğ-ı hōş-per,]*

murğ-ı lâ-mekânî: Yuvasız kuş.

1. Hâlâş itdi belâ-yı ân u inden
Mekânın kodı **murğ-ı lâ-mekânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 37*). [*murğ-ı lâ-mekânî,]*

murğ-ı seher-hîz: Sabah erkenden öten kuş.

1. Cihâne tîğ-ı tîz itdi zebânı
Seherden çûş idüp **murğ-ı seher-hîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 39*). [*murğ-ı seher-hîz,]*
2. Yaḥûd âhum irişdi oda yandı
Niçün ötmez aceb **murğ-ı seher-hîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 19*). [*murğ-ı seher-hîz,]*

murğ-zâr: Far. Çayırılık, çemen-zâr II Kuş bahçesi.

1. Ki döndi **murğ-zârı** lâle-zâra
O şahrâ kûha döndi küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 174*). [*murğ-zârı, -ı]*

mür-ı za'îf: Kuvvetsiz karınca // hem fiziken hem de kudret bakımından güçsüz karınca: âşık.

1. İçürdün ḥaste mûra zehr-i mârı
Yiter mür-ı za'îfe darb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 49*). [*mür-ı za'îf, -e]*

mürîd: Tarikatte bir şeyh ve mürşide bağlanarak kendisinden usul ve tasavvuf yolunu öğrenen kimse.

1. Mürîd iyle yoluñda mârîd itme
Budur senden ümîdüm yâ îlâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 46*). [*mürîd,]*

mürşid-i rāh: Yol gösterici. II Şeyh.

1. Hevâ üstinde yapmışdur binâmı
Du'â iyle baña ey **mürşid-i rāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 99*). [*mürşid-i rāh,]*

mürüvvet: Cömertlik, ihsan, lutuf.

1. Mürüvvet mevci dilde iyledi cüş
Didi bu bî-penâha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 44*). [*mürüvvet,]*
2. Kayurmayıp kayır gibi şaçardı
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 85*). [*mürüvvet,]*
3. Mürüvvet görmedüm olmağı hāmüş
Tapuñdan bildügüm aḥvâli bir bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 122*). [*mürüvvet,]*

mürüvvet-kân: *Cesur, yiğit olan.*

1. Koyunı kurd ile barışdurur tiz
Mürüvvet-kāna iḥsān menba'idur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 111*). [*mürüvvet-kāna, -a]*

mūsā: *Hızır, Musa.*

1. Elif ḥarfin bu güç yolda 'aşā kıl
Dehende **Mūsā** gibi ejdehā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 12*). [*mūsā,]*

müşābih: *Benzer.*

1. Müşābih na'rada dīvāne dīve
Ki ey büt 'aşkınuñ dīvāne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 26*). [*müşābih,]*

müsāfir: *Konuk, misafir, yolcu.*

1. Geçer bu ḥāl ile leyl ü nehārī
Müsāfirler gelürler bu diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 37*). [*müsāfirler, -ler]*
2. Yiñi sevdāda ol gice **müsāfir**
Yürürdi ol belā Mısrı ḥurūṣān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 6*). [*müsāfir,]*
3. Müsāfir olmaz ana merd-i 'āqıl
Niçün itmezsin ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 84*). [*müsāfir,]*
4. Gelürdi görmege anı heves-nāk
Ḳatından eksük olmazdı **müsāfir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 79*). [*müsāfir,]*
5. Muḳīm olmuş şanurdi ol **müsāfir**
Yaturdı ol çürimiş üstüḥ'ān-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 180*). [*müsāfir,]*

musahḥar: *Teshîr edilmiş, alınmış, zabtolunmuş, fethedilmiş.*

1. Nefāz-ı emrüne 'ālem **musahḥar**
Hevā üstinde ḥükmünle muḳarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 19*). [*musahḥar,]*

musahḥar: *Boyun eğdirilmiş, emir ve itâat altına alınmış.*

1. Cihān her ḥükmine fermān **musahḥar**
Felek yayın eger bî-ḳabza ḳabzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 4*). [*musahḥar,]*

musahhar ol-: *Emrine amade olmak, boyun eğmek.*

1. Elünde rā olursa tiz hançer
Dü ‘âlem rāyuña olur musahhar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 20*). [*musahhar ol-, -ur*]

muşâhib: *Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse.*

1. Muşâhib oldı çün ol nâzenine
Mübeddel oldı ‘ayş u nâz enine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 171*). [*muşâhib,*]
2. Benüm ‘üryân ne gür u ne kefen var
Muşâhib olıma mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 97*). [*muşâhib,*]

musallat: *Üzerine düşmek.*

1. Ol anlara **musallat** çün Süleymân
Gürûh-ı vahşe eyle hüküm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 34*). [*musallat,*]

musallat iyle: *Sataşmak, rahatsız etmek, başına sarmak.*

1. Ben ansuz oluram bî-çâre bî-kes
Musallat iyleyen baña hevâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 97*). [*musallat iyle, -(y)en*]

muşaykal: *Parlak, cilalı.*

1. O kavme hamle itdi nitekim şîr
Bir elde çini kalkanı **muşaykal** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 53*). [*muşaykal,*]

müsebbih: *Allah'ı tesbih eden kimse.*

1. Müsebbih aña her şey'ün zebânı
Zihî rahmet zihî ni‘met kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 172*). [*müsebbih,*]

müselmân: *Müslüman.*

1. Anı zikr itmeyen olmaz **müselmân**
Temâm olsa bulur bu söz kabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 40*). [*müselmân,*]
2. Anuñ-çün didi mecnûndur Muhammed
Müselmânı sefih añlar münâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 25*). [*müselmânı, -ı*]

müsel: *Ardı ardına, birbirine bağlı, zincirleme, silsileli.*

1. Olur hem nâfe hem âhû şikârı
Müsel zülfi olsa vâkı-tı naḥcîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 31*). [*müsel,*]

2. Metā‘ın nev-bahāruñ kāsıd itdi
Müsel sel sünbüli dil-bend ü dil-gır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 7*). [müsel sel,]
3. Muḥayyel şîr okurlardı **müsel sel**
Ele almazdı ansuz bâde cāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 20*). [müsel sel,]

müsem mâ: Ad verilmiş, isimlendirilmiş, ismi olan.

1. Müsem māsın ki kevne şıgmaz ismüñ
Senüñ-çün ḥalk olundı cümle hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 162*). [müsem māsın, -sın]

müşerref: Şeref kazanmış, şeref lenmiş, şerefli.

1. Göğî kılduñ müzeyyen encüm ile
Yiri itdüñ **müşerref** merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 26*). [müşerref,]
2. Qudümünle **müşerref** iyle Qudsi
Melekler kim senünle müfteḥirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 16*). [müşerref,]
3. Ruḥ-ı Leylî **müşerref** aya beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef nāya beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 33*). [müşerref,]
4. Müşerref kıldı rüy-ı şubḥ-kārı
Zihî şubḥ-ı sa‘âdet rüz-ı pîrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [müşerref,]

müşerref it: Şeref lendirmek, onurlandırmak.

1. Ğarîḳ-i ni‘met itdi ḥaş u ‘āmı
Ulu bezm itdi şāhāne müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 7*). [müşerref it, -di]
2. Göñül mihmānını ḥôş gördi ḥaylî
Müşerref itdi anı vuşlat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 131*). [müşerref it, -di]

müşerref ol: Müşerref olmak; onurlanmak, onur kazanmak, şeref lenmek.

1. Müşerref oldı andan güş-ı zanbaḳ
Zemîn-i sebz güyâ āsmāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 58*). [müşerref ol, -dı]
2. Müşerref ola senden gülşen ü bâğ
Ayağ altında ḥāk ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 110*). [müşerref ol, -a]

müşfik: Şefkatli, yumuşak yürekli.

1. Bu aña **müşfik** ol buña mülâ‘im
İl anuñ ṭañlar idi bu ḥisābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [müşfik,]

müş-ı küstāḥ: Arsız fare.

1. Hemān âteş-gededür dūd-ı bî-māy
Nice demdür bu iki **müş-ı küstāḥ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 79*). [müş-ı küstāḥ,]

muşibet: Musibet, bela, kötülük, sıkıntı.

1. Kimi ağlatmaz ol resme **muşibet**
Siyeh-puş oldu ol da mâtem için (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 6). [muşibet,]
2. İrişdi şabr olunmaz bir **muşibet**
Kara yirden kara şu çıktı ağıdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 26). [muşibet,]

müşk: Asya dağlarında yaşayan bir ceylân cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.

1. Gül it nârin Hâlîlûn hâkkı câne
Beden **müşkine** bârû çek lahdiden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 67). [müşkine, -i, -(n)e]
2. Deberdöldükçe bu ‘aşkuñ peyâmı
Pür itdi **müşk** gibi her meşâmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34). [müşk,]
3. Siyâh olmasa **müşk** olmaz kemâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 72). [müşk,]
4. Güle lutf-ı semenden âb virdi
Gümân-ı fitneye toz itdi **müşkin** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 63). [müşkin, -în]
5. Cigerde dâğ olurdu dâğı üzre
Şaçın meşşâta çün **müşkin** iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 159). [müşkin, -în]
6. Ğam-ı ‘aşkı tağılmış **müşke** döndi
Tolup gönîlîñ ğam-ı dil-ber kayusu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 68). [müşke, -e]
7. Tıradı ördi geh **müşk** ile müyün
Kuru kânunâ döndürmiş ğam-ı yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46). [müşk,]
8. Şarulup ğarķ idem **müşk** ü ‘abîre
Çıkardı mefreşinden hazz-ı dîbâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 40). [müşk,]
9. Bu ‘aşkum **müşkin** aña aşikâr it
Getür serv-i hilâfı bî-hilâf it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 34). [müşkin, -in]
10. Cemâl-i ‘âlem üzre **müşk** saçdı
Aña hûş h’âb gösterdi ferîşte (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 16). [müşk,]

müşk-i hıtâ: Hıta miski.

1. Hârâb itme bu burcı tākı yıķma
Mu‘aţţar nâfesi müşk-i Hıţâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 45). [müşk-i hıtâ, -dur]

müşk-i hoten: Hoten miski, Hoten şehrinde üretilen bir misk.

1. Şaçı çîni nice müşk-i Hotendür
Sevâdı hîle vü şehri-i fitendür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 59). [müşk-i hoten, -dür]

müşk-i ter: Taze misk.

1. Şarıldı **müşk-i ter** gibi harîre
Teni ğam micmerinde ‘üd gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 54). [müşk-i ter,]

müşkil: Güçlük, zorluk, sıkıntı.

1. Peder-i Mecnûn bu **müşkil** hâle nâ-gâh
İşidüp il dilinden oldu âgâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 3). [müşkil,]
2. Delüye uyma şıgma ad u şane
Zihî **müşkil** fazâhat zî-melâlet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 159). [müşkil,]
3. Irâk düşmek katı düşvâr u **müşkil**
Ne müşkildür bu resme sevgülü yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 130). [müşkil,]
4. Irâk düşmek katı düşvâr u müşkil
Ne **müşkildür** bu resme sevgülü yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 131). [müşkildür, -dür]
5. Melâmet iyleme kim şerm-sârem
Bu **müşkil** yaramuñ üstine ey yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 37). [müşkil,]
6. Ya zibâ bâga ya **müşkil** duzâga
Esen kal sen ki ben hep rahtı dirdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 24). [müşkil,]
7. Ne **müşkildür** ki ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm halka rüsvây (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 82). [müşkildür, -dür]
8. Ki ol **müşkil** iş oldu aña âsân
Meger bir gün o sultân-ı gâzab-nâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14). [müşkil,]
9. Dağı **müşkil** budur bî-gam-güsârem
Ne çârem var ne şabrum ne mecâlüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 106). [müşkil,]
10. İy meyli olmayan ten lezzetine
Günüñ geçdi bu **müşkil** kâr içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 17). [müşkil,]
11. Zihî **müşkil** belâdur saña bu derd
Eger hizmet kılayduñ pâdişâha (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 22). [müşkil,]
12. Hârâma hem-nişîn olmak da **müşkil**
Hârâma ger harim olam helâkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 122). [müşkil,]
13. Katı **müşkil** olur şaklasın Allah
Felek aña bu resme kahr iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 36). [müşkil,]
14. O besdür baña қо cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu **müşkili** hâll (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 45). [müşkili, -i]

müşkil hall it-: Sıkıntıyı çözmek.

1. Ki varup Ka‘be’ye hâll ide müşkil
Kayurdu Kays için bir hûş mehâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 30). [müşkil hall it-, -e]

müşkil ol: Zor, çetin olmak.

1. Çü vaşlı müşkil oldu yâr-ı cânun
Anasına didi bir kimse Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 174). [müşkil ol, -dı]

müşkilât: Güçlük, zorluk, sıkıntı.

1. Dil olup taylasânı diye âmîn
Du‘âsı hâll ider her **müşkilâtı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 33). [müşkilâtı, -ı]

müşkîn: Misk kokulu.

1. Şanasın kara gözdür kapladı hûn
Kimi gilmân-ı rûmî hülle **müşkîn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 41). [müşkîn,]

2. Olur pür-derd nice nâz-perverd
Aşar ayvâyı **müşkin** perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 31*). [*müşkin,]*

müşkin: Siyah, kapkara.

1. Şafak gibi cihân kına boyandı
Hevâ **müşkin** iken kâfura döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 51*). [*müşkin,]*

muşt: Yumruk.

1. Ururdu gendünüñ puştınañ **muştı**
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 124*). [*muştı, -ı]*
2. Meh ile mâhî ile tıtdı küştı
Şadef puştına urup mâhî **muştı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 99*). [*muştı, -ı]*

muşt ol: Yumruk olmak.

1. Serine düşmeninüñ muşt olayın
Şikâr idi benim bu ilde kaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 46*). [*muşt ol, -ayın]*

müsta‘cil: Sabırsız, acele eden.

1. Amân vir ey ecel **müsta‘cil** olma
Temâyül yaraşur sen serve ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 4*). [*müsta‘cil,]*

mustafâ: Hz. Muhammed (sav).

1. Şefî‘üm çün habîbüñ **Muştafâ’dur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 76*). [*muştafâ’dur, -’dur]*
2. Muhibler şeyhi Semnün hürmetiyçün
Habîbüñ **Muştafâ** hakkı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 39*). [*muştafâ,]*
3. Mu‘allâ serv-ı kaddi **Muştafâ’dur**
Mübârek ismi anuñ mühr-i imân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 38*). [*muştafâ’dur, -dur]*

müstağnî: İhtiyaç duymama, umursamama.

1. Zihî ‘âşık ki **müstağnî** temâşâ-yı tecellâdan
Cemâl-i ‘âşkı her lahza teferrüc iyleyen ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 2*). [*müstağnî,]*

müstağnî: Elinde olanla yetinen, doygun II İhtiyaçsız, ihtiyaç duymayan.

1. Senüñ birdir kıtuñda nûş ile zehr
Tıpuñ ol resme **müstağnî** ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 35*). [*müstağnî,]*

müstağnî ol: İhtiyaç duymamak, umursamamak.

1. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter duhter ki ahter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 22*). [müstağni ol, -ur]

müstağrak ol: Gark olmak, batmak.

1. Al iden anı zulm ile itdügi kan mıdur
Oldum hayâl-i hüsnüne müstağrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 3*). [müstağrak ol, -du, -m]

müştâk: Şiddetle arzu eden, özleyen, hasretini çeken, gönülünden isteyen.

1. Gice göz yummayan ‘uşşâka beñzer
Seher bî-hüd yatan **müştâka** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 44*). [müştâka, -a]
2. Bu anı ol bunı itdi der-âğuş
Buluşup iki **müştâk** iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 75*). [müştâk,]
3. Ki kapusunda Hindû-yi siyâhem
Katı **müştâkem** anuñ şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 37*). [müştâkem, -em]
4. Senüñle şöhbete var meyli haylî
Sana **müştâkdur** göre cemâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 93*). [müştâkdur, -dur]
5. İki yâr u iki **müştâk** u mehcür
Cihâna tıldı efgânun hürüşü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [müştâk,]

müştâk ol: Âşık olmak.

1. Meger Mecnûn’a müştâk oldı haylî
Aradı buldı Mecnûn’ı fütâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 36*). [müştâk ol, -dı]

müştâk-ı yâr: Sevgiliyi arzulayan, çok isteyen.

1. Baña olmışdur ejderhâ havâle
Bu ben bî-çâre kim müştâk-ı yârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 105*). [müştâk-ı yâr, -em]

müstemend: Üzüntülü, kederli, hüznünlü; çaresiz, zavallı; talihsiz, mutsuz.

1. Geçür gâmdan bu birkaç **müstemendi**
Egerçi Hamdî kahrûñ lâyıkıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 54*). [müstemendi, -i]
2. Esîr ü **müstemendem** ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan galle vü mâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 36*). [müstemendem, -em]
3. Ğarîb ü bî-nevâ vü **müstemendi**
Ol anda qaldı yok ağıyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 122*). [müstemendi, -i]
4. O bî-çâre za‘îf ü **müstemendüñ**
Beni ‘afv itsün erçi pür-günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 34*). [müstemendüñ, -ün]
5. Ğarîbi ya‘nî Mecnûn **müstemendi**
Ki ol vahşî-nişin ü vahşet-âmîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 34*). [müstemendi, -i]

müstemir: Sürekli olarak, devamlı.

1. Hevâñ odiyle  olmışdur t r b 
Sen   şev   n dilinde **müstemirdür** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 105*). [*müstemirdür, -d r*]

m şter : * ştir  eden, satın alan.*

1.  de   n **m şter ** b z r n  germ
Bah  biçmekle b yi  iylemez şerm (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*m şter ,]*
2.  de   n **m şter ** b z r n  germ
Bah  biçmekle b yi  iylemez şerm (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 81*). [*m şter ,]*
3. Güher şatıcıs n biz **m şter y z**
Beh s n bi  bi  artur **m şter y z** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*m şter y z, -y, - z*]
4. G her şatıcıs n biz **m şter y z**
Beh s n bi  bi  artur **m şter y z** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*m şter y z, -y, - z*]
5. G her şatıcıs n biz **m şter y z**
Beh s n bi  bi  artur **m şter y z** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*m şter y z, -y, - z*]
6. Güher şatıcıs n biz **m şter y z**
Beh s n bi  bi  artur **m şter y z** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 80*). [*m şter y z, -y, - z*]
7. Taş   and n i i p r-g rye v  s z
Mul z m **m şter lerden** ol aya (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 67*). [*m şter lerden, -ler, -den*]

m şter : *Jüpiter gezegeni (Güneş sisteminin en büyük ve en etkili gezegenidir, gücü temsil eder.).*

1. Sil  -d r ola t   azm itse s lt n
T rur hem **M şter **  azmu na r g b (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 4, Mısra 31*). [*m şter ,]*
2. Görüp   sni  melekde sen perin  
Seni gözi  şırmış **M şter n n** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 68*). [*m şter n n, -n n*]
3. şaf -y  vaş -  y r-  c n-fez ya
Ufu dan **M şter **   n oldu peyd  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 49*). [*m şter ,]*
4. Niy z itdi a a Mecn n-  şeyd 
Didi ey **M şter ** ey ş li -  sa d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 51*). [*m şter ,]*
5. Yüz urdı   zretine   re-s zu 
Didi ey **M şter ** Zühre   l mu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 63*). [*m şter ,]*
6. Zu aldur p sb n Mirr  -  cell d
Vek l- arc  o bezm   **M şter d r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 35*). [*m şter d r, -d r*]

mut  : * taat olunan, boyun eğ len, başkasının kendisine itaat ettikleri.*

1. Der   d m  k lup bi -d m u ma b s
Sib  -  nefsin   olan **mut  ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 54, Mısra 31*). [*mut  , - *]
2. Anu -  n oldu anlaru  **mut  **
Kişiye lu f u i s n p sb ndur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 86*). [*mut  , - *]
3. Sib  u    kimi va şu  **mut  **
 aberler var saça sinemde mest r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 40*). [*mut  , - *]

mutahhar: *Kutlu, mübarek, maddi ve manevi olarak temizlenmiş.*

1. şuyı p k u **mutahhar** şanki Kevşer
Ken r-  havza bitmiş t ze ravza (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 45, Mısra 16*). [*mutahhar,]*

muṭarrā: *Ar. Taze, tarâvetli.*

1. Muṭarrā verd idüñ düşdün türābe
Cihānda mäh u mihr idi cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 108*). [*muṭarrā,]*

muṭavvak: *Boynuna gerdanlık vs. takılmış. Boynuna halka olan.*

1. Muṭavvak şūfîler gibi kebüter
Bu efser ṭavṭ ile baykuşa ḥaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 52*). [*muṭavvak,]*

muṭteber: *İtibarlı, sayılır, hatırlı.*

1. ‘Arabda **muṭteberdür** şulḥ u cengi
Şavaşa varsa ṭartılmış yaraḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 104*). [*muṭteberdür, -dür]*

muṭteḳif: *Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan.*

1. O ṭālib kim ḳapuñda **muṭteḳifdür**
Seni bilmekte ‘acze muṭterifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 85*). [*muṭteḳifdür, -dür]*

muṭterif: *İtiraf eden.*

1. O ṭālib kim ḳapuñda muṭteḳifdür
Seni bilmekte ‘acze **muṭterifdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 86*). [*muṭterifdür, -dür]*

muṭi’: *İtaat eden, itaatkar.*

1. Ne kārūm ḳaldı ne varum ne yārūm
O kim sulṭān-ı ‘aşḳına **muṭi’em** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 39*). [*muṭi’em, -em]*
2. Muṭi’em dōke baḡrum yāre ḳanum
Başumdan gitmesün Leyli belası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 14*). [*muṭi’em, -em]*
3. Muṭi’em cümle fermānına şāhuñ
Çekerseñ tiḡuñı uş cān u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 80*). [*muṭi’em, -em]*
4. ‘Aceb midür **muṭi’** itse sibā’ı
Süpürdüirdi sibā’a buyruḡ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 32*). [*muṭi’,]*
5. Sibā’ u vaḥşe iḥşān idi işi
Muṭi’ itmişdi in‘āmı sibā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 85*). [*muṭi’,]*
6. Muṭi’i olsa ṭañ mı her dirende
O meclis kim sibā’ olmuşdı ḥavli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 116*). [*muṭi’i, -i]*

muṭi’ ol: *Tabi olmak, birinin hükmü altında bulunmak.*

1. Bu gün fermānuñuñ oldı muṭi’i
Velî bu şerbeti Mecnûn’a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 94*). [*muṭi’ ol, -dı]*

mutlak: Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

1. O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi
O başdan ayağa derd oldu **mutlak** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 33). [mutlak,]

mutlaka: Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

1. Şikârın na'î ile taşları zülfi
Cihânı **mutlakâ** şayd itdi kaydı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 27). [mutlakâ,]

mutrib: Çalgıcı, çalgı çalan.

1. Şeh-i 'âlî-cenâb ile cenâ'ib
Şehûn bezmine Zühre **mutrib** olmuş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 29). [mutrib,]

muttali: Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkif ve haberdar olan.

1. Cihâna 'ibret itmiş şüretini
Bu hâle **muttali** olup biliş yâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191). [muttali,]

muvâfık: Münasip, uygun.

1. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dahhâk
Gice yanumca yâr idüñ **muvâfık** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 193). [muvâfık,]
2. Yaşın tutmağ için giydüm kebûdı
Saña ben 'âşıkam şâdik **muvâfık** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 217). [muvâfık,]
3. Degül çün hâli hâline **muvâfık**
Cihân ol dem harâb olur muhakkağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 26). [muvâfık,]
4. Olup birbirine küvf ü **muvâfık**
İki cânibden olıcağ mağabbet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 16). [muvâfık,]

muvâfık: Aynı tarafı destekleyen, aynı görüşü paylaşan, birbirine muhâlif olmayan kimselerden her biri.

1. Belâ-yı gamda Mecnûn'a **muvâfık**
Diyâr-ı Leylî'den kopdı hûş-âvâz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 2). [muvâfık,]

muvaşşah: Süslenmiş, süslü; mısralarının ilk harfleri bir kelime meydana getiren manzume, akrostiş.

1. Müvaşşah nağmeler taşnîf iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 168). [müvaşşah,]

müvekkil: Birini kendine vekil olarak seçen kimse.

1. Ki itlerden nice buldı hâlâş
Müvekkil gönderüp ol bî-günâha (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 49). [müvekkil,]

müy: Kıl, kıl gibi ince, müy miyân.

1. Bürehne cismi ince **müya** dönmiş
Tenin mü kaplamış âhüya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 29*). [müya, -a]
2. Keşide **müy** kaddinden miyânı
Zenahdânı ki sib idi gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 36*). [müy,]
3. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni tâb üzre düşmüş **müya** döndü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [müya, -a]

müy: Kıl, saç teli.

1. Taradı ördi geh müşk ile **müyın**
Kuru kânunâ döndürmüş gam-ı yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46*). [müyın, -ı, -n]
2. Ki mihmân oldu anuñ gibi **müya**
Şınayup ‘aşıkı pîr-i hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148*). [müya, -a]
3. Yolarken hasret-i yâr ile **müyı**
‘Arabda âdet idi bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 94*). [müyı, -ı]

müy it-: Kıl (gibi ince) etmek.

1. Didi râvî-yi kışsa hâtif-i güy
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 2*). [müy it-, -üp]

müyesser iyle: Nasip etmek.

1. Devâ kıl luţf ile bu derd-i dâğa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 35*). [müyesser iyle,]
2. Cemî‘-i enbiyâ hâkkı ilâhî
Bize ol ‘aşkuñı iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 41*). [müyesser iyle,]

müyesser ol: Nasip olmak.

1. Ola mı müyesser aña ey döst
Düşmenlerüm ile döst olduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 8*). [müyesser ol, -a]

müyesser ol-: Nasip olmak.

1. Vişâl-i döst olmayup müyesser
Giderdi ser-be-sîne dest-ber-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 5*). [müyesser ol-, -ma, -(y)up]

müy-ı bārık: İpincecik bir kıl II âşığın kederden bir deri bir kemik kalan beli.

1. ‘Ikâl-ı pay u ‘aql u dîde târik
Yol eyle ince güya **müy-ı bārık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 82*). [müy-ı bārık,]

müy-i ca'dî: Kıvrıcık kıl, saç.

1. Ki bula gayri ğamlardan necâtı
Yaturken kıvrılıp çün **müy-i ca'dî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 93*). [*müy-i ca'dî,]*

müy-ı miyân-ı mûr: Karınca gibi ince, zayıf.

1. Kıla cismüm kılı biñ dürlü feryâd
Tenüm müy-ı miyân-ı mûra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 9*). [*müy-ı miyân-ı mûr, -a]*

müzehheb: Tezhip olunmuş, altınla yaldızlanmış.

1. Seher-geh çünki şark-ı kırmızı-püş
Müzehheb güş-vârı aşdı der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 2*). [*müzehheb,]*

müzehheb: Altınlı, altından yapılmış.

1. Şurâhî üzre peymâne tezerve
Müzehheb çiniler simin siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 17*). [*müzehheb,]*

müzeyyen: Bezenmiş, süslenmiş, ziynetli.

1. Göğî kılduñ **müzeyyen** encüm ile
Yiri itdün müşerref merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 25*). [*müzeyyen,]*
2. Giyâhî sünbüle cevzâ olur cev
Zebercedden **müzeyyen** hâne-i zîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 53*). [*müzeyyen,]*
3. Müzeyyen âsmân çün sebz-i gülşen
Kevâkib çün kevâ'ib zer-hamâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 2*). [*müzeyyen,]*
4. Kılur ferşi nebât ile **müzeyyen**
Koyar ol kudret ü 'ilm issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 10*). [*müzeyyen,]*
5. Bişürdi dürlü ni'metler mükellef
Müzeyyen bezm güyâ bağ-ı cennet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 9*). [*müzeyyen,]*
6. Müzeyyen şan cemâl-i 'ıyd-ı nevrüz
Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*müzeyyen,]*

müzeyyen kıl-: Süslü hale getirmek.

1. Şafâ-yı sa'ya maħmil bağladı il
Peder-i Mecnûn müzeyyen kıldı maħmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 29*). [*müzeyyen kıl-,]*

müzeyyen kıl: Tezyin etmek, süslemek, donatmak.

1. 'Arûsiyçün müzeyyen kıldı maħmil
Çeküp pıl-i sepide-i Mengelûsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 6*). [*müzeyyen kıl, -dı]*

2. Müzeyyen kıldı nâzûk hîl'at ile
Ridâ vü tavk oldu zûlf ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 132*). [müzeyyen kıl, -dı]

muẓtarib iyle-: Sıkıntı çekmek, hasta etmek.

1. Peder biçāre çün gördi bu kanı
Tevehhüm muẓtarib iyledi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 56*). [muẓtarib iyle-, -di]



N

nā-bedīd: *Meydanda olmayan, görünmez.*

1. Perī şanup seven dīv-i sepīdi
Olur āhīr o ʿaşkun **nā-bedīdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 52*). [*nā-bedīdi, -i*]
2. Bu tertīb üzre nazm itdi cevāhir
Didi ol **nā-bedīd** olan remīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 3*). [*nā-bedīd,]*

nābit ol-: *Büyütmek, yetiştirmek.*

1. Ki söz naḥlin dikersin nābit olsa
Söze kuş kondurırsın şābit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [*nābit ol-, -sa*]
2. Ki söz naḥlin dikersin nābit olsa
Söze kuş kondurırsın şābit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 97*). [*nābit ol-, -sa*]

nabz: *Ar. Atar damar, hususen bilek damarı ki tabip ekseriya hastayı oradan muayeneye başlar.*

1. Şifāsında ne ḥācet ḥaste **nabzı**
Bisāṭ-ı başıdır bu arz-ı mefrūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 6*). [*nabzı, -ı*]

nabz-ı kārūre-şinās: *Nabızdan anlayan.*

1. Buḥārından dimāḡuñ ḥuşk olup leb
Bulup bir nabz-ı kārūre-şināsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 45*). [*nabz-ı kārūre-şinās, -ı*]

nā-çār: *Çaresiz, ister istemez.*

1. Bize çāre hemān şabr oldı **nā-çār**
Çü dünyā menzili rihlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224*). [*nā-çār,]*

nāçār: *Çaresiz, dertli, üzüntülü.*

1. Vara aḡyāra ʿāşık kıla **nāçār**
Baña kalmadı bundan özge ḥile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 132*). [*nāçār,]*
2. Leb-i kūze meger ol daḡı **nāçār**
Yüze yüz görmedi ḡayruñ cemālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 16*). [*nāçār,]*
3. Yapışdum uş rızā ḡulbına **nā-çār**
Eger tedbīr ile olaydı kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 16*). [*nā-çār,]*
4. Cigerden zār zār aḡlardı **nā-çār**
O derdile gezüp cānın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [*nā-çār,]*

nāçār ol: *Çaresiz kalmak, çıkar yol bulamamak.*

1. Olup nâçâr nûş-ı zehr iderdi
Aña dek kim sipihr-i bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 38*). [*nâçâr ol, -up*]

nâ-cins: *Cinci bozuk, soysuz.*

1. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Kişi **nâ-cinse** hem-dem olsa nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 35*). [*nâ-cinse, -e*]

nâdân: *Câhil, bilmez, bilgisiz (kimse).*

1. Sükûtumdan rızâ fehmi itdi **nâdân**
Baña ol dem nikâh-ı fâsîd olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 32*). [*nâdân,]*

nâdir: *Az bulunur, az görülür, seyrek, ender.*

1. Kemâli şekl ü şöhrat tâc u hırka
Eger eş'âr ise maqbûl **nâdir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 87*). [*nâdir,]*

nâfe: *Asya dağlarında yaşayan bir ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde, misk.*

1. Olur gerçi dehâni **nâfenüñ** huşk
Nihân olunmaz ammâ nefîa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 25*). [*nâfenüñ, -n, -üñ*]
2. Olur hem **nâfe** hem âhû şikârı
Müsel sel zülfi olsa vâkt-i naḥcîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 30*). [*nâfe,]*
3. Diyâr-ı Çîn'e döndi **nâfe** taldı
Çemende ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 116*). [*nâfe,]*
4. Vire hem **nâfesinden** gönce bâcı
Kılup servi gül üzre naḥl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 86*). [*nâfesinden, -si, -nden*]
5. Ḥarâb itme bu burcı tākı yıkma
Mu'atṭar **nâfesi** müşk-i Hıṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 45*). [*nâfesi, -si*]
6. Tümen dürr ü şemen şekker be-her-vâr
Nice yüz tabla **nâfe** la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 77*). [*nâfe,]*
7. Zemîni gevher-i mâh itmiş enver
Tolup bu **nâfe** gevher kâsır-ı şeş-tâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 15*). [*nâfe,]*
8. Kaçan iyler ḥabîbine ḥilâfı
Şarup **nâfe** gibi tâ kim ḥarîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*nâfe,]*

nâfe-i şeb: *Gecenin hoş kokusu.*

1. Düşer endâmına dîvüñ zelâzil
Zemâne nâfe-i şebden mu'anber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 13*). [*nâfe-i şeb, -den*]

nâ-gâh: *Ansızın, birdendire.*

1. Peder-i Mecnûn bu müşkil hâle **nâ-gâh**
İşidüp il dilinden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 3*). [*nâ-gâh,]*
2. Ol eşnâda seg-i Leylâ'yı **nâ-gâh**
Görüb Mecnûn ciğerden iyledi âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [*nâ-gâh,]*
3. Tuş oldı hasreti Mecnûn'a **nâ-gâh**
Yatur düşmiş yatağı vâdî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 128*). [*nâ-gâh,]*
4. Düşelden cânuma derd-i dil-ârâm
Baña bu şâ'ika kim indi **nâ-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27*). [*nâ-gâh,]*
5. İderken anda cüst ü cû-yı nahcîr
Tuş oldı kûhda Mecnûn'a **nâ-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 13*). [*nâ-gâh,]*
6. Mededci haylî leşker irdi **nâ-gâh**
O demde göricek ol haylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*nâ-gâh,]*
7. Hilâl-i 'ıyd olur baña o deşne
İrerse cânuma **nâ-gâh** o hançer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 99*). [*nâ-gâh,]*
8. Dönüp qahrı yili Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdi evvel irdi **nâ-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 19*). [*nâ-gâh,]*
9. Niyâz ile geh itdi i'tizârın
Bu şöhet germ iken ol demde **nâ-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75*). [*nâ-gâh,]*
10. O düşmez sen düşersin aña **nâ-gâh**
İli incitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [*nâ-gâh,]*
11. Görür Necd'e çıqup bir avcı **nâ-gâh**
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2*). [*nâ-gâh,]*
12. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Kişi nâ-cinse hem-dem olsa **nâ-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 35*). [*nâ-gâh,]*
13. Hüsûf irdüğine ol mâha **nâ-gâh**
Acıyup zâr u zâr ağladı gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 4*). [*nâ-gâh,]*
14. Bu hasretde ki **nâ-geh** ire bahtı
Bitüre şâh-ı ser-sebzi dırahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 17*). [*nâ-geh,]*
15. Tarıkında refiķi nâle vü âh
Giderken irdi **nâ-geh** bir maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 13*). [*nâ-geh,]*
16. Olur ol ma'nide zehr-i haţar-nâk
Ser-i engüştî şoksa **nâ-geh** ef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 171*). [*nâ-geh,]*
17. İderken guşsa ile zinde-gânî
Ecel **nâ-geh** hücum itdi keminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 35*). [*nâ-geh,]*
18. Anı küstâh çekemez merd-i hoş-baht
Ki **nâ-geh** saht olursa zî-ħacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 193*). [*nâ-geh,]*
19. Mühr gibi her sözüñ irse aña mengüş olur
Dil firâķuñda lebûñ nûşına irdi **nâ-gehân** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*nâ-gehân,]*
20. Beni öldürmege aña şefî'em
Qanı âfet ki irse **nâ-gehânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 41*). [*nâ-gehânî, -î]*
21. Ola aħvâline Mecnûn'un âgâh
O yola **nâ-gehân** uğradı bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [*nâ-gehân,]*
22. Gözin yummaz gözedür dâ'ima yol
Umar kim **nâ-gehân** bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 109*). [*nâ-gehân,]*

nâ-gehânî: Ansızın, birdendire.

1. Bulup ide anı kâ'im-maķâmı
Budur havfı ki öle **nâ-gehânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 27*). [*nâ-gehânî,]*
2. Kıla kıbleñde birkaç gün nemâzı
Eger sehv iylesen **nâ-gehânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 107*). [*nâ-gehânî,]*

3. Senûñ gibi şikeste beste idüm
'İnāyet irdi Hāk'dan **nā-gehānī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 137*). [*nā-gehānī,]*
4. Gönül virdüm görüp bir serve ben de
İrüp bād-ı hāzānī **nā-gehānī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 95*). [*nā-gehānī,]*
5. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp Leylî iline **nāgehānī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 19*). [*nāgehānī,]*

nağme: Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

1. Müvâşşah **nağmeler** taşnîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 168*). [*nağmeler, -ler]*

nağme-i 'uşşāk: Aşıkların iniltileri, sızlanışları.

1. Nevâsî nağme-i 'uşşāka töldi
Sözi evşāfinuñ süz oldı sāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 8*). [*nağme-i 'uşşāk, -a]*

nā-ḥalef: Soyuna çekmemiş olan hayırsız evlât.

1. Velikîn ol veled kim **nā-ḥalefdür**
Anuñ taḥşilînün sa'yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 27*). [*nā-ḥalefdür, -dür]*

naḥcîr: Av.

1. Didi ey kayd-ı 'aşka şayd u **naḥcîr**
Perîşān yıl gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 70*). [*naḥcîr,]*
2. Seni şayyād idüpdür anı **naḥcîr**
Görüp şayyād o ṭa'n-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 34*). [*naḥcîr,]*

naḥl: Fidan.

1. Ki söz **naḥlin** dikersin nābit olsa
Söze kuş kondurırsın sâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 97*). [*naḥlin, -in]*
2. N'ola ger **naḥluña** aşılsa servüm
Serāyuñ murgı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*naḥluña, -uñ, -a]*
3. Güzel ter-sebz ḥôş bustān var idi
Yeşil ḥülle giyer her **naḥl** şan ḥür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*naḥl,]*
4. O **naḥle** el uzatdı nite kim şâḥ
Ruṭab umdı diken yidi o bed-ḥ'āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 20*). [*naḥle, -e]*
5. Ki bāzār-ı güzeşte germ ola tîz
Boyu **naḥl** u lebi şîrîn ruṭabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [*naḥl,]*
6. İrişdi menzil-i mî'āde dil-şād
Oturdı sāyesinde **naḥluñ** ol nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 109*). [*naḥluñ, -üñ]*

naḥl: Fidan II Yavru, evlat.

1. N'ola ger **naḥluña** aşlansa servüm
Serâyüñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*naḥluña, -uñ, -a*]

naḥl-bend: Ağaç budayan kimse olmak.

1. Vire hem nâfesinden gönce bâcı
Kılup servi gül üzre **naḥl-bendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 87*). [*naḥl-bendi, -i*]
2. Ki ey bezm-i maḥabbet **naḥl-bendi**
Şaḥın şimden girü itme nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 120*). [*naḥl-bendi, -i*]

naḥlistân: Fidanlık.

1. Odi bir pâre dilden şaçıdaydı
Meğer bir tâze **naḥlistân** var idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 99*). [*naḥlistân,]*
2. O **naḥlistâna** vardılar ḥırāmân
Şafâ bulup çemende gülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 108*). [*naḥlistâna, -a*]

nâka: Dişi deve.

1. Düşüp kalurdi ol şûrîde vü süst
Dönerdi **nâka** aḥup kûçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 8*). [*nâka,]*
2. Ki düşsem ğarç olup ben iştiyağa
Döner aḥup kûçegin def'i **nâka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 14*). [*nâka,]*
3. Nice şabr iyleyem bâr-ı firâka
Ki döymez ol yüki çekmeğe **nâka** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 22*). [*nâka,]*
4. Görinse ḥayy-ı Leylî varsa Necd'e
Düşerdi **nâkadan** düşdükçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 6*). [*nâkadan, -dan*]
5. Kûçegin **nâkasından** ayırurdi
Binüp Leylî diyârına yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 3*). [*nâkasından, -sın, -dan*]
6. Görüp ol **nâkayı** yârân-ı Mecnûn
Bulurlardı anı üftâde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 9*). [*nâkayı, -yı*]
7. Selâm itmege aña sürdi **nâka**
Beriyiye içre gitdi nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 22*). [*nâka,]*

nâkam ol-: İsteddiğine ulaşamamak, bahtsızlık.

1. Bu bârı çekse nâkam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 23*). [*nâkam ol-, -sa*]

nakd: Nakit, sermaye.

1. Eşerdür luḥf-ı cûdundan vücûdum
Naşîḥat **nakdini** hûş ḥarc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 7*). [*nakdini, -i, -n, -i*]
2. Emel zehrinden itdi cânını pāk
Vücûdı **nakdin** ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 61*). [*nakdin, -in*]

nakd: Para, akçe; varlık.

1. Ki maṭlûbın dileye ṭalibine
Nikâh u ‘aḳd için ḥarc iyledi **nakd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35*). [*nakd,]*
2. Dirîğ itme ‘aded **naḳdîn** aḥadden
Şaṇa bed iylemez her kim bed iyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 82*). [*naḳdîn, -in]*

nakd-i mu‘accel: Peşin ödeme.

1. Ümîd-i âcil ü **nakd-i mu‘accel**
Gül-î gülzâr-ı bâğ-ı şulb-i evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 2*). [*nakd-i mu‘accel,]*

nâkış: Kusuru olan, kusurlu.

1. Hüner medḥinde güyâ zemde ḥâmûş
Şu **nâkış** kim hasûd u bî-vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69*). [*nâkış,]*

nâkışātu’l-‘aḳl ve’d-dîn: Kadınların aklı ve dini eksiktir. Hadis.

1. Dimişdür **nâkışātu’l-‘aḳl ve’d-dîn**
‘Ömer kim zenlere şeyṭân dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 64*). [*nâkışātu’l-‘aḳl ve’d-dîn,]*

nakş: Güzellik // nakış.

1. Elif toḡru boyı egri ḳaşı nûn
Ki ya’nî **naḳşum** ile ‘ayn-ı cānem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 59*). [*naḳşum, -um]*

nakş: Görüntü, iz.

1. Deḡül ḥüsnüñden ammâ cān gözi dūr
Ḳazındı şüretün **naḳşı** cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 137*). [*naḳşı, -ı]*

nakş: Süs, nakış - Güzellik anlamında kullanılmıştır-.

1. Nevâsı meclisi âbâd iderdi
Gazelde **naḳşımı** ta’rîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 167*). [*naḳşımı, -iñ, -ı]*
2. Gögi zeyn itdi envâr-ı kevâkib
Yiri **naḳş** itdi ezhâr-ı ġarâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 58*). [*naḳş,]*
3. Zihî didâr-ı dil-ber ḥüsn-i dil-bend
Ki **naḳşına** yazamaz Mânî mânend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 162*). [*naḳşına, -ı, -na]*
4. Od oldı perdesinde nây u çengüñ
Uşûlî **naḳşına** bağlandı taşnîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 5*). [*naḳşına, -ı, -n, -a]*

nakş: Nakış; süsleme, resim, işleme, tasvir.

1. Belâ **nakşından** ama bî-ḥabersin
Baña sen gerçi dîvâne didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 136*). [*nakşından, -ı, -ndan*]

nakş: Görüntü, süs. II hile, güzellik hilesi.

1. Sözi dilde ḥadeng-i tîre dönmiş
Ki bu gün ol delüye **nakş** geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [*nakş,]*

nakş: Güzellik // nakış, resim.

1. Şukûfe **nakşı** zeyn-i kehkeşândur
Pür olmuş jâle ile cevî-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 60*). [*nakşı, -ı*]

nakş: Nakış, şekil, suret II Yazı.

1. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol **nakşı** aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 11*). [*nakşı, -ı*]

nakş u nigâr: Süs ve put (sevgilinin güzelliği bağlamında).

1. Ki ḥâke virdi bu nakş u nigârı
Ki benden irmeysisersin murâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 28*). [*nakş u nigâr, -ı*]

nakş-ı hurûf: Harflerin süsü.

1. Kõdum nakş-ı hurûfı sâde oldum
Çü ‘aşkun derdine üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 37*). [*nakş-ı hurûf, -ı*]

nakş-ı leyli: Leyla'nın nakşı, süsü.

1. Birisi **nakş-ı Leylî** biri Mecnûn
Varakdan Leylî'nün resmin kılup ḥakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 48*). [*nakş-ı leyli,]*

nakş-ı mevzûn: Ölçülü, düzgün, biçimli nakış, işleme.

1. Ki bu sünnet ṭapuñdan oldı evvel
O gün kim gördüñ iki **nakş-ı mevzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 47*). [*nakş-ı mevzûn,]*

naķş-ı ŗűret: Dıř gűrűnűřűn resmi. (sevgilinin gűrűnűřű).

1. ŗşan iki naķş-ı ŗűretdűr muķābil
Gűnűl tābe gibi tāb űzre pűr-cűř (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 78, Mısra 152). [naķş-ı ŗűret, -dűr]

naķż it: Bozmak.

1. Beni naķż itdi ‘ahd-i nā-tamāmuñ
Açamazsın el urma bu ķapuya (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 38, Mısra 36). [naķż it,]

nāl: Kamıřtan yapılmıř dűdűk.

1. Nihāli nāleden beñzerdi **nāle**
řaķup sım űzre nāsűfte ‘aķıķı (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 68, Mısra 46). [nāle, -e]

na‘l: 1. Nal, hayvanların ayaklarına vurduķları demir.

1. Műdārā iyler ol kim ādemidűr
řu řař kim ayağundan dűřűre **na‘l** (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 84, Mısra 115). [na‘l,]

na‘l: Nal şeklindeki yara.

1. řikārın **na‘l** ile řağlardı zűlfi
Cihānı muřlakā řayd itdi ķaydı (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 29, Mısra 26). [na‘l,]

nālān: Ağlayan, inleyen.

1. Kimi **nālān** kimi sűzān u giryān
O dem Mecnűn niyāz itdi Ĥudā’ya (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 84, Mısra 28). [nālān,]

nāle: İnilti, inleme, figan.

1. Gezűp āvāre bāzārı be-zārı
Dilinde **nāleler** gönlinde yārı (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 11, Mısra 68). [nāleler, -ler]
2. Ŗzine **nāleden** dűzmiř nevāle (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 24, Mısra 134). [nāleden, -den]
3. Ki aña yatduğı yir āteř idi
Anuñ-ķűn **nāle** olup yār-ı ġārı (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 42, Mısra 11). [nāle,]
4. řariķında refiķı **nāle** vű āh
Giderken irdi nā-geh bir maķāma (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 43, Mısra 12). [nāle,]
5. Dilűñe iyemez mi **nāle** te’řır
Amān virseñ n’ola bu derd-mende (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 43, Mısra 24). [nāle,]
6. Bu gűn **nālemle** řoldı heft kiřver
Cezāsın iyler iseñ her gűnāhuñ (Leylā vű Mecnűn, Mesnevi 47, Mısra 78). [nālemle, -m, -le]

7. O kânûn gibi inler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü **nâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51*). [*nâle,]*
8. Nihâli **nâleden** beñzerdi nâle
Şaçup sîm üzre nâsüfte ‘akîkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 46*). [*nâleden, -den]*
9. Benüm **nâlem** bucağı ka’r-ı zindân
Alup birkaç güher gûşından ol mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 56*). [*nâlem, -m]*
10. Fiğân taldı kamu ilgü içinde
Düşürmiş **nâlesinden** şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 73*). [*nâlesinden, -sî, -n, -den]*
11. Kılurdu **nâle** vü efğân u zârî
Şu dürlər kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [*nâle,]*
12. Fiğân u **nâle** iyler bülbül-i mest
Münevver havza talmış âb-ı Kevşer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 34*). [*nâle,]*

nâle it-: *İnlemek.*

1. Nice bir yürüyem şürîde şeydâ
Bu resme nâle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 109*). [*nâle it-, -üp]*
2. İdüp her yara üzre bir iki nâle
Başından gâh silkerdi gubârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 52*). [*nâle it-, -üp]*

nâle kıl: *İnlemek.*

1. Felek devrinde bakup kıldı nâle
Tırup haykırdı ol resme şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 24*). [*nâle kıl, -dî]*

nâle ol-: *İnlemek, feryat etmek.*

1. Bu anı gördi beñzi lâle oldı
Bunı ol gördi hâli nâle oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 22*). [*nâle ol-, -dî]*

nâliş: *İnilti, inleme, figan.*

1. Ne tuysun **nâliş** ünin şağ olan dil
İletse Zeyd eger peygâm u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 94*). [*nâliş,]*

nâliş eyle: *Ağlayıp, inlemek.*

1. O kânûn gibi inler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 50*). [*nâliş eyle, -r]*

nâm: *Ad, şan, şöhrət.*

1. İlâhî başladum **nâmuñla** nâme
İrişdür hayr ile anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 5*). [*nâmuñla, -uñ, -la]*

2. Hâlife-vâr egerçi **nâmi** meşhûr
Hâlefsuzlıkda ammâ şem‘-i bî-nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 13*). [*nâmi, -ı*]
3. Biri duhterlerüñ hûb idi haylî
Şaçınuñ dâmi leyl ü **nâmi** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [*nâmi, -ı*]
4. Meger ol kûh kim Necd idi **nâmi**
Ol idi kavm-i Leylânuñ maķâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [*nâmi, -ı*]
5. Kanı ‘âr u kanı **nâm** u kanı neng
Çün iyer râyûña râyet hilâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*nâm,]*
6. Çün acıdur baña mihrüñ tap acı
Bülend iken cihânda bunca **nâmuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 29*). [*nâmuñ, -uñ*]
7. Hemîşe ilde rüsvây ola **nâmun**
Elüm tüt kaldum üftâde ayakda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 114*). [*nâmun, -um*]
8. Velikin hâtırımdan gıtdı **nâmuñ**
Gidersen hâtırımdan ğam degül sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 32*). [*nâmuñ, -uñ*]
9. Her iş ser-nâmesidür pāk **nâmuñ**
İy dārâ-yi vücūd u dâver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 64*). [*nâmuñ, -uñ*]
10. Üninden añlamayup şordı **nâmın**
Didi kim ben Selim-i ‘Amirî’yem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 22*). [*nâmın, -ı, -n*]
11. Bulınmadı ne **nâmi** ne nişânı
Anı buldı ol âhir iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 78*). [*nâmi, -ı*]
12. Velî **nâm** ehli merdüm-zâde idi
Selim idi çü kalb-i hōş-nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 8*). [*nâm,]*
13. Belâ naķşından ama bî-habersin
Baña sen gerçi dîvâne didüñ **nâm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [*nâm,]*
14. Cihânda her birinüñ n’ola **nâmi**
Neden tüş oldılar bu hōş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 62*). [*nâmi, -ı*]

nâm it: *İsim vermek.*

1. Ana nâm itdiler ism-i Selim’i
İrerdi ‘âleme hayr u sehâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 8*). [*nâm it, -dı, -ler*]

nâm u neng: *Ad ve ün, nam ve şöhret.*

1. Oturup bî -dil ü bî-şabr u bî-yâr
Od urdı perdesine nâm u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 3*). [*nâm u neng, -üñ*]
2. Siyâdet burcına ‘âlî ‘alemdür
Yücedür kıddi gibi nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 103*). [*nâm u neng, -ı*]
3. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nâmūs u ne **nâm u neng** ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [*nâm u neng,]*

nâm u nişân: *Eser ve iz.*

1. Bulınmadı ne nâm u ne nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 214*). [*nâm u nişân, -ı*]
2. Bulınmadı ne nâm u ne nişâne
Bir âdem ‘âķıbet virdi nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 34*). [*nâm u nişâne,]*

nām-dārī: *Nam sahibi.*

1. Cemālin medh iderdi her kabile
İşidüp anı halkūñ **nām-dārī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 45*). [*nām-dārī,]*

nāme: *Mektup.*

1. Yüzün dürdi bilin bükdi çü **nāme**
Acı şabr ağusından töldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 68*). [*nāme,]*
2. Niçün cāmeñ siyāh ey **nāmesi** ağ
Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [*nāmesi, -sii]*
3. Anuñla dil-berine **nāme** yazdı
Ki ey sevgülü cüftüñ ğam-güsārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 8*). [*nāme,]*
4. Erür her dem oduñdan bağır yağı
Dürildi ‘ömrüm eyyāmı çü **nāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 91*). [*nāme,]*
5. Tamām oldı dürüldi çün bu **nāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 1*). [*nāme,]*
6. Cevābıyçün nigāra yazdı **nāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 8*). [*nāme,]*
7. Alup peyk anı uçdı şan hamāme
Çü Leylî gördi yāruñ **nāmesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 3*). [*nāmesini, -si, -n, -i]*
8. Cemāl oldukça cīm ü mīm elif lām
Yazıldı **nāme** çün tayy oldı kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 87*). [*nāme,]*
9. Nihānī baña teslīm itdi **nāme**
Çıkardı nāmeyi ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 158*). [*nāme,]*
10. Dürülmüş yüzi açıldı çü **nāme**
Şafādan eyle itdi cüş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 162*). [*nāme,]*
11. Dönüp hālın beyān itmiş mufaşşal
Dimiş bu **nāme** kim yazıldı kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [*nāme,]*
12. Cevāb olmağ içün yazmağa **nāme**
Miyānından çıkardı ol miyāncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 248*). [*nāme,]*
13. Yazup dürdi cevābuñ **nāmesini**
Çü virdi kâşıda kâşid olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 254*). [*nāmesini, -si, -n, -i]*
14. Nihānī baña teslīm itdi nāme
Çıkardı **nāmeyi** ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 159*). [*nāmeyi, -y, -i]*
15. Ki rakş itdi şafādan şan hamāme
Birazdan **nāmeyi** aldı oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 167*). [*nāmeyi, -y, -i]*
16. Dimiş soñra cefā-yı bî-kıyāsı
Ki bu **nāme** ki pür-tāb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [*nāme,]*
17. Yudi göz yaşı ile cāmesini
İderdi **nāme** gibi ‘ömrini tayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 59*). [*nāme,]*
18. Hudā tábendeñi efgende itsün
Çü gördi Leylî Mecnûn **nāmesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 57*). [*nāmesini, -si, -n, -i]*
19. Ne tuysun nālîş ünin şağ olan dil
İletse Zeyd eger peygām u **nāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [*nāme,]*
20. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp ‘aşık u ma‘şūka **nāme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 105*). [*nāme,]*

nāme: *Mektup II Kağıt.*

1. Țapuñ bî-derd ben derde giriftâr
Ne **nâme** var ȋatumda ne ȋamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [*nâme,]*

nâme: *Mektub. Risale. Kitap. şiir.*

1. İlâhî başladum nâmuñla **nâme**
İrişdür ȋayr ile anı tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 5*). [*nâme,]*

nâme-i döst: *Sevgilinin mektubu.*

1. Kesi bî-keslerüñ luţf-ı Hudâ'dur
Oȋudı çünki Mecnûn **nâme-i döst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 243*). [*nâme-i döst,]*

nâme-i şerh-i vidâd: *Aşkı açıklayan mektup.*

1. Ki yaza nâme-i şerh-i vidâdı
Ele barmağı gibi aldı ȋâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 6*). [*nâme-i şerh-i vidâd, -ı]*

nâ-merd: *Mert olmayan, sözüne güvenilmez.*

1. Ola zen-pâre vü nâ-pâk u **nâ-merd**
Ola ȋâne dağal ehl-i ȋiyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [*nâ-merd,]*
2. Maȋabbet da'vîsin ȋılmaya **nâ-merd**
Sözün fehmi itmeyüp her câhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 24*). [*nâ-merd,]*

nâm: *Ad, ün, lakap.*

1. Ne ȋod ȋavf u ne ȋa'n u ne melâmet
Tırâş olmış cihândan **nâmı** ȋarfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 7*). [*nâmı,]*
2. Anuñ İbnü's-selâm olmışdı **nâmı**
Göründi çün aña ol şem'-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 20*). [*nâmı,]*

nâm-ı bârî: *Allah'ın adı.*

1. Yazılmış evvelinde **nâm-ı Bârî**
Ki oldur cümle kârün kâr-dâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 170*). [*nâm-ı bârî,]*

nâmı it-: *İsim koymak, ad vermek.*

1. Cihâna bî-ȋıyâs in'âmı itdi
Gözi nûrına ȋays'ı nâmı itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 64*). [*nâmı it-, -di]*

nām-ı kârsâz: *Allah'ın adı.*

1. Yazup ser-nâme nām-ı Kârsâz'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 1*). [*nām-ı kârsâz, -ı*]

nām-ı leyli: *Leyla'nın adı.*

1. Zebânın itdi Mecnûn çün küşâde
Eñ evvel **nām-ı Leylî** geldi yâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 46*). [*nām-ı leyli,]*
2. İştidi çünki Mecnûn **nām-ı Leylî**
Teselli virdi ümmîd-i tecelli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 61*). [*nām-ı leyli,]*
3. Gönül çek aña hergiz **nām-ı Leylî**
Ki anuñ saña yok kalbinde meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 81*). [*nām-ı leyli,]*

nām-ı ma'sûka: *Sevgilinin adı.*

1. Kapuñda tutalım biñ ola 'âşık
Tapuña **nām-ı ma'sûka** ne lâyıķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 74*). [*nām-ı ma'sûka,]*

nām-ı sübhân: *Sübhân'ın adı. "Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaatlardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindendir.*

1. Ser-i 'ünvân-ı nâme **nām-ı Sübhân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 1*). [*nām-ı sübhân,]*

nāmūs: *Ar, edep, haya.*

1. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne **nāmūs** u ne nām u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [*nāmūs,]*
2. Ne bir gün ehl-i beytün şâd idersin
Ne **nāmūsunı** ne 'ârûñ gayretün var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11*). [*nāmūsunı, -unı*]

nā-muvâfık: *Uygun veya münasip olmayan.*

1. 'Acebdür kim aña ol merd-i 'âşık
Bu resme görünürdi **nā-muvâfık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 158*). [*nā-muvâfık,]*

nām-zâdi: *Sözlü, nişanlı.*

1. Bulunca tâ ki bir 'âlî-nijâdı
İdelüm anı saña **nām-zâdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 96*). [*nām-zâdi,]*

nân: *Ekmek, yiyecek, azık.*

1. Serin açmayan ana serserîdür
Ne **nân** u nûşî var ne setr-i pûşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [*nân,]*
2. Yeg andan ma'nide kelb-i muvâfık
Nice âdem ki **nân** u ni'metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [*nân,]*
3. Gıdâ h'ân-ı tenümden yidüm evvel
Aña kuvvet olur **nân** ile helvâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 119*). [*nân,]*
4. Velî ten kuvvetiniñ aşlı **nândur**
Didi 'aşk aşına ben şunıcağ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 116*). [*nândur, -dur]*
5. Kâtık idinme çanı **nâna** zinhâr
Yidüñ tüt mālını cümle cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 120*). [*nâna, -a]*

nân u nemek: Ekmek ve tuz hakkı. Vefa.

1. Çanı **nân u nemek** katunda hânım
Bilür seg döst qâdrin bilmedüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 60*). [*nân u nemek,]*

nân u ni'met: Ekmek ve rızık.

1. Hârâm olsun yidügi **nân u ni'met**
Eriyçün zâhirâ feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 88*). [*nân u ni'met,]*

nâ-pâk: Temiz olmayan, kirlî.

1. Ola zen-pâre vü **nâ-pâk** u nâ-merd
Ola hâne dağal ehl-i hıyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [*nâ-pâk,]*
2. Nice **nâ-pâke** irüp pâk ider 'aşk
Nice acılara lezzet virür 'aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [*nâ-pâke, -e]*

nâ-pervâ: Korkusuz.

1. Zihî Mecnûn ki **nâ-pervâ** şafâ-yı vaşl-ı Leylâ'dan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 1*). [*nâ-pervâ,]*

nâr: Ateş, od.

1. Gül it **nârın** Halilüñ hakkı câne
Beden müşkine bârû çek lahdde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 66*). [*nârın, -ın]*
2. Ruḥ-ı Leylî gül-i gül-zâra dönmiş
Dil-i Mecnûn tütüşmiş **nâra** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 30*). [*nâra, -a]*
3. Beni de başuñı da oda yakduñ
Yanaruz ikimiz de **nâr** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 43*). [*nâr,]*
4. Didi ey **nâre** düşmiş nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 1*). [*nâre, -e]*
5. Yiridür ger olursa menzili **nâr**
Nice hârî ki besler sâye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 28*). [*nâr,]*
6. Hevâmı hükümüne fermân idüpdür
Maḥabbet **nârdur** ben ana 'üdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 151*). [*nârdur, -dur]*

7. Olur her nûrî **nâr** u her güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*nâr,]*
8. Dem-i dil kaçresiyle dâne dâne
Tolar ol kaçre **nâra** eyle vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39*). [*nâra, -a]*
9. Olur her nûrî **nâr** u her güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [*nâr,]*
10. Olur gülzâr u **nâr** u mü'min ü gebr
Ola çün cismüme merkad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [*nâr,]*

nâr: Ateş, aşk ateşi.

1. Yanar bir **nâr** olmuş şanki pür-nâr
Ne küy-i yâra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [*nâr,]*

na'ra: Yüksek sesle bağırma.

1. Yarasın yâr farkın itmeyüp fark
Ururken tabl gibi **na'ra** hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 111*). [*na'ra,]*
2. Nice h'âce esir oldu gedâya
İrenler **na'rası** atlar süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 85*). [*na'rası, -sı]*
3. Müşâbih **na'rada** divâne dîve
Ki ey büt 'aşkınuñ dîvâne mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 26*). [*na'rada, -da]*

na'ra ur: Haykırmak, bağırarak; nara atmak.

1. Dirilüp oldılar deryâ-yı enbüh
Urup na'ra üniyle tabl- bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 57*). [*na'ra ur, -up]*
2. Od olup başa ağdı sine düdi
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 3*). [*na'ra ur, -up]*
3. Peder Mecnûn'ı çün bu resme gördi
Hemân yırtup yaqasın na'ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 36*). [*na'ra ur-, -dı]*

na'ra-i döst: Dost narası.

1. Urup Leylî yolına **na'ra-i döst**
Kaçan şâbit olısar şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 44*). [*na'ra-i döst,]*

na'ra-i kūs: Davulun sesi.

1. Nice başlar ayakda rîze rîze
Nefir ü bâng u tabl u **na'ra-i kūs** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*na'ra-i kūs,]*

nâ-reside: Yeniyetme.

1. Şanasın **nâ-reside** tıfl-ı şîre
Katından ürküdüp dirende şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 84*). [*nâ-reside,]*

nār-ı ‘ār: *Utanma ateşi.*

1. İrüp bu haberden pîr-i mazlûm
Tutuşdı nār-ı ‘āra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 20*). [*nār-ı ‘ār, -a*]

nār-ı ‘aşk: *Aşk ateşi.*

1. Egerçi nār-ı ‘aşkuñ külhanıdur
Riyâz-ı cânuñ amma gülşenidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 23*). [*nār-ı ‘aşk, -uñ*]
2. Bular setr iyledükçe nār-ı ‘aşkı
Bürehne itdiler esrâr-ı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 23*). [*nār-ı ‘aşk, -ı*]

nār-ı ‘aşkuñ: *Aşk ateşi.*

1. Cihânda sârîdür esrâr-ı ‘aşkuñ
Ne dil var kim yoğ anda **nār-ı ‘aşkuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48*). [*nār-ı ‘aşkuñ, -uñ*]

nār-ı cüdâyî: *Ayrılık ateşi.*

1. Başından od yanar bağı göyinmiş
Yağar ser-tâ-ka-dem **nār-ı cüdâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 69*). [*nār-ı cüdâyî,]*

nār-ı dâğ: *Dağlama ateşi.*

1. Başarsañ nār-ı dâğı cânuma baş
Atarsañ oda te’hîr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 84*). [*nār-ı dâğ, -ı*]
2. Yanardı bağı her dem nār-ı dâğa
Nice râhat bula bülbül kafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 20*). [*nār-ı dâğ, -a*]

nā-şād: *Hüzünlü, gamlı, kederli.*

1. Añup anı didiler cümle maḥzûn
Ki ol üftâde vü mehcûr u **nā-şād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [*nā-şād,]*
2. Hikâyet kıldı halka ol haber-dâr
Ki dünyâda olan ‘aşk ile **nā-şād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [*nā-şād,]*

nâşî: (*Neş’et “ortaya çıkmak, yetişmek”ten nâşî*) *İleri gelen, neşet eden // Yabancı, rakip.*

1. Budur havfım işi de **nâşî** âvâz
Senûñ-çün iylesem zârî vü feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 70*). [*nâşî,]*

nāşî: *Yabancı.*

1. Anı ğamz itdi aña bir iki **nāşî**
Qatı hün-rîzdür şemşir gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 44*). [*nāşî,]*

nasîb: *Allah'ın kısmet ettiği şey.*

1. Ki māl-ā-māl ola māl-ı hākāyık
Bu mühri Hāk **naşîb** itse zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 45*). [*naşîb,]*
2. Nişāb-ı rahmetüñden vir **naşîbi**
Demirdür t̤ālî'üm pîrüz idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 78*). [*naşîbi, -i]*

nasîb: *Nasip, pay, kazanç, kâr.*

1. Hemān yilden alur bûy-ı nigārı
Naşîbi yârdan geh geh kōkudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 27*). [*naşîbi, -i]*
2. Hevāñ odında yile vardı bāğum
Naşîb hār u hasdur dāmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 45*). [*naşîb,]*
3. Olayduñ ey hümā hem-āşiyānum
Naşîbi tîre zāğun bāğa düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 203*). [*naşîbi, -i]*
4. Bilürsin kim degüldir ihtiyārı
Bu miñnet kim **naşîbümdür** min'el mehd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 89*). [*naşîbümdür, -üm, -dür]*

naşîb ol: *Kısmet olmak, uygun düşmek.*

1. Bu sāza dā'imā olsun naşîbüñ
Fedā olsun cemāl-i yāra cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 12*). [*naşîb ol, -sun]*

naşîb olmak: *Birinin nasibi olmak, onun olmak.*

1. Naşîb olmakdan ol dîvāne dîve
Çü gördi Nevfel anı böyle 'āciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 124*). [*naşîb olmak, -dan]*

naşîb olmayacak iş başup olmaz: *Zorla güzellik olmaz anlamında bir atasözü.*

1. Naşîb olmayacak iş başup olmaz
Didiler Nevfel'ün bir nice yārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 134*). [*naşîb olmayacak iş başup olmaz,]*

naşîhat: *Öğüt, tavsiye.*

1. Naşîhat iylediler aña muhkem
Dimişlerdür yevminden ya bir oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 86*). [*naşîhat,]*

2. Naşihat bu ki A'râb içre meşhûr
Benî Âmir ili hûsniyle ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 177*). [naşihat,]
3. Egerdür luţf-ı cûdundan vücûdum
Naşihat nakdini hûş harc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 7*). [naşihat,]
4. Ki şafrâvî ne bilsün zevk-ı kandı
Hîred-mend olana olur **naşihat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 21*). [naşihat,]
5. Dil-i Zeyd'e **naşihat** dürr-i şaçdı
İşidüp haste Zeyd ol hûş cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 186*). [naşihat,]

naşihat it: Birine yapması ve yapmaması gereken şeyleri söylemek, öğüt vermek.

1. Hem ildi dikdi hem yudı arıtdı
Naşihat itdi kim ey nûr-ı dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 57*). [naşihat it, -di]
2. Çekersin şiddetin her dem cihânun
Naşihat itdi çün Mecnûn'a mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 79*). [naşihat it, -di]
3. Ter ince pîrehan tâze 'imâme
Hem itdi aña pîrâne naşihat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 81*). [naşihat it, -di]

naşihat iyle-: Öğüt vermek.

1. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 23*). [naşihat iyle-, -dükçe]
2. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 23*). [naşihat iyle-, -dükçe]
3. 'Îlâca çünki himmet iylediler
Üşüp evvel naşihat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 174*). [naşihat iyle-, -di, -ler]
4. Dil üşürüp naşihat iylediler
Ki ey zâr u ğarib ü h'ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 44*). [naşihat iyle-, -di, -ler]

naşihat kıl: Nasihat etmek, öğüt vermek.

1. Ne yüz virür ne yüzden lezzet alır
Terahhûm iyleyüp kıldı naşihat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 127*). [naşihat kıl, -dı]

nâşır: Yardımcı, yardım eden.

1. Tâpunun 'aşk içinde **nâşırıyem**
Egerçi hâluñam ben haste rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 24*). [nâşırıyem, -ı, -yem]

nâsüfte: Delinmemiş.

1. Nihâli nâleden beñzerdi nâle
Şaçup sim üzre **nâsüfte** 'akîkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 47*). [nâsüfte,]
2. Miyân bendümden özge ol da bir kat
Dağı **nâ-süftedür** dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 23*). [nâ-süftedür, -dür]

naşûh: *Halis, sadık. tevbe-i nasûh tevbe-i sâdika.*

1. Kõmadı ‘aşıkı tevbe **naşûhı**
Sürüp hâke yüzün ol ‘aşık-ı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 112*). [*naşûhı, -ı*]

naṭ: *Satranç.*

1. Felek **naṭ’ında** mât iyledi mâhı
Kamer ruhı nice ferzâne-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 10*). [*naṭ’ında, -ı, -n, -da*]

nâ-tamâm: *Tamamlanmamış, eksik.*

1. Ne yitürdün yabanda ne dilersin
Temâma irdi ‘ömrüñ **nâ-tamâmsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 73*). [*nâ-tamâmsın, -sın*]

nâtüvân: *Zavallı, aciz, zayıf, çaresiz.*

1. Hilâl itmiş belâ ol **nâtüvânı**
Olup nîreng-i gamdan cismi nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 68*). [*nâtüvânı, -ı*]
2. Esîr ü **nâ-tüvân** u pîr ü hâste
Adum bed-nâm u rüsvây-ı ‘Ârab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [*nâ-tüvân,]*

nâvek: *Ok.*

1. Gedâ giymek ne lâyıķ tâc-ı şâhî
Gözüne **nâvek** ü başuñ tîğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 39*). [*nâvek,]*

nây: *Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.*

1. Dilendi kapu kapu geşt idüp hay
Nevâ vü nağme dilde nitekim **nay** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 48*). [*nay,]*
2. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef **nâya** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 34*). [*nâya, -a*]
3. Nice yirden kuşandı nitekim **nây**
Egerçi çeng-veş gamdan bili ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 42*). [*nây,]*
4. Od oldı perdesinde **nây** u çengüñ
Uşûlî naķsına bağlandı taşnîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 4*). [*nây,]*
5. Kimin **nây** itdi ‘uşşâkuñ kimin çeng
Ol iki ‘aşıkuñ nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126*). [*nây,]*
6. Dilin delmiş cefâlar **nâya** dönmiş
Yaturken za’f ile ol pîr-i puḥte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 22*). [*nâya, -a*]
7. Şanasın **nây** içine düşdi âzer
Didi ey gevherümün pāk dürçi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 80*). [*nây,]*

8. Anuñla yanışurdu bulsa ħālī
Biri **nāy** olup efgānda biri çeng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 83*). [*nāy,*

nāy-ı nālîş: *İnleyen ney.*

1. Rebāb-ı sūz u zārī **nāy-ı nālîş**
Enin ü āha çeng efgāna kânun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 4*). [*nāy-ı nālîş,*]

nāz: *İşve, cilve.*

1. Muşāhib oldu çün ol nāzenine
Mübeddel oldu ‘ayş u **nāz** enīne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 172*). [*nāz,*]
2. Tırup **nāz** ile ol serv-i mükerrrem
Ki dervīşe taşadduħ ide dirhem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 53*). [*nāz,*]
3. Bunuñ keklükleri kim ƣan iƣerler
Ġarībe ƣahƣaha **nāzın** aƣarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 188*). [*nāzın, -ın*]
4. Egerçi ħamzesi ħıřmıyle oħlar
Lebiyle **nāz** u va‘d-ı būs iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 41*). [*nāz,*]
5. Hezārān **nāz** ile perverde iken
Dili pür-ħûn idi Mecnûn’ı iƣûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 48*). [*nāz,*]
6. Gülınden lâleye feyz ide ābı
Boyı **nāz** ögrede gülşende serve (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 83*). [*nāz,*]
7. Velī ‘āşıħlara kûh-i girāndur
Anı yüz **nāz** ile beslerdi Nevfel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [*nāz,*]
8. Anuñla hem nihānī řoħbet itdi
Gehī **nāz** ile ‘arz itdi ‘ızārın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 73*). [*nāz,*]
9. Yüzin görmez senüñ gibi ħabībüñ
Yaraşurken saña ey serv **nāzuñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 27*). [*nāzuñ, -uñ*]

nāz it: *Nazlanmak.*

1. Yüzi tâbende gūyā řem‘-i ħānde
Revān serv ü çenārı nāz itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 31*). [*nāz it, -di*]
2. Dilerseñ ger ħıřār itmeyin ābād
Beni öldürme nāz idüp irāħdan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 51*). [*nāz it, -üp*]

nāz iyle: *Naz yapmak. II Servinin salınması.*

1. Çü hem-ser bulmadı nāz iyledi ħôř
Çü süsen bī-vefā gördi cihānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 36*). [*nāz iyle, -di*]

nāz ü ħunc: *İşve cilve, naz.*

1. O ħonce arturduħca nāz ü ħuncı
şarardı çehre-i Ƣays’uñ turuncı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 9*). [*nāz ü ħunc, -ı*]

nâz u niyâz: Nazlanma ve istekte bulunma.

1. Kimin nây itdi ‘uşşâkuñ kimin çeng
Ol iki ‘aşîkuñ nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 127*). [*nâz u niyâz, -ı*]

nâz yüklen-: Naz çekmek.

1. Yaban servî için yüklenme nâzı
Getür bustâna serv-i dil- nüvâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 193*). [*nâz yüklen-, -me*]

nazar: Bakış, göz.

1. Nazar fitne göz âfet gamze gammâz
Dil-i ‘âşîk ne deñlü şaklaya râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 41*). [*nazar,]*
2. Nazarlar gördiler ‘âlem içini
Hayâl âyine-dârı a‘nî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 4*). [*nazarlar, -lar*]
3. Nazardan gayrı hiç olmadı kârı
Velî ol bâğ-ı ziynet şem‘-i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 56*). [*nazardan, -dan*]
4. Uğurlandı **naẓardan** tuymadın yâd
Yakîn oldı çü dil-dâra dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 114*). [*naẓardan, -dan*]
5. Nazardan gayrı itmezlerdi bâzâr
Egerçi la‘l-i yâre tāmî‘ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 18*). [*naẓardan, -dan*]
6. Hârâb itdi **naẓar** bir gülsitâmı
Ki serv-i nâz-perver a‘nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 42*). [*nazar,]*

nazar it: Bakmak.

1. Ki mihr ile nazar idem ol aya
Baña da‘vet idicek anı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [*nazar it, -em*]
2. Yaḥûd şan ḥalka ḥalka zülfi dil-dâr
Nazar idüp ırakdan gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 31*). [*nazar it, -üp*]
3. Nazar itdükce mihr ile o bedre
Gedâya zer virürdi bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 59*). [*nazar it, -dük, -ce*]
4. Nazar idüp bu miskîn bî-ḳarâra
Getürürler şarabı vü ta‘âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 38*). [*nazar it, -üp*]
5. Güneş yüzüne nazar itmeğe ḥicâb oldı
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre raḳîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 3*). [*nazar it-, -meg, -e*]

nazar iyle: Bakmak.

1. Ḳabûl it ‘özümi kim ‘özü-ḥ‘âhem
Nazar iyle sebep şorma bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 7*). [*nazar iyle,]*
2. Nazar iyleym ol bedr-i tamâma
Görem anı ne âb u rengi vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 66*). [*nazar iyle, -yem*]

nazar kıl: Bakmak, bakış.

1. Beni böyle ğarīb itmezdi yārum
Nazar kıldı peder çün bu kelāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 19*). [*nazar kıl, -dı*]
2. Nazar kıl lûtfuñ ile bu ħarāba
Çuluñam ‘âciz itme ben ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 76*). [*nazar kıl,]*
3. İnanmazsañ **nazar kıl** kehkeşāne
Şu kim bir kâhe şaymazdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 88*). [*nazar kıl,]*
4. Nazar kıldı nigāruñ zaħmesine
Dilin ol zaħme pāre pāre itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 102*). [*nazar kıl, -dı*]
5. Kaçan meyl itse ħalbüñ ħadd-i yāre
Elif ħaddine kıl toĝru nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 70*). [*nazār kıl-,]*
6. Seni dil-teng ider dil-ber dehānı
Nazar kıl ğonce-i mīme қо anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 76*). [*nazar kıl-,]*
7. Gözüm göñlüm ħayālün perdesidür
Nazar kıl bu ħayālün perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 81*). [*nazar kıl-,]*

nazāre: Bakış, nazar.

1. Sa‘adet bâbı kuflına anahtar
Baña iyle vefā ile **nazāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 57*). [*nazāre,]*
2. Ki ey bezm-i maħabbet naħl-bendi
Şaħın şimden girü itme **nazāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 121*). [*nazāre,]*

nazāre it: Bakmak, görmek.

1. Gelüp ħālūme itmezdüñ nazāre
İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 54*). [*nazāre it, -mez, -dü, -ñ*]
2. Bir ādem gördi oħşar kendüzini
Peder didārına itdi nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 67*). [*nazāre it, -di*]

nazāre iylemek: Bakmak, seyretmek.

1. İraħdan gördüğüm daħi keremdür
İraħdan iylemek geh geh nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 47*). [*nazāre iylemek,]*

nazar-ġāh: Bakılacak yer, seyir yeri.

1. Nazar-ġāha çıkup baħdılar ile
Beyābān gördiler pür tiĝ u nīze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 14*). [*nazar-ġāha, -a*]
2. Boyı serv-i sehī gibi **nazar-ġāh**
Hevāsında yiler bād-ı şehër-ġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 139*). [*nazar-ġāh,]*

nāzenīn: Narin, nazlı, ince.

1. Muşâhib oldu çün ol **nâzenîne**
Mübeddel oldu ‘ayş u nâz enîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 171*). [*nâzenîne, -e*]

nâz-ı na‘îm: *Naz uykusu.*

1. Hezâr nâz-ı na‘îmle aldı dâye
Kılup şehd ü şekkerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 53*). [*nâz-ı na‘îm, -le*]

nâzik-ter: *Çok nazik.*

1. Bu nûr içredür anuñ yiri zûlmet
Tenûn ol resme **nâzik-ter** bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 125*). [*nâzik-ter,]*

nâzil ol: *İnmek.*

1. Yalıñ od düşdi devlet hırmenine
Kažâdan nâzil oldu bir zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 31*). [*nâzil ol, -dı*]
2. Eceldür kim felekden ola nâzil
Gel imdi el uyu gâfil hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 68*). [*nâzil ol, -a*]

nâzır ol: *Bakmak.*

1. Sibâ‘ anı korurlar şan ‘asesler
İrağdan her ki aña olsa nâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 179*). [*nâzır ol, -sa*]

nazm: *Manzum söz.*

1. Okıya **nazm** u şî‘rûn tâzesini
Ola kim ola bu göñlüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 70*). [*nazm,]*

nazm: *Şiir, nazım.*

1. Gamâme döndi çeşmi ol gam için
Senün mestâne **nazmuñdan** gelüp cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 137*). [*nazmuñdan, -uñ, -dan*]

nazm: *Düzen, dizi.*

1. Yazardı Zeyd anı tûrup kâfâda
Ne dürr kim bu ıderdi **nazm** ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [*nazm,]*

nazm it: *Dizmek, şiir söylemek.*

1. Kılurdu fitne ol meftûna anı
Revân ol da bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 119*). [*nazm it, -er, -di*]
2. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedîd olan remîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 2*). [*nazm it, -di*]
3. Oğurdu nazm idüp mevzûn hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 118*). [*nazm it, -üp*]
4. Kaşâ'id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine çün hâtifi şubhûn dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 106*). [*nazm it, -er, -di*]
5. Didi söz cevherin nazm iden üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 1*). [*nazm it, -en*]
6. Kaşâ'id nazm iderdi nitekim dūr
Adı Zeyd ille çâpūk 'Amr'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 6*). [*nazm it, -er, -di*]
7. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 114*). [*nazm it,]*
8. Gidüp Mecnûn yirine tıoldı Leylî
Kaşâ'id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 11*). [*nazm it, -üp*]
9. Kaşâ'id nazm idüp ebyât okırdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 158*). [*nazm it, -üp*]
10. Dūr-i efsâneye viren niżâmı
Bu üslûb üzre nazm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 2*). [*nazm it-, -dü*]
11. Feşâhatde dañi key 'âkıl idi
Ğazel nazm itse ğarrâ fikr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 105*). [*nazm it, -se*]

nazm iyle: Nazmeylemek, dizmek, şiir yazmak.

1. Kılurdu nâle vü efgân u zârî
Şu dūrler kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 5*). [*nazm iyle, -miş, -dür*]

nazm-ı cevâhır: Kıymetli cevherlerle dolu şiir.

1. Şafâ câmiyle şun bâkî müdâmı
Toğuz yüz bişde bu **nazm-ı cevâhır** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 47*). [*nazm-ı cevâhır,]*

nazm-ı şî'r: Şiir.

1. Ne mecnûn nazm-ı şî'rûn sâhıridür
Bizi rüsvây-ı hâş u 'âm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 14*). [*nazm-ı şî'r, -üñ*]

nâz-perverd: Nazlı büyümiş.

1. Şekerden hülle giymiş **nâz-perverd**
Pilâvuñ vaşfı şâbit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 12*). [*nâz-perverd,]*
2. Cevâbı böyle virdi ol sözine
Didi ey serv-i nâz u **nâz-perverd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 65*). [*nâz-perverd,]*
3. Olur pür-derd nice **nâz-perverd**
Aşar ayvâyı müşkin perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 30*). [*nâz-perverd,]*

nâzûk: Güzel, zarîf, ince.

1. Güzel âdem gibi **nâzûk** tarab-nâk
Kara gözler ile kıyma bakışlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 60*). [*nâzûk,]*
2. Senûn başuñda efser tâc-ı devlet
Senûn cismûnde **nâzûk** pîrehan var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 95*). [*nâzûk,]*
3. Müzeyyen kıldı **nâzûk** hîl'at ile
Ridâ vü tavk oldu zûlf ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 132*). [*nâzûk,]*
4. Bedîhî şî'r ü **nâzûk** ter-terâne
Yir içerdî anuñla hoş geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 66*). [*nâzûk,]*

nâzûk-endâm: Güzel, zarîf vücutlu.

1. Adı Zeyneb cemâli ziynet idi
Gül-i nev-reste gibi **nâzûk-endâm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 25*). [*nâzûk-endâm,]*

ne: Neden.

1. Nedür bu mübtelâya yine bu cevır
Ki yükletdün za'ife bunca bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [*nedür, -dür]*

ne: Ne, nedir.

1. Kim ola iyleye hâk sözi tekzîb
Harîf anuñ çü bildi hırfeti **ne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 179*). [*ne,]*

ne: "Nasıl?" anlamında soru sıfatı.

1. Bu gendüyi döğüp başın yoldı
Ne beñ kim kónsa yüzi ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [*ne,]*
2. Kılarum 'arz-ı hâli ben şikeste
Nedür ahyâlün ey yâr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 183*). [*nedür, -dür]*
3. Aña hem mâderinün şordı hâlin
Didi hâli **nedür** ol derd-mendün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 33*). [*nedür, -dür]*

ne: "Ne kadar, çok" anlamlarında şaşma veya abartı bildiren bir söz.

1. Ne duhterler bulınur bu 'Arab'da
Kamu 'âlî nesebde hem hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 87*). [*ne,]*
2. Ne mecnûn nazm-ı şî'rün sâhîridür
Bizi rüsvây-ı hâş u 'âm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 14*). [*ne,]*

ne: "Hangi şey" anlamında soru zamiri.

1. Ne geldi bilmezem benden cevâbı
Bu dem kim 'âşî nefsum pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 18*). [*ne,]*

2. Ne dil nefrîni itdi gûş-mâlûñ
Ne kan itdûñ kim irdi gerdenûñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 6*). [ne,]
3. Neye irdün **ne** buldun **ne** dilersin
Ne bitürdün yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [ne,]
4. Neye irdün **ne** buldun **ne** dilersin
Ne bitürdün yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [ne,]
5. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 95*). [ne,]
6. Nitekim şu‘m-ı şerbet bala göre
Ne tüterseñ ana göre kıoķar düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 127*). [ne,]
7. Dönüp didi getür ortaya **neñ** var
Ĥaber ehli Ĥaber yükin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46*). [neñ, -ñ]
8. Velî ma‘nî yüzinden merĤabâdur
Ne bildüñüz **nedür** kaşdı Ĥabibüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 43*). [nedür, -dür]
9. Nedür saña ġidâ âĤir şeb ü rüz
Didi olmaz ġidâ olmasa Ĥayvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 44*). [nedür, -dür]
10. Senüñ **nedür** ġidân ey Ĥurfe insân
Didi kim her seĤer dil-ber hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 46*). [nedür, -dür]
11. Ne yirsin bu Ĥarâbe ġâr içinde
Aña gösterdi zâhid bir pâre ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 18*). [ne,]
12. Zebân-ı Ĥâlidür ol mürde cânüñ
Bilem dirseñ **nedür** ġöñlindeki Ĥâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 117*). [nedür, -dür]
13. Fiġân u süzîşîyle Ĥâl-i tengin
Didi saña **ne** irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [ne,]
14. Nedür şimdi bu laĤd içinde Ĥâlüñ
Ne cem‘üñ şem‘idür cemâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 111*). [ne,]
15. Neñ öldi kim giyersin bu siyâhı
Didi anuñ içün kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [neñ, -ñ]
16. Ne cân vardur ki âĤir ġöçmez andan
O ġitdi biz daĤi ġitsek ġerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [ne,]
17. Gel ey Ĥâlib **ne** şanursın bu ‘aşkı
Olur mı ġön demür ġibi dımışkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [ne,]

ne: "Nasıl, ne kadar?" anlamında soru sıfatı.

1. Ve ger ne çi kara taş u çi kıardaş
Ne şu‘le vire aya dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 193*). [ne,]
2. Ne cürmüm var ki artar her ġün âĤum
Seni sevmek ġünâĤ olursa şâĤum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [ne,]

ne: Çok, öyle bir.

1. Hemân Ĥavşına ger ger kelbe beñzer
Aña daĤi **ne** kûşkun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [ne,]
2. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm Ĥalka rüsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 82*). [ne,]
3. Ĥamın anuñ da çekdi bir nice dem
Ne merdüm-Ĥ‘ârdur yâ Rab zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 103*). [ne,]
4. Eger vâķi‘ olursa vây ne Ĥoş Ĥây
Ne rûĤ-efzâ idi bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 33*). [ne,]

5. Hemân zulmet belâsın çekdi gitdi
Ne tırfe derd olur bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 55*). [ne,]

ne: *Nasıl, nereden.*

1. Ğanî fehîm iylemez muhtâç hâlin
Ne bilsün sūzîşi bî-dâğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 93*). [ne,]
2. Ne tıysun nâliş ünin şağ olan dil
İletse Zeyd eger peygâm u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 94*). [ne,]

ne: *Ne II nasıl bir şey?*

1. Ne yitürdün yabanda ne dilersin
Temâma irdi ‘ömrüñ nâ-tamâmsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 72*). [ne,]

ne: *"Ne... ne ..." bağlacı.*

1. Ben nice irem ana ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardur la‘lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [ne,]
2. Ne gün ne kamer vardur yüzün gibi tâbende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [ne,]
3. Ne gün **ne** kamer vardur yüzün gibi tâbende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [ne,]
4. Kâpuñ yâ Rab taḥayyür dergehîdür
Cihân senden **ne** tölü **ne** teḥîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [ne,]
5. Kâpuñ yâ Rab taḥayyür dergehîdür
Cihân senden **ne** tölü **ne** teḥîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [ne,]
6. Ne ḥarf öğrendi **ne** nokṭa **ne** mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü ḥâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [ne,]
7. Ne ḥarf öğrendi ne nokṭa ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü ḥâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [ne,]
8. Ne ḥarf öğrendi **ne** nokṭa **ne** mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü ḥâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [ne,]
9. Kılurdı perdede ney gibi zârî
Ne yârî var ne şabrî ne kararî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18*). [ne,]
10. Kılurdı perdede ney gibi zârî
Ne yârî var **ne** şabrî **ne** kararî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18*). [ne,]
11. Kılurdı perdede ney gibi zârî
Ne yârî var **ne** şabrî **ne** kararî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18*). [ne,]
12. Delürmiş şöyle **ne** ğam var **ne** sāmân
Yüzi yunmaz meger kim ola giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [ne,]
13. Delürmiş şöyle **ne** ğam var **ne** sāmân
Yüzi yunmaz meger kim ola giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [ne,]
14. Di **ne** gülzâre varam ya **ne** bâğa
‘îlâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [ne,]
15. Di **ne** gülzâre varam ya **ne** bâğa
‘îlâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [ne,]

16. Yiñinden taze kan oldu revâne
Ne nişter darbı var ne bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [ne,]
17. Yiñinden taze kan oldu revâne
 Ne nişter darbı var **ne** bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [ne,]
18. Bu söz olmasa sözün feth-i bâbı
Ne diñlerdi ne virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 18*). [ne,]
19. Bu söz olmasa sözün feth-i bâbı
 Ne diñlerdi **ne** virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 18*). [ne,]
20. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nâmüs u ne nâm u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [ne,]
21. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
 Ne nâmüs u **ne** nâm u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [ne,]
22. Ne hüd havf u ne ta'n u ne melâmet
 Tırâş olmuş cihândan nâmı harfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [ne,]
23. Ne hüd havf u **ne** ta'n u **ne** melâmet
 Tırâş olmuş cihândan nâmı harfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [ne,]
24. Ne hüd havf u **ne** ta'n u **ne** melâmet
 Tırâş olmuş cihândan nâmı harfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [ne,]
25. Cihân benden uşandı ben cihândan
Ne püştüm var garîbem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [ne,]
26. Cihân benden uşandı ben cihândan
 Ne püştüm var garîbem **ne** penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [ne,]
27. Ne dil-ber kûyına varmağa râhum
 Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 24*). [ne,]
28. Ne ben pendı tutaram ne beni bend
 Hârâb oldu yıkıldı cümle vârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [ne,]
29. Ne ben pendı tutaram **ne** beni bend
 Hârâb oldu yıkıldı cümle vârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [ne,]
30. Ne kârum qaldı ne varum ne yârum
 O kim sulţân-ı aşkına muţî'em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [ne,]
31. Ne kârum qaldı **ne** varum **ne** yârum
 O kim sulţân-ı aşkına muţî'em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [ne,]
32. Ne kârum qaldı **ne** varum **ne** yârum
 O kim sulţân-ı aşkına muţî'em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [ne,]
33. Fiğânum halkı bizâr itdi benden
Ne ağılar bulunur soñumda ölse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 53*). [ne,]
34. Ne şu virür bulunur haste olsam
 Beni öldürse bir hûn-h'âr aşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 54*). [ne,]
35. Civân iken dağı pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [ne,]
36. Civân iken dağı pîrâne kıldı
 Ne ayak bulunur yarar **ne** ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [ne,]
37. İlâcıçün belâ çekdi yitesi
Ne hâcet-gah kodi ne bu mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 17*). [ne,]
38. İlâcıçün belâ çekdi yitesi
 Ne hâcet-gah kodi **ne** bu mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 17*). [ne,]
39. Yanar bir nâr olmuş şanki pür-nâr
Ne kûy-ı yâra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 11*). [ne,]
40. Ne yirde gökde rüşen yıldızı var
 Eve varsa düşer gavğâ-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 12*). [ne,]
41. Serin açmayan ana serseridür
Ne nân u nüşı var ne setr-i püşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [ne,]

42. Serin açmayan ana serserîdür
Ne nân u nûşî var **ne** setr-i pûşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [ne,]
43. Ne pervâ-yı şarâb u ne ğam-ı nân
Meger aña ğidâ rûhânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 82*). [ne,]
44. Ne pervâ-yı şarâb u **ne** ğam-ı nân
Meger aña ğidâ rûhânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 82*). [ne,]
45. Döşegi ıssı kumdan yaşduğı seng
Yatur **ne** hânümânî var **ne** hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 131*). [ne,]
46. Döşegi ıssı kumdan yaşduğı seng
Yatur **ne** hânümânî var **ne** hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 131*). [ne,]
47. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Kanı ‘ırz u kanı ğayret kanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [ne,]
48. Ne bende yüz **ne** sende yüz şuyı var
Kanı ‘ırz u kanı ğayret kanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [ne,]
49. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñî zer itdüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [ne,]
50. Ne ‘izzet kaldı **ne** hürmet **ne** bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñî zer itdüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [ne,]
51. Ne ‘izzet kaldı **ne** hürmet **ne** bir yâr
Kaçan kim sîm sîmâñî zer itdüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [ne,]
52. Ne dūd-ı sîne var ne rûşenâyî
Bişer bağı kebâbı bûyî çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 70*). [ne,]
53. Ne dūd-ı sîne var **ne** rûşenâyî
Bişer bağı kebâbı bûyî çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 70*). [ne,]
54. Ne ğuşî var anuñ cânında ne hüş
Başında hüdhüdüh pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [ne,]
55. Ne ğuşî var anuñ cânında **ne** hüş
Başında hüdhüdüh pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [ne,]
56. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdî
Murâdî bu ki bulup bir penâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [ne,]
57. Ne seyr-i serv ü **ne** şimşâd u şâdî
Murâdî bu ki bulup bir penâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [ne,]
58. Kâra bahtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârî var ne yârî var ne ‘ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [ne,]
59. Kâra bahtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârî var **ne** yârî var **ne** ‘ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [ne,]
60. Kâra bahtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârî var **ne** yârî var **ne** ‘ârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [ne,]
61. ‘Adûya tîğ tarta dâsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [ne,]
62. ‘Adûya tîğ tarta dâsta sîm
Ne yiye içe **ne** şabr ide **ne** h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [ne,]
63. ‘Adûya tîğ tarta dâsta sîm
Ne yiye içe **ne** şabr ide **ne** h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [ne,]
64. Bütün **ne** kalb u şaf kodî **ne** perde
Kime ursa geçerdi darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [ne,]
65. Bütün **ne** kalb u şaf kodî **ne** perde
Kime ursa geçerdi darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [ne,]
66. Ğarîbe itmesün bârî cefâyî
Ne Mecnûn kaldı dünyâda ne Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179*). [ne,]
67. Ğarîbe itmesün bârî cefâyî
Ne Mecnûn kaldı dünyâda **ne** Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179*). [ne,]
68. Bulınmadı **ne** nâm u **ne** nişânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 214*). [ne,]

69. Bulınmadı **ne** nām u **ne** nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 214*). [ne,]
70. Hôş itsün kıışsasıñ ‘âlemde ‘âkıl
Ne Nevfel qaldı ‘âlemde ne Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37*). [ne,]
71. Hôş itsün kıışsasıñ ‘âlemde ‘âkıl
 Ne Nevfel qaldı ‘âlemde **ne** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37*). [ne,]
72. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
Ne yil qaldı ne yir ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [ne,]
73. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
 Ne yil qaldı **ne** yir **ne** il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [ne,]
74. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
 Ne yil qaldı **ne** yir **ne** il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [ne,]
75. Aña itmeye Nevfel’ den şikâyet
 Beyâbânda **ne** hâre qaldı **ne** hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11*). [ne,]
76. Aña itmeye Nevfel’ den şikâyet
 Beyâbânda **ne** hâre qaldı **ne** hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 11*). [ne,]
77. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
Ne sen benden ne ben senden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [ne,]
78. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
 Ne sen benden **ne** ben senden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [ne,]
79. Tâpuñ bî-derd ben derde giriftâr
Ne nâme var qatımda ne hāmāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [ne,]
80. Tâpuñ bî-derd ben derde giriftâr
 Ne nâme var qatımda **ne** hāmāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [ne,]
81. Ki şalam tıpuna geh geh selāme
Ne per var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [ne,]
82. Ne yüz var yüzüne bakmağa hānum
 İşgüñden ne yil kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 76*). [ne,]
83. Selis ü dil-pezir elfâz u ma‘nî
Ne ehli var ki yiye gūşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 37*). [ne,]
84. Ne yârı var ki diye kıışsasını
 Qapu bağı ayakda âhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [ne,]
85. Ve ger **ne** çi kara taş u çi kıardaş
 Ne şu‘le vire aya dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [ne,]
86. Yürürse yoldaşı gül-i beyâbân
 Qatında **ne** peder var **ne** birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [ne,]
87. Yürürse yoldaşı gül-i beyâbân
 Qatında **ne** peder var **ne** birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [ne,]
88. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
 Ol âvâre tūş oldu bir sūvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [ne,]
89. Ne başdan taş seçer **ne** başı taşdan
 Ol âvâre tūş oldu bir sūvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [ne,]
90. Ne iylerseñ elüñde ihtiyârūñ
 Benüm **ne** rāz-dārum var **ne** yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 61*). [ne,]
91. Ne iylerseñ elüñde ihtiyârūñ
 Benüm **ne** rāz-dārum var **ne** yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 61*). [ne,]
92. Bulınmadı **ne** nām u **ne** nişāne
 Bir âdem ‘âkıbet virdi nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 34*). [ne,]
93. Bulınmadı **ne** nām u **ne** nişāne
 Bir âdem ‘âkıbet virdi nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 34*). [ne,]
94. Ne taş döyer belāsına ne âhen
 Bu yolda ne serün qaldı ne cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 106*). [ne,]
95. Ne taş döyer belāsına **ne** âhen
 Bu yolda **ne** serün qaldı **ne** cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 106*). [ne,]

96. Ne taş döyer belāsına **ne** āhen
Bu yolda **ne** serūn kaldı **ne** cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [ne,]
97. Ne taş döyer belāsına **ne** āhen
Bu yolda **ne** serūn kaldı **ne** cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [ne,]
98. Ne biliş kaldı yādumda ne hōd yād
İçüm taşum şu resme tıtdı yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26*). [ne,]
99. Ne biliş kaldı yādumda **ne** hōd yād
İçüm taşum şu resme tıtdı yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26*). [ne,]
100. Ne kārūm kaldı yādumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 28*). [ne,]
101. Ne kārūm kaldı yādumda **ne** varum
Gice gündüz yidüğüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 28*). [ne,]
102. Yiter saña cihānda meyl-i Leylî
Ne atañı anañı yād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 9*). [ne,]
103. Ne bir gün ehl-i beytūñ şād idersin
Ne nāmūsūñ ne ‘āruñ gayretūñ var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 10*). [ne,]
104. Ne bir gün ehl-i beytūñ şād idersin
Ne nāmūsūñ ne ‘āruñ gayretūñ var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11*). [ne,]
105. Ne bir gün ehl-i beytūñ şād idersin
Ne nāmūsūñ **ne** ‘āruñ gayretūñ var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11*). [ne,]
106. Ne ehl-i beytūñ üzre şefkatūñ var
Ol atanūñ kamu sa‘yı telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 12*). [ne,]
107. Çü bildüm bulmadum bî-çāre kaldum
Ne bir gün ben saña rāḥat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [ne,]
108. Ne bir gice kenārunda oturdum
Ṭakarduñ gūşıma sen ḥālka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 64*). [ne,]
109. Daḥi müşkil budur bî-ġam-gūsārem
Ne çārem var ne şabrum ne mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [ne,]
110. Daḥi müşkil budur bî-ġam-gūsārem
Ne çārem var **ne** şabrum **ne** mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [ne,]
111. Daḥi müşkil budur bî-ġam-gūsārem
Ne çārem var **ne** şabrum **ne** mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [ne,]
112. Ne ḥālüm yanmağa bir ehl-i ḥālüm
Ḳuru yaprağa döndi cism ü cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 108*). [ne,]
113. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihānum
Bu odi kim **ne** taş örter **ne** toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [ne,]
114. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihānum
Bu odi kim **ne** taş örter **ne** toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [ne,]
115. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pāy
Didi bende **ne** kâğıd var **ne** ḥāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [ne,]
116. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pāy
Didi bende **ne** kâğıd var **ne** ḥāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [ne,]
117. Ne peşmîne ‘abāsı var ne peşmi
Yatur ‘üryan u biryān dil pür-āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42*). [ne,]
118. Ne peşmîne ‘abāsı var **ne** peşmi
Yatur ‘üryan u biryān dil pür-āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42*). [ne,]
119. Beyābānda **ne** āsūde **ne** ḥufte
Nice ‘uzlet idersin ġār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 70*). [ne,]
120. Beyābānda **ne** āsūde **ne** ḥufte
Nice ‘uzlet idersin ġār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 70*). [ne,]
121. Amānı yok **ne** pîre **ne** civāne
Ne bir dil-ḥaste pîre ḥürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104*). [ne,]

122. Amānı yok **ne** pîre **ne** civāne
Ne bir dil-ḥaste pîre hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104*). [ne,]
123. Amānı yok ne pîre ne civāne
Ne bir dil-ḥaste pîre hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [ne,]
124. Ne nevreste civāna şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 106*). [ne,]
125. Yıkıldı kaşrı kabri oldu âbâd
Ne cem'î kaldı 'âlemde ne şem'î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127*). [ne,]
126. Yıkıldı kaşrı kabri oldu âbâd
Ne cem'î kaldı 'âlemde **ne** şem'î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127*). [ne,]
127. Bulınmadı **ne** nāmı **ne** nişānı
Anı buldı ol âhir iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 78*). [ne,]
128. Bulınmadı **ne** nāmı **ne** nişānı
Anı buldı ol âhir iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 78*). [ne,]
129. Ne şerm-i yâr var ne ḥavf-ı ağıyâr
Eger anda ṭurasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 40*). [ne,]
130. Ne şerm-i yâr var **ne** ḥavf-ı ağıyâr
Eger anda ṭurasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 40*). [ne,]
131. Benüm 'üryân **ne** gür u **ne** kefen var
Muşâhib olıma mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [ne,]
132. Benüm 'üryân **ne** gür u **ne** kefen var
Muşâhib olıma mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [ne,]
133. Ne yir içer ne ḥöd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider ne şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124*). [ne,]
134. Ne yir içer **ne** ḥöd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider **ne** şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124*). [ne,]
135. Ne yir içer ne ḥöd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider ne şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [ne,]
136. Ne yir içer **ne** ḥöd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider **ne** şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [ne,]
137. Ne yüz virür ne yüzden lezzet alur
Terahḥum iyleyüp kıldı naşihat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 126*). [ne,]
138. Ne yüz virür **ne** yüzden lezzet alur
Terahḥum iyleyüp kıldı naşihat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 126*). [ne,]
139. Ara yirde **ne** Leylî var **ne** Mecnûn
Hemân kendüydür 'aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [ne,]
140. Ara yirde **ne** Leylî var **ne** Mecnûn
Hemân kendüydür 'aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [ne,]
141. Olur mismâr-ı dide mîḥ-ı endām
Tenüñ **ne** borcu kalur çün **ne** dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [ne,]
142. Olur mismâr-ı dide mîḥ-ı endām
Tenüñ **ne** borcu kalur çün **ne** dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [ne,]
143. Deler bağrın **ne** servî dir **ne** şimşâd
Bu seyrüñ kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [ne,]
144. Deler bağrın **ne** servî dir **ne** şimşâd
Bu seyrüñ kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [ne,]
145. Ne ol gayrı görürdi ne anı gayr
Bahâne oldu Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [ne,]
146. Ne ol gayrı görürdi **ne** anı gayr
Bahâne oldu Leylâ'ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [ne,]
147. Ne gavgâ-yı 'ases ne ḥabs-ı ḥargâh
İder gönlin murâdın bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 8*). [ne,]

148. Ne ğavġā-yı ‘ases **ne** ħabs-ı ħargāh
İder göñlin murādın bî-müdārā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 8*). [ne,]
149. Ne teşvîş-i peder ne ħavf-ı mâder
Yüzi elde eli yüzde yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 12*). [ne,]
150. Ne teşvîş-i peder **ne** ħavf-ı mâder
Yüzi elde eli yüzde yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 12*). [ne,]
151. Ne ğayret kayusı kaldı ne ħôd şerm
Murād idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [ne,]
152. Ne ğayret kayusı kaldı **ne** ħôd şerm
Murād idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [ne,]
153. Ne şahrâ katlanur cûşına ne taġ
Biñ oldı bir iken Leylî’ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8*). [ne,]
154. Ne şahrâ katlanur cûşına **ne** taġ
Biñ oldı bir iken Leylî’ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8*). [ne,]
155. Ne bâl u per kalur anda ne pervâz
Hüner ‘arz iylemek şimdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [ne,]
156. Ne bâl u per kalur anda **ne** pervâz
Hüner ‘arz iylemek şimdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [ne,]
157. Ne cân toydı saña ne sen cihâna
Dil-ārâ bağ idüñ olduñ ħarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [ne,]
158. Ne cân toydı saña **ne** sen cihâna
Dil-ārâ bağ idüñ olduñ ħarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [ne,]
159. Nizâr u zâr u bî-zür oldı ġâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 9*). [ne,]
160. Nizâr u zâr u bî-zür oldı ġâyet
Ne şabrı kaldı dilde **ne** sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 9*). [ne,]
161. Ne rāḥat kaldı cānda ne ħuzûrı
Belâlardan gelüp cānı dehāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [ne,]
162. Ne rāḥat kaldı cānda **ne** ħuzûrı
Belâlardan gelüp cānı dehāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [ne,]
163. Saña anda **ne** menzil kôr **ne** me’vâ
Sefer ehli iseñ tūr yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74*). [ne,]
164. Saña anda **ne** menzil kôr **ne** me’vâ
Sefer ehli iseñ tūr yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74*). [ne,]

ne: Nice, ne çok, pek çok.

1. Çıkam merdâne bu evden **ne** mirdâr
Cihân kim mâr ile çâhı töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 154*). [ne,]

ne: "her ne" anlamında soru zamiri.

1. Ne iylerseñ elüñde ihtiyârüñ
Benüm ne rāz-dârum var ne yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 60*). [ne,]

ne: "Neden, ne diye" anlamında soru zarfı.

1. Elüñ güldür **ne** boyarsın kınaya
Dimezsın göre bir hâsid kınaya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 101*). [ne,]

ne: *Nasıl, nereden?*

1. Velî ma'nî yüzinden merhabâdur
Ne bildüñüz nedür kaçdı habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 43*). [ne,]

ne: *Hangi, nasıl, ne.*

1. Ğazel okur añar yâr-ı ğazâli
Ne şî'ri kim getirürdi zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 25*). [ne,]
2. Gül anlardan kızardı mülde anlar
Ne servüñ sâyesine varsa Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 111*). [ne,]

ne: *"Nasıl" anlamında soru zarfı.*

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı ğafletde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 11*). [ne,]
2. Ne ızhâr ide anı sa'y-ı merdüm
Göze gözlük ki virür tiz-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 122*). [ne,]

ne: *Bir çok şey.*

1. Neler iyler kişîye tâlî-i şüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 42*). [neler, -ler]

ne: *Hangi, nasıl bir.*

1. Ne yitürdün yabanda **ne** dilersin
Temâma irdi 'ömrüñ nâ-tamâmsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 72*). [ne,]
2. İderdi sâye-veş Leylî 'ye meyli
Ne şudan yudisa ol gül 'ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 113*). [ne,]

ne: *Nedir, ne ki?*

1. Yitürdüm ben beni **ne** ata meyli
Çıkaldan hâtırumdan ğayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55*). [ne,]

ne: *"Hangi, nasıl" anlamlarında soru sıfatı.*

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı ğafletde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [ne,]

2. Cihānda sārīdür esrār-ı ‘aşkuñ
Ne dil var kim yoğ anda nār-ı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48*). [ne,]
3. Nigāruñ depredürken zülfi zencir
Karār u şabr Mecnûn’a **ne** tedbir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40*). [ne,]
4. Maḥabbet murg-ı cânûñ şehperidür
Ne cân kim ide bu perrile pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [ne,]
5. Ne derdüm var raķībūñ ḥarbesinden
Şu ‘āşık kim olupdur rīze rīze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 20*). [ne,]
6. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yil kim senden almaz yādigārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [ne,]
7. Nazar iyleyem ol bedr-i tamāma
Görem anı **ne** āb u rengi vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 67*). [ne,]
8. Żarūretten düzüpdür ihtiyārı
Ne te’siri ola bu ihtiyārūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 3*). [ne,]
9. Ne ḥayr umar kişi āḥir zemāndan
Çü şehirler ‘āciz olur bu zemānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 30*). [ne,]
10. Tamām iyleyüp anuñ da ḥayātın
Ne evvel var cihānda olmaz āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147*). [ne,]

ne: *Ne kadar; nasıl.*

1. Ne cânı var ki andan kaçura baş
Virür bāle belası bal u yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [ne,]

ne: *Hangi; nasıl, ne biçim.*

1. Dilenüp cem’ iderüz küt-ı yevmi
Ne ḥāşıl olsa bu yār ile bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [ne,]

ne: *"Bu değil, daha kötüsü olmalı" anlamındadır.*

1. Kapuñda dide-i ‘akluñ ferı yok
Ne dide secde itmeğe seri yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78*). [ne,]
2. Muḥabbet ḥālını vehm iylediler
Ne vehm itmek ‘ayān fehmi iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 20*). [ne,]
3. Beni ol ḥūn ile gül-gūn idüpdür
Ne gül-gūn bir belā-keş bār-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 21*). [ne,]
4. Ne āteş katı yilden tünd ü ser-keş
Virün Leylâ’yı kon ceng ü cidāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [ne,]

ne: *"Hangi?" anlamında soru sıfatı.*

1. Muḥarrerdür ki olmazlar münevver nūr-ı Mevlâ’dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihāna nūr-ı Ḥaḳḳ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [ne,]
2. Ne yire varayın āvāre ḳaldum
Yile vardı dirîğā şem’-i tābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 88*). [ne,]

ne: "Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

1. Aña sîmîn serîr olmak **ne** hoşdur
Çamer kim beyle nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 118*). [ne,]
2. Irâk düşmek katı düşvâr u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 131*). [ne,]
3. Dehenden cümle dürlür taşra düşdi
Ne dürlür her biri bir dürr-i rûşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 101*). [ne,]

ne: "Nedir, nasıldır, nasıl bir şeydir?" anlamlarında soru zamiri.

1. Didi bilmem daîi ben Tañrı tanık
Nedür ma‘şûka n’olur ‘aşk u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [nedür, -dür]
2. Çara gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu şive gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 15*). [nedür, -dür]
3. Nedür bu fitne ekmedin biçersin
Irakdan itmeyince cânı gâret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 16*). [nedür, -dür]
4. Ki bu vîrânede n’iyler bu dervîş
Ne yir içer ne yirdendür ma‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 7*). [ne,]

ne: Değil manasında.

1. Çarîb oldur ki saña olmadı yâr
Bu bî-keslikden efgân **ne** revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 241*). [ne,]

ne: "Beğenme, takdir etme" anlamı oluşmuştur.

1. Yazardı Zeyd anı tûrup kâfâda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 13*). [ne,]

ne: "Nasıl bir" anlamında sıfat.

1. Ne fer vire ‘arûsa hûsîn-i mâder
Çün ola zîşt-şûret ey birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 39*). [ne,]
2. Elinden gelmez anuñ cân dirîği
Ne baş kim gelmez andan tîğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [ne,]

ne: "Bu değil daha iyisi, güzeli olmalı" anlamındadır.

1. Vücûd-ı şems cûduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 28*). [ne,]
2. Ne şîri kim içerdî şûr olurdu
Muhabbet hânesi ma‘mûr olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 71*). [ne,]

3. Oturmuş bir şanem rāh üzre çün māh
Ne meh burc-ı cemālūñ āfītābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 51*). [ne,]
4. Ne lâyıkdur sana ‘âlem-perestî
Cihāna ıtapma kim yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 164*). [ne,]

ne: *Ne kadar, nasıl, ne şekilde?*

1. Meve **ne** kudretim var kim uram dest
Güle karşı revān ol bülbül-āvāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [ne,]

ne: *Nasıl, hiç mümkün mü?*

1. Ne bilem kandan olam gedâyî
O dem ki itdüñ elest ile ııııııı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 16*). [ne,]

ne: *"Hangi, nasıl?" anlamında soru sıfatı.*

1. Şu dem kim olmaya destünde fırşat
Ne ıııı başuna hāk-i nedāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 36*). [ne,]
2. Ne bulursın ol ebrūdan murādı
Ki zengīler gibi kecdür nihādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 65*). [ne,]
3. Ne dil nefrini itdi gūş-mālūñ
Ne kan itdüñ kim irdi gerdenūñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 7*). [ne,]
4. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim mağzı anuñ olmaya dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57*). [ne,]
5. Ne yüz var yüzüñe bakmağa hānum
İşigüñden **ne** yıl kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [ne,]
6. Helāl iyeler aña itdüğü kanı
Ne sihr iyeler ‘aceb gamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111*). [ne,]
7. Mücāvır var mı kim olmaz misāfir
Ne şıhhat var ki olmaz pür-sakāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149*). [ne,]
8. Ne kāmēt ola kim görmez kıyāmet
Ne bāzār ola kim ol kāsıd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [ne,]
9. Ne kāmēt ola kim görmez kıyāmet
Ne bāzār ola kim ol kāsıd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [ne,]
10. Ne bey‘ ola kim āhır fāsıd olmaz
Cihān ‘ayyārdur dā‘im işi rīv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [ne,]
11. Ki anı itmedi āhırde ıtoprak
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [ne,]
12. Ne gülşende hıramāndur tezervüñ
Leb-i la‘lūñ ne dürlü senge girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 116*). [ne,]
13. Nedür şimdi bu lahd içinde hālūñ
Ne cem‘ūñ şem‘ıdūr cemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110*). [nedür, -dür]
14. Tırāş itdi refıķı kendü kaldı
Didi anı gören kim bu **ne** tedbır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [ne,]
15. Hevā-yı yār ile pür-cūş geldi
Didi **ne** nev-behār irdi bu bāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [ne,]

16. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem‘ün kim degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [ne,]
17. Anı güş iylemez ger mağz u ger pôst
Ne sözi kim katında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 59*). [ne,]
18. Ne görse söylemez iyler ferâmüş
Olur âvâre gerçi gâr ehli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 44*). [ne,]

ne: "Hangi şey?" anlamında soru zamiri.

1. Piyâz ehli olan ‘âmî **ne** hazz iyleye selvâdan
Fenâ faķrîdur ey Ĥamdî sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [ne,]
2. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün yilüp tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 94*). [neye, -y, -e]
3. Hem oldu cân dürinden katre ğabğab
Ne disün berk-i gül bād-ı semûma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 57*). [ne,]

ne: Ne II soru zamiri.

1. Ĥudâ aña **ne** itdüğün sorıldı
Didi Mecnûn baña Ĥak rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 4*). [ne,]

ne: Daha fazlası olmalı anlamında.

1. Ne cân cümle cihâne fitne oldu
Geh avlar ğamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 24*). [ne,]

ne ‘aceb: Ne garip, ne tuhaf.

1. Yıkma cefâ ile başuñ içün şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ **ne ‘aceb** bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 9*). [ne ‘aceb,]

ne aşşı: Ne faydası var.

1. Ĥalâşından **ne aşşı** iyleye cehd
Kişi kendülügiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 90*). [ne aşşı,]

ne aşşı iyleye: Ne faydası var? Faydası olur mu?

1. Ne aşşı iyleye feryâd-ı çübân
Ola çün seyl ile vîrâne bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 66*). [ne aşşı iyleye,]

ne bilsün: Ne bilsin. // Bilmez.

1. Ki şafrāvī **ne bilsün** zevk-ı kandi
Hıred-mend olana olur naşihat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 20). [ne bilsün,]

ne dem kim: Ne zaman ki.

1. Müheyyâ iyleyüp biñ biñ selâmı
Ne dem kim cüş ideydi bād-ı Necdî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 91). [ne dem kim,]
2. Hemân âh u dirîğ idi celîsi
Ne dem kim bûy-ı yâre tuş gelürdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 9). [ne dem kim,]

ne deñlü: Ne kadar, ne ölçüde.

1. Fezâ-yı dilde harâb olmaya binâ-yı ümîd
Ne deñlü ayağa düşsem koman ümîd eteğin (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 11). [ne deñlü,]
2. Ne deñlü şarsalar oda pelâsı
Olur ‘üryân yaķar cümle libâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 27). [ne deñlü,]
3. Ne deñlü kim haber âvâzelendi
O deñlü derdi Kays’uñ tâzelendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 35). [ne deñlü,]
4. Ne deñlü kim haber bî-perde düşdi
O deñlü Kays u Mecnûn derde düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 37). [ne deñlü,]
5. Ki varup yoluña baş koyam ey yâr
Ne deñlü olsa zulm-ı bi-şümâruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 93). [ne deñlü,]
6. Olur anuñla muhkem her ‘alâķa
Ne deñlü kıl za‘îf olursa katı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 49). [ne deñlü,]
7. Perî gibi aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 213). [ne deñlü,]
8. Çü bu sihr-âferînuñ sözün aldı
Ne deñlü kaçdısa idüp bahâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 119). [ne deñlü,]
9. Kâra tağda yeşil şahrâda gezdi
Ne deñlü istediye bî-behâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 33). [ne deñlü,]
10. Giren olma yûri bu bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 71). [ne deñlü,]
11. Niçün kor üstüñe nokta fezâhat
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 121). [ne deñlü,]
12. Ne deñlü ola anda revnaķ u nûr
Ķo harf-i ta‘nı kim devr-i Zuħaldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90). [ne deñlü,]
13. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu derdüñ şiddetinden öldi Loķmân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 48). [ne deñlü,]
14. Virisersin Ķisâbın âķir anuñ
Ne deñlü cem‘ iderseñ mâl u dînâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 123). [ne deñlü,]

ne dürlü: Ne türlü, nasıl.

1. Ne gülşende Ķurâmândur tezervüñ
Leb-i la‘lûñ **ne dürlü** senge girdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 117). [ne dürlü,]
2. Nazar fitne göz âfet Ķamze Ķammâz
Dil-i ‘âşık **ne deñlü** şaķlaya râz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 42). [ne deñlü,]

3. Raķīb aña **ne deñlü** ola hā'il
Beni mest ideli hüsñüñ hayālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 40*). [*ne deñlü,]*

ne ğam: *Gam deĝill.*

1. Çün luţfuña hüşe-çin olupdur
Cennetden eger çıkarsa **ne ğam** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 31*). [*ne ğam,]*

ne gün: *Hangi gün, hangi zaman.*

1. Ne gün kim cânuma kaşd ide cânān
Zihi 'ıyd-ı mübārek kutlu kurbān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 43*). [*ne gün,]*

ne günāh itdüm: *Ne günah işledim // Ne yaptım?*

1. Yā Rab **ne günāh itdüm** ola devr-i zemāne
Her yirde görür cān gözi didārını yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 8*). [*ne günāh itdüm,]*

ne güne: *Hangi güne, zamana.*

1. Ne güne şakınursın şefkatüñi
Hayālün pādīşāhına efendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 84*). [*ne güne,]*

ne ğuşşa: *Ne gam!.*

1. Ne ğuşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendī hāste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 102*). [*ne ğuşşa,]*

ne hācet: *Ne gerek, ne lüzumu var!.*

1. Kim xanum içmege la'lindeki piyāle yiter
Bu hāste cāne **ne hācet** ki gürz-i qahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*ne hācet,]*
2. Ne hācet dökēsiz nış ile xanı
Miyāncı çünki ıslāh itdi hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 30*). [*ne hācet,]*
3. Baña kıble yiter didār-ı yārum
Peder baña **ne hācet** kim ola yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 189*). [*ne hācet,]*
4. Şifāsında **ne hācet** hāste nabzı
Bisāt-ı başıdır bu arz-ı mefruş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 6*). [*ne hācet,]*
5. Ne hācet kāse kāse nüş ide sem
İçür xanı bu cānı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 50*). [*ne hācet,]*

ne hāşıl: *Ne elde edilebilir. Ne çıkar!, Ne olur!.*

1. Ebû Cehl'e peder olursa fâzıl
O cehle bu fâziletten **ne hâşıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 42*). [*ne hâşıl,]*
2. Çü Ken'ân ola ğark-ı mevc-i hâ'il
Aña Nüh'ün gemisinden **ne hâşıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 44*). [*ne hâşıl,]*
3. Ne hâşıl seng divâr olsa pülâd
İde çün seyl ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 68*). [*ne hâşıl,]*
4. Ne hâşıl yağsa yağmur yirine dür
Bu atduķa suhan tırini küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 70*). [*ne hâşıl,]*
5. O göz kim kör olmışdur kazâdan
Ne hâşıl aña kuhl-ı tütüyâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 28*). [*ne hâşıl,]*
6. İrer çün menziline tır gibi
Ne hâşıl cân-ı Kays'a bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 47*). [*ne hâşıl,]*
7. Tazarru' bâşın açup dirler idi
Ne hâşıl şanumuzdan saña ey şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 63*). [*ne hâşıl,]*
8. Ki zûlmetde geçer anuñ zemânı
Ne hâşıl aķsa âb-ı zinde-gânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 193*). [*ne hâşıl,]*
9. Ne hâşıl olur aña tütüyâdan
Kuzuyıçün kapa gürk-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 64*). [*ne hâşıl olur,]*

ne hoş: *Ne güzel.*

1. Ne hoş ol kim belâda ola dil-hôş
Degül çün ihtiyârî kârî 'aşķuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 44*). [*ne hoş,]*
2. Seni segden **ne hoş** kırtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 52*). [*ne hoş,]*
3. Ne hoş ańduñ vefâdan ben gedâyı
Benem bî-râhat u bî-yâr u bî-'âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 4*). [*ne hoş,]*
4. Kıtuma gel bahâne itme anı
Ne hoşdur ger düşerse ittifâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 23*). [*ne hoş, -dur]*
5. Kıtuma gel bahâne itme anı
Ne hoşdur ger düşerse ittifâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 23*). [*ne hoş, -dur]*
6. Eger vâķî' olursa vâý **ne hoş** hây
Ne rûh-efzâ idi bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 32*). [*ne hoş,]*
7. Kuru ğavĝa çekerek bî-çare 'andel
Meşel bustânının ehli **ne hoş** dir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 65*). [*ne hoş,]*
8. Üzüldi eyle kim ümmîd üzüldi
Ne hoşdur deme perhîz-kârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 49*). [*ne hoş, -dur]*
9. Aña rahmet **ne hoş** şekker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 2*). [*ne hoş,]*
10. Ne hoş vâķt-i 'urûc-ı Aħmedî'dür
Ki ol şeb peyk-i vahý-i âsmânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 8*). [*ne hoş,]*
11. Olurdi cânı cümle yirde bî-derd
Meşel düzen **ne hoş** şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 171*). [*ne hoş,]*

ne işi var: *Ne işi olmak? işi olmaz.*

1. Hôrôsün beyza ile **ne işi var**
Baña kıardaş odur kim ola hâl-dâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 190*). [*ne işi var,]*
2. Şadef kıatında anuñ **ne işi var**
Bu tîri iyleyüp pertâb o pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 200*). [*ne işi var,]*

ne kıl: *Nasıl davranacağını bilememek.*

1. İrişmez tozuma rahş olsa Şebdiz
Ne kılam n'ileyem kılmaz dil ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 25*). [*ne kıl, -am*]

ne kimse: *Kim? Kimsin?*

1. Didi ne kimsesin kıandan gelürsin
Bilişlikden gibi def'i bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 49*). [*ne kimse, -sin*]

ne lâyıķ: *Layıķ mıdır ki! Asla değildir.*

1. Kıpūnda tūtālīm biñ ola 'āşık
Tāpuña nām-ı ma'sūķa **ne lâyıķ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 74*). [*ne lâyıķ,]*
2. Ne lâyıķdur fakıre şāh-zāde
Virilse hayfdur şekker gurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 90*). [*ne lâyıķ, -dur*]
3. Gedā giymek **ne lâyıķ** tāk-ı şāhī
Gözüne nāvek ü başuña tiğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 38*). [*ne lâyıķ,]*
4. Anuñ çün dıve beñzer cümle hūyi
Ne lâyıķdur gurāba tu'me-i bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 101*). [*ne lâyıķ, -dur*]
5. Oda girmek ne lâyıķdur kebābı
Yüce boynuzları çārdāķa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 40*). [*ne lâyıķ, -dur*]
6. 'Aşā-yı sebz āña ammā **ne lâyıķ**
Meger bīmār idüpdür bağırı dāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 8*). [*ne lâyıķ,]*

ne mümkin: *Mümkün değil, mümkün mü?*

1. Ne mümkin genci dūrce derc idesin
Benümle iyleme barmaķ hisābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*ne mümkin,]*

ne müşkil: *Ne zor, çok güç.*

1. Arada ihtilāf olmaķ **ne müşkil**
Senüñ ben mihrüñe cāndan ħarīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 26*). [*ne müşkil,]*

ne nisbet: *Kıyaslanamaz, benzeyemez, denk değil.*

1. Lebüne çeşme-i ħayvān ğusāle
Lebüne çeşme-i ħayvān **ne nisbet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 123*). [*ne nisbet,]*
2. Ki būy-ı cān-fezā virdi dimāģa
Ne nisbet ola bu bū nev-behāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 145*). [*ne nisbet,]*

ne ola: *Neyi olabilir, nesi var, olmaz.*

1. Ne ola beñzele lezzetde kanda
Degüldür zer gibi kıymetde zırnıñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 96). [ne ola,]

ne oldı: Ne oldu, nasıl oldu anlamında.

1. Ki ey cân-ı peder **ne oldı** hâlün
Düşün midür bu miñnet ya hayâlün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 37). [ne oldı,]

ne olur: Ne olabilir! Olabilir mi.

1. Didi Mecnûn peder **ne olur** ey yâr
Cihân Leylî'dür andan gayrı kim vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53). [ne olur,]

ne resme: Nasıl, ne suretle.

1. Ne resme üns ala insân yüzümden
O kim ola enis-i ehl-i vahşet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 36). [ne resme,]

ne resme: Nasıl, ne suretle.

1. Gözetdi Leylî'yi pinhân u çâpük
Ki firâtdan **ne resme** haste-cândur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 163). [ne resme,]

ne revâ: Layık değil, uygun değil.

1. Kõnuğ olmak baña sen ne revâdur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 88). [ne revâ, -dur]
2. Kõ bu cân ile bu miskin şikârı
Bunuñ boynına hânçer **ne revâdur** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 35). [ne revâdur,]

ne var: Her ne varsa, bütün her şey.

1. O cân kim derd ü gâmdan bî-hâberdür
Ne var insân ise ma'nide hârdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 10). [ne var,]

ne var: Ne olur ki.

1. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise **ne var** çıkmadı yerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64). [ne var,]
2. Ne var gayra olundiysa nikâhı
Nice müddetdür olup gayra 'ağdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 100). [ne var,]
3. Ne var âsân okursañ zâhîrin sen
Benümle yâr olan bî-hâd gerekdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 70). [ne var,]

4. Ne var ayru görinse kâleb ü pōst
Vücūdum ‘aşk olupdur pây-tâ-fark (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 160). [ne var,]
5. Ne var maḥbûs iseñ ḥabsında anuñ
Yanar kerrübî bezminde çerāguñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 156). [ne var,]

ne var: Ne olmuş? Şaşılır mı?

1. Ne var dervîş ise ma‘nide şehdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 68). [ne var,]
2. Güher dürr toğmadı kumdanı kayırdan
Zülâl ise **ne var** çıkmadı yerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64). [ne var,]

ne vazîfe: Görevin değil.

1. Baña itmeñ bunun gibi laṭîfe
Baña böyle laṭîfe **ne vazîfe** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 4). [ne vazîfe,]

ne yir: Her ne yerde ki, her nerede, ll herhangi bir yere.

1. Deminde şanki bād-ı şarşar idi
Ne yire kim ecel minḳârı irdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 89). [ne yir, -e]

ne yir ne içer: Ne yer ne içer?

1. Ki bensüz ḥâlî ol yāruñ nicedür
Ne yir ne içer nice geçer zemānı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 117). [ne yir ne içer,]

ne yirde: Nerede.

1. Od ocaḳ yok **ne yirde** bişer aşı
Didiler merd-i zāhiddür bu meşhûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8). [ne yirde,]

ne yirde: Hangi yerde olursa olsun.

1. ‘Acā’ib ḥōş ḳaşā’id iyleyüp yād
Ne yirde kim okurdı bir ḳaşîde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 215). [ne yirde,]

ne yirde olsa: Hangi yerde olursa olsun.

1. Ne yirde olsa iltürdi tamāmî
Binüp bir gün sürüp bir bād-pāyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 12). [ne yirde olsa,]

ne yirden: *Nereden?.*

1. Ki bu vîrânede n'iyler bu dervîş
Ne yir içer ne yirdendür ma'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 7*). [*ne yirden, -dür*]

ne yüzüñ: *Ne yüzden.*

1. Ne yüzüñ hâlidür sîneñde dâğun
Kimüñ sevdâsı taldurdı dimâğun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 41*). [*ne yüzüñ,]*

nebât: *Topraktan yetişen, biten her çeşit şey. Bitki.*

1. Bitüp ser-sebz olur anuñ **nebâtı**
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 104*). [*nebâtı, -ı*]

nebât: *Bitki.*

1. Kılur ferşi **nebât** ile müzeyyen
Koyar ol kudret ü 'ilm issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 10*). [*nebât,]*

nebât-ı tûtî: *Papağanın şekeri.*

1. Nebât-ı tûtî çeng-i zâğa düşdi
Katumda her kılun biñ biñ cihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 204*). [*nebât-ı tûtî,]*

neberd: *Savaş, cenk, mücâdele.*

1. İderdi gendü kavmiyle **neberdi**
Eger düşmen görüp itmese hânde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 118*). [*neberdi, -i*]

nebîler: *Allah'ın buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamberler.*

1. Nebîler iktidâ itsün imâm ol
İdüp ervâh-ı kudsilerle ünsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 14*). [*nebîler,]*

nebîz: *Hurma ve kuru üzümünden yapılan bir çeşit şarap.*

1. Yazardı güş iden levh-ı cenâna
Ciger kaniyle nüş ider **nebîzi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 27*). [*nebîzi, -i*]

nebîz-i hām: *Saf şarap.*

1. Güle karşı **nebîz-i hām** içeydi
Benefşe sünbülinden vire tâbî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 80*). [*nebîz-i hām,]*

necât: *Kurtuluş, selamet; maddi ve manevi sıkıntılardan kurtulma, refaha erme.*

1. Bulursa bulur andan ol **necâti**
Ola kim himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 34*). [*necâti, -ı]*
2. Ki bula gayri ğamlardan **necâti**
Yaturken kıvrılıp çün müy-i ca'dî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 92*). [*necâti, -ı]*
3. Necât isterseñ ammâ tüt kenârı
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 180*). [*necât,]*

necât bul: *Kurtuluş yolu bulmak, çözüme kavuşmak, derman bulmak.*

1. Bu bendüñ bendesi 'âlemde şehdûr
Eger çehden bulam dirseñ necâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 161*). [*necât bul, -am]*

necd: *Hicaz'ın doğusunda yer alan Necd Çölü.*

1. Meger ol küh kim **Necd** idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ maķāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [*necd,]*
2. Kaçan Mecnûn düşeydi hāl-i vecde
Varup **Necd'e** kılurdu yâre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 22*). [*necd'e, -e]*
3. Görinse hayy-ı Leylî varsa **Necd'e**
Düşerdi nākadan düşdükçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 5*). [*necd'e, -e]*
4. İrişdi **Necd'e** güyâ bedr-i ser-mest
Elinde seng ü âhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 46*). [*necd'e, -e]*
5. Bunuñ da cüş iderdi hāl-i vecdî
Alup **Necd'üñ** nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 93*). [*necd'üñ, -üñ]*
6. Ğazâl için ğazel okurdi geh gâh
Düşicek vecde sa'y iylendi **Necd'e** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 19*). [*necd'e, -e]*
7. Semâ' u vecd ile 'azm itdi **Necd'e**
İşidüp anı göre vardı her h'ış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [*necd'e, -e]*
8. Tırup 'azm iylediler **Necd'e** yārān
Ararken buldılar anı pür-endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 26*). [*necd'e, -e]*
9. Revâne oldı **Necd'e** zār u maḥzûn
Yaşı gibi ciger kaniyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 106*). [*necd'e, -e]*
10. Görür **Necd'e** çıkup bir avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 2*). [*necd'e, -e]*
11. Dönüp raks ile **Necd'e** gitdi ser-mest
Giderken âh idüp gögsin tokurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [*necd'e, -e]*

necd tağ: *Hicaz'da bir dağ.*

1. Ȧolup vecd ile ol Necd'ün tağında
Döğüp göğsin okurdu hêş ęazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 48*). [*necd tağı, -nda*]

necm-i sa'âdet: *Saadet yıldızı.*

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki ey **necm-i sa'âdet** hayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [*necm-i sa'âdet,]*

neden: *"Neden kaynaklanır, hangi maddeden yapılmıştır?" anlamlarında soru zarfı.*

1. Cihânda her birinüñ n'ola nâmı
Neden tüş oldılar bu hêş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 63*). [*neden,]*

nedim: *Arkadaş, dost.*

1. Benüm-çün dil seni ęam yiye şandı
Şu resme sevdüñ ol yiñi **nedimi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 37*). [*nedimi, -i*]
2. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim bir civân şâhuñ **nedimi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 5*). [*nedimi, -i*]
3. Diledi ol **nedimi** ide ihlâk
Buyurdi bir iki it yüzlü zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 16*). [*nedimi, -i*]
4. Anuñ öñinde varı pîş-keşdür
Çarîb olsa 'aceb mi ol **nedime** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 23*). [*nedime, -e*]
5. Kem itme bârî kâdr ü hürmetini
Nedim idindi çün Mecnûn Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 199*). [*nedim,]*

nef: *Fayda, menfaat.*

1. Esîr idi be-ma'nî renc içinde
Egerçi gencinüñ çoğ idi **nefi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 9*). [*nefi, -i*]

nefâz-ı emrüne: *Emirlerinin sözleri.*

1. Nefâz-ı emrüne 'âlem musahhar
Hevâ üstinde hükümñle muğarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 19*). [*nefâz-ı emrüne, -(i), -n, -e*]

nefes: *Nefes, soluk.*

1. Yüzin divâra virdi şanki sâye
Otururdu gönül teng ü **nefes** teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [*nefes,]*
2. Gözinden ağıdur şahrâya deryâ
Harâretten **nefes** tokurdu geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 17*). [*nefes,]*
3. Nefes teng iñler ammâ nitekim çeng
Bilin egmiş belâlar yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [*nefes,]*

nefes: Nefes, soluk // bir nefes alacak kadar zaman, an, lahza.

1. Gören vehm ider ol şürîde hâli
Vücûdî bir **nefes** yıl gibi ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [*nefes,*]

nefes: Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk. II İnsan, âdem.

1. Tabî'at çâhına düşmek haţâdur
Nefes nefsanî olsa zî hacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 169*). [*nefes,*]

nefes git gel: Nefes alıp vermek.

1. Açılma ey dehen rāh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şād itme zâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 63*). [*nefes git gel, -me*]

nefha-i müşk: Misk kokusu.

1. Olur gerçi dehānı nāfenün hūşk
Nihān olınmaz ammā **nefha-i müşk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 26*). [*nefha-i müşk,*]

nefh-i mesîhî: Hz. İsa'nın nefesi. (Ölüyü diriltmesi bağlamında).

1. Nitekim mürdeyi **nefh-i Mesîhî**
Anuñla pîş-keş koşdı leţā'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 92*). [*nefh-i mesîhî,*]

nefi: Fayda, menfaat.

1. Bunun hâki siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ **nefinüñ** yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 179*). [*nefinüñ, -nüñ*]

nefir: Bağırıtı, figan, nale, vaveyla.

1. Yatakdan nefret itdürmiş **nefiri**
‘Acebdür uydı âdemden kaçanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 74*). [*nefiri, -i*]

nefir: Boru, sur.

1. Nice başlar ayakda rîze rîze
Nefir ü bāng u ṭabl u na‘ra-i kūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*nefir,*]

nefret: Ürküp kaçma, tiksınme.

1. Hayâl-i Leylî'ye okur dürüdü
Boşanmış vahşî gibi **nefret** iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 29*). [*nefret,]*

nefret it: Nefret etmek.

1. Yataktan nefret itdürmüş nefiri
‘Acebdür uydı âdemden kaçanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 74*). [*nefret it, -dür, -miş]*

nefrîn: Lanet, beddua. Sövüp saymak.

1. Ne dil **nefrîni** itdi güş-mâlûn
Ne kıan itdün kim irdi gerdenuñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 6*). [*nefrîni,]*
2. Dil uzatdı vü çarha itdi **nefrîn**
Yanup ol türbe üzre nitekim ‘üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 84*). [*nefrîn,]*

nefs: Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

1. Ne geldi bilmezem benden cevâbı
Bu dem kim ‘âsî **nefsüm** pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [*nefsüm, -üm]*
2. Tâbî‘at iştihası mürde oldı
Kaçan cev‘ile **nefsüm** ide sahtî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 55*). [*nefsüm, -üm]*
3. Yiter bir ayda bir kez **nefsüme** küt
Çün olmadum tuz etmek gözlere tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*nefsüme, -üme]*
4. Kesüp yol virmediler gayr hâlka
Dirende **nefsin** ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 115*). [*nefsin, -i, -n]*
5. Mezellet hırkasın **nefse** kabûl it
Ki te‘şir-i ecel çün zahtmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 92*). [*nefse, -e]*

nefs: Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî arzuları, huy ve fiilleri, kibir gazap, kin, haset, hırs, tahammülsüzlük, hasislik, dedikodu, şehvet, ihtiras, hevâ vü heves gibi zaaflarının merkezi.

1. Bizi başduñ gazab **nefsin** dañi baş
Okuñ nizeñ çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 66*). [*nefsin, -in]*
2. Kıo **nefsi** cāna rahmet kapusın aç
Alınmaz yüksüzüñ tamğası bācı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 76*). [*nefsi, -i]*
3. Hevāya uymazam gerçi ki dūdem
Beni şanma ki **nefsüm** bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 153*). [*nefsüm, -üm]*

nefsāni: Nefse ait, nefisle ilgili.

1. Tâbî‘at çāhına düşmek haţādur
Nefes **nefsāni** olsa zî hacālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 169*). [*nefsāni,]*

2. Çü **nefsānī** hevādan oldılar dūr
Oları luṭfuña her dem yaḡın it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 204*). [*nefsānī,]*

nefs-i nefis: Güzel kişi.

1. Zihī **nefs-i nefis** ḡoş-zāt u ḡoş-büy
Ḥaṭādan farḡ idüp ‘ayn-ı şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 56*). [*nefs-i nefis,]*

nehār: Gün, gündüz.

1. Nehāra leyli vü leyle nehāri
Gül-i gül-zār anuñ luṭfiyle ḡandān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 12*). [*nehāra, -a]*
2. Nehāra leyli vü leyle **nehāri**
Gül-i gül-zār anuñ luṭfiyle ḡandān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 12*). [*nehāri, -ı]*

nem: Gözyaşı.

1. Silüp hem ḡam **neminden** çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka‘be sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 48*). [*neminden, -i, -nden]*

nemāz: Namaz.

1. Libāsum lāyık olmadı **nemāze**
Daḡı baḡtım kilimin görmedüm aḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 100*). [*nemāze, -e]*

nemāz kıl: Namaz kılmak.

1. Kıla kıbleñde birkaç gün nemāzı
Eger sehv iyler olsam nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 106*). [*nemāz kıl, -a]*

nemed-püş: Keçe veya kebe giyen, derviş.

1. Yarındası yine şüret bayāḡı
Nemed-püş u gedā elde ṭayaḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 46*). [*nemed-püş,]*

nem-gīn: Nemli.

1. Giceler şubḡ olunca zār u ḡam-gīn
İderdi cāmesin eşk ile **nem-gīn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 26*). [*nem-gīn,]*
2. Gezüp āhu gibi āvāre miskīn
Göñül göz ḡuşşadan ḡam-gīn ü **nem-gīn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 76*). [*nem-gīn,]*
3. Dili vü dīdesi ḡam-gīn ü **nem-gīn**
Varup ol derd-mendüñ ḡatına pīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 68*). [*nem-gīn,]*

neng: Şan, şöhrət, ün.

1. Hemîşe **neng** için şulhı vü cengi
İte atılsa yeg ol taze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122*). [*neng,]*
2. İt önine ataram pây gibi
Baña anuñ nice bed-nâm u **nengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121*). [*nengi,]*

neng: Ayıp, utanma.

1. Xanı ‘âr u xanı nâm u xanı **neng**
Çün iyler râyûña râyet hılâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [*neng,]*
2. Yeg andan kim kala ‘âlemde **nenge**
Virürseñ destine anuñ zimâmum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 112*). [*nenge,]*

neng kıl-: Utanmak.

1. Sen anuñ guşşasından zâr u dil-teng
O saña döst olmağdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 78*). [*neng kıl-, -ur]*

neng ü ‘âr-ı duhter: Kızın namusu ve edebi.

1. Yiter insâna **neng ü ‘âr-ı duhter**
Huşûşâ kim ola duhter bed ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 87*). [*neng ü ‘âr-ı duhter,]*

nergis: Şekli göze benzetilen nergis çiçeği II sevgilinin gözleri.

1. Yaşı **nergislerini** itdi gül-gün
Deñizler aqıdup ol eşk-bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*nergislerini, -ler, -i, -n, -i]*
2. Kılur bad-ı şâbâ Çin armağânı
İki sünbül iki **nergis** iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [*nergis,]*
3. İrüp kucdı mezârı nitekim yâr
Şu deñlü şaçı gül-gün **nergisi** hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 81*). [*nergisi, -i]*
4. Bu hâle lâlenüñ göyüñdi özi
Tolup **nergislerüñ** yaş ile gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 24*). [*nergislerüñ, -lerüñ]*
5. Ki meftün ola andan nice miskîn
Çeküp **nergislerine** sürme-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 65*). [*nergislerine, -ler, -i, -ne]*
6. Aña düzağ olur gülşen gül âteş
Baña **nergis** gözi bî-dide-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 87*). [*nergis,]*
7. Hemân cüftiyle havfından tırur tek
Gül üzre şacdı **nergisten** gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 79*). [*nergisten, -ten]*

nergis: Nergisgillerden, bazı türlerinde beyaz, bazılarında sarı renkte olan çiçekleri ayrı veya bir kök sap üzerinde şemsiye durumunda, açılmadan önce bir yenle örtülü bulunan bir cins çiçek.

1. Zihî kuhl u zihî **nergis** zihî bâğ
Behişt-i heşt-Rıdvânun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [*nergis,]*
2. Şaçı dil gerdenine tavk-ı hûş-tâb
Mukahhal **nergisinün** kuhlı mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 33*). [*nergisinün, -i, -nün]*
3. Şu üstinde kılurdu hulle-bâfi
Şulardı **nergisinden** ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 33*). [*nergisinden, -i, -(n)den]*
4. Gelür farqında qor tâbende gevher
Çü Mecnûn **nergisi** uyhuva kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 87*). [*nergisi, -i]*
5. Yahûd **nergis** gözi degdi o bâğa
Götürüp altûn üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [*nergis,]*
6. Senün vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten **nergis** gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 107*). [*nergis,]*

nergis-i pîr: Yaşlı nergis.

1. Şu gibi şâfi-dil ol âteş olma
Gülü gözlek idinmiş **nergis-i pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 69*). [*nergis-i pîr,]*

nerm it: Sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek; öfkesi, kızgınlığı, inadı geçmek.

1. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yok bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 54*). [*nerm it, -di]*

nerm ol: Erimek, yumuşamak II merhamet etmek, acımak.

1. Ki kız kavminün oldu taşu da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [*nerm ol, -dı]*
2. Biraz nerm oldu tâ kim seng-i hâtır
Ruṭab almağ içün bir gice küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 18*). [*nerm ol, -dı]*

neşât: Sevinç, ferah, şâdlık.

1. Niçün Leyli **neşâta** mahfil oldı
Semâ' itdi çü Leyli bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 158*). [*neşâta, -a]*

neseb: Soy, nesil, sülale.

1. Qabâ'ilde şehîr idi Arab'da
Nesebde eşref ü a'lâ ḥasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 8*). [*nesebde, -de]*

nesibe: Soyu temiz kadın.

1. Ḥasibe vü **nesibe** ced-ber-ced
Sürür u nûr olup ḥüsn ü cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 206*). [*nesibe,]*

neşid: İnşat olunan şiir, mutlak şiir, manzume.

1. Nevāda bülbul-āvāz idi Mecnûn
Neşidin işiden olurdu meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 30*). [*neşidin, -in*]
2. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşid okur o hûş-āvāz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 19*). [*neşid,]*

neşid: Şiir.

1. Ğarîbem lûtfuñ ile âşinâ kıl
Neşidüñden baña lûtf iyle bahşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 57*). [*neşidüñden, -üñ, -den*]

nesim: Yumuşak ve hafif esen rüzgar.

1. Bunuñ da cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'üñ **nesiminden** şafâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 93*). [*nesiminden, -i, -n, -den*]
2. Nesiminden mu'atţar cân dimâğı
Hevâsî ol günüñ 'îsî-dem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 4*). [*nesiminden, -i, -n, -den*]
3. İçer şubhuñ **nesiminden** şabûhı
Getürse zülf-i yâruñ büyüñ bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 50*). [*nesiminden, -i, -n, -den*]
4. Dil-âşûb u dil-ārâ vü dil-ārām
Gül ü gülşen **nesim** ü ergüvān-ħad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [*nesim,]*

nesim-i bûy: Güzel kokulu esinti.

1. Bitürdi lâleler güller kenârı
Nesim-i bûyî ol eţrāfa ٱoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 115*). [*nesim-i bûy, -ı*]

nesim-i gülsitān: Gül bahçesinin tatlı esintisi.

1. Dikenden güllere çok çok şikāyet
Bulup şāyed nesim-i gülsitānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 95*). [*nesim-i gülsitān, -ı*]

nesim-i kūy: (Sevgilinin) köyünün, mahallesinin rüzgarı.

1. Ki virem cânımı yoluñda yile
Nesim-i kūyuñ alup bu nişārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 135*). [*nesim-i kūy, -uñ*]

nesim-i şavt: Sesinin tatlı esintisi.

1. Oturur derd-mend ol yār-ı dil-bend
Nesim-i şavtı ammā tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 41*). [*nesim-i şavt, -ı*]

nesim-i zülf-i yâr: Sevgilinin güzel kokulu saçının rüzgarı.

1. Ki beñzer bu nesim-i zülf-i yâra
Benüm cânüm fedâ olsun bu büya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 146*). [nesim-i zülf-i yâr, -a]

nesne: Nesne, bir şey, şey.

1. Derd-i dil ser-māyesidür iki **nesne** ‘āşıka
Birisi anuñ belā-yı ḥasret ü biri firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 7*). [nesne,]

neşr it: Yaymak, dağıtmak.

1. Vücūdumdan hevāsın neşr ide Ḥak
Belādur ‘āşıka her zindegānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 106*). [neşr it, -e]

nesrîn: Yabani gül.

1. Anuñ-çün beñzedi **nesrîne** verdüm
Egerçi ‘aşk ile ol oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 92*). [nesrîne, -e]
2. Cihân tıldı şadā-yı şavt-ı ğulġul
Gül ü **nesrînlerüñ** her şüh u şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 5*). [nesrînlerüñ, -ler, -üñ]
3. Göge degdürdi zerrîn tacı **nesrîn**
Ayağ üstine geldi serv-i ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 34*). [nesrîn,]

neşter: Cerrahların kesmek ve yarmak için kullandıkları keskin ve sivri uçlu ufak bıçak. II Arının iğnesi.

1. Ki incinmeyesin ilden hemîşe
Aru kim götürür şokmağa **neşter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 97*). [neşter,]

nevâ: Ezgi, ses, sada.

1. Çıkar her bir delükden bir **nevâ** tîz
İder ‘uşşāk baġrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 117*). [nevâ,]
2. Nevāya ney gibi itsem ser-āġāz
Benümle rāst olursın hem-āvāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 137*). [nevāya, -y, -a]
3. ‘Alemler dikdi ‘ālemde dü rengi
Tolup berk ü **nevādan** bağ u bustān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 7*). [nevādan, -dan]
4. Niçün Leylî neşāta maḥfil oldı
Semā‘ itdi çü Leylî bu **nevāyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 159*). [nevāyî, -y, -ı]
5. Nevāsı naġme-i ‘uşşāka tıldı
Sözi evşāfinuñ sūz oldı sāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 8*). [nevāsî, -sı]
6. Ana āheng iderdi küh u hāmūn
Zihî bülbül ki ğuş iden **nevāsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 23*). [nevāsın, -sı, -n]

7. Nevâsı meclisi âbâd iderdi
Ğazelde naķşını ta‘rîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 166*). [*nevâsı, -sı*]
8. Dem ola kim deminde ire fi'l-hâl
Nevâña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 87*). [*nevâña, -ña*]
9. Nevâlar mâyesine itdi âheng
Anı gördi ki yatur bî-dil ü hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 136*). [*nevâlar, -lar*]
10. Muḥayyer itdi ‘uṣṣâķı **nevâsı**
Her ehl-i dil Ḥicâzî ger ‘Irâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 18*). [*nevâsı, -sı*]
11. Nevâ vü berk ile şûride destân
Civân itdi cihânı sebz-i nev-ḥîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [*nevâ,]*
12. Düzüp âh-ı seḫer-gâhı **nevâya**
Ḥitâb iylerdi bu resme şabâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 31*). [*nevâya, -ya*]
13. Nevâda bülbül-âvâz idi Mecnûn
Neşîdin işiden olurdi meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 29*). [*nevâda, -da*]

nevâ: *Klasik Türk müziğinde bir makam adı, ses, ahenk, nağme.*

1. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğannîler **nevâda** şanki bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 114*). [*nevâda, -da*]

nevâ: *Katık II yiyecek.*

1. Nevâ vü ni‘met olur mı ‘aceb bu ḥâle yiter
Raķîb ḫavfı ile zâ‘il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*nevâ,]*

nevâ: *Nasip.*

1. Olur bî-çâre ‘uṣṣâķuñ **nevâsı**
Seḫerde ‘âşîķuñ dil-ḫaste rûḫı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 48*). [*nevâsı, -sı*]

nevâ iyle-: *Şarkı söylemek.*

1. Uşûla ḫarb ururdi dest-ber-dest
Nevâ iylerdi ‘uṣṣâķ ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 28*). [*nevâ iyle-, -r, -di*]

nevâ vü nağme: *Şarkı türkü.*

1. Dilendi ḫapu ḫapu ğeşt idüp ḫay
Nevâ vü nağme dilde nitekim nay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 48*). [*nevâ vü nağme,]*

nevâhî: *Nahiyeler, bucaklar.*

1. Şikârı oldı bir ğün ol **nevâhî**
Ki varup kūh-ı Necd’e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 10*). [*nevâhî,]*

nevāle: Yiyecek, yiyinti.

1. Nevāle ‘āşık-ı miskine hāl-i nāle yiter (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 1*). [nevāle,]
2. Özine nâleden düzmiş **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 134*). [nevāle,]
3. Öñinde nuql u esbâb u **nevāle**
Vaķar u vaşfi şābit kūha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [nevāle,]
4. Getürürlerdi lût âlâtı vāfir
Yir idi kendü bir zerre **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 81*). [nevāle,]
5. Virürdüm itlere elden **nevāle**
Yidiler çün o dem benden **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 54*). [nevāle,]
6. Virürdüm itlere elden **nevāle**
Yidiler çün o dem benden **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 55*). [nevāle,]
7. Sunup andan yimedi bir **nevāle**
Tırup ol h’ānı vaḥşe iyledi baḥş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 40*). [nevāle,]
8. Ki buña ṭu‘me serçedür aña kâz
Dükendi şofrada çünkim **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 209*). [nevāle,]

nevāle: Talih, kısmet, nasip.

1. Saña cāmı sen ol yirinde bākī
Çü Mecnûn’a irişdi bu **nevāle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 23*). [nevāle,]

nevā-yı ni‘met: Nimetler, rızıklar.

1. Cihān kim nūr-ı ḥüsnuñ perdesidür
Nevā-yı ni‘metüñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 46*). [nevā-yı ni‘metüñ, -üñ]

nevāziş: Gönül almak, iltifat.

1. ‘Uşşāķa irer **nevāzişüñden**
Envā‘-ı vezā‘if-i müneccem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 35*). [nevāzişüñden, -üñ, -den]
2. Yoğ ise uşda tiğ uş lā‘ubāli
İdem aña **nevāziş** baña lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 27*). [nevāziş,]
3. Nevāzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm yanumca bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 42*). [nevāzişler, -ler]

nevāzişler kıl: Gönül almak, iltifat etmek.

1. Nevāzişler kılurdu tāze tāze
Biri biriyle ol iki ḥarīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 16*). [nevāzişler kıl, -ur, -dı]

nev-bahār: İlkbahar mevsimi.

1. Nev-bahār irse gül ü süsen zebān u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şūrîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*nev-bahār,]*
2. Metâ‘ın **nev-bahāruñ** kāsîd itdi
Müsel sel sünbüli dil-bend ü dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 6*). [*nev-bahāruñ, -uñ]*
3. Meger kim **nev-bahār** irmişdi bir dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 1*). [*nev-bahār,]*
4. Hevā-yı yār ile pür-cüş geldi
Didi ne **nev-behār** irdi bu bāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 143*). [*nev-behār,]*
5. Ki bûy-ı cān-fezā virdi dimāğa
Ne nisbet ola bu bû **nev-behāra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 145*). [*nev-behāra, -a]*

nevbet: *Sarayda, seferde ve padişahın otağında günün belirli zamanlarında çalınan askeri mızık.*

1. Olup kara haberden kara rûzı
Bu **nevbet** nevbet urdı ta-bl-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 95*). [*nevbet,]*

nevbet: *Sıra, devir.*

1. Bu biş vakt ol kapuda **nevbetüñdür**
Aña kim bāb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 12*). [*nevbetüñdür, -üñ, -dür]*

nevbet: *Kez, defa.*

1. Olup kara haberden kara rûzı
Bu **nevbet** nevbet urdı ta-bl-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 95*). [*nevbet,]*

nevbet-zen-i şāh: *Hükümdarın çalgıcısı, davulcusu.*

1. ‘Acebdür şüretā olduğı hāmūş
Meger maḥmūrdur **nevbet-zen-i şāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 29*). [*nevbet-zen-i şāh,]*

nev-civān: *Genç, delikanlı.*

1. Şaķal ağına baķ cevri itme pîre
Esirge köhne pîri **nev-civānsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 29*). [*nev-civānsın, -sın]*
2. Nice mecnûna urdı bend ü zincîr
Meger bir **nev-civān** kavm-i Esed’den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 9*). [*nev-civān,]*
3. Rücüm-ı ‘avne tîz itdi ‘inānı
Ġarîb ü **nev-civān** idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [*nev-civān,]*
4. Gelür bir **nev-civān** çün serv-i mevzûn
Çağırıldı ol sibā‘-ı vahşe hā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 32*). [*nev-civān,]*

nevfel: *Leyla ve Mecnun hikayesinin kahramanlarından.*

1. Biri **Nevfel’dür** işit vaşfın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 26*). [*nevfel’dür, -dür]*

2. Meger **Nevfel** emîr idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 1*). [nevfel,]
3. Olur ol da be-‘aşk-ı la’l-i Leylî
Çü **Nevfel** kıldı Mecnûn hâlini gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 43*). [nevfel,]
4. Ğazeller okuyup dürlər saçardı
Virüp ol hâsteve **Nevfel** cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 69*). [nevfel,]
5. Yaşum geçsün kuru endişem ile
Görüp **Nevfel** katı bî-câre anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 119*). [nevfel,]
6. Belâ-yı guşsada hem-hâline ol
Revân gam yimeyüp and içdi **Nevfel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 129*). [nevfel,]
7. İderdi aña Leylî kıışsın mağz
Anuñ-çün oldı Mecnûn **Nevfel’e** dost (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 63*). [nevfel’e, -e]
8. Uyup hem **Nevfel’e** gitdi iline
Varup devlet hüması sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 156*). [nevfel’e, -e]
9. ‘Arab tavrı şarındı ter ‘imâme
Hemişe **Nevfel’e** hem-şoğbet oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 161*). [nevfel’e, -e]
10. Velî ‘aşıklara kûh-i girândur
Anı yüz nâz ile beslerdi **Nevfel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [nevfel,]
11. Meğer bir gün ki Mecnûn ile **Nevfel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 1*). [nevfel,]
12. Çü **Nevfel** bu hitâbı iyledi gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 1*). [nevfel,]
13. İrüp **Nevfel** öninde itdi takrîr
İdüp **Nevfel** ğazab ilçi söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 42*). [nevfel,]
14. İrüp **Nevfel** öninde itdi takrîr
İdüp **Nevfel** ğazab ilçi söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 43*). [nevfel,]
15. Ya yolından gidün ya ğarğa viridi
Yine **Nevfel** çün aldı bed cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49*). [nevfel,]
16. Bu vaşf olan gibi meydânda hâlî
Girüp meydâna **Nevfel** elde şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 163*). [nevfel,]
17. Okı yağmur idüp haşmı büridi
Çü **Nevfel** gördi bu cem‘-i girâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 15*). [nevfel,]
18. Bu mecnûn hâsteyi hayrân sen itdüñ
Muqayyed olmayup **Nevfel** sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 41*). [nevfel,]
19. Kümeyt-i kîne bindi ser-keş oldı
Tolaşdı **Nevfel’e** töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 3*). [nevfel’e, -e]
20. Söze dür düzdi dürc-i sînesinden
Didi **Nevfel** ki leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [nevfel,]
21. Varup **Nevfel** öninde öpdı yiri
Kefen boynında yüz yirde baş elde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 56*). [nevfel,]
22. Nola sen de geçerseñ kinelerden
İşidüp bunı **Nevfel** şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 69*). [nevfel,]
23. Naşîb olmağdan ol divâne dîve
Çü gördi **Nevfel** anı böyle ‘âciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 125*). [nevfel,]
24. Cevâbından sözünüñ oldı ‘âciz
O yüzsüz dillüye yüz virdi **Nevfel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 127*). [nevfel,]
25. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü **Nevfel** kodı ‘ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [nevfel,]
26. Ğarîbe itmesün bâri cefâyı
Ne Mecnûn kıldı dünyâda ne **Nevfel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 179*). [nevfel,]
27. Hemân zıkr olunur ol ‘ahd-i mühmel
Sürüp **Nevfel** katına geldi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 181*). [nevfel,]
28. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi **Nevfel** idüp anca mürâ ‘ât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 199*). [nevfel,]
29. Perî gibi aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim aratdı **Nevfel** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 213*). [nevfel,]

30. Dürilse nice katı bağlar atı
Çün irdi **Nevfel'e** fâl-ı sa'âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 51*). [*nevfel'e, -e*]
31. Naşîb olmayıcağ iş başup olmaz
Didiler **Nevfel'ün** bir nice yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 135*). [*nevfel'ün, -ün*]
32. Esîr oldu meger Mecnûn'a Leylî
Görüp Leylâ'yı **Nevfel** oldu 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 5*). [*nevfel,*]
33. O zehri Nevfel'e şundi sebük-dest
İçüp **Nevfel** anı cân virdi derhâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 17*). [*nevfel,*]
34. Hôş itsün kışşasın 'âlemde 'âkil
Ne **Nevfel** kaldı 'âlemde ne Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 37*). [*nevfel,*]
35. Hemân zikr olunur ol kışşa-i dün
Ağu içüp çü **Nevfel** işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 39*). [*nevfel,*]
36. O zehri **Nevfel'e** şundi sebük-dest
İçüp Nevfel anı cân virdi derhâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 16*). [*nevfel'e, -e*]
37. Vefâsuz **Nevfel'e** hicv ırlar idi
Ne yil kaldı ne yir ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*nevfel'e, -e*]
38. Nişâr itdi bu lûlû-yı hûş-âbı
Didi ol gün ki **Nevfel** buldı fırsat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 3*). [*nevfel,*]
39. Bulup maşşûdumı anı yitürdüm
İrişsün **Nevfel'e** Hâk'dan murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 15*). [*nevfel'e, -e*]
40. Aña itmeye Nevfel' den şikâyet
Beyâbânda ne hûre kaldı ne hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 10*). [*nevfel'den, -den*]

nevfeli: *Nevfel kabilesinden olanlar.*

1. Çün oldu **Nevfelî'lerden** bürîde
Binüp yile yiler eyle şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 4*). [*nevfeli'lerden, -ler, -den*]

nevfel-i gürd: *Kahraman Nevfel.*

1. Siperler tağılup serler dirildi
Kağan arslâna beñzer **Nevfel-i gürd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 31*). [*nevfel-i gürd,*]

nevfel-i şîr: *Aslan gibi Nevfel.*

1. Şikârı oldu bir gün ol nevâhî
Ki varup kûh-ı Necd'e **Nevfel-i şîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*nevfel-i şîr,*]

nevha: *(Ar.) Ağıt, yüksek sesle ağlama.*

1. Atañ derdini itdi **nevha** da yâd
Senûn bu gurbetûn hâlûn añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 144*). [*nevha,*]
2. Añup ol gevherûn hüsün ögerdi
O **nevha** kim kan ağladurdı sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 133*). [*nevha,*]
3. Bu resme itdi ol mâtemde **nevha**
Ki çün Zeyd-i vefâ-dâr oldu âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 2*). [*nevha,*]

4. Bulutlar gibi āb-efşān hūrūşān
Şu deñlū **nevha** itdi kıldı zārī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 11*). [*nevha,]*

nevha iyle-: Ağıt yakmak.

1. Tırup Mecnûn yirinden mest ü medhûş
Bu resme nevha iyledi kılup cûş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 12*). [*nevha iyle-, -r, -di]*

nevk-i hār: Dikenin sivri ucu.

1. Ayağından çeküp geh nevk-i hārın
Oğula ana miskîn şefkat itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 54*). [*nevk-i hār, -i, -n]*

nevmîd: Ümitsiz, ümidini kesmiş.

1. Her arada ümîdüñ ara iste
Nice **nevmîd** irer āhir ümîde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [*nevmîd,]*
2. Kõdi **nevmîd** anı yine sitāre
Şular kim bî-vefādan ‘ahd umarlar (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 170*). [*nevmîd,]*

nevmîd ol: Karamsar olmak, ümitsizliğe düşmek.

1. Kõlay itse ‘aceb mi kār-ı sahtı
Niçün nevmîd olursın çāre iste (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 58*). [*nevmîd ol, -ur, -sın]*
2. Dönüp nevmîd olup sādāt-ı A‘rāb
Göñül pür-āteş ü gam sîne pür-tāb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 167*). [*nevmîd ol-, -up]*

nevreste: Yeni bitmiş, yeni filizlenen, körpe.

1. Ne **nevreste** civāna şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefāı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 106*). [*nevreste,]*

nevrüz-ı ‘ömr: Ömrün baharı, gençlik yılları.

1. Hāzān irdi geçüp nevrüz-ı ‘ömrüm
Dehāne irdi çün bu hāste cānum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 68*). [*nevrüz-ı ‘ömr, -üm]*

ney: Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı, ney.

1. Öter **ney** nitekim minķār-ı kaçnūs
Odından sineler olmış çū fānūs (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 115*). [*ney,]*
2. Nigāra ‘arż-ı hāl için pey-ā-pey
Dehān olmış öter ser-tā-ķadem **ney** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 120*). [*ney,]*

3. Kılurdu perdede **ney** gibi zārī
Ne yārī var ne şabrī ne qarārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 17*). [*ney,]*
4. Nevāya **ney** gibi itsem ser-āğāz
Benümle rāst olursın hem-āvāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 137*). [*ney,]*
5. Miyān bendi velī **ney** gibi muhkem
O deşti geşt idüp kıdd-i hamīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 44*). [*ney,]*
6. O daḥi **ney** gibi delük delükdür
Ḥayāl itmiş anı yārūn ḥayālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 48*). [*ney,]*
7. Ney olmuş kıddi ammā ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 74*). [*ney,]*

ney şeker: Şeker kamışı.

1. Ney olmuş kıddi ammā ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 74*). [*ney şeker, -dür]*

ney-i dil-süz: Gönül yakıcı ney.

1. Ney-i dil-süza beñzer ateş-āvāz
Dür-i faẓl ile dürc-i sīnesi pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 4*). [*ney-i dil-süz, -a]*

ney-rîz: Ney gibi parçalı, delik deşik.

1. Çıkar her bir delükden bir nevā tîz
İder ‘uşşāk bağrın rîze **ney-rîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 118*). [*ney-rîz,]*

ni‘am: Nîmet, yemek.

1. Yüzüñi yırtana māl u **ni‘am** vir
Müdārā kıl müdārā ‘ālemdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [*ni‘am,]*

nice: Daha ne kadar, ne vakte kadar.

1. Didi ey kıyd-ı ‘aşka şayd u naḥcîr
Perişān yıl gibi **nice** yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 71*). [*nice,]*
2. Beyābānda ne āsūde ne ḥufte
Nice ‘uzlet idersin ġār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 71*). [*nice,]*
3. Nice gül-reng olursın ḥār içinde
Nice vahşī gibi ilden kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 72*). [*nice,]*
4. Nice gül-reng olursın ḥār içinde
Nice vahşī gibi ilden kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 73*). [*nice,]*
5. Nice vahşī arasında geçersin
Nice cevvin çekersin taş u tağūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 74*). [*nice,]*
6. Nice vahşī arasında geçersin
Nice cevvin çekersin taş u tağūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 75*). [*nice,]*

1. Nice âteş olasın ey ğazab-nāk
Yire ur şöretün tablın kucağdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 96*). [nice,]

nice: Çok, bir çok, hayli.

1. Nice dil yakdı oda tâb-ı tîğum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tîğum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [nice,]
2. Nice ‘âizlere kudret virür ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 106*). [nice,]

nice: Ne kadar.

1. Zihî Fârûk kim fark iylemişdür
Nice zen var ise işi bögüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 67*). [nice,]

nice: Nasıl, ne kadar çok.

1. Dil-i Mecnûn’a **nice** mihrîbândur
Çü terk-i ‘işret ü bezm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 164*). [nice,]

nice: Nasıl, mümkün mü?

1. Ki döymez incinürdi pîrehenden
Nice hōş sabr ider toprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 125*). [nice,]

nice: Nasıl, neden.

1. Bir iki gün katından olma hālî
Nice koyup gidesin pîr ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [nice,]
2. Nice tûtmış hārâbe içre me’vâ
Mukarreb beglerinden itdi teftîş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 4*). [nice,]

nice: Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.

1. Nice olur ana cânun nişâne
O hançer kim em olmaz yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 88*). [nice,]
2. Nice zehr içirürsin haste cânâ
Esirge bu za‘îf ü haste-hālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 148*). [nice,]

nice: Hangi.

1. Dil ü cânun gibi odlara yanmış
Nice gözden kelâl oldu cemâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 5*). [nice,]

nice: *Nasıl bir.*

1. Miyân-ı mehde girdi mäh-päre
Nice meh-päre âteş pâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 33*). [*nice,]*
2. Meger bir gün **nice** gün ‘âlem-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 1*). [*nice,]*
3. Ki hâste bülbülün âvâre kaldı
Nice bâğa revâne oldı servün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 115*). [*nice,]*
4. Ki bensüz hâli ol yâruñ nicedür
Ne yir ne içer **nice** geçer zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 117*). [*nice,]*
5. Ki ol âhüyı **nice** iyleye şayd
Çekerdı dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 48*). [*nice,]*
6. Ki **nice** oldı hâl-i Leylî Mecnûn
Fırâk idi olaruñ bunda hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 12*). [*nice,]*

nice: *Kaç, ne kadar.*

1. Vefâ vezninde **nice** sengi vardur
Ola kim germ idüp âvâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 68*). [*nice,]*

nice: *Nasıl, çok.*

1. Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h’âr
Çü segbân bu haberden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 34*). [*nice,]*

nice: *Daha ne kadar.*

1. Kızıl yalıñlar ola lâle-zârı
Nice kıan yükledürsin gerdenüne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 137*). [*nice,]*

nice: *Bir vakit, belli bir süre.*

1. Kebâb-ı tâze vü helvâ küliçe
Nice kim yalvarup oldı havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 39*). [*nice,]*

nice: *Nasıl, ne şekilde?.*

1. Ki bensüz hâli ol yâruñ **nicedür**
Ne yir ne içer nice geçer zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 116*). [*nicedür, -dür]*
2. Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
Gül endâmuñ ter idi yâsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 122*). [*nicedür, -dür]*

nice: *Nasıl II hiç mümkün mü, olur mu?.*

1. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
Esen kal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 26*). [nice,]
2. Şımazdı kimse anuñ şışesine
Nice gülsün tapuñdan dil çeräğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 89*). [nice,]

nice: Birçok, çok sayıda.

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup elümi **nice** vefâ ‘ahdin iden döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [nice,]
2. Ki çoğar anuñ içinden **nice** gurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8*). [nice,]
3. Nice dermânde anda bula dermân
O dem dem-beste kıla İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 24*). [nice,]
4. Ayağın tozına hep muntazırdur
Felek kim **nice** rüşen yıldızı var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 19*). [nice,]
5. Bularuñ arasında **nice** duğter
Kimisi âftâb u kimi ağter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 129*). [nice,]
6. Dile alup bu râzı **nice** ğammâz
Dinildi mâder-i Leylî’ye bu râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 51*). [nice,]
7. Şaçı çini **nice** müşk-i Hotendür
Sevâdı hîle vü şehir-i fitendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 59*). [nice,]
8. Nice dil yakdı oda tâb-ı tığum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tığum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [nice,]
9. Nice dil yakdı oda tâb-ı tığum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tığum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [nice,]
10. Senüñ âh u figânuñ her şehir-ğâh
Nice yoldan azana gösterür râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 126*). [nice,]
11. Nice dil yakdı oda tâb-ı tığum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tığum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [nice,]
12. Nice yirden kuşandı nitekim nây
Egerçi çeng-veş ğamdan bili ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 42*). [nice,]
13. Zebân-ı ta‘n uzatdı **nice** evbâş
Ki Leylî’nüñ cemâli dil-sitâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 2*). [nice,]
14. Yanınca **nice** rüsvây-ı bürehne
İdüp hayy ortasında ictima‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 18*). [nice,]
15. Hemân-dem kavmine cân atdı gitdi
Geçüp yıl gibi **nice** küh u hāmūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 41*). [nice,]
16. Şusuzlar nüş idüp **nice** kanardı
Yatur Mecnûn-ı ‘üryân anda bir yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 80*). [nice,]
17. Her arada ümîdüñ ara iste
Nice nevmîd irer âhir ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 57*). [nice,]
18. Nice kühı yakupdur nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 28*). [nice,]
19. Benüm gibi olupdur **nice** hâşâk
Yaluñuz ben degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 30*). [nice,]
20. Nice mazlûm vardur devr içinde
Yirinden mâhinüñ tâ peyker-i mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 32*). [nice,]
21. Boyın barmağ ile göstermeli oldu
Nice âzâde servi bende kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 17*). [nice,]
22. Gül ile çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-hasteler cân u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 35*). [nice,]

23. Nice üftâde şayd itmek hüyüdur
Huşûşâ cân u dilden haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 44*). [nice,]
24. Ki meftûn ola andan **nice** miskîn
Çeküp nergislerine sürme-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 64*). [nice,]
25. N'ider reng ü 'ilâcî ol ki güldür
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 71*). [nice,]
26. Nice mecnûna urdı bend ü zincîr
Meger bir nev-civân kavm-i Esed'den (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 8*). [nice,]
27. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp Leylî iline nâgehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 18*). [nice,]
28. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her ok kim yay bağından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 70*). [nice,]
29. Keserdi ter kumâşî şankî şındı
Nice seyyid seri şalındı pâyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 83*). [nice,]
30. Nice h'âce esîr oldu gedâyâ
İrenler na'rasî atlar süheyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 84*). [nice,]
31. Giderdi **nice** fersaḥ yire ḥayli
Her at kim cūşî yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 86*). [nice,]
32. Nice başlar ayakda rîze rîze
Nefîr ü bâḡ u ṭabl u na'ra-i kûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 16*). [nice,]
33. Dürilse **nice** katı bağlar atı
Çün irdi Nevfel'e fâl-ı sa'âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 50*). [nice,]
34. İt önine ataram pây gibi
Baña anuñ **nice** bed-nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121*). [nice,]
35. Yiridür ger olursa menzili nâr
Nice ḥârî ki besler sâye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 29*). [nice,]
36. Gerekmez virse bûy-i nev-bahârî
Bu resme **nice** biñ biñ 'arż-ı ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 81*). [nice,]
37. Tümen dürr ü şemen şekker be-her-vâr
Nice yüz ṭabla nâfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 77*). [nice,]
38. Felek naṭ'ında mât iyledi mâhî
Ḳamer ruhlı **nice** ferzâne-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 11*). [nice,]
39. İşüñ şuglun hemîşe büt-perestî
Saña her dem **nice** bir büt cefâsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 29*). [nice,]
40. Sen anuñ-çün başarsın bağıruna taş
İrağ oldu saña ol **nice** ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 49*). [nice,]
41. Nice ma'sûḡ u 'âşîḡ var cihânda
Cihânda çarḡ-ı ḡaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [nice,]
42. Nice luṭf u vefâ oldu nice cevri
Ṭapuñuñ yok vefâsî cevri çoḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [nice,]
43. Nice luṭf u vefâ oldu **nice** cevri
Ṭapuñuñ yok vefâsî cevri çoḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [nice,]
44. Yeg andan ma'nide kelb-i muvâfiḡ
Nice âdem ki nân u ni'metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [nice,]
45. Şadefden dür şaçardı **nice** ferseng
Peder gürına qarşu tâ seḡer-gâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 104*). [nice,]
46. Nice şoḡdurdılar ben bî-günâhî
Nice segler gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 28*). [nice,]
47. Nice şoḡdurdılar ben bî-günâhî
Nice segler gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 29*). [nice,]
48. Ki giydi ol libâsî kâm-nâ-kâm
Ṭurup ortaya ni'met ḡodı **nice** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 37*). [nice,]

49. Geçer yıl sen düşersin âhir-i kâr
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [nice,]
50. Selâm itmege aña sürdi nâka
Beriyye içre gitdi **nice** ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 23*). [nice,]
51. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyâde
Senûn gibi **nice** çoğ ağladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123*). [nice,]
52. Varam toprağa bu toprak maılden
Bu resme **nice** dürc-i hikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 185*). [nice,]
53. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz tıflı kim toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [nice,]
54. Biri ebvâb taqdîrûn kitâbı
Nice ‘âlim olan ‘ilm ü hesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [nice,]
55. Hemân âteş-gededür dūd-ı bî-mây
Nice demdür bu iki mûş-ı küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 79*). [nice,]
56. Vuḥûşı küh-ı Necd’ün vecde düşdi
Nice âhü-yı miskîn itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 67*). [nice,]
57. Gören bu hâlî düşdi ihtiyâta
Nice âdem gelüp ol ictimâ’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 97*). [nice,]
58. Kapılır **nice** ser-sebzûn külâhı
Esicek râstî bād-ı muḥâlîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 10*). [nice,]
59. Olur pür-derd **nice** nâz-perverd
Aşar ayvâyı müşkîn perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 30*). [nice,]
60. Ki âhir olmadı ol taḥta-i der
Nice giysü-yi zîbâ zülf-i dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 167*). [nice,]
61. Kapularda olur ḥalkaya zincîr
Nice yaprak ruḥ-ı âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 169*). [nice,]
62. Nice toprak ser-i şeh-zâde idi
Nice sebze ki ḥüsnidür bahârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 170*). [nice,]
63. Nice toprak ser-i şeh-zâde idi
Nice sebze ki ḥüsnidür bahârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 171*). [nice,]
64. Ḥaṭ-ı ser-sebzidür bir gül-‘izârûn
Nice yaprak ki bergidür çenârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 173*). [nice,]
65. Tehî desti durur bir māl-dârûn
Nice gül kim bitürür luṭf ile ḥâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 175*). [nice,]
66. Bu miḥnetdür iden Rüstem’leri zâl
Nice Ḍaḥḥâk’i bu zâr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 59*). [nice,]
67. Nice Dâra’yı bu dâr iylemişdür
Ḳoyup çâha nice Efrâsyâb’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 60*). [nice,]
68. Nice Dâra’yı bu dâr iylemişdür
Ḳoyup çâha **nice** Efrâsyâb’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 61*). [nice,]
69. Yürütüdi başı üzre âsiyâbı
Nice Sāmân’ı bî-sāmân idüptür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 63*). [nice,]
70. Nice sultânı bî-fermân idüptür
Eger ins ü melek dîv ü perîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 64*). [nice,]
71. Anı beklerdi **nice** üstüḥ’ân-h’âr
Görün ol üstüḥ’ân- h’ârûn vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 182*). [nice,]
72. Nice ‘uşşâkı gûşından yakardı
Cihâna kışsa-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 8*). [nice,]
73. Nice egriye virdi istikâmet
Şu kim ‘aşk âteşiyle cân eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 100*). [nice,]
74. Hüner vaktinde ol meydân eridür
Nice zehre girüp tiryâk ider ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 103*). [nice,]

75. Nice nā-pāke irüp pāk ider ‘aşk
Nice acılara lezzet virür ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [nice,]
76. Nice nā-pāke irüp pāk ider ‘aşk
Nice acılara lezzet virür ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 105*). [nice,]

nice: "Nasıl?" anlamında "imkânsızlığı" ifade eden soru ifadesi.

1. Ben **nice** irem ana ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardır la'lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [nice,]
2. Şikâyet **nice** itmeyen felekten
Ki ayırdı senüñ gibi melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 39*). [nice,]
3. Çü gönülüm yitdi anı bulmazam ben
Bulup **nice** çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 18*). [nice,]
4. Anuñ küçek gamından yok kararı
Nice şabr idem añup ben nigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 18*). [nice,]
5. Nice şabr iyleyem bār-ı firâka
Ki döymez ol yüki çekmeğe nâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 21*). [nice,]
6. Şusuz cân virmege akreb şudan dūr
Ciger kaniyle teşne **nice** kâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 31*). [nice,]
7. Olupdur ‘ilm ü hilm ile mükerrerem
Nice gönülün çeker cân incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 29*). [nice,]
8. Ki ef’î kuşadupdur kûh-ı Kâfi
Nice rāhat ola zevk ü şafâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 55*). [nice,]
9. Ki itlerden **nice** buldı hâlâş
Müvekkil gönderüp ol bi-günâha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 48*). [nice,]
10. Nice setr iyleye bir kuru yaprak
Görürken bunca gavğâsın rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 112*). [nice,]
11. Dil-i ‘uşşâka **nice** yâr olasın
Yaraşmaz olasın sen baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 90*). [nice,]
12. Anuñ gayrın **nice** fehmi ide hüşum
Didi Leylî benem maṭlûbuñ ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 50*). [nice,]
13. Yanardı bağı her dem nār-ı dāğa
Nice rāhat bula bülbül kafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 21*). [nice,]
14. Nice itsün ol idi anuñ da varı
Çün âhir iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [nice,]
15. Nice rāhat ola fakr ehli bunda
Dilerseñ olasın bu demde rāhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 32*). [nice,]

nice: Ne vakte kadar.

1. Katı zir ü zeber itme garîbi
Nice maḥbûs olursın ol ḥişâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 37*). [nice,]
2. Irüp saña **nice bir** yara sîne
Cihân kim mâzîdür ma’nide ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 90*). [nice bir,]
3. Ciger-güşem **nice bir** teşne yana
Zülâl-i çeşmüne vakt oldu kâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [nice bir,]

nice bir: Daha ne kadar, ne vakte kadar.

1. Nifāk hançerini mekr ü hîle zehr ile
Vişāl kat'ı için **nice bir** şuvara rakīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10*). [*nice bir,]*
2. Nice bir dögesin bārid demüri
Söyündürseñ n olur yanmış kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 31*). [*nice bir,]*
3. Ciger-güşem **nice bir** teşne yana
Zülāl-i çeşmüne vakt oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*nice bir,]*
4. Nice bir yürüyem şürîde şeydā
Bu resme nāle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 108*). [*nice bir,]*
5. Nice bir ağıladursız çoñ avınsun
Didi Leylî atası zār u giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 74*). [*nice bir,]*
6. Ğama akreb şafā vü şādiden dūr
Nice bir mübtelāsın hecr-i yāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 47*). [*nice bir,]*
7. Otı tığ ola şuyı zehr-i kâtil
Nice bir yüklenüp kahr-ı zemāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 69*). [*nice bir,]*
8. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin küh u yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 58*). [*nice bir,]*
9. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin küh u yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 59*). [*nice bir,]*
10. Sen ādemsin maķāmuñ kanda ķanı
Nice bir ilden olursın nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 69*). [*nice bir,]*
11. Nice bir hicr ile pejmürde yatam
Dü ‘ālem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 106*). [*nice bir,]*

nice def’a: *Pek çok def’a.*

1. Bir olmaz pāre-i sîm ü ser-i mîlḥ
Nice def’a yudılar tāze tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 99*). [*nice def’a,]*

nice müddet: *Çok zaman, uzun süre.*

1. Ne var gayra olundiysa nikāhı
Nice müddetdür olup gayra ‘aķdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 101*). [*nice müddet, -dür]*

niçün: *Neden, niçin?*

1. Vaşl-ı yāre irişen ‘āşık **niçün** hāmūş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*niçün,]*
2. Güneşsin yırde gögde yılduzuñ var
Niçün hākiler ile olasın yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 70*). [*niçün,]*
3. Niçün bu giryeme ta’ne kılursın
Çü gendü düşen ağılamaz bilürsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 9*). [*niçün,]*
4. Biliş dil-berlere ķapı yaparsın
Büt-i bigāneye **niçün** tıparsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 196*). [*niçün,]*
5. Yimişüñ göynüdi sen daḥi hāmsın
Niçün bir gün beni yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 75*). [*niçün,]*
6. Kōlay itse ‘aceb mi kār-ı saḥtı
Niçün nevmîd olursın çāre iste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 55*). [*niçün,]*
7. Gören anı şānur kim ḥānde iyler
Baña dirler **niçün** yok sende ḥānde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [*niçün,]*

8. Niçün Leylî hâzer itmeye andan
Dil-i Mecnûn ider âh-ı seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 146*). [niçün,]
9. Niçün Leylî degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yakar dâğ üzre dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 148*). [niçün,]
10. Niçün Leylî teferrüc ide bâğı
Dil-i Mecnûn çeker cevri ü cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 150*). [niçün,]
11. Niçün Leylî sürer zevk u şafâyı
Dil-i Mecnûn'a gelmez gayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 152*). [niçün,]
12. Niçün Leylî kılar ağyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 154*). [niçün,]
13. Niçün Leylî sürer zevk-ı şarâbı
Dil-i Mecnûn melâle menzil oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 156*). [niçün,]
14. Niçün Leylî neşâta mahfil oldu
Semâ' itdi çü Leylî bu nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 158*). [niçün,]
15. Virüp bād-ı gurûra ben gubârı
Benüm derdüm **niçün** yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 7*). [niçün,]
16. Niçün gönca gibi tutduñ dehānuñ
İrişdi müddeti 'ahduñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 16*). [niçün,]
17. İder tekbir-i fetih dilde tekrār
Didi bir yār aña kim **niçün** ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [niçün,]
18. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 162*). [niçün,]
19. Hey imānsuz **niçün** virdüñ emānı
Yüzüp öküzü irdüñ kuyrığına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 186*). [niçün,]
20. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim yār idüñ yanumca çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 190*). [niçün,]
21. Niçün cāmeñ siyāh ey nāmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [niçün,]
22. Niçün cāmeñ siyāh ey nāmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 37*). [niçün,]
23. Niçün olduñ siyeh bāl u siyeh hāl
Menem mātemde ammā sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [niçün,]
24. Niçün göynüklüden beyle kaçarsın
'Aceb mi zengî kıl gibi kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 46*). [niçün,]
25. Niçün yir rāyegānī anı her zāğ
İñende meyveye el şunma küstāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34*). [niçün,]
26. Niçün gayre vefāda cehd idersin
Senüñ işüñ baña dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 22*). [niçün,]
27. Niçün sen iyledüñ gayr ile bāzār
Tarahhum gösterüp bidād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 28*). [niçün,]
28. Niçün yile virürsin hürmenüñi
Gönilerken gönül cāndan yüzüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 52*). [niçün,]
29. Bu üç zulmet içinde qalmışam zār
Niçün ötmezsin ey şubhuñ horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 13*). [niçün,]
30. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrüñ
Niçün ey şubh-dem hürrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 21*). [niçün,]
31. Mūsāfir olmaz ana merd-i 'ākıl
Niçün itmezsin ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 85*). [niçün,]
32. Niçün gül-ı beybāndur harifüñ
Senüñ cinsüñ benem baña harif ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 144*). [niçün,]
33. Niçün ol gitdi sen qalduñ nişānı
Didi gayret degül mi andan ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20*). [niçün,]

34. Niçün terk iyleyüp geldün maķāmuñ
Didi kim geldüğüm yir şehr-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 40*). [niçün,]
35. Niçün bilmez şu‘â‘ından çerāğı
Gül için bülbül iyelerken fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 58*). [niçün,]
36. Niçün fehm itmeye bûyından anı
Didi Mecnûn beni ‘aşkuñ alupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 60*). [niçün,]
37. Niçün sen süfte-dil âşüfte ola
Gider başdan ğam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 114*). [niçün,]
38. Niçün qor üstüne nokta fezâhât
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 120*). [niçün,]
39. Taşı miñnet içi zevk u şafâdur
Bu hâletden **niçün** idem şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 169*). [niçün,]
40. Yağûd âhum irişdi oda yandı
Niçün ötmez acib murğ-ı seher-hiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 19*). [niçün,]
41. Mü’ezzin yâ kenâr itdi ‘arûsı
Niçün dem-beste ola tabl-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 25*). [niçün,]
42. Ki âhuñ dūdesi olmış pūr-âzer
Niçün yırtup yüzün iyilersin âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 23*). [niçün,]
43. Niçün gencineñ oldu beyle medfûn
Be-şuret cân gibi gözden nihânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 132*). [niçün,]

n’id: Ne edecek, ne yapacak?.

1. Bilmem ki ‘âkıbet **n’idiser** bu belâ beni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 14*). [n’idiser, -iser]

nidâ: Çağırma, ses etme.

1. Dâlâlet ehli hizbinden seçildi
İdicek imtiyâz ile **nidâyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 15*). [nidâyı, -(y)ı]
2. Güzer-gâhı miyân-ı ka‘r-ı vâdî
Nidâsı zikri dâ‘im Leylî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 41*). [nidâsı, -sı]

n’ide: Ne edeyim.

1. Hemân açdı zebân-ı âteş-âlūd
Ki eyvâh **n’ideyin** bî-çâre kâldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 87*). [n’ideyin, -y, -in]

nider: Ne yapsın, ne etsin?.

1. Gözüm kuhlı **nider** pūr-nem gerekdür
Çü meşşâta düzüp kaşın yoları (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 154*). [nider,]
2. Degüldür ille envâ‘-ı libâsum
Nider âyine elvân-ı libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 175*). [nider,]

n’ider: Ne yapsın, ne etsin?.

1. Fedā-yı yār için besler dil bu cānı
N'ider yār olmasa cān u cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46*). [*n'ider,]*
2. Güli ol ıtab'-ı nā-mevzûna virmen
N'ider dīvāne bu kând u cülâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [*n'ider,]*
3. Yaraşur mı ıarâba serv-i ıôş-nâz
N'ider gül-geşti ol âvâre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 103*). [*n'ider,]*

n'iderem: *Ne ederim, Ne yaparım?, Ne yapayım?*

1. Gözüm görmek içündür kâdd-i yârı
O servisüz **n'iderem** bu buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 48*). [*n'iderem,]*

n'idersin: *Ne edersin, ne yapacaksın, sana gerekmez.*

1. N'idersin şaklayup dürcüñde borcu
Görürsin her seher bu şubh-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 70*). [*n'idersin,]*

nifâk: *Arabozuculuk, fitnelik.*

1. Nifâk hançerini mekr ü ıile zehri ile
Vişâl kat'ı için nice bir şuvâra raķib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 9*). [*nifâk,]*

nigâh it: *Bakmak.*

1. Gelüp ben ıasteye itseñ nigâhı
Sen alup başunı gitdün yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 50*). [*nigâh it, -se, -ñ]*
2. Meger âyine ol dağı mişâlüm
Yüzünden gayriye itmen nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 19*). [*nigâh it, -men]*

nigâh kıl-: *Bakmak, seyretmek.*

1. Kaşan yâd iyleseñ zülfi siyâhı
Cemâl-i cım ü lâme kıl nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 72*). [*nigâh kıl-,]*

nigâr: *Güzel yüzlü sevgili.*

1. Nigâra 'arz-ı hâl için pey-â-pey
Dehân olmış öter ser-tâ-kâdem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 119*). [*nigâra, -a]*
2. Nigârũñ depredürken zülfi zencir
Karâr u şabr Mecnũn'a ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 39*). [*nigârũñ, -uñ]*
3. Anũñ küçek gamından yok karârı
Nice şabr idem añup ben **nigârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 18*). [*nigârı, -ı]*
4. Vebâl olur olursam bâle yağı
Dilüm cānum **nigârũm** ol yañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 155*). [*nigârũm, -um]*

5. Nigār endişesi pîşinde pîşe
Çıqup ol şîşenüñ geh geh buḥârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 82*). [*nigār,]*
6. Nigāruñ kâra gözinden eşerdür
İdüp her bir gazâle âferîn-bâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 70*). [*nigāruñ, -uñ]*
7. Yiñi dil-dârınuñ tâze **nigârı**
Kañı ol diz-be-diz olup oturmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 10*). [*nigârı, -ı]*
8. Cevâbıyçün **nigāra** yazdı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 8*). [*nigāra, -a]*
9. Olur ‘ayn-ı ‘adū gibi dil-âzâr
Nigārūn gül yüzi olmasa lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 89*). [*nigārūn, --uñ]*
10. O câm-ı bâde şuna ben kılam nüş
Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [*nigāra, -a]*
11. Didi kim key ḥaṭâdur bu cüdâyî
N’ola gelse kenâruna **nigāruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 151*). [*nigāruñ, --uñ]*
12. Daḥi puḥte degülsin bu hevâda
Nigārumdan ḥaber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 135*). [*nigārumdan, -um, -dan]*
13. Nigārından yavuz gözler gibi dūr
Zemānı derd ü şabr ile geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 4*). [*nigārından, -ı, -n, -dan]*
14. Getür sa’y it karışdur balı yağa
Nigāruñ Ka’be-i küyın tavâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 31*). [*nigāruñ, --uñ]*
15. Ki ol lahza ki cânum gide tenden
Nigārūn ḥâk-ı pâyî tütüyâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 77*). [*nigārūn, -uñ]*
16. Nazar kıldı **nigāruñ** zaḥmesine
Dilin ol zaḥme pâre pâre itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 102*). [*nigāruñ, -uñ]*

nigār u naḳş: *Güzellik ve süs.*

1. Nigār u naḳş ile şan ḥâne-i Çîn
Muraşsa‘ la’l-i aḥmerden licâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 54*). [*nigār u naḳş,]*

nigārā: *Ey güzel.*

1. Ḥayāl-i yâri yâdına getürdi
Ḥıṭâb itdi **nigārā** ağlayup zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 123*). [*nigārā,]*

nigîn-i ḥâtem: *Hatem yüzüğü.*

1. Ser-ḥalka-i enbiyâsın oldı
Zâtuñ güheri **nigîn-i ḥâtem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 17*). [*nigîn-i ḥâtem,]*

nihād: *Huy.*

1. Ne bulursın ol ebrûdan murâdı
Ki zengîler gibi kecdür **nihâdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 66*). [*nihâdı, -ı]*

nihâl: *Fidan II Fidan boylu güzel.*

1. Nihāli nāleden beñzerdi nāle
Şaçup sîm üzre nāsüfte ‘aķıķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 46*). [*nihāli, -i*]
2. Ecel gürki aradan kaçdı anı
Yıkıldı ravza-i ħüsnüñ **nihāli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 35*). [*nihāli, -i*]

nihān: *Gizli, saklı.*

1. Yiri taht-ı du‘ānuñ āsmāndur
Bitürse bitdügi gözden **nihāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 40*). [*nihāndur, -dur*]
2. Yiler gözden **nihān** yazıda yolda
Hemān vaḥşî derisinden izārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 52*). [*nihān,]*
3. Perî sevmekden uşan dīvüni baş
Perî kim şüreti gözden **nihāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 111*). [*nihāndur, -dur*]
4. Zihî sulţān ki ‘ālem aña fermān
Nihān ‘ilmi қatında günden izhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 3*). [*nihān,]*

nihān it-: *Gizlemek, saklamak.*

1. Nihān itdi adū sen yiñi ayı
Demidür olasın gün gibi peydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 106*). [*nihān it-, -di*]

nihān ol-: *Gizlenmek, saklanmak.*

1. Olur gerçi dehānı nāfenüñ ħuşk
Nihān olınmaz ammā nefḥa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 26*). [*nihān ol-, -ın, -maz*]

nihānî: *Gizli, saklı.*

1. Gice varup **nihānî** kūy-ı yāre
Ciger ḥasret elinden pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 9*). [*nihānî,]*
2. Yitem ṭutam olup şāhîn ü şehbāz
Od olup taşda gizlense **nihānî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 77*). [*nihānî,]*
3. Anuñla hem **nihānî** şoḥbet itdi
Gehî nāz ile ‘arz itdi ‘ızārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 72*). [*nihānî,]*
4. Nihānî baña teslîm itdi nāme
Çıkardı nāmeyi ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 158*). [*nihānî,]*
5. Olup ḥālî şeker gibi megesden
Perî gibi **nihānî** çıkdı derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 21*). [*nihānî,]*
6. Buluşurdi **nihānî** aña geh gāh
Birinüñ şoḥbetine ol perî-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 12*). [*nihānî,]*
7. Nihānî pîrden anları şordı
Ki bunlar kim sürerler zevķ-ı cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 60*). [*nihānî,]*

nihānî ol-: *Gizlenmek, görünmez olmak.*

1. Fünûn-i derd-i ‘aşkuñ nükte-danı
Dimiş kim ‘aşk u meşk olmaz nihānī (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 2). [nihānī ol-, -maz]

nihāyet: Sınırsız.

1. Buña andan **nihāyetsüz** mevānī‘
Bu andan dem-be-dem bir bûya kıanı‘ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 45). [nihāyetsüz, -süz]

nîk nām: Nāmı iyi olan, iyi bilinen.

1. Firāk u hasret irmezse kemāle
Zebānından n’ola bir nîk nāmuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 135). [nîk nām, -uñ]

nîk ü bed: İyi ve kötü II dünyevî arzular, nefis.

1. Gözine zāhîr oldı küh-ı endüh
Anı gördi kesilmiş nîk ü bedden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 63). [nîk ü bed, -den]

nîk ü kem: İyi ve kötü.

1. Dem ola kim deminde ire fi’l-hāl
Nevāna göredür ger nîk ü ger kem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 87). [nîk ü kem,]

niķāb: Yüz örtüsü, peçe.

1. Götüren söz ‘arūsından **niķābı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 1). [niķābı, -ı]
2. Gün üzre giceden itmiş **niķābı**
Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 52). [niķābı, -ı]
3. Hevā-yı ‘aşkuñ ile virdi cānı
Bu gün kim öldi hāk oldı **niķābı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 103). [niķābı, -ı]

niķāb-ı dōst: Dostun peçesi, yüz örtüsü.

1. Ki ‘āşık mağz olup ma‘şūk ola pōst
Baña hōşdur **niķāb-ı dōst** olmağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 23). [niķāb-ı dōst,]

nikāh: Kanuni evlenme töreni.

1. Ki maṭlûbın dileye ṭālibine
Nikāh u ‘ağd için ḥarc iyledi nağd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35). [nikāh,]
2. Olur şükranesi ‘ağd u **nikāhı**
Şu demde kim ola sağ u selāme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 64). [nikāhı, -ı]

3. Nikāh u ‘aḳd olup ḥuṭbe oḳundu
Ḥaṭīb-i ḥuṭbe kim kürsiye aḡdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 136*). [*nikāh,]*
4. Ki yokdur bu **nikāha** ihtiyārūm
Meger oldum o dem dem-beste ḥayrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 30*). [*nikāha, -a]*

nikāh it: *Evlendirmek, nikahlamak.*

1. Aduñ yād iyemez yār oldu yāda
Nikāh itdiler anı bir civāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 39*). [*nikāh it, -di, -ler]*

nikāh ol: *Nikāh olmak: Evlenmek.*

1. Ki ol fihrist-i ḡam ser-nāme-i derd
Nikāh olduḡı-çün ol serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 3*). [*nikāh ol, -duḡı, -çün]*
2. Ne var ḡayra olundıysa nikāhı
Nice müddetdür olup ḡayra ‘aḳdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 100*). [*nikāh olun, -dı, -(y)sa]*

nikāh-ı fāsīd: *Fitne nikahı, arabozucu nikah.*

1. Sükūtumdan rızā fehmi itdi nādān
Baña ol dem **nikāh-ı fāsīd** olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 33*). [*nikāh-ı fāsīd,]*

nīl: *Mısır ülkesindeki büyük nehir.*

1. Beni alsun yitürsün **Nīle** meyli
Ulaşdur ‘ömrüm ol zülfi-i dırāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 2*). [*nīle, -e]*

nīl: *Koyu mavi, çivit rengi.*

1. Libāsı **nīl** ü gendü Nīl-i cūṣān
Gicede beñzeyüp dīvāne dīve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 8*). [*nīl,]*

nīl: *Nil nehri II çok, fazla.*

1. Kaçan kim Leylî’den dūr oldu Mecnūn
İki çeşminden aḳdı **Nīl** ü Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [*nīl,]*

nīl-i cūṣān: *Coşkun akan Nil nehri.*

1. Libāsı nīl ü gendü **Nīl-i cūṣān**
Gicede beñzeyüp dīvāne dīve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 8*). [*nīl-i cūṣān,]*

nîlûfer: *Nîlûfergiller familyasından, durgun sularla ve havuzlarda yetişen, uzun saplı, yuvarlak ve geniş yaprakları su üzerinde yüzen, beyaz, pembe, mâvi ve sarı büyük çiçekli su bitkisi.*

1. Ruḥı nîlûferi kim ferre yitmiş
Zî **nîlûfer** ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 158*). [*nîlûfer,]*
2. Ruḥı **nîlûferi** kim ferre yitmiş
Zî nîlûfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 157*). [*nîlûferi, -i]*
3. Cihâna perçemi ḥôş-bü şaçardı
Düşüp **nîlûfer** üzre tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 19*). [*nîlûfer,]*

nîm: *Artık, az bir parça.*

1. Kōmayam **nîm** cür'a kâla bâkî
Mey olmaz 'aşkuna nûş iyilesem hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 64*). [*nîm,]*

nî'met: *İyilik, lütuf, ihsan.*

1. Müsebbih aña her şey'ün zebânı
Zihî rahmet zihî **nî'met** kemâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 173*). [*nî'met,]*

nî'met: *Yiyecek, içecek.*

1. Nevâ vü **nî'met** olur mı 'aceb bu ḥâle yiter
Raḳîb ḥavfı ile zâ'il itmezem ḡamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*nî'met,]*
2. Kōmadı gide Mecnûn'ı kâtından
Açup şofra öñinde ḳodı **nî'met** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 51*). [*nî'met,]*
3. Çiçekler gibi reng-â-reng **nî'met**
Bu ezḥâr içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 10*). [*nî'met,]*
4. Ḥikâyet **nî'metin** bir ehl-i in'âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 1*). [*nî'metin, -in]*
5. Bişürdi dürlü **nî'metler** mükellef
Müzeyyen bezm ḡüyâ bağ-ı cennet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 8*). [*nî'metler, -ler]*
6. Zihî **nî'met** ki olmaz intihâsı
Ḳal ey dil 'âlem-i ḥâkide pâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 88*). [*nî'met,]*
7. Şerikem elde olan **nî'metüñe**
Dileḡüm tūt konuḡam luṭf-ı ḥâş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 22*). [*nî'metüñe, -üñ, -e]*
8. Yeg andan ma'nide kelb-i muvâfıḳ
Nice âdem ki nân u **nî'metüñ** yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [*nî'metüñ, -üñ]*
9. Ki giydi ol libâsı kām-nâ-kām
Ṭurup ortaya **nî'met** ḳodı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 37*). [*nî'met,]*

nî'met-i ḥikmet: *Bilgelik azığı.*

1. Yoşun bitmez yuvalansa ḳayada
Şular kim **nî'met-i ḥikmet** yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 97*). [*nî'met-i ḥikmet,]*

nīm-şeb: Gece yarısı.

1. Kılurdu **nīm-şebde** hufyeten āh
Dehānı gonce-veş dem-beste idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 58*). [*nīm-şebde, -de*]

nîreng: Hile.

1. Hilâl itmiş belâ ol nâtüvânı
Olup nîreng-i ğamdan cismi **nîreng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 69*). [*nîreng,]*

nîreng-i ğam: Gamin büyüü, hilesi.

1. Hilâl itmiş belâ ol nâtüvânı
Olup nîreng-i ğamdan cismi nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 69*). [*nîreng-i ğam, -dan*]

nîş: İğne, diken, biz, hançer gibi şeylerin sivri olan uç kısımları.

1. Meger **nîş** urdı kancı dest-i yâre
Bu kan andan aķar bî-zahm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 59*). [*nîş,]*
2. Ne hâcet dokesiz **nîş** ile kanı
Miyâncı çünkü ıslâh itdi hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 30*). [*nîş,]*
3. Elinde nûşı var yiîinde **nîşi**
Hemişe döndügi bu çarh-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 156*). [*nîşi, -i*]

nîş ur: İğne vurmak. II Aşğın canını acıtmak.

1. Urursın sen de baña ta’n ile nîş
Söyündürmezse rahmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [*nîş ur, -ur, -sın*]

nisa: Kadınlar.

1. Ğarazsuz görmediler hiç vefâsın
Nisâ hakkında Sulţānu’n-nebiyyin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 63*). [*nisâ,]*

nişâb-ı rahmet: Merhamet sermayesi.

1. Nişâb-ı rahmetünden vir naşîbi
Demirdür t̤ālî‘üm pîrüz idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 78*). [*nişâb-ı rahmet, -üñ, -den*]

nisân: Hedef.

1. Bizi ‘afveyle el-ecr-i ‘aliyullah
Okun irdi **nişāna** yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 65*). [*nişāna, -a*]
2. Henüz ‘azminde muhkemdür ‘inānuñ
Nişānuñ kalmadı çün yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 109*). [*nişānuñ, -uñ*]
3. İrişür toğrı ok gibi **nişāne**
Ol ok kim her **nişāne** rāst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 96*). [*nişāne, -e*]
4. İrişür toğrı ok gibi **nişāne**
Ol ok kim her **nişāne** rāst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [*nişāne, -e*]

nişān: *İşâret, belirti, iz, alâmet.*

1. Ala yâr-ı ğaribinden **nişānı**
Ya bārî kalbi bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 96*). [*nişānı, -ı*]
2. Bulınmadı ne nām u ne nişāne
Bir âdem ‘ākıbet virdi **nişānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 35*). [*nişānı, -ı*]
3. Niçün ol gitdi sen kılduñ **nişānı**
Didi ğayret degül mi andan ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20*). [*nişānı, -ı*]
4. Döşerdi ğarb-ı desti servi ayağa
Velî ol mâha düşmiş ğam **nişānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67*). [*nişānı, -ı*]
5. Eğilmiş kaddi iñler nitekim çeng
Okı üstine düşmiş yâ **nişānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 71*). [*nişānı, -ı*]
6. Bulınmadı ne nāmı ne **nişānı**
Anı buldı ol âhir iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 78*). [*nişānı, -ı*]
7. Odur bildi **nişānından** bulıncağ
Var etrâfında vahşî cinsi bir cevğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 26*). [*nişānından, -ı, -n, -dan*]

nişān: *Nisan ayı.*

1. Şadef gerçi olur **nişān** ile pür
Velî Takdır ider her kaçreyi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [*nişān,]*

nişān: *Yılın, mart ve mayıs ayları arasındaki 30 gün çeken dördüncü ayı, ilkbahar aylarının ikincisi (Nisan yağmuru bağlamında).*

1. Şadefler iyleyüp **nişān** ile pür
Deñizler ğarc iderdi bulmağa dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 15*). [*nişān,]*

nişān: *İşâret, kanıt, örnek.*

1. Eger olsa ğamâkatdan **nişāndur**
Şağın aldanma kallâş-ı zamâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 82*). [*nişāndur, -dur*]

nişāne: *Eser, iz.*

1. Nişâne göz yaşıdır derd-mende
Budur havfum ki hānde ağzum açā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 54). [nişâne,]
2. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerçi oldı ol ‘aşka **nişâne** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 95). [nişâne,]

nişâne: Hedef, nişangâh.

1. Nice olur ana cânun **nişâne**
O hançer kim em olmaz yâresine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 88). [nişâne,]

nişân-ı mâ-‘arafnâ: Mâ-‘arafnâ nişanı. mâ-‘arafnâ: "Seni hakkıyla bilemedik". Hadis.

1. Geçürmez sa‘y ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ‘inâyet tütüyâsından (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 6). [nişân-ı mâ-‘arafnâ, -dan]

nişâr: Saçma, dağıtma.

1. Şeh üzre tâ **nişâr** ide cevâhir
Tutar Mirrih elinde tiğ-i bürrân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28). [nişâr,]
2. Ki virem cânımı yoluñda yile
Nesim-i küyüñ alup bu **nişârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 135). [nişârı, -ı]

nişâr it: Saçmak; feda etmek.

1. Nişâr itdi bu lülû-yı hûş-âbı
Didi ol gün ki Nevfel buldı fırsat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 2). [nişâr it, -di]

nişâr iyle: Saçmak.

1. Aña dürler nişâr iyler gazelden
Görüp ol yañadan ebr-i girânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 32). [nişâr iyle, -r]
2. Nişâr iylerdi dînâr ile dirhem
O her dînârı dâğ-ı gam şayardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 140). [nişâr iyle, -r, -di]
3. Nişâr iyler ol iki serv-i nâze
Çü Zeyd anlarda bu hûş zevkî gördi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 58). [nişâr iyle, -r]

nişâr-ı dirhem: Saçılan para, dirhem. Para saçısı.

1. Nişâr-ı dirhemi derhem şayardı
Aña her kim gül-âb-ı ter saçardı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 142). [nişâr-ı dirhem, -i]

nişbet: "Ölçüsünde, değerinde, kadar" anlamlarında kıyaslama edatı.

1. Anunçün cūdına **nisbet** vücdı
O dem kim ‘âciz ola anda Loqmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 22*). [*nisbet,]*

nişeste: Oturan, oturmuş.

1. Yüzi şuyı ile oldı **nişeste**
Taḥammülден kemer düzdi biline (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 154*). [*nişeste,]*
2. Ki olmışdur kerâmetden sirişte
Ol âhû segler ağzında **nişeste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 39*). [*nişeste,]*
3. Katında bir iki vahşî var **nişeste**
Siba’dan iyleyüp dehşet tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 18*). [*nişeste,]*
4. Katında bir iki vahşî var **nişeste**
Yatur yok hizmetinde yâr u kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 20*). [*nişeste,]*

nîş-i cevâb: Zehirli cevap.

1. Ağu nûş itdürüp nîş-i cevâba
Ki Leylî şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 34*). [*nîş-i cevâb, -a]*

nîş-i faşşâd: Hekimin iğnesi.

1. Dil uzatdı aña çün **nîş-i faşşâd**
Ki ey zâlim segi gibi zebûn-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 22*). [*nîş-i faşşâd,]*

nîşter: Keskin bıçak, neşter.

1. Yiñinden tâze kıan oldı revâne
Ne **nîşter** darbı var ne bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [*nîşter,]*

n’it-: (nî iyle-) ne eylemek, ne yapmak.

1. N’ider reng ü ‘ilâcı ol ki güldür
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [*n’ider, -r]*
2. Devâ bulurlar idi ol iki merd
Sikender çeşme-i ḥayvânı **n’itdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 53*). [*n’itdi, -di]*

nite: Nasıl.

1. O şeftâlû daḥi türvende gitdi
Nitedür ḥâl-i ḥâl-i müşk-dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 121*). [*nitedür, -dür]*

niteki: Bunun gibi, burada olduğu şekilde.

1. Döke âhû kanın **niteki** cellâd
Şefâ'at itmege at sürdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 18*). [niteki,]

nitekim: Bunun gibi, burada olduğu şekilde.

1. Nitekim nûr-ı rahmetdür cemâlün
Cihâna kahr-ı heybetdür celâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 63*). [nitekim,]
2. O nahle el uzatdı nite kim şâh
Ruṭab umdı diken yidi o bed-ḥ'âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 20*). [nitekim,]
3. Cemâl-i kevne virdi zülf ü ḥâlî
Siyeh gerçi **nitekim** kâkül-i hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 3*). [nitekim,]
4. Öter ney **nitekim** minḳâr-ı kaḳnûs
Odından sîneler olmış çü fânûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 115*). [nitekim,]
5. Ayağ üzre ṭurup maḥrûm u mağmûm
Yanup odlara ağlar **nitekim** mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 12*). [nitekim,]
6. Bahâne iyleyüp Mecnûn-ı rencûr
Gözin bağladı bir gün **nitekim** kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 18*). [nitekim,]
7. Dilendi kapu kapu geşt idüp hay
Nevâ vü nağme dilde **nitekim** nay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 48*). [nitekim,]
8. Şaçı göñli gibi olmuş perişân
Baş açuk **nitekim** gül-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 16*). [nitekim,]
9. İrüp bu ḥaberden pîr-i maẓlûm
Ṭutuşdı nâr-ı 'era **nitekim** mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 20*). [nitekim,]
10. Yuyup cismi ğubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi **nitekim** ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 85*). [nitekim,]
11. Vefâ umma bitürmez anı zenler
Nitekim şura yirde yâsemenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 48*). [nitekim,]
12. Beni kandur o nûrûn eşmesinden
Nitekim iyledün 'aşḳ ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 31*). [nitekim,]
13. Nice yirden kuşandı **nitekim** nây
Egerçi çeng-veş ğamdan bili ḥam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 42*). [nitekim,]
14. Nitekim kûh-ı Lübnan evliyâya
Ararken pîr-i maḥzûn seyr idüp kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 60*). [nitekim,]
15. Siyeh şeb **nitekim** şubḥ-ı sepîde
Sa'âdet ehli olsun hem-nişînün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 58*). [nitekim,]
16. Nice kûhî yakupdur **nitekim** kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 28*). [nitekim,]
17. Öter konmuş **nitekim** dürrütü't-tâc
Çü faşl-ı nev-bahârı gördi Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 58*). [nitekim,]
18. Ğazel başladı yolda bir ḥoş-âvâz
Ḥoş-âyende **nitekim** dürr-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 139*). [nitekim,]
19. Ḳarîn oldı **nitekim** mağz ile pōst
Okurdı yâr olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 64*). [nitekim,]
20. Nitekim tâze gül şaçmak türâba
İkimüz de egerçi âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 92*). [nitekim,]
21. Egerçi yundı kat kat **nitekim** zâğ
Senün destününde var ise kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 102*). [nitekim,]
22. O kavme ḥamle itdi **nitekim** şîr
Bir elde çînî kalkanı muşayḳal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 52*). [nitekim,]
23. Bir elde tiğ-i Hindî şanki meş'al
Olarda ser-keş olup **nitekim** kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 55*). [nitekim,]

24. Tağıldı şaff-ı düşmen **nitekim** miğ
Geçilse ittifākī cān u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 44*). [nitekim,]
25. Binâ bünyâdı olmaz **nitekim** bād
Cihāna hüküm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 32*). [nitekim,]
26. Girüp kıvrıldı yatdı **nitekim** mār
Eger kıl gibi kıvrılrsa hōş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 8*). [nitekim,]
27. Nitekim şîr āhū-yı zebūnı
Diler ol bî-günehden dōke xanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 18*). [nitekim,]
28. Alup yolına gitdi **nitekim** bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 44*). [nitekim,]
29. Yanardı **nitekim** bağırında yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 14*). [nitekim,]
30. Hâk ecrüñ vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı atıldı **nitekim** tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 111*). [nitekim,]
31. Nitekim mürdeyi nefh-i Mesîhî
Anuñla piş-keş koşdı leṭā’if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 92*). [nitekim,]
32. Nitekim beyzâdan tûṭî-beçe ser
Bitürmiş dâmen-i küh eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 12*). [nitekim,]
33. Ğam-ı Yūsuf da şan Ya’kûb-ı ğam-ğîn
Nitekim itdi harc ‘ömri vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 5*). [nitekim,]
34. Nefes teng iñler ammâ **nitekim** çeng
Bilin egmiş belâlar yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [nitekim,]
35. Nitekim ṭu‘m-ı şerbet bala göre
Ne tüterseñ ana göre қоқар dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 126*). [nitekim,]
36. Nitekim penbe-i huşk ile âteş
Yakup tevbe hicābın çāk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 12*). [nitekim,]
37. Eğilmiş qaddi iñler **nitekim** çeng
Okı üstine düşmiş yā nişānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 70*). [nitekim,]
38. Tūtuşdı yandı cānı **nitekim** mūm
Gül-i nesrine döndi reng-i lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 44*). [nitekim,]
39. Nitekim bāde-i Firdevs-i ā’lā
Būyuñ birle ki eyle olmuşam mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 60*). [nitekim,]
40. Kaşā’id nazm iderdi **nitekim** dūr
Adı Zeyd ille çāpük ‘Amr’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 6*). [nitekim,]
41. İnüp tağdan giderdi **nitekim** seyl
Varup hāk üzre qordı rüy-ı pāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [nitekim,]
42. Odur pūr-derd iden vaqt-i ḥazānı
Ruḥ-ı bağı **nitekim** zerd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 15*). [nitekim,]
43. Yüz üzre ḥāke düşdi **nitekim** nūr
Sürünü sürünü yüz üzre çün mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 78*). [nitekim,]
44. İrüp kıcdı mezārı **nitekim** yār
Şu deñlü şaṭı gül-gün nergisi ḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 80*). [nitekim,]
45. Dil uzatdı vü çarḥa itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre **nitekim** ‘ūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 85*). [nitekim,]
46. İnüp tağdan giderdi **nitekim** seyl
Varup hāk üzre qordı rüy-ı pāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 8*). [nitekim,]
47. Müşerref ola senden gülşen ü bağ
Ayağ altında hāk ol **nitekim** yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111*). [nitekim,]
48. O yağ ile yanasın **nitekim** şem‘
Şu kim cānı şafā yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [nitekim,]
49. Libāsı sebz ü sündüs **nitekim** ḥūr
Elinde mül öniñde gül-cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 46*). [nitekim,]
50. Nitekim kışşā-i Mecnûn u Ferhād
Olur āḥir deminde aña ta’yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 84*). [nitekim,]

51. Dürüst ola ‘ayarı **nitekim** zer
İçür cām-ı maḥabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 42*). [*nitekim,]*

n’itsün: *Ne etsin, ne yapsın ?.*

1. Aña yitmez mi ol bend-i ‘āzābı
Melek **n’itsün** per tıtmış delüyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 99*). [*n’itsün,]*

niyâz: *Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica, dua.*

1. Didi ol ‘ömrinüñ sermāyesine
Oğul ser-vaḳti gelmişdür **niyāzuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 51*). [*niyāzuñ, -uñ]*
2. Beni anuñ **niyāzı** kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme gūş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 46*). [*niyāzı, -ı]*
3. Niyāz ile geh itdi i‘tizārın
Bu şöḫbet germ iken ol demde nā-gāḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 74*). [*niyāz,]*
4. Niyāz ile du‘āya itdi ‘azmi
Cemāl-i Zühre ye yüz tıtdı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 38*). [*niyāz,]*
5. Niyāz yüz urup götürüp el
Didi ey Zühre-i rüşen şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 40*). [*niyāz,]*
6. Ḥaber vir cānun içün ey ḫaber-dār
Anuñ çün bu **niyāzın** iyledüm gūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 121*). [*niyāzın, -ın]*
7. Gelür üftādeñe geh geh **niyāzuñ**
Ḥamām-ı nāme şan ṭāvus-ı ḳudsī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 28*). [*niyāzuñ, -uñ]*
8. Dileyem secde-i sehvümde anı
Niyāzında şu deñlü itdi cehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 109*). [*niyāzında, -ı, -n, -da]*
9. Varurđı sırr ile ṭuymazdı aḡyar
Niyāz ile varup ol dil-nüvāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 15*). [*niyāz,]*

niyāz it: *Dua etmek, dilemek.*

1. Ḳara baḫtum şebini rüz idesin
Niyāz idüp yaturken fikre ṭaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 81*). [*niyāz it, -üp]*
2. Varup gelse peyāmuñla selāmuñ
İderken bu niyāzı ol büt-i nāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 137*). [*niyāzı it, -er, -ken]*

niyāz it: *Yalvarmak; rica etmek, dilemek.*

1. Didi ol serv-i nāz itdi niyāzı
Ki ey māder dükendi rüz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 66*). [*niyāz it, -di]*
2. Niyāz itdi aña Mecnûn-ı şeydā
Didi ey Müşterī ey ṭālī‘-ī sa‘d (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 50*). [*niyāz it, -di]*
3. Dileyüp ‘özrin itdi çok niyāzı
Ki senden ḳānī‘em didāra geh gāḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 50*). [*niyāz it, -di]*
4. Kimi nālān kimi sūzān u giryān
O dem Mecnûn niyāz itdi Ḥudā‘ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 29*). [*niyāz it, -di]*

niye: Neden, niçin.

1. Tehî diller **niye** şaklarlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 26*). [*niye,]*

niyet: Niyet.

1. Ola çün **niyetinde** kıble vâhid
Gider yâre ider zevk u semâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 62*). [*niyetinde, -i, -nde]*

n'iyle-: (ni iyle-) ne eylemek, ne yapmak.

1. Genc-i nihâna maḥzen olan bî-nişân gerek
Dil bende **n'iyilesün** beni 'aşk iyledi ḥarâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 3*). [*n'iyilesün,]*
2. Ehl-i nazar kılar gözine tûtiya beni
Öldüm seni görüp beni **n'iyilersin** öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5*). [*n'iyilersin, -r, -sin]*
3. İrişmez tozuma rahş olsa Şebdiz
Ne kılam **n'ileyem** kılmaz dil ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 25*). [*n'ileyem, -(y)em]*

n'iyler: Ne eyler, ne işi var?

1. Senüñ boynunda **n'iyler** bend ü zencîr
Benem her dem esîr-i zülf-i cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 68*). [*n'iyler,]*
2. Menem od üzre **n'iyler** sende bu cüş
Seni kim yakdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [*n'iyler,]*
3. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-'âr
Anuñ kim derdi vardur 'ârı **n'iyler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9*). [*n'iyler,]*
4. O kim 'âridür andan yâri **n'iyler**
Çü qarşu geldi büy-ı küy-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [*n'iyler,]*
5. Yalancılarda **n'iyler** 'aşk genci
Çü terk itdüñ geçen 'ahd u qarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 16*). [*n'iyler,]*
6. Ki bu vîrânede **n'iyler** bu dervîş
Ne yir içer ne yirdendür ma'âşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [*n'iyler,]*

nizâm: Düzen, tertip.

1. Dür-i efsâneğe viren **nizâmı**
Bu üslûb üzre nazm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 1*). [*nizâmı, -ı]*
2. Sîpas it Ḥamdî bu deñlü **nizâma**
Ḳo mecnûnlar yisün il güşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 94*). [*nizâma, -a]*

nizâmî: Nizamî-i Gencevî: 12. yüzyılda, Selçuklular devrinde İran'ın en büyük şairi sayılır.

1. Cevâhîr atmağa beñzer yabâna
Nizâmî şimdi düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 23*). [*nizâmî,]*

nizâr: Zayıf, aciz, düşkün.

1. Nizâr u zâr u bî-zür oldu gâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [*nizâr,]*

nizâr it-: Zayıflamak.

1. Şıgardı a'nî fi-semmi'l-hıyâtı
Nizâr idüp anı firkat ribâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 26*). [*nizâr it-, -üp]*

nîze: Mızrak, kargı.

1. Omuzda **nîzeler** san mâr-ı Dahhâk
Kâbile-gâh-ı Leylî'ye şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 8*). [*nîzeler, -ler]*
2. Urup dil **nîzesin** hiddetler itdi
Didi ahsente zî-ümmid-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 4*). [*nîzesin, -sin]*
3. Nazar-gâha çıkup bakdılar ile
Beyâbân gördiler pür tîğ u **nîze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [*nîze,]*
4. Kılur ol kavm-i Leylâ'ya du'ayı
Biz anuñ-çün ururuz tîğ u **nîze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155*). [*nîze,]*
5. Bizi başduñ gâzab nefsin dañı baş
Okuñ **nîzeñ** çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 67*). [*nîzeñ, -ñ]*
6. O bulsa **nîzesin** ururdu bize
Degül ef'ali anuñ 'âkılâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 156*). [*nîzesin, -sin]*
7. Bu gün uş oldum ol cürmün esîri
El uzatdumsa dün urmağa **nîze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 71*). [*nîze,]*

noğşân: Eksiklik, kusur.

1. Varurdum saña **noğşânumla** ey yâr
Peder mevtinden oldum eyle gam-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 212*). [*noğşânumla, -um, -la]*

noğta: Bazı harflerin üstüne, ortasına, altına konulan şu (.) işaret. "fe, kaf, şın, cim, çe, nun, be, pe" harflerinde olduğu gibi.

1. Fezâhât noğtasın buldı muğarrer
O nükte **noğta** olur ol fazîha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [*noğta,]*
2. Ne harf öğrendi ne **noğta** ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü hâl-i mağbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [*noğta,]*
3. Niçün qor üstüne **noğta** fezâhât
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 120*). [*noğta,]*

nokta: Çok küçük boyutlarda işaret, benek.

1. Vücudun **nokta** iken kâf içinde
Bu söz olur kişiye pend-i kâfi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 52). [nokta,]

nokta: Yer.

1. Fezâhat **noktasın** buldı muğarrer
O nükte nokta olur ol fazîha (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 14). [noktasın, -sın]

nokta hâl: Nokta şeklinde ben.

1. Belâda her biri âşüb-ı âfâk
Çü nokta hâli zeyn-i şüret itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 33). [nokta hâl, -i]
2. Olur hâlûnsüz olsa nokta-i zâl
Ser-i mâr üzre şan **nokta-i hâl** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 26). [nokta-i hâl,]

nokta-i nûn: Nun (ن) harfinin noktası.

1. Firâk-ı tāk-ı ebrûn ile her gün
Dilüme dâğ olupdur **nokta-i nûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 36). [nokta-i nûn,]

nokta-i sâ: Se harfinin üç noktası.

1. Olur üç **nokta-i sâ** câna üç dâğ
Siyeh hâlûnsüz olsa ey yüzi âğ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 17). [nokta-i sâ,]

nokta-i tâ: Te harfinin iki noktası.

1. Belâlar başı olur üstüme bâ
İki tây olur iki **nokta-i tâ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 16). [nokta-i tâ,]

nokta-i zâl: Zâl harfinin noktası.

1. Olur hâlûnsüz olsa **nokta-i zâl**
Ser-i mâr üzre şan nokta-i hâl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 25). [nokta-i zâl,]

nola: Ne ola.

1. O yol sâliklerinin **nola** hâli
Ki ‘aqlı ola pâyinün ‘ıkalî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 79). [nola,]

n'ola: *Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı, çok mu?*

1. Ki ey gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*n'ola,]*
2. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyûn murḡı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*n'ola,]*
3. Ki şol üftâde â'mâ düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam ḍarîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 30*). [*nola,]*
4. Nola biñ cân ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*nola,]*
5. Nola sen de geçerseñ kinelerden
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 68*). [*nola,]*
6. Nola öldürsenüz iki sefihi
Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 14*). [*nola,]*
7. Ki ey gencîne-dâr-ı dürr-i nâ-süft
N'ola dürrünle olsa gevherüm cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 62*). [*n'ola,]*
8. Uyarsañ **n'ola** ḡafletden nüfûsı
Ḳo uyḡuyı uyan var ise cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 14*). [*n'ola,]*
9. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyûn murḡı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*n'ola,]*
10. Olupdur taḥt-ı sinem taḥta-bendi
N'ola taḥtuñ 'imâret iyer iseñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 87*). [*n'ola,]*
11. Firâḡ u ḥasret irmezse kemâle
Zebânından **n'ola** bir nîk nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 135*). [*n'ola,]*
12. Dilüñe iylemez mi nâle te'sîr
Amân virseñ **n'ola** bu derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 25*). [*n'ola,]*
13. Didi kim key ḥaṭâdur bu cüdâyî
N'ola gelse kenâruna nigâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 151*). [*n'ola,]*
14. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse **n'ola** sâcid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 61*). [*n'ola,]*
15. Dile gelse **n'ola** râz-ı nihānum
Çekerdüm genc-i râzı ḥıfz için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 70*). [*n'ola,]*
16. N'ola şeb-reh olursa her vilâyet
Ḳılup ḥâcet-geh ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 192*). [*n'ola,]*
17. Cihānda her birinüñ **n'ola** nâmi
Neden tûş oldılar bu ḥôş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 62*). [*n'ola,]*

n'olaydı: *Ne olurdu, keşke.*

1. Belâlardan dili germ ü demi serd
N'olaydı seyr idegelseñ bu bâḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 129*). [*n'olaydı,]*

noldu: *Ne oldu?*

1. Bu gelmekden bize dek **noldu** ḥâcet
Aña sa'y idelüm oldukça ṭâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*noldu,]*
2. Bu gelmekden bize dek **noldu** ḥâcet
Aña sa'y idelüm oldukça ṭâkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 53*). [*noldu,]*

n'olur: *Nasıl olur?*

1. Velî bilmem **n'olur** âhırde hâli
Benüm boynuma yükletdün o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 22*). [*n'olur,]*
2. Didi bilmem daği ben Tañrı tanıķ
Nedür ma'sûķa **n'olur** 'aşķ u 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [*n'olur,]*

n'olur: *O nedir ki? Daha da kötüsü, daha ilerisi.*

1. Zuhal **n'olur** kazâ-i lem-yezeldür
Yakîndür 'ömri dünyānuñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 92*). [*n'olur,]*

nolur: *Ne çıkar, şaşılır mı?*

1. Nice bir dögesin bârid demüri
Söyündürseñ **nolur** yanmış kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 32*). [*nolur,]*

nübüvvet: *Nebilik, peygamberlik.*

1. Nübüvvet çeşmesi meşreblridür
Diyānet bâğ u bunlar bâğbānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 62*). [*nübüvvet,]*
2. Yir âhir sille-i merki kafası
Nübüvvet mülkine şāh-ı hümāyün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 135*). [*nübüvvet,]*

nücüm: *Astronomi, gök bilimi.*

1. Nücüm ehli meger geçmiş zamānda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 1*). [*nücüm,]*

nücüm-ı devlet: *Talih yıldızı.*

1. Nücüm-ı devletümün yüce burcı
Senün zātuñdan oldı kâr-ı kiştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 82*). [*nücüm-ı devlet, -üm, -ün]*

nüfûs: *İnsanlar.*

1. Uyarsañ n'ola ğafletden **nüfûsı**
Ķo uyğuyı uyan var ise cânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 14*). [*nüfûsı, -ı]*

nühüfte: *Gizli olarak, saklı.*

1. Çekerdi geh **nühüfte** sineden âh
Ki düşmen hâline olmaya âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 35*). [*nühüfte,]*
2. Katı hıfz itdi taşdan şîşe-i nâm
Nühüfte perdeden çün âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 57*). [*nühüfte,]*
3. Sen âdemsin maķâmuñ kanda kanı
Nice bir ilden olursın **nühüfte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 69*). [*nühüfte,]*
4. Degül ferd-i Hudâ'ya iş **nühüfte**
Egerçi ol helâle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 120*). [*nühüfte,]*
5. Adın Zeyneb dinürken ziyet itdi
Nühüfte mür çeşminden dehânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 35*). [*nühüfte,]*

nühüfte it: Saklamak, gizlemek.

1. Yaturdı bir harâbe içre çün genc
İdüp bir küşede gencin nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 65*). [*nühüfte it, -üp]*

nüh'ün gemisi: Nuh peygamberin Tufandan kurtulmak için inşa ettiği gemi.

1. Çü Ken'ân ola ğark-ı mevc-i hâ'il
Aña Nüh'ün gemisinden ne hâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 44*). [*nüh'ün gemisi, -n, -den]*

nukl: Meze, çerez.

1. Öñinde **nukl** u esbâb u nevâle
Vaķar u vaşfı sâbit kûha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [*nukl,]*
2. Alam geh bûşe **nukl** için gehî mey
Bu zibâ mâl-hülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 30*). [*nukl,]*

nükte: Anlamı ince ve nazik olan söz.

1. Anuñ tevķî'idur hatmü'n-nebiyyîn
Fesâhatde aña **nükte** iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 13*). [*nükte,]*
2. Fezâhat noktasın buldı muķarrer
O **nükte** nokta olur ol fazîha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [*nükte,]*
3. Vişâline o mâhuñ tâmi' oldu
Degül bu **nükteden** bî-çâre âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 29*). [*nükteden, -den]*
4. Küşâde oldu sen de olma maķzûn
Ol âşufte olup bu **nükteden** tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [*nükteden, -den]*
5. Metâ'uñ açma kim yokdur harîdâr
Bu **nükte** irdi çün ol râst-râya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37*). [*nükte,]*

nükte it: Latife yollu takılmak.

1. Şevâbuñ kanı meyliñ zenbe itdüñ
Biraz nükte idüp esdi şavurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 197*). [*nükte it, -üp]*

nükte-dân: Nükte bilen, ince ve zarif kimse.

1. Fünûn-i derd-i 'aşkuñ **nükte-dânı**
Dimiş kim 'aşk u meşk olmaz nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 1*). [*nükte-dânı, -ı*]

nûn: Arap alfabesinin yirmi sekizinci harfi II Sevgilinin kaşları.

1. Elif doğru boyı egri kaşı **nûn**
Ki ya'nî naşşum ile 'ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 58*). [*nûn,]*

nûr: Aydınlık, parlaklık, ışık, ziya.

1. Zihî şubh u zihî maṭla' zihî **nûr**
Ḥaḳîkat Ka'besi ol kalb-i ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [*nûr,]*
2. Kâdem başma işükden taşra ey **nûr**
Olursun gün gibi 'âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 105*). [*nûr,]*
3. Beni kâdur o **nûrûn** eşmesinden
Nitekim iyledün 'aşk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 30*). [*nûrûn, -un*]
4. O şem' aḡlardı ḡande şûretinden
Güler şem'î feraḡ **nûrî** söyünmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 67*). [*nûrî, -ı*]
5. Ḥasîbe vü nesîbe ced-ber-ced
Sürûr u **nûr** olup ḡüsn ü cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [*nûr,]*
6. Bu **nûr** içredür anuñ yiri zûlmet
Tenûn ol resme nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [*nûr,]*
7. Ḥarîr aña göre ḡüyâ dikendür
Cihânda tâbda üç **nûra** yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [*nûra, -a*]
8. Gidüp sevdâ-yı zûlmet **nûra** döndi
Ṭurup Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 52*). [*nûra, -a*]
9. Ki **nûruñla** ırakdan pür-zîyâyem
Eger bir çâre bulsam ben giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 210*). [*nûruñla, -uñ, -la*]
10. Hilâle beñzedi ser-tâ-kâdem **nûr**
Esîr olduḡı-çün hırş-ı ta'âma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 64*). [*nûr,]*
11. İrişdi menzil-i mî'âde dil-şâd
Oturdı sâyesinde naḡluñ ol **nûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 109*). [*nûr,]*
12. Deñizden âb u âteşden gide **nûr**
Çü bulduñ şoḡbetüme fırşat u râḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [*nûr,]*
13. Ne deñlü ola anda revnaḡ u **nûr**
Ḳo ḡarf-i ta'nı kim devr-i Zuḡaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90*). [*nûr,]*
14. Olur her **nûrî** nâr u her ḡülü ḡâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*nûrî, -ı*]
15. Ki geldi ḡapuña ol şayd bî-ḡayd
İşigde sâye-veş yüz sürer ol **nûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 79*). [*nûr,]*
16. Şu olup iyledi didâra secde
Düşicek sâye gibi ol iki **nûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [*nûr,]*
17. Bu resme ḡaldılar bir gice bir gün
İki sâye gibi çün ol iki **nûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [*nûr,]*
18. Yüz üzre ḡâke düşdi nitekim **nûr**
Sürünü sürünü yüz üzre çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 78*). [*nûr,]*

19. Varam anda içem vaşluñ şarābın
Gözüme **nūr** idüñ ey ğayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 145*). [nūr,]
20. Olur her **nûrî** nār u her güli hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [nûrî, -ı]
21. Cihān hālkına hācet-ğāh oldı
İlāhî ol iki pāk ü iki **nūr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [nūr,]
22. İkisi de leṭāfetden sirişte
Teni her birinüñ ser-tā-ḳadem **nūr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 45*). [nūr,]
23. Cemāli **nūr** u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhān elinde tāze tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56*). [nūr,]
24. Anı vaşf itmez illā ‘ālimü’l-ğayb
O hūruñ her biri bir **nūra** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 21*). [nūra, -a]

nūr: Allah'ın tecellisi, nuru; parlaklık, nur, ışıltı.

1. Ne şey olsun o kim görmez o **nûrî** cümle eşyādan
Ne bilsün tih-ı ğafletde ḳalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [nûrî, -ı]

nūr u fer vir-: Nur ve aydınlık vermek.

1. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [nūr u fer vir-, -miş]
2. Her ulu nūr u fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [nūr u fer vir-, -miş]

nūrānî: Işıklı, nurlu.

1. O cānı gördi **nūrānî** cesedden
Hünerde bî-naẓır idi ‘Arab’da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 10*). [nūrānî,]
2. Aña sîmîn serîr olmak ne hoşdur
Ḳamer kim beyle **nūrānî** cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 119*). [nūrānî,]

nūr-ı ‘ālem: Kâinatın ışığı.

1. Görinmez gözüme şüret vişāli
Güneş kim **nūr-ı ‘ālem** pertevdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 43*). [nūr-ı ‘ālem,]

nūr-ı celālî: Allah'ın nuru.

1. Meger kim bir gice **nūr-ı Celālî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 1*). [nūr-ı celālî,]

nūr-ı çeşm: Göz nuru.

1. Getürdi māderin anuñ ḳatına
Buluşdı gördi māder nūr-ı çeşmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 41*). [nūr-ı çeşm, -i]

nūr-ı dīde: Göz nuru. II Çok sevgili kimse.

1. Hem ildi dikdi hem yudı arıtdı
Naşihat itdi kim ey **nūr-ı dīde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 57*). [*nūr-ı dīde,*]

nūr-ı dīde: Göz nuru. II Evlat.

1. Aradığı remide **nūr-ı dīde**
Arayup seyr iderken sağ u şolı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 46*). [*nūr-ı dīde,*]
2. Didi ey nâre düşmiş **nūr-ı dīde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 1*). [*nūr-ı dīde,*]

nūr-ı dū-dīde: İki göz(ümün) nuru.

1. Ki ey **nūr-ı dū-dīde** ko bu kârı
‘Arab ʿaʿniyle ʿap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 3*). [*nūr-ı dū-dīde,*]

nūr-ı hakk: Allah'ın nuru.

1. Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nūr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihâna **nūr-ı Hakk** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [*nūr-ı hakk,*]

nūr-ı hüsni: Güzellik ışığı.

1. Cihân kim **nūr-ı hüsni** perdesidür
Nevâ-yı ni‘metüñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 45*). [*nūr-ı hüsni, -üñ*]

nūr-ı mevlâ: Allah'ın nuru.

1. Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nūr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun o kim bakmaz cihâna nūr-ı Hakk ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 8*). [*nūr-ı mevlâ, -dan*]

nūr-ı neseb: Soyunun nuru.

1. Nūr-ı nesebüñ ziyâsı Ka‘be
Lezzât-ı lebüñ şafâ-yı zemzem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 32*). [*nūr-ı neseb, -üñ*]

nūr-ı rahmetdür: Rahmet nuru.

1. Nitekim **nūr-ı rahmetdür** cemâlüñ
Cihâna ḳahr-ı heybeddür celâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 63*). [*nūr-ı rahmetdür, -dür*]

nûrun ‘alâ-nûr: *Nur üstüne nur.*

1. Hâkîkatde velî **nûrun ‘alâ-nûr**
Müfesser çün duhân-ı âh-ı ‘aşîk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 4). [nûrun ‘alâ-nûr,]
2. Cemâlin iyledi **nûrun ‘alâ-nûr**
Kızılca gül yüze hâcet degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 68). [nûrun ‘alâ-nûr,]

nûş: *İçme, içmek.*

1. Sözinüñ şîrîn cülâbı hâste câna **nûş** olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsârûña qarşu gönül (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6). [nûş,]
2. Mühr gibi her sözüñ irse aña mengüş olur
Dil firâkuñda lebün **nûşına** irdi nâ-gehân (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9). [nûşına, -ı, -n, -a]
3. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdı **nûş** u güş-ı bülbül ü mül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77). [nûş,]
4. İçüp âb-ı hayâtı bâkî oldı
Bu **nûş** anuñ ki olmadı şafâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133). [nûş,]
5. Ağu da içsem ol ‘aşka olur **nûş**
Zihî ‘işret ki câmundan olup mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66). [nûş,]
6. Ya şehvet bâdesi **nûşıyle** mestem
Beni ‘aşk-ı ezel sultân idüpdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 148). [nûşıyle, -iyle]
7. Şaķınmışlar vezîri ile sultân
Sefih itmiş re‘âyâ ‘aqlun ol **nûş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7). [nûş,]

nûş: *İçki.*

1. İçürmeñ bārî zehr-âlûde **nûşı**
Hôş itmezsiz çün ol nûş ile anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 28). [nûşı, -ı]

nûş: *Tatlı, şerbet gibi içilecek şey.*

1. Senüñ birdir katuñda **nûş** ile zehr
Tapuñ ol resme müstağnî ilâhî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34). [nûş,]
2. İçürmeñ bārî zehr-âlûde nûşı
Hôş itmezsiz çün ol **nûş** ile anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29). [nûş,]

nûş: *İçecek şey.*

1. Serin açmayan ana serserîdür
Ne nân u **nûşı** var ne setr-i pûşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73). [nûşı, -ı]
2. Gıdâsı guşşa âb-ı dîde **nûşı**
Hemân cirm-i güneşdür kurş-ı hôş-kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 74). [nûşı, -ı]
3. Elinde **nûşı** var yîñinde nîşî
Hemişe döndüğü bu çarh-ı ‘âlem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 156). [nûşı, -ı]

nüş it: İçmek.

1. Müferrih nüş iderken kalbi maḥzûn
Geçerdi rûzı çün şem'-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 64*). [nüş it, -er, -ken]
2. Güher gibi dehân-ı ejdehâda
Geçüp rindâne şabrı nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 27*). [nüş it, -er, -di]
3. Şusuzlar nüş idüp nice kanardı
Yatur Mecnûn-ı 'üryân anda bir yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 80*). [nüş it, -üp]
4. Yimezdi ansuz olursa ta'âmin
Elinden cām-ı saḥbâ nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 23*). [nüş it, -er, -di]
5. Kadeḥ almağa yokdur kudret-i dest
Elüнден nüş idem deryâyı sâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 63*). [nüş it, -em]
6. Uram ser-ḥalkasına zülfünün dest
Lebüнден nüş idem cām-ı şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 69*). [nüş it, -em]
7. Ne ḥâcet kâse kâse nüş ide sem
İçür kanı bu cāmı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 50*). [nüş it, -e]
8. Tûrâba cür'a-i merdân içürdi
O cāmuñ nüş idenler şîşesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 63*). [nüş it, -en, -ler]
9. Ki meyden serḥōş olmış itmedin nüş
Görüp acıdı ol mest ü ḥarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 138*). [nüş it, -medin]
10. Yazardı güş iden levḥ-ı cenâna
Ciger kanyile nüş ider nebîzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 27*). [nüş it-, -er]

nüş itdür: Yudumlatmak, içirmek; bir şeyin tadını almasına yardımcı olmak.

1. Ağu nüş itdürüp nîş-i cevâba
Ki Leylî şanma bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 34*). [nüş itdür, -üp]

nüş iyle: İçmek.

1. Anı nüş iyledi bir nice eyyâm
İşi bî-çârenün şabr iylemekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 70*). [nüş iyle, -di]
2. Kōmayam nîm cür'a ḳala bâḳî
Mey olmaz 'aşḳuna nüş iylesem hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 65*). [nüş iyle, -se, -m]
3. Gözüñ yum iyle anuñ sirkesin nüş
Gıdâ itme ḥarâmı cāna zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 118*). [nüş iyle,]

nüş kıl: İçmek.

1. O cām-ı bâde şuna ben ḳılam nüş
Nigâra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 134*). [nüş kıl, -am]

nüşa gel: İçmek.

1. Ecel cāmı müheyyâ nüşa geldi
Ḳılıç cāmı ki cāna kan içürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 60*). [nüşa gel, -di]

nüş-ber-nüş: Üst üste içmek.

1. İçüp firkat şarabın **nüş-ber-nüş**
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*nüş-ber-nüş,]*
2. İçüp firkat şarabın **nüş-ber-nüş**
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 5*). [*nüş-ber-nüş,]*
3. Gehi leb-ber-leb ü geh **nüş-ber-nüş**
Senüñ dest ü dehânuñdan pey-â-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 28*). [*nüş-ber-nüş,]*

nüş-ı bâde: Şarap içmek.

1. Henüz evvel olıcağ **nüş-ı bâde**
Olur keyfiyyeti mestüñ ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 179*). [*nüş-ı bâde,]*

nüş-ı şîrîn: Tatlı içecek.

1. Şafâ-yı la'î-i Leylî **nüş-ı şîrîn**
Zihî lezzet ki yok yok anuñ fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 86*). [*nüş-ı şîrîn,]*

nüş-ı zehr it: Zehir içmek.

1. Olup nâcâr nüş-ı zehr iderdi
Aña dek kim sipîhr-i bî-müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 38*). [*nüş-ı zehr it, -er, -di]*

nuşret: Başarı, üstünlük, zafer.

1. Gürüh-ı Leylî'ye **nuşret** dilerdi
Du'âya bu tarafda baş açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 110*). [*nuşret,]*
2. Düşerdi dest ü pâdan zâr u hâste
Eger **nuşret** bulursa cânib-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 131*). [*nuşret,]*
3. Dönersin dösttan çün devr-i ğaddâr
Biz olduk saña **nuşretde** tufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 135*). [*nuşretde, -de]*

nu'ût-ı muştafâ: Hz. Muhammed'e söylenen na'tlar.

1. Ey Hâmîdî nu'ût-ı Muştafâ'dan
Olduğça mecâlûn olma epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 54*). [*nu'ût-ı muştafâ, -dan]*

nüzûl it: İnme.

1. Şoñ ucu kâh gibi kapdı anı
Ululanmağ kuşurından **nüzûl it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 91*). [*nüzûl it,]*

nüzûl it: Aşağı inmek, düşmek.

1. Revende ‘ömrini âyende şanma
Kaçan Leyli nüzûl itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 185*). [nüzûl it, -di]

nüzûl it: Aşağı inmek. II Ölmek.

1. Kara yire nüzûl itsek gerekdür
Ecel yolu ‘aceb yoldur ki cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 42*). [nüzûl it, -se, -k]

O

o: O, 3. tekil şahıs zamiri. (Hz. Muhammed yerine).

1. Ki andandur ümîd-i feth-i bâbum
Odur sultân-ı şer‘ ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 11*). [odur, -dur]

o: "O" işaret sıfatı.

1. Ben o miḥnet zâdeyem kim dâye-i devrân beni
Besler anamdan toğaldan emzürüp şîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 3*). [o,]
2. Çok zamândur kim dil-i miskîne meskendür o çîn
Cân daḥi olsun dilersen saña hem-râh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 5*). [o,]
3. Ne şey olsun o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı ğafletde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [o,]
4. O defterdür kamu defterlere şâh
Ola der-i defteri elḥamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 3*). [o,]
5. O feyz ile çün akdı ‘ayn a‘yân
Vücûda geldi baḥr-i ‘âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 15*). [o,]
6. O ḥüsne mazhar itdün kâ’inâtı
Cemâl ile pür itdün şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 55*). [o,]
7. O yol sâliklerinin nola ḥâli
Ki ‘aklı ola pâyinün ıķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 79*). [o,]
8. O ṭâlib kim kapuḥda mu‘tekifdür
Seni bilmekte ‘acze mu‘terifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 85*). [o,]
9. Ne bilem kıandan olam gedâyî
O dem ki itdün elest ile ḥiṭâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 17*). [o,]
10. Velî bilmem n’olur âḥirde ḥâli
Benüm boynuma yükletdün o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 23*). [o,]
11. Götürmek bu za‘îf ol yüki kıandan
Götürmege o sengîn bârı bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 27*). [o,]
12. Ḥabâb-ı baḥr-ı cürmem pür-hevâyem
O baḥr üzre işüm âvâreliḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 39*). [o,]
13. Ter iyle âb-ı zikrünüle deḥânum
O târik ev ki ismidür anuñ kabır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [o,]
14. Olur gülzâr u nâr u mü’mîn ü gebr
Ola çün cismüme merḳad o ḥâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 65*). [o,]

15. Fezâhat noktasın buldı muḳarrer
O nükte nokta olur ol faẓîḥa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [o,]
16. Anunḡün cûdına nisbet vücûdî
O dem kim ‘âciz ola anda Loḡmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [o,]
17. Nice dermânde anda bula dermân
O dem dem-beste ḡala İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 25*). [o,]
18. Anuñ bāḡ-ı cemâli hûṣe-ḡini
O bāḡıñ gülleri luṭf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [o,]
19. Bu miskîn ümmete vaḡf iylemiṣdür
Ḥalelden ḡıfz içün dâ’im o dâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 57*). [o,]
20. Ḥabîbu’llaha tâ kim ola merkeb
O ṣâha ḡünkü esb oldu o ḡoṣ-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51*). [o,]
21. Anı meydân-ı ‘arṣa ḡâzır itdi
O meydân anuñ atı oynadıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 59*). [o,]
22. İriṣdi baḡr-ı sırr-ı Aḡmedî’ye
O baḡra ḡarḡ idüp imkân-ı ṣûkri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 65*). [o,]
23. O dil kim ‘aşḡ odından ola ḡâlî
Ḥar-ı bî- ‘aḡl u dâniṣdür miṣâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17*). [o,]
24. O cân kim derd ü ḡamdan bî-ḡaberdür
Ne var insân ise ma’nide ḡardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 9*). [o,]
25. Naẓar itdükce mihr ile o bedre
Gedâya zer virürdi bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 59*). [o,]
26. Güzel dūṣın o tıfla iylese cā
Güzel zülfi gibi olurdi ṣeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79*). [o,]
27. O ḡonce arturduḡca nāz ü ḡuncı
Ṣarardı ḡehre-i ḡays’uñ turuncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 9*). [o,]
28. Resm ile tecāhül itdi Leylî
O miskîn anaya virdi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 8*). [o,]
29. Bu ḡâl ile o bānū-yı ḡiṣārî
Geḡerdi ḡabs ile leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 37*). [o,]
30. O yāre bende bendi yāre māni‘
İkisi birbirinden būya ḡāni‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5*). [o,]
31. İṣidüp Leylî āvāzın o zāruñ
Didi dervîṣşin saña Ḥaḡ vire yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 51*). [o,]
32. O pîr āḡāh olıcaḡ bu ḡaberdan
Ṭurup ile ḡaber ṣordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 11*). [o,]
33. Ebū Cehl’e peder olursa fāẓıl
O cehle bu fāẓiletten ne ḡāṣıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 42*). [o,]
34. Perî ṣanup seven div-i sepîdi
Olur āḡir o ‘aşḡun nā-bedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 52*). [o,]
35. Benüm bu pendümi ḡuş-ı derün it
O sevdādan geḡüp def’-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 100*). [o,]
36. O ḡızlardan iderseñ kime meyli
Alalum ḡoyalum adını Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 101*). [o,]
37. O derd-i dil ki aldı ben ḡarîbi
‘İlâcından uṣandırdı ṭabîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 23*). [o,]
38. O derd-i dil ki virdi dilber anı
Gidermez ṣerbet-i nîlûfer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25*). [o,]
39. O ḡöz kim kör olmiṣdur ḡazādan
Ne ḡāṣıl aña kuḡl-ı tütîyādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 27*). [o,]
40. Gözüm ḡörmek içündür ḡadd-i yāri
O servisüz n’iderem bu buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 48*). [o,]

41. Yirinden tırdı çün serv-i hırāmān
O kelbūn ayağına düşdi giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [o,]
42. O servūn kim hevāsı bed-hevādur
Bu bustāna anı dikmek haṭādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 151*). [o,]
43. Qodılar ‘āmīriler taht u tācı
O yola kim olur Mecnûn ‘ilācı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 172*). [o,]
44. Beni ser-ḥalka kıl aşḥāb-ı ‘aşka
O ḥalka içre dā’im geçe çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 65*). [o,]
45. Kıl eksilmeye fark-ı devletinden
O farkuñ bir kılın fark eylese bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 7*). [o,]
46. Beni kındur o nūrūn eşmesinden
Nitekim iyledün ‘aşk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 30*). [o,]
47. O ‘aşkı artur itdükce beni hest
Diri olduğça ḡam perverdesin kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 32*). [o,]
48. Revān zemzem gibi cūş itdüm andan
O merdüm ‘arz idüp iḥlāş-ı ḥāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 49*). [o,]
49. İde ol ḥasteyi bî-zaḥmet ü derd
O mecrūḥ irse ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [o,]
50. Miyān bendi velī ney gibi muḥkem
O deşti geşt idüp kadd-i ḥamīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 45*). [o,]
51. Ciger kaniyle bitmiş lāle-zārı
Mekān idi o kūh ehl-i belāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 59*). [o,]
52. Du‘āsın iste gir yalvar o pīre
Seni tā kırtara Leylî ḡamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 84*). [o,]
53. Didi ol ḥastenüñ budur cevābı
O Mecnûn’ı buluñ itmeñ dirīḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 37*). [o,]
54. Anuñ tābiyle ṭolmış ol ḥarābe
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [o,]
55. Ki bilmez āsumāndan rīsmānı
Şorup ḥālin o şahş itdi ḥiṭābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 107*). [o,]
56. Qurumaqdan teni tābūta dönmiş
O tābūt içre cān kim kayḡuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [o,]
57. Sefer itdi koyup kavm u kabīle
O deştüñ geşt idüp vīrānesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 125*). [o,]
58. Dürüş kaçma ulular ḥizmetinden
Sa‘ādetdür o ḥizmet sa‘y-i maḥdūm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 63*). [o,]
59. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhān sen anuñ-çün ‘āleme fāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87*). [o,]
60. Nice kūhı yakupdur nitekim kāh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 29*). [o,]
61. Anuñ meftūlına olmışdı meftūn
O ḡonca bunca ehl-i perde iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 47*). [o,]
62. O şem‘ aḡlardı ḥānde şūretinden
Güler şem‘i feraḥ nūrı söyünmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 66*). [o,]
63. Meger āyine görürdi yüzini
O servūn olmaḡ içün rāzdārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 75*). [o,]
64. O rengin beyti anuñla yazardı
O mektūbı atardı rāh-ı Necd’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 114*). [o,]
65. O rengin beyti anuñla yazardı
O mektūbı atardı rāh-ı Necd’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 115*). [o,]
66. O naḥlistāna vardılar ḥırāmān
Şafā bulup çemende ḡülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 108*). [o,]

67. Getürdi cūşa deryā-yı bükāyı
O kızlardan meger bir serv-i nāzūk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 161*). [o,]
68. Dönüp andan eve ‘azm iylediler
O rāzı şaklamadı ol güzel kız (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [o,]
69. Vişāline o māhuñ tāmī‘ oldu
Degül bu nükteden bî-çāre āgāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 28*). [o,]
70. O sevdāda geçürdi yevm ü leyli
Kişi gönderdi Leylī cānibine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [o,]
71. O cānı gördi nūrānī cesedden
Hünerde bî-naẓīr idi ‘Arab’da (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 10*). [o,]
72. Diyüp lebbeyk hācī gibi Hāc’da
O vecd ile ser-āğāz itse Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 21*). [o,]
73. O kavme hāmle itdi nitekim şīr
Bir elde çinī kālkanı muşaykāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 52*). [o,]
74. Tūrāba cūr’a-i merdān içürdi
O cāmuñ nūş idenler şişesinden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 63*). [o,]
75. Atar mı yārına tīr-i neberdi
O cān kim oldu ‘aşk odıyle maṭbūh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 143*). [o,]
76. Ki döndi murğ-zārī lāle-zāra
O şahrā kūha döndi küştelerden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 175*). [o,]
77. Geçemezsin atuñı depme şuya
O merdüm-zādeyi bî-çāre itdūñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 33*). [o,]
78. Ki ‘ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nāmı bezminde ārām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 104*). [o,]
79. Cevābından sözünüñ oldu ‘āciz
O yüzüz dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 127*). [o,]
80. Hemān ihmāle yüz tıtdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 128*). [o,]
81. O zehri Nevfel’e şundi sebük-dest
İçüp Nevfel anı cān virdi derhāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 16*). [o,]
82. O göz çıksun ki ilden sürmelüdür
Şalarken pāyī reşke sīm-i nābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38*). [o,]
83. Anuñ kanın yire dökmek ḥaṭādūr
Yük urılmaz o pūşt-i nāzenīne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 47*). [o,]
84. Ayağın dāma tıtmış tīga pūştı
O miskini başup şayyād-ı hūnī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 17*). [o,]
85. O Şayyād ola sen añun şikārı
Hūdā’ya şükr ü minnet kıl ki taḫdīr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32*). [o,]
86. Seni şayyād idüpdür anı naḥcīr
Görüp şayyād o ta’n-ı aşıkārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 35*). [o,]
87. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 45*). [o,]
88. Çerā-gāhuñ olıcağ gülşen-i dōst
O gülşende biraz ārām idesin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 67*). [o,]
89. Oturmuş ḥalveti gibi siyeh-pūş
O zāğī çün bu ‘aşk abdālī gördi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [o,]
90. İderler girye ‘ākıl-merd olanlar
O zincire boyun tıutup yilerdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 47*). [o,]
91. O bir içim suyu da şunmadun sen
Eger kurbān olursa cān-ı teşne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 96*). [o,]
92. Hilāl-i ‘ıyd olur baña o deşne
İrerse cānuma nā-gāh o ḥançer (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 98*). [o,]

93. Hilâl-i ‘ıyd olur baña o deşne
İrerse cânuma nâ-gâh o hançer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 99*). [o,]
94. Kimisi diş biler yiye o şehdi
Atası illâ gâyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 52*). [o,]
95. O genci hıfz iderdi gayretinden
Kemâl-i ‘aql ile ol sîm-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 54*). [o,]
96. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim biri biñ sîme geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [o,]
97. Yirine geldi cümle resm ü ‘âdât
O meclisde ki ulular okundu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 135*). [o,]
98. Şadef katında anuñ ne işi var
Bu tîri iyleyüp pertâb o pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 201*). [o,]
99. O pîl önince yürürdü piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 12*). [o,]
100. O pîl önince yürürdü piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [o,]
101. O nañle el uzatdı nite kim şâh
Ruţab umdı diken yidi o bed-h’âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 20*). [o,]
102. O nañle el uzatdı nite kim şâh
Ruţab umdı diken yidi o bed-h’âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 21*). [o,]
103. Yanından geçdi beñzer tünd-mâra
Çün uğradı bu bi-bahta o bed-bâht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [o,]
104. El urdı merd-i bigâne o kâna
Gülün dâmeni dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 40*). [o,]
105. O herze sözlerinden hem utandı
Varup başı ucında ağladı hün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 86*). [o,]
106. Ebed aḥvâlin itdi anda taḥrîr
O levhe yazılan kara yazurı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 7*). [o,]
107. Saña ‘arz iyelerem diñle sözümü
O ‘ahdi kim senüñle itdüm ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [o,]
108. Yiter bî-kâr olmak baña pişe
O bülbül kim kafesde tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 83*). [o,]
109. Şavulmaz bildiler hergiz belâsın
Kesüp ümmîdi gitdiler o yârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 115*). [o,]
110. Raķîb-i serd o ḥâle oldu âgâh
Alup def’i ele şemşîr-i üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 76*). [o,]
111. Olur pîrûñ o yola reh-nümünü
Dilin teng itdi fîkr-i ḥâne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 18*). [o,]
112. Taşı toprağı kızmış kora beñzer
O vâdide çeker düzaḥ ‘azâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 39*). [o,]
113. Ki ey cân-ı peder terk iyle ḡaflet
O yol kim aña miḡnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [o,]
114. Nice olur ana cânun nişâne
O hançer kim em olmaz yâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 89*). [o,]
115. Felek anuñla gūyâ tâze gülşen
O ḡice çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 103*). [o,]
116. Diyâr-ı yâre uğradı güzeste
Geçerken yil gibi gördi o maḡzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9*). [o,]
117. Katına varamazdı kimse anuñ
İcâzetsüz o yire gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [o,]
118. İderlerdi olarda merḡabâyı
O ‘aşık çün cihândan vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57*). [o,]

119. Ki ol müşkil iş oldu aña āsān
Meger bir gün o sultān-ı gāzab-nāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 15*). [o,]
120. Zuḥaldur pāsban Mirrîḥ-i cellād
Vekil-ḥarcı o bezmûn Müşteridür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 35*). [o,]
121. O tozdan yüz çevüren başına ḥāk
Vücūdum ḥāk-i gāmdan döndi āba (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 74*). [o,]
122. Hemān Mecnûn'a iyeler ḥatırum meyl
O mecnûn adı bu Leylā'ya ḥaḫdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 89*). [o,]
123. İlet lutf it o 'aşḫ āvāresine
Didi bunu vü itdi 'azm-ı ḥāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 154*). [o,]
124. Diken de döşenürse rahāt oldu
O girye kim 'adûlar güldürür ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [o,]
125. Anı ey döst hergiz kılma maḫbûl
O ḡuşṣa kim kılur düşmenlerüñ şād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 235*). [o,]
126. Bulan bu genci bî-renc ü 'anādur
O meclisde ki Mecnûn gördi ḥālın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 31*). [o,]
127. O bî-çāre za'ıf ü müstemendüñ
Beni 'afv itsün erçi pür-günāhem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 34*). [o,]
128. Ola aḫvāline Mecnûn'un āḡāh
O yola nā-gehān uğradı bir pîr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [o,]
129. Ol āvāzi işidüp ben fütāde
O süfte dürleri cibe şalup pîr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 73*). [o,]
130. Yiñi miḫnetde eski töresinde
Baḫup meyl iyledi Mecnûn o pîre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 83*). [o,]
131. Sikender gitdi san āb-ı ḥayāta
O gice Hızr gibi pîr-i zinde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 105*). [o,]
132. Ki tā Mecnûn ḫabûl itdi o 'ahdi
Çü maḫbûl iyledi Mecnûn Selām'ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 110*). [o,]
133. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falānda
O yağmurdan içen divāne ola (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 3*). [o,]
134. O sevdādan geçüp Mevlā'yı sevdi
O başdan ayaḡa derd oldu muṭlaḫ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 32*). [o,]
135. O 'aşr içre meḡer bir tāze 'āşık (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1*). [o,]
136. İyüsin meyvenüñ her dem toñuz yir
Ḳaçan kim ejdehā aldı o genci (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 67*). [o,]
137. Ki ol çehden çıkasın ey giriftār
O ḫalka ḫalka-i zülf-i siyehdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 159*). [o,]
138. Egerçi çokdur itden şimdi şā'ir
O ḫüsnuñ kim ola meşşātası zûr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 89*). [o,]
139. Biraz sākin olurdu odı tā ki
Öpüp koçup o ḫālî bu vefādār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [o,]
140. Cigerden zār zār ağlardı nā-çār
O derdile gezüp cānın sürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [o,]
141. Muṭî'i olsa tañ mı her dirende
O meclis kim sibā' olmışdı ḫavli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [o,]
142. Ḳapardı kehrübā gibi anı Zeyd
O dürlerden ki dürce derci derdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 15*). [o,]
143. O süsen 'uḫdesinden gel ḫaber al
Didi hem aña di benden bu pendî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [o,]
144. Añup ol gevherüñ ḫüsniñ ögerdi
O nevḫa kim ḫan ağladurdi sengi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 133*). [o,]
145. Añup itdi o la'li lāle-rengi
Ol eḡḡān kim delerdi taş u ṭaḡı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 134*). [o,]

146. Varup iylerler idi anda zārī
Behişt-i dōstān oldu **o** ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 195*). [o,]
147. Bahār-ı bûstān oldu **o** ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 196*). [o,]
148. Gömüldüñ genc iken topraga ey genc
O gencüñ kim yiri zîr-i zemindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 129*). [o,]
149. O yola gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay u fâkîr ü şâh u çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 44*). [o,]
150. Gül-i cennet gibi maḥbûb u zibâ
O ferş üstinde var iki ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43*). [o,]
151. İrişdiler şafâ-yı câvidâne
O ‘âlemde o kim çekdi belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75*). [o,]
152. O yağ ile yanasın nitekim şem‘
Şu kim cānı şafâ yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [o,]
153. Anuñ hıfzı kamu hazm iylemişdür
O dürden güş-ı cān bulsa taḫardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 7*). [o,]
154. O yirde buldılar mı ki vişâli
Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [o,]
155. Anı vaşf itmez illâ ‘âlimü’l-ğayb
O ḥürüñ her biri bir nûra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 21*). [o,]
156. Sütünü ‘izz ü devlet taḫtası baḫt
O taḫt üzre döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 41*). [o,]

o: "O" İşaret zamiri.

- Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm olsun **o** kim bakmaz cihâna nûr-ı Hâḳḳ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [o,]
- Ne şey olsun **o** kim görmez **o** nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı ḡafletde kalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [o,]
- O kim ol cünbişüñ seyyâresidür
Cemâlün şevḳınıñ âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 37*). [o,]
- Ḥabîbu’llaha tâ kim ola merkeb
O şâha çünki esb oldu **o** ḥôş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51*). [o,]
- Dimiş vâ‘ız ḥar uşda ipi kanı
O ḥar soran ere gösterüñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8*). [o,]
- O yegdür kim beni baña koyasın
Yüzüñ şuyiyle benden el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 29*). [o,]
- Varalar Ka‘be’ye sa‘y-ı du‘âya
Ki ḥâcet-gâh **odur** cümle du‘âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 25*). [odur, -dur]
- O da ḥôş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76*). [o,]
- O da yilden gelür bir şemme bûdur
Gice gündüz ümîd idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28*). [o,]
- Esirger cān **o** kim imānı vardur
Yavuz ḳurd olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [o,]
- Kızıl minḳârı bir pâre beḳamdur
O la‘lîn burnı kim düşmiş göğüse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 29*). [o,]
- Ḥorôsun beyza ile ne işi var
Baña ḳardaş **odur** kim ola ḥâl-dâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 191*). [odur, -dur]
- O daḥi ney gibi delük delükdür
Ḥayâl itmiş anı yârün ḥayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 48*). [o,]

14. Ne resme üns ala insân yüzümden
O kim ola enîs-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 37*). [o,]
15. İki gören biri eḥvel kişidür
Odur ‘âşık ki ger aransa varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 17*). [odur, -dur]
16. Dil-i Ḥamdî gibi olmayasın ḥ’âr
Deñiz gibi o kim kendü tuzun yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135*). [o,]
17. O da pür-derd ü pür-mihnet pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [o,]
18. Yıkılsa tañ mı bünyâd-ı muḥâlif
Odur serd iyleyen ṭab‘-ı zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 13*). [odur, -dur]
19. Odur pür-derd iden vaḳt-i ḥazânı
Ruḥ-ı bağî nitekim zerd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 14*). [odur, -dur]
20. İrişdiler şafâ-yı câvidâne
O ‘âlemde o kim çekdi belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 75*). [o,]

o: "O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

1. ‘Aceb mi olmasa ḥazḥı eger ma‘şûḳ-ı zibâdan
O kim pertâb ider ḥimmet okın meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [o,]
2. Anuñ-çün itdi Ḥâlîḳ mülk kevnî
Odur sultân cihânda ḥalk-ı ḥaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 73*). [odur, -dur]
3. Odur maḳşûd aña ‘âlem tufeylî
‘Urûc-ı ‘arş-ı ev-ednâ anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 74*). [odur, -dur]
4. O ḥôd ‘âr iylemezdi ol laḳabdan
Eger gûş itse biñ bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 45*). [o,]
5. Sen anuñ guşşasından zâr u dil-teng
O saña dôst olmaḳdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 78*). [o,]
6. Sen anı istemekde eşk-rizân
O senden göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 80*). [o,]
7. Ki ya’nî mürde fâriḡdür kefenden
Dü ‘âlemden o kim taşra kırar taḥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 11*). [o,]
8. İşiden derd-mendi ṭaḡlar idi
O fâriḡ medḥ ü zemminde cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 3*). [o,]
9. Dileye ‘aşḳ-ı Leylî’den ḥalâşı
O ḥôd başın açup ‘aşḳın dilendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 51*). [o,]
10. Yüceldi zerrelere zirve-i kūh
O kim var şem‘-i ‘aḳlınuñ fûrûḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 79*). [o,]
11. İdüp âhûları hırşından âzâd
O ḳaçdı ya’nî geçdi buña ḥurde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [o,]
12. Döḡünmekden ten oldı pâre pâre
O bed-baḥt anı görüp öldi şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [o,]
13. O düşmez sen düşersin aña nâ-gâh
İli icitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [o,]
14. Anuñ üstinde kimse ṭutmadı yir
O kim ḡayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [o,]
15. Ḥesâbın uyduramaz ol kitâba
Bu bağ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [o,]
16. Ki ol yâruñ sözine oldı ḳâ’îl
Odur kâmil ki olsa Ḥaḳ’dan âḡâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 63*). [odur, -dur]
17. Giriftâr oldılar çeng-i sibâ’a
Bu heybetden o kim ‘ibret alurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 99*). [o,]

18. Bunı şanmañ ki şehvânî marazdur
O kim taḥşîl ide ‘aşk-ı tamâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 121*). [o,]
19. Olurlar ‘aşkdan biñ kerre bizâr
Odur ‘aşık ki görse bir belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 13*). [odur, -dur]

o: Belgisizlik zamiri.

1. Ümmîd **odur** aña varduğın dem
Meddâhına diye ḥayr-ı maḳdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [odur, -dur]

o: O. II Leyla.

1. Anuñ taş bağı bağırunda senün taş
O senden fâriğ ü sen aña meşğûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [o,]
2. Öñüñde hâzırız uş ben de o da
Egerçi tâze gülşendür rebî’î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [o,]
3. Nişâr iylardi dinâr ile dirhem
O her dinârı dâğ-ı ğam şayardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 141*). [o,]
4. O ṭoğru yâr o dem cân atdı çün tîr
Perî-veş ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [o,]
5. Benüm cânım aña kurbân gerekdür
O var iken katumda añma cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43*). [o,]
6. O besdür baña қо cân u cihânı
Didi Zeyd iyledi bu müşkili ḥall (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 44*). [o,]
7. Yaḥûd nergis gözi degdi o bâğa
Götürüp altûn üsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [o,]
8. Olur ol ‘âkil iken adı mecnûn
Didi bunı vü ağıladı o miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [o,]
9. O genc-i ḥüsni gömdiler yirine
Melâḥat meyvesiyken ol gül-i pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 140*). [o,]
10. O ‘ömrüm ḥâşılından kıldı maḥrûm
Ṭutarken sîne bu ğam zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 100*). [o,]
11. O şeftâlû daḥi türvende gitdi
Nitedür ḥâl-i ḥâl-i müşk-dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 120*). [o,]
12. Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
Gül endâmuñ ter idi yâsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 122*). [o,]

o: O. II Mecnun.

1. Ṭurup pür-şevk Mecnûn-ı seher-ḥîz
O birkaç yâr ile çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [o,]
2. O elden gitdi gider bu da elden
Yidi Leyli içün ğam ğuşşa muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 176*). [o,]
3. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşîd okur o ḥôş-âvâz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 19*). [o,]
4. O düşmen fetḥine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 150*). [o,]

5. O düşmen fetħine iylerdi tekbîr
Biz anuñ yolına olduk fedâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 152*). [o,]
6. O bulsa nîzesin ururdu bize
Degül ef'âlî anuñ 'âkılâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 156*). [o,]
7. O vaşl olur çekerem ben belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8*). [o,]
8. Ki hâlin ağlamaya aña tekrâr
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [o,]
9. O kim 'âridür andan yâri n'iyler
Çü qarşu geldi büy-ı küy-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [o,]
10. O da vaşl-ı ğazâle kâni' oldu
Yağaya şaldı anı çünki endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 36*). [o,]
11. O da vahş ile tütü dâmen-i küh
Ser-i kühuñ anuñ çün tâci oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [o,]
12. Anı fehmi itmeyüp kaçdı kenâre
O kim yâdına gelmez kendü cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 69*). [o,]
13. Ben oldum mübtelâ-yı habs-ı perde
O fâriğ pâsbân ile 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 99*). [o,]
14. O kânûn gibi inler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 50*). [o,]
15. O sensüz yürüyen bî-râh u pür-âh
Yürüyüp çağırur güyâ münâdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [o,]
16. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur ğâfil o çiftüm gerçi huftu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119*). [o,]
17. O câm-ı bâde şuna ben kılam nüş
Nigâra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 134*). [o,]
18. Odur bildi nişânından bulıncağ
Var etrâfında vahşî cinsi bir cevğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 26*). [odur, -dur]
19. Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
O hüd cümle hünerde kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 27*). [o,]
20. O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi
O başdan ayağ derd oldu muṭlağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 33*). [o,]
21. O 'âşık itmedi Leyli'ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 72*). [o,]
22. O da yüz tütü âhîr irtiḥâle
Cihân-ı 'uşşâka dîzâr-ı dildâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [o da, -da]
23. Ziyâret kılmağâ ḥâk-i mezârum
Benüm kâ'im-maḳâmum kıl o yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 89*). [o,]
24. Sebük-pây iyledi 'azm-i beyâbân
O 'aşğ âvâresini buldı yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 15*). [o,]
25. O da yüz tütü âhîr irtiḥâle
Cihân 'uşşâka bî-dîdâr-ı dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 18*). [o,]
26. Diyüp ey döst virdi cân-ı pâkin
O da göçdi belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 39*). [o,]
27. Ne cân vardur ki âhîr göçmez andan
O gitdi biz daḡi gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 41*). [o,]

o: O. II Nevfel.

1. Rücüm-ı 'avne tîz itdi 'inânı
Ġarîb ü nev-civân idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [o,]

2. Ğarībe mihribān idi **o** da hem
Severdi ol daḡi bir gül-‘izārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 122*). [o,]

o: *O. II İbnüsselam.*

1. Baña ٲa’n itme ey yâr-ı kâdimüm
O kim şâbit şanursın şöhetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 25*). [o,]
2. Hemân ol  uruyası da  urudı
O küstâh ol zemân ikrâra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 83*). [o,]
3. O ħâzır olıcağ  izlerdi odı
Egerçi fari  idi şöhetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 32*). [o,]

o: *O. II Selam-ı Bağdadî.*

1. O gitdi  aldı Mecnûn’a sibâ’ı
 oyup Mecnûn’ı itdi ‘azm-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 212*). [o,]

o: *O. II Zeyd. (Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.)*

1. Anuñ- ün virmez idi Zeyd’e du ter
O mâl istedi virdi ‘emmüsi  am (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 55*). [o,]

o cānib: *O taraf.*

1. Du‘â  ozın velî anda şa ardı
O cānibden atılsa tîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 113*). [o cānib, -den]
2. Aña demren olurdu bulsa dermân
O cānibden eger  o rulsa yelmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 115*). [o cānib, -den]

o dem: *O zaman.*

1.  anı **o dem** ki  olardı  öñül şafâ-yı ümîd (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1*). [o dem,]
2. O demde hem-zebân ol ħaste cāna
Dehenden cān ya up  ı an zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 33*). [o dem, -de]
3. Beni anuñ niyâzi  ıldı ser-mest
O dem bir zemzeme  uş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 47*). [o dem,]
4. Mededci ħaylî le ker irdi nâ- āh
O demde  örice  ol ħaylî ħaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 11*). [o dem, -de]
5. Anuñ- ün a layup şa dı aña ħāk
O demde boynına cevherlü bo ma  (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 163*). [o dem, -de]
6. Ki yo dur bu nikāha i tiyārım
Meger oldum **o dem** dem-beste ħayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 31*). [o dem,]
7. Virürdüm itlere elden nevāle
Yidiler  ün **o dem** benden nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 55*). [o dem,]

8. Ecel şemşir ü 'Azrâ'il cellâd
O dem penbe olup rahmet şehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 25*). [o dem,]
9. Kimi nālân kimi sūzân u giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 29*). [o dem,]
10. Kimi nālân kimi sūzân u giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 29*). [o dem,]

o dem: *O zaman.*

1. O ٲođru yâr **o dem** cân atdı çün tîr
Perî-veş ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [o dem,]

o deñlü: *O kadar, derece, ölçüde.*

1. Vücûdun her libâsın iyleye çâk
Selîm aña **o deñlü** itdi ibrâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 35*). [o deñlü,]
2. Ne deñlü kim haber âvâzelendi
O deñlü derdi Ƙays'ın tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 36*). [o deñlü,]
3. Ne deñlü kim haber bî-perde düşdi
O denlü Ƙays u Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [o denlü,]

o gice: *O gece.*

1. Sürem anuñla bâķi rüzgârı
O gice bu du'âyı tâ şehër-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 37*). [o gice,]

o gün: *O gün.*

1. O gün bu rezm içinde ser saçardı
Şu deñlü saçdı kanı ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172*). [o gün,]
2. Ƙanup Ƙandan yorıldı tîğ-zenler
O gün Ƙan yağdı tâ aħşam olunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187*). [o gün,]
3. İçinde sükkerîler rûğânîler
O gün ol bezme hâdim oldı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19*). [o gün,]
4. Ʀa'âm umup alurdı mâl u genci
Meger Mecnûn **o gün** şüret değişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 27*). [o gün,]
5. Ki bu sünnet Ʀapuñdan oldı evvel
O gün kim gördüñ iki naķş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 47*). [o gün,]
6. İderdi bülbül ile bezm-i tenhâ
O gün her-gâh içinde ya'ni Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 129*). [o gün,]

o hâlet: *O halde, o vaziyette.*

1. Revân oldı ki şayd ide ğazâli
O hâletde şu resme düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 59*). [o hâlet, -de]

o kim: *O ki, o kimse.*

1. Ne kārūm aldı ne varum ne yārūm
O kim sultān-ı ‘aşķına muṭi‘em (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 39*). [*o kim,*]

o lahza: *O an.*

1. Bu rüsvāy u melāmet olmak ister
O lahza kim du‘ā tiri irer rāst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 119*). [*o lahza,*]

o nokta: *O derece, öyle, o halde.*

1. Muķābil olmaya çün mihr-i hāver
Benüm hālüm o nokṭadur ḥaķıķat (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 195*). [*o nokta, -dur*]

o resme: *O derece, o şekilde.*

1. Gül ile yāsemīni hem-liḥāf it
Ĝalaṭ didüm **o resme** ‘aşķ-ı şāfi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 37*). [*o resme,*]

o yir: *Orada.*

1. Ṭaĝıldılar siba‘lar ṭuydılar il
O yirde ḥāzır olan gördi anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 187*). [*o yir, -de*]

o yir: *Ora.*

1. Oķudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-āteş dide pür-ḥûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [*o yir, -e*]

ocaĝ: *Ocak, ateş yakılan yer.*

1. Baña irdi ḥalel sen pāy-dār ol
Ķapımı yapma zinhār **ocaĝum** yaķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 167*). [*ocaĝum, -um*]
2. Ben **ocaĝam** yanaram ḥālüme baķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 60*). [*ocaĝam, -am*]
3. Benüm yāduma gelmez kendü cānum
Baña dirsın şoñumda **ocaĝum** yaķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 59*). [*ocaĝum, -um*]
4. Anañ da öldü ṭut pür-derd ü miḥnet
Evüñe gel atañ **ocaĝını** yaķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 65*). [*ocaĝını, -ı, -nı*]
5. Aramızda bu deñlödür hemān fark
Ki anuñ süzi **ocaĝı** beyābān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 55*). [*ocaĝı, -ı*]

ocağ: Ocak // ev.

1. Beyābānı baña menzil hōş itdi
Ocağuñ yakmağa iltüp bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 41*). [*ocağ*uñ, -uñ]

ocak: Ocak, ateş yakılan yer.

1. Od **ocak** yok ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zāhiddür bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8*). [*ocak*,]

od: Ateş // 'âşığı yakıp kül eden ateş.

1. Hevāñ **odiyle** tölmişdur türābı
Senûñ şevkuñ dilinde müstemirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 104*). [*odiyle*, -i, -(y)le]

od: Ateş.

1. Odından derd-mendüñ gāfil olma
Baña dīdār-ı dilber ārzūdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 2*). [*odından*, -ın, -dan]
2. Öldürse bu kerre meni gālībā firāk
Her yaña āhum **odları** ok gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*odları*, -lar, -ı]
3. Öldüriser bu kere beni gālībā firāk
Her yaña āhum **odları** ok gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [*odları*, -lar, -ı]
4. O dil kim 'aşk **odından** ola hālī
Hār-ı bī- 'aql u dānişdür mişālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17*). [*odından*, -ın, -dan]
5. Öter ney nitekim minķār-ı kaķnūs
Odından sineler olmış çü fānūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 116*). [*odından*, -ın, -dan]
6. Ne denlü şarsalar **oda** pelāsı
Olur 'üryān yaķar cümle libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 27*). [*oda*, -a]
7. Nice dil yakdı **oda** tāb-ı tīgum
Nice il yıķdı seyl-i āb-ı tīgum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [*oda*, -a]
8. Kelāmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ğayret **odi** ammā töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 100*). [*odi*, -ı]
9. Kelāmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ğayret **odi** ammā töludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*odi*, -ı]
10. Baña sem virse ol semden ben ölsem
Odumdan dōstlar pür-dūd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 49*). [*odumdan*, -um, -dan]
11. Odumdan düşmenüm hoşnūd olupdur
Uşandı aķrabā 'ār itdi benden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 50*). [*odumdan*, -um, -dan]
12. Muķāle sa'y iden 'āķil degüldür
Seni görmek ödinden **oda** düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 13*). [*oda*, -a]
13. 'Aceb ğavġā **odi** yandı başuña
Raķibe ta'ne yāra cān atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 20*). [*odi*, -ı]
14. Getüren şuyı **od** ile giderdi
Bu resme arada odlu ħaberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 120*). [*od*,]
15. Getüren şuyı od ile giderdi
Bu resme arada **odlu** ħaberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 121*). [*odlu*, -lu]

16. Odi bir pâre dilden saçıdaydı
Meğer bir tâze nahlistân var idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 98*). [odi, -ı]
17. Yanar **od** idi rezme bezme gülşen
Hem ehl-i haşmet idi hem hışım-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4*). [od,]
18. Yitem tûtam olup şâhîn ü şehbâz
Od olup taşda gizlense nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 77*). [od,]
19. Buyurdu yüz yavuz divâne dîve
Ki her biri **od** olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 15*). [od,]
20. Virürseñ râziyem kemter kuluña
Dilerseñ şuya at isterseñ **oda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 91*). [oda, -a]
21. Yağardı Leyli **odından** cihânî
Ciger yağar gazel okurdu ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 34*). [odından, -ın, -dan]
22. Beni hışmuñ **odı** da virse bâda
Felek ger toprağumdan düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 30*). [odi, -ı]
23. Hevân **odında** yile vardı bağum
Naşîb hâr u hasdur dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 44*). [odında, -ı, -n, -da]
24. Erür her dem **oduñdan** bağı yağı
Dürildi 'ömrüm eyyâmî çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 90*). [oduñdan, -u, -n, -dan]
25. Peder tehdidi hem ta'n-ı birâder
Huşûşâ bir **od** iynelü zebânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 65*). [od,]
26. Beyâbânî baña menzil hûş itdi
Ocağın yağmağa iltûp bu **odı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 41*). [odi, -ı]
27. Odum cûş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 60*). [odum, -um]
28. Hem artar **od** gibi 'aşk-ı nihânum
Bu odi kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 110*). [od,]
29. Od ocağ yok ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zâhiddür bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8*). [od,]
30. Od ile penbenüñ olmaz başı hûş
Beni ko vahşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 80*). [od,]
31. Şudan **od** yağdurur ol la'l-i dîr-bâr
İşidüp 'aşık ol âvâz-ı nâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 44*). [od,]
32. Anuñ-çün sūzişi **oddan** beterdür
Meger eşrât-ı sâ'at gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [oddan, -dan]
33. Semen şahrâsına dürr saçdı haylî
Ki teskin itdi **odin** dem'a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [odin, -ın]
34. Od olup başa ağdı sine düdi
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 2*). [od,]
35. Senüñ mihrüñ **odından** oldu pür-süz
Şu reyhan kim bitürmişdür mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 112*). [odından, -ından]
36. Kızıl **od** yağdı göğden cânı yağıdı
Tolu yağdı melâhat gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28*). [od,]
37. Biraz sâkin olurdu **odı** tâ ki
Öpüp kucup bu hâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 10*). [odi, -ı]

od: Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

1. Kılınç gibi hem iki yüzlü gördi
Odı gönliñde bir pâre esildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 111*). [odi, -ı]
2. Hem artar od gibi 'aşk-ı nihânum
Bu **odı** kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [odi, -ı]

3. O h  zır olıcak gizlerdi **odı**
Egerçi fari  idi    betinden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 74, Mısra 32*). [*odı, -ı*]
4. Biraz s kin olurdu **odı** t  ki
 p p ko up o h li bu vef d r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*odı, -ı*]
5.    Mecn n sineden  a dı bu **odı** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 80, Mısra 1*). [*odı, -ı*]
6.   t bu   te  iyl r yirin anu 
Yiri **od** olmasun mı ol  ar b   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 64, Mısra 25*). [*od,*]

od: *Cehennem ate i.*

1. Ba ında **od** ya ar  ahru  hev nu 
Y re in  u ider k h-ı  ir nu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 65*). [*od,*]

od: *Korku, endi e.*

1. Mu  le sa y iden    il deg ld r
Seni g rmek ** dinden** oda d  d m (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 25, Mısra 13*). [* dinden, -i, -n, -den*]

od d   : *Ate  d   mek II  ok     mek, acı duymak.*

1. Yal n od d   di devlet   rmenine
 az dan n zil oldu bir zeb ne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 30*). [*od d   , -dı*]

od ol: *Ate  olmak.*

1. Od oldu perdesinde n y u  eng  
U  li na  ına ba landı ta n f (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 32, Mısra 4*). [*od ol, -dı*]

od  a : *Ate   a mak. II I ık  a mak.*

1. Ki g n g stermez oldun ile  ehre
Bu enc m kim at lup od  a arlar (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 55, Mısra 45*). [*od  a , -ar, -lar*]

od ur: *Ate  vurmak, yakmak.*

1. A a   hir od urur  h-ı b  b l
Sitemden m  k-i devlet olmaz  b d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 40, Mısra 30*). [*od ur, -ur*]
2.  a ın ol  an od urur   rmen  ne
Vaši olma öksüze zinh r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 138*). [*od ur, -ur*]
3. Oturup b  -dil   b - abr u b -y r
Od urdu perdesine n m u neng   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 32, Mısra 3*). [*od ur, -dı*]

od   re: *Ate in   st nde, ateşin içinde.*

1. Menem **od üzre** n'iyler sende bu cüş
Seni kim yakdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [*od üzre,]*

od yan: Ateş yanmak.

1. Başından od yanar bağı göyinmiş
Yağar ser-tâ-kağem nâr-ı cüdâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 68*). [*od yan, -ar]*

oda at: Ateş atmak, yakmak.

1. Başarsañ nâr-ı dâğı cânuma baş
Atarsañ oda te'hîr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 85*). [*oda at, -ar, -sa, -n]*

oda düş: Ateş düşüp yanmak. (Aşk ateş bağlamında).

1. Hâlâşından ne aşşı iyleye cehd
Kişi kendülügiyle oda düşmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 91*). [*oda düş, -mez]*

oda girmek: Ateş girmek.

1. Oda girmek ne lâyıkdur kebâbı
Yüce boynuzları çârdâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 40*). [*oda girmek,]*

oda şal: Ateş atmak.

1. Oda şaldı ferâğat mişesini
Oturup hücrede tırkırdı keydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 24*). [*oda şal, -dı]*

oda yak: Ateş vermek, yakmak.

1. Beni de başuñı da oda yakduñ
Yanaruz ikimüz de nâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 42*). [*oda yak, -du, -ñ]*
2. Ara yirde oda yakdı cihânı
Ol iki sâz u yek söz u dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 124*). [*oda yak, -dı]*
3. Niçün Leyli kılur ağyara meyli
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 155*). [*oda yak, -mış]*
4. Ruğ-ı Leyli yile virmiş hicâbın
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 28*). [*oda yak-, -mış]*
5. Nice dil yakdı oda tâb-ı tığum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tığum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [*oda yak-, -dı]*

oda yan: Tutuşmak, ateşler içinde yanmak.

1. Yaḥūd āhum irişdi oda yandı
Niçün ötmez aceb murğ-ı seher-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [oda yan, -dı]
2. Muḥâmmmed işiginde ḥâk olasin
Oda yansun aña ḥâk olmayan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 73*). [oda yan-, -sun]
3. Didi bu kışşa böyle oldu âḥir
Ki ol firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [oda yan, -mış]
4. Didi bu kışşa böyle oldu âḥir
Ki ol firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 3*). [oda yan, -mış]

oda yan: Ateşe yakılmak, üzüntü ve kedere duçar olmak.

1. Hevâ germiyyetinden oda yandûñ
Çü sözün süzına tıtdum semâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 6*). [oda yan, -du, -ñ]

odın: Odun, yakılmak üzere hazırlanmış ağaç.

1. Anı yakma urup bârî **odını**
Eger olmazsañ üftâde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 80*). [odını, -ı]

odlara yak: Oda yakmak: Ateşe yakmak, ateşe vermek, yakmak.

1. Beni odlara yaqdı aḥker oldu
Düşüp ben pîrehen gibi kenâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 60*). [odlara yak, -dı]

odlara yan: Ateşe yanmak, ızdırap çekmek, çok üzülmek, sıkıntılar yaşamak; aşk ateşiyle yanmak.

1. Dil ü cânım gibi odlara yanmış
Nice gözden kelâl oldu cemâlün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 4*). [odlara yan, -mış]

odlara yan-: Ateşe yanmak, ızdırap çekmek, çok üzülmek, sıkıntılar yaşamak; aşk ateşiyle yanmak.

1. Ayağ üzre tırup maḥrûm u maḡmûm
Yanup odlara aḡlar nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 12*). [odlara yan-, -up]

oḡl: Delikanlı, erkek çocuk.

1. Ataya terbiyet çün vâcib oldu
Pes **oḡl** sünnetine râḡıp oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 96*). [oḡl, -ı]
2. Şan **oḡl** katına şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 46*). [oḡl, -ı]

oḡlan: Delikanlı, erkek çocuk.

1. Anuñ medhinde şî'r okurdı 'uşşāk
Bir **oğlan** ırlasa bāzār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 99*). [*oğlan,]*

oğul: Erkek evlat.

1. Meger ol pîr-i hûş-rây u hîred-mend
Didi pîrâne itdi **oğlına** pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 2*). [*oğlına, -ı, -n, -a]*
2. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi 'âşıkdur **oğlum** şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*oğlum, -um]*
3. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi 'âşıkdur **oğlum** şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*oğlum, -um]*
4. Didi ol 'ömrinüñ sermâyesine
Oğul ser-vaḳti gelmişdür niyâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 51*). [*oğul,]*
5. Revânum kabır içinde şâd idesin
Oğul oldur atasın yâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 171*). [*oğul,]*
6. Zemân-ı guşşada ğam-h'vâr idüñ sen
Oğulsuzlukda gördüñ sen şalâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 49*). [*oğulsuzlukda, -suz, -lık, -da]*
7. Ayağından çeküp geh nevk-i hârın
Oğula ana miskîn şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 55*). [*oğula, -a]*

oğul kız sevgüsü: Evlat sevgisi.

1. Oğul kız sevgüsü hükm-i ezeldür
Çaḳal daḫi dimiş oğlum güzeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 9*). [*oğul kız sevgüsü,]*

oğuz: Türk mitolojisinde Kara Han'ın oğludur. Tarihsel açıdan Mete (Motun) olduğu düşünülmüştür.

1. Nasîhat iylediler aña muḥkem
Dimişlerdür yevminden ya bir **oğuz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 74*). [*oğuz,]*

oh: Oh!

1. Kılınç iyler kılıca oḳa dir **oh**
Anuñ kim oldı bağır pür-cerâḫat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 144*). [*oh,]*

ohşa-: Okşamak.

1. Bir âdem gördi **ohşar** kendüzini
Peder didârına itdi nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 66*). [*ohşar, -r]*
2. Öpüp gözin anuñ-çün **ohşar** idi
Görüp çeşmin anuñ âyine-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 70*). [*ohşar, -r]*

ohşa: Benzemek.

1. Hüşüşâ cins-i âhûlardan anı
Gözi Leyli gözine **oşşar** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 69*). [*oşşar, -r*]

ok: Ok, savaş aleti.

1. ‘Aceb mi olmasa hazzı eger ma‘şûk-ı zibâdan
O kim pertâb ider himmet **okın** meydân-ı ‘irfânda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [*okın, -i, -n*]
2. Öldürse bu kerre meni gâlibâ firâk
Her yaña âhim odları **ok** gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 7*). [*ok,]*
3. Öldüriser bu kere beni gâlibâ firâk
Her yaña âhum odları **ok** gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 7*). [*ok,]*
4. Egerçi gamzesi hışmıyle **oklar**
Lebiyle nâz u va‘d-ı bûs iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 40*). [*oklar, -la, -r*]
5. Atılmış **ok** çekilmiş tığ idi ol
Kavî olduğu-çün kalb ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*ok,]*
6. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her **ok** kim yay bağından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71*). [*ok,]*
7. Kılınç iyler kılıca **oka** dir oğ
Anuñ kim oldı bağı pür-cerâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 144*). [*oka, -a*]
8. Bulur dilber **okından** anca râhat
Anuñ kim hicr elinden bağı kındur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 146*). [*okından, -i, -ndan*]
9. Okı yağmur idüp haşımı büridi
Çü Nevfel gördi bu cem‘i girâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 14*). [*okı, -i*]
10. Ok atmadın dağı yayuñı yasduñ
Zer zûri ki böyle hârc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 10*). [*ok,]*
11. Bizi ‘afveyle el-ecr-i ‘aliyullah
Okuñ irdi nişâne yayuñı yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 65*). [*okuñ, -uñ*]
12. Bizi başduñ gâzab nefsin dağı baş
Okuñ nizeñ çü geçeli sinelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 67*). [*okuñ, -uñ*]
13. Dilerseñ **okla** isterseñ yayuñ yaş
Hañâ ile eger çekdümse tiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 68*). [*okla, -la*]
14. Bitürür ot yirine tığ-ı tizi
Ol **ok** kim bî-amândur irse câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [*ok,]*
15. Eğilmiş kaddi inler nitekim çeng
Okı üstine düşmiş yâ nişanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 71*). [*okı, -i*]
16. Ki hiç şıgırmaz yoluna toğırınıñ kec
Çün **okda** istikâmet fâ‘ik oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 127*). [*okda, -da*]
17. Velî ‘aşkum yolında toğru tirem
Ol **ok** kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [*ok,]*
18. İrişür toğrı **ok** gibi nişâne
Ol **ok** kim her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 96*). [*ok,]*
19. İrişür toğrı **ok** gibi nişâne
Ol **ok** kim her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [*ok,]*

okı-: Okumak, söylemek, anmak.

1. Çemende **okıya** tañrîr ü tañrîr
Gözüñ aç sen dağı ey ehl-i hikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 70*). [*okıya, -(y)a*]
2. Okıya nazm u şî‘rûn tâzesini
Ola kim ola bu gönüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 70*). [*okıya, -a*]

3. İde teşrîf okıyup şi'r çün kıand
Ol ebyât **okıya** ben iyleyem güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 133*). [*okıya, -a*]
4. Ziyâde oldı Zeyd'ün derd ü renci
Okıyup ağılar idi şi'r-i dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 69*). [*okıyup, -(y), -(u)p*]

okı: Yazılmış bir şeyi gözden geçirip anlamaya çalışmak II İdrak etmek, kavramak.

1. Okırdı yâre karşı haste Mecnûn
Râkibinden şikâyet-nâme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 53*). [*okırdı, -r, -dı*]

okı: Çağırarak, seslenmek.

1. Bu işe bağlayup muhkem bilümi
Okıyup her kabîle leşkerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 47*). [*okıyup, -yup*]

okı: Yüksek sesle şiir söylemek, dile getirmek.

1. İşide bir nefes şiirin makâlün
Gazeller **okıyasın** hâlet-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 95*). [*okıyasın, -ya, -sın*]

okı: Okumak, söylemek, anmak.

1. Dilerseñ olasin 'aşk ile şeydâ
Okı efsâne-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 20*). [*okı,]*
2. Bulanlar **okıyup** düşerdi vecde
Virürdi irişüp Mecnûn'a anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 116*). [*okıyup, -y, -up*]
3. Bir iki beyt **okıdı** 'aşıkâne
Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 4*). [*okıdı, -dı*]
4. Okı levh-i çemende haţţ-ı 'ibret
Bu mevsimde bu üçden lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 72*). [*okı,]*
5. Şafâ vü mihr ile mührin götürdi
Okıdı açup ol mektûb-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 169*). [*okıdı, -dı*]
6. İde teşrîf **okıyup** şi'r çün kıand
Ol ebyât okıya ben iyleyem güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 132*). [*okıyup, -y, -up*]
7. Anuñlaydı selâmı vü kelâmı
Kaçan bir beyt **okısa** ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [*okısa, -sa*]
8. Ki yirsın mālını karnuñ tolar mār
Okı tut pend-i Qur'ân-ı Kerimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 141*). [*okı,]*
9. Bir iki beyt **okıyup** kıldı zâri
Ğarib ü bî-kes ü tenhâ vü haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 18*). [*okıyup, -y, -up*]
10. Olup eş'arı gūyâ dürr-i menşür
Okındı cümle dilde şi'r-i pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 15*). [*okındı, -n, -dı*]
11. Delüksüz dürr iken dürrler delerdi
Hużûrında **okına** beyt-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 109*). [*okına, -a*]

okıt: Çağırarak, seslenmek.

1. Okıdup hâlini şorardı geh gâh
Çün oldı kendünün hem-derd ü hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 80*). [*okıdup, -up*]

oku: Çağırarak, davet etmek. // Düşüne çağırarak.

1. Diyâr-ı Kûfe'den tâ hadd-i Bağdâd
İl **okudı** düşüne itdi bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 98*). [*okudı, -dı*]

oku: Çağırarak, seslenmek.

1. Okuyup il ü şehri şöhet itdi
‘Arab seyyidlerini da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 99*). [*okuyup, -yup*]
2. Yirine geldi cümle resm ü ‘âdât
O meclisde ki ulular **okundu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 135*). [*okundu, -n, -dı*]
3. Huzûrına **okudı** döndi piri
Gelüp evvel zemîne baş kodı pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 86*). [*okudı, -dı*]

oku: Okumak.

1. Okurlar gayrılar levh-i seyyâre
Bularuñ gamzeden bağı se-pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 193*). [*okurlar, -r, -lar*]
2. Okur ba‘zı cemâ‘at ba‘zı sâmi‘
Hâtib oldı hezâr elhâna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 26*). [*okur, -r*]
3. Kesi bî-keslerün lutf-ı Hudâ’dur
Okudı çünki Mecnûn nâme-i döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 243*). [*okudı, -dı*]
4. Ne var âsân **okursañ** zâhîrin sen
Benümle yâr olan bî-had gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 70*). [*okursañ, -r, -sañ*]

oku: Okumak, talim etmek.

1. Okurlar gayrılar ‘ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevk ile şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 191*). [*okurlar, -r, -lar*]
2. Okurlar gayrılar esmâ vü ef‘âl
Bularuñ dersi ‘aşk u derd ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 195*). [*okurlar, -r, -lar*]

oku: (Dua) okumak.

1. Hayâl-i Leylî’ye **okur** dürüdi
Boşanmış vahşî gibi nefret iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 28*). [*okur, -r*]
2. Mu‘athtar hem münevver oldı âfâk
Okur yılduz zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 17*). [*okur, -r*]

oku: Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek // Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek.

1. Okuyup yakdı âhı buḳ'asını
Çü ma'lûm oldu aña hâl-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 90*). [okuyup, -y, -up]

oku-: Çağırarak, seslenmek.

1. Okudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [okudılar, -dı, -lar]

oku-: Okumak, söylemek.

1. Tölup vecd ile ol Necd'ün tağında
Dögüp gögsin **okurdu** hōş gazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 49*). [okurdu, -r, -dı]
2. Okurdu aña eş'âr ile peygâm
Melâhatde ki Leylî kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 102*). [okurdu, -r, -dı]
3. Xarîn oldu nitekim mağz ile pōst
Okurdu yâr olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 65*). [okurdu, -r, -dı]
4. Okurdu nazm idüp mevzûn hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 118*). [okurdu, -r, -dı]
5. Anuñ hiç şorma öldüm guşşasından
Okur geh mersîye ol mâtem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135*). [okur, -r]
6. Okur yâre kaşîde-ber-kaşîde
Ki ey yâr-ı şafâ-bahş u vefâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 2*). [okur, -r]
7. 'Acâ'ib hōş kaşâ'id iyleyüp yâd
Ne yirde kim **okurdu** bir kaşîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 215*). [okurdu, -r, -dı]
8. Kaşâ'id nazm idüp ebyât **okurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 158*). [okurdu, -r, -dı]
9. Bu kim mâlin virüp ala 'arûsı
Okudu çün bu efsûnı ol âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [okudu, -dı]
10. Bir iki beyt **okudum** iyledi gūş
Münâsib olduğı-çün hâle ebyât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 138*). [okudum, -du, -m]
11. Peder mevtinden oldu tâze haste
Okur geh iştiyâkuñ kışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 133*). [okur, -r]

okun: Okunmak.

1. Okundu âyet-i ve'l-teffeti's-sâk
Tabîb el şunmaz oldu kabz-ı nabza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 54*). [okundu, -dı]

okur: Okumak, söylemek.

1. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşîd **okur** o hōş-âvâz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 19*). [okur,]

ol: Olmak.

1. Raḫat kıomaz **oldı** baña ey dōst
Çün hâtıruñ **oldı** gön'lüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 3*). [oldı, -dı]
2. Hâ'îl **olımaz** bu'd-ı mekân rü'yet-i câne (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 10*). [olımaz, -ı, -maz]

3. Ben h d sen nem amm  kim nsin **ola** sen de
Kadd n ‘alem-i b l  m nend-i kad-i t b  (Leyl  v  Mecn n, Gazel 11, Mısra 4). [ola, -a]
4. Mu arrerd r ki **olmazlar** münevver n r-ı Mevl ’dan
Ne  e m olsun o kim bakmaz cih na n r-ı H k  ile (Leyl  v  Mecn n, Gazel 12, Mısra 8). [olmazlar, -maz, -lar]
5. Va t **ola** bula va l gibi intih  fir k  (Leyl  v  Mecn n, Gazel 14, Mısra 10). [ola, -a]
6. S zin  n  ir n c l b  h ste c na n   **olur**
H m  döndi  te -i ru s ru na  ar u g   l (Leyl  v  Mecn n, Gazel 14, Mısra 6). [olur, -ur]
7.   m u se er zeb n ma vird  **oldı** v  fir k 
Bir nice def a g rmi  id m derd-i fir kati (Leyl  v  Mecn n, Gazel 16, Mısra 4). [oldı, -d ]
8.   n ismu’llah **ola** ‘unv n-ı defter
Gerek kim t  ebed olmaya ebter (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 1). [ola, -a]
9. O defterdür  amu defterlere   h
Ola der-i defteri el hamdulillah (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 4). [ola, -a]
10. G n  n ‘ıyd u gice n  adr oldı ‘   k
Eger  alb  n **ola**   n  ub -ı   dik  (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 5, Mısra 4). [ola, -a]
11.  u resme germ idi ol meclis-i h   
 ar b ile keb b **olmı dı** rak     (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 122). [olmışdı, -mı , -d ]
12. D   amze **oldılar** remz ile  amm  
Rak be   ’ib amm    ret-i r   (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 11, Mısra 41). [oldılar, -d , -lar]
13. Ki  ol  ft de  ’m  d   di yire
Nola ger dest-g r **olsam**  ar re (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 11, Mısra 30). [olsam, -sa, -m]
14. Sen anu n  u  asından z r u dil-teng
O sa na d  t **olmakdan** k lur neng (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 78). [olmakdan, -mak, -dan]
15. Siy h **olmasa** m   k olmaz kem li (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 72). [olmasa, -ma, -sa]
16. Bel suz **olmaz** ‘a     in  s 
Ezelden ben  arib  n k t   amdur (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 16). [olmaz, -ı, -maz]
17.  der H  ’dan bu y y **olma ı** der-h ’  t
 a an ser-rişte-i devlet ola g m (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 120). [olma ı, -ma, - ı]
18. Zih  bed-  li’   bed-h l   bed-ba t
Rak b  n zehri sa na akreb **oldı** (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 15). [oldı, -d ]
19. Meger burc-ı sit re n ‘akreb **oldı**
 ovumazs n eser b d-ı mel met (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 16). [oldı, -d ]
20. G l iken m btel -y  h r **olursın**
 ular kim t ’me-i hükmet yimi ler (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 10). [olursın, -ur, -s n]
21. Hil l-i ‘ıyd **olur** c n na h n er
Hev  yili  a t d  ben heb y  (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 28). [olur, -ur]
22. H c b **olmazdı** c na bu ten   p  t
Dil-i Mecn n ki dery  oldı  andan (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 144). [olmazdı, -maz, -d ]
23. Zih  t li’ ki s mur  **oldı**  aydum
Atıldı yire c  t indi atından (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 48). [oldı, -d ]
24.   i anu la ‘ay  u ‘işret **oldı**
 azeller idüp  rlard  ter ne (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 162). [oldı, -d ]
25. Meger ol s  z ki ola z r-i Leyli
Ne s  z kim ma  z  anu n **olmaya** d  t (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 57). [olmaya, -ma, -y, -a]
26. H l f-ı l f idenler   dik  **olmaz**
Yara maz r  ta kav l-i mu  lif (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 35, Mısra 26). [olmaz, -maz]
27. Olur bildi barı masa ziy n 
   gördi kim cih n ba ına   di (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 37, Mısra 16). [olur, -ur]
28. Bu m dur atdu u n h m met kemendi
Bu resme mi **olur**  ’d  ile ceng (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 38, Mısra 17). [olur, -ur]
29. Dönüp iline gitmek **oldı** cehdi
 urup bi-  re Mecn n h  ret ile (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 164). [oldı, -d ]

30. Hâyâdan beñzedür yüzüm ‘aķıķa
Eger bu tãli‘ **olmasa** Süheyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 87*). [*olmasa, -ma, -sa*]
31. O vaşl **olur** çekerem ben belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8*). [*olur, -ur*]
32. Refîķuñ sâyesinde **ola** cãyuñ
Başuñdan dūr olup şehler kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 58*). [*ola, -a*]
33. Niçün cãmeñ siyâh ey nãmesi ağ
Niçün şeb-reng **olursın** ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 37*). [*olursın, -ur, -sın*]
34. Dibinden def‘î kesmek **oldı** def‘i
Dögün **oldı** düğün cãnına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 172*). [*oldı, -dı*]
35. İşidür **oldı** illerden sözüñi
Geçerken hōş-göñül sâyeñde cãnım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 54*). [*oldı, -dı*]
36. Arada ihtilâf **olmaķ** ne müşkil
Senüñ ben mihrüñe cãndan ħaridâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 26*). [*olmaķ, -maķ*]
37. İtüñ var dirligi ammâ senün yok
Çü âdem oğlısın âdem gibi **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 141*). [*ol,]*
38. Yirün ‘âlemeddür ‘âlem gibi **ol**
Çü Âdem aşıldır zât-ı şerifüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 142*). [*ol,]*
39. Niçün gül-ı beyâbandur ħarîfüñ
Senüñ cinsüñ benem baña ħarîf **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145*). [*ol,]*
40. Enîs ü râm u ârâm u za‘îf **ol**
Bir iki gün ki mihmânam cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [*ol,]*
41. Maĥall-i sikke **olmaz** degme şüret
Yüzüm dinârına ħarb uralı ħam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 22*). [*olmaz, -maz*]
42. Ki şafrâvî ne bilsün zevķ-ı ħandı
Ĥired-mend olana **olur** naşîĥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 21*). [*olur, -ur*]
43. Otı tîğ **ola** suyu zehr-i ħâtil
Nice bir yüklenüp ħahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 68*). [*ola, -a*]
44. Dem **ola** kim deminde ire fi‘l-ĥâl
Nevâña göredür ger nîk ü ger kem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 86*). [*ola, -a*]
45. Rivâyet **olunur** kim bir seĥer-gâĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 1*). [*olunur, -unur*]
46. Yatursa yaşıdanur âhü ħolına
Çü bir yir bezm-gâĥ-ı şâĥ **olurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 45*). [*olurdu, -ur, -dı*]
47. Vefâsuz âdemîñüñ ħaşdı cãna
Sege seg **olup** âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*olup, -up*]
48. Ki cãnım her zaman senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismânîye ĥâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 221*). [*ola, -a*]
49. Mürüvvet görmedüm **olmağı** ĥâmüş
Tapuñdan bildüğüm aĥvâli bir bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 122*). [*olmağı, -ma, -ğı*]
50. Gün üzre giceden itmiş niķâbı
Diridüm serv eger serv **olsa** meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [*olsa, -sa*]
51. Meh idi mâĥ **olsa** serv-i ĥōş-büy
Söze kuş ħondurur tũtî-suĥândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 54*). [*olsa, -sa*]
52. Vücüduñ âb-ı cãndur ten ana pōst
Çü ma‘nî ħurbı **ola** Ķâbe Ķavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 37*). [*ola, -a*]
53. Urur bağrına tâze tâze dâğı
Çün **ola** şubĥ-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 111*). [*ola, -a*]
54. Nücüm-ı devletümüñ yüce burcı
Senüñ zātuñdan **oldı** kâr-ı kiştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 83*). [*oldı, -dı*]
55. Dil-i Ĥamdî gibi **olmayasın** ĥ‘âr
Deñiz gibi o kim kendü ħuzun yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 134*). [*olmayasın, -ma, -y, -a, -sın*]
56. Ki büy-ı cãn-fezâ virdi dimâğa
Ne nisbet **ola** bu bû nev-beĥâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 145*). [*ola, -a*]

57. Ki hiç şıgırmaz yoluna tođrınıñ kec
Çün okda istikâmet fâ'ik **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 127*). [*oldı, -dı*]
58. Velikin pâsbân **olmışdı** ef'i
Eri ol genci hıfz iylardi çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 10*). [*olmışdı, -mış, -dı*]
59. Ki iyleyem senüñle i'tinâkı
Zemân **ola** gıce hâlî vü rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25*). [*ola, -a*]
60. Mekân **ola** miyân-ı şahn-ı gülşen
Senüñle rû-be-rû vü güş-der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 26*). [*ola, -a*]
61. Velî **olmaz** tekebbür 'âr ehli
Hişâra varma ey yâr-ı hişârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 46*). [*olmaz, -maz*]
62. Qomayam nîm cür'a qala bâkı
Mey **olmaz** 'aşkuna nûş iylesem hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 65*). [*olmaz, -maz*]
63. Od ile penbenüñ olmaz başı hõş
Beni qo vahşiyem sen inse üns **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [*ol,]*
64. Benî-nev'ün taleb kı l cinse bâr **ol**
Tutalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 82*). [*ol,]*
65. Qomadı şabr-ı cû' anuñ mecâlin
Qaçan hem-râh **ola** baykuşa şebbâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 207*). [*ola, -a*]
66. Bir artuq **oldı** tut katuñda vahşî
Qul idinmek benüm gibi civânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58*). [*oldı, -dı*]
67. Kime guşsa virür kim âhir **olmaz**
Felek kim yok şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 130*). [*olmaz, -maz*]
68. Ola zen-pâre vü nâ-pâk u nâ-merd
Ola hâne dağal ehl-i hıyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [*ola, -a*]
69. Ola zen-pâre vü nâ-pâk u nâ-merd
Ola hâne dağal ehl-i hıyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 3*). [*ola, -a*]
70. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduğı yir çün **ola** kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21*). [*ola, -a*]
71. Çü mecnûn **olmayavuz** öldürürler
Meşeldür varduğı yir çün ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 20*). [*olmayavuz, -ma, -yavuz*]
72. Didi Mecnûn'a ref' itdi hicâbı
Sözün kim gevher-i nâ-süfte **ola** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 113*). [*ola, -a*]
73. Niçün sen süfte-dil âşüfte **ola**
Gider başdan gam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 114*). [*ola, -a*]
74. Velî divâne oldur **ola** hõd-kâm
Beni div añlama kim div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 138*). [*ola, -a*]
75. Ne tuysun nâliş ünin şağ **olan** dil
İletse Zeyd eger peygâm u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 94*). [*olan, --an*]
76. Libâsın anuñ iylardi edebden
Hemân iltüp götürmek **oldı** kârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 191*). [*oldı, -dı*]
77. Ağarmaz **olmasam** 'uryân cemâlim
Benüm yüzüm şuyıdur qara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 180*). [*olmasam, -ma, -sa, -m*]
78. Yiter âyîneye hil'at cilâsı
Eger kim **olmaya** âyîne 'uryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 177*). [*olmaya, -ma, -ya*]
79. Yapış dirsın baña sen şah-ı hâra
Bu seyle mañlaş **olmaz** hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 149*). [*olmaz, -maz*]
80. 'Aceb midür iderse sa'y-ı tîmâr
Kişi toq **olsa** bilmez aç hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 91*). [*olsa, -sa*]
81. Ki **olsa** efserüñ devlet külâhı
Hevâya uyma ey murğ-ı hevâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 116*). [*olsa, -sa*]
82. Olup birbirine küvf ü muvâfık
İki cânıbdan olıcaq mañabbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 16*). [*olup, -up*]

83. Olur ‘aşkuñ şafası bî-‘ināyet
Mücerredür bu kim ‘aşk olsa şādık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 18). [olur, -ur]
84. Virür âhir edâ-yı borca anı
Dilâ her borcu virmekde emîn **ol** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65). [ol,]
85. Düriş maḥbûb-ı Rabbü’l-‘âlemîn **ol**
Virilmezse emānetle eger vām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 66). [ol,]
86. Żarüretten düzüpdür ihtiyârı
Ne te’sîri **ola** bu ihtiyârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 3). [ola, -a]
87. Murâdı **olmasa** Perverdigâr’uñ
Cihân kim iki yüzlü bir varaḥdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 4). [olmasa, -ma, -sa]
88. ẖatı müşkil **olur** şaḥlasın Allah
Felek aña bu resme ḳahr iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 36). [olur, -ur]
89. Olur mismâr-ı dide mîḥ-ı endām
Tenüñ ne borcu ḳalur çün ne dürci (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 68). [olur, -ur]
90. ẖamu **olmuşlar** idi çäre-sâzı
Bulup ol derd-mendüñ çâresini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 8). [olmuşlar, -mış, -lar]
91. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehi ‘azmi mezâr-ı yâre **oldı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13). [oldı, -dı]
92. Ola çün niyetinde ḳible vâhid
Gider yâre ider zevḳ u semâ’ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 62). [ola, -a]
93. Muṭî’i **olsa** tañ mı her dirende
O meclis kim sibâ’ olmuşdı ḥavli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 116). [olsa, -sa]
94. Hem **oldu** cân dürinden ḳatre ḡabḡab
Ne disün berk-i gül bād-ı semûma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 56). [oldu, -du]
95. Ki âhir **olmadı** ol taḥta-i der
Nice giysü-yi zibâ zülfi dil-gîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 166). [olmadı, -madı]
96. Tamām iyleyüp anuñ da ḥayâtın
Ne evvel var cihânda **olmaz** âhir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147). [olmaz, -maz]
97. Mücâvir var mı kim **olmaz** misâfir
Ne şîḥḥat var ki **olmaz** pür-saḳâmet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 148). [olmaz, -maz]
98. Mücâvir var mı kim **olmaz** misâfir
Ne şîḥḥat var ki **olmaz** pür-saḳâmet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149). [olmaz, -maz]
99. Ne ḳâmet ola kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr ola kim ol ḳasid **olmaz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151). [olmaz, -maz]
100. Kimi aḡlatmaz ol resme muşîbet
Siyeh-puş **oldı** ol da mâtem içün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7). [oldı, -dı]
101. Ki ḥaste bülbülüñ âvâre ḳaldı
Nice bâḡa revâne **oldı** servüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 115). [oldı, -dı]
102. Niçün gencineñ **oldu** beyle medfün
Be-şûret cân gibi gözden nihânsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 132). [oldu, -du]
103. Yirüñ **olsun** hemîşe beyt-i ma’mûr
Ḥudâ ḳandil-i ‘arş itsün revānuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 146). [olsun, -sun]
104. Cinân **olsun** maḳâm-ı câvidānuñ
Güzel ḥürî idüñ geldüñ cihâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 148). [olsun, -sun]
105. Tiz **ol** kim kâr-bân göçmişdür irden
Bu yidi başlu ejderhâ-yı ḥün-vâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 76). [ol,]
106. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her mizâca ḥoş-güvâr **ol** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105). [ol,]
107. Şafâ-yı bâtın ile âşikâr **ol**
Yüceldügünce meylüñ zîre olsun (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 106). [ol,]
108. Müşerref ola senden gülşen ü bâḡ
Ayaḡ altında ḥâk **ol** nitekim yir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111). [ol,]

109. Zamānuñ farkı fevķı **ola** cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ kim **ola** zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 102*). [*ola, -a*]
110. İrişüp sāye-vār **oldı** fütāde
Ėuĉup ağladı ol ĥāk-i mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]
111. Cefā yağı ile şem‘ **oldı** yandı
Eger cem‘ iyleseñ cevır ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [*oldı, -dı*]
112. Ki bir yirde olalar mest ü sākı
Bular dūnyāda **olmışlardı** yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 197*). [*olmışlardı, -mış, -lar, -dı*]
113. Şafā-yı bātın ile āřikār ol
YüceldüĖünce meylüñ zire **olsun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 107*). [*olsun, -sun*]
114. Yüzüñ şu gibi dā‘im yire **olsun**
Her arada ola tā kim yüzüñ ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 108*). [*olsun, -sun*]
115. Ėarık-ı rahmet **olsun** diyen āmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 208*). [*olsun, -sun*]
116. Olur ol bād-ı ĖavĖā-yı kıyāmet
Ėacālet añup itsen bir nefes āĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 170*). [*olur, -ur*]
117. Anuñ lafzından **oldı** āřikārā
Meger kim ĥātırından ĖeĖdi bir Ėün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 10*). [*oldı, -dı*]
118. Ki nice **oldı** ĥāl-i Leylî Mecnûn
Fırāk idi olaruñ bunda ĥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 12*). [*oldı, -dı*]
119. Yakup şeb ĥırmenini āteř-i rüz
Ėurup Zeyd uyĖusundan **oldı** bîdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 81*). [*oldı, -dı*]
120. Zihî ni‘met ki **olmaz** intihāsı
Ėal ey dil ‘ālem-i ĥākîde pākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 88*). [*olmaz, -maz*]
121. Nitekim kışşa-i Mecnûn u Ferĥād
Olur āĥir deminde aña ta‘yîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 85*). [*olur, -ur*]
122. Olur řāyeste şast-ı řehriyāra
Bu ‘aşķ ile řāĥîĥ olur řākāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 98*). [*olur, -ur*]
123. Olur řāyeste şast-ı řehriyāra
Bu ‘aşķ ile řāĥîĥ **olur** řākāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [*olur, -ur*]
124. Belā gelse anuñ-ĉün uşanurlar
Olur ĥızmet Muĥabbet **olsa** maĥdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 21*). [*olsa, -sa*]
125. Belā gelse anuñ-ĉün uşanurlar
Olur ĥızmet Muĥabbet olsa maĥdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 21*). [*olur, -ur*]

ol: Ölmek.

1. Alınmaz püřtinüñ bir kez palānı
Ėü biñ biñ **ölmişem** Ėam Ėarbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 19*). [*ölmişem, -mış, -em*]
2. Dirildi **ölmiş** iken ĥayy-ı Leylî
Bu ĉok leşker bulut gibi yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 12*). [*ölmiş, -mış*]
3. Ki adın duĥterümüñ iylemez yād
Kişi bed-nām olınca **ölse** yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 109*). [*ölse, -se*]
4. Ėünāhum ĉok Ėerek **öldür** Ėerek Ėo
Siyeh rüyem öñünde sāye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 64*). [*öldür, -dür*]

ol: ... hale Ėelmek.

1. Mühr gibi her sözüñ irse aña mengüş **olur**
Dil fırāķuñda lebüñ nüşına irdi nā-Ėehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [*olur, -ur*]

2. Güzel düşün o tıfla iylese cā
Güzel zülfî gibi **olurdu** şeydā (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 80). [olurdu, -ur, -dı]
3. Kalem şemşîr olur cellād duhter
‘Uṭārid de **olursa** ol bed-ahter (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 84). [olursa, -ur, -sa]
4. Yüzi şuyı ile **oldı** nişeste
Taḥammülden kemer düzdi biline (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 154). [oldı, -dı]
5. Aña demren **olurdu** bulsa dermān
O cānibden eger toğrulsa yelmān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 114). [olurdu, -ur, -dı]
6. Niçün **olduñ** siyeh bāl u siyeh ḥāl
Menem mâtemde ammā sen siyeh-püş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40). [olduñ, -du, -n]
7. Cigerde dāğ **olurdu** dāğı üzre
Şaçın meşşāta çün müşkîn iderdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 158). [olurdu, -ur, -dı]
8. Sözüñ kıymetlü gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd **olurdum** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 69). [olurdum, -ur, -dum]
9. Mübārek ḥāṭiruña gerd **olurdum**
Baña sen şādî idüñ ben saña gam (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 70). [olurdum, -ur, -dum]
10. Ney **olmuş** ḳaddi ammā ney şekerdür
Aña virmiş maḥabbet bir ‘aceb derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 74). [olmuş, -mış]
11. Olur cānuma ḳuvvet cismüme zād
Tenüm perhiz ile efsürde oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 52). [olur, -u, -r]
12. Beḳā zevḳın fenāda bulmuş idi
Beden efsürde **olmuşdı** fenādan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 19). [olmuşdı, -mış, -dı]
13. Anuñ-çün hem-demüm āhū idüpdür
Boyı gerçi kemān **olmuş** esîrem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 143). [olmuş, -mış]
14. Be-ma’nî reng ü şüretten girizān
Kaçar ḥāk **olmağa** bir bāda döymezer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 7). [olmağa, -ma, -ğa]
15. Ki āhuñ dūdesi **olmuş** pür-āzer
Niçün yırtup yüzüñ iylerdin āhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 22). [olmuş, -mış]
16. Cihāndan şovuyup cāndan uşanmış
Vücūdî seng-i ḡamdan ḥurde **olmuş** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 5). [olmuş, -mış]
17. Ḥazān bergi gibi pejmürde **olmuş**
Teninden gitdi günden güne ḳuvvet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 6). [olmuş, -mış]
18. Muḳīm **olmuş** şanurdu ol müsāfir
Yaturdı ol çürimiş üstüḥ‘ān-vār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 180). [olmuş, -mış]
19. Kızıl ḳor **olup** ol zer ṭola ḡuruñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem‘ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128). [olup, -up]
20. Bu yol ‘azminde **olurlar** berāber
Cihānda her kaçar vaḥşî uçar ḳuş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 46). [olurlar, -ur, -lar]
21. Olurlar ‘āḳibet cāna veremler
Eger zer ḡaşbına olursa zūruñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 126). [olurlar, -ur, -lar]

ol: Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

1. Çün luṭfuña ḥūşe-çîn **olupdur**
Cennetden eger çıkarsa ne gam (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 31). [olupdur, -up, -dur]
2. Cihān kim var **olupdur** ḳudretüñden
Ṭolu ‘ibret **olupdur** ḥikmetüñden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 9). [olupdur, -up, -dur]
3. Cihān kim var **olupdur** ḳudretüñden
Ṭolu ‘ibret **olupdur** ḥikmetüñden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 10). [olupdur, -up, -dur]
4. Dil **olur** ḳufl her sırr-ı nihāna
Bu dilsüz açılan genc-i nihānî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 46). [olur, -ur]

5. Ki **olmuş** pāsbān-ı kāsır-ı sultān
Ol atlas üzre var seyrān senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 34*). [*olmuş, -muş*]
6. Olup envā^c-ı ‘işretler müheyyā
Muheyyā iyledi ervāhı ihyā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 109*). [*olup, -up*]
7. Seher **olsa** idüp āh-ı seher-gāh
Uyanmadun daḥi aḡyār-ı bed-ḥ[‘]āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 13*). [*olsa, -sa*]
8. Übüvvet mihri urdı cāna āteş
Ki **oldu** dil-figār u dil-müşevveş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 6*). [*oldu, -du*]
9. N’ola ger naḥluña aşlansa servüm
Serāyuñ murḡı **olsa** bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [*olsa, -sa*]
10. Çerāḡ-ı şu^cle-i ilme’l-ya kindür
Olup dünyā zelilî ṭapusında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 25*). [*olup, -up*]
11. Urup Leylî yolına na’ra-i dōst
Kačan şābit **olisar** şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 45*). [*olisar, -isar*]
12. O düşmen fetḥine iylerdi tekбір
Biz anuñ yolına **olduḡ** fedāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 153*). [*olduḡ, -duḡ*]
13. Bu kār **olmayıcak** sana pür-āzer
Yaḡup Leylî derünin bu fesāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 182*). [*olmayıcak, -ma, -y, -ıcaḡ*]
14. Senüñ zıkrüñi idinmişdür evrād
Olup perde-nişin ü rüy-beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 97*). [*olup, -up*]
15. Ne var ḡayra olundiysa nikāhı
Nice müddetdür **olup** ḡayra ‘aḡdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 101*). [*olup, -up*]
16. Olubdur burc-ı ḡabsum pāsbānı
Eger ḡālüm disem bir rāz-dāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 66*). [*olubdur, -ub, -dur*]
17. Cevāb **olmaḡ** içün yazmaḡa nāme
Miyānından çıkardı ol miyāncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 248*). [*olmaḡ, -maḡ*]
18. Dilüñe dāḡ **olisar** āḡir-i kār
Eger cevır ile cem^c itseñ diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 124*). [*olisar, -isar*]
19. Ser-ḡalka-i enbiyāsın **oldı**
Zātuñ güheri nigîn-i ḡātem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 17*). [*oldı, -dı*]
20. Kevşer sözüñ ile buldı lezzet
Cennet yüziñ ile **oldı** ḡurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 28*). [*oldı, -dı*]
21. Her cān ki senüñ şıḡaruñ **oldı**
Zī şayd-ı mübārek ü mükerrrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 53*). [*oldı, -dı*]
22. Ḥalife **oldı** ana çāryarı
Bular kim her biri bî-şek velidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 58*). [*oldı, -dı*]
23. Güneş gibi münevver **oldı** ‘ālem
Anuñ iksiri virdi ḡāke levni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 70*). [*oldı, -dı*]
24. Ḥabıbu’llaha tā kim ola merkeḡ
O şāha çünki esb **oldı** o ḡōş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51*). [*oldı, -dı*]
25. Şafā vü şevḡ ile endāmı ṭoldı
Muḡabbet şan mücessem ādem **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 88*). [*oldı, -dı*]
26. Kačan kim ‘ömrinüñ on **oldı** sāli
Ḥikāyet **oldı** illerde cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 91*). [*oldı, -dı*]
27. Kačan kim ‘ömrinüñ on **oldı** sāli
Ḥikāyet **oldı** illerde cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 92*). [*oldı, -dı*]
28. Didi bir kātibe kız gördi Loḡmān
Kime tiz **oldı** bu şemşir-i bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 82*). [*oldı, -dı*]
29. Ki ey lāle-‘izār u sib-ḡabḡab
Baña sensüz cehennem **oldı** mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 10*). [*oldı, -dı*]

ol: *Mevcut olmak, var olmak.*

1. Elünde rā **olursa** tiz hançer
Dü ‘âlem râyûña olur musahhar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 19*). [*olursa, -ur, -sa*]
2. Bu gelmekden bize dek noldu hâcet
Aña sa’y idelüm **oldukça** tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*oldukça, -duk, -ça*]
3. Bu gelmekden bize dek noldu hâcet
Aña sa’y idelüm **oldukça** tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*oldukça, -duk, -ça*]
4. Yire soğa yerindürüp yirinde
Vücüdüm derde şabr için **olupdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 13*). [*olupdur, -up, -dur*]
5. Cefâ vü cevri ü cebr için **olupdur**
Mişâlüm pîr-i hardur kim çeker yük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 14*). [*olupdur, -up, -dur*]
6. Rı‘âyet iyledi **oldukça** tākāt
Kelâm-ı nerm ile germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 52*). [*oldukça, -duk, -ça*]
7. Olup tahşil-i vaşla itikâdı
İrişdi almağa mihr ile mähı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 72*). [*olup, -up*]
8. Nazardan gayrı hiç **olmadı** kârı
Velî ol bağ-ı ziyet şem‘-i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 56*). [*olmadı, -ma, -dı*]
9. Ki bir yirde **olalar** mest ü sâkî
Bular dünyâda olmışlardı yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [*olalar, -a, -lar*]

ol: *Olmak, olsun.*

1. Yir **olsun** halka-i yâra kulağum
Baña dirler ki ço gavğâ-yı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 66*). [*olsun, -sun*]

ol: *Bir nitelik kazanmak.*

1. Geçürmez sa’y ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukahhal **olmayan** gözler ‘inâyet tütüyâsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 7*). [*olmayan, -ma, -y, -an*]

ol: *Bulunmak, sahip olmak.*

1. Olur gonce anuñ bağına peykân
Olur **olmasa** ol kadd-i hırāmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 93*). [*olmasa, -ma, -sa*]

ol: *Olmak, vuku bulmak, gerçekleşmek.*

1. Rahat kırmaz **oldı** baña ey dōst
Çün hâtrıuñ **oldı** gönlüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 2*). [*oldı, -dı*]
2. Olursa etmegümi yağa bandı
Vire mi atası ammâ rızâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 86*). [*olursa, -ur, -sa*]

ol: *Olur.*

1. Ki mişli âyet-i lem-yuhlak **ola**
Yanınca Leylînüñ ol cem^c-i hûbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 106*). [*ola, -a*]

ol: Olmak, bulunmak, yer almak.

1. Vücûdun nokta iken kâf içinde
Bu söz **olur** kişiye pend-i kâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 53*). [*olur, -ur*]
2. Fedâ-yı yâr için besler dil bu cânı
N'ider yâr **olmasa** cân u cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46*). [*olmasa, -ma, -sa*]

ol: Herhangi bir durumda bulunmak.

1. Der ü dâmi kılup bî-dâm u maḥbûs
Sibâ^c-ı nefsinüñ **olan** muṭâ^cı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 31*). [*olan, -an*]

ol: Olmak, gerçekleşmek.

1. Kıza 'âr ehli **olursa** uzun yaş
Eger bî-'âr **olursa** başına taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 85*). [*olursa, -ur, -sa*]

ol: Olması halinde.

1. Mecâzisi ki 'aşkuñ kañtaradur
Ḥaḳîkî **olsa** â'lâ manzaradur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 10*). [*olsa, -sa*]
2. Ki söz naḥlin dikersin nâbit **olsa**
Söze kuş kondurırsın sâbit **olsa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109*). [*olsa, -sa*]
3. Eger **olsa** ḥamâkatdan nişândur
Şaḳın aldanma ḳallâş-ı zamâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 82*). [*olsa, -sa*]

ol: Olmak. gibi olmak, bir şeye benzemek.

1. Zihî ṭāvûs-ı gülzâr-ı cinânî
Ki Firdevs **olmuş** anuñ âşîyanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 148*). [*olmuş, -mış*]

ol: Bulunmak, var olmak.

1. Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı Mevlâ'dan
Ne çeşm **olsun** o kim bakmaz cihâna nûr-ı Ḥaḳḳ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 9*). [*olsun, -sun*]
2. Ne şey **olsun** o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde ḳalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [*olsun, -sun*]
3. Ḳoman dâmân-ı luṭfuñ hergiz elden
Şu dem kim huşk **ola** cismümde cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*ola, -a*]
4. Saña lâyıḳ **olan** 'afv u aṭâdur
Egerçi ayağa düşdüm 'amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [*olan, -an*]

5. Anı zıkr itmeyen **olmaz** müselmân
Temâm olsa bulur bu söz kabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 40*). [*olmaz, -maz*]
6. Anı zıkr itmeyen olmaz müselmân
Temâm **olsa** bulur bu söz kabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 41*). [*olsa, -sa*]
7. Anuñ ser-tâ-kaðem ay idi cismi
Yaraşur Leyli **olsa** anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 134*). [*olsa, -sa*]
8. Şekerden tatlu **olsa** sib şad-bâr
Gedilse bir pula almaz hârîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 95*). [*olsa, -sa*]
9. Kaçan çeşm-i nigâr **olsa** murâduñ
Yiter manzar gözüñe ‘aynı şaduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 73*). [*olsa, -sa*]
10. Ki varup yoluña baş koyam ey yâr
Ne deñlü **olsa** zulm-ı bi-şümâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 93*). [*olsa, -sa*]
11. Melâmetden selâmet **olsa** yegdür
Şikâr olmağ kişi çeng-i nehenge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 110*). [*olsa, -sa*]
12. Gelürdi görmege anı heves-nâk
Kahtından eksük **olmazdı** müsâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 79*). [*olmazdı, -maz, -dı*]
13. Olur ‘aşkuñ şafâsı bî-‘inâyet
Mücerrebdür bu kim ‘aşk **olsa** şadık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [*olsa, -sa*]
14. Ne kâmet **ola** kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr **ola** kim ol kâsid olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [*ola, -a*]

ol: Olmak il mümkün olmak.

1. Olursa ümm-i gıylân ola mâder
Yürür âzâde fâriğ cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 18*). [*olursa, -ur, -sa*]

ol: Hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.

1. Ki **ölmedin** bulam tâ ‘ömr-i bâkî
Huçeste fâldur bezmüñde şahbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 58*). [*ölmedin, -me, -din*]

ol: Olsa.

1. Ger **ola** gonce-i hûş-büy u hûş-reng
Dehânuşuz beni mîm ide dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 33*). [*ola, -a*]
2. Yürirsin ‘aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u temkîn **ola** rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [*ola, -a*]

ol: Ölünce, öldüğü vakit.

1. Yakînüm bu dürür mevte yakînem
Bu derd ile **ölicek** pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 79*). [*ölicek, -icek*]

ol: Olmak, gerçekleşmek, meydana gelmek.

1. Velî **olmadı** içdāmuñ vefāya
Taḥammül den göñül şad pāre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 10*). [*olmadı, -ma, -dı*]

ol: ... olarak bulunmak.

1. Ki cânun bula bî-endāze aşşı
Şınuḡ **olsa** göñül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 51*). [*olsa, -sa*]

ol: Olmak, haline gelmek, dönüşmek.

1. Şafâ fenninde şāḥib-mezheb idi
Belâlar seyline **olmuşdı** ḥāşāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 5*). [*olmuşdı, -muş, -dı*]

ol: O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

1. İşüñ hem gercek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem **ol** degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 35*). [*ol,*]
2. Esîr ü müstemendem **ol** degüldür
Hem ilden ḥāşıl olan ğalle vü māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 36*). [*ol,*]

ol: İşaret zamiri.

1. Eger meyl iyilemezse ğam degüldür
Saña yâr **ol** ki yāruñ kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84*). [*ol,*]

ol: Olmak, gelmek.

1. Mübeşşirdür aña rūhı Celîl’üñ
Muḡırr-ı keştî-i Nüh **oldı** cûdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 21*). [*oldı, -dı*]
2. Şikârı **oldı** bir gün ol nevāhî
Ki varup kūh-ı Necd’e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 10*). [*oldı, -dı*]
3. Ki mihmān **oldı** anuñ gibi mûya
Şınayup ‘āşıkı pîr-i hevāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 148*). [*oldı, -dı*]

ol: Bir hali, bir vasfı kazanmak.

1. Velî yümni-i mübârek **oldı** bu söz
Peder-i miskîn idüp biñ biñ füsûnı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 73*). [*oldı, -dı*]

ol: Ölmek, can vermek.

1. Erinüñ **öldügi** ammā bahāne
Añar şivende ol pür-şive şüyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 92*). [*öldügi, -dügi*]

ol: *Bir vâfâ, hale sahip olmak.*

1. Saña görümlü kaldum kalmadı rûz
Senüñle yanaşalum hem-zebân **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 31*). [ol,]

ol: *Ol- eyleminin geniş zaman üçüncü tekil şahıs çekimi, olur.*

1. Şâdef gerçi **olur** nîsân ile pür
Velî Takdır ider her kaçreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [olur, -u, -r]

ol: *Olmamak, gerçekleşmemek.*

1. Olmadı cihânda senden eşref
Gelmedi vücûda senden â‘zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 41*). [olmadı, -ma, -dı]
2. Ki derd-i ‘aşka hergiz **olmadı** tuş
Tırup bir kimse dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 5*). [olmadı, -ma, -dı]
3. Şu kim bu fitneye **olmadı** meftûn
Didi gıybet dilinden Kays’a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 43*). [olmadı, -ma, -dı]

ol: *O, (Allah).*

1. Vazîfe-h‘âridur her murğ u mâhî
Cihânda ins ü cinne cân viren **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 175*). [ol,]
2. Kemâl-i ‘aql ile ‘irfân viren **ol**
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 176*). [ol,]

ol: *(Bir şeye) Sâhip olmak.*

1. Genc-i nihâna mahzen **olan** bî-nişân gerek
Dil bende n’iylesün beni ‘aşk iyledi hârâb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 2*). [olan, -an]
2. Kâbûl it sehv ile **olan** sücudüm
Olup bu murğ-ı cânâ saça dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30*). [olan, -an]
3. Şerîkem elde **olan** ni‘metüñe
Dilegüm tut konuğam lutf-ı hâş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 22*). [olan, -an]

ol: *Olmak, yardımcı fiil.*

1. Ola çün hırmeni vakti semānuñ
Tolar yir gallesinden ola du‘ānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 41*). [ola, -a]
2. Meded olursa saña mîm ile dāl
Demüñde cümle hayre **olasın** dāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 28*). [olasın, -a, -sın]
3. Hemân âh **oldı** Mecnûn’un cevâbı
Sözinden çün anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 108*). [oldı, -dı]

4. Çerāguñ başı hōş **olmaz** yil ile
Seferden çün iline rāci‘ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26*). [*olmaz, -maz*]

ol: Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

1. Ekine göre biçersin biçini
Olur rıbh-ı ticâret mālâ göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 125*). [*olur, -ur*]

ol: Meydana gelmek, vuku bulmak.

1. Atası seyyid-i kavm u kabile
Kim **ola** hüsini şerh idebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 136*). [*ola, -a*]

ol: Anlamına gelmek, uygun düşmek.

1. Cevābum ol hıṭābuña belādur
Belā **olur** belı mü‘min maḳālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 21*). [*olur, -ur*]
2. Fezāḥat noḳtasın buldı muḳarrer
O nükte noḳta **olur** ol faẓīḥa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [*olur, -ur*]

ol: "O" işaret sıfatı.

1. ̲apuñdur secde-gāhı **ol** sücūduñ
Zihī cünbiş ki maḥzā faẓl-ı cūdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 35*). [*ol,]*
2. O kim **ol** cünbişüñ seyyāresidür
Cemālūñ şevkınıñ āvāresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 37*). [*ol,]*
3. Bu biş vaḳt **ol** ̲apuda nevbetüñdür
Aña kim bāb-ı tevḫūn açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 12*). [*ol,]*
4. Cevābum **ol** hıṭābuña belādur
Belā olur belı mü‘min maḳālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 20*). [*ol,]*
5. Götürmek bu za‘if **ol** yüki ̲andan
Götürmege o sengin bārı bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26*). [*ol,]*
6. Fezāḥat noḳtasın buldı muḳarrer
O nükte noḳta olur **ol** faẓīḥa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 15*). [*ol,]*
7. Ḥudā birdür Muḥammed Ḥaḳ resūli
Bu mühr **ol** sine şandukına lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 43*). [*ol,]*
8. Ḥarāb-ı bābı bi-dād iyleyen **ol**
‘İmādın **ol** sārıyūñ penç idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 53*). [*ol,]*
9. ̲amu sīrāb-ı āb-ı ihtidādur
Fūrūḡı **ol** fūrū‘un ṭoldı ‘ālem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 69*). [*ol,]*
10. Ne hoş vaḳt-i ‘urūc-ı Aḥmedī’dür
Ki **ol** şeb peyk-i vahy-i āsmānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 9*). [*ol,]*
11. Ki olmuş pāsbān-ı ̲asr-ı sulṭān
Ol atlas üzre var seyrān senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 35*). [*ol,]*
12. Burāḳ-ı berḳ-pāyı çekdi Cibril
Burāḳ **ol** cān-verdür cāna beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 41*). [*ol,]*

13. Külâh-ı baht **ol** atuñ toynağıdur
Sözinde tūṭi cevlanında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 60*). [ol,]
14. O hûd ‘âr iylemezdi **ol** laqabdan
Eger gûş itse biñ bî-edebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 45*). [ol,]
15. İde **ol** hasteyi bî-zaḥmet ü derd
O mecrûḥ irse ger pîşine anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 36*). [ol,]
16. Ki mişli âyet-i lem-yuḥlaḳ ola
Yanınca Leylînüñ **ol** cem‘-i ḥübân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 107*). [ol,]
17. İderdi sāye-veş Leylî ‘ye meyli
Ne şudan yudısa **ol** gül ‘ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 113*). [ol,]
18. Yüz urup istedi soñra ‘arûsı
Atası anası **ol** ḥôş-ḥırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 57*). [ol,]
19. Vay aña kim yiledür i‘timâdı
Buña yil bû getirse **ol** güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31*). [ol,]
20. Meger **ol** söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim mağzı anuñ olmaya dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56*). [ol,]
21. Qarîn oldı nitekim mağz ile pōst
Oqurdı yâr olup **ol** hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 65*). [ol,]
22. ‘İmâret iyler idi **ol** ḥarâbı
Ki ey âvâre ‘âşık itme ta‘cıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 70*). [ol,]
23. Delüye virmege **ol** yiñi ayı
Rızâ ile güli kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 88*). [ol,]
24. Ḥadeng-i dilber aña armağândur
Çü dilber göndere **ol** armağâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 149*). [ol,]
25. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu ḥâli **ol** teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159*). [ol,]
26. O gün bu rezm içinde ser şaçardı
Şu deñlü şaçdı kanı **ol** diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 173*). [ol,]
27. Bulutlar içre güyâ berk-i raḥşân
Ol ebrin her ‘Arab aşlânı ra‘di (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181*). [ol,]
28. Ol evvelki şavaş yirine irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [ol,]
29. Yiñi tiz iğne güyâ eski beze
Qarışdı **ol** iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 39*). [ol,]
30. Gözi **ol** devḥa-i zibâya düşdi
Gözi tuş oldı şâḫ üstinde zâga (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 24*). [ol,]
31. Cihândan bî-ḥaber Leylî gamında
Dönüp terk itdiler **ol** derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 121*). [ol,]
32. Kıyâma geldi çün yevmü’l-kıyâme
İdüp **ol** şarṭ-ı ‘ahde i‘timâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 71*). [ol,]
33. Ya seni öldürürem yâ beni tiz
Yemin itdi añup **ol** Kirdgâr’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 27*). [ol,]
34. Nazardan gayrı hiç olmadı kârı
Velî **ol** bâğ-ı ziyet şem‘-i gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 57*). [ol,]
35. Şadâkatda yiter **ol** fitne câna
Bir işi it diseñ itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 70*). [ol,]
36. Ki **ol** fihrîst-i gam ser-nâme-i derd
Nikâh olduğı-çün **ol** serv-i nâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 2*). [ol,]
37. Ki **ol** fihrîst-i gam ser-nâme-i derd
Nikâh olduğı-çün **ol** serv-i nâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 3*). [ol,]
38. Yüzine jâleden lü’lü taqınmış
‘Arûsa beñzemiş gülşende **ol** şâḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 17*). [ol,]
39. İki yüzlü kılıç olur kâfâda
Ol âdem-zâdeden it yeg durur çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111*). [ol,]

40. Ki yaqdı āhı odı mihr ü mähı
Ol āhuñ süzişi cāna boyandı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 49). [ol,]
41. Velî toprak şaçup yañmadı anı
Qalup bir güşede ol pîr-i hâste (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 13). [ol,]
42. Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş
Yaturken za‘f ile ol pîr-i puhte (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 23). [ol,]
43. Mûsâfir olmaz ana merd-i ‘âqıl
Niçün itmezsın ol yirden girizi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 85). [ol,]
44. Anuñ ol tevbisine güş-mâli
Ki tevbe ‘âşîka ‘ayn-ı haţâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 8). [ol,]
45. Yılan gibi şokar bâzâr içinde
Yılândur ol degüldür merd-i çâlâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 63). [ol,]
46. Ser-i tâc üzre güyâ dürr-i meknûn
Ol āhüyı görüp bu tünd çün şîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5). [ol,]
47. Birine qullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh āhüyı gör var (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33). [ol,]
48. Hâlâş itdiler ol miskîn civânı
Ta‘accüb itdi şâh ol merd-i hâşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 46). [ol,]
49. Hâlâş itdiler ol miskîn civânı
Ta‘accüb itdi şâh ol merd-i hâşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 47). [ol,]
50. Anuñ öñinde varı pîş-keşdür
Qarîb olsa ‘aceb mi ol nedîme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 23). [ol,]
51. Nesîminden mu‘atţar cân dimâğı
Hevâsı ol günün ‘îsî-dem idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 5). [ol,]
52. Göründi meh yüzi bir şeh-süvâruñ
At oynadu gelüp ol şâh-zâde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 15). [ol,]
53. Irâqdan oldı atından piyâde
Göricek bildi Mecnûn ol harîfi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 17). [ol,]
54. Ki sîñde her biri yerlü yirine
Hemân qarşulayup ol serv-i nâzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 21). [ol,]
55. Metâ‘uñ açma kim yokdur harîdâr
Bu nükte irdi çün ol râst-râya (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37). [ol,]
56. Döşerdi darb-ı destî servi ayağa
Velî ol mâha düşmiş şam nişânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67). [ol,]
57. Adın teftiş idüp hâlîni şordum
Şeker tengini açup ol şeker-bâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 85). [ol,]
58. Çekerem guşşasın hem ol garîbüñ
Günüm bu guşşadan dâ‘im gicedür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 114). [ol,]
59. Anuñ hiç şorma öldüm guşşasından
Oqur geh merşîye ol mâtem içün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 135). [ol,]
60. Ğamâme döndi çeşmi ol Ğam içün
Senün mestâne nazmuñdan gelüp cüş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 136). [ol,]
61. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni ditrer hemân yaprağa döndi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140). [ol,]
62. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol makâme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157). [ol,]
63. Nihânî baña teslim itdi nâme
Çıkardı nâmeyi ol bülbül-i mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 159). [ol,]
64. Şafâ vü mihr ile mührin götürdi
Oqıdı açup ol mektüb-ı yârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 169). [ol,]
65. Vücûduñ la‘le döndi menzilüñ seng
Senüñ ‘ömrüñ gezer ol seng içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189). [ol,]

66. Benüm rûzum bu habs-i teng içinde
Mişalüñdür **ol** âb-ı zindegânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 191*). [ol,]
67. Cevâb olmağ için yazmağa nâme
Miyânından çıkardı **ol** miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 249*). [ol,]
68. ‘Itâbuñ âteş iyler yirin anuñ
Yiri od olmasun mı **ol** ğarîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 25*). [ol,]
69. Kâra yazı ile **ol** bânü-yı hayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 60*). [ol,]
70. İçinde sükkerîler rûġânîler
O gün **ol** bezme hâdim oldı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19*). [ol,]
71. Zihî **ol** kavme kim ‘ayş itdi **ol** yevm
Çanağın kim şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [ol,]
72. Arayu gitdi **ol** merd-i Hudâ’yı
Segirdüp bād-pâyı deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 14*). [ol,]
73. Ki giydi **ol** libâsı kām-nā-kām
Tırup ortaya ni’met kōdı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 36*). [ol,]
74. Sunup andan yimedi bir nevâle
Tırup **ol** h’ânı vaḥşe iyledi baḥş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 41*). [ol,]
75. Aña hem māderrinüñ şordı ḥâlin
Didi ḥâli nedür **ol** derd-mendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 33*). [ol,]
76. Dil-i divâneye virâne besdür
Benim murğum uçupdur **ol** kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 95*). [ol,]
77. Velikin pāsbān olmışdı ef’î
Eri **ol** genci ḥıfz iylerdi çün mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 11*). [ol,]
78. Aña göstermez illā rüy-ı serdi
Serây-ı Leylî bir şeb **ol** ‘asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 19*). [ol,]
79. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem **ol** Leylî didügi siyeh-rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 51*). [ol,]
80. Benüm nâlem bucağı ka’r-ı zindân
Alup birkaç güher gūşından **ol** mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 57*). [ol,]
81. Ki mihr ile nazar idem **ol** aya
Baña da’vet idicek anı ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 62*). [ol,]
82. Fülân me’vâda ḥâzır iyle ḥâlî
Baña gel ben de varam **ol** makâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [ol,]
83. Nazar iyleyem **ol** bedr-i tamâma
Görem anı ne âb u rengi vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 66*). [ol,]
84. Ol âvâzı işidüp ben fütâde
O süfte dürleri cibe şalup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 72*). [ol,]
85. Uyup **ol** pîre itdi ‘azm-i mî‘âd
Olup teşne revân oldı Furâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 102*). [ol,]
86. Bilürem **ol** da ḥōş görmez ḥarâmı
Dilek it var ki **ol** dil-dâr u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [ol,]
87. O cām-ı bâde şuna ben kılam nūş
Nigāra baş egüp **ol** pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [ol,]
88. Ki meyden serḥōş olmuş itmedin nūş
Görüp acıdı **ol** mest ü ḥarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139*). [ol,]
89. Kātı zir ü zeber itme ğarîbi
Nice maḥbûs olursın **ol** ḥişāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 37*). [ol,]
90. Ağu da içsem **ol** ‘aşka olur nūş
Zihî ‘işret ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 66*). [ol,]
91. Anı görmege itdi iştiyākı
Düşüp cām-ı Selām **ol** iştiyākā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 21*). [ol,]
92. Kuşatmışlar anı şan ḥalka-i tavk
Yatur **ol** ḥalkada şan ḥalka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 29*). [ol,]

93. Gelür bir nev-civân çün serv-i mevzûn
Çağırdı **ol** sibâ-ı vahşe hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 33*). [ol,]
94. Senûnle **ol** sebebeden âşinâyem
Gülüp şem'a gibi Mecnûn yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 62*). [ol,]
95. Cevâbı böyle virdi **ol** sözine
Didi ey serv-i nâz u nâz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 64*). [ol,]
96. Virüp andı didi **ol** arzû-mend
Hudâ için ki yaratdı cihâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 102*). [ol,]
97. Olur pür-ûkde 'ukde şâh-ber-şâh
Eger bey' itseler **ol** deh zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 187*). [ol,]
98. Şaķınmışlar vezîri ile sultân
Sefih itmiş re'âyâ 'aqlun **ol** nûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7*). [ol,]
99. Delürdi öldürün şâh u vezîri
Ol il kim hâkimi dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [ol,]
100. Nola öldürsenüz iki sefihî
Vezîr **ol** mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 15*). [ol,]
101. Çehinden tamlamış bir kaṭre âbı
Ol âbuî kaṭresinden kudret-i Hâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 39*). [ol,]
102. Şaçı 'anber koḫusı 'anber-âmîz
İderse bir ağız **ol** ḡonca ḡuftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 43*). [ol,]
103. Şudan od yağdurur **ol** la'l-i dîr-bâr
İşidüp 'âşık **ol** âvâz-ı nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 44*). [ol,]
104. Şudan od yağdurur **ol** la'l-i dîr-bâr
İşidüp 'âşık **ol** âvâz-ı nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 45*). [ol,]
105. Ki **ol** âhûyî nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 48*). [ol,]
106. Dikenden almağa **ol** tâze verdi
Zebûn idi velî bu yolda hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 50*). [ol,]
107. Anuñla gönderürdi **ol** dil-ârâm
Çün oldı Leylî ve Mecnûn'a hem-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 86*). [ol,]
108. Yazup **ol** gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp 'âşık u ma'sûķa nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 104*). [ol,]
109. Ėazeller söyledi çün dürr-i meknûn
Çü gördi Zeyd **ol** dürr-i hûş-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 111*). [ol,]
110. Velî 'aşķum yolında toḡru tîrem
Ol ok kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [ol,]
111. Ki **ol** çehden çıkasın ey giriftâr
O halka halka-i zûlf-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 158*). [ol,]
112. Dil-i Zeyd'e naşîḫat dürrî saçdı
İşidüp ḫaste Zeyd **ol** hûş cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [ol,]
113. Ḥesâbın uyduramaz **ol** kitâba
Bu bâḡ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 10*). [ol,]
114. Eritdi şabr elinden yaḡı ḫaylî
Eri pervâne idi **ol** çerâḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 19*). [ol,]
115. Uçarken ḡönli ḡülzâr-ı hevesde
Geçerdi **ol** belâ-yı teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 23*). [ol,]
116. Buluşurdi nihânî aña ḡeh ḡâh
Birinüñ şoḫbetine **ol** perî-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 13*). [ol,]
117. Nevâzişler kılurdi tâze tâze
Biri biriyle **ol** iki ḫarîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 17*). [ol,]
118. Ki **ol** îbnü's Selâm öldi sen **ol** saḡ
Ḳurudı gitdi ḫâr ey ḫaste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18*). [ol,]

119. Oturup baş şalar geh ‘ibretinden
Aña bir vech ile hûş geldi **ol** kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 29*). [ol,]
120. Didüñ kim ‘aşk her çüfti kılur tek
Gözetdüm ben de **ol** tavır-ı kadîmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 51*). [ol,]
121. Ki **ol** yâruñ sözine oldu kâ’îl
Odur kâmil ki olsa Hâk’dan âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 62*). [ol,]
122. Didi ahvâli **ol** esbâbı şundi
Semâ’ itdi çün **ol** peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 46*). [ol,]
123. Didi ahvâli **ol** esbâbı şundi
Semâ’ itdi çün **ol** peygâma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 47*). [ol,]
124. Şu olup iyledi didâra secde
Düşecek sâye gibi **ol** iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [ol,]
125. Gören bu hâlî düşdi ihtiyâta
Nice âdem gelüp **ol** ictimâ’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 97*). [ol,]
126. Yakîn gelmezdi giñ yirde kalurdi
Yarım gün yatdılar **ol** iki bî-hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101*). [ol,]
127. Hemân manend-i nağş-ı Mânî hâmûş
Birazdan kim ayıldı **ol** büt mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 107*). [ol,]
128. Hem **ol** cânânına şadr itdi cânı
Oluş hizmetlerinde Zeyd kâ’im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [ol,]
129. Bu resme kaldılar bir gice bir gün
İki sâye gibi çün **ol** iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [ol,]
130. Didi bu kışsa böyle oldu âhîr
Ki **ol** firkat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [ol,]
131. Añup **ol** gevherüñ hüsniñ ögerdi
O nevhâ kim kan ağladurdi sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 132*). [ol,]
132. Añup itdi o la’li lâle-rengi
Ol efğân kim delerdi taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 135*). [ol,]
133. Kara giydi kâmusı mâteminden
Ol iklîmuñ kâmu ‘âmu vü hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189*). [ol,]
134. N’ola şeb-reh olursa her vilâyet
Kılup hâcet-geh **ol** hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 193*). [ol,]
135. Dem-i dil kaçresiyle dâne dâne
Tolar **ol** katre nâra eyle vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39*). [ol,]
136. Ki anı görenüñ gitdi karârı
Hemân **ol** ravzadan çün bād-ı püyân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 13*). [ol,]
137. Varup âhîr mezâr-ı yâre gitdi
Irakdan görüp **ol** hâki bu mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 77*). [ol,]
138. Nazar kıldı nigârüñ zağmesine
Dilin **ol** zağme pâre pâre itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 103*). [ol,]
139. Kızıl kor olup **ol** zer tola gûruñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem’ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128*). [ol,]
140. İlâhî rahmete garķ olsun **ol** merd
İdüp dâ’im ziyâret **ol** mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 3*). [ol,]
141. Hikâyet kıldı halka **ol** haber-dâr
Ki dünyâda olan ‘aşk ile nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 82*). [ol,]

ol: "O" teklik üçüncü şahıs zamiri.

1. Ol itmezdi talebde gerçi takşîr
Velî maţlûbı te’hîr itdi Taķdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 33*). [ol,]

2. Bu anuñ kâni‘ olmuş şöhetine
Bunuñ **ol** ‘aşıq olmuş süretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 188*). [ol,]
3. İder âb-ı vużû‘ ile zirâ‘at
Du‘âya el götürse **ol** şeh-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 31*). [ol,]
4. Bulursa bulur andan **ol** necâtı
Ola kim himmeti yümnîyle **ol** merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 34*). [ol,]
5. Bu aldı bir kaç âhû **ol** da hürde
Geçüp dünyâdan ucuz satsa bîzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 64*). [ol,]
6. Eger şâd olasın **ol** ğamdan ölür
Bu sözler togru zen hâķķında hâķdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 74*). [ol,]
7. Yine ‘aķlı gelüp tırınca Mecnûn
Yalanından **ol** utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 89*). [ol,]
8. Revânum kabır içinde şâd idesin
Oğul oldur atasın yâd ider **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 171*). [ol,]
9. Ķamu virânesin âbâd ider **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 172*). [ol,]
10. Dehâni seglerüñ mühr ile beste
Dehân-ı segde **ol** kıl gibi hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 41*). [ol,]
11. Ķarîb **oldur** ki saña olmadı yâr
Bu bi-keslikden eĝân ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 240*). [oldur, -dur]
12. Bulınmadı ne nâmi ne nişânı
Anı buldı **ol** âķır iyleyüp geşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 79*). [ol,]
13. Bu yola düşmez **ol** kim verd-i terdür
Bu hârfüñ tuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [ol,]
14. Ķomışdı yolına cân u serin **ol**
Anı **ol** da severdi cânı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [ol,]
15. Ri‘âyetler kılup sultânı gibi
Bu aña **ol** buña mâ‘şûķ u ‘aşıķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [ol,]
16. Velî divâne **oldur** ola hûd-kâm
Beni div anlama kim div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 138*). [oldur, -dur]
17. Ne **ol** ĝayrı görürdi ne anı ĝayr
Bahâne oldı Leylâ’ya bu âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 98*). [ol,]
18. Ķamu işķâle **ol** hallâl olupdur
Zihî Ķays-ı hüner-ver merd-i kâmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 60*). [ol,]
19. Hünerde manzarı hâbt u hâķâdur
Dimiş **ol** kim dilinde vardur uzluķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 71*). [ol,]
20. Kesüp yol virmediler ĝayr hâķķa
Dirende nefsin **ol** kim çekdi ben de (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 115*). [ol,]

öl: Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.

1. Bir **ölmüş** kavmüm adın iylerem yâd
Görem çün yaşlu birkaç dil-figârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72*). [ölmüş, -miş]

ol: Bulunmak, mevcut olmak.

1. ‘Arabda ‘Âmirî olan güzelden
Güzel **olmaz** muķarrerdür ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 184*). [olmaz, -maz]
2. Yürekde sâkin olsa âteş-i süz
Mecâl **olmaz** ise bârî vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 133*). [olmaz, -maz]

3. Varup sa‘y it vişāl-i dil-ber için
Baña al gel varup **olduğı** cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*olduğı, -duğ, -ı*]

ol: Gerçekleşmek veya yapılmak.

1. Dibinden def‘i kesmek **oldı** def‘i
Döğün **oldı** düğün cânına anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 173*). [*oldı, -dı*]

ol: Olmak, bir durum içinde bulunmak.

1. Ğaminsuz **olmasun** cānum cihānda
Belādūr cānuma ansuz cihān da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 41*). [*olmasun, -ma, -sun*]

ol: (bir şeye) sahip olmak.

1. Ola anda ħalel sende ħacālet
Çü biz da‘vā-yı nām u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 160*). [*ola, -a*]

ol: Mümkün değil.

1. Velī yār **olmaz** mecnûna ‘ākıl
Huşûşā olmaya ıslāħa kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [*olmaz, -ı, -ma, -z*]
2. Benüm ‘üryān ne gür u ne kefen var
Muşāħib **olmaz** mest ile huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 97*). [*olmaz, -ı, -ma, -z*]

ol: ... halinde bulunmak, ... haline gelmek.

1. Düşmen **olup** ilden beni țarĥ itdi yabāne
Ağlamağa da qomadı gülmek degül ancağ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 6*). [*olup, -up*]
2. Şām u seħer zebānıma vird **oldı** vā-firāk
Bir niçe def‘a görmüşdüm derd-i firķati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*oldı, -dı*]
3. Nev-bahār irse gül ü süsen zebān u güş **olur**
Büy-ı gülden bülbül-i şūrīde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*olur, -ur*]
4. Şeh **olmağ** gibidür satranç ağacı
Şerī‘at bāb-ı qasr-ı kürbetüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 10*). [*olmağ, -mağ*]
5. Qabül it sehv ile olan sücudüm
Olup bu murğ-ı cāna saça dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 31*). [*olup, -up*]
6. Ȧpuña girde-bāliş **oldu** hem ay
‘Uțārid yazmağa ħüsñün şifātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 22*). [*oldu, -du*]
7. Olur şirīn mükerrer **olsa** şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 76*). [*olsa, -sa*]
8. Günün ‘ıyd u giceñ qadr **oldı** ‘aşığ
Eger qalbün ola çün şubĥ-ı şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [*oldı, -dı*]
9. Qonuklandı ve lime **oldı** sādāt
Yirine geldi her āyīn ü ādāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 107*). [*oldı, -dı*]

10. Ruḥ-ı Leylî gül-i nevreste **olmuş**
Dil-i Mecnûn dikenden ḥaste **olmuş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 37*). [*olmuş, -mış*]
11. Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘âlemde ‘aşk **olsun** baña dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 35*). [*olsun, -sun*]
12. Bu rüsvây u melâmet **olmak** ister
O laḥza kim du‘â tîri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118*). [*olmak, -mak*]
13. Baña **olsun** belâsı mûnis-i ḥâk
Beni çün toprağumdan ḥaşr ide Ḥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 104*). [*olsun, -sun*]
14. Vaṭandan iyledi âvâre pîri
Ki ibn **oldı** eb-i Mecnûn sebîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 123*). [*oldı, -dı*]
15. Siyâh **oldı** yüzüm şan dūda düşdüm
Değül elde bilürsin rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14*). [*oldı, -dı*]
16. Siyeh-rûlîḳda olam tâ ki tayı
Esed **oldı** meger burc-ı sitârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 41*). [*oldı, -dı*]
17. Kes anı kim **olasın** merd-i ğâzî
Şu ‘âşık kim ola kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 26*). [*olasın, -a, -sın*]
18. Ki ‘âlemde ‘âlem **oldı** cemâle
Cemâlin cân göziyle görmeli **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 14*). [*oldı, -dı*]
19. Boyın barmağ ile göstermeli **oldı**
Nice âzâde servi bende kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]
20. Cihânuñ ‘âkılin mecnûn iderdi
Kemend-i zülfi câna fitne **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 23*). [*oldı, -dı*]
21. Ne cân cümle cihâne fitne **oldı**
Geh avlar ğamzesi bağlardı zülfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 24*). [*oldı, -dı*]
22. Biri göz yaşı **oldı** biri aḥker
Raḳîbün dehşet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 64*). [*oldı, -dı*]
23. Ola hem sâye-bânı sâye-i gül
Ḥayâl-i yâre tolu câm içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 78*). [*ola, -a*]
24. Kıyâm itmez ṭayanmasa ṭayağı
Çemen şahnı meger kim **oldı** câmi‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 25*). [*oldı, -dı*]
25. Oḳur ba‘zı cemâ‘at ba‘zı sâmi‘
Ḥaṭîb **oldı** hezâr elḥâna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 27*). [*oldı, -dı*]
26. Yiri vîrâne ḥalvet zikri Ḥaḳ’dur
Çün **oldı** yâ Kerîm evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 55*). [*oldı, -dı*]
27. Per-i zâğ **oldı** gūyâ dümm-i şehbâz
Hem isfidâc ile ol ğayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 66*). [*oldı, -dı*]
28. Şalınmağa bahâr **oldı** bahâne
Kıyâma geldiler şevḳ u şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 72*). [*oldı, -dı*]
29. Hicâb olmazdı câna bu ten ü pöst
Dil-i Mecnûn ki deryâ **oldı** ḳandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 145*). [*oldı, -dı*]
30. İde çâre dil-i âvâresine
Dil-i mâder ṭutuşdı âzer **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 171*). [*oldı, -dı*]
31. Bu ğam-perver ḥaberdan bî-fer **oldı**
Didi ger mâni‘ olmaḳdan çekem dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 172*). [*oldı, -dı*]
32. Mecnûn **oldı** olur bu daḥi mest
Ve ger şabrum kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 174*). [*oldı, -dı*]
33. ‘Arab ṭavri şarındı ter ‘imâme
Hemişe Nevfel’e hem-şoḥbet **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 161*). [*oldı, -dı*]
34. Şafâ sürdi işitmekden dimekden
Gül-i nesrîni **oldı** ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 5*). [*oldı, -dı*]
35. Feraḥ gūyende efgân epsem **oldı**
İlinde lâle-veş la‘lîn piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 12*). [*oldı, -dı*]

36. Bu âvâre daḡi âvâre **oldı**
Getürüp bu diyâra ben ġarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 12*). [*oldı, -dı*]
37. Kılınç iyler kılıca oḡa dir oḡ
Anuñ kim **oldı** bağı pür-cerâḡat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 145*). [*oldı, -dı*]
38. Dönersin dösttan çün devr-i ġaddâr
Biz **olduḡ** saña nuşretde tufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 135*). [*olduḡ, -du, -k*]
39. Görüp Mecnûn bu şulḡu âteş **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [*oldı, -dı*]
40. Kümeyt-i kîne bindi ser-keş **oldı**
Tolaşdı Nevfel'e töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 2*). [*oldı, -dı*]
41. Anı da kesdi vü küsdi tamâmi
Tapucılar baña **oldı** tapacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 27*). [*oldı, -dı*]
42. Aña da ḡatı yiller **oldı** buyruḡ
Anuñ-çün biz kılurduḡ dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [*oldı, -dı*]
43. Dil-i 'âşık gibi rüz **oldı** pür-süz
Ġılâfindan çıkup mir'ât-i Çini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 2*). [*oldı, -dı*]
44. Yakîn olmazdı göñli kâr u bâra
Başına la'l-i efser aḡker **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 147*). [*oldı, -dı*]
45. Yüzine incüler eşk-i ter **oldı**
Gözine mil-i sürme ḡâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 148*). [*oldı, -dı*]
46. Ḥaṡâ diyü bu ḡaşın çin iderdi
Şacı boynına **oldı** mâr-ı Ḍaḡḡâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 161*). [*oldı, -dı*]
47. Biri **oldı** selâsil biri aḡlâl
Belâ vü âfet olsa câna tiryâḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 168*). [*oldı, -dı*]
48. Olur senden ḡabileñ cümle bizâr
Olur mâder peder ḡ'ış u birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [*olur, -ur*]
49. Aduñ yâd iylemez yâr **oldı** yâda
Nikâḡ itdiler anı bir civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 38*). [*oldı, -dı*]
50. Varup düşmen gözine merdüm **oldı**
Deḡân-ı ġayra la'lüñ şekker **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 58*). [*oldı, -dı*]
51. Varup düşmen gözine merdüm **oldı**
Deḡân-ı ġayra la'lüñ şekker **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 59*). [*oldı, -dı*]
52. Beni odlara yakdı aḡker **oldı**
Düşüp ben pîreḡen gibi kenâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 60*). [*oldı, -dı*]
53. Yazuḡdur ġayrılar sürmek şafâsın
Benüm-çün bu meşel **oldı** muḡaḡḡaḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 65*). [*oldı, -dı*]
54. O da vaḡş ile tütü dâmen-i kūḡ
Ser-i kūḡuñ anuñ çün tâcı **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 39*). [*oldı, -dı*]
55. Ḳamu vaḡşileri muḡtâcı **oldı**
Çü gördi keşret-i yârâmi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 40*). [*oldı, -dı*]
56. Şuvârur anı cüy-i âb-ı ḡayvân
Şu resme dâstân ḡ'ân **oldı** dostân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 55*). [*oldı, -dı*]
57. Ana ḡanı ḡurudı erḡuvânuñ
İşit bu pendı sen de ser-keş **olma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [*olma, -ma*]
58. Yiter bî-kâr **olmak** baña pîşe
O bûlbûl kim ḡafesde tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 82*). [*olmak, -maḡ*]
59. Olur 'ayn-ı 'adû gibi dil-âzâr
Nigârün gül yüzi **olmasa** lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 89*). [*olmasa, -ma, -sa*]
60. Kenâr u büse **oldı** bî-nihâyet
Peder gördi ki Mecnûn mest ü ḡayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 76*). [*oldı, -dı*]
61. Ḥarâbe baña lâyiḡ menzil **oldı**
Kem **oldı** tüt ki kiştünde ġiyâḡuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 44*). [*oldı, -dı*]
62. Yetim **oldı** bu kez ol dürr-i meknûn
Yetim **oldı** esîr-i zülfi dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 36*). [*oldı, -dı*]

63. Yetīm **oldı** bu kez ol dürr-i meknûn
Yetīm **oldı** esîr-i zülf-i dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 37*). [*oldı, -dı*]
64. Anuñ-çün **oldı** anlaruñ muţâ'ı
Kişiye luţf u ihsân pâsbândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 86*). [*oldı, -dı*]
65. Zemâne gün gülinden gülşen **oldı**
Olup ol hükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 30*). [*oldı, -dı*]
66. Elüñ altında memlûküñdür el-hak
Yoluñda toz **olan** zî-gevher-i pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 73*). [*olan, -an*]
67. Mu'atţar hem münevver **oldı** âfâk
Oğur yıldız zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]
68. Velî güş-ı ferağ çıñlardı geh gâh
Maķâm **oldı** aña ol gün ser-i kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 9*). [*oldı, -dı*]
69. Peder mevtinden **oldı** tâze haste
Oğur geh iştîyâķuñ kışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 132*). [*oldı, -dı*]
70. Bize çâre hemân şabr **oldı** nâ-çâr
Çü dünyâ menzili rihlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224*). [*oldı, -dı*]
71. 'Itâbuñ âteş iyler yirin anuñ
Yiri od **olmasun** mı ol ğaribüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 25*). [*olmasun, -ma, -sun*]
72. Şanasın tâze aç gül **oldı** ğonca
Şurâhî beñzemiş ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*oldı, -dı*]
73. İçinde sükkerîler rûğânîler
O gün ol bezme hâdim **oldı** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 19*). [*oldı, -dı*]
74. Olur cânuma kuvvet cismüme zâd
Tenüm perhîz ile efsürde **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 53*). [*oldı, -dı*]
75. Taḫî'at iştihâsı mürde **oldı**
Kaçan cev'ile nefşüm ide saḫtî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 54*). [*oldı, -dı*]
76. Hârâma hem-nişîn olmağ da müşkil
Hârâma ger harîm **olam** helâkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 123*). [*olam, -a, -m*]
77. Belâya mübtelâ derde tufeyli
Ĝam-ı yârından **oldı** çün demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 3*). [*oldı, -dı*]
78. Siñerek gözüñi sen de ğapagör
Ebücehl'üñ çün **oldı** cehli bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 23*). [*oldı, -dı*]
79. O sevdâdan geçüp Mevlâ'yı sevdi
O başdan ayağ derd **oldı** muţlak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 33*). [*oldı, -dı*]
80. Girüp bâzâr-ı 'aşka **oldı** dellâl
Bilür çün miñnet-i bîmârî bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 88*). [*oldı, -dı*]
81. Hârîf **oldı** aña ğam hırifetinde
Çün **oldı** Zeyd Mecnûn'uñ celîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 99*). [*oldı, -dı*]
82. Sibâ' u vaḫşuñ **oldı** hem enîsi
Dise Mecnûn kaşâ'id pür-leṭâ'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100*). [*oldı, -dı*]
83. Ki bundan ğayri yok imîn vilâyet
Benüm kim menzilüm **oldı** hârâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 171*). [*oldı, -dı*]
84. Oğundı âyet-i ve'l-teffeti's-sâk
Taḫîb el şunmaz **oldı** kabz-ı nabza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 55*). [*oldı, -dı*]
85. Hemân bir cübbe vü destârî ğaldı
Taşavvuf hûd taşallut **oldı** şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 83*). [*oldı, -dı*]
86. Taşannu'la tekellüf **oldı** şimdi
Adın şofî ğomış bir turfe fırka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 84*). [*oldı, -dı*]
87. Yüzi şuyı daḫi ğalmadı anuñ
Eger 'ilm ise **olmuşdur** izâfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 79*). [*olmuşdur, -mış, -dur*]
88. Şan **oldı** şems farķı maṭla'-ı mâh
Tenin ğarķ iyleyüp büyü 'abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 52*). [*oldı, -dı*]

89. Müzeyyen kıldı nâzûk hîl'at ile
Ridâ vü tavk **oldı** zülf ü sâ'id (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133). [oldı, -dı]
90. Ne şahrâ katlanur cûşına ne tağ
Biñ **oldı** bir iken Leylî'ye meyli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 9). [oldı, -dı]
91. Varup iylerler idi anda zârî
Behîşt-i döstân **oldı** o ravza (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 195). [oldı, -dı]
92. Bahâr-ı büstân **oldı** o ravza (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 196). [oldı, -dı]
93. Senûñ mihrûñ odından **oldı** pür-süz
Şu reyhân kim bitürmişdür mezârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 112). [oldı, -dı]
94. İdüp yâd iyledi ol tâze bâğ
Olup mâtem-zede kavm u kabîle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 137). [olup, -up]
95. Olupdur bü-yi zülfüñ yâdigârı
Şu süsen kim biter hâkinden anuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 114). [olupdur, -up, -dur]
96. Ki hâk-i ravza **oldı** cümle gül-gün
Tırup süsen gibi kabr üzre miskîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 82). [oldı, -dı]
97. Olur her nûrî nâr u her güli hâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20). [olur, -ur]
98. Kızıl yalıñlar **ola** lâle-zârı
Nice kan yükledürsin gerdenuñe (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 136). [ola, -a]
99. Nice âteş **olasın** ey gâzab-nâk
Yire ur şöretüñ tablin kucakdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 96). [olasın, -a, -sın]
100. Sitâremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hûş-dil **olmak** ben belâ-keş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 43). [olmak, -mak]
101. Serine mağz-ı 'aşkuñ pöst **olmak**
Didi bumı vü geçdi iyleyüp âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 24). [olmak, -mak]
102. Konuk **olmak** baña sen ne revâdur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 88). [olmak, -mak]
103. Behîşt **olmak** yaraşurdu maqâmuñ
Mizâc-ı la'l-i nâbuñ kevseridür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 152). [olmak, -mak]

ol: O II Hz. Muhammed.

1. Re'îs-i enbiyâ sultân-ı kevneyn
Dilâ **ol** seyyidedür bu hitâbum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 9). [ol,]
2. Yiter söyünmege başda hevâsı
Sarây-ı dîni âbâd iyleyen **ol** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 51). [ol,]
3. 'Urûca da'vet itdi dîn imânın
Ki ey ser-i risâlet hûş-hırâm **ol** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 13). [ol,]
4. Nebîler iktidâ itsün imâm **ol**
İdüp ervâh-ı qudsilerle ünsi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 14). [ol,]

ol: (şarh) olmak.

1. Yimişi âdem oğlunuñ veleddür
Veled **olmasa** yimişsüz sepeddür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 26). [olmasa, -ma, -sa]
2. Olur cîm **olmasa** ol zülf ü kâkül
Hemişe boynuma şan halka-ı gül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19). [olmasa, -ma, -sa]

ol: ... gibi olmak.

1. Gice gündüz işi âh **oldı** ğamdan
Buñarı çeşminüñ çāh **oldı** ğamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*oldı, -dı*]
2. Cihân halkına hâcet-gâh **oldı**
İlâhî ol iki pāk ü iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 202*). [*oldı, -dı*]

ol: *Bulunmak, mevcut olmak.*

1. Anunçün cūdına nisbet vücūdı
O dem kim ‘âciz **ola** anda Loğmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 23*). [*ola, -a*]
2. Ki māl-â-māl **ola** māl-ı hākāyık
Bu mühri Hâk naşib itse zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 44*). [*ola, -a*]
3. O dil kim ‘aşk odından **ola** hālî
Har-ı bî- ‘aql u dānişdür mişālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 17*). [*ola, -a*]
4. Elif beye iderler ğayri meyli
Dil-i Kays **olamaz** bî-kadd-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 198*). [*olamaz, -a, -maz*]
5. Girem ol âb-ı rûy ile türāba
Vücūdum çün **ola** âb ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*ola, -a*]

ol: *Olmak. II ...hâle gelmek.*

1. Şu gibi şâfî-dil **ol** âteş olma
Gülü gözlük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [*ol,]*
2. Baña irdi hâlel sen pây-dâr **ol**
Çapımı yapma zinhâr ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166*). [*ol,]*

ol: *Olmak;olacaksın.*

1. Saña ger lâmelif olursa pergār
Olasın devr sırrından haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 24*). [*olasın, -+a, -+sın*]

ol: *Olmazsa, olmasaydı.*

1. Bu söz **olmasa** sözün feth-i bâbı
Ne diñlerdi ne virürdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 17*). [*olmasa, -ma, -sa*]

ol: *"O" // Mecnun.*

1. Sözi dilde hadeng-i tire dönmiş
Ki bu gün **ol** delüye naķş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 11*). [*ol,]*
2. Ol anlara musallaṭ çün Süleymān
Gürüh-ı vahşe eyle hükm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 34*). [*ol,]*
3. Anuñ hem-sāzı ben **ol** baña hem-süz
İkimüz de belâ deryāsına ğarķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 52*). [*ol,]*
4. Fiğān u nāle ile iyledi geşt
Gezer efgān ile **ol** yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 67*). [*ol,]*

5. Sibā'ıñ dehşetinden tuymadı il
Yatur **ol** fāriğ olmuş yok hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 177*). [ol,]
6. Muķīm olmuş şanurdu **ol** müsāfir
Yaturdu **ol** çürimiş üstüñ'ân-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 180*). [ol,]
7. Muķīm olmuş şanurdu **ol** müsāfir
Yaturdu **ol** çürimiş üstüñ'ân-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 181*). [ol,]

ol: *Bulunmak, var olmak.*

1. Seni ben müntenî'dür itmeyem yād
Ġamuñsuz **olıcaķ** şād olmazam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 95*). [olıcaķ, -ıcaķ]
2. Nedür saña ġidā āhır şeb ü rûz
Didi olmaz ġidā **olmasa** hayvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 45*). [olmasa, -ma, -sa]

ol: *Meydana gelmek, ortaya çıkmak.*

1. Kaşı nûnı dilinde **oldı** meknûn
Anuñ-çün didiler Mecnûn'a mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 167*). [oldı, -dı]

ol: *Bir şeye veya birine özġü olma.*

1. 'Arabda 'Āmirî **olan** güzelden
Güzel olmaz muķarrerdür ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 183*). [olan, -an]

ol: *"O" İşaret zamiri.*

1. Ĥarāb-ı bābı bî-dād iyleyen **ol**
'İmādın **ol** sārayuñ penç idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 52*). [ol,]
2. Ki derd-i 'aşķa hergiz olmadı tuş
Turop bir kimse dimiş **ol** benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [ol,]
3. Meger ol kûh kim Necd idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ maķāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 20*). [ol,]
4. Çeker **ol** anı ben Leylî cefāsın
Bilür her kimse çekdüġi belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 19*). [ol,]
5. Ara yirde raķīb itden çoġ idi
Ol iki 'āşķa rāḥat yoġ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 50*). [ol,]
6. Zülāl **oldur** şusızlar içe anı
Du'ādan añıla saķķā revāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [oldur, -dur]
7. Bununñ tütisine **oldur** 'alāme
Ki kuşlar ķondurur şāh-ı kelāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 185*). [oldur, -dur]
8. Zülāl **oldur** şusızlar içe anı
Du'ādan añıla saķķā revāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [oldur, -dur]
9. Ölüirse istemez andan ḥalāşı
Deġül 'aşķ **ol** ki cismānî ġaraздur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 3*). [ol,]
10. Anuñ 'aşķı ḥayāl-i serserîdür
Maḥabbet **oldur** ola cāvidānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 7*). [oldur, -dur]

11. Ne h     **ol** kim bel  da ola dil-h    
Deg  l    n i  tiy  r   k  r           (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 27, Mısra 44). [ol,]
12. T  lard   **ol**   kerden Mı  r u     m'a (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 28, Mısra 56). [ol,]
13. Olur **ol** da be-      -   la'  -i Leyl  
    Nevfel k  ld   Mecn  n h   lini g     (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 33, Mısra 42). [ol,]
14. Rev  n  m   abr i  inde       idesin
O  ul **oldur** atas  n y    ider ol (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 56, Mısra 171). [oldur, -dur]
15. Ki d   im   ible **oldur** ben         
   id  p    n gele   v  re y       (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 81, Mısra 86). [oldur, -dur]
16. D  r    ta  v  ya **oldur** anda z      
Bu d  ny   kim i    n  i   evher i  ler (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 144). [oldur, -dur]

ol: Bir   eyin olmasını dileme.

1.   er    -   n  r-   mi     -   cen      
Seni z  kr itmeyen dil ebkem **olsun** (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 1, Mısra 93). [olsun, -sun]
2. Seni her kim ki kem sevdi kem **olsun** (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 1, Mısra 94). [olsun, -sun]

ol: Bulunmak, var olmak.

1.   resin lezzet-i b      e t   ki
Hev  -d  r **olmasa  n  ** her serv-i h      (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 85, Mısra 91). [olmasa  n  , -ma, -sa, -  ]

ol: Mevcut olmak, bulunmak.

1.        ger  i dir     ta z  b    ferd  r
Vel   mak       **olan** andan             (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 7, Mısra 24). [olan, -an]

ol: Olmak II Bir halde bulunmak.

1. Du     t  ri e    r itdi hedefde
D  r **old  **   atre-i nis    n             (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 7, Mısra 44). [old  , -d  ]

ol: Olmak II Olmasını istemek.

1.             **ola** kalb   n      -     
Olur ol ma      -   n  r-           (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 5, Mısra 5). [ola, -a]

ol: Olmak, meydana gelmek.

1. G   e g        i  i     **old  **            
Bu                       **old  **             (Leyl   v   Mecn  n, Mesnevi 18, Mısra 31). [old  , -d  ]

ol: "O" (Allah cc. manasında) işaret zamiri.

1. Kula 'azm u hidāyet hāzretüñden
Sen **ol** şehsin ki saña bende ğayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [ol,]
2. Başumda rûz u şeb ğavğa-yı Leylî
Beni **ol** kim yoğ iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 31*). [ol,]
3. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar **ol** kudret ü 'ilm issi Bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [ol,]

ol: Olmak // olsun.

1. O yol sâliklerinüñ nola hâli
Ki 'aklı **ola** pāyinün 'ıķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 80*). [ola, -+a]

ol: Gerçekleşmek veya yapılmak.

1. Ki ihsân ile **olur** iylik avı
İsâ'et idene iyleren ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 68*). [olur, -ur]

ol: "O" işaret sıfatı.

1. Çü şādık ola kalbün şubh-ġāhî
Olur **ol** maṭla'-ı nūr-ı ilāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 6*). [ol,]
2. Zihî şubh u zihî maṭla' zihî nūr
Hāķīkat Ka'besi **ol** kalb-i ma'mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 8*). [ol,]
3. Kānı **ol** manzaradan çeşm-i nāzır
'Ayān didār-ı Hāķķ'ı göre hāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 11*). [ol,]
4. İşt **ol** hār yitürmiş Türk erini
Meger bir vā'ize şormış hārını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 1*). [ol,]
5. Dimüş vā'iz da hāzır hālķa **ol** dem
'Aceb var mı içünüzde bir Ādem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [ol,]
6. Dilerseñ **ol** Cem'ün cām-ı şafāsın
İşt efsāne-i aşķuñ vefāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 35*). [ol,]
7. Velikin **ol** veled kim nā-halefdür
Anuñ taḫşilinün sa'yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 27*). [ol,]
8. Şarılup kundaġa **ol** ġonce-i ter
Açup dāye dehānın şundi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 51*). [ol,]
9. Gören **ol** hūsñ ü hūķ-ı meh-liķāyı
İderdi alķış okurdu du'āyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 93*). [ol,]
10. Şu resme germ idi **ol** meclis-i hāş
Şarāb ile kebāb olmışdı rakķāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 121*). [ol,]
11. Çü sünnet emrin irġürdi kemāle
Ol ayı mektebe itdi hāvāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 124*). [ol,]
12. Meger kim hābbetü's-sevdādur **ol** hāl
Ki sevdālar bitürür dilde fi'l-hāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 153*). [ol,]
13. Kemāle irmedin **ol** serv-i tāze
'Acebdür töldi 'uşşāķı Hicāz'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 163*). [ol,]

14. Muşāhib oldı çün **ol** nāzenīne
Mübeddel oldı ‘ayş u nāz enīne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 171*). [ol,]
15. Bu anuñ şöhetinden mest ü hayrân
Bu anuñ **ol** vuşlatından şād u ḥandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [ol,]
16. Turıncı ğabğabın gördükçe anuñ
Turunca döndi Qays **ol** civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 12*). [ol,]
17. Gören **ol** ğabğabı olurdı ser-mest
Keserdi hem turıncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 13*). [ol,]
18. Şivân itdi biraz çırpındı ḥaylî
İdüp **ol** şasa ile ‘azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 54*). [ol,]
19. Qalem şemşîr olur cellād duḥter
‘Uṭārid de olursa **ol** bed-aḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 84*). [ol,]
20. Kaşı **ol** duḥterüñ kim vesmelüdü
Başup göz göre başın kesmelüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 89*). [ol,]
21. İşidüp bunu **ol** serv-i temâyül
İdüp ‘irfānı yüzinden tecāhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 107*). [ol,]
22. Belâ-yı ḥüsni **ol** ğonce dehānun
Görüp acıdı içi za‘ferānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 21*). [ol,]
23. Bahāne iyleyüp **ol** gül şeherden
Dir idi kim ter olmuş gice terden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 27*). [ol,]
24. Olurdı perde-i ‘aşq **ol** temāruż
İnanan ta’n itmezdi te‘āruż (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 33*). [ol,]
25. Olurdı kara yaşlılar gibi zār
Dir idi dilde yāre **ol** dil-figār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 8*). [ol,]
26. Olur cīm olmasa **ol** zülf ü kākül
Hemişe boynuma şan ḥalka-ı gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [ol,]
27. Revān yirden ṭurup **ol** serv-reftār
Didi üftādesine düşme ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 31*). [ol,]
28. Be-şüret **ol** şevāba cehd iderdi
Be-ma’nî yine yiñi ‘ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 35*). [ol,]
29. Ṭurup nāz ile **ol** serv-i mükerrerem
Ki dervīşe taşadduḥ ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 53*). [ol,]
30. Çü bu resme bahāne oldı bisyār
Raķīb **ol** ḥileden oldı ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 58*). [ol,]
31. Didi bir şaḥş-ı rindāne-revende
Fülān yirde şataşdum **ol** levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 14*). [ol,]
32. O demde hem-zebān **ol** ḥaste cāna
Dehenden cān yaķup çıkan zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 33*). [ol,]
33. Meger **ol** pîr-i ḥôş-rāy u ḥired-mend
Didi pîrāne itdi oĝlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 1*). [ol,]
34. Ne bulursın **ol** ebrūdan murādi
Ki zengîler gibi kecdür nihādi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 65*). [ol,]
35. Meger **ol** kūh kim Necd idi nāmı
Ol idi kavm-i Leylānuñ maķāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 19*). [ol,]
36. Yile virse qarārın bād-ı endūh
Muķırr olmazdı aña illa **ol** kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 24*). [ol,]
37. Düşüp kalurdı **ol** şūrīde vü süst
Dönerdi nāka añup küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [ol,]
38. Görüp **ol** nākayı yārān-ı Mecnûn
Bulurlardı anı üftāde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 9*). [ol,]
39. Nice şabr iyleyem bār-ı firāķa
Ki döymez **ol** yüki çekmeĝe nāka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 22*). [ol,]

40. Görüb **ol** ziveri seyyār-ı gerdün
Şafâdan bî-hûd oldu şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 5*). [ol,]
41. Meger kim da'vet itmişdür halili
Cemâli ka'besinden **ol** zelili (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 12*). [ol,]
42. Görüb birbirini **ol** iki 'âşık
İki yâr-ı muvâfık iki sâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 17*). [ol,]
43. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i 'âra
Gelimez oldu Mecnûn **ol** diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [ol,]
44. Ol âhû çeşm içün ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedün itler gibi sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 131*). [ol,]
45. 'Acebdür kim aña **ol** merd-i 'âşık
Bu resme görünürdi nâ-muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 157*). [ol,]
46. Bu söz güç geldi birkaç ehl-i 'âra
Gelimez oldu Mecnûn **ol** diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 2*). [ol,]
47. Yüregi üzre komış bir daği seng
Cihânda cümle varı **ol** iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 11*). [ol,]
48. Giriftâr idemez bend ile zencîr
Delürdelden beni **ol** yâr-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 35*). [ol,]
49. Baña sem virse **ol** semden ben ölsem
Odumdan döstlar pür-düd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [ol,]
50. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp **ol** 'aşk u gam divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 111*). [ol,]
51. Du'â mihrâbıdur arz u semâya
Kaçan kim mevsim-i hac irdi **ol** yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 27*). [ol,]
52. Didi **ol** 'ömrinün sermâyesine
Oğul ser-vaḳti gelmişdür niyâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 50*). [ol,]
53. Beni alsun yitürsün Nîle meyli
Ulaşdur 'ömrüm **ol** zülf-i dırâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 3*). [ol,]
54. Yaşın zülfince kıl **ol** serv-i nâza
Kıla döndüm egerçi hasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 4*). [ol,]
55. Öter inler kırı tñbûra döndi
Belâsı güş-mâli **ol** habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 11*). [ol,]
56. Veli hem güşşasuz bî-baḫt u rûzem
Ol iş kim kâr-ı gamdan ola ḫâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 23*). [ol,]
57. Kûlna luḫf idici pâdişâhî
Beni 'aşkımda ırgür **ol** makâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 27*). [ol,]
58. Bu vech ile beyân iyler rivâyet
Ki **ol** ḫâkî bisâṭ u seng bâliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 3*). [ol,]
59. Bulursa bulur andan **ol** necâtı
Ola kim himmeti yümniyle **ol** merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [ol,]
60. Dili vü dîdesi gam-gîn ü nem-gîn
Varup **ol** derd-mendün katına pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 69*). [ol,]
61. Gam-ı Mecnûnu **ol** ḫüsn-i dil-efrüz
Peder bu kavli güş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 110*). [ol,]
62. Kesüp ümmîdi âh itdi cigerden
Dönicek kavmine **ol** pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 113*). [ol,]
63. 'Aceb 'aşka düşürdi **ol** civânı
Düşüp bu her iyü yavuz zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 4*). [ol,]
64. Bu gavgâyı ḫikâyet iylediler
Ki **ol** mecnûn fetâ kim 'Âmirî'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 13*). [ol,]
65. Bu bād öldürür âḫir **ol** çerâğı
Ḥicâb-ı 'ırzumuz çâk itdi şî'ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26*). [ol,]

66. Didi **ol** hastenüñ budur cevâbı
O Mecnûn'ı bulnı itmeñ dirîğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 36*). [ol,]
67. Dirîğa **ol** civân kanı didi pîr
Ėayurđı Ėays'ı her Ėavm ü Ėabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [ol,]
68. Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
Ėaber gelse şabâdan **ol** diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 69*). [ol,]
69. Baş açup Ėarşu varur gerd-i yâra
Ki **ol** toz 'aşıķun tâc-ı serîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 71*). [ol,]
70. Anuñ tâbiyle tölmiş **ol** Ėarâbe
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 78*). [ol,]
71. Ėoyup anı geÇüp yıl gibi esdi
Varup 'Âmir iline **ol** seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 111*). [ol,]
72. Didi **ol** Ėavme gördüğü Ėaberdan
Ki gördüm Ėays'ı Ėâli teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 112*). [ol,]
73. Beni **ol** Ėün ile gül-gün idüpdür
Ne gül-gün bir belâ-ķeş bâr-girem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 20*). [ol,]
74. GeÇ **ol** şudan ki senden el yumışdur
Didi Ėün Ėaste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [ol,]
75. Gören ağlardı **ol** aşufte Ėâli
Tırup Ėâķ itdi bir gün perde vü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 42*). [ol,]
76. Kemendinden Ėalâş olmazdı şaydı
Gör **ol** âğü-yı Ėeşm-i nâfe-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 29*). [ol,]
77. İderler ârzü **ol** gül-şekerden
ŞaÇı la'lin umana pâķ ider râğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 36*). [ol,]
78. Ki mağzûn idi **ol** meftûnı içün
Ėıķup bâm üzre mağfî **ol** dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 50*). [ol,]
79. Ki mağzûn idi **ol** meftûnı içün
Ėıķup bâm üzre mağfî **ol** dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [ol,]
80. Şorarken Ėâlin **ol** gül 'andelibüñ
İşitmesün diyü ağyâr-ı bed-h'âğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 56*). [ol,]
81. Ölrse kimseye Ėâlin dimezdi
Yatup vîrandâ **ol** keķlik Ėü bayķüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [ol,]
82. İçinde zıķr olınsa Ėâl-i Mecnûn
Yazardı defî **ol** beyte cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 111*). [ol,]
83. Ėılurđı fitne **ol** meftûna anı
Revân **ol** da bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 118*). [ol,]
84. Gelüp varurđı her şâm u şehirler
Ol iki bülbül-i mestüñ fiğânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 123*). [ol,]
85. Ara yirde oda yakdı cihânı
Ol iki sâz u yek söz u dü âğeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [ol,]
86. Kimin nây itdi 'uşşâķuñ kimin Ėeng
Ol iki 'aşıķuñ nâz u niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 127*). [ol,]
87. Pür olup ırladı etfâl-ı Ėâne
Raķîb it gibi ürdî **ol** şadâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [ol,]
88. Belâ oldu **ol** iki mübtelâya
Bular bir yıl esîr olup bu Ėâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 132*). [ol,]
89. Ki ya'ni Ėurfedür ağvâl-ı devrân
Yağûd **ol** Ėahķaha itdüğü anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 45*). [ol,]
90. N'ider reng ü 'ilâcı **ol** ki güldür
Nice hem-serle **ol** serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 71*). [ol,]
91. İde **ol** derd-mend âvâre âğı
İde bülbüllere Ėâlin Ėikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 92*). [ol,]

92. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem **ol** ravzaya dinse haq ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [ol,]
93. Bitürdi lâleler güller kenârı
Nesim-i büyü **ol** etrâfa töldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 115*). [ol,]
94. Diyâr-ı Çîn'e döndi nâfe töldi
Çemende **ol** perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 117*). [ol,]
95. Aradan gâ'ib oldu **ol** perî-vâr
Varup tenhâ bir arada oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 120*). [ol,]
96. Varup gelse peyâmuñla selâmuñ
İderken bu niyâzi **ol** büt-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 137*). [ol,]
97. Dönüp andan eve 'azm iylediler
O râzi şaklamadı **ol** güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [ol,]
98. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hâlin
Ki **ol** günde ki seyrân itdi Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [ol,]
99. Anuñ İbnü's-selâm olmışdı nâmı
Göründi çün aña **ol** şem'-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 21*). [ol,]
100. Meşelde aq yüz üzre zülf-i pür-çîn
Tağup **ol** mäh-rûlar halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 43*). [ol,]
101. Dileyü geldi yâr-ı dil-sitâmı
Bulışdı seyyidine **ol** maqâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 53*). [ol,]
102. Şikârı oldu bir gün **ol** nevâhî
Ki varup küh-ı Necd'e Nevfel-i şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 10*). [ol,]
103. Gazeller okuyup dürler saçardı
Virüp **ol** hasteye Nevfel cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 69*). [ol,]
104. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña me'nûs olunca **ol** gazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 79*). [ol,]
105. Meger **ol** âdemî kim ola bîmâr
Terağhum iyleyüp hem-sâline **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 126*). [ol,]
106. Demürden kapu açmak benden olsun
Hemîşe hem-dem **ol** 'ağıllar ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 143*). [ol,]
107. İçüp eş'âr okurlardı muhayyel
Şikâyet-güne Mecnûn **ol** civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 3*). [ol,]
108. Dönüp göstermek **ol** lâfa hilâfı
Bu haşlet merd olana lâyıq olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 24*). [ol,]
109. İderdi **ol** 'adüya dest-bûsı
Eger öldürse Leyli haylın aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 126*). [ol,]
110. Kılur mı yâr ile **ol** kârı zârı
Anı kim yâi idüp dür yâr derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [ol,]
111. Elinde şûr u şer şemşîr olmuş
Ol el kim bezm içinde zer saçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171*). [ol,]
112. Libâs-ı mâtemi egnine giydi
Ol iki fitne döndi birbirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 3*). [ol,]
113. Mededci haylî leşker irdi nâ-gâh
O demde göricek **ol** haylî haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 11*). [ol,]
114. Alup **ol** cevheri gevher vireydüm
Eger var ise bu râyuñ şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 24*). [ol,]
115. İçürmeñ bârî zehr-âlûde nûşı
Hûş itmezsi çün **ol** nûş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 29*). [ol,]
116. Hemîşe neng için şulhı vü cengi
İte atılsa yeg **ol** tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 123*). [ol,]
117. Naşîb olmağdan **ol** divâne dîve
Çü gördi Nevfel anı böyle 'âciz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 124*). [ol,]

118. Seme serseme uymaz **ol** ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [ol,]
119. Hemân zıkr olunur **ol** ‘ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel katına geldi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 180*). [ol,]
120. Saña devlet kapûsın açā mālī
Bu sözi kim didi **ol** merd-i ğaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [ol,]
121. Kõmıř Mecnûn içün ortaya başı
Düşüp **ol** derd içün ğavġâ vü derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [ol,]
122. İde mizân-ı ‘adlüm size meyli
Virün **ol** şerbeti Mecnûn sevsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 73*). [ol,]
123. Güli **ol** şab‘-ı nâ-mevzûna virmen
N’ider dīvâne bu kând u cülâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 96*). [ol,]
124. Aña yitmez mi **ol** bend-i ‘âzâbı
Melek n’itsün per şutmuş delüyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 98*). [ol,]
125. Yaraşur mı şarâba serv-i hõř-nâz
N’ider gül-geşti **ol** âvâre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 103*). [ol,]
126. Ki Mecnûn’a içürem zehr-i kâtil
Buyurdi sâķisine **ol** cefâķâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 13*). [ol,]
127. Hemân zıkr olunur **ol** kışşa-i dün
Aġu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 38*). [ol,]
128. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi **ol** nâ-bedîd olan remîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 3*). [ol,]
129. Beden burcunda boynı řâķa beñzer
Yazuķdur **ol** yüce çârdâķı yıķma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 43*). [ol,]
130. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu şurfe sözden **ol** avcı şutup daķķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [ol,]
131. Behâsın vir şatun al âřķâre
Çü virdi bu cevâbı **ol** tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 59*). [ol,]
132. Nigâr endîşesi pîşinde pîşe
Çıkup **ol** şişenün ġeh ġeh buġârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 83*). [ol,]
133. Gözi ġõñli ġibi şuş oldu dâma
Meger **ol** dâma düşmiş ġâv-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 15*). [ol,]
134. Nitekim şir âhû-yı zebûnı
Diler **ol** bî-ġünehdend dõke şanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 19*). [ol,]
135. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
ġörüp şâd oldu bu esbâbı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 42*). [ol,]
136. İdüp aġladı bulduķca mecâli
Kesüp **ol** ġâv-ı deştînün řuzaġın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 83*). [ol,]
137. Yiñi sevdâda **ol** ġice müsâfir
Yürürdi **ol** belâ Mışrı ġurûřân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 7*). [ol,]
138. Revân idi yüz üzre dem‘a ġibi
Hem **ol** şem‘ün şarâretden dimâġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 13*). [ol,]
139. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza ġavza
Kenâr-ı ġavza varup **ol** ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 19*). [ol,]
140. şuyından ravza ġibi oldu şir-âb
Düşüp **ol** ravza üzre sâye ġibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [ol,]
141. İriş **ol** yâre ‘arz it bir nice râz
Ki şorarsan eġer ġâl-i ġarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [ol,]
142. Yine oldu mûnevver şeb-çerâġı
Yirinden şurdi **ol** dīvâne-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 5*). [ol,]
143. Baña ġabbe gerekmez cümlesin al
ġörüp şâd oldu **ol** ‘avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [ol,]

144. Buña urdı alup **ol** bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 40*). [ol,]
145. Ol ilden ğalle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 42*). [ol,]
146. Bu gün uş oldum **ol** cürmüñ esîri
El uzatdumsa dün urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 70*). [ol,]
147. Elüñ degmege olurdu bahâne
Yañılup iylemezsen **ol** hañâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 93*). [ol,]
148. Beni **ol** cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim ziyâsı arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [ol,]
149. Yaşı nergislerini itdi gül-gün
Deñizler ağıdup **ol** eşk-bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 27*). [ol,]
150. Oturur derd-mend **ol** yâr-ı dil-bend
Nesîm-i şavtı ammâ tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 40*). [ol,]
151. Ki dür tâlibleri ala hîzâne
Kim el açar ala **ol** mäh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 51*). [ol,]
152. O genci hıfz iderdi gayretinden
Kemâl-i ‘aql ile **ol** sim-endâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 55*). [ol,]
153. Taşı hândân içi pür-girye vü süz
Mulâzım müşterilerden **ol** aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 67*). [ol,]
154. Gelür gün yüzlü yüz yüz **ol** araya
Bu şöhet irdi çün İbnü’s-Selâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 68*). [ol,]
155. Bu kim mālın virüp ala ‘arûsı
Oğudı çün bu efsûnı **ol** âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 115*). [ol,]
156. Dilinden ağıdup şaṭṭ-ı hikâyet
Didi **ol** mäh-ı nevden ayru Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 3*). [ol,]
157. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol âvâre şuş oldı bir süvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 21*). [ol,]
158. Sen anuñ gibi yârı yoğa şay var
Ḳanı **ol** döst kim zehrin yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [ol,]
159. Belâlu bülbülü âvâre düşdi
Girüp ‘üryân döşekde **ol** kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 43*). [ol,]
160. Seni yâd iyler itmez yâda meyli
Hemişe **ol** perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 95*). [ol,]
161. Ḳatı şürîde oldı **ol** haberden
Bu sevdâdan midâd-ı tâze ezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 6*). [ol,]
162. Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
Şu resme sevdüñ **ol** yiñi nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 37*). [ol,]
163. Ki iderler bir mezâr üstinde zârı
Varuram ben de giryân **ol** miyâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 75*). [ol,]
164. Anup anı didiler cümle maḥzûn
Ki **ol** üftâde vü mehcür u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [ol,]
165. Küşâde oldı sen de olma maḥzûn
Ol âşufte olup bu nükteden tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [ol,]
166. Olur her dâne-i engür dile dâğ
Ḳaçan kim dür olam **ol** ğonce lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 99*). [ol,]
167. Anuñ-çün vahşe oldum âşinâ ben
Ol âdem-zâde kim ola münâfîḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 105*). [ol,]
168. Teheccüd ehlin uyarsun fiğānuñ
Olup erre başuñı kessün **ol** tâḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 17*). [ol,]
169. Ḳurudı **ol** kılıç tıtduğı desti
Alup hem şağ ele tığı yürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 80*). [ol,]

170. Bitürür ot yirine tığ-ı tizi
Ol ok kim bî-amândur irse câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 87*). [ol,]
171. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestün
Ki tâ gûsl-ı kefen idüp ol âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [ol,]
172. Girem ol âb-ı rüy ile türâba
Vücûdum çün ola âb ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 14*). [ol,]
173. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol pîr-i maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 29*). [ol,]
174. ‘Aceb cān ḳorḳusı yok mı ki sende
Zihî aḥmak ol âdem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [ol,]
175. Yılana yaraşur çün ḥāk rūzî
Var ey serv ol çemende tūtma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67*). [ol,]
176. Ne ehl-i beytün üzre şefkatün var
Ol atanuñ kamu sa’yı telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 13*). [ol,]
177. Kim andan bârî añup dökmedün yaş
Şağ iken itmedün ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [ol,]
178. Peder gūrına dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol ḥākî beñzi oldu toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29*). [ol,]
179. Yetim oldu bu kez ol dürr-i meknûn
Yetim oldu esîr-i zülf-i dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 36*). [ol,]
180. Ḳomadı ‘âşîka tevbe naşûḥı
Sürüp ḥake yüzün ol ‘âşîk-ı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 113*). [ol,]
181. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 11*). [ol,]
182. Tırâş olup ol şüret bu ḳala bir
Didi bu ‘aşḳ işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14*). [ol,]
183. Ki ol müşkil iş oldu aña âsân
Meger bir gün o sultân-ı ḡazab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 14*). [ol,]
184. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdi bir iki it yüzlü zebânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 16*). [ol,]
185. Yakından göricek bildi yalandı
Ol âhûyı alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 23*). [ol,]
186. Zemâne gün gülinden gülşen oldu
Olup ol ḥükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 31*). [ol,]
187. Ki olmışdur kerâmetden sirişte
Ol âhû segler ağzında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 39*). [ol,]
188. Ki itlerden nice buldı ḥalâşı
Müvekkil gönderüp ol bî-günâha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 49*). [ol,]
189. Yüzün döndirdi ol âvârelerden
Ḳodı dāmânın elden ḥoḳḳābazun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 60*). [ol,]
190. Gözine toz görindi tütüyâ-reng
Açıldı bürḳa’ı çün ol ḡubāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 13*). [ol,]
191. Hilâl itmiş belâ ol nātüvânı
Olup nîreng-i ḡamdan cismi nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 68*). [ol,]
192. Ki bensüz ḥālî ol yāruñ nicedür
Ne yir ne içer nice geçer zemânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 116*). [ol,]
193. İşi ḡam eşi vaḥş u âhuvândur
Senün yükün çekerken ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 129*). [ol,]
194. Gözetmez ḥālîn ol göz kim ḳavidür
Zamân çün göstere bârid şemâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 226*). [ol,]
195. Bulınmaz ol göñül ilde tütündür
Göñül bir ḥanedür bî-bâb u revzen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 52*). [ol,]

196. Yaḥūd bād-ı hevā efgendesiyem
Ol âteş kim vücūdum mûm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [ol,]
197. Hikâyâtın hidâyet iylemişdi
Ki tâ ‘ibret ola ‘uşşâka ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23*). [ol,]
198. Kesildi gitdi kurbumdan qarâbât
Ben ol âyine-î Çinem ki pâsum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 173*). [ol,]
199. Gider ol revnak-ı zîbâsı andan
Gezer reh-zen gibi küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 18*). [ol,]
200. Rî‘âyet idesin ol yâdigâri
‘Aziz idi baña cânımdan ol yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 90*). [ol,]
201. Bu resme itdi ol mâtemde nevḥa
Ki çün Zeyd-i vefâ-dâr oldu âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 2*). [ol,]
202. Ḥusûf irdüğine ol mâha nâ-gâh
Acıyup zâr u zâr ağladı gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 4*). [ol,]
203. Ğamâme döndi ağlar ol ğam içün
İrişüp ravza-i Leylî’ye cüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 8*). [ol,]
204. Dil uzatdı vü çarḥa itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim ‘üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 85*). [ol,]
205. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol derd ile cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [ol,]
206. İrişüp sāye-vâr oldu fütâde
Kuçup ağladı ol ḥâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 17*). [ol,]
207. Şaḳın ol ḳan od urur ḥırmennüñe
Vaşî olma öksüze zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 138*). [ol,]
208. Muḥabbet cāmı cânıña ğıdâdur
Sen ol gencînesin cāndur tılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 161*). [ol,]
209. Olur ol bād-ı ğavġâ-yı kıyâmet
Ḥacâlet añup itsen bir nefes âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 170*). [ol,]
210. Dil ü cân ‘âleminde ḳurdu taḥtı
Yatup ol ḥâlet üzre ḳaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [ol,]
211. Anı beklerdi nice üstüḥ‘ân-ḥ‘âr
Görüñ ol üstüḥ‘ân- ḥ‘ârıñ vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 183*). [ol,]
212. Anuñ-çün oldılar âḥirde yek mehd
Hem ol mehd-i mübârek oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 199*). [ol,]
213. Cihân ḥalkına ḥâcet-gâh oldu
İlâhî ol iki pāk ü iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [ol,]
214. Nişâr iyler ol iki serv-i nâze
Çü Zeyd anlarda bu ḥoş zevkı gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 58*). [ol,]
215. Şarâb u büse vü cām-ı beḳâyâ
Didi Zeyd’e dönüp ol pîr-i şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 65*). [ol,]
216. Biri ma‘şûḳadur ol biri ‘âşık
Biri ‘âlemde ‘âşıklar şehidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 66*). [ol,]
217. Bu ‘âlemde sürer beyle şafâyı
Şu dil kim ol cihānda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 77*). [ol,]
218. İrişür toġrı oḳ gibi nişâne
Ol oḳ kim her nişâne rāst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [ol,]
219. Cemî‘-i enbiyâ ḥaḳḳı ilâhî
Bize ol ‘aşḳuñı iyle müyesser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 41*). [ol,]

ol: Olmak, gerçekleşmek.

1. Silāh-dār **ola** tā ‘azm itse sultān
Tırur hem Müşterī ‘azmuña rāgıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 30*). [ola, -a]
2. Ne fer vire ‘arûsa hûsn-i mâder
Çün **ola** zişt-şüret ey birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 40*). [ola, -a]
3. Ola rıfķ u vefâ darb-ı dūrüstī
Elüñ degmek baña ‘ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 88*). [ola, -a]
4. Muşāhib **oldı** çün ol nâzenîne
Mübeddel **oldı** ‘ayş u nâz enîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 171*). [oldı, -dı]
5. Nikāh u ‘aķd **olup** hıţbe okundi
Hıţib-i hıţbe kim kürsiye ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 136*). [olup, -up]
6. Nice luţf u vefâ **oldı** nice cevır
Tıpuñuñ yok vefâsı cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [oldı, -dı]

ol: 3. *teklik şahıs zamiri. (Hz. Muhammed).*

1. Ki **oldur** enbiyāya dūrretü’t-tāc
Anuñ zikri du‘āsıdur Hālil’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 18*). [oldur, -dur]

ol: *Ölmek.*

1. Anañ da **öldü** tıut pür-derd ü miñnet
Evüñe gel atañ ocağını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [öldü, -dü]

ol: *... vasfını taşımak.*

1. Zamānuñ farkı fevķı **ola** cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ kim **ola** zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 103*). [ola, -a]

ol: *... halinde bulunmak, ... haline gelmek.*

1. Siyeh-rûlıkda **olam** tā ki tayı
Esed oldı meger burc-ı sitārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 40*). [olam, -a, -m]
2. Benüm gibi **olupdur** nice hāşāk
Yaluñuz ben degülem cevır içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 30*). [olupdur, -up, -dur]
3. Vebāl olur **olursam** bāle yağı
Dilüm cānum nigārum ol yañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 154*). [olursam, -ur, -sa, -m]
4. Olupdur ‘ilm ü hilm ile mükerrrem
Nice göñlüñ çeker cān incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28*). [olupdur, -up, -dur]
5. Hikāyet kıldı halka ol haber-dār
Ki dünyāda **olan** ‘aşķ ile nā-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 83*). [olan, -an]

ol: *Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.*

1. Çün **ölem** yine anuñ mürdesi kıl
İki ‘ālemde ‘aşķ olsun baña dīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [ölem, -e, -m]

ol: *Bulunmak, var olmak, mevcut olmak.*

1. Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dârum
Ümîd-i vuşlatuñ **olmasa** ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 143*). [*olmasa, -ma, -sa*]
2. İçüp âb-ı hayâtı bâkî oldı
Bu nûş anuñ ki **olmadı** şafâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133*). [*olmadı, -ma, -dı*]

ol: *Meydana gelmek, gerçekleşmek, ortaya çıkmak.*

1. Zemîn yırtılmayınca gülşen **olmaz**
Şu kim göñlin hemîşe kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 56*). [*olmaz, -maz*]
2. Olur her nûrî nâr u her güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*olur, -ur*]
3. Senüñ ‘acizliğña rahmet ide
Dilüñ hâk it ki âhîr **olisar** hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 95*). [*olisar, -isar*]

ol: *O. II Mecnun.*

1. Ol cân viriser bir gün ‘ömrüñ ola pâyende (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 10*). [*ol,]*
2. Yüzümüz şuyını hâk itdi şi‘ri
Kodı ortaya **ol** bu yolda başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 29*). [*ol,]*
3. Tölup vecd ile **ol** Necd’ün tağında
Dögüp göğsin okurdı hôt gazeller (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 48*). [*ol,]*
4. Kılurdı fitne **ol** meftûna anı
Revân **ol** da bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 119*). [*ol,]*
5. Gül-i ter gibi çāk iyler yakasın
Hevâ-dârından **ol** ehl-i nevânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 25*). [*ol,]*
6. Du‘â-yı şulhı **ol** tekrâr iderdi
Şalar baş kesmege her kişi tîğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 104*). [*ol,]*
7. Kılur **ol** kavm-i Leylâ’ya du‘ayı
Biz anuñ-çün ururuz tîğ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 154*). [*ol,]*
8. Acıyup her birinüñ yandı cânı
Ol anlardan ferâgat ‘âleminde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 119*). [*ol,]*
9. Ğarîb ü bî-nevâ vü müstemendi
Ol anda qaldı yok ağıyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123*). [*ol,]*
10. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider **ol** mest ü bî-hûd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [*ol,]*
11. İder **ol** tâli‘-i şüm ile cengi
Bu ahvâl ile **ol** ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 60*). [*ol,]*
12. İder **ol** tâli‘-i şüm ile cengi
Bu ahvâl ile **ol** ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [*ol,]*
13. İrüp Mecnûn’a qaşd itdi ala cân
İrişdi çala **ol** şürîde mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 79*). [*ol,]*
14. Kemâl-i şefkâtinden oldı maḥzûn
Şafâ-yı dilden **ol** lutf ehli server (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 89*). [*ol,]*
15. Gören vehm ider **ol** şürîde ḥâlî
Vücûdî bir nefes yil gibi **ol** da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 50*). [*ol,]*
16. Açup kışş yüzinden perde-i râz
Ki **ol** şahrâ-bisât u küh-bâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 3*). [*ol,]*

17. Yine kaçdı tekellüf ‘âleminden
Gezerken bir gün **ol** etrâf-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 7*). [ol,]
18. Anuñ-çün beñzedi nesrine verdüm
Egerçi ‘aşk ile **ol** oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 93*). [ol,]
19. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerçi oldu **ol** ‘aşka nişâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 95*). [ol,]
20. Ben oldum bî-nişân uş yane yane
Açar **ol** göñlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 97*). [ol,]
21. Didüm anuñ katında evvel âhir
Ki **ol** ilden çıkup âvâre olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 125*). [ol,]
22. Ğarîbi ya’nî Mecnûn müstemendi
Ki **ol** vahşî-nişîn ü vahşet-âmîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 35*). [ol,]
23. İrişdi menzil-i mî‘âde dil-şâd
Oturdu sâyesinde nahluñ **ol** nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 109*). [ol,]
24. Degül ferd-i Hudâ’ya iş nü hüfte
Egerçi **ol** helâle virmedüm dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 121*). [ol,]
25. Bilürem **ol** da hûş görmez haramı
Dilek it var ki **ol** dil-dâr u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 130*). [ol,]
26. İde teşrif okıyup şi’r çün kıand
Ol ebyât okıya ben iyleyem gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 133*). [ol,]
27. Meye ne kudretim var kim uram dest
Güle karşı revân **ol** bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 161*). [ol,]
28. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Ğam içre baña **oldur** cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [oldur, -dur]
29. Yazardı levh-ı dilde **ol** civân-merd
Ten-i Mecnûn’ı dâ’im za’f-ı hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 202*). [ol,]
30. Yatur bî-hûş olup bî-nûş-ı bâde
Ferâġat cîbine çekmiş serin **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 39*). [ol,]
31. Cihânuñ bir pula almaz zerin **ol**
Maħabbet eyle bî-hûş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 40*). [ol,]
32. Ol anı rıfk ile iylerdi te’dîb
Didi Zeyd’e ki germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 132*). [ol,]
33. Münâcât itdi yalvardı Hudâ’ya
Ki yâ Rab câmî irgür **ol** çerâġa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33*). [ol,]
34. Nice itsün **ol** idi anuñ da varı
Çün âhir iyledi er mâtemini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 18*). [ol,]
35. Mükedder göñlini luṭf ile şâf it
Var **ol** âhû-yı müşkini şikâr it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 33*). [ol,]
36. Didi giysün bunı **ol** serv-i zîbâ
Semenden göñlek aḡ gülden ‘imâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 42*). [ol,]
37. Güne gitmedin aya döndi evvel
Şarındı şemsî dülbendin çün **ol** şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 51*). [ol,]
38. Ki geldi kapuña **ol** şayd bî-ḡayd
İşigde sâye-veş yüz sürer **ol** nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78*). [ol,]
39. Ki geldi kapuña **ol** şayd bî-ḡayd
İşigde sâye-veş yüz sürer **ol** nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 79*). [ol,]
40. Yanınca şi’r ü vahş **ol** şi’r-i merdân
Yiñi cinnet yiñi sevdâ yiñi baġ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 6*). [ol,]
41. Kâtil-i ḡançer-i ‘aşk-ı şedidem
Yönüm döndür laḡidde **ol** ḡabîbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 85*). [ol,]
42. Rî‘âyet idesin **ol** yâdigâri
‘Azîz idi baña cânımdan **ol** yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [ol,]

43. Şaḳın ḥôr aḳlama **ol** yāri zinhār
İdesin hem aña benden selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 92*). [ol,]
44. Senüñ ‘aşḳuña virdi cān-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ **ol** ḡaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 97*). [ol,]
45. Biraz sākin olurdu odi tā ki
Öpüp kucup bu ḥāki **ol** vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 11*). [ol,]
46. Didi bu kışsa böyle oldu āḥir
Ki **ol** firḳat elinden oda yanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 3*). [ol,]
47. Bile çıḳdı anuñla cān hümāsi
Ḳuçup **ol** bir nefesde dōst ḥākin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 37*). [ol,]

ol: O. II Leyla.

1. Oturmuşdı ‘Arab ṭavrınca **ol** māh
Götürmüşdi ḥicāb-ı bāb-ı ḥar-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 15*). [ol,]
2. Düşüp ikisi de şevḳ ile vecde
Bu aña **ol** buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 20*). [ol,]
3. Bu anı gördi beñzi lāle oldu
Bunu **ol** gördi ḥāli nāle oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 22*). [ol,]
4. Anuñ derdinden āḡlarsın güler **ol**
Bu yol kim sen yürürsün pür-ḥaṭardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 90*). [ol,]
5. Söyünmezdi yürekden tāb-ı tase
Yir idi anı ḡam **ol** ḡam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 83*). [ol,]
6. Per-i zāḡ oldu gūyā dümm-i şehbāz
Hem isfidāc ile **ol** ḡayret-i ḥūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 67*). [ol,]
7. N’ider reng ü ‘ilācı **ol** ki güldür
Nice hem-serle **ol** serv-i revāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [ol,]
8. Şanasın ḥaste bülbüldür ḳafes teng
Geçerdi şūr ile **ol** teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [ol,]
9. Mübārek olsun **ol** ibnū’s-Selām’e
Çün irdi bu ḥaber ibn ü’s-Selām’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 66*). [ol,]
10. Velī ben ḥār u ḥas **ol** serv-i āzād
Şehinşeh-zāde ḳanda bende ḳanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 94*). [ol,]
11. Velī bī-ḥad idi baḡrında ḳanı
Yir içer **ol** da āḡyāra müdārā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [ol,]
12. Sen anuñ-çün başarsın baḡruna ṭaş
İraḡ oldu saña **ol** nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 49*). [ol,]
13. Gerek sen de urasın şīşeye seng
Seni yıllar geçer **ol** iyilemez yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 51*). [ol,]
14. Gözüñ yaşı gibi senden ḳaçar **ol**
Şafā sür bir nefes vaḳt-i şafādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 50*). [ol,]
15. Niçün **ol** gitdi sen ḳalduñ nişānı
Didi ḡayret degül mi andan ey dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20*). [ol,]
16. O ṭoḡru yār o dem cān atdı çün tīr
Peri-veş **ol** peri-peyker peri-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 113*). [ol,]
17. Dilerem **ol** şanemden iyle rüzī
Didi bunu vü tıttı rāh-ı şahrā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 72*). [ol,]
18. Cigerde ḳan dimāḡ-ı serde sevdā
Hem **ol** serv-i revān ḥar-gāha gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 75*). [ol,]
19. Ki bilmez āsumāndan rismānı
Varup çağırdı **ol** yār-ı vefā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 43*). [ol,]

20. O ‘âşık itmedi Leyli’ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından **ol** mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 73*). [ol,]
21. Erinüñ öldüğü ammâ bahâne
Añar şivende **ol** pür-şive şüyü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 93*). [ol,]
22. Ki cânı Leylî’ye ibnû’s-selâm’uñ
Cihân **oldur** aña biñ cân gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 41*). [oldur, -dur]
23. Cevâbı beyle virdi **ol** şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 1*). [ol,]
24. Zebân-ı hâlidür **ol** mürde cânuñ
Bilem dirseñ nedür göñlindeki hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 116*). [ol,]
25. İdüp yâd iyledi **ol** tâze bağı
Olup mâtem-zede kavm u kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 136*). [ol,]
26. O genc-i hüsni gömdiler yirine
Melâhat meyvesiyken **ol** gül-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 141*). [ol,]
27. Dükendi ‘ömrinüñ çün rûz u leyli
Meger yavuz yil esdi **ol** çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 45*). [ol,]
28. Çerâğ-ı ‘âlem iken döndi mûma
Bu derde mübtelâ oldı çün **ol** mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 59*). [ol,]
29. Didi **ol** serv-i nâz itdi niyâzi
Ki ey mâder dükendi rûz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 66*). [ol,]
30. Senüñ vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten nergis gibi **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 107*). [ol,]
31. Xanı Leyli xanı anuñ cemâli
Xanı **ol** husrev-i hüsni ü büt-i çin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 37*). [ol,]
32. Şeker ağzuñ ya xanda tenge girdi
‘Aceb **ol** xand-ı şîrin xanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 119*). [ol,]

ol: .. halinde bulunmak, ... haline gelmek.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm **ola** devr-i zemâne
Her yirde görür cân gözi didârını yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 8*). [ola, -a]
2. Vücûdî zehr-i kâtil **ola** def’î
Çü Mecnûn haste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 148*). [ola, -a]
3. Siper olur hadeng ü tîğa dilber
Anuñ kim her dem **ola** kârî zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139*). [ola, -a]
4. Çü yir virân **ola** olmaz hârâcî
Anuñ kim bârı yok çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78*). [ola, -a]
5. Yarın hışmuñdan urma bağruma tîr
Dileme **ola** ey merd-i ciger-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 89*). [ola, -a]
6. Ki ‘âşık mağz olup ma’sûk **ola** pöst
Baña hûşdur niķâb-ı döst olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22*). [ola, -a]
7. Ki **ola** târ-ı çeng ü ‘ûd-ı Nâhid
Zihî bezm ü zihî divân-ı âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 32*). [ola, -a]
8. Kimüñ zikrin ider **ola** güher-rîz
Didi mihr ile mühr açup ki ey mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 36*). [ola, -a]
9. Huzûrunda geçe bu ‘ömr-i bâkî
Ki **ola** secde-gâhum hâk-i pâyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 51*). [ola, -a]
10. Gerekdür âdem olan kişide şerm
Ola çün ehli bâzaruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 175*). [ola, -a]
11. Kim **ola** iyleye hâk sözi tekzîb
Harîf anuñ çü bildi hırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 178*). [ola, -a]

12. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falânda
O yağmurdan içen dîvâne **ola** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 3*). [ola, -a]
13. Binâsı ‘aqlınuñ vîrâne **ola**
İl içmişler yağup ol günde bârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 4*). [ola, -a]
14. Delürdi öldürüñ şâh u vezîri
Ol il kim hâkimi dîvâne **ola** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 11*). [ola, -a]
15. Gerek kim ‘âkıbet vîrâne **ola**
Harâb idince bunca şehîr ü dîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 12*). [ola, -a]
16. Mü’ezzin yâ kenâr itdi ‘arûsı
Niçün dem-beste **ola** tabl-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 25*). [ola, -a]

ol: "O" işaret sıfatı. II Sevgili.

1. Olur gonce anuñ bağına peykân
Olur olmasa **ol** kadd-i hîrâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 93*). [ol,]

ol: O. II Nevfel.

1. Atılmış ok çekilmiş tiğ idi **ol**
Kavî olduğu-çün kalb ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [ol,]
2. Ğarîbe mihribân idi o da hem
Severdi **ol** dañi bir gül-‘izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 123*). [ol,]
3. Bilürdi **ol** da derd-i hicr-i yârı
Kim olur haste derdinden haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 124*). [ol,]
4. Meger **ol** âdemî kim ola bîmâr
Teraḥḥum iyleyüp hem-sâline **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 127*). [ol,]
5. Belâ-yı guşsada hem-hâline **ol**
Revân gam yimeyüp and içdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 128*). [ol,]
6. Dilinden cûşa geldi hîşm tâbı
Ol âteş leşkeriyle çekdi şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 51*). [ol,]
7. Ki dâd idüp kâzandı yaḥşî adı
Ki dest-i hîrşî senden **ol** da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [ol,]

ol: "O" işaret zamiri.

1. Ben nice irem ana **ol** kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker vardur la‘lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [ol,]
2. Senüñ katuñda ammâ **ol** ḥaṭâdur
Ümidüm var ki kaşdun ola câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 90*). [ol,]
3. Olur **ol** ma‘nide zehr-i ḥaṭar-nâk
Ser-i engüştî şoksa nâ-geh efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 170*). [ol,]
4. Yiñi dil-dârınuñ tâze nigârı
Kanı **ol** diz-be-diz olup oturmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 11*). [ol,]
5. Leb-i kûze meger **ol** dañi nâçâr
Yüze yüz görmedi gayruñ cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 16*). [ol,]
6. Meger âyine **ol** dañi mişâlüm
Yüzüñden gayriye itmen nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 18*). [ol,]

7. Miyân bendümden özge **ol** da bir kat
Dağı nâ-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [ol,]
8. Hemân **ol** kuruyası da kurudu
O küstâh **ol** zemân ikrâra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 82*). [ol,]
9. Gören vehm ider **ol** şürîde hâli
Vücûdî bir nefes yıl gibi **ol** da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [ol,]
10. Nitekim penbe-i huşk ile âteş
Yakup tevbe hicâbın çâk ider **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 13*). [ol,]
11. Yıkup cümle binâsın hâk ider **ol**
Zebân-ı tevbe çün oldu şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 14*). [ol,]
12. Bu aña müşfik **ol** buña mülâ'im
İl anuñ tañlar idi bu hisâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 74*). [ol,]
13. Diken de döşenürse rahât oldu
O girye kim 'adûlar güldürür **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 233*). [ol,]
14. Hemân kendü yüküñi götüresin
Enisün bir iki vahşî **ol** da hâmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43*). [ol,]
15. Ne kâmet ola kim görmez kıyâmet
Ne bâzâr ola kim **ol** kâsid olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 151*). [ol,]
16. Ki âhir olmadı **ol** tahta-i der
Nice giysü-yi zîbâ zülf-i dil-gir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 166*). [ol,]
17. Odur pür-derd iden vaqt-i hâzânı
Ruḥ-ı bağı nitekim zerd ider **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 15*). [ol,]
18. Şunuñ kârüresin hem serd ider **ol**
Şikest olur semen simâsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 16*). [ol,]
19. Keser sîbüñ serin kaçmaz deminden
Ruḥ-ı engürî Leylî-gün ider **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 33*). [ol,]
20. Dil-i Mecnûn gibi pür-hün ider **ol**
Aşar âvenge anı hânelerde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 34*). [ol,]

ol: Can vermek, hayatını kaybetmek.

1. Dögünmekden ten oldu pâre pâre
O bed-baht anı görüp **öldi** şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [öldi, -di]
2. Gül-i şâdî bi türür belki yarın
Peder **öldi** garîbem dime zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 239*). [öldi, -di]
3. Hemân iylik kalur katuñda varuñ
Kaçan İbnü's Selâm **öldi** itdi vefâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 13*). [öldi, -di]
4. Ki ol İbnü's Selâm **öldi** sen ol sağ
Kurudu gitdi hâr ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18*). [öldi, -di]
5. Anuñ bir harfi ammâ key haţâdur
Didüñ **öldi** falân kodı cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 37*). [öldi, -di]
6. Hevâ-yı aşkuñ ile virdi cânı
Bu gün kim **öldi** hâk oldu niķâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 103*). [öldi, -di]
7. Neñ **öldi** kim giyersin bu siyâhı
Didi anuñ içün kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [öldi, -di]
8. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu derdüñ şiddetinden **öldi** Loķmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 49*). [öldi, -di]

ol: Olmak. Olsa.

1. Eger süst **ola** virür hem melâlet
Güher bulsañ yabânda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 194*). [*ola, -a*]

ol: O. II İbnüsselam.

1. Ki kız kavminüñ oldı taşu da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 87*). [*ol,]*
2. Saña **ol** düşmen ola mı dir idüñ
‘Adû oldı saña **ol** bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*ol,]*
3. Saña **ol** düşmen ola mı dir idüñ
‘Adû oldı saña **ol** bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 35*). [*ol,]*
4. Didi **ol** düşmenine ey birâder
Dilerseñ iresin her yirde hayra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 90*). [*ol,]*
5. Eri tuya diyü kütâh iderdi
Ol evden gitse cüş iderdi düdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 31*). [*ol,]*
6. Emel zehrinden itdi cânını pāk
Vücüdı nağdin **ol** da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 61*). [*ol,]*

ol: Bulunmak, var olmak, mevcut olmak.

1. Zen egri **olsa** evşâfı uzakdur
İşidüp haste Mecnûn bu güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 76*). [*olsa, -sa*]
2. ‘Aşâ **olmasa** durmazdı ayağı
Çiçekden baş çıkarmış gönce-i ter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 10*). [*olmasa, -ma, -sa*]
3. Ne kârüm kaldı yâdumda ne varum
Gice gündüz yidüğüm **olmasa** gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 29*). [*olmasa, -ma, -sa*]
4. Ne bey‘ ola kim âhîr fâsid **olmaz**
Cihân ‘ayyardur dâ‘im işi rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [*olmaz, -maz*]

ol: Ölmek. II Bir durumun aşırılığını belirtmede de kullanılır.

1. Eger şâd olasın ol gamdan **ölür**
Bu sözler togru zen hakkında hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 74*). [*ölür, -ür*]

ol: O. II Mecnun'un babası.

1. Bu anı **ol** bunı itdi der-âğüş
Buluşup iki müştâk iki hasret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 74*). [*ol,]*

ol: Yetmek, kafi olmak.

1. Kılur seg Hâk‘a hizmet kılmađuñ sen
Següñ şulhı **olur** bir üstüh‘âna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 63*). [*olur, -ur*]

ol: O. II Mecnun'un annesi.

1. Anuñ derdinde virdi **ol** dañi cān
İşidüp anı Mecnûn tıtdı mâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 100*). [ol,]

ol: O. II Selam-ı Bağdadî.

1. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi **ol** civān kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 123*). [ol,]
2. Anuñlaydı selāmı vü kelāmı
Kaçan bir beyt okısa **ol** cihān-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 201*). [ol,]

ol: O. II Zeyd. (*Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.*)

1. Yiri endühdan Mecnûn gibi küh
Severdi 'emmüsinüñ duñterin **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 11*). [ol,]
2. Kõmıřdı yolına cān u serin **ol**
Anı **ol** da severdi cānı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 12*). [ol,]
3. Ki mālā meyl ider bakmaz kemāle
Çü 'āciz kaldı **ol** miskīn ħarīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 59*). [ol,]
4. Belüm āñirde şabra bağladum ben
Belā pīrine **ol** tıfl-ı țarīkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 125*). [ol,]
5. Kāmu olmuşlar idi çāre-sāzı
Bulup **ol** derd-mendüñ çāresini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 9*). [ol,]
6. Varurdi sırr ile țuyamazdı āgyar
Niyāz ile varup **ol** dil-nüvāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 15*). [ol,]
7. Kimi āğlatmaz **ol** resme muşıbet
Siyeh-puş oldu **ol** da mâtem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7*). [ol,]
8. Oturup aña karşu kıldı zāri
Dögüp āğlayu āğlayu başın **ol** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 17*). [ol,]
9. Akıtdı dīdeden kānlu yaşın **ol**
Görüp Mecnûn anuñ bu āb-rengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 18*). [ol,]
10. İlāhī rah̄mete ğarç olsun **ol** merd
İdüp dā'ım ziyāret **ol** mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 2*). [ol,]

ol: "O" 3. teklik şahıs zamiri.

1. Olur **ol** 'ākıl iken adı mecnûn
Didi bunu vü āğladı o miskīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 124*). [ol,]
2. Devā bulurlar idi **ol** iki merd
Sikender çeşme-i ħayvānı n'itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 52*). [ol,]
3. Müdārā iyler **ol** kim ādemīdür
Şu taş kim ayağundan düşüre nā'l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 114*). [ol,]
4. Hüner vaktinde **ol** meydān eridür
Nice zehre girüp tiryāk ider 'aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 102*). [ol,]

ol-: Olmak.

1. Şakın anuñ söziyle ‘āmil olma
Hemîşe bendüñ **olsun** zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 9*). [*olsun, -su, -n*]
2. Olur güلزâr u nâr u mü'min ü gebr
Ola çün cismüme merkad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 65*). [*ola, -a*]
3. Kõdum naķş-ı hürûfî sâde **oldum**
Çü ‘aşkun derdine üftâde **oldum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 37*). [*oldum, -du, -m*]
4. Siyâh olmasa müşk **olmaz** kemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 72*). [*olmaz, -maz*]
5. Olur yurdi yuvası ‘âlem-i râz
Bu derdi derdi olmayan şanur ‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 12*). [*olur, -ur*]
6. Kim **ola** olmaya bu ğamdan âġâh
Eger elde olaydı ġuşşa şādî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 34*). [*ola, -a*]
7. Kes anı kim olasın merd-i ġâzî
Şu ‘aşık kim **ola** kurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 27*). [*ola, -a*]
8. Ġazeller idilüp olındı ta’rîf
Cemâli medh **olup** âfâķa tõi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*olup, -up*]
9. Meger ol söz ki **ola** zkr-i Leyli
Ne söz kim maġzı anuñ olmaya dõst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56*). [*ola, -a*]
10. Yirüñde yatmaġ öğren dâġ gibi
Ġam odına şu şaçmak sende **olsun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 141*). [*olsun, -su, -n*]
11. Demürden kapu açmak bende **olsun**
Hemîşe hem-dem ol ‘akıller ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 142*). [*olsun, -su, -n*]
12. Bu vaşf **olan** gibi meydânda ġâlî
Girüp meydâna Nevfel elde şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 162*). [*olan, -an*]
13. Binâ bünyâdı **olmaz** nitekim bād
Cihâna ġükm iden dād ile itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 32*). [*olmaz, -maz*]
14. ‘Ayâlüm çok ta’amumdur hemân bu
‘Ayâlî çok **olup** ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 55*). [*olup, -up*]
15. Şu gibi şâfi-dil ol âteş **olma**
Ġülü gözlük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [*olma, -ma*]
16. Mûsâfir **olmaz** ana merd-i ‘âķil
Niçün itmezsin ol yirden girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 84*). [*olmaz, -maz*]
17. Olayduñ ey ġümâ hem-âşiyânüm
Naşîbi tîre zâġuñ bâġa dūşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 202*). [*olayduñ, -a, -y, -dun*]
18. Girüp topraġa âķir yilden indi
Cihânda ‘õmr-i âdem **olmasa** yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 115*). [*olmasa, -ma, -sa*]
19. Mükellef olmayan **olmaz** ġünah-kâr
Bunun gibi belâ vü ‘aşk u zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 86*). [*olmaz, -maz*]
20. Kıla kibleñde birkaç ġün nemâzı
Eger sehv iyler **olsam** nâ-ġehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 107*). [*olsam, -sa, -m*]
21. İrüp gördüm bu ġün sen dil-firûzı
Eger **olursa** taķdîrün vifâķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 49*). [*olursa, -ur, -sa*]
22. Giren **olma** yûri bu bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 70*). [*olma, -ma*]
23. Şanasın la’l ka’r-ı seng içinde
Olurdi genc iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 25*). [*olurdi, -ur, -dı*]
24. Biñ adım da **olursa** bir ķademdür
Bu dârûñ kim binâsı ġâr u ġasdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 84*). [*olursa, -ur, -sa*]
25. Dil-i bimâra ġõş virdüñ cevâbı
Anuñ kim yârî ehl-i ġâl **olupdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 59*). [*olupdur, -up, -dur*]

26. Kāmu işkāl ol ḥallāl **olupdur**
Zihī Kays-ı hüner-ver merd-i kāmīl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 60*). [*olupdur, -up, -dur*]
27. Muṭî'î olsa ṭāñ mı her dirende
O meclis kim sibā' **olmuşdı** ḥavli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [*olmuşdı, -miş, -dı*]
28. Olurdı cümle şā'irler imāmı
Şikāyet iyleme Ḥamdī cihāndan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 28*). [*olurdu, -ur, -dı*]
29. Şaḳın ol ḳan od urur ḥırmenüñe
Vaşī **olma** öksüze zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 139*). [*olma, -ma*]
30. Aña ṭap kim yoğ **olmaz** pāk zātı
Cemāl-i ḥāke meyl itme hebādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [*olmaz, -maz*]
31. Olurlar 'āḳibet cāna veremler
Eger zer ḡaşbına **olursa** zūruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 127*). [*olursa, -ur, -sa*]

ol-: Ölmek, yok olmak.

1. İrdi çün ḳavs-ı felekden cānuma tır-i firāk
Ḳalmadı **ölmekten** özge daḥi tedbīr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 2*). [*ölmekten, -mek, -ten*]
2. Yıḳa yaḳa ḳomaya ḥāne vü rāḥt
Ḳanı bir şīr **öleydim** pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 45*). [*öleydim, -e, -(y)di, -m*]
3. Baña sem virse ol semden ben **ölsem**
Odumdan dōstlar pūr-dūd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [*ölsem, -se, -m*]
4. Fiğānum ḥāḳı bīzār itdi benden
Ne aḡlar bulınur soñumda **ölsem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 53*). [*ölsem, -se, -m*]
5. Bulup ide anı ḳā'im-maḳāmı
Budur ḥavfı ki **öle** nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 27*). [*öle, -e*]
6. Ecel ben ḥasteyem baña muḥaldur
Baña dirsın **ölürem** ṭopraḡum şaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 55*). [*ölürem, -ür, -em*]
7. Ḳo yıḳılsun ki ma'nide ḳafesdür
Helāli **öldüğün** isterse 'avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 87*). [*öldüğün, -dü, -gi, -n*]

ol-: Vuku bulmak, meydana gelmek, varlık halini almak.

1. Ne cürmüm var ki artar her gün āhum
Seni sevmek günāḥ **olursa** şāhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 73*). [*olursa, -ur, -sa*]
2. Sebeb **olma** ṭayanmaḡa ayaḡı
Gücüm yitdükce itdüm ḥālī i'lām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 82*). [*olma, -ma*]

ol-: Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

1. Bu diyāra çün dönesin tūtiyā-yı çeşm için
Bizlere öñünde **olsun** ḥāk-i dergāḥ ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [*olsun, -sun*]
2. Bāb-ı keremüñi buldı meftūḥ
Her kim **ola** ümmetüñe munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 38*). [*ola, -a*]
3. Ḥabību'llāḥa tā kim **ola** merkeb
O şāḥa çünki esb oldı o ḥōş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 50*). [*ola, -a*]
4. İki serv-i semen-ber iki gülzār
Biri birine **oldılar** hevā-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 176*). [*oldılar, -dı, -lar*]

5. Öter ney nitekim minķār-ı kaçnūs
Odından sîneler **olmıř** cū fânūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 116*). [*olmıř, -mıř*]
6. Güneşdür ‘aşķ-ı ‘âşık cân u dilden
Kaçan mestür **ola** bir pâre gilden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 4*). [*ola, -a*]
7. Turunc **oldı** ruķ-ı nârenci Kays’uñ
Ziyâde oldıgınca renci Kays’uñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 15*). [*oldı, -dı*]
8. Eger şâd ile dâd **ola** dü bādām
Gözünsüz ģarf-i ģamdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [*ola, -a*]
9. Anı ģar-ģâh öñine da‘vet itdi
Dil **olup** ģamze bir dem řoģbet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 40*). [*olup, -up*]
10. Saña ger erre-i sîn **ola** âlet
Kesersin komayup ‘ırķ-ı cehâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 21*). [*ola, -a*]
11. Senüñle gerçi ģořdur cân ģarıřmak
Düñür **olmak** arada ģan ģarıřmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 106*). [*olmak, -mak*]
12. Senüñle gerçi ģořdur cân ģarıřmak
Düñür **olmak** arada ģan ģarıřmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [*olmak, -mak*]
13. N’ola ger naģluña aşlansa servüm
Serâyüñ murġı **olsa** bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [*olsa, -sa*]
14. Ki şındı cām-ı nām u şişe-i neng
Ķamu dillerde Mecnûn **oldı** adum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 27*). [*oldı, -dı*]
15. Ķamu illerde mať‘ün **oldı** adum
şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 28*). [*oldı, -dı*]
16. Olup yařduķla döşek ģäre vü ģâr
Yiri ģâķ ü ģubâr u ģehre ģâķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16*). [*olup, -up*]
17. Olupdur taĥt-ı sînem taĥta-bendi
N’ola taĥtuñ ‘imâret iyler iseñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 86*). [*olupdur, -up, -dur*]
18. Ķam-ı Leylî **ola** ‘âlemde kârum
Cihân âlâyışinden çün olam pâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 102*). [*ola, -a*]
19. Yanar bir nâr **olmış** şanki pür-nâr
Ne küy-ı yâra varmaġa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [*olmış, -mış*]
20. Olur bî-çeşm olana bâr-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 124*). [*olur, -ur*]
21. Ben ansuz **oluram** bî-çäre bî-kes
Musallať iyleyen baña hevâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 96*). [*oluram, -ur, -a, -m*]
22. Ki tâ Rüstem **olasın** kuvvet ile
Refîķ it dôstdan bir nice ģâřı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [*olasın, -a, -sın*]
23. Ki ‘âlemde ‘alem **oldı** cemâle
Cemâlin cân göziyle görmeli **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 15*). [*oldı, -dı*]
24. Dirilüp **oldılar** deryâ-yı enbüh
Urup na‘ra üniyle şabl- bāzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 56*). [*oldılar, -dı, -lar*]
25. Varup pend itdi Leylâ’ya ģazerden
Ki râzi olmasañ **olmaġa** bu kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 179*). [*olmaġa, -maġ, -a*]
26. Anuñ ģükminde **oldı** cümle ģâli
şu deñlü iyledi iģsânı vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]
27. Anı yakma urup bārı odını
Eger **olmazsañ** üftâde řayaġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 81*). [*olmazsañ, -maz, -sa, -ñ*]
28. Mesîĥ-i rüh-perver gibi ģoř-dem
Çemen üzre ģırāmân **olmaġa** âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 3*). [*olmaġa, -maġ, -a*]
29. Küşâde oldı sen de olma maĥzün
Ol âşufte **olup** bu nükteden tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [*olup, -up*]
30. Yiter bir ayda bir kez nefşüme ģüt
Çün **olmadum** şuz etmek gözlere şuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 59*). [*olmadum, -ma, -du, -m*]
31. Olup eş‘ârı ģüyâ dürr-i menşür
Oķındı cümle dilde şi‘r-i pâķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 14*). [*olup, -up*]

32. Ki bu sünnet ıtaından **oldı** evvel
O gün kim gördüñ iki nağş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [*oldı, -dı*]
33. Şu **olup** iyledi didâra secde
Düşicek sâye gibi ol iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 90*). [*olup, -up*]
34. Od **olup** başa ağdı sine düdi
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 2*). [*olup, -up*]
35. Vuḥûş ile gehî âvâre **oldı**
Düşüp bir nice gün bu resme ḥâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]
36. Anuñ-çün **oldılar** âḥirde yek mehd
Hem ol mehd-i mübârek oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 198*). [*oldılar, -dı, -lar*]
37. İrakdan **oldı** atından piyâde
Göricek bildi Mecnûn ol ḥarîfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 16*). [*oldı, -dı*]

öl-: Ölmek // Çok acı ve ızdırıp çekmek, mahvolmak.

1. Anuñ hiç şorma **öldüm** guşşasından
Okur geh mersîye ol mâtem için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 134*). [*öldüm, -dü, -m*]

öl-: Ölmek, can vermek.

1. Ehl-i nazar kılar gözine tûtiya beni
Öldüm seni görüp beni n'iylerdin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5*). [*öldüm, -dü, -m*]
2. Bu fırkat derdi çünkim bî-devâdur
Baña şimden girü **ölmek** revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 44*). [*ölmek, -mek*]
3. Beni **öldürmege** aña şefî'em
Ḳanı âfet ki irse nâ-gehânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 40*). [*öldürmege, -dür, -meg, -e*]
4. Ölürsen istemez andan ḥalâş
Değül 'aşk ol ki cismânî gârazdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 2*). [*ölürse, -ür, -se*]
5. Ölürsen kimseye ḥâlin dimezdi
Yatup virandâ ol keklîk çü baykûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 84*). [*ölürse, -ür, -se*]
6. Er **ölse** oturırdı iki yıl zen
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [*ölse, -se*]
7. Baña bu derd ile **ölmek** muḥaldür
Çık ey cân ṭurma cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 56*). [*ölmek, -mek*]

ol-: Olmak; gerçekleşmek.

1. Olur bir küşede envâ'-ı 'işret
Sürüp gül yüzlüler gül-gün piyâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 130*). [*olur, -ur*]

ol-: Bir halî, bir vasfı kazanmak.

1. Dilerseñ **olasın** 'aşk ile şeydâ
Okı efsâne-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 19*). [*olasın, -a, -sın*]
2. Ṭolaşdurma dilüñ sözde revân ol
Ciger-güşeñden olmasan eger dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 32*). [*ol,*]

3. Sen âdemsin maḳâmuñ ḳanda ḳanı
Nice bir ilden **olursın** nühiŧte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 69*). [*olursın, -ursın*]
4. Nice gül-reng **olursıñ** hâr içinde
Nice vahşî gibi ilden ḳaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 72*). [*olursıñ, -ursın*]
5. Dil-i ‘uṣṣâḳa nice yâr **olasın**
Yaraşmaz **olasın** sen baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 91*). [*olasın, -a, -sın*]
6. Ol anı rıfḳ ile iylerdi te’dīb
Didi Zeyd’e ki germ **olma** ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 133*). [*olma, -ma*]

ol-: Bir şey haline gelmek, şeklini almak.

1. Riyâz u merta’ı bâğ-ı cinândur
Leb-i kevserden **oldı** aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 49*). [*oldı, -dı*]
2. Velî olmadı iḳdâmuñ vefâya
Taḥammûlden göñül şad pâre **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 11*). [*oldı, -dı*]

ol-: Gelmek, vakti ermek.

1. Dem **ola** kim arayasın Ya’ḳûb mûm
Egerçi saña bu sözler girândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 152*). [*ola, -a*]

ol-: Bir vâfâ, özelliğe sahip olmak.

1. Yiter insâna neng ü ‘âr-ı duḡter
Huşûşâ kim **ola** duḡter bed aḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 88*). [*ola, -a*]
2. Anuñ-çün vahşe oldum âşinâ ben
Ol âdem-zâde kim **ola** münâfiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 105*). [*ola, -a*]

ol-: Dolmak, kaplanmak, kuşatılmak.

1. Yiñinden tâze ḳan **oldı** revâne
Ne nişter ḳarḳı var ne bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 53*). [*oldı, -dı*]

ol-: Meydana gelmek, gerçekleşmek, oluşmak.

1. Gice gündüz işi âh **oldı** ḡamdan
Buñarı çeşminüñ çâh **oldı** ḡamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 31*). [*oldı, -dı*]
2. Gice gündüz işi âh **oldı** ḡamdan
Buñarı çeşminüñ çâh **oldı** ḡamdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 32*). [*oldı, -dı*]
3. Yapışdum uş rızâ ḳulbına nâ-çâr
Eger tedbir ile **olaydı** kârım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 17*). [*olaydı, -a, -(y)dı*]
4. Anuñ İbnü’s-selâm **olmuşdı** nâmı
Göründi çün aña ol şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 20*). [*olmuşdı, -mış, -dı*]
5. Sükûtumdan rızâ fehmi itdi nâdân
Baña ol dem nikâh-ı fâsid **olmuş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 33*). [*olmuş, -mış*]

6. Gürûh-ı vahş yanınca yürürdi
Gehî ‘azmî mezâr-ı yâre **oldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 15*). [*oldı, -dı*]
7. Ne var ayru görinse kâleb ü pöst
Vücûdum ‘aşk **olupdur** pây-tâ-farç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 161*). [*olupdur, -updur*]

ol-: (Zaman bildiren kelimelerle) Gelip çatmak, yaklaşmak.

1. Kõnup göçmege yapılmış yapısı
Ümîdüm var **olıcak** âhîr-ı kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 153*). [*olıcak, -ıcak*]

ol-: Bulunmak, mevcut olmak, var olmak.

1. Nevâ vü nî‘met **olur** mı ‘aceb bu hâle yiter
Raķîb havfî ile zâ‘il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*olur, -ur*]
2. K̂amu mülk-i şehâdet ‘âlem-i ğayb
Senûñ şun‘îñla mevcûd **oldı** lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 22*). [*oldı, -dı*]
3. Çün ismu’llah ola ‘unvân-ı defter
Gerek kim tâ ebed **olmaya** ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [*olmaya, -ma, -(y)a*]
4. Ne bilem kandan **olam** gedâyî
O dem ki itdûñ elest ile hîṭâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 16*). [*olam, -am*]
5. K̂atuñda ehl-i nâr **olmaya** ismüm
Beni yâd itmez olduķda biliş yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 72*). [*olmaya, -ma, -(y)a*]
6. Didi ger bunda **olsa** şemme-i hüş
Seg-i bed-bûya olmazdı hem-âĝüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 143*). [*olsa, -sa*]
7. Bulursa bulur andan ol necâtı
Ola kim himmeti yümniyle ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [*ola, -a*]
8. Yig andan girye vü eĝân u zârî
Kaçan kim ĥande **olmaya** yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 11*). [*olmaya, -ma, -(y)a*]
9. Atardı gendü kalkanına tîri
Eli irdüĝi yirde **olsa** puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 123*). [*olsa, -sa*]
10. Sütûn-ı dâr-ı miḥnet serv-i büstân
Çün **olmaya** ser-i zulf-i dil-ârām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 95*). [*olmaya, -ma, -(y)a*]
11. Anuñ-çün ĥaşıl olmaz anda dâne
Ola çün dānenün yirde şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 103*). [*ola, -a*]
12. Okıya naẓm u şî‘rûn tâzesini
Ola kim ola bu göñlüm ğüşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 71*). [*ola, -a*]
13. Vücûdundan **ola** cânunda pervâ
Yakup ‘aşk odı idelden beni ĥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 120*). [*ola, -a*]
14. Ne deñlü **ola** anda revnaķ u nûr
K̂o ĥarf-i ṭa‘nı kim devr-i Zuḥaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90*). [*ola, -a*]
15. Ne k̂āmet **ola** kim görmez kıyāmet
Ne bāzār **ola** kim ol k̂āsîd olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 150*). [*ola, -a*]
16. Ne bey‘ **ola** kim âhîr fāsîd olmaz
Cihān ‘ayyardur dā‘im işi rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 152*). [*ola, -a*]
17. ‘Aceb mi **olmasa** ĥazẓı eger ma‘şûķ-ı zîbādan
O kim pertāb ider ḥimmet okın meydān-ı ‘îrfānda (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 4*). [*olmasa, -ma, -sa*]
18. Olur gerçi dehānı nāfenüñ ḥuşk
Nihān olunmaz ammā nefḥa-i müşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 25*). [*olur, -ur*]
19. Cemāl **olduķça** cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nāme çün ṭayy oldı kâĝîd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [*olduķça, -duķça*]

20. Çü yir vîrân ola **olmaz** hârâcî
Anuñ kim bârî yok çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78*). [*olmaz, -maz*]
21. Nedür saña ğidâ âhîr şeb ü rûz
Didi **olmaz** ğidâ olmasa hayvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 45*). [*olmaz, -maz*]
22. İy meyli **olmayan** ten lezzetine
Günüñ geçdi bu müşkil kâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*olmayan, -ma, -y, -an*]
23. Ola çün hırmeni vakti semânuñ
Tolar yir gallesinden **ola** du‘ânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 42*). [*ola, -a*]
24. Olur yurdı yuvası ‘âlem-i râz
Bu derdi derdi **olmayan** şanur ‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [*olmayan, -ma, -y, -an*]
25. Senüñ katuñda ammâ ol haţâdur
Ümidüm var ki kaşdun **ola** câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [*ola, -a*]

ol-: ... halinde bulunmak, ... haline gelmek.

1. Ayrılmaz **oldı** saña bu hâl ziyân mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [*oldı, -dı*]
2. Gül yüzün görse hezârân ol kadar pür-cüş **olur**
Ey melâhat tütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*olur, -ur*]
3. Ne şîri kim içerdı şûr **olurdu**
Muhabbet hânesi ma‘mûr **olurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 71*). [*olurdu, -ur, -dı*]
4. Ne şîri kim içerdı şûr **olurdu**
Muhabbet hânesi ma‘mûr **olurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 72*). [*olurdu, -ur, -dı*]
5. Olurdu perde-i ‘aşk ol temâruz
İnanan ta‘n itmezdi te‘ârüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 33*). [*olurdu, -ur, -dı*]
6. Peder gürna dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol hâki beñzi **oldı** toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29*). [*oldı, -dı*]
7. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulh **olurdun** ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*olurdun, -(u)r, -du, -ñ*]
8. Aña cârüb-zen rübâh **olurdu**
Tayansa girde-bâliş yavşan idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 46*). [*olurdu, -ur, -du*]
9. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerçi **oldı** ol ‘aşka nişâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 95*). [*oldı, -dı*]
10. Hilâl itmiş belâ ol nâtüvânı
Olup nîreng-i ğamdan cismi nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 69*). [*olup, -up*]
11. Anuñ üstinde kimse tütmedi yir
O kim ğayr etmegine kelb **olupdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 137*). [*olupdur, -up, -dur*]
12. Uyup ol pîre itdi ‘azm-i mî‘âd
Olup teşne revân oldı Furâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 103*). [*olup, -up*]
13. Söyünüp küre-i derdi **olur** serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 144*). [*olur, -ur*]
14. Olurdu cânı cümle yirde bî-derd
Meşel düzen ne hoş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 170*). [*olurdu, -ur, -dı*]
15. Hemân zulmet belâsın çekdi gitdi
Ne tırfe derd **olur** bu miñnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 55*). [*olur, -ur*]

ol-: Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

1. Gözün yummaz gice şevk-ı seherden
Olur esrük gibi bî-hüd seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 42*). [*olur, -ur*]

2. Olur pîrûñ o yola reh-nümünü
Dilin teng itdi fikr-i hâne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 18*). [olur, -ur]

ol-: "Olmak" yardımcı fiili.

1. Aña âb ile âteş içre menzil
Bu hâletde **olup** âvâre gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 75*). [olup, -up]
2. Ecel şemşîr ü 'Azrâ'îl cellâd
O dem penbe **olup** rahmet sehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 25*). [olup, -up]
3. Cihâna 'ibret itmiş şüretini
Bu hâle muṭṭalı' **olup** biliş yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191*). [olup, -up]

ol / o: Allah.

1. Ki **oldur** keşf iden her dürlü rāzı
Zebân-ı gaybdur her hâtif-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 2*). [oldur, -dur]
2. Yazılmış evvelinde nām-ı Bārī
Ki **oldur** cümle kārûn kār-dānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 171*). [oldur, -dur]

ol cānib: O taraf.

1. Kılurdi aña yüz yüz merhabâyı
Kaçan ol cānibüñ ebrin görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 95*). [ol cānib, -üñ]
2. Hâkikat cümle varum ol yañadur
Çün ol cānibdedür didâr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 157*). [ol cānib, -de, -dür]

ol dem: O zaman.

1. Yapuşdı dōstunuñ destine **ol dem**
Yine tecdid olundu 'ahd-i muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 33*). [ol dem,]
2. Ki düşdi merd-i mürde gibi **ol dem**
Didi ya bu 'amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 24*). [ol dem,]
3. Sükûtumdan rızâ fehm itdi nādān
Baña **ol dem** nikāh-ı fāsîd olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 33*). [ol dem,]
4. Odum cûş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm **ol dem** ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [ol dem,]
5. Baña hil'at yiter sevdâ-yı dūdum
Şafâsı 'aşıkun **ol dem** olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 33*). [ol dem,]
6. Kimi kimden idersin ayırup fark
Ben **ol dem** oluram bu guşşadan dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 163*). [ol dem,]
7. Degül çün hālî hāline muvāfîk
Cihān **ol dem** harāb olur muḥakkaḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 27*). [ol dem,]
8. Yanınca leşker idinmiş sibā'ı
Bu ol demden ki kūh-ı Necd'e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 65*). [ol dem, -den]

ol dem: O esnada.

1. Niyâz ile geh itdi i'tizârın
Bu şölbet germ iken ol demde nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75*). [ol dem, -de]

ol deñlü: *O denli, o kadar.*

1. Kayurmayıp kayır gibi saçardı
Mürüvvet itdi **ol deñlü** olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 85*). [ol deñlü,]

ol esnâda: *O anda.*

1. Ol esnâda seg-i Leylâ'yı nâ-gâh
Görüb Mecnûn ciğerden iyledi âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [ol esnâda,]

ol gice: *O gece.*

1. Yiñi sevdâda **ol gice** müsâfir
Yürürdi ol belâ Mısrı hürüşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 6*). [ol gice,]

ol gün: *O gün.*

1. Söze dür düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi **ol gün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 3*). [ol gün,]
2. Cihâna tohm-ı gavgâ ekdi **ol gün**
Şu resme kopdı gavgâ-yı 'Irâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 4*). [ol gün,]
3. Nişâr itdi bu lûlû-yı hûş-âbı
Didi **ol gün** ki Nevfel buldı fırsat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 3*). [ol gün,]
4. Velî güş-ı feraḥ çınlardı geh gâh
Maḳâm oldı aña **ol gün** ser-i kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 9*). [ol gün,]
5. Binâsı 'aqlınuñ vîrâne ola
İl içmişler yağup ol günde bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 5*). [ol gün, -de]
6. Binüp sürdi revân Zeyd **ol gün** atı
Cân atup cânib-i Mecnûn'a ḥâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14*). [ol gün,]

ol kadar: *O kadar, o ölçüde.*

1. Gül yüzün görse hezārân **ol kadar** pür-cüş olur
Ey melâḫat tûtisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [ol kadar,]
2. Virem hem **ol kadar** sürü koyunu
Derenüñ tola koltuḡı koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [ol kadar,]
3. İderdi **ol kadar** eḡḡân u zârî
Ki râzı rüşen olmış rûza döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 66*). [ol kadar,]

ol lahza: *O anda.*

1. Ki **ol lahza** ki cānum gide tenden
Niğārūn ḥāk-ı pāyi tūtiyāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 76*). [*ol lahza,]*

ol resme: *O ölçüde, o kadar.*

1. Senüñ birdir ḳatunḁa nûş ile zehr
Ṭapuñ **ol resme** müstağnî ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 35*). [*ol resme,]*
2. Hevâ-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni **ol resme** Mecnûn itdi taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 33*). [*ol resme,]*
3. Bu nûr içredür anuñ yiri zulmet
Tenüñ **ol resme** nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 125*). [*ol resme,]*
4. Felek devrinde baḳup ḳıldı nâle
Ṭurup ḥayḳırdı **ol resme** şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 25*). [*ol resme,]*
5. Kimi ağlatmaz **ol resme** muşîbet
Siyeh-puş oldu ol da mâtem içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 6*). [*ol resme,]*

ol sebebden: *O yüzden.*

1. Ḳıluram **ol sebebden** girye ben de
Beni luṭfuñla evvel bün düşürdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 32*). [*ol sebebden,]*

ol yaña: *O taraf.*

1. Aña dürler nişâr iyler ğazelden
Görüp ol yañadan ebr-i girânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 33*). [*ol yaña, -dan]*

ol yañadur: *O yandadır.*

1. Vebâl olur olursam bâle yağı
Dilüm cānum niğārūm **ol yañadur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 155*). [*ol yañadur,]*
2. Ḥaḳîḳat cümle varum **ol yañadur**
Çün ol cānibdedür didâr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 156*). [*ol yañadur,]*

ol yevm: *O gün.*

1. Zihî ol ḳavme kim ‘ayş itdi **ol yevm**
Çanağın kim şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [*ol yevm,]*

ol zemân: *O zaman, o an.*

1. Hemân ol ḳuruyası da ḳurudı
O küstâḥ **ol zemân** iḳrâra geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 83*). [*ol zemân,]*

ola: *Olsun.*

1. Çü Ken'ân **ola** ğarķ-ı mevc-i ħā'il
Aña Nüh'ün gemisinden ne ħāşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 43*). [ola,]

ola: *Olur.*

1. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem ol ravzaya dinse ħaķ **ola** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [ola,]

ola: *Olursa.*

1. Veled çünkim **ola** bed-ĥulķ sîret
Ataya renc olur gendüye miĥnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 29*). [ola,]

ola: *Galiba, olsa gerek, sanırım.*

1. Alurlar dirhemini akçeye anuñ
Eger **ola** kemân süst ü eger saĥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [ola,]

ola: *... halinde bulunmak, ... haline gelmek.*

1. Anuñ 'aşķı ĥayâl-i serserîdür
Maĥabbet oldur **ola** câvidânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 7*). [ola,]
2. Hemîşe âdeti lût-ı let **ola**
Meşeldür devlet olmayınca başda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 66*). [ola,]
3. Döşegi ĥâr **ola** vü yaşıduğı seng
Hemân bed-baĥtum ister bu belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38*). [ola,]
4. O Şayyâd **ola** sen añun şikârı
Ĥudâ'ya şükr ü minnet kıl ki taķdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32*). [ola,]
5. Olursa ümm-i ğıylân **ola** mâder
Yürür âzâde fâriğ cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 18*). [ola,]
6. Ki ey cân-ı peder terk iyle ğaflet
O yol kim aña miĥnet **ola** menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [ola,]

olan: *Olan, meydana gelen.*

1. Bu **olan** kanlar anuñ boynınadur
Meded bu baĥt-ı bî-bünyâd elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 82*). [olan, -an]

olan: *...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".*

1. Piyâz ehli **olan** ‘âmî ne hazz iyleye selvâdan
Fenâ fakrıdır ey Hamdî sevâdu’l-vech fi’d-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [*olan,]*
2. Pervâne-vâr ‘âşık **olan** bî-fiğân gerek
Aḥvâl-i süziş-i cigeri şorma şem‘adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 8*). [*olan,]*
3. Olur bî-çeşm **olana** bâr-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 124*). [*olana, -a]*
4. Dönüp göstermek ol lâfa ḥilâfî
Bu ḥaşlet merd **olana** lâyıḳ olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 25*). [*olana, -a]*
5. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr **olanuñ** cünbişde ḳalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 23*). [*olanuñ, -uñ]*
6. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedîd **olan** remîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 3*). [*olan,]*
7. Ki şafrâvî ne bilsün zevḳ-ı ḳandı
Ḥired-mend **olana** olur naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 21*). [*olana, -a]*
8. Yürî var uymazam her büt-pereste
Çeker ‘âḳıl **olan** cām-ı muğâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 165*). [*olan,]*
9. Biri ebvâb taḳdîrûñ kitâbı
Nice ‘âlim **olan** ‘ilm ü ḥesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [*olan,]*
10. Taḡıldılar siba‘lar tıydılar il
O yirde hâzır **olan** gördi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 187*). [*olan,]*
11. Kimi ḥalkuñ gülişür kimi giryân
Gülerler ḡâfil ü bî-derd **olanlar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 45*). [*olanlar, -lar]*
12. İderler girye ‘âḳıl-merd **olanlar**
O zincîre boyun tıutup yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 46*). [*olanlar, -lar]*

olar: "Onlar" çokluk üçüncü şahıs zamiri.

1. Olanuñ fikri gavḡâ-yı elif lâm
Bunuñ sevdâsı gîsü-yı dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 199*). [*olaruñ, -uñ]*
2. Görünmez gözlerine ördek ü ḳaz
Olar kim ḥ‘ân-ı ḳikmetden yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 87*). [*olar,]*
3. Bir elde tîḡ-i Hindî şanki meş‘al
Olarda ser-keş olup nitekim kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 55*). [*olarda, -da]*
4. Olara ‘afvı ile minnet itdi
Buyurdi kim getürûñ ḳanı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 70*). [*olara, -a]*
5. İderlerdi **olarda** merḥabâyı
O ‘âşık çün cihândan vahşet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 56*). [*olarda, -da]*
6. Uluşurlar **olar** bu itse cûşı
Düşüp dîvânelik dîlkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 70*). [*olar,]*
7. Çü nefsanî hevâdan oldılar dūr
Olari luṭfuña her dem yaḳîn it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 205*). [*olari, -ı, -]*

olar: Onlar. II Leyla ve Mecnun.

1. Ki nice oldı ḥâl-i Leylî Mecnûn
Fîrâḳ idi **olaruñ** bunda ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 13*). [*olaruñ, -uñ]*

oldığı-çün: Olduğu için, olduğundan dolayı.

1. Kemāl ü hāl ile maḳbūl-i ādem
‘Azīz **olduḡı-çün** ilde selāmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 19*). [*olduḡı-çün,]*

olduḡı-çün: *Olduḡu için, olduḡundan dolayı.*

1. Sepīd **olduḡı-çün** sevmeye tenini
Kara günler getirür cāna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 53*). [*olduḡı-çün,]*
2. Atılmış ok çekilmiş tiḡ idi ol
Ḳavī **olduḡı-çün** ḳalb ü silāhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*olduḡı-çün,]*
3. Bir iki beyt okudum iyledi gūş
Münāsib **olduḡı-çün** hāle ebyāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 139*). [*olduḡı-çün,]*
4. Benī-‘Āmir içinde server idi
Selīm **olduḡı-çün** ḳalb-i ḥalimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 7*). [*olduḡı-çün,]*

olduḡça: *Olduḡu sürece.*

1. Ey Ḥamdī nu‘ūt-ı Muştafā’dan
Olduḡça mecālūn olma epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 56*). [*olduḡça,]*
2. O ‘aşḳı artur itdükce beni hest
Diri **olduḡça** ḡam perverdesin ḳıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 33*). [*olduḡça,]*

olduḡda: *Olunca.*

1. Ḳatuñda ehl-i nār olmaya ismüm
Beni yād itmez **olduḡda** biliş yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 73*). [*olduḡda,]*

olıcak: *Olduḡu zaman, olunca.*

1. Henüz evvel **olıcak** nūş-ı bāde
Olur keyfiyyeti mestūn ziyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 179*). [*olıcak,]*
2. Çerā-gāhuñ **olıcak** gülşen-i dōst
O gülşende biraz ārām idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 66*). [*olıcak,]*

olin: *Olunmak.*

1. İrişdi şabr **olinmaz** bir muşībet
Ḳara yirden ḳara şu çıkdı aḡdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 26*). [*olinmaz, -maz]*

olın-: *Olunmak // yerine getirilmek.*

1. Ḡazeller idilüp **olındı** ta‘rīf
Cemālī medḡ olup āfāḳa ṭoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 6*). [*olındı, -dı]*

olınca: *Olduğu zaman, olunca.*

1. Dü hefte mäh **olınca** heft-säle
Cemâli ayı yüz dutdı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 85*). [*olınca,]*
2. anup andan yorıldı tığ-zenler
O gün an yağdı tâ aşam **olınca** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187*). [*olınca,]*
3. Ki adın duterümüñ iylemez yâd
Kişi bed-nâm **olınca** ölse yegdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 109*). [*olınca,]*

olma: *"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.*

1. Şakın ey bî-vefâ sengîn-dil **olma** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 1*). [*olma,]*
2. Odından derd-mendüñ ğâfil **olma**
Baña didâr-ı dilber ârzüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 2*). [*olma,]*
3. Amân vir ey ecel müsta‘cil **olma**
Temâyül yaraşur sen serve ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 4*). [*olma,]*
4. Beni oyup rakîbe mâ‘il **olma**
Rakîb-i ehremen şeytan-‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 6*). [*olma,]*
5. Şakın anuñ söziyle ‘âmil **olma**
Hemişe bendüñ olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 8*). [*olma,]*
6. oyup sevdâyı Mecnûn ‘âkil **olma** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 10*). [*olma,]*
7. Ey Hamdî nu‘ûţ-ı Muştâfâ’dan
Olduça mecâlüñ **olma** epsem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 56*). [*olma,]*
8. Setîre goncesin bî-perde **olma**
Hevâ-yı nefis ile perverde **olma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 61*). [*olma,]*
9. Esirger cân o kim imânı vardur
Yavuz urd **olma** ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27*). [*olma,]*

olmamağ: *Olmamak için.*

1. Kesilmekden yoğ anda baş dirîĝı
Dil-âzâr **olmamağ** dilberine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 107*). [*olmamağ, -a]*

olmaz: *Doğru olmaz.*

1. El urmak **olmaz** aña evvel âhîr
Ulaşdum saña cânândan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 22*). [*olmaz,]*

olmaz: *Bulunmaz; imkansız, gerçekleşemez.*

1. Egerçi âdem **olmaz** ‘âşık **olmaz**
Velî Mecnûn mişâli şadık **olmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 31*). [*olmaz,]*
2. Egerçi âdem **olmaz** ‘âşık **olmaz**
Velî Mecnûn mişâli şadık **olmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 31*). [*olmaz,]*
3. Egerçi âdem **olmaz** ‘âşık **olmaz**
Velî Mecnûn mişâli şadık **olmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 32*). [*olmaz,]*

olmuş: *Olmak, "ortaya çıkmak bağlamında."*

1. Nigāra ‘arz-ı hāl için pey-ā-pey
Dehān **olmuş** öter ser-tā-ka-dem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 120*). [*olmuş, -miş*]

olsa: *Olsa idi II olur ise.*

1. Olur hālürsüz **olsa** nokta-i zāl
Ser-i mār üzre şan nokta-i hāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 25*). [*olsa,]*

olup: *... haline gelmek, oluşmak, kaplamak.*

1. Şāyed ki kūyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña karşırsam gubār **olup** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 3*). [*olup, -up*]

olur: *"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.*

1. Olur gülzār u nār u mü’min ü gebr
Ola çün cismüme merkad o hāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [*olur,]*
2. Giyāhı sünbüle cevzā **olur** cev
Zebercedden müzeyyen hāne-i zīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 52*). [*olur,]*
3. Olur şīrīn mükerrer olsa şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 76*). [*olur,]*
4. Çü şādık ola kalbün şubh-gāhī
Olur ol maṭla‘-ı nūr-ı ilāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 6*). [*olur,]*
5. Kālem şemşīr **olur** cellād duḡter
‘Uṭārid de olursa ol bed-aḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 83*). [*olur,]*
6. Belālar başı **olur** üstüme bā
İki tāy **olur** iki nokta-i tā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 15*). [*olur,]*
7. Belālar başı **olur** üstüme bā
İki tāy **olur** iki nokta-i tā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 16*). [*olur,]*
8. Olur cīm olmasa ol zūlf ü kākūl
Hemīşe boynuma şan halka-ı gūl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [*olur,]*
9. Olur hālürsüz olsa nokta-i zāl
Ser-i mār üzre şan nokta-i hāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 25*). [*olur,]*
10. Şaçuñsuz hā vü hā harfeyni ey yār
Olurlar boynuma çün halka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 22*). [*olurlar, -lar*]
11. Perī şanup seven dīv-i sepīdi
Olur āḡir o ‘aşkun nā-bedīdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 52*). [*olur,]*
12. Şakın şanma anı kām-ı melāḡat
Olur āḡir sana bin dürlü āfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 58*). [*olur,]*
13. Olur şükranesi ‘aḡd u nikāhı
Şu demde kim ola sağ u selāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 64*). [*olur,]*

olur mı: *Olur mu; mümkün mü.*

1. Ümmî didiler apuna ammā
‘Ālemde **olur mı** senden a‘lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 43*). [*olur mı,]*
2. Gel ey ālîb ne şanursın bu ‘aşkı
Olur mı gön demür gibi dımişkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 14*). [*olur mı,]*

olursa: *Olur ise.*

1. Yimezdi ansuz **olursa** a‘âmın
Elinden cām-ı sahbâ nûş ıderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 22*). [*olursa,]*
2. Ger **olursa** cihānuñ mihr ü mähı
Bilümi kim kenār iyleye heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 20*). [*olursa,]*
3. Saña ger lâmelîf **olursa** pergār
Olasın devr sırrından haber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 23*). [*olursa,]*
4. Eger engālûñ **olursa** ser-i kâf
Yirinden opa ekseñ kulle-i Kâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 25*). [*olursa,]*

olursa: ... *olursa, meydana gelirse II ancak, yalnızca.*

1. Eşegi sürme kim ıkılmaz amurdan
Reh-i der-bend **olursa** hı‘âb-gāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 95*). [*olursa,]*
2. Yiridür ger **olursa** menzili nār
Nice hārı ki besler sāye-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 28*). [*olursa,]*

omuz: *Omuz.*

1. Ser-i küh üzre gūyā şems-i hāver
Omuzda tıgı gūyā mār-ı Dahhāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 11*). [*omuzda, -da]*
2. Omuzda nîzeler san mār-ı Dahhāk
Ğabile-gāh-ı Leylî’ye şehir-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 8*). [*omuzda, -da]*

onlar: *"Onlar" üçüncü oğul şahıs zamiri.*

1. Onlara hāşıl olmuş zevk-ı tekrār
Alurlar birbirinden zevk-ı bûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 50*). [*onlara, -a]*

oñulmaz yâre: *Dermansız dert.*

1. Bulup merhem oñulmaz yâresine
Olındı ittîfāk āhîr bu rāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 22*). [*oñulmaz yâre, -sı, -ne]*
2. Oñulmaz yâreyi şad-pāre itdüñ
Elüm şundum saña düşdüm ayakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [*oñulmaz yâre, -yi]*

oran: *Miktar.*

1. Belā vü miḥnetüñ **orani** vardur
Hemān it gibi ḥālūñ meskenün yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 138). [orani, -ı]

orta: Meydan.

1. Dönüp didi getür **ortaya** neñ var
Ḥaber ehli ḥaber yükin çün açdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46). [ortaya, -ya]
2. Ki giydi ol libâsı kām-nā-kām
Ṭurup **ortaya** ni'met kōdı nice (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 37). [ortaya, -ya]
3. Selām **ortaya** kōdı ḥōş ṭa'āmı
Didi kim ṭuzlu söze ṭatlu dil aç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 112). [ortaya, -ya]

orta: İki şeyin ya da iki kişinin arası.

1. Belâsı düşmenüñ yitdi aradan
Çü sen ben perdesi **ortaya** girmez (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 51). [ortaya, -ya]

orta: Arada.

1. Yanınca nice rüsvây-ı bürehne
İdüp ḥayy **ortasında** ictima'ı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 19). [ortasında, -sı, -nda]

ortada: Arada.

1. Bular birbirinüñ aşkında ḥayrân
Raḳīb **ortada** fitne şanki şeytân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 48). [ortada,]

osmân: Hz. Osman. Üçüncü İslam halifesi.

1. Ebübekr ü Ömer **Osman** 'Alidür
Şer'at bunlaruñ mezhebleridür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 60). [osmân,]

otağ: Oda, çadır.

1. Şoñ ucu kūh-ı Necd'e irdi yolu
Düzüp seng-i melâmetden **otağı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 49). [otağı, -ı]

otur: Oturmak, beklemek.

1. Otur şimden girü şermende ḥāmūş
Ḳo mekteb dersini iyle ferāmūş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 97). [otur,]
2. Atası bağırunuñ yandı kebâbı
Peder bir küşede **oturdı** giryân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 35). [oturdı, -dı]

3. Aradan gâ'ib oldı ol perî-vâr
Varup tenhâ bir arada **oturdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 121*). [oturdu, -dı]
4. Yüzün divâra virdi şanki sâye
Otururdu gönül teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [otururdu, -ur, -dı]
5. Oturdu sâye bulup dırahtı
Koyu gölge dıraht-ı sebz ü 'âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 12*). [oturdu, -dı]
6. Oturmuş hâlveti gibi siyeh-püş
O zâğı çün bu 'aşk abdâli gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 32*). [oturmuş, -mış]
7. Şafâ tıldı yemin ile şimâle
Oturup Leylî atasıyle sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 133*). [oturup, -up]
8. Başından gitmedi sevdâ-yı meknûn
Otursa sâye-bânî ümm-i gıylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 15*). [otursa, -sa]
9. Ne bir gîce kenârunda **oturdum**
Takarduñ güşima sen halka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 64*). [oturdum, -du, -m]
10. Görür Necd'e çıkup bir avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 3*). [oturmuş, -mış]
11. Yürüse peyk önince tavşan idi
Peri-i tî'ir **otursa** sâye-bânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 49*). [otursa, -sa]
12. Ki rakş itdi şafâdan şan hamâme
Birazdan nâmeyi aldı **oturdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 167*). [oturdu, -dı]
13. Oturmuş bir şanem râh üzre çün mâh
Ne meh burc-ı cemâlün âfitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [oturmuş, -mış]
14. Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
Varup **oturdu** bir yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [oturdu, -dı]
15. İrak har-gâhdan miqdâr-ı ferseng
Murâdı gözlemekden **oturup** râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 25*). [oturup, -up]
16. Er ölse **oturırdı** iki yıl zen
Bir evde **oturırdı** terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [oturırdı, -ır, -dı]
17. Er ölse **oturırdı** iki yıl zen
Bir evde **oturırdı** terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 97*). [oturırdı, -ır, -dı]
18. Oturup baş şalar geh 'ibretinden
Aña bir vech ile hûş geldi ol kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 28*). [oturup, -up]
19. Yiñi dil-dârınuñ tâze nigârı
Kanı ol diz-be-diz olup **oturmak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 11*). [oturmak, -mak]
20. Kâtında **oturup** hışm ile mâder
Yüzinden ağu saçdı sözden âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 55*). [oturup, -up]
21. Belâ odında sen ben 'âr içinde
Otur dilden söyünsün âteş-i derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 45*). [otur,]
22. İrişdi menzil-i mî'âde dil-şâd
Oturdu sâyesinde naḥluñ ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 109*). [oturdu, -dı]
23. Oturup yâriyçün ağladı hâlvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 100*). [oturup, -up]
24. Oturup aña karşu kıldı zâri
Dögüp ağlayu ağlayu başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 16*). [oturup, -up]
25. Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü câna bu bûdan râhat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 12*). [oturdu, -dı]
26. Oturur derd-mend ol yâr-ı dil-bend
Nesîm-i şavtı ammâ tâzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 40*). [oturur, -(u)r]

otur-: Bir yerde sürekli olarak kalmak, ikamet etmek.

1. Bu meşelli yola gitme hayā it
Otur āzāde-i ğam ol şafā it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 14*). [oður,]
2. Oturup bî -dil ü bî-şabr u bî-yār
Od urdı perdesine nām u nengüñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [oturup, -(u)p]
3. Oda şaldı ferāġat mişesini
Oturup hücrede tırkurdı keydi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 25*). [oturup, -(u)p].

otur-: *Vakit geçirmek, yaşamak.*

1. Ne şerm-i yār var ne havf-ı aġyār
Eger anda tırasın **oturasın** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 41*). [oturasın, -a, -sın]
2. Yaraşmaz sen **oturasın** türābe
Senüñ ter-penbedür cismüñ ben āteş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 78*). [oturasın, -a, -sın]

oturup hây hây ağla-: *Oturup hüngür hüngür ağlamak.*

1. Dil ü cānında dāġ-ı derd-nākī
Oturup hây hây ağlardı geh gāh (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 19*). [oturup hây hây ağla-, -r, -dı]

ova: *Çevresindeki yüksek ve ârızalı topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arāzi.*

1. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün yilüp taġda **ovada** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 95*). [ovada, -da]

oyn: *Oyun. II yapılacak iş, uğraş.*

1. Tolaşurdı kucup aķ boynıñ anuñ
Görenler tañlaşurdı **oynın** anuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 82*). [oynın, -ın]

oyna: *Oynama II hareket etme.*

1. Yürekler oynadur tenlerde maşsūs
Atuñ **oynaduġı** yir şarşar idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 19*). [oynaduġı, -duġ, -ı]

oynaġ: *Oyuncu.*

1. Yügürse yil yürise ş u aķışlu
Çemende **oynaġın** çāpük tarab-sāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 63*). [oynaġın, -ın]

Ö

ög: *Övmek.*

1. Ögerdi Leylî'yi eş'âr içinde
Yöresinden geçerken hâş eger 'âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 100*). [ögerdi, -e, -r, -di]
2. Laţîf ü ter hûş-âyende revâne
Ögüp Leylâ'yı çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 165*). [ögüp, -üp]
3. Egerçi Zeyd **ögerdi** kışşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 1*). [ögerdi, -e, -r, -di]
4. Añup ol gevherüñ hüsniñ **ögerdi**
O nevha kim kan ağladurdi sengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 132*). [ögerdi, -e, -r, -di]

öğren-: Anlamak, kavramak, bilgi edinmek.

1. Ne harf **öğrendi** ne nokta ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf ü hâl-i maĥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 201*). [öğrendi, -di]
2. Yirüñde yatmağ **öğren** dağ gibi
Ėam odına şu şaçmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 140*). [öğren,]

öğret: Eğitım yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazandırmak, tâlim etmek, tedris etmek.

1. Gülınden lâleye feyz ide âbı
Boyı nâz **ögrede** gülşende serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 83*). [ögrede, -e]
2. Hûş **öğretti** cihâna 'aşk-bâzı
'İrâķ ile Hicâz'a bu terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 128*). [öğretti, -di]

öğün: Övünmek, kendi kendini övmek, tefâhür etmek.

1. Şaķalına gülerdi bu cihânuñ
Gice zıķrı **öğünük** ismi hû hû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [öğünük, -ük]

öğür: Akran , eş, arkadaş.

1. Şafâ sürsün bir iki gün çemende
Bu gice bunı bulmazsa **öğür**i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 27*). [öğür, -i]

öğüri **öğür**i: Öğüre öğüre.

1. İlenür saña **öğür**i **öğür**i
İñende bî-günâha urma bendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 28*). [öğür, -i]

öküz: Öküz.

1. Hey imânsuz niçün virdüñ emâñı
Yüzüp **öküz**i irdüñ kuyrığına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 187*). [öküz, -i]

öldür: Söndürmek.

1. Bu bād **öldürür** âhir ol çerâğı
Hicâb-ı ırzumuz çâk itdi şi'ri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 26*). [*öldürür, -ür*]

öldür-: Öldürmek, bir canlının hayâtına son vermek.

1. Öldürse bu kerre meni gâlibâ firâk
Her yaña âhım odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*öldürse, -se*]
2. Ne şu virür bulunur haste olsam
Beni **öldürse** bir hûn-h'âr 'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 55*). [*öldürse, -se*]
3. İderdi ol 'adüya dest-bûsı
Eger **öldürse** Leylî haylin aşhâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 127*). [*öldürse, -se*]
4. Şokarken **öldürürler** anı ekşer
Bu resme pend idüp lutf ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 98*). [*öldürürler, -ür, -ler*]
5. Çü mecnûn olmayavuz **öldürürler**
Meşeldür varduğun yir çün ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 20*). [*öldürürler, -ür, -ler*]
6. Ehl-i nazar kıılır gözine tûtiya beni
Öldüm seni görüp beni n'iyler **öldürüp** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5*). [*öldürüp, -üp*]
7. Öldüriser bu kere beni gâlibâ firâk
Her yaña âhum odları oğ gibi atılır (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 6*). [*öldüriser, -iser*]
8. Ya seni **öldürürem** yâ beni tîz
Yemin itdi aňup ol Kirdgâr'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [*öldürürem, -ür, -em*]
9. Nola **öldürsenüz** iki sefihi
Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 14*). [*öldürsenüz, -se, -nüz*]
10. Delürdi **öldürün** şâh u vezîri
Ol il kim hâkimi divâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 10*). [*öldürün, -ün*]
11. Kani ecel ki **öldürüp** ide hebâ beni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 1*). [*öldürüp, -üp*]

öldür-: Çok üzmemek.

1. Dilerseñ ger hişâr itmeyin âbâd
Beni **öldürme** nâz idüp ırakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 51*). [*öldürme, -me*]

ölen: Ölen kişi.

1. Ölen şayruya tap tütüz sipendi
Urıldı cânuma çün dâğ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 16*). [*ölen,]*
2. Virem anı bulup bir aña lâyıķ
Şusuzlıķdan **ölen** hem bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 29*). [*ölen,]*

öleyin: Öleyim.

1. Beni ķo âh u zâr ile **öleyin**
Belâ-yı derd-i yâr ile **öleyin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 37*). [*öleyin,]*
2. Beni ķo âh u zâr ile **öleyin**
Belâ-yı derd-i yâr ile **öleyin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 38*). [*öleyin,]*

ölmedin öl: Ölmeden önce ölünüz hadisinden hareketle insanın her türlü isteklere ve maddi olanaklara karşı ilgisini kesmesi, benlik duygusunun yok olması.

1. Ki mizâne ururlar anı yārın
Şu cān kim ölmedin dünyāda öldi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 131). [ölmedin öl, -di]

ölmek: Ölmek, can vermek.

1. Tapañsız dirlik **ölmekden** beterdür
Beni bu derd-i serden kırtar ey mäh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 108). [ölmekden, -den]

ölmezden evvel öl: Dünyada iken nefsî arzularını bırakarak Allah'ın varlığına rücu etmek "Dünya gurbetinde olduğunu unutma ve hep bir garip gibi davran ya da bir yolcu gibi yaşa.. "Asıl ve ebedî vatanına gideceğine öylesine inan ki, ölmeden önce ölmüş ol ve kendini kabir ehlerinden say!" (Tirmizi, Zühd, 25; İbn Mace, Zühd, 3; Müsned, 2/24, 41, 131).

1. Me‘ānî cāmınuñ olmışdı mesti
Meger ölmezden evvel ölmüş idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 17). [ölmezden evvel öl, -miş]

ölü: Ölmüş olan.

1. ‘Azāb-ı kabre uğramış **ölüdür**
Bu söz bî-şabr idüp bî-çäre pîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 120). [ölüdür, -dür]
2. Ölüye şan hayāt-ı tāze virdi
Meger gördi gelür bir pîre ‘avret (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 14). [ölüye, -ye]
3. Ki mûm olur sözinden seng ü pülād
Ölü iş dirgürür qavl-i faşîhi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 91). [ölü,]
4. Var **ölüsün** ziyāret iyle bārī
Gerekdür kim mezārına varasın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 20). [ölüsün, -sin]

ölüm: Ölüm; yaşamın son bulması.

1. Cigerler pāresin halka tıkkardı
Ölüm ceysi ki cānlar tüşesidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 73). [ölüm,]

ölüm döşegi: Ölmeye yakın olmak. Ölmek üzere olan kişinin yattığı döşek.

1. Ölüm döşegine düşsem eger zār
Baña yağduq yiter seng-i der-i yār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 35). [ölüm döşegi, -ne]

‘ömer: İkinci halife. Hz. Ömer.

1. Dimişdür nâkışātu'l-‘aql ve'd-dîn
‘Ömer kim zenlere şeytân dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 65*). [‘ömer,]
2. Ebûbekr ü ‘Ömer ‘Oğmân ‘Alidür
Şer’at bunların mezhebleridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 60*). [‘ömer,]

‘ömr: Ömür, hayat.

1. Dem ola üstüme sâye şala hüma-yı ümîd
Eger esâsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 9*). [‘ömrüñ, -ü, -n]
2. Çü ‘ömrümüñ güneşi vaqt ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tîği düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [‘ömrümüñ, -üm, -üñ]
3. Ol cân viriser bir gün ‘ömrüñ ola pâyende (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 10*). [‘ömrüñ, -üñ]
4. Kaçan kim ‘ömrinüñ on oldı sâli
Hikâyet oldı illerde cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 91*). [‘ömrinüñ, -i, -nüñ]
5. Dilerem geçmesün ‘ömrüm gibi şâd
Utañmazsañ eger ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 82*). [‘ömrüm, -üm]
6. Ğam-ı Yûsuf da şan Ya’kûb-ı ğam-ğîn
Nitekim itdi harc ‘ömrî vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 5*). [‘ömrî, -i]
7. Bu gün ‘ömrüñ bahârî müddetidür
Kemâle şarf it anı fırsatıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 31*). [‘ömrüñ, -ü, -ñ]
8. Didi ol ‘ömrinüñ sermâyesine
Oğul ser-vaqtı gelmişdür niyâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 50*). [‘ömrinüñ, -i, -nüñ]
9. Beni alsun yitürsün Nîle meyli
Ulaşdır ‘ömrüm ol zülf-i dirâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 3*). [‘ömrüm, -üm]
10. Kerâmetle geçer büstânda ‘ömrî
Ser-i serv ü çinâr üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 56*). [‘ömrî, -i]
11. Gelüp dâd ile hoş ad ile gitdi
Geçer kıssa olur çün ‘ömr zâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 35*). [‘ömr,]
12. Erür her dem oduñdan bağı yağdı
Dürildi ‘ömrüm eyyâmı çü nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 91*). [‘ömrüm, -üm]
13. Ki ‘ömrümsin vefâ ‘ömrümde yokdur
Beni ey ‘ömrüm iden tapuña yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 80*). [‘ömrümde, -üm, -de]
14. Baña idbâr irişdi saña ikbâl
Benüm ‘ömrüm günü irdi zevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 163*). [‘ömrüm, -üm]
15. Hevâ ile geçerse yok hevesdür
Bu gün ‘ömrün ki dihkânî ‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 121*). [‘ömrün, -ü, -n]
16. Yağarsın ‘ömrüni hoş-‘âlem iken
Zemân-ı ‘ömr kim bünyâdı yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 114*). [‘ömrüni, -üñ, -i]
17. Vücuduñ la’le döndi menzilüñ seng
Senüñ ‘ömrüñ geçer ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189*). [‘ömrüñ, -üñ]
18. Yudi göz yaşı ile câmesini
İderdi nâme gibi ‘ömrini tayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 59*). [‘ömrini, -i, -n, -i]
19. Kılurlar ‘ömrüñ anbarını sürâh
Ecel bir murgdur minķarı pülâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 80*). [‘ömrüñ, -üñ]
20. Zuhal n’olur kazâ-i lem-yezeldür
Yakındür ‘ömrî dünyânüñ tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 93*). [‘ömrî, -i]
21. Yağud rûz-ı kıyâmet gicesidür
Raķibüñ ‘ömrî gibi pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [‘ömrî, -i]
22. Revende ‘ömrini âyende şanma
Kaçan Leyli nüzul itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 184*). [‘ömrini, -i, -(n)i]

23. Dükendi **‘ömrinüñ** çün rüz u leyli
Meger yavuz yil esdi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 44*). [*‘ömrinüñ, -i, -nüñ*]

‘ömr hâşılı: *Ömrün tamamı.*

1. O ‘ömrüm hâşılından kıldı maḥrûm
Tutarken sine bu ğam zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 100*). [*‘ömr hâşılı, -ndan*]

‘ömr-i bâkî: *Kalan ömür.*

1. Huzûrunda geçe bu **‘ömr-i bâkî**
Ki ola secde-ğahum ḥāk-i pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 50*). [*‘ömr-i bâkî,]*

‘ömr-i bâkî: *Sonsuz hayat.*

1. Zer ayağ ile sîmîn-sāk sākî
Virür rāh ile rūḥa **‘ömr-i bâkî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 112*). [*‘ömr-i bâkî,]*
2. Ki ölmedin bulam tā **‘ömr-i bâkî**
Ḥuceste fâldur bezmüñde şahbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 58*). [*‘ömr-i bâkî,]*

‘ömrî geç: *Hayatı sona ermek.*

1. Ki ‘ömrî geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nâmlar bezminde ârām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 104*). [*‘ömrî geç, -di*]

‘ömrüm: *Ömür, hayat // hayatım, cânım.*

1. Ki ‘ömrümsin vefâ ‘ömrümde yokdur
Beni ey **‘ömrüm** iden ṭapuña yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 81*). [*‘ömrüm,]*
2. Ki **‘ömrümsin** vefâ ‘ömrümde yokdur
Beni ey ‘ömrüm iden ṭapuña yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 80*). [*‘ömrümsin, -sin*]

‘ömrüñ temāma ir: *Ömrün bitip tükenmesi.*

1. Ne yitürdün yabanda ne dilersin
Temāma irdi ‘ömrüñ nâ-tamāmsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 73*). [*‘ömrüñ temāma ir, -di*]

öñ: *Ön, huzur.*

1. Öñinde nuḳl u esbâb u nevâle
Vaḳar u vaşfi şābit kūha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [*öñinde, -i, -n, -de*]
2. İrüp Nevfel **öñinde** itdi takrîr
İdüp Nevfel ğazab ilçi söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 42*). [*öñinde, -i, -n, -de*]

3. Varup Nevfel **öñinde** öpdî yiri
Kefen boynında yüz yirde baş elde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 56*). [*öñinde, -i, -n, -de*]
4. Öñüñde hâzırız uş ben de o da
Egerçi tâze gülşendür rebî'î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [*öñüñde, -üñ, -de*]
5. Tütüşmiş sîneden çâk iyledi pöst
Resûl **öñinde** ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 245*). [*öñinde, -i, -n, -de*]

öñ: *Ön kısım.*

1. Anı hâr-gâh **öñine** da'vet itdi
Dil olup gâme bir dem şöhet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 39*). [*öñine, -i, -ne*]
2. Kõmadı gide Mecnûn'ı katından
Açup şofra **öñinde** kodı ni'met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 51*). [*öñinde, -in, -de*]
3. Anuñ **öñinde** varı pîş-keşdür
Karîb olsa 'aceb mi ol nedîme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 22*). [*öñinde, -in, -de*]
4. Öpüp pîr **öñine** kodı sebük-dest
Ki al bu dîrleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 58*). [*öñine, -i, -ne*]
5. Libâsı sebz ü sündüs nitekim hûr
Elinde mül **öñinde** gül-cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 47*). [*öñinde, -i, -n, -de*]

öñ: *(sevgilinin) önünde, karşısında.*

1. Bu diyâra çün dönesin tütîyâ-yı çeşm içün
Bizlere **öñüñde** olsun hâk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [*öñüñde, -ün, -de*]
2. Günâhum çok gerek öldür gerek ço
Siyeh rüyem **öñüñde** sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 65*). [*öñüñde, -ün, -de*]
3. Amân vîrme başın kat' iyle şem'ün
Baña hõşdur **öñüñde** mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 105*). [*öñüñde, -ün, -de*]

öñ: *Önce, önden.*

1. Ey şâhib-i maqdem-i mübârek
Öñünce mübeşşir îbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 10*). [*öñünce, -ünce*]

öñ: *Önü sıra, ilerisi.*

1. Düzüp seyyidlere lâyıķ belekler
Yidüb maḥmiller **öñince** yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*öñince, -iñ, -ce*]
2. Düzüp seyyidlere lâyıķ belekler
Yidüb maḥmiller **öñince** yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*öñince, -iñ, -ce*]
3. Yürüse peyk **öñince** tavşan idi
Peri-i tã'ir otursa sâye-bânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 48*). [*öñince, -iñ, -ce*]

on: *Dokuzdan sonra gelen sayı.*

1. Kaçan kim ‘ömrünü **on** aldı sâli
Hikâyet oldu illerde cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 91*). [*on,]*
2. Baña olmadılar bu dem havâle
Uş **on** yıldur ki sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [*on,]*

öñ: Hastalıktan ve dertten kurtulmak, şifa bulmak.

1. Cigerde her **oñulmaz** başlar için
Belâya şabr iden şâbirler için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 34*). [*oñulmaz, -ul, -maz]*

öñince: Huzurunda, önünden, öñü sıra.

1. O pîl **öñince** yürürdü piyâde
O şâhî at u fîl ü ziyet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 12*). [*öñince,]*

öñinde: Önünde, karşısında.

1. Şifâ-yı derd-i cümle-derd-mendân
Yidi çarh emrûn **öñinde** figende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 69*). [*öñinde,]*

öp: Öpmek.

1. Öpüp yârı işigin kordı başı
Kuçardı şöyle kim tuymazdı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 15*). [*öpüp, -üp]*
2. Dögindi ağladı geh sîne geh ser
Kucup **öpdi** biraz boynın ‘izârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 81*). [*öpdi, -di]*
3. Öpüp âhû gözin iylerdi zârî
Ki bu çeşm-i siyeh kim hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 68*). [*öpüp, -üp]*
4. Öpüp iki gözinden itdi âzâd
Yilüp âhûlar ardınca şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 72*). [*öpüp, -üp]*
5. Gözinden **öpdi** kırtardı ayağın
Çün ürküp kaçdı vahş-ı dâm-dide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 84*). [*öpdi, -di]*
6. Öperdi çeşm-i mestin ‘âşıkâne
Hem arkasın kaşurdi şefkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 48*). [*öperdi, -er, -di]*
7. Yeg andan kim ide benden kenâre
Yüz urup **öpdi** pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 49*). [*öpdi, -di]*
8. Öpüp gözin anuñ-çün oğşar idi
Görüp çeşmin anuñ âyine-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 70*). [*öpüp, -üp]*
9. Düşüp **öperdi** geh dest ü gehî pây
Didi bende ne kâğıd var ne hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 246*). [*öperdi, -er, -di]*
10. Öpüp ter-gül gibi şundi sebük-dest
Başup Mecnûn bu mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 160*). [*öpüp, -üp]*
11. Öpüp pîr önine kodi sebük-dest
Ki al bu dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 58*). [*öpüp, -üp]*
12. Biraz sâkin olurdu odi tâ ki
Öpüp koçup o hâli bu vefâdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [*öpüp, -üp]*

13. Biraz sâkin olurdu odi tâ ki

Öpüp kucup bu hâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 11*). [öpüp, -üp]

14. Getür **öp** sür yüzüne di zihî la'l

Eger bir turş-rûdan göresin cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [öp,]

ör: Örmek. (Saç).

1. Taradı **ördi** geh müşk ile müyün

Çuru kânunâ döndürmiş ğam-ı yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46*). [ördi, -di]

ördek: Ördek; perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu.

1. Görünmez gözlerine **ördek** ü kaz

Olar kim h'ân-ı kıkmekten yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 86*). [ördek,]

ört: Gizlemek, saklamak.

1. Hem artar od gibi aşk-ı nihânum

Bu odi kim ne taş **örter** ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [örter, -er]

ört: Kapatmak.

1. Yüzün **örtüp** deġiřdi hem libâsı

Gedâyâne giyüp köhne pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 19*). [örtüp, -üp]

öt: Ötmek, ses çıkarmak.

1. Eger **ötmez** isen bu demde birkaç

Başuña tığ olsun bâl u perrüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 18*). [ötmez, -mez]

2. Bu üç zulmet içinde kalmışam zâr

Niçün **ötmezsın** ey şubhün horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 13*). [ötmezsın, -mez, -sın]

3. Yağûd âhum irişdi oda yandı

Niçün **ötmez** aceb murğ-ı seher-hız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 19*). [ötmez, -mez]

öt: Ötmek, çalmak.

1. Öter ney nitekim minķâr-ı kaķnûs

Odından sineler olmuş çü fânûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 115*). [öter, -er]

2. Öter inler kırı tanbûra döndi

Belâsı güş-mâli ol ħabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 10*). [öter, -er]

öt: Kuş ve böceklerin deġişik tonlarda nağmeli sesler çıkarması.

1. Nigāra ‘arz-ı hāl için pey-ā-pey
Dehān olmuş **öter** ser-tā-ka-dem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 120*). [öter, -er]
2. Öter konmuş nitekim dürrütü’t-tâc
Çü faşl-ı nev-bahârî gördi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 58*). [öter, -er]
3. Öter farkında her servûn tezervi
Açılmış tâze güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 32*). [öter, -er]

öt: Ot, bitki.

1. Velî hālî hārâb u derdi ma‘mûr
Kararmağdan ütülmiş **ota** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 117*). [ota, -a]
2. Bitürür **ot** yirine tîğ-i tîzi
Ol ok kim bî-amândur irse câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 86*). [ot,]
3. Otı tîğ ola şuyı zehr-i kâtil
Nice bir yüklenüp kahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 68*). [otı, -ı]
4. Virürem kazıyup şamğ-ı dırahtı
Budur loğma baña yâhûd yirem **ot** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [ot,]
5. Ne yirsin bu hārâbe gâr içinde
Aña gösterdi zâhid bir pâre **ot** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 19*). [ot,]
6. Bunı sen **ot** şanursın gül-şekerdür
Eger çoysañ bunuñ sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 26*). [ot,]

öyle: Bu şekilde, bu derece.

1. Belâ-yı ‘aşka açdı **öyle** başı
İren mecnûn diyû atardı taşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 69*). [öyle,]
2. Silüp şefkat yeñiyle hem gubârın
Totonatdı **öyle** dikdi vuşla-i çāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 83*). [öyle,]

öyün: Kez, defa // öğün(lük).

1. Virürdi itlere etden **öyünü**
Şu denlü iyledi in‘ām u ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 12*). [öyünü, -i]

öz: Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

1. Özine nâleden düzmiş nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 134*). [özine, -i, -n, -e]
2. Özi gibi sözün de bîkr iderdi
Sözi fikri hārîrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [özi, -i]
3. Gözi ağlar il yüzine şuyı çıkmaz
Şu resme iyledi pinhân **özini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 73*). [özini, -in, -i]
4. Sürerler âkıbet baluñ şafâsın
İder ‘âkil **özin** teslim-i Taqdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 15*). [özin, -(i)n]
5. Şadâ-yı na‘ra töldi âsumâna
Öz aşhâbiyle sâlâr-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 13*). [öz,]
6. Yeşil dîbâda şan pîrâye gibi
Özi kim mefreş-i dîbâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 23*). [özi, -i]

7. Unudup bilmese tañ mı cihânı
Peder Mecnûn'a çün bildürdi **özin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 71*). [*özin, -in*]
8. Şanasın ay ile ülker konuştu
Göyüñdi aña **özüm** çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 83*). [*özüm, -üm*]
9. Ki künc-i gencüñi tolu zer iyeler
Hâbişedür ki 'arz itse **özini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 147*). [*özini, -in, -i*]

özge: Başka, ayrı.

1. İrdi çün kıys-ı felekden cânıma tır-i firâk
Kalmadı ölmekten **özge** daği tedbir-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 2*). [*özge,]*
2. Tapuñdan **özge** kime yalvarayın
Senüñ hışmuñ görüp kında kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 50*). [*özge,]*
3. Yatur bî-hüş fâriğ her ehaden
Gam-ı dil-berden **özge** mahremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 65*). [*özge,]*
4. Vara ağyâra 'âşık kıala nâçâr
Baña kalmadı bundan **özge** hîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 133*). [*özge,]*
5. Cemâl-i lutf-ı Hâk'dan **özge** yâre
Galağ idüp olan mañlûka meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 122*). [*özge,]*

özge: Bambaşka, farklı, kendine has.

1. Bu ğamdan **özge** añvâli gerekmez
Siyehdür didiler Leylî cemâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 70*). [*özge,]*
2. Miyân bendümden **özge** ol da bir kıat
Daği nâ-süftedür dürr-i yetimüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 22*). [*özge,]*

özge hâlüne bak: Kendi haline bak, kendi durumunu gör.

1. Melâmetden zebânuñ iyle kütâh
Beni kıo var sen **özge hâlüne bak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 167*). [*özge hâlüne bak, -üñ, -e*]

özi göyün-: İçi yanmak, üzölmek, kederlenmek, acımak; ortasında siyah iz oluşmak.

1. Bu hâle lâlenüñ göyüñdi özi
Tolup nergislerüñ yaş ile gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 23*). [*özi göyün-, -di*]

özin dir: Kendini toparlamak, kendine gelmek.

1. Ciger-ğüşesi üzre çeşm-i terden
Açup Mecnûn gözin dirdi özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 65*). [*özin dir, -di*]

'özü: Yapılan bir kabahat ve kusur üzerine affını dilemek üzere gösterilen bahane veya sebep, mazeret II aşığıñ özü.

1. ab l it         kim          
Nazar iyle sebep  orma bu      (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 25, Mısra 6). [       , -  , -i]

     d   :      d     , aff n  istemek.

1. D     aya  na     n d    
Didi saça la     iyled  m ben (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 90). [     d   , -n, -di]
2. Anu      n d  r lu            
anı andesin ey r      rev    m (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 94). [     d    , -r]
3. D           n itdi      niy   
Ki senden      m did  ra geh g  h (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 50). [     d   , -(y)  ]

       :      d     ,      bildirerek af isteyen.

1. Ki redd itmeye l               
Eger reddiylese  anda varay n (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 48). [         , - ]
2. ab l it         kim          
Nazar iyle sebep  orma bu      (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 25, Mısra 6). [         , -em]

          : Yanlı  n     .

1. Ki t  itmeyessin            
Ki i itmek uluya         s   (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 182). [           , -y ]

P

p  : Ayak.

1. Vef     va        ma      ald 
Ta       bendi ile p     best  (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 153). [p    , -y, - ]
2. O g        n ki ild n s         
      n p     re     s      n    (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 39). [p    , -y, - ]
3. Olup b           s     p     d    
G    p Mecn n da y   n d      v     (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 88). [p    , -y ]

p       : H       , sultan.

1. Ne g              n          
        p          ef     (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 85). [p         , - , -na]
2. M      c            p        
Ey                       (Leyl  v  Mecn n, G     10, Mısra 12). [p       ,]
3. B                   p       
Get                 m            (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 74). [p        , - ]
4. M     bir p                   (Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 1). [p       ,]

5. Zihî müşkil belâdur saña bu derd
Eger hizmet kılayduñ **pādişāha** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 23*). [*pādişāha, -a*]
6. Hālâş olur idün şeh hizmetinden
Kānâ‘at genc ü kâni‘ **pādişāhdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 29*). [*pādişāhdur, -dur*]
7. Dönüp aḥvâlin itdi ‘arz u tekrîr
Ki ey iḳlîm-i ‘aşḳuñ **pādişāhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 89*). [*pādişāhı, -ı*]
8. Kaḫuñda bir gedâ vü **pādişāhî**
İlâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 36*). [*pādişāhî,]*

pādişāhî: *Padişah, hükümdar II Allah.*

1. Kûlına luṭf idici **pādişāhî**
Beni ‘aşḳumda irgür ol maḫāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 26*). [*pādişāhî,]*

pāk: *Far. Temiz, saf.*

1. Şuyı **pāk** u muṭahhar şanki Kevşer
Kenâr-ı havza bitmiş tâze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 16*). [*pāk,]*
2. Aña ṭap kim yoğ olmaz **pāk** zâtı
Cemâl-i ḫāke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [*pāk,]*
3. Cihân ḫalkına ḫācet-gāh oldı
İlâhî ol iki **pāk** ü iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [*pāk,]*
4. Nice nâ-pāke irüp **pāk** ider ‘aşḳ
Nice acılara lezzet virür ‘aşḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 104*). [*pāk,]*
5. Zihî ni‘met ki olmaz intihâsı
Qal ey dil ‘ālem-i ḫākide **pākî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 89*). [*pākî, -i*]

pāk: *Güzel, mübarek, kutlu.*

1. Senüñ gibisini kim bildi ey **pāk**
Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [*pāk,]*
2. Her iş ser-nāmesidür **pāk** nāmuñ
İy dārâ-yi vücūd u dāver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 64*). [*pāk,]*

pāk: *Temiz, arık, pak.*

1. Nice kûhı yaḳupdur nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı **pāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 29*). [*pāk,]*
2. Girem ol âb-ı rûy ile türāba
Vücūdum çün ola âb ile **pāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*pāk,]*

pāk: *Saf, temiz II güzel; kusursuz.*

1. Şanasın nây içine düşdi āzer
Didi ey gevherümüñ **pāk** dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 81*). [*pāk,]*

pāk: Kusursuz, iyi bir şekilde.

1. Tağayyürden münezzeh **pāk** zātuñ
Tebdüliden muraddur şifātuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 75*). [pāk,]

pāk it: Temizlemek, arındırmak.

1. İderler ârzü ol gül-şekerden
Şaçı la'lin umana pāk ider rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 37*). [pāk it, -er]
2. Emel zehrinden itdi cānını pāk
Vücüdı nağdin ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 60*). [pāk it, -di]

pāk iyle-: Temizlemek.

1. Yuyup cismi gubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 84*). [pāk iyle-, -di]
2. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi ol civān kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 122*). [pāk iyle, -di]

pāk ol-: Temizlenmek, arınmak.

1. Bırakdı mīm-i imkānı Muḥammed
Dilerseñ Ḥamdī ğamdan pāk olasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 71*). [pāk ol-, -a, -sın]
2. Ğam-ı Leylî ola ‘ālemde kārūm
Cihān ālāyişinden çün olam pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 103*). [pāk ol, -am]
3. Baña ḥil‘at yiter sevdā-yı dūdum
Şafāsı ‘aşıqun ol dem olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 33*). [pāk ol, -ur]

pākize: Temiz, saf, güzel.

1. Dür-i nā-süfte **pākize** şadefden
Gül-i nev-reste güلزār-ı şerefden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 137*). [pākize,]

palan: Genellikle eşeklere, bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir çeşit eyer.

1. Alınmaz püştinüñ bir kez **palānı**
Çü biñ biñ ölmüşem ğam darbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 18*). [palānı, -ı]

pāre: Parça, kısım.

1. Cigerler **pāresin** ḥalka tıkaradı
Ölüm ceysi ki cānlar tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 72*). [pāresin, -sin]

2. Buluşmayınca geçme ben hâkîre
Yazam aḥvâli bağrum **pâresine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 153*). [*pâresine, -sî, -n, -e*]

pâre pâre: Parça parça.

1. Gice varup nihânî kûy-ı yâre
Ciger hasret elinden **pâre pâre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 10*). [*pâre pâre,*]
2. Nazar kıldı nigâruñ zaḥmesine
Dilin ol zaḥme **pâre pâre** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 103*). [*pâre pâre,*]

pâre pâre it-: Parça parça etmek.

1. Çeküp çâk itdi gül gibi giriban
Dögüp gögsin iderdi pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 5*). [*pâre pâre it-, -er, -di*]

pâre pâre iyle-: Parça parça etmek.

1. Gelürdi bād-ı şabâ ile merḥabâ-yı ümid
Fırâḳ zehri beni pâre pâre iyleyiser (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 5*). [*pâre pâre iyle-, -(y)iser*]

pâre pâre ol: Parça parça olmak, parçalanmak.

1. Dögünmekden ten oldı pâre pâre
O bed-baḥt anı görüp öldi şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 84*). [*pâre pâre ol, -dı*]
2. Dili derdüñle pâre pâre olmuş
Yiler yıl gibi dâ'im lâ-mekândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 126*). [*pâre pâre ol, -mıṣ*]
3. Güneş yüzüñe nazar itmeḡe ḥicâb oldı
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre raḳîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 4*). [*pâre pâre ol-, -a*]

pâre-i nâr: Ateş parçası.

1. O da hûş kâr ider şan **pâre-i nâr**
Serâb idi hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76*). [*pâre-i nâr,*]

pâre-i sîm: Gümüş parçası.

1. Bir olmaz **pâre-i sîm** ü ser-i mîḥ
Nice def'a yudılar tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 98*). [*pâre-i sîm,*]

pârelen: Parçalanmak.

1. Arada **pârelendi** şulḥ cāmı
Didiler ḳavm-i Leylî bu ḥiṭâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 32*). [*pârelendi, -di*]

pārsī-zād: Farsçadan doğmuş.

1. Suhan-güy u fasih ü **pārsī-zād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 1*). [*pārsī-zād,]*

pās: Kir, pas, leke.

1. Kesildi gitdi kurbumdan qarābāt
Ben ol āyine-î Çinem ki **pāsum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 173*). [*pāsum, -um]*

pāsbān: Gece bekçisi.

1. Melāmet kal'asının **pāsbānı**
Muḥabbet mülkinüñ şahib-kırānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 7*). [*pāsbānı, -ı]*
2. Olubdur burc-ı ḥabsum **pāsbānı**
Eger ḥālüm disem bir rāz-dāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 66*). [*pāsbānı, -ı]*
3. Anuñ-çün oldı anlaruñ muṭā'ı
Kişiye luṭf u iḥsān **pāsbāndur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 87*). [*pāsbāndur, -dur]*
4. Qapucı kaplan aşlan **pāsbānı**
Hücümü heybetinden pāsbānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 50*). [*pāsbānı, -ı]*
5. Qapucı kaplan aşlan pāsbānı
Hücümü heybetinden **pāsbānun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 51*). [*pāsbānun, -un]*
6. Kimi ḥavlısı kimi **pāsbānı**
Anı ḥıfz itdiler çün yār-ı dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 26*). [*pāsbānı, -ı]*
7. Buruca **pāsbān** olmuş melekler
Zihî kal'a zihî şeh yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 6*). [*pāsbān,]*
8. Zuḥaldur **pāsbān** Mirrîḥ-i cellād
Vekil-ḥarcı o bezmüñ Müşterîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 34*). [*pāsbān,]*
9. Ki burcınüñ melekdür **pāsbānı**
Melekler ḥıfz idüp burc u bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 8*). [*pāsbānı, -ı]*
10. Ben oldum mübtelā-yı ḥabs-ı perde
O fāriğ **pāsbān** ile 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 99*). [*pāsbān,]*
11. Velikin **pāsbān** olmuşdı ef'î
Eri ol genci ḥıfz iylerdi çün mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 10*). [*pāsbān,]*

pāsbān-ı kasr-ı sultān: Sultan'ın sarayının bekçisi.

1. Ki olmuş **pāsbān-ı kasr-ı sultān**
Ol atlas üzre var seyrān senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 34*). [*pāsbān-ı kasr-ı sultān,]*

pāy: Ayak.

1. O yol sālîklerinüñ nola ḥālî
Ki 'aqlı ola **pāyinün** 'ıḳālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 80*). [*pāyinün, -i, -nün]*
2. Cemālün görmege biñ biñ gözi var
Felek atlas dōşendi başasın **pāy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 21*). [*pāy,]*

3. K okub g l gibi sürdi **p yine** r 
Ki h k-i k y-ı dil-berden gelür b  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*p yine, -ine*]
4. Hem n gendü gibi bed-n m idüpdür
Gelür her gün ser   **p yi** bürehne (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 17*). [*p yi, -i*]
5.  eker  an **p ydan** peyk n-ı h rı
H r rinden g l istebr k tükürdü (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 14*). [*p ydan, -dan*]
6.  t önüne ataram **p y** gibi
Ba a anu  nice bed-n m u nengi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 120*). [*p y,]*
7. T tulm   **p yi** mu kem bend   ba a
B  ak almış ele h r   ile  ayy d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 16*). [*p yi, -i*]
8. Açup ya ı gözinden **p ya** düşdi
Yürürken deşt içinde r h u b -r h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 43, Mısra 10*). [*p ya, -a*]
9. Kimi yüz sürdi deste kimi **p ya**
Gözetdiler vef -y  h   -ı n n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 61, Mısra 24*). [*p ya, -a*]
10. D   p öperdi geh dest   geh  **p y**
Didi bende ne k  id var ne h me (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 246*). [*p y,]*
11. Rev n h   çekdi h rf-i c r etine
 a ın ba ma edebden  a ra **p yi** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 181*). [*p yi, -ı*]
12. K  atm  dur seni   n h   -i m r
Eger kim fark iderse  fark u **p yu ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 79*). [*p yu , -u *]
13. Urur devr n k fa a silleler h   
K r ise  p ye-i k dr ne **p yu ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 101*). [*p yu , -  *]

p ya d  : Ayağa d  mek. Değerini kaybetmesi. Yalvar r duruma gelmek.

1. Gelüp u  p ya düşdüm p ye gibi
Dilerse  ba  dilerse  d ru a a  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 47, Mısra 66*). [*p ya d  , -d , -m*]
2. El m t t p ya düşdüm ben kem ne
Yine u raya yolu    n bu yire (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 150*). [*p ya d  , -d , -m*]

p ya d  : Ayaklarına kapanmak.

1. D   p p yına Mecn n sürdi yüzin
 ki c nibde oldu girye v  c   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 56, Mısra 72*). [*p ya d  , - p*]
2. Egildi r  t servi düşdi p ya
Didi ey l tf   ayd iden sib   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 38*). [*p ya d  , -di*]

p ya  al n: Ayak önüne d  mek.

1. Keserdi ter k m    şanki  ınd 
Nice seyyid seri  al nd  p ya (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 83*). [*p ya  al n, -d *]

p y n: Nihayet, son.

1. Didi el-m   min ne l -yem  t ne
Cih nda her  amun **p y n ** vardır (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 56, Mısra 137*). [*p y n , -ı*]

pāyān ol-: Neticelenmek, son bulmak.

1. Dirīgā vü dirīgā vü dirīgā
Ki pāyān olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 28*). [pāyān ol-, -maz]

pāyān-ı belā: Belaların sonu.

1. Elif başuma addüñsüz ‘aşādur
Elemeler başı pāyān-ı belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 14*). [pāyān-ı belā, -dur]

pāy-dār: (Fa.) Sağlam, sürekli.

1. Baña irdi hālel sen **pāy-dār** ol
apumı yapma zinhār ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166*). [pāy-dār,]

pāye: Basamak, merdiven basamağı.

1. Beni götürme baş geç **pāye** gibi
Götürmek sāyeyi ābil degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 10*). [pāye,]
2. Gelüp uş pāya düşdüm **pāye** gibi
Dilerseñ baş dilerseñ dāruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 66*). [pāye,]

pāye: Rütbe, mertebe, mevki; unvan.

1. Güneş bulmuş sa‘ādet sāyesinden
amer adre irişmiş **pāyesinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 152*). [pāyesinden, -si, -nden]
2. Bülend idi amu maḥfilde şadı
Yüce **pāye** büyük sāye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 15*). [pāye,]

pāye-i adr: Kıymetinin derecesi.

1. Urur devrān afaña silleler hōş
or iseñ pāye-i adrüne pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 101*). [pāye-i adr, -üñ, -e]

pāyende: Kalıcı, sürekli, daim.

1. Miyānunda vaṭan utmak ḥaṭādur
Şaḳın pūyendeyi **pāyende** şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 183*). [pāyende,]

pāyende ol: Kalıcı ve daimi olmak.

1. Ol cân viriser bir gün ‘ömrün ola pâyende (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 10*). [pâyende ol, -a]
2. Felek urdı zemîne ahterümi
Küşâde defterün pâyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 159*). [pâyende ol, -sun]

pây-ı serv-i nâz: *Selvi boylu nazlı güzelin ayağı.*

1. Yeg andan kim ide benden kenâre
Yüz urup öpdi pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 49*). [pây-ı serv-i nâz, -ı]

pây-i taht: *Başşehir, başkent II. Ayak koyulacak yer.*

1. Her biri hasûdı güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñun ezeli pây-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 7*). [pây-i taht, -ı, -(y)am]

pâyına düş: *Çok yalvarmak.*

1. Anı kısmet kıluruz iki yâri
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi’l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 31*). [pâyına düş, -üp]

pây-tâ-fark: *Ayaktan başın tepesine kadar.*

1. Ne var ayru görinse kâleb ü pöst
Vücûdum ‘aşk olupdur pây-tâ-fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 161*). [pây-tâ-fark,]

peder: *Baba.*

1. Peder çün gördi ferzendi cemâlin
Aña şükrâne virdi bunca mâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 57*). [peder,]
2. Peder Mecnûn’ı çün bu resme gördi
Hemân yırtup yaqasın na’ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 35*). [peder,]
3. Peder yüzün görüp kaydı kanı
Velî bilmedi bî-hüdlıktan anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 47*). [peder,]
4. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî’dür andan gayrı kim vâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53*). [peder,]
5. Peder bu hâlet ile görüp anı
Gözinden yaş yerine dökdi kanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 57*). [peder,]
6. Peder biçâre çün gördi bu kanı
Tevehhüm muhtârib iyledi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 55*). [peder,]
7. Peder miskîn ki bağı hûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [peder,]
8. Peder miskîn ki bağı hûna döndi
Ğâm-ı Mecnûn ile mecnûna döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 27*). [peder,]
9. Atası bağıruñ yandı kebâbı
Peder bir küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 35*). [peder,]

10. Peder mäder bile dil-ḥaste dil-rîş
Görüp görmeyicek ḥâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 116*). [peder,]
11. Pederden perdesin ḥıfz itdi her gâh
Peder çün perdesinden oldı birün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 25*). [peder,]
12. Getürdi tütup ikrârı miyâne
Peder âhir boyun tütup rızâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 121*). [peder,]
13. Olur senden kabîleñ cümle bizâr
Olur mäder **peder** ḥ'îş u birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [peder,]
14. Baña kıble yiter didâr-ı yârum
Peder baña ne ḥâcet kim ola yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 189*). [peder,]
15. Şavuldu 'âkıbet elḥamdülillah
Bunı Leylî işitdi çün **pederden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 21*). [pederden, -den]
16. Pederden perdesin ḥıfz itdi her gâh
Peder çün perdesinden oldı birün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 24*). [pederden, -den]
17. Yürürse yoldaşı gül-i beyâbân
Ḳatında ne **peder** var ne birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [peder,]
18. Peder tehdidi hem ṭa'n-ı birâder
Huşûşâ bir od iyñelü zebañi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 64*). [peder,]
19. Bir âdem gördi oḥşar kendüzini
Peder didârına itdi nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 67*). [peder,]
20. Unudup bilmese ṭa'ñ mı cihânı
Peder Mecnûn'a çün bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 71*). [peder,]
21. Kenâr u büse oldı bî-nihâyet
Peder gördi ki Mecnûn mest ü ḥayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 77*). [peder,]
22. Peder pendin işitdi çünki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 1*). [peder,]
23. Peder maḳşûdın u mäder şafâsın
Reh-i 'aşḳ u hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 4*). [peder,]
24. Bilimezdüm bu gün dün yidügüm hem
Bilürem sen **pedersin** ben gülâmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 31*). [pedersin, -sin]
25. Peder çün gördi kim Mecnûn-ı bîmâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 1*). [peder,]
26. Saña baña hemân itdüm veda'ı
Peder bî-çâre elden gitdi ağla (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 9*). [peder,]
27. Peder gürına dek 'azm itdi püyân
Görüp ol ḥâki beñzi oldı toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 28*). [peder,]
28. Velî hiç bilmedüm ḳadrüñ ben aḥmak
Bu eksüklük suçın âh ey **peder** âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [peder,]
29. Şadefden dür saçardı nice ferseng
Peder gürına karşı tâ seḥer-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 105*). [peder,]
30. Peder mevtinden oldı tâze ḥaste
Oḳur geh iştiyâḳuñ ḳışşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 132*). [peder,]
31. Varurdum saña noḳşânumla ey yâr
Peder mevtinden oldum eyle ḡam-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 213*). [peder,]
32. Gül-i şâdi bi türür belki yarın
Peder öldi ḡarîbem dime zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 239*). [peder,]

peder: *Baba. II Mecnun'un babası.*

1. Gide zaḥmuñ du'âsı merheminden
Peder ḳaldı ḳapuda girdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 87*). [peder,]
2. ḡam-ı Mecnûnu ol ḥüsn-i dil-efrüz
Peder bu ḳavli güş itdi çü derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 111*). [peder,]

3. Peder çünkim işitdi bu kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 1*). [peder,]
4. Katı heybet olup virdi selâmı
Peder didârını çün gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 3*). [peder,]
5. Beni böyle ğarîb itmezdi yârum
Nazar kıldı **peder** çün bu kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 19*). [peder,]

peder leyli: *Leyla'nın babası.*

1. Peder Leylî işitdi bu hitâbı
Şeker alup ağı virdi cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 95*). [peder leyli,]

peder ol-: *Baba olmak.*

1. Ebû Cehl'e peder olursa fâzıl
O cehle bu fâziletten ne hâşıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 41*). [peder ol-, -ur, -sa]

peder-i leyli: *Leyla'nın babası.*

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [peder-i leyli,]
2. Peder-i Leylî bakup bu dâsitâne
Gülüp gösterdi anı döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 141*). [peder-i leyli,]

peder-i mecnûn: *Mecnun'un babası.*

1. Peder-i Mecnûn bu müşkil hâle nâ-gâh
İşidüp il dilinden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 3*). [peder-i mecnûn,]
2. Şafâ-yı sa'ya maḥmil bağladı il
Peder-i Mecnûn müzeyyen kıldı maḥmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 29*). [peder-i mecnûn,]
3. 'İlac iylerdı her rîşine anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi bu ḥaberdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 39*). [peder-i mecnûn,]

peder-i miskîn: *Zavallı, aciz baba.*

1. Velî yümn-i mübârek oldı bu söz
Peder-i miskîn idüp biñ biñ füsûnı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 77*). [peder-i miskîn,]

pehlü: *Omuz. Bedenin iki yanından her biri, yan.*

1. Taş ursa gündüzün pehlûma ağyâr
Olursın baña hem **pehlû** vü hem yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140*). [pehlû,]
2. Taş ursa gündüzün **pehlûma** ağyâr
Olursın baña hem pehlû vü hem yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 139*). [pehlûma, -m, -a]
3. Zihî luṭf u vefâ vü mihr-i bî-ḥad
Kenâr itdi başup **pehlûye** küstâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 139*). [pehlûye, -ye]

pejmürde: *Dağınık, perişan.*

1. Virüp gönlüme dil-ber müjdesini
Ter ü tazeledün **pejmürdesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 66*). [*pejmürdesini, -si, -ni*]
2. Nice bir hicr ile **pejmürde** yatam
Dü ‘âlem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 106*). [*pejmürde,*]
3. Hâzân bergi gibi **pejmürde** olmuş
Teninden gitdi günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 6*). [*pejmürde,*]

pek: *Çok fazla, oldukça.*

1. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yâre gönliñ bağlamış **pek** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 77*). [*pek,*]

pelâs: *Aba ve çul gibi kaba yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların eskileri.*

1. Ne denlü şarsalar oda **pelâsı**
Olur ‘üryân yaķar cümle libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 27*). [*pelâsı, -ı*]
2. Hemân kara saçı kalmış libâsı
Anuñ daħi perişân her **pelâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 32*). [*pelâsı, -ı*]
3. Belâsı yiñi vü eski **pelâsı**
Yiñi yiñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [*pelâsı, -ı*]
4. Belâsı yiñi vü eski **pelâsı**
Yiñi yiñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [*pelâsı, -ı*]
5. Yüzün örtüp deġişdi hem libâsı
Gedâyâne giyüp köhne **pelâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 20*). [*pelâsı, -ı*]

peleng: *Kaplan.*

1. Koyun sürisi kurd ile karışdı
Pelengün pençesinden düzdi şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 39*). [*pelengün, -üñ*]

penâh: *Sığınacak yer, melce.*

1. Cihân benden uşandı ben cihândan
Ne püştüm var ġarîbem ne **penâhum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [*penâhum, -um*]
2. Ne seyr-i serv ü ne şimşâd u şâdi
Murâdı bu ki bulup bir **penâhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 91*). [*penâhı, -ı*]

penâh-ı muhkem: *Saġlam, güçlü koruyucu.*

1. Luţfuñ zirîhi **penâh-ı muhkem**
Kahrûñ kılıcı kaçâ-yı mübrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 48*). [*penâh-ı muhkem,*]

penbe: Pamuk.

1. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdık
Bükülmüş ipi yine **penbe** itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 195*). [*penbe,]*
2. Od ile **penbenüñ** olmaz başı hõş
Beni қо vahşiyem sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 80*). [*penbenüñ, -nün]*
3. Ecel şemşir ü ‘Azrâ’il cellâd
O dem **penbe** olup rahmet sehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 25*). [*penbe,]*

penbe-i huşk: Kuru pamuk.

1. Nitekim **penbe-i huşk** ile âteş
Yakup tevbe hicâbın çâk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 12*). [*penbe-i huşk,]*

penç: Beş, dörtten sonra gelen sayı.

1. Hârâb-ı bâbı bî-dâd iyleyen ol
‘İmâdın ol sârayuñ **penç** idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 53*). [*penç,]*
2. Kimesne bir pula almazdı **pencin**
Eger Şeh-nâme düzse şimdi Tûsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 24*). [*pencin, -in]*

pençe: Pençe.

1. Koyun sürisi kurd ile karışdı
Pelengün **pençesinden** düzdi şefkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 39*). [*pençesinden, -sin, -den]*

pençe: Yırtıcı hayvanların eli.

1. Yıka yağa komaya hâne vü râht
Kanı bir şir öleydim **pençesinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 45*). [*pençesinden, -si, -n, -den]*

pençe-be-pençe: Pençe içinde pençe, üst üste pençe.

1. Olup **pençe-be-pençe** dest-ber-dest
Bu mest arşlânlaruñ şavt-ı şedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 96*). [*pençe-be-pençe,]*

penc-genc: Nizâmî-i Gencevî'nin Penc-genc (Beş hazine) adıyla bilinen hamsesi.

1. Cevâhîr atmağa beñzer yabâna
Nizâmî şimdi düzse **penc-gencin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 23*). [*penc-gencin, -in]*

pend: *Nasihat, öğüt.*

1. Benüm bu **pendümi** güş-ı derün it
O sevdâdan geçüp def'-i zebün it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 99*). [*pendümi, -üm, -i*]
2. 'Abeş isrâf destin urma **pende**
'İlâc olmaz devâsuz derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 33*). [*pende, -e*]
3. Bu **pendi** güş idüp Mecnûn-ı hayrân
Dehen dürcinden oldı gevher-efşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 1*). [*pendi, -i*]
4. Tutulmaz kılsa 'âlem fikr ü râyı
Hevâ bend ile **pend** ile havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*pend,]*
5. Tutulmaz kılsa 'âlem fikr ü râyı
Hevâ bend ile **pend** ile havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 26*). [*pend,]*
6. Bu **pendi** güş idüp Mecnûn-ı hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 1*). [*pendi, -i*]
7. Ne güşşâ yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu **pendi** haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 103*). [*pendi, -i*]
8. Ezelden baña kısmet âh enîndür
Kimesne **pendile** açmaz bu bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 15*). [*pendile, -ile*]
9. Ana kânı kurudı erğuvânuñ
İşit bu **pendi** sen de ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [*pendi, -i*]
10. Peder **pendin** işitdi çünki ferzend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 1*). [*pendin, -in*]
11. Didi atasına Mecnûn-ı haste
Senüñ **pendüñ** ki baña cân-fezâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 17*). [*pendüñ, -üñ*]
12. Saña ben dūr idüm çün halka-i der
Senüñ **pendüñ** baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67*). [*pendüñ, -üñ*]
13. Bilürem şübhesüz tırmar kaçarsın
Selâm'ıñ gönline güç geldi bu **pend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 101*). [*pend,]*
14. O süsen 'ukdesinden gel haber al
Didi hem aña di benden bu **pendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 119*). [*pendi, -i*]

pend it: *Öğüt vermek, nasihatte bulunmak.*

1. Varup pend itdi Leylâ'ya hâzerden
Ki râzı olmasañ olmağa bu kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 178*). [*pend it, -di*]
2. Şokarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp luţf ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 99*). [*pend it, -üp*]
3. Meger ol pîr-i hûş-rây u hîred-mend
Didi pîrâne itdi oğlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 2*). [*pend it-, -di*]

pend tut: *Bir kimsenin uyarılarına, sözlerine inanıp onun dediklerini uygulamak.*

1. Revân 'azm itdi dilden kim tutup pend
Ri'âyet iyleye koyup hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 2*). [*pend tut, -up*]
2. Ne ben pendî tutaram ne beni bend
Harâb oldı yıkıldı cümle vârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 36*). [*pend tut-, -ar, -am*]

pend ü naşihat iyle: *Öğüt vermek.*

1. Bu resme iyledi pend ü naşıhat
Velî Mecnûn ki rind-i 'âlem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 126*). [*pend ü naşıhat iyle, -di*]

pend-i kâfi: Yeterli öğüt.

1. Vücûdun nokta iken kâf içinde
Bu söz olur kişiye **pend-i kâfi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 53*). [*pend-i kâfi,]*

pend-i kur'ân-ı kerimî: Kur'ân-ı Kerîm'in nasihati.

1. Ki yirsın mālını karnuñ tolar mār
Okı tut **pend-i Kur'ân-ı Kerimî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 141*). [*pend-i kur'ân-ı kerimî,]*

per: Kanat.

1. Aña yitmez mi ol bend-i 'âzâbı
Melek n'itsün **per** tutmuş delüyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 99*). [*per,]*
2. Ki şalam tapuna geh geh selâme
Ne **per** var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [*per,]*
3. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken kondı ammâ **per** şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 113*). [*per,]*

perçem: Alna düşen kısa saç demeti, kakül.

1. Cihāna **perçemi** hōş-bū şaçardı
Düşüp nilüfer üzre tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 18*). [*perçemi, -i*]
2. Olur pür-derd nice nâz-perverd
Aşar ayvâyı müşkin **perçeminden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 31*). [*perçeminden, -in , -den*]

perde: Hicap, örtü.

1. Cihān kim nūr-ı hüsnüñ **perdesidür**
Nevâ-yı ni'metüñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 45*). [*perdesidür, -si, -dür*]
2. Toğuz ay çün tamām oldu vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden **perde** açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 46*). [*perde,]*
3. 'İmârî **perdesinde** Leylî-i zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 1*). [*perdesinde, -s, -i, -n, -de*]
4. Kılurdı **perdede** ney gibi zārī
Ne yārı var ne şabrı ne kararī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 17*). [*perdede, -de*]
5. Gözüñ gön'lüm hayālūñ **perdesidür**
Nazar kıl bu hayālūñ perdesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 80*). [*perdesidür, -si, -dür*]
6. Gözüñ gön'lüm hayālūñ perdesidür
Nazar kıl bu hayālūñ **perdesine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 81*). [*perdesine, -si, -ne*]
7. Gören ağlardı ol aşufte hālī
Tırup çāk itdi bir gün **perde** vü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [*perde,]*

8. Cigerler yakıcı eş'âr-ı Mecnûn
Didi ey **perdede** perverde yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 141*). [*perdede, -de*]
9. Oturup bî -dil ü bî-şabr u bî-yâr
Od urdı **perdesine** nâm u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 3*). [*perdesine, -si, -ne*]
10. Gice Leylâsı çünkim aşdı **perde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 1*). [*perde,*]
11. Çü **perde** yog idi her yanı kızdı
Yog idi sâye gibi hîç rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10*). [*perde,*]
12. Acıdı tınmadı ammâ hâzerden
Belürdükce tutuşmış **perdeden** âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 23*). [*perdeden, -den*]
13. Katı hıfz itdi taşdan şişe-i nâm
Nühüfte **perdeden** çün âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 57*). [*perdeden, -den*]
14. Pederden **perdesin** hıfz itdi her gâh
Peder çün perdesinden oldı bîrûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 24*). [*perdesin, -si, -n*]
15. Pederden perdesin hıfz itdi her gâh
Peder çün **perdesinden** oldı bîrûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 25*). [*perdesinden, -si, -n, -den*]
16. Baña vahdet gerek vuşlat gerekmez
Çü sen ben **perdesi** gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 49*). [*perdesi, -si*]
17. Belâsı düşmenüñ yitdi aradan
Çü sen ben **perdesi** ortaya girmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 51*). [*perdesi, -(s)i*]
18. Bütün ne kalb u şaf kodı ne **perde**
Kime ursa geçerdı darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [*perde,*]

perde: Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi.

1. Od oldı **perdesinde** nây u çengüñ
Uşûlî nakşına bağlandı taşnîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 4*). [*perdesinde, -si, -nde*]

perde aş: Perdelemek, kapatmak.

1. Velî şabr iylemekde yimedi gam
Bucağda perde aşup Leylî aye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 179*). [*perde aş, -up*]

perde çek: Örtmek, gizlemek.

1. Çü şahrâ şahnına gül perde çekdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 1*). [*perde çek, -di*]

perde-dâr: Kapıcı, hizmetçi; koruyucu.

1. Ümîd-i vuşlatuñdur **perde-dârum**
Ümîd-i vuşlatuñ olmasa ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 142*). [*perde-dârum, -um*]
2. Ayağına düşer zülf-i dirâzı
Baş egdi gönçe açup **perde-dârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 13*). [*perde-dârı, -ı*]

perde-dârı götür-: Perdeyi kaldırmak, örtüyü kaldırmak.

1. Ruḥ-ı Leylî götürmüş perde-dârı
Dil-i Mecnûn yile virmiş qarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 23*). [*perde-dârı götür-, -miş*]

perde-i ‘aşk: *Aşk perdesi.*

1. Olurdi **perde-i ‘aşk** ol temâruz
İnanan ta‘n itmezdi te‘âruz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 33*). [*perde-i ‘aşk,]*

perde-i rāz: *Sır perdesi.*

1. Açup kışsa yüzinden **perde-i rāz**
Ki ol şahrâ-bisâṭ u küh-bālîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 2*). [*perde-i rāz,]*

perde-i sırr-ı ḥakikat: *Hakikat sırrının perdesi.*

1. Bulalar rûz-ı şiddetden ḥalâşı
Ridâsı **perde-i sırr-ı ḥakikat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 29*). [*perde-i sırr-ı ḥakikat,]*

perde-nişîn: *Kendinin gizlemek, perdelemek.*

1. Senüñ zikrünü idinmişdür evrâd
Olup **perde-nişîn** ü rüy-beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 97*). [*perde-nişîn,]*

pergâr: *Pergel.*

1. Saña ger lâmelif olursa **pergâr**
Olasın devr sırrından ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 23*). [*pergâr,]*

pergâr-veş: *Pergel gibi.*

1. Kõmaz beni yürüyem dâ‘irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki **pergâr-veş** kenâre raķib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6*). [*pergâr-veş,]*

perhîz: *Mânen yasaklanan şeylerden kendini çekmek, uzak tutmak.*

perhîz: *Yeme, içmeyi kesme, azaltma.*

1. Olur cânuma kuvvet cismüme zâd
Tenüm **perhîz** ile efsürde oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 53*). [*perhîz,]*
2. Kaçup andan muḥâṭab itdi **perhîz**
Bu derdin dõkdi hem-derdin şanup zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 74*). [*perhîz,]*

perhîz: *Vücûda tıbben yasaklı ya da zararlı olan şeylerden sakınmak, kendini çekmek.*

1. ‘İlâc itdi şifâ virdi devâsı
Kaçan **perhîzi** bîmârûn bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 47*). [*perhîzi, -i*]

perhîz iyle: *Sakınmak, uzak durmak.*

1. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi ya bu ‘amelden iyle perhîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 25*). [*perhîz iyle,*]

perhîz-kâr: *Kaçınan, itina eden kimse.*

1. Üzüldi eyle kim ümmîd üzüldi
Ne hoşdur deme **perhîz-kârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 49*). [*perhîz-kârî, -i*]

perî: *Cisimleri çok lâtif ve görünmez olan hoş mahluk.*

1. Perî gibi aradan yitdi Mecnûn
Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 212*). [*perî,*]
2. Dili gibi yolu da teng ü târik
Perî gibi yürürken buldı bir gâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 7*). [*perî,*]
3. Diyâr-ı yâre gitdi bî-kes ü ferd
Perî pervâz uçar pervâne gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 55*). [*perî,*]
4. Degül âdem kaçır benden **perî** de
Helâk esbâbı bende müctemî’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 74*). [*perî,*]
5. Nice sultânı bî-fermân idüptür
Eger ins ü melek dîv ü **perîdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 65*). [*perîdür, -dür*]

perî: *Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın, sevgili.*

1. Görüp hüsniñ melekde sen **perîñüñ**
Seni gözi ıyrırmış Müşteri’nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 67*). [*perîñüñ, -n, -üñ*]
2. Perî kim çok seversin anı cândan
Şaķın ‘ifrî-i pür-âfetdür andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 49*). [*perî,*]
3. Perî şanup seven dîv-i sepîdi
Olur âhîr o ‘aşkun nâ-bedîdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 51*). [*perî,*]
4. Perîler meclisine urdı bünyâd
Çü meclis germ olup kalmadı huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 118*). [*perîler, -ler*]
5. Perî sevmekden uşan dîvünü baş
Perî kim şüreti gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 110*). [*perî,*]
6. Perî sevmekden uşan dîvünü baş
Perî kim şüreti gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 111*). [*perî,*]
7. Olup hâlî şeker gibi megesden
Perî gibi nihânî çıkdı derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 21*). [*perî,*]

per-i şeb-reng: Karganın gece renkli /siyah uzun tüyü.

1. Ki beñzer çeşmi şebde şeb-çerāğa
Per-i şeb-rengi ‘Abbāsī ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 27*). [*per-i şeb-reng, -i*]

per-i zâğ: Karga kanadı.

1. Per-i zâğ oldu gūyâ dümm-i şehbâz
Hem isfidâc ile ol ğayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 66*). [*per-i zâğ,]*

peri-i tã’ir: Uçan peri.

1. Yürüse peyk önince tavşan idi
Peri-i tã’ir otursa sāye-bānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 49*). [*peri-i tã’ir,]*

perî-peyker: Peri yüzlü II Sevgili.

1. Seni yâd iyler itmez yâda meyli
Hemişe ol **perî-peyker** perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 95*). [*perî-peyker,]*

perî-peyker: Peri yüzlü.

1. Diyâr-ı Çîn’e döndi nâfe töldi
Çemende ol **perî-peyker** perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 117*). [*perî-peyker,]*
2. O toğru yâr o dem cân atdı çün tîr
Perî-veş ol **perî-peyker** perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 113*). [*perî-peyker,]*

perî-rüy: Peri yüzlü, güzel yüzlü, çok güzel (kimse).

1. Hilâl ü mähı itdiler hem-âğuş
Belinde her **perî-rüyüñ** kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 45*). [*perî-rüyüñ, -un*]

perîşân: Acınacak durumda, zavallı, kederli, mustarip.

1. Perîşân hâli māl u rahtı gibi
Yatur yay ıssısında yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 100*). [*perîşân,]*
2. Enis olma **perîşân** diller ile
Şadef olursa yaz yağmurına yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 144*). [*perîşân,]*
3. Huzûr-ı dil **perîşân** cem’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 8*). [*perîşân,]*

perîşân: Dağınık, düzensiz, karmakarışık.

1. Hemân kara saçı kalmış libâsı
Anuñ dağı **perîşân** her pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 32*). [*perîşân,]*
2. Didi ey kayd-ı ‘aşka şayd u nañcîr
Perîşân yıl gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 71*). [*perîşân,]*

perîşân ol-: Dağınık olmak.

1. Şacı göñli gibi olmuş perîşân
Baş açuk nitekim gül-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 15*). [*perîşân ol-, -mış]*
2. Dili hâli gibi oldu perîşân
Yüreği goncesine tıldı çün kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 2*). [*perîşân ol-, -dı]*

perîşân ol-: Dağılmak, yayılmak.

1. Bu kışsa düşdi iller dillerine
Perîşân oldu A‘râb illerine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 30*). [*perîşân ol-, -du]*
2. Perîşân oldu halka bu hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [*perîşân ol-, -dı]*
3. Perîşân oldu halka bu hikâyet
Hikâyetden kabîle pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 21*). [*perîşân ol-, -dı]*

perîşân ol: Acınacak durumda, zavallı, kederli, muzdarip olmak.

1. Bu erden incinür yok buña meyli
Perîşân oldu gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 177*). [*perîşân ol-, -dı]*

perî-vâr: Peri gibi.

1. Aradan gâ’ib oldu ol **perî-vâr**
Varup tenhâ bir arada oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 120*). [*perî-vâr,]*
2. Buluşurdu nihânî aña geh gâh
Birinüñ şöhetine ol **perî-vâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 13*). [*perî-vâr,]*

perî-veş: Peri gibi güzel.

1. O toğru yâr o dem cân atdı çün tîr
Perî-veş ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 113*). [*perî-veş,]*

perî-zâd: Periden doğmuş, peri gibi güzel.

1. Diyâr-ı Çîn’e döndi nâfe tıldı
Çemende ol perî-peyker **perî-zâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 117*). [*perî-zâd,]*
2. Seni yâd iyler itmez yâda meyli
Hemîşe ol perî-peyker **perî-zâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 95*). [*perî-zâd,]*

3. O ٲoęru yār o dem cān atdı çün tīr
Perī-veş ol perī-peyker **perī-zād** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 113*). [*perī-zād,]*

perr: *Kanat.*

1. Maĥabbet murę-ı cānuñ şehperidür
Ne cān kim ide bu **perrile** pervāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [*perrile, -ile]*

perr-i zāę: *Karga kanadı.*

1. Gice çün **perr-i zāę** ile büründi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 1*). [*perr-i zāę,]*

pertāb it: *Atmak, fırlatmak.*

1. ‘Aceb mi olmasa ĥazı eger ma‘şūk-ı zībādan
O kim pertāb ider ĥimmet oķın meydān-ı ‘ırfānda (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 5*). [*pertāb it, -er]*

pertāb iyle: *Atmak, fırlatmak.*

1. Şadef katında anuñ ne işi var
Bu tiri iyleyüp pertāb o pür-tāb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 201*). [*pertāb iyle, -(y)üp]*

pertev: *Işık, parıltı.*

1. İcābet **pertevinüñ** revzenisin
Baña dirler ki geç ‘aşķ u hevesden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 92*). [*pertevinüñ, -i, -nüñ]*
2. Felek **pertevlerinden** zer-şemā’il
Demürden ĥal‘aya dönmiş felekler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 4*). [*pertevlerinden, -ler, -i, -nden]*
3. Görinmez gözüme şüret vişāli
Güneş kim nūr-ı ‘ālem **pertevidür** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 43*). [*pertevidür, -i, -dür]*

pervā: *Korku, çekinme.*

1. Cihān **pervālarından** cānı ‘ārī
Yanınca mūnıs olmış vahş-ı şāĥrā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 14*). [*pervālarından, -lar, -i, -ndan]*
2. Vücūdundan ola cānunda **pervā**
Yakup ‘aşķ odı idelden beni ĥāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 120*). [*pervā,]*

pervāne: *Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.*

1. Diyār-ı yāre gitdi bī-kes ü ferd
Perī pervāz uçar **pervāne** gibi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 55*). [*pervāne,]*

2. Beni fehmi itmemek tûrfa sözûmden
Yakarken sinede **pervâne** dağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 57*). [*pervâne,]*
3. Eritdi şabr elinden yağı hayli
Eri **pervâne** idi ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 19*). [*pervâne,]*
4. Hem ağlayup yanıdı şem'a ile
Düzüp **pervâne** gibi tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*pervâne,]*

pervâne: *Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek II âşık.*

1. Kõdı **pervânesin** âvâre hayrân
Dirigâ hâke düşdi tâze ter-gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 90*). [*pervânesin, -sin]*

pervâne: *Ateş böceği.*

1. Ruḥ-ı Leylî çerâğ-ı 'âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn aña **pervâne** pür-sûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 40*). [*pervâne,]*
2. Zülâlüne ümidüm var ki kana
Cemâlün şem'inün **pervânesi** çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 99*). [*pervânesi, -si]*
3. Uçar **pervane** gözinde hayâlün
Bu gülşenden seni ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 112*). [*pervane,]*

pervâne ol: *Işığın etrafında dönen kelebek olmak.*

1. Ki pervâne olupdur gayrı şem'e
Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 40*). [*pervâne ol, -up, -dur]*

pervâne-i mest: *Kendinden geçmiş pervane böceği.*

1. Çerâğın andı şan **pervâne-i mest**
Düşüp yola yüz üzre râst çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 6*). [*pervâne-i mest,]*

pervâne-vâr: *Mumun (sevgili) etrafında dönen kelebek (aşık) gibi.*

1. Pervâne-vâr 'âşık olan bî-fiğân gerek
Aḥvâl-i sūziş-i cigeri şorma şem'adan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 8*). [*pervâne-vâr,]*

pervâ-yı şarâb: *Şarap düşüncesi, şarap alakası.*

1. Ne **pervâ-yı şarâb** u ne ğam-ı nân
Meger aña gıdâ rûḥânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 82*). [*pervâ-yı şarâb,]*

pervâ-yı tu'me: *Yiyecek kaygısı.*

1. Vücūdına şafâ revhânî idi
Kaçan **pervā-yı tu'me** kılmasa bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 85*). [*pervā-yı tu'me,*]

pervāz: Uçma, uçuş.

1. İlâhî kârdan kad **pervāz**
Cihân-dâr u cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 7*). [*pervāz,*]
2. Zârîfî tâziler tûrfa hecînler
Urûsî bāz u **pervāzî** şahînler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 104*). [*pervāzî, -î*]
3. Gelüp hâlûme itmezdüñ nazâre
İdicek dūd-ı âhum gibi **pervāz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 55*). [*pervāz,*]
4. Diyâr-ı yâre gitdi bî-kes ü ferd
Perî **pervāz** uçar pervâne gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 55*). [*pervāz,*]
5. Ne bāl u per kâlur anda ne **pervāz**
Hüner 'arz iylemek şimdi cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 20*). [*pervāz,*]

pervāz it-: Uçmak.

1. Maḥabbet murğ-ı cānuñ şehperidür
Ne cān kim ide bu perrile pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 11*). [*pervāz it-, -e*]

pervāz it: Ruhun bedenden çıkması, ölmek.

1. Hemān menzil ferāğat 'āleimidür
Velî bu kuşça cān itdükde pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 19*). [*pervāz it, -dükde*]

pervāz iyle: Uçmak.

1. Kılâm anı senüñle hem-terāzû
Eger keklik olup iylerse pervāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 75*). [*pervāz iyle, -r, -se*]

perverde: Beslenmiş, büyütölmüş, terbiye edilmiş.

1. Cihân kim nûr-ı ḥüsnüñ perdesidür
Nevā-yı ni'metüñ **perverdesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 46*). [*perverdesidür, -si, -dür*]
2. El üstünde tutar göñlüm belâyı
Vücüdum 'aşkınuñ **perverdesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 79*). [*perverdesidür, -si, -dür*]
3. Teraḥḥum kıl ḡamuñ **perverdesine**
Dirîğ itme deminde rahmetüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 82*). [*perverdesine, -si, -ne*]
4. Hezārān nāz ile **perverde** iken
Dili pür-ḥün idi Mecnûn'ı içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 48*). [*perverde,*]
5. Cigerler yakıcı eş'ār-ı Mecnûn
Didi ey perdede **perverde** yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 141*). [*perverde,*]
6. Kızardı 'ayş ile **perverde** verdi
Çü rāḥat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 2*). [*perverde,*]

perverde ol-: Beslenmek, büyütülmek, yetiştirilmek II ortaya koymak.

1. Setîre goncesin bî-perde olma
Hevâ-yı nefis ile perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 62*). [*perverde ol-, -ma*]

perverdigâr: Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren Allah.

1. Murâdî olmasa **Perverdigâr'ı**
Cihân kim iki yüzlü bir varakdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 4*). [*perverdigâr'ı, -ı*]

perverdigârî: Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren Allah.

1. Kâmu kâr ehline **Perverdigârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 1*). [*perverdigârî,*]

pes: Akabinde, sonra.

1. Ataya terbiyet çün vâcib oldu
Pes oğlu sünnetine râğıp oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 96*). [*pes,*]
2. Pes oldu kâşîd u maşûda meşgûl
Bulup bir dilde cādū sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 88*). [*pes,*]

peşimân ol: Pişman olmak, yapılan bir işin yanlış ya da uygunsuz sonuç verdiğini anlamak.

1. Zemâne gün gülinden gülşen oldu
Olup ol hükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 31*). [*peşimân ol, -up*]

peşm: Yün.

1. Ne peşmîne 'abâsı var ne **peşmi**
Yatur 'üryan u biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42*). [*peşmi, -i*]

peşmine: Hırka.

1. Ne **peşmine** 'abâsı var ne peşmi
Yatur 'üryan u biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42*). [*peşmine,*]

peşse: Sinek.

1. Döyer mi **peşse** darb-ı ejdehâya
Gel ey peyk-i ecel vâkt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 54*). [*peşse,*]

pey: Ayak.

1. Gerilmiş ‘ırk u **pey** zâhir çün evtâr
Alup mâder diz üzre mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [*pey,]*

peyâm: Haber, bilgi.

1. Deberdüldükçe bu ‘aşkuñ **peyâmı**
Pür itdi müşk gibi her meşâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 33*). [*peyâmı, -ı]*
2. Aşkardı âb-ı çeşmi eşme gibi
Umarı taraf-ı yârinden **peyâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 89*). [*peyâmı, -ı]*
3. Varup gelse **peyâmuñla** selâmuñ
İderken bu niyâzı ol büt-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 136*). [*peyâmuñla, -uñ, -la]*
4. İre hem sâkî rûhına şevâbı
İrişdürdi çün ilçi bu **peyâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 31*). [*peyâmı, -ı]*

pey-â-pey: Art arda, peş peşe.

1. Nigâra ‘arz-ı hâl için **pey-â-pey**
Dehân olmuş öter ser-tâ-kadem ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 119*). [*pey-â-pey,]*
2. Gehi leb-ber-leb ü geh nûş-ber-nûş
Senûñ dest ü dehânuñdan **pey-â-pey** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 29*). [*pey-â-pey,]*

peydâ ol-: Ortaya çıkmak, belirlemek, görünmek.

1. Dürüşdiler egerçi Kays u Leylâ
Ki tâ esrâr-ı ‘aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 22*). [*peydâ ol-, -ma, -ya]*

peydâ ol: Ortaya çıkmak, belirlemek, görünmek.

1. Şafâ-yı vaşl-ı yâr-ı cân-fezâyâ
Ufukdan Müşteri çün oldu peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 49*). [*peydâ ol, -dı]*

peygâm: Haber, bilgi.

1. Okurdi aña eş‘âr ile **peygâm**
Melâhatde ki Leylî kâmil idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 102*). [*peygâm,]*
2. Birbirine tutarlardı âheng
Kaçan Mecnûn’a irsal itse **peygâm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 85*). [*peygâm,]*
3. Ne tuysun nâliş ünün sağ olan dil
İletse Zeyd eger **peygâm** u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [*peygâm,]*
4. Didi ahvâli ol esbâbı şundi
Semâ‘ itdi çün ol **peygâma** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 47*). [*peygâma, -a]*

peygām-ı yār: *Yarin, sevgilinin haberi.*

1. Diyār-ı ‘āşika peygām-ı yārı
Gül ile bülbül arasında bî-ķayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 192*). [peygām-ı yār, -ı]

peyk: *Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci.*

1. Tavâf-ı kûy-ı yâre gitdi şan **peyk**
Şafâsından diyüp lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 9*). [peyk,]
2. Alup **peyk** anı uçdı şan hāmāme
Çü Leylî gördi yāruñ nāmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [peyk,]
3. Yürüse **peyk** öñince tavşan idi
Peri-i tã’ir otursa sāye-bānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 48*). [peyk,]

peykān: *Ok.*

1. Olur gonce anuñ bağına **peykān**
Olur olmasa ol ķadd-i hırāmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 92*). [peykān,]

peykān-ı hār: *Dikenin temreni.*

1. Çeker şan pāydan peykān-ı hārı
Harīrinden gül istebrak tōķurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 14*). [peykān-ı hār, -ı]

peykān-ı hıtab: *Sözlerin oku.*

1. Uçardı zāğ ürküp şāh-be-şāh
Bu peykān-ı hıtabı atdı çün tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 73*). [peykān-ı hıtab, -ı]

peyker-i mäh: *Ay gibi yüz. II Sevgili.*

1. Nice mazlūm vardur devr içinde
Yirinden mähinüñ tã **peyker-i mäh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 33*). [peyker-i mäh,]

peyk-i ecel: *Ecel habercisi II Azrail.*

1. Döyer mi peşşe ķarb-ı ejdehāya
Gel ey **peyk-i ecel** vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 55*). [peyk-i ecel,]

peyk-i vahy-i āsmānī: *Göklerden gelen vahyin habercisi.*

1. Ne hoş vaqt-i ‘urûc-ı Aḥmedî’dür
Ki ol şeb **peyk-i vahy-i âsmânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 9*). [*peyk-i vahy-i âsmânî,]*

peymân: *Ahd, yemin, söz.*

1. Kanı imân kanı eymân u **peymân**
Başup kâfir rakîbi tutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [*peymân,]*

peymâne: *Şarap kadehi.*

1. Şurâhî üzre **peymâne** tezerve
Müzehheb çiniler simin siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 16*). [*peymâne,]*

peymâne peymâne: *Kadeh kadeh.*

1. Akıtdı dilden âteş dideden hûn
Ki ey **peymâne peymâne** içen çan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 183*). [*peymâne peymâne,]*

pîl: *Fil.*

1. O **pîl** öñince yürüdü piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 12*). [*pîl,]*

pilav: *Pilav; pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.*

1. Şekerden hülle giymiş nâz-perverd
Pilâvuñ vaşfi şâbit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 13*). [*pilâvuñ, -uñ]*

pîl-i sepîde-i mengelüs: *Beyaz Mengelus fili.*

1. ‘Arûsiyçün müzeyyen kıldı maḥmil
Çeküp pîl-i sepîde-i Mengelüsü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 7*). [*pîl-i sepîde-i mengelüs, -i]*

pîl-i ser-mest: *Azmiş, kendinden geçmiş fil.*

1. Şer ü şûr ile tünd tîz çün şîr
Hürüş u çüş ile çün **pîl-i ser-mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 165*). [*pîl-i ser-mest,]*

pinhân: *Gizli, gizlice.*

1. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O **pinhân** sen anuñ-çün ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87*). [*pinhân,]*
2. Gözetdi Leylî’yi **pinhân** u çâpük
Ki firâtdan ne resme hâste-cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 162*). [*pinhân,]*

pinhân iyle: *Gizlemek.*

1. Gözi ağlar il yüzine şuyı çıkmaz
Şu resme iyledi pinhân özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 73*). [*pinhân iyle, -di]*

pinhân ol: *Gizli, saklı olmak.*

1. Cemâl-i verd-i zehri kıldı gâ’ib
Egerçi bir gül-i zerd oldu pinhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 3*). [*pinhân ol, -dı]*
2. Gül-i şubh oldu pinhân çün ruḥ-ı yâr
Siyeh ṭâlî‘ siyeh gîce siyeh kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 10*). [*pinhân ol, -dı]*

pinhânî: *Gizli, gizlice.*

1. Çeker **pinhânî** sâgar âşkârâ
Ayağ elde vü el başda ciger ḥûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 62*). [*pinhânî,]*

pîr: *Yaşlı, ihtiyar // görmüş geçirmiş.*

1. Belüm âḥirde şabra bağladum ben
Belâ **pîrine** ol tıfl-ı ṭarîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 125*). [*pîrine, -i, -ne]*

pîr: *İhtiyar, yaşlı.*

1. Didi **pîr** atañam ben hâste vü zâr
Senûñ ğavġân ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [*pîr,]*
2. Dili vü dîdesi ğam-gîn ü nem-gîn
Varup ol derd-mendûñ katına **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 69*). [*pîr,]*
3. Dirîġa ol civân kanı didi **pîr**
Ḳayurdi Ḳays’ı her kavm ü ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 60*). [*pîr,]*
4. Ḳamu ağlaşdılar **pîr** ile bile
Velî Mecnûn pür-sevdâ vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 62*). [*pîr,]*
5. ‘Azâb-ı ḳabre uğramış ölüdür
Bu söz bî-şabr idüp bî-çâre **pîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121*). [*pîri, -i]*
6. Vaṭandan iyledi âvâre **pîri**
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn sebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 122*). [*pîri, -i]*
7. Şaḳal ağına baḳ cevri itme **pîre**
Esirge köhne pîri nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 28*). [*pîre, -e]*
8. Şaḳal ağına baḳ cevri itme pîre
Esirge köhne **pîri** nev-civânsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 29*). [*pîri, -i]*

9. Esîr ü nâ-tüvân u **pîr** ü hâste
Adum bed-nâm u rüsvây-ı ‘Ârab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [*pîr,]*
10. Ölüye şan hayât-ı tâze virdi
Meger gördi gelür bir **pîre** ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 15*). [*pîre, -e]*
11. Bir iki gün katından olma hâlî
Nice koyup gidesin **pîr** ü mazlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [*pîr,]*
12. Tağıldı fikri **pîrûñ** ‘aklı şaşdı
Egerçi toprak itdi hânümânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*pîrûñ, -üñ]*
13. Olur **pîrûñ** o yola reh-nümünü
Dilin teng itdi fikr-i hâne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 18*). [*pîrûñ, -üñ]*
14. Tapuñ çün bendeden olmaya râzî
Bu gün bağrum pâresi dirdün ey **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 87*). [*pîr,]*
15. Kim andan bârî añup dökmedüñ yaş
Şağ iken itmedüñ ol **pîre** yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [*pîre, -e]*
16. Yetim ü ‘âşık u Mecnûn-ı miskîn
Çü fâriğ oldı **pîrûn** mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 5*). [*pîrûn, -üñ]*
17. Amânı yok ne **pîre** ne civâne
Ne bir dil-hâste **pîre** hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104*). [*pîre, -e]*
18. Amânı yok ne **pîre** ne civâne
Ne bir dil-hâste **pîre** hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [*pîre, -e]*
19. Ola ahvâline Mecnûn’un âgâh
O yola nâ-gehân uğradı bir **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [*pîr,]*
20. Öpüp **pîr** önine kodı sebük-dest
Ki al bu durleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 58*). [*pîr,]*
21. Ol âvâzi işidüp ben fütâde
O süfte durleri cibe şalup **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 73*). [*pîr,]*
22. Huzûrına okudı döndi pîri
Gelüp evvel zemîne baş kodı **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 87*). [*pîr,]*
23. Ten ü tenhâ katından vahşlar dūr
Varup Leylâ’yı âgâh idicek **pîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 111*). [*pîr,]*
24. O cām-ı bâde şuna ben kılam nüş
Nigāra baş egüp ol **pîr** çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 135*). [*pîr,]*
25. Yiñi miñnetde eski töresinde
Bağup meyl iyledi Mecnûn o **pîre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 83*). [*pîre, -e]*
26. Uyup ol **pîre** itdi ‘azm-i mî‘ād
Olup teşne revân oldı Furâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 102*). [*pîre, -e]*
27. Gidüp ârāmı kendü itdi ârām
Buyurdi **pîre** kim ey hōş-dem âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 117*). [*pîre, -e]*
28. Huzûrına okudı döndi **pîri**
Gelüp evvel zemîne baş kodı pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 86*). [*pîri, -i]*
29. Ecel yolına tutdı çeşm ü gūşı
Ki **pîri** vü za‘îfi vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [*pîri, -i]*

pîr: Yaşlı, ihtiyar // görmüş geçirmiş.

1. O **pîr** âgâh olıcağ bu haberden
Tırup ile haber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 11*). [*pîr,]*

pîr: Şeyh, mürşit.

1. Du‘âsın iste gir yalvar o **pîre**
Seni tâ kırtara Leylî ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 84*). [*pîre, -e*]
2. Nihâni **pîrden** anları şordı
Ki bunlar kim sürerler zevk-ı câmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 60*). [*pîrden, -den*]

pîr ol-: Yaşlı olmak.

1. Benüm gibi çü yârın olasın pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 33*). [*pîr ol-, -a, -sın*]

pîr ü civân: İhtiyar ve genç.

1. Şafâsı mest ide pîr ü civânı
Maḥabbet rāh-ı ‘aşkun rehberidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 8*). [*pîr ü civân, -ı*]

pîrân: Yaşlı, ihtiyarlık zamanı.

1. Bu ğam-gîn göñlümi şād iylemezsın
Bu resme kim za‘îf ü **pîrânunam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 77*). [*pîrânunam, -un, -am*]

pîrâne: Yaşlılara yakışır surette.

1. Civân iken daḥi **pîrâne** kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 90*). [*pîrâne,]*
2. Ne gūşı var anuñ cânında ne hūş
Başında hüdhdüñ **pîrâne** efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 51*). [*pîrâne,]*
3. Meger ol pîr-i ḥôş-rây u ḥîred-mend
Didi **pîrâne** itdi oğlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 2*). [*pîrâne,*
4. Ter ince pîrehen tâze ‘imāme
Hem itdi aña **pîrâne** naşîḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 81*). [*pîrâne,]*

pîrân-ı kabîle: Kabilenin yaşlıları, uluları.

1. Yimişdür zaḥmı yüz yirde baş elde
Bile yanınca **pîrân-ı kabîle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 59*). [*pîrân-ı kabîle,]*

pîrāye: Bezek, süs.

1. El urdı devletüñ **pîrāyesine**
Girüp ḥammāma çıkdı giydi cāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 158*). [*pîrāyesine, -si, -ne*]
2. Yeşil dîbāda şan **pîrāye** gibi
Özi kim mefreş-i dîbāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 22*). [*pîrāye,]*

pîrehen: Gömlek.

1. Çıka her yara yirinden buhârı
Hürûc itdi qabâ vü **pîrehenden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 9*). [*pîrehenden, -den*]
2. Qabâ vü **pîrehenden** bağlamaz raht
Gezerdi derd ile şahrâ gehî küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 12*). [*pîrehenden, -den*]
3. Beni odlara yaqdı aḥker oldı
Düşüp ben **pîrehen** gibi kenâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 61*). [*pîrehen,*]
4. Ter ince **pîrehen** tâze ‘imâme
Hem itdi aña pîrâne naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 80*). [*pîrehen,*]
5. Senûñ başuñda efser tâc-ı devlet
Senûñ cismüñde nâzûk **pîrehen** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 95*). [*pîrehen,*]
6. Ki döymezi incinürdi **pîrehenden**
Nice hûş şabr ider toprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 124*). [*pîrehenden, -den*]

pîr-i fânî: Pek yaşlı olan.

1. Yakînüm bu dürür mevte yakînem
Bu derd ile ölicez **pîr-i fânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 79*). [*pîr-i fânî,*]
2. Kesüp ümmîdi âh itdi cigerden
Dönicez qavmine ol **pîr-i fânî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 113*). [*pîr-i fânî,*]

pîr-i ḥar: Eşeklerin piri.

1. Cefâ vü cevr ü cebr içün olupdur
Mişâlüm pîr-i ḥardur kim çeker yük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 15*). [*pîr-i ḥar, -dur*]

pîr-i ḥaste: Hasta, aciz ihtiyar.

1. Velî toprak saçup yañmadı anı
Qalup bir gûşede ol **pîr-i ḥaste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 13*). [*pîr-i ḥaste,*]

pîr-i hevâyî: İstekli ihtiyar.

1. Ki mihmân oldı anuñ gibi mûya
Şınayup ‘âşıkı **pîr-i hevâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 149*). [*pîr-i hevâyî,*]

pîr-i ḥoş-rây: Güzel fikirli ihtiyar.

1. Meger ol **pîr-i ḥoş-rây** u ḥired-mend
Didi pîrâne itdi oğlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 1*). [*pîr-i ḥoş-rây,*]
2. Belâ def’ olına diyü püserden
Tırup himmet biline **pîr-i ḥoş-rây** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 41*). [*pîr-i ḥoş-rây,*]

pîr-i maḥzûn: Üzüntülü ihtiyar.

1. Çü aldı bu cevâbı **pîr-i maḥzûn**
Didi ‘âşıkdur oğlum şanma mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [*pîr-i maḥzûn,]*

pîr-i maḥzûn: Üzgün ihtiyar. II Mecnun'un babası.

1. Emîn olsun belâdan diyen âmîn
Kulaḫ tıttup bu kavle **pîr-i maḥzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 37*). [*pîr-i maḥzûn,]*
2. Nitekim kûh-ı Lübnan evliyâyâ
Ararken **pîr-i maḥzûn** seyr idüp kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 61*). [*pîr-i maḥzûn,]*
3. Ben işümden işüm benden olup fevt
Esenleyüp anı ol **pîr-i maḥzûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 29*). [*pîr-i maḥzûn,]*

pîr-i mazlûm: Sessiz sakın yaşlı kişi.

1. İrüp bu haberden **pîr-i mazlûm**
Tıtuşdı nâr-ı ‘âra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 19*). [*pîr-i mazlûm,]*
2. Hemân cân atdı irdi **pîr-i mazlûm**
Görüp görmeyicek hâletde anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 42*). [*pîr-i mazlûm,]*

pîr-i miskîn: Miskin pîr, aciz yaşlı.

1. ‘Arab hâlin bu resme iyledi yâd
Ki Mecnûn’uñ atası **pîr-i miskîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 3*). [*pîr-i miskîn,]*

pîr-i müşekkel: Gösterişli ihtiyar.

1. Sürerler geh şafâ-yi la‘l-i yârı
Tıtturur hizmetde bir **pîr-i müşekkel** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 55*). [*pîr-i müşekkel,]*

pîr-i puḥte: Olgun ihtiyar.

1. Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş
Yaturken za‘f ile ol **pîr-i puḥte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 23*). [*pîr-i puḥte,]*

pîr-i şâdık: Sözüne güvenilir ihtiyar.

1. Şarâb u büse vü câm-ı beḳâyâ
Didi Zeyd’e dönüp ol **pîr-i şâdık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 65*). [*pîr-i şâdık,]*

pîr-i zinde: Dinç ihtiyar.

1. Didi ey **pîr-i zinde** Hızır-girdâr
Sözinde âb-ı hayvân çeşmesi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 63*). [*pîr-i zinde,]*
2. Sikender gitdi san âb-ı hayâta
O gice Hızır gibi **pîr-i zinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 105*). [*pîr-i zinde,]*

pîrüz: Far. Firuze denilen mavi renkli maruf cevher.

1. Nişâb-ı rahmetünden vir naşibi
Demirdür t̤ali‘üm **pîrüz** idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 79*). [*pîrüz,]*

pîş: Pişmek.

1. Nigâr endîşesi pîşinde **pîşe**
Çıkup ol şîşenün geh geh buhârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 82*). [*pîşe, -e]*

pîş: Ön.

1. İde ol hasteyi bî-zahmet ü derd
O mecrûh irse ger **pîşine** anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 37*). [*pîşine, -i, -n, -e]*
2. Nigâr endîşesi **pîşinde** pîşe
Çıkup ol şîşenün geh geh buhârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 82*). [*pîşinde, -i, -n, -de]*

pîşe: Sanat, meslek.

1. Şevābuñ saña yapmaz bu harābı
Beni terk it ço eski **pîşem** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [*pîşem, -m]*
2. Za‘if iken dahî rencür düşdüm
Baña her **pîşede** üstād idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [*pîşede, -de]*

pîşe: İş, amel.

1. Yiter bî-kār olmak baña **pîşe**
O bülbül kim kafesde tuta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 82*). [*pîşe,]*

pîşe: Sanat, meslek. II İş, amel. II Huy, âdet, tabiat.

1. Ki ey keklik saña kandan bu **pîşe**
Bu tırfa kaşkaha çün irdi kebge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [*pîşe,]*

pîşe idin: İş, meslek edinmek: Sürekli bir şeyle meşgul olmak.

1. O düşmez sen düşersin aña nâ-gâh
İli incitmeği idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 95*). [pîşe idin, -me]

pîşe-kâr: Sanatçı.

1. Niçün kor üstüne nokta fezâhat
Ne deñlü **pîşe-kâr** iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 121*). [pîşe-kâr,]

pîş-keş: Peşkeş, hediye.

1. Nitekim mürdeyi nefh-i Mesîhî
Anuñla **pîş-keş** koşdı leṭâ'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 93*). [pîş-keş,]
2. Anuñ öñinde varı **pîş-keşdür**
Ḳarîb olsa 'aceb mi ol nedîme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 22*). [pîş-keşdür, -dür]

piste: Fıstık.

1. 'Adûlar gibi ammâ bî-amânsın
Egerçi **pistedür** şîrîn dehânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 53*). [pistedür,]

piyâde: Yaya, ayağıyla yürüyerek giden.

1. O pîl öñince yürürdü **piyâde**
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 12*). [piyâde,]
2. İraḳdan oldu atından **piyâde**
Göricek bildi Mecnûn ol ḥarîfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 16*). [piyâde,]
3. Ki iyler vaşl-ı yâr ile beşâret
Mezâr-ı yâre cân atdı **piyâde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 15*). [piyâde,]

piyâle: Kadeh, şarap bardağı.

1. Kim kanum içmege la'lindeki **piyâle** yiter
Bu ḥaste câne ne ḥâcet ki gürz-i ḳahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 8*). [piyâle,]
2. Feraḥ gûyende efgân epsem oldu
İlinde lâle-veş la'lîn **piyâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 13*). [piyâle,]
3. Olur bir küşede envâ'-ı 'işret
Sürüp gül yüzlüler gül-gün **piyâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 131*). [piyâle,]
4. Şarâb-ı nâb ile gûyâ **piyâle**
Olur ser-keşlige çün serv mâ'îl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 62*). [piyâle,]
5. Olur 'âşıklara pür-ḥûn **piyâle**
Dehân-ı yârdan çün dūr ola cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 90*). [piyâle,]

piyâz: Soğan; değer verilmeyen, sıradan kimse.

1. Piyâz ehli olan ‘âmî ne hazz iyleye selvâdan
Fenâ fakrıdur ey Hamdî sevâdu’l-vech fi’d-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [piyâz,]

post: Kürk. İçî kürklü elbise.

1. Gedâ-perver şafâ-peyker vefâ-dôst
Serinde sırr-ı devlet mağzıdur **pôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 6*). [pôst,]
2. Gören ağlardı ol âşufte hâli
Tırup çâk itdi bir gün perde vü **pôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [pôst,]
3. Libâs emrinde varı belde yek **pôst**
Yatur hâr içre ‘üryân mârâ dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [pôst,]
4. Tutuşmuş sineden çâk iyledi **pôst**
Resûl öñinde ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 244*). [pôst,]
5. Taşı ‘üryân belinde bir çürük **pôst**
Hemân varlıkda bir cân kaldı gam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 74*). [pôst,]

post: Deri, cilt.

1. Çü zevk-ı vahdete ire iki dôst
Bir olur ikilik gidüp reg ü **pôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 62*). [pôst,]
2. Hicâb olmazdı câna bu ten ü **pôst**
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldı kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [pôst,]
3. Anı güş iylemez ger mağz u ger **pôst**
Ne sözi kim kıatında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [pôst,]
4. Kârîn oldı nitekim mağz ile **pôst**
Okırdı yâr olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 64*). [pôst,]
5. İrer andan benüm cismüme yâre
Kâbarsa ayağın altında her **pôst** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 43*). [pôst,]
6. Ki ‘âşık mağz olup ma‘şûk ola **pôst**
Baña hûşdur niķâb-ı dôst olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 22*). [pôst,]
7. Serine mağz-ı ‘aşkın **pôst** olmak
Didi bunı vü geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 24*). [pôst,]
8. Vücüdün âb-ı cândur ten ana **pôst**
Çü ma‘nî kıurbı ola Kâbe Kaveyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 36*). [pôst,]
9. Ne var ayrı görinse kâleb ü **pôst**
Vücüdüm ‘aşk olupdur pây-tâ-farķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 160*). [pôst,]

puhte: Kivama gelmiş, olgun.

1. Dağı **puhte** degülsin bu hevâda
Nigârundan haber virmekte ersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 134*). [puhte,]

puhte ol: Pişmek II (Manevi olarak) Olgunlaşmak.

1. Düzilmez söze bî-‘aql u tefekkür
Mecâz âteşlerinden puhte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 13*). [puhte ol, -mış]

pul: Akçe, para.

1. Dil ehli almadı bir **pula** anı
Ne şem‘ün kim degül andan ziyâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 48*). [pula, -a]
2. Karı illerden akçe **pul** dilerdi
Tağup boynına urgan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 48*). [pul,]

pülâd: Çelik.

1. Süre her cāna taqdîr-i Hudâ’yı
Yiyüp **pülâd** çarbin merd-i meydân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 79*). [pülâd,]
2. Ne hâşıl seng dîvâr olsa **pülâd**
İde çün seyl ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 68*). [pülâd,]
3. Ki mûm olur sözinden seng ü **pülâd**
Ölü iş dirgürür kavlı-i faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [pülâd,]
4. Kılurlar ‘ömrün anbarını sürâh
Ecel bir murğdur minķârı **pülâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 81*). [pülâd,]

pür: Çok, dolu, pek çok.

1. O hüsne mazhar itdüñ kâ’inâtı
Cemâl ile **pür** itdüñ şeş-cihâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 56*). [pür,]
2. Belî ‘aşk ile **pürdür** cümle eşyâ
Hakikat ‘aşkıdur maķbûl-i Mevlâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 11*). [pürdür, -dür]
3. Şadefler iyleyüp nîsân ile **pür**
Deñizler harc iderdi bulmağa dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 15*). [pür,]
4. Şadef gerçi olur nîsân ile **pür**
Velî Taķdîr ider her kaçreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [pür,]
5. Kalendar-meşreb ü levbâlî ‘aşık
Belâdan **pür** şafâdan hâlî ‘aşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [pür,]
6. Nazar-gâha çıkup bakdılar ile
Beyâbân gördiler **pür** tîg u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [pür,]
7. Şukûfe naķşı zeyn-i kehkeşândur
Pür olmuş jâle ile cevî-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 61*). [pür,]
8. Ney-i dil-sûza beñzer ateş-âvâz
Dür-i fażl ile dürc-i şînesi **pür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 5*). [pür,]
9. Yayılup söylenürdi hâne hâne
Gül-i gülzâr u havlı **pürdür** ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 127*). [pürdür, -dür]
10. Ciger kanın çekerken dânelerde
Dil-i nârî **pür** ider hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 37*). [pür,]

pür it-: Doldurmak II kaplamak, yayılmak.

1. Deberdöldükçe bu ‘aşkuñ peyâmı
Pür itdi müşk gibi her meşâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34*). [pür it-, -di]
2. Deberdöldükçe bu ‘aşkuñ peyâmı
Pür itdi müşk gibi her meşâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 34*). [pür it-, -di]

pür it: *Kaplamak.*

1. Ne hâşıl seng dīvār olsa pülād
İde çün seyl ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [pür it, -e]

pür it: *Doldurmak II kaplamak, yayılmak.*

1. Oķı mihr ü vefâ defterlerin hem
Pür it zevķ u şafâ şāğarların hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 28*). [pür it,]

pür ol-: *Dolmak, dolu olmak, kaplanmak.*

1. Pür oldı eşk ile çeşmi kuyusı
Kıyasa şıgmayub Kays’uñ kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [pür ol-, -dı]
2. Pür oldı eşk ile çeşmi kuyusı
Kıyasa şıgmayub Kays’uñ kayusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 33*). [pür ol-, -dı]
3. Pür olup ırladı etfāl-ı hāne
Raķīb it gibi ürdi ol şadāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 130*). [pür ol, -up]
4. Pür olur kûbbe-i eflāke çün dūd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 74*). [pür ol, -ur]
5. Virürem gevher-i nā-süft çün dürr
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 90*). [pür ol-, -a]

pür şafādan: *Neşe dolu.*

1. Kālander-meşreb ü lāubāli ‘āşık
Belādan **pür şafādan** hālī ‘āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [pür şafādan, -dan]

pür-āb-ı eşk: *Gözyaşı dolu.*

1. Gözi **pür-āb-ı eşk** ü sīne pür-āh
Ġarīb ü bī-kes ü bī-çāre rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 14*). [pür-āb-ı eşk,]

pür-āh: *Ah ile dolu.*

1. Gözi pür-āb-ı eşk ü sīne **pür-āh**
Ġarīb ü bī-kes ü bī-çāre rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 14*). [pür-āh,]
2. O sensüz yürüyen bī-rāh u **pür-āh**
Yürüyüp çağırur gūyā münādī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [pür-āh,]

pür-âteş: *Aşk, ayrılık, hasret vb. duyguların yakıcı etkisiyle dolu.*

1. Zihî efsâne kim efsûna beñzer
Pür-âteşdür dil-i Mecnûn'a benzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 22*). [pür-âteşdür, -dür]
2. Oğudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine **pür-âteş** dide pür-ğün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [pür-âteş,]
3. Dönüp nevmîd olup sâdât-ı A'râb
Göñül **pür-âteş** ü gam sine pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [pür-âteş,]
4. Pür-âteş berk olup qarşular anı
Sözi zikri 'izâr u zülf-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 34*). [pür-âteş,]
5. O da pür-derd ü pür-mihnet **pür-âteş**
Geçürüp guşşalardan mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [pür-âteş,]

pür-âteş iyle-: *Ateşle dopdolu etmek.*

1. Haşr u neşrûñ 'arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sinemden bu te'sîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 5*). [pür-âteş iyle-, -(y)em]

pür-âzer: *Dil bağlamında (gönlü) ateş dolu, (bağrı) yanık.*

1. Anı cāndan şovutdı âh-ı serdi
Dü dide pür-sirişk ü dil **pür-âzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 9*). [pür-âzer,]
2. Bu kâr olmayıcağ sana **pür-âzer**
Yakup Leyli derûnın bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 182*). [pür-âzer,]
3. Ne peşmîne 'abâsı var ne peşmi
Yatur 'üryan u biryân dil **pür-âzer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 43*). [pür-âzer,]
4. Ki âhuñ düdesi olmış **pür-âzer**
Niçün yırtup yüzüñ iylerins âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 22*). [pür-âzer,]

pür-bāde: *Şarapla dolu olan, kızıl renkte.*

1. Şunarlar destine **pür-bāde** cāmı
İder biñ cehd ile bir cāma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 40*). [pür-bāde,]

pür-belā: *Çok belalı.*

1. Ne geldi bilmezem benden cevābı
Bu dem kim 'aşı nefsum **pür-belādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 19*). [pür-belādur, -dur]
2. Yağūd rüz-ı kıyāmet gicesidür
Raķībūñ 'ömri gibi **pür-belādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [pür-belādur, -dur]
3. İnanma uğrıdur düzd-i cihāne
Cihān bir hānedür kim **pür-belādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 85*). [pür-belādur, -dur]

pür-berk ü nevā: *Sesler ve yeşilliklerle dolu. (Bahar vaktini tarifen).*

1. Cihānuñ bağı pür-berk ü nevādur
Bu dem Hızra dönüp hāḍra-yı bustān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 52*). [pür-berk ü nevā, -dur]

pürçek: Alından ve şakaklardan sarkan saç, kakül.

1. Fiğān itdi başına saçdı āzer
Açup aķ pürçeginden mi'cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 129*). [pürçeginden, -i, -nden]

pür-cerāhat: Yara ve iltihap dolu.

1. Kılınç iyler kılıca oķa dir oķ
Anuñ kim oldu bağı pür-cerāhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 145*). [pür-cerāhat,]

pür-cevr: Far. cevir, eziyet dolu.

1. Saña lāyık degüldür kûşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü ğavğa vü ḥatardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [pür-cevr,]

pür-cürm ü günāh: Çok hatalı ve günahkar olmak.

1. Düşüp ayağına yüz sürdi Mecnûn
Didi katuñda pür-cürm ü günāhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 5*). [pür-cürm ü günāh, -em]

pür-cüş: Coşku dolu, coşkun.

1. Gül yüzün görse hezārān ol ķadar pür-cüş olur
Ey melāḥat ṭütisi şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [pür-cüş,]
2. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşid oķur o ḥôş-āvāz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 19*). [pür-cüş,]
3. Teninde her kılı bir ḥāra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdā vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [pür-cüş,]
4. Hevā-yı yār ile pür-cüş geldi
Didi ne nev-behār irdi bu bāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 142*). [pür-cüş,]
5. Şan iki naķş-ı şüretdür muķābil
Gönül tābe gibi tāb üzre pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153*). [pür-cüş,]

pür-derd: Çok sıkıntılı. Dert ile dolu.

1. Varurdi mektebe pür-derd ü pür-süz
Vişāl-i yārı yād itmege her rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 3*). [pür-derd,]
2. Başumuñ yazusu yüzüm şuyıdur
Egerçi ğuşşadan pür-derd ü süzem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 21*). [pür-derd,]
3. Anañ da öldü tüt pür-derd ü miḥnet
Evüñe gel atañ ocağını yaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [pür-derd,]

4. Muḥibbüksin benem maḥbūbuñ ey dōst
Benüm ‘aşqum seni **pür-derd** idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 53*). [*pür-derd,]*
5. O da **pür-derd** ü pür-mihnet pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mâh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [*pür-derd,]*
6. Odur **pür-derd** iden vaqt-i ḥazânı
Ruḥ-ı bağı nitekim zerd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 14*). [*pür-derd,]*
7. Olur **pür-derd** nice nâz-perverd
Aşar ayvâyı müşkîn perçeminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 30*). [*pür-derd,]*

pür-dūd ol-: Çok dumanlı olmak.

1. Baña sem virse ol semden ben ölsem
Odumdan dōstlar pür-dūd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 49*). [*pür-dūd ol-, -up, -dur]*

pür-endüh: Çok sıkıntılı. Dert ile dolu.

1. Tırup ‘azm iylediler Necd’e yārān
Ararken buldılar anı **pür-endüh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 27*). [*pür-endüh,]*

pür-ğam: Çok sıkıntılı. Dert ile dolu.

1. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yāre
Göñül **pür-ğam** buluşmaz ğam-güsār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 4*). [*pür-ğam,]*
2. Dili **pür-ğam** yatağı dāmen-i deşt
Yatur vahşi gürüḥi yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 80*). [*pür-ğam,]*

pür-genc: Hazine dolu köşe, yer.

1. Der ü dīvārını **pür-genc** idüpdür
Hem ihlâşı aña sakf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 54*). [*pür-genc,]*

pür-girye: Gözyaşı dolu.

1. Taşı ḥandān içi **pür-girye** vü sūz
Mulāzım müşterilerden ol aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [*pür-girye,]*

pür-günāh: Günahkar.

1. O bî-çāre za‘îf ü müstemendüñ
Beni ‘afv itsün erçi **pür-günāhem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 35*). [*pür-günāhem, -em]*

pür-ğussa: Çok sıkıntılı. Dert ile dolu.

1. Yüzi şolmış şararmış dide pür-ḥûn
Yürür **pür-guşşa** eşke ğarḳ tâ fark (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7). [pür-guşşa,]

pür-ḥalel: Eksiklik dolu.

1. Ki her yirde her işüm **pür-ḥaleldür**
Yañıldum yirde gökde yılduzum yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 72). [pür-ḥaleldür, -dür]

pür-ḥatar: Tehlike dolu.

1. Anuñ derdinden ağlarsın güler ol
Bu yol kim sen yürürsin **pür-ḥatardur** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91). [pür-ḥatardur, -dur]

pür-hevâ: Kendinden geçmiş II mest.

1. Ḥabâb-ı baḥr-ı cürmem **pür-hevâyem**
O baḥr üzre işüm âvârelikdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 38). [pür-hevâyem, -yem]

pür-ḥûn: Kanlı, kan dolu.

1. Ne gün ne kamer vardur yüziñ gibi tâbende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi **pür-ḥûn** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 9). [pür-ḥûn,]
2. Oğudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş dide **pür-ḥûn** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116). [pür-ḥûn,]
3. Hezârân nâz ile perverde iken
Dili **pür-ḥûn** idi Mecnûn'ı içün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 49). [pür-ḥûn,]
4. Dili **pür-ḥûn** u cāmı ḥaste idi
Göñül teng ü dehân teng ü mekân teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 60). [pür-ḥûn,]
5. Yüzi şolmış şararmış dide **pür-ḥûn**
Yürür pür-guşşa eşke ğarḳ tâ fark (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 6). [pür-ḥûn,]
6. Olur 'âşıklara **pür-ḥûn** piyâle
Dehân-ı yârdan çün dūr ola cân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 90). [pür-ḥûn,]
7. Dil-i Mecnûn gibi **pür-ḥûn** ider ol
Aşar âvenge anı ḥânelerde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 34). [pür-ḥûn,]

pür-letâ'if: Latifelerle dolu, çok hoş, pek güzel.

1. Sibâ' u vahşuñ oldu hem enisi
Dise Mecnûn kaçâ'id **pür-letâ'if** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 101). [pür-letâ'if,]

pür-leylî: Leyla (aşkı) ile dolu.

1. Dili **pür-Leylidür** yok ğayra meyli
Bu kışşa oldu çün Leylâ'ya ma'lûm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 42). [pür-leylidür, -dür]

pür-maraż: Çok sıkıntılı, hastalıklı.

1. Şığınma aña kim yoğdur beğası
Zenüñ kim sağ işi yok **pür-marażdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 59*). [pür-marażdur, -dur]

pür-mihnet: Çok sıkıntılı.

1. O da pür-derd ü **pür-mihnet** pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mäh u sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [pür-mihnet,]

pür-nâr: Ateş dolu.

1. Yanar bir nâr olmuş şanki **pür-nâr**
Ne küy-ı yâra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [pür-nâr,]

pür-neheng ü ejdehâ: Yılan ve timsahla dolu.

1. Necât isterseñ ammâ tut kenârı
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 181*). [pür-neheng ü ejdehâ, -dur]

pür-nem: Nemli.

1. Gözüm kuşlı nider **pür-nem** gerekdür
Çü meşşâta düzüp kaçın yoldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 154*). [pür-nem,]

pür-renc: Çpk dertli, çok sıkıntılı.

1. Kâmu ağlaşdılar pîr ile bile
Velî Mecnûn pür-sevdâ vü **pür-renc** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 63*). [pür-renc,]

pür-şafâ: Neşe dolu, bol eğlenceli.

1. Ki ey puşt u penâh olan zebüne
Bu gün levh-ı peyâmuñ **pür-şafâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 35*). [pür-şafâdur, -dur]

pür-sakâmet: Çok bozuk, sakat.

1. Mücâvir var mı kim olmaz misâfir
Ne şihhât var ki olmaz **pür-sakâmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149*). [pür-sakâmet,]

pür-sevdâ: *Sevda ile dolu.*

1. Kâmu ağlaştılar pîr ile bile
Velî Mecnûn **pür-sevdâ** vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 63*). [*pür-sevdâ,]*
2. Teninde her kılı bir hâra dönmiş
Ser ile sine **pür-sevdâ** vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [*pür-sevdâ,]*

pür-sevk: *Neşe ile dolu.*

1. Turup **pür-sevk** Mecnûn-ı seher-hîz
O birkaç yâr ile çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 7*). [*pür-sevk,]*
2. Senûn 'aşkuñda **pür-sevk** u şegâbdur
Senûnle şöhbete mî'adı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 98*). [*pür-sevk,]*

pür-şikâyet: *Şikayetçi olma, çok şikayet etme hali.*

1. Perîşân oldı halka bu hikâyet
Hikâyetden kabîle **pür-şikâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22*). [*pür-şikâyet,]*
2. Perîşân oldı halka bu hikâyet
Hikâyetden kabîle **pür-şikâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 22*). [*pür-şikâyet,]*
3. Uyar sekr-i hevâdan cân-ı mesti
Atañ gitdi cihândan **pür-şikâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 63*). [*pür-şikâyet,]*

pür-sirişk: *Gözyaşı ile dolu.*

1. Anı cândan şovutdı âh-ı serdi
Dü dide **pür-sirişk** ü dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 9*). [*pür-sirişk,]*

pür-şive: *Naz ve işve dolu.*

1. Erinûn öldügi ammâ bahâne
Añar şivende ol **pür-şive** şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 93*). [*pür-şive,]*

pür-şür: *Gürültü patırtılı.*

1. İrişdi ya'nî yâra gitdi hârı
Atası geldi **pür-şür** u şegâb-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 7*). [*pür-şür,]*

pür-süz: *Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisiyle dolu.*

1. Varurdi mektebe pür-derd ü **pür-süz**
Vişâl-i yârı yâd itmege her rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 3*). [*pür-süz,]*

2. Ruḥ-ı Leylî çerâğ-ı ‘âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn aña pervâne **pür-sûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 40*). [*pür-sûz,]*
3. Dil-i ‘âşık gibi rûz oldu **pür-sûz**
Gılâfından çıkup mir’ât-i Çînî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 2*). [*pür-sûz,]*
4. Senüñ mihrüñ odından oldu **pür-sûz**
Şu reyḥân kim bitürmişdür mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 112*). [*pür-sûz,]*

pür-tâb: *Işık ile dolu.*

1. Şadef katında anuñ ne işi var
Bu tîri iyleyüp pertâb o **pür-tâb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 201*). [*pür-tâb,]*

pür-tâb: *Ateşli, hararetli.*

1. Dönüp nevmid olup sâdât-ı A‘râb
Göñül pür-âteş ü ğam sine **pür-tâb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [*pür-tâb,]*
2. Dimiş soñra cefâ-yı bî-kıyâsı
Ki bu nâme ki **pür-tâb** u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [*pür-tâb,]*
3. Ki hem üftâde hem **pür-tâb** çün berķ
Yatup bu hâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [*pür-tâb,]*

pür-‘ukde: *Düğümlemlerle dolu.*

1. Silâhından gül-i ter gibi ḥaste
Velî **pür-‘ukde** tiğından çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 77*). [*pür-‘ukde,]*
2. Olur **pür-‘ukde** ‘ukde şâḥ-ber-şâḥ
Eger bey‘ itseler ol deh zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 186*). [*pür-‘ukde,]*

pür-yara: *Yara dolu, yarası çok.*

1. Ciger **pür-yara** irmez vaşl-ı yâre
Göñül pür-ğam buluşmaz ğam-güsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 3*). [*pür-yara,]*

pür-zer: *Altınla dolu.*

1. Çanağın **pür-zer** itdi her dilenci
Ḳayurmayup seḥâ hemyânın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 44*). [*pür-zer,]*

pür-ziyâ: *Işıkla dolu, ışıklı.*

1. Ki nûruñla ırakdan **pür-ziyâyem**
Eger bir çâre bulsam ben giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 210*). [*pür-ziyâyem, -(y)em]*

püser: Oğul, erkek çocuk.

1. O pîr âgâh olıcağ bu haberden
Tırup ile haber şordu **püserden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 12*). [*püserden, -den*]
2. Belâ def olına diyü **püserden**
Tırup himmet biline pîr-i hoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 40*). [*püserden, -den*]

püşt: Post, deri.

1. Alınmaz **püştünüñ** bir kez palânı
Çü biñ biñ ölmüşem gam darbesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 18*). [*püştünüñ, -i, -nüñ*]
2. Dikince gıce sancâğ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür kara **puştı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [*puştı, -ı*]
3. Meh ile mâhî ile tıtdı küştı
Şadef **puştına** urup mâhî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 99*). [*puştına, -ı, -na*]

püşt: Arka, sırt.

1. Cihân benden uşandı ben cihândan
Ne **püştüm** var garîbem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [*püştüm, -üm*]
2. Atardı gendü kalkanına tîri
Eli irdüğü yırde olsa **puştı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 123*). [*puştı, -ı*]
3. Ururdu gendünüñ **puştınañ** muştı
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 124*). [*puştınañ, -ı, -nañ*]
4. Ayağın dâma tıtmış tığa **püştı**
O miskîni başup şayyâd-ı hûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 16*). [*püştı, -ı*]
5. Demişlerdür fi’t-te’hîr âfet
Urursañ **puştum** üzre darb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 87*). [*puştum, -üm*]
6. Felek **puştında** zeyn itdi ‘imârı
İdüp şadr-ı ‘imârîde cülûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 2*). [*puştında, -ı, -nda*]

puşt ol: Arka çıkmak, destek olmak.

1. Mürüvvet mevci dilde iyledi cüş
Didi bu bî-penâha puşt olayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 45*). [*puşt ol, -ayın*]

puşt u penâh: Korumacı.

1. Ki ey **puşt u penâh** olan zebûne
Bu gün levh-ı peyâmûñ pür-şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 34*). [*puşt u penâh,*]

püşte: Tepe, etrafına göre yüksek olan yığın.

1. Taşup kan mevci aşdı **püştelerden**
Temevvüc iyledükce kan bihârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 176*). [*püştelerden, -ler, -den*]

püşt-i leşker: *Asker yardımcısı.*

1. Güşâde iyledi genc-i nihâni
Ki bu vech-i ‘Arab hem **püşt-i leşker** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 99*). [*püşt-i leşker,]*

püşt-i nâzenîn: *Nazlı sırt.*

1. Anuñ kanın yire dökmek hañadur
Yük urılmaz o püşt-i nâzenîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 47*). [*püşt-i nâzenîn, -e*]

puşt-ı pîl: *Filin sırtı.*

1. Aña yükletdiler taht-ı ‘arûsı
Çü puşt-ı pîle çıkdı taht-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 9*). [*puşt-ı pîl, -e*]

püşt-i zemîn: *Sırtı yere gelmemiş, mağlup edilmemiş.*

1. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu türfe sözden ol avcı tutup dağk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 48*). [*püşt-i zemîn, -e*]

puşû: *Birine saldırmak için saklanarak beklenen yer.*

1. Sefâhet ceyşi açmadın **puşûyı**
Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 18*). [*puşûyı, -yı*]

püyân: *Koşan.*

1. Peder gürına dek ‘azm itdi **püyân**
Görüp ol hâki beñzi oldı toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 28*). [*püyân,]*

püyende: *Hızla giden, coşkun.*

1. Miyânunda vatan tutmak hañadur
Şağın **püyendeyi** pâyende şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 183*). [*püyendeyi, -yi*]

R

râ: *Arapçada "ra" harfi.*

1. Hilāl ebrûlarûnsuz ey dil-ārā
Dü hançerdür dilüme zâ ile **râ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 28*). [*râ,]*
2. Elüñde **râ** olursa tîz hançer
Dü ‘âlem râyûña olur musahhar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 19*). [*râ,]*
3. Egilmiş derd içinde **râya** dönmüş
Muhabbet kim kazâ-yı âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 102*). [*râya, -y, -a]*

rab: Allah, Tanrı.

1. Kapuñ yâ **Rab** tahayyür dergehidür
Cihân senden ne tolu ne tehîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 73*). [*rab,]*
2. Sihrdür key şaķın âh-ı seherden
Za‘ife hayfı ķo havf iyle **Rab’dan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 25*). [*rab’dan, -dan]*

râci’ ol: Dönmek.

1. Çerâguñ başı hûş olmaz yil ile
Seferden çün iline râci’ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 27*). [*râci’ ol, -dı]*

ra’d: Gök gürlemesi, gök gürültüsü.

1. Bulutlar içre güyâ berk-i rahşân
Ol ebrin her ‘Arab aşlânı **ra’dı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 181*). [*ra’dı, -i]*
2. Ğarîbüñ ağzına tamzurdı âbı
Hemân yârânı **ra’d** u berķ u bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [*ra’d,]*

ra’d-ı hâ’il: Şiddetli yıldırım, gökgürültüsü.

1. Bu **ra’d-ı hâ’il** ü berķ u zelâzil
Celâlûñ kahrına zâhir delâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*ra’d-ı hâ’il,]*

râġib: Raġbet eden, istekli.

1. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse sulţân
Tırur hem Müşterî ‘azmuña **râġib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 31*). [*râġib,]*

râġıp ol-: İstekli, raġbet eden olmak.

1. Ataya terbiyet çün vâcib oldı
Pes oġlı sünnetine râġıp oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 96*). [*râġıp ol-, -dı]*

râh: Yol.

1. Ne dil-ber kūyına varmağa **rāhum**
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 24*). [*rāhum, -um*]
2. İderler ârzû ol gül-şekerden
Şaçı la'lin umana pāk ider **rāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 37*). [*rāh,]*
3. Aķup yaşı gözinden pāya düşdi
Yürürken deşt içinde **rāh** u bî-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [*rāh,]*
4. Kāvî yil gibi esdi **rāh** bî-rāh
İder şahrâda mestâne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*rāh,]*
5. Oturmuş bir şanem **rāh** üzre çün māh
Ne meh burc-ı cemālün âfitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [*rāh,]*
6. İraq ħar-gāhdan miķdār-ı ferseng
Murādı gözlemekden oturup **rāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 25*). [*rāh,]*

rāh: Şarap, içki.

1. Zer ayağ ile sîmîn-sāk sākî
Virür **rāh** ile rūḥa ‘ömr-i bākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 112*). [*rāh,]*

rāh: Yol, istikamet.

1. Kırurmuş desti ḥôş oldı raķībün
Zihî luṭf u zihî şıdķ u zihî **rāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [*rāh,]*

rāh bul: Yol bulmak, bir yolunu bulmak, çare bulmak, çözüm üretmek.

1. Avutdılar dil-i âvāresini
Ki buldı şoḥbetine Zeyneb’ün rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 11*). [*rāh bul, -dı*]

rāh göster-: Yol göstermek.

1. Senün āh u fiğānuñ her seḥer-gāh
Nice yoldan azana gösterür rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 126*). [*rāh göster-, -ür*]

rāhat: Huzur, mutluluk.

1. Raḥat kımaz oldı baña ey dōst
Çün ḥāṭıruñ oldı gönüm alduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 2*). [*raḥat,]*
2. Didi Mecnûn kayurma ğam degüldür
Ki bu **rāhat** demidür dem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 58*). [*rāhat,]*
3. Ara yirde raķib itden çoğ idi
Ol iki ‘āşıkā **rāhat** yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 50*). [*rāhat,]*
4. Oturdı ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cāna bu būdan **rāhat** irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [*rāhat,]*
5. Tene **rāhat** dil ü cāna şafāsın
Cigerde derd-i ‘aşķuñ kim düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 104*). [*rāhat,]*

6. Çü bildüm bulmadum bî-çâre kaldum
Ne bir gün ben saña **râhat** getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [*râhat,]*
7. Ne **râhat** kaldı cânda ne huzûr
Belâlardan gelüp cânı dehâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 10*). [*râhat,]*

râhat bul: *Rahata kavuşmak, sıkıntılarından kurtulmak, huzura ermek, rahatlamak.*

1. Kızardı ‘ayş ile perverde verdi
Çü râhat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 3*). [*râhat bul, -dı]*
2. Bulur dilber okından anca râhat
Anuñ kim hicr elinden bağı kıandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 146*). [*râhat bul, -ur]*
3. Yanardı bağı her dem nâr-ı dâğa
Nice râhat bula bülbül kafesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 21*). [*râhat bul, -a]*

râhat ol: *Mutlu ve huzurlu olmak.*

1. Ki efî kuşadupdur kûh-ı Kâfi
Nice râhat ola zevk u şafâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 55*). [*râhat ol, -a]*
2. Diken de döşenürse rahât oldu
O girye kim ‘adûlar güldürür ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 232*). [*rahât ol, -dı]*
3. Nice râhat ola faqr ehli bunda
Dilerseñ olasin bu demde râhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 32*). [*râhat ol, -a]*
4. Nice râhat ola faqr ehli bunda
Dilerseñ olasin bu demde râhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 33*). [*râhat ol, -a, -sın]*

râh-ı ‘aşk: *Aşk yolu.*

1. Şafâsı mest ide pîr ü civâmı
Maḥabbet râh-ı ‘aşkun rehberidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 9*). [*râh-ı ‘aşk, -un]*

râh-ı necd: *Necd yolu.*

1. O rengin beyti anuñla yazardı
O mektûbı atardı râh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 115*). [*râh-ı necd, -e]*

râh-ı nefes: *Nefes yolu.*

1. Açılma ey dehen râh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şâd itme zâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 62*). [*râh-ı nefes, -sın]*

râh-ı şahrâ: *Çölün yolu.*

1. Dilerem ol şanemden iyle rûzî
Didi bunı vü tütdu **râh-ı şahrâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 73*). [*râh-ı şahrâ,]*

râh-ı yâr: *Sevgilinin yolu.*

1. Tıttardı râh-ı yâre çeşm-i rûşen
Ki irüp bād-ı ğārı yâr-ı ğārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 58*). [*râh-ı yâr, -e*]

rahm: *Esirgemek, acımak, şefkat etmek, ihsan etmek.*

1. Urursın sen de baña ta'n ile niş
Söyündürmezse **rahmuñ** derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 79*). [*rahmuñ, -uñ*]

rahm it-: *Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.*

1. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp ol 'aşk u ğam divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 110*). [*rahm it-, -üp*]

rahmet: *Esirgemek, acımak, şefkat etmek, ihsan etmek.*

1. Terahhüm kıl ğamuñ perverdesine
Diriğ itme deminde **rahmetüñi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 83*). [*rahmetüñi, -üñ, -i*]
2. Ki 'âlem üstine **rahmet** saçıldı
Dil-i Leyli güşâde çün şehir-ğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 6*). [*rahmet,*]

rahmet: *(Allah'ın) rahmeti, esirgemesi, acıması.*

1. Añub rahmetden iyle cānumı şād
Tıpuñdan **rahmet** umarsam sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 75*). [*rahmet,*]
2. Añub **rahmetden** iyle cānumı şād
Tıpuñdan rahmet umarsam sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 74*). [*rahmetden, -den*]
3. Müsebbih aña her şey'ün zebānı
Zihī **rahmet** zihī ni'met kemāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 173*). [*rahmet,*]
4. İlāhī **rahmete** ğarķ olsun ol merd
İdüp dā'im ziyāret ol mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 2*). [*rahmete, -e*]
5. Aña **rahmet** ne hoş şekker yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 2*). [*rahmet,*]

rahmet: *İhsan, yardımcı, hediye.*

1. Ecel şemşir ü 'Azrā'il cellād
O dem penbe olup **rahmet** şehābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 25*). [*rahmet,*]

rahmet it: *Merhamet etmek.*

1. Senüñ ‘acizlığıña raḥmet ide
Dilüñ ḥāk it ki āḥir olısar ḥāk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 94). [raḥmet it, -e]
2. Ḥudâ aña ne itdüğün şorıldı
Didi Mecnûn baña Ḥāk raḥmet itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 5). [raḥmet it, -di]

rahmet iyle-: Acımak, merhamet.

1. ẖuluñ miskîne raḥmet iyler iseñ
Beni yıkdı ğamuñ virâne kıldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 88). [raḥmet iyle-, -r]

rahmet kapısı: Af kapısı: Dua eden kulların Allah'ın mağfiretini dilemek için yöneldikleri makam.

1. ẖo nefsi cāna raḥmet ẖapusın aç
Alınmaz yüksüzüñ tamğası bācı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 76). [raḥmet ẖapısı, -n]

rahmetu'llah: Allah'ın rahmeti.

1. İrer feryāda biñ biñ **rahmetu'llah**
Ḳaçan Mecnûn cihāndan dürdi raḥtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 172). [rahmetu'llah,]

rahş: At.

1. Kime dāmān-ı ümmidüm açayın
Ġāzab **rahşın** geçer luṭfuñ semendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 53). [rahşın, -ın]
2. İrişmez tozuma **rahş** olsa Şebdiz
Ne kılam n'ileyem kılmaz dil ārām (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 24). [rahş,]

rahşende: Parlak, parlayan.

1. Ki tā şevḳum cihānı iyleye ğarḳ
Bu berḳı şevḳ odı **rahşende** iyler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 51). [rahşende,]

rahş-ı ḥayal: Hayal atı.

1. Geçer rahş-ı ḥayalî iylese ḥiz
Leb ü dendān u ğüşidurur sim (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 44). [rahş-ı ḥayal, -i]

rahş-ı rāy: Fikir atı.

1. Gider elden ya başuñ ya külāhuñ
Süvār ol rahş-ı rāya devlet ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 97). [rahş-ı rāy, -a]

raht: *Mal mülk; eşya.*

1. Yıka yağa kıymaya hâne vü **râht**
Kanı bir şır öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 44*). [*râht,]*
2. Ki bahtum gibi **rahtum** olsa fânî
Kanı bir şâ'ika ya şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 42*). [*rahtum, -um]*
3. Yürürsin 'aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u temkin ola **rahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [*rahtı, -ı]*
4. Ya zibâ bâğa ya müşkil duzâğa
Esen kal sen ki ben hep **rahtı** dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25*). [*rahtı, -ı]*
5. Vücüdüm hânesinde kalmadı **raht**
Bir oldu cümle 'aşk u 'âşık u döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 158*). [*raht,]*
6. Ki **rahtından** dırahtı ide 'üryan
Kapar her lâleden la'lîn külahı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 20*). [*rahtından, -ı, -ndan]*
7. İrer feryâda biñ biñ rahmetu'llah
Kaçan Mecnûn cihândan dürdi **rahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 173*). [*rahtı, -ı]*
8. Çü perde yog idi her yanı kızdı
Yog idi sâye gibi hiç **rahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 11*). [*rahtı, -ı]*
9. Dil-i Ferhâd'tan almaz hayâlin
Bu virândan tapuñ devşürdi **rahtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 141*). [*rahtı, -ı]*

raht bağla-: *Hazırlık yapmak.*

1. Kâbâ vü pîrehenden bağlamaz raht
Gezerdi derd ile şahrâ gehî küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 12*). [*raht bağla-, -maz]*

rakib: *Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

1. Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra **rakib**
Kātuñda sâye gibi kaldı yüzi kara rākib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 1*). [*rakib,]*
2. Uyarsın har **rakibün** buyruğına
Elüm tütduñ elüm tütmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 188*). [*rakibün, -ün]*
3. Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakib
Kātuñda sâye gibi kaldı yüzi kara rākib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 2*). [*rakib,]*
4. Pür olup ırladı eţfâl-ı hâne
Rakib it gibi ürdi ol şadâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [*rakib,]*
5. Ya görmüş kimseden hâlin şoraydı
Velî korkardı ta'nından **rakibün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 55*). [*rakibün, -ün]*
6. Biri göz yaşı oldu biri ahker
Rakibün dehşet idüp heybetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 65*). [*rakibün, -ün]*
7. Güneş yüzüne nazar itmeğe hicâb oldu
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre **rakib** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 4*). [*rakib,]*
8. Kımaz beni yürüyem dâ'irene ser-gerdân
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre **rakib** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 6*). [*rakib,]*
9. Vücüdî sengini âhîr kül ider âhum odı
Eger girürse demürden dañi hişâra **rakib** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 8*). [*rakib,]*
10. Nifâk hançerini mekr ü hîle zehri ile
Vişâl kat'ı için nice bir şuvâra **rakib** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10*). [*rakib,]*

11. Nevā vü ni‘met olur mı ‘aceb bu hāle yiter
Rakīb havfı ile zā‘il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 3*). [*rakīb,]*
12. Beni koyup **rakībe** mā‘il olma
Rakīb-i ehremen şeytan-‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 6*). [*rakībe, -e]*
13. Ammā ki bilimen aña yarar üstüḥān midur
Ey Zeyd ‘Amr vāvı gibi yārdan **rakīb** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9*). [*rakīb,]*
14. Çü bu resme bahāne oldı bisyār
Rakīb ol ḥileden oldı ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 58*). [*rakīb,]*
15. Dü ğamze oldılar remz ile ğammāz
Rakībe ğā‘ib ammā şüret-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 42*). [*rakībe, -e]*
16. Bular birbirinüñ ‘aşkında ḥayrān
Rakīb ortada fitne şanki şeytān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 48*). [*rakīb,]*
17. Ara yirde **rakīb** itden çoğ idi
Ol iki ‘āşıkā rāḥat yoğ idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 49*). [*rakīb,]*
18. Okırdı yāre karşı ḥaste Mecnûn
Rakībinden şikāyet-nāme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 54*). [*rakībinden, -i, -n, -den]*
19. ‘Aceb ğavġā odı yandı başuña
Rakībe ṭa‘ne yāra cān atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 21*). [*rakībe, -e]*
20. Zihī bed-ṭālī‘ ü bed-ḥāl ü bed-baḥt
Rakībün zehri saña akreb oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 15*). [*rakībün, -ün]*
21. Ne derdüm var **rakībün** ḥarbesinden
Şu ‘āşık kim olupdur rīze rīze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 20*). [*rakībün, -ün]*
22. Rakībıyle çekişse ṭaḥn mı anı
Sipāh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 42*). [*rakībıyle, -ıyle]*
23. Gönendi kaltabān kazandı kaltak
Rakīb āḥūyı avladı itidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 67*). [*rakīb,]*
24. Kurumış desti ḥôş oldı **rakībün**
Zihī luṭf u zihī şıdk u zihī rāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 102*). [*rakībün, -ün]*
25. Nice setr ıleye bir kıru yaprak
Görürken bunca ğavġāsın **rakībün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 113*). [*rakībün, -ün]*
26. Rakīb aña ne deñlü ola ḥā‘il
Beni mest ideli ḥüsnün ḥayālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 40*). [*rakīb,]*
27. Yaḥūd rüz-ı kıyāmet gicesidür
Rakībün ‘ömri gibi pür-belādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 13*). [*rakībün, -ün]*
28. Qanı imān qanı eyman u peymān
Başup kâfir **rakīb** ṭutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 185*). [*rakīb,]*
29. Rākīb olur ğarībe itden artuq
İtüñ ḥod ağzı var ise dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 51*). [*rakīb,]*
30. Dilese yollarını kıyruğ ile
Çü yāre it **rakīb** māni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 35*). [*rakīb, -i]*

rakīb-i dīv: Şeytan rakip II hilekar, kurnaz rakip.

1. Rakīb-i dīve tā kim ola ḥā‘il
Şarāb-ı buse ile kıldı bī-ḥūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 136*). [*rakīb-i dīv, -e]*

rakīb-i ehremen: Şeytan rakip.

1. Beni koyup rakībe mā‘il olma
Rakīb-i ehremen şeytan-‘ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 7*). [*rakīb-i ehremen,]*

rakīb-i serd: *Hiddetli rakip.*

1. Rakīb-i serd o hāle oldu āgāh
Alup def'i ele şemşir-i 'üryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 76*). [*rakīb-i serd,]*

rakkās: *Oynayan, dans eden.*

1. Şu resme germ idi ol meclis-i hāş
Şarāb ile kebāb olmışdı **rakkās** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 122*). [*rakkās,]*

rağs: *Dans, oyun.*

1. Revān oldu yaşı te'sir idüp derd
Gezüp **rağs** ile Mecnûn lâ'ubālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 161*). [*rağs,]*
2. Yiñi sevdā ile ser-geşte gitdi
Semā' u **rağs** ile çün çerh-ı gerdān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [*rağs,]*
3. Dönüp **rağs** ile Necd'e gitdi ser-mest
Giderken āh idüp göğsin tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [*rağs,]*

rağs it: *Dans etmek.*

1. Bu rağs idüp döner dönmez tutar baş
Cefā vü cevri düşmen çekdi vāfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 56*). [*rağs it, -üp]*
2. Ki rağs itdi şafādan şan hamāme
Birazdan nāmeyi aldı oturdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 166*). [*rağs it, -di]*

rağsa gir: *Dans etmek, coşku ve heyecan ile çeşitli hareketlerde bulunmak.*

1. Girürdi rağsa Mecnûn şan hamāme
Muğarreb oldu Mecnûn katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 96*). [*rağsa gir, -ür, -di]*

rām: *Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.*

1. Enīs ü **rām** u ārām u za'if ol
Bir iki gün ki mihmānam cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [*rām,]*

rām ol: *Uymak, boyun eğmek.*

1. Sibā' u vağş olursa tañ mı rāmı
Degüldür bu hevā-yı nefsi-i fācir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 122*). [*rām ol, -ur, -sa]*

ra'nā: Güzel, hoş.

1. Güzeller kaddi gibi hûb u **ra'nā**
Çıkarılmış sāyesinde gün gibi taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [*ra'nā, -*]

râst: Doğru, eğri olmayan, müstakim.

1. Hılâf-ı lâf idenler şâdık olmaz
Yaraşmaz **râsta** kavî-i muhâlif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 27*). [*râsta, -a*]
2. Egildi **râst** servi düşdi pâyâ
Didi ey lûtfi şayd iden sibâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 38*). [*râst, -*]
3. Kâpılur nice ser-sebzûn külahı
Esicek **râstî** bād-ı muhâlif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 11*). [*râstî, -i*]
4. Çerâğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre **râst** çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 7*). [*râst, -*]
5. İrişür toğrı ok gibi nişâne
Ol ok kim her nişâne **râst** vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [*râst, -*]

râst ir: Denk gelmek.

1. Bu rüsvây u melâmet olmak ister
O lahzâ kim du'â tîri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 119*). [*râst ir, -er*]

râst ol-: Uygun gelmek, uygun düşmek.

1. Nevâya ney gibi itsem ser-âğâz
Benümle râst olursın hem-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 138*). [*râst ol-, -ur, -sin*]

râst-bâzî: Okun düz gıtmesini sağlayan nesne.

1. Velî aşkum yolında toğrı tîrem
Ol ok kim anda yokdur **râst-bâzî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [*râst-bâzî, -*]

râst-rây: Doğru fikirli, iyi düşünceli.

1. Metâ'uñ açma kim yokdur harîdâr
Bu nükte irdi çün ol **râst-râya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 37*). [*râst-râya, -a*]

râvî: Hikâye anlatıcısı, rivayet eden.

1. Didi bu kışşanuñ **râvîsi** üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 1*). [*râvîsi, -si*]

rāvī-yi kıssa: Hikaye anlatıcısı.

1. Didi **rāvī-yi kıssa** hâtif-i güy
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 1*). [*rāvī-yi kıssa,]*

ravza: Bahçe.

1. Eger aransa şahrâ vü cibâli
İrem ol **ravzaya** dinse haq ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 105*). [*ravzaya, -ya]*
2. Dibinde havz u **ravza** hûb hâlî
Felek havzı mişâlinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [*ravza,]*
3. Şuyı pāk u muṭahhar şanki Kevşer
Kenâr-ı havza bitmiş tâze **ravza** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 17*). [*ravza,]*
4. Yiñi yüz şuyı virmiş **ravza** havza
Kenâr-ı havza varup ol ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 18*). [*ravza,]*
5. Şuyından **ravza** gibi oldu sır-âb
Düşüp ol **ravza** üzre sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 20*). [*ravza,]*
6. Şuyından **ravza** gibi oldu sır-âb
Düşüp ol **ravza** üzre sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [*ravza,]*
7. Varup iylerler idi anda zârî
Behişt-i döstân oldu o **ravza** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 195*). [*ravza,]*
8. Bahâr-ı büstân oldu o **ravza** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 196*). [*ravza,]*
9. Ki anı görenüñ gıtdı qarârı
Hemân ol **ravzadan** çün bād-ı pūyân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 13*). [*ravzadan, -dan]*
10. Şiyâbı sündüs ü huḍr u sitebraḳ
Hırāmân **ravzada** ḡlman ile hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 25*). [*ravzada, --da]*

ravza-i bâğ-ı behişt: Cennet bağının bahçesi.

1. Ki varmış ravza-i bâğ-ı behište
Ḳuşûr-ı bî-kusûr u hūr-ı bî-‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 18*). [*ravza-i bâğ-ı behişt, -e]*

ravza-i hüsn: Güzellik bahçesi.

1. Ecel gürki aradan ḳapdı anı
Yıḳıldı ravza-i hüsnüñ nihâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 35*). [*ravza-i hüsn, -üñ]*

ravza-i leyli: Leylâ'nın bahçesi.

1. Ğamāme döndi aḡlar ol ḡam içün
İrişüp ravza-i Leylî'ye cūşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 9*). [*ravza-i leyli, -ye]*

rây: Fikir, düşünce.

1. Elüñde rā olursa tiz hançer
Dü ‘âlem **rāyuña** olur musaḥḥar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 20*). [*rāyuña, -uñ, -a*]
2. Ulular cem‘ olup araya düşdi
Şaķındı âb-ı rûyî **rāya** düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*rāya, -a*]
3. Ulular maşlahat görüp bu **rāy**
Dileyü gitdiler derde devāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39*). [*rāyî, -î*]
4. Tutulmaz kılsa ‘âlem fikr ü **rāy**
Hevâ bend ile pend ile havāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*rāyî, -î*]
5. Ulular maşlahat görüp bu **rāy**
Dileyü gitdiler derde devāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39*). [*rāyî, -î*]
6. Bulup merhem oñulmaz yâresine
Olındı ittifāk âhir bu **rāya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 23*). [*rāya, -a*]
7. İder şabır ile ḥelvâ koruĝı
İşi **rāy** ile kıl kim merd-i bî-rāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 81*). [*rāy,]*
8. Tolaşmasa eger **rāy** ile ilgü
Cihānda bir vefâsuzdur murâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 84*). [*rāy,]*
9. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger var ise bu **rāyuñ** şavabı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 25*). [*rāyuñ, -(u)ñ*]
10. Qanı ‘âr u qanı nâm u qanı neng
Çün iyler **rāyuña** rāyet ḥilâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19*). [*rāyuña, -uñ, -a*]
11. Amân virdi qodî elden şikârî
Didi **rāy** ile kırtarduñ bu cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 37*). [*rāy,]*
12. ‘İmâme eğri **rāy** eğri ğazab-nāk
Dili süsen gibi şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 8*). [*rāy,]*
13. Alam geh bûşe nuql için gehî mey
Bu zibâ māl-ḥülyâ vü güzel **rāy** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31*). [*rāy,]*

rāya düş-: Fikre düşmek, düşünceye kapılmak.

1. Ulular cem‘ olup araya düşdi
Şaķındı âb-ı rûyî rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*rāya düş-, -dî*]

rāyegān: Bedava, parasız; pek çok, pek bol.

1. Gelüp kim yirse yisün **rāyegānî**
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 64*). [*rāyegānî, -î*]
2. Yabāna gitmez ammā **rāyegānî**
Hemān vech-i ma‘āşum budur ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 38*). [*rāyegānî, -î*]
3. Niçün yir **rāyegānî** anı her zāĝ
İñende meyveye el şunma küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34*). [*rāyegānî, -î*]

rāyet: (Ar.) Sancak, bayrak.

1. Qanı ‘âr u qanı nâm u qanı neng
Çün iyler rāyuña **rāyet** ḥilâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 19*). [*rāyet,]*

rāy-ı mecnûn: Mecnun'un fikri.

1. Çü kaldı bî-bahâne **rāy-ı Mecnûn**
Yiñilendi yine sevdâ-yı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 59*). [*rāy-ı mecnûn,]*

râz: Gizlenen şey, sır.

1. Nazar fitne göz âfet gamze gammâz
Dil-i ‘âşık ne deñlü şaklaya **râz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 42*). [*râz,]*
2. Dile alup bu râzi nice gammâz
Dinildi mâder-i Leylî’ye bu **râz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 52*). [*râz,]*
3. Dile alup bu **râzi** nice gammâz
Dinildi mâder-i Leylî’ye bu râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 51*). [*râzi, -ı]*
4. Dönüp andan eve ‘azm iylediler
O **râzi** şaklamadı ol güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [*râzi, -ı]*
5. İriş ol yâre ‘arz it bir nice **râz**
Ki şorarsan eger hâl-i ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [*râz,]*
6. İderdi ol kadar efgân u zârî
Ki **râzi** rûşen olmuş rûza döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 67*). [*râzi, -ı]*
7. Anuñ zülfi gibi ben bahtı kara
Kulâğına egilüp söylerem **râz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 69*). [*râz,]*
8. Ki oldur keşf iden her dürlü **râzi**
Zebân-ı ğaybdur her hâtif-i râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 2*). [*râzi, -ı]*
9. Şu yirinde ciger kanın içerde
Bilüp yârânı vü kavmi bu **râzi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [*râzi, -ı]*
10. Anasın hem katına da‘vet itdi
Vaşıyyet kıldı aña açdı **râzi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 65*). [*râzi, -ı]*

râz-dâr: Sır tutan.

1. Olubdur burc-ı hâsum pâsbânı
Eger hâlüm disem bir **râz-dâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 67*). [*râz-dâra, -a]*
2. Ne iylerseñ elüñde ihtiyârûñ
Benüm ne **râz-dârum** var ne yârûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 61*). [*râz-dârum, -um]*

râzdâr olmağ: Sır tutan olmak.

1. Meger âyine görürdi yüzini
O servüñ olmağ içün râzdârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 75*). [*râzdâr olmağ, -ı]*

râzi: Rıza gösterici, rıza veren.

1. Virürseñ **râziyem** kemter kuluña
Dilerseñ şuya at isterseñ oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 90*). [*râziyem, -y, -em]*

râz-ı nihân: Gizli tutulan sır.

1. Dile gelse n'ola rāz-ı nihānum
Çekerdüm genc-i rāzı hıfz için renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 70*). [rāz-ı nihān, -um]

rāzı ol: Razi olmak, kabul etmek.

1. Tapuñ çün bendeden olmaya rāzı
Bu gün bağrum pāresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 86*). [rāzı ol, -ma, -(y)a]
2. Varup pend itdi Leylâ'ya hāzerden
Ki rāzı olmasañ olmağa bu kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 179*). [rāzı ol, -ma, -sañ]

re'āya: Bir hükümdarın yönetimi altındaki halk.

1. Şakınmışlar vezîri ile sultān
Sefih itmiş **re'āyā** 'aqlun ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7*). [re'āyā,]

rebāb-ı sūz u zārî: Ağlayan ve inleyen rebab (çalgısı).

1. Rebāb-ı sūz u zārî nāy-ı nālîş
Enin ü āha çeng efgāna kânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 4*). [rebāb-ı sūz u zārî,]

rebî'i: Bahar, baharla ,ilgili.

1. Öñüñde hāzırız uş ben de o da
Egerçi taze gülşendür **rebî'i** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 93*). [rebî'i,]

recā: Dilek, ümit, yalvarma.

1. Recā elin götürüp iylerem du'ā-yı ümîd (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 12*). [recā,]

recîm-i nefis: Taşlanmış, lanetlenmiş nefis.

1. Düriş ser-ğalka-i cîmi kemend it
Recîm-i nefsiñüñ boynına bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 18*). [recîm-i nefis, -üñ, -üñ]

redd itmeye: Kabul etmemek, onaylamamak.

1. Ki **redd itmeye** lütfuñ özr-h'āhı
Eger reddiyleseñ kanda varayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 48*). [redd itmeye, -me, -ye]

reddiyle: Kabul etmemek, onaylamamak.

1. Ki redd itmeye lütfuñ özr-^hâhı
Eger **reddiyleseñ** kanda varayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 49*). [*reddiyleseñ, -se, -ñ*]

ref: *Yüceltme, yukarı kaldırma.*

1. Zerüñ anda şına **refiyle** şekki
Riyâ gışşından olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 28*). [*refiyle, -iyle*]

ref it: *Kaldırmak.*

1. Didi Mecnûn'a ref^e itdi hicâbı
Sözün kim gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 112*). [*ref^e it, -di*]

refik: *Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.*

1. Ki tâ Rüstem olasın kuvvet ile
Refik it dôstdan bir nice hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 99*). [*refik,]*
2. Târikinde **refikı** nâle vü âh
Giderken irdi nâ-geh bir maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 12*). [*refikı, -ı*]
3. Refikından ğarib ü yârdan dūr
Yüce tağlar başıdur cılve-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 52*). [*refikından, -ı, -ndan*]
4. Refikuñ sāyesinde ola cāyuñ
Başuñdan dūr olup şehler kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 58*). [*refikuñ, -uñ*]
5. Tırâş itdi **refikı** kendü ğaldı
Didi anı gören kim bu ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 12*). [*refikı, -ı*]
6. Didi ben ğasteyem anuñ **refikı**
Ĝam içre baña oldur cüft ü hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 48*). [*refikı, -ı*]

refik-ı pāk: *Temiz dost, saf arkadaş.*

1. Cihetden taşra tıtdı âşiyânı
Refik-ı pāke uçdı cān-ı pāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 39*). [*refik-ı pāk, -e*]

reg: *Damar.*

1. Çü zevk-ı vahdete ire iki dôst
Bir olur ikilik gidüp **reg** ü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 62*). [*reg,]*

rehber: *Kılavuz, yol gösterici.*

1. Şafāsı mest ide pîr ü civānı
Maĥabbet rāh-ı aşkun **rehberidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 9*). [*rehberidür, -i, -dür*]

reh-i ‘aşk: *Aşk yolu.*

1. Peder maqşûdın u mäder şafâsın
Reh-i ‘aşk u hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 5*). [*reh-i ‘aşk,*]

reh-i der-bend: *Geçit yolu.*

1. Eşegi sürme kim çıkmaz çamurdan
Reh-i der-bend olursa h’âb-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 95*). [*reh-i der-bend,*]

reh-nümâ: *Yol gösteren, rehber.*

1. Yanınca leşkeri vahşî dirende
Sa‘âdet **reh-nümâ** vü baht münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 107*). [*reh-nümâ,*]

reh-nümûn: *Yol gösteren, rehber.*

1. Olur pîrûñ o yola **reh-nümûnı**
Dilin teng itdi fikr-i hâne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 18*). [*reh-nümûnı, -ı*]

reh-nümûn ol-: *Yol göstermek.*

1. Eve varınca oldı reh-nümûnı
Görüp ferzendini bî-çâre mäder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 78*). [*reh-nümûn ol-, -dı*]

reh-zen: *Yol kesenler, eşkıyalar.*

1. Gider ol revnağ-ı zîbâsı andan
Gezer **reh-zen** gibi kûh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [*reh-zen,*]

re’îs-i cümle ahter: *Tüm yıldızların reisi, başı.*

1. Kilid-i kufl-ı bâb-ı fetḥ u nuşret
Sa‘âdetde **re’îs-i cümle ahter** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 55*). [*re’îs-i cümle ahter,*]

re’îs-i ehl-i hâl ü vecd: *Vecd hali erbaplarının reisi, aşıkların piri.*

1. Re’îs-i ehl-i hâl ü vecd tevbe
Görüp anı tarahḥum itdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 86*). [*re’îs-i ehl-i hâl ü vecd,*]

re'îs-i enbiyâ: Peygamberlerin başı. (Hz. Muhammed).

1. Re'îs-i enbiyâ sultân-ı kevneyn
Dilâ ol seyyidedür bu hitâbum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 8*). [re'îs-i enbiyâ,]

remîde: Ürkmüş, korkmuş.

1. Aradığı **remîde** nûr-ı dide
Arayup seyr iderken şağ u şolı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 46*). [remîde,]
2. Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedîd olan **remîde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 3*). [remîde,]
3. Revân oldı **remîde** âramide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 86*). [remîde,]

remîde ol: Ürkmek, korkmak.

1. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin küh u yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 58*). [remîde ol, -a, -sın]

remz: Gizlice işaret, ima, belirti.

1. Dü gamze oldılar **remz** ile gammâz
Raķibe gâ'ib ammâ şüret-i râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 41*). [remz,]
2. Döner za'f ile 'urcûn-ı kâdîme
Zebân-ı hâl ile bu **remzi** kâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 25*). [remzi, -i]

renc: Zahmet, eziyet, ıstırap, dert.

1. Turunc oldı ruķ-ı nârenci Kays'ıuñ
Ziyâde oldıgınca **renci** Kays'ıuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 16*). [renci, -i]
2. Esîr idi be-ma'nî **renc** içinde
Egerçi gencinüñ çoğ idi nef'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 8*). [renc,]
3. Ki ol âhûyı nice ıyleye şayd
Çekerdı dürlü dürlü **renc** ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 49*). [renc,]
4. Ziyâde oldı Zeyd'üñ derd ü **renci**
Okıyup ağlar idi şî'r-i dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 68*). [renci, -i]
5. Dile gelse n'ola râz-ı nihânum
Çekerdüm genc-i râzı hıfz içün **renc** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 71*). [renc,]
6. Meger döndi kuru yaprağa şimdi
İrişdi tâze cismün rûh iken **renc** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [renc,]

renc çek: Eziyet çekmek.

1. Anuñ derdi gamından çekdi renci
Talebde yıl gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 6*). [renc çek, -di]

2. ‘Aceb cān kōrkusı yok mı ki sende
Zihī aḥmak ol ādem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [renc çek, -üp]

renc ol-: *Eziyet olmak.*

1. Veled cūnkim ola bed-ḥulḳ sîret
Ataya renc olur gendüye miḥnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 30*). [renc ol-, -ur]

rence-kadem: *Hasta, dertli adımlı.*

1. Semendūñ sürmege meydān senüñdür
Ḳadem eyvānına **rence-kadem** kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 37*). [rence-kadem,]

rencür: *Hasta, dertli II âşık.*

1. Tolaşmış mārâ dönmiş seng içinde
Ġarīb ü bî-kes ü āvāre **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 115*). [rencür,]
2. Ekābirden revā mıdur erācîf
Menem bî-yār u bî-tīmār u **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [rencür,]
3. Revānın revḥ-ı rahmet iylesün şād
Çü ḳaldı ḥasret ile Zeyd **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [rencür,]

rencür: *Sıkıntılı, hasta, dertli.*

1. Gözi pür-āb-ı eşḳ ü sîne pür-āḥ
Ġarīb ü bî-kes ü bî-çāre **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 15*). [rencür,]
2. Dir idi aña rıfḳ u rıḳḳat ile
Ki ey bencileyin āvāre **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 51*). [rencür,]
3. Eve gitdi yabānda ḳaldı Mecnûn
İrişdi külb-e-i aḥzāna **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 31*). [rencür,]
4. Ża‘îf iken daḥi **rencür** düşdüm
Baña her pişede üstād idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 54*). [rencür,]
5. Tapunuñ ‘aşḳ içinde nāşırıyem
Egerçi ḥālūñam ben ḥaste **rencür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 25*). [rencür,]
6. Gelüp şıḥḥat bulurdi anda **rencür**
Bu ḥāle çünki ḥalḳ āḡāḥ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 200*). [rencür,]

reng: *Allık.*

1. N’ider **reng** ü ‘ilācı ol ki güldür
Nice hem-serle ol serv-i revāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [reng,]

reng: *Renk.*

1. ‘Alemler dikdi ‘âlemde dü **rengi**
Tolup berk ü nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 6*). [*rengi, -i*]
2. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşı ile rige **rengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 3*). [*rengi, -i*]

reng: Görünüş, tarz, şekil, suret.

1. Benefşe kâküline tâb virdün
Güle gülşende **reng** ü âb virdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62*). [*reng,]*
2. Hazine-dâr-ı genc-i âşinâyî
Ciger kanı virelden cismüne **reng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 187*). [*reng,]*
3. Be-ma‘nî **reng** ü şüretten girizân
Kaçar hâk olmağa bir bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 6*). [*reng,]*

reng: Nitelik, vasıf, mâhiyet, durum.

1. Ki düşdi güş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşıyla **rengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 3*). [*rengi, -i*]

reng ü bûy: Süs ve bezek; şan ve şöhrat (şevket).

1. Kaçan bî-vaqt iken açılca gönca
Bulınmaz **reng ü bûy** umulduğınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 64*). [*reng ü bûy,]*
2. Görüp hayrân olurdu reng ü rûyı
Güzel görmese efğân idi hûyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 77*). [*reng ü rûy, -ı*]
3. Tıtuşmış cân u ten tâb-ı serâba
Karışmış reng ü rûyı bahtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 99*). [*reng ü rûy, -ı*]

reng-â-reng: Rengarenk olmak. Rengarenk hale gelmek.

1. Çiçekler gibi **reng-â-reng** ni‘met
Bu ezhar içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 10*). [*reng-â-reng,]*

reng-i ‘anber: Anber rengi.

1. Tenine virdi anuñ **reng-i ‘anber**
Bu ‘anberden müferrih düzdi ma‘cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 12*). [*reng-i ‘anber,]*

reng-i lâle: Lâle renkli.

1. Tıtuşdı yandı cânı nitekim mûm
Gül-i nesrine döndi **reng-i lâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 45*). [*reng-i lâle,]*

reng-i nîl: *Nil rengi.*

1. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem itmiş seyl-i eşk ü şu'le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 72*). [reng-i nîl, -e]

rengîn: *Güzel, hoş, latif.*

1. O **rengîn** beyti anuñla yazardı
O mektûbı atardı rāh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 114*). [rengîn,]
2. Ururlar yüzine itdüğü xanı
Be-şûret gerçi **rengîn** berk-i rîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 5*). [rengîn,]

resen: *İp.*

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Resen diyü virüp mâr-ı siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 27*). [resen,]

reşk: *Kıskanma, hased.*

1. O göz çıksun ki ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı **reşke** sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 39*). [reşke, -e]

resm: *Şekil, suret II Yazı.*

1. Birisi naqş-ı Leylî biri Mecnûn
Varağdan Leylî'nüñ **resmin** kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 49*). [resmin, -in]

resm: *Usul, adet.*

1. Resm ile tecâhül itdi Leylî
O miskîn anaya virdi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 7*). [resm,]

resm ü 'âdât yirine gel: *Örf ve adetleri yerine getirmek.*

1. Yirine geldi cümle resm ü 'âdât
O meclisde ki ulular oğundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 134*). [resm ü 'âdât yirine gel,]

resm-i dest-bûsı it: *El öpmek.*

1. Selâmin virmege İbnü's-Selâm'uñ
İdüp evvelde resm-i dest-bûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 55*). [resm-i dest-bûsı it, -üp]

resûl: Elçi.

1. Tıtuşmış sineden çāk iyledi pöst
Resûl öninde ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 245*). [resûl,]

resûl: Allah'ın resulü, Hz. Muhammed.

1. Hudâ birdür Muḥammed Hâk **resûli**
Bu mühr ol sîne şandukına lâyıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 42*). [resûli, -i]
2. Ulûhiyyet ululuḡına evvel
Resûl'üñ hem risâlâtı ḥaḳıyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 131*). [resûl'üñ, -üñ]

resûlullâh: Allah'ın resulü, Hz. Muhammed.

1. İdüp ʿazm-i sarây-ı Ümmühânî
Resûlüllâha virdi Hâk selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 11*). [resûlüllâha, -+a]

revâ: Layık, uygun, münasip.

1. Bu firḳat derdi çünkim bî-devâdur
Baña şimden girü ölmek **revâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 44*). [revâdur, -dur]
2. Anuñ-çün güş-mâl itmek **revâdur**
Barışmaz tevbe ile ʿaşḳ-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 10*). [revâdur, -dur]
3. Ğarîb oldur ki saña olmadı yâr
Bu bî-keslikden eḡḡan ne **revâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 241*). [revâdur, -dur]

revâ mıdur: Uygun mudur, yerinde midir, hiç olur mu.

1. Ekâbirden **revâ mıdur** erâcîf
Menem bî-yâr u bî-tîmâr u rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 28*). [revâ mıdur,]

revâhil: Yüḳ hayvanları.

1. Revâhilde ḳavâfil fevc-der-fevc
Ḳaçan kim geldiler Beytü'l-ḥarâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 40*). [revâhilde, -de]

revân: Ruh, can.

1. Revânum ḳabr içinde şâd idesin
Oḡul oldur atasın yâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 170*). [revânum, -um]
2. Eger ṭopraḳ gerekse gel tenüm aç
Baña dirsın duʿâdan an **revânum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 57*). [revânum, -um]

3. Revânın revh-ı rahmet iylesün şād
Çü kaldı hasret ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 2*). [revânın, -ı, -n]
4. Yirüñ olsun hemîşe beyt-i ma'mûr
Hudâ kandil-i 'arş itsün **revânuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 147*). [revânuñ, -(u)ñ]

revân: Geçerli, doğru.

1. Tolaşdurma dilüñ sözde **revân** ol
Ciger-güşeñden olmasan eger dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 32*). [revân,]

revân: Hemen, derhal, çabucak.

1. Görüp Mecnûn bu şahşı kaldı hayrân
Revân anlara karşı vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 21*). [revân,]
2. Revân 'azm itdi dilden kim tutup pend
Ri'âyet iyleye koyup hevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 2*). [revân,]
3. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki ey necm-i sa'âdet hayr mı seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 22*). [revân,]
4. Revân haţ çekdi harf-i cür'etine
Şaķın başma edebden taşra pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 180*). [revân,]
5. Revân irdi çü bād-ı lâ'ubālî
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 16*). [revân,]

revân: Akan, akıcı, süratle.

1. Binüp sürdi **revân** biri bād-pâyı
Arayup Qays'ı gezdi her arayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 21*). [revân,]
2. Revân zemzem gibi cüş itdüm andan
O merdüm 'arz idüp ihlâş-ı hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 48*). [revân,]
3. Binüp sürdi **revân** Zeyd ol gün atı
Cân atup cânib-i Mecnûn'a hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14*). [revân,]
4. Revân seyr itdi hürşidüñ 'arûsı
Tırup İbnü's-Selâm âsüde hûş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 4*). [revân,]

revân: Giden, yürüyen.

1. Revân yirden tırup ol serv-reftâr
Didi üftâdesine düşme ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 31*). [revân,]
2. Zülâl oldur şusızlar içe anı
Du'âdan ańıla sakķā **revânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [revânı, -ı]
3. Zülâl oldur şusızlar içe anı
Du'âdan ańıla sakķā **revânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [revânı, -ı]
4. Kılurdi fitne ol meftûna anı
Revân ol da bedihî nazm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 119*). [revân,]
5. Belâ-yı guşşada hem-hâline ol
Revân gam yimeyüp and içdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 129*). [revân,]

6. Revân idi yüz üzre dem'a gibi
Hem ol şem'ün harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [revân,]
7. Çün irdi döst kapısına âhir
Revân zencîr ü bend ile çü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [revân,]
8. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Resen diyü virüp mâr-ı siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 26*). [revân,]
9. Yüzi tâbende gûyâ şem'-i hânde
Revân serv ü çenârı nâz itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 31*). [revân,]
10. Dür-i nâ-süfte için kıldı tedbîr
Revân tağdan tağa sa'y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [revân,]
11. Meve ne kudretim var kim uram dest
Güle karşı **revân** ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 161*). [revân,]

revân eyle: Yola koyulmak, gitmek.

1. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdî nûş u gûş-ı bülbül ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 76*). [revân eyle,]

revân it: Dökmek.

1. Hemân şormağa hâlin kâni' idi
Revân idüp şekerden tatlu balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 21*). [revân it, -üp]

revân ol: Akıp gitmek. Salınmak.

1. Yirüñ añduñ revân olduñ cinâne
Güzel tûbâ idi kadd-i hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 150*). [revân ol, -du, -ñ]

revân ol: Hareket etmek.

1. Revân oldı ki şayd ide gazâli
O hâletde şu resme düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 58*). [revân ol, -dı]
2. Uyup ol pîre itdi 'azm-i mî'âd
Olup teşne revân oldı Furâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 103*). [revân ol, -dı]

revân ol: Yola koyulmak, gitmek.

1. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-'âr
Anuñ kim derdi vardur 'ârı n'iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 8*). [revân ol, -dı]
2. Revân oldı yaşı te'sîr idüp derd
Gezüp rakş ile Mecnûn lâ'ubâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 160*). [revân ol, -dı]
3. Veda' idüp revâne oldı tağa
Evine gitdi mâder zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 98*). [revâne ol, -dı]
4. Revân oldı remîde âramide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 86*). [revân ol, -dı]

5. Uyup atasına oldu revâne
İnandurmadı gerçi bu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 75*). [revâne ol-, -dı]
6. Revâne oldu Necd'e zâr u maḥzûn
Yaşı gibi ciger kınyıyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 106*). [revâne ol-, -dı]

revâne: *Giden, yürüyen.*

1. Yiñinden tâze kan oldu **revâne**
Ne nişter darbı var ne bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 53*). [revâne,]
2. Laṭîf ü ter ḥôş-âyende **revâne**
Ögüp Leylâ'yı çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 164*). [revâne,]
3. Ki ḥaste bûlbûlün âvâre kaldı
Nice bâğa **revâne** oldu servûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 115*). [revâne,]
4. Yaḳañ tâ kırtula devrân elinden
Hevâ-yı 'aşḳ ile olan **revâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 95*). [revâne,]

revende: *Gidici, giden.*

1. Revende 'ömrini âyende şanma
Kaḳan Leyli nüzûl itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 184*). [revende,]

revḥānî: *Gönüle ferahlık veren, gönlü açan.*

1. Vücûdına şafâ **revḥānî** idi
Kaḳan pervâ-yı ṭu'me kılmasa bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 84*). [revḥānî,]

revḥ-ı rahmet: *Merhamet sevinci.*

1. Revânın **revḥ-ı rahmet** iylesün şâd
Çü kaldı ḥasret ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 2*). [revḥ-ı rahmet,]

revnak: *Parlaklık, letafet.*

1. Gül ağzın açdı kaldı aña ḥayrân
Virür elḥâmı her eṭrâfa **revnâḳ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 57*). [revnâḳ,]
2. Ne deñlü ola anda **revnak** u nûr
Ḳo ḥarf-i ṭa'nı kim devr-i Zuḥaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90*). [revnak,]

revnak-ı zîbâ: *Süslü güzellik, çekicilik.*

1. Gider ol revnak-ı zîbâsı andan
Gezer reh-zen gibi kūh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 18*). [revnak-ı zîbâ, -sı]

revzen: *Pencere.*

1. İcābet pertevinüñ **revzenisin**
Baña dirler ki geç ‘aşk u hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 92*). [*revzenisin, -i, -sin*]

reyhân: Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.

1. Senüñ mihrüñ odından oldı pür-süz
Şu **reyhân** kim bitürmişdür mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 113*). [*reyhân,]*
2. Cemâli nûr u ferr ile mükemmel
Gül ü **reyhân** elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [*reyhân,]*

rezm: Cenk, muharebe.

1. Yanar od idi **rezme** bezme gülşen
Hem ehl-i haşmet idi hem hışım-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4*). [*rezme, -e*]
2. O gün bu **rezm** içinde ser saçardı
Şu deñlü saçdı kanı ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172*). [*rezm,]*

ri‘âyet: İyi karşılamak, ağırlamak, hürmet etmek.

1. Teķarrub gösterüp kıldı **ri‘âyet**
Didi kândandur ey servi hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 38*). [*ri‘âyet,]*
2. Ri‘âyetler kılup sultânı gibi
Bu aña ol buña mâ‘şûk u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 14*). [*ri‘âyetler, -ler*]

ri‘âyet it: Hürmet etmek, saygı göstermek.

1. Ri‘âyet idesin ol yâdigâri
‘Aziz idi baña cânımdan ol yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 90*). [*ri‘âyet it, -e, -sin*]

ri‘âyet iyle: Uymak.

1. Ri‘âyet iyledi oldukça tākāt
Kelām-ı nerm ile germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 52*). [*ri‘âyet iyle, -di*]
2. Mu‘aṭṭar büyü bü-yı nev-bahāra
Ri‘âyet iyleyüp yâr u bahārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 33*). [*ri‘âyet iyle, -(y)üp*]
3. Revân ‘azm itdi dilden kim tūtup pend
Ri‘âyet iyleye koyup hevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 3*). [*ri‘âyet iyle, -(y)e*]

ribḥ-ı ticāret: Ticaret kazancı.

1. Ekine göre biçersin biçini
Olur **ribḥ-ı ticāret** mālā göre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 125*). [*ribḥ-ı ticāret,]*

ridā: Örtü, şal.

1. Bulalar rûz-ı şiddetden hâlâşı
Ridâsı perde-i sırr-ı hâkiqat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 29*). [*ridâsı, -sı*]
2. Müzeyyen kıldı nâzûk hîl'at ile
Ridâ vü tavk oldu zûlf ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [*ridâ,]*

ridvân: Cennet kapılarında bekçilik yapan, cenete girecek müminleri selamla karşılayan ve cennette müminlere hizmet eden meleklerin başkanının adı.

1. Biri **Rıdvân** biri cennet 'arûsı
Çekerler geh şarâb-ı hûş-güvârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 52*). [*rıdvân,]*

rîfık: Yumuşaklık, yavaşlık, tatlılık, nezaket.

1. Dir idi aña **rîfık** u rîkât ile
Ki ey bencileyin âvâre rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [*rîfık,]*
2. Ola **rîfık** u vefâ darb-ı dürüstî
Elüñ degmek baña 'ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 88*). [*rîfık,]*
3. Ol anı **rîfık** ile iylerdi te'dîb
Didi Zeyd'e ki germ olma ziyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 132*). [*rîfık,]*

rîg: Kum.

1. Ki düşdi gûş idenler ihtirâka
Virüp göz yaşı ile **rîge** rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 3*). [*rîge, -e*]

rîg-i hicâzî: Hicaz (çölünün) kumu.

1. Olurdi germ çün **rîg-i Hicâzî**
Geçerdi gûşşasından Zeynebün Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 46*). [*rîg-i hicâzî,]*

rihlet: Göç, dünyadan âhirete göç ediş.

1. Kayurman hâk içinde ger olam hâk
Baña şimden girü **rihlet** demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 17*). [*rihlet,]*

rihlet: Göç, göçme.

1. Bize çâre hemân şabr oldu nâ-çâr
Çü dünyâ menzili **rihlet** evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 225*). [*rihlet,]*

rikkat: *İncelik, naziklik.*

1. Tahayyür ‘âleminde **rikkat** ile
Gönül tahtı gibi bahtı yıkıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 166*). [*rikkat,]*
2. Dir idi aña rıfk u **rikkat** ile
Ki ey bencileyin âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [*rikkat,]*
3. Yirine derd ü gam tölmiş gidüp hüş
Varup yanına yap yap **rikkat** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 61*). [*rikkat,]*

rikkat: *İncelik, nazik olma; merhamet, acıma duygusu.*

1. Güle göz şîşesinden saçdı âbı
Görüp ya’nî bu hâlin **rikkat** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [*rikkat,]*

rindâne: *Rintlere yakışır tarzda.*

1. Güher gibi dehân-ı ejdehâda
Geçüp **rindâne** şabrı nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 27*). [*rindâne,]*

rind-i ‘âlem: *Dünyanın rindi; eğlence, içki meclisinin rindi.*

1. Bu resme iyledi pend ü naşîhat
Velî Mecnûn ki **rind-i ‘âlem** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 127*). [*rind-i ‘âlem,]*

rîş: *Sakal, tüy.*

1. Döşedi ter-benefşe ferş-i sincâb
Güler bâbüna **rîşine** cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 5*). [*rîşine, -i, -ne]*

rîş: *Yara. II Aşk yarası.*

1. ‘Îlac iylerdi her **rîşine** anuñ
Peder-i Mecnûn sevindi bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 38*). [*rîşine, -i, -ne]*

risâlât: *Risaleler.*

1. Ulûhiyyet ululuğına evvel
Resûl’ün hem **risâlâtı** hakıyçün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 131*). [*risâlâtı, -ı]*

rîş-hand: *Bıyık altından gülme. II Alay.*

1. İde sünbüller ile **rîş-ḥandi**
Ġalaṭ didüm degüldi bu murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 88*). [*rîş-ḥandi, -i*]

rîş-ḥande: *Bıyık altından gülme. II Alay.*

1. Hem urup yâra hem feryâd idersin
Görinür cünbişünde **rîş-ḥande** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 31*). [*rîş-ḥande,]*

rîsmân: *İp, bağ.*

1. Belâ bendine muḥkem **rîsmândur**
Kime bend ursa mecnûn iyles anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 104*). [*rîsmândur, -dur*]
2. Ki bilmez âsumândan **rîsmânı**
Şorup ḥâlin o şahş itdi ḥiṭâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 106*). [*rîsmânı, -ı*]
3. Ki bilmez âsumândan **rîsmânı**
Varup çağırđı ol yâr-ı vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 42*). [*rîsmânı, -ı*]

rîşte: *İp, bağ.*

1. Ṭolaşdı birbirine lâm-elif-vâr
İki **rîşte** şanasın oldu bir tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 143*). [*rîşte,]*

rîşte-i dâm: *Tuzak ipi.*

1. Olur boynuma sünbül **rîşte-i dâm**
Çü ḥâlî ola ḥâlinen anuñ bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 96*). [*rîşte-i dâm,]*

rîşte-i kâr: *Fayda ipi.*

1. Siyâh oldı yüzüm şan dūda düşdüm
Degül elde bilürsin **rîşte-i kâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 15*). [*rîşte-i kâr,]*

rîv: *Hile.*

1. İşinden ḳodı eşinden ayurđı
Cihân kim ḥâlî her dem ḥîle vü **rîv** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [*rîv,]*
2. Ne bey^c ola kim âḥir fâsid olmaz
Cihân ‘ayyârdur dâ'im işi **rîv** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 153*). [*rîv,]*

rivâyet: *Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma.*

1. Bu vech ile beyân iyles **rivâyet**
Ki ol ḥâkî bisâṭ u seng bâliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 2*). [*rivâyet,]*

2. Rivāyet kâsesinden kıldı it‘ām
Didi bir gün velime itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 2*). [rivāyet,]

rivāyet: Hikâye edilen hâdise veya söz.

1. Rivāyet olunur kim bir şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 1*). [rivāyet,]

rivāyet olun-: -Bir olay, bir haber veya sözün nakledilmesi.

1. Rivāyet olunur kim Kays-ı mecnûn
Ziyâde gâlib olsa şevk-i meknûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 1*). [rivāyet olun-, -ur]

rivāyet olun: -Bir olay, bir haber veya sözün nakledilmesi.

1. Delü şandı anı divâne aḥmak
Rivāyet olunur bir demde Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 35*). [rivāyet olun, -ur]

rivāyet olun: Anlatılmak.

1. Bu üslûb üzre olundu rivāyet
Ki mağlûb oldu çün kim Leylî hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 2*). [rivāyet olun, -dı]

riyâ: İki yüzlülük, gösteriş yapma.

1. Zerûn anda şına ref‘iyle şekki
Riyâ gışşından olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 29*). [riyâ,]

riyâ: Bir ibadet veya iyiliğin Allah rızası için değil gösteriş için yapılması.

1. Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
Riyâ ‘aşkın Hudâ ‘aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 19*). [riyâ,]

riyâset: Reislik, başkanlık.

1. Riyâset efserinüñ gevherisin
İşigün taşî mihrâb-ı sücüdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 4*). [riyâset,]

riyâz: Güzel bahçeler.

1. Riyâz u merta‘ı bâğ-ı cinândur
Leb-i kevşerden oldu aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 48*). [riyâz,]

riyâz-ı cân: Can, gönül bahçesi.

1. Egerçi nâr-ı 'aşkuñ küllhanıdur
Riyâz-ı cânuñ amma gülşenidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 24*). [*riyâz-ı cân, -uñ*]

riyâz-ı cennet-i me'vâ: Meva cennetinin bahçesi. [(Me'va: Kur'an'da adı geçen sekiz cennetten biri. [Huld, Dâr-üs-selâm, Dâr-ül-karâr, Adn, Me'vâ, Naîm, İlliyyîn, Firdevs.])].

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 110*). [*riyâz-ı cennet-i me'vâ,*]
2. Riyâz-ı cennet-i me'vâ yiridür
Didi bunı vü kodı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 154*). [*riyâz-ı cennet-i me'vâ,*]

rızâ: Allah'ın rızası, şükür, hamd.

1. Yapışdum uş **rızâ** kulbına nâ-çâr
Eger tedbîr ile olaydı kârüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 16*). [*rızâ,*]

rızâ: Rıza gösterme, boyun eğme, kabul etme.

1. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızâ ile güli kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 89*). [*rızâ,*]
2. Getürdi tutup ikrârı miyâne
Peder âhîr boyun tutup **rızâya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 121*). [*rızâya, -ya*]
3. Sükûtumdan **rızâ** fehmi itdi nâdân
Baña ol dem nikâh-ı fâsid olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 32*). [*rızâ,*]
4. Benüm boynumadur bunun vebâli
Anuñ **rızâsı** bildi kendüye farz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 65*). [*rızâsı, -sı*]

rızâ: Kendi isteği.

1. Tûl oldum bencileyin bu hâkîre
Rızâsıyle esîr olup bu âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 25*). [*rızâsıyle, -sı, -(y)le*]

rızâ vir: Razi olmak, izin vermek.

1. Olursa etmegümi yağa bandı
Vire mi atası ammâ rızâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 87*). [*rızâ vir, -e*]
2. Aña dañi rızâ virürseñ ey mâh
Ecel yaşam tutınca ir eger giç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 52*). [*rızâ vir, -ür, -señ*]

rîze: Ufak parça, kırıntı, döküntü.

1. Çıkar her bir delükden bir nevâ tîz
İder ‘uşşâk bağrın **rîze** ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 118*). [*rîze,]*

rîze rîze: *Parça parça, lime lime.*

1. Nice başlar ayakda **rîze rîze**
Nefir ü bâng u ʔabl u na‘ra-i kûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 16*). [*rîze rîze,]*

rîze rîze ol: *Parça parça olmak.*

1. Ne derdüm var rakîbüñ ʔarbesinden
Şu ‘âşîk kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 21*). [*rîze rîze ol, -up, -dur]*

rû sür-: *Yüz sürmek II Aşırı sevgi göstermek.*

1. Kõkub gül gibi sürdi pâyine rû
Ki ʔâk-i kûy-ı dil-berden gelür bû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 121*). [*rû sür-, -di]*

rûbâh: *Tilki.*

1. Aña cārüb-zen **rûbâh** olurdu
ʔayansa girde-bâliş yavşan idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 46*). [*rûbâh,]*

rû-be-rû: *Yüz yüze, karşı karşıya.*

1. Mekân ola miyân-ı şâhn-ı gülşen
Senüñle **rû-be-rû** vü gûş-der-gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 27*). [*rû-be-rû,]*

rücûm-ı ‘avn: *Yardım taşı.*

1. Rücûm-ı ‘avne tîz itdi ‘ināni
Ġarîb ü nev-civân idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 120*). [*rücûm-ı ‘avn,]*

rücûm-ı kahr: *Kahr taşı.*

1. Rücûm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çü ʔa‘nuñ ʔaşı kallâşa ʔoқundi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 22*). [*rücûm-ı kahr,]*

rücûm-ı tîz ü hâ‘il: *Engel taşları, keskin taşlar.*

1. Şihâb ile atarlar çarb-zenler
Atıldukça **rücûm-ı tîz ü hâ'il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 11*). [*rücûm-ı tîz ü hâ'il,]*

rûd: *Irmak, çay.*

1. Kefen gibi yaşamı iyledüm çāk
İki gözden akitdum iki **rûdî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 215*). [*rûdî, -ı]*

rûğânî: *"Kadı lokması" denilen bir hamur işi, gözleme, poğaç.*

1. İçinde sükkerîler **rûğânîler**
O gün ol bezme hâdim oldı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 18*). [*rûğânîler, -ler]*

rûh: *Ruh, can.*

1. Bir mâhdurur yüzüñ münevver
Bir **rûhdurur** şapuñ mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 22*). [*rûhdurur, -durur]*
2. Mübeşşirdür aña **rûhî** Celîl'üñ
Muķırr-ı keşî-i Nûh oldı cûdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 20*). [*rûhî, -ı]*
3. Zer ayağ ile sîmîn-sāk sākî
Virür rāh ile **rûha** 'ömr-i bâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 112*). [*rûha, -a]*
4. İre hem sākî **rûhına** şevabı
İrişdürdi çün ilçi bu peyāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 30*). [*rûhına, -ı, -na]*
5. Olur bî-çāre 'uşşākuñ nevāsı
Seherde 'āşīkuñ dil-ḥaste **rûhî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 49*). [*rûhî, -ı]*
6. Meger döndi kuru yaprağa şimdi
İrişdi tâze cismün **rûh** iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [*rûh,]*

rûh: *Yanak.*

1. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf ü **ruḥından** ayru düşelden ḥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*ruḥından, -ı, -n, -dan]*
2. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehā firāk
Zülf ü **ruḥından** ayru düşelden ḥabîbüümüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 3*). [*ruḥından, -ı, -n, -dan]*
3. Ruḥı nîlûferi kim ferre yitmiş
Zî nîlûfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 157*). [*ruḥı, -ı]*
4. Felek naṭ'ında māt iyledi māhı
Ḳamer **ruḥlı** nice ferzâne-zāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 11*). [*ruḥlı, -lı]*
5. Şekerden dūr şaçar şîrîn dehendür
Ruḥında zülf ü ḥālî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 57*). [*ruḥında, -ı, -n, -da]*

ruḥ devri: *Yanağının yuvarlağı.*

1. Ruḥı devrinde ḥālî ḥaylî ḥôşdur
Ḥaremde beslenür tıfl-ı Ḥabeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 159*). [*ruḥ devri, -nde]*

rūhānī: *Manevî.*

1. Ne pervā-yı şarāb u ne ğam-ı nān
Meger aña ğidā **rūhānī** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 83*). [*rūhānī,]*

rūh-efzā: *Can katan.*

1. Ben nice irem ana ol kande vü ben kande
Ne şehd ü şeker vardur la'lün gibi **rūh-efzā** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [*rūh-efzā,]*
2. Eger vāķi' olursa vāy ne hōş hāy
Ne **rūh-efzā** idi bu ter-terāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 33*). [*rūh-efzā,]*

ruh-ı āzāde: *Özgür yanak, serbest yanak.*

1. Kıpularda olur halkaya zincir
Nice yaprak **ruh-ı āzāde** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 169*). [*ruh-ı āzāde,]*

ruh-ı bāğ: *Yanağının bahçesi; sevgilinin yanağı.*

1. Odur pür-derd iden vakt-i hāzānı
Ruḥ-ı bāğ nitekim zerd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 15*). [*ruh-ı bāğ, -ı]*

ruh-ı engür: *Üzümün yanağı.*

1. Keser sībün serin kaçmaz deminden
Ruḥ-ı engürı Leylî-gün ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 33*). [*ruh-ı engür, -ı]*

ruh-ı leyli: *Leyla'nın yanağı.*

1. Ruḥ-ı Leylî çerāğ-ı 'ālem-efrūz
Dil-i Mecnûn aña pervāne pür-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 39*). [*ruh-ı leyli,]*
2. Ruḥ-ı Leylî 'ayān itmiş 'ızārı
Dil-i Mecnûn anuñ āyine-dārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 41*). [*ruh-ı leyli,]*
3. Ruḥ-ı Leylî țarāvetde gül olmuş
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bülbül olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 43*). [*ruh-ı leyli,]*
4. Ruḥ-ı Leylî götürmüş perde-dārı
Dil-i Mecnûn yile virmiş kararı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 23*). [*ruh-ı leyli,]*
5. Rūh-ı Leylî çü 'arz itdi çerāğın
Dil-i Mecnûn eritdi bağı yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 25*). [*rūh-ı leyli,]*
6. Ruḥ-ı Leyli yile virmiş hicābın
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 27*). [*ruh-ı leyli,]*
7. Ruḥ-ı Leyli gül-i gül-zāra dönmiş
Dil-i Mecnûn tıtmış nāra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 29*). [*ruh-ı leyli,]*

8. Ruḥ-ı Leylî güzellenmiş ziyâde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden du'âda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 31*). [*ruḥ-ı leyli,]*
9. Ruḥ-ı Leylî müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef nâya beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 33*). [*ruḥ-ı leyli,]*
10. Ruḥ-ı Leylî bezenmiş bâğa beñzer
Dil-i Mecnûn göyinmiş dâğa beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 35*). [*ruḥ-ı leyli,]*
11. Ruḥ-ı Leylî gül-i nevreste olmuş
Dil-i Mecnûn dikenden ḥaste olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 37*). [*ruḥ-ı leyli,]*

ruḥ-ı nârenc: *Portakal rengine yanak.*

1. Turunc oldu ruḥ-ı nârenci Ƙays'uhn
Ziyâde oldıgınca renci Ƙays'uhn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 15*). [*ruḥ-ı nârenc, -i]*

rûḥ-ı revân: *(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.*

1. Anuñ 'özrin diler luṭf-ı 'ızâruñ
Ƙanı Ƙandesin ey rûḥ-ı revânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 95*). [*rûḥ-ı revân, -um]*

rûḥ-ı revân: *Yürüyen latif rûha benzeyen. (Hz. Muhammed).*

1. Ziyâde şeb-çerâğa beñzemiş kim
Teni ser-tâ-ğadem rûḥ-ı revândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 47*). [*rûḥ-ı revân, -dur]*

ruḥ-ı yâr: *Sevgilinin yanağı.*

1. Gül-i şubḥ oldu pinhân çün **ruḥ-ı yâr**
Siyeh ṭâlî' siyeh gice siyeh kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 10*). [*ruḥ-ı yâr,]*

ruḥşat vir: *İzin vermek, müsaade etmek.*

1. Dirin baña virürseñ söze destûr
Eger ruḥşat virürseñ söze ḥaber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 43*). [*ruḥşat vir, -ür, -señ]*

ruk'a: *Arzuhal II sevgiliden gelen ve üzerinde sevgiliye ait sözler yazılmış olan küçük deri parçası: mektupçuk.*

1. Ulaşdurdı anı Mecnûn'a ƙâşîd
Açup gül gibi yâruñ **ruk'asını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 89*). [*ruk'asını, -sı, -nı]*

rûkn: *Kabe'nin farklı köşelerine verilen ad.*

1. Şafâ vü Merve vü **Rûkn** ü Maḳâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42*). [*rûkn,]*

rûm: Anadolu.

1. Metâ'-ı **Rûm** u Şâm u Mısr u Tâ'if
Gelüp kıâşid bile geng ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [*rûm,*]

rûmî: Anadolulu.

1. Dil-ârâ Hindü vü **Rûmî** dil-efrüz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*rûmî,*]
2. 'Ubeyd-i zengî vü **rûmî** cevârî
Münakkaş hülleler altünlu-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 105*). [*rûmî,*]

rûmî: Anadolulu II beyaz.

1. Dil-ârâ Hindü vü **Rûmî** dil-efrüz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [*rûmî,*]

rûşen: Parlak, aydın, aydınlık.

1. Ayağün tozına hep muntazırdur
Felek kim niçe **rûşen** yıldızı var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 19*). [*rûşen,*]
2. Ne yirde gökde **rûşen** yıldızı var
Eve varsa düşer ğavġâ-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 12*). [*rûşen,*]
3. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice çün yağa bir **rûşen** çerâġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109*). [*rûşen,*]
4. Ki iyleyem senüñle i'tinâkı
Zemân ola gice ħâlî vü **rûşen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25*). [*rûşen,*]

rûşen ol: Aydınlanma.

1. Bu hâlet üzre geçdi yek şeb ü rûz
Sa'âdet şubhı çünkim rûşen oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 29*). [*rûşen ol, -dı*]

rûşen ol: Aşık olmak, açığa çıkmak.

1. İderdi ol kadar efġân u zârî
Ki râzî rûşen olmuş rûza döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 67*). [*rûşen ol, -mı*]
2. Şî dîvâr u derin kim ola rûşen
Göñül şınmasa hergiz rûşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [*rûşen ol, -a*]
3. Şî dîvâr u derin kim ola rûşen
Göñül şınmasa hergiz rûşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 55*). [*rûşen ol, -maz*]
4. Bu 'âlemde olur her ġamdan âzâd
Çü rûşen oldu şubhı-ı 'âlem-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 79*). [*rûşen ol, -dı*]

rüşenâyî: Parlak, aydın, aydınlık.

1. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü **rüşenâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [*rüşenâyî,]*
2. Didi sizden murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü **rüşenâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 58*). [*rüşenâyî,]*
3. Ne düd-ı sine var ne **rüşenâyî**
Bişer bağı kebâbı bûyî çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 70*). [*rüşenâyî,]*

rüstem: Şeh-nâme'de Zâl'ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oğlu.

1. Ki tâ **Rüstem** olasın kuvvet ile
Refîk it dōstdan bir nice hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [*rüstem,]*
2. Bu miñnetdür iden **Rüstem**'leri zâl
Nice Dahhâk'i bu zâr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 58*). [*rüstem'leri, -ler, -i]*

rüsvây: Rezil, kepaze, maskara.

1. Bu **rüsvây** u melâmet olmak ister
O lahza kim du'â tîri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118*). [*rüsvây,]*

rüsvây it: Rezil etmek.

1. Ne müşkildür ki 'afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm halka rüsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 83*). [*rüsvây it, -dü, -m]*

rüsvây ol: Ayıplanacak, utanacak bir durumda olmak, rezil olmak.

1. Hemîşe ilde rüsvây ola nâmun
Elüm tüt kaldum üftâde ayakda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 114*). [*rüsvây ol, -a]*

rüsvâ-yı 'arab: Araplar arasında rezil, düşkün.

1. Kâmûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî Mecnûn melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [*rüsvâ-yı 'arab, -dur]*
2. Kâmûsı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Velî Mecnûn melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 19*). [*rüsvâ-yı 'arab, -dur]*
3. Ciger-güşen senün Mecnûn lağabdur
Delü divâne rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 104*). [*rüsvây-ı 'arab, -dur]*
4. Ciger-güşen senün Mecnûn lağabdur
Delü divâne rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 104*). [*rüsvây-ı 'arab, -dur]*
5. Esîr ü nâ-tüvân u pîr ü haste
Adum bed-nâm u rüsvây-ı 'Arab'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 79*). [*rüsvây-ı 'arab, -dur]*

rüsvây-ı bâzâr: Herkesin içinde küçük düşmek.

1. Didi pîr atañam ben haste vü zâr
Senüñ gavğân ile **rüsvây-ı bâzâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 52*). [*rüsvây-ı bâzâr,]*

rüsvây-ı bürehne: Zavallı düşkün.

1. Yanınca nice **rüsvây-ı bürehne**
İdüp hayy ortasında ictima‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 18*). [*rüsvây-ı bürehne,]*

rüsvây-ı hâş u ‘âm: Ele güne rezil olmak.

1. Bizi **rüsvây-ı hâş u ‘âm** idersin
‘Arab ta‘nı ile bed-nâm idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 75*). [*rüsvây-ı hâş u ‘âm,]*
2. Kişi gündüzini bed-nâm ider mi
Adın **rüsvây-ı hâş u ‘âm** ider mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 12*). [*rüsvây-ı hâş u ‘âm,]*

rüsvây-ı hâş u ‘âm it: Elaleme, herkese rezil etmek.

1. Ne mecnûn nazm-ı şi‘rûñ sāhîridür
Bizi rüsvây-ı hâş u ‘âm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 15*). [*rüsvây-ı hâş u ‘âm it, -üp, -dür]*

ruṭab: Taze hurma.

1. Düşürdi sāye-veş efgende kıldı
Sözi şerbet şunup mey-gün **ruṭabdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 19*). [*ruṭabdan, -dan]*
2. Biraz nerm oldu tā kim seng-i hâṭır
Ruṭab almağ içün bir gice küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 19*). [*ruṭab,]*
3. O naḥle el uzatdı nite kim şāḥ
Ruṭab umdı diken yidi o bed-ḥ‘āḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*ruṭab,]*
4. Kān olsun lezzet alursam **ruṭabdan**
Fırāk-ı ğabğabından görsem āsīb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 100*). [*ruṭabdan, -dan]*
5. Ki bâzār-ı güzeşte germ ola tiz
Boyı naḥl u lebi şîrîn **ruṭabdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [*ruṭabdur, -dur]*

ruvât-ı hāl-i mecnûn: Mecnun'un halini anlatanlar.

1. Söze bu resme dizdi dürr ü gevher
Didi ba‘zî **ruvât-ı hāl-i Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 3*). [*ruvât-ı hāl-i mecnûn,]*

rüy: Yüz.

1. Muḥabbet def'a def'a şundi cāmı
Açup **rûy**ı götürdi ḥûy-ı ḥāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 182*). [*rûy*ı, -ı]
2. Çerâğ-ı şubḥ-ı rûz-efrûz uyandı
Seḥer gibi şafâdan tâze **rûy**ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 89*). [*rûy*ı, -ı]
3. Görüp âh iyledi bî-çâre mâder
Yudî geh gözleri yaşıyla **rûyın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 45*). [*rûyın*, -ın]

rûy-beste: Yüzü bağı, örtülü.

1. Senûñ zikrûñi idinmişdür evrâd
Olup perde-nişin ü **rûy-beste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 97*). [*rûy-beste*,]

rûy-ı cān: Sevgiliyi görme.

1. Ḥâ'il olımaız bu'd-ı mekân rûy-ı cāne (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 10*). [*rûy-ı cān*, -e]

rûy-ı cānān: Sevgilinin yüzü.

1. Tecellî itmez andan **rûy-ı cānān**
Benüm bādāma dönmişdür mişālīm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 178*). [*rûy-ı cānān*,]

rûy-ı pāk: Temiz yüz.

1. İnüp ṭağdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥāk üzre ḳordı rûy-ı pākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*rûy-ı pāk*, -ı]
2. İnüp ṭağdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥāk üzre ḳordı rûy-ı pākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*rûy-ı pāk*, -ı]
3. İnüp ṭağdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥāk üzre ḳordı rûy-ı pākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*rûy-ı pāk*, -ı]

rûy-ı serd: Soğuk yüz. Soğuk duruş.

1. Aña göstermez illâ rûy-ı serdi
Serây-ı Leylî bir şeb ol 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 18*). [*rûy-ı serd*, -ı]

rûy-ı sîmîn: Gümüş renginde yüz, beyaz yüz.

1. Gül-i nesrine dönmiş ergüvânı
Şararmış **rûy-ı sîmîn** şanki zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 73*). [*rûy-ı sîmîn*,]

rûy-ı şubḥ-kār: Sabahın yüzü.

1. Müşerref kıldı rüy-ı şubh-kârı
Zihî şubh-ı sa'âdet rûz-ı pîrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 2*). [rüy-ı şubh-kâr, -ı]

rüy-ı yâr: *Sevgilinin yüzü.*

1. Olur zindân aña etrâf-ı gülşen
Çü **rüy-ı yâr** ile olmaya dil hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 85*). [rüy-ı yâr,]

rûz: *Gün, gündüz.*

1. Veli hem guşşasuz bî-baht u **rûzem**
Ol iş kim kâr-ı gamdan ola hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 22*). [rûzem, -em]
2. Dil-i 'âşık gibi **rûz** oldu pür-sûz
Gılâfindan çıkup mir'ât-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 2*). [rûz,]
3. Müferrih nûş iderken kalbi mahzûn
Geçerdi **rûzı** çün şem'-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 65*). [rûzı, -ı]
4. İderdi ol kadar efgân u zârî
Ki râzı rûşen olmuş **rûza** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 67*). [rûza, -a]
5. Qarardur **rûzumı** anuñ siyâhı
Umaram ben olasin derde çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 46*). [rûzumı, -um, -ı]
6. Saña görümlü kaldum kalmadı **rûz**
Senünle yanaşalum hem-zebân ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 30*). [rûz,]
7. Olup kara haberden kara **rûzı**
Bu nevbet nevbet urdı taht-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 94*). [rûzı, -ı]
8. Kara bahtum şebini **rûz** idesin
Niyâz idüp yaturken fikre taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 80*). [rûz,]
9. Benüm **rûzum** bu habs-i teng içinde
Mişalüñdür ol âb-ı zindegânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 190*). [rûzum, -um]
10. Bulam her cür'ada biñ biñ fütûhı
İlâhî baña bu devletlü **rûzı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 71*). [rûzı, -ı]

rûz u leyl: *Gündüz ve gece.*

1. Dükendi 'ömrinüñ çün rûz u leyli
Meger yavuz yıl esdi ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 44*). [rûz u leyl, -ı]

rûz u şeb: *Gündüz ve gece.*

1. Başumda **rûz u şeb** gavğa-yı Leylî
Beni ol kim yoğ iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 30*). [rûz u şeb,]
2. Pür olur kûbbe-i eflâke çün dūd
Bu iki dem ki adı rûz u şebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 75*). [rûz u şeb, -dür]

rûzgâr: *Zaman, vakit.*

1. Kimüñ ferzendi ƙalsa yâdigârı
Cihânda geçmez anuñ **rûzgârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 22*). [*rûzgârı, -ı*]
2. Bu hâl ile geçerci **rûzgârı**
Fırâķ-ı Leylî'de leyl ü nehârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 77*). [*rûzgârı, -ı*]
3. Dilinden zevķ-ı ma'nâ güş iderdi
Bu hâl ile geçürüp **rûzgârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*rûzgârı, -ı*]
4. Eteğüñe daħı el urmayam hiç
Geçüp anuñla bunca **rûzgârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 55*). [*rûzgârı, -ı*]
5. Geçer habs ile her dem **rûzgârım**
Havâle başuma ğavġâ-yı mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 62*). [*rûzgârım, -um*]
6. Sürem anuñla bâķi **rûzgârı**
O gice bu du'âyı tâ seher-ġâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 36*). [*rûzgârı, -ı*]
7. Bil ey bî-çâre Leylî'nüñ hâbibı
Geçürdükçe cihânda **rûzgârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 99*). [*rûzgârı, -ı*]

rûzî: Rızık, nasip, kısmet.

1. Yılana yaraşur çün hâķ **rûzî**
Var ey serv ol çemende tütma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 66*). [*rûzî,]*
2. Dilerem ol şanemden iyle **rûzî**
Didi bunu vü tütdu râh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 72*). [*rûzî,]*

rûz-ı falân: Falanca ġün.

1. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falânda
O yağmurdan içen dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 2*). [*rûz-ı falân, -da*]

rûz-ı kıyâmet: Kıyamet ġünü.

1. Yaħûd **rûz-ı kıyâmet** gicesidür
Raķibüñ 'ömrı ġibi pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*rûz-ı kıyâmet,]*

rûz-ı ni'met: Nimet ġünü.

1. Geçerken rûz-ı ni'metde şeb ü rûz
Uçarken bağ içinde fârîġu'l-bâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 38*). [*rûz-ı ni'met, -de*]

rûzî ol: Nasip olmak.

1. Ki ebyât-ı ġarîbüñ iyleyem güş
Bi-ħamdillah ki baña oldu rûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 47*). [*rûzî ol, -dı*]

rûz-ı 'ömr: Ömrün ġünleri, hayat.

1. Didi ol serv-i nâz itdi niyâzi
Ki ey mâder dükendi rûz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 67*). [rûz-ı ‘ömr, -üm]

rûz-ı pîrûz: Uğurlu, hayırlı gün.

1. Müşerref kıldı rûy-ı şubh-kârı
Zihî şubh-ı sa‘âdet **rûz-ı pîrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [rûz-ı pîrûz,]

rûz-ı rûşen: Aydınlik gün, parlak gün.

1. Meger bir şeb ki güyâ **rûz-ı rûşen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1*). [rûz-ı rûşen,]

rûz-ı şiddetden: Şiddet günü, mahşer günü.

1. Bulalar **rûz-ı şiddetden** halâşı
Ridâsı perde-i sırr-ı haqîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 28*). [rûz-ı şiddetden, -den]

rûz-ı tâlî‘: Bahtımın günü.

1. Didi ey yaram üzre tuz saçan yâr
Adum Leyli vü rûz-ı tâlî‘üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 87*). [rûz-ı tâlî‘, -üm]

sa'adet: *Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.*

1. Anuñ kim aşkı vardır cevherinde
Sa'adet tâci konmuşdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 16*). [*sa'adet,]*
2. Güneş bulmuş **sa'adet** sâyesinden
Kamer kâdre irişmiş pâyesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 151*). [*sa'adet,]*
3. Siyeh şeb nitekim şubh-ı sepîde
Sa'adet ehli olsun hem-nişinüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 59*). [*sa'adet,]*
4. Bisâf-ı 'izzetin bâlâya şaldı
Sa'adet bâbinuñ miftâhını Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 73*). [*sa'adet,]*
5. Sa'adetden kaçanlar oldu mahrûm
Anuñ kim hem-demi bî-devlet ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 64*). [*sa'adetden, -den]*
6. Düriş kaçma ulular hizmetinden
Sa'adetdür o hizmet sa'y-i maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 63*). [*sa'adetdür, -dür]*
7. Bu ḥâlet üzre geçdi yek şeb ü rûz
Sa'adet şubhı çünkim rûşen oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 29*). [*sa'adet,]*
8. Sa'adet bâbı kufılına anahtar
Baña iyle vefâ ile nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 56*). [*sa'adet,]*
9. Kilid-i kufıl-ı bâb-ı fetḥ u nuşret
Sa'adetde re'îs-i cümle aḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 55*). [*sa'adetde, -de]*
10. Yanınca leşkeri vahşî dirende
Sa'adet reh-nümâ vü baht münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 107*). [*sa'adet,]*

şabâ: *Ar. Sabah vakti esen lâtif rüzgâr.*

1. Âhumı gûş iyleyüp cûş iylesen âh **şabâ**
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh ey **şabâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 1*). [*şabâ,]*
2. Cigerde derd dilde cûş-ber-cûş
Haber gelse **şabâdan** ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 69*). [*şabâdan, -dan]*
3. Âhumı gûş iyleyüp cûş iylesen âh **şabâ**
Çîn-i zülf-i Leylî'ye varsañ şehir-gâh ey **şabâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 2*). [*şabâ,]*
4. Çok zamândur kim dil-i miskine meskendür o çîn
Cân daḥi olsun dilersen saña hem-râh ey **şabâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [*şabâ,]*
5. 'Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-i Leylî şemmesinden olsañ âgâh ey **şabâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 8*). [*şabâ,]*
6. Bu diyâra çün dönesin tütü-yı çeşm içün
Bizlere öñünde olsun ḥâk-i dergâh ey **şabâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 10*). [*şabâ,]*
7. Şâyed ki küyuña iledeydi **şabâ** beni
Ger ḥâk-i pâyuña karşırsam gubâr olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [*şabâ,]*
8. Düzüp âh-ı şehir-gâhı nevâya
Ḥitâb iylendi bu resme **şabâya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 32*). [*şabâya, -ya]*
9. Şabâ gibi yilerdi ṭurmayup Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 194*). [*şabâ,]*

şabâ yili: *Sabâ rüzgarı.*

1. Benefşe taze bitdi ‘anber-âmîz
Şabâ yiliyle sünbül itse bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 11*). [*şabâ yili, -(y)le*]

sabak: Ders.

1. Bize bu harf-i ta‘ne hoş **sabağdur**
Seni mektebdan almak bil ki hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 77*). [*sabağdur, -dur*]
2. Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hâk’dan
Kazı ‘aşk u hevâ harfin **sabağdan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [*sabağdan, -dan*]
3. Anuñ her şafhası biñ biñ **sabağdur**
Anuñ bir yüzi tedbirüñ hisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 6*). [*sabağdur, -dur*]

sâbir: Sabredici, eden, sabırlı.

1. Bu bârı çekse nâkam olsa **sâbir**
Cehennemden çıkardı cümle kâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 23*). [*sâbir,]*
2. Cigerde her oñulmaz başlar içün
Belâya şabr iden **sâbirler** içün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 35*). [*sâbirler, -ler*]

sâbit: Yerinde duran, kalıcı.

1. Ki söz nañlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın **sâbit** olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 109*). [*sâbit,]*
2. Urup Leylî yolına na‘ra-i döst
Kaçan **sâbit** olırs şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 45*). [*sâbit,]*
3. Öñinde nuql u esbâb u nevâle
Vağar u vaşfi **sâbit** kûha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*sâbit,]*
4. Baña ta‘n itme ey yâr-ı kâdimüm
O kim **sâbit** şanursın şöhetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 25*). [*sâbit,]*

sâbit ol: Durmak, kesinleşmek, ortaya çıkmak.

1. Şekerden hülle giymiş nâz-perverd
Pilâvuñ vaşfi şâbit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 13*). [*şâbit ol, -duğunca*]

sâbit ol-: Yerinde durmak, kımıldamamak.

1. Ki söz nañlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın şâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 98*). [*sâbit ol-, -sa*]
2. Yolında şâbit oldu çekdi zahmet
Haqîkat ‘aşkıñı da‘vâ idenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 8*). [*sâbit ol, -dı*]

sabr: Sabır, dayanma, katlanma.

1. Nigāruñ depredürken zülfi zencîr
Karâr u **şabr** Mecnûn'a ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40*). [*şabr,]*
2. Kılurdi perdede ney gibi zârî
Ne yârî var ne **şabrî** ne karârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18*). [*şabrî, -î]*
3. Yakup **şabrî** yile virdi karârî
Yürür âvâre yok âgyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 16*). [*şabrî, -î]*
4. Şovut göñlüñi dögme âhen-i serd
Tutalum yok dilüñde **şabr** u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 47*). [*şabr,]*
5. Yürirsin 'aşk odına yana yana
Anuñ kim **şabr** u temkîn ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [*şabr,]*
6. Düzüp devlet cebinde kor muhakkağ
Eger **şabr** idesin **şabr** ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 75*). [*şabr,]*
7. Yire soğa yerindürüp yirinde
Vücüdüm derde **şabr** için olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 13*). [*şabr,]*
8. Düşüp **şabr** ile cânı derd-i sahta
Bir iki gün şikence çekdi hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 40*). [*şabr,]*
9. Mecnûn oldu olur bu dağî mest
Ve ger **şabrum** kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [*şabrum, -um]*
10. Yüzin dürdi bilin bükdi çü nâme
Acı **şabr** ağısından tıldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 69*). [*şabr,]*
11. Uçup kaçmış elinden **şabr** zâğı
Yatur yirde söyünmüş şem'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 6*). [*şabr,]*
12. Gözinden yaşını **şabr** ile sildi
Uçarken kondu ammā per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 112*). [*şabr,]*
13. Ğam u ğavğā uyandı **şabr** hufte
İdüp yāruñ cefāsından şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [*şabr,]*
14. Tehî dilden fiğān iyledi anca
Koyup **şabr** u karârî zār u giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [*şabr,]*
15. Bize çāre hemān **şabr** oldu nā-çār
Çü dünyā menzili rihlet evidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 224*). [*şabr,]*
16. Dağî müşkil budur bî-ğam-güsārem
Ne çārem var ne **şabrum** ne mecālüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [*şabrum, -um]*
17. Belüm ālîrde **şabra** bağladum ben
Belā pîrine ol tıfl-ı tārîkat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 124*). [*şabra, -a]*
18. Eritdi **şabr** elinden yağı haylî
Eri pervāne idi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 18*). [*şabr,]*
19. Güher gibi dehān-ı ejdehāda
Geçüp rindāne **şabrî** nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 27*). [*şabrî, -î]*
20. Nigārından yavuz gözler gibi dūr
Zemānı derd ü **şabr** ile geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [*şabr,]*
21. İrişdi **şabr** olunmaz bir muşibet
Kara yirden kara şu çıkdı ağıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 26*). [*şabr,]*
22. Nizār u zār u bî-zūr oldu ğāyet
Ne **şabrî** kaldı dilde ne sürürü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 9*). [*şabrî, -î]*

şabr ile korukdan helvā yimek: *Sabır ile her zorluğun üstesinden gelinir. Bu zorluklara sabreden sonunda muradına erer.*

1. Korukdan şabr ile helvā yimişdür
Çekenler zehr-i zenbūruñ belāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 12*). [*şabr ile korukdan helvā yimek,]*

şabr it: *Sabır göstermek, tahammül etmek.*

1. Hayâl-i gamzesi yâruñ baña havâle yiter
Hasûd dış bileme kanum içmege **şabr it** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 7*). [*şabr it,]*
2. Düzüp devlet cebinde kor muhakkağ
Eger şabr idesin şabr ile bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 75*). [*şabr it, -e, -sin]*
3. ‘Adûya tîğ tarta dôsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [*şabr it, -e]*
4. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebâtı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [*şabr it, -üp]*
5. Ki döymez incinürdi pîrehenden
Nice hôş şabr ider toprağa şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 125*). [*şabr it, -er]*
6. Cigerde her oñulmaz başlar için
Belâya şabr iden şâbirler için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 35*). [*şabr it, -en]*
7. Anuñ küçek gamından yok qarârı
Nice şabr idem añup ben nigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 18*). [*şabr it-, -em]*

şabr iyle-: *Sabretmek, tahammül etmek.*

1. Nice şabr iyleyem bâr-ı firâka
Ki döymez ol yüki çekmeğe nâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 21*). [*şabr iyle-, -(y)em]*
2. Hesañın uyduramaz ol kitâba
Bu bâğ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 11*). [*şabr iyle, -miş, -dür]*
3. Velî şabr iylemekde yimedi gam
Bucağda perde aşup Leylî aye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 178*). [*şabr iylemek, -de]*
4. Anı nûş iyledi bir nice eyyâm
İşi bî-çârenüñ şabr iylemekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 71*). [*şabr iylemek, -dür]*

şabr-ı cû’: *Açlık sabrı.*

1. Komadı **şabr-ı cû’** anuñ mecâlin
Kaçan hem-râh ola baykuşa şehbâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 206*). [*şabr-ı cû’,]*

şabrı ile kuruğı helvâ ider: *Sabır ile en umulmadık şeyler dahi halledilebilir.*

1. İder şabrı ile helvâ kuruğı
İşi rây ile kıl kim merd-i bî-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 80*). [*şabrı ile kuruğı helvâ ider,]*

şabr-ı ser-mest: *Sarhoş sabır.*

1. Urup Leylî yolına na’ra-i dôst
Kaçan şâbit olısar **şabr-ı ser-mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 45*). [*şabr-ı ser-mest,]*

şabûh: *Sabahları mahmurluk gidermek için içilen şarap.*

1. Ki iyler cevherinden toprağı zer
Seher-gehden irüp ‘aşkuñ **şabûhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 111*). [*şabûhı, -ı*]
2. İçer şubhuñ nesiminden **şabûhı**
Getürse zülf-i yâruñ bûyını bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 50*). [*şabûhı, -ı*]

saç-: Dağıtmak, saçmak.

1. Qabûl it sehv ile olan sücudüm
Olup bu murğ-ı cāna **saça** dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 31*). [*saça, -a*]
2. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu **şaçdukça** yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*şaçdukça, -dukça*]
3. Kayurmayıp kayır gibi **şaçardı**
Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 84*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
4. Nişār-ı dirhemi derhem şayardı
Aña her kim gül-âb-ı ter **şaçardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 143*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
5. Yağardı şanasın âzer **şaçardı**
Irak düşdüğü-çün sevgülü yāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 144*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
6. Dü bādām-ı siyehden **şaçdı** ‘ünnāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 202*). [*şaçdı, -dı*]
7. Şadefden dür **şaçardı** nice ferseng
Peder gürına qarşu tā seher-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 104*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
8. Nihāli nāleden beñzerdi nāle
Şaçup sīm üzre nāsüfte ‘aķıkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 47*). [*şaçup, -up*]
9. Yüzine şu **şaçar** düşdükce bî-hüş
Benefşe qaddi gibi kāmeti ham (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 70*). [*şaçar, -ar*]

saç-: (Para vb.ni) Çok sarf etmek, çok harcamak.

1. Quma sīm ü zeri qum gibi **şaçdı**
Tutup hem luṭf ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 46*). [*şaçdı, -dı*]

saç-: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

1. Gözi yaşı gibi **şaçdı** gül-ābı
Biraz vaķt oldılar bunlar gidüp hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 104*). [*şaçdı, -dı*]
2. Çü Mecnûn sineden **şaçdı** bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 1*). [*şaçdı, -dı*]
3. Güle göz şişesinden **şaçdı** ābı
Görüp ya‘nî bu ḥālin rikkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 62*). [*şaçdı, -dı*]
4. Fiğān itdi başına **şaçdı** āzer
Açup aķ pürçeginden mi‘cerini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 128*). [*şaçdı, -dı*]
5. Cemāl-i ‘ālem üzre müşk **şaçdı**
Aña ḥoş ḥ‘āb gösterdi ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 16*). [*şaçdı, -dı*]

saç: Saçmak, dökmek (gözyaşı bağlamında).

1. Tutoşdum yüz şuyın toprağa **şaçdum**
Yakup şevka vücudum iyledüm berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 48*). [*şaçdum, -dum*]

2. Ecel ben hasteyem baña muhaldur
Baña dirsın ölürem toprağum **şac** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 55*). [*şac,]*
3. Kâra bağı gibi itdi der-âğüş
Şaçup dökerdi akıdup yaşını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 33*). [*şaçup, -up]*
4. Hemân cüftiyle havfından tûrur tek
Gül üzre **şacdı** nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 79*). [*şacdı, -dı]*

saç: *Yaymak.*

1. Cihāna perçemi hûş-bû **şaçardı**
 Düşüp nilüfer üzre tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 18*). [*şaçardı, -ar, -dı*]

saç: *Saç, zülf.*

1. Şaḩı tāvūs-ı cevdländir meşale
‘Uḩāb-ı āfet-i cāndur ‘amelde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 145*). [*şacı, -ı*]
2. Biri duḩterlerüñ ḩüb idi ḩaylı
Şacınuñ dāmi leyl ü nāmi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [*şacınuñ, -ı, -nuñ*]
3. Şacıñsuz ḩâ vü ḩâ ḩarfeyni ey yâr
Olurlar boynuma cûn ḩalkâ-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21*). [*şacıñsuz, -u, -ñ, -suz*]
4. İderler ârzü ol gül-şekerden
Şacı la‘lin umana pāk ider rāḩ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 37*). [*şacı, -ı*]
5. Kilebdān **şaçlu** incü dişlü dilber
Cemâli bi-nihāyet mālî bi-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 204*). [*şaçlu, -lu*]
6. Cigerde dāğ olurdu dāğı üzre
Şacıñ meşşâta cûn müşkin iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 159*). [*şacıñ, -ı, -n*]
7. Şacı ‘anber koḩusı ‘anber-āmiz
İderse bir ağız ol ḩonca güftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 42*). [*şacı, -ı*]
8. Şacı ‘anber teni kâfûra beñzer
Cemâli cān gülinden tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 22*). [*şacı, -ı*]
9. Melek rûy u melek bûy u melek ḩûy
Ser-i ‘âşık **şacı** çevḩânına ḩûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 142*). [*şacı, -ı*]
10. Şacı ḩöñli gibi olmiş perîşân
Baş açuḩ nitekim ḩül-i beyābân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 15*). [*şacı, -ı*]
11. Hemân ḩara **şacı** ḩalmıḩ libâsı
Anuñ daḩı perîşân her pelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 31*). [*şacı, -ı*]
12. ḩaṩâ diyü bu ḩaşın çin iderdi
Şacı boynına oldu mâr-ı ḩaḩḩāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 161*). [*şacı, -ı*]

sac: Saçı (Hz. Muhammed'in).

1. Şacı dil gerdenine tavk-ı hûş-tâb
Mukahhal nergîsinün kuhlî mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 32*). [*şacı, -i*]

saç: *Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek, yaymak.*

1. Selâmetlik yüzi şuyını **şaçdı**
Kesüp cân u cihandan ilîfâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 20*). [*şaçdı, -dı*]

şac: Dağıtmak, saçmak.

1. Gazeller okuyup dürler **şaçardı**
Virüp ol hasteye Nevfel cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 68*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
2. Nitekim tâze gül **şaçmak** türâba
İkimüz de egerçi âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 92*). [*şaçmak, -mak*]
3. Yirüñde yatmağ öğren dâğ gibi
Çam odına şu **şaçmak** senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 141*). [*şaçmak, -mak*]
4. Du‘â tozin velî anda **şaçardı**
O cânıbdan atılsa tîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 112*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
5. Elinde şûr u şer şemşîr olmuş
Ol el kim bezm içinde zer **şaçardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
6. O gün bu rezm içinde ser **şaçardı**
Şu deñlü şaçdı kanı ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172*). [*şaçardı, -ar, -dı*]
7. O gün bu rezm içinde ser şaçardı
Şu deñlü **şaçdı** kanı ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 173*). [*şaçdı, -dı*]
8. Anuñ-çün ağlayup **şaçdı** aña hâk
O demde boynına cevherlü boğmağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 162*). [*şaçdı, -dı*]
9. Velî toprak **şaçup** yañmadı anı
Çalup bir güşede ol pîr-i haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 12*). [*şaçup, -up*]
10. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestûñ
Ki tâ gûsl-ı kefen idüp ol âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 12*). [*şaçup, -up*]
11. Şekerden dür **şaçar** şîrîn dehendür
Ruñında zülf ü hâli cîm-i mezwûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 56*). [*şaçar, -ar*]
12. Dilinden söz yirine dürr **şaçdı**
Ki gördüm dün fülân yirde şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 48*). [*şaçdı, -dı*]
13. Yüzine dîdeden **şaçdı** gül-âbı
Başına çün ki ‘aql u hûş geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 140*). [*şaçdı, -dı*]
14. Dil-i Zeyd’e naşîhat dürri **şaçdı**
İşidüp haste Zeyd ol hûş cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 186*). [*şaçdı, -dı*]
15. Semen şahrâsına dürr **şaçdı** haylî
Ki teskîn itdi odın dem‘a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*şaçdı, -dı*]
16. İrüp kücdü mezârı nitekim yâr
Şu deñlü **şaçtı** gül-gün nergîsi hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 81*). [*şaçtı, -tı*]

şac bendi: Saç bağı.

1. Gözi sihriyle meftûn itdi Kays’ı
Şaçı bendiyle mecnûn itdi Kays’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 166*). [*şac bendi, -yle*]

şaçı çini: Saçlarının kıvrımı.

1. Şaçı çini nice müşk-i Hotendür
Sevâdı hîle vü şehir-i fitendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 59*). [*şaçı çini,*]

sācid: Secde eden.

1. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse n'ola **sācid** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 61*). [*sācid,]*

saçıl: Ortalığa dağılmak, serpmek, yayılmak, dökülmek.

1. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi **şaçıldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 92*). [*şaçıldı, -dı]*
2. Ki 'âlem üstine rahmet **şaçıldı**
Dil-i Leylî güşâde çün şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 6*). [*şaçıldı, -dı]*

saçıt: Saçmak, dağıtmak, uzaklaştırmak.

1. Odi bir pâre dilden **şaçıdaydı**
Meğer bir tâze nahlistân var idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 98*). [*şaçıdaydı, -a, -(y)dı]*

saçu: Saçı; düğünlerde, bir gelenek olarak, gelinin başına serpiyen para, buğday, çiçek, kuru yemiş gibi şeyler.

1. Bölük bölük gelüp sâdât-ı A'râb
Getürdiler **şaçular** mâl u esbâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 102*). [*şaçular, -lar]*

sad pâre: Yüz parça.

1. Velî olmadı ikdâmuñ vefâya
Taḥammülден göñül **şad pâre** oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 11*). [*şad pâre,]*

şadâ: Ses, avaz, yankı.

1. Pür olup ırladı eṭfâl-ı ḥâne
Raḳîb it gibi ürdi ol **şadâya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [*şadâya, -ya]*
2. Hicâz iḳlîmin ürkütüdi ṭaraḳî
Uyardı düşmeni şavt u **şadâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 7*). [*şadâsı, -sı]*
3. Ṭuyuldu ilde ḥâl-i derd-nâki
'Irâḳ'a irişüp şavt u **şadâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 17*). [*şadâsı, -sı]*
4. Şadâ mevcîyle ṭoldı evc-i eflâk
Ṭurup geh ḳol şalar cân selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 26*). [*şadâ,]*

sadâkat: Dostluk, içten bağlılık, doğruluk, vefalılık.

1. Degül 'âriflere maḥfi bu ḥâlet
Ezeldendür 'adâvet hem **şadâkat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 160*). [*şadâkat,]*

2. Şadākatda yiter ol fitne cāna
Bir işi it diseñ itmez urışur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 70*). [*şadākatda, -da*]
3. Şadākat burcınun tábende mähı
Seni şordı selām iyledi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 90*). [*şadākat,]*

sādāt: *Halkın ileri gelenleri.*

1. Düğüne itdiler **sādātı** da‘vet
Bişer bir yañada elvān-ı ni‘met (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 128*). [*sādātı, -ı*]
2. Konuqlandı ve lime oldu **sādāt**
Yirine geldi her āyın ü ādāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 107*). [*sādāt,]*
3. Çerāğ-ı aḥter-i burc-ı sa‘ādet
‘Arab **sādātınunı** ser-defterisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 3*). [*sādātınunı, -ı, -nunı*]
4. Şafā ṭoldı yemīn ile şimāle
Oturup Leylî atasıyle **sādāt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 133*). [*sādāt,]*

sādāt-ı ‘āmır: *Beni Amir kabilesinin, (Leyla ile Mecnun'un kabilesinin) uluları, büyükleri, ileri gelenleri.*

1. İdüp evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler soñra yā **sādāt-ı ‘Āmir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [*sādāt-ı ‘āmır,]*
2. İdüp evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler soñra yā **sādāt-ı ‘Āmir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [*sādāt-ı ‘āmır,]*

sādāt-ı a‘rāb: *Arapların ulu kişileri.*

1. Bölük bölük gelüp **sādāt-ı A‘rāb**
Getürdiler şaḫırlar māl u esbāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 101*). [*sādāt-ı a‘rāb,]*
2. Dönüp nevmid olup **sādāt-ı A‘rāb**
Göñül pür-āteş ü ḡam sīne pür-tāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 167*). [*sādāt-ı a‘rāb,]*

şadā-yı günbed-i devrān-ı ‘ālem: *Alemin dönen gökyüzünün sesi.*

1. Şadā-yı günbed-i devrān-ı ‘ālem
Bu günbed kim görürsin ‘adl işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 88*). [*şadā-yı günbed-i devrān-ı ‘ālem,]*

şadā-yı na‘ra: *Yüksek sesle haykırmak.*

1. Şadā-yı na‘ra ṭoldı āsumāna
Öz aşḫābiyle sālār-ı ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 12*). [*şadā-yı na‘ra,]*

şadā-yı şavt-ı ḡulḡul: *Gürültülü sesler. II Bülbülün ötüşünden kinayedir.*

1. Cihān ṭoldı **şadā-yı şavt-ı ḡulḡul**
ḡül ü nesrīnlerün her şūh u şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 4*). [*şadā-yı şavt-ı ḡulḡul,]*

şad-bār: *Yüz kere.*

1. Şekerden tatlı olsa sīb **şad-bār**
Gedilse bir pula almaz hārīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 95*). [*şad-bār,]*
2. İşinden artuğ oldu sözi **şad-bār**
Bulut gibi kararup gitdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 210*). [*şad-bār,]*

sāde: *Arınmış.*

1. Kõdum nakş-ı hūrûfı **sāde** oldum
Çü ‘aşkun derdine üftāde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 37*). [*sāde,]*

şadef: *Sedef; içinden inci çıkan istiridye türünden bir hayvanın kabuğudur.*

1. Şadef gerçi olur nīsān ile pür
Velī Taķdīr ider her ķatreyi dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 35*). [*şadef,]*
2. Du‘ā tīri eğer itdi hedefde
Dūr oldu ķatre-i nīsān **şadefde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 44*). [*şadefde,]*
3. Şadefler iyleyüp nīsān ile pür
Deñizler hārc iderdi bulmağa dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 15*). [*şadefler, -ler]*
4. Şadef ķatında anuñ ne işi var
Bu tīri iyleyüp pertāb o pūr-tāb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 200*). [*şadef,]*
5. Meh ile māhī ile tūtđi küştī
Şadef puştına urup māhī muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 99*). [*şadef,]*
6. Dikince gice sancāğ-ı siyāhı
Gice kim bir **şadefdūr** ķara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 97*). [*şadefdūr, -dūr]*
7. Dūr-i şāhī **şadefden** oldu bīrūn
Gül-i tāze gibi ālūde-i hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 47*). [*şadefden, -den]*
8. Dūr-i nā-süfte pākīze **şadefden**
Gül-i nev-reste gūlzār-ı şerefden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 137*). [*şadefden, -den]*
9. Enīs olma perīşān diller ile
Şadef olursa yaz yağmurına yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 145*). [*şadef,]*
10. Şadefden dūr şaçardı nice ferseng
Peder gūrına ķarşu tā şehir-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 104*). [*şadefden, -den]*

sāde-sīne: *Sade, temiz kalp.*

1. Benümle ķıldı hem ‘ahd ü ķarārı
Ki ey kār-ı şafā vü **sāde-sīne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 149*). [*sāde-sīne,]*

şad-hezār: *Yüz bin, yüz bin kere.*

1. İñende Leylī diyü itme feryād
Zenūñ teftiş olınsa **şad-hezārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 53*). [*şad-hezārı, -ı]*

şadık: Sadakatli, içten bağlı kimse.

1. Egerçi âdem olmaz ‘aşık olmaz
Velî Mecnûn mişâli **şadık** olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 32*). [*şadık,]*
2. Hünerde bî-nazîr idi ‘Arab’da
şadîka mûm idi â‘dâya âhen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 3*). [*şadîka, -a]*
3. Yaşın tutmağ için giydüm kebûdi
Saña ben ‘aşıkam **şadık** muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 217*). [*şadık,]*
4. Muhabbet ehli **şadıklar** haķı-çün
Seherde gözden akan yaşlar için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 32*). [*şadıklar, -lar]*

şadık: Doğru, hakikatli, sadakatli, dürüst.

1. Çü **şadık** ola kalbün şubh-gâhî
Olur ol maṭla‘-ı nûr-ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 5*). [*şadık,]*
2. Görüb birbirini ol iki ‘aşık
İki yâr-ı muvâfık iki **şadık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 18*). [*şadık,]*
3. Hîlâf-ı lâf idenler **şadık** olmaz
Yaraşmaz râsta kavî-i muḥâlîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 26*). [*şadık,]*
4. Yoluñda **şadıkam** çün şubh-ı rûşen
Lebüm kim çün şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 12*). [*şadıkam, -am]*
5. Olur ‘aşkuñ şafâsı bî-‘inâyet
Mücerredür bu kim ‘aşķ olsa **şadık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 19*). [*şadık,]*

şadıkul’-va‘d: Sözünde duran, güvenilir.

1. İy cümle va‘desinde **şadıkul’-va‘d**
İy defter-dâr-ı dîvân-ı sa‘âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 52*). [*şadıkul’-va‘d,]*

şad-pâre: Yüz parça.

1. Oñulmaz yâreyi **şad-pâre** itdüñ
Elüm şundum saña düşdüm ayakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 34*). [*şad-pâre,]*

sadr: Makam.

1. Bülend idi kamu maḥfilde **şadrı**
Yüce pâye büyük sâye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 14*). [*şadrı, -ı]*

sadr: Göğüs.

1. Hem ol cānânına **şadr** itdi cānı
Olup hizmetlerinde Zeyd kâ‘im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 110*). [*şadr,]*

şadr-ı 'imārī: Bayındır yerin başı, makamı.

1. Felek puştında zeyn itdi 'imārī
İdüp şadr-ı 'imārīde cülüsü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 3*). [*şadr-ı 'imārī, -de*]

şadr-ı şāh: Padişahın makamı.

1. İletdi kalb-i segden şadr-ı şāha
Civāna i'tizār idüp didi şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 50*). [*şadr-ı şāh, -a*]

şadr-nişîn-i mülk-i mu'azzam: Yüce mülkün en başında oturan.

1. Ey mühr-nigîn-i 'adl u ihsân
Ve ey **şadr-nişîn-i mülk-i mu'azzam** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 39*). [*şadr-nişîn-i mülk-i mu'azzam,]*

şāduñ 'aynı: Arapçadaki sad harfinin gözü. (Sad harfinin yuvarlak kısmı kastedilir.).

1. Kaçan çeşm-i nigâr olsa murāduñ
Yiter manzar gözüñe 'aynı şāduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 74*). [*şāduñ 'aynı,]*

şaf: Sıra, dizi.

1. Bütün ne kalb u **şaf** kodı ne perde
Kime ursa geçerdı darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [*şaf,]*

şaf: Saf, halis, temiz, berrak; parlak.

1. Mükedder göñlini luţf ile **şāf** it
Var ol āhū-yı müşkîni şikâr it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 32*). [*şāf,]*

şaf: Taraf, dizi.

1. Ki düşmen **şafklarından** boza kalbı
İki kalbı bir idüp iki leşker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 24*). [*şafklarından, -lar, -ı, -ndan*]

şaf bağla: Sıralı bir şekilde durmak, sıralanmak.

1. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi zelzele şakf-ı cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 10*). [*şaf bağla, -(y)up*]

şaf düz: *Saflar halinde dizilmek.*

1. Bu lu'be-senc ayasın karşı idi
Sipâhiler savaşda şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 21*). [*şaf düz, -üp*]

şaf şaf: *Saflar meydana getirecek şekilde, dizi dizi, sıra sıra.*

1. Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf
Yürüse şîr olur çâvuş yolına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 42*). [*şaf şaf,]*

şafâ: *Mekke dolaylarında hac ibadetinin yapıldığı yerlerden biri olup hacıların burası ile Merve adı verilen yer arasında Hz. Hacer'in o dönemde yapmış olduğu gidiş ve geliş hareketini dört gidiş, üç geliş olarak aynen uygulanan yer.*

1. Şafâ vü Merve vü Rûkn ü Maķâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42*). [*şafâ,]*

şafâ: *Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik, neşe, zevk.*

1. Şafâ feyziyle cenb-i Kibriyâdan
Şafâsuz şüfi gibi bârid itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 44*). [*şafâ,]*
2. Şafâ feyziyle cenb-i Kibriyâdan
Şafâsuz şüfi gibi bârid itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 45*). [*şafâsuz, -suz*]
3. Şafâ vü şevk ile endâmı tıldı
Muhabbet şân mücessem âdem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87*). [*şafâ,]*
4. Olup birbirinün câmiyle ser-mest
Şafâda hem-kadeh vuşlatda hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 178*). [*şafâda, -da*]
5. Şafâ divânına sultân-ı âzam
Belâ fenninde burhân-ı müselleme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 3*). [*şafâ,]*
6. Görüp ol zîveri seyyâr-ı gerdün
Şafâdan bî-hûd oldu şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 6*). [*şafâdan, -dan*]
7. Tavâf-ı küy-ı yâre gitdi şân peyk
Şafâsından diyüp lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 10*). [*şafâsından, -sın, -dan*]
8. Kalendar-meşreb ü levbâli aşık
Belâdan pür şafâdan hâlî aşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 8*). [*şafâdan, -dan*]
9. Şafâsı mest ide pîr ü civânı
Maḥabbet rāh-ı aşkun rehberidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 8*). [*şafâsı, -sı*]
10. Vücûdına şafâ revḥânî idi
Kaçan pervâ-yı tu'me kılmasa bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 84*). [*şafâ,]*
11. Bunuñ da cüş iderdi hâl-i vecdî
Alup Necd'ün nesiminden şafâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 93*). [*şafâyı, -yı*]
12. Bu ğam-gîn göñlümi şad iylemezsin
Egerçi va'deler itdün şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 9*). [*şafâya, -y, -a*]
13. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta'n itmese bilmez bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 116*). [*şafâdan, -dan*]
14. Şafâ tıldı yemîn ile şimâle
Oturup Leyli atasıyla sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 132*). [*şafâ,]*

15. Vefâ-yı ‘ahd için el ele urmak
Kanı va‘d iylemek şöhet **şafâsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 13*). [*şafâsın, -s, -ı, -n*]
16. Tene râhât dil ü câna **şafâsın**
Cigerde derd-i ‘aşkuñ kim düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 104*). [*şafâsın, -sı, -n*]
17. Ğama akreb **şafâ** vü şâdiden dūr
Nice bir mübtelâsın hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [*şafâ,]*
18. İçüp âb-ı hayâtı bâkî oldı
Bu nûş anuñ ki olmadı **şafâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 133*). [*şafâsı, -sı*]
19. Peder maşşûdın u mâder **şafâsın**
Reh-i ‘aşk u hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 4*). [*şafâsın, -sın*]
20. Çerâğ-ı şubh-ı rûz-efrûz uyandı
Seher gibi **şafâdan** tâze rûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 89*). [*şafâdan, -dan*]
21. Şafâ vü mihr ile mührin götürdi
Okıdı açup ol mektûb-ı yâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 168*). [*şafâ,]*
22. Dürülmüş yüzi açıldı çü nâme
Şafâdan eyle itdi cûş vecdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 163*). [*şafâdan, -dan*]
23. Ki rakş itdi **şafâdan** şan hamâme
Birazdan nâmeyi aldı oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 166*). [*şafâdan, -dan*]
24. Baña hil‘at yiter sevdâ-yı düdum
Şafâsı ‘aşkun ol dem olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 33*). [*şafâsı, -sı*]
25. Anuñçün yıl gibi geçmezdi **şafâsı**
Tür ey gâfil yile söygenme zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 118*). [*şafâsı, -sı*]
26. Saña andan **şafâ** vü şâdî vardur
Bu va‘de iyledi Mecnûn’ı dil-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [*şafâ,]*
27. Şafâ fenninde şâhib-mezheb idi
Belâlar seyline olmuşdı hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 4*). [*şafâ,]*
28. Olur ‘aşkuñ **şafâsı** bi-‘inâyet
Mücerredür bu kim ‘aşk olsa şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 18*). [*şafâsı, -sı*]
29. Şafâdan dōst destine urup dest
İletdi hayme-i hâsa hem anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 108*). [*şafâdan, -dan*]
30. Şafâsından semâ‘ itdi çü gerdün
Maḥabbet çeşmesinden yundı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 48*). [*şafâsından, -sı, -n, -dan*]
31. O yağ ile yanasın nitekim şem‘
Şu kim cānı **şafâ** yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [*şafâ,]*
32. Cihānda her birinüñ n’ola nāmı
Neden tüş oldılar bu hōş **şafāya** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 63*). [*şafāya, -ya*]
33. Sürerler bunda anuñ **şafāyı**
Bir iki gün cefâ oldı bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 72*). [*şafāyı, -y, -ı*]
34. Bu ‘ālemd e sürer beyle **şafāyı**
Şu dil kim ol cihānda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 76*). [*şafāyı, -y, -ı*]
35. Şafâ cāmıyle şun bâkî müdāmı
Tōkuz yüz bişde bu nazm-ı cevāḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 46*). [*şafâ,]*

şafâ bul: Mutlu olmak, sevinmek.

1. O naḥlistāna vardılar ḥirāmān
Şafâ bulup cemende gülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 109*). [*şafâ bul, -up*]

şafâ it-: Neşelenmek, keyiflenmek.

1. Bu meşelli yola gitme hayā it
Otur āzāde-i ğam ol şafā it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 14*). [*şafā it-,]*

şafā sür: *Vaktini zevkli, huzurlu, eğlenceli geçirmek.*

1. Şafā sürdi işitmekden dimekten
Gül-i nesrini oldı ergüvānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 4*). [*şafā sür, -di]*
2. Şafā sürsün bir iki gün çemende
Bu gice bunu bulmazsa öğürü (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 26*). [*şafā sür, -sün]*
3. Gözüñ yaşı gibi senden kaçır ol
Şafā sür bir nefes vaqt-i şafādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 51*). [*şafā sür,]*
4. Saña cevır itdi sürersin şafāyı
Didi kim baña yitmez mi teselli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 38*). [*şafā sür, -er, -sin]*
5. Yazukdur gayrılar sürmek şafāsın
Benüm-çün bu meşel oldı muḥakkak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 64*). [*şafā sürmek, -mek]*

şafā-peyker: *Güler yüzlü.*

1. Gedā-perver şafā-peyker vefā-döst
Serinde sırr-ı devlet mağzıdır pōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 5*). [*şafā-peyker,]*

şafā-yı bātın: *İç sefası.*

1. Şafā-yı bātın ile āşikār ol
Yüceldüğüñce meylün zire olsun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 106*). [*şafā-yı bātın,]*

şafā-yı cāvidān: *Daimi, kalıcı zevk.*

1. İrişdiler şafā-yı cāvidāne
O ‘ālemde o kim çekdi belāyı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 74*). [*şafā-yı cāvidān, -e]*

şafā-yı dil: *Gönül huzuru.*

1. Kemāl-i şefkatinden oldı maḥzūn
Şafā-yı dilden ol luṭf ehli server (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 89*). [*şafā-yı dil, -den]*

şafā-yı la‘l-i leylī: *Leylā'nın (lal gibi kırmızı) dudağının zevki.*

1. Şafā-yı la‘l-i Leylī nūş-ı Şirīn
Zihī lezzet ki yok yok anuñ fenāsı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 86*). [*şafā-yı la‘l-i leylī,]*

şafā-yı la‘l-i yār: *Sevgilinin dudağının zevki.*

1. Sürerler geh şafâ-yi la'î-i yârı
Tırur hizmetde bir pîr-i müşekkel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 54*). [*şafâ-yi la'î-i yâr, -ı*]

şafâ-yı leyli: *Leyla'nın sefası. II Leyla'ya olan aşkın huzuru.*

1. Şafâ-yı Leylî'yi sevdâ-yı 'aşkı
Bu gavgâdan serüm hâlî gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 68*). [*şafâ-yı leyli, -yi*]

şafâ-yı sa'y: *Hac veya Umre'de Safâ ile Merve arasında usulüne göre yedi defa gelip gitmektir.*

1. Şafâ-yı sa'ya mahmil bağladı il
Peder-i Mecnûn müzeyyen kıldı mahmil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 28*). [*şafâ-yı sa'y, -a*]

şafâ-yı ümîd: *Ümidin mutluluğu.*

1. Kani o dem ki tölardı göñül **şafâ-yı ümîd** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1*). [*şafâ-yı ümîd,]*

şafâ-yı vaşl: *Kavuşma neşesi/keyfi.*

1. Şafâ-yı vaşluñ ile dirgüresin
Mezârında yanan şem'î şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 110*). [*şafâ-yı vaşl, -uñ*]

şafâ-yı vaşl-ı leylâ: *Leyla'ya kavuşma mutluluğu.*

1. Zihî Mecnûn ki nâ-pervâ şafâ-yı vaşl-ı Leylâ'dan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 1*). [*şafâ-yı vaşl-ı leylâ, -dan*]

şafâ-yı vaşl-ı yâr-ı cân-fezâya: *Can veren sevgiliye kavuşma mutluluğu.*

1. Şafâ-yı vaşl-ı yâr-ı cân-fezâya
Ufukdan Müşteri çün oldu peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 48*). [*şafâ-yı vaşl-ı yâr-ı cân-fezâya,]*

şafâ-yı zemzem: *Zemzem ferahlığı.*

1. Nûr-ı nesebüñ ziyâsı Ka'be
Lezzât-ı lebüñ **şafâ-yı zemzem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 33*). [*şafâ-yı zemzem,]*

saff-ı düşmen: *Düşman ordusu.*

1. Tağıldı **saff-ı düşmen** nitekim miğ
Geçilse ittifakî cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 44*). [*saff-ı düşmen,]*

şafha: Ar. Bir şeyin yassı yüzü. Sayfa, levha.

1. Anuñ her **şafhası** biñ biñ sabağdur
Anuñ bir yüzü tedbirün hisabı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 6*). [*şafhası, -s, -ı*]

şâfi-dil: Saf, temiz gönüllü (kimse).

1. Şu gibi **şâfi-dil** ol âteş olma
Güli gözlük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [*şâfi-dil,]*

şafrevî: Safra ile ilgili, öde özgü.

1. Ki **şafrevî** ne bilsün zevk-ı kâdı
Hîred-mend olana olur naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 20*). [*şafrevî,]*

şag: Sağ, hayatta.

1. Anuñ-çün iyledüm şulh ile hîle
Gelüp çün **şag** esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [*şag,]*
2. Ki şöñinda senüñ gibi hâlefdür
Atañdan **şag** iken kim dür olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 15*). [*şag,]*
3. Kim andan bârî añup dökmedüñ yaş
Şag iken itmedüñ ol pîre yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [*şag,]*

şag: Diri, canlı; sağlam.

1. Şığınma aña kim yokdur beğası
Zenüñ kim **şag** işi yok pür-marağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 59*). [*şag,]*

şag: Sağlam, sağlıklı, sıhhatli.

1. Ne tuysun nâliş ünin **şag** olan dil
İletse Zeyd eger peygâm u nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 94*). [*şag,]*

şag el: Sağ el.

1. Kırudı ol kılıç tutduğı desti
Alup hem şag ele tîğı yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 81*). [*şag el, -e*]

şag ol: Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.

1. Ki ol İbnü's Selâm öldi sen ol sağ
Çurudı gitdi hâr ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18*). [*sağ ol,]*

sağ ol: Sağ olmak; yaşamak.

1. Serüñe sağ olup derd irmesün hiç
Göze kim toğrıdur sîmîn ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 62*). [*sağ ol, -up]*

sağ u selâme ol: Sağ salim olmak.

1. Olur şükrânesi ‘ağd u nikâhı
Şu demde kim ola sağ u selâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 65*). [*sağ u selâme ol, -a]*

sağ u şol: Sağ ve sol // Her taraf.

1. Aradığı remide nûr-ı dîde
Arayup seyr iderken sağ u şolı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 47*). [*sağ u şol, -ı]*

sâğar: Kadeh II şarap.

1. Okı mihr ü vefâ defterlerin hem
Pür it zevk u şafâ **sâğarların** hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 28*). [*sâğarların, -lar, -ın]*
2. Çeker pinhânî **sâğar** âşkârâ
Ayağ elde vü el başda ciger hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 62*). [*sâğar,]*

sağır: Halkın aşağı kesimi, avam.

1. Vezîr ü şâhda kalmış hemân hûş
Dimiş halkın **sağır** vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 9*). [*sağır, -i]*

sağış: Hesap, sayı.

1. Dil-ârâ Hindü vü Rûmî dil-efrûz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*şağışda, -da]*
2. Dil-ârâ Hindü vü Rûmî dil-efrûz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88*). [*şağışda, -da]*

sahbâ: Şarap, kadeh.

1. Ki ölmedin bulam tâ ‘ömr-i bâkî
Hüceste fâldur bezmünde **sahbâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 59*). [*sahbâ,]*

şahf: Sayfa.

1. Añun **şahfi** zemâne defteridür
Temâşâ ıleyüp Mecnûn bu bezmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 36*). [*şahfi, -ı*]

şahib-i maqdem-i mübarek: Mübarek adımların, ayakların sahibi.

1. Ey **şahib-i maqdem-i mübarek**
Öñünce mübeşşir İbn-i Meryem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8*). [*şahib-i maqdem-i mübarek,]*

şahib-i seyf ü kalem: Kalem ve kılıç sahibi olan (kişi).

1. Şehîr ü şehsüvâr u şîr-peyker
Emîr ü şahib-i seyf ü kalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 101*). [*şahib-i seyf ü kalem, -dür*]

şahib-kerâm: Keramet sahibi.

1. Semâ' iylar zihî **şahib-kerâme**
İderdi qahqaha kebk-i hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 42*). [*şahib-kerâme, -e*]

şahib-kırân: Her zaman muvaffak olan ve üstünlük kazanan, talihli, mesut, parlak.

1. Melâmet kal'asının pâsbânı
Muhabbet mülkinüñ **şahib-kırânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 8*). [*şahib-kırânı, -ı*]

şahib-lafz: Söz sahibi.

1. Şuhan şarrâfi **şahib-lafz** çün zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 1*). [*şahib-lafz,]*

şahib-mezheb: Meslek sahibi.

1. Şafâ fenninde **şahib-mezheb** idi
Belâlar seyline olmuşdı hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 4*). [*şahib-mezheb,]*

şahib-rivâyet: Hikaye sahibi.

1. Didi **şahib-rivâyet** kışşâ-perdâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 1*). [*şahib-rivâyet,]*

şahih: Gerçek, doğru.

1. Yirinde sen esen kal saña cânı
Diseñ ammā **şahîh** idi kemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 39*). [*şahîh,]*
2. Olur şâyeste şast-ı şehriyâra
Bu aşk ile **şahîh** olur şakâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [*şahîh,]*

şahir: Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, büyücü, sihirbaz.

1. Bilürsin her şanem kim ‘âmirîdür
‘Arabda hüsñ ü hulkuñ **şahîridür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 180*). [*şahîridür, -i, -dür]*
2. Ne mecnûn nazm-ı şî‘rûñ **şahîridür**
Bizi rüsvây-ı hâş u ‘âm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 14*). [*şahîridür, -i, -dür]*

şahn: Avlu, orta, merkez.

1. Kıyâm itmez tayanmasa tayağı
Çemen **şahnı** meger kim oldı câmi‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 25*). [*şahnı, -ı]*
2. Çü şahrâ **şahnına** gül perde çekdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 1*). [*şahnına, -i, -n, -a]*

şahn-ı bâğ: Bahçenin yüzeyi.

1. Tadı şekker mizâcî zencebîlî
Tonatmış ter çiçekler şahn-ı bâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 29*). [*şahn-ı bâğ, -ı]*

şahrâ: Çöl, kır, ova.

1. Gezer dil-dâde dil-ḥaste dil-efgâr
Gehî **şahrâ** vü küh u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [*şahrâ,]*
2. Kabâ vü pîrehenden bağlamaz raḥt
Gezerdi derd ile **şahrâ** gehî küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 13*). [*şahrâ,]*
3. Teni al olmadın her yâd elinden
Egerçi gezdiler çok tağ u **şahrâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57*). [*şahrâ,]*
4. Çü **şahrâ** şahnına gül perde çekdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 1*). [*şahrâ,]*
5. Eger aransa **şahrâ** vü cibâli
İrem ol ravzaya dinse ḥaḳ ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 104*). [*şahrâ,]*
6. Gözinden akıdur **şahrâya** deryâ
Ḥarâretnden nefes ṭokurdi geh gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 16*). [*şahrâya, -y, -a]*
7. Ki döndi murğ-zârı lâle-zâra
O **şahrâ** kûha döndi küştelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 175*). [*şahrâ,]*
8. Yüce yalıñ gibi sūzân u ser-keş
Ġazeller okıyup **şahrâya** düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 9*). [*şahrâya, -y, -a]*
9. Kâmu divâneler sultânı Mecnûn
Yürür **şahrâda** yok ünsi enîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 7*). [*şahrâda, -da]*
10. Kâra tağda yeşil **şahrâda** gezdi
Ne deñlü istediye bi-behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 32*). [*şahrâda, -da]*
11. Kāvî yil gibi esdi râh bi-râh
İder **şahrâda** mestâne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 27*). [*şahrâda, -da]*

12. Semen **şahrāsına** dürr saçdı haylî
Ki teskîn itdi odin dem'a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*şahrāsına, -sı, -na*]
13. Ne **şahrâ** katlanur cûşına ne tağ
Biñ oldı bir iken Leylî'ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8*). [*şahrâ,]*

şahrâ-be-şahrâ: *Çölden çöle.*

1. Gerekmez baña dil-bersüz hayâtı
Düşüp **şahrâ-be-şahrâ** deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 65*). [*şahrâ-be-şahrâ,]*

şahrâ-bisât: *Çöl kilimi.*

1. Açup kışsa yüzinden perde-i râz
Ki ol **şahrâ-bisât** u küh-bâlîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 3*). [*şahrâ-bisât,]*

şahrâlara düş-: *Çöllere düşmek.*

1. Irâğ oldı çü Mecnûn mäh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldı evden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 62*). [*şahrâlara düş-, -üp*]
2. Beden-i burcın yıkup vîrâne olmuş
Düşüp şahrâlara dîvâne olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 18*). [*şahrâlara düş-, -üp*]

şahrâya düş-: *Çöle düşmek.*

1. Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî
Enisî Leylî'nin haylî hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 73*). [*şahrâya düş-, -üp*]
2. Bir adımda bıraktı şeş cihâtı
Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 23*). [*şahrâya düş-, -üp*]

saht: *Güç, bela.*

1. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Cihâna gelmedi bahtuñ gibi **saht** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 13*). [*saht,]*

saht: *Katı, sert.*

1. Çeküp tutdı zimâm-ı nâkasın **saht**
Haber virdi çağırdı ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 24*). [*saht,]*
2. Alurlar dirhemin aqçeye anuñ
Eger ola kemân süst ü eger **saht** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [*saht,]*
3. Anı küstâh çekemez merd-i hoş-baht
Ki nâ-geh **saht** olursa zî-ḥacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 193*). [*saht,]*

saḥtî: Güçlük, zorluk, zahmet.

1. Tabî'at iştiḥâsı mürde oldı
Kaçan cev'ile nefsum ide **saḥtî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 55*). [*saḥtî,]*

sā'id: Bilek.

1. Müzeyyen kıldı nāzûk hil'at ile
Ridâ vü tavk oldı zûlf ü **sā'id** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [*sā'id,]*

şā'ika: Yıldırım.

1. Ki baḥtum gibi raḥtum olsa fānî
Kaṇı bir **şā'ika** ya şarşar-ı saḥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 43*). [*şā'ika,]*
2. Düşelden cānuma derd-i dil-ārām
Baña bu **şā'ika** kim indi nā-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 27*). [*şā'ika,]*
3. Biraz dem ditredi vü düşdi bî-hüş
Şan indi deldi gökden **şā'ika** fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 41*). [*şā'ika,]*

şā'im: Oruçlu.

1. Geçer her dem firîşteh gibi **şā'im**
Hemişe kütına mezra' kanā'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 28*). [*şā'im,]*

şakal: Sakal.

1. Şakalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zikri öğünük ismi hū hū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 46*). [*şakalına, -ı, -na]*

şakāmet: Bozukluk, noksanlık.

1. Olur şāyeste şast-ı şehriyāra
Bu aşk ile şahih olur **şakāmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 99*). [*şakāmet,]*

sakf: Dam, çatı, tavan. Asuman, gökyüzü.

1. Der ü divārını pür-genc idüpdür
Hem ihlâşı aña **sakf** iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 55*). [*sakf,]*

sakf-ı cihān: Alemin çatısı; gökyüzü.

1. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi zelzele saḳf-ı cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 11*). [*saḳf-ı cihân, -a*]

sāki: *Kadeh sunan, içki dağıtan.*

1. İre hem **sāki** rûhına şevâbı
İrişdürdi çün ilçi bu peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 30*). [*sāki,]*
2. Ki Mecnûn'a içürem zehr-i kâtil
Buyurdi **sākisine** ol cefākār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 13*). [*sākisine,]*
3. Senüñ-çün hālî kaldı şöhet-i gül
Ecel câmin içürdi aña **sāki** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 21*). [*sāki,]*
4. Ki bir yirde olalar mest ü **sāki**
Bular dünyâda olmuşlardı yek 'ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [*sāki,]*

sāki: *Kadeh, içki sunan II sevgili.*

1. Zer ayağ ile sîmîn-sāk **sāki**
Virür rāh ile rûha 'ömr-i bâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 111*). [*sāki,]*
2. Kadeh almağa yokdur kudret-i dest
Elüñden nüş idem deryâyı **sāki** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 63*). [*sāki,]*

sāki-i mest: *Sarhoş içki sunucusu.*

1. Ki zehr-âlûde bâde kıldı ıhżār
Yañılup bezm içinde **sāki-i mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 15*). [*sāki-i mest,]*

şakin: *Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.*

1. Göñülden besler idi cānı gibi
Şakinup sinede imānı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 68*). [*şakinup, -up*]
2. Emîn olma **şakin** zehrinden anuñ
İnen depme vaḳārum kara yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 26*). [*şakin,]*
3. Şakinmişlar vezîri ile sulṭān
Sefih itmiş re'āyā 'aqlun ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 6*). [*şakinmişlar, -mış, -lar*]

şakin: *Sakinmak, esirgemek.*

1. Ulular cem' olup araya düşdi
Şakındı âb-ı rûyî rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*şakındı, -dı*]
2. Ulular cem' olup araya düşdi
Şakındı âb-ı rûyî rāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 36*). [*şakındı, -dı*]
3. Ne güne **şakinursın** şefkatüñi
Ḥayālün pâdişāhına efendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 84*). [*şakinursın, -ur, -sın*]

sakın: Sakın, çekin.

1. Sihrdür key **sakın** âh-ı seherden
Ža‘ife hayfı o ħavf iyle Rab’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 24*). [*şakın,]*
2. Şakın kâr ider âhı dert-mendûn
Şakın irüp kıyâmet rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 31*). [*şakın,]*

sakın: "Yapma, yapmaktan çekin" anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz II sakın sakın, aman ha!.

1. Şakın ey bî-vefâ sengin-dil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 1*). [*şakın,]*
2. Şakın anuñ söziyle ‘âmil olma
Hemişe bendûn olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 8*). [*şakın,]*
3. Şakın yüz virme âyine yüzine
Mişâlûn gösterür ‘âlem gözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 103*). [*şakın,]*
4. Şakın aşl u neseble olma mağrûr
Ki âdemlikden aduñ olmaya dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 37*). [*şakın,]*
5. Perî kim çok seversin anı cândan
Şakın ‘ifrit-i pür-âfetdür andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 50*). [*şakın,]*
6. Şakın şanma anı kân-ı melâĥat
Olur âĥir sana bin dürlü âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 57*). [*şakın,]*
7. Şakın kâr ider âhı dert-mendûn
Şakın irüp kıyâmet rüzgârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 30*). [*şakın,]*
8. Ĥazer iyle **sakın** şer şanma ġayra
Ĥazarsañ ġardaşuñ düşmek içün çâĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 92*). [*şakın,]*
9. Güneş gibi **sakın** ġana girürsin
Beni leb-teşne idelden zülâlûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 54*). [*şakın,]*
10. Revân ĥaĥ çekdi ĥarf-i cür’etine
Şakın başma edebden ĥaşra pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 181*). [*şakın,]*
11. Ki ey bezm-i maĥabbet naĥl-bendi
Şakın şimden girü itme nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 121*). [*şakın,]*
12. Miyânunda vaĥan ĥutmak ĥaĥâdur
Şakın püyendeyi pâyende şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 183*). [*şakın,]*
13. Eger olsa ĥamâĥatdan nişândur
Şakın aldanma ĥallâş-ı zamâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 83*). [*şakın,]*
14. Şakın ol ġan od urur ĥırmenuñe
Vaşî olma öksüze zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 138*). [*şakın,]*
15. Şakın bir ġün añarsın şonra anı
Urup el-ĥışşa Mecnûn destine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 80*). [*şakın,]*
16. Şakın ĥôr añlama ol yâri zinhâr
İdesin hem aña benden selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 92*). [*şakın,]*

sâkin ol: İkamet etmek, oturmak.

1. Yürekde sâkin olsa âteş-i süz
Mecâl olmaz ise bârî vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 132*). [*sâkin ol, -sa]*

sākin ol: Yatışmak, durulmak, rahat olmak.

1. Teselli buldı sākin oldı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 92*). [*sākin ol, -dı*]
2. Biraz sākin olurdu odı tâ ki
Öpüp koçup o hâli bu vefādâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*sākin ol, -ur, -dı*]
3. Biraz sākin olurdu odı tâ ki
Öpüp kucup bu hâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 10*). [*sākin ol, -ur, -dı*]

şakınduk göze çöp düşer: Sakınan göze çöp batar. Çok secdiği ve ihtimam gösterdiği halde o şeye zarar gelmesi durumlarında kullanılan bir atasözü.

1. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Cihāna gelmedi bahtuñ gibi saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 12*). [*şakınduk göze çöp düşer,]*
2. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Şular kim meyve-i hikmet yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 20*). [*şakınduk göze çöp düşer,]*

sākit: Ses çıkarmayan, konuşmayan, susan, sessiz.

1. Kāmu Hāq emrine münkād u sākit
Kāmer kim dā'imā yārî güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [*sākit,]*

sākî-yi devrân: Döne döne içki dağıtan saki; Zamanın sākisi.

1. Şun ey sākî-yi devrân baña şarāb-ı cefā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 1*). [*sākî-yi devrân,]*

sakkā: Saka. Evlere, çeşmeden su taşımayı iş edinmiş olan kimse, sucu.

1. Zülāl oldur şusızlar içe anı
Du'ādan añıla sakkā revāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*sakkā,]*
2. Zülāl oldur şusızlar içe anı
Du'ādan añıla sakkā revāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 70*). [*sakkā,]*

sakla: Saklamak, gizlemek.

1. Nāzar fitne göz āfet ğamze ğammāz
Dil-i 'āşık ne deñlü sakkāya rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 42*). [*şaklāya, -(y)a*]
2. N'idersin sakkāyup dürcüñde borcu
Görürsin her seher bu şubh-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 70*). [*şaklāyup, -y, -up*]
3. Tehî diller niye sakkārlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 26*). [*şaklārlar, -r, -lar*]
4. Başuñ sakkā ki taş taşta tokundu
Çü başduñ kuyruğın uyar yılanuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 24*). [*şakla,]*
5. Dönüp andan eve 'azm iylediler
O rāzı sakkāmadı ol güzel kız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 167*). [*şaklamadı, -dı*]

sāl: Yollamak, göndermek, salmak.

1. Yāhūd cennet hümāsı sāye **şalmış**
Zihî sāye ki anı aya **şalmış** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [*şalmış, -miş*]
2. Bisât-ı ‘izzetin bālāya **şaldı**
Sa‘âdet bâbinuñ miftâhını Hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 72*). [*şaldı, -dı*]
3. Ki **şalam** tapuna geh geh selāme
Ne per var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 74*). [*şalam, -am*]
4. Siper **şaldı** şuya be-şüret-i ceng
Kararmış dide-i nergis seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 20*). [*şaldı, -dı*]
5. İrişdi çün kazâ-yı âsmānî
İl ucına iricek ilçi **şaldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 21*). [*şaldı, -dı*]
6. Şalup aşhâb-ı Nevfel üzre tâzi
Mübârizler hürüş u cûşa geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 58*). [*şalup, -up*]
7. Çeri dirdi ulaqlar **şaldı** çün bād
Alup bunca çeriyi yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*şaldı, -dı*]
8. Niçün **şalduñ** ayağa irdise el
Gice kim yâr idüñ yanumca çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 190*). [*şalduñ, -duñ*]
9. Seni göñlüñ gibi **şaldı** kenāra
Girüp döşekde ‘üryān cān cāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 44*). [*şaldı, -dı*]
10. Uvat kim gelmez andan kār-sāzî
Beni seyl-i belā **şalmaz** kenāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 147*). [*şalmaz, -maz*]
11. O göz çıksun ki ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 39*). [*şalarken, -ken*]

sāl: Yıl II sene.

1. Kaçan kim ‘ömrinüñ on oldı **sâli**
Hikâyet oldı illerde cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 91*). [*sâli, -i*]

sāl: Uzatmak.

1. Dağı boynına kol **şalmış** degüldür
Anı Mecnûn çün egri sözlü gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 108*). [*şalmış, -miş*]

şalāh: İyileşme, iyilik.

1. Tağılur düşmenüñ kalb ü cenāhı
Eger şulh u **şalāha** iyilese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109*). [*şalāha, -a*]
2. Zemān-ı guşşada gam-h‘âr idüñ sen
Oğulsuzlıkda gördüñ sen **şalāhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 49*). [*şalāhı, -ı*]

şalāh-ı dil-nüvāz: Gönül okşayan doğruluk.

1. İder ‘âkil şalāh-ı dil-nüvāzı
Didi sizden murādum vuşlat idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 20*). [*şalāh-ı dil-nüvāz, -ı*]

sālār: Reis.

1. Tütüp dāmānumı da‘vet idersin
Baña **sālār** iken ‘izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 136*). [*sālār,]*

sālār: Salmak, bırakmak, yaymak.

sālār-ı kabîle: Kabile reisi.

1. Şadā-yı na‘ra tldı āsumāna
Öz aşhābiyle **sālār-ı kabîle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 13*). [*sālār-ı kabîle,]*

sālik: Bir yolda giden, bir yolu takip eden insan; bir tarikata girmiş, bir mürşide bağlanarak manevi yolculuğa çıkmış olan kimse.

1. O yol **sāliklerinin** nola hāli
Ki ‘aqlı ola pāyinün ‘ıķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 79*). [*sāliklerinin, -ler, -i, -nün]*

şalın: Naz ve eda ile yürümek.

1. Şalınmağa bahār oldı bahāne
Kıyāma geldiler şevķ u şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 72*). [*şalınmağa, -mağ, -a]*
2. Şalınmak göstere kebg ü tezerve
Ala mülk-i çemenden hem hārācî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 84*). [*şalınmak,]*

sāmān: Rahat, huzur.

1. Delürmiş şöyle ne ğam var ne **sāmān**
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [*sāmān,]*

sāmān: Saman, saman çöpü.

1. Ki degmen il katında bir **şamana**
Şavurduñ yile virdüñ hırmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 32*). [*şamana, -a]*
2. Biter hāşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup **şamān** yile yabāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 101*). [*şamān,]*

sāmān: Orta Asya ve doğu İran'da kurulmuş, adını kurucusu Saman Hüdâ'dan alan bir hanedanlıktır.

1. Yürüttdi başı üzre āsiyābı
Nice **Sāmān'ı** bî-sāmān idüptür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 63*). [*sāmān'ı, -ı]*

şamğ-ı dıraht: Ağacın zamkı, reçinesi.

1. Virürem kazıyup şamğ-ı dırahtı
Budur loğma baña yâhüd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 56*). [*şamğ-ı dıraht, -ı*]

sâmi': Dinleyen, dinleyici.

1. Oğur ba'zı cemâ'at ba'zı sâmi'
Hañib oldı hezâr elhâna çıkdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 26*). [*sâmi',*]

şan: İtibar, nam, şöhet, şan, ün.

1. Delüye uyma şıgımaz ad u şane
Zihî müşkil fazâhat zî-melâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158*). [*şane, -e*]

şan: Sanki, güya.

1. Nigâr u nakş ile şan hâne-i Çîn
Muraşsa' la'l-i aħmerden licâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 54*). [*şan,*]
2. Şafâ vü şevk ile endâmı tıldı
Muħabbet şan mücessem âdem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 88*). [*şan,*]
3. Olur cîm olmasa ol zülf ü kâkül
Hemişe boynuma şan halka-ı ğul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 20*). [*şan,*]
4. Olur hâlûnsüz olsa nokta-i zâl
Ser-i mâr üzre şan nokta-i hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 26*). [*şan,*]
5. Tavâf-ı kûy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından diyüp lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 9*). [*şan,*]
6. Vücûdî ara yirde ħurd u haşhâş
Yeħüd şan lâledür bağrında dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 13*). [*şan,*]
7. El urdı halkaya şan zülf-i dil-dâr
Didi yâ Rab bu bende halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 60*). [*şan,*]
8. O da hûş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 76*). [*şan,*]
9. Siyâh oldı yüzüm şan düda düşdüm
Degül elde bilürsin rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14*). [*şan,*]
10. Çeker şan pâydân peykân-ı hârı
Harîrinden gül istebrak tokurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 14*). [*şan,*]
11. Kıyâmet koptı şan taraf-ı 'Arab'dan
Bu aħterlerde Leyli meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 74*). [*şan,*]
12. Güzel ter-sebz hûş bustân var idi
Yeşil hülle giyer her naħl şan hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*şan,*]
13. Ter ü tâze teni şan dürr-i meknûn
Benefşe dâ'ire çekdi semende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 8*). [*şan,*]
14. Omuzda nîzeler şan mâr-ı Dahhâk
Kabile-gâh-ı Leyli'ye seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 8*). [*şan,*]
15. Şan ağı şîşesinden şehd umarlar
Şarâb isteyü 'azm iden serâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 172*). [*şan,*]

16. Şan oğlu katına şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 46*). [şan,]
17. Şan olmuşdur yükiyle gemisi garķ
Yarım günde güneşden cânı kızdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 8*). [şan,]
18. Yeşil dîbâda şan pîrâye gibi
Özi kim mefreş-i dîbâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 22*). [şan,]
19. Cihân şan kâra ağ ile büründi
Felek yıldızları döndi çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 2*). [şan,]
20. Çerâğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üze râst çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 6*). [şan,]
21. Ölüye şan hayât-ı tâze virdi
Meger gördi gelür bir pîre ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 14*). [şan,]
22. Alup peyk anı uçdı şan hamâme
Çü Leylî gördi yâruñ nâmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [şan,]
23. Ğam-ı Yûsuf da şan Ya’kûb-ı ğam-gîn
Nitekim itdi harc ‘ömri vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 4*). [şan,]
24. Bu ğam ğam yüki üze oldı ser-bâr
Şan eski hasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [şan,]
25. Ki rakş itdi şafâdan şan hamâme
Birazdan nâmeyi aldı oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 166*). [şan,]
26. Gelür üftâdeñe geh geh niyâzuñ
Hamâm-ı nâme şan tãvus-ı kudsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 29*). [şan,]
27. Çiçekler gibi reng-â-reng ni‘met
Bu ezhar içre zerde şan gül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [şan,]
28. Kuşatmışlar anı şan halka-i tavķ
Yatur ol halkada şan halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 28*). [şan,]
29. Kuşatmışlar anı şan halka-i tavķ
Yatur ol halkada şan halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 29*). [şan,]
30. Yahûd şan halka halka zulf-i dil-dâr
Nazar idüp irakdan gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 30*). [şan,]
31. Girürdi rakşa Mecnûn şan hamâme
Muķarreb oldı Mecnûn katında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 96*). [şan,]
32. Ara yirde uçardı şan hamâme
Virürdi anlara şevķi bu güyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 106*). [şan,]
33. Müzeyyen şan cemâl-i ‘ıyd-ı nevrüz
Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [şan,]
34. Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
Sütün-ı hayme gibi tutdı servî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 82*). [şan,]
35. Şan iki naķş-ı şüretdür muķâbil
Gönül tâbe gibi tâb üze pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 152*). [şan,]
36. Biraz dem ditredi vü düşdi bî-hüş
Şan indi deldi gökden şâ‘ıķa fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 41*). [şan,]
37. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzün göstermese şan bir hümadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 149*). [şan,]
38. Sibâ‘ anı korurlar şan ‘asesler
Irakdan her ki aña olsa nâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 178*). [şan,]

şan: ... olduğunu düşünmek, zannetmek.

1. Gel ey tãlib ne şanursın bu ‘aşķı
Olur mı gön demür gibi dımışķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [şanursın, -ur, -sın]

2. Şakın **şanma** anı kân-ı melâhat
Olur âhir sana bin dürlü âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 57*). [*şanma, -ma*]
3. Perî **şanup** seven dîv-i sepîdi
Olur âhir o ‘aşkun nâ-bedidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 51*). [*şanup, -up*]
4. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi ‘âşıkdur oğlum **şanma** mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 120*). [*şanma, -ma*]
5. Çü aldı bu cevâbı pîr-i maḥzûn
Didi ‘âşıkdur oğlum **şanma** mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*şanma, -ma*]
6. Muḥabbet mestidir dîvâne **şanma**
Bu sū’-i zann ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*şanma, -ma*]
7. Gören anı **şanur** kim ḥande iyler
Baña dirler niçün yok sende ḥande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 52*). [*şanur, -ur*]
8. Kıyâmet kopdı şan taraf-ı ‘Arab’dan
Bu aḥterlerde Leyli meh **şanasın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 75*). [*şanasın, -a, -sın*]
9. Şanasın ḥaste bûlbûdür kafes teng
Geçerdi şûr ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 182*). [*şanasın, -a, -sın*]
10. Şanasın kara gözdür kapladı ḥûn
Kimi ğilmân-ı rûmî ḥulle müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 40*). [*şanasın, -a, -sın*]
11. Ağu nûş itdürüp niş-i cevâba
Ki Leyli **şanma** bir leyl-i siyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 35*). [*şanma, -ma*]
12. Şanur gören tenin yüz başlu tinnîn
Görinür farkı üzre berç-ı miğfer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 8*). [*şanur, -ür*]
13. Anı bön düşdi **şanur** ehl-i bâzâr
Añup bî-çäre Mecnûn çeşm-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 66*). [*şanur, -ür*]
14. Kaçup andan muḥâṭab itdi perhîz
Bu derdin dökdi hem-derdin **şanup** zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 75*). [*şanup, -up*]
15. Şanasın mest arşlân gezdürürdi
Gezer ‘avret ilüñ dervâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 50*). [*şanasın, -a, -sın*]
16. Yakardı **şanasın** âzer şaçardı
İraq düşdüğü-çün sevgülü yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 144*). [*şanasın, -a, -sın*]
17. Döğünmekden ten oldı pâre pâre
O bed-baḥt anı görüp öldi **şandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 85*). [*şandı, -dı*]
18. Benüm-çün dil seni ğam yiye **şandı**
Şu resme sevdüñ ol yiñi nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 36*). [*şandı, -dı*]
19. Baña ṭa’n itme ey yâr-ı kâdimüm
O kim şâbit **şanursın** şoḥbetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 25*). [*şanursın, -ur, -sın*]
20. Hâzer iyle şakın şer **şanma** ğayra
Kazarsañ kardaşuñ düşmek içün çâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 92*). [*şanma, -ma*]
21. Şanasın ay ile ülker konuşdı
Göyündi aña özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 82*). [*şanasın, -a, -sın*]
22. Şanasın nây içine düşdi âzer
Didi ey gevherümüñ pâk dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 80*). [*şanasın, -a, -sın*]
23. Bunı sen ot **şanursın** gül-şekerdür
Eger ṭoysañ bunuñ sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 26*). [*şanursın, -ur, -sın*]
24. Sikender gitdi **san** âb-ı ḥayâta
O gice Hızr gibi pîr-i zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 104*). [*san,]*
25. Şanasın nâ-resîde ṭıfl-ı şîre
Kâtından ürküdüp dirende şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 84*). [*şanasın, -a, -sın*]
26. Eger itmedi aña seng-i küdek
Didi **şanma** beni şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 147*). [*şanma, -ma*]
27. Hevâya uymazam gerçi ki düdem
Beni **şanma** ki nefsum bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 153*). [*şanma, -ma*]

28. Eger süst ola virür hem melâlet
Güher bulsañ yabânda şırça **şanma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 195*). [*şanma, -ma*]
29. Hümâ girse elüñe serçe **şañma**
Bilimezseñ cevâhir kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 196*). [*şañma, -ma*]
30. Adı divâne kendü ‘âkil idi
Anı her bî-hâber mecnûn **şanurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 29*). [*şanurdu, -(u)r, -dı*]
31. Delü **şandı** anı divâne aħmak
Rivâyet olunur bir demde Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*şandı, -dı*]
32. Xanı derd ü belâda aña **şanı**
Anı **şanma** hemân Leylâ’yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*şanma, -ma*]
33. Şanasın la’l ka’r-ı seng içinde
Olurdu genc iken künc-i belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 24*). [*şanasın, -a, -sın*]
34. Anı mecnûn **şanur** her ehl-i tedbîr
Çerağ-ı hûsn iken dîdar-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 16*). [*şanur, -ür*]
35. Şan oldı şems farkı maṭla’-ı mäh
Tenin ğarķ iyleyüp büy-ı ‘abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 52*). [*şan,]*
36. Ṭolaşdı birbirine lâm-elif-vâr
İki rişte **şanasın** oldu bir tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 143*). [*şanasın, -a, -sın*]
37. Bunı **şanmañ** ki şehvânî marâzdur
O kim taḥşîl ide ‘aşķ-ı tamâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 120*). [*şanmañ, -ma, -ñ*]
38. Miyânunda vaṭan ṭutmak ḥaṭâdur
Şaķın püyendeyi pâyende **şanma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 183*). [*şanma, -ma*]
39. Revende ‘ömrini âyende **şanma**
Kaṣan Leyli nüzûl itdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 184*). [*şanma, -ma*]
40. Muķim olmış **şanurdu** ol müsâfir
Yaturdı ol çürimiş üstüḥ’ân-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 180*). [*şanurdu, -(u)r, -dı*]
41. Şanasın her biri lû’lû’-yi menşûr
Sebîl itmiş Ḥaķ anda selsebîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 26*). [*şanasın, -a, -sın*]
42. Muḥibbe **şanma** ḥizmet zaḥmet iyle
Var ey kâzib ko bu da’vâyı zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 24*). [*şanma, -ma*]
43. Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
Riyâ ‘aşķın Ḥudâ ‘aşķı **şanurlar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 19*). [*şanurlar, -ür, -lar*]
44. Olur yurdu yuvası ‘âlem-i râz
Bu derdi derdi olmayan **şanur** ‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 13*). [*şanur, -ur*]
45. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasuzlığı ben sehl ola **şandum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 51*). [*şandum, -du, -m*]

şan kim: *Sanki.Farz edelim ki, güya.*

1. Yürür **şan kim** delürmiş ṭaĝa düşmiş
Yider ‘avret anı boynında urĝan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 18*). [*şan kim,]*

şanasın: *Sanırsın ki, sanki.*

1. Güline jâle düşmiş eşķ-i terden
Şanasın çeşm-i ‘aşıķdur buñârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 57*). [*şanasın,]*
2. Şanasın tâze aķ gül oldı ĝonca
Şurâhî beñzemmiş ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*şanasın,]*

şanavber: *Çam fıstığı ağacı.*

1. Tır imdi çäre iyle vaşl-ı yāra
Şanavber isteyü ‘azm iyle tağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 29*). [*şanavber,]*
2. Ter ü taze olup serv-i revānı
Şanavber kâmet ü maḥbûb u mehzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [*şanavber,]*
3. Ki anı itmedi âḥirde toprak
Ne yirde bitdi bir serv ü **şanavber** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [*şanavber,]*

şanavber: *Çok uzun bir tür çam; II sevgilinin boyu.*

1. Şerḥa şerḥa oldı şefkatden **şanavber** sînesi
Tağa düşüp itdi Mecnûn şerḥ-i takrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 11*). [*şanavber,]*

sancâğ-ı siyâh: *Siyah bayrak.*

1. Dikince gîce sancâğ-ı siyâhı
Gice kim bir şadefdür kara puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 96*). [*sancâğ-ı siyâh, -ı]*

sandal: *Sandal ağacı (güzel koku yayması yönüyle).*

1. Eger **şandal** eger ‘anber eger ‘ūd
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [*şandal,]*

şanduk: *İçine çeşitli şeyler koyulan, genellikle tahtadan yapılmış kutu.*

1. Kara taşlar ile döğdi serini
Ḳurı **şanduk** gibi göğsin döğderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 131*). [*şanduk,]*

şanduk: *Göğüs, sine.*

1. Hudâ birdür Muḥammed Ḥaḳ resûli
Bu mühr ol sine **şandukına** lâyıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 43*). [*şandukına, -ı, -n, -a]*

şanem: *Güzel, dilber.*

1. Bilürsin her **şanem** kim ‘âmirîdür
‘Arabda ḥüsn ü ḥulḳuñ sāḥirîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 179*). [*şanem,]*
2. Yaraşmaz sen **şanem** gelmege bu deyr
Yüzüñde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [*şanem,]*

şanem: *Put II tapınır gibi sevilen güzel; sevgili.*

1. Dilerem ol **şanemden** iyle rûzî
Didi bunu vü tıtdı rāh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 72*). [*şanemden, -den*]

şanem: *Put; sevgili.*

1. Oturmuş bir **şanem** rāh üzre çün māh
Ne meh burc-ı cemālūn āfitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [*şanem,*]

şānī: *İkinci.*

1. Xanı derd ü belāda aña **şānī**
Anı şanma hemān Leylā'yı sevdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 30*). [*şānī,*]

şanki: *Sanki, adeta.*

1. Dirüp emvāl ü genci **şanki** Kārūn
Virüp iylərđi hırcı mısl-i Ceyhūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 9*). [*şanki,*]
2. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğanniler nevāda **şanki** bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 114*). [*şanki,*]
3. Görüb ol ziveri seyyār-ı gerdūn
Şafādan bî-hūd oldu **şanki** Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 6*). [*şanki,*]
4. Bular birbirinūñ aşkında hayrān
Raķīb ortada fitne **şanki** şeytān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 48*). [*şanki,*]
5. Yanar bir nār olmuş **şanki** pür-nār
Ne küy-ı yāra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [*şanki,*]
6. Yüzin divāra virdi **şanki** sāye
Otururđı göñül teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 180*). [*şanki,*]
7. At üstüne atıldı **şanki** ef'ī
Çuķalı āhenin ü kālbi sengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 6*). [*şanki,*]
8. Bir elde tığ-i Hindī **şanki** meş'al
Olarda ser-keş olup nitekim kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 54*). [*şanki,*]
9. Keserdi ter kumāşı **şanki** şındı
Nice seyyid seri şalındı pāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 82*). [*şanki,*]
10. Deminde **şanki** bād-ı şarşar idi
Ne yire kim ecel minķarı irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 88*). [*şanki,*]
11. Şuyı pāk u muţahhar **şanki** Kevşer
Kenār-ı havza bitmiş taze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 16*). [*şanki,*]
12. Belā vü zaķmet idi **şanki** yāre
Muraşşā' heykel ü altūnlu ĥalĥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 166*). [*şanki,*]
13. Ki gül-gūn itdi cümle tağ u taşı
Yatur seng arasında **şanki** ĥāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 83*). [*şanki,*]
14. Düşüp üstine ditrer **şanki** yaprak
Kara toprağı üzre düşdi bî-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 30*). [*şanki,*]
15. Üşüp yırtarlar idi **şanki** cellād
Bu da'vet etse görüp aşināyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 54*). [*şanki,*]

16. Gül-i nesrine dönmiş ergüvânı
Şararmış rüy-ı simîn **şanki** zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 73*). [*şanki,]*
17. Hırāmân **şanki** Firdevsün tezervi
Añup mâziyi şükr-i hâle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 84*). [*şanki,]*
18. İki ter gül bitürdi **şanki** bir şâh
Elif gibi iki toğru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [*şanki,]*

şanma: Zannetme/.

1. Leb-i yâkûtı **şanma** küt-ı cândur
Ki hûn-ı dîdeden bir katre kandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 55*). [*şanma,]*

saña: "Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Bu yolda yok **saña** ta'n u melâmet
ilâhî cümle 'âşıklar haķı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [*saña,]*

sar: Sarmak, dolamak.

1. Ne denlü **şarsalar** oda pelâsı
Olur 'üryan yaķar cümle libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 27*). [*şarsalar, -sa, -lar]*
2. 'Aşâbe **şardı** derdinden serine
Behî bedri hilâle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 48*). [*şardı, -dı]*
3. Şarılup kundağa ol gonce-i ter
Açup dâye dehânın şundı şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 51*). [*şarılup, -ıl, -up]*
4. Gül-âb ile yuyup dürr-i şemîni
Harîre **şardılar** çün mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 50*). [*şardılar, -dı, -lar]*
5. Kaçan iyler habîbine hilâfı
Şarup nâfe gibi tâ kim harîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*şarup, -up]*

şarar: Rengi sarıya dönmek.

1. Gül-i nesrine dönmiş ergüvânı
Şararmış rüy-ı simîn şanki zerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 73*). [*şararmış, -mış]*

şarar: (Heyecan, korku, hastalık, açlık vb. sebeplerden yüzünün rengi) Solmak.

1. O gonce arturduğca nâz ü ğunci
Şarardı çehre-i Kays'ın turuncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 10*). [*şarardı, -dı]*

şararmış solmuş: Sararıp solmak. Rengi gitmek.

1. Yüzi şolmuş şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-ğuşşa eşke ğarķ tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 6*). [*şararmış şolmuş,]*

sarart: Sarı hale getirmek.

1. Şarardur k r kudan d v-i sep di
 kerdi her ki i derd-i neberdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 98*). [* sarardur, -ur*]

s ray: Saray.

1. H r b-ı b b  b -d d iyleyen ol
 im d n ol **s rayu ** penç idüpdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 53*). [*s rayu , -u *]

sar y-ı d n: Din sarayı.

1. Y ter söyünmege ba da hev s 
Sar y-ı d n   b d iyleyen ol (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 3, Mısra 51*). [*sar y-ı d n,*]

s rb n-ı emr-i b r : Allah'ın emrinin devecisi.

1. Seçer   n **s rb n-ı emr-i B r ** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 1*). [*s rb n-ı emr-i b r ,*]

 arf it-: Harcamak.

1. Bu gün   mr  n bah r  müddetidir
Kem le  arf it an  f r  atıdur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 32*). [* arf it-,*]

sürü: Birinden diğerine geçen, yayılan, sir yet eden, nüfuz eden.

1. Cih nda **s r d r** esr r-ı      
Ne dil var kim yo  anda n r-ı       (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 47*). [*s r d r, -d r*]

 ar : (bir şey diğer bir şeyin üzerine veya etrafına) dolanmak.

1.  arıld  m   -i ter gibi  ar re
Teni  am micmerinde   d gibi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 54*). [* arıld , -d *]

 ar n: Kendi üstüne örtmek, bürünmek; (Sarık, kemer vb.ni)  zerine dolamak, üzerine sarmak.

1.  Arab  avrı ** ar nd ** ter  im me
Hem  e Nevfel'e hem-   bet oldu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 160*). [* ar nd , -d *]
2. Güne gitmedin aya döndü evvel
 ar nd   ems  d lbend n   n ol   h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 51*). [* ar nd , -d *]

sarrâf: Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse.

1. Şuhan **sarrâfî** şâhib-lafz çün zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 1*). [*sarrâfî, -î*]

sarrâf-ı mâhir: Usta sarraf.

1. Söze incü düzen **sarrâf-ı mâhir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 1*). [*sarrâf-ı mâhir,]*

sars: Sarsmak, sallamak.

1. Giderdi nice fersah yire hayli
Her at kim cûşî yiri **sarşar** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [*sarşar, -ar*]
2. Yürekler oynadur tenlerde maşsûs
Atuñ oynaduğı yir **sarşar** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 19*). [*sarşar, -ar*]

sarşar-ı saht: Kuvvetli kasırğa.

1. Ki bahtum gibi rahtum olsa fânî
Çanı bir şa'ika ya **sarşar-ı saht** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 43*). [*sarşar-ı saht,]*

sarul: Sarılmak.

1. Şarulup ğark idem müşk ü 'abîre
Çıkardı mefreşinden hazz-ı dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 40*). [*sarulup, -up*]

sat: Satmak.

1. Bu aldı bir kaç âhû ol da hurde
Geçüp dünyâdan ucuz **satsa** bîzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 65*). [*satsa, -sa*]
2. Şataram saña olursan hırîdâr
Virüp Mecnûn silâh esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 40*). [*şataram, -ar, -am*]

şatan: Şatan (kişi).

1. Suhan gencin **şatan** gencînesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 1*). [*şatan,]*

şataş: Rastlamak, karşılaşmak.

1. Didi bir şahş-ı rindâne-revende
Fülân yirde **şataşdum** ol levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 14*). [*şataşdum, -dum*]

satıcı: *Tüccar.*

1. Güher **satıcısın** biz müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*satıcısın, -sın*]
2. Güher **satıcısın** biz müşteriyüz
Behâsın biñ biñ artur müşteriyüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 79*). [*satıcısın, -sın*]

satranç ağacı: *Satranç oyunu.*

1. Şeh olmak gibidür **satranç ağacı**
Şerî'at bâb-ı kâsr-ı kürbetündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 10*). [*satranç ağacı, -ı*]

şatun al: *Karşılığında bir bedel, değer vererek elde etmek.*

1. Behâsın vir **şatun al** âşkâre
Çü virdi bu cevâbı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 58*). [*şatun al,]*
2. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldu bu esbâbı şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 42*). [*şatun al, -dı*]

savâb: *Doğru, doğru olan şey.*

1. Benî 'Âmir çün aldılar cevâbı
Hemân dönmeğe gördiler **savâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 166*). [*savâbı, -ı*]
2. Qabûl itmekdedür bildi **savâbı**
Giderdi vahşetin âsûde qaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 150*). [*savâbı, -ı*]
3. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger var ise bu râyuñ **savâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 25*). [*savâbı, -ı*]
4. Hemân bildi sükût imiş **savâbı**
Nice söz tıflı kim toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 188*). [*savâbı, -ı*]

savaş: *Savaş, cenk.*

1. Hümâ-yı devlet idi hem direm-vâr
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 7*). [*şavaş,]*
2. Şavaş hâdden geçüp şu baştan aşdı
'Arab seyyidler çün şîr-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 94*). [*şavaş,]*
3. Ecelden ğayri yok zehrine tiryāk
Yarağ itdi **şavaşa** ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 13*). [*şavaşa, -a*]
4. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 16*). [*şavaşa, -a*]
5. Anuñ sa'yı der-i Leylî tavâfı
Şavaşıda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 103*). [*şavaşıda, -da*]
6. Seher Dâhhâki güldi yüzün açdı
Mübârizler **şavaşa** bindi çâlāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 7*). [*şavaşa, -a*]
7. Ol evvelki **şavaş** yirine irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [*şavaş,]*

8. Şavaşa cem‘ idüp her ceng erini
Medîne’den hemân tâ hadd-i Bağdâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 48*). [*şavaşa, --a*]
9. Bu lu‘be-senc ayasın karşı idi
Sipâhiler **şavaşda** şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 21*). [*şavaşda, -da*]
10. Ser-i Elbürzi gürzi iyleye hürd
İder Leylî gürühiyle **şavaşı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 33*). [*şavaşı, -ı*]
11. Aña da katı yiller oldu buyruk
Anuñ-çün biz kılurduk dün **şavaşı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 149*). [*şavaşı, -ı*]
12. ‘Arabda mu‘teberdür şulh u cengi
Şavaşa varsa tartışmış yarağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 105*). [*şavaşa, --a*]
13. Kılıç gibi **şavaşda** yüzi ağıdur
Yürürse cem‘ idüp ceş ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 106*). [*şavaşda, -da*]

şavt: Ses, avaz.

1. Tıyuldu ilde hâl-i derd-nâki
‘Irâk’a irişüp **şavt** u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 17*). [*şavt,]*

şavt: Bağırma, haykırma, çığlık.

1. Hicâz iklimin ürkütüdi tarağı
Uyardı düşmeni **şavt** u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 7*). [*şavt,]*

şavt-ı şedid: Şiddetli haykırış; kükreme.

1. Olup pençe-be-pençe dest-ber-dest
Bu mest arşlânların şavt-ı şedidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 97*). [*şavt-ı şedid, -i*]

şavul: Savmak, defetmek, uzaklaştırmak.

1. Şavuldu ‘âkıbet elhamdülillah
Bumı Leylî işitdi çün pederden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 20*). [*şavuldu, -dı*]
2. Şavulmaz bildiler hergiz belâsın
Kesüp ümmîdi gitdiler o yârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 114*). [*şavulmaz, -maz*]

şavur: Bir yerden başka bir yere sürüklemek.

1. Acıtma cânını helvâ-yı cânsın
Şavurduñ hırmen-i kâdrüm yabaña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 31*). [*şavurduñ, -du, -ñ*]
2. Ki degmen il katında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ hırmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 33*). [*şavurduñ, -du, -ñ*]
3. Dönüp qahrı yili Mecnûn’a esdi
Esüp **şavurdu** evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 19*). [*şavurdu, -dı*]

say: Kabul etmek, addetmek.

1. Nişār iylerdi dinār ile dirhem
O her dinārı dāğ-ı ğam **şayardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 141*). [*şayardı, -ar, -dı*]
2. Nişār-ı dirhemi derhem **şayardı**
Aña her kim gül-âb-ı ter şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 142*). [*şayardı, -ar, -dı*]
3. Sen anuñ gibi yârı yoğa **şay** var
Kañı ol dōst kim zehrin yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*şay,]*

sa'y: Çaba, gayret.

1. Geçürmez **sa'y** ile hergiz nişân-ı mâ-‘arafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ‘inâyet tütîyâsından (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 6*). [*sa'y,]*
2. Eger açmasa tevfiķuñ cemâli
Açılmaz **sa'y** ile ‘aķluñ ‘ıķâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 84*). [*sa'y,]*
3. Velîkin ol veled kim nâ-ħalefdür
Anuñ taħşîlinün **sa'yi** telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 28*). [*sa'yi, -i*]
4. Ki **sa'y** ile kuculmaz mihr ile mâh
Anı da kıldı mecnûn ‘aşķ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 30*). [*sa'y,]*
5. Anuñ **sa'yı** der-i Leylî tavâfi
Şavaşda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 102*). [*sa'yı, -ı*]
6. Emek baña yimek aña bitidi
Vişâle yoğ imiş **sa'y** ile çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69*). [*sa'y,]*
7. Ne ehl-i beytün üze şefkatün var
Ol atanuñ kamu **sa'yı** telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 13*). [*sa'yı, -ı*]
8. Dür-i nâ-süfte içün kıldı tedbîr
Revân tağdan tağa **sa'y** ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [*sa'y,]*

sa'y it: Çalışmak, mücadele etmek.

1. Varup **sa'y it** vişâl-i dil-ber içün
Baña al gel varup olduğı cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 60*). [*sa'y it,]*
2. Getür **sa'y it** karışdur balı yağa
Niğaruñ Ka'be-i küyn tavâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 30*). [*sa'y it,]*
3. Muħâle sa'y iden ‘âķil degüldür
Seni görmek ödinden oda düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 12*). [*sa'y it, -en*]
4. Bu gelmekden bize dek noldu ħâcet
Aña sa'y idelüm olduķa tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*sa'y it-, -e, -lüm*]
5. Bu gelmekden bize dek noldu ħâcet
Aña sa'y idelüm olduķa tākāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*sa'y it-, -e, -lüm*]
6. ‘İlâca sa'y idüp anuñla bile
Ki çäre ideler bî-çâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 20*). [*sa'y it-, -üp*]

sa'y iyle: Çalışmak.

1. Ğazâl içün ğazel okurdı geh ğāh
Düşicek vecde sa'y iylerdi Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 19*). [*sa'y iyle, -r, -di*]

şayd: *Av.*

1. Şehbâz dürür şapuñ ki sultân
Kıldı seni **şayd** için mu'allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 52*). [*şayd,]*
2. Didi ey kayd-ı aşka **şayd** u nañcır
Perişân yıl gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 70*). [*şayd,]*
3. Kemendinden hâlâş olmazdı **şaydı**
Gör ol âhû-yı çeşm-i nâfe-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 28*). [*şaydı, -ı]*
4. Zihî tâlî' ki simurğ oldu **şaydum**
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 48*). [*şaydum, -um]*
5. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o **şayda** yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 45*). [*şayda, -a]*
6. Baña hâbbe gerekmez cümlesin al
Görüp şād oldu ol 'avret bu **şaydı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [*şaydı, -ı]*
7. Ki geldi şapuña ol **şayd** bî-kayd
İşigde sâye-veş yüz sürer ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 78*). [*şayd,]*

şayd it: *Avlamak.*

1. Şikârın na'î ile taşlardı zülfi
Cihânı mu'tlakâ şayd itdi kaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 27*). [*şayd it, -di]*
2. Egildi râst servi düşdi pāya
Didi ey luţfı şayd iden sibā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 39*). [*şayd it, -en]*
3. Düşerdi maşrıkuñ boynına kanı
Tutalum dîlkü şayd itdi horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 23*). [*şayd it, -di]*
4. Revân oldu ki şayd ide gazâli
O hâletde şu resme düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 58*). [*şayd it, -e]*
5. Nice üftâde **şayd itmek** hüyıdur
Huşuşâ cân u dilden haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 44*). [*şayd itmek,]*

şayd iyle: *Avlamak.*

1. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
Esen qal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 27*). [*şayd iyle, -di]*
2. Ki ol âhûyı nice iyleye şayd
Çekerdi dürlü dürlü renc ü derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 48*). [*şayd iyle, -ye]*

şayd-ı dām: *Tuzak avı.*

1. Qatumda bu sözüñ olurdı maqbûl
İki ay şayd-ı dāmumdur hemân bu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 53*). [*şayd-ı dām, -um, -dur]*

şayd-ı mübârek ü mükerrerem: *Mübârek ve kerem sahibi bir av.*

1. Her cân ki senüñ şikâruñ oldu
Zî **şayd-ı mübârek ü mükerrerem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 53*). [*şayd-ı mübârek ü mükerrerem,]*

sāye: Gölge.

1. Irāğ idüp beni sen serv-i nev-bahāra raķīb
Ķatūnda **sāye** gibi Ķaldı yūzi Ķara rākīb (*Leylā vū Mecnūn, Gazel 3, Mısra 2*). [*sāye,]*
2. Yāḥūd cennet hūmāsı **sāye** şalmış
Zihī **sāye** ki anı aya şalmış (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [*sāye,]*
3. Güneş bulmış sa‘ādet **sāyesinden**
Ķamer Ķadre irişmiş pāyesinden (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 7, Mısra 151*). [*sāyesinden, -si, -nden]*
4. Silüp hem Ķam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka‘be **sāyesine** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 21, Mısra 49*). [*sāyesine, -si, -n, -e]*
5. Bu ḥālī iyle Takdīr’e ḥavāle
Siyeh rüyem fütāde **sāye** gibi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 25, Mısra 9*). [*sāye,]*
6. Beni götürme baş geç pāye gibi
Götürmek **sāyeyi** Ķabil degüldür (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 25, Mısra 11*). [*sāyeyi, -yi]*
7. Yoğ idi **sāyesinden** ṭogrı yārı
Gice aĶlasa ḥālīn sāyesine (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 29, Mısra 76*). [*sāyesinden, -si, -n, -den]*
8. Yoğ idi sāyesinden ṭogrı yārı
Gice aĶlasa ḥālīn **sāyesine** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 29, Mısra 77*). [*sāyesine, -si, -n, -e]*
9. Yūzin divāra virdi şankı **sāye**
Otururdu göñül teng ü nefes teng (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 180*). [*sāye,]*
10. Gül anlardan kızardı müliden anlar
Ne servūñ **sāyesine** varsa Leylī (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 30, Mısra 111*). [*sāyesine, -si, -n, -e]*
11. Uyup hem Nevfel’e gitdi iline
Varup devlet hūmāsı **sāyesine** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 33, Mısra 157*). [*sāyesine, -si, -n, -e]*
12. Çü perde yoğ idi her yanı kızdı
Yoğ idi **sāye** gibi ḥiç raḥtı (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 45, Mısra 11*). [*sāye,]*
13. Şuyından ravza gibi oldu sır-āb
Düşüp ol ravza üzre **sāye** gibi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [*sāye,]*
14. Oturdu **sāyeye** bulup dıraḥtı
Ķoyu gölge dıraḥt-ı sebz ü ‘ālī (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 45, Mısra 12*). [*sāyeye, -ye]*
15. Günāhum çok gerek öldür gerek Ķo
Siyeh rüyem öñünde **sāye** gibi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 47, Mısra 65*). [*sāye,]*
16. İrişdi menzil-i mī‘āde dil-şād
Oturdu **sāyesinde** naḥluñ ol nūr (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 68, Mısra 109*). [*sāyesinde, -si, -n, -de]*
17. Olup bī-ḥūd çü **sāye** pāye düşdi
Görüp Mecnūn da yārīn düşdi vecde (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 78, Mısra 88*). [*sāye,]*
18. Şu olup iyledi didāra secde
Düşicek **sāye** gibi ol iki nūr (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 78, Mısra 91*). [*sāye,]*
19. Bu resme Ķaldılar bir gice bir gün
İki **sāye** gibi çün ol iki nūr (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 78, Mısra 149*). [*sāye,]*
20. Uluşur vaḥşler yanınca bile
Yanınca Zeyd ü çün **sāye** siyeh-püş (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 82, Mısra 69*). [*sāye,]*
21. Güzeller Ķaddi gibi ḥūb u ra‘nā
Ķurulmuş **sāyesinde** gün gibi taḥt (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 85, Mısra 39*). [*sāyesinde, -si, -n, -de]*

sāye: Gölge // himaye, gözetme.

1. Bülend idi Ķamu maḥfilde şadı
Yüce pāye büyük **sāye** uzun boy (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 31, Mısra 15*). [*sāye,]*

- İşidür oldı illerden sözüni
Geçerken hoş-göñül **sāyeñde** cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 55*). [*sāyeñde, -(ñ), -de*]

sāye: Aracılığıyla, yardımıyla.

- Refîkuñ **sāyesinde** ola cāyuñ
Başuñdan dūr olup şehler kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 58*). [*sāyesinde, -si, -n, -de*]

sāye şal-: Gölgelemek; korumak, saklamak, gizlemek.

- Dem ola üstüme sāye şala hüma-yı ümîd
Eger esāsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 8*). [*sāye şal-, -a*]
- Yāhūd cennet hüması sāye şalmış
Zihī sāye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 149*). [*sāye şal-, -mı*]
- Biter devlete göre büstān da
Kime devlet hüması sāye şaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 71*). [*sāye şal-, -dı*]

sāye-bān: Gölge, koruyan, şemsiye.

- Ola hem **sāye-bānı** sāye-i gül
Hayāl-i yāre tolu cām içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 78*). [*sāye-bānı, -ı*]
- Yürüse peyk öñince tavşan idi
Peri-i tã’ir otursa **sāye-bānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 49*). [*sāye-bānı, -ı*]

sāyebān: Gölge, otağ.

- Başından gitmedi sevdā-yı meknûn
Otursa **sāyebānı** ümm-i gıylān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 15*). [*sāyebānı, -ı*]

sāye-i gül: Gülün gölgesi.

- Ola hem sāye-bānı **sāye-i gül**
Hayāl-i yāre tolu cām içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 78*). [*sāye-i gül,]*
- Yiridür ger olursa menzili nār
Nice hārı ki besler **sāye-i gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 29*). [*sāye-i gül,]*

sāye-vār: Gölge gibi.

- İrişüp **sāye-vār** oldı fütāde
Çuup ağladı ol hāk-i mezārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 16*). [*sāye-vār,]*

sāye-ves: Gölge gibi.

1. Düşürdi **sāye-veş** efgende kıldı
Sözi şerbet şunup mey-gün ruṭabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 18*). [*sāye-veş,]*
2. İderdi **sāye-veş** Leylî 'ye meyli
Ne şudan yudısa ol gül 'ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 112*). [*sāye-veş,]*
3. Ki geldi kapuña ol şayd bî-kayd
İşigde **sāye-veş** yüz sürer ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 79*). [*sāye-veş,]*

sa'y-ı du'â: *Dua etmek.*

1. Varalar Ka'be'ye sa'y-ı du'âya
Ki hâcet-gâh odur cümle du'âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 24*). [*sa'y-ı du'â, -(y)a]*

sa'y-i maḥdûm: *Evladın çalışması.*

1. Dürüş kaçma ulular hizmetinden
Sa'âdetdür o hizmet **sa'y-i maḥdûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 63*). [*sa'y-i maḥdûm,]*

sa'y-i maşâf: *Savaşmak.*

1. Velî Kays'ın kayusu Leylî derdi
Kılurdu her kişi sa'y-i maşâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 101*). [*sa'y-i maşâf, -ı]*

sa'y-ı merdûm: *Göz bebeğinin çabası.*

1. Ne izhâr ide anı **sa'y-ı merdûm**
Göze gözlük ki virür tiz-bini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 122*). [*sa'y-ı merdûm,]*

sa'y-ı şafâ: *Hac veya Umre'de Safâ ile Merve arasında usulüne göre yedi defa gelip gitmektir.*

1. Cemâl-i Leylî'nün âvâresidür
Gönüldi hâcılar sa'y-ı şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 35*). [*sa'y-ı şafâ, -ya]*

sa'y-ı timâr: *İyileştirmek için çaba harcamak.*

1. 'Aceb midür iderse **sa'y-ı timâr**
Kişi çok olsa bilmez aç hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 90*). [*sa'y-ı timâr,]*

sa'y-ı vefâ: *Vefa gayreti, bağlılık için çalışmak.*

1. Aña harc iledi sa'y-ı vefâyı
Vefâlar itdi kim olınsa ger yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 4*). [*sa'y-ı vefâ, -yı]*

sayma: Sayısını bulmak; önemsemek; değer vermek.

1. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşâne
Şu kim bir kâhe **şaymazdı** cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [*şaymazdı, -z, -dı*]

sayru: Sayrı, hasta.

1. Ölen **şayruya** tap tütüz sipendi
Urıldı cânuma çün dâğ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 16*). [*şayruya, -ya*]
2. Yiñi yiñi belâdan **şayru** Mecnûn
Isuz vîrâneler mihmânı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 4*). [*şayru,*]

şayyâd: Avcı.

1. Tutulmuş pâyî muhkem bend ü bağa
Bıçak almış ele hırş ile **şayyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 17*). [*şayyâd,*]
2. Süvârî gördi **şayyâd** oldu maḥzûn
Didi Mecnûn konuk geldüm ḳapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 20*). [*şayyâd,*]
3. ‘Ayâlüm çok ṭa‘amumdur hemân bu
‘Ayâli çok olup ac olsa **şayyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 55*). [*şayyâd,*]
4. İnüp virdi atın Mecnûn-ı ser-mest
Binüp şıçratdı âhû gibi **şayyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 61*). [*şayyâd,*]
5. O **şayyâd** ola sen aṛıun şikârı
Ḥudâ’ya şükr ü minnet kıl ki taḳdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32*). [*şayyâd,*]
6. Seni **şayyâd** idüpdür anı naḥcîr
Görüp **şayyâd** o ṭa‘n-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 34*). [*şayyâd,*]
7. Seni **şayyâd** idüpdür anı naḥcîr
Görüp **şayyâd** o ṭa‘n-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 35*). [*şayyâd,*]
8. Ol avcıdan şatun aldı şikârın
Görüp şâd oldu bu esbâbı **şayyâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 43*). [*şayyâd,*]

şayyâd-ı ḥünî: Kanlı avcı.

1. Ayağın dâma tutmuş tîga püşti
O miskîni başup **şayyâd-ı ḥünî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 17*). [*şayyâd-ı ḥünî,*]

sâz: Çalgı aleti.

1. Ṭolî âb-ı zeheb itdü devâtın
Hem almış **sâzını** Zühre kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 25*). [*sâzını, -ı, -n, -ı*]
2. Bu **sâza** dâ‘imâ olsun naşibûñ
Fedâ olsun cemâl-i yâra cânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 12*). [*sâza, -a*]
3. Ara yirde oda yaḳdı cihânı
Ol iki **sâz** u yek söz u dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [*sâz,*]
4. Nevâsı nağme-i ‘uşşâḳa ṭoldı
Sözi evşâfinuñ süz oldu **sâza** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 9*). [*sâza, -a*]

sebak: Ders, talim.

1. Yüzüñ levhisüz ey dil-dâr-ı dil-cüy
Sebak çeşmüme olmışdır siyeh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 12*). [*sebak,]*

sebât: Bir noktada kımıldamadan durma, olduğu yerde karar kılma. Kararından ve sözünden dönmeme.

1. Anuñ-çün hâşıl olmaz anda dâne
Ola çün dânenün yirde **sebâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 103*). [*sebâtı, -ı]*
2. Zihî ‘arş-ı mu‘allâ ferş-i menkûş
İder ‘arşı **sebât** ile mu‘ayyen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 9*). [*sebât,]*
3. Kime guşsa virür kim âhîr olmaz
Felek kim yok **sebât** üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [*sebât,]*
4. Ne lâyıkdur sana ‘âlem-perestî
Cihâna tapma kim yokdur **sebâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 165*). [*sebâtı, -ı]*

sebeb: Sebep, neden, gerekçe.

1. Qabûl it ‘özümi kim ‘özü-h’âhem
Nazar iyle **sebeb** şorma bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 7*). [*sebeb,]*
2. Bu bed-nâma qara bahtum **sebebdür**
Bu bed-‘âlî‘ ki bed-hâle binâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 80*). [*sebebdür, -dür]*
3. Senüñle ol **sebebden** âşinâyem
Gülüp şem‘a gibi Mecnûn yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 62*). [*sebebden, -den]*
4. Bu zevka bunlaruñ ‘âşkı **sebebdür**
Çekerlerdi bular anda cefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 70*). [*sebebdür, -dür]*

sebeb: Vesile, aracı.

1. Sebeb olma tayanmağa ayağı
Gücüm yitdükce itdüm hâli i‘lâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 82*). [*sebeb,]*

sebîl: Bol bol dağıtmak.

1. Şanasın her biri lû‘lû‘-yi menşür
Sebîl itmiş Hâk anda selsebîli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 27*). [*sebîl,]*

sebîl: Yol.

1. Vaţandan iyledi âvâre piri
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn **sebîle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 123*). [*sebîle, -e]*

sebük-dest: Eli yatkın, el işlerini çabuk yapan kimse.

1. O zehri Nevfel'e şundu **sebük-dest**
İçüp Nevfel anı cān virdi derhāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 16*). [*sebük-dest,*]
2. Öpüp ter-gül gibi şundu **sebük-dest**
Bağup Mecnûn bu mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 160*). [*sebük-dest,*]
3. Öpüp pîr önine kodı **sebük-dest**
Ki al bu dürleri ayak deri-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 58*). [*sebük-dest,*]

sebük-pây: *yağı hafif, ayağına çabuk.*

1. Sebük-pây iyledi 'azm-i beyābān
O 'aşq āvāresini buldı yāri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 14*). [*sebük-pây,*]

sebz: *Yeşil II Taze.*

1. Libāsı **sebz** ü sündüs nitekim hūr
Elinde mül öniñde gül-cemāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 46*). [*sebz,*]

sebze: *Çimen, yeşillik.*

1. Nice toprak ser-i şeh-zāde idi
Nice **sebze** ki hüsnidür bahāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 171*). [*sebze,*]

sebze-zār-ı pür-ğarā'ib: *Garipliklerle dolu bir bahçe.*

1. Yine çün **sebze-zār-ı pür-ğarā'ib** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 1*). [*sebze-zār-ı pür-ğarā'ib,*]

sebz-i gülşen: *Yeşil gül bahçesi.*

1. Müzeyyen āsmān çün **sebz-i gülşen**
Kevākib çün kevā'ib zer-hamā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 2*). [*sebz-i gülşen,*]

sebz-i nev-hîz: *Taze yeşillikler.*

1. Nevā vü berk ile şūrîde destān
Civān itdi cihānı **sebz-i nev-hîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 9*). [*sebz-i nev-hîz,*]

seç: *İki veya daha fazla şey veya kimseden birinin daha üstün, daha iyi olduğuna karar vermek, tercih etmek.*

1. Ne başdan taş **seçer** ne başı taşdan
Ol āvāre şuş oldı bir süvāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [*seçer, -er*]

secde: Namazda eğilip alınım yere koymak.

1. Kapuñda dide-i ‘akluñ ferî yok
Ne dide **secde** itmeğe seri yok (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78). [secde,]

secde it: Secde durumuna gelmek, secde vaziyeti almak.

1. Bir adımda iderdi iki secde
İki secde iderse n’ola sâcid (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 60). [secde it, -er, -di]

secde iyle: Secde eylemek, birbirlerinin ayağına kapanmak.

1. Bu va‘de iyledi şükrâne secde
Didi bu söz şeker ezdi tãmağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 82). [secde iyle, -di]
2. Düşüp ikisi de şevk ile vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 20). [secde iyle-, -r, -di]
3. Şu olup iyledi didära secde
Düşicek sâye gibi ol iki nûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 90). [secde iyle, -di]

secde kııl: Secde etmek.

1. Delülük tâzelendi kırdı zencîr
Kılup mihrâb-ı yâra karşı secde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 113). [secde kııl, -up]
2. Kaçan Mecnûn düşeydi hâl-i vecde
Varup Necd’e kıılurdu yâre secde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 22). [secde kııl-, -ur, -dı]

secde-gâh: Secde edilecek, ibadet edilecek yer; saygı, hürmet, sevgi göstermek için önünde yere kapaklanılacak yer.

1. Kapuñdur **secde-gâhı** ol sücûduñ
Zihî cünbiş ki mañzâ fañl-ı cûdun (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 35). [secde-gâhı, -ı]
2. Huzûrunda geçe bu ‘ömr-i bâkî
Ki ola **secde-gâhum** hâk-i pâyuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 51). [secde-gâhum,]

secde-i sehiv: Hata secdesi, namazda yapılan bir yanlış için namazın sonunda tekrar secde etme.

1. Dileyem secde-i sehivümde anı
Niyâzında şu deñlü itdi cehdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 108). [secde-i sehiv, -üm, -de]

seçil: Ayırt edilmek, fark edilmek.

1. Dâlâlet ehli hizbinden **seçildi**
İdick imtiyâz ile nidâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 14). [seçildi, -di]

sefâhet: Zevk ve eğlenceye ve yasak şeylere düşkünlük, akılsızlık edip lüzumsuz yere, sonunu düşünmeden, hazz-ı nefis için masraf etme.

1. Sefâhet ceyşi açmadın puşüyı
Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 18*). [sefâhet,]

sefer: Yolculuk, seyahat.

1. Koyup anı geçüp yıl gibi esdi
Varup ‘Âmir iline ol **seferden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 111*). [seferden, -den]
2. Çerâğuñ başı hûş olmaz yıl ile
Seferden çün iline râcî‘ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 27*). [seferden, -den]
3. Ki kız kıvminüñ oldı taşu da nerm
Bir iki gün **seferden** diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 87*). [seferden, -den]

sefer ehli: Yolcular, seyahat hâlinde bulunanlar.

1. Saña anda ne menzil kôr ne me’vâ
Sefer ehli iseñ tır yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 75*). [sefer ehli,]

sefer it: Yolculuk, seyahat etmek.

1. Sefer itdi koyup kıvım u kabîle
O deştüñ geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 124*). [sefer it, -di]
2. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şâd
Dağı hergiz sefer itmiş degüldüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 43*). [sefer it, -miş]

sefi: Zevk ve eğlenceye düşkün, parasını pulunu israf eden akılsız.

1. Şakınmışlar vezîri ile sultân
Sefîh itmiş re‘âyâ ‘aqlun ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 7*). [sefi,]

sefi: Bayağı ve yaramaz kimse.

1. Anuñ-çün didi mecnûndur Muḥammed
Müselmânı **sefi** añlar münâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 25*). [sefi,]
2. Nola öldürsenüz iki **sefihi**
Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 14*). [sefihi, -i]

seg: Köpek.

1. Yüzün düşer yire çün mâr-ı bî-pây
Ḥalâş itmezdi **segden** cânı dilkü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 83*). [segden, -den]

2. Degül kuru gülîçe kûrs-ı mehdür
Seg almaz ürmek ile kûrs-ı mâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 37*). [*seg,]*
3. Dil uzatdı aña çün niş-i faşşâd
Ki ey zâlim **segî** gibi zebûn-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [*segî, -i]*
4. Kâtında besledürdi bir nice **seg**
Kime hışm itse cellâda dir idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 2*). [*seg,]*
5. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her **seg** tölendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21*). [*seg,]*
6. Bu sözden şâha virdi h'âb-ı hargûş
Seg ü segbân çü bildi hâk-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [*seg,]*
7. Seg oldum kapuña bu hâle yitdüm
İte atduñ etümle üstüñ 'ânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 58*). [*seg,]*
8. Kani nân u nemek kâtunda hânüm
Bilür **seg** döst kâdrin bilmedüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 61*). [*seg,]*
9. Kılur **seg** Hâk'â hizmet kılmađuñ sen
Següñ şulhı olur bir üstüñ'âna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62*). [*seg,]*
10. Vefâsuz âdemîñüñ kaşdı câna
Sege **seg** olup âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*seg,]*
11. 'Aceb mi kâfiye olsa aña **seg**
Budur **seg** kışşasından kasd-ı râvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 66*). [*seg,]*
12. 'Aceb mi kâfiye olsa aña **seg**
Budur **seg** kışşasından kasd-ı râvî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 67*). [*seg,]*
13. Seni **segden** ne hoş kurtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 52*). [*segden, -den]*
14. Vefâsuz âdemîñüñ kaşdı câna
Sege seg olup âdem yidüren beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*sege, -e]*
15. İte atdılar itlik idüp anı
Aña **segler** hücum itdiler evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 19*). [*segler, -ler]*
16. Yakından göricek bildi yalandı
Ol âhü'yı alup **segler** araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 23*). [*segler, -ler]*
17. Ki olmışdur kerâmetden sirîşte
Ol âhü **segler** ağzında nişeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 39*). [*segler, -ler]*
18. Dehânı **seglerüñ** mühr ile beste
Dehân-ı segde ol kıl gibi hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*seglerüñ, -ler, -ün]*
19. Kılur seg Hâk'â hizmet kılmađuñ sen
Següñ şulhı olur bir üstüñ'âna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 63*). [*següñ, -üñ]*
20. Nice şokdurdılar ben bî-günâhı
Nice **segler** gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 29*). [*segler, -ler]*

segbân: Köpek bakıcısı.

1. Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h'âr
Çü **segbân** bu haberden oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 35*). [*segbân,]*
2. Bu sözden şâha virdi h'âb-ı hargûş
Seg ü **segbân** çü bildi hâk-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [*segbân,]*

segbân-ı şâh: Padişahın köpek bakıcısı.

1. Yaka kendü'yı de bu cevre aîsuz
Varup **segbân-ı şâh** ile bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 9*). [*segbân-ı şâh,]*

segbân-ı sır-püş: Sır saklayan köpek bakıcısı.

1. Kılına degmemişler bu ‘aceb sır
Civân haqqın bilüp **segbân-ı sır-püş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 43*). [*segbân-ı sır-püş,]*

seg-i bed-büy: Kötü kokulu köpek.

1. Didi ger bunda olsa şemme-i hüş
Seg-i bed-büya olmazdı hem-âgüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 144*). [*seg-i bed-büy, -a]*

seg-i eshâb-ı kehf: Ashab-ı Kehf’in Kıtmir isimli köpeği.

1. Didi ey şir-pençe ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 124*). [*seg-i eshâb-ı kehf, -e]*

seg-i leylâ: Leyla'nın köpeği.

1. Ol eşnâda seg-i Leylâ'yı nâ-gâh
Görüb Mecnûn ciğerden iyledi âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [*seg-i leylâ, -yı]*

segird: Koşmak.

1. Arayu gitdi ol merd-i Hudâ'yı
Segirdüp bād-pâyı deşt-ber-deşt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 15*). [*segirdüp, -üp]*

sehâ: Cömertlik, el açıklığı.

1. Çanağın pür-zer itdi her dilenci
Çayurmayup **sehâ** hemyânın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 45*). [*sehâ,]*
2. Ana nâm itdiler ism-i Selim'i
İrerdî ‘âleme hayr u **sehâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 9*). [*sehâsı, -sı]*

sehâb: Bulut.

1. Ecel şemşir ü ‘Azrâ’îl cellâd
O dem penbe olup rahmet **sehâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 25*). [*sehâbı, -ı]*

sehâb-ı cefâ: Eziyet bulutu.

1. Başuma yağduralı yağmurın **sehâb-ı cefâ**
Cihân harâbesi bir vâdîdür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 4*). [*sehâb-ı cefâ,]*

seher: Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

1. Gice göz yummayan ‘uşşāka beñzer
Seher bî-hūd yatan müştāka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 44*). [*seher,]*
2. Gözün yummaz gice şevk-ı **seherden**
Olur esrük gibi bî-hūd **seherden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 42*). [*seherden, -den]*
3. Seher olsa idüp âh-ı seher-gâh
Uyanmadun daği ağıār-ı bed-ḥ’âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 13*). [*seher,]*
4. Seherden yolların gözlerdi tâ şâm
Murâdı bu ki Mecnûn’ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 52*). [*seherden, -den]*
5. Seherde fâhte evrâdı gû gû
İşidüp bu ḥitâbı itmeyen cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 48*). [*seherde, -de]*
6. Siper şaldı suya be-şüret-i ceng
Çararmış dide-i nergis **seherden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 21*). [*seherden, -den]*
7. Meger kim ḥaste olmuşdur **seherden**
Anuñ-çün yire başmağa ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 22*). [*seherden, -den]*
8. Cihâne tiğ-i tiz itdi zebânı
Seherden çüş idüp murğ-ı seher-ḥız (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 39*). [*seherden, -den]*
9. Seher Ḍahhâki güldi yüzün açdı
Mübârizler şavaşa bindi çālâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 6*). [*seher,]*
10. Felek Mecnûnı düşdi yiñi derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz **seherden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 3*). [*seherden, -den]*
11. Seher çün sârbân-ı emr-i Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 1*). [*seher,]*
12. Çerâğ-ı şubḥ-ı rûz-efrûz uyandı
Seher gibi şafâdan tâze rûyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 89*). [*seher,]*
13. Senüñ nedür gıdân ey ṭurfe insân
Didi kim her **seher** dil-ber hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 47*). [*seher,]*
14. Olur bî-çâre ‘uşşākuñ nevâsı
Seherde ‘aşıkuñ dil-ḥaste rûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 49*). [*seherde, -de]*
15. N’idersin şaklayup dürcüñde borcu
Görürsin her **seher** bu şubḥ-ı dil-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 71*). [*seher,]*
16. Muḥabbet ehli şādıklar ḥaḳı-çün
Seherde gözden aḳan yaşlar için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 33*). [*seherde, -de]*

seher yüzi gülince: Sabah olunca.

1. Seher yüzi gülince kıldı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 12*). [*seher yüzi gülince,]*

seherden: Sabah güneş doğmadan önce, seher vakti.

1. Bahâne iyleyüp ol gül **seherden**
Dir idi kim ter olmuş gice terden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 27*). [*seherden,]*

seher-gâh: Seher vakti.

1. Āhumı gûş iyleyüp cûş iylesen âh şabâ
Çin-i zulf-i Leylî’ye varsañ **seher-gâh** ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 2*). [*seher-gâh,]*

2. Tavâf-ı kûy-ı yâre her **seher-gâh**
Varurlardı bile bir iki hem-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 13*). [*seher-gâh,]*
3. Senûn âh u figânun her **seher-gâh**
Nice yoldan azana gösterür râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 125*). [*seher-gâh,]*
4. Omuzda nîzeler san mâr-ı Dahhâk
Kâbile-gâh-ı Leylî'ye **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 9*). [*seher-gâh,]*
5. Şu resme kim uğundi tâ **seher-gâh**
Tabanca urdı Leylî eyle muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 22*). [*seher-gâh,]*
6. Rivâyet olunur kim bir **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 1*). [*seher-gâh,]*
7. Şadefden dür şaçardı nice ferseng
Peder gürına karşı tâ **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 105*). [*seher-gâh,]*
8. Dilinden söz yirine dürr şaçdı
Ki gördüm dün fülân yirde **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 49*). [*seher-gâh,]*
9. Ya istiğfâra gelmişdür **seher-gâh**
Baş açup el götürdi hem du'âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 30*). [*seher-gâh,]*
10. Sürem anuñla bâkî rûzgârı
O gice bu du'âyı tâ **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 37*). [*seher-gâh,]*
11. Ki 'âlem üstine rahmet şaçıldı
Dil-i Leylî güşâde çün **seher-gâh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 7*). [*seher-gâh,]*

seher-geh: *Seher vakti.*

1. Seher-geh çünki şarḡ-ı kırmızı-puş
Müzehheb güş-vârı aşdı der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 1*). [*seher-geh,]*
2. Seher-geh çünki çarḡ-ı laciverdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 1*). [*seher-geh,]*
3. Seher-geh çünki tîr-endâz-ı hâver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 1*). [*seher-geh,]*
4. Mehi virdi dehân-ı ejdehâya
Seher-geh çün 'arûs-ı mihr-i gerdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 123*). [*seher-geh,]*
5. Ki iyler cevherinden topraḡı zer
Seher-gehden irüp 'aşkuñ şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 111*). [*seher-gehden, -den]*

sehî: *Doğru, düzgün, fidan gibi.*

1. Sehî servi hilâle döndi anuñ
İrüp şimşâde zahm-ı dest-i nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 50*). [*sehî,]*

sehl: *Sade, sıradan.*

1. Kâbül iyle **sehl** iş gibi tutma
Dilegüm bu durur ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*sehl,]*

sehl ol: *Kolay olmak.*

1. Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
Atasuzlîḡı ben sehl ola şandum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 51*). [*sehl ol, -a]*

sehv: Yanılma, yanlış.

1. Qabûl it **sehv** ile olan sücudüm
Olup bu murg-ı cāna saça dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30*). [sehv,]

sehv iyle: Yanlış yapmak, hata yapmak.

1. Kıla kıbleñde birkaç gün nemâzı
Eger sehv iyle olsam nâ-gehānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 107*). [sehv iyle, -r]

sekâmet: Yanlışlık, bozukluk, sakatlık.

1. Sekâmet şerbetinden içdi cāmı
Eşer itdi tenine tâbiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 42*). [sekâmet,]

sekr: Sarhoşluk. (Tasavvufî manada).

1. İçüp vahdet şarâbın buldı **sekrî**
‘Urûcî harf-ı haṭṭ çekdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 66*). [sekrî, -i]

sekr-i hevâ: Heves sarhoşluğu.

1. Uyar sekr-i hevâdan cān-ı mesti
Ataḡ gitdi cihāndan pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 62*). [sekr-i hevâ, -dan]

selâm: Selam verme, esenlik dileme.

1. Müheyyâ iyleyüp biñ biñ **selâmı**
Ne dem kim cüş ideydi bād-ı Necdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 90*). [selâmı, -ı]
2. Varup gelse peyâmuñla **selâmuñ**
İderken bu niyâzı ol büt-i nâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 136*). [selâmuñ, -uñ]
3. Kemâl ü hâl ile maḡbûl-i âdem
‘Azîz oldıḡı-çün ilde **selâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 19*). [selâmı, -ı]
4. Selâmın aldılar İbnü’s-Selâm’uñ
Didiler yok qabûle bizde taḡşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 58*). [selâmın, -ın]
5. Baña aşşîñ budur andan kesildüm
Gelürdi döstüñ geh geh **selâmı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 25*). [selâmı, -ı]
6. Ki şalam ṭapuna geh geh **selâme**
Ne per var kim uça bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 74*). [selâme, -e]
7. Selâmıñdan iñen unutma bârî
Unutduñ ṭutalum ‘ahd-i nihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 18*). [selâmıñdan, -ı, -(n)dan]
8. İraḡdan virdi Mecnûn’a selâmı
Anuñ güş iyleyüp Mecnûn **selâmın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 21*). [selâmın, -ın]

9. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı hõş gelüp Mecnûn'a gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 37*). [selâmı, -ı]
10. Anuñlaydı **selâmı** vü kelâmı
Kaçan bir beyt okısa ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 200*). [selâmı, -ı]

selâm: *Selâm-ı Bağdadî. Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.*

1. Selâm idi anuñ-çün anuñ adı
Tariķ-ı aşk içinde cüst ü çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 10*). [selâm,]
2. Selâm'a olmayalar tã ki hã'il
Selâm andan çü gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 35*). [selâm,]
3. Selâm ortaya kodı hõş ta'âmı
Didi kim tuzlu söze tatlu dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 112*). [selâm,]
4. Selâm oldu vedâ' üzre havâle
Zarûretten **Selâm** itdi vedâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 210*). [selâm,]
5. Selâm oldu vedâ' üzre havâle
Zarûretten **Selâm** itdi vedâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 211*). [selâm,]
6. Ki tã Mecnûn qabûl itdi o 'ahdi
Çü maqbûl iyledi Mecnûn **Selâm'ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 111*). [selâm'ı, -ı]
7. Selâm'a olmayalar tã ki hã'il
Selâm andan çü gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 34*). [selâm'a, -a]
8. Kem itme bârî qadr ü hürmetini
Nedim idindi çün Mecnûn **Selâm'ı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 199*). [selâm'ı, -ı]
9. Bilürem şübhesüz tırmar kaçarsın
Selâm'ıñ gönline güç geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 101*). [selâm'ıñ, -ıñ]
10. Yimekten uyğudan itmişdi hâlî
Velî miskîn **Selâm'ıñ** şorma hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 205*). [selâm'ıñ, -ıñ]

selâm it: *Selam söylemek. Selamını birine götürmesini söylemek.*

1. Şaķın hõr ańlama ol yãri zinhãr
İdesin hem aña benden selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 93*). [selâm it, -e, -sin]
2. Selâm itmege aña sürdi nãqa
Beriyge içre gitdi nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 22*). [selâm it, -meg, -e]

selâm iyle: *Selam vermek, selam söylemek.*

1. Şadâkat burcınuñ tâbende mâhı
Seni şordı selâm iyledi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 91*). [selâm iyle, -di]

selâm vir: *Selam vermek, selamlamak.*

1. Görüp şeyhî selâmı virdi Mecnûn
Tırup qarşusına çün şem'-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 88*). [selâm vir, -di]
2. Qatı heybet olup virdi selâmı
Peder didârını çün gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 2*). [selâm vir, -di]

3. İrakdan virdi Mecnûn'a selâmı
Anuñ güş iyleyüp Mecnûn selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 20*). [*selâm vir, -di*]
4. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı hoş gelüp Mecnûn'a gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 36*). [*selâm vir, -di*]
5. Selâmın virmege İbnü's-Selâm'ı
İdüp evvelde resm-i dest-bûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 54*). [*selâm virmek, -e*]

selâmet: *Esenlik, sağlık.*

1. Selâmetlik yüzi şuyını saçdı
Kesüp cân u cihandan iltifâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 20*). [*selâmetlik, -lik*]
2. Melâmetden **selâmet** olsa yegdür
Şikâr olmağ kişi çeng-i nehenge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 110*). [*selâmet,]*
3. Atası Leylî 'yi kurtardı gitdi
Selâmet kaldı Mecnûn ille maḥrûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 41*). [*selâmet,]*
4. Bu cünbişden de döndi âşikâra
Selâmet terk idüp İbnü's- Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 41*). [*selâmet,]*
5. Yüzin döndürmeye vü tuta başı
Şu kim ister melâmetden **selâmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 17*). [*selâmet,]*
6. Zerûñ anda şına ref'iyle şekki
Riyâ gışşından olursañ **selâmet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 29*). [*selâmet,]*

selâmet olmak: *Kurtulmak.*

1. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan kim **selâmet olmak** ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 117*). [*selâmet olmak,]*

selâmı kes-: *(Biriyle) her türlü ilişkiye son vermek, alâkayı koparmak.*

1. Cefâ deminde irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 3*). [*selâmı kes-, -e, -(y)di*]

selâmın: *Allah'ın selâmı.*

1. İdüp 'azm-i sarây-ı Ümmühânî
Resûlüllâha virdi Hâk **selâmın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 11*). [*selâmın,]*

selâsil: *Zincir(ler).*

1. Biri oldı **selâsil** biri ağılâl
Belâ vü âfet olsa cânâ tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 168*). [*selâsil,]*

selb ol: *Yok olmak.*

1. Bil andan âdemîlik selb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 138*). [selb ol, -up, -dur]

selim: Bir kusuru ve eksiği olmayan, doğru, kusursuz, eksiksiz.

1. Benî-‘Âmir içinde server idi
Selîm olduğu-çün kalb-i hâlimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 7*). [selîm,]
2. Velî nâm ehli merdüm-zâde idi
Selîm idi çü kalb-i hûş-nihâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 9*). [selîm,]

selim-i ‘âmirî: Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından biri.

1. Üninden aňlamayup şordî nâmın
Didi kim ben Selîm-i ‘Âmirî’yem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 23*). [selîm-i ‘âmirî, -yem]
2. Selîm-i ‘Âmirî’dür hâl-i Mecnûn
Helâl etmeklü devletlü er idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 4*). [selîm-i ‘âmirî, -dür]
3. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
Selîm anı çü ‘üryân gördi gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [selîm,]
4. Vücûdun her libâsın iyleye çäk
Selîm aña o deñlü itdi ibrâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 35*). [selîm,]
5. Bu bir loğma yimedi hep yidi vahş
Selîm aña didi kim ey ciger-sûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 43*). [selîm,]
6. Gücüm yitse varurdum hizmetine
Selîm anuñ baķup bu ĥasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 39*). [selîm,]

selis: Akıcı.

1. Selîs ü dil-peziñ elfâz u ma‘nî
Ne ehli var ki yiye ĥuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [selîs,]

selsebil: Cennette bir çeşme.

1. Şanasın her biri lû’lû’-yi menşûr
Sebîl itmiş Hâķ anda **selsebilî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 27*). [selsebilî, -i]

selvâ: Tih sahrâsında Allah tarafından, “menn” adlı kudret helvası ile birlikte İsrâiloğulları’na indirildiği bildirilen bıldırcına benzer kuş [Men kelimesiyle birlikte menn ü selvâ şeklinde kullanılmıştır]. (Bakara suresi, 61. ayet.).

1. Piyâz ehli olan ‘âmî ne ĥazż iyleye **selvâdan**
Fenâ fâķırdur ey Ĥamdî sevâdu’l-vech fi’d-dâreyn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 12*). [selvâdan, -dan]

selvet: Gönül huzuru, mutluluğu.

1. Şadâ mevciyle töldi evc-i eflâķ
Tırup geh ķol şalar cân **selvetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 27*). [selvetinden, -i, -nden]

sem: Zehir.

1. Baña **sem** virse ol semden ben ölsem
Odumdan döstlar pür-düd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [*sem,]*
2. Baña sem virse ol **sem**den ben ölsem
Odumdan döstlar pür-düd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [*sem*den, -den]
3. Ne hâcet kâse kâse nûş ide **sem**
İçür kanı bu cânı cāmı deñlü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 50*). [*sem,]*

semā: Gök, âsmân.

1. Zemîn ferşi bisât-ı hikmetüñdür
Semā ‘arşı binâ-yı kudretüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 24*). [*semā,]*
2. Zemîne tır didüñ tırdı muḳarrer
Semāya dön didüñ döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 30*). [*semāya, -y, -a]*
3. Ola çün hırmeni vaḳtı **semānuñ**
Tolar yir ḡallesinden ola du‘ānun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 41*). [*semānuñ, -nuñ]*

semā‘: Duyularak öğrenilen.

1. Semā‘ı germ idüp ḡavḡā idenler
Belāya olsalar bir kez giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 10*). [*semā‘ı, -ı]*
2. Semā‘ iyer zihî şāḥib-kerāme
İderdi ḡahḡaha kebk-i hırāmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 42*). [*semā‘,]*

semā‘: Dönme, Mevlevi dervişleri gibi dönme.

1. Semā‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her ḡı‘ış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [*semā‘,]*
2. Yiñi sevdā ile ser-geşte gitdi
Semā‘ u raḡs ile çün çerḡ-ı gerdān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [*semā‘,]*

semā‘ it: Semā etmek, dönmek.

1. Şafāsından semā‘ itdi çü gerdün
Maḡabbet çeşmesinden yundı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 48*). [*semā‘ it, -di]*
2. Ola çün niyetinde ḡible vāḥid
Gider yāre ider zevḡ u semā‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 63*). [*semā‘ it, -er]*

semā‘ it: İşıtmek.

1. Niçün Leylî neşāṭa maḡfil oldı
Semā‘ itdi çü Leylî bu nevāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 159*). [*semā‘ it, -di]*

2. Didi aḥvālī ol esbābı şundi
Semā' itdi çün ol peygāma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 47*). [*semā' it, -di*]

semā' tut: Kulak tutmak, dinlemek.

1. Hevā germiyyetinden oda yandûñ
Çü sözüñ süzına tıtdum semā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 7*). [*semā' tut, -du, -m*]

semāvi: Allahtan gelen, göksel, tanrısal.

1. İle envā'-ı ni'met virdi ḥaylī
Semāvi mā'ide gibi ta'āmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 5*). [*semāvi,]*

seme: Sersem, ahmak.

1. Seme serseme uymaz ol ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşeğe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [*seme,]*

semen: Yasemin.

1. Teferrüc kıлмаğa meyl itdi ḥaylī
Semen-sā sünbülüne táb virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 61*). [*semen-sā, -sā*]
2. Ter ü taze teni şan dürr-i meknûn
Benefşe dā'ire çekdi **semende** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 9*). [*semende, -de*]

semen: Güzel kokulu, sevgilinin ayva tüylerine benzetilen beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç.

1. Didi giysün bunı ol serv-i zibā
Semenden gönlek aq gülden 'imāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 43*). [*semenden, -den*]

semen: Baha, kıymet, değer, tutar.

1. Tümen dürr ü **semen** şekker be-her-vār
Nice yüz ṭabla nāfe la'l-i kânī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [*semen,]*
2. Semen şahrāsına dürr şaçdı ḥaylī
Ki teskīn itdi odın dem'a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*semen,]*
3. Şunuñ qārüresin hem serd ider ol
Şikest olur **semen** simāsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 17*). [*semen,]*

semen-bü: Yasemin kokulu.

1. Semen-bü lāle-rü serv-i revān-ḳad
'Abir-i Mekkidür bûyı ki anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 28*). [*semen-bü,]*

semend: Güzel, süratli ve çevik at.

1. Kime dāmān-ı ümmîdüm açayın
Ğazab rahşın geçer lutfuñ **semendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 53*). [*semendi, -i*]
2. Semendüñ sürmege meydān senüñdür
Çadem eyvānına rence-çadem kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 36*). [*semendüñ, -üñ*]
3. Açılmaz çün elünden genç bābı
Bu mıdur sürdigiñ devlet **semendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 15*). [*semendi, -i*]
4. Tozuña irmesün avcı **semendi**
Ayağūñ izine gerd irmesün hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 60*). [*semendi, -i*]

semer: Meyve.

1. Çiçek gerçi dirahṭa zīb ü ferdür
Velî maḳşūd olan andan **semerdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 24*). [*semerdür, -dür*]
2. Hemān ṭavşına ger ger kelbe beñzer
Aña daḥi ne kuskun bir **semerdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 141*). [*semerdür, -dür*]

semm: Zehir.

1. Göñül dürcine gevher derc idersin
Sözūñ **semm** de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 9*). [*semm,*]

semmi'l-ḥıyāt: Deve (veya urgan) iğne deliğinden geçmedikçe cennete giremezler. (7/ A'râf-40.).

1. Şığardı a'nî **fi-semmi'l-ḥıyātı**
Nizār idüp anı firḳat ribāṭı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 25*). [*fi-semmi'l-ḥıyātı, -ı*]

semmün: Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebü'l-Kâsım, Ebü'l-Hasan ve Ebû Bekr olup, babasının ismi Abdullah'dır. Allahü teâlâya âşık olması ve aşkına dâir sözleri ve yaşayışının dilden dile dolaşması, kendisine "Muhib" (âşık) denilmesine sebep oldu. Aslen Basralı olduğu için Basrî, Bağdât'a yerleştiği için Bağdâdî nisbet edildi. O ise, gerçek âşık olmadığını söyleyerek, kendisine "Kezzâb (yalancı)" dedirtmeye gayret ederdi. Cüneyd-i Bağdâdî hazretlerinin devrinde yaşadı. Ondan sonra 932 (H.320) yılında vefât etti.

1. Muhibler şeyḫi **Semñün** ḥürmetiçün
Ḥabîbüñ Muşṭafâ ḥaḳkı ilāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 38*). [*semmün,*]

sen: İkinci tekil şahıs zamiri (Hz. Muhammed (as.) yerine).

1. Bü'l-Ḳâsım'ı künyet itdi **saña**
Elṭāfuñı iyleyen muḳassem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 47*). [*saña,*]
2. Olmadı cihānda **senden** eşref
Gelmedi vücūda **senden** â'zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 41*). [*senden, -den*]

3. Olmadı cihānda **senden** eşref
Gelmedi vücūda **senden** ā'zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 42*). [*senden, -den*]
4. Ümmî didiler tapuna ammā
‘Ālemde olur mı **senden** a‘lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 44*). [*senden, -den*]
5. Şehbâz dūrūr tapuñ ki sultān
Kıldı **seni** şayd içün mu‘allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 52*). [*seni, -i*]
6. Her cān ki **senüñ** şikāruñ oldu
Zī şayd-ı mübārek ü mükerrrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 53*). [*senüñ, -(ü)ñ*]

sen: *ikinci tekil şahıs zamiri (İnsanın kendi zâtı).*

1. Ne lâyıkdur **sana** ‘ālem-perestī
Cihāna tapma kim yokdur şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 164*). [*sana, -a*]
2. Müsemmasın ki kevne şıgmaz ismüñ
Senüñ-çün halk olundu cümle hestī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 163*). [*senüñ-çün, -üñ, -çün*]

sen: *ikinci tekil şahıs zamiri (Mahmûd yerine).*

1. Qudümünle müşerref iyle Qudsi
Melekler kim **senüñle** müftehirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 17*). [*senüñle, -üñ, -le*]

sen: *ikinci tekil kişi zamiri. II Sevgili.*

1. Qaldı gören anı tañe ey dōst
Sen şahid içün şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 7*). [*sen,*]
2. Keserse boynumı dendānı sīnūñ
Gerekmez harfi **sensüz** sīn ü şīnuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [*sensüz, -süz*]
3. Şikāyet nice itmeyen felekten
Ki ayırdı **senüñ** gibi melekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 40*). [*senüñ, -üñ*]

sen: *"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*

1. Çok zamāndur kim dil-i miskine meskendür o çīn
Cān dañi olsun dilersen **saña** hem-rāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 6*). [*saña, -a*]
2. Irāğ idüp beni **sen** serv-i nev-bahāra raķīb
Qatunāda sāye gibi qaldı yūzi kara rākīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 1*). [*sen,*]
3. Cānum dañi uşda **saña** ey dōst
İt hālūme güldi senden ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4*). [*saña, -a*]
4. Cānum dañi uşda saña ey dōst
İt hālūme güldi **senden** ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 5*). [*senden, -den*]
5. Amān vir ey eccl müsta‘cil olma
Temāyül yaraşur **sen** serve ammā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 5*). [*sen,*]
6. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf ü ruñından ayru düşelden ḥabībūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*sen de, -de*]
7. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehā firāk
Zülf ü ruñından ayru düşelden ḥabībümün (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [*sen,*]

8. Semendün sürmege meydân **senüñdür**
 Qadem eyvânına rence-kadem kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 36*). [*senüñdür, -üñ, -dür*]
9. Ciger-güşem xanı ‘âr ile ğayret
Saña lâyıķ degüldür bu fazîhet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 60*). [*saña, -a*]
10. Saña ta‘lîm-i ĥaṭ yüz kıarasıdur
 Qalem şemşîr-i ta‘ne yarasıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 79*). [*saña, -a*]
11. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
 Seni sevmiş didiler hem **sen** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [*sen,]*
12. Görüp ĥüsniñ melekde **sen** perînüñ
 Seni gözi ısrımış Müşteri’nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 67*). [*sen,]*
13. Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [*seni, -i*]
14. Görüp ĥüsniñ melekde sen perînüñ
Seni gözi ısrımış Müşteri’nün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 68*). [*seni, -i*]
15. Bize bu ĥarf-i ta‘ne ĥoş sabakdur
Seni mektebden almak bil ki ĥaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 78*). [*seni, -i*]
16. İşidüp Leylî âvâzın o zâruñ
 Didi dervîşsin **saña** ĥaḳ vire yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52*). [*saña, -a*]
17. Didi tütup elin ṭur ey hevâ-dâr
Seni Leylî taleb iyer aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 60*). [*seni, -i*]
18. Didi pîr atañam ben ĥaste vü zâr
Senüñ ğavĝân ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 52*). [*senüñ, -üñ*]
19. Bu bed-baḥtım bilürem âḥîr olmaz
Senüñ müjdeñ ĥayâlî zâḥîr olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 72*). [*senüñ, -üñ*]
20. Saña anuñ-çün itdüm ârzüyı
 Bulam ĥâḳ-i ‘Arab’da âb-ı rüyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 5*). [*saña, -a*]
21. Saña ger erre-i sîn ola âlet
 Kesersin komayup ‘ırķ-ı cehâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 21*). [*saña, -a*]
22. Saña ger lâmelîf olursa pergâr
 Olasın devr sırrından ĥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 23*). [*saña, -a*]
23. Meded olursa **saña** mîm ile dâl
 Demüñde cümle ĥayre olasın dâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 27*). [*saña, -a*]
24. Şaḳın şanma anı kân-ı melâḥat
 Olur âḥîr **sana** bin dürlü âfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 58*). [*sana, -a*]
25. Sen anuñ ĝuşşasından zâr u dil-teng
 O **saña** döst olmaḳdan kıur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 78*). [*saña, -a*]
26. Gönül çek aña hergiz nâm-ı Leylî
 Ki anuñ **saña** yok ḳalbinde meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [*saña, -a*]
27. Eger meyl iylemezse ĝam degüldür
Saña yâr ol ki yâruñ kem degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84*). [*saña, -a*]
28. Bulunca tâ ki bir ‘âlî-nijâdı
 İdelüm anı **saña** nâm-zâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 96*). [*saña, -a*]
29. Sen anuñ ĝuşşasından zâr u dil-teng
 O saña döst olmaḳdan kıur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [*sen,]*
30. Sen anı istemekde eşķ-rizân
 O senden göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 79*). [*sen,]*
31. Sen anı istemekde eşķ-rizân
 O **senden** göz yaşı gibi girizân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 80*). [*senden, -den*]
32. Seni dil-teng ider dil-ber dehânı
 Nazar kıl ĝonce-i mîme ḳo anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 75*). [*seni, -i*]
33. Bilürsin bellü ĥâlüm **saña** cümle
 Ki düşmedüm bu ĥâle gendü elümle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 7*). [*saña, -a*]

34. Çü göñlüm yitdi anı bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın anı **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 18*). [*sen,]*
35. Anı kim söyledüñ **sen** dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*sen,]*
36. Anı kim söyledüñ **sen** dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 101*). [*sen,]*
37. Nola biñ cân ile sevsem seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 128*). [*sen,]*
38. Ol âhû çeşm içün ağlar iken ben
Benüm-çün gülmedüñ itler gibi **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 132*). [*sen,]*
39. Nola biñ cân ile sevsem **seni** ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*seni, -i]*
40. Ciger-güşen **senüñ** Mecnûn lağabdur
Delü divâne rüsvây-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 113*). [*senüñ, -üñ]*
41. Ciger-güşen **senüñ** Mecnûn lağabdur
Delü divâne rüsvây-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 103*). [*senüñ, -üñ]*
42. Senüñ âh u figânuñ her seher-gâh
Nice yoldan azana gösterür râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 125*). [*senüñ, -üñ]*
43. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 115*). [*senüñle, -üñ, -le]*
44. Senüñle gerçi hoşdur cân karışmak
Düñür olmak arada kan karışmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 105*). [*senüñle, -üñ, -le]*
45. Velî ben hasteden divânesi yok
Saňa biñ biñ benüm gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 101*). [*saňa, -a]*
46. Esîre yaraşur zencîr ü zindân
Seni sevmekden artuk yok günâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 71*). [*seni, -i]*
47. Ne cürmüm var ki artar her gün âhum
Seni sevmek günâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 73*). [*seni, -i]*
48. Yimişüñ göynüdi **sen** dañi hâmsın
Niçün bir gün beni yâd iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 74*). [*sen,]*
49. Muñâle sa’y iden ‘âkil degüldür
Seni görmek ödinden oda düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 13*). [*seni, -i]*
50. Zihî bed-‘âlî’ ü bed-‘hâl ü bed-baht
Raķibüñ zehri **saňa** akreb oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 15*). [*saňa, -a]*
51. Belâ odında **sen** ben ‘âr içinde
Otur dilden söyünsün âteş-i derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 44*). [*sen,]*
52. Gelüp ben hasteye itseñ nigâhı
Sen alup başını gitdün yabâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 51*). [*sen,]*
53. Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
O pinhân **sen** anuñ-çün ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 87*). [*sen,]*
54. Ne bende yüz ne **sende** yüz şuyı var
Kanı ‘ırz u kanı gayret kanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [*sende, -de]*
55. Ki **senden** dūr ola derd-i dil-ārām
Kim andan bāri âñir gâh gāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 48*). [*senden, -den]*
56. Anuñ taş bağıruñda **senün** taş
O senden fāriğ ü sen aña meşgûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 88*). [*senün, -ün]*
57. Gören anı şanur kim hānde iyler
Baña dirler niçün yok **sende** hānde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [*sende, -de]*
58. Ki ey keklik **saňa** kandan bu pîşe
Bu turfa kañkaha çün irdi kebe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 4*). [*saňa, -a]*
59. Geç ol şudan ki **senden** el yumışdur
Didi çün hāste Mecnûn bu cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [*senden, -den]*

60. Kıluram **saña** vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki hem zer ḥarc idem hem zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 72*). [*saña, -a*]
61. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña me'nûs olunca ol ğazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 79*). [*saña, -a*]
62. Şevâbuñ **saña** yapmaz bu ḥarâbı
Beni terk it ḳo eski pîşem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 116*). [*saña, -a*]
63. Yirüñde yatmağ öğren dâğ gibi
Ġam odına şü şaçmak **senden** olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 141*). [*senden, -den*]
64. Egerçi yundi ḳat ḳat nitekim zâğ
Senüñ destüñde var ise kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 103*). [*senüñ, -üñ*]
65. Kılâm anı **senüñle** hem-terâzû
Eger keklik olup iylerse pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 74*). [*senüñle, -üñ, -le*]
66. Bir ağız gelmedi gonceñ kelâma
İrişdi sîneme şad yara **senden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 19*). [*senden, -den*]
67. İrişmez merhemi bir pâre **senden**
Dükendi ṭâkatum ḳaldum 'amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 20*). [*senden, -den*]
68. Dönersin dösttan çün devr-i ğaddâr
Biz olduk **saña** nuşretde ṭufeyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 135*). [*saña, -a*]
69. Kılursın **sen** 'adü ḥayline meyli
Didi çün 'âşîḳa ḥaşm ola dilber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 136*). [*sen,*]
70. El urmak olmaz aña evvel âḥîr
Ulaşdum **saña** cânândan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 23*). [*saña, -a*]
71. Oñulmaz yâreyi şad-pâre itdüñ
Elüm şundum **saña** düşdüm ayakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 35*). [*saña, -a*]
72. Beni yıḳmağâ ṭutmuşsın ṭolu ya
Yıḳup bünyâdumı vîrân **sen** itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 39*). [*sen,*]
73. Bu mecnûn ḥasteyi ḥayrân **sen** itdüñ
Muḳayyed olmayup Nevfel sözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 40*). [*sen,*]
74. Taẓarru' bâşın açup dirler idi
Ne ḥâşıl ḳanumuzdan **saña** ey şâḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 63*). [*saña, -a*]
75. Ki bu eksüklüğe idem mükâfât
Ki alam bu diyârımdan **saña** cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 201*). [*saña, -a*]
76. Saña devlet ḳapûsın açâ mâli
Bu sözi kim didi ol merd-i ğaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 208*). [*saña, -a*]
77. Nola **sen** de geçerseñ kînelerden
İşidüp bunı Nevfel şefḳat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 68*). [*sen,*]
78. Ola anda ḥalel **sende** ḥacâlet
Çü biz da'vâ-yı nâm u neng idevüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 160*). [*sende, -de*]
79. Elüm de yok ṭayanmağâ ṭayak da
Dile güm **senden** olmaz ise maḳbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 117*). [*senden, -den*]
80. İlenür **saña** öğürî öğürî
İñende bî-günâha urma bendüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 28*). [*saña, -a*]
81. Şataram **saña** olursan ḥırîdâr
Virüp Mecnûn silâḥ esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 40*). [*saña, -a*]
82. O Şayyâd ola **sen** añun şikârî
Ḥudâ'ya şükr ü minnet ḳıl ki taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32*). [*sen,*]
83. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
Ne **sen** benden ne ben senden ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [*sen,*]
84. Ḥudâ şaklâya gözinden ṭuzağüñ
Dilerem **senden** ey gül-büy u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [*senden, -den*]
85. Esîr ü mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
Ne sen benden ne ben **senden** ḥaber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 71*). [*senden, -den*]

86. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim **senden** almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [*senden, -den*]
87. Seni şayyâd idüpdür anı naħcîr
Görüp şayyâd o ta'n-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 34*). [*seni, -i*]
88. Ki beñzer **saña** bu bağrumdaki dağ
Konup üstümdeki ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 50*). [*saña, -a*]
89. Hārâb olmağa yüz tıtdı hâlelden
Diridüñ **saña** ğam irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 61*). [*saña, -a*]
90. Niçün olduñ siyeh bâl u siyeh hâl
Menem mâtemde ammâ **sen** siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 41*). [*sen,]*
91. Ğam irdi yile virdi irmedüñ **sen**
Çü ilden göz çıka derd-i 'amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 62*). [*sen,]*
92. Menem od üzre n'iyler **sende** bu cüş
Seni kim yaqdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 42*). [*sende, -de*]
93. Menem od üzre n'iyler sende bu cüş
Seni kim yaqdı kime mübtelâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 43*). [*seni, -i*]
94. Ya Hindüsün yaħûd Hindü beçesin
Meger **sensin** ğurâbü'l-beyn ey zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 49*). [*sensin, -sin*]
95. Yüzüm levhı bulur anuñla şüret
Senüñle de ane yok şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197*). [*senüñle, -üñ, -le*]
96. Saña görümlü kâldum kâlmadı rüz
Senüñle yanaşalum hem-zebân ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 30*). [*saña, -a*]
97. Depeñden beyle çıkmazdı duħānuñ
Saña beñzer kanı şevk ehli ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [*saña, -a*]
98. Uşan cevri **saña** tavr iylemekden
Meger mihrüñ mübeddel oldı qahra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 42*). [*saña, -a*]
99. Kıyâmet günine kâldı meger şubh
Uyan **sen** bârî ey şem'-i şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 29*). [*sen,]*
100. O düşmez **sen** düşersin aña nâ-gâh
İli incitmegi idinme pîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 94*). [*sen,]*
101. Saña görümlü kâldum kâlmadı rüz
Senüñle yanaşalum hem-zebân ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 31*). [*senüñle, -üñ, -le*]
102. Dirîğ itme 'aded naqđin aħadden
Şaña bed iylemez her kim bed iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 83*). [*şaña, -a*]
103. Baña olmadılar bu dem havâle
Uş on yıldur ki **sana** kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [*sana, -a*]
104. Yaraşur ger **saña** dirlerse insân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 70*). [*saña, -a*]
105. Kanı nân u nemek qatunda hânım
Bilür seg döst kâdrin bilmedüñ **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 61*). [*sen,]*
106. Kılur seg Hâkķ'a hizmet kılmađuñ **sen**
Següñ şulhı olur bir üstüñ'āna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 62*). [*sen,]*
107. Seni segden ne hoş kırtarmış Allah
Didi kim uğramadın ben bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 52*). [*seni, -i*]
108. Yaraşmaz **sen** şanem gelmege bu deyr
Yüzünde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [*sen,]*
109. Kimüñle seyr ider qanda mekânı
Hâber var ise andan **sende** zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [*sende, -de*]
110. Kõmadı bende hâkķa meyl ü cüşı
Senüñ de hîle ise bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [*senüñ, -üñ*]
111. Zihî müşkil belâdur **saña** bu derd
Eger hizmet kılayduñ pâdişāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 22*). [*saña, -a*]
112. Bunı **sen** ot şanursın gül-şekerdür
Eger toysañ bunuñ **sen** lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 26*). [*sen,]*

113. Bunu **sen** ot şanursın gül-şekerdür
Eger toysañ bunuñ **sen** lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 27*). [*sen,]*
114. Siñerek gözüñi **sen** de kapagör
Ebücehl'üñ çün oldı cehli bi-ḥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 22*). [*sen,]*
115. Qabûl iyle sehl iş gibi tütma
Dilegüm bu durur ey ana **senden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 75*). [*senden, -den]*
116. Saña anda ne menzil qor ne me'vâ
Sefer ehli iseñ tır yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 74*). [*saña, -a]*
117. Muḥabbet cāmı cānuña gıdādur
Sen ol gencinesin cāndur tılısmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 161*). [*sen,]*
118. Müşerref ola **senden** gülşen ü bağ
Ayağ altında ḥāk ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 110*). [*senden, -den]*
119. Kuşatmışdur **seni** çün ḥalka-i mār
Eger kim fark iderseñ fark u pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 78*). [*seni, -i]*
120. Senüñ 'acizlığıña rahmet ide
Dilüñ ḥāk it ki āḥir olısar ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 94*). [*senüñ, -üñ]*

sen: "Sen" ikinci teklik şahıs zamiri II Allah.

1. Qapuñ yā Rab taḥayyür dergehidür
Cihān **senden** ne tolu ne tehīdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [*senden, -den]*
2. O ṭālib kim qapuñda mu'tekifdür
Seni bilmekte 'acze mu'terifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 86*). [*seni, -i]*
3. Senüñ gibisini kim bildi ey pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 89*). [*seni, -i]*
4. Çerāğ-ı nūr-ı mişkāt-ı cenāndur
Seni zıkr itmeyen dil ebkem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 93*). [*seni, --i]*
5. Seni her kim ki kem sevdi kem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [*seni, --i]*
6. Qamu mülk-i şehādet 'ālem-i ḡayb
Senüñ şun'ınla mevcūd oldı lā-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 22*). [*senüñ, -üñ]*
7. İy vehhāb-ı 'uḫūl u bā'is-i cān
Senüñ ḥükmüñe var yok cümle yeksān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [*senüñ, -üñ]*
8. Senüñ gibisini kim bildi ey pāk
Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 87*). [*senüñ, -üñ]*
9. Senüñ zıkrüñde dildür cümle zerrāt
Senüñ zıkrüñ gıdā-yı 'aql u cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 90*). [*senüñ, -üñ]*
10. Senüñ zıkrüñde dildür cümle zerrāt
Senüñ zıkrüñ gıdā-yı 'aql u cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 91*). [*senüñ, -üñ]*
11. Qula 'azm u hidāyet ḥazretüñden
Sen ol şeḥsin ki saña bende ḡayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [*saña, -a]*
12. Saña lāyık olan 'afv u aṭādur
Egerçi ayağa düşdüm 'amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [*saña, -a]*
13. Qula 'azm u hidāyet ḥazretüñden
Sen ol şeḥsin ki saña bende ḡayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [*sen,]*
14. Qapuñdur ḥalka miḥrāb-ı münācāt
Qamu ṭālib yiter maṭlūba **senden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 3*). [*senden, -den]*
15. Qamu 'āşık irer maḥbūba **senden**
Ṭaleb kıldan 'ināyet ḥazretüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 4*). [*senden, -den]*
16. Mürid iyle yoluñda mārīd itme
Budur **senden** ümīdüm yā ilāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 47*). [*senden, -den]*

17. apunda ‘aciz ü efgende ayruñ
Senüñ ayruña şehlik taht u taci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [*senüñ, -ün*]
18. Senüñ birdir atunda nüñ ile zehr
apuñ ol resme müstağni ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34*). [*senüñ, -üñ*]
19. apuñdan özge kime yalvarayın
Senüñ hıñmuñ görüp anda açayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 51*). [*senüñ, -ün*]
20. Saña ‘arz iyelerem diñle sözümi
O ‘ahdi kim **senüñle** itdüm ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [*senüñle, -üñ, -le*]
21. apuñ mevlâ vü ayrun **saña** bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70*). [*saña, -a*]

sen: *Sen. II Mecnun.*

1. Du‘asın iste gir yalvar o pîre
Seni tâ kırtara Leylî amından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 85*). [*seni, -i*]
2. Anuñ aş bağı bağıruñda senün aş
O senden färîğ ü **sen** aña meşğül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [*sen,]*
3. Anuñ derdinden aqlarsın güler ol
Bu yol kim **sen** yürürsün pür-atardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91*). [*sen,]*
4. Anuñ aş bağı bağıruñda senün aş
O **senden** färîğ ü sen aña meşğül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [*senden, -den*]
5. İñüñ şuqlun hemîşe büt-perestî
Saña her dem nice bir büt cefası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 29*). [*saña, -a*]
6. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adü oldı saña ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*saña, -a*]
7. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adü oldı **saña** ol bî-vefâ yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 35*). [*saña, -a*]
8. Saña yâd oldı ayre aşinâ yâr
Güli gibi seni de virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 36*). [*saña, -a*]
9. Sen anuñ-çün başarsın bağıruna aş
İrağ oldı **saña** ol nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 49*). [*saña, -a*]
10. Düşüp ayağına ‘özrin dilendi
Didi **saña** lañfe iyledüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 91*). [*saña, -a*]
11. Beni ‘afv ile kim luñf ehlinin sen
Saña gerçek haber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 93*). [*saña, -a*]
12. Sen anuñ gibi yârı yoğâ şay var
anı ol döst kim zehrin yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*sen,]*
13. Sen anuñ-çün başarsın bağıruna aş
İrağ oldı saña ol nice ferseng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 48*). [*sen,]*
14. Gerek **sen** de urasın şîşeye seng
Seni yıllar geçer ol iyilemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [*sen,]*
15. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger **sen** am yiseñ zen hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 73*). [*sen,]*
16. Beni ‘afv ile kim luñf ehlinin **sen**
Saña gerçek haber budur ki Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 92*). [*sen,]*
17. Saña yâd oldı ayre aşinâ yâr
Güli gibi **seni** de virdi bâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 37*). [*seni, -i*]
18. Seni göñlüñ gibi şaldı kenâra
Girüp döşekde ‘üryan cân cânâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 44*). [*seni, -i*]
19. Seni göñlün gibi atdı yabâna
Anuñla sine-ber-sine bir evbâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 46*). [*seni, -i*]

20. Gerek sen de urasın şîşeye seng
Seni yıllar geçer ol iylemez yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 51*). [*seni, -i*]
21. Seni yād iyle itmez yāda meyli
Hemîşe ol perî-peyker perî-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 94*). [*seni, -i*]
22. Senüñ zikrünü idinmişdür evrād
Olup perde-nişin ü rüy-beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 96*). [*senüñ, -üñ*]
23. Senüñ derdüñle dā'im dil-şikeste
Hayâlünüle geçer şām u şabāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 98*). [*senüñ, -üñ*]
24. Saña 'arz iyelerem diñle sözümi
O 'ahdi kim senüñle itdüm ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 8*). [*saña, -a*]
25. Ki umduğun yimez bitüdüğün yir
Bilürsin **saña** zāhir cümle kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 29*). [*saña, -a*]
26. Şeker-lebden tuz ekme **sen** de zinhār
Meger zaḥm acısından bî-ḥabersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 38*). [*sen,]*
27. Ḥabāb-ı eşk olur çeşmüme ey dōst
Kaçan **sen** zāhir itseñ dūd-ı āhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 45*). [*sen,]*
28. Urursın **sen** de yārem üzre yāre
Umaram ben olasın zaḥme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [*sen,]*
29. İdersin **sen** de düşmen gibi derhem
Egerçi baña yār-ı mihribānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 50*). [*sen,]*
30. Urursın **sen** de baña ta'n ile nış
Söyündürmezse raḥmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [*sen,]*
31. Benüm derdüm veli **senden** beterdür
Senüñ var derdüñi yanmağa yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 58*). [*senden, -den*]
32. Senüñ gayruña zehr-ālūde ḥündur
Lebüme degmemişdür gayruñ ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 14*). [*senüñ, -üñ*]
33. Benüm derdüm veli senden beterdür
Senüñ var derdüñi yanmağa yāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 59*). [*senüñ, -üñ*]
34. Ğam u derd ü belā-yı intizāre
Sen anuñ-çün dōkersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 49*). [*sen,]*
35. Ana kani kuruğı ergüvānuñ
İşit bu pendi **sen** de ser-keş olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [*sen,]*
36. Çemende okıya taḥrîr ü taḥrîr
Gözün aç **sen** daḥi ey ehl-i ḥikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 71*). [*sen,]*
37. Küşāde oldu **sen** de olma maḥzūn
Ol āşufte olup bu nükteden tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 76*). [*sen,]*
38. Gözüñ yaşı gibi **senden** kaçır ol
Şafā sür bir nefes vaḥt-i şafādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 50*). [*senden, -den*]
39. İrüp **saña** nice bir yara sîne
Cihān kim māzīdür ma'nide ḥālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 90*). [*saña, -a*]
40. Geçer **sana** ğam ile māh u sāli
Bu deñlü kim belālarda yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 92*). [*sana, -a*]
41. Dem ola kim arayasın Ya'kūb mūm
Egerçi **saña** bu sözler girāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 153*). [*saña, -a*]
42. Baña idbār irişdi **saña** iḳbāl
Benüm 'ömrüm günü irdi zevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 162*). [*saña, -a*]
43. Bitüp ser-sebz olur anuñ nebātı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 105*). [*sen,]*
44. Felekde aḥterüñ tābende olsun
Cihāndan ben gönildüm **sen** esen ḳal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 161*). [*sen,]*
45. Senün ḥüsnün mehi irsün kemāle
Benüm irdi ḥazānum **sen** bahār ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 165*). [*sen,]*

46. Baña irdi hâlel **sen** pây-dâr ol
 Kıpımı yapma zinhâr ocağum yak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 166). [sen,]
47. İtün var dirligi ammâ **senün** yok
 Çü âdem oğlın âdem gibi ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140). [senün, -ün]
48. Niçün gül-ı beyâbândur harîfün
Senün cinsün benem baña harîf ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 145). [senün, -ün]
49. Senün hüsnün mehi irsün kemâle
 Benüm irdi hâzânüm sen bahâr ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 164). [senün, -ün]
50. Saña baña hemân itdüm veda'ı
 Peder bî-çâre elden gitdi ağla (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 8). [saña, -a]
51. Yiyessin tâzî gibi tâziyâne
Saña kim döne döne cevri ider devr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 71). [saña, -a]
52. Dirîgâ yol uzağ u azığum az
 Esen kâl **sen** ki ben kuş gibi uçdum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21). [sen,]
53. İlümden gurbet iklimine göçdüm
 Esen kâl **sen** ki ben gitdüm uzağa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23). [sen,]
54. Ya zibâ bâğa ya müşkil duzâğa
 Esen kâl **sen** ki ben hep rahâtı dirdüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 25). [sen,]
55. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
 Esen kâl **sen** beni şayd iyledi mevt (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 27). [sen,]
56. Uşanmazsın **sen** andan bu 'aceb tavr
 Ger aşlun tâzî ise ey yegâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72). [sen,]
57. 'Aceb cân kôrşısı yok mı ki **sende**
 Zihî ahmağ ol âdem ki çeküp renc (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58). [sende, -de]
58. Yiter **saña** cihânda meyl-i Leylî
 Ne atañı anañı yâd idersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 8). [saña, -a]
59. Yigitlik var idi ma'zûr olurduñ
 Bu kez şimdi kim oldı **saña** çok yaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17). [saña, -a]
60. Baña **sen** ter gül idün ben saña seng
 Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz yil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74). [sen,]
61. Ki şöñinda **senün** gibi hâlefdür
 Atañdan sağ iken kim dür olurduñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 14). [senün, -ün]
62. Saña ben dür idüm çün halka-i der
Senün pendün baña zerden yeg imiş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67). [senün, -ün]
63. Niçün ol gitdi **sen** kâlduñ nişânı
 Didi gayret degül mi andan ey döst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 20). [sen,]
64. Sibâ'ün hâkimi vahşuñ mu'tâ'ı
 Haberler var **saña** sinemde mestür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 41). [saña, -a]
65. Varurdum **saña** nokşânümle ey yâr
 Peder mevtinden oldum eyle gam-nâk (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 212). [saña, -a]
66. Yaşın tütmağ için giydüm kebûdî
Saña ben 'aşıkam şâdık muvâfık (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 217). [saña, -a]
67. Kõ anı kim olasın gamdan âzâd
 Bu gün **saña** bitüren guşşa hârın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 237). [saña, -a]
68. Garîb oldur ki **saña** olmadı yâr
 Bu bî-keslikden efgân ne revâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 240). [saña, -a]
69. Sen âb-ı Hızra irem mi 'aceb ben
 Tâpuñ mihr-i münnevverdür ben âyem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 208). [sen,]
70. Ki cânüm her zaman **senden** degül dür
 Ola çün vaşl-ı cismânîye hâ'il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 220). [senden, -den]
71. Yiter 'uşşâka vaşl-ı 'âlem-i dil
 Beni **senden** ayırdı çarh-ı gâddâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 223). [senden, -den]

72. Benüm **sensüz** maḳāmum beytü'l-aḫzân
Senüñ cânıñla cânım olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 196*). [*sensüz, -süz*]
73. Ğamāme döndi çeşmi ol ğam içün
Senün mestâne nazmuñdan gelüp cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 137*). [*senün, -ün*]
74. Atañ derdini itdi nevḥa da yād
Senüñ bu ğurbetüñ ḥālüñ añup hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 145*). [*senüñ, -ün*]
75. Vücüduñ la'le döndi menzilüñ seng
Senüñ 'ömrüñ geçer ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189*). [*senüñ, -ün*]
76. Sikender teşne-leb çün vire cânı
Senüñ bensüz yirüñ küh u beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 195*). [*senüñ, -ün*]
77. Benüm sensüz maḳāmum beytü'l-aḫzân
Senüñ cânıñla cânım olalı cüft (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 197*). [*senüñ, -ün*]
78. Saña cevri itdi sürersin şafāyı
Didi kim baña yitmez mi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 38*). [*saña, -a*]
79. Nedür **saña** ğidā āḫir şeb ü rüz
Didi olmaz ğidā olmasa ḥayvān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 44*). [*saña, -a*]
80. Senüñ nedür ğidān ey ṭurfe insān
Didi kim her seḫer dil-ber hevāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 46*). [*senüñ, -ün*]
81. Sen ādemsin maḳāmuñ kanda ḫanı
Nice bir ilden olursın nühüfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 68*). [*sen,]*
82. Geçer yıl **sen** düşersin āḫir-i kār
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 120*). [*sen,]*
83. Senüñle şöḫbete var meyli ḫaylī
Sana müştāḳdur göre cemālüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 93*). [*sana, -a*]
84. Saña andan şafā vü şādī vardur
Bu va'de iyledi Mecnûn'ı dil-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [*saña, -a*]
85. Şadākat burcınıñ tābende māḫı
Seni şordı selām iyledi Leylī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 91*). [*seni, -i*]
86. Gül-i gülzār ile ṭolsa kenāruñ
Eritdi 'aşḫ odı kıldı **seni** şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 153*). [*seni, -i*]
87. Senüñ 'aşḫuñda pür-şevk u şeḡabdur
Senüñle şöḫbete mī'ādı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 98*). [*senüñ, -ün*]
88. Senüñle şöḫbete var meyli ḫaylī
Sana müştāḳdur göre cemālüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 92*). [*senüñle, -ün, -le*]
89. Senüñ 'aşḫuñda pür-şevk u şeḡabdur
Senüñle şöḫbete mī'ādı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 99*). [*senüñle, -ün, -le*]
90. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şād
Daḫi hergiz sefer itmiş degüldüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 42*). [*saña, -a*]
91. Saña ma'lūmdur virmez ziyānı
Belā-yı 'aşḫa ben de mübtelāyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 60*). [*saña, -a*]
92. İrüp gördüm bu gün **sen** dil-firūzı
Eger olursa taḫdīrün vifāḫı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 48*). [*sen,]*
93. Döner geh yüzi ḫalka geh ḫafāsı
Dem ola mihr idüp **sen** derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 133*). [*sen,]*
94. Ḥalāş itdi belādan ḫaste cāmı
Dem ola kim olasın **sen** de ḫāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 139*). [*sen,]*
95. Senüñ gibi şikeste beste idüm
'İnāyet irdi Ḥaḫ'dan nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 136*). [*senüñ, -ün*]
96. Senüñle ol sebebdan āşināyem
Gülüp şem'a gibi Mecnûn yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 62*). [*senüñle, -ün, -le*]
97. Muḫıbbümsin benem maḫbūbuñ ey dōst
Benüm 'aşḫum **seni** pür-derd idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 53*). [*seni, -i*]

98. Niçün **sen** süfte-dil âşüfte ola
Gider başdan gam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 114*). [*sen,]*
99. İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyâde
Senüñ gibi nice çoğ ağladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 123*). [*senüñ, -üñ]*
100. Saña cânı sen ol yirinde bâkî
Çü Mecnûn'a irişdi bu nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 22*). [*saña, -a]*
101. Yirinde sen esen kal **saña** cânı
Diseñ ammâ şahîh idi kemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 38*). [*saña, -a]*
102. Ki ol İbnü's Selâm öldi **sen** ol sağ
Kurudı gitdi hâr ey haste bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 18*). [*sen,]*
103. Saña cânı **sen** ol yirinde bâkî
Çü Mecnûn'a irişdi bu nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 22*). [*sen,]*
104. Yirinde **sen** esen kal saña cânı
Diseñ ammâ şahîh idi kemâlûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 38*). [*sen,]*
105. Senüñ 'aşkuña virdi cân-ı pâki
Eğer teftiş idersen ol ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 96*). [*senüñ, -üñ]*
106. Hevân odiyle tölmişdur türâbı
Senüñ şevkuñ dilinde müstemirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 105*). [*senüñ, -üñ]*
107. Senüñ vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten nergis gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 106*). [*senüñ, -üñ]*
108. Senüñ mihrûñ odından oldı pür-süz
Şu reyhan kim bitürmişdür mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 112*). [*senüñ, -üñ]*
109. Senüñ derdüñle virdi cân-ı şîrin
Çü Mecnûn bu 'azâyı iyledi güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 38*). [*senüñ, -üñ]*

sen: *Sen. II Leyla.*

1. Ehl-i nazar kıılır gözine tütüya beni
Öldüm **seni** görüp beni n'ylersin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 5*). [*seni, -i]*
2. Senüñ boynunda n'iyler bend ü zencir
Benem her dem esir-i zülf-i cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 68*). [*senüñ, -üñ]*
3. Ben hîd senüñem ammâ kimüñsin ola **sen** de
Kaddün 'alem-i bâlâ mânend-i kad-i tûbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 4*). [*sen,]*
4. Ben hîd **senüñem** ammâ kimüñsin ola sen de
Kaddün 'alem-i bâlâ mânend-i kad-i tûbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 4*). [*senüñem, -üñ, -em]*
5. Velî yok baña senden özge bir yâr
Beni ey mâh-ı nev Mecnûn **sen** itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 103*). [*sen,]*
6. Bu bi-had fitneye meftün **sen** itdüñ
Delürdüp ben ğarib-i bî-nevâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 104*). [*sen,]*
7. Nihân itdi adü **sen** yiñi ayı
Demidür olasın gün gibi peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 106*). [*sen,]*
8. O bir içim şuyı da şunmadun **sen**
Eger kurbân olursa cân-ı teşne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 96*). [*sen,]*
9. Nice bir hicr ile pejmürde yatam
Dü 'alem baña **sensüz** derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 107*). [*sensüz, -süz]*
10. Senüñ kañuñda ammâ ol hañadur
Ümidüm var ki kaçdun ola cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 90*). [*senüñ, -üñ]*
11. Kime ağlayayın ben bu cefâyı
Senüñ deşneñ şuyına teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 95*). [*senüñ, -üñ]*
12. Bu kâr olmayıcağ **sana** pür-âzer
Yakup Leyli derünün bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 182*). [*sana, -a]*

13. Ki dād idüp kazandı yaḥṣī adi
Ki dest-i ııırşı **senden** ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 17*). [*senden, -den*]
14. Olur **senden** kabîleñ cümle bizār
Olur mādër peder ḥıṣ u birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 180*). [*senden, -den*]
15. Dileyüp ‘özzin itdi çok niyāzı
Ki **senden** kâni‘em didāra geh gāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 51*). [*senden, -den*]
16. Elüm tıttup yabāna atmağ imiş
Saḥa ben cān şataram sen baḥa dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [*saḥa, -a*]
17. Dilüm yok ‘arz ide ḥālūmi **saḥa**
Tıttalum başdan ayağa cefāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 102*). [*saḥa, -a*]
18. Elüm tıttup yabāna atmağ imiş
Saḥa ben cān şataram **sen** baḥa dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 25*). [*sen,]*
19. Niçün **sen** iyledüñ ğayr ile bāzār
Taraḥḥum gösterüp bidād idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 28*). [*sen,]*
20. İrişmez defteri ‘ahdün tamāme
Beni **sen** mümkin olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 93*). [*sen,]*
21. Benüm-çün dil **seni** ğam yiye şandı
Şu resme sevdüñ ol yiñi nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 36*). [*seni, -i*]
22. Gönilerdi **seni** andan da ḥānum
Siyeh ḥālūñ ki gözümdeñ güñ oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 56*). [*seni, -i*]
23. Seni ben müntenı‘dür itmeyem yād
Ĝamuñsuz olıcak şād olmazam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 94*). [*seni, -i*]
24. Niçün ğayre vefāda cehd idersin
Senüñ işüñ baḥa dil şatmağ imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 23*). [*senüñ, -üñ*]
25. Arada ihtilāf olmağ ne müşkil
Senüñ ben mihrüñe cāndan ḥaridār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 27*). [*senüñ, -üñ*]
26. Belā-yı ğamdan āzād itmedüñ hiç
Senüñ ‘aşkıñ yolında geçdi çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 43*). [*senüñ, -üñ*]
27. İşi ğam eşi vahş u āhuvāndur
Senüñ yüküñ çekerken ol giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 129*). [*senüñ, -üñ*]
28. Atası mātemi de oldı ser-bār
Senün ‘aşkıñdan olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 131*). [*senün, -ün*]
29. Yüzün görmez senüñ gibi ḥabibüñ
Yaraşurken **saḥa** ey serv nāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 27*). [*saḥa, -a*]
30. Seni benden daḥi kimse ayırmaz
Olup ma‘şūğ u ‘āşık ‘aşk ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 52*). [*seni, -i*]
31. Yüzün görmez **senüñ** gibi ḥabibüñ
Yaraşurken saḥa ey serv nāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 26*). [*senüñ, -üñ*]
32. O **sensüz** yüriyen bī-rāḥ u pür-āḥ
Yüriyüp çağırur güyā münādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [*sensüz, -süz*]
33. Sığışmaz bir tane ya‘nı iki cān
Fedā iylemişem ben **sana** cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 21*). [*sana, -a*]
34. Gehi leb-ber-leb ü geh nüş-ber-nüş
Senüñ dest ü deḥānuñdan pey-ā-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 29*). [*senüñ, -üñ*]
35. Ki iyleyem **senüñle** i‘tinākı
Zemān ola ğice ḥālī vü rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 24*). [*senüñle, -üñ, -le*]
36. Mekān ola miyān-ı şaḥn-ı gülşen
Senüñle rü-be-rü vü güş-der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 27*). [*senüñle, -üñ, -le*]
37. Aduñ söyle **seni** fehmi itmen ünden
Tolupdur ‘aşk ile bu çeşm ü güşüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 48*). [*seni, -i*]
38. Ne cān tıtydı **saḥa** ne sen cihāna
Dil-ārā bağ idüñ olduñ ḥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [*saḥa, -a*]

39. Anuñ kuflı el irmekden emındır
El irmezdi **saña** ey genc-i maḥzūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 131*). [*saña, -a*]
40. Ne cān ʔoydı saña ne **sen** cihāna
Dil-ārā bağ idüñ olduñ ḥarābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [*sen,]*
41. Be-ma'ni hem-dem-i cān u cenānsın
İraqdur gerçi **senden** çeşm-i rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 135*). [*senden, -den*]
42. Uçar pervane gözinde ḥayālün
Bu gülşenden **seni** ey gül kim aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 113*). [*seni, -i*]

sen: *Sen. II İbnüselam.*

1. Ya **seni** öldürürem yā beni tiz
Yemin itdi añup ol Kirdgār'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [*seni, -i*]

sen: *Sen. II Mecnun'un babası.*

1. Bilimezdüm bu gün dün yidüğüm hem
Bilürem **sen** pedersin ben ḡulāmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 31*). [*sen,]*
2. Velikin ḥâtırumdan gitdi nāmuñ
Gidersen ḥâtırumdan ḡam degül **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 33*). [*sen,]*
3. Didi atasına Mecnûn-ı ḥaste
Senüñ pendüñ ki baña cān-fezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 17*). [*senüñ, -üñ*]
4. Çü bildüm bulmadum bî-çāre ḡaldum
Ne bir gün ben **saña** rāḥat getürdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 63*). [*saña, -a*]
5. Saña ben dūr idüm çün ḡalka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 66*). [*saña, -a*]
6. Mübārek ḥâtıruña gerd olurum
Baña sen şādī idüñ ben **saña** ḡam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*saña, -a*]
7. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulḥ olurdu ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*saña, -a*]
8. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen şulḥ olurdu ben **saña** ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*saña, -a*]
9. Baña sen ter gül idün ben **saña** seng
Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [*saña, -a*]
10. Ben itdüm anı kim güldi **saña** il
Yimezdüñ büstānum ḡuşşasından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 76*). [*saña, -a*]
11. Ki añsuz ben ḡaribi öksüz itdüñ
Baña miḡnet deminde yār idüñ **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*sen,]*
12. Zemān-ı ḡuşşada ḡam-ḡvār idüñ **sen**
Oḡulsuzlıkda gördüñ **sen** şalāḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 48*). [*sen,]*
13. Zemān-ı ḡuşşada ḡam-ḡvār idüñ **sen**
Oḡulsuzlıkda gördüñ **sen** şalāḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 49*). [*sen,]*
14. Ża'if iken daḡi rencūr düşdüm
Baña her pişede üstād idüñ **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [*sen,]*
15. Beni ma'mūr iden bünyād idüñ **sen**
Yıkıldı şimdi bünyādum dirigā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 56*). [*sen,]*
16. Ne bir ḡice kenārunda oturdum
Ṭakarduñ ḡuşıma **sen** ḡalka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 65*). [*sen,]*
17. Mübārek ḥâtıruña gerd olurum
Baña **sen** şādī idüñ ben saña ḡam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*sen,]*

18. Saña ben derd idüm **sen** baña merhem
Baña **sen** şulh olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 72*). [*sen,]*
19. Saña ben derd idüm **sen** baña merhem
Baña **sen** şulh olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*sen,]*
20. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümnden yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 75*). [*sen,]*
21. Yir idün gerçi vâfir guşşasından
Baña **sen** bî-ğaraz yâr idün el-ḥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [*sen,]*
22. Odum cüş iylese kime yanayın
Seni ben bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 61*). [*seni, -i]*
23. Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allah
Seni incitdüm itdüm ḥalka rüsvây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 83*). [*seni, -i]*

sen: *Sen. II Mecnun'un annesi.*

1. Kerem kıl **sen** daḥi geç bu hevesden
Bunı böyle diyüp düşdi ayağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 96*). [*sen,]*
2. Nücüm-ı devletümün yüce burcı
Senüñ zâtından oldı kâr-ı kiştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 83*). [*senüñ, -üñ]*
3. Senüñ ayağın altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur ‘aḳl u hüşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 84*). [*senüñ, -üñ]*

sen: *Sen. II Selam-ı Bağdadî.*

1. Saña lâyıḳ degüldür küşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü gavğa vü ḥaṭardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 66*). [*saña, -a]*
2. Ki ben baña ‘adüyam sen **saña** döst
Benüm tâc-ı serüm ḥâk-i melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [*saña, -a]*
3. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu ḥarfün ṭuymaduñ biñde birin **sen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 69*). [*sen,]*
4. Ne var âsân okursañ zâḥirin **sen**
Benümle yâr olan bî-ḥad gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 70*). [*sen,]*
5. Benümle **sen** derilmek mümteni‘dür
Benüm her şeb yatağum bir ḥarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 76*). [*sen,]*
6. Yaraşmaz **sen** oturasın türâbe
Senüñ ter-penbedür cismün ben âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 78*). [*sen,]*
7. Od ile penbenün olmaz başı ḥoş
Beni ḳo vaḥşiyem **sen** inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [*sen,]*
8. Ḳonuḳ olmaḳ baña **sen** ne revâdur
Ey ferzend-i büzürg ehl-i nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 88*). [*sen,]*
9. Dil-i ‘uşşâḳa nice yâr olasın
Yaraşmaz olasın **sen** baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 91*). [*sen,]*
10. Ki ben baña ‘adüyam **sen** saña döst
Benüm tâc-ı serüm ḥâk-i melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 92*). [*sen,]*
11. Melâmetden zebânuñ iyle kütâh
Beni ḳo var **sen** özge ḥâlüne baḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 167*). [*sen,]*
12. Melâmet âteşine **sen** de ṭap yaḳ
Sözin miḳdârına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168*). [*sen,]*
13. Yaraşmaz sen oturasın türâbe
Senüñ ter-penbedür cismün ben âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 79*). [*senüñ, -üñ]*

14. Senüñ başuñda efser tãc-ı devlet
Senüñ cismüñde nâzûk pîrehen var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 94*). [*senüñ, -üñ*]
15. Senüñ başuñda efser tãc-ı devlet
Senüñ cismüñde nâzûk pîrehen var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 95*). [*senüñ, -üñ*]

sen: *Sen. II Zeyd. (Leyla ile Mecnun hikayesinin kahramanlarından.).*

1. Ayrılmaz oldu **saña** bu hâl ziyân mıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 10*). [*saña, -a*]
2. Belâ naķşından ama bî-ķabersin
Baña **sen** gerçi dîvâne didüñ nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 137*). [*sen,]*
3. Yapış dîrsin baña **sen** şah-ı ķāra
Bu seyle maķlaş olmaz ķār u ķāřāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 148*). [*sen,]*
4. Diridi gūř idenler āferîn bād
Senüñ de hūb ise ey dil hîřālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 7*). [*senüñ, -üñ*]
5. İde ‘ālem **senüñ** de zîkrüñi ķayr
şu dem kim ķayra ķala ķār u bāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 10*). [*senüñ, -üñ*]
6. Fiğāñ u sūziřiyle ķāl-i tengin
Didi **saña** ne irdi ey bürāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 21*). [*saña, -a*]

sen ben: *Senlik benlik davası.*

1. Ki bende ‘aşķ odına yandı **sen ben**
Ben ũrküp yürürem ķün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 34*). [*sen ben,]*
2. Baña vaķdet gerek vuşlat gerekmez
Ķü **sen ben** perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 49*). [*sen ben,]*
3. Belāřı dūřmenüñ yitdi aradan
Ķü **sen ben** perdesi ortaya girmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 51*). [*sen ben,]*

sen bilürsin: *"Nasıl uygun bulursan öyle yap" anlamında kullanılan bir söz.*

1. Velî yok ķalbümüñ bî-dāde meyli
Eger ķız virmeziseñ **sen bilürsin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 131*). [*sen bilürsin,]*

senden özge: *Senden başka.*

1. Velî yok baña **senden özge** bir yār
Beni ey māh-ı nev Mecnûn sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [*senden özge,]*

seng: *Taş // Katı, sert.*

1. Ķam-ı cāndan boşalmış ķalbi zarfi
Dūřüp **seng** ũzre yatur vālîh ũ deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 9*). [*seng,]*
2. Yüregi ũzre ķomıř bir daķi **seng**
Cihānda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 10*). [*seng,]*

3. Bu vech ile beyân iyler rivâyet
Ki ol hâkî bisât u **seng** bâliş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 3*). [seng,]
4. Tolaşmış mârâ dönmiş **seng** içinde
Ğarîb ü bî-kes ü âvâre rencûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 114*). [seng,]
5. Döşegi ıssı kumdan yaşduğı **seng**
Yatur ne hânümânı var ne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 130*). [seng,]
6. Döşegi hâr ola vü yaşduğı **seng**
Hemân bed-bahtum ister bu belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38*). [seng,]
7. İrişdi Necd'e güyâ bedr-i ser-mest
Elinde **seng** ü âhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 47*). [seng,]
8. Ne hâşıl **seng** dîvâr olsa pülâd
İde çün seyl ekini **seng** ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 68*). [seng,]
9. Ne hâşıl **seng** dîvâr olsa pülâd
İde çün seyl ekini **seng** ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [seng,]
10. Ki mûm olur sözinden **seng** ü pülâd
Ölü iş dirgürür kavî-i faşîhi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [seng,]
11. Gerek sen de urasın şîşeye **seng**
Seni yıllar geçer ol ıylemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [seng,]
12. Ki gül-gün itdi cümle taş u taş
Yatur **seng** arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 83*). [seng,]
13. Bile yanınca eţfâl-ı kabîle
Kafâsından atarlar aña **sengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 59*). [sengi, -i]
14. Dir idi hem döğüp **seng** ile sîne
Ki ey şefkatlu ata kande gitdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [seng,]
15. Baña sen ter gül idün ben saña **seng**
Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [seng,]
16. Vücüdün la'le döndi menzîlün **seng**
Senün 'ömrün geçer ol **seng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 188*). [seng,]
17. Vücüdün la'le döndi menzîlün **seng**
Senün 'ömrün geçer ol **seng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 189*). [seng,]
18. Vefâ vezninde nice **sengi** vardur
Ola kim germ idüp âvâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 68*). [sengi, -i]
19. Aradı seyr idüp geh kûh u geh **seng**
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [seng,]
20. Seriyle sırmaya döndi **sengi**
Yolunda kalmadı ğâlib ola Leylî meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [sengi, -i]
21. Añup ol gevherün hüsün ögerdi
O nevha kim kan ağladurdi **sengi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 133*). [sengi, -i]
22. Ne gülşende hırâmândur tezervün
Leb-i la'lün ne dürlü **senge** girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 117*). [senge, -e]
23. Seriyle sürmeye döndürdi **sengi**
Yolında kalmadı bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 4*). [sengi, -i]
24. Gel inşâf it hâzırdur haber-dâr
Melâmet **sengidür** aşkuñ mihengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 27*). [sengidür, -i, -dür]

seng at-: Taş fırlatmak II taş atmak. Söz dokundurmak, birine dolaylı olarak dokunacak acı söz söylemek.

1. Ne dil-ber kûyına varmağa râhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 25*). [seng at-, -di, -lar]

seng-i der-i yār: *Sevgilinin kapısının taşı ve toprağı.*

1. Ölüm döşegine düşsem eger zār
Baña yaşduğ yiter **seng-i der-i yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 36*). [*seng-i der-i yār,]*

seng-i ğam: *Üzüntü taşı.*

1. Cihāndan şovuyup cāndan uşanmış
Vücüdî seng-i ğamdan ħurde olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 5*). [*seng-i ğam, -dan]*

seng-i ħātır: *Taş gibi olan gönül.*

1. Biraz nerm oldu tā kim **seng-i ħātır**
Ruḡab almağ için bir gice küstāḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 18*). [*seng-i ħātır,]*

seng-i kūdek: *Ufak taş.*

1. Eşer itmedi aña **seng-i kūdek**
Didi şanma beni şüret-perestem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 146*). [*seng-i kūdek,]*

seng-i melāmet: *Ayıplama, kınama, azarlama taşı.*

1. Şoñ ucu kūh-ı Necd'e irdi yolu
Düzüp seng-i melāmetden oḡağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 49*). [*seng-i melāmet, -den]*

seng-i zemān: *Zamanın taşı. II Devrin eziyetleri, kınamaları.*

1. Seri seng-i zemāndan olur āzād
Ḳıl iylik iyleme endişe bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 80*). [*seng-i zemān, -dan]*

sengîn: *Taştan, taş gibi, katı, pek.*

1. Götürmek bu za'if ol yüki ḳandan
Götürmege o **sengîn** bārī bārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 27*). [*sengîn,]*
2. At üstüne atıldı şanki ef'î
Çukalı āhenin ü ḳalbi **sengîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 7*). [*sengîn,]*

sengîn-dil: *Taş kalpli, acımasız, merhametsiz.*

1. Şakın ey bî-vefā **sengîn-dil** olma (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 1*). [*sengîn-dil,]*

sensüz: *Sen (sevgili) kişisinden yoksun.*

1. Ki ey lāle-‘izār u sīb-ğabğab
Baña **sensüz** cehennem oldu mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 10*). [*sensüz,]*

senüñ: *İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.*

1. Ki olmuş pāsbān-ı kâsr-ı sultān
Ol atlaş üzre var seyrān **senüñdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 35*). [*senüñdür, -dür]*

senüñ pāyuña hār degse benüm cismüme yāre irer: *Senin ayağına taş değse benim canım yanar. Sevilen kişinin başına gelen her sıkıntı seven kişinin de içini acıtır.*

1. İrer andan benüm cismüme yāre
Kābarsa ayağın altında her pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 42*). [*senüñ pāyuña hār degse benüm cismüme yāre irer, -se-u, -ñ, -a]*

senüñ-çün: *Senin için.*

1. Budur havfım işi de nāşī āvāz
Senüñ-çün iyilesem zārī vü feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 71*). [*senüñ-çün,]*
2. Senüñ-çün hālī kaldı şöhet-i gül
Ecel cāmın içürdi aña sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 20*). [*senüñ-çün,]*

se-pāre: *Üç parça.*

1. Oğurlar ğayrılar levh-i seyyāre
Bularuñ ğamzeden bağrı **se-pāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 194*). [*se-pāre,]*

seped: *Sepet.*

1. Yimişi ādem oğlunuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz **sepeddür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 26*). [*sepeddür, -dür]*

sepīd: *Beyaz.*

1. Sepīd olduğı-çün sevmeye tenini
Kāra günler getirür cāna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 53*). [*sepīd,]*

ser: *Baş uç nihayet, zirve, tepe.*

1. ‘İlac olmaz velî zaḥm-ı lisāna
Ṭapuñ gerçi belā ehline **serdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 57*). [*serdür, -dür*]

ser: *Kötü, fena.*

1. Hazer iyle şakin **şer** şanma ğayra
Ḳazarsañ ḳardaşuñ düşmek içün çāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 92*). [*şer,]*

ser: *Baş, kafa. II Akıl, zihin.*

1. Gedā-perver şafā-peyker vefā-dôst
Serinde sırr-ı devlet mağzıdur pôt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 6*). [*serinde, -i, -n, -de*]

ser: *Baş, kafa.*

1. Kapuñda dide-i ‘akluñ ferî yok
Ne dide secde itmeğe **seri** yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78*). [*seri, -i*]
2. Anuñ kim ‘aşkı vardur cevherinde
Sa‘âdet tâci ḳonmışdur **serinde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 16*). [*serinde, -in, -de*]
3. Dögindi ağladı geh sîne geh **ser**
Ḳucup öpdi biraz boynın ‘ızārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [*ser,]*
4. Civân iken daḥi pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne **ser** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [*ser,]*
5. Şafā-yı Leylî’yi sevdā-yı ‘aşkı
Bu ğavgâdan **serüm** ḥālî gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 69*). [*serüm, -üm*]
6. Hemân gendü gibi bed-nām idüpdür
Gelür her gün **ser** ü pâyî bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 17*). [*ser,]*
7. Serin açmayan ana serserîdür
Ne nân u nüşi var ne setr-i püşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 72*). [*serin, -i, -n*]
8. Serine düşmeninüñ muşt olayın
Şikâr idi benim bu ilde ḳaydum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 46*). [*serine, -i, -n, -e*]
9. O gün bu rezm içinde **ser** şaçardı
Şu deñlü şaçdı ḳanı ol diyâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 172*). [*ser,]*
10. Keserdi ter ḳumâşı şanki şındı
Nice seyyid **seri** şalındı pāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 83*). [*seri, -i*]
11. Hürüşa geldi çün deryâ-yı pür-cüş
Serine şıçradı çün keyf-i bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 3*). [*serine, -i, -n, -e*]
12. Seme serseme uymaz ol ki **serdür**
Anuñla cüft olup giren döşeğe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [*serdür, -dür*]
13. Siperler ṭağılup **serler** dirildi
Ḳağan arslāna beñzer Nevfel-i gürd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 30*). [*serler, -ler*]
14. Serüñe şağ olup derd irmesün hiç
Göze kim toğrıdur simin ayağuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 62*). [*serüñe, -üñ, -e*]
15. Muṭî’em cümle fermânına şāhuñ
Çekerseñ tiğuşı uş cân u **serde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 81*). [*serde, -de*]
16. Ütülmiş murğa beñzer **ser** şikeste
Dür-i nâ-süftesinden sîne süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 114*). [*ser,]*

17. Nitekim beyzâdan tûti-beçe **ser**
Bitürmüş dâmen-i küh eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 12*). [*ser,]*
18. Teninde her kılı bir hâra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdâ vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [*ser,]*
19. Ne taş döyer belâsına ne âhen
Bu yolda ne **serün** kaldı ne cânûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [*serün, -ün]*
20. Seri seng-i zemândan olur âzâd
Kıl iylik iyleme endişe bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 80*). [*seri, -i]*
21. Serine mağz-ı ‘aşkuñ pöst olmak
Didi bunı vü geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 24*). [*serine, -i, -n, -e]*
22. Yatur bî-hüş olup bî-nüş-ı bâde
Ferâgat cîbine çekmiş **serin** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 39*). [*serin, -in]*
23. Seriyile sırmaya döndi sengi
Yolunda kalmadı gâlib ola Leylî meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*seriyile, -i, -yle]*
24. Keser sîbüñ **serin** kaçmaz deminden
Ruḥ-ı engûri Leylî-gün ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 32*). [*serin, -in]*
25. ‘Aşâbe şardı derdinden **serine**
Behî bedri hilâle döndi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 48*). [*serine, -i, -n, -e]*
26. Kâra taşlar ile döğdi **serini**
Ḳurı şanduk gibi göğsin döğderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 130*). [*serini, -i, -n, -i]*
27. Ki bîzâr olmışam ben cân u tenden
Kesil ey **ser** ki bu dem derd-i sersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 59*). [*ser,]*
28. Seriyile sürmeye döndürdi sengi
Yolunda kalmadı bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 4*). [*seriyile, -i, -yle]*

serâb: Çölde güneşin ışığın parlamasıyla su gibi görünen hayal.

1. Zihî aşşı zihî ḥaḳḳıyle bâzâr
Serâb olursa ger ‘ahdüñ şarâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 115*). [*serâb,]*
2. Şan ağı şişesinden şehd umarlar
Şarâb isteyü ‘azm iden **serâba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 173*). [*serâba, -a]*

serâb: Serap; hayal.

1. O da hûş kâr ider şan pâre-i nâr
Serâb idi hemân beñzer şarâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 77*). [*serâb,]*

serâb-ı cefâ: Eziyetin serabi, hayali.

1. Şarâb-ı mihr ü vefâ görünür **serâb-ı cefâ**
Felek didükleri bir beyzâ-yı müdevverdür (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 6*). [*serâb-ı cefâ,]*

ser-âgâz: Baş, başlangıç, ilk söz.

1. Çıkup kûha **ser-âgâz** itse Mecnûn
Aña âheng iderdi küh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 25*). [*ser-âgâz,]*

ser-âğâz it-: 1. Başlamak. 2. Türk müziğinde mürekkep makamların icrası sırasında önce hangi perdeyle başlanacağını veya perdeler arası geçişi ifade etmek için kullanılan bir terim.

1. Nevâya ney gibi itsem ser-âğâz
Benümle râst olursın hem-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 137*). [ser-âğâz it-, -se, -m]

ser-âğâz it: Başlamak. (Gazel söylemeye).

1. İder Leylî gibi meyli güzeller
İşiden mest olur itse ser-âğâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 23*). [ser-âğâz it, -se]
2. Bu birkaç beyti itdi hōş ser-âğâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 162*). [ser-âğâz it, -di]

ser-âğâz it: Başlamak.

1. Diyüp lebbeyk hâcî gibi Hâc'da
O vecd ile ser-âğâz itse Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 21*). [ser-âğâz it, -se]

ser-âğâz iyle: Başlamak.

1. Ser-âğâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 54*). [ser-âğâz iyle, -(y)üp]
2. Ser-âğâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 54*). [ser-âğâz iyle, -(y)üp]

serây: Saray.

1. N'ola ger naḥluña aşlansa servüm
Serâyüñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [serâyüñ, -uñ]
2. N'ola ger naḥluña aşlansa servüm
Serâyüñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [serâyüñ, -uñ]

serây-ı leyli: Leyla'nın sarayı.

1. Aña göstermez illâ rüy-ı serdi
Serây-ı Leylî bir şeb ol 'asesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 19*). [serây-ı leyli,]

ser-bār ol: Birine yük olmak, birine üzüntü ve keder vermek.

1. Bu ğam ğam yüki üzre oldı ser-bār
Şan eski ḥasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38*). [ser-bār ol, -dı]
2. Atası mâtemi de oldı ser-bār
Senün 'aşkundandır olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 130*). [ser-bār ol, -dı]

ser-bāz: *Korkusuz, cesur, yiğit, serdengeçti II aşık.*

1. Depeñden beyle çıkmazdı duhānuñ
Saña beñzer xanı şevk ehli **ser-bāz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [*ser-bāz,]*

ser-be-dest: *Başı avuçlarında.*

1. Oturdu **ser-be-dest** ü dest-ber-ser
Dil ü cāna bu būdan rāḥat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 12*). [*ser-be-dest,]*

ser-be-sîne: *Başı göğsünde.*

1. Vişāl-i dōst olmayup müyesser
Giderdi **ser-be-sîne** dest-ber-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 6*). [*ser-be-sîne,]*

serçe: *Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş.*

1. Hümā girse elüñe **serçe** şaṇma
Bilimezseñ cevāhir kıymetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 196*). [*serçe,]*
2. Ki buña tu‘me **serçedür** aña kâz
Dükendi şofrada çünkim nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 208*). [*serçedür, -dür]*

serd: *Soğuk.*

1. Söyünüp küre-i derdi olur **serd**
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 144*). [*serd,]*

serd: *Soğuk II Sert, haşin.*

1. Ki yaḳar **serd** iken cān u cihānı
Güli vü lālesi hūn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 54*). [*serd,]*
2. Belālardan dili germ ü demi **serd**
N’olaydı seyr idegelseñ bu bāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 128*). [*serd,]*

serd: *Hiddetli, sert, şiddetli.*

1. Sözüñ kıymetlü gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben **serd** olurdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 69*). [*serd,]*
2. Yüzüni zerd ü āhuñ **serd** idüpdür
Yanarken âteş-i şeqvâ yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [*serd,]*
3. Yıkılsa tañ mı bünyād-ı muḥālif
Odur **serd** iyleyen ṭab‘-ı zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 13*). [*serd,]*

4. Şunuñ kārüresin hem **serd** ider ol
Şikest olur semen sîmâsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 16*). [*serd,]*
5. Kâra ƣonlar giyüp feryâd ider zâğ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde vü **serd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 29*). [*serd,]*

ser-defter: *Önder, reis.*

1. Çerâğ-ı ahter-i burc-ı sa‘âdet
‘Arab sâdâtınıñ **ser-defterisin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 3*). [*ser-defterisin, -i, -sin]*

serden aş: *Başından aşmak, çok fazla olmak.*

1. Ğam u ğuşşa dilinde oldu tâze
Göñül sevdâsı artup aşdı serden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 5*). [*serden aş, -dı]*

serden çık: *Ölmek, başın gövdeden ayrılması.*

1. Girürse ğuşına çıķduķda serden
Meded kıl var iken börkinde başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 48*). [*serden çık, -duķ, -da]*

ser-encâm: *İşin sonu, ölüm.*

1. Deler bağrın ne servî dir ne şimşâd
Bu seyrüñ kim **ser-encâmı** ‘ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 83*). [*ser-encâmı, -ı]*

ser-gerdân: *Başı dönmüş, sersem, şaşkın; perişan.*

1. Ƙomaz beni yürüyem dâ‘irene **ser-gerdân**
Düşürdi gerçi ki pergâr-veş kenâre raķıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 5*). [*ser-gerdân,]*
2. Cemâlüñ ayı **ser-gerdân** idüpdür
Gözün her yıldızuñ hayrân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 39*). [*ser-gerdân,]*

ser-geşte: *Başı dönmüş, kafası karışmış (kimse), şaşkın.*

1. Kâra bahtı gibi **ser-geşte** düşmiş
Ne dârı var ne yârı var ne ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 12*). [*ser-geşte,]*
2. Olup **ser-geşte** ğâfil her haberden
Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 4*). [*ser-geşte,]*
3. Yiñi sevdâ ile **ser-geşte** gitdi
Semâ‘ u raķs ile çün çerħ-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 4*). [*ser-geşte,]*

ser-halka: *Baş halka.*

1. Beni **ser-ḥalka** kıl aşḥāb-ı ‘aşka
O halka içre dā’im geçe çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 64*). [*ser-ḥalka,]*
2. Yapuş **ser-ḥalkasına** çäre-sāzuñ
Ḳapuda halka gibi var sücüd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 52*). [*ser-ḥalkasına, -sı, -na]*
3. Uram **ser-ḥalkasına** zülfünün dest
Lebüñden nüş idem cām-ı şabūhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 68*). [*ser-ḥalkasına, -sı, -na]*

ser-ḥalka-i cīm: *Cīm harfinin başındaki halka. Cīm harfinin kıvrımı kısmen halkaya benzer.*

1. Düriş ser-ḥalka-i cīmi kemend it
Recīm-i nefsiñün boynına bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 17*). [*ser-ḥalka-i cīm, -i]*

ser-ḥalka-i enbiyā: *Peygamberlerin en başı. (Hz. Muhammed).*

1. Ser-ḥalka-i enbiyāsın oldı
Zātuñ güheri nigīn-i ḥātem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 16*). [*ser-ḥalka-i enbiyā, -sın]*

serḥōş ol: *Sarhoş olmak.*

1. Ki meyden serḥōş olmış itmedin nüş
Görüp acıdı ol mest ü ḥarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 138*). [*serḥōş ol, -mış]*

seri: *Baş, kafa.*

1. Dil üzre dāl zülfüñsüz belādur
Seri derd ü dehānı ejdehādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 24*). [*seri,]*

ser-i ‘āşık: *Aşığın başı.*

1. Melek rūy u melek bŷy u melek ḥŷy
Ser-i ‘āşık şacı çevgānına gŷy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 142*). [*ser-i ‘āşık,]*

ser-i elbürz: *Elbürz dağının başı.*

1. Ser-i Elbürzi gürzi iyleye ḥurd
İder Leylî gürühiyle şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 32*). [*ser-i elbürz, -i]*

ser-i engüşt: *Parmak ucu.*

1. Olur ol ma’nide zehr-i ḥaṭar-nāk
Ser-i engüştü şoksa nā-geh ef’i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 171*). [*ser-i engüşt, -i]*

ser-i kâf: *Kef harfinin başı.(Şeklen çengele benzer.).*

1. Eger çengālũn olursa **ser-i kâf**
Yirinden kopa çekseñ kulle-i Kâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 25*). [*ser-i kâf,]*

ser-i kũh: *Dağın başı.*

1. Ser-i kũh űzre gũyâ şems-i hâver
Omuzda tĩğĩ gũyâ mâr-ı Đahhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 10*). [*ser-i kũh,]*
2. Ser-i kũh űzre ‘ũryân çũn **ser-i kũh**
Yatur vahşiler ile yâr u me’nũs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 28*). [*ser-i kũh,]*
3. Ser-i kũh űzre ‘ũryân çũn **ser-i kũh**
Yatur vahşiler ile yâr u me’nũs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 28*). [*ser-i kũh,]*
4. O da vahş ile tũtdĩ dâmen-i kũh
Ser-i kũhuñ anuñ çũn tâcĩ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 39*). [*ser-i kũh, -uñ]*
5. Velĩ gũş-ı feraħ çĩñlardĩ geh gâh
Maķâm oldu aña ol gũn **ser-i kũh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 9*). [*ser-i kũh,]*

ser-i mâr: *Yılanın başı.*

1. Olur hâlũñsũz olsa noķta-i zâl
Ser-i mâr űzre şan noķta-i hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 26*). [*ser-i mâr,]*

ser-i mĩh: *Çivinin başı.*

1. Bir olmaz pâre-i sĩm ű **ser-i mĩh**
Nice def’a yudılar tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 98*). [*ser-i mĩh,]*

ser-i nâfe: *Gũzel kokulu baş.*

1. Aña bũlbũl du ‘â efsũn okurdu
Meger sũnbũl **ser-i nâfe** açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 17*). [*ser-i nâfe,]*

ser-i risâlet: *Peygamberliğĩn önde geleni.*

1. ‘Urũca da‘vet itdi dĩn imânın
Ki ey **ser-i risâlet** hõş-hĩrâm ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 13*). [*ser-i risâlet,]*

ser-i şeh-zâde: *Şehzade başı.*

1. Nice toprak **ser-i şeh-zâde** idi
Nice sebze ki hũsnidũr bahârũñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 170*). [*ser-i şeh-zâde,]*

ser-i serv: *Selvi ağacının başı.*

1. Kerāmetle geçer büstānda ‘ömri
Ser-i serv ü çınār üstinde dürrāc (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 57*). [ser-i serv,]

ser-i sevdā: *Sevda başı.*

1. Ser-i sevdāsına hüsñüñ müfferih
Hıṭābuñ depredür zencirin anuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 22*). [ser-i sevdā, -sı, -na]

ser-i sıfāl: *Testinin başı.*

1. Zamāne depmesi geh geh ser-i sıfāle yiter (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 10*). [ser-i sıfāl, -e]

ser-i tāt: *Tacın başı.*

1. Ser-i tāt üzre gūyā dürr-i meknûn
Ol āhūyı görüp bu tünd çün şir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 4*). [ser-i tāt,]

ser-i ‘ünvān-ı nāme: *Mektubun hitabı, baş sözcüğü.*

1. Ser-i ‘ünvān-ı nāme nām-ı Sübhān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 1*). [ser-i ‘ünvān-ı nāme,]

ser-i zülf-i dil-ārā: *Sevgilinin saçlarının ucu.*

1. Sütün-ı dār-ı miḥnet serv-i büstān
Çün olmaya ser-i zülf-i dil-ārām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 95*). [ser-i zülf-i dil-ārā, -m]

serine çık-: *Başına çıkmak, üşüşmek.*

1. Çıkup guşşa gibi Mecnûn serine
Şu saçmak istediler āzerine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 175*). [serine çık-, -up]

serir: *Taht.*

1. Aña sımın **serir** olmak ne hoşdur
Ḳamer kim beyle nūrānī cebindür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 118*). [serir,]

ser-keş: *Dik başlı, dik kafalı, inatçı, itâatsiz (kimse), isyankâr.*

1. Ne âteş katı yilden tünd ü **ser-keş**
Virün Leylâ'yı kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [ser-keş,]
2. Kümeyt-i kîne bindi **ser-keş** oldı
Tolaşdı Nevfel'e töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 2*). [ser-keş,]
3. Yüce yalın gibi sūzân u **ser-keş**
Gazeller okıyup şahrâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [ser-keş,]
4. Ana kanı kurudı erğuvânuñ
İşit bu pendı sen de **ser-keş** olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 67*). [ser-keş,]
5. Dimişler tabl üni hōşdur ırakdan
Yüce tağ gibi olsañ şöyle **ser-keş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 99*). [ser-keş,]

ser-keş ol: *Dik başlı ve itaatsiz olmak.*

1. Bir elde tiğ-i Hindî şankı meş'al
Olarda ser-keş olup nitekim küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 55*). [ser-keş ol, -up]

ser-keş ol: *İtaat etmemek, dik başlılık göstermek.*

1. Ki pervâne olupdur gayrı şem'e
Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 41*). [ser-keş ol, -ma, -dı]

ser-keşlik: *İnatçılık, asilik.*

1. Şarâb-ı nâb ile güyâ piyâle
Olur **ser-keşlige** çün serv mâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 63*). [ser-keşlige, -e]

sermâye: *Varlık, servet.*

1. Didi ol 'ömrinüñ **sermâyesine**
Oğul ser-vaḳti gelmişdür niyâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 50*). [sermâyesine, -si, -ne]

ser-mâye: *Servet, varlık.*

1. Derd-i dil **ser-mâyesidür** iki nesne 'âşıka
Birisi anuñ belâ-yı hasret ü biri firâḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 7*). [ser-mâyesidür, -si, -dür]

ser-mest: *Kendinden geçmiş.*

1. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân u gūş olur
Būy-ı gülden bülbül-i şūrîde kim **ser-mest** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [ser-mest,]
2. Uşûla darb ururdu dest-ber-dest
Nevâ iylerdi 'uşşâḳ ile **ser-mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 28*). [ser-mest,]
3. Hevâ-yı Leylî'den **ser-mest** idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 32*). [ser-mest,]

4. İletdi hāne-kāh-ı şeyhe **ser-mest**
Didi cān-ı peder yüz sür bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 82*). [ser-mest,]
5. Anı gördi yatur **ser-mest** ü medhüş
Harâb olmuş yatur yiri harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [ser-mest,]
6. İder ol tâli‘-i şüm ile cengi
Bu ahvâl ile ol **ser-mest** ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [ser-mest,]
7. Kesildi h‘âb u hür-veşden şeb ü rûz
Olup Mecnûn-şifat âvâre **ser-mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 71*). [ser-mest,]
8. Dönüp raqs ile Necd’e gitdi **ser-mest**
Giderken âh idüp gögsin tokurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 156*). [ser-mest,]

ser-mest iyle: Sarhoş etmek. II Aşk sarhoşu olmak.

1. Beni kândur o nûrûn eşmesinden
Nitekim iyledün ‘aşk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 31*). [ser-mest iyle, -dün]

ser-mest kıl: Sarhoş etmek. II Perişan etmek, dertli etmek.

1. Beni anuñ niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir zemzeme güş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 46*). [ser-mest kıl, -dı]

ser-mest ol: Sarhoş olmak.

1. Bu kem harfi koma levhuñda kazı
Çün oldun bûy-ı meyden böyle ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 159*). [ser-mest ol, -du, -n]
2. Olup birbirinüñ câmiyle ser-mest
Şafâda hem-kadeh vuşlatda hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 177*). [ser-mest ol-, -up]
3. Gören ol gâbgâbı olurdi ser-mest
Keserdi hem turıncı yirine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 13*). [ser-mest ol-, -ur, -dı]

ser-nâme: Mektup, kitap vs. nin başına yazılan yazı.

1. Yazup **ser-nâme** nâm-ı Kârsâz’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 1*). [ser-nâme,]
2. Her iş **ser-nâmesidür** pāk nāmuñ
İy dārâ-yi vücūd u dāver-i cūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 64*). [ser-nâmesidür, -si, -dür]
3. Şifâ andan bulurlar derd-mendān
Yazup **ser-nâmede** hāmd ü sipāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 15*). [ser-nâmede, -de]

ser-nâme-i derd: Dert kitabının ön sözü.

1. Ki ol fihrist-i gām **ser-nâme-i derd**
Nikāh olduğı-çün ol serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 2*). [ser-nâme-i derd,]

ser-rişte-i devlet: Talih ipinin ucu.

1. İder Hâk'dan bu yâ olmağı der-ḥ'âst
Kaçan **ser-rişte-i devlet** ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 121*). [*ser-rişte-i devlet,]*

ser-sebz: *Yemyeşil.*

1. Kâmusı bir şudan **ser-sebz** ü tâze
Bular a'nî fûrû'-ı Muştâfâ'dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [*ser-sebz,]*
2. Ki beñzer saña bu bağrumdaki dağ
Konup üstümdeki **ser-sebz** dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 51*). [*ser-sebz,]*
3. Bitüp **ser-sebz** olur anuñ nebâtı
Bu derdi kim çekersin şabr idüp sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 104*). [*ser-sebz,]*
4. Şanasın tâze ak gül oldu gonca
Şurâhî beñzemiş **ser-sebz** serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 15*). [*ser-sebz,]*
5. Kâpılır nice **ser-sebzüñ** külâhı
Esicek râstî bād-ı muḥâlîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 10*). [*ser-sebzüñ, -üñ]*

sersem: *Nalbantların içine mih koydukları kutu.*

1. Seme **serseme** uymaz ol ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşege (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [*serseme, -e]*

serseri: *Ötede beride gezen, başı boş, işi gücü olmayıp boşta dolaşan.*

1. Serin açmayan ana **serseridür**
Ne nân u nüşi var ne setr-i püşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 72*). [*serseridür, -dür]*

ser-tâ-kadem: *Baştan ayağa kadar.*

1. İçüm **ser-tâ-kadem** memlû hevâdur
Geçür ben ḳalmışî âb u hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 42*). [*ser-tâ-kadem,]*
2. Ziyâde şeb-çerâğa beñzemiş kim
Teni **ser-tâ-kadem** rûḥ-ı revândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 47*). [*ser-tâ-kadem,]*
3. Nigâra 'arz-ı ḥâl için pey-â-pey
Dehân olmuş öter **ser-tâ-kadem** ney (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 120*). [*ser-tâ-kadem,]*
4. Anuñ **ser-tâ-kadem** ay idi cismi
Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 133*). [*ser-tâ-kadem,]*
5. Beni **ser-tâ-kadem** ḳaplar günâhum
Elif ḳaddüm ḡamuñdan döndi lâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 74*). [*ser-tâ-kadem,]*
6. Başından od yanar bağı göyinmiş
Yaḳar **ser-tâ-kadem** nâr-ı cüdâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 69*). [*ser-tâ-kadem,]*
7. Olur vahşî ṭabî'at ehl-i nefret
Beni **ser-tâ-kadem** 'aşḳ âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 39*). [*ser-tâ-kadem,]*
8. Hilâle beñzedi **ser-tâ-kadem** nûr
Esîr olduğı-çün hırş-ı ṭa'âma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 64*). [*ser-tâ-kadem,]*
9. İkisi de leṭâfetden sirişte
Teni her birinüñ **ser-tâ-kadem** nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 45*). [*ser-tâ-kadem,]*

serv: Selvi ağacı.

1. Gülınden lâleye feyz ide âbı
Boyı nâz öğrede gülşende **serve** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 83*). [*serve, -e*]
2. Gül anlardan kızardı müliden anlar
Ne **servüñ** sâyesine varsa Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 111*). [*servüñ, -üñ*]
3. Şarâb-ı nâb ile gûyâ piyâle
Olur ser-keşlige çün **serv** mâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 63*). [*serv,]*
4. Yılana yaraşur çün hâk rûzî
Var ey **serv** ol çemende tütme menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67*). [*serv,]*
5. Gün üzre giceden itmiş niķâbı
Diridüm **serv** eger **serv** olsa meh-rûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [*serv,]*
6. Gün üzre giceden itmiş niķâbı
Diridüm **serv** eger **serv** olsa meh-rûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 53*). [*serv,]*
7. Döşerdi ğarb-ı desti **servi** ayağa
Velî ol mâha düşmiş ğam nişânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 66*). [*servi, -i*]
8. Şanasın tâze ak gül oldu ğonca
Şurâhî beñzemiş ser-sebz **serve** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 15*). [*serve, -e*]
9. Deler bağrın ne **servi** dir ne şimşâd
Bu seyrüñ kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [*servi, -i*]
10. Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
Sütün-ı ğayme gibi tütüdi **servi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 83*). [*servi, -i*]
11. Ki anı itmedi âhırde toprak
Ne yirde bitdi bir **serv** ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [*serv,]*
12. Öter farkında her **servüñ** tezervi
Açılmış tâze güller câm-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 32*). [*servüñ, -üñ*]
13. Vire hem nâfesinden ğonce bâcı
Kılup **servi** gül üzre naħl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 87*). [*servi,]*
14. Münevver her birinüñ şeb-çerâğı
Bitürmiş her çemen bir tâze **servi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [*servi,]*

serv: Selvi ağacı II sevgilinin uzun boyu.

1. Amân vir ey ecel müsta'cil olma
Temâyül yaraşur sen **serve** ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 5*). [*serve, -e*]
2. Hırâmân **servi** itse cerr zeyli
Ayaķda ğala zeyli gibi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 181*). [*servi, -i*]
3. N'ola ger naħluña aşlansa **servüm**
Serâyüñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*servüm, -üm*]
4. N'ola ger naħluña aşlansa **servüm**
Serâyüñ murğı olsa bu tezervüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 71*). [*servüm, -üm*]
5. Meger âyine görürdi yüzini
O **servüñ** olmağ için râzdârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 75*). [*servüñ, -üñ*]
6. Yüzün görmez senüñ gibi ğabîbüñ
Yaraşurken saña ey **serv** nâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 27*). [*serv,]*
7. Yüzi tâbende gûyâ şem'-i ğande
Revân **serv** ü çenârı nâz itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 31*). [*serv,]*
8. Sehî **servi** ğilâle döndi anuñ
İrüp şimşâde zaħm-ı dest-i nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 50*). [*servi, -i*]

9. Göñül virdüm görüp bir **serve** ben de
İrüp bād-ı hāzānī nā-gehānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 94*). [serve, -e]
10. Ki haste bülbülün âvâre kaldı
Nice bâğa revâne oldu **servüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 115*). [servüñ, -üñ]

serv: Servi gibi uzun ve güzel II Oğul, yavru.

1. Belâdan olmaz ise **servüñ** âzâd
Anı var bu çemende iyleme yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 149*). [servüñ, -üñ]
2. O **servüñ** kim hevâsı bed-hevâdur
Bu bustâna anı dikmek hâşâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 151*). [servüñ, -üñ]

ser-vakt: Yalnız görüşülecek yer.

1. Didi ol 'ömrinüñ sermâyesine
Oğul **ser-vakti** gelmişdür niyâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 51*). [ser-vakti, -i]

server: Baş, başkan, reis, ulu.

1. Kemâl-i şefkatinden oldu maḥzûn
Şafâ-yı dilden ol luṭf ehli **server** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 89*). [server,]
2. Benî-‘Âmir içinde **server** idi
Selim olduḡı-çün qalb-i ḥalimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 6*). [server,]

servi: Servi, uzun boylu.

1. Egildi râst **servi** düşdi pâyâ
Didi ey luṭfî şayd iden sibâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 38*). [servi,]
2. Teḡarrub gösterüp kıldı ri‘âyet
Didi ḡandandur ey **servi** ḡırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 39*). [servi,]

servi: Selvi ağacı II sevgilinin uzun boyu.

1. Gözüm görmek içündür ḡadd-i yârı
O **servisüz** n’iderem bu buñarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 48*). [servisüz, -süz, -]

servi: Uzun boylu, koyu yeşil yapraklı bir ağaç // Uzun boylu ve endamlı kişi.

1. Boyın barmaḡ ile göstermeli oldu
Nice âzâde **servi** bende kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 17*). [servi,]

serv-i âzâd: Uzun boylu olan selvi (*Leyla*),.

1. Velî ben hâr u has ol **serv-i âzâd**
Şehinşeh-zâde kanda bende kanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 94*). [*serv-i âzâd,]*

serv-i bâlâ: Uzun servi II Sevgilinin boyu.

1. Cemâli ilde meşhûr oldu haylî
İrişdi serv-i bâlâsı kemâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 13*). [*serv-i bâlâ, -sı]*

serv-i büstân: Bostan servisi.

1. Zamâne yıksa serv-i büstânı
Yirin tutar bitürse bir fidânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 19*). [*serv-i büstân, -ı]*

serv-i büstân: Bostan servisi. II Sevgili.

1. Sütûn-ı dâr-ı miḥnet **serv-i büstân**
Çün olmaya ser-i zülfi dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 94*). [*serv-i büstân,]*

serv-i dil- nüvâz: Gönül okşayan sevgili.

1. Yaban servi için yüklenme nâzi
Getür bustâna serv-i dil- nüvâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 194*). [*serv-i dil- nüvâz, -ı]*

serv-i dil-ârâm: Gönle huzur veren servi (sevgili).

1. Yürürsin şu gibi bî-şabr u ârâm
Kenârûnda gerek **serv-i dil-ârâm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 192*). [*serv-i dil-ârâm,]*

serv-i dil-cû: Gönül arayan (çeken) servi boylu güzel.

1. Kenârûnda yaraşur **serv-i dil-cû**
Cemâlin görmedin germ oldı şevkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 154*). [*serv-i dil-cû,]*

serv-i ḥāk: Topraktan çıkan servilere.

1. İresin lezzet-i bâkiye tâ ki
Hevâ-dâr olmasañ her serv-i ḥāke (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 91*). [*serv-i ḥāk, -e]*

serv-i ḥilâf: Aksi servi, aykırı servi.

1. Bu ‘aşkum müşkin aña aşikār it
Getür serv-i hilâfî bî-hilâf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 35*). [serv-i hilâf, -ı]

serv-i hürāmān: *Salınarak yürüyen servi.*

1. Yirinden tırdı çün **serv-i hürāmān**
O kelbün ayağına düşdi giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [serv-i hürāmān,]

serv-i hōş-būy: *Güzel kokulu servi.*

1. Meh idi māh olsa **serv-i hōş-būy**
Söze kuş kondurur tūṭi-suhāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 54*). [serv-i hōş-būy,]

serv-i hōş-nāz: *Nazlı servi. II İşveli sevgili.*

1. Yaraşur mı harāba **serv-i hōş-nāz**
N’ider gül-geşti ol āvāre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 102*). [serv-i hōş-nāz,]

serv-i mevzūn: *Ölçülü, düzgün servi.*

1. Gelür bir nev-civān çün **serv-i mevzūn**
Çağırdı ol sibā’-ı vahşe hā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 32*). [serv-i mevzūn,]

serv-i mükerrerem: *Muhterem, saygıdeğer (servi gibi uzun boylu) sevgili.*

1. Tırup nāz ile ol **serv-i mükerrerem**
Ki dervīşe taşadduk ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 53*). [serv-i mükerrerem,]

serv-i nāz: *İşveli sevgili.*

1. Didi ol **serv-i nāz** itdi niyāzı
Ki ey māder dükendi rüz-ı ‘ömrüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 66*). [serv-i nāz,]
2. Nişār iyler ol iki serv-i nāze
Çü Zeyd anlarda bu hōş zevkî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 58*). [serv-i nāz, -e]

serv-i nāz: *Nazlı, işveli selvi II nazlı, işveli, uzun boylu sevgili.*

1. Yaşın zülfince kıl ol serv-i nāza
Kıla döndüm egerçi hasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 4*). [serv-i nāz, -a]
2. Ki siñdi her biri yerlü yirine
Hemān qarşulayup ol serv-i nāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 21*). [serv-i nāz, -ı]
3. Cevābı böyle virdi ol sözine
Didi ey **serv-i nāz** u nāz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 65*). [serv-i nāz,]

serv-i nāze: *Narin, nazlı servi.*

1. Gelüp kim yirse yisün rāyegānī
Fidānlardur bular bir **serv-i nāze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 65*). [*serv-i nāze,]*
2. Ki ol fihrist-i ğam ser-nāme-i derd
Nikāh olduĝı-çün ol **serv-i nāze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 3*). [*serv-i nāze,]*

serv-i nāz-perver: *İşveli sevgili.*

1. Hārâb itdi nazar bir gûlsitānı
Ki **serv-i nāz-perver** a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 43*). [*serv-i nāz-perver,]*

serv-i nāzûk: *Nazik yaratılışlı servi.*

1. Getürdi cûşa deryâ-yı bükâyı
O kızlardan meger bir **serv-i nāzûk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 161*). [*serv-i nāzûk,]*

serv-i nev-bahār: *İlkbahar servisi; sevgili.*

1. Irâĝ idüp beni sen serv-i nev-bahāra raķib
Ķatuñda sāye gibi ĳaldı yüzi ĳara rākib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 1*). [*serv-i nev-bahār, -a]*

serv-i nev-civān: *Taze servi.*

1. Delü gönölüm gibi āvāre yārum
İ **serv-i nev-civān** yār-ı civān-merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 127*). [*serv-i nev-civān,]*

serv-i revān: *Salınan servi.*

1. Virür her za'ferān aña acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 65*). [*serv-i revān, -uñ]*
2. Ter ü taze olup serv-i revānı
Şanavber kâmet ü maħbûb u mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 6*). [*serv-i revān, -ı]*

serv-i revān: *Servi gibi salına salına yürüme.*

1. Cigerde ĳan dimāĝ-ı serde sevdā
Hem ol **serv-i revān** ĳar-ĳāha ĳitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 75*). [*serv-i revān,]*

serv-i revāne: *Servi gibi salına salına yürüten (sevgili).*

1. N'ider reng ü 'ilâcı ol ki güldür
Nice hem-serle ol **serv-i revâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 71*). [*serv-i revâne,]*

serv-i revân-kad: *Selvi gibi salınan boylu (Sevgili).*

1. Semen-bû lâle-rû **serv-i revân-kad**
'Abîr-i Mekkidür büyü ki anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 28*). [*serv-i revân-kad,]*

serv-i sehî: *Kavak gibi uzun, mevzun olan, dağınık olmayan servi.*

1. Boyı **serv-i sehî** gibi nazar-gâh
Hevâsında yiler bād-ı şehër-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 139*). [*serv-i sehî,]*

serv-i semen-ber: *Göğsü yasemin gibi (beyaz) olan servi (boylu güzel).*

1. İki **serv-i semen-ber** iki gülzâr
Biri birine oldılar hevâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 175*). [*serv-i semen-ber,]*

serv-i ser-keş: *Dik başlı servi.*

1. Göge degdürdi zerrîn tâcı nesrîn
Ayağ üstine geldi **serv-i ser-keş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 35*). [*serv-i ser-keş,]*

serv-i şimşâd: *Şimşir ağacı gibi olan selvi.*

1. Çü yir vîrân ola olmaz hârâcı
Anuñ kim bârı yok çün **serv-i şimşâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79*). [*serv-i şimşâd,]*

serv-i tâze: *Taze servi II Sevgilinin boyu.*

1. Kemâle irmedin ol **serv-i tâze**
'Acebdür töldi 'uşşâkı Hicâz'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 163*). [*serv-i tâze,]*

serv-i temâyül: *Meyleden güzel.*

1. İşidüp bunu ol **serv-i temâyül**
İdüp 'irfânı yüzinden tecâhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 107*). [*serv-i temâyül,]*

serv-i zîbâ: *Süslü servi.*

1. Didi giysün bunı ol **serv-i zibā**
Semenden gönlek aq gülden ‘imāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 42*). [*serv-i zibā,]*

serv-kaddi: *Selvi boylu; sevgili.*

1. Mu‘allā **serv-kaddi** Muştafā’dur
Mübārek ismi anuñ mühr-i imān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 38*). [*serv-kaddi, -i]*

serv-reftār: *Servi salınışlı.*

1. Revān yirden tūrup ol **serv-reftār**
Didi üftādesine düşme ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 31*). [*serv-reftār,]*

setīre: *Örtülmüş, kapalı, mestur.*

1. Setīre goncesin bî-perde olma
Hevā-yı nefis ile perverde olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 61*). [*setīre,]*

setr iyle-: *Örtmek, kapatmak, gizlemek.*

1. Bular setr iyledükçe nār-ı ‘aşkı
Bürehne itdiler esrār-ı ‘aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 23*). [*setr iyle-, -dük, -çe]*
2. Nice setr iyleye bir kuru yaprak
Görürken bunca gavğāsın rakībūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 112*). [*setr iyle, -ye]*

setr-i pūş: *Örtü.*

1. Serin açmayan ana serseridür
Ne nān u nūşı var ne setr-i pūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [*setr-i pūş, -ı]*

sev: *Sevmek, beğenmek.*

1. Ki işitdüm fülān yirde fülānı
Seni **sevmiş** didiler hem sen anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 58*). [*sevmiş, -miş]*
2. Perī şanup **seven** dīv-i sepīdi
Olur āhır o ‘aşkun nā-bedīdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 51*). [*seven, -en]*
3. Sepīd olduğı-çün **sevme** tenini
Çara günler getirür cāna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 53*). [*sevme, -me]*
4. Nola biñ cān ile **sevsem** seni ben
Ki dört göz ile bakarsın baña sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 127*). [*sevsem, -sem]*
5. Bütü hīç **sevme** kim yokdur vefāsı
Cihānda yoğa dönse var iken yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 30*). [*sevme, -me]*
6. Yürür yiler çemende yile beñzer
Severdi haste Mecnûn āhuvānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 67*). [*severdi, -er, -di]*

7. Yiri endühdan Mecnûn gibi küh
Severdi ‘emmüsünüñ duhterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 11*). [*severdi, -er, -di*]
8. Beni ‘âşıklar üzre hüccet itdi
Severken ya’nî Mecnûn hüsni-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 7*). [*severken, -er, -ken*]

sev: *Sevgi ve bağlılık duymak, gönül vermek.*

1. ‘Ayāndur kim anı **sevmek** ziyāndur
Kaçarsın ādemiden ādem iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 112*). [*sevmek, -mek*]

sev-: *1. Sevgi beslemek, dostluk göstermek. 2. Aşık olmak. 3. Beğenmek, arzu göstermek.*

1. Seni her kim ki kem **sevdi** kem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 94*). [*sevdi, -di*]

sev-: *Sevmek, beğenmek.*

1. Kimi **sevdüñ** kime sevdā-zedesin
Muhabbet odına āteş-gedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 39*). [*sevdüñ, -dü, -ñ*]
2. Perî kim çok **seversin** anı cāndan
Şaķın ‘ifrî-i pür-āfetdür andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 49*). [*seversin, -er, -sin*]
3. Yılan **sevmedügi** yarpuz idüm ben
Beni yolup yabāna atdı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 60*). [*sevmedügi, -me, -düg, -i*]
4. Ne cürmüm var ki artar her gün āhum
Seni **sevmek** günāh olursa şāhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 73*). [*sevmek, -mek*]
5. Esîre yaraşur zencîr ü zindān
Seni **sevmekden** artuķ yok günāhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 71*). [*sevmekden, -mek, -den*]
6. Perî **sevmekden** uşan dîvünü baş
Perî kim şüreti gözden nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 110*). [*sevmekden, -mek, -den*]
7. Dilerseñ **sevmeyen** Leylî cemālin
Çıkar gir göñlüme anuñ hayālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 15*). [*sevmeyen, -me, -(y)en*]
8. Ğarîbe mihribān idi o da hem
Severdi ol daķi bir gül-‘izārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 123*). [*severdi, -er, -di*]
9. Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
Şu resme **sevdüñ** ol yiñi nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 37*). [*sevdüñ, -dü, -ñ*]
10. Kañı derd ü belāda aña şāñî
Anı şanma hemān Leylâ’yı **sevdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*sevdi, -di*]
11. O sevdādan geçüp Mevlâ’yı **sevdi**
O başdan ayaĝa derd oldu muţlak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 32*). [*sevdi, -di*]
12. Ğomışdı yolına cān u serin ol
Anı ol da **severdi** cāñı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 13*). [*severdi, -er, -di*]

sevāb: *Allah (c.c.) tarafından mükafatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı. Allah'ın rızasını kazanmaya mahsus iyi amel ve hayırlı işler.*

1. Be-şüret ol **sevāba** cehd iderdi
Be-ma’ñî yine yiñi ‘ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 35*). [*sevāba, -a*]

2. Şevābuñ saña yapmaz bu ħarābı
Beni terk ite o eski pışem ile (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 116*). [*şevābuñ, -uñ*]
3. Şevābuñ anı meyliñ zenbe itdüñ
Biraz nükte idüp esdi şavurdu (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 196*). [*şevābuñ, -uñ*]

sevāb: *Sevap, doğruluk ve iyiliğın karşılığı.*

1. İre hem sākī rūına **sevābı**
İrişdüirdi çün ilçi bu peyāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 30*). [*sevābı, -ı*]

sevābit: *Gezegenler dışında kalan ve yerinde durur gibi görünen yıldızlar.*

1. Ve zeyyennā es-semāe āyetinden
Kimi seyyāredür kimi **sevābit** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 19*). [*sevābit,]*

sevād: *Siyahlık, karalık, karaltı.*

1. Şaı çini nice müşk-i Ħotendür
Sevādı ħile vü şehir-i fitendür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 60*). [*sevādı, -ı*]
2. Cemāl-i ‘āleme beñdür **sevāduñ**
Cihānda zıkr olunur yahşı aduñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 5*). [*sevāduñ, -uñ*]

sevdā: *Güçlü sevgi, aşk.*

1. oyup **sevdāyı** Mecnûn ‘ākil olma (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 10*). [*sevdāyı, -yı*]
2. Yüzi ağ olsun anuñ kim başında var bu **sevdādan** (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [*sevdādan, -dan*]
3. Açup ays’a ġam u **sevdā** apusın
omadı ders ile fetvā ayusın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 169*). [*sevdā,]*
4. Olaruñ fikri ġavġā-yı elif lām
Bunuñ **sevdāsı** ġisū-yı dil-ārām (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 200*). [*sevdāsı, -sı*]
5. Ne yüzüñ ħālīdür sīneñde dāġun
Kimüñ **sevdāsı** oldurdu dimāġun (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 42*). [*sevdāsı, -sı*]
6. Benüm bu pendümi ġuş-ı derün it
O **sevdādan** ġeçüp def-i zebün it (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 100*). [*sevdādan, -dan*]
7. Bu **sevdā** tāt ola başumda her-ġāh
ġeçince devr-i ‘ömr-i rüzīgārūm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 100*). [*sevdā,]*
8. O **sevdāda** ġeçürdi yevm ü leyli
işı gönderdi Leylī cānibine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [*sevdāda, -da*]
9. Yiñi **sevdāda** ol ġice müsāfir
Yürürdi ol belā Mıřı ħurūřān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 6*). [*sevdāda, -da*]
10. atı řürīde oldı ol ħaberdan
Bu **sevdādan** midād-ı tātze ezdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 7*). [*sevdādan, -dan*]
11. ġam u ġuşsa dilinde oldı tātze
ġöñül **sevdāsı** artup aşdı serden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 5*). [*sevdāsı, -(s)ı*]
12. Cigerde an dimāġ-ı serde **sevdā**
Hem ol serv-i revān ħar-ġāha ġitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 74*). [*sevdā,]*

13. O **sevdâdan** geçüp Mevlâ'yı sevdi
O başdan ayağa derd oldu muṭlaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 32*). [*sevdâdan, -dan*]
14. Yiñi **sevdâ** ile ser-geşte gitdi
Semâ' u raḳs ile çün çerḥ-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 4*). [*sevdâ,*]
15. Yanınca şîr ü vahş ol şîr-i merdân
Yiñi cinnet yiñi **sevdâ** yiñi baḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [*sevdâ,*]

sevdâ: İlahi aşk. Yürekta siyah bir nokta vardır. Buna habbetü'l-kalb, sevdâü'l-kalb, süveydaü'l-kalb, dane-i dil gibi isimler verilir. Kalbin en değerli yeri burasıdır. Bazen aşırı sevgi ve şiddetli aşk sebebi ile bu siyah nokta tahrip olur, parçaları bütün vücuda yayılır. Artık bu türlü aşıklarda akıl mantık kalmaz, sevdiklerini çılgınca severler. Bunara sevdalı denir. Bunlar aşk yoluna başlarını koyan aşıklardır.

1. Meger kim ḥabbetü's-sevdâdur ol hâl
Ki **sevdâlar** bitürür dilde fi'l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 154*). [*sevdâlar, -lar*]

sevdâ-yı 'aşk: Aşk hevesi.

1. Şafâ-yı Leylî'yi sevdâ-yı 'aşkı
Bu ğavġâdan serüm ḥâlî gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 68*). [*sevdâ-yı 'aşk, -ı*]

sevdâ-yı dil-gîr: Kırgın küskün aşk.

1. Demidür tutasın ey döst destüm
Beni itdi delü **sevdâ-yı dil-gîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 67*). [*sevdâ-yı dil-gîr,*]

sevdâ-yı dūd: Dumanın sevdası.

1. Baña ḥil'at yiter sevdâ-yı dūdum
Şafâsı 'aşıkun ol dem olur pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 32*). [*sevdâ-yı dūd, -um*]

sevdâ-yı leyli: Leyla'nın aşkı.

1. Kāmu illerde maṭ'ûn oldu adum
Şikār itdi beni **sevdâ-yı Leylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 29*). [*sevdâ-yı leyli,*]

sevdâ-yı mecnûn: Mecnun'un sevdası.

1. Çü ḳaldı bî-bahâne rāy-ı Mecnûn
Yiñilendi yine **sevdâ-yı Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 60*). [*sevdâ-yı mecnûn,*]

sevdâ-yı meknûn: Gizli sevdâ.

1. Başından gitmedi **sevdā-yı meknûn**
Otursa sāyebānı ümm-i ğıylān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 14*). [*sevdā-yı meknûn,*]

sevdā-yı zülf-i dōst: *Sevgilinin saçlarının sevdası, siyahlığı.*

1. Sevdā-yı zülf-i dōst yitürdi belā firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 1*). [*sevdā-yı zülf-i dōst,*]

sevdā-yı zulmet: *Karanlık sevdası.*

1. Gidüp **sevdā-yı zulmet** nūra döndi
Tırup Mecnûn-ı pür-sevdā vü pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 52*). [*sevdā-yı zulmet,*]

sevdā-zede: *Aşk vurgunu, sevdalı.*

1. Kimi sevdûn kime **sevdā-zedesin**
Muhabbet odına âteş-gedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 39*). [*sevdā-zedesin, -sin*]

sevgü: *Sevgi.*

1. Kõmadı dõstlık **sevgüsine** yir
İlûn gendüm-nümā vü cev-fürüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 32*). [*sevgüsine, -si, -n, -e*]

sevgülü: *Sevgili, aşık olunan, sevilen.*

1. Yakardı şanasın āzer şaçardı
İraķ düşdüĝi-çün **sevgülü** yāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 145*). [*sevgülü,*]
2. Anuñla dil-berine nāme yazdı
Ki ey **sevgülü** cüftüñ ğam-güsārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 9*). [*sevgülü,*]
3. İrāk düşmek kıatı düşvār u müşkil
Ne müşkildür bu resme **sevgülü** yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 131*). [*sevgülü,*]

sevin-: *Sevinmek, mutlu olmak.*

1. Uvattı urdı Mecnûn' un çanaĝın
Bu hāle haste Mecnûn key **sevindi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 33*). [*sevindi, -di*]
2. 'İlac iylardi her rîşine anuñ
Peder-i Mecnûn **sevindi** bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 39*). [*sevindi, -di*]
3. İde mîzān-ı 'adlüm size meyli
Virüñ ol şerbeti Mecnûn **sevinsün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 73*). [*sevinsün, -sün*]

seyl: *Sel.*

1. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde **seyli**
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 47*). [*seyli, -i*]
2. Nice kûhı yakupdur nitekim kâh
O **seyl** aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 29*). [*seyl,]*
3. Tolu mânendi başlar yire yağdı
Götürdü gövdeyi kan **seyli** taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 93*). [*seyli, -i*]
4. Ne aşş iyleye feryâd-ı çübân
Ola çün **seyl** ile vîrâne bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 67*). [*seyl,]*
5. Ne hâşıl seng dîvâr olsa pülâd
İde çün **seyl** ekini seng ile pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 69*). [*seyl,]*
6. Şafâ fenninde şâhîb-mezheb idi
Belâlar **seyline** olmuştı hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 5*). [*seyline, -ine*]
7. Yapış dîrsin baña sen şah-ı hâra
Bu **seyle** mahlaş olmaz hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 149*). [*seyle, -e*]
8. İnüp tağdan giderdi nitekim **seyl**
Varup hâk üzre kordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*seyl,]*
9. İnüp tağdan giderdi nitekim **seyl**
Varup hâk üzre kordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 8*). [*seyl,]*

seyli: Sel; gözyaşı kastedilmiştir. Beyitte gözyaşı çokluğu ve yoğunluğu yönüyle sele teşbih edilmiştir.

1. Kaçan Mecnûn’ı görmez oldu Leylî
Gözünüñ yaşı seylâb itdi **seyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 16*). [*seyli, -i*]

seylâb it-: Sel etmek, sel haline getirmek.

1. Kaçan Mecnûn’ı görmez oldu Leylî
Gözünüñ yaşı seylâb itdi seyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 16*). [*seylâb it-, -di*]

seyl-i âb-ı tîğ: Kılıcın suyunun seli. Kılıç yapılırken, daha sert olması bakımından demire bir miktar su katılması ile ilgili.

1. Nice dil yakdı oda tâb-ı tîğüm
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tîğüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [*seyl-i âb-ı tîğ, -um*]
2. Nice dil yakdı oda tâb-ı tîğüm
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tîğüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [*seyl-i âb-ı tîğ, -um*]

seyl-i belâ: Bela seli.

1. Uvat kim gelmez andan kâr-sâzî
Beni **seyl-i belâ** şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 147*). [*seyl-i belâ,]*

seyl-i eşk: Gözyaşı seli.

1. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem itmiş **seyl-i eşk** ü şu‘le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 73*). [*seyl-i eşk,]*

seyl-i üştür: *Deve seli. Çok fazla devenin olması durumu.*

1. İzinden yola dirhemler döşerdi
Aşkardı **seyl-i üştür** mevc-der-mevc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 39*). [*seyl-i üştür,]*

seyr: *Gezinti, gezme.*

1. Revân dil dökdi itdi dil-nüvâzı
Ki ey necm-i sa'âdet hayr mı **seyr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 23*). [*seyr,]*
2. Deler bağrın ne servî dir ne şimşâd
Bu **seyrünü** kim ser-encâmı 'ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 83*). [*seyrünü, -ünü]*

seyr: *Bakma, temaşa etme.*

1. Er ölse oturırdı iki yıl zen
Bir evde oturırdı terk idüp **seyr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 97*). [*seyr,]*

seyr it: *Gezmek, gezinmek // temaşa etmek.*

1. Aradığı remide nûr-ı dîde
Arayup seyr iderken sağ u solı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 47*). [*seyr it, -er, -ken]*
2. Kime itsün şikâyet haste bûlbûl
Dirigâ seyr iderken bu çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 93*). [*seyr it, -er, -ken]*

seyr it: *Dolaşmak.*

1. Kimünüle seyr ider kanda mekânı
Haber var ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 118*). [*seyr it, -er]*
2. Aradı seyr idüp geh kûh u geh seng
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [*seyr it, -üp]*

seyr it: *İzlemek. Temaşa etmek.*

1. Belâlardan dili germ ü demi serd
N'olaydı seyr idegelseñ bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 129*). [*seyr it, -(e)gel, -se, -ñ]*
2. Nice bir olasın ilden remide
Nice bir seyr idersin kûh u yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 59*). [*seyr it, -er, -sin]*

seyr it: *Seyretmek, bakmak.*

1. Nitekim kûh-ı Lübnan evliyâya
Ararken pîr-i maḥzûn seyr idüp kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 61*). [*seyr it, -üp]*

2. Revân seyr itdi hürşidüñ 'arûsı
Tırup İbnü's-Selâm âsüde hûş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 4*). [*seyr it, -di*]

seyr it: Seyahat etmek.

1. Ne yir içre ne hûd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider ne şehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [*seyr it, -er*]

seyr ü sefer: Gezme, dolaşma, hareket etme.

1. Ben oldum bî-nişân uş yane yane
Açar ol gönlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 97*). [*seyr ü sefer, -de*]

seyrân: Gezinti, gezme.

1. Ki olmuş pâsbân-ı kâsr-ı sultân
Ol atlas üzre var **seyrân** senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 35*). [*seyrân,]*
2. Meger bir pâdişah **seyrân** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 1*). [*seyrân,]*

seyrân it: Gezinti yapmak, gezmek.

1. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hâlin
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 3*). [*seyrân it, -di*]

seyr-i serv: Servi seyri.

1. Ne **seyr-i serv** ü ne şimşâd u şâdi
Murâdı bu ki bulup bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [*seyr-i serv,]*

seyyâre: Güneşin etrafında dolaşan gezegen, yıldız.

1. O kim ol cünbişüñ **seyyâresidür**
Cemâlün şevkınıñ âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 37*). [*seyyâresidür, -si, -dür*]
2. Ve zeyyennâ es-semâe âyetinden
Kimi **seyyâredür** kimi şevâbit (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 19*). [*seyyâredür, -dür*]
3. Eger var ise çäreñ iyle çäre
Çü gördi çäre yok **seyyârelerden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 59*). [*seyyârelerden, -ler, -den*]

seyyâr-ı gerdün: Dönen dünya.

1. Görüb ol ziveri **seyyâr-ı gerdün**
Şafâdan bî-hûd oldı şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 5*). [*seyyâr-ı gerdün,]*

seyyid: *Ulu, bir kavmin büyüğü, başı, lideri olan.*

1. Okuyup il ü şehri şöret itdi
‘Arab **seyyidlerini** da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 100*). [*seyyidlerini, -ler, -i, -ni*]
2. Düzüp **seyyidlere** lâıyık belekler
Yidüb maħmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*seyyidlere, -ler, -e*]
3. Düzüp **seyyidlere** lâıyık belekler
Yidüb maħmiller öñince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 41*). [*seyyidlere, -ler, -e*]
4. Dileyü geldi yâr-ı dil-sitâmı
Bulışdı **seyyidine** ol maķāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 53*). [*seyyidine, -i, -ne*]
5. Şavaş ĥadden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab **seyyidleri** çün şîr-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 95*). [*seyyidleri, -ler, -i*]

seyyid: *Önder; ileri gelen, baş, başkan.*

1. Keserdi ter kumâşı şankı şındı
Nice **seyyid** seri şalındı pāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 83*). [*seyyid,*]

seyyid: *Ulu, bir kavmin büyüğü, başı, lideri olan II Hz. Muhammed kastedilmektedir.*

1. Re‘îs-i enbiyâ sultân-ı kevneyn
Dilâ ol **seyyidedür** bu ĥitâbum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 9*). [*seyyidedür, -e, -dür*]

seyyid-i bār-gāh-ı ā‘lî: *Ululuk sarayının efendisi. (Hz. Muhammed).*

1. Ey **seyyid-i bār-gāh-ı ā‘lî**
Ve ey bende-i ĥazret-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 14*). [*seyyid-i bār-gāh-ı ā‘lî,*]

seyyid-i kavm u kabîle: *Kavim ve kabilenin ulusu, büyüğü.*

1. Atası **seyyid-i kavm u kabîle**
Kim ola ĥüsnini şerĥ idebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 135*). [*seyyid-i kavm u kabîle,*]

seyyidü'l-kavm: *Kavmin reisi, kabilenin önderi.*

1. Ki aña ĥādım ola şāh-ı ĥübān
Buyurdi fāhr-i ‘ālem **seyyidü'l-kavm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 23*). [*seyyidü'l-kavm,*]

sezâ: *Layık, uygun.*

1. Cemāl-ı luţfunuñ hem ‘aşıkıdur
Ben itdüm anı kim baña **sezâdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 57*). [*sezâdur, -dur*]

2. Añub rahmetden iyle cānumı şād
Tapuñdan rahmet umarsam **sezādur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 75*). [*sezādur, -dur*]

sı: Kirmek, kesmek, bozmak.

1. Gülün evrākı olmazdı şikeste
Şımasa mey göñül endişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 87*). [*şımasa, -ma, -sa*]
2. Şımazdı kimse anuñ şışesine
Nice gülsün tapuñdan dil çerāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 88*). [*şımazdı, -maz, -dı*]
3. Ğıdā-yı rūhı bî-kāse yimişdür
Yañūd aydur ki göñlün kâsesin **şı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49*). [*şı,*]
4. Şı dīvār u derin kim ola rūşen
Göñül şınmasa hergiz rūşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [*şı,*]

sı-: Yenmek, mağlup etmek, bozguna uğratmak.

1. Şıdı kırdı bulup ācđāya fırsat
Kimi başın alup kaçdı yabāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 52*). [*şıdı, -dı*]

sib: Elma.

1. Keser **sibüñ** serin kaçmaz deminden
Ruñ-ı engürü Leylî-gün ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 32*). [*sibüñ, -üñ*]

sib: Elma II çene.

1. Dilüme ğudde-i tãcün olur **sib**
Çü görmen âdemilerden vefā ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 102*). [*sib,*]
2. Keşide müy kıddinden miyānı
Zenahdānı ki **sib** idi gül-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 37*). [*sib,*]
3. Şekerden tatlu olsa **sib** şad-bār
Gedilse bir pula almaz ħarīdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 95*). [*sib,*]

sibā: Yırtıcı hayvanlar.

1. ‘Aceb midür muṭī itse sibāı
Süpürdüdi **sibā’a** buyruğ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 33*). [*sibā’a, -a*]
2. ‘Aceb midür muṭī itse **sibāı**
Süpürdüdi sibā’a buyruğ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 32*). [*sibāı, -ı*]
3. Sibā u vaḥşe iḥsān idi işi
Muṭī itmişdi in‘āmı sibāı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 84*). [*sibā,*]
4. Sibā u vaḥşe iḥsān idi işi
Muṭī itmişdi in‘āmı **sibāı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 85*). [*sibāı, -ı*]
5. Sibā u vaḥş eṭrāfında enbūh
Degerken cānib-i dil-dāre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 10*). [*sibā,*]

6. Egildi rāst servi düşdi pāya
Didi ey luṭfī ṣayd iden **sibāʿī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 39*). [*sibāʿī, -ī*]
7. Sibāʿuñ ḥākimi vaḥṣuñ muṭāʿı
Ḥaberler var saña sinemde mestûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 40*). [*sibāʿuñ, -uñ*]
8. O gitdi ḳaldı Mecnûn'a **sibāʿı**
Ḳoyup Mecnûn'ı itdi ʿazm-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 212*). [*sibāʿı, -ı*]
9. Sibāʿ u vaḥṣuñ oldı hem enisi
Dise Mecnûn ḳaşā'id pür-leṭā'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100*). [*sibāʿ,]*
10. Mülâzım ʿAmr vāvı gibi dā'im
Sibāʿ anları ḳaplayup çü ḥalkā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 113*). [*sibāʿ,]*
11. Muṭīʿi olsa ṭañ mı her dirende
O meclis kim **sibāʿ** olmışdı ḥavli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 117*). [*sibāʿ,]*
12. Sibāʿ u vaḥṣ olursa ṭañ mı rāmı
Degüldür bu hevā-yı nefis-i fācir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 122*). [*sibāʿ,]*
13. Yanınca leşker idinmiş **sibāʿı**
Bu ol demden ki kūh-ı Necd'e düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 64*). [*sibāʿı, -ı*]
14. Sibāʿ anı ḳorurlar şan ʿasesler
Irakdan her ki añā olsa nāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 178*). [*sibāʿ,]*
15. Ṭağıldılar **sibaʿlar** ṭuydılar il
O yirde ḥāzır olan gördi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 186*). [*sibaʿlar, -lar*]
16. Sibāʿuñ dehşetinden ṭuymadı il
Yatur ol fāriğ olmuş yok hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 176*). [*sibāʿuñ, -uñ*]
17. Sibaʿdan yırtıcı ḥūyın giderdi
Ḳatında şır ile āhū barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 36*). [*sibaʿdan, -dan*]
18. Ḳatında bir iki vaḥṣı var nişeste
Sibaʿdan iyleyüp dehşet tamāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 19*). [*sibaʿdan, -dan*]

sibāʿ-ı nefis: *Nefsini yırtıcı hayvanları.*

1. Der ü dāmı ḳılup bī-dām u maḥbūs
Sibāʿ-ı nefsinüñ olan muṭāʿı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 31*). [*sibāʿ-ı nefis, -i, -nüñ*]

sibāʿ-ı vaḥṣ: *Vahşi yırtıcı (hayvan).*

1. Gelür bir nev-civān çün serv-i mevzûn
Çağırdı ol sibāʿ-ı vaḥṣe ḥā'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 33*). [*sibāʿ-ı vaḥṣ, -e*]

sīb-ğabğab: *Elmaya benzeyen çene, gerdan.*

1. Ki ey lāle-ʿizār u **sīb-ğabğab**
Baña sensüz cehennem oldı mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 9*). [*sīb-ğabğab,]*

sīb-i gül-āb: *Gülsuyu gibi çene.*

1. Ecel yili anıñ-çün iyledi āh
Turunca döndi çün sīb-i gül-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 61*). [*sīb-i gül-āb, -ı*]

sıçra: (Ânî bir uyarı veya heyecan sebebiyle) Ürkerek olduğu yerde doğrulur gibi sarsılmak.

1. İnüp virdi atın Mecnûn-ı ser-mest
Binüp **sıçratdı** âhû gibi şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 61). [sıçratdı, -t, -dı]

sıçra: Sıçramak. II Çıkmak.

1. Hürûşa geldi çün deryâ-yı pür-cüş
Serine **sıçradı** çün keyf-i bâde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 3). [sıçradı,]

sıçra: Sıçramak.

1. Yirinden **sıçradı** çün div-zâde
Çukalın giydi tiğın çekdi def'i (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 4). [sıçradı, -dı]

sıdk: Doğruluk.

1. Korumuş desti hûş oldu rakîbüñ
Zihî lutf u zihî **sıdk** u zihî rāh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103). [sıdk,]

sıfat: Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf.

1. Tağayyürden münezzeh pāk zātuñ
Tebeddülden muraddur **sıfātuñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 76). [sıfātuñ, -uñ]
2. Tapuña girde-bâliš oldu hem ay
‘Uṭārid yazmağa hüsün **sıfātın** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 23). [sıfātın, -ın]
3. Şeh iken aña kullar derhem itdi
Anı kim bu **sıfat** h'âr iylemişdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 131). [sıfat,]

sıg: Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.

1. Ki **sıgmaz** kâseye deryâ-yı ma'ñî
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 46). [sıgmaz, -maz]
2. Müsemmâsın ki kevne **sıgmaz** ismüñ
Senüñ-çün halk olundu cümle hestî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 162). [sıgmaz, -maz]
3. Şıgardı a'ñî fî-semmi'l-hıyâtı
Nizâr idüp anı firkat ribâtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 25). [şıgardı, -ar, -dı]

sıg: Yakışmak, uygun düşmek.

1. Bu divâne bizüm divāna **sıgmaz**
Bunuñ aḥvâli ad u şana **sıgmaz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 145). [sıgmaz, -maz]

2. Bu divâne bizüm divāna **sıgmaz**
Bunuñ aḥvāli ad u şana **sıgmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 146*). [*sıgmaz, -maz*]
3. Delüye uyma **şıgmaz** ad u şane
Zihî müşkil fazâḥat zî-melâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158*). [*şıgmaz, -maz*]
4. Ki hiç **sıgmaz** yoluna toḡrınıñ kec
Çün oḡda istiḳâmet fâ'ik oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [*sıgmaz, -maz*]
5. anı Mecnûn ki ide meyl-i Leylî
Bu vahdet şoḡbetine **sıgmaz** aḡyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 69*). [*sıgmaz, -maz*]

sıġa-: *Okşamak.*

1. Başıñ yüzün **şıġadı** şefkat ile
Aḳıtdı hem ciger anın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 62*). [*şıġadı, -dı*]

sıġın: *Şıġınmak, dayanmak, güvenmek.*

1. Şıġınma aña kim yoḡdur beası
Zenûñ kim şaġ işi yok pür-maraḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 58*). [*şıġınma, -ma*]

sıġış: *Şıġmak.*

1. Gidüp benlik bir oldum yâr ile bil
o çalı kim **şıġışmaz** araya ıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 64*). [*şıġışmaz, -maz*]
2. Sıġışmaz bir tane ya'nî iki cân
Fedâ iylemişem ben sana cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*sıġışmaz, -maz*]

sıġmaz ol-: *Şıġmamak.*

1. ıyâsa sıġmaz oldu derdi ays'uß
Gül-i nesrine döndi verdi ays'uß (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 7*). [*sıġmaz ol-, -dı*]

sıġhat: *Saġlık, afiyet.*

1. Mücâvir var mı kim olmaz misâfir
Ne **sıġhat** var ki olmaz pür-saḳâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149*). [*sıġhat,]*
2. Gelüp **sıġhat** bulurdu anda rencür
Bu ḡale çünki ḡalḡ âġâḡ oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 200*). [*sıġhat,]*

sihr: *Büyü, efsun.*

1. Gözi **sihriyle** meftûn itdi ays'ı
Şaḳı bendiyle mecnûn itdi ays'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 165*). [*sihriyle, -i, -y, -le*]
2. Sihrdür key şaḳın âḡ-ı seḡerden
Za'ife ḡayfı o ḡavf iyle Rab'dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 24*). [*sihrdür, -dür*]

3. Siḥir zahmın yimiş āhūya döndi
Zeneḥdām tenūr-ı āteş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 54*). [siḥir,]

sihr iyle: Sihir, büyü yapmak.

1. Helâl iyeler aña itdügi kanı
Ne sihr iyeler ‘aceb ğamzeñ kim anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 111*). [sihr iyle, -r]

sihr-âferîn: Sihir yapan, büyüleyici II yetenekli.

1. Çü bu **sihr-âferînüñ** sözün aldı
Ne deñlü kaçdısa idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 118*). [sihr-âferînüñ, -üñ]

sikender: İskender. Rivayete göre İskender-i Zülkarneyn ordusu ile zulumat ülkesine ab-ı hayatı aramaya gitmiş; ama veziri olan Hızır suyu bulup içtiği halde ona nasip olmamıştır. Kur'an-ı Kerim'de (Kehf 83-99) hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Beyitte zulumat ülkesine yaptığı yolculuk yönüyle ele alınmıştır.

1. Devâ bulurlar idi ol iki merd
Sikender çeşme-i ḥayvânı n'itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 53*). [sikender,]
2. Sikender teşne-leb çün vire cāmı
Senüñ bensüz yirüñ küh u beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 194*). [sikender,]
3. Sikender gitdi san āb-ı ḥayāta
O gice Hızr gibi pîr-i zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 104*). [sikender,]

sikke: Para.

1. Siyâdet **sikkisini** ebter itdüñ
Başuña çün belâ çaķmağı çaķduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 40*). [sikkisini, -si, -ni]

sikke-i zer: Altın para.

1. Kemâl-i ʿilm ü ḥilm ile sütüde
Sözi zibâ idi çün **sikke-i zer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 9*). [sikke-i zer,]

sil-: Silmek, yok etmek.

1. Çü Mecnûn **sildi** yüzden gerd-i derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 1*). [sildi, -di]

sil-: Silmek, temizlemek.

1. Silüp şefkat yeñiyle hem ğubārın
Tıratdı öyle dikdi vuşla-i çaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 82*). [silüp, -üp]

2. Yol üzere birbirine karşı medhüş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 103*). [*silüp, -üp*]

sil: *Silmek (Gözyaşı silmek).*

1. Gözinden yaşını şabr ile **sildi**
Uçarken kondı ammâ per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 112*). [*sildi, -di*]
2. Silüp hem ğam neminden çeşm-i mestin
Getürüp anı Ka'be sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 48*). [*silüp, -üp*]

silâh: *Silah, savaş aleti.*

1. Atılmış ok çekilmiş tığ idi ol
Kavî olduğu-çün kalb ü **silâhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*silâhı, -ı*]
2. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 75*). [*silâh,]*
3. Silâhından gül-i ter gibi haste
Velî pür-‘uğde tığından çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 76*). [*silâhından, -ı, -ndan*]
4. Şataram saña olursan hırîdâr
Virüp Mecnûn **silâh** esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [*silâh,]*
5. Kılıç gibi şavaşda yüzi akdur
Yürürse cem‘ idüp ceyş ü **silâhı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 107*). [*silâhı, -ı*]

silâh-dâr: *Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse.*

1. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse sultân
Tırur hem Müşterî ‘azmuña râğıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 30*). [*silâh-dâr,]*

silk: *Sallamak, silkelemek, çırpamak.*

1. İdüp her yara üzere bir iki nâle
Başından gâh **silkerti** ğubârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 53*). [*silkerti, -er, -di*]

sille: *Tokat, şamar, bela, felaket.*

1. Cefâlar **sillesinden** sînesi çâk
Egerçi ğam-zede âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 6*). [*sillesinden, -si, -n, -den*]
2. Urur devrân kafaña **silleler** hoş
Kor iseñ pāye-i kadrüne pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 100*). [*silleler, -ler*]

sille-i merk: *Ölüm tokatı.*

1. Yir âhîr sille-i merki kafası
Nübüvvet mülkine şâh-ı hümâyûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 134*). [*sille-i merk, -i*]

sîm: Gümüş.

1. Geçer rahş-ı hayalî iylese hîz
Leb ü dendân u güşîdurur **sîm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [*sîm,]*
2. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne bir yâr
Kaçan kim **sîm** sîmâñı zer itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 39*). [*sîm,]*
3. ‘Adûya tîğ tarta dôsta **sîm**
Ne yiye içe ne şabr ide ne h’âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 134*). [*sîm,]*
4. Metâ‘-ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ‘if
Gelüp kâşîd bile genc ü zer ü **sîm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*sîm,]*
5. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim biri biñ **sîme** geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [*sîme, -e]*

sîm: Gümüş II sevgilinin teni.

1. Nihâlî nâleden beñzerdi nâle
Şaçup **sîm** üzre nâsüfte ‘aķıkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 47*). [*sîm,]*

sîm ü zer: Gümüş ve altın.

1. Kuma sîm ü zeri kum gibi saçdı
Tutup hem luğf ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 46*). [*sîm ü zer, -i]*

sîmâ: Yüz, çehre.

1. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne bir yâr
Kaçan kim sîm **sîmâñı** zer itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 39*). [*sîmâñı, -ñı]*
2. Boyanur ‘âlemün **sîmâsı** kana
Cihân kim hünîdür yokdur amânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 2*). [*sîmâsı, -sı]*
3. Şunuñ kârüresin hem serd ider ol
Şikest olur semen **sîmâsı** andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 17*). [*sîmâsı, -sı]*

sîmâ-yı sîmîn: Gümüş gibi parlak yüz.

1. ‘Urûk-ı erguvânuñ kanı geldi
Çün açdı yâsemen **sîmâ-yı sîmîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 33*). [*sîmâ-yı sîmîn,]*

sîm-endâm: Gümüş II sevgilinin teni.

1. O genci hıfz iderdi gayretinden
Kemâl-i ‘aql ile ol **sîm-endâm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 55*). [*sîm-endâm,]*

sîm-i nâb: Saf gümüş.

1. O göz çıksun ki ilden sürmelüdür
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 39*). [sîm-i nâb, -ı]

sîmîn: Gümüş, gümüşten yapılmış.

1. Serüñe şağ olup derd irmesün hiç
Göze kim toğrıdur **sîmîn** ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 63*). [sîmîn,]
2. Taķılmaķdan yeg idi anı boğmaķ
Bilegi **sîmine** altınlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 165*). [sîmine, -e]
3. Aña **sîmîn** serîr olmak ne hoşdur
Çamer kim beyle nûrânî cebîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 118*). [sîmîn,]
4. Şurâhî üzre peymâne tezerve
Müzehheb çiniler **sîmîn** siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 17*). [sîmîn,]

sîmîn-sâķ: Baldırı gümüş kadar beyaz ve parlak.

1. Zer ayağ ile **sîmîn-sâķ** sâķî
Virür râh ile rûha ‘ömr-i bâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 111*). [sîmîn-sâķ,]

sîmurğ: Anka, zümürdüanka kuşu.

1. Zihî tâlî‘ ki **sîmurğ** oldu şaydum
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 48*). [sîmurğ,]

şin-: Kırılmak.

1. Ki **şındı** cām-ı nām u şîşe-i neng
Çamu dillerde Mecnûn oldu adum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 26*). [şındı, -dı]
2. Gözi giryân iken göñli avındı
Şınup kâse egerçi oldu hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 35*). [şınup, -(u)p]
3. Şı dîvâr u derin kim ola rûşen
Göñül **şınmasa** hergiz rûşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 55*). [şınmasa, -ma, -sa]

sîn: (□) sin harfi.

1. Keserse boynımı dendānı sînüñ
Gerekmez harfi sensüz **sîn** ü şınuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [sîn,]

sîn: Sin harfi II Dış.

1. Keserse boynımı dendānı **sînüñ**
Gerekmez harfi sensüz sîn ü şınuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 29*). [sînüñ, -üñ]

sîn: Gizlenmek, saklanmak, yer tutmak.

1. Ki **sîfîdi** her biri yerlû yirine
Hemân karşılayup ol serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 20*). [*sîfîdi, -di*]

sîn: Şın (ش) harfi.

1. Keserse boynumı dendâni sînüñ
Gerekmez harfi sensüz sîn ü **şinuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [*şinuñ, -uñ*]

sîn: Gizlenmek.

1. Sîñerek gözüñi sen de kapagör
Ebücehl'ün çün oldı cehli bî-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 22*). [*sîñerek, -erek*]

şına-: Denemek, tecrübe etmek.

1. Zerüñ anda **şına** ref'iyle şekki
Riyâ gışşından olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 28*). [*şına,]*
2. Ki mihmân oldı anuñ gibi mûya
Şınayup 'âşıkı pîr-i hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 149*). [*şınayup, -(y)up*]

şındı: Makas.

1. Keserdi ter kumâşı şanki **şındı**
Nice seyyid seri şalındı pâyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 82*). [*şındı,]*

sîne: Göğüs, bağır; gönül, yürek.

1. Haşr u neşrüñ 'arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse **sînemden** bu te'sîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [*sînemden, -m, -den*]
2. Şerha şerha oldı şefkatden şanavber **sînesi**
Tağa düşüp itdi Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 11*). [*sînesi, -si*]
3. Hudâ birdür Muhammed Haq resûli
Bu mühr ol **sîne** şandukına lâyıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 43*). [*sîne,]*
4. Gönülden besler idi câmı gibi
Şakınup **sîne**de imâni gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 68*). [*sîne*de, -de]
5. Öter ney nitekim minķâr-ı kaķnûs
Odından **sînel**er olmış çü fânûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 116*). [*sînel*er, -ler]
6. Çekerdi geh nühüfte **sîneden** âh
Ki düşmen hâline olmaya âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 35*). [*sîneden, -den*]
7. Dögindi ağladı geh **sîne** geh ser
Kucup öpdî biraz boynın ızârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 80*). [*sîne,]*

8. Ne yüzün hâlidür **sineñde** dâğun
Kimün sevdâsı taldurdi dimâğun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 41*). [*sineñde, -ñ, -de*]
9. Oğudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü **sine** pür-âteş dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [*sine,]*
10. Dönüp nevmid olup sâdât-ı A'râb
Gönül pür-âteş ü gam **sine** pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [*sine,]*
11. Gözi pür-âb-ı eşk ü **sine** pür-âh
Ğarîb ü bî-kes ü bî-çâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 14*). [*sine,]*
12. Bir ağız gelmedi goncen kelâma
İrişdi **sine**me şad yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 19*). [*sine, -m, -e*]
13. Işıktan şu'le çıkdı gülleden kan
‘Arablar **sinesin** şemşir-i Hindî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 81*). [*sinesin, -si, -n*]
14. Götürdi aradan ceng ü cidâli
Çekildi tîr-i kîne **sinelardan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 33*). [*sinelardan, -ler, -den*]
15. Bizi başduñ ğazab nefsin dañi baş
Okun nîzeñ çü geçeli **sinelardan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 67*). [*sinelardan, -ler, -den*]
16. Ütülmiş murğa beñzer ser şikeste
Dür-i nâ-süftesinden **sine** süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 115*). [*sine,]*
17. Teninde her kılı bir hâra dönmiş
Ser ile **sine** pür-sevdâ vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [*sine,]*
18. İrüp saña nice bir yara **sine**
Cihân kim mâzîdür ma'nide hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 90*). [*sine,]*
19. Dir idi hem döğüp seng ile **sine**
Ki ey şefkatlu ata kande gitdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 44*). [*sine,]*
20. Tutuşmış **sineden** çâk iyledi pöst
Resûl öñinde ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 244*). [*sineden, -den*]
21. Sibâ'ın hâkimi vahşun mu'tâ'ı
Haberler var saña **sinemde** mestür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 41*). [*sinemde, -m, -de*]
22. Ğazâle tavşan uyhusın virürler
Şu deñlü urdı düşmen **sine**me tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 31*). [*sine, -m, -e*]
23. Cefâlar sillesinden **sinesi** çâk
Egerçi gam-zede âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 6*). [*sinesi, -si*]
24. Beni fehm itmek çurfa sözümden
Yağarken **sinede** pervâne dağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 57*). [*sinede, -de*]
25. Tehî **sine** tehî hücre tehî dest
İçi hâli hemân kalbinde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [*sine,]*
26. Od olup başa ağdı **sine** düdi
Cigerden na'ra urup deşte gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 2*). [*sine,]*
27. Çü Mecnûn **sineden** şaçdı bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 1*). [*sineden, -den*]
28. O 'ömrüm hâşılından kıldı mañrûm
Tutarken **sine** bu gam zahmesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 101*). [*sine,]*

sine pâre pâre it-: Göğsünü dertten, dövünmekten paramparça etmek.

1. Bu resme kim hitâb iylerdi yâre
İderdi sinesini pâre pâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 46*). [*sine pâre pâre it-, -er, -di*]

sine-ber: Göğüs göğüse.

1. Seni gönölün gibi atdı yabāna
Anuñla **sīne-ber-sīne** bir evbāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 47*). [*sīne-ber-sīne,]*

sinî: *Bu isim ile maruf tepsi nevi. Büyük tepsi.*

1. Şurāhî üzre peymāne tezerve
Müzehheb çiniler simin **siniler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 17*). [*siniler, -ler]*

şınuk: *Kırık, kırılmış.*

1. Ki cānun bula bī-endāze aşşı
Şınuk olsa gönül ‘ahdi bütündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 51*). [*şınuk,]*

sipāh: *Asker, ordu.*

1. Yüzüñ ağ itdi ceng ile **sipāhuñ**
‘Adūlar üstine ya‘nî iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 8*). [*sipāhuñ, -uñ]*
2. Raķibiyle çekişse tañ mı anı
Sipāh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 43*). [*sipāh,]*

sipāhî: *Asker, ordu.*

1. Bu lu‘be-senc ayasın karşıar idi
Sipāhiler şavaşda şaf düzüp düz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 21*). [*sipāhiler, -ler]*

sipāh-ı nevfel: *Nevfel'in ordusu.*

1. Dil uzadurdu gendü leşkerine
Sipāh-ı Nevfel içinde yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 109*). [*sipāh-ı nevfel,]*

sipas it: *Şükretmek.*

1. Sipas it Hāmdî bu deñlü niżāma
Qo mecnūnlar yisün il guşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 94*). [*sipas it,]*

sipend: *Üzerlik tohumu. Tütsü olarak kullanılır.*

1. Ölen şayruya tap tütüz **sipendi**
Urıldı cānuma çün dağ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 16*). [*sipendi, -i]*

siper: *Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.*

1. Siperler tağılup serler dirildi
Kağan arslāna beñzer Nevfel-i gürd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 30*). [*siperler, -ler*]

siper: Kalkan, ardına gizlenecek şey.

1. Siper şaldı şuya be-şüret-i ceng
Kararmış dide-i nergis seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 20*). [*siper,]*

siper ol: Önüne geçmek, engel olmak.

1. Siper olur hadeng ü tığa dilber
Anuñ kim her dem ola kārı zārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 138*). [*siper ol, -ur*]

siphr-i bî-müdārā: Yüze gülmeyen talih, kötü kader.

1. Olup nāçār nūş-ı zehr iderdi
Aña dek kim **siphr-i bî-müdārā** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 39*). [*siphr-i bî-müdārā,]*

sîr-âb ol: Susuzluğu gidermek, suya kanmak.

1. Şuyından ravza gibi oldu sîr-âb
Düşüp ol ravza üzre sāye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 20*). [*sîr-âb ol, -dı*]

sîrâb-ı âb-ı ihtidâ: Hidayet suyuna kanmış.

1. Kamu sîrâb-ı âb-ı ihtidâdur
Fürûgi ol fürû'un tıldı 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 68*). [*sîrâb-ı âb-ı ihtidâ, -dur*]

sırça: Sırça, cam; camdan yapılmış.

1. Eger süst ola virür hem melâlet
Güher bulsañ yabānda **sırça** şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 195*). [*sırça,]*

sîret: Bir kimsenin ahlakı, seciyesi, karakteri, dışa akseden davranışı.

1. Veled çünkim ola bed-hulķ **sîret**
Ataya renc olur gendüye miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 29*). [*sîret,]*

sirişte: Yoğrulmuş, karıştırılmış.

1. İkisi de leṭāfetden **sirişte**
Teni her birinüñ ser-tā-ḳadem nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 44*). [*sirişte,]*

sirişte ol: Yoğrulmak; hamuruna, mayasına karıştırılmak.

1. Ki olmuşdur kerāmetden sirişte
Ol āhū segler āğzında nişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 38*). [*sirişte ol, -mış, -dur]*

sirke: Sirke.

1. Gözüñ yum iyle anuñ **sirkesin** nūş
Ġdā itme ḥarāmı cāna zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 118*). [*sirkesin, -sin]*

sırma: Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.

1. Seriyle **sırmaya** döndi sengi
Yolunda ḳalmadı ġālib ola Leylî meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 4*). [*sırmaya, -ya]*

sırr: Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

1. Varurdu **sırr** ile ṭuymazdı āğyar
Niyāz ile varup ol dil-nüvāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 14*). [*sırr,]*

sırr: Anlamak ve açıklamakta aklın âciz kaldığı şey.

1. Saña ger lâmelif olursa pergār
Olasın devr **sırrından** ḥaber-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 24*). [*sırrından, -ıñ, -dan]*

sırr: Giz, gizem.

1. Bu **sırrı** bilmez illā ‘ālimü’l-ğayb
Anuñ-çün cehd idüp Mecnûn atası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 14*). [*sırrı, -ı]*

sırr-ı devlet: Devlet sırrı.

1. Gedā-perver şafā-peyker vefā-dōst
Serinde **sırr-ı devlet** mağzıdur pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 6*). [*sırr-ı devlet,]*

sırr-ı nihān: Gizli sır.

1. Dil olur kufî her sırr-ı nihāna
Bu dilsüz açılan genc-i nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 46*). [*sırr-ı nihān, -a*]

sitāre: Yıldız.

1. Beni yakdı biliş ü yād elinden
Süheylîymiş **sitārem** bi'l-ḥaḳîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 85*). [*sitārem, -m*]
2. Gerekdür endekiyle de de **sitāre**
Meger kim yılduzum gögde Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 70*). [*sitāre,]*
3. Bu yil üzre tutar ‘âlem kararî
Toğurmadı bu gerdün bir **sitāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 161*). [*sitāre,]*

sitāre: Yıldız II talih, baht.

1. Sitāremden kem olmaz dilde yaram
Gerekmez hûş-dil olmak ben belâ-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 42*). [*sitāremden, -m, -den*]
2. Kõdi nevmîd anı yine **sitāre**
Şular kim bî-vefâdan ‘ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 170*). [*sitāre,]*

sitāre: Perde. Örtünecek şey.

1. Kâra bahtum gibi oldun ḥavāle
Velî olsañ baña kâra **sitāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 53*). [*sitāre,]*

sitebrak: İstebrak. Sırma ile dokunmuş bir cins kalın kumaş.

1. Şiyābî sündüs ü ḥuḍr u **sitebrak**
Ḥirāmān ravzada ḡlman ile ḥûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [*sitebrak,]*

sitem: Zulüm, eza, cefa.

1. Aña âḥîr od urur âh-ı bülbül
Sitemden mülk-i devlet olmaz âbād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 31*). [*sitemden, -den*]

siyāb: Elbiseler, libas.

1. Şiyābî sündüs ü ḥuḍr u sitebrak
Ḥirāmān ravzada ḡlman ile ḥûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [*siyābî, -i*]

siyādet: Ululuk, büyüklük.

1. Siyādet sikkesini ebter itdün
Başuña çün belâ çaḳmaḡı çaḳduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 40*). [*siyādet,]*

2. Siyâdet burcına ‘âlî ‘alemdür
Yücedür kıddi gibi nâm u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 102*). [*siyâdet,]*

siyâh: *Siyah, kara.*

1. Siyâh olmasa müşk olmaz kemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 72*). [*siyâh,]*
2. Niçün câmeñ **siyâh** ey nâmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 36*). [*siyâh,]*
3. Kıarardur rüzumı anuñ **siyâhı**
Umaram ben olasın derde çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 46*). [*siyâhı, -ı]*
4. Neñ öldi kim giyersin bu **siyâhı**
Didi anuñ için kim döndi devlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 24*). [*siyâhı, -ı]*

siyâh: *Siyah; günahkar.*

1. Siyâh oldu yüzüm şan dūda düşdüm
Degül elde bilürsin rişte-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14*). [*siyâh,]*

siyeh: *Siyah, kara.*

1. Cemâl-i keвне virdi zülf ü hâlî
Siyeh gerçi nitekim kākül-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 3*). [*siyeh,]*
2. Olur üç nokta-i sâ cāna üç dāğ
Siyeh hālîñsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 18*). [*siyeh,]*
3. Bu ğamdan özge aĥvâli gerekmez
Siyehdür didiler Leylî cemâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 71*). [*siyehdür, -dür]*
4. Niçün olduñ **siyeh** bāl u **siyeh** hâl
Menem mâtemde ammâ sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [*siyeh,]*
5. Gönilerdi seni andan da hānum
Siyeh hālîñ ki gözümdeñ güm oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 57*). [*siyeh,]*
6. Bunuñ hâki **siyehdür** âbı tîre
Bu bahruñ nef’inüñ yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 178*). [*siyehdür, -dür]*

siyeh: *Kara; bu renkte olan II kötü, uğursuz.*

1. Unut Leylâ’yı kim leyli **siyehdür**
Anuñ mihrinde yan kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 189*). [*siyehdür, -dür]*
2. Niçün olduñ **siyeh** bāl u **siyeh** hâl
Menem mâtemde ammâ sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [*siyeh,]*
3. Gül-i şubĥ oldu pinhān çün ruĥ-ı yâr
Siyeh tâlî‘ **siyeh** ğice **siyeh** kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*siyeh,]*

siyeh ğice: *Kara gece.*

1. Gül-i şubh oldu pinhân çün ruḥ-ı yâr
Siyeh ṭālî‘ **siyeh gîce** siyeh kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*siyeh gîce,]*

siyeh rû: *Siyah yüzlü, günahkar.*

1. Günâhum çok gerek öldür gerek kı
Siyeh rüyem öñünde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 65*). [*siyeh rû, -(y)em]*

siyeh şeb: *Kara gece.*

1. Siyeh şeb nîtekim şubh-ı sepîde
Sa‘âdet ehli olsun hem-nîşînüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 61*). [*siyeh şeb,]*

siyeh ṭālî‘: *Kötü talih.*

1. Gül-i şubh oldu pinhân çün ruḥ-ı yâr
Siyeh ṭālî‘ siyeh gîce siyeh kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*siyeh ṭālî‘,]*

siyeh-kâr: *Günah işlemiş, suçlu.*

1. Gözüm şeb kûrî yâr-ı âfitâbem
İy zülfi gibi ṭarrâr u **siyeh-kâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13*). [*siyeh-kâr,]*

siyeh-püş: *Siyahla örtülmüş, siyah giyinmiş.*

1. Oturmuş ḥalvetî gibi **siyeh-püş**
O zâğî çün bu ‘aşk abdâlî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 32*). [*siyeh-püş,]*
2. Niçün olduñ siyeh bâl u siyeh ḥâl
Menem mâtemde ammâ sen **siyeh-püş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 41*). [*siyeh-püş,]*
3. Kimi ağlatmaz ol resme muşîbet
Siyeh-puş oldu ol da mâtem için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 7*). [*siyeh-puş,]*
4. Uluşur vahşler yanınca bile
Yanınca Zeyd ü çün sâye **siyeh-püş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 69*). [*siyeh-püş,]*

siyeh-rû: *Yüzü kara; günahkar, suçlu.*

1. Bu ḥâlî iyle Takdîr’e ḥavâle
Siyeh rüyem fütâde sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 9*). [*siyeh-rû, -(y)em]*
2. Siyeh-rûlîḳda olam tâ ki tayı
Esed oldu meger burc-ı sitârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 40*). [*siyeh-rûlîḳda, -lık, -da]*

siyeh-rüy ol-: *Yüzü kara, günahkar olmak.*

1. Yüzün levhisüz ey dil-dâr-ı dil-cüy
Sebak çeşmüme olmışdır siyeh-rüy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 12). [siyeh-rüy ol-, -mış, -dur]

siyeh-rüz: Kara günlü (kimse), bedbaht, talihsiz.

1. İkimüz de belâdan olmaduk ferd
Benem ol Leyli didügi **siyeh-rüz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 51). [siyeh-rüz,]

siz: "Siz" ikinci çoğul şahıs zamiri.

1. Didi **sizden** murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57). [sizden, -den]
2. Didi **sizden** murâdım âşinâyî
Arada dürlü dürlü rüşenâyî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 57). [sizden, -den]
3. Atam anam taleb kılmaz kışâşî
Esen kalun **siz** ey yârân ki Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 57). [siz,]
4. Dil-i Mecnûn **size** eyler mi meyli
Bilüp bu hâli ol teftiş iden merd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 158). [size, -e]
5. İder ‘âkil şalâh-ı dil-nüvâzî
Didi **sizden** murâdum vuşlat idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 21). [sizden, -den]
6. Bu divâne civâna şerbet idi
Size şerbet behâ çok zer vireydüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 23). [size, -e]
7. İde mizân-ı ‘adlüm **size** meyli
Virün ol şerbeti Mecnûn sevinşün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 72). [size, -e]
8. Kemâl u fazl u ‘irfân mecma‘ıdur
Bu deñlü fazl ile **sizden** umusı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 113). [sizden, -den]
9. Didi âh ileyüp ey miskîn âne
Size âhum irişmez irdi göge (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 185). [size, -e]
10. Didi açup zebân-ı âteş-engiz
Ki **siz** de gam gibi başuma üşmeñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 79). [siz,]

şofî: Sofu, ehl-i tasavvuf.

1. Taşannu‘la tekellüf oldı şimdi
Adın **şofî** komış bir türfe fırka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 85). [şofî,]

sofra: Sofra.

1. Komadı gide Mecnûn’ı katından
Açup **sofra** öninde kodı ni‘met (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 51). [sofra,]
2. Ki buña tu‘me serçedür aña kâz
Dükendi **sofrada** çünkim nevâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 209). [sofrada, -da]

sög: Kaba söz söylemek, azarlamak.

1. Tarahhüm iyleyüp divānesine
Söger aşufte Mecnûn şûr-ı bahta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 39*). [*şöger, -er*]

sohbet: Görüşüp konuşma.

1. Anuñla **sohbete** germ oldı varı
Vilāyet uluları virdi mālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 46*). [*sohbete, -e*]
2. Baña ta‘n itme ey yār-ı qadīmüm
O kim sâbit şanursın **sohbetümde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 25*). [*sohbetümde, -üm, -de*]
3. Niyâz ile geh itdi i‘tizārın
Bu **sohbet** germ iken ol demde nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 75*). [*sohbet,]*
4. Degüldür kâbil-i ıslâh u tīmār
Ümîdin kesdi anuñ **sohbetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 3*). [*sohbetinden, -i, -n, -den*]
5. Senüñle **sohbete** var meyli haylī
Sana müştâkdur göre cemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 92*). [*sohbete, -e*]
6. Senüñ ‘aşkuñda pür-şevk u şegâbdur
Senüñle **sohbete** mī‘adı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 99*). [*sohbete, -e*]
7. Kūsül yorganuña göre dimişdür
Şovutma **sohbeti** ey yār olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 173*). [*sohbeti, -i*]
8. O hâzır olıcağ gizlerdi odı
Egerçi fariğ idi **sohbetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 33*). [*sohbetinden, -i, -n, -den*]
9. Avutdılar dil-i âvâresini
Ki buldı **sohbetine** Zeyneb’üñ rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 11*). [*sohbetine, -i, -n, -e*]
10. Buluşurdu nihānī aña geh gāh
Birinüñ **sohbetine** ol perî-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 13*). [*sohbetine, -i, -n, -e*]
11. Bu anuñ kâni‘ olmış **sohbetine**
Bunuñ ol ‘âşık olmış şüretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 187*). [*sohbetine, -in, -e*]
12. Bu anuñ **sohbetinden** mest ü hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şād u handân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [*sohbetinden, -i, -n, -den*]
13. Küşāde ola gün gibi cebînüñ
Uşanma ehl-i diller **sohbetinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 61*). [*sohbetinden, -i, -n, -den*]
14. Deñizden āb u āteşden gide nūr
Çü bulduñ **sohbetüme** fırsat u rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 165*). [*sohbetüme, -üm, -e*]
15. Tıururlar bî-zebân çün şubh-ı rüşen
Çü gice **sohbetinüñ** şem‘i yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 157*). [*sohbetinüñ, -i, -n, -üñ*]
16. Bu hālvette ‘ibādet tã‘at iyer
Şeh anuñ **sohbetine** oldı tãlib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 13*). [*sohbetine, -i, -ne*]
17. Vefā-yı ‘ahd içün el ele urmak
Kanı va‘d iylemek **sohbet** safāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 13*). [*sohbet,]*

sohbet: Allah’a gönül veren insanların bir araya gelip her an O’nunla berâber olduklarını bilmenin edebi ve huzûru içinde, şeyhlerinin veya aralarından ehil birinin yönlendirmesiyle yaptıkları ârifâne söyleşme ve halleşme.

1. Kānı Mecnûn ki ide meyl-i Leylī
Bu vahdet **sohbetine** sığmaz ağıyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 69*). [*sohbetine, -in, -e*]

sohbet it: Konuşmak, sohbet etmek.

1. Anuñla hem nihānī şöhet itdi
Gehī nāz ile ‘arz itdi ‘ızārın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 72*). [*şöhet it, -di*]
2. Anı ħar-gāh öñine da‘vet itdi
Dil olup ğamze bir dem şöhet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 40*). [*şöhet it-, -di*]

şöhet iyle: *Sohbet etmek, konuşmak.*

1. Dilinde oldu her endühi efzûn
Anuñla anda şöhet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 43*). [*şöhet iyle, -di, -ler*]
2. Yabānda vaĥşilerle şöhet iyer
Gürüh-ı vaĥş-ı şahrâ vü beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 30*). [*şöhet iyle, -r*]

şöhet-i gül: *Sevgili ile sohbet.*

1. Senüñ-çün ħālī ħaldı **şöhet-i gül**
Ecel câmin içürdi aña sākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 20*). [*şöhet-i gül,]*

sok: *İçine veya arasına girmesini sağlamak.*

1. Şoĥdı dü-ĥayretten ħalem barmaĥın ağzına devât
Yāra ‘arz-ı ħāl içün itdüm çü taĥrîr-i firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 9*). [*şoĥdı, -dı*]
2. Ki bir mûrî tutup **şoĥdı** dehāna
Ħarınca ħahĥaha itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [*şoĥdı, -dı*]
3. Şoĥarken öldürürler anı ekşer
Bu resme pend idüp luĥ ile evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 98*). [*şoĥarken, -ar, -ken*]
4. Nice **şoĥdurdılar** ben bî-günāhi
Nice segler gelüp dilkülenürler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 28*). [*şoĥdurdılar, -dur, -dı, -lar*]
5. Yılan gibi **şokar** bâzār içinde
Yılāndur ol degüldür merd-i çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 62*). [*şokar,]*
6. Olur ol ma‘nide zehr-i ħaĥar-nāk
Ser-i engüştî **şoksa** nā-geh ef‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 171*). [*şoksa, -sa*]
7. Ağular her kimi **şokarsa** def‘i
Ħanatlu kuş gibi tiz-reftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 66*). [*şokarsa, -ar, -sa*]

sokma: *Sokmak, batırmak.*

1. Ki incinmeyesin ilden hemîşe
Aru kim götürür **şokmağa** neşter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 97*). [*şokmağa, -ğ, -a*]

soñi: *Bitiş, nihayet.*

1. Ki **soñında** senüñ gibi ĥalefdür
Atañdan şağ iken kim dūr olurduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 14*). [*soñında, -ı, -(n)da*]

soñ: *En son, ahir.*

1. Fiğānum halkı bızār itdi benden
Ne ağlar bulunur **soñumda** ölsem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 53*). [*soñumda, -um, -da*]
2. Benüm yāduma gelmez kendü cānum
Baña dirsın **soñumda** ocağum yaq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 59*). [*soñumda, -um, -da*]

soñ uci: *En sonu, nihayeti.*

1. Şoñ uci küh-ı Necd'e irdi yolu
Düzüp seng-i melâmetden otağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 48*). [*soñ uci,*]
2. Şon uci kahr idüp mağbûn düşürdüñ
Elüm tutup şu deñlü içdüñ andı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 34*). [*şon uci,*]
3. Şoñ uci kâh gibi kapdı anı
Ululanmak kuşurından nüzûl it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 90*). [*soñ uci,*]

soñra: *-nîn ardından, ... arkasından.*

1. Gider evvel 'ilâc it cinnetini
Taleb kıl **soñra** vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 148*). [*soñra,*]
2. Yüz urup istedi **soñra** 'arûsı
Atası anası ol hûş-ı hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 56*). [*soñra,*]
3. İdüp anı hâzîne-dâra teslim
Tutup **soñra** kilid-i hûş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 97*). [*soñra,*]
4. Dimiş **soñra** cefâ-yı bî-kıyâsı
Ki bu nâme ki pür-tâb u şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 16*). [*soñra,*]
5. İdüp evvel ziyâfet emri vâfir
Didiler **soñra** yâ sâdât-ı 'Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [*soñra,*]

soñra: *Daha ileri bir zamanda; ardından.*

1. İdüp evvel ziyâfet emri vâfir
Didiler **soñra** yâ sâdât-ı 'Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [*soñra,*]

soñra: *Sonra, daha ileri bir zamanda.*

1. Şağın bir gün añarsın **sonra** anı
Urup el-kışşa Mecnûn destine dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 80*). [*şonra,*]

şor-: *Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.*

1. Süsen zebân bitürmek için büstân gerek
Hün-ı ciger hikâyetini **şorma** gönceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 5*). [*şorma, -ma*]

2. ab l it   zr mi kim   zr-h  hem
Nazar iyle sebep ** orma** bu h le (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 25, Mısra 7*). [* orma, -ma*]
3. Ya g r m   kimseden h lin ** oraydı**
Vel   or ardı  a nından rak b   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 54*). [* oraydı, -a, -(y)d *]
4. Olurlar g    idenler mest   medh  
 le ** ord ** anu  h y n h   lin (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 21*). [* ord , -d *]
5.  ninden a lamayup ** ord ** n min
Didi kim ben Sel m-i  Amir  yem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 66, Mısra 22*). [* ord , -d *]
6. A a hem m derin   ** ord ** h lin
Didi h li nedür ol derd-mend   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 67, Mısra 32*). [* ord , -d *]
7. Deh n n a dı ke  -i r  z itdi
Ki andan ** ord ** h l-i derd-mendi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 68, Mısra 33*). [* ord , -d *]
8.  ad kat burc nu  t bende m h 
Seni ** ord ** sel m iyledi Leyli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 68, Mısra 91*). [* ord , -d *]
9.   it ol h r yit r m   Türk erini
Meger bir v   ze ** orm  ** h r n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 6, Mısra 2*). [* orm  , -m  *]
10.  orarken h lin ol gül  andel b  
  itmes n diyü a y r-  bed-h  h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 56*). [* orarken, -ar, -ken*].
11. Perv ne-v r      olan bi-fig n gerek
A v l-i s    -i cigeri ** orma**  em adan (*Leyl  v  Mecn n, Gazel 15, Mısra 9*). [* orma, -ma*]
12. Dilinde mest b l b l gibi e   n
 orup ilden bil rd  h l-i y ri (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 65*). [* orup, -up*]
13. Bilmem  apu ndan ayr l lı çok zem n m dur
Merc n leb  ne ** ordum** idi h ste g  l me (*Leyl  v  Mecn n, Gazel 13, Mısra 5*). [* ordum, -du, -m*]
14.  nanmazsa  k   r a v lini ** or**
Eger div ne ise  apudan s r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 113*). [* or,*]
15. Adın te t   idüp h lini ** ordum**
 eker tengini açup ol  eker-b r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 84*). [* ordum, -du, -m*]
16. Dem-i   s  gibi dirg rd  c n 
 eker-lebden ** orup** h l-i  ar bi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 64, Mısra 33*). [* orup, -up*]
17. O  dup h lini ** orardı** geh g h
  n oldu kend n   hem-derd   h li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 80*). [* orardı, -ar, -d *]
18.  orardı y rini kimi görürdü
Dilin     od  eyle iyledi germ (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 14*). [* orardı, -ar, -d *]
19. Nih n  p rden anları ** ord **
Ki bunlar kim sürerler zev -  c m  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 60*). [* ord , -d *]
20. Ki c n ma la  bula  av   -y  bedden
 ora   n c numa m nkir su  li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 69*). [* ora,*]

 or: *Emmek.*

1.  orma   aceb deg l  da u  la -i k n m dur (*Leyl  v  Mecn n, Gazel 13, Mısra 1*). [* orma , -ma *]

 or: (*h lini*) *sormak.*

1.  ri  ol y re  ar  it bir nice r  z
Ki ** orarsan** eger h l-i  ar bi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 45, Mısra 57*). [* orarsan, -ar, -sa *]

 oran: *Soran ki i/kimse.*

1. Dimiş vā'ız har uşda ipi kanı
O har **soran** ere gösterüñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 8*). [*soran,]*

sorıl: Sorulmak, sorguya çekilmek.

1. Hudâ aña ne itdügin **şorıldı**
Didi Mecnûn baña Hak rahmet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 4*). [*şorıldı, -dı]*

soruş: Sormak, soruşturmak.

1. Şoruşurlar idi bu resme hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 22*). [*şoruşurlar, -ur, -lar]*

sovu: Sevimsiz ve ilgisiz davranış, ilgisizlik.

1. Cihândan **šovuyup** cândan uşanmış
Vücüdî seng-i ğamdan hurde olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 4*). [*šovuyup, -yup]*

sovu: Soğumak.

1. Meger burc-ı sitâreñ 'akreb oldu
Şovumazsın eser bād-ı melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 17*). [*šovumazsın, -maz, -sın]*

sovuk: Soğuk.

1. Kimesne meyvesini dirmemişdür
Şovuḡ el almasın almış degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 107*). [*šovuk,]*
2. Şovuḡ kıardan şekerden ta'mı hûş-ter
Leb-i Kevşerde bitmiş kıadd-i Tübâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 36*). [*šovuk,]*

sovut: Soğutmak, soğumasını sağlamak.

1. Şovut gönüñni döğme âhen-i serd
Ṭotalum yok dilüñde şabr u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 46*). [*šovut,]*
2. Kûsül yorġanuña göre dimişdür
Şovutma şöḡbeti ey yâr olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 173*). [*šovutma, -ma]*

soy: Giysiýi çıkarmak.

1. Şoyar hem hülle-i sebz-i giyâhı
Ḳurudur berk-i hûsnin büstânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 22*). [*soyar, -ar]*

soy: 1.Kesmek.

1. Cihāndan **şoyup** cāndan uşanmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*şoyup, -up*]

söygen: Yaslanmak, dayanmak.

1. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafası
Tır ey gâfil yile **söygenme** zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [*söygenme, -me*]
2. Şusuzlıktan varur hâli harâba
Yile **söykenme** vü şuya tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 175*). [*söykenme, -me*]

söyle-: Demek, söylemek.

1. Anı kim **söyledüñ** sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 111*). [*söyledüñ, -dü, -n*]
2. Anı kim **söyledüñ** sen dostâne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 101*). [*söyledüñ, -dü, -n*]
3. Anuñ zülfi gibi ben bahtı kara
Kulâğına egilüp **söylerem** râz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 69*). [*söylerem, -r, -em*]
4. Şu resme **söyledi** şerhî firâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [*söyledi, -di*]

söylen: Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

1. Yayılup **söylenürdi** hâne hâne
Gül-i gülzâr u havlı pürdür ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 126*). [*söylenürdi, -ür, -di*]

söyün: Sönmek, parlaklığı gitmek.

1. Belâ odında sen ben ‘âr içinde
Otur dilden **söyünsün** âteş-i derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 45*). [*söyünsün, -sün*]
2. Söyünmezdi yürekden tâb-ı tase
Yir idi anı gam ol gam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 82*). [*söyünmezdi, -mez, -di*]
3. O şem‘ ağlardı hânde şüretinden
Güler şem‘i ferağ nûrî **söyünmiş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 67*). [*söyünmiş, -miş*]
4. Ya kara ağ içinde çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn **söyünmiş** dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 5*). [*söyünmiş, -miş*]
5. Uçup kaçmış elinden şabr zâğı
Yatur yirde **söyünmiş** şem‘e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 7*). [*söyünmiş, -miş*]
6. Söyünüp küre-i derdi olur serd
Dil-i Mecnûn ki deryâ idi bî-şek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 144*). [*söyünüp, -üp*]
7. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim bu cihānda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 112*). [*söyünür, -ür*]
8. Yiter **söyünmege** başda hevâsı
Sarây-ı dîni âbâd iyleyen ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 50*). [*söyünmege, -e*]

söyündür-: Söndürmek.

1. Nice bir dögesin bārid demüri
Söyündürseñi nolar yanmış kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 32*). [söyündürseñ, -señ]

söyündür: Söndürmek II yok etmek, ortadan kaldırmak.

1. Urursın sen de baña ta'n ile niş
Söyündürmezse rahmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 79*). [söyündürmezse, -mez, -se]
2. Söyündürdi anuñ da ahterini
Cihān anuñ dañı yazdı berātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 144*). [söyündürdi, -di]

söz: Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, kelimeler, laf, kavi, konuşma.

1. Şakın anuñ **söziyle** 'āmil olma
Hemîşe bendüñ olsun zülf-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 8*). [söziyle, -iyle]
2. Sözinüñ şîrîn cülâbı haste cāna nüş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsāruña karşı gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [sözinüñ, -i, -nüñ]
3. Mühr gibi her **sözün** irse aña mengüş olur
Dil firākuñda lebün nüşına irdi nā-gehān (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [sözün, -ün]
4. Anı zıkr itmeyen olmaz müselmān
Temām olsa bulur bu **söz** kabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 41*). [söz,]
5. Külāh-ı baht ol atuñ toynağıdır
Sözinde tūti cevlanında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 61*). [sözinde, -in, -de]
6. Sözi şekker dehānı şekker-engiz
Hayādan gül yüzi dā'im 'arāk-riz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 155*). [sözi, -i]
7. Katında oturup hışm ile mader
Yüzinden ağu saçdı **sözden** āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 56*). [sözden, -den]
8. Velî yümni mübārek oldu bu **söz**
Peder-i miskin idüp biñ biñ füsünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 73*). [söz,]
9. Didi rāvi-yi kıssa hātif-i güy
Söze incü dizen sözi idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 2*). [söze, -e]
10. Didi rāvi-yi kıssa hātif-i güy
Söze incü dizen **sözi** idüp müy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 2*). [sözi, -i]
11. Didi ey pîr-i zinde Hızır-girdār
Sözinde āb-ı hayvān çeşmesi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 64*). [sözinde, -in, -de]
12. Bu **söz** olmasa sözüñ feth-i bābı
Ne diñlerdi ne virürdi cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 17*). [söz,]
13. Bu söz olmasa **sözün** feth-i bābı
Ne diñlerdi ne virürdi cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 17*). [sözün, -ün]
14. Bu **söz** güç geldi birkaç ehl-i 'āra
Gelimez oldu Mecnûn ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [söz,]
15. Bu **söz** güç geldi birkaç ehl-i 'āra
Gelimez oldu Mecnûn ol diyāra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 1*). [söz,]
16. Ki **söz** nañlin dikersin nābit olsa
Söze kuş kondurırsın şābit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 97*). [söz,]
17. Diz üzre geldi Mecnûn'un atası
Feşāhatdan kılup **söze** libāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [söze, -e]

18. Diz üzre geldi Mecnûn'un atası
Feşâhatdan kılup **söze** libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 56*). [söze, -e]
19. 'Azâb-ı kabre uğramış ölüdür
Bu **söz** bî-şabr idüp bî-çâre pîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 121*). [söz,]
20. İrüp börkin tozutmadın şubası
Bu **sözi** güş idicek miskîn ata (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 51*). [sözi, -i]
21. Hemân âh oldı Mecnûn'un cevâbı
Sözinden çün anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 109*). [sözinden, -in, -den]
22. Tütüp tırmaz imiş rastuğı kaşda
Didi **söz** bitüren bostân-ı cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 69*). [söz,]
23. Sözi Kevşer ağıttı gözi Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 104*). [sözi, -i]
24. Gönül dürcine gevher derc idersin
Sözün semm de olursa emsemümdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 9*). [sözün, -ün]
25. Ara yirde oda yağıdı cihânı
Ol iki sâz u yek **söz** u dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [söz,]
26. Düşürdi sâye-veş efgende kıldı
Sözi şerbet şunup mey-gün ruţabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 19*). [sözi, -i]
27. Özi gibi sözün de bıkı iderdi
Sözi fikri harîrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 107*). [sözi, -i]
28. Özi gibi **sözün** de bıkı iderdi
Sözi fikri harîrinden alurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 106*). [sözün, -i, -n]
29. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzünden gül **sözinden** düzdi şeker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 33*). [sözinden, -inden]
30. Nevâsı nağme-i 'uşşâka tıldı
Sözi evşâfınuñ süz oldı sâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 9*). [sözi, -i]
31. Meger ol **söz** ki ola zkr-i Leyli
Ne **söz** kim mağzı anuñ olmaya döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56*). [söz,]
32. Meger ol **söz** ki ola zkr-i Leyli
Ne **söz** kim mağzı anuñ olmaya döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 57*). [söz,]
33. Kemend-i şaydumı kılam havâle
Bu **söz** zevkiyle Mecnûn düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 81*). [söz,]
34. Bu va'de iyledi şükrâne secde
Didi bu **söz** şeker ezdi tımağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 83*). [söz,]
35. Virür lezzet eger dönmezse lağa
Bu bal **söz** kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 85*). [söz,]
36. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı gördi ki yok bir **söze** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [söze, -e]
37. Pür-âteş berç olup karşular anı
Sözi zıkrı 'izâr u zülf-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 35*). [sözi, -i]
38. Anı güş iylemez ger mağz u ger pöst
Ne **sözi** kim katında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 59*). [sözi, -i]
39. İrüp Nevfel öninde itdi takrîr
İdüp Nevfel gażab ilçi **söziyle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 43*). [söziyle, -iyle]
40. Bu mecnûn hasteyi hayrân sen itdün
Muqayyed olmayup Nevfel **sözine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 41*). [sözine, -i, -ne]
41. Söze dür düzdi dürc-i sînesinden
Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 2*). [söze, -e]
42. Niçün uyup delüye ceng idevüz
Söze uyup çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [söze, -e]
43. Qolayına figân iyler ceresdür
Sözi bir pula geçmez qalba beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 139*). [sözi, -i]
44. Saña devlet qapūsın açâ mâlı
Bu **sözi** kim didi ol merd-i gaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 209*). [sözi, -i]

45. İşinden artuk oldu **sözi** şad-bār
Bulut gibi kararup gitdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 210*). [sözi, -i]
46. Cevâbindan **sözünüñ** oldu ‘âciz
O yüzüz dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 126*). [sözünüñ, -i, -nüñ]
47. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu türfe **sözden** ol avcı tıttup daqq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [sözden, -den]
48. Söze incü düzen şarrâf-ı mâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 1*). [söze, -e]
49. Kâatında bu **sözünüñ** olurdu maqbûl
İki ay sayd-ı dâmundur hemân bu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 52*). [sözünüñ, -ünüñ]
50. Götüren **söz** ‘arûsından niqâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 1*). [söz,]
51. Pes oldu kâşid u maqşûda meşgûl
Bulup bir dilde cādū **sözde** üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 89*). [sözde, -de]
52. Sözi dilde hadeng-i tîre dönmiş
Ki bu gün ol delüye nakş geçdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 10*). [sözi, -i]
53. Çü bu sihr-âferinüñ **sözün** aldı
Ne deñlü kaçdısâ idüp bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 118*). [sözün, -in]
54. Ki mûm olur **sözinden** seng ü pülâd
Ölü iş dirgürür kavî-i faşihî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [sözinden, -inden]
55. Eger şâd olasın ol gâmdan ölür
Bu **sözler** togru zen hakkında haqdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [sözler, -ler]
56. O herze **sözlerinden** hem utandı
Varup başı ucında ağladı hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 86*). [sözlerinden, -ler, -iñ, -den]
57. İşidür oldu illerden **sözünüñi**
Geçerken hoş-gönül sâyeñde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 54*). [sözünüñi, -ünüñ, -i]
58. Saña ‘arz iylerem diñle **sözümü**
O ‘ahdi kim senüñle itdüm ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 8*). [sözümü, -üm, -i]
59. Tolaşdurma dilüñ **sözde** revân ol
Ciger-güşeñden olmasan eger dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 32*). [sözde, --de]
60. Dem ola kim arayasın Ya‘kûb mûm
Egerçi saña bu **sözler** girândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 153*). [sözler, -ler]
61. Vücûdun nokta iken kâf içinde
Bu **söz** olur kişiye pend-i kâfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 53*). [söz,]
62. Hevâ germiyyetinden oda yandüñ
Çü **sözünüñ** süzına tıttudum semâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 7*). [sözünüñ, -ünüñ]
63. Sözünü kıymetlü gevherden yeg imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 68*). [sözünüñ, -ünüñ]
64. Bu **sözden** şâha virdi h‘âb-ı hargûş
Seg ü segbân çü bildi haqq-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 44*). [sözden, -den]
65. Dilinden **söz** yirine dürr şaçdı
Ki gördüm dün fülân yirde seher-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 48*). [söz,]
66. Kemâl-i ‘âql ile ‘irfân viren ol
Şeker ezmiş bu resme **sözde** evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 177*). [sözde, -de]
67. Dirin baña virürseñ **söze** destür
Eger ruḥşat virürseñ **söze** haber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 42*). [söze, -e]
68. Dirin baña virürseñ **söze** destür
Eger ruḥşat virürseñ **söze** haber al (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 43*). [söze, -e]
69. Söze bu resme dizdi dürr ü gevher
Didi ba‘zî ruvât-ı hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [söze, -e]
70. Didi **söz** cevherin nazm iden üstâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 1*). [söz,]
71. Ki tâ itmeyesin ‘özü-i haṭâyı
Kiçi itmek uluya ta‘nile **söz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 183*). [söz,]
72. Selâm ortaya kodi hoş ta‘âmı
Didi kim tuzlu **söze** tatlu dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113*). [söze, -e]

73. Melāmet āteşine sen de ıp yak
Sözün miqdārına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 169*). [sözün, -in]
74. Cevâbı böyle virdi ol **sözine**
Didi ey serv-i nâz u nâz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 64*). [sözine, -ine]
75. Düzilmez **söze** bî-‘aql u tefekkür
Mecâz âteşlerinden puhte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 12*). [söze, -e]
76. Kemâl-i ‘ilm ü hilm ile sûtüde
Sözi zîbâ idi çün sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 9*). [sözi, -i]
77. Maḥabbet da‘vîsin kılmaya nâ-merd
Sözün fehmi itmeyüp her câhil ü dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [sözün, -in]
78. Ki uyan üstüne gün geldi ey yâr
Anı fehmi itmeyüp Mecnûn **sözünden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 45*). [sözünden, -i, -n, -den]
79. Beni fehmi itmemek tûrfa **sözümünden**
Yakarken sinede pervâne dağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 56*). [sözümünden, -üm, -den]
80. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice **söz** tıflı kim toğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [söz,]
81. Yaratmış ğabğabın âb-ı mu‘allak
Lebi şeker-şiken **sözi** şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 41*). [sözi, -i]
82. Didi Mecnûn’a ref‘ itdi hicâbı
Sözün kim gevher-i nâ-süfte ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 113*). [sözün, -ün]
83. Ki ol yârûñ **sözine** oldu kı‘âl
Odur kâmil ki olsa Hâk’dan âğâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 62*). [sözine, -ine]

söz: Bir işi yapacağını kesin olarak vadetme.

1. Kevşer **sözün** ile buldı lezzet
Cennet yüzün ile oldu hurrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 27*). [sözün, -ün]

söz aç: Bahis konusu etmek, söylemek.

1. Hemân fikri vü zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki gayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 125*). [söz aç, -ar, -dı]

söz naḥli: Söz fidanı.

1. Ki söz naḥlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın sâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [söz naḥli, -n]

söze kuş kondur-: Olağanüstü, o ana kadar görülmemiş bir şey yapmak.

1. Ki söz naḥlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın sâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 95*). [söze kuş kondur-, -ur, -sın]
2. Ki söz naḥlin dikersin nâbit olsa
Söze kuş kondurırsın sâbit olsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 98*). [söze kuş kondur-, -ır, -sın]
3. Meh idi mâh olsa serv-i hōş-büy
Söze kuş kondurur tûṭî-suhândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 55*). [söze kuş kondur, -ur]

sözi kes: Konuşmaya son vermek.

1. Sözi kes kim bıçağ irdi süñüğe
Benüm yokdur qabile birle kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 186*). [sözi kes,]

su: Su, âb, mâ.

1. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde binâ urduñ cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 18*). [şu,]
2. Başında od yaqar qahruñ hevânuñ
Yüregin **şu** ider küñ-ı girânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 66*). [şu,]
3. Qamusı bir **şudan** ser-sebz ü tâze
Bular a‘nî fûrû‘-ı Muştafa’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [şudan, -dan]
4. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu **şu** gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 92*). [şu,]
5. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [şu,]
6. Bu tahir **şu** ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [şu,]
7. Geç ol **şudan** ki senden el yumışdur
Didi çün haste Mecnûn bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 32*). [şudan, -dan]
8. Getüren **şuyı** od ile giderdi
Bu resme arada odlu haberler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 120*). [şuyı, -yı]
9. İderdi sâye-veş Leylî ‘ye meyli
Ne **şudan** yudısa ol gül ‘ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 113*). [şudan, -dan]
10. Yirüñde yatmağ öğren dâğ gibi
Ğam odına **şu** şaçmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 141*). [şu,]
11. Şusuz cân virmege aqreb **şudan** dūr
Ciger kaniyle teşne nice qana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 30*). [şudan, -dan]
12. Virürseñ rāziyem kemter kuluña
Dilerseñ **şuya** at isterseñ oda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 91*). [şuya, -ya]
13. Şusuzlıqdan varur hâli harâba
Yile söykenme vü **şuya** tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 175*). [şuya, -ya]
14. Şuyı pāk u mutahhar şanki Kevşer
Kenâr-ı havza bitmiş tâze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 16*). [şuyı, -yı]
15. Şuyından ravza gibi oldu sır-âb
Düşüp ol ravza üzre sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 20*). [şuyından, -y, -ın, -dan]
16. Kime ağlayayın ben bu cefâyı
Senüñdeşneñ **şuyına** teşneyem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 95*). [şuyına, -y, -ın, -a]
17. Şu gibi şâfi-dil ol âteş olma
Güli gözlük idinmiş nergis-i pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 68*). [şu,]
18. Oti tîğ ola **şuyı** zehr-i kâtil
Nice bir yüklenüp qahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 68*). [şuyı, -yı]
19. Yügürse yıl yürise **şu** aqışlu
Çemende oynanın çâpük tarab-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 62*). [şu,]
20. Gül-i gülzâr ile talsa kenârnuñ
Eritdi ‘aşk odı kıldı seni **şu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 153*). [şu,]
21. Dimiş biz de içelüm **şudan** ey şâh
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [şudan, -dan]

22. Dimiş biz de içelüm şudan ey şāh
İçelüm yüz **şuyı** ile bu **şuyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 17*). [*şuyı, -yı*]
23. Şudan od yağdurur ol la'l-i dūr-bār
İşidüp 'āşık ol āvāz-ı nāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 44*). [*şudan, -dan*]
24. Şu yirinde ciger kanın içerde
Bilüp yārānı vü kavmi bu rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 6*). [*şu,]*
25. Şu olup iyledi didāra secde
Düşicek sāye gibi ol iki nūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 90*). [*şu,]*
26. Şunuñ kārüresin hem serd ider ol
Şikest olur semen sīmāsi andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 16*). [*şunuñ, -nuñ*]
27. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni yumağa **şuyum** eşk-i ter kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 79*). [*şuyum, -yum*]
28. İrişdi şabr olunmaz bir muşibet
Kara yirden kara **şu** çıkdı akdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 27*). [*şu,]*
29. Yüzine **şu** saçar düşdükce bî-hüş
Benefşe kıddi gibi kāmēti hām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 70*). [*şu,]*
30. Maḥall idindi fark-ı farka danı
Şu gibi her mizāca ḥôş-güvār ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 105*). [*şu,]*
31. Yüzün **şu** gibi dā'im yire olsun
Her arada ola tā kim yüzün ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 108*). [*şu,]*

şu: Şu, işaret zamiri.

1. Şu kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi ğıybet dilinden Kays'a Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 43*). [*şu,]*
2. Ki sığmaz kâseye deryâ-yı ma'nî
Şu kim bu kâseyi kesr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 47*). [*şu,]*
3. Zemîn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu kim gönlin hemîşe kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 57*). [*şu,]*
4. İnanmazsañ nazar kıl kehkeşāne
Şu kim bir kâhe şaymazdı cihānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 89*). [*şu,]*
5. Nice egriye virdi istikāmet
Şu kim 'aşk âteşiyle cān eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 101*). [*şu,]*
6. Yüzün döndürmeye vü tuta başı
Şu kim ister melāmetden selāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 17*). [*şu,]*
7. Kōdı nevmid anı yine sitāre
Şular kim bî-vefādan 'ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 171*). [*şular, -lar*]
8. Uralum yüzine göre ṭabanca
Şu kim yorğanına göre güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 231*). [*şu,]*
9. O yağ ile yanasın nitekim şem'
Şu kim cānı şafā yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [*şu,]*

şu: Şu işaret sıfatı.

1. Kōman dāmān-ı luṭfuñ hergiz elden
Şu dem kim huşk ola cismümde cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 61*). [*şu,]*
2. Şu keklik gibi kim kaşd itdi kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 1*). [*şu,]*
3. Avı çıkdı dehāna girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden şikārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 9*). [*şu,]*

4. Ne derdüm var rakībün ħarbesinden
Şu ‘âşık kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 21*). [*şu,]*
5. Kes anı kim olasın merd-i ġāzī
Şu ‘âşık kim ola ħurbân-ı dil-ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 27*). [*şu,]*
6. Ki mîzâne ururlar anı yârin
Şu cân kim ölmedin dünyâda öldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 131*). [*şu,]*
7. Hüner medħinde ġüyâ zemde ħâmüş
Şu nâķış kim hasûd u bî-vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69*). [*şu,]*
8. Senürñ mihürñ odından oldı pür-süz
Şu reyħân kim bitürmişdür mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 113*). [*şu,]*
9. Olupdur bûy-ı zülfün yâdigârı
Şu süsen kim biter ħâkinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 115*). [*şu,]*
10. Müdârâ iyler ol kim âdemîdür
Şu taş kim ayağundan düşüre nâ’l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 115*). [*şu,]*
11. Ķılurdı nâle vü efġân u zârı
Şu dürler kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 5*). [*şu,]*
12. Bu ‘âlemde sürer beyle şafâyı
Şu dil kim ol cihânda olmadı şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 77*). [*şu,]*

su: *Su. II akarsu, ırmak.*

1. Bu tâhir **şu** ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [*şu,]*
2. Yürürsin **şu** gibi bî-şabr u ârâm
Kenârûnda gerek serv-i dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 191*). [*şu,]*
3. Diyâr-ı yârı Mecnûn’dan yudılar
Geçidsüz **şuyı** köprisüz ĳodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4*). [*şuyı, -y, -ı]*
4. Geçemezsin atuñı depme **şuya**
O merdüm-zâdeyi bî-çâre itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 32*). [*şuya, -y, -a]*
5. Siper şaldı **şuya** be-şüret-i ceng
Ķararmış dide-i nergis seħerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 20*). [*şuya, -(y)a]*
6. Diyâr-ı yârı Mecnûn’dan yudılar
Geçidsüz **şuyı** köprisüz ĳodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 4*). [*şuyı, -yı]*

su: *Gözyaşı.*

1. Gözi ağlar il yüzine **şuyı** çıkmaz
Şu resme iyledi pinħân özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 72*). [*şuyı, -yı]*
2. Şu üstinde ĳılurdı ĳulle-bâfi
Şulardı nergisinden ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 32*). [*şu,]*

şu başdan aş: *Sıkıntılı bir durumun önünün alınamaması, bir soruna karşı önlem alınamayacak duruma gelmek.*

1. Şu başdan aşdı tınmazsa şubaşı
Ķaçan bu ĳışşayı ġüş itdi şıħne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 30*). [*şu başdan aş, -dı]*

su baştan aş: *Haddinden fazla olması.*

1. Şavaş hâdden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab seyyidlerî için şîr-i ser-mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 94). [şu baştan aş, -dı]

su gibi sînesi pâk ol-: *Su gibi içi temiz, iyi niyetli.*

1. Şu gibi sînesi pâk olmayan dil
Muhammed medhî şekkerdür muḳarrer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 74). [şu gibi sînesi pâk ol-, -ma, -(y)an]

su saç-: *Su dökmek, saçmak.*

1. Naşîhat iyledükçe itmedi sūd
Şu saçdukça yüceldi âteş ü düd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24). [şu saç-, -dukça]
2. Çıkup güşsa gibi Mecnûn serine
Şu saçmak istediler âzerine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 176). [şu saç-, -mak]

su’âl: *Soru.*

1. Ki cân maḥlaş bula ğavġâ-yı bedden
Şora çün cânuma münkir **su’âli** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 69). [su’âli, -i]

su’al-i faẓl u cūd it-: *Cömertlik ve ihsan istemek.*

1. Tıutup ḥalka su’al-i faẓl u cūd it
Di yâ Rab ben ğarîbe luṭf-ı ḥâş it (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 54). [su’al-i faẓl u cūd it-,]

şubaşı: *Komutan.*

1. Şu başdan aşdı tınmazsa **şubaşı**
Kaçan bu kışsayı güş itdi şihne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 30). [şubaşı,]
2. İrişdi vâlid-i Mecnûn’a maḥzûn
Didi ir irmedin Ḳays’a **şubaşı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 43). [şubaşı,]
3. İrüp börkin tozutmadın **şubaşı**
Bu sözi güş idicek miskîn ata (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 50). [şubaşı,]

subh: *Sabah vakti, sabah.*

1. Zihî **subh** u zihî maṭla‘ zihî nûr
Ḥaḳîḳat Ka’besi ol ḳalb-i ma‘mûr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7). [subh,]
2. Ki bir ğam kûşesine ḳâni‘ oldun
Var imişse belüreydi eger **subh** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 27). [subh,]
3. Ḳıyâmet günine ḳaldı meger **subh**
Uyan sen bârî ey şem‘-i şeb-efrûz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 28). [subh,]

4. Bu üç zulmet içinde kalmışam zâr
Niçün ötmeysin ey **şubhuñ** horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 13*). [*şubhuñ, -uñ*]
5. Kaşâ'id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine çün hâtifi **şubhuñ** dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 107*). [*şubhuñ, -uñ*]
6. Bu hâlet üzre geçdi yek şeb ü rûz
Sa'âdet **şubhı** çünkim rûşen oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 29*). [*şubhı, -ı*]
7. Münevver çün cemâl-i baht-ı pîrüz
Yakardı **şubh** cennetden çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 3*). [*şubh,]*
8. İçer **şubhuñ** nesiminden şabûhı
Getürse zülf-i yârûñ bûyını bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 50*). [*şubhuñ, -+uñ*]
9. Çü tahta ağdı **şubhuñ** şehriyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*şubhuñ, -uñ*]

şubh olunca: *Günün aydınlanması.*

1. Giceler **şubh olunca** zâr u ğam-ğîn
İderdi câmesin eşk ile nem-ğîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 25*). [*şubh olunca,]*

şubh-dem: *Sabah vakti, sabah.*

1. Bu dem dem urmağa yoğ ise ferrûñ
Niçün ey **şubh-dem** hurrem degülsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 21*). [*şubh-dem,]*
2. Urur bağına tâze tâze dâğı
Çün ola **şubh-dem** urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 111*). [*şubh-dem,]*

şubh-gâhî: *Sabah vakti, sabah.*

1. Çü şâdık ola kalbûñ **şubh-gâhî**
Olur ol maṭla'-ı nûr-ı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 5*). [*şubh-gâhî,]*

şubh-ı 'âlem-efrûz: *Alemi aydınlatan sabah.*

1. 'Alem dikdi çü **şubh-ı 'âlem-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 1*). [*şubh-ı 'âlem-efrûz,]*
2. Bu 'âlemde olur her ğamdan âzâd
Çü rûşen oldı **şubh-ı 'âlem-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 79*). [*şubh-ı 'âlem-efrûz,]*

şubh-ı dahhāk: *Dahhak'ın sabahı.*

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 10*). [*şubh-ı dahhāk,]*
2. Yılan olduñ çü irdi **şubh-ı Dahhāk**
Gice yanumca yâr idüñ muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 192*). [*şubh-ı dahhāk,]*

şubh-ı dil-keş: *Gönül çeken sabah.*

1. N'idersin şaklayup dürcüñde borcu
Görürsin her şehir bu **şubh-ı dil-keş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 71*). [*şubh-ı dil-keş,]*

şubh-ı rüşen: *Parlak, aydınlık sabah.*

1. Yoluñda şadıkam çün **şubh-ı rüşen**
Lebüm kim çün şarâb-ı lâl-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 12*). [*şubh-ı rüşen,]*
2. Tıururlar bî-zebân çün **şubh-ı rüşen**
Çü gice şöbetinüñ şem'î yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 156*). [*şubh-ı rüşen,]*

şubh-ı sa'âdet: *Mutluluk sabahı.*

1. Müşerref kıldı rüy-ı şubh-kârı
Zihî **şubh-ı sa'âdet** rüz-ı pîrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [*şubh-ı sa'âdet,]*

şubh-ı şadık: *Tan yerinin ağarması ,gerçek sabah aydınlığı.*

1. Münevver çün cemâli **şubh-ı şadık**
Zihî şeb zıll-ı nûr-ı sermedîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 6*). [*şubh-ı şadık,]*
 2. Günün 'ıyd u giceñ qadr oldı 'aşık
Eger qalbün ola çün **şubh-ı şadık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 4*). [*şubh-ı şadık,]*
- Yalan olduñ çün irdi **şubh-ı şadık**
Bükülmiş ipi yine penbe itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 194*). [*şubh-ı şadık,]*

şubh-ı sepîde: *Tan vakti.*

1. Siyeh şeb nîtekim **şubh-ı sepîde**
Sa'âdet ehli olsun hem-nîşînün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 61*). [*şubh-ı sepîde,]*

şuç: *Kabahat, hata.*

1. Velî hiç bilmedüm qadrün ben ahmaq
Bu eksüklük **şuçın** âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 81*). [*şuçın, -ın]*

sücüd: *Secde etme, yere eğilme.*

1. Felek kim cünbişi devri aradı
Sücüdi dâ'im itmekdür murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 34*). [*sücüdi,]*
2. Kıpıñdur secde-gâhı ol **sücüduñ**
Zihî cünbiş ki mañzâ fazl-ı cüdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 35*). [*sücüduñ, -uñ]*
3. Qabûl it sehv ile olan **sücudüm**
Olup bu murğ-ı câna saça dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 30*). [*sücudüm, -um]*

sücüd it-: Secde etmek.

1. Yapuş ser-ħalkasına çäre-sāzuñ
Ķapuda ħalka gibi var sücüd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 53*). [*sücüd it-,]*

süd it-: Fayda, kazanç sağlamak.

1. Naşihat iyledükçe itmedi süd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 23*). [*süd it-, -me, -di]*
2. Naşihat iyledükçe itmedi süd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 23*). [*süd it-, -me, -di]*

şüfi: Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan sofı, zâhit.

1. Şafâ feyziyle cenb-i Kibriyâdan
Şafâsuz **şüfi** gibi bârid itme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 45*). [*şüfi,]*
2. Muṭavvak **şüfiler** gibi kebüter
Bu efser ṭavḳ ile baykuşa ḫaḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 52*). [*şüfiler, -ler]*

süfte: Delinmiş, delik.

1. Ütülmiş murğa beñzer ser şikeste
Dür-i nâ-süftesinden sine **süfte** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 115*). [*süfte,]*
2. Ol âvâzı işidüp ben fütâde
O **süfte** dürleri cibe şalup pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 73*). [*süfte,]*

süfte-dil: Gönlü delik. II Dertli.

1. Niçün sen **süfte-dil** âşüfte ola
Gider başdan gam-ı zülf-i siyâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 114*). [*süfte-dil,]*

suḫan: Söz.

1. Suḫan gencin şatan gencînesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 1*). [*suḫan,]*
2. Ne ḫâşıl yağsa yağmur yirine dür
Bu atdukça **suḫan** tîrini küstâḫ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 71*). [*suḫan,]*
3. Suḫan şarrâfî şâhib-lafz çün zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 1*). [*suḫan,]*

suḫan-güy: Söz söyleyen.

1. Suḫan-güy u fasîḫ ü pârsî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 1*). [*suḫan-güy,]*

suheyl: *Kışnemek.*

1. Nice h^ıāce esir oldu gedāya
İrenler na‘rası atlar **süheylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 85*). [*süheylî, -i*]

süheylî: *Süheyl yıldızı.*

1. Hâyâdan beñzedür yüzüm ‘akîka
Eger bu tâlî‘ olmasa **Süheylî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 87*). [*süheylî,]*
2. Beni yakdı biliş ü yād elinden
Süheylîymiş sitārem bi’l-ḥakîka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 85*). [*süheylîymiş, -(y)miş*]

şuhf: *Sayfalar.*

1. Yazup ol gülleri gül yüzlü **şuhfe**
İledüp ‘āşık u ma‘şûka nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 104*). [*şuhfe,]*

sû-i zann: *Başkası hakkında kötü his beslemek.*

1. Muḥabbet mestidir dīvāne şanma
Bu **sû-i zann** ile andan uşanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112*). [*sû-i zann,]*

sükkerî: *Şekerle alakalı, şekerli.*

1. İçinde **sükkerîler** rûḡānîler
O gün ol bezme ḥādim oldu Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 18*). [*sükkerîler, -ler*]

sükûnet: *Sessizlik, suskunluk.*

1. Turulmuş lücce-i enbūha döndi
Sükûnet şān-ı ‘aql u zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 17*). [*sükûnet,]*

sükût: *Sessizlik, suskunluk.*

1. Sükûtumdan rızā fehmi itdi nādān
Baña ol dem nikāḥ-ı fāsîd olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 32*). [*sükûtumdan, -um, -dan*]
2. Hemān bildi **sükût** imiş şavābı
Nice söz tıflı kim toḡardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 188*). [*sükût,]*

sula: *Sulamak, su vermek.*

1. Şu üstinde kılurdu hülle-bâfi
Şulardı nergisinden ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 33*). [*şulardı, -r, -dı*]

süleymân: Hz. Süleyman (as) peygamber.

1. Ayağa şaldı kime urdısı dest
Süleymân gibi yilden bindüğü at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 167*). [*süleymân,*]
2. Ol anlara musallaṭ çün **Süleymân**
Gürûh-ı vahşe eyle hükm iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 34*). [*süleymân,*]
3. Bu âteşden yile vardı **Süleymân**
Ki hükm ü hikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 50*). [*süleymân,*]

sulh: Barışma, barışıklık, uzlaşma.

1. Arada pârelendi **sulh** câmı
Didiler kavm-i Leylî bu hîṭâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 32*). [*şulh,*]
2. Miyâncı buldı **sulh** araya düşdi
Kaçan ire fesâda tiğ-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 18*). [*şulh,*]
3. Anuñ-çün iyledüm **sulh** ile hîle
Gelüp çün sağ esen gördüm ilümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 44*). [*şulh,*]
4. Görüp Mecnûn bu **sulhu** âteş oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 1*). [*şulhu, -u*]
5. Hemîşe neng için **sulhı** vü cengi
İte atılsa yeg ol tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122*). [*şulhı, -ı*]
6. ‘Arabda mu‘teberdür **sulh** u cengi
Şavaşa varsa tartışmış yaraḡdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 104*). [*şulh,*]
7. Taḡılur düşmenüñ kalb ü cenâhı
Eger **sulh** u şalâha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109*). [*şulh,*]
8. Saña ben derd idüm sen baña merhem
Baña sen **sulh** olurdun ben saña ceng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 73*). [*şulh,*]
9. Kılur seg Hakk’a hizmet kılmaḡ sen
Següñ **sulhı** olur bir üstüḡâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 63*). [*şulhı, -ı*]

sultân: Sultan II Hz. Muhammed (sav).

1. Anuñ-çün itdi Hâlîk mülk kevnî
Odur **sultân** cihânda ḡalk-ı ḡaylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 73*). [*sultân,*]

sultân: Allah.

1. Şehbâz dürür ṭapuñ ki **sultân**
Kıldı seni şayd için mu‘allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 51*). [*sultân,*]
2. Zihî **sultân** ki ‘âlem aña fermân
Nihân ‘ilmi ṭatında günden iṣḡâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2*). [*sultân,*]

sultân: Hükümdar, sultan, padişah.

1. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse **sultân**
Türür hem Müşterî ‘azmuña râgıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 30*). [*sultân,]*
2. Kâmu divâneler **sultânı** Mecnûn
Yürür şahrâda yok ünsi enisi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 6*). [*sultânı, -ı]*
3. Zemâne gün gülinden gülşen oldu
Olup ol hükmine **sultân** peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 31*). [*sultân,]*
4. Ya şehvet bâdesi nûşiyle mestem
Beni ‘aşk-ı ezel **sultân** idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 149*). [*sultân,]*
5. Şakınmışlar vezîri ile **sultân**
Sefih itmiş re‘âyâ ‘aqlun ol nûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 6*). [*sultân,]*
6. Ri‘âyetler kılup **sultânı** gibi
Bu aña ol buña mâ‘şûk u ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 14*). [*sultânı, -ı]*
7. Nice **sultânı** bî-fermân idüptür
Eger ins ü melek div ü perîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 64*). [*sultânı, -ı]*

sultân-ı ‘aşk: *Aşkın sultanı, sevgili.*

1. Her biri hasûdı güldürüp ağlatma hâ beni
Sultân-ı ‘aşkuñ ezeli pây-i tahtıyam (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 7*). [*sultân-ı ‘aşk, -uñ, -uñ]*

sultân-ı ‘aşk: *Aşk sultanı.*

1. Hevâdan kırtarup ma‘şûm idüpdür
Gönül sultân-ı ‘aşka olalı taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 157*). [*sultân-ı ‘aşk, -a]*
2. Ne kârum kaldı ne varum ne yârum
O kim sultân-ı ‘aşkına mu‘î‘em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 39*). [*sultân-ı ‘aşk, -ı, -na]*

sultân-ı â‘zam: *Yüce sultan.*

1. Şafâ divânına **sultân-ı â‘zam**
Belâ fenninde burhân-ı müselleme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 3*). [*sultân-ı â‘zam,]*

sultân-ı gâzab-nâk: *Öfkeli hükümdar.*

1. Ki ol müşkil iş oldu aña âsân
Meger bir gün o **sultân-ı gâzab-nâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 15*). [*sultân-ı gâzab-nâk,]*

sultân-ı habes: *Habeş ülkesinin sultanı. II Siyahlıktan ötürü vücuttaki ben için kullanılan bir teşbih.*

1. Şeker şîrîn-zebân ise şekersin
Cebîñ hâli sultân-ı Habeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 117*). [*sultân-ı habes, -dür]*

sultân-ı kevneyn: *İki cihanın sultanı, Hz. Peygamber.*

1. Reʿis-i enbiyā **sulṭān-ı kevneyn**
Dilā ol seyyidedür bu hitābum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 8*). [*sulṭān-ı kevneyn,]*

sulṭān-ı şerʿ: Şeriatın sultanı. (Hz. Muhammed).

1. Ki andandur ümîd-i fetḥ-i bâbum
Odur **sulṭān-ı şerʿ** ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 11*). [*sulṭān-ı şerʿ,]*

sulṭānu'n-nebiyyîn: Peygamberlerin sultanı. II Hz. Muhammed.

1. Ğarazsuz görmediler hiç vefâsın
Nisâ ḥaḳḳında **Sulṭānu'n-nebiyyîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 63*). [*sulṭānu'n-nebiyyîn,]*

şulu: Suyu çok olan.

1. Kelâmın meyvesi gerçi **şuludur**
Dilüm gayret odı ammâ ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 108*). [*şuludur, -dur]*
2. Kelâmın meyvesi gerçi **şuludur**
Dilüm gayret odı ammâ ṭoludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 99*). [*şuludur, -dur]*

şunʿ: Yapma, yaratma.

1. Xamu mülk-i şehâdet ʿâlem-i gayb
Senûn **şunʿîla** mevcûd oldı lâ-reyb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 22*). [*şunʿîla, -ıñ, -la]*

şun: Takdim etmek, ikram etmek, uzatmak.

1. Cihân evvel şekker **şunar** dehâna
İçürür zehri âḥir kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 55*). [*şunar, -ar]*
2. Şuñar gül yüzlüler bezm ehline mül
Muğanniler nevâda şanki bülbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 113*). [*şuñar, -ar]*
3. Koyup mihr ile mâhı dâye mehde
Şunup şevḳ ile şîrin şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [*şunup, -up]*
4. Düşürdi sāye-veş efgende kıldı
Sözi şerbet **şunup** mey-gün ruṭabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 19*). [*şunup, -up]*
5. Şunarlar destine pür-bâde cāmı
İder biñ cehd ile bir cāma meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 40*). [*şunarlar, -ar, -lar]*
6. Dökerdi döst xanın bulsa kanda
Kemân **şunsa** eger bir dest-gîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 121*). [*şunsa, -sa]*
7. Oñulmaz yâreyi şad-pâre itdün
Elüm **şundum** saña düşdüm ayakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 35*). [*şundum, -dum]*
8. O bir içim şuyı da **şunmadun** sen
Eger ḳurbân olursa cān-ı teşne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 96*). [*şunmadun, -ma, -duñ]*
9. Sunup andan yimedi bir nevâle
Ṭurup ol ḥʿânı vahşe iyledi baḥş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 40*). [*sunup, -up]*

10. O cām-ı bāde **şuna** ben kılam nüş
Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 134*). [*şuna, -a*]
11. Vücûdum cev cev oldu hem-çü hālün
Elünden bāde **şun** ey yār-ı sākî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 57*). [*şun,]*
12. Didi ahvālî ol esbābı **şundi**
Semā' itdi çün ol peygāma Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 46*). [*şundi, -dı*]
13. Şafā cāmıyle **şun** bākî müdāmı
Tokuş yüz bişde bu nazm-ı cevāhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 46*). [*şun,]*
14. Şun ey sākî-yi devrân baña şarāb-ı cefā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 1*). [*şun,]*
15. Şarılup kundağa ol gonce-i ter
Açup dāye dehānın **şundi** şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 52*). [*şundi, -dı*]
16. Muḥabbet def'a def'a **şundi** cāmı
Açup rûyı götüirdi hûy-ı hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 181*). [*şundi, -dı*]
17. O zehri Nevfel'e **şundi** sebük-dest
İçüp Nevfel anı cān virdi derḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 16*). [*şundi, -dı*]
18. Öpüp ter-gül gibi **şundi** sebük-dest
Baçup Mecnûn bu mektûba kelāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 160*). [*şundi, -dı*]
19. Zihî ol kavme kim 'ayş itdi ol yevm
Çanağın kim **şunardı** her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 25*). [*şunardı, -ar, -dı*]

sünbül: *Sünbül II Saç.*

1. Teferrüc kıлмаğa meyl itdi ḥaylî
Semen-sā **sünbülüne** tāv virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 61*). [*sünbülüne, -i, -n, -e*]
2. Cemālün ḥürmenine ḥüşe-çindür
Gül ile lāleñe **sünbül** külāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 121*). [*sünbül,]*
3. Kılur bad-ı şābā Çin armağānı
İki **sünbül** iki nerğis iki tāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [*sünbül,]*
4. Metā'ın nev-bahāruñ kāsîd itdi
Müsel sel **sünbülü** dil-bend ü dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 7*). [*sünbülü, -i*]

sünbül: *Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisi.*

1. Giyāhı **sünbüle** cevzā olur cev
Zebercedden müzeyyen ḥāne-i zîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 52*). [*sünbüle, -e*]
2. Benefşe taze bitdi 'anber-āmîz
Şabā yiliyle **sünbül** itse bāzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 11*). [*sünbül,]*
3. Aña bülbul du 'ā efsûn okurdu
Meger **sünbül** ser-i nāfe açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 17*). [*sünbül,]*
4. Güle karşı nebîz-i ḥām içeydi
Benefşe **sünbülinden** vire tāvı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 81*). [*sünbülinden, -inden*]
5. İde **sünbüller** ile riş-ḥandi
Galaṭ didüm degüldi bu murādı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 88*). [*sünbüller, -ler*]
6. Olur boynuma **sünbül** rişte-i dām
Çü ḥālî ola ḥālinden anuñ bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 96*). [*sünbül,]*

sündüs: *Bir nevi ince ve lâtif dibâ. Atlas.*

1. Şiyâbı **sündüs** ü huḍr u sitebraḳ
Hırāmân ravzada ḡilmân ile ḥūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [*sündüs,]*
2. Libâsı sebz ü **sündüs** nitekim ḥūr
Elinde mül öniñde gül-cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 46*). [*sündüs,]*

sünnet: *Erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi.*

1. Çü **sünnet** emrin irgürdi kemâle
Ol ayı mektebe itdi ḥavâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 123*). [*sünnet,]*
2. Ataya terbiyet çün vâcib oldı
Pes oğlu **sünnetine** râḡıp oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 96*). [*sünnetine, -i, -ne]*

sünnet: *Hız. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı.*

1. Ki bu **sünnet** ṭapuñdan oldı evvel
O gün kim gördüñ iki naḡş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [*sünnet,]*

süñü: *Süngü, kargı, mızrak.*

1. Ḥalâş oldı cihân endişesinden
Dil uzatmış **süñü** gūyâ ki efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 65*). [*süñü,]*

süñü çuvâle sığmadı: *Mızrak çuvala sığmaz.*

1. Bularuñ ḥâli ṭoldı kıyl u kâle
Süñü sığmadı cehd ile çuvâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 32*). [*süñü çuvâle sığmadı,]*

süpürt: *Süpürtmek, temizlemek.*

1. ‘Aceb midür muṭî’ itse sibâ’ı
Süpürdü sibâ’a buyruḡ ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 33*). [*süpürdü, -ür, -di]*

sür: *Sürmek.*

1. Süre her cāna taḡdîr-i Ḥudâ’yı
Yiyüp pülâd ḍarbın merd-i meydân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 78*). [*süre, -e]*
2. Ṭonuma sür bunı çeşmüme **sürme**
Ki baña yârsuz mâtem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 152*). [*sürme, -me]*
3. O ḡânûn gibi inler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51*). [*sürüp, -üp]*
4. Cigerden zâr zâr ağlardı nâ-çar
O derdile gezüp cânın **sürürdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 11*). [*sürürdi, -ür, -di]*
5. Ki âḥîr **sürmedi** anı kenâre
Bu yir bitürmedi bir tâze yapraḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 162*). [*sürmedi, -me, -di]*

6. Cigerden zār zār ağıldı tekrār
Gezüp ol derd ile cānın **sürürdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 13*). [sürürdi, -ür, -di]
7. Tönuma **sür** bunı çeşmüme sürme
Ki baña yārsuz mâtem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 152*). [sür,]
8. Getür öp **sür** yüzüne di zihî la'ı
Eger bir turş-rüdan göresin cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [sür,]

sür: Şamata, tantana.

1. Fiğān tōldı kamu ilgü içinde
Düşürmiş nālesinden **şūra** şiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 73*). [şūra, -a]

sür: Geçirmek, hayat yaşamak.

1. Bu ‘ālemde **sürer** beyle şafāyı
Şu dil kim ol cihānda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 76*). [sürer, -er]
2. Sürerler geh şafā-yı la'ı-yarı
Tūrur hizmetde bir pīr-i müşekkel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 54*). [sürerler, -er, -ler]
3. Nihānī pīrden anları şordı
Ki bunlar kim **sürerler** zevk-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 61*). [sürerler, -er, -ler]
4. Sürerler bunda anuñ şafāyı
Bir iki gün cefā oldu bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 72*). [sürerler, -er, -ler]

sür: Boynuzdan yapılmış büyük boru. Kıyamette, Hz. İsrâfil'in üfleyeceği boru.

1. Şanasın hāste bülbüldür kafes teng
Geçerdi **şür** ile ol teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [şür,]

sür: Sürmek (at bağlamında).

1. Açılmaz çün elünden genç bābı
Bu mıdur **sürdigîñ** devlet semendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 15*). [sürdigîñ, -di, -giñ]

sür: Tuzlu, kekremsi, acı.

1. Ne şiri kim içerdi **şür** olurdu
Muhabbet hānesi ma'mūr olurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 71*). [şür,]

sür: Sürmek, yürütmek.

1. Eşegi **sürme** kim çıkmaz çamurdan
Reh-i der-bend olursa h'âb-gāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 94*). [sürme, -me]

sür: Dokundurmak, değdirmek.

1. Cihānda alması bir dest-giri
Yüzini bir zemān **sürdi** zemine (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 43). [sürdi, -di]

sür: Sürmek.

1. Semendün **sürmege** meydān senündür
adem eyvānına rence-adem kıl (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 36). [sürmege, -meg, -e]
2. Şan oğı atına şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin döstāne (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 47). [sürüp, -üp]
3. Yire **sürüp** yüzün ağladı Mecnûn
Didi yāre ki ey Bağdād-ı ihsān (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 60). [sürüp, -üp]
4. Olur bir küşede envā'-ı 'işret
Sürüp gül yüzlüler gül-gün piyāle (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 131). [sürüp, -üp]
5. Ne yirde olsa iltürdi tamāmī
Binüp bir gün **sürüp** bir bād-pāy (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 13). [sürüp, -üp]

sür: At sürmek.

1. Binüp **sürdi** revān biri bād-pāy
Arayup ays'ı gezdi her aray (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 21). [sürdi, -di]
2. Binüp **sürdi** revān Zeyd ol gün atı
Cān atup cānib-i Mecnûn'a ħālī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14). [sürdi, -di]

sür: Sürmek, gitmek.

1. Nice menzilleri bir demde kesdi
Sürüp Leyli iline nāgehānī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 19). [sürüp, -üp]
2. Hemān zıkr olunur ol 'ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel atına geldi Mecnûn (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 181). [sürüp, -üp]

sür: İçinde bulunup yaşamak, geçirmek.

1. Niçün Leyli **sürer** zevk-ı şarābı
Dil-i Mecnûn melāle menzil oldu (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 156). [sürer, -er]

sür: Ahır hayvanlarının önden gitmesini sağlamak.

1. Selām itmege aña **sürdi** nāa
Beriyye içre gitdi nice ferseng (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 22). [sürdi, -di]

sür: Sürmek, sürgün etmek, ıkarmak.

1. O göz çıksun ki ilden **sürmelüdür**
Şalarken pâyı reşke sîm-i nâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 38*). [*sürmelüdür, -melü, -dür*]

sür: *Vakit sürmek, zaman geçirmek.*

1. Sürem anuñla bâkî rüzgârı
O gice bu du‘âyı tâ şehër-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 36*). [*sürem, -em*]

sürâh: *Delik, gedik.*

1. Kılurlar ‘ömrüñ anbarını **sürâh**
Ecel bir murğdur minğarı pülâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 80*). [*sürâh,]*

şurâh: *İçine şarap konan uzun boyunlu kap, kadeh.*

1. Şanasın tâze ak gül oldu gonca
Şurâhî beñzemiş ser-sebz serve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 15*). [*şurâhî,]*
2. Şurâhî üzre peymâne tezerve
Müzehheb çiniler sîmîn siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 16*). [*şurâhî,]*

süret: *Yüz, çehre, surat.*

1. Bu anuñ kâni‘ olmış şöhetine
Bunuñ ol ‘aşıq olmış **şüretine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 188*). [*şüretine, -in, -e*]
2. Güliken **şüreti** toprağa döndi
Hey-â-hey ağladı vü itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 142*). [*şüreti, -i*]
3. Ki kapısında Hindü-yi siyâhem
Çatı müştâkem anuñ **şüretine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 37*). [*şüretine, -i, -n, -e*]
4. Olur müstağni efsûn u du‘âdan
Bu ter duğter ki ağter **şüret** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [*şüret,]*

süret: *Şekil, görünüş.*

1. Yarındası yine **şüret** bayâğı
Nemed-püş u gedâ elde çayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 45*). [*şüret,]*
2. Bu **şüret** üzre düzdi zülf ü hâlin
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [*şüret,]*
3. Yüzüm levhı bulur anuñla **şüret**
Senüñle de ane yok şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 196*). [*şüret,]*
4. Perî sevmekden uşan dîvünü baş
Perî kim **şüreti** gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 111*). [*şüreti, -i*]
5. Mağall-i sikke olmaz degme **şüret**
Yüzüm dinârına çarb uralı gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 22*). [*şüret,]*
6. Melek **şüretde** ammâ ma‘nâda dîv
Be-şüret Yûsuf-ı dil-dâra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 48*). [*şüretde, -de*]

7. Tırâş olup ol **şûret** bu kıla bir
Didi bu ‘aşk işi birlik işidir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14). [şûret,]
8. Görinmez gözüme **şûret** vişâli
Güneş kim nûr-ı ‘âlem pertevidir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 42). [şûret,]
9. Dilümde ‘aşkuñ arturdi harâret
Baña ma‘nî yiter **şûret** gerekmez (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 47). [şûret,]
10. Gidüp ma‘nâsı hâlî kaldı **şûret**
Bu zîba hüllenüñ astârı kaldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 80). [şûret,]
11. Bu vahdet **şûretinden** oldular dūr
Tūrurlar birbirine karşı yok dil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 150). [şûretinden, -i, -(n)den]
12. Melek **şûretde** ammâ ma‘nide dīv
Cihân ‘ayyârınun âl itmek işi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 154). [şûretde, -de]
13. Be-ma‘nî reng ü **şûretten** girizân
Kaçar hâk olmağa bir bâda döymez (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 6). [şûretten, -den]
14. Değül hüsnünden ammâ cân gözi dūr
Kazındı **şûretün** nakşî cihândan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 137). [şûretün, -ün]
15. Cihâna ‘ibret itmiş **şûretini**
Bu hâle muṭṭâlî olup biliş yâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 190). [şûretini, -ini]

şûret değış: Kılık değışmek.

1. Ta‘âm umup alurdi mâl u genci
Meger Mecnûn o gün şûret değışdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 27). [şûret değış, -di]

şûretâ: Dış görünüşe göre, görünüşte, zâhiren.

1. Egerçi **şûretâ** yol gösterürdi
Vefâyı ma‘nide bol gösterürdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 37). [şûretâ,]
2. ‘Acebdür **şûretâ** olduğı hāmūş
Meger maḥmûrdur nevbet-zen-i şâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 28). [şûretâ,]
3. Beni çün il gibi görmedi Leylî
Egerçi **şûretâ** bu iş cefâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 41). [şûretâ,]

şûret-i beyn: Aradaki yüz, ortadaki çehre.

1. Vişâle hâ’il olmaz **şûret-i beyn**
Çü ‘âşık tuta Ev-ednâda menzil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 38). [şûret-i beyn,]

şûret-i râz: Sırların görüntüsü.

1. Dü gamze oldılar remz ile gammâz
Raķibe ğâ’ib ammâ **şûret-i râz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 42). [şûret-i râz,]

şûret-perest: Surete tapan.

1. Eşer itmedi aña seng-i küdek
Didi şanma beni **şüret-perestem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 147*). [*şüret-perestem, -em*]

sür-ı şür: *Sur borusunun şenliği.*

1. Kenâr-ı hâke düşdi cism-i hâki
Uçup cân murğı sür-ı Şür'a kondı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 41*). [*sür-ı şür, -a*]

sürme: *Göze çekilen maruf siyah madde.*

1. Anuñ kes boynını kim bî-vefâdur
Çıkarma gözlerin kim **sürmelüdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 37*). [*sürmelüdür, -lü, -dür*]
2. Seriyile **sürmeye** döndürdi sengi
Yolında kalmadı bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 4*). [*sürmeye, -ye*]

sürme çek: *Gözleri sürme ile boyamak.*

1. Anuñ-çün gözleri bîmâra döndi
Dir idi çekse ger meşşâta sürme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 151*). [*sürme çek, -se*]

sürme-i nâz: *Naz sürmesi.*

1. Ki meftûn ola andan nice miskîn
Çeküp nergislerine **sürme-i nâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 65*). [*sürme-i nâz,]*

sürü: *Sürü, hayvan topluluğu.*

1. Virem hem ol kadar **sürü** koyunu
Derenüñ tola koltuğı koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [*sürü,]*

surüd: *Şarkı, türkü, nağme.*

1. Kavî yil gibi esdi râh bî-râh
İder şahrâda mestâne **sürüdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 27*). [*sürüdi, -ı*]

sürünü sürünü: *Sürüne sürüne.*

1. Yüz üzre hâke düşdi nitekim nür
Sürünü sürünü yüz üzre çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 79*). [*sürünü sürünü,]*

sürür: *Sevinç, mutluluk.*

1. Hāsibe vü nesibe ced-ber-ced
Sürür u nûr olup hüsn ü cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [sürür,]
2. Nizâr u zâr u bî-zûr oldu gâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne **sürûru** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 9*). [sürûru, -u]

süsen: *Susam çiçeği II sivrî ve uzun yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere benzetilir.*

1. Nev-bahâr irse gül ü **süsen** zebân u güş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şûrîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [süsen,]
2. Süsen zebân bitürmek için büstân gerek
Hûn-ı ciger hikâyetini şorma gönceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4*). [süsen,]
3. Çü hem-ser bulmadı nâz iyledi hûş
Çü **süsen** bî-vefâ gördi cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 37*). [süsen,]
4. İdersin tatlu dilden dil-firibi
Çoğ idi ‘ahde **süsenden** zebânıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 15*). [süsenden, -den]
5. Silâhından gül-i ter gibi hâste
Velî pür-‘ukde tığından çü **süsen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 77*). [süsen,]
6. ‘İmâme eğri rây eğri gâzab-nâk
Dili **süsen** gibi şemşîre dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 9*). [süsen,]
7. Hemân atmak gibidür kulleyle kôz
Dil uzadur çü **süsen** bâğa küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 185*). [süsen,]
8. Dilin **süsen** gibi hāmûş iderdi
Kaçan kim yârin añup âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 28*). [süsen,]
9. Olupdur büy-ı zülfüñ yâdigârı
Şu **süsen** kim biter hâkinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 115*). [süsen,]
10. O **süsen** ‘ukdesinden gel haber al
Didi hem aña di benden bu pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [süsen,]
11. Ki hâk-i ravza oldu cümle gül-gün
Tırup **süsen** gibi kabr üzre miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83*). [süsen,]

susuz: *Susuz, susamış bir şekilde.*

1. Zülâl oldur **susuzlar** içe anı
Du‘âdan añıla sakķā revânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [susuzlar, -lar]
2. Zülâl oldur **susuzlar** içe anı
Du‘âdan añıla sakķā revânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [susuzlar, -lar]

süst: *Gevşek, zayıf, güçsüz.*

1. Düşüp kalurdi ol şûrîde vü **süst**
Dönerdi nâka añup küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [süst,]
2. Alurlar dirhemin akçeye anuñ
Eger ola kemân **süst** ü eger saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [süst,]
3. Eger **süst** ola virür hem melâlet
Güher bulsañ yabânda şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 194*). [süst,]

süsti: *Uyuşukluk, zayıflık, tembellik.*

1. Ki hem üftâde hem pür-tâb çün berķ
Yatup bu hâl ile bir nice dem **süstî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [*süstî,]*

susuz: *Susamış olan.*

1. Şusuzlar nûş idüp nice kanardı
Yatur Mecnûn-ı ‘üryân anda bir yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 80*). [*şusuzlar, -lar]*
2. Şusuz cân virmege akreb şudan dūr
Ciger kaniyle teşne nice kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 30*). [*şusuz,]*

şusuzlık: *Susuzluk.*

1. Meded kıl var iken cismümde cânım
Şusuzlıķdan ciğer ğarķ oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 97*). [*şusuzlıķdan, -dan]*
2. Virem anı bulup bir aña lâyıķ
Şusuzlıķdan ölen hem bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 29*). [*şusuzlıķdan, -dan]*
3. Şusuzlıķdan varur hâli harâba
Yile söykenme vü şuya tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 174*). [*şusuzlıķdan, -dan]*

sütüde: *Övülmüş, övülmeye layık.*

1. Kemâl-i ‘ilm ü hilm ile **sütüde**
Sözi zibâ idi çün sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 8*). [*sütüde,]*

sütun: *Direk, rükün.*

1. Sütünü ‘izz ü devlet tahtası baht
O taht üzre döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 40*). [*sütünü, -ı]*

sütün-ı dâr-ı miḥnet: *Sıkıntı evinin sütunu.*

1. Sütün-ı dâr-ı miḥnet serv-i büstân
Çün olmaya ser-i zülf-i dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 94*). [*sütün-ı dâr-ı miḥnet,]*

sütün-ı dîn ü millet: *Dinin ve milletin asası, dayanağı.*

1. ‘Aşâsıdur **sütün-ı dîn ü millet**
Kaşı cân kıblesine tāk-ı miḥrâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 30*). [*sütün-ı dîn ü millet,]*

sütün-ı ḥayme: *Çadır direği.*

1. Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
Sütün-ı ḥayme gibi tıtdı serv-i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 83*). [*sütün-ı ḥayme,]*

şuvar: *Su vermek, sulamak.*

1. Şuvar anı deminde girme kana
Baña bend iylemezseñ zülf-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 32*). [*şuvar,]*
2. Şuvârur anı cüy-ı âb-ı hayvân
Şu resme dâstân h'ân oldı dostân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 54*). [*şuvârur, -ur]*
3. Nifâk hançerini mekr ü hîle zehri ile
Vişâl kat'ı için nice bir **şuvara** rakîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10*). [*şuvara, -a]*

şuvar: *Ata binmiş, binici.*

1. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol âvâre tuş oldı bir **süvâra** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 21*). [*süvâra, -a]*

süvâr ol: *Ata binmek.*

1. Gider elden ya başuñ ya külâhuñ
Süvâr ol raşş-ı râya devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 97*). [*süvâr ol,]*

süvârî: *Süvari, atlı asker.*

1. Süvârî gördi şayyâd oldı maḥzûn
Didi Mecnûn konuk geldüm kapuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 20*). [*süvârî,]*

süz: *Yanma, yanık, ateş. II İstirap, keder.*

1. Başumuñ yazusı yüzüm şuyıdur
Egerçi guşşadan pür-derd ü **süzem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 21*). [*süzem, -em]*
2. Yoğ idi bende hiç ümmîd-vârî
Bu resme kıldı Mecnûn âh u **sûzı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93*). [*sûzı, -ı]*

süz: *Ateş, elem, yanık.*

1. Taşı ḥandân içi pür-girye vü **süz**
Mulâzım müşterilerden ol aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [*süz,]*
2. Aramuzda bu deñlödür hemân fark
Ki anuñ **sûzı** ocağı beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 55*). [*sûzı, -ı]*

süz: *Aşkın sebep olduğu acı, ızdırıp.*

1. Melâmet yağar üstine çemende
Görüp kıvı bu **süz** u ihtirâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 15*). [*süz,]*

süz: Yanma, tutuşma, ateş.

1. Hevā germiyyetinden oda yandūñ
Çü sözün **süzina** tütüdü semā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 7*). [*süzina, -i, -n, -a*]

süz ol: .

1. Nevâsı nağme-i ‘uşşâka töldi
Sözi evşâfınun süz oldı sāza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 9*). [*süz ol, -dı*]

süzân: Yakan, yakıcı. Ateşli.

1. Yüce yalıñ gibi **süzân** u ser-keş
Ğazeller okıyup şahrâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [*süzân,]*
2. Kimi nālân kimi **süzân** u giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 28*). [*süzân,]*

süzış: Yanma, içi yanma, yürek yanığı, büyük acı, ızdırıp.

1. Fiğân u **süzışiyle** hâl-i tengin
Didi saña ne irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 20*). [*süzışiyle, -i, -yle*]

süzış: Yanış, yanma.

1. Āvâre gibi bencileyin yâr-ı nihâne
‘Arz itmek için **süzışini** ‘âleme hırşîd (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 3*). [*süzışini, -i, -ni*]
2. Ğanî fehm iylemez muhtâç hâlin
Ne bilsün **süzışı** bi-dâğ olan dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 93*). [*süzışı, -i*]
3. Anuñ-çün **süzışı** oddan beterdür
Meger eşrât-ı sâ‘at gicesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [*süzışı, -i*]

süzış: Aşkın sebep olduğu acı, ızdırıp.

1. Ki yakdı âhı odı mihr ü mâhı
Ol âhuñ **süzışı** câna boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 49*). [*süzışı, -i*]

Ş

şād: *Arapçadaki sad harfî.*

1. Eger **şād** ile dād ola dü bādām
Gözünsüz ħarf-i ġamdur ey dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 31*). [*şād,]*

şād: *Mutlu, huzurlu.*

1. Bu anuñ şolġbetinden mest ü ħayrân
Bu anuñ ol vuşlatından **şād** u ħandân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [*şād,]*
2. Dilerem geġmesün ‘ömrüm gibi **şād**
Utañmazsañ eger ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 82*). [*şād,]*
3. Benümle ġam feraġ ben ġuşşadan **şād**
Dilüm teşne egerġi ġarġ-ı âbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 10*). [*şād,]*

şād: *Pek çok.*

1. Bir ağız gelmedi gonceñ kelāma
İrişdi sîneme **şad** yara senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 19*). [*şad,]*

şād it: *Mutlu etmek.*

1. İrişmez defteri ‘ahdüñ tamāme
Beni sen mümkin olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 93*). [*şād it, -e, -sin]*
2. Ķadīmī yārı da itme ferāmūş
Elüñden göñlümi şād itmedüñ ħiġ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 41*). [*şād it, -me, -dü, -ñ]*
3. Añup Leyla’yı anı şād iderdi
Ķaçan zıkr itse bir efsâne-i naġz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 60*). [*şād it, -er, -di]*
4. Açılma ey dehen rāh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şād itme zâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 63*). [*şād it, -me]*
5. Revānum ħabr içinde şād idesin
Oġul oldur atasın yād ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 170*). [*şād it, -e, -sin]*
6. Ne bir gün ehl-i beytüñ şād idersin
Ne nāmüsuñ ne ‘aruñ ġayretüñ var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 10*). [*şād it, -er, -sin]*

şād iyle: *Mutlu etmek.*

1. Bu ġam-ġin göñlümi şād iylemezsın
Bu resme kim za‘ıf ü pirānunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 76*). [*şād iyle, -mez, -sin]*
2. Bu ġam-ġin göñlümi şād iylemezsın
Egerġi va‘deler itdüñ şafāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 8*). [*şād iyle, -mez, -sin]*
3. Revānın revġ-ı raġmet iylesün şād
Çü ħaldı ħasret ile Zeyd rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 2*). [*şād iyle, -sün]*
4. İrişdür vaşl-ı yāre **şād iyle**
Deġnından çıkınca bu du‘āsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 34*). [*şād iyle,]*
5. Añub raġmetden iyle cānumı şād
Tapuñdan raġmet umarsam sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 74*). [*şād iyle,]*

6. Çü Mecnûn'ı bu hîle iyledi şād
Yine bir dürlü âle itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 43*). [*şād iyle-, -di*]

şād kıl: *Sevindirmek, mutlu etmek.*

1. Anı ey döst hergiz kılma maqbûl
O ğuşşa kim kılur düşmenlerüñ şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 235*). [*şād kıl, -ur*]

şād ol: *Mutlu olmak.*

1. Ol avcıdan şatun aldı şikārın
Görüp şād oldı bu esbābı şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 43*). [*şād ol, -dı*]
2. Baña habbe gerekmez cümlesin al
Görüp şād oldı ol 'avret bu şaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 39*). [*şād ol, -dı*]
3. Seni ben müntenî'dür itmeyem yād
Ġamuñsuz olıcağ şād olmazam ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 95*). [*şād ol, -maz, -am*]
4. Düş ile hayāl ile olur şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 94*). [*şād ol, -ur*]
5. Yazup dürdi cevābuñ nāmesini
Çü virdi kâşıda kâşid olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 255*). [*şād ol, -up*]
6. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şād
Dañi hergiz sefer itmiş degüldüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 42*). [*şād ol, -am*]
7. Eger şād olasın ol ğamdan ölü
Bu sözler togru zen hakkında hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 74*). [*şād ol, -a, -sın*]
8. Bu 'ālemde sürer beyle şafāyı
Şu dil kim ol cihānda olmadı şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 77*). [*şād ol, -ma, -dı*]

şādî: *Mutluluk, saadet, huzur, sevinç.*

1. Kim ola olmaya bu ğamdan āġāh
Eger elde olaydı ğuşşa **şādî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 35*). [*şādî,]*
2. Ne seyr-i serv ü ne şimşād u **şādî**
Murādı bu ki bulup bir penāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [*şādî,]*
3. Ġama aķreb şafā vü **şādiden** dūr
Nice bir mübtelāsın hecr-i yāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [*şādiden, -den*]
4. Mübārek hāṭruña gerd olurdum
Baña sen **şādî** idüñ ben saña ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 71*). [*şādî,]*
5. Saña andan şafā vü **şādî** vardur
Bu va'de iyledi Mecnûn'ı dil-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [*şādî,]*

şādî-kudüm: *Çalgı aleti.*

1. Çala **şādî-kudümün** şehriyāra
Günüñ zerrin ṭabağ farkında hāzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 26*). [*şādî-kudümün, -ün*]

şād-mān: *Memnun, mesrur, sevinçli.*

1. Belādan kūh olup üstüme düşmeñ
Ġam ile **şād-mānem** ben hemişe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 81*). [*şād-mānem, -em*]

şafak: Güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlık, kızılık.

1. Şafak dâmenlerine kan tolinca (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 188). [şafak,]
2. Bozulmaya bozıla çarh-ı ğaddâr
Şafak gibi demüm dökerse düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 11). [şafak,]
3. Şafak gibi cihân kana boyandı
Hevâ müşkin iken kâfura döndi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 50). [şafak,]

şağab: Bela uyandıran.

1. Okurlar ğayrılar ‘ilm-i edebden
Bularuñ dersi şevk ile şağabdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 192). [şağabdan, -dan]
2. Şalınmağa bahâr oldu bahâne
Kıyâma geldiler şevk u şağabdan (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 73). [şağabdan, -dan]

şâh: Güzel, sevgili.

1. Ne cürmüm var ki artar her gün âhum
Seni sevmek günâh olursa şâhum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 73). [şâhum, -um]

şâh: Dal, budak.

1. Gözi ol devha-i zibâya düşdi
Gözi tuş oldu şâh üstinde zâğa (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 25). [şâh,]
2. İki ter gül bitürdi şanki bir şâh
Elif gibi iki toğru vefâ-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140). [şâh,]

şâh: Padişah, hükümdar- Hz. Muhammed.

1. Hâbîbu’llaha tâ kim ola merkeb
O şâha çünki esb oldu o hoş-rev (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 51). [şâha, -a]

şâh: Padişah, hükümdar // sevgili.

1. Muṭî’em cümle fermânına şâhuñ
Çekersen tiğünü uş cân u serde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 80). [şâhuñ, -uñ]

şâh: Hükümdar, padişah.

1. Zihî mülk ü zihî hüküm ü zihî şâh
Zihî tertîb-i kâmil bârekallah (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69). [şâh,]
2. Tažarru’ başın açup dirler idi
Ne hâşıl kanumuzdan saña ey şâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 63). [şâh,]
3. O naḥle el uzatdı nite kim şâh
Ruṭab umdı diken yidi o bed-ḥ’âh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 20). [şâh,]

4. Varup dergāh-ı şāha didi ey **şāh**
Bu şaḥş ādem degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 36*). [*şāh,]*
5. Ḥalāş itdiler ol miskîn civānı
Ta‘accüb itdi **şāh** ol merd-i ḥāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 47*). [*şāh,]*
6. İletdi ḳalb-i segden şadr-ı şāha
Civāna i‘tizār idüp didi **şāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 51*). [*şāh,]*
7. Bu sözden **şāha** virdi ḥ‘āb-ı ḥargūş
Seg ü segbān çü bildi ḥaḳḳ-ı nānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 44*). [*şāha, -a]*
8. Atardı itlere itler yir idi
Meger kim bir civān **şāhuñ** nedîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 5*). [*şāhuñ, -uñ]*
9. Anuñ-çün şaşt **şāha** lāyık oldı
Dil-i dil-ber ki ‘āşıkdur tamāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 128*). [*şāha, -a]*
10. Delürdi öldürüñ **şāh** u vezîri
Ol il kim ḥākimi dīvāne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 10*). [*şāh,]*
11. Dimiş biz de içelüm şudan ey **şāh**
İçelüm yüz şuyı ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 16*). [*şāh,]*
12. Vezîr ü **şāhda** ḳalmış hemān ḥūş
Dimiş ḥaḳkuñ şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [*şāhda, -da]*
13. Güne gitmedin aya döndi evvel
Şarındı şemsi dülbendin çün ol **şāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 51*). [*şāh,]*
14. Olur **şāh** efserinde zeyn ü ziver
Degirmenci ḳolına ḳonsa şeh-bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 18*). [*şāh,]*
15. O yola gitmemege yḳdur imkān
Ḳamu bay u fāḳîr ü **şāh** u çāker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [*şāh,]*

şāh: Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.

1. O defterdür ḳamu defterlere **şāh**
Ola der-i defteri elḥamdulillah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 3*). [*şāh,]*

şāh: Padişah. II Gül çiçeği.

1. Yüzine jāleden lü’lû ṭaḳınmış
‘Arūsa beñzemış gülşende ol **şāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 17*). [*şāh,]*

şāhāne: Harika, çok güzel.

1. Ğarîḳ-i nî‘met itdi ḥāş u ‘āmi
Ulu bezm itdi **şāhāne** müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 7*). [*şāhāne,]*

şāh-ber-şāh: Daldan dala.

1. Olur pür-‘uḳde ‘uḳde **şāh-ber-şāh**
Eger bey‘ itseler ol deh zebāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 186*). [*şāh-ber-şāh,]*

şāh-be-şāh: Daldan dala.

1. Uçardı zâğ ürküp **şâh-be-şâh**
Bu peykân-ı hıfâbı atdı çün tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 72*). [*şâh-be-şâh,]*

şâhî: Şahlık, sultanlık; hükümdara özgü.

1. O pîl önince yürürdü piyâde
O **şâhî** at u fil ü ziynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [*şâhî,]*

şâh-ı gül: Güllerin şahi.

1. Ki görürse yaqasın yırtı bülbül
Eline **şâh-ı gül** hımnâ yakınmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 15*). [*şâh-ı gül,]*

şah-ı hâr: Büyük diken, çalı.

1. Yapış dırsın baña sen şah-ı hâra
Bu seyle maḥlaş olmaz hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 148*). [*şah-ı hâr, -a]*

şâh-ı hûbân: Güzellerin şahi, en güzeli.

1. Ki aña ḥâdim ola **şâh-ı hûbân**
Buyurdi fâhr-i ‘âlem seyyidü’l-ḳavm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 22*). [*şâh-ı hûbân,]*

şâh-ı hümâyûn: Kutlu hükümdar.

1. Yir âḥir sille-i merki kafası
Nübüvvet mülkine **şâh-ı hümâyûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 135*). [*şâh-ı hümâyûn,]*

şâh-ı kahhâr: Kahredenlerin şahi, (Allah).

1. Zemîne dön diseñ ey **şâh-ı kahhâr**
Döne dönmeğe emründen felek-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 31*). [*şâh-ı kahhâr,]*

şâh-ı kelâm: Kelimelerin şahi.

1. Bunuñ tütisine oldur ‘alâme
Ki kuşlar kondurur şâh-ı kelâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 186*). [*şâh-ı kelâm, -e]*

şâh-ı ser-sebz: Bitkilerin şahi.

1. Bu ḥasretde ki nâ-geh ire baḥtı
Bitüre şâh-ı ser-sebzı dirahṫı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 18*). [*şâh-ı ser-sebz, -i]*

şāh-ı taleb-i evvel: *İlk arzulananların şāhı.*

1. Dem-i uhrāda **şāh-ı taleb-i evvel**
Şehenşāh-ı Kureyş-î Hāşimî hayl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 4*). [*şāh-ı taleb-i evvel,]*

şāhid: *Güzel, sevgili.*

1. Kaldı gören anı tañe ey dōst
Sen **şāhid** için şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 7*). [*şāhid,]*

şāhid ol: *Tanık olmak (bir mesele üzerinde şahitlik etmek).*

1. Bir iki yüzi kara şāhid olmuş
Beni bu işde bil bî-ihtiyārem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 34*). [*şāhid ol, -mış]*

şāhid-i bezm-i kâbe kavseyn: *Kabe-kavseyn meclisinin şahidi.*

1. Ey **şāhid-i bezm-i kâbe kavseyn**
Esrār-ı dem-i nûn-ı mahrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 18*). [*şāhid-i bezm-i kâbe kavseyn,]*

şāhîn: *Şahin kuşu.*

1. Zārîfî tāziler turfa hecinler
Urûsî bâz u pervāzî **şāhînler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 104*). [*şāhînler, -ler]*
2. Yitem tutam olup **şāhîn** ü şehbāz
Od olup taşda gizlense nihānî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 76*). [*şāhîn,]*

şahs: *Kişî, kimse.*

1. Ki bilmez āsumāndan rîsmānı
Şorup hālın o **şahs** itdi hitābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 107*). [*şahs,]*
2. Bile bir **şahs** var divāne hey'et
Teni başdan ayağa bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [*şahs,]*
3. Görüp Mecnûn bu **şahsı** kaldı hayrân
Revân anlara karşı vardı turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 20*). [*şahsı, -ı]*
4. Varup dergāh-ı şāha didi ey şāh
Bu **şahs** ādem degül belki firîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 37*). [*şahs,]*
5. Benüm **şahsum** demür döymez kömürdür
Eger cûş iylese āhum tütünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 84*). [*şahsum, -um]*

şahs-ı ma'dî: *Genç kişî.*

1. Katına uğradı bir **şahs-ı ma'dî**
Geçerken oldı Mecnûn'a gözi tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 94*). [*şahs-ı ma'dî,]*

şahs-ı rindâne-revende: *Kalender yürüyüştü kişi.*

1. Didi bir **şahs-ı rindâne-revende**
Fülân yirde şataşdum ol levende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 13*). [*şahs-ı rindâne-revende,]*

şâh-zâde: *Şehzade: Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.*

1. Ne lâyıkdur fakîre **şâh-zâde**
Virilse hayfdur şeker gurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 90*). [*şâh-zâde,]*
2. Göründi meh yüzi bir şeh-süvârûñ
At oynadu gelüp ol **şâh-zâde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 15*). [*şâh-zâde,]*

şâ'ir: *Şiir söyleyen veya yazan kimse.*

1. Egerçi çokdur itden şimdi **şâ'ir**
O hüsnüñ kim ola meşşâtası zûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 88*). [*şâ'ir,]*
2. Olurdi cümle **şâ'irler** imâmı
Şikâyet iyleme Hamdî cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 28*). [*şâ'irler, -ler]*

şakâyık: *Bahçelerde yetiştirilen, pembe, kırmızı, alaca çiçekler açan, çok yıllık süs bitkisi.*

1. İnanmazsañ göre dendânın anuñ
Gelincik gibi al giymiş **şakâyık** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 7*). [*şakâyık,]*

şâm: *Suriye'nin başkenti, genel anlamda orta doğu coğrafyasını ifade etmek için kullanılır.*

1. Toları ol şekerden Mısr u **şâm'a** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 56*). [*şâm'a, -a]*
2. Metâ'-ı Rûm u **şâm** u Mısr u Tâ'if
Gelüp kâşîd bile genc ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [*şâm,]*

şâm: *Akşam, gece.*

1. Şeherden yolların gözlerdi tâ **şâm**
Murâdı bu ki Mecnûn'ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 52*). [*şâm,]*

şâm u şabâh: *Akşam ve sabah.*

1. Senüñ derdüñle dâ'im dil-şikeste
Hayâlüñle geçer şâm u şabâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 99*). [*şâm u şabâh, -ı]*

şâm u seher: *Akşam ve sabah.*

1. Şâm u seher zebânıma vird oldı vâ-firâk
Bir niçe def'a görmüşdüm derd-i firâti (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*şâm u seher,]*

2. Şām u seher zebānuma virdü oldı vā firāk
Bir nice def‘a görmiş idüm derd-i firāki (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 4*). [*şām u seher,]*
3. Gelüp varurdu her şām u seherler
Ol iki bülbül-i mestüñ figānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 122*). [*şām u seher, -ler]*

şân-ı ‘aql: *Aklın şanı.*

1. Tırulmuş lücce-i enbūha döndi
Sükûnet **şân-ı ‘aql** u zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 17*). [*şân-ı ‘aql,]*

şānuña düş-: *Şanına yaraşır, layık.*

1. Çalış ‘ilm ü kemāle bu kemāli
Düşer mi şānuña ‘aşk-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 16*). [*şānuña düş-, -er]*

şarāb: *Şarap, içki.*

1. Şu resme germ idi ol meclis-i hāş
Şarāb ile kebāb olmışdı rakķāş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 122*). [*şarāb,]*
2. O da hōş kār ider şān pāre-i nār
Serāb idi hemān beñzer **şarāba** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 77*). [*şarāba, -a]*
3. Nazar idüp bu miskīn bī-ķarāra
Getürürler **şarabı** vü ta‘āmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 39*). [*şarabı, -ı]*
4. Şān ağı şişesinden şehd umarlar
Şarāb isteyü ‘azm iden serāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 173*). [*şarāb,]*
5. Zihī aşşı zihī hāķķıyle bāzār
Serāb olursa ger ‘ahdüñ **şarābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 115*). [*şarābı, -ı]*
6. Varam anda içem vaşluñ **şarābın**
Gözüme nūr idüñ ey ğayret-i hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 144*). [*şarābın, -ıñ]*
7. Şarāb u buse vü cām-ı beķāya
Didi Zeyd’e dönüp ol pīr-i şādık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 64*). [*şarāb,]*

şarāb-ı buse: *Öpücük şarabı.*

1. Rakīb-i dīve tā kim ola hā’ıl
Şarāb-ı buse ile kıldı bī-hūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 137*). [*şarāb-ı buse,]*

şarāb-ı cefā: *Eziyet, sıkıntı içkisi.*

1. Şun ey sākī-yi devrān baña **şarāb-ı cefā** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 1*). [*şarāb-ı cefā,]*

şarāb-ı hōş-güvār: *Hoşa giden şarap.*

1. İçerlerdi şarāb-ı hōş-güvārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 26*). [*şarāb-ı hōş-güvār, -ı]*
2. Biri Rıķvān biri cennet ‘arūsı
Çekerler geh şarāb-ı hōş-güvārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 53*). [*şarāb-ı hōş-güvār, -ı]*

şarāb-ı lāle-gün: Lale renkli (kırmızı) şarap.

1. Yoluñda şadıķam çün şubh-ı rüşen
Lebüm kim çün şarāb-ı lāle-gündur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 13*). [*şarāb-ı lāle-gün, -dur*]

şarāb-ı mihr ü vefā: Sevgi ve baēlılık şarabı.

1. Şarāb-ı mihr ü vefā görünür serāb-ı cefā
Felek didükleri bir beyzā-yı müdevverdür (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 6*). [*şarāb-ı mihr ü vefā,]*

şarāb-ı nāb: Katıksız halis şarap.

1. Şarāb-ı nāb ile güyā piyāle
Olur ser-keşlige çün serv mā'il (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 62*). [*şarāb-ı nāb,]*

şarāb-ı tā'ifi: Ta'if şarabı.

1. Şarāb-ı Tā'ifi tıldı kü'üsa
Dügün hengāmesi germ oldı ğāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 126*). [*şarāb-ı tā'ifi,]*

şark-ı kırmızı-püş: Kırmızı giymiş güneş aydınlığı.

1. Seher-geh çünki **şark-ı kırmızı-püş**
Müzehheb güş-vārı aşdı der-güş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 1*). [*şark-ı kırmızı-püş,]*

şart-ı 'ahd: Sözün şartı.

1. Kıyāma geldi çün yevmü'l-kıyāme
İdüp ol şart-ı 'ahde i'timādı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 71*). [*şart-ı 'ahd, -e*]

şaş-: Ne yapacağını bilemez duruma gelmek, şaşırmak, hayret etmek.

1. Taēıldı fikri pîrûñ 'aklı **şaşdı**
Egerçi toprak itdi hānümānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*şaşdı, -dı*]

şaşt: Okçuların parmaklarına taktıkları yüzük.

1. Anuñ-çün **şaşt** şāha lāyık oldı
Dil-i dil-ber ki 'āşıķdur tamāmı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 128*). [*şaşt,]*

şast-ı şehriyār: Hükümdarın ok atma yüzüğü.

1. Olur şāyeste şast-ı şehriyāra
Bu ‘aşk ile şahîh olur sakāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 98*). [*şast-ı şehriyār,]*

şatt-ı hikāyet: Hikaye ırmağı.

1. Dilinden akıdup **şatt-ı hikāyet**
Didi ol mäh-ı nevden ayru Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 2*). [*şatt-ı hikāyet,]*

şāyed: Belki, ola ki, olur da.

1. Şāyed ki kūyuña iledeydi şabā beni
Ger hāk-i pāyuña karşırsam gubār olup (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 2*). [*şāyed,]*
2. Bilürsin gitdi göñlüm kūy-ı yāre
Bulürsin **şāyed** anı anda ara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 20*). [*şāyed,]*
3. Görüp havf itdi bu cevri ‘azîmi
Ki **şāyed** hışm-ı şāh-ı āşinā-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 7*). [*şāyed,]*
4. Dikenden güllere çok çok şikāyet
Bulup **şāyed** nesim-i gülsitāni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 95*). [*şāyed,]*

şāyeste: Layık, uygun, yaraşır.

1. Olur **şāyeste** şast-ı şehriyāra
Bu ‘aşk ile şahîh olur sakāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 98*). [*şāyeste,]*

şeb: Gece.

1. Cihān kim **şeb** libāsın yine giydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 1*). [*şeb,]*
2. Esîr-i ka‘r-ı zindāne **şeb** irdi
Zebûn idüp yetimi vü esîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 40*). [*şeb,]*
3. Meger bir **şeb** ki güyā rüz-ı rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 1*). [*şeb,]*
4. Kāra bahtum **şebini** rüz idesin
Niyāz idüp yaturken fikre taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 80*). [*şebini, -i, -n, -i]*
5. Benümle sen derilmek mümteni‘dür
Benüm her **şeb** yatağum bir hārābe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 77*). [*şeb,]*
6. Şikāyet kıldı yandı şem‘a şebden
Didi bu **şeb** meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 9*). [*şeb,]*
7. Şikāyet kıldı yandı şem‘a **şebden**
Didi bu şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*şebden, -den]*
8. Yakup **şeb** hırmenini āteş-i rüz
Tırup Zeyd uyhusundan oldı bîdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 80*). [*şeb,]*

şeb: Çayır, yeşillik.

1. Ki beñzer çeşmi **şebde** şeb-çerāğa
Per-i şeb-rengi ‘Abbāsî ‘alemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 26*). [*şebde, -de]*

şeb: Gece (Miraç gecesi bağlamında).

1. Münevver çün cemâli subh-ı şâdık
Zihî **şeb** zıll-ı nûr-ı sermedîdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 7). [şeb,]
2. Ne hoş vaqt-i ‘urûc-ı Aḥmedî’dür
Ki ol **şeb** peyk-i vahy-i âsmânî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 9). [şeb,]

şeb kûrî: Gece körü. Tavuk karası olarak da bilinen gece körlüğü gece ya da loş ışıktaki net görememe problemi olarak bilinir.

1. Gözüm **şeb kûrî** yâr-ı âfitâbem
İy zülfî gibi şarrâr u siyeh-kâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 12). [şeb kûrî,]

şeb u rûz: Gece ve gündüz.

1. Dil-ârâ Hindû vü Rûmî dil-efrûz
Şağışda bi-nihâyet çün **şeb u rûz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88). [şeb u rûz,]
2. Dil-ârâ Hindû vü Rûmî dil-efrûz
Şağışda bi-nihâyet çün **şeb u rûz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 88). [şeb u rûz,]
3. Geçerken rûz-ı ni‘metde **şeb ü rûz**
Uçarken bâğ içinde fâriḡu’l-bâl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 38). [şeb ü rûz,]
4. Nedür saña ḡidâ âḡir **şeb ü rûz**
Didi olmaz ḡidâ olmasa ḡayvân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 44). [şeb ü rûz,]
5. Ne yir içer ne ḡöd uyur **şeb ü rûz**
Ne ile seyr ider ne şehre varur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124). [şeb ü rûz,]
6. Kesildi ḡ‘âb u ḡûr-veşden **şeb ü rûz**
Olup Mecnûn-şîfat âvâre ser-mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 70). [şeb ü rûz,]

şeb u rûz: Gece gündüz.

1. Bu ḡâlet üzre geçdi yek **şeb ü rûz**
Sa‘âdet şubḡı çünkim rûşen oldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28). [şeb ü rûz,]

şebâb: Gençlik, tazelik; maddi ve manevi iyi bir duruma gelme.

1. Şebâb ehline şehvânî marâzdur
Anuñ kim ḡüsnî ḡâdiş dil-beridür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 4). [şebâb,]

şeb-çerâḡ: Gece vakti çıra gibi yanan bir cevher. Deniz öküzü, karaya çıkıp otlayacağı zaman, ağzından bu cevheri çıkarıp koyar, onun ışığında otlarmış; bir cins kıymetli taş, şimşirak taşı. Hızır aleyhisselâmın şeb-çerâḡ ile zulumat ülkesinde ilerleyerek ölümsüzlük suyuna eriştiği rivayet edilir. Işığını cennette bulunan Tûbâ ağacından aldığı inanılır. Bu cevher, güzellik, parlaklık ve aydınlık simgesidir.

1. Ki beñzer çeşmi şebde **şeb-çerâḡa**
Per-i şeb-rengi ‘Abbâsî ‘alemdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 26). [şeb-çerâḡa, -a]
2. Yine oldı münevver **şeb-çerâḡı**
Yirinden tırdı ol divâne-i mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 4). [şeb-çerâḡı, -ı]

3. Münevver her birinüñ **şeb-çerāğ**
Bitürmiş her çemen bir taze servi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 30*). [*şeb-çerāğ, -ı*]

şeb-çerāğ: Gece parlayan yakut. (Aşığın "ah" ları).

1. Ziyâde **şeb-çerāğa** beñzemiş kim
Teni ser-tâ-ka-dem rûh-ı revândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 46*). [*şeb-çerāğa, -a*]

şebdiz: Husrev-i Pervîz'in atının adı. Şirin'in Gülgûn adlı atı ile aynı kısıraktan doğmuştur. Hüsrev bu at öldüğü zaman çok ağlamış ve onu büyük bir merasim ile gömdürtmüştür.

1. İrişmez tozuma rahş olsa **Şebdiz**
Ne kılam n'ileyem kılmaz dil ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 24*). [*şebdiz,]*

şeb-efrûz: Geceyi aydınlatan/ışıklandıran.

1. Niçün câmeñ siyâh ey nâmesi ağ
Niçün şeb-reng olursın ey **şeb-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 37*). [*şeb-efrûz,]*
2. Niyâz yüz urup götürüp el
Didi ey Zühre-i rûşen **şeb-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 41*). [*şeb-efrûz,]*

şeb-i firkat: Ayrılık gecesi.

1. Gülinden ayrı düşmüş 'andelibem
Şeb-i firkat uzun çün zûlf-i dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 9*). [*şeb-i firkat,]*

şeb-reh: Gece yolu.

1. N'ola **şeb-reh** olursa her vilâyet
Kılup hâcet-geh ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 192*). [*şeb-reh,]*

şeb-reng: Gece renkli.

1. Niçün câmeñ siyâh ey nâmesi ağ
Niçün **şeb-reng** olursın ey şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 37*). [*şeb-reng,]*

şeddâd: Zalimliği ile ün yapmış, yeryüzü cenneti denilen İrem'i kendine kurmuş olan efsanevi hükümdar.

1. Gözüñ aç 'ibret al kâsr-ı İremden
İrem dirken İrem kaşırına **şeddâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 125*). [*şeddâd,]*

şefâ'at: Bir suçlunun bağışlanması için aracılıkta ve yardımda bulunma.

1. Şefâ'atden dem ura Fahr-ı 'âlem
Zâ'if ümmetlerinden cümle 'âşî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 26). [şefâ'atden, -den]

şefâ'at itmeg: Kurtarmak.

1. Döke âhû xanın niteki cellâd
Şefâ'at itmege at sürdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 19). [şefâ'at itmeg, -e]

şefî: Şefaatchi.

1. Beni öldürmege aña şefî'em
Xanı âfet ki irse nâ-gehâni (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 40). [şefî'em, -em]

şefî: Şefâat eden, bir kimsenin affa uğraması için aracılık eden kimse. (Hz. Muhammed).

1. Şefî'üm çün habibüñ Muştafâ'dur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 76). [şefî'üm, -üm]

şefkat: Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi, merhamet.

1. Şerha şerha oldı şefkatden şanavber sinesi
Tağa düşüp itdi Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 11). [şefkatden, -den]
2. Ne güne şakınursın şefkatüñi
Hayâlün pâdişâhına efendi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 84). [şefkatüñi, -üñ, -i]
3. Şan oğlu katına şefkatlu ana
Sürüp yüzine destin döstâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 46). [şefkatlu, -lü]
4. Didi ağlayup aña şefkatinden
İy bağrum pâresi kana boyanduñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 4). [şefkatinden, -i, -n, -den]
5. Dir idi hem dögüp seng ile sine
Ki ey şefkatlu ata kande gitdüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 45). [şefkatlu, -lu]
6. Ne ehl-i beytün üzre şefkatüñ var
Ol atanuñ kamu sa'yı telefür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 12). [şefkatüñ, -üñ]
7. Koyun sürisi kurd ile karışdı
Pelengün pençesinden düzdi şefkat (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 39). [şefkat,]
8. Silüp şefkat yeñiyle hem gubârın
Tonatdı öyle dikdi vuşla-i çak (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 82). [şefkat,]
9. Cefâsı çok vefâ vü şefkati az
İl ıssına şikâyet iylediler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10). [şefkati, -i]
10. Öperdi çeşm-i mestin 'âşıkâne
Hem arkasın kaşurdı şefkat ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 49). [şefkat,]
11. Başın yüzün şığadı şefkat ile
Akıtdı hem ciger xanın cigerden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 62). [şefkat,]
12. O kânün gibi inler nâliş eyler
Sürüp şefkat elin cismi çü nâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 51). [şefkat,]
13. Ayağından çeküp geh nevk-i hârın
Oğula ana miskîn şefkat itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 55). [şefkat,]
14. Ne nevreste civâna şefkati var
Meger yokdur anuñ mihr ü vefâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 106). [şefkati, -i]

şefkat it: *Acımak.*

1. Varup Leylî anasına didi tiz
Ki tâ şefkat ide cān pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 169*). [*şefkat it, -e*]
2. Nola sen de geçerseñ kînelerden
İşidüp bunı Nevfel şefkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 69*). [*şefkat it, -di*]
3. Şikâr âzād idüp qalur mı bî-zād
Eğer şefkat idersen bu şikâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 57*). [*şefkat it, -er, -sen*]
4. Eger olsañ ‘adûlar gibi bed-ḥ’âh
Dimezdüñ şefkât idüp baña vâh vâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 130*). [*şefkât it-, -üp*]

şeftâlû: *Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.*

1. O **şeftâlû** daḥi türvende gitdi
Nitedür ḥâl-i ḥâl-i müşk-dâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 120*). [*şeftâlû,]*

şegab: *Açgözlülük.*

1. Senüñ ‘aşḳuñda pür-şevk u **şegabdur**
Senüñle şöḥbete mî‘âdı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 98*). [*şegabdur, -dur*]

şegab-nâk: *Fitneli bir şekilde. Kötü niyetle.*

1. İrişdi ya’nî yâra gitdi ḥârı
Atası geldi pür-şûr u **şegab-nâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 7*). [*şegab-nâk,]*
2. Kerâmet buldı vahşî ḥizmet itdi
Var idi bir geyicek key **şegab-nâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [*şegab-nâk,]*
3. Felek devrinde bakup kıldı nâle
Tırup ḥaykırdı ol resme **şegab-nâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 25*). [*şegab-nâk,]*

şeh: *Sultan, padişah II Sevgili.*

1. Yıkma cefâ ile başuñ içün **şehâ** beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8*). [*şehâ, -â*]

şeh: *Padişah, hükümdar, şah.*

1. Kapuñda ‘âciz ü efgende gayruñ
Senüñ gayruña **şehlik** taht u tâci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [*şehlik, -lık*]
2. Kula ‘azm u hidâyet ḥazretüñden
Sen ol **şehsin** ki saña bende gayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 7*). [*şehsin, -sin*]
3. Şeh üzre tâ nişâr ide cevâhir
Tutar Mirriḥ elinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28*). [*şeh,]*
4. Cihânuñ **şehlerin** muḥtâc idinmiş
Şehenşâh-ı serir-i mülk-i dindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 22*). [*şehlerin, -ler, -iñ*]

5. Refîkûñ sâyesinde ola cāyuñ
Başuñdan dūr olup **şehler** kemendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 59*). [*şehler, -ler*]
6. Burûca pâsbân olmış melekler
Zihî kal'â zihî **şeh** yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [*şeh,]*
7. Şeh-i 'ālî-cenâb ile cenâ'ib
Şehüñ bezmine Zühre muṭrib olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 29*). [*şehüñ, -üñ*]
8. Ne var dervîş ise ma'nide **şehdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 68*). [*şehdür, -dür*]
9. Bu hâlvette 'ibâdet tã'at iyeler
Şeh anuñ şöhetine oldı tãlib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 13*). [*şeh,]*
10. Hâlâş olur idün **şeh** hizmetinden
Ķanã'at genc ü kãni' pãdişâhdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 28*). [*şeh,]*
11. Şeh iken aña kullar derhem itdi
Anı kim bu şıfat h'âr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 130*). [*şeh,]*
12. Bu bendüñ bendesi 'âlemde **şehdür**
Eger çehtden bulam dirseñ necâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 160*). [*şehdür, -dür*]
13. Ne hayr umar kişi âhîr zemândan
Çü **şehler** 'âciz olur bu zemânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 31*). [*şehler, -ler*]
14. Biri ma'sûkadur ol biri 'âşık
Biri 'âlemde 'âşıklar **şehidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 67*). [*şehidür, -i, -dür*]

şeh: Padişah // Allah.

1. Şeh olmak gibidür satranç ağacı
Şerî'at bâb-ı kâsr-ı kürbetüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 10*). [*şeh,]*

şeh-bâz: Doğan kuşu.

1. Olur şâh efserinde zeyn ü ziver
Degirmenci kolına kónsa **şeh-bâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 19*). [*şeh-bâz,*
2. Yitem tutam olup şâhîn ü **şehbâz**
Od olup taşda gizlense nihâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 76*). [*şehbâz,]*
3. Ķomadı şabr-ı cû' anuñ mecâlin
Ķaçan hem-râh ola baykûşa **şehbâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 207*). [*şehbâz,]*

şehbâz dürür: Doğan kuşu // Avcı.

1. Şehbâz dürür tapuñ ki sultân
Ķıldı seni şayd içün mu'allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 50*). [*şehbâz dürür, -dürür*]

şehd: Bal.

1. Ķoyup mihr ile mâhı dâye mehde
Şunup şevĶ ile şîrîn şîri **şehde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [*şehde, -e*]
2. Şan ağı şîşesinden **şehd** umarlar
Şarâb isteyü 'azm iden serâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 172*). [*şehd,]*
3. Kimisi diğ biler yiye o **şehdi**
Atası illâ gâyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 52*). [*şehdi, -i*]

4. Ya iki **şehd** eriyüp oldu bir âb
Bular bir cân idi evvel iki cism (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144*). [*şehd,]*

şehd ü şeker: *Bal ve şeker.*

1. Ben nice irem ana ol kânde vü ben kânde
Ne **şehd ü şeker** vardır la'lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [*şehd ü şeker,*
2. Hezâr nâz-ı na'îmle aldı dâye
Kılıp şehd ü şekerler aña mâye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 54*). [*şehd ü şeker, -ler]*

şehenşâh-ı kureyş-i haşimî hayl: *Kureyş kabilesinin şahı.*

1. Dem-i uhrâda şâh-ı taleb-i evvel
Şehenşâh-ı Kureyş-i Haşimî hayl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 5*). [*şehenşâh-ı kureyş-i haşimî hayl,]*

şehenşâh-ı kureyş-i kâbe-kavseyn: *Kabe-kavseyn Kureyşî'nin şahı. (Hz. Muhammed).*

1. İki zülfi anun lâmeyn-i v'el-leyl
Şehenşâh-ı Kureyş-i kâbe-kavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 7*). [*şehenşâh-ı kureyş-i kâbe-kavseyn,]*

şehenşâh-ı serîr-i mülk-i dîn: *Din mülkünün tahtının sultanı.*

1. Cihânuñ şehirin muhtâc idinmiş
Şehenşâh-ı serîr-i mülk-i dîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 23*). [*şehenşâh-ı serîr-i mülk-i dîn, -dür]*

şeh-i 'âlî-cenâb: *Gönlü yüce padişah, cömert padişah.*

1. Şeh-i 'âlî-cenâb ile cenâb'ib
Şehûn bezmine Zühre muṭrib olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 28*). [*şeh-i 'âlî-cenâb,]*

şeh-i dîn: *Dinin şahı.*

1. İder âb-ı vuzû' ile zirâ'at
Du'âya el götürse ol **şeh-i dîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 31*). [*şeh-i dîn,]*

şeh-i hûbân-ı 'âlem: *Cihan güzellerinin şahı, en güzeli.*

1. Şeh-i hûbân-ı 'âlem a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 1*). [*şeh-i hûbân-ı 'âlem,]*

şeh-i hûban-ı heft-iklîm-i 'âlem: *Cihanın, yedi iklimin güzellerinin şahı.*

1. Çerâğ-efrûz-ı mişbâh-ı feşâhat
Şeh-i hûban-ı heft-iklîm-i 'âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 3*). [*şeh-i hûban-ı heft-iklîm-i 'âlem,]*

şehîd: *Aşk yolunda ölen kişi.*

1. Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
Anı hem kana boya kim **şehîdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 83*). [*şehîdem, -em*]

şehîd olmak: *Şehit olmak.*

1. Kaldı gören anı tañe ey döst
Sen şâhid için **şehîd olmak** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 7*). [*şehîd olmak,]*

şehinşeh-zâde: *Şahlar şahının evladı.*

1. Velî ben hâr u has ol serv-i âzâd
Şehinşeh-zâde kanda bende kanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 95*). [*şehinşeh-zâde,]*

şehîr: *Ün kazanmış, namlı, meşhur.*

1. Kabâ'ilde **şehîr** idi Arab'da
Nesebde eşref ü a'lâ hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 7*). [*şehîr, -la*]
2. Belânuñ bendesi 'aşkuñ esîri
Gam ile guşşa şehrinüñ **şehîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 6*). [*şehîri, -i*]
3. Şehîr ü şehsüvâr u şîr-peyker
Emîr ü şâhib-i seyf ü kâlemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 100*). [*şehîr, -la*]

şehîr-i şeh-i hüsn: *Güzellik şehrinin en şöretlisi.*

1. Dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-ı âdem
Şehîr-i şeh-i hüsn iklim-i behcet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 5*). [*şehîr-i şeh-i hüsn,]*

şeh-nâme: *Firdevsi'nin eski İran efsaneleri üzerine kurulu manzum destanıdır.*

1. Kimesne bir pulaalmazdı pencin
Eger **Şeh-nâme** düzse şimdi Tûsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 25*). [*şeh-nâme,]*

şehper: *Kuşun kanadındaki en uzun tüy.*

1. Mağabbet murğ-ı cânüñ **şehperidür**
Ne cân kim ide bu perrile pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 10*). [*şehperidür, -i, -dür*]

şehr: *Kent, şehir.*

1. Okuyup il ü **şehri** şöret itdi
'Arab seyyidlerini da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 99*). [*şehri, -i*]

2. Belānuñ bendesi ‘aşkuñ esîri
Ğam ile ğuşşa **şehrinüñ** şehîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 6*). [*şehrinüñ, -i, -nüñ*]
3. Ki gün göstermez oldun ile **şehre**
Bu encüm kim atılup od şaçarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 44*). [*şehre, -e*]
4. Ne yir içre ne hōd uyur şeb ü rüz
Ne ile seyr ider ne **şehre** varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [*şehre, -e*]
5. Gerek kim ‘ākibet vîrâne ola
Hārâb idince bunca **şehr** ü dihi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 13*). [*şehr,]*

şehr-i baġdād: Baġdat şehri.

1. Niçün terk iyleyüp geldüñ makāmuñ
Didi kim geldüğüm yir **şehr-i Baġdād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 41*). [*şehr-i baġdād,]*

şehr-i belā: Bela şehri.

1. Ki ey **şehr-i belā** iklim-i miñnet
Hemîşe bu cihân bir hâle kıalmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 128*). [*şehr-i belā,]*

şehr-i fiten: Fitne şehri.

1. Şaçı çini nice müşk-i Hotendür
Sevâdi hîle vü şehr-i fitendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 60*). [*şehr-i fiten, -dür*]

şehriyâr: Padişah, hükümdar, sultan, şah.

1. Çala şādî-kudümün **şehriyâra**
Günüñ zerrîn tabaķ farkında hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 26*). [*şehriyâra, -a*]
2. Çü tahta aġdı şubhuñ **şehriyârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*şehriyârı, -ı*]

şeh-süvâr: Çok usta binici.

1. Göründi meh yüzi bir **şeh-süvârüñ**
At oynadu gelüp ol şâh-zâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 14*). [*şeh-süvârüñ, -uñ*]
2. Şehîr ü **şehsüvâr** u şîr-peyker
Emîr ü şâhib-i seyf ü kıalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 100*). [*şehsüvâr,]*

şehvânî: Şehvetle ilgili hastalık. Şehvet: Aşırı istek II Nefis III Cinsel istek.

1. Şebâb ehline **şehvânî** marâzdur
Anuñ kim hüsni hâdis dil-berîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 4*). [*şehvânî,]*
2. Bunu şanmañ ki **şehvânî** marâzdur
O kim taḥşîl ide ‘aşķ-ı tamāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 120*). [*şehvânî,]*

şehvet: Arzu, gelip geçici (maddi) istek(ler).

1. Ya **şehvet** bādesi nūşîyle mestem
Beni ‘aşk-ı ezel sultān idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 148*). [*şehvet,]*

şeker: Şeker.

1. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāḥat tütisi **şeker** dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*şeker,]*
2. Şekerden tatlu olsa sîb şad-bār
Gedilse bir pula almaz ḥarîdār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 95*). [*şekerden,]*
3. Şeker ḥaṭṭı gider mi hiç megesden
Baña dirler ki gamdan gönlünü kes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 94*). [*şeker,]*
4. Toları ol **şekerden** Mısr u Şām’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 56*). [*şekerden, -den]*
5. Gül ile çün **şeker** oldu mükerrer
Nice dil-ḥasteler cān u cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 34*). [*şeker,]*
6. İpek bezler ağır altūnlı kat kat
Şeker tenginden oldu ḥāneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 49*). [*şeker,]*
7. Şeker şîrîn-zebān ise şekersin
Cebînüñ ḥālî sultān-ı Ḥabeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 116*). [*şeker,]*
8. Adın teftîş idüp ḥālîni şordum
Şeker tengini açup ol şeker-bār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 85*). [*şeker,]*
9. Şekerden dür şaçar şîrîn dehendür
Ruḥında zülf ü ḥālî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 56*). [*şekerden, -den]*
10. Şekerden ḥülle giymiş nāz-perverd
Pilāvuñ vaşfı şābit olduğunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 12*). [*şekerden, -den]*
11. Olup ḥālî **şeker** gibi megesden
Perî gibi nihānî çıkdı derden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 20*). [*şeker,]*
12. Hemān şormağa ḥālîni kânî‘ idi
Revān idüp **şekerden** tatlu balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 21*). [*şekerden, -den]*
13. Şeker ağzuñ ya kanda tenge girdi
‘Aceb ol kand-ı şîrîn kanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [*şeker,]*
14. Şovuk kardan **şekerden** ta‘mı ḥôş-ter
Leb-i Kevgerde bitmiş kadd-i Tübā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 36*). [*şekerden, -den]*

şeker: Şeker. // Tatlı (söz bağlamında).

1. Peder Leylî işitdi bu ḥitābı
Şeker alup ağu virdi cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 96*). [*şeker,]*
2. Olurdi cāmî cümle yirde bî-derd
Meşel düzen ne ḥôş **şeker** yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 171*). [*şeker,]*

şeker: Şeker gibi tatlı. II Sevgili.

1. Belā-keş bûlbûlün āvāre düşdi
Çü düşdüñ ey **şeker** çeng-i ğurāba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 49*). [*şeker,]*
2. Şeker şîrîn-zebān ise **şekersin**
Cebînüñ ḥālî sultān-ı Ḥabeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 116*). [*şekersin, -sin]*

şeker ağzı: Şeker gibi tatlı ağız.

1. Şeker ağzında şükr-i şehd-i Kıddūs
Geçüp andan ‘urüc-ı sermediye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 62*). [*şeker ağzı, -nda*]

şeker ez: Şeker sunmak.

1. Bu va‘de iyledi şükrâne secde
Didi bu söz şeker ezdi tımağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 83*). [*şeker ez, -di*]
2. Kemâl-i ‘aql ile ‘irfân viren ol
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 177*). [*şeker ez, -miş*]

şeker-bâr: Şeker saçan, yağdıran.

1. Adın teftiş idüp hâlîni şordum
Şeker tengini açup ol **şeker-bâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 85*). [*şeker-bâr,]*

şeker-leb: Şeker gibi dudak.

1. Şeker-lebden tuz ekme sen de zinhâr
Meger zahm acısından bî-habersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 38*). [*şeker-lebden, -den*]
2. Dem-i ‘îsî gibi dirgürdi cânı
Şeker-lebden sorup hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 33*). [*şeker-lebden, -den*]

şeker-rîz: Şeker saçan, pek tatlı, pek hoş.

1. Yaratmış ğabğabın âb-ı mu‘allak
Lebi şekker-şiken sözi **şeker-rîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 41*). [*şeker-rîz,]*
2. Cevâbı beyle virdi ol **şeker-rîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 1*). [*şeker-rîz,]*

şekk: Şüphe.

1. Zerûn anda şına ref‘iyle **şekki**
Riyâ ğışşından olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 28*). [*şekki, -i*]

şekker: Şeker, tatlı.

1. Şu gibi sinesi pâk olmayan dil
Muhammed medhi **şekkerdür** mu‘arrar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 75*). [*şekkerdür, -dür*]
2. Cihân evvel **şekker** şunar dehâna
İçürür zehri âhîr kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 55*). [*şekker,]*
3. Yidükçe şîr ü **şekkerden** ğidâlar
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 69*). [*şekkerden, -den*]
4. Dönüp hem vâlid-i Leylâ’ya bakdı
Aña tuzlu sözinden **şekker** ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*şekker,]*
5. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözünden düzdi **şekker** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 33*). [*şekker,]*

6. Tümen dürr ü şemen **şekker** be-her-vār
Nice yüz ıtabla nāfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [*şekker,]*
7. Varup düşmen gözine merdüm oldı
Dehân-ı ğayra la'lüñ **şekker** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 59*). [*şekker,]*
8. Ȧadı **şekker** mizâcî zencebîlî
Ȧonatmış ter çiçekler şahn-ı bâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 28*). [*şekker,]*
9. Aña rahmet ne hoş **şekker** yimişdür
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 2*). [*şekker,]*
10. Olur şîrin mükerrer olsa **şekker** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 76*). [*şekker,]*
11. Şarılup kundağa ol ğonce-i ter
Açup dâye dehânın şundı **şekker** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 52*). [*şekker,]*
12. Sözi **şekker** dehânı şekker-engîz
Ħayâdan gül yüzi dâ'im 'arağ-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 155*). [*şekker,]*
13. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bağıdı
Aña tuzlu sözinden **şekker** ağıdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*şekker,]*

şekker: *Şeker. II Sevgili.*

1. Ne lâıyıkdur fakîre şâh-zâde
Virilse hayfdur **şekker** ğurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 91*). [*şekker,]*

şekker-dehân: *Şeker ağızlı, tatlı dilli.*

1. Ta'âlallah zihî luğf-ı ilâhî
Ħamer **şekker-dehân** ise kâmersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 115*). [*şekker-dehân,]*

şekker-engîz: *Şeker karıştırılan yer (ağız için).*

1. Sözi şekker dehânı **şekker-engîz**
Ħayâdan gül yüzi dâ'im 'arağ-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 155*). [*şekker-engîz,]*

şekker-şiken: *Tatlı konuşan, tatlı söz söyleyen II Sevgili.*

1. Yaratmış ğabğabın âb-ı mu'allak
Lebi **şekker-şiken** sözi şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 41*). [*şekker-şiken,]*

şekl: *Ar. 1. Biçim, kılık.*

1. Kemâli **şekl** ü şöhret tâc u Ħırğa
Eger eş'âr ise mağbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [*şekl,]*

şekl-i hilâl: *Hilâlin, yeni ayın şekli, biçimi.*

1. Gün iken bağıladı şekl-i hilâli
Olup Leylî anuñ Ħâlindeñ âĝâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 78*). [*şekl-i hilâl, -i]*

şem‘: Mum // Sevgili.

1. O **şem‘** ağlardı hānde şüretinden
Güler şem‘i feraḥ nūri söyünmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 66*). [*şem‘,]*
2. Ki tā cem‘ iyleye **şem‘** ile bādı
Degül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24*). [*şem‘,]*
3. Dil-i pervāneden **şem‘e** haberdür
Ki ey Ka‘be cemālün kıble-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 18*). [*şem‘e, -e]*

şem‘: Mum II âşık.

1. Amān virme başın kat‘ iyle **şem‘ün**
Baña hōşdur öñünde mürde yatam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 104*). [*şem‘ün, -ün]*

şem‘: Mum.

1. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne **şem‘ün** kim degül andan ziyāsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [*şem‘ün, -ün]*
2. Zülālüne ümidüm var ki kana
Cemālün **şem‘inün** pervānesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 99*). [*şem‘inün, -i, -nün]*
3. Gülerken **şem‘** gibi girye itdi
Yirinden atılıp çün ḥalka-i mār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 58*). [*şem‘,]*
4. O şem‘ ağlardı hānde şüretinden
Güler **şem‘i** feraḥ nūri söyünmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 67*). [*şem‘i, -i]*
5. Gıriv idüp gezerdi ive ive
Yatup dinleñmez idi **şem‘a** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 11*). [*şem‘a, -a]*
6. Revān idi yüz üzre dem‘a gibi
Hem ol **şem‘ün** ḥarāretten dimāḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 13*). [*şem‘ün, -ün]*
7. Uçup kaçmış elinden şabr zāḡı
Yatur yirde söyünmiş **şem‘e** beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 7*). [*şem‘e, -e]*
8. Beni ol cem‘ içinde **şem‘** idüpdür
Dilerseñ kim ziyāsi arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 102*). [*şem‘,]*
9. Ki pervāne olupdur ḡayrı **şem‘e**
Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 40*). [*şem‘e, -e]*
10. Yıkıldı kaşrı kabri oldu ābād
Ne cem‘i kaldı ‘ālemde ne **şem‘i** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 127*). [*şem‘i, -i]*
11. Hem ağlayup yanışdı **şem‘a** ile
Düzüp pervāne gibi tāb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*şem‘a, -a]*
12. Tıururlar bī-zebān çün şubḥ-ı rüşen
Çü gice şoḡbetinün **şem‘i** yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 157*). [*şem‘i, -i]*
13. Nedür şimdi bu laḡd içinde ḡālün
Ne cem‘ün **şem‘idür** cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 111*). [*şem‘idür, -idür]*
14. O yaḡ ile yanasın nitekim **şem‘**
Şu kim cānı şafā yaḡına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [*şem‘,]*
15. Cefā yaḡı ile **şem‘** oldu yandı
Eger cem‘ iyleseñ cevri ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [*şem‘,]*

şem‘a: Mum.

1. Pervâne-vâr ‘âşık olan bî-fiğân gerek
Aḥvâl-i sūziş-i cigeri şorma **şem‘adan** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 9*). [*şem‘adan, -dan*]
2. Senûnle ol sebebdan âşinâyem
Gülüp **şem‘a** gibi Mecnûn yüzine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 63*). [*şem‘a,]*
3. Şikâyet kıldı yandı **şem‘a** şebden
Didi bu şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*şem‘a, -a*]

şemā’il: *A. Huylar, tabiatlar.*

1. Gözetmez ḥâlin ol göz kim kavîdür
Zamân çün göstere bârid **şemā’il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 227*). [*şemā’il,]*

şem‘-cem‘: *Mumların toplandığı, mum topluluğu.*

1. İy **şem‘-cem‘** ü bezm ü baht-ı pîrüz
İy mihri-i bâb-ı kaşr-ı tâc-dârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42*). [*şem‘-cem‘,]*

şem‘-i ‘akl: *Akılmumu.*

1. Yüceldi zerrelere zirve-i küh
O kim var şem‘-i ‘aklınun fûrûğî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 79*). [*şem‘-i ‘akl, -ı, -nuñ*]

şem‘-i bî-nûr: *İşıksız mum.*

1. Ḥalîfe-vâr egerçi nâmi meşhûr
Ḥalefsuzlıkda ammâ **şem‘-i bî-nûr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 14*). [*şem‘-i bî-nûr,]*

şem‘-i gülşen: *Gül bahçesinin mumu. II Sevgili.*

1. Nazardan gayrı hiç olmadı kârı
Velî ol bâğ-ı ziyet **şem‘-i gülşen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 57*). [*şem‘-i gülşen,]*

şem‘-i ḥande: *Gülen mum.*

1. Yüzi tâbende gūyâ **şem‘-i ḥande**
Revân serv ü çenârî nâz itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 30*). [*şem‘-i ḥande,]*

şem‘-i rûşen: *Parlak mum.*

1. Görüp şeyḥi selâmı virdi Mecnûn
Tırup qarşısına çün **şem‘-i rûşen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 89*). [*şem‘-i rûşen,]*

şem‘-i şeb-efrûz: *Geceyi ışıklandıran mum.*

1. Kıyâmet günine kaldı meger şubh
Uyan sen bârî ey **şem‘-i şeb-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 29*). [*şem‘-i şeb-efrûz,]*
2. Şafâ-yı vaşluñ ile dirgüresin
Mezârında yanan **şem‘-i şeb-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 111*). [*şem‘-i şeb-efrûz,]*
3. Müferrih nüş iderken kalbi mahzûn
Geçerdi rûzı çün **şem‘-i şeb-efrûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 65*). [*şem‘-i şeb-efrûz,]*

şem‘-i tâbân: *Yanan, parlayan mum; sevgili.*

1. Anuñ İbnü’s-selâm olmışdı nâmı
Göründi çün aña ol **şem‘-i tâbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 21*). [*şem‘-i tâbân,]*
2. Ne yire varayın âvâre kaldum
Yile vardı dirîgâ **şem‘-i tâbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 89*). [*şem‘-i tâbân,]*

şemme: *Bir defa koklamak.*

1. ‘Azm iderdüñ yollarına döne döne dolanup
Büy-i Leylî **şemmesinden** olsañ âgâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 8*). [*şemmesinden, -sin, -den]*

şemme-i hûş: *Birazcık, ufacık akıl.*

1. Didi ger bunda olsa **şemme-i hûş**
Seg-i bed-büya olmazdı hem-âgûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 143*). [*şemme-i hûş,]*

şems: *Güneş.*

1. Şan oldı **şems** farkı maṭla‘-ı mäh
Tenin ğarḳ iyleyüp büy-i ‘abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 52*). [*şems,]*

şemsî: *Güneşe ait.*

1. Güne ğitmedin aya döndi evvel
Şarındı **şemsî** dülbendin çün ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 51*). [*şemsî,]*

şems-i hâver: *Doğudan doğan güneş.*

1. Ser-i küh üzre güyâ **şems-i hâver**
Omuzda tiĝi güyâ mâr-ı Dahḥâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 10*). [*şems-i hâver,]*

şemşîr: *Kılıç.*

1. Kalem **şemşîr** olur cellâd duḥter
‘Uṭârid de olursa ol bed-aḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 83*). [*şemşîr,]*
2. Anı ğamz itdi aña bir iki nâşî
Ḳatı hûn-rîzdür **şemşîr** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 45*). [*şemşîr,]*

3. Kağan arslan gibi cüş itdi şıhne
Kılı tire dili **şemşîre** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 33*). [*şemşîre, -e*]
4. Bu vaşf olan gibi meydânda hâlî
Girüp meydâna Nevfel elde **şemşîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 163*). [*şemşîr,]*
5. Elinde şûr u şer **şemşîr** olmuş
Ol el kim bezm içinde zer saçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 170*). [*şemşîr,]*
6. ‘İmâme eğri rây egri gâzab-nâk
Dili süsen gibi **şemşîre** dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 9*). [*şemşîre, -e*]
7. Ecel **şemşîr** ü ‘Azrâ’îl cellâd
O dem penbe olup rahmet şehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 24*). [*şemşîr,]*

şemşîr çek: Kılıç çekmek; saldırmak veya selamlamak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

1. Dilinden cûşa geldi hışm tâbı
Ol âteş leşkeriyle çekdi şemşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 51*). [*şemşîr çek, -di*]

şemşîr-i bürrân: Keskin kılıç.

1. Didi bir kâtibe kız gördi Loğmân
Kime tiz oldu bu **şemşîr-i bürrân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 82*). [*şemşîr-i bürrân,]*

şemşîr-i hindî: Hindistan’da yapılan makbul ve meşhur bir kılıç.

1. Işıkdan şu‘le çıkdı gülleden kan
‘Arablar sînesin **şemşîr-i Hindî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 81*). [*şemşîr-i hindî,]*

şemşîr-i ta‘ne: Ayıplama kılıcı.

1. Saña ta‘lîm-i haţ yüz karasıdur
Kalem **şemşîr-i ta‘ne** yarasıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 80*). [*şemşîr-i ta‘ne,]*

şemşîr-i ‘üryân: Kınından çıkmış kılıç.

1. Rakîb-i serd o hâle oldu âgâh
Alup def‘i ele **şemşîr-i ‘üryân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 77*). [*şemşîr-i ‘üryân,]*

şer‘: Allah’ın emri doğrultusunda dini inançlara göre belirlenmiş kurallar, şeriat.

1. Ey ‘âlem-i hüccet-i ilâhî
Şer‘in yolidur tarîk-ı eslem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 12*). [*şer‘in, -i, -n*]

şerâre: Kıvılcım.

1. Ki âh odından anda yok **şerâre**
Gönülde gâlib olsa Leylî’ye meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 6*). [*şerâre,]*

şerbet: Tatlı içecek.

1. Hızr da bu **şerbete** zulmetde kanda tüş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*şerbete, -e*]
2. Aña **şerbet** vireyin âb-ı tîgi
Bunu bir ‘Âmirî çünkim işitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 38*). [*şerbet,]*
3. Anuñ tâbiyle tölmiş ol hārābe
O **şerbet** kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [*şerbet,]*
4. Düşürdi sāye-veş efgende kıldı
Sözi **şerbet** şunup mey-gün ruṭabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 19*). [*şerbet,]*
5. Bu gün fermānuñuñ oldu muṭī‘i
Velî bu **şerbeti** Mecnûn’a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 95*). [*şerbeti, -i*]
6. Sekāmet **şerbetinden** içdi cāmı
Eşer itdi tenine tâbiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 42*). [*şerbetinden, -i, -n, -den*]

şerbet: Şerbet II ilaç.

1. Bu divāne civāna **şerbet** idi
Size **şerbet** behā çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 22*). [*şerbet,]*
2. Bu divāne civāna **şerbet** idi
Size **şerbet** behā çok zer vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 23*). [*şerbet,]*
3. İde mizān-ı ‘adlüm size meyli
Virüñ ol **şerbeti** Mecnûn sevinşün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 73*). [*şerbeti, -i*]

şerbet-fürüşî: Şerbet dağıtmak.

1. Virüñ bu hasteye şîrîn cevābı
Eger kılmazsañuz **şerbet-fürüşî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 27*). [*şerbet-fürüşî,]*

şerbet-i nîlüfer: Nîlüfer şerbeti II sakinleştirici ilaç (Nîlüfer çiçeğinin, bünyeyi güçlendirme, şehveti yatıştırma gibi etkileri vardır).

1. O derd-i dil ki virdi dilber anı
Gidermez **şerbet-i nîlüfer** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 26*). [*şerbet-i nîlüfer,]*

şerer: Kıvılcım.

1. Dimiş soñra cefā-yı bî-kıyāsı
Ki bu nāme ki pür-tāb u **şererdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [*şererdür, -dür*]
2. İdüp bu miḥnet ü derdi ferāmüş
Bu şu‘le kim ciger yaķar **şererdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [*şererdür, -dür*]

şerh: Açıklama.

1. Şu resme söyledi **şerh** firāķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1*). [*şerh, -ı*]

şerh idebil-: Açıklayabilmek.

1. Atası seyyid-i kavm u kabile
Kim ola hüsnini şerh idebile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 136*). [*şerh idebil-, -e*]

şerh iyle: Açıklamak, izah etmek.

1. Şerh iylemeğe hâli tolaşmaz zebân gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 10*). [*şerh iyle, -mek, -e*]

şerha şerha ol-: Parça parça olmak.

1. Şerha şerha oldu şefkatden şanavber sînesi
Tağa düşüp itdi Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 11*). [*şerha şerha ol-, -dı*]

şerh-i takrîr-i firâk: Ayrılığın ifadesinin açıklaması.

1. Şerha şerha oldu şefkatden şanavber sînesi
Tağa düşüp itdi Mecnûn **şerh-i takrîr-i firâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 12*). [*şerh-i takrîr-i firâk,]*

şerî'at: A. Doğru yol, Hak yolu.

1. Şeh olmak gibidür satranç ağacı
Şerî'at bâb-ı kâsr-ı kürbetüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 11*). [*şerî'at,]*

şerî'at: Din kuralları.

1. Ebübekr ü 'Ömer 'Osmân 'Alidür
Şerî'at bunların mezhebleridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 61*). [*şerî'at,]*

şerik: Ortak, taraftar, yanlı.

1. Şerikem elde olan ni'metüñe
Dilegüm tut konuğam luğf-ı hâş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 22*). [*şerikem, -em*]

şerm: Utanma, utanç, mahcubiyet.

1. Gazablar âteşinden kelleler germ
Huşûşâ yüz şuyın hâk iyledi **şerm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 170*). [*şerm,]*
2. Gerekdür âdem olan kişide **şerm**
Ola çün ehli bâzaruñ dil-âzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 174*). [*şerm,]*
3. Ne gayret kayısı kaldı ne hûd **şerm**
Murâd idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 16*). [*şerm,]*

şerm iyle-: Utanmak.

1. İde çün müşterî bâzârını germ
Bahâ biçmekle bâyi' iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82*). [şerm iyle-, -mez]
2. İde çün müşterî bâzârını germ
Bahâ biçmekle bâyi' iylemez şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 82*). [şerm iyle-, -mez]

şermende: Utanan, utangaç, mahcup.

1. Otur şimden girü **şermende** hāmūş
Ço mekteb dersini iyle ferāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 97*). [şermende,]

şerm-i yâr: Sevgiliden utanma.

1. Ne **şerm-i yâr** var ne havf-ı ağıyâr
Eger anda çurasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 40*). [şerm-i yâr,]

şerm-sâr: Utangaç, utanmış.

1. Melâmet iyleme kim **şerm-sârem**
Bu müşkil yaramuñ üstine ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 36*). [şerm-sârem, -em]

şeş cihât: Altı cihet, altı yön, her yön, her taraf, dünya.

1. Bir adımda bırağdı şeş cihâtı
Düşüp şahrâya mest ü lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 22*). [şeş cihât, -ı]

şeş cihet: Altı yön, her taraf.

1. Tapuñ mevlâ vü gayrun saña bende
Bu cümle **şeş cihet** yüce ger alçağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71*). [şeş cihet,]

şeş-cihât: Altı cihet, altı yön.

1. O hüsne mazhar itdün kâ'inâtı
Cemâl ile pür itdün **şeş-cihâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 56*). [şeş-cihâtı, -ı]

şeş-per çek: Gürz, topuz vurmak.

1. Bu gün uş geldüm ayağumla dâra
Eger dün çekdüm ise gayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 77*). [şeş-per çek, -düm]

şevk: Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

1. Koyup mihr ile mâhî dâye mehde
Şunup **şevk** ile şîrîn şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [*şevk,]*
2. Şafâ vü **şevk** ile endâmı töldi
Muhabbet şan mücessem âdem oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87*). [*şevk,]*
3. Bulardan gayrı ders ü ilme meşgûl
Bularun dilleri **şevk** ile meşgûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 190*). [*şevk,]*
4. Okurlar gayrılar ‘ilm-i edebden
Bularuñ dersi **şevk** ile şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 192*). [*şevk,]*
5. Düşüp ikisi de **şevk** ile vecde
Bu aña ol buña iylerdi secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 19*). [*şevk,]*
6. Tutuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup **şevka** vücûdum iyledüm berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 49*). [*şevka, -a]*
7. Ki tâ **şevkum** cihânı iyleye ğark
Bu berķi şevk odı rahşende iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 50*). [*şevkum, -um]*
8. Şalınmağa bahâr oldı bahâne
Kıyâma geldiler **şevk** u şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 73*). [*şevk,]*
9. Depeñden beyle çıkmazdı duğânuñ
Saña beñzer kanı **şevk** ehli ser-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 37*). [*şevk,]*
10. Dilüñi **şevka** kütâh iylemezsın
Dön ey devrân baña cevri iylemekden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 40*). [*şevka, -a]*
11. Kenârûñda yaraşur serv-i dil-cû
Cemâlin görmedin germ oldı **şevkuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 155*). [*şevkuñ, -uñ]*
12. Ara yirde uçardı şan hamâme
Virürdi anlara **şevkı** bu güyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 107*). [*şevkı, -ı]*
13. Hevâñ odiyle tölmişdür türâbı
Senüñ **şevkuñ** dilinde müstemirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 105*). [*şevkuñ, -uñ]*

şevk: Işık, parıltı, şavk.

1. O kim ol cünbişüñ seyyâresidür
Cemâlüñ **şevkınuñ** âvâresidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 38*). [*şevkınuñ, -ı, -nuñ]*

şevk odı: Aşk ateşi.

1. Ki tâ şevkum cihânı iyleye ğark
Bu berķi **şevk odı** rahşende iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 51*). [*şevk odı,]*
2. Bu **şevk odı** içümden taşra kaçā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 56*). [*şevk odı,]*

şevk-i meknûn: Gizli arzu.

1. Rivâyet olunur kim Kays-ı mecnûn
Ziyâde ğâlib olsa **şevk-i meknûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 2*). [*şevk-i meknûn,]*

şevk-ı nâme: Mektubun arzusu.

1. Ki yıkdı zelzeleden küh-ı Necd’i
Anı mest itdi eyle **şevk-ı nâme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 165*). [*şevk-ı nâme,]*

şevk-ı rüşenâyî: Parlak ışık.

1. Olup gün gün ziyâde âşnâyî
Gönülde tıldı **şevk-ı rüşenâyî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 184*). [*şevk-ı rüşenâyî,]*

şevk-ı seherden: Seher vaktinin hevesi/arzusu.

1. Gözün yummaz gice **şevk-ı seherden**
Olur esrük gibi bî-hüd seherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 41*). [*şevk-ı seherden, -den]*

şey: Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz.

1. Ne **şey** olsun o kim görmez o nûrî cümle eşyâdan
Ne bilsün tih-ı gâfletde kılanlar minnet-i mennî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 10*). [*şey,]*

şeydâ: Aşkın çokluğundan akli başından gitmiş, kendini duygularının coşkuluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup.

1. Dilerseñ olasın 'aşk ile **şeydâ**
Okı efsâne-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 19*). [*şeydâ,]*
2. Güzel düşün o tıfla iylese câ
Güzel zülfî gibi olurdu **şeydâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 80*). [*şeydâ,]*
3. Nice bir yürüyem şürîde **şeydâ**
Bu resme nâle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 108*). [*şeydâ,]*

şeyh: Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse.

1. Görüp **şeyhî** selâmı virdi Mecnûn
Tırup karşıısına çün şem'-i rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 88*). [*şeyhî, -i]*
2. Muhibler **şeyhî** Semnûn hürmetiçün
Hâbîbüñ Muştâfâ hâkkı ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 38*). [*şeyhî, -i]*

şeytân: Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis II kötü niyetli, kurnaz rakip.

1. Rücûm-ı kahr ile **şeytân** atarsın
Çü ta'nuñ taşî kâllâşa tıokundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 22*). [*şeytân,]*

şeytan-âmel: Şeytan gibi, şeytanın yaptığı işleri yapan.

1. Benî koyup rakîbe mâ'îl olma
Rakîb-i ehremen **şeytan-âmeldür** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 7*). [*şeytan-âmeldür, -dür]*

şeytân: Şeytan.

1. Bular birbirinüñ ‘aşkında hayrân
Raķīb ortada fitne şanki **şeytân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 48*). [*şeytân,]*
2. Dimişdür nâķışātu’l-‘aķl ve’d-dîn
‘Ömer kim zenlere **şeytân** dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 65*). [*şeytân,]*

şifâr: İz, belirti, işaret, nişan, ayırt edici iyi adet II İlke.

1. Kemâl-i ‘ilm tahşilin taleb kıl
şifâruñ dâ’imâ hilm ü edeb kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10*). [*şifâruñ, -uñ]*

şiddet: Sertlik, aşırılık, zorluk.

1. Çekersin **şiddetin** her dem cihānuñ
Naşihat itdi çün Mecnûn’a mader (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 78*). [*şiddetin, -i, -n]*
2. Ne deñlü kaçsa bu dāma olur tuş
Bu derdüñ **şiddetinden** öldi Loķmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 49*). [*şiddetinden, -i, -n, -den]*

şifâ: Hastalıktan kurtulma, iyileşme, deva bulma.

1. Şifasında ne hācet hāste nabzı
Bisāṭ-ı başıdur bu arz-ı mefruş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 6*). [*şifasında, -sı, -nda]*

şifâ: Derman, ilâç, devâ.

1. Şifâ andan bulurlar derd-mendān
Yazup ser-nāmede hāmd ü sipāı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 14*). [*şifâ,]*
2. Ecel çengeli tiz uzatdı kabza
Marażdan çün **şifâ** vakti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 57*). [*şifâ,]*

şifâ vir: (Hastayı) Eski sağlığına kavuşturmak, iyi etmek, sağlıklı duruma getirmek.

1. ‘İlāc itdi şifâ virdi devāı
Kaçan perhizi bīmāruñ bozuldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 46*). [*şifâ vir, -di]*

şifâ-yı derd-i cümle-derd-mendān: Bütün dertlilerin derdinin şifası.

1. Şifâ-yı derd-i cümle-derd-mendān
Yidi çarḫ emrūñ öñinde figende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 68*). [*şifâ-yı derd-i cümle-derd-mendān,]*

şihāb: Alev, ateş parçası, kıvılcım.

1. Şihāb ile atarlar darb-zenler
Atıldukça rücüm-ı tiz ü hā’ıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 10*). [*şihāb,]*

şihne: Kadı veya subaşı.

1. Şu başdan aşdı tınmazsa şubaşı
Kaçan bu kışşayı güş itdi **şihne** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 31). [şihne,]
2. Kağan arslan gibi cüş itdi **şihne**
Kılı tire dili şemşire döndi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 32). [şihne,]

şikâr: Av.

1. Her cân ki senün **şikâruñ** oldı
Zî şayd-ı mübârek ü mükerrerem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 53). [şikâruñ, -uñ]
2. Avı çıkdı dehâna girmiş iken
Şu gülmek kim alur elden **şikârı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 9). [şikârı, -ı]
3. Olur hem nâfe hem âhü **şikârı**
Müsel sel zülfi olsa vaqt-i naħcîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 30). [şikârı, -ı]
4. Şikârın na'î ile taşlardı zülfi
Cihânı muṭlakâ şayd itdi kaydı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 26). [şikârın, -ın]
5. Serine düşmeninün muşt olayın
şikâr idi benim bu ilde kaydum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 47). [şikâr,]
6. Şikârı oldı bir gün ol nevâhî
Ki varup küh-ı Necd'e Nevfel-i şîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 10). [şikârı, -ı]
7. Şikâr âzâd idüp kalur mı bî-zâd
Eğer şefkat idersen bu şikâre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 56). [şikâr,]
8. Şikâr âzâd idüp kalur mı bî-zâd
Eğer şefkat idersen bu **şikâre** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 57). [şikâre, -e]
9. K'o bu cân ile bu miskin **şikârı**
Bunuñ boynına ḥançer ne revâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 34). [şikârı, -ı]
10. O Şayyâd ola sen añun **şikârı**
Ḥudâ'ya şükr ü minnet kıl ki taḳdîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 32). [şikârı, -ı]
11. Amân virdi ḳodı elden **şikârı**
Didi rây ile ḳurtarduñ bu cânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 36). [şikârı, -ı]
12. Ol avcudan şatun aldı **şikârın**
Görüp şâd oldı bu esbâbı şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 42). [şikârın, -ın]

şikâr it-: Avlamak.

1. K'amu illerde maṭ'ûn oldı adum
Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 29). [şikâr it-, -di]
2. Mükedder göñlini luṭf ile şâf it
Var ol âhü-yı müşkini **şikâr it** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 33). [şikâr it,]

şikâr olmak: Av olmak.

1. Melâmetden selâmet olsa yegdür
Şikâr olmak kişi çeng-i nehenge (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 111). [şikâr olmak,]

şikâyet: Bir kimseden veya bir şeyden hoşnut olmadığını söylemek.

1. Dikenden güllere çok çok **şikâyet**
Bulup şâyed nesîm-i gülsitânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 94*). [*şikâyet,]*
2. Aña itmeye Nevfel' den **şikâyet**
Beyâbânda ne hâre kaldı ne hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 10*). [*şikâyet,]*

şikâyet it: *Şikayetçi olmak, yakınmak.*

1. Ğam u ğavġâ uyandı şabr hufte
İdüp yâruñ cefâsından şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 117*). [*şikâyet it, -üp]*
2. Taşı miñnet içi zevk u şafâdur
Bu hâletden niçün idem şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 169*). [*şikâyet it, -em]*
3. Kime itsün şikâyet hâste bülbül
Dirigâ seyr iderken bu çemende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 92*). [*şikâyet it, -sün]*

şikâyet iyle: *Şikayet etmek.*

1. Cefâsı çok vefâ vü şefkati az
İl ıssına şikâyet iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 11*). [*şikâyet iyle, -di, -ler]*
2. Olurdu cümle şâ'irler imâmı
Şikâyet iyleme Ğamdî cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 29*). [*şikâyet iyle, -me]*

şikâyet kıl: *Bir kimse yada şeye karşı olan memnuniyetsizliği belirtmek, şikayet etmek, yakınmak.*

1. Şikâyet kıldı yandı şem'a şebden
Didi bu şeb meger dūd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*şikâyet kıl, -dı]*

şikâyet-güne: *Şikayet eder tarzda.*

1. İçüp eş'âr okurlardı muġayyel
Şikâyet-güne Mecnûn ol civâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 3*). [*şikâyet-güne,]*

şikâyet-nâme: *Şikâyet mektubu, şikâyet yazısı.*

1. Okırdı yâre karşı hâste Mecnûn
Râķibinden şikâyet-nâme mehzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 54*). [*şikâyet-nâme,]*

şikence: *Eziyet.*

1. Giyer kürki zemâna göre 'âķil
Çü gördük dest-i 'âlemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 229*). [*şikence,]*

şikence çek: *Eziyet çekmek.*

1. Düşüp şabr ile cāmı derd-i saġta
Bir iki gün şikence çekdi hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 41*). [*şikence çek, -di]*

şikest ol: Kırılmak, bozulmak.

1. Şunuñ kārüresin hem serd ider ol
Şikest olur semen simâsı andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 17*). [*şikest ol, -ur*]

şikeste: Kırık dökük, paramparça, kırılmış, incinmiş.

1. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken kondı ammâ per **şikeste** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 113*). [*şikeste,]*
2. Ütülmiş murğa beñzer ser **şikeste**
Dür-i nâ-süftesinden sine süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 114*). [*şikeste,]*
3. Kılarum ‘arz-ı hâli ben **şikeste**
Nedür aḥvâlüñ ey yâr-ı kadimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 182*). [*şikeste,]*
4. Dürüst oldu velî ḳalbi **şikeste**
Didiler ḳaḳa iylerken vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 36*). [*şikeste,]*

şikeste beste: Kırık dökük.

1. Senüñ gibi **şikeste beste** idüm
‘İnâyet irdi Ḳaḳ’ dan nâ-gehâñî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 136*). [*şikeste beste,]*

şikeste kıl: Kırarak, incitmek.

1. Cihân ḥandaḳlarından ḳaḳıd atı
Çü ben benlik bütün ḳıldum şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 163*). [*şikeste ḳıl, -du, -m*]

şikeste ol: Kırılmak.

1. Zen adında şikeste oldu ḥâme
Hemân çam gölgesidür zen vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 56*). [*şikeste ol, -dı*]
2. Gülüñ evrâḳı olmazdı şikeste
Şımasa mey göñül endişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 86*). [*şikeste ol, -maz, -dı*]
3. Yıḳup cümle binâsın ḥâḳ ider ol
Zebân-ı tevbe çün oldu şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 15*). [*şikeste ol, -dı*]

şikeste ol: Kırılğan, incinmiş, kederli olmak.

1. Atası mâtemi de oldu ser-bâr
Senün ‘aşḳundan olmışdı şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 131*). [*şikeste ol, -mış, -dı*]

şimâl: Kuzey.

1. Şafâ ḥoldı yemîn ile **şimâle**
Oturup Leyli atasıyla sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 132*). [*şimâle, -e*]

şimden girü: Artık, bundan sonra.

1. Dirigā xanı üstādum dirigā
İşüm **şimden girü** kime tanayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 59*). [*şimden girü,]*
2. Ki ey bezm-i maḥabbet naḥl-bendi
Şaḫın **şimden girü** itme nazāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 121*). [*şimden girü,]*
3. Otur **şimden girü** şermende ḥāmūş
Ḳo mekteb dersini iyle ferāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 97*). [*şimden girü,]*
4. Bu fırkat derdi çünkim bî-devādur
Baña **şimden girü** ölmek revādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 44*). [*şimden girü,]*
5. Kayurman ḥāk içinde ger olam ḥāk
Baña **şimden girü** rihlet demidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 17*). [*şimden girü,]*

şimdi: "İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

1. Görüp ḡaybı Ḥudā'dur diye bî-ayb
Hünerden **şimdi** 'ālem oldu ḡālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 75*). [*şimdi,]*
2. Hemān bir cübbe vü destārî ḡaldı
Taşavvuf ḡôd taşallut oldu **şimdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 83*). [*şimdi,]*
3. Taşannu'la tekellüf oldu **şimdi**
Adın şôfî ḡomış bir ṭurfe fırka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 84*). [*şimdi,]*
4. Egerçi çokdur itden **şimdi** şā'ir
O ḡüsnüñ kim ola meşşātası zür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 88*). [*şimdi,]*
5. Ne bāl u per ḡalur anda ne pervāz
Hüner 'arız iylemek **şimdi** cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 21*). [*şimdi,]*
6. Cevāḡir atmaḡa beñzer yabāna
Nizāmî **şimdi** düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 23*). [*şimdi,]*
7. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nāme düzse **şimdi** Ṭūsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 25*). [*şimdi,]*
8. Nedür **şimdi** bu laḡd içinde ḡālūñ
Ne cem'ūñ şem'idür cemālūñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 110*). [*şimdi,]*
9. Meḡer döndi kuru yapraḡa **şimdi**
İrişdi taze cismün rūḡ iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 126*). [*şimdi,]*

şimdi: Artık, bundan böyle.

1. Yüzüm levḡı bulur anuñla şüret
Senüñle de ane yok **şimdi** kārüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197*). [*şimdi,]*
2. Yigitlik var idi ma'zür olurduñ
Bu kez **şimdi** kim oldu saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17*). [*şimdi,]*
3. Beni ma'mūr iden bünyād idüñ sen
Yıḡıldı **şimdi** bünyādum dirigā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 57*). [*şimdi,]*
4. Ki döymezi incinürdi pîrehenden
Nice ḡoş şabr ider ṭopraḡa **şimdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 125*). [*şimdi,]*

şimşād: Şimşir ağacı II. Sevgilinin boyu.

1. Sehî servi hîlâle döndi anuñ
İrüp **şimşâde** zaḥm-ı dest-i nîreng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 51*). [*şimşâde, -e*]

şimşâd: Şimşir ağacı, şimşirgillerden, yaprakları her mevsimde yeşil kalan, taşlık, çorak bölgelerde kendiliğinden yetişen veya bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, odunu sarımsı renkli ve çok sert olan bir ağaççık.

1. Ne seyr-i serv ü ne **şimşâd** u şâdî
Murâdî bu ki bulup bir penâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [*şimşâd,]*
2. Deler bağrın ne servî dir ne **şimşâd**
Bu seyrüñ kim ser-encâmî ‘ademdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 82*). [*şimşâd,]*

şîr: Aslan.

1. Yıka yağa kıomaya hâne vü râht
Ḳanı bir **şîr** öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 45*). [*şîr,]*
2. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydâ
Didiler ya ecel uğrâdî yâ **şîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 59*). [*şîr,]*
3. Enügin yavu kılmış **şîre** döndi
Çeküp tiz tiğ-i tizi virdi tâbî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 34*). [*şîre, -e*]
4. O kıavme hâmler itdi nitekim **şîr**
Bir elde çinî kıalkanı muşaykıal (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 52*). [*şîr,]*
5. Şer ü şîr ile tünd tiz çün **şîr**
Ḳurüş ü çüş ile çün pil-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [*şîr,]*
6. Nitekim **şîr** âhû-yı zebûnî
Diler ol bî-günehdan dōke kıanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 18*). [*şîr,]*
7. Ser-i tâc üzre güyâ dürr-i meknûn
Ol âhûyî görüp bu tünd çün **şîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5*). [*şîr,]*
8. Siba’dan yırtıcı hûyın giderdi
Ḳatında **şîr** ile âhû barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 37*). [*şîr,]*
9. Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf
Yürüse **şîr** olur çâvuş yolına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 43*). [*şîr,]*
10. Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre
Ḳatından ürküdüp dirende **şîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 85*). [*şîri, -i*]
11. Fiğân tōldı kıamu ilğü içinde
Düşürmiş nâlesinden şûra **şîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 73*). [*şîri, -i*]
12. Yanınca **şîr** ü vahş ol şîr-i merdân
Yiñi cinnet yiñi sevdâ yiñi bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 6*). [*şîr,]*

şîr: Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.

1. Vücūdında bulunmaz gayr-ı yârı
Didiler kııl bu **şırta** hem beyânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 19*). [*şırta, -a*]
2. Kıılma degmemişler bu ‘aceb **sır**
Civân ḥâkıñ bilüp segbân-ı sır-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 42*). [*sır,]*

şîr: Süt.

1. Yidükçe **şîr** ü şekerden gıdâlar
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 69*). [*şîr,]*

şîr: Şır şır akmak.

1. Ki irmez tozına bād-ı beyābān
Gözi yaşı yüzinden **şırlar** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 7*). [*şırlar, -lar]*

şîr: Edebi değeri olan ölçülü ve kafiyeli söz.

1. Gâzel okur añar yâr-ı gâzâli
Ne **şîri** kim getirürdi zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 25*). [*şî'ri, -i]*
2. Bu bād öldürür âhîr ol çerâğı
Hicâb-ı ırzımız çâk itdi **şîri** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 27*). [*şî'ri, -i]*
3. Yüzümüz şuyını hâk itdi **şîri**
Kodı ortaya ol bu yolda başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 28*). [*şî'ri, -i]*
4. Bedîhî **şîr** ü nâzûk ter-terâne
Yir içerdi anuñla hoş geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 66*). [*şî'r,]*
5. İde teşrif okıyup **şîr** çün kând
Ol ebyât okıya ben ıleyem gûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 132*). [*şî'r,]*
6. Okıya nazm u **şîrûn** tâzesini
Ola kim ola bu gönüm gûşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 70*). [*şî'rûn, -ü, -ñ]*
7. Kemâl ü **şîr** ü inşâya heves-nâk
Cihânda çünki Mecnûn oldı meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*şî'r,]*
8. Olup boynumda tavkum hükm-i râyuñ
Tapuñ her **şîre** kim ıleye bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [*şî're, -e]*
9. Bedîhî didi bir **şîr** âteş-engîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 160*). [*şî'r,]*
10. Kelâm u **şîri** şîrin temre beñzer
Dilinde kûh-ı enbûh idi endûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [*şî'ri, -i]*

şîr oku-: Şiir söylemek.

1. Bu resme şîr okuyup ağlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 1*). [*şî'r oku-, -(y)up]*
2. Muhayyel şîr okurlardı müselsel
Ele almazdı ansuz bâde cāmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 20*). [*şî'r oku, -r, -lar, -dı]*
3. Anuñ medhinde şîr okurdi uşşâk
Bir oğlan ırlasa bâzâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 98*). [*şî'r oku, -r, -dı]*

şîri: Ana sütü.

1. Koyup mihr ile mâhi dâye mehde
Şunup şevk ile şîrin **şîri** şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [*şîri,]*
2. Ne **şîri** kim içerdi şûr olurdi
Muhabbet hânesi ma'mûr olurdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 71*). [*şîri,]*

şîr-i dil-süz: Gönül yakıcı şiir. II Etkileyici şiir.

1. Ziyâde oldı Zeyd'ün derd ü renci
Okıyup ağlar idi **şîr-i dil-sûz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 69*). [*şîr-i dil-sûz,]*

şîr-i firāk: *Ayrılık sütünü.*

1. Ben o miñnet zâdeyem kim dâye-i devrân beni
Besler anamdan çoğaldan emzürüp **şîr-i firāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 4*). [*şîr-i firāk,]*

şîr-i merdân: *Mertlerin aslanı.*

1. Yanınca şîr ü vahş ol **şîr-i merdân**
Yiñi cinnet yiñi sevdâ yiñi bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 6*). [*şîr-i merdân,]*

şîr-i mest: *Kendinden geçmiş, azgın arslan.*

1. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [*şîr-i mest, -e]*
2. Tutar biñ şîr-i mesti çarb-ı desti
Dehâni gonce-i reyhân-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 62*). [*şîr-i mest, -i]*

şîr-i pâk: *Saf şîir.*

1. Olup eş'ârı güyâ dürr-i menşûr
Okındı cümle dilde şîr-i pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 15*). [*şîr-i pâk, -i]*

şîr-i ser-mest: *Azgın arslan.*

1. Şavaş hâdden geçüp şu baştan aşdı
‘Arab seyyidler çün **şîr-i ser-mest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 95*). [*şîr-i ser-mest,]*

şîrîn: *Ferhad ile Şîrin hikâyesinin kadın kahramanı.*

1. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî vü **Şîrîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 50*). [*şîrîn,]*
2. Kazınmaz ‘aşkun ammâ levh-i cândan
Bozar taşdan zemân **Şîrîn** mişâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 139*). [*şîrîn,]*

şîrîn: *Tatlı, güzel, hoş.*

1. Sözinün **şîrîn** cülâbı hâste câna nûş olur
Hümâ döndi âteş-i ruhsâruña karşı gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 6*). [*şîrîn,]*
2. Olur **şîrîn** mükerrer olsa şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 76*). [*şîrîn,]*
3. Koyup mihr ile mâhi dâye mehde
Şunup şevk ile **şîrîn** şîri şehde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 66*). [*şîrîn,]*

4. Virûn bu hasteye **şîrîn** cevâbı
Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 26*). [*şîrîn,]*
5. ‘Adûlar gibi ammâ bî-amânsın
Egerçi pistedür **şîrîn** dehânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 53*). [*şîrîn,]*
6. Şekerden dür saçar **şîrîn** dehendür
Ruğında zülf ü hâli cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 56*). [*şîrîn,]*
7. İşıde bir nefes **şîrîn** makâlûñ
Ğazeller okıyasın hâlet-engîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 94*). [*şîrîn,]*
8. Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola tîz
Boyı nañl u lebi **şîrîn** ruţabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [*şîrîn,]*
9. Kelâm u şî’ri **şîrîn** temre beñzer
Dilinde küh-ı enbüh idi endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [*şîrîn,]*

şîrîn-zebân: Tatlı dilli.

1. Şeker **şîrîn-zebân** ise şekersin
Cebînuñ hâli sultân-ı Hâbeş’dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 116*). [*şîrîn-zebân,]*

şîr-pençe: Aslan pençeli olan.

1. Didi ey **şîr-pençe** ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 123*). [*şîr-pençe,]*

şîr-peyker: Arslan surath.

1. Şehîr ü şehsüvâr u **şîr-peyker**
Emîr ü şâhib-i seyf ü kalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 100*). [*şîr-peyker,]*

şîşe: Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

1. Tûrâba cür‘a-i merdân içürdi
O câmuñ nüş idenler **şîşesinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 63*). [*şîşesinden, -sin, -den]*
2. Şan ağı **şîşesinden** şehd umarlar
Şarâb isteyü ‘azm iden serâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 172*). [*şîşesinden, -sin, -den]*
3. Şımazdı kimse anuñ **şîşesine**
Nice gülsün tapuñdan dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 88*). [*şîşesine, -si, -n, -e]*
4. Diler çâre ide bî-çâresine
Taşa çaldı melâmet **şîşesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 23*). [*şîşesini, -si, -n, -i]*
5. Güle göz **şîşesinden** saçdı âbı
Görüp ya‘nî bu hâlin rıkkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 62*). [*şîşesinden, -sin, -den]*

şîşe: Şişe.

1. Dilinden yârinuñ zıkrin ayırmaz
Dili kaynar harâretten çü **şîşe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 81*). [*şîşe,]*

şîşe: Şîşe II Gönül.

1. Nigâr endîşesi pîşinde pîşe
Çıkup ol **şîşenüñ** geh geh buhârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 83*). [*şîşenüñ, -nüñ*]
2. Gerek sen de urasın **şîşeye** seng
Seni yıllar geçer ol iylemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [*şîşeye, -ye*]

şîşe-i nâm: Şan şîşesi, ad şîşesi.

1. Katı hıfz itdi taşdan **şîşe-i nâm**
Nühüfte perdeden çün âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 56*). [*şîşe-i nâm,]*

şîşe-i neng: Utanma şîşesi.

1. Ki şındı cām-ı nām u **şîşe-i neng**
Kamu dillerde Mecnûn oldı adum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 26*). [*şîşe-i neng,]*

şitâbân: Acele ile giden, acele eden, çabuk giden, seğırtten.

1. Çün oldı Nevfelî'lerden bürîde
Binüp yile yiler eyle **şitâbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*şitâbân,]*
2. Öpüp iki gözinden itdi âzâd
Yilüp âhûlar ardınca **şitâbân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 73*). [*şitâbân,]*

şitâbân ol: Koşmak, seğırtmek, acele gitmek.

1. Yolında yıl gibi oldı şitâbân
Budur yıl gibi yilmekden murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 22*). [*şitâbân ol, -dı*]
2. Aña hizmetde olmuşlar şitâbân
Kamu olmuşlar aña bende-fermân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 32*). [*şitâbân ol, -mış, -lar*]

şivân it-: Yas tutmak, inlemek.

1. Şivân itdi biraz çırpındı haylî
İdüp ol şasa ile ‘azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 53*). [*şivân it-, -di*]

şive: Naz, işve.

1. Kaçan bu **şiveye** bünyâd iderdi
Tırup şiven urup feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 31*). [*şiveye, -y, -e*]
2. Kılup **şive** tegâfûl itdi Leylî
İle in‘âm iderken bal u yağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 30*). [*şive,]*
3. Kâra gözi gibi uğrı vü ‘ayyâr
Nedür bu **şive** gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 15*). [*şive,]*

şiven: Yas tutmak, feryat etmek.

1. Erinüñ öldügi ammā bahāne
Añar **şivende** ol pür-şive şüyü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 93*). [*şivende, -de*]

şiven ur-: Matem tutmak.

1. Kaçan bu şiveye bünyād iderdi
Tırup şiven urup feryād iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 32*). [*şiven ur-, -up*]

şöhret: Ün, şöhet.

1. Gelür gün yüzlü yüz yüz ol araya
Bu **şöhret** irdi çün İbnü's-Selām'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 69*). [*şöhret,]*
2. Cemāli **şöhreti** āvāzelendi
Bu hōş bû yayılaldan ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 42*). [*şöhreti, -i*]
3. Kemāli şekl ü **şöhret** tāt u hırķa
Eger eş'ār ise maķbūl nādīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [*şöhret,]*
4. Nice āteş olasın ey ğāzab-nāk
Yire ur **şöhretüñ** tablın kucaķdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 97*). [*şöhretüñ, -üñ*]

şöhret it-: Meşhur etmek, herkesçe bilinmesini sağlamak.

1. Okuyup il ü şehri şöhet itdi
‘Arab seyyidlerini da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 99*). [*şöhret it-, -di*]

şol: Solmak, sararmak.

1. Teb-i ğamdan **şolup** tāze nihāli
Hārāb olmış hārābat içre hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 25*). [*şolup, -up*]
2. Gül-i bostān-ı ‘ömre gitdi çün bād
Ki ala **şolmadın** horyād elinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 55*). [*şolmadın, -ma, -dın*]
3. Anı zulm ile alman ben bilürsin
Meşeldür bu meşel gül gibi **şolmaz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 133*). [*şolmaz, -maz*]

şol: "Şu, o" işaret sıfatı.

1. Ki **şol** üftāde ā‘mā düşdi yire
Nola ger dest-gır olsam dārire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 29*). [*şol,]*
2. Gelüp kime idersin merħabāyı
Kō **şol** cāmı ki tenden el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [*şol,]*

şöyle: Anlatmak.

1. Kim **söylemege** hâlini evvel dehân gerek
Da'vâ-yı 'aşk itme ço gavğâyı 'andelîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 6*). [*söylemege, -me, -ge*]

söyle: Demek, söylemek, konuşmak.

1. Gül yüzün görse hezârân ol kadar pür-cüş olur
Ey melâhât tütisi şeker dehenden **söyle** kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [*söyle,]*
2. Ne görse **söylemez** iylar ferâmüş
Olur âvâre gerçi gâr ehli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 44*). [*söylemez, -mez*]
3. Aduñ **söyle** seni fehîm itmen ünden
Tolupdur 'aşk ile bu çeşîm ü güşîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 48*). [*söyle,]*
4. Giren olma yûri bu bezme zinhâr
Ne deñlü **söyleyüp** yalvardı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 71*). [*söyleyüp, -yüp*]
5. Gazeller **söyledi** çün dürr-i meknûn
Çü gördi Zeyd ol dürr-i hûş-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 110*). [*söyledi, -di*]
6. Şu resme **söyledi** şerhî firâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 1*). [*söyledi, -di*]

söyle: Öyle bir, çok, o kadar çok.

1. Delürmiş **söyle** ne gam var ne sāmān
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [*söyle,]*

söyle: Şöyle, şu şekilde.

1. Dimişler tabl üni hûşdur ırakdan
Yüce tağ gibi olsañ **söyle** ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 99*). [*söyle,]*

söyle kim: Şöyle ki.

1. Öpüp yârı işigin kordı başı
Kuçardı **söyle kim** tıymazdı taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 16*). [*söyle kim,]*

şu dem: Şu zaman, şu vakit.

1. Şu dem kim olmaya destünde fırsat
Ne işşı başuna hâk-i nedâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 35*). [*şu dem,]*
2. Olur şükranesi 'ağd u nikâhı
Şu demde kim ola sağ u selâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 65*). [*şu dem, -de*]
3. İde 'âlem senüñ de zikrünü hayr
Şu dem kim gayra kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 11*). [*şu dem,]*

şu deñlü: O kadar, öylesine.

1. Ne dil-ber kûyına varmağa râhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 25*). [*şu deñlü,]*

2. Bulutlar gibi âb-efşân hurûşân
Şu deñlü nevha itdi kıldı zârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 11). [şu deñlü,]
3. O gün bu rezem içinde ser şaçardı
Şu deñlü şaçdı kâmi ol diyâra (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 173). [şu deñlü,]
4. Anuñ hükminde oldı cümle hâli
Şu deñlü iyledi ihsânı vâfir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 17). [şu deñlü,]
5. Hemân maşru'â döndi yire düşdi
Şu deñlü dögdı ğamdan taşâ başı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 81). [şu deñlü,]
6. Şon ucu kahr idüp mağbûn düşürdüñ
Elüm tûtip **şu deñlü** içdüñ andı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 35). [şu deñlü,]
7. Virürdi itlere etden öyüni
Şu deñlü iyledi in'âm u ihsân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 13). [şu deñlü,]
8. Ğazâle tavşan uyhusın virürler
Şu deñlü urdı düşmen sîneme tîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 31). [şu deñlü,]
9. Dileyem secde-i sehvümde anı
Niyâzında **şu deñlü** itdi cehdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 109). [şu deñlü,]
10. İrüp kucdı mezârı nitekim yâr
Şu deñlü şaçdı gül-gün nergisi hûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 81). [şu deñlü,]

şu deñlü ki: Şu kadar ki.

1. (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 90). [şu deñlü ki,]
2. Virürem gevher-i nâ-süft çün dürr
Şu deñlü ki ola dest-i dilün pür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 90). [şu deñlü ki,]

şu deñlü kim: Şu kadar ki.

1. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O zer kim biri biñ sîme geçerdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 82). [şu deñlü kim,]

şu resme: Şu suretle ki, şöyle ki.

1. Cihâna tohm-ı ğavġâ ekdi ol gün
Şu resme kôpdı ğavġâ-yı 'Irâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 5). [şu resme,]
2. Ğarâb olmasam âbâd olmazam ben
Beni benden **şu resme** aldı 'aşkuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 97). [şu resme,]
3. Şuvârur anı cüy-i âb-ı hayvân
Şu resme dâstân h'ân oldı dostân (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 55). [şu resme,]
4. Şu resme germ idi ol meclis-i hâş
Şarâb ile kebâb olmışdı rakķâş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 121). [şu resme,]
5. Şu resme kim uğundi tâ seher-ğâh
Tabanca urdı Leylî eyle muhkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 22). [şu resme,]
6. Meger kim zehr-i kahrûndan kaçarlâr
Diyüp bunı **şu resme** itdi âhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 47). [şu resme,]
7. Ne biliş kâldı yâdumda ne hûd yâd
İçüm taşum **şu resme** tûtdı yârum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 27). [şu resme,]
8. Şu resme söyledi şerhî firâka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 1). [şu resme,]
9. Revân oldı ki şayd ide ğazâli
O hâletde **şu resme** düşdi vecde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 59). [şu resme,]

10. Şu resme söyledi şerhi firâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 1*). [*şu resme,*]
11. Şu şekilde, söylece, şu tarzda.
12. Gözi ağlar il yüzine şuyı çıkmaz
Şu resme iyledi pinhân özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 73*). [*şu resme,*]

şu resme: *O kadar çok.*

1. Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
Şu resme sevdün ol yiñi nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 37*). [*şu resme,*]

şu'â: *Ar. Ziya, tel tel görünen ışık.*

1. Niçün bilmez **şu'â'ından** çerâğı
Gül için bülbül iylerken figâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 58*). [*şu'â'ından, -ı, -dan*]

şu'be: *Budak, şâh, gusn.*

1. Ki gördi evce irmiş bir dırahtı
Uçar bir **şu'besinden** murğ-ı hōş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 85*). [*şu'besinden, -si, -nden*]

şübhe: *Kuşkusuz.*

1. Bilürem **şübhesüz** тұрмаз қаçarsın
Selâm'ıñ gönline güç geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 100*). [*şübhesüz, -süz*]

şuğl: *İş, meşgul olunacak şey, gaile.*

1. İşün **şuğlun** hemişe büt-perestı
Saña her dem nice bir büt cefası (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 28*). [*şuğlun, -un*]

şüh u şeng: *İşveli ve neşeli.*

1. Cihân tıldı şadâ-yı şavt-ı ğulğul
Gül ü nesrinlerün her şüh u şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 5*). [*şüh u şeng, -i*]

şükr kıl: *Allah'a duyulan minneti dile getirme.*

1. O Şayyâd ola sen añun şikârı
Hudâ'ya şükr ü minnet kıl ki tağdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [*şükr kıl,*]

şükrâne: *Gönül borcu, gönül borcu karşılığı.*

1. Peder çün gördi ferzendi cemâlin
Aña **şükrâne** virdi bunca mâlın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 58*). [*şükrâne,*]

2. Olur **şükranesi** ‘ağd u nikāhı
Şu demde kim ola sağ u selāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 64*). [*şükranesi, -si*]

şükranē: *Aşırı bir istekle, arzuyla.*

1. Bu va‘de iyledi **şükranē** secde
Didi bu söz şeker ezdi şamağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 82*). [*şükranē,]*

şükr-i hāl: *Hale şükretmek, durum için şükretmek.*

1. Hırāmān şanki Firdevsün tezervi
Añup mazīyi şükr-i hāle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 85*). [*şükr-i hāl, -e*]

şükr-i şehd-i kuddūs: *Kudūs balının şükri.*

1. Şeker ağzında **şükr-i şehd-i Kuddūs**
Geçüp andan ‘urüc-ı sermediye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 62*). [*şükr-i şehd-i kuddūs,]*

şüküfe: *Çiçek, tomurcuk.*

1. Şüküfe naqşı zeyn-i kehkeşāndur
Pür olmuş jāle ile cev-f-i lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 60*). [*şüküfe,]*

şular: *Şunlar, şu kişiler.*

1. Yine cānına geldi itdügi āl
Şular kim meyve-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 19*). [*şular,]*
2. Şakınuğ göze çöp düşer dimişler
Şular kim meyve-i hikmet yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 21*). [*şular,]*

şular kim: *Şunlar ki, şu kişiler ki.*

1. Gül iken mübtelā-yı hār olursın
Şular kim tu‘me-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 11*). [*şular kim,]*
2. Yoşun bitmez yuvalansa şayada
Şular kim ni‘met-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 97*). [*şular kim,]*
3. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim bu cihānda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 113*). [*şular kim,]*

şu‘le: *Alev, ateş.*

1. Işıktan **şu‘le** çıkdı gülleden kan
‘Arablār sīnesin şemşir-i Hindī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 80*). [*şu‘le,]*
2. İdüp bu miḥnet ü derdi ferāmūş
Bu **şu‘le** kim ciger yaqar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [*şu‘le,]*

şu'le: Işık, parıltı.

1. Ve ger ne çi kara taş u çi kardaş
Ne **şu'le** vire aya dü büräder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 193*). [*şu'le,]*

şu'le-i dil: Gönül ateşi.

1. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem itmiş seyl-i eşk ü **şu'le-i dil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 73*). [*şu'le-i dil,]*

şümâr: Hesap.

1. Ki kesdi dâmen-i gülden elin hâr
Velî bir yüzden itdi bu **şümârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 31*). [*şümârı, -ı]*
2. Bunun hâki siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ nef'inüñ yokdur **şümârı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 179*). [*şümârı, -ı]*

şûr u şağab: Gürültü ve fitne II coşkunkluk, kendinden geçme.

1. Kara gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihâna fitne vü şûr u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 144*). [*şûr u şağab, -dur]*

şûr u şer: Şamata, gürültü ve kötülük.

1. Elinde **şûr u şer** şemşîr olmuş
Ol el kim bezm içinde zer saçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 170*). [*şûr u şer,]*
2. Şer ü şûr ile tünd tîz çün şîr
Hürüş u çüş ile çün pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [*şûr ü şer,]*

şura yirde: Şurada.

1. Vefâ umma bitürmez anı zenler
Nitekim **şura yirde** yâsamenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 48*). [*şura yirde,]*

şûr-ı baht: Bahtın kavgası, gürültüsü.

1. Tarahhum iyleyüp divânesine
Söger âşufta Mecnûn şûr-ı bahta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 39*). [*şûr-ı baht, -a]*

şûride: Zavallı, perişan.

1. Nevâ vü berk ile **şûride** destân
Civân itdi cihânı sebz-i nev-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [*şûride,]*

şürîde: *Perişan; âşık.*

1. Nice bir yürüyem **şürîde** şeydâ
Bu resme nâle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 108*). [*şürîde,]*
2. Hemân gavgâ çeker **şürîde** bülbul
Gül-i vaşluñ çü dest-i hâra düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 46*). [*şürîde,]*
3. İrüp Mecnûn'a kaçd itdi ala cân
İrişdi çala ol **şürîde** mesti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 79*). [*şürîde,]*

şürîde: *Çılgın, perişan, tutkun, düşkün.*

1. Düşüp kâlırdı ol **şürîde** vü süst
Dönerdi nâka añup küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [*şürîde,]*

şürîde ol: *Perişan olmak.*

1. Katı şürîde oldı ol haberden
Bu sevdâdan midâd-ı tâze ezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 6*). [*şürîde ol, -dı]*

şürîde-hâl: *Perişan hal.*

1. Gören vehm ider ol şürîde hâli
Vücûdı bir nefes yıl gibi ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 50*). [*şürîde-hâl, -i]*

şürîdelik: *Perişanlık.*

1. Gerek **şürîdelikden** yuyasın dest
Etege çek ayaguñ taş gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 138*). [*şürîdelikden, -den]*

şürîde-ser: *Perişan baş.*

1. Uşûli bozmasa darb-ı zemâne
İñen **şürîde-ser** itme ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 35*). [*şürîde-ser,]*

şüy: *Yıkama.*

1. Erinüñ öldüğü ammâ bahâne
Añar şivende ol pür-şive **şüyı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 93*). [*şüyı, -ı]*

T

tâ: *...sin diye.*

1. Hikāyâtın hidāyet iylemişdi
Ki **tā** ‘ibret ola ‘uşşāka ol derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23*). [tā,]

tā: Öyle ki.

1. Silāh-dār ola **tā** ‘azm itse sultān
Tırur hem Müşteri ‘azmuña rāğıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 30*). [tā,]

tā: -den beri, ta ki.

1. Benî ‘Āmir’den ādem-zāde seyli
Temevvüc iyledi **tā** hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [tā,]
2. Yakañ **tā** kurtula devrân elinden
Hevâ-yı ‘aşk ile olan revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 94*). [tā,]

tā: -dığ müddetçe, -dıkça.

1. Diyār-ı Küfe’den **tā** hadd-i Bağdād
İl okudı düğüne itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 97*). [tā,]
2. Ki **tā** şevkum cihânı iyleye garķ
Bu berķi şevķ odı rahşende iyleyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 50*). [tā,]
3. Seherden yolların gözlerdi **tā** şām
Murādı bu ki Mecnûn’ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 52*). [tā,]
4. Kānup kandan yorıldı tiğ-zenler
O gün kân yağdı **tā** aḥşām olınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187*). [tā,]
5. Şavaşa cem’ idüp her ceng erini
Medine’den hemān **tā** hadd-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 49*). [tā,]
6. Yüzi şolmış şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-guşşa eşke garķ **tā** fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7*). [tā,]
7. Şu resme kim uğundi **tā** seher-gāh
Ṭabanca urdı Leylî eyle muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 22*). [tā,]
8. Şaçup üstüme yaşın çeşm-i mestüñ
Ki **tā** ğusl-ı kefen idüp ol āba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 13*). [tā,]
9. Şadefden dūr saçardı nice ferseng
Peder ğurına qarşu **tā** seher-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 105*). [tā,]
10. Güle havlı idüp hem ḥāre hem ḥār
Ki **tā** kaçmaya bir gice çü mestān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 13*). [tā,]
11. Ki **tā** itmeyesin ‘özü-i ḥaṭāyı
Kiçi itmek uluya ṭa‘nile söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 182*). [tā,]
12. Sürem anuñla bākî rüzgārı
O gice bu du‘āyı **tā** seher-gāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 37*). [tā,]

tā: Bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

1. Çün ismu’llah ola ‘unvān-ı defter
Gerek kim **tā** ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 2*). [tā,]
2. Şeh üzre **tā** nişār ide cevāhir
Ṭutar Mirriḥ elinde tiğ-ı bürrān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28*). [tā,]

3. Ki ölmedin bulam **tā** ‘ömr-i bākī
Hüceste fâldur bezmünde şāhbā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 58*). [*tā,]*

tā: Böylece.

1. Dürüşdiler egerçi Kays u Leylâ
Ki **tā** esrār-ı ‘aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 22*). [*tā,]*
2. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi **tā** hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [*tā,]*
3. Du‘âsın iste gir yalvar o pîre
Seni **tā** kurtara Leylî ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 85*). [*tā,]*
4. Ki **tā** Rüstem olasın kuvvet ile
Refîk it dōstdan bir nice hāşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 98*). [*tā,]*
5. Nice mazlûm vardur devr içinde
Yirinden mähîniñ **tā** peyker-i mäh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 33*). [*tā,]*
6. Varup Leylî anasına didi tîz
Ki **tā** şefkât ide cân pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 169*). [*tā,]*
7. Ki **tā** cem‘ iyleye şem‘ ile bādî
Degül aña ki biñ yilse yil ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 24*). [*tā,]*

tā: Artık.

1. Ki **tā** Mecnûn qabûl itdi o ‘ahdi
Çü maqbûl iyledi Mecnûn Selâm’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 110*). [*tā,]*

tā ki: Ne zaman ki.

1. Bulunca **tā ki** bir ‘âlî-nijâdî
İdelüm anı saña nâm-zâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 95*). [*tā ki,]*
2. İresin lezzet-i bākîye **tā ki**
Hevâ-dâr olmasañ her serv-i hāke (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 90*). [*tā ki,]*
3. Biraz sâkin olurdu odı **tā ki**
Öpüp koşup o hâli bu vefâdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*tā ki,]*
4. Biraz sâkin olurdu odı **tā ki**
Öpüp kucup bu hâki ol vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 10*). [*tā ki,]*

tā ki: Öyle ki.

1. Siyeh-rûlîkda olam **tā ki** tayı
Esed oldı meger burc-ı sitârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 40*). [*tā ki,]*
2. Beni de gendüyi de kıldı bed-nâm
‘Arab hâkinde **tā ki** kâlmadı bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 107*). [*tā ki,]*
3. Selâm’a olmayalar **tā ki** hâ’il
Selâm andan çü gördi bu kıyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 34*). [*tā ki,]*

tā ki: Böylece.

1. Bulasın **tā ki** düşmenden hālāşı
Demür yürekli olsa yolda yoldaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 100*). [*tā ki,]*

tā kim: *Ta ki, sonunda.*

1. Hâbîbu'llaha **tā kim** ola merkeb
O şâha çünki esb oldu o hûş-rev (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 50*). [*tā kim,]*
2. Biraz nerm oldu **tā kim** seng-i hâtır
Ruṭab almağ için bir gice küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 18*). [*tā kim,]*
3. Raḳîb-i dîve **tā kim** ola hâ'il
Şarâb-ı büse ile kıldı bî-hûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 136*). [*tā kim,]*

tā kim: *Mesi için, -sin diye // öyle ki.*

1. Kaçan iyler hâbîbine hilâfi
Şarup nâfe gibi **tā kim** harîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*tā kim,]*

tā kim: *Öyle ki.*

1. Yüzüñ şu gibi dâ'im yire olsun
Her arada ola **tā kim** yüzüñ ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 109*). [*tā kim,]*

ta'accüb it: *Şaşırmaq.*

1. Hālâş itdiler ol miskîn civâmı
Ta'accüb itdi şâh ol merd-i hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 47*). [*ta'accüb it, -di]*
2. Görüp bir zâhidi vîrân içinde
Ta'accüb itdi kim bu merd-i dâñâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 3*). [*ta'accüb it, -di]*

ta'alallâh: *Allah yüceltsin.*

1. Ta'alallah zihî luṭf-ı ilâhî
Ḳamer şekker-dehân ise ḳamersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 114*). [*ta'alallah,]*

ta'am: *Yemek, aş.*

1. Nâzar idüp bu miskîn bî-ḳarâra
Getürürler şarabı vü **ta'amı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 39*). [*ta'amı, -ı]*
2. Yimezdi ansuz olursa **ta'amın**
Elinden cām-ı saḥbâ nûş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 22*). [*ta'amın, -iñ]*
3. 'Ayālüm çok **ta'amumdur** hemân bu
'Ayâli çok olup ac olsa şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 54*). [*ta'amumdur, -um, -dur]*
4. Ta'am umup alurdi māl u genci
Meger Mecnûn o gün şüret deḡişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 26*). [*ta'am,]*
5. İle envâ'-ı ni'met virdi ḡaylî
Semâvî mâ'ide gibi **ta'amı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 5*). [*ta'amı, -ı]*

6. Varup dervişler içre karşıdı
Ṭa'āmin baḥş iderken Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 29*). [*ṭa'āmin, -iñ*]
7. Huşûşâ ḥaḳḳ-ı Mecnûn'a vefâsı
Her ay aña libâsı vü **ṭa'āmi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 11*). [*ṭa'āmi, -ı*]
8. Selâm ortaya kodı ḥöş **ṭa'āmi**
Didi kim tuzlu söze ṭatlu dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 112*). [*ṭa'āmi, -ı*]

tā'at iyle: *İbadet etmek.*

1. Bu ḥalvetde 'ibâdet tāt'at iyle
Şeh anuñ şoḥbetine oldu tātib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 12*). [*tāt'at iyle, -r*]

tāb: *Sıcaklık, hararet.*

1. Dilinden cūşa geldi ḥışm **tābı**
Ol âteş leşkeriyle çekdi şemşir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 50*). [*tābı, -ı*]
2. Şan iki naḳş-ı şüretdür muḳābil
Göñül tābe gibi **tāb** üzere pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153*). [*tāb,]*
3. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni **tāb** üzere düşmiş müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [*tāb,]*

tāb: *Işık, parıltı.*

1. Benefşe kāküline **tāb** virdüñ
Güle gülşende reng ü āb virdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 61*). [*tāb,]*
2. Anuñ **tābiyle** ṭolmış ol ḥarābe
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 78*). [*tābiyle, -i, -(yl)e*]
3. Teferrüc kıлмаğa meyl itdi ḥaylî
Semen-sâ sünbüline **tāb** virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 61*). [*tāb,]*
4. Güle karşı nebîz-i ḥām içeydi
Benefşe sünbülinden vire **tābı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 81*). [*tābı, -ı*]
5. Ḥarîr aña göre gūyâ dikendür
Cihānda **tābda** üç nūra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [*tābda, -da*]
6. Ṭolaşdı birbirine lām-elif-vār
İki rişte şanasın oldu bir **tāb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 143*). [*tāb,]*

tab': *Tabiat, mizaç.*

1. Ki düşe üstüne zıll-ı hümāyî
Çü var **tab'uñda** bir resme feşāḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 119*). [*tab'uñda, -uñ, -da*]

tāb vir: *Hararet, parlaklık vermek.*

1. Enügin yavu kılmış şîre döndi
Çeküp tiz tîğ-ı tizi virdi tābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 35*). [*tāb vir, -di*]

tabak: *Tabak (Burada ay ve güneş).*

1. Çala şādī-ķudūmūn şehriyāra
Günüñ zerrīn **tabak** farkında hāzır (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 27*). [*tabak,]*

tabanca: *Tokat, şamar.*

1. Bilini бүkdi efġān itdi cūn çeng
Yüzine def gibi urdı **tabanca** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 25*). [*tabanca,]*
2. Uralum yüzine göre **tabanca**
Şu kim yorġanına göre güsüldi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 230*). [*tabanca,]*

tabanca ur: *Tokat atmak, darbe vurmak.*

1. Şu resme kim uğundi tā seher-gāh
Tabanca urdı Leylī eyle muĥkem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 23*). [*tabanca ur, -dı]*

tābe: *Tava.*

1. Şan iki naķş-ı şüretdür muķābil
Gönül **tābe** gibi tāb üzre pür-cüş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153*). [*tābe,]*

tābende: *Parlayan, ışık veren.*

1. Ne gün ne kamer vardur yüzün gibi **tābende**
Derdünle dil-i Mecnûn ter-ġonca gibi pür-ĥûn (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [*tābende,]*
2. Gelür farkında ķor **tābende** gevher
Çü Mecnûn nergisi uyĥuya ķandı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 86*). [*tābende,]*
3. Yüzi **tābende** ġüyā şem^c-i ĥande
Revān serv ü çenārī nāz itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 30*). [*tābende,]*
4. Şadākat burcınıñ **tābende** māĥı
Seni şordı selām iyledi Leylī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 90*). [*tābende,]*
5. Ĥudā **tābendeñi** efgende itsün
Çü gördi Leylī Mecnûn nāmesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 56*). [*tābendeñi, -ñi]*

tābende ol: *Parlamak, parıl parıl olmak.*

1. Felekde aĥterün tābende olsun
Cihāndan ben gönildüm sen esen ķal (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 160*). [*tābende ol, -sun]*

tāb-ı ġül-reng: *ġül renkli parlaklık.*

1. Cihāna perçemi ĥôş-bū şaçardı
Düşüp nilüfer üzre **tāb-ı ġül-reng** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 19*). [*tāb-ı ġül-reng,]*

ṭabʿ-ı nā-mevzûn: *Düzgün olmayan, yakışsız yaratılışlı kimse.*

1. Güli ol ṭabʿ-ı nā-mevzûna virmen
N'ider divâne bu kıand u cülâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 96*). [*ṭabʿ-ı nā-mevzûn, -a*]

tāb-ı serāb: *Hayali ateş. II Sevgili.*

1. Tıtuşmış cân u ten tāb-ı serāba
Karışmış reng ü rüyı bahtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 98*). [*tāb-ı serāb, -a*]

tāb-ı tase: *Gam ateşi.*

1. Söyünmezdi yürekden **tāb-ı tase**
Yir idi anı ğam ol ğam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 82*). [*tāb-ı tase,]*

tāb-ı teb: *Hararetin parltsı, sıcaklığı.*

1. Hem ağlayup yanışdı şem'a ile
Düzüp pervâne gibi tāb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*tāb-ı teb, -den*]

tāb-ı tiğ: *Kılıcın ateşi, yakıcılığı.*

1. Nice dil yakdı oda tāb-ı tiğum
Nice il yıkdı seyl-i āb-ı tiğum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [*tāb-ı tiğ, -um*]
2. Nice dil yakdı oda tāb-ı tiğum
Nice il yıkdı seyl-i āb-ı tiğum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [*tāb-ı tiğ, -um*]

ṭabʿ-ı zemān: *Zamanın tabiatı, devrin huyu.*

1. Yıkılşa tañ mı bünyād-ı muḥālif
Odur serd iyleyen ṭabʿ-ı zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 13*). [*ṭabʿ-ı zemān, -ı*]

ṭabīʿat: *Mizaç, huy, yaradılış.*

1. Ṭabīʿat iştiḥāsı mürde oldı
Kaçan cev'ile nefsum ide sahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 54*). [*ṭabīʿat,]*
2. Çıkardı heybesinden virdi ḥil'at
Didi âteş **ṭabīʿatdur** vücudum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 31*). [*ṭabīʿatdur, -dur*]
3. Ṭabīʿatda kıomadı istiḳāmet
İrüp bīmāra vaqt-i kıle men rāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 52*). [*ṭabīʿatda, -da*]
4. Ṭabīʿat çāhına düşmek ḥaṭādur
Nefes nefsanı olsa zı ḥacālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 168*). [*ṭabīʿat,]*

ṭabīb: *Hekim, doktor.*

1. O derd-i dil ki aldı ben ğarîbi
‘İlâcından uşandırdı **ṭabîbî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 24*). [*ṭabîbî, -i*]
2. Okundu âyet-i ve'l-teffeti's-sâk
Ṭabîb el şunmaz oldu kabz-ı nabza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 55*). [*ṭabîb,]*
3. Göñül derdin dimişsin ey **ṭabîbî**
Bilürsin ḥaste ḥâlin diñle ey döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 34*). [*ṭabîbî,]*

ṭabîb-i derd-i mecnûn: *Mecnun'un aşk derdinin doktoru. II Leyla.*

1. Büt-i mihrâb-ı ḥâcet-ğâh-ı mestân
Ṭabîb-i derd-i Mecnûn a'nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 11*). [*ṭabîb-i derd-i mecnûn,]*

tâbiş-i teb: *Hararet parıltısı.*

1. Sekâmet şerbetinden içdi câmı
Eşer itdi tenine **tâbiş-i teb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 43*). [*tâbiş-i teb,]*

ṭabl: *Davul.*

1. Yarasın yâr farkın itmeyüp fark
Ururken **ṭabl** gibi na'ra hâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 111*). [*ṭabl,]*
2. Nice başlar ayakda rîze rîze
Nefir ü bâng u **ṭabl** u na'ra-i kûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*ṭabl,]*
3. Nice âteş olasın ey ğaḏab-nâk
Yire ur şöhretüñ **ṭablin** kucakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 97*). [*ṭablin, -ı, -n]*

ṭabl üni ırakdan ḥôşdur: *Davulun sesi uzaktan hoş gelir, atasözü. Öyle durumlar vardır ki içinde olanı rahatsız eder ama dışında olanlar o duruma imrenirler, işin içinde olmayanlar gerçeği bilmez, işin içinde olmayanlar işi kolay va kazançlı sanırlar” anlamında, görüldüğünden çok farklı durumlar için kullanılır.*

1. Dimişler ṭabl üni ḥôşdur ırakdan
Yüce ṭağ gibi olsañ şöyle ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 98*). [*ṭabl üni ırakdan ḥôşdur,]*

ṭabla: *Tepsi.*

1. Tümen dürr ü şemen şekker be-her-vâr
Nice yüz **ṭabla** nâfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 77*). [*ṭabla,]*

ṭabl-bâz: *Davulcu.*

1. Dirilüp oldılar deryâ-yı enbûh
Urup na'ra üniyle ṭabl- bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 57*). [*ṭabl-bâz, -i]*

ṭabl-ı âh: *Ah davulu, dert davulu.*

1. Olup k̄ara h̄aberden k̄ara r̄uzı
Bu nevbet nevbet urdı **ṭabl-ı āhī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 95*). [*ṭabl-ı āhī, -ı*]

ṭabl-ı ṣāhī: *Ṣahī davulu, büyük davul.*

1. Mü'ezzin yā kenār itdi 'arūsı
Niçün dem-beste ola **ṭabl-ı ṣāhī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 25*). [*ṭabl-ı ṣāhī,]*

tābūt: *Ölü taşınan insan bedeni boyutundaki sandık.*

1. Qurumaqdan teni tābūta dönmiş
O **tābūt** içre cān kim kaygıuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 119*). [*tābūt,]*
2. Qurumaqdan teni **tābūta** dönmiş
O tābūt içre cān kim kaygıuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 118*). [*tābūta, -a*]

tāc: *Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.*

1. K̄apuñda 'āciz ü efgende ğayruñ
Senüñ ğayruña şehlik taht u **tācī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [*tācī, -ı*]
2. Anuñ kim 'aşkı vardur cevherinde
Sa'ādet **tācī** konmışdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 16*). [*tācī, -ı*]
3. Oqur tesbîh āvâzın idüp tiz
Hevâda **tāc** u ṭavk ile hāmāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [*tāc,]*
4. Göge degdürdi zerrin **tācī** nesrîn
Ayağ üstine geldi serv-i ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 34*). [*tācī, -ı*]
5. O da vahş ile ṭutdı dāmen-i kūh
Ser-i kūhuñ anuñ çün **tācī** oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 39*). [*tācī, -ı*]
6. Teheccüd ehlin uyarsun fiğānuñ
Olup erre başuñ kessün ol **tāç** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 17*). [*tāç,]*

tāc: *Bazı şeyh ve dervişlerin başlarına giydikleri, ruhani saltanat ve manevi devlet simgesi olarak görülen, dövme yünden yapılan çeşitli şekillerdeki külah. Bu taca bakarak, giyen kişinin hangi tarikattan olduğu anlaşılır.*

1. Kemālî şekl ü şöhret **tāc** u hırka
Eger eş'ār ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [*tāc,]*

tāc-ı devlet: *Devlet tacı.*

1. Senüñ başuñda efser **tāc-ı devlet**
Senüñ cismünde nâziük pîrehen var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 94*). [*tāc-ı devlet,]*

tāc-ı ṣāhī: *Ṣahlık tacı.*

1. Gedā giymek ne lâyıḳ **tāc-ı ṣāhī**
Gözüñe nāvek ü başuñ tıguz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 38*). [*tāc-ı ṣāhī,]*

tâc-1 ser: Baş tacı.

1. Ki ben baña ‘adüyam sen saña döst
Benüm tâc-1 serüm hâk-i melâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 93*). [tâc-1 ser, -üm]

tâc-1 serî: Baştacı.

1. Baş açup karşı varur gerd-i yâra
Ki ol toz ‘âşıkun tâc-1 serîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 71*). [tâc-1 serî, -dür]

ta‘cîl it: Acele etmek.

1. ‘İmâret iyer idi ol hârâbı
Ki ey âvâre ‘âşık itme ta‘cîl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 71*). [ta‘cîl it, -me]

tad: Tat, lezzet.

1. Yavuz ad ile geçse **tadı** yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi yıl gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116*). [tadı, -ı]
2. Tadı şekker mizâcî zencebîlî
Tonatmış ter çiçekler şahn-ı bâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 28*). [tadı, -ı]

tag: Dağ.

1. Şerha şerha oldı şefkatden şanavber sînesi
Taga düşüp itdi Mecnûn şerh-i takrîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 12*). [taga, -a]
2. Teni al olmadın her yâd elinden
Egerçi gezdiler çok **tag** u şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57*). [tag,]
3. Gerek şüridelikden yuyasın dest
Etege çek ayaguñ **tag** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 139*). [tag,]
4. Refîkından ğarîb ü yârdan dūr
Yüce **taglar** başıdur cîlve-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 53*). [taglar, -lar]
5. Kâra **tagda** yeşil şahrâda gezdi
Ne deñlü istediye bî-behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 32*). [tagda, -da]
6. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün yilüp **tagda** ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 95*). [tagda, -da]
7. Veda‘ idüp revâne oldı **taga**
Evine gitdi mâder zâr u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 98*). [taga, -a]
8. Dür-i nâ-süfte içün kıldı tedbîr
Revân tagdan **taga** sa‘y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [taga, -a]
9. Dür-i nâ-süfte içün kıldı tedbîr
Revân **tagdan** taga sa‘y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 75*). [tagdan, -dan]
10. İnüp **tagdan** giderdi nitekim seyl
Varup hâk üzre kordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [tagdan, -dan]
11. Tır imdi çäre iyle vaşl-ı yâra
Şanavber isteyü ‘azm iyle **taga** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 29*). [taga, -a]

12. Ne şahrâ katlanur cûşına ne **tağ**
Biñ oldı bir iken Leylî'ye meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 8*). [*tağ,]*
13. İnüp **tağdan** giderdi nitekim seyl
Varup hâk üzre kordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 8*). [*tağdan, -dan]*
14. Dimişler tağl üni hõşdur ırağdan
Yüce **tağ** gibi olsañ şöyle ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 99*). [*tağ,]*

tağ u taş: Dağ, taş.

1. Nice vahşî arasında geçersin
Nice cevrin çekersin taş u tağun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 75*). [*tağ u taş,]*
2. Añup itdi o la'li lâlre-rengi
Ol efgân kim delerdi taş u tağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 135*). [*tağ u taş, -ı]*

tağ u taş: Dağ, taş; her şey.

1. Ki gül-gün itdi cümle tağ u taşu
Yatur seng arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 82*). [*tağ u taş, -ı]*

tağa düş: Delirip dağa düşmek.

1. Yürür şan kim delürmiş tağa düşmiş
Yider 'avret anı boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 18*). [*tağa düş, -miş]*
2. Delürdi tağa düşdi haste bülbül
Diken urur ezelden ter güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 62*). [*tağa düş, -di]*

tağayyür: Bozulmak, değişmek.

1. Tağayyürden münezzeh pâk zâtuñ
Tebeddülden muraddur şifâtuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 75*). [*tağayyürden, -den]*

tağıl: Dağılmak.

1. Tağıldılar siba'lar tıydılar il
O yirde hâzır olan gördi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 186*). [*tağıldılar, -dı, -lar]*

tağıl: Dağılmak II Savrulmak.

1. Siperler **tağılup** serler dirildi
Kağan arslâna beñzer Nevfel-i gürd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 30*). [*tağılup, -up]*
2. Tağılur düşmenün kalb ü cenâhı
Eger şulh u şalâha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 108*). [*tağılur, -ur]*
3. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse ittifâkî cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 44*). [*tağıldı, -dı]*

tağul: Yayılmak.

1. Ğam-ı ‘aşkı **tağılmış** müşke döndi
Tolup göñliñ Ğam-ı dil-ber kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 68*). [*tağılmış, -miş*]

tağul-: Dağılmak, kaybolmak.

1. Tağılmış cismi kalmış üstüñ‘anı
Felek anuñ da bozmuş hey’etini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 188*). [*tağılmış, -miş*]

tağul-: Düzgünlüğü, intizamı bozulmak, toplu ve düzenli durumdan çıkmak, karışık bir hal almak.

1. Tağıldı fikri pîrûñ ‘aklı şaşdı
Egerçi toprak itdi hânümânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*tağıldı, -dı*]

tağıt: Dağıtmak.

1. Hilâl-i ‘ıyd olur cânına hânçer
Hevâ yili **tağıtdı** ben hebâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 29*). [*tağıtdı, -dı*]

tağıt: Dağıtmak II Ortadan kaldırmak.

1. Nice dirmek **tağıtdum** yile virdüm
Esen ğal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 26*). [*tağıtdum, -dum*]

tağıt: Dağıtmak, saçmak, yaymak.

1. Ciger-küşe Ğamından dil-şikeste
Tağıtdı mâlı ammâ dirdi hüşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 15*). [*tağıtdı, -dı*]

tağla: Yakmak, tutuşturmak.

1. İşiden derd-mendi **tağlar** idi
O fâriğ medh ü zemminden cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 2*). [*tağlar, -r*]

tağla: Yaralamak, yakmak.

1. Şikārın na‘l ile **tağlardı** zülfi
Cihānı muṭlakā şayd itdi qaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 26*). [*tağlardı, -r, -dı*]

tağul: Dağılmak, etrafa saçılmak.

1. Çü gencine yıkıldı **tağulur** genc
Vaşiyet iylersem zinhâr unutma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 72*). [*tağulur, -ur*]

taḥammül: *Dayanma, katlanma.*

1. Vefâ-yı va‘de-i ma‘hûde ḳaldı
Taḥammül bendi ile pâyı beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 153*). [*taḥammül,]*
2. Yüzi şuyı ile oldı nişeste
Taḥammülden kemer düzdi biline (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 155*). [*taḥammülden, -den*]
3. Velî olmadı ikdâmuñ vefâya
Taḥammülden gönül şad pâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 11*). [*taḥammülden, -den*]

taḥayyür: *Hayrete düşme, şaşırma, şaşma.*

1. Ḳapuñ yâ Rab **taḥayyür** dergehidür
Cihân senden ne ṭolu ne tehîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 73*). [*taḥayyür,]*
2. Taḥayyür ‘âleminde rıḳḳat ile
Gönül taḥtı gibi baḥtı yıkıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 166*). [*taḥayyür,]*

tâhir: *Temiz, pak.*

1. Bu **tâhir** şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [*tâhir,]*
2. Bu **tâhir** şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 65*). [*tâhir,]*

tahrîr: *Yazı.*

1. Çemende okıya **tahrîr** ü taḳrîr
Gözün aç sen daḥi ey ehl-i ḥikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 70*). [*tahrîr,]*

tahrîr it: *Yazmak.*

1. Ebed aḥvâlin itdi anda tahrîr
O levḥe yazılan ḳara yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 6*). [*tahrîr it, -di*]

tahrîr-i firâk: *Ayrılıḡı yazmak.*

1. Şokdı dü-ḥayretten ḳalem barmaḡın aḡzına devât
Yâra ‘arz-ı ḥâl için itdüm çü **tahrîr-i firâk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 10*). [*tahrîr-i firâk,]*

taḥşîl: *Elde etme, kazanma.*

1. Ḳıluram saña vaşl-ı yâri **taḥşîl**
Ki hem zer ḥarc idem hem zür-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 72*). [*taḥşîl,]*

taḥṣīl: Öğrenme; elde etme, kazanma.

1. Velikin ol veled kim nā-ḥalefdür
Anuñ **taḥṣīlinün** sa‘yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 28*). [*taḥṣīlinün, -i, -nün*]
2. Kemâl-i ‘ilm **taḥṣīlin** taleb kıl
Şi‘aruñ dâ‘imâ ḥilm ü edeb kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 9*). [*taḥṣīlin, -in*]

taḥṣīl it: İlim öğrenme.

1. Bunı şanmañ ki şehvânî marâzdur
O kim taḥṣīl ide ‘aşk-ı tamâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 121*). [*taḥṣīl it, -e*]

taḥṣīl iyle-: Okumak.

1. Ki taḥṣīl iyleye ‘ilm ü kitâbet
Hecâ vü ḥarf u tecvîd ü kırâ‘at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 125*). [*taḥṣīl iyle-, -ye*]

taḥṣīl-i vaşl: (Sevgiliye) kavuşma gayreti.

1. Olup taḥṣīl-i vaşla i‘tikâdi
İrişdi almağa mihr ile mâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 72*). [*taḥṣīl-i vaşl, -a*]

taḥt: Hükümdara has makam II (Hz. Süleyman (a.s.)'ın sultanlık makamında oturduğu) koltuk.

1. ̐apuñda ‘âciz ü efgende gayruñ
Senüñ gayruña şehlik **taḥt** u tâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [*taḥt,*]

taḥt: Taht, makam.

1. Hevâdan kurtarup ma‘şûm idüpdür
Gönül sultân-ı ‘aşka olalı **taḥt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 157*). [*taḥt,*]

taḥt: Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk, hükümdarlık makamı.

1. Olupdur taḥt-ı sinem taḥta-bendi
N'ola **taḥtuñ** ‘imâret iyer iseñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 87*). [*taḥtuñ, -uñ*]
2. Taḥayyür ‘âleminde rıkkat ile
Gönül **taḥtı** gibi baḥtı yıkıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 167*). [*taḥtı, -ı*]
3. Çü **taḥta** ağdı şubḥuñ şehriyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 1*). [*taḥta, -a*]
4. Dil ü cân ‘âleminde kırdı **taḥtı**
Yatup ol ḥâlet üzre qaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 174*). [*taḥtı, -ı*]
5. Güzeller qaddı gibi ḥûb u ra‘nâ
Kurulmuş sāyesinde gün gibi **taḥt** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 39*). [*taḥt,*]
6. Sütünü ‘izz ü devlet taḥtası baḥt
O **taḥt** üzre döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 41*). [*taḥt,*]

taht kur-: *Taht kurmak.*

1. Ki ya'nî mürde fârigdür kefenden
Dü 'âlemden o kim taşra karar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 11*). [*taht kur-, -ar*]

taht u tâc: *Taht ve tâc.*

1. Kõdılar 'âmiriler taht u tâc
O yola kim olur Mecnûn 'ilâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 171*). [*taht u tâc, -ı*]

tahta: *Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.*

1. Sütünü 'izz ü devlet **tahtası** baht
O taht üzere döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 40*). [*tahtası, -(s)ı*]

tahta-bend: *Yatak.*

1. Olupdur taht-ı sinem **tahta-bendi**
N'ola tahtuñ 'imâret iyeler iseñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 86*). [*tahta-bendi, -i*]

tahta-i der: *Kapının tahtası.*

1. Ki âhir olmadı ol **tahta-i der**
Nice giysü-yi zîbâ zülf-i dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 166*). [*tahta-i der,]*

taht-ı 'arûs: *Gelin tahtı.*

1. Aña yükletdiler taht-ı 'arûsı
Çü puşt-ı pile çıkdı taht-ı şâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 8*). [*taht-ı 'arûs, -ı*]

taht-ı baht: *Kutlu taht.*

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 98*). [*taht-ı baht,]*
2. Varup cennetde kırdı taht-ı bahtı
Gerek ben de kıyam dünyâ hârâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 142*). [*taht-ı baht, -ı*]

taht-ı du'â: *Dua tahtı.*

1. Yiri taht-ı du'ânıñ âsmândur
Bitürse bitdügi gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 39*). [*taht-ı du'â, -nuñ*]

taht-ı şâhî: *Hükümdarlık tahtı.*

1. Aña yükletdiler taht-ı ‘arūsı
Çü puşt-ı pile çıkdı **taht-ı şāhī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 9*). [*taht-ı şāhī,]*

taht-ı sînem: Gönül tahtı.

1. Olupdur **taht-ı sînem** tahta-bendi
N’ola tahtuñ ‘imâret iylesen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 86*). [*taht-ı sînem, -m]*

tā’if: Suudi Arabistan'ın Mekke Bölgesi'nde bir şehir.

1. Metā‘-ı Rûm u Şām u Mısr u **Tā’if**
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [*tā’if,]*

tak: Asmak, ilişirmek.

1. Baña **tak** bağı boynından anuñ al
Ki mecnûna yaraşur bend ü zencîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*tak,]*
2. Zihî tālî‘ zihî baht-ı müsā‘id
Qolından boynına **takdı** hamā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 135*). [*takdı, -dı]*
3. Anuñ hıfzı kamu hazm iylemişdür
O dürden güş-i cān bulsa **tağardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 7*). [*tağardı, -ar, -dı]*

tak: Takınmak, giyinmek.

1. Meşelde aq yüz üzre zülf-i pür-çîn
Takup ol mäh-rûlar halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 43*). [*takup, -up]*
2. Qarı illerden aqçe pul dilerdi
Takup boynına urğan gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 49*). [*takup, -up]*
3. Taqılmağdan yeg idi anı boğmaq
Bilegi simine altunlu yäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 164*). [*taqılmağdan, -ıl, -maq, -dan]*

tak: Kubbe.

1. Beden burcunda boynı **taka** beñzer
Yazuğdur ol yüce çārdākı yıqma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 42*). [*taka, -a]*
2. Hārāb itme bu burcı **taki** yıqma
Mu‘athtar nāfesi müşk-i Hıṭādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 44*). [*taki, -ı]*

tak: Çatı, kemer, kubbe. II Sevgilinin kaşları.

1. Qılur bad-ı şābā Çîn armağānı
İki sünbül iki nerğis iki **tak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 31*). [*tak,]*

takaddes: Mukaddes olsun.

1. İder a'yāna her dem feyż-i aqdes
‘Azîz ismüñ te‘ālî vü **taḳaddes** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 14*). [*taḳaddes,]*

takar: *Kulağına (bir nesneyi) asmak.*

1. Ne bir gîce kenârunda oturdum
Ṭakarduñ güşîma sen ḥalka-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 65*). [*ṭakarduñ, -du, -ñ]*

tâkat: *Güç, kuvvet, kudret, iktidar.*

1. Bu gelmekden bize dek noldu ḥâcet
Aña sa'y idelüm olduḳça **tâkat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*tâkat,]*
2. Ri‘âyet iyledi olduḳça **tâkat**
Kelâm-ı nerm ile germ itdi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 52*). [*tâkat,]*
3. İrişmez merhemi bir pâre senden
Dükendi **tâkatum** ḳaldum ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 21*). [*tâkatum, -üm]*
4. Bu gelmekden bize dek noldu ḥâcet
Aña sa'y idelüm olduḳça **tâkat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 54*). [*tâkat,]*

takdir: *Kader, yazgı.*

1. Ol itmezdi talebde gerçi taḳşîr
Velî maṭlûbı te'ḥîr itdi **Takdir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 34*). [*taḳdîr,]*
2. Şâdef gerçi olur nîsân ile pür
Velî **Takdir** ider her ḳatreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36*). [*taḳdîr,]*
3. Hevâ-yı Leylî'den ser-mest idüpdür
Beni ol resme Mecnûn itdi **takdir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 33*). [*taḳdîr,]*
4. O Şayyâd ola sen añun şîkârı
Ḥudâ'ya şükr ü minnet ḳıl ki **takdir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [*taḳdîr,]*
5. İrüp gördüm bu gün sen dil-firûzı
Eger olursa **takdirün** vifâḳı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 49*). [*taḳdîrün, -üñ]*
6. Biri ebvâb **takdirün** kitâbı
Nice ‘âlim olan ‘ilm ü ḥesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 8*). [*taḳdîrün, -üñ]*

takdir'e havâle iyle: *Allah'a havale eylemek, Allah'a bırakmak.*

1. Bu ḥâlî iyle Takdir'e havâle
Siyeḥ rüyem fütâde sāye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 8*). [*takdir'e havâle iyle,]*

takdir-i ḥudâ: *Allah'ın takdiri, kararı.*

1. Süre her cāna takdir-i Ḥudâ'yı
Yiyüp pülâd ḍarbin merd-i meydân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 78*). [*taḳdîr-i ḥudâ, -yı]*

tāk-ı mihrāb: *Mihrabın kubbesi.*

1. ‘Aşāsıdur sütün-ı dîn ü millet
Kaşı cān kıblesine **tāk-ı mihrāb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 31*). [*tāk-ı mihrāb,]*

tāk-ı tarī: Tazelik kemeri, kubbesi.

1. Bile tāk-ı tarīnün pādīshāhı
Getürdi çok hazine māl-i bisyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 74*). [*tāk-ı tarī, -nün]*

takın-: Süslenmek yahut korunmak amacıyla bir şey takmak.

1. Yüzine jāleden lü’lū **taķınmış**
‘Arūsa beñzemiş gülşende ol şāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 16*). [*taķınmış, -mış]*

takrīr: Anlatmak.

1. Çemende okıya taķrīr ü **takrīr**
Gözün aç sen daħi ey ehl-i hikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 70*). [*taķrīr,]*

takrīr it: Anlatmak.

1. İrüp Nevfel öninde itdi taķrīr
İdüp Nevfel gażab ilçi söziyle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 42*). [*taķrīr it, -di]*

takşir: Kısaltmak. Bir işi eksik yapmak.

1. Kusūrum görüp itme luţfı **taķşir**
Bu ĥayr işdür kerem kıl kılma te’ĥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 93*). [*taķşir,]*

takşir: Kusur, eksiklik.

1. Selāmın aldılar İbnü’s-Selām’uñ
Didiler yok ĥabüle bizde **taķşir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 59*). [*taķşir,]*

takşir it-: Kusur etmemek, bir işi eksiksiz yerine getirmek.

1. Ol itmezdi talebde gerçi taķşir
Velī matlūbı te’ĥir itdi Taķdīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 33*). [*taķşir it-, -mez, -di]*
2. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 92*). [*taķşir it-,]*

takvā: Dünyadan el etek çekip bir yere kapanma ve ibadetle meşgul olma.

1. Dürüş **taķvāya** oldur anda zāduñ
Bu dünyā kim işüñi gevher iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 144*). [*taķvāya, -y, -a]*

taleb: *İsteme, istek, dileme.*

1. Kamu ‘âşık irer maḥbûba senden
Ṭaleb kuldân ‘ināyet ḥazretünden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 5*). [*ṭaleb,]7*
2. Anuñ derdi ğamından çekdi renci
Ṭalebde yıl gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [*ṭalebde, -de]*

taleb iyle-: *İstemek.*

1. Didi tûutup elin tûr ey hevâ-dâr
Seni Leylî ṭaleb iylar aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 60*). [*ṭaleb iyle-, -r]*

taleb kıl-: *İstemek.*

1. Kemâl-i ‘ilm taḥşîlin ṭaleb kıl
Şi‘aruñ dâ’imâ ḥilm ü edeb kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 9*). [*ṭaleb kıl-,]*
2. Gider evvel ‘ilâc it cinnetini
Ṭaleb kıl soñra vuşlat cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 148*). [*ṭaleb kıl-,]*
3. Atam anam ṭaleb kılmaḥ kışâşı
Esen ḳalun siz ey yârân ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 56*). [*ṭaleb kıl-, -maz]*
4. Benî-nev‘ün **ṭaleb kıl** cinse bâr ol
Ṭotalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 82*). [*ṭaleb kıl,]*

talebde: *İstek, dilek.*

1. Ol itmezdi **ṭalebde** gerçi taḳşîr
Velî maṭlûbı te’ḥîr itdi Taḳdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 33*). [*ṭalebde,]*

tālîc: *Baht, talih, şans.*

1. Zihî **tālîc** ki sîmurğ oldı şaydum
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 48*). [*tālîc,]*
2. Ḥayâdan beñzedür yüzüm ‘aḳîka
Eger bu **tālîc** olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 87*). [*tālîc,]*
3. Nişâb-ı raḥmetünden vir naşibi
Demirdür **tālîcüm** pîrüz idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 79*). [*tālîcüm, -üm]*
4. Zihî **tālîc** zihî baḥt-ı müsâ‘id
Ḳolından boynına taḳdı ḥamâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 134*). [*tālîc,]*

tâlib: *İsteyen, talep eden, istekli olan kimse; aşık, seven.*

1. Gel ey **tâlib** ne şanursın bu ‘aşkı
Olur mı gön demür gibi dîmişķi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 13*). [*tâlib,]*
2. Kamu **tâlibde** Mecnûn’un mişâli
Velî Mecnûn’un artık ḳalbi ḥâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*tâlibde, -de]*

3. Kamu **ṭālibde** Mecnûn'un mişâli
Velî Mecnûn'un artık ḫalbi ḫālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 15*). [*ṭālibde, -de*]

ṭālib: İsteyen, arayan, talep ve arzu eden.

1. Kapuñdur ḫalka miḥrâb-ı münâcât
Kamu **ṭālib** yiter maṭlûba senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 3*). [*ṭālib,]*
2. Ki maṭlûbın dileye **ṭālibine**
Nikâh u 'aḳd içün ḫarc iyledi naḳd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 34*). [*ṭālibine, -i, -n, -e*]
3. Ki dūr **ṭālibleri** ala ḫızâne
Kim el açar ala ol mâh-ı mehdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 50*). [*ṭālibleri, -leri*]

ṭālib: İstekli II Tasavvufta, mürid olmak isteyen kişi.

1. O **ṭālib** kim kapuñda mu'tekifdür
Seni bilmekte 'acze mu'terifdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 85*). [*ṭālib,]*

ṭālib ol: Talip olmak; istemek.

1. Bu ḫalvetde 'ibâdet ṭā'at iyler
Şeh anuñ şöḫbetine oldu ṭālib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 13*). [*ṭālib ol, -dı*]

ṭāli'-i sa'd: Uğurlu, kutlu talih.

1. Niyâz itdi aña Mecnûn-ı şeydâ
Didi ey Müşterî ey **ṭāli'-i sa'd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 51*). [*ṭāli'-i sa'd,]*

ṭāli'-i şüm: Kötü talih.

1. Neler iyler kişiye **ṭāli'-i şüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 42*). [*ṭāli'-i şüm,]*
2. İder ol **ṭāli'-i şüm** ile cengi
Bu aḫvâl ile ol ser-mest ü abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 60*). [*ṭāli'-i şüm,]*

ta'lim-i 'aşk: Aşk talim etmek, öğrenmek.

1. Dilâ **ta'lim-i 'aşk** iyle cihâne
Ḳılup aḫvâl-i Mecnûn'ı behâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 25*). [*ta'lim-i 'aşk,]*

ta'lim-i ḫat: Güzel yazı eğitimi.

1. Saña **ta'lim-i ḫat** yüz ḳarasıdur
Ḳalem şemşir-i ta'ne yarasıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 79*). [*ta'lim-i ḫat,]*

ta'm: (Ar.) Tad, lezzet.

1. Şovuk kırdan şekerden **ta'mı** hûş-ter
Leb-i Kevşerde bitmiş kıdd-i Tûbâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 36*). [*ta'mı, -ı*]

tama': Aç gözlülük, doymazlık.

1. Hemân zıkr olunur cevri ile cem'i
Ṭama' anı ki 'abdu'd-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 129*). [*ṭama',]*
2. Gül iken menzilin hâr iylemişdür
Tama' h'ârına cânûn olmasun yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 133*). [*tama',]*

tama': Umut, beklenti, istek.

1. İderdi bu **ṭama'da** çok keremler
'Aṭa iylendi dînâr u diremler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 31*). [*ṭama'da, -da*]
2. Yalan ile yılanda cem' ider genc
Ṭama'da mûra beñzer mâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 61*). [*ṭama'da, -da*]

tamağ: Damak.

1. Bu va'de iyledi şükrâne secde
Didi bu söz şeker ezdi **tamağa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 83*). [*tamağa, -a*]

tamām: Tam olarak, noksansız olarak.

1. İlâhî başladım nâmuñla nâme
İrişdür hayr ile anı **tamāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 6*). [*tamāma, -a*]
2. Anı da kesdi vü küsdi **tamāmī**
Ṭapucılar baña oldı ṭapacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [*tamāmī, -i*]
3. İrişmez defteri 'ahdün **tamāme**
Beni sen mümkün olmaz idesin şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 92*). [*tamāme, -e*]
4. Anuñ-çün şaşt şāha lāyık oldı
Dil-i dil-ber ki 'āşıkdur **tamāmī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 129*). [*tamāmī, -i*]
5. Zuḥal n'olur kazā-i lem-yezeldür
Yakındır 'ömri dünyānuñ **tamāma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 93*). [*tamāma, -a*]

tamām iyle: Tamamlamak, nihayetlendirmek.

1. Tamām iyleyüp anuñ da ḥayātın
Ne evvel var cihānda olmaz āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 146*). [*tamām iyle, -(y)üp*]

tamām ol-: Eksiksiz, tam olmak, tamamlanmak.

1. Toḳuz ay çün tamām oldı vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden perde açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 45*). [*tamām ol-, -dı*]

tamām ol: Bitmek, tamamlanmak, sona ermek.

1. Tamām oldu dūrıldı çün bu nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 1*). [*tamām ol, -dı*]

tamāma iriş: Tamamlanmak.

1. Niçün gönca gibi tūtduñ dehānuñ
İrişdi müddeti ‘ahduñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 17*). [*tamāma iriş, -dı*]

tamāmî: Tamamıyla, bütün, tekmil.

1. Ne yirde olsa iltürdi **tamāmî**
Binüp bir gün sürüp bir bād-pāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 12*). [*tamāmî,]*
2. atında bir iki vahşî var nişeste
Siba’dan iyleyüp dehşet **tamāmî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 19*). [*tamāmî,]*

tamğa: Şehirde alınıp satılan her çeşit maldan, dokunan kumaş ve kesilen hayvanlardan alınan vergidir.

1. o nefsi cāna rahmet apusın aç
Alınmaz yüksüzüñ **tamğası** bācı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 77*). [*tamğası, -sı*]

tāmi’: Tamah eden, tamahkar.

1. Nāzardan ğayri itmezlerdi bāzār
Egerçi la’l-i yāre **tāmi’** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 19*). [*tāmi’,]*

tāmi’ ol: Tamah etmek, istemek.

1. Vişāline o māhuñ tāmî’ oldu
Degül bu nükteden bî-çāre āġāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 28*). [*tāmî’ ol, -dı*]

tamla-: Damlamak.

1. Çehinden **tamlamış** bir atre ābı
Ol ābuñ atresinden udret-i Hā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 38*). [*tamlamış, -mış*]

tamzur: Damlatmak.

1. Ğarībūñ ağızına **tamzurdı** ābı
Hemān yārānı ra’d u ber u bārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 26*). [*tamzurdı, -dı*]

ta’n: Ayıplama, kınama, yermek.

1. Bizi rüsvây-i hâş u ‘âm idersin
‘Arab **ta’nı** ile bed-nâm idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 76*). [*ta’nı, -ı*]
2. Kõdı bu **ta’nı** düşdi kâlbine şekk
Yakın harfin gönülden iyledi hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 9*). [*ta’nı, -ı*]
3. Ki ey nûr-ı dü-dide ko bu kârı
‘Arab **ta’niyle** tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 4*). [*ta’niyle, -i, -(y)le*]
4. Yañılsam bu hañâyâ itsem ikdâm
‘Arab iyer beni **ta’niyle** bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 154*). [*ta’niyle, -i, -(y)le*]
5. Ne hõd havf u ne **ta’n** u ne melâmet
Tırâş olmış cihândan nâmı harfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [*ta’n,]*
6. İyü yavuz haber tõi cihâne
Yakup Leylî dilin bu **ta’n** u gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [*ta’n,]*
7. Düşürdüñ **ta’n** eline dâmenümi
İle bakmağa ağıyar u eger yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 34*). [*ta’n,]*
8. Rücüm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çü **ta’nuñ** taşı kallâşa toğundı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 23*). [*ta’nuñ, -uñ*]
9. Ya görmiş kimseden hâlin soraydı
Velî korkardı **ta’nından** rakibüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 55*). [*ta’nından, -ı, -n, -dan*]
10. Ki aña **ta’n** eliyle tuz ekersin
Senüñ pâyüña degse hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 40*). [*ta’n,]*
11. Urursın sen de baña **ta’n** ile nış
Söyündürmezse rahmuñ derd odını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 78*). [*ta’n,]*
12. Ki tâ itmeyesin ‘özü-i hañâyı
Kiçi itmek uluya **ta’nile** söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 183*). [*ta’nile, -ile*]
13. Bu yolda yok saña **ta’n** u melâmet
İlâhî cümle ‘âşıklar hañı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [*ta’n,]*

tañ: Ayıp; tuhaf, acayip.

1. Rakibiyle çekişse **tañ** mı anı
Sipâh el bir idüp çün urdılar tiğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 42*). [*tañ,]*
2. Yıkılsa **tañ** mı bünyâd-ı muhâlif
Odur serd iyleyen tab‘-ı zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 12*). [*tañ,]*

tañ: Ayıplama.

1. Kaldı gören anı **tañe** ey dõst
Sen şahid için şehid olmak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 6*). [*tañe, -e*]

tañ: Danışmak, bir hususta akıl almak, istişare etmek.

1. Dirîğâ kanı üstâdum dirîğâ
İşüm şimden girü kime **tanayın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 59*). [*tanayın, -a, -yın*]

ta’n it: Kınamak, yermek, ayıplamak.

1. Şafâdan yelmesüzdi virmege cân
Eger ta’n itmese bilmez bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 117*). [*ta’n it, -me, -se*]

2. Baña ʿaʿn itme ey yār-ı kâdimüm
O kim şâbit şanursın şoḥbetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 24*). [*ʿaʿn it, -me*]

ʿaʿn it-: *Kınamak, yermek, ayıplamak.*

1. Olurdi perde-i ʿaşḳ ol temâruz
İnanan ʿaʿn itmezdi teʿâruz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 34*). [*ʿaʿn it-, -mez, -di*]

ʿaṣṣ mî: *Tuhaf mı, şaşılır mı.*

1. Unudup bilmese **ʿaṣṣ mî** cihânı
Peder Mecnûn'a çün bildürdi özin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 70*). [*ʿaṣṣ mî,]*
2. Sibâ' u vahş olursa **ʿaṣṣ mî** râmı
Degüldür bu hevâ-yı nefis-i fâcir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 122*). [*ʿaṣṣ mî,]*
3. Muṭî'î olsa **ʿaṣṣ mî** her dirende
O meclis kim sibâ' olmışdı ḥavli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 116*). [*ʿaṣṣ mî,]*

ʿaʿn ol: *Ayıplanılmak.*

1. Cefâ vü ḡadr ile ʿaʿn ola baña
Hemân budur bu işde fikr-i kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10*). [*ʿaʿn ol, -a*]

tâne: *Adet.*

1. Sığışmaz bir **tâne** ya'nî iki cân
Fedâ iylemişem ben sana cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*tâne,]*

ʿaʿne: *Ayıplama, kınama, yermek.*

1. ʿAceb ḡavḡâ odı yandı başuña
Raḳıbe **ʿaʿne** yâra cân atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 21*). [*ʿaʿne,]*
2. Varsa karşı ide biñ merḥabâyı
Eger atılsa yüz biñ **ʿaʿne** ṭaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 15*). [*ʿaʿne,]*

ʿaʿne kıl-: *Sövme; zemmetme, çekıştirme, yermek.*

1. Niçün bu giryeme ʿaʿne kılursın
Çü gendü düşen ağlamaz bilürsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 9*). [*ʿaʿne kıl-, -ur, -sın*]

ʿaʿn-ı âşikâr: *Apaçık ortada olan kınama.*

1. Seni şayyâd idüpdür anı naḥcîr
Görüp şayyâd o ʿaʿn-ı âşikârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 35*). [*ʿaʿn-ı âşikâr, -ı*]

ta'n-ı birāder: Erkek kardeşin ayıplaması.

1. Peder tehdidi hem **ta'n-ı birāder**
Huşûşā bir od iyñelü zebañi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 64*). [*ta'n-ı birāder,]*

ta'n-ı gūne: Gündüzün tuhafılığı.

1. Ki kendü de dirise kār u bārı
Didi zinde hıṭāb **ta'n-ı gūne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 33*). [*ta'n-ı gūne,]*

tanık: Bir olayı gören kişi, şahid.

1. Didi bilmem daḥi ben Tañrı **tanık**
Nedür ma'sûka n'olur 'aşk u 'aşıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*tanık,]*

tañla: Şaşmak, garip bulmak.

1. Bu aña müşfiḳ ol buña mülâ'im
İl anuñ **tañlar** idi bu hisābın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 75*). [*tañlar, -r]*
2. Görendir **tañlayup** lâ-ḥavle ḳavli
Ki bu 'aşk-ı ḥaḳıḳi bî-ğaraždur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 118*). [*tañlayup, -yup]*

tañlaş-: Hep birden hayrette kalmak.

1. Ṭolaşurdi ḳucup aḳ boynıñ anuñ
Görenler **tañlaşurdi** oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 82*). [*tañlaşurdi, -ur, -dı]*

tañrı: Allah.

1. Didi bilmem daḥi ben **Tañrı** tanık
Nedür ma'sûka n'olur 'aşk u 'aşıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 1*). [*tañrı,]*

tap: Kulluk etmek, Tapmak.

1. Biliş dil-berlere ḳapu yaparsın
Büt-i bigāneye niçün **taparsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 196*). [*taparsın, -ar, -sın]*
2. Aña **tap** kim yoğ olmaz pāk zātı
Cemāl-i ḥāke meyl itme hebādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [*tap,]*
3. Ne lâyıḳdur sana 'ālem-perestī
Cihāna **tapma** kim yoḳdur şebātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 165*). [*tapma, -ma]*

tap: Yeter, kafi.

1. Çün acıdur baña mihrüñ **tap** acı
Bülend iken cihānda bunca nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 28*). [*tap,]*

tap: Kafi şekilde, yeterli derecede.

1. Ölen şayruya **tap** tütüz sipendi
Urıldı cânuma çün dāğ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 16*). [*tap,]*
2. Melâmet âteşine sen de **tap** yak
Sözün miqdârına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168*). [*tap,]*

tap vir-: Bul.

1. Ki ey nûr-ı dü-dide қо bu kârı
‘Arab ta’niyle tap vir bize ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 4*). [*tap vir-,]*

tapa: Sıkıntı, bela.

1. Anı da kesdi vü küsdi tamâmî
Tapucılar baña oldu **tapacı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 27*). [*tapacı, -cı]*

tapu: Huzur, nezd, makam, kat.

1. Bilmem **tapuñdan** ayrılalı çok zemân mıdur
Mercân lebüne şordum idi haste gönlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4*). [*tapuñdan, -ñ, -dan]*
2. Ümmî didiler **tapuna** ammâ
‘Âlemde olur mı senden a’lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 43*). [*tapuna, -ñ, -a]*
3. Çerâğ-ı şu‘le-i ilme’l-ya kîndür
Olup dünyâ zelilî **tapusunda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 25*). [*tapusunda, -(s)ı, -(n)da]*
4. Tapuñ bî-derd ben derde giriftâr
Ne nâme var katumda ne hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 72*). [*tapuñ, -+ñ]*
5. Ki şalam **tapuna** geh geh selâme
Ne per var kim uça bu kuşca cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 74*). [*tapuna, -ñ, -a]*
6. Tapuñsuz dirlik ölmekden beterdür
Beni bu derd-i serden kırtar ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 108*). [*tapuñsuz, -ñ, -suz]*
7. Ki ‘ömrümsin vefâ ‘ömrümde yokdur
Beni ey ‘ömrüm iden **tapuña** yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 81*). [*tapuña, -ñ, -a]*
8. Şımazdı kimse anuñ şişesine
Nice gülsün **tapuñdan** dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 89*). [*tapuñdan, -ñ, -dan]*
9. Nice lutf u vefâ oldu nice cevri
Tapuñuñ yok vefâsı cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 79*). [*tapuñuñ, -ñ, -uñ]*
10. Tapuñ çün bendeden olmaya râzî
Bu gün bağrum pâresi dirdün ey pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 86*). [*tapuñ, -+ñ]*
11. Güc imiş eyle kim cāndan uşandım
Yakında kim **tapuñdan** dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 53*). [*tapuñdan, -ñ, -dan]*
12. Tapuñ mühr-i sa’adet hâtemidür
İrişdür derd-mend oldum devāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 46*). [*tapuñ, -+ñ]*
13. Tapuñ mevlâ vü gayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70*). [*tapuñ, -+ñ]*
14. Ayağuñ tozı tâze armağandır
Tapuñ haqrâ-dimen ey Hızr-dâmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 207*). [*tapuñ, -+ñ]*

15. Sen āb-ı Hızra irem mi ‘aceb ben
Tapuñ mihr-i münevverdür ben ayem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 209*). [*tapuñ, -+ñ*]
16. Haberdür derd-mende haste cāndan
Tapuña ya’nî ey dermānde haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 181*). [*tapuña, -ñ, -a*]
17. Tapunuñ ‘aşk içinde nâşırıyem
Egerçi hālūnām ben haste rencūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 24*). [*tapunuñ, -ñ, -uñ*]
18. Olup boynumda tavkum hükmi-rāyuñ
Tapuñ her şî’re kim iyleye bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 53*). [*tapuñ, -+ñ*]
19. Ki bu sünnet **tapuñdan** oldu evvel
O gün kim gördüñ iki nakş-ı mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 46*). [*tapuñdan, -ñ, -dan*]
20. Dil-i Ferhād’tan almaz hayālin
Bu vîrāndan **tapuñ** devşürdi rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 141*). [*tapuñ, -ñ*]
21. Bir māhdurur yüzüñ münevver
Bir rûhdurur **tapuñ** mücessem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 22*). [*tapuñ, -uñ*]
22. Şehbāz dūrür **tapuñ** ki sultān
Kıldı seni şayd içün mu‘allem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 51*). [*tapuñ, -uñ*]
23. Ve ey zāt-ı medār-ı devr-i hōş-dem
Hak didi **tapuña** ey muḳaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 8*). [*tapuña, -uñ, -a*]
24. Senüñ birdir ḳatūnda nūş ile zehr
Tapuñ ol resme müstağnî ilāhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 35*). [*tapuñ, -uñ*]
25. Ḳapuñda tūtalım biñ ola ‘āşık
Tapuña nām-ı ma‘şūka ne lāyık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 74*). [*tapuña, -uñ, -a*]
26. Vişālūñ merhem olsa dilde dāğa
Tapuñ gün görse ben māh-ı dil-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 131*). [*tapuñ, -uñ*]
27. ‘İlac olmaz velî zaḥm-ı lisāna
Tapuñ gerçi belā ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 57*). [*tapuñ, -uñ*]
28. Mürüvvet görmedüm olmağı ḥāmūş
Tapuñdan bildügüm aḥvālî bir bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 123*). [*tapuñdan, -uñ, -dan*]

tapu: Allah'ın huzuru, makamı, katı.

1. Tapuñdan özge kime yalvarayın
Senüñ ḥışmuñ görüp ḳanda ḳaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 50*). [*tapuñdan, -ñ, -dan*]
2. Añub raḥmetden iyle cānumı şād
Tapuñdan raḥmet umarsam sezādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 75*). [*tapuñdan, -ñ, -dan*]
3. Tapuña girde-bāliş oldu hem ay
‘Uṭārid yazmağa ḥüsnün şifātın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 22*). [*tapuña, -ñ, -a*]

tapuci: Hizmetçi, köle.

1. Anı da kesdi vü küsdi tamāmî
Tapucılar baña oldu tapacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 27*). [*tapucılar, -lar*]

tar: Dar.

1. Belāya mübtelā derde tufeylî
Ġam-ı yārından oldu çün demi **tār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 3*). [*tār,]*

tara: Taramak (saçı taramak), düzeltmek, düzgün hale getirmek.

1. Taradı ördi geh müşk ile müyin
Kuru kânunâ döndürmüş gam-ı yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 46). [taradı, -+dı]

tarâb-nâk: Sevinçli, neşeli, coşkun.

1. Güzel âdem gibi nâzûk **tarab-nâk**
Kara gözler ile kıyma bakışlu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 60). [tarab-nâk,]

tarab-sâz: Neşelendirici, coşturucu.

1. Yügürse yıl yürise şu aklılu
Çemende oynanın çâpûk **tarab-sâz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 63). [tarab-sâz,]

tarahhûm: Merhamet etme, acıma.

1. Günehsüze **tarahhûm** ehli kanı
Çü Mecnûn'a görindi kaşd-ı şayyâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 20). [tarahhûm,]
2. Niçün sen iyledüñ gayr ile bâzâr
Tarahhûm gösterüp bîdâd idersin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 29). [tarahhûm,]

tarahhûm it: Merhamet etmek.

1. Re'îs-i ehl-i hâl ü vecd tevbe
Görüp anı tarahhûm itdi Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 87). [tarahhûm it, -di]

tarahhûm iyle: Merhamet etmek, acımak.

1. Tarahhûm iyleyüp divânesine
Söger âşufta Mecnûn şûr-ı bahta (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 38). [tarahhûm iyle, -(y)üp]

tarak: Gümbürtü.

1. Hicâz iklimin ürkütüdi **taraki**
Uyardı düşmeni şavt u şadâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 6). [taraki, -i]

tarâvet: Tazelik, körpelik.

1. Ruḥ-ı Leylî **tarâvetde** gül olmuş
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bülbül olmuş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 43). [tarâvetde, -de]

tarf-ı 'arab: Arabistan tarafından.

1. Kıyâmet kopardı şan taraf-ı ‘Arab’dan
Bu ahterlerde Leylî meh şanasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 74*). [*tarf-ı ‘arab, -dan*]

tarf-ı yâr: Sevgilinin olduğu taraf.

1. Aşkardı âb-ı çeşmi eşme gibi
Umardı taraf-ı yârinden peyâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 89*). [*tarf-ı yâr, -i, -nden*]

tarh it: Uzaklaştırmak.

1. Düşmen olup ilden beni tarh itdi yabâne
Ağlamağa da komadı gülmek degül ancak (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 6*). [*tarh it, -di*]

târ-ı çeng: Çengin teli (çeng; Türk musikisinde dik tutularak çalınan, kanuna benzeyen bir çalgı aleti).

1. Ki ola **târ-ı çeng** ü ‘ûd-ı Nâhîd
Zihî bezm ü zihî dîvân-ı âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 32*). [*târ-ı çeng,*]

ta‘rîf: Tarîf, açıklama, tanımlama.

1. Gâzeller idilüp olındı **ta‘rîf**
Cemâli medh olup âfâka töldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 6*). [*ta‘rîf,*]

ta‘rîf it: Tanımlamak, tanıtmak.

1. Nevâsı meclisi âbâd iderdi
Gâzelde nakşını ta‘rîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 167*). [*ta‘rîf it, -er, -di*]

tarîk: 1. Yol. 2. Usûl. 3. Meslek. 4. vasıta, sebep. 5. Tasavvuf. Bir velinin Tanrı'ya ulaşmak için tuttuğu yol.

1. ‘Ikâl-ı pay u ‘aql u dîde **tarîk**
Yol eyle ince gûya müy-ı bârîk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [*tarîk,*]
2. Ter iyle âb-ı zikrûñle dehânum
O **tarîk** ev ki ismidür anuñ kabır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 63*). [*tarîk,*]

tarîk: Yol, gidilen güzergah. II uğur.

1. Tarîkında refîkı nâle vü âh
Giderken irdi nâ-geh bir maqâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 12*). [*tarîkında, -i, -(n)da*]

tarîk: Terk eden, bırakan.

1. Dili gibi yolu da teng ü **tarîk**
Perî gibi yürürken buldı bir gâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6*). [*tarîk,*]

tarîk-ı ‘aşk: *Aşk yolu.*

1. Selâm idi anuñ-çün anuñ adı
Tarîk-ı ‘aşk içinde cüst ü çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 11*). [*tarîk-ı ‘aşk,*]

tarîk-ı eslem: *En emin yol.*

1. Ey ‘âlem-i hüccet-i ilâhî
Şer‘in yolidur **tarîk-ı eslem** (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 11*). [*tarîk-ı eslem,*]

tarrâr: *Hilekâr.*

1. Gözüm şeb kûrı yâr-ı âfitâbem
İy zülfi gibi **tarrâr** u siyeh-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13*). [*tarrâr,*]

tart: *Çekmek.*

1. ‘Adüya tîğ **tarta** dôsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne h‘âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 134*). [*tarta, -a*]

tartılmış: *Çekilmek, sıyrılmak.*

1. ‘Arabda mu‘teberdür şulh u cengi
Şavaşa varsa **tartılmış** yarağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 105*). [*tartılmış,*]

taru: *Darı, mısır.*

1. Baş vü cânı **târû** gibi dirdi
Ayağdan toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [*târû,*]

taş: *Dış.*

1. Taşı hândân içi pür-girye vü süz
Mulâzım müşterîlerden ol aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [*taşı, -ı*]
2. Dehân-ı ejdehâda kıla dönmiş
Taşı kuru deri içi kemükdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 47*). [*taşı, -ı*]
3. Ne biliş kaldı yâdumda ne hûd yâd
İçüm **taşum** şu resme tıtdı yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 27*). [*taşum, -um*]
4. İçi mürde **taşı** merkad gerekdür
Dirende yoldaşum cismüm deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 72*). [*taşı, -ı*]
5. Taşı miñnet içi zevk u şafâdur
Bu hâletden niçün idem şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 168*). [*taşı, -ı*]

taş: *Taşmak, artmak, çoğalmak.*

1. Taşup kan mevcî aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükce kan bihârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 176*). [taşup, -up]
2. Taşup aşmış başından mihr cüyî
Kış uyylusunda kuş düşin kılup yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 90*). [taşup, -up]

taş: Taş.

1. Yüregi üzre komış bir daği seng
Cihânda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 11*). [taş,]
2. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15*). [taş,]
3. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 14*). [taşda, -da]
4. Anuñ taş bağı bağırunda senün taş
O senden fâriğ ü sen aña meşgûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 88*). [taş,]
5. Rücüm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çü ta'nuñ taş kâlâşa tokundi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 23*). [taşı, -ı]
6. Taşı baş toprağı yanmış cigerdür
Der ü der-bendi muhkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 92*). [taşı, -ı]
7. Riyâset efserinüñ gevherisin
İşigün taş mihrâb-ı sücüdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 5*). [taşı, -ı]
8. Yitem tutam olup şahîn ü şehbâz
Od olup taşda gizlense nihâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 77*). [taşda, -da]
9. Demür olup çıkaram taşdan anı
Saña me'nûs olunca ol gazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 78*). [taşdan, -dan]
10. 'İvaz kılsam yaraşur aña cânı
Çün ata döst desti 'âşika taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 151*). [taş,]
11. 'Aceb mi çıksa etmek kuru taşdan
Zafer bulur el uran ittifâka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 46*). [taşdan, -dan]
12. Katı hıfz itdi taşdan şişe-i nâm
Nühüfte perdeden çün âh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 56*). [taşdan, -dan]
13. Ki kız kavminüñ oldı taş da nerm
Bir iki gün seferden diñlenüp ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 86*). [taşı, -ı]
14. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol âvâre şuş oldı bir süvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [taş,]
15. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol âvâre şuş oldı bir süvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 20*). [taşdan, -dan]
16. Ne taş döyer belâsına ne âhen
Bu yolda ne serün kaldı ne cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 106*). [taş,]
17. Taşı toprağı kızmış kora beñzer
O vâdide çeker düzağ 'azâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 38*). [taşı, -ı]
18. Hem artar od gibi 'aşk-ı nihânum
Bu odı kim ne taş örter ne toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [taş,]
19. Döşegünde uzat bir dem ayağıñ
Degül taşdan demürden baş cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 77*). [taşdan, -dan]
20. Benî-nev'ün taleb kıl cinse bâr ol
Tutalum kim tenüm taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 83*). [taşdur, -dur]
21. Kara taşlar ile döğdi serini
Kurı şanduk gibi göğsin döğerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 130*). [taşlar, -lar]
22. Kazınmaz 'aşkun ammâ levh-i cândan
Bozar taşdan zemân şîrîn mişâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 139*). [taşdan, -dan]

23. Kuru toprak döşek yaşduğ kara **taş**
Vaşiyet kılmaga yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22*). [*taş,]*
24. Müdârâ iyler ol kim âdemîdür
Şu **taş** kim ayağundan düşüre nâ'l (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 115*). [*taş,]*
25. Varsa karşı ide biñ merhabâyı
Eger atılsa yüz biñ ta'ne **taş**ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 15*). [*taş, -ı]*

taş: *Tas II kap.*

1. Bu derde irse dermândan berîdür
Yidi **taşdan** geçen zehr-i helâhil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 67*). [*taşdan, -dan]*

taş: *Eşik taşı, eşikteki taş çıkıntı.*

1. Öpüp yarı işigin kordı başı
Kuçardı şöyle kim tuymazdı **taş**ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 16*). [*taş, -ı]*

taş: *Dış. II Vücut, beden.*

1. Taşı üryân belinde bir çürük pöst
Hemân varlıkda bir cân kaldı gam-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 74*). [*taş, -ı]*

taş-: *Artık kendini tutamamak, kabına sığamayıp coşmak.*

1. Tolu mânendi başlar yire yağdı
Götürdü gövdeyi kan seyli **taşdı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 93*). [*taşdı, -dı]*

taş at: *Taşlamak, taş fırlatmak.*

1. Ser-âgâz iyleyüp feryâd iderdi
Bu Leylî dise her düşmen atar taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 55*). [*taş at, -ar]*
2. Belâ-yı 'aşka açdı öyle başı
İren mecnûn diyü atardı taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 70). [*taş at-, -ar, -dı]*

taş taş tokun: *Taş taş dokundu. İki öfkeli kişinin karşılaşmasından kinaye, tehlikenin doğacağını anlatan bir deyim.*

1. Başuñ şakla ki taş taş tokundu
Çü başduñ kuyruğın uyar yılanuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 24*). [*taş taş tokun, -dı]*

taş ur-: *Yaralamak veya öldürmek maksadıyla birisine taş fırlatmak; ağır sözler söyleyerek birisinin incinmesine neden olmak.*

1. Taş ursa gündüzün pehlüma ağyār
Olursın baña hem pehlü vü hem yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 139*). [*taş ur-, -sa]*

taş yirinde ağır olur: Herkesin, her şeyin kendi çevresinde önem taşıdığını anlatan bir söz.

1. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile uymaz gidüp dâne yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 98*). [*taş yirinde ağır olur,]*

tasa: Gam, keder.

1. Şivân itdi biraz çırpındı hayli
İdüp ol **tasa** ile ‘azm-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 54*). [*tasa,]*
2. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüregi **tasalandı** gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [*tasalandı, -lan, -dı]*
3. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüregi **tasalandı** gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [*tasalandı, -lan, -dı]*

taşa çal: Kırmak.

1. Diler çäre ide bî-çâresine
Taşa çaldı melâmet şişesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 23*). [*taşa çal, -dı]*

taşadduk it-: Sadaka olarak vermek.

1. Tırup nâz ile ol serv-i mükerrem
Ki dervîşe taşadduk ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 54*). [*taşadduk it-, -e]*

taşallut: Rahat vermeyecek, bıktıracak, sıkıntı verecek şekilde üstüne düşme, sataşma, musallat olma.

1. Hemân bir cübbe vü destârı kaldı
Taşavvuf hûd **taşallut** oldu şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 83*). [*taşallut,]*

taşannu’: Bir şeyi olduğundan daha kıymetli göstermek uğruna sun’liğe kaçma, yapmacık.

1. Taşannu’la tekellûf oldu şimdi
Adın şôfi komış bir türfe fırça (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 84*). [*taşannu’la, -la]*

taşavvuf: Sufilik, sofuluk, Allah’a yürekten bağlanma.

1. Hemân bir cübbe vü destârı kaldı
Taşavvuf hûd taşallut oldu şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 83*). [*taşavvuf,]*

taşnîf: Sınıflama.

1. Od oldı perdesinde nây u çengün
Uşûlî naqşına bağlandı **taşnîf** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 5*). [*taşnîf,]*

taşnîf it: Eser haline getirme.

1. Müvâşşâh nağmeler taşnîf iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 168*). [taşnîf it, -er, -di]

taşra: Dışarı II dışında, haricinde.

1. Demidür göçesin ey yâr gâra
Tekellûf ‘âleminden **taşradur** gâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 39*). [taşradur, -dur]

taşra: Dışarı.

1. Kâdem başma işükden **taşra** ey nûr
Olursun gün gibi ‘âlemde meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 105*). [taşra,]
2. Ki ya’nî mürde fâriğdür kefenden
Dü ‘âlemden o kim **taşra** kırar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 11*). [taşra,]
3. Bu şevk odı içümde **taşra** kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 56*). [taşra,]
4. Cihetden **taşra** tutdı âşiyânı
Refîk-ı pâke uçdı cân-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 38*). [taşra,]
5. Dehenden cümle dürlür **taşra** düşdi
Ne dürlür her biri bir dürr-i rûşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 100*). [taşra,]
6. Revân haţ çekdi harf-i cür’etine
Şakın başma edebden **taşra** pâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 181*). [taşra,]
7. Edebden **taşra** girmezdi cevâbı
Mağabbetde anı kim kılsa tekzib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 130*). [taşra,]

tatlu: Tatlı, hoş, güzel.

1. Şekerden **tatlu** olsa sib şad-bâr
Gedilse bir pula almaz harîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 95*). [tatlu,]
2. Hemân şormağa hâlin kânî‘ idi
Revân idüp şekerden **tatlu** balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 21*). [tatlu,]
3. Unutdı acıdan **tatlu** giyâhı
Enis olmuş beyâbânun vuhûşu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 68*). [tatlu,]

tatlu dil: Tatlı dil.

1. İdersin tatlu dilden dil-firîbi
Çoğ idi ‘ahde süsünden zebânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 14*). [tatlu dil, -den]

tatlu dil: Gönül alıcı, okşayıcı söz(ler.) (ADS).

1. Selâm ortaya kodı hoş ta‘âmı
Didi kim tuzlu söze **tatlu dil** aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113*). [tatlu dil,]

tavâf: Etrafını dolaşmak, etrafı dolaşmak: tavâf-ı Kâ’be, Beytullahın tavâfı.

1. Tavâf u hacc u lebbeyk ü du‘âya
Güzel dinârî esterler üşerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 36*). [tavâf,]

tavâf: Etrafını dolaşmak, etrafı dolaşılmak.

1. Anuñ sa‘yî der-i Leyli **tavâfî**
Şavaşda her kişi ber-kâr iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 102*). [tavâfî, -ı]

tavâf it: Etrafında dolaşmak, çevresinde olmak.

1. Getür sa‘y it qarışdur balı yağa
Nigârûñ Ka‘be-i küyün **tavâf it** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 31*). [tavâf it,]

tavâf-ı küy-ı yâr: Sevgilinin bulunduğu yerin etrafını dolaşmak.

1. Tavâf-ı küy-ı yâre her seher-gâh
Varurlardı bile bir iki hem-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 13*). [tavâf-ı küy-ı yâr, -e]
2. Tavâf-ı küy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından diyüp lebbeyk lebbeyk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 9*). [tavâf-ı küy-ı yâr, -e]

tavk: Halka.

1. Olup boynumda **tavkum** hüküm-i râyuñ
Tapuñ her şi‘re kim iyleye bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 52*). [tavkum, -um]

tavk: Boyna takılan takı, gerdanlık II Kuşların boyunndaki tüy halka.

1. Oğur tesbîh âvâzın idüp tîz
Hevâda tâc u **tavk** ile hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [tavk,]
2. Muṭavvaḳ şûfîler gibi kebûter
Bu efser **tavk** ile baykuşa haḳdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 53*). [tavk,]

tavk: Boyna takılan takı, gerdanlık.

1. Müzeyyen kıldı nâzûk hil‘at ile
Ridâ vü **tavk** oldu zülf ü sâ‘id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [tavk,]

tavk-ı hûş-tâb: Hoş yaratılışlı gerdanlık.

1. Şaçı dil gerdenine **tavk-ı hûş-tâb**
Mukahhal nergîsinüñ kuhlı mâ-zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 32*). [tavk-ı hûş-tâb,]

tavr: Tarz, tür.

1. ‘Arab **ṭavrı** şarındı ter ‘imāme
Hemîşe Nevfel’e hem-şoḥbet oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 160*). [*ṭavrı, -ı*]

ṭavr: Davranış.

1. Uşan cevri saña **ṭavr** iylemekden
Meger mihrüñ mübeddel oldı ķahra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 42*). [*ṭavr,]*
2. Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb **ṭavr**
Ger aşlun tâzî ise ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72*). [*ṭavr,]*

ṭavr-ı kadîm: Eski usul, adet.

1. Didüñ kim ‘aşk her çüfti ķılur tek
Gözetdüm ben de ol ṭavr-ı kadîmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 51*). [*ṭavr-ı kadîm, -i*]

ṭavşan: Tavşan.

1. Yürüse peyk önince **ṭavşan** idi
Peri-i ṭâ’ir otursa sāye-bānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 48*). [*ṭavşan,]*

ṭavşan uyḥusın vir: Tavşan uykusı vermek // yalancı vaatte bulunmak.

1. Ğazāle ṭavşan uyḥusın virürler
Şu deñlü urdı düşmen sîneme tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 30*). [*ṭavşan uyḥusın vir, -ür, -ler*]

ṭavşan uyḥusı: Çok derin olmayan, hemen uyanılabilen hafif uyku.

1. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ baña ṭavşan uyḥusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 70*). [*ṭavşan uyḥusı,]*

ṭavşîn: Tavşan.

1. Hemān **ṭavşîna** ger ger kelbe beñzer
Aña daḥi ne ķuskun bir semerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 140*). [*ṭavşîna, -a*]

tāvūs: Tavus kuşu.

1. Külāh-ı baḥt ol atuñ toynağıdur
Sözinde ṭüṭi cevlanında **tāvūs** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 61*). [*tāvūs,]*

tāvūs-ı cevlan: (Şam’da bir dağ olan) Cevlan tavusu.

1. Şaçı tāvūs-ı cevlandıır meşelde
‘Uķāb-ı āfet-i cāndur ‘amelde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 145*). [*tāvūs-ı cevlan, -dır*]

tāvus-ı ceylân: *Ceylanların en gösterişlisi.*

1. Gül-i gülzâr u gül-geşt-i țarâvet
Hümâ-yı ‘işve vü **tāvus-ı ceylân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 7*). [*tāvus-ı ceylân,]*

tāvüs-ı gülzâr-ı cinânî: *Cennet gülbahçesinin tavusu.*

1. Zihî **tāvüs-ı gülzâr-ı cinânî**
Ki Firdevs olmuş anuñ âşiyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 147*). [*tāvüs-ı gülzâr-ı cinânî,]*

tāvus-ı kudsî: *Mukaddes tavus kuşu.*

1. Gelür üftâdeñe geh geh niyâzuñ
Hamâm-ı nâme şan **tāvus-ı kudsî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 29*). [*tāvus-ı kudsî,]*

tay: *Denk, eş, benzer.*

1. Harîr aña göre gūyâ dikendür
Cihânda tâbda üç nûra yok **tay** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [*tay,]*
2. Siyeh-rûlîkda olam tâ ki **tay**
Esed oldu meger burc-ı sitârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 40*). [*tay,]*

tay: *Tay, at yavrusu.*

1. Belâlar başı olur üstüme bâ
İki **tay** olur iki noқта-i tâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 16*). [*tây,]*

tayağ: *Dayak: Dayanılacak şey, mesnet.*

1. Tutar a‘mâ gibi elde **tayağı**
Düşüp kaşd ile tayanıdı ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 25*). [*tayağı, -ı]*
2. Yarındası yine şüret bayâğı
Nemed-püş u gedâ elde **tayağı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 46*). [*tayağı, -ı]*
3. Elüm tuta didüm tütduñ ayağum
Düşürdüñ eyle kalmadı **tayağum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 8*). [*tayağum, -um]*
4. Kıyâm itmez tayanmasa **tayağı**
Çemen şahını meger kim oldu cāmî‘ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 24*). [*tayağı, -ı]*
5. Anı yakma urup bârî odını
Eger olmazsañ üftâde **tayağı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 81*). [*tayağı, -ı]*

tayak: *Baston; dayanak.*

1. Elüm de yok tayanmağa **tayak** da
Dile güm senden olmaz ise maqbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [*tayak,]*

ṭayan-: *Dayanmak, güvenmek.*

1. Şusuzlıktan varur ḥālî ḥarāba
Yile söykenme vü şuya **ṭayanma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 175*). [*ṭayanma, -ma*]
2. Aña cārüb-zen rübâh olurdu
Ṭayansa girde-bâliš yavşan idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 47*). [*ṭayansa, -sa*]

ṭayan: *Kendini dayamak, vücudunu bir yere yaslamak.*

1. Kıyām itmez **ṭayanmasa** ṭayağı
Çemen şaḥnı meger kim oldı cāmîʿ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 24*). [*ṭayanmasa, -ma, -sa*].
2. Elüm de yok **ṭayanmağa** ṭayağ da
Dile güim senden olmaz ise maḳbûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [*ṭayanmağa, -a*]
3. Sebeb olma **ṭayanmağa** ayağı
Gücüm yitdükce itdüm ḥālî iʿlām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 82*). [*ṭayanmağa, -a*]

taʿyîn: *Açık, belli.*

1. Nitekim kışşa-i Mecnûn u Ferhād
Olur âḥir deminde aña **taʿyîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 85*). [*taʿyîn,]*

ṭaylasân: *1. Başa sarılan sarıḡın omuzlar üzerine saliverilen ucu. 2. Başa ve boyuna örtülen şal ve saire.*

1. Dil olup **ṭaylasânı** diye âmîn
Duʿāsı ḥall ider her müşkilâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 32*). [*ṭaylasânı, -ı*]

ṭayy it: *Dürüp bükme, katlamak.*

1. Yudı göz yaşı ile cāmesini
İderdi nāme gibi ʿömrini ṭayy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 59*). [*ṭayy it, -er, -di*]

ṭayy ol: *Dürülüp bükülmek.*

1. Cemāl oldukça cīm ü mīm elif lām
Yazıldı nāme çün ṭayy oldı kâḡıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 87*). [*ṭayy ol, -dı*]

taẓarruʿ: *Yalvarıp yakarma.*

1. Taẓarruʿ bâşın açup dirler idi
Ne ḥāşıl ḳanumuzdan saña ey şāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 62*). [*taẓarruʿ,]*

tāze: *Canlı, yeni, körpe.*

1. amusı bir şudan ser-sebz ü **tāze**
Bular a‘nı fūrū‘-ı Muştāfā’dur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [tāze,]
2. Yiñinden **tāze** an oldu revāne
Ne nişter arbu var ne bir bahāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 53*). [tāze,]
3. Didi ey verd-i virde **tāze** gülşen
Du‘ālar allesinüñ ħırmenisin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 90*). [tāze,]
4. Benefşe **tāze** bitdi ‘anber-āmiz
Şabā yiliyle sünbül itse bāzı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 10*). [tāze,]
5. Odi bir pāre dilden şaçdaydı
Meğer bir **tāze** naĥlistān var idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 99*). [tāze,]
6. Nitekim **tāze** gül şaçmak türāba
İkimüz de egerçi ādemī-zād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 92*). [tāze,]
7. Öñüñde hāzırız uş ben de o da
Egerçi **tāze** gülşendür rebī‘i (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 93*). [tāze,]
8. Hemişe neng içün şulĥı vü cengi
İte atılsa yeg ol **tāze** meyve (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 123*). [tāze,]
9. Şuyı pāk u muţahhar şankı Kevşer
Kenār-ı havza bitmiş **tāze** ravza (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 17*). [tāze,]
10. Yiñi dil-dārınun **tāze** nigārı
anı ol diz-be-diz olup oturmak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 10*). [tāze,]
11. Ter ince pīrehen **tāze** ‘imāme
Hem itdi aña pīrāne naşihat (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 80*). [tāze,]
12. Bu am am yüki üzre oldu ser-bār
Şan eski ĥasteye **tāze** teb irdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [tāze,]
13. Felek anuñla gūyā **tāze** gülşen
O ice çeşm-i Mecnûn-ı şādef-reng (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 102*). [tāze,]
14. Çerāġ-ı şubĥ-ı rüz-efrüz uyandı
Seĥer gibi şāfādan **tāze** rüyı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 89*). [tāze,]
15. Peder mevtinden oldu **tāze** ĥaste
Oķur geh iştıyāķun ĥışşasından (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 132*). [tāze,]
16. Ayaġuñ tozu **tāze** armaġandur
apuñ ĥaĥrā-dimen ey Ĥızr-dāmen (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 206*). [tāze,]
17. Şanasın **tāze** aķ gül oldu onca
Şurāĥı beñzemiş ser-sebz serve (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 14*). [tāze,]
18. Oķıya nażm u şı‘rın **tāzesini**
Ola kim ola bu öñlüm üşāde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 70*). [tāzesini, -si, -ni]
19. O ‘aşır içre meğer bir **tāze** ‘aşıķ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 1*). [tāze,]
20. Dikenden almaġa ol **tāze** verdi
Zebūn idi veli bu yolda ĥāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 50*). [tāze,]
21. İdüp yād iyledi ol **tāze** bāġı
Olap mātem-zede avm u abile (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 136*). [tāze,]
22. Ki āĥır sürmedi anı kenāre
Bu yir bitürmedi bir **tāze** yaprak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 163*). [tāze,]
23. odi pervānesin āvāre ĥayrān
Dīriġā ĥāke düşdi **tāze** ter-gül (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 91*). [tāze,]
24. odi ayrı ĥitābı yāre itdi
Didi ey **tāze** gül irdüñ ĥazāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 105*). [tāze,]
25. Meger döndi kuru yapraġa şimdi
İrişdi **tāze** cismün rūĥ iken renc (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 127*). [tāze,]
26. Şaçı ‘anber teni kāfūra beñzer
Cemāli cān gülinden **tāze** yaprak (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 23*). [tāze,]
27. Münevver her birinüñ şeb-çerāġı
Bitürmiş her çemen bir **tāze** servi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 31*). [tāze,]

28. Öter farkında her servüñ tezervi
Açılmış **tāze** güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 33*). [tāze,]
29. Cemāli nūr u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhān elinde **tāze** tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [tāze,]
30. Cemāli nūr u ferr ile mükemmel
Gül ü reyhān elinde **tāze** tāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [tāze,]

tāze nihāl: Taze fidan.

1. Teb-i ğamdan şolup tāze nihāli
Harāb olmuş harābat içre hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 25*). [tāze nihāl, -i]

tāze ol: Yeşermek; canlanmak, yenilenmek.

1. Ğam u ğuşşa dilinde oldu tāze
Göñül sevdāsı artup aşdı serden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 4*). [tāze ol, -dı]

tāze rûy: Taze yüzlü, güzel yüzlü.

1. Dehān-ı ğonceyi hōş-büy idersin
Gülü lutf ile **tāze rûy** idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 60*). [tāze rûy,]

tāze tāze: Yeni yeni.

1. Bir olmaz pāre-i sīm ü ser-i mīh
Nice def’a yudılar **tāze tāze** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 99*). [tāze tāze,]
2. Urur bağına **tāze tāze** dāğı
Çün ola şubh-dem urur aña dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 110*). [tāze tāze,]
3. Nevāzişler kılurdı **tāze tāze**
Biri biriyle ol iki haridār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 16*). [tāze tāze,]

tāzelen: Tazelenmek, yenilenmek.

1. Ne deñlü kim haber āvāzelendi
O deñlü derdi Kays’uñ **tāzelendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 36*). [tāzelendi, -di]
2. Delülük **tāzelendi** kırdı zencir
Kılup mihrāb-ı yāra karşı secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 112*). [tāzelendi, -di]
3. Oturur derd-mend ol yār-ı dil-bend
Nesim-i şavtı ammā **tāzelendi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 41*). [tāzelendi, -di]

tāzi: Arap atı.

1. Zārifi **tāziler** tırfa hecinler
Urūsī bāz u pervāzi şahinler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 103*). [tāziler, -ler]
2. Yidiler **tāziler** dest-i hademde
Çeküp dinārī esterler diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [tāziler, -ler]

3. Yidiler **tāziler** dest-i ḥademde
Çeküp dīnārī esterler diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [*tāziler, -ler*]
4. Şalup aşḥâb-ı Nevfel üzre **tāzi**
Mübārızler ḥurūş u cūşa geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 58*). [*tāzi,*]
5. Kaṭâr ile deve çulları dībā
Çekildi **tāzi** vü buḥtī ṭonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 81*). [*tāzi,*]
6. Yiyesin **tāzi** gibi tāziyâne
Saña kim döne döne cevır ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 70*). [*tāzi,*]
7. Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb ṭavr
Ger aşlun **tāzi** ise ey yegâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [*tāzi,*]

tāziyâne: Kamçı, kırbaç.

1. Yiyesin tāzi gibi **tāziyâne**
Saña kim döne döne cevır ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 70*). [*tāziyâne,*]
2. Tek ü táz it yimedın **tāziyâne**
Bu vırāndan yire ur yüküñi kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 74*). [*tāziyâne,*]

te‘ālī: Çok yüce.

1. İder a‘yāna her dem feyz-i aḳdes
‘Aziz ismüñ **te‘ālī** vü taḳaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 14*). [*te‘ālī,*]

te‘āruż: Hücum etmek, karşılık gelmek.

1. Olurdu perde-i ‘aşḳ ol temāruż
İnanan ṭa‘n itmezdi **te‘āruż** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 34*). [*te‘āruż,*]

te‘āruż iyle-: Hücum etmek, karşılık gelmek.

1. Dile çün ğam te‘āruż iyle idi
Gözi gibi temāruż iyle idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 29*). [*te‘āruż iyle-, -r*]

teb: Ateş, hararet, sıcaklık.

1. Bu ğam ğam yüki üzre oldu ser-bār
Şan eski ḥasteye tāze **teb** irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 39*). [*teb,*]
2. Büt-i gül-rengi **tebden** oldu bī-reng
Teni tāb üzre düşmiş müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 52*). [*tebden, -den*]

tebeddül: Başka şekle girme, değişme, tagayyür.

1. Tagayyürden münezzeh pāk zātuñ
Tebeddülden muraddur şıfātuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 76*). [*tebeddülden, -den*]

teb-i ğam: Dert ateşi.

1. Teb-i ğamdan şolup taze nihâli
Harâb olmuş harâbat içre hâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 25). [teb-i ğam, -dan]

teb-i hicrân: Ayrılığın can yakan harareti.

1. Felek çün itdi yârından anı ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi gül-i zerd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 20). [teb-i hicrân,]

tecâhül: Cahil gibi görünmek, bilmezlenmek.

1. Resm ile **tecâhül** itdi Leyli
O miskîn anaya virdi tesellî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 7). [tecâhül,]

tecâhül it-: Bilmezlikten gelme.

1. İşidüp bunu ol serv-i temâyül
İdüp ‘îrfânı yüzünden tecâhül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 108). [tecâhül it-, -üp]

tecdîd olun-: Yenilenmek.

1. Yapuşdı döstunuñ destine ol dem
Yine tecdîd olundu ‘ahd-i muhkem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 34). [tecdîd olun-, -dı]

tecellî it: Görünmek, ortaya çıkmak.

1. Tecellî itmez andan rûy-ı cânân
Benüm bādâma dönmişdür mişâlim (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 178). [tecellî it, -mez]

tecessüs iyle-: Araştırmak, gizlice soruşturmak.

1. Tecessüs iyelerüz eṭrâf u eknâf
Ḳabâ’ilden gerek a‘vâm u eşnâf (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 93). [tecessüs iyle-, -r, -üz]

tecvîd: Kur’an okumadaki kuralları gösteren ilim. Kaynak:Kubbealtı Lugatı.

1. Ki taḥşîl iyleye ‘ilm ü kitâbet
Hecâ vü ḥarf u **tecvîd** ü kırâ’at (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 126). [tecvîd,]

tedbîr: Önlem, hazırlık.

1. Çatup **tedbîr** iderler başlarını
Budur **tedbîr** atup tîr-i kazâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 77*). [*tedbîr,]*

tedbîr: Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.

1. Nigârûn depredürken zülfi zencîr
Karâr u şabr Mecnûn'a ne **tedbîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40*). [*tedbîr,]*
2. Yapışdum uş rızâ kulbına nâ-çâr
Eger **tedbîr** ile olaydı kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 17*). [*tedbîr,]*
3. Anuñ her şafhası biñ biñ sabağdur
Anuñ bir yüzi **tedbîrûñ** hisâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 7*). [*tedbîrûñ, -üñ]*

tedbîr: Bir kişi üzerine yapılan tasarruf, muamele, müdahale.

1. Benüm gibi çü yârin olasın pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña **tedbîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 34*). [*tedbîr,]*
2. Tırâş itdi refîkı kendü kaldı
Didi anı gören kim bu ne **tedbîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 13*). [*tedbîr,]*
3. Beli zâf ile egri toğru **tedbîr**
Delîl ü reh-nümâ çün Hızır-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28*). [*tedbîr,]*

tedbîr it: Önlem almak; hazırlanmak.

1. Çatup tedbîr iderler başlarını
Budur tedbîr atup tîr-i kazâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 76*). [*tedbîr it, -er, -ler]*

tedbîr kıl: Tedbir almak: (Bir işi önlemek veya yapılmasını sağlamak için) Gereken hazırlıkları yapmak, gerekli çârelere başvurmamak.

1. Dür-i nâ-süfte içün kıldı tedbîr
Revân tağdan tağa sa'y ile çün bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 74*). [*tedbîr kıl, -dı]*

tedbîr-i firāk: Ayrılığın tedbiri.

1. İrdi çün kavı-ı felekden cānuma tîr-i firāk
Kalmadı ölmekten özge daği **tedbîr-i firāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 2*). [*tedbîr-i firāk,]*

tedbîr-i puhte: Olgun düşünce.

1. Diline düşdi bu **tedbîr-i puhte**
Ki isteyü gide ferzend-i hāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 24*). [*tedbîr-i puhte,]*

te'dīb it: Terbiye etmek, haddini bildirmek.

1. ‘Aceb mi ma‘reke olursa bāzār
Bu harf ile harifi itdi te‘dīb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 177*). [te‘dīb it, -di]

te‘dīb iyle: *Haddini bildirme.*

1. Ol anı rıfı ile iylerdi te‘dīb
Didi Zeyd’e ki germ olma ziyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 132*). [te‘dīb iyle, -r, -di]

te‘essüf: *Eseflenme, kederlenme, tasalanma; acıma.*

1. Akıtdı gözlerinden hūn-ı şāfı
Te‘essüf gamları başına üşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 79*). [te‘essüf,]

tefekür: *Düşünme.*

1. Düzilmez söze bî-‘aql u **tefekür**
Mecāz āteşlerinden puhte olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 12*). [tefekür,]

teferrüc: *Bakmak, seyretmek.*

1. Müjeñden gül yüzüne çeşm-bend it
Teferrüc ‘āleminden çeşmi bend it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 100*). [teferrüc,]

teferrüc it: *Dolaşmak, gezmek.*

1. Niçün Leyli teferrüc ide bāğı
Dil-i Mecnûn çeker cevri ü cefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 150*). [teferrüc it, -e]

teferrüc iyle: *Seyretmek, bakmak.*

1. Zihî ‘āşık ki müstağnî temāşā-yı tecellādan
Cemāl-i ‘āşkı her lahza teferrüc iyleyen ‘āşık (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 3*). [teferrüc iyle, -yen]

teferrüc kılmag: *Seyretmek.*

1. Teferrüc kılmag meyl itdi hayli
Semen-sā sünbülüne tāb virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 60*). [teferrüc kılmag, -a]

teftiş it: *Araştırmak.*

1. Dil-i Mecnûn size eyler mi meyli
Bilüp bu hāli ol teftiş iden merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 159*). [teftiş it, -en]
2. Adın teftiş idüp hālını şordum
Şeker tengini açup ol şeker-bār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 84*). [teftiş it, -üp]

teftiş it: Sormak, soruşturmak, araştırmak.

1. Nice ıutmiş ĥarābe iıre me'vā
Muıarreb beglerinden itdi teftiş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 5*). [teftiş it, -di]
2. Senûñ 'ařkuña virdi cān-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ ol ġaribi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 97*). [teftiş it, -er, -sen]

teftiş olun: Araştırılmak, soruşturulmak.

1. İñende Leyli diyü itme feryād
Zenûñ teftiş olınsa şad-hezārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 53*). [teftiş olun, -sa]

tegāfûl it: Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak.

1. Kılup şive tegāfûl itdi Leyli
İle in'ām iderken bal u yağın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 30*). [tegāfûl it, -di]

tehdid: Göz dağı verme, birisini korkutma. Korkutulma.

1. Peder **tehdidi** hem ta'n-ı birāder
Ĥuřuřā bir od iyñelü zebāñı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 64*). [tehdidi, -i]

teheccüd: Gece kalkıp namaz kılmaya başlamak.

1. Teheccüd ehlin uyarsun fiğānuñ
Olup erre bařuñı kessün ol tāı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 16*). [teheccüd,]

tehi: Boş.

1. Tehi sine tehi hücre tehi dest
İıi ĥālī hemāñ ĥalbinde yek dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [tehi,]
2. Tehi sine **tehi** hücre **tehi** dest
İıi ĥālī hemāñ ĥalbinde yek dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [tehi,]
3. Tehi sine **tehi** hücre **tehi** dest
İıi ĥālī hemāñ ĥalbinde yek dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 72*). [tehi,]
4. Tehi desti durur bir māl-dāruñ
Nice ġül kim bitürür luıf ile ĥāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 174*). [tehi,]

tehi: Boş, faydasız.

1. Ĥapuñ yā Rab taĥayyür dergehidür
Cihān senden ne şolu ne **tehidir** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [tehidir, -dir]
2. Tehi dilden fiğāñ iyledi anca
Ĥoyup şabr u şararı zār u giryāñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 26*). [tehi,]

tehî: Boş, yalnız.

1. Tehî kalbûn ola a'dāya mā'il
Bu 'ahd üzre eger tûrursañ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 112*). [tehî,]

tehî: Boş II Suskun, susmuş.

1. Tehî diller niye şaklarlar anı
Bu dem bağı delükler kim ider cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 26*). [tehî,]

tehî-dest: Eli boş.

1. Behâsın vir şatun al âşkâre
Çü virdi bu cevâbı ol **tehî-dest** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 59*). [tehî-dest,]

te'hîr it-: Ertelemek; geciktirmek.

1. Ol itmezdi talebde gerçi takşîr
Velî maţlûbı te'hîr itdi Takdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 34*). [te'hîr it-, -di]

te'hîr it: Ertelemek.

1. İdûn ammâ biraz bu hayrı te'hîr
Ki bu türvende verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 60*). [te'hîr it, -ûn]

te'hîr iyle: Ertelemek.

1. Başarsañ nâr-ı dâğı cânuma baş
Atarsañ oda te'hîr iyleme at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 85*). [te'hîr iyle, -me]

te'hîr kıl-: Ertelemek, sonraya bırakmak.

1. (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [te'hîr kıl-,]
2. Kûsûrum görüp itme luţfı takşîr
Bu hayr işdür kerem kıl kılma te'hîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 94*). [te'hîr kıl-, -ma]

tek: Sadece, bir tek.

1. Hemân cüftiyle havfından tûrur **tek**
Gül üzre şacdı nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 78*). [tek,]
2. Didûn kim 'aşk her cüfti kılur **tek**
Gözetdüm ben de ol tavr-ı qadîmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 50*). [tek,]

tek ü t̄āz: Koşmak, koşuşturmak.

1. Tek ü t̄āz it yimedın t̄āziyāne
Bu virāndan yire ur yūkūñi kaç (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 74). [tek ü t̄āz,]

tekarrüb: İki şeyin birbirine yakın olma hali.

1. Teğarrub gösterüp kıldı ri‘āyet
Didi k̄andandur ey servi hırāmuñ (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 38). [teğarrub,]

tekbir iyle: Tekbir etmek, Allahuekber demek.

1. O düşmen fethine iyledi tekbir
Biz anuñ yolına olduğ fedāyi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 152). [tekbir iyle, -r, -di]

tekbir-i feth: Fetih tekbiri. Allahuekber.

1. İder tekbir-i fethi dilde tekrār
Didi bir yār aña kim niçün ey yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 132). [tekbir-i feth, -i]

tekebbür: Kibirlenmek, büyüklenmek, nefsinı büyük görmek.

1. Velı olmaz tekebbür ‘ār ehli
Hişāra varma ey yār-ı hişārı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 46). [tekebbür,]

tekellüf: Sıkıntı, zorluk, külfetli iş.

1. Yine kaçdı tekellüf ‘āleminden
Gezerken bir gün ol eṭrāf-ı deşti (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 6). [tekellüf,]
2. Demidür göçesın ey yār ğāra
Tekellüf ‘āleminden taşradur ğār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 39). [tekellüf,]
3. Taşannu‘la tekellüf oldu şimdi
Adın şofı k̄omış bir ṭurfe fırka (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 84). [tekellüf,]

tekellüm: Konuşmak, söylemek.

1. Tekellümden dili hāmūş olupdur
Zemın-i bî-hayātuñ cānı geldi (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 30). [tekellümden, -den]

tekrār: Üst üste.

1. İder tekbir-i fethi dilde tekrār
Didi bir yār aña kim niçün ey yār (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 132). [tekrār,]

tekrār: *Bir daha, yeniden.*

1. Cigerden zār zār ağlardı **tekrār**
Gezüp ol derd ile cānın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 12*). [tekrār,]
2. Ki hālın ağlamaya aña **tekrār**
Giderken iyleyüp efgân u âh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 12*). [tekrār,]

tekrār it: *Yinelemek.*

1. Du‘â-yı şulhı ol tekrār iderdi
Şalar baş kesmege her kişi tiği (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 104*). [tekrār it, -er, -di]

tekrîr: *Tekrarlama, yineleme.*

1. Dönüp aḥvâlin itdi ‘arz u **tekrîr**
Ki ey iklim-i ‘aşkuñ pādişāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 88*). [tekrîr,]

tekye: *Tekke, dergah.*

1. Bu bed-fikri getürmek ḳalbe ḥāşāk
Cihān bir **tekyedür** iki ḳapusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 151*). [tekyedür, -dür]

tekzîb iyle: *Yalanlamak.*

1. Kim ola iyleye ḥaḳ sözi tekzîb
Ḥarîf anuñ çü bildi ḥırfeti ne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 178*). [tekzîb iyle, -ye]

tekzîb ḳıl: *Yalanlamak.*

1. Edebden ṭaşra girmezdi cevābı
Maḥabbetde anı kim ḳılsa tekzîb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 131*). [tekzîb ḳıl, -sa]

telef: *Boş yere harcama, yıpratma II değersiz, önemsiz.*

1. Velikin ol veled kim nâ-ḥalefdür
Anuñ taḥşîlinün sa‘yi **telefdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 28*). [telefdür, -dür]
2. Ne ehl-i beytüñ üzre şefkatüñ var
Ol atanuñ ḳamu sa‘yı **telefdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 13*). [telefdür, -dür]

televvün: *Renk değıştirme, renkten renge girme; kararsızlık.*

1. Televvün ehli bed-ḥüya inanma
Kişi itmeyicek ‘ahde vefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 176*). [televvün,]

temām: Son.

1. Anı zikr itmeyen olmaz müselmān
Temām olsa bulur bu söz kabūli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 41*). [temām,]

temāruz: Hasta gibi görünmek.

1. Dile çün gam te'āruz iyeler idi
Gözi gibi **temāruz** iyeler idi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 30*). [temāruz,]
2. Olurdu perde-i 'aşk ol **temāruz**
İnanan ta'n itmezdi te'āruz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 33*). [temāruz,]

temāşā it-: Seyretmek.

1. İden didārını 'aşkuñ temāşā
Cemāl-i ğayra gönliñ vire hāşā (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 17*). [temāşā it-, -en]

temāşā iyle: Seyretmek.

1. Añun şahfi zemāne defteridür
Temāşā iyleyüp Mecnûn bu bezmi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 37*). [temāşā iyle, -yüp]

temāşā-yı gülistān: Gülbahçesini seyretmek.

1. Temāşā-yı gülistān itdi Leylī
Gülüñ gülşende bey'in fāsīd itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 4*). [temāşā-yı gülistān,]

temāşā-yı tecellā: Allah'ın sıfatlarının yansımalarını seyr etme.

1. Zihī 'āşık ki müstağnī temāşā-yı tecellādan
Cemāl-i 'aşkı her lahza teferrüc iyleyen 'āşık (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 2*). [temāşā-yı tecellā, -dan]

temāyül: Meyletme.

1. Amān vir ey ecel müsta'cil olma
Temāyül yaraşur sen serve ammā (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 5*). [temāyül,]

temekkün iyle: Mekan tutmak.

1. (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 55*). [temekkün iyle,]

temevvüc: Dalgalanmak II Coşmak.

1. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde binâ urduñ cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 17*). [temevvüc,]

temevvüc iyle-: Coşmak, dalgalanmak.

1. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [temevvüc iyle-, -di]
2. Benî ‘Âmir’den âdem-zâde seyli
Temevvüc iyledi tâ hayy-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 48*). [temevvüc iyle-, -di]

temevvüc iyle: Coşmak, dalgalanmak.

1. Taşup kan mevcî aşdı püştelerden
Temevvüc iyledükçe kan bihârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 177*). [temevvüc iyle, -dükce]

temkîn: A. ağırbaşlılık, usluluk, kudret, kararsızlıktan kurtulup huzur ve sükuna mazhar olmak.

1. Yürirsın ‘aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u **temkîn** ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [temkîn,]

temr: Taze hurma, rutab.

1. Kelâm u şi’ri şîrîn **temre** beñzer
Dilinde küh-i enbüh idi endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [temre, -e]

ten: Beden, cisim, gövde, vücut.

1. Cānumdan uyuvirdi baña yoksa cān mıdur
Kūyuñ itinden iylemezem ben **tenüm** dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 7*). [tenüm, -ü, -m]
2. Teni at vü yüzi insāna beñzer
Cemāli dil-ber ü zülfi dil-âvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42*). [teni, -i]
3. Ziyāde şeb-çerāğa beñzemiş kim
Teni ser-tā-ka-dem rûh-ı revāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 47*). [teni, -i]
4. Yidükçe şîr ü şekkerden ğidālar
Biterdi **tende** mihr ile vefālar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 70*). [tende, -de]
5. Bürehne cismi ince mūya dönmiş
Tenin mū қаplamış āhūya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 30*). [tenin, -i, -n]
6. Sepîd olduğı-çün sevme **tenini**
Қара günler getirür cāna kini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 53*). [tenini, -ini]
7. Qıla cismüm kılı biñ dürlü feryād
Tenüm mūy-ı miyān-ı mūra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 9*). [tenüm, -üm]
8. Tūtuşmış cān u **ten** táb-ı serāba
Қarışmış reng ü rūyı bahtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 98*). [ten,]
9. Teni al olmadın her yād elinden
Egerçi gezdiler çok tağ u şahrā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 56*). [teni, -i]
10. Қurumaқdan **teni** tábūta dönmiş
O tábūt içre cān kim қаyğuludur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 118*). [teni, -i]

11. Gelüp kime idersin merhabâyı
Ko şol cānı ki **tenden** el yumışdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 31*). [*tenden, -den*]
12. Hicâb olmazdı cāna bu **ten** ü pöst
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldu kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [*ten,]*
13. Ter ü taze **teni** şan dürr-i meknûn
Benefşe dâ'ire çekdi semende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 8*). [*teni, -i*]
14. Yire yağmur yerine kan yağardı
Yatur cāndan **ten** ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [*ten,]*
15. Şanur gören **tenin** yüz başlu tinnin
Görinür farkı üzre berķ-ı miğfer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 8*). [*tenin, -i, -n*]
16. Yürekler oynadur **tenlerde** maşsûs
Atuñ oynadığı yir şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 18*). [*tenlerde, -ler, -de*]
17. Bile bir şahş var divâne hey'et
Teni başdan ayağa bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 17*). [*teni, -i*]
18. Döğünmekden **ten** oldu pâre pâre
O bed-baht anı görüp öldi şandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 84*). [*ten,]*
19. Tene râhat dil ü cāna şafâsın
Cigerde derd-i aşkuñ kim düğündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 104*). [*tene, -e*]
20. Bu nûr içredür anuñ yiri zulmet
Tenüñ ol resme nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 125*). [*tenüñ, -üñ*]
21. Teni ehl-i kıyâmet gibi 'üryân
Çıkarup hegbeden giydürdi cāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 78*). [*teni, -i*]
22. Teninde her kılı bir hâra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdâ vü pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 58*). [*teninde, -in, -de*]
23. Eger toprak gerekse gel **tenüm** aç
Baña dırsın du'adan an revânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [*tenüm, -üm*]
24. Yakîn oldu ki cān **tenden** ola dūr
Bir iki gün vücûd-ı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 32*). [*tenden, -den*]
25. Ol ehl-i hâle virdi vecd ü hâlât
Teni ditrer hemân yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 141*). [*teni, -i*]
26. Tenüm bî-cüftdür çün dürr-i nâsüft
Egerçi gayr ile cüft oldu ismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 198*). [*tenüm, -üm*]
27. Arada var velî havf-ı münâfık
Tenüm ma'zûr tüt ger olsa mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 219*). [*tenüm, -üm*]
28. Vücûduñ âb-ı cāndur **ten** ana pöst
Çü ma'nî kurbı ola Kâbe Kavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*ten,]*
29. Olur cānuma kuvvet cismüme zâd
Tenüm perhîz ile efsürde oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 53*). [*tenüm, -üm*]
30. Tuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek hırşından oldu çün **tenüm** dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 63*). [*tenüm, -üm*]
31. İy meyli olmayan **ten** lezzetine
Günüñ geçdi bu müşkil kâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*ten,]*
32. Ten ü tenhâ katından vahşlar dūr
Varup Leylâ'yı âgâh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110*). [*ten,]*
33. Velî **ten** kuvvetinüñ aşlı nândur
Didi 'aşķ aşına ben şuncak el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 116*). [*ten,]*
34. Benî-nev'ün taleb kıl cinse bār ol
Tutalum kim **tenüm** taşdur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 83*). [*tenüm, -üm*]
35. Cihānuñ yana qalmaya bütünü
Tenüm 'üryān u müflis bî-nevādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 87*). [*tenüm, -üm*]
36. Anuñla muhkem olur **ten** hışârı
Hışârı aldı çün ceyş-i seķâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 50*). [*ten,]*

37. Olur mismār-ı dide mīh-ı endām
Tenüñ ne borci kalur çün ne dürci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 69*). [tenüñ, -üñ]
38. Birikdi cân u **ten** kaldı iki ism
Kucuşup mest ü hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [ten,]
39. Şarıldı müşk-i ter gibi harîre
Teni gam micmerinde ‘üd gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 55*). [teni, -i]
40. Şan oldu şems farkı maṭla‘-ı mäh
Tenin garḳ ileyüp bûy-ı ‘abîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 53*). [tenin, -i, -n]
41. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni tâb üzre düşmiş müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [teni, -i]
42. Hızân bergi gibi pejmürde olmuş
Teninden gitdi günden güne kuvvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 7*). [teninden, -i, -(n)den, -]
43. Şacı ‘anber **teni** kâfûra beñzer
Cemâlî cân gülinden tâze yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 22*). [teni, -i]
44. İki de leṭâfetden sirişte
Teni her birinüñ ser-tâ-ḳadem nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 45*). [teni, -i]
45. Tenine virdi anuñ reng-i ‘anber
Bu ‘anberden müferriḥ düzdi ma‘cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 12*). [tenine, -i, -(n)e]
46. Sekâmet şerbetinden içdi cāmı
Eşer itdi **tenine** tâbiş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 43*). [tenine, -i, -(n)e]

teneffüs: Nefes alıp vermek, soluk almak.

1. Kara ṭonlar giyüp feryâd ider zâğ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 29*). [teneffüs,]

teng: Sıkıntılı, dar.

1. Didi ol ḳavme gördüğü ḥaberdan
Ki gördüm Ḳays’ı ḥâlî **teng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 113*). [teng,]
2. Dili pür-ḥûn u cânı ḥaste idi
Göñül **teng** ü deḥân **teng** ü mekân **teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [teng,]
3. Dili pür-ḥûn u cânı ḥaste idi
Göñül **teng** ü deḥân **teng** ü mekân **teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [teng,]
4. Dili pür-ḥûn u cânı ḥaste idi
Göñül **teng** ü deḥân **teng** ü mekân **teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [teng,]
5. Yüzün divâra virdi şanki sâye
Otururdu göñül **teng** ü nefes **teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [teng,]
6. Yüzün divâra virdi şanki sâye
Otururdu göñül **teng** ü nefes **teng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [teng,]
7. Şanasın ḥaste bûlbûldür ḳafes **teng**
Geçerdi şûr ile ol **teng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 183*). [teng,]
8. Mişâl-i şekker iken **teng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 184*). [teng,]
9. Dili gibi yolu da **teng** ü târik
Perî gibi yürürken buldı bir ḡâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6*). [teng,]
10. Nefes **teng** inler ammâ nitekim çeng
Bilin egmiş belâlar yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 20*). [teng,]
11. Hezârân ḡamlara ya‘nî giriftâr
Hişârı **teng** ḳalb-i yârı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 5*). [teng,]

12. Şeker ağzuñ ya kıanda **tenge** girdi
‘Aceb ol kıand-ı şırın kıanda gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [*tenge, -e*]

teng: *Dar II Küçük.*

1. Şanasın ĥaste bülbüldür kıafes **teng**
Geçerdi şür ile ol **teng** içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 182*). [*teng,*]

teng: *Dar, küçük (yer)-sevgilinin ağzının küçük ve dar olmasından kinaye ile- :Ağız.*

1. Adın teftiş idüp ĥālını şordum
Şeker **tengini** açup ol şeker-bâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 85*). [*tengini, -i, -n, -i*]

teng: *Eşya.*

1. İpek bezler ağır altünlu kıat kıat
Şeker **tenginden** oldu ĥâneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 49*). [*tenginden, -i, -nden*]

teng ol: *Eşit olmak.*

1. İpek bezler ağır altünlu kıat kıat
Şeker tenginden oldu ĥâneler teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 49*). [*teng ol, -dı*]

tenhâ: *Yalnız, ıssız.*

1. Aradan ġā’ib oldu ol perî-vâr
Varup **tenhâ** bir arada oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 121*). [*tenhâ,*]
2. Akıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
Anı **tenhâ** huzûra da’vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 71*). [*tenhâ,*]
3. Ten ü **tenhâ** kıatından vaĥşlar dūr
Varup Leylâ’yı āġâĥ idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110*). [*tenhâ,*]

tenhâ: *Yalnız, tek başına.*

1. Yarım yolda beni **tenhâ** kıoyasın
Tutulmadın ġazâle bend-i şayda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 106*). [*tenhâ,*]
2. Bir iki beyt okıyup kııldı zâri
Ġarib ü bî-kes ü **tenhâ** vü ĥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19*). [*tenhâ,*]

tenhâ: *Yoksun, ârî.*

1. Yire yağmur yerine kıan yağardı
Yatur cândan ten ü **tenhâ** bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [*tenhâ,*]

ten-i mecnûn: *Mecnun'un bedeni.*

1. Yazardı levh-ı dilde ol civân-merd
Ten-i Mecnûn'ı dâ'im za'f-ı hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 203*). [*ten-i mecnûn, -ı*]

tenûr-ı âteş-i teb: *Sıcak ateşin tandırı.*

1. Sihir zahmın yemiş âhûya döndi
Zenehdânı **tenûr-ı âteş-i teb** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 55*). [*tenûr-ı âteş-i teb,*]

ter: *Deriden sızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı.*

1. Bahâne iyleyüp ol gül seherden
Dir idi kim ter olmuş gice **terden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 28*). [*terden, -den*]

ter: *Yeni, taze.*

1. Ter iyle âb-ı zikrûñle dehânum
O târik ev ki ismidür anuñ kabır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 62*). [*ter,*]
2. 'Arab tavrı şarındı **ter** 'imâme
Hemişe Nevfel'e hem-şoñbet oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 160*). [*ter,*]
3. Lañif ü **ter** hûş-âyende revâne
Ögüp Leylâ'yı çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 164*). [*ter,*]
4. Keserdi **ter** kumâşı şanki şındı
Nice seyyid seri şalındı pāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 82*). [*ter,*]
5. Gice zâğın uçurdı tır atup **ter**
Açıldı her gözün uyhusı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 2*). [*ter,*]
6. Ter ince pîrehen tâze 'imâme
Hem itdi aña pîrâne naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 80*). [*ter,*]
7. Baña sen **ter** gül idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 74*). [*ter,*]
8. Olur müstağni efsûn u du'adan
Bu **ter** duñter ki añter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 23*). [*ter,*]
9. Delürdi tağa düşdi haste bülbül
Diken urur ezelden **ter** güle el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 63*). [*ter,*]
10. İki **ter** gül bitürdi şanki bir şâh
Elif gibi iki çoğru vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 140*). [*ter,*]
11. Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
Gül endâmuñ **ter** idi yâsemenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 123*). [*ter,*]
12. Tadı şekker mizâcı zencebilî
Tonatmış **ter** çiçekler şahn-ı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 29*). [*ter,*]

ter gül: *Taze gül, gonca.*

1. Nitekim beyzâdan tûñi-beçe ser
Bitürmiş dâmen-i küñ eyle **ter gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 13*). [*ter gül,*]

ter ol: *Canlı ve taze olmak.*

1. Bahâne iyleyüp ol gül şeherden
Dir idi kim ter olmuş gice terden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 28*). [ter ol, -muş]

ter ü taze: *Taptaze.*

1. Virüp göñlüme dil-ber müjdesini
Ter ü tazeledüñ pejmürdesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 66*). [ter ü taze, -le, -dün]
2. Ter ü taze olup serv-i revânı
Şanavber kâmet ü maḥbûb u mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 6*). [ter ü taze,]
3. Ter ü taze teni şan dürr-i meknûn
Benefşe dâ'ire çekdi semende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 8*). [ter ü taze,]

terahḥum iyle: *Merhamet etme, acıma.*

1. Meger ol âdemî kim ola bîmâr
Teraḥḥum iyleyüp hem-sâline ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 127*). [terahḥum iyle, -(y)üp]
2. Ne yüz virür ne yüzden lezzet alur
Teraḥḥum iyleyüp kıldı naşîhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 127*). [terahḥum iyle, -yüp]

terahḥum kıl-: *Merhamet etmek.*

1. Teraḥḥum kıl ḡamuñ perverdesine
Diriḡ itme deminde raḥmetüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 82*). [terahḥum kıl-,]

terâne: *Nağme, ezgi, âhenk, ses.*

1. Hôş öğretti cihâna ‘aşk-bâzı
‘İrâk ile Hicâz’a bu **terâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 129*). [terâne,]
2. İşi anuñla ‘ayş u ‘işret oldı
Ġazeller idüp ırlardı **terâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 163*). [terâne,]

terâzû: *Terazi; tartı.*

1. Yunup ġitmedi ḡalbinden ġubârı
Çü yitdi gevherine hem **terâzû** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 29*). [terâzû,]

ter-benefşe: *Taze menekşe, yeni açmış menekşe.*

1. Döşedi **ter-benefşe** ferş-i sincâb
Güler bâbüna rişine cihânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 4*). [ter-benefşe,]

terbiyet: *Besleyip büyütmek.*

1. Ataya **terbiyet** çün vâcib oldı
Pes oğlu sünnetine râğıp oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 95*). [*terbiyet,]*

ter-duhter: Taze, genç kız.

1. Güzel ğilmân u **ter-duhter** cevârı
Žiyâda ay ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*ter-duhter,]*
2. Güzel ğilmân u **ter-duhter** cevârı
Žiyâda ay ile ahterce varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [*ter-duhter,]*

ter-gonca: Taze gonca.

1. Ne gün ne kamer vardur yüziñ gibi tâbende
Derdüñle dil-i Mecnûn **ter-gonca** gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 9*). [*ter-gonca,]*

ter-gül: Taze, yeni açmış gül.

1. Öpüp **ter-gül** gibi şundi sebük-dest
Bağup Mecnûn bu mektûba kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 160*). [*ter-gül,]*
2. Kõdî pervânesin âvâre hayrân
Diriğâ hâke düşdi tâze **ter-gül** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 91*). [*ter-gül,]*

terk it: Terk etmek, vazgeçmek, bırakmak.

1. Şevâbuñ saña yapmaz bu harâbı
Beni **terk it** kõi eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 117*). [*terk it,]*
2. Bu cünbişden de döndi âşikâra
Selâmet terk idüp İbnü's- Selâm'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 41*). [*terk it, -üp]*
3. Er ölse oturırđı iki yıl zen
Bir evde oturırđı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 97*). [*terk it, -üp]*
4. Diyesin hâzretine bu kelâmı
Ki terk itdükte Leylî cism-i hâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 95*). [*terk it, -dük, -te]*
5. Dilinde ğuşşa vü endüh-ı enbüh
Kõdî deyyârı terk itdi diyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 15*). [*terk it-, -di]*
6. Ki 'ömri geçdi terk itmez o geşti
Kılur bed-nâmlar bezminde ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 104*). [*terk it, -mez]*
7. Cihândan bî-haber Leylî ğamında
Dönüp terk itdiler ol derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 121*). [*terk it, -di, -ler]*
8. Yalancılarda n'iyler 'aşk genci
Çü terk itdün geçen 'ahd u karârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17*). [*terk it, -dün]*
9. Diyârum terk idüp ğitmiş degöldüm
Koyup beytümü düşdüm ğurbete uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 44*). [*terk it, -üp]*

terk iyle: Bırakmak, terk etmek.

1. Ki ey cân-ı peder **terk iyle** ğaflet
O yol kim aña miñnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 82*). [*terk iyle,]*

2. Niçün terk iyleyüp geldün maḳāmuñ
Didi kim geldüğüm yir şehr-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 40*). [terk iyle, -yüp]

terk-i 'işret ü bezm iyle: Meclisi ve eğlence yerini terk etmek.

1. Dil-i Mecnûn'a nice miḥribāndur
Çü terk-i 'işret ü bezm iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 165*). [terk-i 'işret ü bezm iyle, -di, -ler]

ter-penbe: Taze pamuk.

1. Yaraşmaz sen oturasın türābe
Senün **ter-penbedür** cismün ben āteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 79*). [ter-penbedür, -dür]

ter-sebz: Taze yeşillikler.

1. Güzel **ter-sebz** hōş bustān var idi
Yeşil hülle giyer her naḥl şan hūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 100*). [ter-sebz,]

ter-terāne: Far. yeni makamlı, yeni âhenkli.

1. Dehānı huş ü ḳavli **ter-terāne**
Dilinden geh ḡazel ḡāhī ḡazāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 132*). [ter-terāne,]
2. Bedīhī şî'r ü nāzūk **ter-terāne**
Yir içerdı anuñla hōş geçerdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 66*). [ter-terāne,]
3. Eger vāḳi' olursa vāy ne hōş hāy
Ne rüh-efzā idi bu **ter-terāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 33*). [ter-terāne,]

tertīb: Düzen, sıra.

1. Bu **tertīb** üzre nazm itdi cevāhir
Didi ol nā-bedid olan remide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 2*). [tertīb,]

tertīb-i kāmīl: Tam, mükemmel düzen.

1. Zihī mülk ü zihī ḥükm ü zihī şāh
Zihī **tertīb-i kāmīl** bārekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 70*). [tertīb-i kāmīl,]

tesbīh: Allah'ı zikir ve tenzih ederken sayının anlaşılması için kullanılan, ibrişim veya ipliğe dizilmiş, çeşitli ağaç veya taşlardan yapılmış, genellikle 33 veya 99 tânedden meydana gelen dizi.

1. Anuñ-çün ḳanı ḳurur erḡuvānuñ
Alur **tesbīh**ni elden çenāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 25*). [tesbīhini, -i, -n, -i]

tesbīh oku: Allah'ın güzel isimlerini söyleme, tekrar etmek.

1. Oğur tesbîh âvâzın idüp tîz
Hevâda tâc u tavk ile hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 40*). [tesbîh oğru, -r]

tesellî: *Avuntu.*

1. Saña cevr itdi sürersin şafâyı
Didi kim baña yitmez mi **tesellî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [tesellî,]

tesellî bul: *Acı ve sıkıntıyı unutmak, avunmak.*

1. Tesellî buldı sâkin oldı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 92*). [tesellî bul, -dı]

tesellî vir-: *Avutmak, tesellî etmek.*

1. Resm ile tecâhül itdi Leylî
O miskîn anaya virdi tesellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 8*). [tesellî vir-, -di]
2. İşitdi çünkü Mecnûn nâm-ı Leylî
Tesellî virdi ümmid-i tecellî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 62*). [tesellî vir-, -di]

te'sîr: *Bir nesnenin, bir hâlin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, etki.*

1. İrağ olduğça **te'sîri** kavîdür
Ziyâde olduğınca bu'd-ı şûret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 44*). [te'sîri, -i]
2. Zârûretten düzüpdür ihtiyârı
Ne **te'sîri** ola bu ihtiyârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 3*). [te'sîri, -i]

te'sîr it: *Etkilemek.*

1. Revân oldı yaşı te'sîr idüp derd
Gezüp rakş ile Mecnûn lâ'ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 160*). [te'sîr it, -üp]

te'sîr iyle: *Tesir etmek, işlemek, etki etmek.*

1. Dilüñe iyemez mi nâle te'sîr
Amân virseñ n'ola bu derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 24*). [te'sîr iyle, -mez]

te'sîr-i ecel: *Ölümün tesiri.*

1. Mezellet hırkasın nefse kabûl it
Ki **te'sîr-i ecel** çün zahmet ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 93*). [te'sîr-i ecel,]

te'sîr-i firâk: *Ayrılığın etkisi.*

1. Haşr u neşrûñ ‘arşasın yarın pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sînemden bu **te’sîr-i firāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 6*). [*te’sîr-i firāk,]*

teskîn it: Bastırmak, hâretini yatıştırmak.

1. Semen şahrâsına dürr saçdı haylî
Ki teskîn itdi odın dem’a ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5*). [*teskîn it, -di]*

teslîm it: Bir şeyi gerekli yere vermek.

1. Nihâni baña teslîm itdi nâme
Çıkardı nâmeyi ol bülbül-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 158*). [*teslîm it, -di]*

teslîm it: Bir şeyi sahibine vermek; bir şeyin kullanımını, korunmasını veya mülkiyetini vermek, bırakmak, devretmek.

1. İdüp anı hazine-dâra teslîm
Tırup soñra kilid-i hûş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 96*). [*teslîm it, -üp]*
2. İletdi ‘alî kaşra ‘izzet ile
Aña teslîm idüp her mülk ü mâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 15*). [*teslîm it, -üp]*

teslîm-i takdîr: Allah'ın takdirine teslim olmak.

1. Sürerler âkıbet baluñ şafâsın
İder ‘âkil özin **teslîm-i Takdîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 15*). [*teslîm-i takdîr,]*

teşne: Susamış // çok hevesli, çok arzulu.

1. Kime ağlayayın ben bu cefâyı
Senûñ deşneñ şuyına **teşneyem** ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 95*). [*teşneyem, -y, -em]*
2. Uyup ol pîre itdi ‘azm-i mî‘âd
Olup **teşne** revân oldu Furâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 103*). [*teşne,]*

teşne: Çok susamış.

1. Ciger-güşem nice bir **teşne** yana
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*teşne,]*
2. Ciger-güşem nice bir **teşne** yana
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*teşne,]*
3. Şusuz cân virmege âkreb şudan dūr
Ciger kaniyle **teşne** nice kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 31*). [*teşne,]*
4. Benümle gam feraḥ ben guşşadan şād
Dilüm **teşne** egerçi ğark-ı âbem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 11*). [*teşne,]*
5. Zülâlünden ayırma **teşne** cânı
Kerem iyle ḳo bu ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 104*). [*teşne,]*
6. Demüñ içmege iki **teşne** lebdür
İşaretdür baña kim tırdugun cāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 76*). [*teşne,]*

teşne-leb: Dudağı kurumuş, çok susamış.

1. Bu tahir şu ki deryā-yı edebdür
Zülālün çeşmesine **teşne-lebdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [*teşne-lebdür, -dür*]
2. Bu tahir şu ki deryā-yı edebdür
Zülālün çeşmesine **teşne-lebdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [*teşne-lebdür, -dür*]
3. Sikender **teşne-leb** çün vire cânı
Senün bensüz yirün küh u beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 194*). [*teşne-leb,*]

teşrif it: Şerefliendirmek.

1. İde teşrif okıyup şi'r çün kand
Ol ebyât okıya ben iyleyem güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 132*). [*teşrif it, -e*]

teşvîş-i peder: Baba düşüncesi, baba kaygısı.

1. Ne **teşvîş-i peder** ne havf-ı mâder
Yüzi elde eli yüzde yürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 12*). [*teşvîş-i peder,*]

tevâzü: Alçak gönüllülük.

1. Zamānuñ farkı fevkî ola cāyuñ
Tevâzü her kimün kim ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 103*). [*tevâzü,*]

tevbe: Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

1. Ayağa düşdi istiğfâra geldi
Ki ey küşe-nişin-i Necd **tevbe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 85*). [*tevbe,*]
2. Re'is-i ehl-i hâl ü vecd **tevbe**
Görüp anı tarahhüm itdi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 86*). [*tevbe,*]
3. Anuñ ol tevbesine güş-mālî
Ki **tevbe** 'âşıka 'ayn-ı hañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 9*). [*tevbe,*]
4. Anuñ-çün güş-māl itmek revâdur
Barışmaz **tevbe** ile 'aşk-ı ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 11*). [*tevbe,*]
5. Nitekim penbe-i huşk ile âteş
Yakup **tevbe** hicâbın çak ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 13*). [*tevbe,*]
6. Anuñ ol **tevbesine** güş-mālî
Ki tevbe 'âşıka 'ayn-ı hañadur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 8*). [*tevbesine, -si, -ne*]
7. Kõmadı 'âşıka **tevbe** naşûhı
Sürüp hâke yüzün ol 'âşık-ı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 112*). [*tevbe,*]

tevbe it: Tõvbe etmek.

1. Peder makşûdın u mâder şafâsın
Reh-i 'aşk u hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 5*). [*tevbe it, -e*]

tevehhüm: *Korkmak, vehmetmek.*

1. Peder biçäre çün gördi bu kani
Tevehhüm muhtarib iyledi anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 56*). [tevehhüm,]

tevfik: *Allah'ın yardımı.*

1. Eger açmasa **tevfikuñ** cemâli
Açılmaz sa'y ile 'aqluñ 'ıķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 83*). [tevfikuñ, -uñ]

tevkî: *Padişah buyruklarına çekilen nişan.*

1. Anuñ **tevkî'idur** hatmü'n-nebiyyîn
Fesâhatde aña nükte iden er (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 12*). [tevkî'idur, -i, -dur]

tezerv: *Sülün, kılıkuyruk. Klasik şiirde av hayvanı olarak anılır.*

1. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyuñ murğı olsa bu **tezervüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [tezervüm, -üm]
2. N'ola ger naḥluña aşılsa servüm
Serâyuñ murğı olsa bu **tezervüm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 72*). [tezervüm, -üm]
3. Şalınmak göstere kebg ü **tezerve**
Ala mülk-i çemenden hem ḥarâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 84*). [tezerve, -e]
4. Şurâḥî üzre peymâne **tezerve**
Müzehheb çiniler simîn siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 16*). [tezerve, -e]
5. Hırāmān şanki Firdevsüñ **tezervi**
Añup mâziyi şükr-i ḥâle geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 84*). [tezervi, -i]
6. Ne gülşende hırāmāndur **tezervüñ**
Leb-i la'luñ ne dürlü senge girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 116*). [tezervüñ, -üñ]
7. Öter farkında her servüñ **tezervi**
Açılmış tâze güller cām-be-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 32*). [tezervi, -i]

tezerv-i şîve: *İşveli sülün. II Sevgili.*

1. Tezerv-i şîve vü kebg-i hırāmān
Cemâli ka'be-i şüret-perestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 8*). [tezerv-i şîve,]

tezvîr it: *Aldatmak ve yalan söylemek.*

1. İşüñ hem gerçek olsun itme tezvîr
Ben ehl-i kayd u bendem ol degüldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 34*). [tezvîr it, -me]

tıfl: *Çocuk.*

1. Güzel düşün o **tıfla** iylese cā
Güzel zülfî gibi olurdu şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 79*). [*tıfla, -a*]
2. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz **tıflı** kim çoğardı lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [*tıflı, -ı*]

tıfl-ı habes: *Habeşli çocuk II esmer çocuk (sevgilinin küçük beni bağlamında).*

1. Ruḥı devrinde ḥālî ḥaylî ḥôşdur
Ḥaremde beslenür tıfl-ı Habeş'dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 160*). [*tıfl-ı habes, -dür*]

tıfl-ı şîr: *Aslan yavsusu.*

1. Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre
Ḳatından ürküdüp dirende şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 84*). [*tıfl-ı şîr, -e*]

tıfl-ı tarikat: *Tarikatın küçüğü, tarikata yeni girmiş.*

1. Belüm âḥirde şabra bağladum ben
Belâ pirine ol **tıfl-ı tarikat** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 125*). [*tıfl-ı tarikat,]*

tîg: *Kılıç.*

1. Çû 'ömrümün güneşi vakt ile zevâle yiter
Ḥavâle iylemesün baña **tîgî** düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 5*). [*tîgî, -ı*]
2. 'Aceb mi baş açarsa tîg-ı tîze
Ṭutarsan 'aşıkun başıña **tîgî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 23*). [*tîgî, -ı*]
3. Atılmış ok çekilmiş **tîg** idi ol
Ḳavî olduğu-çün kalb ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*tîg,]*
4. 'Adûya **tîg** tarta dôsta sîm
Ne yiye içe ne şabr ide ne ḥ'âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 134*). [*tîg,]*
5. Yoğ ise uşda **tîg** uş lâ'ubâli
İdem aña nevâziş baña lâyıḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26*). [*tîg,]*
6. Siper olur ḥadeng ü **tîga** dilber
Anuñ kim her dem ola kârî zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 138*). [*tîga, -a*]
7. Ser-i kûh üzre güyâ şems-i ḥâver
Omuzda **tîgî** güyâ mâr-ı Ḍaḥḥâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 11*). [*tîgî, -ı*]
8. Gedâ giymek ne lâyıḳ tâc-ı şâhî
Gözüne nâvek ü başuña **tîguz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 39*). [*tîguz, -uz*]
9. Nâzar-gâha çıḳup bakdılar ile
Beyâbân gördiler pür **tîg** u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [*tîg,]*
10. Ḳılur ol ḳavm-i Leylâ'ya du'ayî
Biz anuñ-çün ururuz **tîg** u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155*). [*tîg,]*
11. Silâḥından gül-i ter gibi ḥaste
Velî pür-'ukde **tîgından** çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 77*). [*tîgından, -ın, -dan*]
12. Ayağın dâma ṭutmuş **tîga** püşti
O miskîni başup şayyâd-ı ḥunî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 16*). [*tîga, -a*]
13. Eger ötmez isen bu demde birkaç
Başuña **tîg** olsun bâl u perrün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 19*). [*tîg,]*

14. urudı ol ılı tıtduğı desti
Alup hem sağ ele **tığı** yuridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 81*). [*tığı, -ı*]
15. Otı **tığ** ola şuyı zehr-i atıl
Nice bir yüklenüp ahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 68*). [*tığ,]*

tığ al: *Kılıç almaq II kılıqla vurmak.*

1. Muayyed olmayasın bend ü ayda
alup düşmen başına tığ çün ber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 109*). [*tığ al, -up*]

tığ ek: *Kılıç çekmek. Saldırmak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.*

1. Yirinden şıçradı çün dīv-zāde
ukalın giydi tığın çekdi def'i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 5*). [*tığ ek, -di*]
2. Muı'em cümle fermânına şāhuñ
ekerseñ tıđuñı uş cān u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 81*). [*tığ ek, -er, -sen*]

tığ ur: *Kılıç vurmak.*

1. Raıbiyle ekişse añ mı anı
Sipāh el bir idüp çün urdılar tığ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 43*). [*tığ ur, -dı, -lar*]

tığ-bāz: *Kılıç oyunu.*

1. Elinden gelmez anuñ cān dirığı
Ne baş kim gelmez andan **tığ-bāzı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 25*). [*tığ-bāzı, -ı*]
2. Miyāncı buldı şulh araya düşdi
açan ire fesāda **tığ-bāzı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 19*). [*tığ-bāzı, -ı*]

tığ-ı bı-amān: *Acımasız kılıç.*

1. Kimi baş virdi tığ-ı bı-amāna
Alup başın ele avmuñ emiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 54*). [*tığ-ı bı-amān, -a*]

tığ-ı bürrān: *Keskin kılıç.*

1. Şeh üzre tā nişār ide cevāhir
utar Mirrih elinde **tığ-ı bürrān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 29*). [*tığ-ı bürrān,]*
2. Bulut olup göge ağdı buhārı
Buhār-ı hūn içinde **tığ-ı bürrān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 179*). [*tığ-ı bürrān,]*

tığ-ı hindı: *Hindistan'da yapılan kılıç.*

1. Bir elde **tığ-ı Hindı** şanki meş'al
Olarda ser-keş olup nitekim kūh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 54*). [*tığ-ı hindı,]*

tîğî sal: *Düşmana kılıçla saldırmak.*

1. Du‘â-yı şulhı ol tekrâr iderdi
Şalar baş kesmege her kişi tîğî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 105*). [tîğî sal, -ar]

tîğ-ı tîz: *Keskin kılıç.*

1. Enügin yavu kılmış şîre döndi
Çeküp tiz tîğ-ı tîzi virdi tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 35*). [tîğ-ı tîz, -i]
2. ‘Aceb mi baş açarsa tîğ-ı tîze
Tutarsan ‘aşıkuñ başıña tîğî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 22*). [tîğ-ı tîz, -e]
3. Cihâne **tîğ-ı tîz** itdi zebânı
Seherden çüş idüp murğ-ı seher-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 38*). [tîğ-ı tîz,]
4. Çekildi üstüñüze tîğ-ı tîzüm
Aķup üstüñüze ķan bahri irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 46*). [tîğ-ı tîz, -üm]
5. Bu ğün boyun uzatdum tîğ-ı tîze
Eger dün cân alup dökđüm ise ķan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 72*). [tîğ-ı tîz, -e]
6. Bitürür ot yirine tîğ-ı tîzi
Ol oķ kim bî-amândur irse cânê (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 86*). [tîğ-ı tîz, -i]

tîğ-zen: *İyi kılıç kullanan kahraman.*

1. Ķanup ķandan yorıldı **tîğ-zenler**
O ğün ķan yağdı tâ aķşam olınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 186*). [tîğ-zenler, -ler]

tîh-ı ğaflet: *Ĝaflet çölü.*

1. Ne şey olsun o kim görmez o nûrı cümle eşyâdan
Ne bilsün tîh-ı ğafletde ķalanlar minnet-i menni (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 11*). [tîh-ı ğaflet, -de]

tık: *Tıkmak, sokmak.*

1. Cigerler pâresin ĥalka **tıkardı**
Ölüm ceysi ki cânlar tüşesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 72*). [tıkardı, -ar, -dı]

tıkıl: *Tıklamak.*

1. Yüreĝi ķopdı ĥulkuma **tıkıldı**
Ümîdi var iken fîl-cümle yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 168*). [tıkıldı, -dı]

tılsım: *Büyü, sihir, muska.*

1. Muĥabbet cāmı cânuña ĝıdâdur
Sen ol gencînesin cândur **tılsımuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 161*). [tılsımuñ, -uñ]

tın: Dinlemek, umursamak.

1. Şu başdan aşdı **tınmazsa** şubaşı
Kaçan bu kışşayı güş itdi şıhne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 30*). [*tınmazsa, -maz, -sa*]

tın: Ses çıkarmak, söz söylemek.

1. Acıdı **tınmadı** amma hâzerden
Belürdükçe tutuşmış perdeden âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 22*). [*tınmadı, -ma, -dı*]
2. Ya **tınmaz** ya uyurdu yâ kaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [*tınmaz, -maz*]

tınâb-ı cefâ: Eziyet ipi.

1. ‘Amüdü derd ü gam u guşşadur **tınâb-ı cefâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 10*). [*tınâb-ı cefâ,*]

tîr: Ok.

1. İrer çün menziline **tîr** gibi
Ne hâşıl cân-ı Kays’a bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 46*). [*tîr,*]
2. Kağan arslan gibi cüş itdi şıhne
Kılı **tîre** dili şemşîre döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 33*). [*tîre, -e*]
3. Alup virmekde başı bî-dirîguz
Dönüp bu tîz haberle ilçî çün **tîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [*tîr,*]
4. Hem egninde zirih Dâvüdü kat kat
Kader yay u kazâlar **tîr** olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 169*). [*tîr,*]
5. Atardı gendü kalhanına **tîri**
Eli irdügi yirde olsa puştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 122*). [*tîri, -i*]
6. Ne hâşıl yağsa yağmur yirine dür
Bu atdukça suhan **tîrini** küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 71*). [*tîrini, -i, -n, -i*]
7. Hâk ecrüñ vire Allah ‘aliyullah
Didi buñı atıldı nitekim **tîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 111*). [*tîr,*]
8. Atarsañ **tîrûñi** hâzır ciger de
Aşarsañ dâra bârî zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 82*). [*tîrûñi, -üñ, -i*]
9. Dilinden atdı aña bir nice **tîr**
Ki ey fâriğ unutduñ anı haylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 6*). [*tîr,*]
10. O toğru yâr o dem cân atdı çün **tîr**
Perî-veş ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [*tîr,*]
11. Velî ‘aşkum yolında toğru **tîrem**
Ol ok kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 144*). [*tîrem, -em*]

tîr: Ok. II Sert söz.

1. Şadef katında anuñ ne işi var
Bu **tîri** iyleyüp pertâb o pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 201*). [*tîri, -i*]

tîr at: Ok atmak.

1. O düşmen fethine açardı başı
Anuñ-çün biz atarduk düşmene tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 151*). [tîr at, -ar, -duk]
2. Gice zâğın uçurdı tîr atup ter
Açıldı her gözün uyhusı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 2*). [tîr at, -up]

tîr çek: Ok çekme, oku germek.

1. Dilerseñ okla isterseñ yayun yaş
Haṭa ile eger çekdümse tîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 69*). [tîr çek, -düm, -se]

tîr ur: Ok atmak.

1. Yarın hışmuñdan urma bağruma tîr
Dileme ola ey merd-i ciger-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 88*). [tîr ur, -ma]
2. Ğazâle ṭavşan uyhusın virürler
Şu deñlü urdı düşmen sîneme tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 31*). [tîr ur, -dı]

tîrâş it: Kazımak, silmek.

1. Tîrâş itdi refîkı kendü kaldı
Didi anı gören kim bu ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 12*). [tîrâş it, -dı]

tîrâş ol: Kazımak.

1. Tîrâş olup ol şüret bu ḳala bir
Didi bu ‘aşk işi birlik işidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 14*). [tîrâş ol, -up]

tîrâş ol-: Tîrâş olmak. II Kazımak, ortadan kaldırmak.

1. Ne ḥod ḥavf u ne ṭa‘n u ne melâmet
Tîrâş olmış cihândan nâmı ḥarfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 7*). [tîrâş ol-, -mış]

tîre: Bulanık, kara, karanlık.

1. Olayduñ ey ḥümâ hem-âşiyânum
Naşîbî tîre zâğun bâğa düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 203*). [tîre,]
2. Bunun ḥâki siyehdür âbı tîre
Bu bahruñ nef’inün yokdur şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 178*). [tîre,]

tîr-endâz-ı ḥâver: Sabah doğuşunun ustaca atılmış okları.

1. Seḥer-geh çünki tîr-endâz-ı ḥâver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 1*). [tîr-endâz-ı ḥâver,]

tîr-i bürrân: Keskin ok.

1. Du‘ā  ozın vel  anda  açardı
O c nibden atılsa **t r-i b rr n** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 113*). [*t r-i b rr n,]*

t r-i fir k: *Ayr lık okları.*

1.  rdi   n  avs-  felekden c numa **t r-i fir k**
 almad   lmekten  zge da i tedbir-i fir k (*Leyl  v  Mecn n, G zel 1, Mısra 1*). [*t r-i fir k,]*

t r-i  az : *Kaza oku.*

1.  atup tedbir iderler ba larını
Budur tedbir atup t r-i  az yı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 77*). [*t r-i  az , -y ]*

t r-i k ne: *D  manlık oku.*

1. G t rd  aradan ceng   cidal 
 ekildi **t r-i k ne** s nelerden (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 37, Mısra 33*). [*t r-i k ne,]*

t r-i neberd: *Sava  oku.*

1. Atar mı y rına t r-i neberdi
O c n kim oldu ‘a   odiy le ma b   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 142*). [*t r-i neberd, -i]*

tiry k: *Baz  hastalıklara ve zehirlenmeye kar ı kullanılan ila ; macun; panzehir.*

1. Ecelden  ayri yok zehr ne **tiry k**
Yara  itdi  ava a  ve  ve (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 12*). [*tiry k, -i]*
2. Olur tiry k-i ekber  asteye mevt
Ecel destinden  rdi   n bu **tiry k** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 74, Mısra 59*). [*tiry k,]*
3. Hüner va tinde ol meyd n eridür
Nice zehre girüp **tiry k** ider ‘a   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 103*). [*tiry k,]*

tiry k ol: *Panzehire d n  mek.*

1. Biri oldu sel sil b ri a l l
Bel  v   fet olsa c na tiry k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 169*). [*tiry k ol, -sa]*

tiry k-i ekber: *Panzehir // macun.*

1. Olur **tiry k-i ekber**  asteye mevt
Ecel destinden  rdi   n bu tiry k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 74, Mısra 58*). [*tiry k-i ekber,]*

t z: *Keskin.*

1. Çıkar her bir delükden bir nevā **tîz**
İder ‘uşşâk bağrın rîze ney-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 117*). [tîz,]
2. Didi bir kâtibe kız gördi Loğmân
Kime **tîz** oldu bu şemşîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 82*). [tîz,]
3. Oğur tesbîh âvâzın idüp **tîz**
Hevâda tâc u tavk ile hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 40*). [tîz,]
4. Rücûm-ı ‘avne **tîz** itdi ‘inânı
Ġarîb ü nev-civân idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 120*). [tîz,]
5. Alup virmekde başı bî-dirîğuz
Dönüp bu **tîz** haberle ilçi çün tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 41*). [tîz,]
6. Nice içmiş ciğerden **tîz** geçerken
Her ok kim yay bağrından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 70*). [tîz,]
7. Şer ü şûr ile tünd **tîz** çün şîr
Hurûş u çûş ile çün pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [tîz,]
8. Yiñi **tîz** iğne güyâ eski beze
Ġarışdı ol iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38*). [tîz,]
9. Uçardı zâğ ürküp şâh-be-şâh
Bu peykân-ı hîtâbı atdı çün **tîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 73*). [tîz,]

tîz: Çabucak, derhal, hemen.

1. Enügin yavu kılmış şîre döndi
Çeküp **tîz** tîğ-ı tîzi virdi tâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 35*). [tîz,]
2. Varup Leylî anasına didi **tîz**
Ki tâ şefkat ide cân pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 168*). [tîz,]
3. Koyunı kurd ile barışdurur **tîz**
Mürüvvet-kâna ihsân menba‘ıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 110*). [tîz,]
4. Ya seni öldürürem yâ beni **tîz**
Yemin itdi añup ol Kirdgâr‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [tîz,]
5. Küşâde oldu sen de olma maḥzûn
Ol âşufte olup bu nükteden **tîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 77*). [tîz,]
6. Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola **tîz**
Boyı naḥl u lebi şîrin ruḥabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 96*). [tîz,]
7. Ecel çengeli **tîz** uzatdı ḳabza
Maraḫdan çün şifâ vaḳti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 56*). [tîz,]
8. Çerâğ-ı Leylî ḥayretten uyandı
Dil uzatdı zebân-ı ‘âşıka **tîz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 159*). [tîz,]
9. Tiz ol kim kâr-bân göçmişdür irden
Bu yidi başlu ejderhâ-yı ḥûn-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 76*). [tiz,]

tîz ḥançer: Keskin ḥançer.

1. Elünde râ olursa **tîz ḥançer**
Dü ‘âlem râyuña olur musaḥḥar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 19*). [tîz ḥançer,]

tîz-bîn: Keskin bakış.

1. Ne izḥâr ide anı sa‘y-ı merdüm
Göze gözlük ki virür **tîz-bîni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 123*). [tîz-bîni, -i]

tiz-reftâr: Hızlı giden.

1. Ağular her kimi şokarsa defî
Kanatlu kuş gibi **tiz-reftâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 67*). [*tiz-reftâr,]*

toğ: Doğmak, ortaya çıkmak, görünmek.

1. Ki **toğar** anuñ içinden nice ğurâb-ı cefâ
Cihân didükleri bir köhne haymedür kim anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 8*). [*toğar, -ar]*
2. Güher dürr **toğmadı** kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*toğmadı, -ma, -dı]*
3. Güher dürr **toğmadı** kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 63*). [*toğmadı, -ma, -dı]*
4. Hemân bildi sükût imiş şavâbı
Nice söz tıflı kim **toğardı** lebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 189*). [*toğardı, -ar, -dı]*

toğal: Doğalıdan.

1. Ben o miñnet zâdeyem kim dâye-i devrân beni
Besler anamdan **toğaldan** emzürüp şîr-i firâk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 4*). [*toğaldan, -dan]*

toğrı: Doğru, gerçek; hakikat.

1. Yoğ idi sâyesinden **toğrı** yârı
Gice ağlasa hâlin sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 76*). [*toğrı,]*

toğrı: Doğru, dürüst kimse.

1. Ki hiç şıgırmaz yoluna **toğrınuñ** kec
Çün oğda istiķâmet fâ'ik oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [*toğrınuñ, -nuñ]*

toğrı: Doğru, düz.

1. İrişür **toğrı** ok gibi nişâne
Ol ok kim her nişâne râst vara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 96*). [*toğrı,]*
2. Eger şâd olasın ol ğamdan ölür
Bu sözler **toğru** zen hakkında hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [*toğru,]*
3. İki ter gül bitürdi şanki bir şâh
Elif gibi iki **toğru** vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 141*). [*toğru,]*
4. Serüñe şağ olup derd irmesün hiç
Göze kim **toğrıdur** simîn ayağın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 63*). [*toğrıdur, -dur]*
5. Diyânet mezhebinde 'ayb-nâkem
Giderseñ **toğrı** yola egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 125*). [*toğrı,]*

toğru: Doğru bir şekilde, doğru-dürüst.

1. Ata dede yolınca **toğru** gide
İrişüp itdi ‘aşk-ı lā’ubālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 6*). [*toğru,]*

toğru: Doğru, düz.

1. Kaçan meyl itse qalbün qadd-i yâre
Elif qaddine kıl **toğru** nazâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 70*). [*toğru,]*
2. Elif **toğru** boyı egri kaşı nûn
Ki ya’nî naqşum ile ‘ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 58*). [*toğru,]*
3. Beli za’f ile egri **toğru** tedbîr
Delîl ü reh-nümâ çün Hızır-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28*). [*toğru,]*
4. O **toğru** yâr o dem cân atdı çün tîr
Perî-veş ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [*toğru,]*
5. Velî ‘aşkum yolında **toğru** tirem
Ol ok kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 144*). [*toğru,]*

toğrul: Doğrulamak, yönelmek.

1. Aña demren olurdu bulsa dermân
O cânibden eger **toğruls**a yelmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 115*). [*toğruls, -sa]*

toğur: Doğurmak, dünyaya getirmek.

1. Bu yıl üzere tutar ‘âlem qarârı
Toğurmadı bu gerdün bir sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 161*). [*toğurmadı, -ma, -dı]*

tohm: Bitkilerde döllenme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.

1. İyü **tohm** ek ki hûş-dem hûş-mahaldür
Ki görüp hâşılûn yârin içini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 122*). [*tohm,]*

töhmet: Suç, kabahat.

1. Baña hiç ‘aşk ile **töhm**et dinür mi
Dağı ben bilmezem ‘aşkı yinür mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 5*). [*töhm*et,]
2. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nāmūs u ne nām u neng ü **töhm**et (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [*töhm*et,]

töhmet it: Suçlamak.

1. Kümeyt-i kîne bindi ser-keş oldı
Tolaşdı Nevfel’e töhm

1. Cihāna **toḥm-ı ğavġā** ekdi ol gün
Şu resme kıpdı ğavġā-yı ‘İrākī (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 4). [toḥm-ı ğavġā,]

tok aç hâlin bilmez: Varlıklı olanlar, yoksulların ne büyük geçim sıkıntısı içinde bulunduklarını bilmezler.

1. ‘Aceb midür iderse sa‘y-ı tîmār
Kişi tok olsa bilmez aç hâlin (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 91). [tok aç hâlin bilmez,]

tok ağırlamak güç olur: Tok ağırlamak güç olur. Karnı tok olana yemek beğendirilemeyeceği gibi gönülsüz kişi de memnun edilemez manasında bir atasözü.

1. Güç olur tok ağırlamak didiler
Ġamı helvā idinmiş miḥneti zād (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 88). [tok ağırlamak güç olur,]

toku: Dokumak, işlemek.

1. Çeker şan pâydan peykân-ı hârî
Harîrinden gül istebrak **toḳurdu** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 15). [toḳurdu, -r, -dı]
2. Gözinden akıdur şahrâya deryâ
Harâretten nefes **toḳurdu** geh ġâh (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 17). [toḳurdu, -r, -dı]
3. Dönüp raks ile Necd’e gitdi ser-mest
Giderken âh idüp göġsin **toḳurdu** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 157). [toḳurdu, -r, -dı]

tokun: Temas etmek, dokunmak.

1. Rücûm-ı kahr ile şeytân atarsın
Çü ta‘nuñ taşî kıllâşa **toḳundi** (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 23). [toḳundi, -dı]

tokuz: Dokuz.

1. Şafâ câmiyle şun bâkî müdâmı
Toḳuz yüz bişde bu nazm-ı cevâhir (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 47). [toḳuz,]

tokuz ay: Dokuz ay.

1. Toḳuz ay çün tamâm oldu vü geçdi
Ayuñ on dördi yüzden perde açdı (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 45). [toḳuz ay,]

tol: Dolmak, dolu duruma gelmek (Bir şeyin çok fazla olması bağlamında).

1. Kânı o dem ki **tolardı** göñül şafâ-yı ümîd (Leylā vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 1). [tolardı, -ar, -dı]
2. Ola çün hırmeni vakti semânuñ
Tolar yir gallesinden ola du‘ânun (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 42). [tolar, -ar]
3. Bularuñ hâli **tolıdı** kıyl u kıle
Süñü sıġmadı cehd ile çuvâle (Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 31). [tolıdı, -dı]

4. Virem hem ol kadar sürü koyunu
Dereniñ **tol**a koltuğı koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 92*). [*tol*a, -a]
5. Kelâmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm gayret odi ammâ **toludur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 100*). [*toludur*, -u, -dur]
6. İyü yavuz haber **tol**dı cihâne
Yağup Leylî dilin bu ta'n u gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 6*). [*tol*dı, -dı]
7. Tolup ehl-i temâşâ dâmen-i küh
Kaçan Leylâ'yı medh ile bezerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 52*). [*tolup*, -up]
8. Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi
Tolup vaşf-ı cemâl-i Leylî afâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 97*). [*tolup*, -up]
9. Cihân **tol**dı şadâ-yı şavt-ı gülğul
Gül ü nesrinleriñ her şüh u şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 4*). [*tol*dı, -dı]
10. Diyâr-ı Çîn'e döndi nâfe **tol**dı
Çemende ol perî-peyker perî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 116*). [*tol*dı, -dı]
11. 'Alemler dikdi 'âlemde dü rengi
Tolup berk ü nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 7*). [*tolup*, -up]
12. Nevâsı nağme-i 'uşşâka **tol**dı
Sözi evşâfınuñ süz oldı sâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 8*). [*tol*dı, -dı]
13. Şafağ dâmenlerine kan **tol**ınca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 188*). [*tol*ınca, -ınca]
14. Bu gün nâlemler **tol**dı heft kişver
Cezâsın iyler iseñ her günâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 78*). [*tol*dı, -dı]
15. Şafâ **tol**dı yemîn ile şimâle
Oturup Leylî atasıyla sâdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 132*). [*tol*dı, -dı]
16. Gam-ı aşkı tağulmuş müşke döndi
Tolup gönliñ gam-ı dil-ber kayusu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 69*). [*tolup*, -up]
17. Zemîni gevher-i mâh itmiş enver
Tolup bu nâfe gevher kâsr-ı şeş-tâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 15*). [*tolup*, -up]
18. Gül-i gülzâr ile **tol**sa kenârûñ
Eritdi aşk odi kıldı seni şu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 152*). [*tol*sa, -sa]
19. Hâkikat hikmetiyle gönli **tol**muş
Geçüp âlâyiş-i şüret-peresti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 14*). [*tol*muş, -mış]
20. Aduñ söyle seni fehm itmen ünden
Tolupdur aşk ile bu çeşm ü güşum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [*tolupdur*, -up, -dur]
21. İki yâr u iki müştâk u mehcûr
Cihâna **tol**dı efgânun hürüşü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 93*). [*tol*dı, -dı]
22. Dem-i dil kâtresiyle dâne dâne
Tolar ol katre nâra eyle vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39*). [*tolar*, -ar]
23. Hevâñ odiyle **tolmuşdur** türâbı
Senüñ şevkuñ dilinde müstemirdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 104*). [*tolmuşdur*, -mış, -dur]
24. Kızıl qor olup ol zer **tol**a gürûñ
Eger kim zulm ile yağ idesin cem' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128*). [*tol*a, -a]
25. Ki yirsın mālını qarnuñ **tol**ar mār
Okı tüt pend-i Qur'an-ı Kerimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 140*). [*tolar*, -ar]

tol-: (kadeh) dolmak.

1. Şarâb-ı Tâ'ifi **tol**dı kü'ûsa
Dügün hengâmesi germ oldı gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 126*). [*tol*dı, -dı]

tol-: (Bir duygu insanın içini, gönlünü...) Kaplamak, sarmak.

1. Fiğân **toldı** kamu ilgü içinde
Düşürmiş nâlesinden şûra şîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 72*). [*toldı, -dı*]
2. Gidüp Mecnûn yerine **toldı** Leylî
Kaşâ'id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 10*). [*toldı, -dı*]
3. Göçüp kondı hîşâr-ı âhenine
‘Arab kavmi **tolup** anuñ ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 187*). [*tolup, -up*]

tol-: Dolmak, dolu duruma gelmek (Bir şeyin çok fazla olması bağlamında).

1. Kamu sîrâb-ı âb-ı ihtidâdur
Fürûğı ol fürû‘un **toldı** ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 69*). [*toldı, -dı*]
2. Şafâ vü şevk ile endâmı **toldı**
Muhabbet şan mücessem âdem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87*). [*toldı, -dı*]
3. Kemâle irmedin ol serv-i tâze
‘Acebdür **toldı** ‘uşşâkı Hicâz’e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 164*). [*toldı, -dı*]
4. Olup gün gün ziyâde âşnâyî
Göñülde **toldı** şevk-ı rûşenâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 184*). [*toldı, -dı*]
5. Dili hâli gibi oldu perîşân
Yüreği goncesine **toldı** çün kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 3*). [*toldı, -dı*]
6. Anuñ tâbiyle **tolmış** ol hârâbe
O şerbet kim aña düşen yanardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 78*). [*tolmış, -mış*]
7. Tolardı ol şekerden Mısr u Şâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 56*). [*tolardı, -ar, -dı*]
8. Bitürdi lâleler güller kenârı
Nesîm-i büyü ol eṭrâfa **toldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 115*). [*toldı, -dı*]
9. Gazeller idilüp olındı ta’rîf
Cemâli medh olup âfâka **toldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*toldı, -dı*]
10. Şadâ-yı na’ra **toldı** âsumâna
Öz aşhâbiyle sâlâr-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 12*). [*toldı, -dı*]
11. Yirine derd ü ğam **tolmış** gidüp hûş
Varup yanına yap yap rîkât ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*tolmış, -mış*]
12. Şadâ mevcîyle **toldı** evc-i eflâk
Tırup geh kıl şalar cân selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 26*). [*toldı, -dı*]
13. Fiğân u nâle iyler bülbül-i mest
Münevver havza **tolmış** âb-ı Kevşer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 35*). [*tolmış, -mış*]

tola: Dolamak, sarmak.

1. Olup Leylî de Qays’un mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfi belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 174*). [*tolaşdı, -ş, -dı*]

tolan-: Bir şeyin etrafında gezinmek, dolaşmak.

1. Bilicek anı andan çekdiler el
Anuñ katına ki her seg **tolandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 21*). [*tolandı, -dı*]

tolaş-: Dolaşmak, gezinmek, dolanmak.

1. Țolașurdi ȧucup aȧ boynıñ anuñ
Görenler ȧañlașurdi oynın anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 81*). [*ȧolașurdi, -ur, -dı*]
2. Țolașmasa eger rây ile ilgü
Cihânda bir vefâsuzdur murâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 84*). [*ȧolașmasa, -ma, -sa*]

ȧolaș-: *Dolașmak, zor ayrılır hale gelmek, yakalanmak; gönül vermek, bağlanmak.*

1. Țolașdı birbirine lâm-elif-vâr
İki riște șanasın oldu bir tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 142*). [*ȧolașdı, -dı*]

ȧolaș: *İlișmek, satașmak.*

1. Sen de baña **ȧolașmasañ** ey ejdehâ firâk
Zülf ü ruĥından ayru düşelden ĥabîbümüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 2*). [*ȧolașmasañ, -ma, -sañ*]
2. Kümeyt-i kîne bindi ser-keș oldı
Țolașdı Nevfel'e töhmetler itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 3*). [*ȧolașdı, -dı*]

ȧolaș: *Dolașmak, birbirne sarılmak.*

1. Țolașmış mârâ dönmiş seng içinde
Ġarîb ü bî-kes ü âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 114*). [*ȧolașmış, -mış*]

ȧolaș: *Dolanmak II müptela olmak.*

1. Sen de baña **ȧolașmañ** ey ardıma firâk
Zülf ü ruĥından ayru düşelden ĥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*ȧolașmañ, -ma, -ñ*]

ȧolaș: *Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek.*

1. Șerĥ iylemege ĥâlî **ȧolașmaz** zebân gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 10*). [*ȧolașmaz, -maz*]
2. Kimüñ ĥârî **ȧolașdı** dâmenüne
Șaķınduçka gözüm bîmâr olursın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 8*). [*ȧolașdı, -dı*]

toldur-: *Doldurmak, kaplamak.*

1. Ne yüzüñ ĥâlidür sineñde dâĥun
Kimüñ sevdâsı **toldurdı** dimâĥun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 42*). [*toldurdı, -dı*]

toldur: *Doldurmak.*

1. Yüzin dürdi bilin bükdi çü nâme
Acı șabr âĥusından **toldurup** câm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 69*). [*toldurup, -up*]

ȧolu: *Dolu.*

1. Ȧolı āb-ı zeheb itdü devâtın
Hem almış sâzını Zühre kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 24*). [*Ȧolı,]*

Ȧolin: Dolanmak, kaybolmak.

1. Vefât-ı Leyli için tıtdı yaşı
Ȧolındı çünkü ħurşid-i melâĥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 191*). [*Ȧolındı, -dı]*

Ȧolu: Bir şey ile dolu olan; pek çok, fazla.

1. Cihân kim var olupdur ħudretüñden
Ȧolu ‘ibret olupdur ħikmetüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 10*). [*Ȧolu,]*
2. Kelâmıñ meyvesi gerçi şuludur
Dilüm ġayret odı ammâ **Ȧoludur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 110*). [*Ȧoludur, -dur]*
3. Ola hem sâye-bânı sâye-i gül
Ĥayâl-i yâre **Ȧolu** cām içeydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 79*). [*Ȧolu,]*
4. Beni yıķmaġa tıtmışsın **Ȧolu** ya
Yıķup bünyādumı vîrân sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 38*). [*Ȧolu,]*
5. Çıķam merdâne bu evden ne mirdâr
Cihân kim mâr ile çâĥı **Ȧoludur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 155*). [*Ȧoludur, -dur]*
6. Ki künc-i gencüñi **Ȧolu** zer iyeler
Ĥabîşedür ki ‘arz itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 146*). [*Ȧolu,]*

Ȧolu: İçinde, alabileceġi kadar veya ona yakın derecede kimse veya şey bulunan, dolmuş olan, boş yeri bulunmayan.

1. Ȧapuñ yâ Rab taĥayyür dergehidür
Cihân senden ne **Ȧolu** ne tehîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 74*). [*Ȧolu,]*

Ȧolu: Havanın üst tabakalarındaki su zerrelerinin soġuktan donması ile oluşan ve yere buz hâlinde düşen iri, yuvarlak yağmur tânesi.

1. Ȧolu mânendi başlar yire yağdı
Götürdü gövdeyi ħan seyli taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 92*). [*Ȧolu,]*
2. Ȧızıl od yağdı göğden cânı yakdı
Ȧolu yağdı melâĥat gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 29*). [*Ȧolu,]*

Ȧon: ġıysı.

1. Ȧonuma sür bunı çeşmüme sürme
Ki baña yârsuz mâtem gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 152*). [*Ȧonuma, -um, -a]*
2. Ȧara **Ȧonlar** ġiyüp feryâd ider zâġ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 28*). [*Ȧonlar, -lar]*

Ȧonanma: Elbise, ġiyilecek şey; süslenmek.

1. Kaṭār ile deve çulları dibā
Çekildi tāzī vü buḥtī **ṭonanma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 81*). [*ṭonanma,]*

ṭonat: Süslemek, bezemek, donatmak.

1. Silüp şefkât yeñiyle hem ğubārın
Ṭonatdı öyle dikdi vuşla-i çāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 83*). [*ṭonatdı, -dı]*
2. Ṭadı şekker mizācī zencebīlī
Ṭonatmış ter çiçekler şahın-ı bāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 29*). [*ṭonatmış, -mış]*

ṭoprağ: Toprak.

1. Baña olsun belāsı mūnis-i ḥāk
Beni çün **ṭoprağumdan** ḥaşr ide Ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 105*). [*ṭoprağumdan, -um, -dan]*
2. Taşı baş **ṭoprağı** yanmış cigerdür
Der ü der-bendi muḥkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 92*). [*ṭoprağı, -ı]*
3. Ṭutuşdum yüz şuyın **ṭoprağa** saçdum
Yakup şevka vücūdum İyledüm berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 48*). [*ṭoprağa, -a]*
4. Taşı **ṭoprağı** kızmış ḳora beñzer
O vādide çeker düzaḥ ‘azābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 38*). [*ṭoprağı, -ı]*
5. Ecel ben ḥasteyem baña muḥaldur
Baña dırsın ölürem **ṭoprağum** saç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 55*). [*ṭoprağum, -um]*
6. Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
Ḳara **ṭoprağı** üzre düşdi bī-ḥūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 31*). [*ṭoprağı, -ı]*
7. Ki iyler cevherinden **ṭoprağı** zer
Seḥer-gehden irüp ‘aşḳuñ şabūḥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 110*). [*ṭoprağı, -ı]*
8. Güliken şüreti **ṭoprağa** döndi
Hey-ā-hey ağladı vü itdi feryād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 142*). [*ṭoprağa, -a]*
9. Girüp **ṭoprağa** āḥir yilden indi
Cihānda ‘ömr-i ādem olmasa yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 114*). [*ṭoprağa, -a]*

ṭoprağ: Mezar, mezar toprağı.

1. Beni ḥışmuñ odı da virse bāda
Felek ger **ṭoprağumdan** düze desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 31*). [*ṭoprağumdan, -um, -dan]*
2. Ki döymezi incinürdi pīrehenden
Nice hōş şabr ider **ṭoprağa** şimdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 125*). [*ṭoprağa, -a]*

ṭoprağa var: Ölmek.

1. Varam ṭoprağa bu ṭoprak maḥalden
Bu resme nice dürc-i ḥikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 184*). [*ṭoprağa var, -am]*

ṭoprak: Toprak.

1. Hevālar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur **ṭoprak** gibi zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15*). [*ṭoprak,]*

2. Velî **toprak** saçup yañmadı anı
Kâlup bir güşede ol pîr-i hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 12*). [*toprak,]*
3. Eger **toprak** gerekse gel tenüm aç
Baña dîrsin du‘âdan an revânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 56*). [*toprak,]*
4. Peder gürına dek ‘azm itdi püyân
Görüp ol hâki beñzi oldı **toprak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 29*). [*toprak,]*
5. Hem artar od gibi ‘aşk-ı nihânüm
Bu odı kim ne taş örter ne **toprak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 111*). [*toprak,]*
6. Ki yıl kâldı avuçda gözde **toprak**
Dile dâğ urma dînâr u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122*). [*toprak,]*
7. Varam toprağa bu **toprak** mağalden
Bu resme nice dürc-i hikmet açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 184*). [*toprak,]*
8. Ki anı itmedi âhîrde **toprak**
Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 164*). [*toprak,]*
9. Nice **toprak** ser-i şeh-zâde idi
Nice sebze ki hüşnidür bahâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 170*). [*toprak,]*
10. Gömüldüñ genc iken **topraga** ey genc
O gencüñ kim yiri zîr-i zemîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 128*). [*topraga, -a]*
11. Kuru **toprak** döşek yaşduğ kâra taş
Vaşiyet kılmağa yok âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22*). [*toprak,]*

toprak it: *Yıkmak.*

1. Tağıldı fikri pîrûñ ‘aqlı şaşdı
Egerçi toprak itdi hânümânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 11*). [*toprak it, -di]*

toprak ola: *Ölmek.*

1. Mucîb iyle bu lâl-i pür-kelâli
Ki yüz şuyıyla **toprak ola** cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 71*). [*toprak ola, -a]*

töre: *Âdet, sık yapılan ve benimsenmiş davranış.*

1. Yiñi miñnetde eski **töresinde**
Bağup meyl iyledi Mecnûn o pîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 82*). [*töresinde, -si, -nde]*

toy-: *Kanmak, yetinmek.*

1. Ne cân **toydı** saña ne sen cihâna
Dil-ârâ bâğ idüñ olduñ harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 106*). [*toydı, -dı]*

toy: *Doymak.*

1. Bunı sen ot şanursın gül-şekerdür
Eger **toysañ** bunuñ sen lezzetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 27*). [*toysañ, -sañ]*

toynağ: *Tırnak.*

1. Külâh-ı baht ol atun **toynağıdur**
Sözinde tütü cevlanında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 60*). [*toynağıdur, -ı, -dur*]

toz: *Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.*

1. ‘Adū kaḥrına karşı gitdi mağbûn
‘Adûlar gözlerine **toz** idüm ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 59*). [*toz,]*
2. Baş açup karşı varur gerd-i yâra
Ki ol **toz** ‘aşıkun tâc-ı seridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 71*). [*toz,]*
3. Güle lutf-ı semenden âb virdi
Gümân-ı fitneye **toz** itdi müşkîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 63*). [*toz,]*
4. Başı vü cânı târû gibi dirdi
Ayaḡdan **toz** belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 91*). [*toz,]*
5. Du‘â **tozin** velî anda saçardı
O cânıbdan atılsa tîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 112*). [*tozin, -ı, -n*]
6. Ki irmez **tozına** bād-ı beyâbân
Gözi yaşı yüzinden şırlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 6*). [*tozına, -ı, -n, -a*]
7. Elün altında memlûkündür el-ḥaḡ
Yoluḡda **toz** olan zî-gevher-i pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 73*). [*toz,]*
8. Gözine **toz** görindi tütîyâ-reng
Açıldı bürḡa‘ı çün ol ğubârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 12*). [*toz,]*
9. Ayaḡun **tozi** tâze armağandır
Ṭapuñ ḡadrâ-dimen ey Hızr-dâmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 206*). [*tozi, -ı*]
10. Gice yıldız gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yil görmez **tozını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [*tozını, -ı, -n, -ı*]
11. İrişmez **tozuma** raḡş olsa Şebdiz
Ne kılam n’ileyem kılmaz dil ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 24*). [*tozuma, -um, -a*]
12. Tozuña irmesün avcı semendi
Ayaḡun izine gerd irmesün hiç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 60*). [*tozuña, -u, -n, -a*]
13. Ki genci ḡor yılana kendü yir ḡaḡ
Yi genci ḡalmasun ḡalbünde **tozi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 65*). [*tozi, -ı*]
14. O **tozdan** yüz çevüren başına ḡâk
Vücûdum ḡâk-i ḡamdan döndi âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 74*). [*tozdan, -dan*]
15. Ne yüz var yüzüne bakmaḡa ḡanum
İşigünden ne yil kim almaya **toz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [*toz,]*

tozi: *Ayak tozu.*

1. Tozuñ kuḡlin alur çeşmine ḡâlib
Turur bâm-ı sipihr üstinde Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 32*). [*tozuñ, -uñ*]

tübâ: *Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç { güzelin boyu.*

1. Yirüñ aḡduñ revân olduñ cinâne
Güzel **tübâ** idi ḡadd-i ḡırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 151*). [*tübâ,]*

tudağ: *Dudak.*

1. Şor maḳ ʿaceb degül **tudağın** laʿl-i kân mîdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 1*). [*tudağın, -uñ*]

tûfân: *Her tarafı istilâ edecek şiddetli yağmur, su, sel. II Çok fazla.*

1. Başı üzre direm **tûfânı** yağdı
Varup dergâh-ı Leylî'ye her âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 138*). [*tûfânı, -ı*]

tufeyl: *Asalak, dalkavuk.*

1. Odur maḳşûd aña ʿâlem **tufeyli**
ʿUrûc-ı ʿarş-ı ev-ednâ anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 74*). [*tufeyli, -i*]

tufeyli: *Hayran.*

1. Dönersin dösttan çün devr-i ğaddâr
Biz olduḳ saña nuşretde **tufeyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 135*). [*tufeyli,]*
2. Belâya mübtelâ derde **tufeyli**
Ġam-ı yârından oldu çün demi târ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 2*). [*tufeyli,]*

tuhfe: *Armağan, hediye.*

1. Kimin hâṭır kimin hâme yazardı
Giderdi **tuhfe** andan her maḳâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 55*). [*tuhfe,]*
2. Alup anı çü helvâ vü kaṭâʿif
Hużûr-ı Leylî'ye iltürdi **tuhfe** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 103*). [*tuhfe,]*

tul: *Dul.*

1. Ȳarıya yalvarup hâlini şordı
Didi bir **tul** Ȳarıyam ben fâķire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 23*). [*tul,]*
2. Ȳul oldum bencileyin bu hâķire
Rızâsıyle esîr olup bu âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 24*). [*tul,]*

tulûʿ itme: *Doğmak, ortaya çıkmak.*

1. Ȳulûʿ itmezdi benden mâh-ı Leylî
Ȳızum da ben de uş düşdüĳ yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 88*). [*tulûʿ itme, -z, -di*]

tuman: *Duman.*

1. Ȳatı yağmurı eşk-i derd-mendân
Meger kim âh-ı ʿâşıkdur **tumanı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 53*). [*tumanı, -ı*]

tu'me: Yiyecek, azık.

1. Düşer her murğ u mâhî cevr-i dâma
Aña kim **tu'me** bir loğma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 67*). [*tu'me,]*
2. Ki buña **tu'me** serçedür aña kâz
Dükendi şofrada çünkim nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 208*). [*tu'me,]*

tu'me-i bâz: Doğan kuşunun yiyeceği.

1. Anuñ çün dîve beñzer cümle hûyi
Ne lâyıkdur gurâba **tu'me-i bâz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 101*). [*tu'me-i bâz,]*

tu'me-i hikmet: Hikmet yiyeceği.

1. Gül iken mübtelâ-yı hâr olursın
Şular kim **tu'me-i hikmet** yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 11*). [*tu'me-i hikmet,]*

tümen: On bin, pek çok.

1. Tümen dürr ü semen şekker be-her-vâr
Nice yüz tabla nâfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [*tümen,]*

tu'm-ı şerbet: Şerbetin lezzeti.

1. Nitekim **tu'm-ı şerbet** bala göre
Ne tüterseñ ana göre қоқар düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 126*). [*tu'm-ı şerbet,]*

tünd: Sert.

1. Ne âteş katı yilden **tünd** ü ser-keş
Virün Leylâ'yı kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [*tünd,]*
2. Şer ü şür ile **tünd** tiz çün şîr
Huruş u çüş ile çün pîl-i ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 164*). [*tünd,]*
3. Ser-i tâc üzre güyâ dürr-i meknûn
Ol âhüyü görüp bu **tünd** çün şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 5*). [*tünd,]*

tünd-mâr: Sert yılan. Yabani yılan.

1. Yanından geçdi beñzer **tünd-mâra**
Çün uğradı bu bi-bahta o bed-bâht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 22*). [*tünd-mâra, -a]*

tur-: Belli bir durumda süreklilik göstermek, devam etmek.

1. Yazardı Zeyd anı **turup** kafâda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 12*). [turup, -up]

tur-: Ayağa kalkmak.

1. Silâh-dâr ola tâ ‘azm itse sultân
Ṭurur hem Müşterî ‘azmuña râğıb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 31*). [turur, -ur]
2. Kaçan bu şiveye bünyâd iderdi
Ṭurup şiven urup feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 32*). [turup, -up]
3. Didi tutup elin **tur** ey hevâ-dâr
Seni Leyli taleb iylar aña var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 59*). [tur,]
4. O pîr âgâh olıcak bu haberden
Ṭurup ile haber şordu püserden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 12*). [turup, -up]
5. Ṭurup Mecnûn yirinden mest ü medhûş
Bu resme nevha iylardi kılup cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [turup, -up]
6. Görüp şeyhi selâmı virdi Mecnûn
Ṭurup qarşısına çün şem‘-i rûşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 89*). [turup, -up]
7. Gören âğlardı ol âşufte hâli
Ṭurup çâk itdi bir gün perde vü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [turup, -up]
8. Ki merdüm-zâdedür zât-ı şerîfi
Ṭurup depretti vahşuñ her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 19*). [turup, -up]
9. Ki giydi ol libâsı kâm-nâ-kâm
Ṭurup ortaya ni‘met kôdı nice (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 37*). [turup, -up]
10. Ṭurup çekdi hemân Zeyd‘i kenâra
Didi ahsent zihî hûş-rây u hûş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 54*). [turup, -up]
11. Ṭur imdi çâre iyle vaşl-ı yâra
Şanavber isteyü ‘azm iyle tağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 28*). [tur,]
12. Saña anda ne menzil kôr ne me‘vâ
Sefer ehli iseñ **tur** yatma yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 75*). [tur,]

tur: Bir durumda bulunmak. .

1. Gidüp sevdâ-yı zulmet nûra döndi
Ṭurup Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 53*). [turup, -up]
2. Vañan tutan dehân-ı ejdehâda
Ṭurup mesken düzersin bu vañanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 57*). [turup, -up]

tur: Durmak, belli bir durumda olmak.

1. Yine ‘aqlı gelüp **turınca** Mecnûn
Yalanından ol utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 88*). [turınca, -ınca]
2. Cihan **turduķca** zikr ola kemâlüñ
Koyup kendü belâñı gözleseñ ğayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 8*). [turduķca, -duķca]

tur: Durmak, beklemek.

1. Zemîne **tur** didüñ ṭurdı muķarrer
Semâya dön didüñ döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 29*). [tur,]

2. Zemîne tur didüñ **turdi** muḳarrer
Semāya dön didüñ döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 29*). [*turdi, -dı*]
3. Hemân cüftiyle havfından **turur** tek
Gül üzre şacdı nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 78*). [*turur, -ur*]
4. Tururlar bî-zebân çün şubḥ-ı rüşen
Çü gıce şoḥbetinüñ şem'î yandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 156*). [*tururlar, -u, -r, -lar*]
5. Turup pür-şevḳ Mecnûn-ı seḥer-ḥîz
O birkaç yâr ile çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 7*). [*turup, -(u)p*]
6. Ne şerm-i yâr var ne ḥavf-ı aḡyâr
Eger anda **turasın** oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 41*). [*turasın, -a, -sın*]
7. Baña bu derd ile ölmek muḥaldür
Çık ey cân **turma** cânânsuz bedenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 57*). [*turma, -ma*]
8. Tozuñ kuḥlin alur çeşmine ḡâlib
Turur bâm-ı sipîhr üstinde Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 33*). [*turur, -ur*]
9. Tehî ḳalbün ola a'dāya mā'il
Bu 'ahd üzre eger **turursañ** ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [*turursañ, -ur, -sañ*]
10. Demün içmege iki teşne lebdür
İşâretdür baña kim **turduguñ** cāy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 77*). [*turduguñ, -duḡ, -uñ*]
11. Bu vaḥdet şüretinden oldular dūr
Tururlar birbirine ḳarşu yok dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 151*). [*tururlar, -u, -r, -lar*]

tur: Durmak, ayakta durmak, dikilmek.

1. Tururdi diñleyüp aḡzında barınak
Didi ger faḳr u fâḳum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 50*). [*tururdi, -(u)r, -dı*]

tur: Beklemek, bir yerde kalmak.

1. Görüp Mecnûn bu şahşı ḳaldı ḡayrân
Revân anlara ḳarşu vardı **turdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 21*). [*turdi, -dı*]
2. Bilürem şübhesüz **turmaz** ḳaçarsın
Selâm'uñ ḡönline güç geldi bu pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 100*). [*turmaz, -maz*]
3. Sürerler geh şafâ-yi la'l-i yârı
Turur ḡizmetde bir pîr-i müşekkel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 55*). [*turur, -ur*]

tur: Beklemek, sabretmek.

1. Dönüp iline ḡitmek oldı cehdi
Turup bî-çâre Mecnûn ḡasret ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 165*). [*turup, -up*]

tur: Bir durumun mevcut haliyle kalması.

1. Revân seyr itdi ḡürşîdüñ 'arûsı
Turup İbnü's-Selâm âsüde ḡoş-dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 5*). [*turup, -up*]

tur: Dur, bir dur!.

1. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafası

Ṭur ey gâfil yile söygenme zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [*ṭur,]*

ṭur: Ayağa kalkmak.

1. Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı ṭuş

Ṭurup bir kimse dimiş ol benim uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [*ṭurup, -up]*

2. Ṭurup nâz ile ol serv-i mükerrem

Ki dervîşe taşadduḡ ide dirhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 53*). [*ṭurup, -up]*

3. Ṭurup ‘azm iylediler Necd’e yârân

Ararken buldılar anı pür-endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 26*). [*ṭurup, -up]*

4. Sunup andan yimedi bir nevâle

Ṭurup ol ḥ‘ânî vahşe iyledi baḡş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 41*). [*ṭurup, -up]*

5. Felek devrinde bakup kıldı nâle

Ṭurup haykırdı ol resme şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 25*). [*ṭurup, -up]*

6. Şadâ mevcîyle ṭoldı evc-i eflâk

Ṭurup geh kıl şalar cân selvetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 27*). [*ṭurup, -up]*

7. Ṭurup çarḡa dil uzatdı didi cüst

Ki ey bed-fi’l ü bed-âyîn ü bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 44*). [*ṭurup, -up]*

8. Ki ḡâk-i ravza oldu cümle gül-gün

Ṭurup süsen gibi kabır üze miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83*). [*ṭurup, -up]*

9. Yakup şeb ḡırmenini âteş-i rüz

Ṭurup Zeyd uyḡusundan oldu bîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 81*). [*ṭurup, -up]*

10. İdüp anı ḡazîne-dâra teslim

Ṭurup soñra kilid-i ḡoş-zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 97*). [*ṭurup, -up]*

ṭur: Ara vermek, dinlenmek, soluklanmak.

1. Şabâ gibi yilerdi **ṭurmayup** Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 194*). [*ṭurmayup, -ma, -y, -up]*

ṭur: Bir iş yapmak için harekete geçmek.

1. Belâ def’ olına diyü püserden

Ṭurup himmet biline pîr-i ḡoş-rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 41*). [*ṭurup, -up]*

türâb: Toprak.

1. Nitekim tâze gül saçmak **türâba**

İkimüz de egerçi âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 92*). [*türâba, -a]*

2. Türâba cür‘a-i merdân içürdi

O câmuñ nüş idenler şîşesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 62*). [*türâba, -a]*

3. Girem ol âb-ı rüy ile **türâba**

Vücûdum çün ola âb ile pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 14*). [*türâba, -a]*

4. Yaraşmaz sen oturasın **türâbe**

Senüñ ter-penbedür cismüñ ben âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 78*). [*türâbe, -e]*

5. Yol üze birbirine karşı medhüş

Silüp Zeyd iki gül yüzden **türâbı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 103*). [*türâbı, -ı]*

6. Hevāñ odiyle  olmışdur **t r b **
Sen   şev    dilinde müstemirdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 104*). [*t r b , - *]

t r be d ş: Toprağa düşmek. II  lmek.

1. Mu arr  verd id   düşdün t r be
Cih nda m h u mihr idi cem l   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 108*). [*t r be d ş, -d , -n*]

turağ: Durak, kalınan yer.

1. H k itmiş anı vaşşiler **turağı**
Yili   n  h-  serd-i mest-mend n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 50*). [*turağı, - *]

türbe: Kabir, mezar.

1. Dil uzatdı v   ar a itdi nefr n
Yanup ol **türbe**  zre nitekim   d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 82, Mısra 85*). [*türbe,  *]

turfa: Nadide, az bulunan, değerli.

1. Z r f  t ziler **turfa** hecinler
Ur s  b z u perv z  şah nler (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 103*). [*turfa,  *]
2. Ki ey kekl k saça  andan bu p şe
Bu **turfa**  ah kaha   n irdi kebge (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 28, Mısra 5*). [*turfa,  *]
3. Beni feh  itmemek **turfa** s z mden
Ya arken s nede perv ne dağı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 72, Mısra 56*). [*turfa,  *]
4. Ki ya ni **turfed r** a v l-  devr n
Ya  d ol  ah kaha itd ği anu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 44*). [*turfed r, -d r*]
5. Urur mısın anı püşt-i zem ne
Bu **turfe** sözden ol avcı  utup da   (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 49*). [*turfe,  *]
6. Sen   nedür ę d n ey **turfe** ins n
Didi kim her seçer dil-ber hev s  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 66, Mısra 46*). [*turfe,  *]
7. Taşannu la tekell f oldu şimdi
Adın ş f  komış bir **turfe** fırça (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 76, Mısra 85*). [*turfe,  *]
8. Hem n zulmet bel s n çekdi gitdi
Ne **turfe** derd olur bu mi net-i teng (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 55*). [*turfe,  *]

tur nc : Sarı ile kırmızının birleşmesinden meydana gelen kızıl sarı renk, turunç rengi, portakal kabuğu rengi.

1. Tur nc  ę bę b n gördükçe anu 
Turunca döndü  ays ol civ nu  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 11*). [*tur nc ,  *]

tur nc : Portakal gibi bir meyve.

1. Gören ol ę bę b  olurdu ser-mest
Keserdi hem **tur nc ** yirine dest (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 14*). [*tur nc ,  *]

türk eri: Türk kişi.

1. İşit ol h̄ar yitürmiş Türk erini
Meger bir vā'ize şormış h̄arını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 1*). [*türk eri, -ni*]

turkur: Ayakta tutmak, kaldırmak.

1. Oda şaldı ferāğat mişesini
Oturup hücrede **turkurdu** keydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 25*). [*turkurdu, -dı*]

turş-rû: Ekşi yüzülü, asık suratlı.

1. Getür öp sür yüzüne di zihî la'l
Eger bir **turş-rûdan** göresin cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 117*). [*turş-rûdan, -dan*]

turul: Durulmak.

1. Turulmuş lücce-i enbūha döndi
Sükûnet şân-ı 'aql u zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 16*). [*turulmuş, -mış*]

turunc: Ağaç kavunu denilen ve portakala benzeyen meyve.

1. Turunc oldu ruh-ı nârenci Kays'uhn
Ziyâde oldıgınca renci Kays'uhn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 15*). [*turunc,]*
2. Turuncı ğabğabın gördükçe anuñ
Turunca döndi Kays ol civānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 12*). [*turunca, -a*]
3. O ğonce arturduğca nâz ü ğuncı
Şarardı çehre-i Kays'uhn **turuncı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 10*). [*turuncı, -ı*]
4. Ecel yili anıñ-çün iyledi âh
Turunca döndi çün sib-i gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 61*). [*turunca, -a*]

türvende: Genç, taze.

1. İdüñ ammā biraz bu hayrı te'hîr
Ki bu **türvende** verde gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [*türvende,]*
2. O şeftālū daħi **türvende** gitdi
Nitedür hāl-i hāl-i müşk-dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 120*). [*türvende,]*

tuş: Taraf, cihet, yön.

1. Yiter bir ayda bir kez nefsüme kût
Çün olmadum tuş etmek gözlere **tuş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 59*). [*tuş,]*

tuş: Eş, arkadaş.

1. Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı **tuş**
Tırup bir kimse dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 5*). [tuş,]

tuş gel: Denk gelmek.

1. Hemân âh u dirîğ idi celisi
Ne dem kim bü-yı yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 9*). [tuş gel, -ür, -di]

tüş ol: Yönelmek.

1. Kâtına uğradı bir şahş-ı ma‘dî
Geçerken oldı Mecnûn’a gözi tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 95*). [tuş ol, -dı]
2. Tuş oldı hasreti Mecnûn’a nâ-gâh
Yatur düşmiş yatağı vâdî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 128*). [tuş ol, -dı]
3. Gözi gönli gibi tuş oldı dâma
Meger ol dâma düşmüş gâv-ı deştî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 14*). [tuş ol, -dı]
4. Gözi ol devha-i zîbâya düşdi
Gözi tuş oldı şâh üstinde zâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 25*). [tuş ol, -dı]

tüş ol: Rastlamak.

1. Ne başdan taş seçer ne başı taşdan
Ol âvâre tuş oldı bir süvâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 21*). [tuş ol, -dı]
2. İderken anda cüst ü cû-yı naḥcîr
Tuş oldı kühda Mecnûn’a nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 13*). [tuş ol, -dı]

tüş ol: Rastlaşmak, karşılaşmak, rast gelmek.

1. Hızr da bu şerbete zulmetde kanda tüş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [tüş ol, -ur]

tüş ol: Müptelâ olma, tutulma; rastlama.

1. Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
Bu derdüñ şiddetinden öldi Loḡmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 48*). [tuş ol, -ur]
2. Cihânda her birinüñ n’ola nâmı
Neden tüş oldılar bu hûş şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 63*). [tüş ol, -dı, -lar]

tüşe: Azık, ölmeyecek kadar yenecek şey.

1. Cigerler pâresin ḥalka tıḳardı
Ölüm ceysi ki cânlar **tüşesidür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 73*). [tüşesidür, -si, -dür]

tüşî: Şehname yazarı Fırdevs-i Tûsî.

1. Kimesne bir pula almazdı pencin
Eger Şeh-nâme düzse şimdi **Ṭūsī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 25*). [*ṭūsī,]*

tut-: Tutmak.

1. Elüm **tuta** didüm tütduñ ayağum
Düşürdün eyle kalmadı tayağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 7*). [*tuta, -a]*
2. Tütulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend ile pend ile havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*tütulmaz, -ul, -maz]*
3. Tütulmaz kılsa ‘âlem fikr ü râyı
Hevâ bend ile pend ile havâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [*tütulmaz, -ul, -maz]*
4. Kuma sim ü zeri kum gibi şaçdı
Tutup hem luṭf ile ferzendi destin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 47*). [*tutup, -up]*
5. Tütup ḥalka su’al-i faṣl u cüd it
Di yâ Rab ben ğaribe luṭf-ı ḥâş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 54*). [*tütup, -up]*
6. Bu rakş idüp döner dönmez **tutar** baş
Cefâ vü cevri düşmen çekdi vâfir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 56*). [*tutar, -ar]*
7. Necât isterseñ ammâ **tut** kenârı
Bu deryâ pür-neheng ü ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 180*). [*tut,]*

tut-: Yönelmek, ihtiyar etmek.

1. Müdebirler maḳâmın **tuta** aḥmaḳ
Ḳanı Mecnûn gibi ‘aşḳ ile fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*tuta, -a]*

tut-: Uymak; kabul etmek.

1. Geçer ğam çekmedin **tutar** kenâre
Bu ḥâlet ki âleti ‘aşḳ u hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 166*). [*tutar, -ar]*

tut-: Tutmak, bir nesneyi elle kavramak.

1. Çeküp **tutdı** zimâm-ı nâḳasın saḥt
Ḥaber virdi çağırdı ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 24*). [*tutdı, -dı]*
2. Elüm **tut** oldum üftâde ayakdan
İraḳdan baña çeşme gösterürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 52*). [*tut,]*
3. Ḳaçan zencirden bunda delüdü
Tut elde ḥalka-i zenciri zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 157*). [*tut,]*

tut-: Bürünmek, benzetmek.

1. Dil-i Mecnûn’ı **tutdı** baĝ-ı Leylî
Leb-i şîrîni baĝrum ḥün idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 18*). [*tutdı, -dı]*

tut-: Farzetmek, varsaymak.

1. atık idinme anı nāna zinhār
Yidūn **tut** mālını cümle cihānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 121*). [*tut,]*

tut-: *Tutmak, yakalamak.*

1. Cemālî güldi şan gül-berg-i cennet
Sütûn-ı ayme gibi **tutdı** servî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 83*). [*tutdı, -dı]*

tut: *Tutmak.*

1. Der-i lütfuñda **tutsun** āşiyāne
Eger lütf idesin alka eger ahr (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 32*). [*tutsun, -sun]*
2. Elüm uta didüm **tutduñ** ayağum
Düşürdüñ eyle almadı ayağum (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 7*). [*tutduñ, -duñ]*
3. Gelüp apuña **tutdum** alkasın uş
ılup addümi alka bāb-ı ‘aşa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 62*). [*tutdum, -dum]*
4. Uyarsın ar rakībūñ buyruğına
Elüm utduñ elüm **tutmağ** evvel (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 189*). [*tutmağ, -mag, -a]*
5. Aña yitmez mi ol bend-i ‘āzābı
Melek n’itsün per **tutmuş** delüyi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 99*). [*tutmuş, -mış]*
6. Getürdi **tutup** ikrārı miyāne
Peder āhir boyun **tutup** rızāya (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 120*). [*tutup, -up]*
7. Elüm **tutup** yabāna atmağ imiş
Saña ben cān şataram sen baña dil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 24*). [*tutup, -up]*
8. Şon uci ahr idüp mağbūn düşürdüñ
Elüm **tutup** şu deñlü içdüñ andı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 35*). [*tutup, -up]*
9. elāl itmezseñ anı ālūme vāy
Benüm korkum bu yarın **uta** āzî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85*). [*uta, -a]*
10. Nice **tutmuş** arābe içre me’vā
Muarreb beglerinden itdi teftiş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 4*). [*tutmuş, -mış]*
11. O ‘ömrüm aşılından kıldı maħrūm
utarken sine bu ğam zahmesine (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 101*). [*utarken, -ar, -ken]*
12. Yüzin döndürmeye vü **uta** başı
Şu kim ister melāmetden selāmet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 16*). [*uta, -a]*

tut: *Yönelmek, ihtiyar etmek.*

1. ‘Aceb mi baş açarsa tiğ-i tize
utarsan ‘āşıkuñ başıña tiğı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 23*). [*utarsan, -ar, -san]*
2. Beni yıkmağ **tutmuşsın** olu ya
Yıkup bünyādumı vîrān sen itdüñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 38*). [*tutmuşsın, -mış, -sın]*
3. Ecel yolına **tutdı** çeşm ü ğuşı
Ki pîrî vü za‘îfî vü zebûnî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [*tutdı, -dı]*

tut: *Tutmak, elinde bulundurmak.*

1. Urur mısın anı püş-i zemîne
Bu urfe sözden ol avcı **utup** dağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 49*). [*utup, -up]*

2. urudı ol ılı **tutduı** desti
Alup hem a ele tıı yüridi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 80*). [*tutduı, -du, -ı*]
3. Viâle hâ'ıl olmaz şûret-i beyn
Çü 'âı **tuta** Ev-ednâda menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 39*). [*tuta, -a*]
4. eh üzre tâ niâr ide cevâhir
Tutar Mirrîh elinde ti-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 29*). [*tutar, -ar*]

tut: Tutmak, bir nesneyi elle kavramak.

1. Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
Tutup elümi nice vefâ 'ahdin iden dôt (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [*tutup, -up*]

tut: Kabul etmek, benimsemek.

1. erikem elde olan ni'metüne
Dilegüm **tut** konuam lu-ı hâ it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 23*). [*tut,]*
2. Cihetden taşra **tutdı** âiyânı
Refi-ı pâke uçdı cân-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 38*). [*tutdı, -dı*]
3. Ki yirsin mâlinı arnuñ olar mâr
Okı **tut** pend-i ur'ân-ı Kerimî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 141*). [*tut,]*

tut: Farzetmek, varsaymak.

1. apuñda **tutalım** biñ ola 'âı
apuña nâm-ı ma'ûka ne lâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 73*). [*tutalım, -alım*]
2. ovut göñlüñi döme âhen-i serd
Tutalım yok dilünde şabr u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 47*). [*tutalım, -alu, -m*]
3. Selâmından inen unutmâ bârı
Unutduñ **tutalım** 'ahd-i nihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 19*). [*tutalım, -alu, -m*]
4. Yılana yaraşur çün hâk rûzi
Var ey serv ol çemende **tutma** menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 67*). [*tutma, -ma*]
5. Anañ da öldü **tut** pür-derd ü minet
Evüne gel atañ ocaını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [*tut,]*
6. Bir artu oldu **tut** atuñda vahı
ul idinmek benim gibi civânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58*). [*tut,]*
7. Düşerdi marıkuñ boynına anı
Tutalım dilkü ayd itdi horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 23*). [*tutalım, -alu, -m*]
8. abül iyle sehl iş gibi **tutma**
Dilegüm bu durur ey ana senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 74*). [*tutma, -ma*]
9. Dilüm yok 'arz ide hâlümi saña
Tutalım başdan ayağa cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 103*). [*tutalım, -alu, -m*]
10. Benî-nev'ün aleb ıl cinse bâr ol
Tutalım kim tenüm tadur demürdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 83*). [*tutalım, -alu, -m*]
11. Harâbe baña lâyı menzil oldu
Kem oldu **tut ki** kitünde giyâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 45*). [*tut ki,]*
12. Yıl aldı ya bir avuç hâk-i râhuñ
Üzüldi gülşenüñden **tut ki** bir gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 47*). [*tut ki,]*
13. Ya andan uçdı bir âvâre bülbül
azındı **tut ki** bir harfi kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 49*). [*tut ki,]*

14. Gömüldi **tut ki** bu ‘aşıķ giriftār
Baña dırsın iriş vaķt-i eceldür (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 57, Mısra 52*). [*tut ki,]*

tut: Doldurmak, istilā etmek, görülecek şekilde etrafı kaplamak.

1. Ne biliş ķaldı yādumda ne hd yād
İķm şaşum şu resme **tutdı** yārm (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 57, Mısra 27*). [*tutdı, -dı]*

tut: (Yolunu) tutmak.

1. O da vahş ile **tutdı** dāmen-i kh
Ser-i khuñ anuñ ķn tāci oldu (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [*tutdı, -dı]*

tut: Kat etmeye başlamak, yola koyulmak.

1. Dilerem ol şanemden iyle rzı
Didi bunu v **tutdu** rāh-ı řaħrā (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 69, Mısra 73*). [*tutdu, -du]*

tut: Tutmak, gitmek.

1. Tütardı rāh-ı yāre ķeřm-i rşen
Ki irp bād-ı ġārı yār-ı ġārı (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 49, Mısra 58*). [*ttardı, -ar, -dı]*

tut: Elde bulundurmak, ele almak, kavrayarak eline almak.

1. Bu yil üzre **tutar** ‘ālem ķarārı
Tġurmadı bu ġerdn bir sitāre (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 160*). [*tutar, -ar]*

tut: Yakalamak, yapışmak.

1. Başından **tutdı** dil-dārı ġamını
Yiñi tz ekdi eski yāresine (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 78, Mısra 20*). [*tutdı, -dı]*

tut: Ele geķirmek, yakalamak.

1. Kānı imān ķanı eymān u peymān
Başup kāfir rakıbi **tutduñ** anı (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 39, Mısra 185*). [*tutduñ, -du, -ñ]*

tut: Dut; ak, kara, pembe renkte ekşi veya tatlı, sulu meyve.

1. Yidi bir dāne **tut** gibi anı ġāk
Felek anuñ da drdi defterini (*Leylā v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*tut,]*

tut: ... Durumda kalmasını sağlamak, ... halde bulundurmak.

1. Tütüp tırmaz imiş rastuğı kaşda
Didi söz bitüren bostân-ı cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 68*). [tutup, -up]

tut: Tutmak, yakalamak.

1. Tütüp dāmānumı da‘vet idersin
Baña sālār iken ‘izzet idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 135*). [tutup, -up]
2. Ki bir mūrı **tutup** şokdı dehāna
Çarınca kâhka itdi bu işe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 2*). [tutup, -up]
3. Yitem **tutam** olup şāhın ü şehbāz
Od olup taşda gizlense nihānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 76*). [tutam, -am]
4. Hazer iyle du‘ā-yı nīm-şebden
Tutan her dāmeni kahr ile çün hār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 27*). [tutan, -an]
5. Tutar biñ şir-i mesti çarb-ı desti
Dehāmı gonce-i reyhān-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 62*). [tutar, -ar]

tut: Kapatmak.

1. Niçün gonca gibi **tutduñ** dehānuñ
İrişdi müddeti ‘ahduñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 16*). [tutduñ, -du, -ñ]

tut: Yakmak.

1. Nitekim tu‘m-ı şerbet bala göre
Ne **tüterseñ** ana göre koğar düd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 127*). [tüterseñ, -er, -se, -ñ]

tütü: Papağan.

1. Gül yüzün görse hezārān ol kadar pür-cüş olur
Ey melāḫat **tütüsi** şeker dehenden söyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 5*). [tütüsi, -s, -i]
2. Bunun **tütüsine** oldur ‘alāme
Ki kuşlar kondurur şāh-ı kelāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 185*). [tütüsine, -si, -ne]

tütü: 1. Papağan. 2. Konuşmayı seven, konuşkan.

1. Külāh-ı baḫt ol atuñ toynağıdır
Sözinde **tütü** cevlanında tāvūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 61*). [tütü,]

tütü-beçe: Papağan yavrusu.

1. Nitekim beyzādan **tütü-beçe** ser
Bitürmiş dāmen-i küh eyle ter gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 12*). [tütü-beçe,]

tutış-: Yanmak.

1. Ruḥ-ı Leylî gül-i gül-zâra dönmiş
Dil-i Mecnûn **tutışmış** nâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 30*). [*tutışmış, -mış*]

tütî-suhân: Papağan dilli, papağan gibi tatlı sözlü.

1. Meh idi mâh olsa serv-i ḥōş-büy
Söze kuş kondurur **tütî-suhândur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 55*). [*tütî-suhândur, -dur*]

tütiyâ: Göze çekilen sürme.

1. Geçürmez sa'y ile hergiz nişân-ı mâ-ʿarafnâdan
Mukahhal olmayan gözler ʿinâyet **tütiyâsından** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 7*). [*tütiyâsından, -sın, -dan*]

tütiyâ: Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu // Güzelin ayak tozu.

1. Ki ol lahza ki cânım gide tenden
Nigârün ḥâk-ı pâyî **tütiyâsın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 77*). [*tütiyâsın, -sın, -*]

tütiyâ: Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşı tozu.

1. Ehl-i nazar kılar gözine **tütiyâ** beni
Öldüm seni görüp beni n'iylercin öldürüp (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 4*). [*tütiyâ, -*]
2. Ne ḥâşıl olur aña **tütiyâdan**
Kuzuyıçün қаpa gürk-i beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 64*). [*tütiyâdan, -dan*]

tütiyâ-reng: Sürme renkli. Siyah.

1. Gözine toz görindi **tütiyâ-reng**
Açıldı bürka'ı çün ol ğubârûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 12*). [*tütiyâ-reng, -*]

tütiyâ-yı çeşm: Göz sürmesi.

1. Bu diyâra çün dönesin **tütiyâ-yı çeşm** için
Bizlere öñünde olsun ḥâk-i dergâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 9*). [*tütiyâ-yı çeşm, -*]

tütî-yi şîrîn-leb: Şirin dudaklı papağan, tatlı ağızlı tuti.(Sevgili).

1. Ey **tütî-yi şîrîn-leb** beñzer dehenün қande (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 1*). [*tütî-yi şîrîn-leb, -*]

tutul: Yakalanmak.

1. Yarım yolda beni tenhâ koyasın
Țutulmadın gazâle bend-i şayda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 107*). [*Țutulmadın, -madın*]
2. Țutulmuş pâyi muhkem bend ü bağa
Bıçak almış ele hırş ile şayyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 16*). [*Țutulmuş, -miş*]

tütûn: *Duman.*

1. Țutuşup aşkuña âhı **tütündür**
Vişâli bağına yâd ırmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 104*). [*tütündür, -dür*]
2. Bulınmaz ol göñül ilde **tütündür**
Göñül bir hânedür bî-bâb u revzen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 52*). [*tütündür, -dür*]
3. Benüm şahşum demür döymez kömürdür
Eger cûş iylese âhum **tütüni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 85*). [*tütüni, -i*]

tutuş: *Yanmak, ateş almak // 'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.*

1. Țutuşup aşkuña âhı tütündür
Vişâli bağına yâd ırmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 104*). [*Țutuşup, -up*]

tutuş: *Yanmak, acı çekmek.*

1. Țutuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup şevka vücûdum iyledüm berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 48*). [*Țutuşdum, -du, -m*]

tutuş: *Tutuşmak II yanmak.*

1. İrüp bu haberden pîr-i mazlûm
Țutuşdı nâr-ı âra nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 20*). [*Țutuşdı, -dı*]
2. İde çâre dil-i âvâresine
Dil-i mâder **Țutuşdı** âzer oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 171*). [*Țutuşdı, -dı*]
3. Țutuşdı yandı cânı nitekim mûm
Gül-i nesrine döndi reng-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 44*). [*Țutuşdı, -dı*]
4. Țutuşmış cân u ten tâb-ı serâba
Karışmış reng ü rûyı bahtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 98*). [*Țutuşmış, -mış*]
5. Acıdı tınmadı ammâ hâzerden
Belürdüke **Țutuşmış** perdeden âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 23*). [*Țutuşmış, -mış*]
6. Țutuşmış sineden çâk iyledi pöst
Resûl öñinde ağlayup hey-â-hey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 244*). [*Țutuşmış, -mış*]

tütüz: *Tütsü.*

1. Ölen şayruya tap **tütüz** sipendi
Urıldı cânuma çün dağ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 16*). [*tütüz,*]

tüvân-ger: *Zengin, paralı.*

1. Yoğ idi h arca ancak genc   m ali
Bu derv    idi ‘emm  si **t  v  n-ger** (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 53*). [*t  v  n-ger,]*

tuy: Duymak; hissetmek, anlamak.

1.     p y arı i  igin k rd  ba ı
   ard     yle kim **t  ymazdı** ta ı (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 11, Mısra 16*). [*t  ymazdı, -mazdı]*
2. Varurdu sırr ile **t  ymazdı** a  yar
Niy  z ile varup ol dil-n  v  ze (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 75, Mısra 14*). [*t  ymazdı, -mazdı]*

tuy:     tmek // haber almak,    renmek.

1.     ld lar siba‘lar **t  yd lar** il
O yirde h  z r olan gördü an ı (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 186*). [*t  yd lar, -dı, -lar]*

tuy: Duymak.

1. Bu yola d   mez ol kim verd-i terd  r
Bu h  rf    **t  ymadu  ** bi  nde birin sen (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 69*). [*t  ymadu  , -ma, -du, -  ]*
2. Eri **t  ya** diyü k t  h iderdi
Ol evden gitse c    iderdi d  d ı (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 74, Mısra 30*). [*t  ya, -a]*
3. Diler    kma   andan bir beh  ne
Zeb  n-  h  lden **t  ydi** i   ret (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 13*). [*t  ydi, -dı]*
4. Ne **t  ysun** n  li     nin     olan dil
  letse Zeyd eger pey    m u n  me (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 73, Mısra 94*). [*t  ysun, -sun]*
5. Sib  ‘   de   etinden **t  ymadı** il
Yatur ol f  ri   olmu   yok hevesler (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 84, Mısra 176*). [*t  ymadı, -dı, -ma]*

tuy-: Duymak, fark etmek.

1. U  urlandı nazardan **t  ymad n** y  d
Y    n oldu     dil-d    r   dil-  r  m (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 68, Mısra 114*). [*t  ymad n, -mad n]*

tuyul: Duyulmak.

1.     yuldu ilde h  l-i derd-n  ki
‘  r   ’a iri    p   v t u       s ı (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 70, Mısra 16*). [*t    yuldu, -dı]*

tuyulma: Duyulmamak //    renilmemek.

1.     yulmasun diyü k t  h iderdi
Eger  i g  nce gibi yok de    n ı (*Leyl  v  Mecn  n, Mesnevi 48, Mısra 58*). [*t    yulmasun, -sun]*

tuy  r: Ku  lar.

1. Gözüni aç cihānuñ hālne baķ
Vuħūşuñ hem **ţuyūruñ** var mekānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 67*). [*ţuyūruñ, -uñ*]

tuz: Suda eriyen, kokusuz, dili yakan bir tada sâhip, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billûrsu madde.

1. Dil-i Ĥamdî gibi olmayasın ĥ'âr
Deñiz gibi o kim kendü **ţuzun** yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135*). [*ţuzun, -uñ*]

tuz ek: Yaraya tuz basmak. Acısı olan bir kimsenin üzüntüsü, birtakım söz ve davranışlarla artırılmamalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

1. Ki aña ʔa'n eliyle ʔuz ekersin
Senüñ pâyüña degse ĥâr u ĥâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 40*). [*ʔuz ek, -er, -sin*]

tuz etmek: Tuz-ekmek. İI küçücük bir lütuf.

1. Yiter bir ayda bir kez nefşüme ķüt
Çün olmadum **ʔuz etmek** gözlere ʔuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 59*). [*ʔuz etmek,]*
2. ʔuz etmek yimez oldum ben daĥi uş
Anuñ-çün vaĥş ile dâ'im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 60*). [*ʔuz etmek,]*
3. ʔuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek ĥırşından oldı çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 62*). [*ʔuz etmek,]*

tuz etmek yi: Burada kastedilen tuz etmek hakkının gözetilmesidir. Tuz etmek hakkı, birinin etmek yedirip iyilik ettiĥi kimse üzerindeki hakkı; minnet, şükrân mânâlarına gelir.

1. ʔuz etmek yi benümle yürüme aç
Egerçi 'aşķ-ı 'aşık kuvvet-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 114*). [*ʔuz etmek yi,]*

ţuzaĥ: Tuzak.

1. İdüp aĥladı buldukca mecālî
Kesüp ol gāv-ı deştünüñ **ţuzaĥın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 83*). [*ţuzaĥın, -ın*]
2. Ĥudâ şaklaya gözinden **ţuzaĥuñ**
Dilerem senden ey gül-büy u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 64*). [*ţuzaĥuñ, -uñ*]

ţuzaĥa düş: Birilerince hazırlanan hileli, kötü bir duruma uğramak.

1. İrakdan gördi birķaķ miskîn āĥū
Dil-i 'aşık gibi düşmiş ʔuzaĥa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 15*). [*ʔuzaĥa düş, -miş*]

ţuzak: Tuzak; tuzaktaki: Kuş veya yaban hayvanlarını yakalamaya yarayan araç veya düzenek.

1. ʔuzakdan bir iki miskîni ĥalâş it
Elüñ çek cānverden cānı vârdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 24*). [*ʔuzakdan, -dan*]

2. Gözüñ âyine-i çeşm-i ħumārı
Ĥalâş olup **tuzağdan** dest ü pāyuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 57*). [*tuzağdan, -dan*]

tuzlu: *Tuzlu.*

1. Selâm ortaya ħodı ħoş ta‘āmı
Didi kim **tuzlu** söze taṭlu dil aç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 113*). [*tuzlu,]*

tuzlu söz: *Acı söz, tatsız konuşma.*

1. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*tuzlu söz, -in, -den*]
2. Dönüp hem vâlid-i Leylâ'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 60*). [*tuzlu söz, -in, -den*]

U

u: *"Ve" bağlacı.*

1. Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne ‘aşıqa
Birisi anuñ belâ-yı ĥasret **ü** biri firāk (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 8*). [*ü,]*
2. ‘Amüdi derd ü ĥam **u** ĥuşşadur tınâb-ı cefâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 10*). [*u,]*
3. İlâhî kârdan kad pervâz
Cihân-dâr **u** cihân-perver cihân-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 8*). [*u,]*
4. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf **ü** ruĥından ayru düşelden ĥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [*ü,]*
5. Miĥnet eliyle ideli kudümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl **ü** firâkatine ĥalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*ü,]*
6. Nev-bahâr irse gül **ü** süsen zebân u ĥuş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şürîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*ü,]*
7. Nev-bahâr irse gül ü süsen zebân **u** ĥuş olur
Büy-ı gülden bülbül-i şürîde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*u,]*
8. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehâ firāk
Zülf **ü** ruĥından ayru düşelden ĥabîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 3*). [*ü,]*
9. Miĥnet eliyle ideli ĥaddümi yâ firāk
Dehrüñ vişâl **u** firâkatine ĥalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [*u,]*
10. Ey ‘âlem-i faĥr **u** faĥr-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 1*). [*u,]*
11. Ve ey âdem-i faẓl **u** faẓl-ı âdem
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 2*). [*u,]*
12. Benefşe kâküline tâb virdüñ
Güle ĥüşşende reng **ü** âb virdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62*). [*ü,]*
13. Bu ra‘d-ı hâ’il **ü** berķ u zelâzil
Celâlün ĥahrına zâhir delâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*ü,]*
14. Bu ra‘d-ı hâ’il ü berķ **u** zelâzil
Celâlün ĥahrına zâhir delâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*u,]*
15. Zihî mülk **ü** zihî ĥükm **ü** zihî şâh
Zihî tertîb-i kâmil bârekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [*ü,]*

16. Zihî mülk ü zihî hüküm ü zihî şah
Zihî tertîb-i kâmil bârekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [ü,]
17. İy vehhâb-ı ‘uķûl u bâ‘is-i cân
Senûn hükümüne var yok cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 71*). [u,]
18. ‘Ikâl-ı pay u ‘aķl u dîde târik
Yol eyle ince gûya müy-ı bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [u,]
19. ‘Ikâl-ı pay u ‘aķl u dîde târik
Yol eyle ince gûya müy-ı bârik (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 81*). [u,]
20. Kûla ‘azm u hidâyet hâzretünden
Sen ol şehsin ki saña bende ğayruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 6*). [u,]
21. Kâpuñda ‘âciz ü efgende ğayruñ
Senûn ğayruña şehlik taķt u tâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 8*). [ü,]
22. Kâpuñda ‘âciz ü efgende ğayruñ
Senûn ğayruña şehlik taķt u tâcî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 9*). [u,]
23. Kâpuñda bir gedâ vü pâdişâhî
İlâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [ü,]
24. Kâpuñda bir gedâ vü pâdişâhî
İlâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 37*). [u,]
25. Saña lâyık olan ‘afv u aķadur
Egerçi ayaĝa düşdüm ‘amelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 58*). [u,]
26. Olur ğülzâr u nâr u mü’mîn ü gebr
Ola çûn cismüme merķad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [u,]
27. Olur ğülzâr u nâr u mü’mîn ü gebr
Ola çûn cismüme merķad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [u,]
28. Olur ğülzâr u nâr u mü’mîn ü gebr
Ola çûn cismüme merķad o hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 64*). [ü,]
29. İ helvâ-yı pesîn ü milh-i evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 1*). [ü,]
30. Ümîd-i âcil ü naķd-i mu‘accel
Ĝül-i ğülzâr-ı bāĝ-ı şulb-i evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 2*). [ü,]
31. Ki andandur ümîd-i feth-i bâbum
Odur sultân-ı şer‘ ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 11*). [ü,]
32. Zihî kuķl u zihî nergis zihî bāĝ
Behîst-i heşt-Rıķvânun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [u,]
33. Anuñ bāĝ-ı cemâlî hûşe-çîni
O bāĝın ğülleri lutf u vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [u,]
34. Der ü divârını pür-genc idüpdür
Hem ihlâşî aña sakf iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 54*). [ü,]
35. Ebûbeker ü ‘Ömer ‘Osmân ‘Alidür
Şer‘at bunlaruñ mezhebleridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 60*). [ü,]
36. Nübüvvet çeşmesi meşreblidür
Diyânet bāĝ u bunlar bāĝbânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 63*). [u,]
37. Kâmusı bir şudan ser-sebz ü tâze
Bular a’nî fûrû‘-ı Muştafâ’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 66*). [ü,]
38. Geçer raķş-ı hâyalî iylese hîz
Leb ü dendân u ğuşıdurur sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [ü,]
39. Geçer raķş-ı hâyalî iylese hîz
Leb ü dendân u ğuşıdurur sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 45*). [u,]
40. Riyâz u merta‘ı bāĝ-ı cinândur
Leb-i kevşerden oldı aña meşreb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 48*). [u,]
41. Cemâl-i kevne virdi zülf ü hâlî
Siyeh gerçi nitekim kâķül-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 2*). [ü,]
42. Teni at vü yüzi insâna beñzer
Cemâlî dil-ber ü zülfi dil-âvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 43*). [ü,]

43. Günüñ 'ıyd **u** giceñ qadr oldı 'aşıq
Eger qalbüñ ola çün şubh-ı şâdıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 3*). [u,]
44. Zihî şubh **u** zihî matla' zihî nûr
Hâkîkat Ka'besi ol qalb-i ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [u,]
45. Qabâ'ilde şehîr idi Arab'da
Nesebde eşref **ü** a'lâ hasebde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 8*). [ü,]
46. Dirüp emvâl **ü** genci şanki Qārûn
Virüp iylerdi hârcı mişl-i Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 9*). [ü,]
47. Çiçek gerçi dirâhta zîb **ü** ferdür
Velî maşşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [ü,]
48. Yidükçe şîr **ü** şekkerden gıdâlar
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 69*). [ü,]
49. Oquyup il **ü** şehri şöhet itdi
'Arab seyyidlerini da'vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 99*). [ü,]
50. Bölük bölük gelüp sâdât-ı A'râb
Getürdiler şaçular mâl **u** esbâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 102*). [u,]
51. Zârîfî tâzîler tûrfa hecînler
Urûsî bâz **u** pervâzî şahînler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 104*). [u,]
52. Ki taşşîl iyleye 'ilm ü kitâbet
Hecâ vü hârf **u** tecvîd ü kırâ'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 126*). [u,]
53. Ki taşşîl iyleye 'ilm **ü** kitâbet
Hecâ vü hârf **ü** tecvîd **ü** kırâ'at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 126*). [ü,]
54. Bile bir h'âcede gîlmân **u** vildân
Qamûsî gül-'izâr **u** bülbül-elhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 127*). [u,]
55. Bile bir h'âcede gîlmân **u** vildân
Qamûsî gül-'izâr **u** bülbül-elhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 128*). [u,]
56. Bularuñ arasında nice duhter
Kimisi âftâb **u** kimi ahter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 130*). [u,]
57. Biri duhterlerüñ hûb idi haylî
Şaçınuñ dâmi leyl **ü** nâmı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 132*). [ü,]
58. Melek rûy **u** melek büy **u** melek hûy
Ser-i 'aşıq şaçı çevgânına gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 141*). [u,]
59. Melek rûy **u** melek büy **u** melek hûy
Ser-i 'aşıq şaçı çevgânına gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 141*). [u,]
60. Açup Qays'a gam **u** sevdâ kapusın
Qomadı ders ile fetvâ qayusın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 169*). [u,]
61. Muşâhib oldı çün ol nâzenîne
Mübeddel oldı 'ayş **u** nâz enîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 172*). [u,]
62. Bu anuñ şöhetinden mest **ü** hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şâd **u** hândân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 185*). [ü,]
63. Bu anuñ şöhetinden mest **ü** hayrân
Bu anuñ ol vuşlatından şâd **u** hândân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [u,]
64. Bulardan gayrı ders **ü** ilme meşgûl
Bularun dilleri şevk ile meşgûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 189*). [ü,]
65. Oqurlar gayrılar esmâ vü ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk **u** derd ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [u,]
66. Oqurlar gayrılar esmâ vü ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk **u** derd **ü** ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 196*). [ü,]
67. Ne hârf öğrendi ne nokta ne mektûb
Hemân sevdâ-yı zülf **ü** hâl-i maḥbûb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 202*). [ü,]
68. Dürüşdiler egerçi Qays **u** Leylâ
Ki tâ esrâr-ı 'aşk olmaya peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 21*). [u,]

69. Ne deñlü kim haber bî-perde düşdi
O denlü Kıys **u** Mecnûn derde düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 38*). [u,]
70. Nigârûñ depredürken zülfi zencîr
Kıarâr **u** şabr Mecnûn'a ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 40*). [u,]
71. Didi bilmem dañi ben Tañrı tanıķ
Nedür ma'sûķa n'olur 'aşķ **u** 'aşıķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 2*). [ü,]
72. Giceler şubħ olınca zâr **u** ğam-ġîn
İderdi câmesin eşķ ile nem-ġîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 25*). [ü,]
73. Kaçan kim Leylî'den dūr oldı Mecnûn
İki çeşminden aķdı Nîl **ü** Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 2*). [ü,]
74. Varurdu mektebe pür-derd **ü** pür-süz
Vişâl-i yârı yâd itmege her rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 3*). [ü,]
75. Ki ey lâle-'îzâr **u** sib-ġabġab
Baña sensüz cehennem oldı mekteb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 9*). [u,]
76. Olur cîm olmasa ol zülf **ü** kâkül
Hemişe boynuma şan ġalka-ı ġul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [ü,]
77. Dil üzre dâl zülfüñsüz belâdur
Seri derd **ü** dehâni ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 24*). [ü,]
78. Keserse boynumı dendâni sînûñ
Gerekmez ġarfi sensüz sîn **ü** şinuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 30*). [ü,]
79. Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
Yürürdi bî-kes **ü** bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 2*). [ü,]
80. Ayaġ üzre ġurup maħrûm **u** maġmûm
Yanup odlara aġlar nitekim mûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 11*). [u,]
81. Yarındası yine şûret bayâġı
Nemed-püş **u** gedâ elde ġayaġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 46*). [u,]
82. Gezer dil-dâde dil-ħaste dil-efġâr
Gehî şahrâ vü küh **u** ġâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [u,]
83. Düşüp şahrâyâ mest **ü** lâ'ubâlî
Enisî Leylî'nin ġaylı ġayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 73*). [ü,]
84. Gezüp âhu gibi âvâre miskîn
Gönül göz ġuşşadan ġam-ġîn **ü** nem-ġîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 76*). [ü,]
85. Übüvvet mihri urdı câna âteş
Ki oldu dil-figâr **u** dil-müşevveş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 6*). [u,]
86. Meger ol pîr-i ġôş-rây **u** ġired-mend
Didi pîrâne itdi oġlına pend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 1*). [u,]
87. Kemâl-i 'ilm taħşîlin taleb kıl
Şi'ârûñ dâ'imâ ġilm **ü** edeb kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 10*). [ü,]
88. Çalış 'ilm **ü** kemâle bu kemâlî
Düşer mi şânûña 'aşķ-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 15*). [ü,]
89. Gel ey cân-ı peder 'avn iste Ĥaķ'dan
Kızı 'aşķ **u** hevâ ġarfin sabaķdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 68*). [u,]
90. Sen anuñ ġuşşasından zâr **u** dil-teng
O saña döst olmaķdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [u,]
91. Tecessüs iylerrüz eṡrâf **u** eknâf
Kâbâ'ilden gerek a'vâm **u** eşnâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 93*). [u,]
92. Tecessüs iylerrüz eṡrâf **u** eknâf
Kâbâ'ilden gerek a'vâm **u** eşnâf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 94*). [u,]
93. Didi ey ġurde-dân **u** ġôş şemâ'il
Cemâlûñ kıble-i kavm **u** kâbâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 3*). [u,]
94. Fedâ-yı yâr içün besler dil bu cânı
N'ider yâr olmasa cân **u** cihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46*). [u,]

95. Çü zevk-ı vahdete ire iki döst
Bir olur ikilik gidüp reg ü pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 62*). [ü,]
96. Çıkup kûha ser-âgâz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi kûh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 26*). [u,]
97. Tırup Mecnûn yirinden mest ü medhûş
Bu resme nevha iylendi kılup cûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [ü,]
98. İçüp firkat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [ü,]
99. Kâender-meşreb ü lâubâli ‘âşık
Belâdan pür şafâdan hâlî ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [ü,]
100. Naşîhat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [ü,]
101. Tıtulmaz kılta ‘âlem fikr ü rây
Hevâ bend ile pend ile havâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 25*). [ü,]
102. İlüm ma‘mūr u ‘Âmirdür hâzinem
Adum meşhūr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [u,]
103. İlüm ma‘mūr u ‘Âmirdür hâzinem
Adum meşhūr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [ü,]
104. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hâzîne bî-hisâb u zer be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [u,]
105. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [u,]
106. Kâender-meşreb ü levbâli ‘âşık
Belâdan pür şafâdan hâlî ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 7*). [ü,]
107. Naşîhat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça yüceldi âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [ü,]
108. İlüm ma‘mūr u ‘Âmirdür hâzinem
Adum meşhūr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 75*). [u,]
109. İlüm ma‘mūr u ‘Âmirdür hâzinem
Adum meşhūr añılur mihr ü kinem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 76*). [ü,]
110. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Hâzîne bî-hisâb u zer bihar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [u,]
111. Güzel ğilmân u ter-duhter cevârî
Ziyâda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 85*). [u,]
112. Oğudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş dide pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 116*). [ü,]
113. Didi ey şîr-pençe ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 124*). [u,]
114. Dönüp nevmîd olup sâdât-ı A‘râb
Göñül pür-âteş ü ğam sine pür-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 168*). [ü,]
115. Bilürsin her şanem kim ‘âmirîdür
‘Arabda hüsñ ü hulkuñ sâhirîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 180*). [ü,]
116. Selâmetlik yüzi şuyını şaçdı
Kesüp cân u cihandan iltifâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 21*). [u,]
117. Bir adımda bıraktı şeş cihâtı
Düşüp şahrâya mest ü lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 23*). [ü,]
118. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nāmūs u ne nām u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [u,]
119. Cihân halkı kamu hayrânı anuñ
Ne nāmūs u ne nām u neng ü töhmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 5*). [ü,]
120. Ne hōd havf u ne ta‘n u ne melâmet
Tırâş olmış cihândan nāmı harfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 6*). [u,]

121. Ne h d havf **u** ne  a'n **u** ne mel met
Tır ş olmiş cih ndan n m  harf  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 6*). [u,]
122. V c d  ara yirde h rd **u** haş haş
Ye   d şan l led r ba rında d    (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 12*). [u,]
123. Olup yaşdu la d şek h re v  h r
Yiri h k ** ** g b r u  ehre h k  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 17*). [ ,]
124. Olup yaşdu la d şek h re v  h r
Yiri h k   g b r **u**  ehre h k  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 17*). [u,]
125. Ki ş nd  c m-  n m **u** ş şe-i neng
 amu dillerde Mecn n oldu adum (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 26*). [u,]
126. Eş re yaraşur zenc r ** ** zind n
Seni sevmekden artu  yok g n hum (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 70*). [ ,]
127. G renler ra m id p  stine  şdi
 ş p ol  aş  **u**  am div nesine (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 20, Mısra 111*). [u,]
128. Varup el g t r p itmeye z r 
Yiler yanınca hem  avm **u**  abile (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 19*). [u,]
129.  av f **u** h cc **u** lebbeyk   du  ya
G zel din r  esterler  şerdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 36*). [u,]
130.  av f **u** h cc **u** lebbeyk   du  ya
G zel din r  esterler  şerdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 36*). [u,]
131.  av f u h cc u lebbeyk ** ** du  ya
G zel din r  esterler  şerdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 36*). [ ,]
132. şaf  v  Merve v  R kn ** ** Ma  ama
A up Mecn n atas  m hr-i genci (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 21, Mısra 42*). [ ,]
133. Başumu  yazus  y z m şuyudur
Egerçi  uşşadan p r-derd ** ** s zem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 21*). [ ,]
134. Veli hem  uşşasuz b -ba t **u** r zem
Ol iş kim k r-   amdan ola h l  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 22*). [u,]
135. Ci erden i ledi   n  eng ** **   n n
Egerçi i ledi geh z r ** ** geh bam (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 38*). [ ,]
136. Ci erden i ledi   n  eng ** **   n n
Egerçi i ledi geh z r ** ** geh bam (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 22, Mısra 39*). [ ,]
137. Bu vech ile bey n iyl r riv yet
Ki ol h k  bis t  **u** seng b liş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 3*). [u,]
138. Reb b-  s z u z r  n y-  n liş
En n ** **  ha  eng e   na   nun (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 5*). [ ,]
139. An  c ndan şovutd   h-  serdi
D  dide p r-siriş  ** ** dil p r- zer (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 9*). [ ,]
140. Mel met ya ar üstine çemende
Görüp  avmi bu s z **u** i tir    (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 15*). [u,]
141. Hem n  h ndan artu  hem-demi yok
 ar b ** ** derd-mend ** ** z r u misk n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 67*). [ ,]
142. Hem n  h ndan artu  hem-demi yok
 ar b ** ** derd-mend ** ** z r u misk n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 67*). [ ,]
143. Hem n  h ndan artu  hem-demi yok
 ar b   derd-mend   z r **u** misk n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 67*). [u,]
144. Dili v  d desi  am-  n ** ** nem-  n
Varup ol derd-mend  n  atına p r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 68*). [ ,]
145. Didi ey  ayd-   aş   ayd **u** na c r
Periş n yil gibi nice yilersin (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 70*). [u,]
146. Bu  am-  n g  l mi ş d iylemezs n
Bu resme kim za  f ** ** p r nunam (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 23, Mısra 77*). [ ,]

147. İcābet pertevinüñ revzenisin
Baña dirler ki geç ‘aşk **u** hevesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 93*). [u,]
148. Bu rüsvây **u** melâmet olmak ister
O lahzâ kim du‘â tîri irer râst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 118*). [u,]
149. İyü yavuz haber töldi cihâne
Yağup Leylî dilin bu ta‘n **u** gaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [u,]
150. Hemân gendü gibi bed-nâm idüpdür
Gelür her gün ser **ü** pâyî bürehne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 17*). [ü,]
151. Hemân-dem kavmine cân atdı gitdi
Geçüp yil gibi nice küh **u** hāmūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 41*). [u,]
152. Teni al olmadın her yād elinden
Egerçi gezdiler çok tağ **u** şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 57*). [u,]
153. Dirîğa ol civân kanı didi pîr
Kayırdı Qays’ı her kavm **ü** kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 61*). [ü,]
154. Olup küşe-nişin **ü** güşî süfte
Gözin yollara dutdı Leylî’ye güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 66*). [ü,]
155. Serin açmayan ana serserîdür
Ne nân **u** nüşi var ne setr-i püşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [u,]
156. Ne pervâ-yı şarâb **u** ne ğam-ı nân
Meger aña ğidâ rûhânî idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 82*). [u,]
157. Görünmez gözlerine ördek **ü** kaz
Olar kim h’ân-ı kıkmekten yidiler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 86*). [ü,]
158. Anı gördi yatur ser-mest **ü** medhüş
Harâb olmuş yatur yiri harâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [ü,]
159. Tıtuşmış cân **u** ten tâb-ı serâba
Karışmış reng ü rüyî bahtı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 98*). [u,]
160. Tolaşmış mârâ dönmiş seng içinde
Ġarîb **ü** bî-kes **ü** âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 115*). [ü,]
161. Tolaşmış mârâ dönmiş seng içinde
Ġarîb **ü** bî-kes **ü** âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 115*). [ü,]
162. Velî hâli harâb **u** derdi ma‘mûr
Kararmağdan ütülmiş ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [u,]
163. Sefer itdi koyup kavm **u** kabîle
O destüñ geşt idüp vîrânesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 124*). [u,]
164. Dehânî huşk **ü** kavli ter-terâne
Dilinden geh ğazel ğâhî ğazâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 132*). [ü,]
165. Dil **ü** cânım gibi odlara yanmış
Nice gözden kelâl oldı cemâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 4*). [ü,]
166. Zihî bed-ţâlî‘ **ü** bed-hâl **ü** bed-baht
Raķîbüñ zehri saña akreb oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [ü,]
167. Zihî bed-ţâlî‘ **ü** bed-hâl **ü** bed-baht
Raķîbüñ zehri saña akreb oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [ü,]
168. Düşürdüñ ta‘n eline dâmenümi
İle bakmağa aġyâr **u** eger yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 35*). [u,]
169. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
Ġanı ‘ırz **u** kanı gayret kanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 37*). [u,]
170. Şovut göñlüñi döğme âhen-i serd
Tıtalum yok dilünde şabr **u** ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 47*). [u,]
171. Yürirsın ‘aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr **u** temkin ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 53*). [u,]
172. Anuñ taş baġrı baġruñda senün taş
O senden fâriğ **ü** sen aña meşġûl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 89*). [ü,]

173. Taşı baş toprağı yanmış cigerdür
Der **ü** der-bendi muhkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 93*). [ü,]
174. Bilürsin ‘âşık-ı bî-ihtiyârem
Adum Mecnûn **u** bendüm âhenindür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 13*). [u,]
175. Yig andan girye vü efgân **u** zârî
Kaçan kim hânde olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10*). [u,]
176. Cefâ vü cev **ü** cebr için olupdur
Mişâlüm pîr-i hârdur kim çeker yük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 14*). [ü,]
177. İrişdi Necd’e güyâ bedr-i ser-mest
Elinde seng **ü** âhen ayağında (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 47*). [ü,]
178. Toları ol şekerden Mısr **u** Şâm’a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 56*). [u,]
179. Kitâb-ı hüsn **ü** fihrist-i leţâfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 1*). [ü,]
180. Gül-i gülzâr **u** gül-geşt-i tarâvet
Hümâ-yı ‘işve vü tâvus-ı ceylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 6*). [u,]
181. Urur biñ şîr-i meste bend **ü** zencîr
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [ü,]
182. Gül ile çün şeker oldu mükerrer
Nice dil-hasteler cân **u** cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 35*). [u,]
183. Egerçi ğamzesi hışmıyle oklar
Lebiyle nâz **u** va’d-ı bûs iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 41*). [u,]
184. Dili pür-hûn **u** cânî hâste idi
Gönül teng **ü** dehân teng **ü** mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 60*). [u,]
185. Dili pür-hûn **u** cânî hâste idi
Gönül teng **ü** dehân teng **ü** mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [ü,]
186. Dili pür-hûn **u** cânî hâste idi
Gönül teng **ü** dehân teng **ü** mekân teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 61*). [ü,]
187. Geçerdi âb **u** âteş içre her gâh
Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 80*). [u,]
188. Ara yirde oda yağıdı cihânı
Ol iki sâz **u** yek söz **ü** dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [u,]
189. Ara yirde oda yağıdı cihânı
Ol iki sâz **u** yek söz **ü** dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [u,]
190. Ne seyr-i serv **ü** ne şimşâd **u** şâdî
Murâdı bu ki bulup bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [ü,]
191. Ne seyr-i serv **ü** ne şimşâd **u** şâdî
Murâdı bu ki bulup bir penâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 90*). [u,]
192. Güli bî-ħaşr **u** hadd bustânı maħşûr
Bulınmaz bâdiye anuñ mişâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 102*). [u,]
193. Ki ey yâr-ı cefâ-kâr **u** dil-fikâr
İ cânum gibi bahtı kara yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 124*). [u,]
194. Belâlardan dili germ **ü** demi serd
N’olaydı seyr idegelseñ bu bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 128*). [ü,]
195. Firâķ **u** hasret irmezse kemâle
Zebânından n’ola bir nik nâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 134*). [u,]
196. Hicâb olmazdı cânâ bu ten **ü** pöst
Dil-i Mecnûn ki deryâ oldu kıandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 144*). [ü,]
197. Gözetdi Leylî’yi pinhân **u** çâpük
Ki firâķatdan ne resme hâste-cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 162*). [u,]
198. Yüzün divâra virdi şanki sâye
Otururdu gönül teng **ü** nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 181*). [ü,]
199. Cihân töldi şadâ-yı şavt-ı ğulğul
Gül **ü** nesrinlerüñ her şüh **u** şengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 5*). [ü,]

200. ‘Alemler dikdi ‘âlemde dü rengi
Tolup berk **ü** nevâdan bağ u bustân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 7*). [ü,]
201. Oğur tesbih âvâzın idüp tîz
Hevâda tâc **u** tavk ile hamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 41*). [u,]
202. Kerâmetle geçer büstânda ‘ömri
Ser-i serv **ü** çınâr üstinde dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 57*). [ü,]
203. N’ider reng **ü** ‘ilâcı ol ki güldür
Nice hem-serle ol serv-i revâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 70*). [ü,]
204. Şalınmağa bahâr oldu bahâne
Kıyâma geldiler şevk **u** şağabdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 73*). [u,]
205. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdı nûş **u** gûş-ı bülbül ü mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77*). [u,]
206. Revân eyle ki gözden kışkanasın
Murâdı nûş u gûş-ı bülbül **ü** mül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 77*). [ü,]
207. Şalınmak göstere kebg **ü** tezerve
Ala mülk-i çemenden hem harâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 84*). [ü,]
208. Bu şüret üzre düzdi zülf **ü** hâlin
Ki ol günde ki seyrân itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [ü,]
209. Metâ’ın nev-bahârûn kâsid itdi
Müsel sel sünbülü dil-bend **ü** dil-gîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 7*). [ü,]
210. Kâbile çok bahâdır kavm ulu boy
Cemâl **ü** mâl ile meşhûr-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 17*). [ü,]
211. Kemâl **ü** hâl ile maqbûl-i âdem
‘Azîz olduğı-çün ilde selâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 18*). [ü,]
212. O sevdâda geçürdi yevm **ü** leyli
Kişi gönderdi Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [ü,]
213. Ki maqlûbın dileye tîlibine
Nikâh **u** ‘âkd için harc iyledi nakd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 35*). [u,]
214. Hilâl **ü** mâhı itdiler hem-âgûş
Belinde her perî-rüyuñ kemer var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 44*). [ü,]
215. Olur şükranesi ‘âkd **u** nikâhı
Şu demde kim ola sağ **u** selâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 64*). [u,]
216. Oturup bî -dil **ü** bî-şabr u bî-yâr
Od urdı perdesine nâm u nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [ü,]
217. Oturup bî -dil ü bî-şabr **u** bî-yâr
Od urdı perdesine nâm **u** nengüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 2*). [u,]
218. Od oldı perdesinde nây **u** çengüñ
Uşulî nakşına bağlandı taşnif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 4*). [u,]
219. Çalındı kûs ‘uşşâk **u** hicâza
Yürür Mecnûn da hayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 10*). [u,]
220. Ana âheng iderdi küh **u** hāmūn
Zihî bülbül ki gûş iden nevâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 22*). [u,]
221. Atılmış ok çekilmiş tîg idi ol
Kavî olduğı-çün kalb **ü** silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 9*). [ü,]
222. Gözi pür-âb-ı eşk **ü** sîne pür-âh
Ġarîb **ü** bî-kes ü bî-çâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 14*). [ü,]
223. Gözi pür-âb-ı eşk **ü** sîne pür-âh
Ġarîb **ü** bî-kes ü bî-çâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 15*). [ü,]
224. Gözi pür-âb-ı eşk ü sîne pür-âh
Ġarîb ü bî-kes **ü** bî-çâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 15*). [ü,]
225. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşîd oğur o hûş-âvâz **u** pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 19*). [u,]

226. Pür-âteş berķ olup karşular anı
Sözi zikri ‘izâr **u** zülf-i yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 35*). [u,]
227. Anı güş iylemez ger mağz **u** ger pôst
Ne sözi kim katında yâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 58*). [u,]
228. Bedîhî şi‘r **ü** nâzûk ter-terâne
Yir içerdi anuñla hoş geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 66*). [ü,]
229. Yitem tutam olup şâhîn **ü** şehbâz
Od olup taşda gizlense nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 76*). [ü,]
230. Bir olmaz pâre-i sîm **ü** ser-i mîh
Nice def‘a yudılar tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 98*). [ü,]
231. Zihî kuvvetlü dest **ü** kutlu himmet
Budur havfum ki â‘dâya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [ü,]
232. Muqayyed olmayasın bend **ü** kayda
Çalup düşmen başına tiğ çün berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 108*). [ü,]
233. Rücûm-ı ‘avne tiz itdi ‘inânî
Ėarîb **ü** nev-civân idi o da hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 121*). [ü,]
234. Kelâmu’llah’un âyâtı haķıyçün
Ki itmeye dirîğ **ü** çekmeye bîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 133*). [ü,]
235. Laţîf **ü** ter hûş-âyende revâne
Öğüp Leylâ’yı çün feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 164*). [ü,]
236. Ter **ü** taze olup serv-i revânî
Şanavber kâmet **ü** maħbûb u mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [ü,]
237. Ter ü taze olup serv-i revânî
Şanavber kâmet ü maħbûb **u** mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 7*). [u,]
238. Öñinde nuķl **u** esbâb **u** nevâle
Vaķar **u** vaşfi şâbit kūha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [u,]
239. Öñinde nuķl **u** esbâb **u** nevâle
Vaķar **u** vaşfi şâbit kūha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 14*). [u,]
240. Öñinde nuķl **u** esbâb **u** nevâle
Vaķar **u** vaşfi şâbit kūha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 15*). [u,]
241. Tırulmuş lücce-i enbūha döndi
Sûkûnet şân-ı ‘aķl **u** zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 17*). [u,]
242. Ekābirden revā mıdur erācîf
Menem bî-yâr **u** bî-timār **u** rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [u,]
243. Ekābirden revā mıdur erācîf
Menem bî-yâr **u** bî-timār **u** rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 29*). [u,]
244. At üstüne atıldı şanki ef‘î
Çuķalı âhenîn **ü** ķalbi sengîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 7*). [ü,]
245. Ne âteş ķatı yilden tünd **ü** ser-keş
Virûñ Leylâ’yı ķon ceng **ü** cidālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [ü,]
246. Gedā giymek ne lâyıķ tâc-ı şāhî
Gözüñe nâvek **ü** başuñna tiğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 39*). [ü,]
247. Düşerdi dest ü pādan zār **u** haste
Eger nuşret bulursa cānib-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 130*). [u,]
248. Siper olur hadeng **ü** tiğā dilber
Anuñ kim her dem ola ķarı zārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 138*). [ü,]
249. Ne cānı var ki andan kaçura baş
Virür bâle belâsı bal **u** yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 153*). [u,]
250. Hem egninde zirih Dāvūdî ķat ķat
Ėader yay **u** każâlar tîr olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 169*). [u,]
251. Kimi ‘Anter kimisi ‘Amr **u** Ma‘dî
Buķaruñ ebri kim göge ağardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 182*). [u,]

252. Yire yağmur yerine kan yağardı
Yatur cāndan ten **ü** tenhā bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [ü,]
253. Kanı ‘ār **u** kanı nām **u** kanı neng
Çün iyer rāyuña rāyet hilāfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [u,]
254. Kanı ‘ār **u** kanı nām **u** kanı neng
Çün iyer rāyuña rāyet hilāfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 18*). [u,]
255. Hicāz iklimin ürküttdi taraķı
Uyardı düşmeni şavt **u** şadāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 7*). [u,]
256. Nazar-gāha çıkup bakdılar ile
Beyābān gördiler pür tiğ **u** nize (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 15*). [u,]
257. Nice başlar ayakda rize rize
Nefir **ü** bāng u ṭabl u na’ra-i kūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [ü,]
258. Nice başlar ayakda rize rize
Nefir ü bāng **u** ṭabl **u** na’ra-i kūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [u,]
259. Nice başlar ayakda rize rize
Nefir ü bāng **u** ṭabl **u** na’ra-i kūs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 17*). [u,]
260. Döner arada cām-ı tiğ **u** ḥançer
Kılıç kār itdi fark-ı her ferika (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 26*). [u,]
261. Bütün ne kalb **u** şaf kodı ne perde
Kime ursa geçerdi darb-ı nize (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 36*). [u,]
262. Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
Geçilse ittifākī cān **u** başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 45*). [u,]
263. Nice bir ağladursız koñ avımsun
Didi Leyli atası zār **u** giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [u,]
264. Esir **ü** nā-tüvān u pîr **ü** ḥaste
Adum bed-nām u rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [ü,]
265. Esir ü nā-tüvān **u** pîr ü ḥaste
Adum bed-nām u rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [u,]
266. Esir **ü** nā-tüvān u pîr **ü** ḥaste
Adum bed-nām u rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 78*). [ü,]
267. Esir ü nā-tüvān **u** pîr ü ḥaste
Adum bed-nām u rüsvāy-ı ‘Arab’dur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 79*). [u,]
268. Güli ol ṭab‘-ı nā-mevzūna virmen
N’ider dīvāne bu kand **u** cülābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 97*). [u,]
269. İt öñine ataram pây gibi
Baña anuñ nice bed-nām **u** nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 121*). [u,]
270. Kılur ol kavm-i Leylâ’ya du’ayı
Biz anuñ-çün ururuz tiğ **u** nize (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155*). [u,]
271. Delüye uyma şıgmaz ad **u** şane
Zihî müşkil fazāḥat zî-melālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158*). [u,]
272. Kanı imān kanı eymān **u** peymān
Başup kâfir rakîbi ṭutduñ anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 184*). [u,]
273. Cihāz **u** ḥürmet ile dürr-i nā-süft
Gümüş gövdelü altun başlu duḥter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 202*). [u,]
274. Ḥasibe vü nesibe ced-ber-ced
Sürür **u** nür olup ḥüsn ü cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [u,]
275. Ḥasibe vü nesibe ced-ber-ced
Sürür u nür olup ḥüsn **ü** cemālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 207*). [ü,]
276. Ki ḥālin ağlamaya aña tekrār
Giderken iyleyüp efgān **u** āh o (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 13*). [u,]
277. Tutulmuş pāyi muḥkem bend **ü** bağa
Bıçaķ almış ele hırş ile şayyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 16*). [ü,]

278. Olupdur ‘ilm ü hilm ile mükerrem
Nice gönlün çeker cân incidesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 28*). [ü,]
279. Mu‘aţţar büyü bü-yı nev-bahâra
Ri‘âyet iyleyüp yâr u bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 33*). [u,]
280. Tururdi diñleyüp ağzında barınak
Didi ger fakr u fâkum olmasa bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 51*). [u,]
281. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 74*). [ü,]
282. Gezerdi âh ile deşt ü beyâbân
Silâh u âleti bilinde beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 75*). [u,]
283. Dili gibi yolu da teng ü târik
Perî gibi yürürken buldı bir gâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6*). [ü,]
284. Yüce yalıñ gibi süzân u ser-keş
Gâzeller okıyup şahrâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [u,]
285. Aşup yaşı gözinden pâya düşdi
Yürürken deşt içinde râh u bi-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [u,]
286. O Şayyâd ola sen añun şikârı
Hudâ’ya şükr ü minnet kıl ki taqdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 33*). [ü,]
287. Şataram saña olursan hırîdâr
Virüp Mecnûn silâh esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [u,]
288. Dir idi aña rıfk u rikât ile
Ki ey bencileyin âvâre rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 50*). [u,]
289. Refîkından garîb ü yârdan dūr
Yüce taşlar başıdur cilve-gâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 52*). [ü,]
290. Hudâ şaklaya gözinden tuzaguñ
Dilerem senden ey gül-büy u gül-pôst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 65*). [u,]
291. Libâsı nîl ü gendü Nîl-i cûşân
Gicede beñzeyüp divâne dîve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 8*). [ü,]
292. Dibinde havz u ravza hûb hâlî
Felek havzı mişâlinde müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 14*). [u,]
293. Şuyı pāk u muţahhar şanki Kevşer
Kenâr-ı havza bitmiş tâze ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 16*). [u,]
294. Kararmış göñliniñ hem-hâlî gördi
Didi hâlîñ ferâğ u menzilün bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 35*). [u,]
295. Niçün olduñ siyeh bâl u siyeh hâl
Menem mâtemde ammâ sen siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 40*). [u,]
296. Oturdi ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cânâ bu bûdan râhat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 12*). [ü,]
297. Oturdi ser-be-dest ü dest-ber-ser
Dil ü cânâ bu bûdan râhat irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 13*). [ü,]
298. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan ğalle vü māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 36*). [ü,]
299. Kimi halkuñ gülişür kimi giryân
Gülerler ğâfil ü bi-derd olanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 45*). [ü,]
300. Çün irdi dîst şapısına âhîr
Revân zencîr ü bend ile çü Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [ü,]
301. Muţî‘em cümle fermânına şâhuñ
Çekerseñ tîġuñı uş cân u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 81*). [u,]
302. Ola rıfk u vefâ darb-ı düristî
Elüñ degmek baña ‘ayn-ı vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 88*). [u,]
303. Semâ‘ u vecd ile ‘azm itdi Necd’e
İşidüp anı göre vardı her hîş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [u,]

304. Ğarīb **ü** bî-nevā vü müstemendi
Ol anda qaldı yok ağıyāra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 122*). [ü,]
305. İşidüp Leylî hurrem oldı ğāyet
Gülerdi gül gibi hüsni **ü** bahārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 5*). [ü,]
306. İrişdi ya'nî yāra gitdi hārı
Atası geldi pür-şūr **u** şegab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 7*). [u,]
307. Selīs **ü** dil-pezir elfāz u ma'ni
Ne ehli var ki yiye ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [ü,]
308. Selīs ü dil-pezir elfāz **u** ma'ni
Ne ehli var ki yiye ğuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 36*). [u,]
309. Tümen dürr **ü** şemen şekker be-her-vār
Nice yüz tabla nāfe la'l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 76*). [ü,]
310. Pes oldı kâşid **u** makşûda meşğul
Bulup bir dilde cādü sözde üstād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 88*). [u,]
311. Ki mûm olur sözinden seng **ü** pülād
Ölü iş dirgürür qavl-i faşihî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 90*). [ü,]
312. Metā'-ı Rûm **u** Şām **u** Mısr **u** Tā'if
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [u,]
313. Metā'-ı Rûm **u** Şām **u** Mısr **u** Tā'if
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [u,]
314. Metā'-ı Rûm **u** Şām **u** Mısr **u** Tā'if
Gelüp kâşid bile genc ü zer ü sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 94*). [u,]
315. Metā'-ı Rûm **u** Şām **u** Mısr **u** Tā'if
Gelüp kâşid bile genc **ü** zer **ü** sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [ü,]
316. Metā'-ı Rûm **u** Şām **u** Mısr **u** Tā'if
Gelüp kâşid bile genc **ü** zer **ü** sim (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [ü,]
317. Şehîr **ü** şehsüvār **u** şîr-peyker
Emîr **ü** şāhib-i seyf **ü** kalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 100*). [ü,]
318. Şehîr ü şehsüvār **u** şîr-peyker
Emîr ü şāhib-i seyf ü kalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 100*). [u,]
319. Şehîr **ü** şehsüvār **u** şîr-peyker
Emîr **ü** şāhib-i seyf **ü** kalemdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 101*). [ü,]
320. 'Arabda mu'teberdür şulh **u** cengi
Şavaşa varsa tartılmış yarağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 104*). [u,]
321. Kılıç gibi şavaşda yüzi ağdur
Yürürse cem' idüp ceys **ü** silāhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 107*). [ü,]
322. Tağılur düşmenüñ kalb **ü** cenāhı
Eger şulh **u** şalāha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 108*). [ü,]
323. Tağılur düşmenüñ kalb ü cenāhı
Eger şulh **u** şalāha iylese hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 109*). [u,]
324. Kemāl **u** fazl **u** 'irfān mecma'idur
Bu deñlü fazl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [u,]
325. Kemāl **u** fazl **u** 'irfān mecma'idur
Bu deñlü fazl ile sizden umusı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 112*). [u,]
326. Nikāh **u** 'ağd olup hıttbe okundu
Haţib-i hıttbe kim kürsiye ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 136*). [u,]
327. Belā vü zaħmet idi şanki yāre
Muraşsa' heykel **ü** altūnlu ħalḥāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 167*). [ü,]
328. Olur senden kabileñ cümle bîzār
Olur māder peder ḥ'ış **u** birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 181*). [u,]
329. Ve ger ne çi kara taş **u** çi kardaş
Ne şu'le vire aya dü bürāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [u,]

330. O pîl öñince yürürdü piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [u,]
331. O pîl öñince yürürdü piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13*). [ü,]
332. Hemân âh u dirîğ idi celîsi
Ne dem kim büy-yi yâre tuş gelürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 8*). [u,]
333. Olursa ümm-i ğıylân ola mâder
Yürür âzâde fâriğ cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [u,]
334. Senûñ zîkrûñi idinmişdür evrâd
Olup perde-nişin ü rüy-beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 97*). [ü,]
335. Ğam u ğavğâ uyandı şabr huftê
İdüp yâruñ cefâsından şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [u,]
336. Yalancılarda n'iyler 'aşk genci
Çü terk itdün geçen 'ahd u karârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 17*). [u,]
337. Nice ma'sûk u 'âşik var cihânda
Cihânda çarh-ı ğaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [u,]
338. Nice luţf u vefâ oldu nice cevri
Tapuñuñ yok vefâsı cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [u,]
339. Irâk düşmek katı düşvâr u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 130*). [u,]
340. Ki aña ta'n eliyle tuz ekersin
Senûñ pâyûña degse hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 41*). [u,]
341. Dağî hâcet degül ilhâh u ibrâm
Cemâlün hurrem olsun ey dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 84*). [u,]
342. Cemâl oldukça cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme çün tayy oldu kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 86*). [ü,]
343. Añup anı didiler cümle maḥzûn
Ki ol üftâde vü mehcûr u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [u,]
344. Demidür ola bu dem ğamdan âzâd
Zemân-ı hurrem ü faşl-ı bahârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 25*). [ü,]
345. Ser-i kûh üzre 'üryân çün ser-i kûh
Yatur vahşiler ile yâr u me'nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29*). [u,]
346. Der ü dâmi kılup bî-dâm u maḥbûs
Sibâ'-ı nefsinûñ olan muṭâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [ü,]
347. Der ü dâmi kılup bî-dâm u maḥbûs
Sibâ'-ı nefsinûñ olan muṭâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 30*). [u,]
348. Dil üşürüp naşîhat iylediler
Ki ey zâr u ğarîb ü h'ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [u,]
349. Dil üşürüp naşîhat iylediler
Ki ey zâr u ğarîb ü h'ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [ü,]
350. Dil üşürüp naşîhat iylediler
Ki ey zâr u ğarîb ü h'ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [u,]
351. Ğam u derd ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 48*). [u,]
352. Ğam u derd ü belâ-yı intizâre
Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 48*). [ü,]
353. Çemende okıya tahrîr ü takrîr
Gözün aç sen dağî ey ehl-i hikmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 70*). [ü,]
354. Leb-i câm u leb-i cüy u leb-i yâr
Bu dem her ğonce-i dil-teng ü pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 74*). [u,]
355. Leb-i câm u leb-i cüy u leb-i yâr
Bu dem her ğonce-i dil-teng ü pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 74*). [u,]

356. Yeg andan ma'nide kelb-i muvâfık
Nice âdem ki nân **u** ni'metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [u,]
357. Yaluñuz kaldı Mecnûn mest **ü** hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 116*). [ü,]
358. Yanarsın yok dilünde âh **u** âvâz
Keserler başuñı âh iylemezsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 38*). [u,]
359. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol mest **ü** bî-hûd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [ü,]
360. İder ol tâlî'-i şüm ile cengi
Bu ahvâl ile ol ser-mest **ü** abdâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 61*). [ü,]
361. Qurumış desti hûş oldu raķibüñ
Zihî luţf **u** zihî şıdk **u** zihî râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [u,]
362. Qurumış desti hûş oldu raķibüñ
Zihî luţf **u** zihî şıdk **u** zihî râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [u,]
363. Zihî 'aşk **u** kerâmet Bârek-Allâh
Koyup Leylâ'yı anda haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 104*). [u,]
364. Revâne oldu Necd'e zâr **u** maḥzûn
Yaşı gibi ciger kanıyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 106*). [u,]
365. Suḥan-güy **u** fasih ü pârsî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 1*). [u,]
366. Suḥan-güy **u** fasih **ü** pârsî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 1*). [ü,]
367. Ecel yolına tutdı çeşm **ü** güşı
Ki pîrî vü za'îfî vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [ü,]
368. Yirine derd **ü** ḡam ṭolmış gidüp hûş
Varup yanına yap yap rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [ü,]
369. Kenâr **u** büse oldu bî-nihâyet
Peder gördi ki Mecnûn mest **ü** hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 76*). [u,]
370. Enîs **ü** râm **u** ârâm **u** za'îf ol
Bir iki gün ki mihmânam cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [ü,]
371. Enîs **ü** râm **u** ârâm **u** za'îf ol
Bir iki gün ki mihmânam cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [u,]
372. Enîs **ü** râm **u** ârâm **u** za'îf ol
Bir iki gün ki mihmânam cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [u,]
373. Nice zehr içürürsın haste câna
Esirge bu za'îf **ü** haste-hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 149*). [ü,]
374. Bir iki gün katından olma hâli
Nice koyup gidesin pîr **ü** maḥlûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 151*). [ü,]
375. Peder maḥşûdın **u** mâder şafâsın
Reh-i 'aşk **u** hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 4*). [u,]
376. Peder maḥşûdın **u** mâder şafâsın
Reh-i 'aşk **u** hevâdan tevbe ide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 5*). [u,]
377. Dirîḡa yol uzaḡ **u** azıḡum az
Esen ḡal sen ki ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [u,]
378. Tehî dilden fiḡân iyledi anca
Koyup şabr **u** ḡarârî zâr **u** giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [u,]
379. Tehî dilden fiḡân iyledi anca
Koyup şabr **u** ḡarârî zâr **u** giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [u,]
380. Yoḡ idi bende hiç ümmîd-vârî
Bu resme kıldı Mecnûn âh **u** sûzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 93*). [u,]
381. Cân atdı kulle-i Necd üzre ḡam-nâk
İşi Leylâ için âh **u** ḡam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 115*). [u,]
382. Açup kıssa yüzinden perde-i râz
Ki ol şahrâ-bisâṭ **u** kūh-bâlîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 3*). [u,]
383. Yetîm **ü** 'âşık **u** Mecnûn-ı miskîn
Çü fariḡ oldu pîrûn mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 4*). [ü,]

384. Yetim ü 'aşık **u** Mecnûn-ı miskîn
Çü fâriğ oldı pîrûn mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 4*). [u,]
385. Çemen-efrûz **u** zibâ gerden-efrâz
Güzel boynuz gümüşden mile beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 64*). [u,]
386. Sibâ' **u** vahş ehsân idi işi
Muṭî' itmişdi in'âmı sibâ'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 84*). [u,]
387. Bu sözden şâha virdi ḥ'âb-ı ḥargûş
Seg **ü** segbân çü bildi ḥaḳḳ-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 45*). [ü,]
388. Ki burcınun melekdür pâsbânı
Melekler ḥıfz idüp burc **u** bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 9*). [u,]
389. Kâmu Ḥaḳ emrine münkâd **u** sâkit
Kâmer kim dâ'imâ yârı güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 20*). [u,]
390. Ki ola târ-ı çeng **ü** 'ûd-ı Nâhîd
Zihî bezm **ü** zihî dîvân-ı âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 32*). [ü,]
391. Ki ola târ-ı çeng **ü** 'ûd-ı Nâhîd
Zihî bezm **ü** zihî dîvân-ı âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 33*). [ü,]
392. İy şem'-cem' **ü** bezm **ü** baht-ı pîrûz
İy mihrî-i bâb-ı kaşr-ı tâc-dârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42*). [ü,]
393. İy şem'-cem' **ü** bezm **ü** baht-ı pîrûz
İy mihrî-i bâb-ı kaşr-ı tâc-dârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 42*). [ü,]
394. Her iş ser-nâmesidür pâk nâmuñ
İy dârâ-yi vücûd **u** dâver-i cûd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 65*). [u,]
395. Sibâ' **u** vahş eṭrâfında enbûh
Degerken cânib-i dil-dâre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 10*). [u,]
396. Komadı bende ḥalka meyl **ü** cüşü
Senûñ de ḥile ise bâruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 34*). [ü,]
397. Şekerden dür şaçar şîrîn dehendür
Ruḥında zülf **ü** ḥâlî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 57*). [ü,]
398. Anuñ 'ıtrı cihân **u** câna besdür
Çınâr-ı kâmetin 'arz itse bâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 64*). [u,]
399. Benüm hem-şoḥbetüm âh-ı seḥerdür
Anuñ hem-şoḥbeti gürk **ü** gâzâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 103*). [ü,]
400. İşi ğam eşi vahş **u** âhuvândur
Senûñ yüküñ çekerken ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 128*). [u,]
401. Ol ehl-i ḥâle virdi vecd **ü** ḥâlât
Teni ditrer hemân yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140*). [ü,]
402. Benümle kıldı hem 'ahd **ü** kararı
Ki ey kân-ı şafâ vü sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 148*). [ü,]
403. Vazîfe-h'âridur her murğ **u** mâhî
Cihânda ins ü cinne cân viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 174*). [u,]
404. Sikender teşne-leb çün vire cânı
Senûñ bensüz yirüñ kûh **u** beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 195*). [u,]
405. Düşüp öperdi geh dest **ü** gehî pây
Didi bende ne kâğıd var ne ḥâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 246*). [ü,]
406. Kılur ferşi nebât ile müzeyyen
Koyar ol kudret **ü** 'ilm issi Bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 11*). [ü,]
407. Dimiş soñra cefâ-yı bî-kıyâsı
Ki bu nâme ki pür-tâb **u** şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 17*). [u,]
408. Seni benden daḥi kimse ayırmaz
Olup ma'sûḳ **u** 'aşık 'aşık ile bir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 53*). [u,]
409. Firâḳ **u** vaşla aşlâ kalmadı yir
Gül-i ḥüsnuñ hemîşe ḥande itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54*). [u,]

410. İle in‘ām **u** ihsân itdi haylî
Zihî bezm-i mübârek ‘işret-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 20*). [u,]
411. Ta‘âm umup alurdu mâl **u** genci
Meger Mecnûn o gün şüret degişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 26*). [u,]
412. Şı dîvâr **u** derin kim ola rüşen
Gönül şınmasa hergiz rüşen olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 54*). [u,]
413. Söze bu resme dizdi dürr **ü** gevher
Didi ba‘zî ruvât-ı hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 2*). [ü,]
414. Ana nâm itdiler ism-i Selîm’i
İrerdî ‘âleme hayr **u** sehâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 9*). [u,]
415. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir küh içinde zâr **u** haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [u,]
416. Düşer her murğ **u** mâhî cevr-i dâma
Aña kim tu‘me bir loğma giyehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 66*). [u,]
417. Hâlâş olur idün şeh hizmetinden
Kânâ‘at genc **ü** kâni‘ pâdişâhdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 29*). [ü,]
418. O bî-çâre za‘îf **ü** müstemendün
Beni ‘afv itsün erçi pür-günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 34*). [ü,]
419. Ne peşmine ‘abâsı var ne peşmi
Yatur ‘üryan **u** biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 43*). [u,]
420. Gerilmiş ‘ırk **u** pey zâhir çün evtâr
Alup mâder diz üzre mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [u,]
421. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin küh **u** yazı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 59*). [u,]
422. Anañ da öldü tüt pür-derd **ü** miñnet
Evüñe gel atañ ocağını yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 64*). [ü,]
423. Senün ayağın altıdur behiştüm
Bilürsin bende yokdur ‘aql **u** hüşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [u,]
424. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun gibi belâ vü ‘âşk **u** zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87*). [u,]
425. Yüzi tâbende güyâ şem‘-i hânde
Revân serv **ü** çenârî nâz itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 31*). [ü,]
426. Ğarîbî ya‘nî Mecnûn müstemendi
Ki ol vañşî-nişin **ü** vañşet-âmîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 35*). [ü,]
427. O sensüz yürüyen bî-râh **u** pür-âh
Yürüyüp çağırur güyâ münâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [u,]
428. Didi ben hasteyem anuñ refîkı
Ğam içre baña oldur cüft **ü** hem-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 49*). [ü,]
429. Oқыa nazm **u** şî‘rün tâzesini
Ola kim ola bu gönüm güşâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 70*). [u,]
430. Dönüp ahvâlin itdi ‘arz **u** tekrîr
Ki ey iklîm-i ‘aşkuñ pâdişâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 88*). [u,]
431. Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola tîz
Boyı nağl **u** lebi şîrîn ruţabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 97*). [u,]
432. Senün ‘aşkuñda pür-şevk **u** şeğabdur
Senünle şöhbete mî‘âdı vardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 98*). [u,]
433. Ten **ü** tenhâ katından vañşlar dūr
Varup Leylâ’yı âğâh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110*). [ü,]
434. Bilürem ol da hōş görmez hārāmı
Dilek it var ki ol dil-dâr **u** dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [u,]
435. Ki meyden serhōş olmuş itmedin nūş
Görüp acıdı ol mest **ü** hārâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 139*). [ü,]

436. Oğur yāre ƙaşıde-ber-ƙaşıde
Ki ey yār-ı şafā-bağş **u** vefāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 3*). [u,]
437. Ne hōş ańduń vefādan ben gedāyı
Benem bī-rāhat **u** bī-yār **u** bī-‘ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [u,]
438. Ne hōş ańduń vefādan ben gedāyı
Benem bī-rāhat **u** bī-yār **u** bī-‘ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 5*). [u,]
439. Gözüm şeb kūrı yār-ı āfitābem
İy zūlfı gıbı ƙarrār **u** siyeh-kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13*). [u,]
440. Gehi leb-ber-leb **ü** geh nūş-ber-nūş
Senün dest **ü** dehānuńdan pey-ā-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 28*). [ü,]
441. Gehi leb-ber-leb **ü** geh nūş-ber-nūş
Senün dest **ü** dehānuńdan pey-ā-pey (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 29*). [ü,]
442. Ki ejderhādur anuń mūr **u** mārı
Diyār-ı gāra göç ol hurrem **ü** şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 48*). [u,]
443. Fırāk **u** derd elinden āha gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 76*). [u,]
444. Kemāl **ü** şı‘r **ü** inşāya heves-nāk
Cihānda çünki Mecnûn oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [ü,]
445. Kemāl **ü** şı‘r **ü** inşāya heves-nāk
Cihānda çünki Mecnûn oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 12*). [ü,]
446. Tıyuldı ilde hāl-i derd-nāki
‘İrāk’a irişüp şavt **u** şadāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 17*). [u,]
447. Aradı seyr idüp geh kūh **u** geh seng
Bir arada anı buldı yalıncağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 24*). [u,]
448. Ben anı cān **u** dilden iyleyem yād
Haṭā ƙılsam eger ‘afv **u** ‘atā ƙıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 55*). [u,]
449. Cevābı böyle virdi ol sözine
Didi ey serv-i nāz **u** nāz-perverd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 65*). [u,]
450. Saña lāyık degüldür kūşe-i derd
Bu yol pūr-cevr **ü** gavğa vü haṭardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [ü,]
451. Cihānuń yana ƙalmaya bütünü
Tenüm ‘üryān **u** müflis bī-nevādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 87*). [u,]
452. Benüm ‘üryān ne gūr **u** ne kefen var
Muşāhib olıma mest ile huşyār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [u,]
453. İdüp bu miḥnet **ü** derdi ferāmūş
Bu şu‘le kim ciger yağar şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 140*). [ü,]
454. Vücüdüm ḥānesinde ƙalmadı raḥt
Bir oldı cümle ‘aşk **u** ‘āşık **u** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [u,]
455. Vücüdüm ḥānesinde ƙalmadı raḥt
Bir oldı cümle ‘aşk **u** ‘āşık **u** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 159*). [u,]
456. Ne var ayru görinse ƙaleb **ü** pōst
Vücüdüm ‘aşk olupdur pāy-tā-farğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 160*). [ü,]
457. Deñizden āb **u** āteşden gide nūr
Çü bulduń şoḥbetüme fırşat **u** rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 164*). [u,]
458. Alurlar dirhemın aƙçeye anuń
Eger ola kemān süst **ü** eger saḥt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 191*). [ü,]
459. Kem itme bārı ƙadr **ü** ḥürmetini
Nedīm idindi çün Mecnûn Selām’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 198*). [ü,]
460. Ola zen-pāre vü nā-pāk **u** nā-merd
Ola ḥāne dağal ehl-i ḥıyānet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [u,]
461. Hevāyī vü zağal mağlūb-ı şehvet
Zarīf **ü** ‘ārif-i devr idi belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 5*). [ü,]
462. Düzilmez söze bī-‘ağl **u** tefekkür
Mecāz āteşlerinden puḥte olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 12*). [u,]

463. Maḥabbet da'vîsin kılmaya nâ-merd
Sözin fehmi itmeyüp her câhil **ü** dün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 25*). [ü,]
464. Vezîr **ü** şâhda qalmış hemân hüş
Dimiş halkuñ şağiri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [ü,]
465. Delürdi öldürüñ şâh **u** vezîri
Ol il kim ḥâkimi divâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 10*). [u,]
466. Gerek kim 'âkıbet vîrâne ola
Ḥarâb idince bunca şehîr **ü** dihi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 13*). [ü,]
467. Aduñ söyle seni fehmi itmen ünden
Ṭolupdur 'aşk ile bu çeşm **ü** güşüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 49*). [ü,]
468. Yüzünü zerd **ü** âhuñ serd idüpdür
Yanarken âteş-i şeķvâ yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [ü,]
469. Kelâm **u** şî'ri şîrin temre beñzer
Dilinde küh-ı enbüh idi endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 8*). [u,]
470. Rî'âyetler kırup sultânı gibi
Bu aña ol buña mâ'sûk **u** 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 15*). [u,]
471. Olup birbirine küvf **ü** muvâfık
İki cânibden olıcaḳ maḥabbet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 16*). [ü,]
472. Kerâmetle kırup ma'sûkı 'âşık
Arınsa 'aşk eger gill **u** hevâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 21*). [u,]
473. Olur müstağni efsûn **u** du'âdan
Bu ter duḥter ki aḥter şüret idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 22*). [u,]
474. Dil-âşüb **u** dil-ârâ vü dil-ârâm
Gül ü gülşen nesîm ü erguvân-ḥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 26*). [u,]
475. Dil-âşüb **u** dil-ârâ vü dil-ârâm
Gül **ü** gülşen nesîm **ü** erguvân-ḥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [ü,]
476. Dil-âşüb **u** dil-ârâ vü dil-ârâm
Gül **ü** gülşen nesîm **ü** erguvân-ḥad (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 27*). [ü,]
477. Ki ol âhüyî nice ıleye şayd
Çekdi dürlü dürlü renc **ü** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 49*). [ü,]
478. Yoğ idi ḥarca ancak genc **ü** mâlı
Bu dervîş idi 'emmüsi tüvân-ger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52*). [ü,]
479. Ziyâde oldı Zeyd'üñ derd **ü** renci
Okıyup ağlar idi şî'r-i dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 68*). [ü,]
480. Kesildi ḥ'âb **u** ḥür-veşden şeb ü rûz
Olup Mecnûn-şıfat âvâre ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 70*). [u,]
481. O da pür-derd **ü** pür-mihnet pür-ateş
Geçürüp guşşalardan mâh **u** sâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 76*). [ü,]
482. Ne tuysun nâliş ünin şağ olan dil
İletse Zeyd eger peygâm **u** nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [u,]
483. Sibâ' **u** vaḥşuñ oldı hem enîsi
Dise Mecnûn qaşâ'id pür-leṭâ'if (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100*). [u,]
484. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp 'âşık **u** ma'sûka nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 105*). [u,]
485. Geçer ğam çekmedin ṭutar kenâre
Bu ḥâlet ki âleti 'aşk **u** hevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 167*). [u,]
486. Biri ebvâb taḳdîrûñ kitâbı
Nice 'âlim olan 'ilm **ü** ḥesâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 9*). [ü,]
487. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemâmî derd **ü** şabr ile geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [ü,]
488. Ṭurup çekdi hemân Zeyd'i kenâra
Didi ahsent zihî ḥoş-rây **u** ḥoş-güy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55*). [u,]

489. Zihî nefis-i nefis hûş-zât **u** hûş-büy
 Hâfâdan fark idüp ‘ayn-ı şavâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 56*). [u,]
490. Hüner medhinde güyâ zemde hāmûş
 Şu nâkış kim hasûd **u** bî-vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 69*). [u,]
491. Hünerde manzarı hâbt **u** hâfâdur
 Dimiş ol kim dilinde vardur uzluğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 70*). [u,]
492. Kemâli şekl **ü** şöret tâc u hırka
 Eger eş‘âr ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [ü,]
493. Kemâli şekl **ü** şöret tâc **u** hırka
 Eger eş‘âr ise maqbûl nâdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 86*). [u,]
494. Ne deñlü ola anda revnağ **u** nûr
 Kıo harf-i ta‘mı kim devr-i Zuhaldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 90*). [u,]
495. Zer **ü** dürr ile zeyn itdi müretteb
 ‘Arûs-ı ‘âlem-i hüsn a‘nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [ü,]
496. Olur her nûrî nâr **u** her güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [u,]
497. Añup yârin gâmin yir âşikârâ
 Gözinde âb-ı eşk **ü** dilde âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 11*). [ü,]
498. Şarulup ğarğ idem müşk **ü** ‘abîre
 Çıkardı mefreşinden hâzz-ı dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 40*). [ü,]
499. Güneşden yaña ‘azmi düd gibi
 Ğazel-güyân **u** mest **ü** lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 57*). [u,]
500. Güneşden yaña ‘azmi düd gibi
 Ğazel-güyân **u** mest **ü** lâ‘ubâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 57*). [ü,]
501. Ola çün niyetinde kıble vâhid
 Gider yâre ider zevk **u** semâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 63*). [u,]
502. İki yâr **u** iki müştâk **u** mehcûr
 Cihâna töldi efgânun hürüşü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [u,]
503. İki yâr **u** iki müştâk **u** mehcûr
 Cihâna töldi efgânun hürüşü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [u,]
504. Sibâ‘ **u** vahş olursa tañ mı râmı
 Degüldür bu hevâ-yı nefis-i fâcir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 122*). [u,]
505. Yayılup söylenürdi hâne hâne
 Gül-i gülzâr **u** havlı pürdür ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 127*). [u,]
506. Müzeyyen kıldı nâzûk hil‘at ile
 Ridâ vü tavk oldı zülf **ü** sâ‘id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [ü,]
507. Zihî luğf **u** vefâ vü mihr-i bî-had
 Kenâr itdi başup pehlûye küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 138*). [u,]
508. Birikdi cân **u** ten kaldı iki ism
 Kucuşup mest **ü** hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 146*). [u,]
509. Birikdi cân **u** ten kaldı iki ism
 Kucuşup mest **ü** hayrân Leylî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 147*). [ü,]
510. Yiñi sevdâ ile ser-geşte gitdi
 Semâ‘ **u** rağs ile çün çerh-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 5*). [u,]
511. Yanınca şîr **ü** vahş ol şîr-i merdân
 Yiñi cinnet yiñi sevdâ yiñi bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 6*). [ü,]
512. Olur şâh efserinde zeyn **ü** zîver
 Degirmenci kolına kónsa şeh-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 18*). [ü,]
513. Gerekdür ğurbet **ü** ‘uzlet kanâ‘at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 34*). [ü,]
514. Be-ma‘nî reng **ü** şüretten girizân
 Kaçar hâk olmağa bir bâda döymez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 6*). [ü,]
515. Gider ol revnağ-ı zîbâsı andan
 Gezer reh-zen gibi küh **u** beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 19*). [u,]

516. Ki anı itmedi âhırde toprak
Ne yirde bitdi bir serv **ü** şanavber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 165*). [ü,]
517. Fiğân **u** süzişyle hâl-i tengin
Didi saña ne irdi ey bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 20*). [u,]
518. Kânı Leylî kânı anuñ cemâli
Kânı ol husrev-i hüsn **ü** büt-i çin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 37*). [ü,]
519. Tırup çarha dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi'l **ü** bed-âyin **ü** bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [ü,]
520. Tırup çarha dil uzatdı didi cüst
Ki ey bed-fi'l **ü** bed-âyin **ü** bed-devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 45*). [ü,]
521. Uluşur vahşler yanınca bile
Yanınca Zeyd **ü** çün sâye siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 69*). [ü,]
522. Boyamış reng-i nîle anı mâtem
Hem itmiş seyl-i eşk **ü** şu'le-i dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 73*). [ü,]
523. Seriyile sürmeye döndürdi sengi
Yolında kalmadı bir hâr **u** hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [u,]
524. Olur her nûrî nâr **u** her güli hâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 20*). [u,]
525. Nizâr **u** zâr **u** bî-zür oldı gâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [u,]
526. Nizâr **u** zâr **u** bî-zür oldı gâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [u,]
527. Bir iki beyt okıyup kıldı zâri
Ğarib **ü** bî-kes **ü** tenhâ vü haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19*). [ü,]
528. Bir iki beyt okıyup kıldı zâri
Ğarib **ü** bî-kes **ü** tenhâ vü haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19*). [ü,]
529. Kâtında bir iki vahşî var nişeste
Yatur yok hizmetinde yâr **u** kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 21*). [u,]
530. Ecel şemşîr **ü** 'Azrâ'il cellâd
O dem penbe olup rahmet şehâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 24*). [ü,]
531. Ğaribûñ ağzına tamzurdı âbı
Hemân yârânı ra'd **u** berķ **u** bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [u,]
532. Ğaribûñ ağzına tamzurdı âbı
Hemân yârânı ra'd **u** berķ **u** bārân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [u,]
533. Kimi nālân kimi sūzân **u** giryân
O dem Mecnûn niyâz itdi Hudâ'ya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 28*). [u,]
534. O yola gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay **u** fâķîr **ü** şâh **u** çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [u,]
535. O yola gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay **u** fâķîr **ü** şâh **u** çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [ü,]
536. O yola gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay **u** fâķîr **ü** şâh **u** çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 45*). [u,]
537. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hüküm **ü** hikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 51*). [ü,]
538. Nice sultânı bî-fermân idüptür
Eger ins **ü** melek div **ü** peridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 65*). [ü,]
539. Kuşatmışdur seni çün halka-i mâr
Eger kim fark idersen fark **u** pâyûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 79*). [u,]
540. Müşerref ola senden gülşen **ü** bağ
Ayağ altında hâk ol nitekim yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 110*). [ü,]
541. Yüzünü yirtana māl **u** ni'am vir
Müdārâ kıl müdārâ 'âlemdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [u,]
542. Virisersin hisâbın âhîr anuñ
Ne deñlü cem' idersen māl **u** dinâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 123*). [u,]

543. Üşe başuñna zenbüri vebâli
Eger gâşb idesin ‘arz **u** ‘akârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 135*). [u,]
544. Ki bir yirde olalar mest **ü** sâkî
Bular dünyâda olmışlardı yek ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 196*). [ü,]
545. Cihân halkına hâcet-gâh oldı
İlâhî ol iki pâk **ü** iki nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 203*). [ü,]
546. Kılurdu nâle vü efğân **u** zârî
Şu dürlər kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [u,]
547. Ki varmış ravza-i bâğ-ı behişte
Kuşûr-ı bî-kusûr **u** hür-ı bî-‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 19*). [u,]
548. Şiyâbı sündüs **ü** huğr u sitebraķ
Hırâmân ravzada ğılmân ile hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [ü,]
549. Şiyâbı sündüs ü huğr **u** sitebraķ
Hırâmân ravzada ğılmân ile hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 24*). [u,]
550. Fiğân **u** nâle iyler bülbül-i mest
Münevver havza tolmış âb-ı Kevşer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 34*). [u,]
551. Güzeller kaddi gibi hûb **u** ra‘nâ
Kurulmuş sâyesinde gün gibi taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 38*). [u,]
552. Gül-i cennet gibi maħbûb **u** zibâ
O ferş üstinde var iki ferişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 42*). [u,]
553. Libâsı sebz **ü** sündüs nitekim hür
Elinde mül öniñde gül-cemâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 46*). [ü,]
554. İderler birbiriyle hûş-maķâlî
Leb-i cüy leb-i cām **u** leb-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 49*). [u,]
555. Cemâli nûr **u** ferr ile mükemmel
Gül ü reyhân elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 56*). [u,]
556. Cemâli nûr u ferr ile mükemmel
Gül **ü** reyhân elinde tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 57*). [ü,]
557. Şarâb **u** büse vü cām-ı beķâyâ
Didi Zeyd’e dönüp ol pîr-i şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 64*). [u,]
558. Bu yolda yok saña ta‘n **u** melâmet
İlâhî cümle ‘âşıklar haķı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [u,]

‘ubeyd-i zengî: Zenci köleler.

1. ‘Ubeyd-i zengî vü rûmî cevârî
Münakkaş hülleler altınlu-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 105*). [‘ubeyd-i zengî,]

uç-: Uçmak, havalanmak.

1. Ya andan **uçdı** bir âvâre bülbül
Kazındı tüt ki bir harfî kitâbuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 48*). [uçdı, -dı]
2. Ara yirde **uçardı** şan hamâme
Virürdi anlara şevķi bu ğüyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 106*). [uçardı, -ar, -dı]
3. Cihetden taşra tütüdi âşiyânı
Refîķ-ı pâke **uçdı** cân-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 39*). [uçdı, -dı]
4. Revân irdi çü bād-ı lâ‘ubâlî
Didi Mecnûn’a **uçdı** bağdan zâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 17*). [uçdı, -dı]
5. Bu yol ‘azminde olurlar berâber
Cihânda her kaçar vahşî **uçar** kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [uçar, -ar]

uçar kuş: Hızlı uçan kuş.

1. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*uçar kuş, -a*]
2. Eşekden düşe ya bine eşege
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 145*). [*uçar kuş, -dur*]

uçur-: Havalandırmak, yerden yükseltmek, uçurtmak.

1. Uçur cān murğını ħabs-ı kafesden
Leb-i deryâ dehân-ı ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 70*). [*uçur,]*
2. Gice zâğın **uçurdu** tîr atup ter
Açıldı her gözüñ uyĥusu bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 2*). [*uçurdu, -dı*]

ucuz: Ucuz.

1. Bu aldı bir kaç âhû ol da ĥurde
Geçüp dünyâdan **ucuz** satsa bîzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 65*). [*ucuz,]*

ucuz: Fiyatı düşük olan II az emekle, kolaylıkla elde edilen.

1. Kızın da virmedi aña **ucuz** hem
Budur ‘âdet ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [*ucuz,]*

‘ūd: Dulaptal otugillerden, tropik bölgelerde yetişen, dinî törenlerde yakılan ve yanarken güzel koku veren, odunu ve kabuğu hoş kokulu bir ağaç.

1. Eger şandal eger ‘anber eger **‘ūd**
‘Amel zerdür dürüst iyle ‘ayarın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 128*). [*‘ūd,]*
2. Hevāmı ĥükmüme fermān idüpdür
Maĥabbet nârdur ben ana **‘üdem** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 151*). [*‘üdem, -em*]
3. Şarıldı müşk-i ter gibi ĥarîre
Teni ģam micmerinde **‘ūd** gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 55*). [*‘ūd,]*
4. Dil uzatdı vü çarĥa itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim **‘ūd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 85*). [*‘ūd,]*

‘ūd-ı nâhîd: Venüs'ün udu. (Venüs, minyatürlerde çoğunlukla çeng çalarken gösterilir. Etkisi eğlenceye, neşeye, sevgiye yöneliktir.).

1. Ki ola târ-ı çeng ü **‘ūd-ı Nâhîd**
Zihî bezm ü zihî dîvân-ı âbâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 32*). [*‘ūd-ı nâhîd,]*

ufuk: Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi görüldüğü yer.

1. Bu zîverden **ufuk** döndi ‘arūsa
Hicāb aşdı gice vech-i ‘abūsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 3*). [*ufuk,]*
2. Şafâ-yı vaşl-ı yâr-ı cân-fezâya
Ufukdan Müşterî çün oldı peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 49*). [*ufukdan, -dan]*

uğra: Uğramak.

1. Yanından geçdi beñzer tünd-māra
Çün **uğradı** bu bi-bahta o bed-bāht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 23*). [*uğradı, -dı]*

uğra: Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

1. Diyâr-ı yāre **uğradı** güzeste
Geçerken yıl gibi gördi o maḥzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 8*). [*uğradı, -dı]*
2. Ola aḥvāline Mecnûn’un āgāh
O yola nā-gehān **uğradı** bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [*uğradı, -dı]*

uğra: Uğramak II ziyaret etmek.

1. Elüm tüt pāya düşdüm ben kemîne
Yine **uğraya** yoluñ çün bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [*uğraya, -y, -a]*

uğra: ...ile karşılaşmak, ...ya maruz kalmak.

1. ‘Azāb-ı kabre **uğramış** ölüdür
Bu söz bi-şabr idüp bi-çāre pîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 120*). [*uğramış, -mış]*
2. Cemāl-i Leylî gibi ḥurrem oldı
Ḥazāne **uğramış** gül gibi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 5*). [*uğramış,]*
3. Seni segden ne ḥoş kırtarmış Allah
Didi kim **uğramadın** ben bu ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 53*). [*uğramadın, -madın]*

uğra: Geçerken bir yere ilişmek, kısa bir süre durmak; yolu düşmek.

1. atına **uğradı** bir şahş-ı ma‘dî
Geçerken oldı Mecnûn’a gözi tuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 94*). [*uğradı, -dı]*

uğra-: Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek; yaklaşmak.

1. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim **uğradı** dün ol maḥāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157*). [*uğradı, -dı]*

uğra-: ...ile karşılaşmak, ...ya maruz kalmak.

1. Virüp emr-i Ḥudā’ya cān-ı şîrîn
Bu derde **uğrayup** bi-çāre māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 127*). [*uğrayup, -y, -(u)p]*

uğrı: Hırsız.

1. Kara gözi gibi **uğrı** vü ‘ayyār
Nedür bu şive gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 14*). [*uğrı,]*
2. İnanma **uğrıdur** düzd-i cihâne
Cihân bir hânedür kim pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 84*). [*uğrıdur, -dur]*

uğun: Bayılacak hale gelmek, bayılmak, aklı başından gitmek.

1. Şu resme kim **uğundi** tâ seher-gâh
Tabanca urdı Leylî eyle muhkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 22*). [*uğundi, -dı]*

uğurla: Gideni esenlik ve sevgi dilekleriyle geçirmek, yolcu etmek, yollamak. (GTS).

1. Uğurlandı nazardan tuymadın yâd
Yakîn oldu çü dil-dâra dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 114*). [*uğurlandı, -n, -dı]*

‘ukâb-ı âfet-i cân: Can alan kartal, cana bela olan kartal.

1. Şaçı tāvüs-ı cevlandı meşelde
‘Ukâb-ı âfet-i cādur ‘amelde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 146*). [*‘ukâb-ı âfet-i cân, -dur]*

‘ukde: Gönle dert olan şey.

1. Olur pür-‘ukde **‘ukde** şâh-ber-şâh
Eger bey‘ itseler ol deh zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 186*). [*‘ukde,]*

‘ukde: Düğüm.

1. Ya dil germinden âh-ı serd irişdi
Eger bu **‘ukdeden** bula felâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 63*). [*‘ukdeden, -den]*
2. O süsen **‘ukdesinden** gel haber al
Didi hem aña di benden bu pendî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 118*). [*‘ukdesinden, -si, -nden]*

ulak: Haberci, postacı.

1. Çeri dirdi **ulaklar** şaldı çün bād
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 50*). [*ulaklar, -lar]*

ulaş: Ulaşmak, erişmek.

1. Beni alsun yitürsün Nile meyli
Ulaşdur ‘ömrüm ol zülfi dirâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 3*). [*ulaşdur, -dur]*

ulaş: Erişmek II yaklaşmak.

1. El urmak olmaz aña evvel âhîr
Ulaşdum saña cânândan kesildüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 23*). [*ulaşdum, -du, -m*]

ulaşdur-: Ulaştırmak.

1. Ulaşdurdı anı Mecnûn'a kâşîd
Açup gül gibi yârûñ ruķ'asını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 88*). [*ulaşdurdı, -dı*]

ulu: Köpeklerin çıkardıkları ses, ulumak.

1. Uluşurlar olar bu itse cûşî
Düşüp dîvânelik dîkü içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 70*). [*uluşurlar, -şurlar*]
2. Uluşur vaşşler yanınca bile
Yanınca Zeyd ü çün sâye siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 68*). [*uluşur, -ş, -ur*]

ulu: Sözüne ve düşüncesine değer verilen, nüfuzlu ve itibarlı kimse.

1. Her **ulu** nûr u fer virmiş cemâle
Cemâli maḥmili beñzer cibâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [*ulu,*]
2. Ulular cem' olup araya düşdi
Şaķındı âb-ı rûyî râyâ düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*ulular, -lar*]
3. Ulular maşlahat görüp bu râyî
Dileyü gitdiler derde devâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 39*). [*ulular, -lar*]
4. Yirine geldi cümle resm ü 'âdât
O meclisde ki **ulular** okundu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 135*). [*ulular, -lar*]
5. Her **ulu** nûr u fer virmiş cemâle
Cemâli maḥmili beñzer cibâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 45*). [*ulu,*]
6. Ki tâ itmeyesin 'özü-i ḥaṭâyî
Kiçi itmek **uluya** ta'nile söz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 183*). [*uluya, -y, -a*]
7. 'Arabda bir **ulu** var idü meşhûr
Benî 'Âmir ili anuñla ma'mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 3*). [*ulu,*]

ulu: Büyük, yüce, değerli.

1. Ğarîķ-i ni'met itdi ḥâş u 'âmî
Ulu bezm itdi şâhâne müşerref (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 7*). [*ulu,*]

ulu: Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük, yüce (kimse).

1. Dürîş kaçma **ulular** hizmetinden
Sa'âdetdür o hizmet sa'y-i maḥdûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 62*). [*ulular, -lar*]

ulu: Büyük, iri.

1. ab le çok bah d r avm **ulu** boy
Cem l   m l ile me r-ı  alem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 31, Mısra 16*). [*ulu,]*

ul hiyyet: *Ar. Allahlık, mabudluk, Tanrılık. ("il het", "ul het" dahi l gattir.).*

1. Ul hiyyet ululuına evvel
Res l' n hem ris l ti haıy n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 130*). [*ul hiyyet,]*

ululan-: *B y klenmek, kendini üstün görmek, büyüklük taslamak.*

1. o n ucı k h gibi apdı anı
Ululanma u rından n z l it (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 91*). [*ululanma, -ma]*

ulular: *Yüce kimseler, büyükler.*

1. Ulular cem' olup araya d dı
aındı  b-ı r y  r ya d dı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 35*). [*ulular,]*
2. Ulular malaat görüp bu r y 
Dileyü gitdiler derde dev y  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 39*). [*ulular,]*
3. Anu la o bete germ oldu var 
Vil yet **uluları** virdi m lı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 47*). [*uluları, -ı]*

ululu: *Büyüklük , yücelik.*

1. Ul hiyyet **ululuına** evvel
Res l' n hem ris l ti haıy n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 130*). [*ululuına, -ı, -na]*

um: *Bir şeyin olmasını istemek, ümitle beklemek,  mit etmek.*

1. A ub rametden iyle c num   d
apu ndan ramet **umarsam** sez dur (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 2, Mısra 75*). [*umarsam, -ar, -sa, -m]*
2.  derler  rz  ol gül-şekerden
aı la'lin **umana** p k ider r h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 37*). [*umana, -an, -a]*
3. Açardı  b-ı çeşmi eme gibi
Umardı arf-ı y rinden pey m  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 89*). [*umardı, -ar, -dı]*
4. od  nevm d anı yine sit re
ular kim b -vef dan  ahd **umarlar** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 171*). [*umarlar, -ar, -lar]*
5. an au  sesinden şehd **umarlar**
ar b isteyü  azm iden ser ba (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 172*). [*umarlar, -ar, -lar]*
6. a' m **umup** alurdu m l u genci
Meger Mecn n o gün  ret deidi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 65, Mısra 26*). [*umup, -up]*
7. Ne ayr **umar** kii   ir zem ndan
  ehler  aciz olur bu zem nda (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 80, Mısra 30*). [*umar, -ar]*
8. G zin yummaz gözedür d 'ima yol
Umar kim n -geh n bir gün iresin (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 109*). [*umar, -ar]*
9. O nale el uzatdı nite kim   
Ruab **umdı** diken yidi o bed- ' h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*umdı, -dı]*

10. arardur r zumı anu  siy h 

Umaram ben olasın derde  re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 47*). [*umaram, -ar, -am*]

11. Ururs n sen de y rem üzre y re

Umaram ben olasın z h me merhem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 49*). [*umaram, -ar, -am*]

umduğ n yimez bitüdüğün yir: *Misafir umduğ n  değ l bulduğ n  yer, atasözü. Konuk, ev sahibinin kendisine çok şeyler ikram etmesini bekleyebilir ama ev sahibi ona ancak evinde bulunanı sunar.*

1. Ki **umduğ n yimez bitüdüğün yir**

Bilürsün sa na z hir cümle k rum (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 53, Mısra 28*). [*umduğ n yimez bitüdüğün yir,*]

‘umm n: *Okyanus. II Ordu.*

1. Yi ni tiz iğ ne g y  eski beze

arışdı ol iki **‘umm n** ekişdi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 39*). [*‘umm n,*]

umu: *İstek, arzu,  mit.*

1. Kem l u fa l u ‘irf n mecma‘ıdur

Bu de l  fa l ile sizden **umusu** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 113*). [*umusu, -s *]

umul-: *Beklenmek II istenmek.*

1. a an b -vağ t iken a ılsa g nca

Bul nmaz reng   b y **umuldığ nca** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 8, Mısra 64*). [*umuldığ nca, -dığ , -ınca*]

‘unn b: *Hünnap; kabuğ  kırmızı ve ekirdeğ  pek sert bir cins küçük meyve, ığ de.*

1. D  b d m-ı siyehden a dı **‘unn b** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 202*). [*‘unn b,*]

unut: *Akl nda kalmamak, hatırlamamak.*

1. Unut Leyl ’y  kim leyli siyehdür

Anu  mihrinde yan kim mihr   mehdür (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 189*). [*unut,*]

2. Bir iki beyt okıdı ‘aş k ne

Ki ey f riğ **unutdu ** derd-i y r  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 35, Mısra 5*). [*unutdu , -du *]

3. Sel mi ndan içen unutma b r 

Unutdu  t tulum ‘ahd-i nih n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 19*). [*unutdu , -du *]

4. Unudup bilmese  a  m  cih n 

Peder Mecn n’a  n bildürdi  z n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 56, Mısra 70*). [*unudup, -up*]

5. Dilinden atdı a na bir nice t r

Ki ey f riğ **unutdu ** an   ayli (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 7*). [*unutdu , -du *]

6. Unutdı acıdan  atlu giy h 

En s olmuş bey b n n v   ş  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 68*). [*unutdı, -dı*]

7.   genc ne y kıldı  ağulur genc

Vaş yyet iylersem zinh r **unutma** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 73*). [*unutma, -ma*]

unutma: *Unutma sakın! Aman unutma! (hâl) Dikkat çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz (TDK).*

1. Selâmiñdan iñen **unutma** bârî
Unutduñ tıtalum ‘ahd-i nihânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 18*). [*unutma,*]

‘unvân-ı defter: *Defterin, kitabın ismi, ünvanı.*

1. Çün ismu’llah ola **‘unvân-ı defter**
Gerek kim tâ ebed olmaya ebter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 1*). [*‘unvân-ı defter,*]

ur: *Nakşetmek, işlemek.*

1. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde binâ **urduñ** cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 18*). [*urduñ, -du, -ñ*]

ur: *Vurmak, yaralamak.*

1. Kim kanum içmege la‘lindeki piyâle yiter
Bu hâste câne ne hâcet ki gürz-i kahr **urasın** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 9*). [*urasın, -a, -sın*]
2. O bulsa nîzesin **ururdu** bize
Degül ef‘âlî anuñ ‘âkılâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 156*). [*ururdu, -ur, -dı*]
3. Hem **urup** yâra hem feryâd idersin
Görinür cünbişüñde riş-ğande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 30*). [*urup, -up*]
4. Urursın sen de yârem üzre yâre
Umaram ben olasın zağme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [*urursın, -ur, -sın*]
5. Kılur ol kavm-i Leylâ’ya du‘ayı
Biz anuñ-çün **ururuz** tığ u nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 155*). [*ururuz, -ur, -uz*]
6. Urursañ yara **ur** endâmı deñlü
Ža‘ifem döymezem ben bu belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 52*). [*ur,*]
7. Bu gün uş oldum ol cürmüñ esîri
El uzatdumsa dün **urmağa** nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 71*). [*urmağa, -mağa*]
8. Demişlerdür fi’t-te’ğîr âfet
Urursañ puştum üzre çarb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 87*). [*urursañ, -ur, -sa, -ñ*]
9. Urursañ yara ur endâmı deñlü
Ža‘ifem döymezem ben bu belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 52*). [*urursañ, -ur, -sa, -ñ*]

ur: *Vurmak, damgalamak.*

1. Zihî kudret **urup** bünyâd-ı hestî
Dü harf ile kılur âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 11*). [*urup, -up*]

ur: *Vurmak.*

1. Yarasın yâr farkın itmeyüp fark
Urukken tabl gibi na‘ra hâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 111*). [*ururken, -ur, -ken*]

2. Urup dil nizesin hiddetler itdi
Didi ahsente zî-ümmîd-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 4*). [urup, -up]
3. Bütün ne kalb u şaf kodı ne perde
Kime **ursa** geçerdî darb-ı nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 37*). [ursa, -sa]
4. Uralum yüzine göre tabanca
Şu kim yorganına göre güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 230*). [uralum, -alım]
5. Urur devrân kafaña silleler hûş
Kor iseñ pây-e-i kadrüñe pâyüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 100*). [urur, -ur]

ur: *Takmak.*

1. Buña **urdi** alup ol bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı hâne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 40*). [urdi, -dı]

ur: *Vurmak, çarpmak.*

1. Meded ırgürmez iseñ düşdüm elden
Vefâya evvel **urmağ** bunca lâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 23*). [urmağ, -mağ]

ur: *Vurmak, hedefi vurmak.*

1. Ururdu gündünüñ puştmañ muştı
Eger baş kesse kavminden ‘adûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 124*). [ururdu, -u, -r, -dı]

ur: *Atmak, vurmak.*

1. Gerek sen de **urasın** şîşeye seng
Seni yıllar geçer ol iylemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 50*). [urasın, -a, -sın]
2. Anı yakma **urup** bârî odını
Eger olmazsañ üftâde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 80*). [urup, -up]

ur: *Vurmak, takmak.*

1. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [urur, -ur]

ur: *Vurmak, çalmak.*

1. Ölen şayruya tap tütüz sipendi
Urıldı cânuma çün dağ-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 17*). [urıldı, -ıl, -dı]
2. Olup kara haberdan kara rûzı
Bu nevbet nevbet **urdi** ta-bl-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 95*). [urdi, -dı]

ur: *Belli bir sesi yüksek olarak çıkarmak, haykırmak.*

1. Urup Leylî yolına na‘ra-i dōst
Kaçan şābit olısar şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 44*). [urup, -up]

ur: Havlamak.

1. Degül kuru gülîçe kuruş-ı mehdür
Seg almaz **ürmek** ile kuruş-ı mähî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 37*). [ürmek, -mek]

ur-: Değdirmek; koymak.

1. Urur mısın anı püşt-i zemîne
Bu türfe sözden ol avcı tıttup dağk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 48*). [urur, -ur]

ur-: Vurmak.

1. İlenür saña ögürî ögürî
İñende bî-günāha **urma** bendün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 29*). [urma, -ma]
2. Bilini bükdi efgān itdi çün çeng
Yüzine def gibi **urdi** tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 25*). [urdi, -dı]
3. Meh ile mähî ile tıttı küştî
Şadef puştına **urup** mähî muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 99*). [urup, -up]

ur-: Havlamak.

1. Pür olup ırladı eţfāl-ı hāne
Raķīb it gibi **ürdi** ol şadāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 131*). [ürdi, -dı]

ur-: Saplama, vurma. (Çivi bağlamında).

1. Meger niş **urdi** kancı dest-i yāre
Bu kan andan aķar bî-zaķm u yara (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 59*). [urdi, -dı]

ur-: Çarpma, vurma.

1. Felek **urdi** zemîne aķterümi
Küşāde defterün pāyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 158*). [urdi, -dı]
2. Uvatdı **urdi** Mecnûn’ un çanağın
Bu hāle haste Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 32*). [urdi, -dı]

‘urcûn-ı kadīm: Kurumuş hurma dalı.

1. Döner za‘f ile ‘urcûn-ı kadīme
Zebān-ı hāl ile bu remzi kâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 24*). [‘urcûn-ı kadīm, -e]

urġan: Kalın ip.

1. Yürür şan kim delürmiş taġa düşmiş
Yider ‘avret anı boynında **urġan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*urġan,]*
2. Ol ilden ġalle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında **urġan** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 43*). [*urġan,]*
3. Qarı illerden aqçe pul dilerdi
Taġup boynına **urġan** gezdürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 49*). [*urġan,]*

urış: Vuruşmak, mücadele etmek; karşı gelmek.

1. Şadâkatda yiter ol fitne cāna
Bir işi it diseñ itmez **urışur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 71*). [*urışur, -ur]*

‘urüc: Yukarı çıkma, yükselme, ağma.

1. ‘Urūca da‘vet itdi dîn imānın
Ki ey ser-i risālet hōş-hırām ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 12*). [*‘urūca, -a]*
2. İçüp vahdet şarābın buldı sekri
‘**Urūci** ġarf-ı ġaṭṭ çekdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 67*). [*‘urūci, -ı]*

‘urūca bağla-: Miraca çıkmak.

1. Cemālūñ Ka‘bedür anı ġarem kıl
Muġammed çün ‘urūca bağladı bil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 39*). [*‘urūca bağla-, -dı]*

‘urüc-ı ‘arş-ı ev-ednā: Ev-edna göğünün tepesi.

1. Odur maqşūd aña ‘ālem tufeyli
‘Urüc-ı ‘arş-ı ev-ednā anuñdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 75*). [*‘urüc-ı ‘arş-ı ev-ednā,]*

‘urüc-ı sermedi: Ebedi, sonsuz yükseklik.

1. Şeker ağzında şükr-i şehd-i Quddūs
Geçüp andan ‘urüc-ı sermediye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 63*). [*‘urüc-ı sermedi, -ye]*

‘urūk-ı erguvān: Erguvanın kökleri.

1. ‘Urūk-ı erguvānuñ xanı geldi
Çün açdı yāsemen simā-yı simin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 32*). [*‘urūk-ı erguvān, -uñ]*

urūsi: Savaşçı, yırtıcı.

1. Zārîfî tâzîler tırfa hecînler
Urûsî bâz u pervâzî şahînler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 104*). [*urûsî,]*

‘uryân: *Çıplak.*

1. Yatur Mecnûn düşüp bir yana ‘uryân
Yine anı iletî hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 36*). [*‘uryân,]*
2. Belâlu bülbülü âvâre düşdi
Girüp ‘uryân döşekte ol kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 43*). [*‘uryân,]*
3. Seni gönîlün gibi şaldı kenâra
Girüp döşekte ‘uryân cân cânâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 45*). [*‘uryân,]*
4. Ser-i kûh üzre ‘uryân çün ser-i kûh
Yatur vahşîler ile yâr u me’nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 28*). [*‘uryân,]*
5. Libâs emrinde varı belde yek pöst
Yatur hâr içre ‘uryân mâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [*‘uryân,]*
6. Teni ehl-i kıyâmet gibi ‘uryân
Çıkarup hegbeden giydürdi câme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 78*). [*‘uryân,]*
7. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
Selîm anı çü ‘uryân gördi gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 29*). [*‘uryân,]*
8. Ne peşmine ‘abâsı var ne peşmi
Yatur ‘uryan u biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 43*). [*‘uryan,]*
9. Cihânunî yana qalmaya bütünü
Tenüm ‘uryân u müflis bî-nevâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 87*). [*‘uryân,]*
10. Benüm ‘uryân ne gür u ne kefen var
Muşâhib olıma mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [*‘uryân,]*
11. Taşı ‘uryân belinde bir çürük pöst
Hemân varlıqda bir cân qaldı gâm-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 74*). [*‘uryân,]*
12. Yiter âyineye hil’at cilâsı
Eger kim olmaya âyine ‘uryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 177*). [*‘uryân,]*
13. Ağarmaz olmasam ‘uryân cemâlim
Benüm yüzüm şuyıdır kara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 180*). [*‘uryân,]*
14. Ki rahtından dırahtı ide ‘uryan
Qapar her lâleden la’lîn külâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 20*). [*‘uryan,]*

uş: *İşte.*

1. Cânım daği uşda saña ey döst
İt hâlûme güldi senden ayru (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 6, Mısra 4*). [*uşda, -da]*
2. Ki derd-i ‘aşka hergiz olmadı tuş
Tırup bir kimse dimiş ol benem uş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 6*). [*uş,]*
3. Gelüp kapuña tutdum halkasın uş
Kılup qaddümi halka bâb-ı ‘aşka (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 62*). [*uş,]*
4. Yapışdum uş rızâ qulbına nâ-çâr
Eger tedbîr ile olaydı kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 16*). [*uş,]*
5. Haber gönderdi gendü anda qaldı
Ki uş irdüm yanumca baqr-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 23*). [*uş,]*
6. Yoğ ise uşda tîğ uş lâ’ubâli
İdem aña nevâziş baña lâyıq (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26*). [*uş,]*
7. Tûlû‘ itmezdi benden mâh-ı Leylî
Qızum da ben de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [*uş,]*

8. Öñüñde hâzırız **uş** ben de o da
Egerçi tâze gülşendür rebî'î (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 92*). [*uş,]*
9. Gelüp **uş** pâya düşdüm pâye gibi
Dilerseñ baş dilerseñ dâruña aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 66*). [*uş,]*
10. Bu gün **uş** oldum ol cürmüñ esîri
El uzatdumsa dün urmağa nîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 70*). [*uş,]*
11. Bu gün **uş** cân virürem virmege cân
Elümle dün günâh itdümse yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 74*). [*uş,]*
12. Bu gün **uş** geldüm ayağumla dâra
Eger dün çekdüm ise gayre şeş-per (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 76*). [*uş,]*
13. Muţî'em cümle fermânına şâhuñ
Çekerseñ tîğüñü **uş** cân u serde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 81*). [*uş,]*
14. Ben oldum bî-nişân **uş** yane yane
Açar ol göñlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 96*). [*uş,]*
15. Eger virmezseñ **uş** gitdüm esen kal
Hâberden 'aşık oldı çün haber-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 44*). [*uş,]*
16. Tuz etmek yimez oldum ben dañi **uş**
Anuñ-çün vahş ile dâ'im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 60*). [*uş,]*
17. Diyârum terk idüp gitmiş degüldüm
Koyup beytümü düşdüm ğurbete **uş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 45*). [*uş,]*
18. Baña olmadılar bu dem havâle
Uş on yıldur ki sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [*uş,]*

uş: Üşüşmek, toplanmak.

1. Belâdan başına ğavğâlar **üşmez**
Ev añma baña kim cânâ kafesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 92*). [*üşmez, -mez*]

uşan: Bıkmak.

1. O derd-i dil ki aldı ben ğarîbi
'İlâcından **uşandırdı** tabîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 24*). [*uşandırdı, -dırdı*]
2. Uşan cevri saña tavr iylemekden
Meger mihrüñ mübeddel oldı kâhra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 42*). [*uşan,]*
3. Perî sevmekden **uşan** dîvünî baş
Perî kim şüreti gözden nihândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 110*). [*uşan,]*
4. Cihândan şoyup cândan **uşanmış** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*uşanmış, -mış*]
5. Cihândan şovuyup cândan **uşanmış**
Vücüdî seng-i ğamdan ħurde olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 4*). [*uşanmış, -mış*]
6. Belâ gelse anuñ-çün **uşanurlar**
Olur ħızmet Muħabbet olsa maħdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 20*). [*uşanurlar, -ur, -lar*]
7. Cihân benden **uşandı** ben cihândan
Ne püştüm var ğarîbem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 22*). [*uşandı, -dı*]
8. Odumdan düşmenüm hoşnüd olupdur
Uşandı akrabâ 'âr itdi benden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 51*). [*uşandı, -dı*]

uşan: Bıkmak, bezmek II yorulmak, yorgun düşmek.

1. Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb tavr
Ger aşlun tazi ise ey yegane (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 72). [uşanmazsın, -maz, -sın]
2. Muhabbet mestidir divâne şanma
Bu sü-i zann ile andan **uşanma** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 112). [uşanma, -ma]
3. Küşâde ola gün gibi cebinüñ
Uşanma ehl-i diller şohbetinden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 61). [uşanma, -ma]

uşda: *İşte.*

1. Dimiş vâ'ız har **uşda** ipi kanı
O har soran ere gösterün amı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7). [uşda,]
2. Yoğ ise **uşda** tiğ uş lâ'ubâli
İdem aña nevâziş baña lâyıq (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26). [uşda,]

uşlu: *Akıllı.*

1. Didi anuñ gibi **uşluya** mecnûn
O hüd cümle hünerde kâmil idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 26). [uşluya, -ya]

‘uşşâk: *Aşıklar.*

1. ‘Uşşâka irer nevâzişünden
Envâ-ı vezâ’if-i müneccem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 35). [‘uşşâka, -a]
2. Gice göz yummayan **‘uşşâka** beñzer
Seher bî-hüd yatan müştâka beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 43). [‘uşşâka, -a]
3. Cihân kim bir muhabbet kışşasıdur
Belâ **‘uşşâka** andan hişşesidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 52). [‘uşşâka, -a]
4. Çıkar her bir delükden bir nevâ tiz
İder **‘uşşâk** bağrın rîze ney-rîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 118). [‘uşşâk,]
5. Kemâle irmedin ol serv-i tâze
‘Acebdür töldi **‘uşşâkı** Hicâz’e (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 164). [‘uşşâkı, -ı]
6. Uşûla darb ururdu dest-ber-dest
Nevâ iyledi **‘uşşâk** ile ser-mest (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 28). [‘uşşâk,]
7. Anuñ medhinde şî’r okurdu **‘uşşâk**
Bir oğlan ırlasa bâzâr içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 98). [‘uşşâk,]
8. Kimin nây itdi **‘uşşâkuñ** kimin çeng
Ol iki ‘aşîkuñ nâz u niyâzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 126). [‘uşşâkuñ, -uñ]
9. Yiter **‘uşşâka** vaşl-ı ‘âlem-i dil
Beni senden ayırdı çarh-ı ğaddâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 222). [‘uşşâka, -a]
10. Olur bî-çâre **‘uşşâkuñ** nevâsı
Seherde ‘aşîkuñ dil-ħaste rûhı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 48). [‘uşşâkuñ, -uñ]
11. Muħayyer itdi **‘uşşâkı** nevâsı
Her ehl-i dil Hicâzî ger ‘İrâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 18). [‘uşşâkı, -ı]
12. Hîkâyâtın hidâyet iylemişdi
Ki tâ ‘ibret ola **‘uşşâka** ol derd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 23). [‘uşşâka, -a]
13. O da yüz tutdı âhîr irtihâle
Cihân **‘uşşâka** bî-dîdâr-ı dil-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 19). [‘uşşâka, -a]
14. Nice **‘uşşâkı** güşından yakardı
Cihâna kışşa-i Mecnûn u Leylâ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 8). [‘uşşâkı, -ı]

‘uṣṣāk: Türk musikisinde Uṣṣak makamı.

1. Çalındı kūs ‘uṣṣāk u hicāza
Yürür Mecnûn da ḥayrân deşte düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 10*). [*‘uṣṣāk,]*

uṣûl: Düzen.

1. Od oldı perdesinde nây u çengüñ
Uṣûlî naḳşına bağlandı taṣnif (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 5*). [*uṣûlî, -i]*
2. Uṣûlî bozmasa ḍarb-ı zemâne
İñen şûrîde-ser itme ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 34*). [*uṣûlî, -i]*

uṣûl: Soylular.

1. Uṣûla ḍarb ururdu dest-ber-dest
Nevâ iylendi ‘uṣṣāk ile ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 27*). [*uṣûla, -a]*

utan-: Kusurlu duruma düşmekten veya kendini öyle görmekten ileri gelen bir eziklik duygusuna kapılmak, gülünç olduğu veya küçük düştüğü için üzüntü duymak, mahcup olmak.

1. O herze sözlerinden hem **utandı**
Varup başı ucında aġladı ḥûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 86*). [*utandı, -dı]*
2. Yine ‘aġlı gelüp tırınca Mecnûn
Yalanından ol utanmaz **utandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 89*). [*utandı, -dı]*
3. Cefâ itme **utan** bârî Ḥudâ’dan
Eger bûlbûlleri kılmasa ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 84*). [*utan,]*
4. Eger ḥâlin bileydi **utanurdu** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 30*). [*utanurdu, -ur, -dı]*
5. Dilerem geçmesün ‘ömrüm gibi şâd
Utañmazsañ eger ehl-i vefâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 83*). [*utañmazsañ, -maz, -sañ]*

utanmaz: Edepsiz kimse.

1. Yine ‘aġlı gelüp tırınca Mecnûn
Yalanından ol **utanmaz** utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 89*). [*utanmaz,]*

‘utârid: Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür. Klasik edebiyatta Debîr-i çarḥ diye nam salan bu gezegen, feleğin katibi olarak bilinir; güzel söz, yazı ve sanatkarlığın sembolüdür.

1. Tapaña girde-bâliš oldu hem ay
‘Uṭârid yazmağa ḥüsnün şifâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 23*). [*‘uṭârid,]*
2. Kalem şemşîr olur cellâd duḡter
‘Uṭârid de olursa ol bed-aḡter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 84*). [*‘uṭârid,]*
3. ‘Uṭârid ehl-i defter kâtib olmış
Büker zerrîn-ter çarḥ ile Ḥûrşîd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 30*). [*‘uṭârid,]*

uvan: *Ufalanmak.*

1. Vefâsı az cefâ vü mihneti çok
Meger kim mihver-i gerdün **uvandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 17*). [*uvandı, -dı*]
2. Uvat kim gelmez andan kâr-sâzî
Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 146*). [*uvat,*]

uvat: *Kırmak, ufaltmak.*

1. Uvatdı urdı Mecnûn' un çanağın
Bu hâle haste Mecnûn key sevindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 32*). [*uvatdı, -dı*]
2. Uvatmağdan çanağın ben ğarîbüñ
Vücûdun kâsesin kesr iyle ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 44*). [*uvatmağdan, -mak, -dan*]

uy-: *Aynı şekilde hareket etmek, uygunluk.*

1. Eger Mecnûn diyü çağırsa 'âmî
Uyuvirürdi kesmezdi kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 50*). [*uyuvirürdi, -(u)ver, -ir, -di*]
2. Uyup atasına oldu revâne
İnandurmadı gerçi bu bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 75*). [*uyup, -up*]
3. Uyup ardınca bir kaç vahşî üşmiş
Neşîd okur o hûş-âvâz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 18*). [*uyup, -up*]
4. Niçün **uyup** delüye ceng idevüz
Söze **uyup** çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 162*). [*uyup, -up*]
5. Niçün **uyup** delüye ceng idevüz
Söze **uyup** çü Nevfel kodı 'ahdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 163*). [*uyup, -up*]
6. Ol ilden galle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn yiler boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 43*). [*uyup, -up*]
7. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile **uymaz** gidüp dâne yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 99*). [*uymaz, -maz*]
8. Biter hâşıl anuñ-çün her birinden
Gider **uyup** şamân yile yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 101*). [*uyup, -up*]
9. Geçer yil sen düşersin âhir-i kâr
Nice yile **uyan** düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [*uyan, -an*]
10. Dil ü cândan **uyuvirürdi** güyâ
Meger bir gün hûş olup vaqt-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 108*). [*uyuvirürdi, -(u)ver, -ir, -di*]

uy-: *Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.*

1. Delüye **uyma** şıgmaz ad u şane
Zihî müşkil fazâhat zî-melâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 158*). [*uyma, -ma*]
2. Ki olsa efserün devlet külâhı
Hevâya **uyma** ey murğ-ı hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 117*). [*uyma, -ma*]
3. Uyup hem Nevfel'e gitdi iline
Varup devlet hümmâsı sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 156*). [*uyup, -up*]
4. Seme serseme **uymaz** ol ki serdür
Anuñla cüft olup giren döşege (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 142*). [*uymaz, -maz*]

5. Hevāya **uymazam** gerçi ki düdem
Beni şanma ki nefsum bendesiyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 152*). [*uymazam, -maz, -am*]
6. Yüri var **uymazam** her büt-pereste
Çeker ‘âkıl olan cām-ı muğāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 164*). [*uymazam, -maz, -am*]
7. Yatakdan nefret itdürmiş nefiri
‘Acebdür **uydı** âdemden kaçanlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 75*). [*uydı, -dı*]

uy-: Davranışlarını, hareket, fikir vb.ni karşısında mevcut kimse veya şeye göre ayarlamak, ona tâbi olmak, ittibâ etmek, ayak uydurmak. II kanmak, aldanmak.

1. Uyarsın har rakîbüñ buyruğına
Elüm tütduñ elüm tütmağa evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 188*). [*uyarsın, -(a)r, -sın*]

uy-: Kapılmak, bağlanmak.

1. Zihî kuvvetlü dest ü kutlu himmet
Budur havfum ki â‘dāya **uyasın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 105*). [*uyasın, -a, -sın*]

uy: (Şartları veya özellikleri bakımından) Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutâbık olmak, intibak etmek.

1. Cānumdan **uyuvirdi** baña yoksa cān midur
Kūyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirîğ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6*). [*uyuvirdi, -u, -vîr, -di*]

uy: Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.

1. Uyup ol pîre itdi ‘azm-i mî‘ād
Olup teşne revān oldı Furāta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 102*). [*uyup, -up*]

uyan-: Uyanmak.

uyan: Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakikati görmek, gözü açılmak.

1. Dağıtma ‘akluñı âşüfte olma
Uyan devlet demidür hufta olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 30*). [*uyan,]*

uyan: Uyku durumundan çıkmak.

1. Çerāğ-ı Leylî hayretten **uyandı**
Dil uzatdı zebān-ı ‘āşıka tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 158*). [*uyandı, -dı*]
2. Seher olsa idüp âh-ı seher-gāh
Uyanmadun dañi agyār-ı bed-h‘āh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 14*). [*uyanmadun, -ma, -du, -ñ*]
3. Ğam u ğavġā **uyandı** şabr hufta
İdüp yāruñ cefāsından şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 116*). [*uyandı, -dı*]
4. Uyarsañ n’ola ğafletden nüfûsı
Ķo uyhuuy **uyan** var ise cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [*uyan,]*

5. Kıyâmet günine kaldı meger şubh
Uyan sen bârî ey şem‘-i şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 29*). [uyan,]
6. Çerâğ-ı şubh-ı rûz-efrûz **uyandı**
Seher gibi şafâdan tâze rûyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 88*). [uyandı, -dı]
7. Ki **uyan** üstüne gün geldi ey yâr
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [uyan,]

uyar: Uyanmak.

1. Uyarsañ n’ola ğafletden nüfûsı
Ko uyhuyı uyan var ise cânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 14*). [uyarsañ, -sa, -ñ]
2. Teheccüd ehlin **uyarsun** fiğânun
Olup erre başunı kessün ol tâç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 16*). [uyarsun, -sun]
3. Uyar sekr-i hevâdan cân-ı mesti
Atañ gitdi cihândan pür-şikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 62*). [uyar,]
4. Hicâz iklimin ürkütüdi taraķi
Uyardı düşmeni şavt u şadâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 7*). [uyardı, -dı]

uyar yılanunı kıyruğın başı: Uyuyan yılanı uyandırmak. Kendi halindeyken durduk yere tehlikeyi üstüne çekmek anlamında bir atasözü.

1. Başun şakla ki taş taşta tokundi
Çü başduñ kıyruğın uyar yılanunı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 25*). [uyar yılanunı kıyruğın baş, -duñ]

uydur: Diye düşünmek.

1. Diledi hâşıl-ı ‘ömre cân ata
Bile **uydurdı** bir kaç yâr-ı hem-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 53*). [uydurdı, -dı]

uydur: Uymasını sağlamak, uygun düşürmek, ayarlayıp denk getirmek.

1. Hesañın **uyduramaz** ol kitâba
Bu bâğ içre o kim şabr iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 10*). [uyduramaz, -ıma]

uyhu: Uyku.

1. Gice zâğın uçurdu tîr atup ter
Açıldı her gözüñ **uyhusı** bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 3*). [uyhusı, -s, -ı]
2. Uyarsañ n’ola ğafletden nüfûsı
Ko **uyhuyı** uyan var ise cânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [uyhuyı, -y, -ı]
3. Imızğandı gözüñ **uyhu** aldı
Dil-i Mecnûn’a düş gösterdi bahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 82*). [uyhu,]
4. Gelür farkında kor tâbende gevher
Çü Mecnûn nergisi **uyhuya** kandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 87*). [uyhuya, -y, -a]
5. Yimekten **uyhudan** itmişdi hâlî
Velî miskîn Selâm’un şorma hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 204*). [uyhudan, -dan]

6. Yakup ŧeb hırmennini âteŧ-i rüz
Tırup Zeyd **uyħusundan** oldu bîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 81*). [*uyħusundan, -s, -u, -n, -dan*]

uyku: Uyku.

1. Kõmazdı **uykuyı** hem-sâyesine
Geh aglar gâh iderdi âteŧin âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 78*). [*uykuyı,]*

uyu-: Uyku.

1. Kıyâm it başuña kõpdı kıyâmet
Uyursın fitne uyandı başuña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 19*). [*uyursın, -r, -sın*]
2. Ya tınmaz ya **uyurđı** yâ kaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [*uyurđı, -r, -dı*]
3. Ne yir içer ne ħõd **uyur** ŧeb ü rüz
Ne ile seyr ider ne ŧehre varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124*). [*uyur, -r*]

uzaħ: Uzak.

1. Dirigâ yol **uzaħ** u azıħum az
Esen şal sen ki ben kuŧ gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [*uzaħ,]*
2. İlümden ħurbet iħlimine göçdüm
Esen şal sen ki ben gitdüm **uzaħa** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 23*). [*uzaħa, -a*]

uzak: Uzak.

1. Zen egri olsa evŧâfı **uzakđur**
İŧidüp ħaste Mecnûn bu ħüzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 76*). [*uzakđur, -dur*]

uzat: Uzatmak.

1. Her yañadan **uzatdı** zebân ħibi zebâne
Tutup elümi nice vefâ ‘ahdin iden dõst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 4*). [*uzatdı, -dı*]
2. ħalâŧ oldu cihân endiŧesinden
Dil **uzatmıŧ** süñü ħüyâ ki efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 65*). [*uzatmıŧ, -mıŧ*]
3. Ecel çengeli tiz **uzatdı** şabza
Marazdan çün ŧifâ vakti ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 56*). [*uzatdı, -dı*]
4. Dõŧegüñde **uzat** bir dem ayaħuñ
Degül şaşdan demürden baş cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 76*). [*uzat,]*

‘uzlet: Bir kõŧeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşamak.

1. Yiri virândur ammâ şalbi ma‘mûr
Řarıŧmaz ħalka dâ‘im **‘uzlet** iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 11*). [*‘uzlet,]*
2. Gerekdür ħurbet ü **‘uzlet** şanâ‘at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 34*). [*‘uzlet,]*

‘uzlet it: Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşamak.

1. Beyâbânda ne âsûde ne hufte
Nice ‘uzlet idersin gâr içinde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 71). [‘uzlet it, -er, -sin]

uzluk: Uсталık, maharet, hüner.

1. Hünerde manzarı hâbt u hâfâdur
Dimiş ol kim dilinde vardur **uzluk** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 71). [uzluk,]

uzun: Uzunluk. Boy.

1. Bülend idi kamu mahfilde şadı
Yüce pâye büyük sâye **uzun** boy (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 15). [uzun,]

uzun: Çok süren, çok zaman alan.

1. Kıza ‘âr ehli olursa **uzun** yaş
Eger bî-‘âr olursa başına taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 85). [uzun,]
2. Güünden ayru düşmüş ‘andelibem
Şeb-i firâkât **uzun** çün zülf-i dil-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 9). [uzun,]

Ü

übüvvet: Babalık.

1. Übüvvet mihri urdı câna âteş
Ki oldu dil-figâr u dil-müşevveş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 5). [übüvvet,]

uç: Havaya kalkıp gitmek, tayeran etmek.

1. Diyâr-ı yâre gitdi bî-kes ü ferd
Perî pervâz **uçar** pervâne gibi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 55). [uçar, -ar]
2. Dirîgâ yol uzağ u azığum az
Esen qal sen ki ben kuş gibi **uçdum** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 21). [uçdum, -dum]
3. Kenâr-ı hâke düşdi cism-i hâki
Uçup cân murğ-ı sūr-ı Şūr’a kondı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 41). [uçup, -up]
4. Beden hâke kavuşdı gūra kondı
Uçup cân bir cihândan bir cihâna (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 43). [uçup, -up]
5. Ki **uçduñ** cennete açduñ cenâhı
Atasuzlığı ben sehl ola şandum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 50). [uçduñ, -duñ]
6. Ki gördi evce irmiş bir dırahtı
Uçar bir şu‘besinden murğ-ı hōş-per (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 85). [uçar, -ar]
7. Dil-i divâneye vîrâne besdür
Benim murğum **uçupdur** ol kafesden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 95). [uçupdur, -up, -dur]
8. Uçar pervane gözinde hayâlün
Bu gülşenden seni ey gül kim aldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 112). [uçar, -ar]

üç: İki den sonra dörtten önce gelen sayı, üç.

1. Olur **üç** nokta-i şâ cāna **üç** dāğ
Siyeh hālūñsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 17*). [üç,]
2. Olur **üç** nokta-i şâ cāna **üç** dāğ
Siyeh hālūñsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 17*). [üç,]
3. Hārîr aña göre gūyā dikendür
Cihānda tâbda **üç** nûra yok tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [üç,]
4. Okı levh-i çemende haţţ-ı ‘ibret
Bu mevsimde bu **üçden** lezzet al var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [üçden, -den]
5. Bu **üç** zulmet içinde kalmışam zâr
Niçün ötmezsin ey şubhuñ horôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12*). [üç,]

üç: Uçmak, havalanmak.

1. Ki şalam ıpuna geh geh selāme
Ne per var kim **uç** bu kuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [uç, -a]
2. Uçardı zâğ ürküp şâh-be-şâh
Bu peykân-ı hıţbı atdı çün tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 72*). [uçardı, -ar, -dı]
3. Geçerken rûz-ı ni‘metde şeb ü rûz
Uçarken bağ içinde fâriğu'l-bāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 39*). [uçarken, -ar, -ken]
4. Uçup zâğ urdı cānına yîñi dâğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 76*). [uçup, -up]
5. Uçup kaçmış elinden şabr zâğı
Yatur yirde söyünmiş şem‘e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 6*). [uçup, -up]
6. Gözinden yaşını şabr ile sildi
Uçarken kondı ammā per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 113*). [uçarken, -ar, -ken]
7. Uçarken göñli gülzâr-ı hevesde
Geçerdi ol belâ-yı teng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 22*). [uçarken, -ar, -ken]

üç: Çok hızlı gitmek.

1. Alup peyk anı **uçdı** şan hamāme
Çü Leylî gördi yāruñ nāmesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 2*). [uçdı, -dı]
2. Alup Zeyd anı **uçdı** çün hamāme
İrişüp burc-ı gâr-ı yāre kondı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 44*). [uçdı, -dı]

üftāde: Düşmüş, zavallı.

1. Görüp ol nākayı yārān-ı Mecnûn
Bulurlardı anı **üftāde** meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 10*). [üftāde,]
2. Hemîşe ilde rûsvāy ola nāmum
Elüm tût kaldum **üftāde** ayakda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 115*). [üftāde,]

üftāde: Düşkün, tutkun. // Aşık.

1. Ki şol **üftāde** ā‘mā düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam dārire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 29*). [üftāde,]

2. Revân yirden tûrup ol serv-reftâr
Didi **üftâdesine** düşme ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 32*). [*üftâdesine, -s, -i, -n, -e*]
3. Nice **üftâde** şayd itmek hûyudur
Huşûşâ cân u dilden hâste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 44*). [*üftâde,]*
4. Anı yakma urup bârî odını
Eger olmazsañ **üftâde** tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 81*). [*üftâde,]*
5. Añup anı didiler cümle maḥzûn
Ki ol **üftâde** vü mehcûr u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [*üftâde,]*
6. Gelür **üftâdeñe** geh geh niyâzuñ
Ḥamâm-ı nâme şan tāvus-ı kudsî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 28*). [*üftâdeñe, -ñe*]
7. Ki hem **üftâde** hem pür-tâb çün berķ
Yatup bu hâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 42*). [*üftâde,]*

üftâde ol-: *Düşkün olmak, tutulmak; âşık olmak.*

1. Kõdum naķş-ı hırûfî sâde oldum
Çü ‘aşķun derdine üftâde oldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 38*). [*üftâde ol-, -du, -m*]
2. Mecâlüm kâlmadı ârâma ey dõst
İnen üftâde oldu cân-ı mestüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 65*). [*üftâde ol-, -dı*]

üftâde ol: *Düşkün olmak, biçâre olmak.*

1. Elüm tût oldum üftâde ayaķdan
İraķdan baña çeşme gösterürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 52*). [*üftâde ol, -dum*]

üğü: *Baykuş türünden olan puhukuşunun bir çeşidi.*

1. Günüzin zâğ olur gice **üğüdür**
‘Adâvet kılsa âfetdür cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 68*). [*üğüdür, -dür*]

ülker: *Ülker yıldızı.*

1. Şanasın ay ile **ülker** konuşdı
Göyündi aña özüm çünki gördüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 82*). [*ülker,]*

ümîd: *Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.*

1. Mürîd iyle yoluñda mârid itme
Budur senden **ümîdüm** yâ ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 47*). [*ümîdüm, -üm*]
2. Zülâlüne **ümîdüm** var ki kâna
Cemâlün şem‘inün pervânesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 98*). [*ümîdüm, -üm*]
3. Her arada **ümîdüñ** ara iste
Nice nevmîd irer âhir ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 56*). [*ümîdüñ, -ün*]
4. Yüreği kopdı hulkuma tıķıldı
Ümîdi var iken fî’l-cümle yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 169*). [*ümîdi, -i*]
5. Senün katuñda ammâ ol ḥaṭâdur
Ümîdüm var ki kaşķun ola cânê (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [*ümîdüm, -üm*]

6. Konup göçmege yapılmış yapısı

Ümîdüm var olıcağ âhîr-ı kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 153*). [ümîdüm, -üm]

ümîd eteği: Ümit eteği.

1. Fezâ-yı dilde harâb olmaya binâ-yı ümîd
Ne deñlü ayağ düşsem koman ümîd eteğin (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 11*). [ümîd eteği, -n]

ümîd it: Ümit etmek.

1. O da yilden gelür bir şemme bûdur
Gice gündüz ümîd idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 29*). [ümîd it, -in, -di]

ümîde ir: Amaca ulaşmak.

1. Her arada ümîdüñ ara iste
Nice nevmîd irer âhîr ümîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 60*). [ümîde ir, -er]

ümîd-i âcil: Son ümit.

1. Ümîd-i âcil ü nakd-i mu'accel
Gül-i gülzâr-ı bâğ-ı şulb-i evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 2*). [ümîd-i âcil,]

ümîd-i fetḥ-i bâbum: (Kurtuluş) kapısının anahtarı.

1. Ki andandur **ümîd-i fetḥ-i bâbum**
Odur sultân-ı şer' ü kâzî-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 10*). [ümîd-i fetḥ-i bâbum, -um]

ümîdi kes: Umudunu yitirmek, beklentisi sona ermek.

1. Degüldür kâbil-i işlâh u tîmâr
Ümîdin kesdi anuñ şöḥbetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 3*). [ümîdi kes, -di]

ümîd-i vuşlat: Kavuşma ümidi, arzusu.

1. Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dârum
Ümîd-i vuşlatuñ olmasa ey dîst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 142*). [ümîd-i vuşlat, -uñ, -dur]
2. Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dârum
Ümîd-i vuşlatuñ olmasa ey dîst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 143*). [ümîd-i vuşlat, -uñ]

ümîd-i yâr: Sevgili ümidi, sevgiliye kavuşma arzusu.

1. Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yâre gönliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 77*). [ümîd-i yâr, -e]

ümîzi kes-: Ümidi kesmek.

1. Kesüp Leylî vişâlınden ümîzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 28*). [ümîzi kes-, -üp]

ümmet: Bir peygambere inanan topluluk.

1. Bâb-ı keremüñi buldı meftûh
Her kim ola **ümmetüñe** munzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 38*). [ümmetüñe, -üñ, -e]
2. Bu miskîn **ümmete** vakf iylemişdür
Halelden hıfz için dâ'im o dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 56*). [ümmete, -e]
3. Şefâ'atden dem ura Fahr-ı 'âlem
Za'îf **ümmetlerinden** cümle 'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 27*). [ümmetlerinden, -ler, -i, -nden]

ümmî: Anasından nasıl doğmuş ise öyle kalıp okuma yazma öğrenmemiş (kimse).

1. Ümmî didiler tapuna ammâ
'Âlemede olur mı senden a'lem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 43*). [ümmî,]

ümm-i gıylân: Hortlaklar menşei.

1. Başından gitmedi sevdâ-yı meknûn
Otursa sâye-bânı **ümm-i gıylân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 15*). [ümm-i gıylân,]

ümmîd: Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, ümit.

1. Ümmîd odur aña varduğun dem
Meddâhına diye hayr-ı maqdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [ümmîd,]
2. Üzüldi eyle kim **ümmîd** üzüldi
Ne hoşdur deme perhîz-kâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 48*). [ümmîd,]

ümmîdi kes: Umudunu kesmek. Bir şeyin artık gerçekleşmeyeceği inancına varmak, ummaz olmak.

1. Kesüp ümmîdi âh itdi cigerden
Dönicek kavmine ol pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 112*). [ümmîdi kes, -üp]
2. Hemân âh oldı Mecnûn'un cevâbı
Sözinden çün anuñ ümmîdi kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 109*). [ümmîdi kes, -di]
3. Şavulmaz bildiler hergiz belâsın
Kesüp ümmîdi gitdiler o yârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 115*). [ümmîdi kes, -üp]
4. Çü gördi çâre yok ümmîdi kesdi
Çü Ceyhûn gibi Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 8*). [ümmîdi kes, -di]

ümmîd-i tecellî: Görme ümidi.

1. İşitdi çünki Mecnûn nâm-ı Leylî
Teselli virdi **ümmîd-i tecellî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 62*). [ümmîd-i tecellî,]

ümmîd-vārî: Ümid sahibi.

1. Yoğ idi bende hiç **ümmîd-vārî**
Bu resme kıldı Mecnûn âh u sûzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 92). [ümmîd-vārî,]

ün: Ses.

1. Dirilüp oldılar deryâ-yı enbûh
Urup na'ra **üniyle** tabl- bâzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 57). [üniyle, -i, -(y)le]
2. Üninden aňlamayup şordı nâmin
Didi kim ben Selîm-i 'Amirî'yem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 22). [üninden, -i, -n, -den]
3. Aduñ söyle seni fehmi itmen **ünden**
Tolupdur 'aşk ile bu çeşm ü güşum (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 48). [ünden, -den]
4. Ne tuysun nâliş **ünün** sağ olan dil
İletse Zeyd eger peygâm u nâme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 94). [ünün, -in]

üns: Alışma, ülfet, alışkanlık.

1. Ne resme **üns** ala insân yüzümden
O kim ola enis-i ehl-i vahşet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 36). [üns,]
2. Gelüp virdi bu vahşî câna **ünsi**
Anuñ Ahmed gibi mu'ciz beyânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30). [ünsi, -i]
3. Od ile penbenüñ olmaz başı hoş
Beni ko vahşiyem sen inse **üns** ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81). [üns,]
4. Nebîler iktidâ itsün imâm ol
İdüp ervâh-ı kudsilerle **ünsi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 15). [ünsi, -i]
5. Kâmu divâneler sultânı Mecnûn
Yürür şahrâda yok **ünsi** enisi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 7). [ünsi, -i]

ürk: Ürkmek.

1. Gözinden öpdî kırtardı ayağın
Çün **ürküp** kaçdı vahş-ı dâm-dide (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 85). [ürküp, -üp]
2. Uçardı zâğ **ürküp** şâh-be-şâh
Bu peykân-ı hıfâbı atdı çün tîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 72). [ürküp, -üp]
3. Ki bende 'aşk odına yandı sen ben
Ben **ürküp** yürürem çün kendüzümden (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 35). [ürküp, -üp]

ürküt: Korkutup kaçırmaq.

1. Hicâz iklimin **ürkütdi** tarağı
Uyardı düşmeni şavt u şadâsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 6). [ürkütdi, -di]
2. Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre
Kâtından **ürküdüp** dirende şîri (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 85). [ürküdüp, -üp]

üryân ol-: Çıplak olmak.

1. Ne denlü şarsalar oda pelâsı
Olur ‘üryân yaķar cümle libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 28*). [‘üryân ol-, -ur]

üş- Üşüşmek, toplanmak.

1. ‘İlâca çünki himmet iylediler
Üşüp evvel naşihat iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 174*). [üşüp, -üp]
2. Görenler rahm idüp üstine üşdi
Üşüp ol ‘aşk u ğam divânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 111*). [üşüp, -(ü)p]
3. Tavâf u hacc u lebbeyk ü du‘âya
Güzel dinârî esterler **üşerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 37*). [üşerdi, -er, -di]
4. Uyup ardınca bir kaç vahşî **üşmiş**
Neşid okur o hoş-âvâz u pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 18*). [üşmiş, -miş]
5. Üşüp yırtarlar idi şanki cellâd
Bu da‘vet etse görüp aşinâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 54*). [üşüp, -(ü)p]

üşküf: Başlık, serpuş.

1. Yahûd nergis gözi degdi o bâĝa
Götürüp altün **üşküfi** yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 47*). [üşküfi, -i]

üslüb: Tarz, yol, biçim.

1. Dür-i efsâneye viren nizâmı
Bu **üslüb** üzre nazm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 2*). [üslüb,]
2. Bu **üslüb** üzre olundı rivâyet
Ki mağlûb oldu çün kim Leyli hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 2*). [üslüb,]

üst: Üzeri, olaylara maruz kalan varlığın kendisi, vücut, beden.

1. Çekildi **üstüñüze** tîĝ-i tizüm
Aķup **üstüñüze** ķan bahri irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 46*). [üstüñüze, -üñüz, -e, -]
2. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ **üstümnden** yavuz yil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 75*). [üstümnden, -üm, -den]

üst: Bir şeyin yukarı kısmı II üzeri.

1. At **üstüne** atıldı şanki efî
Çukalı âhenin ü ķalbi sengin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 6*). [üstüne, -ü, -(n)e]
2. Çekildi **üstüñüze** tîĝ-i tizüm
Aķup **üstüñüze** ķan bahri irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 47*). [üstüñüze, -ü, -nüz, -e]
3. Ki beñzer saña bu bağrumdaki daĝ
Konup **üstümdeki** ser-sebz dala (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 51*). [üstümdeki, -üm, -de, -ki]
4. Belüñden gelmedi ya ķatre âbuñ
Ķazup bir ĝurı aĝla **üstine** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 51*). [üstine, -i, -(n)e]
5. Düşüp **üstine** ditrer şanki yaprak
Ķara topraĝı üzre düşdi bî-ķüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 30*). [üstine, -i, -(n)e]

6. Niçün kor **üstüne** nokta fezâhat
Ne deñlü pişe-kâr iseñ belâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 120*). [*üstüne, -ü, -ne*]

üst: *Bir kimsenin kendisi, şahsı.*

1. Melâmet yağar **üstine** çemende
Görüp kavmi bu süz u ihtirâkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 14*). [*üstine, -i, -(n)e*]

üst: *Bir şeyin dış yüzü, dış taraftan yüzeyi.*

1. Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu **üstinde** binâ urduñ cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 18*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
2. Nefâz-ı emrüne ‘âlem musahhar
Hevâ **üstinde** hükümüne muğarrer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 20*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
3. Tozuñ kuşlin alur çeşmine gâlib
Turur bâm-ı sipîhr **üstinde** Keyvân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 33*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
4. Hevâ **üstinde** yapmışdur binâmı
Du‘â iyle baña ey mürşid-i râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 98*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
5. Kerâmetle geçer büstânda ‘ömri
Ser-i serv ü çinâr **üstinde** dürrâc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 57*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
6. Gözi ol devhâ-i zibâyâ düşdi
Gözi tuş oldu şâh **üstinde** zâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 25*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
7. Şu **üstinde** kılurdu hülle-bâfi
Şulardı nergisinden ergüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 32*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
8. Ki iderler bir mezâr **üstinde** zârı
Varuram ben de giryân ol miyâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 74*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
9. Anuñ **üstinde** kimse tutmadı yir
O kim gayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 136*). [*üstinde, -i, -(n)de*]
10. Gül-i cennet gibi mañbûb u zibâ
O ferş **üstinde** var iki ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43*). [*üstinde, -i, -n, -de*]
11. Anuñ-çün **üstine** düşdüm çü yaprak
Çün âvâz-ı rahîl ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 182*). [*üstine, -i, -n, -e*]
12. Yüzüñ ağ itdi ceng ile sipâhuñ
‘Adûlar **üstine** ya‘ni iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 9*). [*üstine, -ñ, -e*]
13. Ki ‘âlem **üstine** rahmet saçıldı
Dil-i Leylî güşâde çün şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 6*). [*üstine,*

üst: *Bir şeyin yukarı doğru olan yanı II vücudun belden yukarı kısmı.*

1. Dem ola **üstüne** sâye şala hüma-yı ümîd
Eger esâsını ‘ömrüñ yıkarsa devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 8*). [*üstüne, -üm, -e*]
2. Eğilmiş kaddi inler nitekim çeng
Okı **üstine** düşmiş yâ nişâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 71*). [*üstine, -i, -ne*]

üst: *Beden, vücut, bir kimsenin kendi şahsı.*

1. Belâlar başı olur **üstüne** bâ
İki tây olur iki nokta-i tâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 15*). [*üstüne, -üm, -e*]

2. Belâdan küh olup **üstüne** düşmeñ
Ğam ile şâd-mānem ben hemîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 80*). [*üstüne, -üm, -e*]
3. Şaçup **üstüne** yaşın çeşm-i mestüñ
Ki tâ ğusl-ı kefen idüp ol âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 12*). [*üstüne, -üm, -e*]
4. Ki uyan **üstüne** gün geldi ey yâr
Anı fehm itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [*üstüne, -ü, -(n)e*]
5. Ki düşe **üstüne** zıll-ı hümâyî
Çü var ʿabʿuñda bir resme feşâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 118*). [*üstüne, -ü, -(n)e*]

üstâd: *Bir bilim veya sanat alanında üstün yeri olan kimse II usta (şair).*

1. Didi söz cevherin nazm iden **üstâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 1*). [*üstâd,]*

üstâd: *Bir ilim veya sanat alanında seçkin yeri olan kimse, usta, üstat.*

1. Pes oldı kâşîd u maķşûda meşġûl
Bulup bir dilde cādū sözde **üstâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 89*). [*üstâd,]*
2. Żaʿîf iken daġı rencûr düşdüm
Baña her pîşede **üstâd** idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 55*). [*üstâd,]*
3. Dirîġâ kanı **üstâdum** dirîġâ
İşüm şimden girü kime ʿanayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 58*). [*üstâdum, -um*]
4. Didi bu kışşanuñ râvîsî **üstâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 1*). [*üstâd,]*

üstüne üş-: *Üstüne üşüşmek, üstüne toplanmak.*

1. Görenler raġm idüp üstüne üşdi
Üşüp ol ʿaşķ u ġam divānesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 110*). [*üstüne üş-, -di*]

üstühʿân: *Kemik.*

1. Kılur seg Hâķķʿa ġizmet kılmađuñ sen
Següñ şulġı olur bir **üstühʿâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 63*). [*üstühʿâna, -a*]
2. ʿTaġılmış cismi kalmış **üstühʿânı**
Felek anuñ da bozmış heyʿetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 188*). [*üstühʿânı, -ı*]
3. Ammâ ki bilimen aña yarar **üstühʿân** mıdur
Ey Zeyd ʿAmr vâvı ġibi yârdan raķîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [*üstühʿân,]*
4. Seg oldum kapuña bu ġâle yitdüm
İte atđuñ etümle üstühʿânüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 59*). [*üstühʿân, -um*]

üstühʿân-ġʿâr: *Kemik yiyici (vahşî hayvan).*

1. Anı beklerdi nice **üstühʿân-ġʿâr**
Görüñ ol üstühʿân- ġʿârüñ vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 182*). [*üstühʿân-ġʿâr,]*
2. Anı beklerdi nice **üstühʿân-ġʿâr**
Görüñ ol üstühʿân- ġʿârüñ vefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 183*). [*üstühʿân-ġʿâr, -uñ*]

üstüh'ân-vâr: Kemik gibi.

1. Muķim olmış şanurdu ol müsâfir
Yaturdu ol çürümüş **üstüh'ân-vâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 181*). [*üstüh'ân-vâr,]*

üstün: Direk, sütun.

1. Her **üstünü** anuñ bir ejdehâdur
Müdevver kehrübâdandur bu hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 86*). [*üstünü, -ı]*

üştür: Deve.

1. Gümüş küh üzre altundan kemer-vâr
Çatâr ile katır **üştür** güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 47*). [*üştür,]*

üstüvâr: Sağlam, kuvvetli, dayanıklı.

1. Bulunmaz bir vefâda **üstüvârı**
Yazıldukda vefâ-yı 'ahd-nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 54*). [*üstüvârı, -ı]*

üt: Kesmek.

1. Velî hâli hârâb u derdi ma'mûr
Çararmakdan **ütülmüş** ota dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 117*). [*ütülmüş, -ül, -miş]*

ütülmüş: Kesilmiş.

1. Ütülmüş murğa beñzer ser şikeste
Dür-i nâ-süftesinden sine süfte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 114*). [*ütülmüş,]*

üzre: Üstünde, üzerinde.

1. Şeh **üzre** tâ nişâr ide cevâhir
Tutar Mirrih elinde tiğ-ı bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 28*). [*üzre,]*
2. Dil **üzre** dâl zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü dehâni ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 23*). [*üzre,]*
3. Olur hâlüñsüz olsa nokta-i zâl
Ser-i mâr **üzre** şan nokta-i hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 26*). [*üzre,]*
4. Ğam-ı cândan boşalmış kalbi zarfi
Düşüp seng **üzre** yatur vâlih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 9*). [*üzre,]*
5. Yüregi **üzre** komış bir daği seng
Cihânda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 10*). [*üzre,]*
6. Cihâna perçemi hûş-bû şaçardı
Düşüp nilüfer **üzre** tâb-ı gül-reng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 19*). [*üzre,]*

7. Vire hem nâfesinden gonce bâcı
Kılup servi gül **üzre** nahl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 87*). [üzre,]
8. Niçün Leyl î degül âhından âgâh
Dil-i Mecnûn yakar dâğ **üzre** dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 149*). [üzre,]
9. Meşelde ak yüz **üzre** zülf-i pür-çin
Tağup ol mâh-rûlar halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 42*). [üzre,]
10. Gümüş küh **üzre** altundan kemer-vâr
Kağâr ile kağâr üstür güzel at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 46*). [üzre,]
11. Şanur gören tenin yüz başlu tinnîn
Görinür farkı **üzre** berķ-ı miğfer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 9*). [üzre,]
12. Ser-i küh **üzre** güyâ şems-i hâver
Omuzda tıği güyâ mâr-ı Dağhâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 10*). [üzre,]
13. Revân idi yüz **üzre** dem‘a gibi
Hem ol şem‘ûn harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [üzre,]
14. Şuyından ravza gibi oldı sır-âb
Düşüp ol ravza **üzre** sâye gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 21*). [üzre,]
15. Demişlerdür fi‘t-te‘hîr âfet
Urursañ puştum **üzre** darb-ı muştı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 87*). [üzre,]
16. Bu gendüyi döğüp başın yoldı
Ne beñ kim kónsa yüzü ağı **üzre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [üzre,]
17. Cigerde dâğ olurdı dâğı **üzre**
Şaçın meşşâta çün müşķin iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 158*). [üzre,]
18. Urursın sen de yârem **üzre** yâre
Umaram ben olasın zağme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [üzre,]
19. Mesîh-i rûh-perver gibi hûş-dem
Çemen **üzre** hırâmân olmağa âb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 3*). [üzre,]
20. Ser-i küh **üzre** ‘üryan çün ser-i küh
Yatur vahşiler ile yâr u me‘nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 28*). [üzre,]
21. Düşüp yüz **üzre** efgâniyle gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 108*). [üzre,]
22. Ciger-güşesi **üzre** çeşm-i terden
Açup Mecnûn gözün dirdi özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 64*). [üzre,]
23. Görür Necd’e çıkup bir avcı nâ-gâh
Oturmuş kulle-i Necd **üzre** Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 3*). [üzre,]
24. Ser-i tâc **üzre** güyâ dürr-i meknûn
Ol âhüyü görüp bu tünd çün şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 4*). [üzre,]
25. Ne ehl-i beytün **üzre** şefkatün var
Ol atanun kâmu sa‘yî telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 12*). [üzre,]
26. Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
Kara toprağı **üzre** düşdi bi-hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 31*). [üzre,]
27. Bu gâm gâm yüki **üzre** oldı ser-bâr
Şan eski hasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38*). [üzre,]
28. Oturmuş bir şanem râh **üzre** çün mâh
Ne meh burc-ı cemâlün âfitâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 50*). [üzre,]
29. Gün **üzre** giceden itmiş niķâbı
Diridüm serv eger serv olsa meh-rüy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 52*). [üzre,]
30. Hemân cüftiyle havfindan turur tek
Gül **üzre** şacdı nergisten gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 79*). [üzre,]
31. Gerilmiş ‘ırķ u pey zâhir çün evtâr
Alup mâder diz **üzre** mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 49*). [üzre,]
32. İdüp her yara **üzre** bir iki nâle
Başından gâh silkerdi gubârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 52*). [üzre,]
33. Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
Varup oturdu bir yol **üzre** dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [üzre,]

34. Nihâli nâleden beñzerdi nâle
Şaçup sîm **üzre** nâsüfte ‘aķıkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 47*). [üzre,]
35. Kime guşşa virür kim âhir olmaz
Felek kim yok şebât **üzre** binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [üzre,]
36. İş aşmazsın bu Zeyd **üzre** ziyâde
Senûñ gibi nice çoğ ağladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 122*). [üzre,]
37. İnüp tağdan giderdi nitekim seyl
Varup hâk **üzre** ķordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [üzre,]
38. Yol **üzre** birbirine ķarşu medhüş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 102*). [üzre,]
39. Şan iki naķş-ı şüretdür muķâbil
Gönül tâbe gibi tâb **üzre** pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 153*). [üzre,]
40. Büt-i gül-rengi tebden oldu bî-reng
Teni tâb **üzre** düşmiş müya döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 53*). [üzre,]
41. Bu yıl **üzre** tutar ‘âlem ķarârı
Toğurmadı bu gerdün bir sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 160*). [üzre,]
42. Ki hâk-i ravza oldu cümle gül-gün
Turup süsen gibi ķabr **üzre** miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 83*). [üzre,]
43. Dil uzatdı vü ķarķa itdi nefrîn
Yanup ol türbe **üzre** nitekim ‘üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 85*). [üzre,]
44. İnüp tağdan giderdi nitekim seyl
Varup hâk **üzre** ķordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [üzre,]
45. Sütünü ‘izz ü devlet taķtası baķt
O taķt **üzre** döşenmiş ferş-i dibâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 41*). [üzre,]
46. Beni ‘âşıkķlar **üzre** hücet itdi
Severken ya‘nî Mecnûn hüsn-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 6*). [üzre,]

üzre: Bir istikamet doğrultusunda, boyunca.

1. Hâbâb-ı baķr-ı cürmem pür-hevâyem
O baķr **üzre** işüm âvârelikdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 39*). [üzre,]
2. Dür-i efsâneye viren niżâmı
Bu üslûb **üzre** nażm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 2*). [üzre,]
3. Tehî ķalbûñ ola a‘dâya mâ’il
Bu ‘ahd **üzre** eger ķurursañ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [üzre,]
4. Bu şüret **üzre** düzdi zülf ü hâlin
Ki ol günde ki seyran itdi Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [üzre,]
5. Bu üslûb **üzre** olundu rivâyet
Ki mağlûb oldu ķün kim Leyli ķayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 2*). [üzre,]
6. Bu tertib **üzre** nażm itdi cevâhir
Didi ol nâ-bedid olan remide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 2*). [üzre,]
7. Cân atdı ķulle-i Necd **üzre** ğam-nâk
İşi Leylâ için âh u ğam idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 114*). [üzre,]
8. Bu hâlet **üzre** geķdi yek şeb ü rûz
Sa‘âdet şubķı ķünkim rûşen oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28*). [üzre,]
9. Selâm oldu vedâ‘ **üzre** havâle
Żarûretden Selâm itdi vedâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 210*). [üzre,]
10. Dil ü cân ‘âleminde ķurdu taķtı
Yatup ol hâlet **üzre** ķaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [üzre,]
11. Gemürmezdi varup anuñ ķafâsın
Bu hâlet **üzre** ķünkim geķdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [üzre,]

üzre: Üzerine II için.

1. Şalup aşhâb-ı Nevfel **üzre** tâzi
Mübârizler hürûş u cûşa geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 58*). [üzre,]

üzre: Üstünde, üzerinde II tepesinde.

1. Ki maḥzûn idi ol meftûnı için
Çıkup bâm **üzre** maḥfî ol dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 51*). [üzre,]

üzre: Üstünde, üzerinde II içinde.

1. Şurâhî **üzre** peymâne tezerve
Müzehheb çiniler simîn siniler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 16*). [üzre,]

üzre: Üzere, üzerine.

1. Cemâl-i ‘âlem **üzre** müşk saçdı
Aña hûş h’âb gösterdi ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 16*). [üzre,]

üzre var: Sürünerek gitmek. Yüzü yerde gitmek.

1. Ki olmuş pâsbân-ı ısrâr-ı sultân
Ol atlas **üzre var** seyrân senüñdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 35*). [üzre var,]

üzül: Üzülmek, hüznülenmek.

1. Üzüldi eyle kim ümmîd üzüldi
Ne hûşdur deme perhîz-kâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 48*). [üzüldi, -di]

üzül: Kesilmek, kırılmak.

1. Üzüldi eyle kim ümmîd **üzüldi**
Ne hûşdur deme perhîz-kâri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 48*). [üzüldi, -di]

üzül: Kopmak, kesilmek.

1. Yil aldı ya bir avuç ḥâk-i râhuñ
Üzüldi gülşenüñden tût ki bir gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 47*). [üzüldi, -di]

V

vā: Vay, vah, yazık.

1. Şām u şehir zebānuma virdü oldu **vā** firāk
Bir nice def'a görmüş idüm derd-i firāti (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 4*). [*vā,]*

vācīb ol-: Gerekme, yapılması dinen gerekli olan.

1. Ataya terbiyet çün vācīb oldu
Pes oğlu sünnetine rāgıp oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 95*). [*vācīb ol-, -dı]*

va'd: Söz, vaat.

1. Saña andan şafâ vü şādî vardur
Bu **va'de** iyledi Mecnûn'ı dil-şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 101*). [*va'de, -e]*

va'd iylemek: Söz vermek.

1. Vefâ-yı 'ahd için el ele urmak
Kanı **va'd iylemek** şöhet safâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 13*). [*va'd iylemek, -mek]*

vā'de: Söz, vaat.

1. Bu **va'de** iyledi şükrâne secde
Didi bu söz şeker ezdi tamağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 82*). [*va'de,]*
2. Bu ğam-gîn gönlümü şād iylemezsin
Egerçi **va'deler** itdün şafâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 9*). [*va'deler, -ler]*

vā'de: Söz, vaat II süre.

1. İy cümle **va'desinde** şādıku'l-va'd
İy defter-dâr-ı dīvân-ı sa'âdet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 52*). [*va'desinde, -si, -nde]*

vādi: Vadi, alan, saha.

1. Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ
Cihân hârebesi bir **vādidür** ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 5*). [*vādidür, -dür]*

vādi: İki dağ arasında uzanan arâzi II alan, saha, meydan II çöl, sahra.

1. Didi gördüm fülân **vādide** anı
Adı vādidür ammā gūra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 36*). [*vādide, -de]*

2. Taşı toprağı kızmış kora beñzer
O **vādide** çeker düzaḥ ‘azābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 39*). [*vādide, -de*]
3. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara **vādide** kuru mîle dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 45*). [*vādide, -de*]
4. Didi gördüm fülân vādide anı
Adı **vādîdür** ammâ gūra beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 37*). [*vādîdür, -dür*]

va‘d-ı būs it: Öpmeyi vadetmek.

1. Egerçi gamzesi hışmiyle oklar
Lebiyle nāz u va‘d-ı būs iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 41*). [*va‘d-ı būs it, -er, -di*]

vādî-i teng: Sıkıntı vadisi.

1. Tuş oldu ḥasreti Mecnûn’a nā-gāh
Yatur düşmiş yatağı vādî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 129*). [*vādî-i teng,]*

vāfir: Fazla, çok.

1. Dilendi kapu kapu gezdi **vāfir**
Der-i ḥar gāh-ı yāra geldi āḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 23*). [*vāfir,]*
2. İdüp evvel ziyāfet emri **vāfir**
Didiler soñra yā sādāt-ı ‘Āmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [*vāfir,]*
3. İdüp evvel ziyāfet emri **vāfir**
Didiler soñra yā sādāt-ı ‘Āmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [*vāfir,]*
4. Bu raḳş idüp döner dönmez tutar baş
Cefâ vü cevri düşmen çekdi **vāfir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 57*). [*vāfir,]*
5. Anuñ ḥükminde oldu cümle ḥālî
Şu deñlü iyledi iḥsânı **vāfir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 17*). [*vāfir,]*
6. Yir idün gerçi **vāfir** guşşasından
Baña sen bî-ğaraz yār idün el-ḥaḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 78*). [*vāfir,]*
7. Getürürlerdi lût ālâtı **vāfir**
Yir idi kendü bir zerre nevāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 80*). [*vāfir,]*
8. Dem-i dil ḳaṭresiyle dāne dāne
Ṭolar ol ḳatre nāra eyle **vāfir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 39*). [*vāfir,]*

vāfir ol-: Çok, bol olmak.

1. Ziyāsı her ne deñlü olsa vāfir
İrişmez aya yıldız ferri zāḥir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 71*). [*vāfir ol-, -sa*]

vā-firāk: Vah ayrılık.

1. Şām u seḥer zebānıma vird oldu **vā-firāk**
Bir niçe def’a görmüşdüm derd-i firḳati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*vā-firāk,]*

vāh vāh: Çok yazık.

1. Eger olsañ ‘adūlar gibi bed-ḥ’āh
Dimezdüñ şefkāt idüp baña **vāh vāh** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 130*). [*vāh vāh,]*

vahdet: Birlik, teklik, bir olmak.

1. Baña **vahdet** gerek vuşlat gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 48*). [*vahdet,]*
2. Bu **vahdet** şüretinden oldular dūr
Tıurlar birbirine karşı yok dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 150*). [*vahdet,]*

vahdet: Birlik, bütünlük; Allah’ın varlıktaki birliği.

1. Kānı Mecnûn ki ide meyl-i Leylî
Bu **vahdet** şöhetine sığmaz ağıyar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 69*). [*vahdet,]*

vahdet şarabı: Birlik şarabı.

1. İçüp vahdet şarabın buldı sekri
‘Urūci ḥarf-ı ḥaṭṭ çekdi cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 66*). [*vahdet şarabı, -n]*

vāhid: Bir, tek.

1. Ola çün niyetinde kıble **vāhid**
Gider yāre ider zevk u semā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 62*). [*vāhid,]*

vahş: İnsandan kaçan, ehli olmayan, yabânî (hayvan).

1. O da **vahş** ile tıtdı dāmen-i kūh
Ser-i kūhuñ anuñ çün tāci oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 38*). [*vahş,]*
2. Anuñ-çün **vahşe** oldum āşinā ben
Ol ādem-zāde kim ola münāfiḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 104*). [*vahşe, -e]*
3. İderdi bākisin **vahşe** ḥavāle
Bu ḥāletde geçerdı yaz u kışı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 82*). [*vahşe, -e]*
4. Sibā’ u **vahşe** iḥsān idi işi
Muṭī’ itmişdi in’āmı sibā’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 84*). [*vahşe, -e]*
5. Sibā’ u **vahş** eṭrāfında enbūh
Degerken cānib-i dil-dāre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 10*). [*vahş,]*
6. İşi ḡam eşi **vahş** u āhuvāndur
Senūñ yūkūñ çekerken ol giriftār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 128*). [*vahş,]*
7. Ki merdüm-zādedür zāt-ı şerifi
Tırup deprettdi **vahşuñ** her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 19*). [*vahşuñ, -uñ]*
8. Sibā’uñ ḥākimi **vahşuñ** muṭā’ı
Ḥaberler var saña sīnemde mestūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 40*). [*vahşuñ, -uñ]*

9. Bu bir lokma yimedi hep yidi **vahş**
Selim aña didi kim ey ciger-süz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42). [vahş,]
10. Tuz etmek yimez oldum ben daği uş
Anuñ-çün **vahş** ile dâ'im yürürem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 61). [vahş,]
11. Sunup andan yimedi bir nevâle
Tırup ol h'ânı **vahşe** iyledi bahş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 41). [vahşe, -e]
12. Ten ü tenhâ katından **vahşlar** dūr
Varup Leylâ'yı āgāh idicek pīr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 110). [vahşlar, -lar]
13. Sibā' u **vahşuñ** oldu hem enisi
Dise Mecnûn kaşā'id pūr-leṭā'if (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 100). [vahşuñ, -uñ]
14. Sibā' u **vahş** olursa ṭañ mı rāmı
Degüldür bu hevā-yı nefis-i fācir (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 122). [vahş,]
15. Yanınca şīr ü **vahş** ol şīr-i merdān
Yiñi cinnet yiñi sevdā yiñi bağ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 6). [vahş,]
16. Uluşur **vahşler** yanınca bile
Yanınca Zeyd ü çün sāye siyeh-püş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 68). [vahşler, -ler]

vahşet: Korku, ürküntü, dehşet.

1. Qabül itmekdedür bildi şavābı
Giderdi **vahşetin** āsūde qaldı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 151). [vahşetin, -in]

vahşet: Yabani, vahşi olma durumu.

1. İderlerdi olarda merḥabāyı
O 'aşıq çün cihāndan **vahşet** itdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 57). [vahşet,]

vahşet-āmiz: Vahşi hayvanlara karışmış.

1. Ğaribi ya'nı Mecnûn müstemendi
Ki ol vahşî-nişin ü **vahşet-āmiz** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 35). [vahşet-āmiz,]

vahşi: Vahşi, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.

1. Hâk itmiş anı **vahşiler** turağı
Yili çün āh-ı serd-i mest-mendān (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 50). [vahşiler, -ler]
2. 'Ādū mekrine akreb dōstdan dūr
Miyān-ı ādemiden **vahşî** düşmiş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 17). [vahşî,]
3. Uyup ardınca bir kaç **vahşî** üşmiş
Neşid okur o hōş-āvāz u pūr-cūs (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 18). [vahşî,]
4. Ser-i kūh üzre 'üryān çün ser-i kūh
Yatur **vahşiler** ile yār u me'nūs (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29). [vahşiler, -ler]
5. Qamu **vahşileri** muhtācı oldu
Çü gördi keşret-i yārāmı Mecnûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 40). [vahşileri, -ler, -i]
6. Yiler gözden nihān yazıda yolda
Hemān **vahşî** derisinden izārı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 53). [vahşî,]
7. Ḥayāl-i Leylî'ye okur dūrüdı
Boşanmış **vahşî** gibi nefret iyler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 29). [vahşî,]

8. Kerāmet buldı **vaḥṣī** hizmet itdi
Var idi bir geyicek key şegab-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 58*). [*vaḥṣī,]*
9. Yabānda **vaḥṣīlerle** şöbet iyer
Gürüh-ı vaḥṣ-ı şahrâ vü beyābān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 30*). [*vaḥṣīlerle, -lerle]*
10. Gelüp virdi bu **vaḥṣī** cāna ünsi
Anuñ Aḥmed gibi mu‘ciz beyānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30*). [*vaḥṣī,]*
11. Kātında bir iki **vaḥṣī** var nişeste
Siba‘dan iyleyüp dehşet tamāmī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 18*). [*vaḥṣī,]*
12. Nice gül-reng olursıñ hār içinde
Nice **vaḥṣī** gibi ilden kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 73*). [*vaḥṣī,]*
13. Nice **vaḥṣī** arasında geçersin
Nice cevvin çekersin taş u taḡuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 74*). [*vaḥṣī,]*
14. Dili pür-ḡam yataḡı dāmen-i deşt
Yatur **vaḥṣī** gürühi yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 81*). [*vaḥṣī,]*
15. Yanınca leşkeri **vaḥṣī** dirende
Sa‘ādet reh-nümā vü baḡt münkād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 106*). [*vaḥṣī,]*
16. Hemān kendü yüküñi götüresin
Enisüñ bir iki **vaḥṣī** ol da ḡāmūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 43*). [*vaḥṣī,]*
17. Odur bildi nişānından bulıncaḡ
Var eṭrāfında **vaḥṣī** cinsi bir cevḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 27*). [*vaḥṣī,]*
18. Od ile penbenüñ olmaz başı ḡoş
Beni ḡo **vaḥṣiyem** sen inse üns ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 81*). [*vaḥṣiyem, -y, -em]*
19. Kātında bir iki **vaḥṣī** var nişeste
Yatur yok hizmetinde yār u ḡardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 20*). [*vaḥṣī,]*

vaḥṣī: Yabanî, insan içine girmeyen, insandan kaçan.

1. Bir artuḡ oldu ṡut katuñda **vaḥṣī**
Ḳul idinmek benüm gibi civānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 58*). [*vaḥṣī,]*
2. Bu yol ‘azminde olurlar berāber
Cihānda her kaçır **vaḥṣī** uçar ḡuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 47*). [*vaḥṣī,]*

vaḥṣ-ı dām-dīde: Tuzaḡın gözündeki hayvan.

1. Gözinden öpdı ḡurtardı ayaḡın
Ḳün ürküp kaçdı **vaḥṣ-ı dām-dīde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 85*). [*vaḥṣ-ı dām-dīde,]*

vaḥṣ-ı şahrâ: Çöldeki vaḥṣi hayvanlar.

1. Cihān pervālarından cānı ‘ārī
Yanınca mūnis olmış **vaḥṣ-ı şahrâ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 15*). [*vaḥṣ-ı şahrâ,]*

vaḥṣī-nişīn: Vaḥṣi hayvanlarla oturan.

1. Ġarībi ya‘nī Mecnûn müstemendi
Ki ol **vaḥṣī-nişīn** ü vaḡset-āmiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 35*). [*vaḥṣī-nişīn,]*

vahşî-tabî'at: *Yabanî mizaçlı. II ürkek, vahşi, yabanî.*

1. Olur vahşî tabî'at ehl-i nefret
Beni ser-tâ-ka-dem 'aşk âteş itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 38*). [*vahşî-tabî'at,*]

vâ'iz: *Vaaz eden, vaiz.*

1. Dimüş **vâ'iz** da hâzır halka ol dem
'Aceb var mı içünüzde bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 3*). [*vâ'iz,*]
2. Dimiş **vâ'iz** har uşda ipi kanı
O har soran ere gösterün anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 7*). [*vâ'iz,*]

vâ'iz: *Dini öğütlerde bulunan kişi.*

1. İşit ol har yitürmüş Türk erini
Meger bir **vâ'ize** şormış harımı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 2*). [*vâ'ize, -e*]

vakâr: *Ağırbaşlılık, temkinlilik.*

1. Emîn olma şağın zehrinden anuñ
İnen depme **vakâr**um kara yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 27*). [*vakâr*um, -um]
2. Öñinde nuql u esbâb u nevâle
Vakâr u vaşfi sâbit kûha döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*vakâr,*]

vakf iyle: *Adamak.*

1. Bu miskîn ümmete vakf iylemişdür
Halelden hıfz için dâ'im o dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 56*). [*vakf iyle, -miş, -dür*]

vâkı' ol: *Gerçekleşme, vuku bulma, meydana gelme.*

1. Eger vâkı' olursa vây ne hōş hây
Ne rûh-efzâ idi bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 32*). [*vâkı' ol, -ur, -sa*]

vâkı'a-bîn: *Olayları gören.*

1. Qarîn oldı aña bir nice gam-gîn
Belâda gendü gibi **vâkı'a-bîn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 12*). [*vâkı'a-bîn,*]

vâkıf ol: *İdrak etmek, kavramak.*

1. Esrâr-ı 'aşka vâkıf olan bî-zebân gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 1*). [*vâkıf ol, -an*]

vakt: *Vakit, zaman.*

1. Çü 'ömrümün güneşi **vakt** ile zevâle yiter
Havâle iyemesün baña tîğî düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [*vaqt,]*
2. Vaqt ola bula vaşl gibi intihâ firâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*vaqt,]*
3. Taḫî'atda ķomadı istikâmet
İrüp bimâra **vakt-i** ķile men râķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 53*). [*vaqt-i,]*
4. Ecel ķengeli tiz uzatdı ķabza
Maraẓdan çün şifâ **vakti** ola fevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 57*). [*vaḫti, -i]*
5. Gözi yaşı gibi şaḫdı gül-âbı
Biraz **vakt** oldılar bunlar gidüp hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 105*). [*vaqt,]*
6. Hâẓân **vakti** ķadem başsa cihâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 1*). [*vaḫti, -i]*
7. Hûner **vaktinde** ol meydân eridür
Nice zehre girüp tiryâķ ider 'aşķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 102*). [*vaḫtinde, -i, -n, -de]*

vakt: *İçinde bulunulan an, zaman.*

1. Bu biş **vakt** ol ķapuda nevbetüñdür
Aña kim bâb-ı tevfiķun açıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 12*). [*vaqt,]*

vakt: *Uygun zaman.*

1. Ola çün hırmeni **vakti** semânuñ
Ṭolar yir ğallesinden ola du'ânun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 41*). [*vaḫti, -i]*

vakt ol-: *Vakit olmak; vakti gelmek.*

1. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu ķana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 68*). [*vaqt ol-, -dı]*
2. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu ķana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 68*). [*vaqt ol-, -dı]*

vakt ola: *Zaman gelir II an olur.*

1. Vaqt ola bula vaşl gibi intihâ firâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10*). [*vaqt ola,]*

vakt-i ecel: *Ölüm vakti, zamanı.*

1. Gömüldi ṭut ki bu 'aşķ giriftâr
Baña dirsın iriş vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 53*). [*vaḫt-i ecel, -dür]*
2. Döyer mi peşşe ḫarb-ı ejdehâya
Gel ey peyk-i ecel vakt-i eceldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 55*). [*vaḫt-i ecel, -dür]*

vakt-i hâẓân: *Sonbahar zamanı/mevsimi.*

1. Odur pür-derd iden vakt-i ẖazānı
Ruḥ-ı bāḡı nitekim zerd ider ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 14*). [*vakt-i ẖazān, -ı*]

vakt-i mecnûn: *Mecnun'un zamanı, vakti.*

1. Dil ü cāndan uyuvirürdi gūyā
Meger bir gün ẖoş olup **vakt-i Mecnûn** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 109*). [*vakt-i mecnûn,]*

vakt-i naḥcîr: *Av zamanı.*

1. Olur hem nāfe hem āhū şikārı
Müsel sel zülfi olsa **vakt-i naḥcîr** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 31*). [*vakt-i naḥcîr,]*

vakt-i şafā: *Safa, eğlence vakti.*

1. Gözüñ yaşı gibi senden kaçır ol
Şafā sür bir nefes vakt-i şafādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 51*). [*vakt-i şafā, -dur*]

vakt-i 'urûc-ı aḥmedî: *Peygamberin göğre yükseliş vakti.*

1. Ne ẖoş vakt-i 'urûc-ı Aḥmedî'dür
Ki ol şeb peyk-i vahy-i āsmānî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 8*). [*vakt-i 'urûc-ı aḥmedî,]*

vālid-i leylā: *Leylā'nın annesi.*

1. Dönüp hem vālid-i Leylā'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [*vālid-i leylā, -ya*]
2. Dönüp hem vālid-i Leylā'ya bakdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 59*). [*vālid-i leylā, -ya*]

vālid-i mecnûn: *Mecnun'un babası.*

1. İrişdi vālid-i Mecnûn'a maḥzûn
Didi ir irmedin Ḳays'a şubaşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 42*). [*vālid-i mecnûn, -a*]

vālih ü deng: *Şaşırılmış ve şaşkın.*

1. Ğam-ı cāndan boşalmış ḳalbi zarfı
Düşüp seng üzre yatur **vālih ü deng** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 9*). [*vālih ü deng,]*

vallāh: *"Allah'a yemin olsun ki." anlamındadır.*

1. Ḳıluram Leylî'yi **vallāh** maḳtûl
Kesilmiş başın anuñ ay gibi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 118*). [*vallāh,]*

vām: Borç.

1. Düriş maḥbûb-ı Rabbü'l-‘âlemîn ol
Virilmezse emânetle eger **vām** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 67*). [*vām,]*

var: Ulaşmak, varmak, gitmek.

1. Āhumı güş iyleyüp cüş iylesen āh şabā
Çîn-i zülf-i Leylî'ye **varsañ** seher-gāh ey şabā (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 2*). [*varsañ, -sa, -ñ]*
2. Ümmid odur aña **varduğuñ** dem
Meddâhına diye ḥayr-ı maḥdem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 57*). [*varduğuñ, -duk, -un]*
3. Ki redd itmeye lütfuñ özr-ḥ'āhı
Eger reddiyleseñ kanda **varayın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 49*). [*varayın, -a, -yın]*
4. Gice **varup** nihānî kūy-ı yāre
Ciger ḥasret elinden pāre pāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 9*). [*varup, -up]*
5. Eve **varınca** oldu reh-nümünü
Görüp ferzendini bî-çāre māder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 78*). [*varınca, -ınca]*
6. Anı isteyü **varsan** kūy-ı yāre
Bulınaydı ya dil ya derde çāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 21*). [*varsan, -sa, -ñ]*
7. Kaçan Mecnûn düşeydi ḥāl-i vecde
Varup Necd'e kılurdu yāre secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 22*). [*varup, -up]*
8. Ki **varmış** ravza-i bāğ-i behişte
Kuşūr-ı bî-kusūr u ḥūr-ı bî-‘ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 18*). [*varmış, -mış]*
9. Görinse ḥayy-ı Leylî **varsa** Necd'e
Düşerdi nāḳadan düşdüḳçe vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 5*). [*varsa, -sa]*
10. Varup ḥar-gāh-ı yāre bağı ṭaḡlu
Başı elde eli gögsinde baḡlu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 13*). [*varup, -up]*
11. Ne dil-ber kūyına **varmağa** rāhum
Şu deñlü atdılar her yañadan seng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 24*). [*varmağa, -mak, -a]*
12. Ki **varup** yoluña baş koyam ey yār
Ne deñlü olsa zulm-ı bî-şümāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 92*). [*varup, -up]*
13. Yanar bir nār olmuş şanki pür-nār
Ne kūy-ı yāra **varmağa** yūzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 11*). [*varmağa, -mak, -a]*
14. Ne yirde gökde rüşen yıldızı var
Eve **varsa** düşer gavḡā-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 13*). [*varsa, -sa]*
15. Dili vü dīdesi ḡam-gīn ü nem-gīn
Varup ol derd-mendūñ ḳatına pīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 69*). [*varup, -up]*
16. Koyup anı geçüp yıl gibi esdi
Varup ‘Āmir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 111*). [*varup, -up]*
17. Gül anlardan kızardı müliden anlar
Ne servūñ sāyesine **varsa** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 111*). [*varsa, -sa]*
18. Aradan ḡā'ib oldu ol perî-vār
Varup tenhā bir arada oturdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 121*). [*varup, -up]*
19. Varup gelse peyāmuñla selāmuñ
İderken bu niyāzı ol büt-i nāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 136*). [*varup, -up]*
20. Şikārı oldu bir gün ol nevāhî
Ki **varup** kūh-ı Necd'e Nevfel-i şīr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*varup, -up]*
21. Uyup hem Nevfel'e gitti iline
Varup devlet hümāsı sāyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 157*). [*varup, -up]*

22. Şusuzlıktan **varur** hâli hārāba
Yile söykenme vü şuya tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 174*). [*varur, -ur*]
23. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza havza
Kenâr-ı havza **varup** ol ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 19*). [*varup, -up*]
24. O herze sözlerinden hem utandı
Varup başı ucında ağladı hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 87*). [*varup, -up*]
25. Var ölüsin ziyâret iyle bârî
Gerekdür kim mezârına **varasın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 21*). [*varasın, -a, -sın*]
26. Katına **varamazdı** kimse anuñ
İcâzetsüz o yire gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 52*). [*varamazdı, -amaz, -dı*]
27. Varup dergâh-ı şâha didi ey şâh
Bu şaḥş âdem degül belki firişte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 36*). [*varup, -up*]
28. Varup dervîşler içre karışdı
Ta‘âmın baḥş iderken Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 28*). [*varup, -up*]
29. Anı da‘vet kılup gönderdi hâcib
Didi hâcib **varup** zâhid katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 15*). [*varup, -up*]
30. Gücüm yitse **varurdum** hizmetine
Selim anuñ bakup bu ḥasretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 38*). [*varurdum, -ur, -du, -m*]
31. Fülân me‘vâda hâzîr iyle hâli
Baña gel ben de **varam** ol makâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 65*). [*varam, -a, -m*]
32. Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
Varup oturdu bir yol üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [*varup, -up*]
33. Varup sa‘y it vişâl-i dil-ber içün
Baña al gel **varup** olduğı câya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 61*). [*varup, -up*]
34. Ten ü tenhâ katından vahşlar dūr
Varup Leylâ’yı âgâh idicek pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 111*). [*varup, -up*]
35. Velî olmaz tekebbür ‘âr ehli
Ḥiṣâra **varma** ey yâr-ı ḥiṣârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 47*). [*varma, -ma*]
36. Ne yir içre ne ḥöd uyur şeb ü rûz
Ne ile seyr ider ne şehre **varur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 125*). [*varur, -ur*]
37. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür **varduğıñ** yir çün ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21*). [*varduğıñ, -duk, -un*]
38. Ki bilmez âsumândan rîsmânı
Varup çağırdı ol yâr-ı vefâ-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 43*). [*varup, -up*]
39. Ne yire **varayın** âvâre kaldum
Yile vardı dirîğâ şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 88*). [*varayın, -ayın*]
40. Ne yire varayın âvâre kaldum
Yile **vardı** dirîğâ şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 89*). [*vardı, -dı*]
41. Varup âḥîr mezâr-ı yâre gitdi
İraḡdan görüp ol ḥâki bu mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 76*). [*varup, -up*]
42. Varup cennetde kurdı taḥt-ı baḥtı
Gerek ben de koyam dünyâ hārâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 142*). [*varup, -up*]
43. İnüp taḡdan giderdi nitekim seyl
Varup ḥâk üzre ḡordı rûy-ı pâki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*varup, -up*]
44. İrişür toḡrı oḡ gibi nişâne
Ol oḡ kim her nişâne râst **vara** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 97*). [*vara, -a*]
45. Varurdi mektebe pür-derd ü pür-sûz
Vişâl-i yârî yâd itmege her rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 3*). [*varurdi, -ur, -dı*]
46. Di ne gülzâre **varam** ya ne bâḡa
‘îlâc olmaḡa ‘ıtrı bu dimâḡa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [*varam, -a, -m*]
47. Tavâf-ı kûy-ı yâre her şehre-gâh
Varurlardı bile bir iki hem-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 14*). [*varurlardı, -ur, -lar, -dı*]

48. Yapoş ser-ħalkasına çäre-sāzuñ
 Ƙapuda ħalka gibi **var** sücüd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 53*). [*var,]*
49. Varalar Ka‘be’ye sa‘y-ı du‘āya
 Ki ħacet-gāh odur cümle du‘āya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 24*). [*varalar, -a, -lar]*
50. Varup el götürüp itmeye zārī
 Yiler yanınca hem ƙavm u ƙabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 18*). [*varup, -up]*
51. Ki **varup** Ka‘be’ye ħall ide müşkil
 Ƙayurđı Ƙays için bir ħoş mehāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 30*). [*varup, -(u)p]*
52. Gelüp **varurđı** her şām u şehirler
 Ol iki bülbül-i mestûñ fiğāñı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 122*). [*varurđı, -ur, -dı]*
53. O naħlistāna **vardılar** ħırāmāñ
 Şafā bulup çemende gülden anlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 108*). [*vardılar, -dı, -lar]*
54. Varup Nevfel öñinde öpdi yiri
 Kefen boynında yüz yirde baş elde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 56*). [*varup, -up]*
55. Görüp Mecnûn bu şaħşı ƙaldı ħayrāñ
 Revāñ anlara ƙarşu **vardı** turdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 21*). [*vardı, -dı]*
56. ‘Arabda mu‘teberdür şulĥ u cengi
 Şavaşa **varsa** tartılmış yaraƙdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 105*). [*varsa, -sa]*
57. Varup pend itdi Leylā’ya ħazerden
 Ki rāzi olmasañ olmağa bu ƙār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 178*). [*varup, -(u)p]*
58. Vara ağyāra ‘āşık ƙala nāçār
 Baña ƙalmadı bundan özge ħile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 132*). [*vara, -a]*
59. Ki iderler bir mezār üstinde zārī
Varuram ben de giryāñ ol miyāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 75*). [*varuram, -ur, -am]*
60. Varup sa‘y it vişāl-i dil-ber için
 Baña al gel varup olduğı cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 60*). [*varup, -(u)p]*
61. İşüm ħoş gelmedin yirüñe ħoş **var**
 Bir iki gün ki miħnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 98*). [*var,]*
62. İnüp ƙağdan giderdi nitekim seyl
Varup ħāk üzre ƙordı rüy-ı pāki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*varup, -(u)p]*
63. Mükedder göñlini luţf ile şāf it
Var ol āhū-yı müşkini şikār it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 33*). [*var,]*
64. Varam anda içem vaşluñ şarābın
 Gözüme nūr idüñ ey ħayret-i ħūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 144*). [*varam, -a, -m]*

var: Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

- Kim aldı **varumu** daħi ƙomaz baña beni
 Cāñāna bende olalı meyl itmezem eger (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 10*). [*varumu, -um, -u]*
- Güzel ħilmāñ u ter-duħter cevārī
 Ziyāda ay ile aħterce **varı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*varı, -ı]*
- Güzel ħilmāñ u ter-duħter cevārī
 Ziyāda ay ile aħterce **varı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*varı, -ı]*
- Ne ben pendı ƙutaram ne beni bend
 Ħarāb oldı yıƙıldı cümle **vārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 37*). [*vārum, -um]*
- Ne ƙārum ƙaldı ne **varum** ne yārum
 O kim sulţāñ-ı ‘aşƙına muţı‘em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [*varum, -um]*
- Ħaƙıƙat cümle **varum** ol yañadur
 Çün ol cāñibdedür didār-ı Leyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 156*). [*varum, -um]*
- Şataram saña olursan ħuridār
 Virüp Mecnûñ silāħ esbāb u **varın** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [*varın, -ın]*

8. Ne kārūm aldı yādūmda ne **varum**
Gice gündüz yidügüm olmasa am (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 57, Mısra 28*). [*varum, -um*]
9. Hem n iyl k alur atu nda **varu **
aan  bn 's Sel m öldi itdi vef t  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 76, Mısra 12*). [*varu , -u *]
10. Hem n 'a  u n idi **varı** v  k r 
Esüp b d-ı ecel   n aldı anı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 81, Mısra 100*). [*varı, -ı*]

var: *Varlık, mal, mülk, para.*

1.  ki gören biri e vel i id r
Odur 'a  k ki ger aransa **varı** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 60, Mısra 17*). [*varı, -ı*]
2. Nice itsün ol idi anu  da **varı**
  n   ir iyledi er m temini (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 18*). [*varı, -ı*]

var: *Haydi durma! Var git!.*

1. Bel dan olmaz ise serv  n  z d
Anı **var** bu çemende iyleme y d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 18, Mısra 150*). [*var,]*
2. Sen anu  gibi y r  yoa  ay **var**
anı ol d st kim zehr n yir id  n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*var,]*
3. Bel  nden gelmedi ya atre  bu n
azup bir g r  ala üstine **var** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 57, Mısra 51*). [*var,]*
4. Y lana yaraşur   n    k r z 
Var ey serv ol çemende t tma menzil (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 58, Mısra 67*). [*var,]*
5. Var  l sin ziy ret iyle b r 
Gerekdür kim mez r na varas n (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 59, Mısra 20*). [*var,]*
6. Mel metden zeb nu  iyle k t h
Beni o **var** sen  zge   l  ne b k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 167*). [*var,]*
7. Mu ibbe  anma  izmet za met iyle
Var ey k zib ko bu da'v y  zinh r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 86, Mısra 25*). [*var,]*

var: *Sahip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.*

1. Ne k r dur anu  bu kethud y 
Varı    iki anat biri kuyruk (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 147*). [*varı, -ı*]

var: *(Birinin yanına)Varmak, gitmek.*

1. Varup Leyl  anasına didi t z
Ki t   ef at ide c n p resine (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 30, Mısra 168*). [*varup, -up*]
2. Ba   üzre direm   f n  yağdı
Varup derg h-ı Leyl 'ye her  dem (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 139*). [*varup, -up*]
3. Varup düşmen gözine merdüm oldu
Deh n-ı ayra la'   n şekker oldu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 51, Mısra 58*). [*varup, -up*]
4. Yirine derd   am  olm   gidüp h   
Varup yanına yap yap r   at ile (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 56, Mısra 61*). [*varup, -up*]
5. Yaa kend y  de bu cevre a suz
Varup segb n-ı   h ile bili di (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 61, Mısra 9*). [*varup, -up*]

6. Varurdu sırr ile tıymazdı ağıyar
Niyâz ile **varup** ol dil-nüvâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 15*). [varup, -up]
7. Varup iylerler idi anda zârî
Behişt-i döstân oldu o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 194*). [varup, -up]
8. Gemürmezdi **varup** anuñ kafâsın
Bu hâlet üzre çünküm geçdi bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 184*). [varup, -up]

var: Başına geldiği cümlelere “istersen, haydi” vb. anlamlar katar.

1. Birine kullarından kıldı fermân
Didi ol bî-günâh âhûyî gör **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 33*). [var,]
2. Bilürem ol da hoş görmez harâmı
Dilek it **var** ki ol dil-dâr u dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 131*). [var,]

var: Bulunmak, sahip olmak.

1. Senüñ катуnda ammâ ol haţâdur
Ümidüm **var** ki kaşdun ola câne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 91*). [var,]
2. Elinde nûşî **var** yiñinde nişî
Hemîşe döndügi bu çarh-ı ‘âlem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 156*). [var,]

var: Bulunmakta, mevcut.

1. Ben nice irem ana ol kânde vü ben kânde
Ne şehd ü şeker **vardur** la‘lün gibi rûh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 7*). [vardur, -dur]
2. Ne gün ne kamer **vardur** yüzün gibi tâbende
Derdüñle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [vardur, -dur]
3. Yüzi ağ olsun anuñ kim başında **var** bu sevdâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [var,]
4. Cihân kim **var** olupdur kudretüñden
Tolu ‘ibret olupdur hikmetüñden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 9*). [var,]
5. Cihânda sârîdür esrâr-ı ‘aşkuñ
Ne dil **var** kim yoğ anda nâr-ı ‘aşkuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48*). [var,]
6. İy vehhâb-ı ‘ukûl u bâ‘is-i cân
Senüñ hükümüne **var** yok cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [var,]
7. Ayağuş tozına hep muntazırdur
Felek kim niçe rûşen yılduzu **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 19*). [var,]
8. Cemâlün görmege biñ biñ gözi **var**
Felek atlas döşendi başasın pây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 20*). [var,]
9. Anuñ kim ‘aşkı **vardur** cevherinde
Sa‘âdet tâcî konmuşdur serinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 15*). [vardur, -dur]
10. Güneşsin yirde gögde yılduzuñ **var**
Niçün hâkiler ile olasın yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 69*). [var,]
11. Kılurdu perdede ney gibi zârî
Ne yârî **var** ne şabrî ne qarârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18*). [var,]
12. Gam-ı firât bu ise kim benüm **var**
Firâka düşmesün kâfir de ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 41*). [var,]
13. Delürmüş şöyle ne gam **var** ne sāmân
Yüzi yunmaz meger kim ola giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 27*). [var,]

14. Didi Mecnûn peder ne olur ey yâr
Cihân Leylî dūr andan gayrı kim **vâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 54*). [vâr,]
15. Didi ey pîr-i zinde Hızır-girdâr
Sözinde âb-ı hayvân çeşmesi **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 64*). [var,]
16. Yiñinden tâze kan oldu revâne
Ne nişter darbı **var** ne bir bahâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 54*). [var,]
17. Râķīb olur ġarībe itden artuķ
İtün ġod ağız **var** ise dili yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52*). [var,]
18. Cihân benden uşandı ben cihândan
Ne püştüm **var** ġarībem ne penâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 23*). [var,]
19. Ne cürmüm **var** ki artar her gün âhum
Seni sevmek günâh olursa şâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 72*). [var,]
20. Civân iken daġı pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur yarar ne ser **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [var,]
21. Zülâlüne ümidüm **var** ki kana
Cemâlün şem‘inün pervânesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 98*). [var,]
22. Ne yirde gökde rüşen yıldız **var**
Eve varsa düşer ġavġâ-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 12*). [var,]
23. Atasına didiler ittifâķı
Fülân ġâr içre bir zâhid velî **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [var,]
24. Velâyetden kerâmetden eli **var**
Du‘â miftâhıdır anuñ zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 18*). [var,]
25. Serin açmayan ana serserîdür
Ne nân u nüşi **var** ne setr-i püşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 73*). [var,]
26. Döşegi ıssı kumdan yaşduġı seng
Yatur ne ġânümânı **var** ne ġâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 131*). [var,]
27. Ne bende yüz ne sende yüz şuyı **var**
ġanı ‘ırz u ġanı ġayret ġanı ‘âr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [var,]
28. Yüceldi zerrelerden zirve-i küh
O kim **var** şem‘-i ‘aklınuñ fûrûġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 79*). [var,]
29. Nice mazlûm **vardur** devr içinde
Yirinden mâġinün tâ peyker-i mâġ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 32*). [vardur, -dur]
30. Ne derdüm **var** rakībün ġarbesinden
Şu ‘âşık kim olupdur rîze rîze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 20*). [var,]
31. Ne dūd-ı sîne **var** ne rüşenâyı
Bişer baġrı kebâbı bûyı çıkmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 70*). [var,]
32. Ne ġüşı **var** anuñ cânında ne hüş
Başında hüdhüdün pîrâne efser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 50*). [var,]
33. Hilâl ü mâġı itdiler hem-âġüş
Belinde her perî-rüyuñ kemer **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 45*). [var,]
34. ġara baġtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârı **var** ne yârı **var** ne ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [var,]
35. ġara baġtı gibi ser-geşte düşmiş
Ne dârı **var** ne yârı **var** ne ‘ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [var,]
36. Egerçi yundi ġat ġat nitekim zâġ
Senün destünde **var** ise kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 103*). [var,]
37. Ne cânı **var** ki andan kaçura baş
Virür bâle belâsı bal u yaġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 152*). [var,]
38. Tuzakdan bir iki miskîni ġalâş it
Elün çek cânverden cânı **vârdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 25*). [vârdur, -dur]
39. Esirger cân o kim imânı **vardur**
Yavuz ġurd olma ey âdem ki âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 26*). [vardur, -dur]

40. Țapuñ bî-derd ben derde giriftâr
Ne nâme **var** katumda ne ȥamâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 73*). [var,]
41. Ki şalam ȥapuna geh geh selâme
Ne per **var** kim uça bu ȥuşca cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 75*). [var,]
42. Bile bir şahş **var** dîvâne hey'et
Teni başdan ayağa bağa düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 16*). [var,]
43. Revân oldı diyâr-ı yâre bî-‘âr
Anuñ kim derdi **vardur** ‘ârı n’iyles (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 9*). [vardur, -dur]
44. Selîs ü dil-pezîr elfâz u ma‘nî
Ne ehli **var** ki yiye ȥuşşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 37*). [var,]
45. Ne yârı **var** ki diye kışşasını
Ȧapu baȥlu ayaȥda âhenîn bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [var,]
46. Yürürse yoldaşı gül-i beyâbân
Ȧatında ne peder **var** ne birâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 17*). [var,]
47. Bütü hiç sevme kim yokdur vefâsı
Cihânda yoȥa dönse **var** iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31*). [var,]
48. Zihî Fârûk kim fark iylemişdür
Nice zen **var** ise işi bügüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 67*). [var,]
49. Nice ma‘şûk u ‘âşîk **var** cihânda
Cihânda çarĥ-ı ĥaddâr ideli devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 76*). [var,]
50. Benüm derdüm velî senden beterdür
Senüñ **var** derdüñi yanmaȥa yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 59*). [var,]
51. Ne iylersenî elüñde ihtiyâruñ
Benüm ne râz-dârum **var** ne yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 61*). [var,]
52. Uyarsañ n’ola ĥafletden nüfûsı
Ȧo uyĥuyı uyan **var** ise cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 15*). [var,]
53. Ki bir ĥam küşesine kâni‘ oldun
Var imişse belüreydi eger şubĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 27*). [var,]
54. İtüñ **var** dirliği ammâ senün yok
Çü âdem oȥlın âdem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140*). [var,]
55. Didi el-mü’minüne lâ-yemü tüne
Cihânda her ĥamun pâyânı **vardur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 137*). [vardur, -dur]
56. Belâ vü miĥnetüñ oranı **vardur**
Hemân it gibi ĥâlüñ meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 138*). [vardur, -dur]
57. Göbekden dize dek anın da **varı**
Cihân içinde yârı dilde yek döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 54*). [varı, -ı]
58. Be-ma‘nî gürk-i merdüm-ĥvâra beñzer
Var ey ĥâfil yûriyen lâf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [var,]
59. Ne bir gün ehl-i beytüñ şâd idersin
Ne nâmûsuñ ne ‘ârüñ ĥayretüñ **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 11*). [var,]
60. Ne ehl-i beytüñ üzre şefkatüñ **var**
Ol atanuñ ȥamu sa‘yı telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 12*). [var,]
61. Kerâmet buldı vaĥşî ĥizmet itdi
Var idi bir geyicek key şeĥab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 59*). [var,]
62. Eȥer **var** ise çâreñ iyle çâre
Çü görđi çâre yok seyyârelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 58*). [var,]
63. Sibâ‘uñ ĥâkimi vaĥşuñ muţâ‘ı
Ȧaberler **var** saña sinemde mestür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 41*). [var,]
64. Dönüp didi getür ortaya neñ **var**
Ȧaber ehli ĥaber yûkin çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 46*). [var,]
65. Daĥi müşkil budur bî-ĥam-güsârem
Ne çârem **var** ne şabrum ne mecâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 107*). [var,]

66. Kimüñle seyr ider kanda mekânı
Haber **var** ise andan sende zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [var,]
67. Arada **var** velî havf-ı münâfık
Tenüm ma'zûr tût ger olsa mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 218*). [var,]
68. Düşüp öperdi geh dest ü gehî pây
Didi bende ne kâgüd **var** ne hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 247*). [var,]
69. Kâtında bir iki vahşî **var** nişeste
Siba'dan iyleyüp dehşet tamâmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 18*). [var,]
70. Ne peşmine 'abâsı **var** ne peşmi
Yatur 'üryan u biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 42*). [var,]
71. Gözüñi aç cihânuñ hâline bak
Vuñuşuñ hem tıyûruñ **var** mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 67*). [var,]
72. Amânı yok ne pîre ne civâne
Ne bir dil-haste pîre hürmeti **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 105*). [var,]
73. Ne nevrete civâna şefkati **var**
Meger yokdur anuñ mihr ü vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 106*). [var,]
74. Senüñle şöhbete **var** meyli haylî
Sana müştâkdur göre cemâlüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 92*). [var,]
75. Meve ne kudretim **var** kim uram dest
Güle qarşu revân ol bülbül-âvâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 160*). [var,]
76. Nazar iyleyem ol bedr-i tamâma
Görem anı ne âb u rengi **vardur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 67*). [vardur, -dur]
77. Vefâ vezninde nice sengi **vardur**
Ola kim germ idüp âvâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 68*). [vardur, -dur]
78. Senüñ 'aşkuñda pür-şevk u şeğabdur
Senüñle şöhbete mî'âdı **vardur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 99*). [vardur, -dur]
79. Saña andan şafâ vü şâdî **vardur**
Bu va'de ileydi Mecnûn'ı dil-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [vardur, -dur]
80. Ne şerm-i yâr **var** ne havf-ı ağıyâr
Eger anda tırasın oturasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 40*). [var,]
81. Var idi bir fetâ ferzend-i Bağdâd
Zarâfet ehli 'âşık-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 2*). [var,]
82. Odur bildi nişânından bulınca
Var etrâfında vahşî cinsi bir cevķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 27*). [var,]
83. Senüñ başuñda efser tâc-ı devlet
Senüñ cismüñde nâzûk pîrehen **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 95*). [var,]
84. Benüm 'üryan ne gür u ne kefen **var**
Muşâhib olamaz mest ile huşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 96*). [var,]
85. Didi Leylâ'ya istignâ yüzinden
Ferâğum **var** benüm ay ile günden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 47*). [var,]
86. Ara yirde ne Leylî **var** ne Mecnûn
Hemân kendüyedür 'aşkuñ çü meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 66*). [var,]
87. Ki düşe üstüne zıll-ı hümayî
Çü **var** tab'ında bir resme feşâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 119*). [var,]
88. Kõnup göçmege yapılmış yapısı
Ümidüm **var** olıcaķ âhîr-ı kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 153*). [var,]
89. Benüm cânım aña kurbân gerekdür
O **var** iken katumda aña cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 43*). [var,]
90. Hünerde manzarı hâbt u hâţâdur
Dimiş ol kim dilinde **vardur** uzluķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 71*). [vardur, -dur]
91. Tamâm iyleyüp anuñ da hayâtın
Ne evvel **var** cihânda olmaz âhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 147*). [var,]

92. Mücāvır **var** mı kim olmaz misâfir
Ne şîhhat **var** ki olmaz pür-sakâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 148*). [*var,]*
93. Mücāvır **var** mı kim olmaz misâfir
Ne şîhhat **var** ki olmaz pür-sakâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 149*). [*var,]*
94. atında bir iki vahşî **var** nişeste
Yatur yok izmetinde yâr u ardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 20*). [*var,]*
95. Didi lâ takrabu mâle'l-yetimî
Eger **var** ise haşre itikâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 143*). [*var,]*
96. Ne cân **vardur** ki âhir göçmez andan
O gitdi biz daı gitsek gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 40*). [*vardur, -dur]*
97. Gül-i cennet gibi mabûb u zibâ
O ferş üstinde **var** iki ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 43*). [*var,]*
98. Varsa arşu ide biñ merabâyı
Eger atılsa yüz biñ a'ne aşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 14*). [*varsâ, -sa]*

var: Varlık, mevcudiyet.

1. Anuñla şöhbete germ oldı **varı**
Vilâyet uluları virdi mâlı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 46*). [*varı, -ı]*
2. Libâs emrinde **varı** belde yek pöst
Yatur hâr içre 'üryan mâra dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [*varı, -ı]*
3. Anuñ öninde **varı** piş-keşdür
arîb olsa 'aceb mi ol nedime (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 22*). [*varı, -ı]*

var: Mevcut, bulunmakta. II Var git, yap.

1. Okı levh-i çemende a-ı 'ibret
Bu mevsimde bu üçden lezzet al **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 73*). [*var,]*

var: Birine varmak, eş olmak.

1. Varurdum saña noşânumla ey yâr
Peder mevtinden oldum eyle am-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 212*). [*varurdum, -ur, -du, -m]*.

var-: Ayaına gîtmek.

1. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 45*). [*varup, -up]*

var-: Gîtmek, bir amaca yönelik yola yola koyulmak.

1. Didi tutup elin ur ey hevâ-dâr
Seni Leylî aleb iyler aña **var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 60*). [*var,]*

var-: Bir maksatla bir yere uğramak.

1. Varurdu sırr ile tıymazdı ağıyar
Niyâz ile varup ol dil-nüvâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 14*). [*varurdu, -ur, -dı*]

var idi: Vardı.

1. Muhabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden **var idi** çün cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 90*). [*var idi,]*
2. Meger ‘aşk ile gelmişti ezelden
Anuñ-çün hazzı **var idi** güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 74*). [*var idi,]*
3. Odi bir pâre dilden saçıdaydı
Meğer bir tâze nahlistân **var idi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 99*). [*var idi,]*
4. Güzel ter-sebz hûş bustân **var idi**
Yeşil hülle giyer her naıl şan hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 100*). [*var idi,]*
5. Yigitlik **var idi** ma‘zûr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldı saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 16*). [*var idi,]*
6. ‘Arabda bir ulu **var idü** meşhûr
Benî ‘Âmir ili anuñla ma‘mûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 3*). [*var idü,]*

var iken: Varken.

1. Meded kıl **var iken** cismümde cānum
Şusuzlıqdan ciğer ğarkı oldı kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 96*). [*var iken,]*
2. Girürse güşına çıķduķda serden
Meded kıl **var iken** börkinde başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 49*). [*var iken,]*
3. Yüreği kopdı hulkuma tıķıldı
Ümîdi **var iken** fîl-cümle yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 169*). [*var iken,]*

var ise: Varsa.

1. Alup ol cevheri gevher vireydüm
Eger **var ise** bu rāyuñ şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 25*). [*var ise,]*

var mı: Mevcut mu?

1. Dimüş vā‘iz da hâzır halka ol dem
‘Aceb **var mı** içüñüzde bir Âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 4*). [*var mı,]*

varak: Yaprak, kağıt.

1. Murâdı olmasa Perverdigâr’uñ
Cihân kim iki yüzlü bir **varaķdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 5*). [*varaķdur, -dur*]

varak: Yaprak, sayfa.

1. Birisi naķş-ı Leylî biri Mecnûn
Varaķdan Leylî’nüñ resmin kılup hakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 49*). [*varaķdan, -dan*]

varlıg: *Mevcudiyet, vücut.*

1. atımda bir pula degmez d  alem
Hev -y  y r idelden **varlıgum** b d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 57, Mısra 25*). [*varlıgum, -um*]

varlık: *Yaşam, hayat.*

1. aşı  ry n belinde bir çürük p st
Hem n **varlıkda** bir c n aldı am-keş (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 75*). [*varlıkda, -da*]

vaşf: *Nitelik,  zellik, ayrıcalık.*

1. Sen n ibisini kim bildi ey p k
Seni kim ıkr ıder **vaşfuca** heyh t (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 1, Mısra 89*). [*vaşfuca, -u, -ca*]
2. Biri Nevfel'd r iit **vaşfin** anu (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 32, Mısra 26*). [*vaşfin, -i, -n*]
3.  ninde nul u esb b u nev le
Vakar u **vaşfi** s bit k ha döndi (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*vaşfi, -i*]
4. ekerden hülle giymiş n z-perverd
Pil vu **vaşfi** s bit olduğunca (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 65, Mısra 13*). [*vaşfi, -i*]

vaşf: *Tarif, izah.*

1. Bu **vaşf** olan gibi meyd nda h l 
Girüp meyd na Nevfel elde emş r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 162*). [*vaşf,]*

vaşf it: *Anlatmak II nitelendirmek.*

1. Anı vaşf itmez ill   lim 'l-ayb
O h ru her biri bir n ra bezer (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 20*). [*vaşf it, -mez*]

vaşf-ı cem l-i leyli: *Leyla'nın güzel yüzünün vasıfları.*

1. Yaşın yağmur idüp arşu yürürdi
olup **vaşf-ı cem l-i Leyli** af k (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 97*). [*vaşf-ı cem l-i leyli,]*

vaşf-ı h l: *Bir kimsenin veya şeyin durumunu anlatarak tarif etmek.*

1. Didiler her ne ise vaşf-ı h lin
Ki bir du ter bunu d v ne ıldı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 22*). [*vaşf-ı h l, -in*]

vaşf-ı kem l-i z t-ı ins n: *İnsanın olgunluk vaşfi.*

1. Genc ne-i genc-i ism-i  zam
Ey **vaşf-ı kem l-i z t-ı ins n** (*Leyl  v  Mecn n, Kaside 1, Mısra 5*). [*vaşf-ı kem l-i z t-ı ins n,]*

vaşf-ı mükerrerem: Kerem sahibi.

1. Ey ism-i mübâreküñ Muḥammed
Ve ey vaşf-ı mükerreremüñ mufahḥam (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 45). [vaşf-ı mükerrerem, -üñ]

vaşî: Ölen bir kişinin vasiyetini yerine getirmeye memur edilen kimse. II Kendi malını idâre edemeyecek durumda olan akılca hasta veya zayıf bir kimsenin, bir yetimin, küçük bir çocuğun malını yöneten kimse.

1. Şaḳın ol ḳan od urur ḥırmennüñe
Vaşî olma öksüze zinhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 139). [vaşî,]

vasiyyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey,.

1. Ḳuru toprak döşek yaşduk ḳara taş
Vaşîyyet ḳılmağa yok âdemî-zâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 23). [vaşîyyet,]

vasiyyet iyle: Vasiyet etmek, kişinin ölümünün ardından yapılmasını istediği şeyler.

1. Çü gencine yıkıldı taḡulur genc
Vaşîyyet iyleser zinhâr unutma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 73). [vaşîyyet iyle, -r, -se, -m]

vasiyyet kıl: Öldükten sonra herhangi bir şeyin yapılmasını istemek.

1. Anasın hem ḳatına da'vet itdi
Vaşîyyet ḳıldı aña açdı râzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 65). [vaşîyyet ḳıl, -dı]

vaşl: Kavuşma.

1. Çü vaşlı müşkil oldı yâr-ı cânun
Anasına didi bir kimse Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 174). [vaşlı, -ı]
2. Firâḳ u vaşla aşlâ ḳalmadı yir
Gül-i ḥüsnün hemişe ḥande itsün (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54). [vaşla, -a]
3. Saña geldüm ki vaşluñdan olam şâd
Daḡi hergiz sefer itmiş degüldüm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 42). [vaşluñdan, -uñ, -dan]
4. Varam anda içem vaşluñ şarâbın
Gözüme nûr idüñ ey ḡayret-i ḥür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 144). [vaşluñ, -un]

vaşl: (Sevgiliye) Kavuşma.

1. Vaḳt ola bula vaşl gibi intihâ firâḳ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10). [vaşl,]
2. Vaḳt ola bula vaşl gibi intihâ firâḳ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 10). [vaşl,]
3. O vaşl olur çekerem ben belâyı
Ben alursam eger virmeyüp aña (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 8). [vaşl,]
4. Senün vaşluña cânı muntazırdur
Mezârında biten nergis gibi ol (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 106). [vaşluña, -uñ, -a]

vaşl-ı ‘âlem-i dil: *Gönül aleminin vuslatı.*

1. Yiter ‘uşşâka **vaşl-ı ‘âlem-i dil**
Beni senden ayırdı çarh-ı ğaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 222*). [*vaşl-ı ‘âlem-i dil,]*

vaşl-ı cismânî: *Maddi, bedenen kavuşma.*

1. Ki cānum her zaman senden degül dūr
Ola çün vaşl-ı cismânîye hâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 221*). [*vaşl-ı cismânî, -ye]*

vaşl-ı ğazâl: *Ceylana kavuşmak.*

1. O da vaşl-ı ğazâle kânî‘ oldı
Yakaya şaldı anı çünki endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 36*). [*vaşl-ı ğazâl, -e]*

vaşl-ı nigâr: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Cefâ deminde irerdi baña vefâ-yı ümîd
Eger selâmnı benden keseydi **vaşl-ı nigâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 3*). [*vaşl-ı nigâr,]*

vaşl-ı yâr: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Vaşl-ı yâre irişen ‘âşık niçün hāmûş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1*). [*vaşl-ı yâr, -e]*
2. Ciger pür-yara irmez vaşl-ı yâre
Gönül pür-ğam buluşmaz ğam-güsâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 3*). [*vaşl-ı yâr, -e]*
3. Devâ kıl lutf ile bu derd-i dāğa
Müyesser iyle yâ Rab vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 35*). [*vaşl-ı yâr, -ı]*
4. Ne ğayret kayısı kaldı ne hûd şerm
Murâd idinmiş idi vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 17*). [*vaşl-ı yâr, -ı]*
5. Tır imdi çäre iyle vaşl-ı yâra
Şanavber isteyü ‘azm iyle tağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 28*). [*vaşl-ı yâr, -a]*
6. Ki iyeler **vaşl-ı yâr** ile beşâret
Mezâr-ı yâre cân atdı piyâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 14*). [*vaşl-ı yâr,]*
7. İrişdür vaşl-ı yâre şâd iyle
Dehânından çıkınca bu du‘âsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 34*). [*vaşl-ı yâr, -e]*
8. Kıluram saña vaşl-ı yârı taḥşîl
Ki hem zer ḥarc idem hem zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 72*). [*vaşl-ı yâr, -i]*

vaṭan: *Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.*

1. Vaṭandan iyledi âvâre pîri
Ki ibn oldı eb-i Mecnûn sebîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 122*). [*vaṭandan, -dan]*
2. Vaṭan tutan dehân-ı ejdehâda
Tırup mesken düzersin bu **vaṭanda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 57*). [*vaṭanda, -da]*

vatan tut: Bir yeri yurt edinmek.

1. Vatan tutan dehân-ı ejdehâda
Tırup mesken düzersin bu vâṭanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 56*). [*vâṭan tut, -an*]
2. Miyânunda **vâṭan tutmak** ḥaṭâdur
Şaḫın püyendeyi pâyende şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 182*). [*vâṭan tutmak,]*

vây: Eyvah, yazık; vay (ki vay).

1. Vay aña kim yiledür i‘timâdı
Buña yil bû getürse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 30*). [*vay,]*

vây: Şaşırma, sevinç ifade eder.

1. Eger vâkı‘ olursa **vây** ne ḥoş hây
Ne rûh-efzâ idi bu ter-terâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 32*). [*vây,]*

vây hâlûme: Yazık bana.

1. Ḥelâl itmezseñ anı ḥâlûme vây
Benüm ḫorḫum bu yarın tuta ḫâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 84*). [*vây ḥâlûme,]*

vazîfe-h‘âr: Vazifeli, görevli.

1. Vazîfe-h‘âridur her murğ u mâhî
Cihânda ins ü cinne cân viren ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 174*). [*vazîfe-h‘âridur, -i, -dur*]

ve: Ve bağlacı.

1. Ey mühr-nigîn-i ‘adl u iḥsân
Ve ey şadr-nişîn-i mülk-i mu‘azzam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 40*). [*ve,]*
2. Ey ism-i mübâreküñ Muḫammed
Ve ey vaşf-ı mükerreremüñ mufahḫam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 46*). [*ve,]*
3. Ḳonuklandı **ve** lime oldu sâdât
Yirine geldi her âyîn ü âdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 107*). [*ve,]*
4. Mecnûn oldu olur bu daḫi mest
Ve ger şabrum kuşağı gide belden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 175*). [*ve,]*
5. Ve ger ne çi kara taş u çi ḫardaş
Ne şu‘le vire aya dü bürâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 192*). [*ve,]*
6. Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
Çün oldu Leylî **ve** Mecnûn’a hem-ḫâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 87*). [*ve,]*
7. Ve ey âdem-i fazl u fazl-ı âdem
Âyine-i vech-i zât-ı ‘âlî (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 2*). [*ve,]*
8. Ve ey zât-ı medâr-ı devr-i ḫoş-dem
Ḥaḫ didi ṭapuña ey muḫaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 6*). [*ve,]*
9. Ey ḫâkim-i ḫişver-i ḫıyâfet
Ve ey ḫâfız-ı burc-ı şer‘-i muḫkem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 14*). [*ve,]*

10. Ey seyyid-i bār-gāh-ı ā'li

Ve ey bende-i Һazret-i mu'azzam (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 16*). [ve,]

ve zeyyennā es-semāe: Gökleri biz süsledik, Saffat suresi, 6. ayet.

1. Ve zeyyennā es-semāe āyetinden

Kimi seyyāredür kimi şevābit (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 18*). [ve zeyyennā es-semāe,]

vebā: Hasta farelerden insana geçen bir mikrobun oluşturduğu bulaşıcı, öldürücü bir hastalık, taun.

1. Üşe başuňa zenbûrı **vebāli**

Eger Һaşb idesin 'arz u 'akārı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 134*). [vebāli, -lı]

vebāl ol: Günah olmak.

1. Vebāl olur olursam bāle yağı

Dilüm cānum nigārum ol yañadur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 154*). [vebāl ol, -ur]

vebāli benüm boynuma: Günahı benim boynuma, sebebi benim.

1. Benüm boynumadur bunun vebāli

Anuñ rızāsı bildi kendüye farz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 64*). [vebāli benüm boynuma, -dur]

vecd: İlahi aşkla kendinden geçme.

1. Görinse Һayy-ı Leylī varsa Necd'e

Düşerdi nāķadan düşdükçe **vecde** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 6*). [vecde, -e]

vecd: Coşkunluk.

1. Bulanlar okıyup düşerdi **vecde**

Virürdi irişüp Mecnûn'a anı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 116*). [vecde, -e]

2. Diyüp lebbeyk Һacı gibi Һac'da

O **vecd** ile ser-āğāz itse Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 21*). [vecd,]

3. Semā' u **vecd** ile 'azm itdi Necd'e

İşidüp anı göre vardı her Һ'ış (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 114*). [vecd,]

4. Ol ehl-i Һāle virdi **vecd** ü Һālāt

Teni ditrer hemān yaprağa döndi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140*). [vecd,]

5. Dürülmiş yüzi açıldı çü nāme

Şafādan eyle itdi cūs **vecdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 163*). [vecdi, -i]

vecd ile tol: Çok coşkulu olmak.

1. Tölup vecd ile ol Necd'ün tağında

Dögüp gögsin okurdi Һoş gazeller (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 48*). [vecd ile tol, -up]

vecde düş: Coşmak, kendinden geçmek.

1. Ġazāl için ġazel okurdu geh ġāh
Düşicek vecde sa'y iylərđ Necd'e (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 19*). [*vecde düş, -icek*]
2. Kemend-i şaydumı kılām havāle
Bu söz zevķiyle Mecnûn düşdi vecde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 81*). [*vecde düş, -di*]
3. Düşüp ikisi de şevķ ile vecde
Bu aña ol buña iylərđ secde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 19*). [*vecde düş-, -üp*]
4. Revān oldu ki şayd ide ġazālī
O hāletde şu resme düşdi vecde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 59*). [*vecde düş, -di*]
5. Vuķūşı küh-ı Necd'ün vecde düşdi
Nice āhū-yı miskīn itdi āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 66*). [*vecde düş, -di*]
6. Olup bī-hūd çü sāye pāye düşdi
Görüp Mecnûn da yārīn düşdi vecde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 89*). [*vecde düş, -di*]

vech-i 'abūs: Asık yüzli.

1. Bu zīverden ufuk döndi 'arūsa
Hicāb aşdı gice vech-i 'abūsa (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 4*). [*vech-i 'abūs, -a*]

vech-i 'arab: Arap yüzli.

1. Ġüşāde iyledi genc-i nihām
Ki bu **vech-i 'Arab** hem pūşt-i leşker (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 99*). [*vech-i 'arab, -*]

vech-i ma'ās: Geçim vasıtası // geçinmek için.

1. Yabāna gitmez ammā rāyegānī
Hemān vech-i ma'āşum budur ey yār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 39*). [*vech-i ma'āş, -um*]

vedā': Ayrılık, vedā.

1. Selām oldu **vedā'** üzre havāle
Żarūretden Selām itdi vedā'ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 210*). [*vedā', -*]

veda' it: Veda etmek, ayrılmak.

1. Saña baña hemān itdüm veda'ı
Peder bī-çāre elden gitdi aġla (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 8*). [*veda' it, -dü, -m*]
2. Veda' idüp revāne oldu ғаġa
Evine gitdi māder zār u giryān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 98*). [*veda' it, -üp*]
3. Selām oldu vedā' üzre havāle
Żarūretden Selām itdi vedā'ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 211*). [*vedā' it, -di*]

ve'd-đuhā: Duha suresi. Kur'an-ı Kerim'in 93. suresidir. 11 ayetten oluşur.

1. Alnuñ güneşi ki **ve'd-đuhādur**
Mihrāb-ı zemīn ü āsman hem (*Leylā vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 23*). [*ve'd-đuhādur, -dur*]

vefā: Sadakat, sevgi bağılılığı, sözünde durma.

1. Her yañadan uzatdı zebān gibi zebāne
Tutup elümi nice **vefā** 'ahdın iden dōst (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 5*). [*vefā,]*
2. Vefāsuz Nevfel'e hicv ırlar idi
Ne yil kaldı ne yir ne il vilāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*vefāsuz, -suz*]
3. Vefāsuz ādemīnün kaşdı cāna
Sege seg olup ādem yidüren beg (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 64*). [*vefāsuz, -suz*]
4. Anuñ bağ-ı cemālī hūşe-çini
O bağın gülleri luţf u **vefādur** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 37*). [*vefādur, -dur*]
5. Dilerseñ ol Cem'ün cām-ı şafāsın
İşit efsāne-i 'aşkuñ **vefāsın** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 36*). [*vefāsın, -sın*]
6. Egerçi şüretā yol gösterürdi
Vefāy ma'nide bol gösterürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 38*). [*vefāy, -y*]
7. Cefāsı çok **vefā** vü şefkati az
İl ıssına şikāyet iylediler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10*). [*vefā,]*
8. Ki ħarc-ı naķd ile ħall olunur 'aķd
Vefā vü mihr ile mühr urdı mehre (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [*vefā,]*
9. Veli olmadı iķdāmuñ **vefāya**
Taħammüldeñ gönül şad pāre oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 10*). [*vefāya, -(y)a*]
10. Meded irgürmez iseñ düşdüm elden
Vefāya evvel urmaķ bunca lāfı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 23*). [*vefāya, -(y)a*]
11. Ola rıfķ u **vefā** đarb-ı düristi
Elüñ degmek baña 'ayn-ı vefādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 88*). [*vefā,]*
12. Bulunmaz bir **vefāda** üstüvārı
Yazıldıķda vefā-yı 'ahd-nāme (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 54*). [*vefāda, -da*]
13. Zen adında şikeste oldı ħāme
Hemān çam gölgesidür zen **vefāsı** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 57*). [*vefāsı, -sı*]
14. Vefāsı ħiledür işi ħarāzdur
Zenüñ çok çekdiler cevri ü cefāsın (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 60*). [*vefāsı, -sı*]
15. ħarāzsuz görmediler hiç **vefāsın**
Nisā ħaķķında Sultānu'n-nebiyyin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 62*). [*vefāsın, -sın*]
16. Nice luţf u **vefā** oldı nice cevri
Tāpuñuñ yok vefāsı cevri çokdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 78*). [*vefā,]*
17. Ki 'ömrümsin **vefā** 'ömrümde yokdur
Beni ey 'ömrüm iden tāpuña yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 80*). [*vefā,]*
18. Niçün ħayre **vefāda** cehd idersin
Senüñ işüñ baña dil şatmağ imiş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 22*). [*vefāda, -da*]
19. Nice luţf u vefā oldı nice cevri
Tāpuñuñ yok **vefāsı** cevri çokdur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 79*). [*vefāsı, -(s)ı*]
20. Ya dilde dōstlık da'vāsı kanı
Vefāya çün benümle 'ahd idersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 21*). [*vefāya, -(y)a*]
21. Dilüme ħudde-i tāt'ün olur sib
Çü görmēn ādemilerden **vefā** ben (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 103*). [*vefā,]*
22. Vefā vezninde nice sengi vardur
Ola kim germ idüp āvāzesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 68*). [*vefā,]*
23. Ne ħōş añduñ **vefādan** ben gedāyı
Benem bī-rāħat u bī-yār u bī-'ār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 4*). [*vefādan, -dan*]

24. Aña h arc iyledi sa'y-ı vef ayı
Vef alar itdi kim olınsa ger y d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 76, Mısra 5*). [*vef alar, -lar*]
25. Zih  l tf u **vef ** v  mihr-i b - ad
Ken r itdi ba up pehl ye k st h (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 138*). [*vef ,*]
26. Anı beklerdi nice  st h' n-h' r
G r n ol  st h' n- h' r n **vef s n** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 84, Mısra 183*). [*vef s n, -s , -n*]
27. Vef  dery s  Zeyd-i mihr-perverd (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 85, Mısra 1*). [*vef ,*]
28. B t  h   sevme kim yo dur **vef s **
Cih nda yo a dönse var iken y r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 50, Mısra 30*). [*vef s ,*]
29. H      h   -ı Mecn n'a **vef s **
Her ay a a lib s  v   a' m  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 66, Mısra 10*). [*vef s ,*]
30. Vef s  az cef  v  mihneti çok
Meger kim mi ver-i gerd n uvandı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 16*). [*vef s ,*]

vef  iyle: *Merhamet etmek, acımak, dostluk göstermek.*

1. Sa'adet b b  k flına anahtar
Ba a iyle vef  ile naz re (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 62, Mısra 57*). [*vef  iyle,*]

vef  um-: *Vef  bekleme.*

1. Vef  umma bitürmez anı zenler
Nitekim  ura yirde y semenler (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 13, Mısra 47*). [*vef  um-, -ma*]

vef -d r: *Sevgisi geçici olmayan, sad k, vef l .*

1. İki ter g l bitürdi şanki bir   h
Elif gibi iki  o ru **vef -d r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 141*). [*vef -d r,*]
2. Biraz s kin olurdu odi t  ki
 p p kucup bu h ki ol **vef -d r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 83, Mısra 11*). [*vef -d r,*]
3. Biraz s kin olurdu odi t  ki
 p p ko up o h li bu **vef d r** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 77, Mısra 9*). [*vef d r,*]

vef -d st: *Vef l , dost canlıs .*

1. Ged -perver  af -peyker **vef -d st**
Serinde sırr-ı devlet ma zıdur p st (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 7, Mısra 5*). [*vef -d st,*]

vef suz: *Vef s  olmayan, sevgisinde, dostlu unda sebat göstermeyen (kimse).*

1.  ola masa eger r y ile il  
Cih nda bir **vef suzdur** mur du  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 26, Mısra 85*). [*vef suzdur, -dur*]

vef t it: * lmek.*

1. Hemāñ iylük alur atuñda varuñ
aan İbnü's Selām öldi itdi vefâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 13*). [vefât it, -di]

vefât-ı leyli: *Leyla'nın ölümü.*

1. Vefât-ı Leyli için tıtdı yaşı
Tolındı çünkü urşid-i melâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 190*). [vefât-ı leyli,]

vefâyi: *vefalı, sadık.*

1. Okur yâre aşıde-ber-aşıde
Ki ey yâr-ı şafâ-baş u **vefâyi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 3*). [vefâyi,]

vefâ-yı ahd: *Sözünde durma.*

1. Vefâ-yı ahd için el ele urmak
Kanı va'd iylemek şöhet safâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 12*). [vefâ-yı ahd,]

vefâ-yı ahd-nâme: *Vefa sözleşmesi, bağılık yemini.*

1. Bulunmaz bir vefâda üstüvârı
Yazıldıkda **vefâ-yı ahd-nâme** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 55*). [vefâ-yı ahd-nâme,]

vefâ-yı hakk-ı nân: *Ekmek hakkının vefası. Kendisine rızık verene vefa göstermek.*

1. Kimi yüz sürdi deste kimi pâyâ
Gözetdiler vefâ-yı a-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 25*). [vefâ-yı a-ı nân, -ı]

vefâyi iyle: *Dostluk göstermek, iyilik yapmak, merhamet etmek.*

1. Dürüst oldu velî albi şikeste
Didiler alka iyelerken vefâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 37*). [vefâyi iyle, -r, -ken]

vefâ-yı ümîd: *Ümidin vefası, dostluğu.*

1. Cefâ deminde irerdi baña **vefâ-yı ümîd**
Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 2*). [vefâ-yı ümîd,]

vefâ-yı va'de-i ma'hûde: *Verilen söze uymak.*

1. Vefâ-yı va'de-i ma'hûde aldı
Taammül bendi ile pâyı beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 152*). [vefâ-yı va'de-i ma'hûde,]

vehhâb-ı ‘ukûl: Akılların bağışlayanı (Allah).

1. İy **vehhâb-ı ‘ukûl** u bâ‘îş-i cân
Senûñ hûkmüñe var yok cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 71*). [*vehhâb-ı ‘ukûl,]*

vehm it-: Korkmak, çekinmek, sakınmak.

1. Muhabbet hâlini vehm iylediler
Ne vehm itmek ‘ayân fehmi iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 20*). [*vehm it-, -mek]*
2. Gören vehm ider ol şürîde hâli
Vücûdı bir nefes yil gibi ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 50*). [*vehm it, -er]*

vehm iyle-: Vehmetmek, kuruntu.

1. Muhabbet hâlini vehm iylediler
Ne vehm itmek ‘ayân fehmi iylediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 19*). [*vehm iyle-, -di, -ler]*

vekîl-ğarc: Eskiden saray ve konaklarda, hastahâne, yatılı okul vb. kurumlarda alış verişe ve harcamalara bakmakla görevli kimse.

1. Zuhaldur pâsbân Mirrîh-i cellâd
Vekîl-ğarcı o bezmün Müşterîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 35*). [*vekîl-ğarcı, -ı]*
2. Vekîl-ğarcı gibi def‘îdür inci
Aña virdi kalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 250*). [*vekîl-ğarcı, -ı]*

velâyet: Kulun Hakk’a yakınlığı ve Hakk’ın kulu, kulun Hakk’ı dost edinmesi durumu, velî olma, velîlik, ermişlik.

1. Velâyetden kerâmetden eli var
Du‘â miftâhıdır anuñ zebânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 18*). [*velâyetden, -den]*

veled: Çocuk, oğul, yavru.

1. Yimişi âdem oğlunuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz sepeddür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 26*). [*veled,]*
2. Velîkin ol **veled** kim nâ-ğalefdür
Anuñ taşılınun sa‘yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 27*). [*veled,]*
3. Veled çünkim ola bed-ğulğ sîret
Ataya renc olur gendüye miñnet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 29*). [*veled,]*
4. Yimişi âdem oğlunuñ **veleddür**
Veled olmasa yimişsüz sepeddür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 25*). [*veleddür, -dür]*

veli: Cenâb-ı Hakk’a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah’ın dostu ve sevgili kulu.

1. Hâlife oldı ana çâryârı
Bular kim her biri bî-şek **velîdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 59*). [*velîdür, -dür]*

veli: Ama, fakat.

1. Veli bilmem n'olur âhîrde hâli
Benüm boynuma yükletdün o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 22*). [veli,]
2. Egerçi âdem olmaz 'âşık olmaz
Veli Mecnûn mişâli şâdık olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 32*). [veli,]
3. Çiçek gerçi dirâhta zîb ü ferdür
Veli maşşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 24*). [veli,]
4. Ol itmezdi talebde gerçi takşîr
Veli maşlûbı te'hîr itdi Takdîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 34*). [veli,]
5. Şadef gerçi olur nîsân ile pür
Veli Takdîr ider her kaçreyi dür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 36*). [veli,]
6. Peder yüzün görüp kaynadı kanı
Veli bilmedi bî-hüdlîkdan anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 48*). [veli,]
7. Velî yümn-i mübârek oldı bu söz
Peder-i miskîn idüp biñ biñ füsûnı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 73*). [veli,]
8. Kâmu tâlibde Mecnûn'un mişâli
Veli Mecnûn'un artık kalbî hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [veli,]
9. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Veli Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [veli,]
10. Kâmusı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Veli Mecnûn melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [veli,]
11. Velî yâr olımaz mecnûna 'âkil
Huşûşâ olmaya ıslâhâ kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [veli,]
12. Kâmu tâlibde Mecnûn'un mişâli
Veli Mecnûn'un artık kalbî hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 16*). [veli,]
13. Belâdan her biri gerçi meşeldür
Veli Mecnûn belâsı bî-bedeldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 18*). [veli,]
14. Kâmusı gerçi rüsvâ-yı 'Arab'dur
Veli Mecnûn melâmetde 'acebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 20*). [veli,]
15. Velî yâr olımaz mecnûna 'âkil
Huşûşâ olmaya ıslâhâ kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107*). [veli,]
16. 'Adûlar 'âkile mecnûn dimişler
Veli hâşâ 'aceb herze yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 162*). [veli,]
17. Velî ben hasteden dîvânesi yok
Saña biñ biñ benüm gibi giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 100*). [veli,]
18. Velî yok baña senden özge bir yâr
Beni ey mâh-ı nev Mecnûn sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [veli,]
19. Veli hem gûşşasuz bî-baht u rûzem
Ol iş kim kâr-ı gâmdan ola hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 22*). [veli,]
20. Velî kânûnı bildi oldı epsem
Anı bildi devâsuz rence düşmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 40*). [veli,]
21. Miyân bendi **veli** ney gibi muhkem
O deşti geşt idüp kadd-i hamîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 44*). [veli,]
22. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydâ
Didiler ya eccl uğrâdı yâ şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 58*). [veli,]
23. Kâmu ağlaşdılar pîr ile bile
Veli Mecnûn pür-sevdâ vü pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 63*). [veli,]
24. Eger derhem de itseñ merhemümdür
Veli ben haste-dil kim bî-karârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 11*). [veli,]
25. Ya görmüş kimseden hâlin soraydı
Veli korkardı ta'nından rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 55*). [veli,]

26. Velî şabr iylemekde yimedi ğam
Bucağda perde aşup Leylî aye (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 178*). [velî,]
27. Velî ben hâr u ħas ol serv-i âzâd
Şehinşeh-zâde ħanda bende ħanda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 94*). [velî,]
28. Velî ‘âşıĳlara kûh-i girândur
Anı yüz nâz ile beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 18*). [velî,]
29. Velî olmadı ikdâmuñ vefâya
Taĥammûlden göñül şad pâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 10*). [velî,]
30. Velî Ķays’uñ ĳayusı Leylî derdi
ĳılurdu her ĳişi sa’y-i maşâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 100*). [velî,]
31. Du‘â tozin **velî** anda şaçardı
O cânibden atılsa tîr-i bürrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 112*). [velî,]
32. Bu ĳün fermânuñuñ oldı muţî‘ı
Velî bu şerbeti Mecnûn’a virmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 95*). [velî,]
33. Velî yok ĳalbümün bî-dâde meyli
Eger ĳız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 130*). [velî,]
34. Silâĳından ĳül-i ter gibi ĳaste
Velî pür-‘ukde tiĳından çü süsen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 77*). [velî,]
35. Ĥoş âyîne **velî** jeng iylemiş ĳün
Yirinden tûrdı ĳüyâ düd-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 6*). [velî,]
36. Ķara baĳtum gibi oldun ĳavâle
Velî olsañ baña ĳara sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 53*). [velî,]
37. Velî bî-ĳad idi baĳrında ĳanı
Yir iĳer ol da aĳyâra müdârâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 60*). [velî,]
38. Nazardan ĳayrı ĳiĳ olmadı ĳârı
Velî ol bâĳ-ı ziyet şem‘-i ĳülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 57*). [velî,]
39. ‘îlac olmaz **velî** zaĳm-ı lisâna
Ĥapuñ gerĳi belâ ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 56*). [velî,]
40. Benüm derdüm **velî** senden beterdür
Senün var derdüñi yanmaĳa yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 58*). [velî,]
41. Velî aĳ ĳüller açıldı hezârân
Görüp anları Mecnûn itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 4*). [velî,]
42. Velî toprak şaçup yañmadı anı
Ķalup bir ĳüşede ol pîr-i ĳaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 12*). [velî,]
43. Anı ĳüş itmemek ‘ayn-ı ĳaĳâdur
Velî bend ehli bilmez ĳadr-i pendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 19*). [velî,]
44. Hemân menzil ferâĳat ‘âlemidür
Velî bu ĳuşça cân itdükde pervâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 19*). [velî,]
45. Velî ĳiĳ bilmedüm ĳadrün ben aĳmak
Bu eksüklük şuçın âh ey peder âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 80*). [velî,]
46. Velî ĳüş-ı feraĳ çıñlardı geh ĳâh
Maĳâm oldı aña ol ĳün ser-i kûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 8*). [velî,]
47. Döşerdi ĳarb-ı destı servi ayaĳa
Velî ol mâha düşmiş ĳam nişâñı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 67*). [velî,]
48. Velî andan beter bu derd-i mestür
Egerĳi oldı ol ‘aşĳa nişâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 94*). [velî,]
49. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki ĳeĳdükce zamânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 200*). [velî,]
50. Arada var **velî** ĳavf-ı münâfıĳ
Tenüm ma‘zûr tût ger olsa mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 218*). [velî,]
51. Dürüst oldı **velî** ĳalbi şikeste
Didiler ĳalka iylerken vefâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 36*). [velî,]

52. Velî ma'nî yüzinden merhabâdur
Ne bildüñüz nedür kaşdı habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 42*). [velî,]
53. Muhabbet âşikârâ iyler idi
Velî Leylî dilinde yâr-ı derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 17*). [velî,]
54. Velî olmaz tekebbür 'âr ehli
Hişâra varma ey yâr-ı hişârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 46*). [velî,]
55. Velî nâm ehli merdüm-zâde idi
Selîm idi çü kalb-i hûş-nihâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 8*). [velî,]
56. Velî ten kuvvetinüñ aşlı nândur
Didi 'aşk aşına ben şunıcağ el (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 116*). [velî,]
57. Yimekten uyğudan itmişdi hâlî
Velî miskîn Selâm'ua şorma hâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 205*). [velî,]
58. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn idi **velî** bu yolda hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [velî,]
59. Bu resme iyledi pend ü naşîhat
Velî Mecnûn ki rind-i 'âlem idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 127*). [velî,]
60. Velî divâne oldur ola hûd-kâm
Beni div ahlama kim div-bendem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 138*). [velî,]
61. Velî 'aşkum yolında toğru tirem
Ol ok kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 144*). [velî,]
62. Velî dehşet iderdi hışmetinden
Kişi nâ-cinse hem-dem olsa nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 34*). [velî,]
63. Ki kesdi dâmen-i gülden elin hâr
Velî bir yüzden itdi bu şümârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 31*). [velî,]
64. Velîkin ol veled kim nâ-halefdür
Anuñ taşşilinün sa'yi telefdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 27*). [velîkin,]
65. Velîkin hak budur Hakk'a 'ayândur
Yakîn oldı cihândan irtiyhâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 154*). [velîkin,]
66. Velîkin hâtrımdan gitdi nâmuñ
Gidersen hâtrımdan gam degül sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 32*). [velîkin,]
67. Velîkin pâsbân olmışdı efî
Eri ol genci hıfz iylerdi çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 10*). [velîkin,]

velî: Hatta, üstelik.

1. Velî hâlî harâb u derdi ma'mûr
Çararmakdan ütülmiş ota dönmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 116*). [velî,]

velî: Allah dostu.

1. Hakkikatde **velî** nûrun 'alâ-nûr
Müfesser çün duhân-ı âh-ı 'âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 4*). [velî,]
2. Atasına didiler ittifaķî
Fülân gâr içre bir zâhid **velî** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [velî,]

velîme: Düşün yemeği.

1. Rivâyet kâsesinden kıldı it'âm
Didi bir gün **velîme** itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 3*). [velîme,]

verd: *Gül.*

1. Kıyāsa sığmaz oldu derdi Kays'ın
Gül-i nesrine döndi **verdi** Kays'ın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 8*). [verdi, -i]
2. İdün ammā biraz bu hayrı te'hîr
Ki bu türvende **verde** gerd irişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 61*). [verde, -e]
3. Kızardı 'ayş ile perverde **verdi**
Çü rāhat buldı giymekden yimekten (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 2*). [verdi, -i]
4. Anuñ-çün beñzedi nesrine **verdüm**
Egerçi 'aşk ile ol oldu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 92*). [verdüm, -üm]
5. Muṭarrā **verd** idün düşdün türābe
Cihānda māh u mihr idi cemālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 108*). [verd,]

verd: *Gül. II sevgili.*

1. Dikenden almağa ol taze **verdi**
Zebûn idi velî bu yolda hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 50*). [verdi, -i]

verd-i ter: *Taze gül.*

1. Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
Bu ḥarfün ṭuymaduñ biñde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [verd-i ter, -dür]

verd-i vird: *Dua güllü.*

1. Didi ey verd-i virde taze gülşen
Du'âlar ḡallesinün ḥırmenisin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 90*). [verd-i vird, -e]

verd-i zerd: *Sarı gül, solmuş gül.*

1. Zer-efşân itdi yine verd-i zerdî
Cihân yüzi kıvılgı gül gibi güldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 2*). [verd-i zerd, -i]

verem: *Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koh basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz.*

1. Olurlar 'âkıbet cāna **veremler**
Eger zer ḡaşbına olursa zūruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 126*). [veremler, -ler]

vesme: *Kadınların süs olarak kaşlarına çektikleri rastık II sürme.*

1. Kaşı ol duḡterün kim **vesmelüdü**
Başup göz göre başın kesmelüdü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 89*). [vesmelüdü, -lü, -dür]

vey: *Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.*

1. Hüsnuñ güline karşı cân bülbül-i güyende
Ey cân-ı cihân-ârâ **vey** dil-ber-i bî-hemtâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 3*). [vey,]

vezîr: *Hükümdar vekili, sivil ve askeri yetkileri olan ve paşa sanına erişmiş bulunan en yüksek aşamalı görevli.*

1. Vezîr ü şâhda kalmış hemân hüş
Dimiş halkuñ şağîri vü kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 8*). [vezîr,]
2. Nola öldürsenüz iki sefihi
Vezîr ol mâcerâdan olup âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 15*). [vezîr,]
3. Şaķınmışlar **vezîri** ile sultân
Sefih itmiş re‘âyâ ‘aqlun ol nüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 6*). [vezîri, -i]
4. Delürdi öldürün şâh u **vezîri**
Ol il kim hâkimi dîvâne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 10*). [vezîri, -i]

vezn: *Tartı, ölçü.*

1. Vefâ **vezninde** nice sengi vardur
Ola kim germ idüp âvâzesini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 68*). [vezninde, -i, -nde]

vifâk: *Dostluk, aynı düşüncede olma.*

1. İrüp gördüm bu gün sen dil-firûzı
Eger olursa takdîrün **vifâkı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 49*). [vifâkı, -ı]

vilâyet: *İl, diyar, ülke, memleket.*

1. Vefâsuz Nevfel’e hicv ırlar idi
Ne yil kaldı ne yir ne il **vilâyet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [vilâyet,]
2. Anuñla şöhbete germ oldı varı
Vilâyet uluları virdi mâlı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 47*). [vilâyet,]
3. Ki bundan gayri yok imîn **vilâyet**
Benüm kim menzilüm oldı hârâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 170*). [vilâyet,]
4. N’ola şeb-reh olursa her **vilâyet**
Kılup hâcet-geh ol hâk-i mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 192*). [vilâyet,]

vildân: *Allah’ın cennettekilerle hizmet için nurdan yarattığı güler yüzlü ve tatlı dilli hizmetçiler.*

1. Bile bir h’âcede gilmân u **vildân**
Kamûsı gül-‘izâr u bülbül-elhân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 127*). [vildân,]

vir: *Vermek, ihsân etmek, başışlamak.*

1. Benefşe kāküline tãb **virdüñ**
Güle gülşende reng ü âb **virdüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 61*). [*virdüñ, -dün*]
2. Benefşe kāküline tãb **virdüñ**
Güle gülşende reng ü âb **virdüñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 62*). [*virdüñ, -dün*]
3. Güneş gibi münevver oldu ‘âlem
Anuñ iksiri **virdi** hâke levni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 71*). [*virdi, -di*]
4. Dirüp emvâl ü genci şanki Kārûn
Virüp iylerdi hârcı mişl-i Ceyhûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 10*). [*virüp, -üp*]
5. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ baña şavşan uykusın **virürsin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 70*). [*virürsin, -ür, -sin*]
6. Virem hem ol kadar sürü koyunu
Derenüñ tola koltuğı koyunu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 91*). [*virem, -em*]
7. Virürem gevher-i nâ-süft çün dürr
Şu denlü ki ola dest-i dilün pür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 89*). [*virürem, -ür, -em*]
8. Aña şerbet **vireyin** âb-ı tigi
Bunı bir ‘Âmirî çünkim iştidi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 38*). [*vireyin, -eyin*]
9. Güle lutf-ı semenden âb **virdi**
Gümân-ı fitneye toz itdi müşkin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 62*). [*virdi, -di*]
10. Ne lâyıkdur fakîre şâh-zâde
Virilse hayfdur şekker gurâba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 91*). [*virilse, -+il, -+se*]
11. Virür lezzet eger dönmezse lağa
Bu bal söz kim dehân andan şulandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 84*). [*virür, -ür*]
12. Virem anı bulup bir aña lâyıķ
Şusuzlıķdan ölen hem bula âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 28*). [*virem, -em*]
13. Didi bunuñ vişâli baña lâyıķ
Eger Mecnûn’a **virürsem** bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 7*). [*virürsem, -ür, -se, -m*]
14. Ölüye şan hayât-ı tâze **virdi**
Meger gördi gelür bir pîre ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 14*). [*virdi, -di*]
15. Anuñla şöhbete germ oldu varı
Vilâyet uluları **virdi** mâlı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 47*). [*virdi, -di*]
16. Gül ağzın açdı qaldı aña hayrân
Virür elhâmı her eţrâfa revnâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 57*). [*virür, -ür*]
17. Bu sözden şâha **virdi** h’âb-ı hargüş
Seg ü segbân çü bildi haķķ-ı nânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 44*). [*virdi, -di*]
18. Virürdi itlere etden öyüni
Şu denlü iyledi in‘âm u ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 12*). [*virürdi, -(ü)r, -di*]
19. Virürdüm itlere elden nevâle
Yidiler çün o dem benden nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 54*). [*virürdüm, -ür, -düm, -m*]
20. Vekil-hârcı gibi def‘idür inci
Aña **virdi** qalem kâğıd mürekkeb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 251*). [*virdi, -di*]
21. Gelüp **virdi** bu vahşî câna ünsi
Anuñ Aħmed gibi mu‘ciz beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 30*). [*virdi, -di*]
22. İle envâ‘-ı ni‘met **virdi** haylî
Semâvî mâ‘ide gibi ta‘âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 4*). [*virdi, -di*]
23. Çıqardı heybesinden **virdi** hil‘at
Didi âteş şabı‘atdur vücüdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 30*). [*virdi, -di*]
24. Tuz etmek bulsam anlara **virürem**
Yimek hırşından oldu çün tenüm dürr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 62*). [*virürem, -ür, -em*]
25. Ki büy-ı cân-fezâ **virdi** dimâğa
Ne nisbet ola bu bû nev-behâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 144*). [*virdi, -di*]
26. Ara yirde uçardı şan hamâme
Virürdi anlara şevķi bu güyâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 107*). [*virürdi, -ürdi*]

27. Ki düşdi güş idenler ihtirāka
Virüp göz yaşıyla rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 3*). [*virüp, -üp*]
28. Senün ‘aşkuña **virdi** cân-ı pāki
Eğer teftiş iderseñ ol ğaribi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 96*). [*virdi, -di*]
29. Diyüp ey döst **virdi** cân-ı pākin
O da göçdi belâ ile cihândan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 38*). [*virdi, -di*]
30. Nice egriye **virdi** istiķâmet
Şu kim ‘aşķ âteşiyle cân eridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 100*). [*virdi, -di*]
31. Nice nâ-pāke irüp pāk ider ‘aşķ
Nice acılara lezzet **virür** ‘aşķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 105*). [*virür, -ür*]
32. İşidüp Leylî âvâzın o zâruñ
Didi dervişsin saña Hâķ **vire** yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52*). [*vire, -e*]
33. Güle karşı nebîz-i hām içeydi
Benefşe sünbülinden **vire** tâbî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 81*). [*vire, -e*]
34. Vire hem nâfesinden ğonce bâcı
Kılup servi gül üzre nahl-bendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 86*). [*vire, -e*]
35. Delüye **virmege** ol yiñi ayı
Rızâ ile gülî kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 88*). [*virmege, -me, -ge*]
36. Şataram saña olursan hırîdâr
Virüp Mecnûn silâh esbâb u varın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 41*). [*virüp, -üp*]
37. Yiñi yüz şuyı **virmiş** ravza havza
Kenâr-ı havza varup ol ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 18*). [*virmiş, -miş*]
38. Hâķ ecrüñ **vire** Allah ‘aliyullah
Didi buñ atıldı nitekim tîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 110*). [*vire, -e*]
39. Nişâb-ı rahmetünden **vir** naşibi
Demirdür tîlî‘üm pîrüz idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 78*). [*vir, -*]
40. Vazîfe-h‘âridur her murğ u mâhî
Cihânda ins ü cinne cân **viren** ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 175*). [*viren, -en*]
41. Kemâl-i ‘aķ ile ‘irfân **viren** ol
Şeker ezmiş bu resme sözde evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 176*). [*viren, -en*]
42. Ney olmuş kaddi ammâ ney şekerdür
Aña **virmiş** maķabbet bir ‘aceb derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 75*). [*virmiş, -miş*]
43. Vire ağlatduĝı mîkdârı hânde
Belâdan ben daĝı dil-haste idüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 134*). [*vire, -e*]

vir: Bahsetmek, kazandırmak.

1. Cemâl-i keвне **virdi** zülf ü hālî
Siyeh gerçi nitekim kâkül-i hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 2*). [*virdi, -di*]
2. İdüp ‘azm-i sarây-ı Ümmühânî
Resûlüllâha **virdi** Hâķ selâmın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 11*). [*virdi, -di*]
3. Dür-i efsâneye **viren** nizâmı
Bu üslûb üzre nazm itdü kelâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 1*). [*viren, -en*]
4. Cibillî kâķķahasın **virdi** kebge
Açıldı burnı kana girmiş iken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 6*). [*virdi, -di*]
5. Teferrüc kılmaĝa meyl itdi haylî
Semen-sâ sünbûline tâb **virdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 61*). [*virdi, -di*]
6. Tenine **virdi** anuñ reng-i ‘anber
Bu ‘anberden müfferih düzdi ma‘cûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 12*). [*virdi, -di*]
7. Virür her za‘ferân aña acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64*). [*virür, -ür*]

vir: *Vermek, sunmak, ikram etmek.*

1. Gerekmez **virse** b y-i nev-bah r 
Bu resme nice bi  bi  ‘arz-ı h li (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 43, Mısra 80*). [*virse, -se*]

vir: *Vermek.*

1. K l olmuş y ra a y rından  z d
Zih   am kim a a **virm  ** ber t  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 24, Mısra 91*). [*virm  , -m  *]
2. Bulanlar ok yup d  erdi vecde
Virürdi irişüp Mecn n’a anı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 29, Mısra 117*). [*virürdi, - r, -di*]
3. Delüye virme e ol yi i ayı
R z  ile güli kim **vire** b de (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 33, Mısra 89*). [*vire, -e*]
4. Ne c m  var ki andan kaçura ba 
Virür b le bel s  bal u ya ı (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 36, Mısra 153*). [*virür, - r*]
5. Bu div ne civ na şerbet idi
Size  erbet beh  çok zer **vireydüm** (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 37, Mısra 23*). [*vireydüm, -e, -(y)d , -m*]
6. Alup ol cevheri gevher **vireydüm**
Eger var ise bu r y    av b  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 37, Mısra 24*). [*vireydüm, -e, -(y)d , -m*]
7. Vir rse  r ziyem kemter k lu a
Dilerse   uya at isterse  oda (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 90*). [*vir rse , - r, -seç*]
8. Yeg andan kim çala ‘ lemd  nenge
Vir rse  destine an   zim m m (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 39, Mısra 113*). [*vir rse , - r, -seç*]
9.  n p **virdi** atın Mecn n-ı ser-mest
Binüp  ı ratd   h  gibi  ayy d (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 41, Mısra 60*). [*virdi, -di*]
10. Ve ger ne  i  ara  a  u  i  arda 
Ne   le **vire** aya d  b r der (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 48, Mısra 193*). [*vire, -e*]
11. Bulınmad  ne n m u ne ni  ne
Bir  dem ‘  bet **virdi** ni  n  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 56, Mısra 35*). [*virdi, -di*]
12. H z ne-d r-ı genc-i       
Ciger  anı **virelden** cism  ne reng (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 187*). [*virelden, -el, -den*]
13. Eger **virmezse ** u  gitdüm esen  al
 aberden ‘    oldu   n  aber-d r (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 44*). [*virmezse , -mez, -seç*]
14. Rev n dil d kd  itdi dil-n v z 
Resen diyü **virüp** m r-ı siy h  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 63, Mısra 27*). [*virüp, - p*]
15. Cev b  böyle **virdi** ol sözine
Did  ey serv-i n z u n z-perverd (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 64*). [*virdi, -di*]
16. Kime  u  a **virür** kim   ir olmaz
Felek kim yok  eb t üzre bin s  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 130*). [*virür, - r*]
17. Eger süst ola **virür** hem mel let
Güher bulsa  yab nda  ır a  anma (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 70, Mısra 194*). [*virür, - r*]
18. An  -  n virmez idi Zeyd’e du ter
O m l istedi **virdi** ‘emm s   am (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 73, Mısra 55*). [*virdi, -di*]
19. Virür   ir ed -y  borca anı
Dil  her borcu virmekte em n ol (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 74, Mısra 64*). [*virür, - r*]
20. Kesüp yol **virmediler**  ayr  alk 
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 78, Mısra 114*). [*virmediler, -me, -di, -ler*]
21. A a **virmezdi** kimse f l s 
Eger evvel zam nda gelse C m  (*Leyl  v  Mecn n, Mesnevi 80, Mısra 26*). [*virmezdi, -mez, -di*]

22. Virüp emr-i Hudâ'ya cân-ı şîrîn
Bu derde uğrayup bî-çâre mâder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 126*). [virüp, -üp]
23. Yüzüñi yırtana māl u ni‘am **vir**
Müdārâ kıl müdārâ ‘âlemidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [vir,]
24. Baña sem **virse** ol semden ben ölsem
Odumdan döstlar pür-düd olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 48*). [virse, -se]
25. Ne âteş katı yilden tünd ü ser-keş
Virüñ Leylâ'yı kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 25*). [virüñ, -üñ]
26. Virüñ bu hasteye şîrîn cevâbı
Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 26*). [virüñ, -üñ]
27. İde mizân-ı ‘adlüm size meyli
Virüñ ol şerbeti Mecnûn sevinşün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 73*). [virüñ, -üñ]
28. O vaşl olur çekerem ben belâyı
Ben alursam eger **virmeyp** aña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 9*). [virmeyp, -me, -y, -üp]
29. Virürem kazıyup şamğ-ı dırahtı
Budur loğma baña yâhüd yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 56*). [virürem, -ür, -em]
30. Kızın da **virmedi** aña ucuz hem
Budur ‘âdet ezelden ehl-i mâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 56*). [virmedi, -me, -di]
31. Anuñ-çün **virmez** idi Zeyd’e duhter
O māl istedi virdi ‘emmüsi gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 54*). [virmez, -mez]

vir: Vermek, sağlamak.

1. Zer ayağ ile sîmîn-sâk sâkî
Virür râh ile rûha ‘ömr-i bâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 112*). [virür, -ür]

vir: Herhangi bir duruma yol açmak.

1. Ol ehl-i hâle **virdi** vecd ü hâlât
Teni ditrer hemân yaprağa döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 140*). [virdi, -di]

vir: Vermek. Kızı, kadını biriyle evlendirmek.

1. Mehi **virdi** dehân-ı ejdehâya
Seher-geh çün ‘arûs-ı mihr-i gerdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 122*). [virdi, -di]

vir: İmkan vermek, olanak sağlamak.

1. Ne ızhâr ide anı sa‘y-ı merdüm
Göze gözlük ki **virür** tiz-bîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 123*). [virür, -ür]

vir: Vermek, teslim etmek.

1. Senüñ derdüñle **virdi** cân-ı şîrîn
Çü Mecnûn bu ‘azâyı iyledi güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 38*). [virdi, -di]

vir: İletmek.

1. Yazup dürdi cevābuñ nāmesini
Çü **virdi** kâşıda kâşid olup şād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 255*). [*virdi, -di*]

vir: Haber vermek.

1. Çeküp tutdı zimām-ı nâkasın saht
Haber **virdi** çağırđı ıve ıve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 25*). [*virdi, -di*]
2. Haber **vir** cânun içün ey haber-dār
Anuñ çün bu niyāzın iyledüm güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 120*). [*vir,*]

vir: (Bir şeyi bir kimseye) iletmek, eriştirmek; ödemek.

1. Düriş maḥbûb-ı Rabbü'l-‘âlemîn ol
Virilmezse emānetle eger vām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 67*). [*virilmezse, -il, -mez, -se*]
2. Virür âḥir edā-yı borca anı
Dilā her borcı **virmekde** emîn ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 65*). [*virmekde, -mek, -de*]

vir: Kazandırmak.

1. Ki düşdi güş idenler ihtirāka
Virüp göz yaşı ile rîge rengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 3*). [*virüp, -üp*]

vir: Yönelmek.

1. Yüzün dīvāra **virdi** şanki sāye
Otururđı göñül teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 180*). [*virdi, -di*]

vir: Vermek, ödemek.

1. Behāsın **vir** şatun al âşkäre
Çü virdi bu cevābı ol tehî-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 58*). [*vir,*]

vir-: Vermek, koymak.

1. Virüp bād-ı gurūra ben gubārı
Benüm derdüm niçün yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 6*). [*virüp, -üp*]

vir-: Vermek; feda etmek.

1. Nazar itdükce mihr ile o bedre
Gedāya zer **virürdi** bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 60*). [*virürdi, -ür, -di*]

2. Virür almağ için ervāh-ı aḥbāb
Müje tiğına zehr-i ḳāhrdan āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 63*). [*virür, -ür*]
3. Nice ‘âcizlere ḳudret **virür** ‘aşḳ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 106*). [*virür, -ür*]

vir-: *Vermek, bağışlamak, hediye etmek.*

1. Peder çün gördi ferzendi cemālin
Aña şükrāne **viridi** bunca mālın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 58*). [*viridi, -di*]
2. O derd-i dil ki **viridi** dilber anı
Gidermez şerbet-i nîlûfer anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 25*). [*viridi, -di*]
3. Bu gün fermānuñuñ oldu muṭî‘i
Velî bu şerbeti Mecnûn’a **virmen** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 95*). [*virmen, -me, -ñ*]
4. Güli ol ṭab‘-ı nâ-mevzûna **virmen**
N’ider divāne bu ḳand u cülābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 96*). [*virmen, -me, -ñ*]
5. Bu kim mālın **virüp** ala ‘arūsı
Oḳudı çün bu efsûnı ol āḡāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 114*). [*virüp, -(ü)p*]

vir-: *Hasıl etmek, yapmak, etmek.*

1. Virisersin ḥisābın āḡir anuñ
Ne deñlü cem‘ iderseñ māl u dînār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 122*). [*virisersin, -iser, -sin*]

virān: *Yıkık, dökük harap.*

1. Ölrse kimseye ḥālin dimezdi
Yatup **virandā** ol keklik çü bayḳūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [*virandā, -da*]
2. Çü yir **virān** ola olmaz ḥarācı
Anuñ kim bārı yok çün serv-i şimşād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78*). [*virān,]*
3. Tek ü tāz it yimedîn tāziyāne
Bu **virāndan** yire ur yüküñi ḳaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 75*). [*virāndan, -dan*]
4. Görüp bir zāhidi **virān** içinde
Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dānā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 2*). [*virān,]*
5. Yiri **virāndur** ammā ḳalbi ma‘mūr
Ḳarışmaz ḥāḳa dā‘im ‘uzlet iyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*virāndur, -dur*]
6. Dil-i Ferhād’tan almaz ḥayālın
Bu **virāndan** ṭapuñ devşürdi raḡtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 141*). [*virāndan, -dan*]

virān it: *Yıkma, Viran etmek.*

1. Beni yıkmağa ṭutmuşsın ṭolu ya
Yıḳup bünyādumı virān sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 45*). [*virān it, -dü, -ñ*]

virāne: *Yıkık, dökük harap.*

1. Değerken her yirün **virānesine**
Buluşdı gendünün divānesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 23*). [*virānesine, -si, -ne*]

2. Kuluñ miskine raḥmet iyer iseñ
Beni yıkdı ğamuñ **vîrâne** kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 89*). [*vîrâne,]*
3. Sefer itdi koyup kavm u kabîle
O deştüñ geşt idüp **vîrânesini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 125*). [*vîrânesini, -sî, -nî]*
4. Yiri **vîrâne** ḥalvet zıkrı Ḥaḳ'dur
Çün oldı yâ Kerîm evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 54*). [*vîrâne,]*
5. Vücüdı mülkiñi **vîrâne** kıldı
Geçer eş'âr ile leyl ü nehârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 24*). [*vîrâne,]*
6. Yiñi yiñi belâdan şayru Mecnûn
Isuz **vîrâneler** mihmânî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 5*). [*vîrâneler, -ler]*
7. Kamu **vîrânesin** âbâd ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 172*). [*vîrânesin, -sî, -n]*
8. Dil-i divâneye **vîrâne** besdür
Benim murğum uçupdur ol kafesden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 94*). [*vîrâne,]*
9. Ki bu **vîrânede** n'iyler bu derviş
Ne yir içer ne yirdendür ma'âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 6*). [*vîrânede, -de]*
10. Binâsı 'aqlınuñ **vîrâne** ola
İl içmişler yağup ol günde bârân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 4*). [*vîrâne,]*
11. Gerek kim 'âkıbet **vîrâne** ola
Ḥarâb idince bunca şehr ü dihi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 12*). [*vîrâne,]*

vîrâne ol-: *Yıkılma, harap olma.*

1. Beden-i burcın yıkup vîrâne olmuş
Düşüp şahrâlara divâne olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 17*). [*vîrâne ol-, -muş]*
2. Ne aşşî iyleye feryâd-ı çübân
Ola çün seyl ile vîrâne bünyâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 67*). [*vîrâne ol, -a]*

vird: *Diline dolamak, sürekli tekrar etmek.*

1. Şâm u seḥer zebânıma **vird** oldı vâ-firāk
Bir niçe def'a görmüşdüm derd-i firḳatî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*vird,]*
2. Dilinde **vird** idindi iyledi âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 38*). [*vird,]*

vird: *Belirli zamanlarda mânevî bir görev olarak düzenli şekilde okunan âyet, esmâ-i hüsnâ veya duâlar.*

1. Dilinde **virdi** dâ'im zıkr-i Leylî
Göñülde derd-i ḳâ'im fikr-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 15*). [*virdi, -i]*

vird: *Dinî bir sözü sürekli tekrarlama; çok tekrarlama, diline dolama.*

1. Şâm u seḥer zebânıma **virdü** oldı vâ firāk
Bir nice def'a görmiş idüm derd-i firḳatî (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 4*). [*virdü, -ü]*

vişâl: *Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.*

1. Miḥnet eliyle ideli ḳudümi yâ firāk
Dehrüñ **vişâl** ü firḳatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 9*). [*vişâl,]*

2. Miḥnet eliyle ideli ḳaddümi yâ firâḳ
Dehrüñ **vişâl** u firḳatine ḳalma ey göñül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 9*). [*vişâl,]*
3. Yürekde sākin olsa âteş-i süz
Mecāl olmaz ise bârî **vişâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 133*). [*vişâle, -e]*
4. Nifâḳ hançerini mekr ü ḥile zehri ile
Vişâl ḳat'ı için nice bir şuvara raḳîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 10*). [*vişâl,]*
5. Baña kim müjde idersin **vişâli**
Yâ düş midür görürdüm ya ḥayâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 67*). [*vişâli, -i]*
6. Kesüp Leyli **vişâlınden** ümîzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 28*). [*vişâlınden, -in, -den]*
7. O yirde buldılar mı ki **vişâli**
Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [*vişâli, -i]*
8. Vişâlün merhem olsa dilde dâğa
Tapuñ gün görse ben mâh-ı dil-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 130*). [*vişâlün, -ü, -ñ]*
9. Vişâline o mâhuñ ṭâmî' oldı
Degül bu nükteden bi-çäre āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 28*). [*vişâline, -i, -(n)e]*
10. Didi bunuñ **vişâli** baña lâyıḳ
Eger Mecnûn'a virürsem bu ayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 6*). [*vişâli, -i]*
11. Tütüşüp 'aşḳuña âhı tütündür
Vişâli bağına yâd irmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 105*). [*vişâli, -i]*
12. Emek baña yimek aña bitidi
Vişâle yoğ imiş sa'y ile çäre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69*). [*vişâle, -e]*
13. Vişâle ḥâ'il olmaz şüret-i beyn
Çü 'âşıḳ ṭuta Ev-ednâda menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 38*). [*vişâle, -e]*
14. Görinmez gözüme şüret **vişâli**
Güneş kim nûr-ı 'âlem pertevdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 42*). [*vişâli, -i]*
15. Dem-i vaşluñ dil-i bîmâre dermân
Vişâlün bend-i Mecnûn'a müfettiḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 21*). [*vişâlün, -ü, -ñ]*

vişâl-i dil-ber: *Sevgiliye kavuşmak.*

1. Varup sa'y it **vişâl-i dil-ber** için
Baña al gel varup olduḡı cāya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 60*). [*vişâl-i dil-ber,]*

vişâl-i döst: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Vişâl-i döst olmayup müyesser
Giderdi ser-be-sine dest-ber-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 5*). [*vişâl-i döst,]*

vişâl-i yâr: *Sevgiliye kavuşma.*

1. Varurdı mektebe pür-derd ü pür-süz
Vişâl-i yârı yâd itmege her rüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 4*). [*vişâl-i yâr, -ı]*

vü: *"Ve" bağlacı.*

1. Nevâ **vü** ni'met olur mı 'aceb bu ḥâle yiter
Raḳîb ḥavfı ile zâ'il itmezem ḡamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*vü,]*

2. Ben nice irem ana ol kande **vü** ben kande
Ne şehd ü şeker vardur la'lün gibi rüh-efzâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 6*). [vü,]
3. İder a'ÿâna her dem feyz-i aqdes
'Azîz ismüñ te'âlî **vü** takaddes (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 14*). [vü,]
4. Kimi Mecnûn kimi Ferhâd-ı miskîn
Bahâne arada Leylî **vü** Şîrîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 50*). [vü,]
5. Kapuñda bir gedâ **vü** pâdişâhî
İlâhî müflis ü ac u gedâyem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 36*). [vü,]
6. Belâ **vü** ders ile bî-çârelikdur
Vücüdüm zâhirâ bir katre mādūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 40*). [vü,]
7. Teni at **vü** yüzi insâna beñzer
Cemâli dil-ber ü zülfi dil-âvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42*). [vü,]
8. Töküz ay çün tamâm oldu **vü** geçdi
Ayuñ on dördü yüzden perde açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 45*). [vü,]
9. Şafâ **vü** şevk ile endâmı töldi
Muhabbet şan mücessem âdem oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 87*). [vü,]
10. 'Ubeyd-i zengî **vü** rûmî cevârî
Münakkaş hüller altünlu-vârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 105*). [vü,]
11. Kâra gözi ki yağmacı 'Arabdur
Cihâna fitne **vü** şür u şağabdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 144*). [vü,]
12. Okurlar gayrılar esmâ **vü** ef'âl
Bularuñ dersi 'aşk u derd ü ahvâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 195*). [vü,]
13. Şaçuñsuz hâ **vü** hâ harfeyni ey yâr
Olurlar boynuma çün halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21*). [vü,]
14. Gezer dil-dâde dil-ḥaste dil-efgâr
Gehî şahrâ **vü** küh u gâh bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 66*). [vü,]
15. Yoğ idi eksügi divânelikte
Belâ-keşlikde **vü** mestânelikte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 72*). [vü,]
16. Didi pîr atañam ben ḥaste **vü** zâr
Senüñ gavğân ile rûsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [vü,]
17. Şaçı çini nice müşk-i Ḥotendür
Sevâdî ḥile **vü** şehri-i fitendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 60*). [vü,]
18. Düşüp kâlırdı ol şûride **vü** süst
Dönerdi nâka añup küçegin cüst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 7*). [vü,]
19. Dirîgâ **vü** dirîgâ **vü** dirîgâ
Ki pâyân olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 27*). [vü,]
20. Dirîgâ **vü** dirîgâ **vü** dirîgâ
Ki pâyân olmaz imiş ayrılığa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 27*). [vü,]
21. Belâsı yîñi **vü** eski pelâsı
Yîñi yîñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [vü,]
22. Dil-ârâ Hindü **vü** Rûmî dil-efrûz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [vü,]
23. Belâsı yîñi **vü** eski pelâsı
Yîñi yîñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [vü,]
24. Dil-ârâ Hindü **vü** Rûmî dil-efrûz
Şağışda bî-nihâyet çün şeb u rûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 87*). [vü,]
25. Taş ursa gündüzün pehlûma ağıyâr
Olursın baña hem pehlû **vü** hem yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140*). [vü,]
26. Yüri var iyle bu fikri ferâmüş
Bunı böyle didi **vü** oldu hāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 156*). [vü,]
27. Çıka her yara yirinden buhârî
Ḥurûc itdi kabâ **vü** pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 9*). [vü,]

28. Kabā **vü** pîrehenden bağlamaz raht
Gezerdi derd ile şahrâ gehî küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 12*). [vü,]
29. Dilinde guşsa **vü** endüh-ı enbüh
Kodı deyyârı terk itdi diyârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 14*). [vü,]
30. Hevâlar başda **vü** taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 14*). [vü,]
31. Olup yaşdukla döşek hâre **vü** hâr
Yiri hâk ü gubâr u çehre hâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16*). [vü,]
32. Yıka yağa komaya hâne **vü** râht
Kanı bir şîr öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 44*). [vü,]
33. Şafâ **vü** Merve **vü** Rûkn ü Makâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42*). [vü,]
34. Şafâ **vü** Merve **vü** Rûkn ü Makâma
Açup Mecnûn atası mühr-i genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 42*). [vü,]
35. Ki yakar serd iken cân u cihâmı
Gülü **vü** lâlesi hûn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 55*). [vü,]
36. Dili **vü** dîdesi gam-gîn ü nem-gîn
Varup ol derd-mendûn katına pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 68*). [vü,]
37. Cefâsı çok vefâ **vü** şefkati az
İl issına şikâyet ilediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 10*). [vü,]
38. Kâmu ağlaşdılar pîr ile bile
Velî Mecnûn pür-sevdâ **vü** pür-renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 63*). [vü,]
39. Döşegi hâr ola **vü** yaşadığı seng
Hemân bed-bahtum ister bu belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38*). [vü,]
40. Yig andan girye **vü** efgân u zârı
Kaçan kim hânde olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10*). [vü,]
41. Gören ağlardı ol âşufte hâli
Tûrup çâk itdi bir gün perde **vü** pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 43*). [vü,]
42. Gül-i gülzâr u gül-geşt-i tarâvet
Hümâ-yı işve **vü** tâvus-ı ceylân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 7*). [vü,]
43. Tezerv-i şîve **vü** kebg-i hırâmân
Cemâli ka'be-i şüret-perestân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 8*). [vü,]
44. Hayâle kânî' **vü** beñzer hayâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 134*). [vü,]
45. Nevâ **vü** berk ile şürîde destân
Civân itdi cihâmı sebz-i nev-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 8*). [vü,]
46. Eger aransa şahrâ **vü** cibâli
İrem ol ravzaya dinse haq ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 104*). [vü,]
47. Ki hârc-ı naqd ile hâll olunur 'ağd
Vefâ **vü** mihr ile mühr urdı mehre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 37*). [vü,]
48. Nazâr idüp bu miskîn bî-çarâra
Getürürler şarabı **vü** ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 39*). [vü,]
49. Başı **vü** cânı târû gibi dirdi
Ayağdan toz belürdi göge ağdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 90*). [vü,]
50. Anı da kesdi **vü** küsdi tamâmı
Tapucılar baña oldı tapacı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 26*). [vü,]
51. Hemân cümle gânisî **vü** gedâsı
Dirilüp cenge âheng ilediler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 8*). [vü,]
52. Kômış Mecnûn için ortaya başı
Düşüp ol derd için gavgâ **vü** derde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 35*). [vü,]
53. Hemîşe neng için şulhı **vü** cengi
İte atılsa yeg ol tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 122*). [vü,]
54. Şusuzlıktan varur hâli harâba
Yile söykenme **vü** şuya tayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 175*). [vü,]

55. Hāsibe **vü** nesibe ced-ber-ced
Sürür u nür olup hüsn ü cemāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 206*). [vü,]
56. Cefâ **vü** ğadr ile ta'n ola baña
Hemân budur bu işde fikr-i kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 10*). [vü,]
57. Târiķında refîķi nâle **vü** âh
Giderken irdi nâ-geh bir maķāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 12*). [vü,]
58. Esîr ü müstemendem ol degüldür
Hem ilden hâşıl olan ğalle **vü** māl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 37*). [vü,]
59. Ğarîb ü bî-nevâ **vü** müstemendi
Ol anda qaldı yok aġyāra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 122*). [vü,]
60. Hemân fikri **vü** zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki ġayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [vü,]
61. Çeker pinhânî sāġar âşkārâ
Ayaġ elde **vü** el başda ciger hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 63*). [vü,]
62. Taşı hândân içi pür-girye **vü** süz
Mulâzım müşterilerden ol aya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 66*). [vü,]
63. Kaţâr ile deve çulları dibâ
Çekildi tâzî **vü** buhtî ũonanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 81*). [vü,]
64. Belâ **vü** zaġmet idi şanki yâre
Muraşşâ^c heykel ü altûnlu ġalġâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 166*). [vü,]
65. Biri oldu selâsil bîri aġlâl
Belâ **vü** âfet olsa cāna tiryâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 169*). [vü,]
66. Añup anı didiler cümle maġzûn
Ki ol üftâde **vü** mehcûr u nâ-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 23*). [vü,]
67. Ğama akreb şafâ **vü** şâdiden dür
Nice bir mübtelâsın hecr-i yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 46*). [vü,]
68. Ğam-ı Yûsuf da şan Ya'ķûb-ı ġam-ġin
Nitekim itdi ġarc 'ömri **vü** genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 5*). [vü,]
69. Anuñ derdi ġamından çekdi renci
Talebde yil gibi yildi **vü** esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [vü,]
70. Ecel yolına ũutdı çeşm ü ġuşı
Ki pîri **vü** za'îfi **vü** zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [vü,]
71. Ecel yolına ũutdı çeşm ü ġuşı
Ki pîri **vü** za'îfi **vü** zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [vü,]
72. Yüregi oynadı **vü** yandı cānı
Ķara vâdide ķuru mîle dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 44*). [vü,]
73. Teninde her kılı bir ġâra dönmiş
Ser ile sine pür-sevdâ **vü** pür-cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 59*). [vü,]
74. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki cānibde oldu girye **vü** cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 73*). [vü,]
75. Belâ **vü** miġnetûñ oranı vardur
Hemân it gibi ġâlûñ meskenün yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 138*). [vü,]
76. İşinden ķodı eşinden ayurdı
Cihân kim ġâlî her dem ġîle **vü** rîv (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 47*). [vü,]
77. Başına ġâki **vü** ġâke başını
Esîr-i 'aşķ iken bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 34*). [vü,]
78. Esîr-i ķa'r-ı zindâne şeb irdi
Zebûn idüp yetîmi **vü** esîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 41*). [vü,]
79. Serine maġz-ı 'aşķuñ pöst olmaķ
Didi bunı **vü** geçdi iyleyüp âh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 25*). [vü,]
80. Tāpuñ mevlâ **vü** ġayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet yüce ger alçaķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 70*). [vü,]

81. Didi ey yaram üze tuz saçan yâr
Adum Leylî **vü** rûz-ı tâlî'üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 87*). [vü,]
82. Gülîken şüreti toprağa döndi
Hey-â-hey ağladı **vü** itdi feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 143*). [vü,]
83. Dögindi ağladı cüş itdi muhkem
Biraz kim ağladı **vü** itdi zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 147*). [vü,]
84. Benümle kıldı hem 'ahd ü kararî
Ki ey kân-ı şafâ **vü** sâde-sîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 149*). [vü,]
85. İlet lutf it o 'aşk âvâresine
Didi bunu **vü** itdi 'azm-ı hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 155*). [vü,]
86. Şafâ **vü** mihr ile mührin götürdi
Okıdı açup ol mektûb-ı yârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 168*). [vü,]
87. Nehâra leylî **vü** leyle nehârî
Gül-i gül-zâr anuñ lutfiyle hândân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 12*). [vü,]
88. Huşûşâ hâk-ı Mecnûn'a vefâsı
Her ay aña libâsı **vü** ta'âmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 11*). [vü,]
89. Kebâb-ı tâze **vü** helvâ küliçe
Nice kim yalvarup oldı havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 38*). [vü,]
90. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun gibi belâ **vü** 'aşk u zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87*). [vü,]
91. Saña andan şafâ **vü** şâdî vardur
Bu va'de iyledi Mecnûn'ı dil-şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 100*). [vü,]
92. Yanınca leşkeri vahşî dirende
Sa'âdet reh-nümâ **vü** baht münkâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 107*). [vü,]
93. Harîdâr-ı belâ **vü** cân-fürûşem
Zemâne kulluğundan cânım âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 8*). [vü,]
94. Kara gözi gibi uğrı **vü** 'ayyâr
Nedür bu şîve gelmedin kaçarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 14*). [vü,]
95. Ki iyleyem senüñle i'tinâkı
Zemân ola gîce hâlî **vü** rüşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25*). [vü,]
96. Mekân ola miyân-ı şahn-ı gülşen
Senüñle rû-be-rû **vü** güş-der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 27*). [vü,]
97. Alam geh bûşe nuql için gehî mey
Bu zibâ mâl-hülyâ **vü** güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31*). [vü,]
98. Dilerem ol şanemden iyle rûzî
Didi bunu **vü** tütdu râh-ı şahrâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 73*). [vü,]
99. Saña lâyıq degüldür kûşe-i derd
Bu yol pür-cevr ü gavğa **vü** hâşardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [vü,]
100. Anuñlaydı selâmı **vü** kelâmı
Kaçan bir beyt okısa ol cihân-gerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 200*). [vü,]
101. Ola zen-pâre **vü** nâ-pâk u nâ-merd
Ola hâne dağal ehl-i hıyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [vü,]
102. Hevâyî **vü** zağal mağlûb-ı şehvet
Zarîf ü 'arîf-i devr idi belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 4*). [vü,]
103. Vezîr ü şâhda kalmış hemân hüş
Dimiş halkuñ şağîri **vü** kebîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 9*). [vü,]
104. Dil-âşüb u dil-ârâ **vü** dil-ârâm
Gül ü gülşen nesîm ü ergüvân-had (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 26*). [vü,]
105. Alup anı çü helvâ **vü** kâta'îf
Huşûr-ı Leylî'ye iltürdi tuhfе (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 102*). [vü,]
106. Şu yirinde ciger xanın içerde
Bilüp yârânı **vü** kavmi bu râzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [vü,]

107. Vefâsı az cefâ **vü** mihneti çok
Meger kim mihver-i gerdün uvandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [vü,]
108. Müzeyyen kıldı nâzûk hıl'at ile
Ridâ **vü** tavk oldu zülf ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [vü,]
109. Zihî lutf u vefâ **vü** mihr-i bî-had
Kenâr itdi başup pehlûye küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 138*). [vü,]
110. Kâra tönlar giyüp feryâd ider zâğ
Teneffüs kılsa zehr-âlûde **vü** serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 29*). [vü,]
111. Hemân 'aşkuñ idi varı **vü** kârı
Esüp bād-ı ecel çün aldı anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 100*). [vü,]
112. Olur ol 'âkil iken adı mecnûn
Didi bunı **vü** ağladı o miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 125*). [vü,]
113. Kâra giydi kâmusı mâteminden
Ol iklîmuñ kâmu 'âmu **vü** hâşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 189*). [vü,]
114. Biraz dem ditredi **vü** düşdi bî-hüş
Şan indi deldi gökden şâ'ika fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 40*). [vü,]
115. Dil uzatdı **vü** çarha itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim 'üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 84*). [vü,]
116. Riyâz-ı cennet-i me'vâ yiridür
Didi bunı **vü** kodı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 155*). [vü,]
117. Bir iki beyt okıyup kıldı zârı
Ğarib ü bî-kes ü tenhâ **vü** haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 19*). [vü,]
118. Anuñ-çün itdiler efgân **vü** feryâd
Akdıup göz yaşın anı yudılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 192*). [vü,]
119. Kılurdu nâle **vü** efgân u zârı
Şu dürlar kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [vü,]
120. Şarâb u büse **vü** câm-ı beķâyâ
Didi Zeyd'e dönüp ol pîr-i şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 64*). [vü,]
121. Yüzün döndürmeye **vü** tuta başı
Şu kim ister melâmetden selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 16*). [vü,]

vücüd: *Beden, cisim, varlık.*

- O feyz ile çün akdı 'ayn a'yân
Vücûda geldi baħr-i 'âlem-i cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 16*). [vücûda, -a]
- Kıl ey lutf ehli Bârî bana yârî
Çıkar çâh-ı şâķavetden **vücûdum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 29*). [vücûdum, -um]
- Belâ vü ders ile bî-çârelikdur
Vücûdum zâhirâ bir katre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 41*). [vücûdum, -um]
- Anunçün cûdına nisbet **vücûdi**
O dem kim 'âciz ola anda Loķmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 22*). [vücûdi, -ı]
- Vücûdı ara yirde ħurd u ħaşħaş
Yeħûd şan lâledür bağrında dağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 12*). [vücûdı, -ı]
- El üstünde tutar gönüm belâyı
Vücûdum 'aşkınuñ perverdesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 79*). [vücûdum, -um]
- Vücûdum gencinüñ yâķûtı ħamdur
Ezelden ben fakîrñ ħam ħuyıdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 18*). [vücûdum, -um]
- Vücûdumdan hevâsın neşr ide Ħaķ
Belâdur 'âşika her zindeġanî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 106*). [vücûdumdan, -um, -dan]
- Vücûdına şafâ revħânî idi
Kaķan pervâ-yı tu'me kılmasa bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 84*). [vücûdına, -ı, -n, -a]

10. Eşerdür lutf-ı cūdundan **vücūdum**
Naşihat nakdini hûş harc idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 6*). [*vücūdum, -um*]
11. Tıtuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup şevka **vücūdum** iyledüm berç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 49*). [*vücūdum, -um*]
12. Yire soğa yerindürüp yirinde
Vücūdum derde şabr için olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 13*). [*vücūdum, -um*]
13. Vücūdı zehr-i kâtil ola defî
Çü Mecnûn haste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 148*). [*vücūdı, -ı*]
14. Gören vehm ider ol şūrîde hâli
Vücūdı bir nefes yil gibi ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [*vücūdı, -ı*]
15. Vücūdun nokta iken kâf içinde
Bu söz olur kişiye pend-i kâfi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 52*). [*vücūdun, -uñ*]
16. Vücūdında bulunmaz gayr-ı yârı
Didiler kıl bu şırâ hem beyânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 18*). [*vücūdında, -ın, -da*]
17. O tozdan yüz çevüren başına hâk
Vücūdum hâk-i gâmdan döndi âba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 75*). [*vücūdum, -um*]
18. Vücūduñ la'le döndi menzilüñ seng
Senüñ 'ömrüñ geçer ol seng içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 188*). [*vücūduñ, -uñ*]
19. Uvatmağdan çanağın ben garîbüñ
Vücūdum kâsesin kesr ile ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 45*). [*vücūdun, -uñ*]
20. Çıkardı heybesinden virdi hil'at
Didi âteş tabî'atdur **vücūdum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 31*). [*vücūdum, -um*]
21. Vücūdun her libâsın iyleye çāk
Selim aña o deñlü itdi ibrām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 34*). [*vücūdun, -uñ*]
22. Vücūdum cev cev oldu hem-çü hâlün
Elüñden bâde şun ey yâr-ı sâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 56*). [*vücūdum, -um*]
23. Yağūd bād-ı hevâ efgendesiyem
Ol âteş kim **vücūdum** mûm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 155*). [*vücūdum, -um*]
24. Vücūdum hânesinde kalmadı raht
Bir oldu cümle 'aşk u 'âşık u döst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 158*). [*vücūdum, -um*]
25. Ne var ayru görinse kâleb ü pöst
Vücūdum 'aşk olupdur pây-tâ-farç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 161*). [*vücūdum, -um*]
26. Vücūdundan ola cānunda pervā
Yakup 'aşk odı idelden beni hâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 120*). [*vücūdundan, -un, -dan*]
27. Emel zehrinden itdi cānını pāk
Vücūdı nakdin ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 61*). [*vücūdı, -ı*]
28. Cihāndan şovuyup cāndan uşanmış
Vücūdı seng-i gâmdan hürde olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 5*). [*vücūdı, -ı*]
29. Vücūdı mülkiñi virāne kıldı
Geçer eş'ār ile leyl ü nehārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 24*). [*vücūdı, -ı*]
30. Budur korçum cihānı yağa dūdı
Vücūdum çün harāba mā'il oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 43*). [*vücūdum, -(u)m*]
31. Girem ol āb-ı rûy ile türāba
Vücūdum çün ola āb ile pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*vücūdum, -(u)m*]
32. Vücūduñ āb-ı cāndur ten ana pöst
Çü ma'nî kurbı ola Kābe Kavseyñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*vücūduñ, -(u)ñ*]
33. Vücūdūm maḥv idüp kendü kalupdur
Beni deryā-yı 'aşkuñ ideli garç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 62*). [*vücūdūm, -(u)m*]

vücūda gel-: Yaratılma, var edilme, vücuda getirilme.

1. Olmadı cihānda senden eşref
Gelmedi vücūda senden ā'zam (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 41*). [*vücūda gel-, -me, -di*]

vücūd-ı nâ-tüvân: Güçsüz zayıf beden, kimse.

1. Yakîn oldu ki cān tenden ola dūr
Bir iki gün vücūd-ı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 33*). [*vücūd-ı nâ-tüvân, -ı*]

vücūd-ı şems: Güneş (gibi) vücut.

1. Vücūd-ı şems cūduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki kemter eşmesidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 27*). [*vücūd-ı şems,]*

vücūdî sengi: Taş gibi vücut, taştan (duygusuz) beden.

1. Vücūdî sengini âhir kül ider âhum odı
Eger girürse demürden dañi hişâra raķıb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 7*). [*vücūdî sengi, -ni*]

vuḥûş: Yabanî, vahşi hayvanlar.

1. Gözüñi aç cihānuñ ḥāline bak
Vuḥûşuñ hem tıyūruñ var mekânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 67*). [*vuḥûşuñ, -uñ*]
2. Vuḥûşile gehi âvâre oldu
Düşüp bir niçe gün bu resme ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [*vuḥûşile, -ile*]
3. Getürdi cūşa deryâ-yı vuḥûşı
Vuḥûş itdiler anları iḥâta (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 95*). [*vuḥûş,]*
4. Vuḥûşı küh-ı Necd'üñ vecde düşdi
Nice âhū-yı miskîn itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 66*). [*vuḥûşı, -ı*]
5. Unutdı acıdan tatlu giyâhı
Enis olmuş beyâbānuñ **vuḥûşı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 69*). [*vuḥûşı, -ı*]
6. Vuḥûş ile gehi âvâre oldu
Düşüp bir nice gün bu resme ḥāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 16*). [*vuḥûş,]*

vuşla-i çāk: Yama yapmak.

1. Silüp şefkat yeñiyle hem gubārın
Totonatdı öyle dikdi **vuşla-i çāk** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 83*). [*vuşla-i çāk,]*

vuşlat: Kavuşma, buluşma.

1. Olup birbirinüñ cāmıyle ser-mest
Şafāda hem-ḳadeḥ **vuşlatda** hem-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 178*). [*vuşlatda, -da*]
2. Gider evvel 'ilâc it cinnetini
Taleb kıl soñra **vuşlat** cennetini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 148*). [*vuşlat,]*
3. Baş açup iylemek **vuşlat** du'āsın
Kanı da'vâ-yı 'aşkuñ hey yalancı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 14*). [*vuşlat,]*

4. Baña vahdet gerek **vuşlat** gerekmez
Çü sen ben perdesi gitdi aradan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 48*). [*vuşlat,]*
5. Gönül mihmânını hûş gördi haylî
Müşerref itdi anı **vuşlat** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 131*). [*vuşlat,]*
6. Bu anuñ şöhetinden mest ü hayrân
Bu anuñ ol **vuşlatından** şâd u hândân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 186*). [*vuşlatından, -ı, -n, -dan]*
7. İder ‘âkil şalâh-ı dil-nüvâzı
Didi sizden murâdum **vuşlat** idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 21*). [*vuşlat,]*

Y

yâ: Yay, ok atılan yay.

1. Miñnet eliyle ideli kıddümi **yâ** firâk
Dehrûñ vişâl u firqatine qalma ey gönül (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 8*). [*yâ,]*
2. Beni yıkmağa tutmuşsın tolu **ya**
Yıkup bünyâdumı vîrân sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 38*). [*ya,]*
3. Nefes teng inler ammâ nitekim çeng
Bilin egmiş belâlar **yâya** dönmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 21*). [*yâya, -y, -a]*

yâ: Ya da.

1. Ya dil germinden âh-ı serd irişdi
Eger bu ‘ukdeden bula felâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 62*). [*ya,]*

yâ: Ya ... ya ... bağlacı. Karşılaştırılan unsurlardan birini ifade etmek için kullanılır.

1. Baña kim müjde idersin vişâli
Yâ düş midür görürdüm ya hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 68*). [*yâ,]*
2. Baña kim müjde idersin vişâli
Yâ düş midür görürdüm **ya** hayâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 68*). [*ya,]*
3. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 69*). [*yâ,]*
4. Yâ düş misün ki düşüme gelürsin
Yâ baña tavşan uykusın virürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 70*). [*yâ,]*
5. Nasîhat iylediler aña muhkem
Dimişlerdür yevminden **ya** bir oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 74*). [*ya,]*
6. Anı isteyü varsan küy-ı yâre
Bulınaydı **ya** dil **ya** derde çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 22*). [*ya,]*
7. Anı isteyü varsan küy-ı yâre
Bulınaydı **ya** dil **ya** derde çâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 22*). [*ya,]*
8. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydâ
Didiler **ya** ecel uğrâdı yâ şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 59*). [*ya,]*
9. Velî bulunmadı Mecnûn-ı şeydâ
Didiler ya ecel uğrâdı **yâ** şîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 59*). [*yâ,]*
10. Gider elden **ya** başuñ **ya** külâhuñ
Süvâr ol rağş-ı râyâ devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 96*). [*ya,]*
11. Gider elden **ya** başuñ **ya** külâhuñ
Süvâr ol rağş-ı râyâ devlet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 96*). [*ya,]*

12. Ya yolından gidüñ ya ğarķa virdi
Yine Nevfel çün aldı bed cevābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 48*). [ya,]
13. Ya yolından gidüñ **ya** ğarķa virdi
Yine Nevfel çün aldı bed cevābı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 48*). [ya,]
14. Ya Hindūsın yaĥūd Hindū beçesin
Meger sensin ğurābü'l-beyn ey zāġ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 48*). [ya,]
15. Ya tınmaz ya uyurdı yā kaçardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [ya,]
16. Ya tınmaz **ya** uyurdı yā kaçardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [ya,]
17. Ya tınmaz ya uyurdı **yā** kaçardı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 126*). [yā,]
18. Ki düşdi merd-i mürde gibi ol dem
Didi **ya** bu ‘amelden iyle perhîz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 25*). [ya,]
19. Ya seni öldürürem yā beni tîz
Yemîn itdi añup ol Kirdġār’ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [ya,]
20. Ya seni öldürürem **yā** beni tîz
Yemîn itdi añup ol Kirdġār’ı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 26*). [yā,]
21. Yil aldı **ya** bir avuç ĥāk-i rāhuñ
Üzüldi ġülşenüñden tût ki bir ġül (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 46*). [ya,]
22. Ya andan uçdı bir āvāre bülbül
Ķazındı tût ki bir ĥarfi kitābuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 48*). [ya,]
23. Belüñden gelmedi **ya** Ķatre ābuñ
Ķazup bir ġürî aġla üstine var (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 50*). [ya,]
24. Mü’ezzin **yā** kenār itdi ‘arūsı
Niçün dem-beste ola ṯabl-ı şāhî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 24*). [yā,]
25. Eğilmiş Ķaddi inler nitekim çeng
Okı üstine düşmiş **yā** nişānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 71*). [yā,]
26. Ya şehvet bādesi nüşîyle mestem
Beni ‘aşķ-ı ezel sultān idüpdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 148*). [ya,]
27. Ya iki şehd eriyüp oldu bir āb
Bular bir cān idi evvel iki cism (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 144*). [ya,]
28. Şeker aġzuñ **ya** Ķanda tenge girdi
‘Aceb ol Ķand-ı şîrîn Ķanda gitdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 118*). [ya,]
29. Ya zibā bāġa ya müşkil duzāġa
Esen Ķal sen ki ben hep raĥtı dirdüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 24*). [ya,]
30. Ya zibā bāġa **ya** müşkil duzāġa
Esen Ķal sen ki ben hep raĥtı dirdüm (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 24*). [ya,]

yā: Ey; seslenme edatı.

1. Miĥnet eliyle ideli Ķudūmi **yā** firāk
Dehrüñ vişāl ü firķatine Ķalma ey ġöñül (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 8*). [yā,]
2. İdüp evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler soñra **yā** sādāt-ı ‘Āmir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [yā,]
3. İdüp evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler soñra **yā** sādāt-ı ‘Āmir (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 52*). [yā,]
4. Yiri vîrāne ĥalvet zikri Ĥaķ’dur
Çün oldı **yā** Kerîm evrād-ı Ķumrî (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 55*). [yā,]

yā: Veya, yahut, ya da.

1. Ki ey cān-ı peder ne oldı hālün
Düşün midür bu miñnet **ya** hayālün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 38*). [*ya,]*
2. Di ne gülzâre varam **ya** ne bâğa
‘îlâc olmağa ‘ıtrı bu dimâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 43*). [*ya,]*
3. Ki bahtum gibi rahtum olsa fânî
Kanı bir şâ‘ika **ya** şarşar-ı saht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 43*). [*ya,]*
4. Ya görmüş kimseden hâlin soraydı
Velî korkardı ta‘nından rakîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 54*). [*ya,]*
5. Ala yâr-ı garibinden nişânı
Ya bârî kalbi bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 97*). [*ya,]*
6. Eşekden düşe **ya** bine eşege
Eser yildür uçar kuşdur hevâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 144*). [*ya,]*
7. Ya kara ağ içinde çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn söyünmüş dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 4*). [*ya,]*
8. Ya olmaz kimse hergiz âşinâsı
Gice çün yağa bir rüşen çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 108*). [*ya,]*
9. Ya istiğfâra gelmişdür seher-gâh
Baş açup el götürdi hem du‘âya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 30*). [*ya,]*

yâ: "Ey, hey" anlamlarında bir seslenme sözü.

1. Kıpıñ **yâ** Rab tahayyür dergehidür
Cihân senden ne tolu ne tehîdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 73*). [*yâ,]*
2. Mürîd iyle yoluñda mârid itme
Budur senden ümîdüm **yâ** îlâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 47*). [*yâ,]*

yâ: Peki, iyi ama.

1. Ya dilde döstlik da‘vâsı kanı
Vefâya çün benümle ‘ahd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 20*). [*ya,]*

yâ rab: Ey rabbim.

1. Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemâne
Her yirde görür cân gözi didârını yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 8*). [*yâ rab,]*

yâ rab: Ey Rabbim.

1. Gâmin anuñ da çekdi bir nice dem
Ne merdüm-h‘ârdur **yâ Rab** zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 103*). [*yâ rab,]*
2. Münâcât itdi yalvardı Hudâ'ya
Ki **yâ Rab** cânı ırgür ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 33*). [*yâ rab,]*
3. Devâ kıl lutf ile bu derd-i dâğa
Müyesser iyle **yâ Rab** vaşl-ı yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 35*). [*yâ rab,]*

yâ rab: Ey Rabbim.

1. Tütüp halka su'al-i fazl u cüd it
Di **yā Rab** ben ğaribe luṭf-ı hāş it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 55*). [*yā rab,]*
2. El urdı halkaya şan zülf-i dil-dār
Didi **yā Rab** bu bende halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 61*). [*yā rab,]*

yabân: Kır, taşra, hariç.

1. Biter hâşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân yile **yabâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 101*). [*yabâne, -e]*

yabân: Yabancı yer veya kimse.

1. Eger süst ola virür hem melâlet
Güher bulsañ **yabânda** şırça şanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 195*). [*yabânda, -da]*

yabân: Çöl, sahra.

1. Düşmen olup ilden beni tarh itdi **yabâne**
Ağlamağa da komadı gülmek degül ancağ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 6*). [*yabâne, -e]*
2. Ne yitürdün **yabanda** ne dilersin
Temâma irdi 'ömrüñ nâ-tamâmsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 72*). [*yabanda, -da]*
3. Eve gitdi **yabânda** kaldı Mecnûn
İrişdi külb-i aḥzâna rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 30*). [*yabânda, -da]*
4. Yabânda vaḥşilerle şöḥbet iyles
Gürüh-ı vaḥş-ı şahrâ vü beyâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 30*). [*yabânda, -da]*

yabân: Başka, dışarı.

1. Acıtma cânını ḥelvâ-yı cânsın
Şavurduñ ḥirmen-i kadrüm **yabaña** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 31*). [*yabaña, -a]*
2. Gelüp ben ḥasteye itseñ nigâhı
Sen alup başunı gitdün **yabâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 51*). [*yabâna, -a]*
3. Şıdı kırdı bulup â'dâya fırsat
Kimi başın alup kaçdı **yabâna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 53*). [*yabâna, -a]*
4. Cevâḥir atmağa beñzer **yabâna**
Nizâmî şimdi düzse penc-gencin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 22*). [*yabâna, -a]*

yaban servî: Başka diyarın servisi. II Başka güzel, sevgili.

1. Yaban servî için yüklenme nâzı
Getür bustâna serv-i dil- nüvâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 193*). [*yaban servî,]*

yabâna at: Yabana atmak II Dikkate almamak, itibar etmemek; değer, önem vermemek.

1. Seni gönülün gibi atdı yabâna
Anuñla sîne-ber-sîne bir evbâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 46*). [*yabâna at, -dı]*

2. Yılan sevmedügi yarpuz idüm ben
Beni yolup yabāna atdı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 61*). [*yabāna at-, -dı*]

yabāna atmağ: *Yabana atmak II Dikkate almamak, itibar etmemek; değer, önem vermemek.*

1. Elüm tütüp **yabāna atmağ** imiş
Saña ben cân şataram sen baña dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 24*). [*yabāna atmağ, -mağ*]

yabāna git: *Boşa harcanmak.*

1. Yabāna gitmez ammā rāyegānī
Hemān vech-i ma‘āşum budur ey yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 38*). [*yabāna git, -mez*]

yād: *Hatırlama, anma.*

1. Ne biliş qaldı **yādumda** ne hōd yād
İçüm taşum şu resme tütüdi yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26*). [*yādumda, -um, -da*]
2. Ne kārūm qaldı **yādumda** ne varum
Gice gündüz yidüğüüm olmasa ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 28*). [*yādumda, -um, -da*]

yād: *Yabancı, hasım kimse.*

1. Teni al olmadın her **yād** elinden
Egerçi gezdiler çok tağ u şahrā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 56*). [*yād,]*
2. Uğurlandı nazardan tıymadın **yād**
Yakın oldu çü dil-dāra dil-ārām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 114*). [*yād,]*

yād: *Yabancı.*

1. Tütüşüp ‘aşkuña āhı tütündür
Vişālī bağına **yād** irmemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 105*). [*yād,]*
2. Aduñ yād iylemez yār oldu **yāda**
Nikāh itdiler anı bir civāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 38*). [*yāda, -a*]
3. Seni yād iyler itmez **yāda** meyli
Hemişe ol perī-peyker perī-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 94*). [*yāda, -a*]
4. Ne biliş qaldı yādumda ne hōd **yād**
İçüm taşum şu resme tütüdi yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 26*). [*yād,]*
5. Qatına varamazdı kimse anuñ
İcāzetsüz o yire gelse bir **yād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [*yād,]*
6. Cihāna ‘ibret itmiş şüretini
Bu hāle muṭṭalī‘ olup biliş **yād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 191*). [*yād,]*

yād: *Anmak, hatırlamak.*

1. Qatūnda ehl-i nār olmaya ismüm
Beni **yād** itmez olduqda biliş **yād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 73*). [*yād,]*

yād it: *Hatırlamak, anmak, bahsetmek.*

1. Anı gūş iylemez ger mağz u ger pōst
Ne sözi kim atında yād iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 59*). [*yād it, -er, -di*]
2. Çeker Mecnûn-ı mest āvāzesini
azelde Leylī adın yād iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 53*). [*yād it, -er, -di*]
3. Seni ben mūnteni‘dūr itmeyem yād
amuñsuz olıcak şād olmazam ben (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 94*). [*yād it, -me, -(y)em*]
4. Meğer Leylā‘nuñ itdi a gūlin yād
Didi eyvah dirīgā kim arībem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 6*). [*yād it, -di*]
5. Açup ‘ibret gözin bu hālūme a
Beni dā‘im du‘ādan yād idesin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 169*). [*yād it, -e, -sin*]
6. Revānum şabr içinde şād idesin
Oğul oldur atasın yād ider ol (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 171*). [*yād it, -er*]
7. Yiter saña cihānda meyl-i Leylī
Ne atañı anañı yād idersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 9*). [*yād it, -er, -sin*]
8. Atañ derdini itdi neva da yād
Senūñ bu urbetūñ hālūñ añup hem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 144*). [*yād it, -di*]
9. Iinden dōst derdin yād iderdi
Aar yāriyūñ eki dāne dāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 90*). [*yād it, -er, -di*]
10. Varurdi mektebe pūr-derd ü pūr-sūz
Vişāl-i yārı yād itmege her rūz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 4*). [*yād it-, -meg, -e*]
11. atuñda ehl-i nār olmaya ismūm
Beni **yād itmez** olduda biliş yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 73*). [*yād itmez,*]

yād it: *Uzak tutmak, uzaklaştırmak.*

1. Ki ‘ömrümsin vefā ‘ömrümde yodur
Beni ey ‘ömrüm iden apuña yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 81*). [*yād it, -en*]

yād iyle: *Anmak, hatıra getirmek.*

1. Yimişūñ göynüdi sen daı hāmsın
Niūn bir gün beni yād iylemezsin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 75*). [*yād iyle, -mez, -sin*]
2. Virüp bād-ı urūra ben ubārı
Benüm derdüm niūn yād iylemezsin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 7*). [*yād iyle, -mez, -sin*]
3. Ki adın duterümüñ iylemez yād
Kişi bed-nām olınca ölse yegdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 108*). [*yād iyle, -mez*]
4. açan yād iyleseñ zūlf-i siyāhı
Cemāl-i cīm ü lāme kıl nigāhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 71*). [*yād iyle-, -señ*]
5. Belādan olmaz ise servūñ āzād
Anı var bu çemende iyleme yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 150*). [*yād iyle-, -me*]
6. Aduñ yād iylemez yār oldu yāda
Nikāh itdiler anı bir civāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 38*). [*yād iyle, -mez*]
7. Gerek sen de urasın şıeye seng
Seni yıllar geçer ol iylemez yād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 51*). [*yād iyle, -mez*]
8. Seni yād iyle itmez yāda meyli
Hemişe ol perī-peyker perī-zād (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 94*). [*yād iyle, -r*]

9. Bir ölmüş kavmüm adın iyelerem yād
Görem çün yaşlu birkaç dil-figārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 72*). [*yād iyle, -r, -em*]
10. ‘Arab hālın bu resme iyledi yād
Ki Mecnûn’uñ atası pîr-i miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 2*). [*yād iyle, -di*]
11. Ben anı cān u dilden iyleyem yād
Hāṭā kılsam eger ‘afv u ‘atā kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 54*). [*yād iyle, -yem*]
12. ‘Acā’ib ḥōṣ ḳaṣā’id iyleyüp yād
Ne yirde kim okurdi bir ḳaṣīde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 214*). [*yād iyle, -yüp*]
13. İdüp yād iyledi ol tāze bāḡı
Olup mātem-zede ḳavm u ḳabile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 136*). [*yād iyle, -di*]

yād kıl: Hatırlamak, aklına getirmek.

1. Ṭaşup aşmış başından mihr cūyı
Ḳış uyḡusunda ḳuş düşin ḳılup yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 91*). [*yād kıl, -up*]

yād ol: Yabancı kalmak.

1. Saña yād oldı ḡayre āşinā yār
Gülü gibi seni de virdi bāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 36*). [*yād ol, -dı*]

yād ol: Hatırlanmak.

1. Aña ḡarc iyledi sa’y-ı vefāyı
Vefālar itdi kim olınsa ger yād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 5*). [*yād ol, -ın, -sa*]

yāda gel-: Hatırlamak, aklına gelmek.

1. Zebānın itdi Mecnûn çün küṣāde
Eñ evvel nām-ı Leylî geldi yāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 46*). [*yāda gel-, -di*]
2. Benüm yāduma gelmez kendü cānum
Baña dirsın şoñumda ocaḡum yaḡ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 58*). [*yāda gel, -mez*]

yādigār: Armaḡan, hediye, hatıra.

1. Kimüñ ferzendi ḳalsa **yādigārı**
Cihānda geçmez anuñ rüzḡārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 21*). [*yādigārı, -ı*]
2. Çemende yāsemenlerdür giyāhuñ
Ḳoḡuñ bñy-i nigāruñ **yādigārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 55*). [*yādigārı, -ı*]
3. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim senden almaz **yādigārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [*yādigārı, -ı*]
4. Olupdur bñy-ı zülfüñ **yādigārı**
Şu sūsen kim biter ḡākinden anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 114*). [*yādigārı, -ı*]
5. Ri’āyet idesin ol **yādigārı**
‘Aziz idi baña cānumdan ol yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 90*). [*yādigārı, -ı*]

yādına gel: Hatırına gelmek, hatırlamak.

1. Anı fehm itmeyüp kaçdı kenāre
O kim yādına gelmez kendü cānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 69*). [*yādına gel, -mez*]

yādına getür: *Hatırlamak, anmak, yad etmek.*

1. Hayāl-i yāri yādına getürdi
Hıfâb itdi nigārâ ağlayup zār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 122*). [*yādına getür, -di*]

yağ: *(Yağmur, kar, dolu vb.) Gökten yere düşmek.*

1. Yire yağmur yerine kan **yağardı**
Yatur cāndan ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 184*). [*yağardı, -ar, -dı*]
2. Başı üzre direm tūfānı **yağdı**
Varup dergāh-ı Leylî'ye her âdem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 138*). [*yağdı, -dı*]
3. Dimiş yağmur **yağar** rüz-ı falānda
O yağmurdan içen dīvāne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 2*). [*yağar, -ar*]
4. Bināsı 'aqlınuñ vîrāne ola
İl içmişler **yağup** ol günde bārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 5*). [*yağup, -up*]
5. Başuma **yağduralı** yağmurın şehāb-ı cefā
Cihān hārābesi bir vādîdür ki anda dile (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 4*). [*yağduralı, -dur, -alı*]

yağ: *Çok söylemek.*

1. Melāmet **yağar** üstine çemende
Görüp kavmi bu sūz u ihtirākı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 14*). [*yağar, -ar*]

yağ: *Yağ.*

1. Ne cānı var ki andan kaçura baş
Virür bâle belası bal u **yağı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 153*). [*yağı, -ı*]
2. Yanardı nitekim bağrında **yağı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 14*). [*yağı, -ı*]
3. Erür her dem oduñdan bağı **yağı**
Dürildi 'ömrüm eyyāmı çü nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 90*). [*yağı, -ı*]
4. Eritmezdüñ ciger **yağın** çü mehcūr
Firāk odlarına yanmasa cānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 34*). [*yağın, -ın*]
5. Eritdi şabr elinden **yağı** haylî
Eri pervāne idi ol çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 18*). [*yağı, -ı*]
6. Getür sa'y it karışdur balı **yağa**
Nigāruñ Ka'be-i kūyın tavāf it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 30*). [*yağa, -a*]
7. Kızıl qor olup ol zer tola gūruñ
Eger kim zulm ile **yağ** idesin cem' (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [*yağ,]*
8. O **yağ** ile yanasın nitekim şem'
Şu kim cānı şafā yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [*yağ,]*
9. Cefā **yağı** ile şem' oldı yandı
Eger cem' iyleseñ cevri ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [*yağı, -ı*]
10. O yağ ile yanasın nitekim şem'
Şu kim cānı şafā **yağına** bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 131*). [*yağına, -ı, -na*]

yağ: Çok miktarda, arka arkaya gelmek.

1. Tolu mænendi başlar yire **yağdı**
Götürdü gövdeyi kan seyli taşdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 92). [yağdı, -dı]

yağ-: Gökten yere düşmek.

1. Kanup kandan yorıldı tiğ-zenler
O gün kan **yağdı** tâ aḥşam olunca (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 187). [yağdı, -dı]
2. Kızıl od **yağdı** gögden cânı yakdı
Tolu **yağdı** melâḥat gülşenine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28). [yağdı, -dı]
3. Kızıl od **yağdı** gögden cânı yakdı
Tolu **yağdı** melâḥat gülşenine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 29). [yağdı, -dı]

yağdur: Yağmasını sağlamak // Çok miktarda atmak, savurmak.

1. Şudan od **yağdurur** ol la'l-i dür-bār
İşidüp 'âşık ol âvâz-ı nâzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 44). [yağdurur, -ur]

yağı: Düşman.

1. Vebâl olur olursam bâle **yağı**
Dilüm cânım nigârım ol yañadur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 154). [yağı,]

yağmacı: Yağma edenler (gözler kastedilerek).

1. Yıkma cefâ ile başuñ için şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne 'aceb bî-amân imiş (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 9). [yağmacı,]

yağmacı: Yağma eden, yağmalayan.

1. Kâra gözi ki **yağmacı** 'Arabdur
Cihâna fitne vü şûr u şağabdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 143). [yağmacı,]

yağmacı 'arab: Yağma yapan, yağmacı Arap.

1. Kâra gözi ki yağmacı 'Arab'dur
Bu kâra baḥtuña 'ayn-ı sebebdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 61). [yağmacı 'arab, -dur]

yağmur: Yağmur.

1. Başuma yağduralı **yağmurın** şehâb-ı cefâ
Cihân ḥarâbesi bir vâdidür ki anda dile (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 9, Mısra 4). [yağmurın, -ın]

2. Kātı **yağmuri** eşk-i derd-mendān
Meger kim āh-ı ‘āşıkdur tumanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 52*). [*yağmuri, -ı*]
3. Yaşın **yağmur** idüp karşı yürürdi
Tolup vaşf-ı cemāl-i Leylî afāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 96*). [*yağmur,]*
4. Yire **yağmur** yerine kan yağardı
Yatur cāndan ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 184*). [*yağmur,]*
5. Dimiş **yağmur** yağar rûz-ı falānda
O yağmurdan içen divāne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 2*). [*yağmur,]*
6. Dimiş yağmur yağar rûz-ı falānda
O **yağmurdan** içen divāne ola (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 3*). [*yağmurdan, -dan*]

yağmur: Yağmur. *II Çok fazla.*

1. Okı **yağmur** idüp haşmı büridi
Çü Nevfel gördi bu cem‘-i girānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 14*). [*yağmur,]*

yağmur yağ: Yağmurun yağması.

1. Ne hâşıl yağsa yağmur yirine dūr
Bu atdukça suhan tîrini küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 70*). [*yağmur yağ, -sa*]

yağmurdan kaçup toluya uğra: Kötü bir durumdan kaçarken daha kötüsü ile karşılaşmak.

1. Umarken boynuzı çıkdum kulağdan
Kaçup yağmurdan uğradum toluya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [*yağmurdan kaçup toluya uğra, -du, -m*]

yağşi: Güzel, iyi.

1. Ki dād idüp kazandı **yağşi** adı
Ki dest-i hırşî senden ol da kesdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 16*). [*yağşi,]*

yāhūd: Daha doğrusu.

1. Ki ya‘ni tūrfedūr aḥvāl-ı devrān
Yāhūd ol kaḥkaha itdūgi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 45*). [*yāhūd,]*
2. Yāhūd şan ḥalka ḥalka zūlf-i dil-dār
Nazar idüp irakdan gördi Mecnūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 30*). [*yāhūd,]*
3. Yāhūd nergis gözi degdi o bāğa
Götürüp altūn ūsküfi yirine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 46*). [*yāhūd,]*

yāhūd: Veya, ya da.

1. Yāhūd cennet hümāsı sāye şalmış
Zihî sāye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 149*). [*yāhūd,]*

2. Ya Hindūsın **yaḥūd** Hindū beçesin
Meger sensin gürübü'l-beyn ey zāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 48*). [*yaḥūd,]*
3. Ğidâ-yı rûhı bî-kâse yimişdür
Yaḥūd aydur ki gönlün kâsesin şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 49*). [*yaḥūd,]*
4. Virürem kazıyup şamğ-ı dıraḥtı
Budur loḳma baña **yāhūd** yirem ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [*yāhūd,]*
5. Yaḥūd bād-ı hevā efgendesiyem
Ol âteş kim vücūdum mûm idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 154*). [*yaḥūd,]*
6. Yaḥūd rûz-ı kıyâmet gicesidür
Raḳîbüñ 'ömri gibi pür-belâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*yaḥūd,]*
7. Yaḥūd âhum irişdi oda yandı
Niçün ötmez aceb murğ-ı seḫer-hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*yaḥūd,]*

yak: Ateşe vermek, acıtmak.

1. Nice 'uşşâkı güşından **yaḳardı**
Cihâna kışşa-i Mecnûn u Leylâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 8*). [*yaḳardı, -a, -r, -dı]*

yak: Yakmak // gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek (od bağlamında).

1. Vücūdundan ola cānunda pervā
Yaḳup 'aşḳ odı idelden beni ḥāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 121*). [*yaḳup, -up]*

yak: Yakmak // gönlü tutuşturmak, ıstırap çektirmek.

1. Bu kār olmayıcaḳ sana pür-āzer
Yaḳup Leylî derünün bu fesâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 183*). [*yaḳup, -up]*

yak: Yakmak, yoketmek.

1. Ne denlü şarsalar oda pelâsı
Olur 'üryân **yaḳar** cümle libâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 28*). [*yaḳar, -ar]*
2. Yaḳarsın 'ömrünü hoş-âlem iken
Zemân-ı 'ömr kim bünyâdı yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 114*). [*yaḳarsın, -ar, -sın]*
3. Beyâbânı baña menzil hōş itdi
Ocaḡuñ **yaḳmaḡa** iltüp bu odı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 41*). [*yaḳmaḡa, -mag, -a]*

yak: Acıtmak, incitmek.

1. Kızıl od yağdı göğden cānı **yaḳdı**
Ṭolu yağdı melâḫat gülşenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 28*). [*yaḳdı, -dı]*

yak: Yakmak, mecazen yok etmek.

1. Beni fehmi itmemeḳ ṭurfa sözümden
Yaḳarken sinede pervâne daḡı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 57*). [*yaḳarken, -ar, -ken]*

yak: Yakmak, ateşe vermek.

1. Nice dil **yakdı** oda táb-ı tığum
Nice il yıkdı seyl-i âb-ı tığum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 77*). [*yakdı, -dı*]
2. Ki **yağar** serd iken cân u cihânı
Gülü vü lâlesi hûn-ı cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 54*). [*yağar, -ar*]
3. Nice kûhı **yağupdur** nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 28*). [*yağupdur, -up, -dur*]
4. Başından od yanar bağı göyinmiş
Yağar ser-tâ-ka-dem nâr-ı cüdâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 69*). [*yağar, -ar*]
5. Karâra **yakdı** Mecnûn bî-ğarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 84*). [*yakdı, -dı*]
6. Yağardı Leylî odından cihânı
Ciger yağar ğazel okurdu ya'nî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 34*). [*yağardı, -ar, -dı*]
7. Yağardı şanasın âzer şaçardı
İrağ düşdüğü-çün sevgülü yâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 144*). [*yağardı, -ar, -dı*]
8. Okuyup **yakdı** âhı buğ'asını
Çü ma'lûm oldu aña hâl-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 90*). [*yakdı, -dı*]
9. Anı **yakma** urup bârî odını
Eger olmazsañ üftâde tayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 80*). [*yakma, -ma*]
10. Ki **yakdı** âhı odı mihr ü mâhı
Ol âhuñ sūzişi cāna boyandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 48*). [*yakdı, -dı*]
11. Benüm yāduma gelmez kendü cānum
Baña dırsın soñumda ocağum **yak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 59*). [*yak,]*
12. Budur kōrkum cihânı **yağa** dūdı
Vücūdum çün ħarāba mā'il oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 42*). [*yağa, -a*]
13. Yağa kendüyi de bu cevre añsuz
Varup segbān-ı şāh ile bilişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 8*). [*yağa, -a*]
14. Münevver çün cemāl-i baht-ı pîrüz
Yağardı şubh cennetden çerāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 3*). [*yağardı, -ar, -dı*]
15. Anañ da öldü tūt pür-derd ü miñnet
Evüñe gel atañ ocağını **yak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 65*). [*yak,]*
16. Ya olmaz kimse hergiz âşināsı
Gice çün **yağa** bir rüşen çerāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 109*). [*yağa, -a*]
17. Melāmet âteşine sen de tap **yak**
Sözün miğdārına göre dise merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 168*). [*yak,]*
18. Bu göñlüm bağı gibi **yakdı** anı
Gülîstānumda bir gül bitmiş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 96*). [*yakdı, -dı*]
19. Yağup şabrı yile virdi qarârı
Yürür âvâre yok ağıyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 16*). [*yağup, -up*]
20. Yıka **yağa** kōmaya hāne vü rāht
Kanı bir şîr öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 44*). [*yağa, -a*]
21. İyü yavuz ħaber tōldi cihāne
Yağup Leylî dilin bu ta'n u ğaybet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 7*). [*yağup, -up*]
22. Niçün Leyl î degül āhından āğāh
Dil-i Mecnûn **yağar** dāğ üzre dāğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 149*). [*yağar, -ar*]
23. Baña irdi ħalel sen pây-dār ol
Kıpımı yapma zinhār ocağum **yak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 167*). [*yak,]*
24. Nitekim penbe-i ħuşk ile âteş
Yağup tevbe ħicābın çāk ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 13*). [*yağup, -up*]
25. İdüp bu miñnet ü derdi ferāmūş
Bu şu'le kim ciger **yağar** şererdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 141*). [*yağar, -ar*]

26. Yakup şeb hırmenini âteş-i rüz
Tırup Zeyd uyhusundan oldu bîdâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 80). [yakup, -up]

yak: Ateşe vermek, tutuşturmak; acı, keder vermek; aşk ateşiyle yakmak.

1. Menem od üzre n'iyler sende bu cüş
Seni kim **yakdı** kime mübtelâsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 43). [yakdı, -dı]
2. Başında od **yakar** kahruñ hevânuñ
Yüregin şu ider küh-ı girânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 65). [yakar, -ar]
3. Yakardı Leylî odından cihânı
Ciger **yakar** gazel okurdu ya'nî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 35). [yakar, -ar]

yak-: Acıtmak, incitmek.

1. Beni **yakdı** biliş ü yâd elinden
Süheylîymiş sitârem bi'l-hakîka (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 84). [yakdı, -dı]

yak-: Tutuşturmak, ateşe vermek; gönül vermek, sevdalanmak.

1. Tütüşdüm yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup şevka vücûdum iyledüm berç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 49). [yakup, -up]

yaka: Elbise boynu, elbisenin boyun geçecek ve buynu örtecek yeri.

1. Yakañ tâ kırtula devrân elinden
Hevâ-yı aşk ile olan revâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 94). [yakañ, -n]

yaka çäk iyle: Yaka yırtmak. Çok üzüntülü, vecd hali anlatır.

1. Gül-i ter gibi çäk iyleler yakasın
Hevâ-dârından ol ehl-i nevânuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 24). [yaka çäk iyle, -r]
2. Kefen gibi yakamı iyledüm çäk
İki gözden ağıtdum iki rûdî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 214). [yaka çäk iyle, -dü, -m]

yaka tut: Yakasından tutmak, yakalanmak, ... ya uğramak.

1. Aña dañi rızâ virürseñ ey mäh
Ecel yakam tütınca ir eger giç (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 53). [yaka tut, -ınca]

yaka yırt: Yakasını yırtmak, çok üzülmek.

1. Yaka yırtup yire urdı imâme (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 20). [yaka yırt, -up]
2. Ki görürse yakasın yırtı bülbül
Eline şâh-ı gül hınnâ yakınmış (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 14). [yaka yırt, -a]

3. Peder Mecnûn'ı çün bu resme gördi
Hemân yırtup yaķasın na'ra urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 36*). [*yaķa yırt-, -up*]

yaķaya şal: Kenara atmak.

1. O da vaşl-ı ģazâle ķānî' oldu
Yaķaya şaldı anı çünki endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 37*). [*yaķaya şal, -dı*]

yaķıcı: Yakan.

1. Cigerler **yaķıcı** eş'âr-ı Mecnûn
Didi ey perdede perverde yârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 140*). [*yaķıcı,]*

yaķîn: Yakın.

1. Yaķînüm bu dürür mevte **yaķînem**
Bu derd ile öliceķ pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 78*). [*yaķînem, -em*]
2. Zuħal n'olur ķazâ-i lem-yezeldür
Yaķîndür 'ömri dünyānuñ tamāma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 93*). [*yaķîndür, -dur*]
3. Çü nefsanî hevâdan oldılar dūr
Olardı luţfuña her dem **yaķîn** it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 205*). [*yaķîn,]*

yaķîn: Kısa zaman.

1. Güc imiş eyle kim cāndan uşandım
Yaķînda kim ţapuñdan dūr düşdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 53*). [*yaķînda, -da*]

yaķîn: Doğru, sahih, gerçek.

1. Ķodı bu ţa'ını düşdi ķalbine şekk
Yaķîn ģarfin gönülden iyledi ģakk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 10*). [*yaķîn,]*

yaķîn: Yakından, iyice, tam olarak.

1. Yakından göriceķ bildi yalandı
Ol āhūyı alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 22*). [*yaķından, -dan*]

yaķîn: Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

1. Yaķînüm bu dürür mevte yaķînem
Bu derd ile öliceķ pîr-i fânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 78*). [*yaķînüm, -üm*]

yaķîn gel: Yaklaşmak.

1. Yakîn gelmezdi giñ yirde ƙalurdi
Yarım gün yatdılar ol iki bî-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 100*). [*yaķîn gel, -mez, -di*]

yaķîn ol: Yaklaşmak.

1. Yakîn olmazdı göñli kâr u bâra
Başına la‘l-i efser aħker oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 146*). [*yaķîn ol, -maz, -dı*]
2. Velîkin hâķ budur Hâķķ’a ‘ayândur
Yakîn oldu cihândan irtihâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 155*). [*yaķîn ol, -dı*]
3. Yakîn oldu ki cân tenden ola dūr
Bir iki gün vücūd-ı nâ-tüvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 32*). [*yaķîn ol, -dı*]

yaķîn ol: Yanında olmak, yaklaşmak.

1. Uğurlandı nazardan ŗuymanın yâd
Yakîn oldu çü dil-dâra dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 115*). [*yaķîn ol, -dı*]

yaķîn ol: Yakın olmak.

1. Yakîn gelmez budur ‘ayyâra ‘âdet
Yakîn olmaduķı cismüme cânân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 19*). [*yaķîn ol, -ma, -duķ, -ı*]

ya‘ķüb: Hz. Ya‘ķüb, çile çeken, hasret duyan, ağlayan.

1. Dem ola kim arayasın Ya‘ķüb mûm
Egerçi saña bu sözler girândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 152*). [*ya‘ķüb,]*

ya‘ķüb-ı ğam-gîn: Gamlı Ya'kub.

1. Ğam-ı Yūsuf da şan Ya‘ķüb-ı ğam-gîn
Nitekim itdi hârc ‘ömri vü genci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 4*). [*ya‘ķüb-ı ğam-gîn,]*

yākūt: Yakut, değerli taş.

1. Vücūdum gencinüñ yākūti ğamdur
Ezelden ben faķirüñ ğam hüydıdır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 18*). [*yākūti, -ı*]

yākūti: Yakut gibi kırmızı.

1. Açar ƙan içmege yākūti minķâr
Boyamışdur dehânı ƙan içerken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 68*). [*yākūti,]*

yalan: Doğru olmayan, düzmece, sahte.

1. Bulursın ejdehâ farkında cāyuñ
Yılan farkında ‘ayş itmek **yalandur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 81*). [*yalandur, -dur*]
2. Yine ‘aqlı gelüp tırınca Mecnûn
Yalanından ol utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 89*). [*yalanından, -ı, -ndan*]
3. Yalan ile yılanda cem‘ ider genc
Tama‘da mûra beñzer mâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 60*). [*yalan,*]
4. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdik
Bükülmiş ipi yine penbe itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 194*). [*yalan,*]

yalan: *Yalanlamak, yalamak (Köpeğin tanıma göstergesi olarak sahibini yalaması.).*

1. Yakından göricek bildi **yalandı**
Ol âhüyü alup segler araya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 22*). [*yalandı, -dı*]

yalancı: *Yalan söyleyen, doğru konuşmayan.*

1. Baş açup iylemek vuşlat du‘âsın
Kanı da‘vâ-yı ‘aşkuñ hey **yalancı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 15*). [*yalancı,*]
2. Yalancılarda n’iyler ‘aşk genci
Çü terk itdün geçen ‘ahd u kararı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 16*). [*yalancılarda, -lar, -da*]

yalıñ: *Alev.*

1. Yüce **yalıñ** gibi sūzân u ser-keş
Gazeller okıyup şahrâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [*yalıñ,*]
2. Yalıñ od düşdi devlet hırmenine
Kažâdan nâzil oldu bir zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 30*). [*yalıñ,*]
3. Kızıl **yalıñlar** ola lâle-zârı
Nice kan yükledürsin gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 136*). [*yalıñlar, -lar*]

yalıncak: *Üstü başı olmayan, çıplak.*

1. Aradı seyr idüp geh kûh u geh seng
Bir arada anı buldı **yalıncak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 25*). [*yalıncak,*]

yaluñuz: *Sadece.*

1. Benüm gibi olupdur nice hâşâk
Yaluñuz ben degülem cevri içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 31*). [*yaluñuz,*]

yaluñuz kal: *Yalnız başına kalmak.*

1. Yaluñuz kaldı Mecnûn mest ü hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 116*). [*yaluñuz kal, -dı*]

yalvar: *Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek, yalvarmak.*

1. Du‘âsın iste gir **yalvar** o pîre
Seni tâ kırtara Leylî ğamından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 84*). [*yalvar,]*
2. Giren olma yûri bu bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp **yalvardı** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 71*). [*yalvardı, -dı]*
3. Münâcât itdi **yalvardı** Hudâ'ya
Ki yâ Rab cânı ırgür ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 32*). [*yalvardı, -dı]*
4. Tâpuñdan özge kime **yalvarayın**
Senüñ hışmuñ görüp kıanda kaçayın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 50*). [*yalvarayın, -a, -y, -ın]*
5. Kârıya **yalvarup** hâlini şordı
Didi bir tûl kârıyam ben fâkıre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 22*). [*yalvarup, -up]*
6. Kebâb-ı tâze vü helvâ küliçe
Nice kim **yalvarup** oldı havâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 39*). [*yalvarup, -up]*

yan-: Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Unut Leylâ'yı kim leyli siyehdür
Anuñ mihrinde **yan** kim mihr ü mehdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 190*). [*yan,]*

yan-: Yanmak // 'aşk ateşiyle yanmak.

1. Benüm derdüm velî senden beterdür
Senüñ var derdüñi **yanmağa** yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 59*). [*yanmağa, -mağ, -a]*
2. Hem ağlayup **yanışdı** şem'â ile
Düzüp pervâne gibi tâb-ı tebden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 6*). [*yanışdı, -(ı)ş, -dı]*

yan-: Aşırı derecede üzölmek, acı ve sıkıntı çekmek.

1. Tûtuşdı **yandı** cânı nitekim mûm
Gül-i nesrine döndi reng-i lâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 44*). [*yandı, -dı]*

yan-: Alev almak, yanmak, tutuşmak.

1. Anuñ tâbiyle tölmiş ol ħarâbe
O şerbet kim aña düşen **yanardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 79*). [*yanardı, -ar, -dı]*
2. Beni de başuñı da oda yakduñ
Yanaruz ikimiz de nâr içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 43*). [*yanaruz, -ar, -uz]*
3. Yanardı nitekim bağıında yağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 14*). [*yanardı, -ar, -dı]*
4. Velî toprak şaçup **yañmadı** anı
Kârup bir güşede ol pîr-i ħaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 12*). [*yañmadı, -ma, -dı]*
5. Söyünür eyle kim **yanmadı** bir dem
Şular kim bu cihânda yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 112*). [*yanmadı, -ma, -dı]*
6. Yanardı bağı her dem nâr-ı dâğa
Nice râĥat bula bülbül kâfesde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 20*). [*yanardı, -ar, -dı]*
7. Dil uzatdı vü çarĥa itdi nefrîn
Yanup ol türbe üzre nitekim üd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 85*). [*yanup, -up]*

yan-: Çok susuz kalmak.

1. Ciger-güşem nice bir teşne **yana**
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu kâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*yana, -a*]
2. Ciger-güşem nice bir teşne **yana**
Zülâl-i çeşmüñe vakt oldu kâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 67*). [*yana, -a*]

yan-: Çok ızdırıp çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzülmek.

1. Yüzünü zerd ü âhuñ serd idüpdür
Yanarken âteş-i şeqvâ yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 55*). [*yanarken, -ar, -ken*]

yan: Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

1. Eritmezdüñ ciger yağın çü mehcûr
Fırâk odlarına **yanmasa** cânüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 35*). [*yanmasa, -ma, -sa*]
2. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur gâfil o çiftüm gerçi hufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 118*). [*yanaram, -ar, -am*]

yan: Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

1. Yanar bir nâr olmuş şanki pür-nâr
Ne kûy-ı yâra varmağa yüzi var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 10*). [*yanar, -ar*]
2. Odum cüş iyilese kime **yanayın**
Seni ben bilmedüm ol dem ki buldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 60*). [*yanayın, -a, -yın*]
3. Şikâyet kıldı **yandı** şem'a şebden
Didi bu şeb meger düd-ı cigerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*yandı, -dı*]
4. Tıururlar bî-zebân çün şubh-ı rüşen
Çü gîce şöhetinüñ şem'î **yandı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 157*). [*yandı, -dı*]
5. Ne var mañbûs iseñ habsında anuñ
Yanar kerrübî bezminde çerâğuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 157*). [*yanar, -ar*]

yan: Gönülden acı çekmek, gönü yanmak // ızdırıp duymak, kahrolmak, eleminden dolayı sızlanmak.

1. Atası bağrınıñ **yandı** kebâbı
Peder bir küşede oturdı giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 34*). [*yandı, -dı*]

yan: Yan, taraf.

1. Şusuzlar nüş idüp nice kanardı
Yatur Mecnûn-ı 'üryân anda bir **yân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 81*). [*yân, -a*]

yan: Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.

1. Yirine derd ü gam tölmiş gidüp hüş
Varup **yanına** yap yap rikâat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 61*). [*yanına, -ı, -n, -a*]

yan: Birlikte, beraberinde olma.

1. Yanına aldı gâyet hürmet itdi
Selim anı çü üryân gördi gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 28*). [yanına, -ı, -n, -a]

yan: Yanmak.

1. ‘Aceb gavgâ odı **yandı** başuña
Raķibe ʔaʕne yāra cān atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 20*). [yandı, -dı]
2. Çerāğın gördüğü dem **yana** gibi
Gider ol mest ü bî-hūd yile yile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 56*). [yana, -a]
3. Yanarsın yok dilünde āh u āvāz
Keserler başuñı āh iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 38*). [yanarsın, -ar, -sın]
4. Ben ocağam **yanaram** hālūme baķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 60*). [yanaram, -a, -r, -a, -m]
5. Cihānuñ **yana** kalmaya bütünü
Tenüm üryān u müflis bî-nevādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 86*). [yana, -a]
6. Ki Aʕrāb ili **yandı** hāne hāne
Büt-i Yūsuf-cemālūñ hūsni kani (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 32*). [yandı, -dı]
7. O yağ ile **yanasın** nitekim şemʕ
Şu kim cānı şafā yağına bandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 130*). [yanasın, -asın]
8. Yanar od idi rezme bezme gülşen
Hem ehl-i haşmet idi hem hışım-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 4*). [yanar, -ar]
9. Güneşden **yaña** ʕazmi dūd gibi
Ġazel-güyān u mest ü lāʕubālī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 56*). [yaña, -a]
10. Yanar kaħr ile olup hār u hāşāk
Miyān-ı baħr-ı ğamdur bu cezīre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 176*). [yanar, -ar]
11. Cefā yağı ile şemʕ oldı **yandı**
Eger cemʕ iyleseñ cevır ile balı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 132*). [yandı, -dı]

yan: (Işık kaynağı için) ışık vermek, ışık enerjisine dönüşerek tükenmek.

1. Şafā-yı vaşluñ ile dirgüresin
Mezārında **yanan** şemʕ-i şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 111*). [yanan, -an]

yan: Yan, yakın.

1. Yanından geçdi beñzer tünd-māra
Çün uğradı bu bî-baħta o bed-bāħt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 22*). [yanından, -ı, -(n)dan]

yan: Gönülden acı çekmek, gönlü yanmak; ızdırap duymak, kahrolmak, eleminden dolayı sızlanmak.

1. Ne hālüm **yanmağa** bir ehl-i hālüm
Ġuru yaprağa döndi cism ü cānum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 108*). [yanmağa, -mağ, -a]

yan: Yanmak, yok olmak.

1. Ki bende ‘aşk odına **yandı** sen ben
Ben ürküp yürürem çün kendüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 34*). [*yandı, -dı*]

yana yana: *Tekrar tekrar yanmak, yanarak.*

1. Yürirsin ‘aşk odına **yana yana**
Anuñ kim şabr u temkin ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 52*). [*yana yana,]*
2. Alup yolına gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda **yana yana** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 45*). [*yana yana,]*

yanaş: *Yakınlaşma, aynı hizaya gelme.*

1. Saña görümlü kaldum kalmadı rüz
Senünle **yanaşalum** hem-zebân ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 31*). [*yanaşalum, -alum*]

yane yane: *Yana yana.*

1. Yoluma ben de gitdüm **yane yane**
Yolum kim uğradı dün ol maķâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 156*). [*yane yane,]*

yane yane: *Yana yana, tutuşarak il bir şeyi çok fazla arzulayarak.*

1. Ben oldum bî-nişân uş **yane yane**
Açar ol gönlini seyr ü seferde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 96*). [*yane yane,]*

ya‘nî: *Yani, sözün kıtası, sözün doğrusu.*

1. Buḥârî iyledi **ya‘nî** biḥâre
Añduķça derünün derd-i yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 6*). [*ya‘nî,]*
2. İrişdi **ya‘nî** yâra gitdi ḥârı
Atası geldi pür-şûr u şegab-nâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 6*). [*ya‘nî,]*
3. Ki **ya‘nî** mürde fâriğdür kefinden
Dü ‘âlemden o kim taşra kırar taht (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 10*). [*ya‘nî,]*
4. Ki **ya‘nî** tûrfedür aḥvâl-ı devrân
Yaḥûd ol kâḥkâha itdügi anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 44*). [*ya‘nî,]*
5. Yüzüñ ağ itdi ceng ile sipâhuñ
‘Adûlar üstine **ya‘nî** iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 9*). [*ya‘nî,]*
6. İdüp âhûları hırşından âzâd
O kaçdı **ya‘nî** geçdi buña ḥurde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 63*). [*ya‘nî,]*
7. Yaķardı Leylî odından cihânı
Ciger yaķar gazel okurdi **ya‘nî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 35*). [*ya‘nî,]*
8. Elif toĝru boyı egri kaşı nûn
Ki **ya‘nî** naķşum ile ‘ayn-ı cânem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 59*). [*ya‘nî,]*
9. Ḥaberdür derd-mende ḥaste cāndan
Ṭapuña **ya‘nî** ey dermānde ḥaste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 181*). [*ya‘nî,]*
10. Uvatmaķdan çanaĝın ben ĝaribûñ
Vücûdun kâsesin kesr iyle **ya‘nî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 45*). [*ya‘nî,]*

11. Hezārān ǧamlara **ya'ni** giriftār
Hışārı teng kalb-i yārı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 4*). [*ya'ni,]*
12. Ğarîbi **ya'ni** Mecnûn müstemendi
Ki ol vahşî-nişin ü vahşet-âmiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 34*). [*ya'ni,]*
13. Sığışmaz bir tane **ya'ni** iki cân
Fedâ iylemişem ben sana cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*ya'ni,]*
14. Kığırdı hâlvetine **ya'ni** Zeyd'i
Ki bu dem dem degüldür intizâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 26*). [*ya'ni,]*
15. İderdi bülbül ile bezm-i tenhâ
O gün her-ǧâh içinde **ya'ni** Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 129*). [*ya'ni,]*
16. Güle göz şîşesinden saçdı âbı
Görüp **ya'ni** bu hâlin rıkkat itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 63*). [*ya'ni,]*
17. Beni 'âşıklar üzre hüccet itdi
Severken **ya'ni** Mecnûn hüsni-i şüret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 7*). [*ya'ni,]*

yañıl: Yanılmak, hata yapmak.

1. Ki zehr-âlûde bâde kıldı ıhżâr
Yañılup bezm içinde sâkı-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 15*). [*yañılup, -up]*
2. Elüñ degmege olurdu bahâne
Yañılup iylemezsen ol hâţâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 93*). [*yañılup, -up]*
3. Yañıldur dilde evrâdın hezârûñ
Olur mâtem-gede her küşe-i bağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 26*). [*yañıldur, -d, -ur]*
4. Ki her yirde her işüm pür-haleldür
Yañıldum yirde gökde yılduzum yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 73*). [*yañıldum, -du, -m]*
5. Yañılsam bu hâţâya itsem ikdâm
'Arab iyler beni 'a'niyle bed-nâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 153*). [*yañılsam, -sa, -m]*

yanınca: Yanında, beraberinde.

1. Varup el götürüp itmeye zârı
Yiler **yanınca** hem kavm u kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 19*). [*yanınca,]*
2. Yanınca nice rüsvây-ı bürehne
İdüp hayy ortasında ictima'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 18*). [*yanınca,]*
3. Gürûh-ı vahş **yanınca** yürürdi
Gehî 'azmi mezâr-ı yâre oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*yanınca,]*

yanuş: Yanaşmak, yakınlaşmak.

1. Anuñla **yanışurdu** bulsa hâlî
Biri nây olup efgânda biri çeng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 82*). [*yanışurdu, -ur, -dı]*

yanmış: Yanmış, yanık.

1. Nice bir dögesin bârid demüri
Söyündürseñ nolar **yanmış** kömüri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 32*). [*yanmış,]*
2. Taşı baş toprağı **yanmış** cigerdür
Der ü der-bendi muhkemdür demürden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 92*). [*yanmış,]*

yanumca: Yanımda, benimle birlikte.

1. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm **yanumca** bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 43*). [*yanumca,]*
2. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim yâr idüñ **yanumca** çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [*yanumca,]*
3. Haber gönderdi gendü anda kaldı
Ki uş irdüm **yanumca** bañr-ı âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 23*). [*yanumca,]*
4. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dahhâk
Gice **yanumca** yâr idüñ muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 193*). [*yanumca,]*

yap-: Bina etme.

1. Burûca pâsbân olmış melekler
Zihî kal'â zihî şeh **yapmış** anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [*yapmış, -miş]*
2. Hevâ üstinde **yapmışdur** binâmı
Du'â iyle baña ey mürşid-i râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 98*). [*yapmışdur, -miş, -dur]*
3. Şevâbuñ saña **yapmaz** bu harâbı
Beni terk it ço eski pişem ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 116*). [*yapmaz, -maz]*

yap: Yapmak.

1. Baña irdi hâlel sen pây-dâr ol
Çapumı **yapma** zinhâr ocağum yak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 167*). [*yapma, -ma]*

yap yap: Yavaş yavaş, usul usul, sessizce.

1. Yirine derd ü gam tölmiş gidüp hüş
Varup yanına **yap yap** rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 61*). [*yap yap,]*

yapıl: Yapılmak. Gerçekleştirilmek, ortaya çıkarılmak.

1. Konup göçmege **yapılmış** yapısı
Ümîdüm var olıcağ âhîr-ı kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 152*). [*yapılmış, -miş]*

yapış: Yapışmak, yakalamak.

1. Yapışdum uş rızâ kulbına nâ-çâr
Eger tedbîr ile olaydı kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 16*). [*yapışdum, -du, -m]*

yapış: Tutmak, sarılmak, sıkıca yakalamak.

1. Yapış dirsın baña sen şah-ı hâra
Bu seyle mañlaş olmaz hâr u hâşâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 148*). [*yapış,]*

yaprağ: *Yaprak.*

1. Ne hālüm yanmağa bir ehl-i hālüm
Kuru **yaprağa** döndi cism ü cânım (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 109*). [*yaprağa, -a*]
2. Ol ehl-i hāle virdi vecd ü hālāt
Teni ditrer hemān **yaprağa** döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 141*). [*yaprağa, -a*]
3. Meger döndi kuru **yaprağa** şimdi
İrişdi taze cismün rûh iken renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 126*). [*yaprağa, -a*]

yaprak: *Yaprak.*

1. Düşüp üstine ditrer şanki **yaprak**
Kara toprağı üzre düşdi bî-hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 30*). [*yaprak,]*
2. Nice setr ilyeye bir kuru **yaprak**
Görürken bunca gavğāsın raķibüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 112*). [*yaprak,]*
3. Geçer yil sen düşersin âhîr-i kâr
Nice yile uyan düşdi çü **yaprak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [*yaprak,]*
4. Anuñ-çün üstine düşdüm çü **yaprak**
Çün âvâz-ı rahîl ire ecelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 182*). [*yaprak,]*
5. Ki âhîr sürmedi anı kenâre
Bu yir bitürmedi bir taze **yaprak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 163*). [*yaprak,]*
6. Kâpulara olur halkaya zincîr
Nice **yaprak** ruh-ı âzâde idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 169*). [*yaprak,]*
7. Hâṭ-ı ser-sebzidür bir gül-izâruñ
Nice **yaprak** ki bergidür çenâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 173*). [*yaprak,]*
8. Şaçı ‘anber teni kâfûra beñzer
Cemâli cân gülinden taze **yaprak** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 23*). [*yaprak,]*

yapu: *Bina, inşaat, ev, yapı.*

1. Konup göçmege yapılmış **yapısı**
Ümîdüm var olıcağ âhîr-i kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 152*). [*yapısı, -sı*]

yapuş: *Yapışmak, sıkıca tutmak.*

1. Yapuş ser-halkasına çâre-sâzuñ
Kâpuda halka gibi var sücûd it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 52*). [*yapuş,]*

yâr: *Dost, arkadaş.*

1. Kıl ey luṭf ehli Bârî bana **yârî**
Çıkar çâh-ı şakâvetden vücûdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 28*). [*yârî, -i*]
2. Tûrup pür-şevk Mecnûn-ı şehir-hîz
O birkaç **yâr** ile çün âteş-i tîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 8*). [*yâr,]*
3. Didi ey şîr-pençe ejdehâ-fer
Seg-i Eshâb-ı Kehfe **yâr** u hem-ser (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 124*). [*yâr,]*

4. Ne ‘izzet kaldı ne hürmet ne bir **yār**
Kaçan kim sîm sîmâñi zer itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 38*). [*yār,]*
5. Yoğ idi sâyesinden toğrı **yārı**
Gice ağlasa hâlin sâyesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 76*). [*yārı, -ı]*
6. Yarasın **yār** farkın itmeyüp fark
Ururken tabl gibi na‘ra hâ’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 110*). [*yār,]*
7. Tehî kalbün ola a‘dâya mâ’il
Bu ‘ahd üzre eger tûrursañ ey **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 113*). [*yār,]*
8. İder tekbîr-i fethî dilde tekrâr
Didi bir **yār** aña kim niçün ey **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [*yār,]*
9. İder tekbîr-i fethî dilde tekrâr
Didi bir **yār** aña kim niçün ey **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 133*). [*yār,]*
10. Niçün şalduñ ayağa irdise el
Gice kim **yār** idüñ yanumca çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 191*). [*yār,]*
11. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dahhâk
Gice yanumca **yār** idüñ muvâfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 193*). [*yār,]*
12. Naşîb olmayıcak iş başup olmaz
Didiler Nevfel’ün bir nice **yārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 135*). [*yārı, -ı]*
13. İdüp Leylâ’nuñ atasına **yārı**
Ki bu Mecnûn ki Leylâ’ya hevesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 136*). [*yārı, -ı]*
14. Yabâna gitmez ammâ râyegânî
Hemân vech-i ma‘âşum budur ey **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 39*). [*yār,]*
15. Dilenüp cem‘ iderüz kût-ı yevmi
Ne hâşıl olsa bu **yār** ile bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 29*). [*yār,]*
16. Anı kısmet kıluruz iki **yārı**
Didi Mecnûn düşüp pâyına fi’l-hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 30*). [*yārı, -ı]*
17. Belâ vü zağmet idi şanki **yāre**
Muraşşâ‘ heykel ü altünlu hâl hâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 166*). [*yāre, -e]*
18. Ne **yārı** var ki diye kışşasını
Kapu bağı ayakda âhenin bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 38*). [*yārı, -ı]*
19. Saña ol düşmen ola mı dir idüñ
‘Adû oldu saña ol bî-vefâ **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 35*). [*yār,]*
20. Ser-i küh üzre ‘üryân çün ser-i küh
Yatur vahşiler ile **yār** u me’nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29*). [*yār,]*
21. Ki aînsuz ben ğarîbi öksüz itdüñ
Baña miñnet deminde **yār** idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 47*). [*yār,]*
22. Yir idün gerçi vâfir ğuşşasından
Baña sen bî-ğaraz **yār** idün el-hak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 79*). [*yār,]*
23. Kim andan bârı añup dökmedüñ yaş
Şağ iken itmedüñ ol pîre **yārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 19*). [*yārı, -ı]*
24. Komadı bende hâlka meyl ü cüşı
Senün de hîle ise bâruñ ey **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 35*). [*yār,]*
25. Kûsül yorğanuña göre dimişdür
Şovutma şöhbeti ey **yār** olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 173*). [*yār,]*
26. Ki ol **yārufı** sözine oldu kâ’ıl
Odur kâmil ki olsa Hak’dan âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 62*). [*yārufı, -ıñ]*
27. Sebük-pây iyledi ‘azm-i beyâbân
O ‘aşk âvâresini buldı **yārı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 15*). [*yārı, -ı]*
28. Kâtında bir iki vahşî var nişeste
Yatur yok hizmetinde **yār** u kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 21*). [*yār,]*

1. Yarasın yār farkın itmeyüp fark
Ururken tabl gibi na'ra hā'il (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 110). [yarasın, -a, -sın]
2. İrüp saña nice bir **yara** sîne
Cihân kim mâzîdür ma'nîde hâli (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 90). [yara, -a]

yār: Sevgili.

1. Şokdı dü-hayretten kalem barmağın ağzına devât
Yāra 'arz-ı hāl için itdüm çü tahrîr-i firāk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 10). [yāra, -a]
2. Hayâl-i gamzesi **yāruñ** baña havāle yiter
Haşûd diş bileme kanum içmege şabr it (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 6). [yāruñ, -uñ]
3. Yā Rab ne günâh itdüm ola devr-i zemāne
Her yirde görür cân gözi didārını **yāruñ** (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]
4. Ammā ki bilimen aña yarar üstühân mîdur
Ey Zeyd 'Amr vāvı gibi **yārdan** rakîb (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9). [yārdan, -dan]
5. Ğam-ı yāra düşen gözler mi 'ārı
Meger **yārı** ğamından olan 'ārî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 48). [yārı, -ı]
6. Kılurdu perdede ney gibi zārî
Ne **yārı** var ne şabrı ne qarârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 18). [yārı, -ı]
7. Felek çün itdi **yārından** anı ferd
Teb-i hicrân yüzün itdi gül-i zerd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 19). [yārından, -ı, -ndan]
8. Şaçınsuz hâ vü hâ harfeyni ey **yār**
Olurlar boynuma çün halka-i mâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 21). [yār,]
9. Ğam-ı firâk bu ise kim benüm var
Firâka düşmesün kâfir de ey **yār** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 42). [yār,]
10. Bu resme kim hitâb iylerdi **yāre**
İderdi sinesini pāre pāre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 45). [yāre, -e]
11. Revân yirden turup ol serv-reftâr
Didi üftâdesine düşme ey **yār** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 32). [yār,]
12. Görüp birbirini bir dem iki **yār**
Enîn ü âh ile olundu bāzâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 55). [yār,]
13. O **yāre** bende bendi **yāre** mâni'
İkisi birbirinden bûya kâni' (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5). [yāre, -e]
14. O **yāre** bende bendi **yāre** mâni'
İkisi birbirinden bûya kâni' (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 5). [yāre, -e]
15. Öpüp **yārı** ışığın kordı başı
Kuçardı şöyle kim tuymazdı taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 15). [yārı, -ı]
16. Gezüp âvāre bāzârı be-zārî
Dilinde nâleler gönlinde **yārı** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 68). [yārı, -ı]
17. İşidüp Leylî âvâzın o zāruñ
Didi dervîşsin saña Hâk vire **yāruñ** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 52). [yāruñ, -uñ]
18. Didi Mecnûn peder ne olur ey **yār**
Cihân Leylî'dür andan ğayrı kim vār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 53). [yār,]
19. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña **yār** ol ki yāruñ kem degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84). [yār,]
20. Eger meyl iylemezse ğam degüldür
Saña yār ol ki **yāruñ** kem degüldür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 84). [yāruñ, -uñ]
21. Fedâ-yı **yār** için besler dil bu cānı
N'ider **yār** olmasa cân u cihānı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 46). [yār,]
22. Başum hōş olduğı gözümle her dem
Anuñ-çündür ki ağlar **yār** için dem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 50). [yār,]

23. Gidüp benlik bir oldum **yār** ile bil
 Ɩo ƙālī kim şıǵışmaz araya ƙīl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 63*). [*yār,]*
24. Cihânun fitnesiyle **yāre** meftûn
 Esîr-i zülf-i Leylî a'nî Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 9*). [*yāre, -e]*
25. Ƙaçan Mecnûn düşeydi hâl-i vecde
 Varup Necd'e ƙılurdu **yāre** secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 22*). [*yāre, -e]*
26. Aña küçek ƙayusı Ƙays'a Leylî
 Olur her hâtıruñ bir **yāre** meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 16*). [*yāre, -e]*
27. Oƙırdı **yāre** ƙarşu hâste Mecnûn
 Râķibinden şikâyet-nâme mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 53*). [*yāre, -e]*
28. Velî **yār** olımaı mecnûna 'âķil
 Huşûşâ olmaya ıslâhâ ƙâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 117*). [*yār,]*
29. Ki varup yoluña baş ƙoyam ey **yār**
 Ne deñlü olsa zûlm-ı bi-şûmârûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 92*). [*yār,]*
30. Velî yok baña senden özge bir **yār**
 Beni ey mâh-ı nev Mecnûn sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [*yār,]*
31. Ne ƙârûm ƙaldı ne varum ne **yârûm**
 O kim sulţân-ı 'aşķına muţî'em (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 38*). [*yârûm, -um]*
32. Muţî'em döke baǵrum **yāre** ƙanum
 Başumdan gitmesûn Leylî belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 14*). [*yāre, -e]*
33. Beni böyle ğarîb itmezdi **yârûm**
 Nazar ƙıldı peder cûn bu kelâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 18*). [*yârûm, -um]*
34. 'Aceb ğavġâ odı yandı başuña
 Râķibe ta'ne **yāra** cân atarsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 21*). [*yāra, -a]*
35. Ki ey yār-ı cefâ-ƙâr u dil-fikâr
 İ cânûm gibi baħtı ƙara **yârûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 125*). [*yârûm, -um]*
36. Delü ğöñlüm gibi âvâre **yârûm**
 İ serv-i nev-civân yār-ı civân-merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 126*). [*yârûm, -um]*
37. Cigerler yakıcı eş'âr-ı Mecnûn
 Didi ey perdede perverde **yârûm** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 141*). [*yârûm, -um]*
38. Ƙara baħtı gibi ser-geşte düşmiş
 Ne dârı var ne **yârı** var ne 'ârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 13*). [*yârı, -ı]*
39. Hemân yilden alur bûy-ı niġârı
 Naşîbi **yârdan** geh geh ƙoƙudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 27*). [*yârdan, -dan]*
40. Ƙılur mı **yār** ile ol ƙârı zârı
 Anı kim yây idüp dür **yār** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [*yār,]*
41. Ƙılur mı **yār** ile ol ƙârı zârı
 Anı kim yây idüp dür **yār** derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141*). [*yār,]*
42. Atar mı **yârına** tîr-i neberdi
 O cân kim oldu 'aşķ odıyle maţbûh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 142*). [*yârına, -ı, -n, -a]*
43. Yüreġi ƙopdı hûlķuma tıķıldı
 Ümîdi var iken fi'l-cümle **yāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 169*). [*yāre, -e]*
44. Mu'atţar bûyı bû-yı nev-bahâra
 Ri'âyet iyleyüp **yār** u bahârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 33*). [*yār,]*
45. Dilinden **yârinüñ** zikrin ayırmaz
 Dili ƙaynar harâretten çü şîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 80*). [*yârinüñ, -ı, -n, -üñ]*
46. Refîķından ğarîb ü **yârdan** dür
 Yüce taġlar başıdur cilve-ġâhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 52*). [*yârdan, -dan]*
47. İriş ol **yāre** 'arz it bir nice râz
 Ki şorarsan eger hâl-i ğarîbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 56*). [*yāre, -e]*
48. Yire sürüp yüzün aġladı Mecnûn
 Didi **yāre** ki ey Baġdâd-ı ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 61*). [*yāre, -e]*

49. Bu gün uş cān virürem virmege cān
Elümle dün günāh itdümse **yāre** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 75*). [*yāre, -e*]
50. O kim ‘ārīdür andan **yāri** n’iyler
Çü karşı geldi bü-y-ı küy-ı dil-ber (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 10*). [*yāri, -i*]
51. İrişdi ya’nī **yāra** gitdi hārı
Atası geldi pür-şūr u şegab-nāk (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 6*). [*yāra, -a*]
52. Yağardı şanasın āzer şaçardı
İrağ düşdügi-çün sevgülü **yāra** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 145*). [*yāra, -a*]
53. Tönuma sür bunı çeşmüme sürme
Ki baña **yārsuz** mâtem gerekdür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 153*). [*yārsuz, -suz*]
54. Baña besdür iki ‘ālemde **yārum**
İre çün cevheriye dürr-i şehvār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 198*). [*yārum, -um*]
55. Bütü hiç sevme kim yokdur vefāsi
Cihānda yoğa dönse var iken **yār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31*). [*yār,]*
56. Saña yād oldı gayre āşinā **yār**
Gülü gibi seni de virdi bāda (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 36*). [*yār,]*
57. Aduñ yād iylemez **yār** oldı yāda
Nikāh itdiler anı bir civāna (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 38*). [*yār,]*
58. Sen anuñ gibi **yāri** yoğa şay var
Xanı ol dōst kim zehrīn yir idüñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*yāri, -i*]
59. Ğam u ğavġā uyandı şabr hufte
İdüp **yāruñ** cefāsından şikāyet (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 117*). [*yāruñ, -uñ*]
60. Ki gelmez göñlüñe yār-ı kādīm
Yiñi **yār** ile çün olduñ hem-āġuş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 39*). [*yār,]*
61. Irāk düşmek kati düşvār u müşkil
Ne müşkildür bu resme sevgülü **yār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 131*). [*yār,]*
62. Hem urup **yāra** hem feryād idersin
Görinür cünbişüñde riş-ħande (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 30*). [*yāra, -a*]
63. Biri Leyli biri Gün birisi Ay
Bu resme **yārdan** Mecnûn-ı bi-dil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 129*). [*yārdan, -dan*]
64. Qadīmī **yāri** da itme ferāmūş
Elüñden göñlümi şād itmedüñ hiç (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 40*). [*yāri, -i*]
65. Alup peyk anı uçdı şan ħamāme
Çü Leyli gördi **yāruñ** nāmesini (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 3*). [*yāruñ, -uñ*]
66. Saña ‘arz iyelerem diñle sözümi
O ‘ahdi kim senüñle itdüm ey **yār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 9*). [*yār,]*
67. Senüñ gayruña zehr-ālūde ħündür
Lebüme degmemişdür gayruñ ey **yār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 15*). [*yār,]*
68. Melāmet iyleme kim şerm-sārem
Bu müşkil yaramuñ üstine ey **yār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 37*). [*yār,]*
69. Ne iylersen elüñde ihtiyāruñ
Benüm ne rāz-dārum var ne **yārum** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 61*). [*yārum, -um*]
70. Benüm derdüm veli senden beterdür
Senüñ var derdüñi yanmağa **yāruñ** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 59*). [*yāruñ, -uñ*]
71. Ulaşdurdı anı Mecnûn’a kâşid
Açup gül gibi **yāruñ** ruķ‘asını (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 89*). [*yāruñ, -uñ*]
72. Dilese yollarını kuyruġ ile
Çü **yāre** it rakibi māni ‘oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 35*). [*yāre, -e*]
73. Göbekden dize dek anın da varı
Cihān içinde **yāri** dilde yek dōst (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 55*). [*yāri, -i*]
74. O daħi ney gibi delük delükdür
Ĥayāl itmiş anı **yārūn** ĥayāli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 49*). [*yārūn, -uñ*]

75. Ne biliş kaldı yādumda ne hōd yād
İçüm taşum şu resme tıtdı **yārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 27*). [*yārum, -um*]
76. Didi ey yaram üzre tuz şaçan **yār**
Adum Leylî vü rüz-i t̤ālî'üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 86*). [*yār,]*
77. Varurdum saña nokşānumla ey **yār**
Peder mevtinden oldum eyle ğam-nāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 212*). [*yār,]*
78. Ki bensüz hālî ol **yāruñ** nicedür
Ne yir ne içer nice geçer zemānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 116*). [*yāruñ, -uñ*]
79. O toĝru **yār** o dem cān atdı çün tır
Perî-veş ol perî-peyker perî-zād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 112*). [*yār,]*
80. Kaşusı baĝlu **yārî** kārî gibi
Be-şûret gevher idi genc içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 6*). [*yārî, -î*]
81. Harîf iseñ eger bismillāh ey **yār**
Ben aţlas çak idici hırka-püşem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 6*). [*yār,]*
82. Demidür göçesin ey **yār** ğāra
Tekellüf 'āleminden taşradur ğār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 38*). [*yār,]*
83. Okur **yāre** kaşîde-ber-kaşîde
Ki ey yār-ı şafā-baĝş u vefāyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 2*). [*yāre, -e*]
84. Ki uyan üstüne gün geldi ey **yār**
Anı fehmi itmeyüp Mecnûn sözinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 44*). [*yār,]*
85. O 'āşık itmedi Leylî'ye meyli
Kaşan yüz bulmadı **yārından** ol māk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 73*). [*yārından, -in, -dan*]
86. Dilin sūsen gibi hāmūş iderdi
Kaşan kim **yārîn** añup āh iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 29*). [*yārîn, -iñ*]
87. İçinden dōst derdin yād iderdi
Akar **yāriyçün** eşki dāne dāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 91*). [*yāriyçün, -i, -yçün*]
88. Oturup **yāriyçün** aĝladı hālvet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 100*). [*yāriyçün, -i, -yçün*]
89. Dil-i bīmāra hōş virdüñ cevābı
Anuñ kim **yārî** ehl-i hāl olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 59*). [*yārî, -î*]
90. İki **yār** u iki müştāk u mehcūr
Cihāna tōldı eĝānun hūrūşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 92*). [*yār,]*
91. Ola çün niyetinde kıble vāhîd
Gider **yāre** ider zevk u semā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 63*). [*yāre, -e*]
92. Añup **yārîn** ğamın yir āşikārā
Gözinde āb-ı eşk ü dilde āzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 10*). [*yārîn, -in*]
93. Olup bî-hūd çü sāye pāye düşdi
Görüp Mecnûn da **yārîn** düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 89*). [*yārîn, -in*]
94. Şorardı **yārini** kimi görürdi
Dilin 'aşk odı eyle iyledi germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 14*). [*yārini, -i, -(n)i*]
95. Rî'āyet idesin ol yādigāri
'Aziz idi baña cānumdan ol **yār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 91*). [*yār,]*
96. Cemāl-i luţf-ı Hāk'dan özge **yāre**
Ġalaţ idüp olan maĥlūka meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 122*). [*yāre, -e*]
97. Ziyāret kılmaĝa hāk-i mezārum
Benüm kâ'im-makāmum kıl o **yārî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 89*). [*yārî, -î*]
98. Şaķın hōr aņlama ol **yārî** zinhār
İdesin hem aña benden selāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 92*). [*yārî, -î*]
99. Ki dā'im kıble oldur ben ĝarîbe
İşidüp çün gele āvāre **yārum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 87*). [*yārum, -um*]
100. İrüp kucdı mezārı nitekim **yār**
Şu deñlü şaçı gül-gün nergisi hūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 80*). [*yār,]*
101. Kōdi ĝayrı ģitābı **yāre** itdi
Didi ey taze gül irdüñ hāzāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 104*). [*yāre, -e*]

yār için ölmek: Sevgili uğrunda canı feda etmek, o derece sevmek.

1. Hayātumdur benüm **yār için ölmek**
Benüm fahrumdur anuñ-çün döğölmek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 39*). [*yār için ölmek,]*

yār ol-: Sevgili, dost olmak.

1. Güneşsin yirde gögde yılduzuñ var
Niçün hākiler ile olasın yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 70*). [*yār ol-, -a, -sın]*
2. Velî yār olmaz mecnûna ‘âkil
Huşûşâ olmaya ıslâhâ kâbil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 107*). [*yār ol-, -maz]*
3. Taş ursa gündüzün pehlûma ağyār
Olursın baña hem pehlû vü hem yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 140*). [*yār ol-, -ur, -sın]*
4. Enîs olma perîşân diller ile
Şadef olursa yaz yağmurına yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 145*). [*yār ol, -ur, -sa]*
5. Olur deryâ dibinde dürr-i şehvār
Eger anuñla yār olursa efî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 147*). [*yār ol, -ur, -sa]*
6. Ğarîb oldur ki saña olmadı yār
Bu bi-keslikden efgân ne revâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 240*). [*yār ol, -ma, -dı]*

yār ol: Dost olmak.

1. Ne var âsân okursañ zâhirin sen
Benümle yār olan bî-had gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 71*). [*yār ol, -an]*
2. Dil-i ‘uşşâka nice yār olasın
Yaraşmaz olasın sen baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 90*). [*yār ol, -a, -sın]*
3. Kārîn oldı nitekim mağz ile pöst
Okurdı yār olup ol hem-zebâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 65*). [*yār ol, -up]*
4. Gül iken menzilin hār iylemişdür
Tama‘ h‘ârına cânuñ olmasun yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 133*). [*yār ol, -ma, -sun]*

yār ol: Sevgili olmak.

1. Baña kıble yiter didâr-ı yârüm
Peder baña ne hâcet kim ola yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 189*). [*yār ol, -a]*

yār u ağyar: Sevgili ve başkaları.

1. Bir oldı **yār u ağyar** itmezsem fark
Mağabbet eyledi kendüye meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 64*). [*yār u ağyar,]*

yara-: Layık olmak, uygun olmak.

1. Civân iken daħi pîrâne kıldı
Ne ayak bulunur **yarar** ne ser var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 91*). [*yarar, -r]*

yara: Yara.Dert, üzüntü, acı.

1. Saña ta'lim-i haṭ yüz kıarasıdur
Kalem şemşir-i ta'ne **yarasıdır** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 80*). [*yarasıdır, -sı, -dur*]
2. Bir ağız gelmedi gonçeñ kelâma
İrişdi sineme şad **yara** senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 19*). [*yara,]*
3. İdüp her **yara** üzre bir iki nâle
Başından gâh silkerdi ğubârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 52*). [*yara,]*

yara: Yara // 'aşk yarası, gönül yarası.

1. Urursañ **yara** ur endâmı deñlü
Za'ifem döymezem ben bu belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 52*). [*yara,]*

yara: Aşkın neden olduğu üzüntü, keder, dert.

1. Sitârenden kem olmaz dilde **yaram**
Gerekmez hoş-dil olmak ben belâ-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 42*). [*yaram, -m*]

yāra kul ol: Sevgiliye kul olmak, o derece bağlı olmak.

1. Kıl olmuş yāra ağıyarından āzād
Zihî ğam kim aña virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 90*). [*yāra kul ol, -muş*]

yara üstine tuz ekme: Yaraya tuz basmak. Acısı olan bir kimsenin üzüntüsü, birtakım söz ve davranışlarla artırılmamalıdır" anlamında kullanılan bir söz.

1. Melâmet iyleme kim şerm-sârem
Bu müşkil yaramuñ üstine ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 38*). [*yara üstine tuz ekme,]*

yara üzre tuz saç: Yaraya tuz basmak. Derdi, yarası, acısı olan bir kimsenin derdini, acısını artıracak davranışta bulunmak.

1. Didi ey yaram üzre tuz saçan yâr
Adum Leylî vü rûz-ı tâli'üm leyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 86*). [*yara üzre tuz saç, -an*]

yara yiri: Yaranın olduğu yer.

1. Çıka her yara yirinden buhârı
Hürûc itdi kabâ vü pîrehenden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 8*). [*yara yiri, -n, -den*]

yarağ it: Hazırlık yapmak.

1. Ecelden ğayri yok zehrine tiryāk
Yarağ itdi şavaşa ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 13*). [*yarağ it, -di*]

yarak: Savaş âleti, silâh.

1. ‘Arabda mu‘teberdür şulh u cengi
Şavaşa varsa tartışmış **yarağdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 105*). [*yarağdur, -dur*]

yārān: Arkadaşlar, dostlar.

1. Bu **yārān** cümle A‘rābun levendi
Ğalağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*yārān,]*
2. Bu **yārān** cümle ā‘rābun levendi
Ğalağ didüm muhabbet derd-mendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 13*). [*yārān,]*
3. Atam anam taleb kılmaz kışâşı
Esen kalun siz ey **yārān** ki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 57*). [*yārān,]*
4. Tırup ‘azm iylediler Necd’e **yārān**
Ararken buldılar anı pür-endüh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 26*). [*yārān,]*
5. İtüh hōd bārī ağzı var dili yok
Çü **yārān** gördiler anuñ hevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 113*). [*yārān,]*
6. Şavulmaz bildiler hergiz belāsın
Kesüp ümmīdi gitdiler o **yārān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 115*). [*yārān,]*
7. Şu yirinde ciger xanın içerdi
Bilüp **yārānı** vü kavmi bu rāzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 7*). [*yārānı, -ı*]
8. Ğarībūñ ağzına tamzurdı ābı
Hemān **yārānı** ra‘d u berğ u bārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 27*). [*yārānı, -ı*]

yārān-ı mecnûn: Mecnun'un arkadaşları.

1. Görüp ol nākayı **yārān-ı Mecnûn**
Bulurlardı anı üftāde meftûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 9*). [*yārān-ı mecnûn,]*
2. Güli deff itmiş evrākın celācil
Bu meclisde meger **yārān-ı Mecnûn** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 21*). [*yārān-ı mecnûn,]*

yarar: Faydalı, yararlı.

1. Ammā ki bilimen aña **yarar** üstühān mıdur
Ey Zeyd ‘Amr vāvı gibi yārdan raķib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 8*). [*yarar,]*

yaraş: Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip olmak.

1. Yaraşmaz iylemek mestüre leyli
Güneş nūri gibi her yāña meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 65*). [*yaraşmaz, -maz*]
2. Yüzün görmez senūñ gibi habībūñ
Yaraşurken saña ey serv nāzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 27*). [*yaraşurken, -ur, -ken*]
3. Behişt olmak **yaraşurdu** maķāmuñ
Mizāc-ı la‘l-i nābuñ kevşeridür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 152*). [*yaraşurdu, -ur, -du*]
4. Kenāruñda **yaraşur** serv-i dil-cū
Cemālın görmedin germ oldı şevķuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 154*). [*yaraşur, -ur*]

5. Anuñ ser-tā-kaḍem ay idi cismi
Yaraşur Leylî olsa anuñ ismi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 134*). [*yaraşur, -ur*]
6. Esîre **yaraşur** zencîr ü zindân
Seni sevmekden artuḡ yox günâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 70*). [*yaraşur, -ur*]
7. Hılâf-ı lâf idenler şâdık olmaz
Yaraşmaz râsta kavlı-i muḡâlîf (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 27*). [*yaraşmaz, -maz*]
8. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu deyr
Yüzüñde gerçi zâhir dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 24*). [*yaraşmaz, -maz*]
9. Yaraşmaz sen oturasın türâbe
Senüñ ter-penbedür cismüñ ben âteş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 78*). [*yaraşmaz, -maz*]
10. Dil-i ‘uşşâka nice yâr olasın
Yaraşmaz olasın sen baña hem-pöst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 91*). [*yaraşmaz, -maz*]

yaraşur: *Layık, uygun, değer.*

1. Amân vir ey ecel müsta‘cil olma
Temâyül **yaraşur** sen serve ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 5*). [*yaraşur,]*
2. ‘İvâz kılsam **yaraşur** aña cânı
Çün ata döst desti ‘aşîka taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 150*). [*yaraşur,]*
3. Baña ṭak bağı boynından anuñ al
Ki mecnûna **yaraşur** bend ü zencîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 33*). [*yaraşur,]*
4. Yılana **yaraşur** çün ḡâk rûzî
Var ey serv ol çemende ṭutma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 66*). [*yaraşur,]*
5. Yaraşur ger saña dirlerse insân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 70*). [*yaraşur,]*

yaraşur mı: *Hiç yakışır mı, münasip mi? (Yakışmaz, reva değil anlamlarını karşılayan bir ifade).*

1. Yaraşur mı ḡarâba serv-i ḡôş-nâz
N’ider gül-geşti ol âvâre deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 102*). [*yaraşur mı,]*

yarat: *Yaratmak, meydana getirmek.*

1. Yaratmış ḡabḡabın âb-ı mu‘allâk
Lebi şeker-şiken sözi şeker-rîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 40*). [*yaratmış,]*
2. Virüp andı didi ol arzû-mend
Ḥudâ için ki **yaratdı** cihâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 103*). [*yaratdı, -dı*]

yâre: *Yara.*

1. Urursın sen de yârem üzre **yâre**
Umaram ben olasın zaḡme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [*yâre,]*
2. Urursın sen de **yârem** üzre yâre
Umaram ben olasın zaḡme merhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 48*). [*yârem, -m*]
3. Nice olur ana cânun nişâne
O ḡançer kim em olmaz **yâresine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 89*). [*yâresine, -si, -n, -e*]

yâre: *Yara // Sevgiliden kaynaklı âşığın gönül yarası.*

1. Olurdu kara yaşlılar gibi zār
Dir idi dilde **yāre** ol dil-figār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 8*). [*yāre,]*

yāre: *Bilezik.*

1. Taķılmaķdan yeg idi anı boĝmaķ
Bilegi sîmine altûnlu **yāre** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 165*). [*yāre,]*

yarı: *Yarım.*

1. Kāmu Hāķ emrine mûnkād u sākıt
Kāmer kim dā'imā **yārı** güneşdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 21*). [*yārı,]*

yār-ı āfitāb: *Günesin sevgilisi.*

1. Gözüm şeb kûrı yār-ı āfitābem
İy zülfi gibi şarrār u siyeh-kār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 12*). [*yār-ı āfitāb, -em]*

yār-ı cān: *Sevgili.*

1. Çü vaşlı müşkil oldu yār-ı cānuñ
Anasına didi bir kimse Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 174*). [*yār-ı cān, -uñ]*

yār-ı cefā-kār: *Cefa çeken sevgili.*

1. Ki ey **yār-ı cefā-kār** u dil-fikār
İ cānum gibi baķtı kara yārum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 124*). [*yār-ı cefā-kār,]*

yār-ı civān-merd: *Mert sevgili.*

1. Delü gönüm gibi āvāre yārum
İ serv-i nev-civān **yār-ı civān-merd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 127*). [*yār-ı civān-merd,]*

yār-ı derd: *Dert ortaĝı.*

1. Muħabbet āşikārā iyler idi
Velî Leylî dilinde yār-ı derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 17*). [*yār-ı derd, -i]*

yār-ı dil-bend: *Gönlü bağlayan sevgili.*

1. Giriftār idemez bend ile zencîr
Delürdelden beni ol **yār-ı dil-bend** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 35*). [*yār-ı dil-bend,]*
2. Oturur derd-mend ol **yār-ı dil-bend**
Nesîm-i şavtı ammā tāzelendi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 40*). [*yār-ı dil-bend,]*

yâr-ı dil-sitân: *Gönül alıcı sevgili.*

1. Dileyü geldi yâr-ı dil-sitâni
Buluşdı seyyidine ol maķâmıñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 52*). [*yâr-ı dil-sitân, -ı*]

yâr-ı dil-süz: *Yüreği yanmış dost.*

1. Kimi havlısı kimi pâsbânı
Anı hıfz itdiler çün **yâr-ı dil-süz** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 27*). [*yâr-ı dil-süz,]*

yâr-ı ğâr: *Mağara dostu.*

1. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*yâr-ı ğâr, -ı*]
2. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 12*). [*yâr-ı ğâr, -ı*]
3. Ki aña yatduğı yir âteş idi
Anuñ-çün nâle olup yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 11*). [*yâr-ı ğâr, -ı*]
4. Tutardı râh-ı yâre çeşm-i rüşen
Ki irüp bād-ı ğârı yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 59*). [*yâr-ı ğâr, -ı*]

yâr-ı ğarīb: *Garip, mahzun sevgili.*

1. Ala yâr-ı ğarībinden nişânı
Ya bārī kâlbi bir dem açılardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 96*). [*yâr-ı ğarīb, -i, -nden*]

yâr-ı ğazâl: *Ceylan gibi sevgili.*

1. Ğazel okur añar yâr-ı ğazâli
Ne şi’ri kim getürürdi zebâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 24*). [*yâr-ı ğazâl, -i*]

yâr-ı hem-zâd: *Yaşıt arkadaş.*

1. Diledi hâşıl-ı ‘ömre cân ata
Bile uydurdu bir kaç **yâr-ı hem-zâd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 53*). [*yâr-ı hem-zâd,]*

yâr-ı hişârî: *Kalede olan sevgili.*

1. Velî olmaz tekebbür ‘âr ehli
Hişâra varma ey **yâr-ı hişârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 47*). [*yâr-ı hişârî,]*

yâr-ı kadîm: *Eski yâr, sevgili.*

1. Ki gelmez gönlüne **yār-ı kādīm**
Yiñi yār ile çün olduñ hem-âğüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 38*). [*yār-ı kādīm,]*
2. Baña ٲa'n itme ey yār-ı kādīmüm
O kim sâbit şanursın şöhetümde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 24*). [*yār-ı kādīm, -üm]*
3. Kılarum 'arz-ı hâli ben şikeste
Nedür ahvâlün ey **yār-ı kādīmī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 183*). [*yār-ı kādīmī,]*

yār-ı mihribân: Şefkatli, merhametli, güler yüzlü sevgili.

1. İdersin sen de düşmen gibi derhem
Egerçi baña yār-ı mihribānsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 51*). [*yār-ı mihribân, -sın]*

yār-ı muvâfık: Münasip sevgili.

1. Görüb birbirini ol iki 'âşık
İki **yār-ı muvâfık** iki sâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 18*). [*yār-ı muvâfık,]*

yār-ı nihâne: Gizli dost.

1. Āvâre gibi bencileyin **yār-ı nihâne**
'Arz itmek için sūzişini 'āleme hırşid (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 2*). [*yār-ı nihâne,]*

yār-ı şafâ-bağş: Mutluluk veren sevgili.

1. Oğur yâre kaşide-ber-kaşide
Ki ey **yār-ı şafâ-bağş** u vefâyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 3*). [*yār-ı şafâ-bağş,]*

yār-ı sâkī: İçki dağıtan sevgili.

1. Vücüdüm cev cev oldu hem-çü hâlün
Elüñden bâde şun ey **yār-ı sâkī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 57*). [*yār-ı sâkī,]*

yār-ı vefâ-dâr: Vefalı sevgili.

1. Ki bilmez âsumāndan rismānı
Varup çağırdı ol **yār-ı vefâ-dâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 43*). [*yār-ı vefâ-dâr,]*

yarı yolda koy: Yapılan yardımı sonuna kadar sürdürmemek.

1. Yarım yolda beni tenhâ koyasın
Tutulmadın gazâle bend-i şayda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 106*). [*yarı yolda koy, -asın]*

yarım: Bir bütünün yarısı.

1. Yakın gelmezdi giñ yirde alurdı
Yarım gün yatdılar ol iki bî-hûş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101). [yarım,]

yarım gün: Yarım gün.

1. Şan olmuşdur yükiyle gemisi arı
Yarım günde güneşden cânı kızdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 9). [yarım gün, -de]

yarın: Gelecek, ilerideki zaman.

1. Benüm gibi çü **yārın** olasın pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña tedbîr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 33). [yārın,]
2. İyü toħm ek ki hûş-dem hûş-mahaldür
Ki görüp hâşılun **yārın** içini (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 123). [yārın,]
3. Ki mîzâne ururlar anı **yārın**
Şu cân kim ölmedin dünyâda öldi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 130). [yārın,]
4. Gül-i şādî bi türür belki **yārın**
Peder öldi arîbem dime zinhâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 238). [yarın,]

yarın: Ahiret günü.

1. Hâşr u neşrûn ‘arşasın **yārın** pür-âteş iyleyem
Ger bu gün gitmezse sinemden bu te’sîr-i firâ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 1, Mısra 5). [yarın,]
2. Helâl itmezseñ anı hâlûme vây
Benüm korkum bu **yārın** tuta kâzî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 85). [yarın,]

yarın: Gelecek, ilerideki zaman. II mahşer.

1. Yarın hıřmuñdan urma bağruma tîr
Dileme ola ey merd-i ciger-dâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 88). [yarın,]

yarındası: Yarın, ertesi gün.

1. Yarındası yine şûret bayāğı
Nemed-püş u gedâ elde tayağı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 45). [yarındası,]

yarpuz: Yabannanesi.

1. Yılan sevmedügi **yarpuz** idüm ben
Beni yolup yabâna atdı düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 60). [yarpuz,]

yaş: Yaş, sene.

1. Yaşum geçsün uru endişem ile
Görüp Nevfel atı bî-çâre anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 118). [yaşum, -um]

yaş: Gözyaşı.

1. Bu hâle lâlenün göyündi özi
Tolup nergislerün **yaş** ile gözi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 24*). [*yaş,]*
2. Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi
Tolup vaşf-ı cemâl-i Leylî afâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 96*). [*yaşın, -in]*
3. Akup **yaşı** gözinden pāya düşdi
Yürürken deşt içinde rāh u bî-rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 10*). [*yaşı, -ı]*
4. Yaşı nergislerini itdi gül-gün
Deñizler akıdub ol eşk-bārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*yaşı, -ı]*
5. Gözinden **yaşını** şabr ile sildi
Uçarken kondı ammā per şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 112*). [*yaşını, -ı, -n, -ı]*
6. Revāne oldu Necd'e zār u maḥzûn
Yaşı gibi ciger kanıyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 107*). [*yaşı, -ı]*
7. Şaçup üstüme **yaşın** çeşm-i mestüñ
Ki tâ gusl-ı kefen idüp ol āba (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 12*). [*yaşın, -in]*
8. Kara bağı gibi itdi der-āgûş
Şaçup dökerdi akıdub **yaşını** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 33*). [*yaşını, -ı, -n, -ı]*
9. Görüp āh iyledi bî-çāre māder
Yudı geh gözleri **yaşıyla** rüyın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 45*). [*yaşıyla, -ı, -y, -la]*
10. Muḥabbet ehli şādıklar ḥaḳı-çün
Seherde gözden akan **yaşlar** için (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 33*). [*yaşlar, -lar]*

yaş: Hayat, ömür.

1. Kıza ‘ār ehli olursa uzun **yaş**
Eger bî-‘ār olursa başına taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 85*). [*yaş,]*
2. Yaşın zülfince kıl ol serv-i nāza
Kıla döndüm egerçi ḥasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 4*). [*yaşın, -in]*

yaş dök: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

1. Kim andan bārî añup dökmedüñ yaş
Şağ iken itmedüñ ol pîre yārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 18*). [*yaş dök, -me, -dû, -ñ]*

yaş ol: Yaş almak, yaşı olmak.

1. Yigitlik var idi ma‘zûr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldu saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 17*). [*yaş ol, -dı]*

yaş tut: Çok üzülmek, yasa bürünmek, matem tutmak.

1. Vefât-ı Leylî için tutdı yaşı
Tolındı çünki ḥurşid-i melâḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 190*). [*yaş tut, -dı]*
2. Yaşın tutmağ için giydüm kebûdı
Saña ben ‘aşışkam şādık muvāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 216*). [*yaş tutmağ,]*

yaşdan: Yaslanmak, dayanmak. (TS).

1. Yatursa **yaşdanur** âhû kolına
Çü bir yir bezm-gâh-ı şâh olurdu (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 44). [yaşdanur, -ur]

yaşduk: Yastık.

1. Ölüm döşegine düşsem eger zâr
Baña **yaşduk** yiter seng-i der-i yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 36). [yaşduk,]
2. Olup **yaşdukla** döşek hâre vü hâr
Yiri hâk ü gubâr u çehre hâkî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 16). [yaşdukla, -la]
3. Döşegi ıssı kumdan **yaşduğı** seng
Yatur ne hânümânı var ne hâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 130). [yaşduğı, -ı]
4. Döşegi hâr ola vü **yaşduğı** seng
Hemân bed-bahtum ister bu belâyı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 38). [yaşduğı, -ı]
5. Kuru toprak döşek **yaşduk** kara taş
Vaşiyet kıлмаға yok âdemî-zâd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 22). [yaşduk,]

yâsemen: Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç, yasemen çiçeği.

1. Vefâ umma bitürmez anı zenler
Nitekim şura yirde **yâsemenler** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 48). [yâsemenler, -ler]
2. ‘Urûk-ı ergüvânun kânı geldi
Çün açdı **yâsemen** simâ-yı simîn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 33). [yâsemen,]
3. Çemende **yâsemenlerdür** giyâhuñ
Koñuñ bûy-i nigârûñ yâdigârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 54). [yâsemenlerdür, -ler, -dür]
4. Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
Gül endâmuñ ter idi **yâsemenden** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 123). [yâsemenden, -den]

yâsemîn: Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç, yasemen çiçeği.

1. Gül ile **yâsemîni** hem-lihâf it
Galağ didüm o resme ‘aşk-ı şâfî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 36). [yâsemîni, -i]

yaşı: Gözyaşı.

1. Revân oldı **yaşı** te’sir idüp derd
Gezüp rağş ile Mecnûn lâ’ubâlî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 160). [yaşı,]

yaşlu: Yaşlı, ihtiyar, kocamış.

1. Bir ölmüş kavmüm adın iylerem yâd
Görem çün **yaşlu** birkaç dil-figârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 73). [yaşlu,]

yat-: Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak; bulunmak, var olmak.

1. Yaturdı bir harâbe içre çün genc
İdüp bir küşede gencin nühuftê (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 64*). [yaturdı, -ur, -dı]
 2. Yire yağmur yerine kıan yağardı
Yatur cāndan ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 185*). [yatur, -ur]
 3. Yakın gelmezdi giñ yirde kıalurdı
Yarım gün **yatdılar** ol iki bi-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 101*). [yatdılar, -dı, -lar]
 4. Muķim olmış şanurdı ol müsâfir
Yaturdı ol çürimiş üstühân-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 181*). [yaturdı, -ur, -dı]
 5. Öürse kimseye hâlin dimezdi
Yatup vîrandâ ol keklık çü bayķüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 85*). [yatup, -up]
 6. Ki aña **yatduğı** yir âteş idi
Anuñ-çün nâle olup yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 10*). [yatduğı, -duğı, -ı]
 7. Ğıriv idüp gezerdi ive ive
Yatup dinleñmez idi şem‘a gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 11*). [yatup, -up]
 8. Amân virme başın kıat‘ iyle şem‘ün
Baña hûşdur öññünde mürde **yatam** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 105*). [yatam, -am]
 9. Nice bir hicr ile pejmürde **yatam**
Dü ‘âlem baña sensüz derd-i serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 106*). [yatam, -am]
 10. Yatarsa yaşıdanur âhû kıolına
Çü bir yir bezm-ğâh-ı şâh olurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 44*). [yatarsa, -ur, -sa]
 11. Saña anda ne menzil kıor ne me‘vâ
Sefer ehli iseñ tür **yatma** yirden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 75*). [yatma, -ma]
 12. Ki hem üftâde hem pür-tâb çün berķ
Yatup bu hâl ile bir nice dem süstî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 43*). [yatup, -up]
 13. Dil ü cân ‘âleminde kıurdı taķtı
Yatup ol hâlet üzre kıaldı bir yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [yatup, -up]
 14. Gice göz yummayan ‘uşķâka beñzer
Seķer bi-hüd **yatan** müştâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 44*). [yatan, -an]
 15. Ğam-ı cāndan boşalmış kıalbi zarķı
Düşüp seng üzre **yatur** vâlih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 9*). [yatur, -ur]
 16. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş içinde **yatur** toprak gibi zâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15*). [yatur, -ur]
 17. Yatur bi-hüş fâriğ her eķadden
Ğam-ı dil-berden özge maķremi yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 64*). [yatur, -ur]
 18. Şusuzlar nûş idüp nice kıanardı
Yatur Mecnûn-ı ‘üryan anda bir yân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 81*). [yatur, -ur]
 19. Anı ğördi **yatur** ser-mest ü medķüş
Ğarâb olmış **yatur** yiri Ğarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 96*). [yatur, -ur]
 20. Anı ğördi **yatur** ser-mest ü medķüş
Ğarâb olmış **yatur** yiri Ğarâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 97*). [yatur, -ur]
 21. Perişân hâli mâl u raķtı gibi
Yatur yay ıssısında yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 101*). [yatur, -ur]
 22. Tüş oldu ķasreti Mecnûn’a nâ-ğâh
Yatur düşmiş yatağı vâdi- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 129*). [yatur, -ur]
 23. Döşegi ıssı kıumdan yaşıduğı seng
Yatur ne hânümânı var ne hâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 131*). [yatur, -ur]
 24. Ki bula ğayri ğamlardan necâti
Yaturken kıvrılıp çün müy-i ca‘dî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 93*). [yaturken, -ur, -ken]
 25. Yatur Mecnûn düşüp bir yana ‘üryan
Yine anı iletđi hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 36*). [yatur, -ur]
 26. Ya kıara ağı içinde çeşm-i zâğa
Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 5*). [yatur, -ur]

27. Uçup kaçmış elinden şabr zāğı
Yatur yirde söyünmüş şem'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 7*). [yatur, -ur]
28. Ki gül-gün itdi cümle tağ u taş
Yatur seng arasında şanki hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 83*). [yatur, -ur]
29. Ser-i küh üzre 'üryân çün ser-i küh
Yatur vahşiler ile yâr u me'nûs (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 29*). [yatur, -ur]
30. Libâs emrinde varı belde yek pöst
Yatur hâr içre 'üryân mârâ dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 57*). [yatur, -ur]
31. Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş
Yaturken za'f ile ol pîr-i puhte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 23*). [yaturken, -ur, -ken]
32. Kâra bahtum şebini rûz idesin
Niyâz idüp **yaturken** fikre taldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 81*). [yaturken, -ur, -ken]
33. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir küh içinde zâr u haste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [yatur, -ur]
34. Ne peşmîne 'abâsı var ne peşmi
Yatur 'üryan u biryân dil pür-âzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 43*). [yatur, -ur]
35. Dili pür-gam yatağı dâmen-i deşt
Yatur vahşî gürûhı yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 81*). [yatur, -ur]
36. Yanaram bir adım ger artuğ atam
Yatur gâfil o çüftüm gerçi hufte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 119*). [yatur, -ur]
37. Nevâlar mâyesine itdi âheng
Anı gördi ki **yatur** bî-dil ü hûş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 137*). [yatur, -ur]
38. Kuşatmışlar anı şan hâlka-i tavk
Yatur ol hâlka şan hâlka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 29*). [yatur, -ur]
39. Yatur bî-hûş olup bî-nûş-ı bâde
Ferâgat cîbine çekmiş serin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 38*). [yatur, -ur]
40. Kâtında bir iki vahşî var nişeste
Yatur yok hizmetinde yâr u kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 21*). [yatur, -ur]
41. Sibâ'ıñ dehşetinden tuymadı il
Yatur ol fâriğ olmuş yok hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 177*). [yatur, -ur]

yat: Yatmak, uyumak.

1. Girüp kıvrıldı **yatdı** nitekim mâr
Eger kıl gibi kıvrılsa hûş idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 8*). [yatdı, -dı]

yatağ: Yatak il barınak.

1. Tuş oldu hasreti Mecnûn'a nâ-gâh
Yatur düşmüş **yatağı** vâdî- i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 129*). [yatağı, -ı]
2. Benümle sen derilmek mümteni'dür
Benüm her şeb **yatağum** bir hârâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 77*). [yatağum, -um]

yatak: Döşek.

1. Dili pür-gam **yatağı** dâmen-i deşt
Yatur vahşî gürûhı yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 80*). [yatağı, -ı]

yatak: Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya, döşek; barınak, in.

1. Yataktan nefret itdürmüş nefiri
‘Acebdür uydı âdemden kaçanlar (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 74). [yataktan, -dan]

yavşan: Özel kokulu, acı, kaynatılıp suyu ilaç olarak içilen bir ot.

1. Aña cārüb-zen rübâh olurdu
Tayansa girde-bâliš **yavşan** idi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 47). [yavşan,]

yavu kıl: Kaybetmek, yitirmek.

1. Enügin yavu kılmış şîre döndi
Çeküp tiz tığ-ı tizi virdi tâbî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 34). [yavu kıl, -mış]

yavuz: Kötü, fena.

1. Gül-i tersin hevâya mâ’il olma
Yavuz fitne yilinden gâfil olma (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 46). [yavuz,]
2. ‘Aceb ‘aşka düşürdi ol civânı
Düşüp bu her iyü **yavuz** zebâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 5). [yavuz,]
3. İyü **yavuz** haber tıldı cihâne
Yakup Leylî dilin bu ta’n u gaybet (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 6). [yavuz,]
4. Esirger cân o kim imâni vardur
Yavuz kurd olma ey âdem ki âdem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 27). [yavuz,]
5. Yavuz ad ile geçse tadı yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi yil gibidür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116). [yavuz,]
6. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümden **yavuz** yil (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 75). [yavuz,]

yavuz: Sert, çetin, yaman.

1. Buyurdu yüz **yavuz** divâne dîve
Ki her biri od olup yile bindi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 14). [yavuz,]

yavuz göz: Kötü göz; nazar.

1. Ruḥ-ı Leylî güzellenmiş ziyâde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden du’âda (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 32). [yavuz göz, -den]
2. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemâni derd ü şabr ile geçerdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 4). [yavuz göz, -ler]

yavuz yil es: Kötü rüzgar esmek, olumsuz bir durum olması.

1. Dükendi ‘ömriniñ çün rûz u leyli
Meger yavuz yil esdi ol çerâğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 45*). [*yavuz yil es, -di*]

yay: Yay, ok atma aracı.

1. Nice içmiş ciğerden tiz geçerken
Her ok kim **yay** bağından çıkardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 71*). [*yay,]*
2. Kılur mı yâr ile ol kârı zârî
Anı kim **yây** idüp dür yâr derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 141*). [*yây,]*
3. Hem egninde zirih Dâvûdî kat kat
Kader **yay** u kazâlar tîr olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 169*). [*yay,]*
4. Cihân her hükmine fermân musahhar
Felek **yayın** eger bî-kağza kağzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 5*). [*yayın, -ın*]
5. İder Hâk’dan bu **yây** olmağı der-h’âst
Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 120*). [*yây,]*

yay ıssısı: Yaz sicağı.

1. Perîşân hâli mâl u rahtı gibi
Yatur yay ıssısında yâya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 101*). [*yay ıssısı, -nda*]

yay yas: Yayı gevşetmek. II Vazgeçmek.

1. Henüz ‘azminde muhkemdür ‘inānuñ
Nişānuñ kalmadı çün yayunu yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 109*). [*yay yaş,]*
2. Ok atmadın dağı yayunu yasduñ
Zer zûri ki böyle harc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 16*). [*yay yas, -du, -ñ*]
3. Dilerseñ okla isterseñ yayunu yaş
Haṭâ ile eger çekdümse tîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 68*). [*yay yaş,]*
4. Bizi ‘afveyle el-e-cr-i ‘aliyullah
Okun irdi nişāna **yayunu yaş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 65*). [*yayunu yaş,]*

yāya dön: Yay gibi eğri olmak.

1. Perîşân hâli mâl u rahtı gibi
Yatur yay ıssısında yāya dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 101*). [*yāya dön, -miş*]

yayıl: Etrafa dağılmak; herkes tarafından duyulmak II hâkim olmak.

1. Cemâli şöhreti âvâzelendi
Bu hoş bû **yayılaldan** ilden ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 43*). [*yayılaldan, -al, -dan*]

yayıl: Herkes tarafından duyulmak, şüÿû bulmak.

1. Yayılup söylenürdi hâne hâne
Gül-i gülzâr u havlı pürdür ammâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 126*). [*yayılup, -up*]

yaz: Yazmak, kaleme almak.

1. Zihî didâr-ı dil-ber hüsn-i dil-bend
Ki nakşına **yazamaz** Mânî mânend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 162*). [yazamaz, -a, -maz]
2. Kimin hâtır kimin hâme **yazardı**
Giderdi tuhfe andan her maķâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 54*). [yazardı, -ardı]
3. İçinde zıkr olınsa hâl-i Mecnûn
Yazardı defî ol beyte cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 111*). [yazardı, -ardı]
4. O rengin beyti anuñla **yazardı**
O mektûbı atardı râh-ı Necd'e (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 114*). [yazardı, -ardı]
5. Bulunmaz bir vefâda üstüvârı
Yazıldı vefâ-yı 'ahd-nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 55*). [yazıldı, -ıl, -du, -da]
6. Ki **yaza** nâme-i şerh-i vidâdı
Ele barmağı gibi aldı hâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 6*). [yaza, -a]
7. Cevâbıyçün nigâra **yazdı** nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 52, Mısra 8*). [yazdı, -dı]
8. Yazup ser-nâme nâm-ı Kârsâz'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 1*). [yazup, -up]
9. Buluşmayınca geçme ben hâķire
Yazam aķvâlî bağrum pâresine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 153*). [yazam, -m, -a]
10. Dönüp hâlin beyân itmiş mufaşşal
Dimiş bu nâme kim **yazıldı** kandan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 179*). [yazıldı, -ıl, -dı]
11. Cevâb olmağ için **yazmağa** nâme
Miyânından çıkardı ol miyâncı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 248*). [yazmağa, -ma, -ğ, -a]
12. Yazup dürdi cevâbuñ nâmesini
Çü virdi kâşıda kâşid olup şâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 254*). [yazup, -up]
13. Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfe
İledüp 'âşık u ma'sûķa nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 104*). [yazup, -up]
14. Yazardı Zeyd anı tûrup kâfâda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 12*). [yazardı, -ardı]
15. Söyündürdi anuñ da aķterini
Cihân anuñ daķı **yazdı** berâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 145*). [yazdı, -dı]
16. Yazan bu mâtem-i Leylî'yi levha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 1*). [yazan, -an]
17. Anuñla dil-berine nâme **yazdı**
Ki ey sevgülü cüftüñ ğam-güsârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 8*). [yazdı, -dı]
18. Yazardı ğuş iden levh-ı cenâna
Ciger kanıyle nûş ider nebîzi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 26*). [yazardı, -ar, -dı]
19. Ebed aķvâlin itdi anda taķrîr
O levhe **yazılan** kara yazumı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 7*). [yazılan, -ıl, -an]
20. Şifâ andan bulurlar derd-mendân
Yazup ser-nâmede hâmd ü sipâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 15*). [yazup, -up]
21. Yazardı levh-ı dilde ol civân-merd
Ten-i Mecnûn'ı dâ'im za'f-ı hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 202*). [yazardı, -ar, -dı]
22. Tâpuña ğirde-bâliş oldu hem ay
'Uţârid **yazmağa** hüsnün şifâtın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 23*). [yazmağa, -a]

yaz u kış: Yaz ve kış.

1. İderdi bākîsin vahşe havâle
Bu hâletde geçerci yaz u kışı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 83*). [yaz u kış, -ı]

yaz yağmuru: Yaz yağmuru.

1. Enis olma perîşân diller ile
Şadef olursa yaz yağmurına yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 145*). [yaz yağmuru, -na]

yazı: Kır, ova.

1. Yiler gözden nihân **yazıda** yolda
Hemân vahşî derisinden izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 52*). [yazıda, -da]

yazı: Ova, sahra, ıssız kır.

1. Nice bir olasın ilden remîde
Nice bir seyr idersin küh u **yazı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 59*). [yazı,]

yazı: Talih, nasip, kader.

1. Bu **yazıdur** degüldür aşk-bâzî
Uzatmadın ecel cellâdı desti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 60*). [yazıdur, -dur]

yazıl: Yazma işi yapılmak.

1. Cemâl oldukça cîm ü mîm elif lâm
Yazıldı nâme çün tayy oldu kâğıd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 87*). [yazıldı, -dı]

yazıl: Yazılmak, çizilmek, nakşedilmek.

1. Bir arada **yazılmış** Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşı aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 10*). [yazılmış, -mış]
2. Yazılmış evvelinde nâm-ı Bârî
Ki oldur cümle kârün kâr-dâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 170*). [yazılmış, -mış]

yazuk: Yazık; günah.

1. Beden burcunda boynı tākâ beñzer
Yazuğdur ol yüce çârdâkı yıkma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 43*). [yazuğdur, -dur]
2. Yazuğdur gayrılar sürmek şafâsın
Benüm-çün bu meşel oldu muhâkkağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 64*). [yazuğdur, -dur]

ye-: Yemek.

1. Aña rahmet ne hoş şekker **yimişdür**
Ki Mecnûn fevt olup düşde görildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 2*). [yimişdür, -miş, -dür]

yedek: *Yedekte götürülen at.*

1. Düzüp seyyidlere lâıık belekler
Yidüb maħmiller öñince **yedekler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*yedekler, -ler*]
2. Düzüp seyyidlere lâıık belekler
Yidüb maħmiller öñince **yedekler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*yedekler, -ler*]

yeg: *Daha iyi, daha üstün.*

1. O **yegdür** kim beni baña koyasın
Yüzüñ şuyiyle benden el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 29*). [*yegdür, -dür*]
2. Hemîşe neng içün şulhı vü cengi
İte atılsa **yeg** ol tâze meyve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 123*). [*yeg,]*
3. Ki adın duħterümüñ iylemez yâd
Kişi bed-nâm olınca ölse **yegdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 109*). [*yegdür, -dür*]
4. Melâmetden selâmet olsa **yegdür**
Şikâr olmak kişi çeng-i nehenge (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 110*). [*yegdür, -dür*]
5. Tākılmağdan **yeg** idi anı boğmak
Bilegi simine altünlu yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 164*). [*yeg,]*
6. Yeg andan ma‘nide kelb-i muvâfık
Nice âdem ki nân u ni‘metüñ yir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 106*). [*yeg,]*
7. İki yüzlü kılıç olur kafâda
Ol âdem-zâdeden it **yeg** durur çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 111*). [*yeg,]*
8. Saña ben dūr idüm çün ħalka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden **yeg** imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67*). [*yeg,]*
9. Sözüñ kıymetlü gevherden **yeg** imiş
Kerem germ iylesen ben serd olurdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 68*). [*yeg,]*

yeg andan: *Ondan daha iyi.*

1. Yeg andan kim ħala ‘âlemde nenge
Virürseñ destine anuñ zimâmum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 112*). [*yeg andan,]*

yegâne: *Biricik, tek.*

1. Uşanmazsın sen andan bu ‘aceb ħavr
Ger aşlun tâzî ise ey **yegâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 73*). [*yegâne,]*

yehud: *Yahut.*

1. Vücüdı ara yirde ħurd u ħaşħâş
Yehūd şan lâledür bağrında dâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 13*). [*yehūd,]*

yek: *Bir, tek.*

1. Ara yirde oda yaqdı cihānı
Ol iki sâz u **yek** söz u dü âheng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 125*). [yek,]
2. Göbekden dize dek anın da varı
Cihān içinde yârı dilde **yek** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 55*). [yek,]
3. Libās emrinde varı belde **yek** pōst
Yatur hār içre ‘üryān mārā dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 56*). [yek,]
4. Bu hālet üzre geçdi **yek** şeb ü rüz
Sa‘ādet şubhı çünkim rüşen oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 28*). [yek,]
5. Tehī sine tehī hücre tehī dest
İçi hālī hemān qalbinde **yek** dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 73*). [yek,]
6. Ki bir yirde olalar mest ü sākī
Bular dünyāda olmuşlardı **yek** ‘ahd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 197*). [yek,]
7. Anuñ-çün oldılar âhırde **yek** mehd
Hem ol mehd-i mübārek oldı meşhūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 198*). [yek,]

yeksān: Beraber, birlikte.

1. İy vehhāb-ı ‘uqūl u bā‘iş-i cān
Senūñ hūkmūñe var yok cümle **yeksān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [yeksān,]

yelmān: Sivri savaş aleti, ok.

1. Aña demren olurdu bulsa dermān
O cānibden eger tođrulsā **yelmān** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 115*). [yelmān,]

yelme: Bir işin, bir şeyin, birinin peşinde koşmak, koşturmak.

1. Şafādan **yelmesüzdi** virmege cān
Eger ta‘n itmese bilmez bu derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 116*). [yelmesüzdi, -süz, -di]

yemen: Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

1. Çemen döndi **Yemen** gibi ‘akīka
Kılıç dendānı kesmekden gedildi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 28*). [yemen,]

yemīn: Sağ taraf.

1. Şafā toldı **yemīn** ile şimāle
Oturup Leylī atasıyla sādāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 132*). [yemīn,]

yemīn it: Ant içmek.

1. Ya seni öldürürem yā beni tīz
Yemīn itdi aňup ol Kirdgār’ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 27*). [yemīn it, -di]

yeñi: *Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.*

1. Silüp şefkat **yeñiyle** hem ğubārın
Tonatdı öyle dikdi vuşla-i çāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 82*). [*yeñiyle, -i, -yle*]

yér: *Zemin.*

1. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı **yerden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [*yerden, -den*]
2. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı **yerden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [*yerden, -den*]

yerindür: *Yerindirmek; üzmek, müteessir etmek.*

1. Yire soğa **yerindürüp** yirinde
Vücüdüm derde şabr için olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 12*). [*yerindürüp, -üp*]

yerine: *(Onun) yerine.*

1. Yire yağmur **yerine** şan yağardı
Yatur cāndan ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 184*). [*yerine,]*

yerlü yirine: *Yerli yerine, herkes kendi yerine.*

1. Ki siñdi her biri **yerlü yirine**
Hemân qarşulayup ol serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 20*). [*yerlü yirine,]*

yeşil: *Yeşil renk.*

1. Güzel ter-sebz hûş bustân var idi
Yeşil hülle giyer her naḥl şan hûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 101*). [*yeşil,]*
2. Yeşil dībāda şan pīrāye gibi
Özi kim mefreş-i dībāya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 22*). [*yeşil,]*
3. Kara tağda **yeşil** şahrāda gezdi
Ne deñlü istediye bi-behāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 32*). [*yeşil,]*

yetim: *Babası ölmüş olan, babasız.*

1. Yetim oldı bu kez ol dürr-i meknûn
Yetim oldı esir-i zülfi dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 36*). [*yetim,]*
2. Yetim oldı bu kez ol dürr-i meknûn
Yetim oldı esir-i zülfi dil-dār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 37*). [*yetim,]*
3. Esir-i ka'r-ı zindāne şeb irdi
Zebûn idüp **yetimi** vü esiri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 41*). [*yetimi, -i*]

4. Yetim ü 'âşık u Mecnûn-ı miskîn
Çü fâriğ oldu pîrûn mâteminden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 4*). [*yetim,]*

yevm: Gün.

1. Nasîhat iylediler aña muhkem
Dimişlerdür **yevminden** ya bir oğuz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 74*). [*yevminden, -i, -n, -den]*
2. O sevdâda geçürdi **yevm** ü leylî
Kişi gönderdi Leylî cânibine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 32*). [*yevm,]*

yevmü'l-kıyâme: Kıyamet günü.

1. Kıyâma geldi çün **yevmü'l-kıyâme**
İdüp ol şart-ı 'ahde i'timâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 70*). [*yevmü'l-kıyâme,]*

yi-: Yemek, ağızda çiğneyerek yutmak.

1. Yidükçe şîr ü şekkerden ğidâlar
Biterdi tende mihr ile vefâlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 69*). [*yidükçe, -dük, -çe]*
2. Yidiler tâziler dest-i ħademde
Çeküp dînârî esterler diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [*yidiler, -di, -ler]*
3. Yidiler tâziler dest-i ħademde
Çeküp dînârî esterler diremde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 43*). [*yidiler, -di, -ler]*
4. Görünmez gözlerine ördek ü kaz
Olar kim ħ'ân-ı kıkmekten **yidiler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 87*). [*yidiler, -di, -ler]*
5. Gül iken mübtelâ-yı ħâr olursın
Şular kim tu'me-i ħikmet **yimişler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 11*). [*yimişler, -miş, -ler]*
6. Şakınduk göze çöp düşer dimişler
Şular kim meyve-i ħikmet **yidiler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 21*). [*yidiler, -di, -ler]*
7. Yine cânına geldi itdügi âl
Şular kim meyve-i ħikmet **yimişler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 19*). [*yimişler, -miş, -ler]*
8. Sen anuñ gibi yârı yoğa şay var
Ėanı ol döst kim zehrin **yir** idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [*yir, -r]*
9. Yoşun bitmez yuvalansa kıyada
Şular kim ni'met-i ħikmet **yimişler** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 97*). [*yimişler, -miş, -ler]*
10. Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
Yir idi kendü bir zerre nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 81*). [*yir, -r]*
11. Virürdüm itlere elden nevâle
Yidiler çün o dem benden nevâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 55*). [*yidiler, -di, -ler]*
12. Sunup andan **yimedi** bir nevâle
Turup ol ħ'ânı vahşe iyledi bağş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 40*). [*yimedi, -me, -di]*
13. Bu bir loğma **yimedi** hep yidi vahş
Selim aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [*yimedi, -me, -di]*
14. Tuz etmek **yimez** oldum ben daği uş
Anuñ-çün vahş ile dâ'im yürürem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 60*). [*yimez, -mez]*
15. Ne **yirsin** bu ħarâbe Ėâr içinde
Aña gösterdi zâhid bir pâre ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 18*). [*yirsin, -r, -sin]*
16. Ėarâm olsun **yidügi** nân u ni'met
Eriyçün zâhirâ feryâd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 88*). [*yidügi, -düg, -i]*

17. Yir idi illā Mecnûn ğıdasını
Koyup kendü başındağı belâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 2*). [*yir, -r*]
18. Yidi bir dâne tut gibi anı hâk
Felek anuñ da dürdi defterini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 142*). [*yidi, -di*]
19. Gelüp kim yirse **yisün** rāyegānī
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 64*). [*yisün, -sün*]
20. Niçün **yir** rāyegānī anı her zāğ
İñende meyveye el şunma küstāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34*). [*yir, -r*]
21. Yeg andan ma'nide kelb-i muvāfık
Nice ādem ki nān u ni'metüñ **yir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 107*). [*yir, -r*]
22. Ki genci qor yilana kendü yir hâk
Yi genci qalmasun qalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 65*). [*yi, -*]
23. Ki genci qor yilana kendü **yir** hâk
Yi genci qalmasun qalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [*yir, -r*]
24. Nice **yimişdür** anı kelb-i hūn-h'ār
Çü segbān bu haberden oldı āgāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 34*). [*yimişdür, -miş, -dür*]
25. Ğıdā-yı rūhı bī-kāse **yimişdür**
Yahūd aydur ki göñlün kāseseñ şı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 48*). [*yimişdür, -miş, -dür*]
26. Bu bir loqma yimedi hep **yidi** vahş
Selim aña didi kim ey ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 42*). [*yidi, -*]
27. Dil-i Hamdī gibi olmayasın h'ār
Deñiz gibi o kim kendü tuzun **yir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 135*). [*yir, -r*]
28. Ğıdā h'ān-ı tenümden **yidüm** evvel
Aña kuvvet olur nān ile helvā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 118*). [*yidüm, -dü, -m*]
29. Olurdı cānı cümle yirde bī-derd
Meşel düzen ne hoş şeker **yimişdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 171*). [*yimişdür, -miş, -dür*]
30. Ne **yir** içer ne h'öd uyur şeb ü rüz
Ne ile seyr ider ne şehir varur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 124*). [*yir, -r*]
31. Gelüp kim **yirse** yisün rāyegānī
Fidānlardur bular bir serv-i nāze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 64*). [*yirse, -r, -se*]
32. Baña hiç 'aşq ile töhmet dinür mi
Dağı ben bilmezem 'aşkı **yinür** mi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 6*). [*yinür, -n, -ür*]
33. 'Adūya tiğ tarta dōsta sīm
Ne **yiye** içe ne şabr ide ne h'āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 135*). [*yiye, -ye*]
34. Yimezdi ansuz olursa ta'āmin
Elinden cām-ı şahbā nüş iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 22*). [*yimezdi, -mez, -di*]
35. Velī bī-ḥad idi bağırında qanı
Yir içer ol da āgyāra müdārā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 61*). [*yir, -r*]
36. Kimisi diş biler **yiye** o şehdi
Atası illā ğāyet hışmetinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 52*). [*yiye, -(y)e*]
37. Emek baña **yimek** aña bitidi
Vişāle yoğ imiş sa'y ile çāre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 68*). [*yimek, -mek*]
38. Bilimezdüm bu gün dün **yidügüm** hem
Bilürem sen pedersin ben gulāmiñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 30*). [*yidügüm, -dü, -güm*]
39. Yiyessin tāzī gibi tāziyāne
Saña kim dōne dōne cevri ider devr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 70*). [*yiyessin, -(y)e, -sin*]
40. Virürem qazıyup şamğ-ı dırahtı
Budur loqma baña yāhūd **yirem** ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 57*). [*yirem, -r, -em*]
41. Qatık idinme qanı nāna zinhār
Yidüñ tüt mālını cümle cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 121*). [*yidüñ, -dün*]

1. Süre her cāna taq̄dir-i Hudā'yı
Yiyüp pülād đarbın merd-i meydān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 79*). [*yiyüp, -yüp*]
2. Yimişdür zaḥmı yüz yirde baş elde
Bile yanınca pırān-ı kabîle (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [*yimişdür, -miş, -dür*]
3. Yir āḥir sille-i merki kafası
Nübüvvet mülkine şāh-ı hümāyūn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 134*). [*yir, -r*]
4. Tek ü tāz it **yimedîn** tāziyāne
Bu vîrāndan yire ur yüküñi kaç (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 74*). [*yimedîn, -medîn*]
5. O naḥle el uzatdı nite kim şāḥ
Ruṭab umdı diken **yidi** o bed-ḥ'āḥ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*yidi, -di*]
6. Siḥir zaḥmın **yimiş** āḥüya döndi
Zeneḥdām tenür-ı āteş-i teb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 54*). [*yimiş, -miş*]

yi: Yemek, tüketmek.

1. Ben itdüm anı kim güldi saña il
Yimezdüñ büstānum ḥışşasından (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 77*). [*yimezdüñ, -mez, -dü, -ñ*]
2. Yir idün gerçi vāfir ḡuşşasından
Baña sen bî-ḡaraz yār idün el-ḥaḡ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 78*). [*yir, -r*]
3. Atardı itlere itler **yir** idi
Meger kim bir civān şāhuñ nedîmi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 4*). [*yir, -r*]
4. Ki bu vîrānede n'iyler bu dervîş
Ne **yir** içer ne yirdendür ma'āşı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 7*). [*yir, -r*]

yid-: Çekerek peşinden götürmek, yedeğinde götürmek.

1. Buña urdı alup ol bend ü kaydı
Yidüp gezdürdi anı ḥāne ḥāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 41*). [*yidüp, -üp*]
2. Yürür şan kim delürmiş ṭaḡa düşmiş
Yider 'avret anı boynında urḡan (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*yider, -er*]

yidi: Yedi sayısı.

1. Aña bindi çü kevneynüñ imāmı
Yidi meydānını çarḡuñ bir itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 57*). [*yidi,*]
2. Bu derde irse dermāndan beridür
Yidi ṭasdan geḡen zehr-i helāhil (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 67*). [*yidi,*]

yidi başlu ejderhā-yı ḡūn-vār: Yedi başlı kan dökücü ejderha.

1. Tiz ol kim kār-bān göçmişdür irden
Bu **yidi başlu ejderhā-yı ḡūn-vār** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 77*). [*yidi başlu ejderhā-yı ḡūn-vār,*]

yidi çarḡ: Yedi kat gökyüzü.

1. Şifā-yı derd-i cümle-derd-mendān
Yidi çarḡ emrūñ öñinde figende (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 69*). [*yidi çarḡ,*]

vidür: Yedirmek, yemesini sağlamak.

1. Vefâsuz âdemîniñ kaşdı cāna
Sege seg olup âdem **vidüren** beg (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 65*). [*vidüren, -en*]

yigitlik: Delikanlılık, kahramanlık.

1. Yigitlik âteşinden bir eşerdür
Yigitlik ‘âleminden çün geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 142*). [*yigitlik,]*
2. Yigitlik âteşinden bir eşerdür
Yigitlik ‘âleminden çün geçe merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 143*). [*yigitlik,]*

yigitlik: Gençlik.

1. Yigitlik var idi ma‘zûr olurduñ
Bu kez şimdi kim oldu saña çok yaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 16*). [*yigitlik,]*

yil: Yel, rüzgar.

1. O da **yilden** gelür bir şemme bûdur
Gice gündüz ümîd idindi bâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 28*). [*yiiden, -den*]

yık: Bozmak, tahrip etmek.

1. Dem ola üstüme sāye şala hümā-yı ümîd
Eger esāsını ‘ömrüñ **yıkarsa** devr-i felek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 9*). [*yıkarsa, -ar, -sa*]
2. Nice dil yakdı oda tâb-ı tîğum
Nice il **yıkdı** seyl-i âb-ı tîğum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [*yıkdı, -dı*]
3. Nice dil yakdı oda tâb-ı tîğum
Nice il **yıkdı** seyl-i âb-ı tîğum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 78*). [*yıkdı, -dı*]
4. Beni **yıkmağa** tutmışsın tolu ya
Yıkup bünyādumı vîrân sen itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 38*). [*yıkmağa, -mak, -a*]
5. Beden burcunda boynı tākā beñzer
Yazuğdur ol yüce çârdâkı **yıkma** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 43*). [*yıkma, -ma*]
6. Ki **yıkdı** zelzeleden küh-ı Necd’i
Anı mest itdi eyle şevk-ı nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 164*). [*yıkdı, -dı*]
7. Yıkıldı kaşrı kabri oldu âbād
Ne cem‘i kaldı ‘âlemde ne şem‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 126*). [*yıkıldı, -ıl, -dı*]
8. Ecel gürki aradan kapdı anı
Yıkıldı ravza-i hüsnüñ nihâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 35*). [*yıkıldı, -ıl, -dı*]
9. Yıkma cefâ ile başuñ içün şehâ beni
Yağmacı gözlerüñ ne ‘aceb bî-amân imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 8*). [*yıkma, -ma*]
10. Zamāne **yıkısa** serv-i büstāni
Yirin tûtar bitürse bir fidāni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 19*). [*yıkısa, -sa*]
11. Beden-i burcın **yıkup** vîrâne olmuş
Düşüp şahrâlara dîvâne olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 17*). [*yıkup, -up*]

12. Yıka yağa kımaya hâne vü rāht
Kanı bir şır öleydim pençesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 44*). [*yıka, -a*]
13. Ne ben pendî tütaram ne beni bend
Harâb oldu **yıkıldı** cümle vârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 37*). [*yıkıldı, -ıl, -dı*]
14. Beni yıkmâğa tutmuşsın tolu ya
Yıkup bünyâdumı vîrân sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 39*). [*yıkup, -up*]
15. Harâb itme bu burcî tākı **yıkma**
Mu‘aṭṭar nâfesi müşk-i Hıṭâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 44*). [*yıkma, -ma*]
16. Yıkup cümle binâsın hâk ider ol
Zebân-ı tevbe çün oldu şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 14*). [*yıkup, -up*]
17. Kuluñ miskine rahmet iyler iseñ
Beni **yıkdı** gamuñ vîrâne kıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 89*). [*yıkdı, -dı*]

yıkıl: Devrilmek, çökmek, dağılmak.

1. Beni ma‘mûr iden bünyâd idün sen
Yıkıldı şimdi bünyâdum dirîgâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 57*). [*yıkıldı, -dı*]
2. Kõ **yıkılsun** ki ma‘nide kâfesdür
Helâli öldüğün isterse ‘avret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 86*). [*yıkılsun, -sun*]
3. Çü gencine **yıkıldı** tağulur genc
Vaşîyyet iylersem zinhâr unutma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 72*). [*yıkıldı, -dı*]
4. Yıkılsa tañ mı bünyâd-ı muḥâlif
Odur serd iyleyen ṭab‘-ı zemânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 12*). [*yıkılsa, -sa*]

yıkıl: Parçalanmak, bozulmak, çökmek, târumar olmak.

1. Tahayyür ‘âleminde rikḳat ile
Gönül taḥṭı gibi baḥṭı **yıkıldı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 167*). [*yıkıldı, -dı*]

yıl: Koşmak, seğırtmek.

1. Varup el götürüp itmeye zārî
Yiler yanınca hem kavm u kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 19*). [*yiler, -er*]
2. Ki tâ cem‘ iyleye şem‘ ile bâdı
Degül aña ki biñ **yilse** yıl ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [*yilse, -se*]

yıl: Esmek.

1. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün gönül
Hüy idindi **yilmegi** büyüñla her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 4*). [*yilmegi, -meg, -i*]

yıl: Sene, yıl.

1. Du‘â miḥrâbıdur arz u semâya
Kaçan kim mevsim-i hac irdi ol **yıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 27*). [*yıl,]*
2. Belâ oldu ol iki mübtelâya
Bular bir **yıl** esîr olup bu hâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 133*). [*yıl,]*

3. Gerek sen de urasın şîşeye seng
Seni **yıllar** geçer ol iylemez yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 51*). [*yıllar, -lar*]
4. Baña olmadılar bu dem havâle
Uş on **yıldur** ki sana kulluğ itdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 57*). [*yıldur, -dur*]
5. Er ölse oturırdı iki **yıl** zen
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [*yıl,]*
6. Dil ü cân ‘âleminde kurdı tahtı
Yatup ol hâlet üzre kaldı bir **yıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 175*). [*yıl,]*
7. Gemürmezdi varup anuñ kafâsin
Bu hâlet üzre çünkim geçdi bir **yıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 185*). [*yıl,]*
8. Geçer **yıllar** dilinden geçmez aduñ
O pinhân sen anuñ-çün ‘âleme fâş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 86*). [*yıllar, -lar*]

yıl: Koşmak, seğırtmek.

1. Gice yılduz gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [*yiler, -er*]
2. Didi ey kayd-ı ‘aşka şayd u naħcır
Perişân yıl gibi nice **yilersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 71*). [*yilersin, -er, -sin*]
3. Çün oldı Nevfelî’lerden bürîde
Binüp yile **yiler** eyle şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*yiler, -er*]
4. Öpüp iki gözinden itdi âzâd
Yilüp âhûlar ardınca şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 73*). [*yilüp, -üp*]
5. Ol ilden galle dirdi bu bahâne
Uyup Mecnûn **yiler** boynında urğan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 43*). [*yiler, -er*]
6. Yiler gözden nihân yazıda yolda
Hemân vahşî derisinden izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 52*). [*yiler, -er*]
7. Geçer sana ğam ile mâh u sâli
Bu deñlü kim belâlarda **yilersin** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 93*). [*yilersin, -er, -sin*]
8. Neye irdün ne buldun ne dilersin
Ne bitürdün **yilüp** tağda ovada (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 95*). [*yilüp, -üp*]
9. Yürür **yiler** çemende yile beñzer
Severdi hâste Mecnûn âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 66*). [*yiler, -er*]
10. Dili derdüñle pâre pâre olmuş
Yiler yıl gibi dâ’im lâ-mekândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 127*). [*yiler, -er*]
11. Şabâ gibi **yilerdi** tırmayup Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 194*). [*yilerdi, -er, -di*]
12. Dil uzadurdu gendü leşkerine
Sipâh-ı Nevfel içinde **yilerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 109*). [*yilerdi, -r, -di*]
13. İderler girye ‘âķil-merd olanlar
O zincîre boyun tıutup **yilerdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 47*). [*yilerdi, -r, -di*]
14. Yolında yıl gibi oldı şitâbân
Budur yıl gibi **yilmekden** murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 23*). [*yilmekden, -den*]

yıl: Esmek.

1. Boyı serv-i sehî gibi naẓar-gâh
Hevâsında **yiler** bād-ı şehër-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 140*). [*yiler, -er*]
2. Gice yılduz gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki **yıl** görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 8*). [*yıl,]*

3. Anuñ derdi gamından çekdi renci
Ṭalebde yıl gibi **yildi** vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [*yildi, -dı*]

yil: *Yel, rüzgar.*

1. Gül-i tersin hevāya mā'il olma
Yavuz fitne **yilinden** gâfil olma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 46*). [*yilinden, -in, -den*]
2. Didi ey kayd-ı 'aşka şayd u naḥcîr
Perişân **yil** gibi nice yilersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 71*). [*yil,]*
3. Hâk itmiş anı vaḥşîler turağı
Yili çün âh-ı serd-i mest-mendân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 51*). [*yili, -i*]
4. Yolında **yil** gibi oldu şitâbân
Budur **yil** gibi yilmekden murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 22*). [*yil,]*
5. Yolında **yil** gibi oldu şitâbân
Budur **yil** gibi yilmekden murâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 23*). [*yil,]*
6. Ki tâ cem' iyleye şem' ile bâdı
Degül aña ki biñ yile **yil** ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 25*). [*yil,]*
7. Çerâğuñ başı hûş olmaz **yil** ile
Seferden çün iline râcî' oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 26*). [*yil,]*
8. Vay aña kim yiledür i'timâdı
Buña **yil** bû getirse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 31*). [*yil,]*
9. Hemân **yilden** alur bü-yı nigârı
Naşîbi yârdan geh geh kôkudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 26*). [*yilden, -den*]
10. Vay aña kim **yiledür** i'timâdı
Buña yıl bû getirse ol güzelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 30*). [*yiledür, -e, -dür*]
11. Şavaşa anuñ ile bile bindi
Uçar kuşa binüp **yil** gibi esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*yil,]*
12. Ne âteş katı **yilden** tünd ü ser-keş
Virüñ Leylâ'yı kon ceng ü cidâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 24*). [*yilden, -den*]
13. Ayağa şaldı kime urdısâ dest
Süleymân gibi **yilden** bindüğü at (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 167*). [*yilden, -den*]
14. Buyurdı yüz yavuz divâne dîve
Ki her biri od olup **yile** bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 15*). [*yile, -e*]
15. Eşekden düşe ya bine eşege
Eser **yildür** uçar kuşdur hevâyi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 145*). [*yildür, -dür*]
16. Şusuzlıktan varur ḥâli ḥarâba
Yile söykenme vü şuya ṭayanma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 175*). [*yile, -e*]
17. Aña da katı **yiller** oldu buyruk
Anuñ-çün biz kıldurduk dün şavaşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 148*). [*yiller, -ler*]
18. Vefâsuz Nevfel'e hicv ırlar idi
Ne **yil** kaldı ne yir ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [*yil,]*
19. Çün oldı Nevfeli'lerden bürîde
Binüp **yile** yiler eyle şitâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*yile, -e*]
20. Ne yüz var yüzüne bakmağa ḥânum
İşigünden ne **yil** kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 77*). [*yil,]*
21. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne **yil** kim senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 79*). [*yil,]*
22. Dönüp qahrı **yili** Mecnûn'a esdi
Esüp şavurdu evvel irdi nâ-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 18*). [*yili, -i*]
23. Anuñ derdi gamından çekdi renci
Ṭalebde **yil** gibi yildi vü esdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 7*). [*yil,]*

24. Gören vehm ider ol şürîde hâli
Vücûdî bir nefes **yıl** gibi ol da (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 51*). [*yıl,]*
25. Yavuz ad ile geçse şadı yokdur
Zemân-ı ‘ömr egerçi **yıl** gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 117*). [*yıl,]*
26. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile uymaz gidüp dâne yirinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 99*). [*yile, -e]*
27. Biter hâşıl anuñ-çün her birinden
Gider uyup şamân **yile** yabâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 101*). [*yile, -e]*
28. Baña sen ter gül idün ben saña seng
Sen esdürmezdüñ üstümden yavuz **yıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 75*). [*yıl,]*
29. Diyâr-ı yâre uğradı güzeste
Geçerken **yıl** gibi gördi o mañzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 9*). [*yıl,]*
30. Kāvî **yıl** gibi esdi rāh bî-rāh
İder şahrâda mestâne sürüdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*yıl,]*
31. Yügürse **yıl** yürise şu ağışlu
Çemende oynanın çâpük tarab-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 62*). [*yıl,]*
32. Yürür yiler çemende **yile** beñzer
Severdi hâste Mecnûn âhuvânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 66*). [*yile, -e]*
33. Dili derdünle päre päre olmuş
Yiler **yıl** gibi dâ’im lâ-mekândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 127*). [*yıl,]*
34. Girüp toprağa âhîr yilden indi
Cihânda ‘ömr-i âdem olmasa **yıl** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 115*). [*yıl,]*
35. Geçer **yıl** sen düşersin âhîr-i kâr
Nice yile uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 120*). [*yıl,]*
36. Ki **yıl** kaldı avuçda gözde toprak
Dile dâğ urma dînâr u diremden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 122*). [*yıl,]*
37. Girüp toprağa âhîr **yilden** indi
Cihânda ‘ömr-i âdem olmasa yıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 114*). [*yilden, -den]*
38. Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
Şular kim bu cihânda **yile** bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 113*). [*yile, -e]*
39. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafâsı
Tur ey gâfil **yile** söygenme zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [*yile, -e]*
40. Geçer yıl sen düşersin âhîr-i kâr
Nice **yile** uyan düşdi çü yaprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 121*). [*yile, -e]*
41. Bu **yıl** üzre tutar ‘âlem karârı
Toğurmadı bu gerdün bir sitâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 160*). [*yıl,]*
42. Kâfâ döndürdügidir hâlka her dem
‘Aceb **yıldür** bu devr-i rûzgârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 159*). [*yıldür, -dür]*
43. Ecel **yili** anıñ-çün iyledi âh
Turunca döndi çün sib-i gül-âbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 60*). [*yili, -i]*
44. Ne yire varayın âvâre kaldum
Yile vardı dirîgâ şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 89*). [*yile, -e]*

yıl aldı: *Yel aldı, rüzgar uçurdu, ortadan yok oldu.*

1. Yıl aldı ya bir avuç hâk-i râhuñ
Üzüldi gülşenüñden tut ki bir gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 46*). [*yıl aldı,]*

yıl gibi es: *Çok hızlı gitmek, gelmek.*

1. Koyup anı geçüp yıl gibi esdi
Varup ‘Âmir iline ol seferden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 110*). [*yıl gibi es, -di*]

yıl gibi geç: *Yel gibi geçmek, çok hızlı geçmek.*

1. Hemân-dem kavmine cân atdı gitdi
Geçüp yıl gibi nice kûh u hāmûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 41*). [*yıl gibi geç, -üp*]
2. Anuñçün yıl gibi geçmezdi şafâsı
Tır ey gâfil yile söygenme zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 118*). [*yıl gibi geç, -mez, -di*]

yıl ol: *Yel olmak. II Kalıcı olmamak.*

1. Aña bir dem gibi geçmezdi biñ yıl
Yıl olmasa eger ‘ömrüñ binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 117*). [*yıl ol, -ma, -sa*]

yılan: *Sürüngeylerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan, yılan.*

1. Yılan sevmedügi yarpuz idüm ben
Beni yolup yabâna atdı düşmen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 60*). [*yılan,]*
2. Mağall-i rāhata gavgā yirinden
Gicenüñ çün kara **yılanı** kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 5*). [*yılanı, -ı*]
3. Yılan olduñ çü irdi subh-ı Dahhāk
Gice yanumca yār idüñ muvāfık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 192*). [*yılan,]*
4. Yılan gibi şokar bāzār içinde
Yılāndur ol degüldür merd-i çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 62*). [*yılan,]*
5. Ki genci kor **yılana** kendü yir hāk
Yi genci kalmasun kalbünde tozı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 64*). [*yılana, -a*]
6. Yılana yaraşur çün hāk rüzî
Var ey serv ol çemende tütma menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 66*). [*yılana, -a*]
7. Yalan ile **yılanda** cem‘ ider genc
Tāma‘da mūra beñzer mār içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 60*). [*yılanda, -da*]
8. Yılan gibi şokar bāzār içinde
Yılāndur ol degüldür merd-i çālāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 63*). [*yılāndur, -dur*]
9. Bulursın ejdehā farkında cāyuñ
Yılan farkında ‘ayş itmek yalandur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 81*). [*yılan,]*

yılduz: *Yıldız, ışıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri.*

1. Ayağun tozına hep muntazırdur
Felek kim niçe rüşen **yıldızu** var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 19*). [*yıldızu, -ı*]
2. Ziyâsı her ne deñlü olsa vâfir
İrişmez aya **yılduz** ferri zâhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 72*). [*yılduz,]*
3. Gice **yılduz** gibi yummaz gözini
Yiler gündüz ki yıl görmez tozını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 7*). [*yılduz,]*
4. Cihân şan kara ağ ile büründi
Felek **yılduzları** döndi çerāğa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 3*). [*yılduzları, -lar, -ı*]
5. Mu‘athtar hem münevver oldu âfāk
Okur **yılduz** zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 17*). [*yılduz,]*

6. Cemâlün ayı ser-gerdân idüpdür
Gözün her **yıldızuñ** hayrân idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 40*). [*yıldızuñ, -uñ*]

yılduz: Yıldız, ışıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri. // Baht, talih, kader.

1. Güneşsin yirde gögde **yılduzuñ** var
Niçün hâkiler ile olasın yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 69*). [*yılduzuñ, -uñ*]
2. Ne yirde gökde rüşen **yılduzı** var
Eve varsa düşer gâvğâ-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 12*). [*yılduzı, -ı*]
3. Gerekdür endekiyle de de sitâre
Meger kim **yılduzum** gögde Zühâldur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 71*). [*yılduzum, -um*]
4. Ki her yirde her işüm pür-âleldür
Yañıldum yirde gökde **yılduzum** yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 73*). [*yılduzum, -um*]

yile var: Yele varmak, rüzgâra karışmak, yok olup gitmek.

1. Hevâñ odında yile vardı bâğum
Naşîb hâr u hasdur dâmen-i gül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 44*). [*yile var, -dı*]
2. Bu âteşden yile vardı Süleymân
Ki hüküm ü hikmet ile gitse bu derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 50*). [*yile var, -dı*]

yile vir: Heba etmek, havaya gitmek, boşa gitmek, savurmak.

1. Ki degmen il katında bir şamana
Şavurduñ yile virdüñ hırmenümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 33*). [*yile vir, -dü, -ñ*]
2. Niçün yile virürsin hırmenüñi
Gönilerken göñül cândan yüzüñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 52*). [*yile vir, -ür, -sin*]
3. Ğam irdi yile virdi irmedüñ sen
Çü ilden göz çıka derd-i ‘amâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 62*). [*yile vir, -di*]
4. Ki virem cânımı yoluñda yile
Nesîm-i küyuñ alup bu nişârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 134*). [*yile vir, -em*]
5. Nice dirmek tağıtdum yile virdüm
Esen ğal sen beni şayd iyledi mevt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 26*). [*yile vir, -dü, -m*]
6. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüñün göñül
Hûy idindi yilmegi büyüñla her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [*yile vir-, -düg, -in*]
7. Yile virse qarârın bād-ı endüh
Muķırr olmazdı aña illa ol küh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 23*). [*yile vir-, -se*]
8. Ruḡ-ı Leylî götürmiş perde-dârı
Dil-i Mecnûn yile virmiş qarârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 24*). [*yile vir-, -miş*]
9. Ruḡ-ı Leyli yile virmiş hicâbın
Dil-i Mecnûn oda yakmış kebâbın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 27*). [*yile vir-, -miş*]
10. Yakup şabrı yile virdi qarârı
Yürür âvâre yok âğyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 16*). [*yile vir-, -di*]

yile yile: Koşa koşa.

1. Çerâğın gördüğü dem yana gibi
Gider ol mest ü bî-hûd **yile yile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 57*). [*yile yile,]*

2. Fiğân u nâle ile iyledi geşt
Gezer efgân ile ol **yile yile** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 67*). [*yile yile,]*

yimek: *Yemek yeme işi, yemek.*

1. Kızardı ‘ayş ile perverde verdi
Çü rāḥat buldı giymekden **yimekden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 3*). [*yimekden, -den]*
2. Tuz etmek bulsam anlara virürem
Yimek hırşından oldı çün tenüm dūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 63*). [*yimek,]*
3. Yimekden uyḥudan itmişdi ḥālī
Velī miskîn Selām’uñ şorma ḥālin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 204*). [*yimekden, -den]*

yimek içmek: *Yeme içme.*

1. Yimek içmek ğamından iyledi pāk
Çü gördi ol civân kim bu ciger-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 122*). [*yimek içmek,]*

yimiş: *Meyve.*

1. Yimişi âdem oğlunuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz sepeddür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 25*). [*yimişi, -i]*
2. Yimişi âdem oğlunuñ veleddür
Veled olmasa **yimişsüz** sepeddür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 26*). [*yimişsüz, -süz]*
3. Yimişüñ göynüdi sen daḥi ḥāmsın
Niçün bir gün beni yād iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 74*). [*yimişüñ, -üñ]*

yiñ: *Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı.*

1. Yiñinden tâze kıan oldı revāne
Ne nişter ḍarḇı var ne bir bahāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 53*). [*yiñinden, -in, -den]*
2. Elinde nūşı var **yiñinde** nīşi
Hemişe döndügi bu çarḥ-ı ‘ālem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 156*). [*yiñinde, -i, -nde]*

yine: *Bir daha, tekrar, gene.*

1. Yapuşdı dōstunuñ destine ol dem
Yine tecdid olundu ‘ahd-i muḥkem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 34*). [*yine,]*
2. Be-şüret ol şevāba cehd iderdi
Be-ma’ni **yine** yiñi ‘ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 36*). [*yine,]*
3. Çü Mecnûn’ı bu ḥile iyledi şād
Yine bir dürlü āle itdi bünyād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 44*). [*yine,]*
4. Yarındası **yine** şüret bayāğı
Nemed-puş u gedā elde ṭayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 45*). [*yine,]*
5. Çü kaldı bī-bahāne rāy-ı Mecnûn
Yiñilendi **yine** sevdā-yı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 60*). [*yine,]*
6. Çün ölem **yine** anuñ mürdesi kıł
İki ‘ālemde ‘aşḫ olsun baña dīn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 34*). [*yine,]*

7. Yatur Mecnûn düşüp bir yana ‘uryân
Yine anı iletti hânesine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 37*). [yine,]
8. Yine âşüfte olayın ço bārī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 34*). [yine,]
9. Yine gönderdi ayağı toziyle
Ki ey gâfil kabîle irdi hîzûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 44*). [yine,]
10. Ya yolından gidüñ ya garğa virdi
Yine Nevfel çün aldı bed cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 49*). [yine,]
11. Cihân kim şeb libâsın **yine** giydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 1*). [yine,]
12. Qodı nevmîd anı **yine** sitâre
Şular kim bî-vefâdan ‘ahd umarlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 170*). [yine,]
13. Yalan olduñ çün irdi subh-ı sâdık
Bükülmiş ipi **yine** penbe itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 195*). [yine,]
14. Yine cânına geldi itdügi âl
Şular kim meyve-i hikmet yimişler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 18*). [yine,]
15. Yine oldu münevver şeb-çerâğı
Yirinden tırdu ol divâne-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 4*). [yine,]
16. Yine çün sebze-zâr-ı pür-ğarâ’ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 1*). [yine,]
17. Qasâ’id nazm iderdi iyleyüp âh
Yine çün hâtifi şubhuñ dem urdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 107*). [yine,]
18. Yine kaçdı tekellûf ‘âleminden
Gezerken bir gün ol eţrâf-ı deşti (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 6*). [yine,]
19. Elüm tüt pâyâ düşdüm ben kemîne
Yine uğraya yoluñ çün bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [yine,]
20. Nedür bu mübtelâya **yine** bu cevır
Ki yükletdüñ za’ife bunca bārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 46*). [yine,]

yine: Sonunda, sonuç olarak, neticede.

1. Yine ‘aklı gelüp tırınca Mecnûn
Yalanından ol utanmaz utandı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 88*). [yine,]

yine: Her zaman olduğu gibi.

1. Zer-efşân itdi **yine** verd-i zerdi
Cihân yüzi kızıl gül gibi güldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 2*). [yine,]

yiñi: Yeni, şimdi.

1. Be-şüret ol şevâba cehd iderdi
Be-ma’nî yine **yiñi** ‘ahd iderdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 36*). [yiñi,]
2. Belâsı **yiñi** vü eski pelâsı
Yiñi **yiñi** belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [yiñi,]
3. Belâsı yiñi vü eski pelâsı
Yiñi yiñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [yiñi,]
4. Belâsı **yiñi** vü eski pelâsı
Yiñi **yiñi** belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [yiñi,]
5. Yiñi yüz şuyı virmiş ravza havza
Kenâr-ı havza varup ol ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 18*). [yiñi,]

6. Yiñi dil-dârınuñ tâze nigârı
Kaını ol diz-be-diz olup oturmak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 10*). [yiñi,]
7. Yiñi miñnetde eski töresinde
Baķup meyl iyledi Mecnûn o pire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 82*). [yiñi,]
8. Yiñi sevdâ ile ser-geşte gitdi
Semâ' u raķs ile çün çerh-ı gerdân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 4*). [yiñi,]
9. Yanınca şîr ü vaķş ol şîr-i merdân
Yiñi cinnet yiñi sevdâ yiñi baĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [yiñi,]
10. Yanınca şîr ü vaķş ol şîr-i merdân
Yiñi cinnet **yiñi** sevdâ **yiñi** baĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [yiñi,]

yiñi: Yeni.

1. Belâsı **yiñi** vü eski pelâsı
Yiñi **yiñi** belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 9*). [yiñi,]
2. Belâsı yiñi vü eski pelâsı
Yiñi yiñi belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [yiñi,]
3. Belâsı **yiñi** vü eski pelâsı
Yiñi **yiñi** belâlar mübtelâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 10*). [yiñi,]
4. Yiñi tiz iĝne gūyâ eski beze
Kaışıdı ol iki ‘ummân çekişdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 38*). [yiñi,]
5. Felek Mecnûnı düşdi **yiñi** derde
Anuñ-çün gözlerin yummaz seķerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 2*). [yiñi,]
6. Yiñi sevdâda ol gice müsâfir
Yürürdi ol belâ Mışı hırûşân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 6*). [yiñi,]
7. Uçup zâĝ urdı cânına **yiñi** dâĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 76*). [yiñi,]
8. Benüm-çün dil seni ĝam yiye şandı
şu resme sevdüñ ol **yiñi** nedimi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 37*). [yiñi,]
9. Ki gelmez göñlüñe yâr-ı kâdim
Yiñi yâr ile çün olduñ hem-âĝûř (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 39*). [yiñi,]
10. Yanınca şîr ü vaķş ol şîr-i merdân
Yiñi cinnet **yiñi** sevdâ **yiñi** baĝ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 7*). [yiñi,]

yiñi ay: Yeni ay. II Sevgili.

1. Nihân itdi adû sen yiñi ayı
Demidür olasın ĝün gibi peydâ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 106*). [yiñi ay, -ı]
2. Delüye virmege ol yiñi ayı
Rızâ ile ĝüli kim vire bâde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 88*). [yiñi ay, -ı]

yiñi yiñi: Yeni yeni.

1. Yiñi yiñi belâdan şayru Mecnûn
Isuz virâneler mihmânı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 4*). [yiñi yiñi,]

yiñilen-: Yenilenmek.

1. Çü kaldı bî-bahâne rây-ı Mecnûn
Yiñilendi yine sevdâ-yı Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 60*). [*yiñilendi, -di*]

yir: Yerini tutmak üzere.

1. Yire soğa yerindürüp **yirinde**
Vücüdüm derde şabr için olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 12*). [*yirinde, -i, -n, -de*]

yir: Toprak, zemin, yeryüzü.

1. Göğî kılduñ müzeyyen encüm ile
Yiri itdüñ müşerref merdüm ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 26*). [*yiri, -i*]
2. Yire kıosa güzel düşından anı
İrerdi göge ağlayup figâmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 83*). [*yire, -e*]
3. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi saçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 92*). [*yire, -e*]
4. Tolu mânendi başlar **yire** yağdı
Götürdü gövdeyi kan seyli taşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 92*). [*yire, -e*]
5. Yire yağmur yerine kan yağardı
Yatur cândan ten ü tenhâ bedenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 184*). [*yire, -e*]
6. Giderdi nice fersah yire hayli
Her at kim cüşü **yiri** şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 87*). [*yiri, -i*]
7. Yürekler oynadur tenlerde maşşûs
Atuñ oynaduğı **yir** şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 19*). [*yir,]*
8. Ki her **yirde** her işüm pür-ñaleldür
Yañıldum **yirde** gökde yılduzum yok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 73*). [*yirde, -de*]
9. Anuñ-çün hâşıl olmaz anda dâne
Ola çün dânenün **yirde** şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 103*). [*yirde, -de*]
10. Müşerref ola senden gülşen ü bağ
Ayağ altında hâk ol nitekim **yir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 111*). [*yir,]*
11. Saña anda ne menzil kôr ne me'vâ
Sefer ehli iseñ tır yatma **yirden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 75*). [*yirden, -den*]
12. Meger kim hâste olmuşdur seherden
Anuñ-çün **yire** başmağa ayağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 23*). [*yire, -e*]

yir: Yer, bölge, mahal.

1. Yiri taht-ı du'ānuñ āsmāndur
Bitürse bitdüğü gözden nihāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 39*). [*yiri, -i*]
2. Tırup Mecnûn **yirinden** mest ü medhûş
Bu resme nevha iylər di kılup cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 11*). [*yirinden, -i, -(n)den*]
3. Olup yaşduqla döşek hâre vü hâr
Yiri hâk ü ğubâr u çehre hâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 17*). [*yiri, -i*]
4. Yir olsun halka-i yâra kulağum
Baña dirler ki kô ğavġâ-yı 'aşkı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 66*). [*yir,]*
5. Gülerken şem' gibi ğirye itdi
Yirinden atılup çün halka-i mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 59*). [*yirinden, -i, -n, -den*]
6. Nice **yirden** kuşandı nitekim nây
Egerçi çeng-veş ğamdan bili ğam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 42*). [*yirden, -den*]

7. İletdi hāne-kāh-ı şeyhe ser-mest
Didi cān-ı peder yüz sür bu **yire** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 83*). [*yire, -e*]
8. Kâra kullukçısıdur kapusunda
Yiri göz gibi mihrâb içre dâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 27*). [*yiri, -i*]
9. Anı gördi yatur ser-mest ü medhüş
Hârâb olmuş yatur **yiri** hârâbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 97*). [*yiri, -i*]
10. Nice mazlûm vardur devr içinde
Yirinden mâhînüñ tâ peyker-i mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 33*). [*yirinden, -i, -(n)den*]
11. Yiri vîrâne hâlvet zikri Hâk'dur
Çün oldı yâ Kerîm evrâd-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 54*). [*yiri, -i*]
12. Giderdi nice fersah **yire** hayli
Her at kim cüşî yiri şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 86*). [*yire, -e*]
13. Yirinden şıçradı çün div-zâde
Çukalın giydi tiğın çekdi defî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 4*). [*yirinden, -i, -n, -den*]
14. Mağall-i râhata ğavġâ **yirinden**
Gicenüñ çün kâra yılanı kaçdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 4*). [*yirinden, -i, -n, -den*]
15. Ol evvelki savaş **yirine** irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 52*). [*yirine, -i, -n, -e*]
16. Yimişdür zahmı yüz **yirde** baş elde
Bile yanınca pîrân-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [*yirde, -de*]
17. Vefâsuz Nevfel'e hicv ırlar idi
Ne yil kaldı ne **yir** ne il vilâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 9*). [*yir,]*
18. Bu nûr içredür anuñ **yiri** zulmet
Tenüñ ol resme nâzik-ter bedendür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [*yiri, -i*]
19. Ki ben yitdüm **yirümde** kaldı 'aşkuñ
Çü bende kalmadı benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [*yirümde, -ü, -m, -de*]
20. Mûsâfir olmaz ana merd-i 'âkıl
Niçün itmezsin ol **yirden** girizi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 85*). [*yirden, -den*]
21. Yirinde ağır olur taş dimişler
Yile uymaz gidüp dâne **yirinden** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 99*). [*yirinden, -i, -(n)den*]
22. Yirün 'âlemeddür 'âlem gibi ol
Çü Âdem aşlıdur zât-ı şerîfüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 142*). [*yirün, -ün*]
23. Çü **yir** vîrân ola olmaz hârâcı
Anuñ kim bârî yok çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 78*). [*yir,]*
24. Yatursa yaşdanur âhû koline
Çü bir **yir** bezm-ġâh-ı şâh olurdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 45*). [*yir,]*
25. Ėatına varamazdı kimse anuñ
İcâzetsüz o **yire** gelse bir yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 53*). [*yire, -e*]
26. Bir arada yazılmış Leylî Mecnûn
Yirinden el urup ol nakşî aldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 11*). [*yirinden, -i, -(n)den*]
27. Ėomadı döstlık sevgüsine **yir**
İlüñ gendüm-nümâ vü cev-fürüşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 32*). [*yir,]*
28. Elüm tüt pâyâ düşdüm ben kemîne
Yine uğraya yoluñ çün bu **yire** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [*yire, -e*]
29. Sikender teşne-leb çün vire cānı
Senüñ bensüz **yirün** küh u beyâbān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 195*). [*yirün, -ün*]
30. 'İtābuñ âteş iyeler yirin anuñ
Yiri od olmasun mı ol ġaribüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 25*). [*yiri, -i*]
31. 'İtābuñ âteş iyeler **yirin** anuñ
Yiri od olmasun mı ol ġaribüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 24*). [*yirin, -in*]
32. Yiri virāndur ammâ ġalbi ma'mûr
Ėarıřmaz ġalkâ dâ'im 'uzlet iyeler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*yiri, -i*]
33. Niçün terk iyleyüp geldüñ maġāmuñ
Didi kim geldüğüm **yir** şehri-i Bağdād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 41*). [*yir,]*

34. Olurdi cânı cümle **yirde** bî-derd
Meşel düzen ne hoş şeker yimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 170*). [*yirde, -de*]
35. İşüm hoş gelmedin **yirüñe** hoş var
Bir iki gün ki miñnetde geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 98*). [*yirüñe, -üñ, -e*]
36. Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
Meşeldür varduñ **yir** çün ola kör (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 21*). [*yir,]*
37. Yiri endühdan Mecnûn gibi küh
Severdi ‘emmüsinüñ duñterin ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 10*). [*yiri, -i*]
38. O genc-i hüsnî gömdiler **yirine**
Melâhat meyvesiyken ol gül-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 140*). [*yirine, -i, -(n)e*]
39. Ne **yire** varayın âvâre kaldum
Yile vardı dirîgâ şem‘-i tâbân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 88*). [*yire, -e*]
40. Riyâz-ı cennet-i me‘vâ **yiridür**
Didi bunı vü kodı dest-ber-dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 154*). [*yiridür, -i, -dür*]
41. Yirüñ olsun hemîşe beyt-i ma‘mûr
Hudâ kandil-i ‘arş itsün revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 146*). [*yirüñ, -üñ*]
42. Yirüñ añduñ revân olduñ cinâne
Güzel tûbâ idi kadd-i hırāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 150*). [*yirüñ, -üñ*]
43. O **yirde** buldılar mı ki vişâli
Gice çün kim dehân-ı nâfe açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 14*). [*yirde, -de*]
44. Yakîn gelmezdi giñ **yirde** kalurdi
Yarım gün yatdılar ol iki bî-hüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 100*). [*yirde, -de*]

yir: Bir şey veya şahıs yerine geçmek, onun işini görmek.

1. Bitürür ot **yirine** tîğ-i tîzi
Ol oğ kim bî-amândur irse cânê (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 86*). [*yirine, -i, -n, -e*]

yir: Lüzum, gerek.

1. Firâk u vaşla aşlâ kalmadı **yir**
Gül-i hüsnüñ hemîşe hānde itsün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 54*). [*yir,]*

yir içer: Yiyip içmek, sıkı dost olmak.

1. Bedîhî şî‘r ü nâzûk ter-terâne
Yir içerdi anuñla hoş geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 67*). [*yir içer, -di*]

yir tut: Bir yeri mesken tutup yerleşmek.

1. Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
O kim gayr etmegine kelb olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 136*). [*yir tut, -ma, -dı*]

yirde gögde: Yerde gökte.

1. Güneşsin **yirde gögde** yılduzuñ var
Niçün hâkiler ile olasın yār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 69*). [*yirde gögde,]*

yirde gökde: Yerde, gökte; her yerde.

1. Ne **yirde gökde** rüşen yıldızı var
Eve varsa düşer ğavġa-yı pende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 12*). [*yirde gökde,]*

yirden tır-: Ayaġa kalkmak.

1. Revân yirden tırup ol serv-reftâr
Didi üftâdesine düşme ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 31*). [*yirden tır-, -up]*

yire atıl: Hızlıca yere inmek.

1. Zihî tâlî' ki sîmurġ oldu şaydum
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 49*). [*yire atıl, -dı]*

yire düş: Yere düşmek.

1. Yire düşüp yitürdi kendüzini
Göründi Leylî'ye çün hâl-i Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 68*). [*yire düş, -üp]*

yire düş-: Yere düşmek, yere devrilmek, yere serilmek.

1. Nice bir yürüyem şürîde şeydâ
Bu resme nâle idüp yire düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 109*). [*yire düş-, -di]*
2. Ki şol üftâde â'mâ düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam đarîre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 29*). [*yire düş-, -di]*

yire sok: Birini türlü yönlerden eleştirerek onu çok aşağılayıcı bir duruma düşürmek.

1. Yire soġa yerindürüp yirinde
Vücüdüm derde şabr için olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 12*). [*yire soġ, -a]*

yire ur: (bir nesneyi) yere atmak.

1. Yaġa yırtup yire urdı 'imâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 20*). [*yire ur, -dı]*
2. Tek ü tâz it yimedîn tâziyâne
Bu vîrândan **yire ur** yüküni kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 75*). [*yire ur,]*

yire ur: Yere vurmak, kırmak, parçalamak, atmak, yok etmek.

1. Nice âteş olasın ey ġazab-nâk
Yire ur şöhretün tablın kucakdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 97*). [*yire ur,]*

yiri: Layıktır, münasıptır.

1. Yiridür ger olursa menzili nār
Nice hārı ki besler sāye-i gül (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 28). [yiridür, -dür]

yiriöp: Yeri öpmek, birinin huzurunda eğilmek.

1. Varup Nevfel öñinde öpdi yiri
Kefen boynında yüz yirde baş elde (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 56). [yiriöp, -di]

yirin tut-: Yerini tutmak, yerine geçmek.

1. Zamāne yıksa serv-i büstānı
Yirin tutar bitürse bir fidāmı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 20). [yirin tut-, -ar]

yirinde: Olduğu yerde, yerinde.

1. Yirinde sen esen ƙal saña cānı
Diseñ ammā şahih idi kemālūñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 38). [yirinde,]
2. Açup dürci **yirinde** hārc iderdi
Eger gevher-şināsa düşse gevher (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 16). [yirinde,]

yirinde: Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere, karşılığında.

1. Şu **yirinde** ciger ƙanın içerde
Bilüp yārānı vü ƙavmi bu rāzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 6). [yirinde,]
2. Saña cānı sen ol **yirinde** bākī
Çü Mecnûn'a irişdi bu nevāle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 22). [yirinde,]

yirinde: İyi, yeterli; uygun, gerektiği biçimde.

1. Yig andan girye vü efgān u zārī
Ƙaçan kim hānde olmaya **yirinde** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 11). [yirinde,]

yirinden kop-: Yerinden kopmak, ayrılmak.

1. Eger çengālūñ olursa ser-i kāf
Yirinden ƙopa çekseñ ƙulle-i Ƙāf (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 26). [yirinden ƙop-, -a]

yirinden tur: Yerinden kalmak, ayağa kalkmak.

1. Hôş āyine veli jeng iylemiş hūn
Yirinden tūrdu güyā düd-ı āteş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 7). [yirinden tūr, -dı]

2. Yine oldu münevver şeb-çerâğı
Yirinden tırdı ol divâne-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 5*). [*yirinden tır-, -dı*]
3. Yirinden tırdı çün serv-i hırāmân
O kelbün ayağına düşdi giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 119*). [*yirinden tır-, -dı*]

yirine: Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere, karşılığında.

1. Gören ol gâbğabı olurdu ser-mest
Keserdi hem turıncı **yirine** dest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 14*). [*yirine,*]
2. Ne hâşıl yağsa yağmur **yirine** dür
Bu atdukça suhan tırini küstâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 70*). [*yirine,*]
3. Yirine derd ü gam tölmiş gidüp hüş
Varup yanına yap yap rıkkat ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 60*). [*yirine, --i, --(n)e*]
4. Dilinden söz **yirine** dürr saçdı
Ki gördüm dün fülân yirde şehir-gâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 48*). [*yirine,*]
5. Gidüp Mecnûn **yirine** töl-di Leylî
Kasâ'id nazm idüp medh-i vefâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 10*). [*yirine,*]
6. Yahûd nergis gözi degdi o bâğa
Götürüp altın üsküfi **yirine** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 47*). [*yirine, --i, --(n)e*]

yirine gel-: Gerçekleşmek, yapmak.

1. Konuklandı ve lime oldu sâdât
Yirine geldi her âyîn ü âdât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 108*). [*yirine gel-, -di*]

yirt: Yırtmak, parçalamak.

1. Üşüp **yırtarlar** idi şanki cellâd
Bu da'vet etse görüp âşinâyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 54*). [*yırtarlar, -ar, -lar*]
2. Ki âhuñ dūdesi olmuş pür-âzer
Niçün **yırtup** yüzün iyilersin âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 23*). [*yırtup, -up*]
3. Yüzünü **yırtana** māl u ni'am vir
Müdārâ kıl müdārâ 'âlemdir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [*yırtana, -an, -a*]

yırtıcı: Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan (hayvan).

1. Siba'dan **yırtıcı** hüyn giderdi
Kâtında şîr ile âhū barışdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 36*). [*yırtıcı,*]

yırtıl: Yırtmak, parçalamak.

1. Zemîn **yırtılmayınca** gülşen olmaz
Şu kim gönlin hemîşe kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 56*). [*yırtılmayınca, -ma, -yınca*]

yirüñde yatmağ: Olduğu yerde sabit kalmak.

1. Yirüñde yatmağ öğren dāğ gibi
Ġam odına şu şaçmak senden olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 140*). [*yirüñde yatmağ,]*

yit-: YetiŖecek miktarda veya derecede olmak, kâfi gelmek.

1. Nevâle ‘aŖıŖ-ı miskine ħâl-i nâle **yiter** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 1*). [*yiter, -er]*
2. Nevâ vü ni‘met olur mı ‘aceb bu ħâle **yiter**
Rağıb ħavfı ile zâ‘il itmezem ġamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 2*). [*yiter, -er]*
3. Çü ‘ömrümün güneŖi vağt ile zevâle **yiter**
Ĥavâle iylemesün baňa tıĖı düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [*yiter, -er]*
4. Ĥayâl-i ġamzesi yâruñ baňa ħavâle **yiter**
Ĥasûd diŖ bileme ħanum içmege Ŗabr it (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 6*). [*yiter, -er]*
5. Kim ħanum içmege la‘lindeki piyâle **yiter**
Bu ħaste câne ne ħâcet ki ġürz-i ħahr urasın (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 8*). [*yiter, -er]*
6. Zamâne depmesi geh geh ser-i sıfâle **yiter** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 10*). [*yiter, -er]*
7. Ėapuñdur ħalka miğrâb-ı münâcât
Ėamu tâlib **yiter** ma‘lûba senden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 3*). [*yiter, -er]*
8. Yiter söyünmege başda hevâsı
Sarây-ı dîni âbâd iyleyen ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 50*). [*yiter, -er]*
9. Yiter insâna neng ü ‘âr-ı duğter
ĤuşûŖâ kim ola duğter bed ağter (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 87*). [*yiter, -er]*
10. Ėaçan çeŖm-i nigâr olsa murâduñ
Yiter manzar gözüñe ‘aynı Ŗâduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 74*). [*yiter, -er]*
11. Düzüp seyyidlere lâıığ belekler
Yidüb mağmiller önince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*yidüb, -üp]*
12. Düzüp seyyidlere lâıığ belekler
Yidüb mağmiller önince yedekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 42*). [*yidüb, -üp]*
13. Baňa kıble **yiter** didâr-ı yârum
Peder baňa ne ħâcet kim ola yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 188*). [*yiter, -er]*
14. ŖadâĖatda **yiter** ol fitne câna
Bir iŖi it diseñ itmez urıŖur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 70*). [*yiter, -er]*
15. Yiter bî-kâr olmak baňa piŖe
O bülbül kim ħafesde Ėta mesken (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 82*). [*yiter, -er]*
16. Yiter saňa cihânda meyl-i Leyli
Ne atañı anañı yâd idersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 8*). [*yiter, -er]*
17. Yiter ‘uŖŖâka vaŖl-ı ‘âlem-i dil
Beni senden ayırdı çarĖ-ı ġaddâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 222*). [*yiter, -er]*
18. Dilümde ‘aŖıñ arturdu ħarâret
Baňa ma‘nî **yiter** Ŗûret gerekmez (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 47*). [*yiter, -er]*
19. Saňa cevritdi sürersin Ŗafâyı
Didi kim baňa **yitmez** mi teselli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 39*). [*yitmez, -mez]*
20. Baňa ħil‘at **yiter** sevdâ-yı düdum
Ŗafâsı ‘aŖıñ ol dem olur pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 32*). [*yiter, -er]*
21. Yiter bir ayda bir kez nefsüme Ėut
Çün olmadum Ėuz etmek gözlere ĖuŖ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 58*). [*yiter, -er]*
22. Yiter âyineye ħil‘at cilâsı
Eger kim olmaya âyine ‘üryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 176*). [*yiter, -er]*
23. İçürdün ħaste mûra zehr-i mâri
Yiter mûr-ı za‘ife çarb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 49*). [*yiter, -er]*
24. Yunup Ėitmedi ħalbinden ġubârı
Çü **yitdi** gevherine hem terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 29*). [*yitdi, -di]*

25. Sebeb olma ayanmağı ayağı
Gücüm **yitdükce** itdüm hâli i'lâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 83*). [*yitdükce, -dükce*]
26. Gücüm **yitse** varurdum hizmetine
Selim anuñ bakup bu asretine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 38*). [*yitse, -se*]
27. 'İlâcıçün belâ çekdi **yitesi**
Ne hâcet-gah odı ne bu mezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 16*). [*yitesi, -si*]

yit: Yok olmak.

1. Yitem ben ala 'aşkum bi's-selâma
Ziyâ feyz it muhabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 28*). [*yitem, -em*]
2. Perî gibi aradan **yitdi** Mecnûn
Ne deñlü kim aradı Nevfel anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 212*). [*yitdi, -di*]
3. Ki ben **yitdüm** yirümde aldı 'aşkuñ
Çü bende almadı benlik hevâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 98*). [*yitdüm, -dü, -m*]

yit: Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

1. Ruñı nîlüferi kim ferre **yitmiş**
Zî nîlüfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 157*). [*yitmiş, -miş*]
2. Yitem utam olup şâhîn ü şehbâz
Od olup taşda gizlense nihânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 76*). [*yitem, -em*]
3. Seg oldum kapuñ bu hâle **yitdüm**
İte atduñ etümle üstüñ vânum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 58*). [*yitdüm, -düm*]
4. Cemâli hûş kemâle **yitmiş** idi
Baña bi-dâd idüp bir bād-ı meş'üm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 98*). [*yitmiş, -miş*]

yit: Yok olmak // Perişan hale gelmek.

1. Çü gönüm **yitdi** anı bulmazam ben
Bulup nice çıkarursın anı sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 17*). [*yitdi, -di*]

yitmez mi: Yetmez mi.

1. Aña **yitmez mi** ol bend-i 'âzâbı
Melek n'itsün per utmuş delüi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 98*). [*yitmez mi,*]

yitür: Yetiştirmek, ulaştırmak, götürmek.

1. adem başdı makâm-ı câvidâna
Elif addi **yitürdi** mîm-i Añmed (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 69*). [*yitürdi, -di*]
2. Beni alsun **yitürsün** Nîle meyli
Ulaşdur 'ömrüm ol zülf-i dırâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 2*). [*yitürsün, -sün*]
3. Meded **yitürmez** ise cānuma devā-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yapdı lağlak-ı firğat (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 6*). [*yitürmez, -mez*]

yitür: Kaybetmek.

1. Sevdâ-yı zülf-i döst **yitürdi** belâ firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 1). [yitürdi, -di]
2. İşt ol hâr **yitürmiş** Türk erini
Meger bir vâ'ize şormış hârını (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 1). [yitürmiş, -miş]
3. Yitürdüm ben beni ne ata meyli
Çıkaldan hâtırumdan gayr-ı Leylî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 55). [yitürdüm, -düm]
4. Ne **yitürdün** yabanda ne dilersin
Temâma irdi 'ömrüñ nâ-tamâmsın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 72). [yitürdün, -dün, -n]
5. Bulup makşûdumı anı **yitürdüm**
İrişsün Nevfel'e Hâk'dan murâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 14). [yitürdüm, -düm]
6. Sevdâ-yı zülf dost **yitürdi** belâ firâk (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 1). [yitürdi, -di]
7. Belâ-yı nâgehânî atdı düşmen
Yitürdiler beni arama ey döst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 63). [yitürdiler, -di, -ler]

yoğ: Bulunmamak, mevcut olmamak.

1. Cihânda sârîdür esrâr-ı 'aşkuñ
Ne dil var kim **yoğ** anda nâr-ı 'aşkuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 48). [yoğ,]
2. Yoğ idi sâyesinden toğrı yârı
Gice ağlasa hâlin sâyesine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 76). [yoğ,]
3. Yoğ ise uşda tîğ uş lâ'ubâli
İdem aña nevâziş baña lâyıq (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 26). [yoğ,]
4. Kesilmekden **yoğ** anda baş dirîği
Dil-âzâr olmamağa dilberine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 106). [yoğ,]
5. Çü perde **yoğ** idi her yanı kızdı
Yoğ idi sâye gibi hiç rahtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 10). [yoğ,]
6. Çü perde yoğ idi her yanı kızdı
Yoğ idi sâye gibi hiç rahtı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 11). [yoğ,]
7. Bütü hiç sevme kim yokdur vefâsı
Cihânda **yoğa** dönse var iken yâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 31). [yoğa, -a]
8. Sen anuñ gibi yârı **yoğa** şay var
Xanı ol döst kim zehrin yir idüñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 32). [yoğa, -a]
9. Emek baña yimek aña bitidi
Vişâle **yoğ** imiş sa'y ile çäre (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 69). [yoğ,]
10. Bu dem dem urmağa **yoğ** ise ferrüñ
Niçün ey şubh-dem hurrem degülsin (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 20). [yoğ,]
11. Yoğ idi bende hiç ümmîd-vârî
Bu resme kıldı Mecnûn âh u sûzı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 92). [yoğ,]
12. Anuñ-çün **yoğ** idi derdi belâdan
Anı Hâk halka hüccet iylemişdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 20). [yoğ,]
13. Yoğ idi hârca ancak genc ü mâli
Bu derviş idi 'emmüsi tûvân-ger (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 52). [yoğ,]
14. Aña tap kim **yoğ** olmaz pâk zâtı
Cemâl-i hâke meyl itme hebâdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166). [yoğ,]
15. Hem ehl-i haşmet idi hem hîred-mend
Yoğ idi eksügi illâ ki ferzend (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 12). [yoğ idi,]
16. Ara yirde rakîb itden çoğ idi
Ol iki 'aşıkâ râhat **yoğ idi** (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 50). [yoğ idi,]

yok iken hest it-: *Yokken var etmek.*

1. Başumda rüz u şeb gavğa-yı Leylî
Beni ol kim yok iken hest idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 31*). [*yok iken hest it-, -üp, -dür*]

yok: *Boş.*

1. Hevâ ile geçerse **yok** hevesdür
Bu gün 'ömrün ki dihkânî 'ameldür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 120*). [*yok,*]

yok: *Bulunmamak, mevcut olmamak.*

1. İy vehhâb-ı 'uqûl u bâ'is-i cân
Senûñ hûkmüne var **yok** cümle yeksân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 72*). [*yok,*]
2. Kapuñda dide-i 'akluñ ferî **yok**
Ne dide secde itmeğe seri **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 77*). [*yok,*]
3. Kapuñda dide-i 'akluñ ferî **yok**
Ne dide secde itmeğe seri **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 78*). [*yok,*]
4. Cihânda gerçi 'aşka kışşa çokdur
Ğam-ı Mecnûn'a benzer ğuşşa **yokdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 30*). [*yokdur, -dur*]
5. Gönül çek añma hergiz nâm-ı Leylî
Ki anuñ saña **yok** kalbinde meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 82*). [*yok,*]
6. Râķib olur ğaribe itden artuķ
İtüñ ğod aķı var ise dili **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 52*). [*yok,*]
7. Yaķup şabri yile virdi ķararı
Yürür âvâre **yok** aķyâra meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 17*). [*yok,*]
8. Esîre yaraşur zencîr ü zindân
Seni sevmekden artuķ **yok** ğünâhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 71*). [*yok,*]
9. Velî ben ğasteden dîvânesi **yok**
Saña biñ biñ benüm gibi ğiriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 100*). [*yok,*]
10. Velî **yok** baña senden özge bir yâr
Beni ey mâh-ı nev Mecnûn sen itdün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 102*). [*yok,*]
11. Yatur bi-huş fâriğ her eğadden
Ğam-ı dil-berden özge mağremi **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 65*). [*yok,*]
12. Hemân âhından artuķ hem-demi **yok**
Ēarîb ü derd-mend ü zâr u miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 66*). [*yok,*]
13. Şovut gönîlüñi dögme âhen-i serd
Tutalum **yok** dilüñde şabr u ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 47*). [*yok,*]
14. Gören anı şanur kim ğande iyler
Baña dirler niçün **yok** sende ğande (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 53*). [*yok,*]
15. Selâmın aldılar İbnü's-Selâm'uñ
Didiler **yok** ķabûle bizde taķşîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 59*). [*yok,*]
16. Işınmış mûm-veş nerm itdi anı
Anı ğördi ki **yok** bir söze meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 55*). [*yok,*]
17. Ecelden ğayri **yok** zehrîne tiryâķ
Yarağ itdi şavaşa ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 12*). [*yok,*]
18. Birinde **yok** yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ cünbişde ķalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 22*). [*yok,*]

19. Elüm de **yok** tayanmağa tayak da
Dile güim senden olmaz ise maqbül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 116*). [yok,]
20. Velî **yok** qalbümün bi-dâde meyli
Eger kız virmeziseñ sen bilürsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 130*). [yok,]
21. Ğarîb ü bi-nevâ vü müstemendi
Ol anda qaldı **yok** ağıyara meyli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 123*). [yok,]
22. Tıyulmasun diyü kütâh iderdi
Egerçi ğonce gibi **yok** dehâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 59*). [yok,]
23. Bu erden incinür **yok** buña meyli
Perişân oldı gönli bu haberden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 176*). [yok,]
24. Yüzüm levhı bulur anuñla şüret
Senüñle de ane **yok** şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 197*). [yok,]
25. Sözi kes kim bıçaq irdi süñüğe
Benüm **yokdur** kabile birle kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 187*). [yokdur, -dur]
26. Qamu divâneler sultânı Mecnûn
Yürür şahrâda **yok** ünsi enîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 7*). [yok,]
27. Şıgınma aña kim yokdur beqası
Zenüñ kim şağ işi **yok** pür-maraşdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 59*). [yok,]
28. Bütü hiç sevmi kim **yokdur** vefası
Cihânda yoğa dönse var iken yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 30*). [yokdur, -dur]
29. Şıgınma aña kim **yokdur** beqası
Zenüñ kim şağ işi yok pür-maraşdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 58*). [yokdur, -dur]
30. Ki her yirde her işüm pür-şaleldür
Yañıldum yirde gökde yıldızum **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 73*). [yok,]
31. Nice lutf u vefâ oldı nice cevri
Tıpuñuñ **yok** vefası cevri çokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 79*). [yok,]
32. Kime izâ ide cevriñ belâsı
Dehânum **yok** dil uzâda cefâña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 101*). [yok,]
33. Dilüm **yok** ‘arz ide hâlümü saña
Tıtalum başdan ayağa cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 102*). [yok,]
34. Hârîr aña göre güyâ dikendür
Cihânda tâbda üç nûra **yok** tay (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 127*). [yok,]
35. Ki ‘ömrümsin vefâ ‘ömrümde **yokdur**
Beni ey ‘ömrüm iden tıpuña yâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 80*). [yokdur, -dur]
36. Ki **yokdur** bu nikâha ihtiyârum
Meger oldum o dem dem-beste hayrân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 30*). [yokdur, -dur]
37. Yanarsın **yok** dilünde âh u âvâz
Keserler başuñı âh iylemezsin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 38*). [yok,]
38. Çü gördi çäre **yok** ümmidi kesdi
Çü Ceyhûn gibi Mecnûn başdan aşdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 8*). [yok,]
39. Belâ vü miñnetüñ oranı vardur
Hemân it gibi hâlün meskenün **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 139*). [yok,]
40. İtüñ var dirliği ammâ senün **yok**
Çü âdem oğlın âdem gibi ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 140*). [yok,]
41. Yağarsın ‘ömrüni hoş-âlem iken
Zemân-ı ‘ömr kim bünyâdı **yokdur** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 115*). [yokdur, -dur]
42. Yavuz ad ile geçe tıadı **yokdur**
Zemân-ı ‘ömr egerçi yil gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 116*). [yokdur, -dur]
43. ‘Aceb cân qorqusı **yok** mı ki sende
Zihî ahmaq ol âdem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 58*). [yok,]
44. Çü yir virân ola olmaz harâcı
Anuñ kim bârı **yok** çün serv-i şimşâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 79*). [yok,]

45. Eğer var ise çäreñ iyle çäre
Çü gördi çäre **yok** seyyârelerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 59*). [yok,]
46. Metâ‘uñ açma kim **yokdur** harîdâr
Bu nükte irdi çün ol râst-râya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 36*). [yokdur, -dur]
47. Od ocağ **yok** ne yirde bişer aş
Didiler merd-i zâhiddür bu meşhûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 8*). [yok,]
48. Amânı **yok** ne pîre ne civâne
Ne bir dil-ğaste pîre hürmeti var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 104*). [yok,]
49. Senüñ ayağñ altıdur behiştüm
Bilürsin bende **yokdur** ‘aql u hüşyâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 85*). [yokdur, -dur]
50. Ne nevreste civâna şefkati var
Meger **yokdur** anuñ mihr ü vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 107*). [yokdur, -dur]
51. Dili pür-Leylidür **yok** gayra meyli
Bu kışsa oldu çün Leylâ‘ya ma‘lûm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 42*). [yok,]
52. Kadeh almağa **yokdur** kudret-i dest
Elünden nûş idem deryâyı sâkî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 62*). [yokdur, -dur]
53. Kime guşsa virür kim âhîr olmaz
Felek kim **yok** şebât üzre binâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 131*). [yok,]
54. Ki bundan gayri **yok** imîn vilâyet
Benüm kim menzilüm oldu harâbât (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 170*). [yok,]
55. Velî ‘aşkum yolında toğru tirem
Ol ok kim anda **yokdur** râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 145*). [yokdur, -dur]
56. Anuñ-çün haddi **yok** bi-intihâdur
Kara bahtum midur kim gâyeti **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 14*). [yok,]
57. Anuñ-çün haddi **yok** bi-intihâdur
Kara bahtum midur kim gâyeti **yok** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 15*). [yok,]
58. Bu vahdet şüretinden oldular dūr
Tıururlar birbirine karşı **yok** dil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 151*). [yok,]
59. Boyanur ‘âlemüñ sîmâsı kana
Cihân kim hünîdür **yokdur** amânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 3*). [yokdur, -dur]
60. Bunun ħâkî siyehdür âbî tire
Bu bahruñ nef‘inüñ **yokdur** şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 179*). [yokdur, -dur]
61. Ki âh odından anda **yok** şerâre
Gönülde ġâlib olsa Leylî‘ye meyl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 6*). [yok,]
62. Kâtında bir iki vahşî var nişeste
Yatur **yok** hizmetinde yâr u kardaş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 21*). [yok,]
63. Kuru toprak döşek yaşduğ kara taş
Vaşıyyet kılmağa **yok** âdemî-zâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 23*). [yok,]
64. Sibâ‘uñ dehşetinden tuymadı il
Yatur ol fâriğ olmuş **yok** hevesler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 177*). [yok,]
65. O yola gitmemeye **yokdur** imkân
Kamu bay u fâkîr ü şâh u çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 44*). [yokdur, -dur]
66. Ne lâyıkdur sana ‘âlem-perestî
Cihâna tapma kim **yokdur** şebâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 165*). [yokdur, -dur]
67. Şafâ-yı la‘l-i Leylî nûş-ı şîrîn
Zihî lezzet ki **yok** yok anuñ fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [yok,]
68. Şafâ-yı la‘l-i Leylî nûş-ı şîrîn
Zihî lezzet ki **yok** yok anuñ fenâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [yok,]
69. Bu yolda **yok** saña ta‘n u melâmet
İlâhî cümle ‘âşıklar ħâkı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [yok,]
70. Anuñ başında **yokdur** bu kıyâmet
Riyâ ‘aşkın Ĥudâ ‘aşkı şanurlar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 18*). [yokdur, -dur]

yoksa: Bir düşüncenin, davranışın veya tutumun ters durumunu ya da görüşünü ifade eden söz, ve illa, yahut, ya da.

1. Cānumdan uyuvirdi baña **yoksa** cān mıdur
Küyuñ itinden iylemezem ben tenüm dirığ (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 6). [yoksa,]

yol: Yol, güzergah // uğur, uğrunda.

1. Yolında yil gibi oldu şitâbân
Budur yil gibi yilmekden murâdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 22). [yolında, -i, -(n)da]

yol-: Yolmak; tartaklamak.

1. Yılan sevmedügi yarpuz idüm ben
Beni **yolup** yabâna atdı düşmen (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 61). [yolup, -up]

yol: Uyulan ilke, sistem, usul.

1. Ey ‘âlem-i hüccet-i ilâhî
Şer‘in **yolidur** tarîk-ı eslem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 12). [yolidur, -i, -dur]

yol: (Sevgilinin) uğrunda, yolunda.

1. Ki virem cānumı **yoluñda** yile
Nesim-i küyuñ alup bu nişârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 134). [yoluñda, -uñ, -da]

yol: (Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

1. Seriyle sırmaya döndi sengi
Yolunda kalmadı gâlib ola Leylî meyl (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 5). [yolunda, -uñ, -da]

yol: Güzergah, yol.

1. ‘İkâl-ı pay u ‘aql u dîde târik
Yol eyle ince gūya müy-i bârik (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 82). [yol,]
2. İzinden **yola** dirhemler döşerdi
Aşkardı seyl-i üştür mevc-der-mevc (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 38). [yola, -a]
3. Şoñ ucı küh-ı Necd’e irdi **yoli**
Düzüp seng-i melâmetden otağı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 48). [yoli, -i]
4. Bulasın tâ ki düşmenden hâlâşı
Demür yürekli olsa **yolda** yoldaş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 101). [yolda, -da]
5. Gazel başladı **yolda** bir hûş-âvâz
Hûş-âyende nitekim dürr-i meknûn (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 138). [yolda, -da]
6. Dili gibi **yoli** da teng ü târik
Perî gibi yürürken buldı bir gâr (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 6). [yoli, -i]

7. Alup **yolına** gitdi nitekim bād
Varup Mecnûn o şayda yana yana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 44*). [*yolına, -ı, -n, -a*]
8. Kara günde **yolum** görmege gündür
Kaçan itseñ cefâ-yı bî-şümârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 106*). [*yolum, -um*]
9. Dilese **yollarını** kuyruğ ile
Çü yâre it rakîbî mâni ‘oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 34*). [*yollarını, -lar, -ı, -n, -ı*]
10. Ki ey cân-ı peder terk iyle gâflet
O **yol** kim aña miñnet ola menzil (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 83*). [*yol,]*
11. Olur pîrûñ o **yola** reh-nümünü
Dilin teng itdi fikr-i hûne-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 18*). [*yola, -a*]
12. Dirigâ **yol** uzağ u azıgum az
Esen kal sen ki ben kuş gibi uçdum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 20*). [*yol,]*
13. Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf
Yürüse şîr olur çavuş **yolına** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 43*). [*yolına, -ı, -n, -a*]
14. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol makâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 157*). [*yolum, -um*]
15. Yoluma ben de gitdüm yane yane
Yolum kim uğradı dün ol makâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 156*). [*yoluma, -um, -a*]
16. Elüm tüt pâyâ düşdüm ben kemîne
Yine uğraya **yoluñ** çün bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 151*). [*yoluñ, -uñ*]
17. Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
Varup oturdu bir **yol** üzre dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 23*). [*yol,]*
18. Ola ahvâline Mecnûn’un âgâh
O **yola** nâ-gehân uğradı bir pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 27*). [*yola, -a*]
19. Diyânet mezhebinde ‘ayb-nâkem
Giderseñ toğrı **yola** egriden geç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 125*). [*yola, -a*]
20. Gözin yummaz gözedür dâ’ima **yol**
Umar kim nâ-gehân bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 108*). [*yol,]*
21. Bu **yol** ‘azminde olurlar berâber
Cihânda her kaçar vahşî uçar kuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 46*). [*yol,]*
22. O **yola** gitmemeye yokdur imkân
Kamu bay u fâkîr ü şâh u çâker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 44*). [*yola, -a*]
23. Kılurdu ağlayu ‘azm-i güzer-gâh
Gezüp **yollarda** çün kebk-i hırâmân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 63*). [*yollarda, -lar, -da*]
24. Yiler gözden nihân yazıda **yolda**
Hemân vahşî derisinden izârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 52*). [*yolda, -da*]
25. Ki hiç şıgımaz **yoluna** toğrınuñ kec
Çün okda istikâmet fâ’ik oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 126*). [*yoluna, -u, -n, -a*]
26. Yol üzre birbirine karşı medhüş
Silüp Zeyd iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 102*). [*yol,]*
27. Seriyle sürmeye döndürdi sengi
Yolında kalmadı bir hâr u hâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 5*). [*yolında, -ı, -(n)da*]
28. Kara yire nüzûl itsek gerekdür
Ecel yolu ‘aceb **yoldur** ki cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [*yoldur, -dur*]
29. Kara yire nüzûl itsek gerekdür
Ecel **yoli** ‘aceb yoldur ki cân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 43*). [*yoli, -ı*]
30. ‘Azm iderdüñ **yollarına** döne döne dolanup
Büy-i Leylî şemmesinden olsañ âgâh ey şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 7*). [*yollarına, -lar, -ı, -(n)a*]

yol: Gaye, amaç, maksat.

1. O **yol** sâliklerinüñ nola hâli
Ki ‘aqlı ola pâyinün ıķālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 79*). [*yol,]*
2. Mürîd iyle **yoluñda** mârîd itme
Budur senden ümîdüm yâ İlâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 46*). [*yoluñda, -uñ, -da]*
3. Elif harfin bu güç **yolda** ‘aşâ kıl
Dehinde Mûsâ gibi ejdehâ kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 11*). [*yolda, -da]*
4. Kõdılar ‘âmirîler taht u tâci
O **yola** kim olur Mecnûn ‘ilâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 172*). [*yola, -a]*
5. Yüzümüz şuyını hâk itdi şî‘ri
Kõdi ortaya ol bu **yolda** başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 29*). [*yolda, -da]*
6. Urup Leylî **yolina** na‘ra-i dõst
Kaçan şâbit olısar şabr-ı ser-mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 44*). [*yolina, -ı, -(n)a]*
7. Yükinden cânına zahm olmaz eksük
Belâ **yolunda** vormeyince cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 17*). [*yolunda, -uñ, -da]*
8. Ya **yolından** gidüñ ya ğarka viridi
Yine Nevfel çün aldı bed cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 48*). [*yolından, -ı, -(n)dan]*
9. O düşmen fethine iylerdi tekbîr
Biz anuñ **yolina** olduk fedâyî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 153*). [*yolina, -ı, -(n)a]*
10. Yoluñda şâdıkam çün şubh-ı rüşen
Lebüm kim çün şarâb-ı lâle-gündur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 12*). [*yoluñda, -uñ, -da]*
11. Ecel **yolina** tütüdi çeşm ü ğuşı
Ki pîrî vü za‘îfî vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 16*). [*yolina, -ı, -(n)a]*
12. Elüñ altında memlûküñdür el-hâk
Yoluñda toz olan zî-gevher-i pâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 73*). [*yoluñda, -uñ, -da]*
13. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn idi velî bu **yolda** hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [*yolda, -da]*
14. Bu **yolda** yok saña ta‘n u melâmet
İlâhî cümle ‘âşıklar haķı-çün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 30*). [*yolda, -da]*
15. Yüķüm küh-ı mu‘azzam ben hâķîrem
Bu za‘file **yolında** iylesem hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 23*). [*yolında, -ı, -(n)da]*
16. Velî ‘aşķum **yolında** toĝru tirem
Ol oķ kim anda yokdur râst-bâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 144*). [*yolında, -ı, -(n)da]*

yol: Bir şeye ulaşmak için takip edilen seyir.

1. Bu meşelli **yola** gitme hayâ it
Otur âzâde-i ğam ol şafâ it (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 13*). [*yola, -a]*
2. Anuñ derdinden aĝlarsın güler ol
Bu **yol** kim sen yürürsın pür-haţardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91*). [*yol,]*
3. Saña lâyiķ degüldür kûşe-i derd
Bu **yol** pür-cevr ü ğavĝa vü haţardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 67*). [*yol,]*
4. Bu **yola** düşmez ol kim verd-i terdür
Bu harfûñ tıymaduñ bînde birin sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 68*). [*yola, -a]*

yol: (Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir, uğur, amaç.

1. Ne taş döyer belâsına ne âhen
Bu **yolda** ne serün kaldı ne cânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 107*). [*yolda, -da]*

yol: *Yolmak; tartaklamak.*

1. Gözümlü kuşlı nider pür-nem gerekdür
Çü meşşâta düzüp kaçın **yolardı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 155*). [*yolardı, -ar, -dı*]
2. Yolarken hasret-i yâr ile müyü
‘Arabda âdet idi bu ezelden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 94*). [*yolarken, -ar, -ken*]

yol bul: *Ulaşmaya fırsat ve imkan bulmak.*

1. Hümâ-yı devlet idi hem direm-vâr
Şavaş içinde bulsa düşmene yol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 7*). [*yol bul, -sa*]

yol eri: *Yolcu.*

1. Ne guşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendî haste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 102*). [*yol eri, -ne*]

yol göster-: *Kılavuzluk, rehberlik etmek, hakikate ulaştırmak.*

1. Egerçi şüretâ yol gösterürdi
Vefâyı ma’nide bol gösterürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 37*). [*yol göster-, -ür, -di*]

yol kes: *Geçmesine engel olmak, yolundan etmek, durdurmak.*

1. Kesüp yol virmediler gayr halka
Dirende nefsin ol kim çekdi bende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 114*). [*yol kes, -üp*]

yola düş: *Yola çıkmak, yol almaya başlamak.*

1. Çerâğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola yüz üzre râst çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 7*). [*yola düş, -üp*]

yola gir: *Yola düşmek.*

1. Çeri dirdi ulaqlar şaldı çün bād
Alup bunca çeriye yola girdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 57*). [*yola gir, -di*]

yoldan az-: *Hedefte şaşmak; yoldan çıkmak.*

1. Senüñ âh u figânuñ her seher-gâh
Nice yoldan azana gösterür rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 126*). [*yoldan az-, -an, -a*]

yoldaş: *Yol arkadaşı, dost.*

1. Yürürse **yoldaşı** gül-i beyābān
Kātında ne peder var ne birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 16*). [*yoldaşı, -ı*]
2. İçi mürde taşu merkad gerekdür
Dirende **yoldaşum** cismüm deride (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 73*). [*yoldaşum, -um*]

yoldaş: *Yol arkadaşı, aynı yolda yürüyenler; kader birliği yapanlar, aynı dertten muzdarip olanlar.*

1. Bulasın tâ ki düşmenden halâşı
Demür yürekli olsa yolda **yoldaş** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 101*). [*yoldaş,]*

yoldaş ol: *Yoldaş, arkadaş olmak.*

1. Ne guşşa yol erine olsa yoldaş
İşitdi çün bu pendî hâste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 102*). [*yoldaş ol, -sa*]

yolına cân u ser ko: *Bir amaca yönelmek, bütün varlığıyla kendini vermek.*

1. Komişdı yolına cân u serin ol
Anı ol da severdi cânı gibi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 12*). [*yolına cân u ser ko, -mış, -dı*]

yolınca: *Usulü çerçevesinde, âdet ve töresine uygun olarak.*

1. Ata dede **yolınca** toğru gide
İrişüp itdi ‘aşkı-lâ’ubālî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 6*). [*yolınca,]*

yolında: *(Sevgilinin) uğrunda, yolunda.*

1. Belâ-yı gâmdan âzâd itmedün hiç
Senün ‘aşkıñ **yolında** geçdi çağum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 43*). [*yolında,]*
2. Yolında şâbit oldı çekdi zaḥmet
Ḥaḳîkat ‘aşkıñı da’vâ idenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 8*). [*yolında,]*

yolların gözle: *Yollarını gözlemek, dört gözle beklemek.*

1. Seḥerden yolların gözlerdi tâ şâm
Murâdı bu ki Mecnûn’ı göreydi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 52*). [*yolların gözle, -r, -di*]

yoluña baş koy-: *Bir amaca yönelmek, bütün varlığıyla kendini vermek.*

1. Ki varup yoluña baş koyam ey yâr
Ne deñlü olsa zulm-ı bi-şümâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 92*). [*yoluña baş koy-, -am*]

yoluña düş: *Peşinden gitmek.*

1. Țulū' itmezdi benden mäh-ı Leylî
Kızum da ben de uş düşdük yoluña (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 89*). [*yoluña düş, -dük*]

yön: Yön, cihet.

1. Kâtîl-i hançer-i 'aşk-ı şedidem
Yönüm döndür lahidde ol habîbe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 85*). [*yönüm, -üm*]

yöre: Semt, mahalle; çevre.

1. Ögerdi Leylî'yi eş'âr içinde
Yöresinden geçerken hâş eger 'âm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 101*). [*yöresinden, -si, -nden*]

yöre: Etraf, çevre, civar.

1. Dili pür-ğam yatağı dâmen-i deşt
Yatur vahşî gürûhı yöresinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 81*). [*yöresinde, -(s)i, -(n)de*]

yorğan: Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.

1. Uralum yüzine göre şabanca
Şu kim yorğanına göre güsüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 231*). [*yorğanına, -i, -na*]

yorğanuña göre küsül: Ayağını yorganına göre uzat, atasözü.

1. Küsül yorğanuña göre dimişdür
Şovutma şöhbeti ey yâr olup germ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 172*). [*yorğanuña göre küsül,]*

yorıl: Yorgun duruma gelmek.

1. Kânup kandan yorıldı tığ-zenler
O gün kân yağdı tâ ahşam olunca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 186*). [*yorıldı, -dı*].

yu: Temizlemek, yıkamak.

1. Gül-âb ile yuyup dürr-i şemîni
Harîre şardılar çün mişk-i Çinî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 49*). [*yuyup, -y, -up*]
2. Yuyup cismi gubarın iyledi pāk
Üşüp başına kavmi nitekim gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 84*). [*yuyup, -y, -up*]
3. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan yudılar
Geçidsüz suyu köprisüz qodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [*yudılar, -dılar*]
4. Nice kûhı yakupdur nitekim kâh
O seyl aldı beni benden yudı pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 29*). [*yudı, -dı*]
5. İderdi sâye-veş Leylî 'ye meyli
Ne şudan yudısa ol gül 'ızârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 113*). [*yudısa, -dı, -sa*]

6. Bir olmaz pâre-i sîm ü ser-i mîl
Nice def'a **yudılar** tâze tâze (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 99*). [*yudılar, -dı, -lar*]
7. Anı **yurdi** akıdup dîdeden âb
Eger aşhâbı kuvvet bulsa deste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 128*). [*yurdi, -r, -dı*]
8. Yudi göz yaşı ile câmesini
İderdi nâme gibi 'ömrini tayı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 58*). [*yudi, -dı*]
9. Görüp âh iyledi bî-çâre mâder
Yudi geh gözleri yaşıyla rüyın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 45*). [*yudi, -dı*]
10. Hem ildi dikdi hem **yudi** arıtdı
Naşihat itdi kim ey nûr-ı dîde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 56*). [*yudi, -dı*]
11. Diyâr-ı yârı Mecnûn'dan **yudılar**
Geçidsüz suyu köprisüz kodılar (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 3*). [*yudılar, -dı, -lar*]

yu: (ölü) yıkamak.

1. Çeküp gözlerüme andan yumasın
Beni **yumağa** şuyum eşk-i ter kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 79*). [*yumağa, -+mağ, -+a*]
2. Anuñ-çün itdiler efgân vü feryâd
Akıdup göz yaşın anı **yudılar** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 193*). [*yudılar, -dı, -lar*]

yüce: Ulu, büyük, yüce, yüksek.

1. Bülend idi kamu maḥfilde şadı
Yüce pâyeye büyük sâye uzun boy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 15*). [*yüce,]*
2. Oda girmek ne lâıkdur kebâbı
Yüce boynuzları çârdâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 41*). [*yüce,]*
3. Beden burcunda boynı tākâ beñzer
Yazukdur ol **yüce** çârdâkı yıkma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 43*). [*yüce,]*
4. Yüce yalıñ gibi süzân u ser-keş
Ġazeller okıyup şahrâya düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 8*). [*yüce,]*
5. Refikından ġarib ü yârdan dūr
Yüce tağlar başıdur cilve-ġāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 53*). [*yüce,]*
6. Siyâdet burcına 'ālî 'alemdür
Yücedür kaddi gibi nām u nengi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 103*). [*yücedür, -dür*]
7. Tapuñ mevlâ vü ġayrun saña bende
Bu cümle şeş cihet **yüce** ger alçağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 71*). [*yüce,]*
8. Nücüm-ı devletümün **yüce** burcı
Senün zātuñdan oldı kâr-ı kiştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 82*). [*yüce,]*
9. Dimişler taḡl üni ħôşdur ırakdan
Yüce tağ gibi olsañ şöyle ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 99*). [*yüce,]*

yücel: Yüce bir duruma gelmek.

1. Yüceldi zerrelerden zirve-i küh
O kim var şem'-i 'aḡlınuñ fūrūġı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 78*). [*yüceldi, -di*]
2. Ki âsân iyledün düşvâr kârı
Başuñ şağ ola **yüceldi** külāhuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 7*). [*yüceldi, -di*]
3. Şafâ-yı bātın ile âşikâr ol
Yüceldüġüñce meylün zîre olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 107*). [*yüceldüġüñce, -düġ, -üñce*]

yücel-: Büyümek, gelişmek.

1. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça **yüceldi** âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*yüceldi, -di*]
2. Naşihat iyledükçe itmedi sūd
Şu şaçdukça **yüceldi** âteş ü dūd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 24*). [*yüceldi, -di*]

yügür: Koşmak, seğırtmek, hareket etmek.

1. Yügürse yıl yürise şu aķışlu
Çemende oynagın çâpük țarab-sâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 62*). [*yügürse, -se*]

yük: Ağır şey, ağırlık.

1. Yükinden cânına zaħm olmaz eksük
Belâ yolunda vormeyince cânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 16*). [*yükinden, -i, -nden*]
2. Tek ü tâz it yimedın tâziyâne
Bu virândan yire ur **yüküñi** kaç (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 75*). [*yüküñi, -ü, -ñ, -i*]

yük: Ağırılık, sıkıntı.

1. Götürmek bu za'if ol **yüki** kandan
Götürmege o sengin bârı bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26*). [*yüki, -i*]
2. Yüüm küh-ı mu'azzam ben hâķirem
Bu za'file yolında iylesem hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 22*). [*yüüm, -üm*]
3. Bu ğam ğam **yüki** üzre oldı ser-bâr
Şan eski hasteye tâze teb irdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 38*). [*yüki, -i*]
4. İşi ğam eşi vahş u âhuvândur
Senüñ **yüküñ** çekerken ol giriftâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 129*). [*yüküñ, -üñ*]
5. Hemân kendü **yüküñi** götüresin
Enisüñ bir iki vahşi ol da hāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 42*). [*yüküñi, -ü, -n, -i*]

yük: Bir insan veya taşıtın taşıdığı şeylerin bütünü.

1. Dönüp didi getür ortaya neñ var
Haber ehli haber **yükin** çün açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 47*). [*yükin, -i, -n*]

yük çek-: Yük taşımak.

1. Nice şabr iyleyem bâr-ı firâķa
Ki döymez ol yüki çekmeğe nâķa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 22*). [*yük çek-, -mek, -e*]
2. Cefâ vü cevır ü cebr için olupdur
Mişâlüm pîr-i hârdur kim çeker yük (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 15*). [*yük çek, -er*]

yük ur: Yük yüklemek.

1. Anuñ kanın yire dökmek **haṭādur**
Yük urılmaz o püşt-i nâzenine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 47*). [yük ur, -ıl, -maz]

yükiyle gemisi ğark olmuş: Bugün "Karadeniz'de gemileri batmış" olarak kullandığımız söz manasında. Çok üzgün olmak.

1. Şan olmuşdur yükiyle gemisi ğark
Yarım günde güneşden cânı kızdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 8*). [yükiyle gemisi ğark olmuş, -dur]

yükle: Yüklemek, doldurmak.

1. Velî bilmem n'olur âhîrde hâli
Benüm boynuma **yükletdün** o bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 23*). [yükletdün, -t, -dün]
2. Nedür bu mübtelâya yine bu cevır
Ki **yükletdün** za'ife bunca bârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 47*). [yükletdün, -t, -dün]

yükled: Bir yükü taşımaya üstüne almak.

1. Kızıl yalıñlar ola lâle-zârı
Nice kan **yükledürsin** gerdenüñe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 137*). [yükledürsin, -ür, -sin]

yüklen-: Üzerine almak, ...nın altında kalmak.

1. Otı tığ ola şuyı zehr-i kâtil
Nice bir **yüklenüp** kahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 69*). [yüklenüp, -(ü)p]

yüklet: Yükleme işini yaptırmak.

1. Aña **yükletdiler** taht-ı 'arūsı
Çü puşt-ı pile çıkdı taht-ı şahî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 8*). [yükletdiler, -di, -ler]

yüksüz: Malsız mülksüz, fakir.

1. Kõ nefsi cânâ rahmet kapusın aç
Alınmaz **yüksüzün** tamğası bâcı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 77*). [yüksüzün, -ün]

yum: Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

1. Gice göz **yummayan** 'uşşâka beñzer
Seher bi-hüd yatan müştâka beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 43*). [yummayan, -ma, -(y)an]
2. Çeküp gözlerüme andan **yumasın**
Beni yumağa şuyum eş-i ter kıl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 78*). [yumasın, -a, -sın]
3. Gözin **yumdı** elin açdı du'āya
Didi ey Hâlik-ı her-âferide (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 30*). [yumdı, -dı]

yum-: Kapatmak.

1. Gözün **yummaz** gice şevk-ı şeherden
Olur esrük gibi bî-hûd şeherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 41*). [*yummaz, -maz*]
2. Felek Mecnûnı düşdi yiñi derde
Anuñ-çün gözlerin **yummaz** şeherden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 3*). [*yummaz, -maz*]
3. Gözin **yummaz** gözedür dâ'ima yol
Umar kim nâ-gehân bir gün iresin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 108*). [*yummaz, -maz*]
4. Gözüñ **yum** iyle anuñ sirkesin nüş
Gıdâ itme haramı câna zinhâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 118*). [*yum,]*

yümn: Uğur, bereket.

1. Bulursa bulur andan ol necâtı
Ola kim himmeti **yümniyle** ol merd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 35*). [*yümniyle, -i, -(y)le*]

yümn-i mübârek: Çok mübarek, kutlu.

1. Velî **yümn-i mübârek** oldu bu söz
Peder-i miskîn idüp biñ biñ füsünü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 73*). [*yümn-i mübârek,]*

yun-: Yıkanmak.

1. Yunup gitmedi qalbinden gubârı
Çü yitdi gevherine hem terâzû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 28*). [*yunup, -up*]
2. Egerçi **yundi** kat kat nitekim zâğ
Senûñ destûñde var ise kerâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 102*). [*yundi, -dı*]
3. Şafâsından semâ' itdi çü gerdün
Mağabbet çeşmesinden **yundi** evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 49*). [*yundi, -dı*]

yür: Yol almak, ilerlemek.

1. Kâmu divâneler sultânı Mecnûn
Yürür şahrâda yok ünsi enîsi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 7*). [*yürür, -ür*]

yurd yuva: Ev bark.

1. Olur yurdı yuvası 'âlem-i râz
Bu derdi derdi olmayan şanur 'ayb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 12*). [*yurd yuva, -sı*]

yüreg: Gönül, kalp, yürek.

1. Başında od yaqar kahruñ hevânuñ
Yüregin şu ider küh-ı girânuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 66*). [*yüregin, -in*]

2. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüregi tasalandı gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [yüregi, -i]
3. Bu hâli gûş idüp mahremlerinden
Yüregi tasalandı gamlarından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 30*). [yüregi, -i]
4. Dili hâli gibi oldu perişân
Yüregi goncesine tıldı çün kan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 3*). [yüregi, -i]
5. Yüregi üzre kırmış bir daği seng
Cihânda cümle varı ol iki taş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 10*). [yüregi, -i]

yüregi oyna: Kalbi çarpmak, heyecanlanmak.

1. Yüregi oynadı vü yandı cânı
Kara vâdide kuru mile dönmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 44*). [yüregi oyna, -dı]

yürek: Gönül, kalp, yürek.

1. Söyünmezdi **yürekden** táb-ı tase
Yir idi anı gam ol gam yimezdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 82*). [yürekden, -den]
2. Yürekde sâkin olsa âteş-i süz
Mecâl olmaz ise bârî vişâle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 132*). [yürekde, -de]
3. Yüreği kopdı hulkuma tıkıldı
Ümîdi var iken fi'l-cümle yâre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 168*). [yüreği, -i]

yürek oynat: İçini titretmek, heyecanlandırmak.

1. Yürekler oynadur tenlerde maşsûs
Atuñ oynadığı yir şarşar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 18*). [yürek oynat, -ur]

yüri: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

1. Yürirsın 'aşk odına yana yana
Anuñ kim şabr u temkin ola rahtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 52*). [yürirsın, -r, -sın]
2. Dirildi ölmüş iken hayy-ı Leylî
Bu çok leşker bulut gibi **yüridi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 13*). [yüridi, -di]
3. Be-ma'nî gürk-i merdüm-h'âra beñzer
Var ey gâfil **yüriyen** lâf içinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 51*). [yüriyen, -y, -en]
4. O sensüz **yüriyen** bî-râh u pür-âh
Yürüyüp çağırur güyâ münâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 38*). [yüriyen, -y, -en]
5. O sensüz yüriyen bî-râh u pür-âh
Yürüyüp çağırur güyâ münâdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 39*). [yürüyüp, -y, -üp]

yüri: Var git!, uzaklaş!.

1. Giren olma **yüri** bu bezme zinhâr
Ne deñlü söyleyüp yalvardı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 70*). [yüri,]

yüri-: Hücum etmek, saldırmak.

1. Kırudı ol kılıç tutduğı desti
Alup hem sağ ele tığı **yürüdi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 81*). [yürüdi, -di]

yüri var: Haydi git! Var git.

1. Yüri var iyle bu fikri ferâmüş
Bunı böyle didi vü oldu hāmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 155*). [yüri var,]
2. Yüri var uymazam her büt-pereste
Çeker ‘âkıl olan cām-ı muğâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 164*). [yüri var,]

yürü: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

1. Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
Yürürdi bî-kes ü bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 2*). [yürürdi, -r, -di]
2. İçüp firkat şarâbın nüş-ber-nüş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [yürür, -r]
3. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [yürür, -r]
4. İçüp firkat şarâbın nüş-ber-nüş
Yürür âvâre Mecnûn mest ü medhüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 6*). [yürür, -r]
5. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice ‘âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [yürür, -r]
6. Yürürsin şu gibi bî-şabr u ârâm
Kenâruñda gerek serv-i dil-ârâm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 191*). [yürürsin, -r, -si, -n]
7. Anuñ derdinden ağlarsın güler ol
Bu yol kim sen **yürürsin** pür-htaardur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 91*). [yürürsin, -r, -si, -n]
8. Yaşın yağmur idüp karşı **yürürdi**
Tolup vaşf-ı cemâl-i Leylî afâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 96*). [yürürdi, -r, -di]
9. Çalındı kûs ‘uşşâk u hicâza
Yürür Mecnûn da hayrân deşte düşmüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 11*). [yürür, -r]
10. Cihân hâlvat kâlp il girdi dâra
Beyâbânda **yürür** âvâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 3*). [yürür, -r]
11. Akup yaşı gözinden pâya düşdi
Yürürken deşt içinde râh u bî-râh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 11*). [yürürken, -r, -ken]
12. Olup ser-geşte gâfil her haberden
Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı ‘Âmir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 5*). [yürür, -r]
13. Yüzi şolmuş şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-guşşa eşke ğarķ tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 7*). [yürür, -r]
14. Yürür şan kim delürmüş tağa düşmüş
Yider ‘avret anı boynında urġan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 18*). [yürür, -r]
15. Kılıç gibi savaşıda yüzi akdur
Yürürse cem’ idüp ceş ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 107*). [yürürse, -r, -se]
16. O pîl öñince **yürürdü** piyâde
O şâhî at u fil ü zîynet ile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 12*). [yürürdü, -r, -dü]
17. Olursa ümm-i ğıylân ola mâder
Yürür âzâde fâriġ cân u başdan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 19*). [yürür, -r]

18. Yürürse yoldaşı gül-i beyābān
 Ȳatında ne peder var ne birāder (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 16*). [*yürürse, -r, -se*]
19. Yürür yiler çemende yile beñzer
 Severdi ĥaste Mecnûn āhuvānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 66*). [*yürür, -r*]
20. Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf
 Yürüse şır olur çāvüş yolına (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 43*). [*yürüse, -se*]
21. Yürüse peyk öñince tavşan idi
 Peri-i tã'ir otursa sāye-bānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 48*). [*yürüse, -se*]
22. Tuz etmek yimez oldum ben daĥi uş
 Anuñ-çün vaĥş ile dā'im **yürürem** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 61*). [*yürürem, --rem*]
23. Tuz etmek yi benümle **yürüme** aç
 Egerçi 'aşk-ı 'āşık kuvvet-i cāndur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 114*). [*yürüme, -me*]
24. Ȳomaz beni **yüriyem** dā'irene ser-gerdān
 Düşürdi gerçi ki pergār-veş kenāre raķıb (*Leylā vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 5*). [*yüriyem, -ye, -m*]
25. Nice bir **yüriyem** şüride şeydā
 Bu resme nāle idüp yire düşdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 108*). [*yüriyem, -ye, -m*]
26. Dil-i āhūya kullāb-ı maĥabbet
 Yürise bu emirāne mükellef (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 41*). [*yürise, -se*]
27. Yügürse yıl **yürise** şu aķışlu
 Çemende oynagın çāpük tarab-sāz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 62*). [*yürise, -se*]
28. Yakup şabrı yile virdi kararı
 Yürür āvāre yok āgyāra meyli (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 17*). [*yürür, -r*]
29. Gözine tar cihān çün çeşm-i cevşen
 Yürür kızmış kum içinde kayurmaz (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 79*). [*yürür, -r*]
30. Dili gibi yolu da teng ü tārık
 Perī gibi **yürürken** buldı bir gār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 7*). [*yürürken, -r, -ken*]
31. Yiñi sevdāda ol gice müsāfir
 Yürürdi ol belā Mısrı ĥurüşān (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 7*). [*yürürdi, -r, -di*]
32. Ki andan alalar zevk-ı vişāli
 Yürür dellāle biñ biñ der-miyāne (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 49*). [*yürür, -r*]
33. Ki bende 'aşk odına yandı sen ben
 Ben ürküp **yürürem** çün kendüzümden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 35*). [*yürürem, -r, -em*]
34. Yürürlerdi çeriler gibi şaf şaf
 Yürüse şır olur çāvüş yolına (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 42*). [*yürürlerdi, -r, -ler, -di*]
35. Ne teşviş-i peder ne ĥavf-ı māder
 Yüzi elde eli yüzde **yürürdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 13*). [*yürürdi, -r, -di*]
36. Gürüh-ı vaĥş yanınca **yürürdi**
 Gehī 'azmi mezār-ı yāre oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 14*). [*yürürdi, -r, -di*]
37. Kūçegin nāķasından ayırurdı
 Binüp Leyli diyārına **yürürdi** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 16, Mısra 4*). [*yürürdi, -di*]
38. Gürüh-ı vaĥş yanınca **yürürdi**
 Gehī 'azmi mezār-ı yāre oldı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*yürürdi, -di*]

yürüt-: Bir yerden başka bir yere götürmek.

1. Yürütüdi başı üzre āsiyābı
 Nice Sāmān'ı bī-sāmān idüptür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 62*). [*yürütüdi, -di*]

yūsuf-ı dil-dār: Gönül çeken Yusuf.

1. Melek şüretde ammā ma‘nāda dīv
Be-şüret Yūsuf-ı dil-dāra beñzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 49). [yūsuf-ı dil-dār, -a]

yuva yap-: Yuva yapmak.

1. Meded yitürmez ise cānuma devā-yı ümîd
Başumda gerçi yuva yaptı lağlak-ı firķat (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 4, Mısra 7). [yuva yap-, -dı]

yuvarlanan kayada yoşun bitmez: Yuvarlanan taş yosun tutmaz. Durmadan iş ve yer değıştiren kimse eşya alamaz, dünyalık edinemez, başarı sağlayamaz.

1. Yoşun bitmez yuvalansa kayada
Şular kim ni‘met-i hikmet yimişler (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 96). [yuvarlanan kayada yoşun bitmez,]

yüz: Yüz, yanak.

1. Ki āb-ı ğarîķ itdi āfitābı
Gözinden kaçreler kim **yüze** düşdi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 81). [yüze, -e]

yüz: Yüz, suret, çehre.

1. Güneş **yüzüne** nazar itmeğe hicāb oldı
Bulut gibi göreyin ola pāre pāre rakīb (Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 3). [yüzüne, -ü, -ñ, -e, -]
2. ‘Ālem **yüzini** münevver itdün
Ey çeşm-i çerāğ-ı her-dü-‘ālem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 25). [yüzini, -i, -(n)i]
3. Bir māhdurur **yüzün** münevver
Bir rühdurur řapuñ mücessem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 21). [yüzün, -ün]
4. Meyl iyledi gendüm-i behişte
Yüzünde çü gördi ħālün Ādem (Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 30). [yüzünde, -ün, -de]
5. Teni at vü **yüzi** insāna beñzer
Cemālî dil-ber ü zülfî dil-āvîz (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 42). [yüzi, -i]
6. Tōkuz ay çün tamām oldı vü geçdi
Ayuñ on dördi **yüzden** perde açdı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 46). [yüzden, -den]
7. Katında oturup hışm ile māder
Yüzinden aġu şaçdı sözden āzer (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 56). [yüzinden, -i, -n, -den]
8. Şakın yüz virme āyine **yüzine**
Mişālün gösterür ‘ālem gözine (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 103). [yüzine, -in, -e]
9. Felek çün itdi yārından anı ferd
Teb-i hicrān **yüzün** itdi gül-i zerd (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 20). [yüzün, -in]
10. İdüp bir yüzden ammā ihtiyātı
Yüzine bağladı bāb-ı neşātı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 12). [yüzine, -i, -n, -e]
11. Yüzün örtüp deġişdi hem libāsı
Gedāyāne giyüp köhne pelāsı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 19). [yüzün, -ün]
12. Peder **yüzün** görüp kaynakı kanı
Velî bilmedi bî-ħüdlıktan anı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 47). [yüzün, -in]
13. Siyāh oldı **yüzüm** şan dūda düşdüm
Degül elde bilürsin rişte-i kār (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 14). [yüzüm, -üm]

14. Belâdan gözine mülk-i cihân teng
Yüzinde la'l ile lû'lü-yi zîver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 63*). [yüzinde, -in, -de]
15. Urur biñ şîr-i meste bend ü zencîr
Yüzinden gül sözinden düzdi şeker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 33*). [yüzinden, -i, -n, -den]
16. Meger âyine görürdi **yüzini**
O servûn olmağ içün râzdârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 74*). [yüzini, -i, -n, -i]
17. Yüzün dîvâra virdi şanki sâye
Otururdu göñül teng ü nefes teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 180*). [yüzün, -in]
18. Çü Mecnûn sildi **yüzden** gerd-i derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 1*). [yüzden, -den]
19. Hâyâdan beñzedür **yüzüm** ‘aķıķa
Eger bu tâli‘ olmasa Süheylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 86*). [yüzüm, -üm]
20. Şan oğlı kıtına şefkatlu ana
Sürüp **yüzine** destin döstâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 47*). [yüzine, -i, -n, -e]
21. Revân idi **yüz** üzre dem‘a gibi
Hem ol şem‘ûñ harâretten dimâğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 44, Mısra 12*). [yüz,]
22. Yüzi şolmış şararmış dide pür-hûn
Yürür pür-ğuşa eşke garķ tâ fark (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 6*). [yüzi, -i]
23. Ki göynüklü gibi **yüzi** kırasın
Kara giydün çü göynüklü geçersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 44*). [yüzi, -i]
24. Yire sürüp **yüzün** ağıladı Mecnûn
Didi yâre ki ey Bağdâd-ı ihsân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 60*). [yüzün, -in]
25. Bu gendüyi döğüp başın yolardı
Ne beñ kim kınsa **yüzi** ağı üzre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 157*). [yüzi, -i]
26. Yüzine incüler eşk-i ter oldı
Gözine mîl-i sürme hâra döndi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 148*). [yüzine, -in, -e]
27. Yüzüm levhı bulur anuñla şüret
Senüñle de ane yok şimdi kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 196*). [yüzüm, -ü, -m]
28. Niçün yile virürsin hırmenüñi
Gönilerken göñül candan **yüzüñi** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 53*). [yüzüñi, -üñ, -i]
29. Leb-i küze meger ol dağı nâçâr
Yüze **yüz** görmedi gayruñ cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 17*). [yüz,]
30. Leb-i küze meger ol dağı nâçâr
Yüze yüz görmedi gayruñ cemâlüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 17*). [yüze, -e]
31. Meger âyine ol dağı mişâlüm
Yüzüñden gayriye itmen nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 19*). [yüzüñden, -üñ, -den]
32. Yüzine jâleden lû‘lû taşınmış
‘Arûsa beñzemiş gülşende ol şâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 16*). [yüzine, -in, -e]
33. Kaçan gıybetde añılsañ etüñ yir
Kılınç iyler **yüzüñe** merhabâda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 109*). [yüzüñe, -ü, -ñ, -e, -]
34. Düşüp **yüz** üzre efgâniyle gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 108*). [yüz,]
35. Kıdı ‘ırzı cemâlin iyledi ‘arz
Görüp Mecnûn anuñ zibâ **yüzini** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 67*). [yüzini, -i, -n, -i]
36. Başın **yüzün** şıgadı şefkat ile
Akıtdı hem ciger kıanın cigerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 62*). [yüzün, -in]
37. Mağall-i sikke olmaz degme şüret
Yüzüm dinârına darb uralı gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 23*). [yüzüm, -üm]
38. Ne resme üns ala insân **yüzümden**
O kim ola enis-i ehl-i vahşet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 36*). [yüzümden, -üm, -den]
39. Bilini bükdi efgân itdi çün çeng
Yüzine def gibi urdı tabanca (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 25*). [yüzine, -i, -n, -e]
40. Cihânda kıalmadı bir dest-giri
Yüzini bir zemân sürdi zemîne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 43*). [yüzini, -i, -n, -i]

41. Açup kışsa **yüzinden** perde-i rāz
Ki ol şahrā-bisāṭ u kūh-bālīn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 2*). [yüzinden, -i, -n, -den]
42. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdi bir iki it **yüzlü** zebānī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 17*). [yüzlü, -lū]
43. Göründi meh **yüzi** bir şeh-süvāruñ
At oynadu gelüp ol šāh-zāde (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 14*). [yüzi, -i]
44. Dürülmüş **yüzi** açıldı çü nāme
Şafādan eyile itdi cūş vecdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 162*). [yüzi, -i]
45. Uralum **yüzine** göre ṭabanca
Şu kim yorğanına göre güsüldi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 230*). [yüzine, -in, -e]
46. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu deyr
Yüzünde gerçi zāhir dil-nüvāzī (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 25*). [yüzünde, -ü, -n, -de]
47. Yüzi tābende gūyā şem‘i ḥānde
Revān serv ü çenārī nāz itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 30*). [yüzi, -i]
48. Yüzine dīdeden şaçdı gül-ābı
Başına çün ki ‘aql u hūş geldi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 140*). [yüzine, -i, -n, -e]
49. Ne yüz virür ne **yüzden** lezzet alur
Terahḥum ıleyüp kıldı naşihat (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 126*). [yüzden, -den]
50. Senünle ol sebebdan āşināyem
Gülüp şem‘a gibi Mecnûn **yüzine** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 63*). [yüzine, -i, -n, -e]
51. Didi Leylā’ya istignā **yüzinden**
Ferāğum var benüm ay ile günden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 46*). [yüzinden, -i, -n, -den]
52. Yüzünü zerd ü āhuñ serd idüpdür
Yanarken āteş-i şekvā **yüzümden** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 55*). [yüzümden, -üm, -den]
53. Yüzünü zerd ü āhuñ serd idüpdür
Yanarken āteş-i şekvā yüzümden (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [yüzünü, -üñ, -i]
54. Ne teşvīş-i peder ne ḥavf-ı māder
Yüzi elde eli **yüzde** yürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 13*). [yüzde, -de]
55. Ne teşvīş-i peder ne ḥavf-ı māder
Yüzi elde eli yüzde yürürdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 13*). [yüzi, -i]
56. Diler bir dem **yüzüñ** görmege destūr
İrişdi Leylā’ye çün bu beşāret (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 80*). [yüzüñ, -üñ]
57. Yüzine şu şaçar düşdükce bī-hūş
Benefşe ḳaddi gibi ḳāmeti ḥam (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 70*). [yüzine, -i, -(n)e]
58. Ki āhuñ dūdesi olmış pūr-āzer
Niçün yırtup **yüzüñ** iyler sin āhı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 23*). [yüzüñ, -üñ]
59. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzün gösterme şan bir hümādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 149*). [yüzün, -in]
60. Yüzün gösterse gūyā ejdehādur
İy ḥabş-ı ‘āleme düşen gözün aç (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 150*). [yüzün, -in]
61. Gözedür muḥlişī ḳaçmağa ḳābil
Yüzine bensin ey ādem cihānuñ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 155*). [yüzine, -i, -(n)e]
62. Zerinden bezesin görseñ **yüzini**
Yüzün gösterme şan bir hümādur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 148*). [yüzünü, -i, -n, -i]
63. Yüzüñ şu gibi dā’im yire olsun
Her arada ola tā kim yüzüñ ağ (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 108*). [yüzüñ, -üñ]
64. Yüzüñ ārayışidür heft bağuñ
Dilüñ āyine-i vech-i Ḥudā’dur (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 158*). [yüzüñ, -üñ]
65. Getür öp sür **yüzüne** di zihī la‘l
Eger bir turş-rūdan göresin cūş (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [yüzüne, -ü, -ñ, -e, -]
66. Yüzüñi yırtana māl u ni‘am vir
Müdārā ḳıl müdārā ‘ālemidür (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 112*). [yüzüñi, -üñ, -i]

67. Yüzin döndürmeye vü tuta başı
Şu kim ister melâmetden selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 16*). [yüzin, -in]

yüz: Pek çok.

1. Velî ‘âşıklara küh-i girândur
Anı **yüz** nâz ile beslerdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 19*). [yüz,]

yüz: Yüz, çehre (sevgilinin güzel yüzü).

1. Ne gün ne kamer vardur **yüzün** gibi tâbende
Derdünle dil-i Mecnûn ter-ğonca gibi pür-hûn (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 11, Mısra 8*). [yüzün, -ün]
2. Yüzün levhisüz ey dil-dâr-ı dil-cûy
Sebak çeşmüme olmışdır siyeh-rûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 11*). [yüzün, -ün]
3. Yüzün görmez senün gibi habîbüñ
Yaraşurken saña ey serv nâzuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 26*). [yüzün, -in]
4. Çü gül yüzlü kızun **yüzi** açıldı
Yire yüz şuyu şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 91*). [yüzi,]

yüz: Satır, yüzey.

1. Zer-efşân itdi yine verd-i zerdî
Cihân **yüzi** kızıl gül gibi güldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 3*). [yüzi, -i]
2. Döner geh **yüzi** halka geh kafâsı
Dem ola mihr idüp sen derd-mende (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 132*). [yüzi, -i]

yüz: 100 sayısı.

1. Buyurdu **yüz** yavuz divâne dîve
Ki her biri od olup yile bindi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 14*). [yüz,]
2. Birinde yok **yüz** erden döndire **yüz**
Ciger-dâr olanuñ cünbişde kalbi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 22*). [yüz,]
3. Yimişdür zahmı **yüz** yirde baş elde
Bile yanınca pîrân-ı kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [yüz,]
4. Tümen dürr ü semen şeker be-her-vâr
Nice **yüz** tabla nâfe la’l-i kânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 77*). [yüz,]
5. Şafâ câmiyle şun bâkî müdâmı
Toğuz **yüz** bişde bu nazm-ı cevâhîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 47*). [yüz,]

yüz başlu tinnîn: Yüz başlı ejderha.

1. Şanur gören tenin **yüz başlu tinnîn**
Görinür farkı üzre berç-ı miğfer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 8*). [yüz başlu tinnîn,]

yüz biñ: Yüz bin sayısı, çokluğu ifade etmek için kullanılmıştır.

1. Varsa karşı ide biñ merhabâyı
Eger atılsa **yüz biñ** ta'ne taş (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 15). [yüz biñ,]

yüz bul: Kendisine gösterilen hoşgöründen yararlanma yoluna gidip şıarmak, hoş gitmeyen davranışlarda bulunmak. ilgi ve yakınlık görmek (ASD).

1. O 'âşık itmedi Leyli'ye meyli
Kaçan yüz bulmadı yârından ol mâh (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 73). [yüz bul, -ma, -dı]

yüz çevür: Vazgeçmek, geri dönmek.

1. O tozdan yüz çevüren başına hâk
Vücûdum hâk-i gâmdan döndi âba (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 74). [yüz çevür, -en]

yüz döndir: Yüz çevirmek, terketmek, iltifat etmemek.

1. Birinde yok yüz erden döndire yüz
Ciger-dâr olanuñ cünbişde kalbi (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 22). [yüz döndir, -e]
2. Yüzün döndirdi ol âvârelerden
Kodı dâmânın elden hoşkâbazuñ (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 60). [yüz döndir, -di]
3. Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
Didi Nevfel idüp anca mürâ 'ât (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 198). [yüz döndür, -üp]

yüz dürlü: Yüzlerce, pek çok.

1. Kılup her günde **yüz dürlü** bahâne
İderdi Leyli'yi mañbûs-ı hâne (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 13). [yüz dürlü,]

yüz dut-: Olmaya yaklaşmak, olmak üzere bulunmak.

1. Dü hefte mâh olınca heft-sâle
Cemâli ayı yüz dutdı kemâle (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 86). [yüz dut-, -dı]

yüz karası: Utanılacak durum.

1. Saña ta'lim-i hañ yüz karasıdur
Kalem şemşir-i ta'ne yarasıdur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 79). [yüz karası, -dur]
2. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu güş idüp Mecnûn-ı dil-teng (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 22). [yüz karası, -n]

yüz katlı gül: Yüz yapraklı gül; Güzel bir gül çeşidi. Gül-i sad-berg.

1. Aña yüz katlı gülden hoş gelürdi
Bu bü-yi hoş-nesim-i rûh-perver (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 10). [yüz katlı gül, -den]

yüz sür: Baş eğmek, (huzurunda) yere kapanmak, ayaklara kapanmak (saygı bağlamında).

1. İletdi hâne-kâh-ı şeyhe ser-mest
Didi cân-ı peder **yüz sür** bu yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 83*). [yüz sür,]
2. Düşüp ayağına yüz sürdi Mecnûn
Didi katuñda pür-cürm ü günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 25, Mısra 4*). [yüz sür, -di]
3. Ki geldi kapuñ ol şayd bî-kayd
İşigde sāye-veş yüz sürer ol nûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 79*). [yüz sür, -er]
4. Düşüp pâyına Mecnûn sürdi yüzün
İki cânibde oldı girye vü cüş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 72*). [yüz sür, -di]

yüz sür: Kutsal veya saygın birinin huzuruna çıkarken ayağına doğru eğilmek, saygı göstermek; aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak.

1. Kimi yüz sürdi deste kimi pāya
Gözetdiler vefā-yı hâk-ı nānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 24*). [yüz sür, -di]

yüz şuyı: Onur, haysiyet.

1. Ne bende yüz ne sende **yüz şuyı** var
Kanı ‘ırz u kanı gayret kanı ‘ār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 36*). [yüz şuyı,]
2. Dimiş biz de içelüm şudan ey şāh
İçelüm **yüz şuyı** ile bu şuyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 17*). [yüz şuyı,]
3. Yüzi şuyı dañi kalmadı anuñ
Eger ‘ilm ise olmışdur izāfet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 78*). [yüz şuyı,]
4. Mucib iyle bu lāl-i pür-kelāli
Ki **yüz şuyıyla** toprak ola cismüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 71*). [yüz şuyıyla, -(y)la]

yüz şuyı: Onur, şeref II Gözyaşı.

1. O yegdür kim beni baña koyasın
Yüzün şuyıyla benden el yuyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 30*). [yüz şuyı, -yle]

yüz şuyı: Gözyaşı.

1. Selāmetlik yüzi şuyını saçdı
Kesüp cân u cihandan iltifātı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 20*). [yüz şuyı, -nı]
2. Başumuñ yazusu yüzüm şuyıdur
Egerçi guşşadan pür-derd ü süzem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 20*). [yüz şuyı, -dur]
3. Döne döne hikāyet itdi anı
Didi **yüz şuyı** ile andan el yuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 115*). [yüz şuyı,]
4. Tıtuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
Yakup şevka vücūdum iyledüm berķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 48*). [yüz şuyı, -n]

yüz şuyı: Güzellik, letafet II hicap, haya, namus, şeref, haysiyet itibar.

1. Ruḥı nîlûferi kim ferre yitmiş
Zî nîlûfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 158*). [yüz şuyı, -nda]
2. Yiñi **yüz şuyı** virmiş ravza havza
Kenâr-ı havza varup ol ciger-tâb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 18*). [yüz şuyı,]

yüz şuyı: *Yüzünün suyu II nur; şeref, onur.*

1. Ağarmaz olmasam ‘uryân cemâlim
Benüm yüzüm şuyıdır kara toprak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 181*). [yüz şuyı, -dır]

yüz şuyın hâk iyle-: *Gururu ayaklar altına almak.*

1. Gazablar âteşinden kelleler germ
Huşûşâ yüz şuyın hâk iyledi şerm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 170*). [yüz şuyın hâk iyle-, -di]
2. Yüzümüz şuyını hâk itdi şi‘ri
Kodı ortaya ol bu yolda başı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 28*). [yüz şuyını hâk it,]

yüz şuyı: *Ter, gözyaşı.*

1. Çü gül yüzlü kızun yüzi açıldı
Yire **yüz şuyı** şu gibi şaçıldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 92*). [yüz şuyı,]

yüz tut: *Yönelmek, meyletmek; bkz. TS. C. VI, s. 4789-92.*

1. O da yüz tutdı âhir irtihâle
Cihân-ı ‘uşşâka dîzâr-ı dildâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 16*). [yüz tut, -dı]

yüz tut: *Yönelmek, meyletmek.*

1. Hemân ihmâle yüz tutdı o mühmel
Didi gerçi dirüp geldüm bu hayli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 128*). [yüz tut, -dı]
2. Hârâb olmağa yüz tutdı hâlelden
Diridün saña gam irse irem ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 60*). [yüz tut, -dı]
3. Niyâz ile du‘aya itdi ‘azmi
Cemâl-i Zühreye yüz tutdı evvel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 39*). [yüz tut, -dı]
4. O da yüz tutdı âhir irtihâle
Cihân ‘uşşâka bî-dîdâr-ı dil-dâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 18*). [yüz tut, -dı]

yüz ur: *Yere kapanmak.*

1. Yüz urup istedi soñra ‘arûsı
Atası anası ol hûş-hırâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 56*). [yüz ur, -up]
2. Yüz urup baş koyup hâk-i sebîle
İdüp feryâd dâd isterler idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 60*). [yüz ur, -up]
3. Yeg andan kim ide benden kenâre
Yüz urup öpdi pây-ı serv-i nâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 49*). [yüz ur, -up]

4. Dilenesin yüz urup yüz karasın
Bu kulu güş idüp Mecnûn-ı dil-teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 22*). [yüz ur, -up]
5. Niyâz yüz urup götürüp el
Didi ey Zühre-i rüşen şeb-efrûz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 40*). [yüz ur, -up]
6. Yüz urup diseñ aña kim yile virdüğün gönül
Hûy idindi yilmegi büyüñla her gâh her şabâ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 2, Mısra 3*). [yüz ur-, -up]

yüz ur: Yüz sürmek, bir şey istemek amacıyla bir kimsenin huzuruna çıkmak.

1. Yüz urdı hazretine çäre-sâzuñ
Didi ey Müşterî Zühre gulâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 62*). [yüz ur, -dı]

yüz üzre: Yüz üstü, sürünerek.

1. Çerâğın andı şan pervâne-i mest
Düşüp yola **yüz üzre** râst çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 7*). [yüz üzre,]
2. Yüz üzre hâke düşdi nitekim nûr
Sürünü sürünü **yüz üzre** çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 78*). [yüz üzre,]
3. Yüz üzre hâke düşdi nitekim nûr
Sürünü sürünü **yüz üzre** çün mâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 79*). [yüz üzre,]

yüz vir-: İlgi, yakınlık göstermek.

1. Şakın yüz virme âyine yüzine
Mişâlün gösterür ‘âlem gözine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 103*). [yüz vir-, -me]
2. Eger yüz yüz gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 78*). [yüz vir, -mez, -em]
3. Ne yüz virür ne yüzden lezzet alır
Teraḥḥum iyleyüp kıldı naşîḥat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 126*). [yüz vir, -ür]
4. Cevâbından sözünüñ oldı ‘âciz
O yüzüz dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 127*). [yüz vir, -di]

yüz yirde baş elde: Birinin huzurunda el pençe durmak, beklemek.

1. Varup Nevfel öñinde öpdi yiri
Kefen boynında **yüz yirde baş elde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 57*). [yüz yirde baş elde,]

yüz yu-: Yüz yıkamak. Yüzü kapamak.

1. Delürmiş şöyle ne gam var ne sāmān
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 28*). [yüz yu-, -n, -maz]

yüz yüz: Yüzlerce, pek çok.

1. Kılurdi aña **yüz yüz** merḥabâyı
Kaçan ol cânibün ebrin görürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 94*). [yüz yüz,]

2. Eger **yüz yüz** gelürse virmezem yüz
Ne yıl kim senden almaz yâdigârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 78*). [yüz yüz,]
3. Gelür gün yüzlü **yüz yüz** ol araya
Bu şöhrat irdi çün İbnü's-Selâm'a (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 68*). [yüz yüz,]

yüzi ağ ol: Yüzü ak olmak II "Alın açık yüzü ak (olmak)" deyiminin karşılığı olarak "herhangi bir utanılacak, ayıplanacak kusuru, günahı olmamak".

1. Yüzi ağ olsun anuñ kim başında var bu sevdâdan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 14*). [yüzi ağ ol, -sun]

yüzi ağ ol-: Yüzü ak olmak II alın açık yüzü ak (olmak). Çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmamak.

1. Olur üç nokta-i şâ câna üç dâğ
Siyeh hâlûnsüz olsa ey yüzi ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 18*). [yüzi ağ ol-, -sa]

yüzi ak: Temiz, saf yüzlü.

1. Kılıç gibi savaşda yüzi akdur
Yürürse cem' idüp ceş ü silâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 106*). [yüzi ak, -dur]

yüzi kara: Utanmaz, yüzüstü.

1. Irâğ idüp beni sen serv-i nev-bahâra rakîb
Katuñda sâye gibi kaldı **yüzi kara** rākîb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 2*). [yüzi kara,]
2. Bir iki **yüzi kara** şahid olmuş
Beni bu işde bil bî-ihtiyârem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 34*). [yüzi kara,]

yüzi şuyı: Onur, haysiyet.

1. Yüzi şuyından el yumış anı koñ
İl andan kim selâmet olmak ister (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 116*). [yüzi şuyı, -ndan]

yüzi şuyı: Gözyaşı.

1. Yüzi şuyı ile oldı nişeste
Taḥammül den kemer düzdü biline (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 154*). [yüzi şuyı,]

yüzi var: (bir şeye) yüzü olmamak, o şeye dayanamamak; cüret ve cesareti olmamak; utanmak.

1. Yanar bir nâr olmuş şanki pür-nâr
Ne küy-ı yâra varmağa **yüzi var** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 11*). [yüzi var,]

yüzi yire düş: Utanılacak bir duruma gelmek.

1. Yüzün düşer yire çün mâr-ı bî-pây
Hâlâş itmezdi segden cânı dilkü (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 82*). [yüzi yire düş, -er]

yüzün aç: Yüzünü göstermek, açığa çıkartmak.

1. Seher Dahhâki güldi yüzün açdı
Mübârizler şavaşa bindi çâlâk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 6*). [yüzün aç, -dı]

yüzün dür: Surat asmak, yüz buruşturmak.

1. Yüzün dürdi bilin bükdi çü nâme
Acı şabr ağusından töldurup cām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 68*). [yüzün dür, -di]

yüzün yu: Yüz yıkamak. II el etek çekmek, bırakmak, meyletmemek.

1. Hemân zenbûr kaldı gıtdı balı
Hünerden yudılar yüzün cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 77*). [yüzün yu, -dı, -lar]

yüzinden: Yönünden, gözüyle.

1. Velî ma'ni **yüzinden** merhabâdur
Ne bildüñüz nedür kaçdı habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 42*). [yüzinden,]

yüzinden: -den ötürü, -den dolayı.

1. İşidüp bunu ol serv-i temâyül
İdüp 'ırfânı **yüzinden** tecâhül (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 108*). [yüzinden,]
2. Ki irmez tozına bād-ı beyâbân
Gözi yaşı **yüzinden** şırlar idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 7*). [yüzinden,]

yüzine gül: Gülümsemek, sevgi göstermek.

1. Nevâzişler kılup güldi yüzine
Ki azdur leşkerüm yanumca bile (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 48*). [yüzine gül, -di]

yüzine ur: Yüzüne vurmak, işlediği bir suçu ya da kabahati birinin açıkça yüzüne söyleyip onun utanmasına yol açmak.

1. Ururlar yüzine itdüğü kanı
Be-şüret gerçi rengin berk-i rîzân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 4*). [yüzine ur, -ur, -lar]

yüzsüz: Yüzsüz; arsız, sırnaşık, utanmaz.

1. Cevâbindan sözünüñ oldı 'âciz
O **yüzsüz** dillüye yüz virdi Nevfel (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 127*). [yüzsüz,]

yüzü ağ ol: *Temiz, günahsız olmak, alını açık olmak.*

1. Yüzün şu gibi dâ'im yire olsun
Her arada ola tâ kim yüzün ağ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 109*). [*yüzü ağ ol, -a*]

yüzü gül: *Mutlu olmak, sevinmek.*

1. Benüm gibi esîr-i ğam degülsin
Yüzün gülmez meger kim ğam-zedesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 23*). [*yüzü gül, -mez*]

yüzü olmamak: *Utanmak.*

1. Anuñ-çün kimse çatında yüzüm yok
Hemân biz görmedük bu derdi cânda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 74*). [*yüzü olmamak,]*

yüzüñ ağ it: *Onurlandırmak, gururlandırmak.*

1. Yüzün ağ itdi ceng ile sipâhuñ
‘Adûlar üstine ya’nî iş aşduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 14*). [*yüzüñ ağ it, -di*]

yüzünden: *-den ötürü, -den dolayı.*

1. Kara bahtum **yüzünden** iledi dūr
Çü bildi anı Mecnûn da‘vet itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 26*). [*yüzünden,]*

yüzüne bakmağa yüz olmamak: *Yüzüne bakacak yüzü olmamak, mahcup olmak.*

1. Ne yüz var yüzüne bakmağa hānum
İşigünnden ne yil kim almaya toz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 76*). [*yüzüne bakmağa yüz olmamak,]*

yüzüp kuyruğına ir: *Yüzüp yüzüp kuyruğına gelmek. Bir işin son aşamasına kadar ilerlemek.*

1. Hey imānsuz niçün virdüñ emānı
Yüzüp öküzi irdüñ kuyruğına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 187*). [*yüzüp kuyruğına ir, -dün*]

Z

zā: Arapçadaki "ze" harfi.

1. Hilāl ebrûlarûñsuz ey dil-ārā
Dü hañçerdür dilüme **zā** ile rā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 28*). [*zā,*]

zād: Yiyecek, azık.

1. Güç olur çok ağırlamak didiler
Ğamı helvâ idinmiş miñneti **zād** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 89*). [*zād,*]
2. Gezüp cerr iderem ilden buña **zād**
Gezüp bu hîle ile cümle kavmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 26*). [*zād,*]
3. Olur cânuma kuvvet cismüme **zād**
Tenüm perhîz ile efsürde oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 52*). [*zād,*]
4. Dürüş takvâya oldur anda **zāduñ**
Bu dünyâ kim işüñi gevher iyer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 144*). [*zāduñ, -uñ*]

za'f: Güçsüzlük, zayıflık.

1. Yüüm küh-ı mu'azzam ben hâkîrem
Bu **za'file** yolında iylesem hîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 27, Mısra 23*). [*za'file, -ile*]
2. Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş
Yaturken **za'f** ile ol pîr-i puhte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 23*). [*za'f,*]
3. Beli **za'f** ile egri toğru tedbîr
Delîl ü reh-nümâ çün Hızr-ı zinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 28*). [*za'f,*]

za'f: Aşırı alaka duyma, düşkünlük.

1. Döner **za'f** ile 'urcûn-ı kadîme
Zebân-ı hâl ile bu remzi kâ'îl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 24*). [*za'f,*]

zafer: Galibiyet.

1. 'Aceb mi çıksa etmek kıru taşdan
Zafer bulur el uran ittifağa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 47*). [*zafer,*]

za'ferân: Safran renginde yüz // Üzüntüden sararıp solan yüz.

1. Belâ-yı hüsnî ol gönce dehânun
Görüp acıdı içi **za'ferânun** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 22*). [*za'ferânun, -un*]

za'ferân: Güzel kokulu, sarı renkli meşhur bir çiçek.

1. Acıdur **za'ferān** gibi zebānuñ
Olur merhem cerāḥāt-ı sināna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 54*). [*za'ferān,]*
2. Virür her **za'ferān** aña acı dil
Görüp bu cünbişin serv-i revānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 64*). [*za'ferān,]*
3. Kimesne bir pula almazdı anı
Kışadur çün zebānı **za'ferānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 189*). [*za'ferānuñ, -uñ]*

za'f-ı hāl: Güçsüz bir hâlde.

1. Yazardı levḥ-ı dilde ol civān-merd
Ten-i Mecnûn'ı dā'im za'f-ı hāli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 203*). [*za'f-ı hāl, -i]*

zāğ: Karga.

1. Egerçi yundi kat kat nitekim **zāğ**
Senüñ destüñde var ise kerāmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 102*). [*zāğ,]*
2. Ya Hindūsın yaḥūd Hindü beçesin
Meger sensin gurābü'l-beyn ey **zāğ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 49*). [*zāğ,]*
3. Uçardı **zāğ** ürküp şāḥ-be-şāḥ
Bu peykān-ı ḥiṭābı atdı çün tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 72*). [*zāğ,]*
4. Kaçup andan muḥāṭab itdi perhiz
Bu derdin dökdi hem-derdin şanup **zāğ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 75*). [*zāğ,]*
5. Uçup **zāğ** urdı cānına yiñi dāğ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 76*). [*zāğ,]*
6. Gözi ol devḥa-i zībāya düşdi
Gözi şuş oldu şāḥ üstinde **zāga** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 25*). [*zāga, -a]*
7. Oturmuş ḥalveti gibi siyeh-puş
O **zāğı** çün bu aşḫ abdālı gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 33*). [*zāğı, -ı]*
8. Uçup kaçmış elinden şabr **zāğı**
Yatur yirde söyünmüş şem'e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 46, Mısra 6*). [*zāğı, -ı]*
9. Gice **zāğın** uçurdu tır atup ter
Açıldı her gözüñ uyḥusu bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 2*). [*zāğın, -ın]*
10. Niçün yir rāyegānı anı her **zāğ**
İñinde meyveye el şunma küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 34*). [*zāğ,]*
11. Günüzin **zāğ** olur gice ügüdür
Adāvet kılsa āfetdür cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 68*). [*zāğ,]*
12. Olayduñ ey hümā hem-āşiyānum
Naşibi tıre **zāguñ** bāga düşdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 203*). [*zāguñ, -uñ]*
13. Kara ṭonlar giyüp feryād ider **zāğ**
Teneffüs kılsa zehr-ālūde vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 28*). [*zāğ,]*

zāğ: Karga // rakip.

1. Revān irdi çü bād-ı lā'ubālī
Didi Mecnûn'a uçdı bağdan **zāğ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 17*). [*zāğ,]*

zağal: Yaramaz iş, zarar.

1. Hevāyī vü **zağal** mağlûb-ı şehvet
Zarîf ü ‘ârif-i devr idi belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 4*). [*zağal,]*

zâhid: *Dünyayı terk edip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar, müttaki (kimse).*

1. Atasına didiler ittifākī
Fülân gâr içre bir **zâhid** velî var (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 17*). [*zâhid,]*
2. Anı da‘vet kılop gönderdi hâcib
Didi hâcib varup **zâhid** katına (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 15*). [*zâhid,]*
3. Ne yirsin bu hârâbe gâr içinde
Aña gösterdi **zâhid** bir pâre ot (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 19*). [*zâhid,]*
4. Esîr olmazdı cânûn bu giyâha
Didi **zâhid** ki ‘aqluñ bi-heberdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 25*). [*zâhid,]*
5. Görüp bir **zâhidi** vîrân içinde
Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dâñā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 2*). [*zâhidi, -i]*

zâhir: *Açık, aşına, görünür.*

1. Bu ra‘d-ı hâ‘il ü berķ u zelâzil
Celâlûñ kahrına **zâhir** delâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 68*). [*zâhir,]*
2. Belâ vü ders ile bi-çârelikdur
Vücûdum **zâhirâ** bir katre mādur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 41*). [*zâhirâ, -â]*
3. Ziyâsı her ne deñlü olsa vâfir
İrişmez aya yıldız ferri **zâhir** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 72*). [*zâhir,]*
4. Ki umduğın yimez bitüdüğün yir
Bilürsin saña **zâhir** cümle kârum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 29*). [*zâhir,]*
5. Yaraşmaz sen şanem gelmege bu deyr
Yüzüñde gerçi **zâhir** dil-nüvâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 25*). [*zâhir,]*
6. Gerilmiş ‘ırķ u pey **zâhir** çün evtâr
Alup mäder diz üzre mâliş eyler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 48*). [*zâhir,]*
7. Ne var âsân okursañ **zâhirin** sen
Benümle yâr olan bi-hâd gerekdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 70*). [*zâhirin, -in]*

zâhir it: *Ortaya çıkarmak, görünür hale getirmek.*

1. Hâbâb-ı eşk olur çeşmüme ey dōst
Kaçan sen zâhir itseñ dūd-ı âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 45*). [*zâhir it, -se, -ñ]*

zâhir ol: *Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.*

1. Olur dendân gibi ağzında zâhir
Bu resme germ iken bād-ı huzânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 40*). [*zâhir ol, -ur]*
2. Gözine zâhir oldı küh-ı endüh
Anı gördi kesilmiş nîk ü bedden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 62*). [*zâhir ol, -dı]*
3. Muhabbet zâhir oldı gevherinde
Ezelden var idi çün cevherinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 89*). [*zâhir ol-, -dı]*
4. Bu bed-bahtum bilürem âhir olmaz
Senüñ müjdeñ hayâli zâhir olmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 72*). [*zâhir ol-, -maz]*

zāhirā: Görünen, aşikar, ortada, herkesçe bilinen.

1. Hārām olsun yidügi nān u ni‘met
Eriyçün **zāhirā** feryād iderdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 89*). [*zāhirā,]*

zaḥm: Yara.

1. Yükinden cānına **zaḥm** olmaz eksük
Belā yolunda virmeyince cānı (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 16*). [*zaḥm,]*
2. Yimişdür **zaḥmı** yüz yirde baş elde
Bile yanınca pīrān-ı qābile (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 58*). [*zaḥmı, -ı]*
3. Urursın sen de yārem üzre yāre
Umaram ben olası **zaḥme** merhem (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 49*). [*zaḥme, -e]*
4. Siḥir **zaḥmın** yimiş āhūya döndi
Zeneḥdām tenūr-ı āteş-i teb (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 54*). [*zaḥmın, -ı, -n]*
5. Nazar kıldı nigāruñ zaḥmesine
Dilin ol **zaḥme** pāre pāre itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 103*). [*zaḥme, -e]*

zaḥm: Yara. II aşk yarası, gönül yarası.

1. Gide **zaḥmuñ** du‘āsı merheminden
Peder qaldı qapuda girdi Mecnûn (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 86*). [*zaḥmuñ, -uñ]*
2. Şeker-lebden tuz ekme sen de zinhār
Meger **zaḥm** acısından bi-ḥabersin (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 39*). [*zaḥm,]*

zahme: Yara.

1. O ‘ömrüm ḥāşılından kıldı maḥrûm
Tutarken sine bu ḡam **zahmesine** (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 101*). [*zahmesine, -si, -ne]*
2. Nazar kıldı nigāruñ **zaḥmesine**
Dilin ol zaḥme pāre pāre itdi (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 102*). [*zaḥmesine, -si, -ne]*

zahmet: Sıkıntı, eziyet, güçlük, zorluk.

1. Mezellet hırkasın nefse qabûl it
Ki te‘şir-i ecel çün **zahmet** ide (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 93*). [*zahmet,]*
2. Belā vü **zahmet** idi şanki yāre
Muraşşā‘ heykel ü altûnlu ḥalḥāl (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 166*). [*zahmet,]*
3. Muḥibbe şanma ḥizmet **zahmet** iyeler
Var ey kâzib ko bu da‘vāyı zinhār (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 24*). [*zahmet,]*

zahmet çek: Zahmet, eziyet, sıkıntı çekmek.

1. Yolında şābit oldı çekdi zaḥmet
Ḥaḳīkat ‘aşkıñı da‘vā idenler (*Leylā vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 8*). [*zahmet çek, -di]*

zaḥm-ı dest-i nireng: *Hilekar elin oku.*

1. Sehî servi hilâle döndi anuñ
İrüp şimşâde **zaḥm-ı dest-i nireng** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 51*). [*zaḥm-ı dest-i nireng,]*

zaḥm-ı lisân: *Dil yarası.*

1. ‘İlac olmaz velî zaḥm-ı lisâna
Taḫuñ gerçi belâ ehline serdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 56*). [*zaḥm-ı lisân, -a]*

za‘îf: *Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, takatsiz.*

1. Götürmek bu **za‘îf** ol yüki kıandan
Götürmege o sengin bârî bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 26*). [*za‘îf,]*
2. Şefâ‘atden dem ura Fahr-ı ‘âlem
za‘îf ümmetlerinden cümle ‘âşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 27*). [*za‘îf,]*
3. Bu ğam-gîn göñlümi şâd iylemezsin
Bu resme kim **za‘îf** ü pirânunam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 77*). [*za‘îf,]*
4. Siḫrdür key şaḫn âh-ı seḫerden
za‘îfe hayfı kıo ḫavf iyle Rab’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 25*). [*za‘îfe, -+e]*
5. Nice zehr içirürsin ḫaste câna
Esirge bu **za‘îf** ü ḫaste-ḫâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 149*). [*za‘îf,]*
6. Ecel yolına tıtdı çeşm ü ğuşı
Kî pîrî vü **za‘îfî** vü zebûnî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [*za‘îfî, -i]*
7. **za‘îf** iken daḫî rencür düşdüüm
Baña her pîşede üstâd idüñ sen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 54*). [*za‘îf,]*
8. O bî-çâre **za‘îf** ü müstemendüñ
Beni ‘afv itsün erçi pür-günâhem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 34*). [*za‘îf,]*
9. Nedür bu mübtelâya yine bu cevır
Kî yükletdüñ **za‘îfe** bunca bârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 47*). [*za‘îfe, -e]*
10. Urursañ yara ur endâmı deñlü
za‘îfem döymezem ben bu belâya (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 53*). [*za‘îfem, -em]*

za‘îf: *Güçsüz. II Boyun eğen.*

1. Enîs ü râm u ârâm u **za‘îf** ol
Bir iki ğün kî mihmānam cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 146*). [*za‘îf,]*

za‘îf ol: *Kuvvetsiz olmak.*

1. Olur anuñla muḫkem her ‘alâķa
Ne deñlü kııl za‘îf olursa kıatı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 49*). [*za‘îf ol, -ur, -sa]*
2. **za‘îf** olmış durur ğāyetde ḫālüm
Cihān dürdi benüm de defterümi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 156*). [*za‘îf ol, -mış]*

zā‘il it: *Yok etmek, ortadan kaldırmak.*

1. Nevā vü ni‘met olur mı ‘aceb bu hāle yiter
Raķīb havfı ile zā’il itmezem ğamumı (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 3*). [zā’il it, -mez, -em]

zā’il ol: Yok olmak, ortadan kalkmak.

1. Gelüp dād ile hoş ad ile gitdi
Geçer kışşa olur çün ‘ömr zā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 35*). [zā’il ol, -ur]

zāl: Ak sakallı, ihtiyar.

1. Bu miñnetdür iden Rüstem’leri **zāl**
Nice Đahhāk’i bu zār iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 58*). [zāl,]

zālīm: Acımasız ve haksız davranan, zulmeden.

1. Dil uzatdı aña çün nîş-i faşşād
Ki ey **zālīm** seğı gibi zebûn-gır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [zālīm,]

zamān: Devir, zaman, vakit.

1. Gözetmez hālın ol göz kim kavîdür
Zamān çün göstere bārid şemā’il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 227*). [zamān,]
2. Velî cüft olmadı cismine cismüm
Dilerdüm ben ki geçdükce **zamānum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 201*). [zamānum, -um]
3. Nücüm ehli meger geçmiş **zamānda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 1*). [zamānda, -da]
4. Aña virmezdi kimse fülûsi
Eger evvel **zamānda** gelse Cāmî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 27*). [zamānda, -da]
5. Zamānuñ farkı fevķı ola cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ kim ola zeyni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 102*). [zamānuñ, -uñ]

zamāne: Baht, talih.

1. Zamāne depmesi geh geh ser-i sıfāle yiter (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 10*). [zamāne,]

zamāne: Devir, zaman, vakit.

1. Zamāne yıķsa serv-i büstānı
Yirin tatar bitürse bir fidānı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 19*). [zamāne,]

zanbak: Zambak; zambakgillerden, 90-100 santimetre yüksekliğinde, güzel ve iri çiçekli, çok yıllık bir süs bitkisi, top zambak (*Lilium candidum*).

1. Anuñ-çün minber-i aĝsāna çıktı
Elhāna ki **zanbak** ğüş olupdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 29*). [zanbak,]

zann it: Sanmak.

1. Dilâ zann itme kim Mecnûn-ı pür-derd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 1*). [zann it, -me]

zâr: Ağlama, inleme.

1. Giceler şubh olunca **zâr** u gam-gîn
İderdi cāmesin eşk ile nem-gîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 25*). [zâr,]
2. İşidüp Leylî âvâzın o **zâruñ**
Didi dervîşin saña Hâk vire yâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 51*). [zâruñ, -uñ]
3. Didi pîr atañam ben hâste vü **zâr**
Senüñ gavğân ile rüsvây-ı bâzâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 51*). [zâr,]
4. Sen anuñ guşşasından **zâr** u dil-teng
O saña dōst olmakdan kılur neng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 77*). [zâr,]
5. Ölüm döşegine düşsem eger **zâr**
Baña yaşduñ yiter seng-i der-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 35*). [zâr,]
6. Hevâlar başda vü taşda ayağı
Taş içinde yatur toprak gibi **zâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 15*). [zâr,]
7. Hâyâl-i yâri yâdına getürdi
Hıtâb itdi nigârâ ağlayup **zâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 123*). [zâr,]
8. Düşerdi dest ü pâdan **zâr** u hâste
Eger nuşret bulursa cānib-i yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 130*). [zâr,]
9. Siper olur hadeng ü tîga dilber
Anuñ kim her dem ola kârî **zârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 139*). [zârî, -i]
10. Kılur mı yâr ile ol kârî **zârî**
Anı kim yâi idüp dūr yâr derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 140*). [zârî, -i]
11. Nice bir ağladursız koñ avınsun
Didi Leylî atası **zâr** u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 75*). [zâr,]
12. Dil üşürüp naşihat iylediler
Ki ey **zâr** u garîb ü ẖv̱ôr u mehcûr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 45*). [zâr,]
13. Bu üç zulmet içinde kalmışam **zâr**
Niçün ötmezsin ey şubhuñ ẖorôsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12*). [zâr,]
14. Revâne oldı Necd'e **zâr** u maḥzûn
Yaşı gibi ciger kaniyla gitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 106*). [zâr,]
15. Tehî dilden fiğân iyledi anca
Koyup şabr u qarârî **zâr** u giryân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 27*). [zâr,]
16. Aradı buldı anı iyleyüp geşt
Yatur bir küh içinde **zâr** u hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 17*). [zâr,]
17. Mükellef olmayan olmaz günah-kâr
Bunun gibi belâ vü aşk u **zârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 87*). [zârî, -i]
18. Varup iylerler idi anda **zârî**
Behişt-i dōstân oldı o ravza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 194*). [zârî, -i]
19. Bulutlar gibi âb-efşân ẖurûşân
Şu deñlü nevhâ itdi kıldı **zârî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 11*). [zârî, -i]
20. Nizâr u **zâr** u bî-zûr oldı gâyet
Ne şabrı kaldı dilde ne sürûru (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 8*). [zâr,]
21. Bu miḥnetdür iden Rüstem'leri zâl
Nice Ḍaḥḥâk'i bu **zâr** iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 59*). [zâr,]
22. Kılurdi nâle vü efğân u **zârî**
Şu dūrler kim bular nazm iylemişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 4*). [zârî, -i]

23. Hemân âhından artuğ hem-demi yok
Ġarîb ü derd-mend ü **zâr** u miskîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 67*). [*zâr,]*

zâr it: Ağlamak.

1. Ki iderler bir mezâr üstinde zârı
Varuram ben de giryân ol miyâna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 74*). [*zâr it, -er, -ler]*

zâr ol-: Ağlamak, inlemek.

1. Olurdi kıra yaşlılar gibi zâr
Dir idi dilde yâre ol dil-figâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 7*). [*zâr ol-, -ur, -dı]*
2. Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
Yürürdi bî-kes ü bî-çâre Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 1*). [*zâr ol-, -up]*

zâr u giryân: Ağlayıp inlemek.

1. Veda^ç idüp revâne oldu tağa
Evine gitdi mâder **zâr u giryân** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 99*). [*zâr u giryân,]*

zâr u zâr: İnleye inleye.

1. Hüsûf irdüğine ol mâha nâ-gâh
Acıyup **zâr u zâr** ağladı ġâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 5*). [*zâr u zâr,]*

zâr zâr ağla: İnleyerek ağlamak.

1. Cigerden zâr zâr ağlardı nâ-çâr
O derdile gezüp cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 10*). [*zâr zâr ağla, -r, -dı]*
2. Cigerden zâr zâr ağlardı tekrâr
Gezüp ol derd ile cânın sürürdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 83, Mısra 12*). [*zâr zâr ağla, -r, -dı]*

zarâfet: İncelik, güzellik.

1. Var idi bir fetâ ferzend-i Bağdâd
Zarâfet ehli ‘âşık-meşreb idi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 3*). [*zarâfet,]*

zarf: Kap, kılıf.

1. Ġam-ı cândan boşalmış kalbi **zarfı**
Düşüp seng üzre yatur vâlih ü deng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 8*). [*zarfı, -ı]*

zârî: Ağlama, inleyerek gözyaşı dökme.

1. Yig andan girye vü efgân u **zârî**
Kaçan kim hânde olmaya yirinde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 28, Mısra 10*). [**zârî**,]

zârî it-: Ağlamak, inlemek, yalvarmak.

1. Varup el götürüp itmeye zârî
Yiler yanınca hem kavm u kabîle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 18*). [**zârî it-**, -me, -ye]
2. Dögindi ağladı cüş itdi muhkem
Biraz kim ağladı vü itdi zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 147*). [**zârî it**, -di]

zârî iyle: Ağlamak, inlemek.

1. Öpüp âhû gözin iylerdi zârî
Ki bu çeşm-i siyeh kim hûb-terdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 68*). [**zârî iyle**, -r, -di]

zârî kıl: Ağlamak.

1. Seher yüzi gülince kıldı zârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 42, Mısra 12*). [**zârî kıl**, -dı]
2. Oturup aña karşu kıldı zârî
Dögüp ağlayu ağlayu başın ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 16*). [**zârî kıl**, -dı]
3. Bir iki beyt okıyup kıldı zârî
Ğarib ü bî-kes ü tenhâ vü hâste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 18*). [**zârî kıl**, -dı]
4. Kılurdu perdede ney gibi zârî
Ne yârî var ne şabrî ne qarârî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 9, Mısra 17*). [**zârî kıl**-, -ur, -dı]

zârî vü feryâd iyle: Ağlamak ve inlemek.

1. Budur havfum işi de nâşî âvâz
Senûn-çün iylesem zârî vü feryâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 71*). [**zârî vü feryâd iyle**, -se, -m]

zarîf: Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoş giden, beğenilen, zarafetli.

1. Zârîfî tâziler turfa hecînler
Urûsî bâz u pervâzî şahînler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 103*). [**zarîfî**, -i]

zarîf: Zarîf, kibar.

1. Hevâyî vü zağal mağlûb-ı şehvet
Zarîf ü ‘arîf-i devr idi belki (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 5*). [**zarîf**,]

zarûret: Mecbûriyet, zorunluluk.

1. Selâm oldı vedâ‘ üzre havâle
Zarûretden Selâm itdi vedâ‘ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 211*). [**zarûretden**, -den]

2. Żarüretden düzüpdür ihtiyârı
Ne te'siri ola bu ihtiyârûñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 2*). [*żarüretden, -den*]

zât: Kendi, bizzat kendi.

1. Aña tap kim yoğ olmaz pāk **zâtı**
Cemâl-i hâke meyl itme hebâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 166*). [*zâtı, -ı*]

zât: Allah'ın varlığı.

1. Tağayyürden münezzeh pāk **zātuñ**
Tebeddülden muraddur şifātuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 75*). [*zātuñ, -un*]

zât: Kişilik, şahsiyet.

1. Nücüm-ı devletümün yüce burcı
Senün **zātuñdan** oldı kâr-ı kıştüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 83*). [*zātuñdan, -un, -dan*]

zât: Kendi II Öz.

1. Açılma ey dehen rāh-ı nefessin
Gidüp gelme nefes şād itme **zâtı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 63*). [*zâtı, -ı*]

zât: Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. II Hz. Muhammed.

1. Ser-ħalka-i enbiyâsın oldı
Zātuñ güheri nig'in-i hâtem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 18*). [*zātuñ, -un*]

zât-ı medâr-ı devr-i hûş-dem: Hoş zamanlara vesile olan kişi. (Hz. Muhammed).

1. Ve ey **zât-ı medâr-ı devr-i hûş-dem**
Hağ didi tapuña ey muqaddem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 6*). [*zât-ı medâr-ı devr-i hûş-dem,]*

zât-ı şerîf: Şerefli kişi, soylu kimse.

1. Yirün 'âlemeddür 'âlem gibi ol
Çü Âdem aşıldur zât-ı şerîfün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 143*). [*zât-ı şerîf, -ün*]
2. Ki merdüm-zâdedür zât-ı şerîfi
Tırup depretdi vahşun her birine (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 18*). [*zât-ı şerîf, -i*]

zebân: Dil, lisan.

1. Her yañadan uzatdı **zebân** gibi zebâne
Tıutup elümi nice vefâ 'ahdin iden döst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 4*). [*zebân,]*

2. Nev-bahār irse gül ü süsen **zebān** u güş olur
Būy-ı gülden bülbül-i şūrīde kim ser-mest idi (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 2*). [*zebān,]*
3. Şām u seher **zebānuma** vird oldu vā-firāk
Bir niçe def’a görmüşdüm derd-i firākati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 4*). [*zebānuma, -ım, -a]*
4. Süsen **zebān** bitürmek içün büstān gerek
Hūn-ı ciger hikāyetini şorma gönceden (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 4*). [*zebān,]*
5. Şerh iylemege hālī tolaşmaz **zebān** gerek (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 15, Mısra 10*). [*zebān,]*
6. Şām u seher **zebānuma** virdü oldu vā firāk
Bir nice def’a görmüş idüm derd-i firākati (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 4*). [*zebānuma, -um, -a]*
7. Ki māl-ā-māl ola māl-ı hākāyık
Bu mühri Hāk naşīb itse **zebāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 45*). [*zebāna, -a]*
8. Gezüp her cānibi itdi gedāyī
Zebānunda hadīs-i bī-nevāyī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 11, Mısra 22*). [*zebānunda, -uñ, -da]*
9. O demde hem-zebān ol haste cāna
Dehenden cān yakup çıkan **zebāna** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 34*). [*zebāna, -a]*
10. Zebānın itdi Mecnûn çün küşāde
Eñ evvel nām-ı Leylī geldi yāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 12, Mısra 45*). [*zebānın, -ın]*
11. Velāyetden kerāmetden eli var
Du‘ā miftāhıdır anuñ **zebānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 19*). [*zebānı, -ı]*
12. Cihāne tīg-ı tīz itdi **zebānı**
Seherden çüş idüp murğ-ı seher-hüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 38*). [*zebānı, -ı]*
13. Firāk u hasret irmezse kemāle
Zebānından n’ola bir nik nāmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 135*). [*zebānından, -ından]*
14. İdersin tatlu dilden dil-firibi
Çoğ idi ‘ahde süsenden **zebānuñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 15*). [*zebānuñ, -uñ]*
15. Acıdur za‘ferān gibi **zebānuñ**
Olur merhem cerāhāt-ı sināna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 54*). [*zebānuñ, -uñ]*
16. Müsebbih aña her şey’uñ **zebānı**
Zihī rahmet zihī ni‘met kemāhī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 172*). [*zebānı, -ı]*
17. Olur pür-‘ukde ‘ukde şāh-ber-şāh
Eger bey^c itseler ol deh **zebānı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 187*). [*zebānı, -ı]*
18. Kimesne bir pula almazdı anı
Kışadur çün **zebānı** za‘ferānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 189*). [*zebānı, -ı]*
19. Melāmetden **zebānuñ** iyle kütāh
Beni ko var sen özge hālūñe bak (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 166*). [*zebānuñ, -uñ]*
20. Zebān kise dehānı gibi hāmüş
Birbirine karşı iki gülşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 154*). [*zebān,]*
21. Zebānı çün **zebāna** āteş-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 2*). [*zebāna, -a]*
22. Zebānı çün zebāna āteş-engiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 79, Mısra 2*). [*zebānı, -ı]*

zebāna getir-: Dile getirmek, söylemek.

1. Ğazel okur añar yār-ı ğazālī
Ne şi‘ri kim getirürdi zebāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 25*). [*zebāna getir-, -ir, -di]*

zebāne: Ateş alevi.

1. Her yañadan uzatdı zebān gibi **zebāne**
Tutup elümi nice vefā ‘ahdin iden dōst (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 7, Mısra 4*). [*zebāne,]*

2. Yalın od düşdi devlet ırmenine
Kažādan nāzil oldı bir **zebāne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 31*). [*zebāne,]*

zebāne düş: *Hakkında dedikodu yapılmak.*

1. ‘Aceb ‘aşka düşürdi ol civānı
Düşüp bu her iyü yavuz zebāne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 5*). [*zebāne düş, -üp]*

zebānî: *Cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek, cehennem bekçisi.*

1. Peder tehdidi hem ta‘n-ı birāder
Huşūşā bir od iyñelü **zebañî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 65*). [*zebañî,]*
2. Diledi ol nedimi ide ihlāk
Buyurdi bir iki it yüzlü **zebānî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 17*). [*zebānî,]*

zebān-ı ‘āşık: *Âşğın dili.*

1. Çerāğ-ı Leylî hayretten uyandı
Dil uzatdı zebān-ı ‘āşıkā tiz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 159*). [*zebān-ı ‘āşık, -a]*

zebān-ı āteş-ālūd: *Ateşe bulanmış dil.*

1. Hemān açdı **zebān-ı āteş-ālūd**
Ki eyvāh n’ideyin bî-çāre kıldum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 86*). [*zebān-ı āteş-ālūd,]*

zebān-ı āteş-engiz: *Ateş veren dil.*

1. Didi açup **zebān-ı āteş-engiz**
Ki siz de ğam gibi başuma üşmeñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 78*). [*zebān-ı āteş-engiz,]*

zebān-ı ğayb: *Gizli lisan.*

1. Ki oldur keşf iden her dürlü rāzı
Zebān-ı ğaybdur her hātif-i rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 3*). [*zebān-ı ğayb, -dur]*

zebān-ı hāl: *Hal dili.*

1. Döner za‘f ile ‘urcūn-ı kādime
Zebān-ı hāl ile bu remzi kâ‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 25*). [*zebān-ı hāl,]*
2. Zebān-ı hālîdür ol mürde cānuñ
Bilem dirseñ nedür göñlindeki hāl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 116*). [*zebān-ı hāl, -i, -dür]*
3. Diler çıkmāa andan bir behāne
Zebān-ı hālden tıydu işāret (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 13*). [*zebān-ı hāl, -den]*

zebân-ı hâl: Hal dili, II Gönül dili.

1. Mu'athtar hem münevver oldu âfâk
Okur yıldız zebân-ı hâletinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 17*). [zebân-ı hâl, -in, -den]

zebân-ı hâtif-i gayb-ı hikâyet: Hikayenin bilinmezlerinden seslenen dili.

1. Zebân-ı hâtif-i gayb-ı hikâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 1*). [zebân-ı hâtif-i gayb-ı hikâyet,]

zebân-ı lutf: Tatlı dil.

1. Zebân-ı lutf ile virdi selâmı
Selâmı hoş gelüp Mecnûn'a gâyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 36*). [zebân-ı lutf,]

zebân-ı ta'n uzat: Dil uzatma, ayıplama.

1. Zebân-ı ta'n uzatdı nice evbâş
Ki Leylî'nün cemâli dil-sitâni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 2*). [zebân-ı ta'n uzat, -dı]

zebân-ı tevbe: Tövbe dili, tövbe etmek.

1. Yıkup cümle binâsın hâk ider ol
Zebân-ı tevbe çün oldu şikeste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 15*). [zebân-ı tevbe,]

zeberced: Zümrüt gibi bir nevi cevher. (Rengi fıstıkîdir.).

1. Giyâhı sünbüle cevzâ olur cev
Zebercedden müzeyyen hâne-i zîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 53*). [zebercedden, -den]

zebûn: Zayıf, güçsüz, aciz.

1. Ecel yolına tutdı çeşm ü güşı
Ki pîrî vü za'îfî vü **zebûnî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 17*). [zebûnî, -î]
2. Esîr-i ka'r-ı zindâne şeb irdi
Zebûn idüp yetîmi vü esîri (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 41*). [zebûn,]
3. Dikenden almağa ol tâze verdi
Zebûn idi velî bu yolda hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 51*). [zebûn,]
4. Ki ey puşt u penâh olan **zebûne**
Bu gün levh-ı peyâmûn pür-şafâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 34*). [zebûne, -e]

zebûn-gîr: Zayıf ve güçsüzleri koruyan.

1. Dil uzatdı aña çün niş-i faşşâd
Ki ey zâlim segî gibi **zebûn-gîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 43, Mısra 23*). [zebûn-gîr,]

zehr: İçine işlediği organı bozan ve öldüren madde, zehir.

1. Ecelden gayri yok **zehrine** tiryāk
Yarağ itdi şavaşa ıve ıve (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 12*). [*zehrine, -i, -n, -e*]
2. Sen anuñ gibi yârı yoğa şay var
Kanı ol döst kim **zehrın** yir idüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 33*). [*zehrın, -in*]
3. Hüner vaqtinde ol meydân eridür
Nice **zehre** girüp tiryāk ider ‘aşk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 103*). [*zehre, -e*]
4. Nifāk hançerini mekr ü hîle **zehri** ile
Vişāl kat‘ı içün nice bir şuvara raķib (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 3, Mısra 9*). [*zehri, -i*]
5. Senüñ birdir katuñda nüş ile **zehr**
Tapuñ ol resme müstağnî ilâhî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 2, Mısra 34*). [*zehr,]*
6. Cihân evvel şekker şunar dehâna
İçürür **zehri** âhîr kana kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 56*). [*zehri, -i*]
7. Zihî bed-ţâlî‘ ü bed-hâl ü bed-baht
Raķibüñ **zehri** saña akreb oldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 15*). [*zehri, -i*]
8. Emîn olma şaķın **zehrinden** anuñ
İnen depme vaķârüm kıra yire (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 26*). [*zehrinden, -i, -nden*]
9. O **zehri** Nevfel’e şundi sebük-dest
İçüp Nevfel anı cân virdi derhâl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 16*). [*zehri, -i*]
10. Nice **zehr** içirürsin haste cânâ
Esirge bu za‘îf ü haste-hâlî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 148*). [*zehr,]*
11. Emel **zehrinden** itdi cânını pāk
Vücüdı naķdin ol da borca virdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 60*). [*zehrinden, -i, -nden*]

zehr-âlûde: Zehir karışmış; zehirli.

1. İçürmeñ bārî **zehr-âlûde** nüşı
Hûş itmezsis çün ol nüş ile anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 28*). [*zehr-âlûde,]*
2. Ki **zehr-âlûde** bâde kıldı ıhżâr
Yañılup bezm içinde sâķi-i mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 14*). [*zehr-âlûde,]*
3. Senüñ gayruña **zehr-âlûde** hündur
Lebüme degmemişdür gayruñ ey yâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 14*). [*zehr-âlûde,]*
4. Kıra tınlar giyüp feryâd ider zâğ
Teneffüs kılsa **zehr-âlûde** vü serd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 29*). [*zehr-âlûde,]*

zehr-i haţar-nāk: Tehlikeli, öldürücü zehir.

1. Olur ol ma‘nide **zehr-i haţar-nāk**
Ser-i engüşti şoksa nâ-geh ef‘i (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 170*). [*zehr-i haţar-nāk,]*

zehr-i helâhil: Panzehiri bulunmayan çok kuvvetli zehir.

1. Bu derde irse dermândan berîdür
Yidi taşdan geķen **zehr-i helâhil** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 67*). [*zehr-i helâhil,]*

zehr-i kahr: Kahrının zehri.

1. Virür almağ için ervāh-ı ahbāb
Müje tiğına zehr-i kahr-dan āb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 64*). [*zehr-i kahr, -dan*]
2. Meger kim zehr-i kahrûndan kaçarlar
Diyüp bunı şu resme itdi âhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 46*). [*zehr-i kahr, -uñ, -dan*]

zehr-i kâtil: Öldürücü zehir.

1. Vücüdı **zehr-i kâtil** ola defî
Çü Mecnûn haste gördi bu cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 148*). [*zehr-i kâtil,]*
2. Ki Mecnûn'a içürem **zehr-i kâtil**
Buyurdi sâkisine ol cefākār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 12*). [*zehr-i kâtil,]*
3. Oti tiğ ola şuyı **zehr-i kâtil**
Nice bir yüklenüp kahr-ı zemâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 68*). [*zehr-i kâtil,]*

zehr-i mār: Yılan zehri.

1. İçürdüñ haste mūra zehr-i mārı
Yiter mūr-ı za'ife darb-ı yek-dem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 48*). [*zehr-i mār, -ı*]

zehr-i zenbûruñ belâsın çekenler âkıbet baluñ şafâsın sürerler: Arının iğnesinin acısına dayanabilenler sonunda bala ulaşırlar. Sabır ile insan muradına erer.

1. Korumdan şabr ile helvâ yimişdür
Çekenler zehr-i zenbûruñ belâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 14*). [*zehr-i zenbûruñ belâsın çekenler âkıbet baluñ şafâsın sürerler,]*

zelâzil: Zelzeleler, depremler.

1. Bu ra' d-ı hâ'il ü berķ u **zelâzil**
Celâlün kahrına zâhir delâ'il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 67*). [*zelâzil,]*
2. Düşer endāmına dīvün **zelâzil**
Zemâne nâfe-i şebden mu'anber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 12*). [*zelâzil,]*

zelîl: Hor, hakir, muhakkar.

1. Meger kim da'vet itmişdür halîli
Cemâli ka'besinden ol **zelîli** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 12*). [*zelîli, -i*]
2. Çerâğ-ı şu'le-i ilme'l-ya kindür
Olup dünyâ **zelîli** tapusunda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 25*). [*zelîli, -i*]

zelzele: Deprem, sarsılma, sarsıntı.

1. İrüp şaf bağlayup ceng iylediler
İrişdi **zelzele** saķf-ı cihāna (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 11*). [*zelzele,]*
2. Ki yıkdı **zelzeleden** küh-ı Necd'i
Anı mest itdi eyle şevķ-ı nâme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 164*). [*zelzeleden, -den*]

zemân: Zaman, devir.

1. Düşer endâmına dîvûn zelâzil
Zemâne nâfe-i şebden mu‘anber (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 13*). [*zemâne, -e*]
2. Kazınmaz ‘aşkun ammâ levh-i cândan
Bozar taşdan **zemân** şîrîn mişâlin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 139*). [*zemân,]*

zemân: Zaman, vakit.

1. Bilmem şapuñdan ayrılalı çok **zemân** mıdur
Mercân lebûñe şordum idi hâste göñlüme (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 4*). [*zemân,]*
2. Giyer kürki **zemâna** göre ‘âkil
Çü gördük dest-i ‘âlemden şikence (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 228*). [*zemâna, -a*]
3. Ki bensüz hâli ol yâruñ nicedür
Ne yir ne içer nice geçer **zemânı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 117*). [*zemânı, -ı*]
4. Ki zulmetde geçer anuñ **zemânı**
Ne hâsıl aķsa âb-ı zinde-gânî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 192*). [*zemânı, -ı*]
5. Ki iyleyem senüñle i‘tinâķı
Zemân ola gîce hâli vü rûşen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 25*). [*zemân,]*
6. Nigârından yavuz gözler gibi dūr
Zemânı derd ü şabr ile geçerdî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 5*). [*zemânı, -ı*]
7. Ne hayr umar kişi âķir zemândan
Çü şehir ‘âciz olur bu **zemânda** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 31*). [*zemânda, -da*]

zemâne: Zaman, devir.

1. Zemâne gün gülinden gülşen oldu
Olup ol hükmine sultân peşimân (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 61, Mısra 30*). [*zemâne,]*
2. Anun şahfı **zemâne** defteridür
Temâşâ iyleyüp Mecnûn bu bezmi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 36*). [*zemâne,]*
3. Ğamın anuñ da çekdi bir nice dem
Ne merdüm-ķ‘ârdur yâ Rab **zemâne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 103*). [*zemâne,]*
4. Harîdâr-ı belâ vü cân-fürüşem
Zemâne kulluğundan cânım âzâd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 9*). [*zemâne,]*

zemâne-âzmûde: Devrin tecrübelisi.

1. Her işde manzar-ı gavr idi belki
Cihân-dide **zemâne-âzmûde** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 7*). [*zemâne-âzmûde,]*

zemân-ı ğuşsa: Dertli zaman.

1. Zemân-ı ğuşsada ğam-ķ‘âr idüñ sen
Oğulsuzlıkda gördüñ sen şalâķı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 48*). [*zemân-ı ğuşsa, -da*]

zemân-ı hurrem: Mutluluk zamanı.

1. Demidür ola bu dem ğamdan āzād
Zemān-ı ħurrem ü faşl-ı bahārān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 25*). [*zemān-ı ħurrem,]*

zemān-ı ‘ömr: (Ömür) Hayat süresi.

1. Yavuz ad ile geçse tadı yokdur
Zemān-ı ‘ömr egerçi yıl gibidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 117*). [*zemān-ı ‘ömr,]*
2. Yağarsın ‘ömrünü hoş-‘ālem iken
Zemān-ı ‘ömr kim bünyādı yokdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 115*). [*zemān-ı ‘ömr,]*
3. Hûş olsa bir demi bin yıl gibidür
Zemān-ı ‘ömr kim bir hûş-nefesdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 119*). [*zemān-ı ‘ömr,]*

zemîn: Dünya, yeryüzü.

1. Zemîn ferşi bisât-ı ħikmetündür
Semā ‘arşı binā-yı kudretündür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 23*). [*zemîn,]*
2. Zemîne tûr didûñ tûrdı muğarrer
Semāya dön didûñ döndi müdevver (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 29*). [*zemîne, -e]*
3. Zemîne dön diseñ ey şāh-ı kâhār
Döne dönmeye emründen felek-vār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 31*). [*zemîne, -e]*

zemîn: Yer, toprak.

1. Felek urdı **zemîne** aĥterümi
Küşāde defterüñ pâyende olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 158*). [*zemîne, -e]*
2. Cihānda qalmadı bir dest-gîri
Yüzini bir zemān sürdi **zemîne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 43*). [*zemîne, -e]*
3. Zemîni gevher-i māh itmiş enver
Tolup bu nāfe gevher kâsr-ı şeş-ţâķ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 14*). [*zemîni, -i]*
4. Zemîn yırtılmayınca gülşen olmaz
Şu kim göñlin hemîşe kâsir olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 56*). [*zemîn,]*
5. Revende ‘ömrini āyende şanma
Kaşan Leyli nüzûl itdi **zemîne** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 185*). [*zemîne, -e]*

zemîne baş ķo: Eğilip selamlamak.

1. Huzûrına okudı döndi pîri
Gelüp evvel zemîne baş ķodı pîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 87*). [*zemîne baş ķo, -dı]*

zemîn-i bî-ĥayāt: Kuru zemîn, cansız toprak.

1. Tekellümden dili ĥāmûş olupdur
Zemîn-i bî-ĥayātuñ cāmı geldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 31*). [*zemîn-i bî-ĥayāt, -uñ]*

zemîn-i sebz: Yeşil toprak.

1. Müşerref oldu andan güş-ı zanbağ
Zemîn-i sebz güyâ âsmândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 59*). [zemîn-i sebz,]

zemm: Yermek.

1. Hüner medhinde güyâ **zemde** hāmūş
Şu nâkış kim hasûd u bî-vefâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 68*). [zemde, -de]

zemzem: Ar. Kâ'be-i Muazzama kurbundaki maruf ve mübarek kuyunun suyu.

1. Revân **zemzem** gibi cüş itdüm andan
O merdüm 'arz idüp ihlâş-ı hâşî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 48*). [zemzem,]

zemzeme: Ezgi, şarkı, terennüm.

1. Beni anuñ niyâzı kıldı ser-mest
O dem bir **zemzeme** güş itdüm andan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 47*). [zemzeme,]

zen: Kadın.

1. Vefâ umma bitürmez anı **zenler**
Nitekim şura yirde yâsemenler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 47*). [zenler, -ler]
2. Zen adında şikeste oldı hâme
Hemân çam gölgesidür zen vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 56*). [zen,]
3. Zen adında şikeste oldı hâme
Hemân çam gölgesidür **zen** vefâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 57*). [zen,]
4. Zihî Fârûk kim fark iylemişdür
Nice **zen** var ise işi bügüdüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 67*). [zen,]
5. Eger itme diseñ durmaz dürişür
Eger sen gam yiseñ **zen** hurrem olur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 73*). [zen,]
6. Eger şâd olasin ol gamdan ölür
Bu sözler togru **zen** hakkında hağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 75*). [zen,]
7. Zen egri olsa evşâfı uzağdur
İşidüp haste Mecnûn bu güzâfı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 76*). [zen,]
8. Dimişdür nâkışâtı'l-'aql ve'd-dîn
'Ömer kim **zenlere** şeytân dimişdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 65*). [zenlere, -ler, -e]
9. İnende Leylî diyü itme feryâd
Zenüñ teftiş olinsa şad-hezârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 53*). [zenüñ, -üñ]
10. Şığınma aña kim yokdur beğası
Zenüñ kim sağ işi yok pür-marağdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 59*). [zenüñ, -üñ]
11. Vefâsı hiledür işi garağdur
Zenüñ çok çekdiler cevri ü cefâsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 61*). [zenüñ, -üñ]
12. Er ölse oturırdı iki yıl **zen**
Bir evde oturırdı terk idüp seyr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 96*). [zen,]

zenahdân: Çene, çene çukuru, zekan.

1. Egerçi ‘aşıka efsûs iderdi
Zenaḥdānı ki mihmāna kıyudur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 43*). [*zenaḥdānı, -ı*]
2. Keşide müy kıddinden miyānı
Zenaḥdānı ki sīb idi gül-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 37*). [*zenaḥdānı, -ı*]

zenb: *Günah, suç.*

1. Şevābuñ kanı meyliñ **zenbe** itdüñ
Biraz nükte idüp esdi şavurdu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 196*). [*zenbe, -e*]

zenbūr: *Arı, bal arısı.*

1. Hemān **zenbūr** kaldı gitdi balı
Hünerden yudılar yüzün cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 76*). [*zenbūr,]*
2. Üşe başuñ **zenbūrı** vebālı
Eger ğaşb idesin ‘arz u ‘akārı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 134*). [*zenbūrı, -ı*]

zencebıl: *Cennetteki ırmaklardan biri. II Zencebil Irmağı.*

1. Tadı şekker mizācı **zencebılı**
Tonatmış ter çiçekler şahın-ı bağı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 28*). [*zencebılı, -ı*]

zencir: *Zincir, pranga.*

1. Giriftār idemez bend ile **zencir**
Delürdelden beni ol yār-ı dil-bend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 34*). [*zencir,]*
2. Delülük tazelendi kırdı **zencir**
Kılup mihrāb-ı yāra karşı secde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 112*). [*zencir,]*
3. Ser-i sevdāsına hüsnüñ müferriḥ
Hıṭābuñ depredür **zencirin** anuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 23*). [*zencirin, -i, -n*]
4. Kaçan **zencirden** bunda delüdü
Tut elde halka-i zenciri zinhār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 156*). [*zencirden, --den*]
5. Esire yaraşur **zencir** ü zindān
Seni sevmekden artuk yok günāhum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 70*). [*zencir,]*
6. Urur biñ şir-i meste bend ü **zencir**
Yüzinden gül sözinden düzdi şekker (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 32*). [*zencir,]*
7. Çün irdi dōst kıpusına āḥir
Revān **zencir** ü bend ile çü Ceyḥūn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 59*). [*zencir,]*

zencir: *Zincir. II Sevgilinin saçı.*

1. Nigāruñ depredürken zülfi **zencir**
Kārār u şabr Mecnûn’a ne tedbır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 39*). [*zencir,]*

zeneḥdān: *Çene çıkuru.*

1. Siĥir zahmın yimiş āhūya döndi
Zeneĥdām tenūr-ı āteş-i teb (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 55*). [*zeneĥdām, -ı*]

zengi: Siyah ırka mensup (kimse), siyahi.

1. Ne bulursın ol ebrûdan murâdı
Ki **zengîler** gibi kecdür nihâdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 66*). [*zengîler, -ler*]
2. Niçün göynüklüden beyle kaçarsın
‘Aceb mi **zengî** kıl gibi kaçasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 47*). [*zengî,]*

zen-pâre: Kadın düşkünü, hovarda.

1. Ola **zen-pâre** vü nâ-pâk u nâ-merd
Ola ĥâne dağal ehl-i ĥiyânet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 2*). [*zen-pâre,]*

zer: Altın, para.

1. Nażar itdükce mihr ile o bedre
Gedāya **zer** virürdi bedre bedre (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 60*). [*zer,]*
2. Zer ayağ ile sîmîn-sâķ sâķî
Virür rāh ile rūĥa ‘ömr-i bâķî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 111*). [*zer,]*
3. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Ĥazîne bî-ĥisâb u **zer** be-her-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*zer,]*
4. Getürdim kim bite kâtuñda bu kâr
Ĥazîne bî-ĥisâb u **zer** biĥar-vâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 84*). [*zer,]*
5. Ne ola beñzeye lezzetde kanda
Degüldür **zer** gibi kıymetde zırniĥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 97*). [*zer,]*
6. Elinde şûr u şer şemşîr olmış
Ol el kim bezm içinde **zer** şaçardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 171*). [*zer,]*
7. Şu deñlü kim eger dinse inanma
O **zer** kim biri biñ sîme geçerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 83*). [*zer,]*
8. Metâ‘-ı Rûm u Şâm u Mısr u Tâ‘if
Gelüp kâşîd bile genc ü **zer** ü sîm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 95*). [*zer,]*
9. Eger şandal eger ‘anber eger ‘üd
‘Amel **zerdür** dürüst iyle ‘ayârın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 129*). [*zerdür, -dür*]
10. Ki iyler cevherinden toprağı **zer**
Seĥer-gehden irüp ‘aşķuñ şabûĥı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 110*). [*zer,]*
11. Saña ben dūr idüm çün ĥalka-i der
Senüñ pendüñ baña **zerden** yeg imiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 67*). [*zerden, -den*]
12. Gül-i nesrine dönmiş ergüvânı
Şararmış rûy-ı sîmîn şanki **zerdür** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 73*). [*zerdür, -dür*]
13. Şuĥan şarrâfî şâĥib-lafz çün **zer** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 1*). [*zer,]*
14. Cihānuñ bir pula almaz **zerin** ol
Maĥabbet eyle bî-ĥuş itmiş anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 40*). [*zerin, -i, -n*]
15. Ki künc-i gencüñi tolu **zer** iyler
Ĥabîşedür ki ‘arız itse özini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 146*). [*zer,]*
16. Zerinden bezesin görseñ yüzini
Yüzin göstermese şan bir ĥümâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 148*). [*zerinden, -i, -n, -den*]

17. Kıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki hem **zer** ḥarc idem hem zûr-ı bazû (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [zer,]
18. Bu divâne civâna şerbet idi
Size şerbet behâ çok **zer** vireydüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 37, Mısra 23*). [zer,]
19. Oḡ atmadın daḡı yayuñı yasduñ
Zer zûri ki böyle ḥarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 11*). [zer,]
20. Olurlar ‘âķibet cāna veremler
Eger **zer** ḡaşbına olursa zûruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 127*). [zer,]
21. Zerüñ anda şına ref’iyle şekki
Riyâ ḡışşından olursañ selâmet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 28*). [zerüñ, -üñ]
22. Zer ü dürr ile zeyn itdi müretteb
‘Arûs-ı ‘âlem-i ḡüsñ a’nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [zer,]
23. Kızıl ḡor olup ol **zer** ṡola ḡüruñ
Eger kim zulm ile yaḡ idesin cem’ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 128*). [zer,]
24. Dürüst ola ‘ayarı nitekim **zer**
İḡür cām-ı maḡabbet mest olalum (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 42*). [zer,]

zer: *Altın II sararmış yüz.*

1. Ne ‘izzet ḡaldı ne ḡürmet ne bir yār
Ḳaçan kim sîm sîmāñı **zer** itdüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 39*). [zer,]

zerd: *Altın; sarı renk.*

1. Yüzünü **zerd** ü āhuñ serd idüpdür
Yanarken āteş-i şekvā yüzümden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 72, Mısra 54*). [zerd,]

zerd: *Sararmış, solgun anlamındaki kelime.*

1. Odur pür-derd iden vaḡt-i ḡazāñı
Ruḡ-ı bāḡı nitekim **zerd** ider ol (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 15*). [zerd,]

zerde: *Safran, pirinç ve şekerle pişirilen bir tatlı.*

1. Çiçekler gibi reng-ā-reng ni‘met
Bu ezḡâr içre **zerde** şan ḡül-i zerd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 11*). [zerde,]

zer-efşān it: *Altın saçmak.*

1. Zer-efşān itdi yine verd-i zerdî
Cihāñ yüzi kızıl ḡül gibi ḡüldi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 45, Mısra 2*). [zer-efşān it, -di]

zer-ḡamā’il: *Altın muska.*

1. Müzeyyen āsmāñ çün sebz-i ḡülşen
Kevākib çün kevā’ib **zer-ḡamā’il** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 3*). [zer-ḡamā’il,]

zerrât: Zerreler, yüz tanesi bir arpa veznine mu'adil olunabilecek küçük şeyler. "Zerre"nin cem'idir: zerrât-ı cihân.

1. Senûn zikründe dildür cümle **zerrât**
Senûn zikrûn gıdâ-yı 'aql u cândur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 90*). [zerrât,]

zerre: Çok küçük parçacık, zerre.

1. Yüceldi **zerrelerden** zirve-i küh
O kim var şem'-i 'aqlınuñ fûrûğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 78*). [zerrelerden, -ler, -den]

zerrîn: Altın.

1. Çala şadî-kudûmün şehriyâra
Günüñ **zerrîn** tabağ farkında hâzır (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 27*). [zerrîn,]
2. Göge degdürdi **zerrîn** tâcı nesrîn
Ayağ üstine geldi serv-i ser-keş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 34*). [zerrîn,]

zerrîn-ter: Altınla dolu.

1. 'Uṭârid ehl-i defter kâtib olmış
Büker **zerrîn-ter** çarḡ ile Hürşid (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 31*). [zerrîn-ter,]

zer-şemâ'il: Altın biçiminde.

1. Felek pertevlerinden **zer-şemâ'il**
Demürden kal'aya dönmüş felekler (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 4*). [zer-şemâ'il,]

zevâl: Son bulmak, nihayete ermek.

1. Baña idbâr irişdi saña ikbâl
Benüm 'ömrüm günü irdi **zevâle** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 56, Mısra 163*). [zevâle, -e]

zevâl: Güneşin batması, parlaklığının azalması.

1. Çû 'ömrümün güneşi vaqt ile **zevâle** yiter
Havâle iylemesün baña tîğı düşmen kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 5, Mısra 4*). [zevâle, -e]

zevc: Karı ve kocanın her biri.

1. Ki **zevcinden** dilin itmiş anuñ ferd
Ümîd-i yâre göñliñ bağlamış pek (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 76*). [zevcinden, -i, -nden]

zevk: Tat, keyif, haz.

1. Kemend-i şaydumı kılam havāle
Bu söz **zevkiyle** Mecnûn düşdi vecde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 81*). [*zevkiyle, -i, -y, -le*]
2. Eger görseñ dañi artardı **zevkuñ**
Didi Mecnûn ana ey fitne-sâzî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 156*). [*zevkuñ, -uñ*]
3. Beķā **zevķın** fenāda bulmıñ idi
Beden efsürde olmıñdı fenādan (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 18*). [*zevķın, -ı, -n*]
4. Ola çün niyetinde ķible vāñid
Gider yāre ider **zevķ** u semā'ı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 63*). [*zevķ,]*
5. Bu **zevķa** bunlaruñ 'aşķı sebebdür
Çekerlerdi bular anda cefāyı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 70*). [*zevķa, -a*]
6. Nişār iyler ol iki serv-i nāze
Çü Zeyd anlarda bu hōş **zevķı** gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [*zevķı, -ı*]

zevķ u şafā: Zevķ ve mutluluk.

1. Oķı mihr ü vefā defterlerin hem
Pür it **zevķ u şafā** şāğarların hem (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 28*). [*zevķ u şafā,]*
2. Taşı mihnet içi zevķ u şafādur
Bu hāletden niçün idem şikāyet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 168*). [*zevķ u şafā, -dur*]
3. Ki ef'î kuşadupdur kūh-ı Kāfi
Nice rāhat ola zevķ u şafāda (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 55*). [*zevķ u şafā, -da*]

zevķ u şafā sür: Zevķ ve sefā içerisinde gününü gün etmek.

1. Niçün Leylî sürer zevķ u şafāyı
Dil-i Mecnûn'a gelmez ğayr-ı Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 152*). [*zevķ u şafā sür, -er*]

zevķ-ı būs: Öpücük zevķi.

1. Onlara hāşıl olmuş zevķ-ı tekrār
Alurlar birbirinden zevķ-ı būsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 51*). [*zevķ-ı būs, -ı*]

zevķ-ı cām: İçki kadehinin verdiği zevķ.

1. Nihānî pirden anları şordı
Ki bunlar kim sürerler zevķ-ı cāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 61*). [*zevķ-ı cām, -ı*]

zevķ-ı kand: Şekerin lezzeti.

1. Ki şafrāvî ne bilsün zevķ-ı kandı
Hıred-mend olana olur naşihāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 57, Mısra 20*). [*zevķ-ı kand, -ı*]

zevķ-ı ma'nā: Anlaman zevķi.

1. Dilinden **zevķ-ı ma'nā** gūş iderdi
Bu hāl ile geçürüp rüzġarı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 24*). [*zevķ-ı ma'nā,]*

zevk-ı şarāb: Aşk şarabının zevki.

1. Niçün Leylî sürer zevk-ı şarābı
Dil-i Mecnûn melâle menzil oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 156*). [*zevk-ı şarāb, -ı*]

zevk-ı tekrār: Tekrar eden zevk.

1. Onlara hāşıl olmuş zevk-ı tekrār
Alurlar birbirinden zevk-ı būsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 50*). [*zevk-ı tekrār,]*

zevk-ı vahdet: Birlik zevki.

1. Çü zevk-ı vahdete ire iki dōst
Bir olur ikilik gidüp reg ü pōst (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 61*). [*zevk-ı vahdet, -e*]

zevk-ı vişāl: Kavuşma zevki.

1. Ki andan alalar zevk-ı vişāl
Yürür dellâle biñ biñ der-miyâne (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 48, Mısra 48*). [*zevk-ı vişāl, -i*]

zeyd: Leyla ve Mecnun hikayesi kahramanlarından.

1. Ammā ki bilimen aña yarar üstühān mīdur
Ey **Zeyd** ‘Amr vāvı gibi yārdan rakīb (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 9*). [*zeyd,]*
2. Kaşā’id nazm iderdi nitekim dūr
Adı **Zeyd** ille çāpūk ‘Amr’e beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*zeyd,]*
3. Olurdi germ çün rīg-i Hicāzī
Geçerdi gūşşasından Zeynebūñ **Zeyd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 47*). [*zeyd,]*
4. Ne tıysun nālīş ünün şağ olan dil
İletse **Zeyd** eger peygām u nāme (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 95*). [*zeyd,]*
5. Hārīf oldu aña gam hırfetinde
Çün oldu **Zeyd** Mecnûn’uñ celīsī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 99*). [*zeyd,]*
6. Gāzeller söyledi çün dürr-i meknûn
Çü gördi **Zeyd** ol dürr-i hōş-ābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 111*). [*zeyd,]*
7. İş aşmazsın bu **Zeyd** üzre ziyāde
Senūñ gibi nice çoğ ağıladum ben (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 122*). [*zeyd,]*
8. Dil-i Zeyd’e naşīhat dürr-i şaçdı
İşidüp hāste **Zeyd** ol hōş cevābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 187*). [*zeyd,]*
9. Şabā gibi yilerdi tırmayup **Zeyd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 194*). [*zeyd,]*
10. Ziyāde oldu **Zeyd’üñ** derd ü renci
Okıyup ağlar idi şī’r-i dil-süz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 68*). [*zeyd’üñ, -üñ*]
11. Anuñ-çün virmez idi **Zeyd’e** duhter
O māl istedi virdi ‘emmüsi gam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 54*). [*zeyd’e, -e*]
12. Ol anı rıfık ile iylerdi te’deb
Didi **Zeyd’e** ki germ olma ziyāde (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 133*). [*zeyd’e, -e*]
13. Revānın revh-ı rahmet iylesün şād
Çü qaldı hāset ile **Zeyd** rencür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 3*). [*zeyd,]*

14. Egerçi **Zeyd** ögerdi kışşasını (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 1*). [zeyd,]
15. Binüp sürdi revân **Zeyd** ol gün atı
Cân atup cânib-i Mecnûn'a hâli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 14*). [zeyd,]
16. O besdür baña қо cân u cihânı
Didi **Zeyd** iyledi bu müşkili hâll (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 45*). [zeyd,]
17. Tırup çekdi hemân **Zeyd'i** kenâra
Didi ahsent zihî hûş-rây u hûş-gûy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 54*). [zeyd'i, -i]
18. Alup **Zeyd** anı uçdı çün hamâme
İrişüp burc-ı ğâr-ı yâre kındı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 44*). [zeyd,]
19. Kaçup mecnûn didi 'âkil geçenler
Haber itdi irişdi Leylî'ye **Zeyd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 77*). [zeyd,]
20. Yol üzre birbirine karşı medhüş
Silüp **Zeyd** iki gül yüzden türâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 103*). [zeyd,]
21. Hem ol cânânına şadr itdi cânı
Olup hizmetlerinde **Zeyd** kâ'im (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 111*). [zeyd,]
22. Kığırdı hâlvetine ya'nî **Zeyd'i**
Ki bu dem dem degüldür intizâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 26*). [zeyd'i, -i]
23. Yazardı **Zeyd** anı tırup kâfâda
Ne dürr kim bu iderdi nazm ile kayd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 12*). [zeyd,]
24. Kâpardı kehrübâ gibi anı **Zeyd**
O dürrlerden ki dürrce derci derdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 14*). [zeyd,]
25. Uluşur vahşler yanınca bile
Yanınca **Zeyd** ü çün sâye siyeh-püş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 69*). [zeyd,]
26. Nişâr iyer ol iki serv-i nâze
Çü **Zeyd** anlarda bu hûş zevkî gördi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 59*). [zeyd,]
27. Yakup şeb hırmenini âteş-i rüz
Tırup **Zeyd** uyhusundan oldı bîdâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 81*). [zeyd,]
28. Şarâb u büse vü câm-ı beķâyâ
Didi **Zeyd'e** dönüp ol pîr-i şâdık (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 65*). [zeyd'e, -e]

zeyd ü 'amr: Arapça'da bir konuda insan ismi kullanılması gerektiğinde kullanılan isim çifti. Bizdeki Ali ile Veli gibi.

1. İrişmese hûşül-i vakti emrûñ
Kâbül olmaz du'âsı Zeyd ü 'Amr'üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 38*). [zeyd ü 'amr, -üñ]

zeyd-i mihr-perverd: Sevgiyle büyütülmüş Zeyd.

1. Vefâ deryâsı **Zeyd-i mihr-perverd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 1*). [zeyd-i mihr-perverd,]

zeyd-i vefâ-dâr: Vefalı Zeyd.

1. Bu resme itdi ol mâtemde nevha
Ki çün **Zeyd-i vefâ-dâr** oldı âgâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 3*). [zeyd-i vefâ-dâr,]

zeyl: Etek.

1. Hırâmân servi itse cerr **zeyli**
Ayaķda kıla **zeyli** gibi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 181*). [zeyli, -i]

2. Hırāmān serviitse cerr **zeyli**
Ayağda kıala **zeyli** gibi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 182*). [*zeyli, -i*]

zeyn: Sûs, bezek, ziynet.

1. Gögi **zeyn** itdi envâr-ı kevâkib
Yiri nakş itdi ezhâr-ı ğarâ'ib (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 57*). [*zeyn,]*
2. Olur şâh efserinde **zeyn** ü ziver
Degirmenci kıolına kıonsa şeh-bâz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 18*). [*zeyn,]*
3. Zamānuñ farkı fevķı ola cāyuñ
Tevāzu‘ her kimüñ kim ola **zeyni** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 103*). [*zeyni, -i*]

zeyn it: Süslemek.

1. Felek puştında zeyn itdi ‘imārı
İdüp şadr-ı ‘imārîde cülûsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 2*). [*zeyn it, -di*]
2. Zer ü dürr ile zeyn itdi müretteb
‘Arûs-ı ‘âlem-i hüsn a‘nî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 77, Mısra 2*). [*zeyn it, -di*]

zeyneb: Leyla ile Mecnun hikayesinin kışilerinden.

1. Adı **Zeyneb** cemālî ziynet idi
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endām (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 24*). [*zeyneb,]*
2. Adın **Zeyneb** dinürken ziynet itdi
Nühüfte mür çeşminden dehāmı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 34*). [*zeyneb,]*
3. Olurdi germ çün rîg-i Hicâzî
Geçerdi ğuşşasından **Zeynebüñ** Zeyd (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 47*). [*zeynebüñ, -üñ*]
4. Avutdılar dil-i âvâresini
Ki buldı şöhetine **Zeyneb’üñ** rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 75, Mısra 11*). [*zeyneb’üñ, -üñ*]

zeyn-i cān: Ruhun, bedenın sūsü.

1. Tıurulmuş lücce-i enbūha döndi
Sükûnet şān-ı ‘aķl u zeyn-i cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 34, Mısra 17*). [*zeyn-i cān, -dur*]

zeyn-i kehkeşān: Samanyolunun sūsü.

1. Şukûfe nakşı zeyn-i kehkeşāndur
Pür olmuş jāle ile cevfi-lāle (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 54, Mısra 60*). [*zeyn-i kehkeşān, -dur*]

zeyn-i şüret: Yüz sūsü.

1. Belāda her biri āşüb-ı āfāk
Çü nokta hālî **zeyn-i şüret** itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 33*). [*zeyn-i şüret,]*

zî: *Ne güzel, ne hoş.*

1. Her cân ki senün şikâruñ oldu
Zî şayd-ı mübârek ü mükerrerem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 54*). [zî,]
2. Ruḥı nîlûferi kim ferre yitmiş
Zî nîlûfer ki yüz şuyında bitmiş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 158*). [zî,]

zîb: *Süs.*

1. Çiçek gerçi dirahṭa zîb ü ferdür
Velî maḳşûd olan andan şemerdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 23*). [zîb,]

zîbâ: *Güzel, süslü, gösterişli.*

1. Ḳodı ‘ırzı cemâlin iyledi ‘arz
Görüp Mecnûn anuñ zîbâ yüzini (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 67*). [zîbâ,]
2. Ya zîbâ bâğa ya müşkil duzâğa
Esen ḳal sen ki ben hep raḥṭı dirdüm (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 24*). [zîbâ,]
3. Çemen-efrüz u zîbâ gerdem-efrâz
Güzel boynuz gümüşden mîle beñzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 60, Mısra 64*). [zîbâ,]
4. Alam geh bûşe nuḳl için gehî mey
Bu zîbâ māl-ḥülyâ vü güzel rây (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 31*). [zîbâ,]
5. Gidüp ma’nâsı ḥâlî ḳaldı şüret
Bu zîbâ ḥüllenüñ astârı ḳaldı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 81*). [zîbâ,]
6. Gül-i cennet gibi maḥbûb u zîbâ
O ferş üstinde var iki ferîşte (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 42*). [zîbâ,]
7. Kemâl-i ‘ilm ü ḥilm ile sûtûde
Sözi zîbâ idi çün sikke-i zer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 71, Mısra 9*). [zîbâ,]

zî-gevher-i pāk: *Saf cevher sahibi.*

1. Elüñ altında memlûküñdür el-ḥaḳ
Yoluñda toz olan zî-gevher-i pāk (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 73*). [zî-gevher-i pāk,]

zî-ḥacâlet: *Utanmaktan.*

1. Anı küstâḥ çekemez merd-i ḥoş-baḥṭ
Ki nâ-geh saḥṭ olursa zî-ḥacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 193*). [zî-ḥacâlet,]
2. Ṭabî‘at çâhına düşmek ḥaṭâdur
Nefes nefsânî olsa zî ḥacâlet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 169*). [zî-ḥacâlet,]

zihî: *Ne güzel, ne hoş, ne iyi.*

1. Zihî Mecnûn ki nâ-pervâ şafâ-yı vaşl-ı Leylâ’dan (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 1*). [zihî,]
2. Zihî ‘âşık ki müstaḡnî temâşâ-yı tecellâdan
Cemâl-i ‘âşık her lahza teferrüc iyleyen ‘âşık (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 12, Mısra 2*). [zihî,]

3. Kapuñdur secde-gāhı ol sücūduñ
Zihī cünbiş ki mañzā fazl-ı cūdun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 36*). [zihî,]
4. Baş eğmezse anuñ gibi faşîha
Zihī dürr-i yetim-i bañr-ı mevvāc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 17*). [zihî,]
5. Zihī kuñl u zihī nergis zihī bağ
Behişt-i heşt-Rıdvānun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [zihî,]
6. Zihī kuñl u **zihī** nergis **zihī** bağ
Behişt-i heşt-Rıdvānun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [zihî,]
7. Zihī kuñl u **zihī** nergis **zihī** bağ
Behişt-i heşt-Rıdvānun emîni (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 34*). [zihî,]
8. Zihī şubñ u zihī mañla‘ zihī nūr
Haķıķat Ka‘besi ol ħalb-i ma‘mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [zihî,]
9. Zihī şubñ u **zihī** mañla‘ **zihī** nūr
Haķıķat Ka‘besi ol ħalb-i ma‘mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [zihî,]
10. Zihī şubñ u **zihī** mañla‘ **zihī** nūr
Haķıķat Ka‘besi ol ħalb-i ma‘mūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 5, Mısra 7*). [zihî,]
11. Zihī efsāne kim efsūna beñzer
Pür-āteşdür dil-i Mecnûn’a benzer (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 6, Mısra 21*). [zihî,]
12. Zihī řāvūs-ı gülzār-ı cinānī
Ki Firdevs olmuş anuñ āşıyanı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 147*). [zihî,]
13. Yāñūd cennet hümāsı sāye şalmış
Zihī sāye ki anı aya şalmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 150*). [zihî,]
14. Zihī didār-ı dil-ber ħüsn-i dil-bend
Ki naķsına yazamaz Mānī mānend (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 161*). [zihî,]
15. Zihī ‘āşık ki bulup ‘aşķ-ı ħāşı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 1*). [zihî,]
16. Semā‘ iyeler **zihī** şāñib-kerāme
İderdi ħaķķaha kebk-i ħırāmān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 42*). [zihî,]
17. Ana āheng iderdi kūh u hāmūn
Zihī bülbul ki gūş iden nevāsın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 32, Mısra 23*). [zihî,]
18. Zihī kuvvetlü dest ü ħutlu himmet
Budur ħavfum ki ā‘dāya uyasın (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 104*). [zihî,]
19. Delüye uyma şıgmaz ad u şane
Zihī müşkil fazāñat zı-melālet (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 159*). [zihî,]
20. Zihī Fārūķ kim fark iylemişdür
Nice zen var ise işi bügüdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 66*). [zihî,]
21. Ta‘ālallah **zihī** luţf-ı ilāhī
Ķamer şekker-dehān ise ħamersin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 114*). [zihî,]
22. Burūca pāsbān olmuş melekler
Zihī ħal‘a zihī şeh yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [zihî,]
23. Burūca pāsbān olmuş melekler
Zihī ħal‘a **zihī** şeh yapmış anı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 7*). [zihî,]
24. Ki ola tār-ı çeng ü ‘ūd-ı Nāñid
Zihī bezm ü zihī dīvān-ı ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 33*). [zihî,]
25. Ki ola tār-ı çeng ü ‘ūd-ı Nāñid
Zihī bezm ü **zihī** dīvān-ı ābād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 33*). [zihî,]
26. Müsebbih āña her şey’üñ zebānı
Zihī rahmet zihī ni‘met kemāñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 173*). [zihî,]
27. Müsebbih āña her şey’üñ zebānı
Zihī rahmet **zihī** ni‘met kemāñi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 173*). [zihî,]
28. Zihī sultān ki ‘ālem āña fermān
Nihān ‘ilmi ħatında günden izñār (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 2*). [zihî,]
29. Zihī ‘arş-ı mu‘allā ferş-i menķüş
İder ‘arşı şebāt ile mu‘ayyen (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 64, Mısra 8*). [zihî,]

30. İle in‘ām u ihsān itdi haylī
Zihī bezm-i mübārek ‘işret-i cān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 21*). [zihī,]
31. Zihī ol kavme kim ‘ayş itdi ol yevm
Çanağın kim şunardı her dilenci (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 65, Mısra 24*). [zihī,]
32. Ağu da içsem ol ‘aşka olur nüş
Zihī ‘işret ki cāmundan olup mest (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 67*). [zihī,]
33. Tırup çekdi hemān Zeyd’i kenāra
Didi ahsent **zihī** hōş-rāy u hōş-gūy (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 55*). [zihī,]
34. Zihī nefis-i nefis hōş-zāt u hōş-būy
Haṭādan fark idüp ‘ayn-ı şavābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 56*). [zihī,]
35. Kāmu işkāle ol ḥallāl olupdur
Zihī Kays-ı hūner-ver merd-i kāmīl (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 61*). [zihī,]
36. Müşerref kıldı rüy-ı şubḥ-kārı
Zihī şubḥ-ı sa‘ādet rüz-ı pīrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 3*). [zihī,]
37. Zihī ṭālī‘ zihī baḥt-ı müsā‘id
Qolından boynına ṭaḳdı ḥamā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 134*). [zihī,]
38. Zihī ṭālī‘ **zihī** baḥt-ı müsā‘id
Qolından boynına ṭaḳdı ḥamā‘il (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 134*). [zihī,]
39. Zihī luṭf u vefā vü mihr-i bī-ḥad
Kenār itdi başup pehlūye küstāḥ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 138*). [zihī,]
40. Getür öp sür yüzüne di **zihī** la‘l
Eger bir turş-rūdan göresin cūş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 116*). [zihī,]
41. Şafā-yı la‘l-i Leylī nüş-ı Şīrīn
Zihī lezzet ki yok yok anuñ fenāsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 87*). [zihī,]
42. Zihī ni‘met ki olmaz intihāsı
Qal ey dil ‘ālem-i ḥākide pākī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 88*). [zihī,]

zihī: *işte.*

1. Zihī mülk ü zihī ḥükm ü zihī şāh
Zihī tertīb-i kāmīl bārekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [zihī,]
2. Zihī mülk ü **zihī** ḥükm ü **zihī** şāh
Zihī tertīb-i kāmīl bārekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [zihī,]
3. Zihī mülk ü **zihī** ḥükm ü **zihī** şāh
Zihī tertīb-i kāmīl bārekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 69*). [zihī,]
4. Zihī mülk ü zihī ḥükm ü zihī şāh
Zihī tertīb-i kāmīl bārekallah (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 70*). [zihī,]
5. Münevver çün cemāli subḥ-ı şādık
Zihī şeb zıll-ı nūr-ı sermedidür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 7*). [zihī,]
6. Ne gün kim cānuma ḳaşd ide cānān
Zihī ‘ıyd-ı mübārek ḳutlu ḳurbān (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 44*). [zihī,]
7. Zihī aşşı zihī ḥaḳḳıyle bāzār
Serāb olursa ger ‘ahdüñ şarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 114*). [zihī,]
8. Zihī aşşı **zihī** ḥaḳḳıyle bāzār
Serāb olursa ger ‘ahdüñ şarābı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 114*). [zihī,]
9. Zihī ‘ıyd-ı hilāl Allahu ekber
Ḥudā kim bezm-i ‘aşḳuñ cem‘ idüpdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 100*). [zihī,]

zihī: "Ne acayip, ne kadar garip" manasında şaşkınlık bildirir.

1. Zihî kudret urup bünyâd-ı hestî
Dü harf ile kılur âbâd-ı hestî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 11*). [zihî,]
2. Kûl olmuş yâra ağıyârından âzâd
Zihî gam kim aña virmüş berâtı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 24, Mısra 91*). [zihî,]
3. Zihî tâlî' ki sîmurğ oldu şaydum
Atıldı yire cüst indi atından (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 48*). [zihî,]
4. Kûrumuş desti hûş oldu rakîbüñ
Zihî luţf u zihî şıdķ u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [zihî,]
5. Kûrumuş desti hûş oldu rakîbüñ
Zihî luţf u zihî şıdķ u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [zihî,]
6. Kûrumuş desti hûş oldu rakîbüñ
Zihî luţf u zihî şıdķ u zihî rāh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 103*). [zihî,]
7. Zihî 'aşķ u kerāmet Bārek-Allāh
Koyup Leylā'yı anda hāste Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 104*). [zihî,]
8. 'Aceb cān kōrkusı yok mı ki sende
Zihî ahmaķ ol ādem ki çeküp renc (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 58, Mısra 59*). [zihî,]
9. Dehān-ı leyle mühr-i hātem urdı
Zihî iksîr-i şubķ-ı kimyāger (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 109*). [zihî,]

zihî: Öyle, o derece.

1. Zihî bed-ţālî' ü bed-hāl ü bed-baht
Rakîbüñ zehri saña akreb oldu (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 14*). [zihî,]
2. Zihî müşkil belādur saña bu derd
Eger hîzmet kılayduñ pādîşāha (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 22*). [zihî,]

zikr: Allah'ın isimlerini (esmā-yı hüsnāyı) söylemek sûretiyle yapılan ibâdet.

1. Senüñ zikründe dildür cümle zerrāt
Senüñ zikründe gıdā-yı 'aql u cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 91*). [zikründe, -ün]
2. Şaķalına gülerdi bu cihānuñ
Gice zikri öğünük ismi hū hū (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 47*). [zikri, -i]
3. Yiri vîrāne hālvat zikri Hāķ'dur
Çün oldu yā Kerîm evrād-ı kumrî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 54*). [zikri, -i]

zikr: Söz, kelam.

1. Pür-āteş berķ olup karşular anı
Sözi zikri 'izār u zülf-i yārî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 35*). [zikri, -i]
2. Hemān fikri vü zikri Leylî Leylî
Aña her kim ki gayri söz açardı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 124*). [zikri, -i]

zikr: Anma, yâd etme, hatırlama.

1. Senüñ gibisini kim bildi ey pāk
Seni kim zikr ider vaşfuñca heyhāt (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 89*). [zikr,]
2. Çerāğ-ı nūr-ı mişkāt-ı cenāndur
Seni zikr itmeyen dil ebkem olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 93*). [zikr,]

3. Senüñ **zıkrüñde** dildür cümle zerrât
Senüñ zıkrüñ gıdâ-yı ‘aql u cāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 1, Mısra 90*). [*zıkrüñde, -üñ, -de*]
4. Anı **zıkr** itmeyen olmaz müselmân
Temâm olsa bulur bu söz kabûli (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 40*). [*zıkr,*]
5. Hemân **zıkri** dilinde Leylî Leylî
Düşüp ‘aşka melâmet başın açdı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 19, Mısra 18*). [*zıkri, -i*]
6. Dilinden yârinüñ **zıkrin** ayırmaz
Dili kaynar harâretten çü şîşe (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 41, Mısra 80*). [*zıkrin, -in*]
7. Senüñ **zıkrüñi** idinmişdür evrâd
Olup perde-nişin ü rüy-beste (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 96*). [*zıkrüñi, -üñ, -i*]
8. Güzer-gâhı miyân-ı ka‘r-ı vâdî
Nidâsı **zıkri** dâ‘im Leylî Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 41*). [*zıkri, -i*]
9. Ki oldur enbiyâya dürrütü’t-tâc
Anuñ **zıkri** du‘âsıdur Hâlîl’üñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 19*). [*zıkri, -i*]

zıkr it: Anmak, zikretmek, hatırlamak.

1. Añup Leyla’yı anı şâd iderdi
Kaçan zıkr itse bir efsâne-i nağz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 61*). [*zıkr it, -se*]
2. Kimüñ zıkrin ider ola güher-rîz
Didi mihr ile mühr açup ki ey mâh (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 68, Mısra 36*). [*zıkr it, -er*]
3. İde ‘âlem senüñ de zıkrüñi hayr
Şu dem kim gayra kıla kâr u bâruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 10*). [*zıkr it, -e*]

zıkr ol-: Sözüñü etmek, dile getirmek, anmak.

1. Cemâl-i ‘âleme beñdür sevâduñ
Cihânda zıkr olunur yahşi aduñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 14, Mısra 6*). [*zıkr ol-, -ın, -ur*]
2. İçinde zıkr olınsa hâl-i Mecnûn
Yazardı def‘î ol beyte cevâbı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 110*). [*zıkr ol, -ın, -sa*]
3. Cihan tırdıkça zıkr ola kemâlüñ
Koyup kendü belâñi gözleseñ gayr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 8*). [*zıkr ol, -a*]

zıkr olun: Anlatılan, sözü edilen.

1. Hemân zıkr olunur ol ‘ahd-i mühmel
Sürüp Nevfel kıtına geldi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 180*). [*zıkr olun, -ur*]

zıkr olun: Anılmak, yad edilmek.

1. Hemân zıkr olunur cevri ile cem‘i
Tama‘ anı ki ‘abdu’d-dirhem itdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 67, Mısra 128*). [*zıkr olun, -ur*]
2. Hemân zıkr olunur ol kışsa-i dün
Ağu içüp çü Nevfel işi bitdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 40, Mısra 38*). [*zıkr olun, -ur*]

zıkr-i leyli: Leyla’nın zıkri.

1. Dilinde virdi dā'im **zıkr-i Leylî**
Gönülde derd-i kâ'im fikr-i Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 15, Mısra 15*). [*zıkr-i leyli, -i*]

zıkr-i yâr: Sevgiliyi anma.

1. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice 'âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [*zıkr-i yâr, -ı*]
2. Yürür gündüz dilinde zıkr-i yârı
Gice bir nice 'âşık yâr-ı ğârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 11*). [*zıkr-i yâr, -ı*]

zıll-ı hümayî: Devlet kuşunun gölgesi.

1. Ki düşe üstüne **zıll-ı hümayî**
Çü var tab'ında bir resme feşâhat (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 118*). [*zıll-ı hümayî, -i*]

zıll-ı memdûd: Uzun gölge, gece.

1. Cihānuñ hırmenine urur âteş
Görürsin her gice bu **zıll-ı memdûd** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 74, Mısra 73*). [*zıll-ı memdûd, -i*]

zıll-ı nûr-ı sermedî: Ebedi nurun gölgesi.

1. Münevver çün cemâli subh-ı şâdık
Zihî şeb zıll-ı nûr-ı sermedîdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 7*). [*zıll-ı nûr-ı sermedî, -dür*]

zimâm: Yular.

1. Yeg andan kim kıla 'âlemde nenge
Virürseñ destine anuñ **zimâmum** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 113*). [*zimâmum, -um*]

zimâm-ı nâka: Deve yuları.

1. Çeküp tıtdı zimâm-ı nâkasın saht
Haber virdi çağırdı ive ive (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 50, Mısra 24*). [*zimâm-ı nâka, -sı, -n*]

zî-melâlet: Utanç verici.

1. Delüye uyma şıgmaz ad u şane
Zihî müşkil fazâhat **zî-melâlet** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 159*). [*zî-melâlet, -i*]

zincîr: Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.

1. İderler girye 'âkil-merd olanlar
O **zincîre** boyun tutup yilerdi (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 47*). [*zincîre, -e*]

2. apularda olur alkaya **zincir**
Nice yaprak ru-ı azade idi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 168*). [*zincir,]*

zindn: Zindan, tutukluların konulduğu yer.

1. Esire yaraşur zencir  **zindn**
Seni sevmekden artu yok gnhum (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 20, Mısra 70*). [*zindn,]*
2. Olur **zindn** aa etraf-ı glşen
 ry-ı yr ile olmaya dil oş (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 54, Mısra 84*). [*zindn,]*

zinde: Canlı, diri.

1. Ki kendü de dirise kr u brı
Didi **zinde** itb ta-n-ı güne (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 76, Mısra 33*). [*zinde,]*

zinde-gn: Dirilik, hayat, yaşıyış.

1. İderken uşsa ile **zinde-gn**
Ecel n-geh hcm itdi keminden (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 58, Mısra 34*). [*zinde-gn,]*
2. Vcdumdan hevsın neşr ide a
Beldur ‘aşıa her **zindegn** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 23, Mısra 107*). [*zindegn,]*
3. Anula **zindegn** iyledi oş
Görüp anı muabbet itmiş idi (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 49, Mısra 42*). [*zindegn,]*

zinhr: Kesinlikle, asla.

1. Giren olma yri bu bezme **zinhr**
Ne del söyleyüp yalvardı Leyl (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 72, Mısra 70*). [*zinhr,]*

zinhr: Aman ha!.

1. Şeker-lebden tz ekme sen de **zinhr**
Meger zam acısından b-abersin (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 53, Mısra 38*). [*zinhr,]*
2. Baa irdi alel sen py-dr ol
apumı yapma **zinhr** ocağum ya (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 56, Mısra 167*). [*zinhr,]*
3. Kimnle seyr ider anda meknı
aber var ise andan sende **zinhr** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 119*). [*zinhr,]*
4. Gl-i şadi bi türür belki yarın
Peder öldi aribem dime **zinhr** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 63, Mısra 239*). [*zinhr,]*
5. Anucn yil gibi geçmezdi şafası
Tr ey fil yile söygenme **zinhr** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 67, Mısra 119*). [*zinhr,]*
6. aan zencirden bunda delüdür
Tt elde aa-i zenciri **zinhr** (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 73, Mısra 157*). [*zinhr,]*
7.  gencine yıldı tglur genc
Vaşıyyet iylersen **zinhr** unutma (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 73*). [*zinhr,]*
8. Őaın r ağlama ol yri **zinhr**
İdesin hem aa benden selmı (*Leyl v Mecnn, Mesnevi 81, Mısra 92*). [*zinhr,]*

9. Gözüñ yum iyle anuñ sirkesin nüş
Ğidâ itme ħarâmı cāna **zinhār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 119*). [*zinhār,]*
10. Kâtık idinme kânı nāna **zinhār**
Yidüñ tüt mālını cümle cihānuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 120*). [*zinhār,]*
11. Şaķın ol kân od urur ħırmenüñe
Vaşı olma öksüze **zinhār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 139*). [*zinhār,]*
12. Muĥibbe şanma ħizmet zaĥmet iyeler
Var ey kâzib ko bu da‘vâyı **zinhār** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 86, Mısra 25*). [*zinhār,]*

zîr: *Altta, aşağıda olan.*

1. Şafâ-yı bâtın ile âşikâr ol
Yüceldüğüñce meylüñ **zîre** olsun (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 107*). [*zîre, -e]*

zîr: *Yer, zemin. II Tambur vb. sazların en ince ses veren teli.*

1. Ciğerden inledi çün çeng ü kânûn
Egerçi inledi geh **zîr** ü geh bam (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 39*). [*zîr,]*

zîr ü zeber: *Karmakarışık, darmadağınık.*

1. Kâtı **zîr ü zeber** itme ħarîbi
Nice maĥbûs olursın ol ħişâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 36*). [*zîr ü zeber,]*

zirâ‘at: *Çiftçilik.*

1. İder âb-ı vuzû‘ ile **zirâ‘at**
Du‘āya el götürse ol şeh-i dîn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 23, Mısra 30*). [*zirâ‘at,]*

zîr-i zemîn: *Zemin, yer altı.*

1. Gömüldüñ genc iken topraga ey genc
O gencüñ kim yiri zîr-i zemîndür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 82, Mısra 129*). [*zîr-i zemîn, -dür]*

zirîh: *Zırh.*

1. Luţfuñ **zirîhi** penâh-ı muĥkem
Ķahruñ kılıcı każâ-yı mübrem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 49*). [*zirîhi, -i]*
2. Hem egninde **zirîh** Dâvûdî kât kât
Ķader yay u każâlar tîr olmış (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 36, Mısra 168*). [*zirîh,]*

zirîñ: *Arsenik, halk ağzı. sıçan otu.*

1. Ne ola beñzeye lezzetde kânda
Degüldür zer gibi kıymetde **zirîñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 97*). [*zirîñ,]*

zirve-i kūh: Dağın tepesi.

1. Yüceldi zerrelere **zirve-i kūh**
O kim var şem‘-i ‘aqlınuñ fūrūğı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 26, Mısra 78*). [*zirve-i kūh,]*

zişt-şüret: Çirkin suratlı.

1. Ne fer vire ‘arūsa hūsn-i māder
Çün ola **zişt-şüret** ey birāder (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 40*). [*zişt-şüret,]*

zî-ümmid-vārî: Ümid sahibi.

1. Urup dil nizesin hiddetler itdi
Didi ahsente **zî-ümmid-vārî** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 5*). [*zî-ümmid-vārî,]*

zîver: Süs.

1. Bu **zîverden** ufuk döndi ‘arūsa
Hicāb aşdı gice vech-i ‘abūsa (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 3*). [*zîverden, -den]*
2. Görüb ol **zîveri** seyyār-ı gerdün
Şafādan bî-hūd oldı şanki Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 17, Mısra 5*). [*zîveri, -i]*
3. Olur şāh efserinde zeyn ü **zîver**
Degirmenci kolına kōnsa şeh-bāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 80, Mısra 18*). [*zîver,]*

zîyā: Parlaklık, aydınlık, ıfık.

1. Nûr-ı nesebüñ **zîyâsı** Ka‘be
Lezzāt-ı lebüñ şafâ-yı zemzem (*Leylâ vü Mecnûn, Kaside 1, Mısra 33*). [*zîyâsı, -sı]*
2. Dil ehli almadı bir pula anı
Ne şem‘ün kim degül andan **zîyâsı** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 49*). [*zîyâsı, -sı]*
3. Zîyâsı her ne deñlü olsa vāfir
İrişmez aya yıldız ferri zāhir (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 71*). [*zîyâsı, -sı]*
4. Güzel ğilmān u ter-duhter cevārî
Zîyāda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*zîyāda, -da]*
5. Güzel ğilmān u ter-duhter cevārî
Zîyāda ay ile ahterçe varı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 86*). [*zîyāda, -da]*
6. Yitem ben kıla ‘aşkum bi’s-selāma
Zîyā feyz it muḥabbet çeşmesinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 29*). [*zîyā,]*
7. Beni ol cem‘ içinde şem‘ idüpdür
Dilerseñ kim **zîyâsı** arta cem‘ün (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 103*). [*zîyâsı, -sı]*

zîyāde: Çok, fazla.

1. Zîyāde şeb-çerāğa beñzemiş kim
Teni ser-tā-kađem rūḥ-ı revāndur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 46*). [*zîyāde,]*

2. Rivāyet olunur kim ays-ı mecnūn
Ziyāde ālīb olsa şevk-i meknūn (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 16, Mısra 2*). [ziyāde,]
3. Ru-ı Leylī güzellenmiş **ziyāde**
Dil-i Mecnūn yavuz gözden du‘āda (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 17, Mısra 31*). [ziyāde,]
4. İş aşmazsın bu Zeyd üzre **ziyāde**
Senūñ gibi nice ço aladum ben (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 73, Mısra 122*). [ziyāde,]
5. Ol anı rıf ile iylerdi te‘dīb
Didi Zeyd’e ki germ olma **ziyāde** (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 73, Mısra 133*). [ziyāde,]

ziyāde ol: Artmak, çoalmak.

1. am-ı cānāndan ayru olsa cānı
Du‘ā it kim ziyāde ola her rūz (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 109*). [ziyāde ol, -a]
2. Ziyāde oldu Zeyd’ūñ derd ü renci
Okıyup alar idi şı‘r-i dil-sūz (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 73, Mısra 68*). [ziyāde ol, -dı]
3. Esīr-i ‘aş-ı Leylī a‘nī Mecnūn
Ziyāde oldu günden güne derdi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 23, Mısra 7*). [ziyāde ol, -dı]
4. İra olduğça te’sīri avīdūr
Ziyāde olduğınca bu‘d-ı şūret (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 64, Mısra 45*). [ziyāde ol, -duğınca]
5. Henüz evvel olıcağ nūş-ı bāde
Olur keyfiyyeti mestūñ ziyāde (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 7, Mısra 180*). [ziyāde ol-, -ur]
6. Olup gün gün ziyāde āşnāyī
Gōñūlde oldı şevk-ı rūşenāyī (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 7, Mısra 183*). [ziyāde ol-, -up]
7. Turunc oldu ru-ı nārenci ays’uñ
Ziyāde olduğınca renci ays’uñ (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 8, Mısra 16*). [ziyāde ol-, -dış, -ı, -(n)ca]
8. Güzellendükçe günden güne Leylī
Ziyāde oldu ays’uñ aña meyli (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 8, Mısra 6*). [ziyāde ol-, -dı]

ziyāfet: Misafiri yedirip içirme, şölen, davet.

1. İdüp evvel **ziyāfet** emri vāfir
Didiler soñra yā sādāt-ı ‘Āmir (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [ziyāfet,]

ziyāfet emri it-: Ziyafet hazırlanması için emir vermek.

1. İdüp evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler soñra yā sādāt-ı ‘Āmir (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 18, Mısra 51*). [ziyāfet emri it-, -üp]

ziyān: Zarar, ziyan.

1. Olur bildi barışmasa **ziyānı**
Çü gördi kim cihān başına üşdi (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 37, Mısra 16*). [ziyānı, -ı]
2. ‘Ayāndur kim anı sevmek **ziyāndur**
açarsın ādemīden ādem iken (*Leylā vū Mecnūn, Mesnevi 56, Mısra 112*). [ziyāndur, -dur]
3. Ayrılmaz oldu saña bu hāl **ziyān** mīdur (*Leylā vū Mecnūn, Gazel 13, Mısra 10*). [ziyān,]

ziyān vir: Zarar vermek, ziyan etmek.

1. Saña ma' lûmdur virmez ziyânı
Belâ-yı aşka ben de mübtelâyem (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 60). [ziyân vir, -i-mez]

ziyâret: Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

1. Ziyâret kılmağa hâk-i mezârüm
Benüm kâ'im-mağâmum kıl o yârî (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 88). [ziyâret,]

ziyâret it: Bir yeri görmeye gitmek.

1. İlâhî rahmete garç olsun ol merd
İdüp dâ'im ziyâret ol mezârı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 85, Mısra 3). [ziyâret it, -üp]

ziyâret iyle: Ziyaret etmek, uğramak.

1. Var ölüsün ziyâret iyle bârî
Gerekdür kim mezârına varasın (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 59, Mısra 20). [ziyâret iyle,]

ziynet: Süs.

1. O pîl öñince yürürdü piyâde
O şâhî at u fîl ü ziynet ile (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 49, Mısra 13). [ziynet,]
2. Adı Zeyneb cemâli ziynet idi
Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 24). [ziynet,]
3. Adın Zeyneb dinürken ziynet itdi
Nühüfte mür çeşminden dehânı (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 73, Mısra 34). [ziynet,]

zkr-i leyli: Leyla, Leyla bahsi.

1. Meger ol söz ki ola zkr-i Leyli
Ne söz kim mağzı anuñ olmaya döst (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 56). [zkr-i leyli,]

zühal: Satürn gezegeni. Ahmaklık, cahillik, pintilik vs. özellikler ile anılır.

1. Gerekdür endekiyle de de sitâre
Meger kim yıldızum gögde Zühâldur (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 71). [zühâldur, -dür]
2. Zuhal dur pâsbân Mirrih-i cellâd
Vekîl-harcı o bezmüñ Müşterîdür (Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 34). [zuhal dur, -dür]

zühal: Eskilerin inancına göre âlemin bir devir müddeti vardı ve bu müddetin her biri 49. 000 sene sürüyordu. 49. bin yıllık müddet yedi devre ayrılıyordu. Bu yedi devrenin her bir devir müddeti Seba-ı seyyare denilen gökteki en önemli yıldızlar olan Satürn, Jüpiter, Mars, Güneş, Venüs, Merkür ve Ay (o devirlerdeki isimleriyle Zuhal, Müşteri, Mirrih, Şems, Zühre, Utarid ve Kamer) tarafından idare ediliyordu. Bir devre 49. 000 yıl sürüyor, bu süre yedli yıldızın devirlerine bölünüyor, her yıldızın devri 7.000 sene devam ediyordu. "Her yıldız için süren 7. 000 yıllık her bir devrenin ilk bin yılını yedi seyyareden biri müstakil olarak idare ediyor, diğer altı bin seneyi ise diğer seyyarelerle birlikte müşterekidare ediyordu.

Eskilerin inancına göre birinci devrin ilk bin yılı Zühhal ile başlamıştı ve bu yüzden ilk devre Devr-i Zühhal denmiş, Hz Âdem bu devre de dünyaya geldiği için bu devre Devr-i Âdem de denilmiştir.

1. Zuhal n'olur kazâ-i lem-yezeldür
Yağındur 'ömri dünyânun tamâma (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 92*). [zuhal,]

zühre: Çoban yıldızı, Venüs, Zühre (çalgıcı özelliği ile).

1. Toli âb-ı zeheb itdü devâtın
Hem almış sâzını **Zühre** kenâra (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 25*). [zühre,]
2. Şeh-i 'âlî-cenâb ile cenâb'ib
Şehûn bezmine **Zühre** mu'rib olmuş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 29*). [zühre,]

zühre: Çoban yıldızı, Venüs.

1. Yüz urdı hâzretine çâre-sâzuñ
Didi ey Müşterî **Zühre** gulâmuñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 63*). [zühre,]

zühre-i rüşen: Parlak Zühre, ışıltılı Venüs.

1. Niyâz yüz urup götürüp el
Didi ey **Zühre-i rüşen** şeb-efrüz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 62, Mısra 41*). [zühre-i rüşen,]

zülâl: Safi, hafif, soğuk, güzel su.

1. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [zülâl,]
2. Zülâl oldur şusızlar içe anı
Du'âdan añıla saqqâ revânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [zülâl,]
3. Güher dürr toğmadı kumdan kayırdan
Zülâl ise ne var çıkmadı yerden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 64*). [zülâl,]
4. Bu tâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [zülâlün, -ün]

zülâl: Safi, hafif, soğuk, güzel su. II Sevgilinin dudağı.

1. Zülâl oldur şusızlar içe anı
Du'âdan añıla saqqâ revânı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 69*). [zülâl,]
2. Bu tâhir şu ki deryâ-yı edebdür
Zülâlün çeşmesine teşne-lebdür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 66*). [zülâlün, -ün]
3. Zülâlüne ümidüm var ki kana
Cemâlün şem'inün pervânesi çok (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 98*). [zülâlüne, -ün, -e]
4. Güneş gibi şakin kana girürsin
Beni leb-teşne idelden **zülâlün** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 55*). [zülâlün, -ün]
5. Zülâlünden ayırma teşne cânı
Kerem iyle ço bu ehl-i niyâzı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 104*). [zülâlünden, -ün, -den]

zülâl-i çeşm: Göz yaşı.

1. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülâl-i çeşmüne vaqt oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 68*). [zülâl-i çeşm, -üñ, -e]

zülâl-i çeşm: Gözyaşı; Sevgilinin gözyaşı.

1. Ciger-güşem nice bir teşne yana
Zülâl-i çeşmüne vaqt oldu kana (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 18, Mısra 68*). [zülâl-i çeşm, -üñ, -e]

zülf: Yüzün iki cihetinden sarkan saç, saç bükümü.

1. Sen de baña tolaşmañ ey ardıma firāk
Zülf ü ruñından ayrı düşelden habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 3*). [zülf,]
2. Sen de baña tolaşmasañ ey ejdehâ firāk
Zülf ü ruñından ayrı düşelden habîbüñ (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 16, Mısra 3*). [zülf,]
3. İki zülfî anun lâmeyn-i v'el-leyl
Şehenşâh-ı Kureyş-i kâbe-ķavseyn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 3, Mısra 6*). [zülfî, -i]
4. Cemâl-i kevne virdi zülf ü hâlî
Siyeh gerçi nitekim kâkül-i hür (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 2*). [zülf,]
5. Teni at vü yüzi insâna beñzer
Cemâli dil-ber ü zülfî dil-âvîz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 4, Mısra 43*). [zülfî, -i]
6. Güzel düşün o tıfla iylese cā
Güzel zülfî gibi olurdi şeydā (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 80*). [zülfî, -i]
7. Olup Leylî de Kays'un mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülfî belâsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 7, Mısra 174*). [zülfî, -i]
8. Nigârüñ depredürken zülfî zencîr
Ķarâr u şabr Mecnûn'a ne tedbîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 8, Mısra 39*). [zülfî, -i]
9. Olur cîm olmasa ol zülf ü kâkül
Hemişe boynuma şan Ķalka-ı Ķul (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 19*). [zülf,]
10. Dil üzre dāl zülfüñsüz belâdur
Seri derd ü dehâni ejdehâdur (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 10, Mısra 23*). [zülfüñsüz, -üñ, -süz]
11. Yaşın zülfince Ķıl ol serv-i nāza
Ķıla döndüm egerçi Ķasretinden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 4*). [zülfince, -i, -nce]
12. Ne cān cümle cihāne fitne oldu
Geh avlar Ķamzesi bağlardı zülfî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 25*). [zülfî, -i]
13. Şikārın na'l ile Ķağlardı zülfî
Cihāni muṭlakā şayd itdi Ķaydı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 26*). [zülfî, -i]
14. Olur hem nāfe hem āhū şikārı
Müsel sel zülfî olsa vaqt-i naḥcîr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 29, Mısra 31*). [zülfî, -i]
15. Bu şüret üzre düzdi zülf ü hālî
Ki ol günde ki seyrān itdi Leylî (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 2*). [zülf,]
16. Atarsañ tîrûñi Ķāzır ciger de
Aşarsañ dāra bārî zülfüne aş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 47, Mısra 83*). [zülfüne, -üñ, -e]
17. Anuñ zülfî gibi ben baḥtî Ķara
ĶulāĶına egilüp söylerem rāz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 53, Mısra 68*). [zülfî, -i]
18. Şekerden dür şaĶar şîrîn dehendür
Ruñında zülf ü hālî cîm-i mevzûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 57*). [zülf,]

19. Gözüm şeb kürü yâr-ı âfitâbem
İy **zülfi** gibi tarrâr u siyeh-kâr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 13*). [zülfi, -i]
20. Uram ser-ğalkasına **zulfünüñ** dest
Lebünden nüş idem cām-ı şabûhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 69, Mısra 68*). [zulfünüñ, -ü, -ñüñ]
21. Müzeyyen kıldı nâzûk hil'at ile
Ridâ vü tavk oldu **zulf** ü sâ'id (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 78, Mısra 133*). [zulf,]

zülfi dil-dâr: Gönül alan sevgilinin saçları.

1. El urdı halkaya şan **zülfi dil-dâr**
Didi yâ Rab bu bende halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 21, Mısra 60*). [zülfi dil-dâr,]
2. Yahûd şan halka halka **zülfi dil-dâr**
Nazar idüp irakdan gördi Mecnûn (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 70, Mısra 30*). [zülfi dil-dâr,]
3. Güünden ayru düşmiş 'andelibem
Şeb-i firkat uzun çün **zülfi dil-dâr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 9*). [zülfi dil-dâr,]

zülfi dil-gîr: Gücenmiş zülfi.

1. Ki âhir olmadı ol tahta-i der
Nice giysü-yi zîbâ **zülfi dil-gîr** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 167*). [zülfi dil-gîr,]

zülfi dırâz: Uzun saç.

1. Ayağına düşer zülfi dırâzı
Baş egdi gonce açup perde-dârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 30, Mısra 12*). [zülfi dırâz, -ı]

zülfi dırâz: Uzun saç. II Sevgilinin uzun saçı.

1. Beni alsun yitürsün Nîle meyli
Ulaşdur 'ömrüm ol zülfi dırâza (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 22, Mısra 3*). [zülfi dırâz, -a]

zülfi leyli: Leylâ'nın saçı.

1. Şakın anuñ söziyle 'amil olma
Hemişe bendün olsun **zülfi Leyli** (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 8, Mısra 9*). [zülfi leyli,]

zülfi pür-çîn: Kıvrım kıvrım olan saç.

1. Meşelde aķ yüz üzre **zülfi pür-çîn**
Taķup ol mâh-rûlar halka der-güş (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 31, Mısra 42*). [zülfi pür-çîn,]

zülfi siyâh: Sevgilinin siyah saçı.

1. Kaçan yâd iylesen zülfi siyâhı
Cemâl-i cîm ü lâme kıl nigâhı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 13, Mısra 71*). [zülfi siyâh, -ı]

zülfi-yâr: Sevgilinin saçı.

1. Mülk-i cihāna iyleyeler pâdişā beni
Ey Hāmdī **zülfi-yâr** ile kışşam dırāzdur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 10, Mısra 13*). [*zülfi-yâr,]*
2. Şuvar anı deminde girme kana
Baña bend iylemezseñ zülfi-yârı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 35, Mısra 33*). [*zülfi-yâr, -ı]*
3. İçer şubhūñ nesiminden şabūhı
Getürse zülfi-yârūñ bŷyını bād (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 66, Mısra 51*). [*zülfi-yâr, -uñ]*
4. Buḥŷr-ı ʿıtrumı bŷy-ı ciger kıl
Kefen kıl zülfi-yârūñ dāmeninden (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 81, Mısra 81*). [*zülfi-yâr, -uñ]*

zülfi-yārī: Sevgilinin saçı.

1. Pür-āteş berķ olup karşular anı
Sözi zikri ʿizār u **zülfi-yārī** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 35*). [*zülfi-yārī,]*

zulm: Eziyet, cevir, cefa.

1. Al iden anı **zulm** ile itdŷgi ķan mıdur
Oldum ḥayāl-i ḥŷsnŷñe müstaḡrak eyle kim (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 13, Mısra 2*). [*zulm,]*
2. Kızıl ķor olup ol zer ṭola gŷruñ
Eger kim **zulm** ile yaḡ idesin cemʿ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 129*). [*zulm,]*
3. Anı **zulm** ile alman ben bilŷrsin
Meşeldŷr bu meşel gül gibi şolmaz (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 39, Mısra 132*). [*zulm,]*

zulmet: Karanlık.

1. Hızr da bu şerbete **zulmetde** ķanda ṭuş olur (*Leylâ vü Mecnûn, Gazel 14, Mısra 10*). [*zulmetde, -de]*
2. Bu nŷr içredŷr anuñ yiri **zulmet**
Tenŷñ ol resme nāzik-ter bedendŷr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 51, Mısra 124*). [*zulmet,]*
3. Bu ŷç **zulmet** içinde ķalmışam zār
Niçŷn ōtmezsin ey şubhūñ ḥorŷsı (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 55, Mısra 12*). [*zulmet,]*
4. Ki **zulmetde** geķer anuñ zemānı
Ne ḥāsıl aķsa āb-ı zinde-gānī (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 63, Mısra 192*). [*zulmetde, -de]*
5. Hemān **zulmet** belāsın ķekdi gitdi
Ne ṭurfe derd olur bu miḥnet-i teng (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 54*). [*zulmet,]*

zulm-ı bi-şŷmār: Sayısız, ķok fazla eziyet.

1. Ki varup yoluña baş ķoyam ey yār
Ne deñlü olsa zulm-ı bi-şŷmāruñ (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 20, Mısra 93*). [*zulm-ı bi-şŷmār, -uñ]*

zŷr: Gŷç, kuvvet.

1. Olurlar ʿākibet cāna veremler
Eger zer ḡaşbına olursa **zŷruñ** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 84, Mısra 127*). [*zŷruñ, -uñ]*

zūr ol: Zor olmak, güç olmak.

1. Egerçi çokdur itden şimdi şâ'ir
O hüsnüñ kim ola meşşâtası zūr (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 76, Mısra 89*). [zūr ol, -a]

zûri: Güç, kuvvet.

1. Oğ atmadın dağı yayuñı yasduñ
Zer **zûri** ki böyle ħarc idesin (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 38, Mısra 11*). [zûri,]

zūr-ı bazû: Zor kullanmak, kaba kuvvet.

1. Kıluram saña vaşl-ı yâri taḥşîl
Ki hem zer ħarc idem hem **zūr-ı bazû** (*Leylâ vü Mecnûn, Mesnevi 33, Mısra 73*). [zūr-ı bazû,]